

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

910
C62p
1697

Illinois Historical Survey

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

https://archive.org/details/philippicluverii00cluv

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

Venduntur, AMSTELÆDAMI.
Apud, JOANNEM WOLTERS, A°. 1697,

Clüver, Phillipp

PHILIPPI CLUVERII
INTRODUCTIO
IN UNIVERSAM
GEOGRAPHIAM
Tam veterem quam novam

Tabulis Geographicis XLVI. ac Notis olim ornata

à

JOHANNE BUNONE,

Jam verò locupletata Additamentis & Annotationibus

JOH. FRID. HEKELII & JOH. REISKII.

Cum privilegio Ordinum Holl. & Weſtfriſiæ.

Venduntur AMSTELÆDAMI,
Apud JOANNEM WOLTERS, Bibliopolam
op 't Water. M DC XCVII.

910
C62p
1697

V I R I S

Præcellentiſſimis, Clariſſimis, omnigenaque eruditione ac ſingulari humanitate Spectatiſſimis.

D. JOHANNI GEORGIO GRÆVIO

Regis Magnæ Britanniæ Hiſtoriographo, Politices, Hiſtoriarum & Eloquentiæ Profeſſori in Academia Ultrajectina.

D. JOHANNI MENSINGÆ

Eloquentiæ & Hiſtoriarum Profeſſori in Academia Groningæ & Ommelandiæ.

D. JACOBO PERIZONIO

Eloquentiæ & Hiſtoriarum Profeſſori in Academia Leidenſi.

D. GUILIELMO COETIER

Jct. Hiſtoriarum & Eloquentiæ Profeſſori in Celeberrima Friſiorum Academia quæ eſt Franequeræ.

D. THEOD: JANSONIO ab ALMELOVEEN

M. D. Eloquentiæ & Hiſtoriarum, Profeſſori in Academia Gelr. Zutph. quæ eſt Harderovici.

(Eo ordine, quo ad Academicam dignitatem ſunt promoti.)

S. P. D.

JOANNES WOLTERS.

494407

VIRI
HUMANISSIMI,
HONORATISSIMIQUE.

GEographiam, ſive Scientiam illam, quæ circa Orbis terrarum deſcriptionem verſatur, cuncti qui ad ſolidam aliquam elegantiorum literarum cognitionem adſpirant, maximè eſſe neceſſariam, juxta mecum omnes hodiè fatentur. Si enim nihil aliud ad ejus commendationem dici poſſet, quàm eam Hiſtoriarum ſcientiæ omnium nobiliſſimæ & pulcherrimæ non ſolum magnam fœnerari lucem, ſed etiam arctiſſimo quodam nexu, cum ea eſſe conjunctam, ſatis tamen cauſæ eſſet, quare omnes in ea diſcenda elaborandum ſibi eſſe exiſtimare deberent. Verum cum multæ inſuper aliæ ſint utilitates ex hoc ſtudio in cultores ſuos redundantes, quas quidem impræſens enarrare velle nihil aliud foret, quam lucernam in meridie accendere, omni ſanè laude celebrandi ſunt illi viri, qui non tantùm Juvenes ad hoc ſtudium ſummopere cohortati ſunt, ſed etiam id egerunt, ut diffuſam hanc & latè patentem ſcientiam in breve quoddam Compendium redigendo diſcentibus facili quadam methodo conſulerent. Inter hos, ſi non cæteris anteponendus, certe non infimus habendus eſt PHILIPPUS CLUVERIUS, qui non ſolum hoc nomine laudem meretur, quod mira quadam brevitate & facilitate in ſua ad Geographiam INTRODUCTIONE uſus eſt, ſed etiam, quod præcipua Hiſtoriarum capita ſuis quæque locis inſeruit,

ruit, eo conſilio, ut Adoleſcentes bina hæc ſtudia tanquam gemella, ab initio conjungenda eſſe intelligerent. Qua quidem re maximam eum apud omnes eruditos iniiſſe gratiam, ſatis teſtatur Libri ejus non una in regione ſæpius iterata impreſſio, nec non voces illæ ubique pene conquerentium de exemplarium penuria, ſimul ac eorum copia haberi amplius non poteſt. Hæc cum ita ſe habeant, non inutilem me Reipubl. Litterariæ navaturum eſſe operam exiſtimavi, ſi CLUVERII diu jam & à multis deſiderati novam, eamque nitidiſſimam editionem adornarem. In quo quidem minime me fefelliſſe opinionem meam, argumento eſt ſingularis applauſus, quo tot viri præſtantes conatus meos, quam primum eis innotuiſſent, proſecuti ſunt. Quos inter cum vos, PROFESSORES CLARISSIMI, non minus eluceatis, quam Luna inter ſtellas minores, quorum calculo noſter hic labor eſt probatus, Veſtro etiam nomini eum inſcribi nemo mihi vitio vertet. Nam ſi eruditum hoc opus haud dubie tantum eruditis debetur, iisque de Re Litteraria bene meritis, ad VOS jure meritoque ſpectare haut ullus inficias ire poteſt, utpote quos omni liberali doctrina politiſſimos, inſigniaque ſeculi noſtri ornamenta non ſolum loquuntur Librorum præſtantisſimorum, qui hodie eduntur, tituli, verum & tantus numerus diſcipulorum, qui ab ore Veſtro quotidiè pendent, & à Vobis vera ſolidaque Litterarum, in quibus excellitis, id eſt, optimarum cognitione inſtruuntur. Præterea cum id ſpectarem, multum æſtimationis Libris plerumque accedere ex commendatione Doctorum Virorum; hoc quoque nomine ad VOS præcipue recurrendum erat, ut eſſent, qui Liberalium Artium Studioſos

nova plerumque ſpirantes affectantesque , docerent, non eſſe librum contemnendum , quod ætas recentior eum nobis non dederit ; ſed maxime hodiernum ſuſpiciendum , utpote qui tantus etiam à doctisſimis habetur, ut noſtram ætatem vix vidiſſe ei parem facillime fateantur. Atque hæ potisſimum ſunt rationes , quibus adductus NOMINA VESTRA præfigi volui. Quod reſtat, id unum peto ut, quod hic auſus ſum , non tantum boni conſulatis , ſed & benignis oculis hoc opus porrò aſpicere dignemini, Veſtraque autoritate & commendatione pro virili adjuvare pergatis.

LECTORI BENEVOLO

S. P. D.

NOn Auctores ſolummodo antiquos, Græcos Romanosque, ſed ex ævo medio barbaroque plures hæc diſtinuit cura, hæc meditatio diu exercuit, ut tironibus geographicam inſtitutionem brevi & perſpicuo libello concluſam traderent, firmiusque inprimerent. Huc multæ Græcorum veterum περιηγήσεις *aut* ἐξηγήσεις *i. e. de ſitu orbis commentarii pertinent: Quales adhuc extant à Scylace Caryandenſi, Marciano, Artemidoro utroque, Dicæarcho & Iſidoro compoſiti, ſed ab Hœſchelio unum in corpus redacti. Ut de Dionyſio Alexandr. Ptolemæo, Stephano, Anonymisque multis mentio nec fiat in præſenti, Roma nobis Pomponium Melam, Plinium, Solinum, Æthicum reliquit. Hos facto agmine ſequebantur Arabes, cum ad ipſos doctrina liberalior trans oceanum octavo & nono ſeculo migraſſet, ſcriptisque compendiis præcepta geographica inſtillarunt; Jacoutus puta, Ibn Maraſ, Abulfeda, princeps Hamatæus, cujus verſionem ab Schickardo additam Hottingerus in Bibl. Orient. memorat, Schalahaddinus plerique* ἀνέκδοτοι, *& Nubienſis à Gabr. Sionita editus: Ut alios in Bibliothecis quotquot adhuc latitant, omittam; Græcos itidem ex ætate media Pſellum, Epiphanium, Phocam, Nicetam & plures Anonymos, quorum unus opera ſtudioque Gothofredi prodiit. Poſtea cum literæ humaniores à tenebris, quibus oppreſſæ diu jacuerant, caput extuliſſent, Viri docti ad geographica rudimenta quam breviſſime inſtillanda manum & animos applicuerunt. Hinc tot Epitomas, Synopſes, Breviaria, Compendia, Sceleta, Theatra, Enchiridia & Specula in lucem edita videmus; neque ſuperiore tantum proximo, ſed hoc noſtro etiam quod procurrit, ſeculo. Noſter autem Cluverius introductionis titulum parallelo Geographiæ, quam meditabatur, veteris & novæ opuſculo inſcripſit, tum ut vias adoleſcentibus emuniret commodisſimas, tum ut veſtigia Scriptorum antiqua ipſe inſiſteret. Quot enim Philoſophicas* εἰσαγωγὰς *i. e.* introductiones *adhuc ſuperſtites habemus? Nec à Porphyrio ſolum, quem* εἰσαγωγὸν *i. e.* introductorem *interpretes vocarunt, ſed ab aliis tam Græcis quam Latinis Scriptoribus. Non quidem iis introductio proprie dicta, & cum motu locali aliquo conjuncta in mentem venit, nec forenſis judicio quondam Romano receptisſima, ſed libraria ſive doctrina ſive ſcriptio, quæ primis artium elementis traditis lectorem ad eas, tironem maxime introducit: Ut Heſychius rectiſſime* εἰσαγωγὴν ἢ εἰσήγησιν διδασκαλίαν *reddiderit ſive doctrinam. Hunc ſibi ſcopum ſuperiore ſeculo præfixerunt Balth. Mercator, Æl. Anton. Nebriſſenſis, & Iſ. Dodonæus, Iſagoge coſmographica conſcripta; nec alium Salmanticenſes introductionibus in coſmographiam variis conjunctim editis A.* 1557. *Eadem plane inſtituti ratio, eademque lex fuit, quam tenuerunt hoc noſtro ſeculo Georg. Fournier, Joh. Blancanus, Heidmannus, & noſter potiſſimum Auctor ſua introductione ad Geographiam veterem novamque compoſita. Hic enim libellus ſimulac Lugduni apud Batavos in uſum exiit communem, applauſu vario exceptus, non*

reſtituit, terrarumque ſitus, poſſeſſiones & naturam docendos adhuc undique docet. Fatetur ipſe variis fortunæ caſibus jactatus, omne reliquum vitæ ſuæ, procul rebus civilibus, procul negotiis publicis, & procul omni inquietiore cœtu, uni Hiſtoriæ, Geographiæque antiquæ ſtudio impendere decreviſſe: Quàm multa etiam egregia præſtiterit, Scholæ & Academiæ loquuntur, mors autem præpropera reliquos conatus anticipavit. Diligentia autem & opera tua, *Clariſſime Dn. Buno*, non minus egregia & laudanda eſt, quam in ampliando Geographiæ & Hiſtoriæ ſtudio hactenus exhibuiſti, *Cluverianosque labores* ita in luce locaſti, ut decus & uſum in Scholis undiquaque habeant & accipiant: Augmenta etiam hæc tua, quæ introductioni Cluverii non ſine labore, ut apparet, & multa rerum notitia inſeruiſti, ſicut undique collecta & accurata ſunt, ita *neceſſaria* erunt, nec minus ob rerum jucundarum, nec omnibus notarum multitudinem, & varietatem fertiles, & cum voluptate præbebunt uſus, accedente tanto ipſarum *Tabularum* numero. Continuabis, verâ eruditione plenus, cœptos in rem literariam labores, memor *Salluſtiani* dicti, eum demum vivere & animâ frui, qui honeſto negotio intentus, præclari facinoris aut artis bonæ famam ſubinde quærit. Conatibus tuis felices porro ſucceſſus ſincerè apprecor, & longùm vale publico, cui natus es, bono. Dat. Welferbyti 10. Auguſt. 1661.

Juſtus Georgius Schottelius. D.
Conſiliarius Guelphicus.

HERM. CONRINGIUS
JOHANNI BUNONI V. C.
S. P. D.

DUO ſunt Geographicæ doctrinæ ſumma quaſi genera, eaque multùm diverſa, clariſſime Buno: quorum alterum μαθηματικὸν dixeris, alterum ἱϛορικόν. Enim verò illud nihil eſt aliud, quam Orbis terræ partium ſecundum longitudinem & latitudinem ex Mathematicis principiis facta deſcriptio. Quæ proinde veluti ὑπάλληλος eſt Arithmeticæ, præprimis verò illi Geometriæ parti, quam τριγωνομετρίαν appellamus; perinde ferè atque ſunt Optica, Mechanica, Muſica, Hydraulica, Gnomonica, Dioptrica, aliaque id genus quàm multa. Quamvis ſanè etiam aliis hæc Geographia (quæ ſi vocis primam vim ſpectes, verè eſt γεωμετρία) adminiculis utatur (ſicut noſtra hac ætate admiranda illa Magnetica vis in auxilium aſſumi ſolet) omnia tamen diriguntur potiſſimùm Mathematicis regulis. Cæterum eſt quidem hæc Geographiæ tractandæ ratio maximè accurata, nec enim terræ partium menſuram exquiſitè quidem aliter definieris; eſt quoque & aſtrorum ſcientiæ ſummæ utilis, ſaltim ex parte aliquâ, quandoquidem cœleſtium motuum calculus, niſi ad compertæ exploratæque latitudinis, & longitudinis loca exigatur, conſtare ſibi non poteſt; eſt denique cum aliis, tum nauticis præcipuè per vaſtum Oceanum inſtituendis negotiis, quæ hodiè præ lucri amore inſanis adeo conatibus peraguntur, perquam commoda; ac proinde optanda,

da, profectò etiam humanæ vitæ: Attamen ſimul illa eſt difficillima acceptu, fortaſſis etiam nunquam integrè impetranda. Nec verò niſi à multum eruditis comparari poterit, & magno ſtudio, vel unius alteriusque loci omnibus numeris (ut ita dicam) accurata menſura. Omnium igitur locorum orbis univerſi plenam ejusmodi cognitionem, quis vel auſit exſpectare, in eorum qui talia docti ſunt, exiguâ multitudine? Sed & requiritur huc rerum ſive cœleſtium ſive terreſtrium quarundam diligens & plena otii exploratio. At nihil eſt verius eo, quod ingenuè aſſeruit Athanaſius Kircherus, nunquam ſatis laudati operis de arte Magnetica libro ſecundo parte quinta cap. 6. q. 2. diſquiſitione ultima. *Magna*, inquit ille, *cautela & circumſpectione in experimentis capeſſendis opus eſt, antequam rem ita ſeſe habere aſſeratur: dici enim vix poteſt, quàm ſæpe aliud, quàm quod intenditur, proveniat. Quod cum in omnibus, tum in Magneticis obſervationibus verum eſt, videmus excellentiſſimos & longo diuturnoque uſu exercitatiſſimos artifices diverſitate obſervationum adeò perplexos reddi, ut ſæpè quid dicant ſentiantque, neſciant: Quod & Keplerus de ſe ipſo ingenuè fatetur. Qui cùm poſt ſepties obſervatam diametri ſolaris quantitatem, ſemper diverſam, nunquam eandem deprehendiſſet, impatientiâ motus, de Aſtronomiæ perfecta inſtauratione, parum abfuit, quin conclamatum ſcripſerit. Ineſt enim viſivæ potentiæ, & humoribus opticis, nunc compresſionem dilatationemque, modò propter aliam & aliam diſpoſitionem organi jam ex infinita diverſitate mediorum, in quibus aliter atque aliter ſpecies refringuntur, neſcio quid deceptitium: Ut proinde mirum non ſit, diverſas inde promanantes obſervationes ingentem eorum materiam inducere. Adeò ut auſim affirmare, obſervationem, ut perfecta ſit & omnis erroris fallaciæque expers, ab angelo fieri debere.* Quod tamen nolim ita accipi, quaſi cœleſtium obſervationum nulla ſit certitudo. Eſt enim; ſed perfecta omninò obſervatio rariùs reperitur. Prorupit verò in hæc verba Kircherus, poſteaquam prolixè & maximâ induſtriâ congeſſiſſet complura in id, quo poſſit certa ratio haberi latitudinis omnium locorum in terrâ per experimenta facta: dixiſſet item quam plurima de Magnetis lapidis in polos directione pariter, & ejusdem à linea meridiana multiplici declinatione, in quorum exacta notitiâ ὁι χαριέςατοι noſtri temporis Geographi Mathematici maximum illius doctrinæ, imò unicum præſidium, aliquamdiu collocavere. Cumque tandem coactus veritatis vi fuiſſet fateri ipſiusmet illius Magneticæ variationis multiplicem variationem, atque adeò nec ab illa quidem cognitione certam indubitatamque latitudinis inveniendæ artem poſſe exſpectari. Id quod eſt longè veriſſimum: Perinde atque laudanda eſt ejusdem ingenua confeſſio de impoſſibili inveſtigatione certæ longitudinis per Magnetem; quam habet ejusdem libri parte ſexta problemate ſexto. Quàm difficilis autem ſit & alia quævis ratio certò explorandi elevationem poli ſive latitudinem, non obſcure profectò videtur indicare præſtantiſſimorum quorumvis Mathematicorum, poſt multiplicia experimenta, & inter ſeſe & cum ſemet ipſis de uno eodemque loco diſſenſio. Non dubitavit ſanè ipſummet Tychonem, de ea, quæ Uraniburgi eſt, poli altitudine, inconſtantiæ arguere Martinus Hortenſius: quamvis illa fateor ſcrupulum non excedat. Ejusdem Tychonis errorem circa altitudinem Pragenſem, poſt Snellium accuratiſſimum utique Mathematicum, perſtrinxit etiam Ricciolus in ſuo Almageſto. Quanto difficilior autem Longitudinis certa inveſtigatio! Certè ut Latitudinem,

diligentiſſima cum ſideribus factâ collatione, tandem acquiri poſſe haud negaverimus, de Longitudinis tamen firmâ ratione comparandâ, propemodum eſt, uti deſperemus. *Non ita pridem*, ait idem, quem antè laudavi, Kircherus, procemio in partem quintam libri ſecundi, *vir Geographicæ diſciplinæ peritiſſimus, ad me Romam miſit Tabellam diſcrepantiæ Geographorum in unius Romæ & Coloniæ, celeberrimarum licet urbium, longitudine & latitudine aſſignanda propalatam: In qua quindecim auctores allegat, ad unum omnes non in longitudine tantùm, ſed & latitudine harum urbium aſſignanda diſcrepantes.* Quid dixerimus de aliis locis minus celebribus, minus vicinis? Quid dixerimus de locis omnibus univerſi orbis? Inter antiquos Græcos Mathematicos ſanè eſt conatus dare poſteritati ejus generis plenam Geographiam ipſemet Claudius Ptolemæus (una certe illa ex omni iſthoc ævo hodie ſupereſt) quanta autem ille errorum portenta tradidit? *Si quis voluerit Tabulas Ptolemaicas cum modernis leviter conferre* (rectè ſcribit idem Kircherus) *in ſola Indiæ Orientalis ora comperietis modernas à Ptolemaicis diſcrepare modò triginta, aut quod dicere pudet, quinquaginta gradibus: qui ad Æquinoctialem circulum efficiunt milliaria Germanica communia quadringenta quinquaginta.* Nemo Geographorum Aſtronomorumque noſtri ævi de Ptolemæo non idem conqueritur. Dixerit quis fortè, faciem terræ mutaſſe multùm ab ævo Ptolemæi. Mutavit ſanè: At grandis adeò mutatio, quâ ſit effectum, ut in noſtri ævi ſtatum vetera omnia Ptolemaica fuerint traducta, cuinam fiat veriſimile? Enim verò haud quidem pauca hodieque ſuperſunt in ſeptentrionalibus etiam hiſce terris indicia ingentis factæ mutationis, (quæ inter, me quidem judice, & illæ muſcæ & ranæ aliaque ſimilia ſuccino comprehenſa indicant, aridum olim fuiſſe, ubi nunc Balthicum mare ſuper ſuccini divitias eſt diffuſum) at illa mutatio omnis facta jam tum olim videtur vi magni illius diluvii, quo terra univerſa fuit obruta: A Ptolemæi autem ævo nihil ſimile contigit. Ptolemæi præterea exemplo Geographiam hanc etiam Arabes nonnulli excoluere, ſed præter Aſiatica & Africana vix illi quicquam ferè attigerunt, illa autem ob longinquitatem tuta ſunt ab examine noſtro; licet etiam apud credulos facilè inveniant fidem, ſuſpicione tamen prudentium haud temerè patiuntur ſeſe eximi. Recentiores Europæi noſtri, ſparſim quidem, non tamen ſine inſigni profectu, doctrinam hanc excoluerunt. Quamvis enim tenebras etiam offuderint, vel certè moleſtias creaverint haud exiguas, temerario auſu mutandi pro lubitu primum meridianum; nec omnium menſuram hactenus vel aggreſſi ſint explorare; in multis etiam explorandis minùs feliciter ſeſe geſſerint; vel ſcilicet ſolis Magneticis auxiliis ſubnixi, vel non juſta cura cum cœleſtibus inſtituta terreſtrium collatione: Attamen negari haud poteſt, multorum illos paſſim per univerſum orbem locorum menſuram ſitumque jam prodidiſſe; atque adeò, ſi non quantum ad Aſtronomiæ & maritimarum navigationum, tamen ad communem vitæ uſum, Geographiam mathematicam haud parum noſtra ætate excultam eſſe: Certè longo intervallo (ſive ampliſſimam terræ partem veteribus planè incognitam, ſive majorem ſolito in menſura cognoſcenda induſtriam ſpectemus) noſtra tempora ſuperare iſthac in re Ptolemaicum ævum, multò magis Eratoſthenis aut Hipparchi ſecula. Quin imò, etſi omni ex parte abſoluta univerſi orbis Mathematica Geographia excedat captum humanarum virium, eòque ſperari nequeat: non dubito tamen,

men, obſervato illo, quod ingenioſiſſimus Athanaſius Kircherus dedit conſilium, brevi magnum illius doctrinæ incrementum ſecuturum: Ut fortasſis ulterius ne voto quidem opus futurum ſit.

Longè minoris operæ eſt & expeditu facilius Geographiæ illud ſtudium, quod Hiſtoricum appellavi; ſi præſertim non niſi tui temporis rationem habere animus ſit. Quin imò videtur majus quodque ſtudium egredi limites hujus doctrinæ. Et verò obtentu hujus Geographiæ bona pars Hiſtoriæ cum naturalium tum civilium rerum poteſt doceri: quæ tamen ſeorſim atque alio loco potiùs fuerit tradenda. Is verò τὰ περίεργα docendi mos jam tum olim inoleverat. Ariſtoteles ſanè in Rhetoricis affirmat, ὅτι πρὸς μὲν τὴν νομοθεσίαν αἱ τῆς γῆς περίοδοι χρήσιμοι, ἐντεῦθεν γὰρ λαβεῖν ἐστι τοὺς τῶν ἐθνῶν νόμους. Sunt videlicet illæ τῆς γῆς περίοδοι, libri itinerarii, quibus terrarum ſitus & deſcriptiones continentur: Cujusmodi ex priſco ævo hodieque ſuperant opuſcula Scylacis Caryandenſis & Hannonis Carthaginienſis, multum diverſa ab Itinerario Antonini, quod appellatur, & Burdegalenſi, Tabuliſque Peutingerianis, ut & Periplis Arriani & Marciani Heracleotæ. Pertinent autem utique omnia talia ad hoc genus Geographiæ. Atque Ariſtoteles quidem videtur potiſſimum, præter opuſculum Scylacis (quem perperam nonnulli Dario Codomanno æqualem faciunt, cùm fuerit miſſus à Dario Hyſtaſpis filio, ignotas Africæ terras exploratum, ceu narrat Herodotus) habuiſſe in animo Eudoxi opus περιόδου τῆς γῆς titulo olim celebre: Ipſemet verò ſatis oſtendit, minùs ſibi placere illam operoſiorem naturalium civiliumque rerum cum Geographicis miſtionem, ſeorſim animalium hiſtoria doctiſſimis ſcriptis exhibita, ſeorſim item præclaro opere omnium fere civitatum non Græciæ ſolum, ſed etiam Barbariæ moribus inſtitutis & diſciplinis deſcriptis. Ad quod exemplum ſua componens Theophraſtus, ſeorſim item multijugis voluminibus cum leges omnium gentium tum plantarum hiſtoriam fuit perſecutus. Quale quid videtur pòſt & Dicæarchus præſtitiſſe, ut Theophraſti diſcipulum agnoſceres; tales enim fuerunt illius tres libri de populis Græciæ, eorumque civitatibus ac moribus, quorum hodieque exigua quædam fragmenta ſuperant. Cæterùm paulo pòſt relapſus videtur iterum ad priſcum ferè inſtitutum ipſemet Eratoſthenes: parciùs tamen. Quapropter ſcribit libro ſecundo Strabo, illum πολλαχοῦ ἐκπίπτειν πρὸς τὸ ἐπιστημονικὸν τῆς προκειμένης ἱστορίας: vitio ſcilicet vertens Eratoſtheni, quod ſæpius verſetur in iis, quæ ſunt ἐπιστημονικὰ h. e. quæ propria magis ſint Geographiæ Mathematicæ, quam ſcientiam appellat. Id quod tamen in Eratoſthene ego quidem potiùs laudaverim, ut qui tenuerit in hiſtoriis modum: Quem utrùm obſervaverit ipſe Strabo, fortaſſe haud injuria dubites: quamvis omnia ejus plena ſint variæ ſolidæque doctrinæ, civilium cumprimis rerum: quarum ſcientiâ valuiſſe virum vel una illa Maſſilienſium reipublicæ deſcripto indicaverit. Pomponium Melam, & Solinum, & Latinos paucos alios religioſiores dixeris: niſi prodidiſſent, feciſſe id præ inopia eruditionis, non ſapiente aliquo conſilio. Idem verò planè eſt genius ſcriptorum, quæ Anonymus ille Nubienſis, & Abulfeda ex Arabum natione ad nos tranſtulerunt: quanquam Abulfedam meritò illis omnibus prætuleris peritia Geographiæ Mathematicæ, & accuratioris tractationis. At cum mille ampliùs annos Geographiæ ſtudia omnia per Europam refrixiſſent, eaque non nihil viciſſim erigere caput cœpiſ-

cœpiſſent, ſeculo præcedente, multùm denuò illâ Hiſtoriæ nimiâ abundantiâ Geographiam oneravit cumprimis Sebaſtianus Münſterus: culpandus ideo etiam, quòd ferè totus ſit in Germaniæ rebus narrandis, cùm univerſi tamen orbis (cujus Germania eſt pars perquam puſilla) deſcriptionem dare debuiſſet. Alii parcius quidem hiſtorica illa perſecuti ſunt, attamen & hos deprehendas occupari in narrationibus à Geographiæ negotio planè remotis. Quo vitio laborant profectò etiam illa, quæ nitidiſſimis ſuis tabulis Geographicis Ortelius, Mercator, Hondius, Blavius, aliique addiderunt. Et ſanè, ſi verum fatendum eſt, ſola illa quæ ad ſitum ac menſuram regionum populorum urbiumque attinent, narrare, Geographici eſt argumenti: reliquum omne ab illo quidem loco alienum; quantum vis & illæ narrationes multum habeant cùm jucunditatis, tum etiam commodi. Enimverò in qualibet methodo atque diſciplina ſunt illa ſola domeſtica & propria, quæ primò ac per ſeſe competunt objecto, circa quod verſandum eſt: nec temere illi ſunt limites egrediendi. Illis ſanè haud obſervatis, uſu venire ſolet, ut identidem quæ docenda erant, non doceantur, doceantur autem quæ docenda ſaltim ibi non erant, & τὰ πάρεργα τὸ ἔργον excludant. Jam verò habet pro ſubjecto Geographia tellurem: at non ſimpliciter (pertineret enim iſthuc penè omnis naturalis hiſtoria imò Philoſophia, pertinerent omnes artes, pertineret omnis humanarum rerum hiſtoria, pertineret univerſa Philoſophia practica) ſed in tantum duntaxat, in quantum partes terræ omnes ſunt varii ſitus, variæque longitudinis & latitudinis. In hoc campo igitur & demonſtrationes & narrationes Geographicæ debent decurrere: ſi extra illum vagentur, in vitio ſunt. Nec enim in hiſce ſolis licèt occupati, non ſatis invenient Geographiæ magiſtri, quod agant: Ampliſſimum ſcilicet terræ ſpatium & ingens multitudo ejus eſt partium; quarum ſitum narrare, in officio illius diſciplinæ eſt. Crevit certè labor plurimùm, ex quo Americæ, quam vocant, & tot inſularum Oceani cognitio centum & ampliùs annorum intervallo acceſſit. Creſcit paulatim magis magisque, novis ſubinde terris induſtriæ navigantium verſus Antarcticum præcipuè polum ſeſe aperientibus. Quæ omnia doctiſſimos quoque veteris ævi latuerunt. Nec enim nunc moror de Atlantide Platoni prodita, aut illos S. Clementi Romano in Epiſtola ad Corinthios memoratos trans Oceanum mundos, aut denique felices Phœnicum & Carthaginenſium ultra Herculis columnas navigationes, & quæ hiſce ſunt ſimilia: Platonica enim illa fabulis ſimillima, ſaltim incertiſſimæ fidei; & mundi Clementis transmarini nihil fortè ſunt aliud, quàm Brittannia, aliæque Oceani inſula, ceu viſum eſt Patrico Junio, etſi aliter videantur accepiſſe Origenes, Hieronymus, Epiphanius & Photius: Navigationes, poſtremò Phœnicum & Carthaginenſium ad Caſſiteridas aliasque inſulas, perrexiſſe ad inſulas Capitis viridis, fortaſſis etiam ad Fortunatas, ut non eſt vero abſimile, ita ulterius iviſſe, fidem indubitatam haud meretur. Non etiam quidem negaverim, debuiſſe meritò jam tum olim ſaltem ſapientioribus quibusque ſuſpiciones naſci, de vaſtâ telluris trans Oceanum amplitudine, vel eo, quod cæteroquin altera pars telluris alteri nimium præponderaret, atque ita centrum magnitudinis terræ cum centro univerſi non poſſit convenire. Eo ſanè argumento ductus equidem haud dubito profiteri, terram Auſtralem, quam vocant, inſigni item eſſe magnitudine: niſi fortè perpetuæ rupes pondere ſuo magnitudine

tudine

tudini quid detrahant. Verum enim verò certum tamen eſt, ſuſpiciones ejuſmodi, ſi modò ulli, natas paucis: vulgo certè hominum non veniſſe in mentem. Quicquid ſit, nihil de horum omnium poſitu quidquam certi eſt monumentis antiquis traditum, atque adeo Geographorum ingenia olim macerare non potuit illud, ſecus atque fit hodie. Quid, quod vetus illud ævum ne Europæ quidem Aſiæ & Africæ omnia perinde atque hoc noſtrum habuerit cognita? Ipſemet Strabo fatetur: *Quæ trans Albim ad Oceanum, ſunt nobis prorſus ignota.* Etiam id verò quod Rhenum inter & Albim eſt tum demum innotuerat; & Britannia ante Cæſarem perinde Romanis ferè audiebatur, atque hodie nobis Terra auſtralis. Longe adhuc majoris circa ſeptentrionalia veterum Græcorum ignorantiæ indicia præbent, hodieque nobis Meteorologica Ariſtotelis ſcripta, Iſtri originem ex Pyrenæo arceſſentia. Quæ ideo adfero, ut appareat, quàm ſit hodie operoſior atque olim Geographiæ plena cognitio.

Non diffitebor autem, quamvis latè ſatis diffuſa ſit iſthæc omnis Geographica diſciplina, modò noſtri ævi conditionem velis eâ quâ par eſt, curâ componere; poſſe tamen illam juſto adhibito ſtudio faciliùs longè comparari, quam ſi etiam priſcorum temporum ſtatum accuratè intelligere ſit propoſitum. Hic ſcilicet quaſi mare aliquod vaſtum, plenumque errorum, tibi ingrediendum fuerit. Enim verò veterum rerum plerarumque memoria ad nos pervenit perquam parcè atque obſcurè, eaque non niſi per partes & variis monumentis eſt ſparſa: ut perquam difficulter in unum colligi & perſpicuâ oratione prodi res illæ poſſint. Longi porro temporis vitio immane quantum penè omnia mutavere: ut campos nunc videas, ubi Troja fuit; alia mari & fluctibus abſorpta, alia terræ motibus everſa, alia inculta hodie & derelicta, alia vi militari diruta. Quibus viciſſitudinibus ipſi montes & flumina fuerunt interdum obnoxia? Unde iterum multa caligo animo objicitur: nullo fermè ſuppetente conjecturis ſubſidio; imò tenebris potiùs naſcentibus, ex iis, quæ oculis noſtris nunc ſubjecta ſunt. A quibus moleſtiis & laboribus, imò & erroribus, vacua omninò eſt recentis omnis Terræ deſcriptio. Eo fit ſanè, ut vetera illa ſoli, qui antiqua monumenta quælibet ſummo ſtudio tractare, & accuratâ mentis acie diſperſa colligere atque judicare ſolent, aſſequi ac docere ſint idonei. Quanti ſane eſt, confuſis ordinem, obſcuris lucem, obſoletis nitorem, defunctis vitam reſtituere! Quam paucis hoc quidem præſtare datum eſt! Enimvero hanc ego difficultatem pæcipuam cauſam arbitror, quare tanto in ſcripturientium numero pauci adeò veterem Geographiam illuſtrare ſint aggreſſi, longè pauciores in ea pretium fecerint operæ. Acceſiſſe tamen fateor etiam illud, quod veteris Geographiæ nullus ſit hodie uſus, niſi ad intelligenda ſcripta, quæ ſuperſunt ex ævo priſco. Quod officium adſcribi olim ſolet ſecundo Grammaticæ artis generi, quod ἐξηγητικὸν nuncupant & ἱςορικὸν. Unde vetus Geographia ſolis doctis, & quidem cum primis Philologis iſtis, inſervit maximè: cùm recens quæque telluris enarratio omni hominum generi, & ad noſtræ vitæ commoda proſit plurimum. Inter veteris autem illius Geographiæ excultores equidem familiam ducere, & omnium principem arbitror Philippum Cluverium. Nec dubito idem mecum ſenſuros alios, qui quidem animo defæcato volumina illius, ſaltim quibus Germaniam, Italiam & Siciliam antiquam illuſtravit, legerint. Aliter enim alios nonnullos in Batavis judicaſſe,

 non

non me fugit, ſcio verò etiam illos partium & certaminum quorundam ſtudio nimium fuiſſe deditos. Produnt certè ſcripta illa viri induſtriam in Geographico iſthoc ſtudio incomparabilem: Et quidni? cùm non gravatus fuerit pedes univerſam Italiam & Siciliam luſtrare, quo utramque eò accuratius poſſet narrare. Produnt eadem lectionem infinitam, judicium acre ſimul & elegans. Nec tamen ab omnibus illa erroribus vacua dixerim: Ego fateor, in haud paucis à Cluverio, in Germaniæ cumprimis noſtræ rebus, diſſentio; quas meas ſententias Tibi etiam, Clariſſime Buno, jam video probari. Nec tamen minus principatum in hoc doctrinæ genere illi tribuere vel tantillum dubito: idque quandoquidem in longè pluribus, imo in propè infinitis, non tantum conatus omnium antegreſſos ſuperaverit, me judice, ſed etiam meliorem ſpem præceperit: ad quam doctrinæ vim collati errores nihil ſunt niſi nævi exigui in corpore formoſiſſimo. Utinam ſanè haberemus veteris Geographiæ ab illa manu reliqua! Utinam modo Græciam antiquam haberemus Cluverii induſtriâ elaboratam! Quanto id eſſet conjunctum cum fructu literariæ rei! Haberemus autem, niſi mors præpropera virum abſtuliſſet. Nunc cogimur contenti eſſe noſtris Catonibus, quamvis neutiquam Cluverio comparandis. Neque vero Te fugit, quanta in exſpectatione fuerit Græcia antiqua à Joanne Laurembergio illuſtrata: quamve multum ſit impar Cluverianæ Italiæ, Siciliæ & Germaniæ: Utpote quæ præter Tabulas, affabre licet confectas, nihil penè habeat quod vel verè Geographicum dici mereatur. Et tamen cùm deſeruerit nos Cluverius, nunc impensè lætamur, vel ita demum deſiderio noſtro ſatis eſſe factum. Perinde ſcilicet atque infelix illud Cluverii fatum acceptiora nobis reddit, quæ in hoc ſtudio, cum alii, tum Mercator inprimis & Ortelius poſteritati reliquerunt. Ea propter, ceu antehac feci, ita nunc etiam laudo, operam abs Te, Clariſſime Buno, impenſam in id, ut per compendium literario ordini exhiberes Italiam pariter & Siciliam antiquam Cluverii: Idque cumprimis quandoquidem, ipſamet grandia ejus volumina & rariùs hodie inveniantur venalia, & præ magnitudine lectores quam multos abſterreant potius, quàm ut alliciant; & tamen ad intelligenda recta monumenta vetera, Romanarum ſaltim rerum, Cluveriana iſthæc longè ſint utiliſſima. Non deſinam etiam Te impellere, ut perficias quod moliris, & jam habes affectum, compendium ſcilicet Cluveriani operis de Germania antiqua: quantumvis veterum ſcripta minus fuerint circa res Germanicas occupata, atque adeo ille tuus labor ad explicanda illa veterum monumenta non perinde poſſit adjuvare, atque ille Italiæ & Siciliæ adhibitus. Fuiſſe autem Cluverium non duntaxat antiquæ, ſed & recentis noſtræ Geographiæ perquam peritum, luculentiſſimo ſanè argumento eſt poſthumus ille libellus, quo per epitomen veteris noſtrique orbis deſcriptionem eſt perſequutus. Nec vero vel huic quidquam ſimile videas. Qui enim alius veterem novamque Geographiam unâ operâ docuit? Utut haud negaverim, multa ſatis etiam hic reperiri valdè mendoſa: quæ tamen jure excuſationem merentur; quoniam ultima manus non acceſſerit, ſed fœtum immaturum mors præpoſtera informem propemodum multis partibus effecerit. At bonum factum, Clariſſime BUNO, quod ne hoc quidem in libello Cluverium deſerueris. Et vero ſentio abs te annotationibus illuſtrata plurima cæteroquin obſcura intellectu: alia etiam rectius tradita: Tabulis præci-

pue

què novis additam quaſi lucem maximam. Novis inquam. Etenim quas ex Ortelio in Batavis nonnulli adjecere, parum abeſt, quin officiant illæ potius quàm proſint, ob ſententiarum Cluverium inter & Ortelium diſcordiam. Accedit, quod Index etiam ille, quem magnâ curâ confeciſti, non poterit non eximio eſſe uſui. Dixerim certè, nunc demum poſſe libellum reapſe efficere, quod debuit quidem, fruſtrà tamen hactenus fuit ab illo expectatum. Non potuiſſes ſanè melius de ſtudioſa juventute mereri; dum ſcilicet paras illi aditum, cum ad eruditæ vetuſtatis ſcripta intelligenda, tum ad hujus etiam orbis ejusque præcipuarum partium notitiam. Perge verò, ô optime, in hunc modum benè mereri! Perge præſtantia quæque ſcripta, ſaltim ad hiſtoriam pertinentia, ceu eximiè cœpiſti, claram in lucem producere! Referet Tibi gratias immortales, ſi non hoc ævum, utique odii & invidiæ vacua poſteritas. Ego autem Deum obſecro, uti integras vires corporis Tibi largiatur; quo poſſis animo id præſtare, quod in votis tibi eſſe, ſatis compertum habeo. Helmſtadii in Academia Julia XV. Kalend. Septemb. Anno cIɔ Iɔc LXI.

HERM. CONRINGIUS

JOHANNI BUNONI V. Cl.

S. P. D.

Annus quintus agitur, quum & laudarem tuam in edenda Cluveriana Epitome Geographiæ præſtitam operam, & quaſi certo promitterem, fore, ut iſthoc nomine, ſi non hoc ævum, ſaltim odii & invidiæ vacua poſteritas tibi gratias referat. Non falſum me eſſe animi, tu quidem reapſe jam expertus es, ſed ego plurimum gaudeo. Idque non quod tanquam vati mihi velim impoſterum credi, ſed quoniam ſentio, pretio ſuo & ipſa Geographica ſtudia, & tuos labores æſtimari. Enimvero ſunt illa ipſa ſtudia vitæ civili perquam utilia: bonus autem quisque lætatur meritò ſi vita illa hominum ſolito nonnihil rectius ſeſe habeat. Quidni vero etiam gaudeam, ſi amico, qualis tu mihi es ab annis multis, benè ſit? Benè autem eſſe tibi arbitror, non quod divitiæ aut honores affluant, (quamvis enim & hæc bona tu merearis, non tamen vel ipſe tu facis hæc tanti, ut horum poſſeſſione felicitatem cenſendam eſſe exiſtimes) ſed cum docendo ſcribendoque plurimum prodeſſe cumprimis tibi ſit propoſitum, quod hujus voti tui abundè fias particeps. Accedit, quod paſſim apud doctos & intelligen-

tes magnam jam tum laudem tibi comparaveris, & æternam poſſis immortalemque gloriam nomini tuo polliceri: id quod vulgo quam multis ipſa beatitudinis creditur ſumma. Placere autem cum alia tum præcipuè Geographica iſthæc tua, certiſſimo utique documento eſt ſaltim velox illa omnium diſtractio, etſi centena multa exempla prodiiſſent in lucem. Quemadmodum verò ante quinquennium laudavi illas Geographicas operas tuas, quas tum edidiſti, ita gratias tibi jam ago, quod utiliſſimo illi ſtudio rurſum curas impenderis. Superaſti ſcilicet te ipſum quaſi iteratis illis laboribus: dumque nobis jam reddis omnia iſthæc & elegantiora ſolito & locupletiora, ſolidas utique gratias promereris. Video equidem & veterem pariter & novam Geographiam multis acceſſionibus aut emendationibus nunc illuſtratam: in Tabulis quoque ipſis, quæ ante prætervíſa fuerant, haud pauca paſſim mutaviſſe jam in melius; atque in univerſum tuas haſce δευτέρας φροντίδας *ſimul eſſe prioribus* σοφωτέρας. *Macte ſis præclaro hoc juvandi bonum publicum ſtudio Clariſſime* BUNO! *Cumque dubitare non poſſis, facere te pretium operæ, perge in hoc campo, ceu feciſti hactenus, ſtrenuè. Equidem Deum veneror, uti porrò ſecundet labores tuos, imo ſi & hoc fas eſt petere, in ſolatium operæ & præmium aliquod conferat, quæ mereris, deſiderata aliis lautiora quævis mollius ſolito vivendi ſubſidia. Helmſtadii IV. Non. Aug. Anno* CIϽ IϽC LXVI.

Tabu-

Tabulæ Geographicæ propter faciliorem uſum in peculiare compingatur volumen. Ita enim perpetuo erunt in promptu, & commodiùs inſpicientur, neque, quod foliis commentarii toties vertendis ac revertendis aliàs ſolet fieri, impedient legentem. Sin vero cui placuerit, Tabulas uno eodemque cum commentariis habere codice, paginis indiculo hoc notatis iſtæ inſerantur.

I.	Tabula Ventorum, ad paginam	22
II.	Typus intervallorum variarum gentium,	p. 25
III.	Schema demonſtrans Terram eſſe globoſam	p. 42
IV.	Typus Orbis terrarum,	p. 42
V.	Summa Europæ antiquæ deſcriptio,	p. 61
VI.	Hiſpaniæ veteris & novæ deſcriptio,	p. 63
VII.	Gallia Antiqua & Nova,	p. 87
VIII.	Germaniæ Cis-Rhenanæ Tab.	p. 93
IX.	Helvetiæ antiqua & nova Deſcriptio,	p. 117
X.	Hodiernæ Belgicæ, ſeu Inferioris Germ. Tab.	p. 124
XI.	Veteris & novæ Britanniæ Deſcriptio,	p. 137
XII.	Populorum inter Rhenum & Albim Deſcriptio,	p. 153
XIII.	Suevia, quæ cis Codanum fuit ſinum,	p. 159
XIV.	Vindeliciæ & Norici deſcriptio,	p. 160
XV.	Nova totius Germaniæ deſcriptio,	p. 167
XVI.	Regni Daniæ Delineatio,	p. 226
XVII.	Suecia & Norvegia,	p. 231
XVIII.	Italia antiqua,	p. 236
XIX.	Italiæ Gallicæ ſive Ciſalpinæ Deſcriptio,	p. 244
XX.	Etruria, Latium, Umbria. &c.	p. 247
XXI.	Campania, Samnium, Apulia, &c.	p. 261
XXII.	Italia nova,	p. 275
XXIII.	Sicilia,	p. 302
XXIV.	Sardinia & Corſica,	p. 309
XXV.	Pannonia & Illyricum,	p. 313
XXVI.	Hellas, ſeu Græcia univerſa.	p. 327
XXVII.	Epirus,	p. 329
XXVIII.	Peloponneſus,	p. 331

XXIX.	Achaja,	p. 337
XXX.	Macedonia & Theſſalia,	p. 346
XXXI.	Daciarum, Mœſiarum & Thraciæ Deſcriptio,	p. 367
XXXII.	Sarmatia & Scythia,	p. 387
XXXIII.	Poloniæ Regnum,	p. 391
XXXIV.	Borusſiæ & Caſſubiæ, &c. Tabula nova,	p. 403
XXXV.	Aſia,	p. 413
XXXVI.	Scythia & Tartaria Aſiatica.	p. 415
XXXVII.	Imperium Sinarum.	p. 425
XXXVIII.	India Orientalis,	p. 429
XXXIX.	Perſia, Armenia, Aſſyria, &c.	p. 447
XL.	Cherſoneſus, ſeu Natolia,	p. 464
XLI.	Terra ſancta,	p. 479
XLII.	Syria.	p. 493
XLIII.	Africa,	p. 510
XLIV.	Ægyptus & Cyrenaica,	p. 511
XLV.	Mauritania & Africa propria,	p. 523
XLVI.	America,	p. 547

DE Staten van Hollant en Weſtvrieſlant. Doen te weten: Alſoo ons vertoont is by JOHANNES WOLTERS, Boekverkoper tot Amſterdam, dat hy beſigh was met het drukken van ſeeker Boek genaamt *Philippi Cluverii Introductio in Univerſam Geographiam tam veterem quam novam & tabulis Geographicis aucta ſtudio & opera Johannis Bunonis, nunc verò notis paſſim auctior edita à Joh: Frederico Heckelio &c.* in ſigh begrypende een nette beſchryvinge des Aardbodems met ſyn Landkaarten, ſtrekkende tot ſonderlinge dienſt en nuttigheyd der ſtudien: tot welkers uytvoeringe hy Supplt. reets ſeer ſware en grove onkoſten had gedaan, en nog meerder ſoude te ſupporteren hebben. Dogh was hy Supplt. bedught dat lichtelijk yemand anders hier in onſen Lande 't ſelve Boek, tot ſijn Supplts. groote ſchade en nadeel, mede ſoude willen drukken, ſoo keerde hy Supplt. ſigh tot Ons, onderdanighlijk verſoekende dat wy hem Supplt. geliefden te begunſtigen met een ſpeciaal Octroy ofte privilegie, waar by aan hem Supplt. ſyne Erven ofte Actie verkrygende alleenlik, geduurende de tyt van vyftien eerſtkomende Jaaren, wierde vergunt het voornoemde Boek, met al 't gene dat daar toe tot luyſter ſtrekken konde, hier te Lande te mogen drukken, de Caarten te laten ſnyden, etſen, drukken, uytgeven en verkopen in ſoodanige Talen, formaten en op ſoodanigen manier als hy Supplt. ſijn Erven ofte Actie verkrygende, ſoude goetvinden; met expres verbod, dat niemand hier te Lande, geduurende den voorſz. tyd, 't voorſz. Boek met de Caarten geſamentlijk ofte eenigh gedeelte van dien afſonderlik ſoude vermogen in eenigerhande maniere, in 't kleyn ofte groot; ofte de Caarten te laten ſnyden, etſen, drukken, uytgeven, verkopen, ofte verruylen, of elders buyten deſe onſe Provincie geſneden, geetſt, ofte gedrukt zynde hier te Lande te mogen inbrengen, verkopen, ofte verruylen, op ſeekere groote pœne by de overtreders te verbeuren. SOO IS'T, Dat wy de ſake ende 't verſoek voorſz. overgemerkt hebbende, ende genegen weſende ter bede van den Supplt. uyt onſe rechte wetenſchap, ſouveraine magt ende Authoriteyt den ſelven ſuppliant geconſenteert, geaccordeert, ende geoctroyeert hebben: conſenteeren, accordeeren ende Octroyeeren mits deſen, dat hy, geduurende den tyd van vyftien eerſt agter een volgende Jaaren, het voorſz. Boek genaamt *Philippi Cluverii Introductio in Univerſam Geographiam tam veterem quam novam & tabulis Geographicis aucta Studio & opera Johannis Bunonis, nunc verò notis paſſim auctior edita à Joh: Frederico Heckelio &c.* binnen den voorſz. onſen Lande alleen ſal mogen drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen; verbiedende daarom allen ende eenen yegelijken het ſelve Boek in 't geheel ofte deel naar te drukken ofte elders nagedrukt binnen den ſelven onſen Lande te brengen, uyt te geven, ofte te verkopen, op verbeurte van alle de nagedrukte, ingebragte, ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie hondert guldens daar en boven te verbeuren, te appliceeren een dardepart voor den Officier, die de calange doen ſal, een dardepart voor den Armen der plaatſe, daar het caſus voorvallen ſal, ende het reſterende dardepart voor den Suppliant; alles in dien verſtande, dat wy den Suppliant met deſen onſen Octroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van ſijn ſchade door 't nadrukken van 't voorſz. Boek, daar door in genigen deelen verſtaan, den inhouden van dien te authoriſeren, ofte te advoueëren, ende veel min het ſelve onder onſe protectie ende beſchermінge eenigh meerder credyt, aanſien ofte reputatie te geven, nemaar, den Suppliant in cas daar in iets onbehoorlik ſoude mogen influeren, alle het ſelve tot ſynen laſten ſal gehouden weſen te verantwoorden, tot dien eynde wel expreſſelijk begerende, dat, by aldien hy deſen onſen Octroye voor het ſelve Boek ſal willen ſtellen, daar van gene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie ſal mogen maken, nemaar gehouden weſen het ſelve Octroy in 't geheel, ende ſonder eenige omiſſie daar voor te drukken ofte te doen drukken, ende dat hy gehouden ſal zijn een exemplaar van het voorſz. Boek gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheek van onſen Univerſiteyt tot Leyden, ende daar van behoorlijk te doen blyken. Alles op pœne van het effect van dien te verlieſen. Ende ten eynde den Suppliant deſen onſen Conſente ende Octroye moge genieten als naar behooren, laſten wy allen ende eenen yegelijken, die 't aangaan magh, dat ſy den Suppliant van den inhoude van deſen doen ende laten gedogen ruſtelijk, vredelijk, ende volkomentlijk genieten, ende gebruyken, Ceſſerende alle belet ter contrarie. Gedaan in den Hage, onder onſen groote Zegele hier aangehangen op den 18 July 1691.

A. HEINSIUS.

Ter Ordonnantie van de Staten, SIMOM VAN BEAUMONT.

Deſe bovenſtaande previlegie van Cluveri Geographia &c. hebbe met alle regt van dien getranſporteert op Jan van Munnichuyſen, den eerſten Januarius 1693.

JOANNES WOLTERS.

Ad Bibliopegum.

Ut Tabulæ æneæ commodè ſuis paginis adjungi poſſent, iisdem etiam numerum 1. 2. 3. 4. &c. juxta indicem præfixum addi curavimus. Hinc indice inſpecto quælibet ad ſuam paginam facile reduci poterit.

Bericht aan den Boeckbinder.

Op dat de Kaartjes met de minſte moeiten ieder op zijn pagina gebragt mogen werden; Zoo is 't dat de zelve met 1/2/3/4. Ec. volgens den Index genummert zijn. Deſelve dan tegen den Index naziende / kan men die gevoeglijk op de daar by ſtaande pag. brengen.

An den Buchbinder.

Damit die Carten ohne groſſe Mühe auf ihren Ort möchten gebracht werden / haben wir dieſelbigen mit 1. 2. 3. 4. etc. nach dem Regiſter numeriren laſſen / daß man ſie nun füglich auf dieſ eite bringen kan / welche in dem Regiſter derſelbigen angewießen wird.

PHILIPPI CLUVERII INTRODUCTIONIS Emendatæ, Illuſtratæ, atque Auctæ, IN UNIVERSAM GEOGRAPHIAM, TAM NOVAM, QUAM VETEREM, LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Quid Geographia, & quid Globus ſeu Orbis terræ.

I.

GEOGRAPHIA [a] *eſt terræ univerſæ, quatenus nobis cognita eſt, deſcriptio.* Vocabulum ejus Græcum eſt: nam à γαῖα, ſive, γαίη, id eſt, *terra*, (pro quo in compoſitione uſurpatur γέα) & γράφω, hoc eſt, *ſcribo*, compoſitum fit Γεογραφία, id eſt, *Terræ deſcriptio.* Geographia.

II. Differt

NOTÆ HEKELII.

[a] Heîc notandum, quòd in foliô JOSEPHUS BLANCANUS *Sphæram Mundi*, ſive *Coſmographiam*, Mutinæ Anno hujus Seculi 35. GEORGIUS verò HORNIUS *Orbis antiqui Delineationem*, ſeu *Geographiam veterem & novam*, Amſtelod. A°. ejusdem Sec. 54. atque JOANNES KEPLERUS *Prodromum Diſſertationum Coſmographicarum* Francofurti A°. huj. Sec. 21. curioſè edi curârunt. In formâ autem (ſicuti *communiter* loquimur) 4. edita eſt Jo. CHRISTIANI BECMANNI *Hiſtoria Orbis Terrarum & Civilis*, & quidem Francof. ad *Oder.* A°. huj. Sec. 73. ut & ANTONII DEUSINGII, GALILÆI, PHILOLAI atque HELISÆI ROESLINI *Mundi Syſtemata*, quorum *Primum* & *Tertium* Amſtelodami A°. huj. Sec. 43. & 39. *Secundum* Lugd. Batavor. A°. ejusd. Sec. 41. & *Ultimum* Francofurti ad *Mœnum* A°. ſuper. Sec. 97. ſunt excuſa. Quibus adjungenda *Geographia* NUBIENSIS, ſive *totius Orbis in* 7. Climata *diviſi Deſcriptio*, ex *Arabicô* in *Latin.* à GABRIELE SIONITA & JONA HESRONITA verſa, & A°. huj. Sec. 19. *Pariſiis* impreſſa. In formâ 8. extat P. B. CESTII, JCti inſignis, *Orbis Terrarum Synoptica Epitome*, unà cum *Geographiâ Poëticâ*, litteris *Stoërianus* A°. ſuper. Sec. 91. publicata. Porrò LUCÆ de LINDA *Deſcriptio Orbis & omnium Rerumpublicar.* Leydæ A°. huj. Sec. 55. edita. Cui aſſociandus CHRISTIANI FUNCCII *Orbis Imperans*, qui hodiè heîcce *Rudolſopoli* in f. quoque 8. haud leviter excuditur. Eâdem quoque formâ eſt impreſſa SEBASTIANI SCHROETERI *Hiſtorica Orbis Terrarum Deſcriptio*, ut & JOACHIMI VAGETII *Orbis Habitabilis*; *Hic* quidem Hamburgi A°. huj. Sec. 13. *Illa* autem Erfurti *duob. Voluminib.* A°. ejusd. Sec. 20. Sed ABRAH. GOELNIZII *Geographia*, PAULI MERULÆ *Coſmographia & Geographia*, ut & BERNH. VARENII *Geographia Generalis* Amſtelodami diverſis huj. Sec. Annis; *Hæc* quidem A°. 50. *Illa* A°. 36. *Iſta* A°. 49. eleganter ac nitidè publici Juris facta ſunt. Commendanda quoque eſt SAMUELIS BOCHARTI *Geographia Sacra* Cadomi A°. ejusd. Sec. 46. in fol. excuſa.

NOTÆ

Coſmographia. II. Differt autem Geographia à Coſmographia, ut pars à toto; à Chorographia, ut totum à parte. *Coſmographia* quippe, quæ à κόσμος, id eſt, *mundus*, & γράφω, dicitur *Mundi deſcriptio*, *eſt totius univerſi ſeu Mundi tam elementaris quàm ætherii deſcriptio.* Chorographia. *Chorographia*, cujus vocabulum à χῶρος vel χώρα, id eſt *regio*, & γράφω componitur, *eſt regionis alicujus particularis deſcriptio;* veluti Hiſpaniæ, Italiæ, Germaniæ: hujus pars iterum eſt *Topographia*, Topographia. quæ à τόπος, id eſt, *locus*, & γράφω dicitur; *eſt hæc loci alicujus particularis deſcriptio;* utpote agri ſive territorii, alicujus oppidi, ſeu pagi: in qua etiam arva, prata, arbores, plateæ, & ædificia depicta veniunt. [b] At Geographia totius terræ ſitum deſcribit.

Terra. III. *Terræ* autem nomine in Geographia non *ſeparatim* quartum elementum, ut Phyſici, accipimus: ſed *complexim terram*, unà *cum aquis infuſis*, *pro totius univerſi centro* intelligimus; quod à figura, Orbis ſeu Globus terræ vocatur. Globus. [α] *Globus* quippe *eſt corpus ſolidum, undique rotundum, unica ſuperficie contentum; in medio habens*

NOTÆ BUNONIS.

α *Unde nec Hydrographia ſejungitur à Geographia, quod ex aqua & terra unus conficitur globus. Exſtant verò recentiorum opera Tabulæ Hydrographicæ, in quibus Magnetis declinationes, navigationum ductus; & quaſi ſemitæ, ventorumque viciſſitudines annotantur. Veteres enim vix ſe committebant alto: ſed ut plurimum litora legebant. Cæterùm in* Geographicis cum fructu verſaturus, neceſſum habet Sphærica quædam delibare, & potiſſimum illa, quibus fundamentum hujus doctrinæ nititur. *Mundum* hunc univerſum ſphæricæ eſſe figuræ docent Aſtronomi, eundemque in *regionem Elementarem & Ætheriam* ſolent dividere. In medio mundi *Terram* ponunt, eamque rotundam & immobilem, quæ reſpectu Cœli Supremi inſtar puncti eſt, & cum *Aqua*, quam in cavitates ſuas recipit, globum conſtituit, quem ambit *Aër*; ſicut aërem *Ignis*, quæ *quatuor* vulgò *Elementa* dicuntur, ex quibus hæc inferiora conſtant, *Æthera* verò ſeu *Cœlum* Plato & Ariſtoteles in *Octo* diſtinxerunt Sphæras, Ptolemæus & Cicero *in novem;* at Alphonſus in *decem*, quarum ſeptem dicuntur Planetarum: octava ſtellarum [c] fixarum; nona huic vocatur Cœlum Cryſtallinum, ſeu Aqueum; decima Primum Mobile ſive Ultimum Cœlum. Scholaſtici his addiderunt *Undecimam Sphæram* immobilem *Cœli Empyrei*, quod inferius volunt eſſe rotundum, ſuperius verò quadratum. In eo thronum Dei & ſedem Beatorum locant. Infimum inter planetas & terræ proximum locum obtinet *Luna*, ſupra quam *Mercurius*, *Venus*, *Sol*, *Mars*, *Jupiter*, *Saturnus*; quæ *Stellæ* dicuntur *Erraticæ* [d]; quod non eandem ſemper retineant diſtantiam à ſe invicem; ut reliquæ *ſtellæ octavæ ſphæræ*, quæ *Fixæ* dicuntur, & ejusdem inter ſeſe ſemper ſunt diſtantiæ. Hæ octo ſphæræ moventur proprio motu ab occaſu in ortum, qui *Motus* appellatur *Secundus;* quo *Luna* curſum ſuum viginti ſeptem diebus & octo ferè horis abſolvit; *Mercurius*, *Venus*, *Sol*, annuo ferè ſpatio; *Mars* duobus annis, *Jupiter* duodecim, *Saturnus* triginta. At *Fixæ Stellæ* tardiſſimè ab occaſu in ortum progrediuntur; ita ut ſingulis C. annis unum gradum & XXXVI. M. annis integrum circuitum abſolvant. *Primum* autem *Mobile*, ſeu decima Sphæra ab Oriente in Occidentem movetur, qui *Primus Motus* dicitur, eoque incredibili velocitate ſpacio viginti quatuor horarum circumagitur, ſecumque inferiores ſphæras rapit. In regione illa ætheria certos quosdam circulos fingunt Aſtronomi, ut partes mundi & motus cœleſtes limitent, menſurent, aut etiam numerent.

HEKELII.

b Cui annumeranda [a] *Topotheſia*, quam etiam à τόπος, & τίθημι, h. e. *pono*, derivatam eſſe, & idem valere, ac *loci cujusdam poſitionem*, ſeu *ſitum Specialiſſimum*, conſtat.

c Seu *Statarum*.

d Seu *Vagæ*.

a Topotheſia.

HEKE-

habens centrum ſive punctum, à quo omnes lineæ, ad ſuperficiem ductæ ſunt æquales e. Unicus igitur ex utroque elemento Globus conficitur; unamque & eandem convexam conſtituit utrumque ſuperficiem. Hunc verò terræ Globum variè Geographi in circulos atque parteis diſtinguunt: de quibus ſingulis ordine agendum. 1

CAP. II.

HEKELII.

e Seu *ejuſdem longitudinis.*

SUPPLEMENTUM & NOTÆ REISKII.

1 I. Ne ſub initium hujus Geographicæ Introductionis in ipſo limine offendat tyro, aut hæreat, paulum explicatius dicenda erunt, quæ ὡς ἐν τύπῳ ad definitionem dicuntur: Hæc enim nominalis ſolummodo non realis h. l. traditur. Itaque Geographia pro methodo ac fine duplici, quem ſcriptores veteres novique accuratius obſervarunt, nobis & ipſa duplex erit, *Mathemaca* nimirum atque *Hiſtorica.*

II. a *Geographia Mathematica eſt ſcientia Globi terreni ex magnitudine, ſitu, circulis, partibuſque aliis menſurandi pariter atque cognoſcendi.* Scientiam (1) voco nempe θεωρητικὴν ſive contemplativam, (2) globi terreni, non equidem ſeparati; ſed cum aqua & aëre conjuncti, h. e. globi terraquei, aut terraquaërei, quem novo nomine recentiores exprimunt: Materia enim ſive objectum adæquatum hujus ſcientiæ globus erit terraquaëreus h. e. terra & aqua cum oceano vaſto, & aëre, cujus ambitum Atmoſphæram nominant; Idque *objectum* eſto *materiale*: *formale* (3) conſiſtet in magnitudine globi, ſitu, circulis, Zonis, climatibus, aliiſque partibus, determinandis atque diſtinctius connumerandis. Quo pertinet (4) *finis duplex*, *tum intermedius* in menſuratione, tum *ultimus* in cognitione accurata poſitus.

III. b Ex illa, quam feci, materia ſive objecto partes Geographiæ facilius emergent (1) *Hydrographia* ſive aquarum & Oceani ſcientia: (2) *Atmoſphærica* h. e. ſcientia & aëris & ventorum omnium, quotquot oriuntur: Huic enim Anemographia ventorumque notitia ſubeſt: (3) *Chorographia*: (4) *Topographia*, h. e. Regionum & Locorum ex menſuris & circulis Mathematicis deducta ſcientia: Nec aliter ad matheſin illæ pertinent. *Topotheſia*, quæ apud veteres efficta loci deſcriptio fuit, num parti ultimæ ſit addenda, dubito. Certe *Coſmographia*, quam novo appellant nomine, Geographiam nimium excedit, tanquam mundi hujus univerſi exactior ſcientia, cujus partes & Aſtronomiam & Geographiam jure dixeris: Nec ideo tamen pro hac extrema rectè ſubſtituitur. Interim ex Aſtronomicis in uſum Geographiæ aliquem conferri poſſunt *Syſtemata mundana*, qualia Schottus in curſu, quem inſcripſit, Mathematico collecta expoſuit (1) Chaldaicum vetus, (2) Platonicum & Ptolemaicum, (3) Ægyptiacum, (4) Copernicanum, (5) Tychonicum, (6) Semi-Tychonicum, Lib. VIII. c. 1. Plura vero ex hypotheſibus recentiorum & obſervationibus poſſe colligi, abunde conſtat, & ſimul perſpicue liquet, cum principiis Mathematicis nec cœlum aqueum ſive cryſtallinum, nec empyreum congruere.

IV. c *Geographia vero Hiſtorica nihil aliud erit, quam ſcientia locorum ſingularium, quotquot memoratu digna & in terris ſunt cognita ad uſum vitæ humanæ varium.* Scientiam hanc voco (1) intelligoque practicam ſive activam, Gr. πρακτικὴν, & in actione potiſſimum civili poſitam, (2) locorum ſingularium, ſive ad terram continentem, ſive ad Inſulas & Peninſulas harumque partes pertineant. Materia enim hujus circa quam ſive objectum loca ſunt Globi terraquei, quem vocant, ſingularia, eaque memoratu digna, quotquot hominibus fuerunt cognita, nempe maria, freta, iſthmi, ſinus, pontus, flumina, promontoria, montes, valles, fontes, campi, ſylvæ, urbes, vici, &c. quicunque hactenus innotuerunt, (3) ad uſum vitæ humanæ varium eumque maximum: Hic enim notitiæ hujus finis eſto, ſive uſus publicus, ſive privatus, ſive belli, ſive pacis, ſive profectionis, ſive literarius, ſive nauticus, ſive mercatorius, aliuſve fuerit.

V. Scopum enim varium ſibi præfigunt homines, quotquot Hiſtoricæ Geographiæ aut notitiæ Orbis terrarum operam impendunt, eamque aut *ex obſervationibus propriis*, *aut ex aliorum relationibus* parant: Obſervationes propriæ multo curſu, tempore, ac longis abſolvuntur peregrinationibus: Relationes aliorum aut ſcriptis aut ſermonibus comprehenduntur. Scripta pro ſuis auctoribus vel antiqua extant vel recentia: Sermones itidem pro uſu vitæ ac hominum ſermocinantium ſtatu variant, quos dijudicare prudentis eſt officium. Adeo longe patet lateque Geographia hiſtorica, quouſque terra univerſa patet,

a Geographia Mathematica. b Partes hujus variæ. c Geographia Hiſtorica.

patet, ac partes eaſdem ſuo ambitu complectitur, quas Mathematicæ Geographiæ ſupra vindicavimus: [a] Nempe Hydrographiam, Chorographiam & Topographiam, quatenus in ſpeciali aut ſpecialiſſima ſingularium locorum cognitione ac notitia verſantur. Sed omitti Atmoſphærica, neque in hunc cenſum revocari poteſt, antequam navigationes per aërem, aut peregrinationes aëreas, quicunque Mathematici eis hactenus illaborarunt, perficiant demum aut emetiantur: Anemographia tamen atque accuratior tempeſtatum obſervatio quin huc pertineat nullum eſt dubium.

VI. Scripta, quæ Geographiam hiſtoricam juvant, horumque auctores uti duabus claſſibus vel vetera vel nova continentur; ſic veterem nobis novamque non efficiunt ſolum, ſed quoque ſuppeditant. [b] *Geographia vetus* à ſcriptoribus vel Græcis vel Romanis vel Arabicis proficiſcitur: Illos Voſſius in Lib. de ſcientiis Mathematicis c. 43. & 44. Tractatuque de Græcis & Romanis Hiſtoricis, item Boſius in erudita ad notitiam Rerumpubl. Introductione c. 21. nec non Becmannus in Hiſt. Geograph. recenſent: Hos autem Hottingerus in Bibliothec. Orient. c. 2. Boſiusque noſter illum ſecutus explicant. *Nova vero à novis aut recentibus* pendet auctoribus, quos ordine longo viri antea laudati, Zeilerus etiam in ſuo Indice, pluresque alii producunt. Cæterum quamvis ſcriptores ad utramque Geographiam multo agmine concurrant, utraque tamen adhuc imperfecta, manca, mutila, & infinitis erroribus fœdata deprehenditur. Defectus illos tum veteris, tum novæ Geographiæ vitia & nævos plurimos heic prætermittam, ſuoque illos loco inſeram; Sed lectori unum præ cæteris commendabo Boſium noſtrum, qui hanc in rem luculenter & doctiſſime diſſeruit: Hæc mea quippe ſupplementa ſuis limitibus coërcentur.

a Partes hujus variæ. b Geographia vetus & nova.

CAP. II.

De Globi partibus & Circulis.

I.

Axis. PRimum *Axis* in Globo conſtituitur, ſive linea recta, per centrum terræ traducta; quæ eſt totius mundi diameter, à præpoſitione Græca διὰ, id eſt, *per*, & verbo μετρέω, id eſt *metior*, dicta: quaſi medium dimetiens, circum quam volvitur atque convertitur Mundus [a].

Poli. II. *Axis* autem *extrema*, *Poli* mundi appellantur, à verbo πολέω, quod eſt *verto:* unde & *vertices* Latinis, & *cardines* [b] dicti; quia circum hos tota mundi machina circumvolvitur, quorum alter *Arcticus*, id eſt, *Urſinus*, ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ab *urſa*, vicino ſidere; alter *Antarcticus* nominatur, quia Arctico ex diametro eſt oppſitus. [α] [1]

III. *Arcti-*

BUNONIS.

α Zodiacus quoque ſuum habet Axin & Polos, quos Colurus ſolſtitiorum in circulis Polaribus ſuſtinet. Præterea Poli Horizontis explicantur cap. ſeqq. ſect. V.

HEKELII.

a Qui hoc & ſequentia hujus libri Capita rectè ac commodè eſt intellecturus, legat inprimis Andr. Argoli *Pandoſion Sphæricum*, Patavii Ao. huj. Sec. 44. in 4. f. impreſſum, ut & Franc. Patricii *Pancoſmiam* de *Æthere* ac *Rebus Cœleſtibus*, Ferrariæ Ao. ſup. Sec. 91. in fol. edit. ac Placidi de Titis *Phyſiomathematicam*, ſive *Cœleſtem Philoſophiam*, Mediolani in 4. f. publicatam.

b Cœli.

REISKII.

1 Græcè ἀρκτικὸς & ἀνταρκτικός.

REIS-

III. *Arcticus* polus, qui & *Borealis* ſive *Boreus*, & *Aquilonaris* ſive *Aquilonius* à Borea ſive Aquilone vento, qui ab hac plaga ſpirat, & *Septentrionalis* dicitur, à ſeptem ſtellis, quas *Trioneis* vocant, eſt is, qui in his locis, quæ nos incolimus, ſemper apparet. Arcticus.

IV. *Antarcticus*, qui & *Auſtralis* & *Auſtrinus* & *Notius*, ab Auſtro ſive Noto vento, & *Meridionalis*, à mundi plaga dicitur, eſt is, qui noſtro hemiſphærio nunquam conſpicitur, ſed ſub Horizonte latet. Antarcticus.

V. Porrò Globo decem præcipui aſſignantur circuli, bifariam diſtincti: primùm dividuntur in Majores atque Minores. *Majores* dicuntur, qui idem cum globo obtinent centrum; ipſumque globum in duas ſecant parteis æquales. Sunt autem *Æquinoctialis* ſive *Æquator*, *Zodiacus*, *Horizon*, *Meridianus* & *duo Coluri*. *Minores* dicuntur, qui diverſum habent centrum à globi centro; quique globum in duas parteis dividunt inæquales. Sunt verò, *Tropici duo*, *totidemque Polares*. [2]

VI. Rurſus, ex univerſis circulis alii dicuntur Recti, qui angulos rectos cum Æquatore faciunt: ut *duo Coluri*, *Meridianus* & *Horizon rectus*. Circuli, Recti.
alii *Paralleli*, id eſt, *æquè diſtantes*, quod eoſdem cum univerſo polos habeant: quodque æqualiter inter ſe in latitudinem diſtent. Sunt autem, *Æquator*, *Tropici duo*, *totidemque Polares*. Paralleli.
Tres dicuntur *Obliqui*, quod diverſos à mundi polis habeant ſuos polos; *Zodiacus*, *Meridianus* & *Horizon obliquus*. [3] Obliqui.

CAP.

REISKII.

2 [a] Veluti axis & duo hujus extrema polaria ex hypotheſibus naſcuntur aſtronomicis, ita ex iiſdem diverſi oriuntur circuli, majores pariter atque minores, qui non re ipſa globo inſunt terreno, ſed ab humanis ingeniis huic adduntur, certa veluti Geographicæ capiendæ ſcientiæ inſtrumenta, quæ nec ſuo tamen fundamento aut principio deſtituuntur. Sicut enim navis per Oceanum provecta realem motus lineam & videndam aquis non imprimit, realiter tamen ea per mare ac undoſum hujus ſpatium provehitur: Ita circuli non ſunt ipſi quidem reales; attamen motu corporum cœleſtium reali facto ſphæris proxime cœleſtibus, remote vero terreſtribus imprimuntur.

3 [b] Omnes enim circuli majores pariter atque minores, concipiuntur ab Mathematicis duos habere polos, circa quos moveri poſſent, ſiquidem moverentur: Imo ex ipſis polis omnium circulorum περιφέρειαι vel circumferentiæ in ſpherica ſuperficie deſcribuntur, ut rectæ hinc lineæ ad περιφερείας illas productæ quandam æqualitatem habeant: Ita recte Schottus in Aſtron. Clement. annot. part. 1. c. 4.

a Circuli num reales? b Circulorum poli.

CAP. III.

De Majoribus Circulis.

I.

Circuli Fixi. MAjores Circuli diſtinguuntur in Fixos, atque Mobiles. Fixi ſive Immutabiles dicuntur, qui eundem perpetuo locum in globo obtinent; ideoque in globi ſuperficie pinguntur. Sunt autem Mobiles. *Æquator & Zodiacus*. *Mobiles* ſive *Mutabiles* dicuntur, qui non eandem ſemper in Globo ſedem obtinent; ſed multipliciter, pro varia regionum atque locorum mutatione mutantur: ideoque extra Globi ſuperficiem deſignantur: Sunt *Horizon* & *Meridianus*. Sed de ſingulis agendum. α

II. *De Horizonte.*

Horizon. I. ὁρίζων, *Horizon*, ab ὁρίζω *definio* [a], Latinè *Terminator*, *Finitor*, & *Finiens*, eſt *circulus major mutabilis*, *qui conſpectam mundi partem ab inconſpecta dirimit;* hoc eſt, inferius hemiſphærium ab ſuperiore. Deſcribitur in theca ſive armilla Globi; hujus enim ſuperficies, quæ ſupera eſt, verè Horizontis munere fungitur; dirimens globum in duas æquas parteis.

Rationalis. II. Eſt autem *duplex:* alter, qui *ratione* atque intelligentia percipitur; alter qui *ſenſu*. Is, qui intelligentia percipitur, eſt, qui Senſibilis. ad fixarum ſtellarum orbem pertingit, & in duas æquales parteis univerſam mundi ſphæram dividit; ita ut alterum hemiſphærium ſuper terram exſtet, alterum ſub terra condatur. [1]

III. Eſt-

BUNONIS.

α *Fixi Circuli quoque ſunt* Coluri Tropici *&* Arctici. *Non igitur ſoli Majores in* Fixos *&* Mobiles *diſtinguuntur. Quippe Circuli ratione* Quantitatis *diſtinguuntur in Majores & Minores; ratione* Situs; *in Rectos*, *Obliquos*, & *Parallelos*; & *ratione* Motus, *in Fixos* & *Mobiles*. *Ab aliis* ratione Motus Circuli ſeparantur in *Mobiles ac Intrinſecos*, qui Sphæræ materiali inſcripti cum ipſa convertuntur: ut *Æquator*, *Zodiacus*, *duo Coluri*, *duo Tropici*, & *duo Polares*: *Et Immobiles ac Extrinſecos*, qui in converſione Sphæræ manent immoti; ut *Horizon* & *Meridianus*. Hi Auctori appellantur *Mutabiles*, quod pro ratione loci mutentur. Illi *Immutabiles*, quod ubivis locorum maneant iidem.

HEKELII.

a Seu ὁρίζομαι, quod eſt *certis limitibus definio*, quia apparentem mundi partem ab alterâ latente determinat.

REISKII.

1 Horizon igitur nec globo terreſtri nec mappis Geographicis inſcriptus conſpicitur, ſed baſi hujus atque columellis impoſitus, extremam mediamque ſuperficiem circumdat, & Horizontem aſtronomicum repræſentat. a Hic enim rationalis ſive aſtronomicus Horizon noſtro intellectu aut ratione, nullo ſenſu externo ne viſu quidem percipitur: Quippe quo ad extremum cœli faſtigium non excurrere, nec medium globi terræ punctum penetrare poſſumus. Alter

a Horizon aſtronomicus & ſenſibilis.

III. Eſtque *triplex: Rectus, Obliquus* & *Parallelus*. *Rectus* eſt, qui per mundi polos tranſiens, polum ſeu verticem habet ſub Æquatore; quem ad rectos angulos interſecat. *Obliquus* dicitur, cujus vertex ultra citrave Æquatorem incidit: quique Æquatorem ad obliquos angulos interſecat; altero mundi polorum ſurſum elevato, altero deorſum depreſſo. Hujusmodi Horizontem qui habent, iis Sol & reliqua ſidera obliquo adſcendunt & deſcendunt motu. Rectus. Obliquus.

Et Parallelus, qui Æquatoris plano unitur, habetque locum in Sphærâ Parallelâ. Ac tum ſex Zodiaci ſigna ſupra Horizontem conſpiciuntur.

Is verò, quem ſenſu percipimus, eſt Horizon, qui oculo noſtro terminatus, quoad uſque conſpectus ferri poteſt, extenditur, dividens partem Orbis, quæ nobis cernitur, ab ea, quæ non apparet, cujus diametri longitudo CLXXX ſtadia, id eſt, millia paſſuum XXII cum dimidio, milliaria Germanica V. cum V. octavis non excedere putatur; quod oculorum acies non ultra ſe extendit. β 2

IV. *Mutabilis* dicitur atque multiplex Horizon, quia non poteſt mutari locus, quo verſum eas, quantumvis mutatio ea perexigua

ter autem Horizon ſenſu noſtro deſcribitur capiturque, prout certum terræ aut maris ſpatium viſu metimur, idque uſque ad cœlum protendimus, aut protendi optica quadam ratione fingimus. Ergo ſenſibilis Horizon nec eſt Mathematicus, nec cœleſtis circulus, ſed phyſicus apparensque, qualem Aſtronomi appellant. Ad polos & puncta Horizontis duo extrema recte auctor annotat, ea corrupte Arabicis nominibus efferri. a Arabicum enim nomen habetur כמה *ſemith*, & punctum ſignificat perpendiculariter aut capiti aut vertici meæ imminens: Punctum huic verticali oppoſitum, & à pedibus deſcriptum אלנטיר *al Nadir* apud Arabes vocatur. b Cum enim aſtronomica æque ac Philoſophica univerſa ſtudia ſub Califis diu floruiſſent, non hæc duo tantum, ſed plura technica ſtellarumque nomina ex Arabicis fontibus ad gentes alias redundarunt. Vide Bajeri Uranometria, Schicardi Aſtroſcopium & Hottingeri diſſertat. de Uſu linguæ Arabicæ.

BUNONIS.

β *Senſibilis Horizon* non eſt terræ ſpatium, quod ſenſu viſus circumducto terminatur & deſcribitur. Etenim ſi eſt Terræ ſpatium, quomodo eſt circulus cœleſtis? Et ſi in parteis inæqualeis revera ſecat Globum, quâ ratione *Magnus* dici poterit *Circulus*? Non autem in Terra, ſed in Cœli Terræque commiſſura hic circulus noſtris oculis deſcribitur, & recte hic dicitur *Circulus Major*; Terra enim oculusque noſter in ſuperficie terræ ad Cœlum collata, puncti rationem habent; at *Rationalis Horizon* ſuprà eſt definitus, qui Globum in parteis æqualeis ſuperiorem conſpicuam ab inferiore & latente dividit. Quæcunque igitur de Ortu & Occaſu ſtellarum, & cujuscunque Globi ſitu dicuntur, ad hunc Circulum *Rationalem* ſeu *Imaginarium*, ut appellant, ſunt referenda.

REISKII.

2 c Æquator ab æquatione dierum apud veteres dictus, & globis & mappis Geographicis appingi medius ſolet, ut ab utroque polo gradibus nonaginta æqualiter diſtet & per Africam, Inſulas Aſiæ nonnullas, Americamque tranſeat. Propterea unus motu ſuo quantitatem dierum & noctium, ſitu longitudinem terrarum locorumque Geographicam deſignat: Hæc enim tanta erit, quantus eſt arcus Æquatoris ab meridiano primo ad parallelum ſive ſecundarium deſcriptus.

BUNO-

a Zenith & Nadir. b Studia. c Æquator.

exigua ſit, quin unâ varientur horizon; regio, & cœlum. Atque hac ratione infiniti poſſunt fingi Horizontes.

V. Porro *Horizontis duo* ſunt *poli:* quorum alter Arabico vocabulo dicitur *Semith*, corrupte vulgô *Zenith:* eſtque punctum [b] perpendiculariter vertici noſtro incumbens: alter vocatur *Nadir* vulgò, at propriè *Nathir*, ſuperiori ad diametrum oppoſitus, Antipodum cervicibus incumbens. γ

III. *De Æquinoctiali.*

Æquator. I. *Æquinoctialis*, qui & *Æquidialis*, Græce Ἰσημερινὸς, & Æquator, eſt *circulus quinque parallelorum maximus, qui globum in duas parteis æqualeis, ſeptentrionalem & meridionalem dividit, æquali ſpatio ab utroque polo diſtans.* quem cum Sol attingit, æquale in toto Orbe efficit diei ac noctis ſpatium, unde & nomen ei quæſitum. Æquinoctia. Fiunt autem ejuſmodi *Æquinoctia*, quæ *Æquidialia* antiquis dicebantur, bis in anno: ſemel in principio Arietis, quum *Vernum*, atque iterum in principio Libræ, ubi *Autumnale* vocatur. Cæterum nautæ Æquatorem vulgò appellant *Mediam lineam*, ſive nudè *Lineam* κατ᾽ ἐξοχὴν. δ

IV. *De Zodiaco.*

Zodiacus. ζωδιακὸς, *Zodiacus*, eſt *circulus major, internus, mobilis, ſed immutabilis, latus, inter mundi polos obliquè locatus; ex una parte Tropicum æſtivum in principio cancri, ex altera hybernum in principio*

BUNONIS.

γ *Officia c Horizontis* ſunt; 1. Cœlum in duo æqualia hemiſphæria, ſuperum & inferum dividere. 2. Oſtendere Ortum, occaſum & moram ſtellarum ſupra Horizontem. 3. Conſtituere Globum Rectum, Obliquum & Paralleium. 4. Stellas apparenteis à numquam conſpicuis ſecernere. 5. Elevationi poli inſervire. *Eſt autem Poli Elevatio arcus Meridiani inter Horizontem & dati loci Zenith.* 6. Oſtendere quantitates dierum artificialium, æqualeis in Globo Recto, inæqualeis in Globo Obliquo, determinatque crepuſcula; quum movetur Solis locus per 18. gradus Horizonti propinquos.

δ a Æquator, *qui etiam Primi Mobilis appellatur* Cingulum, dividit 1. Cœlum in partem Septemtrionalem & Auſtralem. 2. Eſt menſura & regula Primi motus *d*, qui in Æquatore eſt æqualiſſimus. Quoties enim XV. gradus Æquatoris ſupra Horizontem adſcendunt; toties una hora eſt abſoluta. 3. Eſt regula diei & noctis. 4. Eſt Zodiaci menſura. 5. Oſtendit Æquinoctia, quæ fiunt, quum Æquator Eclipticam interſecat. 6. Oſtendit Declinationes Eclipticæ & Stellarum *e*. Eſt autem *declinatio diſtantia gradus Eclipticæ vel ſtellæ ab Æquatore, verſus alterutrum polum.* 7. Geographis inſervit in longitudine locorum inveniendâ; item in conficiendis mappis. 8. Loca ſub Æquatore poſita nullam habent latitudinem.

HEKELII.

b Seu *Verticale*, h. e. *directè ſupra loci verticem conſtitutum.*

c Seu *Utilitates.*

d Seu *Mobilis.*

e h. e. *Oſtendit, quæ Stellæ & Eclipticæ partes habeant aliquam* Declinationem, *vel* Septentrionalem, *vel* Meridionalem.

BUNO-

a Officia Æquatoris.

pio Capricorni apprehendens; ac medium *interſecans Æquatorem; à quo viciſſim ſecatur,* circa principia *Arietis & Libræ: ita uti altera ejus medietas ab Æquatore ad polum Arcticum, altera ad Antarcticum declinet.* dividitur in XII. parteis, quæ *Signa f* vocantur: unde nomen Latinum *Signifer:* dicitur etiam *Circulus Signorum.* Græcum verò Ζωδιακὸς, ἀπὸ τῶν ζωδίων, hoc eſt, ab animalibus, quæ in eo finguntur *g*, quorum nomina, duobus verſibus ab Auſonio expreſſa, ſunt iſta:

♈ ♉ ♊ ♋ ♌ ♍

Sunt *Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,* Signa Septemtrionalia.

♎ ♏ ♐ ♑ ♒ ♓

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Piſces. Auſtralia.

Horum verſuum prior *Septemtrionalia*, poſterior *Auſtralia* ſigna continet ε. Singulis verò ſignis XXX. tribuuntur gradus; qui computati CCCLX. in univerſum conficiunt; in quos totus diſtribuitur Orbis terrarum. ζ 3

V. *De*

BUNONIS.

ε Dividuntur 2. Hæc ſigna in a *Adſcendentia*, in quibus Sol ex Auſtro in ſeptemtrionem adſcendit; ut ♑, ♒, ♓, ♈, ♉, ♊. Et b *Deſcendentia*, in quibus Sol ex Septemtrione in Auſtrum deſcendit; ut ♋, ♌, ♍, ♎, ♏, ♐. Dividuntur. 3. in c *Vernalia*, ut ſunt ♈, ♉, ♊. d *Æſtiva*, ut ſunt ♋, ♌, ♍. e *Autumnalia*, ut ſunt ♎, ♏, ♐. f Hyemalia. ♑, ♒, ♓.

ζ Ratione Latitudinis, g Zodiacus porrò dividitur in treis circulos parallelos. Intra duos exteriores Planetæ progrediuntur, eorum h Latitudo à quolibet Eclipticæ latere ſtatuitur 8. graduum: quos ſi una ſumas, Latitudo Zodiaci fuerit 16. graduum. Quamquàm alii èam 20. volunt eſſe graduum. Medius Zodiaci circulus, ſub quo Sol perpetuò incedit, i *Ecliptica* appellatur; ab Ἐκλείπειν, *à deficiendo;* quod oſtendat Eclipſeis. Appellatur etiam *Orbita & via Solis h.* Eſt autem Zodiacus 1. Regula k Motus Secundi, Regia Via Solis, Lunæ, omniumque Planetarum. 2. Cœlum dividit in duo æqualia hemiſphæria. 3. Obliquitate ſuâ gratas efficit temporum viceis; dierum noctiumque incrementa & decrementa. 4. Oſtendit loca Eclipſium. 5. Determinat Zonam Torridam. 6. Ab Ecliptica numerantur Latitudines ſtellarum.

HEKELII.

f Hæc SIGNA, quorum numerô ſunt duodecim, ingenioſè deſcripſit LUCIUS AMPELIUS, p. 11. ſeqq. qui Liber ex *Cl. Salmaſii* Bibliothecâ Ao. huj. Sec. 60. LUDOVICI & DANIELIS ELZEVIRIOR. operâ in f. 8. maj. eſt exc. ac *Floro Salmaſiano* adjectus.

g Seu *quòd eorum effigies in eô contineantur depictæ*, uti Henricus Lindenbrogius in *Not.* ad *Cenſorini Diei Natalis* Cap. VIII. p. 57. *Edition. Lugduno-Batav.* inſit.

h Qui autor vitæ dicitur. Undè & nonnulli *Zodiacum* ἀπὸ τῆς ζωῆς, *à vita*, derivatum volunt.

REISKII.

3 Zodiacus ergo in globis chartisque Geographicis præſertim univerſalibus locum obtinet obliquum, & ab æquatore ſecto ad duos Tropicos producitur. Ita Eclipticam ſive lineam circularem globi nonnulli exhibent, nec non univerſales tabulæ, hac de cauſa, ut regionibus ſolem verticalem, dierum & noctium decrementa, hyemem ac æſtatem pro diverſo tempore deſignet.

a Adſcendentia. b Deſcendentia. c Vernalia. d Æſtiva. e Autumnalia. f Hyemalia. g Zodiaci. h Latitudo. i Ecliptica. k Officia Zodiaci.

V. *De Meridiano.*

Meridianus. ɳ Meridianus 4, Græcè Μεσημβρινὸς, *major mutabilis circulus eſt, qui per polos mundi, & dati cujuslibet loci verticem ductus, Æquinoctialem ex transverſò interſecat; totumque terræ Orbem in duas parteis diſpeſcit; altera ejus medietate ad Ortum, altera ad Occaſum relicta:* ita dictus, quod Soli, cum in noſtro hemiſphærio eum attingat, apud nos atque omnes eos, qui ſub eodem Meridiano, Septemtrionem Auſtrumve verſus ſunt poſiti, facit medium diei: ac rurſus medium noctis, cum in inferiore hemiſphærio ad eundem perveniat. Hujus igitur *potiſſimum officium* eſt, medium diem mediamque

B U N O N I S.

ɳ Meridianus, *ſeu* linea medii Cœli, *eſt linea, cui ſuppoſiti populi ſimul habent meridiem; modo Sol illis affulgeat. Accipitur autem* Meridianus *primò pro gradu Longitudinis, & tum* Meridianus *ſimpliciter dicitur: deinde ſumitur pro circulo totum Orbem ambiente, & tunc appellatur* Meridianus Major; *de quo agitur hoc loco.* a Dividit is 1. Cœlum in duas æquales parteis, Orientalem & Occidentalem. 2. Limes eſt meridiei & mediæ noctis. 3. Diem in tempus antemeridianum & pomeridianum; noctem in horas mediam noctem antecedentes & conſequentes. 4. Summam Altitudinem Solis & Stellarum *i* commonſtrat. 5. Et Poli Elevationem. 6. Oſtendit quoque initium diei naturalis, quod Aſtronomi ſumunt à Meridiano.

Græci mane diem capiebant Solis ab ortu.
Veſpere Judæi. Scrutantes ſidera cœli.
Quum Sol in medio ſplendet nitidiſſimus orbe,
Chriſticolæ incipiunt medio ſub tempore noctis.

Addenda hoc loco doctrina de Coluris ab Auctore omiſſa.

D E C O L U R I S.

b Coluri dicuntur ἀπὸ τ͂ κολούρου, quod *imperfectum k* ſignificat; numquam enim in Globi Obliqui converſione integri apparent, ſed imperfecti *l*. Sunt autem *Coluri circuli majores, qui per quatuor Zodiaci puncta cardinalia & polos mundi tranſeuntes, ac cum Æquatore angulos Sphæraleis facientes, Globum in quatuor quadrantes diſtinguunt.* Sunt autem *duo*. Alter dicitur c *Colurus Æquinoctiorum*, qui per polos Æquatoris & puncta Æquinoctialia, principium ♈ & ♎ tranſit. Alter eſt d *Colurus Solſtitiorum*, qui per polos Zodiaci, Æquatoris & puncta Solſtitialia, principium ♋ & ♑ tranſit. Hic dicitur *Colurus Solſtitiorum* ſive *Solſtitialis*, quia Eclipticam in punctis ſolſtitialibus interſecat. Ille verò *Colurus Æquinoctiorum* ſeu *Æquinoctialis*: quia oſtendit Æquinoctia. Coluri 1. mutuis e interſectionibus oſtendunt polos Æquatoris. 2. Quatuor puncta Cardinalia Zodiaci. 3. Zodiacum in quatuor Quadrantes diſtinguunt reſpondentes quatuor partibus anni. Speciatim, Colurus Æquinoctiorum 1. oſtendit puncta Æquinoctialia. 2. Eclipticam in partem Septemtrionalem & Auſtralem dividit. Colurus Solſtitiorum 1. indicat puncta Solſtitiorum. 2. Dividit Eclipticam in partem Adſcendentem & Deſcendentem. 3. Oſtendit maximam Solis Declinationem. 4. Suſtinet polos Zodiaci in Circulis Polaribus.

H E K E L I I.

i Quæ altitudo Meridiana dicitur.
k Et mutilum.
l Et quaſi decurtati.

R E I S K I I.

4 Meridianus f major, idemque æneus Horizonti ad rectos angulos inſertus ita globis adjungitur Geographicis, ut iis cum axe movendis inſerviat. Primus autem Meridianus per Inſulas Canarias aut Flandricas tranſiti Meridiani ſecundarii ſeu paralleli, quanquam per puncta Æquatoris ſingula duci poſſunt, tamen confuſionis evitandæ cauſa globi & mappæ, illos quinto vel decimo, vel decimo quinto quoquo gradu deſcriptos continent. Denique uſus quidem Colurorum exiguus in Geographicis eſt: attamen doctrina horum à noſtro auctore omiſſa huic loco haud incongrue addetur.

HEKE-

a Officia Meridiani. b Coluri. c Colurus Æquinoctiorum. d Colurus Solſtitiorum. e Officia Colurorum. f Meridiani Globorum varii.

diamque noctem oſtendere. Eſt autem vertex loci, punctum in cœlo, directè illi loco ſupra poſitum, vel vertici capitis cujusvis hominis perpendiculariter incumbens. *Mutabilis* dicitur Meridianus, quia ſi tantillum, ortum occaſumve verſus progrediaris, alius continuò erit Meridianus: ita uti ſemper mutetur unà nobiſcum pro ratione locorum ac regionum, in quibus conſiſtimus. Atque hac ratione infiniti conſtitui poſſunt Meridiani: quot enim puncta verticalia, tot Meridiani dabuntur.

CAP. IV.

De quatuor minoribus Circulis.

I. DE TROPICIS.

TRopici [1] circuli *ſunt duo, æquali ſpatio ab Æquatore diſtantes*, & Eclipticam utrinque attingentes: *quorum alter, qui nobis propinquior eſt, Cancri Tropicus, alter in Auſtrum vergens, Tropicus Capricorni dicitur*, Latini *Solſtitiales* appellant, propterea, quod Solſtitia in iis fiunt, hoſce quippe circulos Sol nunquam egreditur, verum quum ad alterum eorum pervenit, retrorſum ſe convertit: unde & nomen acceperunt, ἀπὸ τῆς τροπῆς, hoc eſt, à reverſione. *Tropicus Cancri*, qui & *æſtivus* & *Circulus alti ſolſtitii* dicitur, eſt *circulus omnium, quos Sol deſcribit, Septemtrioni proximus*, in quo *quum fuerit Sol, non ultra, Septemtrionem verſus progreditur, ſed ad alteram mundi partem verſus Auſtrum facit reverſionem Æſtivam: ubi omnium totius anni longiſſima in noſtro hemiſphærio dies, nox verò breviſſima.* Cancri autem Tropicus dicitur *à ſigno* Zodiaci, in cujus principio Sol tunc vertitur. *Tropicus Capricorni*, qui & *hybernus* [a] & *brumalis*, [b] & *Circulus imi ſolſtitii* dicitur, *circulus eſt omnium, quos Sol per Mundi converſionem deſcribit, Auſtro proximus, in quem, cum Sol pervenit, non ultra Auſtrum verſus* procedit,

Tropici.

Tropicus Cancri.

Tropicus Capricorni.

HEKELII.

a Hyemalis.

b Græcis χειμέριος.

REISKII.

1 Tropici a Gr. τροπικοὶ terreſtres duo ab Æquatore per gradus $23\frac{1}{2}$, quos in Meridiano numerant, æqualiter remoti, munus idem in Geographicis, quod in Aſtronomicis cœleſtes obeunt, & globo æque uti tabulis appinguntur: Tropicus Cancri per Africam ſuperiorem, Aſiæ terras & Americam ſeptemtrionalem: Tropicus vero Capricorni per Africam inferiorem, Magellanicam extremam, & meridionalem Americam tranſit. Polares itidem ἐκ τοῦ πόλου dictos, & à polo ſuo æqualiter $23\frac{1}{2}$ gradibus remotos non globi ſolum ſed chartæ Geographicæ complectuntur, & nominibus adſcriptis, denotant.

a Tropici & Polares.

cedit, *ſed ad alteram Mundi partem*, *verſus Septemtrionem*, *reverſionem facit hybernam*, *ſive brumalem*: ubi *longiſſima totius* anni in noſtro *hemiſphærio nox*; *dies verò* breviſſima *efficitur*. Capricorni Tropicus appellatur à *ſigno*, cujus principium tunc Sol tranſmittit. α

II. *De Arctico.*

Circuli Polares. *Polares circuli* ſunt *duo extimi*, *polis vicini*, *æquali ſpatio à ſuo quiſque polo diſtantes*. Horum, qui nobis [c] ſemper conſpicitur, Arcticus. *Arcticus* dicitur, ut ipſe Polus, ἀπὸ τῆς ἄρκτου, ab *Urſa*, quia prioribus *Urſæ* [d] *pedibus* deſcribitur, *minoris* videlicet. Item *Septemtrionalis* & *Borealis*, & *Aquilonaris*; à mundi regione, cui ſubjacet.

III. *De Antarctico.*

Antarcticus. *Alter* verò, æqualis & parallelus Arctico, *Antarcticus* dicitur, quod *Arctico* ex diametro opponitur: totus ſub terra conditus, cujus objectu à nobis [e] haud cerni poteſt. Idem *Auſtrinus* ſive *Auſtralis* & *Meridionalis*. β

BUNONIS.

α Tropici oſtendunt. 1. in Ecliptica puncta Tropica [a] ſeu Solſtitialia. 2. Determinant maximam Solis Declinationem *f*. 3. Diem monſtrant longiſſimum & breviſſimum *g* in Globo Obliquo. 4. Certis quaſi limitibus viam Solis verſus Septemtrionem & Meridiem *h* includunt. 5. Torridam cœli plagam à Temperatis diſtinguunt. 6. Obliquitatem Eclipticæ oſtendunt.

β Circuli [b] Polares 1. oſtendunt polos Zodiaci, eorumque à polis Mundi diſtantiam; quæ tanta eſt, quanta maxima ſolis Declinatio, nimirum 23. grad. & 30. minut. 2. Temperatas cœli Plagas à Frigidis diſtinguunt.

HEKELII.

c Quod, ſupra nos perpetuò exaltatus quippe nunquam occidit.

d Quam complectitur.

e Quod nunquam oritur.

f Seu Converſionem.

g Eorumque quantitatem.

h Quos Sol non egreditur.

a Officia Tropicorum. b Officia Circulorum Polarium.

CAP. V.

De Zonis.

I.

Prima diviſio in Zonas. QUatuor minores circuli totius terræ ſuperficiem in quinque dividunt ſpatia, ſeu *plagas*, quas *Zonas* [1] vocant Geographi & *Faſcias*. α

BUNONIS.

α Lucretius *tantum duas admittebat Zonas*. Polybius & Poſſidonius *ſtatuebant ſex*; *quoniam duas Torridas numerabant*: Martianus Capella, *quinque vulgo receptas Zonas bifariam dividens*, *faciebat decem*. *Vera opinio quinque poſuit Zonas*. *)

REISKII.

1 Zonæ vocantur h. e. cingula κατὰ μεταφορὰν ob ſimilitudinem, qua fit, ut globum terreſtrem tanquam faſciliæ circumdent: Hæ quidem incerto apud veteres, apud noſtros tamen certiori comprehenduntur numero, & diverſis gradibus, quos in primo Meridiano numerant. Omnes autem habitabiles, & ipſam quoque torridam haberi, ſecus quam Græcis ac Romanis antiquioribus viſum fuit, hodierna frequens navigatio & multa noſtros Europæos experientia docuit.

II. β Ζώ- BUNO-

II. [β] Ζώνη [a], Latinè *cingulum*, eſt *ſpatium in globo terræ inter duos circulos minores, vel inter circulum minorem & polum comprehenſum.* Qui d Zona.
Appellantur autem Zonæ ab habitudine ſeu natura, una *Torrida*, Quot ſint?
duæ *Frigidæ*, totidemque *Temperatæ*. Ea, quæ in medio reliquarum Quid Torrida?
ſita eſt, *Torrida* vocatur à Solis, cujus viæ ſubjecta eſt, perpetuo ardore: propter quem vetuſtiſſimis mortalium inhabitabilis putabatur. *Eſt autem ſpatium inter duos Tropicos comprehenſum; continens in latitudine grad. XLVII. mediam interſecat circulus Æquinoctialis.*

III. Duæ autem extremæ, quæ ſunt circa mundi polos, altera Septemtrionalis, circa polum Arcticum, altera circa Antarcticum, Auſtralis, *Frigidæ* vocantur; quia longiſſimè à Solis via ſepoſitæ Frigidæ.
ſunt, & ob nimium frigus itidem inhabitabiles veteribus exiſtimabantur. *Eas autem diſterminant utrimque circuli Arcticus, & Antarcticus: verſus ſuum quisque polum.* A polis etiam dicuntur *Polares*. Harum quæque complectitur *gradus XXIII. cum dimidio.* [γ]

IV. Reli-

BUNONIS.

[β] Incolæ hujus a Zonæ ſunt vel *ſub Æquatore; vel inter Tropicos & Æquatorem;* vel *ſub ipſis Tropicis.* I. Qui ſub Æquatore habitant; 1. *perpetuum* habent *Æquinoctium.* 2. Sol iis in anno bis eſt verticalis, nullamque ſpargit umbram, niſi ſub pedibus, in principio videlicet ♈ & ♎, unde & b Ἄσκιοι quaſi *Inumbres* dicuntur. 3. Omnes ſtellæ æqualiter illis oriuntur & occidunt. 4. *Quatuor* habent *Solſtitia*, nempe *duo Alta*, Sole exiſtente in principio ♈ & ♎ & duo *Ima* in initio ♋ & ♑. 5. *Duas* habent *æſtateis*, Et *duas* quaſi *hyemes*; 6. *Duplices* habent in anno *umbras Meridianas* (Perpendiculari exceptâ) *Septemtrionalem* & *Auſtralem*: unde etiam c Ἀμφίσκιοι, quaſi *Biumbres* nominantur. II. Qui inter Æquatorem & Tropicos habitant 1. *duplices* etiam habent *umbras meridianas*, *Septemtrionalem* & *Auſtralem*; unde & ipſi ſunt Ἀμφίσκιοι; ut ſunt *Arabes*; qui Tropicum ♋, in Zonam Temperatam Septemtrionalem progreſſi, admirati ſunt, ut ait Lucanus, *umbras nemorum non ire ſiniſtras.* h. e. Æſtivo tempore non ferri verſùs Meridiem, quòd in patria fieri obſervarant. 2 *Quatuor* habent Solſtitia, duo *Alta* & duo *Ima*. 3. Duas æſtates, duasque hyemes, præſertim ſi æquatori ſint propiores. 4. Sol bis in anno iis eſt verticalis, nullam umbram, niſi ſub pedibus, projiciens; quare & hi Ἄσκιοι ſimul vocantur. III. Qui verò ſub Tropicis degunt terræ incolæ, 1. *unicam* habent in anno umbram *Meridianam*; eamque vel *Septentrionalem*, vel *Auſtralem*; unde dicuntur d Ἑτερόσκιοι, quaſi *Alterumbres*. 2. Duo iis ſunt Solſtitia, unum *Altum*, alterum *Imum*. 3. *Unam* habent *æſtatem*, & unam *hyemem*. 4. *Dies noctesque artificiales inæquales.* 5. Sol iis ſemel in anno eſt verticalis; hinc & ipſi Ἄσκιοι *inumbres* ſunt. *

[γ] Zonarum e Frigidarum incolæ, vel habitant ſub *Circulis Polaribus*; vel *inter Polos & Circulos Polares*; vel *ſub ipſis Polis*. I. Qui ſub *Circulis Polaribus* degunt. 1. *diem* habent XXIV. horarum ſemel in anno; totidemque horarum *noctem*. 2. Cætera iis ſunt communia cum iis, qui ſunt ſub Zonis Temperatis. II. Qui inter *Polum & Circulos Polares* habitant. 1. *Diem* habent *maximum* in Æſtate 24. *horis longiorem*. 2. Reliquæ varietates, quæ Zonarum Temperatarum incolis accidunt, iſtis quoque contingunt. III. Si qui verò ſub ipſis Polis ſunt, 1. *Diem* habent in anno *unum ſex menſium*; & noctem unam totidem menſium. 2. Unum habent Solſtitium. 3. Unam æſtatem, unamque hyemem. 4. Illis ſtellæ fixæ nec oriuntur, nec occidunt. 5. Umbram gnomones ibi projiciunt in orbem, & in omnes Horizontis parteis, unde f Περίσκιοι, quaſi *Circumumbres* nominantur.

HEKELII.

a Quæ ἀπὸ τοῦ ζωννύειν, à *cingendo* dicitur.

a. Torridæ Zonæ incolæ: b *Ἄσκιοι Ἀμφίσκιοι.* c *Ἄσκιοι Ἀμφίσκιοι.* d *Ἄσκιοι Ἑτερόσκιοι,* e Zonæ Frigidæ incolæ. f Περίσκιοι.

IV. Reliquæ verò duæ, quòd in medio inter frigus & ardorem poſitæ ſunt, *Temperatæ* dicuntur & habitabiles. Harum altera, quæ *Arctico*, *& Tropico Cancri finitur*, *Septemtrionalis*; altera, quæ *Antarctico & Tropico Capricorni terminatur*, *Auſtrina* ſive *Auſtralis* & *Meridionalis* dicitur. Continet quæque gradus XLIII. ♂

Temperatæ.

CAP.

BUNONIS.

♂ Incolæ *Zonarum* a *Temperatarum* habent 1. *duo ſolſtitia*, Altum & Imum. 2. *Unam* in anno *æſtatem*, *unamque hyemem*. 3. *Duo Æquinoctia*. 4. Sol nunquam iis eſt *verticalis*. 5. Quædam *Stellæ* iis nunquam oriuntur; quædam nunquam occidunt. 6. *Unicam* habent *umbram* in anno *Meridianam*, verſus alterutrum Polum ſparſam: unde b Ἑτερόσκιοι, quaſi *Alterumbres* dicuntur.

Porrò, pro diverſitate Zonarum tria hominum genera enumerantur, quæ inter ſe ratione loci variant. Horum alii dicuntur *Periœci*, alii *Antœci*, alii *Antipodes*. c *Periœci*, quaſi dicas *Circumhabitatores*, ſunt, *qui ſub eodem Parallelo*, *& Meridiano*, *in unâ eâdemque Zonâ habitant*, *& quorum una eademque eſt Latitudo verſus eundem polum*, *Longitudo verò centum & octoginta gradibus diſcrepans*. Hi habent 1. eandem Zonam. 2. Æſtatem quoque & hyemem eandem. 3. Reliqua item anni tempora & horas, incrementa & decrementa dierum noctiumque conſimilia. 4. Non tamen habent eundem Ortum Solis, neque eundem Occaſum; ac proinde diverſa dierum noctiumque initia, media & fines. Hinc diei horas numerant contrarias reipſa, nomine eaſdem; nimirùm quum in uno loco eſt meridies & XII. hora meridiana, in altero eſt media nox & XII. mediæ noctis. Itaque hujus incolæ numerant I, II, III, &c. à mediâ nocte, dum illi numerant I, II, III, &c. à meridie. Quod tamen de his tantùm venit intelligendum, quibus Sol oritur atque occidit; & quibus Polus nunquam elevatur ultra 65. gradus. 5. Diebus Æquinoctiorum Sol occidit uni loco, dum alteri oritur, atque adeo tempus diei unius loci, eſt nox alterius. Aliis vero anni diebus, nempe ſemiſſe anni, quo Sol vicinum locis illis Zodiaci ſemicirculum percurrit, hoc eſt, verè & æſtate prius oritur uni loco, quàm alteri occidit, atque adeò quibusdam horis vel horarum partibus ſimul diem habent Solemque conſpicuum, nempe dum Sol uni loco verſus occaſum tendit, alteri jam ſupra Horizontem emerſus adſcendere verſus Meridianum incipit. Altero verò anni ſemiſſe, autumno & hyeme, qua Sol remotiorem Zodiaci ſemicirculum decurrit, prius occidit uni loco quàm alteri oritur; atque adeò nullam diei, ſed aliquam noctis partem communem habent, & Solem aliquibus horis vel horarum partibus depreſſum infra Horizontem, ita tamen, ut uni loco, ſit finis noctis, alteri initium. 6. Singulæ ſtellæ æquali tempore commorantur ſupra illorum Horizontem: eædemque ſtellæ nunquam iis oriuntur, & eædem nunquam occidunt. 7. Eundem habent Polum æquè elevatum. 8. Quem locum Telluris Periœcorum alter ad occaſum habet, eundem alter habet ad Orientem. 2

II. d *Antœci*, quaſi dicas, *in oppoſito habitantes*, ſunt, *quibus una eademque eſt Longitudo*, *ad Meridianum communem*, *in duabus Zonis numerata*: *Latitudo item æqualis*, *duobusque Parallelis verſus utrumque Polum ab Æquatore æque diſtantibus intercepta*. Hi 1. ſimul agunt meridiem & mediam noctem, atque omnes horas ſimul numerant. 2. Quantitas tamen diei eſt diverſa. Nam creſcente apud Borealeis Antœcos die, decreſcit dies apud Auſtrales: quare quum maximus apud nos eſt dies, erit minimus apud noſtros Antœcos. 3. Tempeſtates anni habent contrarias eodem tempore, nempe quum unus locus ver agit, alter experitur autumnum; quum iſte æſtatem, hic hyemem. 4. Dies unius loci ſunt æquales alterius noctibus; & hujus dies prioris loci noctibus. 5. Diebus Æquinoctiorum Sol illis ſimul oritur & occidit, aliis autem diebus uni citiùs, quàm alteri. 6. Faciem illis ſibi mutuò obvertentibus vel ad Æquatorem reſpicientibus, uni Sol à dextra videbitur oriri, ad ſiniſtram occidere; alteri contra à ſiniſtra oriri, ad dextram occidere. Eodem modo omnes ſtellæ uni à dextra, alteri à ſiniſtra orientur. 7. Polos diverſos elevatos habent æquali elevatione. 8. Stellæ uni loco perpetuò apparentes alteri loco nunquam oriuntur, ſed ſemper infra Horizontem depreſſæ manent: Contrà, quæ huic loco nunquam occidunt, illi nunquam oriuntur. 3

III. e *Antipodes*, qui alio nomine dicuntur *Antichthones*, ſunt, qui *adverſam nobis plagam incolunt*, *duobus Parallelis è Diametro oppoſitis ſejuncti*, *communi tamen Meridiano uniti*; *ideoque Longitudines habent diverſas*, *diſtantque à ſe invicem* majori

a Temperatarum Zonarum incolæ. b Ἑτερόσκιοι. c Periœci. d Antœci. e Antipodes.

majori ſemicirculo, hoc eſt, *Parallelo dimidio*, *per centrum Terræ tranſeunte*, *qui conſtat* 180. *grad.* Habent 1. eundem Horizontem; ſed diverſam ejus faciem: omnibusque anni diebus Sol atque ſtellæ uni loco oriuntur, dum alteri occidunt: Uniusque dies alterius nox eſt. 2. Dies anni oppoſitos habent inæqualeis, ſicut etiam nocteis, ita ut unius loci dies longiſſimus ſit alterius breviſſimus. 3. Horas diei contrarias revera, nomine easdem numerant; uni enim loco meridies eſt, dum alteri media nox eſt. 4. Tempeſtates anni eodem tempore experiuntur contrarias, nempe dum uni ver, alteri eſt autumnus: dum uni æſtas, alteri hyems eſt; & contra. 5. Polos diverſos habent elevatos æquali elevatione: ab Æquatore æqualiter diſtant, ſed à diverſis ejus plagis: in eodem Meridiano ſiti ſunt, ſed diverſis ejus ſemicirculis. 6. Quæ ſidera uni loco perpetuò apparent, illa alterius loci incolis nunquam conſpiciuntur. 7. Sidera unius loci incolis à dextris, alterius à ſiniſtris oriri videntur: ſi videlicet ad Æquatorem converterint faciem. In Globo, dato loco, exhiberi poteſt locus [a] Antœcorum, Periœcorum, & Antipodum: Si locus datus ad æneum adducitur Meridianum, & quot gradus inter hunc & Æquatorem intercepti ſunt, totidem numerentur ab altera Æquatoris parte: Terminus numerationis erit locus Antœcorum. Deinde index applicetur, ad horam XII. cycli, noteturque punctum Meridiani, quod dato loco imminet; item illud, quod loco Antœcorum. Hiſce factis, volvatur Globus, donec index in cyclo horario monſtret alteram duodecimam. Ita punctum Globi, quod ſubjicitur, notato Meridiani puncto loci dati, erit locus Periœcorum; & punctum Globi, quod ſubjicitur alteri notato puncto Meridiani, erit locus Antipodum. Sed notandum, eos, qui ſub Æquatore habitant, non habere Antœcos: Periœcos autem illorum eſſe eosdem cum Antipodibus eorum. Deinde, Polos Telluris non habere Periœcos: ipſos verò ſibi mutuò eſſe ſimul Antœcos & Antipodes. Hæc tria incolarum genera à ſe differunt. *Periœci* communem habent Parallelum, ſed minorem, neque tranſeuntem per Diametrum terræ, niſi ſub Æquatore; communemque Meridianum. *Antœci* duos habent Parallelos, & ipſos minoreis, quàm eſt Æquator; communem etiam Meridianum. *Antipodes* verò duos habent Parallelos, & ambos majoreis, tranſeunteis per centrum terræ, ſibique invicem diametraliter oppoſitos: ſed unum tamen atque communem Meridianum. Qui verò ſub eodem habitant parallelo, eodemque Meridiano, i. e. eandem habent longitudinem & latitudinem, *Synœci* appellantur. 4

REISKII.

2 Græcè περίοικοι ἀπὸ τοῦ οἴκου i. e. Circumaccolæ, quos nominat Schottus.

3 Græce Ἄντοικοι i. e. Contraccolæ Schotto.

4 Græce Ἀντίποδες quaſi *Contrapedes*, qui nempe plantas pedum plantis oppoſitas habent, terramque incolunt contrariam, à qua dicuntur Ἀντίχθονες quaſi *Contraterrei*: Hos omnes veteribus non ſolum ignotos, ſed etiam negatos conteſtatur hiſtoria, docentque loca in Cicerone, Plinio, Lactantio, Auguſtino, Gregorio Nazianz. reliqua. Sed Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus quanto fervore in Virgilium ob antipodes affirmatos exarſerit, ab Aventino in Annalibus Boicis memoratur. Lib. III.

b Ratio inveniendorum Antœcorum, Periœcorum & Antipodum.

CAP. VI.

De Parallelis & Climatibus.

[Tertia Terræ diviſio.]

I.

AT diſtinguitur etiam terræ ſuperficies ſecundum aliam rationem, nempe per quantitatis dierum variationes. Quippe qui ſub ipſo Æquatore conſiſtunt, perpetuò diem nocti æqualem XII. horarum habent: quantò autem aliqua regio latiùs ab Æquatore verſus alterutrum polum declinaverit; tantò plus æſtate diei longiſſimæ,

Secunda Globi diviſio in Climata.

giſſimæ, vel viciſſim hyeme noctis quantitas augetur. Proinde Geographi pro diverſa quantitatis dierum variatione diverſas *plagas* terræ diſtinxere, quas vel *Parallelos* vocarunt, vel *Climata*.

Parallelus.

II. *Paralleli* [a] *ſunt circuli æquali undique ſpatio abs ſe invicem diſtantes, ab occaſu in ortum ducti.* [b] Hi varii in Globo ad libitum cujusque deſcribi poſſunt. Verùm Ptolemæus, quem plerique alii ſequuti ſunt Geographi, XXI. *Parallelos* deſcripſit *Septemtrionales;* hac obſervatâ intercapedine, *uti dies unus paralleli longiſſimus, ſuperet paralleli præcedentis diem prolixiorem quadrante horæ.*

Clima.

Clima autem eſt terræ ſpatium duobus parallelis incluſum: in quo, longiſſimo die, *dimidiæ horæ* variatio, ſive auctio fit. Sed nomen Climatis ac Paralleli aliquando circulum, aliquando ſpatium duobus circulis comprehenſum, ſignificat. Dicitur autem *Clima* ἀπὸ τοῦ κλίνεσθαι *ab inclinando* [c]: quoniam reſpectu Polorum inclinat ſe cœlum, in tali habitationis intervallo. [α]

Climata Septemtrionalia & Auſtralia.

III. Cæterùm diſtinguuntur *Climata* in *Septemtrionalia & Auſtralia;* utraque ab Æquatore verſus ſuum quæque Polum initia ducentia. Ideoque quotum aliquot Clima fuerit ab Æquatore, tot ſemihoris longiſſimus ejus loci dies ſuperat diem nocti æqualem, ſeu Æquinoctialem, qui eſt horarum XII. & vice verſa. Ut ſcire queas, ſub quo Parallelo vel climate quilibet locus poſitus ſit, *conſidera numerum horarum, cujus longiſſimus ejus loci dies ſuperat diem Sphæræ rectæ, qui ſemper horarum eſt duodecim; is enim duplicatus oſtendit numerum Climatum: quadruplicatus exhibet numerum Parallelorum.* [β]

IV. Cæte-

BUNONIS.

[α] Ad cujusque Climatis conſtitutionem tres requiruntur Paralleli; duo ſcilicet extremi, quibus Clima comprehenditur, & utrinque terminatur, & unus intermedius. Iſte tamen Parallelus, qui eſt finis unius Climatis, is idem eſt initium ſequentis Climatis. Sunt autem a Paralleli triplices; *Primi* regionum Latitudines diſtinguunt, initio ſumto ab Æquatore, & in Globo vel Mappa interdum X. interdum XV. gradibus diſtinguuntur. *Secundi* Zonarum intervalla diſtinguunt. *Tertii* dierum artificialium differentias indicant, & Climata conſtituunt. *Temporis differentia*, qua paralleli dirimuntur, eſt *quadrans horæ. Quot igitur Parallelis aliqua regio ab Æquatore diſtat, tot etiam quadrantibus horæ longiſſima ejus dies augetur.*

[β] b Paralleli & Climata inveniuntur hoc modo. Primo ad loci dati Latitudinem elevatur aut deprimitur Polus. Deinde ad Problema inferius XVI. inveſtigatur numerus horarum in die longiſſimo. Tertiò conſiderandum, quot horis longiſſimus dati illius loci dies ſuperet diem Æquinoctialem, qui eſt horarum XII. Quartò numerus horarum, qui eſt ſupra horas XII. duplicatus oſtendit numerum illius Climatis; quadruplicatus habet numerum Parallelorum, ſive ſub quoto Parallelo ſit locus ille datus. Rationem *inveniendorum Parallelorum & Climatum* *pag. ſeq. ad Sect. VI.* *oſtendit Auctor.*

HEKELII.

a De PARALLELIS *Geographiæ vet. & nov.* edidit PHILIPP. BRIETIUS Tria Volumina in 4. f. quotidianâ lectione haud indigna.

b Indè Canon Mathematicorum haud ineptus: *Parallelæ Aſcenſiones nullæ ſunt.*

c Et idem eſt, ac declinans Terræ tractus.

BUNO-

a Tria Parallelorum genera. b Parallelorum & Climatum inveniendorum ratio.

Numerus Climatum juxta veteres.

IV. Cæterùm *Climata* à Veteribus VII. tantùm numerata ſunt; quòd loca ultra ſeptimum Clima ſibi incognita vix inhabitari exiſtimarint.[1] Climata autem hæc ab inſignioribus locis, per quæ Climatis medium protenditur, nomina acceperunt, ut *primum* per Meroën, Nilo circumfuſam inſulam[d] & urbem Africæ; *ſecundum* per Syenen, Ægypti urbem; *tertium* per Alexandriam, itidem Ægypti urbem; *quartum* per Rhodum inſulam; *quintum* per Romam; *ſextum* per Pontum Euxinum; *ſeptimum* per Boryſthenis oſtia. γ

Numerus Climatum juxta Recentiores.

V. δ Poſteriores verò, qui experti ſunt ulterius habitari terram, fecêre *XXIV. Climata*, ad elevationem usque graduum LXVII. *Primum* per Meroën; *ſecundum* per Syenen, ſub Tropico æſtivo; *tertium* per Alexandriam; *quartum* per Rhodum; *quintum* per Romam & Helleſpontum; *ſextum* per Mediolanum & Venetias; *ſeptimum* per Podoliam & Tartariam minorem; *octavum* per Wittebergam; *nonum* per Roſtochium; *decimum* per Hiberniam; *undecimum* per Bohus, caſtrum Norvegiæ; *duodecimum* per Gutiam; *tertiumdecimum* per Bergos, Norvegiæ oppidum; *quartumdecimum* per Viburgium, oppidum Finniæ; *quintumdecimum* per Aroſiam Suediæ; *Sextumdecimum* per Dalenkarliæ fluminis oſtia: reliqua paribus interſtitiis per

BUNONIS.

γ *Strabo* IX. tradidit Climata, addiditque *octavum* per Mœotidem; & nonum quod *extremum* appellat. Ptolemæus Lib. II. Cap. VI. hoc dierum augmentum expreſſit: ubi tamen tantùm meminit Parallelorum. Climatum mentionem facit *Cap.* VII. *&* XII.

δ *Brietius Climata per illuſtriores urbes protendit ſequentes. Primum Clima* per Malaccam Indiæ urbem. *Secundum* per Goam. *Tertium* per Mexicum. *Quartum* per Hieroſolymam. *Quintum* per Nicoſiam in Cypro. *Sextum* per Madritium *in Hiſpania. Septimum* per Conſtantinopolin. *Octavum* per Viennam Auſtriæ. *Nonum* per Pragam Bohemiæ. *Decimum* per Amſtelodamum. *Undecimum* per Smolenskium. *Duodecimum* per Hafniam. *Decimum tertium* per Revaliam Livoniæ. *Decimum quartum* per Obſovium Norvagiæ. *Decimum quintum* per Uſtingam Moſcoviæ. *Decimum ſextum* per Permenevelicam in Permia Moſcoviæ provincia. *Decimum ſeptimum* per Vaſſam in Finlandia. *Decimum octavum* per Nidroſiam in Norvagia. *Decimum nonum* per Oulium in Moſcovia. *Vigeſimum* per Viſtum in Finlandia. *Vigeſimum primum* per Tornam in Bothnia Suediæ. *Vigeſimum ſecundum* per Volingam in Moſcovia. *Vigeſimum tertium* per Scolotum in Islandia. *Vigeſimum quartum* per Helam in Islandia. Idem *Brietius* peculiarem oſtendit rationem accurate inveniendi Climata; *quæ in Parall. Geograph. pag.* 30. vid.

HEKELII.

d *Hæc Inſula in longiſſimô tractu iſtô omnium maxima eſt atque clariſſima*, ſicuti Joannes Antonius Maginus, *Patavinus*, in *Expoſitionib.* novar. Geogr. Tabb. *Part.* II. *fol.* 204. *fac. b.* Edition. Colon. *affirmat*.

REISKII.

1 Græcè κλίματα [a] i. e. Tractus cœli aut inclinationes, à parallelis circulis paulatim ſeſe inclinantibus: Cur Schottus verterit ſcalas Lib. XII. art. 1. c. 3. ego non aſſequor, nec Græca originatio concedit. Interim tanti nec momenti nec tanti uſus climata ſunt, niſi quod ad ſcripta auctorum veterum explicanda conferant. Hinc recentiſſimi Geographi rejecta climatum communi tabula & connumeratione, hemiſphærium utrumque ab Æquatore ad polos duos in novem Climata æqualis latitudinis partiuntur, ita ut primus Meridianus per ſingulas graduum decades menſuram præbeat.

a. Climata.

per alia Norvegiæ, Suediæ, Ruſſiæ, & proximarum inſularum loca. Ac certum quidem eſt, ab Æquinoctiali circulo ad eum locum, ubi dies longiſſimus horis XXIV. definitur, Climata XXIV. interjacere, inde verò ad Polum Climatum diſtinctio minus certa eſt, propterea quod non jam horis dimidiatis, ſed integris primùm diebus, mox ſeptimanis, ac tandem totis menſibus dies ita augeantur, ut ſub ipſis polis hemiſphæriorum alterum VI. menſium luce perpetua exſiccetur; altero in denſiſſimis tenebris languente.

VI. Cæterùm quæ ratio Climatum eſt ab Æquinoctiali ad Arcticum verſus, eadem eſt ab eodem Æquinoctiali verſus Antarcticum & par numerus. Hæc autem Climata proprias appellationeis non habent apud auctores, ſed ex oppoſitis nominantur; adjecta præpoſitione Græca ἀντὶ, ut ἀντὶ διὰ Μερόης, id eſt, *contra per Meroën;* & ita deinceps. Poſſent tamen eodem modo, ut illa, ab ſuis locis appellari: ut *primum* Clima per Lunæ monteis, ac fonteis Nili, *ſecundum* per promontorium, vulgo dictum *Capo de Corientes*, ad Africæ litus Orientale, ſub Tropico hyberno: & ſic deinceps. Sed ſingulorum Climatum, & Parallelorum latitudines ab Æquinoctiali, intervalla ab invicem, & maximorum dierum longitudines, quo faciliùs intelligantur, Tabulam hic apponemus.

Climata.	*Paralleli.*	*Dies longiſſimi.* *Hor.*	*Scr.*	*Latitudo.* *Gr.*	*Scr.*	*Intervalla Climat.* *Gr.*	*Scr.*
0	0	12	0	0	0	4	18
	1	12	15	4	18		
1	2	12	30	8	34	8	25
	3	12	45	12	43		
2	4	13	0	16	43	7	50
	5	13	15	20	33		
3	6	13	30	23	10	7	3
	7	13	45	27	36		
4	8	14	0	30	47	6	9
	9	14	15	33	45		
5	10	14	30	36	30	5	17
	11	14	45	39	2		
6	12	15	0	41	22	4	30
	13	15	15	43	32		
7	14	15	30	45	29	3	48
	15	15	45	47	20		

8	16	16	0	49	1	3	13
	17	16	15	50	33		
9	18	16	30	52	58	2	44
	19	16	45	53	17		
10	20	17	0	54	29	2	17
	21	17	15	55	34		
11	22	17	30	56	37	2	0
	23	17	45	57	34		
12	24	18	0	58	26	1	40
	25	18	15	59	14		
13	26	18	30	59	59	1	26
	27	18	45	60	40		
14	28	19	0	61	18	1	13
	29	19	15	61	53		
15	30	19	30	62	25	1	1
	31	19	45	62	54		
16	32	20	0	63	22	0	52
	33	20	15	63	46		
17	34	20	30	64	6	0	44
	35	20	45	64	30		
18	36	21	0	65	49	0	36
	37	21	15	65	6		
19	38	21	30	65	21	0	29
	39	21	45	65	35		
20	40	22	0	65	47	0	22
	41	22	15	65	57		
21	42	22	30	66	6	0	17
	43	22	45	66	14		
22	44	23	0	66	20	0	11
	45	23	15	66	25		
23	46	23	30	66	28	0	5
	47	23	45	66	30		
24	48	24	0	66	31	0	0
		Menſes.					
		1		67	15		
		2		69	30		
		3		73	20		
		4		78	20		
		5		84	0		
		6		90	0		

CAP.

CAP. VII.

De Globi in parteis CCCLX ſectione; item de ambitu terræ; & de longitudine ac latitudine ejus.

I.

Tertia Globi diviſio in longitudinem & latitudinem.

OMnis Circulus à Geometris in CCCLX parteis ſecatur: quam ſectionem & Sphæra Globusque admittit.

II. Terra igitur, quemadmodum Sphæra, in CCCLX parteis, qui *Gradus* dicuntur, diſtribuitur. Singuli Gradus in LX diſtribuuntur *Scrupulos*, qui ſunt totidem millia paſſuum Romanorum ſeu milliaria Italica. Horum quatuor conficiunt unum milliare Germanicum commune, hinc ſinguli gradus XV milliaria Germanica continent. Hæc computata conficiunt milliaria in univerſum *quinquies mille quadringenta:* quæ eſt *circumferentia* totius terrarum Orbis. Hinc *diameter* ejus fit milliarium *mille ſeptingentûm octodecim, cum duabus undecimis*, cujus ſemiſſis, ſive ſemidiameter, eſt à ſuperficie ad centrum milliarium *octingentûm quinquaginta novem, cum una undecima.* [a] [1]

Gradus Longitudinis, & Latitudinis.

III. Cæterum *Gradus*, per quos terra deſcribitur, alii ſunt *Longitudinis*, alii *Latitudinis*. *Longitudines* diſtinguuntur per Circulos Meridianos, *Latitudines* per Parallelos. *Meridiani* inſcribuntur Globo

BUNONIS.

[a] *Minutum* ſeu *ſcrupulus* eſt ſexageſima pars gradus, cui in terra reſpondet quarta pars mill. Germanici; & appellatur *Minutum Primum.* Quodlibet verò Minutum Primum poteſt dividi in ſexaginta Minuta Secunda: & quodlibet *Minutum Secundum* in ſexaginta *Minuta Tertia.*

REISKII.

1 a Dimenſio terræ duplex erit, alia quidem *reſpectiva*, alia vero *abſoluta*: Illa reſpectu cœli maxime ſupremi nullam ſenſibilem quantitatem adfert, ſed centri alicujus aut centralis puncti rationem. Hæc à circulis primariis atque parallelis aut ſecundariis pendet, totaque ad certam pedum, ſtadiorum, perticarum aut milliarium menſuram exigitur. Ita diametro non ſolum toti ſed dimidiæ, convexitati æque ac ſoliditati ſua ratio & quantitas in Geometricis non modo, verum etiam Geographicis conſtabit, utut Mathematicos nimium diſcrepare, Ricciolus in Almag. Lib. II. c. 7. annotaverit. b Sic longitudo ſua h. e. extenſio ab occidente ad orientem; latitudo etiam h. e. extenſio verſus polos terræ univerſæ cunctisque regionibus manebit. De primo autem Meridiano quantum auctores diffideant Ricciolus declaravit; quantum Hiſpani & Luſitani ad Indias partiendas de illo diſſederint, Maffeus in rerum Indicarum hiſtoria recenſet Lib. I. Hinc itaque globos c Meridiano primo æneo ac plane mobili inſtructos noſtrum ſeculum invenit: Vir quoque nobiliſſimus Lauterbachius Prof. in Acad. Wolffenb. equeſtri ordinarius talem ſingulari ſuo artificio fabricatum globum ſpectatoribus curioſis exhibet. Denique diſtantiam Meridiani noſtri ab alio quoquo cognito dignoſcendam Grandamicus nobilis Gallus ex *magnetica ad polum converſione variaque declinatione*; Chriſt. Huygenius, Belga nobilis, & Comes Angliæ Kinkardinus ex *horologio pendulo*, alii ex adjumento alio docuerunt. Vid. Varen. Geograph. c. 31.

BUNO-

a Dimenſio terræ duplex. b Longitudo & latitudo. c Meridianus mobilis.

Globo XXXVI, X. ſinguli gradus continentes: qui numerus multiplicatus CCCLX. conficit gradus. Sed *primum Meridianum* Ptolomæus in *Fortunatis*, quas nunc *Canarias* vocant, poſuit inſulis: Hiſpanorum poſteà nautæ in *Aſſoribus* inſulis: alii etiam in *medio Hiſpaniæ*. *Paralleli* ab Æquatore ad alterutrum Polum *notantur* IX, X. itidem gradus ſinguli continentes. Hoc itaque numero quadruplicato, *Paralleli* in univerſum *erunt* XXXVI. ut in Longitudine. *Longitudo* igitur regionis eſt ſpatium Æquatoris, duobus Meridianis, uno Aſſorum Inſularum, unde initium ducitur, altero ipſius regionis aut loci comprehenſum. *Latitudo* verò eſt loci ſeu regionis ab Æquatore verſus alterutrum Polum receſſus. Hinc Poli Elevatio eadem eſt, quæ Latitudo regionis. Cæterum *Latitudo duplex* eſt; altera in *noſtro hemiſphærio*, ab Æquatore ad Polum Arcticum, Septemtrionalis; altera *in inferiori hemiſphærio* ab Æquatore ad Polum Antarcticum, Auſtralis. β

Quid Longitudo.

Latitudo.

CAP.

BUNONIS.

β In aſſumendo longitudinis principio & collocando Meridiano primo, unde cæteri numerentur, inter ipſos non convenit Geographos. Nonnulli Ptolemæum, qui eum in Canariis ſeu Fortunatis ponit inſulis, ſequuntur. Alii pyxidis Nauticæ Boreochalybodixin notant, quæ à Canariis occidentem verſùs primùm occurrit, in qua hi ipſi inter ſe multùm diſſident: alii enim primum Meridianum locant in Orientalioribus inſularum Flandricarum *S. Mariæ & S. Michaëlis*: alii in Occidentalioribus, ut *Corvo & Flores*; aliique aliter. Ex quibus efficitur, in locorum longitudine notanda, niſi, unde principium ſumatur, pariter annotetur, magnam oriri differentiam. Quamobrem res ipſa flagitare videtur, quo commodius Geographi ſe exaudiant, & errores declinent, ut unum commune firmumque principium conſtituatur. Et quum nihil certi à Pyxide hâc in parte ſuggeratur, ratio poſtulat, terræ locum plenius fixum huic negotio ſeligi. Et quandoquidem una è Septem Canariis, quæ *Juno* dicitur, à Ptolemæo huic uſui dicata ſit: rationi conſentaneum eſt, ab hac non diſcedere. Quod verò etiam unius ejusdemque inſulæ termini longitudine inter ſe differunt, æquum eſt, certam quandam inſulam eligi, inque ipſâ locum exiguum quidem, ſed notabilem, qui differentiam unius Minuti non inducat. Si enim longitudines locorum uſque ad minutum ſollicitè inquiruntur: omninò neceſſarium erit, ipſorum principium ne quidem unius minuti ambiguitate vacillare. Huic fini *Stevinus*, celebris Mathematicus, aſſumſit in *Teneriſſa*, ſeptem Canariarum inſularum maximâ, ditiſſimâ & præſtantiſſimâ, montem *Pico de Teide*; cujus ima ſpatioſiora ſunt, altiora in arctius coëunt, ſumma in acutum cacumen exſurgunt, & in metæ maximæ modum erecta videntur. Ut verò Globos terreſtreis, & Mappas Geographicas, ad aliud Longitudinis initium conſtructas, convenire facias cum iis, quæ ad hunc Meridianum per *Teneriffam* ſunt ordinatæ; à Longitudinibus locorum, quæ per illas habentur, tot ſunt gradus abjiciendi, quot primus meridianus occidentalior eſt Meridiano per montem *Pico* in *Teneriſſa*. Exempli gratia. In *Guilielmi Blaeu* Globo terreſtri maximo, ſecundum hanc poſitionem Roma ſita eſt in Longitudine prope 31. graduum: At in Globo alio, cujus initium longitudinis eſt à Meridiano per inſulas *Corvo & Flores* in longitudine graduum $45\frac{2}{3}$. Si ergò ex ea deducantur gradus $14\frac{2}{3}$. differentia ſcilicet, qua harum inſularum Meridianus occidentalior eſt Meridiano *Teneriſſæ*; manent gradus 31. Et ſic in cæteris.

CAP. VIII.

De quatuor Mundi Regionibus, & de Ventis.

I.

Quarta diviſio in Regiones ſeu Cardines Mundi.

OMne hoc, cui Mundi Cœlique nomen inditum, unum eſt, & uno ambitu ſe cunctaque amplectitur, partibus differt; quæ *Regiones Mundi* ſeu *Cardines* vocantur. Unde Sol oritur, *Oriens* nuncupatur, ſive *Ortus:* quo demergitur, *Occidens*, ſive *Occaſus:* qua decurrit, *Meridies:* ab adverſa parte, *Septemtrio.* His *quatuor aliæ* interponuntur regiones. Inter Septemtrionem & Orientem Æquinoctialem *Oriens Æſtivus;* qui & *Ortus Solis æſtivi* dicitur. Inter Orientem Æquinoctialem ac Meridiem, *Oriens Hybernus* ſive *Brumalis;* qui & *Ortus Solis Hyberni, ſive Brumalis.* Inter Septemtrionem & occidentem Æquinoctialem occidens Æſtivus; ſive occaſus Solis æſtivi. Inter Occidentem Æquinoctialem & Meridiem, *Occidens hybernus ſive brumalis*, qui & *Occaſus Solis hyberni ſive brumalis.* [α] [1]

Venti.

II. Cæterum IV. Mundi Regionibus ſeu Cardinibus IV. *Principes* aſſignantur *Venti;* qui inde *Cardinales* vocantur. Nomina eorum atque regiones ſic referuntur ab Ovid. in Triſt. lib. 1. Eleg. 2. v. 27. ſeqq.

Nam modo purpureo vires capit Eurus *ab ortu;*
Nunc Zephyrus *ſero veſpere miſſus adeſt:*
Nunc gelidus ſicca Boreas *bacchatur ab Arcto,*
Nunc Notus *adverſa prælia fronte gerit.*

Sed

BUNONIS.

α Unus idemque locus in Terra reſpectu alterius, modò poteſt eſſe *Orientalis*, modò *Occidentalis;* modò *Meridionalis*, modò *Septemtrionalis.* Attamen reſpectu cœli parteis Terræ ſimul ſumtæ, aliquam Mundi plagam directè reſpiciunt. *Septemtrionem* perpetuò monſtrat lingula in *Pyxide Nauticâ*, quam vulgò *Compaſſum* vocant. Oppoſita ei Plaga eſt *Meridies.* Hinc à dextris *Oriens*, à Siniſtris *Occidens* eſt.

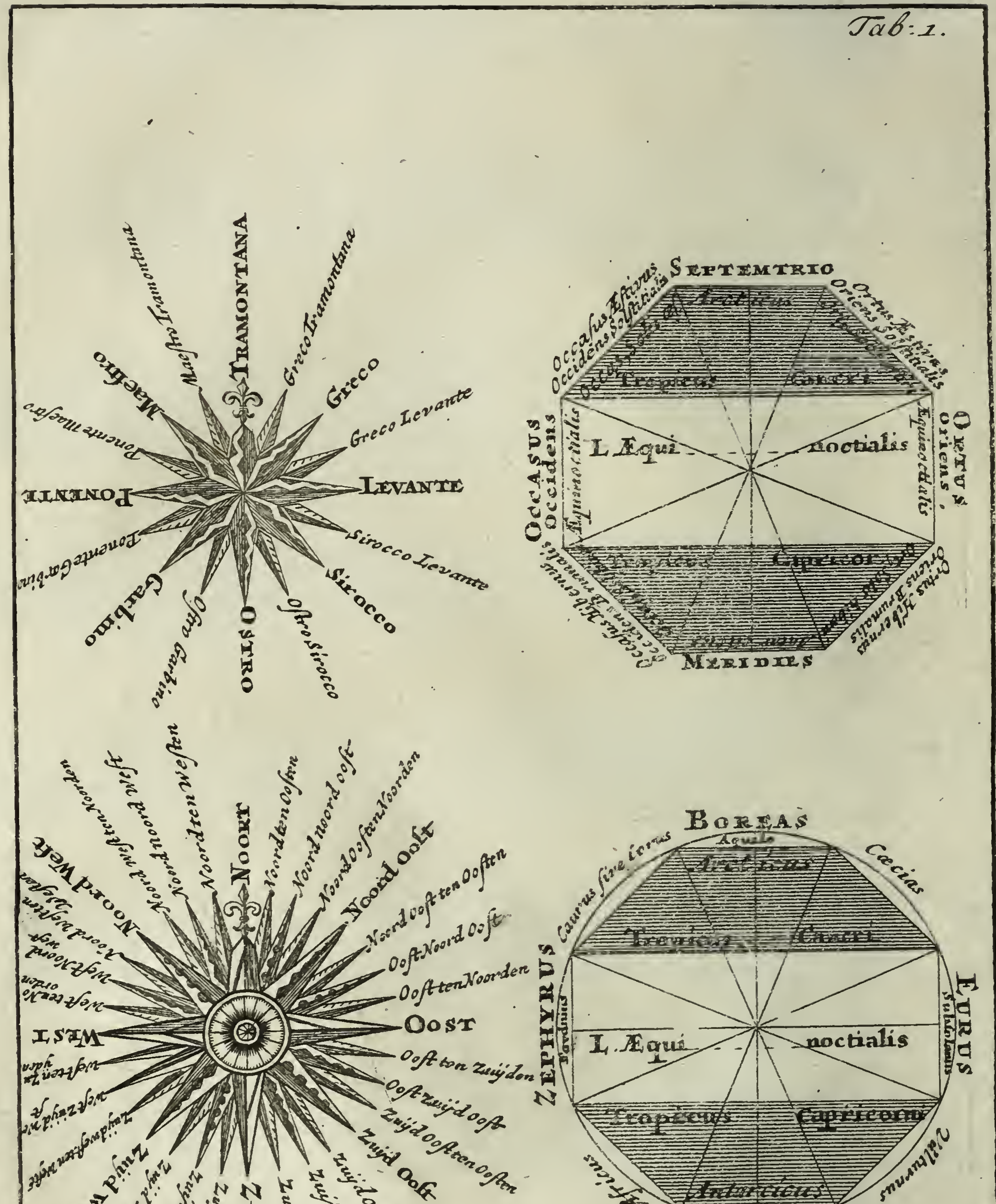
REISKII.

1 [a] Plagæ ſeu regiones illæ, quæ ſolem orientem & occidentem in æquinoctiis habent, quæque ſeptentrionem & Meridiem verſus. Meridiana linea deſignantur, *cardinales* i. e. præcipuæ, ſed reliquæ vocantur *intermediæ* aut *collaterales.* A plagis ventorum etiam diſtinctio & connumeratio arceſſitur: Quibus adde præterea [b] *Ventum generalem*, qui ex oriente ſpirat, nautisque Germanicis *der Paſſat-Wind* dicitur; *Ventos ſpeciales* tum veteres, in Eteſiis, Chelidoniis, Ornithiisque poſitos, tum novos Mouſſonum i. e. motionum nomine inſignes, qui à nautis varii obſervantur; *Ecnephias* item Luſitanice [c] Travados, & *Orkanes* ſeu Typhones impetuoſiſſimos. De quibus vide Kircherum in mund. ſubterr. Lib. IV. ſect. 11. c. 2. & Varenium in Geogr. univ. c. 21.

BUNO-

a Plagæ triplices. b Ventus generalis & ſpecialis. c Travados, Orkanes.

Tab: 1.

TRAMONTANA
Greco Tramontana
Greco
Greco Levante
Levante
Sirocco Levante
Sirocco
Oſtro Sirocco
Oſtro
Oſtro Garbino
Garbino
Ponente Garbino
Ponente
Ponente Maeſtro
Maeſtro
Maeſtro Tramontana
Septemtrio
Ortus Æſtivus
Oriens Solſtitialis
Occaſus Æſtivus
Occidens Solſtitialis
Arcticus
Tropicus Cancri
Ortus Oriens
Occaſus Occidens
Æquinoctialis
L. Æqui noctialis
Tropicus Capricorni
Ortus Brumalis
Ortus Hibernus
Occaſus Hibernus
Meridies
Noort
Noord ten Ooſten
Noord noord ooſt
Noord Ooſt ten Noorden
Noord Ooſt
Noord Ooſt ten Ooſten
Ooſt Noord Ooſt
Ooſt ten Noorden
Ooſt
Ooſt ten Zuijden
Ooſt Zuijd ooſt
Zuijd Ooſt ten Ooſten
Zuijd Ooſt
Zuijd ooſt ten Zuijden
Zuijd Zuijd ooſt
Zuijd ten Ooſten
Zuyd
Zuijd ten Weſten
Zuijd Weſt
Weſt
Noord Weſt
Noord ten Weſten
Boreas
Aquilo
Arcticus
Cæcias
Caurus ſive Corus
Tropicus Cancri
Eurus
Subſolanus
Zephyrus
Favonius
L. Æqui noctialis
Tropicus Capricorni
Vulturnus
Africus
Antarcticus
Auſter
Notus

Sed cum Græca hæc ſint vocabula, Latinis ab Septemtrione flans dicitur Aquilo, ab Oriente Subſolanus; à Meridie Auſter; ab Occidente Favonius. Sed hæc commodius ex typis noſcuntur. β

III. Verùm his ventorum nominibus tàm varios varii, ſimul veteres atque recentiores, auctores attribuerunt ſitus; uti unum certum Typum ex univerſorum ſententiis componere nequeas. γ Cætero Internum mare, quod inter Europam, Aſiam & Africam diffunditur, navigantes Itali, ſic ventos in XVI. parteis diſtribuunt. Externum mare ſive Oceanum navigantes Europæi omnes Germanicis utuntur vocabulis, variè tamen ad ſuam quique linguam detorquentes. Germani ſic in XXXII. nomina diſtribuunt.

CAP. IX.

BUNONIS.

β Eurus *a* quaſi ἀπὸ τῆ ἕω ῥέων, *ab Aurora procedens*, calorem & ſiccitatem infert, adeoque ſaluberrimus eſt; quia vis ſolis ut prima eſt ad ortum; ita quoque valde efficax eſt ad habitus corporis temperandos & purificandos. Italis dicitur *Levante b*, Gallis *Vent d'Amont*, Germanis *der Oſt-Wind c*. *Zephyrus*, *qui quaſi* Ζωὴν φέρων *vitam ferens* putatur dictus: unde & genialis mundi ſpiritus appellatur Plinio, frigidior & humidior eſt, adeoque ad ciendas nubes & tempeſtates pronior; quia radii ſolares illic minùs ſunt efficaces. Quum toto die, quando Sol eſt in Ortu & Meridie, variè illic colliguntur vapores, qui radiorum vim retundunt atque hebetant; quique vento admixti, nubes & tempeſtates cient. Italis dicitur *Ponente d*. Gallis *Vent Occidental*, Germanis *Weſt-Wind*. *Notus* à Græco νοτὶς humor, quia valdè humidus eſt: ſeu *Auſter*, quaſi *Hauſter*, ab hauriendis appellatus aquis, à Meridie ſpirat, calidus & humidus eſt, & eandem ob cauſam tempeſtuoſus, morborumque ferax. Calidus quidem, quia vehementior vis Solis multos vapores extrahit, qui vento admixti ſuam qualitatem eidem imprimunt; &, quia per loca paludoſa & paluſtria ſpirat, è quibus copioſi halitus exſpirant, imbuunt ventum ſimili ſuâ qualitate. Hic ventus peſtem cauſatur, ſi perpetuò ſpirat, uti ſæpius obſervatum. Noctu vehementior eſt, quàm interdiu. Eo flante animalia minus eſuriunt, *ait Plinius*. In mari Adriatico ſævit atrocius. Italis dicitur *il vento di Mezzogiorno*, *il Su*. Gallis *Vent de midi*, Germanis *der Sud-Wind*. *Boreas e* ἀπὸ τῆ βοῆς à violento & ſonoro flatu, quem edit *f*, dictus; ſeu *Aquilo*, ab aquilæ velocitate *g* nominatus, à Septemtrionibus oritur, frigidus & ſiccus eſt: cùm propter minorem, quæ illic eſt, Solis efficaciam; tum etiam, quia tranſit loca frigida, nivibusque plena. Hic ventus Italis dicitur *Tramontana*. Gallis *Vent de Biſe*. Germanis *Nord-Wind*. Ab his ventis deinceps appellantur intermedii, quorum nomina ex adjectis ſchematibus haud difficulter cognoſcuntur. *Cæcias* inter Aquilonem & Subſolanum collocatur, non pellit nubes, ſed ad ſe videtur attrahere. *Vulturnus* infra Eurum ab uno ſtatuitur Vitruvio; à Latinis pluribus cum Euro confunditur: Quidam *Euronotum* vocant. Dicitur à *Vulture* ave, *aut à Vulturno* Campaniæ fluvio. *Africus* Græcis λὶψ *ab Africa* (quæ Græcis eſt *Libya*) nomen accepit. *Caurus* à Vitruvio conſtituitur, ubi Plinius & Ariſtoteles *Argeſten* locant: ſic vocatur, quòd in morem Pantheræ videatur ſtridere ſeu *Caurire*. Cum *Coro* vulgò confunditur: *Seneca* hunc Violentum vocat, & in unam partem rapacem.

γ Accuratam tabulam ſive typum Ventorum, ſecundum veterem & novam diſpoſitionem, eorumque nomenclaturam addit, *Brietius in Parall. Geogr. p.* 33. quam heic ſubnectimus. Philoſophi quidam apud Ariſtotelem *unicum ventum* duntaxat admittebant: quoniam (inquiebant) ventus eſt tantùm aër motus. De his *I. Meteor. cap. XIII.* *Philoſophus Therialces* apud Strabonem duos tantum ventos recipiebat ſibi ab utroque polo oppoſitos, dicebanturque *Boreas & Notus*. Poëtæ Græci & Latini quatuor appellant, quos ſibi invicem ita opponunt. *Auſter* Νότος; *Eurus* Εὖρος, *Aquilo* Βορέας, *Favonius* Ζέφυρος. Zephyri autem loco in tempeſtate ſolent Africum ſubſtituere. *Andronicus Cyrrheſtes apud Strabonem* in turri octagonâ Athènis octo diſpoſuerat, quos Triton mobilis virgâ indicabat: *Aquilo*, *Apeliotes*, *Cæcias*, *Argeſtes*, *Notus*, *Zephyrus*, *Africus*, *Eurus*. *Plinius*, *Seneca*,

neca, *Ariſtoteles*, duodecim recipiunt, quos *Seneca* ex punctis Tropicorum, Circulorum Polarium, & Meridiani prædictos circulos ſecantis, colligit: *Subſolanus* Ἀπηλιώτης, *Boreas* Ἀπαρκτίας, *Aquilo* Μέσης, *Cæcias* Καικίας, *Corus* Ἀργέστης, *Thraſcias* Θρασκίας, *Favonius* Ζέφυρος, *Auſter* Νότος, *Albonotus* Λευκόνοτος, *Africus* Λὶψ, *Vulturnus* Εὖρος, *Euronotus* Φοινικίας. *Vitruvius lib. I. cap. VI.* viginti quatuor enumerat, & ſunt, *Septentrio*, *Thraſcias*, *Corus*, *Caurus*, *Circius*, *Eteſiæ*, *Favonius*, *Argeſtes*, *Subveſperus*, *Africus*, *Libonotus*, *Altanus*, *Auſter*, *Euronotus*, *Vulturnus*, *Eurus*, *Cœcias*, *Ornithiæ*, *Solanus*, *Carbas*, *Boreas*, *Aquilo*, *Supernas*, *Gallicus*. Antiquis venti his ſunt appellati nominibus: *Africus*, Græcis Λὶψ ab Africa dictus (quæ Græcis Libya eſt) nomen accepit, procelloſus inprimis; quo tamen flante mirum eſt (*Plinio teſte*) Alcyonum proli ſterni mare. *Ariſtoteles* ait eum vix obducere cœlum nubibus, quoniam illas rapiditate ſua diſſipat. *Altanus à Vitruvio* juxta Auſtrum collocatur, & ſic dicitur, quòd altius nubes agat, aut forte ab Altano urbe Calabriæ reſpectu Brunduſii, aut Tarenti; ex eo retinuere nomen venti meridionales. *Aparctias* ab urſa minore nomen habet, Latinis *Septentrio*: in Europa ſerenus, in Africa nubilus. Confunditur à quibusdam cum Borea, Aquilone & Eteſiis. *Apeliotes*, Senecæ *Apheliotes*, à Græco ἥλιος, Latinis *Solanus & Subſolanus*, ſpirans ab Oriente *h* Æquinoctiali *i*. Denominatur autem ventus à ſole potius naſcente, quam occidente, quia oriens flatum auget, Occidens premit, inquit *Plinius*. *Argeſtes* à Vitruvio infra Favonium conſtituitur; apud *Ariſtotelem*, *Plinium*, *Strabonem* loco Cauri ſupponitur. Ab *Homero* certè νότος appellatur. Dicitur à *Græco* Ἀργὸς, quæ *pigrum* ſonat, igitur per Antiphraſim, eſt enim procelloſus: licet id *Seneca* neget, cum eum *mollem* vocat, ac euntibus & redeuntibus communem. Idem videtur eſſe cum *Japyge & Cauro*. *Aquilo* ab Aquilæ velocitate dictus: Ejus loco *ab Ariſtotele* ſubſtituitur *Meſes*: *ſed Plinius & Seneca* aliter ſentiunt. *Atabalus & Atabulus* ventus eſt peculiaris Apuliæ, cujus meminit *Horat. L. I. Satyr. V. v. 78.* Quidam *Ataburum* legunt, & *ab Ataburo* monte Siciliæ nominari putant; quare ab eodem *Horat. k* torrere dicitur montes Apuliæ. *Porphyrion* tamen dictum credit παρὰ τὸ τὴν ἄτην βάλλειν, ab inferenda noxa *l*, quia ſic omnia arefacit, ut nullis poſſint ſolibus recreari, ait *Plinius*. *Auſter* ab hauriendis aquis appellatur, licet non aſperetur: Græcis *Notus* eſt. *Boreas* Græcorum, *Aquilo* Latinorum eſt, & dicitur vel à rege Thraciæ, *ut* Mythologi, vel ἀπὸ τῆς βοῆς; quoniam eſt violenti flatus, & ſonori, *ut* vult apud Gellium *m Phavorinus*. *Cæcias* vulgo inter Aquilonem & Subſolanum collocatur, ab uno *Vitruvio* inter Subſolanum & Eurum. Non pellit nubes, ſed ad ſe videtur attrahere; unde nata parœmia. *Tatius c. 32. Iſag. in phænomena Arati ait* ita dictum à *Fl. Caito*. vocatur aliter Helleſpontias. *Carbas* ſupra Subſolanum infra Boream *Vitruvio*; forte ab urbe Carba minoris Armeniæ. *Catægis* Pamphyliam infeſtat apud Senecam 5. Nat. Quæſt. *Caurus* à *Vitruvio* conſtituitur ubi *Plinius*, & *Ariſtoteles* Argeſten locant: ſic vocatur, quod in morem Pantheræ ſtridere ſeu caurire videatur. *Circius*, *Cercius Catoni*, ſic appellatur à turbine, ut vult *Phavorinus apud Gellium n.* Tribuitur uni Galliæ à *Plinio*, & *Seneca*; *Cato* eo quoque infeſtari Hiſpanos Alpinos ait. Neque tamen totam Galliam quatit, ſiquidem Viennæ non ſentitur, *inquit Plinius*. Percellere armatum hominem, & plauſtrum ait *Cato*: Gallorum ædificia diruere, inquit *Seneca*, & tamen coli ab indigenis, quod huic debeant ſalubritatem, ideoque ei ab Auguſto in Galliis agenti factum eſſe templum. Recte collocatum eſſe a Vitruvio arguit Plinii locus. *Corus* vulgo cum *Cauro* confunditur, diſtinguitur tamen à Vitruvio: *Seneca* hunc violentum vocat, & in unam partem rapacem. *Eteſiæ* ſic vocantur quaſi Anniverſarii, tempeſtivi & ſalubres omni viventi, *inquit Tullius*. *Plinius* ait flare biduo poſt exortum Caniculæ, *Theon in Aratum* ab exortu Caniculæ, ut plurimum 60 diebus ad Arcturum. Ab antiquis vulgo crediti ſunt flare à Septentrione, quare à Lucretio *Eteſiæ* flabra Aquilonum: unde quidam eis aſſignarunt Nili inundationem. *Alii* in Occidentem, alii in Orientem declinare malunt. *Nigidius* etiam apud *Gellium* in Auſtrum. Videlicet, inquit idem *Gellius lib. 2. cap. 22.* ex alia, atque alia cœli parte flant. *Plinius* eos cum prodromis, videtur confundere: *Seneca* tradit vocari ſomniculoſos, & delicatos, quia, inquit, mane ſurgere neſciunt. *Euronotus* Ariſtoteli *Leuconotus*, aliter & *Phœnicias*, inter Eurum, & Notum ab Ariſtotele collocatur: à Vitruvio inter Vulturnum, & Auſtrum. *Eurus* εὖρος, quaſi εὔρυος fluidus, quia excitat ſudorem, ut vult Euſtathius, *vel* quaſi ἀπὸ τῆς Ἕω ῥέων, procedens ab Aurora. Confunditur aliquando cum Subſolano, & Vulturno. Immo & ab aliis affigitur Orientis æſtivo, ab aliis hyemali, *ait Strabo*. *Favonius à* fovendo dictus, quod ab eo Plantæ enectæ frigore refoveantur: Græcis eſt Ζέφυρος. *Gallicus*, cujus meminit unus *Vitruvius*, & propè Septentrionem, verſus Auſtrum locat. *Helleſpontias* ab Helleſponto, unde ſpirat in Græciam & Athenas, aliter *Cæcias*. *Japyx*,

cujus

Tab: 2.

Typus inter vallorum variarum gentium Ad pag 31

Gradus.	1	2	3	4
Ruſsica mill:	20 40 60 80	120 160	200 240	280 320
Ital: mill:	10 20 30 40 50 60	90 120	150 180	210 240
Anglica mill:	27½ 55	82½ 110	165	220
Scotica mill:	10 20 30 40 50	100	150	200
Gallicæ leuc	5 10 15 20 25	50	75	100
Horariæ leucæ	5 10 15 20	30 40	50 60	70 80
Hiſpanicæ leucæ	17½	35	52½	70
Germanic mill:	5 10 15	30	45	60
Scandica mill:	2 4 6 8 10	20	30	40

cujus meminere *Horatius & Virgilius*, ad Caurum ſeu Argeſten referri debet. Optatur enim ab Horatio Maroni ex Italia in Græciam & Athenas ſoluturo, & eo uſa eſt Cleopatra ex Epiro in Ægyptum fugiens. Nomen habet à *Japygiâ* parte Apuliæ. *Leuconotus*, aliter *Euronotus*, item & Phœnicias. Dicitur autem *Leuconotus*, quod ſerenitatem inducat: λευκὸν enim *ſerenum* eſt. *Libonotus* ita dictus, quod *Notum* inter & Africum ſpiret: à quibusdam *Leuconotus* apud Strabonem nominatur. *Meſes* quaſi medius: à Plinio locatur inter Aquilonem, & Cæciam; ab Ariſtotele poſt Boream verſus Orientem loco Aquilonis Pliniani. *Notus* à Græco νοτὶς, humor, quia valde humidus: vel, ut apud Gellium *Phavorinus*, ab ὀνῶ lædo, unde ὄνοτος, & *per* aphæreſin νότος, inquit Euſtathius, quod frugibus & corporibus noceat. Noctu vehementior eſt quam interdiu: & eo flante animalia minus eſuriunt, *ait Plinius*. In mari Adriatico ſævit atrocius. *Olympias* à Plinio ſupra Argeſten effertur: qui etiam notat conſuetudinem invaluiſſe *ut Olympias, Scyron & Argeſtes* confundantur, quod & fecit *Ariſtoteles*. Nomen habet ab *Olympo* monte reſpectu Theſſalorum. *Ornithias*, quaſi Avicularis, quia poſt Brumam ſpirans aves reducit, ait *Plinius*, eſtque admodum temperatus. At *Geminus* frigidum appellat. Ab *Ariſtotele, & Vitruvio*, opponuntur *Ornithiæ* Eteſiis. *Phœnicias* à Phœnicibus, qui eo utuntur ſolventes in Græciam: *Euronotus* aliter dicitur. *Scyron* à montibus ſeu petris Scyroniis vocatur, & maxime Athenienſes infeſtat. Hunc *Plinius* infra Argeſtem ablegat. *Septentrio* à Polo Arctico ſpirat, Græcis *Aparctias*. *Solanus* Vitruvio, Plinio *Subſolanus*, ab Oriente Æquinoctiali ſpirat. *Subſolanus* idem cum Solano, *Subveſperus*, quem unus appellat *Vitruvius*, atque inter Argeſten, & Africum ſtatuit. *Supernas* appellatur quoque ab uno Vitruvio & ſupra Aquilonem collocatur. *Thraſcias* nomen habet à *Thracia* latè ſumpta, hoc eſt à regionibus ſupra Macedoniam extenſis. De *ejus* ſitu omnes conveniunt. *Vulturnus* infra Eurum ab uno Vitruvio ſtatuitur, à Latinis pluribus cum Euro confunditur. Quidam apud Gellium vocant *Euronotum*. Dicitur à *Vulture* ave, vel à Vulturno fluvio Campaniæ. *Zephyrus* quaſi ζωὴν φέρων vitam ferens, Latinis *Favonius*. o

HEKELII.

a *Græcis* Εὖρος.

b *Vento da* Levante.

c Aliis dicitur *Ventus Orientalis* inter *Aquilonem* & *Vulturnum* medius. Alii abſolutè *Vulturnum* illum nuncupant.

d *Vento di* Ponente.

e *Gr.* Βορέας, ſ. Βορέης.

f Vel ἀπὸ τῦ βοᾶν ῥέειν à *ſonare & fluere*, quia flat ſonô violentô.

g Seu impetuoſô flatu.

h Seu *Ortu*.

i *Et eſt moderatè calidus & ſiccus, plerumque ſerenitatem afferens, omniumque ſaluberrimus.*

k Loc. cit.

l Seu ab eô, *quòd peſtem immittat*. Vid. *Commentat. veter.* in Editione *Cruquianâ* Horat. p. 363. col. a.

m Lib. II. N. A. Cap. XXII.

n Loc. cit.

o Heîc ſtudioſè legenda FRANCISCI BACONIS de *VERULAMIO*, ſummi *Angliæ* quondam Cancellarii, *Hiſtoria Naturalis*, diverſô tempore atque diverſis locis de *VENTIS*, quos ſupra laudatus AMPELIUS ex aëris motu & inclinatione fieri (p. 15.) ſtatuit, publicata.

CAP. IX.

De locorum Menſuris.

I.

ROmani locorum intervalla per millia paſſuum, quæ milliaria dicebantur, dimenſi ſunt. Singula millia paſſuum quum Lapidibus ſive Cippis notarentur, ipſa inde Milliaria *Lapides* appellarunt: ut ad decimum Lapidem, id eſt, ad decimum Milliare: Quatuor millia paſſuum conficiunt unum *Milliare Germanicum* commune. hinc gradus unus in Globo terræ continet millia paſſuum LX; milliaria autem Germanica communia XV. Græci ſua intervalla per *Stadia* dimenſi ſunt. *Stadium* eſt CXXV. paſſuum; hinc octo ſtadia conficiunt unum

Milliare Romanum Scriptores R. Lapidem plerumque vocant, ubi de vicinis urbi locis loquuntur.

Quid Stadium.

unum Milliare Romanum, id eſt, mille paſſus, XXXII. ſtadia conſtituunt milliare Germanicum commune.

Paraſangæ. II. Perſæ ſuas habuerunt in dimetiendis intervallis *Paraſangas:* quarum ſingulæ XXX. continuerunt ſtadia. *Ægyptii* habuêre Schœnus. *Schœnos;* ſed diſpares inter ſe longitudine. alii enim Schœno XXX *a* tribuunt ſtadia; alii XL; alii XX tantum. Hodie milliarii vocabulo utuntur maximè Germani, Dani, Norvegii, Suedi, Angli, Scoti; quibus eſt *meile* & *mile.* item Poloni & Bojohæmi; aliæque Slavicæ gentes; quibus eſt, *mila* & *mile:* item Itali; quibus *miglio.* Leuca. Hiſpani & Galli ſua intervalla dimetiuntur per *leugas* ſive *leucas:* quas illi *leguas;* hi *lieües* appellitant. Itali etiam & Angli de Germanorum, Slavorum, Hiſpanorum, Gallorumque intervallis loquentes, per *leugas* indicant, quæ illis *leghe*, his *leagues* dicuntur. Ruſſi ſive Moſcovitæ ſuam locorum menſuram agunt per ſpatia, Voreſt. quæ patriâ linguâ vocant *Vereſt.* Sed horum omnium menſuræ & comparationes ex typo quam facillime cognoſcuntur. *α*

III. Sed

BUNONIS.

α a *Menſura* eſt longitudo finita, quæ ignotam locorum diſtantiam metitur. Ejus partes ſunt *Granum hordei* ſecundum latitudinem diſpoſitum, quod cenſetur menſura minima. Quatuor Grana hordei per latera contiguè diſpoſita dant *Digitum b*; & tres Digiti *Unciam*, eſt pars pedis duodecima. *Palmus* quatuor habet digitos, *Lichas* duos Palmos; *Spithama* tres Palmos. *Cubitus* continet pedem cum ſemiſſe; hoc eſt ab extremo medio digito ad brachii flexionem *c.* *Pes* verò quatuor continet Palmos. Sed apud diverſos populos longitudo Pedis diverſa eſt. Uſitatus Mathematicis eſt *Pes Rhinlandicus*, quem antiquo Romano æqualem eſſe probat diligentiſſimus *Snellius;* unde in Terræ dimenſione pro regula omnium menſurarum meritò aſſumitur. Ejus Pedis quarta pars hic apponitur inter *A* & *B.*

A———————————————*B*

Gradus d duos habet Pedes: *Simplex paſſus* duos pedes cum dimidio: At *Geometricus Paſſus* abſolutè ita dictus Pedeis quinque. *Pertica* eſt duorum paſſuum, ſeu pedum decem *e.* Reſpondere videtur *Calamo*, cujus meminit Scriptura. *Orgyja* continuiſſe cenſetur Pedes ſex, & Græcorum paſſus fuiſſe dicitur à nonnullis. *Stadium* Græcorum proprium ab Hercule in Olympio campo metatum cenſetur fuiſſe Pedum Græcorum IↃc. qui faciunt pedes Romanos ſeu Rhinlandicos IↃcxxv. Nam Græcus Pes major paulò fuit Romano. Et Pedes iſti 625. dant paſſus centum viginti quinque, quos itidem Stadium continet. *Milliare* triplex eſt, 1. *Romanum* ſive *Italicum*, quod continet VIII Stadia, ſive Paſſus CIↃ. 2. *Leuca*, eaque vel *vetus* XII Stadiorum, *Nova* XVI Stadiorum: quæ faciunt unum Milliare Gallicum, ſeu duo Italica. 3. *Germanicum Milliare*, quod vel *Commune* eſt, quatuor habens millia paſſuum, ſeu Stadia XXXII; ſive quatuor Milliaria Italica: Leucam etiam Hiſpanicam dicunt. Vel *Magnum*, paſſus habens quinquies mille. Memoriæ cauſâ hi adduntur verſiculi:

Quattuor ex Granis Digitus *componitur unus.*
Eſt quater in Palmo *digitus: quater in* Pede *Palmus.*
Quinque Pedes Paſſum *faciunt: Paſſus quoque centum*
Viginti quinque Stadium *dant: Sed* Milliare
Octo dabunt Stadia: Duplicatum dat tibi Leucam.

Sed hic notandum, quod in diverſis Galliæ atque Hiſpaniæ locis diverſa obſervetur Leucæ magnitudo. b *Paraſanga*, Perſicum & Ægyptium milliare, continuiſſe cenſetur XXX Stadia *f.* Fuiſſe tamen variam hanc menſuram cognoſcitur ex Plin. lib. VI. Cap. XXVI. c *Schœnus* Ægyptiorum *σχοῖνος funis* à junco, ex quo conficiebatur, de cujus extenſione varia eſt auctorum opinio.

a Menſuræ Geographicæ, b Paraſanga. c Schœnus.

III. Sed notandum, quod nulla gens æquis ubique utatur intervallorum menſuris. Nam ut Germanis, pro ratione variarum regionum, milliaria alia dicuntur magna, alia parva, alia communia, quorum XV. unum conſtituunt gradum in Globo Terræ: ſic Hiſpanis quoque & Gallis leucæ ſunt inæquales, & aliis itidem gentibus milliaria. Anglorum quoque plerique Mathematici LX. milliaria tribuunt uni gradui cum Italis. β 1

CAP. X.

opinio. Secundum Herodotum continet LX Stadia: Secundum Plin. XL. At in diverſis locis fortaſſe diverſa magnitudo fuit, aut ſtadium Herodoti à Pliniano differt. *Vid. Strabo lib.* XVII. *g.* a *Angli* triplicia habent Milliaria; *Majora*, quorum $27\frac{1}{2}$ æquant Gradum: *Mediocria*, quorum 50. *Minima*, quorum 60. vel 55. De Ruſſorum aliorumque Milliaribus videatur *Typus intervallorum* ab Auctore appoſitus. Cæterum b *Turcarum milliare* cenſetur æquale Italico milliari; ita ut 60. faciant Gradum. c *Arabum leuca* olim cenſetur fuiſſe viceſima quinta pars gradus; ita ut 25. æquarint Gradum unum: verum aliam quoque uſurparunt menſuram, cujus 56. Gradum effeciſſe perhibentur. d *Indorum milliaria* centum Gradui æqualia eſſe judicantur; etſi *Indi* vulgo, ut & *Tartari*, per dierum & horarum itinera deſcribant diſtantias; e *Cambajenſes* & *Guzaratenſis* regni incolæ utuntur menſura, quam *Coſam* vocant, cujus triginta faciunt unum Gradum. f *Sinæ* treis habent menſuras itinerarias, quas vocant, *Li*, *Pu*, *Uchan*. *Li* eſt intervallum, ex quo hominis altè clamantis vox audiri poteſt in planitie, & aëre quieto, quod cenſetur trecentorum paſſuum Geometricorum. *Pu* continet decem *Li*; ita ut viginti *Pu* gradum conficiant. Decem *Pu* faciunt *Uchan*, quod unius diei iter ſtatuunt, nempe paſſuum quindecim millium.

β *Horariæ Leucæ* in tabulis Geographicis ſæpe adnotantur: illæ tamen inæquales ſunt: quas gentes robuſtiores extendunt, molliores conſtringunt. Eſt vero *Leuca Horaria* ſpatium, quod expeditus pedes decurrit. *Franci* unam ſuam Leucam una hora dimetiuntur: *Angli* duas Communes, ſunt enim expeditiſſimi: Germani dimidiam communem: *Ruſſi* quatuor è ſuis Voreſt. *Aſtronomi* tamen XX. Leucas horarias uni tribuunt gradui: unde ſic intelligendæ tabulæ Geographicæ, quæ ejusmodi epigraphen in ſcala milliarium habent.

HEKELII.

a Editio *Amſtelod.* ultima, eaque *Vorſtiana* p. 32. pro XXX h. l. poſuit LX.

b Quem latum, aut transverſum intelligimus.

c Seu curvaturam. *Cubitô* enim menſuramus res an ſint *cubitales*, vel *bicubitales*, aut *tricubitæ*, vel *quadricubitæ*, &c.

d Propriè extenſionem *Pedum* in progrediendô denotans.

e Nonnulli, *illam* ſex Pedum Menſuram eſſe, dicunt. Propriè, quòd *longè qs. pertingat*, oblongum baculum denotat.

f Et quidem ex *Herodoti* atque *Budæi* ſententiâ. Nam alii *Paraſangam* quinquaginta *Stadiorum Menſuram* eſſe pronunciant.

g Lib. XI. p. 133. Edition. Janſoniano-Amſtelodam. in 12. m. maj. f.

REISKII.

1 g Menſuræ, quotquot huc adferuntur, è *Geometria*, quam vocant, *practica*, aut verius *Euthymetria* ſeu arte Longimenſoria in uſus geographicos proveniunt; Omnes quidem eæ dicuntur *ſimplices*, quibus lineam ſeu longitudinem metimur: Eædem vero etiam *quadratæ*, ſi ad planitiem, *cubicæ*, ſi ad corpora adhibeantur. Sicut autem non veteres ſolum, ſed hodiernæ per Aſiam, Europam & Africam nationes locorum genio, ſic menſurarum modo ac magnitudine vehementer diffident. Id quod Typus chalcographicus huic capiti annexus ex parte docuit, ſed luculentiſſime *Schottus in Amuſſi Ferdinandea* explicat, ubi cum uno gradu circulorum terreſtria confert milliaria Indica 100. Cambajenſia 30. Arabica 27. antiqua Perſica 20. Hollandia 19. Danica 10. Scanicis æqualia. Unum his accedito de gradu, nempe majorum circulorum collationem intelligi heic oportere: Sin paralleli arctius coëant, tum propoſitioni huic multum decedere liquet.

a Anglicum Milliare. b Turcicum Milliare. c Arabum. d Indorum Milliaria. e Milliare Cambajenſe. f Sinarum. g Menſuræ variæ.

CAP. X.

De Oceano, ejusque partibus.

I.

TErra, in mundi medio tanquam in centro poſita, mari undique omnis cingitur. [a] *Totum* autem *Mare*, ſeu quicquid aquarum terris paſſim infuſum univerſum Orbem ambit, id uno nomine *Oceanus* nuncupatur. qui poſtea nominibus, ut locis, differens, in varia maria ac ſinus variè diſtribuitur: Ac primum *quatuor* appellationes, ex IV Mundi regionibus accipit. Ab Oriente *Eous* dicitur, id eſt, Orientalis: ab Occidente *Occiduus*, ſive Occidentalis: à Meridie *Notius*, id eſt, Auſtralis: à Septemtrionibus *Septemtrionalis*. [α] 1.

Occiduus. Notius. Septemtrionalis.

II. Præ-

BUNONIS.

[α] [a] Globus terrenus ratione ſuarum partium dividitur in Aquam & Terram. Aqua iterum divellitur: 1. in *Maria*: 2. in *Fluvios*, *Rivos*, *Torrenteis* & *Fonteis*: 3. in *Stagna*, *Lacus* & *Paludes*. *Mare* eſt immanis aquarum ſalſarum vaſtitas. *b*. Quod quidem vel eſt [b] *Univerſale*, hoc eſt, *Oceanus* (qui rationem habet Terræ continenti quodammodo oppoſitam, & privatum ſæpè cognomen requirit à regione, quam alluit; ut *Oceanus Germanicus*, *Indicus*, *&c.*) Vel [c] *Particulare*, ſcilicet quaſi prægrandis quidam ſinus Oceani (in Terra peninſulæ reſpondens) cum quo cohæret, ad morem artuum, qui corporis trunco annexi ſunt; ut *Mare Mediterraneum*, *Balthicum &c.* quæ conjunctio fit aliquando per collum anguſtum, quod [d] *Fretum* appellatur, à fremitu ſeu ſono, qui inibi auditur, dum Mare unum in alterum ſe exonerat, & cum Iſthmo in Terra oppoſitionem, aut ſi mavis, cognationem habet. *Caſpium* tamen ſeu *Hyrcanum Mare* nulli alteri jungitur Mari, niſi fortè per cryptas ſubterraneas, adeóque habet veræ inſulæ contrariam rationem. [e] *Fons* eſt aqua modica, ſcaturiens ac velut ſaliendo aut ebulliendo è tellure erumpens *c*. [f] *Rivus* eſt aqua modica, è fonte aliorſum manans *d*. [g] *Torrens* eſt aqua fluens copioſior, rapida, ſed vix perpetua: ex imbribus diuturnis & validis, aut ſoluta nive naſcens. *Flumen* ſeu [h] *Fluvius* eſt aqua currens copioſa *e*, ex pluribus rivis ac torrentibus collecta. [i] *Palus f* eſt aqua quieſcens, modica, cœnoſa, putridaque, ex pluviis, nivibus, aut etiam fonte aliquo invalido, originem habens; ac proinde æſtate plerumque evaneſcens. [k] *Stagnum* eſt aqua quieſcens, ſincera, copioſior, ex pluribus in fundo ſcaturiginibus, iisque vivacioribus; nonnunquam etiam ex rivulis, jugiter affluentibus, conſervata. [l] *Lacus* eſt aqua quieſcens, valde copioſa, rivorum atque etiam fluminum ingreſſu perpetuata *g*. Fontium autem alii ſunt *Calidi*; alii *Frigidi*, alii *Tepidi*, nonnulli *inſipidi*, quidam *ſalſi*, acidi &c. aliqui *graveolentes*, alii *inodori*: alii demum ſunt *medicati* & *minerales*. Et hæ aquæ ita à natura ſunt conſtitutæ. Sunt præterea alvei factitii, & hominum manu parati; ut *Putei*, *Piſcinæ*, *Ciſternæ*. *Ciſterna* eſt latum quoddam receptaculum aquarum pluviarum, ſub ſtillicidiis confluentium. *Puteus* eſt anguſtus quidem, ſed profunde effoſſus alveus, in quo colliguntur aquæ, per poros & venas terræ manantes. [m] *Piſcina* eſt fovea quædam ampla, declivis plerumque ſed loco humiliori, aggere vallata, ut in eâ congregentur aquæ, pro piſcium conſervatione. [n] *Foſſa* appellatur alveus hominum manu factus, urbes aut caſtra cingens ad continendas aquas, contra incurſiones hoſtium, vel etiam ad flumina aliò derivanda. *h*.

HEKELII.

a Orbem Maritimum, ſive *Rerum in Mari & Littoribus geſtarum Hiſtoriam* adornavit BARTOL. MORISOTUS, eamque *Divione* Ao. huj. Sec. 43. in fol. publici juris fieri juſſit. Extant & GEORGII

a Quinta diviſio Globi in Terram & Aquam. b Mare Univerſale. c Particulare. d Fretum. e Fons. f Rivus. g Torrens. h Fluvius. i Palus. k Stagnum. l Lacus. m Piſcina. n Foſſa.

II. Præter hæc, prout quámque regionem perfundit, diverſa à littoribus ſuis vocabula trahit. A Septemtrionibus, qua Sarmatiæ affunditur, inter Lappiam & flumen Obium, *Sarmaticus*; qua Scythiæ; *Scythicus* appellatur Oceanus. Sed à toto Septemtrione etiam ^β^ *Hyperboreus* dicitur, à gente in extimo hoc Septemtrionis litore poſita: idem *Mare Cronium*; quod Saturnus his locis regnare dicitur, ſidus frigidum. eâdem ex cauſâ *Concretum*, & *Amalchium*; quod gentis olim illius lingua *Congelatum* ſignificabat: & Morimaruſa; quod *Mare mortuum*: ob perpetuam caliginem, & alienum molliorum ſiderum inibi aſpectum; maligna, ac pruina tantum albicante luce; ut inquit Plinius. Tacito, eſt *Mare pigrum* ac prope *immotum*. Ab Oriente *Sericus* dicitur ad Sericam regionem, quæ nunc eſt *Kitaja*: & *Sinenſis* ad regionem Sinarum, quæ vulgò Hiſpanis *China* vocatur, id eſt, ſi Germanicis ſcribas literis, *Tſchina*.

Sarmaticus. Scythicus. Hyperboreus. Mare Cronium. Concretum. Mare Mortuum. Mare Pigrum. Oceanus Sericus. Sinenſis.

III. Hinc ſequitur *Hippadis* pelagus, vulgò *Archipelagus S. Lazari*, ob multitudinem inſularum in eo, ad comparationem Archipelagi Europæi, id eſt, Maris Ægæi, ſic dictum. Inde à meridie *Oceanus eſt Indicus*, qua Indos, Perſas atque Arabas Æthiopaſque ab Oriente alluit. Hic verò ea parte, qua à Gange Indiæ flumine affunditur, *Gangeticus* dicitur; vulgò nunc *Bengalenſis* ſinus,

Hippadis Pelagus. Archipelagus S. Lazari. Oceanus Indicus. Gangeticus, ſeu Bengalenſis.

GII FOURNIER, è Soc. *Jeſu*, II. Volumina *Geographicæ Orbis Notitiæ per Littora MARIS & Ripas*, Pariſiis ap. *Joann. Henautt* Ao. ejusd. Sec. 51. in f. 24. excuſa. Nec ſpernendum HEINRICI HUDSONII *Fretum*, quod Amſtelodami Ao. huj. Sec. 13. in 4. f. impreſſum conſtat.

b Seu ultimus aquarum confluxus.

c Alii *Fontem* per ſcaturiginem apertas aquas foràs fundentem deſcribunt.

d Aquæ enim, ubi fluunt rivatim, *Rivos*, h. e. *parvos fluviolos*, faciunt.

e Seu perennè defluens.

f A Gr. πηλὸς, *lutum*.

g *Lacubus*, piſcoſis imprimis, *Pruſſia* præ cæteris locis abundat.

h Sic ALVEUS quoque invenitur in *Balneô*, ALVEUS apud *Lotricem*, ALVEUS in *Navi*, ALVEUS apud *Aleatorem*, & ALVEUS in *Alveariô*, ſive *Apiariô*.

REISKII.

1 Pars una hujus introductionis, quam perſequimur, Geographicæ *Hydrographia* [a] erat, ſive *ſcientia omnium aquarum*, *Oceani cumprimis ex ſitu & magnitudine non ſolum metiendi, ſed etiam cognoſcendi*: Unam dum voco utramque Mathematicam & hiſtoricam intelligo, ac eandem utrique materiem aſſignari heic volo. Materia & objectum [b] extat aut *generale*, nempe aqua cuncta, ſive marina, ſive fluvialis, ſive fontana, ſive lacuſtris & paludoſa, ſive mobilis ſive immota fuerit; aut *ſpeciale*, vaſtus puta Oceanus, immenſa fere aquarum congeries, cui partes inſigniores attribuam non maria tantum ſingula, ſed ſinus etiam, freta, portusque: Hæc omnia cum terris conjuncta ſub menſuram & cognitionem breviſſime vocabuntur. *Eſt quippe in toto ſuo globo tellus, medio ambitu, præcincta circumfluo mari*, recte Plinius Lib. II. c. 66.

BUNONIS.

β *Mare Hyperboreum* ſive *Concretum* à probatis autoribus dividitur in *Amalchium*, quod Scythis ſignificat *Mare Congelatum*; & extenditur ab Oceano Eoo ad Paropamiſum fl. Plin. lib. IV. c. XIII. In *Chronium* ſeu *Saturnium*, quod à Paropamiſo fl. ad Rubeas prom. vulgò *Northkyn*. Et *Pigrum*, quod ſupra Scotiam verſus Thulen & Rubeas prom. porrigitur.

a Hydrographia duplex. b Objectum hujus etiam duplex.

Mare Perſicum, Arabicum, Aſperum, Rubrum ſeu Erythræum.

nus, ab Indiæ urbe *Bengala*: qua Perſidem tangit: *Perſicum mare*: mox *Arabicum*, qua Arabiam ab Auſtro percutit. Hinc ad Cernen ſeu Minuthiam inſulam, quæ vulgò eſt *Madagaſcar*, *Aſperum*, ob brevia & ſyrtes, quibus refertum. At totum hoc mare Indicum, quod Gangetici, Perſici, Arabici, & Aſperi nominibus diſtinguitur, alio nomine mare *Rubrum* Latinis, Græcis [γ] *Erythræum* dicitur; quod à Solis repercuſſu talem reddi colorem, alii ab arena terraque, alii talem ipſius eſſe naturam exiſtimarunt; vel, ut alii, quorum verior videtur ſententia, à Rege *Erythra*, cujus ſepulchrum in *Ogyri* inſula ejuſdem maris erat.

Oceanus Æthiopicus. Atlanticus. Gallicus. Cantabricus. Aquitanicus. Britannicus. Hibernicus. Caledonius.

IV. Porrò à mari Erythræo promontorioque Bonæ Spei, pars altera Meridionalis Oceani incipit, verſus Occaſum *Oceanus Æthiopicus*, ſeu mare Æthiopicum, qua Æthiopia alluitur, ad uſque oſtia fluminis Nigri. Inde jam eſt [δ] *Atlanticus Oceanus* (ab Atlante, Mauritaniæ monte, vel ejus promontorio dictus) ſeu mare Atlanticum, ad Hiſpaniæ uſque promontorium [ε] *Artabrum* vulgò *Cabo de Roca*. Hinc *Oceanus Gallicus* ad promontorium uſque Galliæ Celticæ, vulgò *le Four*. At idem, qua Cantabriam Hiſpaniæ regionem alluit, *Cantabricus* appellatur: qua Aquitaniam Galliæ provinciam, *Aquitanicus*, mox *Britannicus* eſt inter Britanniam & Galliam: inter Hiberniam & Britanniam *Hibernicus*: & ſupra Scotiam, quæ quondam Caledonia dicta, *Caledonius*, qui apud Ptolomæum mendoſè eſt Deucaledonius. Ultra Britanniam, ad uſque Cimbros ſive Jutiam, Daniæ regionem [ζ] *Germanicus* Oceanus Germaniam lambit.

V. Hæc igitur ſunt nomina, in quæ totus Oceanus à Veteribus diviſus, hodiéque maxima ex parte ſervat. Cæterum quum in ulteriores mundi parteis poſtmodum navigatum ſit, Oceano recens conſpecto

BUNONIS.

[γ] *Erythræum Mare* à Carmaniæ finibus ad Aromata prom. extenditur. *Plinius l. 6. cap.* 24. illud in tres dividit partes. *Euſtathius* à reflexione montium combuſtorum ita dictum credit: & *Cteſias Gnidius* à fonte miniato; qui in hoc decidit mare. Alii à pluviis, quæ ex montibus, quos ſol adurit, decurrunt in mare hoc, ita appellatum putant.

[δ] *Oceanus Atlanticus* inter Veteris Orbis litus Occidentale, & Novi Orbis litus Orientale ſitus eſt. Vulgò quidem dicitur *Mar del Nort*, *Mare Septentrionale*; ſed minus propriè: quum ultra Æquatorem verſus Auſtrum ſe extendat. Habet ab Oriente Veteris Orbis litus Occidentale, & ab Occidente Americæ litus Orientale. Verſus ſeptemtrionem coit cum Oceano Hyperboreo, verſus Auſtrum cum Auſtrali. Appellatur etiam *Heſperius ab Heſpero ſtella*: *Mare Veſpertinum* & *Magnum*.

[ε] *Artabrum prom.* idem eſt, quod *Celticum* & *Nerium*. At *Cabo de Rocca*, quod vulgo dicitur, eſt promontorium ad oſtium Tagi ejuſque dextrum latus.

[ζ] *Germanicus Oceanus* ad Rheni Oſtium incipit, & extenditur ad prom. Rubeas, vulgo *Nort-Cap*. Plin. l. 4. c. 1.

BUNO-

conſpecto recentia quædam impoſita ſunt vocabula; in quatuor ſcilicet partes univerſo Oceano diviſo. Quicquid aquarum inter Aſiam, Americam & Magellanicam, ſeu Auſtralem terram interfuſum eſt, Hiſpani *Mar del Zur*, id eſt, *Mare Auſtrinum*, & alio nomine *Pacificum* nominant, à fluctuum placiditate. Hinc quod inter Americam, Europam & Africam, ad uſque lineam Æquinoctialem protenditur; *Mar del Nort*, id eſt, *Septemtrionale:* ultra lineam, inter Americam, Africam & Auſtralem terram, *Mar d'Ethiopia*, hoc eſt, *Æthiopicum:* inter Africam, Aſiam, atque Auſtralem, *Mar d'India*, hoc eſt, *Indicum.* Atque hæc de Oceano, quatenus oras terrarum extimas amplectitur. η

Mare Auſtrinum ſeu Pacificum.

Septemtrionale.

Æthiopicum

Indicum.

BUNONIS.

η Alii Geographi *Oceani parteis* præcipuas conſtituunt *quatuor:* 1. *Atlanticum* non extendunt ultra Æquatorem. 2. Hinc incipit illis *Oceanus Æthiopicus.* 3. *Pacificum Mare.* 4. *Oceanus Indicus.* Poſſunt etiam tres tantum partes conſtitui, nempe *Oceanus Atlanticus*, *Pacificus* & *Indicus*; *verum* ita *Atlanticus* latius extendetur.

CAP. XI.

De Magnis ſinubus Oceani.

I.

IN gremiis autem Terræ deſcribuntur, ad noſtram continentem, quæ in Europam, Aſiam & Africam diſtinguitur, ſinus magni à veteribus quinque. Primus eſt ingens ille Plinii ſinus *Codanus*, quod Tacito Mare *Suevicum*, à Suevis olim accolis, dicitur: idem vulgò nunc *Balticum*, & Germanico vocabulo *die Ooſt-Zee*, *Mare Orientale*, inter Pomeraniam, Daniam, Suediam, Livoniam ac Pruſſiam. α 1

Sinus Codanus.

II. Secundus eſt, qui medius inter Europam, Africam & Aſiam, ad paludem uſque Mæotin protenditur: unde *maris mediterranei* vulgare

Mare Mediterraneum,

BUNONIS.

α Diffundit ſe hoc mare in quatuor ſinus ſecundarios; quorum duo ſunt oblongi, nempe *Botnicus* & *Finnicus*; & duo lati, *Dantiſcanus* & *Livonicus* eſt.

REISKII.

1 a *Sinum* Gr. κόλπον metaphoricè ita dictum, & hinc corrupte apud Italos Golfo, maris partem curvo littore concluſam definiunt, eumque aut oblongum aut latum hiantemque faciunt. b *Fretum* dicitur pars Oceani, anguſto terræ ſpatio decurrens, & duo maria connectens: Hiſpanice *Eſtrecho*, Italice *ſtretto*, Germanice *Straat* vel *Straſſe:* c *Portus* autem pars maris littori vicina, & ſtationi navium apta. Iſtarum partium hiſtoriam ex auctore capies; rerum naturalium ex Oceano multam notitiam Kircherus in mund. ſubterr. dabit Lib. 11. c. 14. unde prata ſubmarina, ſylvas corallinas, uniones ſuccinum, conchas, pluraque ad ſtuporem hauries.

BUNO-

a Sinus. b Fretum. c Portus.

vulgare nomen traxit, Latinis olim *Internum* mare dictum. Tertius dicitur, *Perſicus;* qui latere ſuo dextro Perſidem radit. β Perſicus ſinus *inter Arabiam & Perſiam decurrit ex Oceano Indico circa inſulam Ormuz, Perſiam habet ab Oriente, Arabiam ab Occidente. Siſtitur ad provinciam Chaldææ. Fluvios recipit paucos, præter* Euphratem & Tigrin *ante conjunctos.* Quartus, qui litore dextro Arabiam perfundit, *Arabicus.* Hic in ſacris libris appellatur *Rubrum mare;* quia ſinus eſt maris Erythræi, ſive Rubri: hodiè etiam vulgò *Mare Roſſo:* idem *Mar di Mecca*, ab urbe natalibus Mahumetis celebri.

de quo cap. ſeq.

Sinus Perſicus.

Arabicus. Mare Rubrum.

III. Quintus habebatur *Caſpius*, ſeu *Hyrcanus:* cui nomina à binis populis accolis quæſita ſunt. Hunc priſci inter ſinus numerabant, quia Oceanum Scythicum ab Septemtrionibus eum recipere opinabantur; ut Indicus Arabicum & Perſicum ab Auſtro. Herodotus tamen, antiquiſſimus ſcriptor, & item Ariſtoteles atque Diodorus, ab hac opinione diſſentientes, mare id per ſe eſſe tradiderunt, nec Oceano miſceri. Hinc Ptolemæus lacum quàm mare appellare maluit, qui pedibus circuiri poſſit. Huic rei recentiores quoque adſtipulantur. vulgato tamen nomine etiam nunc *mare* dicitur *Caſpium* atque *Hyrcanum:* vulgò *Mar de Sala*, ab urbe appoſita, & Ruſſis accolis *Chwalenske more.* γ

Mare Caſpium ſeu Hyrcanum.

CAP.

BUNONIS.

β *Arabicus ſinus* ex mari Rubro, quod pars eſt Oceani Indici, fluit inter promontorium Arabiæ ad urbem *Aden;* & inter Africæ promontorium; atque inter Africam verſus Occidentem, & Arabiam verſus Orientem decurrit: ſiſtitur ad Iſthmum Africæ, ad urbem *Suez*, ubi eſt ſtatio claſſis Turcicæ. Fluvios pauciſſimos & exiguos recipit.

γ a *Caſpium mare*, Peculiare eſt, neque alteri mari, niſi fortè per cryptas & vias ſubterraneas miſcetur.

Eſt porrò b *Sinus Californiæ*, *Mare Vermejo* ſeu *rubrum:* Inter *Californiam* & Occidentale Americæ Mexicanæ litus decurrit, ab Auſtro verſus Septemtrionem. Terminatur ad incognitam Americæ provinciam *Tatonteac.* Fluvios accipit paucos. Nautæ tamen hodie aſſerunt, *Californiam* eſſe *Inſulam:* quod ſi ita eſt, non erit hic aquæ tractus ſinus, ſed potius fretum. Deinde, c *Sinus de Nanquin* inter Coream & Chinæ Tartariæque litora decurrit ad Septemtrionalia Tartariæ loca; ubi *Tenduc* regnum ponitur; ſunt tamen, qui *Coream* inſulam eſſe tradunt. Fluvios accipit paucos: exporrigitur ab Auſtro verſus Septemtrionem. Hi ſunt *ſinus oblongi*, quibus plures minores addi poſſunt, ut d *ſinus* ad *Cambajam & alii.* Ex his ſinus Secundarios præbent mare Balticum & Mediterraneum. Sunt præterea *Septem ſinus lati & hiantes.* 1. e *Sinus Mexicanus*, ſeu *mare Mexicanum*, ex Oceano Atlantico inter partes Americæ Septemtrionalem & Auſtralem, quas ſeparat, fluit; ab Oriente in Occidentem. Siſtitur ad Iſthmum longum inter illas terras, qui impedit, ne Pacificus & Atlanticus Oceanus coëant ab hâc parte. Fluvios recipit non paucos. Multas habet inſulas veluti mare Ægæum. 2. f *Sinus Gangeticus* ſupra cap. x. memoratus, vulgò *Golfo di Bengala* dictus, inter Narſingam & Mallacenſem Cherſoneſum infunditur ex Oceano Indico; ab Auſtro verſus Septemtrionem. Siſtitur ad regna Indiæ, Bengalam & Pegu &c. Recipit inſigneis fluvios, præter Gangem. 3. g *Sinus inter Malaccam & Cambojam* non procul à Gangetico, itidem ab Auſtro verſus Septemtrionem infunditur. Siſti-

tur

a Caſpium Mare. b Sinus Californiæ. c Sinus de Nanquin. d Sinus ad Cambajam. e Sinus Mexicanus. f Sinus Gangeticus. g Sinus inter Malaccam & Cambojam.

…ndis in Cap. XIV

[illegible]

Tabula in Cap. XIV.

Tellus *dividitur in* Terram & Aquam {*tectam aquis & exſtantem.*}

Terræ *autem exſtantis ſuperficies per Maris interfluxum diſtinguitur in parteis haſce quatuor.*

- 1. *In* 4. Magnas Continentes *ſive* Maximas inſulas;
  - 1. Vetus Orbis, *cujus partes*,
    - *Europa.*
    - *Aſia.*
    - *Africa.*
  - 2. Novus Orbis, *ſeu America, cujus partes*,
    - *Septemtrionalis.*
    - *Meridionalis.*
  - 3. *Terra Polaris Septemtrionalis, ſive Groenlandia.*
  - 4. *Terra Auſtralis ſeu Magellanica incognita.*
- 2. Peninſulas *ſeu* Cherſoneſos, *quæ ſunt Continentium illarum partes.*
  - Rotundas, *quarum latitudo & longitudo fere ſunt æquales.*
    - *Africa.*
    - *Peloponneſus, hodie Morea.*
    - *Cherſoneſus Taurica.*
    - *Cambaja in India.*
  - Oblongas, *quarum multæ ſunt.*
    - 1. *Cherſoneſus Aurea, ſeu Malacca adhærens Indiæ.*
    - 2. *Cimbrica, ſive Jutia, adhærens Holſatiæ.*
    - 3. *Corea adhærens Tartariæ: quam tamen alii inſulam eſſe tradunt.*
    - 4. *America Septemtrionalis.*
    - 5. *America Auſtralis.*
    - 6. *California, quæ ex recentiorum obſervatione inſula perhibetur.*
    - 7. *Jucatan in Sinu Mexicano.*
    - 8. *Cherſoneſus Thraciæ.*
    - 9. *Nova Francia.*
    - 10. *Ionia.*
  - Affines *peninſulis ſunt*
    - *Italia, Græcia, Achaja in ſpecie, Hiſpania, Aſia minor, Arabia, Norwegia, Suecia & Lappia, Beach regio Magellanicæ, Nova Guinea, Indoſtanis regna, Cochinchina, Nova Britannia in America, Monomotapa, &c.*
- 3. Inſulas, *quarum aliæ ſunt*
  - *Magnæ novem:*
    - *Britannia. Japonia. Iſlandia.*
    - *Canadenſis. Sumatra. Madagaſcar.*
    - *Borneo. Nova Zembla. California, ſi inſula eſt.*
  - *Mediocres tredecim:*
    - *Sicilia. Hibernia. Hiſpaniola. Cuba.*
    - *Java Major. Celebes. Creta. Luconia.*
    - *Sardinia, Frieſlandia, Terra Nova circa Novam Franciam. Ceilanum. Mindanao.*
  - *Parvæ novem:*
    - *Gilolo. Corſica. Seelandia. Dania.*
    - *Amboina. Majorca. Jamaica in ſinu Mexicano*
    - *Timor inſula Indica. Cyprus. Negroponte.*
  - *Minimæ:*
    - *Celebriores & ſolitariæ: Rhodus, Malta, Lemnos, S. Helena. D. Thomæ. Madera, &c.*
    - *Congeries, ſive quæ magno numero in mari jacent ſibi valde vicinæ.*
      - *Canariæ. Flandricæ. Heſperides. Sinus Mexicani.*
      - *Maldivæ Circa Madagaſcar. Moluccæ & Bandanæ. Philippinæ.*
      - *Inſulæ latrunculorum. Maris Ægei in. Circa Britanniam. Inſ. Salomonis.*
- 4. *Iſthmos.*
  - *Inter Ægyptum & Arabiam.*
  - *Corinthiacus inter Peloponneſum & Achajam.*
  - *Iſthmus Panamenſis ſeu Americanus longiſſimus omnium.*
  - *Inter Jutiam & Holſatiam.*
  - *Inter Malaccam & Indiam &c.*

tur ad regnum Siam & alia. 4. [h] *Mare Album* ſive *Sinus Ruſſicus*, ex Oceano Septemtrionali, inter Lappiam & extrema Ruſſiæ litora influit verſus Auſtrum. Terminatur partim ad Finlandiam; partim ad Moſcoviæ regnum; ubi celebre & frequentatum ab Anglis & Belgis emporium *Archangelo* vulgò dictum. Fluvios recipit inſigneis. Præbet parvum quendam oblongum ſinum, qui ad Lappiam extenditur. 5. [i] *Mare Lantchidolinum*, ſinus eſt inter terræ Auſtralis provincias *Beach & novam Guineam* ab Oceano Indico fluens, à Septemtrione verſus Auſtrum exporrigitur; terminatur ad incognita Terræ Auſtralis. 6. Huic alius ſinus vicinus eſt verſus Occidentem & Terram aliam: ubi eſt [k] *Terra Antonii à Diemen*, quod eſt nomen Belgici Prætoris navalis, ſub quo detecta eſt hæc Terra. 7. [l] *Mare Hudſonii*, ſinus eſt inter Novam Franciam & Canadam, aliasque Americæ Septemtrionalis partes, ex Oceano Septemtrionali infuſus. Terminatur ad Eſtotinlandiam.

h Mare Album. i Mare Lantchidolinum. k Sinus ad Terram Antonii à Diemen. l Mare Hudſonii.

CAP. XII.

De Mari Interno.

I.

Oceanum, parteſque ejus, ac ſinus præcipuos diximus, ex his *mare Internum*, quia omnium celeberrimum eſt, pluribus adhuc eſt dicendum. Oceanus igitur Atlanticus ab occaſu Solis per *Fretum Gaditanum* irrumpens, ſciſſis utrimque (id veteres credidere) ab Hiſpania *Calpe*, ab Africa *Abyla* montibus, quos *Columnas Herculis* dixere, quaſi laborum ejus metas, inter Europam & Africam, Aſiamque diffunditur; unde Mediterranei vulgare nomen ei quæſitum. Fretum ipſum, quod tanquam limen ejus eſt, cognominatur *Gaditanum*, à *Gadibus* inſula celebratiſſima ante ſita; & alio nomine *Herculeum*, à fabuloſo Herculis ex Africa in Hiſpaniam tranſitu. Intranti ipſum mare, à lævo latere Europa eſt, à dextro Africa: inter has ad imum receſſum Aſia. α 1

Fretum Gaditanum ſive Herculeum.

II. Diffun-

BUNONIS.

α Germanis hoc fretum vulgo dicitur *die Straſſe*, Belgis *de Strate*, unde *een Straets-Vaerder*, *his appellatur* navis, quæ per fretum iſtud ad regiones, quas ſinus hicce alluit, videlicet ad Syriam, Italiam, Siciliam, Venetias mittitur &c. Fauces hujus freti Livius & Nepos latitudinis tradiderunt, ubi minimum, VII. m. paſſ. ubi verò plurimum, X. m.

REISKII.

1 a Sinus hic maximus & veterum navigatione frequens momenta quatuor notatu digniſſima præbet; (1) de *ſinubus minoribus*, quos oblongos latosque complectitur: Oblongi ſunt Adriaticus, Tarentinus, Theſſalonicenſis, Propontis, Pontus Euxinus ipſe cum ſinu Nigropolitano, & palus Mæotis: Lati vero ſeu hiantes ſunt Syrtis major minorque, Tuneto & Tripoli vicina; (2) de *multo fluminum in illud exonerantium ſeſe confluxu, & perpetuo Ponti Euxini per Archipelagum affluxu*, quo tamen utroque nunquam intumuit nec hodieque intumeſcit: Ut hinc Phyſici cum Kirchero de ſubterraneis ſuſpicentur meatibus, per quos in mare Rubrum aliove penetret; (3) de *miro, quem conficit, æſtu h. e. fluxu refluxuque mirabili*: Hic enim vehementior in ſinu Adriatico, freto Siculo & Tunetano portu, in cæteris au-

E tem

a Memorabilia maris medit.

Mare Ibericum. Balearicum. Sinus Gallicus. Liguſticus. Tuſcum Mare ſeu Inferum. Corſicum. Sardoum. Siculum. Creticum. Cyprium. Ionium.

II. Diffunditur autem mare in varia nomina, prout regionum litoribus affunditur. β Ad Iberiam, id eſt, Hiſpaniam, dicitur *Ibericum* ſive *Hiſpanicum* mare; circa Baleares Inſulas, *Balearicum:* ad Narbonenſem Provinciam, *Gallicus* ſinus: mox *Liguſticus* ad Liguriam: ab eo ad Siciliam *Tuſcum mare;* quod Græci γ *Tyrrhenum*, Latini *Inferum* vocarunt: circa Corſicam inſulam *Corſicum* eſt mare: circa Sardiniam *Sardoum:* à Sicilia Cretam uſque, *Siculum.* Inde δ *Creticum* ad Cyprum uſque: mox *Cyprium*, ad Aſiæ uſque continentem. Inter Siciliam, Italiam & Græciam, ε *Ionium* dicitur

tem portubus, Hiſpano item Gallico, Italico, Africano littore vix ſenſibilis deprehenditur (4) de a *Archipelago* ſeu parte multas per Inſulas diviſa, quæ facit, ut hanc denominationem in oceano Indico tres Archipelagi, nempe Maldivarum, S. Lazari, d'Ande magnon ſive Andreman ab hoc uno ſuſceperint. b Sicut mare partibus rerumque proventu, ita colore variat, ut ab eo rubrum, idque duplex, unum Arabicum, Californiæ alterum; Nigrum Ponti Euxini; Album etiam duplex; viride aut Sargaſſium juxta Capo Verde nominent.

BUNONIS.

β *Sardoum mare* antiquis dicebatur, quidquid à freto Gaditano ad Sardiniam porrigitur. Polybio enim Rhodanus Sardoum mare ſubit *lib.* III. Sed amplum iſtud maris ſpatium ex regionibus, quas alluit, varia ſortitur nomina. 1. *Ibericum* appellatur ab *Ibero a* & ab utroque latere Africæ & Europæ decurrit. Limites ejus deſcribit *Ptolem.* Verſus Hiſpaniam Charidemi prom. verſus Mauritaniam oſtium Malvæ fl. Strabo tamen & Scylax ad Rhodanum fl. uſque extendunt. 2. *Balearicum*, quod è Charidemo prom. ad radices Pyrenæorum producitur. 3. *Gallicum*, à Pyrenæorum radicibus ad Varum fl. 4. *Liguſticum*, quod Varo & Macra fluviis continetur, & ad oram Corſicæ procurrit, at prolatis Liguriæ finibus ad Arnum uſque fluvium fuit extenſum. 5. *Sardoum* propriè *dictum.* Sardiniæ litus occiduum & Mauritaniam Cæſarienſem alluit *inter* Malvam & Ampſagam fluvios. *b*

γ *Tyrrhenum mare* à Tyrrhenis piratis nomen accepit. *Auſonium* quoque fuiſſe dictum Dionyſ. Halicarn. tradit. Plinius etiam *Notium* appellat. Ejus limites ſunt Macra fl. & fretum Siculum. Ab *aliis* tamen ad Africam uſque extenditur. *c.*

δ *Creticum mare* continet quicquid jacet inter Tænarum Laconiæ, Scyllæum Argiæ, Cornu Arietis & Samonium promontoria Cretæ.

ε Mare iſtud, quod Græciam inter Italiamque diffunditur à freto Siculo ad partem Cretæ occidentalem, olim dictum eſt primò *Cronium:* ſecundò *Celticum:* tertiò *Adriaticum:* quartò *Auſonium:* quintò *Siculum:* ſextò *Ionium.* *At Ionium mare propriè dictum* Ptolemæus à Japygio prom. ad Garganum montem: à Liſio fl. ad Calidnum amnem, & hinc ad portum Caſſiopen producit. Plinius limites ejus videtur ſtatuere ab Apollonia ad Hydruntem uſque. Verum quem alii appellarunt *Sinum Ionium*, hic *Adriaticum* vocat: & quod illi dicunt *mare Adriaticum*, hic nominat *Ionium.* In hujus maris parte inferiori collocat mare *Ionium & Siculum;* quum alii tantum meminerint *Siculi; Ioniumque* dividit in *Siculum*, *& Creticum.* Verùm *Ionium mare* latè ſumtum recte dividitur in tres partes, in *Sinum Ionium* ſeu *Adriaticum; Mare Ionium propriè dictum;* & *Mare Auſonium* ſeu *Siculum.* *Illa hoc loco erunt explicanda*, quod res de Ionio mari aliàs eſt obſcura.

HEKELII.

a Divite ulterioris *Hiſpaniæ* Fluvio.

b Hoc *Mare*, mille Paſſibus ſupermenſuratum, eſſe profundiſſimum, *Poſidonius* autor eſt apud *Strabonem* Lib. 1. de *Situ Orbis* p. 96.

c *Tuſcum* autem dicitur à *Tuſciâ*, quæ aliô nomine *Hetruria* nuncupatur, & eſt Regio *Italiæ* celeberrima, in quâ *Tyberis* oritur, à *Tuſculô Herculis* filiô ita dicta.

BUNO-

a Archipelagi plures. b Mare.

dicitur mare: cujus pars ζ *Sinus Adriaticus*, inter Italiam & Illyricum, ab *Adria* urbe quondam ſic dictus. Idem & η *Superum* vocatur *mare*, reſpectu inferi quod eſt Tyrrhenum. Adriatici iterum parteis ſunt, *Illyricum mare*; & hujus rurſum partes duæ, *Dalmaticum* ad Dalmatiam, *Liburnicum* ad Liburniam, inter Siciliam & Adriaticum ſinum θ *Auſonium* dicitur mare: quia hæc pars Italiæ quondam vocabatur *Auſonia*. Sed poſteà omne hoc mare inter Italiam & Illyricum, Græciam atque Siciliam, *Adriaticum* eſt dictum; quod alio nomine erat *Ionium*, idem & *Siculum*.

Sinus Adriaticus. Superum mare. Illyricum. Dalmaticum. Liburnicum. Auſonium. Adriaticum.

III. Inter Peloponneſum & Achajam *Corinthiacus eſt ſinus*. Inter Græciam, Cretam Inſulam, & Aſiam, ι *Ægæum eſt mare*; quod nunc *Archipelagus*, innumeris inſulis refertum. Id etiam varia ab Inſulis,

Sinus Corinthiacus. Mare Ægæum.

BUNONIS.

ζ *Adriaticus* ſive *Atriaticus ſinus*, ab *Atria* urbe dictus eſt. Terminos ejus Ptolemæus à freto Siculo ad Japygium prom. oram Siciliæ Orientalis, portum Caſſiopen in Epiro, ad Acheloum fl. oram Corinthiaci ſinus, Peloponneſi oram occidentalem, & meridionalem Cretam. Unde colligimus *Adriaticum* Ptolemæo idem eſſe, quod Straboni, *Siculum*, ſi exigua illa ora eximitur, quæ à jugis Acrocerauniis ad Caſſiopen portum excurrit. *Scylax* initium ejus ſumit à Japygio prom. & montibus Acrocerauniis: *Plinius* ab Hydrunte & Apollonia urbibus: Polybius à Cocynto prom. *Finem* ejus *Procopius* ad Ravennam producit: *Ptolemæus ad* Tilavemptum fl. *Plinius* & *Strabo* ad Aquileiam: *Mela* ad Tergeſten urbem. Sed *mare Adriaticum preſſiùs acceptum* dividitur in tres *ſinus, Tarentinum, Scyllaceum, & Brutium*. Idem *ſinus* quâ Italiæ affunditur, *Italicum* dicitur *latus*: qua Illyridem, *Illyricum mare*: ejusque pars intima, *mare Aquilejenſe*.

η a *Mare Superum* ſic appellatum videtur, quod Italiæ parti Boreali incumbit. Geographis enim Septemtrionales terræ partes dicuntur ſuperiores: ſicut meridionales inferiores. Plerique *ſuperum mare* ab *infero* per Siculum fretum dirimunt. *Marcianus Capella* diſtinguit illa per urbem Hydruntem: & *Plinius* per Japygium prom.

θ b *Auſonium mare* ab Auſonibus *d*, quos tamen Strabo *e ad hoc* mare habitaſſe negat, à quo tamen alii diverſum tradunt, dictum videtur. Ejus limites à Strabone afferuntur Siciliæ orientalis ora, Italiæ pars à Siculo freto ad Salentinum prom. Inde ad Cretæ promontoria & Peloponneſum producuntur. Iſidorus in eo invenit *Achaicum & Epiroticum mare*.

ι c *Ægæum mare* dictum eſt, ut Feſtus ait, quòd Inſulæ illius maris haud malè repræſentent gregem caprarum, (αἴξ enim *Capram* ſignificat) & fluctus ad illas caprarum more laſcivire videantur. *Plinius* à ſcopulo inter Tenum & Chium ita appellatum putat: *Euſtathius* ab *Ægeone* pirata. Vel quod *Strabo f* mavult, ab *Ægis Euboicis g*. Ejus maris *terminos Strabo* ad Strymonem, vel (*ut alia habet lectio*) ad Neſſum fl. producit. *Ptolemæus* eos videtur extendere ad Melanem fl. *Plinius lib.* V. *cap.* II. mare illud à Sigæo prom. promovet ad Argenum prom. quod Chio inſulæ reſpondet; at *lib.* III. *c.* XI. illud per Melana ſinum interrumpit. *Archipelagus* hoc mare poſt dictum, quùm majeſtas imperii tantùm in Græcia & Aſia minore utcunque retineretur & *mare Imperii* nominabatur. Incipit ab inſulis Cythera vulgò *Cerigo*, & Creta nunc *Candia*. Nonnulli id ad prom. Janiſſartorum; alii ad Conſtantinopolin uſque extendunt.

HEKELII.

d Auſones Calenum oppidum, quod *Carinulla* olim, cùm erat Urbs maxima, dicebatur, quondam incolebant, in cujus agrô, *Sidicinis* quippe finitimo, optima Vina, velut apud *Falernum*, naſcuntur, ſicuti *Dominicus Marius Niger* Lib. VII. *Comment. Geogr.* p. 194. Edition. Prior. docet.

e Lib. V. p. 424. ſeq.

f Lib. VIII. p. 704. Part. I.

g Ibi enim *Neptuno*, qui & *Ægæus* apud eundem *Strabonem* Lib. IX. p. 737. dicitur, fuiſſe negotium fingitur, quod de *Belló Trojanô* fuerat.

a Mare Superum. b Auſonium mare. c Ægæum mare.

Inſulis, quas alluit, ſortitur vocabula: ut ad Myrton ϰ dicitur *Myrtoum;* ad Icariam, λ *Icarium;* ad Carpathum μ *Carpathium:* alibi aliter. Hinc vaſtum mare inter Europam Aſiamque, anguſto iterum meatu irrumpit inter terras, in magnumque ſinum effunditur. Primas anguſtias ν *Helleſpontium* vocant: qua Xerxes Rex Perſarum conſtrato in navibus ponte duxit exercitum, Græciæ bellum inferens.

Myrtoum. Icarium. Carpathium. Helleſpontus.

IV. Porrigitur inde tenuis *Euripus*, mox exſpatiatur æquor, rurſumque in arctum coit. Laxitas *Propontis* appellatur; ceu veſtibulum Ponti: anguſtiæ *Boſporus* Thracius; à meatibus boum perviis; qua Darius, pater Xerxis, copias ponte tranſvexit. ξ

Euripus. Propontis. Boſporus.

V. Hinc vaſtum rurſus mare ο *Pontus Euxinus*, à moribus accolarum

Pontus Euxinus.

BUNONIS.

ϰ *Myrton* parva inſula eſt, quæ à Gereſto Macedoniam navigantibus apparet. Alii à *Myrtilo* Œ*nomai* auriga, in mare illud à Pelope præcipitato, ita dictum eſſe volunt. Incipit à Scyllæo prom. & terminatur ad prom. Sunium Atticæ. *Pauſanias* illud ad Eubœam extendit. *Plinius* tradit Myrtoum mare totam alluere Atticam. Clauditur demum mari Icario.

λ a *Icarus Icarias* nomine fecit aquas. *Ovid: h* *Strabo i* tamen & *Plinius* ab inſula *Icaria* mare hoc appellatum volunt. *Ad ortum* terminatur Aſia, unde *Solinus Aſiaticum* quoque vocat. *Verſus Septemtrionem Ptolemæus* mare Icarium Argeno promont. & Pyrrha urbe includit: *Strabo* verò ad Helleſpontum producit. *Ad meridiem* per lineam à Gnido urbe ad Samonium prom. deductam finitur. *Ab occidente* Myrtoo clauditur mari.

μ b *Carpathium k* ab inſula appellatum, Rhodum uſque ſe extendit. *Plinius* illud ab Occaſu conjungit cum Cretico, & à Septemtrione cum Icario.

ν c *Helleſpontus* eſt anguſtia maris, inter Seſtum Leandri amore nobilem & Abydum *l*. Nomen habet ab d *Helle*, Athamantis Thebanorum regis & Nepheles filia; quæ, quum fugeret novercam Ino unà cum Phryxo, aurei velleris arieti inſidens, in mare iſtud decidit. Arietem interpretantur navem; & aureum vellus theſauros. Helleſponti anguſtiæ ſeptem ſtadiorum intervallo Europam ab Aſia dirimunt *m*. e *Helleſpontiacus* dictus eſt ab Helleſponte, *Priapus n*. f *Sibylla Helleſpontiaca*, in agro Trojano, vico Marpeſſo circa oppidum Gergithium nata, Cyri floruit temporibus.

ξ Boſpori hujus latitudo vix eſt quingentorum paſſuum: unde nec vocis humanæ commercium inter duos Orbes adimit. Hunc Mandrocles Samius, quum ſtraviſſet ponte, corona aurea donatus eſt à Dario.

ο Hoc mare κατ' ἐξοχὴν, ut Strabo *o* tradit, *Pontus* dictum; quod eò, qui navigabant, periti habebantur nautæ. *Axenus* appellatus, quia terra inhoſpita ob piratas, raras habebat ſtationes: Per antiphraſin ἄξενος. g *Euxinus* falſo nomine dictus. *Ovid.* *Et* κακόξενος, quia Tauri accolæ ejus hoſpites eò delatos Dianæ immolabant. *Aut* abſque antiphraſi, ab alienis moribus ab Ionibus eò illatis: quod *Strabo* vult. Hodie *Nigrum mare* vulgò vocant, *quòd nebulæ ferè perpetuæ ei incumbunt*. Auctoribus etiam dicitur *Caucaſium*, *Scythicum*, *Sarmaticum*, *Amazonium*, *Cimmerium*, *Ponticum*, *Tauricum*, *Colchicum*, *Phaſianum p*. Aquas Pontus ſufficit mari Ægæo, quod colligitur, ex paleis & lignis aliisque levioribus, quæ ex Ponto in Propontidem continue fluunt. *Ambitus Ponti* perhibetur à Polybio XXII. millium ſtadiorum. *Ammian. Marc.* addit mille ſtadia, & *Strabo* iterum duo millia. Tempore Conſtantini Copronymi Imperatoris frigore adeò concrevit *Pontus*, ut glacies exiſteret ad XXX. cubitos; cui nix ſuperincidit ad XX. cubitos. Mæotis palus Veteribus *Euxini* pars habita eſt. Dividitur autem *Pontus* per lineam à *Cornu Arietis prom.* in Taurica Cherſoneſo ad *Carambin prom.* Aſiæ deductam in partem Occidentalem & Orientalem.

HEKELII.

h Lib. I. *Triſt.* Eleg. I. v. 90.
i Lib. XIV. p. 334. Part. II.

k Teſte

a Mare Icarium. b Carpathium mare. c Helleſpontus. d Helle. e Priapus Helleſpontiacus. f Sibylla Helleſpontiaca. g Pontus Euxinus.

colarum appellatus, quondam *Axenus*, longe refugientes occupat terras: magnoque litorum flexu jungitur *Mœotici* lacus oſtio; quod *Boſporus* vocatur *Cimmerius*, ipſe lacus π Mæotis *Tanaim* amnem, noviſſimum inter *Europam* Aſiamque *terminum*, recipit. Atque hactenus partes interni maris dictæ ſunt, quatenus Europam alluit.

Lacus Mœoticus. Boſporus. Cimmerius. Tanais. Europæ terminus.

VI. Porrò ad Aſiam poſt Ægæi nomen *Carium* vocatur, qua Cariam perfundit: *Rhodium*, ϱ circa Rhodum Inſulam; *Pamphylium* ad Pamphyliam; *Cilicium* ad Ciliciam, mox *Syrium* ſive *Syriacum* apud Syriam. Inter Ciliciam, Syriam & Cyprum inſulam, vocatur *Cyprium* mare, & *Iſſicus ſinus*, ab *Iſſo* celebri Ciliciæ urbe. Ad Phœnicen *Phœnicium* eſt; ad Palæſtinam *Palæſtinum;* ad Judæam *Judaicum;* ad Ægyptum σ *Ægyptium* ſive *Ægyptiacum;* ad Cyrenaicam regionem *Cyrenaicum*. Hinc ad Lybiam, id eſt, Africam, τ *Lybicum* ſive *Africum:* ad Numidiam *Numidicum;* ad Mauritaniam *Mauritanicum*.

Mare Carium. Rhodium. Pamphylium. Cilicium. Syrium. Cyprium. Phœnicium. Paleſtinum. Judaicum. Ægyptium. Cyrenaicum. Lybicum ſ. Africum. Numidicum. Mauritanicum.

CAP.

k Teſte *Plinio* Lib. IV. H. N. cap. 12.

l Qui, teſtante *Strabone*, Lib. XIII. p. 253. Part. II. ad Stadia triginta inter ſe diſtant.

m Hodiè *Brachium St. Georgii* dicitur.

n Quem ſuperſtitioſa Antiquitas *Hortorum Præſidem* credidit. Quò reſpexiſſe videtur *Horatius* Lib. I. Sat. VIII. v. 7. Ideóque eidem *Horatio* loc. cit. v. 3. ſeq. *Deus furum aviumque formido maxima dicitur*. Conf. *Virgilii* Lib. IV. *Georg*. v. 110. ſeq.

o Lib. VII. p. 546. Part. I.

p Hunc *Bimarem* etiam ideò dictum eſſe *Strabo* Lib. II. p. 222. teſtatur, quòd ad medium *duo* procumbant *Promontoria*. Unum quidem ab *Europâ*, partibusque *Borealibus*: alterum ex *Aſiâ* huic oppoſitum. Undè tranſitus ipſe coartatur intermedius, & ingentia *duo* efficiuntur *Maria*. *Europæ* ſcilicet Promontorium *Crium*, quod *Arietis* frontem appellant, alterum *Aſiæ*, *Carambin*, quæ invicem circiter Stadia duo millia & quingenta diſtant.

BUNONIS.

π [a] *Palus Mæotis* ab accolis *Mæotis* ſive *Mæoticis* nomen habet. Vocatum etiam *Palus Sarmatiæ*, *Cimmeriæ paludes*, *Scythica ſtagna* & *Ponti Euxini mater*. *Dionyſius* tradit paludem hanc inter Tauricam Cherſoneſum & oſtia Tanais ad CCC. millia paſſuum extendi. In Circuitu, ut *Polybius* & *Strabo* referunt, VIII. millia ſtad. patet. Hodiè vulgò dicitur *Mar de Zabacken* à piſce quodam, qui certis anni temporibus in eo capitur. Inter duos Boſporos, Tracium & Cimmerium, directo curſu, ut auctor eſt *Polybius*, C*IM*. paſſuum interſunt. Circuitu verò totius Ponti vicies ſemel centena quinquaginta millia, ut auctor eſt Varro, & fere veteres. *Nepos Cornelius* CCCML. adjicit. *Plin. Hiſt. Nat. lib.* IV. *cap*. XII.

ϱ Ptolemæus *Rhodii maris* terminos facit Gnidum & Caunum in finibus Cariæ. Cæterùm *Parthenium mare*, ſive *Sinus Virginis*, ob *Europam virginem* ex Phœnicia in Cretam deportatam ita appellatum, continet mare *Lycium*, *Pamphylium*, *Cilicium*, *Iſſicum ſinum*, *mare Syriacum*, *Phœnicium*, *Ægyptium*, & *Ionium*.

σ *Ægyptium* mare Poëtis dicitur *Pharium*; ejus fines ab auctoribus non unis deſcribuntur limitibus.

τ Mare ab Ægypto, ad fretum Gaditanum, *Lybicum* vocant *Mela*, *Plinius*, & *Strabo*. Sed *Lybicum propriè dictum* ab Ortu habet Ægyptum, & protrahitur ad intimam uſque Syrtim majorem: verſus ſeptemtrionem reſtringitur lineâ à Pachyno prom. ad frontem Arietis Cretæ deductâ. *Africum mare*, à Villa Phileni intimoque Syrtis Majoris ſinû, ad Ampſagæ fl. oſtia protenditur. *Ptolemæus* Mare hoc diſpeſcit *in Syrtim Majorem*, *Syrtim Minorem*, & *ſinum Numidicum*.

De *Fretis* quoque hìc nonnihil videtur dicendum: Numerantur præcipua quindecim: ex

 quibus

a Palus Mæotis.

quibus celebriora ſunt ſex. 1. eſt [a] *Fretum Magellanicum* longiſſimi tractus; cujus longitudo ab Oriente in Occidentem cx. milliarium: latitudo varia, modo duorum milliarium, modo unius, modo quàdrantis. Conjungit Oceanum Atlanticum cum Pacifico, atque ex uno in alterum præbet tranſitum. *Ferdinandus Magellanus Portugalleſius*, auſpiciis Caroli V. Imperatoris miſſus, anno à nato Chriſto cIↃ IↃ XIX, 10. Auguſti Hiſpali ſolvit, poſt XIV. menſium iter hoc fretum primus invenit & navigavit. *Vaſcus Nunnius* tamen *de Valboa* prius: nempe anno cIↃ IↃ XIII. illud fretum animadvertiſſe dicitur, quum ad Auſtralem regionem luſtrandam iſthic navigaret. Latitudo ſive diſtantia ejus ab Æquatore eſt 52. gr. 30. min. Ad Septemtrionem habet *Chicam* Americæ Auſtralis provinciam: ad Auſtrum jacent inſulæ Terræ Magellanicæ, & *Terra del Fuego*. 2. Eſt [b] *Fretum Gaditanum*, *Herculeum*, *di Gibraltar*, vulgo Germanis *die Straſſe*, Belgis *de Strate*, per quod Oceanus Atlanticus tranſit & ſinum efficit Mediterraneum. Ejus fauces XV. millia paſſuum patent in longitudinem; quinque millia in latitudinem, *teſte Plinio in proœmio lib.* III. Olim non fuiſſe, ſed ab Oceano in terras irrumpente exſtitiſſe, ineptè exiſtimarunt nonnulli ex Veteribus. 3. [c] *Fretum Danicum*, vulgo *der Oreſund* item *der Sund*, jacet inter Daniæ inſulam, Zeelandiam & Scandiam. Per illud Oceanus Atlanticus fluit in ſinum Balticum. Latitudo eſt dimidii milliaris non integri, ubi minima. Huic freto adjungendum eſt *alterum* inter Zeelandiam & Fioniam, vulgò *Funen*, inſulas; Germanis *der Belt*, & *tertium* inter Fioniam & Jutiam, vulgo dictum *Mittelfahr Sund*, ab opidulo Fioniæ *Mittelfahrt*. 4. [d] *Helleſpontus* inter Abydum & Seſtum, modo memoratus. 5. [e] *Boſporus Thracicus*, itidem jam memoratus. 6. [f] *Fretum Siculum*, inter Italiam & Siciliam, ejus longitudo eſt XXVIII. circiter millium paſſuum: Latitudo vero, ubi minimum, inter Pelorum & Cænym, quod vulgo nunc *Coda della Volpe* dicitur, mille quingentos paſſus, ubi plurimum, inter Italiæ promontorium & Leucopetram, XII. millia patet. In eo freto ſunt Scylla & Charybdis. Siciliam ab Italia terræ motu avulſam; ac ita hoc fretum exſtitiſſe, inepte opinata quoque eſt vetuſtas. Et hæc ſunt *ſex freta* celebriora; nunc ſequuntur reliqua. 7. Magellanico freto vicinum eſt [g] *Fretum le Maire*, inter Terram Auſtralem, & inſulas Magellanicas, ab Oriente in Occidentem, minus longum quam Magellanicum; per illud multo brevior via eſt ex Oceano Atlantico in Pacificum. Diſtat ab Æquatore 54. gr. 30. min. 8. [h] *Fretum Manilhas*, inter Luconiam & Mindanao; aliasque Philippinas inſulas protenſum; dicitur eſſe centum leucarum; navibus periculoſum, ob crebras ſyrtes. Extenditur ab Oriente in Occidentem. Conjungit Oceanum Pacificum cum Indico ab illa parte; etſi liberiores in vicinia ſint conjunctiones. 9. [i] *Fretum Weigatz*, per quod ex Septemtrionali mari in Tartaricum Oceanum via eſt; Sed à glacie clauſa tenetur. Jacet inter Novam Zemblam & Samojedam. 10. [k] *Fretum Davis*, inter Groenlandiam & Americam Septemtrionalem; ſed ejus exitus nondum cognitus eſt; adeoque dubium manet, utrum fretum ſit, an ſinus. 11. [l] *Fretum Glaciale* inter Novam Zemblam & Spitzbergam, ſeu alio nomine *Terram Polarem* appellandam. 12. [m] *Fretum Forbiſchers*, ſi non ad Oceanum Pacificum; ſaltem ad ſinum Hudſonii, viam præbet Atlantico Oceano. 13. [n] *Fretum Anian*, inter Americam Septemtrionalem & Tartariam Aſiæ, per quod ex Oceano Tartarico in Pacificum via eſſe dicitur; ſed adhuc incertum eſt. Aliquod tamen fretum eſſe, inter Americam Septemtrionalem & Tartariam, atque etiam aliud inter Americam & Groenlandiam, nautæ periti colligunt ex motu & fluctibus maris. 14. [o] *Fretum ſinus Perſici*: Sed minus proprie ita dicitur: quia non eſt anguſtior ingreſſus, quam ipſe ſinus. 15. Boſporus ſeu [p] *Fretum Cimmerium*, *inter* Tauricum Cherſoneſum & Aſiam. [q] Plurima præterea ſunt freta cum inter ipſas inſulas Indicas: tum inter inſulas & vicinas Continentes, ut 1. Inter Ceilanum & Indiam. 2. Inter Sumatram & Malaccam. 3. Inter Sumatram & Bantam &c. Quidam exiſtimarunt, Fretum quoddam eſſe ad latus Septemtrionale Virginiæ, ad Latitudinem 40. gr. per quod conjungatur Oceanus Atlanticus Pacifico, & libera via hinc in Chinam & Philippinas concedatur. Sed fruſtra id per Hudſonium anno cIↃ IↃC IX. tentatum fuit. Et ſic explicatæ ſunt differentiæ partium Oceani à Terrarum ſitu exiſtentes. Memoriæ cauſa ex Geographia Generali Varenii hic ſubjungimus Tabulam, quæ continet diviſionem partium Oceani.

Adoleſcentes periplum oræ maritimæ Terrarum & Oceani tractus perluſtrent, memoriæque infigant: ad quam haud parum facit cognita habere litora oræ maritimæ continentium, atque eorum conjunctionem; item partium maris connexionem & ſitum.

REIS-

a Fretum Magellanicum. b Fretum Gaditanum. c Fretum Danicum. d Helleſpontus. e Boſporus Thracicus. f Fretum Siculum g Fretum le Maire. h Fretum Manilhas. i Fretum Weigatz. k Fretum Davis. l Fretum Glaciale. m Fretum Forbiſchers. n Fretum Anian. o Fret. Sinus Perſici. p Boſporus Cimmerius. q Freta alia.

ad pag. 38.

1.

Tellus *di-*
iditur in
Terras &
Aquam.
Aqua *di-*
iditur in
luvios, la-
us, palu-
es, &
Mare con-
nuum.
Mare *au-*
em per
erras di-
inguitur
n haſce
ifferen-
as tres.

Tabula ad Cap. XII. in fine.

Tellus *dividitur in* Terras & Aquam. Aqua *dividitur in fluvios, lacus, paludes, &* Mare continuum. Mare *autem per terras diſtinguitur in haſce differentias tres.*

- 1. Oceanum, *cujus ſunt partes primariæ quatuor.*
  - *Atlanticus Oceanus,* Mare del Nort, *cum Æthiopico, inter Europam, & Africam ab uno latere, ab altera Americam interfluens, varia ſortitur nomina ſecundum parteis:*
    - *Britannicus.*
    - *Gallicus.*
    - *Æthiopicus.*
    - *Germanicus, &c.*
  - *Mare Pacificum, ſive* Mar del Zur, *inter Aſiæ extrema, Indicaſque inſulas, & Americæ Occidentale litus.*
  - *Mare Septemtrionale circa terram Septemtrionalem:*
    - *Oceanus glacialis*
    - *Tartaricus.*
    - *Hyperboreus, &c.*
  - *Mare Auſtrale circa Magellanicum, cujus pars Mare Indicum.*
- 2. Sinus:
  - *Oblongi, quorum numero ſex, ſuntque*
    - 1. *Mare Mediterraneum ejus partes ſunt*
      - *Mare Ibericum, Liguſticum, Siculum, Creticum, Ionicum, &c.*
      - *Sinus ſecundarii multi:*
        - *Adriaticus,*
        - *Pontus Euxinus,*
        - *Corinthiacus, &c.*
    - 2. *Mare Balticum, unde Sinus ſecundarii,*
      - *Livonicus.*
      - *Botnicus.*
      - *Finnicus.*
      - *Dantiſcanus.*
    - 3. *Sinus Arabicus inter Africam & Arabiam.*
    - 4. *Sinus Perſicus inter Arabiam & Perſiam.*
    - 5. *Sinus Calforniæ, inter Calforniam & Novam Granadam.*
    - 6. *Sinus Coreënſis, inter Coream, & ultima Tartariæ Chinæque litora. Errore licet detecto, ex errore inditum nomen ſinus manet, quod Coréa peninſula credebatur.*
  - *Lati ſeu hiantes, quorum ſunt Septem. Hi carent fretis.*
    - 1. *Sinus Mexicanus inter Americam Septemtrionalem & Meridionalem.*
    - 2. *Sinus Gangeticus ſive* Golfo di Bengala, *inter Indoſtanis & Malaccæ litora.*
    - 3. *Sinus inter Mallaccam & Cambojam.*
    - 4. *Mare Album à Septemtrionali Oceano inter Lappiam & extremam Moſcoviæ.*
    - 5. *Mare Landchidol, inter Beach & Novam Guineam terræ Magellanicæ.*
    - 6. *Alius Sinus huic vicinus ad Terram Antonii à Diemen.*
    - 7. *Mare Hudſonii inter Novam Franciam & Canadam ex Septemtrionali Oceano ortum.*
- 3. Freta:
  - *Magellanicum, omnium fretorum longiſſimum.*
  - *Fretum la Maire, Magellanico vicinum.*
  - *Fretum Waigatz, quo ex Septemtrionali Oceano in Tartaricum itur.*
  - *Fretum Anian, quo ex Tartarico in Pacificum: ſed hodiè illud negant.*
  - *Fretum Davis & Forbiſchers, quibus ex Atlantico in Tartaricum vel Pacificum Oceanum pervenitur.*
  - *Fretum Novæ Zemblæ, quo ex Hyperboreo & glaciali Oceano in Tartaricum via eſſet, niſi glacies obſtaret.*
  - *Fretum Gaditanum, quo ex Oceano Atlantico in Mare Mediterraneum via eſt.*
  - *Fretum Danicum,* der Sund/ *quo in Mare Balticum via eſt.*
  - *Fauces Arabici maris, quibus in ſinum Arabicum navigatur.*
  - *Fauces Perſici maris, quibus in Perſicum.*
  - *Helleſpontus; Boſporus Thracicus; & Cimmerius.*
  - *Fretum Siculum.*
  - *Fretum Manilha, inter Luconiam & Mindanao protenſum.*
  - *Plurima porrò ſunt freta inter inſulas Indicas.*
- *De Mari Caſpio an peculiare ſit, vel an ad latos Sinus Oceani, cujus ſit ſubterranea via, referendum, dubium eſt.* *

CAP. XIII.

De navigatione Oceani. [1]

I.

O*Ceanum Atlanticum*, qui eſt inter Europam, Africamque & Americam, antiqui mortales quando primum navigare cœperint, haud facile dictu eſt. Notam fuiſſe Ægyptiis Græciſque terram *Americam*, eoque *Carthaginenſes* navigaſſe, poſt ſuo loco oſtendam. Noſtra atque avorum noſtrorum memoria *omnis Terræ Orbis* jam aliquoties *circumnavigatus* eſt. Medio Mundi ſæculo, quum *Græcis Romanisque* una tantum continens, quam Europæ, Africæ, Aſiæque nominibus diſtinxerant, cognita fuerit, de hujus circumnavigatione narrat *Plinius* [a] *Lib. XI. cap. LXIX. à Gadibus Columnisque Herculis* Hiſpaniæ & Galliarum circuitu *totum* ſua ætate navigatum fuiſſe *Occidentem*. *Septemtrionalem* autem *Oceanum* majore ex parte navigatum auſpiciis *Divi Auguſti*, *Germaniam* claſſe circumvecta uſque ad *Cimbrorum promontorium*, & inde immenſo mari proſpectu, aut fama cognito, ad *Scythicam plagam* & humore nimio rigentia. quod *Tiberii* ductu factum, ex *Velleji libro ſecundo* proſpicitur. Idem *Plinius* eodem loco auctor eſt, *Alexandri Magni* victorias majorem partem *Meridionalis Orientaliſque Oceani* perluſtraſſe, uſque in *Arabicum ſinum*. in quo etiam poſteà res

America veteribus cognita.

Orbis Terræ circumnavigatus.

Navigatus Occidens & Septemtrio.

Navigatio Oceani Orientalis & Meridionalis.

REISKII.

1 a *Oceani navigatio duplex habebitur*, *una vetus alteraque nova*: Illa inſtar Geographiæ veteris manca, inperfecta, erronea fuit, *particularis tantummodo ſive partialis & littoralis*, adeo ut nautæ littoribus inhærerent, nec in altum quacunque provehi poſſent: Hæc vero longe perfectior nunc extat magisque certa, *totalis quippe ac univerſalis fere per pyxidem repertam nauticam & acus magneticæ beneficium*, quod Joh. Gojæ, Italo eique Amalfitano A.C. 1302. circiter debemus. Nam veteres nautæ interdiu conſpectis Inſulis, montibus & promontoriis, noctu obſervata Helice ac Cynoſura, itemque ſtellis paulo proximis juvabantur: Noſtri nunc indice gaudent magnetico, quo non Meridiana tantum linea, ſed plaga ſeptentrionalis etiam notatur, vel exactius, vel obliquius paulo cum declinatione, quam *Chalyboclisin* vocant. Hinc ergo *univerſalis* pendet navigatio, *non ea ſimpliciter quidem aut abſolute*, *ſed ſecundum quid* (ἐχ᾽ ἁπλῶς, ἀλλὰ κ῀ π) quousque per frigoris ventorumque intemperiem aut molem glacialem oceanus adiri potuit. b *Septuplex* autem hæc *circumnavigatio* accidiſſe legitur.

HEKELII.

a Lib. II. cap. LXVII. ſecundum Edition. *Geleniano-Froben.* in fol. p. 20. Quæ citatio etiam in ultimâ illâ Edition. *Vorſtiano-Amſtelod.* eſt reperire.

BUNO-

a Navigatio duplex Oceani vetus & nova. b Circumnavigatio ſeptuplex.

res gerente, *C. Cæſare*, Auguſti filio, *a* ſigna navium ex Hiſpa-nienſi-

BUNONIS.

a Hic Cajus erat filius adoptivus Auguſti, ejusdemque ex Julia filia & Agrippa nepos. *Sueton. in Aug.* C. XVI.

Meminit præterea S. Scriptura navigationum in Ophir Regum Salomonis, Hiram, Joſaphat. Job quoque, qui juxta Arabiam habitaſſe ſcribitur, mentionem facit *auri Ophiriani.* Unde perſpicuum eſſe poteſt, navigationes in Ophir tum temporis fuiſſe cognitas. De navigatione ex Ægypto in Indiam D. Hieronymus cum Strabone prodidere; dum memorant habitacula & frequentia navalia fuiſſe, quo loco poſtea in Ægypto de ſuo nomine Alexandriam condidit Alexander. Commercia deinde aucta fuiſſe teſtatur Plinius; & itineris illius in Indiam rationem deſcribit lib. VI. cap. XXIII. Pius etiam Pontifex Aſiam deſcribens ait, in Othonis Imperatoris Teutonici vita legi Indicam navem una cum Indicis mercatoribus in Germanico litore fuiſſe deprehenſam, ibique ventorum vi ex Oriente propulſam conſtitiſſe. Veneti per Mare Mediterraneum Alexandriam Ægypti navigiis delati, & hinc, aliquo terræ ſpatio emenſo, per ſinum Arabicum in Indiam Orientalem ſuperioribus temporibus profecti, & inde eodem itinere reverſi aromata & pretioſiſſimas merces, easque recentes minusque corruptas, propter itineris illius compendium, inde in omnes totius Orbis Chriſtiani partes divendebant. Sed Luſitani poſtea alia via, quæ in Indiam duceret Orientalem, reperta, circumnavigata omni Africa, ad Sinas uſque tranſierunt. *Vaſcus de Gama Portugalenſis* anno C. 1489. prom. bonæ Spei primus circumnavigavit, Calecutum uſque pervenit, & iter illud in Moluccas inſulas patefecit. Deinceps ſecuti ſunt Belgæ & Angli. Atque ex eo tempore non ſolum in Ægypto; verum etiam Venetorum vectigalia valde afflicta fuere. Hinc Ægyptiorum Sultanus, paulo ante quam Ægyptus in poteſtatem Turcarum deveniret, quum de vectigalibus quotidie multum diminui animadverteret, adeò tulit iniquè, ut miſſa legatione ad Julium Pontificem atrocia Chriſtianis omnibus ſit interminitatus, niſi efficiat, ut Luſitani navigationem iſtam in Orientalem Indiam intermittant. Verum antiquis temporibus hanc navigationem non fuiſſe incognitam, etiam *C. Julius Solinus* teſtatur, qui tradit, totum meridiei æquor ab India uſque in Hiſpaniam fuiſſe navigatum: idque probat Jubæ Regis teſtimonio. *Chriſtophorus Columbus Genuenſis* incredibili auſu Oceanum anno à nato Chriſto cIↄ ccccxcii. ingreſſus, inſulas Americæ, primum Hiſpaniolam, & deinde Cubam & Jamaicam, primus invenit. Deinde anno cIↄ cccc xcvii. *Americus Veſputius Florentinus b* Emanuelis Portugalliæ Regis auſpiciis profectus Terram continentem, quæ ab ipſo *America* dicta eſt, primus ex Europæis detexit & ingreſſus eſt. Poſtea anno cIↄ Iↄc xix. 10 Auguſti *Ferdinandus Magellanus Portugalenſis* auſpiciis Caroli V. Hiſpali ſolvens poſt XIV. menſium navigationem reperit fretum, *Magellanicum* ab ipſo dictum, illudque ſpatio dierum XXII. navigavit. Sed paulo poſt, in inſula Maſſan ſeu Mathan, à Barbaris in pugna occiſus eſt. Illius in eo munere ſucceſſor *Jacobus Serranus* in inſula Sebuth ejus loci regulo nefariè proditus, nullo modo à comitibus ſuis potuit liberari. Dux itineris deinde allectus eſt *Sebaſtianus de Cano*, qui iter iſtud confecit, & navem *Victoriam*, hoc enim erat ei nomen, poſt trium annorum & unius menſis iter Hiſpalin reduxit, univerſum Terrarum Orbem emenſus. Et hæc prima eſt poſt hominum memoriam Orbis circumnavigatio. Idem deinde alii quoque auſi ſunt: *Franciſcus Dracus Anglus*, *Thomas Candiſch Anglus*, *Olivier de Nord*, *Sebaldus à Werdt*, *Georgius Spilberg*, *Jacobus le Maire.* Terram verò Auſtralem luſtravit *Petrus Ferdinandus* de Quier; ut ipſe teſtatur in Epiſtola ad Regem Hiſpaniæ. Navigatio ad Sinas & Inſulas Philippinas per Septentrionalem Americæ partem ab Anglis aliquoties eſt tentata. *Martinus Forbisher* ſinum exiguum detexit, quem putarat eſſe fretum, vulgò appellatur *Forbishers Stract.* Anno C. 1585. *Daviſius* quidam majus invenit fretum, & duobus annis ſequentibus ejus exitum fruſtra quæſivit. Fretum iſtud ab illo nomen accepit, vocaturque *Fretum Davis.* Ejus cœptis inſtitit *Baffinius*, ingentemque reperit ſinum, qui *Baffins Bay* vulgò dicitur. Sub finem ſeculi præcedentis *Hudſonius* idem tentavit iter: & quod *Daviſius* & *Baffinius* eo viderentur erraſſe, quòd navigationes ſuas nimium flexiſſent in Septemtrionem, ille contra meridiem verſus contendit, & per fretum à ſe inventum, (unde eidem nomen impoſitum *Fretumque Hudſonii* vocatur) in vaſtum pervenit pelagus, adeo ut conceperit ſpem circumnavigandi Americam. Sed à perfidis ſuis ſociis in cymbam nefarie expoſitus & deſertus eſt. Anno C. 1631. *Jameſius* navarchus quidam & Thomas Jacobus ſinum *James* cum inſulis quibusdam detexerunt: Hunc ſinum poſt ingreſſus *Thomas Buttoniss*, portum invenit commodum, quem

Nelſon

nienſibus naufragiis fuiſſe agnita. Carthaginis verò potentia florente, *Hannonem* circumvectum à *Gadibus ad finem Arabiæ*, navigationem eam prodidiſſe ſcripto: ſicut ad extera Europæ noſcenda miſſum eodem tempore *Himilconem*. Præterea *Nepos Cornelius* auctor eſt apud eundem Plinium, *Eudoxum* quendam ſua ætate, quum Lathyrum Ægypti Regem fugeret, *Arabico ſinu* egreſſum, *Gadeis* uſque pervectum. multoque ante eum *Cælius Antipater* ibidem affirmat, vidiſſe ſe, qui navigaſſet *ex Hiſpania in Æthiopiam* commercii gratia. Idem *Nepos* eodem loco apud *Plinium* de Septemtrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, Galliæ Proconſuli, *Indos à Rege Suevorum dono datos*, qui ex India commercii cauſa navigantes, tempeſtatibus eſſent in Germaniam abrepti. Hodie tamen ea navigatio ſæpius ab *Hollandis Angliſque* tentata, nunquam perfici potuit; perpetua glacie & diuturnis tenebris obſiſtentibus. Illa, quæ à Plinio narrantur, ſi vera ſint; jam totus hic noſter Orbis circumnavigatus fuit. 2

Hannonis Navigatio.

Et Himilconis.

Eudoxi Navigatio in Æthiopiam.

CAP.

Nelſon appellavit, ejusdemque ſinus receſſui Occidentali ſuum impoſuit nomen vocavitque *Buttons Bay*, i. e. *ſinum Buttonii.* Ex reciprocatione hujus freti colligebat *Thomas* iſte, hâc iter patêre ad Sinas. Sed naturæ miraculis, quæ ibidem deprehenderat, contentus, receſſit, terramque illam Auſtralem nominavit *Valliam Meridionalem*; oramque maritimam ſeptemtrionalem cum regione iſta, *Valliam Septemtrionalem*. Cæterùm navigationes cùm in Americam, tùm in Indiam Orientalem hodie ſunt frequentes.

HEKELII.

b Quem immortalitate dignum judicat *Joſephus Scaliger* ad *Manilium* Lib. I. v. 14.

REISKII.

2 Circumnavigatio maris ſeptuplex (de qua mentionem fecimus) eaque nova ſic contigit. *Prima* auſpicio Emanuelis, Portugallici regis, per Ferd. Magellanum navi, cui Victoriæ nomen erat, uſum Anno 1520. intra 1124 dies: *Secunda* auſpicio Eliſabethæ, Anglicæ reginæ, per Franc. Dracum A. 1577 intra 1056 dies: *Tertia* per Thom. Candiſch Anglum A. 1586 intra 777 dies: *Quarta* per Simon. Cardeſium Roterodamum A. 1597; *Quinta* per Olivier. de Nord Batavum A. 1598 intra 1077 dies: *Sexta* per Wilhem. Cornel. Schouten & Jacob. de Maire A. 1615 intra 749 dies: *Septima* per Jacob. Eremitam & Joh. Hugenium Hollandos duabus navibus A. 1623 intra 802 dies. a Interim ut ſuperius argumentum perſequar, quod cœpi, particularem ſive partialem per littora lecta navigationem Tyriis, Carthaginenſibus, Græcis & Romanis veteribus nemo detrahet: Qualem à Plinio memoratam ex rebus Cæſarum & Alexandri Macedonis noſter auctor repetit. Periplus Hannonius exiguam apud priſcos fidem invenit, deque ſuſpectis rebus proverbio locum dedit: Vid. Voſſ. in hiſt. Græc. Lib. IV. Navigatio item Eudoxi Cyziceni tota, quam Heraclides Ponticus & Corn. Nepos prodiderunt, à Strabone, graviſſimo auctore, tanquam fabula inepta exploditur Lib. II. Quidni explodamus Indos ab rege Suevico ad Q. Metellum Celerem dono miſſos, & tempeſtatibus ad mare Germanicum abreptos? Ophiræa etiam Salomonis per mare diuturna excurſio quin littoralis fuerit, nullum eſt dubium, ſi Ophiram in Cherſoneſo aurea, Taprobana aut Malacca colloces. Nec alia ex Ægypto ad Indias per Oceanum navigatio patere potuit, ſi quæ unquam patuit, de qua Strabo & Hieronymus conteſtantur. Nulla vero navis Indicæ ad littus Germanicum per tempeſtatem propulſio valebit, niſi naturæ ac veritati hiſtoricæ vim facias. Vetuſta nempe oceani navigatio juſtis limitibus coërcenda eſt, ne fidem illa excedat, neve fabuloſis peccet narratiunculis. Confer Caſp. Varerii Comment. de Ophira, ubi ad veterem navigationem multa invenies. Bochard. Geogr. ſac. Lib. II. c. 27.

a Veterum particularis.

CAP. XIV.

Summa totius Orbis diviſio.

I.

Diviſio Terræ.

Diviſio terræ in tres inſulas.

DE aquis, id eſt, de Oceano ejuſque partibus, hactenus in compendio dixiſſe ſufficiat, nunc terras exponamus. Totus igitur terrarum Orbis in *treis* potiſſimum *parteis*, ſive in *tres Inſulas magnas*, quas Oceanus circumfluus efficit, diviſus eſt: quarum *prima* eſt quam nos incolimus; altera *America;* tertia *Magalanica;* eadem *terra Auſtralis* & *Incognita* vocitata; quia præter litora, nihil dum à nobis cognitum eſt. Ex his tribus Inſulis, ſive eas treis Continenteis appellare libeat, primo loco eam explicabimus, quam nos incolimus, ut quæ nobis patria eſt; quamque jam dudum cognitam plurima ex parte habemus. Hæc quibus Oceani nominibus cingatur, ſupra memoratum eſt. [a]

II. De

BUNONIS.

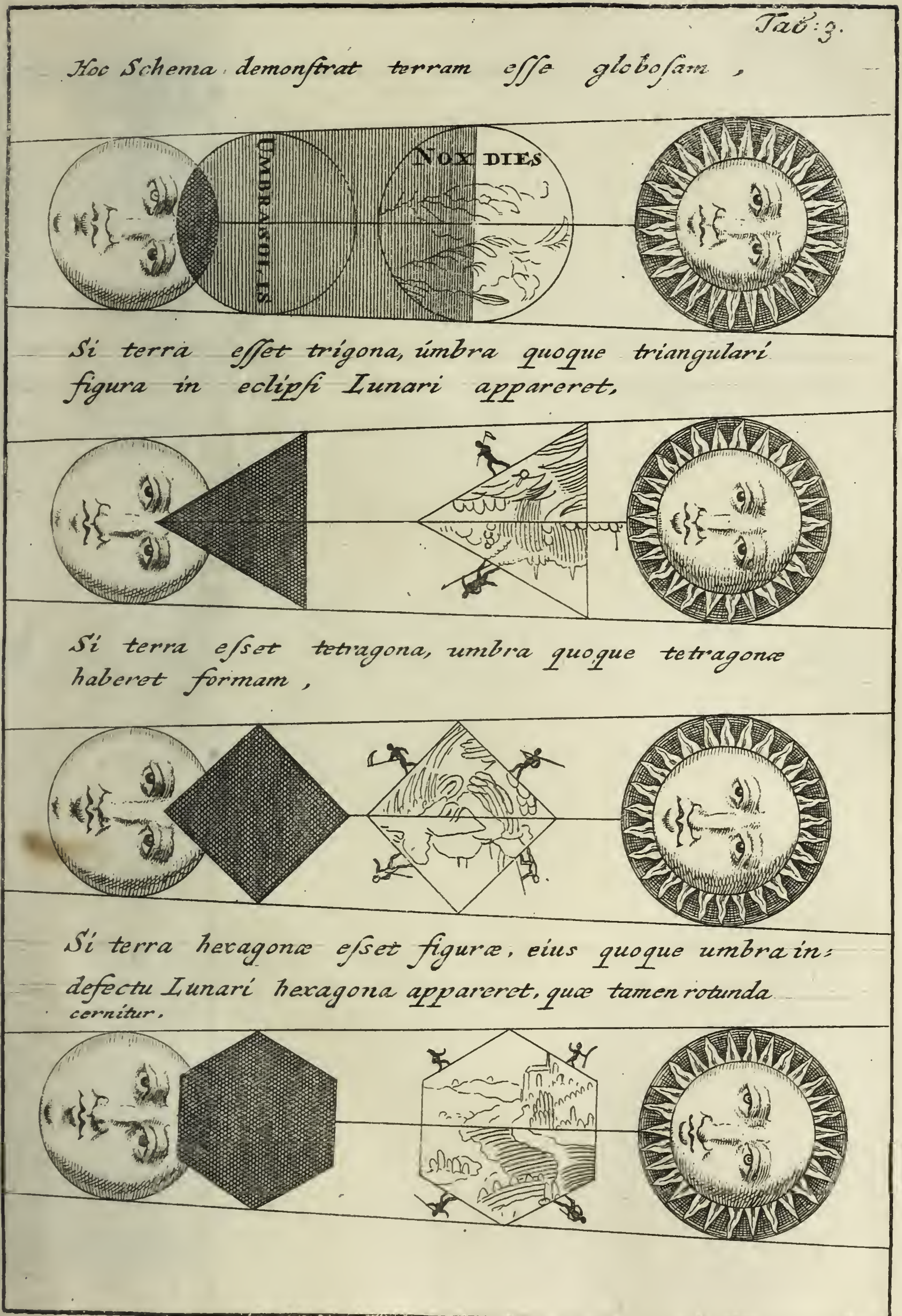
[a] *Terra*, quam à *terendo*, quod ſuperiora ejus pedibus terantur *a*, dictam volunt, una cum aqua conſtituit Globum; cujus *rotunditas* conſtat partim ex eclipſibus lunaribus; quæ, cum perpetuo rotundæ ſint, manifeſte oſtendunt, corpus illud, cujus occaſione naſcuntur, ſeu à cujus umbrâ efficiuntur, ſphæricam habere figuram: partim quia non tantum accedentibus verſus alterutrum Polorum, ſtellæ circumpolares magis elevantur, & ab Horizonte vertici adpropinquant; recedentibus vero deſcendunt & merguntur. Sed & proficiſcentibus verſus Ortum, ſidera citius oriuntur occiduntque; verſus Occaſum autem ambulantibus idem ſerius obvenit; vel quod eodem recidit; dies ſunt longiores illi, qui verſus Occaſum iter facit, quam qui verſus Ortum; ita ut qui annuo ſpacio circumiret Orbem, tendendo verſus Occaſum, integrum diem in itinere amiſſurus ſit; verſus Ortum autem ſuperabundaturus uno die. Quæ omnia fieri non poſſent, ſi plana eſſet Maris & Terræ ſuperficies: Tum enim ſol & reliqua ſidera omnibus terræ incolis una orirentur & occiderent: quod tamen aliter fieri obſervamus. Intelligimus autem figuram ſphæricam non quidem exactiſſimam & geometrice perfectam; quia montibus, & vallibus exaſperata paſſim eſt terra: fluvii etiam & maria litoribus ſuis humiliora ſunt &c. Sed ſecundum vulgatam loquendi conſuetudinem, qua non attendimus, quæ exigua ſunt & parvi momenti. Pilam enim palmariam rotundam appellamus, licet ex ſuturis, aut ex frequenti ad parietem alliſione, inæqualitatem aliquam contraxerit. Cæterum *Terræ* ſuperficies aquis exſtans dividitur in partes *grandes* ſeu principales: & *parvas* ſeu minus principales. [b] *Grandis* communiter *Continens* appellatur, vel quia longe lateque continuata eſt; vel quia minores ei accenſentur, quas veluti comprehendit & continet. *Parva* eſt vel [c] *Inſula*, id eſt Terræ portio undique mari cincta, vel [d] *Peninſula*, quæ pene ambitur Mari; annectitur tamen Continenti, exiguæ cujusdam portiunculæ interventu, quæ [e] *Iſthmus* dicitur. [f] *Promontorium* eſt mons in mare decurrens.

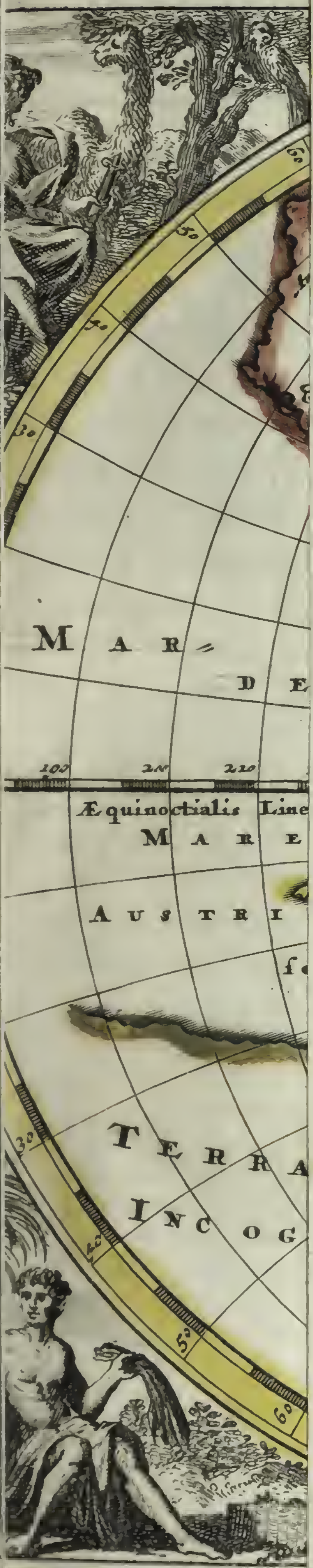
HEKELII.

a Itaque *Tera* in *Augurum Libris* & quibusdam *Archivis* cum ſimplici R ſcribi ſolere, *Nicolaus Perottus* in *Cornucop.* col. 61. Edition. *Aldinæ Venetiis* A. CHR. M. D. XIII. in fol. impr. & ex eô *Chriſtianus Becmannus* in *Originib.* L. L. p. 1070. Edition. IVtæ autores ſunt. Alii dicunt, *Terram* derivari à Gr. verbô τείρειν, quod *ſiccare* denotat, quoniam terra elementum eſt ſicciſſimum. Sed *Tellus* primariô *Dea* dicitur, ſeu *Orbis ille*, ſive οἰκουμένη, ubi habitant homines.

BUNO-

a Terræ rotunditas probatur. b Terra Continens. c Inſula. d Peninſula. e Iſthmus. f Promontorium.

Tab:3.
Hoc Schema demonſtrat terram eſſe globoſam ,
UMBRA SOLIS
NOX DIES
Si terra eſſet trigona, úmbra quoque triangulari figura in eclipſi Lunari appareret,
Si terra eſset tetragona, umbra quoque tetragonæ haberet formam ,
Si terra hexagonæ eſset figuræ, eius quoque umbra in: defectu Lunari hexagona appareret, quæ tamen rotunda cernitur.

MAR
DE
Æquinoctialis Line
MARE
AUSTRI
TERRA
INCOG

Typus
Orbis
Terrarum
Sep temtrio
Meri dies
Septemtrio
Meri dies
America
Septemtrionalis
Oceanus Atlanticus
Mare Septemtrionalis
Mar del
Oceanus
Mare
Zur
Austrinum
Peruvianus
seu
Pacificum
Terra Australis
Incognita.
Æquinoctialis Linea
Fretum Magellanicum
Fretum le Maire
Terra Nova
Mare Tartaricum
Oceanus Septentrionalis
Oceanus Æthiopicus
Oceanus Indicus
Mare Erythræ
Indicus.
Hollandia Nova
Terra
Australis Incognita
Tropicus Cancri
Tropicus Capricorni
Orients

II. De cætero & ipſa in treis potiſſimum omni ævo diviſa fuit parteis; quarum nomina, *Europa*, *Aſia* & *Africa*. hancque diviſionem à numero filiorum *Noachi* habere putatur: *Schemo* obveniſſe Aſiam; *Chamo* Africam; *Japheto* Europam. Quanquam primi earum limites, pro imperiorum, quæ exorta ſunt, ratione, vel etiam Geographorum libitu, mutati fuerunt; ita uti nonnulli Chami Japhetique partes Schemi poſteris acceſſerint. β

Europa, Aſia, Africa.

III. Nec quidem poſteriores mortales, qui circa medium mundi ſeculum fuere, uno eodemque modo eas diviſere. alii quippe *duas* tantum ejus conſtituerunt *partes*; idque bifariam: quidam *Aſiam* atque *Europam*; *Africam* ſub hujus nomine comprehendentes, tanquam partem; ſciſſis utrimque (id crediderunt) *Calpe* & *Abyla* montibus, freto divulſam: alii itidem *duas* à freto Gaditano ad Tanaim amnem; hinc *Europam*, inde *Aſiam*; ſub qua *Africam* etiam intellexerunt.

Diviſio orbis in duas parteis.

IV. Alii rurſus *in IV. partes* diſtribuerunt; *Europam*, *Aſiam*, *Ægyptum*, & *Africam*. Hinc alii poſteà, qui treis ejus parteis poſuere, Europam, Aſiam & Africam: Aſiæ *Ægyptum* tribuerunt; quamvis minus commode minuſque rite Nilum terminum inter Aſiam Africamque ſtatuentes: qua ratione pars altera Ægypti Africæ, altera Aſiæ acceſſit. Noviſſimi *ſinum Arabicum terminum* inter Aſiam & Africam ponentes, Ægyptum Africæ adjecerunt. Atque hæ quidem univerſi orbis variæ partitiones atque limites diſerte apud veteres auctores paſſim exſtant. 1

Diviſio Orbis in 4 partes. Alia diviſio in tres parteis.

V. De

BUNONIS.

β *D. Hieronymus lib. Hebr. Quæſt.* de ſeptem filiis Japhet, qui *Gen. X. v.* 2, 3, 4. memorantur, tradit, quod poſſederint Aſiam ab Amano, & Tauro Syriæ Cœles & Ciliciæ montibus, uſque ad fluvium Tanaim: in Europa vero uſque ad Gadira nomina locis & gentibus relinquentes, è quibus poſtea immutata plurima.

REISKII.

1 Terra continens i. e. continua vel contigua vocatur ea, quæ ſuis partibus tota cohæret, easque ſolidas aut firmas continet: Hinc terra etiam firma Germ. *Das Fuſz-feſte Land* per *ſuas partes majores pariter atque minores* dividitur: Illas Geographi duas, tres, quatuor, ſex pro ſuo quisque ſenſu connumerant: Has Inſula, Cherſoneſo ſive Peninſula, Iſthmo & promontorio concludunt. Si qui tres ſolum partes à tribus Noachi filiis, & diviſis inter eos ſedibus arceſſunt, hos in tanta antiquitate, obſcuroque negotio ſcriptores ἀξιόπιστοι, Joſephus etiam in Judaicis Antiquitat. Lib. I. refellunt. Vid. Ricciolus in Geogr. Reformat. Lib. II. Sex vero partes in orbe antiquo & novo alii accuratius tenent, Aſiam nempe Africam, Europam, Americam, Terram polarem arcticam, Terramque polarem antarcticam ſive auſtralem: a Omnes tamen rotundas faciunt, totique globo terraquaëreo figuram ſphæricam ſive circularem, non exactam adeo; ſed grano piperino ſimilem aut æqualem vendicant, rationibus moti tam aſtronomicis quam geographicis. Erratum igitur fuit inter veteres novosque ſcriptores, qui conicam, planam, aliamve diſco, ſcaphio, columnæ ſimilem, aut ovalem penitus

 terræ

a Terræ figura vera falſaque.

V. De *Termino* autem *inter Europam Aſiamque* obſcurior ac minus certa eſt traditio. Nam qui *Tanaim* flumen ſtatuerunt; fontem ejus per ſummum errorem in Riphæis montibus, haud procul Oceano Sarmatico poſuerunt, qua *Petzora* eos perrumpit amnis. Alii verò, qui *Iſthmum*, qui eſt inter Ponticum Caſpiumque maria, pro fine conſtituerunt; his perſuaſum fuit, Caſpium mare eſſe ſinum Oceani ſeptemtrionalis, eâ regione, quâ Obii amnis immenſum eſt oſtium, irrumpentem. Nam omne litus, quod eſt ſub Septemtrionibus ab occaſu in ortum verſus ad Obii uſque oſtium, ad Sarmatiam pertinet: Sarmatia autem pars eſt Europæ. Itaque

Europæ Aſiæque limites.

verum certumque terminum inter Europam, Aſiamque uti habeas; ſtatue poſt *mare Ægeum, Helleſpontum, Propontidem, Boſporum Thracium* [b], *Pontum Euxinum, Boſporum Cimmerium, lacum Mæotin, Tanais fluenta*, donec adverſo amne ad flexum ejus pervenias, apud *Tujam* opidum: inde lineam duc ad proximam *Obii* fluminis ripam: hinc pone ipſum flumen *Obium ad Oceanum* uſque. γ

LIBER

terræ figuram attribuunt: Hanc ultimam duo Angli Joh. Childrey in Britannia, quam ſcripſit Baconica, & Th. Burnettius in Theoria telluris ſacra comprobant. Plura quæ ad certam globi terreſtris magnitudinem, figuram, dimenſionem, conſtructionem, uſum, quæque ad chartas geographicas ſive Mappas copioſius poſſent addi, conſulto præteribimus, neque loco huic commenta adſuemus aſtronomica.

HEKELII.

b De *Boſphorô Thracicô* treis Libros elegantiſſimos, & lectu verè dignos *ſcripſit Antonius Gyllius*, quos *Lugd. Batav.* Aº. CHR. M. DC. XXXII. in form. 16. impreſſos quoque vidimus.

BUNONIS.

γ His addi poteſt [a] *Terra Polaris Septemtrionalis*, quæ putatur undique mari & fretis cingi. *De* Univerſi Orbis variis partitionibus, veroque inter Europam & Aſiam termino, *plura cognoſcere licebit ex ipſius Cluverii lib. I. de Germ. c. I.* Memoriæ cauſa ex Varenii Georg. Gen. adjecimus Tabulam quæ diviſionem partium Terræ continet.

Ad finem hujus libri primi addere placuit nonnulla, quæ ad reliquas Globi partes & figuras, ipſaſque Tabulas Geographicas declarandas faciunt.

Præter Sphæræ circulos, ſupra explicatos, hæc porro ſunt notanda.

1. *Alveus Globi* ſuſtinetur *Baſi* ſeu *Pedamento*, quod interdum additam habet [b] *Pyxidem nauticam*, vulgo *Compaſſum* vocant, Vitruvio *Amuſſium* dicitur, cujus beneficio Globus ad Mundi plagas dirigitur, & linea Meridiana invenitur. Si vero illa defuerit, alia poterit adhiberi Pyxis, eaque ad partem Auſtrinam ſub Meridiano collocari, ad dirigendum Globum verſus quatuor Mundi plagas, ut Horizon reſpondeat Horizonti Mundi; Meridianus Meridiano: cæterique circuli in Globo cœli circulis. 2. In media Baſi exſtat [c] *Pedunculus* ligneus crena inciſus, ut per eam Meridianus, Globusque, pariter attolli ac deprimi poſſit ad diverſas elevationes Poli. 3. Quatuor Pedamenti columellis incumbit *Capitulum Alvei Cyclicum ligneum*, quod vocatur [d] *Horizon.* Ejus latus ſuperius diverſimode diſtributum eſt. Interior & Globo proximus limbus in quatuor Quadrantes diviſus eſt, ſecundum quatuor Mundi angulos, Meridiem, Septemtrionem, Orientem & Occidentem: & horum quilibet rurſus diſtinguitur in 90 partes æquales, ut ita tota circumferentia, ſicuti circuli reliqui comprehendat 360. gradus. In eodem limbo duæ reperiuntur crenæ, per quas Meridianus ſecundum directam Septemtrionis & Meridiei extenſionem, ad eam uſque profunditatem

a Terra Polaris Septemtrionalis ſive Groenlandia. b Pyxis nautica. c Pedunculus. d Horizontis limbi.

tatem deſcendit, ut una Meridiani Globique medium præciſe exſtet ſupra planum Horizontis, alterum infra illud lateat. Illud nobis hemiſphærium cœli conſpicuum repreſentat, hoc non conſpicuum. Hunc limbum proxime contingens habet XII. ſigna cum Planetis ſigno propriis: quodlibet ſignum in gradus 30. diſtribuitur, qui ſuis ſpatiolis & numeris in intima ora hujus circuli deſcripti ſunt. Inde porro ſequitur *Calendarium* non ſaltem *Julianum* ſeu *Antiquum*; ſed & *Gregorianum* ſeu *Novum* decem diebus illud præcedens; quin & nonnunquam *Scaligerianum*, cum nominibus menſium & feſtorum. Menſes in varios diviſi ſunt dies, adjunctis primis ſeptem literis Alphabeti Romani, in diſtinctionem dierum hebdomadis, pro diverſitate literæ Dominicalis. In quibusdam etiam Globis additus reperitur *Numerus Aureus*. Exterior demum ora habet 32. ventorum nomina, pro differentia plagarum Mundi, & uſu nautico. 4. Meridiano æneo infixus eſt [a] *Circulus Horarius*, ſuperiori ſuo plano in 24. horas, pro ratione diei naturalis, diſtributus. Habet igitur horam duodecimam duplicatam; quarum altera indicat Meridiem; altera mediam noctem: hinc ſectio utriusque horæ XII. tam diurnæ, quam nocturnæ Meridiano incumbit. Centrum hujus circuli eſt Mundi Axis, cujus extremitati index applicatus eſt æreus, qui cuſpide ſua, quoties Globus convertitur, una per circulum Horarium movetur, & horas oſtendit. Porro Meridiano in Zenith ſeu Polo Horizontis annectitur per cochleam [b] *Circulus Verticalis*, *Quarta* ſeu *Quadrans* Altitudinis etiam dictus, ex ære factus habens 90. gradus, ſive quartam Circuli partem, & ita adornatus, ut à puncto verticis ſeu Zenith ſecundum Globi gibboſitatem demiſſus in omnes Horizontis partes moveri & circumduci queat. Nonaginta iſti gradus ita inſcripti ſunt huic arcui, ut numeri ab horizonte incipiant, & ſurſum verſus Zenith adſcendant. Interdum Globo cœleſti in ſectionibus Meridiani & Horizontis affigitur [c] *Semicirculus poſitionis*, qui ad certam elevationem conſtitutus refert initia XII. domorum cœleſtium, quas Aſtrologi diſtinguere ſolent per ſex Circulos poſitionum.

Interiorem Sphærum 1. in duas æquales partes dividit [d] *Æquator*, menſura primi ſeu quotidiani & communis ab ortu in occaſum motus, qui nihil aliud eſt, quàm Æquinoctialis peripheriæ tam æqualis converſio, ut ſingulis horis XV. gradus promoveantur, & toties una hora ſit abſoluta, quoties XV. gradus Æquator confecerit. Ejus ſitum in cœlo nobis imaginamur, vel quum mediam in Cingulo Orionis ſtellam obſervamus, & ejusdem circumvolutionem ab ortu verſus occaſum ſimul notamus: Vel quum tempore æquinoctii motum Solis ab Ortu in Occaſum attendimus. Ejus enim veſtigia Æquatoris ſitum ſuper Horizontem tum oſtendunt. 2. Dividitur Æquator, ut circuli alii, in 360. gradus: & per quemlibet gradum aut re ipſa imaginatione ducitur ſemicirculus ab uno Polo ad alterum. Hi ſemicirculi dicuntur [e] *Meridiani*, ſeu *Circuli Longitudinis in terra*. Ex his *Primus* eſt initium reliquorum pingendorum & numerandorum: & Primus ille, ut reliqui, dimidius, non integer pingitur, inſignitus areolis coloratis, per quas ejus gradus diſtinguuntur. Continet 90. gr. ab Æquatore ad Polum Arcticum; & totidem ad Antarcticum. Meridiani Primi locus ſupra ad Cap. VII. ſ. III. indicatus eſt. 3. Per Meridiani gradus ſingulos ab Æquatore verſus utrumque Polum deduci poſſunt 90. [f] *Paralleli* ſeu *Circuli Latitudinis*: Verùm ne loca in Globo per multitudinem circulorum nimium obſcurentur, vulgò tam Meridiani quam Paralleli tantum deſcribuntur per decimum quemque gradum Æquatoris & Meridiani. 4. Æquatorem in duobus punctis oppoſitis interſecat circulus obliquus, *Zodiacus* dictus: Unus ſemicirculus Zodiaci flectitur ab Æquatore verſus Septemtrionem; alter verſus Auſtrum. Diſtinguitur Zodiacus, uti Æquator, in 360. areolas diverſi coloris, per quas gradus denotantur; diciturque ab Ortu in Occaſum. [g] *Zodiacus* & *Ecliptica* in eo conveniunt, quod eundem habent axem, eosdemque polos; & in eo tantùm differunt, quòd *Ecliptica* ſit circulus in medio Zodiaci, ſine Latitudine: *Zodiacus* autem ſit circulus, ſeu *Zona* potius, Latitudinem habens XX. ferme graduum. Sed quoniam in Globo Latitudine Zodiaci ad XX. gradus determinatâ non indigemus, ſola in eo pingitur Ecliptica. Polos Eclipticæ ſuſtinet *Colurus Solſtitiorum* in Circulis Polaribus. Porrò ab uno Polo Zodiaci ad alterum duodecim in Globo cœleſti deſcribuntur Semicirculi, per initia ſingulorum *Dodecatemoriorum*, & efficiunt *ſex circulos maximos*. *Primus* tranſit per principia Arietis & Libræ, oſtendens initia Longitudinis Signorum: *Secundus* per initia Tauri & Scorpii; atque ita porrò reliqui diſtribuunt ſuperficiem Globi in duodecim partes æquales; quæ latiſſimæ ſunt in Ecliptica; verſùs Polos autem Zodiaci paulatim imminuuntur, ac tandem in ipſis Zodiaci Polis concurrunt. Cujuslibet partis ſpatium nomen habet à ſigno, inter utrumque ſemicirculum in Ecliptica comprehenſo.

F 3

a Circulus Horarius. b Circulus Verticalis ſeu Quadrans Altitudinis. c Semicirculus poſitionis. d Æquator. e Meridiani ſeu Circuli longitudinis. f Paralleli ſeu Circuli Latitudinis. g Zodiacus & Ecliptica.

henſo. Exempli gratia; ſuperficies inter duos ſemicirculos per initia Arietis & Tauri ductos, comprehendens ſignum Arietis in Ecliptica, dicitur *Signum Arietis*; omnesque ſtellæ & Planetæ, aut alia cœli puncta, inter duos illos ſemicirculos, ex utraque Eclipticæ parte usque ad Polos, comprehenſa, dicuntur eſſe in ſigno Arietis; atque ita porrò in cæteris. Et hi in *Globo Cœleſti* ſunt a *Circuli Longitudinum*. At b *Circuli Latitudinum*, qui oſtendunt Latitudinem ſeu diſtantiam ſtellæ ab Ecliptica, ſunt Zodiaco paralleli, & tranſverſim per Circulos Longitudinum ducuntur: Sed non expreſſe pinguntur in Globo, ne ſtellæ vel alii circuli obſcurentur. 5. Ex *Circulis Minoribus* duo *Polares* & duo *Tropici* rubris ſolent pingi lineis; & cum aliqua Latitudine, licet nullam habeant. Reliqui, videlicet Paralleli, nigris lineis tantùm notantur. Hactenus de pictura Circulorum; jam ſequitur locorum pictura.

Loca in Globo *picta ſunt*, Regiones, Gentes, Inſulæ, Maria, Flumina, Sylvæ, Montes, Urbes. *Regiones* diverſæ diverſis coloribus à ſe invicem diſtinguuntur; earumque limites notantur multis punctis. *Inſulæ* deſertæ, & quæ arena magis ſunt, quàm terra exculta, inſigniuntur multis & variis punctis. *Silvæ* indicantur unâ vel alterâ arbore. *Montes* ex pictura facilè cognoſcuntur. *Urbes* turribus ſuisque nominibus notantur. Hactenus de picturâ Geographica in Globo; Jam ſequitur *Hydrographica*. In ea obſervandæ primùm *Lineæ Nauticæ*, quæ *Rhombi* Luſitanis dicuntur, & Belgis *de Cours*, item *een Streeck*. Eſt autem c *Rhombus* linea in Globo Terreſtri & Mappis Geographicis, quam navis, Acum Magneticam itineris ſui ducem, ſecuta, in maris ſuperficie certo vento tenere debet. Viam nautis monſtrat d *Pyxis nautica*, vulgò *Compaſſus*. Habet Pyxis illa planum rotundum, quod nautæ *Roſam* appellant, cujus circumferentia diviſa eſt in XXXII. partes, tot mundi plagas monſtrantes. *Septemtrionem* indicat peculiare ſignum *Lilii*. Subtùs enim Roſa habet affixam Acum Magneticam, quæ paxillo æneo acuminato impoſita libere movetur, & quocunque Pyxis vertatur, plagam reſpicit Septemtrionalem; ſicut reliquæ lineæ reliquas Mundi plagas & ventos. Hoc indice nautæ freti vaſto ſe committunt Oceano, & remotiſſimas petunt terras. Pingitur Index ille nauticus in Globi Terreſtris Æquatore, Meridiano & nonnullis intra Parallelos locis, aliisque Globi & Tabularum Geographicarum partibus: ita tamen, ut Lilium ſemper reſpiciat Septemtrionem. In *Arte Navigandi* quatuor præcipuè veniunt conſideranda. 1. Longitudines & differentiæ locorum. 2. Eorundem Latitudines & differentiæ. 3. Rhombus, ſeu Linea, per quam navigandum eſt. 4. Intervallum ſeu diſtantia itineris marini inter duo loca. Sed ampliſſima illa Navigandi Ars paucis explicari nequit: qui eam ſcire deſiderat, conſulat *Nonium*, *Mercatorem*, *Robertum de Hues*, *Adrianum Metium*, & alios. Tantum de picturis neceſſariis in Globo. Non neceſſaria pictura eſt animalium, piſcium, aliarumque rerum, quas cælatores & pictores, vel ad oſtendenda in Terra & aquis varia animalia, vel ad oblectamentum oculorum, addiderunt.

Fabricam & ſtructuram Globi ſequitur ejus uſus, qui ſanè maximus eſt; cujus explicationem omnem paucæ non capiunt pagellæ: præcipua tamen, quæ Geographiam cognituro neceſſaria videntur, in gratiam tironum delibaſſe hâc vice contenti, earum rerum cupidos ad ipſos Auctores remittimus, qui hanc doctrinam ex inſtituto & prolixè tradiderunt.

e I. Alveo ſuo Globus per crenas Horizontis lignei immittitur, uſque ab baſis pedunculum, qui crenâ ſuâ excipit Meridianum ita, ut ejus *medium*, hoc eſt, 180. *gradibus exſtet ſupra planum* lignei Horizontis. Sed *illud Meridiani ænei latus*, *cui inſcriptus eſt numerus graduum*, *reſpiciat lignei Horizontis partem Orientalem. Utrum verò Globus in Meridiano rectè pendeat*, examinatur hoc pacto. In medio Meridiani inter utroſque Polos directè ſupra Æquatorem, eſt initium numerationis graduum ad utroſque Polos: illud initium lineâ oblongâ notatur: applica itaque huic lineæ acum, ut punctum ejus extremum ferè incidat in Æquatorem, deinde volve Globum, ſi punctum acus perpetuò incidit in Æquatorem, neque ab eo declinat, rectè ab Axe pendet Meridianus. Porrò, *utrum medium Meridiani exſtet ſupra Horizontem*, examinatur hoc modo. Ad locum aliquem datum elevatur Polus; ac tum conſpicitur, quot gradus ab Æquatoris parte Auſtrali numerentur; qui ſi adduntur gradibus Elevationis, efficere debent 90. His ſi addis alterius Quadrantis gradus 90. redit numerus 180. graduum, quod eſt dimidium Meridiani.

f II. *Globus ad Mundi ſitum*, ut Globi cardines reſpiciant plagas & cardines Mundi, componitur hoc modo. 1. Globus collocatur in menſa aut tabula plana, ita, ut ſuperficies Horizontis ſuperior maneat parallela cum vero Horizonte. 2. Polus pro loci tui, ubi verſaris, latitudine elevatur. 3. Ita Globus convertitur, ut Meridianus

a Circuli Longitudinum. b Circuli Latitudinum. c Rhombus. d Pyxis nautica ſeu Compaſſus. e I. Examen Globi; num recte pendeat in Meridiano & Horizonte. f II. Globum ad ſitum Mundi componere & invenire lineam Meridianam.

dianus æneus congruat cum Linea Meridiana Pyxidis nauticæ in baſi Horizontis locatâ; Polus Auſtrinus reſpiciat Meridiem, & Arcticus Septemtrionem. Quo facto Globi Axis reſpondet Axi Mundi, & partes Horizontis lignei, plagis Horizontis veri. Sed Acus Magnetica quia declinat, res manet dubia niſi fuerit correcta. Si Compaſſus non eſt in promptu, vulgo reſpiciunt ad templorum ſtructuras, in quibus ſummum altare conſtructum eſt ad Orientem, & turres ad Occidentem. Hinc à dextra eſt Meridies, à ſiniſtra Septemtrio. Obſervant quoque umbram corporum ad horam XII. meridianam, ſed quoniam horologiis non ſatis tutum eſt credere; neque hic modus ſatis certus eſt. Quare alii noctu per cuſpides duorum baculorum intervallo aliquo in terram defixorum ſtellam Polarem aſpiciunt, & lineam inter utrumque baculum protrahunt; quæ eſt meridiana. Sed omnium rectiſſimè *Linea Meridiana invenitur hoc modo.* Primùm in plano ducitur circulus, in cujus centro erigitur ad perpendiculum ſtylus, qui longitudine ſuâ non ſuperet ſemidiametrum. Obſervanda deinde umbra Solis projecta à ſtylo ante meridiem, quando ejus extremitas Peripheriam circuli attingit: qui locus puncto notandus eſt. Eodem modo pomeridianis horis extremitas umbræ notanda in Peripheriâ eâdem. Inter hæc duo puncta medium punctum exactè ſumitur per diviſionem arcus intercepti in duas æqualeis parteis. Ab hoc puncto diviſionis per centrum ducenda eſt linea, quæ eſt meridiana, & ſemper indicat horam XII. *Vel hoc modo:* In plano erigitur Stylus ante meridiem, & ex loco ejus per umbræ projectæ extremitatem deſcribitur peripheria. Deinde obſervatur poſt meridiem peripheriæ punctum, quod extremitas umbræ attingit. Arcus inter duo illa puncta bifariam ſecatur, & linea per centrum ducitur, quæ eſt Meridiana. *Vel demum ita:* In tabula plana & Horizonti parallela deſcribitur circulus, iſque per duos diametros dividitur in quatuor quadrantes, & horum quilibet in 90. grad. Extremitates diametrorum notantur vocabulis Meridiei, Septemtrionis, Orientis, & Occidentis. In centro erigitur ſtylus ad rectos cum tabulas angulos. Deinde inquiritur in quo gradu Horizontis Sol oriatur aut occidat ad eum diem: quo id inveſtigatur. Eo igitur die Sole oriente tabula ita parata tamdiu convertitur, donec umbra ſtyli tot gradibus cadat ab Occidente verſus Meridiem, quot gradibus Sol removetur ab Oriente verſus Septemtrionem. Linea igitur Meridiei & Septemtrionis in tabula reſpondebit lineæ Meridianæ in cœlo. Globo ad Lineam Meridianam conſtituto, reliqui Mundi Cardines ac venti per ſe innoteſcunt. 4. Si locum tuum, in quo moraris, in ſphæra terreſtri applicas Meridiano; Sphæræ ſitus per omnia ſimilis eſt vero ſitui Terræ, & apparet quomodo & quorſum reliquæ regiones ad locum tuum ſitæ ſint. 5. Si Globus Cœleſtis eodem pacto conſtitutus convertitur ab Oriente in Occidentem, apparet quomodo & in quibus plagis corpora cœleſtia loco tuo oriantur & occidant: quæ nunquam occidant, & quæ nunquam oriantur.

a III. *Sphæra* conſtituitur *Recta*, quum uterque Polus incumbit Horizonti; & per ejus Zenith tranſit Æquator. In hoc Sphæræ poſitu corpora cœleſtia cum Planetis rectè ſupra infraque Horizontem aſcendunt, & deſcendunt. 2. Omnes ſtellæ, ſeu vicinæ ſint Æquatori, ſeu longè ab eo remotæ, quæ ſimul oriuntur, ſimul tranſeunt Meridianum, & ſimul occidunt. 3. Hæc omnia tantum temporis memorantur ſupra Horizontem, quantum infra illum latent; quia circuli, quos converſione Globi deſcribunt, ab Horizonte in duas æqualeis parteis ſecantur. Atque hinc ſequitur, Solem tàm in Æquatore, quàm extra eum ad Meridiem ſeu Septemtrionem conſtitutum, motu cœli quotidiano, æquali tempore ſupra & infra Horizontem morari; adeoque dies perpetuò æquales efficere ſuis noctibus. Contingit iſtud habitantibus *ſub Æquatore* abſque ulla latitudine verſus alterutrum Polum; ut ſunt incolæ inſulæ D. Thomæ, partis Africæ, Moluccarum quarundam &c. Hanc ſphæram habent *Aſcii*, de quibus ſupra c. V. ſ. II. ubi ſimul varietates cœli, quibus obnoxii ſunt, memorantur.

b IV. *Sphæra* conſtituitur *Parallela*, quum Æquator ita applicatur Horizonti, ut fiant paralleli; & alter Polus altiſſimè tollitur ſupra Horizontem in Zenith; alter humillimè deprimitur in Nadir. In hoc Sphæræ poſitu 1. ſidera, Circuli, aliæque Globi partes, neque ſupra Horizontem aſcendunt, neque infra eum deſcendunt, ſed parallelè ſemper cum eo convertuntur. 2. Sol iis per Sex menſes continuos non occidit, ac reliquos ſex menſes non apparet. Talem Sphæram habent, ſi qui ſunt ſub Polis. Quibus porrò cœli mutationibus hi ſint obnoxii, dictum eſt in Periſciis Cap. V. ad ſ. III.

c V. *Sphæra* fit *Obliqua*, quum alter Polus ſupra Horizontem ita elevatur, ut *obliquè* inclinetur verſus alterutrum Horizontis latus; & alter deprimitur. In hac ſphæræ poſitione 1. Æquator cum cæteris Circulis, Signis & Stellis

a III. Sphæram conſtituere Rectam. b IV. Sphæram conſtituere Parallelam.
c V. Sphæram facere Obliquam.

Stellis oblique ſcandit ſupra Horizontem, & oblique rurſus infra eundem delabitur. 2. Omnes Circuli Æquatori utrinque paralleli, etiam ii, qui per converſionem Sphæræ deſcribuntur à Sole, ſtellis aut aliis ſignis, ab Horizonte dividuntur in partes inæquales; ita ut eorum, qui ab Æquatore tendunt verſus Polum elevatum major pars ſupra Horizontem exſtet, minor condatur infra eum: Cæterorum vero verſus Polum latentem, major pars ſubter Horizontem hæreat, minor tollatur ſupra. Ex quo conſequitur, Solem, dum verſatur extra Æquatorem, in ſigno tendente ad Polum conſpicuum, converſione Sphæræ majorem partem circuli ſupra Horizontem, quam infra eum conficere, diutiuſque hærere ſupra terram; & hinc quoque dies efficere longiores ſuis noctibus: & contra, ubi receſſit ad Polum inconſpicuum, minorem circuli partem conſumere ſupra, quam infra Horizontem, minuſque ſupra Terram morari, adeoque dies facere noctibus breviores. Simul etiam patet, quo elevatior eſt alter Polus ſupra Horizontem, eo circulos ſecari in partes inæqualiores, ac proinde diſcrimen dierum & noctium dari evidentius. 3. Sol, dum eſt in Æquatore, pari ſemper tempore ſupra & infra Horizontem commoratur; adeoque dies nocti redditur æqualis. 4. Stellæ omnes circa Polum conſpicuum, comprehenſæ circulo, intervallo Elevationis Poli deſcripto, nunquam occidunt; aliæque contra interceptæ circulo ex Polo latente ad Horizontis contactum delineato, nunquam oriuntur: intermediis vero locis poſitæ, oriuntur atque occidunt; exceptis iis, qui ipſos circulos prædictos occupant, quæ occidunt, neque oriuntur, ſed Horizontem duntaxat ſtringunt. Hanc Sphæræ poſitionem habent omnes terræ incolæ, quia à lateribus Æquatoris ſub quacunque degunt Latitudine, tam ad Septemtrionem, quam ad Meridiem; donec incurrant in ipſos Polos, ubi Sphæra eſt parallela.

a VI. Ex Conſtitutione Sphæræ Obliquæ inter cætera hæc duo obſervantur. 1. *Altitudinem Poli æquari diſtantiæ Zenith ab Æquatore, ſeu Latitudini locorum*; quod per Globum ita demonſtratur. Uterque Polus adjungitur Horizonti, ut in Sphæra Recta, & ſunt ſine ulla elevatione Poli, atque Zenith incidit in Æquatorem. Hinc ſi alter Polus ex alterutra parte Horizontis attollitur, e. g. x. gradibus; Æquator ex adverſo à Zenith totidem gradibus verſus Horizontem deſcendit: & quò plus tollitur Polus, eò plus à Zenith removetur Æquator. Patet igitur per hanc operationem, Elevationem Poli ſemper æqualem eſſe diſtantiæ Zenith ab Æquatore, ſeu quod idem eſt, Latitudini locorum. 2. *Altitudinem Æquatoris Polique* 90. *ſimul efficere gradus*; ac proinde una Altitudine de 90. gradibus deducta, reſiduum oſtendere Altitudinem alterius; id quod ex Globo ita apparet. Si Polus e. g. attollitur ſupra Horizontem 20. gradibus, Æquator tantundem recedit à Zenith, & diſtat ab Horizonte gradibus 70. quorum numerorum ſumma facit gradus 90. Si Polus elevatur gradibus 60. Æquator 60. quoque gradibus recedit à Zenith, & ſupra Horizontem attollitur gradibus 30. qui cum 60. conſtituunt 90. Atque ita porrò in cæteris.

b VII. *Latitudo loci* nihil aliud eſt, quam diſtantia ejus ab Æquatore verſus Polum. At *Longitudo loci* eſt diſtantia ejus à Meridiano Primo in Æquatore ab Occidente verſus Orientem numerata. Utraque beneficio Globi invenitur hoc modo. Vertitur Globus, donec locus datus ſubſtet Meridiano, cujus gradus, qui loco imminet, indicat ejus *Latitudinem*: & gradus Æquatoris, qui ſtringitur à Meridiano, ejuſdem loci *Longitudinem*. c

c VIII. Quot gradibus vertex loci diſtat ab Æquatore, totidem polus ab Horizonte elevatur.

d IX. Si locus datus adjungitur Meridiano, & creta acuminata applicatur termino numerationis, in Globo circumvoluto creta deſcribit peripheriam, quæ omnia illa notat loca, quorum eadem cum loco dato eſt Latitudo.

e X. Diſtantia diverſorum locorum in Globo Terreſtri invenitur hoc pacto. Unus pes circini applicatur uni loco, & alter pes alteri loco: Hæc intercapedo circini transfertur ad Æquatorem, & numerantur gradus intercepti; quibus multiplicatis per xv. prodit numerus milliarium Germanicorum. Vel hoc modo: Alteruter locorum jungitur Meridiano, eique applicatur Circulus Verticalis, ac cum altero loco componitur; ubi gradus in Circulo illo interjecti indicant locorum iſtorum diſtantiam.

f XI. *Situs ſeu Angulus Poſitionis eſt, qui comprehenditur meridiano loci alicujus, & Circulo majori, per vertices datorum locorum tranſeunte; & plaga Mundi, in quam unus locus ab altero vergit.* Angulus iſte invenitur hoc modo: Locus, ad quem Globus rite elevatus eſt, ponitur ſub Meridiano, & Circulus Verticalis vertici ejus loci affixus circumagitur, donec alterius loci verticem tranſeat. Termi-

a VI. Elevationem Poli æquari Latitudini locorum, & cum diſtantia Æquatoris efficere gradus 90. b VII. Invenire locorum Latitudinem & Longitudinem. c VIII. Polum rite elevare. d IX. Invenire loca, quæ eandem habent Latitudinem. e X. Diſtantiam locorum invenire per Globum terreſtrem. f XI. Dato loco invenire aliorum locorum ſitum ſecundum Angulum poſitionis.

Terminus Circuli ad Horizontem Situm poſitionis indicat. Et ſi eadem operâ gradus in Verticali inter duo illa loca numerantur, eorundem locorum diſtantia innoteſcit. Si vero alteruter locus plus quam 90. gradibus remotis infra Horizontem conſiſtat, quem proinde Verticalis nequeat contingere: convertitur Globus, donec locus iſte, qui ſub Horizonte latebat, eundem ſtringat: tum Globo firmato è diametro ad alteram Horizontis partem cretâ aut alia materia nota imprimitur: deinde convertitur Globus in priorem ſitum; & erit nota impreſſa tantundem ab altero illo meridiani latere ſupra Horizontem elevata, quantum ab altero latere locus iſte infra Horizontem eſt depreſſus. Quo facto, notæ factæ Verticalis imponitur, ac videtur quo in loco ſtringat Horizontem: quot hîc inveniuntur gradus, tot ab altera parte Horizontis locus ille ſitus eſt. Si diſtantia iſtorum locorum quæritur; numerandi ſunt gradus Verticalis ab Horizonte ſurſum uſque ad notam; iisque addenda Verticalis longitudo, 90. graduum atque ita facilè innoteſcet; ſi gradus per 15. multiplicantur, provenit numerus milliarium Germanicorum.

a XII. *De Zonis*, earum Latitudine, atque cœli mutationibus, quibus earundem incolæ obnoxii, ſuperius dictum eſt cap. v.

b XIII. De *Aſciis*, *Amphiſciis*, *Periſciis* & *Heteroſciis*, qui ſint, & quibus in Terræ locis reperiantur, videatur ſupra cap. v.

c XIV. Ratio inveniendorum *Antœcorum*, *Periœcorum* & *Antipodum*, indicata eſt cap. v.

d XV. Quomodo invenienda *Climata* & *Paralleli*, monſtratum eſt hujus lib. 1. cap. vi.

e XVI. *Ad Clima inveniendum*, quum neceſſarium ſit ſcire *diem loci dati longiſſimum*, *is inveſtigatur per Globum hoc modo.* Polo ad locum datum rite elevato, primus gradus Cancri, in quo Sol exiſtit, quum nobis efficit diem longiſſimum, creta aut alio notetur ſigno. hic locus Solis adducatur ad Horizontem Orientalem, & Index Circuli Horarii ad horam xii. Volvitur deinde Globus, donec locus Solis notatus perveniat ad Horizontem Occidentalem. Quo facto index monſtrat numerum horarum diei longiſſimi ad datam elevationem. Reliquæ inde horæ ad 24. ſunt noctis, monſtrantque noctem breviſſimam. Eâdem ratione ex primo gradu Capricorni oſtenditur quantitas diei breviſſimi, & noctis longiſſimæ. Quamquam etiam ex inventa quantitate diei longiſſimi facile apparet, quantitas noctis longiſſimæ, quæ diei longiſſimo ſemper æqualis eſt. Sicut & dies breviſſimus æqualis eſt nocti breviſſimæ.

f XVII. *Locus Solis in ecliptica quolibet anni tempore invenitur hoc modo.* Quæritur dies menſis, quo id inveſtigatur, in Calendario Horizontis; cui reſpondet gradus ſigni Zodiaci, qui quæſitus in Globo oſtendit verum locum Solis ad diem propoſitum. Sic agitur cum omnibus diebus totius anni. At in anno bisſextili poſt 28. Februarii ſequens dies eſt aſſumendus, ut pro 29. Februarii primus Martii, & pro primo Martii ſecundus, & ita porro progrediendum. Quum vero hic modus non omnino accuratus ſit, ſatius eſt locum Solis diſcere ex Ephemeridibus. Hic Solis locus creta aut alio ſigno in Globo notandus; non tamen ubi ſignum Zodiaci apparet pictum, ſed ubi nota illius ſigni Aſtronomica invenitur. Nam ſecundum dodecatemoria procedendum eſt, non ſecundum aſteriſmos.

g XVIII. *Ortus & Occaſus Solis invenitur hoc modo.* Eligitur locus cognitæ Latitudinis, ad quam Polus elevatur. Deinde ex problemate proxime præcedente quæritur eo ipſo die locus Solis, qui adducitur ad Meridianum & index horarius ad horam xii. Demum convertitur Globus, donec locus Solis ſtringat Horizontem in Oriente. Quo facto index oſtendet horam ortus Solis; Si revolvitur idem locus Solis ad Horizontem in Occidente, index oſtendit horam occaſus. Sed beneficio Æquatoris, qui continens gradus 360. ſpatio horarum xxiv. h. e. die Naturali, tranſit Meridianum, ita ut ſingulis horis tranſeant gradus xv. & ſingulis Minutis unius gradus quadrans, tempus ortus & occaſus Solis multò certius haberi poteſt hoc modo. Locus Solis applicatur Horizonti in Oriente, & notatur gradus Æquatoris, qui occupat Meridianum. Inde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Meridianum, ac obſervatur gradus Æquatoris ſimul ſtringens Meridianum. Hic numerus graduum, qui ab ortu Solis, ad meridiem uſque pertranſierunt Meridianum, dividitur per 15. (quia 15. gradus unam conficiunt horam) & prodit horarum numerus. Reſidui gradus multiplicantur per 4. (quia quilibet gradus valet 4. Scrupula horaria, ſcrupulum videlicet eſt ſexageſima pars horæ.) Si hic numerus horarum & Scrupulorum deducitur à 12. reliquæ

a XII. Zonarum numerus & latitudo. b XIII. Aſcii, Periſcii, Amphiſcii, Heteroſcii. c XIV. Antœcos, Periœcos & Antipodes invenire. d XV. Climata & Parallelos invenire. e XVI. In Globo invenire diem longiſſimum. Invenire noctem breviſſimam: Item diem breviſſimum, ac noctem longiſſimam. f XVII. Locum Solis in Ecliptica, quolibet anni tempore indagare. g XVIII. Horam ortus & occaſus Solis ad quamvis Latitudinem quolibet anni die explorare.

quæ horæ indicant tempus Ortus Solis. Pari modo invenitur hora occaſus Solis; ſi ejus locus adjungitur Meridiano: ac obſervatur gradus Æquatoris ſimul ſtringens Meridianum. Deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente: qui numerus graduum in Æquatore ſi accipitur, ac eâdem ratione dividitur per 15. ac reſiduum multiplicatur per 4. prodit hora occaſus Solis à meridie. *Singulis horis* XV. *in Æquatore tranſire gradus*, poteſt in Globo demonſtrari. Notetur quodvis Æquatoris punctum, eoque adducto ad Meridianum Index collocetur ad horam XII. Volvatur deinde Globus, donec Index monſtret primam horam, atque deprehendes, punctum Æquatoris notatum receſſiſſe XV. gradibus à Meridiano. Si iterum volvas globum, donec index monſtret horam ſecundam, deprehendes Æquatoris gradus XV. Meridianum tranſiſſe; ac ita porro. *Quamobrem Gradus Æquatoris in horas mutari poſſunt*; ſi primus Gradus ♈ adducitur ad Meridianum, & Index ad horam XII. Globusque volvitur ad Occaſum, donec illæ partes Æquatoris, quæ in horas erant mutandæ, tranſeant, & Index monſtrabit horas quæſitas. In contrarium agitur, ſi pro horis Æquatoris partes cognoſcendæ.

a XIX. *Quantitas dierum & noctium facilè cognoſcitur ex problemate præcedente.* Inveſtigatur tamen hoc etiam pacto. Globo ad locum datum ritè elevato, locus Solis adjungitur Horizonti in Oriente, & index horæ 12. verſùs Auſtrum. deinde convertitur Globus, donec locus Solis tangat Horizontem in Occidente. Numerantur horæ ab indice confectæ, quæ indicant diei longitudinem: Reſiduum eſt longitudo noctis. Vel ita: Locus Solis adjungitur Horizonti in occidente, & index horæ XII. Si Globus deinde convertitur, donec locus Solis pulſet Orientem, index oſtendet longitudinem noctis.

b XX. *Aſcenſio Obliqua eſt gradus Æquatoris, qui oritur cum Sole aut ſtellâ in Sphærâ Obliquâ.* Sol igitur vel ſtella admovetur Horizonti Orientali, & qui gradus Æquatoris una oritur, dicitur Aſcenſio Obliqua. Exſtant paſſim Tabulæ Aſcenſionum obliquarum ad varias Poli elevationes conſignatæ, quæ ex libris Aſtronomorum cognoſci queunt. Faciunt enim ad intelligendas cauſas inæqualitatis dierum & horarum Naturalium & Artificialium.

c XXI. Ducitur locus Solis vel ſtellæ ad Horizontem in Occidente, & quicunque gradus Æquatoris Horizontem una ſtringit, is dicitur Deſcenſio Obliqua.

d XXII. *Aſcenſio Solis vel ſtellæ nihil aliud eſt, quàm gradus Æquatoris, qui cum iiſdem ſupra Horizontem emergit; Recta igitur Aſcenſio eſt, gradus Æquatoris, qui cum Sole in Ecliptica aut ſtella in Sphæra Recta aſcendit.* Ad hanc Rectam Aſcenſionem inveniendam, Sol vel ſtella adjungitur Meridiano; & Æquatoris gradus, quem Meridianus in eo ſitu interſecat, indicat Rectam Aſcenſionem. Reperiuntur Tabulæ Aſcenſionum Rectarum in libris Aſtronomorum. *d*

e XXIII. *Recta Deſcenſio* eſt in iiſdem Æquatoris gradibus, in quibus Aſcenſio Recta.

f XXIV. Zonæ Torridæ incolæ, quibus Circuli Tropici valdè remoti ſunt, nulla habent Crepuſcula. Iis verò, qui Zonis Frigidis ſunt propiores, tota ferè nox crepera eſt, nec quicquam certi de eorum Crepuſculis dici poteſt. In noſtris tamen regionibus *Crepuſculum definitur ſesquihorâ*, ita ut ejus menſura ſit 18. graduum. *Cognoſcitur autem Crepuſculum hoc modo*: Locus Solis jungitur Meridiano, & index horarius applicatur ad horam XII. Deinde gradus Eclipticæ, qui loco Solis è diametro opponitur, ſignatur, & in Horizonte Occidentali ad Quadrantem Altitudinis 18. gradibus attollitur. Ita index horarius monſtrat initium crepuſculi matutini. Idem gradus Soli oppoſitus in Oriente per gradus 18. elevatus, monſtrat finem crepuſculi veſpertini. Notandum tamen, profunditatem Solis 18. graduum non eſſe per omnia loca & tempora conſtantem, ob variam aëris temperiem & altitudinem, per quas fit, ut citiùs aut tardiùs ſolito Crepuſcula incipiant & deſinant.

g XXV. *Loca, quibus ſol uno eodemque die ſit verticalis, oſtenduntur hoc modo*: Primùm ex dato die inveniatur locus Solis in Eclipticâ ſecundum problema XVII. Deinde adducatur locus Solis ad punctum Meridiani, quod ei imminet: & volvatur globus: Ita omnia loca, quæ notatum punctum tranſeunt, ſunt illa, quæ quæruntur. Vel, cretâ acuminatâ applicatâ deſcribatur parallelus, qui loca illa indicabit. Idem quoque poteſt in Mappis oſtendi; ſi locus Solis in Ecliptica notatur, & per eum ducitur parallelus Æquatoris rectus vel curvus, prout Tabula rectilinea vel curvilinea fuerit. Ita omnia hujus paralleli loca erunt illa, quæ quæruntur. Id autem fieri debet in utroque Mappæ hemiſphærio.

a XXVI. Quæ

a XIX. Quantitatem dierum & noctium cognoſcere. b XX. Aſcenſionem Solis, vel ſtellæ Obliquam invenire. c XXI. Deſcenſionem Solis vel ſtellæ invenire Obliquam. d XXII. Aſcenſionem Solis vel ſtellæ Rectam invenire. e XXIII. Invenire Deſcenſionem Rectam. f XXIV. Initium & finem crepuſculorum indicare. g XXV. Dato die anni invenire Telluris loca quibus ſol eo die in meridie ſit verticalis.

[a] XXVI. Quæ loca eundem habent Parallelum, eadem habent omnes dies anni æquales, & eandem quantitatem diei longiſſimi.

[b] XXVII. *Data unius loci hora, alterius etiam loci hora invenitur hoc modo*: Locus cujus hora datur, adducitur ad Meridianum æneum, index ad eam horam Circuli Horarii, quæ datur. Volvitur deinde Globus, donec alter locus datus veniat ſub Meridianum; quo facto index in eo Globi ſitu monſtrabit horam quæſitam illius loci.

[c] XXVIII. *Loca, quæ ad datam noſtram horam quamcumque habent meridiem, aut mediam noctem aliamve horam, ita exhibentur*: Noſter, ſeu datus locus alius, adducitur ad Meridianum, index ad datam horam Circuli Horarii. Deinde volvitur Globus, donec index monſtret horam XII. meridiei. Ita loca, quæ Meridiani ſemicirculo ſuperiori, à Polo elevato ad Polum depreſſum, ſubjecta conſpiciuntur, ſunt ea, quæ meridiem ad datum tempus agunt. Et ſi Globus porrò pro abitrio noſtro vertitur, index ſemper monſtrat horam; quam eo tempore habent loca Meridiano ſubjecta.

[d] XXIX. Polus pro data loci Latitudine primum elevandus, & Globus ad Cardines Mundi rite conſtituendus eſt. Deinde acicula infigenda loco Solis in Ecliptica ad perpendiculum, (ſeu, ut loquuntur, perpendiculariter,) vel, quod ſatius, Gnomon Sphæricus applicandus Eclipticæ, ita ut apex gnomonis loco Solis incumbat, atque ita ad Meridianum adducatur, & index ad horam XII. Volvatur poſtea Globus, donec acicula nullam jaciat umbram in Globo; & in eo ſitu index monſtrabit horam quæſitam. 2

[e] XXX. *Norimbergenſis* hodie, ut olim *Babylonii*, aliique populi numerant horas XXIV. ab ortu Solis ad ſequentis diei ortum. *Quæ hora ita invenitur.* Elevatur Polus pro dati loci latitudine; & locus Solis ex dato die inventus adducitur ad Meridianum, index ad horam XII. Circuli Horarii. Volvitur deinde Globus, donec index monſtrat datam horam. Globo ita manente immoto index reducitur ad XII. Quo facto volvitur Globus ab Occaſu ad Ortum, donec locus Solis ad Orientem in Horizonte appareat; & in Circulo Horario numerantur horæ à XII. verſus Ortum iisque ad indicem. Hæ ſunt horæ quæſitæ Norimbergenſes ſeu Babylonicæ.

[f] XXXI. *Ex datâ horâ Norimbergi, noſtræ numerationis hora, quæ à media nocte vel meridie incipit, invenitur hoc modo*: Polus pro loci dati Latitudine elevatur. Locus Solis notatur in Ecliptica, & ad Orientalem Horizontem adducitur: Index Horarius ad horam XII. Deinde volvitur Globus verſùs occaſum, donec index monſtret in Circulo Horario datam horam ab Ortu. Hoc facto, index reducitur ad horam XII. deinde movetur Globus, donec locus Solis reductus ſit ad Meridiani ſemicirculum, quem proximè tranſiit; & numerantur horæ à XII. ad Indicem in eam plagam, in quam motus Globi factus eſt. Ita hora noſtræ numerationis à meridie vel media nocte reperietur.

[g] XXXII. Hodie in multis Italiæ locis, ſicut olim in Græcia, numerantur 24. horæ *ab uno occaſu Solis ad ſequentem, ad quas inveniendas ex horis noſtræ numerationis ſic agitur.* Elevatur Polus pro dati loci Latitudine; Locus Solis in Eclipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur; index ad horam XII. meridianam Circuli Horarii collocatur. Deinde volvitur Globus, donec index ille monſtret horam datam. Poſteà immoto Globo reducitur index ad horam XII. quo facto volvitur Globus verſùs Ortum, donec locus Solis in Occidentali Horizonte conſpiciatur. Numerantur demum horæ à XII. uſque ad indicem ſecundum plagam motus. Et hæ erunt horæ numerationis Italicæ. *Hora Italica per radios Solis in globo inveſtigatur h. m.* Loco Solis Occidentis advoluto ad diem obſervationis, indiceque applicato horæ XII. vertitur globus, donec gradus loci Solis ſupra Horizontem aſcendat in Oriente, aut in Occidente. Ibi collocatur Gnomon Sphæricus, aut acus modico ceræ firmata, & obvertitur Soli, donec nullam de ſe projiciat umbram in alterutrum latus: & indicabit index horam quæſitam numerandam à XII. meridianâ.

[h] XXXIII. *Ex data hora Italica ſeu ab occaſu Solis, noſtræ numerationis hora invenitur hoc modo*: Polus elevatur pro loci latitudine. Solis locus in Eclipticâ notatur, atque ad Meridianum adducitur. Index collocatur ad horam XII. Volvitur deinde Globus verſus Occaſum, donec index

a XXVI. Oſtendere, quibus in locis omnes anni dies ſint æquales; adeoque habeant etiam eandem diei longiſſimi quantitatem. b XXVII. Datâ horâ unius loci in Globo dati invenire horam alterius loci dati. c XXVIII. Datâ horâ noſtri loci oſtendere in Globo omnia illa loca, quæ ad datam illam horam habent meridiem; item illa, in quibus media nox, & illa, in quibus ſit alia quæcunque hora. d XXIX Beneficio Globi Sole lucente cognoſcere horam loci, cujus latitudo data eſt. e XXX. Datâ horâ noſtræ numerationis invenire quota ſit hora ab ortu Solis. f XXXI. Datâ horâ ab ortu ſeu Norimbergenſi, invenire noſtræ numerationis horam. g XXXII. Datâ horâ noſtræ numerationis invenire horas Italicas. h XXXIII. Datâ horâ Italicâ invenire horam noſtræ numerationis.

index monſtret horam datam Italicam; ac tum immoto Globo reducitur index ad XII. Hoc facto, locus Solis revolvitur ad eum Meridiani ſemicirculum, quem proximè tranſiit. Ita horæ inter XII. & indicem interceptæ, ſi numerantur à XII. verſus ortum, ſunt horæ à meridie vel media nocte ſecundum noſtram numerationem.

a XXXIV. Horarum aliæ ſunt *Æquales, ſeu Æquinoctiales*, aliæ *Inæquales* ſeu *Temporales*. *Hora Æqualis* eſt vigeſima quarta pars diei naturalis, & perpetuò manet ejusdem quantitatis. *Æquinoctiales* dicuntur illæ horæ, quoniam per Æquinoctialis Circuli regularem & æquabilem motum diſtinguuntur, dum de eo tanto temporis ſpacio XV. gradus perpetuò aſcendunt, & in oppoſita Æquatoris parte totidem gradus infra Horizontem deſcendunt. Ob commoditatem & facilitatem horarum Æqualium uſus hodiè apud omnes ferè gentes eſt frequens. b *Hora Inæqualis, quæ & Temporalis appellatur*, eſt duodecima pars diei vel noctis artificialis. *Inæquales* dicuntur hæ horæ, quoniam diurnæ cum ſuis horis nocturnis collatæ, aut cum diverſorum inæqualium dierum horis, nunquam ſunt ejusdem magnitudinis: ſed quoties dies creſcunt aut decreſcunt, toties horarum etiam quantitas, certa quadam & regulari viciſſitudine, immutatur, prout dies & noctes augentur aut minuuntur, exceptis duobus Æquinoctialibus diebus, in quibus horæ Æquales & Inæquales ſunt ejusdem quantitatis. Veteres ac præcipuè Judæi his uſi ſunt horis Inæqualibus (unde & *Judaicæ* nonnullis appellantur *Horæ*) Quod patet ex hiſtoria Euangelica *Matth*.XX.*v*. 3,5,6. *Luc*.XXIII. *v*. 44. *Joh*.XI. *v*. 9. *Actor*. II. *v*. 15. *Plinius* quoque *lib*. II. *cap*. 97. aliique horarum iſtarum mentionem faciunt. Sed quum horarum Inæqualium uſus multa habeat incommoda, horis tantum utimur Æqualibus. c *Quantitas horarum Inæqualium facile invenitur*, ſi datæ diei vel noctis horæ Æquales multiplicantur per 60. in minuta, & collecta per 12. dividuntur:& quæ poſt diviſionem reliqua ſunt, iterum multiplicantur per 60. in ſecunda, vel ulterius; quæ denique diviſa producunt horas Inæquales, ad quamlibet diem datam.

Tabula exhibens horas Æquales in ſcrupulos reſolutas.

Hor.	Min.	Hor.	Min.	Hor.	Min.
1	60	9	540	17	1020
2	120	10	600	18	1080
3	180	11	660	19	1140
4	240	12	720	20	1200
5	300	13	780	21	1260
6	360	14	840	22	1320
7	420	15	900	23	1380
8	480	16	960	24	1440

Sit exemplum. Si dies fuerit horarum Æqualium 16. primorum 19. ſecundorum 52. illæ 16. horæ primum reſolvuntur in 960. prima min. quibus adduntur adhærentia minuta 19; congregatum erit 979. quod ſi dividitur per duodecim, offerentur 81. prim. Reliqua 7. min. prima ſi rediguntur in ſecunda per 60. prodeunt 420. ſecunda; quibus ſi adduntur 52. ſecunda, fiunt

a XXXIV. Hora Æqualis, ſeu Æquinoctialis. b Hora Inæqualis, ſeu Temporalis. c Horarum Inæqualium quantitatem invenire.

fiunt 472. ſecund. quæ diviſa per 12. dant 39. ſecund. Quatuor ſecunda, quæ poſt diviſionem reliqua ſunt, rediguntur in 240. tertia; hæc diviſa dant 20. tert. Et tanta eſt longitudo horæ Inæqualis diei datæ, videlicet 81. minutorum primorum, 39. ſecundorum, 20. tertiorum. *Sit exemplum aliud.* Si dies fuerit 7. horarum, 40. minutorum primorum, & 8. ſecundorum, horæ integræ multiplicatæ per 60. dant 420. prima; quibus ſi adduntur 40. adhærentia minuta, tum prodeunt 460. min. prima. Hæc diviſa per 12. prima conſtituunt 38. prima. Reſidua 4. prima rediguntur iterum per 60. in 240. ſecunda, quibus ſi adduntur illa 8. ſecunda: Congregatum erit 248. ſecund. quæ diviſa per 12. producunt 20. ſecunda. Reliqua 8. ſecunda reſolvuntur in 480. tertia; hæc quoque diviſa per 12. dant 40. tertia. Habebit igitur in exemplo dato una hora Inæqualis 38. minuta prima, 20. ſecunda & 40. tertia. *Hoc modo omnium dierum & noctium artificialium horas Inæquales aſſequimur.*

[a] XXXV. *Globus Terreſtris ita poteſt ſuſpendi aut conſtitui, ut Sole lucente iſtæ Globi partes illuminentur, quas Sol in ipſa Tellure quovis tempore illuminat, & ſimul appareat, quibus populis Sol oriatur ad ſingula temporis momenta, quibus occidat, quibus meridiem agat, quibus omninò occultatus ſit, & cui loco ſit verticalis; quod exhiberi poteſt hoc pacto.* Locus, in quo globus ita collocandus eſt, notatur in ipſo Globo, ad Meridanum adducitur, & creta notatur punctum Meridiani loco iſti imminens. Si igitur Globus è fune ſuſpendendus eſt, alligandus eſt funis huic puncto Meridiani. Si verò in loco aliquo firmiter collocari debet, trajiciendus eſt ſtylus ferreus ex hoc loco per centrum Globi uſque ad oppoſitum punctum, atque hic ſtylus ferreus plano Horizontali arctè infigendus, ut ſit immobilis. Deinde Globus ad quatuor Mundi Cardines diſponendus, quo facto ad ſingula momenta diei, Sole lucente, licet in Globo contemplari partem Telluris illuminatam, & partem non illuminatam. Illa verò loca, quæ in medio ſemicirculo partis illuminatæ jacent, ſunt illa, quæ ad iſtud temporis momentum habent meridiem. Illis, quæ ad Orientem in Semicirculo diſcernente partem illuminatam à non illuminata ſita ſunt, Sol occidit. Ab his, quæ jacent ad Occidentem in ſemicirculo diſcernente partem illuminatam à non illuminata, Sol oritur. *Ad locum Solis in Ecliptica inveniendum*, circa medium partis illuminatæ acicula vel gnomon ſphæricus hinc inde moveatur, donec nullam jaciat umbram punctumque in Globo notetur. Hoc enim ad meridianum adductum indicabit declinationem puncti Eclipticæ, in quo Sol eſt tempore obſervationis, unde pro conditione temporis, Verni vel Æſtatis, Autumni vel Hyemis ipſe locus Solis cognoſcetur, & inde anni dies. *Ille quoque locus in Globo*, in quem acicula infixa nullam projicit umbram, eſt is, cui *Sol* ad illud temporis momentum *verticalis* eſt; & parallelus per hunc locum tranſiens exhibet omnia loca, quibus Sol ad illum diem fiet verticalis. Porrò *hora loci, in quo Globus ita collocatus vel ſuſpenſus eſt, invenitur hoc modo.* Locus iſte, cui Sol eſt verticalis, adducitur ad Meridianum. Index ad horam XII. Circuli Horarii, & volvitur Globus donec locus noſter, ſive, in quo Globus ſitus eſt, ad Meridianum perveniat. Tunc index monſtrat horam quæſitam. At quoniam Globi converſio fieri non poteſt, ſi per ſtylum ferreum plano Horizontali affixus eſt; ideò ſatius fuerit Globum ſuſpendere; & ſimul Polos ita alligare, ut eundem retineant ſitum.

[b] XXXVI. Globus Terreſtris modo jam dicto ſuſpenſus, Luna lucente, oſtendit quoque, quibus populis ad quodvis temporis momentum, quo illa ſupra Horizontem noſtrum commoratur, conſpicua, quibus oriatur, quibus occidat & quibus ſit verticalis. Quæ omnia ex præcedente problemate manifeſta ſunt.

[c] XXXVII. *In Globo Terreſtri exhiberi poſſunt omnia loca, quibus ſidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto alto in loco ſupra Horizontem commorantur*, hoc modo. Noſter, vel alius locus datus, adducitur ad Meridianum, & invenitur Parallelus Antœcorum. Omnia loca in hoc Parallelo ſita ſunt, quæ quæruntur; quod in Globo monſtrari poteſt; ſi polus elevatur pro dati loci latitudine, & deprimitur pro hujus inventi Paralleli latitudine.

[d] XXXVIII. *Certiſſimus videtur eſſe modus inveniendæ Latitudinis*, ſi in ſignis Borealibus declinatio Solis circa illud tempus ab inventa maxima altitudine ſolis ſubtrahitur: Quod relinqui-

[a] XXXV. Globum Terreſtrem ita ſuſpendere aut conſtituere, ut lucente Sole eæ Globi partes illuminentur, quas Sol in ipſa Tellure quovis tempore illuminat, & ſimul appareat, quibus populis Sol oriatur ad ſingula temporis momenta, & quibus occidat; quibus meridiem agat, & quibus occultatus ſit. Solis locum in Ecliptica invenire. Loca oſtendere, quibus Sol eſt verticalis. Horam diei invenire. [b] XXXVI. Loca quibus Luna oriatur, & quibus occidat, oſtendere. [c] XXXVII. In Globo Terreſtri exhibere omnia loca, quibus ſidera tanto tempore infra Horizontem occultantur, quanto nobis, vel alteri dato loco, ſupra Horizontem commorantur. [d] XXXVIII. Loci dati invenire Latitudinem & Elevationem Poli.

linquitur, eſt complementum Elevationis Poli. Illud ſi à 90. ſubtrahitur, emergit elevatio quæſita. *Robertus Hues ſequentem tradit modum.* Meridiana Solis altitudo obſervatur Radio, Quadrante, aut hujusmodi inſtrumento, & Solis locus in Ecliptica Globi inventus Meridiano applicatur; & Meridianus hâc illac in ſuis fiſſuris conſiſtens circumducitur, uſque dum idem Solis locus totidem gradibus ab Horizonte attollatur, quot ſunt obſervatæ Solis altitudines. In hoc Globi ſitu polus alter, ſupra Horizontem eminens, indicabit Latitudinem loci. *Non diſſimilis eſt modus, quo vulgo nautæ locorum Latitudines indagare ſolent*, per meridianas Solis altitudines, & Tabulas declinationum.

a XXXIX. *Data quantitate diei longiſſimi in quodam Telluris loco, ejuſdem Latitudo invenitur, ſimul omnia illa exhibentur loca, quæ eandem habent diei quantitatem, hoc modo*: Locus Solis diei longiſſimi, qui eſt 1. gradus Cancri, adducitur ad Meridianum; index ad horam Circuli horarii XII. Volvitur deinde Globus, donec index monſtret horam illam à qua numerus datus longiſſimi diei denominatur; ita, ut ad horam XII. mediæ noctis adjungantur reliquæ horæ continua numeratione; & tunc punctum Tropici exiſtens in Meridiano notatur. Deinde adducitur primus gradus Cancri ad Horizontem in Oriente, & Meridianus in crena ſua ita movetur Polo elevato vel depreſſo, donec alterum Tropici punctum notatum exiſtat ad Horizontem in Occidente; ita ut 1. gradus Cancri adhuc ſit in Oriente. Quo facto, numerantur gradus Elevationis Poli. Ea enim eſt quæſita Elevatio Poli & Latitudo Paralleli, qui in Globo invenitur, ſi totidem gradus numerantur in Meridiano ab Æquatore verſùs Polum, & creta applicata ad terminum numerationis Globus volvitur. Hic Parallelus deſcriptus erit is, qui quæritur.

b XL. *Longitudines locorum* incognitæ per initia Eclipſium Lunarium inveſtigantur; quæ, ſi quibus in locis una hora citius contingunt, quàm in aliis, indicant, ea loca recedere verſùs Ortum XV. gradibus. De longitudine locorum obſervanda & invenienda plures modi cognoſci queunt ex *Bernh. Varenii Geographiæ Generalis l.* III. *c.* XXXI. *Adriani Melii Menſura Geographica p.* 7. *Joannis de Sacro Boſco Commentariis in Junctini Sphærica p.* 449.

c XLI. *Locorum diſtantia accuratius ex Longitudine & Latitudine locorum invenitur: Primò*, ſi loca ſolâ Latitudine differunt, eundem habent Meridianum, ſed diverſos Parallelos, ſubtrahitur minor Latitudo à majore, & oritur differentia Latitudinis in Gradibus & Minutis. Gradus differentiæ Latitudinis multiplicantur per 15. Minuta, dividuntur per 4; & utrimque milliaria inveniuntur. *Si verò alterius loci Latitudo ſit Borealis, alterius Auſtrina*, Summa Latitudinum eſt diſtantia quæſita. *Secundò, ſi loca ſola differunt longitudine*, & ſita ſunt ſub eodem Parallelo, eamdemque habent diſtantiam ab Æquatore, ſed in diverſis Meridianis; ſubtrahitur minor Longitudo à majore, & oritur differentia in gradibus & Minutis. Sed quia Paralleli, in quibus numeratur Longitudo locorum, non ſunt Circuli Magni, nec inter ſe æquales: ſed minores & contractiores, quo longius ab Æquatore recedunt, & majores ac ampliores, quo eidem ſunt propiores. Quapropter nec quindecim milliaria uni gradui cujusque Paralleli (exceptis gradibus Æquatoris) nec pares numero reſpondere poſſunt: ſed tot, quot vel proportio Paralleli cujusque ad Æquatorem in Tabula oppoſita oſtendit. Nam ex proportione cujusque Paralleli ad Æquatorem collegerunt Artifices, quot milliaria uni gradui cujusque Paralleli reſpondeant, eaque in Tabulam, ut diſcentibus laborem & difficultatem minuerent, incluſerunt. Cum gradibus igitur communis Latitudinis inventis ingredimur ſequentem Tabulam, quam vocant *Canonion Appiani*, quæ gradus Longitudinis extra Æquatorem in milliaria converſos continet. *e*

a XXXIX. Datâ quantitate diei longiſſimi invenire loci Latitudinem ſeu Elevationem Poli.
b XL. Longitudinem alicujus loci invenire. c XLI. Diſtantiam locorum ex eorum Longitudine & Latitudine invenire. Quæ differunt ſolâ longitudine.

Tabu-

Tabula continens gradus Longitudinis, extra Æquatorem converſos in milliaria.

Gr. Lat.	*Mill.*	*Min.*	*Gr. Lat.*	*Mill.*	*Min.*	*Gr. Lat.*	*Mill.*	*Min.*
1	14	59	31	12	52	61	7	16
2	14	59	32	12	43	62	7	2
3	14	58	33	12	35	63	6	48
4	14	58	34	12	26	64	6	34
5	14	56	35	12	17	65	6	20
6	14	55	36	12	8	66	5	6
7	14	53	37	11	59	67	5	52
8	14	51	38	11	49	68	5	37
9	14	48	39	11	39	69	5	21
10	14	46	40	11	29	70	5	8
11	14	43	41	11	19	71	4	53
12	14	40	42	11	9	72	4	38
13	14	37	43	10	58	73	4	23
14	14	33	44	10	47	74	4	8
15	14	29	45	10	36	75	3	53
16	14	25	46	10	25	76	3	38
17	14	21	47	10	14	77	3	22
18	14	16	48	10	2	78	3	7
19	14	11	49	9	50	79	2	52
20	14	6	50	9	38	80	2	36
21	14	0	51	9	26	81	2	21
22	13	54	52	9	14	82	2	5
23	13	48	53	9	2	83	1	50
24	13	42	54	8	49	84	1	34
25	13	36	55	8	36	85	1	18
26	13	29	56	8	23	86	1	3
27	13	22	57	8	10	87	0	47
28	13	15	58	7	57	88	0	31
29	13	7	59	7	43	89	0	16
30	12	59	60	7	30	90	0	0

Operatio ex hâc Tabula ita inſtituenda. Milliaria, quæ reſpondent communi Latitudinis gradui, ponuntur ſecundo loco Regulæ Detri. Primum locum occupant 60. minut. vel 1. gr. Tertium differentia. Tertio, [a] *Si loca & Longitudine & Latitudine differunt.* 1. Inquiritur differentia Longitudinis & Latitudinis, per ſubtractionem minoris à majore. 2. Differentia Latitudinis commutatur in milliaria, & numerus productus ſervatur ad partem. 3. Sumitur dimidium differentiæ Latitudinis, idque additur ad Latitudinem minorem; vel ſubtrahitur à majore, & efficitur Latitudo utrique loco communis. 4. Cum hâc Latitudine ingreſſi in Tabulam præcedentem, conſideramus quot milliaria uni gradui Longitudinis reſpondeant. 5. Cum his milliaribus inventis multiplicatur differentia Longitudinis. 6. Numerus productus ex multiplicatione milliarium & differentiæ longitudinis: item numerus productus ex commutatione differentiæ Latitudinis in milliaria, uterque ſeorſim ducitur in ſeſe, & numeri ad ſe invicem adduntur. 7. Ex hoc aggregato additorum numerorum extrahitur radix, & habetur locorum diſtantia quæſita.

[b] XLII. *Data hora nocturna ſive diurna Globus Cœleſtis ad ſitum cœli ita componitur:* Solis locus applicatur Meridiano & Index Horarius horæ XII. meridianæ. Deinde convertitur Globus in Occidentem; donec index oſtendat horam illam, qua cœli ſitum cognoſcere cupis. Globus eo ſitu firmatus diſpoſitioni cœli & ſiderum convenit. Poteſt etiam Globus ita componi per Altitudinem Solis cognitam de die; & per Altitudinem ſtellarum de nocte.

[c] XLIII. *Ortus Æquinoctialis eſt*, quo Sol oritur in primo gradu Arietis, & primo gradu Libræ: Unde ſpirat Subſolanus: *der Oſt-wind*, cui directè opponitur Occaſus Æquinoctialis, unde ſpirat Zephyrus, *der Weſt-wind.*

[d] XLIV. *Ortus Solſtitialis Æſtivus eſt*, quo Sol oritur in primo gradu Cancri; unde ſpirat Cæſias *der Nord-Oſten-wind:* cui opponitur Occaſus Brumalis, unde ſpirat Africus, *der Sude-Weſten-wind.*

[e] XLV. *Ortus Solſtitialis Brumalis eſt*, quo Sol oritur in primo gradu Capricorni; unde ſpirat Vulturnus *der Sud-Oſt.* Cui opponitur Occaſus Æſtivus: unde ſpirat Caurus ſeu Corus, *der Nord-Weſt.*

[f] XLVI. *Polus Mundi* 4. ferè gradibus abeſt à Stellâ in extremâ caudâ Urſæ minoris; quæ hinc appellatur *Stella Polaris.*

[g] XLVII. Polo in Globo cœleſti rectè elevato, creta acuminata applicatur Horizonti verſus Meridiem, ubi ſecatur à Meridiano & converſo Globo deſcribitur circulus. Deinde idem faciendum in Horizonte verſus Septemtrionem; Quo facto duo iſti circuli creta notati indicant *quæ ſtellæ nunquam; quæ quandoque, & quæ perpetuò appareant.*

[h] XLVIII. *Declinatio Solis ſive ſtellæ nihil aliud eſt, quàm diſtantia ejus ab Æquatore numerata in Meridiano.* Ea verò invenitur hoc modo: Locus Solis, ſive ſtella applicatur Meridiano, & numerantur gradus Meridiani inter Æquatorem & Locum Solis ſive ſtellam.

[i] XLIX. *Stellæ alicujus ſitus ad certam horam exploratur hoc modo:* Locus Solis applicatur Meridiano, & index Horarius horæ XII. Hinc Globus vertitur, donec Index datam monſtret horam. Poſtea ex Zenith Circulus Verticalis applicatur loco ſtellæ, & ſtatim in Horizonte apparet, verſus quam cœli partem ſtella iſta conſiſtat.

[k] L. Polo rectè elevato, & Globo ritè conſtituto, hora notatur in Circulo Horario, & ex Zenith demittitur Circulus Verticalis per locum Solis, vel centrum ſtellæ; & gradus ab Horizonte uſque ad Locum Solis vel ſtellam numerantur. *Altitudo* enim *nihil aliud eſt, quam diſtantia Solis vel Stellæ ab Horizonte numerata in Circulo verticali per Solis aut Stellæ corpus & Zenith tranſeunte.*

[l] LI. Stellæ, Solis ſive alterius Planetæ gradus in ſigno Zodiaco, in quo certo anni tempore conſiſtunt, cretâ notatur & applicatur Meridiano; ibique monſtratur ejus *maxima* ſeu *ſumma Altitudo.*

LII. *Altitudo Æquinoctialis nihil eſt aliud, quàm arcus Meridiani inter Æquinoctialem & Horizontem interceptus; iſta* invenitur hoc modo. Globo ad elevationem Poli conſtituto in Meridiano numerantur gradus inter Æquatorem & Horizontem intercepti.

LIII. *Diſtantia Solis vel ſtellæ alicujus à Zenith inveſtigatur hoc modo:* Altitudo ſtellæ inventæ auffertur à 90. & habetur diſtantia quæſita.

LIV. Globo ad elevationem Poli conſtituto, loco Solis in Eclipticâ notato & Meridiano applicato;

a Quæ loca & Longitudine & Latitudine differunt. b XLII. Globum cœleſtem ad ſitum cœli componere. c XLIII. Ortum & Occaſum oſtendere Æquinoctialem. d XLIV. Oſtendere Ortum Solſtitialem Æſtivum. e XLV. Ortum monſtrare Solſtitialem Brumalem. f XLVI. Monſtrare Polum Mundi. g XLVII. Oſtendere ſtellas, quæ nobis nunquam occidant, & quæ nunquam nobis oriantur. h XLVIII. Declinationem Solis vel Stellæ invenire. i XLIX. Explorare, in qua Mundi plaga, quavis hora, ſtella conſiſtat. k L. Altitudinem Solis aut ſtellarum invenire. l LI. Solis aut ſtellarum altitudinem maximam indagare.

cato; ac indice horæ XII. quum ſtella adjungitur Horizonti ad Orientem, vel Occidentem, ſeu Meridiano ad Auſtrum vel Boream, index horam noctis ad diem propoſitum oſtendet.

a LV. *Longitudo ſtellæ eſt diſtantia ejus à principio Arietis in Zodiaco numerata ſecundum ſeriem ſignorum; illa inveſtigatur* hoc modo: *Quadrans Altitudinis* admovetur Zenith, ut tranſeat per medium ſtellæ uſque ad Eclipticam. Deinde numerantur gradus à principio Arietis uſque ad locum Quadrante notatum.

b LVI. *Latitudo ſtellæ eſt diſtantia ejus ab Eclipticâ. Ea invenitur hoc modo:* Quadrans Altitudinis applicatur Zenith, & numerantur gradus inter ipſam ſtellam & Eclipticam.

c LVII. *Latitudo inter Ortum & Occaſum Solis invenitur hoc modo:* In Horizontis ora numerantur gradus inter locum Solis applicatum ad Orientem, & Occidentem Horizontis.

d LVIII. Poëtæ veteres & Rei Ruſticæ Scriptores tempora Æquinoctiorum, Solſtitiorum, Arationis, Sationis, Meſſis & aliarum operarum ruſticarum deſcribunt per tres diverſos ſignorum ac ſtellarum ratione Horizontis, & radiorum Solis Ortus & Occaſus, quos vocant *Coſmicum*, *Acronychum*, & *Heliacum*. Coſmicus & Acronychus *f* ſumuntur penes Horizontem: Heliacus *g* ad Solem refertur. e *Ortus Coſmicus*, qui & *Matutinus* dicitur, eſt, quando ſtella una cum Sole, vel paulo poſt, ſupra Horizontem emergit *h*, *quæ tamen propter lumen Solare cerni non poteſt.* f *Occaſus Coſmicus* eſt, quando ſtella infra Horizontem deſcendit, eſtque matutina aſtri ſub Horizontem Occidentalem deſcenſio, Sole ex adverſo ſupra Horizontem *i* oriente *k*. g *Ortus Acronychus*, qui & *Veſpertinus* dicitur, eſt, quando ſtella ſupra Horizontem aſſurgit, Sole ex adverſo infra Horizontem deſcendente. h *Occaſus Acronychus* eſt, quando ſtella una cum Sole infra Horizontem *l* deſcendit *m*: Occidunt itaque ſtellæ *Acronychè*, quæ *Coſmicè* oriuntur; quæ autem *Acronychè* oriuntur, *Coſmicè* occidunt, juxta verſiculos:

Coſmycè deſcendit ſignum, quod *Acronychè* ſurgit:
Cronychè deſcendit ſignum quod *Coſmycè* ſurgit.

i *Heliacus ortus* eſt, quando ſtella, quæ anteà propter Solis vicinitatem non conſpiciebatur, ipſo remoto, emergit & *n* apparere incipit; unde propriè *Emerſus* & *Apparitio* appellatur. k *Occaſus Heliacus*, *qui verius* occultatio *poſſet dici*, eſt, quando ſtella, quæ anteà propter Solis majorem ab ea diſtantiam conſpiciebatur, jam ipſo appropinquante, apparere deſinit. Hinc *ortus & occaſus Heliacus* cognoſcitur ex diſtantia ſtellæ à loco Solis ſub Zodiaco, quæ tamen pro magnitudine ſtellarum diſcrepat, ſiquidem Majores breviori à Sole intervallo conſpici poſſunt; Minores etiam ſatis longâ intercapedine occultantur. Unde fit, ut ſtellæ fixæ primi ordinis in magnitudine non videantur; niſi Sole diſtante duodecim gradibus. Secundæ magnitudinis XIII. gr. Tertiæ XIV. gr. Quartæ XV. gr. Quintæ XVI. gr. Sextæ XVII. gr. Et Minutiſſimæ per XVIII. gr. Ex hâc diverſitate apparentiæ ſtellarum earum diſtinctiones in certas magnitudines originem ſuam traxiſſe videntur.

l LIX. *Quo anni tempore ſtella hoc noſtro ſeculo oriatur vel occidat Coſmicè & Acronychè, pulchrè indicat Globus cœleſtis* h. m. Globo in ſuâ elevatione conſtituto, adjungitur quævis ſtella Horizonti ad Orientem, notaturque gradus Eclipticæ in eadem Orientis parte Horizontem ſtringens. Quando Sol gradum illum Eclipticæ obtinet, oritur ſtella iſta *Coſmicè*. Si verò Sol gradum oppoſitum in parte Occidentis occupat, ſtella data oritur *Acronychè*.

m LX. *Occaſus Coſmicus & Acronychus ex Globo cognoſcuntur hoc modo:* Stella ducitur ad Horizontis partem Occidentem; & deinde conſiderantur gradus Eclipticæ, qui ab Horizonte tam ad Occidentem, quam ad Orientem interſecantur. Sol, ſi exiſtit in gradu interſectionis ad Orientem, facit, ut ſtella ea *Coſmicè* occidat: *Acronychè* verò, ſi exiſtit in interſectionis gradu ad Occidentem.

n LXI. *Ortus & Occaſus Heliacus inveniuntur* h. m. Locus Solis cretâ notatur, ad Horizontem devolvitur, circinus ad XV. gradus Æquatoris extenditur, atque ex loco Solis altero circini pede deſcribitur circulus: quo quæcunque ſtellæ tanguntur, *Heliacè* oriuntur, id eſt, conſpici poſſunt, dum à radiis Solis relinquuntur. Occidunt autem ſtellæ *Heliacè*, quæ vel ob radios Solares interdiu non apparent, vel intra circulum priori modo latent.

a LV. Longitudinem ſtellæ invenire. b LVI. Invenire Latitudinem ſtellæ. c LVII. Latitudinem inter Ortum & Occaſum invenire. d LVIII. Ortum & Occaſum ſtellarum invenire ſecundum Poëtas. e Ortus Coſmicus. f Occaſus Coſmicus. g Ortus Acronychus. h Occaſus Acronychus. i Ortus Heliacus. k Occaſus Heliacus. l LIX. Ortum & occaſum Coſmicum & Acronychum invenire. m LX. Occaſum Coſmicum & Acronychum inveſtigare. n LXI. Ortum & occaſum Heliacum invenire.

a LXII. Inveſtigatur punctum Eclipticæ, cum quo ſtella oritur vel occidit. Deinde confertur occaſus vel ortus ſpecies cum puncto Eclipticæ, cum quo ſtella oritur vel occidit. Hæc conjuncta demum oſtendunt locum Solis, ex quo tempus facilè pateſcit. Exemplo rem declarabimus. Virgilius lib. I. Georg. tempus vernum, quo legumina ſeruntur, expreſſit his verſibus:

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus: & adverſo cedens Canis occidit aſtro.

Id eſt, quum Hyades in fronte Tauri Romæ Coſmicè cum Sole in 21. gr. Tauri oriebantur, quod fit ineunte vere, 8. Maji: quo tempore Canis major ſeu Sirius occidit veſperi Acronychè, nempe 9. Maji in 22. gr. Tauri. Sic verſus ejusdem Poëtæ eodem libro:

Ante tibi Eoæ Atlantides abſcondantur:

Notat tempus, antequam Plejades, *o* Atlantis filiæ, in dorſo Tauri occidant Coſmicè, quod fit cum quarto gr. Tauri, quando Sol in oppoſito loco eſt, nempe in quarto gr. Scorpionis. Sic Ovidius lib. VI. Faſtorum de Calendis Juniis:

Tunc oritur magni præpes adunca Jovis.

I. Junii Sol eſt in 14. gradu geminorum: Sed præpes adunca Jovis, id eſt, Aquila oriebatur Romæ cum 10. gr. Sagittarii. Deſcribitur igitur ortus Acronychus.

b LXIII. *Quo anni tempore hi Ortus & Occaſus Poëtici contingant, invenitur hoc modo:* Applicatur ſtella, cujus Ortus aut Occaſus Poëticus inquiritur, Horizonti; & gradus Zodiaci, qui unà Horizontem ſtringit, notatur; qui in ora Horizontis intima quæritur; cui certus dies alicujus menſis reſpondere deprehenditur; atque is eſt, qui quærebatur dies.

c LXIV. In plano ducitur circulus pro arbitrio magnus, isque dividitur per duas diametros; quarum altera dirigitur ad Septemtrionem, ac refert horam XII. Circulo iſto in 4. quadrantes per diametros diviſo; ipſi etiam quadrantes dividuntur in 90. gradus; ac quilibet gradus in tot partes minores, quot ſpatium ejus admittit. Deinde Globus diſponitur ad Elevationem loci dati, & Colurus Solſtitiorum applicatur Meridiano, atque index horæ XII. Hinc Globus convertitur verſus occaſum; donec index oſtendat horam primam poſt meridiem; ſive donec XV. gradus Æquatoris pertranſeant Meridianum. In eo Globi ſitu notatur gradus Horizontis quem interſecet aut tangat Colurus, & quot gradus Horizontis à Meridiano ad notatum locum interjacent, tot in deſcripta peripheria utrinque ex lateribus horæ XII. numerantur: in hâc diſtantia ſignatur hor. I. & XI. Circumvoluto iterum Globo, donec alii XV. gradus Meridianum tranſeant ſive index monſtret horam II; idem Colurus indicat diſtantiam horæ II. & X. Pari modo reliquarum horarum diſtantiæ ad XV. gradus Æquatoris in Horizonte ſignantur, & transferuntur in planum fabricando Horologio deſtinatum; donec principium Cancri attingat Horizontem, & diem ad Elevationem datam oſtendat longiſſimum. Hujus Sciaterici index educitur ex centro circuli verſus polum parallelè cum axe Mundi, ejusque elevatione in altero quadrante; & ex illius indicis extremitate alia linea ad lineam horæ XII. Hic Trigonus ex ære aut aliâ materiâ factus ad perpendiculum erectus, latere ſuo obliquo dirigitur in Polum; qui parallelus cum axe Mundi lineas horarias obumbrando indicat horas.

d LXV. Præter circulos ſuprà explicatos in Globo Cœleſti reperiuntur Aſteriſmi. Eſt autem *Aſteriſmus p* multitudo ſtellarum fixarum ad certæ figuræ ſimilitudinem, cujus imaginem ſitu ſuo & ordine referunt, quam Aſtronomi excogitarunt. Veteres Aſteriſmos fecerunt ex ſtellis fixis 1022. viſibilibus, XLVIII. XII. Aſteriſmi ſunt in Zodiaco, & XXXVI. extra eundem. Quæ in Zodiaco ſunt aſtra, animalium imaginibus notantur: unde Zodiaco nomen. Aſteriſmi extra Zodiacum *Boreales*, ſunt XXI, & *Auſtrales* XV. Omnes illi Aſteriſmi hiſce verſibus comprehenduntur.

Ad Boreæ partes ter ſeptem ſidera fulgent:

Arcti, Draco, Bootes, Gemma, Corona, Genuque
Prolapſus, Lyra, Avis, Cepheus, & Caſſiopeæ
Auriga, Perſeus, Deltoton, & Andromedæ aſtrum,
Pegaſus, & Delphin, Telum, hinc Aquila Anguitenenſque.

Signifer inde ſubeſt bis ſex qui ſidera complet.

Sunt Aries, Taurus, Gemini &c.

Poſt ter quinque tibi ſigna hæc vertuntur ad Auſtrum.

Cetus, & Eridanus, Lepus & nimboſus Orion,
Syrius & Procyon, Argo navis, Hydraque, Crater,

Cor-

a LXII. Ex cognitâ ortus vel occaſus alicujus ſtellæ ſpecie tempus vel diem invenire. b LXIII. Invenire, quo anni tempore ortus, & occaſus hi Poëtici contingant. c LXIV. Ex Globo deſcribere Sciatericum Horizontale. d LXV. Quid Aſteriſmus.

Corvus, Centaurus, Lupus, Ara, Corollaque, Piſcis.

Sidera bis ſex ſunt, quæ non protrudit Horizon.

Phœnix cum Muſca, Chamæleon atque Columba,
Trigonon, inde volans Piſcis, Volucris Paradiſi,
Indus, Cauda Nepæ, Pavo, Ardeaque Indica Pica.

a *Hactenus de Globolorum uſu*; ſequuntur jam nonnulla, quæ faciunt ad Tabulas Geographicas explicandas & rectè uſurpandas. *Mappa ſeu Charta Geographica eſt pictura, quâ ſitus Terræ vel ejus partes in plano artificioſè deſcribuntur.* Eſtque vel Univerſalis vel Particularis. b *Univerſalis*, quæ univerſum Terrarum Orbem depictum exhibet. In ea obſervanda eſt primùm *pictura neceſſaria Geographica*, quæ conſtat Circulis Geographicis, Locorumque picturis. Circuli hîc ſunt iidem, qui habentur in Globo Terreſtri. c 1. *Æquator*, ejuſque *Paralleli*, ſeu *Æquatores Secundarii*, x. gradibus à ſe invicem diſtantes, numero XVI. Extenditur Æquator in lineam rectam per utramque faciem Tabulæ; ac dividitur in ſuas areolas, quæ ſignificant gradus, quorum in una Tabulæ facie ſunt 180, & totidem in altera: in medio facierum partes Æquatoris ſunt continuæ. d 2. *Meridianus*, & ejusdem *Secundarii* XXXIV. Cingit Meridianus extremam oram utriuſque faciei Tabulæ; ita ut duo appareant Meridiani, qui duo tamen ita ſunt conſiderandi, tamquam in unum coaluiſſent. Si Tabula non eſt rotunda, ſed quadrata, tum Meridiani in rectum extenduntur. e *Meridiani ſecundarii* in Tabula Geographica ſunt lineæ inſtar ſemicirculorum, intra primarii Meridiani ambitum, per denos quosque gradus Æquatoris verſus utrumque Polum ductæ. f 3. *Zodiacus*, quoque nonnunquam additur; magis tamen ornatus, quam uſus causâ. g 4. Appinguntur Tropici: & demum h 5. duo Polares. i *Pictura Hydrographica* ſeu *Nautica* hîc eadem apparet, quæ in Globo; *Rhomborum* videlicet & *Pyxidis Nauticæ* ſive *Compaſſi*. k *Locorum Pictura* quoque eadem eſt in Mappis, quæ in Globo. Sunt autem loca vel *Majora*; ut Regiones, Inſulæ, Maria, Flumina; limites Regionum punctis indicantur, & diverſis pinguntur coloribus: Vel *Minora*, ut Montes, Sylvæ, Scopuli; Urbes nominibus ſuis & turribus notantur. Præter has l *picturas* neceſſarias Mappæ quoque habent *non neceſſarias*, veluti Avium; Navium, Animalium &c. ad oblectamenta oculorum factas; ad argumentum, ejusmodi animalia in iis locis naſci. In nonnullarum Mapparum orâ variarum nationum formæ & habitus conſpiciuntur. Cæterùm in Mappis univerſalibus eodem artificio, quo in Globo, oſtenduntur quinque m *Zonæ*, quatuor *Mundi Cardines*, *Magnitudo Terræ*, *Amphiſcii*, *Heteroſcii*, *Aſcii*, *Periſcii*, *Antœci*, *Periœci*, *Synœci*, *Antipodes*, *Locorum Longitudines & Latitudines*; *Diſtantiæ*, & *Situs Poſitionis*: quæ *loca citiùs* habent meridiem, & *quæ tardius*: *iter nauticum* quoque ad has Mappas inſtitui poteſt. Sunt etiam Mappæ, quæ habent n *Climata* aſſcripta: Ex iis cognoſcuntur Paralleli, & dies Solſtitialis: illi, ſi Clima duplicatur; hic verò, ſi Climati dimidiato addis XII. Hactenus de Mappâ Univerſali. Jam ſequuntur o *Particulares*; eæque ſunt vel *Majores*, in quibus majores Orbis partes, ut Europa, Aſia, Africa, America depinguntur; vel *Minores*, in quibus certæ Provinciæ delineantur. Habent etiam Mappæ Particulares picturam neceſſariam, veluti Circulorum, Scalæ milliarium & Locorum. *Circuli Majores*, p *Æquator* videlicet, & q *Meridianus*, in Tabula Europæ non apparent; quia nullus in Europa locus ſub Æquatore ſitus eſt, neque Meridianus primarius ob eandem cauſam appingitur. Ita quoque neque *Circuli Minores*, r *Tropici & Polares*, pinguntur, niſi in illis Tabulis, quarum loca his Circulis ſubjecta ſunt, aut affinia. Loco Æquatoris & Meridiani pingitur aliquid Analogum ad inveniendas Longitudineis & Latitudineis locorum. Hoc Analogum habet lineas reſpondentes vel Æquatori, vel Meridiano. Hæ lineæ ad oras Mapparum pinguntur cum graduum numero. Quæ Æquatori reſpondent, & ejusdem ſunt Paralleli, ductæ ſunt tranſverſæ ad oram Tabulæ ab Ortu in Occaſum, & vocantur ſ *Scalæ Longitudinis*; lineæ adſcendentes & deſcendentes, & pictæ ſunt in orâ Tabulæ à Septemtrione quod in iis numerantur gradus Longitudinis. Quæ Meridiano reſpondent, ſunt in Meridiem, & vocantur s *Scalæ Latitudinis*. Per hanc cognoſcitur loci Latitudo; ut per illam ejus Longitudo. t *Scala milliarium* in nonnullis Mappis pingitur *Simplex*, & continet menſuram milliarium

a De Tabulis Geographicis. b Mappa Univerſalis. c 1. Æquator & Paralleli. d 2. Meridianus. e Meridiani ſecundarii. f 3. Zodiacus. g 4. Tropici. h 5. Polares. i Pictura Hydrographica. k Locorum pictura. l Picturæ non neceſſariæ. m Zonæ. n Climata. o Mappæ particulares. p Æquator. q Meridianus. r Tropici Polares. ſ Scala Longitudinis. s Scala Latitudinis. t Scala milliarium.

rium unius generis. In aliis *compoſita* eſt, & diſtinctè habet milliaria vel Germanica, Gallica, Italica, vel maxima, mediocria, & minima Germanica. Nomina Regionum atque Urbium facilè cognoſcuntur. Pictura Urbium diſtinguitur diverſis formis; ut pictori in mentem venit, Urbes à vicis, Vicos à caſtellis & arcibus, Arces à monaſteriis, Monaſteria à pagis diſcernere. Solet tamen appingi Tabella cum diverſis turribus & ædibus, additâ explicatione quid quæque forma in Mappa ſignificat. Academiæ plerumque indicantur ſtellulis: Epiſcopatus crucibus; Arces turribus. Demum a *Pyxis Nautica* ſive *Compaſſus* in aliquibus Tabulis additur, ut ejus beneficio Tabula ad plagas Mundi componi rectè poſſit. In pleriſque tamen quatuor Mundi cardines ad oram Tabulæ leguntur. Præter has picturas Tabulæ Particulares etiam habent figuras non neceſſarias, videlicet navium, fructuum, variorum animalium, & hominum quoque; quibus incolarum ſtudia, mores & terræ iſtius naturam indicare volunt pictores. Interdum additur Dedicatio cum ſuis ornamentis. Particularium b Mapparum uſus ex Univerſalium ipſiuſque Globi uſu facilè cognoſcitur. 1. In quâ *Zona* ſita ſit Regio, ex Elevatione Poli & loci Longitudine diſcitur. 2. *Amplitudo Regionis* cognoſcitur, ſi gradus Longitudinis & Latitudinis ad oram Mappæ per XV. in milliaria convertuntur; & minuta ex LX. judicantur. 3. *Longitudo loci* invenitur, ſi ex ora ſuperiore ad inferiorem in iiſdem gradibus ita ducitur filum, vel Regula, vulgò *Liniale*, ut per loci centrum tranſeat. 4. Latitudo loci habetur, ſi per gradus & minuta eodem modo èx Oriente in Occaſum ducitur filum. 5. Tabula ad *plagas Mundi* rectè diſponitur ſecundum ſitum Pyxidis Nauticæ vel ſecundum Lineam Meridianam. 6. Hinc reliqui *cardines Mundi* facilè obſervantur. 7. *Situs loci* invenitur, ſi Elevatione ejus præcognita, filo per lineam Analogicam transverſam quæritur: qui ſi non apparet adſcriptus, Longitudo etiam ejus ex Tabulis Geographicis petitur, & filis ita duobus in crucem ad Longitudinem & Latitudinem, ſitus ejus in media interſectione eſſe judicatur. 8. *Situs Poſitionis*, vel verſus quam plagam Mundi alter locus ſitus ſit, intelligitur, ſi à noſtro loco filum per alterum locum ducimus, & in ora plagam Mundi, ad quam tendit, obſervamus. 9. *Diſtantia locorum* ex appoſitis milliarium ſcalis invenitur hoc modo: Unus pes circini uni infigitur urbi (ſed pedes circini non in turres, nec in nomina urbium; ſed in circelli centrum collocandi ſunt) alter pes alteri: deinde circinus ad ſcalam milliarium applicatur; & conſtat locorum iſtorum diſtantia. Si verò ſpatium inter duo loca ipſa ſcala eſt longius, circinus extenditur ad ſcalæ longitudinem, qua ſervata ſecundum lineam rectam ex uno loco in alium proceditur, & quoties circini pes promovetur, toties tot numerantur milliaria, quot ſcala illa continentur. Locorum diſtantia etiam invenitur, ſi filum ab una urbe ad aliam extenditur hoc modo: Filum inſeritur ſpatiolo rotundo, unicuique urbi appicto, & extenditur ad aliam; deinde applicatur ad ſcalam milliarium; quam ſi excedit filum, toties repetitur extenſio illa, donec ad finem fili perveniatur. *Atque hæc jam ſufficiant: Plura de his cogniturus legat Auctores, qui hanc doctrinam ex profeſſo tradiderunt, ac in primis Clariſſimi Varenii Geographiam Generalem, Adriani Metii tractatum de genuino uſu utriuſque globi, Franciſci Junctini commentaria in capit. Sphæræ mundi Joannis de Sacro Boſco, Guilielmi Blaeu Inſt. de uſu Globorum, Sebaſtiani Theodorici Winshemii Quæſtiones Sphæricas: &c.*

HEKELII.

c Quomodò autem *Longitudo alicujus rei Geometricè* invenitur, vid. apud *Bened. Hedræum* in novâ & accuratâ *Aſtrolabii Geometrici* Structurâ. P. I. Membr. II. Probl. 13. p. 31. ſeq.

d Vid. Hedræi loc. cit. Part. II. Membr. II. Probl. 7. p. 76.

e Conf. *Hedræi* Part. I. de *Aſtrolabii Geometrici Structurâ* Membr. II. Probl. XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. & XXII. p. 36. ſeq.

f Qui *veri* dicuntur.

g Qui *apparens*.

h Et oritur.

i Seu ſe elevante.

k Dicitur autem *Coſmicus*, receptâ appellatione, quaſi *Mundanus*, quia extremi Cœli motu *Solem* & reliquas *Stellas* omneis ſupra *Horizontem* evehentis, vel ex adverſô deprimentis, perficitur. Vel quòd ejuſmodi *Stellarum* aſcenſiones & deſcenſiones in aëre & rebus naſcentibus efficaciſſimæ ſunt.

l Seu occidit.

m Derivatur autem *Acronychus* ab ἄκρον, quod *initium*, ſeu *terminum* denotat, & νὺξ, νυκτὸς, h. e. *nox*, quaſi dicatur *Ortus* & *Occaſus*, qui fiunt ſub initium Noctis.

n Noctu iterum.

o ſ. *Vergiliæ*, *Pleionis Filiæ*.

p Seu *Stellarum in aliquam figuram collectio*.

REISKII.

2 Beneficio Globi Sole lucente cognoſcere horam loci, cujus latitudo data eſt.

a Pyxis Nautica. b Mapparum uſus.

LIBER

Tab 5.
OCEANUS SEPTEMTRIONALIS
SCYTHIÆ
CRONIA
MARE CRONIUM
OCEANUS ATLANTICUS
Circulus
MARE
AMALCHIUM
Arcticus
INSULÆ CELTICÆ
Hebudes Inſ.
Orcades Inſ.
OCEANUS GERMANICUS
Hibernia
BRITANNIA
Oceanus Britannicus
Oceanus Gallicus
HISPANI
CEL
TI
GALLI
GER
MANI
CA
RIPHA
CES
Hyperborii
montes
qui et RUSSI postea
Rha flumen
SARMATÆ
Taurici montes
MASSAGETÆ
PARS
Mare Caspium
TURCÆ
TAU
RI
Caucasii montes
MOSCHI
Pontus Euxinus
THRACES
ILLYRICUM
Danubius fl.
Rhenus fl.
Rodanus fl.
Padus fl.
Codanus Sinus
Mare Ligusticum
Mare Sardoum
Ebuſus
MARE
INTER
NUM
Sardinia
Mare Tyrrhenum
Sicilia
Mare Ionium
Mare Siculum
Melita
Macedonia
GRÆCIA
Peloponneſus
Mare Ægæum
Creta
Mare Creticum
Cyprus
Mare Syriacum
ASIÆ
AFRICÆ PARS
Millia Paſsuum
Septemtrio
Meridies
Occidens
Oriens
EUROPÆ

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Summa Europæ deſcriptio.

PRIMUM ergò de *Europâ* [a] dicemus, longè terrarum celebratiſſima, cùm ob armorum virtutem, tùm propter literarum gloriam, quibus omni ævo reliquis Orbis partibus anteſtitit. *Terminos* habet, ab Oriente, quâ Aſiæ jungitur, quos ſuperiori capite diximus, à meridie, mare Internum, fretum Herculeum, & Atlanticum mare: ab Occidente item mare Atlanticum: ab Septemtrionibus mare Hyperboreum, ſive Septemtrionale. [b] *Longitudo* ejus ſumma eſt inter Hiſpaniæ promontorium Sacrum, quod vulgò nunc dicitur, *Cabo de Vincente*, ad Obii fiuminis oſtium, milliarium Germanicorum circiter Iↄ CCCC: *latitudo* maxima à Tænaro Peloponneſi promontorio ad Scricofinniæ promontorium Rutubas, vulgò nunc *Noortkyn* dictum, mill. Iↄ L.

Europæ termini.

Ejus Longitudo & Latitudo.

II. Diviſa olim fuit in varias genteis *Regionesque*; quarum nomina, etiam nunc clara, ſunt iſta: *Hiſpania*, *Gallia*, *Germania*, *Vindelicia*, *Rhætia*, *Italia*, *Noricum*, *Pannonia*, *Illyricum*, *Epirus*, *Græcia*, *Macedonia*, *Thracia*, *Mœſia*, *Dacia*, & *Sarmatia*. In *inſulis* verò Oceani maximis, *Britannia*, *Hibernia*, *Thule*: maris interni, *Baleares* duæ, *Sicilia*, *Sardinia*, *Corſica*, *Creta*, *Eubœa*, cum aliis minoribus ſine numero. Hodiè dividitur

Europæ diviſio.

HEKELII.

a JAN. JACOB. BOISSARDUS, *Venuntinus*, Libr. II. *Epigr.* ult. p. 399. de *quatuor Orbis Partibus* hunc in modum canit:

Artium genitrix, Scientiarumque
EUROPA, ut fuit, eſtque, eritque ſemper,
Rerum ſtamine fulgidô celebris,
Et Dente Indô *ASIA eſt, odoribusque.*
Auró fertilis atque Margaritis
Eſt, & Murice dives AFRA Tellus.
Balſamum AMERICI legunt, Piperque
Thus & Zinziber, & flagrans Amomum.

Aliàs EUROPAM in *ſpecie* deſcripſerunt CHRIST. HEIDMANNUS & CYRIACUS LENTULUS. Hujus *Deſcriptio* impreſſa eſt *Herbornæ Naſſ.* Ao. huj. Sec. *L.* in 8. f. *Illius* autem *Guelferbyti* Ao. ejusd. Sec. 58. in 4. Videndæ quoque ſunt *Illuſtres & Miſcellaneæ Diſquiſitiones ad EUROPAM pertinentes* ap. ANTON. THYSIUM in *Memorabilib. celebrior. vett. Rerumpublicar.* Cap. XV. p. 4. 18. ſeqq. *Lugd. Batav.* Ao. Sec. huj. perſæpe denominati 46. in f. 16. editar.

b Conf. *Petri Apiani* Declaratio & Uſus *Typi Coſmographici Ratisbonæ* litteris *Kholianis*, annô non adjectô, in 4. f. primùm impreſſa, Not. † 4. fac. a.

tur in complura *regna*, atque principatus. Regnorum præcipua ſunt, *Hiſpania*, *Gallia*, *Anglia*, *Scotia*, *Hibernia*, *Norvegia*, *Suedia*, *Dania*; *Germania*, quæ dignitatem Romani obtinet Imperii; dein *Polonia*, *Bojohemia*, *Ungaria*, *Slavonia*, *Croatia*, *Dalmatia*, *Boſnia*, *Servia*, *Bulgaria*, *Tartaria minor*, ſive Precopenſis; item *Regnum Neapolitanum*, & *Sicilia*. *Archiducatus* unus eſt *Auſtriæ*; *magni ducatus* tres, *Moſcovia*, *Lituania*, & *Tuſcia*. *Ducatus & principatus innumeri*. 1

Figura Draconis, & Fœminæ ſedentis.

III. *Figuram* univerſæ Europæ Strabo dedit *Draconis*, cujus caput Hiſpania, collum Gallia, corpus Germania, alæ dextra lævaque Italia ac Cimbrica peninſula. Noſtro ævo quidam *fœminæ ſedentis* ſpeciem ei tribuerunt, cujus *caput* Hiſpania, collum extrema Gallia, quâ Pyrenæis ſubjacet montibus: *pectus* ipſa Gallia, *brachia* Italia ac Britannia, *venter* Germania, umbilicus Bojohæmia.

REISKII.

1 [a] Europa quidem continentium magnarum minima, neque primis hominibus habitatu cultiſſima tamen & longe populoſiſſima, ſedes doctrinæ humaniſſimæ diuturna, quin Aſiæ Africæque olim Græcos inter Romanosque domina: Hujus limites natura conſtituit certos Mari & Ponto Euxino; ambiguos ab oriente uno, nec Geographis plane cognitos reliquit, qui Tanain, Volgam, Obiumque figunt. Nomen unde ſuum adſumſerit, quiſquè illud impoſuerit ab Herodoto neſcitur; à Fullero in ſacr. Miſcell. Lib. IV. c. 10. ad Græcam originem deducitur, quaſi εὐρυώπην dixeris; probabilius à Bocharto Geogr. Lib. IV. c. 33. ad Punicam quaſi חור אפא i. e. *terra* λευκοπρόσωπος ab vultus candore, quo Europæi ſuperant: [b] Unde ſoror Cadmi etiam Europa ipſo judice dicta fuit, tanquam *alba facie virgo*. Nomen ergo Aſiaticis debetur, neque iis tamen adhuc placet; quoniam Turcis, Arabibus, Abyſſinis etiam Europæi ut plurimum Franci al Phranges aut al Phrangues vocantur.

[c] Hodierna Europa circiter triginta provincias majores complectitur, in iisque *claſſes Statuum imperantum quatuor*. *Primæ* claſſi tria ſubſunt imperia, nempe Romano-Germanicum, Turcicum, & Moſcoviticum: *Secundæ claſſi* regna novem; (1) Hiſpanicum multis acceſſionibus potens; (2) Gallicum, auctu vario inſigne; (3) Luſitanicum ſive Portugallicum; (4) Britannicum è tribus unitum regnis, & aliis regionibus valens; (5) Hungaricum Turcis denuo ereptum, terrisque vicinis auctius; (6) Bohemicum & ipſum demo Auſtriacæ ſubjectum; (7) Polonicum; (8) Danico-Norwegicum; (9) Suecicum. *Tertiæ claſſi* Reſpubl. inſunt liberæ; (1) Veneta regiis ornata Titulis; (2) Belgica confœderata, provinciis externis, potentia opibusque major; (3) Genuenſis, regno Corſicæ, quod tenet, regium adepta locum; (4) Lucenſis; (5) Helvetica tredecim pagos ſive Cantones continens; (6) Rhætica uno fœdere conjuncta, ſed triplici magiſtratui ſubjecta; (7) Reſpubl. Valeſiorum una: Quibus addunt alii Genevenſem, Raguſinam, & Rempubl. S. Marini parvam, in Urbinate Ducatu ſitam. *Quartæ claſſi* ſuberunt Principatus & Ducatus varii, quos inter eminent; (1) Status Eccleſiaſticus ſive Dominium Rom. Pontificis, multas Italicas terras & Avenionenſem Galliæ regionem continens; (2) magnus Tuſciæ Ducatus; (3) Sabaudicus; (4) Mutinenſis; (5) Parmenſis; (6) Mantuanus; (7) Principatus Mirandulæ; (8) Monacenſis; (9) Tranſilvaniæ; (10) Moldaviæ; (11) Wallachiæ; (12) Chami Tartariæ Precopenſis; (13) Status magni Magiſtri equitum Melitenſium: Ut alios Principatus innumeros, fere Ducatus, Marchionatus, Landgraviatus, Comitatus & Baronatus ſive Dynaſtias prætercam. Confer Archontolog. Coſmic. Gothofred. Boſii in diſſertat. de Statu Europæo, Sam. Puffendorf. Introduct. in ſtatu Europ. pluresque alios à Boſio Introduct. Notit. c. 4. laudatos.

BUNO-

a Europæ termini. b Denominatio. c Status imperantes quatuor.

HISPANIÆ
Veteris et
NOVÆ
Deſcriptio
OCEANUS CANTABRICUS
GALLIÆ PARS
MARE GALLICUM
OCEANUS OCCIDENTALIS
BALEARICUM MARE
SUCRONIENSIS SINUS
MARE MEDITERRANEUM
IBERICUM MARE
SINUS GADITANUS
VIRGITANUS SINUS
FRETUM HERCULEUM nunc ESTRECHO DE GIBRALTAR
BARBARIÆ PARS
ASTURIA
GALLICIA
LEON
CASTILIA
ARAGO
CATALONIA
NAVARRA
BISCAIA
PORTUGALLIA
LUSITANIA
TARRACONENSIS
BÆTICA
ANDALUSIA
GRANADA
MURCIA
VALENTIA
ESTREMADURA
TURIA . NOVA
ALGARVE
MAIORCA
MINORCA
BALEARIDES
INSULÆ DUÆ
Milliaria Hispanica
Miliaria Germanica
SEPTENTRIO
MERIDIES
OCCIDENS
ORIENS

mia. *reliquum corporis* ſub veſtibus latè circa ſedem diffuſis implent Norvegia, Dania, Suedia, Finnia, Livonia, Lituania, Pruſſia, Polonia, Ungaria, Slavonia, Croatia, Dalmatia, Græcia, Thracia, Servia, Bulgaria, Tranſilvania, Valachia, Moldavia, Tartaria Precopenſis, & Moſcovia. Sed ſumma Europæ in parteis diviſio poſtquam tradita eſt, ſingulas nunc ejus regioneis inſpiciamus. [a]

BUNONIS.

a Unde huic Terræ nomen a *Europæ*, aut quis ejus exſtiterit auctor, à nemine mortalium compertum ſcribit *Herodotus lib.* I V. Sunt tamen, qui nomen iſtud accepiſſe fabulosè dicunt à nympha Oceani & Tethyos filia; vel potius Agenoris Tyriorum *c* regis, quam Jovem, in tauri ſpeciem transformatum, rapuiſſe fabulantur. *d* Id quod alii à prædonibus factum interpretantur; quoniam navis tauri ſpeciem præ ſe tulerit. Alii ab *Europe* Sicyoniorum rege dictam volunt *Europam*, quem Abrahami ætate rerum potitum credunt. Cæterùm, antiquiſſimi Græcorum ſcriptores omnem Septemtrionem in Europa, à Caſpio mari; quod putârunt eſſe ſinum, adeoque terminum inter Europam & Aſiam, falſô tamen ſtatuerunt; ultra Euxinum Pontum, Iſtrum flumen, Mare Adriaticum, Alpium juga, Mare Internum; qua id Galliam Hiſpaniamque alluit, in tria diviſerunt gentium genera, ac nomina, *Arimaſporum*, *Sarmatarum*, & *Hyperboreorum.* Horum *Arimaſpos* ad fauces Caſpii maris poſuêre: his proximos verſùs Occaſum *Sarmatas*: poſt hos ad Oceanum uſque Atlanticum, & fretum Gaditanum *Hyperboreos*; ſub quorum nomine comprehendebantur *Illyrii*, *Germani*, *Galli*, & *Hiſpani*, populique præterea in *inſulis Britannicis*: quæ gentes univerſæ poſtmodum uno vocabulo [b] *Celtæ* fuere dictæ; ipſaque *Europa Celtica. Cluver. Germ. Antiq. lib.* I. *cap.* 2. *Europam* cæteris Orbis partibus eſſe ſalubriorem, omnibus ad vitam neceſſariis abundare, ejuſque incolas cæteras gentes ſuperare cultura animi, & eruditione, fortitudine, armorumque ſtudio, *Varro*, *Herodotus*, *Strabo*, *aliique tradunt auctores.*

HEKELII.

c ſ. Phœniciæ.
d Leg. *Ovidii* Lib. III. *Metamorph.* Fab. I.

a Europa unde dicta. b Celtæ & Celtica.

CAP. II.

De Hiſpania.

I.

PRima terrarum eſt *Hiſpania* [a]; altrix ſemper Martiarum gentium regio; omni materiâ affluens, quæcunque aut pretio ambitioſa Hiſpaniæ commoda & dotes.

HEKELII.

a HISPANIÆ *Deſcriptionem* publicari curavit PAULUS MERULA Amſtelodami A°. huj. Sec. 36. in f. 12. ubi & eâd. f. A°. 56. *Nova* HISPANIÆ & LUSITANIÆ *Deſcriptio* cum *Iconibus Civitatum* prodiit. Sed MARTINI ZEILERI HISPANIA *Ulmæ* eſt excuſa Ao. huj. Sec. 37. *Monarchiam Hiſpanicam*, cujus ſive *Hiſpanicæ Dominationis Arcana* A°. ejusd. Sec. 53. Lugd. Batav. in f. 12. ſunt impreſſa, edi juſſit THOMAS CAMPANELLA, & quidem Amſtelodami A°. jam denominatô in f. 24. Quid autem propriè ſit *Origo* & *Natura Hiſpanorum Primogenitorum*, docet LUDOVICUS MOLINA Librô ſingulari Lugduni Ao. huj. Sec. 34. cum Additionib. in fol. publ. FRANCISCUM VICTORIAM, ab Oppidô *Navarræi* Regni, *Victoriâ*, ſic dictum, Theologiam Scholaſticam *Pariſiis* hauſtam primum in HISPANIAM aut intuliſſe, aut reſtauraſſe, & *Salmanticæ* per pluriis annos eam docuiſſe, diesque ſuos Ao. ſup. Sec. 46. ibidem clauſiſſe, SERARIUS Commentar. ad Libr. I. *Maccab.* Cap. XIV.

bitioſa eſt, aut uſu neceſſaria. *b* viris & equis abundat: metallis auri, argenti, æris, ferri, plumbi albi nigrique tota fermè ſcatet: *a* frumenti, maximè verò vitium ac oleæ adeò ferax, ut ſicubi ob penuriam aquarum effœta ac ſui diſſimilis eſt, linum tamen & ſpar-

Incommoda. tum alat. Atque de hac Hiſpaniæ fertilitate quum omnes ferè priſci Geographi conſentiant, errare mihi videntur, qui Græco vocabulo eam Σπανίαν, ob *raritatem incolarum*, ac *locorum aſperitatem ſterilitatemque*, dictam ſuſpicantur, quamquam hac noſtrâ ætate ubertas ejus præ aliis terris prædicari nequeat.

Unde dicta. II. Ab *Hiſpano* Rege dictam vult Juſtinus. ego ab urbe *Hiſpali*, ceu

Cap. XIV. p. 718. autor eſt. Conf. clariſſimi Viri *Joannis Gottfr. Olearii*, Amici mei veteris, *Abacus Patrologicus*, ab eôdem dono mihi exhibitus, p. 168. Extat & Α'νάμνησις, ſive *Commemoratio omnium Sanctorum* HISPANIÆ *per Dies Anni digeſta & concinnata ad Methodum Martyrologii Romani in VI. Tomos* diviſa & *Lugduni* Ao. huj. Sec. 51. in fol. publicata. BARTHOLOMÆUS CASA, ſeu de *las* CASAS, ex CAROLI V. qui hunc Virum in *Indias Occidentales* ad explorandum miſerrimum *Indorum* ſtatum miſit, Confeſſionariô *Epiſcopus Chiappenſis* factus, de *Crudelitate* HISPANOR. *in* AMERICANOS Librum ſingularem ſcripſit, qui Francof. ad *Mœnum* Ao. ſup. Sec 98. in 4. f. publici juris factus eſt. HISPANIÆ *Fluvios* deſcripſit BOISSARDUS Lib. I. Eleg. XXI. v. 61. ſeqq. Cæterùm CLAUDIUS MARNIUS Francofurti ad *Mœn.* Ao. huj. Sec. 8. prodire eſt nixus in 4. maj. f. HISPANIÆ *Bibliothecam*, in quâ curioſus ac ſtudioſus Lector multa reperire poteſt, quæ ad Statum *Politicum*, æquè, atque *Eccleſiaſticum*, immò ad cognoſcendos multos eruditos Viros, *Philologos* inprimis *Hiſtoricos* atque *Poëtas*, ſpectant.

BUNONIS.

a Olim metallis adeò dives fuit Hiſpania, ut Phœnices ex argento, quod navibus onuſtis ſupererat, anchoras conflarent, ac Scipiones, Lentuli aliique Romanorum duces plus quàm DC. millia argenti infecti pondo; XI. millia argenti Oſcenſis, X. millia auri; ſignati verò vim infinitam paucis annis ex illa in Italiam mitterent, id quod *Nonnius* ex *Livio* colligit. Nec hodiè metalla deſunt: ſed iis parcitur, quamdiu India theſauros ſuos ſuppeditat. Hiſpania hodie *oleum puriſſimum* ex agro Hiſpalenſi emittit: *Vinum generoſſimum* ex Malagenſi. *Aurum & argentum* ex America & Indiis importatum habet: Plurimum *Minii* ibidem effoditur; *Ceruſſa* optima conficitur: *Lana* tenuiſſima, *Panni pretioſi*, *pelles* probè maceratæ. Inde *quoque lapides ſpeculares*, & varii coloris *marmora*, exportantur. Cæterùm, *Strabo lib.* III. ait, Septemtrionalem ejus plagam ad habitandum incommodam eſſe; cùm ob aſperitatem regionis & cœli inclementiam, tùm quod nulla gentibus cum aliis ſint communia. Hodiè ad iſtam plagam vaſtæ conſpiciuntur ſolitudines, rupes, ſaltus, loca inculta, aquarum indiga. Porrò venti nocturni adeò ſunt inſalubres, ut multis in provinciis habitationes deſtituantur feneſtris, ac lumen per ædium portas excipiatur. *c* Solum aliis quoque in locis plurimis nudum conſpicitur & incultum; idque incolarum ſocordia; qui natura ſua magis in arma, quàm in aratra propenſi ſunt. Per longinquas in utramque Indiam expeditiones & continuata bella exhauritur juventus; in una Goa Indiæ Orientalis urbe perhibentur eſſe XX. millia Luſitanorum. In Mexico IV. millia Hiſpanorum, & in Cuſco VI. millia; hinc agricolarum infrequentia; hinc agri neglecti potiùs quàm ſteriles cernuntur. Æſtus inſuper & pauca pluvia maturitatem fructuum impedit: quare Regis agri pluvia deſtituti, aqua inſperguntur fluviatili. Omnes enim plerumque Hiſpani nobilitatem affectantes, reſpuunt agri labores; nihil igitur mirum, ſi Hiſpania priſcam exuit faciem, & ſui diſſimilis facta eſt.

HEKELII.

b Vid. C. *Jul. Solini* Polyhiſt. c. XXXVI. p. 64. Edition. *Olivariano-Iſingriniana* in fol. Sed Editio *Delriano-Plantiniana* in 8. facit p. 134. c. XXVI.

c Tamen Regio ejus, quæ in *Auſtros* vergit, univerſa ferè eximiè felix, præſertim quæ extra columnas porrigitur, ubi olim *Bætica* & *Luſitaniæ* Confinia, hodiè *Andaluſia*, cum adſitis *Granatæ Caſtellæ novæ* & *Portugalliæ* Partibus.

BUNO-

ceu quondam totius regionis capite, nuncupatam conjecerim. Græci ab initio vocaverunt *Iberiam*, à flumine ejus celebratiſſimo *Ibero;* non ab *Iberis* Aſiæ populis; quos in Hiſpaniam perveniſſe Varro tradidit. Iiſdem Græcis fuit *Heſperia;* quòd in Occidentem verſus ipſis ſita fuerit. β 1

III. *Terminos* habet ab Ortu ac Meridie Internum mare, Fretum Gaditanum, & Oceanum Atlanticum: ab occaſu eundem Oceanum: à Septemtrionibus Oceanum Cantabricum, & Pyrenæa juga, quibus à Galliâ ſubmovetur. [Ejus termini.] *Longitudo* ejus ſumma à *ſacro promontorio*, quod vulgò eſt *Cabo de S. Vincente*, ad uſque *Salſulæ fontem*, vulgò *Salſas*, in finibus Galliæ ad mare Internum, milliarium Germanicorum eſt circiter CXC. [Longitudo.] *Latitudo* à *Celtico promontorio*, quod vulgò *Cabo Finis terræ*, ad uſque *promontorium Saturni*, vulgò nunc *Cabo de Palos*, milliarium CL. [Latitudo.] Oceani internique maris circumfuſione penè inſula efficitur: Pyrenæis jugis tranſitum maris arcentibus. *Strabo* corio bubulo expanſo eam adſimilat: cujus parteis ad collum pertinentes in adhærentem ei Galliam porriguntur. γ

CAP.

BUNONIS.

β Hiſpania Græcis dicta eſt *Heſperia*, ſeu *Ultima*, ad differentiam Italiæ: quæ ipſa quoque Græcis appellata eſt Heſperia. *Diodoro Siculo* vocatur *Celtiberia.*

γ a *Pyrenæos Montes* ab igne, quod crebris fulminibus feriantur, vel quòd ejus ſylvæ per paſtores fuerint combuſtæ, dictos quidam volunt. Dividuntur in montes diverſos: ex quibus eminet in Guipuſcoja b *mons S. Adriani*, ubi adſcenſus periculoſus. Ipſe mons, ubi pervius eſt, nonniſi unum mulum ob anguſtiam admittit. In antro illo eſt fons, taberna vinaria, & ſacellum. Accenſis faculis per anguſtias in verticem montis adſcenditur: ex quo Oceanus conſpicitur Atlanticus. Neceſſitas & induſtria modum invenit, quo montem hunc faceret pervium, & in eo cryptam perfoderet, cujus latitudo mediocris; longitudo ad ſagittæ jactum ſe extendit. Ex Hiſpania venienti anguſta, obſcura & deorſum ducens via obvenit. Ad exitum verſus Galliam lux affulgere incipit, ibique antrum porta clauditur. Non longè hinc abeſt c *Rocida Vallis* (*Roncevalles*) celebris ab interitu Rolandi. *Mariana lib.* VII. *Rer. Hiſp. c.* II. Cæterùm *quadratæ figuræ* Hiſpaniam eſſe, tradit *Juſtinus lib.* XLIV. *Oroſius* verò & *Æthicus* eam faciunt *Trigonam.*

REISKII.

1 d Hiſpaniæ aut Spaniæ nomen ad veroſimiliores ex lingua Punica origines Bochartus revocat Lib. III. Geograph. c. 7. Phœnicibus enim huc digreſſis ab multitudine cuniculorum ibi frequentiſſima regioni nova denominatio adhæſit שפניה *Spanija* i. e. *cuniculoſa regio*: Quoniam Hebræis & Pœnis שפן *cuniculus* eſt. Hæc tamen animalcula ſuffoſſionibus infeſta parum officiunt fertilitati aut felicitati, quam copia vini generoſi, olei, ſalis, frugum & metallorum uberior Hiſpaniæ olim conciliavit, & adhuc conciliat. Sin quæ ſolo ſterilitas inhæreat, hæc partim ab æſtu immodico, partim ab hominum paucitate aut negligentia hodierna, partim ab antiquis gentium migrationibus proveniſſe dicitur. Præſertim illa parte, qua montes Pyrenæos proximos attingit, tanquam communes à natura Galliæ objectos terminos. e De quibus ad omnem controverſiam præſcindendam electis arbitris A. 1660. ita convenit, ut comitatus Karolotenſis, promontorium Quierſum, præfectura Confluentina, & pars comit. Cerdoniæ

I una

a Pyrenæi Montes. b Mons S. Adriani. c Rocida Vallis. d Hiſpaniæ denominatio. e Termini ſtatuti.

una regno Gallico, pars altera verſus Hiſpaniam ſita Hiſpanica ſubeſſet: Id quod anno etiam ſuperiori 1659. Tractatibus Pyrenæis aut Faſionicis conſtitui cœptum erat. Fabula vero de Pyrenæis duplex apud quosdam Græculos jactatur; una de Pyrene, regis filia, deque ſaltus incendio vel igne altera, quam Bochartus utramque repudiat.

CAP. III.

Diviſio Hiſpaniæ veteris.

I.

Bætica.

DIviſa fuit olim Romanis in tres provincias; *Bæticam, Luſitaniam*, & *Tarraconenſem. Bætica* clauditur à Septemtrionibus & Occaſu flumine *Ana;* à meridie *Oceano* & mari Interno, uſque ad *Murgim* opidum, vulgò hodiè *Almeria* dictum; ab ortu *Tarraconenſi* jungitur Provinciæ; à qua recta linea, ab Murgi, ad opidum, quod vulgò dicitur *Ciudad Real*, & *Anam* amnem ducta, diſcernitur. Dicta *Bætica*, à flumine *Bæti*, mediam ſecante.[a] Cæteras provincias diviti cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Partem ejus, quæ Bætim Anamque Amneis inter, *Bæturia* dicta fuit, *Tarduli* verſus Ortum, *Celtici* verſus Occaſum in Luſitaniam uſque protenſi tenuêre. Hodiè univerſa Bætica continet duo Regna Hiſpaniæ, *Granatam* & *Andaluſiam*, partemque *Caſtiliæ Novæ*, & *Eſtremaduram*.[a 1]

In Bæturia. Turduli. Celtici.

II. *Luſita-*

BUNONIS.

a a A *Turdulis* ſive *Turdetanis Bætica* dicta legitur apud Stephanum *Turdetania*. Regio hæc perhibetur eſſe feraciſſima, quæ uberrimas meſſes inter oleas ſufficiat. Ob aëris temperiem quidam Elyſios campos illic locavêre: infeſtabatur tamen cuniculis. *Plinius* urbes heic numerat CLXXV, & *Strabo*, CC. Lanam hæc dabat optimam. Phœnices olim ibidem repererunt dolia & præſepia ex argento facta, & eo cum impleſſent naves, anchoras quoque argenteas extulerunt. b *Livius Turdulos* vocat omnium Hiſpanorum maxime imbelles; & *Strabo* hos omnium doctiſſimos tradit, *qui Grammatica & ſcriptis legibus olim fuerint uſi.*

HEKELII.

a Hic Fluvius in ſaltu *Tygenſi* oritur, & decurrit in Oceanum *Atlanticum*, diciturque hodiè Arabicè *Rio Quadalquivir*, id eſt, *Fluvius magnus*, qui valdè piſcoſus eſt & amœnus, ripis utrinque olivetis, vineis & mirâ hortorum amœnitate florentibus & jucundiſſimô citriorum odore flagrantibus. Conf. §. 1. cap. ſequ. huj. Libr.

REISKII.

1 c Vetus uno conſpectu Hiſpania ſic patebit, ſi Bætica ab interno mari fretoque Herculeo ad oſtium Anæ fluminis; inde Luſitaniam uſque ad Durium producas: Tum vero cætera Tarraconenſis erunt Bætica *Tarteſſis* quondam vel *Tarſis* תרשיש à Tarſi filio Javani, ſacris in literis memorato, apud Græcos veteres d Iberia (Ἰβηρία) κατ' ἐξοχὴν dicta, teſte Polybio Lib. III. Si Bochartum audias Lib. I. Chanac. 35. ex voce Punica Syriacaque עברין i. e. finibus terræ, quos antiqui huc fixerant. Eadem *Turdetania dicitur à Turdetanis incolis, vel quod idem eſt Turdulis.* Sed aliter Iſa. Voſſio videtur, qui Turdetaniam à Turdulorum regione ſeparat, hosque in Bætica & Luſitania duplices facit Lib. III. ad Pompon. Melam. Luſitania non ab Luſo Bacchi comite, ſed ab amygdalis לוצין Bocharto nomen traxiſſe

a Turdetania. b Turdulorum mores. c Hiſpania vetus. d Iberia.

Luſitania. II. *Luſitania* terminatur à Septemtrione flumine *Durio*, ab Occaſu *Oceano*, à Meridie *Ana* fluvio; ab Oriente linea à Civitate Regali *ad Samoram opidum* apud Durium flumen ducta, à Terraconenſi provincia ſeparatur. Dictam voluerunt antiqui Luſitaniam à *Luſo* ac *Lyſa*, fabuloſis Bacchi comitibus. habet *Olyſſiponem* opidum (Olyſſipo.) ad *Tagi* amnis oſtium, quod ab *Ulyſſe* conditum eſſe fabulati ſunt. continet hodiè totum fermè *Regnum Portugalliæ*, partem *Caſtiliæ Veteris*, partemque *Novæ*. β

Tarraconenſis provincia. Tarraco. III. Reliquum verò Hiſpaniæ occupat *Tarraconenſis provincia*, à *Tarracone* [b], capite ſuo, cognominata. In hac populi fuere, quorum nomina olim clara; γ *Celtiberi*, (Celtiberi.) dextram *Iberi* fluvii ripam latè accolentes: quorum caput *Segobriga*, δ nunc *Segorbe* vulgò (Segobriga.) dicta; & clara Romanorum everſione *Numantia*, ε nunc *Almaſan*: (Numantia.) regio ipſa *Celtiberia*. hinc *Vaſcones*; ζ qui maxima pars hodie Na- (Celtiberia. Vaſcones.) varræi Regni, Pyrenæis montibus affixa. Horum caput *Pompelon*, ſive

traxiſſe placuit, & ipſa ſuis antiquis finibus multum variata: Vid. Voſſius Lib. II. ad Pompon. c. 6. Tarraconenſis longe amplior à Taracone, urbe maritima, & Punico vocabulo תרכון *Tarcon* quaſi regiam aut palatium dicas, cui nullum ſtructuræ ſimilis in tota Hiſpania repertum, uti Ro Benjamin ſuo in Itinerario refert. Plura notatu digniſſima hujus inſtituti ratio non feret.

BUNONIS.

β a *Luſitaniam* cum Gallæcia & Aſturia quotannis vicena millia pondo auri penſitaſſe, *Plinius* tradit. Ibi, quod *Athenæus lib.* VIII. ex *Polybio* refert, ſus c. librarum emebatur quinque drachmis, totidem vitulus, ovis duabus; bos jugo aptus x. drachmis: Sylveſtria animalia vulgo donata. *b Luſitani*, b *Strabone* teſte *lib.* III. olim Laconica utebantur vivendi ratione: bis tantum ungebantur: lapillis candentibus ſe calefaciebant: uno cibo victitabant; nulla utebantur pecunia, ſed permutabant merces. Ægrotos publice exponebant Ægyptiorum more. Navigia habebant ex corio facta. Prædari malebant, quam fœcundam colere tellurem. In bellis *Luſitani* erant fortiſſimi, cujus rei teſtis eſt Viriathus.

γ c *Celtiberorum* regio olim erat dives, ferroque abundans. *Polybius* tradit *Tiberium Gracchum in ea trecentas evertiſſe urbes*, *quas* Strabo turres interpretatur: *Florus* enim tantum CLX. agnoſcit urbes. *Celtiberi* ſtrenui erant bellatores, quod *Numantini* inprimis probarunt; in victus munditie elegantes; dentes tamen & univerſum corpus quotidie urinâ fricabant. Noctu in plenilunio Deum ſuum in platea collocabant, & circa eum choreas agebant. Eorum corpora, qui ceciderant in bello, non cremabant, ſed objiciebant volucribus. *De ſimplicitate* eorum videatur *Livii* liber XL. in Obſidione Certimæ.

δ d Nunc pagus eſt apud *Inieſtam* opidum, quod Mariana & Zurita *Segobrigam* eſſe putant. Vaſæus tamen, Cluſius & Tarapha volunt eſſe *Segorve* vel *Sogorve* urbem in regno Valentiæ: Eſt & *Segobriga* in regno Caſtellæ, nunc *Sepulveda*, opidum haud obſcurum, ad montis Oroſpedæ *c* radices.

ε e *Numantia* à Durii fontibus haud longe ſita, à Romanis, duce Scipione Africano, deleta eſt, anno V. C. 620. quum ſe, liberos & uxores occidiſſent Numantini, ad ultimum humanorum corporum dapibus uſi; quippe captâ jam urbe complures inventi ſunt, artus & membra trucidatorum corporum ſinu ſuo geſtantes. In agri Soritani non longè à fontibus Durii, loco *Garray* dicto, in Pelendonibus, teſte Morale, monſtrantur veſtigia Urbis Numantiæ. Locus ille à Soria Almazzan vix leucâ diſtat.

ζ *Vaſcones* crudeliſſimos fuiſſe arguit Calagurritana obſidio, in qua conjuges & liberos ſale conditos devorarunt.

HEKELII.

b Quæ nunc Taragona dicitur.

c ſ. *Ortoſpedæ*, uti *Ptolemæo* audit.

a Luſitania. b Luſitanorum mores. c Celtiberia. Celtiberorum mores. d Segobriga. e Numantia.

Pompejopolis. Varduli. Flaviobriga. Cantabri. Juliobriga. Aſtures. Aſturica. Gallæci. Brigantia. Vaccæi. Pallantia. Carpetani. Toletum. Complutum. Oretani.

ſive *Pompejopolis*, nunc vulgo *Pompelona*. *Varduli*, hodiè *Guipuſcoa:* quorum caput *Flaviobriga*, η nunc *Bilbao*. *Cantabri;* ϑ qui nomen Oceano Cantabrico dedêre; nunc *Biſcaja:* caput *Juliobriga*, ι hodie *Val de Viece*. *Aſtures;* κ nunc *Aſturias:* quorum caput *Aſturica*, nunc *Aſtorga*, urbs quondam magnifica. *Gallæci* inter Minium & Durium amneis; quorum *Brigantia*, λ hodie *Bragança;* pars nunc Portugalliæ. *Vaccæi*, μ quorum Pallantia, vulgò nunc *Palencia*. *Carpetani*, quorum *Toletum*, nunc *Toledo:* & Complutum, nunc *Alcala de Henares*. Sub his verſus meridiem fuere *Oretani*.

Murcia. Valentia. Catalonia. Arragonia. Navarra. Biſcaja. Aſturia. Gallæcia. Legio, Caſtiliæ, Hiſpania Citerior, Ulterior.

IV. Complectitur tota Tarraconenſis provincia regiones hodiè iſtas; *Murciam*, *Valentiam*, *Cataloniam*, *Arragoniam*, *Navarram*, *Biſcajam*, *Aſturiam*, *Gallæciam*, *Legionem*, *Caſtilias Veterem ac Novam* ferè totas. At eadem Hiſpania diſtincta etiam fuit Romanis duabus tantùm provinciis; *Citeriore*, & *Ulteriore;* unde ſæpiſſime Hiſpaniæ plurali numero dicuntur hæ terræ. *Citerior* Hiſpania eſt eadem, quæ Tarraconenſis provincia: *Ulterior* Bæticam ac Luſitaniam complectitur. d Dictæ ſunt *Citerior* atque *Ulterior;* reſpectu Urbis Romæ: ſicuti & Galliæ duæ. ν

CAP.

BUNONIS.

η a *Flaviobriga*, antea *Portus Amanus*, Morale teſte, eſt id opidum, quod hodiè *Bermeo* vocatur, ad Nervium flumen, 2. leucis à litore Cantabrico ſitum, ubi Amanus portus Plinii. *Bilbao* verò à *Bermeo* 5. leucis in Occidentem diſtat.

ϑ *Cantabri* toti erant in armis. Hinc ab Horatio e dicitur *Bellicoſus Cantaber*, & f *ſera domitus catena*. Capti ex libertatis amore ſuos interficiebant Cantabri.

ι b *Juliobriga* Plinio ad fonteis Iberi fluvii collocatur; ac nonnullis putatur eſſe *Fuente d'Ivero* opidum, vel non longè inde jacens.

κ *Aſtures* erant agreſtes & feri, qui Romanos concidiſſent; niſi à Brigantinis fuiſſent proditi. Equos hic *aſturcones* appellatos volunt.

λ c *Brigantia* ſive *Brigantium*, urbs ducali titulo hodie inſignis, Mirandæ urbi proxima.

μ *Vaccæi* bellicoſiſſimi, Romanorum virtutem admirati, ſe illis dediderunt. Morte mulctabatur, ſi quis agricolam læſerat.

ν Citerior Hiſpania Straboni etiam vocatur *Interior;* ac Ulterior illa, eidem *Exterior*.

HEKELII.

d *Illa hâc* multò ſpatioſior uberiorque eſt *metallorum*, *æris* inprimis, *plumbi*, *auri* & *argenti*.

e Lib. II. Odar. Od. XI. v. I.

f Od. VI. ejusd. Libr. v. 2. *indoctus juga ferre*. Tandem ab *Auguſti*, *Romanorum* Imperatoris, exercitu victi, ut teſtatur *vetus Commentator* in poſteriorem locum noſtrum *Horatianum* p. 97. col. a. Edition. *Cruquianæ*.

a Flaviobriga. b Juliobriga. c Brigantia.

BUNO-

CAP. IV.

De Nobilioribus Hiſpaniæ Fluviis, & Urbibus olim claris.

I.

FLuvii majore famâ celebrati ſunt; in Tarraconenſi *Iberus*, [α] vulgò nunc *Ebro* dictus, navigabili commercio dives, in Bætica [β] *Bætis*, vulgo nunc *Guadalquivir*: inter Bæticam ac Luſitaniam [γ] *Anas*, nunc *Guadiana*: totus ad Medelinam opidum cuniculo ſe condens, poſt octavum circiter milliare Germ. renaſcitur. [δ] *Tagus*, vulgo accolis *Tajo*, in Tarraconenſi provincia ortus, Oceanum intrat; mediam Luſitaniam ſecans, auriferis quondam arenis celebratus. Inter Luſitaniam & Tarraconenſem provinciam [ε] *Durius*, vulgo *Duero* [a], ſupra Numantiam in Celtiberis ortus, in eundem effunditur Oceanum. Ultra eſt in Gallæcia [ζ] *Minius*, vulgo nunc *Minio* dictus. Sub Pyrenæo autem [η] *Sicoris*, vulgo

Fluvii Iberus. Bætis. Anas. Tagus. Durius. Minius.

BUNONIS.

α *Iberus* in Cantabris, haud procul opido Juliobriga gemino fonte oriens, per Caſtellam Veterem, & Arragoniam, Navarram quoque attingens, inter Catalauniam & Valentiæ regnum delatus, apud Dertoſam opidum mari excipitur Mediterraneo; oſtia ejus, teſte Plinio, à fonte diſtant 450. millia paſſuum; *A Varia*, ubi nunc eſt *Logronium*, per 260. millia paſſuum navigiorum capax eſt. Hunc fluvium parallelum eſſe montibus Pyrenæis ait Strabo. Græci inde univerſam Hiſpaniam appellaverunt *Iberiam*, Ibero ab Ortu miſcetur [a] *Sicoris*, & ab Occaſu [b] *Bilbilis*, vulgò *Xiloca*, ad quem urbs fuit ejusdem nominis, ortu Martialis Poëtæ celebris. Plin. aquam *Bilbilis* ferro indurando imprimis idoneam, indeque nobilitatam eſſe docet.

β [c] *Bætis* ex Argenteo monte ortus, in Occaſum per Biatiam, Ubedam, & Iliturgim opida fluit; inde in Auſtrum retortus, Cordubâ & Hiſpali irrigatis, Oceano Gaditano ad Fanum Luciferi miſcetur. Martiali *Olivifer* appellatur.

γ [d] *Anas* ex agro Laminitano, hodie *Campo de Montiel* ortus. Luſitaniam à Bætica diſterminat, & poſtquam LX. millia paſſuum confecit, in ſinum effunditur Gaditanum. In Terræ cuniculos ſeſe condere & poſt tot milliaria erumpere, magis ex vulgi opinione, quàm rei veritate creditur: quod aſſerunt ii, qui curioſè loca iſta inquiſiverunt. Fluvius hic aquam habet adeò inſalubrem, ut ne piſces ejus, exceptis anguillis, probentur.

δ [e] *Tagus* ex monte *Oroſpeda* oriens gemino fonte, per Toletum, Liboram, Norbam Cæſaream, Scalabim, & Olyſſiponem longo decurrit tractu per 110. leucas, id eſt, 440. millia paſſuum, & demum in Oceanum Atlanticum ſeſe exonerat, piſcium & oſtrearum ferax.

ε [f] *Durius*, fluviorum, qui ſunt in Hiſpania [b], maximus, Luſitaniæ terminus, in Pelendonibus apud Numantiam exciſam ortus, rapidiſſimo curſu [c] inter Aſtures & Vettones, & porrò inter Gallæcos & Luſitanos labitur, ac poſt 120. leucarum decurſum ad Portum urbem in Oceanum defertur.

ζ [g] *Minius* ex finibus Aſturum oriens, Tyden. Callaicorum opidum alluit, poſt 35. leucarum decurſum Oceano miſcetur. Regio æris, plumbi & minii uberrima, unde flumini nomen.

η [h] *Sicoris* ſub Pyrenæis montibus naſcitur, per Catalauniam decurrit.

HEKELII.

a Seu *Duerus*.

b Quòd in eum multi amnes & rivuli concurrunt.

c Ob quem, propterque ſui anguſtiam eſt parùm navigabilis.

I 3 BUNO-

a Sicoris. b Bilbilis fl. & op. Martialis Poëtæ patria. c Bætis. d Anas. e Tagus. f Durius fl. g Minius fl. h Sicoris fl. Cinga fl.

Ilerda op. Iberus.

vulgo *Segre*, ϑ *Ilerdam* opidum præterlapſus, in Iberum defluit.

II. Urbium totâ Hiſpaniâ clariſſimæ fuere olim; in Bætica ι *Aſtigi*, nunc vulgo *Ecya; Hiſpalis*, nunc *Sivillia;* & *Corduba*, nunc *Cordova*. In Luſitania ϰ *Auguſta Emerita*, nunc *Merida*. in Tarraconenſi, λ *Palantia* & *Numantia*, ante memoratæ; item *Tarraco*, μ vulgo *Tarragona*, Scipionum opus, maritimarum in his locis olim opulentiſſima; *Cæſar Auguſta*, ſive Cæſarea Auguſta, vulgo *Saragoça;* hodie etiam omnium Hiſpaniarum ſplendidiſſima; *Aſturica* antè dicta. Sed & *Carthago Nova*, vulgo *Cartagena*, clara fuit à conditoribus Pœnis; & ν *Saguntus*, nunc *Morviedro*, fide atque ærumnis inclytum nomen reliquit. [1]

Aſtigi. Hiſpalis. Corduba. Auguſta Emerita. Pallantia. Tarraco. Cæſar Auguſta ſive Auſturica. Carthago Nova. Saguntus.

CAP.

BUNONIS.

ϑ [a] *Ilerda*, quæ hodie *Lerida* dicitur, latus Orientale Sicoris alluit, paulo inferius Cingæ fluvio confuſus, non magno intervallo in Iberum ſeſe exonerat. Rebus C. Cæſaris, contra Pompeji legatos Petrejum & Afranium geſtis, celebris eſt. Hodiè claret Academia anno Chriſti 1300. fundata. Infra eam ad confluentem Iberi fuit [b] *Carthago vetus*, Pœnorum colonia ab Hamilcare condita, à Dertoſa X. leucis in Corum diſtans, Ilerdæ propior. Hodie vicus eſt apud Villam Franciam.

ι [c] *Aſtigi*, nunc *Ecya*, hac etiam tempeſtate clara eſt ad Singulim fluvium urbs; una cum Eſtapa, Obulco, Ægabro, Lucena, Marcia, Urſone, & Vaena opidis à Ferdinando rege Mauris erepta anno C. 1239.

ϰ [d] *Auguſta Emerita*, & *Emerita* ſimpliciter, unde vulgò hodie d *Merida* dicta, ad Anam fluvium in finibus Turdulorum auſpiciis Auguſti condita, & militibus emeritis ad incolendum e tradita, nunc pene jacet.

λ [e] *Pallantia*, ſive *Palantia*, hodiè vulgò *Palentia*, in Vaccæis & regno Legionenſi ad Piſoracam fluvium ſita, olim inter primas Hiſpaniæ Tarraconenſis urbes habita, nunc longè minor eſt; Academia ante Salamanticenſem clara.

μ [f] *Tarraco* ſive *Tarragona* colonia, à Cneo & Publio Scipionibus ad oram Catalauniæ maritimam condita, media inter Barcinonem ad Boream & Dertoſam ad Meridiem XI. leucis; olim urbs nobilis & ampla exſtitit, nec paucioribus ævo Strabonis habitata viris, quàm ipſa Carthago. Metropolis fuit non tantùm Hiſpaniæ intra Iberum ſitæ, ſed & partis ejus, quæ extra eſt, unde & maxima ejus regionis pars nomen habebat Tarraconenſis. Pauli [g] Oroſii patria eſt, & multa hodie habet monumenta antiqua. Academia ornata eſt anno Chriſti 1572. Vina Tarraconenſia olim in pretio habita. Ex Tarraconenſibus montibus ſal mira dulcedine quaſi ſaccaro temperatus cæditur, qui magni fit à cupediariis. *Sidon. epiſt. ad Oroſium.*

ν [h] *Saguntum* & *Saguntus* tribus millibus paſſuum à mari & tot à Valentia diſtans, anno poſt diluvium 167. à Zacynthiis, *Iſidoro* teſte, conditum, opidum fide & conſtantia in Romanos nobiliſſimum eſt; maluerunt enim Saguntini extrema experiri, ſe & omnia ſua comburere, quàm ſe Hannibali dedere. Hanc urbem quum contra fœderis leges expugnaſſet Hannibal, cauſam præbuit bello Punico ſecundo. Sagunti, quo tempore urbs illa obſeſſa, puerum recens natum in uterum matris reverſum narrant. *Saguntina fames*, de magna & extrema, in proverbium abiit. *Reliquæ Hiſpaniæ urbes claræ infrà cap.* VI. *memorantur.*

HEKELII.

d A *Villanovanó* & aliis.

e Undè & *Romana Colonia* olim vocata.

REISKII.

1 De fluviis tum majoribus tum minoribus, eorumque ortu ac nomine congeri huc multa poſſent, & fabuloſa rejici: Ad [i] Anam quod attinet, ejusque in ſubterraneis cuniculis profluxum, hunc veteres novique auctores puta Fournierius, Schottus, Ricciolus, Kircherus atque Bochartus comprobant. Sin Ortelium, & quos ille ſequitur, teſtes oculatos audire lubet, ea profluxio vulgari debebitur opinioni, aut receſſibus, in quos penetret, montanis, aut rivis amnibusque, in quos dividatur, pluribus. Sane

a Ilerda. b Carthago vetus. c Aſtigi, vulgò Ecya. d Auguſta Emerita. e Pallantia. f Tarraco. g Oroſii Patria. h Saguntum. i Anas.

Sane Grammatici fallunt, qui Anam ab anate, aut anataria merſione dici volunt. Petrus du Val. Geogr. univerſ. part. II. ambiguus in utramque partem diſſeruit. a Tria tamen Hiſpaniæ ſtupenda opera aut mirabilia omitti noluit; (1) *pontem*, cui aqua ſuperfluat, h. e. aquæ ductus Segovienſes; (2) *Pontem continuum*, in quo decem millia pecorum paſci, aciesque inſtrui directæ posſint, i. e. Anam fluvium reconditum; (3) *civitatem* igne circumdatam, i. e. Madritum, cujus ager ſilice refertus eſt. De urbibus antiquis & gentibus obſervata ſuppetunt plura: Unum addo de fabularum originibus, quas Græci ſcriptores adferunt in Aſtyre, Teucro, Diomede, Ulyſſe, Lyſo aut Luſo, Nebride, Meneſtheo, Caſtalio, Pane, Grajis, Iberisque Scythicis.

a Tria Hiſpan. memorabilia.

CAP. V.

De incolis Hiſpaniæ, ac recentiori ejus diviſione.

I.

Tubalem, Noachi nepotem, in Hiſpaniam primùm perveniſſe, poſt aquarum inundationem, in diſperſione gentium, affirmant noſtri ſæculi ſcriptores ex Joſepho: qui tamen Tubalem in Aſiæ Iberia inter Ponticum Caſpiumque maria ſtatuit. Haud minori errore, in univerſam Hiſpaniam perveniſſe *Iberos* ex Aſia & Perſas, tradidit *M. Terentius Varro*.

Tubal non venit in Hiſpaniam.

Iberi non venerunt ex Aſia.

II. *Celtarum* gentem, ab Aſchenaze propagatam, omnem poſt terrarum inundationem obſediſſe *Hiſpaniam*, *Galliamque*, *Britannicas inſulas*, *Germaniam* atque *Illyricum*, tàm ex ſacris quàm gentilibus diſpicio auctoribus; unde etiam nomen eorum multis Hiſpaniæ locis affixum retulerunt Græci Romanique ſcriptores: ut *Celticorum;* qui partem Bæticæ ac Luſitaniæ, partemque Tarraconenſis provinciæ adusque promontorium *Celticum*, quod vulgo nunc eſt *Cabo finis terræ*, tenuere: item *Celtiberorum*, ad *Iberum* flumen incolentium. *Germanos* cognominat, neſcio unde, Plinius *Oretanos*, Tarraconenſis provinciæ populos. 1

Celtæ primi Hiſpaniæ incolæ.

III. Pri-

REISKII.

1 Tubalem cum Brietio, Ricciolo, multisque ſcriptoribus huc retulit auctor, quem ab Hiſpania Joſephus ſubmovet: Bochartus etiam in Aſiaticas regiones Pontoque proximas rejecit, ex argumentis non levibus, & Askenazen ad Bithyniæ, Phrygiæ ad Pontiviciniam collocavit. Adeo gentium plerarumque nobiliorum origines & migrationes multis tenebris involvuntur. Joſephus Lib. VII. Antiq. Japheto hujusque poſteris occidentem ac ſeptentrionem vendicat, ut illi à Tauro & Amano montibus Aſiæ ad Tanain, porro in Europam uſque ad Gades pervenerint: a Hinc *uni ex hujus nepotibus Tarſi* primæ in Hiſpaniam ductæ Coloniæ à Bocharto tribuuntur. Quo enim quemque ſors & Deus tulit, hanc terram cum ſuis occupavit, ut tam maritima, quam mediterranea loca cultoribus replerentur, inquit Joſephus Lib. VI. Interim conjecturæ in obſcuro negotio quantum valeant, Ludov. Molina docet de origine ac natura Hiſpanorum veterum multa commentatus, incerta etiam quandoque fabulis non vacua. b Tantus autem regnorum numerus una Hiſpania pendet

a Tarſis in Hiſpania primus. b Plura Hiſpan. regna.

Phœnices in Hiſpania.

III. Primi exterorum poſt hominum memoriam ad Celtas in Hiſpaniam venêre *Phœnices*, à *Tyro*, mare Internum huc uſque & ad Gadeis navigantes; partemque Bæticæ, quæ poſteà *Turditania* dicta fuit, occupantes; ut ex *Diodoro* atque *Strabone* diſcimus.

Græcorum in Hiſpania Coloniæ.

IV. *Græci* poſtmodum à *Maſſilia* colonias deduxerunt inter Pyrenæum & Iberum, *Rhodam* & *Emporias:* quæ opida etiam nunc vocantur vulgo *Roſas* & *Empullias*. Interiora etiam Græcos quosdam incoluiſſe, indicat corruptum (ut vult Silius Poëta) nomen *Graviorum* quaſi *Grajorum:* Græcorumque caſtellum *Tyde*, vulgo nunc *Tuy*, in ea parte Tarraconenſis, quæ hodiè eſt *Gallæcia*.

Carthaginienſis in Hiſpania.

V. Poſteà *Carthaginienſes* majorem ejus partem tenuere, ad Internum mare, *Amilcare* eam occupante.

A Romanis ſubacta.

VI. Secundo bello Punico, ſuperatis atque expulſis Pœnis, tota *Romanorum* facta eſt. Sub quorum Imperio, tribus provinciis diſtincta manſit, uſque ad Honorii Imperatoris tempeſtatem; quum *Gothi* ac *Vandali*, Germanica utraque gens, circa annum Chriſti CCCC. eam invadentes, dictas provincias in tria Regna diſtribuerent. α

A Saracenis & Mauris occupata.

VII. Deinde vero *Saraceni* cum *Mauris*, circa annum Iↄ CCXX. invecti, totâ Hiſpaniâ direptâ, complura in ea Regna inſtituerunt; Chriſtianis, id eſt, Gothorum reliquiis, in Aſturiam ac Legionem, regiones natura locorum munitas, compulſis. Regnorum nume-

XIV. Hiſpaniæ regna.

rus tandem crevit ad XIV; quorum nomina hæc recenſentur; *Legio*, *Gallæ-*

pendet à diverſis gentium exterarum migrationibus bellicisque occupationibus, quibus quam hæc regio lacerata fuerit, docent Vaſeus, Mariana, Cluverius, pluresque alii. Primus regna cuncta Hiſpanica in unum redacta tenuit Philippus II. *tribusque galeis ſcuto ſuo impoſitis* illa repræſentare voluit, cum duabus antea reges uterentur. Triplex vero titulus, quo tot regna continuerat, dubitationis non parum noſtro tempore habet, ne quidem locum, regno Portugalliæ, multisque provinciis avulſis. Interim Hiſpani adhuc habent, cur regnis & regionibus ſuo imperio ſubjectis *nunquam ſolem occidere dicant*, *regemque Hiſpaniarum numero plurali efferant*.

BUNONIS.

α *Vandali* primum *Gunderico a* duce Hiſpanias occuparunt anno Salutis CCCCXI. *b* Hos paulò poſt iis terris ejecit Athaulfus Weſtgothorum ſeu Viſigothorum rex; ibique regnum conſtituit, quod duravit uſque ad annum Chriſti DCCXX. Ultimus Gothorum rex ibi fuit Rodericus *c*, homo turpiſſimus, qui à Mauris per Julianum Comitem evocatis regno & vita exutus fuit. *d* Ita Mauri Viſigothorum regno deleto maximam partem Hiſpaniæ occuparunt. Pelagius tamen *e* Gothorum reliquias collegit apud Aſtures, qui rex, à ſuis ſalutatus, Legione civitate Mauris erepta, regni ſedem ibi fixit.

HEKELII.

a *Modigiſili* Filiô.

b Conf. *Alberti Krantzii* Lib. I. *Wandaliæ* cap. XXVI. ſeq. p. 18. Ubi imprimis *Valentiam* Civitatem, *Galliarum Hiſpaniarumque* mediam, patientibus *Romanis*, à *Vandalis* tunc captam eſſe narrat.

c In bellis quidem durus, & ad negotia expeditus, ſed aliàs turpiſſimus homo, & in moribus vitioſis Anteceſſorem ſuum, Witizam, ſuperans longiſſime.

d Poſtquam regnavit annos quatuor.

e Fideliſſimus *Legionenſis* Epiſcopus.

HEKE-

Gallæcia, *Portugallia*, *Algarbia*, *Andaluſia*, *Granata*, *Murcia*, *Valentia*, *Arragonia*, *Catalonia*, *Navarra*, *Caſtilia Vetus*; *Caſtilia Nova*; quod *Toletanum Regnum*; & *Baleares Inſulæ*, vulgò *Majorca* & *Minorca* dictæ; quæ unà cum *Ebuſo* inſula, vulgo nunc *Yvica*, unum Regnum conficiunt. Ex his poſteà durabili titulo, ad hoc noſtrum ſæculum, clara fuere tria; *Caſtilia*, *Arragonia* & *Portugallia*.

VIII. *Legionis* Regnum, vulgo *Leon*, conſtituere reliquiæ Gothorum, à Mauris, ut dictum, in ea loca compulſæ. At *Ferdinandus I.* Legioni per matrimonium, juncta Caſtilia, uno nomine *Caſtiliam* appellavit Regnum ſuum. Huic poſteà, devictis ac pulſis Mauris, acceſſerunt, *Gallæcia*, *Andaluſia*, *Granata*, *Murcia*, ac *Navarra*. *Navarræ* autem Regnum *f* initium cepit anno IↃCCCXXIX. quum *Enecus*, *Bigorriæ* (pars eſt Galliæ Aquitanicæ) *Comes*, transgreſſus Pyrenæum Mauris ejectis, Regem ſe conſtitueret. Poſt hunc *Henricus IV.* Caſtiliæ Rex armis occupatum Navarræ Regnum, ſuo Imperio adjecit. *g* Regnum Legionis & Caſtiliæ. Navarræ regnum.

IX. *Arragoniæ* Rex primus factus eſt *Ramirus*, Sanctii Magni, Navarræ Regis, filius ſpurius, anno CIↃXVIII. Huic deinde titulo annexæ ſunt *Catalonia* & *Valentia*. *Jacobus* autem Rex anno CIↃCCLII. *Inſulas Baleares* ſuis armis occupatas, Arragoniæ Regno fideique Chriſtianæ adjecit. Tandem *Ferdinandus V.* Caroli V. avus maternus, Caſtellæ & Navarræ Rex, per matrimonium Caſtellæ junxit Regnum Arragoniæ. Hic tandem Mauros, quos *Ferdinandus III.* in Granatenſe Regnum compulerat, omnemque unà Judæorum gentem, totâ Hiſpania anno CIↃCCCCXCII. expulit. Arragoniæ regnum. Mauri ex omni Hiſpania ejecti.

X. *Portugalliæ Regnum* cepit initium ad hunc modum. Quum *Henricus* *h* *Lotharingiæ Comes* res ingentes contra Mauros in Hiſpaniâ geſſiſſet, præmium virtutis ac laborum *Alfonſus VI.* Caſtellæ Rex, *Tireſiam* filiam notham ei dedit in matrimonium; dotemque appoſuit eam Hiſpaniæ partem, quæ nunc *Portugallia* dicitur. Hujus filius *Alphonſus I.* cum quinque Reges Maurorum uno prælio fudiſſet, *Rex primus Portugalliæ* *i* appellatus eſt anno CIↃCXII; habuitque ſucceſſores continuâ ſerie, donec ultimo Rege Sebaſtia- Portugalliæ regnum. Portugalliæ Rex primus.

HEKELII.

f Quod inter Montes concluſum eſt, ſecundum *Joh. Henr. Alſtedii* calculum.

g Hoc Regnum, *Maginô* ſcribente, habet annuum proventum Ducatorum aureorum circiter centum millium.

h Dux Lotharingiæ & Limburgi *Comes*.

i Ab Exercitu.

Sebaſtiano in Africa cæſo, Regnum ad Regem Caſtellæ recidit. β

XI. Hac igitur ratione cuncta Hiſpaniæ Regna ad unum corpus rediere; caputque unum tota Hiſpania agnoſcit: qui nunc eſt Philippus IV. Hiſpaniarum potius, quam Caſtellæ titulo gaudens. At operæ pretium eſt, tanquam in tabula cognoſcere, quo titulo Rex Hiſpaniarum, quamque terrarum ſuarum poſſideat. Triplici igitur titulo tenet quicquid tenet; *Caſtellæ*, *Arragoniæ*, & *Portugalliæ*. Sub Caſtellæ regno quæ ſint. Sub *Caſtellæ* regno ſunt: *Duæ Caſtellæ*, *Legio*, *Aſturia*, *Gallæcia*, *Extremadura*: *Andaluſia*, *Granata*, *Murcia*, *Biſcaja*, *Navarra*, *Mediolanum*, *Belgica*, *Burgundiæ Comitatus*, *Inſulæ Canariæ*, *America*, *Inſulæ Philippinæ*. Quæ ſub regno Arragoniæ. Sub regno *Arragoniæ*; ipſa *Arragonia*, *Catalonia*, *Valentia*, *Inſulæ Baleares*, quæ Majorca & Minorca: *Regnum Neapolitanum*, *Sicilia*, *Sardinia*. Quæ ſub Portugalliæ. Sub regno *Portugalliæ*; ipſa *Portugallia*, *Algarbia*, *Guinea*, *Æthiopia*, *India Orientalis*, *Braſilia*, *inſulæ Moluccæ*. De cætero, in ipſis Hiſpaniis Duces numerantur XXIV. At id maximè mireris; reperiri heic, quod haud facile alias toto orbe terrarum, ſcilicet Ducem in Portugallia, nomine Brigantinum, cui tertia pars Regni pareat. Porro Archiepiſcopatus in univerſa Hiſpania ſunt XII: Epiſcopatus LV. γ

CAP.

BUNONIS.

β *Portugallia* ab urbe *Porto*, & vicino pago *Cale*, *k* primum dicta *Portucalia*: quod nomen innotuit circa annum Chriſti D. poſtea vero mutata litera *Portugallia* appellata. *Voſſ. lib. I. Idol.* 34. *Sebaſtianus Portugalliæ Rex* XXIV. annorum juvenis in Mauritaniam trajecit, Mahumedem in regnum reducturus, qui à patruo Abdelmelecho erat pulſus. Sed prælio commiſſo *Sebaſtianus* cum omni ſua nobilitate periit, *Abdelmelech* victor apoplexia, dum pugnatur, moritur. *Muhamedes* paludibus mergitur; atque ita tres Reges uno in prælio interiere. Succeſſit Sebaſtiano ipſius patruus magnus *Henricus*. Poſt obitum *Philippus II.* Portugalliam occupavit anno C. 1580. Atque ſic tota Hiſpania ad Monarchiam, quam habuit ſub Gothis, rediit. Sed *Johannes Dux Brigantinus* nuper anno hujus ſeculi XL, titulum Regis Portugalliæ & coronam, inſcio Philippo IV. Hiſp. Rege, uſurpare cœpit. Ejus filius *Alphonſus* defuncto patre Portugalliæ præfuit: ſed ob crudelitatem regimine amotus eſt; regnumque hodie adminiſtrat ejus frater *Petrus*. *l*

γ *Mediolanenſem* tamen *Ducatum* Hiſpaniæ Rex lege beneficiaria ab Imperio habet Romano. *Burgundiæ Comitatum* ejuſdem Imperii Romani ipſe Hiſpanus agnoſcit regionem. Neque Provinciæ Belgicæ per Carolum V. Imperatorem eſſe deſierunt in jure Imperii.

HEKELII.

k Qui olim piſcationis gratiâ frequentari ſolebat, indeque tanta hominum multitudo confluxit, ut in civitatem opulentiſſimam evaſerit.

l Qui ex prægnantibus cauſis *auguſtiſſimum Regis Titulum* adhuc modeſtè detrectat, & *Regens Portugalliæ Princeps* ſalutari ſaltem deſiderat.

BUNO-

CAP. VI.

De Urbibus, Portubus, & Academiis hodiè claris.

I.

URbes in Hiſpania nunc celebres ſunt *Barcino*, vulgo *Barcelona*, *Cataloniæ* caput; parvum quondam opidum, nunc celebre Emporium; licet portus commoditate deſtituatur; eoque naves ſæpè in ſtatione tempeſtatibus pereant. α i

II. *Cæſar-*

BUNONIS.

α a *Catalonia* nomen habet à *Gothis* & *Alanis*, quaſi dicas, *Gothalania*; inter Pyrenæos montes, Mare Mediterraneum, Iberum & Cingam fluvios eſt ſita. Forma ejus Triangularis eſt, à Salſulæ fontibus ad Iberum fluvium ſe extendens. *a* Habet ſecundum Boterum, unum Ducatum *Cardonæ*, tres Marchionatus; XII. Comitatus, multas Baronias, & Dominia. Incolarum DC. millia eſſe perhibentur; inter quos c. millia Gallorum, aut Gallicæ originis ſunt, qui agriculturam, pecuariam & artes mechanicas tractant. Non enim eſt ulla regio Hiſpaniæ, in qua opificum induſtria artes ſolertius & diligentius excoluntur. Civitates & municipia muris cincta habet LVI, ex quibus præcipua ſunt b *Barcino* ab Hamilcare Carthaginienſi, cognomento *Barca*, condita & nominata eſt. Dicta quoque eſt *Faventia Colonia*, & *Julia Auguſta*. Anno ſalutis 805. à Ludovico Pio imperatore victis Mauris, recuperata eſt; Habet pontem DCCL. paſſuum in mare ſe extendentem, contra vim ventorum naves infeſtantium exſtructum. Habet etiam geminos amnes, *Betullum* vulgo hodie *Beſontem* ab Oriente; ab Occaſu *Rubricatum* ſive *Lobrogatum*. Comparatur hæc urbs *b* magnitudine, non tamen frequentia civium, cum Neapoli. c *Tarraco*, ſive *Tarragona*, de qua ſupra cap. IV. d *Dertoſa* ſive *Tortoſa* ad Iberum ſita, in quo pons navalis, magno artificio exſtructus. Duo ſunt in hac urbe caſtella è diametro ædificata, & Academia. e *Girona*, olim *Gerunda*, Auſſetanorum caput, colliculo impoſita, forma triquetrâ, fluminibus *Unda*, vulgo *Ontiar* & *Ter*, alluitur: Medio fere itinere jacet inter Ruſcinomen ad Boream & Barcinomen ad Meridiem XIII. leucis. f *Lerida* olim *Ilerda*. g *Cardona* ejuſdem nominis ducatus caput; ubi tria notanda; *Mons*, cujus terra ſimilis eſt farinæ, *Fons*, vini rubri colorem oſtendens; *Sal*, diverſorum colorum, qui contuſus, niveus comparet. Cæterum h *Monſerrato* ſive *Monte Serrato*, editiſſima rupes, cujus altitudo duorum milliarium, & circumferentia quatuor, eſt locus celebris. Hic ſcilicet *Ignatius Lojola* multa prece fletuque ſe Deo & B. Virgini devovit: Hinc ad Societatem Jeſu fundandam prodiit *c* anno CIↃIↃXXII.

HEKELII.

a Regio ipſa ut plurimùm ſterilis eſt, ac magis fructuum, quàm frugum abundans & arborum Sylveſtrium, quàm domeſticorum. Undè quæſtum potiùs ex Mari faciunt accolæ, quàm ex terrâ.

b Dives.

c Et quidem ſecùndùm *Bucholceri* calculum.

REISKII.

i Sicuti regna Hiſpanica bene multa diverſas gentium occupationes & colonias, ſic urbes etiam harumque nomina ſuos auctores varios, Pœnos nempe, Romanos, Arabes, Gothos, aliosque ſatis perſpicue teſtantur. Quam vero copioſa heic annotandi materia ſeſe offert? i Urbibus inſignioribus Petrus du Val certa monet imponi epitheta, ut unam Hiſpalin emporium, Granadam magnam, Valentiam formoſam, Barcelonam divitem, Saragoſſam ſaturam, Valadolittum nobilem, Toletum veterem, & Madritum regiam Hiſpani jactitent. Huic k Arces regiæ vicinæ adjacent, ex iisque famoſiſſimum *Eſcuriale*, monaſterio religioſis S. Hieronymi deſtinato celebre, ſed bibliotheca magno altari, & Pantheo ac ſepultura regum celebrius, à Philippo II. ſex millionibus impenſis intra XXI. annos conditum, ut Ægyptiis,

 Græcis,

a Catalonia. b Barcino ſeu Barcelona. c Tarraco. d Dertoſa. e Girona. f Lerida. g Cardona. h Monſerrato. i Urbium epitheta. k Arces regiæ.

Arragonia Cæſar-Auguſta.

II. *Cæſar-Auguſta*, vulgo *Saragoça* [d], *Arragoniæ* caput magnificentiſſima totius Hiſpaniæ urbs. [β]

Navarræ Pompejopolis.

III. *Pompelon*, ſive *Pompejopolis*, vulgo *Pompelona*, caput regni *Navarræi*. [γ]

Valentia.

IV. *Valentia*, caput olim Regni, nunc fructuum varietate Hiſpanicarum amœniſſima. [δ]

V. *Mur-*

Græcis, Romanisque templis & fabricis non cedat, ſed facile præſtet. De Archiepiſcopatibus regni & Epiſcopatibus ſcriptores antea citatos conferat, cui lubet. a Catalonia rebellis A. 1640. ducem Andegavenſem ſibi principem adſumſit: Unde comitatus Ruſcinonenſis (de Rouſſilon) regio Pyrenæis montibus concluſa, cum Perpiniano Fortalitio, clave ad Hiſpaniam penetrandam paratiſſima penes regem Galliæ per Pyrenæos articulos manſit. Hanc ſecuta b Portugallia Johannem Bragantiæ ducem regno admovit, illoque Philippum IV. exuit. Unde bellum exarſerat per annos XXVIII. geſtum, ſed A. 1668. pace publica exſtinctum. De inquiſitione Hiſpanica Ludov. à Carmo tres libros in fol. Madrit. de Antipathia Gallorum & Hiſpanorum Carol. Garſias librum in 12. Venet. divulgavit. c Lingua Hiſpanica latinæ veteris propago dialectos quatuor fovet, (1) Caſtellanam puriſſimam, (2) Andaluſicam, (3) Portugallicam, (4) Granadenſem. Vid. Becman Geograph. c. IX. ſect. 3.

BUNONIS.

β *Arragonia* nomen videtur habere à *Tarracone* civitate, quaſi dicas *Tarraconia*, vel à flumine *Arragone*. Termini ejus à Septemtrione & Ortu ſunt Navarra, montes Pyrenæi & Catalonia, à Meridie Valentia, ab Occaſu Caſtilia. *Cæſar-Auguſta* Romanorum colonia, prius *Salduba* dicta, ſita eſt inter Barcinonem ad Ortum 44. & Burgos in occaſum æſtivum 52. leucis, à Valentia 60. à Toleto 64. Pontem habet lapideum, quo Iberus tranſitur, cum Reginoburgenſi conferendum. Anno ſalutis cIↃ cxviii. victis Mauris, una cum aliis opidis à Chriſtianis recepta eſt. Hodie magnificentiam urbis augent Academia, arx, & curia publica. Clara in hoc regno loca ſunt, d *Hueſca*, olim *Oſca*, in qua Sertorius Hiſpanorum Principum filios obſides literis erudiri voluit. Habet Academiam antiquam. e *Balbaſtro*, Latinis *Balbaſtrum*, ad Verum amnem agro & oleo dives. f *Jaca* ad Arragonem fluvium ſub Pyrenæis montibus ſita, Navarræ regno vicina. Huic Philippus II. Hiſp. Rex Caſtellum junxit contra Arragonenſes, quibus Caſtiliani admodum infenſi ſunt, adeo, ut malitioſum hominem proverbio dicant, quaſi *Arragonenſem*. g *Fraga*, olim *Gallia Flavia* ad Cingam fluvium, ubi croci magnus eſt proventus. h *Venaſca*, Galliæ regno contermina, caſtellum habet, in cujus muris tormentorum loco ſunt lapides. i *Calatajut* haud procul ab antiqua Bilbili. k *Monſonium* ſeu *Monçon*, ubi procerum Arragoniæ habentur conventus.

γ *Navarræ* regnum à Pyrenæis montibus incipit, & deſcendit ad Iberum fluvium, magna tamen ex parte montibus concluſum. Regnum hoc ante annos cl. Ferdinandus Catholicus pene omne occupavit, quum *Johannes Albretanus* Navarræ Rex, Ludovico XII. Galliæ Regi opem ferens, à Julio II. Papa proſcriptus & excommunicatus eſſet. Eâdem forma adhuc hodie poſſidet Hiſpanus, exceptis paucis locis, quæ Galliarum Regi ſuperſunt, & vix ſextam regni partem faciunt. l *Pompejopolis* ad Argam flumen, haud longe à Pyrenæis montibus ſita, inter Cæſar-Auguſtam 30. & Bajonam urbem Aquitaniæ 20. leucis; haud dubiè à Cn. Pompejo Magno nomen habet, qui cum Metello res magnas in his oris contra Sertorium geſſit. Strabo *Pompeji tropæa* vocat. Alphonſus Rex eam anno Chriſti IↃ ccxxxv. una cum Jaca, Viroveſca & aliis opidis, Mauris ejectis recepit. Hodie firmo muro & duobus caſtellis munita. Hic m *Ignatius Lojola* pugnans vulneratus bellum amplius ſequi non potuit; vitam igitur amplexus monaſticam, ordinem Jeſuitarum inſtituit: Reliqua Navarræ loca non ſunt adeò clara.

δ *Valentiæ* regnum inter Murciam & Cataloniam ſita limites habet ad Orientem mare Mediterraneum, ad Septemtrionem Arragoniam & Cataloniam, ad Occaſum utramque Caſtellam, ad Meridiem Murciæ regnum. Longitudo ejus, eſt ix. latitudo xvii. leucarum. Duos habet ſinus, Sucronenſem & Illicitanum; n Portus quatuor *Vineri*, *Deniæ*, *Xabiæ*; & *Alicante*; & fluvios principes quinque, *Migliar*, *Morvedre*, *Gualdal-*

a Catalonia. b Portugallia. c Lingua Hiſpanica. d Hueſca ſeu Oſca. e Balbaſtro. f Jaca. g Fraga. h Venaſca. i Calatajut. k Monſonium. l Pompejopolis. m Ignatius Lojola. n Valentia urbs.

V. *Murcia*, caput Regni: Hortus totius Hiſpaniæ vocatur. Carthago nova, vulgo *Carthagena*, optimus Hiſpaniæ, ad mare Internum, portus. ε Murcia.

VI. *Granata*, caput regni, ſplendida atque ampla urbs. ζ Granata.

VII. *Hiſpa-*

Gualdalviar, *Xucar*, *Segura*. Nomen regni haud dubie ſumptum ab urbe *Valentia*, Romanorum olim colonia, quæ tribus millibus paſſuum à mari ſubmota inter Turiæ oſtium & ſinum Sucronenſem à Barcione 49. leucis in Meridiem, à Toleto 60. in ortum, tota Cæſarauguſta, à Dianiò 10. in Boréa ſita eſt, Cœli ſolique temperie nec felici Campaniæ cedit, unde *Formoſa* cognominatur. Illuſtris eſt frequenti nobilitate, & Academia; origine *Ludovici Vivis*, & duorum Pontificum *Calixti III.* & *Alexandri VI.* *e* Non longe hinc diſtat a *lacus Albufera*; & *Porto el grajo*, pagus munitus, ubi pons 150. paſſuum in mare protenſus. Loca præterea clara hic ſunt. b *Saguntum* ſupra memoratum. c *Denia* duos habens portus & ſpeculam in mare prominentem. d *Alicante* vino generoſo notiſſima. e *Guardamar* Salis proventu dives. f *Peniſcola* ad mare, in ſcopulo Pyramidali ſita, refugium *Benedicti XIII.* Papæ, quum Conſtantiæ honore Papali eſſet privatus.

HEKELII.

d Seu *Saragoſa*.

e Conf. *Thomæ Lanſii* Orat. pro *Hiſpaniâ* in Conſultat. de *Principatu inter Provincias Europæ* p. 267. Edition. tert.

BUNONIS.

ε g *Murciæ* regnum ad Mare Mediterraneum ſitum limites habet Granatam ab Occidente, Caſtiliam Novam & Valentiam à Septemtrione, ab Ortu & Meridie Mare Mediterraneum ad ſinum Virgitanum & Promontorium *Cabo de Palos*. Nomen habet à civitate *Murcia f*, quæ 9. leucis à Carthagine nova diſtans anno Salutis CIↃCCLXV, Mauris pulſis recuperata eſt ab Hiſpanis. *Alphonſi Caſtiliæ* Regis, Aſtronomi celeberrimi, à quo Tabulæ Alphonſinæ, ſepulchro nobilitata. *g* h *Carthago Nova* & *Spartaria*, à ſparti copia cognominata, ab Aſdrubale Carthaginenſium duce paulo ante bellum Punicum II. in Peninſula exſtructa, diſtat à Murcia urbe X. leucis in Ortum; Valentia XXXIII. in Meridiem. Habet optimum totius Hiſpaniæ ad Mare Internum portum CC. triremium capacem. Magna ibi eſt ſcombrorum piſcatio, qui vicinæ i *inſulæ Scombrariæ* nomen dederunt; *Scipio* hanc urbem eodem, quo venit die, præter omnium exſpectationem cepit: & virginem captivam Allucii, Celtiberorum Principis, eximiæ formæ ſponſam, intactam ipſi parentibuſque reſtituit; & eo facto animos hoſtium ſibi devinxit. Carthagine VI. leucis diſtat k *Almacarron* caſtellum, ubi aluminis uber proventus. *Vera* vel *Bera* urbs, olim l *Virgi*, unde m *Sinus Virgitanus* dictus, inter Carthaginem novam IX. *leucis*, & promontorium Charidemum V. in confinio regni Murcienſis & Granatenſis ſita.

ζ *Granatæ regnum* ab ortu habet Murciam, à Septemtrione Caſtiliam Novam, ab Occidente Andaluziam, à Meridie mare Ibericum. Ejus longitudo LX. Latitudo XXV. ambitus CCXXX. leucarum eſſe dicitur. Nomen habet à metropoli n *Granata*, quaſi *Garnatæ*: lingua enim Punica *Gar* ſignificat *antrum*, & *Nata*, nymphæ nomen eſt, quæ ibi colebatur, quaſi dicas *Antrum Natæ*. Alii à *cocco*, cujus ibi copia. Hiſpani *Cranam* vocant, alii à mali Punici ſimilitudine derivant: hoc enim, ut granis & acinis refertum, ſic urbs Granata, cujus inſignia malum Punicum, denſiſſimas domos habet, & dehiſcentis granati quaſi ſimilitudinem, urbs iſta ſexaginta millia domorum complectebatur. *h* Hanc quum Mauri una cum regno plures quam ſeptingentos annos tenuiſſent, Ferdinandus Catholicus anno CIↃCCCCXCII. inde & ex univerſa Hiſpania eos, & cum iiſdem CXXIV. millia Judæorum, ejecit. Ut à Chriſtianis Hieroſolyma; ita hæc civitas à Mauris deſideratur, adeo, ut ob ejus amiſſionem ſingulis diebus Veneris vexilla ſua abſcondant. Hodiè urbs illa habet Academiam. Æſtate reliquas ſuperat Hiſpaniæ civitates ſalubritate aëris & numero fontium, quorum X. millia numerantur. Eſt quoque in hoc regno ad mare o *Malaga*, totius Hiſpaniæ armamentarium & propugnaculum contra Africam. Habet duo caſtella ſibi invicem imminentia; ab uno ad alterum tranſitus eſt inter duos muros; emporium frequens eſt. A Malaga verſus Ortum ad Mare eſt p *Almeria* in

 ſolo

a Albufera lacus. b Saguntus. c Denia. d Alicante. e Guardamar. f Peniſcola. g Murcia. h Carthago Nova. i Scombraria inſula. k Almacarron. l Virgi. m Sinus Virgitanus. n Granatæ regnum & Urbs. o Malaga. p Almeria.

Andaluſia. Hiſpalis. S. Lucas. Corduba. Marcena.

VII. *Hiſpalis*, vulgo *Sevilia*, Andaluſiæ caput, urbs magnificentiſſima, opulentiſſimum totius Europæ Emporium. *S. Lucas*, navium ſtatio Hiſpalenſium. *Corduba*, urbs admodum ampla, at minus populoſa. *Marcenæ* opidi ager lectiſſimos totius Hiſpaniæ fert Aſturcones. n

VIII. *Toletum*, centrum ferè Hiſpaniæ obtinet: omnium maxima ac munitiſſima *Madritium*, vulgo *Madrid*, & *Madril*, Regiâ ſede nobile opidum. Quinto ab hinc milliario viſitur in Eſcuriali ſuperbum illud *D. Laurentii Monaſterium*, Philippi II. opus, in

Eſcuriale.

ſolo fertili, ſalubribus aquis, fructibus oleoque abundanti, ſita. Hunc locum quum Chriſtiani Mauris eriperent, vas illud è ſmaragdo, quod Genuenſes habent, inde aſportatum eſt. Haud procul à mari & Malaga ad Occaſum eſt *Munda*, quam antiquam illam a *Mundam* eſſe, ſunt qui putant, ad quam Cæſar ultimum prælium contra Pompeji liberos commiſit, idque difficillimum. Pompejanorum ad xxx. millia peditum & v. millia equitum cæſa referuntur. Ea vicinarum urbium metropolis dicitur Straboni. Sed, Mariana teſte, Munda illa vetus hodiè *Runda la veja* dicitur, ab Arunda 2. leucis, à Munda nova 3. à Malaga 20. millibus paſſuum in colle apud fluviolum ſita.

HEKELII.

f Ptolemæo & *Plinio* MURGIS dicta.

g In hâc optima fiunt vaſa ex cretâ, & mira Serici quantitas. Regio ipſa autem paucas habet habitationes, easque viles ob montium aſperitatem, & ob planitiem parùm aquis irriguam.

h Leg. *Lanſius* loc. in Not. ad §. IV. Cap. huj. cit. p. 265. ſeq.

BUNONIS.

n b *Andaluſia* quaſi *Vandalorum domus Vandalen Huyſz* dicta; aliqui tamen à *Vandalia*, & alii à *Vandalicia* derivant, quod Vandali à Gothis ejecti huc confugerunt, antequam in Africam trajicerent. Limites habet ab Ortu Granatam, à Septemtrione Caſtiliam novam, ab Occaſu fluvium Guadianam; à Meridie mare Ibericum & fretum Herculeum. Terra frumenti, vini, olei, & omnis generis frugum feraciſſima eſt, unde *Granarium*, *Cella* & *Equile* Hiſpaniæ dicitur. c *Hiſpalis* Romanorum olim colonia, hodiè etiam literarum ſtudiis & Academiâ celebris, inter Cordubam ad Boream 22. & Gades ad Meridiem 19. leucis, à Granata 36. in Occaſum, Ulyſſiponem verſus 63. à Toleto 72. in Auſtrum ad Bætim ſita eſt. Anno Salutis CIↃ CCXLVIII. à Ferdinando Rege, ejectis Mauris, recepta. De hac urbe Hiſpanorum eſt proverbium: *Cui Deus favet, ei dat domum Hiſpali.* Item, ſi cui benè precari volunt, dicunt: *Faxit Deus, ut Hiſpali victum habeas & amictum. Hiſpalenſis* olim eruditione clarus fuit d *Iſidorus* Epiſcopus: Item nuper e *Benedictus Arias Montanus*, cujus induſtriæ maximam partem debetur Opus Regium Sacra Biblia continens. *S. Lucas* olim dictum eſt f *Fanum Luciferi.* g *Corduba* quoque ad Bætim ſita Aſtigi finitima eſt 8. leucis diſtans, gloria & potentia olim celebris. *i* Plinius *coloniam Patriciam* cognominatam ſcribit. h *Senecas* hæc, patrem & filium, & i *Lucanum* Senecæ Philoſophi è fratre nepotem, alumnos habuit. Hic quoque vixiſſe accepimus k *Avicennam*, l *Averroëm* & m *Raſen*, Medicos ac Philoſophos eximios. Urbs hodiè admodum ampla quidem eſt *k*, ſed non adeò frequens. Hîc equile regium eſt ducentis & pluribus equis educandis ſufficiens. Hic quoque inventa eſt ars præparandi corii, quod inde vulgò dicitur *Corduan.* Sunt ibi præterea n *Nebriſſa*, nunc *Lebrixa*, o *Ælii* illius *Antonii* patria, qui duas decades de rebus geſtis Ferdinandi Catholici ſcripſit. p *Oſſuna* Academia nobilis. *Xeres de la frontera.* Non longè hinc *Rodericus* Gothorum in Hiſpania rex ultimus à Mauris cæſus eſt, & imperium ad Saracenos translatum. q *Marcena* in Hiſpalenſi territorio eſt.

HEKELII.

i Vid. D. *Magni Auſonii*, *Burdigalenſis*, Ordo *Nobilium Urbium*, v. 84. ſeq.

k Et aquis dives, amœniſſimisque hortis ornata.

BUNO-

a Munda. b Andaluſiæ regnum. c Hiſpalis. d Iſidorus Hiſpalenſis. e B. Arias Montanus. f Fanum Luciferi. g Corduba. h Senecæ. i Lucanus. k Avicenna. l Averroës. m Raſes. n Nebriſſa. o Ælius Antonius. p Oſſuna. q Marcena.

in memoriam victoriæ adverſus Gallos, *ad S. Quintinum* in Picardiâ, anno cIↃ IↃ LVII. obtenta exſtructum. ϑ

IX. Burgi, vulgo *Burgos*, Caſtellæ veteris caput, opidum antiquitate & magnitudine celebre. *Valliadolid* inter nitidiſſimas Europæ urbes cenſetur. ι Burgi. Valliadolid.

X. Compoſtellam Gallæciæ caput, aliàs vulgo *S. Jago*, D. Jacobi Compoſtella Gallæcia.

BUNONIS.

ϑ *Caſtilia Nova* confinem habet Caſtiliam Veterem à ſeptemtrione altiſſimis montibus ſeparata; ab Occaſu Portugalliam, à Meridie Eſtremaduram, Andaluſiam & Granatam, ab Oriente Murciam & Valentiam. Salubritate aëris & ſoli bonitate præſtat Caſtiliæ Veteri. a *Toletum* *l* Caſtiliæ novæ metropolis, & olim regum Gothorum ſedes. Unde *regnum* iſtud quoque *Toletanum* appellatur. *m* Urbis hujus majorem partem cingit Tagus fluvius, reliquum muris & 150. turribus munitum eſt. *n* Sita eſt inter Burgos ad Boream & Cordubam ad Meridiem 50. leucis, inter Valentiam ad Ortum 60. & Olyſſiponem ad Occaſum 83. à Madrito 12. Hic b *Alphonſus* Rex Tabulas ſuas Aſtronomicas confecit. Ejus Archiepiſcopus primus eſt Hiſpaniæ Caſtiliæque Cancellarius. *o* Hic quoque Academia antiqua floret. Urbs hæc Anno Salutis cIↃ LXXXV. ab Alphonſo VI. Mauris pulſis recuperata eſt. c *Madritum* quidam volunt eſſe antiquam illam d *Mantuam* Carpetanorum, cujus veſtigia reliqua ſunt in *Villa Manta* pago apud Madritum. Urbs hæc ſita eſt in clivo ad Septemtrionem, cujus radices alluit e *Xarama* amnis, ſaxeo ponte pervius. Aër hic maximè ſalubris eſt, cujus beneficio Carolus V. Imperator quartana liberatus ſcribitur. Circumjacens territorium abundat ſilicibus, unde Mennæ poëtæ dicitur igne cincta. Madrito duabus leucis abeſt hortus regius f *Pardo*. *In Monaſterium illud S. Laurentii* ajunt Regem inſumſiſſe ducenties centena millia coronatorum ſive viginti milliones.

ι g *Caſtilia Vetus* limites habet à Septemtrione Aſturicam & Biſcajam, ab Occaſu Luſitaniam, à Meridie Caſtiliam Novam, ab Ortu Arragoniam & Navarram. h *Burgi* regia jacet ad rapidum flumen i *Relanzon* inter Cæſaream Auguſtam ad ortum 52. leucis, & Legionem ad Occaſum 33. ac inter Toletum ad Meridiem 51. Flaviobrigam ad Coream & Cæc. 31. *p*. Ejus Archipræſul olim cum Toletano de primatu contendit. *q* Urbem hanc à Saracenis captam Alphonſus VII. Arragoniæ Rex in libertatem aſſeruit anno ſalutis cIↃ CVI. Non longè à Burgis fons eſt profluvium alvi ſiſtens. k *Valdoletum*, ſive *Valiadoletum* vulgò *Valliadolid*, pulcherrima Hiſpaniæ urbs ad Piſurgam fluvium ſita, à Regibus propter hortorum fontiumque amœnitatem, rerum omnium copiam libenter inhabitata; clara alioquin Academia, civilitate morumque comitate nulli cedit Hiſpaniæ civitati, licet ab Hiſpanis vocetur *Villa*. Sunt porrò in hoc regno urbes celebriores l *Segovia*, *laborioſa* dicta; nemo enim ibi conſpicitur mendicus; niſi qui per ætatem aut morbum ad opus non eſt idoneus. m *Oſma* ad Durium fl. ubi Academia. n *Alba* ſive *Alva*, unde duces Albani nomen habent. o *Cocca* editiori loco ſita, gentis *Aſcalæ* ſedes; alioquin mala manſio dicitur Principum; nam non longè hinc abeſt arx, in qua p *Philippus Auſtriacus* Mauritii frater Lovanio à Duce Albano abductus, incluſus & detentus fuit. q *Logronno* olim *Juliobriga*, à Carolo V. ob fidem immunitatibus donata.

HEKELII.

l Græcis Τάλητον.

m *Ptolemæo* & *Livio* CARPITANORUM Urbs eſt.

n Perampla quidem eſt Civitas, & diverſis *Conciliis* clara; ſed ſitu inæquali, nunc quidem altiore, nunc humiliore.

o Et tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus XVII. Terris murô percinctis moderatur.

p Urbs benè ædificata eſt; tametſi vias anguſtas potiùs habeat. Montibus etiam circumambitur, quò fit, ut breviorem videant lucem, quàm ſitus fert, magisque perſentiant frigus.

q Continentur autem ſub ejus Diœceſi 150. Oppida.

BUNO-

a Toletum. b Tabulæ Alphonſinæ. c Madritum. d Mantua Carpetanorum. e Xarama fl. f Pardo hortus. g Caſtilia Vetus. h Burgi. i Relanzon fl. k Valliadolid. l Segovia. m Oſma. n Alva. o Cocca. p Philippus Auſtriacus. q Longronno.

cobi Apoſtoli [r] oſſa, ut creditur, ibi ſita, claram effecerunt. [ϰ]

Olyſſipo. XI. *Olyſſipo*, vulgo Hiſpanis *Lisbona*, incolis Portugallis *Lisboa*; Portugallici regni caput, urbs magna, populoſa, negotiationibus celeberrima. [λ]

XII. *Por-*

BUNONIS.

ϰ *Gallæcia* à *Gallaicis* nomen accepit, à Septemtrione Oceanum habet Cantabricum; ab Occaſu Oceanum; à Meridie Luſitaniam, ab ortu Aſturiam & regnum Legionis. Litus hoc frequentes habet ſinus. Præcipui regni iſtius portus ſunt a *Corunna* & *Ferol*. In extremo verſus occaſum litore habet b *Promontorium Celticum*, quod & *Nerium* & *Artabrum* olim dictum eſt, hodie vulgo vocatur *Cabo Finis Terræ*. Antiquis ſcriptoribus hic quoque memoratur c *Flavium Brigantium*, quod aliis hodie eſt *Betanzos*; aliis Compoſtella; aliis vero ipſum *Caronium*. *Compoſtella* Archiepiſcopatu & Academiâ quoque claret. Celebris hic eſt d *Bajana*, juxta quam in mari inſulæ *de Bajana*, ſive *Deorum Ptolemæi*. e *Orenſe* ad Minii ripas opidum nobile, à Suevis olim dictum *Warm See*; unde mutata dialecto hodie dicitur *Orenſe*. Fontem enim habet calidum, cujus aquæ ovis ebulliendis inſervire poſſunt.

λ f *Portugallia* nonnullis dicta videtur, quaſi *portus Gallæciæ*, ab opido *Porto*, quod ad Durium flumen celebrem habet portum. Sed potius à portu & vicino pago Cale nomen natum Portucale, quod circa annum *Chriſti* Iↄ notum erat. *Voſſ.* 1. *Idol.* 34. Unde mutata *litera* C. factum Portugallia. Limites hujus regni ſunt à Septemtrione Gallæcia, & Minius fluvius; ab Occaſu & Meridie Oceanus Occidentalis; ab Oriente Caſtilia, Andaluſia & Eſtremadura. Circuitus eſt Iↄ CCCLXXIX. milliarium: longitudo CCC XX. *latitudo* LX. ∫

Primaria hujus regni urbs eſt g *Olyſſipo* & *Olyſſippo* & *Ulyſſippo*, Straboni Ὀδύσσεια ad Tagum haud procul ab ora occidua diſtans, à Toleto 83. leucis, ab Hiſpali 63. in occaſum, à Sacro promontorio 30. Portum verſus in Boream 50. Septem collibus impoſita, quinque caſtellis munita eſt: ex quibus Caſtellum *S. Johannis* tot perhibetur inſtructum æneis tormentis, quot dies habet annus. Olim numerarunt ædificia urbana vicies mille: hoc autem tempore numerus multo major eſt. Magnificum & ſtupendæ ſtructuræ in hac urbe eſt Templum Miſericordiæ. Horreum item publicum, Baſilica & Xenodochéum ſunt urbis miracula. Anno Salutis cIↄ CXLVII. Mauri hac urbe pulſi. Unius horæ ſpatio ab hac urbe abeſt Belem cœnobium opulentum Dominicanorum. Monachi in eo admodum laute vivunt. Reges ibidem ſepulti ſunt. Lisbona quinque milliaribus diſtans verſus auſtrum *Setubal*, vulgo *S. Hubes* dictum, ad litus jacet, ubi ingens copia ſalis conficitur ſolisque ardore coquitur.

Sunt præterea in eo regno opida clara h *Bracara* hodiè *Braga*, inter Minium & Durium, ea in parte quæ hodiè *interamnis* dicitur, ubi ſedes Archiepiſcopi, qui de primatu Hiſpaniæ cum Toletano contendit. Archiepiſcopus iſte Eccleſiaſticus ſimul eſt, & ſecularis. i *Ebora*, Academia clara; item k *Conimbria* ad Mundam ſive Mondego fl. ſita, Academia celebris eſt, unde habemus *Collegium Conimbricenſe*. *Braganza* Ducis ſedes.

l *Algarbia*, olim regnum, nunc Luſitaniæ pars eſt; ab Occaſu & Meridie habet Oceanum; ab Ortu Anam fl. à Septemtrione Portugalliam. Omnium Hiſpaniæ provinciarum anguſtiſſima eſt. Portugalliæ Rex eam dotis loco accepit à Rege Caſtiliæ, quum filiam ejus notham Beatricem uxorem duceret. Præcipuæ urbes ſunt, *Tavira* ſeu *Tavila*, regionis metropolis, *Silvæ* ſeu *Silves*, cujus epiſcopus Algarbiæ præſul eſt. *Pharus* ſive *Faro*, & *Portus Magnus*, vulgo *Villa Nova de Portomanno*. Habet quoque *Sacrum promontorium*, *t* in quo Cœnobium & Caſtellum. ν

m *Legionis* regnum à Meridie & Oriente limites habet Caſtiliæ Veteris fines; ab Occidente Gallæciam; à Septemtrione Aſturiam. Ejus metropolis, à qua regio nomen habet, eſt *Legio*, vulgo *Leon* in finibus Aſturum, media ferè inter Valliſoletum & Ovetum, 22. leucis diſtans, à Burgis 33. in Occidentem. Hanc urbem inter montes ſitam Pelagius primam eripuit Mauris anno Salutis Iↄ CC XXII. Inde haud procul caſtellum adverſus Barbarorum incurſiones exſtruxit, unde Caſtellæ Comes dictus. Hinc *Caſtellæ* ſive *Caſtiliæ* regni nomen profectum eſt. Legio urbs templum habet inſigne, ubi Regum ſepulchra. Sunt hic præterea urbes inſigniores, *Camora* ſeu *Samora*, olim *Zentica* ſeu *Sentica* ad

ripam

a Corunna & Ferol. b Promontorium Celticum. c Flavium Brigantium. d Bajana. e Orenſe. f Portugalliæ regnum. g Olyſſipo. h Bracara ſive Braga. i Ebora. k Conimbria. l Algarbia. m Legio.

XII. *Portus* ad Oceanum celebres ſunt *in regno Portugalliæ* Setubal, Olyſſipo ad Tagum, & Porto ad Durium. In Gallæciâ Corunna & Ribadeo. *In Biſcaja* Bilbao, & S. Sebaſtiani. In Andaluſia S. Lucas de Barrameda *clavis Sevillæ*. Gadiz Gibraltar *ad fretum*. In Granata *ad Internum mare* Malaga. In Murcia *Cartagena*. In Valentia, *Alicanta & Valentia*. In Catalonia, *Tortoſa ad Iberum, Tarragonam, Barcelona &c.* Portus Hiſpaniæ celebres.

XIII. Academiæ illuſtriores ſunt, Salamantica & Complutum in Regno Caſtellæ, Conimbrica in Portugalliæ Regno. μ

CAP.

ripam Durii; *Aſturica*, vulgo *Aſtorga*; non procul à lacu Senabria quem Tera fl. facit; *Palentia* ad Carionem fl. Academia celebris; *Cividad Rodrigo* adverſus incurſiones Luſitanorum munita; *Medina del Campo*, à tributis & vectigalibus immunis &c.

[a] *Aſturia* regio aſpera, montibus ſylvisque horrida, habet ab Occaſu Gallæciam; à Meridie Caſtiliam veterem; ab Oriente Biſcajam; à Septemtrione mare Cantabricum. In eam regionem & vicinam Gallæciam confugerunt indigenæ Hiſpani, quum Mauri omnem fermè occuparent Hiſpaniam. Eſt vero Aſturia velociſſimis equis nobilis, quos *Aſturcones* vocant. Dividitur in *Aſturiam de Oviedo*, ubi opidum [b] *Oviedum* ſeu *Ovetum*, ad Devam fl. à Legione 22. leucis diſtans, Academiam habet, civitas Regia & Epiſcoporum bello Saracenico dicta. Et *Aſturiam de Santillana*, ubi [c] *Lianæ* ſeu *Lianes*, & *Santanderum*, ſeu *S. Andero*, quod *S. Emederii portus* à Mariana appellatur.

[d] *Cantabria* hodie dividitur in *Biſcajam* & *Guipuſcoam*. [e] *Biſcaja* confines habet Navarram, Guipuſcoam, mare Cantabricum, & Aſturiam. Pars illa, quæ ad Bajonam pertinet, & Regi Galliæ paret, extendit ſe uſque ad fluvium Iron; inde altera pars Hiſpano ſubjecta eſt. Lingua Cantabrica antiqua eſt, & diverſa multum ab Hiſpana. Biſcajæ metropolis eſt, [f] *Bilbao* ſive *Bilvao*, ad Nauſam fl. quaſi dicas *Bellum vadum*. Condita eſt hæc urbs, teſte Marianâ, anno Chriſti CIↃ CC XCVIII. Abeſt à [g] *Bermeo* ſeu *Vermeo*, quæ eſt antiqua illa Flaviobriga, 5. leucis in Occaſum, à Burgis 30. in Boream, à litore 2. commodè ſita eſt. Per eam merces in reliquam Hiſpaniam importantur & exportantur. Malorum aureorum tantus hic eſt proventus, ut 10. mavedis, quæ leviſſima ex cupro moneta eſt, tot mala emantur aurea, quibus ferendis unus mulus vix ſufficiat. [h] *Guipuſcoæ* termini ſunt ab Oriente fluvius Vidoſo ſive Vidorſo, & montes Pyrenæi, à Meridie regnum Navarræ, ab Occidente Biſcaja, à Septemtrione mare Cantabricum. Ambitus ejus habetur 36. milliarium. Regio hæc ferri chalybisque ferax eſt; unde Vulcani officinam, Martisque armamentarium natura hic videtur exſtruxiſſe. Fluvius eſt [i] *Chalybs*, cujus aquâ ferrum optimè induratur. Gens ipſa ruſtica & ſuperba eſt. Metropolis ejus eſt [k] *Toloſa* ad confluentes Araxis & Oriæ ſita, eſt regionis conventus ſedes. [l] *Placentia* magnam habet multitudinem fabrorum ferrariorum. [m] *Fanum divi Sebaſtiani*, hodiè *Don Baſtia*, portu gaudens ampliſſimo &c. Porrò in [n] *Alava* provinciâ metropolis eſt [o] *Vittoria*, nobilibus familiis & mercatura clara, antea *Burgus Gaſteyz*.

HEKELII.

r *Hiſpaniæ* Protectoris.

ſ Et quidem ſecundùm *Boteri* ſententiam.

s Sive *Ulyxippona*, ſic dicta, quòd ab *Ulyſſe* ſit condita. Ideoque dicitur *Straboni* Lib. III. p. 270. Ὀδύσσεια, h. e. *Ulyſſéa Urbs*.

t Vulgò *Cabo San Vincenzo* dictum.

v Non ſolùm, ſed & tuta Navium ſtatio eſt.

BUNONIS.

μ [p] *Salamanca* vel *Salamantica* in Caſtilia vetere à Valliſoleto 22. leucis in Meridiem Placentiam verſus ad Tormis fluvii ripam ſita, qui ſe cum Durio poſteà miſcet. Academia hæc ex Balentia urbe eò tranſlata eſt anno Chriſti CIↃ CCXXXIX. [q] *Complutum* olim, hodiè *Alcala de Henares*, ab amne Henares urbis muros alluente appellatur. Sita in Caſtilia Nova 6. leucis à Madrito, haud longè ab Ortu Tagi. Celebrem hanc Academiam

L

a Aſturia. b Oviedum op. c Lianes & S. Andero. op. d Cantabria. e Biſcaja. f Bilbao. g Flaviobriga, Bermeo. h Guipuſcoa. i Chalybs fluvius. k Toloſa. l Placentia. m Fanum S. Sebaſtiani. n Alava. o Vittoria. p Salamantica. q Complutum.

miam x in primis reddiderunt a *Biblia Complutenſia* polyglotta, anno Chriſti cIↄ Iↄ xv. ſumtibus Franciſci Ximenii Archiepiſcopi Toletani ibidem excuſa. b *Conimbriæ* Academia fundata eſt à Johanne III. Rege Portugalliæ anno Chriſti cIↄ cc xii. y Reliquæ Academiæ, quæ in Hiſpania ſunt, ſuis memorantur locis. c Cæterùm Hiſpani religioni *Romanocatholicæ* ſunt addictiſſimi: eaque una ibidem viget ope inquiſitionis, quæ primum ad Mauros & Judæos coërcendos inventa, in aliarum religionum ſectatores, tanquam hæreticos, ſtringitur. Ab inquiſitione damnati induuntur veſte, quam *Sanbenito* vocant, & raptantur ad ſupplicium iis ceremoniis, quæ populo terrorem poſſunt incutere. d *Lingua* per Hiſpaniam præcipua eſt Caſtellana ex corrupto ſermone Latino nata. *Luſitana* ex Gallica & Caſtellana conflata elegans eſt, & auribus grata. *Valentina & Catalaunica* Narbonenſi propior; in quam tamen nonnullæ voces Gallicæ irrepſerunt. Sola Biſcaja antiquum ſermonem retinuiſſe putatur. Eſt verò ſermo Hiſpanorum multis argutiis, brevitate, efficacia, gravitate, adagiis & amphiboliis refertus; quoniam phraſibus & copia haud abundat. Non minus comtè tamen ruſtici & tenuiores ratiocinantur, quam urbani & nobiles. e *Hiſpani* perhibentur eſſe temperamenti melancholici; unde ad quietem & contemplationem videntur nati. Hinc etiam fit, ut eorum conſilia tarda, & exſecutiones lentæ, proceſſus graves, & molimina firma ſint. Raro cum peregrinis contrahunt amicitiam, quam nec inter ſe impenſius colunt. Ambitioſiſſimi pariter ſunt & ſuſpicaciſſimi, facilè ſe contemni putant. Philautiæ vitio laborant; & ſuo abundant ſenſu. *Magnus eſt eorum in Principem & remp. amor.* Hiſpani mares hebetiori ſunt viſu, colore terreo & vultu triſti: fœminæ tamen magis formoſæ, gratioſæ, vivaces, agiles, quam mares; quia humoris abundantia melancholiam in illis minuit, & aduſtionem temperat. Habent Hiſpani laborum atque inediæ patientiſſima corpora. *In militia* ordinum ſunt obſervantiſſimi; certiſſimi fiſtulatores & ſclopetarii; haſtati haud facile loco moventur. Capillis nigris & præciſis ſuperbiunt. Servatas parſimonia opes & ad temperantiam inſtitutis corporibus ſæpe negatas, in veſtitu conſumere amant, & ſic ad oſtentationem proferre, immenſa ſui fiducia; ſed apud timidos & patientes majore. Nigrum & fuſcum in veſtitu amant colorem. Pallia geſtant oblonga, tàm plebejus & veteramentarius gladio accinctus prodit, quàm nobilis; nobilitatem videlicet è gente ſua ſibi imaginantur. *Boterus. Mariana. Barclajus in Icone.* Exquiſitum in Hiſpania habetur judicium ad compeſcendos ſceleratos, *Ferdinandi & Iſabellæ* tempore excogitatum, quod *Hermandad* vocatur. Fugitivi indagantur, & plerumque ex alienis Regnis ad ſupplicium callide retrahuntur. Ex iſto tempore judicium hoc ſingulari Regum cura in magnam reipubl. utilitatem conſervatur.

HEKELII.

x Annô CHR. M. D. XVII. magnificè exſtructam.

y Evocatis (& quidem *Andreæ Goveani*, *Luſitani* Theologi, operâ & ſtudiô) è *Galliâ* Doctoribus, *Nicolaō Gruohio*, Philoſopho, *Georgio & Patricio Buchananis*, *Scotis*, ut colonia eſſe videatur *Lutetia & Burdigala*. Et hæc Academia non ſolùm loci naturâ eſt amœniſſima, ſed & omni litterarum genere clariſſima.

a Biblia Complutenſia. b Conimbria. c Hiſpanorum religio. d Linguæ Hiſpan. e Hiſpanorum mores.

CAP. VII.

De Inſulis ad Hiſpaniam.

I.

Inſulæ Baleares.

INſularum Hiſpaniis adjacentium celebriores ſunt, *Baleares* duæ, item *Ebuſus* & *Gades*.

Baleares contra Tarraconenſia littora ſitæ, haud longè inter ſe diſtant, & à ſpatio ſuo cognominibus acceptis, *Majores*, *Minoresque* plurali numero, vel etiam ſingulari *Major*, *Minorque* appellantur:

lantur: funda olim bellicoſæ, unde & nomen traxiſſe putantur, quaſi ἀπὸ τοῦ βάλλειν, id eſt, à jaculando: Græcis *Gymneſiæ* dictæ, ἀπὸ τῆς γυμνότητος, id eſt, à nuditate, quod incolæ aliquamdiu [α] nudi vitam egiſſe dicantur: nunc vulgò *Majorca* [b] & *Minorca*. Piraticâ olim incolæ maximè vivebant: Carthaginenſibus iidem contra Romanos ſtipendiarii, donec Hiſpaniis debellatis, à Romanis ſubigerentur. Mauri poſteà ex Africa occuparunt, cum Hiſpanias diriperent, regnumque adjecta Ebuſo Inſula in iis condiderunt: quos tandem Jacobus Arragoniæ Rex ejecit; ut ſuprà commemoravimus. [a]

II. *Ebuſus* inter Majoricam & Hiſpaniam ſita eſt; frumentis tantùm non fœcunda; ad alia largior, & omnium animalium, quæ nocent, adeò expers, ut nec ea quidem, quæ de agreſtibus mitia fiunt, aut generet, aut ſi invecta ſint, ſuſtineat, hodiè vulgò *Yvica* [β] dicitur, ſalis copiâ maxime celebris. [c] [1] Ebuſus.

III. In

BUNONIS.

α [a] *Major* inſula occaſum ſpectat, ejus forma quadrata eſt, habens c. millia paſſuum in longitudinem, CCC LXXX. millia in circuitum. Olim duas habuit urbes, [b] *Palmam* ad Occaſum; [c] *Pollentiam* ſive *Potentiam* ad Ortum, hodiè vicus eſt. Præcipua ejus urbs nunc eſt *Majorica*, decem patens portis. *Minoris* inſulæ ambitus habet CL. millia paſſuum: ſpectat ortum. Hodie unam habet urbem [d] *Minoricam d* nomine. *e* Olim cibum puer à matre non accipiebat, niſi quem ipſa monſtrante percuſſiſſet. Aureos & argenteos nummos ad ſe importari decreto vetuerant publico. Mulierum tanto amore tenebantur, ut ſingulas à prædonibus ternis quaterniſque viris redimerent. Mortuorum cadavera contuſa & in urnam conjecta lapidibus obruebant. Annis circiter XX. poſt bellum Punicum tertium [e] *Metellus* has inſulas non ſine labore ſubegit: unde *Balearicus* dictus. Aliquando Balearici à cuniculis in tantum conjecti ſunt periculum, ut coacti ſint Romanorum opem implorare, *Strabo lib.* III. *Plinius lib.* III. 5. & VIII. 55.

β [f] *Ebuſus* è regione promontorii, quod in Sucronenſi ſinu *Ferrariam* vocant, ſita, ambitu ſuo C. millia paſſuum complectitur. Opidum habet ejuſdem nominis. Huic vicina eſt inſula [g] *Colubraria* Latinis, Græcis *Ophuſa*, hodiè *Formentere* dicta; ambitu habens LXX. millia paſſuum, ſerpentibus venenatiſſimis infeſta. Quum vicina *Ebuſus* ſeu *Yvica* præter cuniculos terram & ſegetem ſubvertentes omnis venenati animalis ſit expers, ejuſque terra & pulvis ſerpentes fuget, quos Colubraria pariat. Utraque Ebuſus & Colubraria [h] *Pityuſæ* dicuntur, à pinuum illic naſcentium multitudine. *Plinius lib.* IV. 5. & XXXV. c. ult. *Diodorus* V.

HEKELII.

a Æſtatis nempe tempore.

b Vel *Malorca*.

c Hôc enim non tantùm *Hiſpania*, verùm etiam *Italia* ex parte ſibi providet.

d ſ. Vulgò *Menorcam*.

e Quæ *Mago* quondam erat appellata. *Ptolemæi* ætate etiam in eâ Urbs *Jana* fuit, quæ nunc vulgò *Citadella* dicitur.

REISKII.

1 Strabo Lib. III. Geograph. Phœnices pleraque Hiſpaniæ loca Tarteſſo & Turditaniæ vicina tenuiſſe, condidiſſe Gadiram, Malacam, Auderam, Carthaginemque novam; quin Gymneſiis Inſulis ab ſeſe occupatis Balearidum feciſſe nomen. [i] Baleares ergo lingua punica בעלי הראה *Baalebarea* ad verbum ſignificant *magiſtros projectionis* i. e. peritos fundæ, aut lapidum projiciendorum incolas: [k] Gadira ſyriace גדירא *ſeptum* vel *ſepem* denotat, uti Plinius, Solinus, Heſychius explicarunt. [l] Ebuſus etiam ex voce Phœnicia יבושה *Jebuſo*, h. e. à ſiccatis ficubus denominationem habuiſſe legitur, Bocharto, quem ſæpius citavimus, auctore. Inſulam Cadiz ſive Calis urbe ac portu cognomine inſtructam, tribus

a Majorca. b Palma. c Pollentia. d Minorca. e Metellus Balearicus. f Ebuſus inſula. g Colubraria inſula. h Pityuſæ inſulæ. i Baleårides. k Gades. l Ebuſus

III. In capite Bæticæ, ubi extremus antiquis mortalibus noti Orbis erat terminus, Inſula *Gades* fretum contingit, quod inde Gaditanum perhibetur, à continente anguſto ſpatio, ac veluti flumine abſciſſa: quam Tyrii à Rubro mari profecti, *Erythræam*, Pœni, lingua ſua, *Gadir*, id eſt, *Sepem* nominarunt. In hac Geryonem, cujus boves Hercules abduxit, habitaſſe fabulati ſunt. Tyrii condidere in ea ejuſdem nominis urbem quæ poſtmodum evaſit opulentiſſima: nunc etiam Emporium haud ignobile, vulgari vocabulo *Cadiz*, & corrupte *f Calis*, dictum. ✓

Gades.

bus imperii ſui clavibus annumeraſſe, neque hanc minus quam duas reliquas Philippo filio Carolus V. commendaſſe fertur.

BUNONIS.

✓ a *Gades* inſula non procul ab oſtiis Bætis ſita eſt. Eam non multo longiorem centum ſtadiis; latitudine alicubi unius tantum ſtadii ſcribit Strabo. Urbs in Occidentali inſulæ parte fuit ejusdem cum ipſa nominis. Sed b *Balbus Cornelius Gaditanus*, civitate Romana donatus, pro quo Ciceronis exſtat oratio, aliam condidit, quam *novam* vocabant. Ex utraque coaluerat ea, quæ c *Didyma* vocabatur. Illa Plinio videtur eſſe d *Auguſta Julia Gaditana*. In orientali inſulæ parte e *Fanum Herculis* ſtructum erat, qua parte inſula proximè ad continentem accedit: unius ſtadii freto disjuncta. Apud hoc templum f C. *Julius Cæſar* quæſtor in ulteriori Hiſpania, quum mandato prætoris jure dicundo conventus circumiret, Gadesque veniſſet, animadverſa Alexandri M. imagine, ingemuit; & quaſi pertæſus ignaviam ſuam, quod nihildum à ſe memorabile actum eſſet eâ ætate, quâ Alexander orbem terrarum ſubegiſſet, miſſionem continuò efflagitavit, ad captandas majorum rerum occaſiones in urbe. g *Solin. cap.* 26. *Strabo lib.* III. *Mela lib.* II. *cap.* 7. & *lib.* III. *cap.* 6. *Plinius lib.* IV. *cap.* 22. *Sueton. in Jul. Cæſ. cap.* 8. Haud longe à litore Portugalliæ abeſt *Barlenga* inſula, olim *Londobris* & *Erythræa* dicta, *h* ad quam piratæ Barbari excubant, navigiis Chriſtianorum inſidiaturi.

HEKELII.

f A Nautis.

g In *Inſulæ* verò Meditulliô duæ hodiè ſuperſunt vetuſti ædificii *Turres*, *Torres de Hercoles* incolis dictæ.

h Quæ 50. Milliaria complectitur.

a Gades. b Cornelius Balbus. c Didyma. d Augusta Julia Gaditana. e Fanum Herculis. f Julius Cæſar.

CAP. VIII.

DE GALLIA.

I.

Galliæ termini.

HIſpaniæ proxima eſt *Gallia*. *a* Hæc ab initio incluſa fuit ab Oriente Rheno amne, Alpium parte & Varo flumine; à meridie

HEKELII.

a Hanc Regionem omnino amplam atque potentem, præter MARTINUM CEILERUM, Geographum egregium, deſcripſerunt FRANCISC. HOTTOMANNUS atque PAULUS MERULA, Viri longè doctiſſimi atque celeberrimi, ita tamen, ut *hujus* Liber ſub *FRANCO-GALLIÆ*, Francofurti ante centum annos, & quod excurrit, in f. 8. *illius* autem ſub *GALLIÆ Nominibus* ac *Titulis* Amſtelod. Ao. huj. Sec. 36. in f. 12. ſit impreſſus. Sed *FRANCIÆ Origines* deſcripſit Jo. ISAACUS PONTANUS, quas Harderwici Ao. ejusd. Sec. 16. in 4. form. publicari juſſit. *Annales* autem atque *FRAN-*

FRANCORUM Hiſtorias, ab Ann. CHR. nempe 708. uſque ad A°. 900. quàm ſtudioſiſſimè edi curavit PETRUS PITHOEUS, Francof. A°. ſup. Sec. 94. in 8. f. Prodiit *FRANCIÆ Hiſtoriæ veteris atque ſinceræ Corpus* Hanoviæ A°. huj. Sec. 13. in quibus ſanè omnibus talia ſunt reperienda, quæ diligentis atque curioſi cujuslibet Lectoris animum poſſunt recreare. Leg. THYSII *Memorabil. celebrior. vett. Rerumpp.* Cap. 10. p. 314. ſeqq. Extant *Effigies Regum FRANCORUM* omnium à PHARAMUNDO ad LUDOVICUM XIII. Francof. A°. huj. Sec. 22. in 4. f. impreſſæ. Majeſtas Regis moderni LUDOVICI XIV. ex ULRICI OBRECHTI,[a] Viri ingenioſiſſimi, mente hodiè tam latè ſit diffuſa, *ut nullis Terrarum Regionumque ſpatiis diſtineatur, quò minùs Facinorum Operumque maximorum efficaciâ, emolumentô, gloriâ præſentem ubique, ubique ſpirantem ſui ſiſtat imaginem.* Hujus Regis *Inauguratio* à *Carolô Hanoque* deſcripta eſt *Pariſiis* A°. huj Sec. 56. in 4. f. & quidem ſub *Novæ FRANCIÆ Orientalis* Titulô, quem Libellum omnibus ac ſingulis e Studioſis *Politices* quotidiè commendandum cenſeo. Aliàs eſt notandum, quòd *Succeſſio GALLIARUM Regum* probe obſervetur. Quocircà quùm, mortuô *Lothariô*, *GALLI Carolum Calvum* in Regem creâſſent, ADRIANUS, Pontifex *Romanus*, ad *Hincmarum*, Epiſcopum *Remenſem*, ſcribens, deſignatum Regem excommunicari juſſit, aliumque eligere permiſit. Ad quod triplex *GALLIÆ* Status reſpondit: *Nunquam tale quid à* Pontifice *Romanò ad GALLIÆ* Epiſcopos *miſſum fuiſſe: REGES* enim GALLIÆ *NASCI, NON ELIGI SOLERE*, ſicuti ex FRIDERICI I. *Imperatoris* Diplomate citat hoc *Hippolytus à Collibus* in ita dictô *Principe* Cap. II. p. 7. Edition. pr. Intereâ eſt certiſſimum, quod *GALLI* à *Fœminarum Imperiô* omni abhorreant tempore. Hinc PHILIPPUS VALESIUS EDUARDO, *ANGLIÆ* Regi, qui Gener erat CAROLI PULCHRI, ſine prole maſculâ defuncti, in Succeſſione prælatus, hiſce Sacræ Scripturæ (*Matth.* np. VI, 28.) ſe tuebatur verbis: *Conſiderate LILIA Agri, non laborant, neque nent.* Hôc dictô lepidè atque feſtivè innuens, *LILIUM GALLICUM haud cadere in colum & fuſum.* Verùm EDUARDUS nunquam credidit, quòd talis Lex, quæ *Fœminas* in Regnô *GALLIÆ ſuccedere* nullô modô pateretur, unquam ſit condita, ſed eam in fraudem Filiarum ab Agnatis commentam confictamque eſſe, FROSSARDUS Lib. I. *Hiſtor.* Cap. IV. teſtis eſt. Excluduntur itaque *Fœminæ* in *GALLIA*, ſi non Lege *Salicâ*, certè *antiquiſſimâ*, quæque *mores Gentium* imitatur *conſuetudine.* Ea conſuetudo in tribus Regum Familiis, *Merovingorum* videlicet, *Carolinorum* & *Capetiorum*, (tot enim *FRANCORUM Regum* Familiæ numerantur) obſervata fuit ordine & inviolabiliter. Vid. CHRISTIANI FUNCCII, Polyhiſtoris clariſſimi ac quondam Præceptoris mei fideliſſimi, Part. II. *Breviarii Hiſtorico-Politici*, ſeu *Orbis Imperantis*, Cap. III. Erot. VII. p. 297. Edition. ſuprà p. 1. laudatæ. De *Origine trium LILIORUM*, *Inſignium* quippe *FRANCIÆ Regum*, legenda JOANNIS CHRISTOPHORI RUMETSCHII, antiquioris Litteraturæ Antiſtitis inſignis, Not. XXII. ad ita curioſè inſcriptum *Pacis Caduceum* ſuum p. 12. In *hæc LILIA* extant quoque duo Diſticha, quæ in *illuſtrium aliquot* Germanorum *Carminum Librô* de *immaniſſimâ ſummeque miſerandâ CHRISTIANORUM Laniena*, à CAROLO IX. *GALLIÆ* Rege; *eóque erga ſuos Subditos*, repurgatæ Religioni *addictos, proh dolor! prorſus perfidô, aliisque impiis atque crudeliſſimis GALLIÆ Tyrannis*, Lutetiæ Pariſiorum, Lugduni *item, & aliis ejusd. Regni locis luculentiſſimè ſceleratiſſiméque* A°. ſup. Sec. 72. d. 24. Auguſti *patratâ, compoſitô, &* Vilnæ *A°. ſequ. in 4. f. publicatô*, Poëta quidam, qui initialibus ſaltem Nominis ſui his duabus litteris M. S. ſe ſubſcripſit, huncce in modum lamentabilem finxit:

LILIA, *quæ tantam fecerunt horrida ſtragem,*
Nomine mutatô ſint aconita mihi.
Aut Epulæ triſtes, aut exitiale napellus
Virus, & inferno nata cicuta cibo.

De *Perſecutione* adverſus *Hugonottas* in *GALLIA* hactenùs ſuſceptâ ego ob gravitatem Materiæ certè nil audeo ſcribere, niſi quòd ex *Musladini Sadi* Roſariô Politicô addam hanc Hiſtoriam, à GEORGIO GENTIO Cap. VII. p. 216. ſequ. Latinis verbis ſic expreſſam: *Religioſus quidam virum præteriens divitem, Servum ſuum manibus pedibusque acriter ligatum, ferociſſimè tranctantem vidit, (hominis ferociâ motus) infit: O Fili! Tibi ſimilem creaturam incomparabilis magnusque ille DEUS tibi mancipio dedit, teque illi ſuperiorem & Dominum fecit. Tu itaque divinæ Benevolentiæ grates reddito, tantamque ferociam & immanitatem in hominem ne exerceto, ne quondam in extremô Judicio iſte Servus te melior eſſe appareat, teque pudor ſubeat.* Ut autem hæc Hiſtoria ab Ethnicô quôdam probè eſt conſignata: ſic unicuique Chriſtiano, qui manûs ſuas cruentas in Chriſtianorum ſanguinem crudeliter ac injuſtè, quâcunque

a In Panegyricô jam laudato REGI ob natum ex Sereniſſimô DELPHINO Nepotem publicô Univerſitatis Argentoratenſis nomine d. 22. Aug. A°. huj. Sec. 82. non ſine ſummô applauſu dicto.

ridie Mari Interno Pyrenæisque jugis; ab Occidente Oceano Gallico; à Septemtrionibus Oceano Britannico. At poſtquam Gallorum nonnulli Alpes transgreſſi Italiæ ferè dimidium occuparunt, Galliæ nomen huc uſque extenſum fuit.

Diviſio Galliæ.

II. Omne autem hoc terrarum ſpatium bifariam fuit diviſum: Primo *in Galliam Ciſalpinam*, quæ & *Italica*, eademque *Citerior*; & *Tranſalpinam*, quæ *Ulterior* Gallia hodiè propriè dicta. Rurſus hoc idem terrarum in *tria* populorum *genera*, *ab habitu* corporis cognominata, diſtributum fuit: In *Togatam*, quæ *Ciſalpina*; in *Braccatam*, quæ & *Narbonenſis*, Romanorum provincia; & *Comatam*, quæ reliqua eſt Galliarum pars. Sed de Ciſalpinâ poſt agemus, quum de Italia erit ſermo: nunc de Tranſalpina, illius matrice, primùm dicendum.

Cœli ſolique natura.

III. Pyrenæis igitur jugis ſuperatis, proxima aperitur terræ *Gallia*, felix præpinguibus glebis & commoda proventibus fructuariis; conſita vitibus & oleis quibuſdam in locis; omni ad animantium uſum fœtu beatiſſima; rigua & fluminum & fontium aquis, & noxio genere animalium minimè frequens; frumento adeò fertilis, ut melioribus Europæ terris conferri poſſit. [1]

IV. *Nomen*

cunque causâ atque ratione ductus, infert, optimè eſt notanda. Et non eſt dubitandum, quin Martyrum vox vel è *Buſtô*, vel de *Rotâ* ac *Patibulô*, immò ex *Quadriremibus* quoque, quibus ſunt damnati miſelli hi homunculi, minimè erit abſimilis iſti, quæ in *Nuptiis Pariſinis* quondam ſic ſonabat:

GALLIA *Mactatrix*, *Lanius* Rex, *dira Macellum*
LUTETIA. O *noſtri temporis opprobrium!*

Verô itaque longè eſt verius, quòd GLADIUS *SAULI* CHRISTIANOS *interfecerit*, *ſed pium manſuetum ac placidum* Os *PAULI* CHRISTIANOS *fecerit*. Ex hâc Tragœdiâ quilibet è Prudentibus facillimè intelligere poteſt, *Jeſuitas* in hôc Regnô iterum perversô hôcce tempore in magnâ atque potente exiſtimatione vivere; cùm tamen conſtet, eos ex eô olim prorſus relegatos fuiſſe. Extat enim *ingenua & vera* Anonymi cujusdam *ad Regem* Chriſtianiſſimum *Oratio*, eaque *Lugduni* Aº. huj. Sec. 2. in 4. f. edita, in quâ poſtulatur, *ut Jeſuitæ in Regnô reſtituantur GALLIÆ.* De *Concordiâ Sacerdotii* & *Imperii*, ſeu de *Libertatibus Eccleſiæ GALLICANÆ*, cujus fundamentum *Collegium Sorbonicum*, Ao. CHR. M. CC. LIII. fundatum, extant *ſingulares Diſſertationes* PETRI de MARIA, ipſis *Pariſiis* Ao. huj. Sec. 41. in 4. f. excuſæ. Sed *Urbium GALLICARUM Conſuetudines* Francofurti Ao. ſup. Sec. 98. prodire juſſit DIONYSIUS GOTHOFREDI, Vir multæ lectionis atque limati judicii. Cæterùm *GALLI* putant ſe eſſe reliquis pulchriores; cùm tamen ſint pallidiores, minimeque rubeant, quemadmodùm JULIUS MANCINUS, Libr. de *Decoratione*, eôque Venetiis apud *Juntas* Aº. huj. Sec. 1. in fol. min. impr. Cap. VIII. fol. 15. fac. a. non prorſus ineptè judicat.

REISKII.

1 [a] Limites Galliæ Hiſpaniæque pacto publico fixos dedimus ſupra: Nunc damus fluvium Bidaſſonem, cum eoque inſulam Faſianorum, quæ pacificationi Pyrenææ aut Faſianicæ locum & denominationem in regno Navarreo addidit: Navarra quippe qua Galliam tangit, regno adhuc Gallico paret. Nec enim *naturales* hujus regni limites in montibus Pyrenæis, quos vulgo ſtatuunt, Becmannus comprobat, ſed *civiles* tantummodo per bella pactaque publica definitos. Nomen Galliæ antiquiſſimum vix aliud quam [b] *Celtoſcythiæ aut Celticæ* admittet, ſi quis è Strabone

a Limites Galliæ civiles. b Celtoſcythia.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

GALLIA
ANTIQUA
et
NOVA,
ANGLIÆ PARS.
MARE HIBERNICUM
OCEANUS BRITANNICUS.
OCEANUS AQUITANICUS.
MARIS GERMANICI PARS
GERMANIÆ PARS.
BELGICA
CELTICA
LUGDUNENSIS
AQUITANIA
NARBONENSIS
ITALIA GALLICA PARS
ITALIÆ.
LOMBARDIA.
PIEDMONT
MARE MEDITERRANEI PARS.
HISPANIÆ PARS.
GALLIÆ PARS.
NORMANDIA
PICARDIA
BRITANNIA SUPERIOR
BRITANNIA INFERIOR
BURGUNDIA
LOTHARINGIA
ALSATIA
DELPHINATUS
PROVINCIA
GUIENNE
GASCONIA
LANGUEDOC
LIMOSIN
BOURBON
Lutetia
Paris
London
Oxford
Bristol
Colonia Agrippina
Francfort
Tubingen
Hailbron
Milan
Pavia
Genua
Massilia
Narbona
Tolosa
Burdigala
Lugdunum
Lion
Vienna
Avenio
Nemausus
Augustoritum Limoges
Genabum Orleans
Argentoratum Strasburg
Vesontio Besançon
Tigurum Zurich
Militaria
Germanica
Gallica

IV. *Nomen* ab initio proprium & peculiare, quod habuerit, haud facilè diſpectu eſt. Tarquinio Priſco Romæ regnante vocabulum tandem *Galliæ* nacta eſt, ab incolis *Gallis*, ut poſteà oſtendetur. Nomen.

V. Longitudo ejus olim à Pyrenæi montis in Oceanum excurſu ad Rheni Vahaliſque divergia, apud Munimentum Schenckii, vulgò *Schencken-ſchans*, porrigebatur. Latitudo à Gobæo promontorio, vulgo nunc *le Four*, in Britanniæ extremo ad Varum uſque flumen. In hoc terrarum ſpatio Gallia ſita erat, duobus, ut dictum eſt, diſtincta nominibus. *Braccata* interno imminet mari; *Comata* ad Oceanum ac Germanos ſpectat. α Magnitudo.

è Strabone perceperit, *omnes gentes ſeptentrionales aque in Europa atque in Aſia Scythas una appellatos nomine Lib. XI. Celtoſcythas etiam ſeptentrionalium nonnullos* Lib. I. puta Europæos in Hiſpania, Gallia, Britannia, Germaniaque. Hoc multis rationibus Bodino quidem oppoſitis egit Auctor noſter Lib. I. Germ. antiqu. c. 2. Idem etiam ſtabilivit Boxhornius in ſingulari Originum Gallicarum libro, quo natio & lingua Gallica ortum ad Scythicum revocatur. Ita vero Trojanæ Græcæque tum Æmilii tum Bodini origines parum, Bocharti Phœniciæ aliquantulum valebunt: Colonias tamen Pœnorum Græcorumque, imo literas horum in Gallia nemo negabit, quas tot hiſtorici confirmant.

BUNONIS.

α *Galli* dicti videntur à Celtica voce *gallen*, (quam nunc dicimus *Wallen*; ſignificatque iter facere) *b* quum exundans domi multitudo, patria relicta, exteras petere regiones cœpiſſet; parte eorum in Italiam, parte in Illyricum, atque inde in Græciam, & Aſiam, parte in Germaniam delata. Tunc enim primum à re ipſa invento vocabulo, dicti fuere, cum ſibi ipſis, tum proximis Germanis Illyriiſque, *thi Gallen*, ſive *Galler*, & alia dialecto *Waller*, quod voce æquipollenti vulgò dicimus *die Wanderer*, Latine peregrinatores: quod vocabulum mox Latini ſuo ori accommodantes, formavere *Galli*. Græci poſtea paullo longius à genuina voce deflectentes, dixere Γαλάτας, quâ equidem appellatione perpetuò poſtmodum ſignati fuerunt ab ipſis Galli Aſiatici; raro Κελτοί, antiquo univerſæ gentis vocabulo nuncupati: *Cluverus Germ. Ant. lib.* I. *cap.* IX.

HEKELII.

b Et derivatur juxta nonnullos ab ἀλάω, quod vagari denotat.

CAP. IX.

De Gallia Braccata, quæ & Narbonenſis Provincia.

I.

N*Arbonenſis Provincia*, ſive *Gallia Narbonenſis*, appellatur pars Galliarum, quæ interno mari alluitur; Braccata antè dicta; amne Varo Alpiumque jugis ab Italia diſcreta; ab Hiſpania Pyrenæo monte; à reliqua verò Gallia flumine Garumna, Gebenna Monte, ac Rhodano amne. Agrorum quondam cultu, virorum morumque dignatione, amplitudine opum, nulli Provinciarum Romani Imperii poſtferenda; ſed Italia veriùs quam provincia. Quin nunc etiam agrorum proventu, civitatum opulentia, ædificiorum Galliæ Narbonenſis limites. Felicitas.

ciorum nitore, reliqua Gallia lætior eſt. Continet hodiè Linguadocum, Sabaudiam, Delfinatum, ac Provinciam, quæ veteris appellationis memoriam ſervat. ¹

II. Populi in ea quondam clari: in Sabaudia. ᵃ α Allobroges, quorum β *Geneva* & γ *Vienna*, δ Centrones, quorum ε *Axima*, nunc *Centron*, & ζ *Tarantaſia*, nunc *Monſtier* & *Tarantaiſe*. In Delfinatu; Segolauni ſive *Segovellauni*, quorum η *Valentia*; Vocontii, quorum θ *Dea*, nunc *Die*; Caturiges, quorum ι *Caturi-*

Geneva.
Vienna.
Tarantaſia.
Valentia.
Dea.

BUNONIS.

α a *Allobroges* ſive *Allobryges*, inter Iſaram ſeu Hiſaram fluvium, lacum Lemanum & Rhodanum contenti, rebus geſtis clari; quorum legati à conjuratis Catilinæ in partes ſollicitati.

β *Geneva* infra c. XVI. ſ. I. memoratur.

γ b *Vienna* Romanorum colonia dicta Senatoria, quod ibidem haberent quinque legiones præſidiarias. Ad Rhodanum ſita eſt inter Lugdunum ad Boream 5. leucis, & Valentiam ad Auſtrum 14. à Gratianopoli 15. in Occaſum. *b* Cæſar ſuo tempore ibi conſtituit *granaria* & *cellaria*. c *Archelaus* Herodis M. filius, à Judæorum & Samaritanorum primoribus crudelitatis apud Auguſtum accuſatus, huc in exilium miſſus eſt. Hic quoque d *Arbogaſtus c*, quum Valentinianum II. *d* per fraudem laqueo necaſſet, à Theodoſio M. ſuperatus, ſua manu mortem ſibi conſcivit. Aliquanto infra Viennam e *Iſara* fluvius, Alpibus ortus, Rhodano ſeſe miſcet. Ad quorum confluentem ad montem Cemenium f *tropæa* ex albo lapide & duo templa poſuit *Q. Fabius Maximus Æmilianus*: quod iis in locis multa Gallorum millia concidiſſet: non magnis ipſe copiis inſtructus. *Strabo l.* IV.

δ g *Centrones e* fuerunt in Alpibus Grajis, quæ *Ideonni* fuiſſe regnum Cluverius Ital. Ant. l. 1. c. 12. oſtendit.

ε h *Axima* in Taurinorum finibus apud Alpium radices à Taurino 25. à Seguſio 8. mill. paſſ. in Boream ſita.

ζ i *Taratanſia* eſt inter Genevam 40, & Maurianam 12. leuc. in Auſtrum, à Civarone ſeu Camberino 10. in Boream, antea *Forum Claudii*, Centronum metropolis fuit in Grajis. Ejus Archiepiſcopus Monaſterii reſidet.

η k *Valentia* Romanorum colonia ad Rhodanum: ab ea 14. leucis abeſt Vienna in Meridiem, Avenio 23. *f*

θ l *Dea Auguſta* dicta eſt inter Vapingum 12. & Valentiam ad Occaſum 10. leucis.

HEKELII.

a Vulgò *Savoyen.*

b Hanc *Burgundici Cancellarii* ſedem olim fuiſſe ferunt. Claret *Archi-Epiſcopatu nobiliſſimò*. Ideoque in ſpiritualibus primaria eſt Civitas.

c ſ. Ut alii legunt, *Arbogaſtes.*

d A. CHR. CCCLXXXXII. Idib. Maj. prid. *Pentecoſtes.*

e Pro quibus in plurimis excuſis *Plinii* Exemplaribus legitur falsò *Acitauones.*

f Vulgò dicitur *Valence*. Epiſcopatu & Academiâ clara eſt. Templa omnia alioqui magnifica, bellis civilibus diruta fuêre ſuperiore tempore; ſed magnâ ex parte ad huc reparata ſunt.

REISKII.

1 m Gallia *Braccata* nomen à braccis habuit i. e. femoralibus, quas illi *βράκας* dicunt Diod. Lib. V. Bibl. Idem Agathias Lib. II. & Heſychius in Lexico confirmant. Bochartus ex vocabulo Punico ברך *Borec* i. e. *genu* braccas infra genua, & ad crura uſque demiſſas aut pendulas deduxit: Alii e Græco *ῥάκος* nomine. Carol. Freſneus in Gloſſ. Getis Sarmatiſque, ſed Gallis maxime braccas in uſu fuiſſe, ac poſtea vocem ævo medio manſiſſe annotat: Imo adhuc hodieque noſtris Saxonibus brak & brook ſupereſt. n Narbonenſis vero Gallia tota in provinciam redacta, Narbonemque colonia Julia, eaque antiquiſſima deducta legitur A. VC. DCXXXVI. biennio ante, quam bellum Allobrogicum Q. Fabius, conſul confecerat. Urbs hodieque Archiepiſcopatu clara, ſed Atacis & Garumnæ fluminis conjunctione clarior; unde naves minores quinque, quas Barcas nominant, tranſitum A. 1672. fecerunt. Arauſionenſis principatus orto bello Belgico A. 1673. ademptus Principi ſuo iterum per pacem Noviomagenſem reſtituitur: Sed bello ultimo, quod ardet, Germanico moto rurſum demitur negaturque A. 1688.

BUNO-

a Allobroges. b Vienna. c Archelai exilium. d Arbogaſti interitus. e Iſara fl. f Trophæa Æmiliani. g Centrones. h Axima. i Tarantaſia. k Valentia. l Dea. m Gallia unde Braccata. n Narbonenſis.

ι *Caturigomagus*, vulgo *Chorges*. In Provincia, Cavares, quorum Caturigo-
κ *Avenio*, nunc *Avignon*; λ Salyes, quorum *Aquæ Sextiæ*, nunc *Aix*. magus. Avenio.
In Linguadoco μ *Gabali*, nunc *Vellay*; ν *Ruteni*, nunc *Rodes*, AquæSextiæ.
ξ *Helvii*, nunc *Albigeois*; ο *Volcæ Tectoſages*, circa Toloſam; Gabii. Ruteni.
Volcæ Arecomici, quorum *Nemauſus*, nunc *Niſmes*. Horum po- Helvii. Nemauſus.
pulorum clariſſimi Allobroges. Urbium opulentiſſimæ olim π *Va-* Vaſio.
ſio, nunc *Vaiſon*, *Vienna*, *Avenio*, *Nemauſus*, *Toloſa*, ρ *Arauſio*, Toloſa. Arauſio,
nunc *Orange*; *Arelate* nunc *Arles*; σ *Blitteræ*, nunc *Beziers*: Arelate.
ſed omnes præcedebat, unde nomen ac decus Provinciæ, Martius Blitteræ.
Narbo, vulgò nunc *Narbonne*. In littore autem portu clara *Maſſi-* Narbo.
lia, vulgò *Marſeille*, urbs antiquiſſima, à Græcis condita. Eædem Maſſilia.
etiam nunc totius Provinciæ clariſſimæ ſunt.

BUNONIS.

ι a *Caturigomagus* inter Vapincum 12. & Eborodunum 16. mill. paſſ. *Caturigum* quoque. Eborodunum, nunc *Embrun*.

κ *Avenio* & *Aquæ Sextiæ* infra, cap. XV. memorantur.

λ b *Salyes*, *Sallyes* ſive *Sallyi* dicti, ad ipſum mare fuerunt, non procul oſtiis Rhodani. Hi Maſſilienſibus vicinis olim graves erant, eóque Romanorum arma primi trans Alpes ſenſere. *Aquæ Sextiæ*, à Proconſule Sextio victore Salyorum huc deducta colonia, conditæ, ſicque dictæ propter aquas calidas.

μ c *Gabali* finitimi fuerunt Rutenis; eorumque caput *Anderidum*, nunc *Mandeen Geuaudan*. In Velaunis erat *Roveſio*, poſt *Anicium* & *Podium*: nunc *le Puy en Vellay*.

ν d *Ruteni*, ad montem Cemenium inter Velaunos ad Ortum & Helvios ad Occaſum. *Rhodes* Gregorio Turonenſi eſt *Rutana*, nobiles fuiſſe argentifodinas, teſtatur Strabo.

ξ e *Helvii* ſeu *Alba Helviorum* inter Toloſam 14. & Rutenos 12. leucis.

ο *Volcarum Tectoſagum* caput olim exſtitit *Toloſa*, nunc *Toloſe*, Palladia olim dicta; *vid. inf. cap.* XV. *ſ.* 4. Iſtorum quoque fuere *Narbo*, *Blitteræ Septimanorum*, *Salſulæ* cum fontibus & ſtagno: nunc *Salſes*, *Ruſcino* in ora, Sardoum colonia, hodie *la Tour de Rouſillon*; & *Illiberis* Melæ vicus, urbis & magnarum opum tenue veſtigium, poſtea Helena, nunc *Elne*, ad Illiberin fl.

π f *Vaſio* ſeu *Forum Vocontiorum* in edito loco ſita urbs; unde *Aëria* cognominata eſt. *Avenio* & *Nemauſus* inf. cap. XV. ſ. IV. deſcribuntur. Avenione abeſt 10. leucis, Arauſione 6. à Carpentoracte ſupra 4.

ρ g *Arauſia* Secundanorum colonia Avenione diſtat 4. leucis, Carpentoracti propior. A Gallico regno immunis ſuo paret principi. Habet Academiam. Ipſa regio Venuſino comitatu cingitur. Anno hujus ſeculi LX. Galliæ Rex Arauſionem urbem Principi ſuo ademit; ſed anno LXV. eandem domino ſuo reſtituit.

σ h *Blitteræ* ſeu *Bliteræ* & *Blitera* Septumanorum colonia, olim frequens. Haud longe eſt à Monte Peſſulano. Reliquæ urbes infra deſcribuntur.

a Caturigomagus. b Salyes. c Gabali. d Ruteni. e Helvii. f Vaſio. g Arauſio. h Blitteræ.

CAP. X.

De Gallia Comata; ac prima ejus parte Aquitania.

I.

GAllia *Comata* in tres partes diviſa fuit; *Aquitaniam*, *Celticam* Belgica.
ac *Belgicam*: ſed his alios alii poſuerunt terminos. Cæſar *Bel-* Celtica.
gicam fecit inter Rhenum, Oceanum & Sequanam, Matronamque

 amnes:

amnes: *Celticam*, quam eandem *propriè Galliam*, & incolas ejus *Gallos* appellat ubique *Belli Gallici Commentar. primo*, inter Matronam Sequanamque, Oceanum & Garumnam flumen, Gebennam montem, Rhodanum ac Rhenum flumina; *Aquitaniam* inter Garumnam, Oceanum & Pyrenæos montes.

Aquitania.

II. Poſteà verò Auguſtus aliter diſtinxit; *Belgicam* ſtatuens inter Rhenum, Rhodanum, Ararem, Matronam, Sequanamque amneis & Oceanum; *Celticam*, quam & *Lugdunenſem* appellavit à capite *Lugduno*, inter Matronam, Sequanam & Ligerim amneis, & Oceanum; *Aquitaniam*, inter Ligerim, Gebennam & Pyrenæos Montes, & Oceanum. [1]

Belgica. Celtica ſeu Lugdunenſis Aquitania.

III. [α] *Aquitania* vetus ſive *Cæſariana*, *Aremorica* ante dicta, nunc [β] *Vaſconia*, vulgò *Guaſcogne*, vocatur. *Vaſcones* quondam ex Hiſpania ab altero Pyrenæi latere huc transgreſſos, haud dubium eſt. Populi heic olim clari; *Auſci*, nunc regio *Armignac; Vaſates*, nunc regio *Albret*, opidum [γ] *Bazas*, [δ] *Bigerriones;* nunc *Bigorre:* [ε] *Tarbelli*, quorum opidum, [ζ] *Aquæ Tarbellæ*, nunc *Acqs.*

Vaſcones. Auſci. Vaſates. Begerri. Tarbelli. Aquæ Tarbellæ.

BUNONIS.

α [a] *Aquitania* ab *Aquis* videtur dicta, quibus fere tota rigatur: *a* vel, ut Plinius lib. 4. c. 19. tradit, ab *Aquitanis populis*. Olim *b Aremorica* appellata; quia maxima pars populorum ejus Oceanum accolebat, ut Strabo & Plinius referunt. *Bretanniam* tamen ſeu *Breitagne* alii faciunt *Aremoricam. ap. Eginard. & Jornand. Lib. III. de Felice Epiſc. Ab iiſdem* Metallorum perhibetur feraciſſima. Incolas ejus Hiſpanis, quam Gallis, facit ſimiliores idem Strabo, illosque lingua & ſermone à Celtis Belgisque diſtinguit. Ante adventum Cæſaris bis fuerant à Romanis tentati Aquitani, per C. Valerium & Luc. Manlium; ſed bis turpiter rejecti. Sontiatibus vero Cæſaris tempore devictis reliqui facile domiti ſunt.

β b *Vaſconia*, etiam *Novempopulana* appellata, terminos habet montes Pyrenæos, Garumnam fl. & mare Aquitanicum. Ejus præcipuæ urbes ſunt *Burdegala*, & *Toloſa*, de quibus infra cap. XV.

γ c *Bazas* eſt inter Burdigalam 10. & Auſcos 18. leuc.

δ d *Bigerriones* & Bigeritani ad montes Pyrenæos in confinio Hiſpaniæ. *Bigorre* hodiè Comitatus eſt. *Bigerra* ſeu *Begorra* urbs eſt, cujus in concilio Manuſconenſi fit mentio.

ε e *Tarbelli* ad radices montis Pyrenæi.

ζ Et *Aquæ Auguſtæ* dictæ, & *Aquæ Tarbellicæ*, ad Aturum fl. à Bajona abeſt 7. leuc. Auſcos verſus, à Burdigala 26. in Auſtrum. Tabulæ Itinerariæ Aquas has collocant, ubi nunc eſt *Bajone;* Robertus Cænalis contendit eſſe *Tarbe:* at Scaliger & Cluverius *Acqs* eſſe volunt.

HEKELII.

a Ita ut idem eſſet, ac *ad aquas Regio.*

b Eôdem ſenſu.

REISKII.

1 f Gallia *Comata* nomen à coma, quam Galli aluerunt quamque lixivio aut ſapone rutilarunt. Habuit Plin. lib. XXXVIII. c. 12. *Omnis Gallia diviſa eſt in tres partes, quarum unam incolunt Belgæ, alteram Aquitani, tertiam qui Celtæ ipſorum lingua, noſtra Galli appellantur.* Ita Cæſar Comment. I. denominationem Galliæ cunctæ aut generalem aut ſpecialem Celticæ imponit, & ab lingua ſua Romana vernacula deducit: Ea tamen rectius ad Gallicam linguam à Cluverio heic revocatur. De Vaſconia notamus, huc pertinere Aquitanicam, non Hiſpanicam, partem Cantabriæ veteris, è qua Vaſcones victi alio diſceſſerunt. Albritana regio Ducatum continuit, cujus Ducem ultimum & regem Navarræ legiti-

a Aquitania. b Vaſconiæ limites. c Bazas. d Bigerra urbs Tarbelli. e Aquæ Tarbellicæ. Tarbe. f Gallia unde Comata.

Acqs. Horum clariſſimi fuere [η] *Auſcii*, & caput eorum [θ] *Eluſaberris*, nunc *Aux*, totius veteris Aquitaniæ opulentiſſima. Eluſaberris.

IV. In reliqua Aquitania Auguſti populi quondam, qui hodiernis provinciarum nominibus originem dedere, [ι] *Cadurci*, nunc Cadurci.
Quercy; quorum opidum *Devona*, nunc [κ] *Cahors*: [λ] *Petricorii*, Devona. Petricorii.
nunc *Perigort*; quorum *Veſonna*, nunc *Perigueux* [μ]: *Arverni*, Veſonna. Arverni.
ſive *Alverni*, nunc *Auvergne*; quorum *Auguſta Nemetum*, nunc Auguſta Nemetum.
S. Flour: [ν] *Lemovices*, nunc *Limoſin*, quorum *Auguſtoritum*, nunc Limovices.
[ξ] *Limoges*: [ο] *Bituriges*, nunc *Berrii* [c], quorum [π] *Avaricum*, nunc Auguſtoritum.
Bourges: [ρ] *Pictones*, nunc *Poictou*; quorum [σ] *Limonum*, nunc Bituriges. Avaricum.
Poictiers: [τ] *Santones*, nunc *Sainctonge*: quorum Mediolanum, Pictones. Limonum.
nunc *Sainctes*. Santones.

CAP. Mediolanum.

legitimum exuit regno Ferdinandus Catholicus A. 1512. Unde controverſia cum regibus Galliæ perpetua extitit. De reliquis terris tacere præſtat, quam pauca dicere.

BUNONIS.

η a *Aux* olim *Auſci* & *Auguſta Auſciorum*, poſteà *Auxitana*, abeſt à Toloſa 11. leuc. in Occaſum Bajonam verſus, & ab Agenno 8. in Auſtrum. Ejus archiepiſcopus *Scaligero* ditior eſt.

θ *Eluſaberris*, *Eluſa* & *Eluſatium* urbs alia habetur ab Auguſta Auſciorum, *Euſa*, *Euſe* & *Elſa*.

ι b *Cadurci*, *Cadorici* & *Catorici* dicuntur.

κ c *Cahors* eſt inter Tarnem & Duranium fl. ad flumen *Loth*, à Toloſa 16. leuc. in Boream, Lemovicos verſus duplo diſtantes. Habet Academiam. *d*

λ d Et *Petrogori* & *Petragorici* dicti, à Toloſanis Tarne fl. diſcreti.

μ *Perigueux* Aimoino & aliis e *Petrogoricum* & *Petrogorica* dicitur, inter Burdegalam 20. & Lemovicos 12. leuc. quot ferme ab Engoliſma. Incolas hujus urbis *Petrocorios* dictos inſcriptio ibidem reperta teſtatur: Ferrum hic habetur notæ optimæ. Regio ipſa gignit magnam glandium & caſtanearum copiam, unde multi quoque ibidem ſunt porci.

ν f *Lemovices* & *Lemovici* quoque dicti.

ξ g *Limoges* urbs *e* eſt inter Pictavos ad Septemtrionem 20. & Cadurcos ad Meridiem ad 30. leuc. ab Arvernis 25. in occaſum, Engoliſmum verſus 15. Cæſari & Hirtio h *Lemovicum* appellatur. *f* *Auguſtoritum* tamen quibuſdam videtur eſſe *Angouleſme*: alii *Auguſtoritum* faciunt caput Ageſinatum, quod putat *l'Angoumois*.

ο i *Bituriges* & *Biturici* nominantur. In Biturigibus nobiles ſunt fodinæ ferri. *g* Sunt autem *Bituriges* alii *Cubi*, quorum metropolis eſt *Bourges*; & alii *Bituriges Vibiſci*, quorum caput Burdegala.

π k *Avaricum* olim erat opidum maximum & munitiſſimum, in finibus Biturigum atque agri fertiliſſima regione, quod & ipſum Cæſar magno militum labore tandem expugnavit, hoſtesque graviter ultus eſt. *Bourges* etiam infra cap. XV. ſ. 2. memoratur.

ρ l *Pictones* & *Pictavi* leguntur.

σ m *Limonum* alii perperam exiſtimant eſſe pagum inter Lemovicos & Pictones, nunc *Limon* dictum. At *Poictiers* infra cap. XV. ſ. 3. deſcribitur.

τ n *Santones* etiam leguntur *Santoni*. *Mediolanium Santonum*, unde *Xaintes*, ſeu *Sainctes* dictum. A Plinio Santones liberi vocantur. Straboni ad Garumnam extenduntur, verſus Septemtrionem Pictonibus ſunt juncti.

HEKELII.

c Vulgò *Berry*.

d Et Epiſcopatum.

e Mercurialis & populoſa.

f Turres præaltas & acuminatas eminùs venientibus oſtentat. Muris foſſiſque non improbè munita. Ædificia habet excelſa, ſed lignea, nec tamen inelegantia, cujusmodi ferè hinc indè in *Saxoniâ Inferiore* videas, *Cæſaris* ævô una ex magnis & potentibus fuit, quem vid. Lib. VII. & VIII.

g Abundat etiam, præter *Frumenti*, Vinique copiam, *Paſcuis*, *Pratis*, indeque *Gregibus* & *Velleribus*. Undè & VERVECEM Metropolis in Inſignibus geſtat.

a Aux. b Cadurci. c Cahors. d Petricorii. e Petrogoricum. f Lemovices. g Limoges. h Lemovicum. i Bituriges. k Avaricum. l Pictones. m Limonum. n Santones.

CAP. XI.

De Galliâ Celticâ ſeu Lugdunenſi. 1

I.

Oſiſmii. Vorganium. Veneti. Vindana. Nannetes. Condivincum. Curioſolites. Redones. Condate. Andegavi. Juliomagus. Turones. Cæſarodunum. Aulerci Diablintæ. Noviodunum. Aulerci Cenomani. Vidunum. Unelli. Crociatonnum. Carnutes. Autricum. Gennabum. Lexobii. Noviomagus. Aulerci Eburovices. Mediolanum.

IN Celtica quondam populi, quorum hodieque ex parte nomina exſtant, clari fuere: α *Oſiſmii*, nunc ultimus Britanniæ in mare excurſus, quorum opidum β *Vorganium*, vulgò nunc *Guinguand*: *Veneti*, quorum *Vindana*, nunc *Vannes*: γ *Nannetes*, quorum *Condivincum*, δ *Nantes*: ε *Curioſolites*, Britannia inferior: *Redones* Britannia ſuperior, quorum opidum *Condate*, nunc *Redon*: *Andegavi*, qui & *Andecavi*, & *Andes*, nunc *Anjou*, quorum opidum ζ *Juliomagus*, nunc *Angiers*: *Turones* nunc *Tourraine*, quorum η *Cæſarodunum*, nunc *Tours*: *Aulerci Diablintæ*, quorum opidum *Noviodunum*, nunc *Maine*: *Aulerci Cenomani*, quorum opidum *Vidunum*, nunc *Mans*: *Unelli*, quorum *Crociatonnum*, nunc *Quarentain*: θ *Carnutes*, quorum ι *Autricum*, nunc *Chartres*: & κ *Gennabum*, nunc *Orleans*; ipſa regio *la Beauſſe*: λ *Lexobii*, quorum *Noviomagus*, nunc *Liſieux*, in Normandia: μ *Aulerci Eburovices*, quorum *Mediolanum*, nunc *Evreux*, in Normandia. ν *Pariſii*,

BUNONIS.

α a *Oſiſmiorum* tractus ad Oram Britanniæ adhuc *Oſiſmer* dicitur.

β b *Vorganium* aliis putatur eſſe *Treconium*, vulgo *Triguier*, ad Britanniæ oram maritimam, inter Briocum ad Ortum 6. leuc. & Leonam ad Occaſum 7. à Rhedonibus 26. in Boream. Indigenæ tamen antiqui Vorganii rudera oſtendunt in loco, quem lingua ſua vocant *Coſqueoudet*.

γ *Nannetes* etiam *Namnetæ* dicuntur.

δ *Nantes* infra cap. XV. ſ. 1. deſcribitur.

ε c *Curioſolites* fuere inter Armoricas civitates, & Venetos ad Auſtrum; & Gobæum promontorium ad Boream. Plinius appellat Carios. Velites, hodie vulgo *Kimper Corantin*.

ζ *Juliomagus* vid. infra cap. XV. ſ. 2.

η *Cæſarodunum* infra cap. XV. ſ. 2. recenſetur.

θ d *Carnutes*, *Carnuti*, *Carnutæ* & *Carnotæ* leguntur.

ι *Autricum* & *Aurelianum* iterum memorantur cap. XV.

κ *Gennabum*, *Genabum* & *Genabus* aliis *a* habetur opidum *Gyen*, *b* in finibus Aurelianenſium ad Ligerim, Lucanus lib. 1.

Inclyta Cæſareis Genabus diſſolvitur alis.

λ *Lexobii*, aliis dicuntur e *Lexovii* & *Lexubii*.

μ f *Aulerci* hi fuere ad Sequanæ ripas.

HEKELII.

a *Paradino* & *Vigenereo* inprimis.

b Seu *Gian*.

REISKII.

1 g *Celtica* quin à Celtis ſpecialius ita dictis appellationem ſumſerit, nemo dubitat: Cæſar quoque ac Pauſanias illam ab ſermone Celtico derivant. Bodinus igitur aberrat, qui ἀπὸ τῶν κελήτων i. e. deſultoriis equis, Græcisque originibus arceſſit Method. Hiſtor. c. 9. *Lugdunenſis* ab Lugduno dicitur, inclyta urbe, per Munatium Plancum ſub Auguſto condita, ubi adhuc emporium opulentiſſimum, Archiepiſcopatus & Academia vigent: Ut de urbis hujus præſtantia inter Romanos veteres non dicam. Vid. notit. Imper. cum notis Pancir.

a Oſiſmii. b Vorganium. c Curioſolites. d Carnutes. e Lexobii. f Aulerci. g Celtica unde Lugdun.

Germaniæ Cisrhenanæ ut inter I. Cæsaris et Traiani fuit imperia Scaldis item Mosæ ac Rheni ostiorum antiqua Descriptio
Septemtrio.
Meridies.
Oceanus Septemtrionalis qui et Germanicus.
Oceanus Britannicus.
Britanniæ Pars.
Cantium.
Fretum Oceani Britannicum Gallicum
Frisii
Fletio et Flevus lacus
Chauci
Chamavi
Cassuarii
Bructeri
Menapii
Usipii
Tencteri
Ubii
Sunici
Tungri
Treveri
Aduatici
Betasii
Morini
Atrebates
Ambiani
Nervii
Veromandui
Arduenna silva
Caleti
Velocassi
Belgium cuius incolæ Bellovaci
Suessiones
Lexovii
Aulerci Eburovices
Parisii
Carnutes
Rhemi
Catalaunici Campi
Lingones
Leuci
Medio Matrici
Nemetes
Triboci
Vangiones
Mattiaci
Alemanni
Lutetia
Sequana fl.
Colonia Agrippinensis
Vosegus mons
Millia Passuum
20 40 60

ʾ *Pariſii*, quorum *Lutetia*, nunc *Paris*: ξ *Senones*, quorum ο *Agendicum*, nunc *Sens*, in Campania: π *Tricaſſii*, quorum ϱ *Auguſtobona*, nunc *Troyes*, in Campania. σ *Ædui*, ſive *Hedui*, quorum τ *Auguſtodunum*, nunc *Auſtun*, in Burgundiæ Ducatu: υ *Vadicaſſes*, quorum *Noviomagus*, nunc *Nuys* in dicto Ducatu: φ *Seguſiani*, nunc *Foreſt*, quorum opidum χ *Forum Seguſianorum*, nunc *Fours*; & item in ipſorum agro *Lugdunum*, nunc *Lyon*. At horum omnium clariſſimi *Hedui*, urbs eorum totius Celticæ opulentiſſima *Auguſtodunum*, ψ *Lugdunum* nomen Provinciæ dedit.

Pariſii Lutetia. Senones. Agendicum. Tricaſſii. Auguſtobona. Ædui. Auguſtodunum. Vadicaſſes. Noviomagus. Seguſiani. Forum Seguſianorum. Lugdunum.

BUNONIS.

ʾ De *Pariſiis* vid. cap. xv. ſ. 1.

ξ Apud [a] *Senonas Decentius*, quum Magnentium fratrem Lugduni à Conſtantino Imperatore ſuperatum, ſe gladio parieti innixo confodiſſe accepiſſet, & ipſe laqueo vitam finivit.

ο [b] *Agendicum* Marliano & aliis perperam habetur ſuperioris Campaniæ oppidum, hodiè *Provins*, aliis *Milly*.

π Aliis [c] *Tricaſes*, & *Tricaſſes* & *Tricaſſini*.

ϱ [d] *Auguſtobona*, vulgo *Troyes* variè nominantur, *Auguſtomana*, *Trecæ*, *Urbs Trecaſſium*, *Auguſta Trecarum*.

σ [e] *Æduorum* nomen illuſtre eſt apud Cæſarem. Cicero eos Romanorum vocat fratres. Primi enim ex Gallis Romanorum ſocietatem & amicitiam ſunt complexi. *c*

τ *Auguſtodunum* infra cap. xv. ſ. 3. deſcribitur.

υ Aliis *d* [f] *Vadicaſſii*.

φ Et *Secuſiani*; *Sebuſiani* etiam apud Cæſarem leguntur, qui ab aliis à [g] *Seguſianis* diverſi putantur; ſed iidem videntur; ac vox altera corrupta.

χ [h] *Forum Seguſianorum* à Lugduno abeſt 8. leuc. in occaſum, Avernos verſus.

ψ De *Lugduno* & *Auguſtoduno* memorabilia leguntur cap. xv. ſ. 4.

HEKELII.

c Ideoque *Plinius Fœderatos* cognominat.

d *Ptolemæo* præſertim, ἐκαδικάσιοι.

a Senones. b Agendicum. c Tricaſſii. d Auguſtobona. e Ædui. f Vadicaſſes. g Seguſiani. h Forum Seguſianorum.

CAP. XII.

De Gallia Belgica: [1] *item Fluminibus univerſæ Galliæ Tranſalpinæ.*

I.

B*Elgica illa Vetus*, quæ tertia pars Galliæ Comatæ, vetuſtiſſimis ſcriptoribus clauditur Rheno Rhodanoque amnibus, lacu Lema-

Belgicæ limites.

REISKII.

1 [a] *Belgica* denominationem à Belgis habuit: Belgæ unde ſuam traxerint, hoc viris doctiſſimis non adeo liquet. Cluverius multas examinat conjecturas, in ſingulisque hæſitat; niſi quod Belgicam putat videri dictam à Belgio, uno Bellovacorum regiuncula. Quidni ſuſpicetur quiſpiam, *à Belgo aut Belgio, duce Gallorum tertio*, qui Aſiam irruperunt, quem Juſtinus, Diodor. Siculus, Pauſaniasque memorant? ſed neque ſic origo vocis expedita, vel dubitationibus liberata erit. Belgica vetus autem ab hodierno Belgio quam diverſa, quamque aliis nunc limitibus Gallia circumſcribatur, Geographi plerique docent: Nec Belgica, ſi Cæſarem illoque poſteriores Romanæ hiſtoriæ auctores conſulas, eandem aut magnitudinem aut faciem exhibebit. Namque in notitia Imperii Rom. duas Belgicas notamus: Unam ſcilicet primam, in eaque Treviros, Mediomatrices, Verodunos, Leucos; alteram ſecundam, inque illa Remos, Sueſſiones, Catalaunos, pluresque vicinos populos.

a Belgica, unde dicta ſit, quotuplex.

Lemano, Matronâ ac Sequanâ fluminibus, Oceanoque Britannico. At Plinius atque Tacitus ab Helvetiis ad Oceanum, omnem interiorem ripam Rheni à Germaniæ populis incoli tradunt. Hodiè ſanè idem fit: at aliquanto latiùs quam olim. Itaque Plinius initium Belgicæ à Scaldi flumine facit. α

II. Inter Moſam & Flandriam ad Oceanum fuere β *Taxandri;* nunc eſt Zelandia ac Brabantiæ inferior pars. Inde γ *Menapii* reliqua Brabantiæ pars, & item Geldriæ ad Rhenum uſque: quorum opidum *Caſtellum Menapiorum*, in Moſæ ripa, nunc *Keſſel.* δ *Morini*, pars Flandriæ inter Oceanum & Legiam amnem; opidum ε *Teruanna*, nunc *Terwane;* & ζ *portus Geſſoriacus*, qui anteà *Itius*, & poſt modum *Bononia*, nunc *Boulogne:* η *Ambiani*, quorum

Menapii. Morini. Ambiani.

pulos. imo duabus illis tertia & quarta per diviſionem ultimam acceſſiſſe legitur. Confer R. Spanhemium Introduct. ad Geogr. nec novam annotationum ſegetem de ſingulis regionibus exſpecta. Hiſtoriam fluviorum Galliæ Fournierius Lib. VI. cap. 15. Becmannus c. 3. explicat, cauſamque addit ex Mundo Kircheri ſubterraneo, cur Rhodanus per lacum Lemanum nec aqua ſua cærulea miſta vel mutata profluat: De quibus itemque montibus hunc ipſum conſule, ſi lubet.

BUNONIS.

α Ab auſtro quoque Belgicæ limites ſunt Sequanorum, Leucorum, Lingonumque fines; Regiones nunc omni illo terrarum tractu comprehenduntur à Sequanis, Rhenoque amne Elſatia inferior, Lotharingia, Auſtraſia, Trevericus Epiſcopatus, Lucelburgienſis, Limburgienſisque Ducatus, Leodicenſis Epiſcopatus, Colonienſisque Epiſcopatus pars altera, Juliacenſis ducatus, Geldriæque ducatus dimidia pars. Ab Oceano, Hollandiæ pars auſtrina, Selandia, Brabantia, Flandria, Bononienſis comitatus, Normanniæ pars tertia. A Sequana Franciæ, quæ vulgò *Iſle de France*, major pars, atque Campaniæ ferè dimidium. Intus Picardia, Veromanduus, Arteſia, Hanonia, Namurcenſis comitatus, ducatusque Bullonienſis. Erant olim Belgæ, ipſo Cæſare teſte, omnium Gallorum fortiſſimi, libertatis ſupra modum amantes. De eorum moribus Idem Cæſar & Strabo legantur.

β a *Taxandri* & *Toxandri* dicti ſunt Plinio populi, qui nunc Selandi, inque inſulis Hollandi auſtrales; & *Taxandria* regio Marcellino, quæ nunc Selandia, cum dictis inſulis Hollandiæ. *a* Caſtra Romanorum in his Toxandrorum inſulis, poſt Cæſaris ævum, fuiſſe videntur.

γ b *Menapii* ab Eburonibus ſubmoventur lineâ à confluente Getæ, per Roræ confluentem ad Rheni opidum uſque *Dieſt.* Hinc vero Demera & Rupella amnibus, ad confluentem uſque Scaldis, ab Atuaticis ſeparabantur, qui circa *Læven*, *Bruſſel*, *Nivelle* & *Gemblours* opida incoluerunt. Hodie in læva Moſæ ripa eſt exiguum opidum cum arce, vulgo *Keſſet* dictum, quod antiquum eſſe Menapiorum Caſtellum nomen ſimul ac ſitus in ripa indicant.

δ c *Morini* ab ortu attigerunt Menapios; ad meridiem eoſdem cum Atrebatibus & Atuaticis habuere limites, ab Occaſu & Septemtrione Oceano cingebantur.

ε d *Tervanna*, *Tarvanna*, & *Tarovanna*, per Carolum V. Imperatorem anno Chriſti cIↃ IↃ LII d. 20. Junii expugnata & incendio deleta eſt; de ejus excidio vide ſi lubet Thuani lib. XII. Ejus urbis veſtigia hodiéque viſuntur in Arteſia ad Legiam flumen, VII. mill. paſſuum à Fano Audomari.

ζ e *Portus Icius* diverſis temporibus diverſa obtinuit nomina: Germanis proximis vocatur vulgo *Buenen.*

η f *Ambiani* ab ortu conterminos habuerunt Nervios & Veromanduos. A Meridie Samarâ flumine, vulgo *la Somme*, à Belgio, Bellovacorum regione fuerunt diſterminati. Ab Occaſu Oceanum attigerunt Cæſaris tempeſtate. A Septemtrionibus confines habuerunt Atrebates. Continent nunc hi fines Picardiæ partem, in quæ opida *Pont à Selanc*, *Rue*, *Crotoy*, *Pames*, *Pont de Remy*, *La Cauchie*, *Corbie*, *Bray*, *Encre*, cum parte Ambianorum urbis; in dextra Samaræ

a Taxandri. b Menapii. c Morini. d Tervanna. e Portus Icius. f Ambiani.

rum opidum *Samarobriga*, nunc [b] *Amiens*: ϑ *Bellovaci*, quorum regio *Belgium*, nunc *Beauvoiſin*; & opidum *Cæſaromagus* nunc *Beauvais*: ι *Caletes*, *Pais des Cauls*; opidum *Juliobona*, nunc *Diepe*: ϰ *Vellocaſſi*, quorum *Rotomagus*, nunc *Roan*; λ *Atrebates*; opidum *Nemetacum*, nunc *Arras*: μ *Nervii*; opidum *Bagacum*, nunc *Bavay*: & item *Cameracum*, nunc *Cambray*. ν *Eburones*, Bellovaci. Belgium. Caletes. Vellocaſſii. Atrebates. Nervii.

ræ ripa. Continent item Arteſii Comitatus portionem, qua opido *Pas* & *Bapalme*, & duo Cœnobia, *Eavecourt*, atque *Erovaige*. *Amiens* ſeu *Ambianorum* & Ambianenſium civitas ab Antonino Pio Imperat. condita, & ab adjacente flumine *Samara* primum appellata eſt [a] *Samarobriga*. Cum Lutetia & Rotomago trigonum facit.

HEKELII.

a Dicitur & eidem *Marcellino Taxandrum*.

BUNONIS.

ϑ b *Bellovaci* Belgium incoluerunt; & Bellovacorum ſedes appellata fuit c *Belgium*: Bellovacorum nomen adhuc manet in opido *Beauvais*, quod medio fere ſitu eſt inter Lutetiam & Rotomagum. Ab hoc denominativum factum *Beauvaiſin* ſeu *Beauvoiſin*: quæ vox agrum dicti opidi deſignat. Nationum enim per Galliam nomina poſtea in opidorum, quæ capita nationum fuere, vocabula tranſierunt. *Ambiani* à Septemtrione Belgio fuerunt finitimi; limes heic fuit Samara amnis ad Oceanum usque. Ab Oriente brumali Bellovaci conterminos habuerunt *Sueſſiones* atque *Rhemos*. Pro limite inter *Sueſſiones* & *Bellovacos* agitur linea ab opido *Bray* ad opidum *Verneuil*; A Rhemis diſterminabat *Eſia* flumen; vulgo *Oiſe*. Ab Occidente æquinoctiali finitimos habuere Bellovaci Caletos & Vellocaſſos. *A Samara* flumine ad *Caletes* accoluere. Atque hi fuere veri fines Belgii Cæſariani. *Errant igitur*, *qui omnem Belgicam*, *id eſt*, *tertiam totius Galliæ Comatæ partem Belgium eſſe volunt*; quum hoc vix decimam partem impleat; quique ea de cauſa Flandros, Brabantios, Selandos, Geldros, Belgiogermanos appellant.

ι d *Caletorum* regio maritima eſt, inter *Sequanam* & *Samaram*, vulgo *la Somme* amnes.

ϰ e *Vellocaſſi* ſeu *Vellocaſſes* ad dextram Sequanæ ripam inter Caletos, Bellovacos habuere ſedes.

λ f *Atrebates* ſeu *Atrebatii* à meridie conterminos habuerunt Ambianos. Ab occaſu pertinuerunt uſque ad Oceanum; à Septemtrione ad Morinos. A Morinis ſeparabantur amne, qui apud Bononiam in Oceanum evolvitur. Ab hujus fonte lineâ ad flumen Legiam ducta, qua vicus eſt vulgari vocabulo *Capelle*, v. millibus paſſuum ſupra Tervannum: hinc ipſo Legia fl. ad vicum uſque *le Venty*. Ab ortu æquinoctiali conterminos habuere Nervios; & ab ortu æſtivo Nerviorum clientes Centrones, Grundios, Levacos, Plemoſios ac Gordunos, qui quinque populi alio nomine *Sueconi* dicti in Nerviorum fuerunt clientelâ. His finibus nunc includitur tota Arteſia: pars item Flandriæ, dextræ Legiæ amnis ripæ affixa; quâ opida viſuntur *Ryſſel*, *Dovay*, *Armentiere*, *Baſſée* & *Orchies*: & Hænoniæ exigua portio, qua opida, *S. Amand*, *Bouchain*, *Arleux*, *Pecquencourt*.

μ g *Nerviis* à Septemtrione contermini fuerunt eorum clientes jam dicti & *Aduatici*. Ab ortu Moſa flumine primum à v. illis populis, qui uno nomine anteà *Germani*, mox *Tungri* dicti ſunt, deinde à Treveris ſeparabantur. A Meridie Rhemos attigerunt. Terminus inter hos & *Nervios* deſcribitur lineà à Moſa flumine & Monaſterio *Dellain* ad opidum *Vervin* ducta. Hinc alia linea ad fontes *Sabis* amnis, & hinc item aliâ ad opidum *Crevecœur* Scaldi impoſitum, à Veromanduis diſtinguuntur. Ab Occaſu, ipſo *Scalde* ad *Cameracum* uſque ab Ambianis; hinc vero ad *Scarpæ* confluenteis ab Atrebatibus dirimebantur. *A Scarpæ Scaldisque* confluentibus ad opidum uſque *Aeth* lineâ diſterminantur Nervii à jam dictis quinque populis, qui ſub eorum fuere imperio. Continentur hodiè regiones his finibus iſtæ: *Namurcenſis Comitatus* pars inter Moſam & Sabin; in qua Caſtellum Namurcenſe: hinc ea regio, quæ inter dictos amneis vulgo vocatur *Baſſe Bourgogne*, id eſt *Burgundia inferior c*: deinde *Hænoniæ d maxima* pars: è Picardia *Tiraſſienſis Ducatus* portio: item *Cameracenſis agri* pars, in qua opida *Cambray* & *Chaſteau en Cambrenſis*.

ν h *Eburones* ab Oriente terminum habuere Rhenum; quo ab Ubiis ſupra Coloniam Agrippinenſem, à Sigambris infra Coloniam arcebantur. A meridie habuere Condruſos, Segnos, Cæræſos, atque Pæmanos: à quibus ſeparantur linea,

a Samarobriga. b Bellovaci. c Belgium. d Caleti. e Vellocaſſi. f Atrebates. g Nervii. h Eburones.

nes, ξ *Condruſi*, Segni, Cæræſi, Pœmani; qui primi uno nomine appellati fuere à Gallis *Germani*, poſteà verò à ſe ipſis *Tungri*; quorum opidum ο *Atuatuca*, nunc *Tongeren*: π *Veromandui*; quorum *Auguſta Veromanduorum*, nunc ϱ *Vermandois*, vicus in extima Picardia: σ *Sueſſiones*, quorum *Auguſta Sueſſionum*, nunc *Soiſſons*: τ *Silvanectes*; quorum υ *Auguſtomágus*, nunc *Senlis*: φ *Rhemi*, quorum *Durocortorum*, nunc *Reims*, in Campaniâ.

Germani. Tungri. Veromandui. Sueſſiones. Silvanectæ.

III. χ *Treviri*, quorum ψ *Auguſta Trevirorum*, nunc *Trier* Germanis,

Treviri.

linea, ab opido *Bonna* ad usque *Moſæ Murtæque* amnium confluentem; & mox ipſo Moſa; ad *Namurcum* usque opidum. Ab Occidente contermini fuere Aduaticis.

HEKELII.

b Petro Divæo & Becano.

c Gens armis dedita, civilis & ingenioſa, ſed paucos habens mercatores ac artifices, *Gallicâ* linguâ utitur, eâque degeneri.

d Hannoniæ.

BUNONIS.

ξ [a] *Condruſi*, [b] *Segni*, [c] *Cæræſi*, atque [d] *Pæmani* inter Eburones & Treviros incoluerunt; hos habuere conterminos à Meridie; Eburones à Septemtrione. Ab Ortu terminus iis Rhenus; ultra quem Ubii. Ab Occaſu Moſa, citra quem Nervii. Regiones quæ nunc comprehenduntur his finibus ſunt: Colonienſis agri pars: Iuliacenſis Ducatus pars exigua, circa opida *Munſtereifel*, *Gemunde*, *Monjou*: Limburgienſis Ducatus pars fere dimidia, Meridionalis; ubi ipſum Limburgium; è Luceburgenſi Ducatu opida *Durbuy*, *Marche*, *Rochefort*: è Leodiacenſi agro, opida *Huy & Chinay*, item vicus *Spaa*, cum fonte acidulo: Comitatus Namurcenſis dimidia pars, ad dextram Moſæ ripam; ubi opidum *Dinant*.

ο [e] *Atuatuca* Eburonum olim caſtellum, princeps poſteà fuit Tungrorum urbs. Nomen haud dubie habet ab Atuaticis, qui, gentem hanc victam ut facilius in obſequio continerent, caſtellum illud condiderunt.

π e [f] *Veromandui* à Septemtrione conterminos habuere Nervios; limites in his deſcripti ſunt. A Meridie finitimos habuerunt Sueſſiones. Ab Occaſu jungebantur Ambianis juxta lineam ab opido *Peronne* ad opidum *Crevecœur* ductam. Regiones nunc hic continentur; totus ager Veromanduenſis, vulgo *Le Vermandois* dictus: & pars Tiraſſi, qua opida *Guiſe* & *Ripemont*. Exigua fuit gens; tantum enim v. millia armatorum ad commune Belgarum adverſus Romanos bellum contribuerunt; quum finitimi eorum Sueſſiones L. millia, totidemque Nervii, præbuerint.

ϱ g *Vermandois* vulgo *Vermand* hodiè vicus eſt & cœnobium, nunc exſtat v. paullo minus millibus à Fano Quinctini.

σ h *Sueſſiones* à Septemtrione finitimos habuerunt Veromanduos; ab Occaſu Bellovacos, ducta ab opido *Bray* lineâ, ad opidum *Verneuil*. A Meridie & Ortu contermini iis fuerunt Rhemi. Præter Auguſtam *Sueſſionum* hic fuit Noviodunum opidum, nunc *Noyon*.

τ i *Silvanectes* ad Eſiæ fl. ripas collocat Ortelius. Nomen eorum novum eſt, & poſt Cæſaris ætatem ortum.

υ k *Auguſtomagus* poſteà in Tomis Conciliorum dicitur Silvanectum. *f*

φ l *Rhemi* à Septemtrione finitimos habuerunt Nervios & Sueſſiones *Eſiâ* fl. diſcretos; ab Occaſu Bellovacos, eodem flumine diſterminatos. A Meridie limes iis fuit *Matrona*; & ab Ortu *Moſa fl.* ita iſtorum populorum fines deſcribit Cluverius Germ. antiq. l. 2.

χ m *Treveri, Treviri, Triveri, & Triberi g* dicti, longè lateque inter Rhenum Moſamque incolentes Mediomatricis fuere juncti à Meridie: pro limite linea à *Moſâ*, & vico *Montegny*, ad Navæ amnis fontem ducitur. Verſus Occaſum Moſâ flumine à Rhemis ſeparabantur. Juxta Rhemos ab eodem Occidente finitimos quoque habuere Nervios, inter duo opida, Moſæ appoſita, *Maſures & Charlemont*. Ab Septemtrionibus claudebantur finibus Pœmanorum, Cæræſorum, Segnorum, & Condruſorum. Limes hîc ſtatuitur per lineam ab opido *Charlemont*, ad opidum Rheni *Andernach*. Ab Oriente Rhenus amnis, ipſius Galliæ terminus, Treviros ab Ubiis Transrhenanâ gente, arcebat Cæſaris ævo. Tre-

a Condruſi. b Segni. c Cæræſi. d Pæmani. e Atuatuca. f Vermandui. g Vermandois. h Sueſſiones. i Silvanectes. k Auguſtomagus. l Rhemi. m Treviri.

manis, *Treves* Gallis. ᵚ *Mediomatrices*; quorum *Divodurum*, nunc *Metz*. ᵅ *Leuci*; quorum opida *Tullium* & *Naſium*, unde *Toul* & *Nanſy*, in Lotharingia. ᵝ *Lingones*, quorum *Andomatunum*, nunc *Langres*: ᵞ *Sequani*; quorum *Veſontio*, nunc *Beſançon*, Mediomatrices. Leuci. Lingones. Sequani.

Trevirorum limitibus nunc continentur regiones iſtæ: *Weſtraſiæ pars inferior*, inter Navam Moſellamque amnes: dein *Trevirícus epiſcopatus omnis*: item *Ducatus Bullionenſis*: *Sedanenſis ditio*: *ager Maſirienſis*; *Luceburgienſis Ducatus major pars*, in medio ſita; item *Colonienſis epiſcopatus opida*, *Antonacum*, *Briſich*, *Zinſich*, *Königsfeld*.

ψ a *Auguſta Trevirorum*, quia Romanorum colonia ab Auguſto deducta, ante Auguſti tempora haud dubiè exſtitit. De *Trebetâ* quod hîc fabulantur, afferre piget. Quodnam verò ante deductam coloniam urbs illa habuerit nomen, incertum eſt. *h*

HEKELII.

e Vel ut Ptolemæus legit, ῥωμάνδιοι, Rhomandii.

f Seu *Simlero* maximum *Silvanectarum* Oppidum. Idem *Simlerus* dicit, *Ptolemæum* pro eô mendoſiſſimè ſcribere *Rhatomagum*.

g Et *Tribori*, Τελβορβ Ptolemæo.

h De eâ vid. inf. Lib. III. cap. IX. §. VI. A. *Zoſimô* Lib. III. Hiſt. c. VII. p. 255. Edition. *Cellarianæ* vocatur Πόλις μεγίστη τ ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις ἐθνῶν, h. e. *Urbs* Tranſalpinarum *Gentium maxima*.

BUNONIS.

ᵚ b *Mediomatrici* latos quondam fines, inter Moſam & Rhenum, hinc ad Sequanos, illinc ad Treveros uſque incolentes ab Oriente terminum habuerunt *Rhenum*: ab Occidente *Moſam*; in cujus adverſa ripa Rhemi & Lingones. A Septemtrione pro limite eſt linea à *Moſa* & vico *Montegny*, ad *Navæ* amnis fontem ducta; à Meridie, linea à *Moſâ* & opido *S. Michel*, ad *Moſellæ Murtæque* confluentem: inde ab Occidente brumali, alia linea ad fontem Pruſchii amnis: hinc ab Occidente æquinoctiali, montium jugum, quod vulgò dicitur *Auff der Fürſt*, ad Murtæ uſque fontem, quibus limitibus à Leucis ſeparantur. Hinc iterum à Meridie ſupra dicta linea, à *Murtæ* fonte ad *Rhenum* & opidum *Burcheim*, à Sequanis ſubmovebantur. Regiones nunc Mediomatricorum finibus comprehenduntur iſtæ; *Lotharingiæ major pars*, *Auſtraſia*, quæ vulgo eſt *Weſterich*, *Palatinatus Rheni pars cis Rhenum*: *Elſatia inferior*. Præter *Divodurum* in his finibus fuit locus c *Decem pagi* dictus, qui nunc eſt Lotharingiæ opidum *Dieuze*.

ᵅ d *Leuci* finitimos habuerunt à Meridie Sequanos: ab Ortu Treboccos: à Septemtrione Mediomatricos: ab Occaſu iis terminus fuit Moſa fluvius.

ᵝ e *Lingones* circa Sequanæ, Matronæ & Moſæ collocantur fontes; in Burgundiæ & Campaniæ confinibus: ab Ortu Leucos habuere finitimos, & à Septemtrione Rhemos. Inter Rhemos & Lingones ad Matronam à ſcriptoribus mediæ ætatis ponuntur f *Catelauni*, & urbs *Catelaunum* i ſive *Cavillonum*. Forte hac in parte g *Campi Catelaunici* ponendi ſunt, in quibus *Attila* Hunnorum Rex ingenti ſtrage victus eſt virtute *Aëtii*, *Theodoſio* minore imperante *k*.

ᵞ h *Sequanorum* fines fuerunt à Meridie & Oriente primum *Rhodanus* fl. ab Araris confluente, & opido Lugduno, ad cataractas, quæ ſunt XVIII. circiter millia paſſuum infra Genevam: dein *Jura* mons, à Geneva ad initium *Voſegi* montis, quod dicitur nunc *Piereport*, in confinio Helvetiorum & Rauracorum. Inde ab Oriente æquinoctiali fuit ipſe *Voſegus*, ad fontem usque *Elli* fluminis, prope arcem *Morspurg*: hinc porrò limites ſtatuuntur per opidum *Pfirt*, ad Rheni usque ripam, qua in adverſo vicus & caſtellum *Idſteyn*, conſpiciuntur. Dein ipſe Rhenus, ad *Burcheim* uſque opidum in adverſa ripa poſitum. A Septemtrionibus terminus ſtatuitur linea parallela ex Oriente in Occidentem, quæ incidit in principium latitudinis gr. 48. à *Burchemio* & *Rheno* ad fontem *Murtæ* amnis: qui infra opidum Lotharingiæ *Nanſy* influit in Moſellam: hac linea à Mediomatricis ſeparantur. Hinc alia linea, à fonte *Murtæ* ad fontem *Araris* à Leucis ſubmoventur. Hinc ipſo *Arare* ad opidum usque *Gray*, à Lingonibus; & inde eodem amne, ad opidum usque *Maſcon*, ab Heduis diſtinguebantur: tandem ad Rhodani usque confluentem à Seguſianis. Hiſce Sequanorum finibus nunc continentur *Elſatia ſuperior*, & *Burgundiæ Comitatus*; item ager *Breſſenſis*.

a Auguſta Trevirorum. b Mediomatrici. c Decem pagi. d Leuci. e Lingones. f Catelauni. g Campi Catelaunici. h Sequani.

Rauraci. ςon, in Burgundiæ Comitatu. δ *Rauraci*, nunc *ager Baſileenſis;* eorum opidum ε *Auguſta Rauracorum*, nunc vicus *Augſt*. ζ Hinc

Helvetii. *Helvetii, in quatuor Pagos* diſtincti. Pagorum nomina, Tigurinus, Tugenus, Ambronicus & Urbigenus. η *Tigurinus* nomen habuit ab opido antiquiſſimo *Tiguro*, ſive, quod rectiùs ſcribitur, *Turigo*, nunc *Zurich:* θ *Tugenus*, ab opido *Tugio*, nunc *Zug:*

Amma fl. ι *Ambrones*, nomen habuere à flumine, quod accoluere, *Amma*,

Urbigeni. nunc *Emme:* κ *Urbigeni* dicti ſunt ab opido *Urba*, nunc *Orbs*. Caput Helvetiorum fuit λ *Aventicum*, *nunc Avances* Gallis, Germanis *Wiflisburg*.

IV. Rhe-

HEKELII.

i ſ. *Cathelaunum.*

k Sed videmus à recentioribus ferè *Catalaunici* ſcribi, & eos circa *Toloſam*, inter quos *Forcatulus*, ſtatuere, quod idem ex *Jornande* veriſimile eſt.

BUNONIS.

δ a *Rauracorum* gens exigua fuit, cum undecima parte Helvetiorum comparanda. Quum enim una cum Helvetiis, ſedibus ſuis relictis, in bellum eſſent profecti, horum numerantur tantùm XXIII. millia: quum Helvetiorum eſſent CCLXIII. millia. *Rauraci* hi in medio Helvetiorum Sequanorumque poſiti, rectè nunc dici poſſunt ii populi, qui Baſileenſem agrum colentes, vulgò dicuntur *die Baſeler*. Horum terminus eſt, à Meridie *Jura* mons, ab Arolæ Rhenique confluentibus ad fontes usque *Birſæ* amnis. Hinc ab Occaſu b *Voſegus* mons, qui initium hic ſumit, vergitque in Septemtriones & Occaſum æſtivum, ad fontes usque *Moſellæ Moſæque* amnium. Dimidium lateris Septemtrionalis claudebant olim Sequanorum confinia, à Voſego, quà *Ellum* flumen erumpit, prope arcem *Morſpurg*, per opidum *Pfirt*, ad Rheni usque ripam, quâ in adverſo vicus & caſtellum *Idſteni* conſpiciuntur. Alterum dimidium cingit ipſe *Rhenus* ad confluentem usque *Arolæ*. A Scriptoribus appellantur *Rauraci*, *Rauriaci*, & *Raurici*.

ε c Pagus iſte d *Augſt* exſtat hodie ad Rheni ripam, VI. millibus paſſuum ſupra Baſileam; ubi multæ eruuntur Romanorum antiquitatum reliquiæ. Urbs ipſa Juliani tempore deſtructa eſt.

ζ *Helvetii*, ut tradit Cæſar, undique loci natura tuti continentur; una parte quâ Orientem & Septemtrionem ſpectant, flumine *Rheno*: altera parte qua Occaſum æſtivum proſpiciunt, monte *Jura* altiſſimo & flumine *Rhodano*. At e *Jura mons* initium à Geneva ducens, verſus Septemtriones ad fontes *Dubis* fluminis, quod vulgo *Doux* eſt, protenditur; ejusdemque fluminis dextram ripam proſequitur, usque ad vicum, cui vulgare vocabulum *Pierreport*: inde in ortum æſtivum verſus, lævam amnis *Arolæ*, qui vulgo *die Are*, ripam radit, donec ipſe una cum Arola Rheno jungatur ad opidum Confluentes, quod vulgo *Coblenz*.

η f *Tigurini* incluſi fuerunt duobus amnibus, *Rheno* & *Limago*, & exigua parte *Juræ* montis, ex adverſo confluentium Arolæ & Limagi.

θ g *Tugeni* comprehenſi fuerunt *Limago* & *Urſa*, vulgò *Ruſſ* dicto: & montium jugo, inter horum fluminum fontes ſito.

ι h *Ambronum* gens valida fuit, Terminos à Septemtrione habuerunt *Juram* montem, inter confluentes *Urbæ* & *Limagi*: à Meridie Alpium jugum, inter duos fontes *Sanæ* & *Limagi*: ab Occidente, *Sanam* & *Arolam*: ab Oriente *Limagum. l*

κ i *Urbigeni* incluſi fuerunt ab Occidente æſtivo Jura monte; ab opido *Geneva* ad fontes usque *Birſæ* amnis, qui ad Baſileam in Rhenum incidit: à meridie, tota *lacus Lemani* dextra ripa: ab Oriente *Sana* & *Arola* fluminibus, ad Urbæ usque confluentem.

λ k *Aventicum* Romanorum olim colonia, jam inde Neronis tempeſtate univerſæ gentis caput fuit. *Cluverius German. Antiq. lib. 2.* In *Urbigenis* quoque erat l *Eburodunum*, hodie *Yverdon* ad lacum Neuburgenſem; circa quod opidum in agris antiquæ reperiuntur hodie monetæ. Inde ad duarum horarum ſpatium verſus Meridiem abeſt pagus *Urſin* vulgò dictus; ubi rudera ex marmore & viæ ſubterraneæ. In pagi iſtius agris ſepulchra, quæ *Guilhelmus Fabricius Hildanus*

a Rauraci. b Voſegus mons. c Auguſta Rauracorum. d Augſt. e Jura mons. f Tigurinorum Fines. g Tugeni. h Ambrones. i Urbigeni. k Aventicum. l Eburodunum.

IV. Rhenum autem accolentes Germaniæ nationum in eâdem provincia; μ *Trebocci* in Elſatia: quorum ν *Argentoratum*, nunc *Strasbourg*: ξ *Nemetes*, quorum *Noviomagus*, nunc *Speir*: ο *Vangiones*; quorum π *Moguntiacum*, nunc *Mentz*, ϱ *Ubii*, quorum σ *Colonia Agrippinenſis*, nunc *Collen*. τ *Gugerni* in partibus Gelriæ & Cli- Treboccium. Nemetes. Gugerni ſeu Sicambri.

Hildanus ipſe ſcrutatus eſt, ac in uno ex iis invenit corpus humanum inſignis magnitudinis, cujus *Cranium* commiſſuris expers fuit. Cadaveribus iſtis appoſita fuere ſcuta & gladii. *Obſerv. Med. Epiſt.* LXIII.

HEKELII.

l Eorum quoque mentionem facit *Martianus Capella* Lib. II. de *N. Phil.* & *Merc.* quos ad eundem *Bonav. Vulcanius Scythas* facit, carnes humanas veſcentes.

BUNONIS.

μ a *Trebocci* leguntur etiam *Tribocci*, *Triboci*, *Tribochi*. Horum fines antiqui continent nunc *Elſatiæ ſuperioris partem dimidiam*, Septemtriones ſpectantem: item *inferioris partem ferè dimidiam* illi proximam.

ν b *Stratisburgum*, quum fortè hic locus Germanis diceretur *An der argen Straſſen*, à Romanis dictum *Argentoratum*, quaſi *argen Straſſen* vel *Straten*. Fuit unum ex L. amplius caſtellis illis, quæ *Druſus* ad Rheni ripam erexit.

ξ Triboccis à Septemtrione continuabantur c *Nemetes*.

ο d *Vangiones* Germanis antiquitùs dicti *die Wangen*, quorum fuit *Borbetomagus*, *Borgetomagus* ſeu *Bormitomagus*, olim Germanicè *Wormitmagen* ſeu *Wormitzmagen*, & Romanis e *Vormitomagum*. Poſteriores Germani, omiſſa particula *magen*, dixere *Wormitz*: ex quo poſtea factum vocabulum *Vormacia*.

π *Magontiacum*, *Maguntiacum* & *Moguntiacum* nomen habet à flumine *Main*, ſeu *Moin*, Romanis *Mænus* & *Mœnus* ſcribitur; dictumque *Maintzig* & *Möntzig*: poſteriores Germani dixere *Maintz* & *Meintz*; unde vocabulum f *Moguntia* & *Mogontia*. Urbs hæc in antiquiſſimis Germaniæ Ciſrhenanæ cenſenda eſt, cujus fundamenta ſine dubio ante Chriſti nativitatem jacta ſunt. Druſi *m* enim tempeſtate jam exſtitit: *Florus* lib. IV. *n*

ϱ g *Ubii*, Transrhenana Julii Cæſaris ævo gens, eam amnis ripam in Germania coluere, quæ inter Moguntiacum & Coloniam porrigitur. Poſteà verò, Octavio Auguſto principatum Romanorum obtinente, à *M. Vipſanio Agrippa* Coſ. non inviti, ſed cupientes in Galliam traducti ſunt; quum à Cattis preſſi ſeu pulſi auxilium à Romanis, vel etiam, uti in eorum provinciam Galliam tranſire ſibi liceret, petiiſſent. Finibus continebantur his. Ab Ortu *Rheno* amne contra Cattos, pulſores ſuos, protegebantur, qui in antiquas eorum ſedes immigrarant. A Septemtrionibus lineâ à *Roræ Moſæque* confluentibus ad Rhenum & opidum *Ordingen* ducta primum à Menapiis, mox à Gugernis, huc tranſlatis, ſeparabantur. Ab Occaſu habebant ipſum amnem *Roram*, à confluente ejus ad opidum uſque *Nieder Heimbach*: quo primùm ab iisdem Menapiis & Eburonibus, mox verò à Sunicis, huc tranſlatis dirimebantur: à dicto deinde opido, linea ad opidum uſque *Kerpent*, ab iisdem Eburonibus & Condruſis arcebantur, qui poſtea, una cum Cæræſis, Segnis & Pæmanis dicti fuere *Tungri*. A meridie *Abrinca* amne à Treveris ſubmoti fuere. Regiones intra hos Ubiorum fines nunc cernuntur iſtæ: *Juliacenſis Ducatus* pars maxima, dextram Roræ ripam contingens: *Colonienſis epiſcopatus* ferè totus. Caput gentis Tacitus appellavit.

σ h *Ubiorum opidum*, haud dubie, quia unum id iis initio fuit. Conditum videri poteſt ſtatim ac Ubii Rhenum ſunt transgreſſi. In Auguſti certè principatu exſtructum fuit. Deinde juſſu *Juliæ Agrippinæ*; Germanici filiæ, Claudii uxoris C. Antiſtio, & M. Suilio Coſſ. colonia ea deducta eſt, miſſis eò veteranis, quum longo fidei experimento Ubii meruiſſent. Hinc i *Colonia Agrippinenſis* appellari cœpit; & *Colonia Agrippina Ubiorum*. Proximus antiquitate memoratur in Ubiis locus, cui nomen k *Ara Ubiorum*. Hic poſtea *Bonna* dictus eſt.

τ l *Gugerni* terminabantur ab Oriente, ut antè Menapii, *Rheno* flumine. A meridie iisdem finibus, quibus Ubii à Septemtrionibus. Ab Occidente *Moſa* amne; quo à Menapiis ſubmovebantur. A Septemtrionibus eodem limite, quo ante Menapii à Batavis dirimebantur. Regiones dictis finibus continentur iſtæ: *Clivenſis Ducatus*

a Trebocci. b Stratisburgum. c Nemetes. d Vangiones. e Wormacia. f Moguntia. g Ubii. h Ubiorum opidum. i Colonia Agrippina. k Ara Ubiorum, ſeu Bonna. l Gugerni.

& Cliviæ, ubi opida *Goch* & *Gelre:* quondam, quum trans Rhenum incolerent, [v] *Sicambri* dicti.

Batavorum Inſula.

V. Hinc *Batavi* Rheni Inſulam incolentes. Occupat hæc partem Gelriæ, partem Trajectenſis Provinciæ, partemque Hollandiæ. Incipit haud procul Clivis opido, apud munimentum Schenckii, vulgo *Schencken-ſchans:* ubi Rhenus in duo veluti cornua ſcinditur. *Siniſtrum*, *Vahalis* flumen appellatur: Moſæ amni apud *Vorcomum* opidum confuſum, uno ejus alveo ad Oceanum defertur, ubi *Moſæ oſtium* dicitur. *Dextrum* cornu primo latum ad usque Batavodurum, quod vulgo eſt *Wick te Duerſtede* [o], inde modicum nominis ſui cuſtodiens alveum, Trajectumque & Lugdunum tranſiens opida, propter vicum *Catwyck* in Oceanum olim effundebatur: nunc Oſtium hoc arenis obſtructum eſt. Quicquid igitur duobus hiſce alveis Oceanoque includitur, *Inſula Batavorum* fuit: cujus nomen hodieque in ſuperiore ejus parte ſervatur, vulgo *de Betaw* dictum. Præterea extra Inſulam tenuêre Batavi, quicquid Vahali ac Moſæ includitur. Partem Inſulæ circa Trajectum & Wordam incoluêre *Caninefates*. De cætero Gallorum omnium fortiſſimi erant *Belgæ*. Horum bellicoſiſſimi *Helvetii:* clariſſimi *Treviri* urbium Belgicarum opulentiſſima *Auguſta Trevirorum.* [φ]

Vahalis.

Vorcomum.

Moſæ oſtium.

VI. Nobi-

Ducatus magna pars cis Rhenum ſita; item *Geldrenſis Ducatus* portio trans Moſam: & ex *Juliacenſi Ducatu* opidum *Brugge*. Gugerni ſocietatem *Civilis*, Batavorum ducis, acceperunt adverſus Romanos. Opidum *Gelre*, in mediis fere Gugernorum finibus ſitum, caput gentis fuit. Hujus opidi nomini ſi adjungas alterius opidi vocabulum *Goch*, facies *Gochgelren*, & propemodum habebis vocabulum Latinum integrum, *Gugerni*, quaſi *Gugelri*, liquidis mutatis.

HEKELII.

m *Auguſti Cæſaris* Privigni.

n Et hoc teſtatur omninò vetuſtum illud Monumentum lapideum, glandi quernæ non diſſimile, quod ipſi *Druſo*, à quô *Moguntia* ampliata eſſe dicitur, factum eſt in colle quôdam Urbi vicinô, cui nomen eſt *Aichelſtein*, ex quô conjecturam facere poſſumus, *Moguntiam* fuiſſe quondam arcem Belli contra *Germanos*. Leg. *Matth. Dreſſeri* Pars V. *Iſagoge Hiſt.* de *præcipuis Germaniæ Urbib.* p. 454. ſeq.

BUNONIS.

v a *Sigambrorum* nationi ex Germania ſublatæ, & in Galliam trajectæ novum nomen impoſitum eſt, quo poſteà *Gugerni* vocarentur. *Cluver. Germ. Antiq. lib.* 2.

φ Taxandris atque Menapiis jungebantur à Septemtrione *Batavi*, extrema Galliarum verſus Septemtrionem & Orientem obſidentes; qua Oceanus & Rhenus Galliam Belgicam claudunt: gens omnium Germanici nominis cis Rhenum nobiliſſima atque fortiſſima. Fuere *Batavi*, quod *Tacitus libr. de Germ. & Juſt. l.* IV. tradit *Cattorum* progenies; qui *Haſſi* nunc dicuntur, Domeſtica ſeditione à ſuis popularibus per vim pulſi. Nomen *Batavorum* in Haſſia videtur relictum in *Battenberg*, quod hodie opidulum eſt in monte poſitum; cui imminet *alius mons excelſior*, in cujus cacumine antiquæ arcis ſuperſunt rudera. *p De Batavis & Batavorum inſula vid. q ſi placet, Cluverii Germ. Antiq. l.* 2. *c.* 30. *& ſeqq.*

HEKELII.

o *Divæo Duerſteden.*

p *Betavos* quoque per E in primâ ſyllabâ vocari in *antiquô Lapide*, diſcimus ex Notis *Leunclavii* ad *Dionem*.

q Præter *H. Junii* BATAVIAM.

BUNO-

a Sigambri.

VI. Nobiliores Galliæ fluvii ſunt, Oceanum petentes, χ *Moſa*, vulgo *die Maſe* Germanis, Gallis *la Meuſe*, ψ *Scaldis*, *l'Eſcaut* Gallis, Germanis *die Schelde;* ω *Sequana*, *la Seine*, *Matronam* devehens, vulgo *le Marne*, & α *Ligeris*, *la Loire:* β *Garumna*, *la Garonne.* *Rhodanus*, *der* γ *Roden* Germanis, Gallis *le Roſne*, velociſſimus amnis, inter tres maximos Europæ fluvios computatus, tardiſſimum *Ararim*, vulgo *la Saone*, in Mare internum ſecum trahit.

Nobiliores Galliæ fluvii. Moſa. Scaldis. Sequana. Matrona. Garumna. Rhodanus. Araris.

CAP.

BUNONIS.

χ a *Moſa* amnis r, ex Voſego monte oriens; nunc in Geldria inter opida *Bommel* & *Megen* partem quandam ſui duobus alveis, quibus munimentum divi Andreæ circumdatur, in Vahalem transmittit; ſuo tamen nomini latum ſervans alveum, usque ad vicum *Bochoven* defertur. Inde verò divertente in Occaſum Solis æſtivum alveo, usque ad arcem Loveſtenium, ubi Vahali nunc jungitur, *Novus* appellatur *Moſa*, vulgò de *Nieuwe Maſe.* Hinc eodem nomine *Gorichomium* præterlabitur opidum, infra quod jam geminum fert nomen; alterum modò dictum, alterum quod accolis *de Merwe* vocatur, à veteri arce ejusdem nominis, cujus veſtigia in undis prope Dordracum exſtant. Hinc dicto gemino nomine *Flaredingam* usque devectus; infra id opidum uno ſimplicique vocabulo, donec Oceano miſceatur, *Moſa* vocatur. At alveus iſte, à divi *Andreæ* munimento ad Flaredingam usque deſcriptus, non eſt vetus ille à Cæſare & Tacito memoratus; ſed tenuis ille alveus, qui à nova Moſâ, juxta vicum *Bochoven*, in ſiniſtras terras divergens, primùm *Hedickſe Maſe*, Hedicenſis Moſa, à vico *Hedickhuyſen*, quem perfundit; mox *d'oude Maſe*, Vetus Moſa, indigitatur. Moſæ igitur veteris flumen ab opido *Megen* uno certoque alveo; nullis in Vahalem ad divi Andreæ munimentum aquis transmiſſis, devectum, eas terras antiquitùs dextra ripa perfudit, quæ nunc opidum *Hueſden* ſuſtinent: ſiniſtrâ autem; ubi nunc opidum *Geertrudenberg* conſpicitur. Juxta vicos *Simonshaven* & *Biert* alveus eſt, qui tandem in oſtium nomenque Moſæ deſinit ad opidum *Geerfliet*; qui vetus & verus eſt Moſæ alveus. ſ

ψ b *Scaldis* ſive *Scaldes.* Ejus alveus oſtiumque ſiniſtrum Ptolemæo dicitur *Tabuda.* t. In Veromanduis v ortus inter Arteſiam & Hannoniam, per Flandriam & Brabantiam infra Antverpiam in Oceanum decurrit, Cameraco, Valencenis, Tornaco, Gandavo & Antverpia urbibus irrigatis.

ω c *Sequana* in Burgundionum finibus apud pagum & cœnobium *S. Sequani*, vulgò *S. Seyne*, haud longè ab opido *Nivers* oriens, ac per Barrum, Trecas, Nonigentum, Lutetiam, ubi d *Matronam* excipit; Pontiſaram, ubi e *Eſiam*, inde Rotomagum alluens in Oceanum Britannicum inter duo opida, quæ vulgò *Honfleur* & *Hanfleur*, delabitur; Portus ejus vulgo appellatur *Havre de grace.*

α f *Ligeris* & *Liger* x è Cemmenis montibus ſive *Gebenna* in Arvernorum finibus oriens, & inter Heduos & Bituriges verſus Septemtrionem primo fluens; inde in Occaſum per Aurelianos, Turones, Andes, & Nannetes, receptis aliquot fluviis, properat, & in Oceanum Aquitanicum ſeſe magna aquarum mole exonerat.

β g *Garumna* fl. Aquitaniæ maximus, ex Pyrenæis montibus ad opidum *Guadalup* oritur, & regionem dividit, primùm in Boream, inde in Occaſum curſum dirigit, infra Burdigalam urbem periculoſo oſtio ad turrim *Cordan* in mare Aquitanicum ſe mergit. Niſi quum hiberno imbre, aut ſolutis nivibus intumuit, diu vadoſus, & vix navigabilis fertur. At ubi obvius Oceani æſtuantis acceſſibus adductus eſt, iisdemque retro remeantibus ſuas illiusque aquas agit, aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eo latior fit: ad poſtremum magni freti ſimilis, nec majora tantum navigia tolerat; verum etiam more pelagi ſævientis exſurgens jactat navigantes atrociter, utique ſi aliò ventus, aliò unda præcipitat. *Mela lib.* III. *cap.* 2. Habet urbes præcipuas Tholoſam, Agennum & Burdigalam y.

γ h *Rhodanus* Galliæ Narbonenſis fluvius, in Lepontiis ex Alpium jugo, quod vulgo *Furca* mons dicitur, oritur, & per Sedunos in Occaſum fluens, Lemanum lacum ingreditur, cumque ad Genevam egreditur; per Allobroges fluens, donec ad Lugdunum i *Ararim* ex Voſe-

a Moſa. b Scaldis. c Sequana. d Matrona. e Eſia. f Ligeris. g Garumna. h Rhodanus. i Araris.

go monte ortum excipit, in Meridiem converſus Viennam, Valentiam, Avenionem, & Arelatum urbes attingit, *Iſara*, *Druentia*, aliisque minus claris fluviis eodem curſu aſſumtis. *Strabo l.* IV. *Mela* II. *c.* I. *Plinius* III. 4. z Hunc M. Varro tertium Europæ fluvium Iſtro haud minorem eſſe ſcribit. Reliqua flumina inter minora numerantur: ut [a] *Somona fl.* nunc *Somme*, per Picardiam & Ambianos in Oceanum fluit Britannicum, ab ortu in Occaſum, Fano Quintini, Hano, Perona, Corba, Ambiano & Abbatis Villa irrigatis. b Druentia ſive *Durance*, Duranius ſive *Dordogne*, *Elaveris*, *Iſaris*, *Charente*, *Dracus* &c. Cæterum montes in Gallia præcipui ſunt [c] *Voſegus*, ſeu *Voſagus a*, cui ingens ſilva ſuperfuſa eſt *Silva Voſega b* dicta. Mons ipſe Burgundiam hodie à Lotharingia ſeparat; ac porro Lotharingiam ab Elſatia dirimit verſus Septemtriones procurrens: *Moſam*, *Moſellam* & *Saravum* evomit fluvios *c*. d *Gebenna d* mons Arvernos ab Helviis diſtinguens, in Aquitania exortus ad Rhodanum procurrit in Ortum & Galliam Narbonenſem ab Aquitanica Celticaque in parte ſeparat. Strabo hunc Cemmenum videtur facere, quem à Pyrenæo Lugdunum usque producit *e*. e *Jura* mons initium à Geneva urbe ducens, verſus Septemtriones ad fonteis *Dubis* fluminis, quod vulgo *Doux* eſt, protenditur, ejusque fluminis dextram ripam proſequitur, uſque ad vicum *Pierreport*: inde in ortum æſtivum verſus, lævam amnis Arole, vulgo *die Are*, ripam radit, donec ipſe una cum Arola Rheno jungatur, ad opidum Confluentes, vulgo *Coblenz f.* f *Arduenna ſylva* diſperſa fuit per fines Trevirorum, Tungrorum, Sunicorum, Ubiorum, Gugernorum, & partem Batavorum extra inſulam, item per Menapiorum fineis, Morinorum, Bethaſiorum, Sueconorum, Nerviorum, Atrebatium. Summa ejus latitudo fuit inter Ortum & Occaſum à Moſellæ confluente ad extremos Atrebatium fines & litus Oceani, millium paſſuum CCXL. Latitudo maxima inter Meridiem & Septemtriones à Mediomatricorum confinio ad Vahalem usque millium paſſuum CL. Reliquiæ ejus hodieque ingentes paſſim dicto terrarum tractu manent: maxime vero in Weſtraviâ, in Treverico Leodicenſique Epiſcopatibus, in Ducatu Luceburgienſi & cis Moſam. Nomen etiam antiquum in parte obtinet, vocaturque Picardis & Wallonibus vulgo *L'Ardenne*.

HEKELII.

r In tabulâ *Peutingerianâ Batavus* nominatus.

ſ *Moſa* etiam Loci nomen videtur apud Antoninum inter *Antemantunum* & *Tullum*.

t Ταβοῦδα.

v Et quidem propè *Abbatiam*, ut vocant, *Div. Martini*.

x Græc. λίγηρος.

y Hodiè dicitur *Garonne*, *Ptolemæo* Γάρυνα & aliis *Garona*.

z Hodie vulgò *Rhoſne* nominatur. *Oppianus* in *Alieuticis* & *Philoſtratus* in *Vitis Sophiſtarum* vocant eum *Eridanum*. Hunc *Rhodanum* ſeptem oſtiis in noſtrum Mare evolvi, ſcribit *Apollonius* in *Argonauticis*.

a Sive *Vogeſus* & *Tacito Vocetus*.

b Et *Voſaca*.

c Eſt & Pagus agri *Biturici* VOSAGUS dictus.

d It. *Cebennæ* & Cœbennæ pluraliter.

e Hujus Montis Partem hodiè *Tarara* nomen habere, ſcribit *Gv. Budæus* Lib. IV. de *Aſſe*.

f Et hi duo Montes, *Alverniæ* Montium nomine venientes, præter herbas medicinales, quas ferunt optimas, paſcua undique optima habent, ex quibus greges & armenta numeroſa aluntur. Unde *Carnium*, *Butyri*, *Caſei optimi* & talium ingens copia ſemper trahitur.

a Somona fl. b Druentia fl. c Voſegus mons & Voſega ſilva. d Gebenna mons. e Jura mons. f Arduenna ſylva.

CAP. XIII.

De incolis Galliæ, ac poſteriori ejus diviſione.

I.

Celtarum gens.

UNam gentem, *Celtarum* nomine, omnem quondam incoluiſſe *Hiſpaniam*, ac *Galliam Germaniamque*, *Illyricum*, & *Britannicas inſulas*, ſupra ad Hiſpaniam dictum eſt; latiusque infra in Germaniæ deſcriptione dicetur. Cæterum Gallorum natio adeo

adeo populoſa fuit, ut ii, quum domi haud ſterile ſolum tenerent, ob multitudinem tamen hominum, neceſſum habuerint, in diverſas ac longinquas mundi regioneis colonias deducere. Nonnulli eorum Italiæ dimidiam fere partem occuparunt. Ex his quidam ultra profecti, in Aſiam uſque pervenerunt; nomenque ibi Galatiæ, ſive Gallogræciæ, ſeu Græcogalliæ fecerunt. Alii in Britanniam Inſulam perveniſſe putantur. In Germaniam autem alii invecti, ingentem tractum à Rheno ad Viſtulæ uſque fonteis obſederunt.

II. In ipſa Gallia vixit univerſa gens, quot nominibus, tot civitatibus, Imperiis ac magiſtratibus diſcreta. Primi Romanorum arma ſenſere *Salyes;* cum de incurſionibus eorum Maſſilia, ſocia Romanorum civitas, quereretur. Deinde *Allobroges* & *Arverni;* quum adverſus eos ſimiles *Heduorum* querelæ opem & auxilium flagitarent. Prima igitur *Narbonenſis Gallia* ſubjugata, in Provinciæ formam redacta eſt; Domitio Ænobarbo & Fabio Max. tropæa in eâ ſtatuentibus. Reliquæ Galliæ per x. annos domitæ laus ad Julium Cæſarem defertur.

Gallia Narbonenſis à Romanis ſubjugata.

III. Paruit hinc tota ſub præfectis Romano imperio ad Honorii Imperatoris uſque tempeſtatem; quum circa annum Chriſti CCCC. Gothorum, Hiſpaniam atque Italiam vaſtantium, pars Narbonenſem Provinciam invaſit, nomenque regioni de ſuo impoſuit, quod poſtmodo corrupte Languedoc, quaſi *Langue de Goth*, dictum eſt. Prolatis deinde ad Ligerim uſque amnem Imperii finibus regnum conſtituerunt, cujus caput ac regia *Toloſa* fuit. 1

Gothorum in Gallia regnum.

IV. Eadem tempeſtate *Burgundiones*, ab ultima Germania (pars Caſſubiorum, parſque Brandeburgenſium nunc ea loca tenent) cum

Burgundiæ ſeu Arelatenſe regnum.

REISKII.

1 Diverſis ita gentium [a] migrationibus, quas diverſa tempora & fata ferebant, incolæ diverſique populi debentur. *Nam migrationes aut domeſticæ fuerunt, internæque, aut alienæ amplius externæque*: Illæ Gallorum propriæ in Italiam, Græciam, Aſiam, Germaniam ſuſceptæ: Hæ vero gentium externarum, quotquot è terris ſeptentrionalibus Germanicisque in Galliam inſederunt. Hinc Galli totam ſuperiorem Italiam tenuiſſe, Romam A. V. C. CCCLXIII. expugnaſſe, uno ſalvo Capitolio, Pannoniam, Thraciam Illyrium Græciam, ipſam minorem Aſiam invaſiſſe tripartitis copiis, Brenno, Cerethrio Belgioque ducibus leguntur. Gallia poſthac Romano Cæſarumque imperio ſubjecta Præfecturam Occidentis ſecundam continuit, in eaque XVII. provincias, uni præfecto Prætorio commiſſas. [b] Poſtea Viſii Gothi Ataulpho rege Gallias A. C. 412. aggreſſi A. 420. novum Toloſæ regnum ſtatuunt: Burgundiones cum Vandalis, Suevis Alaniſque conjuncti A. 413. alterum nempe Burgundicum: Tertium Franci, gens Germanorum nobiliſſima ex liberis Romanoque imperio ſubductis populis orta A. 420. idque Francicum, adhuc in Gallia ſuperſtes. Adde Britannos in Aremoricam, & Saxones in hujus viciniam quinto ſeculo ingreſſos: Sed varias regni Francici partitiones, hujuſque terminos prætereo. Vid. Conring. Lib. de finibus Imper. German.

HEKE-

a Migrationes gentium diſtinctæ. b Regnum Gothorum Burgund. Francicum.

cum *Vandalis Sueviſque* profecti, alias Galliæ partes occuparunt, regnoque conſtituto, Burgundiæ nomen de ſuo impoſuerunt, cujus caput regiaque ſedes *Arelate* a. Complectebatur utramque *Burgundiam, Lugdunenſem agrum, Delfinatum, Sabaudiam & Provinciam.*

Francorum regnum.

V. Sub idem ferme tempus, *Franci* Germanica gens, Rheno trajecto, proximam Galliæ partem *Tungriam* (nunc eſt Brabantia, ac Leodienſis Epiſcopatus) obſederunt, at pulſi mox à Gothis, paulo poſt redierunt, ultraque in Pariſios usque progreſſi, regioni ac regno inibi condito, Franciæ vocabulum de ſuo impoſuerunt, cujus caput ac regia *Lutetia*. Circa eadem tempora *Britanni* ex Britannia Inſula, ab Anglis & Saxonibus, quos in opem & auxilium adverſus Scotos Pictosque ex Germania vocaverant, pulſi, extrema Galliæ Celticæ obſederunt, & de ſuo nomine *Britanniam minorem* appellarunt. At *Clodovæus* b *V.* Franciæ Rex c, Burgundiæ Rege *Gundebaldo* armis devicto, Gothisque ex Gallia ejectis, utrumque regnum ſuo imperio adjecit.

Francici regni caput Lutetia. Britanni in Gallia. Clodovæus.

Regni Franc. diviſio. I. Rex Pariſiorum.

VI. Hic vita excedens, regnum Franciæ IV. filiis in quatuor parteis ſeu regna diſtributum reliquit. Primus d erat *Pariſiorum rex:* cui parebant Pariſii, nunc vulgo *Iſle de France*, id eſt, inſula Franciæ, Campania, Cenomani, Turones, Andegavi, Aquitani, Arverni. Secundus e *Sueſſionum Rex:* cujus regno ſubmiſſi Veromandui, Neuſtrii, nunc Normanni; Picardi, Flandri. Tertius f *Burgundiæ* ſive *Aureliani Rex:* cui ceſſit totum Burgundiæ regnum, antea dictum, cum Aurelianenſi Ducatu. Quartus g *Rex Metenſis*, ſeu *Auſtraſiæ:* quæ complectebatur quicquid inter Moſam ac Rhenum. Mortuis autem fratribus, *Clotarius* ſolus rerum potitus eſt.

II. Sueſſionum. III. Burgundiæ. IV. Auſtraſiæ.

Altera regni diviſio.

VII. Hujus itidem *quatuor* filiis regnum iterum in quatuor dictas parteis diviſum eſt. At defunctis, ut ante fratribus, *Clotarius II.* totum regnum Franciæ ſolus obtinuit. Id integrum intactumque ſucceſſoribus ejus manſit, ad Caroli Magni uſque tempeſtatem, quum *Auſtraſia* divelleretur. mox *Flandria* etiam ſui juris facta eſt. Imperator dein *Henricus III. Burgundiæ* Regnum Germanorum Imperio adjunxit. Sed id poſteà in quatuor partes direptum eſt, Beroaldus, Saxoniæ Dux, *Sabaudiam* invaſit. Otho, Flandriæ Comes,

HEKELII.

a Hodiè *Arles*, quæ Urbs ad *Rhodanum* undique ſepta eſt paludibus, in quibus hodiè præferoces aluntur Boves.

b Corruptè *Clovis*.

c *Ludovicus Magnus* alioquin dictus.

d *Childebertus*, ſ. *Hildebertus*.

e Qui vocabitur *Clotarius*.

f *Clodomirus*.

g Qui nothus erat, & *Theodoricus* nuncupabatur.

BUNO-

mes, partem occupavit, quam *Franche Conté*, id eſt, liberum *Comitatum Burgundiæ* nuncupavit. Guigius Comes eam, quam à filii & ſoceri nomine *Delfinatum* appellavit. *Boſo* poſtremus in Provincia regnum tenuit, quod *Arelatenſe* dictum fuit. *

VIII. At poſteriores Franciæ Reges β *Provinciam* ac *Burgundiæ* Ducatum recuperarunt. γ *Delfinatum* Humbertus ultimus ejus Princeps Regi Galliarum vendidit, eâ lege pacta, uti in poſterum primogenitus cujusque Regis filius nomen *Delphini* inde geſtaret. *Sabaudia* ſucceſſoribus Beroaldi etiam nunc manet. δ *Burgundiæ Comitatus* eodem titulo ac jure ad Hiſpaniarum Regem pervenit, quo ipſa Flandria. *Avenionenſem Comitatum* Joanna Provinciæ Comes Papæ Clementi VI. conceſſit, manetque etiam nunc ſub Romanæ Eccleſiæ ditione.

C A P.

BUNONIS.

* Regni Arelatenſis poſtremum regem Cluverius noſter tradit fuiſſe Boſonem; qui tamen fuerat primus. Nam Carolus Calvus mortuo Ludovico II. Imperatore, Italiam cum Cæſarea dignitate & Provinciam Ludovico fratri natu majori, Germanorum Regi, per injuriam eripuit, novumque hoc regnum Arelatenſe condidit; cujus Regem fecit, Judithæ, uxoris ſuæ, fratrem Boſonem ſive Boſſonem, ambitione ductus, ut ipſe Auguſtus & Imperator non ſolum Provinciæ, verum etiam *Burgundiæ Rex* appellari voluit. Boſonis filius *Ludovicus*, qui, quum Italiæ quoque regnum affectaret, à Berengario captus & excæcatus eſt. Hujus hæreditatem accepiſſe videtur *Hugo* Berthæ *h* filius. Porro Carolo Craſſo Imperatore dignitate pulſo *Rudolphus* minoris Burgundiæ Comes *Regem* ſe appellari juſſit; contra quem movit Arnolphus Imperator, cui videtur reconciliatus. Huic Rudolpho ſucceſſit filius *Rudolphus*, qui deinde Berengario Regi in Italia ſubſtitutus eſt. *i* Mortuo verò Rudolpho Burgundiæ regnum ad Germaniæ *Imperium* venit: *Verum Philippo Pulchro id conceſſit Albertus I. Auſtriacus, Imperator jure fiduciario, manſitque ita in ditione Imperii, uſque ad Carolum IV. qui regnum hoc Galliæ Regibus conceſſiſſe ſcribitur ab* Aventino *lib. 4. Annal. Boj.*

β *Provinciæ Comitatus* ad Reges Galliæ pervenit; ſed non alio, quam fiduciario jure. A Philippo Pulchro eam repetiit Adolphus Naſſovius Imperator; ſed eidem conceſſit Albertus Auſtriacus; verum tanquam Imperii feudum. Carolus vero IV. Imperator Comitatum hunc cum regno Arelatenſi Galliæ Regi permiſit, quod Sigismundus confirmavit. *k*

γ *Delfinatus*, cujus caput Vienna eſt, à regni Galliæ provinciis ſemper fuerat diſcretus. *Humbertus* ille provinciam iſtam Galliæ Regi quidem vendidit; Sed Philippus Valeſius Rex translationem illam à Ludovico IV. Cæſare ratihaberi petiit, & quum id non impetraſſet, venditionem iſtam confirmari curavit à Pontifice Romano. Manſit tamen Delfinatus in jure Imperii, ejusque Principes hoc ipſo in clientelam venerunt Cæſarum. Carolo IV. Cæſari Delfinatus nomine homagium præſtitit in Comitiis Metenſibus Carolus Galliæ Regis filius.

δ *Burgundiæ Comitatum*, prole maſcula Comitum exſtincta, Carolus IV. Cæſar Philippo Audaci Burgundiæ Duci ex jure Imperiali contulit, ipſeque Rex Hiſpaniæ, qui Burgundiam illam hodie tenet, eam pro regione Imperii habet.

HEKELII.

h Sueva.

i Conf. *Jo. Aventini* Lib. IV. *Annal. Bojor.* p. 278. Edit. *Ciſneriano-Baſil. Regiæ* in fol.

k Provincia, vulgò *Provence*, ad *Alpium* pedes inter *Rhodanum* & *Varum* jacet, cui à Septentrione *Delphinatus* ponitur. Hujus Solum aptiſſimum eſt ad mittendum ſegetes absque culturâ ullâ, & parvô cum labore cultum profert nobiles fructus. *Uvarum*, *Paſſularum* & *Ficuum* tanta heîc colligitur copia, ut eis bona *Europæ* Pars ſubveniatur. *Roſmarinum*, *Myrtus*, *Juniperus* heîc abundantiſſimè creſcunt. *Caſtaneæ* quoque heîc ſunt majores, quàm ullâ aliâ in Parte *Europæ*. *Citria Mala*, *Mala Cotonea*, *Mala Granata*, *Crocum*, *Oryza*, *Palmæ*, quæ *Dactilos* Maturos ferunt, copioſiſſimè iſtîc proveniunt, atque aliquibus in locis Cannæ Sacchari plantantur. Vites heîc generoſiſſimum ferunt vinum, qui *Baſileæ* pro *Corſicô* habetur. Hæc *Maginus* Part. II. *Georg. Ptolem.* fol. 66. fac. a.

CAP. XIV.

De recentiori Galliæ, ejusque in varias Provincias diviſione.

I.

Hodiernæ Galliæ fines.

HAc igitur ratione *Gallia* arctior, quam olim fuit, facta eſt; tota propemodum Belgica avulſa. Itaque à Meridie, Occaſu ac Septemtrione ſervatis antiquis terminis, ab Ortu clauditur Sabaudiâ, Burgundiæ Comitatu, Lotharingia, ac inferiore Germania, quam vulgo nunc *Belgicam* & *Belgium* vocant. *Longitudo* ejus ab extima Britannia, ad uſque Varum flumen, Italiæ terminum, porrigitur milliarum Germanicorum CLXXX. *Latitudo* à Pyrenæis jugis in Bearnia ad extremam usque Picardiam milliarium CXL. [1]

Franciæ partes.

II. *Francia* autem dicitur vulgo à *Francis*, Germanica gente, in eam transgreſſis. Tota paret uni Regi, in parteis variè diviſa. Præcipuæ tamen regiones ſunt,[1] quarum vulgaria vocabula iſta ſunt: *Bretaigne*, *Normandie*, *Picardie*, *Champagne*, *la France*, *Beauſſe*, *Berry*, *Blaiſois*, *le Maine*, *Touraine*, *Anjou*, *Poictou*, *Saintonge*, *Perigort*, *Limoſin*, *Bourbonnois*, *Bourgogne Duché*, *Quercy*, *Guaſcogne*, *Languedoc*, *Provence*, *Dauphiné*. Acceſſit haud ita pridem *la Breſſe*, pars Sabaudiæ: *Mets* etiam atque *Toul* Lotha-

REISKII.

1 [a] Auctor Galliam pro ſtatu temporis, quo ſcripſerat, arctiorem fecit, & avulſam Belgicam ab ea fere totam heic prodidit, quæ tamen tot acceſſionibus, terrisque Italicis, Belgicis, Germanicis, Hiſpanicisque aucta, terminos produxit longius, iisque Lotharingiam, Burgundiæ comitatum & Belgii Hiſpanici, Alſatiæque partem magnam complectitur. Quid bello adhuc præſente Germanicò geratur, quas urbes munitiſſimas & regiones manu violenta Galli aut teneant aut infeſtent, noto eſt notius, & in Palatinatu Rhenano, terrisque finitimis eheu cognitum perſpectumque. Hinc laudes apud Gallos nimiæ feruntur, quibus imperium ſuum cœlo & oceano terminandum, Ludovicum XIV. novo maximi titulo exornandum, Delphinum quinta monarchia [b] potiturum jactitant: Sic immodicus ille promiſſor Auberius in excerptis de prærogativa regis Franciæ Lib. I. & III. Petrus du Val regnum Gallicum ducenta & viginti milliaria longitudine, totidem latitudine ſua excedere ſcribit, adeo ut urbes provinciis; provincias autem regnis integris æquet. Idem docuit M. Roobe in methodo ad Geograph. Duci Maynio dicata, ubi XIV. partes primarias aut Gubernamenta numerat, iisque tum Lotharingiam tum Burgundiam addit. [c] Ad terminos vero tuendos tribus regem Gallicum indigere clavibus dixit Cardinal. Rigelius, Perpiniano Hiſpaniæ, Briſaco Germaniæ, Pignarolo Italiæ. Interim mutatio Ducatuum, Comitatuum, Dignitatum & Parlamentorum quanta contigerit, Libri de l' Eſtat de la France plures indicant: Acceſſit undecimum Parlam. A. 1657. Enſisheimenſe, pro utraque Alſatia Enſisheimii erectum. Lex autem Salica de fœminis excludendis, & titulus Chriſtianiſſimi ex ſeculo V. adhuc viget: Item tria regni Cimelia, quæ ſunt ampulla Rhemenſis, ſcutum liliatum, & auri flamina cœlitus delapſa, quanquam à cordatioribus in dubium vocantur.

BUNO-

a Gallia hodierna eſt amplior. b Monarchiæ novæ cupido. c Tribus egit claſſibus.

Lotharingiæ opida Regis Francorum ſuperiori ſeculo facta ſunt. α

III. Cæterum *Ducatus* in Gallia ſunt XIX. *Orleans*, *Bourgogne*, *Narbonne*, *Bretagne*, *Anjou*, *Berry*, *Normandie*, *Auvergne*, *Guienne*, *Tours*, *Barleduc*, *Valois*, *Nemours*, *Alençon*, *Reims*, *Laon*, *Langres*, *Bourbon*, *le Maine*. *Pares* Franciæ quondam Carolus Magnus XII. inſtituit: quorum *ſex* Eccleſiaſtici, *ſex* ſeculares. Eccleſiaſticorum III. ſunt *Duces*; Archiepiſcopus Remenſis, vulgo *Reims*; Epiſcopus Laudunenſis, vulgo *Laon*; Epiſcopus Lingonenſis, vulgo *Langres*. *Tres Comites*, iidemque Epiſcopi, Catalaunenſis, vulgo *Chalons*; Noviodunenſis, vulgo *Noyon*; Bellovacenſis, vulgo *Beauvais*. Secularium itidem *tres Duces*: Burgundicus, Normannicus, Aquitanicus, *Guienne* vulgo. *Tres Comites*: Flander, Toloſanus, Campanus. At hodiè duo ex his XII. aboliti ſunt, Burgundicus ac Flander. β

Ducatus 19.

Pares Franciæ 12.

IV. Conventus Juridici (*Parlamenta* Franci vocant) ſunt *octo*: *Pariſienſis*; Rotomagenſis, vulgo *Roüan*, in Normandia; Redonenſis, vulgo *Renes*, in Britannia; Divionenſis in Burgundia, vulgo *Dijon*; Burdegalenſis, in Vaſconia, vulgo *Bourdeaux*; Toloſanus in Linguadoco, vulgo *Toulouſe*; Grationopolitanus, in Delfinatu, vulgo *Grenoble*; Aquenſis in Provincia; vulgo *Aix*. Hic acceſſerunt nuper duo alii conventus; *Pau* in Bearnia, & *Mets* in Lotharingia. Archiepiſcopatus ſunt per univerſam Franciam XV. quibus ſubjecti Epiſcopatus CIII. γ

Parlamenta 8.

Archiepiſcopatus 15.

CAP.

BUNONIS.

α Francia unum agnoſcit Regem primogenitum, nobilem, maſculum. Mulieres excluduntur. Servatur ad literam horum verborum ſenſus, *Lilia neque ſerunt, neque nent*. Galliæ Rex cognominatur *Chriſtianiſſimus*; ſicuti Hiſpaniæ Rex *Catholicus*; & Rex Angliæ audit *Fidei defenſor*.

β In bello ſumma dignitas eſt Comitis ſtabuli, *le Coneſtable*; hunc excipiunt primum duo, mox quatuor, tandem plures *Mareſchalli*. Juri dicundo præeſt *Cancellarius*; hinc Magiſtri libellorum ſupplicum, *les Maiſtres de Requeſtes*; Magnum Conſilium, *le grand Conſeil*: Parlamentum, *la Cour de Parlement*; Rationum Magiſtri, *les Maiſtres des Comptes*: Curia Adjutorum, *la Cour des Aydes*. Fiſco præeſt *Superintendens*; cui adjuncti quatuor *Intendentes &c.* Quum Ordo S. Michaëlis effuſus & nimis frequens exoleſceret; Henricus III. ordinem Spiritus S. excitavit.

γ Cæterum, Franciæ regnum Brietius diſpeſcit in quinque partes; 1. *in Orientalem Franciam*; in qua Picardia, Francia, Campania: 2. *In Neuſtriam ſeu Franciam occidentalem*; in qua Normannia, (*Normandie*,) Armorica (*Bretagne*) Belſia (*Beaulſe*.) 3. *In regnum Burgundiæ*, in quo Ducatus Burgundiæ, (*le Deuché*) Comitatus Burgundiæ, (*le Comté*) & Nivernenſis ager (*Nivernois*.) 4. *Regnum Arelatenſe*, in quo Lugdunenſis ager (*Lionnois*) Sabaudia, (*Savoye*) Delphinatus, (*Dauphiné*) Provincia, (*Provence*.) 5. *Aquitania*, eaque *Orientalis* in qua Bituricenſis ager (*Berry*) Borbonius ager (*Bourbonnois*) Lemovicus ager (*Limonſin*,) Auvernia (*Auvergne*,) Cadurcenſis ager (*Quercy*,) Rutenenſis ager (*Rovergne*) Oxitania, (*Languedoc*) Occidentalis Aquitania, in qua Pictavienſis ager, (*Pictou*) Santonenſis ager, (*Xaintonge*) Inculis menſis ager, (*Augoumois*) Petrocorienſis ager, (*Perigord*) Aquitania vera, (*Guienne*:) Vaſconia (*Gaſcogne*.)

CAP. XV.

De urbibus Galliæ celebribus, Academiisque illuſtribus.

I.

Lutetia. URbes Galliæ celeberrimæ ſunt, in Pariſiis, ſive Inſula Franciæ, α *Lutetia Pariſiorum* vulgo *Paris* [a]; caput ac regia regni; urbs totius Europæ, unam ſi Conſtantinopolin excipias, magnitudine atque incolentium frequentia, clarisſima, dignitate ſua maxima æſtimanda. Ambianum. In Picardis β *Ambianum*, vulgo *Amiens*, templi interno ſplendore, ac ornamentis inſignis. In Normannis γ *Roto-*

BUNONIS.

α a *Lutetiam* à luto dictam volunt *b*. Sequana eam in tres partes diſtinguit. Habet Collegium Sorbonicum, & Parlamentum. In Academia à Carolo M. fundata illuſtres docuêre & floruere, *Alcuinus*, *Petrus Lombardus* Epiſcopus Pariſienſis, *Magiſter ſententiarum* dictus, *Joannes Gerſon* Cancellarius Pariſienſis; Theologus, *Gulielmus Budæus*, *Carolus Molinæus*, *Andreas Tiraquellus*, *Jacobus Sylvius*, *Guilielmus Poſtellus*, *Franciſcus Vatablus*; *Adrianus Turnebus*, *Dionyſius Lambinus*, *Petrus Ramus*; (qui in laniena Pariſienſi anno 1572. interiit) *Robertus Stephanus*.

β Picardiæ Metropolis b *Ambianum* Somonam fl. ab ambitu aquarum nominatum volunt, quæ tamen urbem magis ineunt, quam permeant. Arcem habet munitiſſimam. Anno cIↃ IↃ XCVII. 11. Martii Hiſpanus ſtratagemate (carro nucum) urbem occupavit. Sed eodem anno 25. Septembris Henricus IV. eam, Hiſpanis ejectis, recepit.

HEKELII.

a CASPAR DORNAVIUS, Vir *Græcè* ac *Latinè* doctus & valdè curioſus, in *Juventutis Principe ſuo* p. 23. de hâc Urbe ſplendidâ, ex *Architremô*, Poëtâ *Anglo*, citat hos Verſiculos ſequentes:

Lutetia, *ubi*
—— —— *altera regia* Phœbi,
Parrhiſii, Cyrrhœa *Viris*, Chryſæa *Metallis*,
Græca *Libris*, Inda *Studiis*, Romana *Poëtis*,
Attica *Philoſophis*, *Mundi* Roſa, Balſamus *Orbis*,
Sidonis Ornatu, *ſua* Menſis, & *ſua* Potu,
Dives Agris, *fœcunda* Merô, *manſueta* Colonis,
Meſſe *ferax*, *fortis* Domino, *pia* Regibus, Aurâ
Dulcis, *amœna* Situ. —— ——

Hujus Urbis *Academiæ* Conditores fuêre duo *Scoti* Monachi, *Joannes Mailroſius* & *Claudius Clemens*, qui, cum Mercatoribus *Britannis* ad Littus *GALLIÆ* delati, velut inſtitores, novam & *GALLIS* inauditam mercem proclamabant, & quidem CAROLI M. *Germanorum Imperatorum* primi, auſpiciis, qui hujus Univerſitatis Auditoria frequenter viſitavit, & Diſcentium profectûs explorare non eſt dedignatus. Litterati illi Viri, qui olim *PARISIIS*, *GALLORUM Athenis*, vixêre, & nonnulli eorum ibidem fortè adhuc vivunt, ſunt Emericus *Bigotius*, Iſmaël *Bullialdus*, Claudius *Capellanus*, Joann. *Dallæus*, Carolus *Drelincurtius*, Abrah. *Ecchelenſis*, Tanaquillus *Faber*, (qui *ANNAM* habet Filiam ad ſtuporem eruditam, & propterea ſummô elogiô atque honore digniſſimam,) Gilbertus *Gaulminus*, uterque *Juſtellus*, Parens nempe & Filius, Philipp. *Labbe*, Æg. *Menagius*, A. *Meſtreſatius*, Gabr. *Naudæus*, P. *Paſcaſius*, Dionyſ. *Petavius*, *Puteani* Fratres, Cl. *Saravius*, Jacob. *Sirmondus*, *Heinricus* & *Adrianus* Valeſii. Heîc *Annas Burgius*, Vir doctus atque eloquens, Juriſque periſſimus atque ſcientiâ Sanctorum inſtructiſſimus, d. 21. Dec. A°. ſuper. Seculi 59. Martyr JESU CHRISTI eſt factus, cujus Vitam, eamque Witteb. A°. ejuſd. Seculi 73. in f. 8. editam, *Burcardus Matthæus* ſatis prolixè deſcripſit.

b Ob incredibilem videlicet *Luti copiam*, quâ etiamnùm hodiè non caret. Alii tamen ab *albedine Murorum*, quam Λευκοτίας Græci, *Lutetiam* vocari exiſtimant.

BUNO-

a Lutetia Paris. b Ambianum.

γ *Rotomagus Roüan*, opulentiſſimum Galliæ ad Oceanum Britannicum Emporium: δ *Cadomum*, *Caen*: *Diepa*, navium appulſu celeberrimum opidum. In Britannis ε *Renes*; & ζ *Nantes*, ſatis clarum Emporium. Rotomagus. Cadomum. Diepa. Renes. Nantes.

II. In Andegavis η *Andegavum*, ſive *Juliomagus*, vulgo *Angiers*. In Turonibus θ *Turonum*, vulgo *Tours*. In Bleſenſi provincia, ι *Bleſenſe Caſtrum*, vulgo *Blois*: cujus ager ob multiplicem amœnitatem *hortus Galliæ* nuncupatur. In Beauſſe κ *Chartres*, & item Andegavum. Turonum. Bleſenſe caſtrum.

BUNONIS.

γ a *Rotomagus* c Normanniæ, quæ à Normannis eam occupantibus nomen habet, metropolis ad Sequanam, pontem habet in illo flumine ex quadrato lapide *d* exſtructum. *e* Ante portam S. Hilarii notes Antonii Navarræi, qui fuit pater Henrici IV. interitum: ubi, quum contra Hugonottas militaret, reddens urinam, globo trajectus eſt anno 1563. Quum vero Henricus filius hanc urbem obſideret, murus ſuâ ipſius ruina hic ſe dejecit. *f*

δ b *Cadomum* ſive *Cadomus* ad Olinam fl. vulgo *Olne*; vel *Orne*, poſt Rotomagum, unde 21. leucis in occaſum recedit, in Normanniâ urbs cæteris præſtans eſt. *Britannia* nomen accepit à Britannis eò cedentibus.

ε c *Renes* *g* urbs mediterranea eſt, ad confluentes *Vidanæ* fluminis, quod vulgo *Villaine* dicitur; urbs dives eſt, at inconcinna, & parum culta.

ζ d *Nantes* haud procul Ligeris oſtio ſita inſignem habet portum & Academiam, Britanniæ habetur urbs maxima *h*. Ponte ſuo celebris eſt, & probe munita cum caſtro. In Britannia porro re nautica celebris eſt *Breſt*, urbs haud longe à promontorio Gobæo ſita, olim *Vindana Portus*.

η e *Andegavum* irriguum Meduana fluvio, qui inde in Ligerim ſe exonerat, Andium metropolis, quæ regio non quidem ampla eſt, ſed omni penu dives. Quare *Carolus IX.* Ducatum hunc pro annonaria attributione (*l'appanage Royal* quam vocant) Henrico III. aſſignavit, & hic rurſus fratri Franciſco. In templo urbis cathedrali D. Mauritii ipſe Rex non dedignatur habere titulum Canonici *i*. Habet Academiam à Ludovico Siciliæ rege, Andegavenſium duce, anno Chriſti 1348. inſtitutam, quo fere tempore Heidelbergenſis quoque fundata.

θ f *Turonum* inter Aurelianum ad ortum 34. & Andegavum ad Occaſum 30. mill. Gall. ad Ligerim, pontem in eo habet lapideum. Henricus IV. pro alendis bombycibus & ſericis texendis quatuor has inſtituit urbes; *Lutetiam* Pariſ. *Lugdunum*, *Aurelianum*, & *Turonum*. Arx illius loci antiqua captivum tenuit adoleſcentem Guiſium, qui tamen cuſtodia hac elapſus eſt.

ι g *Bleſæ* ſeu *Bleſenſe caſtrum* ad Ligerim ſitum eſt inter Aurelianum ad Ortum 16. & Turonum ad Occaſum 18. leuc. urbs *k* cultiſſima & nobilis, ponte juncta. Regibus locus hic ob amœnitatem & fertilitatem ſuam in deliciis eſt; quorum filii quoque hic educari ſolent. In arce urbis Henricus Guiſius Dux Lotharingiæ factionis caput, è camera conſilii ad regem Henricum III. iturus à Satellitio regio occiſus eſt, anno 1588. 23. Decembris idem deinde fatum Cardinalis, Guiſii frater, expertus eſt. Lingua totius Galliæ hic habetur puriſſima, & perfectiſſima *l*.

κ h *Chartres* celebris urbs, ubi B. Virginis ſervatur induſium.

HEKELII.

c Vulgò *Rouan*, ſeu *Roven*.

d Ingenioſè.

e *Archi-Epiſcopatu* & *Parlamentô*, à Ludovico XII. *Galliarum* Rege, primùm inſtitutô, claret.

f Numeratur quoque inter præcipua *Europæ* Emporia.

g Ubi quoque *Parlamentum*.

h Commerciis ſatis frequens.

i In chorô hujus Templi oſtenditur una ex hydris *Cananæis* coloris rubei ex lapide Jaſpidi non abſimili, quam *Renatus*, *Siciliæ* & *Solymorum* Rex, cujus Sepultura in eôdem quoque Templô eſt, *Hieroſolymâ* hûc aſportari curâſſe perhibetur.

k Comitatûs quippe titulô clara.

l Agri circum vitibus, ſegete, arboribus fructiferis veſtiti. Fontes limpidiſſimi, rivuli pellucidi & gratô murmure obſtrepentes. Vinum commendatiſſimæ eſt bonitatis & ſalubritatis.

a Rotomagus. b Cadomum. c Renes. d Nantes. e Andegavi. f Turonum. g Bleſenſe caſtrum. h Chartres.

Aurelianum. item λ *Aurelianum*, vulgo *Orleans*. In Biturigibus μ *Bourges*, an-
Bourges. tiquitatum reliquiis ac Xenodochio clara. In ν Campania ξ *Remi*,
Remi. vulgo *Reims*, templi artificioſa extrinſecus ſtructura nobilis, ο *Ca-*
Catalauni. *talauni*, vulgo *Chalons*. π *Tricaſſium*, vulgo *Troyes*, urbs ampla
Tricaſſium. ac populoſa.

Divionum. III. In Burgundia ρ *Divionum*, vulgo *Dijon*, Ducum quon-
Cabilonum. dam ſedes. σ *Cabilonum*, vulgo *Chalon*, *ſur Saône*, emporium
Matiſcona. haud ſpernendum: τ *Matiſcona*, vulgo *Maſcon*, ſatis nitida:
Belna. υ *Belna*, vulgo *Beaune* m, Xenodochii magnificentia famoſa: φ *Au-*
Auguſtodunum. *guſtodunum*, *Autun*, antiquitatibus Romanis adeo referta, uti *Roma*
Molinium. *Gallica* quibusdam vocitata fuerit. In Borbonenſi provincia; χ Mo-
linium

BUNONIS.

λ a *Aurelianum* urbs pulcherrima ad Ligerim inter Pariſios 34. & Bituriges 22. leuc. diſſita, *n* habet Academiam à Philippo Pulchro *o* anno 1312. fundatam. Germanorum natio hic multis gaudet privilegiis ab Henrico IV. conceſſis.

μ *Bituris*, *Bituriges*, vulgo *Burges*, Biturigum metropolis, inter Aurelianum ad Boream 22. & Claromontem in Auſtrum ad 40. leuc. ſita, circa Galliæ umbilicum, habet Academiam ante multos annos à Duce quodam, qui Biturigibus imperabat, erectam.

ν *Campania* *p* à campis dicta eſt.

ξ b *Remis* portæ adhuc retinent nomina à Diis Ethnicorum, videlicet, Venere, Baccho, Marte &c. Hic ex conſtitutione Clodovæi regis inaugurantur reges Franciæ.

ο c *Catalaunum* ad Matronam fl. 10. leucis Remis diſtat in Eurum. In hac parte *Campi Catalaunici* ponendi ſunt, in quibus *Attila* Hunnorum tyrannus ſævus & fraudulentus ingenti prælio, & ſtrage vix ullo ſeculo audita, *q* victus eſt Aëtii virtute, Theodoſio minore imperante.

π *Trecæ* ſeu *Trecaſſium* urbs ampla & dives eſt: Sequani alvei in urbem ſunt derivati.

ρ d *Divionem* ſeu *Divio* ad *Uſchum* ſeu *Oſcharum* & *Suſonem* fluvios à Dola abeſt in Occaſum 9. leucis. Ibi in Baſilica auguſtiſſima hoſtia ſacra à Judæo cultro percuſſa, ſanguine conſperſa monſtratur. Ibi eſt nobile monaſterium Carthuſianorum, ibique ſunt Ducum ſepulchra. *r*

σ e *Cabilonum* eſt ad Ararim, qui vulgo *Saône*, inter Matiſconam ad Meridiem 13. & Divionum in Bor. 16. leucis. Burgundorum olim regia *ſ*, duplici muro munita. *t*

τ f *Matiſcona* in valle læta & peramœna ad Ararim, inter Lugdunum ad Meridiem 9. & Cabilonum ad Boream 13. leucis ſita. Plurima mala paſſa eſt ab *Attila*; ac deinde à Francis Burgundiam impugnantibus. Poſtremo reſtituta eſt ſub Philippo Auguſto anno 1222.

υ g *Belna* inter Cabilonum ad Meridiem 7. & Divionem in Bor. 9. leucis. Noſocomio *v* & vino celebris.

φ h *Auguſtodunum* urbs antiqua media inter Lugdunum & Senones 35. leuc. à Divione diſtat 12.

χ i *Molinium* Borboniæ Metropolis eſt ad Elaverum fl. Caſtrum habet peramœnum Borboniorum Ducum.

HEKELII.

m Seu *Beaulne*.

n *Druydes* condidiſſe eam creduntur initiò, à quibus *Carnutenſis* Regio, ſylvis opaca, olim inhabitabatur. Quondam ſuperbiebat Regni titulô; ſed hodiè Ducatûs inſignitur nomine.

o *Francorum* Rege.

p Vulgò *Champaigne*.

q Circa annum *Chriſti* 450.

r De hâc Urbe ſic ſcribit *Paulus Merula*: *Divionis* Conditor habetur vulgò, mihi potiùs reſtaurator, pomeriique productor, *Aurelianus* Imperator. Nomen à *divis*, quibus plurimus ibi fuit cultus, impoſitum putatur. Hâc Urbe in Burgundiâ nihil pulchrius. Juſtitiæ ibi eſt Tribunal & Parlamenti Sedes. Undè velut ex ſinu Patriæ jura petuntur.

ſ Et horreum *Romanorum*.

t Majorem fuiſſe, rudera teſtantur.

v Quod, regium quippe Palatium referens à *Nicolaô Raulinô*, Equite, eſt fundatum.

BUNO-

a Aurelianum. b Remi. c Catalaunum. d Divionum. e Cabilonum. f Matiſcona. g Belna. h Auguſtodunum. i Molinium.

linium *Molins*. In Lemovicibus, ♆ *Lemovicum*, vulgo *Limoges;* Lemovicum.
emporium opulentum. In Pictonibus ω *Pictavium*, vulgo *Poi-* Pictavium.
ctiers, magnitudine ſecundas quidem à Lutetia fert, at multo mi-
nus populoſa. In Santonibus α *Saintes;* antiquitatibus Romanis Saintes.
maxime ornata; β *Rupellæ*, vulgo *la Rochelle*, celeberrimum ad Rupellæ.
Oceanum Aquitanicum emporium, urbs munitiſſima; propugna-
culum proximis bellis civilibus Proteſtantium tutiſſimum.

IV. In

BUNONIS.

♆ a *Lemovicum* x ad *Vigennam fl.* vulgo *la Vienne* (cujus fons haud procul *Tarnaco* opidulo oritur) urbs ampla & dives eſt. Pictavia ad Bor. 20. leuc. ab ea diſtat & Arvernum 25. in occaſum. Caſtanearum magnus ibidem eſt proventus. Fœminarum & Virginum habitus cum ipſa urbe natus videtur, ejusque ſexus iſte, quod in hac gente mireris, adeò tenax eſt, ut ſi quæ Pariſiis, aliove comtiori loco huc veniat habitatum, neque Lemovicenſem aſſumat habitum, licet caſtiſſima ſit, habeatur vilis & laſciva. De cætero incolarum celebratur frugalitas, qui cibi potusque perhibentur eſſe non multi; & lautitiarum oſores. Induſtrii vero, ingenioſi & cauti, qui ſibi ſuisque egregiè ſciunt conſulere. Ætatem vivere dicuntur provectam y. Belleforeſtus tradit, ſe vidiſſe familias, in quibus centeni cognatione per nuptias juncti ſimul vixerint, ut integra collegia potuerint videri. z

ω b *Pictavia* Pictonum metropolis, Clani, qui nunc *le Clain*, fluvio, qui in Vigennam delabitur, fere undique ambitur inter Turonum ad Bor. 20. & Santones in Auſtrum 23. leuc. à Biturigibus diſtat in Occaſum ſupra 30. urbs ampla in qua antiqua ſuperſunt monumenta. Ejus Epiſcopus olim fuit *Hilarius*, hæreticorum flagellum & malleus, qui contra Arrianos in primis acriter pugnavit. Ad templum D. Hilarii Canonicorum collegium eſt, cujus caput ipſe rex Galliæ eſt; olim fuit Abbatia. Sæpius vaſtata fuit urbs illa à Romanis, Gothis, Vandalis, Normannis. Capta ac diruta ab Edoardo III. Rege Angliæ. Hic duobus à Pictavia milliaribus Johannem Galliæ Regem acie ſuperatum cepit & in Angliam abduxit, neque Windſorio è caſtro dimiſit, niſi ingenti lytro perſoluto. Anno 1562. gravem à Reformatis ſuſtinuit obſidionem. a

α c *Sanctes* eſt ad Carantonum fluvium inter Pictaviam ad Bor. 23. & Burdigalam ad Meridiem 20. leuc. inter Engoliſmam & Rupellam in occaſum 10. Ibi pons egregius eſt operis Romani. b

β d *Rupellæ* c urbs maritima, à Santonibus 10. leuc. in occaſum, à Luxiona urbe Pictonum 6. in Meridiem, Burdigalam verſus, 22. à Pictavia d. Olim, urbs fere inexpugnabilis fuit, ſed poſt diuturnam obſidionem à Rege ſuo Lodovico XIII. capta, mœnibus nudata eſt anno 1628. quum jam XVI. millia hominum fame eſſent exſtincta. Tanta enim pertinacia tolerabant obſidionis calamitates, ut cute, corio & radicibus veſcerentur: alii humanorum cadaverum carnes devorarent, mater filiam, & ſoror fratris ſui digitos deroderet. Ex aqua marina magna fit copia ſalis prope *Rupellas*, & ad fortalitium *Brouage;* idem quoque fit in Britannia, & prope *Arelate*, ubi ſalinæ regiæ ſunt.

HEKELII.

x Vulgò *Limoſin* quæ *alta*, ſeu *ſuperior*, vel *baſſa*, ſeu *inferior* eſt.

y Fœminæ quidem deformes ſunt; ſed tamen laudatiſſimæ Caſtitatis. Nec ea eſt libertas Juvenibus cum Puellis converſandi, quæ alibi in *Galliâ*. Et junguntur ſæpè matrimonio, qui nunquam antè ſermonem miſcuerunt. Linguam loquuntur horridam, & quam vix intelligat è mediâ *Gallià* oriundus.

z Sed *Limoſin Inferior* tres Urbes, *Tullam*, ſ. *Tuille*, videlicet, *Brivam* & *Uxercam*, ſ. *Uzarche* in ſe continet.

a *Ptolemæus* eam *Auguſtoritum* nuncupat.

b Templum Cathedrale, quod D. *Petro* conſecratum ibi vides, *Caroli Magni* opus eſt, cujus ſtatua media in murô ejus oſtenditur, & Templum ipſum à ruinis, quibus ſub Bellis civilibus deformatum erat, ſplendidiſſimâ reparatione jampridem eſt vindicatum.

c A junioribus *Latinis* ſic vocatæ.

d *Villanovanus Rochelle* eas nuncupat. Sed Santonum Portus ſunt *Ptolemæo*.

BUNO-

a Lemovicum. b Pictavia. c Sainctes. d Rupellæ.

Burdigala. IV. In Vaſconibus ᵞ *Burdigala*, vulgo *Bourdeaux*, urbs ampla antiquitatum Romanorum reliquiis conſpicua; opulentiſſimum emporium, Garumna flumine navium appulſum commodante. In Linguadocia eſt ᵟ *Toloſa*, *Toulouſe*, inhabitantium multitudine inſignis: ᵋ Martius *Narbo*, vulgo *Narbonne*, magnifica quondam urbs, nunc munimine maxime clara. ζ *Mons Peſſulanus*, urbs magna ac ſplendida; vulgo *Montpellier*. η *Nemauſus*, vulgo *Niſmes*,

Toloſa. Narbo. Mons Peſſulanus. Nemauſus.

BUNONIS.

γ a *Burdigala* paludi maritimæ, quam Garumnæ oſtium facit apposita eſt in ejus Aquitaniæ parte, quæ vulgo *Guienne* dicitur, à Toloſa in Circium 30. leuc. inter Santonas ad Bor. 21. & Bajonam ad Merid. 26. Duo hodie habet caſtra, *Ha*, ſeu caſtrum. Phari, & *Trompeite*, vulgo *Trompette*; unde Thuano arx *Buccinæ* & *Trompetæ* vocatur *e*. *Auſonii* Poëtæ & conſulis Romani *f* patria; Tumultibus civilibus, ut olim, ita noſtra quoque ætate, agitata.

δ b *Toloſa* *g* urbs ampla, in octo diſcreta partes, ad Garumnam eſt inter Narbonem 24. & Burdigalam 30. leucis. Diſtat æquali prope intervallo ab Oceano & mari Interno. Ex hujus urbis templo quum olim magnam pecuniarum vim abſtuliſſet Q. Cæpio Dux Rom. infortunium in domum ſuam intulit: ex quo in proverbium abiit de poſſeſſione infelici, *Aurum Toloſanum*. In laniena Toloſana, qua in Reformatos ſævitum eſt, interiit quoque *Johannes Coraſius*, magnum illud juris lumen anno 1572. Eſt Toloſæ ſub Minoritarum templo ſpecus, in cujus parte cadavera importata non putreſcunt.

ε c *Narbo ab Hiſpania* tribus duntaxat leucis diſtans, jacet inter Montem Peſſulanum ad ortum 14. & Toloſam ad Occaſum 24. leucis, ad Aucacem ſive Audam fl. Ciceroni eſt ſpecula & propugnaculum Italiæ. Prima omnium in Europa colonia Romanorum creditur, ac propterea Romanis amiciſſima fuit *h*. Ter colonias accepit, dictaque *Julia Paterna*. Hodiè propugnaculum eſt contra Hiſpaniam.

ζ d *Mons Peſſulanus* inter Nemauſum ad Ortum, & Narbonem ad Occaſum 14. leucis, à vicino monte *Pelio* videtur nomen habere. In Academiâ, quam habet, inprimis floret *i* ſtudium medicum; quod Græcis Latiniſque literis inſtructiſſimus *Franciſcus Rabelæſus* hîc olim profeſſus eſt; poſtremo tamen, relicto ſtudio ſerio, vitæ ſolutæ ſeſe mancipavit, auctor libri Gargantuæ & Pangruelis, quo omnium ordinum homines in ſcenam produxit; & populo deridendos propinavit *k*. Cives, quum magiſtratus regios, convocato per ſonitum campanæ populo, per ſeditionem occidiſſent, multavit Rex poteſtate pulſandi campanas, atque id jus tranſtulit ad Academiam.

η e *Nemauſus* *l* urbs antiquiſſima, Romanorum colonia, ſepticollis, velut altera Roma, ad *Viſtre* fluviolum eſt ab Avenione in Occaſum 6. leucis; ubi amphitheatrum & plura antiquæ nobilitatis & magnitudinis viſuntur veſtigia. Quo ad reip. bonitatem etiam Narboni præſtabat. Primarii urbis Romanæ viri, & honoribus magnis uſi, in eâ degebant *m*. *Hadrianus* etiam Imperator Baſilicam *n Plotinæ* conjugi ibi exſtruxerat. Anno 1557. fulminibus tacta, fœdeque deformata eſt. Habet fontem cognominem, veterum teſtimoniis celebratum, ac urbi fatalem. Tertio à Nemauſo milliari eſt f *Pons Gardius*, à Gardo fluvio ſubterlabente appellatus. Is incredibili ſumtu & labore eductus, triplicique fornicum ſerie in altum ſurgens, mundi habetur miraculum. Prima ejus contignatio hominibus & jumentis tranſitum præſtat, altera videtur aquæductum ſuſtinuiſſe. Illa Galliæ *Narbonenſis pars* antiquum provinciæ nomen retinuit. Dividitur in *VeramProvinciam & Inſertam*.

HEKELII.

e Hujus Urbis indagare in cunabula omninò eſt difficile, cùm *Strabone*, qui ſub *Octav. Auguſtô* vixit, antiquior non ſit Autor, qui de eâ loquatur. De *Incrementis*, quæ ſucceſſu temporis hæc Urbs fecit, quæque olim fuerit & ſit hodiè *Forma Reipublicæ*, vid. *Jodoci Sinceri* BURDIGALA c. v. p. 47. ſeq. & XII. p. 131. ſeq. Edition. *Lugdun.* in 12.

f Et *Pontii Paullini*, conſulis Romani.

g *Tectoſagum* etiam dicta.

h Et quoniam ipſe *Cæſar* ex *Martiâ* Legione colonos eò deduxit, factum eſt, ut ex eô *Martia Narbonna* ſit dicta. *Martianus* eam vocat *Narboneſiam*.

i Jam ut olim *Juridicum*.

k Nitet *Collegiô Medicorum* ampliſſimô, quod ab

a Burdigala. b Toloſa. c Narbo. d Mons Peſſulanus. e Nemauſus. f Pons Gardius.

Niſmes, antiquitatum Romanarum reliquiis omnium Gallicarum refertiſſima. In Provincia ℈ *Maſſilia*, *Marſeille;* portus commoditate juxta ac pulchritudine clara; opulentiſſimumque Galliæ ad Internum mare emporium. Triremium regiarum ſtatio: cæterum libera eſt civitas, una cum ι *Arelate:* utraque in Galliæ Regis clientela.

Marſeille.

Arelate.

ab *Urbanô V.* Pontifice *Romanô*, Anno CHR. M. CLXXXXVI. fundatum & copioſiſſimis eſt exornatum reditibus. Aliud etiam non minùs elegans atque præclarum *Collegium Regium* ab HENRICO, *Gallorum* Rege, erectum ibidem cernitur. Quin & tertium *Collegium* eſt, *Duvergier* vulgò dictum, quod optimæ ſpei Adoleſcentibus ſtudiorum victûsque neceſſaria in decennium præbet. Scribit *Petrus Rebuffus* in Tractatu de *Privilegiis Scholarium*, tantam *Rectoris* in hâc *Univerſitate* eſſe autoritatem, ut *Studioſi* honoris gratiâ egredientem comitari teneantur.

l Quam à *Nemauſô*, *Herculis* Filio, conditam volunt.

m Degebat olim ibi quoque Vir eruditus, *Chriſtianus Piſtorius*, *Germanus*, Profeſſor, qui ſolebat *Germanis* adventantibus adeſſe, & de viſu dignis referre.

n Quam vulgò *la Maiſon quarrée* vocant.

BUNONIS.

℈ a *Maſſilia* ab Ionibus Phocenſibus, Tarquinii regis tempore, prope Rhodani amnis oſtia in remoto ſinu, veluti in angulo maris condita, quod inter duos ſaxoſos montes ingreditur, portumque ovali figura format, caſtello, quod vulgo *le Chaſteau d'If*, arx Iphia, aliter *Taxiana* vocatur, hodie munitum catenisque ferreis clauſum. Ipſa urbs olim ſtudiis ſapientiæ atque armorum, legibus, morum ac diſciplinæ ſeveritate ſocietate Romanorum, in eaque tuenda ſingulari fide, potentia denique toto terrarum Orbe exſtitit celeberrima. Quod Græce, Latine & Gallice loqueretur, *Trilinguis* appellata *o*. Remp. eorum *Ariſtoteles* videtur appellaſſe Oligarchicam. Apud eos maxima dos erant centum aurei. Nullum aditum in ſcenam mimis dabat, quorum argumentum majori ex parte ſtuprorum contineret actus: ne talia ſpectandi conſuetudo, etiam imitandi licentiam ſumeret. Omnibus, qui per aliquam religionis ſimulationem alimenta inertiæ quærebant, clauſas portas habebat, mendacem & fucoſam ſuperſtitionem ſubmovendam exiſtimans. A condita urbe gladius erat ibi, quo noxii jugulabantur. In opidum nulli cum telo intrare licebat; præſtoque erat, qui id cuſtodiæ gratia acceptum exituro redderet. Studiis humanitatis Maſſilienſes vicinam Galliam cultiorem reddiderunt, ipſos Romanos eò pellexerunt, ut ex Romanis nobiliſſimi, pro Athenienſi peregrinatione, Maſſilienſem amplecterentur. Nemo in ſenatum legebatur, niſi qui liberos haberet, & de civium ſanguine tertiam per generationem ortus eſſet. Illud tamen improbum, quod eadem civitas venenum publicè ſervabat, ei dandum, qui cauſas ſenatui exhibuiſſet, propter quas cuperet mori. Quæ etiam conſuetudo in Ceo inſula ſervata. Romanis ſemper favit, pro iisque contra hoſtes acerrimè dimicavit, & fidem ſingularem eis præſtitit, temporibus & rebus eorum adverſis: neque umquam Imperatores Rom. è Tranſalpinis provinciis ſine ea triumpharunt. In bello civili Pompejo ſtudens, portas Cæſari clauſit, in Hiſpaniam contra duces Pompejanos contendenti. Itaque obſeſſa, tandem expugnata, atque in triumpho à Cæſare portata eſt. In hac urbe Euangelium docuit per 30. annos *Lazarus* ille *Bethanienſis*, à Chriſto è ſepulchro excitatus: Item *Salvianus* etiam, *Presbyter Maſſilienſis*, *p* Epiſcoporum Magiſter. Hodiè eſt clauſtrum Regni Francici maritimum, & commodiſſimus ejus ad mare internum portus; Anno tamen 1596. urbs hæc per factioſos Hiſpano penè fuiſſet prodita.

ι b *Arelate* ſeu *Arelatum*, hodiè *Arles*, urbs Galliæ Narbonenſis olim nobilis, ad Rhodanum ab Avenione 6. leucis in Auſtrum ſita, Romanis mire cara, adeoque ornata, ut Auſonius eam *Gallulam Romanam* nominarit *q*; Ammianus multarum civitatum decus. *Conſtantinam* appellari ſanxit Conſtantinus Imperator. In ea tria Concilia celebrata ſunt. Regnum *Arelatenſe* ab eâdem nomen habuit. Huic adjacens regio frumenti feraciſſima eſt; unde, dum Genuenſes & Hiſpani id avehunt, incolæ non parum diteſcunt. *r*

HEKELII.

o Et quoniam *Contractus* ibi *Græcâ* linguâ ſcribebantur, inque publicis privatisque rationibus *Græcus* ſermo uſurpabatur, fit, ut *Helleniſmus* etiamnùm in *Gallicâ* linguâ ſit frequens.

p Juxta *Gennadium*.

Aquæ Sextiæ. Avenio. Academiæ.

clientela. κ *Aquæ* etiam *Sextiæ*, vulgo *Aix*, nitida urbs: item λ *Avenio*, *Avignon*, Romanæ Eccleſiæ parens. His adde μ *Lugdunum*. V. Academiæ Galliæ illuſtres ſunt; Lutetiæ Pariſiorum; Cadomi,

q Rationem vide ap. *Jodocum Sincerum* in Itinerariô *Galliæ* p. 221. ſeq.

r Præferoces quoque Boves alunt.

BUNONIS.

κ a *Aquæ Sextiæ*, vulgo *Aix en Provence*; ejuſque metropolis, ad fluvium Areq. à C. Sextio Calvino; & aquis calidis, quæ in iſta ſunt regione; dictæ. *Aquenſis* etiam vocatur *civitas*. Parlamento, Archiepiſcopatu & Academia nobilis eſt. Sextius is *Salyes* ſive *Saluijos* Maſſilienſium hoſtes ibi vicit *ſ*. Senatus hodie in clerum ipſumque Archiepiſcopum, ſi delinquunt, judicia exercere, & animadvertere ſolet; de qua re vid. Thuani lib. 126. Non longe abeſt b *Foſſa Mariana*, in quam C. Marius bello Cimbrico bonam Rhodani partem derivavit. Ad foſſarum iſtarum veſtigia hodie opidum eſt, quod incolis dicitur *Fos*.

λ c *Avenio* *t* ad Rhodanum ſupra Arelate 6. leucis ſita celebris eſt à ſeptem ſeptenariis: VII. palatiis, VII. parochiis ſive templis; VII. monaſteriis virginum, totidem Canonicorum collegiis, & Monachorum conventibus, totidem Xenodochiis, totidem denique portis. Ibi palatium eſt Pontificium, & Pons XXIII. fornicibus conſpicuus. Huc per *Clementum V.* Papam ſedes Pontificia Româ translata eſt anno Chriſti 1306. ibique permanſit per annos 72. donec Gregorius XI. eandem Avenione Romam transferret, anno 1377. Quum videlicet ipſius nepos, virginum matronarumque impurus ſectator, ante palatium Papæ à civibus fuiſſet ſuſpenſus. Mortuo Gregorio, licet Romani ſibi elegiſſent Papam, Avenio tamen ſuos habuit Antipapas, usque ad Concilium Conſtantienſe *v*. Meretrices hic pontifici vectigal pendunt. In Franciſcanorum templo viſitur monumentum *Lauræ*, à Franciſco Petrarcha amore honeſto amatæ, & carminibus celebratæ.

μ d *Lugdunum* vulgò *Lyon*, urbs totius Galliæ Celticæ præcipua, ad Araris Rhodanique confluentes, ſupra Viennam, ſub colle ſita, à L. Munatio Planco bello Antoniano aut condita aut reſtaurata. Sicut *Herodes Archelaus Viennæ* exſulavit; Ita *Lugdunum* in exilium deportus eſt *Herodes Antipas* cum *Herodiade* ſua, cujus inſtinctu perierat *Johannes Baptiſta*: In ponte lapideo, qui Rhodano inſtratus eſt, *Andragotius*, inſtinctu Maximi tyranni, *Gratianum* Valentiniani I. filium occidit. Ad hanc urbem *templum & ara D. Auguſto* exſtructa erat, communi totius Galliæ impenſa; ad quam *Caligula* certamina Græcæ Latinæque facundiæ inſtituit *x*. Eo ipſo die, quo ara iſta Auguſto dedicata, Lugduni natus eſt *Claudius* Imperator. Lugduni quoque multos annos regnavit *Licinius* Auguſti Cæſaris in Gallia procurator, callidus & avarus. Hujus urbis Epiſcopus fuit, Polycarpi diſcipulus, *Irenæus*, qui in ſexta perſecutione, juſſu Severi imperatoris cum omnibus Chriſtianis, qui Lugduni erant *y*, trucidatus eſt, quum acerrimos ſuſtinuiſſet cruciatus. *Julianum Apoſtatam* quoque cruentâ perſecutione in Chriſtianos hic ſæviiſſe tradunt: unde Ararim *z*, quod ſanguine occiſorum rubuerit, mutato nomine *Saone* vel *Sagone* dictum volunt. Circa annum Chriſti 1160. inde prodiit *Johannes Waldo*, civis Lugdunenſis, qui ex ſacris literis Pontificiorum dogmata oppugnavit; unde *Waldenſes a*, item *Pauperes de Lugdunô*, dicti ſunt.

HEKELII.

ſ Cæſus ad hanc Urbem eſt à *Cajô Mariô* numeroſus *Cimbrorum* quoque exercitus. Ampla eſt hæc Urbs & conſtat magnificis ædificiis. Vix inventa eſt in *Galliâ*, quæ elegantiâ ipſam ſuperet.

t Metropolis eſt Comitatûs *Veniſſæ*, ſive *Avenionenſis*.

v Ab eô tempore, quô *Romani Pontifices* reverſi fuêre; *Sede Legati Apoſtolici*, (qui trienniô quôvis mutatur, & XII. *Helvetiorum* ſtipatur pediſſequiô) *Archi-Epiſcopatu* & *Academiâ*, in quâ *Paullus Caſtrenſis*, *Andreas Alciatus* & *Æmilius Ferretus* olim docuêre, clara fuit.

x Vid. *Suetonius* in *Ejus* Vitâ c. XX.

y Annô CHR. CLXXV.

z Ex *Sequanis* quàm leniſſimè defluentem.

a Qui vulgò per contemtum quoque hâc de cauſâ dicti ſunt Pauperes de Lugdunô, quoniam, cùm *Lugdunô* unâ cum WALDO, Præceptore ſuô, ejicerentur, bonisque ſuis omnibus privarentur, Pauperum more de victu ſibi proſpicere ſunt coacti. Leg. B. Dn. D. *Ægidii Strauchii* de *Waldenſibus* Disquiſ. Hiſtorico-Theolog. §. 1. Aphoriſm. II. Cap. 1. Sect. Prioris.

REIS-

a Aquæ Sextiæ. b Foſſa Mariana. c Avenio. d Lugdunum.

domi, Andegavis, Aureliani, Biturigibus, Pictavii, Burdegalæ, Toloſæ, Montispeſſulani. 1

REISKII.

1 a Lutetia nomen à Pariſiis gente Celtica ſervat, ſedes regum Francicorum priſtina, urbs regni totius & una Europæarum maxima in tres diviſa partes, nempe Univerſitatem, Civitatem & Villam (Univerſite, Cite, la Ville.) His quarta nempe Lupara, arx regia eademque primaria, cultu, nitore poſt incendium A. 1661. ornatu, amplitudine, ſtructura magnifica inſignior, de qua luſus Poëtici plures extant. Ædes regias omitto reliquas, itemque curias, templa, ſtatuas Ludovico XIV. dedicatas: Urbes alias b Arelatum, & ab èa regnum Arelatenſe, noſtro imperio Germanico quondam ſubditum, c Maſſiliam aliquando liberam, de qua Pet. Hendreichii libellus proſtat, & acceſſu Lazari famoſam (de quo tamen Villamontius ipſe dubitavit) Avenionem Pontifici Rom. ſubditam & toties ademtam, itemque XIV. Academias celebriores, quas Roobius enumeravit. Confer. Theatrum Urbium Joh. Janſonii volum. II.

a Lutetia Pariſ. b Arelatum. c Maſſilia.

CAP. XVI.

De Sabaudia, 1 ac Burgundiæ Comitatu.

I.

PEractis hactenus regionibus, quæ regi Franciæ hodiè parent, reliqua Galliæ pars, quæ veterem Belgicam ferme totam occupat, cum Narbonenſis provinciæ parte, explicanda eſt. Tota igitur illa pars, quæ veteri Galliæ avulſa eſt, in quinque ditiones diſpertita eſt. *Primam* obtinet *Dux*, cui cognomentum *Sabaudici* dedit ipſa regio Sabaudia, in qua nihil clarum, præter unam α *Genevam*, Geneva.

BUNONIS.

α a *Geneva* ad inferiorem lacus Lemani partem, ubi Rhodanus ex illo egreditur, ſita, etiam Cæſaris ævo, atque ejus rebus geſtis nota. Cui extremum hoc eſt opidum Allobrogum, & proximum Helvetiorum finibus. Ex eo opido pons ad Helvetios etiam tum pertinebat; quem ipſe, cum eâ gente bellum geſturus, reſcindi juſſit. Monſtrant hodiè in Rhodano locum, in quem Cæſarem ab Helvetiis in fugam conjectum, ingentem theſaurum injeciſſe ajunt, ne hoſtibus præda eſſet *a*. *Aureliam* quoque hanc urbem poſteà appellatam tradunt. Hodie urbs munitiſſima eſt, in tres ſecreta partes; duæ alluuntur Rhodano, tertia inſula eſt, ſupra quam rupes dicta *la Pierre Neiton*, olim *lapis Neptuni*. Reformatorum in perſecutionibus Gallicis perpetuum fuit aſylum. Docuit ibidem Calvinus; ac deinde Beza. A Sabaudo aliquoties tentata eſt; anno 1583, 1590. & demum ſtratagemate ferè capta 1602.

HEKELII.

a Traditur in velt. Chronicis, *Heliogabali* tempore tantum incendium *Genevæ* exortum, ut nulla ferè domus illius expers fuerit. *Aurelianum* item Imperatorem eam vaſtatam inſtauràſſe, Jura & Privilegia magna conceſſiſſe, & propter ſitûs opportunitatem *Jus Nundinarum* atque Imperii ei tribuiſſe, *Aurelianum* quoque ſuô nomine appellaſſet; verùm, illô mortuô, vetus nomen retinuiſſe.

REISKII.

1 b Sabaudiam Beroaldus, Hugonis Saxon. Ducis filius, conſenſu Ottonis III. Imp. avunculi ſui, & regum Burgundiæ occupavit: Hanc Comitatibus aliis & Principatibus inter poſteros auctam Sigismundus Imp. A. 1414. ducatus titulo & vicariatu imperii ornavit. Comitatus Breſſiæ tamen A. 1600. cum Pignarolo caſtrisque aliis Galliæ rurſus acceſſit; niſi quod præſens belli exitus exſpectetur. Geneva, Berna & regio

a Geneva. b Sabaudiæ Comitatus. Poſtea ducatus.

nevam, liberam civitatem, bellis Sabaudicis, & Proteſtantium
Cameracum. religionis profeſſione celebrem. Conventus Juridicus eſt *Cameraci*,
Fanum D. Johannis. vulgò *Chambery*, quod Sabaudiæ metropolis eſt, *Fanum Divi Johannis* in valle Mauriana, vulgò *S. Jean de Morienne*, egregio munimento celebratur.

Comitatus Burgundiæ. Veſontio. Dola. II. *Secunda* ditio eſt Hiſpaniarum Regis in Comitatu β Burgundiæ, ubi γ *Veſontio*, vulgò *Beſançon*, urbs eximia, liberaque civitas, in fide prædicti Regis. Tum δ Dola, *Dole*, conventu Juridico & Academia clara.

III. *Tertia* ditio eſt imperii Germanorum: ſub qua *Alſatia*, *Lotharingia*, *Treverenſis* ac *Leodiacenſis* Epiſcopatus, *Juliacenſis* Ducatus, & item *Clivenſis* Ducatus portio; de quibus in Germania agetur. *Quarta* ditio eſt Helvetiorum ac Valleſiorum. *Quinta* inferioris Germaniæ, ſive, ut vulgò vocant, Belgarum. De duobus poſtremis nunc agendum eſt: ac primum de Helvetiis. ε

CAP.

regio huic ſubjecta ſeſe fœdere Helvetico tuetur. Comitatus Burgundiæ ab Hiſpanico ad regnum Gallicum A. 1678. pervenit: Sic Lothoringia quoque ac utraque propemodum Alſatia metropoli hujus Argentorato per vim occupata: Hinc Burgundiam & Lothoringiam Gallicis provinciis accenſet Robius, & diſtichon Poëtæ Gallici acutum ſubjicit:

Una dies Lotharos, Burgundos hebdomas una.
Una domat Batavos luna, quid annus erit?

De Gallorum Hiſpanorumque moribus contrariis Barclajus, Huartus & Claramontius diſſeruerunt: Cominæus Lib. X. monuit, ſic Deo placuiſſe, ut diſſenſiones ejusmodi naturales velut ſtimulum quendam in rebus hominum collocaret.

BUNONIS.

β a *Burgundia* duplex eſt, *Inferior* ſive Ducalis: & *Superior* ſeu Imperatoria vulgò *Ober-Burgund*, Gallis *Franche Conté*. Hanc regionem tenet quidem Hiſpanus, ſed ut imperii feudum. Ab ortu habet Comitatum Montbelgardenſem, & Helvetiam: à Septemtrione Lotharingiam; ab Occaſu Burgundiam Ducalem: à Meridie Territorium Genuenſium & provinciam *Breſſe*. Inter flumina provinciæ celebriora ſunt *Araris*, vulgò *die Soone*, *Dubis* & *Lupia*.

γ *Veſontio b* ad *Dubium fl.* Burgundiæ Metropolis eſt, ac olim imperialis civitas, *horreum Burgundiæ* dicta. Academiam habet nobilem ab Imperatore Ferdinando I. conditam *c*. Ejus Archiepiſcopus eſt Imperii princeps.

δ *Dola* ad Dubim *d* eſt muris firmiſſimis à Carolo V. cincta & ſeptem propugnaculis firmiſſimis munita, Academiâ à Philippo II. Hiſpaniarum rege inſtituta celebris.

ε b *Antiqui Galliæ incolæ* ex hoſtium calvariis bibebant, nec illuſtrium virorum capita reddebant, niſi ejuſdem ponderis auro redimerentur. Humanas hoſtias cædebant Diis. Mulieres in conſilium adhibebant. Læſis vicinis illicò ad arma concurrebant, quaſi ipſi eſſent læſi. Mortis ſupra modum contemtores, animo magis, quam ratione pugnabant: Primus eorum impetus erat plusquam virilis; at ſecundus minor quam fœminarum. Levi de cauſa inter ſe decertabant. Gravius animadvertebant in eum, qui peregrinum, quàm qui civem cæcidiſſet. Sapientiæ & religionis magiſtros habebant Druidas. *Iſta de Gallis tradunt Strabo*, *Livius*, *Cæſar*, *Plutarchus*, *Ælianus*, *Mela*, *Florus*, *Stobæus*, *& Polyæus.* c *Hodierni Galliæ* incolæ *Franci* vocantur; quoniam à *Francis*, gente Germanica, ſunt orti. Leviſſimis ſunt moribus, quod ſermone, geſtu, veſtitu produnt. Veſtitum ferè quotannis mutant: ſed Germani & Angli eorum more veſtiri geſtiunt. In bellis primus eorum impetus eſt acerrimus. Bello parta facile amittebant; Sed eadem hodie conſtantius retinent. Regis ſui ſunt amantiſſimi, quem vitæ, fortunis,

a Burgundia. b Antiquorum Gallorum mores. c Hodiernorum Galliæ incolarum mores.

Septentrio
Meridies
Occidens
Oriens
Tab. 6.
ALEMAMANNIÆ PARS
VINDELICIÆ PARS
SEQUANI
RAURACI
TIGURINI
HELVETII
TULINGI
RHÆTIÆ PARS
VERBIGENI
AMBRONES
URBIGENI
NANTUATES
SEDUNI
VALLIS PENNINA
VERAGRI
CENTRONES
ALLOBROGES
LEPONTII
ITALIÆ PARS
Alpes Rhæticæ
Lacus LEMANUS qui et LASANNENSIS
Iura mons
Augusta Rauracorum Colonia Romana
Vindonissa castra Romana
Aventicum Colonia Romana
Geneva
Lausanna
Sedunum
Latobriga
Curia n Chur
Brigantium
Constantia
Salassi Augusta Prætoria
Darantasia
Millia Passuum
10 20 30
HELVETIA
Conterminarumq terrarum antiqua
Descriptio. Auctore
PHIL. CLUVERIO.

fortunis, ac liberis anteferunt. Francica Nobilitas generoſa, vitæ prodiga, ac in duella propenſa; quæ nec legibus, nec gladiatorum ſuppliciis tolli omnino poſſunt. Servi in Francia nulli ſunt, & quicunque ſervus litus attingit Francicum, liber eſt. Magnus honos literis in omni eruditionis parte heic habetur. Quanquam Francorum Rex, proceres plerique, cum maxima parte populi, Religioni Romano-Catholicæ ſunt addicti; ſummam tamen & abſolutam poteſtatem Pontifici Romano non concedunt; ſed eum Concilio ſubjiciunt, quum contra Pontificii Concilia à Pontificis nutu & arbitrio ſuſpendant. Quippe *Sanctio Pragmatica à Carolo* VII. introducta eſt, qua conſtitutiones Concilii Conſtantienſis & Baſilienſis approbantur. Religio reformata magna in regno illo ceperat incrementa; erant enim in Principibus, Nobilitate & reliqua multitudine haud pauci, qui eam profitebantur; Sed inde ab annis aliquot *e* durius habentur Reformati, ac honorum ſplendore ad Romano-Catholicos ſæpe pelliciuntur nobiles.

HEKELII.

b Nunc *Biſontium.*

c Alii dicunt, hanc Academiam Annô CHR. M. D. XL. tempore *Julii* III. *Romani* Pontificis, & *Caroli V. Romanorum* Imperatoris, eſſe inſtitutam.

d Fluv. vulgò *le Doubs.*

e *Et in primis hôc perverſô tempore.*

CAP. XVII.

De Helvetiis ac Valleſiis.

I.

HElvetii loci natura undique tuti continentur: unâ ex parte flumine Rheno à Germania dividuntur: altera ex parte, monte Jurâ altiſſimo à Gallia ſeparantur; tertiâ parte, lacu Lemano *a* ac flumine Rhodano à Sabaudia diſterminantur. In *quatuor pagos*, *Tigurinum*, *Tugenum*, *Ambronicum* & *Urbigenum*, olim fuiſſe diviſos, ſuprà in deſcriptione Veteris Galliæ dictum eſt. *a*

Helvetiorum fines.

Quatuor pagi.

II. Gens

BUNONIS.

a [a] *Helvetia b* hodie fines habet ab Oriente Comitatum Tirolis: à Septemtrione, Sueviam, lacum Podamicum & Rhenum: ab Occidente Burgundiam & Sabaudiam: à Meridie *c* Italiam. [b] Lacus hujus regionis celebriores ſunt; *Tigurinus*, *Lucernenſis*; & qui ab eodem non ultra primum lapidem abeſt, *der vier Wald Städt-See*; *Rivarius* vulgò *Walenſtätter-See*; & *Neoburgenſis.* c Flumina hîc præcipua ſunt *Rhenus*, *Arola*, *Rhodanus*, *Thur*, *Ticinus.*

Præfecti ab *Alberto Auſtriaco* Helvetiis impoſiti libertatem eorum multis modis labefactabant. Illi fruſtra querebantur injurias, rapinas, ſtupra, & vexationes. Calamitati additum ludibrium, juſſique ſunt Helvetii pileum perticæ impoſitum pro gubernatore honorare: quod quum *Wilhelmus Tell Urienſis* neglexiſſet, à præfecto juſſus eſt pomum ex filioli capite ſagitta decutere. Hoc rectè facto, quod ingenuè eſſet faſſus *Tellius*, ſe altera ſuâ ſagitta, ſi in filiolo erraſſet, ipſum præfectum fuiſſe confecturum, ad carcerem eſt raptatus; ſed miro evaſit caſu, præfectumque ex inſidiis interfecit. Inde tres pagi iſti conjurarunt anno 1308. quos dum opprimere parabat Albertus, à Johanne fratris ſui filio ad Rheni tranſitum interfectus eſt. Deinde *Leopoldus* Alberti filius Helvetiam cum XX. millibus armatorum ingreſſus, à M CCC Helvetiis ad pagum Moregartum profligatur anno 1315. Hinc inter tres iſtos pagos fœdus coaluit perpetuum: quum antea tantum eſſet decennale, dictique voce patria *die Eydgenoſſen*, *h.e. Sacramenti participes.* Fœdus iſtud à *Ludovico Bavaro* confirmatum eſt anno C. 1329. *Lucernenſes* ab Auſtriacis malè habiti fœdus iſtud amplexi ſunt anno 1332. *Tigurini* pagis ſeſe junxerunt anno 1351. *Glarynenſes* à fœderatis pagis ſuperati fœdus admiſerunt anno 1352. *Tugii* pro dominis ſuis pugnantes devicti ſunt anno 1352. *Bernates* cæteris fœderatis ſeſe applicuere anno 1353. *Friburgenſes* & *Solodurii* fœderi aſſcripti ſunt anno

a Helvetiæ fines. b Lacus c Flumina.

Gentis virtus.

II. Gens quum foret totius Celticæ bellicoſiſſima, reliquos Gallos virtute præcedebant, quòd ferè quotidianis prælìis cum finitimis Germanis contenderent. Quâ fiducia freti totius Galliæ imperium affectarunt. Rem ipſam tentantes C. Julius Cæſar armis in ſedes ſuas redegit, & unà cum reliquâ Galliâ Romano imperio ſubjecit. Cui paruerunt uſque ad Honorii Imperatoris tempora; quum diverſis populis, diverſas imperii partes diripientibus, Alemanni (inter Rhenum, Mœnum atque Danubium tenuêre loca) Helvetiam, in quam jam ante crebras incurſiones fecerant, occuparent; Galliæque avulſam, Germaniæ, corpori ſuo adjicerent. [1]

III. Inde gens ea *Switzeri*, à vico, forte quondam capite, *Switz* dicta, ſub Germanico Imperio tenuêre, Ducibus ſubjecti; donec Leopoldo Duce, in prælio cæſo, in libertatem ſeſe, circa annum cIↄ cccc vindicârunt. Fœdere poſt libertatem adeptam inter ſe ſancito; nunc liberè agunt, XIII. pagis ſeu civitatibus (incolæ

XIII. pagi.

no 1481. & *Baſilcenſes* anno 1501. *Schafhuſiani*, quum Helvetios militibus & pecunia adjuviſſent, inter ſocios ſunt relati anno 1501. *Abbatiſcellenſes*, ab Abbate S. Galli ſæpe vexati, in fœderis ſocietatem accepti ſunt anno 1513. Ita fœdus hoc paulatim crevit.

HEKELII.

a Quem etiam *Genevenſem* vocant.

b Hanc *Regionem*, ejuſque *Situm*, *Soli Naturam*, *Fluvios*, Incolarum *Mores* atque *Rempublicam* diverſi Autores, *Franciſcus* nempe *Guillimannus*, *Oſwaldus Molitor*, *Heinricus Glareanus*, *Joſias Simlerus* ac *Daniel Heremita*, Belga jampridem delineârunt, quos omneîs ac ſingulos *Lugd. Batavor.* Ao. huj. Sec. 27. operâ ac ſumptibus *Elzevirianis* unà in lucem prodiiſſe novimus.

c *Coctias Alpes* ac *Lombardiam*, ſeu maris *Mediolanenſem* ducatum, & *Pedemontanam* Regionem.

REISKII.

1 a Helvetia quondam Galliæ, poſthac Germaniæ annumerata, & diu ſubdita, nunc liberam Rempubl. conſtituit, ſimul ac ſeſe Auſtriaco imperio, & judicum aut præfectorum inſolentiæ A. 1308. per fœdus συμμαχικὸν ſubduxit: Hinc nova Reſpubl. progreſſu temporis orta, è pagis XIII. h. e. urbibus & regionibus conſtat: Illas Cluverius ordine, quem in Comitiis Aquenſibus tenere ſolent, recenſuit. Nomen vero pagorum ex appellatione vetuſtiſſima & ipſo Cæſaris ævo adhuc approbant. b Pagus enim pars regionis apud Helvetios fuit in villas, vicos, oppida, & caſtra ſive burgos diſtributa. Vocarunt poſteri Gow & hodierni adhuc vocant incolæ Zurchgow, Turgow &c. Ita Grillimannus in Helvet. Freherus in Origin. Palatinis, Wurſtiſius in Chronic. Baſil. Meibomius de pagis Saxon. Pagis vero illis tredecim ſive ordinibus ſubſunt in Helvetia; (1) *tres comitatus*, Aquenſis, Turgovienſis, Saraugannenſis. (2) *Provinciæ*, *quas vocant*, *liberæ* pagis ſeptem antiquioribus ſubjectæ (*die freyen Aempter.*) (3) *Rheguſia ſeu vallis Rheni (Reinthal)* extra Helvetiam ſubſunt *quatuor in Italia præfecturæ*, item oppida, caſtra & regiunculæ in eadem plures, quas Plantinus in Helvet. & Hottingerus enumerant: Porro Valleſii ab vallibus, quas tenent, commune nomen adepti, quique ipſi cum ſuo Epiſcopo Sedunenſi liberam Rempl. conſtituunt, æterno fœdere Pagis Catholico-Romanis atque Bernenſibus conjunctam. Religio enim apud Helvetios duplex hodieque viget; (1) *Romano Catholica in Pagis potiſſimum ſeptem.* (2) *Reformata Zwinglio & Calvino auctoribus* per Pagos urbesque alias aut ſola, aut alicubi mixta: Ne tamen fœderi poſt tot prælia & bella quicquam decedat. Amplius notetur prope Lachon in Helvetia vicus *Goriſſaw*, *nulli Cantoni Pagoque ſubditus*, quaſi liberam repræſentet Rempubl. Sprengerus Jur. publ. Lib. 1. c. 2.

a Helvetia Germaniæ ſubdita, nunc libera Reſpubl. b Pagi cur dicuntur.

colæ *die Oerter*, Galli *Cantos*, vocant) diviſi. Civitates ſunt hæ; *Zurich*, *Bern*, *Lucern*, *Vri*, *Switz*, *Vnderwalden*, *Zug*, *Glaritz*, *Baſel*, *Friburg*, *Soloturn*, *Schafhauſen*, *Appenzel*. Ex his, *Appenzel*, *Glaritz* & *Switz*, ſunt vici: *Vnderwalden* & *Vri* regionum nomina; quarum capita duo vici: Hujus *Alttorf*, illius *Stantz*. Reliqui octo Cantones ſunt urbes; quarum potentiſſima eſt β *Berna*; quippe cujus ditio à Geneva ad Baſileam ferè protenditur, milliaria Germanica ultra xxx. Sequuntur γ *Tigurum*, δ *Baſilea*, ε *Lucerna*, ζ *Friburgum*, η *Solodurum*, opulentæ civitates. Berna. Tigurum. Baſilea. Lucerna. Friburgum. Solodurum.

IV. Ex univerſis Cantonibus *Proteſtantium* religionis ſunt, *Bern*, *Zurich*, *Baſel*, ϑ *Schafhauſen*, *Catholicæ* Roman. *Lucern*, *Friburg*,

BUNONIS.

β a *Berna* in modum inſulæ flumine *Aar* undique cingitur, poſſidet Comitatus aliquot, opida 40. præfecturas Germanicas 31. Gallicas 8. *d*

γ b *Tigurum* eſt ad exitum lacus cognominis à Limago fl. in duas ſecatur partes. Ei parent præfecturæ majores 9. minores 22. opidum *Vitodurum*, vulgò *Winterthur*, & *Stain* ad Rhenum. Habuit ibi Conradum Geſnerum Polyhiſt. *e*

δ c *Baſilea* Rauracorum olim caput. Academia *f* ornata eſt anno 1460. Rhenus interlabens in duas eam partes dividit, majorem & minorem. Clariorem eam reddidit, ſuperiori ſeculo *Eraſmus*, multos & præclaros ex typographia Frobeniana edens libros. Haud longè ab urbe abeſt pagus *Augſt*, veteris *Auguſtæ Rauracorum* rudera; itemque illa montium crates, qui Genevam uſque excurrunt & *Jura* ſive *Juraſſi* generatim dicuntur. Haud longe à pago Augſt ad eandem Rheni ripam eſt opidum *Rheinfelden*.

ε d *Lucerna* ad lacus cognominis extremitatem, fluvio *Ruſa* interfluente in majorem & minorem diſtincta *g*. Ad hanc urbem eſt *mons Pilati*, vulgò *Fracmont* dictus; in cujus vertice ſtagnum, ex quo, ſi quis de induſtria lapillum in id injecerit, ingentes exoriri tempeſtates tradunt. Sed *Geſnerus* refert, *P. Crendelium* multos in lacum iſtum impunè injeciſſe lapides; ſine ullo indicio pluviæ aut tempeſtatis.

ζ e *Friburgum* vulgò *Frieburg im Uchtland* ad Sanam fl.

η f *Solodurum* vulgò *Soloturn* ad *Arolam fl.* urbs antiqua. In ea Legatus Regis Galliæ degit. *Glariis*, *Glarona* ſeu *Glaritz* fere undique montibus cingitur. *h*

ϑ g *Schafhauſen* urbs eſt ad Rhenum; infra quam ad tria circiter millia paſſuum itinere pedeſtri eſt Rheni Cataractes, id eſt, fluminis ex alta rupe præcipitatio, cum ingenti fremitu & ſtupenda aquarum ad ſcopulos illiſione. *i*

HEKELII.

d Et hæc Civitas ſitu & cultu, moribus & civilitate, Legibus & Inſtitutis, potentiâ ac virtute nulli Urbi in hôc *Helvetiorum* tractu cedit. Territorium ipſum fertiliſſimum eſt omnium, præterquam vini, quod à vicinis habent.

e It. *Rudolfum Gualtherum*, *Ludovicum Lavaterum*, *Caſparem Waſerum*, &c.

f Cujus primus Magnificus Rector fuit *Georgius ab Andlau*, ſummi Templi ibid. Præpoſitus, à Piô II. P.P.

g Dignitate & opibus multis par eſt. *Duas* enim habet *Præfecturas*, in quibus Præfecti ibidem loci inhabitant; & alias decem, quas Senatores in Urbe manentes adminiſtrant.

h Paucos habet campos ad ſeminandum idoneos, & raræ ſunt ibi vites; prata tamen compaſcua habet, & hortos fructibus conſitos. Incolæ veſcuntur lacte, caſeô, butyrô & carnibus. Sed vinum & triticum aliundè recipiunt.

i Ita ut nullius generis naves illic tranſire poſſint. Quare omnes naves, quæ ex *Acromô* & *Venetô* Lacu ſecundo Rheno deſcendunt, neceſſe eſt *Schafhuſiæ* exonerari. Et ob hanc cauſam creditur Urbi nomen impoſitum, ut vel à *Scaphâ* SCAPHUSIA, vel etiam à *Navis Germanicô* nomine *Schiffuſia* nominaretur; vulgus tamen falsò nomen ab *Ove* derivans nomini *Inſignia* accommoda finxit. Hæc *Joſias Simlerus* Lib. I. de Rep. *Helvet.* fol 47. fac. b. Ed. *Tigurinæ* in 8. f. Conf. *Dreſſeri* Part. V. Iſagog. Hiſtor. de *præcipuis Germaniæ Urbib.* p. 534. ſeq.

BUNO-

a Berna. b Tigurum. c Baſilea. d Lucerna. e Friburgum. f Solodurum. g Schafhauſen.

Friburg, *Soluturn*, *Zug*, *Vri*, *Vnderwalden*, *Switz;* utramque religionem profitentur *Glaritz* & *Appenzel.* Conventus totius Helvetiæ fit Aquis Helvetiis, vulgò *Reichsbaden;* Academia eſt Baſileæ celeberrima. Præstereà Gymnaſia Academias æmulantia, Tiguri, Bernæ, atque ι Lauſannæ in Bernenſium agro. Eſt præterea in Helvetiorum agro confœderatum opidum ϰ *S. Galli Fanum*, linificio maximè nobile.

Fanum S. Galli.

VALLESII.

Helvetiorum reip. confœderata eſt reſp. λ Valleſiorum, vulgò *die Walliſer*, Galliæ etiam hi olim populi Inalpini, Penninarum Alpium à Rhodani fontibus ad lacum Lemanum, vulgò *Genfer-See*, vallem, unde etiam nunc nomen habet, incolentes. In quatuor populos tota vallis diviſa fuit. *Viberi* ad Rhodani fontes incoluêre, circa vicum *Gomers.* μ *Seduni* circa opidum nunc Epiſcopale Sedunum, vulgò Germanis *Sitten;* Gallis *Sion.* *Veragri* quorum vicus Octodu-

Viberi. Seduni. Veragri.

BUNONIS.

ι a *Lauſanna* ad lacum Lemanum ſuperiori ſeculo Academia ornata eſt à Bernenſibus.

ϰ S. Galli Fanum opidum opulentum eſt in Turgovia.

λ Iſta Valleſiorum regio, antiquis Scriptoribus dicitur *Vallis Pœnina* ſeu *Pennina;* à Rhodani fontibus ad Dranſæ uſque confluentem & opidum *Martinach* porrigitur. Dividitur hodiè in *Superiorem*, quæ lingua utitur Germanica, excurritque à *Furca* monte uſque ad amnem *Morſum* ſub Seduno. Larix arbor, cujus mentionem facit Cæſar, heic frequens eſt & fœcunda.

μ *Sedunum* eſt *regionis caput*, urbs Epiſcopalis, geminaque arce nobilis ad Rhodanum. *Epiſcopus Sedunenſis*, à Canonicis & ſuperioris Valeſiæ legatis electus, hujus tractus ſe nominat Comitem. Reliqua opida ſunt, *Syder*, *Raven*, *Wiſp*, *Gombs*, & quæ thermis nobilitantur *Leuch* & *Briega.* *Inferior Valleſia* linguâ utitur Sabaudica, excurritque ab amne *Morſo* uſque ad *S. Mauritium;* loca heic celebriora ſunt *Martiniacum*, ſeu *Martinach*, ubi optimæ notæ excoquitur ferrum: & *S. Mauritii Fanum*, *S. Mauritz*, ubi porta rupibus undique cincta, qua regio illa his in partibus clauditur. Præter Valleſios Helvetiorum Socii ſunt *Rhæti* ſeu *Griſones;* *Abbas S. Galli*, qui in epulo illo publico, cui interfuerunt 1500. convivæ, fœderati nomen accepit anno 1454. *Epiſcopus Conſtantienſis;* *Rotenweila* urbs *Sueviæ;* *Mulhuſium in Alſatia;* *Bienna;* *Geneva*, quæ tamen cum ſolis Bernenſibus contraxit. Cæterum, cum Helvetiis ſocietatem pacti quoque ſunt Principes & Reges: *Galeatius Sfortia* Mediolanenſium Dux anno 1466. quod poſtea nomine *Caroli* V. per Ferdinandum Gonzagam renovatum eſt; *ac iterum* ſub *Philippo II.* Deinde cum Helvetiis fœdus iniit *Sigiſmundus Auſtriacus* anno 1474. quod per *Maximilianum I.* abruptum; ſed denuò renovatum eſt anno 1511. Inde ſinguli pagi honorarium munus ducentorum aureorum quotannis accipiunt. *Burgundicum fœdus* cum Auſtriaco coaluit anno 1543. *Sabaudiæ Dux* olim cum tribus tantum pagis fecerat fœdus; Sed illud anno 1511. *Philibertus* cum univerſis junxit; quod noſtra ætate renovatum eſt. Singulis pagis Sabaudiæ Dux fœderis illius nomine Bernæ, numerat ducentos aureos. Porrò *Ludovicus* XI. *Galliæ Rex* cum iiſdem Helvetiis fœdus junxit, & ſingulis pagis quotannis largitus eſt VII. millia Francorum. Rupit fœdus hoc *Ludovicus* XII. cum magna ſuorum clade. Sed *Franciſcus I.* fœdus illud reſtituit anno 1516. ſingulisque pagis numeravit duo aureorum millia. Inde poſt quinque annos Lutetiæ confirmatum eſt hoc fœdus. Per id Rex tenetur mittere Helvetiis bello petitis ducentos Cataphractos, & XII. tormenta bellica: contra iſti promiſerunt Regi ſex millia militum. *Henrico* II. fœdus iſtud reſtauranti promiſerunt Helvetii, numerata certa

a Lauſanna.

Octodurus, nunc *Martinach*. *Nantuates*, circa Sancti Mauritii fanum. Primus omnes hos ſubjugavit Ser. Galba, Jul. Cæſaris in Galliâ Legatus. Nunc Germani incolunt, ſub una liberaque republ. Nantuates.

certa pecuniæ ſumma, tot mittere milites, quot expeterentur à Rege. *Idem fœdus à ſequentibus Regibus conſervatum eſt*: *ac nuper* etiam ſolenniter confirmatum. Virtutis Helveticæ tanta eſt Gallorum fiducia, ut nunquam juſtum videamus Regis exercitum, qui ſit ſine militibus Helvetiis; ac ipſe Rex legionem præſidiariam corporis ſui cuſtodem ex iiſdem lectam perpetuo habeat.

HEKELII.

k Originem ſuam & incrementa Cœnobio, à *Gallô*, è *Scotiâ* clariſſimis natô Parentibus, exſtructo debens.

CAP. XVIII.

De Hodierna Belgica, ſive de Inferiore nunc Germania.

I.

BElgicam hodiè appellant eas terras, quæ confuſis Galliæ Germaniæque antiquis limitibus, XVII. provincias continent, eandem Inferiorem Germaniam, & vernaculo vocabulo dicunt *Niederland;* Itali, Hiſpani ac Galli *Flandriam;* ab una earum quondam clariſſimâ provinciâ. Regio eſt agrorum cultu, urbium vicorumque multitudine, ac nitore totius Europæ amœniſſima, variisque negotiationibus navigationibusque longinquis ditiſſima. *Terminos* habet, à Septemtrionibus Oceanum Germanicum; ab ortu Friſiam Orientalem, Weſtfaliam, Colonienſem agrum, Juliacenſem Ducatum, Trevirenſem Epiſcopatum; à Meridie & Occaſu Galliæ Regnum. *a* Belgicæ hodiernæ fines.

II. In eâ parte, quæ *cis Rhenum* in Gallico ſolo eſt, populi qui fuerint, jam antè oſtenſum eſt. In alterâ parte, quæ *trans Rhenum* in Germaniâ ſita eſt, fuêre quondam *Friſii*, à Rheni oſtio ad oſtium uſque Amiſiæ amnis, vulgò *die Ems*, in Septemtrionali Hollandia, Friſia Occidentali, Groningenſi agro, & parte Trajactenſis provinciæ: *Bructeri* in Tranſiſalanâ provincia: *Marſaci* circa *Amersfort*, inter Rhenum & Iſalam amneis. Hos omneis L. Druſus Germaniæ inferioris Belgicæ populi Friſii. Bructeri. Marſaci.

BUNONIS.

a Regio hæc paulo humidior eſt, ideoque paſcuis, quàm frumentis lætior *a*. Cannabim & linum, ferè ubique fert. Equos alit generoſos. Serpentibus ferè caret. Raro ibi tonat aut fulgurat. Incolis refertas urbes habet multas & ingentes. Unum Gandavum anno 1380. octoginta millia eduxit.

HEKELII.

a Thomæ Lanſio in Orat. pro *Germaniâ* p. 75. Edition. Tubing. 3. Hortus eſt *Germaniæ*. *Italiam* enim ſuâ fertilitate ſuperat.

ſus imperitante Auguſto Cæſare ſubegit; Illos, qui in Gallia, Jul. Cæſar perdomuit. 1

Belgica ab advenis direpta.

III. Manſerunt inde ſub Imperio Romano, maximè qui cis Rhenum, donec id Theodoſio imperante, ab advenis gentibus direptum: tunc enim varii Germaniæ populi, alii ſubinde atque alii, huc immigrarunt; quorum cum cuidam poſteà in Galliam, nonnulli verò in Britanniam inſulam commigrarent, incolæ in priſcam, creatis ſibi Regulis, libertatem ſeſe vindicarunt.

XVII. Provinciæ.

IV. Inde temporis progreſſu in XVII. provincias tota hæc regio diviſa fuit, quarum aliæ *Ducum* nomine, aliæ *Comitum*, aliæ etiam *Dominorum* titulo, rectores acceperunt. Sunt autem hæ: IV. *Ducatus;* Brabantia, Limburgium, Luceburgium, Geldria. *Comitatus* VII. Flandria, Arteſia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurcum, Sutfania. *Marchionatus unus* Sacri Imperii, Antuerpia. *Dominia V.* Friſia Occidentalis, Mechlinia, Trajectus, Tranſiſalania, Groningium.

Friſia.

V. *Friſia*, poſtquam jugum Romani imperii excuſſerat, annos fermè CCCC. ſub regibus ſuis fuit; donec, exſtinctis his, dominium ad Carolum Magnum pervenit. poſt eum à regulis ſuis, ut cæteræ, regi cœpit. At procedente tempore, alia alii provincia per matrimonium rectorum juncta eſt: donec tandem ad unum dominum pervene-

REISKII.

1 Belgica quam diverſam pro tempore vario partitionem ſuſceperit, viſum ex parte ſuperius paulo fuit, ubi Belgicam primam & ſecundam ſub imperio Rom. vidimus. Sub eodem Germania prima vel ſuperior, & ſecunda vel inferior numerabatur; alia tamen, quam quæ noſtris eodem nomine nunc venit. Belgium enim regno Francico & Ducatui olim Burgundico tandemque imperio Hiſpano-Auſtriaco ſubjectum XVII. provincias complectitur: Quæ motibus ſeculi ſuperioris gravioribus divulſæ *duplex effecerunt* a *Belgium, unum regium, alterumque confœderatum*: Illud unum tunc temporis fuit, nempe Hiſpano regi ſubditum, decemque provincias complexum, nunc vero terris & regionibus per bella varia ereptis duplex erit, aliud *nempe* b *Hiſpanicum, aliudque Gallicum*: c Hoc vero liberum adhuc & bellicis eluctatum fluctibus ſeptem provincias comprehendit, puta Ducatum Geldriæ dimidium, duos Comitatus Hollandiam & Selandiam, quatuorque Dominia, nempe Ultrajectum, Friſiam, Tranſiſalaniam & Grœningam. De Dominiis & urbibus Limburgi, Brabantiæ, Flandriæ, itemque inſulis, regionibus & caſtellis Africæ, Indiæque multis ad hanc Rempubl. liberam pertinentibus nunc dicere omitto, quod alii copioſiſſime dicunt. Hiſtorici autem ut Belgio nunc Gallico locum concedant, fecerunt Ducatus Lutzenburgicus, tres item Arteſiæ, Flandriæ, Hanoniæque Comitatus, quorum pars magna per pacem Monaſterienſem, Pyrenæam, Aquenſem, & Noviomagenſem Galliæ acceſſit. Urbes ſingulas cum ſuis juribus, toparchiis, agris, regalibus, appertinentiis, uti loquuntur, junctas Robbius in Geogr. Method. Weigelius in Specul. Terr. Becmannus in Geograph. enarrant. Ecquis ignorat, hoc ipſo, quod hodieque fervet, bello Belgico Montem Hanoniæ, Namurcum, & nuperrime Caroli regium (Charleroye) captum? De confœderato Belgio Reſpubl. Elzivier. Item Boxhornium, Schoockium & Hornium confer.

BUNO-

a Belgium duplex, regium & confœderatum. b Hiſpanicum Gallicumque.
c Confœderatum eſt libera Reſpubl.

pervenerunt. Is primus fuit *Carolus*, Burgundiæ Dux, cognomento *Audax;* abavus Caroli V. Imperatoris, qui poſtmodum hæres factus filio *Philippo II.* Hiſpaniæ Regi reliquit, cui ſucceſſit filius ejuſdem nominis *III.* deinde *Philippus IV.* hujus filius Carolus hodie imperat. Carolus Audax.

VI. At quum incolæ jam inde à Carolo V. vim atque injuriam ſibi fieri, privilegiaque, quibus ſatis libertati ſuæ proviſum erat, eripi ſentirent, vim vi repellere, armiſque libertatem avitam defendere decreverunt. Inde diutinum illud annorum XLVII. bellum. Pars Hiſpanorum armis ſuccubuerunt; pars in priſtinam libertatem ſeſe vindicarunt. Hinc in *duas* parteis *Belgica*, ſeu *inferior Germania*, diviſa eſt. Provinciæ Hiſpano Imperio audientes ſunt iſtæ: *Brabantia*, *Limburgium*, *Luceburgium*, ac dimidia *pars Gelriæ*, cis Rhenum ac Vahalem, in veteri Belgica ſita, dein, *Flandria*, *Arteſia*, *Hannonia*, *Namurcum*, *Marchionatus* S. Imperii, & *Mechlinia*. Reliquæ provinciæ ſub una republica conſtanter ac fortiter libertatem tuentur. β Belgicæ diviſio.

CAP.

BUNONIS.

β [a] In Belgica Hiſpania Galliæ Rex multas cepit urbes; quas hodie tenet *b*. Ad *Belgicam fœderatam* hoc tempore pertinent *Hollandia*, *Zelandia*, *Friſia*, *Zutſania*, *Dominium Trajectenſe*, *die Herligkeit Utrecht*, *Tranſiſalania*, *Over-Iſel*, *Dominium Groeningenſe*, *Groeninger-Land*. His accedunt *pars Brabantiæ*, *pars Flandriæ*, & *pars Geldriæ*. Cæterum Fœderatæ provinciæ inito fœdere ab Hiſpaniæ rege ſeceſſionem fecerunt ſuperioris ſeculi anno 81. Pax demum inter ipſos & Regem compoſita eſt Monaſterii in Weſtphalia anno noſtri ſeculi 48. quâ Hiſpaniæ Rex provincias iſtas planè liberas pronunciavit, in quas nihil juris ipſe haberet. Fœderata illa Belgica annis abhinc non ita multis magna cepit incrementa. Exiguam Europæ partem obſidens in utramque Indiam colonias emittit frequentes: neque ullus ferè eſt Orbis angulus, quo Belga non penetret, merces & arma ferens. *Hagæ* provinciarum *Primores* publicos celebrant conventus. *Primum* in Conſilio ſuffragium habet Geldria & Zutphanium: *Secundum* Hollandia: *Tertium* Zelandia: *Quartum* Trajectenſis provincia: *Quintum* Friſia: *Sextum* Trans-Iſalania: *Septimum* demum Groninga & Ommelandia. Quanta Belgicæ hujus ſit potentia, vel ex eo colligitur, quod illa bello cum Hiſpaniæ rege feliciter geſto, cum Britanniæ Rege ſigna conferre, belliquè maritimi aleam experiri haud detrectet.

HEKELII.

b Plureiſque adhuc capturus eſſet, ſi aliter conſilia ſua ordine, ut ajunt, Mandrabuli, *non ſuccederent.*

a Belgium Fœderatum.

CAP. XIX.

De præcipuis Inferioris Germaniæ urbibus. 1

I.

Flandria, vulgo Flandern.

FLandria α omnes Chriſtiani Orbis Comitatus ſuperat: ager fertilis, paſcuaque læta. Inſulas habet adjacenteis *Cadſant*, *Ooſtburg*, *Bierfliet*, Ordinibus fœderatis parentes. Urbes præcipuæ Flandriæ ſunt β *Gandavum* vulgò *Gent;* caput Provinciæ, inter majores Europæ urbes computata; Caroli V. & Ferdinandi I. incuna-

Gandavum.

BUNONIS.

α a Flandriæ Comitatus concluditur Brabantia, Hannonia, Arteſia, Oceano Germanico, eſtque omnium Comitatuum Europæ ampliſſimus. *a*

β b *Gandavum* urbs quarto à mari lapide ſemota, ad tres fluvios, Scaldim, Liſam & Lævinum, ſeu Liviam ſita, intra muros dicitur habere circuitum 45640. pedum Romanorum *b.* Quatuor hæ urbes audiunt rebelles; *Pariſii*, *Gandavum*, *Leodicum*, *Pictavium.* Sed Carolus V. caſtello urbi impoſito civium animos retinuit. Uti Neapolitanis impoſuit caſtellum S. Elmi, *la Briglia* quod vulgò vocant.

HEKELII.

α Habet enim, præter quatuor principaleis Maris Portûs XXVIII. Urbes muris percinctas, quarum ſex magnæ ſunt & nobiliſſimæ, *Gandavum* np. *Brugæ*, *Ypra* (& hæ tres ſunt principes) *Lilla*, *Tornacum*, & *Duacum.* Porrò ſunt aliæ quoque CCCVII. ſatis nobiles & frequentes, quæ muris non ſunt vallatæ; & inſuper MCLIV. *Pagi*, quorum aliqui magni ſunt & populo frequentes, præter *Arces*, *Caſtella* & *Nobilium Ædes.*

b Intra mœnia XX. parvas Inſulas habitatas, à *Fluviis* & *Rivulis* effectas continet, ac inſuper XCVIII. magnos Pontes, præter multos parvos. Et ut Arce munitiſſimâ, ac ſuperbis & magnificis ædificiis eſt ornata: ſic & nobiliſſima atque pulcherrima eſt.

REISKII.

1 Quam Belgica hodierna nitore urbium, cultu, amplitudine, opulentia & incolarum frequentia caput efferat, hoc invidendis elogiis Gölnizius in Itiner. demonſtrat. Belgium quippe orbis annulum, annulique hujus gemmam, nemus nemoriſque laurum, paradiſum & paradiſi hujus delicias, cœlum hujuſque cœli ſolem c Antwerpiam vulgo dicunt. Hæc ſi audias, Europæ cultiſſimam hanc regionem dixeris, in eaque Urbem unam primariam, Marchionatu Imperii Rom. Germ. inſignem, nunc Belgio Hiſpanico ſubjectam, propugnaculis, foſſis & caſtro per Ducem Albanum condito munitiſſimam, duabus olim incolarum myriadibus & commerciis florentiſſimam: Huic tamen noſtro nunc tempore urbs Belgii confœderati una præſtat d Amſterlodamum, non ſola ædium magnificentia, divitiis, & commerciis per omnem terram frequentibus, ſed multis incolarum æque uti advenarum myriadibus: Ut hanc orbis univerſi compendium, & inter prima Europæ totius emporia non poſtremum jure dixeris. Sed neque ſic ſatis pro dignitate ac potentia dices, qua terras alias pervadit aut occupat. Quid de Indica ſocietate mercatorum duplici? quid de Collybo, in quem 20500. tonnæ auri ſæpius congeri dicuntur? quid de urbibus dicam cæteris & multis & munitiſſimis. De bituminoſo vel unctuoſo ceſpite, quem e Turfum nominant, & locis, unde hunc eruunt, permultis; de piſcatione Harengorum, & conditura frequentiſſima, de aſſidua per totum oceanum navigatione, de Sirenibus & Tritonibus, ſi qui appareant, marinis alii conferantur. Addo unum de urbibus, locis & Dominiis; quæ Belgio confœderato quondam ſubdita, tum Cliveuſibus, tum Colonienſibus, ea per pacem Noviomagenſem ſuis iterum Ducatibus acceſſiſſe.

BUNO-

a Flandria. b Gandavum. c Antverpia. d Amſtelodamum. e Turfus pluraque memorabilia.

Tab. 10
OCEANUS GERMANICUS
DE NOORD ZEE,
HODIERNÆ
BELGICÆ
ſive
GERMANIÆ
INFERIORIS
Tabula
GALLIÆ PARS
Oldenburgenſis,
Pars
Comit
Zuyder Zee,
Lotharingiæ Pars
Trevirenſis Archiepiſco. Pars

cunabulis nobilitata; γ *Brugæ*, vulgò *Brugge*, primas ob pulchritudinem & amœnitatem ſibi vendicant. Sequuntur δ *Tornacum*, Gallis *Tournay*, German. *Doornyck*, ε *Cortracum*, Gall. *Courtray*; Germ. *Cortrÿck*; ζ *Duacum*, *Douay*; η Inſulæ, Gall. *L'Iſle*, German. *Ryſſel*, ſive *ter Iſſel*, θ *Yperæ*, *Yperen*, ι *Neoportus*, *Nieupoort*, κ *Sluys*, λ *Duynkercke*, piratica ſuperiori bello infamis; μ *Oſtenda*, trienni Hiſpanorum obſidione inſignita. ν *Grevelinga*, nobiliſſimum in finibus Galliæ munimentum.

Brugæ. Tornacum. Cortracum. Duacum. Inſulæ. Yperæ. Neoportus. Sluſa. Duynkerka. Oſtenda. Grevelinga.

II. Caput ξ Arteſiæ eſt ο *Atrebatium* c vulgò Germanis *Atrecht*, Gallis

II. Arteſia. Artois. Atrebatium.

BUNONIS.

γ a *Bruga*, totius Belgii amœniſſima d urbs, à ponte nomen habens e, ſita eſt tribus leucis ab ora maritima; Philippus I. Maximiliani I. Imperatoris filius, hîc natus eſt anno 1478. At rurſus à rebellibus heíc captivus detentus eſt idem Maximilianus I.

δ b *Tornacum* ad Scaldim fl. urbs olim ſplendida; at ſæpè direpta, multaque perpeſſa, præcipue in bellis iſtis quæ geſſere Galli, Angli ac Flandri: anno hujus ſeculi 67. à Galliæ Rege occupata. f

ε *Cortracum* pugna Gallica olim nobilis, à Galliæ Rege ſubacta hodie tenetur.

ζ c *Duacum* ad Scarpam fl. nobilitavit Academia à Philippo Hiſpaniarum rege ſuperiori ſeculo inſtituta. Galliæ Rex eam nuper anno 67. extorſit Hiſpano. Direpta miſerè & cremata fuit hæc urbs bello, quod Ferdinandus Flandriæ Comes geſſit cum Galliæ Rege Philippo II. ejusque filio Ludovico. Deinde iterum lacerata eſt bellis inter Philippum IV. Regem Galliæ, & Guidonem Dampetram geſtis. Hodie pulchrum eſt opidum, multaque in eo eſt nobilitas.

η *Guicci* anno 1667. à Galliæ Rege expugnatum eſt.

θ d *Yperæ* à rivulo præterlabente *Ipre* dictæ.

ι e *Neoportus* famam habet à memorali ibi prælio, quo Mauritius victoria potitus Albertum Auſtriacum vicit, anno 1600. Locus prælii diſtat uno lapide ab opido, inter pagos *Weſt-ende* & *Wilhelms Kerck*, via quà Oſtendam itur. Crux nigri coloris lignea in cladis memoriam erecta ibi ad ſiniſtram in colle conſpicitur.

κ *Sluſa*, dum Oſtenda obſidetur à Fœderatis Provinciis, capitur.

λ *Duynkerka* Hiſpanorum in Belgica erat navale, ſed ab Anglis Gallorum ope anno 1658. expugnata, Galliæ Regi nuper vendita eſt. Inde haud procul abeſt *Mardicum* navium ſtatio.

μ f *Oſtendæ* obſidio duravit annis tres, menſes duos, dies quindecim. Cœpit anno; *OſtenDe nobIs paCeM*. Deſiit anno; *OſtenDaM InItIa paCIs*.

ν g Ad *Gravelingam* Thermus Galliæ Mareſchallus, prælio facto, in fugam actus eſt ab Egmondano Comite anno 1558. Cui tamen pro opera iſta Dux Albanus ita gratias retulit, ut eum capite plecteret g. Opidum illud Galliæ Rex Anglorum ope expugnavit anno 1658. hodieque tenet. Neque hic præteriri debet *Hulſta*, *Cornelii Janſenii* h Patria: à Fœderatis Belgis anno 1654. ſubâcta: h *Bierſliet* è regione Yſendici inſulæ ejuſdem nominis impoſitum opidum, olim non ignobile, nunc tantum munimentum, patria *Guilhelmi* illius *Beukelens*, ſive *Buckeldi*; quem primùm haleces muria & ſale condiviſſe ſcribunt: quod hominis inventum tanti fecit Carolus V. Imperator, ut, cum anno ſuperioris ſeculi, 36. Bierſlietum appuliſſet, cum ſorore Maria, Ungariæ regina, ſepulchrum ejus adierit, ac ipſius manibus pro invento iſto gratias egerit.

ξ *Arteſia Comitatus* concluditur ab Ortu Hannonia; à Septemtrione Flandria; ab occaſu comitatu Bononienſi; à Meridie ipſa Gallia. i

ο h *Atrebatium munitiſſimum opidum* aliquot obſidionibus & cladibus noſtra ætate memorabile, eſt ad Scarpam fl. Galliæ Regi hodie paret.

HEKELII.

c ſ. *Atrebatum*.

d Opulentiſſima & ornatiſſima.

e Olim dicta *Geſoria*.

f Claret *Epiſcopatu*, cui, *Archi Epiſcopo Remenſi* licet ſubjecto, ſubeſt una Diœceſis ex quinque Epiſcopatibus.

g *Sed hoc ingratum ſcelus atrô crimine omninò adhuc damnandum eſt*.

a Bruga. b Tornacum. c Duacum. d Yperæ. e Neoportus. f Oſtenda. g Grevelinga. h Bierſliet. h Atrebatium.

Fanum S. Audomari. Tervanna.

Gallis *Arras* k urbs ſplendida. l Clarum hic eſt π *Fanum D. Audomari*, vulgò *S. Omer.* ϱ *Tervanna*, inſignis quondam erat: poſteà verò à Carolo V. expugnata ac funditus everſa. Eſt prætereà heic nobilis *Comitatus* cognomine *D. Pauli.*

III. Hannonia, Gallis Hainaut. Germ. Henegow.

III. Hannoniæ σ caput eſt τ *Montes*, vulgò *Mons*, Gallis; Germ. *Bergen*. Secunda ab ea υ *Valentianæ*, Gall. *Valenchienes*. φ *Cameracum*, German. *Camerick*, Gall. *Cambray*, cum agro ſuo ſingularem proviciam conficere videtur, quæ dicitur *Cambreſis*.

IV. Namurcum Gall. Namur. German. Namen.

IV. Caput eſt, quæ provinciæ nomen dedit, *Namurcum*, ædificiis magis valida quàm ſplendida. χ

V. Luceburgium. Luzelburg.

V. Hic Ducatus nihil inſigne habet, præter *Luceburgium*, unde nomen Provinciæ; & ipſa urbs tam fœda, quàm ſatis natura loci munita. ψ

VI. Limburgium.

VI. Hujus caput eſt ω *Limburgium* urbs, minus inter reliquas XVII. pro-

h Apud *Romano-Catholicos* magni nominis Theologi, Eccleſiaſtæ *Lovanienſis*.

i Fruitur clementiſſimô aëre, & producit omnia, præterquam Vinum, quod Incolarum negligentiâ potiùs evenit.

BUNONIS.

π a *Fanum S. Audomari* ad fl. Aa, urbs ſitu & arte munitiſſima. Hinc tertio lapide paulo infra Læſæ amnis fonteis.

ϱ b *Tervannæ* conſpiciuntur rudera, anno 1552. everſæ. Hujus Provinciæ opidum eſt c *Heſdinum*, ad confluentes *Canche & Blangis*, à Carolo V. excitatum & egregie munitum: hodiè tenetur à Gallis.

σ *Hannonia m* clauditur finibus Flandriæ, Brabantiæ, Namurcenſi Comitatu, Gallia & Arteſia.

τ d *Montes Hannoniæ* opidum haud vetus eſt, ita diſtinctum à Bergis D. Vinnoci, *Wynoxbergen* in Flandria.

υ e *Valentianæ m* ad Scaldim, ubi Rovallum recidit, in valle amœna ſitarum, reſpublica olim tam bonis utebatur legibus, ut Norimbergenſes ad ejus exemplum ſuam Remp. inſtituiſſe ſcribantur.

φ *Cameracenſe* territorium alii ad Arteſiam referunt; Opidum munitiſſimum eſt cum arce.

χ Continetur limitibus Hannoniæ, Brabantiæ, Leodicenſibus, Lucemburgenſibus & Galliæ, f *Namurcum* ſive *Namurum*, ad Moſæ ac Sabis, ſeu Sambræ confluentes, munitum ac dives eſt *n*. In ditione Namurcenſi lapis effoditur, unde excitatur ignis qui augetur aqua, exſtinguitur oleo. *Ortelius.*

ψ *Ducatus Lucenburgicus* habet ab Ortu Epiſcopatum Trevirenſem: à Septemtrione Ducatum Limburgicum & diœceſin Leodicenſem; ab Occaſu Galliam; à Meridie Lotharingiam *o*. g *Luzeburgium* metropolim percurrit Elſa fl. Inde haud longe abeſt Palatium magnificum, à *Petro Mansfeldio* excitatum, in quo nihil ad delicias deeſt. Eſt hîc quoque ad Moſellæ ripas h *Theonis villa*, vulgo *Diedenhoven*, opidum munitiſſimum à Gallis anno 1643. expugnatum.

ω Ducatus hic ab Ortu habet Ducatum Juliacenſem; à meridie Ducatum Lucenburgicum; ab Occaſu Epiſcopatum Leodicenſem; à Septemtrione Geldriam. i *Limburgium* provinciæ caput ad Weſam fl. præcipiti ſaxo impoſitum, arte item & manu *p* validè munitum eſt: in ejus agro multum ferri ac æris effoditur. *q*

HEKELII.

k A quâ denominantur Panni illi variis figuris contexti, qui vulgò dicuntur *Panni d'Arazzo.*

l Et totius Regionis Metropolis. Quondam ipſius *Flandriæ* primaria erat Civitas.

m Olim *Pannonia* dicta, & deindè *Saltus Carbonarii*, atque etiam *Picardia Inferior.*

n Gens armis dedita, civilis & ingenioſa, ſed paucos habens Mercatores. *Gallicâ* linguâ utitur, eâque degeneri.

o *Ptolomæo* dicitur *Auguſta Romanduorum*, quam

a Fanum S. Audomari. b Tervanna. c Heſdinum. d Montes. e Valentianæ. f Namur. Germ. Namen. g Luzeburgium. h Theonis villa. i Limburgium.

XVII. provincias clara *Falcoburgium* ac *Dalem*, duo Comitatus, portiones ſunt Limburgienſis Ducatus.

VII. Primaria α *Brabantiæ* urbs eſt β *Antverpia*, Gallis *Anvers*, Germanis inferioribus *Antwerpen*, ſuperioribus *Antorf*, Emporium quondam totius Europæ celeberrimum, nunc etiam urbs totius terrarum Orbis ſplendidiſſima: arce ſua maximè nobilis. γ *Bruxellæ*, *Bruſſel*, magnifica urbs, rectorum Belgii Hiſpanici ſedes: δ *Sylva Ducis; des Hertogenboſch;* ac ε *Lovanium*, vulgò *Leuven*, inſignes urbes: Prætereà ζ *Breda*, *Sevenbergen*, η *Bergen op Zoom*, θ *Lier*, *Herentals*, ι *Dieſt*, *Tienen*, & *Gemblours*, haud

VII. Brabantia. Brabant. VIII. Antverpia. Marchion. Bruxellæ. Sylva Ducis. Lovanium.

quam *Aliſontia* Fluvius, vulgò *Elſa*, ſ. *Alſitz*, interfluit. Heîc Conſilii ſupremi Sedes eſt & Tribunal, à quô provocatur *Mechliniam*. Hodiè eſt *Helena* illa, de quâ *Gallus* cum *Hiſpano privatim* & intra velum eſt digladiaturus.

p *Immò profundâ valle.*

q Cive gaudet *Remaclô Fuſchiô*, Medico erudito, qui varios ſcripſit Tractatûs, inter illos *illuſtrium Medicorum Vitas*, itemque *Gilbertô Philaretô*, qui nomine *Limburgii* apud exteros maximè innotuit. Vid. celeberrimi mei *Quenſtedtii* Dialog. de *Patriis illuſtrium Doctrinâ & Scriptis Virorum* p. 111.

BUNONIS.

α Ducatus [a] *Brabantiæ* habet ab Ortu Geldriam & Epiſcopatum Leodicenſem; à Septemtrione partem Geldriæ & Hollandiam, ab Occaſu Hannoniam & Flandriæ partem

β [b] *Antverpiam* Dux Parmenſis ponte ſupra Scaldim fluvium, qui pedibus bis mille quadringentis in latitudinem ibi patet, ſtructo, obſidione cinxit, ac demum cepit anno 1585. r Nobile hîc floruit Typographejon Chriſtophori Plantini, ex quo prodiit opus Bibliorum Regium.

γ [c] *Bruxellis* quoque ſedes eſt ſummi totius Brabantiæ ſenatus: urbs ad Sin fl poſita eſt. ſ

δ d *Sylva ducis* t ad fluvios Dommelam & Aadam vulgo Aa ſita, à Moſâ fl. diſtat ſpatio duorum milliarium, à Ravenſteinio quatuor, ab Antverpia duodecim. Opidum eſt amplum, pulchrum, ſitu & induſtria humana adeo munitum, ut inexpugnabile videri poſſit: Fœderatarum tamen Provinciarum armis domitum eſt anno 1629. Tantum lintei hic ſingulis paratur annis, quantum ducentorum coronatorum millibus vendi poſſit; ad quod opificii genus aquæ vicinæ ſecreto naturæ beneficio multùm conducunt. Urbs illa natura & arte munitiſſiam à Fœderatis Belgis domita & ſubacta eſt anno 1629. à quibus hodie tenetur.

ε e *Lovanium* ad Dilam amnem & Wortham torrentem ſitum quatuor mill. Mechlinia diſtat. Gandavo, aut ipſis Pariſiis cenſetur amplius, ſi computantur ſuburbia. Academia hic inſtituta eſt anno 1426. Juſto Lipſio quoque celebritatem debet. Hic Johannes Fridericus Saxoniæ Elector aliquamdiu captivus detentus eſt.

ζ f *Breda* ad Merke fl. in ditione eſt Principis Auranſiæ v, munitiſſima cum arce, à Mauritio ſingulari ſtratagemate capitur anno 1589. Ab Hiſpanorum Duce Spinola fame & XI. menſium obſidione expugnatur anno 1625. ſed à Fœderatis Provinciis duobus menſibus recuperatur anno 1637. x

η g *Bergen op Zoom* opidum munitiſſimum, quoddam quaſi Hollandiæ & Zelandiæ vinculum, ab Hiſpanis fruſtra oppugnatum.

θ h *Lira* ad Nelam fluvium duobus Antverpia, & totidem fere Mechlinia milliaribus diſtat.

ι *Dieſta* Baronia ad Demeram fl. Nicolai Clenardi patria eſt.

HEKELII.

r Cingitur vallô vaſtiſſimo, in quô diſpoſiti Tiliarum ordines & amœnitatem, & opacitatem, deambulantibus præbent.

ſ In Fori extremitate oſtenditur locus, ubi *Egmondanus* & *Hornius* Comites decollati. Plurima ſunt hîc *Ducum* & *Principum* Palatia magnifica. Fontes per Urbem crebri & elegantes. Turris, in quâ armamentarium, meretur videri.

t A vicinô Nemore ſic nuncupata.

v S. *Arauſionenſis*,

x In Arce Navis adhuc cuſtoditur, quâ intraverant milites *Ordinum*, ceſpitibus, comburi heîc

a Brabantia. b Antverpia. c Bruxellæ. d Sylva ducis. e Lovanium. f Breda. g Bergen op Zoom. h Lira.

IX. Mechlinia Dominium. haud ignobilia ſunt opida, ϰ *Mechlinia*, *Mechlen* Germanis, *Malines* Gallis, quæ unam provinciam in XVII. conficit, inter nitidiſſimas Belgicæ merito numeratur. De cætero, & in Brabantia Ducatus λ *Arſchot:* Marchionatus *Bergen op Zoom;* Comitatus *Hoochſtraten* & μ *Megen;* Baronatus *Breda*, *Dieſt*, ν *Grimbergen.*

VIII. Zelandia. Walachria. Scaldia. Bevelandia. Middelburgium. Vliſſinga. Vera. VIII. ξ *Zelandia* in inſulas complures diſſecta eſt; quarum nobiliores, *Walachria*, vulgo *Walcheren*, *Scaldia*, vulgo *het Landt van Schouwen;* & *Bevelandia Auſtrina*, vulgo *Zuyt-Beverlandt.* In Walachria urbs princeps eſt ο *Middelburgium*, celebre Emporium. Secunda eſt π *Vliſſingen*, proximus in Zelandia ex Gallia ac Britannia advenientium navium appulſus. ϱ *Vera*, vulgo *ter Veer*, Scotica-

heîc locorum ſolitis, obtecti. Videndus quoque in atriô Arcis Hippelaphus, Equus pedes & caudam Cervi habens.

BUNONIS.

ϰ [a] *Mechlinia* in meditullio Brabantiæ ſita, quatuor milliaribus diſtat Antverpia, totidem Lovanio, ac totidem Bruxellis. Dela fluvius mediam ſecat. Gaudet cœli temperie; unde Philippus I. & Carolus V. hic educati. Opidani innatam quandam habent venuſtatem morum ac urbanitatem; unde appellantur *de Meeſters van Polit.* Academia olim floruit; Guicciardinus tradit, aliquando IX. filios diverſorum regum, XXIV. Principum, XXIX. Comitum eodem tempore operam literis hoc in loco *y* dediſſe.

λ *Arſchotium* ad Demeram fluvium eſt.

μ *Megen* opidum munitum ad Moſam eſt.

ν *Grimberga* olim fuit celebris. Ad Provinciam hanc pertinet quoque *Gemblacum* vulgo *Gemblours*, abbatia, eruditorum olim Seminarium.

ξ Comitatus [b] *Zelandiæ* nomen ex re habet; mari enim undiquaque alluitur, & inſulis conſtat plurimis, ex quibus octo celebriores ſunt; præter inſulas memoratas ad Provinciam pertinent, Nord-Bevelandia, Duvelandia, Tola. *z*

ο [c] *Middelburgium*, Gymnaſio & ordinario deputatorum Zelandiæ Collegio quoque nobilis, elegans ac prope munita urbs, habet ſtapulam ſive forum vini, ex Hiſpania, Gallia aliiſque provinciis importati *a*. Tutiſſima & capaciſſima ibidem eſt navium ſtatio. Inde oriundus fuit *Petrus à Mittelburgo*, inſignis Mathematicus, qui eo nomine Romam vocatus eſt. Scripſit ille de paſchatis celebratione.

π [d] *Vliſſinga*, duo millia paſſuum Middelburgo diſtans, urbs exigua quidem eſt, ſed arte & natura munita. Opportuno adeo ſitu eſt, & tam eximio portu ſpectanda, ut, quotquot fere ultro citroque commeant naves, hâc perpetuo tranſeant. Oceani Belgici habetur clavis. Quare Carolus V. inter cætera conſilia ſecretiora Philippo filio hoc etiam reliquit, ut quàm diligentiſſime tueretur hunc locum: quod dum ille per ſuos arce exſtructa violenter conatur efficere, Belgis portam aperuit ad libertatem recuperandam. Tenuit Urbem illam pignoris loco Eliſabetha Angliæ Regina ab anno 1585. & poſt illam Jacobus Rex ad annum 1616. quo deducto præſidio Auranſiæ Principi, Domino ſuo, reſtituta fuit. Habet Princeps ille ibidem palatium ſuum.

ϱ *Vera* ſeu *Campoveria* munita, eſt in ditione Principis Auranſiæ. *b*

HEKELII.

y Ubi & *Armentarium nobile.*

z *Hæc*, aliàs quippe *Tolana*, vulgò *Tolen*, dicta, *duo* habet *Oppida* ſatis laudata, *Tolam* & *Div. Martini Aggerem. Illa* circuit quatuor tantummodò Germanica Milliaria, neque, niſi *Vicos* & *Pagos* habet. *Iſta* autem quondam erat *fertilis* & *amœna*, antequam Annô M. D. XXXII. penitûs inundaretur.

a Undè *Gallis* l'Eſtappe du vin de France & d'Eſpaigne.

b In hâc Urbe videnda ſunt tormenta aliquot, *Caroli V.* Imperatoris nomine inſcripta. Juxta Portam hoſpitium eſt amœniſſimum, ex quô in *Mare* & *Ziriczeam* uſque, alterius Inſulæ Urbem ad aliquot Leucas remotam, proſpectus amœniſſimus. Vid. *Jodoci Sinceri* Itinerar. *Galliæ* p. 381.

BUNO-

a Mechlinia. b Zelandia. c Middelburgium. d Vliſſinga.

Scoticarum mercium Emporium. In Scaldia inſula eſt σ *Sirickzea*, opidum ſatis nitidum. In Bevelandia, τ *Guſa*, vulgo *ter Goes*. Guſa.

IX. υ *Hollandia* ob frequentia in varias Mundi parteis commercia totius Belgicæ celeberrima potentiſſimaque, dividitur in *Septemtrionalem* & *Auſtralem*. *Septemtrionalis* Hollandiæ pars meridionalis, crebris lacubus interfuſa, *Waterlandt* incolis vocatur. Princeps dignitate eſt totius Hollandiæ urbs φ *Dordracum*, vulgo *Dordrecht*, & *Dort*, in ipſis lacuum, quos Moſa Vahaliſque efficiunt, undis ſita; vini Rhenani frequenti mercatu nobiliſſimum Emporium. At maxima potentiſſimaque omnium eſt χ *Amſterodamum*, vulgo *Amſterdam*, opulentiſſimum ad Oceanum Germanicum Empo-

IX. Hollandia. Dordracum. Amſterodamum.

BUNONIS.

σ *Zirikzea* antiqua multis & inſignibus gaudet privilegiis. Portu ejus aliquando arenis obducto, novus apertus eſt.

τ *Guſa* ad oſtium Scaldis eſt opidum ſatis lautum.

υ a *Hollandiæ* Comitatus fines habet ab Ortu Trans-Iſalaniam *c* & Geldriam: à Septemtrione Friſiam: ab Occaſu mare Germanicum, & inſulas Zelandicas, à Meridie Brabantiam. *d*

φ b *Dordracum* urbs pervetuſta, Hollandiæ olim caput, *e* Mervæ incumbit, quod flumen ex Rheno, Moſa, & Linga urbem præterfluentibus, naſcitur. Anno 1521. Vahalis ſimul & Moſa, exæſtuante in eos Oceano, ex agro inter hanc urbem & Brabantiam interjecto effecerunt immenſum illum aquarum gurgitem, abſorptis violenter 72. egregiis pagis, & in iis plus centum hominum millibus; qui cum omnibus ſuis fortunis miſerando illo diluvio perierunt; & tum urbs illa à continente fuit avulſa ac inſtar inſulæ deſtituta: nunc incolarum induſtria non exiguum agrum undis ereptum mœnibus ſuis rurſus conjunxit, propriâ fere harum gentium arte. Eſt verò pulchra, dives, potens, amplis & elegantibus ædificiis ornata, & celebris Synodo, quam Reformati anno hujus ſeculi 19. ibidem celebrarunt. Dordraco oriundus fuit *Paulus Merula*, & *Janus Rutgerſius*. *f*

χ c *Amſtelodamum* nomen ſortitum eſt ab *Amſtela* fluvio, & voce Teutonica *Damm*, quæ ſignificat *aggerem*. Fuit olim vicus à piſcatoribus inhabitatus; ſed à trecentis abhinc annis in tantam excrevit urbem. Anno 1601. ædes pluſquam ſexcentæ privatorum opibus à fundamentis fuerunt exſtructæ. Burſa, *die Boerſe*, Templum auſtrale, *die Suder Kirche*, & Curia, ſplendida ſunt ædificia, quæ nulli in Europa ſplendore & magnificentia facile cedant. Sunt ibi quoque rigidioris diſciplinæ ergaſtula *das Zuchthauſz*, in quo mares; & alterum, *das Spinnhauſz*, in quo fœminæ labore exercentur *g*. *Tota urbs* palis prælongis & craſſis ſuperſtructa; unde argute quidam, *ſi*, inquit, *videri poſſet heic fundus, numquam quiſquam amœniorem vidiſſet ſylvam*. Civium incredibilis ibi eſt frequentia: & fere major quotidie advenarum concurſus. Non enim unius provinciæ, ſed totius Orbis emporium eſt; de *Amſteladamo*, quod *Salluſtius* olim de Carthagine, *ſilere melius puto, quam pauca dicere*.

HEKELII.

c H. e. *Maris Germanici* Sinum.

d Et *Moſam* Amnem. Incolæ hujus Regionis ſunt proceri, formoſi, civiles, humani, ingenioſi, divites, potentes & bellicæ laudis præ cæteris clari.

e Et Metropolis.

f Ac *Guilielmus Lindanus*, Epiſcopus *Ruræmondenſis*, & poſteà *Gandavenſis* Eccleſiæ Doctor, Pontificius & Antagoniſta Orthodoxorum acerrimus.

g Porrò *Orphanotrophium* pro utroque ſexu, *Xenodochium* pro peregrinis morbô infectis, *Gerontotropheum*, quod verè *Pauperum* dici poteſt *Palatium*, *Ædes* pro *deliris* utriuſque Sexûs, *Domus Indiæ Orientalis*, *Domus Indiæ Occidentalis*, *Domus Organica*, &c.

R BUNO-

a Hollandia. b Dordracum. c Amſterodamum.

Lugdunum. Emporium: ♆ *Lugdunum* Batavorum, vulgo *Leyden;* omnium Belgicarum, nedum Hollandicarum, amœnitate ſalubritateque Delphi. ſplendidiſſima: ω *Delphi*, vulgo *Delft*, *Guilielmi Principis Auriaci*, Illuſtriſſimi Principis Mauritii parentis, cæde inſignita civi-Roterodamum. tas: α *Roterodamum*, *Rotterdam*, natalibus *Eraſmi Roterodami* clara ſecundum ab Amſtelodamo Emporium. β *Haga-Comitis*, vulgo Haga. *des Graven-Hage*, nobiliſſimus totius Europæ vicus, multiſque urbibus præferendus; Comitum quondam Hollandiæ, nunc Conſilii Confœderatarum Provinciarum univerſalis ſedes: huc quippe, quo-

BUNONIS.

♆ a *Lugdunum* à Romanis olim putatur conditum: fuitque Prætoris Romani perpetua ſedes. Cœlum habet temperatius, quam cæteræ Hollandiæ partes. Diuturnam ſuperiori ſeculo Hiſpanorum forti ac conſtanti animo ſuſtinuit obſidionem; Inde Academia, præeunte Guilhelmo Arauſino Principe, ornata eſt. Lugdunenſis erat perfidus ille impoſtor & anabaptiſta, *Joannes Buchold*, ſartor, vulgo *Johann à Leyda* dictus; qui mira quadam malitia & inauditis commentis ſe regem fecit Monaſterii, anno 1534. ſed tamen urbe capta atroci ſupplicio demum affectus *h*. Edidit vero Leida complures viros eruditione præſtantes, *Johannem Gerbrandum*, *Nicolaum Leontium*, *Janum Douſam*, *&c. i*

ω b *Delphi* ſeu *Delfium* ab alveo ſeu foſſa & aquæ ductu ex Moſa in urbem perducto nomen habet. Foſſam enim vulgo appellant *Delf k*. Anno 1536. fortuito incendio major ipſius pars conflagravit: ſed ex ruinis ſurrexit pulchrior. Ciconiæ tum viſæ ſunt magno conatu anniti, ſi qua pullos flammis poſſent eripere; & quum ob pondus corporum nequirent, expanſis alis ſobolem ſuam obtexerunt; Quædam etiam pertinaciter pullis adhærentes eodem incendio hauſtæ ſunt. Multi enim in domorum culminibus avium iſtarum conſpiciuntur nidi; quod ad illarum paſtionem urbs loco opportuniſſimo ſita eſt. *Guicciardinus*.

α c *Roterodamum* propinquum Moſæ eſt & ad Roteræ fl. unde nomen deſumit, fauces *l*. Varias olim calamitates expertum in ampliſſimam excrevit urbem; idque eo potiſſimum tempore, quo ab Hiſpanis deſertum fuit. Et ſuperioribus quoque annis magna acceſſio facta eſt. Heic bona coquitur cereviſia; quæ iſtis in terris magnopere expetitur. Haud procul ſummo templo eſt ſtatua ænea Eraſmo à ſenatu poſita.

β Roterodamo tribus leucis diſtat *Haga* d non pulcherrimus modo, ſed ditiſſimus quoque, & fortaſſis etiam maximus univerſæ Europæ pagus, Auranſius Princeps ibi pulcherrimum habet palatium *m*. Semileuca fere ab Haga ſitus eſt pagus e *Lauſduna n*, ubi cœnobium, in quo Margaritæ Comitis monumentum cum inſcriptione; ex qua cognoſcitur, Margaritam illam anno ætatis ſuæ XLII. ipſo die paraſceves hora nona ante meridiem, anno ſalutis 1276. peperiſſe infantes vivos promiſcui ſexus numero trecentos, ſexaginta quatuor: qui, quum ſacramentum baptiſmi accepiſſent, cum matre expirarunt. Singuli infantes narrantur fuiſſe pulli duntaxat gallinacei magnitudine. *o*

HEKELII.

h Iconia ejus, ut & uxoris *Eliſæ* vid. ap. *Joannem Meurſium* Lib. I. *Athen. Batav.* Cap. XXV. p. 78. Edition. poſterior. ubi Hiſtoria prolixè eſt deſcripta.

i Hujus ſplendidiſſimæ atque amœniſſimæ Urbis Academiæ Doctores olim fuêre Jacobus *Golius*, Abrahamus *Heidanus*, Daniel *Heinſius*, Juſtus *Lipſius*, Claud. *Salmaſius*, Jacob. *Triglandius*, Marc. Zuer. *Boxhornius*, atque plures alii, quos ipſe *Leidenſis* Doctor præſtans, *Joannes Meurſius*, in ATHENIS BATAVIS utriuſque Edition. digniſſimè laudavit.

k Patria fuit *Hugonis Grotii*, quem *Heinſius* Pater *maximum Hugonem* appellavit.

l. Quaſi dicas *Roteræ Agger*.

m Aquis & foſſis undique cinctum & munitum.

n. *Joannis Meurſii*, Viri celeberrimi, Patria.

o Vid. *Gotfr. Hegenitii* Itinerarium *Friſio-Hollandicum* p. 141. Edit. *Lugd. Batav.* Anno M. DC. XXX. in 16. f. ut & *Sinceri* Itinerarium *Galliæ* p. 395.

BUNO-

a Lugdunum. b Delfium. c Roterodamum. d Haga. e Lauſduna.

quoties de communibus negotiis decernendum eſt, univerſæ provinciæ conveniunt. Sunt præterea nobiles urbes, γ *Haerlem*, δ *Goude*, ε *Geertrudenberge*, ζ *Alckmaer*, η *Edam*, θ *Hòorn*, ι *Enckhuyſen*. In inſulis Auſtralibus eſt κ *Briel*, haud poſtremum pro-

BUNONIS.

γ a *Harlemum p* ad Sparam fl. Amſterodamo tribus diſtat leucis. Albani ducis crudelitatem experta hæc urbs, incendio etiam deformata; ſed pulchrior ſurrexit, & incolarum numero adeo aucta eſt, ut ſuperioribus annis hic ſupra xxv. millia hominum fuerint numerata eorum, qui ſexagenariis minores, & pubertatis annos egreſſi varias artes mechanicas & mercaturam exercebant. Artis Typographicæ inventionem urbi huic adſcribit *Hadrianus Junius*. Anno Chriſti 1403. mulier quædam marina, ſive *Siren* dicenda eſt, à piſcatoribus capta Harlemi plures annos vixit. Veſtita & aſſuefacta paulatim eſui panis, lactis, & aliorum id genus ciborum; etiam nere & reliquum opus domeſticum exſequi didicit; crucis inſuper ſigno honorem & reverentiam exhibens, alioſque uſurpans ritus, quos à domina docebatur; ſed ſemper muta manſit. *Guicciardinus.*

δ b *Gouda* ad Iſalam Leida diſtat quatuor leucis majoribus, opidum lautum & prævalidum eſt. Hic conceptus & utero geſtatus eſt *Eraſmus*.

ε c *Gertrudis mons q* ad Mervam fluvium clupearum piſcatione celebre opidum eſt.

ζ d *Alcmaria* Harlemo quinque leucis diſtat, egregie munita; unde Hiſpanus fortiter repulſus eſt; Lacubus erat circumcincta *r*, qui ſiccati circumducto valido aggere in arva & paſcua ſunt converſi. Heic magna caſei butyrique paratur copia. *Petrus Foreſtus* Medicus fuit Alcmarianus. *ſ*

η e *Edamum* ad Idam ſeu Edam fl. & lacum hodie exhauſtum, qui in arva & paſcua converſus eſt: Plurimæ ibidem ædificari ſolent magnitudine ſimul & ſpecie commendabiles naves. Lautiſſimus quoque in territorio circumjecto premitur caſeus, idque tam incredibili copia, & cum tanto civium quæſtu, ut univerſum opidulum inde locupletetur.

θ f *Horna* duabus ab Edamo leucis ad eundem ſinum ſeu lacum Flevi ſita à portu tortuoſo videtur dicta; opidum peramœnum, dives & ſatis amplum, tutum habet portum. Gaudet mercatu anniverſario præter hebdomadarios; quibus ibi tanta copia caſei butyrique advehitur, ut ſolus, qui ſpectaverit, credere poſſit. In urbe illa natus eſt *t Hadrianus Junius*, profeſſione Medicus, & in omnibus liberalibus ſcientiis verſatiſſimus, Poëta eximius, & Philoſophus celebris. *v*

ι g *Enchuſa* abeſt Hornâ tribus leucis, ad eam maris Auſtralis (vulgò *Zuyder-Zee*,) partem, quæ Friſiam adſpicit: Opidum lautum ac munitiſſimum, portu prorſus mirabili. Ædificantur ibi quoque naves plurimæ. Habet urbs illa peritiſſimos naucleros, & induſtrios valde navales ſocios.

κ h *Briela*, in inſula Vorna jacet, quà Moſæ fluminis alveum Rhenus Oceano affundit. Opidum hodie valde munitum iſtud eſt, quod omnium primo, de improviſo & præter omnem Ducis Albani ſpem, ductu Comitis Marchiæ, calendis ipſis Aprilibus anni 1572. occuparunt extorres Belgæ. Deſciverunt paulo poſt Fliſſinga, Enchuſa, & alia quædam opida, non ſine ingenti rerum & ſtatus mutatione. Superioribus annis urbs illa Eliſabethæ Angliæ Reginæ ab Ordinibus pignoris loco tradita, & per annos multos præſidiis Anglicis inſeſſa; Sub regno Jacobi I. Angliæ Regis redemta & reſtituta fuit, præſidiumque Anglorum deductum. Nunc Fœderatorum milite cuſtoditur.

HEKELII.

p Petri Scriverii, d. XII. Jan. Anno M. D. LXXVI. nati, Patria.

q S. Gertrudi-Berga.

r Unde & à copiâ *Lacuum* URBI nomen inditum volunt, qs. *Al-Meer.*

ſ Qui primam in *Medicina* Lectionem & Orationem pro laude *Ejus* in Academiâ *Lugdunenſi* habuit. Leg. *Meurſius* loc. cit. Lib. II. p. 99. & *Melchior Adami* in *Germanor. Medicor.* Vitis p. 328.

t D. I. Jul. ſuperioris Seculi A. XIII.

v Denatus a. *Middelburgi* d. XVI. Jun. Anno LXXV. ejuſdem Seculi, ibidemque ſepultus honorificè.

a Harlemum. b Gouda. c Gertrudis mons. d Alcmaria. e Edam. f Horna. g Enchuſa. h Briela.

provinciæ opidum, & itidem λ *Geerſliet.* Septemtrionali Hollandiæ adjacent Inſulæ duæ, μ *Texel* & ν *Flielandt*, navium ſtationibus celebres. De cætero eſt in Hollandia Comitatus ξ *Egmont*, Baronatus ο *Brederodiorum*, π *Vianen*.

Texel. Flieland.

X. Trajectenſis provincia. X. *Trajectenſis* ſive *Ultrajeſtenſis* ρ provincia, nomen accepit à capite ſuo σ *Trajecto*, ſive *Ultrajecto*, vulgo *Utrecht*, vel *Utert*. Urbs eſt ampla atque magnifica, Epiſcoporum quondam Friſiorum

BUNONIS.

λ a *Geerflietum* in eadem, cum Briela eſt inſula, opidum mediocre. Ager ejus quàm optimus, & cum tritici mire ſpecioſi, tum & aliarum egregiæ bonitatis ſegetum fertiliſſimus eſt. Briela duarum leucarum intervallo abjuncta eſt b *Goerea*, vulgò *Goeree* inſula cum opidulo cognomine. Olim commerciis & navigationibus floruit. Nunc portu hinc obſtructo, inde infeſtum habens Oceanum, multum de priſtino ſplendore amiſit.

μ c *Texel ſeu Teſſalia, inſula copioſa & omnibus rebus affluens, contra maris impetus partim collibus arenoſis, partim aggere communitur. Ager magnam partem eſt paſcuus, in quo multi oberrant pecudum greges. Ampliſſimum & pulchrum ibi eſt municipium nullis clauſum mœnibus, quod eodem cum opidis jure & Magiſtratibus gaudet.*

ν d *Flevolandia*, Hollandis *het* e *Vlielandt*, à Flevo nomen ſortita eſt, quam mytuli, vel ſi mavis muſculi illi marini, Belgis *Moſſelen* dicti, vel inprimis commendant. Cæteræ ad Hollandiam inſulæ pertinentes ſunt f *Schellingia*, quinque pagis habitata, armento dives; g *Wieringia* ab alga marina dicta putatur, cujus ibi tanta eſt copia, ut ea aggeres ſartos tectos conſervent. In ſinu, qui mare Auſtrale, (*Zuyder-Zee*) ſunt h *Urk* & i *Ens*. Ad oſtium Moſæ k *Voorna*, l *Goerea*, m *Over Flachee*, in qua opidum n *Smoerdick*.

ξ o *Egmonda* Oceano ab occaſu propinqua eſt, & ab Alcmaria ſeſquileuca, à Bevervico duabus leucis diſtat. Pulcher profectò & concinnus admodum pagus, inſignem habet arcem.

ο p *Brederodiorum* antiquiſſima gens cognomen habet à *Brederoda* arce, quæ medio ferè inter Harlemum & Bevervicum itinere jacet.

π q *Viana* poſita eſt ad lævam Leccæ ripam, & Schoonhoviâ x duabus tantum leucis abeſt.

ρ *Provincia Ultrajectina*, etſi cum Hollandia conjunctiſſima, peculiaris tamen & diſtincta ditio eſt. Ea præter metropolin *Ultrajectum*, quatuor opida complectitur; *Duroſtadium*, *Rhenam*, *Amersfordiam*, & *Montfortium*. Cingitur Provincia illa à Septemtrione, Occaſu & Meridie pœnè omni ex parte Hollandiæ finibus, ab Ortu terminatur Ducatu Geldriæ. *y*

σ r *Trajectum* ſitum eſt ad veterem Rheni alveum, cujus aquæ in Leccam ſunt derivatæ. Illud notatu dignum, eo loco poſitam eſſe hanc urbem; unde unius diei itinere, pedibus pervenire queas, ad quodcunque libuerit è quinquaginta *z* opidis, Ultrajectum circumſtantibus. Poteſt quis manè urbe hac egreſſus ad quodvis è ſex & viginti opidis etiam lento gradu inambulans accedere, genio inibi indulgere, & veſpere domi rurſus ad cœnam adeſſe. Habebat *Ultrajectum* munitiſſimam arcem à Carolo V. exſtructam, quam opidani anno 1577. dejecerunt. Eſt verò ipſa urbs ampla *a*, concinnis & elegantibus ædibus exornata, Epiſcopatu olim nobilis *b*. Ultrajectinus fuit *Hadrianus VI.* Pontifex Romanus, ex Germanorum gente poſtremus. Hic Papa factus nomen ſuum in baptiſmo acceptum *c* mutare noluit. *d*

HEKELII.

x Patriâ quippe eruditiſſimi Viri *Chriſtophori Longolii*, Oratoris clariſſimi, *Patavi* ſepulti.

y Potitur agrô bonô & fertili, qui magis ſeminatur, quàm *Hollandia*, quia non adeò humilis eſt ac humidus, ſicut illa.

z Seu, ut alii volunt, ſexaginta.

a Mœnibus valida.

b Collegiiſque *Canonicorum* dives.

c Ideò, quòd ex humili locô & pauperrimâ domô ad tantos honores adſcenderit.

d Fuit & Patria *Guilielmi Canteri* & *Joannis Heurnii*, Virorum ſat illuſtrium. Academiam, quâ claret, *Joan. Georgius Grævius*, *Numburgenſis*, ſolidiſſimâ eruditione & ſummâ celebritate ſuâ clariorem adhuc reddit.

BUNO-

a Geerflietum. b Goerea. c Texel. d Flevolandia. e Vlieland. f Schelling. inſ. g Wiering. inſ. h Urk inſ. i Ens inſ. k Voorna inſ. l Goerea inſ. m Over Flachee. n Smoerdick. o Egmonda. p Brederoda. q Viana. r Trajectum.

ſiorum ſedes. Eſt & ᵞ *Amersfort*, haud ſpernendum opidum.

XI. *Gelriæ Ducatus* ᵛ in duas hodiè ſecatur parteis: quarum altera Hiſpanici, altera Confœderati juris eſt. *Hiſpanicæ Gelriæ* caput eſt φ *Ruremunda*, ſedes Epiſcopalis & conventus juridicus; dein χ *Gelder*, quæ nomen Ducatui dedit: poſt eam ψ *Venloo*. *Gelria Confœderata* in tres dividitur potiſſimum portiones: quarum *Velavia*, vulgo *de Veluwe*, urbes habet ω *Arenacum*, vulgo *Arnhem*, caput in hac parte, ac ſedes olim Ducum, nunc conventus Juridicus totius provinciæ. Poſt hanc ſunt & α *Harderwicum*, & β *Elbur-*

XI. Geldria. Ruremunda. Venloo. Velavia. Arenacum.

BUNONIS.

ᵞ [a] *Amersfordia* a Trajectu *Emæ fl.* quod vulgo *de Eem*, nomen ſortita, ab Ordinibus noſtro ſeculo egregie muniri cœpit, variaque opera exterius adjecta. [b] *Durſtadium*, olim *Batavodurum*, ſitum eſt ad illum Rheni alveum, quem *Leccam* vulgariter appellant. Vetuſtiſſimum eſt opidum, cujus mentionem facit *Corn. Tacitus*. A Normannis *e* olim fuit exciſum *f*. Præſules Ultrajectini ibi fere ſedem habere ſolebant ob amœnitatem & commoditatem, quam vitæ humanæ præſtat. [c] *Rhena g* ad Leccam poſita egregiè munita eſt: Inde Trajectum petentibus vaſti occurrunt campi, & prædivites venæ ceſpitis uſtibilis *h*. [d] *Montfortium* ad Iſalam poſitum, paucis abhinc annis incendio miſerè deformatum eſt.

ᵛ [e] *Geldria* à Septemtrione habet Friſiam: ad Occaſum eſt Sinus Auſtralis, vulgò *Zuyder-Zee*, Hollandia & Ultrajectina ditio: à meridie partim Moſa eſt, qui eam à Brabantia diſtinguit; partim Juliacenſium finibus clauditur: ab ortu Rhenus eſt, & Cliviæ Ducatus. *i*

φ [f] *Ruræmunda* ad Oſtium Ruræ fluminis, quod ad ipſam urbem aquas ſuas in Moſam exonerat; unde nomen id obtinuit. *Oſtium* enim, ſive *Os*, Teutonibus dicitur *Mond k*. Diſtat urbs hæc à Venlona itinere trium leucarum: eſtque & civibus frequens, & opulenta, ſitu & munitione valida. Ædificiis erat concinna, ſed anno 1665. incendio miſere deformata eſt. Leucæ unius intervallo Ruræmunda diſtat [g] *Keſſelia*; olim *Caſtellum Menapiorum*, quod nomen & ſitus indicant.

χ [h] *Geldra* eſt opidum mediocre, *ſatis* tamen munitum.

ψ [i] *Venlona* ad dextram Moſæ ripam ſita eſt. Inter Venlonam & Bercam *foſſa S. Mariæ* ſive *Eugeniana* duci cœpta eſt anno 1626. XXIV. ſtationibus munita ab Hiſpanis, ſpe Rheni aquas in Moſam deducendi, ſed irrito conatu. In Hiſpanica ditione præterea ſunt [k] *Stralen* arx munitiſſima, [l] *Wachtendonck* ad fl. Niers, [m] *Montfort*, [n] *Hoorne*, [o] *Moers*, [p] *Crevelt*.

ω [q] *Arenacum*, opidum antiquum, & elegans dextræ Rheni ripæ impoſitum, à foſſa Druſiana abeſt mille paſſus.

α [r] *Harderwicum* ad ſinum Auſtralem, (*Zuyder-Zee*) commodum habet portum *l*. An. 1503. incendio fere totum vix trium horarum ſpatio periit, quinque aut ſex domibus exceptis; ſed brevi reſtauratum eſt.

HEKELII.

e Et *Dacis* penitùs.

f Ex hôc prodiit M. Walterus, Grammaticus, ut teſtis eſt *Cornelius Haemrodius* in *Bataviæ* brevi Deſcript. p. 33. Arcem ſatis munitam habet.

g Et Rhenia.

h Patria doctiſſimi Viri, *Gerardi Liſtrii*, Scriptoris clariſſimi; famoſa autem olim *divæ Cuneræ* cineribus.

i Regio campeſtris eſt cum paucis Montibus, ſed paſſim Nemoribus multis & utilibus ornata. Fertiliſſima eſt præcipuè tritici; paſcua habet optima, adeò ut ex ultimâ *Daniâ* emacerata armenta hûc ſaginanda mittantur.

k Heîc natus eſt *Gerardus Joannes Voſſius* Annô M. D. XLIX. qui à *Petro Tiarâ*, primô Academiæ *Lugdunenſis* Rectore, d. V. Maj. Anno prædicti Seculi LXXVIII. inter Academiæ membra inſcriptus eſt *Lugduni Batavorum* hôc nomine: *Joannes Alopecius*, *Ruremundanus*, ut refert *Meurſius* Lib. II. *Ath. Batav.* p. 269. ſeq. Patria quoque fuit *Ælii Everardi Vorſtii* d. XXVI. Jul. Anno M. D. LXV. ibidem nati.

l Olim

a Amersfordia. b Duroſtadium ſeu Batavodurum. c Rhena. d Montfortium. e Geldriæ fines. f Ruræmunda. g Keſſelia. h Geldra. i Venloo. k Stralen. l Wachtendonck. m Montfort. n Hoorne. o Moers. p Crevelt. q Arenacum. r Harderwik.

β *Elburgum.* *Betavia* altera pars, hodiè *de Betuwe*, veteris *Bataviæ* nomen fert: in hac ſunt Comitatus γ *Buren*, & δ *Culenburg*, eodemque pertinent duæ munitiſſimæ urbes ε *Bommel*, & ζ *Noviomagus*, vulgo *Nimmegen*, & *Nieumegen*. *Tertia* pars antiquæ Gelriæ eſt *Comitatus Zutphanienſis*, quæ unam in XVII. conficit per ſe provinciam. Nomen habet à capite ſuo η *Zutphen:* ſunt prætereà nobilia munimenta, ϑ *Grolle*, ι *Bredeford*, κ *Lochem*.

Betavia. Buren. Culenburg. Noviomagus. XIV. Zutphania. Zutphen.

XII. *Tranſiſalania* λ nomen habet à ſitu trans Iſalam flumen. Dividitur in tres parteis: *Salandt*, *Twente* & *Drente*. Tota provincia celebratur tribus quondam liberis civitatibus, μ *Deventer*, ν *Cam-*

XII. Trans-Iſalania. Deventer.

l Olim cùm Litterarum Gymnaſiô, tum bellicis tumultibus celebrior; hodiè verò piſcium marinorum nundinatione non modicum faciens quæſtum.

BUNONIS.

β a *Elburgum* opidulum non inelegans ad eundem jacet ſinum. In *Velavia* quoque ſunt b *Wagening* & c *Hattem*. *m*

γ d *Buren* Comitatus ſui juris ditio eſt, Geldriæ contermina, neque ejus territorio includitur. Opidum jacet haud procul Linga flumine ad torrentem exiguum. *n*

δ e *Culenburgum* lævæ Leccæ ripæ appoſitum, Bura leucæ itinere abeſt. Opidum ſatis elegans eſt cum arce munitiſſima. Suo hodie regitur Comite.

ε f *Bommelia* ad ſiniſtram Vahalis ripam eſt, Bura duabus leucis abjuncta; inſulæ, quæ vulgo *Bommelwert*, caput, opidum pulchrum & validum.

ζ g *Noviomagus* olim Imperii urbs ad Vahalem ſita, unde ad Arnhemum foſſa utriuſque civitatis ſumtibus eſt deducta *o*. Complura monumenta antiqua Romanorum, itemque nummi ibidem ſunt reperti. Eſt locus urbi pœnè contiguus, qui vulgo *den Roomſchen Voet*, id eſt, *pes Romanus* appellatur.

η h *Zutphaniam* Berkela amnis interfluit, qui extra urbem Iſalæ miſcetur. Lauta admodum, Teutoburgo ſeſqui leucæ, Arnhemio quatuor, Noviomago ſex plus minus leucarum itinere diſtat. Mauritius Auranſiæ Princeps eam anno 1591. intra quintum diem in ſuam redegit poteſtatem, & adeo muniit, ut in validiſſimis Belgicæ Fœderatæ hodie habeatur urbibus.

ϑ i *Grolla* ad Slingam fl. poſita egregie munita Hiſpanis erepta eſt.

ι k *Bredefortia* in paluſtri loca ſita eſt.

κ l *Lochem* ad Berkelam fl. jacet. Ad hanc Geldriæ partem etiam pertinent m *Tiel* ad Moſæ Vahaliſque confluentes. n *Schenkenſchantz* fortalitium munitiſſimum, à conditore ſuo *Schenkio* ita dictum, in inſula *Gravenwert*, inter Rhenum ejuſque alveum, Vahalim, poſitum, o *Battenbourg*, *Munitio S. Andreæ ſive* p *Fort S. Andres*, auſpiciis Andreæ Auſtrii Cardinalis excitata; cui in vicina inſula *Voorn* Mauritius Princeps aliam oppoſuit arcem, à ſuo nomine appellatam.

λ q *Trans-Iſalania p* à ſitu trans Iſalam dicta, fines habet ab Ortu Weſtphaliam; à Septemtrione Friſiam *q* & Groningenſe Dominium: ab Occaſu fretum Auſtrale, *die Zuyder Zee*: à Meridie, Geldriam.

μ r *Daventria* ad dextram Iſalæ ripam Swolla 4. leucis abeſt, ut natura, ita Mauritii Principis conſilio munitiſſima reddita eſt. Proditione Wilhelmi Stanlei in Hiſpanorum venerat poteſtatem: anno 1587. ſed à Mauritio Principe recuperata eſt anno 1591. *r*

HEKELII.

m Hæc ad *Iſalæ* Fluminis Ripam eſt condita, & ad hoſtileis impreſſiones ſuſtinendas utcunque munita. Illam autem ad *Rhenum* putamus modicum id Oppidum, quod olim *Tacitus Vadam*, ſeu, ut habent aliqui Libri, *Wagdam* appellavit.

n Arcem habet munitiſſimam.

o Heîc nati ſunt *Petrus Caniſius*, Jeſuitarum Hector, CANIS AUSTRICUS, quòd in *Auſtriâ* plurimùm verſaretur, alioquin dictus, *Gerardus Falkenburgicus* aliis *Falenburgius*, *Nonni Panopolitæ* interpres feliciſſimus, *Joannes Broncherſt*, ut & multi alii.

p Quæ Incolis *Ouveriſſel* dicitur.

q Occiden-

a Elburgum. b Wagening. c Hattem. d Buren. e Culenburgum. f Bommel. g Noviomagus. h Zutphen. i Grolla. k Bredefort. l Lochem. m Tiel. n Schenckenſchantz. o Battenbourg. p Fort S. Andres. q Trans-Iſalania. r Daventria.

ν *Campen*, ξ *Swolle*, nunc etiam eodem nomine gloriantibus. Sunt præterea duo inſignia munimenta, ο *Steenwyck*, & π *Coeverden*; quorum illud ſatis egregium opidum. Campen; Swolla. Steenwick.

XIII. *Friſia*, quæ *Occidentalis* cognominatur, vulgò *Weſt-Frieſlandt*, caput habet *Leovardium*, *Leeuwarden*, urbem ſplendidam, ac magnificam, ubi conventus Juridicus totius provinciæ, præfectorumque ſedes. Sequuntur *Harlingen*, celebris portus *a Franeker*, *Sneek*. ϱ XIII. Friſia. Occidentalis. Dominium Leovardium.

XIV. σ *Gro-*

q Occidentalem.

r Heîc natus eſt *Everhardus Bronchorſt*, ICTus & Polyhiſtor ſummus, ut referunt *Meurſius* Lib. II. *Athen. Batav.* p. 145. & *Quenſtedtius* in Dialog. de *Patriis Virorum illuſtr.* p. 126.

BUNONIS.

ν a *Campi* ad lævam Iſalæ ripam, adeoque ad ipſas fauces, ſunt poſiti, quinque circiter à Daventria leucis: urbs mole & momento magna ac concinna *ſ*. Mercatura olim erat florentior; ſed hodie oſtium fluminis limo impeditum onerarias naves non capit. Campis prægrandi leuca diſtat

ξ b *Swolla*, ad torrentem ignobilem, qui aquas ſuas in *Vidrum*, qui vulgo *Vecht*, exonerat, haud procul ab Iſala ſita, unde vallum perductum & tria poſita ſunt caſtra. Urbs munitiſſima eſt.

ο c *Steenvicum* opidum exiguum, ſed, ex quo à Mauritio Principe captum, valide munitum, aſſidet Blocſilæ amni, Meppela leucæ ſpatio diſſitum.

π d *Covordia* quinque leucis Swolla diſtans arcem habet munitiſſimam magni momenti; quum aditum in utramque Friſiam intercludat. In provincia illa etiam ſunt e *Vollenhoven*, ad ſinum Auſtralem, qui vulgo *Zuyder-Zee*, opidum lautum cum arce diruta. f *Geelmuden* ad Vidri oſtium arcem habet munitiſſimam; inde haud procul g *Haſſelt* ad eundem jacet fluvium, opidum opulentum. h *Meppel* ſine mœnibus, unde bituminoſus ceſpes in Hollandiam devehitur. i *Aſſen* cœnobium; k *Oetmarſen*, l *Oldenzeel*, m *Almeloo*, n *Ryſſen*.

ϱ o *Friſia* hæc concluditur intra Oceanum, Flevum lacum, Groningenſe dominium, & Trans-Iſalanam *t*. Dividitur in *Oſtergoam*, *Weſtergoam*, & *ſeptem ſaltus*, *Sevenwolden*. In *Oſtergoa* ſunt p *Leowardium* & q *Doccumum*, Gemmæ Friſii *v* patria; ubi aſſervatur manuſcriptus Euangeliorum codex, quo uſus traditur S. Bonifacius *x*. In *Weſtergoa* eſt r *Harlinga* in litore poſita, emporium nobile & frequens *y*, Franekera tantum leucâ diſtans. Quòd adjacentes agri apertis aquarum clauſtris inundari poſſunt, expugnatu difficilis eſt. In eadem Weſtergoa ſunt, ſ *Sneca*, opidum antiquum *Joachimi Hopperi* JCti patria: t *Bolſwerda* portu gaudens ſatis commodo: v *Worcum* ad mare portum habens: x *Staverna* olim nobilis, cujus portus arenis nunc obſtructus eſt: y *Hindelopa* mœnibus carens, objectis aggeribus ægrè ſervatur; à piſcatoribus incolitur; z *Ilſta* foſſâ tantum munita & *Slota*. a *Septem Saltus*, *Sevenwolden* nullas habens urbes; at pagos 77. & cœnobium unum. Solum ibi ſterilius eſt; rigatur b *Kindero fl.* Incolæ ſunt bellicoſi. Friſiæ objacent inſulæ duæ, c *Amelandia*, tribus habitata vicis, & d *Sciermonicoga*.

HEKELII.

ſ Pontem habens ligneum ad utrumque Fluminis Ripam pertingentem. Patria *Joannis Campenſis*, viri doctiſſimi, qui *Davidicis Pſalmis* egregius Paraphraſtes, nec-non *Hermanni Torrentini*, Grammatici, ut quidam putant. Leg. *Hæmrodius* loc. cit. p. 27.

t Gentes hujus Regionis ſunt frequentes, & ab antiquô bellicoſæ, ſeveræ & ſuperbæ. *Mercaturam* & *Navigationem* inprimis exercent & amant *Libertatem*, quam ad Mortem uſque defendere conantur. Contra *Adulteria* cane pejùs ac angue vitant.

v Qui *Lovanii* A.CHR. M. D. LV. vivere deſiit.

x Urbs non adeò magna; elegantiæ tamen ac vetuſtatis haud aſpernandæ. Jus cudendi monetam priſcis temporibus habuit. Sola hodiè inter omneis *Friſia* Civitates Senatum, ſeu Conſilium rei Navalis, vel, ut vulgò loqui amant, *Collegium Admi-*

a Campi. b Zwolla. c Steenwick. d Coevorden. e Vollenhoven. f Geelmuden. g Haſſelt. h Meppel. i Aſſen. k Oetmarſen. l Oldenzeel. m Almeloo. n Ryſſen. o Friſiæ limites & diviſio. p Leowardium. q Doccum. r Harlingen. ſ Sneca. t Bolſwerda. v Worcum. x Staverna. y Hindelopa. z Ilſta. a Septem Saltus. b Kinderus fl. c Amelandia inſ. d Sciermonicoga inſ.

XIV. Groninga Domin. XIV. σ *Groninga* τ urbs eſt ſatis ampla ac celebris, quæ nomen provinciæ dedit. υ *Delfzÿl*, locus verſus Germaniam munitiſſimus.

Academiæ Belgicæ. XV. Academiæ ſunt, Hiſpanicæ ditionis, *Lovanium* ac *Duacum*. Confœderatarum provinciarum, *Lugdunum Batavorum*, *Franekera*, ac nuper erecta *Groninga*. φ

CAP.

Admiralitatis, apud ſe retinet, quorum in Provinciâ *Hollandiæ* tria: *Amſtelodami*, *Hernæ*, *Roterodami*.

y Et poſt *Leowardiam*, hujus Provinciæ Metropolin, maxima atque ditiſſima.

BUNONIS.

σ [a] *Groningenſe Dominium* in actis publicis appellatur *Omlandia*. Habet ab Occidente Friſiam, ad Septemtrionem vadoſa æſtuaria *de Watten*; & mare; ad Orientem eſt Amiſa fl. & Friſia Orientalis, itemque [b] *Dullartus ſinus*, à fluctuum rabie ſic vocatus: ad Meridiem jungitur Transiſalaniæ.

τ [c] *Groninga z* ad Ahæ & Huneſi confluentes eſt *Rudolphi Agricolæ a* patria *b*. *Huneſus fl.* ſupra urbem vulgò vocatur *Schutendiep*, infra urbem *Reitdiep*. [d] *Omlandiæ* partes ſunt *Hunſingo*, *Fivelingo*, *Weſtquartier*, *Oldampt*, & *Weſterwold*. Hæc pars paludibus plena multis arcibus & propugnaculis eſt munita.

υ [e] *Delfziel* in Fivelingonia perinſignis pagus eſt, pari trium leucarum ſpatio à Groninga ſimul & Emda ſemotus, ubi & propugnaculum ſæpius olim inſtauratum ac dirutum: hodie tamen illud ſupereſt *c*. In eadem Fivelingonia eſt [f] *Damma*, opidum olim ſatis lautum, ſed à Cæſarianis expugnatum mœnibus fuit ſpoliatum.

φ Cæterum [g] *Belgica Fœderata* plura alia per terrarum Orbem tenet loca; ſuntque in Brabantia Sylva Ducis, *'s Hertogenboſch*, Berga ad Zomam, *Bergen-op-Zoom*; *Breda*, cum aliquot locis aliis. In Flandria, *Sluſa*, & aliæ nonnullæ in eo tractu urbes; *Hulſtum* cum univerſa Vaſia. In agro Leodicenſi Trajectum ad Moſam, *Maeſtricht*. In Colonienſi agro, *Reinberga & Orſoy*. In Friſia Orientali *Roovort*. In Ducatu Clivenſi, Veſalia, *Weſel*, *Emmerich*, *Gennes* &c. In Limburgico, omnia fere tenent loca. In Africa iiſdem Belgis parent *Arguin*, & alia loca in Nigritis; itemque *Caput viride*, *S. George de Mina*, *Cormantin*, *Tocquerati*, aliaque loca maritima in Guinea Aurea, ex qua Portugallos ejecerunt. In Inſula S. Thomæ, *Pavoaſan*. In Regno Congo, *Loanda*, inſula & urbs. In promontorio Bonæ Spei, *propugnaculum*. In India, magnam Oræ Coromandelis & Malabari partem, multaque munita poſſident opida. In Cherſoneſo Aurea, habent *Malaccam*. In inſula Ceylano, munitum opidum, *Columbo* dictum, cum propugnaculo ad *P. de Gallo*. *Moluccas inſulas* fere omnes tenent, aliaſque in his oris. In Java inſula, munitiſſimum tenent opidum *Bataviam*. Ex *Formoſa* inſula à Sinenſibus nuper ſunt pulſi. Braſiliam recuperarunt Portugalli. *In America ſeptemtrionali Belgis extorſerunt Angli Novum Belgicum cum Novo Amſtelodamo*. Habentur [h] *Belgæ d* ſimpliciores & minime mali; quos ſi ſemel in fraudem induxeris, inimicos experieris. Philoxeni omnes, omnes amant mundiciem, quæ in cunctis eorum rebus ſingularis eſt. Pecuniæ avidi, mercaturæ diligenter incumbunt *e*. Deſides ferre non poſſunt, eoſque per vim ad laborem adigunt *f*. Religionis ſunt amantiſſimi, ad quam tamen nolunt compelli. *g* Principibus ſuis orantibus omnia concedunt, exigentibus omnia negant, & amore potius quam imperio regi volunt.

HEKELII.

z Phileum Ptolemæo vocata.

a Et *Weſſeli Gransforti*.

b Amœna valdè eſt, & probè munita vallô adverſus vim hoſtilem. Ideoque ab Exercitu *Epiſcopi Monaſter.* ante aliquot annos fruſtra eſt obſeſſa.

c Velut murus aheneus verſus *Germaniam*.

d Civiles, aperti.

e Laborioſi ſunt & diligentes.

f Sunt quoque ingeniô mirabili pollentes. Unde & multarum rerum fuerunt inventores & inſtauratores. Bellicoſi ſunt tam *pedeſtri*, quam *equeſtri* certamine, ac etiam navali claſſe. Artem navigandi optimè callent. Exercent quoque artificia nobiliſſima. Nam præter cætera contextores ſunt pannorum ex ſericô, lanâ & linô diverſorum generum, ut ſunt *ſajæ*, *tripæ*, *grogranæ*, *bombeſini*, ſive *ſuſtanæ*, nec non etiam *tapeta* & alia præſtantiſſima opera, quibus *Triclinia*, *Cœnacula* & *Cubicula Principum* & *Nobilium* ornantur, quæ non tam in Univerſam *Europam* mittuntur, ſed in utramque *Indiam* & *Africam*.

g Nam gentes hæ primæ fuerunt ex *Galliâ* & *Germaniâ*, quæ *Chriſtianam Fidem* ſuſceperunt, licet nunc inter eas multæ vigeant Hæreſes.

BUNO-

a Groningenſis Dominii limites. b Dullartus ſinus. c Groninga. d Omlandiæ partes. e Delfziela. f Damma. g Fœderatæ Belgicæ ditiones & urbes reliquæ. h Belgarum mores.

Tab: II.
Veteris et Novæ Britanniæ Descriptio
Mare Caledonium
Oceanus Germanicus
Britannia Minor
Britannia Maior
Oceanus Occidentalis
Hibernia
Mare Hibernicum
Hebrides Insulæ
Orcades Ins.
Mona Ins. sive Monaria
Fretum Gallicum
Oceani Morinorum
Barvicum
Harwich
Yarmout
Limerick
Bangor
Cardigan
The Ile of Wight
Diepe
Boulogne
Artois
Ostende
Milliaria Anglica communia
Milliaria Anglica parva
Milliaria Germanica communia

CAP. XX.

De Britannicis Inſulis.

I.

GAllico littori ac Rheni oſtiis adjacent *inſulæ* innumeræ, *Britannicæ* in univerſum appellatæ: quarum duæ magnitudine nobiliores, *Albion* atque *Ibernia* dictæ ſunt: at quæ *Albion* antè, *Albion.* ab albis ad littus petris, Latinis hominibus vocitata fuit, propter *Ibernia.* excellentiam poſteà *Britanniæ* nomen ſola obtinuit, cum reliquæ *Britannia.* ſuis ſibi nominibus appellarentur.

II. Hæc omnium, quæ Europæ adjacent, quaſque Romana notitia complexa eſt, maxima, nomen *Orbis alterius* mereri amplitudine ſuâ veteribus viſa eſt: clara Græcis, clara Latinis monumentis. Duo Regna, *Angliam* atque *Scotiam* continet. 1

III. *Anglia* ſolo eſt tam ubere ac fœcundo, ut omnia majori nitidiorique forma prognata benigniùs quàm aliæ terræ alat; cœlo *Cœli ſolique natura Angliæ.* adeo clementi, uti rorem marinum ac laurum magnâ copiâ producat. Id imbribus ac nebulis craſſum aſperitatem frigorum prohibet. Aſperioris cœli ſolique eſt *Scotia*, longiùs in Septemtrionem pro- *Scotia.* ducta: ſaxo ſterili plurimum ac lacubus horrida, triſtiſque aſpectu. α

IV. Gens olim Britannica inculta, inhoſpita, immanibus mo- *Incolarum mores.* ribus

BUNONIS.

α *Anglia* lupos non habet; non tam ex regionis natura, quam nobilium cura & venationibus; ſeu potius, quod ajunt, quoniam ſcelerati capite lupi pœnam capitis redimere juſſi, inſulam ita tandem vacuefactam à noxio iſto animali liberarunt *a*. *Coturnices tamen ſegetes ſæpe effodiunt & affligunt. Oves ibidem ſunt multæ velleris optimi; ſed caro earum minus ſapida eſt.*

HEKELII.

α Contrà *Canes* habet Præſtantisſimos, & *Equos* celeres, licet illi parvi ſint. *Vinum* tellus non gignit, ſed *Cereviſia*, quæ ex hordeô coquitur, maximô in uſu eſt, optimique ſaporis, & homines, quòd fortis, facillime inebriat.

REISKII.

1 a Britannia Græce Βρεταννία nomen à Britannis incolis quin ſumſerit, nemo dubitat: Unde vero hoc incolæ gerant, parum noſtro Auctori conſtitit. Conſtat id aliis, Anglis maxime nonnullis, qui vel à Britone, rege non admodum certo, vel ex voce & lingua Cambrica *brith* origines illas arceſſunt; quaſi pictos vel picturatos dixeris, *incertum ob decorem, an quid aliud, vitro corpora infectos*, ita Pomponius Mela loquitur Lib. III. c. 6. i. e. vitreo colore. Bochartus ad linguam Punicam, & confecta eò Pœnorum itinera recurrit, ut dicatur Βρεταννική ברת אנך *Beret anac*, i. e. *terra ſtanni plumbique*, cujus copia hinc exportari poterat. Huc multas veterum auctoritates refert, ipſamque b Caſſiteridum κασσιτερίδων appellationem, quam Græci ἐκ τοῦ κασσιτέρου, i. e. à *ſtanno* derivarunt indubie. Imo huc revocat eandem ad linguam c Hiberniæ nomen, quod veteribus Juverna, Βερνία Ἰουβερνία effertur: Hocque nihil eſſe aliud, quam עבר נאה *Iber neah*, i. e. *ultima habitatio*, ultra quam nihil niſi vaſtum mare in occaſu priſci

S

a Britannia unde dicta? b Caſſiterides. c Hibernia.

ribus fera vel fœda: nunc Angli omnium delicatiſſimi perhibentur. *Nomen* genti ſeu inſulæ unde quæſitum, parum conſtat. Porrigitur inſula *in longum* à Tarvidio ſeu Orcade promontorio, vulgo nunc *Dunsbyheat*, ad Dubrim portum vulgo *Dover*, milliaria Germanica circiter C L. *Latitudo* maxima patet inter Dubrim ac Bolerium promontorium, vulgo *the Landes end*, mill. Germ. L X X. Ipſa *forma triquetra* in *tres angulos* ſe cuneat. Quorum *unus Septemtriones* proſpicit: nullis contra terris, vaſto atque aperto mari: *alter Belgas* ac *Rheni oſtia: tertius Hiſpaniam. Unum latus in Orientem*, Germaniæ (intellige veteris, cujus pars Norvegia) obtenditur; *alterum in Meridiem*, Galliæ, *tertium in Occidentem* Hiberniæ. Oceano undiquaque alluitur, ab Occaſu *Hibernico*, ab Septemtrionibus *Caledonio*, ab Ortu *Germanico*, à Meridie *Britannico*; ubi fretum Gallicum inter Dubrim & Bononiam. β

Nomen Inſulæ. Longitudo & latitudo. Situs.

priſci noverant. Sic Gallus ille doctiſſimus Lib. I. Chan. c. 39. unde duobus Cluverii etymis addetur tertium.

BUNONIS.

β a Mulieres in Anglia *b* indulgentibus utuntur maritis, & nihilominus habentur caſtæ. Viri in bello ſtrenui *c*, pericula ad furorem uſque contemnunt: Si tamen alimenta deſunt, nihil illis reperitur mollius *d*. In re nautica promtiſſimi & expeditiſſimi, *Tyranni maris* vocantur; quos ea de cauſa valde formidant Turcæ. In bellis contra exteros, in Reip. periculo, vexillum explicatur, quod b *Standartum* vulgo vocant. Eſt vero *Standartum* currus, in quo malus erigitur, in cujus ſummo apparet crux, quæ ex brachiis ſuis continet vexillum. In univerſa parentum bona ſuccedit filius primogenitus, qui cæteris ſuis fratribus ex hæreditate paterna, quantum libet, tribuit. Pupillorum nobilium tutela ad Regem pertinet; ſed hic curam iſtam Aulico committit, qui ſatis maligne pupillorum bona ſæpe adminiſtrat. Latrones in viatorum vitam raro deſæviunt, ſpoliis contenti *e*. In ſervos ſuos acerbiſſimi domini audiunt Angli. Parlamenti in Anglia poteſtas magna eſt; quippe ſine quo Rex fere nihil, quod alicujus eſt momenti, decernere poteſt. *De cæteris* vid. *Cambdeni Britannia*.

HEKELII.

b Quæ niveô candore inſignique formâ ſunt, & decentiſſimi veſtitûs honeſtatem amant.

c Optimi Sagittarii.

d Victûs maxima pars in carne conſiſtit. In Prandiis ac Cœnis hilarè, nitidè, lepidè atque ampliter vivunt.

e Sunt etiam Pyratæ, quippe qui *Canarias* Inſulas, *Capitis viridis*, *Braſiliam* & *Americam* infeſtant, atque *Hiſpanorum* & *Portugallenſium* Naves ac Scaphas deprædantur.

a Anglorum mores. b Standartum.

CAP. XXI.

Diviſio Veteris Britanniæ, item de fluviis & opidis.

I.

Caledonia Major & Minor.

EAm inſulæ partem, quæ nunc *Scotia* eſt, *Caledoniam* olim appellatam, cùm ex aliis, tum ex Tacito maximè liquet. At tota poſtmodum diviſa in Majorem, & Minorem. *Major*

jor ea pars, quæ nunc *Anglia*: *Minor*, quæ *Scotia*. [1] Major Britannia.

II. Majoris populi, quorum nomina apud rerum auctores clara: Oſtidamnii ac [α] Damnonii [a]; nunc *Cornuwal* regio: [β] Durotriges, *Devonſchire*: [γ] Belgæ, *Sommerſet*: Segontiaci, *Soutſex* & *Southampton*: Bibroci, *Surrey*: Cantii, quorum regio Cantium, vulgò nunc *Kent*: Trinobantes, *Middelſex*, & *Hardforſchire*: Caſſii, *Cambridge* & *Eſſex*: Zoeni, *Nortfolck* & *Suffolck*: Ancalitæ, *Oxford*, & *Buckingam*; Atrebatii. Berceria: Dobuni, *Glocester*: [δ] Silures omnium latiſſimè incolentes, nunc Wallia, vulgò *Waelles*. Ordovices, *Cardigan*: Demetæ, *Carmathin*: Cornavii, *Cornawan*. Præterea Coritani, *Lincolnſchire*: Pariſii, ea pars *Torckſchire*, quæ *Lincolnſchire* contermina: Brigantes reliquum *Torckſchire* & *Northumberlandt*, Meatæ, *Cumberlandt*. Horum omnium clariſſimi fuêre *Silures* atque *Brigantes*: hi numeroſiſſimi, illi pugnaciſſimi.

Oſtidamnii ſ. Damnonii. Durotriges. Segontiaci. Bibroci. Cantii. Trinobantes. Caſſii. Zœni. Ancalitæ. Atrebatii. Dobuni. Silures. Ordovices. Demetæ. Cornavii. Coritani. Pariſii. Brigantes. Meatæ.

III. At in *Minori Britannia*, ſive *Caledonia*, olim omnia obſcura, ac pleraque veteribus ignota, nihilque [ε] *Sylva Caledonia* ac monte *Grampio* clarius.

Britannia Minor ſive Caledonia. Caledonia Sylva. Grampius mons.

IV. *Flu-*

BUNONIS.

[α] Inde a *Damnonium* promontorium [b] nomen habet; quod vulgo *Cap. de S. Michel* & *Cap. de S. Juſtin.* [c]

[β] *Durotrigum* regio aliis habetur *Dorſetſchire*, quorum opidum *Dunium* ſeu *Dorceſtria*. [d]

[γ] *Belgarum* nomen hodie videtur referre opidum *Welles*.

[δ] *Silures* ſive *Silyres* [e] Cambdenus ſtatuit in *Wallia*, ubi nunc *Herefort*, *Radnovia*, *Brechinia*, *Monumethia* & *Glamorgania* Comitatus.

[ε] [b] *Caledonia Sylva* olim inſignis & vaſta agreſtes & horridos genuit urſos. Ad eam aliquo modo notitiam ſuam armis propagaſſe Romanos, prope triginta annorum ſpatio, Plinius auctor eſt. Veſtigia hodie dicuntur ſupereſſe ad [c] *Sterlinium* opidum; ubi ſolent comitia celebrari, & dum Scotia ſuos in regno habebat reges, regii educabantur liberi [f]. De *monte Grampio* dicetur cap. XXIV.

HEKELII.

[a] Vel, *Dumnonii*.

[b] Quod maximè *Occidentale*.

[c] Aut potiùs *The Landes end*. Aliàs vocatur *Ocrinum*. Sed *Damnia Plinio* felicis *Arabiæ* Regio eſt, aliis verò Flumen *Calabriæ*.

[d] Et quidem *Villanovano* & *Camdeno*.

[e] Quorum etiam *Strabo* & *Ptolemæus* meminit.

[f] Sic *Scoticus* Oceanus à *Val. Flaccô* etiam vocatur *Caledonius*, a *Caledoniâ* Sylvâ fortè, quæ huic eſt vicina.

REISKII.

[1] [d] Britannias numero plurativo Romani efferunt, earumque priſca diviſio ſic valuit, ut Ptolemæo alia *major*, aliaque *minor* eſſet: Major quidem Angliam Scotiamque, minor Hiberniam complexa, manifeſtiſſime declarat, quam noſter Auctor inde receſſerit. Romanis autem ſub Severo Imp. alia fuit *ſuperior ſive auſtralis & citerior*; aliaque *inferior ſeu borealis & ulterior*; tandem quintuplex, *prima* nempe, *ſecunda*, *maxima Cæſarienſis*, *Flaviana & Valeria*. [e] Vetus quippe variat multum diviſio: Neque conſtat unde Scotia, num ab rege dubio Scoto dicatur: Caledoniam è Cambrico vocabulo *Kaled.* i.e. duritie dictam putant, Bochartuſque comprobat; Phœnices etiam ſuas colonias è Gadibus huc duxiſſe, idem auctoritate veterum confirmat: Ita Silures i.e. *braccatos*; Camalodunum i.e. *urbem regiam* Pœnis nominatam ſtatuit.

a Damnonium promontorium. b Caledonia Sylva. c Sterlinium. d Britannia multiplex. e Scotia & Caledonia.

Fluvii Britanniæ. Tameſis. Sabrina. Humber.

IV. *Fluvii* Britanniæ celebriores ſunt; *Tameſis*, g vulgò *Tams* g; Sabrina, *Savern*, & *Humber:* breviſſimo curſu at latiſſimis oſtiis (id æſtuaria efficiunt) commodum majoribus navibus acceſſum præbentes.

Habitationes Veterum Britannorum.

V. *Urbes* Britanni nullas antiquitus incoluerunt; quum autem hominum eſſet infinita multitudo, creberrimus ædificiis diſperſi egerunt; *opida*, ut autor eſt Cæſar, *vocarunt, quum ſylvas impeditas vallo foſſâque munivißent, quo incurſionis hoſtium vitandæ cauſa convenire conſueverant.* Poſteà verò, cum Romani eò legiones ſuas coloniaſque invexerunt, cultius jam paucis quibuſdam urbibus habitari cœptum eſt. In his *Camalodunum* fuit Romanorum colonia, nunc *Malden*, opidum maritimum in Eſſexia; & *Londinium*, nunc *Londen*, copia negotiatorum & conventu jam tum maximè celebre.

Camalodunum. Londinium.

BUNONIS.

g Fluminum Britannicorum facile celeberrimus *h* eſt a *Tameſis i*, qui in Orientem fluens, Oceano Germanico ſeſe infundit, per ſinum, cui in adverſa inſulæ parte alius oppoſitus, flumen b *Sabrinam* emittit in Hybernicum mare. Ad Tameſin res contra Britannos geſſit C. *Julius Cæſar.* Eſt hic fluvius in prima parte inſulæ, non longe à c *promontorio Cantio*, Galliæ in obliquum obverſo ad fretum Gallicum ſive Morinorum; ad quod Cæſar prima in Britanniam expeditione appuliſſe creditur. Nec *Tameſis*, nec *Umber*, & aliquot præterea Angliæ flumina, pluviis abunde cadentibus, nivibuſque liquefactis, augentur. *Giraldus Cambrenſis. k*

HEKELII.

g S. *Tems.*
h Et maximus.
i S. *Thameſis Cæſari* & *Oroſio; Ptolemæo* verò *Jamiſſa*, ἰάμισσα.
k Sed *Tamaſis Indiæ* intra *Gangem* Urbs eſt apud *Ptolom.*

a Tameſis fl. b Sabrina fl. c Cantium promont.

CAP. XXII.

De Incolis Britanniæ.

I.

Britanniæ Incolæ.

DE incolis Britanniæ ſic Cæſar in Comment. de Bell. Gall. *Britanniæ pars interior ab iis incolitur; quos natos in inſula ipſi memoriæ proditum dicunt: Maritima pars ab iis, qui prædæ ac belli inferendi cauſa ex Belgis tranſierunt, qui omnes his ferè nominibus civitatum appellantur, quibus orti ex civitatibus eò pervenerunt.* Poſt hunc Tacitus: *Britanniam*, inquit, *qui mortales initio coluerint, indigenæ, an advecti, ut inter barbaros, parum compertum: habitus corporum varii, atque ex eo argumenta: namque Caledoniam habitantium rutilæ comæ, magni artus, Germanicam originem aſſeverant. Silurum colorati vultus & torti plerumque crines, & poſitu*

contra

contra Hiſpaniam, *Iberos veteres trajeciſſe*, *eaſque ſedes occupaſſe*, *fidem faciunt: proximi Gallis & ſimiles ſunt.* Gallos vicinum ſolum occupaſſe creditur. Regibus olim, ut nationibus diſtincti, regebantur. 1

II. Primus omnium Romanorum α *Jul. Cæſar* cum exercitu Inſulam ingreſſus, quanquam proſperâ pugnâ terruerit incolas, ac littore potitus ſit, poteſt videri oſtendiſſe poſteris, non tradidiſſe. At β *Claudius* Imperator trajectis legionibus gentem perdomuit: paulatimque in formam provinciæ proxima pars Britanniæ redacta eſt: donec tota tandem in Romanorum poteſtatem ſub *Domitiano* pervenit. Quanquam non deſunt, qui negent, unquam à Romanis perdomitam fuiſſe Caledoniam, id eſt, Scotiam: pro argumento afferunt, γ *murum* in limitibus majoris minoriſque Britanniæ à Romanis, contra Pictonum Scotorumque incurſiones, exſtructum. Verum hos refellunt Dionis Zoſimique hiſtoriæ, in rebus geſtis δ & *Severi* & *Conſtantini* Imperatorum. Britannia à Romanis tentata & ſubacta.

III. Cæterum, imperarunt *Romani* Britanniæ ad *Theodoſii* a uſque tempora: tunc verò cum legiones præſidiaque Romana, ad Galliam defendendam accerſita, illam inermem relinquerent; *Scoti Pictique* ulteriorem inſulæ partem, quæ nunc Scotia eſt, incolentes,

BUNONIS.

α *Cæſar* in Britanniam bis cum exercitu trajecit, in deditionem inſulanos quoſdam accepit, tributúmque & obſides eis imperavit. Deinde principes Britannorum per legationes ſe inſinuarunt Auguſto Cæſari.

β Poſt *Claudii* auſpiciis magnas res in inſula hac geſſit Julius Agricola.

γ *Hadrianus* a murum, ab Oceano Germanico ad Hybernicum, per tranſverſam inſulam duxit. *Antoninus Pius*, ceſpiticium murum excitavit.

δ Poſt *Septimius Severus*, alium item murum, ab Occidente in Ortum, exſtruxit: quod *Spartianus in Hadriano Pio*, *&* *Severo*, itemque *Aur. Victor in Severo* tradunt. Hic murus ſubinde reparatus duravit uſque ad Valentinianum III. Tum enim à Gallione lapide veſtitus inſertis tubulis æneis. Hodie ab indigenis dicitur *Keepe-Wal*, murus cuſtodiæ, & *Pehitz-Val*, Murus Picticus *b*, Britannice *Mur-Sever*.

HEKELII.

a *Junioris.*

b A *Pictis*, ſ. *Pictonibus*, Inſulæ *Britannicæ* Populis, qui in Hiſtoriâ *Witekindeâ* PEHITI *corruptè* dicuntur.

REISKII.

1 Primos è Gallia, Hiſpania, Germaniaque huc incolas progreſſos lingua, mores & habitus aperte ſignificant, traduntque Græci & Romani hiſtorici. b Cur itaque Camdenus Britanniam ſuam *ſero cognitam* fuiſſe ſcribat, non intelligo; quam Eratoſthenes, Dicearchus, Polybius, Straboque coloniis frequentatam memorant. De Romanis conceſſerim, quibus cuncta Britanniæ loca in dubio relinquebantur, antequam ea Claudius patefaceret. c Scotia tamen nunquam domari potuit, etſi ſæpius tentata: Severo & Conſtantino Impp. ea non ceſſit, ne Valentiniano III. quidem, cujus numiſma Scotiam ſubactam præ ſe tulit. Nam Scoti muro diruto ſuis regibus paruerunt: E quorum ſtirpe ortus Jacobus VI. Angliam Scotiamque primus junxit & *magnam conſtituit Britanniam*: Huic nepos cognominis Jacobus in ea ſucceſſor factus, ob Angliam divulſam, ad Gallos triennio abhinc exul abiit.

a Muri inter Angliam & Scotiam. b Britannia num ſero cognita? c Scotia Romanis invicta.

tes, ea occaſione illecti, citeriorem, id eſt, *Angliam* armis invaſerunt: quorum impetum, quum hi ſuſtinere nequirent, *Anglos* ex Germaniâ atque *Saxones* in auxilium vocarunt; hi poſtmodum hoſpitii fide ac jure violatis, Britannos domibus agriſque pepulerunt. Pulſorum pars in Galliæ extremum angulum ſedem, ut ſupra dictum, nomenque intulerunt: pars intra montes, (*Wallia* nunc eſt) ut pote loca contra hoſtium violentiam ſatis munita ac tuta, concedentes, ad hanc uſque tempeſtatem priſcam Britannorum gentis linguam conſervare creduntur. ε

Saxones & Angli in Britannia.

Scotiæ & Angliæ reges. Walliæ Princeps.

IV. *Scotia* abhinc à Scotis denominata ſuos ordine habuit ζ Reges: *Angliaque* ab Anglis nomine tracto, ſeorſim ſuos. *Wallia*, vulgò Anglis *Wales*, incolis *Cambray*, ſuis olim principibus, poſt Anglorum perfidiam, diu recta fuit. Tandem bello victa horum ceſſit imperio. Inde mos invectus, uti primogenitus Anglorum Regis filius *Princeps Walliæ* nuncupetur. η

CAP.

BUNONIS.

ε Saxones iſti *c* Britanniam inter ſe partiti nominarunt *Saxoniam Tranſmarinam* uſque ad *Egberti* tempora, qui ſub Carolo M. militarat. Is à Saxonibus occiduis Rex conſtitutus Cantianos, Northumbros & Saxones Orientales ſibi ſubjecit, & ſanxit, ut omnis illa regio cum victrix, tum victa uno nomine *Engelland d Anglia* appellaretur, ipſique incolæ, Britannico & Saxonico nomine deleto, vocarentur *Angli*.

ζ a *Buchananus* à Fergufio I. ad Jacobum VI. numerat CVII. Scotorum Reges; ex quibus LVII. morte violenta periiſſe tradit *Henricus Ranzovius in exempl. quod plerumque ſit ſimilitudo ſtatus, ſucceſſus & obitus in parent. & fil.* Poſt Eliſabethæ Angliæ Reginæ obitum Jacobus VI. Scotiæ Rex regnum Angliæ quoque obtinuit, Scotiamque ſuam cum Anglia & Hybernia conjunxit; quod contigit anno Chriſti 1603. Ejus filius Carolus I. *e* quum Anno 1649. *f* à ſuis ſecuri eſſet percuſſus, Olivier Cromwel *Protectoris* nomine dominatus uſque ad annum 1658. Hujus deinde in dominatu ſucceſſor Richardus filius per milites imperio exutus, & Carolus II. exul immeritus magno populi ſui *g* ſtudio anno 1660 *h* in regnum reductus hactenus regit.

η Intra Walliam compulſi Britanni fortiter ſeſe tutabantur, ipſoſque Anglos ſæpe male multabant; adeò ut *Offa Merciorum* Rex objecto vallo, cujus veſtigia ſuperſunt, vulgo *Claud-Offa*, id eſt *Foſſa Offæ*, eos à ſuis prohiberet finibus. Ita illi ſub ſuis manſere Principibus, uſque *ad Henricum III.* Angliæ Regem. Tum *Leolino* Wallorum Principe cæſo, Wallia ſubacta & Angliæ attributa eſt. b Inde *Walliæ Princeps* dictus eſt *Eduardus I.* Henrici III. filius. Suis tamen uſi ſunt Walli legibus uſque ad Eliſabetham Reginam, à qua, iſtis abrogatis, Anglicæ illis præſcriptæ ſunt leges.

HEKELII.

c Viri bellicoſiſſimi.
d *Engelonth.*
e Anno 1600. d. 19. Nov. in *Scotia* natus.
f D. 30. Januar. Styl. vet. circa horam 2. & 3. pomeridianam *Londini.*
g Dn. *Monkenii* imprimis.
h D. 30. Maji.

a Reges Scotiæ. b Eduardus I. Walliæ primus Princeps.

CAP. XXIII.

DE ANGLIA.

I.

CÆterum, *Anglia* [a] dividitur ab Scotia *Tueda* ac *Sulveio* fluminibus. Occupat in longitudinem à *Waymouth* promontorio prope Dorceſtriam, ad Barvicum opidum in finibus Scotiæ, milliaria Germanica LXXX. In latitudinem ab opido S. Davidis ad opidum *Yarmouth* milliaria circiter LX. At ſi infimam partem, id eſt, latus meridionale permetiaris, milliaria erunt circiter LXX. I

Angliæ limites, longitudo, & latitudo.

II. Cæterum, *Anglia* diviſa fuit medio ævo in duas parteis: *Cambriam* [a]; quæ eadem nunc *Wallia* & *Loegriam*, reliquam Angliæ par-

Diviſio Angliæ.

BUNONIS.

[a] *Cambria* illa Angliæ pars *Occidentalis* b eſt, Sabrina c & Dee vel Devâ d fluminibus contenta, dividitur in *Venedotiam*, *Proviſiam*, & *Dehenbartiam*. *Venedotia*, eadem *Wallia Septemtrionalis*, habet Merionithiam e, Arvoniam ſeu Carnarvan, Denbigajam & Flintiam f. In *Proviſia* g ſunt Radnoria & Montgomeria h. In *Dehenbartia* verò, quæ *Wallia Meridionalis*, Glamorgania, Maridunum, Penbrochia, Menevia, Ceretica ſive Cartigania, Breckinia, Herefordiæ, & Monumetha. [a] *Wallia Borealis* ſterilior eſt, quæ ferè tota montana: quibuſdam tamen in locis ceſpite abraſo & combuſto redditur fertilis. Incolæ natura loci ſeſe facilè tutantur, quod Vallibus multis fracta regio eſt. Heic montes ſæpè adeo vicini ſunt, ut ex eorum verticibus paſtores colloquantur; nec tamen niſi tota die ab una crepidine ad alteram perveniant. *Auſtralis Walliæ* pars fertiliſſima eſt; canes ejus, pecoris villarumque cuſtodes, laudantur. [b] Lingua Britannica antiqua in Wallia perhibetur eſſe reliqua; quam tamen Angli delere moliuntur.

HEKELII.

[a] Hoc Regnum, *generaliter* ſub *Hiſtoriæ* ANGLICANÆ, Lugd. Batav. Ao. huj. Sec. 49. in f. 8. exc. *Titulô* à POLYDORO VIRGILIO ſat accuratè deſcriptum eſt. Et extat Autor anonymus, qui *Rationem Reipublicæ* ANGLICANÆ Hagæ Comitum Ao. ejuſd. Sec. 54. ſtudiosè quoque curavit publicari. *Annales* autem *Rerum* *ANGLICARUM* & *HIBERNICARUM*, regnante ELISABETHA, GUILIELMUS CAMDENUS Leydæ *Batav.* Ao. huj. Sec. 39. in *ſpecie* 8. f. prelo juſſit ſubjici. Et nota eſt NICOLAI HARPSFELDII *Hiſtoria Eccleſiaſtica ANGLICANA*, notique ſunt RICARDI SMITHEI *Flores Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ANGLORUM* Gentis, quorum hi *Pariſiis* Ao. huj. Sec. 54. in fol. illa autem *Duaci* Ao. ejuſd. Sec. eâd. f. eſt impreſſa.

b Seu *Occidua*.

c S. *Sabrianâ*, qui *Sevarne Anglicæ* & *Hafren Britannicè* dicitur.

d S. Deâ, *Yſyrdwy Britannicè* dictò.

e S. *Merviniam*.

f MERIONITHIA inter Montium conglomerationes omnium totius *Walliæ* terrarum hiſpida magis eſt & horribilis. Habet enim Montes altiſſimos; arctos tamen, & in modum Arcis acutiſſimos, nec raros quidem, ſed creberrimos, & tantâ æqualitate conſertos, ut in ſummis eorum verticibus Paſtores confabulantes, vel convitiantes, ſi concurrere fortè ſtatuerint, à mane ad veſperum vix convenirent. ARVONIA glebâ eſt ſatis fertili, & Oppidulis redimita. In hâc eſt *Bangor*, Sedes Epiſcopalis, quæ 96. Parœciis præſidet. FLINTIA, ſ. FLINTENSIS Provinciola, *Anglicè* FLINTSHIRE, non quidem eſt montana, ſed collium prominentia aliquantulum ſurgens, quæ leniter in fertiliſſimos agros reſupinatur, qui (præſertim quâ Mare proſpiciunt) Hordeum laudatum tam benignè profundunt, ut ſemper nonâ à primô ſatu hebdomade demetant Agricolæ.

g S. ns-

b Wallia. b Wallorum lingua.

partem. Fuerunt ad patrum noſtrorum memoriam in eâ Ducatus aliquot: verùm his abolitis, LII. Comitatibus, quos incolæ *Schires* vocant, tota diſtincta eſt. *Archiepiſcopatus* ſunt duo: *Cantuarienſis* in urbe Cantuaria; vulgò *Canterbury*: & *Eboracenſis* in urbe Eboraco, vulgò *Yorcke*: his Epiſcopi ſubſunt XXIV.

Urbes, Portus & Academiæ. III. Urbium Princeps eſt β Londinium [i], *Londen*; caput atque compendium totius regni, Emporiumque inter celeberrima Europæ nequaquam poſtremum: urbs amplitudine ac duorum templorum immenſâ magnitudine maximè conſpicua. Hanc magnitudine incolarumque frequentia ſequitur γ *Eboracum*, inde δ *Bri-*

Londinium.

Eboracum.

g S. ut alii, *Maginus* inprimis, legunt; POVISIA.

h In his olim inſederunt *Ordovices* Populi.

REISKII.

I a Anglia nomen ab Anglis, gente Saxonum Holſatica vel Cimbrica invenit: Britanni enim Romanis aut Conſularibus viris aut Præſidibus ſubjecti, ut incurſiones Pictonum Scotorumque perpetuas retunderent, excuſſo, quod ferebant, imperio, Anglo-Saxones in auxilium evocarunt. Angli huc navibus provecti terras occupant A. 449. Heptarchia regia conſtituta, donec A. 800. regnum ſeptuplex uno Ecbertus imperio complectebatur. Denique b Normanni ſuis incurſionibus infeſtatam A. 1027. Angliam ſubjugarunt: Hinc iterum excluſi, poſtea tamen Suſſexienſi prælio majores prævalent: Unde magna linguæ, juris & regni mutatio ſubſecuta, hujuſque per varios Comitatus (Shires) Ducatuſque diviſio. c Nuper Anglia novis motibus agitata, cum ſibi ſuæque libertati ac religioni conſuleret, *Wilhelmum Arauſionenſem Principem* è Belgio vocatum, Jacobi regis generum, regem ſibi præpoſuit, belloque Gallicas machinationes non maritimo tantum ſed terreſtri Belgico adhuc frangit cohibetque. De proventu Angliæ, ligno & carbone foſſili, lanificio, croco, ſicera, thermis, acidulis, emporiis, portubus, Academiis, ſocietate doctorum regia, multiſque artium inventis pauca dicere quid juvat?

BUNONIS.

β d *Londinii* eſt regia *Withal.* *k.*

γ e *Eboracum l* ad fl. *Yure*, medio fere ſitu eſt inter Londinium & Edenburgum *m*; fertur Conſtantini M. patria. Mortuus hic Conſtantius Imperator iſtius parens. b ea provincia filius regis ſecundo genitus nom n habet. *n*

HEKELII.

i CASPAR DORNAVIUS loc. p. 7. cit. ex *Cambdeni BRITANN.* de hâc Urbe magnâ ac valdè potenti allegat hos Verſûs elegantiſſimos:

Urbs peramœna Situ, Cœloque Solô *beata*,
Urbs Pietate *potens*, numeroſô Cive *ſuperba*;
Quæ nova Doctrinis LUTETIA, Mercibus ORMUS,
Altera ROMA Viris, CHRYSÆA *ſecunda* Metallis.

Patria erat *Thomæ Mori*, ſupremi Regni *Britannici* Cancellarii, qui *Paulô Joviô* in *Elogiis* teſtante, licèt omnibus Religionis atque Juſtitiæ numeris longè eſſet optimus atque ſanctiſſimus; tamen non, niſi Innocentiæ ſuæ, reus ab HENRICO VIII. *Angliæ* Rege, A°. ſup. Sec. 35. ſecuri proh! ſubjectus eſt. Cæterùm hæc Urbs famâ *Oldenburgii*, Viri modeſtiſſimi atque curioſiſſimi, longè clarior hactenus eſt facta.

k Qs. dicas *Weiſe Hall*, ſ. *Aula alba*, quam exſtrui atque ædificari juſſit *Henr. VIII.* In hâc viſu ſunt inprimis digna I. BIBLIOTHECA *Eliſabethæ* Reginæ, *Græcis*, *Latinis*, *Italicis* & *Gallicis* Libris referta, inter quos Libellus eſt *Gallicus*, propriâ Reginæ manu in membranâ ſcriptus, & *Henrico VIII.* *Angliæ* Regi, Parenti dedicatus. II. PASSIO CHRISTI in vitreis Tabellis adumbrata.

l Vulgò Yorke.

m EGBERTUS in hâc Urbe egit Archiepiſcopum, & quidem circ. A. CHR. DCCL. ac omnium liberalium Artium armarium & ſacrarium, nobiliſſimam nempe Bibliothecam, in eâ conſtituit. Vid. *Quenſtedt*, loc. perſæpe cit. p. 89.

n Vocatur enim communiter *der Hertzog von Jork.*

BUNO-

a Angli. b Normanni. c Angliæ ſtatus hodiernus. d Londinium. e Eboracum.

δ *Briſtolium*, vulgò *Briſtow*, Gallicarum mercium nobile Emporium; ut ε *Southampton* Hiſpanicarum. De reliquo ζ *Oxonium*, vulgò *Oxford*, & η *Cantabrigia*, vulgò *Cambridge*, illuſtribus Academiis ornatæ, magnificentiſſimis collegiorum ædificiis celebrantur. Sunt præterea inprimis viſendæ arces ſeu domus Regiæ circa Londinium, in lætioribus atque amœnisſimis agris diſpoſitæ: quarum nomina *Grinwich*, *Richmont*, *Kingſton*, *Nonſuch*, θ *Hamptoncourt*, ι *Windſor*, & verſus Cantabrigiam *Tebal*. Brevisſimus ex Britannia ad continentem trajectus eſt à *Dubri* ad Caletum, vulgò *Calais*, Galliæ opidum, mill. Germ. VI. Reliqui portus celebriores ſunt; in Orientali inſulæ latere *Nieucaſtell*, κ *Hull*, *Lyn*, *Yarmouth*, *Harwich*, *Colcheſter*, *Sandwich*; in Meridionali latere λ *Pleymouth*; in Occidentali latere, *Cheſter*: unde naves in Hyberniam navigaturæ ſolvunt.

Briſtolium. Southampton. Oxonium. Cantabrigia. Dabris.

IV. In-

BUNONIS.

δ *Briſtolium* eſt ad Sabrinæ fl. oſtia, à Londinio 97. mill. in Occaſum; inter urbes tertium ſibi locum vendicat. *o*

ε [a] *Southamptonia* urbs maritima, in medio ferè illius lateris, quod Meridiem ſpectat, ſita è regione inſulæ Vectis.

ζ [b] *Oxonium* ad Cherveli & Iſis ſeu *Uſæ* confluentes fl. Londinio in Occaſum 50. mill. diſtat *p. Alvredus* Saxonum Rex dicitur hîc Academiam inſtituiſſe, anno C. 872. habet collegia XVI.

η [c] *Cantabrigia* Londinio abeſt in Boream 45. mill. Collegium hic inſtituit Barſomus Elienſis Epiſcopus anno Chriſti 1274. Scholam publicam anteà conſtituerat ibidem Sigebertus *Eaſtanglorum* Rex anno C. 637. Hodie XIV. habet collegia. Hinc Britannia viros dedit celebres: præter *Lanfrancum* & *Anſhelmum* Cantuarienſes Epiſcopos, Venerabilem *Bedam*, *Alexandrum ab Ales*, Nicolaum *de Lyra*, Guilielmum *Occam*, *Bartholomæum Anglicum*, *Edoardum Hottonum*, *Thomam Merum*, &c.

θ [d] *Arx Hamptoncourt* eſt ad Tameſin ſplendidiſſima, à *Thoma Volſeio Cardinali* condita; Palatium plane regium.

ι [e] *VVindſoria* ad eundem eſt fluvium, in quo convenire ſolent quotannis, in die S. Georgii, Equites Ordinis Garterii, *die Ritter des Hoſenbandes*.

κ [f] *Hull* quum portas clauderet regi ſuo Carolo I. ab ipſo fruſtra oppugnata eſt; & hinc cœptum eſt bellum iſtud, ipſi regi & regno fatale.

λ [g] *Pleymouth* Franciſci Draci patria eſt. Cæterum Angliam in *Cambriam* & *Lægriam* dividi, ſuprà dictum eſt. Cambriæ provinciæ eodem loco memoratæ ſunt. [h] *Lægria* verò alia eſt ſuperior, alia inferior. *Superior* deſcendit à finibus Scotiæ ad utrumque Angliæ æſtuarium *the Washes* in mari Germanico, & Sabrinæ fluvium in mari Hybernico. Ejus provinciæ ſunt 1. *Northumbria*, in qua [i] *Barwik ad Teiſſe fl.* & [k] Neucaſtel. 2. *Cumberlandia* vel *Cumbria*, in qua [l] Carlile. Inter has duas provincias intercurrit murus ſuprà dictus, incipit à Carlile, & deſinit apud Neucaſtel. 3. [m] *Dunelmenſis Epiſcopatus*, in quo Dunelmum. 4. *Weſtmorlandia*, in qua [n] *Apelby*, & [o] Kandale lanificio celebris. 5. [p] *Lancaſtria*, in qua Lancaſter. 6. [q] *Ceſtria*, in qua Cheſter, ſive [r] Weſtcheſter. 7. *Salopia*, in qua [ſ] Schrewsbury. 8. *Eboracum*, in quo Yorck. 9. [t] *Lincolnia*, ubi Lincolne. 10. [v] *Notinghamia*, in quo Nottingham. 11. [x] *Darbia*, ubi Darbey. 12. [y] *Staffordia*, in qua Stafford. 13. [z] *Leiceſtria*, in qua Leiceſter. 14. *Rutlandia*. 15. [a] *VVarvicum*, ubi Warwicke. 16. *VVigornia*, ſeu *VVorceſtershire*, ubi Worceſter. [b] *Inferior Lægria* in Oceanum Britannicum procurrit, ejus provinciæ ſunt 1. *Norſolcia*. 2. *Suffolcia*. 3. *Eſſexia*,

T

a Southamptonia. b Oxonium. c Cantabrigia. d Hamptoncourt. e Windſoria. f Hull. g Pleymouth. h Lægriæ ſuperioris Provinciæ. i Barwick. k Neucaſtel l Carlile. m Dunelmum. n Apelby. o Kandale. p Lancaſter. q Cheſter. r Weſtcheſter. ſ Schrewsbury. t Lincoln. v Nottingham. x Darbey. y Stafford. z Leiceſter. a Warwick. b Lægriæ inferioris Provinciæ.

Inſulæ ad Angliam. Mona. Menavia. Angleſei. Inſ. Vectis.

IV. Inſularum Anglico litori appoſitarum clariores ſunt; ab Occaſu *Mona*, nunc *Man*, incolis quondam validisſima; & *Menavia* ſive *Monapia;* nunc [μ] *Angleſei* Anglis; Wallis, *Mon;* à Meridie eſt [ν] *Vectis*, nunc *Wight.*

3. *Eſſexia*, in qua [a] Malden, olim Camolodunum *q*. 4. *Middelſexia*, in quâ Londinium. 5. *Cantium*, vulgo [b] *Kent*, in qua Cantuaria ſeu Canterbury, Archiepiſcopi ſedes, Dovern &c. 6. *Surria*. 7. *Suthſexia*. 8. [c] *Southamtonia*, in qua Southamton. 9. [d] *Dorceſtria*, in qua Dorcheſter. 10. *Devonia*, in qua [e] Exceſter & [f] Pleymouth. 11. *Cornubia* ſeu *Cornwallia*, in qua celebris portus [g] Faulmouth. 12. *Somerſetus*, in quo [h] Briſtolia, [i] Welles & [k] Bathe, ab aquarum calidarum ſcaturigine appellata. 13. [l] *VViltonia*, in qua Wilton. 14. *Berceria*, in qua [m] Windſore. 15. [n] *Gloceſtria*, in qua Glocester *r*. 16. Oxonium, in qua Oxford. 17 [o] *Buckinghamia*, à ſagis, *buchen* vel *boechen;* in qua Buckingham. 18. [p] *Hertſordia*, in qua Hertford. 19. [q] *Bedfordia*, in qua Bedford. 20. [r] *Northamptonia*, ubi Northampton, & caſtrum [ſ] Foteringhay, ubi de Maria Scotiæ regina Jacobi matre, Caroli I. avia, ſupplicium ſumptum. 21. [t] *Hundingdonia*, ubi Hundingdon. 22. [v] *Cantabrigia*, ubi Cantabrigia. Atque hæc de Lægria.

μ *Angleſei* *ſ*, inſula Walliæ oræ adjacet apud Bangorium opidum, adeo continenti vicina, ut quandoque recedentibus fluctibus abſque navigio ad eam perveniatur.

ν *Vectis* inſula eſt, in quam Rex Carolus I. è captivitate elapſus, indeque abreptus, Londinii capite truncatus eſt *t*. x *Garneſai*, itemque y *Jarſai* inſulæ, quæ Gallico litori prætenduntur, Anglici juris ſunt. In hanc *v* olim damnati relegabantur. x

HEKELII.

o *Saxonicè* dicitur Burghtſtoun, i. e. Locus illuſtris. Ad aſpectum enim tùm publicis, tùm privatis ædificiis ita pulchra eſt, ut nomini reſpondeat.

p Urbs eſt egregia, ſalubris & amœna.

q *Antonino* corruptè *Cambodunum* eſt. *Ptolemæo* Καμουλόδουνον, *Camulodunum*, & *Plinio Camalodunon* audit. *Talbotus* hodiè *VVeſtceſtre* nominari putat; Sicuti *Hufredus Lhuydus* olim *Culceſtre*.

r *Cambdeno* dicitur *Cloveceſter*, *Saxonibus Gleauceſter*, vulgo *Latino* CLOVERNIA; *Antonino* verò *Clevum*, ſ. *Glevum*. Antiqua ſanè Urbs eſt, ac à *Romanis* condita, à quâ tertius *Angliæ* Regis Filius DUX GLOCESTRIÆ, ſeu GLOCESTRENSIS, dicitur.

ſ Olim *Druidum* Sedes antiqua.

t Poſita eſt in Oceanô *Britannicô*, ac modicô intervallô à Continente *Britanniæ* diſtat.

v Quæ *Antonino* dicitur *Cæſarea*.

x Inter has interjacet SERKE, modica Inſula, rupium præcipitiis circumvallata.

a Malden. b Kent. Canterbury. c Southamton. d Dorcheſter. e Exceſter. f Pleymouth. g Faulmouth. h Briſtol. i Welles. k Bathe. l Wilton. m Windſor. n Gloceſter. o Buckingham. p Hertford. q Bedfort. r Northampton. ſ Forteringhay. t Hundingthon. v Cantabrigia. x Garneſai. y Jarſai.

CAP. XXIV.

DE SCOTIA.

I.

Scotiæ longitudo & latitudo.

SCotiæ *longitudo* eſt à Meridie in Septemtriones, id eſt, à promontorio, quod accolis *The Mule, of Galloway*, qua Hyberniam ſpectat, ad promontorium *Dunsbyheat*, quod ab Orcadibus Inſulis conſpicitur, mill. German. LXX. *latitudo* ab Occaſu in Ortum, hoc eſt, à Novantum promontorio, nunc *Ardermouth head* prope Mulam inſulam, ad promontorium Buchananum, vulgo *Buquuhammes*, milliaria L. Regio, ut ſolo, ſic incolis bifariam diviſa.

viſa eſt. Quippe [α] *Grampius Mons*, nunc [a] *Gransbain* [b], ab occaſu in ortum tendens mediam ſecat. Grampius mons.

II. Qui meridionalem partem habitant, cultiores numeroſioreſque, lingua propemodum ac moribus utuntur Anglicis. Septemtrionales, hominum genus aſperum, ferum ac ſylveſtre, ſermone, habitu, moribuſque Hybernicis vivunt. [β] Mores Scotorum.

III. Ur-

BUNONIS.

α Mons Grampius ○ Scotiam dividit in partem Septemtrionalem & Meridionalem. a *Septemtrionalis Scotiæ* provinciæ ſunt 1. *Strathnavernia*, id eſt, vallis Naverniæ. In qua aliquot caſtra verſus Orcades. 2. *Cathneſia* ſeu *Canthnes*, in qua promontorium Duneſte & Girnego; Item Catnes & Ackyrgill caſtella ad mare. 3. *Sutherlandia*, in qua *Dorno* & *Clyne* opida maritima. Hic ſunt montes candidi marmoris. 4. *Roſſia*, in qua Tayn, ad fl. Tayn, Tarbart. 5. *Moravia* vulgo *Muray*, ubi Elgin, Spyne, Neſſum &c. 6. *Loquuhabria*, in qua Kyntail. 7. *Abrenethea*, nunc *Strabdee*, in qua Aberdonium, Academia. 8. *Anguſia*, in qua Brechin & Dunde. b *Meridionalis Scotiæ* provinciæ ſunt 1. *Perthia*, in qua Dunchel. 2. *Fifa*, ubi Fanum S. Andreæ, Cuprum & Abrenethium. 3. *Strivilingia*, in qua Sterlingium, ubi comitia *d* celebrantur, & regii ſolebant educari liberi, & Doublain. 4. *Cuninchamia*, in qua Yrwen & Ayr. 5. *Clidesdalia*, in qua Glaſquo, Lanryck & Hamilton. 6. *Gallovidia*, in qua promontorium Galloway. 7. *Laudonia e*, in qua Dunbar & Edenburgum, urbs *f* inter montes, ut Praga in Bohemia, ſita *g*; in editiori monte eſt caſtrum puellarum, in quo priſcorum Scotiæ regum & nobilium filiæ manuariis artibus diſcendis arctè quondam aſſervabantur. 8. *Marcia* ſeu *Marchia h*, in qua Bervicum maritimum opidum, Howyn, Kelſo &c. c *Univerſa Scotia* frigidior eſt, frigus tamen vaporibus, qui ex paludibus, & æſtuariis ſurgunt, infringitur & debilitatur. Nobile fert hordeum, ex quo cereviſia coquitur, paris cum vino acrimoniæ. Lupos Scotia habet ferociſſimos; qui, niſi à canibus generoſis reprimerentur, univerſam regionem redderent vaſtam. Cervorum tantam ibidem reperiri tradunt multitudinem, ut in una venatione publica 1000. & 1500. capiantur & jugulentur. Mus major non reperitur in Scotia, ac aliunde importatus moritur. In Sylva Caledonia *i* ſunt boves ſylveſtres candidi, leonum inſtar jubati *k*. Iſti herbam, quam homo tractavit aut calcavit, non attingunt, nec comedunt *l*. Dat Scotia ferrum, plumbum, ſulphur, argentum *m*, lazurum, lanam bonæ notæ; itemque electrum ſive ſuccinum *n*. Lacus & fluvius *Neſſa* reliquis aquis hîc frigore concreſcentibus nunquam congelatur. In Lelgovia provincia lacus maximus, vulgo *Lomond o*, ſine vento ſic plerumque intumeſcit & agitatur, ut audaciſſimos terreat piſcatores: piſces, qui in eo ſunt, carent pinnis *p*: Inſulaque ibidem eſt, pecori paſcendo ſufficiens, quæ ventis agitata circumfertur. *Hector Boëthius.*

β Septemtrionales & Montani Scoti ſermone utuntur Hibernorum. Carnibus ſemicoctis, quod iis plus ſucci ineſſe putant, delectantur Scoti pariter ac Angli.

HEKELII.

a Scotorum linguâ.

b S. *Granzebain*, i. e. *Mons incurvus*.

c Olim *Pictonum Scotorumque* terminus, iſque à *Tacitô* in Vitâ *Agricolæ* celebratus.

d S. Regni Diæta.

e Vulgò *Lauden*, montuoſa quidem & ſine arboribus Regio; tamen ſingulari humanitatis cultu laudata.

f Et Sedes regia.

g Vulgò *Edenborrouu*, quod idem planè, ac *Caſtrum alatum* ſignificat. Ideoque *Ptolemæo* CASTRUM ALATUM idem, ac *Edenborrouu*, eſſe *Camdenus* rectè cenſuit.

h Vulgò *Merch*, h. e. *Angliæ* & *Scotiæ* terminus.

i Quæ *Lucio Floro* dicitur *Saltus Caledonius*.

k Et quidem adeò feroces, ut domari nequeant.

l Contrà in *Carictâ* Regione Boves ingentis magnitudinis ſunt, quorum caro tenera, ſuaviſque eſui eſt, cæterùm pingue nunquam concreſcit, ſed olei liquidi inſtar ſemper fluens.

m Argentum vivum, Cuprum.

n Inter *Cranfordiæ* teſqua Aurifodina olim, *Maginò* teſte, eſt reperta, è quâ *Aurum* ſine ullô labore eruebatur, & fortè adhuc ſimili modò eruitur. Sunt in eôdem locô etiam Gem-

a Scotiæ Septemtrionalis provinciæ. b Meridionalis Scotiæ provinciæ. c Soli Scotici natura.

Edenburgum. Archiepiſcopatus. Academiæ.

III. Urbium clariſſima eſt *Edenburgum*, vulgò *Edimbrow*; regni caput ſedeſque Regia: *Glaſco* & *S. Andreas*, Archiepiſcopatibus ſunt inſignes, quibus ſuppoſiti Epiſcopatus XIII. *Academia* illuſtris eſt *S. Andreæ*, & *Aberdonium*, vulgò *Aberdon* & *Aberdain*, haud ita nobilis, at portus celebris. *q* 1

Inſulæ ad Scotiam. Hebrides. Orcades. Acmodæ. Thule.

IV. Inſularum ad Scotiam clariſſimæ ſunt verſus Occaſum, *γ Hebrides* XXX. ampliùs numero: ad Septemtrionem *δ Orcades*, nunc *Theiles of Orknay*, XL. ampliùs numero: longiùs diſſitæ verſus Septemtrionem, VII. *Acmodæ*, nunc *Farre*. Ultima Britannicarum erat *Thule*, nunc *Yslandt*: de qua poſteà ſuo loco.

CAP.

mæ quædam, præſertim *Gagates*, quæ in aquis ardet, ac oleô extinguitur.

o S. *Loumond*.

p Sunt tamen eſui humano ſuaves.

BUNONIS.

γ *Hebrides* in mari Caledonio, etiam *Hebuſæ* & *Aebuſæ*, Bedæ *Mevaniæ* dictæ, aliis ſunt numero 44. præcipuæ *Leviſſa*, *Euſta*, *Skye*, *Mula*, *Ila* & *Jona*.

δ Orcadum, quæ vulgo etiam *Schetland*, caput eſt *Pomona*, vulgo *Mainland*, in qua Kirkwall. Nulla in Orcadibus invenitur arbor, neque ſolum fert triticum; quum tamen reliquarum frugum ibi magna ſit copia. Nec ſerpentes aut venenata in inſulis iſtis ſunt animalcula. *r*. Incolæ licet ſint bibaciſſimi; nullus tamen ex iis viſus eſt ebrius, ſtolidus aut demens *ſ*. *Hector Boëthius*. Circa inſulas illas Hollandi quotannis ingentem halecum copiam piſcantur, quæ deinde per univerſam devehuntur Europam. Ad inſulam *Fare*, vulgo *Faire*, volucres paſſere haud multo majores tanta celeritate per mare decurrunt, ut non videantur pedes aquis tingere. Id quum vident nautæ, mox venturam tempeſtatem colligunt. *Hoïerus in epiſt.*

HEKELII.

q Nonnulli tradunt, etiam *Glaſguenſem* Urbem ob ſtudium eſſe celebrem.

r Contrà Lepores, Cuniculi, Grues & Cygni heîc multi ſunt. Piſcationibus refertiſſimæ ſunt hæ Inſulæ, ex quibus Incolæ emolumentum non leve trahunt.

ſ Medicinam omnem negligunt, quia ut plurimùm longævam & ſanam ob aëris miram temperiem ducunt vitam.

REISKII.

1 [a] Scotia portentoſas regum antiquorum ſuæque gentis origines jactat, quas Buchananus Lib. I. 11. accuratiſſime refellit, ac jure affirmari poſſe ſtatuit, *omnes nationes è Galliis, Germania & Hiſpaniis in hanc Inſulam commigraſſe.* Hæc ſententia quam vero congruat, hiſtorici, mores, linguæ, voces, ac inſtituta plurima conteſtantur. Nomen Scotiæ Pictis penitus deletis ex A. 939. invaluit; [b] priſca regum familia poſt A. 1280. exſtincta, Stuartorum progenies A. 1370. regnum tenuit, hodieque tenet in Maria Jacobi regis exulantis filia, & rege Wilhelmo Arauſ. principe hujus marito. Ultimam regum Scotorum familiam docet inſcriptio caſtri munitiſſimi Sterlingæ publica, quam Jacobus VI. aliquandiu ibi commoratus regio ſacello addidit: *J. R. Nobis hæc invicta miſerunt centum Sex Proavi* A. 1617. Caſtrum enim illud durante CVI. regum imperio creditur inexpugnabile, quod Monckius bello exorto Parlamentario expugnavit. [c] Non dicam heic de *ſtupendo ædificio, quod ex lapidibus ſine calce junctis* conditum Scoti oſtentant; nec de anſeribus aut anatibus marinis (*Bernacles*) quos alii è conchis, alii ex ovis avium depoſitis generari volunt; neque de lithanthracibus aut carbone foſſili, neque de harengis & immenſa horum copia; neque de ſalmonibus frequentiſſimis; neque de inſulis [d] Schetlandicis, vel Hetlandicis, quas Orcades vocant; nec de Hebridibus aut Hebudis (Scot. Weſtern Iles) quarum una Sodora epiſcopum habet; neque de Sullingis [e] (the Sorling.) quæ Caſſitterides veterum putantur, plus minus 145. ſtanni, plumbi, animalium, præſertim avium & graminis feraces.

BUNO-

a Reges Scotiæ vetuſti. b Regum Scoticorum familia. c Memorabilia Scotica. d Schetland. e Sorlings.

CAP. XXV.
DE HYBERNIA. [1]

I.

HActenus de Albione Britannicarum Inſularum maxima; item de minoribus Britannicis inſulis: at ſecunda magnitudine eſt in Occaſum ſita *Hybernia; Iverna*, & *Jerna* quibuſdam appellata: nomine inibi nato: quum incolæ hodieque *Eryn* vocitent, Angli verò *Yrlandt*. De Natura hujus inſulæ, incolarumque ingenio, etiam nunc verum manet, quod tot retro ſeculis Pomponius Mela tradidit: *Adeo luxurioſam herbis, non lætis modo, ſed etiam dulcibus, ut ſe exiguâ parte diei pecora impleant, & niſi pabulo prohibeantur, diutius paſta diſſiliant: Cultores ejus inconditos eſſe, & omnium virtutum ignaros, magis quàm aliàs gentes.* Hæc Mela; Cæterum, cœlo eſt miti, clementi ac ſereno, terra nullum animal venenoſum alit, nec patitur. *Longitudo* ejus maxima porrigitur mill. German. L X. *Latitudo* autem mill. Germ. X X X. α

Hyberniæ nomen. Natura ſoli. Incolæ. Longitudo.

II. Qui

BUNONIS.

α Humidior eſt Hybernia fontibus fere ubique rigua; lini lanæque ferax. Sermone utuntur Hyberni eodem, quo Scoti montani. [a] Ex quo vero Angli Colonias in Hyberniam miſere, eorum lingua quoque eò eſt delata: unde plerique nobiles utramque callent linguam. Carnibus delectantur Hyberni omnes, ciboſque capiunt miro ſilentio. Mater filium non nutrit, ſed eum committit nutrici aut nutricio, qui pari obſervantia cum parentibus coluntur. Alumno ægrotante ex diſſitis etiam & longinquis inſulæ oris accurrit nutricius. Magis ſe diligunt, qui nulla tenentur cognatione, quam fratres, affines & ſanguine juncti. Veſtimentis utuntur verſicoloribus: flavum tamen colorem plurimi faciunt; unde, quibus capilli ſunt flavi, comam nutriunt, eaque ſuperbiunt. Matrimonium mature ineunt, & virgines adeo feſtinantur, ut quandoque decimo anno nubant. Præter furandi artem fere nullam excolunt *Hyberni*. Domo mane exeuntes furta ſeu Deo commendant, optantque incidere in divitem, quem ſpoliare poſſint. Quod tamen de exteris intelligendum; nam furta inter ſuos commiſſa puniunt. Morituris adſunt præficæ, quæ animam morientis retineant. Poſtquam exſpiravit, tota domus ejus ejulatu & planctu repletur. Ex defuncti bonis plurimum aufert, qui potentior eſt, & patruus nepotes ſuos paterna hæreditate ſæpe fraudat *a*. Quatuor iis ſunt militum genera: primum eſt *equitum*: Secundum *militum ſtatariorum*, *Geleglaſſi* vulgo vocati, qui jurant, ſe pugnam nunquam detrectaturos: Tertium *levis armaturæ*, qui nominantur *Karni*: Quartum eſt *Curſorum*, *Deltincs* appellant. Vox militaris iis eſt *Pharo*, *Pharo*.

HEKELII.

a Sunt prætereà ſuperſtitioſæ Gentes, inter quas multæ magæ & fatidicæ Mulieres reperiuntur, quæ ad omnia mala incantationes efficaces habent, ad quas quiſque pro mali ratione accedit.

REISKII.

1 [b] Hibernia pro duobus incolarum generibus, quæ fovet, duplex ipſa traditur: *una ſylveſtris*, quæ indigenas crudos agreſteſque alit; *altera polita*, quæ Anglo-Hibernos advenas complectitur. Huc enim coloniæ Anglorum crebrius ex A. 1172. deductæ, ſimul ac reges Anglici inſulam demuerunt: Hanc enim adhuc regni titulo auctam (qui Paulo III. Papæ. A. 1553. debetur) ſubditis rebellibus Gallicisque præſidiis ereptam, Wilhelmus rex hodieque tenet, Prorege impoſito. Nunc igitur Hibernis Pontificiis incolis pleriſque aut cæſis, aut alio dimiſſis abductiſque horum reliquiæ ſylveſtrem & montanam occupant: Huc enim A. 1641. dudum rejecti poſt ſtragem Proteſtantium ibi editam, ſub Jacobo rege ultimo nimis invaluerunt.

 Nunc

a Hybernorum mores. b Hybernia duplex.

Incolæ. II. Qui populi primi eam incoluerint, parum conſtat, niſi quod Celtici cum reliquis Britannis fuerint generis. *Brigantes*, *Cauci*, *Mænapii*, quos in eâ Ptolemæus memorat, mirum, ni ex Gallia, Britannia, Germania, huc trajecerint. Dividitur hodiè in quatuor potiſſimum regiones. (Provinciæ. Langinia.) β *Langinia*, vulgò *Lenqueſter*, in Orientem ſpectans, ut Angliæ propior, ita cultior. Haud multum abſimilis huic (Mononia.) γ *Mononia*, vulgò *Mounſter*, qua Galliæ in Meridiem obtenditur. Aſperiores (Connacia. Hultonia.) δ *Connacia*, *Connacht*, & ε *Hultonia*, *Quunſter*; hæc in Septemtrionem, illa in Occaſum, vergentes.

(Comitatus & opida.) III. *Comitatus* per totum regnum ſunt XXXIII. Opidula rectius, quam urbes, Hybernos incolere dixeris. Regni caput eſt *Armagh*: Secunda ab hac *Dublyn*, opidum munitiſſimum, ſedes præfecti, quem huc cum titulo Vice regis mittit Rex Angliæ: ſedes item Archiepiſcopi, ut & *Armagh*, & *Caſſhyl*. His ſubjecti ſunt Epiſcopi XII. *Arglas* celebris eſt portus; *Academiam* ſuſtinet prædictum Dublinum. ζ Atque hæc breviter de Inſulis Britannicis, nunc tempus eſt in Continentem reverti: ac primo loco de Germaniâ.

Nunc terra ea bello proximo exhauſta, caſtris, portubus, & paucis urbibus coërcetur, nec plane tamen hominum factioſorum vacua. *De lignis Hybernicis*, quæ nec vermem nec cariem admittunt, de animalibus venenatis, quibus tota regio caret, de ſingularibus naturæ donis, & anſeribus ex ligno putri, ad oram maritimam natis (quos *Macrenſes* nominant) de *antro S. Patricii*, hujuſque Purgatorio, quod vocant, Hybernico, & urbibus paucis pauca dicere quid attinebit?

BUNONIS.

β In a *Langinia* ſive *Langenia* b eſt Dublinum; habet 10. Comitatus. c

γ In *Mononia* ſeu *Momonia* d, ſunt Watenfort, Corcagia in lacu ſita, & Caſshyl ſeu Caſshylia Archiepiſcopatum, & Lymericum opidum; habet 7. comitatus e. In Momonia fons eſt, cujus aquis, ſi quis capillos tingit, ſtatim redduntur Cani. *Cambdenus*.

δ *Connacia* ſive *Connactia* habet *Letrununum*, *Meynum*; & 6. Comitatus f.

ε In *Hultonia* ſive *Ultonia* eſt regni metropolis Armacana, cujus Archiepiſcopus primas fuit Hyberniæ. Quintam his addunt alii partem, *Mediam Hyberniam*, in qua ſunt Laberus, ſive Cillair g, & Drochæa.

ζ b Quinam olim Hybernis imperarint, non habemus compertum. Paulò ante tempora Caroli M. Normanni inſula illa perhibentur potiti. His per indigenas ejectis ſucceſſere Oſtmanni, qui in quatuor regna Hyberniam ſunt partiti. Sed *Rothericus Connaciæ Rex* totius inſulæ imperium conſequutus eſt. Verum *Dermicius* ab illo ejectus Anglorum imploravit auxilium, iiſque viam & aditum ad Hyberniam occupandam aperuit, per ſocerum ſuum Penbrokiæ Comitem in regnum reſtitutus. Poſteà *Henricus II.* in Hyberniam tranſiit, in quem Rothericus & ordines Jus regni contulerunt; ex quo tempore Angliæ Reges dicti ſunt *Domini Hyberniæ* uſque ad *Henricum VIII.* qui in Hybernorum Comitiis *Rex* declaratus eſt, quod *Domini* appellatio ſeditioſis quibuſdam diſpliceret. Inde inſula regitur per Proregem, qui antea *Cuſtos* & *Conſervator Hyberniæ* vocabatur.

HEKELII.

b S. *Lagenia* ab Incolis *Leighnigh* dicta.

c *Wexford* nempe, *Caterlogh*, *Kilkenny*, *Bublinenſem*, *Kildarienſem*, Comitatum *Regis*, Comitatum *Reginæ*, *Longford*, *Fernes* & *Wicklo*. Aliàs *Langinia* fertilis eſt & terrâ frugiferâ, cœlô mitiſſimô, nec inclementibus Incolarum ingeniis, quam quidem Ptolemæi tempore *Brigantes*, *Coriundi*, *Menapii*, *Cauci* & *Blani* inhabitârunt.

d Ab Incolis *Movum*, ab *Anglis Mounſter* vocata.

e Sunt a. illi *Kerryenſis*, ſ. *Kilkonienſis*, *Limiricenſis*, *Corcagienſis*, *Tripparienſis*, ſ. *Crucis*, *Waterfordienſis* & *Deſmontenſis*.

f Quorum nomina ſunt *Claria*, *Letrimme*, *Galluveta*, *Roſecomin*, *Majo* & *Sligo*.

g Seu *Killair*.

a Hyberniæ Provinciæ. b Hyberni Angliæ Regibus obnoxii.

LIBER TERTIUS.

CAPUT I.
De veteri Germaniâ.

I.

GERMANIAM, quæ nunc terrarum cultu, urbium ſplendore, ædificiorumque magnificentiâ, cum Italia conferri, reliquis vero regionibus præferri poſſit, *terris informem, montibus aſperam, cultu aſpectuque triſtem, in univerſum ſylvis horridam, aut paludibus fœdam, utriſque inviam*, veteres prodiderunt. In tantum res mutantur!

II. *Nomen Germanorum* unde deductum ſit, varium inter autores eſt certamen. A Gallis id inventum, & *quinque* primo Germanorum nationibus, *Eburonibus, Condruſis, Segnis, Cæræſis* & *Pæmanis*, è Germania in Galliam transgreſſis, inditum, qui poſteà uno itidem fuêre nomine *Tungri* dicti; ex Cæſaris, Taciti, Dionis, & aliorum ſcriptorum monumentis, clarum fit rimantibus. Id poſtmodum Gallorum Romanorumque uſurpatione in univerſam gentem Transrhenanam tranſiit. Ipſa gens ſuo ſibi vocabulo ſemper appellata fuit *Teutiſci*, vulgo *die Teutiſche*, ab ipſius veri æternique Dei, rerum omnium conditoris, antiquisſima pluribuſque gentibus uſurpatâ appellatione *Theuth*: ab hoc enim illi, & à primo mortalium *Manno*, id eſt *Adamo*, è terrâ condito, originem ſe ducere prædicarunt; ut latiùs infrà dicetur. [a] Germanorum nomen.

III. Ad *limites Germaniæ* quod attinet, vehementer errant illi, qui latiùs nunc, quàm olim, Germaniam patere, ex *Ptolemæi* Geo- Germaniæ limites.

BUNONIS.

[a] Quinque illi populi Rhenum tranſgreſſi, finibus illis, quos occuparunt, Gallos expulerunt, ab iiſque victis & pulſis dicti ſunt Germani, ſumto ab re vocabulo. *Guerra* enim ſeu *Gerra* ut olim Celtis, ita hodiè Gallis ſignificat *bellum*, & Germanis nonnullis *pugnam* aut *tumultum*. Hinc quoque natum videtur vocabulum *Gewehr*, quod omne genus armorum ſignificat: item *eine Wehre*, id eſt, gladius [a]. Ex iſto igitur vocabulo *Guerra* ſeu *Gerra* & *Gerraman* factum eſt *Gerreman* ſeu *VVerman*, id eſt, *bellator*. Multa enim vocabula hodie ſcribuntur per *W*, quæ olim per G ſcribebantur. Gens vero iſta nil niſi arma & bella tum ſpirabat: inditumque iis hoc nomen à Gallis, *Tacito teſte*, ob metum.

HEKELII.

[a] *Andreas Helvigius* in Origg. *Diction. Germanicar.* p. 297. dicit. *VVehre* à *ferrô*, ex quô fit enſis, deſcendi, aut à *quiri*, quæ *Sabinorum* linguâ haſtam ſignificat.

HEKE-

Geographia affirmant; maximè ii, qui duplo majorem faciunt. Secus mihi ſententia eſt, qui dimidio minorem cenſeo. *Elſatiam*, *Lotharingiam*, *Treviros*, *Luceburgenſes*, *Brabantios*, *Juliacenſes*, *dimidiam partem Gelriæ*, *Hollandiæ*, *omnem Zeelandiam*, ac *Flandriam* hodie acceſſiſſe, ajunt: ego acceſſiſſe nego; manſiſſe aſſevero. Quippe *Plinius* jam inde Germaniæ limitem *ad Scaldim* fluvium protendit. Idemque ſimul & *Tacitus* ab uſque *Sequanis* omnem Rheni citeriorem ripam Germanos accoluiſſe tradit. Apud *Cæſarem* ipſi *Rhemi*, Belgica natio, ultro teſtati ſunt. Belgas pleroſque eſſe ortos à Germanis. Ex Gallia quidem uni *Helvetii*, ex Illyrico veteri *Vindelicia* & *Noricum*, quæ inter Alpes Danubiumque ſitæ ſunt regiones; item *Pannoniæ ſuperioris pars*, extra veteris Germaniæ limites nomenque cenſitæ fuerunt. Verùm eis oppono quicquid eſt terrarum hodiè *Poloniæ citra Viſtulam* amnem, *qui terminus olim Germaniæ fuit*; item *Bojohemum*: quarum regionum ſermo apertè genus atque originem incolarum indicat: *Pruſſios* etiam atque *Livones*, quia Germanicâ linguâ utuntur, Germaniæ acceſſiſſe illi cenſent: quum antiquitus *Venedi*, Sarmatica gens, incoluerit: ego & hos acceſſiſſe nuper, nego; manſiſſe à multis ſæculis, ajo. Quippe *Æſtios*, qui olim totam Livoniam ac Pruſſiam, omnemque ferè dextram ripam Viſtulæ latè patentem occuparunt, diſertisſimis verbis Germaniæ aſſcribit *Tacitus*. Idem auctor, & *Plinius* regiones hodiè, *Norvagiam*, *Suediam* ac *Fennos*, & quidquid terrarum Oceano Septemtrionali, Moſcoviæque confiniis ambitur, Germaniæ attribuunt. Quin etiam *Peucini* [b], alio nomine *Baſtarnæ* [c] dicti, à Viſtulæ fontibus olim ad Pontem uſque Euxinum & Iſtri oſtia extenſi, Germani fuerunt, teſtibus iiſdem Scriptoribus. [1]

IV. *Ve-*

HEKELII.

b Πευκινοὶ.

c Βαστέρναι, ſive Ἄτμονοι, *Atmoni* atque Σιδόνες *Sidones*.

REISKII.

1 a Germaniæ vocabulum recens & nuper additum fatetur Tacitus in libello de German. ſitu & moribus cap. 2. additque, ita nationis nomen non gentis evaluiſſe paulatim, *ut omnes primum à victore ob metum, mox à ſe ipſis invento nomine Germani vocarentur*. Ergo vetus aliud idque à Celtis inditum videtur; novum hocce primo gentis, poſtea nationis integræ fuit, partim ab hoſtibus, partim ab ipſis auctoribus domi repertum. Nam Gallico & Germanico tum priſco tum hodierno ſermoni *Guer* & *Gewerr* bellum aut rixam ſignificat; *Mann* virum aut hominem; *Unde Germanos recte viros pugnaces aut bellicoſos dixeris*; à Teutone autem vel Tuiſcone rege aut duce *Teutonicos die Teutſchen*. Hunc verum æternumque Deum Auctor dum voluit, & agnitum quidem noſtris majoribus Patrem, Filium Spiritumque S. Lib. I. Germ. antiq. c. 29. rationes attulit infirmas, quæ rem tantam minus conficiunt. Nugantur autem hiſtorici, quotquot ex Hebraicis, Græcis, aut Romanis originibus nomen & genus Germanicum derivant.

Limites

a Germaniæ nomen novum.

Septemtrio
Populorum GERMANIÆ Inter Rhenum et Albim Deſcriptio ut inter Cæſaris et Traiani imperia Incoluerunt
LAGNUS SINUS.
SAXONES qui Tacito FOSI.
ANGLI
VARINI.
CHAUCI
FRISII.
BRUCTERI
CHAMAVI
ANGRIVARII
CHERUSCI
LANGOBARDI
MARSI.
CHATTI qui CHASSI et CATTI
UBII.
MATTIACI
TREVERI
VANGIONES
HERMUNDURI
MEDIO MATRICI
ALEMANNI
VINDELICIA
SEQUANI
RAURACI
Millia Paſsuum
Populorum GERMANIÆ Inter Rhenum et Albim Deſcriptio ut circa I Cæſaris ævum Incoluerunt
THEURINGI.
LANGOBARDI
SIGAMBRI
CHATTI. qui et CHASSI et Cæſari impr opriedicti.
EBURONES.
SEGNICONDRUSI.
SUEVI.
TREVIRI.
MEDIOMATRICI.
SEDUSII.
HARUDES.
NARISCI.
MARCOMANNI.
Danubius fluvi term in Germaniæ.
VINDELICIA
SEQUANI
Millia Paſsuum
Meridies.
Occidens.
Oriens.

IV. *Vetuſtiſſimi* igitur *Germaniæ termini* fuêre, ab Occaſu *Rhenus* amnis, & Oceanus Germanicus; à Septemtrione *Oceanus Septemtrionalis* ſive *Hyperboreus*; ab Ortu *Granvicus* & *Finnicus ſinus*, *mare Svevicum*, ſive *ſinus Codanus*, *Viſtula* amnis & à *fonte ejus linea ad Sarmaticos montes ducta*, qui è Septemtrione in Meridiem ad Danubii uſque ripam protenſi, ubi opidum nunc Hungariæ *Vacia*; dein à Meridie ipſum *Danubii flumen*. Poſteà vero portiones ei ex Gallia ad lævam Rheni ripam, & ex Sarmatia ad ſinum Codanum & dextram Viſtulæ ripam acceſſerunt, ut dictum eſt. Vetuſtiſſimi Germaniæ termini.

V. *Longitudo* ejus ſumma fuit à Scritofinniæ promontorio, vulgo *Nortkyn*, quod in Oceanum Septemtrionalem excurrit, ad Danubium uſque mill. Germ. CCCC. *Latitudo* vero maxima à Rheno nunc juxta Baſileam, ad *Amodocam* uſque paludem, quæ in confiniis Ruſſiæ, Lituaniæ ac Podoliæ ſita eſt, mill. Germ. CC. Germaniæ longitudo.

[a] Limites porrò Germaniæ pro ſtatu temporum quam variarint, dici breviſſime vix poteſt. Alii certe fuerunt *veteres*, aliique ſunt *novi & adhuc hodierni*: Veteres illi longiſſime in ſeptemtrionem excurrerant, ut Dania & Suecia comprehenderetur, verſus meridiem Danubio concludebantur: Novi ultra Danubium extenſi, Rhætiam & Vindeliciam complexi per Alpeſtria juga patent, ſed mari Balthico arctius circumſcribuntur. Nec vetus Germania, in quantum Rom. imperio continebatur, iiſdem circumſcripta terminis erat; ne tum quidem cum Francis regibus ſubeſſet. Quid quod fines Germaniæ diverſos in ipſo Germanico imperio deprehendas, nunc productos longius, nunc iterum contractos. Quam hodieque per bellum, quod adhuc incumbit, Gallicum præfixi German. limites mutentur, experientia docet, perque annos id multos docuit.

a Limites variarunt.

CAP. II.

Diviſio Veteris Germaniæ [1], *ac primùm de Vindilis & Ingævonibus.*

I.

GEnera Germanorum *quinque* à Plinio traduntur, *Vindili*, *Ingævones*, *Iſtavones*, *Hermiones*, & *Peucini*, qui & *Baſtarnæ*. Vandalorum nationes fuere Gothi.

REISKII.

1 [a] Alia fuit diviſio veteris Germaniæ *pro quinque incolarum generibus*, *aut gentibus*; alia *pro ſtatu imperii Rom.* ad Rhenum longius extenſi: Illa è Plinio Lib. IV. c. 14. petita copioſius apud auctorem exponitur, ut tamen multis gentibus non parum dubii adhuc inhæreat: Hæc vero Germaniam *primam ſive ſuperiorem*, & *ſecundam ſive inferiorem* continet, utramque in notitia Imper. Rom. ſatis expoſitam. Noſtra vero, quam Romani barbaram vocarunt patriæ libertatis ſtudioſiſſima, *illam diviſionem nimium excedit*, & longius patet latiuſque. Hinc gentes veteres quas Græci Geographi Romanique commemorant, cum poſterioribus & hodiernis populis, horumque ſedibus comparare aut conciliare, hoc opus hoc labor eſt; Unde novi auctores inter ſeſe multum diſſident, & à noſtro Cluverio hujuſque ſenſu alii dudum receſſerunt, hodieque recedunt vel ideo, quod inter Græcos Romanosque non plane conveniat. De ſingulis Germanorum generibus infra explicabitur: De Chaucis

a Diviſio Germ. duplex.

næ. Vindili, etiam *Vinili*, & *Vandili*, *Vandali Vandalii*, & *Vanduli* Romanis Scriptoribus ſimul & Græcis dicti ſunt. Horum nationes fuêre, *Gothones*, qui & *Gotones*, *Gutones*, *Gutthones*, ac *Gythones*, *Gothi*, & *Gotthi* [a] auctoribus dicuntur; nunc Caſſubiæ pars ad Viſtulæ infimam partem, quæ propriè *Pomerellia* nunc dicitur: ubi

Carini. nobis natale ſolum. *Carini* Pomeraniæ pars, in qua opida *Stolpe*,

Lemovii. *Colberg*, *Corlin*, *Camin*, *Lemovii*, ea pars Pomeraniæ, in qua

Rugii. *Stetin*, *Vſedom*, *Wolgaſt*, *Gripeswolda*. *Rugii* antiquitus, circa *Rege* flumen Pomeraniæ, & opidum *Regenwolde*, dein in inſulam

Varini. tranſgreſſi, qui etiam nunc *Rugia*, vulgo *Rügen* appellatur. *Varini* [b], in Meckelburgenſi Ducatu, circa flumen & opidum *Warne*.

Anglii. *Angili* ſive *Anglii*, reliqua Meckelburgenſis agri pars, ad Lube-

Eudoſes. Suardones. Nuithones. Caviones. Deuringi. Longobardi. cam uſque [c]. *Eudoſes*, *Suardones*, *Nuithones* pars Meckelburgenſis agri. Pomeraniæ Marchiæque proxima, *Caviones*, pars Marchiæ, Dannebergenſi Comitatui proxima. His contermini *Deuringi*, & *Rappin*. *Longobardi*, in Marchia media, vulgo nunc *Middelmarch*, inter Albim & Viadrum amneis. Circa opida *Grabouw*,

Semnones. *Brandenborgh*, *Berlin*, *Brötzen*. *Semnones*, in portionibus Marchiæ, Miſniæ, Luſatiæ, Sileſiæ, atque Poloniæ, inter

Burgundiones. Albim & Wartam amnem in Viadrum defluentem. *Burgundiones*, in partibus Caſſubiæ ac Poloniæ, inter Gotones ac Semnones. [α]

Ingævonum populi fuere Chauci. II. [β] *Ingævonum populi* fuêre iſti: [γ] *Chauci*, qui & *Cauchi*, & *Cauci*;

cis copioſiſſime in antiqua Germ. Lib. III. c. 46. itemque ex Coneringio & hujus de Helmſtadio conjecturis cap. 2. ſub finem additur.

BUNONIS.

α [a] *Vandali* fuerunt Germani, quos multi cum Venedis pro una habent gente: quum Venedorum gens Slavica ſit, quos Germanice dicimus *die VVenden*; illos vero *die VVandalier*.

β Rhenanus [b] *Ingævones* dictos putat, quaſi Vigewones, à Wych *ſinus* & Wonen, quaſi *VVichwoner*; *in ſinu habitantes d*. At Tacitus ita dictos ſcribit à Manni filio. Omnia vero antiquarum gentium nomina ad originem velle reducere, furoris potius quam ingenii eſſe videtur.

γ Exigua regio eſt, quam Cluverius heic & in Germania ſua Antiqua tribuit *Chaucis e*. Qui tamen, ut Tacitus ſcribit: c *Immenſum terrarum ſpatium non tantum tenent, ſed & implent: populus inter Germanos nobiliſſimus; quique magnitudinem ſuam malit juſtitia tueri &c.* Diviſi fuerunt, Plinio & Ptolemæo teſtibus, in *Majores* & *Minores*. Huic vero collocantur *Chauci Minores* à Friſiis ad Amiſiam amnem, uſque ad Viſurgim: ac inde *Majores* ad Albim uſque flumen. Ad Occidentem igitur Chaucorum terminus fuit Oceani pars: à Septemtrionibus terminabantur Albi flumine: ad Meridiem à Friſiis inceperunt, & deſierunt in Cattis. Ex his terris *Minores Chauci* tenuerunt, quæ hodiè Friſia Orientalis, Oldenburgenſis, Delmenhorſtiana, Diſholdenſis, Hojenſis & pars Mindenſis Epiſcopatus Septemtrionalis. At *Majores Chauci*, haud dubie ex modo virium, quibus iſtis fuerunt majores, ita dicti, poſſederunt omnem illum terrarum tractum, qui trans Viſurgim eſt ab Oceano & Albi flumine ad Melibocum & Semanam Silvam, quæ Germanis *der Hartz*; quibus locis hodie Ducatus Brunſwicenſis, Lüneburgenſis & Bremenſis.

HEKELII.

a Immo & *Polouci*, quos *Ruthenorum* lingua *rapaces* & *ſpoliatores* interpretatur.

b Plinio

a Vandali & Venedi. b Ingævones. c Chaucorum ſedes.

Cauci; inter Ameſiæ Albiſque oſtia utramque accoluerunt Viſurgis ripam ſupra Bremam uſque opidum; deinde uſque Mindam, qua Chattis jungebantur. Qui apud Tacitum [ẟ] *Foſi:* reliquis auctoribus *Saxones* appellantur: horum tota fuit Holſatia ad Cimbricam uſque peninſulam. Poſteà omnem oram maritimam occuparunt ab Albi ad Rheni uſque oſtia: unde cum Anglis in Britanniam inſulam abierunt. *Cimbri* omnem eam tenuerunt peninſulam, quam nunc antiqui nominis itidem gens incolit Jutæ. *Teutoni* Danicas incoluerunt inſulas; quarum maxima vulgo *Zeelandt*, Melæ dicitur *Codanonia*, nempe à gente Teutonorum, qui variantibus dialectis jam tunc dicebantur *Dani*, *Godani* & *Codani:* unde totum hoc mare etiam dicitur *Codanus ſinus* eidem Melæ ac Plinio, quod Tacito *Mare Suevicum*, quia utrumque Suevi accoluerunt, ut mox oſtendam. Regiones trans dictum mare, quæ nunc ſub Norvegiæ ac Suediæ Finniæque maximè nominibus veniunt, immenſas Germaniæ inſulas eſſe falſo crediderunt veteres, quum verius ſint peninſulæ. Harum maximam, quæ Norvegiæ Suediæque regna continet, à proxima gente quidam dixerunt *Scandiam* & *Scandinaviam* [f]: alii à freto, quod eſt inter Danicas inſulas, vulgari vocabulo *Belt*, *Baltiam:* quod vocabulum poſteà corruperunt in *Baſiliam*. Altera peninſula, vulgo nunc *Finland*, Plinio dicitur *Finingia*. In Scandia populi *Scandii*, ſive *Scanii:* vulgo nunc *Scanen*, unde toti peninſulæ nomen. His contermini fuêre *Hilleviones* [g], nunc *Halland*. Ultra utroſque incoluerunt *Sitones* [h], nunc *Norvegii*, vulgo *Norige*, & *Norge:* quorum terra jam antiquiſſimis Græcorum autoribus dicta *Nerigon*. Ultra hos ſunt *Marchiofinni*, vulgo *Marchfennen*. His continuantur *Scritofinni*, vulgo *Scritfennen;* extremi verſus

Foſi iidem qui Saxones.

Cimbri.

Teutoni.

Scandia.

Finingia.

Hilleviones.

Sitones.

Nerigon.

Marchiofinni.

Scritofinni.

b *Plinio* VARRINI.

c *Procopius* Lib. 4. *Gothor.* & *Camdenus* in *Britanniâ* dicunt, ANGILOS, ſ. Αγγίλυς eſſe Gentem, *Britanniam* Inſulam inhabitantem.

d Seu Sinum Maris accolentes.

e Χαύκγις ſ. *Chaycis*, ſicuti à *Claudiano* Lib. I. de Laudib. *Stilicon.* v. 225. *Poëticè* dicuntur.

BUNONIS.

ẟ a *Saxones* *i* corrupto vocabulo *Foſos* ſcribi apud Tacitum, conjectura Cluverius colligit. Verum non exigua illa Foſorum gens Saxonum nomine appellata fuit; ſed ad univerſam illam & magnam Chaucorum gentem nomen Saxonum pertinuit *k*. Tranſalbinos vero Saxones ejuſdem cum Ciſalbinis fuiſſe civitatis, ex ſimili idiomate, inſtitutis vitæque genere colligitur.

HEKELII.

f Malè verò *Scanziam*, *Galgaviam* & *Gangaviam*.

g S. *Tacito* Helluſii, *Ptolemæo* Æluones & *Ammiano Marcellino* Heilli.

h Quos *Ganipotes* nonnullis vocari *Althamerus* tradit, deque his *Saxonem Grammaticum* ſcripſiſſe ſcribit.

i *Cheruſcis* conterminos.

k *Althamerus* FOSOS *Dietmarſos* eſſe exiſtimat.

a Foſi & Saxones.

Rutubæ promont. Lappiones. Sueones. Gutæ.

verſus Septemtriones apud promontorium, *Rutubæ* Plinio, vulgo nunc *Noortkijn.* His proximi ſunt verſus Orientem *Lappiones*, ſive *Lappii*, vulgo *Lappen:* infra hos verſus Meridiem ſunt *Suiones*, ſive *Sueones*, nunc *Suedi*, vulgo *Sweden.* Infra hos *Gutæ* ſive *Guti*, quorum regio nunc vulgo *Gutlandt.* Hi falſo vulgo appellantur *Gothi*, & regio eorum *Gothia:* quum hi fuerint iidem & *Gothones* ad Viſtulæ oſtia: ut ſupra dictum. Sed hic jam eſt antiquus ſcriptorum error: unde ridiculæ illæ Jornandi fabulæ de Gothorum origine. Finni Ptolemæo, Tacito dicuntur Fenni, quod nomen hodieque ſervant, variatis dialectis vulgo *Fennen* & *Finnen* dicti.

CAP. III.

De Iſtævonibus, Hermionibus, atque Baſtarnis, item Suevia, & veterum Germanorum habitationibus.

I.

Iſtævones.

JAm vero Rheno proximi erant *Iſtævones:* horum nationes fuere *Friſii*, *Bructeri*, *Angrivarii*, *Chamavi*, *Anſibarii*, *Dulgibini*, *Chaſſuarii*, *Marſi*, *Tubantes*, *Marſaci*, *Sicambri*, *Ubii*, & qui in horum poſteà agros ſucceſſerunt, *Uſipii*, *Tencteri*, *Juhones*, *Mattiaci;* prætereaque antiquiſſimis temporibus *Marcomanni*, *Harudes* & *Seduſii:* qui tres populi poſtmodum in Bojohæmo inter Hermiones ſedes locarunt. Ex his omnibus *Friſii*, *Marſaci* & *Bructeri* quo ſitu fuerint, jam ante in XVII. inferioris Germaniæ Provinciarum deſcriptione dictum eſt. Sed *Bructeri* [a] poſteà inter ſuperiorem Luppiæ amnis partem & Agrippinenſem Coloniam coluerunt. *Marſi*, antequam [α] *Druſiana* foſſa, quæ eſt in Gelria, inter Arnhemum & Dusburgium, facta eſt, ſuperiorem Velaviam & Zutphanienſis Comitatus partem, quà opida ſunt *Dotechum*, *Grolle* & *Bredefort*, incoluerunt. Foſſa autem facta, pars eorum intra Rheni divortia incluſi novum vocabulum *Marſacorum*, ſive

Friſii, Marſaci, Bructeri. Marſi. Foſſa Druſiana.

BUNONIS.

α *Foſſa* illa *Druſiana* VIII. millia paſſuum inter vicum Iſeloort & opidum *Doesburg*, à Druſo acta eſt; ut Claſſem hac cum exercitu ex ſuperiori Rheni parte in lacum Flevum & Oceanum deduceret, Friſios petiturus & Chaucos. Sunt autem tres Rheni alvei, *Iſala*, *Vahalis*, & *medius Rhenus* b.

HEKELII.

a Sive *Brockmerlandii* ut ſcribit, *Cornelius Kempius*, ſ. ut alii volunt, *Boructuarii.*

b *Iſalam* autem aquas ſuas olim non commiſcuiſſe *Rheno*, ex *Ortelió* multiſque *Tab. Geograph.* eſt diſcendum; cùm Fontem & Nomen adhuc habeat in Regione *Weſtfalia* inter *Scheerenbeek* & *Ranſzdorp* Oppida, quà deſcendens verſus

ſive *Marſattorum*, aſſumſerunt; de quibus ſuprà: pars autem veteri nomine ſervato in interiora conceſſerunt, inter Amiſiam & Luppiam amneis, opidumque *Dulmen*. *Angrivarii*, Bructeris proximi, primùm inter Amiſiam & Viſurgim amneis, qua eſt opidum *Minden*, coluerunt: *Chamavi* [c] verò, ſupra hos inter Amiſiam & Loam flumen, quod Amiſiæ paullo ſupra Emdam miſcetur. Poſtea verò utraque gens Bructeris expulſis agros eorum occuparunt: Chamavi verſus Occidentem; Angrivarii verſus Septemtriones. Hinc *Dulgibini* [d] tenuerunt inter opidum Paterbornam & Viſurgim, qua *Flotow* ei opidum appoſitum. In his *Quintilius Varus*, cum tribus legionibus, cæſus ab Arminio Cheruſcorum duce, inter opida *Dietmelle & Horn*. His proximi verſus Meridiem fuere *Chaſſuarii*, qui & *Chattuarii* [e], inter Paterbornam & Viſurgim, qua ei opidum *Huxter* impoſitum; pars quondam fuere Chattorum [f]. At *Anſibarii* tenuerunt inter Viſurgim & lacum *Dommel*, apud quem opidum *Diepholt*. *Tubantum* varia ſemper fuit ſedes, ad ſuperiorem Amiſiæ partem. *Sicambri* Rheni ripam tenuerunt à Colonia Agrippinenſi ad Rheni uſque divortium; ab Oriente verò uſque ad Chattos, circa fontes Luppiæ, & opidum *Medebach*; poſtea à Tiberio in Galliam tranſportati, ubi inter Moſam & Rhenum *Gugerni* dicti: horum agri portiones deinde tenuerunt in Rheni ripâ *Uſipii*, ſive *Uſipetes*, & *Tencteri* [g]: hi apud Coloniam, illi ad Rheni divortia. *Ubii* in Germaniâ Rheni Mœnique dextras ripas tenuere, ad Coloniam uſque, ab Oriente Chattis contermini. Horum agros Chattorum poſtea partes, occuparunt *Juhones* & [β] *Mattiaci*. Horum fuit ſuperior ripa & Naſſovienſis Comitatus, cum Wetteravia & Haſſiæ parte, qua *Marpurgium* nunc eſt, quondam *Mattium* dictum [h], unde genti nomen; illi inferiora tenuere, cum Weſterwaldia. *Marcomanni*, antequam cum Seduſiis & Harudibus in Bojohæmum migrarent, fines habuere inter Rhenum, Danubium, Cocharum, & Nicrum, amneis. *Seduſii* [i] inter Cocharum, Ni-

Angrivarii. Chamavi. Dulgibini. Caſſuarii ſive Chattuarii. Anſibarii. Sicambri. Gugerni. Uſipii. Tencteri. Ubii. Juhones. Mattiaci. Marcomanni. Seduſii.

ſùs *Dotechemum*, dictum *Duisburgum* alluit, rectaque oceanum petit.

BUNONIS.

β In Mattiacis *Curtius Rufus* argenti venas aperuit.

HEKELII.

c Quos *Ptolemæus Camanos*, & *Auſonius* in *Moſella* v. 434. *Camaves* vocat.

d Quos *Althamerus Dulgumnios*, Δϰλγϰμνίϰς, *Ptolemæi* eſſe exiſtimat.

e Atque *Chaſuarii*.

f Quapropter *Althamerus* eos *Thuringos* falſò putat.

g Qui *Plutarcho* in Vitâ *Julii* TENTERIDES & *Ptolemæo* TINGRI ſunt.

h *Nominis enim alluſio adeò non diſſona eſt.*

i *Ptolomæo* fortè *Sudini*.

Harudes. Nicrum, Rhenum & Mœnum: proximi his fuere *Harudes*, ad lineam à fonte Mœni ad Danubium uſque & opidum Ingolſtadium ductam. Allemanni. *Allemanni* Gallorum fuere colluvies, ſub Cæſare Auguſto, quum Maroboduus Marcomannos, Seduſioſque & Harudes in Bojohæmum deduceret, in horum fineis inter Danubium, Rhenum ac Mœnum tranſgreſſi; unde nomen.

Hermiones. II. *Hermiones* verſus Meridiem ad Danubii uſque ripam incoluerunt: Cheruſci. Chatti. in his populi fuere iſti: *Cheruſci*, *Chatti*, *Hermunduri*, *Nariſci*, *Marcomanni*, *Quadi*, *Oſi*, *Gothini*, *Lugii*, *Burii*, *Marſigni*. γ *Cheruſcorum* agros nunc tenent Brunſwicenſes, ac Lüneburgenſes: Hermunduri. *Chattorum* Haſſi & Thuringi. δ *Hermunduri*, ab initio inter Salam & Albim & Bojohæmum incoluere Voitlandiam, & Miſniæ Saxoniæque ſuperioris parteis; deinde quum Harudes cum Marcomannis ac Seduſiis in Bojohæmum tranſgreſſi, Harudum porrò Suevi. agros illi occuparunt ad Danubium uſque. Hi poſtea propriè *Suevi* Nariſci. dicti ſunt. *Nariſci* tenuerunt inter Bojohæmi Occidentale latus & Danubium, lineamque à Mœni fontibus ad opidum Ingolſtadium Armalauſi. ductam, poſtmodum *Arnalauſi* dicti: Marcomanni. *Marcomanni*, *Seduſii* atque Seduſii. Harudes. *Harudes*, Maroboduo duce, à Rheno in Bojohæmum tranſgreſſi ſunt: ubi tamen Seduſiorum Harudumque nomina obſcurata vel Quadi. prorſus exſtincta. *Quadi* antiquitus inter Bojohæmum, Danubium & Marum: flumen incoluerunt; poſtea verò nomen eorum ad Sarmatica uſque juga, quæ ſunt in Hungaria, inter duo celebria quon- Oſi. dum opida, *Erlam* & *Vaciam*, protenſum fuit. *Oſi* Moraviæ ac Sileſiæ parteis coluere, inter opida *Oſtram* & *Oſwieczüm*; quorum Gothini. hoc Viſtulæ, illud Maro impoſitum. Infra hos fuere *Gothini*, itidem Sileſiæ partem inter Mari Vartæque fluminum fonteis colen- Lugii. tes. Hinc *Lugii*, magna gens inter Vartam & Viſtulam, Poloniæ partem tenuere, ad opidum uſque *Vladiſlaum* Viſtulæ appoſitum. Burii. His contermini verſus Occidentem *Burii* i, inter Vartam & Viadrum

BUNONIS.

γ Cheruſci non tenuerunt agros Brunſwicenſes & Luneburgenſes; verum ſedes ſuas habuerunt iis in partibus, ubi hodie eſt k Thuringia & Vogdlandia, ad Albim uſque, Marcomannorum vicini.

δ Hermunduri Taciti ætate ad Danubium ab Egræ fontibus, cis Hercinium ſaltum, fines ſuos extenderunt. Eaſdemque ſedes tenuerunt M. Aurelii Imperatoris ætate. At Diocletiano imperante Septemtrionem verſus in mediterranea Germaniæ ceſſerunt, ac videntur occupaſſe Cheruſcorum ſedes, qui jam pridem dulce otium amplexi, adeoque ſpretis armis recte uti neſciebant.

HEKELII.

i Quos *Chriſtophorus Pyramius* etiam *Sileſios* eſſe cenſet.

k Ex mente *Ortelii* Comitatus Mansfeldenſis.

BUNO-

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

SUEVIA, quæ cis Codanum fuit ſinum
Antiqua deſcriptio
Auctore Phil. Cluverio.
CODANUS SINUS quod et MARE SUEVICUM
Inſula, in qua ſedes deæ Herthæ, ideſt Terræ matris.
SAXONES
ANGLI
VARINI
EUDOSES
CHAUCI
CHERUSCI
CAVIONES
DEURINGI qui et THORINGI
SUARDONES
NUITNONES
RUGII
Rugium
LEMOVII
HERULI
GUTONES qui et GOTHONES et GOTHI
SIDINI
CARINI
LANGOBARDI
BURGUNDIONES
SEMNONES
Budorigum
Bunitium
ÆSTIORUM pars
SCIRI
Venedici montes
VENEDI Sarmatæ
LUGII qui et LYGII et item LOGIONES
CHATTI
Erfurdum
DURI
Hercinij montes
BURII
MARSINGI
OSI
PEUCINI
ALEMANI
HER
MUN
NARISCI qui et NARISTI et poſtea ARMALAUSI
BOIOHÆMUM
MARCOMANNI
QUADI
Eburum
Celemantia
Modoſtanium
GOTINI
COTINI
THUNNI
THAUNI
BASTARNÆ
Carpates mons
SARMATÆ VAGI ſive IAZYGES et METANASTÆ
BOII
Auguſta Vindelicorum
NORICUM
Vindomana
Carnuntum
Brigetia
VINDELICIA
PANNONIA
DACIÆ pars
Milliaria paſſuum
Septentrio
Meridies
Occidens

drum; his *Marſigni* inter Viadrum & Bojohæmum: utrique finitimi Semnonibus ſupra dictis. Marſigni.

III. *Baſtarnas* quondam à Viſtulæ dextrâ ripâ ad oſtia uſque Iſtri incoluiſſe, ſuprà dictum eſt. Ipſos quoque oſtiorum inſulas tenuiſſe, quarum maxima dicebatur *Peuce* [l], nomen eorum alterum *Peucini* indicat. [1] Baſtarnæ ſive Peucini. Peuce inſula.

IV. *Æſtii*, quos Livoniam Pruſſiamque inhabitaſſe, ſuprà dixi, cui quique generum aſſcribendi ſint, dubito: quum ab Rheno quondam in has ſedes inter Ingævones Baſtarnaſque profecti fuerint. Diſtinguebantur in *Hirros* atque *Scyros* ſive *Sceros*: hi Pruſſiam, illi Livoniam habuêre. Æſtii. Hirri. Scyri.

V. Cæterùm, *Suevia* antiquiſſimis temporibus erat, quicquid ab Occidente Bojohæmicis montibus, Salâ, Albi, & Travâ amnibus, ſinu Codano, ac mox mari Germanico; à Septemtrionibus mari glaciali; ab Oriente ſinu Albo, lacu Albo, ſinu Botnico, mari Codano, & Viſtula Maroque; à Meridie Danubio includebatur. Quod ſpatium Suevi incoluerunt, in nationes ſupra memoratas diſtincti. Eorum antiquiſſimi nobiliſſimique [ε] *Semnones* fuere, utram- Suevia. Semnones.

BUNONIS.

ε [a] *Semnones m* vicini fuerunt Cheruſcis, ut qui arma potuerunt conjungere cum Cheruſcis adverſus Maroboduum Marcomannorum regem, à quo defecerant. Semnones igitur partem Electoratus Saxonici, Marchiæ Brandenburgenſis, Luſatiæ & Sileſiæ tenuerunt. *Cheruſci* vero Thuringiam ad Albim uſque & Voigdlandiam incoluerunt, quorum Dux Arminius adverſus vicinum Maroboduum bellum geſſit. De b *Francorum*, nobiliſſima Germaniæ gente, nonnihil heic dicendum videtur. Gallieni, Claudii & Probi Imperatorum Romanorum temporibus innotuerunt primum Franci: & ex eo tempore perpetuum cum Romanis geſſerunt bellum, donec omni potirentur Gallia *n*. Francos iſtos Germanos fuiſſe, certiſſimum eſt. Quod vero à Geographis antiquis nomen eorum non memoratur, inde colligitur, ab ipſa gente illud poſtea aſſumptum eſſe, quum antea aliter fuiſſent appellati. Fuit autem Francorum natio Rheni accola, gens, D. Hieronymo teſte, *non tam lata, quam valida, inter Alemannos & Saxones* collocata: quæ loca incoluerunt Catti, quos fortes & bellicoſos his ſuis ſedibus ab aliis pulſos non legimus. Catti igitur ſunt, qui eo nomine voluerunt appellari, dicique *Franci*, id eſt, *liberi*, & *libertatis propugnatores*. Adhuc hodie Germanis in uſu eſt formula; *Er iſt Franck und Frey*.

HEKELII.

l Quam ob formam triangularem *Euſtathius* commendat.

m Quos *Ptolemæus* etiam fecit *Italiæ* Populos.

n *Socrates Scholaſticus* & *Sozomen*. dicunt, *Conſtantini M.* tempore eos in *Galliam* irrupiſſe.

REISKII.

1 [c] Ita quinque Germanorum genera è Plinio petita finem capiunt: Unde nomen ſingula ſuſceperint, non liquet, niſi Tacitum ſequaris, & à primo Manno, hujuſque tribus pluribuſve filiis gentes enatas integras & appellatas dixeris: cum Annio Viterbienſi ad commenta ruere inconſultum erit. Conſultius videtur [d] *Vandalos* vocari, à crebris migrationibus quaſi *Wandeler*: *Ingævones* ab internis habitationibus quaſi *Ingwohner*: *Iſthævones* ab externis & occaſui propioribus quaſi *Weſtwohner*: *Herniones* quaſi *Herwohner*. *Peucini* à *Peuce* quadam Iſtri inſula. Baſtarnæ itidem ad Germanas origines à Strabone Lib. VII. reducti. Sed neque ab his derivationibus omne dubium abeſt: Extra dubitationem id pono, *Vandalos* tot factis in Galliam, Hiſpaniam, Afri-

a Semnones. b Franci. c Germanorum genera. d Vandali.

utramque latè accolentes ripam *Viadri*, qui amnis antea *Suevus* dictus: unde genti nomen, & à gente poſtea mari cognomen *Suevico*, vulgò nunc *die Ooſt-Zee.* Sed poſterioribus ſeculis Suevi propriè habiti ſunt, ceu peculiari nomine Suevorum pars, *Hermunduri:* quorum nunc etiam poſteritas durat in regione, quæ vulgò dicitur *Schwaben.*

Priſcorum Germanorum habitationes.

VI. *Nullas*, inquit Tacitus, *Germanorum populis urbeis habitari, ſatis notum eſt: ne quidem pati inter ſe junctas ſedes. Colunt diſcreti ac diverſi, ut fons, ut campus, ut nemus placuit.* ʒ

Africamque migrationibus non amplius ſupereſſe, niſi *quod reges Sueciæ Daniæque*, *Duces item Pomerani ac Meclenburgici* eoſdem in titulis admittant, tanquam mari olim Balthico vicinos. Vandalis & terra & appellatione proximos ut Vinedos, Venedos & Vindelos rear, teſtimonio veterum & permutato utriuſque gentis nomine inducor. Plura, quæ de generibus Plinianis & populis, horumque ſedibus in promtu ſunt, prætermittere cogor. De [a] Chaucis, utriſque Cheruſcis, itidem & Saxonibus Albinum, Conringium, & utrumque Meibomium conferat, cui lubet: De Suevis autem Cluverium noſtrum Germaniæ antiqu. Lib. III. c. 24. Res [b] Cheruſcorum cum Arminio geſtæ, antiqua Taciti de ſitu horum, Strabonis & Ptolemæi teſtimonia non patiuntur, ut in Miſniam, Thuringiam & Voigtlandiam eos conjicias. De habitationibus Germanorum veteribus, varia per agros mutatos migratione, communique per pagos diviſione Conringius, Freherus, uterque Meibomius, nec non ipſe Cluverius legatur Lib. I. German. c. 13.

BUNONIS.

ʒ Priſcorum Germanorum mores omnium optime deſcripſit Corn. Tacitus libr. de Germ. o

HEKELII.

o Quem *Matthias Berneggerus* Quæſtionibus Miſcellaneis verè doctis, iiſque Annô Seculi huj. decurr. XL. *Freinshemianâ* curâ *Argentorati* in 8. editis, & G. *Caſp. Kirchmaier* Commentariô non inutili *Witteb.* Annô ejuſd. Sec. LXIV. in 8. exc. probè illuſtrarunt. Leg. & *Joan. Barclaii* Icon Animorum Cap. V. p. 147. ſeqq. Edition. *Dreſd.* quæ operâ noſtrâ cum Notis *Buchnerianis* Annô LXXX. in 8. prodiit.

a Chauci. b Cheruſci.

CAP. IV.

De Vindelicia & Norico.

I.

ANtequam hodierna Germania explicetur, terrarum inter Alpes & Danubium primùm exponenda erit antiquitas; nam hæc jam circa annum Domini CCC. ab Allemannis, Marcomannis ac Quadis occupari cœperunt, perpetuoque in hunc uſque diem ab iiſdem nationibus poſſeſſæ ſunt. Unde etiam parteis factæ Germanici imperii. Inter Rhenum igitur, ſive quem Rhenus tranſit, lacum Brigantinum, & Lichum amnem, *Rhætos:* inter Lichum & Ænum *Vindelicos:* inter hos & Cethium montem, qui ad Viennam deſinit, in Danubii ripa, *Noricos* ponit Ptolemæus; ſed falſo: ut ex Strabo-

Tab. 14
Vindeliciæ et Norici, Conterminarumq; terrarum antiqua deſcriptio Auctore Phil: Cluverio
Septemtrio
Meridies
Oriens
Occidens
Sinus Adriaticus
Millia paſſuum
Boiohæmum
Germania
Marcomanni
Hermunduri
Narisci
Mattiaci
Chassi
Vindelicia
Noricum
Pannonia
Boiorum deſerta
Galliæ Helvitii Pars
Rhætia
Carni
Istri
Alpes Noricæ
Boii
Isarci
Licates
Cujus incolæ
Germaniæ et Elegium Romani imperii
Quadi
Alemanni

Strabonis Pliniique patet Geographia, ſimulque ſitu regionum. Namque *Rhæti* Alpes tantum incoluere, & earum valles, à Septemtrione ad lacum uſque Brigantinum. Sub Alpibus ad Danubium uſque fuere inter dictum lacum & Ænum flumen *Vindelici* [a]. Hinc ad Cethium uſque montem *Norici:* quorum hi etiam ipſas Alpeis tenuerunt apud Fori Julii regionem. [1]

Rhæti. Vindelici. Norici.

II. Nomen habuerunt à *Norcia* [b], urbe ſupra Aquilejam ſita Reliqua opida clara fuere iſta: *Ovilia*, *Wels* nunc; in Danubii ripa. *Vindoniana*, quod corruptè [c] *Vindobona*, & apud Ptolemæum corruptius *Juliobona*, vulgò nunc *Wien;* Lauriacum, nunc *Lorck.*

Nomen Noricorum.

III. *Vindelicorum caput* fuit *Damaſia* [d], quæ poſtea colonia Auguſti Cæſaris auſpiciis deducta *Auguſta Vindelicorum* dicta eſt. Cætera loca maximè celebria fuere: *Juvavium* [e], ſive *Colonia Jovavia*, vulgò nunc *Saltzburg;* Dein *Reginum*, ſive *Regina caſtra* [f], vulgo nunc *Regensburg;* nomine à flumine *Regino*, vulgo nunc *Regen*, olim tracto. Hinc *Batava caſtra* [g], vulgo *Paßau:* & prope hoc opidum, apud Danubii Ænique confluenteis, *Bojodurum;* quod nomen accepit à Bojorum trajectu, qui à Marcomannis è Bojohæmo pulſi in has oras tranſmigrarunt, quas etiam nunc eorum poſteri tenent, nomine nunc vitiato, *Bavari:* ſuperioribus ſeculis *Bojoarii*, & *Bojuvarii* dicti. Reliqua opida fuere; Abuſena, *Abenſperg:* Guntia, *Guntzperg:* Campodunum, *Kempten:* Abudiacum, *Fueßen;* Iſiniſca, *Munchen.* [α]

Vindelicorum caput Damaſia.

CAP.

BUNONIS.

α *Bojorum* gens, quam Maroboduus Marcomannorum Rex Bojohæmia expulit, teſtibus auctoribus multis, Gallica fuit: Bojoarii igitur, ſive *Bavari*, qui hodiè appellantur, quum Germani ſint, quod ex idiomate colligitur; Bojorum iſtorum nepotes eſſe non poſſunt. Bojoarii vero videntur dicti, à Bojorum ſedibus, quas occuparunt. Sicut hodie Venedi, qui Bohemiam incolunt, Bohemi appellantur, qui tamen à Bojis iſtis non ſunt profecti.

HEKELII.

a Qui *Licatii* ſeu *Lechrainer* vulgò appellantur.

b *Noreja* PLINIO *Tauriſcorum*, qui Populi *Pannoniæ*. Oppidum eſt, ubi, ut *Strabo* Lib. v. *Geograph.* p. 390. ſcribit, Aurum purgatur, & Commodæ Ferri ſecturæ ſunt. Heîc *Cn. Carbo* inani Conatu cum *Cimbris* quoque conflixit.

c Ab *Antoninô.*

d Arx *Lycatiorum.*

e S. *Juvavia.*

f S. *Reginoburgum.*

g S. *Patavium.*

REISKII.

1 a Vindelicia & Vindelici ab Vinda Lycoque fluviis, quos accolebant, nomen quin ſuſceperint, nemo dubitabit, niſi qui antiquitatum omnium expers: Unde ſuam ducant originem, docet Polybius Lib. II. qui Alpinas gentes à Tranſalpinis, non genere ſed loca differre ſcribit. Ergo Vindelici cum Noricis ad ſtirpem Celticam revocabuntur, & varias Bojorum migrationes, ſedemque in Germania & Italia toties mutatam faciliores aut veroſimiliores efficient, quas Græci & Romani hiſtorici prodiderunt. Utramque vero regionem Rom. imperio ſubjectam documenta, quæ adhuc extant, publica, & numi etiam cuſi, Notitia item Imperii vetus & præfectura Illyrici occidentalis, nec non Velſerus in Commentario rerum Auguſtanarum, & Tſchudus in Alpina Rhætia perſpicue commonſtrant.

CAP. V.

De fluviis, ſilvis ac montibus Germaniæ. 1

I.

Fluvii Germaniæ.

CElebriores Germaniæ fluvii, iidemque navigiorum capaces ſunt; Oceanum petentes: α *Rhenus*, ſecundus claritudine Euro-

BUNONIS.

α a *Rhenus* ex ſummis illis Alpium jugis, quibus Gothardi & Adulæ nomen eſt, oritur, è duobus fontibus, quorum alter *Anterior* vulgo accolis *der vordere Rhynn*, alter *Poſterior*, *der hindere Rhyn*, promanans *a*, in ſiniſtro latere, præter multos amneis ad Confluenteis, vulgò *Coblentz*, etiam recipit b *Moſellam*; Ad munimentum Schenkii in duos primum ſcinditur alveos, quorum ſiniſter *Vahales c* vocatur, vulgo *de Wale*, Noviomagum, Tiliam, Bomelium, Geldriæ opida præterlapſus, perfert nunc nomen iſtud ad arcem uſque *Lœvenſtein*; juxta hanc foſſa à vicò *Bochoven*, manibus quondam mortalium egeſta, aquas pariter Moſæ in Vahalis flumen invexit & nomen. In dextra hac ripa à Lœvenſteinio viſitur *Gorichomium*. Non heic tamen, ſed ad *Geroſlitium*, olim fuerunt Moſæ & Vahalis confluentes. Ex dextro ejuſdem Rheni alveo, per *Foſſam Druſianam*, quæ à vico *Iſeloort* ad opidum *Doesburg* deducta pars Rheni in *Iſalam* fluvium derivata eſt. Ex tertio, medio & antiquo Rheni alveo, Civilis novum fecit, in quem Rhenum deduxit, qui nunc *Lecca*, vulgo accolis *die Lecke*, vocatur *c*. Ita Rheni aquis aliò derivatis, curſuſque violentia adempta, antiquum ejus oſtium arenarum tumulis obſtructum eſt, quod fuit haud procul Leidâ urbe inter maritimos vicos *Catwych* & *Nortwych*. In dextro ſuo latere Rhenus c *Nicrum* recipit ad Manhemium: d *Mœnum* ad Moguntiacum: cui ſe ad Werthemum jungit e *Tubaris*; & f *Luppiam* ad Veſaliam inferiorem. *d*

HEKELII.

a Undè & *Virgilio* Lib. VIII. *Æneid.* v. 727. non ineptè *Bicornis Rhenus* dicitur. Et reprehenduntur hôc Epithetô omnes ii, qui plura, quàm duo, Oſtia illi tribuunt.

b ſ. *Vahalis*, C. Tacito, & *Walis* Cæſari.

c Alioquin tres *Rheni* Alveos ſtudioſè deſcripſit *Cluverius* noſter ſingulari Commentariô, quem *Lugd. Batav.* Annô M. DC. XI. in 4. f. vidimus excuſum.

d Per hunc Fluvium nobiliſſimum à *Francofurtô* uſque ad Oceanum *Germanicum*, ubi exonerat, merces innumeræ & vina quotidie feruntur.

REISKII.

1 Juga g montana & montes ipſi ſunt hydrophylacia ſive ſubterranea quædam aquarum receptacula, unde fontes ſcaturiginem, ex iiſque flumina, fluvii & amnes fluxum ſuum inchoant, continuant: *Alpes* nimirum Helveticæ, unde Rhenus cum catarapta prope Schaaffhuſium vehementiſſima, nec miſtis cum lacu Bodamico aquis prolabitur: *Jugum Hercynium* ab Alpibus cœptum, & per brachia quaſi alpina in medio Germaniæ flexuoſis ambagibus procurrens, ut Sudetes Sileſiæ cum Giganteo monte (*Rieſengebirge*) Bohemicos, in iiſque Piniferum, Bructerum Harzicoſque contineat, Carpathicos vero tangat. Unde h *Sylvam Hercyniam* Romanis Græciſque auctoribus decantatam non miraberis, quod tam longe lateque cum jugo illo pateat, & Harzicam quoque nobis proximam comprehendat. Hinc ergo *Danubius* rapidiſſimo curſu, multis inſulis, & multa fluviorum verſus orientem procurrentium conjunctione inſignior: *Werraha* aut Werre à primo apud Thuringos fonte, poſt hujus & Fuldæ confluentes Weſera vel Wiſera, unde Latini Græcique nominis Viſurgis ratio: *Albis Elff* appellatione fluviis communi, duabus phialis ſeu lacubus Sudetum & decurſu longo nobilis. Sed quiſnam fluvios exhauriet omnes? i Mons unus Pinifer duobus ſeſe faſtigiis effert; *altero quidem ſaxeo*, quod caput bubulum à figura vocant; *alteroque lacuſtri*, ubi fontes & phialæ quatuor fluviorum in uno Hydrophylacio latent: Fluvii autem iſti quatuor plagas petunt, Mœnus ſcilicet occidentem, Egra orientem, Nabus meridiem, Sala ſeptentrionem, unoque *Mens* vocabulo concluduntur. Vide Conrad. Celtis Epig. Sin præſens ea videas, quæ juvenis perluſtravi, permirabere.

BUNO-

a Rhenus. b Moſella. c Nicrus. d Mœnus. e Tubaris. f Luppia. g Montes Germ. h Sylvæ Hercyn. i Mons Pinifer.

Europæ: qui lacum Brigantinum, vulgò *der Boden-See*, tranſiens, recipit *Nicrum*, vulgò *der Necker*; & *Mœnum*, vulgo *der Meyn*, *Luppiamque*, vulgo *die Lippe*. Hinc β *Amiſius* ſive *Amiſia*, vulgo *die Ems*: *Viſurgis*, *die Weſer*, ſuperiore ſui parte *die Werre*. Inde γ Albis nunc vulgo *die Elbe*, *Salam*, vulgo *die Sale*, unà ſecum devehit. In ſinum Codanum ſeſe effundunt; *Chaluſius* ſive δ *Trava*, vulgo *die Trave*: ε *Viadrus* *e*, antea *Suevus*, & Plinio *Guttalus* dictus, vulgo nunc *die Oder*: ζ *Viſtula* ſive Viſtillus, *die Weixel*. At η *Danubius*, vulgo *die Donau*, & *Danau*, omnium Europæ maximus, à dextra ripa ex Vindelicia *Lichum*, vulgo *der Lech*, & *Ænum*, vulgo *der In*, à læva *Navam*, vulgo *die Nabe*, & *Marum*, *die March*, in Pontum Euxinum defert.

III. *Syl-*

BUNONIS.

β a *Amiſia f* in Riethbergenſis Comitatus & Paderbornenſis Epiſcopatus colliminio, haud longe ab ipſa Paderborna ortus, infra Embdam Friſiæ Orientalis metropolin ad opidum Groningenſis Dominii *Delſzyel* mari Germanico miſcetur. Ad Myndam Brunſvicenſis Ducatus opidum b *Vierra* & c *Fulda* confluunt; ac duo iſta flumina inde vulgo appellantur uno nomine, *die Weſer*, id eſt, *Aquæ* ſeu *Flumina*. Infra Ducatum Bremenſem ad *Depſtede* in Oceanum fluvius iſte ſeſe exonerat.

γ d *Albis g* in valle montis Gigantei, vulgo *der Rieſenberg*; qui eſt in limitibus Bohemiæ & Sileſiæ *h*, naſcitur; accolæ vallem vulgo vocant vallem Diaboli, *den Teufelsgrund*; ac XVI. milliaribus infra Hamburgum vaſtiſſimo oſtio in mare Germanicum ſe effundit. Albi miſcetur e *Sala* ad Calbam: ad Werbenam f *Havela*, g Spreva, h *Niſſus Sileſius*, *die Neiſſe in Schleſien*, ad Schurgaſtum: & i *Multavia*, *die Moldau*, ad Melnicum.

δ k *Trava i* aliquot milliaribus infra Lubecam mare ſubit Balticum.

ε l *Viadri* fontes ſunt in Sileſiæ & Moraviæ confinibus, haud longe ab opidulo *Oder*; qui m *Bobera* ad Croſnam; n *Niſſo Luſato* ad Gubenam, atque ad Cuſtrinum o *Vartha* fluminibus receptis aliquot, infra Stetinum in eum aquarum ſinum, qui vulgo vocatur *das groſſe Haff*, diffuſus, duabus celebrioribus faucibus *die Schwiene*, & *die Dievenau*; mari miſcetur Baltico. *k*

ζ p *Viſtula* haud longe à Viadri fontibus in Teſchinenſi Ducatu ortus, Cracoviam, Warſaviam, Thorunium, aliaque poſtquam alluit opida, ex dextra ſua ripa partem aquarum per alveum vulgo *Nagot* dictum, Mariæburgo irrigato, in ſinum aquæ dulcis, *das Friſche Haff* invehens, Inſulam Magnam, *das groſſe Werther*, efficit; altera Viſtulæ pars ad locum, qui vulgo *das Haupt*, iterum in duos ſcinditur alveos, quorum dexter in eundem aquæ dulcis ſinum influit; ſiniſter vero infra Dantiſcum ad Mundam caſtellum mare ſubit Balticum, inſulamque *Neringam* magna ex parte ambit.

η q *Danubius* apud Suevos in jugo mediocriter excelſo naſcitur eo tractu, quem Hegoviam appellant: Sexaginta amnibus auctus, ſex oſtiis in Pontum Euxinum effunditur.

HEKELII.

e A Recentioribus fere omnibus perperam ſic dictus: *Ptolemæo* enim *Viadus*, ſ. εἴαδος, audit.

f Et Ptolemæo Αμασὸς, *Amuſius*; Straboni vero Αμασία, *Amaſia*.

g A Nonnullis ex *Latinis* ALBIA *Barbare* dictus.

h Ex undecim Fontibus ſimul conflatis; unde & *Germanis Elbe*, qs. *Elve*, ſ. *Elfe*, à numerò nempe dictus videtur.

i S. *Dravenna*, & quidem *Althamero* & *Kirckaimero*.

k Hic Fluvius à *Nigrô* falſô vocatur *Suevus*. *Suevus* enim hodie *Spre*, ſeu *Spree*, vocatur, nec in Mare, ſed in *Albim* Fluvium, ut notum, ſeſe exonerat.

a Amiſia. b Vierra. c Fulda. d Albis. e Sala. f Havela. g Spreva. h Niſſus Sileſius. i Multavia. k Trava. l Viadrus. m Bobera. n Niſſus Luſatus. o Vartha. p Viſtula. q Danubius.

Sylvæ. Hercinia. II. *Sylvarum* Romanis monumentis celebratæ ſunt; *Hercinia*, totam ferè olim Germaniam occupans; proprie tamen ſic circum Bojohæmum appellata, vulgo nunc *der Bohaymer Wald*. *Bacenis*, Semana. quæ & *Semana*, vulgo nunc in Brunſvicenſi Ducatu *der Hartz*, antiquam Herciniæ memoriam ſervans. Gabreta. *Gabreta*, vulgo *der Dœringer Wald* [l]. *Luna*, inter Moraviam, Poloniam & Hungariam. Martiana. *Martiana*, ſeu fortè rectius *Hartiana* [m], nunc *der Schwartz Wald*. Cæſia. *Cæſia*, ad dextram Luppiæ amnis ripam, haud procul Veſalia. ϑ

Montes. III. *Montium* nobiliſſimum *jugum Hercinium*, Bojohæmum cingens, qui & *Suditi* [n] montes. Dein *Abnoba*, in Ducatu Wirteburgenſi circa Danubii Nicrique fonteis. *Taunus*, ex adverſo Moguntiaci, vulgo *der Hayrich*. *Rhætico*, ex adverſo Bonnæ, *das Sieben-gebirge*. *Melibocus* in Brunſvicenſi Ducatu, apud Semanam Sylvam, vulgo *der Blocks-berg*. ι

BUNONIS.

ϑ *Sylva Ottonis*, *der Odenwald*, ad fines Palatinatus inferioris *o* verſus Franconiam quoque celebris eſt. *p*

ι *Pinifer Mons*, *der Fichtelberg*, in finibus Palatinatus ſuperioris & Bohemiæ, quatuor effundit flumina, *Mœnum*, *Nabum*, *Egram* & *Salam*.

HEKELII.

l S. *Thüringer-Wald*.

m Juxta *Friburgum Briſgoviæ*.

n S. ut omnia Exemplaria *Latina* habent, *Sudeti*.

o Prope *Heidelbergam*.

p Eſt & celebris Sylva illa non procul à *Mœni* Ripâ, ubi *Francofurtum*, *Aſchafenburgum* & *Moguntiam* attingit, quam *olim* & *adhuc Speshart* dictam novimus; nec-non illa prope *Herbipolim* & *Papebergam*, quæ *Steyger-Wald* vocatur. Notandum autem, quòd *Hercynia* cum diverſis Montibus ab Autoribus ſæpiſſimè confundatur.

CAP. VI.

De Incolis Germaniæ. [1]

I.

Origo Germanorum. DE origine gentis Germanorum, multi hoc noſtro ſæculo, multa fabulati ſunt, nugatique Germani ſcriptores. Antiquus juxta,

REISKII.

1 a De primo gentis auctore Teutone vel Tuiſcone res liquet; Non ita de vero Deo, rerum omnium conditore, Mannoque hujus filio Adamo, nec de nomine cunctis Celtarum nationibus communi, quo Teutiſci clueant: Hoc enim teſtimoniis veterum Scriptorum vix confirmabitur. b Lingua quidem apud Celtas una, vetus nempe Teutonica, tanquam mater Scaligero doctiſque viris viguiſſe dicitur; hujus tamen matricis propagines fuerunt *Francica*, *Saxonica*, *Danicaque*. Teuto etiam ſive Teutani & Tanno quin locum inter Deos Galli, Hiſpani, Ægyptii attribuerint tanquam Deaſtro commentitio, Huetius in Demonſtrat. Euang. propoſ. IV. cap. 7. oſtendit. c *Aſcenaz* vero אשכנז *ridicule in Hebræorum ſcriptis eſt Germania*, inquit Bochartus Lib. IV. cap. 38. ubi, quod ſupra declaraverat, denuo evicit. De vetuſtis Germaniæ nationibus, quas ſecula poſteriora & migrationes mutuæ tulerunt, partim explicatum antea fuit, partim paulo inferius explicabitur:

De

a Teuto num verus Deus fuerit? b Celtica lingua. c Aſcenaz num German.

juxta, & gravis in primis auctor Romanus Tacitus, in libro quem de hac gente conſcripſit: *Celebrant* (inquit) *carminibus antiquis, (quod unum apud illos memoriæ & annalium genus eſt) Tuitonem Deum, terrâ editum, & filium Mannum, originem gentis conditoreſque.* Mannus hic erat Adam, *Theut* vero ſive *Tuit*, ipſe *Deus* rerum omnium auctor; qui è terra condidit formavitque primum hominem, Germanis *Mann*, Hebræis *Adam*, dictum. ab hujus igitur *Theut* nomine tota gens ſibi nomen adſcivit, *Theutiſci*, ſive, variante Dialecto, à *Tuit*, *Tuitiſci*, vulgo *die Teutiſche* & *Duytſche*. Unam eandemque linguam antiquiſſimis temporibus fuiſſe per univerſam Hiſpaniam, Galliam, Britannicas inſulas, Germaniam & Illyricum, omneſque has nationes in univerſum Græcis dictos fuiſſe Celtas, ſuprà in deſcriptione Galliæ dictum. Cæſar in Comm. de Bell. Gall. *Gallos*, ait, *à Dite patre ſe prædicaſſe:* per quem illi haud dubiè intellexere eundem *Tuitonem* Germanum: quando Lucanus illorum Deum *Teutatem* memorat. Eundem vero *Teutatem Mercurium* coluiſſe Hiſpanos, auctor eſt Livius. Ex hoc igitur argumento, ſimulque ex illo de lingua Celtica, colligere licet, omnes prædictas quinque nationes uno vocabulo olim dictas fuiſſe Teutiſcos, *die Teutiſche*. *Aſchenazem* Noachi pronepotem ab urbe Babylone in diſperſione gentium huc deduxiſſe ſuos, alibi demonſtratum eſt. Hinc poſtmodum Hebræis ſemper gens Germanorum dicta fuit *Askenazim*.

II. Cæterum, nationes nonnullas jam antiquiſſimis temporibus à Germaniâ in Gallias commigraſſe, Gallos in Germaniam tranſgreſſos, tradunt apud Romanos maximè Cæſar & Tacitus. *Helvetiis* inter Danubium, Rhenum & Mœnum, Bojohæmumque, loca tenuere: ipſum Bojohæmum *Boji;* unde nomen regioni. Poſterioribus ſeculis, quum Germanorum diverſæ nationes, *Gothi*, *Burgundi*, *Rugii*, *Vandali*, *Longobardi*, *Marcomanni*, *Quadi*, alii in Italiam, in Galliam alii & Hiſpaniam, proficiſcerentur; contermina olim trans Viſtulam gens *Venedi*, ſive *Vinidi* [a], quæ iidem & *Slavi*, magnam Germaniæ partem occuparunt, ad Albim uſque. Hinc crebra in Sileſia, Luſatia, Miſnia, Marchia Brandeburgenſi, Meckelbur-

Germanorum migrationes.

De Sclavis maxime, qui nec orientali nec occidentali Sclavia coërcebantur, ſed amplas colonias & linguam ſuam in tota Germania diſſeminarunt. Vid. Helmoldus cum Arnoldi continuatione & celeber. Schurtzfleiſch. in Diſput.

HEKELII.

[a] *Ptolemæo* Οὐενέδαι.

kelburgenſi Ducatu, ac Pomerania, Slavonica urbium, caſtellorum ac vicorum nomina. Gens ipſa adhuc incolit totum Bojohæmum atque Moraviam, Luſatiæ item agros magna ex parte.

CAP. VII.

Quota pars Germaniæ ſubjecta fuerit Imperio Romano.

I.

AT operæ pretium fuerit, antequam ad hæc noſtra ſecula pergam, primùm indicaſſe, quota pars olim Germaniæ Romanorum armis debellata fuerit. Primi igitur Germanorum Romanis nomen ſuum dederunt; armaque noſcenda *Cimbri* atque *Teutoni*, ultro Galliam Italiamque petentes: quos C. Marius partim in Gallia, partim in Italia ſub ipſis Alpibus vicit. Cæſar poſt hinc, dum Gallia domita Rhenum tranſgreſſus *Germanos* irritavit, perpetuum Romanis bellum cum Germanorum gente concitavit. Reliqua omnia, quocunque arma tulerunt, prona illis fuerunt. Germanos ingentibus ſæpe exercitibus triumphatos magis, quàm victos, ipſimet Romanorum fatentur ſcriptores. At quota pars horum armis tot ſecula Germaniam petentibus perdomita fuit? Maximus equidem ipſorum Romanorum cladibus debellati fuerunt populi *Rhenum* inter & *Albim*, Auguſti Tiberiique auſpiciis: at poſt hos nihil ſub imperio ſuo retinuerunt, niſi Rheno proximos *Friſios*, *Uſipios*, *Tencteros*, *Jubones*, *Mattiacos*, & his conterminos *Alemannos*: qui tamen non origine Germani, ſed Galli fuerunt, ut ſuprà dixi. Sed & hi mox circa annum Chriſti cc. rebellarunt, Galliamque crebris incurſionibus vexarunt, quo tempere quoque natum *Francorum* nomen: quod ſibi omnes populi inter Rhenum Albimque incolentes, in unum corpus congreſſi, novum à libertatis argumento impoſuerunt; protinus & ipſi Galliam crebris incurſionibus depopulantes. [a 1]

Cimbri & Teutoni.

Franci.

II. Re-

BUNONIS.

[a] [a] De *Francorum gente a* ſuperius ad finem cap. III. ex D. Hieronymo in vita Hilarionis dictum eſt; quod illa fuerit *inter Saxones & Alemannos, non tam læta, quam valida gens*; adeoque diſcreta à Saxonibus *b*. Ipſi vero Saxones jam antiquiſſimis temporibus tenuerunt non ſolum Weſtphaliam, ſed etiam omnem illum terrarum tractum, qui eſt inter Viſurgim, Oceanum, Albim & Melibocum: quæ loca Tacitus attribuit Chaucis: Zoſimus vero lib. III. in narratione rerum à Juliano ad Rhenum geſtarum tradit, Chaucos partem eſſe Saxonum, eoſque adverſus Francos geſſiſſe bellum, quod non ſolum

a Francorum gens.

Nova Totius
GERMANIÆ
DESCRIPTIO
OCEANI GERMANICI PARS
MARE BALTICUM
OOSTSEE
Bornholm inſ
HOLSATIA
Emden
Bremen
MUNSTER
Rostock
Stetin
Berlin
POMERELLIA
Cuiavia
Lusatia
Breſlaw
Cracovia
Wirtzburg
Nurenberg
Regensburg
Ingolstat
Landshut
Salzburg
Strasburg
Basel
Zurich
Franckfurt
Wien
STIER MARCK
CROATIA
COMITATUS BURGUNDIÆ PARS
HELVETIA
Mare Adriatici Pars

II. Reliqua ultra Albim Danubiumque Germania intacta ſemper manſit: quæ & ipſa poſtmodum *Suevis*, ut ſupra dixi, *Gothis*, *Burgundis*, *Vandalis* & *Longobardis*, aliiſque nationibus emiſſis, ultrò Romanorum imperium petiit, totumque propemodum occupavit. *Marcomanni* & *Quadi*, Danubii accolæ, jam inde à M. Antonini Imperio, Vindeliciam, Noricum & Pannoniam Romanorum provincias, petere cœperunt. Nec ante Martia hæc Germanorum gens quievit, donec toto Romano Imperio per varias provincias occupato, ipſum tandem Imperii nomen decuſque in fines ſuos pertraheret.

lum eo tempore, ſed ſæpiſſime factum legimus, neque Saxones iſti hiſce ſuis ſedibus pulſi ſunt, diſcreta à Francis gens. Non igitur, quod Cluverius heic exiſtimat, hiſce inter Viſurgim & Albim incolentibus, ſive Chaucis ſive Saxonibus, Francorum nomen impoſitum eſt, aut Franci habiti ſunt.

HEKELII.

a Quam *H. Junius* in *Bataviâ* c. IX. etiam deſcripſit.

b Quos *Cattos* à *Tacitô* dici *Cranzius* putat.

REISKII.

1 [a] Cimbri & Teutones extrema Germania effuſi, ſociiſque aucti nationibus primo Galliam, deinde Italiam irruperunt A.V.C.DCXLV. profligato conſule M. Silano, poſteà Scauro A. V. C. DCXLVII. Sed C. Marius conſul eos A. V. C. DCLII. fudit, fuſoſque Italia & Gallia ejecit. Sed Germanicus gentes terraſque hic nullas domuit; ne Cæſar quidem Rheni tranſitu facto. [b] Rhenus ergo Imperii Rom. liberæque Germaniæ limes fuit, tot bellicis expeditionibus fruſtra inſumtis, & necatis Quintilii Vari legionibus. Numiſmata quidem Domitiani, M. Aurelii, & Alexandri Severi, Impp. aurea Germaniam captam, ſubactam vel devictam exhibent; ea tamen inſcriptio vel ſynecdochica vel hyperbolica fuit. Germani enim Galliam tandem, Hiſpaniam, Italiam Romamque ipſam ſub Auguſtulo ceperunt; nec tamen unquam toto Romano imperio potiti, niſi occidentale unum pro Auctore intelligas. c Quam multæ vero gentes amplæ ac validæ uno Francorum nomine (*der Francken oder Freyen*) in fœdus unum coaluerint, quum longo ſpatio inter Rhenum, Amiſiam, Viſurgim & Albim diffuſæ illæ fuerint, ſcriptores veteres & hodierni præcipue docent.

a Cimbrica expeditio. b Germania Romanis non ſubdita. c Sed victrix.

CAP. VIII.

De variis Germaniæ Regnis, ac noviſſimâ ejus diviſione. 1

I.

CÆterum, liberis olim rebuſpubl. Germani, inter Rhenum, Danubium, Viſtulam & ſinum Codanum, egerunt. Principes

REISKII.

1 [a] Dignitas tamen & Ducum officium apud Germanos olim *bellicum ſuit, non perpetuum, nec hereditarium, nec ſupremo cum imperio conjunctum. Reges ex nobilitate*, inquit Tacitus cap. 7. *Duces ex virtute ſumunt, nec regibus infinita aut libera poteſtas: Et Duces exemplo potius quam imperio, ſi promti, ſi conſpicui, ſi ante aciem agant admiratione præſunt.* [b] Itaque Romani non falſo reges omnes, ſed vero, & quibuſdam gentibus recepto, quodque compertum habuerant, vocarunt nomine. Germania autem Ciſrhenana Romanis ſubdita Præ-

a Duces veteres Germ. b Regeſque.

pes tamen plerique ſuos habuere: quos falſo nomine ſæpe *Reges* vocant Romani. Ultra ſinum Codanum duo fuere jam inde ingentia regna, *Sitonum* in Norvegia, & *Sueonum* in Suedia: quæ etiam nunc durant: niſi quod Norvagiorum Imperium tranſlatum eſt ad Danos. His poſtea acceſſerunt *Czechorum*, in Bojohæmo[a], & *Polonorum* ad Viſtulam amnem. At *Saxonum*, *Duringorum*, *Francorum Orientalium*, *Suevorum* ad fontes Danubii, ac *Bojoariorum*, quæ iiſdem ferè tempeſtatibus orta fuerant, circa Caroli M. tempora abolita ſunt. Hic, tandem Romanorum Imperio in Germaniam [b] delato, in varias provincias atque Ducatus eam diviſit; Norvagia, Suedia, Daniæque parte, trans mare Suevicum, ac [α] Polonia cis Viſtulam, jam tum à Germania avulſis.

Germaniæ diviſio in Superiorem & Inferiorem.

II. Hinc *Germania* in *duas* parteis, id eſt, in *Superiorem* & *Inferiorem*, diviſa eſt. In *Superiore* ſunt regiones iſtæ: Helvetia, Alſatia, Suevia, Wirtenbergenſis Ducatus, Bavaria, Franconia, ſive Francia Orientalis, Palatinatus Rheni, Bojohæmum, Moravia[c], Auſtria, Stiria, Carinthia, Carniola, Tirolis. In *Inferiore*, præter XVII. provincias, quas vulgari nunc vocabulo vocant Belgium, ſunt: Leodicenſis Epiſcopatus, Lotharingia, Juliacenſis Ducatus, Colonienſis, Treverenſis, Moguntiacenſis Archiepiſcopatus; Clivia, Weſtfalia, Haſſia, Duringia, Saxonia, Miſnia, Luſatia, Sileſia, Marchia Brandeburgenſis, Pomerania,

Præfectos primum & Præſides, tandemque Duces aut Comites ab Impp. ſuſcepit. Tranſrhenana vero ſub Carolinæ ſtirpis regibus & Impp. demum Duces Comiteſque ſibi præpoſitos admiſit. [a] Hinc nova Germaniæ Reſpubl. & nova hujus in ſuperiorem atque inferiorem diviſio ſecuta: Illa dudum Helvetii, hac vero utrumque Belgium tam Confœderatum quam Regium, itemque Lotharingia exciderunt: [b] Tandem recentior eaque politica per decem circulos, (*Kreÿſe*) quorum unus *Burgundicus* nempe nec juriſdictionem noſtri amplius Imperii agnoſcit, Comitatu Burgundiæ ad Gallos etiam traducto. Plures vero Ducatus, Comitatus, Dynaſtias & urbes liberas, quæ ſingulis ſubſunt circulis, nec in hac noſtra recenſione habentur, illas è Notitia Imp. Romano-Germ. Bœcleriana vel Imhofiana vel alia quacunque addito, cui lubet. *Principatus certe Monpelgardenſis* nulli ſubeſt circulo, votum tamen atque ſeſſionem in Comitiis habet. De ortu Electoralis Collegii, numero ſeptenario, auctuque hujus per pacem Monaſt. Oſnabrug. facto; nono itidem Electoratu nuperrime controverſo admiſſoque ſcripta extant publica eaque varia.

BUNONIS.

α Carolus M. non ſolùm *Bohæmos*, verùm etiam cæteros Sclavos ad Viſtulam uſque, teſte Eginhardo, perdomuit, eoſque Imperio Francorum adjecit. Polonia verò ab Ottonis M. ætate uſque ad Friderici II. tempora, penè ſemper Imperio Germanico ſubjecta & tributaria fuit. *d*

HEKELII.

a *Bohemi* enim ſe ipſos *Czechos* nuncupant.

b Circ. Ann. CHR. DCCCI.

c Et *Hungaria*.

d Alii dicunt, *Poloniam*, *Boleſlaô Chobriô* regnante, ab *Ottone* III. qui MIRABILIA MUNDI dictus, à Subjectione & Tributô *Imperii Romani* eſſe liberatam & è *Ducatu* in *Regnum* conſtitutam.

BUNO-

a Germania ſuperior & inferior. b In decem Circulos.

nia, Meckelburgenſis Ducatus, Holſatia. Helvetii, poſtquam Iↄ cccc. prope annis in Germania, ac noviſſime ſub Germanorum Imperio computati eſſent, jugo tandem imperii excuſſo, ccxx. circiter annos libere agunt. β

III. Cæ-

BUNONIS.

β Quando & qua occaſione Helvetii ſeſe vindicarint in libertatem, dictum eſt capite xvii. lib. ii.

I. a Multæ illæ, in quas Germania diviſa eſt, provinciæ faciliùs in memoria hærent; ſi decem illi Circuli, in quos eas demum diſtinxit Maximilianus I. rectè obſervantur: quod ipſum quum ad Imperii Germanici quoque faciant notitiam, quæ terræ ſingulis contineantur Circulis, hic paucis indicandum putavimus. Ex his, initio numerandi ab Oriente facto, I. eſt *Auſtriacus*; quo continentur *e*, Archiducatus b Auſtriæ; Ducatus Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ *f*, & Comitatus Tirolis: Epiſcopatus Tridentinus, Brixienſis, Laubacenſis, & Viennenſis. *g*. Hujus Circuli Director (*Auſzſchreibender Furſt*,) eſt ipſe *Imperator*: qui idem *Archidux Auſtriæ*.

II. Hoc ordine c *Circulus eſt Bavaricus*; ad quem pertinent, Archiepiſcopatus Salisburgenſis; Epiſcopatus Ratisbonenſis, Paſſavienſis, & Friſingenſis, Ducatus utriuſque Bavariæ, cùm Superioris, tùm Inferioris: Palatinatus ſuperior: Palatinatus Neoburgicus: Landgraviatus Leuchtenbergenſis: Comitatus *h* Ortenburgicus; Ratisbona. Circuli Bavarici Directores (*Auſzſchreibende Furſten*,) ſunt ipſe *Elector Bavarus*, & *Archiepiſcopus Salisburgenſis*.

III. d *Circulus Francicus*; cujus parteis ſunt, Ducatus Franciæ Orientalis: Epiſcopatus Herbipolenſis, Bambergenſis, Aichſtetenſis: Ditio Magiſtri ordinis Teutonici in *Margenthal*: Burggraviatus Norimbergenſis, quem tenent Marchiones Brandeburgici, Culmbachienſes & Anſpachenſes: Comitatus Hennebergenſis, Hoenloicus *i*, Erbacenſis, Schwartzenbergenſis, Wertheimenſis: Baronatus Limburgenſis: Norimberga, Rotenburgum ad Tubarim: Winsheimium & Schwinfurtum *k*. Directores ſunt *Epiſcopus Bambergenſis* & *Marchio Brandenburgicus*.

IV. e *Suevicus Circulus*, quo comprehenduntur Epiſcopatus Conſtantienſis, Curienſis, Auguſtanus, & multi Abbates in Suevia *l*: Ducatus Wurtenbergenſis; Marchionatus Badenſis: Algojæ: Hegovia: Comitatus multi, ex quibus præcipui, Hohenzollerenſis, Helfenſteinenſis, Oetingenſis, Montfortenſis, Furſtenbergenſis, Zimberenſis &c. Civitates etiam multæ, Auguſta Vindelic: Ulma, Memminga, Reutlinga, Eſlinga, Heilbronna, Bibracum, Lindavia, Ravenſpurgum, Conſtantia, Schafhuſia, Halla Suevorum, Norlinga, Rotwila, Kauffbyra, Donawerda: Campidonum, Cella, Dunckelſpiela, Offenburgum, Uberlinga; & demum libera Nobilitas Sueviæ Imperio immediatè ſubjecta. Directores ſunt *Epiſcopus Conſtantienſis*, & *Dux Wirtenbergenſis*.

V. f *Circulus Burgundicus*, ad quem pertinet Belgium, & Burgundiæ Comitatus (*Ober-Burgund*) *m* Director hujus *Circuli* eſt *Hiſpaniæ Rex*.

VI. g *Circulus Rhenanus Superior*, cui ſubſunt Epiſcopatus Baſileenſis, Argentinenſis, Spirenſis, & Wormatienſis: Abbatiæ Fuldenſis & Hirſchfeldenſis *n*: Ducatus Lotharingiæ, Sabaudiæ: Palatinatus Sponheimenſis & Bipontinus: Landgraviatus Alſatiæ & Haſſiæ: Comitatus, Catzenelbogenſis, Dietzenſis, Ziegenhaimenſis, Niddenſis, Waldeccenſis, Naſſovienſis, Dillenbergenſis, Saræpontanus, Widgenſteinenſis, Falckenſteinenſis, Iſenburgenſis, Leiningenſis, Rapoltz-Kirchenſis, Salmenſis, Mörsburgenſis, Hanavienſis, Leiningenſis, Solmenſis, Budingenſis. Wetteravia; Argentoratum, Colmaria, Francofurtum ad Mœnum, Frideberga Wetteraviæ; Hagenoa, Keiſersberga, Landavia, Mulhuſa in Alſatia, Seleſtadium, Spira, Turchheimium, Wetzlarium, Wormatia. Directores ſunt *Epiſcopus Wormatienſis* & *Palatinus Sponheimenſis*.

VII. h *Circulus Rhenanus Inferior*, qui & *Electoralis Rhenanus* dicitur, quod eum conſtituunt provinciæ Electorum Moguntini, Colonienſis, Treverenſis & Palatini: & quæ ſunt ſub iis ditiones *o*: ut terræ Naſſoviorum in Beilſtein *p*, & Magiſtri Ordinis Teutonici in Coblentz: Gelnhuſa. Director eſt *Archiepiſcopus Moguntinus Elector*. *q*

VIII. i *Weſtphalicus Circulus*, quo habentur Epiſcopatus Paderbornenſis, Monaſterienſis, Oſnabrugenſis, Verdenſis, Mindenſis, Leodicenſis, Ultrajectinus, Cameracenſis: Abbatia Corbeienſis *r*; Ducatus Juliacenſis, Clivenſis,

Y Mon-

a 1. Germaniæ in x. Circulos diviſio. b Auſtriacus. c 2. Bavaricus. d 3. Francicus. e 4. Suevicus. f 5. Burgundicus. g 6. Rhenanus Superior. h 7. Electoralis. i 8. Weſtphalicus.

Montenſis *f*, Weſtphalia; Comitatus Marca, Lippienſis, Bentheimenſis, Embdanus, Diepholtanus, Hojenſis, Schauenburgenſis, Oldenburgenſis, Ravenſpergenſis, & Friſia Orientalis *t*: Civitates, Colonia Agrippina, Aquisgranum, Tremonia, Herfordia. Directores ſunt *Epiſcopus Monaſterienſis, & Dux Juliacenſis. v*

IX. a *Circulus Saxonicus Inferior*; ad quem referuntur Archiepiſcopatus Magdeburgenſis *x*, & qui nuper erat, Bremenſis: Epiſcopatus, Halberſtadenſis, Hildesheimenſis, Lubecenſis, Suerinenſis & Ratzenburgenſis, Ducatus *y* Brunſvicenſis, Luneburgenſis, Mecklenburgenſis, Lauenburgenſis, & Holſatia: Comitatus Delmenhorſt *z*: Lubeca, Goſlaria, Mulhuſa & Nordhuſa Thuringiæ. Directores ſunt *Dux Bremenſis*, *Adminiſtrator Magdeburgenſis, & Dux Brunſvicenſis*, alternis tamen vicibus.

X b *Circulus Saxonicus Superior* habet Epiſcopatus Miſnenſem, Merſeburgenſem, Brandeburgenſem, Havelbergenſem, Naumburgenſem 2: Abbatias, Salfeldenſem, Quedlinburgenſem: Ducatum Saxoniæ Elect. Pomeraniam 3, Marchionatum 4 Brandenburgenſem 5: Anhaltinam provinciam: Thuringiam: Comitatus Schwartzenburgenſem, Manſfeldenſem, Stolbergenſem, Barbienſem & Gleichenſem. 6 Circuli Director eſt *Saxoniæ Dux*, *Elector. a* 7

HEKELII.

e Cùm ſuperior, tùm inferior.

f *Croatiæ* & Vandaliæ.

g Huc referendi quoque ſunt Principatus & Ditiones *Dieterichſteinenſis*, *Eggenbergenſis*, *Piccolominienſis* & *Aversbergenſis*, ut & Comitatus *Schœnbergenſis*, *Hardeccenſis* & Wolkenſteinenſis.

h Et Baronatus *Lobkowizianus*, *Eggenbergenſis*, *Ortenburgicus*, *Staufenfelſenſis*, *Degenbergenſis*, *Wolfſteinenſis*, *Maxelreinenſis*, *Hohenwaldeccenſis*, &c. Item ipſa S. R. Imp. Libera Ratisbona.

i *Caſtellanus*.

k Et *Weiſenburgum Nortgaviæ*.

l *Campodunenſis* inprimis, qui olim *Vermetanenſis* & *Tretticenſis*, ſeu *Verticenſis* eſt dictus.

m Partim ipſi Ditioni *Hiſpanicæ*, partim *Gallicæ*, partim quoque Potentiſſ. Ordinib. *Hollandiæ* ſubjectum.

n Murbacenſis, Luderenſis, &c.

o Nec-non Ducatus & principali dignitate Comitatus *Arenbergenſis*.

p Inferioris *Iſenburgi* & *Renecci*.

q Cui nonnulli adjungunt & *Electorem Palatinum*.

r *Werdenſis*, *Hervordenſis* & *Eſſenſis*. Huc referunt quoque quidam Politicorum St. *Cornelii Monaſterium*, (S. Cornelii *Münſter*) prope *Aquiſgranum*.

ſ Qui hodiè partim Electorali Brandenburgicæ, partim Neoburgico-Palatinæ Ditioni ſubſunt.

t Principatus *Naſſoviano-Dillenburgenſis*: Comitatus *Sainenſis*, *Rietbergenſis*, *Delmenhorſtenſis*, *Brunkhorſtenſis*, *Winnenbergenſis*, *Wiedenſis* & *Runkelenſis*, &c.

v Qui hodiè eſt Elector *Brandenburgicus*.

x Nunc in Ducatum mutatus.

y Et Principatus.

z *Blankenburgenſis* & *Reinſteinenſis*. Porrò Civitates S. R. Imp. Liberæ atque Hanſeaticæ, *Brema*, *Hamburgum*.

a X. *Circulus Saxonicus Superior* habet primùm Provincias *Electorales Saxonicas*, in ſex Circulos, *Electoralem* nempe, *Thuringicum*, *Miſnicum*, *Lipſiacum*, *Metallifero Montanum* & *Variſcum* diviſas, in quibus Epiſcopatus *Miſnenſis*, *Merſeburgenſis*, & *Numburgenſis*. Quò referenda Abbatia *Quedlinburgenſis*, cujus Protector *Saxo Elector*. Deinde *Electorales* Brandenburgicas, in quibus Marchionatus quadruplex, (*die Alte-Mittel-Neue-und Uker-Mark*,) Epiſcopatus *Havelbergenſis*, *Lebuſenſis* & *Caminenſis*: Porrò Ducatûs *Principum Saxonicorum* Lineæ *Gothanæ*, *Altenburgicæ*, *Coburgenſis*, *Vinarienſis* & *Iſenacenſis* cum Abbatiâ *Salfeldenſi*, Ducatus Citerioris & Anterioris *Pomeraniæ*, Principatum *Anhaltinum*, Comitatûs *Schwarzburgenſes*, *Mansfeldenſem*, *Stolbergenſem*, *Barbienſem*, *Hohnſteinenſem*, *Gleichenſem* & *Ruthenicos*, ut & Baronatus *Schonburgiacos*. * Circuli Director eſt *Elector Saxonicus*; Subordinatus verò *Elector Brandenburgicus*, Coordinati *Duces Saxoniæ* Lineæ *Gothanæ* atque *Vinarienſis*.

* Heic *Pluralis* omnino rectè eſt poſitus. Datur enim (non ratione *Dignitatis*, ſive *Eminentiæ*, ſed ratione *Sitûs* ſaltem) Baronatus SCHOENBURGIACUS & *Superior* & *Inferior*, quorum prior *Waldenburgenſis* eſt Lineæ; poſterior autem *Wideravienſis*, *Penicenſis* ac utriuſque *Remmiſſenſis*. Oppida, quæ ad *ſuperiorem* Baronatum pertinent, ſunt *WValdenburgum*, *Hartenſtein*, (ubi *Paulus Flemmingius*, Olor ille *Teutonicus*, ortus) *Lichtenſtein* & *Lœſniz*, *Joannis Zechendorffii* dulciſſimum natale Solum. *Inferioris* autem eſt *Glaucha*, omnium Metropolis & *Adriani Beieri* Patria, immo & beatiſſimæ MONICÆ meæ Dormitorium, ubi inprimis *Heroum* SCHOENBURGIACORUM, quos *Jo. Angel. VVerdenhagen* Part. I. Tract. General. *Rerumpp. Hanſeaticar.* p. 122. *Barones* SCHOENBERGENSES vocat, DOMUS AVITA, quaſi dicta *die Schœneburg*

a 9. Saxonicus inferior. b 10. Saxonicus ſuperior.

III. Cæterum, Othone III. imperante, (ut vulgaris opinio eſt) inter Germaniæ Principes conventum atque decretum fuit, ne quis, niſi Germanici nominis Princeps Rom. Imperator crearetur. Atque tum γ *Septemviri* conſtituti, quibus ob eligendi Imperatorem poteſtatem, *Electorum* nomen inditum. Horum *tres Eccleſiaſtici*, iidemque Archiepiſcopi, & Archicancellarii S. Imperii. Primus, *Moguntiacus* in Germania: Secundus, *Colonienſis* in Italia: Tertius, *Treverenſis* in Galliâ. Quatuor reliqui ſunt Seculares. Primus, *Rex Bojohemiæ*, pocillator: Secundus, *Palatinus Rheni*, dapiſer: Tertius, Saxo, *enſifer:* Quartus, *Marchio Brandeburgenſis*, cubicularius. δ

Septemviri quando conſtituti.

CAP.

eburg, (unde & *Baronibus* cognomen) eſt conjicienda. Cui annumeratur Oppidum *Peniga* & Oppidula *Mehrana*, *Hohnſtein* & *Lunzenau*. Cæterùm illuſtris ac incluta *Baronum* SCHOENBURGIACORUM Proſapia adeò eſt antiqua, ut tempore CAROLI M. quoque in *Germania* egregiè floruerit ac claruerit.

REISKII.

2 Suis Ducibus ſubjectos.
3 Utramque.
4 Et Electoratum.
5 Ducatus in Thuringia Miſniaque Vinarienſem, Gothanum, Iſenacenſem, Altenburgicum, Coburgenſem: Principatus Anhaltinus.
6 Blanckenburgicus & Rheinſtein.
7 Subordinatus Elector Brandenburgicus: Coordinati Duces Saxoniæ Holſteinenſem & Ruthenicos tum ſenioris tum junioris lineæ: Baronatus item Schönburgicus.

BUNONIS.

γ a Vulgaris illa quidem eſt opinio, ſeptem Electores ab Ottone III. Imperatore eſſe conſtitutos. At Hoſtienſis, Bellarminus, aliique hanc Electorum conſtitutionem aſſcribunt Gregorio V. Pontifici Romano *b*. Verùm antiquiorum Scriptorum nemo hujus ſive ab Ottone III. ſive à Gregorio V. profectæ conſtitutionis mentionem facit. Quinimo, Ottone Friſingenſi, Abbate Urſpergenſi, & Sigeberto teſtibus, etiam poſt Ottonem illum III. ad tempora uſque Friderici II. Imperatores electi ſunt ab omnibus, aut certè plurimis regni proceribus: in quorum numero non ſolùm fuerunt Archiepiſcopi; verùm etiam Epiſcopi & Abbates: quorum imprimis erat, ſi exſtitiſſet, tam ſanctam Pontificis ſui obſervare conſtitutionem. Hinc alii ab ipſo Friderico II. Electores conſtitutos volunt. Poſt illius ſanè tempora eligendi Imperatoris poteſtas ad potentiores & pauciores venit; Cæteris jus & auctoritatem illam aut negligentibus, aut non ſatis tuentibus: donec conſuetudinem illam Imperatoris per paucorum Principum ſuffragia eligendi Aurea Bulla ſolenni & ſalutari lege confirmavit.

δ b Palatinus Carolus Ludovicus per pacem Monaſterienſem anno 1648. initam in provincias ſuas reſtitutus, quum Electoralem dignitatem patri ſuo Friderico antehac ablatam, & Bavariæ Duci collatam, nollet dimittere, ipſe conſtitutus eſt Elector Octavus.

HEKELII.

b Ottonis III. Coætaneo: alii *Heinrico II.* & *Sylveſtro II.* Papæ: alii pluribus aliis.

a Quando Electores inſtituti. b Elector Octavus.

CAP. IX.

De Imperii Germanici provinciis, citra Rhenum in Gallico ſolo ſitis. 1

I.

Leodicenſis provincia.

L*Eodicenſis* [α] *provincia*, quamvis Belgicis undique cincta, tamen ad S. Imperium ſpectat, Colonienſi Epiſcopo ſubjecta.

Ca-

BUNONIS.

α a *Leodicenſes Epiſcopatus a*, olim *Tungrenſis b*, limites habet ab ortu Moſam fl. & Ducatum Limburgenſem, à Septemtrione & Occaſu Brabantiam; à Meridie Comitatum Namurci *c*. Fluvii præter *Moſam* celebriores hic ſunt, *Urtha*, *Jeckel*, *Hey*. Continet præter *Ducatum Buillionenſem*, *Marchionatum Francimontanum*, etiam *Comitatus Hasbaniæ*, *& Leotenſem*. *Anno* 1468.

HEKELII.

a Vulgò *de Liege*.

b Quòd *Tungri* olim cum *Eburonibus*, *Centronibus* & *Ceresinis*, Populis quippe *Cæſari*, cæteriſque Scriptoribus veteribus notis, Provinciam hanc olim incoluère.

c Regio ipſa pulchra admodùm, fertiliſſimaque eſt plurimis gaudens limpidiſſimis Amnibus, iiſque piſcoſiſſimis, ac prætereà Sylvis opacis, Montibuſque ac Convallibus, quæ vineta fructuſque proferunt, ac ferarum venatione ornatiſſima ſunt. Iſthic etiam ſunt Minerarum fodinæ, præcipuè Ferri & Carbonum, quos *Lilhantraces* vocant.

REISKII.

1 Leodicum ab *Leo de* Francico vocabulo i. e. propria ſupellectile *vicus publicus* A. 770. & crebro Caroli M. acceſſu frequentior apud Eginhardum dicitur: Urbs denique aliquando libera, ſed rurſus ad obſequium redacta *ſuo nunc Epiſcopo*, *nec Colonienſi* amplius ſubeſt. Cum enim Maximilianus Henricus Archiepiſ. Colon. A. 1688. obiiſſet, Canonica electione facta Joh. Ludovicus Baro ab Elderen Leodicenſis Epiſcopus creabatur. Dum interea b *Colonienſis ſucceſſio & huic admiſta Fürſtenbergiana factio* turbas commovebat graviſſimas, quin bellum calamitoſius a Gallis toti Germaniæ illatum: Clemens tamen Dux Bavariæ tandem rejecto Wilhel. Eggone Furſtenbergio, Bonnaque Gallis iterùm A. 1689. erepta prævaluit, ætate tum adhuc minor nec annos octodecim natus, ubi diſpenſatio Rom. Pontif. Innocentii XI. & conſenſus Collegii Electoralis acceſſerat. Philippo autem Wilhel. Neoburg. c *Ducatus Juliacenſis & Montium* ac toti Neoburg. Palat. familiæ A. 1629. manſit; Eidem etiam *Palatinatus Electoralis* A. 1685. ceſſit, Gallico nunc bello atrociter depopulatus. Tota d *Lotharingia* excluſo Duce Carolo ferme ſeptuagenario, qui tandem A. 1674. Francofurti exul obiit, in Gallicam poteſtatem A. 1671. venit. e Auſtraſia olim Weſtriæ aut Neuſtriæ oppoſita regnum ex Clodovæi diviſione unum ab Moſa Rhenoque in Allemanniam & Thuringiam productum continuit: Cujus regem quod Carolus Dux Lotharing. ſeſe titulo numiſque profiteretur, perpetuum apud Gallos odium incurrit, vid. libellum de Auſtraſ. Germanicum, & affectam Obrechti deſcriptionem. Auguſta f Trevirorum metropolis, urbs Germaniæ antiquiſſima, Romanorum magiſtratuum & monetæ olim ſedes: Huic proxima nec Rom. antiquitatibus inferior g Colonia eſt Agripp. Denique h Moguntiacum ab Mogo ſive Mœno fluvio, nobiliſſima Druſi colonia, primatu Eccleſiaſtico & Archi cancellatu per noſtram Germaniam clara. *Tunica* vero *Chriſti Jeſu inconſutilis* apud Treviros, *tria regum apud Colonienſes corpora*, & *turris murium ſive Myopyrgus* Bingæ oppido vicina vel incertas hiſtorias vel fabulas olent. Vid. Dorſchæum in diſſert. Caſaubonum in Exercit. & Serravium in comment. Mogunt. i Wormatia & k Spira urbes antiquæ & regibus olim Francicis cultæ à Gallis nuper dirutæ adhuc jacent: l Philippoburgum A. 1676. noſtratibus captum in Germaniæ poteſtatem rediit, ſed hoc bello patriæ rurſus ereptum hoſtibus paret. m Alſatia cum Argentorato contra fidem in pactis Novimag. datam obſeſſo captoque ab iiſdem hoſtibus tenetur; Principatus itidem Monpelgardenſis & Comitatus Palatini reliqui Alſatiæ vicini arctiſſime premuntur.

BUNO-

a Leodicum. b Colonienſis ſuceſſio. c Ducatus Juliacenſis. d Lotharingiæ. e Auſtraſii. f Trevir. g Colon. h Mogunt. i Wormatia. k Spira. l Philippoburgum. m Alſatia.

Caput ejus eſt β *Leodicum* d, urbs ampla & ſuperba, magnificis ædificiis e inſtructa; ob amœnitatem deliciaſque varias *paradiſus ſacerdotum* nuncupata. *Huy*, nitidum cum arce opidum. *Bullion*, ſui quondam juris Ducatus; nunc Leodicenſi Epiſcopo ſubjectus; arcem habet ejus nominis munitiſſimam. γ Gall. Liege, Super Germ. Luttich. infer. Luyck.

II. Caput δ *Ducatus Juliacenſis*, quod ei nomen dedit, eſt ε *Juliacum*, opidum antiquum atque munitum. In Juliacenſi agro ſita eſt urbs ζ *Aquæ Grani*, ſive, ut vulgo uſurpatur, *Aquiſgranum*; Germa ſuper. *Aach*, inferioribus *Aken*, Gallis *Aix* dicta; ſaluberrimis calidarum aquarum fontibus clara; *Caroli M.* primi Germanorum Imperatoris aula ac ſepulchro inſignis. Mos erat olim, Imperatores heic inaugurare ſub corona ferrea in templo pendente. Juliacenſis ducatus. *Gülich.* Aquæ Grani.

III. η *Colonienſis Diœceſis* veterum Ubiorum ad utramque Rheni ripam ſedes olim fuit. Ipſa urbs *Colonia Agrippinenſis*, ſeu, ut vulgo uſurpatur, *Colonia Agrippina*, Ubiorum caput, à θ Colonia, Archiepiſcopatus Colonienſis. Colonia Agrippinenſis.

BUNONIS.

β *Leodicum f* à Carolo Burgundo captum, & in ipſa urbe XL. M. occiſi, XII. M. ſubmerſi ſunt. Ut hujus culpæ veniam impetraret Carolus iſte, D. Georgii ſtatuam, ex puro auro conflatam, conſecravit ædi D. Lamberto ſacræ. Opidani perhibentur mobiles & ad ſeditiones proni. Urbem hanc, præter Moſam, quatuor interluunt flumina, *Legia*, *Uta*, *Veſa*, *Ambularius*.

γ a *Hojum* ad Moſam eſt: itemque b *Dinantium* rupi impoſitum, quod ſepties & decies fruſtra obſeſſum anno 1554. armis Gallicis ceſſit.

δ c *Ducatus Juliacenſis* limites habet ab Ortu Rhenum, à Septemtrione Ducatum Cliviæ, ab Occidente Moſam, à Meridie Lutzenburgenſem & Limburgenſem Ducatus. Has terras rigant præter *Rhenum & Moſam*, *Iſela*, *Erſta*, *Rura & VVerma*.

ε d *Juliacum* ad Ruram eſt *g*. Opidum hoc ab Hiſpanis expugnatum per pacem Monaſterienſem Palatino Neuburgico reſtitutum eſt. Itemque *Marcodurum* ſeu *Dura*. e *Monaſterium*, vulgò *Munſter Eyſel* ad Iſelam.

ζ f *Aquiſgranum h* eſt ad Wermam fl. Anno 1609. Johannes Wilhelmus Juliacenſium & Clivenſium Dux, ſtirpis ſuæ poſtremus, obiit: unde inter Electorem Brandenburgicum & Palatinum Neuburgicum de Provinciis iſtis orta certamina.

η g *Archiepiſcopatus Colonienſis* habet ab Oriente Weſtphaliam, à Septemtrione Epiſcopatum Monaſterienſem, ab Occaſu Ducatum Juliacenſem & Clivenſem, à Meridie Archiepiſcopatum Treverenſem, Rhenus medium interluit

θ Ipſa h *Colonia* habet Academiam anno C. 1388. *i* inſtitutam. Trium SS. Regum, ut vulgo habentur, reliquiæ ibidem aſſervantur. Inter *Bonnam* & *Coloniam* in inſula *Krampenwerth* fuit propugnaculum illud vulgo *Pfaffenmütz* dictum. Celebriora hîc porrò ſunt opida, *Linzium*, *Noveſium*, vulgo *Reyſz* ad Erpiam, & *Berka*, vulgo *Reinberg*; ad quam non multis abhinc annis Hiſpani Moſam, per alveum à *Venloâ* ad *Bergam* uſque deductum, cum Rheno conjungere conabantur. Poſt Gebhardum Truchſeſium Archiepiſcopum Colonienſem ob Religionem Euangelicam auctoritate Pontificis Rom. & armis Hiſpanorum ejectum Erneſtus Bavariæ Dux Archiepiſcopus eſt conſtitutus, anno C. 1583. Et ab iſto tempore Bavariæ Duces Archiepiſcopatum Colonienſem tenent.

HEKELII.

d A *Juſtô Lipſiô* è Vitâ *Caroli Magni* à *Pithœô* editâ inprimis ſic vocatum.

e In valle.

f S. *Leodium*.

g Olim vocabatur *Vatucca*, ut & *Julium*, quòd *Julius Cæſar* huic Oppido nomen dedit.

h Quod antiquis *Nuagerra* ſuit.

i A Senatu illius loci.

Y 3 BUNO-

a Hojum. b Dinantium. c Juliacenſis ducatus. d Juliacum. e Monaſterium. f Aquiſgranum. g Colonienſis Archiepiſcopatus. h Colonia.

nia, *Agrippinæ* Claudii Imperatoris uxoris auſpiciis deducta, nomen cognomento traxit. Urbs nunc eſt Germanicarum maxima, Emporiumque ad Rhenum celeberrimum. Cæterum, libera eſt Imperii civitas. *Bonna* antiquum munitumque opidum, Archiepiſcopi Colonienſis, Electoris Imperii, ſedes.

Bonna.

Lotharingia. Lottheringen. Divodurum. Virodunum. Tullum. Nanſium.

IV. ι *Lotharingiæ Ducatus* à Lothario, Caroli M. nepote, nomen accepit, caput ejus quondam fuit *Divodurum Mediomatricum*, vulgo κ *Metz*, libera Imperii civitas: at nunc Galliæ Rex eam tenet; una cum Viroduno, λ *Verdun;* & Tullo, μ *Toul.* ν *Nanſium*, vulgo *Nanſy*, ſedes nunc Ducum & caput provinciæ, egregia munitaque urbs.

Auſtraſia. Weſtreich.

V. ξ *Auſtraſia* k complectitur Diœceſes Treverenſem & Moguntinam; item Ducatum Bipontinum, vulgo *Zweybrücken*, Comitatuſque, *Sarbrücken*, *Leyningen*, *Bitſch*.

Treverenſis Arch.

VI. ο *Treverenſis Archiepiſcopatus* caput eſt *Auguſta Treverorum* q,

BUNONIS.

ι Lotharius I. Imperator, Caroli M. nepos, tres habens filios, in totidem regna diviſit Imperium Francicum. *Ludovico* primogenito tribuit Italiam cum Cæſaria dignitate: *Lothario* eam dedit partem, quæ deinde ab hoc, primo ejus Rege, *Lotharii regnum*, ſeu a *Lotharingia* dicta eſt: at *Carolus* tertio genitus obtinuit Provinciam & Galliam Narbonenſem *l*. Habet *Lotharingia* ab Ortu Alſatiam, à Septemtrione Archiepiſcopatum Trevirenſem & Ducatum Lutzenburgicum, ab Occaſu Galliam, à Meridie Burgundiæ Comitatum. Celebriores ibi ſunt fluvii *Moſa*, *Moſella*, *Murtha*, & *Sarrha*.

κ b *Metis*, *Metz*, ad Sellam fl qui ibidem in Moſellam influit, urbs ampla & munitiſſima cum arce. *m*

λ Verdunum ad Moſam fl. eſt inter Arduennam ſilvam & Barrum, urbs ampliſſima, & arce ampliſſima jam communita.

μ Tullum urbs ad Moſellam poſita, munita non eſt *n*. Urbes illas ſuperiori ſeculo Imperio eripuit Henricus II. Galliæ Rex.

ν c *Nanſium* eſt ad Murtham fluvium mœnibus hodie nudatum *o*. *Pontamuſſum* habet Academiam. Hunc Ducatum ferè omnem, ejectis Ducibus, occupavit Rex Galliæ.

ξ *Auſtraſia*, quæ hodiè vulgò habetur, concluditur intra Lotharingiam, Treverenſem provinciam, Palatinatum Electoralem, & Alſatiam. Fluviis rigatur, *Sarrha*, *Lutra*, *Bleiſſa*. Huc etiam pertinent d *Lützelſtein*, e *Lautereck* & f *Birckenfeld*; diverſorum Palatinorum ſedes; item g *Tabernæ Montanæ*, *Bergzabern*, & *Hornbach*.

ο h *Treverenſis Archiepiſcopatus* habet ab Ortu Ringojam & partem Haſſiæ, à Septemtrione Archiepiſcopatum Colonienſem *p*, ab Occidente Ducatum Lutzenburgenſem, à Meridie Ducatum Bipontinum.

HEKELII.

k *Oeſterich*, ſeu *Weſtreich*.

l *Bucholcerus* in *Indice Chronol.* ſub Anno CHR. DCCCXLIV. p. 286. Edit. 4. præeuntibus aliis, dicit: Ludovicum accepiſſe *Germaniam*; LOTHARIUM V. cum Imperatoris nomine *Italiam*, mediamque partem *Franciæ* inter *Scaldin* & *Rhenum*, quæ ab ejus nomine appellata eſt LOTHARINGIA.

m *Cujus introitus ægre patet Exteris*. Clarum heîc *Tribunal* eſt, ad quod, *Lotharingiâ*, ejectis *Ducibus*, in poteſtatem *Gallorum* per Ducem Generaliſſimum *de Feurille* Annô huj. ſec. 70. inopinatô redactâ, omnis provocatio, *Rege ſic jubente*, fit. Si contra eveniret, proditæ violatæque Reipublicæ crimen eſſet.

n Olim Epiſcopalis Sedes erat. Templum primarium ad *St. Stephani* benè, amplè, eleganterque cum multis Sacellis exſtructum eſt, in quô *St. Bernhardi* tumba viſenda.

o Ducum Sede quondam clarebat maximè. Alioquin valdè amœna Urbs eſt, & adhuc in *Veterem* & *Novam* rectè dividitur.

p Duca-

a Lotharingia unde dicta. b Metis. c Nanſium. d Lutzelſtein. e Lautereck. f Birckenfeld. g Tabernæ. h Teverenſis Archiepiſc.

rum q, vulgo π *Trier*, Gallis *Treves*; urbs antiquitatem ſuam præ ſe ferens. ρ *Confluentes*, *Coblentz*, urbs ab Rheni Moſellæque confluentes poſita, haud exigui eſt momenti. *Vitellicum*, *Witlich*, Treverenſis Archiepiſcopi atque Electoris ſedes. Treveris. Confluentes. Vitellicum.

VII. σ *Moguntini* Archiepiſcopatus caput eſt *Moguntiacum*, ſive τ *Moguntia*, *Ments*, urbs inter præclaras Germaniæ computata. At ſedes Archiepiſcopi Electoriſque trans Rhenum in Germanico ſolo, υ *Aſciburgii*, *Aſcheburg*. Sunt præterea in Auſtraſia liberæ Imperii urbes; φ *Wormatia*, vulgo *Worms*: χ *Oppenheym*: & ψ *Spi-* Moguntini Arch. Moguntia. Aſciburgium. Wormatia. Oppenheyma.

p Ducatum *Montenſem*, & Comitatum *Naſſovienſem*, quos inprimis *Maginus* addit.

BUNONIS.

π a *Treveris* ad Moſellam ſita, jam Auguſti Imperatoris ætate floruit: qui verò à Trebera Nini filio eam putant conditam, fabulas amplectuntur, non hiſtorias r. Habet Academiam. Hic aſſervatur tunica Salvatoris.

ρ b *Confluentes*, vulgo *Confluentia*, è regione in altera ripa munitiſſimum habet caſtrum *Ehrenberti*, *Ehrenbrecht-Stein*, ſeu *Ehrenbreit-Stein*, vulgò c *Herman-Stein*. *Superiori* bello *Galli* tenebant, qui diuturna obſidione preſſi, ægrè tandem illud reddiderunt ſ. Archiepiſcopatui huic ſubeſt *Eyſaliæ* pars, ubi opidum d *Sleida*, Johannis Sleidani t Hiſtorici patria.

σ Ad *Archiepiſcopatum Moguntinum* terræ quæ pertinent, ſunt ad Rhenum in Wetteravia, Eisfeldia, Haſſia, Thuringia, & Franconia.

τ e *Moguntiacum* contra Rheni Mœnique confluentes poſitum, antea vicum, mœnibus firmavit Druſus v Nero, Cæſaris Auguſti privignus, Tiberii Imperatoris frater, anno ante natum Chriſtum XIV. Hodie Archiepiſcopi ſede & Academia x floret y. Superiori bello urbs hæc ſæpe capta ac recepta eſt. z

υ f *Aſciburgium*, vulgo dicitur *Aſchaffen-burg*, ſupra Francofurtum ad Mœnum ſitum, arcem habet ſplendidam. Ad Rheni Nahæque confluentes eſt *Bingium* opidum a, infra quod in medio Rheni turris eſt, vulgo *der Meuſethurn* dicta. In Mœni ripa eſt g *Hoechſtum* opidum infauſto prælio, quod Chriſtianus Brunſvicenſium Dux hic anno ſeculi noſtri 23. commiſit, nobile. Moguntinus in media Haſſia tenet h *Fritzlariam*, vulgo *Fritzlar*, aliaque opidula. Eidem ſubeſt Hypothecæ titulo i *Eisfeldia*, Grubenhagenſis Ducatus portio, in qua k *Duderſtadium* ad Wipperam fl.

φ l *Wormatia* ad Rhenum, Vangionum olim caput, Comitiis celebris. b

χ m *Oppenheym* ad Rhenum non eſt urbs libera Imperii; ſed eſt in ditione Palatini Electoris.

HEKELII.

q S. *Trivercrum*, ſic vocata, quaſi ſit *Metropolis* inter *Germaniam primam & ſecundam*.

r Conf. *Matth. Dreſſeri* Pars V. *Iſagog. Hiſtor.* p. 572. Hoc verum eſt, quod antiquitate ſuâ cum *Viterbiô* & *Genuâ* Urbibus *Italiæ* omnium antiquioribus, contenderit.

ſ *Panthaleon*, magnæ æſtimationis atque autoritatis ſeculô ſuô Medicus, *de Confluentiis*, ſ. *de Confluentiâ*, dictus eſt à Patriâ ſuâ, ſicuti refert manſuetiſſimus Vir, *Quenſtedtius*, in Dialog. de *Patr. Viror. Illuſtr.* p. 147.

t Viri multiplici eruditione, ſummâ prudentiâ atque eximiâ pietate omninò clari, conſummatiſſimique *Hiſtorici*.

v *Dreſſerus* & alii *Claudium Druſum* hunc nuncupant.

x A DIETERICO Archiepiſcopô Anno M.CCCC.LXXXII. fundata.

y Ejus Ager mittit *Vinum præſtantiſſimum*.

z *Petrus Bertius* Lib. de *Urbib. Germaniæ* ſcribit, quòd nulla Urbs ſit in *Germaniâ*, quæ plura & certiora vetuſtatis Monumenta *Moguntiacô* habeat.

a *Pauli Hoffæi*, Jeſuitæ haud incelebris, Patriæ.

b Heic notandum, quòd cùm LEO IX. *Pontifex Romanus*, cum HENRICO III. *Imp.* Annô M. LIII. natalem in hâc Civitate celebraret, inſignis inter *Imperatorem & Pontificem* Principatuum nonnullorum facta ſit tunc temporis permutatio. Vid. *Hyppolytus à Lapide* in PRINCIPE c. II. p. 8.

a Treveris. b Confluentia. c Herman-Stein. d Sleida. e Moguntiacum. f Aſciburgium. g Hoechſtum. h Fritzlar. i Eisfeldia. k Duderſtadium. l Wormatia. m Oppenheym.

Spira. ♆ *Spira*, Juridico totius Imperii conventu clara [c], Cameram Imperialem vulgo vocant. ω *Franckenthal*, nitidiſſimum eſt à Belgis Franckenthal. excultum opidum Electori Palatino ſubditum.

VIII. * *Al-*

BUNONIS.

♆ a *Spira* haud procul à Rheno habet aliquot Imperatorum, eorumque conjugum ſepulchra in ſummo templo, quod à Conrado Salico exſtructum eſt. Epiſcopi Spirenſis ſedes erat *Udenhaim*, vulgo vocatur *Philipsburg*; opidum munitiſſimum; quod Galli hodie tenent.

ω b *Franckenthal* opidum munitiſſimum eſt. *Ingelheim*, etiam olim fuit celebris, Caroli M. aliquando ſedes.

HEKELII.

c Conventus hic Imperii Juridicus, ſeu Judicium hocce Imperialis Cameræ, Supremum quippe S. R. IMPERII Tribunal, præcipuumque laudatiſſimæ & florentiſſimæ Nationis *Germanicæ* Κειμήλιον, à Div. MAXIMILIANO I. IMP. communicatô cum *Principibus Electoribus* & aliis *Proceribus* atque *Ordinibus IMP. ROM.* conſiliô, deque communi ipſorum conſenſu, in Comitiis *Wormatiæ* A°. reparatæ per CHRISTUM Salutis humanæ M. CCCC. XCV. principiò inſtitutum & conditum: & progreſſu temporis ab Invictiſſ. IMPP. CAROLO V. & FERDINANDO I. Fratribus Germanis, nec non MAXIMILIANO II. maximâ virtute, ſummôque labore & ſtudiô in *Imperiô* hactenus non modò conſervatum, ſed & ad amuſſim perpolitum, auctum & amplificatum, etiamnùm hodiè floret, vigetque: atque ut in poſterum quoque, divinâ favente Clementiâ, firmior ſit JUDICII hujus conſtitutio atque duratio, ſancitum publicè eſt, ut ſit certa, fixa & rata. Graviſſimis autem de cauſis *Conſtitutione* IMPERATORIS & PROCERUM IMPERII cautum eſt, ut Urbs *SPIRÆ*, vel hôc nomine paſſim apud omneîs Populos in totô Terrarum Orbe decantatiſſima, in poſterum conſtans & perpetua Sedes atque Domicilium ſit ſacri ſupremique hujus Conſiſtorii. Quô in locô (SPIRÆ videlicet) *Judicium Cameræ* perpetuò exerceri, nec in alium locum temerè, niſi *Belli* & *Peſtis* tempore, transferri debet. Hæc *Melchior Weiſſenberger* in *Tabb.* ſuper *Ordinatione JUDICII CAMERÆ IMPERIALIS*, iiſque *Moguntiæ* A°. ſup. Sec. 77. in fol. maj. edit. p. 2. Hujus ſummi JUDICII *JUDEX integerrimus* hodiè eſt *Joannes Hugo*, Archi-Epiſcopus *Trevirenſis* & Epiſcopus *Spirenſis* glorioſiſſimus. Ejus PRÆSIDES ſunt *Philippus Franciſcus Eberhardus*, L. B. de *Dalberg* & Camerarius *Wormatiæ*, atque *Joannes Caſimirus*, Comes in *Leiningen* & *Daxburg*, Heroës ſupra omnem humanam laudem poſiti. Inter eminentiſſimi Judicii hujus ASSESSORES, eoſque Eruditione, Scriptis ac Famâ clariſſimos, hâcce tempeſtate clarent, & quidem juxta ordinem Alphabeticum locati, *Joannes Jacobus Avianus*, *Sylv. Jacob. Dankelmann*, (cujus dextram eruditam ac candidam, quum A°. huj. Sec. 69. per-antiquæ Academiæ *Heidelbergenſis RECTOR MAGNIFICUS*, d. IV. Jul. decenter oſculari mihi non erat prohibitum,) *Huldricus ab Eyben*, (cujus doctrinam conſummatiſſimam, cùm *Giſſæ* A°. huj. Sec. 65. viverem, atque hactenus beneficentiam ſingularem, immò & affectum excellenter propenſum ſat prædicare neſcio,) *Ericus Mauricius* atque *Guil. Ignatius Schützius*, quibus omnem proſperitatem ac vitam longævam totô pectore apprecor. Illuſtri ac probè conſtitutæ Reipublicæ *SPIRENSI* hodiè à Conſiliis eſt primariis *Joann. Heinricus Gablerus*, Vir uti omni Pietati, Candori atque inſerviendi Promptitudini deditus: ita & verâ eruditione ac perantiquâ Prudentiâ exornatus, Amicus meus certiſſimus. In hujus Urbis, Patriæ quippe *Jo. Heinr. Urſini*, Eccleſiâ Orthodoxâ docuêre olim non ſine magnâ laude atque efficaciâ *Joan. Himmelius*, atque *Jo. Conr. Schragmüllerus*, quorum poſterior cùm A. huj. Sec. 69. m. *Junii* per aliquot dies *Spiræ* viverem, æquè, ac Clariſſimus *Jo. Chriſtoph. Rumetſchius*, Vir ſolidè ac apprimè doctus atque Magnatibus valdè gratus, magna candidiſſimi favoris atque propenſi affectûs documenta mihi dedit. In Gymnaſiô Senatoriô hôc tempore docent laudabiliter *Joannes Hofmann*, Argentoratenſis, & *Auguſtus Schraderus*, Halenſis Saxo, quorum *priorem* aurea Poëſis; *poſteriorem* autem Græca lingua nobilis optimè commendant. Quæ aliàs *SPIRÆ* notatu obſervatuque digniſſima ſunt, tradit *Chriſtophorus Lehmannus* in Spirenſi Chronicô, *Francofurti* ad *Mœnum* A°. huj. Sec. 62. in 4. maj. f. exc.

BUNO-

a Spira, b Franckenthal.

VIII. α *Alſatia* Auſtriacæ ditionis regio, in duos Landgraviatus, Superiorem & Inferiorem diviſa eſt. In Superiori opida ſunt; β *Colmaria*, γ *Seleſtadium*, δ *Rufacum*, haud ignobilia. Inferior habet; ε *Tabernas*, vulgo *Zabern*; & ζ *Hagenoam*. η *Argentoratum* in

Alſatia. Elſaſz. Colmaria. Seleſtadium. Rufacum. Tabernæ. Hagenoa. Argentoratum.

BUNONIS.

α a *Alſatia* ab ortu Ducatum Würtenbergenſem, à Septemtrione Palatinatum Inferiorem, ab Occaſu Lotharingiam, à Meridie Helvetiam. Flumina præcipua hîc præter Rhenum, qui mediam fermè interluit, ſunt Ellus & Cynthius; *die Hintzig*. Superior dicitur, quâ ab Argentorato verſus Baſileam ab utraque ripâ & ultra excurrit. Inferior, qua verſus Palatinatum patet. *d*

β *Colmaria* ad Ellum eſt urbs libera Imperii.

γ *Seleſtadium* vulgo *Sletſtadium* eſt urbs Imperii, haud longè à ripa Elli. *e*

δ *Rufacum f* eſt in ditione Epiſcopi Argentinenſis. *g*

ε *Tabernæ Alſatiæ*, olim urbs ampla & Epiſcopi Argentinenſis ſedes: ſed bello deformata: *Molshemium*, Epiſcopi Argentinenſis delicium, anno hujus ſeculi octavo Academia ornatum.

ζ *Hagenoa* urbs eſt Imperii, inter Matram & ornam amnes, præfecturæ Imperii titulo gaudens. Ibi olim ſervabantur gladius, ſceptrum, & orbis Caroli M. cum aliis ornamentis Cæſareis, quæ Epiſcopus Spirenſis inde abſtulit. *h*

η b *Argentoratum* urbs libera Imperii Ello & Bruſcha perluitur. De nomine ejus ſupra p. 99. dictum eſt. Academia ornata eſt anno hujus ſeculi XXI. cujus fundamenta jam ſuperioris ſeculi anno XXXVIII. Jacobo Sturmio Senatore primario potiſſimum urgente, erant jacta *i*. Alſatiæ in iſtis partibus confinis eſt c *Suntgovia*, in qua *Ferreta* vulgo d *Pfirt*, Comitatus caput: *Beſordia* eadem Comitatus caput: & f *Mulhuſia* ad Ill fl. urbs Imperialis & libera, ſub Helvetiorum tutela. In Galliæ *Regem* per pacem Monaſterienſem tranſlatus eſt Landgraviatus utriuſque Alſatiæ, cum præfectura Provinciali decem civitatum Imperialium in Alſatia ſitarum, videlicet *Hagenau*, *Colmar*, *Schletſtad*, *Weiſenburg*, *Landau*, *Oberhaim*, *Rosheim*, *Munſter in valle S. Gregorii*, *Kaiſersberg*, *Turinghaim*; itemque *Suntgovia*; ita tamen, ut Argentoratenſis & Baſileenſis Epiſcopi cum civitate Argentoratenſi, & reliqui per utramque Alſatiam Rom. Imperio immediatè ſubjecti Ordines, Abbates, Palatini, Comites, Barones, ac totius Inferioris Alſatiæ Nobilitas; item prædictæ Civitates Imperiales, in ea libertate & poſſeſſione Immedietatis erga Imperium Rom. qua hactenus gaviſæ ſunt, relinquantur: & Rex Galliæ juribus contentus maneat, quæ ad Domum Auſtriacam pertinuerunt. *k*

HEKELII.

d Uterque Tractus Urbibus, Oppidis, Pagis & Villis admodùm frequens eſt, omnique ex parte habitatur. Dives quoque eſt frumentô, maximè in planitie, ubi quoque ſunt optimi fructus, adeò ut fertilitate reliquas *Germaniæ* Regiones facile excedat. Montes & colles producunt Vinum optimum, quod multis in locis defertur. Sunt etiam ibi Sylvæ Caſtanearum & Montes Mineris refertiſſimi; præcipuè autem *Argenti*, *Æris* & *Plumbi*. *Alſatiam Inferiorem* HEINRICUS de TURENNE, *Gallorum* quondam Campi-Marſchallus princeps, Heros verè aſtutus, callidus ac prudens, Anno 1674. miſerandum in modum vaſtavit.

e Martini Buceri, *Beati Rhenani*, *Pauli Conſtantini Phrygionis* & *Jacobi Wimphelingii*, Virorum celeberrimorum, Patria haud incelebris.

f Rectiùs *Rubeaquum*, ſ. *Rubeacum*, quod videtur *Ptolemæo* RUFIANA eſſe.

g Conrado Pellicano cunas olim præbens.

h Heîc natus eſt *Wolfg. Fabricius Capito*, Argentinenſis Eccleſiæ Antiſtes & trium Facultatum Doctor, Vir ævô ſuô egregiè doctus & celeber.

i Privilegia autem, quæ à FERDINANDO II. Imp. hæc Academia obtinuit, impreſſa ſunt *Moguntiæ* Ao. huj. Sec. 30. in f. 4. Olim claruêre in illâ præ cæteris *Jo. Pappus*, *Thomas Wegelinus*, *Jo. Schmidius*, *Jo. Georg. Dorſcheus*, *Jo. Conr. Danhauer*, *Georg. Obrecht*, *Jo. Otto Tabor*, *Jo. Ludovicus Havenreuter*, *Matthias Berneggerus*, *Joan. Freinshemius*, & nuper *Baltaſ. Scheidius* & *Joan. Henr. Boeclerus*, quorum dextram candidam æquè, ac *Joannis Schmidii*, *Iſaaci Fauſtii*, *Bathaſaris Bebelii* (verè mei) ac *Joan. Rebhanii*, qui cum Gerardô à *Stöcken*, *Ulricô Obrechtô* & *Jul. Reicheltô* etiamnum excellenter clarent, Ao. huj. 69. menſ. Jun. decenter oſculari mihi omnino erat licitum.

k Verùm enim verò Ordo nunc prorſùs inverſus

a Alſatia. b Argentoratum. c Suntgow. d Pfirt. e Beford. f Mulhauſen.

in eodem tractu, vulgo *Stratſzburg*, in clariſſimis Germaniæ civitatibus. Turris, quæ eſt ad Cathedralem Eccleſiam, mirifica & magnifica ſtructura; item armamentario inſtructiſſimo, maxime inſignis eſt.

Montbeliard. IX. Eſt in confiniis Alſatiæ ac Burgundiæ Comitatus *Montbeliard*, German. *Mümpelgard*, Wirtembergenſi Duci ſubjectus, opidum *Montbeliard* tutiſſimo munimento clarum eſt. 9

verſus eſt, præſertim quòd *Regum Chriſtianiſſimus* utrumque Tractum *Alſatiæ* propriiſſimum ſibi hactenus vindicavit. Nî *Colmaria* GALLO ſuo amaſio omnino ſuavi ac amabili Coronam ſuam auream in manûs, ut ajunt, ſpontè dediſſet, & *Argentina* fortè etiam, quæ aliàs nullos paſſa eſt amplexûs, cum vicinis Sororculis ſuis intacta Virgo manſiſſet.

BUNONIS.

9 Mons Pelgardus videtur nomen habere à montis ſive horti pulchritudine; duplici caſtro firmatus eſt. Porro Duces Würtenbergenſes in Burgundia quoque tenent Clerval & Paſſavant.

CAP. X.

Suevia, Franconia, Palatinatus Rheni. r

I.

Briſgavia. Briſgaw. PRima trans Rhenum eſt *Briſigavia* regio, Elſatia quondam pars. Caput hujus Provinciæ eſt a *Friburgium*, ſplendida

BUNONIS.

a a *Friburgium* ſive *Friburgum*, ad Treiſſen fl. loco fœcundo poſitum, celebratur Academia anno 1463. *a* fundata *b*. Anno 1644. Bavariæ Ducis exercitu ad deditionem compulſa, inſpectantibus Gallo-Vinarienſibus, qui illos ſtupendâ pertinaciâ munitis caſtris deinde adoriebantur. *c*

HEKELII.

a Seu, ut vult *Alſtedius* & alii 1460.

b Et quidem ab ALBERTO, *Archi Duce Auſtriæ*. Superiori ſeculô ibi docuit *Zaſius*. Aº. 1545. heîc quoque inſtitutam eſſe *Societatem Equitum* (*die löbliche Ritterſchafft*) *Dreſſerus* atteſtatur.

c *Friburgum* autem ex Pagô, ſ. Vicô à BERCHTOLDO, *Zæringiæ* Duce, Annô CHR. M. CXX. eſt conditum, quod Diſtichon hoc indicat:

Anno Millenô, centenô bis quoque denô,
FRIBURG *fundavit* BERCHTOLDUS *Dux dominator.*

Aliàs ſplendida ac amœna Urbs eſt. *Joan. Thomæ Freigii* & *Jacobi Milichii* Patria, *Gallorum* Regi hodiè parens.

REISKII.

r b *Briſacum* in monte rotundo inſtar caſtri munitiſſimi hodieque ſitum ſignificat, congruere ſibi vetuſtam *montis Briſaci* appellationem, quæ in Rom. Imp. Antonini Itinerario adhuc extat: Idem toti regioni addidit Briſgowæ nomen, & Gallis deditum Germaniæ clavem reliquit. Tres enim claves Carol. Richelius Regi ſuo comparaſſe dicitur, *Perpinianum* Hiſpaniæ, *Pignarolum* Italiæ, *Briſacum* Germaniæ, c *Friburgum* etiam Anno 1678. expugnatum pro caſtro Philippoburgo, quod Germanis expugnatoribus relinquebatur, per pacem Noviomagenſem cum tribus Pagis proximis acceſſit Galliæ. d *Suevia* coloniis Suevorum huc irrumpentibus nomen ſuſcepit, hodieque noſtro imperio peculiarem addit circulum, cui Ducatu cum Wurtenbergico e Marchionatus etiam Badenſes ſubſunt, tum ſuperior, à ſede ſua dictus Baden & Hochberg, tum inferior nempe Durlacenſis, uterque nunc Gallicis deprædationibus & incendiis exhauſtus. f *Franconia orientalis* & ipſa circulum facit Franconicum, in eoque tres Epiſcopatus Catholicos & duos Burggraviatus Brandenburgicis Marchionibu

a Friburgum. b Briſacum. c Friburgum. d Suevia. e Marchion. Badenſes. f Franconia.

dida atque amœna urbs; ſecunda eſt β *Briſiacum*, *Breiſach*.

II. γ *Suevia*, vaſtæ quondam illius gentis exiguæ reliquiæ, ad ſupremam Danubii partem conſtitit. Urbium hujus Ducatus prima eſt δ *Auguſta Vindelicorum*, *Augſpurg*, opulentiſſimum Emporium: urbs ſplendida in primis & magnifica, munitione tuta, libera Imperii civitas. ε *Ulma* [d], munitiſſima & ipſa, ſimulque ditiſſima Imperii

Suevia. Schwaben. Auguſta Vindelicorum.

chionibus ſubjectos complectitur; ſuperiorem ſcilicet Byrutinum ſive Colmbacenſem, & inferiorem, Anſpachienſem, ſive Onoldsbacenſem; Hic Franconicam ſolum regionem, ille partem Voigtlandiæ montanam, & monti Pinifero vicinam continet, ſimul cum Franconica, cui Colmbacum, caſtrumque huic proximum Blaſſenburgum ſubeſt. a *Palatinatus Rhenanus* aut inferior totus quondam cultiſſimus & florentiſſimus, nunc vaſtitate Gallica ſquallet, ob *Heidelbergam* dirutam, *Manheimium*, & *Franckenthalium*, urbes munitiſſimas, everſas, & cæteras regiones, quotquot Electoratui ſubſunt, direptas miſerrime aut exuſtas.

BUNONIS.

β b *Briſiacum* opidum munitiſſimum, ubi pons lapideus in Rheno fl. poſt diuturnam obſidionem & horrendam famem, à Bernhardo Vinarienſium Duce captum anno 1638. Inde in Gallorum eſt poteſtate *e*. In *Briſgavia* nobilis quoque eſt c *Hochberga*, Marchionis Durlacenſis ex Badenſium familia ſedes, & Marchionatus caput, ubi Marchio Erneſtus magnificum exſtruxit palatium. Itemque d *Hettersheimum* caſtrum ornatiſſimum, quod incolit Magnus Prior S. Johannis Hieroſolymitani.

γ e *Suevia* ab Ortu hodiè Bavariam, à Septemtrione Franconiam, ab Occaſu Palatinatum Inferiorem & Alſatiam, à Meridie Helvetiam & Comitatum Tirolis. Fluvii in ea ſunt, præter *Danubium & Nicrum*, *Lycus der Lech*, *Ilargus*, ſeu *Ilera*, *Blavus*, *& Cochera*.

δ f *Auguſta Vindelicorum* eſt inter Lyci & Werthæ confluentes: Comitiis ibidem celebratis nobilis urbs, & in primis illis, quibus anno 1530. die 25. Junii Principes & Ordines Proteſtantes Carolo V. Imperatori fidei ſuæ Confeſſionem obtulerunt, quæ eâ de cauſâ *Auguſtana* dicitur *Confeſſio f*. In Auguſtano Epiſcopatu eſt g *Dillinga* ad Danubium, ubi Epiſcopus frequenter commoratur, qui Cameram ſuam ibidem conſtituit. Academiam habet Jeſuiticam. *g*

ε h *Ulma* eſt ad confluentes Ileræ, Blavi & Danubii *h*. Urbis territorium continet tres Comitatus. *i*

HEKELII.

d Hæc Urbs omni laude atque præconiô digniſſima ac famâ immortali *Zeilerianâ* undique nota *Theophilo* meo *Spizelio*, Viro pientiſſimo ac omnigenâ Eruditione pleniſſimè inſtructo, in itâ dictô *Templô Honoris reſeratô* p. 357. meritò dicitur *clariſſima* atque *nobiliſſima*, & eſt Patria quoque Joannis *Freinshemii*, Joann. Jacobi *Mülleri*, Chriſtophori *Pfauzii*, Eberh. Rudolfi *Rothii*, Carol. Ludov. *Stromayeri* atque Marci *Wollaibii*. Ego cum Ao. huj. Sec. 68. m. Aug. hanc Urbem perluſtrarem, præter magnum atque modeſtum Theologum, *Eliam Veielium*, inter Patricios nobileîs Mæcenates inveni *Leonem Roth in Holzſchwang*, atque *Albertum Baldingerum*, ex nobiliſſimô Ordine Senatoriô t. t. Seniores excellenter ſplendidos ac verè prudenteîs. Cæterùm nonnullos illuſtreîs, nobileîs ac claros Viros Ulmenſeîs elegantibus Carminibus eſt dignatus *Jo. Georg. Styrzelius*, Philologus ac Poëta celeber, multiſque Litreratis amiciſſimus, in *auſpicali Elogiorum Virorum inſignium Centuriâ*, Nordlingæ Ao. huj. Sec. 65. in 4. f. impr.

e Hunc incomparabilem Principem, *novumque Germanorum* HERCULEM æquè, ac *facta ejus Heroïca* Carmine *Teutonicô*, eôque variarum rerum plenô; optimè deſcripſit Virorum celeberrimus *Joannes Freinshemius*, idque ſub *Titulô Teutſcher Tugend-Spiegel*, *oder Geſang von dem Stammen und Thaten des Alten und Neuen Teutſchen Hercules*, &c. *Argentorati* Ao. 1639. in fol. juſſit imprimi.

f In hâc Urbe Eccleſiæ Euangelicæ ſuſpicioſiſſimô hôc tempore non ſine laude præeſt *Joan. Jacob. Mullerus*; Gymnaſio verò ac inſtructiſſimæ Bibliothecæ Senatoriæ *Georg. Fridericus Magnus*, Amici mei magni, quos Deus Eccleſiæ & Reipublicæ litterariæ cum utrôque *Lucâ Schrœckiô* ac *Theophilô Spizeliô*, Viris præ cæteris ibi claris

Z 2

a Palatinatus Rhen. b Briſiacum. c Hochberg. d Hettersheim. e Suevia. f Auguſta Vind. g Dillinga. h Ulm.

perii civitas, ædificiorum ſplendore facile finitimis præſtat. Reliqua loca nobiliora ſunt; ζ *Nördlingen*, η *Memmingen*, ϑ *Lindau*, ι *Füeßen*, κ *Rottweyl*, ubi Juridicus Imperii conventus eſt.

Wirtembergenſis Ducatus.

III. λ *Wirtembergenſis Ducatus*, ab arce *Wirtemberga* cognominatus, pars erat Sueviæ; at quum nuper Ducatus factus ſit, provincia ſeorſim cenſetur. Urbes inibi claræ ſunt, μ *Canſtat*, merca-

Canſtat.

claris & exteris quoque Magnatibus ac *Phœbis* eminentioribus egregiè charis atque acceptis, Evergetis meis maximis, quorum labra candida ac verè erudita oſculari valdè deſidero, quàm diutiſſimè ex gratiâ conſervare velit.

g Ab OTTONE *Epiſcopo* Ao. M. D. XLIX. *fundatam.*

h Leonhardi Hutteri & *Eliæ Veielii*, Patroni mei ſingularis, quem adhuc ſalvum & undiquaque celebrem novi, Patria, Legibus & Ordinibus in quôlibet Statu optimè conſtituta. Templum habet *D. Virgini* ſacrum, in cujus ædificatione inſumpta leguntur aureorum novies centena millia.

i Seu potiùs Baronatùs, ſive Dynaſtias, & unam in Algojâ.

BUNONIS.

ζ a *Nordlinga* urbs Imperii ad Egræ ripas, memorabilis clade *k*, quam Fœderati à Cæſarianis, duce Ferdinando III. tùm Hungariæ Rege, acceperunt anno 1634.

η b *Memminga* urbs Imperii, natura & manu munita in *Algoja.*

ϑ c *Lindavia* urbs imperii in lacus Bodamici ſeu Conſtantienſis inſula; unde nonnulli *Venetias Sueviæ* appellant, ponte lapideo tamen continenti jungitur.

ι d *Fueſſen* eſt in ditione Epiſcopi Auguſtani, cujus frequenti ſeceſſu celebratur.

κ *Rotwyla*, urbs imperii, eſt ad fontes Nicri, Helvetiis fœderata: Conventus ille juridicus à Conrado II. ſcribitur inſtitutus. Præterea nobiliores in Suevia urbes ſunt, *Campodunum* vulgo e *Kempten* ad fl. Yller, urbs Imperii libera; ei imminet mons vulgo *Hillermont* mœnibus cinctus, dictuſque caſtrum *Burskald*, civitatis armamentarium. Eidem adjacet *Abbatia* ejuſdem nominis cum urbe, in qua omnes monachi ſunt genere nobiles, ex octo familiis orti; quod accuratiſſimè ſervatur, nulla habita ratione gratiæ aut pecuniæ. f *Uberlinga* ad lacum Conſtantienſem quondam Ducum Sueviæ ſedes, ubrs Imperii libera. g *Conſtantia* vulgo *Coſtnitz l*, concilio illo anno C. 1414. habito celebris, quo tres Pontifices, qui tum erant, ſede moti, & Joh. Huſſus damnatus *m*. h *Dünckelſpila n* ad *VVernitium fl.* dicta à voce *Dünckel*, i. e. Zea, cujus ibi magna eſt copia *o*. i *Elwangia* Abbatia nobilis. k *Donawerta* ad Danubii & Wernitii confluentes, olim imperii civitas libera; ſed anno 1606. à Maximiliano Bavariæ Duce ſubacta libertate ſua excedit *p*. l *Papenheim* urbs cum Comitatu ejuſdem nominis. m *Oetinga* ad Wernitium fl. Comitatus caput. n *Zollern*, caſtrum in monte poſitum, ad cujus radices opidulum; unde Comitatui nomen. o *Hala Suevorum* ad Kocharum fl. ubi Salinæ. Heic olim duella permiſſa. *q*

λ *VVirtenburgenſis Ducatus*, præprimis fertilis, habet ab Ortu Palatinatum Neuburgicum *r*, à Septemtrione Franconiam, ab Occaſu Palatinatum Inferiorem & Marchionatum Badenſem; rigatur *Nicro* præcipue.

μ *Canſtat* eſt ad Nicrum, cujus vicinia multas habet vineas; unde haud longe abeſt arx Wirtemberga.

HEKELII.

k Ac *Gundelfingerianâ* memoriâ.

l Huldrici Zaſii Patria.

m Leg. *Æneæ Sylvii Hiſtor. Bohem.* c. 36. p. 72. ſeqq. Edition. *Guelferbyt.* in 8. Aliàs prolixa de *Johanne Huſſô* Hiſtoria eſt edita *Latinè VVitteb.* 1537 in 8. *Germanicè* verò, & quidem *Nicolaô Crombachiô* interprete, *Haganoæ* 1548. etiam in 8. f.

n S. *Zeapolis.*

o Civitas eſt S. R. I. Libera munita, Euangelicæ juxtim, ac Romano-Catholicæ Religioni addicta.

p Hanc ortu ſuô nobilitavit *Thomas Heckelius*, ICTus & Poëta *Lipſienſis* hôc ſeculô ſat clarus.

q Civitas eſt Imperialis libera, quam claram hactenus reddidit *Jo. Georg. Seyboldus*, Vir de re Grammaticâ atque Juventute optimè meritiſſimus, cujus colloquiô haud pœnitendô ſum uſus A. CHR. M. DC. LXIX. d. 24. Maj.

r A Meridie *Sueviæ* Partem.

BUNO-

a Nordlinga. b Memminga. c Lindavia. d Fueſſen. e Kempten. f Uberlinga. g Conſtantia. h Dünckelſpila. i Elwangen. k Donawerta. l Papenheim. m Oetinga. n Zollern. o Hala Suevorum.

mercatu celebris, [y] *Stutgart*, Ducum ſedes: [ξ] *Rotenburgium:* quæque reliquas anteſtat, [o] *Tubinga.* Stutgart. Rotenburgum. Tubinga.

IV. [π] *Dux*

BUNONIS.

y *Stutgardia* provinciæ metropolis *ſ*, habet ırcem elegantiſſimam. *t*

ξ *Rotenburgum* Nicrus fl. interſecat; unde una ɔars urbis vocatur *Rotenburg*, altera *Ehingh.*

o *Tubinga* ad Nicrum Academia & Collegio Ɔucalı celebris *v*. *Schorndorffium* opidum munitum habet ſalinas *x*. Civitates Imperii liberæ bidem ſunt [a] *Hailbronna* ad Nicrum *y* à Friderico II. Imperio aſſcripta: [b] *Reutlinga* ad Echetz luv *z*. [c] *Eſlinga* ad Nicrum fl. *a*

HEKELII.

ſ Hodiè Aulæ *Stutgardinæ*, ubi jam ſedet CAROLUS FRIDERICUS, Dux Würtembergicus, Archi-Marſchallus eſt *Forſtnerus*. Sed Conſiliariorum intimorum princeps eſt Dominus à *Bülau*; Cancellarius verò *Curtius*, Viri certè tantâ autoritate, eruditione, judiciô ac qualitate, ıt eminentiſſimam Sereniſſimi Heri ſui autoritatem ac gloriam non ſolùm, ſed Jura quoque ıtque Privilegia *VVürtembergica* commodè ac naſculè tueri poſſint.

t Quæ Ducum *VVirtembergenſium* Sedes, & *Ioachimi Mynſingeri* Patria. Heîc claret jam Theologorum Suevorum Caput, *Chriſtophorus VVölflinus*, Vir ſummi judicii ac ſolidiſſimæ ruditionis, &, ut Spero, adhuc clarebunt bidem quoque *Nicolaus Myhler ab Ehrenbach*, & *Magnus Heſenthalerus* meus, à quâ inſigni Virorum laudabilium Trigâ non pauca ſingularis benevolentiæ atque affectûs documenta Annô *Chr.* 1668. & 69. omninò mihi data ſunt.

v Hæc Academia fundata eſt Ao. CHR. M. CCCC. LXXVII. per EBERHARDUM, Ducem *VVurtembergicum*, ob *Barbam*, quam prolixam alebat, *Germanis* dictum *Rauſchenbarth.* nde jam laudata Academia etiamnum *EBERHARDINA* vocatur. Ejus Viſitatores perpetui ſunt (1.) *Cancellarius VVurtembergicus*, (2.) *Conſiſtorii Eccleſiaſtici VVürtembergici Director*, & (3.) *Concionator aulicus Primarius Stutgardinus.* Profeſſores *Theologiæ* olim fuêre *Jacobus* Andreæ, *Jacobus* Beurlinus, *Joſephus* Demlerus, *Stephanus* Gerlachius, *Matthias* Hafenreffer, *Jacobus* Heerbrand, *Jo. Heinr.* Hiemer, *Andreas* Oſiander, Jun. *Lucas* Oſiander, *Joann. Ulric.* Pregitzar, Par. *Baltaſar* Raith, *Jo. Georg.* Sigvart, *Theodor.* Thummius, *Tobias* Wagnerus, à quô omni honore, paternô planè affectu ac litteris elegantibus, cùm adhuc in vivis eſſet, ſum dignatus, atque *Chriſtophorus* Woelflinus, qui meus quoque Evergeta haud poſtremus eſt, dum in illuſtre *Tubingenſium Studioſorum* Convictorium, ubi quotidiè 200. Alumni, quod prædicandum, ſat largè aluntur Ducales, me hoſpitem, quod mente agnoſcam ſemper gratâ, Ao. huj. Sec. 68. benignè duxit. In Facultate *Juridicâ*, præter clariſſimum *Varenbülerum*, claruêre quoque *Andreas* Bajer, *Chriſtophorus* Beſoldus, *Heinric.* Bocerus, *Joannes* Halbritter, *Joann.* Harpprechtus, *Thomas* Lanſius, *VVolſ-Adam* Lauterbachius, Cognatus meus longè deſideratiſſimus, *David* Magirus atque *David* Scheinemann. Medici clari fuêre *Sebaſtianus* Bloſſius, *Joannes* Fabri, *Joann. Jacob.* Haugius atque *Joann. Ludovicus* Moeglingus. Inter *Philoſophos* & *Philologos* olim ac nuper clariſſimi extitêre *Michaël* Beringer, *Theodorus* Cellarius, *Martinus* Cruſius, *Frider. Harm.* Flayderus, *Nicod.* Friſchlinus, *Magnus* Heſenthalerus, *Benedictus* Hopfferus, *Jodocus* Kolbius, *Michaël* Moeſtlinus, *Vitus* Müllerus, *Jo. Ulr.* Pregitzer, Fil. *Zacharias* Schaefferus, *Joann-Baptiſta* Weiganmair atque *Heinricus* Wellingius. Hodiè ibidem docent non ſine laude egregiâ *Joann. Adam* Oſiander, *Georg-Heinricus* Keller, *Joann. Andr.* Hochſtetter, *Georg-Heinricus* Haberlin, *Burkardus* Bardili, *Joann. Andreas* Frommann, *Jo. Adam* Kurrer, *Jo. Conrad.* Brotbeck, *Georg. Baltaſar* Metzger, *Joann.* Grafft, *Jo. Ludov.* Moegling, Jun. atque *Chriſtophorus* Caldenbach, Philomela illa *Nicrina* maximè canora ac clara. Illuſtre Collegium, ubi hodiè *Jo. Ulric.* Pregitzer, Nep. Jura ac Politicam dextrè ac perſpicuè profitetur, fundavit *LUDOVICUS* Dux, cujus Caput *ſuperior Aulæ Magiſter*, qui plerumque *Juris Profeſſorem Primarium* habet à conſiliis.

x Ejuſque ruinas à *Cæſareanis* Ao. 1634. d. 23. Nov. in cinerem datas nunc excitatas novimus.

y In hâc Urbe, quæ ſatis ampla ac clara, non ſolùm *Reſpublica*, ſed *Miniſterium* quoque *Eccleſiaſticum*, cujus hodiè caput eſt *Jo. Ludov. Münſter*, atque *Gymnaſium*, utpote cui non ſine laude præeſt *Gabriel Loeſchenbrandt*, ex votô conſtituta ſunt. Eruditæ ac nobiles Familiæ, quæ clarent ibi, ſunt, præter LOESCHENBRANDINAM, *Bampacherina*, *Feirabendina*, *Heuchelina*, *Irnſingerina*, *Pancugina*, *Rokenbauchina*, *Roskumpfferina*, *Ruhlina*, *Sommerhardina*, *Spoelina*, *Zobelina*, atque nonnullæ aliæ.

a Hailbronna. b Reutlinga. c Eſlinga,

Franconia ſive Francia Orientalis. Franckenthal. Herbipolis. Francofurtum. Bamberga.

IV. π *Dux* eſt, qui & Epiſcopus, cognomine Herbipolitanus, ab ϱ *Herbipoli*, vulgo *Würtzburg*, capite provinciæ, dictus. Urbs eſt inter primas præclara. At σ *Francofurtum ad Mœnum* [b] libera Imperii civitas, celeberrimis totius Europæ, nedum Germaniæ nundinis nobilitatur. τ *Bamberga* Epiſcopali dignitate celebris urbs, centrum Germaniæ obſidere videtur. Eſt in Franconienſi

ʒ Ideò celebris, quòd Senatus ibi æquè, ac *Noribergenſis Aug. Confeſſioni* primùm ſubſcripſit.

a Rempublicam & Eccleſiam benè conſtitutam habet. Huic jam præeſt laudabiliter Jo. Ulr. Wildius, Vir egregiè doctus & modeſtus, & valdè mihi amicus *Michaël. Stiefelii* Patria.

BUNONIS.

π [a] Epiſcopus Herbipolitanus idem Franconiæ Dux. Ei quotannis redeunt 300. millia thalerorum. Habet *Franconia* ab Oriente Bohemiam, à Septemtrione Thuringiam, & Haſſiam, ab Occaſu Palatinatum Inferiorem, à Meridie Bavariam & Sueviam. [b] *Fluvii* hic præcipui ſunt *Mœnus*, *Jaxtus*, qui ad Wimphinam in Nicrum ſe exonerat. *Tubaris* ad Werthemum: & *Sala* Francicus, ad Gemundam Mœno ſe miſcent. *Sala* fluvius ille putatur eſſe, à quo *Franci* dicti ſunt *Salici*: Equidem ad Salam locus erat *Seltz* dictus, in quo Carolus M. Ludovicus Pius & Arnulphus commorabantur *Regin. l.* 2. Ad eundem Salam eſt opidum hodie munitiſſimum *Königshofen*; ex cujus nomine colligitur, *Regiam* ibidem fuiſſe *aulam*. Neque tamen alter fluvius Sala inde longe diſſidet.

ϱ c *Herbipolis* ad Mœnum Academia *c* celebris: urbi imminet arx *d*, *Marienberg* vulgo; in qua ingentem theſaurum obtinuit *Guſtavus Adolphus Suecorum Rex*. [d] *Ochſenfurtum* ad Mœnum, horreum Epiſcopi. *e*

σ [e] *Francofurtum* electione Imperatorum celebratur.

τ [f] *Bambergæ* Henricus II. cognomento *Sanctus*, colitur. Adjacet ei in vicino monte arx *Altenburg*.

HEKELII.

b Hæc Civitas omnino inſignis, maximè incluta ac excellenter nobilis à Magiſtratu magnificô & valdè prudenti tam bene eſt conſtituta, ac Legibus in quôlibet Statu ac Ordine firmata, ut ulli *S. R. Imp.* ac fermè vix totius *GERMANIÆ* Civitatem cedat. Edidit hujus Chronicon *Jo. Fridericus Fauſtus*, apud ipſos *Francofurtenſeîs* A°. huj. Sec. 60. in 12. f. impreſſum. Ante biennium, & quod excurrit, amiſit ſuum *CHRYSOSTOMUM*, *Philippum Jacobum Spenerum*, Virum omni honore, obſervantiâ atque veneratione digniſſimum, quem DEUS non ſolùm *Dreſdenſibus* atque *Francofurtenſibus* ſuis, ſed & toti *Eccleſiæ Euangelicæ*, immò & *mihi* quam diutiſſimè ſuperſtitem eſſe ex gratiâ velit. Nunc unicum ſaltem Amicum, eumque in Eccleſiâ Orthodoxâ, cujus Antiſtes quippe hôc tempore eſt *Jo. Daniel Arcularius*, Theologus eximius, rite docentem habeo *Francofurti*, *Joannem* nempe *Baltaſarem Ritterum*, Virum verâ Pietate ac quâvis Virtute præditum. Hæc Urbs *Joannis Richardi*, JCti valdè præſtantis, non ſolùm natalis, ſed & emortualis eſt locus. Obiere quoque ibidem *Matthias Flacius*, *Jo. Petr. Lotichius* atque *Jo. Otto Tabor*, Viri non è plebe. Ecquid dicam? Ipſius GUNTHERI *Schwarzburgici*, Imp. *Romanor.* glorioſiſſimi, Oſſa auguſtiſſima, quod univerſa lætatur Proſapia *Schwarzburgica*, molliter *Francofurti* cubant. Hodiè vivit in tam illuſtri ac ſplendidô locô *Jobus Ludolfus*, Lingg. Orientt. Doctor ſine pari, cujus affectus propenſus ac erudita colloquia me *Gothæ* partim, partim *Dreſdæ* quondam non parùm recreârunt.

c A *Joanne*, Duce *Wurtzeburgicô* A°. 1403. inſtauratâ.

d Epiſcoporum Sedes.

e Hujus *Epiſcopatûs*, quem *Wenefridus*, vel *Winfridus*, mutatô nomine, quod ſemper bona fecit, BONIFACIUS nuncupatus, (Leg. CL. *Dn. M. Jo. Gottfr. Olearii*, Amici Singularis, *Abacus Patrologicus*, dono mihi exhibitus, p. 90.) fundavit, primus Præſul fuit *Burckardus*, Benedictinorum Monachus & Fundatoris Conſanguineus. Ao. ſuperiori prid. Cal. Jun. in Epiſcopum Herbipolenſem & Ducem Franconiæ eſt electus *Conradus Wilhelm à Wertnau*, Decanus Bambergenſis.

BUNO-

a Franconiæ limites. b Flumina. c Herbipolis. d Ochſenfurt. e Francofurtum. Bamberga.

nienſi agro Arx *v* *Anſbach f*, Marchionatus titulo gaudens. Anſbach.

V. Fran-

BUNONIS.

v *Onſpachium g* eſt ad fluvium ejuſdem nominis; habet arcem Principis ſedem. *Onolſpachienſes* ſeu a *Anſpachienſes* ſunt Marchiones Brandeburgenſes; gaudent titulo Burggraviorum Norimbergenſium. Ad eos quoque pertinet b *Voigtlandia*, inter Thuringiam, Miſniam & Bohemiam ſita; cujus metropolis eſt *Curia*, vulgo c *Hoff in Vogdland*: Opida nobiliora ſunt d *Culmbacum*, *Culmbach*, cum arce *Plaſſenburg*, & e *Barreuthum*. Cæterum in Franconia quoque eſt f *Aichſtadium*, Epiſcopi illius ſedes: & g *Margenthal* magiſtri Equitum Ordinis Teutonici. h *Rotenburgum* ad Tubarim urbs Imperii, Cella penaria Franconiæ, ſitu prope eo ſcribitur eſſe, quo fuit Hieroſolyma *h*. i *Winsheimium* ad Aiſcham urbs Imperii. k *Schwinfurtum* urbs Imperii ad Mœnum *i*, in ipſo ferme Franconiæ centro, *Conradi Celtæ*, primi apud Germanos Poëtæ, patria. In Franconia quoque eſt *Erbachum* Comitatus caput: *Henneberga*, unde Comitatui nomen: Comitatus *Reineccenſis* ſeu *Lorienſis* & *Holacenſis* ab *Holacho* caſtro dictus.

HEKELII.

f Hûc referendum quoque *Byruthum*, CHRISTIANI ERNESTI, Marchionis *Brandeburgici*, Heroïs fortiſſimi, eminenter incluti ac valdè glorioſi, Sedes. Hujus Miniſter primarius ac ſummus *Conſiliorum* Præſes eſt *Joannes Albertus*, S. R. Imp. Comes de *Ronou* & *Bieberſtein*, Præfecturæ *Curienſis* Capitaneus ſplendidiſſimus. Sed qui in *Eccleſiâ* tum *aulicâ*, *tum oppidanâ*, poſt *Caſparis à Lilien*; Theologi celeberrimi, & *Jo. Matthiæ* (Joannis Fil.) Stumpffii, Evergetæ mei magni, beatiſſimum ex hâc vitâ diſceſſum, immò in illuſtri *Chriſtian-Erneſtinô Collegiô* quàm fideliſſimè docent, ſunt *Jo. Jacob. Steinhoeſer*, *Georg. Frid. Pertſchius*, *Joh. Leonh. Schoepff*; *Jo. Wolfgang Rentſch*, *Jo. Caſpar Oertelius*, *Jo. Fikenſcher*, *Jo. Georg. Layrizius*, atque *Joach. Heinr. Hagen*, Viri non vulgariter eruditi, modeſti, benefici ac mihi faventiſſimi. Sed *Culmbaci*, ubi Arx munitiſſima, eaque ad hunc *Marchionatum Inferiorem* quoque ſpectans, *Ludovicô Liebhardô* placidè extinctô, Eccleſiæ jam ritè præeſt, *Jo. Chriſtophorus Laurus*, Amicus meus Academicus, & propterea pepetuò colendus.

g S. *Onoldum*.

h Rempublicam bene conſtitutam habet, & Religioni Euangelicæ ſeriò eſt addicta. Nuper amiſit *Chryſoſtomum* ſuum, D. JO. LUDOVICUM HARTMANNUM, immenſi laboris, infutatæque Pietatis Theologum & mihi amiciſſimum. Nunc magnâ cum laude quoque præeſt Eccleſiæ *Sebaſtianus Kirchmajerus*; Gymnaſio v. *Fridericus Lipſius*, Amici veteres & valde honorandi.

i Ut Virtus ullô minimè eget præconiô: ſic & Urbi huic ſplendidæ ac valdè mihi dilectæ ulla laus nequaquam eſt neceſſaria, quoniam jampridem toti *Sacro Romano Imperio* & omnibus *Bonis*, *Muſis* inprimis elegantioribus ac curioſioribus, ſe ſtitit commendabilem. *Politia* talibus *Legibus* atque *Conſtitutionibus* eſt fundata, ut neque *Pietas*, neque *Juſtitia*, neque *Prudentia*, neque *Beneficentia*, neque *Morum Suavitas* eas rejicere ac irritas facere nequeant. Ejus Caput σὺν ἀκλεῶς emeritum hodiè eſt *Jo. Michaël Fehrius*, S. CÆS. MAJ. Archiater feliciſſimus, Polyhiſtor illuſtris ac exterorum Heroum Litteratorumque, à quibus maximi æſtimatur, incredibiliter ſtudioſus, Mæcenas & Affinis meus magnus, cui vitam, quâ dignus, *Neſtoream* candidiſſimè apprecor. *Eccleſiæ*, quæ purè-Euangelica atque Orthodoxa, valdè laudatus Antiſtes eſt meus *Caſpar Heuniſchius*, integer vitæ, fidei atque doctrinæ Theologus, Scriptiſque piis, limatis ac curioſis celeber. *Gymnaſium* verò curâ *Crameriana* adhuc dextrè regitur. Hoc inprimis laudi ducitur ampliſſimæ huic Reipublicæ, quòd Miniſtros *Eccleſiæ*, *Gymnaſiique* Profeſſores atque *Scholæ* Præceptores ab omnibus Civium oneribus quotidie ſervet liberos, quod in paucis aliis *S. R. Imp.* Rebuſpublicis, iiſque benè ac probè conſtitutis quoque, rarenter amat fieri. Claret & hæc Urbs ob Academiam Naturæ Curioſorum, quæ Ao. huj. Sec. 62. initium ibi ſumpſit, feliciſſimô *Jo. Laurentiô Bauſchiô* (qui *Præſes primus* meritò conſtitutus eſt) Fundatore, & aſſiſtentibus primis duobus Adjunctis, modò jam laudatô *Jo. Mich; Fehriô* nempe, ac *Georg. Balt. Metzggerô*. Ejus Protector olim erat Princeps RAIMUNDUS, S. R. Imp. Comes de *Montecucoli*, Heros animoſus ac *Muſis* faventiſſimus. Modernus autem eſt FRANCISCUS ANSHELMUS, Archi-Epiſcopus & Elector *Moguntinus* eminentiſſimus, Princeps ſummô ac plenô elogiô haud indignus. *Præſes ſecundus* eſt magnificus *Fehrius* meus, qui ob corporis imbecillitatem fermeque exactam ætatem ſplendidiſſimi hujus Præſidii parteîs *Jo. Georgio Volkamero*, HELIANTHO illi Primo ac *Noricorum* GALENO præſtantiſ-

a Anſpach. b Voigtlandia. c Hoff. d Culmbachium. e Barreuthum. f Aichſtadium. g Margenthal. h Rotenburgum. i Winsheimium. k Schwinfurtum.

Palatinatus Rheni ſeu Inferior. Heidelberga. Manheimium.

V. Franconiæ quondam pars, nunc, φ *Palatinatus Rheni*, caput habet Provinciæ ϰ *Heidelbergam* k, eandem Electorum Palatinorum ſedem. Ad confluentes Rheni Nicrique *Manhemium* opidum munitiſſimum, Provinciæ propugnaculum eſt. Eſt eodem tra-

ſtantiſſimo, unanimi Adjunctorum, *Jo. Danielis Majoris* nimirum, *Lucæ Schroeckii*, Jun. *Joannis Sculteti* atque *Georgii VVolfg. VVedelii*, Virorum ſingularis eruditionis, autoritatis atque exiſtimationis, ſuffragiô ac conſenſu, ipſis Idib. m. Decembr. Ao. huj. Sec. 86. ſolenniter impoſuit. Heîc, præter *Jo. Cuſpinianum* atque *J. L. Bauſchium*, nati ſunt Jo. Guilielmus *Barger*, Jo. Henr. *Engelhart*, Jo. Laurentius *Fehr*, Jo. Volpert *Glock*, Caſpar, Georg. David & Jo. Frider. *Heuniſchii*, Georg. Balt. & Jo. Chilian. *Metzgeri*, Heinr. *Salmuthius*, Jo. David *Schamroth*, Chriſtoph. *Schmidt*, Jo. Martin *Uhle*, Joan. *VVeinmann*, Georg-Baltaſar *VVolfart* & multi Docti alii. Inclutæ hujus Reipublicæ Conſules, & quidem, quantum ſcio, h. t. Seniores, ſunt *Juſtus Fridericus Schœner*, Vir probè politi judicii, & *Jo. Laurentius Prætorius*, aliàs *Schoepperus* dictus. Conſiliarii autem ſunt *J. Nicolaus Melchior*, atque *Jo. Henr. Segniz*. Claret quoque inter Phyſicos Ordinarios *Elias Schmidius*, Vir rarioris ingenii ac ſummæ medendi felicitatis.

BUNONIS.

φ a *Palatinatus Inferior* ſive *Electoralis* habet ab Ortu Ducatum Würtembergenſem & Epiſcopatum Würtzburgenſem; à Septemtrione partem Haſſiæ & Treverenſis provinciæ; ab Occidente Treverenſem Archiepiſcopatum, partem Auſtraſiæ & Lotharingiæ; à Meridie Alſatiam & Marchionatum Badenſem. Rigatur Rheno, Nicro, Mœno, Naha & Lautera fluminibus.

ϰ b *Heidelberga* ad Nicrum *l* arce & Academia, anno 1346. fundata, illuſtris *m*: Celeberrima, quam habebat Bibliotheca anno 1623. *n* Romam delata eſt. Sunt hic præterea *Franckenthalium*, opidum munitiſſimum, c *Neuſtadt an der Hart*, quo tractu naſcitur genus vini, quod vulgo *Gänſefuſſer* vocatur. d *Crucenacum*, Naha interluente in duo veluti opida diſtinctum; cujus pars ad Marchiones Badenſes pertinet. e *Cæſarea Lutra Kayſers Lautern*, ad Luteram amnem; & lacum, in quo Lucius ille anno 1497. captus, quem manus Friderici II. Imperatoris anno 1230. huc poſuerat; f *Bacharacum* generoſiſſimo vino nobile. g *Bretta*, *Philippi Melanchthonis o* patria. Inter Rhenum, Moſellam & Naham tractus vulgo vocatur h *der Hunneſrück*; Hic quoque eſt i *Simmera* Principum ſedes; & in confinio k *Sponheimium* Abbatia, quam celebrem reddidit *Trithemius Abbas*.

HEKELII.

k Hunc Locum eleganter deſcripſit *Jo. Seobaldus Fabricius*, Comes Pal. Cæſ. in Oratione publicâ, quem m. Aug. Ao. huj. Sec. 58. publicè habuit, cùm EMANUELI, LUCIO, *Bernati Helvetico*, eâ, quâ pollebat, autoritate ANNULUM, CORONAMQUE LAUREAM donaret. Prodiit autem hæc Oratio ſub *Actûs Panegyrici* Tit. *Heidelbergæ* Walterianis Litt. in 4. f. Ao. non adj. CAROLO Electore venenô, ut ſæpe ſolet fieri, ab intimis atque neceſſariis ſuis, qui Conſcientiam ſuam, poſtulante officii ſui ratione, immaculatam perpetuò ſervare debuiſſent, proh! necatô, ſedet hodiè *Heidelbergæ* PHILIPPUS WILHELMUS, *Comes Palatinus Rheni*, Heros omni laude atque præconiô omni tempore exornandus, atque Invictiſſimi *Imperatoris Rom.* ac Potentiſſimi *Reges Luſitanici* Socer. Præter *Profeſſores*, quos in ipſô Autore laudavi, docent ibidem optimè quoque *Jo. Wolfg. Textor*, *H. Coccejus* atque *Heinricus Güntherus Thülemarius*, quorum primum *Altdorfii* olim Fautorem ac Præceptorem verè dextrum habui.

l Regimine Politicô.

m Heîc inclyti ſunt hôc tempore *Ezechiel Spanhemius*, *Jo. Ludovicus Fabricius*, *Jo. Fridericus Miegius*, *Georg. Francus*, *Stephanus Gerlachius*, *Hachenbergius*, & alii. CAROLUS Elector, qui Ao. huj. Sec. 51. d. XIII. Maj. natus, eſt ſummæ gravitatis, egregiæ manſuetudinis, ſolidiſſimæ eruditionis & peracuti judicii Heros.

n *A Leone Allatiô.*

o Communis Germaniæ Præceptoris & Capnionis è Sorore Nepotis.

BUNO-

a Palatinatus Inferior. b Heidelberga. c Neuſtadt an der Hart. d Crucenacum. e Cæſarea Lutra. f Bacharacum. g Bretta. h Der Hunnesrück. i Simmera. k Sponheimium.

tractu, inter Elſatiam & Palatinatum, ✠ *Marchionatus Badenſis*, ab aquis totius Germaniæ celeberrimis cognominatus. Sedes Marchionis eſt *Durlacum*, opidum cum arce. Marchionatus Badenſis. Durlacum.

BUNONIS.

✠ *Marchionatus Badenſis* totus fere jacet intra Rheni dextram ripam, Palatinatum inferiorem, Ducatum Würtemburgenſem & Briſgojam. Nomen habet ab opido [a] *Baden*: ubi aquæ calidæ ſalutares *p*. Marchio iſte eſt Romano-Catholicus: Sed *Durlacenſis* eſt Confeſſionis Auguſtanæ. [b] *Durlacum* opidum habet Collegium & Palatium munitiſſimum. In ejus ditione quoque eſt [c] *Pfortzheim* munitum opidum, *Joh. Capnionis*, alias *Reuchlini*, patria. Ibi quoque eſt Comitatus [d] *Eberſtein*, ab *Eberſtein* caſtro appellatus.

HEKELII.

p Domus autem *Badenſis* hodiè dividitur in duas Lineas, *Bade-Badenſem* nempe & *Bade-Durlacenam*.

a Baden. b Durlacum. c Pfortzheim. d Eberſtein.

CAP. XI.

Palatinatus Superior, Bavaria, Salisburgenſis Archiepiſcopatus, Tirolis Comitatus.

Nortgavia, *Nortgauw;* qui & Palatinatus Bavariæ ſive ſuperior Palatinatus, *die Ober-Pfaltz.* 1 Palatinatus Superior.

I. [a] *No-*

REISKII.

1 *Palatinatus* an Palanſgraviatus à Comite, cui olim paruit; Palatinus à Palatio, cui Comes fuit, aut Teutonico vocabulo *Pfaltz* ſive Pfallens, quod vetuſtior tulit dialectus (ſic Frehero in Origin. Palat. & Freſneo in Gloſſar. viſum) *ſuperior Palatinatus* autem reſpectu inferioris ſive Rhenani cum Electoratu connexi, ſed [a] Palatinatus Bavariæ, cui cis Danubium ſubeſt poſt A. 1646. tanquam pars ſeptemtrionalis, unde Nordgaw i. e. regio verſus ſeptemtrionem ſita dicitur: Elector enim Bavarus cum Landgraviatu Leichtenbergico & Comitatu Chamenſi hunc obtinet: Neoburgicam vero & Solsbacenſem regionem Comites Palatini poſſident. [b] *Norimberga* urbs imperialis libera, caſtrum vetus, & in eo inſignia Imperii German. ornamentaque Imperatoria tuetur: [c] *Egra* urbs Bohemiæ quidem caſtro regio & munimentis pluribus inſtructa, nec tamen Imperii German. libera extat. *Ducatus* [d] *Bavariæ* aut Bojoariæ trans Danubium & cis Danubium jacens aut *ſuperior eſt*, *aut inferior*: Hic tamen Nordgoviam ex parte continet. Sed [e] *Archiepiſcopatus Saltzburgenſis* ad partes Bavariæ non pertinet, quanquam ad circulum Bavaricum refertur. Archiepiſcopus à Gregorio VII. Papa Rom. Legatus ſedis Rom. perpetuus, ac Primas Germaniæ creatus nihil nunc habet, cur Magdeburgicum Primatum metuat. Sed *Tridentinus & Brixienſis Epiſcopatus* Auſtriaco ſubſunt circulo; itemque Comitatus Tirolenſis nunc Imperat. Aug. nulli Archiducum ſeparatæ familiæ ſubjectus. *Tridentum* non œcumenico, ſed Romano, cujus Præſes Pontifex erat, concilio diu tracto & toties tranſlato inclaruit. Vid. Hiſtor. Petr. Suavis Pol. & Heideggeri comment.

A a BUNO-

a Palatinatus Bavar. b Norimberga. c Egra. d Bavaria duplex. e Archiepiſc. Saltzburg.

I.

Norimberga. ª NOrimberga, ª Nürnberg, in confiniis Franconiæ, Sueviæ, ac Bavariæ poſita, nullius ſoli eſſe cupit. Urbs eſt magnifica,

BUNONIS.

α a *Norimberga*, ad utramque Pegneſi, qui urbem interluit, ripam ſita, ad Circulum pertinet Francicum. Habet territorium ſatis amplum & opida aliquot *b*; in quibus b *Altorſium*, Academia anno 1575. ornatum. *c*

HEKELII.

a Hæc Urbs, *Chriſtiano Becmanno* in Epiſtolâ quâdam Dedicatoriâ ad Virum ampliſſimum, *Georgium Remum*, Norib. datâ, & cum Opuſculis aliis *Hanoviæ* Aº. huj. Sec. 19. in 8. f. publici juris factâ, Ὀμφαλὸς ϗ Ὀφθαλμὸς, hoc eſt, *Umbilicus* & *Oculus* GERMANIÆ, non iniquè dicitur, quoniam, quæ in iſtâ Urbe ſunt reperienda, omnia ſunt firma, lauta, nitida ac ſplendida. Admiranda eſt ſumma atque magnifica Senatorum magnificorum Curia, in quâ *Pietas* atque *Conſcientia* de gloriâ cum ipſâ certant *Juſtitiâ*. Admiranda ſunt Templa eximiæ magnitudinis, in quibus Verbum Dei purè prædicatur ac perſpicuè. Admirandæ ſunt Nobilium, Mercatorum ac cæterorum Privatorum Domus, quæ aut omnes, aut perpaucis exceptis, quadratô è Lapide perſplendidè ſunt exſtructæ. Turres, Muri & alia tantæ altitudinis ibi ſunt videnda, ut contra omnem vim atque incurſionem externam à quôvis quoque milite judicentur prorſus ſecura & omnino libera. Breviter, quicquid vides *Noribergæ*, idem eſt, ac ſi olim *Romæ*, ac hodiè *Venetiis* vidiſſes. Ut autem quondem apud *Græcos* ATHENÆ, & hâc tempeſtate apud *Gallos* LIMOGEA Solum habet ſterile, idem & NORIBERGA, ubi inprimis Medicorum Collegium clarum eſt, cujus Director *Jo. Georgius Volkamerus*, Vir omni elogiô major. Scripſit de hâc Republicâ egregiè illuſtri atque apprimè nobili quatuor Libros C. *Eraſmus Michaël Laetus*, Academ. *Hafnienſis* quondam Profeſſor meritiſſimus, quos *Francofurti* ad *Mœn.* Aº. ſup. Sec. 74. in 4. f. excuſſos vidi. Sed *Joannes Saubertus*, Senior, Theologus piiſſimus, *Hiſtoriam Bibliothecæ* NORIBERGENSIS, utpote cui æquè, ac toti venerando Miniſterio nunc laudabiliter præeſt *Conradus Feyerlein*, Theologus Pietate, omni modeſtiâ atque loquendi ſuavitate eximiè inſtructus, Aº. huj. Sec. 43. in 12. exc. optimè deſcripſit, *Ejuſque Memorabilia* in inclutâ Noricorum Academiâ Aº. ejuſd. Sec. 73. ſimili modô recenſuit *Jo. Jacob.* (*Juſti Jac.* Fil.) *Leibnizius*, quæ Ao. ſequ. cum *Chriſtophori Arnoldi*, Viri celeberrimi, *Annotationibus neceſſariis*, iiſque *doctiſſimis*, in 4. f. prodiêre, quæ ex gratiſſimô *Unglenkianô* donô gratus, dum vivam, poſſidebo. E Gente *Noribergenſium* Patriciâ, Equeſtri atque Nobili clarus fuit *Bilibaldus Pirkhaimerus*, Aº. ſup. Sec. I. natus, ſed Aº. 31. denatus, Vir auguſtioris Studii ac ipſius Theologiæ puræ non leviter gnarus atque peritus, Cæſariſque auguſtiſſimi, MAXIMILIANI I. Conſiliarius graviſſimus. Claruit quoque hic ineunte Seculô ob varia Itinera Orientalia *Chriſtophorus Fürer* ab *Haimendorf*, inclutæ Reipublicæ Duum-Vir, ac *Georg. Sigiſm. Füreri*, Trium Viri quondam ac Proto-Scholarchæ, cùm viveret, glorioſiſſimi, cujus Dextra beneficia æquè, ac illuſtris *Gabriëlis Nüzelii* munera in me contulit haud ingrata, Avus. Præter *Fürerianam Nüzelianamque* Proſapiam equeſtrem atque nobilem, (nam *Pirkheimeriana* jampridem eſſe deſiit) adhuc clarent NORIBERGÆ *Behaimiona*, *Doerreriana*, *Ebneriana*, *Geuderiana*, *Grolandina*, *Grundherriana*, *Halleriana*, *Harſdoerfferiana*, *Im-Hoffiana*, *Koleriana*, *Kreſſiana*, *Loeffelholziana*, *Muffeltana*, *Paumgaertneriana*, *Pfinzingiana*, *Poemeriana*, *Rieteriana*, *Schluſſelfelderiana*, *Starkiana*, *Stromeriana*, *Tezeliana*, *Tucheriana*, *Volkameriana* atque *Welſeriana* Proſapiæ. Nec inclaræ ſunt nobiles quoque Familiæ *Dietherrorum*, *Dilherrorum*, *Fetzerorum*, *Hardeſianorum*, *Oelhafenorum*, aliorumque Familiæ. Heîc nati ſunt inter eruditos, modeſtos atque celebreîs Viros *Chriſtophorus* & *Andreas* Arnoldi, Pat. & Fil. *Jo. Chriſtoph.* Arnſchwanger, *Jo. Guilielm.* Bajer, *Martinus* Beer, *Georg. Wilhelm* Boehmer, *Simon* Bormeiſterus, *Jo. Conr.* Dürrius, *Joannes* Fabricius, Par. *Chriſtianus* Frank, *Paulus* Heigelius, *Juſt. Jacobus* & *Jo. Jacobus* Leibnizii, *Georgius* Major, *Chriſtophorus* Molitor, *Andreas* Myhldoerfer, *Magn. Daniel* Omeis, *Jo. Philipp.* Pfeifferus, *Luc. Frider.* Reinhart, *Georg.* Remus, *Georg. Paul.* Roetenbeccius, uterque *Joannes* & *Adolfus* Sauberti, *Georg. Tobias* Swendendoerfer, *Daniel* Swenter, *Vitus* Theodoricus, *Andreas* Unglenkius, Evergeta meus magnus, *Leonhardus* Urſinus, *Jo. Chriſtophorus* Wagenſeilius, unus quoque è Præceptoribus atque Evergetis meis

a Norimberga. b Altorſium.

fica, ſplendida, potens, ac totius Germaniæ ſuperbiſſima. Caput Nortgaviæ nunc cenſetur β *Amberga*, γ *Neuburg*, & δ *Sultzbach* Principum Palatinorum ſunt ſedes. Eſt circa hæc loca *Landgraviatus Leuchtenbergicus*, cujus ſedes ε *Pfreimbt*. Eſt & ζ *Egra*, *Eger*, libera Imperii civitas. η Item Comitatus *Ellenbogen*, qui ad Bojohæmiam ſpectat. Amberga. Neuburg. Sultzbach. Leuchtenberg. Pfreimbt. Egra. Ellenbogen.

II. ϑ *Bavariæ Ducatus* dividitur in *Superiorem* & *Inferiorem*. Hic ad Ortum, ille ad Occaſum ſpectat. In *Superiori* ſunt urbes claræ ι *Monacum*, *München*, Ducum ſedes, omnium Germanicarum Bavaria Bayern. Monacum.

meis haud poſtremus, *Tobias* Winkler, *Daniel* ac *Joannes* Wülferi ac *Leonh.* Wurfbain, immò & *Joannes* Cochlæus, Theologus Pontificius, & propterea illuminatiſſimi MARTINI LUTHERI, & ſubtiliſſimi PHILIPPI MELANCHTHONIS, Fideique Orthodoxæ Euangelicæ hoſtis in omni vitâ acerrimus, dimicans cum his in Comitiis Imperii & Colloquiis *Wormatiæ*, *Auguſtæ Vindelicorum* atque *Ratisbonæ* odiô ſummô & inexpugnabili.

b Græfenbergam nempe, *Hirsbruccum*, *Lauſam*, *D. Sebaſtiani Beerii* & *D. Joan. Antonii Geigeri*, ICTor. clarisſimorum, Patriam.

c Hujus Academiæ in primis clare ac celebris *Ortum*, *Progreſſum*, & *cuncta Memorabilia*, *omniumque Profeſſorum*, qui in *quatuor*, uti vulgò vocant, *Facultatibus* à primis incunabulis eam illuſtrem reddiderunt, *Vitas*, *Mortes* ac *Scripta* adornavit ſub *Gloriæ Academiæ Altdorfinæ* Titulô *Magnus Daniel Omeis*, Amicus meus vetus ac plurimùm colendus, qui Liber ante quinquennium *Altdorfii* typis Meyerianis in 4. f. non malô omine prodiit. Præter jam in Not. præced. laudatos Viros, *Joannem* nempe Saubertum, Jun. *Luc. Frideric.* Reinhartum, *Jo. Chriſtophor.* Wagenſeilium, *Magnum Daniel* Omeiſium atque *Georg. Paul.* Roetenbeccium, Fautores meos maximos, docent ibidem feliciter & non ſine gloriâ (1) in Facultate THEOLOGICA *Joannes* (Joann. Fil.) Fabricius; (2.) JURIDICA *Georgius Reichardus* Hammerus, *Heinricus* Link atque *Felix* Spizius; (3) MEDICA *Mauricius* & *Joannes Mauricius* Hofmanni, Pat. & Fil. & *Jacobus Pancratius* Bruno; & (4) PHILOSOPHICA *Georg-Matthias* Koenigius. Academ. h. t. Senior & Bibliothecarius graviſſimus, Vir ob multa in me collata beneficia ac *Lexici Garthiani* Inſcriptionem omni pietate, honore atque obſervantiâ perpetuò à me excipiendus; porro *Joann. Chriſtophorus* Sturmius ac *Daniel Guilielmus* Mollerus, quos DEUS Eccleſiæ, Patriæ, Academiæ ac Reipublicæ litterariæ, immò & mihi quoque quàm diutiſſimè incolumeîs ac ſalvos eſſe velit. Hujus Academiæ, poſt DEUM, hodiè ſupremus eſt Patronus *Guilielmus* im Hof, Heros doctus, manſuetus atque prudens; *Pro-Cancellarii* autem perpetui munere adhuc laudabiliter fungitur *Magnus Fetzerus*, Senior, JCtus re ac nomine magnus, & hâc de cauſâ diverſis S. Rom. Imp. Statibus valdè gratus atque acceptus.

BUNONIS.

β *Amberga* Palatinatus Neoburgici metropolis eſt. *d*

γ *Neoburgum* ad Vils fl.

δ *Sultzbach* cum caſtro eſt ad Roſenbach fl.

ε a *Pfreimbt* nomen habet à flumine *Pfreimbt*.

ζ b *Egra* olim libera civitas ab acidulis nota. *e*

η In Comitatu c *Ellenbogen* ſunt d *Thermæ* nobiliſſimæ *Carolinæ*, vulgo *das Carlsbad*.

ϑ *Bavaria* fines habet ab Oriente Auſtriam & Stiriam; à Septemtrione Bohemiam; ab Occidente Sueviam & Franconiam, à Meridie Carniolam & Comitatum Tirolis *f*. Fluviis rigatur Danubio, Altmula, Iſara, Vilſa, Oeno, Salza, & Ambra. Qua verſus Sueviam & Alpes excurrit, *Superior* dicitur: qua verò ad Septemtrionem & Ortum ſe verſus Danubium extendit, *Inferior*. *g*

ι e *Monacum* *h* eſt ad Iſaræ ripas. *i*

HEKELII.

d Heîc in lucem eſt editus *D. Georgius Kœnigius*, Theologus cordatiſſimus & *Altorfinorum Auguſtinus*.

e Finibus *Bohemicis* meritò accenſetur.

f Dicitur etiam *Bojaria*, à *Bojaris* Populis, vel, ut alii volunt, ab *Avaribus* è *Pannoniâ* ejectis, qui huc inſederunt.

g Et *hæc* multò magis *alterâ* eſt fertilior, frequentibuſque habitationibus ornata.

h S. *Monachium*.

 i Fun-

a Pfreimbt. b Egra. c Ellenbogen. d Thermæ Carolinæ. e Monacum.

Ingolſtadium. Friſinga. carum pulcherrima. Secunda eſt ϰ *Ingolſtadium:* hanc ſequitur λ *Friſinga.* In Inferiori *Auguſta Tiberii* k, quod nomen illi falſo tribuêrunt olim fabuloſi Grammatici, alias μ *Ratisbona* l dicta, vulgo *Regensburg*, comitiis Imperii, quæ heic haberi conſueverunt, antiquitatum reliquiis, & ponte prælongo clara. Reliquæ memoratu dignæ ſunt ν *Patavium*, vulgo *Paßaw*, ξ *Landshut*, ο *Straubing*.

Ratisbona. Paſſau. Landshut. Straubing.

Salisburgenſis Archiepiſcopatus. III. Bavariæ pars eſt *Salisburgienſis Archiepiſcopatus*, cujus caput ſedeſque Archiepiſcoporum *Salisburgium*, *Saltzburg*, urbs ſatis elegans. π

IV. *Te-*

i Fundamenta ejus Ao. CHR. M.CCCC.LXII. ab HENRICO, *Bavariæ* Duce, imperante OTTONE I. jacta eſſe *Dreſſerus* de *præcipuis Germaniæ Urbibus* p. 457. autor eſt. Sed nomen inveniſſe dicitur à *Monachô*, cujus caput eô in locô repertum ſit, cùm terra fuit effuſa.

BUNONIS.

ϰ a *Ingolſtadium* ad Danubium fl. opidum muniſſimum, Academia etiam anno 1410. *m* ornatum.

λ b *Friſinga* nomen dedit Epiſcopatui Friſingenſi; cui olim præfuit Otto Friſingenſis, qui tempore Conradi III. & Friderici Barbaroſſæ floruit.

μ c *Ratisbona* urbs Imperii libera *n*; nomen habet à flumine *Regen*, qui eo in loco in Danubium ſe effundit; Unde rectius ſcribitur *Reginoburgum.*

ν d *Patavium o* ad Danubii OEnique confluentes, unde Epiſcopatus Paſſavienſis. Celebre imprimis eſt à pacificatione inter Carolum V. & Proteſtantes Euangelicos anno 1552. prid. Non. Auguſti initâ, qua religionis libertati cautum eſt. Germanis vocatur *der Paſſauiſche Vertrag p.* Verùm hæc urbs anno 1662. fortuito incendio fere tota periit.

ξ e *Landshuta* eſt ad Iſaram. *q*

ο f *Straubinga* ad Danubium, Ducum ſedibus olim clara.

π g *Saltzburgum* eſt ad *Salzam* fl. unde ei appellatio *r*. Habet *Theophraſti Paracelſi* tumulum. Palatium Archiepiſcopi magnificum & ſplendidum eſt. Arx præcipitiis & arte munita ferè inexpugnabilis eſt.

HEKELII.

k S. *Tiberia.*

l Sive *Artobriga.* Hæc in ipſô *Autore* meritò à me deprædicata Civitas clariſſimis clariſſimorum *Krannoeſtiorum*, *Portnerorum* ac *Praſchiorum*, immò & *Balduinorum*, *Donauerorum*, quorum *Bibliotheca* inſignis, *Urſinorumque* nominibus hactenus clarior facta eſt.

m Ex *Viennenſi* dicitur orta, ſed M.CCCC.LXXII. LUDOVICO & GEORGIO, & tandem ab à ERNESTO & ALBERTO, Ducibus *Bavariæ*, amplificata.

n Et in Eruditos benefica, immò æquis ac laudabilibus Legibus adeò firmata, ut nulli Urbium Imperialium cedat. Theologi, qui in Urbe iſtâ hodiè clarent, ſunt *Eraſmus Gruberus*, *Philippus Ericus Widerus*, *Chr. Sigiſm. Donauerus*, *Georgius Wonna*, *Daniel Zimmermannus*, meusque *Gottlieb Balduin.*

o Vulgò *Bojodorum*, ſ. *Caſtra Batavia.*

p Nam cùm CAROLUS V. vix ex periculô ſeſe eripuiſſet, & HENRICUS II. *Galliæ* Rex, contra fidem datam Fœderatis *Germaniæ* Principibus METIN, Imperii Urbem, & alia occupâſſet; FERDINANDUS REX admirabili curâ Pacem cum Fœderatis Principibus moliebatur. Eâ igitur de cauſâ *Paſſavium* eos advocârat, qui partim ipſi, partim per Legatos ſuos comparuerunt. Tractationis autem Capita fuêre tria: I. *De* PHILIPPI, *Landgravii Heſſorum*, *Liberatione.* II. *De* GERMANIÆ *Libertate*, & III. *De* RELIGIONIS *tutâ Profeſſione*, *uſque ad Litis*, ſeu *Controverſiæ dijudicationem.*

q Ejus Turris altiùs, quàm Turris *Babylonica*, è terrâ ſeſe attollat. Vid. *Lanſius* in Orat. pro *Germaniâ* p. m. 71.

r Olim vocata eſt *Juvania*, vel *Juvavia*, qs. *Helfen-Burg*, à Caſtrô ſcilicet, quod *Julius Cæſar* eô in locô dicitur condidiſſe, ut Legionum, ſive Præſidiorum ejus portus atque refugium eſſet. Converſa eſt tandem in Urbem, quæ & ipſa JUVANIÆ nomine appellatur, ut autor eſt *Münſterus* & ex eo *Dreſſerus* loc. cit. p. 529. ſeq.

BUNO-

a Ingolſtadium. b Friſinga. c Ratisbona. d Patavium. e Landshuta. f Straubinga. g Salisburgium.

IV. ς *Terioli*, vulgo *Tyrol*, eſt arx, unde maximus Europæ Comitatus in ipſis Alpibus, in Germania Norici, in Italia Rhætiæ partem obtinens, nomen habet. Urbes claræ ſunt, Ænipons, vulgo *Inſpruck*, quondam Comitum, nunc Auſtriæ Archiducum in his oris ſedes. σ *Tridentum*, Italis *Trento*, Germanis *Trient*, Concilio OEcumenico clara. *Bolzanum*, mercatus non incelebris. τ *Brixia* etiam, vulgo *Brixen*, nobilis in hoc tractu Epiſcopatus eſt. Tirolis Comitatus. Ænipons. Tridentum. Bolzanum. Brixia.

BUNONIS.

ς a *Comitatus Tirolis* metallorum dives, ut vulgò vocatur, habet ab Occaſu Rhætiam, à Septemtrione Bavariam; à Meridie Italiam; ab Oriente Carinthiam & partem Italiæ. Fluvii præcipui hîc ſunt *Oenus der Inn*, & *Atheſis die Etſch*. *Terioli* arx munita ſatis, ſed opidum eſt tenue, in amœna valle ſitum.

σ b *Tridentum* eſt ad ripas Atheſis, Epiſcopatu nobile ſ. Concilium quod *t* OEcumenicum haberi volunt, cœptum eſt A. 1546. & continuatum ad annum uſque 1563. Interfuerunt præter legatos Pontificis & Cardinalem Tridentin. Epiſcopi LXII. Theologi LXII. Ibi quoque c *Hala* eſt factitio ſale celebris. Tribus à Tridento milliaribus diſtat mons magni nominis; vulgò d *der Nansberg* dictus.

τ e *Brixia* in finibus Italiæ à Germanis condita creditur.

HEKELII.

ſ Incolæ hujus Oppidi *Italiam* verſùs habitantes, Italicâ linguâ, *Germaniam* v. verſùs *Germanicâ* utuntur. Idem diſcrimen in veſtitu. Conf. *Pauli Heutzneri Itinerarium Italicum* p. 573. Nomen à *tribus Torrentibus* inveniſſe dicitur, qui prope Urbem è vicinis Montium Jugis decurrunt.

t Indictione *Cæſaris* & *Papæ*.

a Tirolis Com. b Tridentum. c Hala. d Nansberg. e Brixia.

CAP. XII.

Croatia, Vinidorum Marchia, Carniola, Carinthia, Stiria & Auſtria. 1

I.

CRoatia, Marchia Vinidorum, Carniola, Carinthia, Stiria & Auſtria ſuperior, quia hodie domui Auſtriacæ parent, in Ger-

REISKII.

1 a *Auſtria* quidem utraque cum provinciis regno quondam Bohemico ſubjectis, Ducatu Stiriæ, Carniolæ, Carinthiæ, Venedorum Marchia & Comit. Gœrizienſi ad circulum Auſtriacum refertur: Regnum vero b *Croatiæ* c *Dalmatiæque* ad Hungariam ſpectat, qua potiti Auſtriaci Archiduces Croatiam à Croatis Sclavis, qui A. 886. inſederant ita dictam adhuc tenent. Romano adhuc Imperio dum regiones illæ ſuberant, omnes pro ſtatu veteri partim ad Illyricum, partim ad Pannoniam pertinuerunt. Auſtria primum ab Henrico Aucupe A. 928. *Marchionatus* ſive *Marchia* orientalis, poſteà ſub Friderico I. A. 1186. *Ducatus*, denique ſub Rudolphi Habsburgici ad Imperium evecti poſteris unus Archiducatus, regnis Bohemico, Hungarico, Hiſpanico & Belgio auctus, d Viennam A. 1683. ab obſidione Turcica vindicatam ſedem ſtrenue ſibi tuetur: e *Stiriam* vetus denominatio teſtatur Marchiam, ſed poſtea Ducatum Friderici I. hiſtoria: Hinc certæ Archiducum familiæ aliquamdiu ſedem Grætia præbebat, nunc nullam præbet amplius uno Aug. Cæſare, ſuperſtite. f *Caniſia* ex anno ſeculi hujus primo Turcis ſubdita, & diuturno Cæſareanorum obſidio preſſa deditionem fecit A. 1690. in caſdem, quibus Zigettum fecerat conditiones. g *Venetica quoque Marchia* vetuſto ſuo nomine adhuc gaudet, eoque tum limitaneam Germaniæ regionem, tum Vinedos aut Venedos, priſcos incolas ſignificat, à quibus coloniæ Ve-

a. Auſtria. b Croatia. c Dalmatia. d Vienna. e Stiria. f Caniſia. g Marchia Vened.

Germania hodiè cenſentur, quum olim Pannoniæ portiones fuerint.

Croatia & Vinidorum Marchia.

II. α *Croatia*, Germ. *Krabaten*, regni titulo decora, & *Vinidorum Marchia*, Germ. *Windiſch Marck;* nihil in ſe habent memoratu dignum. Cæterum incolæ utriuſque ſunt Slavonici generis. In Vinidorum tamen Marchia ſunt etiam Germani.

Carniola. Kräin.

III. *Carniolæ*, *Kräin*, caput eſt opidum *Lubiacum*, *Laubach*, & *Lubiana* dictum. *Kräinburg* locus eſt munitiſſimus. *Celeja*, *Cilly*, Comitatus titulo inſignitur. [a] Cæterum incolæ partim ſunt Germani, partim Slavi. β

Carinthia. Kernten.

IV. γ Carinthia, *Kernten* [b], Stiriæ Ducatui conjunctus, urbes inſigniores habet, δ *Villach*, ε *Klaghenfurt*, Ducum quondam ſedem; ζ *Volckmarck*, η *S. Veit*, θ *Judenburg*.

Stiria. Steirmarck.

V. Dividitur ι *Stiria* in Superiorem, atque Inferiorem. In hac caput

netias deductæ, ad novam urbem ex Oceani æſtuariis contentam. De incolis harum regionum ſtrumoſis, fodinis, lacubus, animalibus miranda Geographi narrant; itemque Joh. Ludov. Schönsleben in Carniola ſua, quam A. 1684. edidit, antiqua & nova.

BUNONIS.

α A Carniola verſum Meridiem & Ortum ſe extendit *Marchia Vinidorum*, ad dextram Savi ripam. Inde porro verſus Ortum ſequitur *Croatia* contermina; cujus caput erat a *Wihatsbium* à Turcis occupatum, nunc ferè b *Caroloſtadium* opidum egregiè munitum, cui firmum impoſitum eſt præſidium c. Ad Caroloſtadium exercitus Chriſtianorum à Turcis fœde profligatus eſt anno 1592. In Croatia quoque eſt Siſecum ſ. Segeſta ad Sava fl. opidum munitum, quod anno 1592. Canonici fortitudine, repreſſis Turcis, conſervatum eſt.

β c *Carniola* habet ab Oriente Croatiam & Slavoniam, à Septemtrione Stiriam, ab Occaſu Carinthiam; à Meridie Vinidorum Marchiam & partem Italiæ. Rigatur *Savo*, *Sontio*, & *Labacho*. Diſtribuitur in *Siccam* ſeu *Inferiorem*, quæ eſt verſus Italiam, *d* in qua d *Goritia* ad Sontium, Comitatus titulo gaudens: & *Irriguam* ſeu Superiorem, qua verſus Carinthiam ſe extendit, in qua *Laubacum*. *Crainburg* eſt ad Savi Kranekerique confluentes.

γ e *Carinthia* habet ab ortu Stiriam, à Septemtione Epiſcopatum Saliſburgenſem & partem Auſtriæ, ab Occaſu & Meridie Alpes & Forum Julii, vulgò *Friaul*. Rigatur *Dravo*, *Savo*, & *Lavanda*.

δ *Villach e* eſt ad fl. *Villach*, habet arcem.

ε *Klaghenfurt* haud longè abeſt ab opido S. Viti. *f*

ζ *Volckmarck* eſt ad Dravum fl.

η f *Sancti Viti* opidum regionis metropolis eſt ad confluentes Wilitz & Glan *g*. Olim Carinthiæ Dux priuſquam inaugraretur, ad hoc opidum habitu ruſtico indutus adeſſe cogebatur, pecuniam ex lapide ſpargere, & Juſtitiæ adminiſtrationem promittere &c. Quo facto Veſtem iſtam ruſticam ponebat, & Ducalem induebat. Qui ritus tamen deinde ſunt abrogati.

θ *Judenburgum* eſt ad Murum fl.

ι *Stiriæ* termini ſunt ad Ortum Hungaria; ad Septemtrionem Auſtria; ad Occaſum Carinthia; ad Meridiem Carniola & Slavoniæ pars *h*. Potiſſimùm rigatur *Stiria*, *Dravo* & *Murâ fluminibus*. *i*

HEKELII.

a Heîc innumeræ Antiquitates *Romanæ* ſunt viſendæ.

b Montana Regio & Ducatus.

c Conditum autem eſt à CAROLO, *Auſtriæ* Archi-Duce, A. CHR. M. D. LXXI.

d Et juxta *Maginum* tota Juris *Italici*.

e *Vacorium* Priſcis vocatum.

f Aliàs benè munita Urbs eſt, quæ *Claudia* apud *Plinium* dicitur, *Fortunati Crellii*, Philoſophi *Heidelbergenſis*, Patria.

g Ornatum eſt ſpatioſô Forô ac perenni Fonte limpidô.

h Parva terra eſt, & omnis fermè montana, præterquam ad *Ortum*, ubi planities non parvas habet. Quondam dicta *Valeria*, vulgò *die Steirmarck*.

a Wihatsbium. b Caroloſtadium. c Carniolæ termini. d Goritia. e Carinthiæ termini. f S. Veit.

caput totius Stiriæ & ſedes Archiducum Auſtriacorum, eſt ϰ *Græ-tia, Gräts*, admodum magnifica. Sunt præterea celebres, λ *Rac-kelſpurg*, μ *Pettaw*, ν *Marpurg*, ξ *Kerment*, & ο *Caniſia* duo munitiſſima erant contra Turcarum irruptiones propugnacula; ſed hoc jam ſuperioribus annis Chriſtianis ereptum eſt. In Superiori Stiria urbs primaria eſt *Muripons*, *Pruck an der Mure*.

VI. Unicus totius Europæ Archiducatus eſt π *Auſtria*, in Superiorem ac Inferiorem diviſa. *Inferior* inter Danubium, Bojohæmiam, & Tejam flumen ſita, urbem præcipuam habet *Krembs*. *Superioris*, quæ inter Danubium & Stiriam poſita, caput eſt *Vindoniana*, ſive, ut vulgò uſurpatur, ϱ *Vienna*, *Wien* k, urbs magnifica — Auſtria. — Vienna.

marck. Incolæ ruſticani ſunt, & ſtrumoſi adeò, ut loquelâ impediantur.

i Trans *Dravum* loquitur Gens *Germanicè*, ſed cis *Dravum Slavonicè*.

BUNONIS.

ϰ *Græcia* ſeu *Grætium* *l* Academia claret. Culta civitas, Archiducum aliquando ſedes.

λ *Rackelſpurg*, arx munitiſſima, Turcis, qui Caniſiam tenent, oppoſita.

μ *Pettau* ad Dravum eſt.

ν *Marchpurg* ad Dravum. *m*

ξ *Kerment* eſt ad Arrhabonem vulgo *Raab fl.*

ο *Caniſia* anno 1600. à Turcis capta eſt tradente eam Pardyſero tribuno; & ſequenti mox anno à Chriſtianis fruſtra obſeſſa eſt: ac nuper anno 1664. à noſtris iterum fruſtra oppugnata. Eodem anno *Serinwar*, novum caſtrum, Turcis Caniſienſibus à *Serinio* Comite oppoſitum, à Turcis expugnatum & deſtructum eſt. *Fanum S. Gotthardi* ad Murum fl. Turcarum clades anno 1664. eo in loco facta nobilitavit.

π a *Auſtria* *n* fines habet ab Ortu Hungariam; à Septemtrione Moraviam & Bojohæmiæ partem, ab Occaſu Bavariam: à Meridie Stiriam *o*. Rigatur *Danubio* præcipuè & *Aniſo*, qui vulgo *de Ens*, unde utraque regio, *das Land ob und unter der Ens* nomen ſuum habet.

ϱ b *Vienna* *p* ſede Cæſaria, Epiſcopatu, *q* & Academia, à Friderico II. anno 1237. *r* fundata nobilis: in quâ ſuperiori ſeculo Haſelbahius Theologus XXI. annos legens, primum caput Eſaiæ nondum abſolvit; ut tradit Cuſpinianus *ſ*. Ipſa Urbus anno 1529. à Solymanno oppugnata, ſed virtute Philippi Palatini præcipuè defenſa eſt. Solymannus quum Carolum V. cum XCM. armatorum adventare audiet, obſidione ſoluta receſſit. *t*

HEKELII.

k Quòd hæc Urbs inexpugnabili murorum ambitu ſit nobilis, & propterea *Chriſtiani Orbis Clavis* commodè dicatur, probat fruſtranea *Turcarum* illa obſeſſio, quæ nuper facta iſtô annô, quem verba deſignant ſequentia, eaque *Chronoſticha Germanica*: I M Iahr, aLs Der TVrCk Vor VVIen VVar. Sedet jam *Viennæ* ex animi ſententiâ *Div.* LEOPOLDUS, feliciſſimus hoſtium Chriſtiani nominis atque ſuorum victor, Monarcha pius, devotus, juſtus, benignus ac Litteraris impenſè favens.

l Olim dictum *Graicum*.

m Nobile etiam eſt Oppidum *Sepianum*, quòd *Maximilianus*, Archi dux *Auſtriæ*, vulgò dicitur ibi natum eſſe.

n Vulgò *Oeſterreich*, hoc eſt, *Terra Orientalis* dicta, quoniam *Suevis* & *Bavaris* ad Orientem vergere videretur.

o Eſt autem ſolo plana, ventis expoſita Aquilonaribus; frumentô, vinô ac cæteris frugibus læta: fructibus dives, ac aëre quoque ſalubri gaudet; argentô abundat, non item aurô. Salem partim proprium, partim importatum habet.

p *Flaviana*, ſive *Juliobona* olim; PARADINO autem atque MASSONO *Senatoria* nominata.

q *Et Bibliothecâ*.

r Alii 1236. vel 1384. ad exemplum *Romanæ* & *Pariſinæ*.

ſ Singulæ Facultates ibi ſuum habent Patronum, Theologi *Joannem Euangeliſtam*, JCti *S. Ivonem*, Medici *S. Coſmam* & *S. Damianum*; Philoſophi autem, Oratores & Poëtæ *St. Catharinam*. Inter *Auſtriæ* Urbes & dignitate, & divitiis, & populô, & pulchritudine hæc principatum obtinet. Patria eſt *Wolfgangi Lazii*, Viri celeberrimi atque incomparabilis.

t Annô

a Auſtria. b Vienna.

fica ac ſplendida, tutiſſimum in his oris contra Turcarum incurſiones munimentum. [c] *Lincium*, *Lintz*, nobile eſt ad Danubium Emporium.

Lincium.

t Annô 1590. terræ motu ingenti & horribili concuſſa eſt *Vienna* & alia quædam loca *Moraviæ* & *Bohemiæ* die Septembr. 15.

BUNONIS.

c *Lintzium* eximiam habet arcem. Sedem ibi ſuam habuit Keplerus Aſtrologus. Infra urbem iſtam eſt Vortex Danubii terribilis, vulgo *Seurüſſel* dictus. Opida in Auſtria, præter illa, celebriora ſunt, *Steira*, *Neuſtad*, triplici foſſa munitum, *Maximiliani I.* natalibus nobile, *Korn Neuburg*, *Weidhoven*, *Melcka*, egregiè munita, *Ipſia*, *Gemunda ſalinis* celebris.

CAP. XIII.

Bojohæmia, Moravia, Sileſia, Luſatia. [1]

I.

Bojohæmia.

BOjohæmiæ [α] regnum, [a] Germ. *Böheimb*, montibus ac ſylvis, ceu munitiſſimo vallo, undique cinctum, ab initio incoluere Ger-

BUNONIS.

α a *Bohæmia* habet ab Oriente Moraviam & partem Sileſiæ: à Septemtrione quoque Sileſiæ partem, Luſatiam Superiorem & Miſniam: ab Occidente Voigtlandiam, & Palatinatum Superiorem; à Meridie Auſtriæ & Bavariæ partem. Rigatur Albi, Muldavia, Ottawa, Watta, Egra, Miſa, Pulſnitz, & Greſora *b*. *Bohæmia* cum annexis Provinciis, Moravia, Sileſia, & Luſatia ab antiquis temporibus eſt ſub Imperio Germanico, primum ſub Ducibus; deinde ſub Regibus ſuis; eorumque *Reges* nomen & dignitatem Regiam Cæſarum Germanorum habuere beneficio, à quibus cùm Duces, tùm Reges ſæpe ſunt impoſiti.

HEKELII.

a Præter *hujus* REGNI *Topographiam*, quæ *Francof.* in fol. A°. huj. Sec. 50. cum *Deſcriptione* MORAVIÆ atque SILESIÆ eſt publicata, etiam *Martinus Zeilerus* atque *Matthias Merianus* Vol. I. *Topogr.* BOHEMIAM deſcripſerunt. De BOHEMORUM autem *Origine* ac *Rebus geſtis* extat *Æneæ Sylvii*, Senenſis, elegans *Hiſtoria*, eaque variarum Rerum narrationem complectens, quam diverſis in locis, *Wolferbyti* inprimis, A°. huj. Sec. 20. in 8. editam conſtat. Hanc SYLVIANAM *Hiſtoriam* ſub nomine PII de BOEMICIS in Bibliothecâ *Illuſtriſſimi Capituli Canonicorum Majoris Templi PATAVINI* (fortean in MSct. ipſius *Autoris*) etiam haberi, *Philippus Jacobus Tomaſinus* in *Bibliothecâ Patavinâ* MSctâ *publicâ & privatâ* p. 6. col. 2. affirmat. Prodiêre quoque ex inſtructiſſimâ celeberrimi Viri, *Marquarti Freheri*; Bibliothecâ diverſi *Rerum Bohemicarum* Scriptores, & quidem *Hanoviæ* A°. huj. Sec. decurr. 2. in fol. Hujus Regni *Inſignia LEONEM* eſſe ex *Nummô* apparet, in quem Carmen elegantiſſimum pepigit *Salomon Frenzelius* à *Fridenthal*, quod eſt Epigr. XVII. Semit. II. Sylv. I. Poëmat. ſuor. *Witteb.* in 8. f. exc. p. 86. *Genealogicam & Chronologicam JUDICUM; DUCUM & REGUM BOHEMIÆ Deſcriptionem* excudi curavit *Zacharias Theobaldus*, Junior, *Witteb.* A°. huj. Sec. 12. in 4. f. Sed BOHEMORUM, *DUCUM, REGUM* atque *INTERREGUM Elogia* cum *Iconibus* imprimi curavit *Julius Solymannus*, S. J. Presbyter, A°. huj. Sec. 29. typis *Seſſianis* in fol. min. Hodiè *Rex BOHEMIÆ* in celebratione Curiæ Imperiali primum potum, utpote *Archi-Pincerna*, ſeu *Pocillator*, IMPERATORI afferre tenetur, quem tamen ſub coronâ regali, niſi liberâ voluntate voluerit, non tenebitur miniſtrare. Conf. *Werdenhagenii* Part. I. *Tract. General.* de *Rebuſpp. Hanſeatic.* p. 134. Edition. *Lugd.* in 16. f. Habuit olim BOHEMIA quoque omnino Viros, quos, *Caſp. Dornaviô* in *Principe Juventutis* p. 7. teſtante, utrinque adducere in contentionem Virtutis queat; *Bernſtainios* nempe, *Budowecios*, *Gerſdorfios*, *Haſſenſtainios*, *Haſemburgios*, *Hodiejovios*, *Lobkowicios*, *Roſembergios*, *Rupovios*, *Rziczanos*, *Slikios*, *Schwan-*

a Bohæmiæ termini, & fluvii.

Germanorum quidam: quibus pulſis *Boji*, Gallica gens, obſederunt, nomenque de ſuo regioni reliquerunt. Bojos pepulerunt *Marcomanni*, Germanica gens; hos, circa annum à nato Jeſu IↃL. *Slavonica gens*, quæ etiam nunc tenet, Bojohæmi, *die Böhmen*, à ſolo quod occuparunt, Germanis dicti; at *Czechi* ſuo ſibi patrio vocabulo nuncupantur. Principio adventus à Ducibus populus regebatur; donec circa annum CIↃ LXXXVI. β Vratiſlaus primus Bohæmiæ Rex crearetur. Hunc poſtea continua ſerie ſecuti ſunt alii Reges, donec Regiâ ſtirpe prorſus exſtinctâ, ad Auſtriacam domum regnum devolutum eſt. γ

Boji. Marcomanni. Czechi.

II. Re-

Schwambergos, *Slavatas*, *Sternbergos*, *Smirzicios*, *Waldſteinios*, *Wartembergios*, *Wehmskios* & fortè hodiè taleîs plureîs alios. Statum Eccleſiaſticum in BOHEMIA quod concernit, ex *Joachimi Camerarii* Narratione de *Eccleſiis* BOHEMIÆ, quam cum annexis *Ludovicus Camerarius* publicari juſſit *Lipſiæ* Ao. huj. Sec. 5. in 8. f. eſt videre. Et extat Liber elegans de eâd. materiâ, qui ſub *Rationis Diſciplinæ Ordiniſque Eccleſiaſtici in* BOHEMIA Titulô Ao. ejuſd. Sec. 43. eâd. f. eſt editus. Sed *Sam. Martinii*, Bohemi, *Religio Gentis* BOHEMICÆ *Evangelica* excuſa eſt *Witteb.* Ao. huj. Sec. 22. in f. 12. Extant & *Perſecutiones Eccleſiæ* BOHEMICÆ *Lugd. Batav.* Ao. ejuſd. Sec. 47. ut & *Conſideratio cauſarum Belli* BOHEMO-GERMANICI eôd. Ao. in 4. f. locô non adj. impr.

b Seu *Giſerâ*.

REISKII.

I a Bohemia diverſis olim habitata nationibus A. 550. *Sclavicam gentem* duce Czecho ſuſcepit, Principeſque indigenas fovit: Tandem Caroli M. auſpiciis ſub jugum redacta, Carolingæ familiæ hancque ſecutis Impp. Germanicis tributaria ad Fridericum II. manſit, nomenque ab illis regium primo *perſonale*, poſtea *perpetuum* à Philippo A. 1099. impetravit: Utrum ad Germaniam tum temporis jure pertinuerit, nec in dubium vocabatur, uti poſt Comitia Wormatienſia A. 1545. vocari novimus. b *Praga* domum Zierotiniam arci vicinam, ſuperbum palatium nunc continet, echo ſepties, novies, alicubi quindecies aut amplius iterata nobile: Urbs una tumultu commota domeſtico vehementiſſimis Europæ motibus dedit materiam (1) Huſſiticis A. 1419. cum novæ urbis Conſules & Judex per feneſtras curiæ dejicerentur (2) *Germanicis* A. 1618. cum ex arce regia per feneſtras Commiſſarii regii præcipitarentur. Hanc ultimam defeneſtrationem (ita noviter vocant) duæ teſtantur pyramides, & inſcriptio turris ad pontem exſtructæ ultimam occupationem, belloque finem additum. c *Moravia* vetus regnum Marcomannicum continuit, ſed rege per Arnolfum Imp. ultimo fugato Germaniæ tanquam Marchionatus ſubfuit; poſthac Poloniæ, tandem Bohemiæ ex A. 1040. d *Luſatia* jamdudum à Carolo M. ſubacta, ab Henrico IV. Imp A. 1075. Vratiſlao regi tradita, Electori tandem Saxonico in feudum ceſſit; Cotbuſio, Peicennaque ad Marchiam Brandenburg. A. 1462. tranſlatis. e *Sileſia* autem ex A. 1290. per pactum Henrici Vratiſlao, Principis, & Wenceſlai regis Bohemiæ in perpetuum adjungebatur Impp. conſenſu, neque regibus Polon. Hungar. invitiis. Vid. Dubrav. & Bogiſl. Balban. Hiſtor. Bohem. Conring. de finibus Imp.

BUNONIS.

β Bohæmis *Vratiſlaus* iſte Moguntiæ in publico Principum conventu ab Henrico IV. Rex creatus eſt: neque illum continua ſerie, quod Cluverus ait, alii Reges ſunt ſequuti; ſed ſubinde Duces Remp. adminiſtrarunt. Ita ipſum illum Vratiſlaum primum Bohemorum Regem excepit interregnum LXV. annorum, ſub ſex Ducibus; & Uladiſlaum II. iterum ſequutum eſt interregnum XXV. annorum, ſub quinque Ducibus; Neque ſeptem illi, qui ſucceſſere his, Principes Bohæmiæ regium nomen habuerunt uſque ad Premiſlaum, qui à Philippo Cæſare Bohæmorum Rex tertius creatus eſt. *Dubravius.* Eſt verò Bohæmiæ Rex *Imperii Princeps*, *Elector & Pincerna*.

γ Regnum hoc à Carolo IV. in certos diſtributum fuit Circulos, quorum plerique ab opidis appellantur: ſuntque f 1. *der Bechiner Kreyſz:* ubi Wittigenau, Thabor *Budeweiſz* ad Muldaviam,

a Bohemia. b Praga hujuſque defeneſtratio. c Moravia. d Luſatia. e Sileſia. f Bohemiæ circuli.

Soli natura.

II. Regio ipſa eſt omnium rerum ad uſum vitæ humanæ neceſſariarum fertiliſſima; argenti æriſque metallis abundans: quibuſdam in locis etiam auri ſunt venæ. Urbium clariſſima eſt ᵟ *Praga*, regni caput, Regumque ſedes, totius Bojohæmiæ compendium: urbs ſanè magnificentiſſima, ſuperbis ædificiis frequens, exteris nationibus affluentisſima. Secundum locum tenet *Pilſen*. Reliqua opida nobiliora ſunt *Kralowihradetz*, Germanis *Königin Grätz*; *Kutnahora*, German. *Kuttenberg*; *Limpurck*, German. *Limburg*; ᵋ *Tabor Budiejowice*, German. *Budweiſz*; *Lanii*, German. *Laun*; *Satetz*, German. *Satz*; *Litomierzitze*, German. *Leitmeritz*; *Chomutow*, German. *Commetaw*; Thermæ Carolinæ, *Karlsbad*, ſaluberrimis aquis opidulum eſt celebratisſimum.

Pilſen. Königingrätz. Kuttenberg. Limburg. Tabor. Budweiſz. Laun. Satz. Leitmeritz. Commetaw. Karlsbad.

III. Sub Bohemiæ regno cenſentur Moravia, Sileſia ac Luſatia. ζ *Mora-*

viam, 2. *der Muldaw Kreyſz*: ubi Domaſin, *Biſlrziz*, Stepenouw. 3. *der Podberder Kreyſz*: ubi Beraun, *Carlſtein*, arx inexpugnabilis à Carolo IV. condita; ubi corona & ornamenta regia aſſervantur. 4. *der Prachenſcher Kreyſz*: ubi Piſek Prachatitz & Crummaw. 5. *der Pilſzner Kreyſz*: ubi Glatow, Taüs, Tachaw, Mies & Pilſen, Huſſitico ac nupero bello nobilitata. 6. *der Ellenboger Kreyſz*: ubi *Ellenbogen*, Thermæ Carolinæ, *Carlsbad*, celebres. Egra, ubi Wallenſteinius *c* anno 1634. interemptus: eadem urbs quoque acidulis nobilis eſt, & Vallis Joachimica, *Jochims-Thal*, metallifodinis *d* celebris: ubi nummi unciales argentei primùm cuſi ſunt: unde ejuſdem valoris nummis manet nomen, ut *Joachimici*, *Thaler*, *Vallenſes*, à *Valle* iſta, vulgò dicantur. 7. *der Satzer Kreyſz*: ubi Saza, Commotaw. 8. *der Rakoniker Kreyſz*: ubi Rakonick. 9. *der Schlaner Kreyſz*: ubi Slan. 10. *der Leitmeritzer Kreyſz*: ubi Leitmeritz, haud longè ab Egræ & Albis confluentibus; vinum ejus eſt in pretio. Auſſig ad Albim, Melnick ad Albis & Muldaviæ confluentes, in arduo colle poſitum. Diezin, ubi Pielſniz in Albim ſe effundit. 11. *der Buntzlauer Kreyſz*: ubi *Jung-* & *Alt-Bunzel*: atque hoc ad confluentes Albis & Gieſeræ. *Numburg* ad Albim. In hujus & ſequentis Circuli finibus ſunt montes Gigantium; *das Rieſengebirge*: in quibus ſpectrum *Ribenzal* vulgò dictum, viatoribus ſæpe obvium. 12. *der Kaurſchimer Kreyſz*: ubi *Kaurzim*, Praga, Brandeis, Bömiſch Broda. 13. *der König Grätzer Kreyſz*: ubi *Königin Grätz* ad confluentes Orlizæ & Albis, Jaromirſz, Trautenaw. 14. *der Chrudimer Kreyſz*: ubi *Chrudim*, *Litomiſzl* & *Hohemauth*. 15. *der Czaſzlauer Kreyſz*: ubi *Czaſzlaw*, ubi Ziskæ ſepulchrum. *Kuttenberg*, altera regni metropolis olim metallifodinis celebris. *Kolin* & *Deutſchen Broda*.

HEKELII.

c Qui Beſtia, & non Homo fuit.

d Et Doctrinâ *Matheſii*.

BUNONIS.

ᵟ a *Praga* ad Muldaviam, cui Pons impoſitus 872. cubitos Pragenſes longus, quo Parva urbs *die Kleine Seite* Veteri jungitur. Eſt enim urbs triplex, Vetus, Nova & Parva, *die Alte Stadt*, *die Neu Stadt*, *und Kleine Seite*, in qua arx *Retſchin* in monte ſita, Regum ſedes *e*: claret Academia à Carolo IV. inſtituta. Hic Huſſus & Hieronymus Pragenſis impugnarunt regnum Pontificium: qua de cauſa à Concilio Conſtantienſi condemnati, ibique combuſti ſunt anno C. 1416. Cæterùm Praga frequentibus tumultibus, ac illo in primis memorabilis, quo anno 1618. Conſiliarii Cæſarii ex feneſtris ab Ordinibus regni præcipitati ſunt: unde bellum exortum, quod demum poſt triginta annos, quum hæc ipſa urbs à Suecicis jam obſideretur copiis, pacis interventu ſedatum eſt anno 1648. Et anno 1620. ad hanc urbem prælio ſuperatus eſt Fridericus Palatinus, paulo ante Bohemiæ Rex creatus.

ᵋ b *Thabor* Huſſitarum belli arx & propugnaculum diu fuit.

HEKELII.

e In hanc *Triurbem* pepigit elegans Epigramma *M. Salomon Frenzelius*, quod eſt XIIX. Semit. XI. Sylvul. I. p. 86. ſeq.

BUNO-

a Praga. b Thabor.

ζ *Moravia* Marchionatus nomen habuit à flumine in Danubium exeunte, quod Plinius *Morum*, Tacitus *Marum* vocat, Gens incolit Slavonica, Germanis miſta Urbium clariſſima eſt η *Olmitz*, Slavonicè *Olomuce*; caput regionis, elegans ac dives. ϑ *Brin* & ι *Znaim* inter ſplendidiſſimas haud poſtremæ. *Iglaw* & ϰ *Kremſter*, non negligenda opida. Moravia. Mähren. Olmitz.

IV. *Sileſia* ampla ac dives regio, ſub Ducatus titulo XVI. Principatus in ſeſe complectitur; quorum nomina ſunt; *Breſzlaw*, *Glogaw*, *Sagan*, *Schweinitz*, *Lignitz*, *Briege*, *Neiſſe*, *Croſſen*, *Teſchen*, *Oppelen*, *Ratibor*, *Münſterberg*, *Troppe*, *Jaur*, *Olſſe* & *Jägerndorf*. Poloniæ regibus ſubjecta fuit primùm univerſa Sileſia: poſteà circa annum CIↃ CCC. in Bohæmiæ Regum fidem ſe contulit, à quorum Imperio etiam nunc pendet. Urbium princeps eſt *Vratiſlavia* ſ, Bojohæmis *Wratzlaw*, German. *Breſzlaw*, opulen- SileſiaGerm. Schleſingen & Schleſien. Vratiſlavia.

BUNONIS.

ζ a *Moravia* g habet ab Oriente Poloniam & Hungariam, à Septemtrione Sileſiam, ab Occaſu Bohemiam, à Meridie Auſtriam. Rigatur Maro ſeu Morava, qui à Septemtrione verſus Auſtrum mediam fermè ſecat Moraviam h: ac porro rigatur Teja, Igla, Swarta, Zwitta, Beczwa. i

η *Olemüzium* k ad Marum fl. Epiſcopali dignitate eminet.

ϑ *Brinn* eſt ad confluentes Zwittæ & Swartæ.

ι *Znaim* ad Tajam in Auſtriæ finibus, Marggraviorum olim ſedes.

ϰ *Kremſter* ad Marum fl. Epiſcopi Olemüzienſis ſedes.

HEKELII.

ſ Hanc Urbem, quam vera & ſincera Pietas, rara Modeſtia atque Benignitas, ſolidiſſima Eruditio atque Doctrina, Candor non ubivis obvius, ſingulariſque illuſtrium atque nobilium Senatorum Prudentia & Conſilia maximè commendant, non immeritò *Coronam Provinciæ* SILESIACÆ & quaſi *ipſius* SILESIÆ *SILESIAM* vocat *Jo. Andr. Quenſtedtius* in Dial. de *Patriis Viror. illuſtr.* p. 188. ſequ. Patria eſt dulciſſima non ſolùm τῶν ACOLUTHORUM meorum, ſed & *Pauli* Ammanni, *Andr.* & *Joannis* Aurifabrorum, *Andreæ* Calagii, (cujus MScta quædam Poëtica, nondum, ut ſcio, impreſſa, in ſcriniis meis ſanctè adhuc ſervo,) *Chriſtophori* Coleri, *Joannis Cratonis* à Craftheim, *Caſparis Cunradi*, *Joannis* Ferſii, *Godofredi* Fibigii, *Joannis* Fleiſcheri, *Salom.* Frenzelii, *Joannis* Gebhardi, *Martini* Hannkii, *Joannis* Hennemanni, *Danielis* & *Zachariæ* Hermannorum, *Pauli* Hofmanni, *Petri* Kirſtenii, *Joann.* Metzleri, *Ambroſii* Moibani, *Petri* Monavii, *Joannis* Mülleri, *Caroli* Oſlevii, *Lucæ* Pollionis, *Phil. Jacobi* Sachſii, *Georgii* Schoebelii à *Roſenfeld*, *Daniel.* Sennerti, *Eliæ* Thomæ, *Petri* Vincentii atque *Zachariæ* Urſini, Virorum Eruditione, Doctrinâ, Scriptis, Virtute, Autoritate atque Honore celebrium. Habui olim VRATISLAVIÆ, DEO & FERDINANDO ALBERTO, Duce *Brunſvicenſium* & *Lüneburgenſium* g. m. feliciter ſic diſponentibus, Principem clementem ac benignum *FRIDERICUM*, S. R. Eccl. Cardinalem ac *Haſſiæ* Landgravium eminentiſſimum, Principem longiore vitâ digniſſimum, de cujus ſummâ in me gratiâ atque benignitate à *Chriſtophorô* (*Samuelis* heu! quondam mei Fratre) *Pomariô*, clariſſimô *Vratiſlavienſium* Philologô mihique amiciſſimô, olim quoque certior ſum factus.

g Veteribus *Marcomania* vocata.

h Unde & parvæ huic Regioni nomen.

i Apud *Moravos* Medicus celeberrimus fuit THOMAS JORDANUS à *Clauſoburgô*, qui circ. Anno CHR. 1585. claruit. Tractatus ejus recenſet *Paſchal. Gall.* in *Bibl. Medic.* Alioquin *Moravi* ſermone, ritibus moribuſque perinde morati, ut *Bohemi* ſunt. *Germanica* tamen lingua in Urbibus inter Optimates in uſu eſt. Hoc verò jam mirabitur aliquis, inquit *Dubravius*, ut eſt profectò admiratione dignum, inveniri in

a Moravia.

lentiſſimum in his oris Emporium, ſplendida ſanè urbs, ac meritò inter tres pulcherrimas Germaniæ (quarum alteræ Monacum & Glogovia. Lipſia) computata. Secunda ab hac eſt *Glogovia*, cognomine Major, *Groſz-Glogaw*. Sequuntur *hinc Sagan*, *Schweinitz*, *Neiſſe*, *Lignitz*, *Briege*, *Olaw*, *Oppelen*, *Troppaw*, *Teſchen*. Eſt præterea in his oris inter Bojohæmiam & Sileſiam, ſui quon-Comitatus Glacenſis. dam juris Comitatus Glacenſis, *Glatz:* cujus titulo, Comitum ſtirpe extincta, Bojohæmiæ Rex nunc gaudet. λ

V. Si-

in *Moraviâ* THUS & MYRRHAM non ex arbore deſudante, ut alibi, lectam; ſed è Solô Terræ erutam unô tantùm in locô, cui GRADISCO nomen, in quô ad hunc diem THUS non ſolùm, quod maſculum vocant à ſimilitudine teſtium, ſed quòd alia præterea Virorum Mulierumque membra oſtentat, effoditur. Sunt autem in *Moraviâ* Comitatus duo cum aliis non nullis Dominiis.

k Bohæmicè Holomatz.

BUNONIS.

λ a *Sileſia l* habet ab Oriente Hungariam; à Septemtrione Poloniam; ab Occidente Luſatiam, & Marchiæ Novæ partem; à Meridie Moraviam & Bohæmiam: à Bohæmia Moravia & Hungaria perpetuis ſejungitur Montium jugis: quæ ſunt inter Sileſiam & Bohæmiam, vulgo vocantur *das Böhmiſche Rieſen-oder Schneegebirge:* quæ inter Moraviam & Sileſiam, appellantur *das Geſäncke:* item *das Reiſſiſche und Mähriſche Gebirge:* qui vero montes Sileſiam ab Hungaria & Polonia ſeparant, dicuntur *das Ungariſche Gebürge:* itemque Jabeluncha ab opidulo, quod in montium faucibus, per quas ex Hungaria in Sileſiam itur, ſitum eſt. Rigatur Odera, Bobera, Niſſa, Katzbach, Queis, Zack, Olavia & Bartſch. Sileſia Imperii R. provincia non ſe contulit ipſa in fidem Regum Bohæmiæ; Verùm eam primùm debent Reges Bohæmiæ beneficio Friderici II. Imperatoris; ac deinde Rudolphi I. qui provincias illas, Henrico Vratiſlavienſi & Sileſiæ Duce defuncto, feudi jure tradidit & conceſſit Bohæmiæ Regi: quod etiam in Tabulis ſuis profitetur Carolus IV. ipſe Bohæmiæ Rex *m*. Dividitur Sileſia in *Superiorem* & *Inferiorem*. *Superior* verſus Poloniam Minorem, Hungariam & Moraviam, excurrit; b in qua ſunt Ducatus 1. *Teſchinenſis*, cujus metropolis Teſchena ad Elſam. 2. *Oppavienſis*, *das Hertzogthum Troppen;* ubi Oppavia, quæ & Troppa, ad Moræ & Oppæ confluentes *n*. 3. *Carnovienſis*, *das Hertzogthum Jägerndorff:* ubi Carnovia, *Jägerndorf*, ad Oppam fl. 4. *Ratiborienſis;* ubi Ratibor ad Oderam; Sora; & *Oderberg* ad Oderæ & Elſæ confluentes. 5. *Oppolienſis*, *das Hertzogthum Oppeln:* ubi Oppeln ad Oderam. *In Inferiori Sileſia*, quæ à Ducatu Oppavienſi & Oppolienſi verſus Luſatiam & Marchiam ſe extendit, ſunt Ducatus 1. *Bregenſis*, *das Hertzogthum Brieg:* ubi Brega: Brieg, *Reichenſtein*, *Silberberg*, opida auri argentique fodinis celebria: & *Pitſchen*, in Poloniæ finibus accepta à Polonis clade anno 1588. nobilitatum. 2. *Ducatus ſive Epiſcopatus Niſſenſis;* ubi Niſſa ad fluvium cognominem Epiſcopi Wratiſlavienſis ſedes *o*: & *Grotkaw*, Principatus titulo gaudens. 3. *Ducatus Monſterbergenſis*, *Monſterberg*, & *Franckenſtein*. 4. *Wratiſlavienſis: das Hertzogthum Breſzlaw;* ubi Wratiſlavia. 5. *Olſnenſis*, *das Hertzogthum Olſſe*, ubi Olſna & *Hundesfeld:* quo loco Henricus V. cum Polonis conflixit anno 1109. 6. *Suidnicenſis*, *das Hertzogthum Schweinitz:* ubi Suidnizium ad Weiſtritz: urbs ampla & eleganti ſtructura ædificiorum conſpicua *p*; & Strigovia, *Striege*, opidum terra ſigillata nobile, quæ in vicino S. Georgii monte effoditur. 7. *Juravienſis*, *das Hertzogthum Jaur:* ubi Juravia, *Jaur*, cum arce, in qua utriuſque Ducatus Suidnicenſis & Jauravienſis Præfectus Regius reſidet. In aditu Grammatei lemma hoc legitur:

Hic locus odit, amat, punit, conſervat, honorat:
Nequitiam, pacem, crimina, jura, probos.

Hirſchberg ad Zakeli & Boberæ confluentes: ſuprà quod opidum ſunt thermæ Hirſchbergenſes *q*. 8. *Lignicenſis*, *das Hertzogthum Liegnitz:* ubi Lignizium ad Kazbach fl. munitum, Ducum ſedes *r*, *Nickel Stadt*, à quo haud longè abeſt pagus *Wolſtadt*, ubi anno 1241. Tartari, commiſſo prælio, tantam Chriſtianorum ediderunt ſtragem, ut novem grandes ſaccos implerent auriculis, quum tamen ſingulis cæſis unam tantum præſcidiſſent. Huc quoque perti-net

a Sileſiæ fines. b Sileſiæ in 16. Ducatus diviſio.

V. Sileſiæ ab Solis æſtivi occaſu contermina eſt [μ] *Luſatia*, [ν] Hexapolitano agro *die ſechs Städte*, à ſenario opidorum numero ſic appellata, clara. Nomina eorum ſunt, [ν] *Bautzen*, [ξ] *Görlitz*, [ο] *Sittaw*, *Kamitz*, [π] *Luben*, [ϱ] *Guben*. Quorum tria priora ſatis lauta. Luſatia. Lauſznitz.

CAP.

net, Diœceſis *Wolavienſis*, ubi Wolavia, inde haud longè abeſt cœnobium celebre *Leubus*. 9. *Glogoveenſis Ducatus*, *das Hertzogthum Glogaw*, cujus metropolis Glogovia ad Oderam, quæ ut ab altera Glogovia, quæ eſt in Superiori Sileſia, diſtinguatur, vulgo *Groſz Glogaw* dicitur, in nupero bello operibus munita. 10. *Saganenſis*, *das Hertzogthum Sagan*: cujus caput eſt Saganum ad Boberam; Pribuſium, *Pribuſz*, Ducatus titulo olim nobile. Inde haud longe abeſt pagus *Dubrow*, ad quem 1636. d. 6. Martii, hora ſexta matutina, ſudo cœlo, magno cum fragore ex aëre lapſus lapis plus quam διπέλαντ𝈉 vario metallo plenus, friabilis: niſi qua cutis exterior in decimam unicæ partem valido, ut videbatur, igne aduſta corpus reliquum cohibebat. *Vechnerus in Germ. brev.* 11. *Croſnenſis*, Sileſiæ Ducatus verſus Marchiam ultimus, *das Hertzogthum Croſſen*, ubi Croſna, *Croſſen*, ad Oderæ & Boberæ confluentes *ſ*. *Conradus* Dux Steinavienſis in Sileſia, ad Salisburgenſem vocatus Epiſcopatum, quum cognoviſſet, Salisburgi non eſſe cereviſiam, ſed ibidem bibi vinum; in patriam rediit, inquiens, ſe malle carere Epiſcopatu, quàm cereviſia Steinavienſi.

HEKELII.

l Non ignobilis quippe Regio, quam olim *Visburgii* & *Quadi* incoluêre.

m SILESIAM deſcripſerunt, præter *Nicolaum Henelium*, *Martinus Zeilerus* & *Matth. Marianus*.

n Patria eſt *Amandi Polani*, Calviniſtæ celeberrimi, & *Baſileenſium* Profeſſoris ſat induſtrii.

o Et inclyta Urbs.

p *Chriſtophor. Pelargi*, Apoſtatæ, & *Hieronymi Treutteri*, Virorum clariſſimorum Patria.

q *Ducatui Juravienſi* annumeratur etiam *Leoberga*, (*Germ.* Lemberg,) *Nicolai* & *Eliæ*, Fratrum *Reuſnerorum*, & *Joannis Langii*, Medici excellentiſſimi, dulciſſimum quondam natale Solum.

r Nomen habet à *Ligiis*, ſeu, ut alii legunt, *Lygiis*, qui *Tacito* Lib. XII. *Annal.* Populi ſunt *Germaniæ* quorum appellatione *Sileſii* comprehenduntur, qui *Schleſier* ſunt *Willichio*. Quomodò olim deſtructa ſit, vid. *Dreſſeri præcip. Germaniæ Urb.* p. 353. qui p. ſequ. addit, quòd Anno CHR. M. CCCC. LIV. coortâ Seditione, oppidanus Senatus ſit trucidatus, expulſô Præfectô Regiô. Sed compreſſus eſt tandem motus omnis operâ ALBERTI, MARCHIONIS BRANDENBURGICI, totius Ducatûs poſſeſſione in FRIDERICUM, *Lignitii* Ducem, translatâ à Rege MATTHIA. Heîc præſunt ſummâ cum laude hodie Eccleſiæ Euangelicæ *Gottfried Richterus* & *David Schindlerus*, Theologi pii, modeſti ac mihi verè amici. Claret heîc quoque Dn. Knichenius, Politicus ac Polyhiſtor inſignis.

ſ Pertinet ad Ditionem Electoralem *Brandenburgicam*.

BUNONIS.

μ a *Marchionatus Luſatiæ* habet ab Oriente Sileſiam; à Septemtrione Marchiam: ab Occidente Saxoniam Superiorem & Miſniam, à Meridie Bohæmiam. Rigatur Sprevâ & Niſſo *t*. Dividitur in *Superiorem*, quæ in Auſtrum, verſus Bohæmiam & Miſniam, extenditur: *Inferior* eſt altera pars verſus Saxoniam & Marchiam.

ν *Baudiſſina* ad Sprevam Promarchionis Superioris Luſatiæ ſedes eſt. *v*

ξ *Gorlitium* eſt ad Niſſum. x

ο *Sittavia* itidem ad Niſſum in ipſis Bohæmiæ finibus.

π *Lubena* ad Sprevam Promarchionis Inferioris Luſatiæ ſedes.

ϱ *Gubena* ad Niſſum. Luſatia anno 1623. à Ferdinando II. Imperatore Electori Saxoniæ fuit attributa, ac demum anno 1637. ſolemni ritu tradita, & in fidem ejus adacta.

HEKELII.

t Hæc Regio frumenti & ſegetum feraciſſima eſt, nec differt ab Agrô Sileſiô.

v Et *Caſparis Peuceri* Patria.

x Nomen invenit à combuſtione, ut *Germanicè* Brandſtat appellari poſſit. *Slavis Iſchraëliz* combuſtio eſt. Unde tandem *Gorlitz* flexu, ſ. commutatione quâdam litterarum factum eſt. Patria eſt *Bartholm. Sculteti*, Mathematici inſignis, & *Joach. Maiſteri*, Poëtæ eximii & celebris. Laudatiſſimæ Reipublicæ hodie à conſiliis eſt *Henr. Petrus Haberkornius*, PETRI, Magni Theologi *Giſſenſis*, Filius. In Eccleſiâ clarent *Michaël Fetterus* & *Chriſtophorus Seifertus*; in inclutô vero Gymnaſiô incluti nominis eſt Director ejuſd. laudabilis, *Chriſtianus Funccius*, Præceptor meus optimus, cum *Abrahamô Vechnerô* Amicô ſingulari.

a Luſatiæ limites & diviſio.

CAP. XIV.

Marchia Brandeburgenſis, Pomerania, Meckeloburgium, Holſatia. 1

I.

Marchia Brandeburgenſis.

REgio hæc eſt ſpatioſa, ingentibus ſilvis, lacubuſque atque paludibus invia, ab opido *Brandeburgio* cognominata. a Divi-

REISKII.

1 a Marchia vetuſto eoque Germanico vocabulo terra vocatur limitanea, aut regio limitibus objecta: Brandenburgica vel Brennoburgica autem à Caſtro Brandeburg, cui capto Henricus Auceps Imp. Marchionem novum Sigfridum, nempe tuendis contra Sclavos Vinedoſque limitibus præpoſuit. Carolus M. quidem terras illas Sclavicas ad Viſtulam uſque ſub imperium redegerat ſuum: Aſt rebelles Sclavi & iterum ab Ottone M. domiti arctius Epiſcopatu Brandenburgico A. 960. conſtringebantur. Inde Marchia multis ſubjecta dominis, tandem A. 1417. ad Norimbergenſes Burggravios pervenit: Quorum potentia nunc tantum eminet, ut regiones ſubditæ à Pruſſia uſque ad Rhenum & Cliviam ducenta per milliaria procurrant. Plura ex obſervatis Geographicis heic præterire cogor; Pluraque ad Pomeraniam à Pomerianis, gente Sclavica dictam, & Polonis proximam, Vetus illa Viadro determinabatur; poſterior & hodierna ulterius patet: Tota quondam vel regulis & Principibus ſuis ſubjecta, vel Danis etiam Poloniſque, ut tamen ab Imperio Germ. penderet. Denique Bogiſlaus & Caſimirus, Pomeraniæ Principes, qui diu in clientela Henrici Leonis, Ducis Saxoniæ Bavariæque, fuerant, à Friderico I. Cæſare Duces Imperii A. 1181. creabantur: Horumque poſteritas ad A. 1637. viguit, Bogiſlao XVI. defuncto, & tota b Pomerania per ſucceſſionem hereditariam ad Electores Brandenburgicos devoluta: Sed ea per diuturnum bellum Germanicum à Suecis capta & tandem in partes diviſa fuit. *Duo itaque Ducatus adhuc ſuperſunt*, nec illi unquam ad ſeptenarium ab auctore proditum pervenerant. Quin bello ſuperiori proximo tota Pomerania & Stetinum obſidione acerrima preſſum A. 1676. Electori Brandenburgico cum Stralesſundo & Gripſwaldia ceſſit; ſed denuo per pacem Noviomagenſem ad Suecos rediit. c *Mecklenburgicus Ducatus à Mecklenburgo*, civitate Obotritorum veteri, & caſtra firmiſſimo dictus, olim ſuos Dominos, eoſque non paulos habuit, donec ab Lothario Imp. ac hujus nepote Henrico Leone ad obſequium redigerentur erectis duobus Epiſcopatibus Mecklenburgenſi aut Swerinenſi, & Ratzburgenſi, Lubecenſi etiam aut Altenburgenſi melius reſtaurato. d Lubeca enim tum temporis Henrico Duci ſubdita illo auctore jus ſuum & privilegia multa obtinuit, ſed Imp. Friderico I. inter urbes Imperiales liberas A. 1188. adſcita. Unde nec Ducatui adhæret Mecklenburgico, quem Carolus IV. Imp. A. 1349. conſtituiſſe legitur; nec Stargardia illi ſubeſt, ſed Electorali Pomeraniæ. Wiſmaria vero per pacem Noviomagenſem Suecis denuo paret. e *Lauenburgum* ab Henrico Leone conditum, ipſique ac hujus poſteritati cum Comitatu Ratzeburgico ſubjectum fuit: Unde ſereniſſima Domus Brunſvigo-Luneburgica defuncto Duce ultimo Julio Franciſco Ducatum Lauenburgicum A. 1689. occupavit, & adhuc poſſidet: f Ratzeburgum autem oppidum machinis Danorum fulminalibus nuperrime concuſſum & dirutum jacet, caſtro tamen adhuc ſalvo & ſuperſtite. g *Holſatia dupliciter accepta vel totum vel partem ſignificat*: h Illa plures regiones uno ambitu comprehendit; Hæc ſpecialiter dicta cæteris regionibus contra diſtinguitur. Holſatia tamen tota & ipſa veteri Saxoniæ annumerata, Ducibuſque Saxonicis ſubjecta fuit; tandem Comitibus Schaumburgicis horum beneficiariis, & poſt Friderici I. Imp. tempora Vaſallis imperialibus. Denique ſub Chriſtiano I. Daniæque rege *Ducatus A.* 1477. *Holſatia facta, ultimoque in regiam & Ducalem diviſa*, quantas turbas incurrerit, Ducis ſereniſſ. Alberti Chriſtiani A. 1689. iterata reſtitutio docebat. i *Schleſwicenſis* primum Marchionatus, ab Henrico Aucupe factus, tanquam limes Daniæque Germaniæque perpetuus, in Ducatum deſiit, plane ab Holſatia ſeparatum, & beneficio pacis Rotſchil-

a Marchia Brandenburg. b Pomerania. c Mecklenburgicus Ducatus. d Lubeca. e Lauenburgum. f Ratzeburgum. g Holſatia. h Ducatus duplex. i Schleſwic.

α Dividitur in duas potiſſimum parteis, *Veterem* ac *Novam* Marchiam. Brandenburgum eſt in Media March.

Rotſchildenſis à nexu feudali Danico liberatum. Stormaria vero & Wagria, quas Cluverius omiſit, Holſatiæ adhuc ſubſunt: Non ſubeſt amplius a Hamburgum ab ſylva aut nemore, quod Saxones *Ham* vocarunt, olim dictum, Archiepiſcopatu & caſtro Danis Sclaviſque oppoſito inſigne, ſed inter liberas Imperii Germanici urbes nunc habetur, Rege Danico adhuc proteſtante: Hinc controverſia publica, & oppugnatio crebrior erupit. De urbibus cæteris etiam munitis conferat, cui lubet Caſp. Dankwertz deſcript. Holſat. Mart. Zeylery Topograph. Joh. Mölleri Iſagogen ad hiſtor. Cherſoneſi Cimbric.

BUNONIS.

α b *Marchionatus Brandeburgicus a* habet ab Oriente Poloniam, & partem Sileſiæ, à Septemtrione Pomeraniam, & Meckeloburgum: ab Occidente Ducatum Luneburgenſem & partem Brunſvicenſis; à Meridie Archiepiſcopatum Magdeburgenſem, Saxoniam Superiorem, & Luſatiam Superiorem & partem Sileſiæ. Rigatur Albi, Odera, Spreva, Havela & Wartha. Diſtribuitur hic Marchionatus in diverſas partes: ex quibus ſunt c 1. *Marchia Vetus*, quæ concluditur intra Ducatum Luneburgenſem, & Brunſvicenſem, Archiepiſcopatum Magdeburgenſem, & Albim. In eâ urbes celebriores ſunt *Tangermunda* ad Tonagræ, vulgo *Tanger*, & Albis confluentes; unde opido nomen. *Stendalia* ad Vechtam provinciæ metropolis: Soldquella ad Letzam *b*: *Gardeleben* ad fl. Bieſe *c*, *Biſzmarck*; *Oſterburg* ad Biſæ & Vechtæ confluentes: *Scehauſen* ad Vechtam: Werbena cis Albim, ubi Havelam recipit: ad ipſos confluentes celebris eſt munitio, quæ ab opido Werbena nomen habet, ac vulgo dicitur *die Werber Schantze*. d 2. *Marchia Priegniziana*, vulgo *die Priegnitz*, in qua ſunt Havelberga ad Havelam, Epiſcopatu nobilis: Witſtockium clade Saxonis Electoris ann. 1636. à Suecorum copiis illata notum: Welſenach: Zechlin caſtrum, Templariorum olim ſedes: Perleberga, Pritzwald, Kiritz, Lentzen haud procul ab Albi. e 3. *Marchia Media* continetur intra Archiepiſcopatum Magdeburgenſem: Marchiam veterem, Priegnizianam, Marchiam Uckeranam, Marchiam Novam & Luſatiam Inferiorem. Urbes celebriores hîc ſunt Brandeburgum, Havelâ interluente in Vetus & Novum, in *Alt- und Neu-Brandenburg*, diſtinctum: Ratenavia ad Havelam: Spandavia; Berlinum & è regione Colonia ad Sprevam; Francofurtum ad Oderam, Academia anno 1506. *d* ornatum *e*; Lubuſium ad Oderam: *Fürſtenwald* ad Sprevam: Selovia & Goritz in agro Sternbergenſi, Brieza fida *f*; Bernau cereviſia nobilis: Stolpen; Angermunda Nova, Oderberga arx ab Alberto II. Marchione condita. Suelit *g*, Vierraden ad Oderam; Potſtain ad Havelam: Havela inſula: Billin ad Rien fl. Vallis Joachimica: ubi Schola Electoralis. Ad Mediam Marchiam etiam referuntur *Comitatus Rupinenſis*, ubi Rupinum Novum & Vetus; *Granzoy*, *Wüſterhauſen*, Lauſatiæ Inferioris pars: ubi duæ præfecturæ *Storkaw* & *Beſzkau*. Peizium ad Sprevam munitum: *Cotbuſz*, *Sommerfeld*. f 4. *Marchia Uckerana*, nomen habet à lacu, qui vulgo *die Ucker-See*, ex Uckera fl. haud longè à Prenzlow profluit. Continetur Marchia Uckerana intra Marchiam mediam, Pomeraniam & Meckeloburgum. Præcipua urbs hîc eſt Prentzlow. g 5. *Marchia Nova* excurrit longo tractu trans Oderam verſus Ortum & Septemtrionem, inter Pomeraniam, Poloniam & Sileſiam. Rigatur præter Oderam, Wartha, Notez, Traga. Ex opidis præcipua ſunt Cuſtrinum ad Oderæ & Warthæ confluentes *h*: Landsberga ad Wartham, Drieſena in Poloniæ finibus ad confluentes Tragæ & Notez, munitum opidum: *Schiefelbein*: *Arnſzwalda*, *Soldin*: *Falckenberg* in Pomeraniæ finibus & Bernwald. Refertur huc *Ditio Sternbergica*, in qua Sunnenburg ad Wartham Magiſtri Ordinis Equitum D. Johannis ſedes, Droſſen Regionis caput: Reppen: *Zielentzig*. Patet omnis Marchionatus Brandeburgicus in longitudinem 60 milliaribus, latitudo vero ejus diverſa eſt, ut *D. Wolfgangus Jobſten* notavit. Et tamen provincia illa, ſi non omnis, ſaltem major ejus pars, Carolo IV. Imperatori ab Ottone Bavaro ducentis aureorum millibus vendita eſt: quam pecuniam omnem idem Otto in arce Wolfſtein Iſaræ imminente, quinque millibus paſſuum, infra Landshutam ſita, prodegit; quum Margaretæ Piſtoris cujuſdam uxoris amoribus vacaret. Aventinus.

HEKELII.

a A *Wandalis* Populis olim inhabitatus.

b *Abdiæ Prætori*, Academiæ *Francofurtienſis* egregii Decoris, Patria.

c Cereviſiâ boni ſaporis clara.

d Ab Electore *Joachimô I.*

e In hâc Academiâ, ubi olim & nuper præ cæteris

a Hamburgum. b Marchionatus Brand. fines & diviſio. c 1. Marchia Vetus. d 2. Marchia Priegniziana. e 3. Marchia Media. f 4. Marchia Uckerana. g 5. Marchia Nova.

Francofurtum. Berlinum.

chiam. *Veteris* caput eſt *Brandeburg.* Novæ *Francofurtum ad Oderam*, celebris civitas, mercatu [i] nobilis. *Berlinium* in medio Provinciæ ſitum, ſedes eſt Principum Electorum Brandeburgenſium; urbs amœniſſima. *Coſtrinum*, vulgo *Köſtryn*, mirando munimento nobile opidum. Alterum munimentum eſt *Spandaw*, prope Berlinium [k]. Cætero *Croßen* Ducatus, qui anteà in Sileſia cenſebatur, nunc Marchionibus Brandeburgenſibus paret.

Coſtrinum. Spandavia. Croſſen Ducatus.

Pomeraniæ Ducatus VII.

II. [β] *Pomeraniæ Ducatus* ſolo fertiliſſimo juxta litus maris Codani longo tractu expanditur, in *ſeptem* parteis, quarum quæque Ducatus

cæteris claruêre *Joannes Brunnemann*, *Jo. Fridericus Rhaetius*, *Sebaſtianus Ramſpeck* ac *Chriſtianus Ravius*, præter clariſſimum *Becmannum*, hodiè haud inclari ſunt *Samuel Stryke*, immortale JCtor. Decus, *Joannes Simon*, *Irenæus Vehr*, *Bernhardus Albinus* ac *Tido Heinr. à Lith.*

f Quæ ab aliis *Veteri Marchiæ* attribuitur. *Martini Chemnitii* primum vagitum excepit.

g *Urbani Pierii* Patria.

h Patria *Caſp. Barthii*, Germaniæ Luminis, qui *Solis*, quam *Lunæ*, maluit eſſe æmulus, lucem aliis potiùs impertiens, quàm precariam accipiens.

BUNONIS.

β a *Pomerania* habet ab Oriente Poloniam, Pomerelliam, & ad oram maritimam, Caſſubiam: à Septemtrione mare Balticum; ab Occidente Ducatum Mecklenburgenſem, à Meridie Marchiam Brandenburgenſem *l*. Rigatur Odera, quæ tribus oſtiis, *Peine*, *Schwiene* & *Dievenow* in mare defertur Balticum: ac porro Ukera, Trebela, Rega, Wipera. b Dividitur primum Pomerania in *Anteriorem* ſeu *Citeriorem*, *Vor-Pommern*; quæ eſt inter Ducatum Mecklenburgenſem & Oderam fl. & *Poſteriorem* ſeu *Ulteriorem*, *Hinter-Pommern*, quæ ab Odera ad Poloniam, Caſſubiam & Pomerelliam ſe extendit. *Citerior* omnis, item Rugia; & ex ulteriori Steitinum, Gartz, Dam, Golnau, Odera fluvius, & Inſula Wollin, Sueciæ regno conceſſa. Alteram, *Ulteriorem* ſcilicet, tenet Elector Brandeburgicus.

HEKELII.

i Et Academiâ.

k Hæc Urbs ſatis ampla, opulenta atque ſplendida inprimis hâc de cauſâ Exteris ſe reddit commendabilem, quòd non ſolùm *Reſpublica*, ſed & *Eccleſia* ac *Schola* optimè ibidem conſtitutæ ſunt. Gymnaſio Senatorio hodiè ſummâ cum laude præeſt *Gottfried Weber*, Theologus & Philologus verè præſtans ac clarus, Fautor meus certiſſimus, qui Collegam ſibi proximum atque conjunctiſſimum habet *Samuëlem Rodigaſt*, Philoſophum induſtrium & mihi valdè amicum. Olim docuêre in Eccleſiâ Euangelicâ Viri longè clariſſimi, *Georgius Lilius* & *Elias Sigiſm. Reinhartus*, Cognatus meus deſideratiſſimus. Sed Reformatæ præerat *Georg. Conrad. Bergius*, Vir clarè doctus ac ſplendidus. Ut autem *Vorſtiana* doctrina ornavit olim Gymnaſium Electorale *Joachimicum*, idque florens *Coloniæ*: ſic ornat idem ſimiliter ſtudium ac labor *VVilhelminus*, qui & in auguſtiſſimam atque inſtructiſſimam Bibliothecam Electoralem *Brandenburgicam*, cujus Præfectus incredibiliter curioſus eſt *Chriſtophorus Hendreich*, MUSA decima ac CHARITUM quarta, impenditur. FRIDERICO III. Electori glorioſiſſimo, cujus Parens FRIDERICUS WILHELMUS, nuper d. XXIX. April. Ao, huj. Sec. 88. placidiſſimè quippe denatus, à doctâ cohorte imperterritus *Germanorum* ACHILLES meritò eſt dictus, à Conſiliis intimis ac ſolidiſſimi Statûs ſunt Lib. Baro à *Gromkow*, *Franciſcus à Meinders*, *Jo. Fridericus à Reetz*, Dn. à *Fuchs* atque plures alii, quos conſummata in quolibet Studiorum genere Eruditio, rariſſima Morum civilium aulicorumque ſuavitas, ac feliciſſima Rerum graviſſimarum expeditio undique commendant.

l Dicitur a. *Pomerania* qs. *maritima*, aut *Juxta Mare Slavonicâ* linguâ, & vocabatur PAMORCI à primis ſuis Incolis, qui ipſi prius *Sidini* appellati ſunt. Cæterùm Terrâ planâ, pauciſque Montibus prædita, fertilis eſt in univerſum atque adaquatur, Campis egregiè cultis, Paſcuis lætis, Sylvis ferarum cujuſcunque generis repletis, Lacubus piſcoſis, Fluviis navigabilibus locupletiſſima eſt; Animalibus v. domeſticis, Frumentô, Butyrô, Melle, Cerâ, rebuſque ſimilibus adeò abundat, ut etiam ea circumjacentibus Terris ſubminiſtret.

BUNO-

a Pomeraniæ fines. b Diviſio.

catus dignitate cenſetur, diviſus. Nomina Ducatuum ſunt, γ *Wenden*, δ *Stetin*, ε *Gütſchkow*, ζ *Wolgaſt*, η *Uſedom*, ϑ *Rügen*, ι *Bart.* Ex his *Rügen* & *Uſedom* ſunt Inſulæ. Caput Pomeraniæ eſt *Stetinum*, urbs haud exigui momenti, Emporiumque celebre *l*. Sequuntur *Straleſund*, *Wolgaſt*, *Gripeſwold*; κ *Wollin*, celeberrimum quondam, in his oris emporium; *Stargard*, λ *Colberg*, μ *Camin*, *Cöſlin*, *Stolpe*, opida nobilia. Stetinum,

III. ν *Mec-*

BUNONIS.

γ a *Ducatus Venedorum*, *das Hertzogthum VVenden*, eſt in ulteriori Pomerania; ubi Regenwalda ad litus Maris Baltici; Stolpa, ad fluvium cognominem *m*, Sclaga.

δ b *Ducatus Stetinenſis* totus ferè inter Pœnam & Inam fl. jacet. In eo eſt *Stetinum* cis Oderam, Gymnaſio etiam nobile; olim Principum, nunc Regentium Suecorum ſedes *n*. *Ancklam* ad Pœnam: *Treptow* ad Tollenſam: *Gartz* & *Grieffenhagen* ad Oderam: *Pyritz*; *Paſewalck*, ad Uckeram: *Damm* trans Oderam. *Uckermunda*, qua Uckera fl. majori lacui, (*das groſſe Haff*) miſcetur.

ε c *Gutzkow* Comitatus eſt; in quo *Gripſwaldia* Academia *o* ann. 1457. *p* fundata celebris *q*: *Loyza*: *Gutzkaw*; unde Comitatui nomen.

ζ d *Ducatus VVolgaſtenſis* nomen habet ab opido *VVolgaſt*.

η e *In Uſedom* inſula urbs *VVineta* fuiſſe perhibetur ampliſſima, ab aquarum æſtu abſorpta; nunc habet opidum Uſedom.

ϑ f *Rugiæ* Principatus olim habuiſſe dicitur opibus potentes urbes *Arconam* & *Carentiam*. Hodie ibi ſunt *Putbus* & *Berghen*.

ι g *Barthenſis terra*, inter Rekenizam & Trebelliam fl. ſita, opida celebriora habet *Stralſund*, quod ab Inſula *Strale* & freto appellatum, quod anno 1316. à Sueciæ Daniæque Regibus, & multis Germaniæ principibus fruſtra obſeſſum eſt. Ac inprimis memoria digna eſt obſidio acerrima, quam anno 1628. fortiter ſuſtinuit *r*. *Bardum* eſt ad Bardam fl. *Grimma*: *Tribeſe*: *Damgarten*, ad Rekenizæ fl. oſtium.

κ h *VVollina* inſula, vulgo *das VVolliniſche VVerder*, hodiè habet opidulum *VVollinum*: olim ibi fuit Julinum, ingens & celebre emporium, à Waldemaro I. Daniæ rege deſtructum, cujus rudera hodiè iis in locis viſuntur. *VVollinum* opidulum *Johannem Bugenhagium* naſcentem primum excepit. *ſ*

λ i *Colberga* in ulteriori Pomerania, ad Perſantam fl. opidum ſatis munitum, portu gaudet.

μ k *Caminum*, Epiſcopatu nobile, eſt ad ſinum maris Baltici cognominem *t*. Sunt præterea in ulteriori Pomerania *Corlin* & Belgard ad Perſantam fl. *Treptow*, *Greiffenberg* & *Regenwolda* ad Regam fl.

HEKELII.

l Inter Miniſtriſſimos *Suecicos* hodiè ibidem claret *Georgius Dietericus à VVolf-Rambsdorf*, Conſiliarius Statûs ac Cancellarius ſplendidiſſimus, pii, prudentis, manſueti atque modeſti Politici incomparabile Specimen, atque *Hermanni* à *VVolf-Rambsdorf*, Conſiliarii Electoralis *Saxonici* intimi, Heroiſque multæ autoritatis, Mæcenatis mei ſummi, utpote qui hodiè *Mugellæ* ſedet, Gener exoptatiſſimus, Patronus meus certiſſimus. Hanc Urbem verè claram *Crameriana*, *Fabriciana* atque *Micraeliana* doctrina, eaque pura atque ſincera, undique clariorem reddidit.

m D. *Joannis Himmelii*, Theologi egregiè clari, Patria.

n Quamvis à Potentiſſimô Electore *Brandenburgicô* Ao. M. DC. LXXVII. ſit expugnatum & occupatum.

o In hâc Academiâ, ubi *Barth.* Battus, *Bartholdus* Krakewiz & *Joannes* Michaëlis ſummâ cum laude olim docuêre, hodiè docent ſimiliter *Auguſtinus* Baltaſar, *Alexander* Carve, *Matthæus* Clemaſius, Fautor meus Academicus, *Joannes* Colberg. *Nicolaus* Daſſovius, *Fridericus* Gerueſius, *Jacobus* Henning, *Chriſtianus* Lokerviz, *Petrus* Maſcovius, *Joachimus* Roſenow, *Chriſtianus Saalbach* & nonnulli alii, qui omnes quippe ac ſinguli ſunt Viri litteratiſſimi & omni virtute conſpicui.

p D. 18. Octob. à *VVratiſlao* IX. *Pomeranorum* Duce.

q Heîc natus eſt *David* (*Jacobi Fil.*) *Rungius*, qui laudabiliter *Ratiſponenſi Colloquio* interfuit.

r Aliàs *hæc Urbs* naturâ curâque munitiſſima eſt, quam Patriam agnovit *Petrus Heigius*, JCtus

a Wenden Ducatus. b Stetinenſis Ducatus. c Gützkovienſis Comitatus. d Wolgaſt Ducatus. e Uſedom. f Rugia. g Barthenſis terra. h Wollina inſ. i Colberga. k Caminum.

Meckelburgienſis Ducatus. Lúbeca. Roſtochium, Wiſmaria.

III. ᵛ *Meckelburgienſis Ducatus*, quem vulgus Latinorum ineptè Megalopolitanum appellat, urbes habet claras, ξ Lubecam, *Lubeck*; ο Roſtochium, *Roſtock*ᵛ; π Viſmariam, *Wiſzmar*. *Lubeca*

JCtus pius & in omni litterarum genere excellenter verſatus.

ſ De quô vid. mellitiſſimus meus *Quenſtetius* in *Dialog.* de *Patriis Viror. Illuſtr. p.* 199.

t *Epiſcopatus* hûc tranſlatus eſt *Julinô* à *VVratiſlaô II. Pomeraniæ* Duce ac Principe, Ao. CHR. M. CLXXXV. Sed omnium primus *Pomeraniæ* Epiſcopus dictus eſt *Adelbertus*, qui inſtituebatur *Julini* ſub Principp. *VVratiſlaô I.* & *Ratisborô* Fratribus Ao. M. CLI.

BUNONIS.

ᵛ a *Ducatus Mecklenburgenſis* habet ab Ortu Pomeraniam, & Partem Marchiæ: à Meridie ipſam Marchiam Brandeb: ab Occaſu Ducatum Lauenburgicum, & Holſatiam; Septemtrione Balticum mare. Rigatur Albi & Warnow.

ξ b *Lubeca* ad Travam, urbs eſt libera Imperii x: ad Holſatiam aliàs refertur. *y*

ο c *Roſtochium* haud longè ſupra Warnæ oſtium, Academia à *Johanne* & *Alberto* primis Ducibus *Mecklenburgenſibus* pariter & Senatu Roſtochienſi anno 1415. condita z, & cereviſia optimi ſaporis celebre eſt. Urbs illa anno 1677. incendio miſere devaſtata eſt.

π d *Wiſmaria* portu ad mare Balticum commodiſſimo nobilis, Sueciæ regno conceſſa, cum munimento Walfiſch, Poel & Neuencloſter. Verùm ſuperiori anno 1675. à Daniæ Rege expugnata eſt. Mecklenburgenſes terræ hodiè in duos diſtinguuntur Ducatus, e *Swerinenſem* & *Guſtrovienſem*: hic nomen habet à *Guſtrovia*, ubi Ducum ſedes, ille ab opido, ad lacum cognominem *Swerino*, quod & ſede Ducum illorum & Epiſcopatu nobile eſt. Sunt porro in his terris *Dœmitz* in ea inſula, quam Albis & Eldæ confluentes efficiunt, natura & arte opidum munitiſſimum, *Boitzenburgum ad Albim. Stargardia*, quæ olim ſuos habuit Duces. *Neo-Brandeburgium* ad lacum Tollenſem. *Ribnitz* in finibus Pomeraniæ haud longe à Rekenitzæ oſtio; *Gadebuſch* quinto milliari Lubeca diſtans: ac porro *Stinchenborg*, aliquando Principis ſedes. f *Doberanum* monaſterium vetuſtiſſimum, frequentibus Ducum Megapolitanorum ſepulchris celebre. Huc quoque hodie pertinet g *Epiſcopatus Ratzenburgenſis* per pacificationem Monaſterienſem Ducibus Suerinenſibus conceſſus, Saxoniæ Lauenburgicæ olim pars. h *Ducatus Lauenburgicus Sachſen-Lauenburg*, concluditur Holſatia, Lunebungenſi & Mecklenburgenſi Ducatibus. Albi prope medius interluitur. Opida majoris famæ hic ſunt, *Lauenburgum* ad Albim *a*. Item *Ratzeburgum* modò memoratum. *b*

HEKELII.

v Hujus Urbis Academiam ſub *ROSÆ VARNIACÆ* Titulô ſtudioſè deſcripſit *Laurentius Bodockus*, quem Librum *Roſtochii* Ao. huj. Sec. 48. in fol. excuſum conſtat. Lumina hujus Academiæ olim & nuperrimè fuêre diverſæ doctrinæ atque Profeſſionis Viri, *Joannes* videlicet Affelmann, *Joannes* & *Lucas* Bacmeiſteri, *Michaël* Cobabus, *Joannes* Cothmann, *Jo. Georg.* Dorſcheus, *Bernh.* Coſmann, *Andreas* Groshenningius, *Albertus* Hein, *Jo. Fridericus* Koenigius, *Jo. Seb.* Laurembergius, *Hermannus* Lembke, *Caſp.* Marchius, *Caſp.* Mauritius, *Jo. Chriſtoph.* Otto, *Joannes* Poſſelius, *Joannes* Quiſtorpius, *Heinr.* Rahne, *Hermannus* Schuckman, *Gottlob Fridericus Seligmann*, *Michaël* Siricius, *Severin Wolter* Slüterus, quem Virum celeberrimum, adhuc mihi quod gratulor, ingenioſè, eruditè ac modeſte opponentem in Diſp. de CHRISTIANIS & CHRISTIANISMO *Altdorfi Noricor.* d. XXIV. Aug. Aº. huj. Sec. 69. Præſide *Jo. Conrad. Dürriô*, publicè habitâ, habui, *Laurentius* Stephani, *Zacharias* Sturzius, *Enochus* Svantenius, *Joannes* & *Pauli* Tarnovii, *Andreas* Tzſcherningius, *Auguſtus* Varenius, *Chriſtian.* Woldenbergius, *Franciſcus* Wolfius, &, quem primô locô nominare debuiſſem, *Joh. Bernh.* Zinzerlingius. Hodiè ejuſdem Academiæ Decus & Columna eſt *Joannes Chriſtophorus Schomer*, Theologus clariſſimus atque modeſtiſſimus, quem Deus Eccleſiæ & Reipublicæ litterariæ quàm diutiſſimè cum cæteris Collegis ſuis firmum ac validum eſſe velit.

x Et totius *Hanſæ Teutonicæ* Caput.

y Adami Tribbechovii, *Wilhelmi Verportenni* & *Chriſtiani Bileſeldii*, Theologorum adhuc celebrium & manſuetorum patria eſt.

z Docuit nuper in illâ *D. Heinricus Müllerus*, quem *Germanorum Chryſoſtomum* non immeritò dicimus.

a Auguſti Pfeifferi, Theologi & Philologi clariſſimi, mihique amiciſſimi, dulciſſimum natale Solum. Eccleſiæ *Lauenburgicæ* Antiſtes lauda-

a Meckelburgienſis Ducatus fines. b Lubeca. c Roſtochium. d Wiſmaria. e Ducatus Suerinenſis & Guſtrovienſis. f Doberanum. g Ratzeburgum. h Ducatus Lauenburgicus.

beca opulentiſſima quondam marique potentiſſima Imperii civitas, nunc etiam Suedicis Moſcoviticiſque commerciis celeberrimum Emporium. Urbs eſt ampla, ſplendida & magnifica.

HOLSATIA. ϱ

Holſatia.

IV. Dividitur hæc regio in σ *Holſatiam* propriè dictam, & τ *Ditmarſiam* ac υ *Sleſovicenſem* Ducatum. *Ditmarſi, die Ditmerſen*, libera nuper gens, nunc ſub Danorum Regum imperio vicatim incolunt. Clariſſima totius Holſatiæ urbs eſt *Hamburgum* c, opulentiſ-

Hamburgium.

laudatiſſimus hoc tempore eſt *Jo. Fridericus Nicolai*, Vir immortalitate dignus.

b Ubi natus Fautor meus certiſſimus, *Gottfried Wieſenerus*, Archiater Electoralis Saxonicus haud infelix.

BUNONIS.

ϱ a *Holſatia* continetur intra fines Ducatus Mecklenburgici, & Lauenburgici; atque ripas Albis, Eidoræ & maris Baltici. Rigatur præter dictos fluvios, Stœra, Trava, Alſtera & Swentina. Eſt autem *Eidora* Germaniæ noſtræ in his locis limes. Dividitur Ducatus Holſatiæ in *Holſatiam propriè dictam*, *Ditmarſiam*, *Stormariam* & & *VVagriam*.

σ b In *Hoſatia propriè dicta* ſunt *Kiela* ad mare Balticum portu & nundinis, (vulgo *der Umbſchlag*) jam ante celebris: Celebrior redditur Academia Sereniſſimi Principis *Albrechti Holſatiæ Ducis* auſpiciis anno 1665. ibi condita *d*. *Rensburgum* ad Eidoram, aquis ferè circumfluum: anno 1645. diuturnam ſuſtinuit obſidionem. *Itzehoa*, nuper exuſta, ſed nunc fere reſtituta. *VVilſter*, *Niemunſter*, & *Borsholm* cœnobium Scholâ illuſtre.

τ c *Ditmarſia* opida habet *Lunden*, *Heyde*, *Mellerp*, *Brunsbuttel* & *VVeſlingburen*. d *Stormariæ* opida celebriora ſunt *Gluckſtadium* ad Albim; & *Crempa* opida munitiſſima; *Pinnenberg* & *Hamburgum*, ubi in templo Cathedrali *Benedictus V. Pontifex Romanus* in exilio mortuus jacet ſepultus. e In *VVagria* ſunt *Oldeſloa*, *Segeberga* cum arce; *Arensbœcke*, *Plœna*, *Neuſtadt*, *Oldenburg*; *Eutina* Epiſcopi Lubecenſis ſedes. Huc etiam referunt ipſam Lubecam urbem Imperialem, cum opidulo munito ad oſtium Travæ, vulgo *Travemünde*.

υ f *Sleſwicenſis Ducatus* Holſatiæ Septemtrionalis eſt, habens ab Ortu mare Balticum: ab Occaſu mare Occidentale, vulgo *die VVeſt-See*: à Septemtrione Jutiam, à qua Scotburgico amne dirimitur. Opida hic ſunt ad litus maris Occidentalis *Tönninga* ad Eydoram fl. operibus munita, *Huſum*, *Tondern* & *Ripen*. Inſulæ in hoc mari littori vicinæ, *Norſtrand*, *Fora*, *Sylt*, & *Roem*. In parte vero Orientali ſunt opida *Haderſchlebe*, *Apenrade*; *Flensborg*, *Sleſvicum*, cum arce *Gottorp* ad ſinum maris Baltici; cujus portum obſtruxit *Margarita* Daniæ Regina, & *Eckrenforde*. In mari Baltico ad hunc Ducatum pertinet Inſula g *Alſen*, in qua *Nordburg* & *Sonderburg*, Ducum ſedes: itemque Inſula *Aroë*, in qua *Hartzköping* & *Nieköping*. h Sleſwicenſis Ducatus non eſt pars Holſatiæ, ut Cluverius putavit; ſed peculiaris & diſcretus ab illa Ducatus, extra territorium Germaniæ Regni Danici erat feudum: ſed nuper liberi juris factus eſt.

HEKELII.

c Hæc Urbs, quæ circa Ao. 21. ſuperioris Seculi *Civitatibus Imperialibus Liberis* eſt aſſociata, & ab ipſâ *Imperiali Camerâ* SPIRENSI in decernendis Proceſſibus pro *Liberô Imperii Statu* etiamnum cognoſcitur, caput ſuum tantum effert præ cæteris:

Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Nam ut ipſa Reſpublica, quæ ſatis ampla, opulenta atque valde potens eſt, clariſſimiſque *Langermannianis*, *Lüdkenſianis*, *Schaffhuſinis*, *Schulzianis*, *Uffelmannianis*, *VVeſtermannianis*, aliiſque pluribus amabilibus Nominibus claret, Legibus veris, certis, gravibus & propterea ad jubendum egregiè aptis, & ad vetandum idoneis eſt fundata, laudabilibuſque Conſtitutionibus atque Ordinibus exornata: ità & maximè venerandum Miniſterium hôc modô eſt conſtitutum, ut nihil aliud in Eccleſiâ, quàm purum, ſincerum atque incorruptum DEI Verbum quotidiè prædicetur, bonaque Diſciplina probè ac ritè obſervetur. Olim & hactenus Doctores hujus Eccle-

a Holſatiæ fines. b Diviſio Holſatiæ propriè dictæ. c Ditmarſia. d Stormaria. e Wagria. f Ducatus Sleſwicenſis limites. g Inſulæ Alſen & Aroë. h Ducatus Sleſw.

lentiſſimum ad Albim flumen Emporium, quo adverſo naves ex variis mundi partibus appellunt. *Kiel*, item *Eckelnförde*, & *Huſem* nitida opida portuſque celebres. In mediterraneis ſunt *Flensburg*, *Rensburg*, & *Schleſwyck*, huic contigua fere arx *Gottorp*, Ducum ſedes eſt.

Eccleſiæ, præter *Corſinium* & *Mauritium*, clari ac fideles fuêre, *Georgius* Haccius, *Joannes* Müllerus, *Philippus* Nicolai, *Antonius* Reiſerus atque *Baltaſar* Schuppius. Nuperrimè autem clarebat *David* Klug, Theologus, ipſô magnô *Caloviô* b.m. judice, verè orthodoxus ac omnibus Piis gratiſſimus, Evergeta meus maximus, qui in Filiis ſuis verè litteratis ac manſuetis, *Chriſtianô* nempe atque *Joanne Jacobô*, perpetuò ſuperſtes ac vivus quaſi exiſtet. Clarent & hôc tempore in eâdem Eccleſiâ *Jo. Heinricus* Horbius, *Jo. Fridericus* Mayerus atque *Joannes* Winklerus, Theologi pii, eruditi, ſuaves ac cordati, mihique ob candidam amicitiam Academicam valdè dilecti & chari. Cæterùm in hâc laudatiſſimâ quoque Imperiali Urbe partim quondam clari fuêre, partim etiamnum clari ſunt ac celebres *Eberhardus* Ankelmann, *Rudolfus* Capellus, *Eſdras* Edzardi, *Vincentius* Fabricius, *Martinus* Fogelius, *Gerardus* Gravius, *Joachimus* Jungius, *Michaël* Kirſtenius, *Fridericus* Lindenbrogius, *Vincentius* Placcius, (qui tenuitatem meam litteris ac omni favoris atque amoris teſtimoniô jampridem eſt dignatus,) *Heinricus* Siverius, *Heinricus* atque *Joannes* Vagetii, ut & multi alii. Hunc Locum amœnum ac ſplendidum agnoſcunt Solum natale ſuum *Brandanus*, *Daetrius*, NESTOR ille *Guelferbytanus* omni obſervantiâ dignus, *Albertus Kranzius*, Hiſtoricus ferme ſine pari, *Petrus Lambecius*, Originum HAMBURGENSIUM Scriptor haud vulgaris, atque *Joannes Wowerius*, Vir diverſiſſimô Scriptorum genere celeber.

d Primus Pro-Cancellarius, iſque, dum vivebat, perpetuus, in hâc Academiâ fuit *D. Petrus Muſæus*, *Joannis* Frater, Theologus induſtrius & ſubtilis. Sed obſervavi, Dignitatem *Pro-Cancellariatûs* jam eſſe ambulatoriam. Docent adhuc ibidem laudabiliter *Chriſtianus Kortholt*, *Matthias Waſmuth*, *Chriſtianus Frank*, *Bernhardus Schulzius*, *Nicolaus Martini*, *Jo. Daniel Major*, *Jo. Nicol. Pechlin*, *Dan. Georg. Morhofius*, *Samuël Reyher*, *Jo. Ludovicus Hanneman* & *Henricus Opitius*, Amicus meus Scholaſticus.

CAP. XV.

Luneburgenſis Ducatus, Bremenſis Archiepiſcopatus, Friſia Orientalis, Weſtfalia, Clivia & Montanus Ducatus. 1

I. [a] *Du-*

REISKII.

1 [a] *Luneburgum* ab veteri vicinoque caſtro nomen habuit, caſtrum ab Luinonibus Sclavis, quibus coërcendis ut opponeretur, aut Saxones, aut Franci victores Saxonum effecerunt. *Hermannus ergo Billingius*, ex illuſtri proſapia ortus, & ab Ottone M. Dux Saxoniæ A. 970. creatus monaſterium S. Michaëlis in caſtro illo vel ipſe condidit, vel auctius reſtauravit. Unde poſthac oppidum cognomine *pagis è duobus Heimerſdorff & Modeſdorff* extitit, tandemque urbs ampla, & tempore Henrici Leonis inſigniter adaucta: Teſtantur id Chronic. MSta omnia, quotquot vidi, & Acta Præpoſituræ ad S. Johannis ædem Luneburgicæ vetuſta, quæ Archidiaconatum in Modeſdorff, Verdenſis Epiſcopatui olim annumeratum diſertis verbis exhibent. b *Ducatus autem Luneburgicus* A. 1235. emerſit Friderici II. Imp. auſpicio, qui Brunſvicenſes & Luneburgicas terras, Principum Guelforum allodiales ſive proprias in feudum recepit, novoque Ottonem Wilhelmi filium Ducis titulo exornavit. Plura uterque Meibomius & Sagittarius in ſcriptis ad hanc rem editis dabunt: Plura etiam *de Archiepiſcopatu & urbe* c *Bremenſi* nunc inter urbes Imperii liberas connumerata non Adamus ſolum Brem. Abbaſque Stadenſis, ſed multi ad eandem rem commentarii Actaque publica præbebunt: Præſertim ad controverſiam cum Suecis ortam, & Aabenhuſæ A. 1661. compoſitam. d Saxonia enim vetus duas partes continuit (1.) *Weſtfaliam*, quæ trans Viſurgim ad Rhenum uſque amplius producta; (2.) *Ooſtfaliam*, quæ cis Viſurgim ſita, noſtras etiam vicinaſque regiones

a Luneburgum. b Ducatus Luneburg. c Brema. d Saxonia vetus duplex.

I.

α DUcatus *Luneburgenſis*, cognominatur à capite ſuo β Luneburgio, *Luneburg*, urbe lautisſima, ſalis fontibus maximè clarâ. γ Cella, *Cell*, Ducum ſedes eſt, δ *Danneberga*, Comitatus titulo decorata. Ducatus Luneburgenſis limites.

II. ε Bre-

regiones continuit. a *Friſia orientalis* in Comitatum ſub Friderico III. Imp. A. 1454. in Principatum A. 1650. à Ferdinando III. provecta, diuturnas cum Embda urbe controverſias trahit ob libertatem, quam illa fœdere Belgicorum ordinum nixa ſibi vendicat. b *Jeverana Dynaſtia* aut regio in ditione Principis Anhaltini Serveſt. per pactum ſpeciale cum Antonio Günthero Comite Oldenburg. adhuc manet, quanquam à Danis, qui Comitatum Oldenburg. jure ſucceſſionis hereditariæ nunc tenent, aliquando illa fuerat occupata. Vid. Ubbo Emmius in Hiſtor. Friſ. nobiliſſ. Winkelmannus in Notit. Weſtfaliæ, itemque Auctor illuſtriſſ. Monumentorum Paderborn. c *Comitatus Schaumburgicus* dimidius Biccenburgenſi ſubeſt comiti; d Lippicus ſuæ Comitum familiæ vetuſtiſſimæ totus, Schwalenburgicus vicinus ex parte ſolum, e Pirmontanus cum caſtro ſuo Comiti Waldeccenſi uno Luide oppido excepto, quod ad Paderbornenſem Epiſcopum pervenit: Acidulæ ibi claræ ex A. 1340. fontis ſacri nomine (*der H. Brunn*) & concurſu hominum frequentiſſimo; quod ex MSto Henrici de Hervordia Codice liquet. f *Ducatus Cliviæ poſt* ultimam A. 1666. tranſactionem cum Marcano & Ravensburgico Comitatu, Dynaſtia itidem Ravenſteinenſi *ad Electores Brandenburgicos* nunc pertinet; Quibus etiam urbes cæteræ fœderatæ quondam Belgio ſubjectæ ex A. 1673. ſubſunt.

BUNONIS.

α g *Ducatus Luneburgenſis* habet ab Oriente Ducatum Mecklenburgenſem, Marchiæ Brandeburgenſis & partem Archiepiſcopatus Magdeburgenſis: à Meridie Ducatum Brunſvicenſem, Epiſcopatum Hildeſienſem, & Ducatum Calenbergenſem: ab Occidente Comitatum Hoja, Bremenſem & Verdenſem Ducatus: à Septemtrione Comitatum Pinnebergenſem, territorium Lubecenſe & Hamburgenſe, & Ducatum Saxoniæ Lauenburgicæ: Rigatur Albi, Allera, Elmenow, (qui olim *Lynaw*, hodie vulgo *die Aw*) & Jetze.

β h *Luneburgum* ad fl. Elmenaw; urbs eſt egregiè munita; cui & vicinæ regioni incubat mons Calcarius (*der Kalckberg*) adverſus omnem vim hoſtilem munitiſſimus. Celebre cœnibium Ordinis Benedictini, quod ibidem erat ad S. Michaëlis, à Sereniſſimo Brunſvicenſium ac Luneburgenſium Principe Chriſtiano Ludovico in Gymnaſium mutatum anno 1660. aperitur. *Mons*, *Pons*, *Fons*, ſunt tria pulchra ſeu tres dotes, quibus Deus hanc urbem præ cæteris ornavit. *Mons*, ad cujus radices calx optimæ notæ eruitur: *Pons*, ſub quo amnis navigiorum capax: & demum *Fontes* ſalis optimi perennes & copioſi. Luneburgo vicinus eſt vicus *Bardewick*; olim urbs magna, quod ex ruderibus colligitur, ab *Henrico Leone* expugnata & deſtructa anno 1189. *Luneburgum* tamen ante deſtructum Bardevicum floruit. Non igitur ex ruderibus Bardovicenſibus urbs illa condita eſt, ſed tantum aucta. *a*

γ i *Cella* ad Alleræ & Fuhſæ confluentes munita arcem habet ſplendidam. *b*

δ k *Dannenberga* opidum ad Jetze olim ſuos habuit Comites; at jam pridem Ducibus Luneburgenſibus paruit: arx ejus antiqua, quod circumjacentes regiones latrociniis redderet infeſtas, olim diruta eſt. Opida præterea in eo Ducatu celebriora ſunt l *Harburgum* cum caſtro munitiſſimo, ad Albim è regione Hamburgi: m *Winſena* ad Luham cum arce: n *Ulzena*, o *Giſhornia* cum arce munita ad Alleræ & Iſæ confluentes; *Borchdorp* & *VValſrade*.

HEKELII.

a De verâ autem hujus Urbis *origine* vid. *Jo. Angelii VVerdenhagii* Pars III. *Rerumpp. Hanſeaticar.* c. 2. p. 89. ſeqq.

b Ubi ſedet hodiè *Georgius VVilhelmus*, Dux fortis & magnanimus. Eccleſiæ ibid. præeſt ſummâ cum laude *Joachimus Hildebrandus*, Vir in Antiquitate Eccleſiaſticâ egregiè verſatus; ſed Scholæ modô ſimili *Ludolphus Georgius Lundenius*, Amicus meus ſingularis.

a Friſia orientalis. b Jeverana Dynaſtia. c Comitatus Schaumburg. d Lippicus. e Pirmontanus. f Ducat. Cliviæ. g Ducatus Luneburgenſis limites. h Luneburgum. i Cella. k Dannenberga. l Harburgum. m Winſena. n Ulzena. o Giſhornia.

Archiepiſcopatus Bremenſis. Brema. Stada.

II. ε *Bremenſis Archiepiſcopatus* caput, ζ *Brema*, eſt *Bremen*, civitas egregia & magnifica, Emporiumque haud ignobile, Viſurgi fluvio navium appulſum commodante. η *Stade*, opidum prope Albim. ϑ *Verden* & *Bremerförde*, arx cum vico, Archiepiſcoporum Bremenſium ſedes eſt.

Friſia Orientalis. Embda. Auricum.

III. ι *Friſia Orientalis*, *Ooſt-Frieſland*, alio nomine *Comitatus Embdanus* nuncupatur, à capite ſuo κ *Embda*, *Embden*: urbe haud equidem ampla; at portu celeberrimo. *Auricum*, *Aurick*, Comitum ſedes eſt.

Weſtfalia.

IV. λ *Weſtfalia* ſatis ampla regio, gregibus quam hominibus alen-

BUNONIS.

ε *Archiepiſcopatus Bremenſis* & *Epiſcopatus Verdenſis* titulo Ducatuum per pacificationem Monaſterienſem ceſſerunt regno Sueciæ, verum anno 1676. eodem pulſi ſunt. Uterque Luneburgenſi Ducatui ad Occaſum ſolſtitialem æſtivum conterminus eſt; *Bremenſis* fere intra Viſurgim & Albim ad mare uſque Germanicum ſe extendens rigatur, præter [b] *Viſurgim*, *Eſſa*, *VVemma*, *Zwinga* & *Oeſta* fluminibus.

ζ [c] *Brema* urbs tempore belli Smalcaldici, cujus fœderis erat ſocia, inſtinctu Epiſcopi ſui fruſtra fuit obſeſſa. Ad Reformatorum partes poſtea inducta eſt. Quæ nuper minus proſpere geſſit, nota ſunt & pervulgata. Gymnaſio quoque celebris eſt. *c*

η [d] *Stada* ad Zwingam fl. operibus ſatis munita, anno ſuperiori fortuito incendio fere tota periit, jam fere reſtituta. *d*

ϑ [e] *Bremerforda* arx haud longe ab Oeſta fl. à Danis nuper capta; Sed per pacem Rotſchildenſem Suecis reddita eſt. Tractus ille, qui inter Oeſtam & Zwingam eſt, appellatur [f] *das Keydinger Land*; ubi opida *Himmelport* & *Nyenhus* ad Oeſtæ & Albis confluentes. Inde tractus conterminus *Terra Hadelæ* vulgo [g] *das Hadeler Land* eſt in ditione Ducum Saxoniæ Lauenburgicæ, in qua *Ottendorf*. Ad Hamburgenſes etiam pertinet præfectura cum arce *Ritzenbüttel*. Hinc porro ſequitur tractus ad litus maris Germanici & Viſurgis oſtia pertingens vulgo [h] *das Land zu VVürſten* dictus; ac inde [i] *das Viehland*. *Boxdehuda* opidum haud vulgariter munitum interluitur Eſſa fl. *Ottersberga* ad Wemmam fl. aliquot milliaribus Brema diſtat. [k] *Ducatus Verdenſis* continetur Luneburgenſi & Bremenſi Ducatibus ac Comitatu Hoja: Rigatur Allera & Wemma fluminibus. Opida hic ſunt *Vehrden* ad Alleram; unde Epiſcopatui nomen: & *Rotenburgum* ad Wemmam.

ι [l] *Friſia Orientalis*, à Comitatu Oldenburgenſi ad mare uſque Germanicum porrigitur.

κ [m] *Embda* haud longe ab Amaſis oſtio ſita eſt, ad eum maris ſinum, quem accolæ à fluctuum rabie, *den Dollert* vocant. Præter *Auricum e* hic ſunt opida *Norden*; *Leer*; haud longe à Sœſtæ & Amaſis confluentibus. *Stickhuſen* eſt arx ad Sœſtam benè munita. Dominia quoque habet cum opidis *Eſens* & *VVitmunde*. Ibidem quoque ad mare eſt tractus vulgò *das* [n] *Jever Land* dictus, in quo opidum *Jever*. Sed eſt in ditione Comitis Oldenburgenſis.

λ [o] *VVeſtfalia f* habet ab Ortu Viſurgim *g*, à Septemtrione Comitatum Zutphaniæ, Transiſalaniam & Dominium Groeningenſe: ab Occaſu Ducatum Cliviæ & Montium: à Meridie Haſſiam & Waldeccenſem & Naſſovienſem Comitatus. Fluvii iſtius provinciæ præcipui ſunt *Viſurgis*, *Amaſis*, qui mediam fere ſecat; *Lupia*, *Rhura*, qui paulo infra Duisburgum ad opidum Roerort in Rhenum ſe effundit; *Haſa* ad *Meppen* opidum benè munitum in Amaſin ſe exonerans; & *Honta* infra Bremam in Viſurgim illabens. Nomine *Ducatus VVeſtfaliæ* & *Angriæ* notatur, quicquid ditionum Archiepiſcopus Colonienſis in Weſtfalia obtinuit, quum Henricus Leo proſcriberetur. In eo ſunt *Arnsberga*, *Stadberga*, *VVinterberg*, *Halenberg*, *Droshagen*, *Attendorn*, *Oldendorp*, *Molheim*, *Arnruchte*, *Belick*, *Kaldehard*. *Angria* eſt in Comitatu Revensburgenſi, prope Herfurtum, olim totius regionis primaria arx, à qua *Angriæ Ducatus* nomen hodie manſit.

HEKE-

a Ducatus Bremenſis limites. b Flumina. c Brema. d Stada. e Bremerfœrda. f Keydinger Land. g Haedeler Land. h Würſter Land. i Viehland. k Ducatus Verdenſis. l Friſia Orientalis. m Embda. n Jever Land. o Weſtfaliæ Termini & Flumina.

alendis benignior eſt; ſilvis horrida, ac paludibus crebris fœda, veterem illam Germaniam referre videtur. Epiſcopatibus & Comitatibus frequentibus diſtinguitur. Epiſcopatus ſunt; μ *Monaſterienſis*, ν *Paterbornenſis*, ξ *Mindenſis*, ο *Oſnabrugienſis*, π *Verdenſis*. *Monaſterium*, *Münſter*, caput totius Weſtfaliæ, nobilis & magnifica civitas in amœniſſimis agris ſita, annis ſuperioribus Anabaptiſtarum lymphatico regno celebris. Secunda à Monaſterio Weſt- Monaſterium.

HEKELII.

c *Superintendens Generalis Suecico-Euangelicus* ſuperiori annò conſtitutus eſt *Diecmannus*, vir magni & expoliti judicii.

d Paſtor Primarius ad *Div. Coſm. & Damiani* hodiè eſt *Samuël Baldovius*, magni Parentis Filius, Theologus pius, ſolers, candidus ac omninò humilis, mihique amiciſſimus, cui vitam longævam ac proſperam totô pectore apprecor.

e Sive Aſelingam.

f Nonnullis vera & antiqua *Saxonia* dicta.

g S. *Viſeram*.

BUNONIS.

μ a *Monaſterienſis Epiſcopatus* longo tractu à Lupia fl. per mediam ferè Weſtfaliam uſque ad Comitatus Oldenburgenſis & Friſiæ Orientalis limites excurrit. Epiſcopatus hujus caput eſt b *Monaſterium* ad Aa fl. quod ſuperiori ſeculo Anabaptiſtæ auctoribus *Johanne Leidenſi* ſartore & *Knipperdollingio* oppreſſerunt. Pace inter Imperatorem Rom. & fœderatos anno 1648. ibidem compoſita præcipuè nobile. Nuper etiam ab Epiſcopo ſuo hæc urbs magnopere afflicta obſidionem fortiter ſuſtinuit; ac neceſſitate compulſa Hæreticorum, quos habent, imploravit auxilium: ſed tamen demum anno 1661. coacta eſt Epiſcopo ſuo ſeſe ſubmittere, militemque recipere. Iſte caſtellum, ad opidanos in officio retinendos, urbi impoſuit: opida hic ſunt *Dorſten*, *Tellig*, *Sendenhorſt*, *Borken*, *Coesfeld*, *VVarendorp*, *Halteren &c.* *h*

ν c *Epiſcopatus Paterbornenſis* confines habet Ducatum Weſtfaliæ, Comitatum Waldeccenſem, Landgraviatum Haſſiæ, Ducatum Brunſvicenſem, territorium Lemgovienſe & Comitatum Riedbergenſem. Ejus caput eſt d *Paterborna*: Opida porrò habet *Niehuſz*, *Drieberg*, *Brackel* & *VVarburg*. Eidem Epiſcopatui verſus Ducatum Brunſvicenſem ad Viſurgim, haud longè ab opido *Hoexter* adjacet *Corbeja* monaſterium celebre, quod aliquot ſeculis velut Seminarium fuit Epiſcoporum Saxoniæ; ex quo *Anſgarius*, primus Hamburgenſis Epiſcopus, qui per vicinas gentes, Daniam quoque & Sueciam, Euangelium propagavit, & ſucceſſores illius *S. Rembertus*, *Adelwardus*, *Hojerus*, ad docendas Eccleſias vocati ſunt: *VVinduchindus* ſeu *VVindichinus*, qui de geſtis Saxonum tres ſcripſit libros; item de geſtis Ottonis I. monachus fuit Corbejenſis. In claris ſcriptoribus etiam memoratur *Sigebertus Corbeienſes*. Superioris ſeculi anno 17. primi quinque Annalium libri *Corn. Taciti* e Corbejæ à quæſtore Pontificio fuere inventi, qui eos ad Leonem X. detulit, ac ἀντιδόσεως loco quingentos accepit aureos. *Lipſius*. *i*

ξ f *Epiſcopatus Mindenſis* continetur Epiſcopatu Oſnabrugenſi, Comitatu Hojenſi, & Schauenburgico, territorio Lemgovienſi: & Comitatu Ravensbergenſi. Ejus caput eſt *Minden* ad Viſurgim opidum bene munitum, omnem hunc Epiſcopatum hodie tenet Elector Brandenburgicus titulo Ducatus. Opida hic porrò ſunt *Petershagen* ad Viſurgim, *Schulteberg*, *Lübbeke*, *Renneberg*, *Himmelrick*, & *Bargen*.

ο g *Epiſcopatus Oſnabrugenſis* metropolis eſt h *Oſſenbruga*, ſeu *Oſnabruga* in valle amœna ad Haſam fl. ſita, præcipuè pace anno 1648. ibidem compoſita nobilis. Opida præterea hic ſunt *Iburg* ſedes Epiſcopi; *Melle*, *Honteburg*, *Quakenborn*, *Forſtenow*.

π De *Epiſcopatu Verdenſi* hoc ipſo capite dictum eſt.

HEKELII.

h Ex hâc Diœceſi, & quidem è Pagô *Heck* prope *Horſtmariam* ortus eſt *Alexander Hegius*, Ludi *Daventrienſis* Moderator, *Deſ. Eraſmi Roterod.* Præceptor, & *Davidis Chytræi* elogiô primus Litterarum amœniorum inſtaurator.

i Vivit hodiè in *Monaſteriô Corbejenſi* quoque Medicus ac Polyhiſtor celeberrimus. *Chriſt. Franciſc. Paullini*, qui de CANE *Tractatum Singularem* erudito Orbi promiſit.

BUNO-

a Epiſcopatus Monaſterienſis. b Monaſterium. c Epiſcopatus Paterbornenſis. d Paterborna. e Corbeja. f Epiſcopatus Mindenſis. g Epiſcopatus Oſnabrugenſis. h Oſſenbruga.

Suſatum. Weſtfalicarum eſt ς *Suſatum*, *Soeſt*, nulla re, quam amplitudine ſua clara. Deinde σ *Tremonia*, *Dortmund*, *Minden*, *Oſenbrugge*, *Paderborn*, cultorum frequentes ſunt urbes. Comitatus nobiliores ſunt, τ *Marck*, υ *Oldenburg*, φ *Delmenhorſt*, χ *Benthem*, ψ *Arnsberg*, ω *Lingen*, α *Tecklenburg*, β *Waldeck*, &c. *Lingen* opidum eſt munitiſſimum.

Tremonia. Minden. Oſnabruga. Paderborna.

V. γ Cli-

BUNONIS.

ς *Suſatum* eſt in extrema parte Comitatus Mârcani, qua Ducatus Weſtfaliæ & Comitatus Lippienſis coëunt.

σ a *Tremonia* in Comitatu Marcano inter Lupiam & Ruram ferè intermedia Gymnaſium habet celebre, cui nuper præfuit *Chriſtophorus Scheiblerus*.

τ b *Marca Comitatus* concluditur inter Lupiam fl. Epiſcopatum Monaſterienſem, & Ducatus Cliviæ, Montium & Weſtfaliæ. Fluviis alluitur & perluitur Lupia, Ruhra & Aura. Opida hic ſunt *Unna* haud longè à Ruhra: *Hammona* ad Lupiæ & Dunckeri confluentes. *VVerdena* ad Ruhram Abbatia nobilis eſt. *Lippia die Lipſtadt*.

υ In *Comitatu* c *Oldenburgenſi* eſt opidum *Oldenburg* ad Hontam fl. *k*

φ d In *Comitatu Delmenhorſt* eſt *Delmenhorſt* ad fl. *Delmen*.

χ e *Benthemenſis Comitatus* caput eſt *Benthem*.

ψ f *Arensbergenſis* *Arensberga* haud longè à Rhura ſita.

ω g *Lingen* ad Amaſin, olim fuit Comitum *Tecklenburgenſium* ſedes.

α h Cujus caput eſt *Tecklenborg*. Haud longè infra *Lingen* eſt *Meppen* opidum munitiſſimum, quod Palatinis bellum reſtaurantibus venditum, ſed paulo poſt ſtratagemate receptum eſt.

β i *Comitatus VValdeccenſis* continetur finibus Haſſiæ, Epiſcopatus Colonienſis & Paderbor nenſis. Opida præcipua ſunt *VValdeck*, *Corbach*, *VVildungen* acidulis nobile, *Mengeringhauſen* & *Landau*. Hunc Comitatum *l* ad *VVeſtfaliam* referri nunquam pro ſuo jure concedent Haſſiæ Landgravii: qui aliàs ad Superiorem Circulum Rhenanum pertinebat. Ad Weſtfaliam quoque pertinent Comitatus ſequentes: k *Comitatus Diepholtz* habens ab Oriente Comitatum Hoyenſem; à Meridie Ducatum Mindenſem, & Epiſcopatum Oſnabrugenſem; ab Occidente Epiſcopatum Monaſterienſem: à Septemtrione Comitatum Oldenburgenſem atque Delmenhorſtenſem & partem Ducatus Bremenſis. In eo ſunt opidula *Diepholtz*, *Leuenſorde*, *Barnsdorſ* & *Carnow*: itemque lacus per Weſtfaliam celebris vulgò *Dommel* dictus. Paret omnis hic Ducatus Luneburgenſium Duci. l Comitatus Hoyenſis habet ab Ortu Ducatum Brunſvicenſem & Luneburgenſem; à Septemtrione Verdenſem & Bremenſem; ab Occidente Comitatum Diepholtz; & à Meridie Ducatum Mindenſem. Dividitur in Comitatum *Superiorem* & *Inferiorem*: ejus caput eſt m *Nienburg* opidum munitiſſimum in nupero bello clarum. Sunt hic præterea opidula *Hoya*, *Bukken*, *Libenau*, *Bruchhauſen*, *Sick*, *Steigeberg*, *Siedenburg* & *Diepenau*. Et hic Comitatus eſt in ditione Ducum Brunſvicenſium & Luneburgenſium. n *Comitatus Ravensburg*, ab arce *Ravensburg* appellatus, habet opida *Engern*, *Bielefeldiam*, *Herfordiam* & *Vlothoviam*. o *Comitatus Schauenburgenſis*, ubi *Schauenburg*, *Stadthagen*, & *Rintela* Academiâ nobilis *m*: qui ferè totus per nuperam pacificationem ceſſit Haſſiæ Landgravio. p *Comitatus Lippe*, ubi *Lippia die Lipſtadt* ad Lupiam ſupra etiam memorata, diverſorum Dominorum. q *Lemgovia*, ad Pegam fl. *Uſelen*, *Blomberg*, *Dietmelle*, quod Cluverio eſt r *Teutoburgum*; aliis tamen putatur eſſe *Duysburg* ad Ruram. Eidem illi Comitatui adhæret Comitatus ſ *Pyrmond*, ubi opidum *Pyrmond*, in cujus vicinia ſunt acidulæ & Comitatus t *Spigelberg*. In Weſtfalia demum quoque eſt Comitatus *Riedberg*; cujus opidum v *Riedberg*, Weſtphalum ſe eſſe profitetur *Joh. Lewenclavius*.

HEKELII.

k *Ant. Güntheri Heshuſii*, *Otton.* & *Lüderi Menkeniorum* Patria eſt omnino clara ac celebris.

l Quem *Conr. Sam. Schurzfleiſch*, accuratiſſimus ſeculi hujus Hiſtoricus, Amicus meus venerandus, Patriam ſuam agnoſcit, & famâ ſuâ Illuſtri magis magiſque Illuſtrem reddit.

m In

a Tremonia. b Marca Comitatus. c Oldenburgenſis Com. d Comitatus Delmenhorſt. e Comitatus Benthemenſis f Arensbergenſis. g Lingen. h Tecklenborg. i Waldeccenſis Comitatus. k Diepholtz Comitatus. l Comitatus Hoya. m Nienburg. n Ravensburg Comitatus. o Schauenburgenſis Comitatus. p Lippe Comitatus. q Lemgovia. r Teutoburgum. ſ Pyrmond. t Spiegelberg. v Riedberg.

V. ν Clivia, ad utramque Rheni ripam porrecta, à δ *Clivis* capite totius Ducatus cognominatur: junctaque eſt Juliacenſi Ducatui. *Colles* ſive *Clivi*, in quibus condita, nomen urbi præbuiſſe, vulgò putantur. At clariſſima omnium eſt ε *Veſalia*, *Weſel*, ſecunda Emeriacum, ζ *Emmerick*, η *Santen*, antiquitatum Romanarum reliquiis priſcum originem claritatemque indicat. ϑ *Mours* Comitatus titulo inſignitum opidum, munimine maximè clarum eſt. Clivia. Cleve. Veſalia. Emmerick. Santen. Mours.

VI. ι *Montenſis Ducatus* Clivenſi Ducatui conterminus eſt, vulgò *Berg*, cujus caput κ *Düſſeldorp*, opidum cum arce, Ducum Juliaci, Cliviæ & Bergæ ſedes.

m In quâ *Jo. Otto Henckelius*, Fautor meus magnus, claret.

BUNONIS.

ν a *Ducatus Cliviæ* ab una parte conterminam habet Weſtfaliam, & Archiepiſcopatum Colonienſem & Monaſterienſem: ab altera Geldriam, Comitatum Murſenſem & Zutphaniæ. Rigatur Rhura, Lupia, Iſala, Nerſa & Rheno, qui hunc Ducatum ferè medium ſecat. *n*

δ b *Clivia* haud procul à caſtro Schenkiano jacens Electori Brandeburgico paret.

ε c *Veſalia* haud longè à Rheni ripa benè munita à Fœderatis Belgis, anno 1629. ſtrategemate capta eſt.

ζ d *Emmerick* eſt ad dextram Rheni ripam.

η e *Santen* aliquot milliaribus infra Veſaliam haud longè à ſiniſtra Rheni ripa jacet.

ϑ f *Mourſia* Comitatus ad Auriacos Principes pervenit, quum anno 1600. Æmilia Comes moriens hæredem inſtituiſſet Mauritium Auriacum. Haud procul *Mourſia* ſeu *Murſia* opido vicus eſt, vulgò *Asburg*, in cujus agro multæ repertæ antiquitatum Rom. Reliquiæ, indicant hoc eſſe g *Aſciburgum* Taciti. Sunt præterea in eo Ducatu opida, h *Duysburg* haud longè à Rhura & Rheni confluentibus: i *Rees* ſupra Emmerick ad dextram Rheni ripam. k *Burick* è regione Veſaliæ. l *Goch* ad Neerſam; m *Calcar*; & n *Gennep* à Belgis fœderatis anno 1644. captum.

ι o *Ducatus Montenſis* ferè omnis continetur finibus Weſtfaliæ, Cliviæ, Colonienſis Epiſcopatus, & Comitatus Marcani. Rigatur Wippera, Akera, Siegâ & Duſellâ.

κ p *Duſſeldorp* Duſella fl. perluitur, qui deinde in Rhenum ſe effundit. Sunt hic porro q *Sieburgum* ad Siegam fl. Abbatiâ celebre: r *Mulheim* in dextra Rheni ripa Coloniæ vicinum, cujus cœptæ munitiones à Spinola anno 1614. dejectæ ſunt: ſ *Keyſerſwerda* ad Rhenum, haud longè à finibus Ducatus Cliviæ: t *Blanckenburgum*, ad Sigam: v *Sollingen*: *Elverfeld*: *Gerrisheim &c.*

HEKELII.

n Aliàs ipſa Regio bonô & ſalubri Aëre gaudet, & Agrô utcunque fertili frumenti, paſcuisque lætô. Tophi Lapides heîc ingenti copiâ colliguntur, ex quibus cementum conficitur, unde ingenti lucrô eos *Brabantis* vendunt.

a Cliviæ Ducatus limites & Flumina. b Clivia. c Veſalia. e Emmerick. d Santen. f Mours. g Aſciburgum Taciti. h Duysburg. i Rees. k Burick. l Goch. m Calcar. n Gennep. o Ducatus Montenſis. p Düſſeldorp. q Sieburg. r Mülheim. ſ Keyſerſwerda. t Blanckenburg. v Sollingen.

CAP. XVI.

Haſſia, Wetteravia, Buchovia, Thuringia. 1

I. α *Haſ-*

REISKII.

1 Haſſia olim cum Thuringia unum Landgraviatum conſtituit ex A. 1130. quo Lotharius Imp. Ludovicum generum ſuum Thuringiæ Landgravium creavit: Hujus progenies in Ludovico & Henrico Raſpone fratribus deficiens A. 1249. ſucceſſionem atque diviſionem novam intulit. Henricus enim Brabantinus, adhuc infans, è Sophia Ludovici filia natus, Haſſiam; Henricus vero illuſtris, & Miſniæ Marchio, ex Juditha Raſponis filia ortus, Thuringiam ſibi vendicavit, cum eaque Saxoniæ Palatinatum. Inde bellum, quod exarſerat hac diviſione componebatur, & confraternitate domi utriuſque per

I.

Haſſia.

α HAſſia Landgraviatus, Comitatus in ſe habet nobiles hos: β *Catzenelnbogen*, γ *Dietz*, *Ziegenhaim* & δ *Nidda*; caput provinciæ eſt Caſtellum Cattorum, ſive ut vulgò nunc uſurpatur *Caßella*, *Caßel*; lauta ſanè civitas cum ſplendida arce, Landgraviorum *a* ſedes. Secunda eſt ε *Marpurgium* *b*, literarum ſtudiis maxi-

per mutuam ſucceſſionem inita. Haſſia poſthac A. 1557. Comitatu Catzenellenbogenſi auctior Ditſamum Naſſoviis ceſſit: Sed A. 1648. per pacem Monaſterienſem auctus longe majores habuit. Wetteravia multis Comitatibus diſtincta Comites Imperii Wetteravicos complectitur, in iiſque illuſtriſſimos Comites Ruthenos, dominos de Plavia. Buchovia vel Buchaw à fagis dicta, ſylvis horrida, ſed cœnobio Fuldenſi cultum & famam celeberrimam conſecuta. Vid. Prower. in antiquit. Fuldenſ. Thuringia quondam ſuis regibus & Francis aliquandiu, poſthac Landgraviis Comitibuſque multis, quorum ſtemmata defecerunt, nunc Archiepiſcopo Moguntino, Electori, & Ducibus Saxoniæ, Comitumque & Baronum adhuc ſuperſtitum ditioni ſubdita, frumento, vino & omni ad victum copia, nec non Academiis ſcholiſque pluribus effloreſcit. Erfordia ex vetuſtis eiſque Francicis originibus non caſtello ſolum Merwisburg, ſed molentino ad vada Geræ ſtructo & molitoris nomine Erpheſſurd adhuc viget: Urbs ampla ſuoſque periodos paſſa, nunc caſtrum in monte Petrino conditum libertatis veteris quaſi frenum Archiepiſcopus Moguntinus impoſuit: Hiſtoriam Thuringicam Doct. Sagittarius accurata opera; Erfordienſem Judenus non eadem exhibuit, in qua plus ſtudii ex MStis editiſque codicibus requiras. Gotham hujuſque memorabilia idem Sagittarius dedit arcemque novam Friedenſtein cum Grimmenſteinio commutatam A. 1643. abſolutam. Ducatus Coburgicus Sereniſſ. Ducibus Coburgicis Gothanæ familiæ ſubeſt, quondam Altenburgicæ: Nunquam vero, quod ſciam, ad Comitatum Hennebergenſem pertinuit. Pars tamen hujus Comitatus facta diviſione Coburgenſi Ducatui acceſſerat. De Comitatibus Schwartzburgicis Rudolpho-Politano, Arnſtadienſi, & Sondershuſano dici pro dignitate breviter non poteſt. Quis ignorat Rudolphum ex hac familia Cæſarem creatum.

BUNONIS.

α a *Haſſia c*, cum terris quibuſdam ad eam pertinentibus, fines habet ab Oriente Thuringiam: à Septemtrione Ducatum Brunſvicenſem & Weſtfaliam: ab Occidente Epiſcopatum Moguntinum, Trevirenſem, & Palatinatum Electoralem: à Meridie Franconiam & Palatinatum *d*. Rigatur *Rheno*, *Fulda*, *Ederâ*, *Lano & Werra*. b *Haſſia* propriè *dicta* dividitur in *Superiorem & Inferiorem*. c *Superior* dicitur, quæ Franconiam & Electorum provincias attingit.

β In ea eſt Comitatus d *Cattimelibocenſis*, *die Graffſchaſt CatzenElnbogen*, ab arce *Katz* & opido *Elnbogen*, nomen habens: in eo e *Darmſtadium* in confinio ſilvæ Ottonis, *des Odenwalds e*, & Comitatus Erpach, ejuſque tractus, qui vulgò *die Bergſtraſſe* dicitur ſplendida arce & Landgraviorum ſede nobilitatum. f *Rüſſelsheim* caſtrum ad Mœnum munitiſſimum, opidum g *S. Goari*, *S. Gwer* ad Rhenum cum arce validâ *Rheinfelſen*, inter Veſaliam Superiorem & Boppart. h *Braubach* ad Rhenum; i *Schwalbachia* acidulis celebris, aliquot milliaribus Francofurto diſtans. Dominium k *Epſtein*: l *Wisbaden* thermis celebre. Moguntiæ cui aſcribitur, vicina eſt *Henrichia* terra, vulgo *der Heirich*.

γ m In *Comitatu Diezenſi* eſt opidum *Dieza* ad Lanum; n *Empſa* thermis nobilis. *Ringoja* tractus, qui paret Archiepiſcopo Moguntino.

δ o *Nidda* ad fluvium cognominem, unde Comitatui nomen manſit.

ε In p *Principatu ad Lanum* eſt q *Marpurgum* ad Lanum, arce, Landgraviorum ſede, & Academiâ à *Philippo Landgravio* anno 1526. condita clarum. *f*

HEKELII.

a *Reformatæ Religionis.*

b A *Ptolemæo* AMISIAM vocatum.

c Montana quippe Regio.

d Terra ipſa rerum ad humanum uſum neceſſariarum eſt affluens, tametſi Vinum non ferat, niſi prope *Rhenum*, & mittit Lanam ſat copioſè.

e Ubi

a Haſſiæ limites & Flumina. b Haſſia. c Superior. d Comitatus Cattimelibocenſis. e Darmſtadium. f Ruſſelsheim g S. Gwer. h Braubach. i Schwalbach. k Epſtein. l Wisbaden. m Comitatus Diezenſis. n Empſa. o Nidda Comit. p Principatus ad Lanum. q Marpurgum.

maximè clara. ζ *Gieſſen* munitiſſimum totius Provinciæ opidum.

II. Inter Haſſiam ac Rhenum fluvium eſt η *Wetteravia*, regio, quam maximè nobilitat nobiliſſimus θ *Comitatus Naſſovicus*; unde decus illud gentis, Belgicæ Fœderatæ munimen ac gloria, PRINCEPS MAURITIUS originem ducit. Wetteravia: die Wetterau. Comitatus Naſſovicus.

III. In-

e Ubi nuper docuit *Baltaſar Menzerus*, Fil.

f *Elenchus Proff. huj. Academiæ*, qui ab Annô CHR. M. D. XXVI. à Primâ nempe Ejus fundatione, uſque ab Aº. M. D. LXXXIII. ibid. præclarè docuerunt, à *Petrô Nigidiô*, Seniore, metricè eſt conſcriptus, & litteris *Egenolſianis* publicæ lucidatus Aº. 91. ejuſd. Sec. in 8. f. Sic ejuſd. *Academiæ* SOLENNIA Caſſellis Aº. huj. Secul. 53. in 4. f. impreſſa ſunt, & quidem *Jo. Hartm. Kormannô* autore. Nuper claruerunt partim, partim adhuc clarent *J. H. à Dauber*, *Joan. Heinius*, *Jo. Georg. Crocius*, *Chr. Frid. Crocius*, *Otto Henkelius*, *Jo. Georg. Henkelius*, *Lyriacus Entulus*, *Nicol. Berthold*, pluresque Viri docti alii.

BUNONIS.

ζ a *Gieſſa* operibus munita & Academia à Ludovico Landgravio fundata & anno 1607. inauguratâ celebris *g*: b *Francoberga* ad Ederam, patria noſtra, ubi metalli fodinæ: *Elſeldia*, *Butzbacum*, *Kirchain*, *Wettera opidulum*, *unde clariſſimi Viri*, *ipſique Vulteji* ſunt orti: *Homburgum an der Höhe*, Principum quoque ſedes. c *Inferior Haſſia*, Thuringiæ, Ducatui Brunſvicenſi & Epiſcopatui Paderbornenſi contermina, habet d *Caſſellas* ad Fuldam, *Eſchwege Allendorff* ubi Salinæ: *Spangenberg*, *Homburg*, *Rotenburg* ad Fuldam: *Wanfriede*, *Godesberg*, *Zierenberg*, *Dreiſam*, & munitiſſimum caſtrum e *Ziegenhainam*, unde Comitatus *Ziegenhain* nomen eſt. Smalcaldia fœdere Proteſtantium nobilis ad Haſſiam quoque pertinet *h*. Porrò tota f *Abbatia Hirſchfeldenſis* cum opido *Hirſchfeld* per pacificationem Monaſterienſem ceſſit Haſſiæ Landgraviis. In media fere Haſſia ſunt nonnulla loca, quæ Archiepiſcopo Moguntino parent, g *Furslar*, *Amelburg* caſtrum munitum antiquo nomine *Amal*, unde & *Amalfried &c.* Aventin. *Neuſtadt*, *&c.*

η h *Wetteravia* tractus eſt in aditu Haſſiæ Superioris inter Bincium amnem, Rhenum, Haſſiam & Archiepiſcopatum Colonienſem comprehenſus, à fl. *Wetter* nomen habens. Quà ad fines Colonienſis Epiſcopatus & Ducatus Montenſis pertingit, appellatur *der Weſterwald*.

θ Continet *Wetteravia* multos Comitatus, ex quibus præcipuus i *Naſſovicus* in plures minores diviſus: k *Dillebergenſis*, ubi *Dilleberga*, arx munitiſſima, *Herborna* Gymnaſio *i* celebris; l *Solmenſis*, ubi *Braunsfels*, m *Laubacenſis*; n *Lichenſis*, o *Hungenſis*, p *Weilburgenſis*, q *Witgenſteinenſis* ubi arx *Witgenſtein* ac opidum *Laſzſe*. r *Ilſenburgenſis & Budingenſis*; ubi *Budinga* & *Offenbachium* opida. Et demum ſ *Hanovienſis* Comitatus, in quo *Hanovia* ad Bincium munitiſſima, fruſtra diu à Lambojo 1636. obſeſſa, ac demum ſtratagemate capta, ac vero ſuo domino reſtituta eſt *k*. Inter Mœnum & Nicrum eſt Comitatus t *Erpacenſis*, ubi *Erpach* opidum. Urbes Imperii liberæ in Wetteravia ſunt *Fridberga*, *VVetzſlaria* Pſeudo-Friderici olim perfugium: *Gelnhuſa*, & *Francofurtum* ſuprà memoratum.

HEKELII.

g Hactenus amiſit non ſine magnâ Litteraturæ nobilioris jacturâ *Petrum Haberkornium & Jo. Nicol. Miſlerum*, Theologos Orthodoxos, Præceptores meos deſideratiſſimos, porrò *Jo. Otton. Taborem*, *Jac. Le Bleu* & *Joan. Stranchium*, JCtos ſummos, *Jo. Cunr. Dietericum*, Philologum Illuſtrem, & *Joan. VVeiſſium*, Philoſophum acutiſſimum & Affinem meum honorandum. Sed ibidem adhuc clarent, & omni modeſtiâ atque fidelitate inſignes ſunt *Phil. Ludov. Hannekenius*, *Kilian. Rudrauf*, *David Chriſtiani*, *David Clodius*, *Ant. Henr. Mollenbeccius*, *Frid. Nitzſchius*, *Mich. Hegland*, *Laur. Stranſſius*, *Henr. Phaſianus* & utriuſque Battaſ. Mentzeri ex aſſe Nepos & Filius, quos Deus quàm diutiſſimè ſuperſtites eſſe velit.

h A *Melanchthone Vulcania Chalcis* dicitur, qs. ævis fuſio, vel officina æraria, ſive fuſoria.

i Et doctrinâ *Alſtedianâ* atque *Paſorianâ*.

k Heîc diverſæ tolerantur Religionis homines, & claret inter Reformatos in Primis *Jo. Guilielm. von der Meulen*.

 BUNO-

a Gieſſa. b Francoberga. c Inferior Haſſia. d Caſſellæ. e Ziegenhaina. f Hirſchfeld. g Furslar. h Wetteravia. i Comitatus Naſſovicus. k Dillebergenſis. l Solmenſis. m Laubacenſis n Lichenſis. o Hungenſis Comit. p Weilburgenſis. q Witgenſteinenſis. r Ilſenburgenſis. Budingenſis. ſ Hanovienſis. t Erpacenſis.

III. Inter Haſſiam, Franconiam atque Thuringiam media ſita
Buchovia. die Buchow. eſt regio [ι]*Buchovia*, cujus caput [x]*Fulda*, opidum celebre, præſtantisſima Europæ, nedum Germaniæ, *Abbatia* inſignitum.

Thuringia. Düringen. IV. *Thuringiæ* Landgraviatus omnium nobilisſimus, inter Salam Viſurgimque amneis protenſus, familiæ Saxonicæ paret. Caput regionis eſt
Erfordia. *Erfordia* [l], *Erfurt*, ingens urbs, & quaſi compendium totius provinciæ; Academia quondam clara: &
Vinaria. *Vinaria*, *Weimar*, Principum ſedes; urbs eſt amœnisſima.
Gotha. Gotha cum diruta arce *Grimmenſteyn*, Auguſti Electoris obſidione arciſque everſione clara eſt.
Jena. Jena Muſarum eſt domicilium,
Iſenacum. *Iſenacum*, *Eiſenach*, Ducum ſedes eſt. [λ]

V. Præ-

BUNONIS.

ι [a] *Buchovia*, quibuſdam *Fagonia* dicta, intra Thuringiæ, Franconiæ, Haſſiæ & Wetteraviæ fines concluſa jacet.

x [b] *Fulda* opidum nomen habet à *Fulda* fl. qui illud interluit. Ibi S. Bonifacii oſſa quieſcunt *m*. Habebat Bibliothecam locupletem, & manuſcriptis codicibus refertam: qua non erat vetuſtior in Germania. *Abbas Fuldenſis* eſt Imperii Princeps, & Abbatum reliquorum per Germaniam & Galliam primas atque Archi-Cancellarius Auguſtæ.

λ [c] *Thuringiæ* termini longe abſunt à ripis Viſurgis, neque eò uſque protenduntur. Habet autem Thuringia ab Oriente Miſniam; à Septemtrione Ducatum Brunſvicenſem *n*; ab Occidente Haſſiam, à Meridie Franconiam. Rigatur *Sala*, *VVerta*, *Unſtruta*, *Ilma*, *Gera*, *Orla*. [d] *Erfordia* eſt ad Geram fl. Campana illa magna, cui nomen eſt Suſannæ, etiam nota. Extra urbem in colle eſt arx S. Cyriaci, *die Cyriacks Burg*. Urbem illam, dum Cæſar & Imperii Ordines cum Turcis bellum gerunt, Elector Moguntinus *o* ope Gallorum obſedit, & ad deditionem faciendam vi adegit, anno 1664. Hic ex veteri inſtituto piſtores quotannis die D. Marci panes munitos, *Marceſios* vulgò vocant, (qui exiguorum iſtorum orbiculorum, ex qualibus catenæ Nobilium conflantur, magnitudinem referunt) in memoriam illius famis, quæ anno 1438. Thuringiam ita preſſit, ut panis iſtiuſmodi minutus, cujus quantitas modo deſcripta, tribus in Thuringia uſitatis nummis fuerit emptus. Gotha capta, ipſaque arx, multum licet deprecante Johanne Wilhelmo, ſolo æquata eſt anno 1567. *Grumbachius & Bruck* Cancellarius vivi in quatuor partes diſſecti ſunt; & *Johannes Fridericus Dux* Neuſtadium Auſtriæ abductus, ubi anno 1590. obiit. Sed tamen arx illa à Sereniſſimo Principe *Erneſto* reſtituta eſt; cujus auſpiciis ipſum Gymnaſium Gothanum *p* & bonæ literæ per Thuringiam florent *q*. [f] *Jena* ad Salam habet Academiam hodie florentiſſimam; licet nuper anno 1660. tumultu quodam haud parum fuiſſet afflicta. Anno 1548. *r* ſolenniter introducta eſt, quum jam ante decennium à *Joh. Friderico* fuiſſet inſtituta: qui verebatur, ne per librum *Interim* purior doctrina Religionis corrumperetur *ſ*. *Iſenaco t* vicina eſt arx *VVartburg v*. Clariora porro ibi ſunt opida, [g] *Nordhauſen*, & [h] *Mulhauſen* liberæ civitates Imperii: [i] *Orlamunda*, ad Salæ & Orlæ confluentes *x*: [k] *Salefeldia* ſtativis in nupero bello celebris *y*. Porro in Thuringia eſt Comitatus [l] *Gleichenſis*, ubi antiqua arx *Gleichen*, Comitis illius bigami ſedes, & domicilium: opidum hic eſt *Ortuſium*. *Carolus M.* in Thuringia circa Unſtrutam fl. & Vargalah videtur natus. *Antiq. Fuld. Browеri*. Comitatus [m] *Stolbergenſis*, ubi arx *Stolberg*; at *Ilſelda* cœnobium, cujus ſcholam nobilitavit *Michaël Neander* Abbas Cœnobii & Rector Scholæ: & Comitatus Hohnſtein, Brunſvicenſis Ducatus pars eſt, quem Feudi jure tenent Comites Stolbergenſes.

HEKELII.

l Hanc Urbem, quæ cum *Venetiis* circ. A°. CHR. CCCCXXI. creditur eſſe condita, doctiſſimus *VVerdenhagenius* Part. III. Tract. General. *Rerumpp. Hanſeaticar.* c. VII. p. 229. ſeqq. ſat ſtudioſè ac commodè deſcripſit. ERFURTENSEM autem HISTORIAM edi curavit *Joannes Mauritius Gudenius*, nomen & Electori *Moguntino*

a Buchovia. b Fulda. c Thuringiæ limites. d Erfordia. e Gothana arx. f Jena. g Northauſen. h Mülhauſen. i Orlamunda. k Salefelda. l Comitatus Gleichenſis. m Stolbergenſis.

V. Præterea eſt in hac provincia *Ducatus Coburgienſis*, cujus caput μ *Coburgium*, urbs cum egregia arce, Ducum ſede. Item *Comi-* Coburgienſis Ducatus.

tino & Academiæ *Geranæ* perquam amabile ac gratum, Ao. huj. Sec. 75. in 8. f. ubi non pauca ſunt reperienda, quæ præſtantiſſimis quoque Hiſtoricis poſſunt eſſe utilia. In hujus Urbis Academiâ inter THEOLOGOS Euangelicos olim fuére incluti *Bartholomæus* Elſner, *Georg.* Groſſehain, uterque *Zacharias* Hogelius, (Par. np. & Fil.) *Jo. Matthias* Meyfart, *Jeſaias* Silberſchlag, *Nicolaus* Stengerus ac *Nicolaus* Zapffius; inter PHILOSOPHOS & PHILOLOGOS autem *Samuël* Boccius, *Liborius* Capſius, *Juſtus* Hekelius & *Chriſtianus* Neubaur. Hodiè ibidem clarent inter THEOLOGOS Romano-Catholicos *Jo. Jodocus* atque *Joannes Andr.* Hunoldi, ut & *Heinr. Laurentius* Pape; inter JCtos, præter magnum GUNDENIUM, *Jo. Hermam* à Sode, *Dieter. VVilhelm* Matthiæ, *Jo. Heinr.* Prükner, *Jo. Heinr.* Meyer atque *Jo. Melch. Schmidt*, aliàs *VVeiſzmantel*; Inter MEDICOS *Eccardus* Leichner, Academ. Sen. *Georg-Chriſtoph.* Petri ab *Hartenfelſz*, inclutæ Reipublicæ Oppidanæ Quatuor-Vir ſplendidiſſimus, atque *Juſtus* Veſti; & tandem inter PHILOSOPHOS *VVilhelm. Arnold* Dieckhauſen, *Hiob Ludolf* atque *Joannes* Sauermann. Sed vox pia, ſuavis, manſueta atque pura *Breithauptiana*, quam *Speneri* ac *Fritſchii* noſtri lubentiſſimè audiunt, *Eccleſiam Euangelicam* hodiè beat ac recreat. Non procul ab hâc Urbe ſitum eſt quoque TENSTADIUM, *Bacchoviorum*, *Pertuchiorum* ac *Sauliorum* familiis haud inclarum; attamen *Vulcano*, quod condolendum, ſæpiſſime obnoxium, ubi Eccleſiam ac Ephoriam fideliter & glorioſè regit *Georgius VVeiſſius*, Leucopetræus, Theologus & Philologus Scriptis & Virtute maximè inſignis, mihique amiciſſimus.

m CAROLI M. Patria eſt.

n Et *Hercyniam* Sylvam.

o *Joan. Philippus.*

p Cui hodiè *Georgius Heſſus*, Philologus præſtantſſimus & verè mihi amicus, ſummâ cum laude ut olim *VVilkii*, *VVentzii* atque *Reyheri* præfuêre, præeſt.

q Hôc tempore ſedet Gothæ DUX FRIDERICUS, ERNESTI PII hodiè Primogenitus, Princeps ac Heros inclytus ac omni clementiâ cæteriſque Virtutibus omnibus, quæ Principem exornant, egregiè clarus. Senator ejus ſanctior, iſque fidelis, adhuc eſt *Erneſtus Ludovicus Avemannus*, vir antiqui pectoris ac ſimilis prudentiæ. Sed Præſul Eccleſiarum eſt *Adamus Tribbechorius*, Theologus pius modeſtus ac ſummè eruditus, mihique faventiſſimus. Patria eſt τ͂ πάνυ THOMÆ REINESII, quem Orbis eruditus Statorem ſuum nuncupat.

r D. 2. Febr. electô primô Magnificô Rectore, *D. Joan. Schröterô*, Med. Prof. & Com. Poët. Cæſ.

ſ In hâc Academiâ poſt *Georg. Adamum Struvium*, totius *Germaniæ* Lumen, ſplendent hodiè *Fridemann Bechmann*, *Jo. Guil. Baſer*, *Valent. Velthem*, *Nicolaus Chriſtophorus Lynker*, *Jo. Volkmar Bechmann*, *Henr. Balt. Roth*, *Petrus Muller*, *Jo. Philipp. Slevogt*, *Rudolf*, *VVilh. Krauſius*, *Georg. VVolfg. VVedelius*, *Aug. Henr. Faſchius*, *Jo. Friſchmuth*, *Erh. VVeigelius*, *Caſp. Poſner*, *Caſp. Sagittarius*, & *Georg. Schubartus*, *Jo. Andreas Schmidius*, mellitiſſimum meum Pectus, atque *Jo. Andreas Danzius*, Viri cujuſvis Virtutis ſtudioſiſſimi ac Exteris gratiſſimi. In Cathedrâ verò Eccleſiaſticâ PAULI inſtar TARSENSIS, *Hildesheimió* legitimè avocatus, nunc iterum docet graviter ac ſuaviter *Georgius Goezius*, omnigenæ Litteraturæ Decus haud vulgare. Oppidula ad hanc Academiam ſpectantia ſunt APOLDA & REMBDA, *Joannis Debelii* Patria, cujus Eccleſiæ & Diœceſi adhuc laudabiliter præeſt *Jo. Jacob. Freiſleben*, Compater meus ſincerè colendus & honorandus.

t Ubi *Joannes VVeiſius* natus.

v Megalandri LUTHERI Pathmus.

x Ubi hodiè *Chriſtoph. Henricus Löberus*, Philoſophus acutiſſimus, laudabiliter in Eccleſia docet.

y Hodiè ampliſſima *Joannis Erneſti*, Ducis Saxoniæ vere glorioſi, Sedes eſt.

BUNONIS.

μ a *Coburgium* z jacet in Franconia *a*, & pertinet ad Comitatum Hennebergenſem, de quo ſuprà dictum eſt. At b *Comitatus Schwartzenburgicus* in Thuringia eſt, nomen habens ab arce *b* *Schwartzenburg* *c*: Opida in eo clariora ſunt c *Arnſtad* ad Geram. d *Franckenhauſen*, ſalinis & clade ruſticorum anno 1525. Munzero duce tumultuantium, notum: *Sondershauſen*, *Rudelſtad*, *Labra*, *Klettenburg*, *Leuterberg*.

HEKELII.

z Ubi ALBERTUS, Heroici animi ac ſummæ autoritatis Princeps, hôc tempore ex votô ſedet.

a Coburgium. b Comitatus Swartzenburgicus. c Arnſtadt. d Franckenhauſen.

Comitatus Schwartzenburg.

Comitatus Swartzenburgienſis, cujus caput *Arnſtad*, haud ſpernendum opidum.

a Et non in *Thuringiâ*, multò minùs *Henneber-gici* Comitatûs Pars eſt; ſed potius ſplendidisſima Ducum *Saxonicorum* Sedes; glorioſiſſimi CASIMIRI inprimis, qui Gymnaſium, ubi præter *VVilhelmum Verportennium*, Theologum omninò Chriſtianum, orthodoxum ac excellenter benignum, etiam *Jo. Aug. Stempelius*, *Iſraël Clauderus* & *Joan. Schubartus*, Amici mei veteres atque ſingulares, feliciſſimè hodiè docent, immortalem æterni DEI gloriam ibidem fundavit.

b Illuſtriſſimâ Domô avitâ.

c Quæ Arx probè munita ac ſitu amœniſſima eſt. Notandum autem, quòd Comites *Schwartzburgici* dividantur hodiè in Lineam *Rudolſopolitanam*, *Sondershuſanam* & *Arnſtadinam*. *Rudolſopoli*, amœnô ad *Salam* Oppidô, hodiè ſedet ALBERTUS ANTONIUS, Heros pius, eruditus, prudens, magnanimus, manſuetus ac beneficus, Muſarumque auguſtiorum Phœbus. Illuſtrisſima ejus Conjux eſt ÆMILIA JULIANA, Heroina, ſi Pietatem, Eruditionem, Benignitatem atque Miſericordiam in pauperes, cæteraſque Virtutes Heroicas ſpectemus, ſine pari. Sed Illuſtrisſimus Filius, Illuſtrisſimorum Parentum veſtigia ex aſſe legens, eſt LUDOVICUS FRIDERICUS, Heros cum ipſâ *Minervâ* atque *Euſebiâ* à puerô ſtatim ex votô maritatus. Heîc, præter Nobileis eruditos, *Joan. Siegfried* à *Schonfeld* nempe, Aulæ Magiſtrum, *Nicolaum Erneſtum* à *Günterrodt*, Comitatûs Capitaneum, & *Chriſtophorum Abrah.* à *Krakau*, Conſiliarium Aulicum & Conſiſtorialem, clarent *Juſtus Soeffingius*, Theologus religioſus, manſuetus ac excellenter modeſtus, & *Ahaſverus Fritſchius*, ſolidæ Pietatis, Juriſque æquioris, *Jo. Gottfr. Oleariô* æquisſimè judicante, conſultisſimus. *Hic* Regimini Politico optimè conſtituto; *Ille* verò Eccleſiarum Terræ *Schwarzburgicæ* laudabiliter præeſt. Sed Scholæ Provinciali præeſt *Jo. Mich. Schwimmer*, Collega meus honorandus. Oppida in hoc Comitatu præter *Rudolſopolin* clariora ſunt *Königs-See*, *Nicolai Zapffii* Patria, *Ilma*, *Leutenberga*, *Francohuſa*, Salinis & clade Ruſticorum Ao. 1525. *Munzerô* Duce, tumultuantium nota, it. *Kelbra* & *Heringia*. *Sondershuſa*, ubi in Eccleſiâ olim & hactenus docuerunt magni viri, *Salomon* np. *Glaſſius*, *Joannes Böttigerus*, *Caſp. Löſcherus* & *Baltaſar Haberkornius*, ibidemque adhuc docet *Georg. Frid. Meinhardt*. Sedes eſt CHRISTIANI WILHELMI, Herois inclyti & omni quoque præconiô digni. Oppida ad hunc Comitatum ſpectantia ſunt *Creuſſena* & *Klingen*. *Arnſtadii*, ubi *Jacobus Tenzelius*, Theologus gravisſimus, hôc tempore clarus & celeber eſt, ſed & ANTONIUS GUNTHERUS, Comes ac Heros omni Virtute, quæ poteſt Magnates extollere, inſignis. Oppida, quæ præter *Arnſtadium* ad hunc Comitatum pertinent, ſunt *Ebelebium* & *Keila*.

CAP. XVII.

Miſnia, Saxonia, Brunſvicenſis Ducatus. [1]

I. [a] *Miſniæ*

REISKII.[1]

1 Marchia vel Marchionatus Miſniæ A. 930. ab Henrico Aucupe Imp. Bohemis oppoſitus, Brunoni ex Widdekindia proſapia otto Principi acceſſit. Hujus poſteris Landgraviatus Thuringiæ, tandemque Ducatus cum Electoratu Saxoniæ manſit ex A. 1422. quo Sigiſmundus Imp. Fridericum Electorem ſolenniter creavit. Hinc Duces Saxoniæ ſuperioris primo in lineam Erneſtinam & Albertinam, denique progreſſu temporis auctuque in plures propagines adhuc florentisſimas facto. De urbibus & terris horum ditioni ſubditis quid pauca? tum Electoralibus, tum Ducalibus? Epiſcopatibus per Ottonem M. Conditis, Miſnenſi, Mörſeburgenſi, & Cicenci vel Numburgico, quos & ipſi tanquam poſtulati Adminiſtratores obtinent. Magdeburgicus vero Archiepiſcopatus à Ducatu Saxonico nunc plane diviſus Electori Brandeburgico tanquam Duci ſuo totus paret.

a *Voigtlandia* Miſniæ non ſubeſt, ſed huic finitima nomen ab Advocatis illuſtribus accepit, quorum poſteri adhuc florent: Comites nempe illuſtriſſ. Rutheni, qui A. 1143. Comitatum Oſterodanum tenuerunt, quorumque poſteri ad Burggraviatum Miſnicum provecti: Hic ergo *partem ex Advocatorum* veter. regione *adhuc amplam tenent*, per Dynaſtias aliquot diviſam: *Partem*

a Voigtlandia per Dominios diviſa.

tem alteram Elector Saxoniæ Duceſque; *tertiam Marchiones* Brandenburgici ſuperiori Burggaviatui Norico annexam. Adeo quibus tota Voigtlandia quondam Advocatis & Dominis nomen debuit, iis pars tertia per cauſas bellicias & transactiones alias relinquitur. a Rutheni enim ſenioris lineæ Graizam, in eaque duas arces, junioris autem lineæ Rutheni Geram, Sleizam, Lobenſteinium & Hirsbergam, ſedes ſinguli ſuas & Dynaſtias ſingulas tenent. Gera patria mea dulciſſima præ cunctis aliis cancellaria, Conſiſtorio, gymnaſioque adhuc celebri effloreſcit, perque divinam gratiam è duplici horrendo, quo correpta fuit, incendio eluctatur. b Magdeburgicus Archiepiſcopatus ex Sagittarii antiquit, abunde patet; nunc dividitur *in tres circulos; Salinum, Albenſem & Sylveſtrem ſive lignarium, Saal-Elb-Holtz-Kreyſz.* c Comitatus Aſcanio-Anhaltinus inter antiquisſimas familias claret, Marchiam veterem A. 1142. Ducatum Saxoniæ, nec non Electoratum A. 1180. complexus hinc Principatus in lineas multas diviſus hodieque floret, ac pro ſedibus Principum diſtinguitur. d *Principatus Schnebergenſis vero nullus* unquam extitit, neque cum Miſnia Hennebergicus Ducatus, quin ad Franconiam ſpectat, conjungitur: ut ſuſpicer, Cluverium de e Dynaſtiis Schönburgenſibus heic cogitaſſe, cum hæc ſcriberet, quæ tres hodieque ſuperſunt, (1.) *Glauchenſis*, (2.) *Walkenburgenſis*, (3.) *Hartenſteinenſis.* Comitatus Mansfeldicus nunc nimium acciſus, poſtquam ſtrips Comitum antiqua defecerat, & ipſe defecit: Quam florentisſimus, caſtris, metallis & omni rerum apparatu olim extiterit, docet Spangenbergius in Chronic.

f Brunſviga ex A. 861. à primo conditu ſereniſſimis Ducibus ſuis ſubjecta fuit, horumque privilegiis indulgentisſime aucta, ut diſquireretur publice, annon ad Urbes liberas imperiales hæc ipſa quoque pertineat. Id vero quam frivolum omne fuerit, ultima docebat, & glorioſisſima quidem *Sereniſſ. Princip. expugnatio*, Sed quid ei notisſimæ diu inhærebo? Ad g *Comitatum contror Blankenburgicum & Reiſteinenſem*, olim unum & poſtea diviſum, Carolinis temporibus arem. Qui denique per tempus fortunæ varium diviſi, hodieque ſuperſunt: BLANKENBURGICUS Comit. Sereniſſ. Ducum Brunſvicenſium Luneburgenſium terris ſubeſt, REINSTEINENSIS vicino paret Electori Brandeburg. De quo extant adhuc ſcripta publica noſtræ cauſæ apologetica.

Omitti autem heic non debuit Brunſvigæ vicinum noſtrum h Wolffenbüttelum, caſtrum *ex A.* 1046. *Egberti* Marchionis auſpicio ſtructum, ab Heinrico Leone, Albertoque M. Ducibus deſtructum ob Dynaſtus perfidos; Denique à Principibus ipſis reſtauratum, ut eſſet pro ſede, ab multiſque aggeribus, qui toti munimento inſerviunt *die Dam-Veſtung* communiter vocatur, ab eoque Heinricopolis plane diſtinguitur. Nam hujus oppidi, quod Heinricopolin nuncupamus, *origines ſunt maturæ adhuc admodum, nec ultra A.* 1540. *poſſunt produci:* Ubi Sereniſſ. Duci Heinrico Juniori fixum fuerat novum caſtro adjungere oppidum, quod quia pene ſucceſſerat, hinc ab ſucceſſore Heinrici Julio, eoque filio Celſiſſ. nova hæc appellatio acceſſit, ut Heinricopolis id eſt *Heinrichſtadt* publico auſpicio nominaretur. Denique novum ſuburbium quaſi, ſed paulo remotius acceſſit, quod communiter ad caſtra Dei velut primum ita hodieque nominant. Ultimum tandem ſuburbium Auguſto Princ. glorioſiſſ. rerum potito, & divino quidem hujus auſpicio emerſit: Idque *Auguſtopolin* Germ. *Auguſtadt* De omnibus ad hiſtoriam Wolffenbuttelenſem obſervatis copioſius explicabitur in mea hiſtoria Wolffenbüttelenſi: De Brünſvicenſibus originibus extat D. Sagittarii & M. Krügerii docta diſputatio: De urbe ipſa per partes ſingulas diſtributa nobiliſſ. Winkelmannus egit, nec non de aliis ad omnem Statum pertinentibus.

i *Hildesheimium* ab ſylva *Hülſz*, quæ huc olim pertinuit, nomen conſecuta nunc tantis effert ſeſe munitionibus, ut hoſtem contra quemcunque ſeſe muniat, ſuoque præſidio militari ac domeſtico urbem tueatur, Tot tamque grandia ſuperſunt acta, unde conſtat, quid olim Epiſcopos inter atque civitatem controverſum fuerit. Videantur receſſus & pacis Monaſterienſ. Oſnabruggenſ. Artic. Interim Epiſcopatus ille ab Ludovico Imperatore in aulica (Germ. *alſfe*) erectus, & poſtea huc in urbem tranſlatus, denique comitatuum & Dynaſtiarum vacantium acceſſione ſatis ampla auctus ſibi ſua jura vicinis etiam indignantibus tuetur. Unde *Sereniſſ. Principum Brunſvic. Luneb.* familia *ſuo Advocatiæ jure utitur, ac receſſus, veteres merito urget.*

De numero Epiſcopatuum conſtare quidem certo ſatis poteſt, tot conquaſſationibus, quas vocant, tot poſt ulaturis etiam admiſſis, è quibus omnibus liquet, quam conſulto Papæ à ſcopo ſæpius aberrent. Sicuti vero Archiepiſcopatus certo numero haud concludit: Ita epiſcopatus etiam debuerat coercuiſſe. Manet ſane fixus Epiſco-

a Pom. Rutheni. b Magdeburgicus. c Com. Aſcanius. d Princip. Schneeberg. e Dynaſtiæ Schönburg. f Brunſviga. g Comitatus Blanckenburg. h Wolffenbüttelum. i Hildesheim.

I.

Miſnia. Meyſſen.

ᵃ MIſniæ Marchionatus, Ducum Saxoniæ domicilium agro amœniſſimo, argenti venis ditiſſima, urbibus ſplendidiſſima eſt regio. Urbium quondam prima erat ᵝ *Miſna* ad Albim amnem ſita, unde Provinciæ nomen: at nunc clariſſima omnium eſt ᵞ *Lipſia, Leipzig*, haud ita magna, verùm ædificiorum nitorem, inco-

Miſna.

Lipſia.

Epiſcopatuum numerus pro circulis, quibus ii ſubſunt, unde iniri facile poteſt, niſi quod Argentoratenſis ad Gallos tranſierit.

a Academiæ noſtræ ſeculi XIII. natales nunquam egrediuntur; Idque antiquiſſima Heidelbergenſium ex A. 1360. originatio docet: Aliæ vero longius ab ortu illo primo recedunt, aliæ propius aut longius ab illo abſunt; Uti hiſtoria peculiaris conducit. Addo Duisburgenſem Cliviæ A. 1655. à Friderico Wilhelmo Electore Brandenburgico erectam. De Gymnaſiis & ſcholis celebrioribus aliis numerum certum quis conſtituet? Confer Mittendorp. de Acad. Herman. Conring. de antiquitatibus Academicis; & Thom. Lanſium de Academiis comment.

BUNONIS.

α b *Miſnia* habet ab Oriente Luſatiam: à Septemtrione Saxoniam Superiorem: ab occaſu Thuringiam; à Meridie Bohemiam & Voigtlandiam. Rigatur *Albi*, *Sala*, *Elyſtro*, *Pleiſſa*, *Mulda*, & *Chemnitz*.

β c *Miſna* ſeu *Miſena* à Miſna rivo appellata, Epiſcopatu, Burggraviatu, & Schola illuſtri *a* celebris, pontem habet ligneum in Albi fluvio, miro artificio fabrefactum *b*. Anno 1505. Monachum quendam Paſtorem Miſenenſem, odio & contemtu ſexus fœminei, quotieſcunque fœmellam aliquam ſacris undis eſſet abluturus, dicere ſolitum fuiſſe, ſtatim à Baptiſmo in profluentem eſſe abjiciendam; *getäufft und erſäufft*; ſed de ponte Albis quum forte proſpiceret, juſto Dei Judicio decidentem ſubmerſum fuiſſe, ſcribit *Georgius Fabricius in Libris Miſnicarum rerum*.

γ d Ad *Lipſiam* confluunt *Pleiſſa*, *Parda*, & *Elyſter*: Academia antiqua nobilis eſt: arcem quoque habet *c*, *die Pleißenburg*. Ad hanc urbem Tillius à Sueco & Saxone prælio ſuperatus anno 1631. & anno 1642. iterum hic pugnatum eſt: quo Suecus victor Cæſarianis fuſis Lipſiam cepit. Urbs hæc anno 1021. fuit adhuc pagus. Academia ibi condita eſt anno 1409. à Friderico Marchione Miſnenſi *d*: quum Praga diſceſſiſſet Germanorum, quæ ibi fuerit, natio Huſſi molimina & conatus improbans. Marchio *Fridericus* illos hoſpitio excepit, & animum ad erigendam Academiam *e* ſtatim adjecit *f*.

HEKELII.

a Ubi ſuperiori ſeculô *Georgius Fabricius*, *Chemnicenſis*, ſummâ cum laude docuit.

b Heîc in Eccleſiâ hodiè, ut olim *Strigenitius*, eminet *Matthias Zimmermannus*, Vir exteris gratiſſimus, mihique faventiſſimus.

c Egregiè munitam ac ſplendidam.

d Et Duce *Saxoniæ*.

e Quæ Luminibus ſuis, *Jo. Ad. Scherzerô* inprimis, *Fridericô Rappoltô*, Præceptoribus meis deſideratiſſimis, *Georg. Tob. Schwendendörferô*, *Mich. Heinricô Hornió* & *Chr. Frid. Frankenſteinió*, hactenus eſt privata.

f In hâc, præter *Jacobum Fornium*, magni & accurati judicii, excellentis modeſtiæ, & propterea ſummæ autoritatis Virum, atque *Jacobum Thomaſium*, ſeculi noſtri *Tullium* & Doctorem meum venerandum, hôc tempore fideliſſimè atque feliciſſimè docent *Georg. Lehmannus*, *Georg. Mœbius*, *Joannes Bened. Carpzovius*, *Valentinus Alberti*, *Joannes Olearius*, (etiam Doctores atque Præceptores mei omni obſervantiæ cultu ætatem proſequendi) *Barth. Leonh. Swendendörferus*, *Aug. Bened. Carpzovius*, *Georgius Heinz*, *Andreas Mylius*, *Gottfr. Welſchius*, *Mart. Frid. Frieſz*, *Paulus Amman*, *Joan Bohn*, *Ant. Gunth. Heshuſius*, Otto *Menkenius*, *Joach. Fellerus*, *Adam Rechenberg*, *Joan. Cyprianus* & *Chriſtophorus Pfauzius*, Vir conſummatâ eruditione, ſingulari in docendô dexteritate, pergratâ morum ſuavitate ac famâ præclarâ conſpicui, Patroni, Fautores ac Amici mei optimi, quos Deus Eccleſiæ ac cuivis Litteraturæ quàm diutiſſimè ſuperſtites eſſe velit! Hæc celebris Academia diverſis *Collegiis*, iiſque ſplendidiſſimis, *St. Pauli* nempe, ubi Bibliotheca ſingulari curâ ac ſtudiô FELLERI mei πολυμαθεστάτου appoſitè eſt inſtructa ac aucta, it. duobus *Principum*, *St. Petri* & *B. Mariæ Virginis* eſt exornata. Reſpublica oppidana Pietate, Prudentiâ, Autoritate, Benignitate ac æquis probeque compoſitis

a Academiæ. b Miſniæ fines. c Miſna. d Lipſia.

incolarum mores, agri circumjecti amœnitatem ſi ſpectes, nihil adeò feſtivum in tota Germania reperiri poſſe credas; nundinis, quæ hic ter in anno habentur, poſt Francofurtum ad Mœnum, celeberrima g. Major eſt δ *Noviburgium, Naumburg*, at minus ſplendida, & ipſa nundinis celebris. ε *Dreſda, Dreſden*, urbs eſt cum arce Noviburgum. Dreſda.

ſitis Legibus, ceu fundamentô, nititur. Ex inclutæ ac ampliſſimæ hujus Reipublicæ Proceribus, cùm Muſis invigilarem *Lipſiæ*, poſt τὸν πάνυ BORNIUM, Patronos ac Mæcenates Conſulares habui *Chriſtophorum Pinckerum*, p. m. *Chriſtianum Lorenz ab Adlershelm*, cujus *Pinacotheca* & *Hortus* viſu digni ſunt, & *Paulum Wagnerum*, manſuetiorum Muſarum Portionem haud ignobilem. Habui Evergetam *Adrianum Stegerum*, Ædilem ſplendidiſſimum & omnigenâ eruditione variâque ſcientiâ nobilem, & habeo hodiè Fautorem candidiſſimum *Fridericum Benedictum Carpzovium*, Virum melioris Litteraturæ excellenter peritum, & propterea *Italis*, *Gallis*, *Anglis*, *Danis* & *Batavis* etiam gratiſſimum. Docet quoque ibidem in Eccleſiâ ſummâ cum laude *Auguſtus Pfeifferus*, Fautor meus ſingularis, cujus nomen & *Arabs*, & *Turca*, & *Perſa* venerantur.

BUNONIS.

δ a *Naumburgium* h ad Salam Epiſcopatu etiam nobilis eſt: haud longè ab urbe iſta eſt b *Porta*, *die Pforte* i, cœnobium, ubi Schola Illuſtris.

ε Pons iſte lapideus eſt; quod Hiſpani de Sevilia ſua jactitant: *Qui non vidit Sevilia, non vidit mirabilia*: hoc idem de c *Dreſda* Germanis licet dicere. k

HEKELII.

g Hæc Urbs celeberrima, natale Solum ſi ſpectemus, tot Viros ſummos ac ſolidè eruditos edidit, quot è MINERVÆ *Caballô* iſtô ſtupendæ magnitudinis adverſus *Trojanos* prodiêre imperterriti milites. Sunt autem illorum præcipui, que juxta *Alphabeti* ordinem poſiti, ſequentes: *Joannes* Bohnius, *Jacobus* atque *Joannes* Bornii, *Godfr. Chriſtianus*, *Jo. Andreas* atque *Paulus* Boſi, *Jo. Benedectus*, *Auguſtus Benedictus*, *Sam. Benedictus* atque *Frid. Benedictus* Carpzovii, (Fratres,) *Caſpar* Cruciger, *Sigiſm.* Finkelthuſius, *Abr. Frider.* Frankenſteinius, *Martinus Fridericus* Frieſius, *Martinus* Geierus, *Andreas* Glauch, *Daniel* Griebnerus, *Tobias* Heidenreichius, *Michael* Heyland, *Heinricus* Hoepffnerus, *Paulus* (Pauli Fil.) Hornicæus, *Gottfr. Nicolaus* atque *Thomas* Ittigii, (Fratres,) *Franciſcus* Keſtius, *Simon* Loeflerus, *Jo. Chriſtoph.* Marci, *Samuel* Mosbachius, *Jo. Ulr.* & *Jo. Fridericus* Mayeri, (Par. & Fil.) *Henr.* Meyer, *Chriſtoph.* Pinker, uterque Piſtoris, *Modeſtinus* np. & *Simon*, *Tilemannus Andreas* Rivinus, *Paulus* & *Paulus Franciſcus* Romani (Pat. & Fil.) *Quirinus* Schacherus, *Joannes* Schilter, *Zacharias* Schneider, *Barthol. Leonh.* Schwendendoerfer, *Adrianus* & *Thomas* Stegeri, *Joannes* Thilo, *Jacobus*, *Joannes* & *Chriſtianus* Thomaſii, *Paulus* & *Chriſtianus* Wagneri, (Pat. & Fil.) *Jeremias* Weber, *Gottfr.* Welſchius atque *Caſpar* (Caſp. *Fil.*) Zieglerus. *Timotheus Polus*, alter ille *Martialis*, inter *LIPSIAM* atque *JUSTUM LIPSIUM* Lib. II. Epigr. XXXII. hanc comparationem lepidam inſtituit, canendo:

Non multum diſtant Urbs LIPSIA, LIPSIUS Autor;
Moribus *ISTA nitet, ſed micat ILLE* ſtylô.
HÆC Urbes inter Dea, *ſed* Deus *ille Virorum.*
Multas HÆC Libras *ventilat ILLE* Libros.

h Hujus Loci verè clari ac nobilis Rempublicam ex votô adornatam hactenus valdè illuſtrem ac celebrem reddiderunt *Riemerorum*, *Voglerorum*, *Wolfiorum*, *Mosbachiorum* ac *Krauſiorum*, Virorum ampliſſimorum, Nomina, omnibus Bonis ac Piis omni honore & cultu ſemper excipienda. Aliàs, præter *Joannem Prettenium*, heîc quoque ſunt nati *Georgius Francus*, Vir mihi favens egregiè, atque *Jo. Georgius Grævius*, eminentioris Litteraturæ Dictatores ſplendidiſſimi, quos DEUS Eruditis & Patriæ quàm diutiſſimè ſuperſtites eſſe velit. Atque etiam *Caſparis* Fil. & *Sixti Bertramorum*, nec-non *Joan. Topfferi*, Amici mei candidi, dulciſſimum natale Solum.

i *Chronicon* PORTENSE duobus Libris diſtinctum operâ & ſtudiô *Juſtini Pertuchii*; ejuſdem Cœnobii Rectoris optimè meriti, prodiit *Lipſiæ* Ao. huj. Sec. 12. 4. f.

k Heîc nati ſunt Viri illuſtres atque celeberrimi, *Chriſtianus* & *Wolfg. Caſp. à Klengel*, *Wolfg. Caſp. Martini*, *Ad. Sam. Freyſtein*, *Melch. Heinrich Schedel*, *Balthaſar Meiſnerus*, *Jo. Fridericus König*, *Georgius Lilius*, *Sigiſm. Rupertus Sulzbergerus*, *Auguſtus Buchnerus*, &, qui hodiè *Muſarum*

a Naumburgium. b Porta. c Dreſda.

arce magnificentiſſima, Ducum Electorum ſedes *l*. Celebrantur hic maximè *pons* ſuper Albim, *Stabulum* equorum, *armamentarium*, & quod incolæ vocant, *die Kunſt-Kammer*; ubi notatu digna viſuntur plurima. ζ *Freiberg*, η *Anneberg*, ϑ *Marienberg*, argenti metallis fœcunda opida ι *Weiſſenfelſz*, κ *Zwic-*

Freiberga. Anneberga. Mariæberga. Weiſſenfels.

ſarum Teutonicarum Apollo à multis jure meritôque dicitur, *Joann. Chriſtianus Schuhmannus*, Amicus meus certus, fidelis atque conſtans. Eccleſiæ aulicæ Electorali jam laudabiliter præeſt *Jo. Andr. Lucius*, Theologus doctiſſimus; Oppidanæ v. Theologus ſubtiliſſimus, *Sam. Bened. Carpzovius*, cujus Collegæ ac Σύνεργοι, fideles ſunt *Chriſtianus Lucius*, *Bernh. Schmidius*, *Paulus Boſius*, *Joan. Seebiſch* & *Jo. Heinrich Kuhnius*, Viri litteratiſſimi, ſuaviſſimi atque eloquentiſſimi, mihique faventiſſimi. Quibus & addendus *Georgius Greenius*, fideliter in Aulâ docens. Scholam Crucianam dexterrimè regit *Jo. Auguſtinus Egenolfus*, Oreſtes meus candidus. Inter JCTos ſunt hodiè excellenter incluti ac clari *Iſaac Leicker*, *Salom. Zapffius*, *Adam Chriſtoph. Jacobi*, utrique *Nicolai* Seniores atque *Auguſtus Beckerus*. Clarent quoque ibidem hôc tempore *Birnbaumiorum*, *Wieſenerorum* ac *Morgenſterniorum*, Medicorum quippe felicium, Nomina omninò amabilia.

BUNONIS.

ζ a *Freyberga* haud longè à Mulda monumentis Electorum nobilis, diuturna illa obſidione, quam anno 1642. fortiter ſuſtinuit, Suecici exercitus tum debilitavit vires *m*. A ſoli bonitate adeo celebris eſt, ut Miſnenſes proverbio dicere ſoleant: *Wann Leipzig mein were, ſo wolt ichs zu Freyberg verzehren.*

η b *Annaberga*, olim *Schreckenberg*, unde certi generis nummis nomen impoſitum; ut dicerentur *Schreckenberger*. *n*

ϑ c *Mariæberga* eſt in finibus Bohæmiæ.

ι d *VVeiſſenfels* ad Salam. *o*

HEKELII.

l Modernus Elector eſt JO. GEORGIUS III. Heros fortis, prudens, gravis, magnanimus ac planè imperterritus, ideoque nec *Tartaros*, nec *Scythas*, nec ullum hoſtem formidans. Ejus Electoralis Princeps eſt JOANNES GEORGIUS IV. Princeps cum *Euſebiâ* ac cæteris *Virtutibus*, quæ ſummos Heroës ornare poſſunt, feliciter maritatus. Hic cum illuſtri *Knochió*, Ephorô ſuô dexterrimô ac omnino candidô, exteras Terras non ſine magno atque ineffabili fructu non ita pridem, DEO Duce ac Angelis comitibus, perluſtravit. In hâc Aulâ Electorali auguſtâ, poſt *Hauwizium* tenet primas hôc tempore cum laudato *Knochió* NICOLAUS GERSDORFIUS, *Henriettam Catharinam*, inclutâ gente *Friſiâ* ortam, quam nobiliores *Muſæ* GERMANORUM MELPOMENEM non iniquè nuncupant, fideliſſimam habens Conjugem. Nec obſcura ſunt *Sinſendorfiorum*, *Miltiziorum*, *Hünckeniorum*, *Schoenbergiorum*, atque *Beichlingiorum* Nomina, quæ ego imprimis, dum vivam, venerabor. Hujus Aulæ Concionator primarius atque Confesſionarius eſt *Philipp. Jacobus Spenerus* meus, Theologus, in cujus corde infucata Pietas, Doctrina pura, ſingularis Morum ſuavitas ac Candor rarus Templum ſuum habent optatisſimum. Ideoque & à ſuis amabilibus atque benignis *Francofurtenſibus*, quorum Eccleſiæ Euangelicæ per integros viginti annos glorioſisſimè præfuit, non ſine magnô gemitu, lamentatione atque deſiderio eſt dimiſſus. *Palaeo-Dreſda*, d. VI. Aug. ante triennium in cinerem redacta, nunc tota ferme eſt reparata, & longè ſplendidior, ac olim erat ædificata, exſtructa.

m Cunas præbuit *Hieronymo VVellero*, Theologo conſtanti & Heroïco, cujus Scripta Spiritum CHRISTI & D. LUTHERI ſpirant flagrantiſſimè, plena Pietatis, veræ & ſolidæ conſolationis, quæ omnis generis tentationibus utiliter opponi poſſunt, quemadmodum inquit *Luc. Oſiander* Epitom. *Hiſtor. Eccleſ.* Cent. XVI. Lib. III. c. 7. Patria quoque eſt *Jo. Maukiſchii* & *Danielis Feſſelii*. Antiſtes Eccleſiæ, iſque omni laude digniſſimus, h. t. eſt *Paulus Philippus* (Pauli Fil.) *Roberus*, Evergeta meus maximus, quem DEUS cum *Andreâ Beyerô*, Philologô inſigni meôque Amicô vetere, quàm diutiſſimè conſervare velit.

n Eraſmi Sarcerii, *Gregorii Berſmanni*, *Michaëlis Barthii* atque *Joan. Frenzelii* dilectiſſima Patria.

o Hodiè eſt Sedes *Joannis Adolfi*, glorioſiſſimi Saxoniæ Ducis, ſplendida, claretque illuſtri Athenæô & celeberrimis *Joannis*, & *Joann. Andreæ Oleariorum*, nec non *Heidenreichii* ac *Schieferdeckeri* Nominibus.

BUNO

a Freyberga. b Annaberga. c Mariæberga. d Weiſſenfels.

κ *Zwicka*, λ *Zeitz*, μ *Chemnitz*, ν *Torga*, ξ *Jochims-Thal*, haud contemnenda opida, quorum poſtremum eſt feudum regni Bojohæmiæ. Eſt præterea in Miſnico agro Principatus Snebergenſis *p*, ab opido arceque ο *Sneberg* cognominatus, cui conjunctus eſt Comita-

Zwicka. Zeitz. Chemnitz. Torga. Joachims-Thal. Sneberga.

BUNONIS.

κ a *Zwicka* ad Muldam fl. in limitibus Miſniæ & Voigtlandiæ jacet eo loco, quo *Carolus M.* in Venedos movens olim caſtra habuit. Ager ejus vocatur *Campus Cygneus*, *das Schwanenfeld*. Urbem hanc *Cygneam* & *Cygneum* hodie vocant, quod nomen accepiſſe fabuloſe putant à *Cygno*, Herculis filio: Claram reddidit illam *Janus Cornarius q*, Medicus, qui opera *Baſilii*, *Epiphanii*, *Hippocratis*, *Platonis*, & plurimos *Galeni* libros in Latinum tranſtulit ſermonem. *r*

λ b *Zeitzium*, ad Elyſtrum Epiſcopatu olim clarum, qui poſtea Naumburgum delatus eſt. *ſ*

μ c *Chemnitz* eſt ad fluvium cognominem. *t*

ν d *Torga* ad Albim ſtativis illis nobilis, ex quibus Bannerius, undique licet multis millibus cinctus, cum exercitu ſuo incolumis evaſit, anno 1637.

ξ e *Vallis Joachimica* in deſcriptione Bohæmiæ, cujus pars eſt, memorata, celebritatem ſuam debet divitibus argenti venis, & *Johanni Matheſio*.

ο *Schneberga* olim metallis dives.

HEKELII.

p Heic magnum errorem commiſit noſter *Cluverius*, dum *Principatum Snebergenſem* cum *Arce* exiſtere ſtatuit; cùm ſaltem ſine *Arce* eſt Oppidum, perſplendidô Senatu, cujus Conſul rimus *Chriſtophorus Pirerus*, JCtus egregius, uit, & hodiè portio haud inclara *Jo. Chriſtian. Makius*, Vir variâ doctrinâ ac arte medendi non eviter imbutus, mihique conſtantiſſimè favens, ôc tempore exornatum. Laudavit hunc locum atrium, eumque celebrem & amœnum, *Chriianus Horleman*, t. t. Juvenis ſedulus & Alumnus *Magdeburgicus*, qui tandem Scholæ THOMA-Æ *Lipſienſis* Σύνεργος, & quidem in ordine *ertius*, & non *Con-Rector*, ſicuti falſò in *Chroicô Snebergenſi Melzerianô*, quod ego ex amabiliſſimô *Makianô* donô, dum vivam, poſſidebo, 723. extat, eſt declaratus. Patria eſt *Pauli mbergii*, *Joannis Hoelzelii*, *Ambroſii Lobwaſi* atque *Davidis Lichtenhahnii* mei. Error quoque non levis eſt, quando *Cluverius* hoc Oppidum Comitatui HENNEBERGICO, quem (à me aliquando cum DEO pro virili deſcribendum) prorſus ſiccô, ut dicitur, pede negligens prætervit, adjungit. *Snebergam* enim in MISNIA; *Comitatum* autem *Hennebergicum*, cujus *Joannes Buno*, Vir eruditiſſimus, in *Notis* ad §. IV. cap. X. hujus Lib. III. breviſſimis ſaltem memor eſt, in FRANCONIA ſitum eſſe, & ſic quàm longiſſimè à ſe invicem diſtare conſtat. Aliàs Oppidula ſequentia, eaque in Montanis metallicis ſita, commodè huc trahenda eſſe opinor, AUE videlicet, nomine *Melberianô* inſigne, BUCHOLZIUM, EIBENSTOKIUM, *St. Georgen Stadt*, NEOSTADIOLUM, SCHEIBENBERGA, *Lehmannorum* Fratrum, quorum triga, Patria, SCHWARZENBERGA, SLETTA, *Michaëlis Wendeleri* natale Solum, STOLBERGA, famâ *Friderici Knettneri* atque *Gottfriedi Mülleri* aliis Gentibus etiam notum, THUMA, ubi *Joannes Crauſius* natus, atque PRATO-VALLUM, ſive *Wieſenthal*.

q Atque *Chilianus König*. *Gregorius Haloander*, *Georg. Pylander*, ſive *Thorman*, & in primis *Tobias Schmid*.

r Sed clariorem, hôc tempore reddunt eam, utpote ſuam Patriam quoque, *Daniel Ferberus*, *Joachimus Fellerus*, *Bernhardus Schmidius* & *Chriſtianus Daumius*, ὁ πάνυ Amicorum meorum, quem Litteratorum Optimates nobilioris Litteraturæ Dictatorem ac Præſidem jam pridem conſtituerunt. Præſul Eccleſiæ adhuc eſt *Caſp. Löſcherus*, Theologus Orthodoxus, & propterea Exteris quoque optimè commendatus. Ejus Collega ſuperior eſt *David Wagnerus*, Vir apprimè eruditus & mihi amiciſſimus.

ſ Patria eſt *Hieronymi Kromeyeri*, ubi præter *Chriſtophorum Cellarium* jam clarus eſt ac celeber *Mich. Chr. Ludovici*, celeberrimi *Mitternachtii* mei ſucceſſor verè dignus, Theologus, Philologus, Orator & Poëta eximius, mihique conſtantiſſimè favens.

t Clarum jam reddunt *Albinus Seyfried*, Theologus & Orator cordatus atque gravis, *Chr. Frid. Garmann*, Medicus, & *Jo. Vilh. Hilliger*, Philologus.

a Zwicka. b Zeitz. c Chemnitz. d Torga. e Vallis Joachimica.

Comitatus Hennebergenſis. Voytlandia.

mitatus π *Hennebergenſis*. ϱ *Aldenburgium* Ducum ſedes eſt. Miſnicæ etiam ditionis eſt σ *Voytlandia*, cujus caput eſt opidum *Hoff*, ſatis nobile.

II. υ *Saxo-*

BUNONIS.

π [a] At *Comitatus Hennebergenſis* in Franconia eſt; ubi ejus facta mentio.

ϱ [b] *Aldenburgium* ad Muldam ν Conradi *von Kauffungen* ſcelere, quo *Erneſtum* & *Albertum* Friderici Electoris filios ex arce illa noctu abduxit anno 1455. etiam notum. In Miſnia prætereà ſunt opida [c] *Merſeburgium* ad Salam Epiſcopatu x nobile: [d] *Rochlitz* ad Muldam: [e] *Grimma* y ad Muldam ſchola nobilis. [f] *Lucca* inter Zeitzium & Bornam ad Pleiſſam: ubi Philippus Naſſovius à Friderico Marchione occiſus anno C. 1308. Et quoniam Marchio multis damnis ab Imperatoribus erat affectus, in compenſationem horum occupavit *Aldenburgum*, *Chemnitium & Zwiccaviam*, quæ erant urbes Imperii. [g] *Würtzen* ad Muldam collegio nobile: ad eundem fluvium ſunt [h] *Leiſnitz*, [i] *Colditz*, & [k] *Eilenburgium*. Ad Epiſcopatum Merſeburgenſem pertinet [l] *Lützen*; prælio, quo *Guſtavus Adolphus* Rex Sueciæ cecidit, nobilitatum. [m] *Mulberga* ad Albim famam habet à clade *Johannis Friderici* Electoris, qui ad hoc opidum à *Carolo V.* acie victus & captus eſt, anno 1547. Ad Albim quoque eſt [n] *Pirna*; [o] *Königſtein* caſtrum munitiſſimum, [p] *Stolpena* cum arce z; [q] *Groſſenhaina*, [r] *Biſſchoffswalda*.

σ [ſ] *Voytlandia* Miſniæ, Bohemiæ, Palatinatus & Thuringiæ continetur finibus, diverſis ſubjecta Dominis. Pars ejus Marchionibus Brandeburgenſibus paret, quorum ſedes [t] *Culmbach* cum arce *Plaſſenburg*, *Bareyth*, & *Hoff*, ſive *Curia Rechniciana*, ad Salam eſt. At *Onolſpachium*, unde quoque Marchiones Brandeburgici appellantur, eſt in Franconia, [v] *Plauen*, *Olſnitz*, cum arce vicina *Voigtberg*, unde regioni nomen, & *Adorf* ad Elyſtrum, ſunt in ditione Saxoniæ Ducis: *a* aliaque nonnulla tenet Bohemiæ Rex. In eadem Voytlandia ſunt *Barones Plauenſes*, qui *Reuſii* dicuntur, *die Herrn Reuſſen von Plauen*, quorum eſt *VVeida*, *Gera*, *Greitz*. *b* Ibidem quoque eſt *Piniſer* mons, quatuor fluminum parens, *Mœni*, *Salæ*, *Egræ* & *Nabi*.

HEKELII.

υ Hanc Urbem, quæ non ad *Muldam*, ſed ad *Plißam*, (unde & antiquè *Pleiſſenburgum* dictum) ſita eſt, & rectiùs, me judice, *Alteburgum*, ſeu *Altenburgum*, (*die Alte Burg*, *Saxonum* nempe Ducum,) quàm *Aldenburgium*, ſcribitur, carmine quidem juvenili, ſed ſanè felici ac optimè compoſitô, condecoravit A°. huj. Sec. 47. *Iſraël* (Joſephi *Sen.* Poëtæ illius Chriſtiani celeberrimi, Fil.) *Clauderus*, Fautor meus, cùm viveret, certiſſimus. Monaſterium, quod in Scholam publicam, quam hâc tempeſtate dextrè ac feliciter regit, *Joannes Mullerus*, Mylavienſis Variſcus, Amicus meus colendus, jampridem eſt mutatum, à *Fridericó Barbaroſſâ* A. CHR. M. CLXXII. fundatum eſſe conſtat. Sed Curia, ubi COLLOQUIUM ita dictum ALTEBURGENSE inter *VVittebergenſeîs* atque *Jenenſeîs* de Materiâ: *Qualis nempe ſit Juſtificatio noſtra coram DEO?* JOANNE GUILIELMO, *Saxoniæ* Duce atque Patre Patriæ, mandante, A°. ſuper. Sec. 68. eſt habitum, A°. 62. ejuſd. Sec. eſt exſtructa. Heîc in lucem ſunt producti *Jo. Georg.* Brem, Jun. *Jacobus*, *Joſephus Iſraël* ac *Gabriel* Clauderi, Fratres, *Heinricus* & *Jacobus* Crellii Fratres, *Jo. Georg.* Doehlerus, *Heinricus* Freieſlebius, *Joann. Arnold* Friderici, *Jo. Georg.* Kaiſer, *Heinr.* Opitius, *Joannes* Reinboth, *Joannes* Richter, *Joannes* Schubart atque nonnulli alii. Qui in hôc Oppidô aliàs Scriptis clari adhuc exiſtunt, ſunt *Jo. Chriſtfried* & *Paul. Martinus Sagittarii*, Pat. & Fil. ut & *Jacob Daniel Erneſti*, Viri ut ſingulari eruditione, ita & variâ virtute probè exornati. Adjacet ALTEBURGO MEUSELWIZIUM, *Viti Ludovici à Sekendorff*, Mæcenatis mei magni, Sedes ac *Samuël Langii* Patria. Cæterùm, Lineâ *Saxo-Ducali Alteburgicâ* per FRIDERIC. WILHELMUM III. deletâ, hic Ducatus ad *Gothanam* Lineam eſt tranſlatus, cujus Herus jam eſt FRIDERICUS, Heros omne encomium ſuperans.

x Ac Viris celebribus, *Valentino* inprimis *Sittigio*, atque *Friderico Hildebrando*.

y Ubi *Jo. Fridericus Mayerus* concionatur ſuaviter.

z Atque honeſtiſſimâ *Beckerorum* familiâ.

a Huc referendum (præter AURBACHIUM, ubi *Joannes Foerſterus* natus, nec-non ELSTERBERGAM, GEFELLAM, LENGEFELDAM, MUHLDROFIUM, illuſtrem BODENHAUSENIANAM Sedem, MYLAVIAM, PAUSAM atque THEUMAM,

a Comitatus Hennebergicus. b Aldenburgium. c Merſeburgium. d Rochlitz. e Grimma. f Lucca g Würtzen. h Leiſnitz. i Colditz. k Eilenburg. l Lützen. m Mulberga. n Pirn.. o Königſtein p Stolpena. q Groſſenhaina. r Biſſchoffswalda. ſ Voytlandia. t Culmbach. v Plauen.

II. [τ] *Saxoniæ Ducatus* ad utramque Albis fluvii ripam eſt, in varias ditiones diſcerptus. Urbium clariſſima ampliſſimaque eſt [υ] *Magdeburgium*, *Meydeburg*, Burggraviatus S. Imperii, & Archiepiſcopatus titulo maximè inſignis. Saxonia. Magdeburgium.

III. [φ] *Wit-*

MAM,) dilectum & in me beneficum REICHENBACHIUM, Oppidum ſanè opulentum, populoſum, benignum ac ſplendida ADOLFI FRIDERICI (*Friderici* g. m. Fil.) METZSCHII, Promotoris mei optimi, Sedes. Patria eſt *Germanorum* VIRGILII, *Friderici* np. *Rappolti* mei, ut & *Ægidii VVildii*, *Joannis Fidleri* & *Michaëlis Liſtii*, qui undique Litteratis, cùm adhuc eſſent ſuperſtites, ob Eruditionem haud vulgarem fuêre valdè grati. Nati quoque heîc ſunt inter Doctos *VVolfg.* Bekius, *Joannes* Daſdorfius, *Joannes* Heiſelius, *Joannes* Hoenigius, *Paulus* Markartus, *Adam* Meyer, *Paulus* Roeſſelius, *Paulus* Starkius Sen. atque *Daniel* Weymar, qui Officiis haud ſpernendis publicis partim quondam præfuêre, partim adhuc præſunt. Aliàs Reſpublica candidorum PLAVIENSIUM *Detleſianô* ac *VVildianô*, Eccleſia verò ac Schola *Heiſelianô* atque *Bartholomæianô* Nominibus, iiſque ampliſſimis ac valdè amabilibus, adhuc illuſtrantur. *VVolfg. Franzii* Patria.

b In eâdem *Voytlandiâ*, ſ. *Terrâ Variſcorum*, ſedent quoque Comites ac Domini à *Plaviâ*, Heroës pii, litterati atque magnanimi, *Renſii*, ſeu *Rutheni* alioquin dicti, qui in duas Lineas, *Seniorem* nempe ac *Juniorem*, dividuntur, & Illuſtriſſimo HENRICORUM nomine, *Berthâ*, *Carinthiæ* Duce & *Henrici* VI. *Imp. Rom.* Conſanguineâ, *Henricoque* Seniori, *Domino de VVidâ*, feliciter tandem maritatâ, anxiè ſic poſtulante, omnes ac ſinguli inſigniti. Senioris Lineæ *Ruthenorum* Sedes eſt *Graiza*, Oppidum duabus Arcibus clarum ac *Danielis Mulleri*, Theologi *Lipſienſis* patria. Sed Junioris Lineæ *Rutheni* ſedent *Slaizæ*, *Geræ*, *Lobenſteinii* ac *Hirſchbergæ*. Ubi notandum, quòd *Slaizæ VVolfg. Ad. Lauterbach* atque *Chriſtoph. Limmer*, JCTi, nati ſint; *Geræ* verò, quæ ipſa mea Patria, in lucem ſunt editi *Henricus Conradi*, uterque *Poſnerus*, *Joannes* & *Caſpar* videlicet, *Jo. Fridericus Kœberus*, Gymnaſium patrium jam regens laudabiliter, atque *Joan. Reiskius*. Hanc perdulcem atque impenſè charam meam Patriam, à quâ Oppidulum LANGENBERGA, *Jannis Peiskeri*, Amici mei conſtantis atque candidi, natale Solum, ♄. d. XX. *Martii* Ai. huj. Sec. miſerè decurrentis 86. à *Vulcanô* immiſericorde ac prorſus inexorabili, permittente juſtiſſimi DEI Juſtitiâ, totam ferme, proh! hunc in modum conſumptam eſſe conſtat, ut utraque *Curia*, *Politica* nempe atque *Senatoria*, ut & *Eccleſia* atque *Schola publica*, auxiliante DEO, ſteterint & adhuc ſtent ſalvæ ac incolumes. Quod inopinatum incendium Crena *VVendleriana* metrica non ſolùm prolixè deſcripſit, ſed & perpetuò notatum eſſe voluit ſequenti *Chronodiſtichô*:

MartIe, proh! VICena DIes fataLIs & atra
Eſt tVa GERÆ! Vrbs heV! Igne ſVrente rVit.

Quapropter quod olim *Thomas Securius*, Poëta feliciſſimus, in Centur. *Epigrammat. Miſcell.* Decad. IX. Epigr. V. de doctâ GERA cecinit, idem & mihi ſic eſt canendum:

GERA *meæ ſautrix* Muſæ, *mea ſola voluptas*,
Non poſſum Tecum vivere, *nec ſine Te.*

BUNONIS.

[τ] a *Saxonia* alia eſt *Inferior*, alia *Superior*. *Inferior* Saxonia continetur finibus Pomeraniæ, Marchiæ Brandeburgenſis, & Saxoniæ Electoralis ab Oriente, Thuringiæ, Haſſiæ, & parte Weſtfaliæ à Meridie: ab Occaſu itidem concluditur parte Weſtfaliæ, Friſia Orientali & parte maris Germanici: à Septemtrione, parte maris Germanici, Ducatu Sleſvicenſi & parte maris Baltici. In ea Saxonia ſunt Archiepiſcopatus Magdeburgenſis c. Ducatus Brunſvicenſis, Luneburgenſis, Bremenſis, Verdenſis, Meckelburgenſis, Lauenburgenſis, Holſatiæ; Epiſcopatus Halberſtadienſis, Hildesheimenſis, Lubecenſis, Ratzenburgenſis, & Comitatus *Delmenhorſt*. b *Superior Saxonia* habet ab Oriente Luſatiam; à Septemtrione Marchiam Brandeburgenſem, & Magdeburgum: ab Occidente Thuringiam; à Meridie Miſniam. Rigatur *Albi*, *Sala*, *Mulda*, &c.

[υ] c *Magdeburgium* Archiepiſcopatu, & calamitate illa, quæ anno 1631. à Tillio expugnata tota ferè interiit, celebris: reſtaurata tamen hodie floret d. Eſt verò Archiepiſcopatus iſte, qui ad Circulum pertinet Saxoniæ Inferioris, magna ex parte ad Salam ſitus, & Albim. Collimitantur ei Marchiaci Brandeburgenſes, Saxones Superiores, Brunſvicenſes & Anhaltini. Sunt porrò in hoc Archiepiſcopatu opida *Burgum* verſus

a Saxoniæ Inferioris fines. b Saxoniæ Superioris fines. c Magdeburgium.

Witteberga. III. ♁ *Wittenberga* opidum nitidum ac munitum, Ducum Saxoniæ quondam ſedes, Martini Lutheri Theologica profeſſione maximè clara.

Halla. ☧ *Halla*, vulgò *Hall in Sachſen*, elegans urbs, ſalis coctione maximè celebris.

Anhaltinus Principatus. Comitatus Aſcanien IV. Eſt in Saxonia, ſui juris ⚓ *Principatus Anhaltinus*, ab arce *Anhalt* ita cognominatus; huic ſubſunt duo Comitatus, *Aſcanien* & Marchiam: *VVolmerſleden* Archiepiſcopi quoque ſedes: *Haldenſleben* ad Oram & Biveram fl. *Salza*, *Juterbock* e & *Calba* ad *Bodam*.

HEKELII.

c AUGUSTO, *Saxoniæ* Duce & Archi-Epiſcopatus hujus Adminiſtratore, piè placideque mortuô, in *Ducatum* mutatus.

d Docet ibidem ad *Div. Jacobi* fideliter *Chriſtian Scriverius*, Theologus excellenter pius, devotus atque candidus, quem fidelis Parentis inſtar ſemper venerabor. Clarent ibidem quoque *Georg. Schonbel à Roſenfeld*, *Philippus Mullerus*, *Baltaſar Kinderman* & *Henr. Mattias à Brohn*.

e *Joannis Deutſchmanni* Patria.

BUNONIS.

♁ a *Wittenberga* ad Albim Academia etiam celebris eſt: condita illa eſt à *Friderico III. Electore*, introducta 18. Octobris *f*. Primus Academiæ Rector fuit *Martinus Polichius Mellerſtadius Francus*, Electoris Medicus, & trium ſuperiorum Facultatum Doctor, qui antea in Rhodo inſula, quum Princeps ille vina Cretenſia liberius bibiſſet, & ſe in balneas contuliſſet, ingreſſus eum ſua manu eduxerat, ne febri ita correptus moreretur; quod Chriſtophoro Bavaro itineris comiti accidit. Qua de cauſa Medicus ille Electori præprimis charus erat. Cum *B. Luthero* Wittenbergæ docuit *Philippus Melanchthon*, qui humani ingenii modum excedens, ſolus fere ſine omni exemplo ſimili in omnibus doctrinis in toto genere humano maximus fuit, planeque θαυμαστὸν χρῆμα, *ein wonder und beſonder Mann*. *Witteberga* autem, ubi fulſerunt illa duo clariſſima lumina, *Lutherus* & *Melanchthon* verè fuit, utroque vivente & docente, lux orbis terrarum, communis generis humani ſchola, & clarior, quod Cicero de Athenis olim ſcripſit, quàm, ut indicari egeat *g*. In Saxonia Electorali quoque ſunt opida *Beltzig*: *Hertzberg*: *Bitterfeld* ad Muldam: *Dieben* ad Muldam, quod opidum *Melanchthon Thebas* appellat *Saxonicas*, nominum cognominationem reſpiciens. *Kemburg*: *Schmiedeberg* inter Albim & Muldam.

☧ b *Halla* Saxonum eſt ad Salam *h*, arcem habet urbi imminentem, *Mauriciburgium*, quæ Archiepiſcopi Magdeburgenſis nonnunquam ſedes eſt. Salinis quoque illa urbs dives eſt. In eodem Epiſcopatu Hallenſi eſt quoque opidum *Alſleben* ad Salam.

⚓ c *Principatus Anhaltinus* Superioris Saxoniæ habetur pars, & ferè omnis continetur finibus territorii Magdeburgenſis, Saxoniæ Electoralis & Comitatus Mansfeldenſis.

HEKELII.

f Annô Chr. 1502.

g Clara adhuc redditur viventibus *Abrahamô Caloviô*, Theologorum Orthodoxorum Promachô, *Joan. Andr. Quenſtedtiô*, *Joanne Deutſchmannô*, *Caſp. Zieglerô*, ICTor. Primiceriô, *VVilhelmô Leiſerô*, *VVern. Theodorô Martini*, *Godofredô Strauſſiô*, *Georg. Mich. Heberô*, *Mich. Sennertô*, *Joan. Strauchiô*, *Jeremiâ Loſſiô*, *Andreâ Sennertô*, *Conſtantinô Ziegrâ*, *G. Caſp. Kirchmajerô*, *Mich. Strauchiô*, *Mich. VValthero*, *Balthaſari Stolbergiô*, *Chriſtianô Rörenſee*, *Conr. Sam. Schurzfleiſchiô*, *Chriſtiano Donati* atque *Theodorô Daſſoviô*, Viris de ſtudioſâ Juventute præclariſſimè meritis & adhuc ſimili modò merentibus, iiſque laudatiſſimis atque celeberrimis. Curiam *VVittebergicam* etiamnum illuſtrat præſentiâ ſuâ Vir omnigenâ Scientiâ, præclarâ Modeſtiâ atque prudentiâ ſingulari præditus *Georg. Melch. Thilo*, Fautor meus integer. Sed Scholam Oppidanam dexterrimè atque feliciſſimè regit *Joan. Pheiskerus*, Vir ſolidè doctus, modeſtus & in peregrinos beneficus, mihique ſemper amicus.

h Olim Divi AUGUSTI, Ducis *Saxoniæ* & Archi-Epiſcopatûs *Magdeburgenſis* Adminiſtratoris, Sedes. Hodiè paret Electori Brandenburgico. Clarent hâc tempeſtate in iſtâ Urbe, quæ ſatis amœna atque Salinis dives eſt, *Fredricus Hendorffius*, *Jo. Henr. à Timæus*, *Chriſtoph. Schraderus*, *Gottfridus*, *Jo. Chriſtian.* & *Joan. Gottfried Olearii*, *Andr. Chriſtophor. Schubartus*, *Adam Cortejus* & *Joannes Prætorius*, Viri multiplici Eruditione ac omni Virtute inſignes & optime mihi faventes.

BUNO-

a Wittenberga. b Halla. c Anhaltinus Principatus.

& ω *Barbi*, Baronatuſque α *Bernburg*. β *Deſſaw*, Principum ſedes, urbs eſt lauta. Hac quidem major eſt γ *Serveſta*, *Zerbſt*, at minus polita. & Barbi. Bernburg. Deſſaw.

V. Eſt in eadem Saxonia clariſſimus omnium δ *Comitatus Mansfeldicus*, ab opido *Mansfeld* denominatus, quatuor alios intra ſe Comitatus includens. Mansfeld.

VI. ε *Brunſvicenſis Ducatus* Caput eſt, unde Ducatui nomen, ζ *Brunſvicum*, libertate imperii fruens; urbs dives ac probe munita, Brunſvicenſis Ducatus. Brunſwick.

BUNONIS.

ω a *Barbienſis Comitatus* habet opidum *Barby*, *Comitum Barbienſium* ſtirps maſcula nuper deſiit.

α *Bernburg* ad Salam eſt ſtativis Gallaſſis & Torſtenſohnii anno 1644. celebris. *i*

β b *Deſſavia* ad Albim Mansfeldii clade nobilitata.

γ c *Serveſta* à cereviſia *k* famam habet *l*; Eſt hic quoque *Cœtha*, vulgo *Cöthen*. Non longè ab iſto Principatu fere in finibus agri Halberſtadienſis, eſt d *Quedlinburgum* ad Bodam fl. ubi nobile ſacrarum virginum Collegium; quod inſtituit *Henricus Auceps*, cujus ibi viſitur ſepulchrum *m*: & porro *Gerningeroda* itidem nobile virginum Collegium.

δ e In Comitatu *Mansfeldenſi* præter *Mansfeldiam* caſtrum & opidum; haud longe à Wippero fl. eſt f *Iſlebia* B. Lutheri patria. Mirum eſt, quod *Agricola*, proverbium illud, *du biſt der treue Eckhard, du warneſt jederman*, explicans, refert de cohorte Bacchante, vulgus appellat *das wütende Heer*; quæ olim quotannis proximo à Bacchanalibus Jovis die Iſlebiam & reliqua Comitatus loca tranſierit, ſene quodam agmen decente; qui ſe ipſum nominarit *den treuen Eckhard*. In eo Comitatu ſunt etiam opida *Wipra*; *Querfurt*; & *Leimbach*.

ε g Sereniſſimorum *Brunſvicenſium & Lüneburgenſium Ducum Terræ* habent ab Ortu Marchiam Brandeburgicam, Archiepiſcopatum Magdeburgenſem, Principatum Halberſtadienſem: à Meridie Mansfeldenſem & Stolbergenſem Comitatus, Eichsfeldiam, & Haſſiam: ab Occaſu Abbatiam Corbeienſem, Comitatum Lippienſem & Schauenburgenſem, partem Epiſcopatus Oſnabrugenſis, & Monaſterienſis, partem Comitatus Oldenburgici, Mindenſem, Bremenſem & Verdenſem Principatus: à Septemtrionibus Holſatiam, Saxoniam Lauenburgicam & Ducatum Mecklenburgenſem. Continent autem terræ illæ Brunſvicenſes & Luneburgenſes præcipue quatuor Principatus, h *Wolferbytanum*, *Calembergenſem*, *Luneburgenſem*, & *Grubenhagenſem*. De Ducatu Luneburgenſi dictum eſt paulò ante in initio capitis XV. *n* *Brunſvico-Wolferbytanus Ducatus* fere cingitur Ducatu Lyneburgenſi, Archiepiſcopatu Magdeburgenſi; Principatu Halberſtadienſi, Comitatu Mansfeldenſi, Principatu Grubenhagenſi, Abbatia Corbeienſi, Ducatu Calembergenſi, & Epiſcopatu Hildeſienſi; quem tamen ipſe Ducatus Wolferbytanus magna ex parte ambit. i *Ducatus Brunſvico-Calenbergenſis*, fere jacet intra Leinam fl. & tractum illum montoſum & ſylvis obſitum, qui vulgo *der Deiſter* appellatur; ad quem etiam pertinet Provincia *Gœttingenſis*; k *Grubenhagenſis Principatus* continetur finibus Ducatus Wolferbytenſis, & Calembergenſis, Epiſcopatus Hildeſienſis, & Eichsfeldia. Terræ iſtæ rigantur præcipue *Viſurgi*, *Werra*, *Seina*, *Okera & Innerſta*.

ζ l *Brunſvicum o* à conditore ſuo *Brunone* Saxonum Duce nomen habens urbs imperii non eſt, verùm in ditione Ducum Brunſvico-Wolferbytanorum. In quinque dividitur regiones, ex quibus prima *Urbs vetus*; *die Alte Stadt*; ſecunda *Urbs Nova die Neu Stadt*: tertia *der Hagen*, quarta *der Sack*; quinta *die Alte Wick p*. Arx *Tanqueroda* à *Tanquardo* Brunonis germano fratre primum condita eſt. Obſidiones illas ſuſtinuit, anno 1492. 1550. 1553. 1605. & 1614. Sed anno 1671. à Ducibus Brunſvicenſibus & Luneburgenſibus obſeſſa deditionem fecit. *Martinus Chemnitius* ibidem docuit *q*. Porro in hac parte Wolferbytana, præter ipſum m *Wolferbytum r*, etiam Bibliotheca per Europam inſtructiſſima & magnificentiſſima nobile, præcipua opida ſunt n *Helmæſtadium* Academiâ anno 1576. à *Julio* Brunſvi-

a Barbienſis Comit. b Deſſavia. c Serveſta. d Quedlinburgum. e Mansfeld f Iſlebia. g Brunſvico Luneburgenſium terrarum fines. h Ducatus Brunſvico-Wolferbytani fines. i Ducatus Brunſvico-Calenbergicus. k Principatus Grubenhagenſis. l Brunſvicum. m Wolferbytum. n Helmæſtadium.

Brunſvicenſium Duce conditâ, multiſque viris Doctis, ac in primis *Tilemanno Heshuſio*, *Joh. Caſelio*, *Corn. Martini*, *Georg. Calixto & Conrado Hornejo*, *Hermanno Conringio ſ &c.* illuſtre: *Schœninga* cum arce: *Gandersheimium* ad Gandam fl. illuſtre habens cœnobium virginum. *Holtzmünda* ad Viſurgim; *Scheppenſtede*, *Regia Luttera Königs-Lutter*, ubi Lotharii II. Imperatoris monumentum: *Heſſem* arx: item *Lutter am Barenberge*, clade Chriſtiani IV. Daniæ regis anno 1626. nobilitata: *Zellerfeldia* metallis dives. a *Comitatus* etiam *Blanckenburgicus* hodiè eſt in ditione Ducum Brunſvico-Wolferbytenſium; qui habet ab Ortu agrum Quedlinburgenſem, & Principatum Anhaltinum; ab Auſtro Stolbergenſem, Schwartzenburgenſem & Hohnſteinenſem Comitatus: ab Occaſu Principatum Grubenhagenſem, Comitatum Wernigerodam: à Septemtrione Principatum Halberſtadienſem. Rigatur *Boda* Frigida, *Boda* Calida, *Ratisboda* & *Lubboda*. In prææltis montium jugis hodie conſpiciuntur rudera arcium Blanckenburg, Reinſtein, Heimburg, Hartingau, Lauenburg, Homburg &c. Tota verô hæc regio montibus & ſylvis obſita eſt. Olim ad Comitatum hunc Blanckenburgicum pertinuerunt *Heſſem*, *Oſterwick*: *VVernigeroda*, *Zillingen*, *Schlanſtett*, *Oſcherſchleben*, *Crottorſ*, *Elbingeroda*, *Neindorſ*, *Langenſtein*, *Gerſdorſ*, & *Quedlinburgum novum*.

b In principatu *Brunſvico-Calenbergenſi*, qui ab arce *Calenberg* ad Leinam, tum Principum ſede, appellatus eſt, opida præcipua ſunt, c *Hannovera* ad Leinam *t* urbs munita & ſplendida, hodie Principis ſedes, etiam cereviſia illa, quam *Broihan* vocant, nota *v*; d *Hamela* ad Viſurgim urbs munita, prodigio nota, ex qua 130. liberi magico cantu evocati interiiſſe perhibentur. Anno 1633. à Georgio Brunſvicenſium & Luneburgenſium Principe obſeſſa ac demum recuperata eſt, quum hoſtiles copias, inde haud procul, ad Oldendorp ingenti prælio viciſſet. e *Northeim* inter Leinam & Rhumam fl. f *Gœttinga* eſt ad Leinam urbs munita; ubi Henricus V. Imperator anno 1119. quintum in Germania habuit ludum militarem, quem *torneamentum* vulgo vocant. Anno 1641. Leopoldi Wilhelmi Auſtriaci obſidionem fortiter tulit ac repreſſit: Eadem Johannis Caſelii Patria eſt, pædagogio florens. g *Munda* ad Fuldæ & Werræ confluentes, fere in finibus ditionis Brunſvicenſis anno 1626. à Tillio expugnata, & crudeliter habita eſt. *Lauenſtein*, in cujus agro ſalinæ. h *Uſlaria* in ſilva Sollingenſi &c.

In i *Principatu Grubenhagenſi*, qui ab arce *Grubenhagen* nomen habet, præcipua opida ſunt, *Eimbecca*, provinciæ caput, eſt urbs probe munita: *Oſterroda* habens arcem; aliquando Principum ſedes fuit: inde haud longè quatuor oriuntur flumina, *Innerſta*, *Ockera*, *Rhuma* & *Sœſa*: *Clauſthal*, ubi divites argenti fodinæ; *Altenau*: *Mons D. Andreæ*: *Lauterberg*: *Elbingeroda &c.* Item *Hertzberga*, Principum ſedes, aliæque arces &c. In hujus Principatus confinio & Thuringiæ ferè finibus eſt cœnobium k *VValckenried*, in quo ſchola illuſtris, bonis literis & artibus florens. Cæterùm omnis ille Principatus Grubenhagenſis, unà cum hoc cœnobio hodie eſt in ditione Ducum Brunſvico-Luneburgenſium lineæ Calenbergenſis.

HEKELII.

i Hodiè quoque eſt Principum Sedes.

k Et *Joannis Dürrii* doctrinâ purâ atque ſincerâ.

l Clariſſimam olim reddebant clariſſima *Berſmannorum* ac *Wendelinorum* Nomina.

m Docet ibi in Scholâ illuſtri dextrè ac feliciter *Sam. Schmidius*, Philologus eximius & verè meus *Pylades*.

n *Huj. Lib.*

o Quondam Veterum *Chaucorum* Sedes.

p Sedet ibidem hodiè *Rudolfus Auguſtus*, Dux pius, fortis, magnanimus, prudens, benignus & excellenter inclytus. Præeſt a. Ducatui Fridericus ab Heimburg, Heros omni laude atque encomiô omninò dignus. Sed ab expeditionibus ſecretioribus Duci eſt quotidiè *Martin. Jacob Rydemann*, Fautor meus optimus.

q Ut & *Jacobus VVellerus*, *Brandanus Dætrius*, qui hactenus Eccleſiæ *aulicæ Guelſerbytanæ* laudabiliter præfuit, & *Joannes Schindlerus*, utpote in cujus vicem Filius, ejuſd. Nominis atque Pietatis jam eſt ſurrogatus. Sic clarus eſt hôc tempore eodem in loco *Joan. Mœringius* Philologus manſuetus & inſignis & mihique amiciſſimus.

r Ubi *Antonius Ulricus*, *Rudolfi Auguſti* Frater, Dux & Heros ipſius *Apollinis* atque *Muſarum Charitumque* manſuetiorum *Geniô* eminenter præditus atque exornatus, glorioſiſſimè jam locum tenet, & modò laudatus *Dætrius* meus, nec-non *Andreas Overbeckius*, *Gottfr. VVilhelm Sacer* & *Joan. Reiskius*, Philologus præſtantiſſimus & Civis meus optimus, clarent. Heîc ILLUSTRIS ACADEMIA à RUDOLFO AUGUSTO atque ANTONIO ULRICO, Fratribus germanis, Ducibus *Brunſv.* ac *Luneburgenſibus* excellenter inclutis ac glorioſis, A°. ſuperiori eſt inſtituta, in cujus laudem ſub auſpiciô Lection. publicar.

a Comitatus Blanckenburgicus. b Principatus Calenbergenſis. c Hannovera. d Hamela. e Northeim. f Gœttinga. g Munda. h Uſlaria. i Principatus Grubenhagenſis. k Walckenried.

ta, fortiſſimâ contra Ducum Brunſvicenſium crebras obſidiones defenſione maxime nobilis. Secundum locum obtinet ᵑ *Halberſtadium*, indè *Hyldesheim* ᵍ *Hannover*, ᶥ *Goſzlar*, *Helmſtad*, haud ſpernenda opida. *Wolfenbüttel*, arce munitisſima, Ducum ſedes eſt. Halberſtadt.

publicar. ♃. d. 28. Jul. ejuſd. Ai. Orationem ſat elegantem ac rerum plenam habuit *Chriſtophorus Zeigner*, *Henningi* mei *VVittenii* civis, Orator. & *Mathemat.* ibid. Prof. Publ. quæ Oratio *Brunſvigæ* litteris *Zilligerianis* in fol. eſt edita.

ſ *Baltaſari Cellario*, *Gerhardô Titiô*, *Gebhardô Theodorô Meierô*, *Henricô Hahniô*, *Dan. Claſeniô*, *Huldricô ab Eyben*, *Joan. Echeliô*, utrôque *Meibomiô*, quorum nomen immortale veneror, *Chriſtophorô Schraderô*, *Georgio Engelbrechto*, *Melchiori Schmidio*, *Joanni Barth. Niemeiero*, inprimis meô.

t Ubi *Sever. VVolter Molanus* claret.

v Heîc natus eſt *Henricus Büntingius*, Chronologus inſignis & litterarum divinarum apprinè peritus.

BUNONIS.

ᵑ a *Halberſtadium* x Epiſcopatus cognominis caput; qui omnis per pacificationem Monaſterienſem titulo Principatus Electori Brandeburgico traditus eſt: opida in eo ſunt *Oſterwicum*, quod perfluit Alſa fl. ibi primùm conditus fuit Epiſcopatus Halberſtadienſis. *Oſcherſleben* ad Bodam fl. *Gruningen*, *Nornburg*.

ᵍ b *Hildesheim* Epiſcopatus Hildeſienſis, qui Brunſvicenſi & Luneburgenſi Ducatu continetur totus, metropolis eſt ad Innerſtam fl. *y* Opida hîc porrò ſunt *Peina* ad Fuſam; *Alfeldia* ad Leinam &c.

ᶥ c *Goſlaria* ad Goſam urbs Imperii libera: ab Henrico Aucupe primum fertur condita, quod tamen alii Ottoni I. adſcribunt. Aliquot Imperatorum exſtitit ſedes: ibique lubens hæſit Henricus IV. In hâc ipſa urbe tum temporis celebrata Comitia illa per Fuldenſis Abbatis ambitionem reddita cruenta. Henricus etiam V. ibidem quum haberet comitia, gladii ipſius acumen fulmine tactum eſt. Olim urbs illa metallorum dives fuit.

HEKELII.

x Ubi *Henricus Rixnerus* & *Henricus Ammersbachius* Eruditis noti ſunt.

y In hâc Urbe claret hôc tempore *Georgius Gœzius*, Philologus, Poëta & Orator egregius, & in Cathedrâ Eccleſiaſticâ B. Dn. *D. Joannis Hilperti* Succeſſor longè digniſſimus.

a Halberſtadium. b Hildesheim. c Goſlaria.

CAP. XVIII.

De Archiepiſcopatibus & Academiis Germaniæ.

I.

ARchiepiſcopatus in Germaniâ ſunt VII. Moguntinus, Colonienſis, Treverenſis, Magdeburgenſis, Salisburgienſis, Bremenſis & Pragenſis. *Epiſcopatuum* in tam vaſta regione incertus eſt numerus. Præcipui ſunt: Herbipolitanus, Bambergenſis, Argentoratenſis, Spirenſis, Leodicenſis, Monaſterienſis, Paderbornenſis, Hildesheimenſis, Mindenſis, Oſnabrugienſis, Verdenſis, Halberſtadienſis, Vratiſlavienſis, &c. α Archiepiſcopatus & Epiſcopatus Germaniæ.

II. *Aca-*

BUNONIS.

α Archiepiſcopatum *Bremenſem*; item Epiſcopatus *Ferdenſem* & *Halberſtadienſem* in Principatus per pacificationem Monaſterienſem eſſe mutatos ſæpiùs anteà dictum eſt.

BUNO-

Academiæ Germaniæ.

II. *Academiæ* illuſtres ſunt; Baſileæ, Friburgii in Briſgavia, Argentorati, Heidelbergæ, Tubingæ, Ingolſtadii, Altorfenſis, Pragæ, Viennæ, Francofurti ad Oderam, Gripswoldiæ, Roſtochii [a], Helmſtadii, Wittembergæ, Lipſiæ, Jenæ, Erfordiæ, Marpurgii, Gieſſæ, Coloniæ, Rintelii. [β]

BUNONIS.

β Hic accedit Academia *Chilonienſis* ab *Albrechto* Holſatiæ *Duce* condita, & 5. Octobris anno 1665. introducta.

HEKELII.

a Regiomonti Boruſſorum.

CAP. XIX.

DANIÆ REGNUM. [1]

I.

Dania.

[α] D*Ania* nomen habet à *Danis* [a], ſive *Codanis* populis, qui & *Teutoni* olim dicti fuere: Codanu ſinu, ſive mari Suevico, in

BUNONIS.

α a *Daniæ* regnum undique alluitur mari; niſi quod ab Ortu æſtivo Sueciam: ab Occaſu æſtivo Norvegiam, & à Meridie Germaniam attingit; à qua *Eidora* fl. diſterminatur.

HEKELII.

a Hoc Regnum deſcripſit *Martinus Zeilerus* ſub nomine *Neue Beſchreibung der Königreiche Dennemark und Norwegen, &c.* qui Liber prodiit primò *Ulmæ* Ao. huj. Sec. 48. in 8. f. & deinde *Amſtelodami* Ao. ejuſd. Sec. 55. in f. 12. DANICAM autem *Hiſtoriam*, inprimis de *Regibus DANIÆ*, qui Familiam *Oldenburgicam* præceſſêre, eorumque Rebus geſtis, *Joannes Meurſius*, præter *Hafnienſem* Editionem in 4. f. edi quoque curavit cum Continuatione *Amſtelodami* Ao. huj. Sec. 38. in fol. Extat & *Joannis Svaningii* Chronologia DANICA atque *Olai Wormii* Monumenta DANICA, *Hafniæ* excuſa; *hæc* quidem in 4. f. Ao. huj. Sec. 43. *illa* autem in fol. Ao. ejuſd. Sec. 50. Modernus Rex CHRISTIANUS V. omnino Rex juſtus, prudens, magnanimus & auguſtus eſt. Erant & quondam ſplendidiſſima DANIÆ Lumina *Tycho Brahe*, *Saxo Grammaticus*, *Nicolaus Hemmingius*, *Petrus Palladius*, *Petrus Severinus* atque *Petrus Winſtrupius*, inter GERMANOS *Jo. Michaëli Dilherro* apprimè dilectus & ſincerè amicus.

REISKII.

1 b Dania nomen *à Dano vel Deo*, *vel rege* priſtino adepta portentoſas aut incertas origines ſuas libris etiam oſtentat, uti liquet ex Petr. Diacobi rerum Norwegicarum lib. II. c. 29. Wodan vero Goudan & Dan apud antiquiſſimos dictum Mercurium: Unde Sundani, Codani & cognomines Teutoni à Teuto, Deo itidem Germanico deducti. Danus quidem paulo longius excurrit, & neſcio quas origines ille ſectatur: Pontanus tamen ab Erico Prorege, ſed Svaningius ad ultima Davidis tempora primam dynaſtiam regum dediſſe dicitur per annos 515. Hinc octo aliæ ſecutæ ad ultimam Oldenburgicam familiam ſucceſſerunt. Unde Reges legimus perantiquos, qui Angliam, Britanniam, Galliæ partem, Siciliam, Gothiam, Sueciam, Norvegiam ſuo imperio complexis. *Regnum vero Daniæ hodiernum* c *aut Inſulis aut terris continentibus circumcluditur: Inſulæ aut maris ſunt Baltici plures, aut ſeptemtrionales plurimæ, majores pariter atque minores*: Majores recenſuit auctor noſter, minoribus, quæ tanti non fuerant, omiſſis, Mona nempe Faſſiana, Steone, Thuroe, &c. Una Hüena, Tychonis equitis domicilio clara, & Uraniburgo clariſſima, per pacem Roſchildenſem A. 1658. ad Suecos tranſiit, Gothlandia hodieque illis ſubeſt: Hallandia vero Blekingia, Scania, omnes amplæ provinciæ, ad eoſdem pace ultima pervenerunt. d *Terris continentibus partes concluduntur potiſſimum ſubſequentes: Cherſoneſus nempe Cimbrica*, longo Holſatiæ, Stormariæ, Ditmarſiæ agro ſpacioque producta. Hinc

a Daniæ fines. b Dania. c Aut inſulis. d Aut terris continentibus.

Tab. 10.
REGNI DANIÆ Accuratiſſima delineatio.
SINUS CODANUS
t'Schager Rack
MARE GERMANICUM
Vulgo
DE NOORD ZEE.
MARE BALTICUM
Vulgo
DE OOST ZEE.
REGNI SUECÆ PARS
GOTLANDT
SCHONEN
BLEKINGEN
HALLANDT
Lesoe
Anout
Falkenborg
Malqueren
Der Klippen
Caſtelhon
Certholms
Sandwick
Suoneke Nex
Rattenby Hoeſel
SEELANT
FUNEN
BELDT
Langeland
Monsklint
Mone
Stubbekoping
Femeren
Borch
Gedirgant
Geſterriſ
Arcona urbs olimmunitiſsima
destructa a Daniæ Reg
Woldemaeo A° 1168.
RUGEN
Stralſundt
Ribnitz
Gripswaldt
Wolgast
POMEREN.
MEKLENBURG.
Roſtock
Wiſmar
Lubeck
HOLSTEIN
DITMARS
SLESWICK
Flensburgerwick
Colberger Heyde
Grenholt
Anglen
Eiderſtede
Tonningen
Heyde
Landt
Elb Strom
Weſer Strom
Jutſche Riff
Lyſt
Weſterlant
Silt
Silter Riff
Rom
Fano
Ripen
Ringkiobing
Wiborg
Randers
Arhuſen
Aalborg
Nibe
Lymford
Robbeknut
Hanklit
Ellerholmsberg
Hartzhols
Skagerriff
Skaunol
Skagenpromont
Lycten
Pickerholm Trindel
Hals
Steuenshoffit
Kalckgrand
Lungsgronden
Kol
Haſelſe
Riff
Syro
Kolby
Ebeltoft
Grootehielm
Miliaria Germanica Communia

in plures ſecatur portiones. Partem ejus cis ſinum in Germaniæ continenti ſitam β *Cimbricam peninſulam* Romanam vocitatam, antè dixi- Cimbrica.

Hinc multæ naſcuntur prætenſiones in Hamburgum, urbem imperial. & Holſatiam omnem reliquam, ſuis controverſiis alicubi expoſitam; ab Joh. Möllero maxime, qui huc operas ſingulares contulit. Norwegia item tota quibus controverſiis adhuc diſſideat, quibuſque Dani Sleſvicenſem Ducatum præcipue tentent ſæpius atque tentarint, Tonninga docuit, urbs munitiſſima & totius Ditmarſiæ propugnaculum, poſt pacta vero Rensburgenſia everſum atque dirutum. Cæterum plura notatu ſane digna in hanc rem colligi copioſius poſſent; niſi actum nolimus agere: Plura itidem ad titulos regum Suecorum atque Danorum, in quibus adhuc hodieque Gothis & Vandalis ſuus datur locus, nec ſine ſingulari ad antiquitates Vandalicas obſervatione. Vid. Becmannus in Notit. Geogr. c. 5.

BUNONIS.

β a *Jutia* b, ſive *Jutlandia*, quæ & *Cimbrica Cherſoneſus* c dicitur, eſt Daniæ Peninſula Occidentalis: ab Occidente & Septemtrione mari terminatur Germanico: ab Ortu freto, quod vulgò appellatur *Mittelfahrt-Sundt*, & mari Baltico: à Meridie Eidora fl. Longitudo ejus à promontorio Schagen Holſatiam verſus eſt 53. milliar. Germ. Latitudo verò non ubique eadem eſt. Dividitur b *Jutia* in partem *Septemtrionalem & Auſtralem*: utramque diſterminat *Ripa* fl. haud longè Coldingâ diſtans, cui pons impoſitus eſt, ubi vectigal penditur Regi, per quem 40000. boum & amplius, & totidem ferè equi, inde quotannis in alias regiones educuntur. In Septemtrionali *Nort-Jutland* ſunt quatuor Epiſcopatus, in quos omnis illa terra diſcriminatur: *Ripenſis*, *Arhuſienſis*, *Viburgenſis & Aldenburgenſis* d. Epiſcopatus *Ripenſis* caput eſt c *Ripa* ad *Nipſam* fl. haud longè à litore maris Occidentalis. Habet caſtellum munitum & portum, qui tamen milliare ab opido diſtat. In mari iſto ſunt Inſulæ d *Fanœ*, e *Mandœ*, & verſus Auſtrum f *Silt*, *Fœra*, g *Amrœm*, quarum incolæ à cæteris in continenti lingua & moribus diſcreti ſunt. In hac diœceſi ſunt arces Regiæ decem, Nobilium centum, Parochiæ rurales 282. h *Coldinga* ad fretum *Mittelfahrt* habet arcem *Arnsburg*, à Chriſtiano III. exſtructa. Inde verſus Septemtrionem ad idem fretum eſt *Friederichsodda*, nova urbs auſpiciis Friderici III. condita, anno 1658. à Suecis occupata, & ſequenti anno exuſta & deſtructa. *VVela* ad fretum *Mittelfahrt*: *VVarda*: *Rincopia*: *Halſterbroa*: & *Lemviga*. Epiſcopatus i *Arhuſienſis* caput eſt *Arhuſium* ad litus Orientale: è regione eſt inſula *Samſœ*: In hac diœceſi ſunt arces quinque, Parochiæ rurales 304. & civitates ſeptem, *Horſins*, *Randerſen*, *Ebeltud*, *Grimſtad*, *Oruntbuy*, & *Mariacker*. Inſulæ huc pertinentes ſunt *Samſæ*, *Grotholm*, *Tons*, *Melſa*, *Ramſoa*, *Endelavia*, *Hiarnoa*, *Kidtholmia*, *Jordholmia*: in Horſenſi ſinu *Aroa*, *Gernoa*, & *VVorſia*. Haud procul ab Arhuſio eſt arx *Scanderburg*, *Emecloſter*. k *Viburgenſis Epiſcopatus* caput eſt *Viburgium*, ubi Epiſcopi ſedes & tribunal triumvirorum jus dicentium. Habet civitates tres, arces totidem, & parœcias agrarias 218. reliqua opida ſunt *Nibe* & *Scheve*. Inſulæ huc referuntur *Sallingia*: *Leſſoa*: *Fafferland* inter Thyam & Sallingiam: *Niding* ſcopulus reſpiciens extremitatem Hallandiæ prope Elſeborg: *Haſelina* & *Anout*, inſulæ naufragiis celebres. l *Alburgenſis Epiſcopatus* caput eſt *Alburgium*, in quo ſunt opida ſex, Nobilium ſedes centum, Parochiæ rurales fere 180. Deinde opidum *Venſyſſel*, ubi *Ryaa* fl. qui in Lymicum ſinum, vulgò *Lynford*, labitur. m *Venſilia* (*VVenſyſſel*) à ſinu Lymico ad promontorium Scagenſe extenditur ad XIV. milliaria, habetque præter *Venſiſſeliam* opidum *Seby* ad litus, quod Orientem reſpicit; *Hiorring*: inde verſus ſeptemtrionem ſequitur *Scagæ* promontorium. Inſulæ huc referuntur *Grysholm*, *Hertzholm*, *Tydsholm* &c. Ad Occidentem eſt *Hanherret* tractus, & *Thya* tractus, ubi opidum *Thyſted*, *Orum* arx & *VVeſterwyck* cœnobium. Inſulæ ad hanc diœceſin pertinent, *Hansholmia* in lacu Limico; *Oſtholmia*: *Egholmia*: *Bodumna* peninſula: *Morſingia*, ubi opidum, *Nicktobing*: *Aggeroa* inſula: *Tyrholmia*, cui adjacet *Othesſundæ* fretum, ubi *Giby*. n *Jutiæ Auſtralis* vulgo *Suderjudland*, Longitudo ab *Eidora* opidoque *Rensburgo* ad *Coldingam* milliarium German. cenſetur 18. Latitudo alibi 6. alibi 8. milliar. Opida ejus præcipua ſunt, o *Sleſvicum* ad *Sliam fl. Ducatus Sleſvicenſis* caput; haud procul inde abeſt arx Ducalis p *Gottorp*, Principis ſedes, artificioſis iiſque rariſſimis, & inſigni bibliotheca, quam

Ff 2 hodie

a Jutiæ Limites, & Diviſio. b Jutia Septemtrionalis. c Ripa. d Fanœ. e Mandœ. f Silt. g Amrœm. h Coldinga. i Arhuſienſis Epiſcopatus. k Viburgenſis Epiſcopatus. l Alburgenſis Epiſcopatus. m Wenſyſſel. n Jutia Auſtralis. o Sleſvicum. Ducatus Sleſvicenſis. p Gottorp.

Cimbri. Jutæ.
diximus. *Cimbri* ab initio incoluêre: poſteà *Jutæ*, unde regioni nomen in hunc uſque diem, *Jüdlandt*, præter unum opidum
Flensburgum.
γ *Flensborg*, nihil clarum habens.

Scandia.
II. Alteram partem, trans ſinum ſitam, veteres inſulam putarunt eſſe, nomine *Scandinaviam*, ſive *Scandiam*; at continentem eſſe, una cum *Suedia*, & *Norvagia*, ſatis nunc conſtat: Dividitur
Halland. Scanen. Bleicking. Ellebogen. Lands-kroon. Elzenborg. der Sondt. Londen.
in tres partes; δ *Halland*, & ε *Scanen*, & ζ *Bleiking*. Urbes in ea ſeu potius opidula, litori prætenſa, ſunt, *Elleboge*, *Landskroon*, *Elzenborg*, freto Danico, quod vulgò dicitur *der Sondt*, appoſitum. In mediterraneis eſt *Londen*, Archiepiſcopali ſede decoratum.

III. Tertia pars regni in inſulis diſperſa medium ſitum obſidet. In

hodie curat *Adamus Olearius* editis ſcriptis *e* celeber *f*. a *Eckelnforda* in peninſula, ubi portus commodus ad mare Balticum.

HEKELII.

b *Juttia.*

c *Ptolemæo.*

d S. *Aelburgenſis.*

e *Perſicô Itinerariô* in primis.

f Eccleſiarum Ducatus hujus hodiè Antiſtes eſt *Sebaſtianus Niemannus*, Theologus haud incelebris & apprime humanus.

BUNONIS.

γ b *Flensburgum* ad ſinum maris Baltici, qui *Flenus* dicitur. Inde occurrit inſula c *Alſa*, in qua *Sunderburgum*, *Nordburgum* & *Glucksburgum*. Ducum ſedes: *Oſterholmum*; *Holla* & *Gamelgarda*. Habet hæc inſula 4. milliaria in Longitudine & 2. in Latitudine. d *Harderſlebia* ad ſinum maris Baltici, incendiis deformatum opidum, ubi arx *Hansburg*: e *Huyſemum* ad mare Occidentale, cum arce: Inſula f *Strant* inde haud longè diſtat: g *Apenrade* eſt ad intimum maris receſſum. h *Tonningæ* haud procul ab oſtio Eidoræ opidum valde munitum. i *Tondarium* majus & minus ad mare Occidentale. Intra Huyſemum & Tondarium interjacent k *Strant-Friſii*, antiqui Friſiorum cultus tenaces; vicos habent *Breſtedam*, *Langehorn*, *Borlum* &c.

δ l *Hallandia* ad Septemtrionem habet Norvegiam: ad Occaſum ſinum Codanum: ad Meridiem Scaniam: ad Ortum Gothiæ partem. Longitudo ejus à promontorio *Kol* ad *Elſeborg* Suecorum eſt fere milliar. Germanicorum 16. Opida hîc ſunt m *Laholm*; n *Halmſte* à Chriſtiano IV. Rege egregiè munitum: o *Valckenborg* ad fluvium cognominem, p *VVarburgum*, vulgo *VVaerbergen* munitum opidum cum arce, Sueciæ tam oppoſitum propugnaculum, q *Consbak* opidum & portus *Consbacenſis* ad *Monſterſundam*, *Ulymenes*, *Goſewaer* &c. At hæc provincia cum opidis & caſtris munitis Suecis tradita eſt anno 1645.

ε r *Scania*, *Schonen* à Septemtrione Sueciæ & Hallandiæ finitima eſt, aliàs mari alluitur, & per Oreſundam à Sialandia dirimitur. Longitudo ejus cenſetur 18. & Latitudo 12. milliarium, à promontorio Scaniæ, cui nomen *Valſterboem* ad opidum Engelholm, Hallandiæ vicinum, Scaniæ primaria urbs eſt ſ *Lundia* *g*; t *Coronia* vulgò *Lands-Crone*, opidum maritimum cum arce à Chriſtiano III. exſtructa. v *Malmogia*, vulgo Danis *Malmö*, exteris *Elleboge*; opidum cum arce probè munitum. x *Helſingoburgum* vulgo *Elſenborg*, ad Oreſuntæ fretum, cui ex oppoſito in Sialandia reſpondet *Cronenburg* arx regia.

ζ y *Bleckingia* Scania, Sueciâ & mari Baltico circumdatur, præcipua opida hic ſunt, *Drelborg*, *Uſtede*, *Chriſtianſtad* à Chriſtiano IV. condita; inde non procul abeſt *Ahuſium*, vulgo *Ahuys*, *Selsborg*, *Elchholm*; *Rottenbuy* & *Chriſtianopolis* à Chriſtiano IV. contra Calmariam Suecorum munita. Verùm & hæ provinciæ per pacem Rotſchildenſem regno Sueciæ adſcriptæ ſunt anno 1658. Sed hodie à Daniæ Rege Chriſtiano V. armis itur repetitum Coronia & Chriſtianſtadio recuperatis.

HEKELII.

g Academiâ, ubi *Samuel Puſendorfius*, Juris Gentium Doctor clariſſimus, adhuc laudabiliter docet, clara.

BUNO-

a Eckelnforda. b Flensburgum. c Alſa. d Harderſlebia. e Huyſemum. f Strant. g Apenrade. h Tonninga. i Tondarum. k Strand-Friſii. l Hallandiæ limites. m Laholm. n Halmſtede. o Valkenborg. p Warbergen. q Consbak. r Scaniæ fines. ſ Lundia. t Coronia. v Malmogia. x Elſenbog. y Bleckingiæ fines.

In his *Codanonia*, ab ipſis incolis Codanis, qui alio nomine fuere Teutoni, veteribus ſic dicta, nunc [η] *Seelandia*, ut magnitudine, ſic fœcunditate alias anteſtat. In hac totius regni caput [ϑ] *Hafnia* [b], vulgò incolis *Copenhafen*, & *Copinghafen*, German. *Copenhaven* & *Kopenhagen*; celebre Emporium Regumque ſedes. *Elſenore* celebris ad dictum fretum navium appulſu locus eſt: hic namque vectigal Regibus à tranſeuntibus navibus penditur. Contigua eſt ſplendidiſſima & munitiſſima arx [ι] *Cronenburg* contra vim ex Oceano vel ipſo ſinu irruentium exſtructa. In mediterraneis eſt [κ] *Rotſcild*, dives quondam urbs, nunc opidum, Regum ſepulchris clarum. [λ] *Frederichsborg*, arx in amœniſſimo agro condita, Regum ſeceſſibus frequentatur.

Codanonia ſive Seelandia.
Hafnia.
Elſenore.
Cronenburg.
Rotſchilda.
Fredrichsborg.

IV. Eſt

BUNONIS.

[η] a *Sialandia* inſula Longitudinem habet 16. milliar. German. Latitudinem 14. milliarium.

[ϑ] b *Hafnia h* ad Orientalem inſulæ partem ſita portum habet commodiſſimum; arcem, quæ Regum ſedes; & Academiam anno 1479. à Chriſtiano I. conditam. Urbi huic ſublicio ponte jungitur opidum novum *Chriſtianshaven*; quod egreſſo in inſulam *Amagriam*, vulgò c *Amack*, aditus patet, quam colonia Hollandorum inhabitat & colit. Ipſa Hafnia quum pro Chriſtiano II. Rege captivo per integrum annum obſidionem toleraſſet, anno 1536. Chriſtiano III. deditionem fecit. Eandem fidem ſuam in Regem nuper denuo probarunt opidani; dum anno 1638. à Sueciæ Rege oppugnati obſidionem in alterum annum fortiter ſuſtinuerunt.

[ι] d *Cronenburgum* Sueci per deditionem ceperunt anno 1658. quod tamen per pacem anno 1660. initam redditum eſt Daniæ Regi.

[κ] e *Rotſchildia* ad ampliſſimum maris ſinum ſita, vulgo *Roskildtſiourd*.

[λ] f *Frederichsburgum* arx regia auſpiciis Frederici II. Regis cœpta, ſed munificentia Chriſtiani IV. perfecta eſt. Opida Sialandiæ præterea ſunt *Coagium*, vulgò g *Cœge* ad litus Orientale: h *Ringſtadium*, vulgò *Ringſtede*, ubi tribunal, & Veterum Regum, Reginarumque monumenta. Noſtro ſeculo hunc locum inſtructiſſima ſua Bibliotheca illuſtraverat *Georgius Seefeld* regni Senator, verum illa per belli calamitatem poſtea direpta eſt. Ad Septemtrionem eſt *Nicopia*: *Slagels* à quo haud longè abeſt arx *Anderſchow*: i *Corſœra*, vulgò *Corſcr*, ad fretum Balticum, quod vulgò *der Belt*, è regione Fioniæ, opidum cum portu commodo; ubi trajectus in Fioniam, *Schelſæra*: *Neſtweda*: *Preſtoa* ad Inſulæ latus Meridionale, ſinu maris cinctum: *Kallenburgum* in parte inſulæ Occidentali, cum arce: *Slangendorpium* ad ſinum Rotſchildenſem: k *Sora*, ubi Academia Equeſtris, à Chriſtiano IV. condita ad lacum aquæ dulcis. Inde tribus circiter milliaribus diſtat illuſtris Schola *Schöncloſter* ab *Herleſo Trolle*, regni olim Senatore & Admiralio, fundata; hinc etiam *Herleffsholmia* appellatur. Ad Sialandiam pertinent inſulæ *Amagria* & l *Mœna*, vulgò *Möneſland* in mari Baltico, candidis è creta montibus eminens; in ea eſt arx regia *Elmeland*; & opidum *Stega*. *Huenam* inſulam vulgò m *VVeen*, intra Helſingoram & Hafniam ſitam ad Sialandiam quoque refert Abrahamus Gœlnizius, Secretarius regius; *Comp. Georg.* l. II. c. X. Ejus inſulæ circuitus eſt duorum ferè milliarium; Latitudo non ſupra ſeſqui milliare; Inſula illa Uraniburgo Tychonis Brahe erat nobilis.

Cæterùm Sialandiæ ad Occidentem jacens inſula n *Fionia*, vulgò *Fünen*, à pulchritudine videtur nomen habere *i*: ab Occaſu habet Jutiam à qua per fretum *Mittelfahrſund*, diſterminatur. Caput inſulæ eſt opidum *Ottonia*, vulgo o *Ottenſee*, habens Epiſcopatum. In templo D. Franciſci, Chriſtianus II. ſepultus eſt cum patre Johanne. Porrò hic eſt *Neoburgum* vulgò p *Nyborg* cum arce, ubi trajectus in Sialandiam: Prælio quoque Sueci à Danis victi etiam nobilitatum anno 1659. *Svenoburgum*, vulgò *Schwynborg*, ex adverſo inſulæ Taſſingæ, ad litus inſulæ Orientale: q *Cartemunda*, ad litus inſulæ Septemtriona-

a Sialandia. b Hafnia. c Amack inſ. d Cronenburgum. e Rotſchildia. f Fredrichsburgum.
g Cœge. h Ringſtede. i Corſör. k Sora. l Mœna inſ. m Weena inſ.
n Funen inſ. o Ottenſee. p Nyborg. q Cartemunda.

Bornholm. Gothia. IV. Eſt præterea in hoc ſinu inſula μ *Bornholm*, hacque multo major ν *Gothia*, vulgo *Gottland*, ſaxo albo ad exſtruenda ædificia utilis, utraque Daniæ regno ſubmiſſa.

CAP.

trionale; appulſu claſſis Danicæ in expeditione illa adverſus Suecorum copias nuper famam nacta. *VVoburgum*, vulgò a *Voborg* ad Meridionale inſulæ latus: cujus ſinus aliquot inſulis minoribus ſeptus eſt: *Aſneſum*, vulgò b *Aſſens*, unde trajectus in Jutiam Meridionalem. *Bouſoma*, vulgò c *Bowens*, ad Occaſum inſulæ verſus Jutiam Septemtrionalem: *Middelſortum*, vulgò d *Middelfar*, ad fretum, quod inde nomen habet. Arces hîc ſunt *Hingsgagel*, *Hagenſchou*, & *Eſcheborg*. Cæterùm inſulæ ad Epiſcopatum Fioniæ referuntur *Langelandia*, *Lalandia*, *Falſtria*, *Taſſinga*, *Arria*.

e *Langelandia* à longitudine, quæ ſeptem continet milliaria, nomen habet; quum Latitudo vix ſit duorum. In Occidentali inſulæ latere, eſt opidum *Rudkœping*; & ad Orientem arx regia *Tranckera*. f *Lalandia*, quaſi *Lageland* ab humili ſolo dicta, habet Longitudinem 8. milliar. & Latitudinem 5. Ad Occidentalem inſulæ partem in ſinu maris Baltici habet opidum g *Naſcoa* cum arce munitum, quod anno 1659. Suecorum miles poſt diuturnam obſidionem cepit. Porro nobile hîc eſt cœnobium *Maribous*, & opidula *Saſcoping*, *Ælholm* & *Rooby*. h *Falſtriæ* Longitudo eſt 4. milliar. & latitudo duorum: habet opida & arces, *Nikoping* ad Golberſundam; & *Stubbekoping* ad *Grœnſundam*. i *Taſſinga*, è regione Swenoburgi inſula anguſta, eſt unius milliaris longa. k *Arria*, vulgò *Arr* & *Arroe* inſula oblonga, habet arcem *Kopingam*. Refertur aliàs ad Ducatum Sleſvicenſem.

HEKELII.

h Hanc Urbem, ubi *Zacharias* quoque *Sturzius* natus, *Olaus Borrichius*, *Joannes Laßenius* & *Petrus Joannes Reſenius*, Viri manſuetiſſimi, ſingulari eruditione atque illuſtri famâ ſuâ hactenus longè illuſtriorem reddidére.

i Quam illuſtriſſima *Bartholinorum*, *Beringiorum*, *Reſeniorum*, *Svaningiorum*, *VVandalinorum* ac *VVormiorum* nomina illuſtriorem jampridem reddiderunt, magiſque illuſtrem adhuc reddunt.

k Qs. Feinlandt.

BUNONIS.

μ l *Bornholmia* inſula eſt ad Scaniam pertinens, à qua 4. circiter milliar. in mari jacet Baltico, ejus Longitudo eſt 4. milliar: Latitudo duorum. Opida in ea ſunt *Nex* ad Ortum, *Rattenby* ad Occaſum. *Svancke*, cum arcibus *Svandico* & *Hamershuſio*. Inſulam hanc ſuperiori ſeculo Lubecenſes occupatam, ac diu retentam, ultro demum Daniæ Regi reddiderunt. Nuper anno 1658. per pacem Rotſchildenſem Suecis tradita quidem erat: ſed incolæ interfecto præſidio Suecico paulo poſt ad Daniæ Regem ſe applicuerunt.

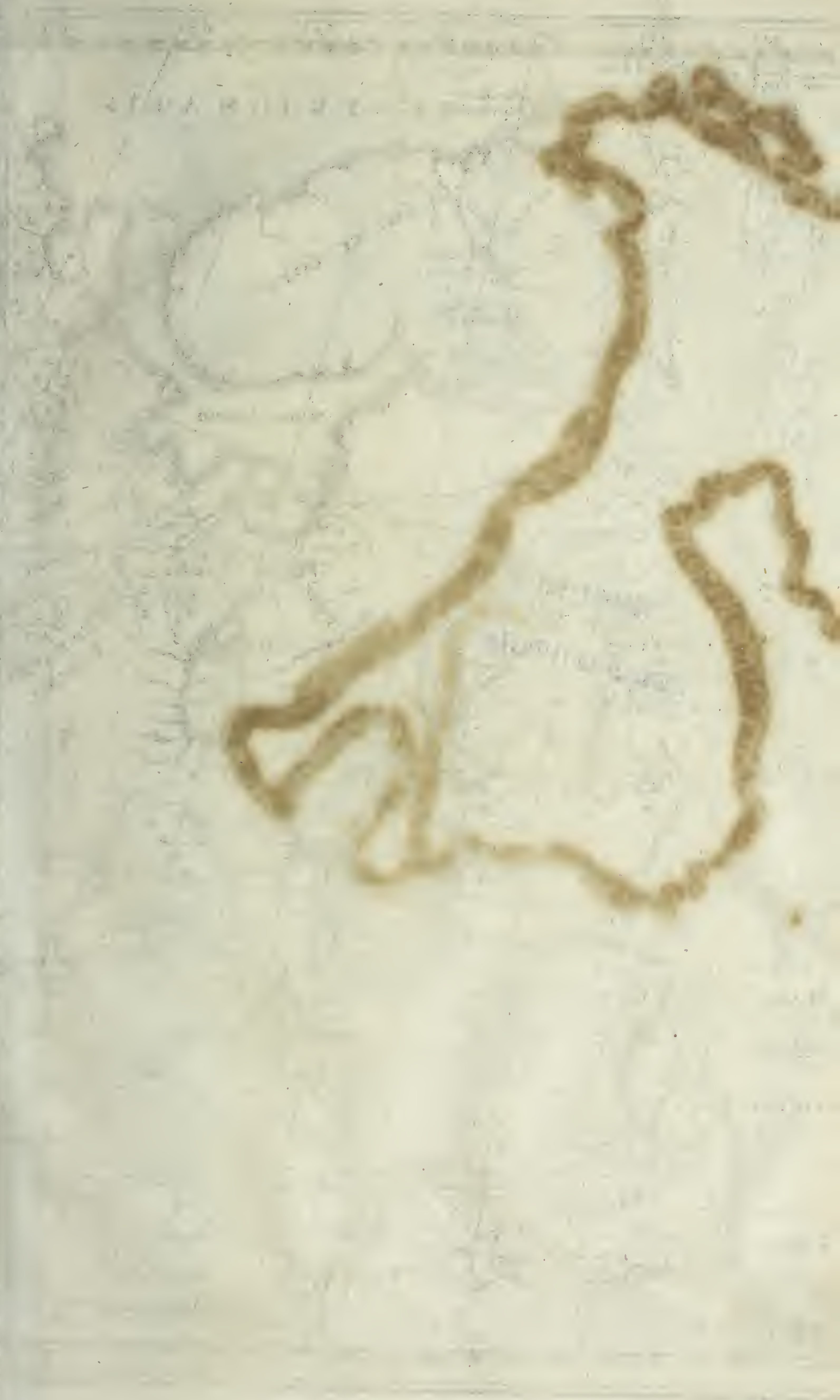
ν m *Gotlandia* inſula, vulgò *Gutland* *l*, Suecico littori prætenſa, fertur habere Longitudinem milliarium 18. Latitudinem 5. In ea eſt urbs n *Visbuy* *m* olim mercatura nobilis, quæ in ruderibus ſuis antiquum oſtendit ſplendorem. Et hæc inſula anno 1645. Suecis tradita: Sed anno 77. à Danis recuperata eſt.

HEKELII.

l I. e. *Bona terra*, quam nonnulli *Eningiam Plinii* fuiſſe volunt.

m S. *Vuisbi*, ſeu *Viſubi*.

a Voburg. b Aſſens. c Bowens. d Middelfar. e Langelandia. f Lalandia. g Naſcoa. h Falſtria. i Taſſinga. k Arria. l Bornholm inſ. m Gotlandia. n Wisbuy.

SVECIA
DANIA et NOR
VEGIA.
OCEANUS SEPTENTRIONALIS
GERMANICUM
MARE
MORIMARUSA
MARE
Vulgo DE
NOORD
ZEE
SINUS BOTNICUS
SINUS FINNICUS
MARE
BALTICUM
Vulgo DE OOST ZEE
Mare Album
LAPPONIA
FINNIA
ESTHONIA
LIVONIA
LETTEN
CURLANDIA
SAMOGETIA
VENEDI
LITUANIA
SMALANDIA
Stockholm
Gottlandia
Olandia
Bornholm
Rugia
Riga
Bergen
Tronchem
Kola
Archangel
Smolensko
Scala Miliarium
German: et Smaland

CAP. XX.

Norvagia, Finnomarchia, Iſlandia, Gronlandia, Frieſlandia.

NORVAGIA. [1]

I.

* NOrvagia, vulgò incolis *Norrige*, & contractè *Norge;* Germ. *Noortwegen*, & *Norwegen*, (Timæo apud Plinium *Nerigon*, qui inſulam omnium Septemtrionalium maximam falſò credidit) nomen à ſitu accepit: quippe *Nort* German. eſt quod Latinis Septemtrio, β *Sevone* monte Orientale ejus latus, Meridionale ſinus Codani faucibus & Oceano, Occiduum eodem Oceano clauditur: à Septemtrione γ *Finnomarchia* ei obtenditur. Terra ipſa vaſta

Norvagia. Norvegiæ limites. Sevo mons. Finnomarchia.

BUNONIS.

α a *Norwegia* habet à Meridie Daniæ provincias: ab Occaſu & Septemtrione Oceanum.

β b Ab Ortu *Sevonem* montem; qui hodie ab incolis 4. diſtinguitur nominibus, quæ ſunt *Fille Fiell*, *Dofre Fiell*, *Ruut Fiell*, *Skars Fiell*.

γ c *Finmarchia a* eſt provincia Norvegiæ cohærens, cum tractu maritimo d *Trunſolen;* quibus præfectus Wardhuſienſis jus dicit; in illa eſt opidum *Jetaborg*. Ipſa vero * Norwegia in *quinque* dividitur *præfecturas* & *arces* Regias, quæ ſunt, 1. e *Wardhuſia* verſus Septemtrionem in inſula *Warda*.

HEKELII.

a Ubi olim multos Montes perpetuâ conflagratione corruiſſe, nonnulli affirmare audent.

REISKII.

1 f De Norwegia, quæ magnam Scandiæ aut Scandinaviæ priſcæ partem conſtituit, & hujus denominatione, Auctoris ſententiam plures comprobant. Sciptores vero domeſtici *Norum quempiam, ab eoque regnum & nomen* etiam terris ſeptemtrionalibus inducunt, neque tamen ex Edda Iſlandica, neque MStis Codd. rem ſuam ſatis planam faciunt, aut certam exhibent. De Noro ipſo & huic æquali, aut non multum poſteriori Othyno Sturleſonius, Arngrimus, Svaningius, Ericuſque Olai quam diſſident? Norum enim Urbarii filium communiter produnt, eique duos adjungunt fratres, alterum Oſten, alterumque Danem; illum Suecia, hunc Dania potitum, ut ſtirps illa regia Otyhno ne impoſterum deleatur. Sed origines illas nec ipſe Auctor, nec Jonas Romus, noviſſimus in Norwegia ethnica ſcriptor vel prorſus expediunt, vel explanant. Id planius ex Eginhardo, Rheginone, Adamoque Bremenſe faciunt, g *Nordemanniam quoque dictam*, quam à Noro primum habuiſſe nomen volunt. Regna igitur ſeptemtrionalia multo ex ævo aut conjuncta, aut ſocia fuerunt: h *Norwegiam vero hodiernam lignaria*, metallica & piſcaria commercia tantum extollunt; ut juſſu regio viri metallicarum rerum gnari è Saxonia noſtra & officinis Clauſthalenſibus accerſerentur. Sed i Iſlandia vetus Norwegorum colonia, regno eidem hodieque ſubeſt, rem tamen pecuariam ſolum atque piſcariam tractat, nec ſylvas niſi betulacies, Heclamque ignivomum habet. An ſit Thule ultima, incertum erit, ſi Danos Gothoſque recentiores audias; ſin Bochartum, Thule à Phœnicio nomine *Thule* טולי i. e. Umbris, pro triplici veterum ſententia aut Scandinaviæ aut Schetlandiæ aut Iſlandiæ conveniet lib. I. Chanaan c. 40. Grönlandia polo propior ac Iſlandorum colonia, donec cultior adhuc vigeret, Norwegiæ adhæſit matri: Nunc denique poſt A. Chr. 1406. inculta, navigationi omnium liberæ patet. In Feroenſes autem inſulas, itemque vicinam polo Americam jus ſibi Dania hodieque aſſeruit, tentatis toties navigationibus, & inde hominibus exportatis.

BUNO-

a Norvegiæ fines. b Sevo mons. c Finmarchia. d Trunſolen. * Norwegiæ præfecturæ. e 1. Wardhuſia. f Norwegia Nova. g Nordemannia. h Norwegia hodierna. i Iſlandia.

vaſta, ſed maximè aſpera, ſaxoque ſterili aut ſylvis ingentibus horrida. Antiquiſſimi *Sitones* incoluiſſe traduntur. Poſtmodo potens *Norvagiorum* in Danos etiam & Friſios imperium fuit: ac nunc ipſi Daniæ regibus parent. Urbes in ea ſunt, [δ] *Nidroſia*, vulgò *Drunthem*, caput regni Regumque quondam ſedes, ubi ſuperbiſſimi olim totius Septemtrionis templi rudera viſuntur. [ε] *Bergi*, vulgò *Bergen*, celeberrimum in his oris Emporium. Prædicto Timæo pro inſula memoratur. Hinc eſt [ζ] *Anſlo* ſive *Opſlo*, haud ignobile Emporium.

Natura ſoli. Incolæ. Drunthem. Bergem. Anſlo.

II. Norvagiæ ab Septemtrionibus continuatur *Finnomarchia*, ſatis ampla & ipſa regio, duobus diverſis imperiis in duas partes diſtracta. Pars Meridionalis *Daniæ:* Septemtrionalis *Suediæ* regno ſubjecta eſt. [η]

Finnorum marchia.

III. A Norvagiæ littore in Occaſum verſus ad CL. mill. German. navigantibus occurrit in Oceano Hyperboreo inſula Britannicarum olim ultima, *Thule;* vulgò nunc *Iſland*, ab immenſis frigoribus [b] & per-

Iſlandia.

BUNONIS.

δ 2. a *Nidroſia* c ad *Nidero fl.* & *Roſa*, templi quod eſt nomen; vulgo *Druntheim*, ſub ſe plures & amplas habens præfecturas.

ε 3. b *Bergershuſia* arx, cui ſubeſt *Berga;* à mercatu piſcis Bergenſis dives; portu gaudet eximio, qui navibus Belgarum contra Anglos nuper præſidio fuit. *Stafanger* opidum & inſula *Scutenes*. Ad hanc præfecturam quoque pertinent *Sundhornleen*, *Nordhornleen*, *Soghne*, *Sunfiorde*, *Nordfiorde*, *Sundmerleen &c.* Bergæ etiam annumerantur opidula *Walders*, *Eſterdal*, & *Rœmsdal*, in continenti ſita.

ζ 4. c *Aggershuſia*, ſub cujus præfectura eſt d *Alſloa* ſedes Epiſcopalis: indigenis *Opſlo*, exteris *Anſlo*, huic exuſtæ Chriſtianus IV. reſtituit novam urbem e *Chriſtianiam*. Ei ſubſunt *Tonsberga; Friedrichſtadt*, *Santzburg*, *Schin* vel *Schon;* ubi ferri, cupri & argenti fodinæ inventæ ſatis divites, ſi adeſſent artifices & cultores idonei: *Hammaria major* & *minor*, *Tillemarchia* & *Hedmarck*. 5. f *Bahuſia* arx in rupe excelſa ad Sueciæ fines; in hac præfectura iſta eſt opidum *Maſterland* ſive g *Marſtrand* in ſcopuloſa inſula ſitum; item *Congel* & *Odowal* opida. Ad eandem præfecturam quoque pertinet *Wichia*, vulgò *Wyck*. Verum & *Bahuſia* arx per pacem iſta Rotſchildenſem anno 1658. initam, Suecis conceſſa & tradita eſt. Ad h Norvagiam eſt vortex ſeu euripus omnium, qui ſunt, celeberrimus & maximus, vulgò *der Maelſtrohm* dictus; qui ſcribitur in circuitu decem habere milliaria. Medium petra obtinet, quam adjacentis terræ incolæ vocant *Mouske*. Vorago iſta ſex horis abſorbet omnia vicina, & quæ appropinquant, aquam, balænas, naves onerarias, & res alias: totidemque horis omnia illa, quæ abſorpſerat, eructat & evomit, magna cum violentia, ſtrepitu, & circumgyratione aquæ. Cauſam fluxus ac refluxus maris inde nonnulli accerſunt; verum vix credibile videtur, tantam aquæ copiam ibi abſorberi ac eructari, quanta in tam vaſto mari abit ac refluit. Iſta memorantur ſine certo auctore. Quanquam *Liber Baro ab Herberſtein*, *rerum Moſcoviticarum commentariis cap. de navigatione per mare Glaciale*, hujus quoque Voraginis facit mentionem, traditque illam eſſe ſub ſaxo ingenti ſeu promontorio, quod *Sanctum Naſum* nautis appellatur. Verum non viſa, ſed audita refert. Inter k Normanniam Galliæ & Angliam vorago eſt, ad quam feruntur naves mira celeritate; ſed jam vicinæ gurgiti repelluntur. De Euripo Chalcidio dicetur *lib.* IV. *c.* X.

η De Finnomarchia jam dictum eſt.

HEKELII.

b Cœlô rigente.

c Olim *Trondon*, *ſ. Trondum*, dicta.

BUNO-

a 2. Nidroſia ſive Druntheim. b 3. Bergershuſia. c 4. Aggershuſia. d Alſloa. e Chriſtiania. f Bahuſia. g Marſtrand. h Vortex ad Norwagiam, der Maelſtrohm. i Euripus inter Galliam & Angliam.

perpetua glacie, quibus damnata eſt, ſic dicta; magnitudine ſua, *Melitæis* catellis, & monte *Hecla*, perpetuum ignem eructante, maximè clara: De cætero Daniæ regibus ſubjecta. ϑ

IV. Iſlandiæ ab occaſu æſtivo proximè objacet *Gronia*, vulgò *Groenland:* immenſo terrarum ſpatio, incertum, inſula an continens terra ſit cum Americæ terris; quibus propinquior longe quam Europæ. Imperium in litora hactenus cognita ſibi vendicarunt Daniæ Reges. Balænarum capturâ regio maxime nobilitatur. ι Gronia.

V. A Meridie eidem Iſlandiæ oppoſita eſt inſula *Frieſland*, & ipſa à frigoribus ac perpetua fere hyeme nomen habens, nulla re alia Regibus Angliæ, quibus paret, quam piſcium captura utilis. ϰ Frieſlandia.

BUNONIS.

ϑ a *Iſlandia* à perpetua glacie nomen habet; aliàs & *Snelandia* dicitur à nive *d*. Longitudo ejus fertur 144. Latitudo 65. milliar. Germanicorum. Dividitur in Orientalem, Meridionalem, Occidentalem & Septemtrionalem. Opida præcipua ſunt *Halar*, *Skalholt*, ubi Epiſcopi & Scholæ. *Beſtede*, arx Regia, præfecti Regii ſedes ad ſinum Hafna fuit *e*. Chriſtianus IV. Rex Daniæ Sacrum Codicem in Iſlandorum linguam transferri curavit, ejuſque exemplaria ad Iſlandos deportari. Græcam linguam inter Iſlandos à multis annis cognitam fuiſſe, ſunt qui ajunt.

ι b *Groenlandia* per fretum Davis ab Eſtotilandia Americæ ſeparatur. Ibi ſunt montes *Spitzbergen* balænarum captura inter nautas celebres. Incolas nonnullos ex hac inſula abreptos nuper vidimus Hamburgi. In mari iſto eſt piſcis *Nahuay* vulgo dictus, dentem habens ſeptem cubitorum, qui pro unicornu ſæpe venditur.

ϰ c *Frieſlandia* inſula ab omnibus ferè memoratur Geographis: Verùm, quum nullæ in eam legantur navigationes; aut omnino non eſt; aut non eſt tantæ magnitudinis, quantæ prædicatur eſſe; aut alia pro iſta accipitur & habetur inſula. Gœlnizius eam Regi Norwegiæ adſcribit. In eodem vero mari ſunt d *Farræ* inſulæ, ubi præcipuum opidum eſt *Farre*. Item e *Scetlandiæ* ſive *Hetlandiæ* Inſulæ, quas idem Gœlnizius Regi Daniæ & Norwegiæ adſcribit.

HEKELII.

d Hæc pro majore ſui parte montoſa & inculta eſt; quâ v. Parte plana eſt, plurimum compaſcua, ac graminis mirùm in modum læta dicitur eſſe. Nullum fert frumentum, nec ullam fert arborem, præter *Betulam* & *Juniperum*. Hujus incolæ ex exſiccatis & contuſis piſcibus panem ſibi parant, & potus olim illis aqua erat; nunc verò fruges aliundè allatas huic miſcere inceperunt.

e In ſpeluncis autem ac Montium cavernis ut plurimum degunt. Non Montes habent pro Urbibus, ad quorum latera ſuas manſiunculas excavant, atque utplurimum ex oſſibus Piſcium domos exſtruunt ob lignorum penuriam. Linguâ utuntur adhuc plurimi *Cimbricâ*, ſive veteri *Germanicâ*.

a Iſlandia. b Groenlandia. c Frieſlandia inſ. d Farræ inſ. e Hetlandiæ inſ.

CAP. XXI.

Suedia, Botnia, Scrickfinnia, Lappia, Finnia.

SVEDIA. 1

I. At

REISKII.

1 Pars Scandinaviæ antiquæ magna & ultima eſtat, Suconia nempe vel Suionia, nomen à Suconibus adepta, quos Tacitus lib. de German. c. 44. memorat. Illos ab maſcula virtute aut vigore juvenili dictos inquit Loccenius Antiquit. lib. I. c. 1. Nam hodieque a *Suen* maſculum juvenemque denotat: Hinc patria Suconum Sueaod & Suenod

a Suen.

I.

Suedia.
Ejus limites.

AT in Continenti rurſus Norvagiæ Daniæque regnis jungitur *Suedia* [a], continua certaque ſerie antiquiſſimum in orbe terrarum

Suenod κατ' ἐυφωνίαν Suede dicitur & Latine adhuc a Suedia, uti optimè Luccenius, Schefferus aliique. Ut vero Atlanticam priſcam ſ. Manheimium C. Plinio multiſque veteribus memoratam; Sueciæ nunc accommodet Olaus Rudolphus, multiſque rationibus id agat, quod dubio vix unquam extricabitur; Quanquam duo libri in hanc rem ſpiſſi & copioſi Upſaliæ prodierunt A. 1680. & anno 1682. b Regio tota cupro ferroque dives, ærarium iſtud regni ſubterraneum jure continet; Sed cultui non ubique apta, & nivibus per hiemem contecta, quandoque octuplum, aut ſecuplum aut plus alicubi reddit. c Pars cultiſſima, (1.) Gothia, cui Danicæ A. 1660. provinciæ nunc adhærent, (2.) Sueonia aut Suedia ſpecialius dicta cum ſuis regionibus & duabus urbibus primariis. *Stocholm ac Upſal*: Prior à palis, quibus condita & holm i. e. diviſo ſpatio ſeptoque, poſterior ab *aula regum veteri* quaſi *Up dem Zaal*, ubi reges adhuc inaugurationem ſuſcipiunt; (3.) Finnia vel Finlandia A. 1150. ſubjugata, quaſi *Findes Land*, cum Finni Suecorum hoſtes fuerint, (4.) Lappia quam Schefferus accuratam edidit Latino & Germanico Sermone: Hunc Dani ex parte Ruſſique tenent. (5.) Eſthonia, Ingria & Ruſſis ademptæ provinciæ: Ut de Livonia tota, Gothia, Oeſaliaque inſulis poſt A. 1645. Germaniciſque multis ducatibus non denuo dicam. Regnum donec cum cæteris quondam ſeptentrionalibus conjunctum fuit, non ita vires exſeruit, ſed ab reliquis ſejunctum poſt A. 1523. Trollis regnantibus caput magis extulit: Hinc eorum poſteros regia manſit ſucceſſio, in Comitiis Aroſienſibus A. 1544. regnumque ita hæreditarium factum. Hæc ad veterem Scandinaviam ſufficiant, quæ vagina & officina gentium ab Jornande dicitur ob crebras hinc emiſſas colonias: Nunc non amplius tanto colonorum agmine ſcatet, ob leges forſitan Chriſtianas, quibus polygamia tollitur.

HEKELII.

a Hujus REGNI maximè potentis & omninò ampli *Deſcriptionem* edi curârunt *M. Heinricus Soterus* atque *Martinus Zeilerus*, quarum PRIOR *Lugd. Batavor.* A°. huj. Sec. 33. in f. 16. POSTERIOR autem *Amſtelod.* A°. ejuſd. Sec. 56. in f. 12. prodiit. Prodiit eôd. locô, atque eâdem formâ quoque, immò & eôd. ferme tempore, Ao. np. 59. planè nova ejuſdem REGNI Deſcriptio, quem Librum, quòd lectu jucundus ac utilis eſt, cuilibet Studii Geographici cultori non leviter commendandum cenſeo. Hoc REGNUM æquè, quàm GOTHIA & FINLANDIA, gaudet hodiè Rege CAROLO XI. qui verè eſt talis Rex, quem *Sapientia* genuit, *Prudentia*, obſtetricante *Felicitate*, peperit, *Fortitudo* lactavit, *Pietas* erudivit, *Juſtitia* educavit atque *Magnanimitas* omninò magnum reddidit ac prorſus incomparabilem. Ejus Conjux ſuaviſſima eſt ULRICA ELEONORA, *Regiô* ſanguine *Danicô* orta, Regina omni virtute ac gloriâ maximè ac eminenter conſpicua. Hujus REGNI *Status Politicus* atque *Bellicus* inclutorum *Bondeorum*, *Braheorum*, *Gardieorum*, *Haſtferorum*, *Koenigsmarkiorum*, *Rambsdorfiorum*, *Wrangeliorum*, cæterorumque *Heroum* & *togâ*, & *ſagô* clariſſimorum conſiliis, iiſque innatæ Prudentiæ, raræquè Fidelitatis pleniſſimis, optimè ac feliciſſimè etiamnùm nititur. Quod autem *Statum Eccleſiaſticum* in hôc REGNO concernit, illuſtris *Claudius Arrhenius*, hodiè dictus *Oernhielm*, alter ille SLEIDANUS atque *Suecorum* TACITUS, Vir REGI ſuo gratiſſimus, MUSIS inſerviendi promtiſſimus ac mihi faventiſſimus, de eô ante biennium ☿. d. XIV. *Jul.* meam ad tenuitatem *Holmiâ*, ubi tunc *Regis ſui Clementiſſimi* juſſu vivebat, *Rudolſtadium* eruditè ac lepidè ſic ſcripſit: *Rogas etiam, ut participem te reddam eorum, quæ illuſtrare queant* Statum Regni hujus Eccleſiaſticum, *cujus generis quidem aliqua dudum ſunt edita, inter quæ* JOHANNIS MAGNI, * Gothi, *Metropolis*, Romæ *ſuperiori ſeculô evulgata*: JOANNIS BAZII *Inventarium* REGNI hujus Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ: JOHANNES MESSENII *Chronicon* Epiſcoporum SUECIÆ, *nuper recuſum in* Germaniâ, ** *ut Catalogi apud vos editi indicant. Deſideratiſſimi* SCHEFFERI *mei* Chronicon Archi-Epiſcoporum Sacerdotumque UPSALIENSIUM. *Poſt quos ſummâ curâ à* me *confecta eſt* Hiſtoria SUEONUM GOTHORUM-

* Ejuſdem MAGNI Gothorum Suenonumque HISTORIA prodiit Wittebergæ A. huj. Sec 17. in 8. f.

** Et quidem Lipſiæ A. huj. Sec. 85. in form. 12. editore Adamo Rechenberg, MISNENSIUM Muſâ decimâ, ex cujus quippe donô verè gratô atque acceptô Libellum huncce utilem etiam, quod gratulor mihi, poſſideo.

a Suedia. b In fol. c Alicubi.

rum regnum; quod ſemper *Suiones* ſive *Sueones* incoluêre. [α] Clauditur ab Ortu Finnico ſinu, Codanoque mari: à Meridie Daniæ confinio: ab occaſu Sevonis immenſi montis jugo à Norvagia ſubmovetur: à Septemtrione eſt *Botnia*. Pars regni Auſtralis antiquo nomine [β] *Guthia*, vulgò *Gutland* vocatur, reliquis partibus longè celebrior lætiorque. Caput regni univerſi Regumque ſedes eſt [γ] *Stockholm*, urbs poſita in ſtagnis marinis, palis ſuperſtructa; unde Guthia.

RUMQUE Eccleſiaſtica, *inde à conſpicuâ magis in his terris Chriſtianâ Religionis origine, uſque in noſtra tempora, quæ quia nunc ſub prælô eſt, pagellam ejus tantùm unicam Speciminis locô his incluſam mittere potero. Seorſim etiam ſcripſeram* Hiſtoriam Epiſcoporum SUECIÆ, GOTHIÆ ac FINLANDIÆ. *Editioni etiam paratam habeo* SUECIAM SANCTAM, *ſeu* veteres *eorum* Vitas, *qui ex* SUECIS GOTHISQUE *per* Romanos Pontifices *relati quondam fuere in* Sanctorum *numerum. Quibus poſtquam addidero* Hiſtoriam Monaſteriorum SUEONIÆ, GOTHIÆ ac FINLANDIÆ, *neſcio quid ulterius expeti queat, quod concernat* rem REGNI *hujus* Eccleſiaſticam. Hactenus mellitiſſimus meus *OERNHIELM*. Extat & *Sacra Chronologia* *JOANNIS ELAI TERSERI*, ab Ortu Mundi uſque ad A°. huj. Sec. 57. adornata, & *Upſaliæ* litteris *Paulinis* eôd. A°. in 8. maj. f. impreſſa, in quâ multa quoque ſunt reperienda, quæ non ſolùm ad *Statum REGNI SUECICI Eccleſiaſticum*, ſed & ipſam *Academiam Upſalienſem*, cujus Profeſſores ab A°. M. XCIII. & ſic à *Conciliô* UPSALIENSI uſque ad jam denominatum A°. huj. Sec. 57. circa finem *Appendicis* hujus CHRONOLOGIÆ (Litt. C c 3. fac. b. ſequ.) ſunt denominati, ſpectant. Et veneror ego hunc Librum ideò maximè, quoniam *Henning Witte*, Vir ſummæ eruditionis & candidiſſimi pectoris, eum ex *Livoniâ* in *Thuringiam* mihi, quod ſemper mente gratâ agnoſcam, in perpetuum favoris pignus jampridem dono miſit. *Poëtæ*, qui in hôc *REGNO*, nî fallor, adhuc valdè clarent, ſunt *Joannes Columbus* atque *Petrus Lagelööf*; *Joannes* autem *Bilberg* atque *Matthias Steuchius* inſignes ſunt Philoſophi.

BUNONIS.

α [a] *Suedia* à Septemtrione clauditur mari *Pietcaoriko*; ab Oriente Ruſſiâ *b*: à Meridie mari Baltico, & Daniæ, quæ nuper erant, provinciis: ab Occidente Norwegiâ. Duo hic ſunt maximi ſinus *Botnicus* & *Finnicus*. Bodnico ſeu Boddico ſinu in duas quaſi ſecatur partes. Præcipuæ vaſti hujus regni provinciæ ſunt *Gothicæ*, *Noricæ*, ſive *Suedia* proprie dicta, *Bodnia*, *Finnlandia*, aliæque verſus Septemtrionem provinciæ. *Carelia*, & *Eſthonia* Livoniæ. *c*

β *Guthia*, [b] *Gothia* ſeu *Gothlandia* diſcriminatur in *Gothiam Occidentalem*, ſeu *Weſtrogothiam Weſtergothland*: quæ ſola ex Sueciæ provinciis mare attingit Occidentale; habet *Nilœſiam*, *Scaram* ſeu *Scora* & *Gothenburg*, cum arce propinqua *Elsburg*: & [c] *Orientalem*, *Oſtrogothiam*, *Oſtergothland*; habet *Lincopiam* & *Vaſtenam* ſeu *Vadſtena*; ubi S. Brigitta fuit culta; & *Gothiam Auſtralem*, quæ & [d] *Smalandia* dicitur, ubi *Wexo* & [e] *Calmaria* munitiſſima arcem habens & portum. Hoc opidum expugnavit Chriſtianus IV. anno 1611. quod tamen factâ pace 1613. Sueciæ Regi reddidit.

γ [f] *Noricæ* provinciæ ſunt [g] *Uplandia*, cujus & totius regni caput eſt [h] *Stokholmia* in inſula ſinus *Meleri*; multis & magnificis ædificiis aucta ſuprà priſtinam ſortem jam longè evecta eſt. In ea quoque provincia eſt [i] *Upſalia c*. Hic porrò ſunt [k] *Sudermannia* Stregneſiam: [l] *Weſtmannia* Aroſiam: *Nericia Orebroam* habens: *Warmelandia*, *Geſtritia*, *Helſingia*, *Middelpadia*, *Dalecarlia*, provinciæ. E regione Calmariæ *Oelandia* inſula eſt, Suedis ſubjecta, inter quam & continentem ruit *fretum Calmarienſe*, *der Calmer Sund*.

HEKELII.

b S. *Finlandiâ*, *Bothnicô* Sinu diſcretâ, & *Livonia*, Mari etiam ſejunctâ.

c Terra *Suecia* inter Aquilonares eſt fertiliſſima, *Frugum*, *Mellis*, & *Argentô*, *Ære*, *Plumbô*, *Chalybe*, & *Ferrô* dives; præcipuè autem circa *Salburgam* Argentum purum nullô aliô permixtum Metallo effoditur. Animalibus omnis generis, piſcibus Fluviorum, Lacuum & maritimis mirificè abundat. Eſt tamen multis in locis aſpera, montoſa, humida & paludoſa. Unde & diverſis in locis invia, & rarior ibi Frugum & proventûs Fructuum.

[a] Suediæ limites. [b] Gothia Occidentalis. [c] Orientalis. [d] Smalandia. [e] Calmaria. [f] Noricæ provinciæ. [g] Uplandia. [h] Stockholmia. [i] Upſalia. [k] Sudermannia. [l] Weſtmannia.

de etiam nomen traxit, natura operibuſque munitiſſima, Emporiumque celeberrimum. Secunda eſt *Upſalia*, Academiâ Archiepiſcopatuque inſignis. *Calmar* in confiniis Daniæ, cum arce validiſſima, urbs eſt ſatis magna, portuſque celebris: Eſt item *Nicopen*, munitum opidum Emporiumque clarum.

Upſalia. Calmar. Nicopen.

II. *Botniam* ſinus Botnicus in duas ſecat partes, Orientalem & Occidentalem. Nihil in ea notatu dignum, præter emporium *Torniam* ad intimum ſinus receſſum ſitum. ♂

Botnia. Tornia.

III. Supra Botniam *Scrikfinni* ſive *Schritfinni* incolunt, una cum Botnis, Suediæ regibus ſubjecti.

Scrikfinnia.

IV. Hinc verſus Orientem in extimo veteris Germaniæ angulo *Lappia*; vulgò *Lappenland*, & incolæ ejus Germanis *Lappen*, Ruſſis *Loppi*; in duo genera diſtincti. Occidentales Suediæ regibus parent; Orientales Ruſſico vocabulo *Dickiloppi*, id eſt, feri Lappones, magno Moſcoviæ Duci ſubjecti ſunt.

Lappia.

V. Infra Lappiam Botniamque verſus Meridiem eſt *Finnia*, inter Botnicum Finnicumque ſinum poſita: Plinio *Fenningia*, (qui inſulam eſſe credidit) vulgo nunc *Finland*, dicta: haut parva Suedici Imperii portio, fertilis arvis, paſcuiſque læta. Urbium clarisſimæ ſunt; *Abo* epiſcopalis ſedes, ac *Viburgum* in intimo ſinus Finnici receſſu nobile emporium. ε

Finnia. Abo. Viburgum.

d Singulari *Joannis Schäfferi* doctrinâ ac famâ immortali clara.

BUNONIS.

ꝺ a Ad *Botniam* quoque referuntur *Angrimania* & *Corelia* provincia, ubi *Corelenburg* & *Kexholm*.

ε b *Finlandiam* Ericus rex Moſcovitis extorſit: figuram habet trianguli, in cujus apice ſunt *Alandiæ Inſulæ*, & *Abo* opidum: in fine ſinus Finnici eſt *Viburgum e*. Cæterum c *Eſtonia*, provincia Suediæ à Narva ſe extendit Parnoviam uſque, habet d *Revaliam* in *Harria*, cujus epiſcopi ſedes eſt in *Borcholm*. *Dorpatum in Oedenpoa f*, *Hapſalia* Wichiæ epiſcopi quondam ſedes, tranſlata Arensburgum in Oeſiliam. In *Jervia* eſt *Vellinum*: in Allentapia *Narva* eſt ad fluvium cognominem; trans quem in ulteriori ripa è regione Narvæ Livonicæ eſt *Ivanogrodum*, ſive *Ruſſorum Narva*, à qua Moſcovitici imperii incipiunt fines.

HEKELII.

e Propugnaculum quippe totius Regionis adverſus *Ruthenos & Moſcos*.

f Clariſſimô *Andreæ Virginii* nomine clara.

a Botnia. b Finlandia. c Eſtonia. d Revalia.

CAP. XXII.

De Italia, & variis ejus nominibus.

I.

EXplicatis Veteris Novæque Germaniæ partibus, commodisſimus nunc videtur locus, à ſeptemtrionibus verſus meridiem pedem

Italiæ dignitas.

45

Tab. 18
ITALIA ANTIQUA
HELVETII
NORICI PARS
GALLIÆ PARS
ILLYRIS
MARE SUPERUM Sive HADRIATICUM
MARE INFERUM Sive ETRUSCUM
MARE LIGUSTICUM
MARE SICULUM
AFRICÆ PARS
Sept.
Mer.
Occid.
Oriens
Lugdunum
Genava
Taurini
Ravenna
Ariminum
Ancona
Roma
Tiberis fl.
Ostia
Antium
Capua
Apulia
Barium
Brandisium
Hydrus
promont Salentium Sive Iapygium
Lucania
Regium
Messina
Catana
Syracusæ
Pachinum pr.
Lilybæum
Panormus
Drepanum
Heraclea
Mariana Colonia
Sulchi
Herculis port
Pupulum
Calatha Insula
Epidamnus
Epitaurus
Pola
Polaticum prom.

edem referre, ac tranſgreſſis hinc Alpium jugis Italiam introſpicere. Quin pigeat, quæ omnium dignitate prima erat, eam poſteriore loco dici: quidpe terra olim fuit omnium terrarum alumna ſimul & parens: divina providentia electa, quæ ſparſa congregaret mperia, rituſque molliret; & tot populorum diſcordes feraſque inguas ſermonis commercio contraheret ad colloquia; & humanitatem homini daret; breviterque unà cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Jam vero locorum ſalubritatem, cœli temperiem, aprica collium, opaca nemorum, tantam frugum & vitium olearumque fertilitatem, pecorum fœcunditatem, tam innoxios ſaltus, tot munifica ſylvarum genera, tot lacus, tot amnium fontiumque ubertatem, colonias tam frequenteis, tam aſſiduam novarum urbium gratiam, tam clarum decus veterum opidorum: virorum denique ingenia, mores ac ritus, linguaque ac manu res geſtas ſi repues, nihil toto orbe terrarum commemores, quod huic conferri, nedum præferri, queat. 1

II. Nomen unde ſortita ſit, variè auctores tradunt. alii quippe à Italiæ nomina.
bobus, quorum magnitudine pulchritudineque fœcunda eſt, vocitatam Italiam exiſtimant: nam ἰταλὸς veteri ſua lingua dixiſſe Græcos, quos Latini *tauros*: alii veriùs ab *Italo*, rege Siculorum, qui primum agrum Sabinorum & Latium incoluere, hanc terrarum partem appellatam tradunt *Italiam*: quod poſteà nomen in totam terram, inter Alpes & Siculum fretum, tranſiit. *Heſperia* etiam dicta fuit Græcis, à veſpertino ſidere Heſpero: quia illis in occaſum ſita erat. *Saturnia*, *Auſonia*, *Oenotria*, *Latium*, quanquam ab antiquisſimis Græcis, poſteà etiam à Latinis Poëtis pro univerſa Italia ponantur, partium duntaxat fuere nomina. [α]

II. Cæ-

BUNONIS.

α A Scriptoribus Italiæ aliis præterea appellatur nominibus; diciturque *Argeſſa* a, *Cameſene*, *Chone* ſive *Chonia* b, *Tyrrhenia*, & *Græcia Magna*.

HEKELII.

a *Apennina*, *Salcumbrona*, *Vitullia*, aut *Vitalia*.
b S. *Chaonia*.

REISKII.

1 a Italia ſive originem ſive ſignificationem cogites, uſu æquivoco vel ambiguo non caret. Nec enim inter omnes veteres tenetur illa derivatio, qua Italiam ἐκ τοῦ Ἰτάλου, *i. e.* à tauro Apollodorus dictam voluit lib. 2. nec ex rege mutto Italo: Apud novos item varia extat. Bochartus à punico vocabulo עיתריא *Iturgia*, i. e. pice voluit deduci, & pœnis ad Italiam inferiorem digreſſis auctoribus. b Brutia enim tellus picis multum progenuit, progenitumque aliis communicavit: Hinc eam veterum Italiam fuiſſe, multis ex locis aperte Bochartus comprobat lib. I. Chanaan cap. 33. Ergo Italia vel totam regionem pro uſu hodierno, vel partem regionis extimam, & freto Siculo vicinam pro uſu antiquiori ſignificat. c Sic multa ſolum parti nomina debentur, non toti congruunt niſi κατὰ συνεκδοχήν: Nec mirum eſt, adeo de finibus Italiæ inter veteres & novos; Item de variis diviſionibus adeo diſcordari. Confer

a Italia non à tauro. b Sed picet. c Nec tamen tota.

III. Cæterùm natura imperio Romano proſpiciens, mari Supero Inferoque, & altisſimis Alpium jugis, ceu firmisſimo vallo, foſſaque altiſſima totam undique cinxit. *Terminos* igitur habet à Septemtrionibus Alpes: ab Ortu Arſiam Hiſtriæ flumen & mare Superum, qui & *Hadriaticus ſinus* dicitur: à Meridie mare Inferum ſive Tuſcum: ab Occaſu iterum Alpes & Varum amnem. β

Italiæ fines.

IV. *Longitudo* ejus ſumma eſt ab Alpino fine *Auguſtæ Prætoriæ* quæ vulgo nunc *Aoſta*, per urbem *Romam Capuamque* meante curſu ad *Rhegium* opidum & *Leucopetram* promontorium, quod vulgo, *Capo de l'Arme*, millium paſſuum Iɔcccc. id eſt, mill. German. ccxxv. *Latitudo* varia eſt. At ſubter Alpes millium paſſuum, Iɔlx. id eſt, mill. German. cxl. medio curſu inter *Anconam* & *oſtia Tiberina* millia paſſuum cxxxvi. id eſt, mill. German. xxxiv. Veteres *querno folio* eam aſſimilarunt: at noſtri ævi homine γ *cruci humano*.

Longitudo. Latitudo. Figura Italiæ.

ſer Cluverium Ital. Antiq. lib. I. nec enim termini eidem antiquæ ac novæ Italiæ conveniunt, nec eædem pro diverſo tempore partitiones, ſi Geographiam veterem imperii Rom. notitiam conſulas, & quatuor præfecturæ Italicæ Diœceſes.

BUNONIS.

β *Formio* amnis ultra Aquileiam vi. millia paſſuum ab Ravenna clxxxix. m. paſſ. antiquus auctæ Italiæ terminus eſt, nunc Iſtriæ. *Plin. l.* 3. *c.* 18.

γ *Cruris humani tibia* reſpicit mare Inferum, & *Jura* Superum; *medium Juræ* eſt in Cumerio promontorio apud Anconam; *poples* apud Ravennam; *genu* ad portum Liburnum. Inde *pars ima femoris* ſeſe attollit ad Alpes uſque. *Pes* Siculo Ionioque mari alluitur; duo ſinus, Tarentinus & Scylacius, faciunt *Plantæ* cavitates. *Calcaneus* eſſe poteſt Japygium promontorium apud Hydruntum opidum, quod vulgò *Otranto*. Pro *calcari* erit mons Garganus. Digiti pedis erunt apud fretum Siculum, circa Rhegium & Leucopetram.

CAP. XXIII.

De diviſione veteris Italiæ.

I.

Diviſio Italiæ.

DIviſa fuit olim Italia aliter aliis ſubinde temporibus; prout gentium migrationes finiumque commutationes factæ ſunt. Nos eam maximè diviſionem ſequemur, quæ ſub primis Romanorum Imperatoribus fuit. Poſtquam Gallorum inter Oceanum, Rhenum, Alpes, Internum mare & Pyrenæos montes incolentium, ingens multitudo, variæque nationes trans Alpes profectæ, eam Italiæ partem obſederunt, quæ inter Alpes & Appenninum ad Æſim uſque flumen; prope Anconam porrecta eſt; GALLIA hæc Romanis dicta eſt ITALICA: item *Gallia Citerior*, & *Ciſalpina; item Gallia Circumpadana*, & *Togata* à toga Romana, quia veſtitum rituſque

tuſque Romanorum aſſumſerat: quum trans Alpes *Ulterior Gallia* diceretur *Comata*, à coma ſeu cæſarie, quam incolæ ejus alebant: pars autem Tranſalpinæ Galliæ à braccis, femorum tegumento, *Braccata*, quæ eadem *Narbonenſis provincia.* Sed ſub eadem Galliæ Togatæ provincia comprehendebantur etiam alii populi; ut ad mare Inferum, *Ligures:* ad Superum, *Veneti*, *Carni*, *Hiſtri;* in Alpibus, *Taurini*, *Salaſſi*, *Lepontii*, *Euganei:* & qui poſteà provinciam per ſe una cum Tranſalpinis populis, Vindelicis atque Noricis conficiebant, *Rhæti.* Poſt Galliam Togatam primi ſequebantur ſub Apennino *Etruſci*, ſive *Tuſci:* ultra hos ad utrumque Apennini latus *Umbri:* Infra hos *Sabini* ac *Latini*, *Æqui*, *Volſci*, atque *Hernici:* Juxta Umbros ad mare Superum erant *Picentes;* dein *Marrucini*, *Veſtini*, *Frentani*, *Peligni*, *Marſi:* ultra hos in mediterraneo *Samnites* & *Hirpini:* infra *Samnites* ad mare Inferum *Campani:* mox *Picentini.* Frentanis Hirpiniſque jungebantur *Apuli*, Inde *Calabri* & *Salentini* lævum Italiæ cornu inſidebant. Sub Apulis erant *Lucani*, ad utrumque mare. Sub his in dextro cornu & extimo Italiæ angulo erant *Brutii.*

CAP. XXIV.

Ligures, *Taurini*, *Cottii & Ideonni regna*, *Salaſſi*, *Lepontii*, *Euganei*, *Rhæti*, *Veneti*, *Carni*, *Hiſtri.*

I.

α *Liguria* inter Varum & Macram amnes, mareque Liguſticum & Padum fluvium ad Placentiam uſque porrecta, caput gentis Ligurum habuit β *Genuam*, vulgo nunc *Genova.* Reliqua inde opida clara fuere in ora maritima, γ *Nicæa* & δ *portus Herculis Monœci* à Græ- Liguriæ termini. Genua. Nicæa. Portus Herculis Monœci.

BUNONIS.

α a *Ligures* Celtici fuere generis; quippe quibus Salyes Galli ſeu Celtæ ſimilis fuere ſermone, moribus & cultu: fœminas hujus gentis ad operam locatas, ſi peperiſſent, ſtatim ad foſſionem & ſarculum rediiſſe tradunt auctores.

β b *Genuam* poſterioris ævi homines dixere *Januam*, quaſi à *Jano* conditam; Antiquiſſimis temporibus fuit præcipuum Liguſticæ oræ opidum & emporium, a Magone Carthaginienſi exciſam Romani reſtituerunt.

γ c *Nicæa* hodie *Nizza* nomen habere videtur ἀπὸ τοῦ νικᾶν *à vincendo.* a

δ d *Herculis Monœci portus* hodiè *Monaca* dicitur. Heic *Mancino* Coſ. in Hiſpaniam ituro prodigia accidiſſe ſcribit *Valerius Max. lib.* 1. *cap.* 6.

HEKELII.

a Conciliô OEcumenicô I. clara eſt, ubi CCCXIIX. Epiſcopi hæreſin *Arrii* damnarunt, & Occidentalium ſententiam de *Paſchate celebrando die Dominicâ*, quæ incidat in Lunam 15. 16. 17. 18. 19. 20. vel 21. poſt æqui noctium vernum probâ-

a Ligures. b Genua. c Nicæa. d Hercults Monœci portus.

Albium Intemelium. Albium Ingaunum. Vada Sabatia. Pollentia. Alba Pompeja. Aſta, Aquæ Statiellæ. Dertona. Iria. Taurini.

à Græcis Maſſilienſibus condita; inde Liguſtica opida ᵋ *Albium Intemelium*, & *Albium Ingaunum*, quæ vulgo contractè dicebantur *Albintemelium*, *Albinganum*, nunc *Vintimilia* & *Albenga*. Hinc ζ *Vada Sabatia*, nunc *Savona*. Intus fuêre η *Pollentia*, *Alba Pompeja*, ϑ *Aſta*, *Aquæ Statiellæ*, ι *Dertona*, *Iria*, quæ vulgo nunc dicuntur, *Polenza*, *Alba*, *Aſte*, *Acqui* ſive *Aich*, *Tortona*, *Voghera*. 1

II. Liguribus jungebantur *Taurini* inter Padi lævam ripam, Alpium radices & Orgum fluvium. Caput gentis olim κ *Auguſta Taurinorum*, nunc vulgo *Turino*.

Cottii. Segusium.

III. His finitimi erant *Cottii* & *Ideonni* regulorum regna in Alpibus. Cottiani regni caput fuit λ *Seguſio*, ſive *Seguſium*, nunc *Suſa*.

Salaſſi. Auguſta Prætoria.

IV. His iterum continuabantur *Salaſſi*, in valle quam *Duria* amnis mediam ſecat. Horum caput μ *Auguſta Prætoria*, nunc

probârunt. Quô tempore autem id factum vid. *Joan. Henr. Alſtedii* Sect. XXXVI. *Theſauri Chronol.* p. 340. Edition. 2.

BUNONIS.

ᵋ *Albium* nomen traxiſſe videtur ab Alpibus, qui olim *Albii* montes dicti.

ζ Ad [a] *Vada* iſta fugiens conſtitit Antonius *Cic. lib.* XI. *Famil. Epiſt.* 10. & 13.

η [b] *Pollentia* ſub *Arcadio* & *Honorio* Imperatoribus mutua Romanorum Gothorumque clade nobilitata. *Oroſius lib.* 7. *cap.* 37. & *Caſſiodorus in Chron.*

ϑ [c] *Aſta* hodiè *Aſte* & *Aſti* dicta; urbs eſt magna, ſplendida & opulenta.

ι [d] *Dertona* olim urbs inſignis inter Genuam & Placentiam L. millibus paſſuum ab utraque diſtans.

κ [e] *Auguſta Taurinorum* ad Padum ab Hannibale expugnata eſt. Hodie Sabaudiæ ducum ſedes caſtello munitiſſima.

λ [f] *Seguſium* dictum lingua Celtica *Segehuſen* ab amne *Sege*, qui nunc eſt *Semar*, in Duriam influens. Cæterum per Alpes Cottias ut plurimum utebantur via Romani ex Italia in Galliam commeantes: [g] Cottii regnum patuit inter Ortum & Occaſum à *Finibus*, uſque ab *Eborodunum* opidum: inter Septemtriones ac Meridiem à Grajis Alpibus ad maritimas uſque.

μ [h] Ab *Auguſto Cæſare* hæc urbs condita & dicta eſt; *Prætoria* cognominata, quia Pætorianorum colonia eò deducta eſt. Hodie Germanis dicitur *Augſt*.

REISKII.

1 [i] Alpes heic pro diverſis gentium limitibus figuntur juga nempe illa Europæa continua; unde montium Pyrenæorum, & omnium reliquorum, nec non fontium fluminum ac fluviorum origines. Nomen ab albedine habent, ſi Feſtum audias, cum Sabini *quondam alpum pro albo dixerint*. Sin Bochartum audias, ex voce Punica אלבן *albon* i. e. *albeſcendo*. Sunt autem vel maritimæ per Liguriam, vel Cottiæ, vel Grajæ; vel Rhæticæ, ſeu Tridentinæ; Vel Noricæ, vel Carniæ, vel poſtremo Juliæ ſeu Pannoniæ: Iſvicinum eſt mare ſuperum ab ſitu boreali dictum, ſicut inferum ab auſtrali dicitur. Gentes hinc variæ, multæ nimium diffuſæ, uti vetera ſic ſenſa diverſa novis pariunt auctoribus, ipſi Cluverio noſtro perantiquam Italiam progreſſo. Quid de urbibus nonnullis, præſertim deſitis aut everſis? Sic [k] *Aquilegia* totius Hiſtriæ prima urbs, in ſinu maris intimo emporiumque florentiſſimum, ubi Cæſarum ſedes, temporaria, ſynodorum vero crebrior, & Patriarcharum aſſidua: Nunc nihil niſi nomen ſupereſt ab aquilegio, *i. e. ab aquarum copia* deductum, uti Voſſius Obſervat. ad Pomp. ex Codd. MSſtis. & inſcriptionibus contendit, non *ab aquila*, ceu Julianus in Orat. voluit. In locum urbis fata & tempora Venetias reſervaſſe, qui dixerit, non erraſſe videbitur: Portentoſa de Patavinis originibus narratio, nec non de Livianis, quos ibi repertos Itali crediderunt, cineribus atque oſſuariis fama, quam parum ſolidæ veritatis contineat, Morhofius libro ſingulari egregie docet.

BUNO-

a Ad Vada. b Pollentia. c Aſta. d Dertona. e Auguſta Taur. f Seguſium. g Regni Cottii termini. h Auguſta Prætoria. i Alpes unde variæ. k Aquilegia.

nunc vulgo *Aoſta*; inde ʼ *Eporedia*, nunc *Invréa* & *Ivrea*. Eporedia.
V. Salaſsis contermini erant porro ξ *Lepontii*, circa lacum Verbanum, vulgo nunc *Lago Maggiore*, flumina, quæ is recipit. Caput fuit *Oſcela* ο, vulgo nunc ad *Toſam* amnem *Domo d'Oſcela*. Lepontii. Oſcela.

VI. Lepontios ſequebantur in Alpibus *Euganei* inter Larium ſive Comenſem Lacum & Atheſim fluvium. Horum opida fuere π *Anaunia*, ſive *Anonium*, *Sarraca* & ρ *Vannia*, vulgò nunc *Caſtel Nân*, ſive *Nôn*, *Sarca* & *Cividà* ad Ollium fluvium, dein σ *Clavenna*; & item τ *Telium* in Valle Tellina. Nobiliſſimi Euganeorum populi fuere *Sarunetes* in vallibus Clavennenſi & Tellina; *Vennones*; ad ortus Atheſis amnis; *Camuni*, nunc *Val Camonica*; ad Ollium fluvium *Trumplini*, ſive *Triumplini*, nunc *Val Troppia* ad Melam amnem. Euganei. Anaunia. Sarraca. Vannia. Clavenna. Telium. Sarunetes. Vennones. Camuni. Triumplini.

VII. Supra Euganeos fuere *Rhæti*, duce *Rhæto* ex Tuſcis, quum hi pellerentur Circumpadana regione à Gallis, orti. Fines habuere à Rheni fontibus, ad fontes uſque Dravi amnis in Danubium defluentis. Caput eorum υ *Tridentum*, nunc vulgò *Trento*. reliqua opida clariora; *Curia* vulgo nunc *Chûr*, Italis *Coira*, φ *Feltria*, *Belunum*, nunc *Feltre*, Belluno. At χ *Verona* celeberrima omni ævo urbs, ab Euganeis ſimul & Rhætis condita fuit. Rhæti. Tridentum. Curia. Feltria. Belunum. Verona.

VIII. *Rhæ-*

BUNONIS.

ʼ a *Eporedia* C. annis ante Chriſtum natum còndita. b *Salaſſi* conterminos habuere ab occidente Ideonni regnum & Centrones; à Septemtrionibus Veragros: ab Oriente Lepontios: à Meridie Taurinos & Libicios Gallos.

ξ c *Lepontii* habuere ab Occaſu hyberno Salaſſos: ab Occaſu æſtivo Penninam Vallem, quæ hodie *Valeſia*, Germ. *das Walliſer Land*: à Septemtrionibus Helvetios atque Rhætos: ab Ortu trans Larium lacum Euganeos: à Meridie Orobios Inſubres; & Libicios Gallos.

ο *Oſcela* Germanis hodie dicitur d *Thum im Eſchenthal*, & ipſa Vallis *das Eſchthal*.

π e *Anaunium* ſupra Tridentum eſt. Vallis quam Noſius fluvius, in Atheſim defluens, ſecat, cognominatur *Val di Nôn*: at ſuperiori parte *Val del Sól*, Germ. *das Sultzthal*.

ρ f *Vannia* etiam fuit in Carnis.

σ g *Clavenna* Germ. *Cläven*, Italis *Chiavenna*.

τ h *Telium* Germ. *Tell*, Italis *Teglio*. Regio illa hodiè maximè nobilitatur vino, quod ſuavitate reliqua omnia præſtare vina dicitur, *Vallis Tellina*, Germanis dicitur *das Beldlin*.

υ i *Tridentum* Atheſi amni appoſitum eſt. *b*

φ k *Feltria* in confiniis Carnorum & Venetorum poſita etiam nunc Epiſcopali ſede claret.

χ l *Veronam* Germanicè *Dieterichs Bern*, Atheſis amnis ferè mediam nunc ſecat; olim alluebat tantùm. Nullibi in tota Italia Gallica tot reperiuntur antiquitatum monumenta, quot heic, tam in ipſa urbe, quàm in agro paſſim, *Catullo* Poëtæ venuſtiſſimo patria eſt *c*. Æquiparatur hodie Venetiis, Romæ, & Neapoli; illis lacu, iſti nobilitate, huic tribus Caſtellis.

HEKELII.

b Gaudet *Epiſcopatu* & celebre eſt *Conciliô* in Templô *della Madonna* ibi celebratô. Egregium eſt *Cathedrale* & ad *Div. Petri* Templum, in quô Infans à *Judæis* interfectus videtur.

c Atque etiam *Cotta*, *Fracaſtorii* & utriuſque *Scaligeri*, Poëtarum eximiè inſignium ac venuſtorum Patria eſt.

a Eporedia. b Salaſſorum termini. c Lepontiorum termini. d Thum im Eſchthal. e Anaunium. f Vannia. g Clavenna. h Telium. i Tridentum. k Feltria. l Verona Catulli patria.

Veneti. VIII. *Rhætis* ab ortu Solis proximi fuere ꝟ *Veneti* [d], quos fabuloſa Græcorum antiquitas ex Paphlagonum ad Pontum Euxinum gente, duce *Antenore* à Trojæ excidio huc deduxit. Alii veriùs Illyricum fecere populum. Euganeorum qui inde in Alpes ſeceſſerunt, occupârunt agrum ad mare Hadriaticum, inter Padum amnem & Timavi fonteis. Caput Venetorum ❧ *Patavium*, nunc *Padoüa*, ab Antenore Trojano conditum, vel auctum. Inde opida celebria, α *Atria* ſive *Adria*, nunc *Adri*, à Tuſcis quondam conditum; unde mari ſeu ſinui Adriatico cognomen: tum *Ateſte*, nunc *Eſte*: *Vincentia*, nunc *Vincenza*; & β *Altinum*, ex quo, præter nomen & te-

Patavium. Atria. Ateſte. Vincentia. Altinum.

BUNONIS.

ꝟ a Limites *Venetiæ* fuerunt ab ortu ſolis mare Hadriaticum, & Tilavemptus amnis: à Septemtrione idem amnis: ab Occaſu Liquentia fluvius. Hinc lineâ per Baſſanum & Brigantiam ad Delgæ fontem ducta, mox ipſo Delga ad Atheſim uſque ab Euganeis & Rhætis diſterminabatur. Inde ipſo Atheſi uſque ad opidum Hoſtiliam; à Meridie ipſo Pado à Gallia Togata ſeparabatur.

❧ b *Patavium*, *T. Livii* hiſtorici Romani patriam, Mela inter opulentiſſimas Italiæ urbes computat: hodie floret Academia *e*. Ad Patavium pertinet Arquadum vicus, ubi *Petrarchæ* ædes & ſepulchrum.

α Nobilem ad *Hadriam*, ſive *Adriam* fuiſſe portum teſtis eſt Plinius.

β c *Altinum* in paludibus ſitum, & palis ſuperſtructum fuiſſe docet Strabo.

HEKELII.

d Hi, Milites quippe intrepidi, (ut multa Loca alia illuſtria jam taceam,) *Calamatam*, *Carnatam*, *Chiſalam*, *Coronam*, *Portum Navarinum*, qui olim *Zonchio*; hodiè verò *Germanis Alt-Navarin* dictus, ut & *Moream* Inſulam ante biennium ☉. d. XXX. *Maj.* Styl. vet. ſeu d. IX. *Jun.* Styl. novi; annô verò ſuperiori m. *Auguſt.* ipſum *Moreæ* Regnum, & in eô inprimis *Corinthum* Metropolin, eamque multis antiquis Rebus claram, & poſtea *Athenas*, omnium Artium atque Scientiarum Matrem, è *Turcicâ* tyrannide glorioſè eripuerunt, atque ubique contra hoſteis ac perſecutores *Chriſtiani* nominis maſculè ſeſe præſtiterunt. Ecquid dicam? Ipſam *Candiam* & *Caneam* à *VENETIS* excellenter animoſis, utpote quorum SERENISSIMA RESPUBLICA, *Caroló Patinó*, illuſtriſſimô PATAVINORUM illuſtrium *Phœbô*, in litteris d. XVII. *Junii* Styl. nov. Ai. huj. Sec. 82. humaniſſimè ad me datis, meritò conteſtante *Litteratorum eruditiſſimis venatrix* eſt *continua*, per ſupremum Militiæ navalis Prætorem, MOROSINIUM, aſſiſtente DEO, feliciter expugnatas eſſe, *Relationes* COLONIENSES *Latinæ extraordinariæ* in fol. Num. LXVII. ſub datô d. XIX. huj. m. *Auguſti* Styl. novi è *Tractu Rheni* (ſi aliter iſtis Fides eſt adhibenda) hôc confirmant modô: *Vehementiſſimè anhelamus ad confirmationem eorum, quæ nuper ex* Italiâ *accepimus de* CANDIA & CANEA *expugnatis per* Generaliſſimum MOROSINIUM *abſque ullius viri internecione adminiculô domeſticæ rebellionis Nuncium illud non ſolùm ad nos, ſed & ad* Belgas, Hamburgenſeîſque *delatum. Si veritati fuerit conſentaneum, inter* Chriſtianos *omneîs multùm ſibi gratulabitur* MOROSINIUS, *ſe* Regnum CANDIACUM *abſque ſanguinis Chriſtiani profuſione recuperâſſe, quod olim ultra viginti annos obſeſſum à* Turcis, *& ab eôdem cum internecione ultra centies mille* Turcarum *generoſè propugnatum fuit, uſque dum* 22. Septembris *anno* 1669. *ſubjugaretur, à quô tempore ſubjacuit jugo* Turcico. Hæc ex *Latinis* Colonienſium *Relationibus*. Quapropter meum votum eſt, ut DEUS noſter omnipotens VENETIS iſtis fortiſſimis atque feliciſſimis gratiâ atque auxiliô ſuô validô ex gratiâ porrò adeſſe velit.

e A FRIDERICO I. fundatâ, ubi inſigni cum laude quàm diutiſſimè docuit *Octavius Ferrarius*, Orator celeberrimus, in cujus locum *Carolus Patinus* Philologorum ac Medicorum illuſtriſſimus & Antiquitatum nobiliorum Stator incomparabilis, tenuitatem meam Ann. M. DC. LXXXII. d. 17. Jun. Styl. nov. præter meritum, quod mente agnoſcam perpetuò gratiſſimâ, promiſſis uberioribus additis, erat provecturus. Clarent inter Medicos quoque ibidem *Antonius & Dominicus de Marchettis*, *Jo. Fortis* & *Jacob de Pighi*.

BUNO-

a Venetiæ regionis limites. b Patavium. c Altinum.

& tenuia quædam ruinarum veſtigia apud Silim fluvium, nihil nunc reliquum eſt. Hinc ſequebantur *Tarviſium*, ν *Opitergium*; nunc *Treviſo* & *Oderzo*: & δ *Concordia*, cujus nomen manet. Tarviſium. Opitergium. Concordia.

IX. Reliquam hinc Euganeorum ſeu Venetorum oram ad Formionem uſque amnem, qui nunc *Riſano* eſt, apud opidum *Capo d'Iſtria*, *Carnorum* poſteà obtinuit populus. Urbs heic, quondam potens atque ingens inter primas Italiæ ε *Aquilegia*, nunc *Aquiléa* deſerta planè. Inde clara opida, ζ *Forum Julii*, nunc vulgò *Cividád di Friuli*; η *Julium Carnicum*, nunc *Zuglio*, in ruinis inter Tilavemptum fluvium & Alpes: *Vedinum*, vulgo Germanis nunc *Weiden*, Italis *Udene*. Circa Venzonum θ *Noreia* fuit Tauriſcorum urbs, qui inde poſteà *Norici* trans Alpes dicti. *Tergeſte* item, vulgò nunc *Trieſte*, clara olim Hiſtrorum primùm urbs, poſt Romanorum fuit colonia, Carnorum provinciæ attributa. ι Sed in primis celebratus in hac ora fuit Græcis pariter ac Latinis monumentis *Timavus* amnis, inter Aquilejam & Tergeſte, ſeptem capitibus exoriens, uno oſtiò poſt mille haud amplius paſſus in mare emiſſus. Carni. Aquileja. Forum Julii. Julium Carnicum. Vedinum. Noreia. Tergeſte. Timavus fl.

X. Poſt

BUNONIS.

ν a *Opitergium* à Quadis & Marcomannis exciſum.

δ b *Concordia* Epiſcopatus titulo hodie clara, ſed ædificiis & cultoribus deſerta eſt. *L. Annius Antoninus Verus* inter Concordiam & Altinum apoplexia exſtinctus eſt. Ad xxv. lapidem à Patavio in mediis ſtagnis marinis regina nunc Italicarum urbium conſpicitur c *Venetia* ſive *Venetiæ* urbs; inſulis compluribus ſuperſtructa, ſubitis incrementis & imperio, quam antiqua origine, clarior. Etenim *Theodorici* Gothorum Regis & *Caſſiodori* tempeſtate nulla ibidem fuit opidi forma; ſed Cycladum ſimilitudine per æquora longè patentia domicilia, quæ tamen poſteà, quum *Longobardi Alboino* duce Venetiam regionem invaderent, in opidi formam congregata fuerunt. Ex tam tenuibus principiis, intra paucorum ſeculorum ſpatium, tam potens facta eſt civitas.

ε d *Aquilegia* ad Natiſonis ripam, haud procul à litore maris Adriatici olim fuit urbs opulenta, quam ditem reddidit ſitus negotiationibus maximè opportunus. Clauſtrum & propugnaculum Italiæ fuit ab ea parte. Quare eam duo Conſulares viri contra Maximinum præoccuparunt. Sic poſteà Conſtantinus contra Conſtantium fratrem; ſic deinde Maximus contra Theodoſium Imperatorem eamdem præoccupare ſtuduerunt. Caput fuit totius Venetiæ ſub poſterioribus Imperatoribus. Eam urbem Hunnorum Avarumque Rex Attila expugnavit ac diruit. Hodie ad exiguas reliquias redacta à paucis habitatur piſcatoribus. *Ruffinus*, qui Joſephi Scriptoris Judaici quædam in Latinum convertit ſermonem, fuit Aquilejenſis.

ζ e *Forum Julii* montibus undique cinctum inſtar Theatri eſſe docent, qui ſitum ejus pingunt.

η *Julii Carnici* veſtigia exigua nunc extant, inter Crucis montem Tilavemptum Deamque ad Butim amnes ſita, III. millium paſſuum ſupra Tolmetium opidum.

θ f *Noreia* fuit olim circa oppidum *Venzonem*.

ι In Carnis eſt vicus vulgo *S. Canzan* dictus: apud quem ex montis excelſi radicibus magna vis aquarum per complures fontes magno cum ſtrepitu erumpit; moxque cuniculo ſubterraneo tota conditur ita, uti nuſquam ampliùs appareat, donec poſt XIV. milliaria apud vicum vulgò *S. Giovanni di Cherſo* dictum, iterum cum pluribus ingentibuſque eructetur fontibus eâ naturâ præditis quam Timavi fontibus aſſcripſerunt veteres. g *Timavus lacus* à mari abeſt III. milliaribus, de quo apud *Livium l.* 41.

a Opitergium. b Concordia. c Venetiæ urbs. d Aquileja Ruffini patria. e Forum Julii. f Noreia, Venzon. g Timavus lacus.

Hiſtria. X. Poſt Carnos igitur eſt [x] *Hiſtria*, & populi Hiſtri. Regio ceu Peninſula inter Formionem & Arſiam amneis in mare procurrit. Pola. Caput gentis fuit *Pola*, à Colchis, Jaſonem & Medeam perſequentibus, olim condita. Parentium. Ægida. Neſactium. Inde celebria opida, *Parentium* & *Ægida*, nunc *Parenzo* & *Cabo d'Iſtria*: item [λ] *Neſactium* ad Arſiam fluvium, nunc *Caſtel Nuovo*.

BUNONIS.

[x] g *Hiſtriæ* termini habentur ab Ortu Arſia amnis Italiæ finis; à Septemtrionibus Alpium juga: ab Occaſu à Venetiis Timavo flumine, à Carnis Formione ſubmovebantur. *Formionem* fluvium Iſtriæ terminum tamen ſtatuit Plinius *l.* 3. *c.* 18. Iſthmus ejus eſt inter Arſiæ fontem & proximam Formionis ripam.

λ *Neſactium*, quod Italiæ finem facit Ptolemæus, fuit ad oſtium Arſiæ fluminis dextra ripa.

a Hiſtriæ termini.

CAP. XXV.

De Gallis Ciſalpinis. [1]

I.

Libici. Vercellæ. Lævi. Ticinum. Novaria. GAllicæ gentes trans Padum fuere, *Libici*, *Lævi*, *Inſubres*, *Orobii*, *Cenomani*. [α] *Libicorum* caput fuere [β] *Vercellæ*, nunc *Vercelli*; [γ] *Lævorum* [δ] *Ticinum*, nunc *Pavia*: eorundem fuit [ε] *Novaria*, nunc *Novara*.

II. [ζ] *In-*

BUNONIS.

α a *Libici* ſeu *Lebecii* & *Libecii* terminos ab Occaſu habuerunt Orgum flumen: à Septemtrionibus Alpium radices: ab Ortu Guniam fluvium; à Meridie Padum inter Guniæ & Orgi confluentes.

β In Campis *Vercellenſium* cum *Cimbris* pugnarunt & cruenta victoria potiti, *C. Marius* & *Q. Catulus*.

γ b *Lævi* ab Occaſu habuerunt Guniam fluvium: à Meridie Padum: ab Ortu Lambrum fl. à Septemtrionibus lineam ſuper Novariam à Gunia ad Biagraſſum oppidum ducendam: Inde minor Ticinus qui in Lambrum confluit: ab hoc confluente alia rurſus linea ducenda eſt ad Adduæ Padique confluentes.

δ c *Ticinum* à flumine nomen accepit *a*. Bello Punico ſecundo vicus tantùm fuit, cùm inter *Hannibalem* & *P. Cornelium Scipionem* Africani patrem apud Ticinium amnem, haud ita procul à Pado, prælium fieret. Ea pugna Scipio victus in hoſtium veniſſet poteſtatem; niſi protectum eum prætextatus filius ab ipſa morte rapuiſſet. Gothorum duces ſedem regiam hîc poſuerunt. Superioris ſeculi anno 25. *Franciſcus I.* Galliæ Rex à *Caroli V.* Imperatoris copiis ad hanc urbem acie ſuperatus, captus, & in Hiſpaniam abductus eſt.

ε *Novaria* à flumine nomen habet.

HEKELII.

a In hâc Urbe eſt Academia, quæ à *Carolô M.* non diu poſt Pariſienſem erecta eſſe creditur. Is enim Imperator ad conſervandam, propagandamque veram doctrinam Chriſtianæ Religionis quoſdam Sapientiam profitentes *Ticinum* miſit, ut illam ibi in animos hominum infunderet. *Jaſon* celeberrimus ICTorum multos annos in eâ eſt profeſſus. *Baldus* eorum Anteſignanus heîc poſtremam ſuam doctrinam effudit, moritur denique, & in Conventu *Minorum* ſepelitur. Unde *felix Academia* dicitur. Leg. *Franciſci Schotti* Itinerarium nobiliorum Italiæ Regionum Part. I. p. 131. Seq.

REISKII.

1 Hæc Ciſalpina Gallia quam primum Italiæ acceſſit, vel *nova* Italia, vel *acceſſoria* vocabatur, & ab Octavii Aug. Cæſaris ætate regiones octavam, nonam, decimam atque undecimam comprehendebat. Vicario Præfecta prætorio commiſ-

a Libicorum termini. b Lævorum fines. c Ticinum.

ITALIÆ GALLICÆ
sive
GALLIÆ CISALPINÆ
Conterminarumque Terrarum
Vetus et nova Descriptio
MARE LIGUSTICUM
MARIS SUPERI sive HADRIATICI SINUS PARS
NORICI PARS
ETRURIA PARS
VINDELICIÆ PARS
Alpes Tridentinæ
Alpes Penninæ
Vallis Tellina
REGIO TRANSPADANA
CISPADANA
GALLIA
CENOMANI
LEPONTII
Apenninus
Venetia
Ravenna
Ancona
Sequani
RAURACI
Alpes Cottiæ

II. ζ *Inſubres* omnium Gallicarum in Italia gentium fuêre validiſſimi. Caput eorum η *Mediolanum*, vulgo nunc Italis *Milan*, German. *Meyland*. Opida hinc clara; ϑ *Laus Pompeia*, nunc *Lodi*: *Forum Diuguntorum*, nunc *Crema*; *Moguntiacum* ſive *Modicia*, nunc *Monza*. Inſubres. Mediolanum. Laus Pompeja. Forum Diug. Moguntiacum.

III. ι *Orobiorum* fuêre κ *Comum*, λ *Bergomum*, *Forum Licinii*, nunc vulgo *Como*, *Bergamo*, *Berlaſina*. Orobii. Comum. Bergomum. Forum Licinii.

IV. Ultra Inſubres Orobioſque incoluere ad Venetiam uſque μ *Cenomani*; quorum caput *Brixia*; nunc *Breſcia*, ſive *Breſſa*. Præterea celeberrimæ urbes, ν *Cremona*, & ξ *Mantua*, à Tuſcis quondam condita. Cenomani. Brixia. Cremona. Mantua.

V. At

commiſſas. Caput inter reliquas Mediolanum extitit, quam Μητρόπολιν Ἰταλίας Athanaſius Patreſque Sardicenſes nuncupant, nec ab Rom. epiſcopo dependentem Salmaſius, Blondellus, Petruſque de Marca lib. I. cap. VI. comprobant. Huic toties obſeſſæ pro Lombardia coercenda, toties captæ ac funditus everſæ, tam germanici Cæſares incumbunt Italia æque tota ſenſim noſtro imperio ſubducitur. Sed res illi medii fuerunt ævi; Ultimi ſunt gentes illi quarum heic fit mentio, Boji permultis etiam migrationibus famoſi: Horum tria genera Velſerus, Golzius, Spanheimius numerarunt; *unum Vindelicos inter Bavoroſque, alterum in Bojæmia vel Bojohæmia; Tertiumque in Allemannia, ſive Suevia hodierna.*

BUNONIS.

ζ a *Inſubribus* à Meridie finitimi fuere Lævi: à Septemtrionibus Lepontii & Orobii, ab Occaſu ſuprema parte Novariæ fluvii, vulgò *la Gogna* dicti, à Libiciis ſubmovebantur: ab Ortu habuerunt Cenomanos.

η b *Mediolanum* b jam inde 222. annis ante Chriſtum natum magna & frequens exſtitit urbs: ſplendorem & dignitatem perpetuo cuſtodivit; licet maximis bellis ſæpè petita. *Auſonius* Poëta eam verſibus celebravit. *D. Ambroſius* Epiſcopatum urbis olim tenuit, à civili adminiſtratione Liguriæ ad munus eccleſiaſticum vocatus. *c*

ϑ c *Laus Pompeja* à Bojis Gallis condita, cum primùm in Italiam veniſſent; Fridericus Imperator eam urbem à Mediolanenſibus deſtructam in tutiori loco reſtruxit; quod eſt opidum *Lodi* tribus millibus paſſuum à *Laude veteri* diſſitum.

ι d *Orobii* ab Occaſu habuere Lepontios: à Septemtrione eoſdem Lepontios: deinde Euganeos: & à Meridie Inſubres.

κ e *Comum* Lario lacui appoſitum. Poſteà *Novum Comum* dictum, originem dedit *Plinio Juniori*, qui bibliothecam illis dedicavit, & pecunias in alimenta ingenuorum puerorum ſubminiſtravit; ut ipſe ſcribit *lib.* 1. *Ep.* 8. *Paulus Jovius* quoque fuit Novocomenſis. In agro Comenſi, ad Lacus Larii orientale litus, fons eſt mirandæ naturæ, quem ter in die ſtatis auctibus ac diminutionibus creſcere & decreſcere, tradit idem *Plin. l.* 4. *epiſt. ult.*

λ Bergomum olim videtur fuiſſe caput gentis.

μ Inſubribus ab Ortu ſolis continuabantur f *Cenomani* inter Padum & Alpium radices ad Venetos uſque porrecti.

ν g *Cremona* à Gallis Cenomanis olim videtur condita. Sub initium imperii Veſpaſiani ab hujus militibus igni tota abſumta eſt, ſed confeſtim reſtaurata. Ejus urbis cives, quod *Antonii* partes fuiſſent ſecuti, ab *Auguſto* agro multati ſunt.

ξ h *Mantua* nomen & ortum dedit i *Baptiſtæ Mantuano* monacho. k *Virgilius* ad Mantuam in pago, qui l *Andes* dictus, natus eſt. Quo vero ſitu locus iſte fuerit, incertum eſt: quanquam Mantuani nunc eum eſſe contendant, qui II. millia paſſibus ab urbe diſſitus vulgo nunc dicitur *Petolo*. Ipſa urbs *Mantua* licet in paludibus ſita natura & arte munitiſſima ſit, nuper tamen A. 1630. à Cæſarianis militibus intercepta eſt.

HEKELII.

b Præclara olim Imperii Sedes.

c Hujus Vita elegantiſſimè deſcripta eſt à celeberrimô Theologô atque Polyhiſtore, *Theophilô Spizeliô*, Evergetâ meô magnô, in ita dictâ *Vet. Academ.* JESU CHRISTI p. 129. ſeqq.

a Finis Inſubr. b Mediolanum. c Laus Pomp. d Orobiorum fines. e Comum. f Cenomanorum fines. g Cremona. h Mantua. i Baptiſta. k Virgilii patria. l Andes.

V. At cis Padum Gallici populi fuêre *Ananes*, *Boji*, *Senones*.

Ananes. Placentia.

ο *Ananes* Liguriæ continuabantur circa π *Placentiam* Romanorum coloniam, vulgo nunc *Placenza*.

Boji. Bononia.

VI. Inde ſequebantur ϱ *Boji*, ſecundum Inſubres maxima potentiſſimaque Gallorum Italicorum gens. Caput eorum fuit σ *Bononia*, nunc vulgo *Bologna*; *Felſina* ante dicta, cum caput Hetruſcorum eſſet. Inde opida nobilia, τ *Parma*, υ *Brixellum*, φ *Regium Lepidi*, χ *Mutina*, ψ *Forum Cornelii*, ω *Faventia*, α *Forum Livii*; quæ nunc vulgo *Parma*, *Briſello Reggio*, *Modena*, *Imola*, *Faënza*, *Forli*.

Parma. Brixellum, &c.

VII. Poſtremi Gallorum in Italia fuêre β *Senones*, inter Ravennam & Æſim flumen, quod nunc *Jeſi*, prope *Anconam*, partem Umbrorum agri incolentes. Caput heic gentis conſtituêre γ *Senam Gallicam*, ſive *Senogalliam*, vulgo *Sinigaglia*. Reliqua hujus oræ opida in Umbris dicemus.

CAP.

BUNONIS.

ο a *Ananes* ſive *Anamani* fuere inter Ligures, Bojos, Cenomanos & Lævos.

π b *Placentia* ad Padum ſita nomen ſortita *à placendo*; pulcherrimum habuit amphitheatrum extra urbem, quod eam oppugnante *Cæcina* conflagravit. Haud longè infra Placentiam fuit c *Vicumviæ* ſeu *Vicumniæ* emporium ſive caſtellum; ad quod quum incondita turba XXXV. millium Hannibal occurriſſet, à paucis Pœnis fuſi ſunt. Cæterum apud Placentiam *Trebia fl.* in Padum confluens nobilitatus eſt Romanorum clade, quam à Pœnis Hannibale duce acceperunt. Tunc enim ipſi, quum ſe ignibus & oleo foviſſent, Sempronium Coſ. & Romanos ſuâ hyeme vicerunt. *Placentia* à Pœnis Amilcare duce direpta & incenſa eſt. Placentinus ager vellere & pecoribus ditiſſimus eſt; unde *Caſei Parmenſes* proveniunt.

ϱ d *Boji* conterminos habuerunt Anamanos, Cenomanos, Venetos, Senones & Ligures.

σ e *Bononiam* prima nobilitavit Academia Italiæ: in via Æmilia poſt Mutinam inter Rhenum & Idicem amnes ſita eſt.

τ f *Parma* ad fl. cognominem; unde ortus *Caſſius Severus*, qui Elegias & Epigrammata conſcripſit.

υ g *Brixellum* ad Padum eſt, nobilitatum interitu *Othonis* Imperatoris, qui exitum pugnæ Bedriacenſis hîc exſpectans, quum cladem ſuorum accepiſſet, pugioni incubuit.

φ h *Regium Lepidi*, anteà *Forum Lepidi*, etiam ſimpliciter *Regium* dictum, in via Æmilia ſitum eſt. *M. Brutus à Cn. Pompejo* interfectus eſt apud *Regium*.

χ In eadem via Æmilia i *Mutina* nobilitata maximè fuit civilibus inter *Auguſtum* & *Antonium* bellis; quum illic Antonius *Brutum* obſideret: Auguſtus verò cum *Hirtio*, & *Panſa*, coſſ. ea obſidione Brutum liberarent. Inter Mutinam & Bononiam eſt illa k *Rheni inſula*, in qua bello Mutinenſi depoſito, provinciarumque partitione, *Triumviratus* inter *Auguſtum*, *Antonium & Lepidum* conſtitutus eſt.

ψ l *Forum Cornelii* in medio Faventiæ & Claternæ ſitum eſt. Hic *S. Caſſianus* natus, qui Brixiano Epiſcopatu pulſus, ſcholam in patria ſua aperuit, & martyrium conſummavit.

ω Ad m *Faventiam*, in eadem via Æmilia ſitam, *Carbo* à Syllanis victus Italiaque pulſus eſt.

α *Forum* Livii in via Æmilia ad Utentis fl. ripas ſitum eſt. Hîc *Athaulfus* Gothorum rex honori Imperatoris ſororem germanam *Placidiam* matrimonio ſibi copulavit.

β *Senonum gens* ſedibus ſuis ad mare Hadriaticum à M. Curio Dentato pulſa; ac demum à P. Cornelio Dolabella planè omnis deleta fuit.

γ *Seno-Gallia* ad Miſi fl. oſtium, maritima Umbræ urbs, poſt exactos à M. Curio Dentato ex his locis Gallos, facta eſt Romanorum colonia anno Urbis conditæ 463. *Pompejus* ad hanc urbem vicit Marium, eamque diripuit.

BUNO-

a Ananes. b Placentia. c Vicumniæ. d Boji. e Bononia. f Parma. g Brixellum. h Regium Lepidi. i Mutina. k Inſula Rheni. l Forum Cornelii. m Faventia.

Tab 20
ETRURIÆ
LATII
UMBRIÆ
PICENI
SABINORUM
et
MARSORUM
Vetus et Nova
Deſcriptio
MARE TUSCUM
Sive ETRUSCUM.
ETRU RIA
VESTINI.
MARSI.
Roma
Perusia Perugia
Arretium n Arezzo
Ariminum n Rimino
Ancona
Populonium Piombino
Antium n Capod'Anze
Centum Cellæ n Civeta Vechia
Tiberis fl.
Volsinii n Bolsena
Port. Liburni n Livorno
Pistoria
Florentia
Sena Gallica
Faventia

CAP. XXVI.

Etruria & Umbria.

I.

GAlliæ Togatæ jungebatur à meridie [α] *Etruria*, ſub Apennino monte. Ejus incolæ *Etruſci* ſive *Tuſci*; Græcis *Tyrrheni* dicti. Sed horum prima ſedes fuit, ut antè dictum, trans Apenninum, ab utraque Padi ripa; unde à Gallis expulſi, intra Apenninum, mare Inferum & Tiberim Macramque amnes conſederunt, *duodecim urbibus totidemque Principatibus* inter ſe conſtitutis. Urbium nomina hæc ſunt; *Vetii*; [β] *Volſinii*, [γ] *Cluſium*, [δ] *Peruſia*, [ε] *Cortona*, [ζ] *Are-* Etruria. XII. Urbes & principatus Etruſcorum.

BUNONIS.

α *Etruria* [a] *Vetus* ſeu *Circumpadana* iiſdem finibus incluſa fuit, quibus deinde Gallia Circumpadana. Nempe trans Padum ab Occaſu fuit *Orgus* amnis, à Septemtrionibus fuere radices *Alpium*, ad Veronam uſque; hinc *Atheſis* ad oſtium uſque: ab Ortu *mare Hadriaticum* & cuncta Padi oſtia accolebant Tuſci Ravennam uſque. At [b] *poſterior Etruria* cingebatur à Septemtrionibus *Apennino monte*; ab Ortu *Tiberi flumine*; à Meridie *Mari Infero*; quod de ejus nomine *Tuſcum*, *Etruſcum*, & *Tyrrhenum* appellatum eſt. *Tiberi* & montium jugo ab Umbris fuere ſubmoti Tuſci; & *Macra fl.* à Liguribus.

β [c] *Volſinii* ſive *Vulſinii*, ad lacum Volſinienſem: olim Potentiſſimi Etruſcorum Volſinienſes, in luxuriam demum prolapſi reip. adminiſtrationem & bella gerenda ſervis commiſerunt; qui dominis ſuis oppreſſis remp. occuparunt. Sed domini à Romanis adjuti, ſubactis denuò ſervis, in libertatem reſtituti ſunt.

γ [d] *Cluſium*, ad paludem Cluſianam, in longitudine ſpatioſam, in latitudine anguſtam, per quam Clanis fl. ad Tiberim fertur; urbs perveta, olim *Camers* dicta, Volſiniis XXV. millia paſſuum diſtans; *Porſennæ* fuit regia; qui Tarquinios Româ ejectos reducturus, *Mutii*, *Scævolæ*, *Horatii Coclitis*, & *Clœliæ virginis* deterritus virtute, pacem cum Romanis iniit. Ad Cluſium fuit [e] *Labyrinthus Porſennæ*, de quo Plinius lib. 36. cap. 13.

δ [f] *Peruſia* à Cortona XX. millia paſſuum in ortum eſt, & ipſa urbs antiquiſſima; calamitate illa nobilis, quam experta eſt, quum *Octavius Auguſtus* L. Antonium, Marci fratrem intra Peruſiæ muros redegiſſet, & ad deditionem compuliſſet: Antonium inviolatum dimiſit, & militibus ignovit; ſed magis irâ militum, quam voluntate ducis ſævitum eſt, non tantùm in Peruſinos, verum etiam in Romanos, eoſque viros primarios, quorum plurimi equites & ſenatores ad aram D. Julii Cæſaris mactati ſunt inſtar victimarum. Quidam opidanorum rebus & penatibus ſuis ignem ſubjecit, & ſe gladio transfixum intulit flammæ; quæ ventis agitata totam corripuit urbem; adeoque concremata ſunt omnia; excepto uno Vulcani templo. Sed poſt tantam calamitatem ſtatim reſurrexit, & ab hac nova inſtauratione dicta eſt *Auguſta Peruſia*. Cæterùm Peruſini fuerunt *Baldus*, ejuſque frater *Angelus de Ubaldis*, JCti. *Bartolus* etiam in hac urbe jus civile didiciſſe ſcribitur. Inter Peruſiam Cortonam magnus conſpicitur lacus, [g] *Thraſimenus*: propius Peruſiam eſt, quam Arretium, unde etiam *Peruſinus* dictus. Inſignitus eſt ingenti illa *clade*, quam hîc bello Punico II. ab *Hannibale* acceperunt Romani *Flaminio* Coſ. Tantus fuit pugnantium ardor, ut graviſſimum terræ motum non ſenſerint.

ε [h] *Cortona*, Græcis *Croto* dicta, ab Arretio eſt XIV. millia paſſuum, urbs pervetuſta, quippe quæ longè ante bellum Trojanum exſtitit. Pelaſgi enim, *Tarcone* Duce, hanc tum Umbrorum urbem magnam & florentem ceperunt, eaque pro belli arce contra Umbros uſi ſunt. *Herodotus* ſuâ adhuc ætate Pelaſgicâ linguâ uſos Cortonenſes teſtatur *lib.* 1.

BUNO-

a Veteris Etruriæ fines. b Poſterioris Etruriæ fines. c Volſinii. d Cluſium, Camers. e Porſennæ Labyrinthus. f Peruſia. g Lacus Thraſymenus qui & Peruſinus. h Cortona.

ζ *Aretium*, η *Falerii*, θ *Volaterræ*, *Vetulonii*, *Ruſellæ*, *Tarquinii*, ι *Cære*. Ex his hodieque exſtant, nominaque vulgaria habent iſta; *Bolſena*, *Chiuſi*, *Perugia*, *Cortona*, *Arezzo*, *Civita Caſtellana*, *Volterra*, *Groſſéto*, *Cerveteri*. Reliquarum κ *Veji* ad XII. lapidem ab urbe Româ fuêre, circa opidum nunc *Scrofano*; λ *Vetulonii* fuere, prope litus inter *Plombinum* & *Maſſam* opida; *Ruſella* vulgò nunc dicitur *Bagni di Roſelle*, id eſt, μ *Aqua Roſellarum*. ν *Tarquiniorum* veſtigia jacent ſupra Cornetum opidum.

II. Cele-

BUNONIS.

ζ a *Arretium* ſive *Aretium* ad Arnum amnem eſt. *a*

η b *Falerii* iterum memorantur *hujus capitis ſ. 6.*

θ c *Volaterræ* urbs ab Arno & Piſis ad triceſimum circiter lapidem, haud procul dextrâ Cecinæ ripâ, in valle profunda ſupra collem excelſum ſita eſt. Huc confluxerunt à Sylla proſcriptorum quidam; qui quatuor cohortibus armatorum conſtitutis, per biennium tolerata oppugnatione, tandem publicam fidem ſecuti, loco ceſſerunt. Hodiè antiquitatum monumentis clara eſt. Ad mare uſque pertinuiſſe ejus agrum indicio ſunt d *Vada Volaterrana*: quibus contiguæ ſunt e *Salinæ Volaterranæ*. Ab hac urbe XIV. millia paſſuum ſunt f *Aquæ Volaterranæ*; prope quas lalacus quidam exigui, ſed profundi admodum aquarum ſcaturigine ſemper ebullientes; unde odor ſulphuris tam pravus exit, ut volucres ſupervolitantes illicò mortuæ decidant. Aquæ, voraginibus veluti ſubjecto igni perpetuò æſtuantibus, ad IX. pedes cum ſtrepitu ingenti & horrendo fragore in altum egeruntur, rurſumque in ſeſe recidunt. Fervor tantus eſt, ut injecta animalia ſtatim decoquantur, oſſaque carnibus nudata emergant.

ι g *Cære* opidum, Pelaſgis *Argylla* dictum, IV. millia paſſuum à mari in ſaxeo tumulo ſitum eſt. In magna fuit apud Græcos exiſtimatione ob juſtitiam ſimul & fortitudinem: quippe abſtinuit latrociniis, quanquam potentiſſima foret: & apud Delphos theſaurum conſecravit, qui *Argyllanorum* vocatus. Rex Cæretanorum fuit *Mezentius*, qui Turno auxilia tuliſſe fertur. Cæritani Gallos, qui Romam ceperant, debellarunt & Romanos ad ſe confugientes, æternumque ignem & Veſtales Virgines conſervarunt. h *Aquæ Cæretanæ* opido vicinæ fuere celebres, propter eos, qui valetudinis cauſa eò commeabant: plerique nunc interpretantur *Aquas Stilianas* VI. millia paſſuum ab opido Cære diſſitas. i *Cæretanus amnis* is fuerit, qui huic opido proximus eſt, vulgò nunc *Vacina fiume*.

κ k *Veji* urbs in excelſo & undique abrupto ſaxo ſita, cum Romanis grave & diuturnum geſſit bellum, ac decennem ſuſtinuit Romanorum obſidionem. Quum Romani ad Alliam fl. à Gallis fuſi fugatique eſſent, multi eorum, trajecto Tiberi huc incolumes evaſerunt: quumque Roma ab iiſdem Gallis capta & incenſa eſſet: agitarunt tribuni plebem, ut relictis ruinis, in urbem Vejos migrarent: cui tamen rei obſtitit Camillus.

λ l *Vetulonii* & *Vetulonium* urbs fuit inter Populonium & Turrim S. Vincentii, III. millibus paſſuum à mari, circa Lynceum amnem; qui hodie *Cornia* dicitur, & *Caldanas paludes*.

μ Haud longè à litore & Prile lacu ſunt m *Aquæ Roſellarum*, juxta quas in colle conſpiciuntur inſignes ruinæ præclari quondam opidi, quod paſtoribus nunc & pecudibus habitatum, vulgo *Moſcona* dicitur; rudera illa ſunt antiquæ illius urbis, quæ *Ruſellæ* dicitur.

ν *Tarquiniis L. Tarquinius Priſcus* Romam migravit & Rex ibi factus eſt. A Tarquinio Superbo exſulante perſuaſi Tarquinienſes Romam legatos miſerunt, & pro eo ſenatum populumque deprecati ſunt; quin aperta vi reditum Tarquiniis conficere conati ſunt. *Faliſci* & *Tarquinienſes*, compluribus ſuorum habitu ſacerdotum ſubornatis, faces & angues furiali habitu præferentes, aciem Romanam turbarunt. *Frontin.*

HEKELII.

a Situm eſt in planitie gratioſâ, & inter duodecim *Hetruriæ* Urbes relatum. Romanis in triginta millium aures auxilio fuit, & *Scipioni* in *Africam* ituro frumenti modios certum viginti millia dedit. Viciſſitudine ſuorum Principum multum detrimenti perpeſſum eſt, & diutinum *Hetruriæ* Spectaculum miſerabile extitit, quoad Coſmus, Dux *Florentiæ*, ejus adminiſtrationem recepit, ab eô enim tempore reſtitui cœpta eſt.

BUNO-

a Arretium. b Falerii. c Volaterræ. d Vada Volaterrana. e Salinæ Volaterr. f Aquæ Volaterranæ. g Cære. h Aquæ Cæretanæ. i Cæretanus amnis. k Veji. l Vetulonii. m Aquæ Roſellarum.

II. Celebres præterea urbes in Etruria fuerunt, ξ in littore; ο *Luna* trans Macram fluv. ſed Etruſcorum tamen opidum, portu nobile, nunc *l'Erici;* inde π *Piſæ*, nunc *Piſa;* ϱ *Portus Liburnus*, ſive *Hercules Liburnus*, nunc *Livorno:* σ *Populonia*, cujus veſtigia extant prope *Plombinum.* τ *Telamon*, nunc *Telamone;* υ *Coſa*, nunc *Anſidonia:* φ *Graviſcæ*, quondam infra Cornetum; χ *Centum Cellæ*, nunc *Città Vecchia;* & ψ *Alſium*, nunc *Palo.*

III. Intus in mediterraneo, ω *Nepete*, α *Sutrium*, β *Falerii Faliſco-*

Luna. Piſæ. Portus Liburnus. Populonia. Telamon. Coſa. Graviſcæ. Centum Cellæ. Alſium. Nepete. Sutrium. Falerii F. F.

BUNONIS.

ξ Primum Etruriæ opidum ab amne Macrâ fuit.

ο [a] *Luna* opidum cum portu maximo & pulcherrimo, & promontorio. Opidum hoc poſteà *Portus Ericis* appellatus eſt. Quum totum hoc litus Liguſticum, adeoque omnis Alpium maritimarum tractus, marmore ſcateat; præcipuæ lapicidinæ in portu & ſinu Lunæ fuerunt: Hinc *Lunenſe* & *Liguſticum marmor* celebratur. Plinius *Lunenſem caſeum* prædicat magnitudine, qui ad ſingula millia pondo premaur: idem Plinius ex Etruriæ *vinis Lunenſi* palmam tribuit.

π [b] *Piſæ* ſeu *Piſa* urbs ad Arni fl. oſtium aliquot ſeculis ante Trojanum bellum condita eſt. Mare, quod inter *Populonium promontorium* ſive *Plumbinum* opidum & Lunæ promontorium curvo litore recipit Arnum fl. [c] *Piſanus* appellatur *ſinus*. Ad ipſum Arni oſtium fuit [d] *Portus Piſanus*. Tria millia paſſuum à Piſis, qua Lucam itur, conſpiciuntur [e] *Aquæ* calidæ *Piſanæ*.

ϱ *Livorno* hodie emporium cum portu nobile eſt. *Liburni* olim navibus citis & levitate præcipuis inſignes memorantur: unde Romani naves levitate & celeritate præſtantes *Liburnicas* appellarunt.

σ [f] *Populonia* ſive *Populonium* ſitum fuit in promontorio ſublimi, quod præruptum in mare excurrit, in ſpeciem peninſulæ. Rudera ejus conſpiciuntur III. millibus paſſuum à *Plumbino* opido, quod ex ruinis ejus originem traxit. Ex illo loco *Æthalia*, *Corſica* & *Sardinia* inſulæ conſpiciuntur. *Navale Populoniæ* hodie vocatur *Porto Baratto*. [g] *Promontorium Populonium* extimo ſuo in mari excurſu, quo opidum *Plumbinum* ei impoſitum eſt, vocatur nunc *Capo di Campana*.

τ Inter Umbronis oſtium & promontorium Coſanum eſt [h] *Telamon* opidum. In exiguo illo promontorio, quo *portus Telamon* clauditur, circa Telamonem victi ſunt *Galli Ciſalpini* à *Coſ. Æmilio Papo*, XL. millia cæſi & X. millia capti cum Rege Congolitano. Polyb. l. 2.

υ [i] *Coſa*, *Coſæ*, ſive *Coſſæ* ubrs paulum à mari recedit. Subjacet ei [k] *portus Herculis*. Ab urbe illa [l] *Promontorium* dictum eſt *Coſanum*: quod etiam *promontorium Argentarium*. Inter Martam & Minionem amnes fuit.

φ *Graviſca* ſeu *Graviſcæ* urbs à gravitate ſoli & aëris appellata, funditus interiit; nec fuit eo loco, ubi hodie eſt opidum, vulgo *Corneto* dictum.

χ [m] *Centumcellæ* opidum vulgo *Cincellæ*, & *Città Vecchia*, id eſt, *civitas vetus* dictum, nobiliſſimum inter Neapolim & Liburnum portum, vulgo *Livorno* ſeu *Ligorno*, habet in litore portum, Ptolemæo dicitur [n] *Portus Trajani.*

ψ *Palo* eſt villa gentis Farneſianæ, quo loco olim fuit *Alſium* opidum.

ω [o] *Nepete* opidum inter Sutrium & Falerios jacet, à Sutrio abeſt ad IV. millia paſſuum.

α [p] *Sutrium* Roma diſtat circiter XXV. millia paſſuum. *Camillus*, Etruſcis victis, Sutrinis urbem, quam iſti occupaverant, reſtituit. Proverbium eſt apud Plautum; *Quaſi Sutrium eant.*

β Romani, XXX. circiter millia paſſuum diſtantes à *Faleriis*, urbem appellarunt. [q] *Falerios*, & gentem atque agros *Faliſcos*. Camillus hanc urbem obſidens principum liberos, à ludimagiſtro proditos, non accepit; ſed verberibus proditorem in opidum redigendum pueris illis tradidit. Quo facto opidani permoti Romanis ſeſe dedidere. Sita fuit urbs illa ad viam Flaminiam inter Ocriculos & Romam, in arduo monte, adeoque loco natura munito. Ad hanc urbem fuit [r] *Junonis Faliſcæ lucus & fanum.*

a Luna op. cum portu & promontorio. b Piſæ. c Sinus Piſanus. d Portus Piſanus. e Aquæ Piſanæ. f Populonia. g Promont. Populonium. h Telamon opidum, portus & promontorium. i Coſa. k Portus Herculis. l Promont. Coſanum ſeu Argentarium. m Centumcellæ. n Portus Trajani. o Nepete. p Sutrium. q Falerii, & Faliſci. r Junonis Faliſcæ lucus.

Fanum Voltumnæ. Hortanum. Herbanum. Saturnia. &c.

liſcorum, γ *Fanum Voltumnæ*, δ *Hortanum:* quæ vulgò nunc *Nepe*, *Sutri*, *Città Caſtellana*, *Viterbo* & *Orti*. Inde ε *Herbanum;* quæ poſteà Urbs vetus, nunc *Orvieto*. ζ *Suana* & η *Saturnia*, *Senæ*, *Florentia*, *Piſtoria*, *Luca*, nomina antiqua retinent.

Umbria antiquior.

IV. Tuſcis jungebantur ad Tiberim fluv. *Umbri*. 1 Sed hi ab initio ad utrumque mare latè incoluerunt, unde fluvius, mediam poſteà Etruriam ſecans, *Umbro* olim, nunc *Umbrone*. Ab Infero mari eos rejecerunt *Etruſci;* à Supero *Senones Galli*, at his à Romanis deletis, *Umbriæ fines* fuere in Romano Imperio ab Auſtro *Nar* amnis, vulgo *Nera*, in Tiberim confluens; ab Occaſu *Tiberis*, & trans Apenninum *Bedeſis*, nunc *Ronco*, apud Ravennam mare Hadriaticum petens; à Septemtrionibus ipſum hoc *mare;* ab ortu *Æſis* fluvius, & inde linea ducta ad Naris fontes.

Umbro fl. Umbriæ poſteriores fines.

Umbriæ opida maritima.

V. Urbes in ora Hadriatici ſinus; ϑ *Ravenna*, ι *Ariminum*, κ *Piſau-*

BUNONIS.

γ a *Fanum Voltumnæ* haud longè à Volſinienſi lacu in Cimini montis jugo ſitum, publicis univerſæ Etruriæ conventibus olim celebratiſſimum fuit. Fuiſſe creditur, ubi nunc eſt *Viterbium*, patria *Johannis Annii* monachi, qui *Beroſi*, *Manethonis*, *Xenophontis*, *Fabii Pictoris*, *M. Catonis;* aliorumque Scriptorum fragmenta, flagitioſum in modum confinxit, civibuſque Viterbienſibus improbè impoſuit.

δ b *Hortanum* apud Tiberis Nariſque confluentes *Horta* dicitur Paulo Diacono.

ε c *Herbanum* ad Clanis Palliæque confluentes natura loci olim fuit munitiſſimum in prærupto tumulo ſitum.

ζ d *Suana* eſt ad Ariminum fl.

η Haud longe à Suana ruinæ e *Saturniæ* conſpiciuntur, ad Albinam fl. De *Sena*, *Florentia*, *Piſtoria* & *Luca* infra dicetur hujus lib. cap. 37.

ϑ f *Ravenna*, totius Romandiolæ urbs nobiliſſima, inter Utenſem & Bedeſin amnes in paludibus ſita fuit urbs trigemina: cujus partes, *Civitas vetus; Via Cæſarea; & Portus novus* ſive *Claſſis* aquis perflua; indeque ſalubritas aëris loco conciliata; ut ibi gladiatores ali atque exerceri juſſerint Romani *b*. Tota autem ligneis conſtabat ædificiis. Hic *claſſem* iidem Romani habebant continuè paratam, quæ immineret Græciæ; ſicuti *Miſenatium* claſſis alterum tutabatur mare; & Galliæ, Hiſpaniæ, Mauritaniæ, Africæ, Ægypto, Sardiniæ atque Siciliæ incubabat. Deſtructa eſt claſſis à *Luitprando* Longobardorum Rege. Cæterùm hîc eſt *Candidianus* fluvius vulgò *Candidiano* dictus, in portum Auguſti defluens, ad cujus pontem *Odoacer* Herulorum Rex à *Theodorico* Gothorum Rege victus & fugatus eſt. Cæterum Ravenna ſedes *Exarchorum* fuit: & patria *Thomæ Ravennatis*, cujus exſtat liber de vita hominis ultra annos 120. producenda.

ι g *Ariminum* nomen habet ab amne, quo occidentale ejus latus abluitur, qui olim *Ariminus* appellatus, hodie vulgo *Marrechia* dicitur. Is hodie urbi jungitur marmoreo ponte antiqui operis. Urbs antiqua eſt, ab Umbris habitata, antequam Galli Senones hæc loca occuparent. *Conſtantii* Imperatoris temporibus hic concilium celebratum eſt prope CCCC. epiſcoporum, qui Synodi Nicenæ Symbolum magna cum offenſa Imperatoris ſuis ſententiis comprobârunt.

HEKELII.

b Celebris eſt magis antiquitate, quàm ædificiorum pulchritudine.

REISKII.

1 Hetruria & Umbria aut diſtinctæ fuerunt provinciæ tum ſitu tum terminis ſuis; Aut junctæ unitæque ſaltem ab Hadriani temporibus: Utraque autem ſuburbicaria fuit, uni vel Correctori (quem ætas Conſtantineana dixerat) vel uni Conſulari ſub Valentiniano iterum commiſſa, Hetruria Tuſcis vel Hetruſcis appellationem debuit, genti pervetuſtæ ac indigenæ, cui *nec lingua nec mores aliis nationibus æquales obtigerint*, teſte Dionyſio Halicarnaſſeo, Lib. I. qui οὐδενὶ ἄλλῳ γένει οὔτε ὁμόγλωσσον οὔτε ὁμοδίαιτον vocat. Tyrrhe-

a Fanum Voltumnæ. b Hortanum. c Herbanum. d Suana. e Ravenna cum portu. f Ariminum op. & Ariminus fl.

ϰ *Piſaurum*, λ *Fanum Fortunæ*, & *Sena Gallica*, ſuprà dicta: nomina vulgaria nunc ſunt, *Ravenna*, *Rimino*, *Péſaro*, *Fano*, *Sinigaglia*. Intus μ *Cæſena*, ν *Sarſina*, ξ *Urbinum*, ο *Sentinum*, π *Æſis*, ϱ *Camerinum*; vulgò nunc *Céſena*, *Sarſina*, *Urbino*, *Sentino*, *Jeſi*, *Camerino*. Cis Apenninum, σ *Iguvium*, τ *Mevania*, υ *Spoletium*, φ *Tifernum*, χ *Nuceria Camellaria*, ψ *Aſi-* Opida mediterranea.

Tyrrheni poſtea Pelaſgorum genus ex Lembo mbroque maris Ægæi Thraciæque vicinis inſuis huc novas per colonias delati, & ſacra & intituta extrea ſecum intulerunt, neque Tyriatanum aut Punica, quæ Fullerus voluit, ſed Græa, hinc porro in Umbriam traducta. Inde amen Thuſcia & Hetruria non duplex, ſed na extitit: Sin viri docti cum Salmaſio duplicem onſtituant, alteram *Italicam ſive annonariam*, & *lteram ſuburbicariam*: a Duæ in una provincia artes erunt, Italicæ quidem, præfecturæ tamen rbicariæ annumerata altera. Quicunque autem um Fallero, Viro doctiſſimo Tyrrhenos à Tyiis ortos volunt, & in Thuſciam delatos, hi b antiqua hiſtoria nimium recedunt. Denique uo plura de urbibus heic offeruntur, eò paucioa noſtro congruunt ſcripto.

BUNONIS.

ϰ Arimino XXII. millia paſſuum abeſt b *Piſaurum*, quod ab Occidente *Piſaurus* amnis præerfluit, hodie *Foglia* dictus: unde urbi nomen uæſitum. c

λ Ultra Piſaurum ad VII. millia paſſuum jacet *Fanum Fortunæ* opidum; ejus opidani auctoribus dicuntur *Faneſtres*.

μ d *Cæſena* apud Sapin & Rubiconem amnes, Arimino propinquior eſt.

ν e *Sarſina* in confinio Galliæ Togatæ, apud ævam Sapis fluvii ripam, Umbricarum extrema, *Plauti* patria eſt.

ξ f *Urbinum*, *Metaurenſe* ab amne *Metauro*, cui impoſitum, dictum eſt. Hodiè vulgo dicitur *Caſtel Durante*, eſtque ſedes hodie *Ducum Urbinatium*. Quod enim hodie *Urbinum* exſtat, non magis *Metaurenſe* poterat appellari, quàm *Piſaurenſe*, quippe in medio utriuſque amnis ſitum eſt.

ο Ultra Camerinum & Matilicam, verſus Urbinum, in Apenini valle eſt g *Sentinum*. In Sentinatium agro pugnam illam Romani pugnârunt contra Gallos, Senones, Etruſcos, Umbros atque Samnites: in qua *Decius* diis devotus occubuit.

π h *Æſis* opidum ad *Æſis* fluminis ripam poſitum eſt. Æſinatem caſeum probat Plinius. Supra Æſim opidum in Apennini radicibus ſitum eſt opidum i *Matilica*.

ϱ k *Camerinum* ſive *Camers* opidum ſitum eſt in montibus illis, qui Picenum ab Umbria diſterminant. Verùm & *Cluſium* Etruriæ opidum, antea appellatum fuit *Camers*.

σ l *Iguvium* opidum fuit in Apennini radicibus, Tiferno proximum. Non eodem fuiſſe olim ſitu, quo nunc conſpicitur, teſtantur reliquiæ templorum ac theatri haud procul diſſitæ.

τ m *Mevania* ad Tiniæ Clitumnique confluentes eſt, infra Fulginium. Adventante exercitu *Veſpaſiani*, exercitus *Vitellii* opidum hoc, ceu arcem belli, occupavit. Fuit ſublimibus *bobus* ac *tauris* inſignis Mevania. Apud eandem in villa Agrippinæ Auguſtæ *Androgynus* olim natus eſt. Patens circa Fulginium, Mevaniam & Clitumnum amnem campus eſt; in quo Umbrorum fuit exercitus, adverſus quem Q. Fabius Maximus Rullianus III. & P. Decius Mus II. coſſ. profecti ſunt, Liv. lib. IX.

υ n *Spoletium* firmitudinem ſuam Hannibali probavit: Is enim à Traſimeno lacu veniens opidum oppugnavit; ſed magna ſuorum clade repulſus, ex unius coloniæ viribus collegit, quanta moles eſſet Romanæ urbis. Spoleti ex muliere virum factum eſſe tradit *Livius l.* XXIV.

φ o *Tifernum* primum cis Apenninum à Tiberi opidum, p *Tiberinum* dictum eſt, ad diſcrimen *Tiferni Metaurenſis*; *Villæ Plinianæ* vicinum fuit. *Plinium juniorem*, pœne adhuc puerum, patronum cooptavit; in quo ille ſua pecunia poſtea templum exſtruxit.

χ q *Nuceria*, cognomine r *Camellaria*, in via Flaminia, apud tranſitum Apennini, haud procul fonte *Tiniæ* fluminis jacet. Inter Nuceriam & Fulginium eſt ſ *Forum Flaminii*, ad quod *Gallus* & *Voluſianus*, quum adverſus *Æmilianum*, qui in Mœſia

a Tuſcia duplex. b Piſaurum op. & Piſaurus fl. c Fanum Fortunæ. d Cæſena. e Sarſina. f Urbinum. g Sentinum. h Æſis op. & fl. i Matilica. k Camers ſive Camerinum. l Iguvium. m Mevania. n Spoletium. o Tifernum. p Tiberinum. q Nuceria. r Camellaria. ſ Forum Flaminii.

ψ *Aſiſium*, ω *Hiſpellum*, α *Fulginium*, β *Tuder*, γ *Interamnium* δ *Narnia*, ε *Ameria*, & citra Narem, ζ *Ocriculi:* quæ vulgò nunc, *Angubio*, *Bavagna*, *Spoleti*, *Città di Caſtello*, *Nocera*, *Aſſiſi*, *Iſpello*, *Fuligno*, *Todi*, *Terani*, ſivè *Terni*, *Narni*, *Amelia*, *Otricoli*.

Mœſia res novas moliebatur, proficiſcerentur, interfecti ſunt. Pons, in quo cæſi, poſtea *pons ſanguinarius* appellatus eſt.

HEKELII.

c *Schottus* dicit, hanc Urbem ædificiis atque plateis eſſe perelegantem, mercimoniis divitem, emporiumque *Italiæ* celebre, ad cujus nundinas frequens Mercatorum fit concurſus ex variis Provinciis certis anni temporibus.

BUNONIS.

ψ a *Aſiſium* ab Arno verſus Orientem jacet; *S. Franciſci Monachi patria*.

ω Et ab Aſiſio verſus Spoletium euntibus b *Hiſpellum*.

α Haud procul Hiſpello, verſus Meridiem, ad Tiniam amnem c *Fulginium* eſt.

β Et à Spoletio verſus Occaſum Solis haud procul Tiberis ripa d *Tuder*.

γ Ab Ameria verſus Orientem eſt e *Interamna* ſive *Interamnium* opidum, Nare flumine circumfluum, III. millia paſſuum ab Interamna fuere f *Tres Tabernæ* eo loco, qui vulgo dicitur *Ponte Confino*: hîc Maxentii inſidiis periiſſe videtur *Severus Imperator*. Zoſ. II. Sed tamen alii auctores Tabernas, ubi iſtud commiſſum eſt parricidium, interpretantur illas, quæ ſunt in Pomptino Campo.

δ g *Narnia* in aſpero, arduo & prærupto monte ſita eſt, cujus præruptam rupem *Nar* abluit; unde urbi nomen. Hic inter duos præruptos montes *Cæſar Auguſtus olim pontem* exſtruxit cujus *fornices omnium celſiſſimi* exſtitere; teſte Procopio. Ejus pontis rudera etiam nunc ſuperſunt. d

ε h *Ameria* municipem habuit *Roſcii* patrem

ζ i *Ocriculi* ſive *Ocriculum* Umbricarum verſus Meridiem Romæque proxima urbs eſt. *Ocricol* hodiernum II. ferme millia à Tiberis ripa diſtat: at prope ipſam ripam in lata planitie ingentia conſpiciuntur multorum magnorumque ædificiorum rudera; unde colligitur hoc fuiſſe *Ocriculum antiquum*.

HEKELII.

d Hodiè Civitas oblonga, ædificiiſque ſatis elegans eſt, ac rerum copiâ lauta ob Agri vicini fertilitatem, licet aliquandô Bellorum Calamitatibus involuta clades ingentes Patrum memoriâ acceperit.

a Aſiſium. b Hiſpellum. c Fulginium. d Tuder. e Interamnium. f Tres Tabernæ. g Narnia. h Ameria. i Ocriculum, Ocricoli.

CAP. XXVII.

De Sabinis & *Latio*. [1]

I.

Siculi. Italia.

INfra Umbros ad mare uſque antiquiſſimis temporibus incoluere *Siculi;* à quorum Rege *Italo*, hæc regio primùm dicta eſt *Italia*; quæ

REISKII.

1 Sabinia ab Sabo rege vel Deo, quem Samnium Semonem priſci cognominant, nomen quin deduxerint, nullum erit dubium, ſi quidem ille Sabus extitit, Ipſa gens Straboni Lib. V. *antiquiſſima cenſetur*, *&* *indigena*, cui ortum Picentes atque Samnites, debeant, his vero Lucani, ultimo Lucanis Brutii. Adeò Sabinis primæ per Italiam inferiorem coloniæ aſſignabuntur, ſi graviſſimo Strabonis teſtimonio ſtandum erit. Interim Pelaſgos atque Tyrrhenos advenas Sabinorum ſedibus & migrationibus ſeſe ſocios admiſcuiſſe, nemo negabit, uti ſuſpicor, niſi antiquæ hiſtoriæ geographicæ ignarus. De Curetibus autem & Latio, primiſque hujus incolis quam diffident Græci Romanique, quotquot veterum extant, ſcriptores? Ut chaos quoddam confuſum hinc oriatur, ſi omnia paulo accuratius

uæ deinde ab Aboriginibus, pulſis inde Siculis, *Saturnia*, voca- Saturnia.
ı eſt, & mox item *Latium:* unde Aboriginibus novum nomen Latium.
atini. Sed in partem Antiqui Latii poſteà ſucceſſerunt α *Sabini*, Sabini.
ıter Narem & Anienem, quorum hic *Teverone* dicitur. Caput Sa-
inorum fuit β *Reate*, nunc *Rieti;* & ante hanc γ *Cures*, nunc *il* Reate. Cures.
ecovio de Sabina, cœnobium, cùm ingentibus veteris urbis reli-
uiis, hinc Romani dicti fuere δ *Quirites*. Reliqua opida celebria
ınt: ε *Nurſia*, nunc *Norcia;* ζ *Cutiliæ*, cujus ruinæ prope opi-
um *Cività Ducale;* η *Amiternum;* cujus veſtigia prope *Aquilam*.
nde θ *Eretum* & ι *Nomentum*, prope Anienem, vulgò nunc *Monte
itondo* & *Lamentario*.

II. Sub Sabinis itaque juxta Tuſcos fuere κ *Latini*, non totius Ita- Latii Veteris & Novi fines.

ıs examinare velis. Id unum è ſacro codice, ıultiſque hujus locis probabilius datur, ut priıos Italiæ Latiique incolas כתים *Chitim* Græcè ιτίȣς vel κιτιε͂ος vindicemus. Loca id quatuor ɔnfirmant, Bocharto etiam citata Lib. III. hal. c. 5. Urbes item Chitheis cognomines uæ, nec non aperta Julii Africani Euſebii, Cereni & Geographi Nubienſis teſtimonia. Hinc hronicum Alexandrinum clariſſime: Κίτιοι, ξ ὧν Ρωμαῖοι καὶ λατῖνοι. Adde Latii nomen, uod ab *latendo* veteres deducunt: Ut vel ita cum ırabico Punicoque כתם *Chetema*, quod eſt abſondere, ſatis congruat. Kircherus in Latio uidem Lib. I. c. 1. eaſdem tuetur origines; In apitibus vero ſequentibus Janigenas, Aborigeıes, Sicanos, Oenotrios, Pelaſgos, Umbros, atii colonos veteres admiſcet, longamque reum ſeriem, terminoſque regionis antiquæ vaios producit. Ex his tamen omnibus liquet, uod in præfat. confitebatur, *diſpares Hiſtoricoum fere omnium opiniones reperiri.* Sed quis heic bſervata omnia de Romanis originibus depronat? quæ in tertium vel quartum annum Olymiadis ſextæ incidunt, Trojano excidio longe oſteriores. Ne dicam de urbibus Sabinorum Laiique antiquiſſimis, harum templis, monumentis, villis, prædiis, quæ Romo etiam Romuloque apud Janum Jacobum Boiſſardum auctoribus attribuunrur.

BUNONIS.

α a Sabini à Meridie jungebantur Latinis; terminus inter utroſque fuit Anio fl. Ab Occaſu illis fuit Tiberis ad Ocriculos uſque. A Septemtrione habuerunt Umbros Nare amne diſterminatos. Ab Ortu ſolis contermini illis fuerunt Piceni, Veſtini, ac inde Meridiem verſus Marſi. Non autem fuêre *Sabini* Græci generis, ſed Opici ſive Oſci.

β b *Reate* urbs antiqua, nulla alia re magis celebratur, quàm aſinorum eximio genere. *Reatinæ* etiam auctoribus memorantur *paludes*, in quibus ungulæ jumentorum indurantur: quibus propinquus eſt *Velinus lacus*, in quo lignum dejectum lapideo cortice obducitur.

γ c *Curibus* orti ſunt *T. Tatius*, & *Numa Pompilius*.

δ Non omnis Sabinorum gens primùm dicta fuit *Quirites*, ſed Curium tantùm incolæ.

ε d *Nurſia* Sabinarum urbium verſus Septemtriones & Picenum extrema eſt: Ex *Polla*, & Sabino patre, Nurſinis natus eſt *Veſpaſianus* Imperator, in vico Phalacrine, educatuſque in prædiis Coſanis. Circa Nurſiam e *Veſpaſiorum* fuit *prædium*: ubi complura exſtitêre Veſpaſiorum monumenta. Sueton.

ζ Ad Cutiliam f *lacus eſt Cutilienſis*, umbilicus Italiæ, in quo inſula fluitans.

η g *Amiternum* nobilitavit *Criſpus Salluſtius*, qui hîc, anno poſt natum Veronæ Catullum, in lucem editus eſt.

θ h *Eretum* haud procul Tiberis ripâ, in edito colle, XIII. paſſuum millibus Roma diſtat.

ι Ad Ereto mille amplius paſſus verſus Orientem abeſt opidum i *Nomentum*.

κ *Latini* Siculos ex regione illa inter Narem & Anienem, quæ poſteà Sabinorum fuit, primùm ejecerunt, eamque appellarunt k *Latium*: quam-

a Sabinorum termini & Origo. b Reate, Reatinæ paludes. c Cures. d Nurſia.
e Veſpaſiorum prædim. f Lacus Cutilienſis. g Amiternum Saluſtii Patria.
h Eretum. i Nomentum. k Latium primum.

Italiæ ſolùm, ſed & orbis univerſi gens nobiliſſima. λ Terra eorum *Latium* dicta, arctis initio finibus incluſa, ab Aniene ac Tiberi ad Circæum uſque promontorium, quod vulgo nunc eſt *Circelli.* μ At poſtquam finitimi etiam populi *Æqui, Hernici, Volſci,* & *Auſones* ſub eodem Latinorum nomine computati ſunt, finis *novi Latii* fuit Liris amnis, vulgò nunc *Garigliano.*

Roma. III. *Caput Latii* omni ævo fuit ν *Roma,* urbs, ab Aboriginibus, qui anteà *Oenotri* dicebantur, cum ex Græcia in Italiam advenisſent, condita; ab Æneæ poſteris, ut tradunt, aucta: urbium ſanè Regina, orbiſque terrarum caput ac domina. Reliqua opida, antiquitate & claritudine, præcipua fuere, *Tibur,* ξ nunc *Trivoli;* ο *Præneſte,* nunc *Pilaſtrina; Gabii* medio inter Præneſte & Romam itinere quondam; π *Tuſculum,* nunc *Fraſcati;* ρ *Aricia,* nunc *L. Aricia;* σ *Lanuvium,* nunc *Città Lavina;* τ *Alba longa,* inter Al-

Tibur. Præneſte. Gabii. Tuſculum. Aricia. Lanuvium. Alba longa.

quamdiu verò primi illi Latini hoc *primum* inter Narem & Anienem *Latium* tenuerint, incertum eſt. Inde à Sabinis pulſi Latini regionem trans Anienem occupârunt & de ſuo nomine appellarunt *Latium.* Duplex autem fuit Latium.

BUNONIS.

λ [a] *Antiquum, Vetus* ſeu *Priſcum,* inter Anienem, Tiberim & Mare inferum, ad Circæum uſque promontorium.

μ Et *Novum* ad Lirim uſque ſe extendens. *a*

ν [b] *Romam* diu ante bellum Trojanum conditam primi omnium tenuerunt Siculi; eaque jam ante adventum Euandri *Valentia* vocata, poſt Græco nomine dicta eſt Ῥώμη, *Roma.* Cluverius in Ital. Antiq. l. 2. cap. 2. *De hac ipſa urbe b plura cogniturus legat vel hanc ipſam Cluverii Italiam; vel Fabricii Romam Antiquam.*

ξ [c] *Tibur* apud Anienem poſitum maximè nobilitatum eſt templo Herculis. Hîc frequentes fuerunt villæ; ut *Manlii Vopiſci* villa *Tiburtina;* villa *Hadriani; Zenobiæ* poſſeſſio.

ο [d] *Præneſte* opidum, in alto monte ſitum, naturâ & opere munitum, multos habuit cuniculos ſubterraneos: per quos, quum [e] C. *Marius,* à *Lucretio Aſella,* Syllanarum partium viro, obſeſſus, evadere non poſſet, cum *Pontio Teleſino,* fugæ comite, ſtricto utrimque gladio concurrit, eumque occidit, ipſe ſaucius à ſervo impetravit, ut ſe occideret *c;* Liv. Præneſte habuit [f] *Fortunæ Primigeniæ* templum celebre & in eo ſortes.

π [g] *Tuſculum* XII. millibus paſſuum ab urbe Roma verſus Orientem ultra Lanuvium, Ariciamque & Albanum montem fuit ſupra *Fraſcatium;* ubi hodiè ingentes murorum reliquiæ ſuperſunt. In Tuſculano agro celeberrima fuit *villa Ciceroniana,* quod [h] *Tuſculanum Ciceronis* dictum, eo ſitu, ubi nunc eſt cœnobium, quod vulgò *Santa Maria di Grotta Ferrata* appellatur.

ρ [i] *Aricia* eſt in viâ Appiâ, mille paſſus ultra Albanum opidum, XIII. millia paſſuum Româ diſtans. In agro ejus fuit [k] *Nemus Aricinum,* & *Lucus Dianæ Aricinæ.* Nemus iſtud Dianæ dictum quoque eſt *Nemus* ſive [l] *Lucus Egeriæ,* ab Egeriâ nymphâ, quam conjugem Numæ finxerunt.

σ [m] *Lanuvium* ultra Ariciam & Dianæ nemus apud eandem viam Appiam fuit. *M. Aurelius Antoninus Pius* Imperator apud hoc opidum in villâ Lanuvinâ natus eſt. Apud Lanuvium quoque fuit *templum* & [n] *lucus Junonis Soſpitæ.*

τ [o] *Alba longa* fuit ad Orientalem lacus Albani ripam, in iis tumulis, qui medii inter montem & locum intercedunt ad XX. fere millia paſſuum Româ diſtans. A ſitu porrectæ in dorſo urbis *Longa Alba* appellata eſt, ut diſcerneretur ab altera, *Alba* in *Marſis,* cujus opidani dicebantur *Albenſes* diſcriminis ergò, quum *Albæ longæ* incolæ *Albani* dicerentur. A Tullo Hoſtilio deſtructa eſt Alba iſta, & tota interiit ſine veſtigiis.

HEKELII.

a Servius ponit *Antiquum Latium* à *Tiberi* ad *Fundos;*

a Latium Vetus & Novum. b Roma. c Tibur. d Præneſte. e C. Marii mors. f Fortunæ Primigeniæ templum. g Tuſculum. h Tuſculanum Ciceronis. i Aricia. k Nemus Aricinum. l Et Lucus Egeriæ. m Lanuvium. n Junonis Soſpitæ templum & lucus. o Alba longa.

Albanum quondam montem & Lacum; & Albæ mater τ *Lavinium*, Lavinium.
prope litus, nunc *Patricia*; inde υ *Laurentum*, nunc *Paterno*: & Laurentum.
tandem φ *Oſtia* ab Oſtiis Tiberinis nomen habens. Circa Anienis Oſtia.
Tiberiſque confluenteis opida χ *Antemnæ*, ψ *Collatia*, ω *Fidenæ*, Antemnæ. Collatia.
in tenuibus incertiſque veſtigiis oſtenduntur. α *Rutuli* pars fuere Fidenæ.
Latinorum; caput eorum β *Ardea*. Rutuli. Ardea.

IV. γ In *Æquis* fuere δ *Carſeoli* ſive *Carſula*, nunc *Arſuli*, & Æqui. Carſula.
Valeria, quæ & *Varia*, nunc *Vico Varo*; *tum* ε *Sublaqueum*, nunc Varia.
Subiaca; ζ *Algidum*, in Algido monte & nemore, nunc *Selva* Sublaqueum. Algidum.
d'Algieri.

V. η *Hernicorum* fuere; ϑ *Anagnia*, ι *Alatrium*, κ *Verulæ*, Hernici. Anagnia. Alatrium. Verulæ.
λ *Fe-*

...ndos; & *Novum* inde uſque ad *Vulturnum Flu-*...*um*, qui juxta *Cumas* in mare labitur, & *Nata-*...*ie* hodie *Leandro* vocatur.

b Clariſſimô Viri incomparabilis, *Athanaſii* ...*ircheri*, nomine hactenùs magis clarâ.

c *Livius*. Hoc Oppidum tantæ eſt antiquitatis, ...de ejus exordiô & conditore non conſentiant ...tores, & diverſi propterea diverſa tradant.

BUNONIS.

τ a *Lavinium* ad Numicii fontem poſitum fuit, ...eo colle, in quo nunc conſpicitur fanum *Petronellæ*, à quo III. milla paſſuum ſunt ad ...tium amnis & mare. In Numicio fl. periit *Æneas* cum hoſtibus dimicans, cui Aſcanius ...mplum hic conſtituit, quod c *Dei Indigetis*, ...a *Patris Indigetis* appellavit. Fons Numicii & ...trum, unde is exit, ſacrum erat d *Annæ* ...*rennæ*.

υ e *Laurentum* haud procul fuit à Tiberi ad ...are.

φ f *Oſtia* ab Anco Martio condita vulgò credi-...r, tria ferè millia paſſuum à litore hodie abeſt ...ud flexum amnis, cum ingentibus veterum ...urorum veſtigiis.

χ g *Antemnæ* ſive *Antemna* fuit inter Nomen-...nam, Tiburtinamque vias, apud lævam ...nienis ripam.

ψ h *Collatia* in iis collibus ſeu tumulis fuit, qui ...ter viam Præneſtinam ſternuntur & lævam *Anienis* ripam; qua pars aquæ *Crabræ*, quæ ho-...e vulgo *La Marana* dicitur, Anieni miſcetur, ...ſextum ferè ab urbe lapidem.

ω i *Fidenæ* urbs v. millia paſſuum Roma ab-...it; ad *Caſtellum Jubileum* ejus viſuntur rudera. Accidit apud Fidenas anno Tiberii Imperatoris XII. res admodum miſeranda. Nam amphitheatri cavea, populo gladiatorum munus ſpectante, collapſa eſt; & pluſquam L. hominum millia occidit.

α k *Rutuli* Lanuviorum, Laurentium, & Volſcorum finibus claudebantur.

β l *Ardea* v. circiter millia paſſuum à mari recedit XX. millia paſſuum Româ diſtans; hodie vicus eſt. Ardeatium ager paluſtris & morboſus eſſe perhibetur.

γ m *Æqui*, qui & *Æquani*, & *Æquicoli*, & item *Æquiculani* dicti ſunt, unde originem duxerint, incertum eſt. Incoluerunt ad utramque Anienis ripam inter Sabinos, Marſos, Volſcos, Hernicos atqui Latinos.

δ n *Carſeoli* opidum ad Anienem fuit media fere regione inter Vicum o Varum & Sublaqueum. Romani uſi ſunt hoc opido ad nobiliores captivos aſſervandos.

ε p *Sublaqueum* nomen habet à tribus lacubus, quos *Anio* in Tiberim defert. Eò, relictis literarum ſtudiis, clam fugiens devenit *S. Benedictus*.

ζ q *Algidum* nobilitarunt Æqui clade à Q. Fabio Vibulano coſ. accepta. Item *Lucius Virginius* centurio, cujus filiam *Virginiam* *Appius Claudius* corrumpere volebat, in *Algido* militabat.

η In Novo Latio r *Hernici* inter Latinos, Æquos, Marſos & Volſcos fuere medii.

ϑ ſ *Anagnia* fuit caput gentis.

ι t *Alatrium* XI. circiter millia paſſuum in Orientem æſtivum fuit ab Anagnia.

κ v *Verulæ* infra Alatrium jacent in Auſtrum verſus, ad v. circiter millia paſſuum.

BUNO-

a Lavinium. b Æneæ mors. c Templum Dei Indigetis. d Fons Annæ Perennæ. e Laurentum. f Oſtia. g Antemnæ. h Collatia. i Fidenæ. k Rutulorum fines. l Ardea. m Æqui. n Carſeoli. o Varia. p Sublaqueum. q Algidum. r Hernici. ſ Anagnia. t Alatrium. v Verulæ.

Ferentinum.
Volſcorum opida.
Antium.
Circæi.
Tarracina ſive Anxur.
Pomptinus ager & Paludes.
SueſſaPometia.
Velitræ.
Cora.
Norba.

λ *Ferentinum*, nunc *Anagni*, *Alatri*, *Veroli*, *Ferentino*, dicta
VI. Sub Hernicis ad mare fuerunt μ *Volſci*, opida eorum in litore ν *Antium*, ξ *Circæi*, ο *Tarracina*, quod anteà *Anxur*: intus ſtatim celeberrimus *Pomptinus ager*, & ϖ *Pomptinæ Paludes*, à capite olim Volſcorum ρ *Sueſſa Pometia* dictæ, inde σ *Velitræ*, τ *Cora*, υ *Norba*

BUNONIS.

λ *Ferentinum* infra illa opida eſt in via Latina.

μ a *Volſcorum* ſermo à reliquis Italiæ linguis fuit diſcretus. Oſcè *d* & Volſci fabulantur, qui Latine neſciunt. *Feſtus*, ipſa gens magna, potens & bellicoſa. Incoluere autem *Volſci* inter Rutulos, Latinos, Æquos, Hernicos, Marſos, Samnites, Campanos, Auruncos, Auſones & mare. At ſecundo illi Latio antiquo, jam inde ſub regibus Romanis adjecta fuit magna pars agri Volſci: adeoque omne litus ad Tarracinam uſque urbem.

ν b *Antium* haud amplius exſtat; at nomen ejus reliquum eſt in promontorio, quod vulgo *Capo d'Anzo* dicitur. Fuit olim urbs valida, & totius gentis caput. Piratica veteres Antiates fuere inſignes. C. *Mænius* in ſuggeſtu c roſtra, devictis Antiatibus, fixit.

ξ d *Circæi* ſive *Circæum* opidum olim fuit inclitum: ejus veſtigia aliqua etiam nunc viſuntur in monte, vulgò *Là Città Vecchia* dicta.

ο e *Tarracinæ* arx præcipuè condita fuit in ſcopuloſo ac præcipiti vertice candidi montis; in quo nunc quoque ingentes conſpiciuntur antiquæ fabricæ reliquiæ figurâ quadrata Partem urbis jam olim ſub monte in plano fuiſſe ſitam, ubi hodierna viſitur urbs *Terracina*, diſcimus ex Livii *lib.* IV. In vertice iſto haud dubie fuit f *Jovis Anxuris templum*. *Inſulam* quondam fuiſſe Tarracinam falsò arbitrari ſunt Solinus & Martianus Capella. g Portus Tarracini veſtigium in mari hodieque conſpicitur. *Calidæ* etiam memorantur h *aquæ Terracinenſes* ſalutiferæ; & i *fons Neptunius* mortiferus, ex quo qui imprudentes biberant, vitâ privabantur. Vitruvius. Tota iſta planities, quæ Velitris; Coræ, Norbæ, Sulmoni, Setiæ, atque Priverno ſubjacet, ad Tarracinam uſque, quà Pomptina erat palus, k *Campus* ſive *ager Pomptinus* appellatus fuit; in quo *Mutianus*, Plinio teſte, urbes XXIII. fuiſſe prodidit; earum caput fuiſſe l *Pometiam*.

ϖ m *Pomptina palus* dicta eſt, quia in *Pomptino*, ſive *Pometino* erat agro, à *Sueſſa Pometia* urbe etiam n *Satura palus* appellata. Has paludes *Julius Cæſar* ſiccare deſtinarat; quod opus perfecit *Auguſtus*. Appius coſ. Rom. injecto paludibus aggere *viam* ſtravit, quæ o *Appia* dicta, in eaque opidulum condidit p *Forum Appii*, Actorum cap. 28. memoratum. Propter viam iſtam Appiam poſt Auguſti ſiccationem foſſa deducta eſt à Foro Appii ad Feroniæ uſque fanum prope Tarracinam; per quam navigantes iter faciebant; mulis naves trahentibus. Et quum Paludes iſtæ reſtagnarent; denuo ſiccatæ ſunt; at præcipuè à *Theodorico Gothorum Rege*. Caſſiodorus.

ρ q *Sueſſa Pometia*, ad diſcrimen *Sueſſæ Auruntæ* dicta, ſita fuit circa Velitras & Coram.

σ r *Velitræ* urbs, vulgo etiam *Velitri*, Romæ diſtat XXIV. millibus paſſuum *e*. Livius lib. II tradit eam urbem peſtilentia adeo exhauſtam fuiſſe, ut decima tantum incolarum pars reliqua manſerit *f*. Furio Camillo & C. Mœnio Nepot. coſſ. quod toties rebellaſſent, muri dejecti, juſſique ſunt trans Tiberim habitare.

τ ſ *Cora* verſus ortum Solis Velitris proxima eſt.

υ Ultra Coram, verſus Signiam euntibus erat t *Norba*. Plinii ætate in ruinis jacuit. Ea al Æmilio Lepido per proditionem capta, opidani mutuis vulneribus ceciderunt, aliique ignem tectis ſubdiderunt: quod contigit Coſſ. C. Mario juniore, & Cn. Papirio Carbone tertium.

HEKELII.

d S. *Olſcè* nonnullis.

e Oppidum olim *Volſcorum* erat antiquitate & potentiâ clarum, cujus in *Romanâ* Hiſtoriâ eſt mentiô. Nam ab *Ancô Martiô*, Rege *Romanorum*, obſidione gravi ad deditionem compulſa *Velitras Dionyſius Halicarnaſſæus* ſcribit.

f Hanc Urbem nutrimentorum *Auguſti* locum extitiſſe ſuô tempore, autor eſt *Suetonius*.

BUNO

a Volſcorum fines. b Antium. c Roſtra R. d Circæi ſive Circæum op. e Tarracina. f Jovis Anxuri templum. g Portus Tarracinenſis. h Aq. Taracinenſes. i Fons Neptunius. k Pomptinus Campus. l Pometia. m Pomptina. n S. Satura palus. o Via Appia. p Forum Appii. q Sueſſa Pometia. r Velitræ. ſ Cora. t Norba.

ba, φ *Privernum*, χ *Setia*, ψ *Signia*, ω *Sulmo*, α *Fruſino*, β *Fabrateria*, γ *Aquinum*, δ *Caſinum*, ε *Atina*, ζ *Arpinum*, η *Arx*, θ *Sora:* vulgò nunc dicuntur; *Belitri*, *Cora*, *Norma*, *Piperno*, *Sezza*, *Segni*, *Sarmonetta*, *Fraſelona*, *Falvatera*, *Aquino*, *Monte Caſino*, *Atina*, *Arpino*, *Arce*, *Sora.* At ι *Fregellæ*, nunc *Ponto Corvo* eſt; & κ *Interamna*, *l'Iſóla* nunc dicta.

Privernum. Setia. Signia. Sulmo. Fruſino. Fabrateria. Aquinum. Caſinum.

VII. λ *Au-*

BUNONIS.

φ A *Piperno* quod hodie appellatur, ad duo circiter millia paſſuum, circa Amaſenum amnem, qua itur Anagniam, veteris a *Priverni* ruinæ conſpiciuntur.

χ b *Setia* in montium jugo, quod juxta Pomptinos campos ad Aſturam uſque protenditur, ſita eſt. Auguſtus Cæſar c *Setinum vinum* cunctis prætulit, *quod non temere cruditatibus noxiis ab eo ſaliva moveatur.* Plin.

ψ d *Signia* ultra Norbam verſus Orientem eſt. A *ſignis*, quæ illic in caſtris fixerant Romani milites, nomen accepit opidum: nam quum in eo campo milites hybernantes caſtra ita communiiſſent, uti nihil ab opido differrent, Tarquinius coloniam eo deduxit. Dion. Hal. l. IV. e Vinum Signium alvum maximè ſiſtere tradidit Strabo.

ω f *Sulmo* in eodem jugi dorſo eſt, quâ Velitras itur à Setia. g

α g *Fruſino* antiquum opidum in vita Latina II. millia paſſuum ab Hernicorum opido Ferentino eſt.

β h *Fabraterni* miſſis Romam legatis ſeſe in fidem populi R. dediderunt, ut à Samnitium armis defenderentur. Liv. *lib.* 8.

γ i *Aquinum* nunc tenue opidum eſt; Epiſcopali tamen dignitate inſigne; *Thomæ Aquinatis*, Scholaſtici doctoris, Thomiſtarumque conditoris patria.

δ k *Caſinum* ſive *Caſſinum* in eo fuit monte, qui opido *S. Germani* imminet, & habet cœnobium S. Benedicti, quod vulgo dicitur *Monte Caſino.* Sub Caſino illo fuit l *M. Terentii villa*, Ciceroni in Philippica II. memorata. In Caſinate quoque eſt m *Scatebra* fluvius frigidus, æſtate abundantior. Plin.

ε Supra Caſinum Aquinumque verſus Septemtriones circa Melfis fl. fontes apud montem Apenninum in primis Volſcorum urbs n *Atina.*

ζ Ab Atinâ verſus Solis Occaſum, inter Melfem & Lirim eſt o *Arpinum* opidum antiquum. Hic p *Cicero* matre Helvia, patre equeſtris ordinis, ex regio Volſcorum genere, natus eſt. *Hieronymus in Euſebii Chron.* Febrenus fl. apud Liris confluentem *inſulam* efficit, quæ hodie vulgò dicitur Il *Fiume della Poſta*, in ea fuit q *Ciceronis prædium.*

η Inter Arpinum & Aquinum eſt r *Arx* opidum, Ducatus titulo nobile, ad quod fuit ſ *Arcanum*, Quincti Ciceronis, Marci fratris, prædium.

θ t *Sora* opidum ſupra Apinum & Ciceronis villam Fibénique confluentem apud dextram Liris ripam ſitum eſt.

ι v *Fregellas* opidum fuiſſe apud dextram Liris ripam, ubi nunc eſt *Ceperano* opidum, probat ipſe Auctor in Italiæ *Ant. lib.* 3. *cap.* 8.

κ x *Interamna Lirinas* cognominata ab *Liri* amne, ad diſcrimen *Interamnæ in Umbria:* ſitum enim fuit id opidum ad Lirim amnem. Ex adverſo *Pontis Curvi* in lævam Liris ripam influit amnis; à Caſino & S. Eliæ opido delatus; inter quem & Lirim antiquæ urbis veſtigia nonulla hodieque viſuntur; quas veteris *Interamnæ Lirinatis* reliquias eſſe, Livii & Strabonis deſcriptio docet. Quæ verò inſula illa fuerit, quam Auctor dicit eſſe, *Interamnum*, in Arpini deſcriptione ex *ipſius Cluverii Italia* jam dictum eſt.

HEKELII.

g P. Ovidii Naſonis, Poëtæ ingenioſiſſimi, Patria eſt.

a Privernum. b Setia. c Setinum vinum. d Signia. e Vinum Signium. f Sulmo. g Fruſino. h Fabrateria. i Aquinum, Thomæ patria. k Caſinum. l Terentii villa. m Scatebra fl. n Atina o Arpinum. p Ciceronis patria. q Prædium Ciceronis. r Arx. ſ Arcanum, prædium. t Sora. v Fregellæ. x Interamna Lirinas.

Auſonum opida. Cajeta. Fundi. Formiæ.

VII. λ *Auſonum* fuere μ *Cajeta*, ν *Fundi*, ξ *Formiæ;* nunc vulgò dicuntur *Gaéta*, *Fondi*, *Mola*.

BUNONIS.

λ A Volſcis ad fretum uſque Siculum, apud Inferum juxta & Superum mare, tenuêre antiquiſſimis temporibus [a] *Auſones* gens, Græcorum etiam ſententia, totius Italiæ antiquiſſima; à qua illi omne reliquum etiam terrarum ſpatium à freto ad Alpes appellavere *Auſoniam*. Ejus gentis magna pars [b] *Opici* & *Oſci* appellati ſunt; atque iterum horum pars, inter Campaniam Sidicinorum & Volſcorum fines mareque, [c] *Aurunci* dicti ſunt.

μ [d] *Cajeta* promontorium, opidum & portus eſt *h*: [e] *Sinus Cajetanus* olim etiam dicebatur *Amyclanus*. In medio Cajetæ & Formiarum poſita fuit *villa Ciceronis*, & *Cajeta*, & [f] *Formianum* appellata. Hic *Cicero* ab Antonio immiſſis percuſſoribus, *Herennio* centurione, & *Popilio* tribuno, quem parricidii reum quondam defenderat, occiſus eſt ſexageſimo quarto ætatis anno.

ν Inter Formianos Fundanoſque montes erat *Cæcubus ager*, & in ipſo opidum [g] *Fundi*: Juxta *Lacus Fundanus*.

ξ [h] *Formiæ*, olim *Hormiæ* dictæ, habuerunt [i] *portum Formianum*.

HEKELII.

h Arcem illius loci in angulô Promontorii verſùs Orientem poſuit olim *Ferdinandus*, *Arragonum* Rex, pulſis ex Regnô *Neapolitanô Gallis*. Noſtrâ memoriâ *Carolus V.* Imper. & Rex adjecit rupem vicinam, Ponteque ſubliciô junxit Arci ſuperiori. Atque itâ moles turribus ac propugnaculis adauctas duplicavit, & Promontoriô totô ſimul incluſô Urci foſſâ muriſque connexuit.

a Auſones. b Opici ſive Oſci. c Aurunci. d Cajeta. e Cajetano ſ. f Formianum, Ciceronis villa. g Fundi & lacus Fundanus. h Formiæ. i Portus Formianus.

CAP. XXVIII.

Picentes, *Veſtini*, *Marrucini*, *Peligni*, *Marſi*, *Frentani*, *Samnites*, *Hirpini*. [1]

I.

Picentes.

Ancona.

ULtra Apenninum rurſus juxta Sabinos & Umbros, fuêre α *Picentes* inter Æſim & Aternum amnes: quorum hic nunc *Peſcára* dicitur. Regio eorum vocabatur β *Picenúm*, gens à Sabinis fertur orta. Opida in littore; γ *Ancona;* Græcorum colonia, à Syra-

BUNONIS.

α [a] *Picentes* ſeu *Picentini*, fuerunt Sabinorum pars, à quibus progreſſi novam remp. conſtituerunt.

β [b] *Picenum* copia & omnis generis frugibus abundans tradunt auctores.

γ Ab Æſi flumine ad mare Picentium opidum primum eſt [c] *Ancona*, ubi *Cumerium promontorium*, ab iis Syracuſanis condita, qui Dionyſii fugerant tyrannidem. Nomen habet à cubito, qui Græcis eſt *ἀγκών*.

REISKII.

1 [d] Picentum & Picentina regio nomen à Picentibus, ipſi autem à Pico rege vel ave, quam ille auguria captaturus domi aluit, habuiſſe dicuntur: Idque duplex fuit, *vel ſuperius*, quod heic deſcribitur, mari Hadriatico vicinum; *vel inferius* Campaniam inter Lucaniamque mari Tyrrheno propius, quod Picentes Romanis victoribus ceſſuri occupaverant. In Notitia vero imperii Romani diſtinctius habetur, aliud quidem *urbicarium vel ſuburbicarium*, nempe provincia, urbis Præfecto & vicario commiſſa; Aliudque *annonarium*, unde in uſum Cæſaris annona rediit. Proxima Piceno Valeria fuit ex Imp. Conſtantini tempore, alias Marſorum Æquorum & Pelignorum regio, ad viam Valeriam ſita, ipſaque ſuburbicaria. Samnium autem provinciis præſidialibus in Notitia Imper. accenſetur, poſt Valeriam diminutam modo arctius modo majus.

BUNO-

a Atria, Picentes. b Picenum. c Ancona. d Picenuum duplex.

Syracuſanis condita: δ *Caſtrum novum*, nunc *Flaviano*, ε *Caſtellum Truentinum*, ad Truentum amnem. Intus ζ *Auximum*, nunc *Oſmo*; η *Septempeda*, nunc *S. Severino*; θ *Tollentinum*, ι *Firmum Picenum*, & κ *Aſculum Picenum*, λ *Interamnium*, μ *Atria*: quæ nunc, *Tollentino*, *Formo*, *Aſcoli*, *Téramo*, *Atri*. Caſtrum novum. Caſtellum. Auxinum. Septempeda. Tollentinum. Firmum. Aſculum. Interamnium.

II. Picentibus continuabantur ν *Veſtini*, quorum opida ξ *Angulus* & ο *Pinna*; vulgò nunc *Cività di Sant Angelo*, & *Cività di Penna*; π *Avia* ſive *Avella*, nunc eſt *Aquila*. Veſtini. Angulus. Pinna. Avia.

III. Veſtinis ad mare contermini erant ϱ *Marrucini*, quorum opidum σ *Teate*, nunc *Tieti* & *Chieti*. Marrucini. Teate.

IV. Marrucinis ſimul & Veſtinis finitimi erant τ *Peligni*, quorum caput olim υ *Corfinium*, nunc deſtructum; deinde φ *Sulmo*, nunc *Sulmona*, & *Surmona* ſive *Sermona*. Peligni. Corfinium. Sulmo.

V. Pe-

BUNONIS.

δ Ad oſtium Batini amnis dextra ripâ a *Caſtri Novi* viſuntur veſtigia.

ε Ad Truenti fl. oſtium fuit *Truentum*, ſive ut alii habent b *Truentinum Caſtrum*.

ζ Ab Ancona XI. fermè millia paſſuum abeſt *Auximum*, apud Miſeonem amnem.

η d *Septempeda* ad Potentiæ amnis ripam eſt.

θ Et e *Tollentinum* ad Fluſoris amnis ripam, nunc *Tollentine*.

ι f *Firmum Picenum*, tria millia paſſuum à litore diſſitum, navale habuit *Caſtellum Firmanorum*.

κ g *Aſculum* cognomine dicitur *Picenum*, ad diſcrimen *Aſculi Apuli*, apud Truentum fl. ſt.

λ h *Interamnia* ſive *Interamnium* inter confluentes Turdini ac Viciolæ amnium poſitum eſt; unde ci nomen quæſitum.

μ i *Atria* ſive *Hadria* inter Vomanum Matrinumque amnes in edito colle ſita eſt.

ν Inter Matrinum & Aternum amnes fuêre *Veſtini*, qui videntur Sabini ſive Samnitici fuiſſe generis: niſi ex Illyrico in has oras venerint.

ξ l *Angulus* haud procul lævâ Salini ripâ, infra Pinnam, in edito colle poſitum eſt.

ο m *Pinna* ſupra Angulum inter Matrinum & Suinum amnes, ſed Suino propior eſt.

π n *Avia* haud longè abeſt à fontibus Aterni.

ϱ o *Marrucini* anguſtos admodum incoluêre fines, inter Veſtinos, Pelignos & Frentanos. Eorum genus Cato à Marſis deductum voluiſſe videtur.

σ In tam arctis finibus unum tantùm refertur opidum p *Teate a*. In agro Teatino prodigium accidit anno Neronis ſupremo; oliveto univerſo publicam viam tranſgreſſo; arviſque inde è contrario in locum oliveti profectis. Plin. l. 2. cap. 83.

τ q *Peligni* inter Veſtinos, Marrucinos, Frentanos, Samnites, & Marſos incoluerunt; Aterno & Sagro amnibus, Apennino monte & Frentanorum finibus incluſi, gens parva. Ex Illyrico profectos Pelignos tradit Feſtus: alii tamen auctores eos à Sabinis ortos eſſe contendunt.

υ r *Corfinium* à dextrâ Aterni fl. ripâ III. millia paſſuum diſſitum fuit, & VII. à Sulmone; quo loco antiquæ urbis ruinæ viſuntur. Ab Italicis populis opidum hoc *Arx belli*, quod & *Italicum* & *Sociale* appellatum, contra Romanos conſtitutum erat.

φ ſ *Sulmo* opidum *Ovidii b patria* inter duorum amnium, qui hinc uno alveo in Aternum apud Populium opidum defluunt, confluentes poſitum eſt: unde ipſi Ovidio appellatur *Sulmo gelidus*, *humidus*, *irriguis aquis ſaluber*. Hanc urbem in bello civili deleri juſſit Sylla.

HEKELII.

a Antiqua Urbs, quæ edito in colle jacet 7. Milliaribus à Mari diſtans, ac loci amœnitate mirè gaudens.

b Omnium Elegiacorum Poëtarum, *Dempiterô* teſte, principis.

a Caſtrum novum. b Truentum. c Auximum. d Septempeda. e Tollentinum. f Firmum. g Aſculum Picenum. h Interamnium. i Atria ſive Hadria. k Veſtini l Angulus. m Pinna. n Avia. o Marrucinorum fines. p Teate. q Pelignorum fines. r Corfinium. ſ Sulmo.

Marſi. V. Peliginis & Veſtinis in mediterraneo continuabantur ϰ *Marſi*, quorum ψ *Alba Fucentis*, ad Fucinum lacum; quæ hodieque nomen antiquum in ruinis retinet; vulgò *Albe* & *Alba* dicta, & *Marrubium*, nunc *Morréa*.

Alba Fucentis. Marrubium.

VI. Rurſus in littore ultra Marrucinos & Pelignos incolebant ω *Frentani*; quorum opida α *Ortona*, β *Anxanum*, γ *Hiſtonium*; nunc *Ortona*, *Lanzano*, *Guaſto d'Amone*.

Frentani. Ortona. Anxanum. Hiſtonium.

VII. Infra Frentanos fuêre δ *Samnites*, *Sabelli* etiam dicti, à Sabinis orti: & à Samnitibus orti ε *Hirpini*. Illorum regio *Samnium*; in quo opida, ζ *Bovianum*, η *Æſernia*, ϑ *Sepinum*, ι *Alliſæ*, ϰ *Teleſia*; nunc vulgò *Bojano*, *Iſernia*, *Sepino*, *Aliſi*, *Teleſe*. Horum opida, λ *Beneventum*, μ *Equus Tuticus*, ν *Abellinum*,

Samnites. Bovianum. Æſernia. Sepinum. Alliſæ. Teleſia. Hirpini. Beneventum. Equus Tuticus. Abellinum.

BUNONIS.

ϰ a *Marſorum* lingua eadem fuit, quæ Sabinorum; unde colligitur, eos ejuſdem cum his fuiſſe generis. Sedes ſuas habuerunt inter Veſtinos, Pelignos, Volſcos, Hernicos, Æquos & Sabinos.

ψ b *Alba Fucentis* à latu *Fucino* ſic cognominata fuit. Opidani dicti ſunt Albenſes. *Alba*, quod in interioribus ſita, atque optimè munita eſſet; ſæpenumero cuſtodiæ loco fuit à Romanis data: in quam dederent, quos aſſervari vellent. Strabo l. v. Huc *Syphax* Numidarum rex, *Perſeus* Macedo cum filio *Alexandro*, & *Bituitus* Arvernorum rex, aliique in cuſtodiam miſſi ſunt.

ω c *Frentani*, Samnitium progenies, ad Mare Superum à Marrucinis ad Frentonem amnem porrecti, à tergo contermiπos habuere Pelignos & Samnites.

α d *Ortona* primum opidum eſt à Marrucinis.

β e *Anxanum* haud ita procul Sagri læva ripâ jacet.

γ Poſt Sagrum ad XIV. millia paſſuum ſequitur f *Hiſtonium*.

δ g *Samnites* incoluêre regionem, quæ eſt intra fines Daunorum, Apulorum, Hirpinorum, Campanorum, Pelignorum & Frentanorum *c*; ita appellati à *Samnio* opido, quod cum cæteris adeo everſum, ut Samnium requiratur in ipſo Samnio, nec inveniri poſſit. *d*

ε h *Hirpini* tenuerunt agros, qui continentur finibus Apulorum, Lucanorum, Picentinorum, Campanorum & Samnitium.

ζ i *Bovianum* ad Appennini montis radices & Tiferni fontes eſt; caput olim Samnitium longè ditiſſimum, ex quo à C. Petilio Dictatore capto plus prædæ pæne egeſtum, quàm ex omni Samnio.

η k *Æſernia* citra Apenninum eſt, apud lævam Vulturni amnis ripam.

ϑ l *Sepinum* apud Tamari fontes ſitum; Ptolemæo ſcribitur *Sæpinum*.

ι m *Alliſæ* opidum infra Æſerniam, prope Vulturni ripam eſt.

ϰ *Teleſia* haud procul confluentes Vulturni Sabatique fluminum jacet.

λ n *Beneventum*, antè *Maleventum*, inter Sabati Caloriſque confluentes ſitum, Auctor in deſcriptione Italiæ Antiq. l. 4. c. 7. aſcribit Samnitibus. Inter Beneventum & Calatiam Campaniæ opidum, fuit o *Caudium* opidum; eique contiguæ p *Furculæ Caudinæ* ſive *Saltus Caudini*, Romanorum ignominiâ celebres. *Furcæ* autem ſive *anguſtiæ* illæ ſunt, quas Iſelerus amnis apud opidum S. Agathæ medias ſecat, in Vulturnum flumen verſus Calatiam contendens. Hic exercitus Rom. ipſique coſſ. *T. Veturius Calvinus & Sp. Poſthuminus* inſidiis Samnitium circumventi, *armis* relictis, ſub jugum miſſi ſunt ſeminudi. q *Ærola* opidum poſitum in extremo jugi, quod *Caudinas Furcas* à ſiniſtra Iſeleri ripâ claudit, *vetus Caudium* eſt.

μ r *Equus Tuticus* ſive *Magnus* ultra Fricentum verſus Septemtriones in edito colle ſitum eſt.

ν ſ *Abellinum* opidum ab Sabatum fl. eſt.

HEKELII.

c Caracenorum, *Marratinorum*, *Veſtinorum*.

d Unde autem Regioni huic *Aprutii* appellatio

a Marſorum fines. b Alba Fucentis. c Frentanorum fines. d Ortona. e Anxanum. f Hiſtonium. g Samnitium. h Hirpinorum fines. i Bovianum. k Æſernia. l Sepinum. m Alliſæ. n Beneventum. o Caudium. p Furcæ Caudinæ. q Ærola. r Equus Tuticus. ſ Abellinum.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

MARE SUPERUM Sive HADRIATICUM
MARE TYRRHENUM sive TUSCUM
MARE AUSONIUM vel SICULUM
SINUS TARENTINUS
CAMPANIÆ, SAMNII APULIÆ LUCANIÆ BRUTIORUM Vetus et Nova Deſcriptio.
Sinus Urias
Lametinus Sinus
Sinus Scylacii n. Squillaci
Scylacus
Sinus Locri Epizephyrÿ n Girace
Locrenſis
Eleates Sinus
Barium n Bari
Brundiſium n Brundiſi
Sirenum
Monfredonia
Cliternia
Fronto n Fortore
Ortona
Buca
Crimiſa prom
Crimiſa
Crimiſa flu
Æſarus flu
Lacinium prom
Iapigum tria Promontoria
Cocintum prom
Zephyrium prom
Hercules prom
Prom Sallentinum ſ Iapygium
Leuca
Sybaris fl n Cochile
Ruſcianum n Roſsano
Laus fl. n Laino
Corilli n Cerella
Clampetia n Amantea
Terina n Nocera
Euſemia
Porta Herculis
Metaurum
Aeolia Inſu
Taurianum
Polori prom
Porto Palinuro
Palinurum Prom
Caprea Inſula
Minerva Prom
Capri Maritima
Caſtrum Novum
n Flaviano
Hadria n Atria f.
Atri
Aternus fl n. Peſcara
Gallipoli
Callipolis n Gallipoli
Baſta
Aletium n Lezze
38
39
40
41
42
43

um, ξ *Compſa*; nunc *Benivento*, *Ariano*, *Avellino*, *Conza*. Compſa.

o ſit enata, non eſt facilè judicare propter *Au-*
rum diſſenſiones.

BUNONIS.

ξ a *Compſa* opidum haud procul fontibus Aufi-
fl. jacet. Cæterum ad Caloris fl. dextram ri-
am eſt opidum perantiquum b *Taurafium*; circa
uod c *ager Taurafinus*, in quem *Ligures Apuani*, qui ſe Romanis dediderant, datâ etiam pecuniâ, unde novas ædes compararent, ſumptu publico traducti ſunt P. Cornelio & M. Bæbio Coſſ. ne reditus ſpes eſſet: quod nullum alium antè finem fore belli Liguſtici putarent Romani. Circa utramque Caloris ripam latiſſimi illi *Campi* ſunt *Taurafini*, in quibus Romani *Pyrrhum*, Epirotarum Regem, acie victum profligarunt.

a Compſa. b Taurafium. c Taurafinus ager, ſive Taurafini Campi.

CAP. XXIX.

De Campania & Picentinis, Apulia, Calabria. [1]

I.

JUxta Samnites Hirpinoſque ad mare Inferum erat α *Campania*, vulgo nunc *Terra di Lavoro*: in qua ſummum *Liberi* patris cum *Cerere* certamen. Opida in litore β *Liternum*, Scipionis Africani voluntario exſilio clarum; nunc vulgo *la Torre di Patria*: γ *Bajæ*, deli- Campania. Liternum. Bajæ.

BUNONIS.

α a *Campani*, Opica ſive Oſca gens, è Samnitibus profecti, regionem incoluerunt ad Mare Inferum, finibus Novi Latii, Samnitium, Hirpinorum, & Picentinorum comprehenſam. Mirandam Campaniæ fertilitatem, amœnitatemque præ omnibus aliis Orbis terrarum agris prædicarunt auctores. *a*

β b *Liternum* ad oſtium Literni fl. ſitum fuit. Scipio hîc moriens ſepulchro ſuo inſcribi juſſit: *Ingrata patria, ne oſſa quidem mea habeas*. Prope Liternum fuit c *Scipionis villa*, in qua olim *ara & ſepulchrum* ejus.

γ In litore eo ſitu, quo olim fuerunt d *Bajæ*, hodie caſtellum eſt quod vulgò vocatur *Il Caſtel di Baja*. *Fontes calidi*, qui magno numero hîc ſcaturiunt, Bajas reddiderunt celebres. Bajas continuò ſequebantur e *Lucrinus* & *Avernus lacus*; ex quibus *Avernus* hodiè exſtat; *Lucrinus* verò interiit cineribus oppletus. Sinus, in quo erant Bajæ, vocabatur *ſinus* f *Bajanus*.

HEKELII.

a Sic enim ſcribit *Leander*: *Mirabilis* profectò *Campaniæ* eſt fertilitas non ſolùm omnium rerum ad humanæ vitæ neceſſitatem utilium, ſed etiam ad voluptatem atque delicias, incredibili quâdam abundantiâ fœcundiſſimæ. Unde non immeritò à *Pliniô* FELIX dicitur.

REISKII.

1 Campania ſedes Campaniorum, à campis locisque campeſtribus nomen adſcivit, Plinio, Euſtathio & Scholiaſte Horatii teſtante: Gens illa *Oſca* ſive *Opica* inſederat, & huic admiſta, Samnitum natio A. V. C. 332. Capuam occupaſſe apud Livium Lib. IV. legitur. g Ipſa Campania vero apud antiquos duplex, Una latius nempe dicta, & altera ſtrictius ſive anguſtius: Illa utrumque Latium vetus novumque continuit & Campania hodieque Romana dicitur, vulgo Campagna di Roma Italis, & ipſa regio quondam ſuburbicaria: ſed Campania ſtrictius dicta felix fuit; & Latio utrique oppoſita. Picentum ergo inferius de quo hic agitur, ex novis coloniis, quas ſupra commemoravimus, coaluit. Unum heic addimus de punico vocabulo פכח *picceah* i. e. *vate vel augure*, unde Picum picenteſque Bochartus appellari voluit: Idem Calabriam dè Punico כלבא *Kalaba* i. e. *pice* Peucetiam ἀπὸ τῶν πευκῶν i. e. *piceis arboribus* denominatam ſtatuit Lib. I. Chan. c. 33.

 BUNO-

a Campaniæ fines. b Liternum. c Scipionis villa, ara, ſepulchrum. d Bajæ. e Avernus & Lucrinus lacus. f Bajanus ſinus. g Campania duplex.

Miſenum. Puteoli. Neapolis. Herculaneum. Opidum Pompeji. Surrentum. Capua. Sueſſa Aurunca.

deliciæ, an corruptelæ populi Romani: δ *Miſenum:* nunc *Monte Miſeno;* ſtatio quondam claſſis Romanæ ad Inferum mare: ε *Puteoli*, *Puzzuolo*, portus ad hoc mare totius Italiæ celeberrimus: ζ *Neapolis*, *Parthenope* antè dicta, nunc *Napoli*, litterarum ſtudiis Ciceronis, Virgiliique ætate clara η *Herculaneum*, vulgo *Torre di Greco;* & θ *Pompeji*, vulgo *Scafati*, Veſuvii montis incendio nota opida. Inde ι *Surrentum*, nunc *Sorrento.* Intus in mediterraneo, unde Campaniæ nomen, κ *Capua*, à Tuſcis condita; æmula quondam Romæ, atque ob id ipſum perdita, nunc ruinæ ejus viſuntur duobus amplius millibus paſſuum à *Nova Capua*, λ *Sueſſa Aurunca*, nunc

BUNONIS.

δ a *Miſenum promontorium*, hodiè dicitur *Monte Miſeno* & *Capo Miſeno.* *Portus* hic fuit *Miſenus* pulcher & profundus, in quo Auguſtus Cæſar claſſem collocavit ad tutelam Inferi maris. Ad hunc portum opidum fuit celebre *Miſenum*, cujus rudera quædam hodie exſtant, cum conſpicuis theatri reliquiis, à Saracenis everſum. Inter Miſenum promontorium & Cumas eſt b *Acheruſius lacus*, ſive *Acheruſia palus.* Inter Acheruſium lacum & Liternum ad litus fuerunt c *Cumæ b*, quarum reliquiæ hoc loco ſuperſunt *c.* Fuit olim opidum munitiſſimum, & veluti ſpecula maris Hetruſci: d *Sibylla* hîc domicilium ſuum olim habuit, quæ inde *Cumana* dicta eſt.

ε e *Puteolos* Cumanorum fuiſſe navale docet Strabo: hinc totus ille *ſinus*, qui nunc *Neapolitanus* cognominatur, dictus fuit *Cumanus.* Puteolos dictos putant à *puteis*, quorum ibi magnus numerus: vel ab aquæ calidæ *putore.* f *Portus* hic fuit totius Inferi maris celeberrimus; maximè annona & mercibus ex Ægypto eò convectis, *Pyteolanus* dictus. Inter Gaurum montem & Puteolos fuit g *Ciceronis villa*, in litore; quod ille *Puteolanum* appellavit, & poſteà *Academiam*; quum aliam villam ad Lucrinum lacum in collibus ſitam, *Cumanum*, vocaret.

ζ h *Neapolis* Cumanorum colonia, quum portum habeat capaciſſimum; ejus oportunitatem captavit Hannibal. Ab altera parte Neapolis; trans Sebethum amnem fuit i *Palæpolis* opidum, in quo *Virgilii Maronis* fuiſſe *monumentum* Statius docet. Perierat autem k *Virgilius* Tarenti, contracto ex ardore ſolis morbo, dum Metapontum cuperet videre.

η Ultra Maronis monumentum in eodem litore fuit l *Herculanium* opidum.

θ Ultra Herculanium paullum à mari remotum fuit opidum m *Pompeji.* Ad hoc opidum *Ciceronis villa* erat n *Pompejanum.*

ι o *Surrentum*, extremum in Campano litore opidum à Sirenis, quæ circa hæc loca ſedem habuiſſe feruntur, nomen habere videtur. *Surrentini colles* vini præſtantia maximè celebrabantur.

κ p *Capua* ex Campaniæ urbibus olim prima fuit. Samnitium quidam in ſocietatem urbis agrorumque recepti feſto die gravatos ſomnio epuliſque incolas veteres novi coloni occiderunt; urbemque occuparunt. Livius l. 4. Superbiæ Campanorum haud poſtremum exemplum refert Val. Max. l. 9. c. 1. Quum bello Punico II. ad Hannibalem *d* deſciviſſet Capua, & poſteà à Romanis acerrima obſidione expugnaretur; 80. principes ſenatus interfecti ſunt; 300. nobiles in carcerem conjecti; ac multitudo civium venundata. At propter agri fertilitaten urbs ſervata eſt, ut eſſet aratorum ſedes. Demum tamen Romani coloniam eò deduxerunt.

λ q *Sueſſa* cognomine *Aurunca*, ad diſcrimen *Sueſſæ Pometiæ* dicta, haud procul à finibus Auruncorum eſt.

HEKELII.

b Templorum, Turrium, Aquæductuum aliorumque Operum ampliſſimorum.

c Superſunt quoque veſtigia in altô Montis vertice Templi *Apollinis* longè conſpicui atque celeberrimi, & paſſim à *Poëtis* decantati.

d *Capuam* SUPERBIÆ DOMICILIUM ATQ. LUXURIÆ SEDEM quotidie appellitantem.

BUNO-

a Miſenum promontorium & op. portus. b Acheruſius lacus. c Cumæ. d Sibyll. Cumana. e Puteoli. f Portus Puteolanus, Puteolanum. g Ciceronis villa, ſ. Academia, Cumanum. h Neapolis. i Palæpolis. k Virgilii monumentum. l Herculanium. m Opidum Pompeji. n Pompejanum Ciceronis. o Surrentum. p Capua. q Sueſſa Aurunca.

unc *Seſſa;* μ *Venafrum*, nunc *Venafri;* ν *Caſilinum*, nunc *Nova* Venafrum.
'apua ad Vulturnum amnem : ξ *Teanum Sidicinum*, nunc *Tiano:* Caſilinum. Teanum Sid.
Calatia, nunc *Cajazzo*, ϖ *Cales*, *Calvi*, ϱ *Atella*, nunc *Aver-* Calatia. Cales.
i: σ *Acerræ*, nunc *Acerra:* τ *Nola*, nomen *retinens:* υ *Nuceria*, Atella. Acerræ.
unc *Nocera*. Nola. Nuceria.

II. Juxta Campanos fuêre *Picentini*, à Surrento, ſive Minervæ Picentini.
romontorio, ad Silarum uſque amnem, pars quondam Picen- Minervæ prom.
um, huc à Romanis à Supero mari traducti, caput eorum φ *Saler-* Salernum.
um, vulgò *Salerno*.

III. Juxta Frentanos, Samnites atque Hirpinos fuêre χ *Apuli*,
uorum regio *Apulia*, longiſſimo tractu à Frentone fluvio, vulgò Apulia. Calabria.
unc *Fortore*, ad fauces uſque Hadriatici maris excurrens. Divi-
. fuit in tres partes. *Daunia* dicebatur à Frentone ad Aufidum Daunia.
mnem, vulgo nunc *Lofanto:* inde ad Brundiſium, & Tarentum,
'eucetia; cujus partem *Pœdiculi* incoluêre. Hinc reliquum ſub Peucetia. Pœdiculi.
eninſulæ forma tenuêre *Meſſapii*. Sed ψ *Meſſapia* poſt dicta fuit Meſſapii.
alabria, & incolæ *Calabri*. Calabriæ rurſus dimidia pars Taren- Calabri.
tino

BUNONIS.

μ Extremum Septemtriones verſus Campaniæ
idum fuit *Venafrum*, in dextra Vulturni ripa.

ν a *Caſilinum* in conſpectu Capuæ fuit ad Vul-
rnum fl. Caſilinenſes, quum gravi obſidione
Hannibale premerentur, ſumma virtute eam
ſtinuerunt, licet fames adeo invaleſceret, do-
c modius frumenti drachmis ducentis vendere-
r. Caſilinum quo fato exſtinctum ſit, neſci-
r, *Pons* tamen ſuper Vulturnum manſit *Caſili-*
s dictus: & quum vetus b Capua ob commo-
ntium facinora ſæpius cremaretur, *Lando* co-
es & *Landolfus* epiſcopus illam apud pontem
ıſilini, ſicut hodie cernitur, condiderunt.

ξ c *Teanum Sidicinum*, à populis Sidicinis, qui
iondam tenuerunt, ad diſcrimen *Teani Apuli*
ctum eſt. Fuit in via Latina ultra *Cales*, haud
ocul à Latinorum finibus.

ο d *Calatia* à Calibus verſus Ortum opidum
rantiquum eſt epiſcopali dignitate hodie cla-
ım.

ϖ e *Cales* opidum ultra Caſilinum & Stellatem
grum eſt, epiſcopali ſede nobile.

ϱ f *Atella* medio itinere fuit inter Capuam &
eapolim.

σ g *Acerræ* opidum ad Clanim ſive Clanium
, qui & *Liternus* dicitur, ſitum eſt.

τ Ab Abella Neapolim euntibus occurrit
h *Nola* urbs, quæ hodie ferè omnis deſerta, ſi-
ne mœnibus eſt.

υ i *Nuceria* ultima Campanarum urbs eſt,
trans Veſuvium montem in valle, quam Sarnus
amnis inter Veſuvium & Lactarium montem
efficit, ſita. Cognominata fuit *Nuceria* k *Al-*
faterna: ad diſcrimen *Nuceriæ Camellariæ*, quæ
in Umbria eſt.

φ *Salernum*, hodie in litore poſitum eſt;
quum olim remotum eſſet à mari, in montibus,
qui hodiernæ urbi imminent.

χ Iſta Italiæ pars, quæ Frentone amne, Hir-
pinorumque finibus & flumine Bradano, mari-
que cincta eſt, Græcis l *Japygia* vocabatur, eaque
à Romanis in tria diſtinguebatur nomina,
Apuliam, m *Calabriam*, & n *Salentinos*. Sed
o *Japygia* illa iiſdem Græcis in tres diviſa fuit
partes; ſcilicet in *Dauniam*, *Peucetiam* & *Meſſa-*
piam. p *Apulia univerſa* continebatur Frentone
amne; mari Supero ad Brunduſium uſque;
Iſthmo inter Brundiſium & Tarentum; Si-
nu Tarentino ad Bradanum uſque amnem;
hinc ipſo Bradano, Lucanorum Hirpinorum-
que finibus.

ψ q *Meſſapiam* incolæ diviſerunt in *Salentinos*
& *Calabros*.

BUNO-

a Caſilinum. b Capua nova. c Teanum Sidicinum. d Calatia. e Cales. f Atella.
g Acerræ. h Nola. i Nuceria. k Alfaterna. l Japygia. m Calabria.
n Salentini. o Japygia. p Apuliæ fines. q Meſſapia.

Salentini. tino ſinui contermina, *Salentinorum* fuit regio. Atque tum *Apulia*
Apulia propriè dicta. *propriè dicta* conſiſtebat inter Frentanos & Calabriam. Opida *in*
Teanum Apulum. *Apulia* fuere clara, ω *Teanum Apulum;* nunc exiguum murorum ve-
Gerion. ſtigium dicitur *Civitate* vulgò: α *Gerion*, nunc *Tragonara;* β *Si-*
Sipuntum. Luceria. *puntum*, nunc *Siponto;* γ *Luceria*, nunc *Lucera:* δ *Æquulanum*
Æquulanum. nunc *Troja;* ε *Arpi*, cujus ruinæ apud *Foggiam* opidum, ζ *Aſculum*
Arpi. Aſculum. Apul. *Apulum*, nunc *Aſcoli*; η *Venuſia* Horatio Alumno nobilis, nunc
Venuſia. Acherontia. *Venoſa*, ϑ *Acherontia*, nunc *Acirenza:* ι *Canuſium*, nunc *Canoſa*:
Canuſium. Cannæ. & clade Romanorum inſignis vicus, κ *Cannæ*, nunc *Canna*; λ *Sa-*
Salapia. Rubi. *lapia Salpe:* μ *Rubi*, *Ruvo:* ν *Butunti*, nunc *Bitonio*, ξ *Barium*,
Butunti. Barium. *Bari*; ο Egnatia, nunc *Terre d'Anazzo*.
Egnatia. Brundiſium. IV. In Calabria π *Brundiſium*, trajectu in Græciam olim clara:
nunc

BUNONIS.

ω Decem millia paſſuum ab oſtio Frentonis viſuntur rudera a *Teani*, quod *Apulum* cognomine dictum, ad diſcrimen *Teani Sidicini*.

α Eodem tractu fuit b *Gerion* opidum.

β c *Sipontum*, ad Cerbali fl. oſtium, à Sepiis, qui hîc ejiciuntur, dictum eſt.

γ d *Luceria* infra Teanum, verſus Auſtrum eſt, quod nomen ſæpe mutatum legitur cum *Nuceria*: & hinc dicta eſt cognomento *Apula*, ad diſcrimen Campaniæ Umbriæ, & Galliæ Ciſpadanæ Nuceriarum. Luceriæ huic, quam à Samnitibus obſideri putabant, opem laturi Romani, per inſidias ad *Furculas Caudinas* incluſi ſunt. Hinc capta à Samnitibus Luceria, à Papyrio Rom. coſ. recuperatur. Pompejus in bello adverſus Cæſarem ſibi hanc urbem belli ſedem delegerat.

δ e *Æculanum* Cluverius memorat in Hirpinis, idque dicit eſſe opidum Epiſcopale *Fricento* Ital. Ant. l. 4. c. 9. *Troja* verò, quæ hodie dicitur, ad Apemum montis radices eſt. *e*

ε f *Arpi* ad Cerbalum fl. opidum ab initio *Lampe*; deinde g *Argos Hippium*; mox *Argurippa*, ac tandem *Arpi* appellatum eſt. A *Foggia* VI. millia paſſuum verſus Manfredoniam ejus urbis conſpiciuntur ruinæ.

ζ h *Aſculum f* cognomento *Apulum*, ad diſcrimen *Aſculi Picenti*, dictum eſt: *Aſcoli* quod hodie opidum eſt, haud procul à ſiniſtra Aufidi ripa jacet. Ad Aſculum iſtud *Curius* & *Fabricius* coſſ. cum *Pyrrho* feliciter pugnarunt.

η i *Venuſia g* in Hirpinorum finibus eſt. *h*

ϑ Circa Venuſiam eſt k *Acherontia*.

ι l *Canuſium* fuit ad Aufidi ripam. Eò ex Cannenſi clade pauci profugerunt; quò & Varro reliquas copias traduxit mœnibus ſe defenſuru[s] XXV. ſtadia infra Canuſium.

κ m *Cannarum* rudera viſuntur: opidum era[t] ante pugnam illam memorabilem.

λ n *Salapiæ* rudera ſuperſunt inter *Salapinam paludem* & Aufidum flumen.

μ A Canuſio verſus Ortum Brumalem eſ[t] o *Rubi* opidum.

ν Et inde porro p *Butunti*.

ξ q *Barium* opidum maritimum erat r *Pœdiculorum*: hodie emporium celebre eſt.

ο *Egnatia* maritimum opidum inter Barium & Brunduſium ſervat antiquum nomen in turri ſpeculatrice, vulgò *Torre d'Anazzo*. Porrò in Daunia inter Sipontum & montem Garganum circa urbem Manfredoniam erat r *Uria* opidum contra quod *Sinus Urias*, in quem Cerbalu[s] amnis effunditur.

π ſ *Brunduſium* ſive *Brundiſium i* à cervini capitis figura ita dictum, quod Meſſiapinorum lingua Βρεντέσιον fuerit, tradunt; quia portum haberet in multos ſinus reductum, ut cornua cervina referre videretur *k*. Ad hoc opidum *Cæſar* *Octavius* & *M. Antonius* caſtra habuere; ſed hi[c] propiora, ut qui Brunduſium circumſidebat. Hinc quum *Servilius* cum 7000. equitibus ad Cæſarem tranſire pararet, eis cum 400. equitibu[s] occurrit *Antonius*, & adhuc cubantes oppreſſi[t] ad *Uriam*. t *Portus Brunduſini* deſcriptio exſta[t] apud Cæſarem *Comment. belli civil. l.* 1. Ipſe *Cæ-ſa[r]*

a Teanum, Apul. b Gerion. c Sipontum. d Luceria. e Æculanum. f Arpi ſ. Lampe. g Argos Hippium & Argurippa. h Aſculum Apulum. i Venuſia. k Acherontia. l Canuſium. m Cannæ. n Salapia, Salapina palus. o Rubi. p Butunti. p Barium. q Pœdiculi. r Uria op. Sinus Urias. ſ Brundiſium. t Portus Brunduſinus.

nunc *Brindiſi*; ς *Hydruntum*, *Otranto*; σ *Caſtrum Minervæ*, *Caſtro*; τ *Callipolis*, *Gallipoli*, & omnium clariſſima υ *Tarentum*, *Taranto*. Intus in peninſula, φ *Neritum*, *Nardo*, χ *Aletium*, *Lezze*: & prope hanc quondam ψ *Rudiæ*; Ennio cive nobile opidum.

Hydruntum. Caſtrum Minervæ. Callipolis. Tarentum. Neritum. Aletium. Rudiæ.

ſar & Pompejus initio civilis belli etiam circa hunc portum opera inſtituerunt magnitudine Romæ & ipſorum non indigna.

HEKELII.

e Hoc Oppidum eſt dives, titulô Ducatûs inſignis, & gaudet Epiſcopatu atque fœcundo agrô.

f *L. Florô* præeunte.

g S. *Veruſium.*

h *Q. Horatii Flacci*, Lyricorum Phœnicis, patria.

i Antiqua Urbs, & olim *Salentinorum* Caput.

k Eum jampridem adeò eſſe repletum, ut vix per eum triremes adhuc poſſint percurrere.

BUNONIS.

ς a *Hydrûs*, ſive *Hydruntum* opidum portum habet, unde breviſſimus tranſitus erat in Græciam, ex adverſo Apolloniæ opidi, latitudine intercurrentis freti L. millium non amplius. *l*

σ Inde porro in litore ſequitur b *Caſtrum* ſive *Arx Minervæ*, ab Idomeneo Cretenſi conditum.

τ c *Callipolis*, quaſi *pulchra urbs* dicta, eſt ad ſinum Tarentinum.

υ d *Tarentum* urbs *m* à Lacedæmoniorum Partheniis, hoc eſt, ſpuriis, Phalantho duce, veteribus Meſſapiis ejectis, intercepta eſt; In ipſo e *ſinus Tarentini* angulo peninſulæ erat inædificata *n*. *Portum* habebat pulcherrimum; arcemque munitiſſimam, & *Gymnaſium* elegantiſſimum, & *forum*, in eoque *Coloſſum Jovis*, poſt Rhodium cæteris magnitudine omnibus ſuperiorem. Romani urbe potiti ſunt victo *Pyrrho*, quem in Italiam Tarentini accerſierant. Poſt, quum in *Annibalis* poteſtatem bello Punico II. veniſſet, à *Q. Fabio Max.* recepta eſt; qui Coloſſum Herculis æreum *Lyſippi* opus, inde Romam deportatum in Capitolio dedicavit. *Luxuria* & deliciis enervatum eſt Tarentum non minus, quam vicina Sybaris; ita ut plures publicas feſtivitates per annum celebrarent Tarentini, quam reliqui eſſent dies, cujus luxus merito inter tres Italiæ urbes connumeratur, quarum reliquæ duæ *Capua* & *Sybaris*. Cæterùm Philoſophiam amplexi erant Tarentini *Pythagoream*, in eaque cumprimis excelluit f *Archytas* *o*, qui reip. eorum præfuit.

φ g *Neretum* ſive *Neritum* opidum à Tarento XLV. millia paſſuum diſſitum eſt.

χ h *Aletium* Salentinorum opidum VIII. millia paſſuum, à mari & Lupiis ſitum eſt.

ψ i *Rhudia* vel *Rhudiæ* opidum erat inter Tarentum & Uriam.

HEKELII.

l Alioquin Civitas eſt veterrima, quæ, licet quidem *Strabonis* ætate fuerit exigua, attamen hodiè ſatis frequens eſt. Potitur inprimis Cœlô clementiſſimô. Inde fit, ut Ager ejus amœnus, fertilis & hortis probè cultis ſit exornatus.

m Antiquiſſima nobiliſſimaque.

n Hujus Urbis Ager fertilis & amœnus eſt, ac Salem mittit candidiſſimum, & ſuaviſſimum, quod *Plinio* commendatur.

o Civis eorum.

a Hydrus ſive Hydruntum. b Caſtrum Minervæ. c Callipolis. d Tarentum. e Sinus Tarentinus. f Archytas Philoſophus. g Neretum. h Aletium. i Rhudia.

CAP. XXX.

De Lucanis, Brutiis & Magna Græcia. 1

I.

INfra Apulos, Hirpinos atque Picentinos ad utrumque mare fuêre *Lucani*, & ipſi à Samnitibus orti, duce *Lucio*: fines habuere ad

Lucani.

REISKII.

1 Lucania Græce λευκανία, Lucanorum regio, qui duce Luco aut Lucio è Samnitibus huc conceſſerant: Duplex a etiam ipſa ex veterum uſu, aut *latius nempe producta* Brutios comprehendit, aut *arctius contracta* Brutiis opponitur.

a Lucania duplex.

L l   Nam

ad *Laum* & *Sybarim* uſque amneis; quorum hic in Tarentino ſinu nunc vulgo dicitur *Cochile*; ille ad mare Inferum, *Laino*. Opida in littore hæc [α] *Pæſtum*, Græcis *Poſidonia* appellatum, nunc in ruinis *Peſto*, [β] *Velia*, nunc *Piſciotta*; celebris quondam portus: [γ] *Buxentum*, nunc *Policaſtro*; à Tarentino ſinu [δ] *Metapontum*, nunc *Torre di mare*; [ε] *Heracléa*, antè *Siris* dicta, nunc in veſtigio ruinarum, *Policore*; [ζ] *Sybaris*, poſteà *Thurii*, ac tandem *Copiæ*, urbs dicta,

Pæſtum ſ. Poſidonia. Velia. Buxentum. Metapontum. Heracléa. Siris: Sybaris ſ. Thurii, vel Copiæ.

Nam Olympiade CVI. ſcivorum in Lucania latronumque colluvies occupatis quibuſdam urbibus, novum Brutiorum nomen recepit: Illos Strabo Lib. VI. ἀποστάτας i. e. *deſertores*. Lib. XVI. δραπέτας i. e. *fugitivos* nominat: Idque nomen ex lingua Sabina, quæ βρεττίαν nuncupat picem, Heſychio auctore. Pix enim Brutia inter veteres plurimum commendatur à Dioſcoride, Plinio, Columella, pluribus. Quo factum eſt, ut Brutiis primo ſolis denominatio Italiæ imponeretur. De magna Græcia, multiſque Pelaſgorum coloniis eò deductis confer Golzium in Numiſmat. de urbibus à Cluverio non bene diſtinctis aut expoſitis Voſſium in Obſervationibus ad Pomponium Melam Lib. III. c. 4.

BUNONIS.

α [a] *Pæſtum* opidum fuit ad *Salſum flumen*, cujus fontes oriuntur ſub monte *Calamatio*, qui vulgo *Cappacio* dicitur; Ad hunc montem *M. Licinius Craſſus* fugitivos profligavit. Inde in Petelinos colles conceſſit *Spartacus*.

β [b] *Velia* anteà *Helia*, *Elea*, *Hela* & *Hyela* dicta, poſt [c] *Poſſidonium promontorium* prima eſt, XXV. millia pedum Pæſto diſtans; & III. millia ab *Halete* amne. Ante dictum flumen opidumque duæ conſpiciuntur inſulæ [d] *OEnotrides*, *Pontia*, *in hanc Flavia Domicilla*, *Flavii Clementis*, *Domitiani patruelis uxor*, *propter Chriſtianam fidem deportata eſt*, *marito ejus antea occiſo*. *Euſeb. Hieron*. *Huic inſulæ vicina eſt Pandataria*; *deinde eſt* [e] *Iſchia & Iſcia*. [f] *Sinus Velinus à Veliâ* dictus eſt.

γ Poſt Palinurum promontorium & flumen Melſen erat *Pyxus* ſive [g] *Buxentum* opidum & flumen.

δ A Caſuenti fl. oſtio ad III. millia paſſuum fuit clara illa urbs [h] *Metapontum*, ubi hodie ſpecula *Torre di Mare*. Adeo fortunati ab agricultura fuiſſe perhibentur Metapontii; ut Delphis famoſiſſimam illam *auream meſſem* dedicarit. Metaponti *Pythagoras* mortuus, monumentum habuiſſe ſcribitur. Tanta fuit hujus viri admiratio, ut ex domo ejus templum facerent, ipſumque pro Deo colerent.

ε [i] Ad *Siris* amnis oſtium fuit opidum *Siris*, quod poſteà [k] *Heracléa* appellatum eſt. Apud id opidum & Sirim fl. primo Romanorum pugna *Livino conſule* cum *Pyrrho* commiſſa eſt tam atrox, ut Frentanæ turmæ præfectus *Obſidius* invectus in Regem eumque turbaret cogeretque, projectis inſignibus, prælio excedere.

ζ [l] *Sybaris*, in hoc Lucanorum litore opibus & potentia urbs illuſtris *a*, inter duos amnes *Crathin* & *Sybarim* ſita fuit; ſed quum primùm conderetur, hujus appoſita fuit ripæ ſiniſtræ; unde & nomen accepit. Poſtmodum in tantum crevit, uti ad Crathis quoque dextram ripam pertingeret, ambitum comprehendens VI. amplius millium. [m] *Thurium* poſteà paulò ſupra veteris Sybaris ſitum conditum fuit. Deleta eſt *Sybaris* à Crotoniatis, *Milone* duce, tempeſtate *Pythagoræ*. Una illa urbs *Sybaris* ſoli fœcunditate eò provecta erat; ut CCC. millia hominum contineret. Sed quum Prætor quidam, nomine Telys opulentiſſimos urbe ejiceret, bonis eorum publicatis, Crotonem confugerunt, quos Telys ſibi dedi poſtulavit, niſi vellent bellum exſpectare. Crotoniatæ igitur, Pythagora Philoſopho ſupplices protegendos ſuadente, bellum decreverunt. Sybaritis CCC. armatorum millia ducentibus, Crotoniatæ C. millibus inſtruct occurrunt. Fuſis Sybaritis, quum nulli parcerent, fugaque comprehenſos omnes occiderent major exercitus pars conciſa interiit. Urbs poſt direptionem ad ſolitudinem redacta eſt. Captam enim immiſſo flumine Crathi aquis obruerunt Sed reliqui Sybaritarum iterum ejecti reditus adjutores ab Athenienſibus impetrant, inter quo ipſe quoque erat *Herodotus*. Hi ſcaturigine hanc procul à Sybari inventa, cui nomen *Thuriæ*, opidum ibi ſtatuunt, quod de fontis nomine *Thurium* appellârunt. Seditione verò ortâ omnes Sybaritæ priſci deleti ſunt. Coloniam quum *P. Scipion*

a Pæſtum. b Velia ſ. Helia. c Poſidonium prom. d OEnotrides inſ. Pontia. e Iſcia. f Sinus Velinus. g Buxentum op. & fl. h Metapontum. i Siris amnis & op. ſ. k Heraclea. l Sybaris fl. & op. m Thurium.

dicta, inter *Sybarim Crathimque* amnes, nunc non exſtat. Intus [v] *Potentia*, nunc *Potenza*; [ϑ] *Grumentum*, nunc *Clarimonte*. Potentia. Grumentum

II. Poſt Lucanos extimum Italiæ, ad fretum uſque Siculum, angulum tenuêre [ι] *Brutii* à Lucanis orti. Opida in litore verſus Occaſum, [κ] *Cerilli*; nunc *Cirella*; [λ] *Clampetia*, nunc *Amantea*; [μ] *Temſa* ſive *Tempſa*, cujus ſitus fuit prope ſpeculam maritimam, cui nomen vulgare *Torre Loppa*; [ν] *Terina*, nunc *Nocera*, [ξ] *Lametia*, nunc *Santa Euſemia*; [ο] *Scyllæum* in cervice Scyllæ ſcopuli, nunc *Sciglio*; & ultra fretum, [π] *Rhegium*, nunc *Reggio*: ab altero mari Brutii. Cerilli. Clampetia. Temſa. Terina. Lametia. Scyllæum. Rhegium.

ione *Africano* iterum & *T. Sempronio Longo* coſſ. :o deducerent Romani, urbem mutato nomine [a] *Copias* appellarunt. [b] De *luxu & mollitie* Sybaritarum quæ auctores prodiderunt, incredibilia erme videntur. [c] *Myndirides* mille coquos, totidem aucupes, totidem piſcatores gulæ artifices icyonem adduxit; idem ſæpius queſtus, quod oliis roſæ duplicatis incubuiſſet; & quum vidiſet fodientem quendam, altiùs raſtrum allevanem, laſſum ſe fieri dixit, vetuitque opus in onſpectu ſuo facere. *Suid. Sybaritica menſa*; item *ybarita per plateas*; in proverbium abiêre. *b*

HEKELII.

a *Crotoni* vicina, ut teſtis eſt *Herodotus* Lib. v. *b* De quibus videndus *Deſ. Eraſmus Roterod.* Chil.II. Cent.II. *Adag.* LXV. & LXVII. q.431. eq. Edition. *Colonienſ.* & ex eô *Pauli Manutii Adagia* p. 508. col. a. & 510. col. b. *Urſellis* Ao. 1603. in 8. maj. exc.

BUNONIS.

[v] [d] *Potentia* ad Apennini montis radices haud ongè abeſt à Caſuente fl. fontibus.

[ϑ] [e] *Grumentum* haud procul lævâ Siris fl. ripa tum erat. Ad hoc opidum *T. Sempronius* cum *Iannone Pœno* proſpere pugnavit.

[ι] [f] *Brutii* à Lucanis orti, quorum fuerant paores, alteram Italiæ peninſulam incoluêre; à ucanis Lao flumine ad Hetruſcum mare; & ybari amne ad ſinum Tarentinum diſterminac. In hunc Italiæ angulum cum LX. millibus ɛmatorum compulſus [g] *Spartacus*, quum fugam Siciliam fruſtra tentaſſet, tandem eruptione ctâ, dignam vitis mortem obiere. [h] *L. Craſſus* nim iſthmum muro & foſſa ſepſerat. [i] *Annibal* quoque in extremum hunc agri Brutii angulum compulſus, nihil jam majus precatus eſt deos, quàm incolumi cedere atque abire ex hoſtium terra liceat.

[κ] [k] *Cerilli* opidum ad Mare Infernum VII. millia paſſuum à Lao amne ſitum eſt.

[λ] [l] *Clampetia* in eodem litore XL. millia paſſuum Cerillis abeſt.

[μ] [m] *Temſa* poſt X. millia paſſuum in hoc litore ſequitur Clampetiam. *Æs Temeſæum*, & *Vinum Temeſani agri* celebrantur.

[ν] [n] *Terina* ad mare ſita fuit; unde [o] *ſinus Terinæus* appellatus; qui hodie vulgo *Golfo di S. Euſemia* dicitur.

[ξ] Poſt Terinam fuit OEnotrorum opidum [p] *Lampetia*, quod & *Lametia* & *Lametus* dictum eſt à fl. *Lameto*. Ab hoc opido ingens ille ſinus, qui nunc *Golfo di S. Euſemia* dicitur, antiquitus *ſinus* [q] *Lametinus* vocabatur.

[ο] [r] *Scyllæum* opidum nomen habuit à *Scylla*, quæ Saxum ſive ſcopulus eſt ad ipſum fretum Siculum.

[π] [ſ] *Rhegium* cognomine *Julium* dicitur Ptolemæo: à dehiſcendi argumento, quod vi maris & terræ motu ab Italia fuerit avulſa, Sicilia propinqua, appellatum, antiquiſſimi prodiderunt ſcriptores. Alii quaſi *Regiam* dictam urbem volunt, propter ejus excellentiam.

HEKELII.

c Horum Regio hodiè vocatur *Calabria Inferior*, ubi circa Littus *D. Euphemiæ* Corallum probatiſſimum olim inveniebatur, abundeque proveniebat Saccharum in Oppidô Adamantio, atque in Convalle quâdam à Regione *Altomontii* Manna colligebatur è frontibus & arborum truncis, quæ noctu rorabat.

a Copiæ. b Sybaritarum luxus. c Myndirides. d Potentia. e Grumentum. f Brutiorum ortus & fines. g Spartacus. h L. Craſſus, Spartaci victor. i Annibal k Cerilli. l Clampetia. m Temſa. n Terina. o Sinus Terinæus. p Lametia ſ. Lampetia. q Sinus Lametinus. r Scyllæum. ſ Rhegium.

Locri. Caulonia. Scylacium. Croto. Petelia. Ruſcianum. Conſentia. Pandoſia. Hipponium. Vibo Valentia.

mari; *Locri* cognomine *Epizephyrii*, nunc *Jerace*, σ *Caulonia*, nunc *Caſtel Veteri*; τ *Scylacium*; nunc *Squillaci*, υ *Croto*, nunc *Crotone*: φ *Petelia*, nunc *Belicaſtro*; χ *Ruſcianum*, nunc *Roßano*. Intus caput Brutiorum ψ *Conſentia*, nunc *Conſenza*: & haud procul inde verſus Septentrionem, quondam ω *Pandoſia*, cum *Acheronte* fluv. quæ duo nomina cum *Alexander Epirotarum Rex* in Epiro, ancipiti oraculo monitus, fatalia evitare vellet, heic in eadem incidit atque periit. Fuit præterea potens quondam civitas α *Hipponium*, Romanis *Vibo Valentia* dictum, nunc *Monte Leone*.

III. At-

BUNONIS.

ρ Poſt Zephyrium promontorium ſequitur celeberrima urbs [a] *Locri Epizephyrii*, à promontorio cognominata. In illo ipſo Zephyrio promontorio quondam collocata, poſteaque in eum locum creditur tranſlata, ubi nunc conſpicitur opidum *Gierazo*. *Locris & Crotone peſtilentiam nunquam fuiſſe; nec ullo terræ motu* laboratum, *adnotatum eſſe tradit* Plinius l. 2. c. 96. Creditum eſt, Locrenſes omnium primos *ſcriptis legibus* uſos fuiſſe, quas [b] *Zaleucus* compoſuerat *d*. A [c] *Dionyſio Juniore*, regno pulſo & apud Locrenſes exſulante, graviſſimo dominatu oppreſſi ſunt; quem tamen ipſi poſteà acerbiſſimè ulti ſunt.

σ [d] *Caulonia*, quæ anteà *Aulonia*, inter Sagrum fuit flumen & Cocintum promontorium. Caulonienſes hi à Brutiis opido ſuo ejecti in Siciliam ſeſe tranſtulerunt, ibique urbem priſcæ patriæ cognominem condiderunt.

τ [e] *A Scylacio*, Athenienſium, qui Meneſtheum erant ſequuti, colonia, *ſinus* appellatus eſt [f] *Scylacius*. Inde ſequuntur [g] *tria Japygum promontoria*, quæ vulgo *Capo delle Caſtelle*, *Capo Rizzuto* & *Capo della Nave*. [h] Promontorium *Lacinium* templo *Junonis Laciniæ* clarum fuit.

υ [i] A Junonis Laciniæ fano vel VI. millia paſſuum ſequebatur *Croton* ſive [k] *Croto* urbs olim celeberrima *e*, quam *Æſarus* amnis mediam olim interfluxerat, præterfluebat poſteà procul extra muros. Mœnia urbis XII. millium ambitum continebant ante Pyrrhi in Italiam adventum; poſt tamen adeo cladibus afflicta multis, ut omnis ætatis minus XX. millia civium ſupereſſent *f*. Salubritas loci proverbium abiit: *Sanior Crotone*. Hinc oriundus [l] *Milo*, cui robur corporis immenſum fraudi tandem fuit. *Crotoniatis Zeuxis* Heracleotes pictor *Venerem* illam aliaque inſignia opera adornavit. Crotoniata quoque fuit [m] *Democedes* medicus, qui Darium conjugis opera impulit, ut Græcis bellum inferret. [n] *Pythagoras* Philoſophus Crotone diu multumque eſt verſatus, atque Crotonienſes luxuria corruptos ad bonam frugem & in viam virtutis revocavit. Ad oſtium Æſaris fl. [o] *portus* erat *Crotonienſis*.

φ [p] *Petelia* ſive *Petilia* opidum, inter Crotonem & Scylacium fuit in edito colle, VI. millia paſſuum à mari, XXX. à promontorio *Crimiſa*. Sub tumulo Petiliæ ab Annibale aliquot Romanorum millia cæſa tradit Livius l. 27.

χ [q] *Ruſcianum* ſive *Roſcianum* medio fermè ſitu fuit inter Crathim & Traënta amnes.

ψ [r] *Conſentia* olim Brutiorum caput erat.

ω [ſ] *Pandoſia* & *Acheron* fluvius ad ipſum fuerunt iſthmum in Brutiorum agris. *Alexander* iſte Dodonæo oraculo juſſus erat *Acherontem Pandoſiamque* vitare. Quum in Theſprotia iiſdem vocabulis ei loca oſtenſa fuiſſent; hic in Brutiis in eadem incidit, à Brutiis cum omni ſuo exercitu deletus; ipſe à Lucano exule veruto transfixus eſt.

α [t] *Hipponium* opidum, anteà *Hippo*, item *Vibon*, & *Vibo*, ac demum *Vibona Valentia* dictum, non fuit ad mare ſitum: *Agathocles* enim Rex Siciliæ ei navale exſtruxit ad ſinum Lametinum. Contra Vibonem ſunt parvæ inſulæ, quæ vocantur [v] *Ithaceſiæ*, *Ulyſſis Specula*.

HEKELII.

d Vid. *Ubbo Emmius* Part. II. *Rerumpt. Græcor.* in Specie de *Republicâ Locrenſium* in *Italiâ* p. 295. Edition. *Lugd. Bataviniano-Elſevirianæ* in 16. f.

e Et antiquiſſima.

f Hodie titulô Marchionatus eſt exornata.

BUNO.

a Locri. b Zaleucus. c Dionyſius Junior. d Caulonia ſ. Aulonia. e Scylacium. f Sinus Scylacius. g 3 Japygium promontoria. h Lacinium prom. i Junonis Laciniæ fanum. k Croto. l Milo. m Democedes. n Pythagoras. o Portus Crotonienſis. p Petilia. q Roſcianum. r Conſentia. ſ Pandoſia & Acheron fl. t Hipponium ſ. Hippo & Vibona Valentia. v Ithaceſiæ inſ.

III. Atque hactenus populos enarravimus, qui univerſam Italiam olim incoluerunt, præcipuaſque eorum urbes recenſuimus. Cæterum quum Græci omnem ferè oram maritimam, Coloniis ſuis è Græcia deductis, obſiderent, ipſa hæc terra unà cum Sicilia dicta eſt β *Magna Græcia*, duravitque hoc nomen multis ſeculis, donec *inter fretum Siculum* conſtitit & *Tarentum*; quæ pars Italici littoris poſteà propriè eo nomine indigitata eſt, teſtibus Cicerone, Plinio, Ptolemæo & aliis. Magna Græcia.

BUNONIS.

β [a] *Frons Italiæ*, quæ & [b] *Magna Græcia* & *Græciæ ara* appellantur, per [c] *Auſonium mare*, atque *tres* ejus *ſinus* inter *Salentinum* & *Zephyrium*. vel *Leucopetram* promontoria agnoſcere eſt. *Auſonium* autem *mare* à Sicilia ad Salentinum uſque promontorium extenditur. Sunt itaque ejus maris tres iſti ſinus: *Primus* inter promontoria Salentinum & Lacinium [d] *Tarentinus*. *Secundus* inter Lacinium & Cocintum promontoria [e] *Scylacius*. *Tertius* ſinus inter *Cocintum* ſive (ex Plinio circa hunc terminum variante) Leucopetram, [f] *Locrenſis*. Scinditur itaque Italiæ frons in [g] *duo* cornua, *Leucopetram* & *Salentinum* promontoria. Apenninus itidem in *duo*; quorum unum eſt *Leucopetra*: alterum autem *Lacinium*.

a Frons Italiæ. b Græcia magna. c Auſonii maris tres ſinus. d 1 Tarentinus. e 2 Scylacius. f 3 Locrenſis. g Duo Italiæ.

CAP. XXXI.

De Fluviis Italiæ. [1]

I.

FLuviorum princeps Italiæ eſt *Padus*, vulgò *Pò*, nulli amnium claritate inferior, Græcis *Eridanus* dictus; ac Phaëthontis, ut fabulata eſt antiquitas, pœna illuſtratus. E gremio α *Veſuli*, celſiſſimi inter Alpium juga montis, profluens, *triginta* amplius *flumina*, lacuſque immenſos, *ſeptem oſtiis*, quæ *ſeptem maria* perhibebantur, in mare *Adriaticum* defert. Fluminum nobiliora ſunt ex Padus fl.

BUNONIS.

α In ſummo *Veſulo* lacus eſt, cujus occulta origo, qui neque digitum ripas ſuas excedit; ſub eo lacu tres ſunt Padi fontes; qui per ſubterraneos cuniculos ex hoc lacu oriri creduntur. Ab hoc Veſuli lacu L. circiter millia paſſuum in *Ceniſu* montis vertice etiam lacus eſt, ex quo itidem per cuniculos ſubterraneos fluvius ille oriri creditur, qui apud Seguſium in Duriam minorem influit.

REISKII.

1 Hæc Italiæ Hydrographia eſt, non tamen tota, ſed quoad partem lacus & fluvios, tum majores, tum etiam minores, neque ſic omnes, quod præcipui ſufficiant, deque mari mediterraneo ſupra expoſitum ſit [a] Tiberis ex Apennino & Aretinorum finibus, nec procul ab Arni fonte naſcitur, auctuſque XLII. rivis & amnibus, per duo in mare Hetruſcum oſtia effunditur. Sed portus Oſtienſis ad hæc oſtia quondam maximis impenſis conditus, nunc juſſu Rom. Pontificis dirutus plane jacet deletuſque, ideo ne Turcis ad Italiam appetendam aut invadendam inſerviat. Vid. Ricciolus in Geog. refor. & Fourner. in Hydrog.

a Tiberis.

Duria fl. Seſſites fl. Ticinum fl. Verbanus lacus. Addua fl. Larius lacus. Ollius fl. Sebinus lacus. Mincius fl. Benacus lacus. Tanarus fl. Threbia fl. Rhenus fl. Padafontes. Atheſis fl. Arnus fl.

ex Alpibus orta; β *Duria*, nunc *Dora*; *Seſſites*, *Seſſia*; γ *Ticinum*, *Teſino*, lacum *Verbanum*, nunc *Lago Maggiore*, tranſiens, δ *Addua*, nunc *Adda*, *Larium* lacum, nunc *Lago di Come*, perfluens: ε *Ollius*, nunc *Oglio*, lacum *Sebinum*, nunc *Lago d'Iſéo*, tranſiens; ζ *Mincius* nunc *Menzo*, lacum *Benacum*, nunc *Lago di Gardæ*, tranſmittens. At à dextra ripa recipit idem Padus ex Apenninis jugis, η *Tanarum*, nunc *Tanaro*; ϑ *Trebiam* qui nomen ſervat, Romanorum clade illuſtrem: & ι *Rhenum* Bononienſem, vulgò *Reno*.

II. Ex Alpibus item profluit κ *Atheſis*, Italis nunc *Adeſe*; German. autem *Etſch*. Reliqua quæ ſequuntur, cuncta Apenninus fundit: quorum λ *Arnus*, vulgò *Arno*, Florentiam ac Piſas perfluit; μ *Tiberis*, quem urbs Roma, Romæque conditor *Romulus*, totius

BUNONIS.

β a *Duriæ* amnes *duo* ſunt: *Minor*, qui ſupra Seguſium opidum ex Alpibus Cottiis exortus III. millia paſſuum infra Auguſtam Taurinorum Pado miſcetur, diminutivo vocabulo accolis *La Dorietta* dictus. *Major Duria* ſupra Auguſtam Prætoriam ex ſummis Grajis Alpibus profluens, ipſa Auguſta Prætoria & Eporedia ablutis, XVIII. circiter millia paſſuum infra minorem Duriam eidem Pado redditur.

γ b *Ticinus* ex ſummo Alpium jugo, quod *D. Gothardi*, mons cognominatur, ortus, *Verbanum lacum* tranſit *a*. Celebritatem fluvius hic debet pugnæ inter Romanos & Pœnos ſub introitum Hannibalis in Italiam circa eum commiſſæ, ubi P. Cornelius Scipio, Africani pater, ab Hannibale prælio victus & vulneratus, in hoſtium veniſſet poteſtatem, niſi eum protectum prætextatus filius ab ipſa morte rapuiſſet.

δ c *Addua b* fontem habet in excelſo Rhæticarum Alpium jugo, quod vulgò *Monte Brailo c* appellatur. Per *vallem Tellinam* lapſus, *lacum* tranſit *Larium*, qui hodie *Comenſis* dicitur.

ε d *Ollius* eodem cum Alpium tractu oritur in monte *Mortavolo*. Per *vallem Camucinam* delapſus à *Sebino* ſive *Sevino lacu* excipitur, qui ab opido *Sebo* ſive *Sevo* nomen habet, quod hodie vulgò *Iſéo* dicitur: unde lacus cognomen habet. *d*

ζ e *Mincius fl.* ſuperiori ſui parte, quâ lacum ingreditur, olim idem cum opido *Sarraca* nomen habuiſſe ex eo colligitur, quòd illa pars hodie etiam vocetur *Sarca*. *e*

η f *Tanarus* fluviorum iſtorum maximus eſt.

ϑ Ad g *Trebiam Hannibal Sempronium* Coſ. & Romanos ſuâ hieme vicit.

ι Nullum ſagittis aptiorem eſſe calamum: quàm qui in h *Rheno Bononienſi*, cui plurima inſit medulla, ponduſque volucre, tradit Plinius lib. 16. c. 36.

κ i *Atheſis* poſt Padum totius Italiæ maximus eſt.

λ Strabo & Ariſtoteles tradunt, k *Arnum Auſaremque*, ubi in unum confluant; alterum alterius violento incurſu adeò ſe invicem attollere, ut, qui utrimque in ripis conſiſtant homines, alter alterum conſpicere nequeat.

μ l *Tiberis* ex imis Apennini jugis *f* oritur in Tuſcia. *g*

HEKELII.

a Hic Fluvius aquis eſt perlucidus, & Piſcium nobilitate, præſertim laudatiſſimis *Thymallis*, clarus. Ejus arena *Aurum* & *Argentum* præbere dicitur.

b Vel *Abdua*.

c Mons *Braulii*.

d Hic Fluvius Piſcium bonorum eſt refertiſſimus, in quo præſertim prope *Palatiolum* Caſtrum innumeræ piſcantur anguillæ, quæ poſteà ſaliuntur.

e Profluit aliàs ex Lacu *Benacô* præcipuâ claritate, & ad *Mantuam* decurrens eam inſigni Stagnô circumfundit, atque hinc eâdem claritate pergens in *Padum* exoneratur.

f Tenuis primò ad inſtar exigui Rivuli.

g Et augetur Fluminibus ac Torrentibus 42. ſpatiô CL. Mill. qui, *Pliniô* teſte, rerum omnium in totô Orbe naſcentium mercator eſt placidiſſimus *Romam* autem in duas, Partes dividit, & *Tuſciam* ab *Umbris* & *Sabinis* devellit, neque unquam alveum egreditur, *Romamque* inundat, quin

a Duria Major & Minor amnis. b Ticinus fl. c Addua fl. d Ollius fl. e Mincius fl. f Tanarus fl. g Trebia fl. h Rhenus Bononienſis fl. i Atheſis fl. k Arnus fl. l Tiberis. fl.

:otius terrarum Orbis illuſtriſſimum fecerunt, à dextra ripa ν *Cla-* Clanis fl.
nim vulgo *Chiana*; à ſiniſtra ξ *Narem*, vulgo *Nera*, atque ο *Anie-* Nar. fl.
nem, nunc *Teverone*, in Mare Inferum defert. Anio fl.

III. Inter Latium & Campaniam eſt π *Liris*, nunc *Garigliano*; Liris fl.
n ipſa Campania ρ *Vulturnus*, *Volturno:* inter Picentinos ac Luca- Vulturnus fl.
ios σ *Silarus*, *Silaro*. In magna Græcia τ *Sybaris*, nunc *Cochile*, Silarus fl. Sybaris fl.
& υ *Crathis*, *Crati:* in Apulia φ *Aufidus*, nunc *Lofanto*, Romano- Aufidus fl.
um ſiniſtra pugna adverſus *Annibalem* nobilitatus. Inter Præcutios
& Picenum χ *Aternus*, nunc *Peſcára*. In Gallis Senonibus ψ *Me-* Aternus fl.
taurus, nunc *Metro*; *Haſdrubalis*, fratris Annibalis, clade atque Metaurus fl.
nteritu inſignitus.

uin malum aliquod illi protendat, quod pluries bſervatum fuit.

BUNONIS.

ν [a] *Clanis* ex Etruria in Tiberim confluit, per *luſinam paludem* derivatus.

ξ [b] *Nar* è Fiſcello monte labens odore ſulfu-:o vitiatus eſt.

ο [c] *Anio* amnis omnium in Tiberim defluen-um celebratiſſimus in monte Trebanorum or-ıs, tres lacus, qui ſubjecto opido Sublaqueo omen dedere, in Tiberim defert.

π [d] *Liris* amnis anteà dictus eſt *Clanis* atque *Glanis*. In eum à dextra ripa influunt *Coſa* & *Tre-us*; à ſiniſtra *Fibrenus* & *Melſes*.

ρ [e] *Volturnus* ſive *Vulturnus* antea dictus eſt *Athurnus*. *Domitianus* Imperator quum viam ıovam inter *Sinueſſam & Cumas* ſterneret; pontem magnifici operis, una cum arcu triumphali hic ſtruxit in Vulturnô amne.

σ Falſum eſt, quod Silius l. 8. de [f] *Silaro* ſcribit; *Duritiem lapidum merſis inoleſcere remis*.

τ [g] *Sybaris* ab Achaico fonte *Sybari* nomen accepit. Conſternatos reddit illos, qui ex eo bibunt.

υ [h] *Crathis* nomen habere videtur à *Crathi* flumine Achaico Ægæo. Hominum, qui in eo abluuntur, crines flavos reddit. Ariſtoteles in admirandis & Strabo l. 8.

φ Clades illa Romanornm ad [i] *Aufidum* erat *Cannenſis*.

χ [k] *Aternum* aliquando ſanguine fluxiſſe tradunt Cicero de divinat. & Liv. l. 24.

ψ Quo loco ad *Metaurum* Haſdrubal à Nerone Livioque Coſſ. acie victus ſit, incertum nobis eſt.

a Clanis fl. b Nar fl. c Anio fl. d Liris fl. e Vulturnus fl. f Silarus fl. g Sybaris fl. h Crathis fl. i Aufidus fl. k Aternus fl.

CAP. XXXII.

De montibus Italiæ.

I.

A*Lpes* Italiam à Gallia, Vindelicia, Norico ac Pannonia ſub- Alpes.
movent. *Initium* earum à vadis Sabatiis *finis* ad Flanaticum ſinum, vulgò *Golfo di Carnaro*, & *Colapis*, vulgo *di Kulpe*, fluminis fonteis. Dividuntur in varias parteis atque nomina. A vadis
Sabatiis ad Vari amnis fonteis, qua Liguſtico mari objacent, *mari-* Maritimæ.
timæ cognominantur: hinc ad Seguſium uſque, vulgo *Suſa Cottiæ:* Cottiæ.
inde ad S. Bernardum minorem *Grajæ:* dein ad uſque S. Gothardum Grajæ.
Penni-

Penninæ. Rheticæ. Tridentinæ. Noricæ. Carnicæ. Ultimæ. Pannonicæ & Juliæ. Dalmaticæ.

Penninæ: his continuantur *Rhæticæ*, ad Plavis uſque fontem; quarum pars *Tridentinæ* perhibentur, ſupra Tridentum. His junguntur ad Doblacum uſque *Noricæ*, ſupra Tilavemptum amnem, vulgo *Tajamento*: inde jam *Carnicæ* ſupra Carnos, uſque ad Savi fontes: moxque *Ultimæ*, ad Colapis fonteis uſque, *Pannonicæ*, eædem & *Juliæ* dictæ. Sunt tamen qui ſupra Dalmatiam Alpium nomen protendant, ubi *Dalmaticas* dici volunt: aliique in Thraciam & Pontum uſque. Sed prior finis ad Colapis fontes à plerisque receptus eſt. [1]

Montes Apenninus. Maſſicus. Gaurus. Tiſata. Veſuvius. Garganus.

II. Cæterum intus in Italia *Apenninus mons* ampliſſimus Alpibus ad Vada Sabatia annexus, perpetuis jugis lunatoque curſu; ad Siculum fretum *Leucopetramque* promontorium tendens, Italiam quaſi mediam ſecat. Prope Sueſſam, Liris fluminis ſiniſtræ ripæ prætexitur [α] *Maſſicus mons*: hinc inter Bajas & Puteolos eſt [β] *Gaurus*: ſupra Capuam, eſt *Tifata* mons, vulgò *monte di Capua*. Ultra Neapolim *Nolæ* vicinus eſt *Veſuvius*, nunc *monte di Somma*, ignium eruptione ac Plinii interitu clarus. In Apulia eſt *Garganus*, in mare Superum ingenti promontorio excurrens, nunc *monte di S. Angelo*.

CAP.

BUNONIS.

α [a] *Maſſicus mons* Savonis fl. dextram ripam proſequitur, generoſo vino nobilis *a*. Quomodo hîc Romanorum exercitu, quum Pœni ſub eorum oculis *Sinueſſam Falernumque agrum* exurerent, adverſus *Fabium* prope orta eſſet ſeditio, Livius ſcribit l. 22. [b] *Falernus ager* Maſſico monti conterminus eſt, & ad *Vulturnum* uſque flumen protenditur. Ad extremum Maſſici montis verſus mare fuit [c] *Sinueſſa* illa; cujus rudera hodieque conſpiciuntur ſub marinis undis ad *Montis Draconis* caſtellum. [d] *Aquas Sinueſſanas* ſterilitatem fœminarum, & virorum inſaniam abolere prodit Plinius l. 31. c. 2.

β [e] *Gaurus mons* medio itinere inter Puteolos & Lucrinum lacum celſo vertice paulum à mari remotus, hodiè vulgo dicitur *Monte Barbaro*. Ad hunc montem aquam amaram cum odore, tum potu profluere, quam uſurpent medicandis oculis; ex Heliodoro tradit Stobæus.

HEKELII.

a Unde *Maſſicus Bacchi humor* & *Maſſica Bacchi munera* à *Virgilio* Lib. II. *Georg*. v. 143. & Lib. III. *eorund*. v. 526. optimè commendantur.

REISKII.

1 De Alpibus ſupra explicatum & oſtenſum fuit, quæ his Hydrophylacia ſubſint, quæque ſubterraneæ cavernæ, primæ fluviorum, amnium & fontium origines. Apennino ab jugo mons Pauſilypus [f] *Baſilipo* procurrit, inter Neapolin Puteoloſque medius, via per imas radices artificioſiſſime ducta mirabilis: Hanc Strabo ſpeluncam, Seneca cryptam Neapolitanam nominat epiſt. LVII. Braunius in Theat. urb. Tom. VI. illam exhibuit Tab. ſingul. Veſuvio Pyrophylacium ſubterraneum fovet, unde fumi non nunquam & cineres cum impetu protruduntur. Vid. Kircher. Mund. Subter. Tom. I.

a Maſſicus mons. b Falernus ager. c Sinueſſa op. d Aquæ Sinueſſianæ. e Gaurus mons, ejuſque aquæ amaræ. f Baſilipo.

CAP. XXXIII.

De variis Italiæ incolis.

I.

TErram Italiam, à freto Siculo ad Alpes uſque porrectam, qui ab initio habuerint mortales, parum in tanta temporum loninquitate compertum eſt: nec conſtat, unus poſt inundationem rrarum ab urbe Babylonica profectus in diſperſione gentium popuis hanc regionem occupaverit omnem, unumque univerſæ nomen npoſuerit; an aliæ ſubinde atque aliæ in terras cultoribus vacuas inectæ gentes, ſuis quæque ſedibus vocabula dederint diverſa. 1 Priſci Italiæ incolæ.

II. Sanè varii atque genere plane diverſi in eâ memorantur auctobus populi, quorum antiquiſſimi ſunt iſti: α *Auſones*, Brutiorum ucanorumque agrum quondam tenentes; hinc *Opici* ſive *Oſci*, in amnio atque Campania; *Siculi* in Sabinis & Latio: *Umbri* ad trumque mare: ad Inferum, in parte Tuſciæ inter Tiberim & Jmbrorum amneis. Inde β *Tuſci* ad Alpeis uſque; juxta hos γ *Liures* in Galliam uſque ad Rhodanum extenſi. Ultra Tuſcos δ *Veneti*: Auſones. Opici. Oſci. Siculi. Umbri. Tuſci. Ligures. Veneti.

BUNONIS.

α a *Tres* tantùm in omni Italiâ fuerunt *populi digenæ*: b *Umbri*, c *Siculi*, & ingens d *Auſoim* ſive *Opicorum* corpus. Ab his orti ſunt *Sabi-*; à Sabinis porrò fuerunt *Picentes*, *Frentani*, *Iarrucini*, *Peligni*, *Veſtini*, *Marſi*, *Æqui*, *ernici*, & *Samnites*. A *Samnitibus* orti *Hirpini* atie *Lucani*; & ab his *Brutii*. Ab iiſdem *Samnitis* poſteà orti *Campani*, Opicos atque Auruncos ta pepulere Campania. Inter hos & Lucanos *centini* Picentium fuere pars; à Romanis à Suro ad Inferum mare traducti.

β *Tuſcorum* ſtirpem omnes auctores antiqui, no excepto Dionyſio Halicarnaſſenſi, ex Aſia Lydorum gente deducunt.

γ Alpini populi fuere e *Ligures a* Celtici generis, in varia nomina diviſi; *Taurinorum*. *Saſſorum*, *Lepontiorum* & *Euganeorum*. *Rhæti* quoue fuere Alpini, & ipſi in plura cognomenta ſtincti; Hinc *Carni* Inalpinæ ſive Celticæ oriinis gens.

δ f *Venetorum* verò gens ex Aſia, *duce Agenore* oſt excidium Trojæ deducta creditur. Alii taien, in quibus Herodotus, Venetos *Illyrici* generis pronunciarunt.

HEKELII.

a Romanos Populos hoſce nunc *Tuſcos*, nunc *Hetruſcos*; *Græcos* verò *Tyrrhenos* dixiſſe, *Maginus* ſæpe laudatus autor eſt, dicens, *Tuſciam* appellatam fuiſſe vel à *ſacrificiis*, quoniam in hâc re hæ Gentes præ cæteris excelluêre, vel etiam à *thure*, cujus in *Sacrificiis* Singularis atque Præcipuus uſus eſt.

REISKII.

1 De uno poſt Babylonicam diſperſionen populo huc ad terras Italicas digreſſo non equidem diſtincte conſtat: De poſteris tamen Japheti & Gomeri per colonias Græcorum antiquiſſimas caſu an fortuito huc delapſis conſtare liquido videtur: Item de Cittim vel Cittæis, quorum mentio cap. XXVII. ad vetus Latium fiebat. Unum Suidam audiamus, qui vera ipſe incertis adſuit Τήλεφος γὰρ υἱὸς Ἡρακλέους, ὁ ὑποκληθεὶς Λατεῖνος μετωνόμασε τοὺς πάλαι Κητίους λεγομένους Λατίνους: *Telephus enim Herculis filius, cognomento Latinus eos, qui olim Ketii vocabantur, alto Latinos nomine dixit*. De coloniis Græcorum Italicis monumenta conteſtantur vetera; Itemque de migrationibus gentium Germanicarum, & ſeptentriona-

a Populi Italiæ indigenæ. b Umbri. c Siculi. d Auſones. e Ligures. f Veneti.

neti: quos alii à proximo Illyrico, alii ab *Henetis*, Paphlagoni gente, ortos tradiderunt.

Galli. Tuſci. OEnotrii.

III. Tuſcos expulerunt inter Alpeis & Apenninum ſuprà dic *Galli:* Umbros ab Infero mari removerunt *Tuſci;* ε Græca gens, e Arcadia *Duce OEnotro* profecti, unde dicti *OEnotrii*, primùm *A ſones*, ſuprà dictis ſedibus pepulerunt, ulterioraque verſus Septen trionem Italiæ, circa Vulturnum Lirimque amneis petere coëg runt; nec ea terrarum parte contenti, mox ζ *Siculos* etiam ſedib

Aborigines. Latini. Sabini.

ejecerunt, jam tum mutato nomine *Aboriginès* dicti: Sed cum ſ lum, quod tum occupaverant, *Latium* vocaretur, mutato ja iterum vocabulo, *Latinos* inde ſeſe appellârunt. *Sabini* Opicoru fuêre progenies, genueruntque ipſi ex ſeſe *Picentes*, *Veſtinos Marſôs*, *Pelignos*, *Prentanos*, *Marrucinos*, *Samnites*; quoru hi poſteà *Hirpinos*, *Campanos*, *Lucanos*, atque *Brutios* condid runt.

Coloniæ Græcorum.

IV. Interim *Græcorum nationes*, aliæ aliis temporibus in Italia invectæ, urbes in eâ paſſim condiderunt, ſuiſque coloniis, ut ſu prà dictum eſt, omnem oram maritimam Superi Inferique mar impleverunt. Hinc *Italia* unà cum *Sicilia*, ut ex Strabone & Tr

Magna Græcia. Lucani. Brutii.

go liquet, *Magna Græcia* appellata fuit. At cum alii populi aliis e locis Græcos expellerent, maximè vero *Lucani* eam partem, qua de ſuo nomine *Lucaniam* dixerunt, oppreſſis illis, occuparent, & ab his orti *Brutii Brutiam*, paulatim Græcum nomen per Italia imminui cœpit; donec in ea parte conſiſteret, quæ tum *Magn Græcia*, nunc *Calabria ſuperior* dicitur.

Romani.

V. At poſtquam *Romanorum* crevit potentia, tota tandem Itali horum armis ſubjugata eſt; ſtetitque ſub Romæ urbis imperio, re gionibus ac populis ſuprà explicatis diſtincta, ad *Honorii Impera toris* uſque tempeſtatem. Ex hinc alii aliique ſubinde, η *Gothi*

θ *Van*

trionalium irruptionibus. Una ſeries harum chronologica luculentius conſtitui poſſet digerique patria item unde prodierint, & nova Reſpubl. copioſius explicari, niſi brevitas nobis obſtaret.

BUNONIS.

ε Græci iſti, trajecto ſinu Jonio, domicilium in Italia ſtatuerunt, deducti ab a *OEnotro* Arcade, *Lycaonis* filio, XVII. ætatibus antè, quam ad Trojam bellatum eſt. *Dionyſ. Hal. l.* 1. id eſt, annis 479. ante bellum Trojanum; & ante Chriſtum natum 1650. OEnotrorum regia ſedes tum fuit *Pandoſia*; & fluvius, cui impoſit urbs illa Græco nomine *Acheron* iis dictus eſt.

ζ *Siculi* iſti ejecti, peragrata inferiori Italia ab Opicis porro, ſive Auſonibus pulſi, *Sicania* inſulam occuparunt.

η Italiam primis annis Honorii invaſerunt *Radagaiſus* & *Alaricus* b *Gothorum* Principes magn cum multitudine hominum. Sed *Radagaiſus* Feſulanis incluſus montibus cum omnibus ſuis copiis deletur à *Stilicone*: quod anno C. 405. *Proſper*, & ſequenti *Marcellinus* aſſignat. *Alaricu*

deind

a OEnotrii. b Gothi.

ITALIA NOVA
GERMANIÆ PARS
HELVETIÆ PARS
CARINTHIÆ PARS
CILLEI COM.
HUNGARIA PARS
CROATIA
DALMATIÆ PARS
PARTE DI FRANCE
GOLFO DI VENETIA
SINUS VENETICUS
MARE DI SARDEGNA
MARE TIRRENO
MARE IONIO
SICILIÆ PARS
Venetia
Ancona
Golfo di Napoli
Golfo di Venetia
Golfo di Squillaci
Golfo di Tarranta
Bocca del Sasena
Mare di Puglia
I. Liparee ol vero di Volcanogia Eolie
Stromboli
Fosa Fretum
Gorgona
Elba
Capri
Ortone a Mare
Miliaria Italia Communia

ϑ*Vandali*, ι*Heruli*, Germanicæ gentes, ϰ*Hunni*, ſuperatis Alpium jugis, totam invadentes, in varia regna atque imperia diſtribuerunt. His tandem à ducibus *Juſtiniani Imp*. pulſis, *Exarchatus* in Italia magiſtratus conſtitutus eſt, cujus ſedes *Ravenna*, Româ tum in ruinis jacente. λ Ultimi hinc *Longobardi*, expugnata *Ravenna*, regnum in Togata Galliâ conſtituerunt, quod etiam nunc de gentis vocabulo corruptè *Lombardia*, quaſi *Longobardia*, appellatur. Hos tandem debellavit *Pipinus Franciæ Rex*, à Pontifice Romano, contra eos in Italiam vocatus. Vandali. Heruli. Hunni. Exarchatus. Longobardi.

deinde Romam cepit anno C. 410. Inde in Latium, Campaniam, Apuliam, Lucaniam & Calabriam profectus, ea quoque loca depopulatus eſt. Quum *Conſentiam* expugnaſſet Alaricus, mortuus eſt: & à militibus in Regem electus *Athaulphus*, qui cum omni Gothorum exercitu in Galliam conceſſit.

BUNONIS.

ϑ Interim [a] *Vandali* & *Suevi*, vaſtatis Galliis, Pyrenæos montes tranſgreſſi, Hiſpanias occuparunt. Inde partim à Gothis pulſi, partim à *Bonifacio* Comite & Præfecto Africæ, cui diſſidia erant cum *Caſtino*, militiæ duce, invitati, trajecto in Africam exercitu, Romanos profligant, captâque Carthagine regnum ibi condunt ſub Rege Genſerico; Quum verò *Valentinianus III.* Imperator fraude *Anicii Maximi*, cujus uxorem ſtupraverat, interiiſſet, ipſeque Maximus hanc cædem *Eudoxiæ Auguſtæ*, quam in matrimonium pellexerat, per imprudentiam aperuiſſet, mulier iſta vindictæ cupida Genſericum ad ulciſcendum ſcelus occulte excitat; qui Italiam ingreſſus, Romam captam diripuit, & Eudoxiam cum filiabus Placidiâ & Galbâ, multiſque millibus captivorum in Africam ſecum abduxit, quod contigit an. C. 455.

ι *Odoacer Turcilingorum* Rex, cum *Scyris* & *Herulis* [b] auxiliaribus, Italiam occupavit anno C. 476. eamque regio nomine tenuit annis circiter 17. Anno verò 489. *Theodoricus* [c] *Gothorum* Rex, *Zenonis* hortatu Italiam adiens, *Odoacrem* tribus præliis ſuperatum Ravennæ obſedit: ac tandem fraudulentâ pactione circumventum interfecit, Heruliſque ſedes inter Subalpinos conceſſit, anno C. 493. quo ipſo initium habuit Gothorum in Italia regnum, à *Theodorico* ſapientiſſimè conſtitutum: quod cum *Tega à Narſete* victo deſiit anno 554.

ϰ *Attila* virtute *Aëtii* in Galliis repreſſus, reparato exercitu Italiam invaſit anno C. 454. Aquilejam *b* captam ſolo æquavit, multiſque opidis vaſtatis Romam petens, Leonis Epiſcopi Romani oratione commotus in patriam abſceſſit.

λ *Alboinus* à Narſcete excitatus cum [d] Longobardis ſuis Italiam ingreſſus, anno C. 568. ab exercitu ſuo ItaliæRex proclamatur anno C. 571. Regnum iſtud ſtetit ad annum uſque C. 772. quo *Deſiderius*, Longobardorum Rex ultimus, à Carolo M. captus & in Franciam abductus eſt. Deletum igitur eſt hoc regnum non à *Pipino*, ſed *Carolo*, ab ipſo Longobardorum in Italiam ingreſſu annis 206.

HEKELII.

b Urbem olim ditiſſimam atque populoſiſſimam ſplendidiſſimamque Imperatorum Sedem.

a Vandali. b Heruli. c Gothorum in Italia regnum. d Longobardi.

CAP. XXXIV.

De noviſſima Italiæ diviſione. 1

I. Poſt

REISKII.

1 Italia quin Carolingis aut Francicis, & poſthac Germanicis Impp. Heinricis, Ottonibus, Fridericis, aliiſque ſubjecta fuerit, nullum eſt dubium: Sed arcanis Rom. Pontificum conſiliis ea demum turbata & divulſa tot Principes ac Dominos recepit hodieque fovet; ut tamen Impp. Romano Germanicis jus ſuum integrum

I.

POſtquam imperii Romani dignitas atque ſedes in Germaniam delata eſt, Italia variè ab aliis aliiſque divexata, atque in varios titulos atque dominia diſcerpta eſt. Hinc noviſſimæ diviſionis regiones nunc ſunt: *Hiſtriæ* Marchionatus, *Fori Julii* Ducatus; & haud exigua Italiæ portio *Lombardia*, ſub qua Marchia *Tarviſina*, Ducatus *Mantuanus*, Ducatus *Mediolanenſis*, *Tirolis* Comitatus dimidia pars, *Griſones* in ipſis Alpibus; & his contermini *Helvetiorum ſtipendiarii*, *Pedemontium*, Ducatus *Montis-Ferrati*, *Parmenſis* Ducatus, *Romania* ſive *Romaniola*, Marchia *Anconitana*, jamque extra Lombardiam, *Ager Genuenſis*, *Tuſcia*, in qua *patrimonium D. Petri*, Tiberis dextræ ripæ adfixum; *Ducatus Spoletanus*, *Ager Romanus*; inde *Regnum Neapolitanum*, inque eo regiones *Aprutium*, *Apulia*, *Laborinus ager*, *Baſilicata*, *Calabriæ duæ*, *Ager Baritanus*, & *Ager Hydruntinus*.

Dominia.

II. At eandem Italiam in partes ſingulis *Dominiis* diſtinxeris hoc modo:

Hiſpani ditionis in Italia.

I. *Dominium eſt Hiſpaniarum Regis;* ſub quo Regnum *Neapolitanum*, α Ducatus *Mediolanenſis*, ac quædam *opida in Tuſciæ* litore, *Inſulæque* Italiæ adjacentes, *Sicilia* & *Sardinia*.

Pontificis R. ditiones.

II. *Pontificis Romani;* ſub quo *ager Romanus*, *Patrimonium D. Pe-*

grum ſuperſit. a Interim ſtatus per Italiam nunc triplices rigent (1.) *Regna*, (2.) *Reſpublicæ liberæ*, (3.) *Principatus*. Regna illa Regi Hiſpanico ſubſunt potiſſima, Neapolitanum, Siciliæ ac Sardiniæ, cum Ducatu Mediolanenſi, & agro Tuſciæ ad littus proximo: Reſpublicas cum Europa ſub initium recenſuimus, item Principatus, Rom. æque Pontificis Eccleſiaſticum, atque Politicos ſive ſeculares: Quos heic loci repetere ſupervacuum erit, etſi auctor noſter in ſuo catalogo quoſdam omiſerit, quoſdam claſſi juſtæ non inſerat, quoſdam nec amplius ſuperſtites addat, Ducatum utpote Urbinatem, Rom. Pontifici ſubjectum. De ſingulis infra obſervabitur, quod loco præſenti vix congruit, Vid. Supplementa lib. II. cap. I. §. 2. tractat. de Principat. Italiæ lingua ex Italica tranſlati, & Thom. Segeti notis illuſtrati: Reſpublicæ item Elzevirianæ.

BUNONIS.

α Ad Ducatum Mediolanenſem *a* pertinent, ager *Novarienſis*, *Laudenſis*, *Cremonenſis*, *Comenſis*, *Ticinenſis*, *Vigevanus*, *Alexandrinus*, *Tortonenſis*, *Bobienſis*; item *Comitatus Angherianus* ſeu regio circa Verbanum lacum *b*. Illa Tuſciæ opida ſunt, quæ hodiè vulgò appellantur, *Piombino*, *Telamone*, *Orbitello & Porto Hercule*.

HEKELII.

a Ambitu ſuô 3000. Mill. juxta nonnullo[s] *Geographorum* complectentem.

b In hunc *Ducatum* mittit Rex *Hiſpaniæ* GUBERNATOREM, ſplendidiſſimò CAPITANEI GENERALIS titulô exornatum, q[ui] continuò in locô permanens tam *equitibus* quam *pedeſtribus* præeſt Militibus. *Maginus* loc. cit. fol. 139. fac. b. & 140. fac. a. dicit, Regem *Hiſpaniæ* ex hôc Ducatu proventum habere 80000. aureorum; ſed adminiſtrationem Cauſarum Civilium & Criminalium pendere à *Mediolanenſi* Senatu eôque ex XVI. Doctoribus atque nonnullis Prælatis, Patritiiſque *Mediolanenſibus* conſtante. Plura vid. infrà Cap. XXXVI. §. II

BUNO[NIS.]

a Status Italiæ triplices.

D. Petri, Ducatus *Spoletanus*, Marchia *Anconitana*, *Romaniola*, & urbs in agro Neapolitano *Beneventum*. β

III. *Venetæ* Reipublicæ; ſub qua γ *Hiſtria*, *Forum Julii*: δ Marchia *Tarviſiana*, & inde ε *Lombardiæ pars* ad uſque Bergomum. Venetorum dit.

IV. *Magni Ducis Tuſciæ*, in Tuſcia. ζ Tuſciæ dit.

V. *Genuenſis Reipublicæ*; ſub qua *Liguria* intra Apenninum & Liguſticum mare, ac *portiuncula Tuſciæ* Liguriæ proxima, cum *Inſula Corſica*. η Genuenſium ditiones.

VI. Ducis *Parmenſis*, in Lombardia *Ciſpadana*. ϑ

VII. Ducis *Sabaudiæ*, ſub quo *Pedemontium*. ι Sabaudi ditiones.

VIII. *Helvetiorum*, ſupra lacum Verbanum & Larium. ϰ Helvetiorum.

IX. *Rhætorum* ſive Griſonum in Alpibus. λ Rhætorum.

X. Archiducum *Auſtriæ* in Comitatu *Tirolenſi*, ubi Tridentum, & in partibus Alpinis *Fori Julii* ac *Hiſtriæ*. Auſtriacorum.

XI. Du-

BUNONIS.

β Ditioni Pontificiæ, quæ vulgo *Stato della Chieſa*, præter iſtas provincias, adſcribuntur, *ager Sabinus*, *ager Orivetanus*, *Ducatus Urbinas*, *ager Bononienſis*; *Ducatus Ferrarienſis*; *Com. civitatis Caſtellanæ*; *Ceneda in agro Forojulienſis*; *Montaldo in Pedemontio*. In Gallia *Comitatus Avenionenſis*, & *Vindaſcinus*. Supremum *jus* Pontifex ſibi tribuit in *regnum Neapolitanum*, *Siciliam*, *Sardiniam* & *Corſicam*, itemque *in Ducatum Parmenſem Roncioliona eum* & *Placentinum*. Hunc tamen ad Ducatum Mediolanenſem pertinere Hiſpaniæ Rex contendit. *Ducatum Caſtrenſem* hodie repetit Parmenſis Dux.

γ In Iſtria Auſtriæ Archiduces multa etiam tenent loca: Maritima pleraque ſunt in ditione Venetorum. *c*

δ In Marchia Tarviſiana ſunt *territorium Cadorinum*; *Epiſcopatus Bellunenſis* & *Feltrenſis*, *territorium Tarviſianum*, & *Ducatus Venetus*.

ε In Lombardia ad Venetorum ditionem pertinent territoria iſta; *Paduanum*, *Veronenſe*, *Vicentinum*, *Brixianum*, *Cremenſe*, & *Bergomenſe*. Poſſident quoque *Veneti agrum Poleſinum*, *Rhodiginum*, & nonnihil *in Albania*: Itemque *Cretam* & *Corcyram inſulas*.

ζ *Magnus Hetruriæ Dux* habet ditionem *Florentinam*, *Piſanam*, *Senenſem*, & *Elbæ* inſulam cum nonnullis inſulis minoribus; ad oram iſtam jacentibus.

η Ad Genuenſium ditionem pertinent ſeptem dynaſtiæ præcipuæ; *Monachii* & *Oneliæ Principatus*; *Comitatus Marri*; *Finalii dynaſtia*; *Territorium Pontremolienſe*: *Marchionatus Toreliæ*; *Comeſque Ovenſis*.

ϑ a In ditione Parmenſi ſunt *Ducatus Parmenſis*, *Placentinus*, & *Caſtrenſis*; *Comitatus Roncilionenſis*; & *Pinnenſis Comitatus* in regno Neapolitano; itemque *ditio Palavicinorum*, *Principatus Landenſis*, & *Comitatus Roſſenenſis*.

ι Sabaudia olim dicta fuit *Marchia Italiæ d.* Totus ille tractus ſecundum Boterum uno nomine vocatur *Pedemontium*; quoniam ad pedem ſeu radices Alpium extenditur *e*. In Sabaudi ditione ſunt *Principatus Pedemontii proprie dicti*; *Marchionatus Seguſinus* & *Eporediæ*; *Vercellenſe Dominium*; *Marchionatus Salutiarum*; *Comitatus Aſtenſis*, & *Marchionatus Cevenſis*; *Montſeratus Sabaudicus*, & *Comitatus Nicææ* cum *Comitatu Tendæ*.

ϰ *Helvetiorum* ſunt *quatuor* juriſdictiones *Helveticæ*.

λ *Griſonum* & *Vallis Tellina*, & Comitatus *Clavennenſis*.

HEKELII.

c Olim *Venetorum Ditio*, vel *Regio*, erat totus ille Tractus à *Liquentiâ* Amne & Sinûs *Adriatici* intimô angulô uſque ad *Mincium* Amnem & *Benacum* Lacum, quæ ampliores quondam Fines poſſederat, nimir. ad *Adduam* uſque Fluvium.

d Cujus Duces è *Saxonum* Ducibus ac ſtirpe auguſtâ originem ducunt annos propè quingentos.

e Ad ipſam *Sabaudiam* ſpectat quoque Regio illa in planô ſitu poſita, BRESSE, omni *Tritici* genere, *Canabe*, *Piſcibus*, *Fluminibus* ac *Stagnis* abundans.

Parmenſis dit.

Mantuani. XI. Ducis *Mantuani*, in Ducatibus *Mantuæ* ac *Montis-Ferrati*.
Mutinenſis. XII. Ducis *Mutinenſis.* µ
Urbinatis. XIII. Ducis *Urbinatis.* ν
Lucenſium. XIV. Civitatis *Lucenſis*, in urbe *Luca.*
Mirandulani. XV. Comitis *Mirandulani.* ξ

BUNONIS.

µ Sub *Mutinenſi* quoque eſt Ducatus *Regienſis* & Principatus *Carpenſis*, *Friniana & Graſiniana* ditiones; *Corregii & Saxulli* dominia & Comitatus *Rolienſis.*

ν In Marca Anconitana.

ξ Mirandulanus quoque tenet *Comitatum Concordiæ.* Cæterùm omnem *Italiam*, præter Remp. *Venetorum*, *& Helvetiorum Cantones regnumque Neapolitanum* ad jus imperii R. pertinere; oſtendit celeberrimus *Conringius L.* de Finibus Imperii Germanici.

CAP. XXXV.

Hiſtria, Forum Julium, Marchia Tarviſiana, Griſones, Helvetiorum ſtipendiarii, & Pedemontium. 1

I.

Hiſtria. NOviſſima *Italiæ* diviſione tradita, ſingulas partes inſpicere haud pigeat. Prima ab Arſia amne eſt a *Hiſtria*, German. *Iſter-*

BUNONIS.

a a *Iſtria* vel *Hiſtria a* peninſulæ inſtar ſeſe extendit, *à Formione fl.* in Italis *Riſano*, & Germanis *Alben*, vocatur, & *Tergeſto* ſive *Trieſt*, quod Auſtriacorum eſt, inter ejus ſinum, qui *Tergeſtinus*, vulgò *Golfo di Trieſte* & ſinum *Flanaticum*; qui hodie Italis *Golfo di Quernero* ſive *Carnero* dicitur; aliiſque, ob crebra quæ ibidem contingunt naufragia, *Carnivorus. Flanaticus ſinus* nomen habet à *Flanone* opido, quod hodie Italis *Fianone* eſt.

HEKELII.

a *Japidia* olim dicta.

REISKII.

1 Petrus du Val b tres Italiæ partes majores conſtituit, nempe in Lombardia ſuperiorem, *mediam in Ducatu Florentino*, Lucenſi Republica & ſtatu Eccleſiaſtico, *inferiorem in regno Neapolitano*: Sed ipſe Auſtriaca Italiæ dominia, Principatus, & quaſdam Reſpublicas omiſit. Hiſtria enim atque Forum Julii ex parte domui Auſtriacæ, pluraque his vicina dominia ſubſunt: Pars altera Venetæ Reipubl. paret cum c *nova Palma* quæ Foro Julii & Italiæ & Chriſtianæ fidei propugnaculum in nummis fundamento ſuppoſitis jure vocatur, tanquam unicum totius Europæ regulare fortalitium, ac tuendo maris Adriatici oſtio neceſſarium. Marchia Tarviſina Reipublicæ ſubjecta, huic ſedem atque domicilium præſtat, d *Venetias* urbem Europæ Italiæque maximam, ex inſulis circiter LX. A. 456. natam, nunc templo D. Marci, theſauro publico, armamentario, ædibuſque publicis permultis magnificentiſſimam. Ipſa Reſpubl. inter regias in conclavi Pontificio habetur, ob regnum Dalmatiæ, quod adhuc tenet, utut Candiam ereptam Turci teneant. e *Patavium* urbis fundamenta in rivo alto poſuiſſe dicitur: Ipſum Patavium cive Livio effertur ac hujus cineribus, quos tamen in dubium Morhoffius vocavit Libello ad Patavinit. Liviam. edito. *Reſpublicæ Rhæticæ tres* uno quidem fœdere, non Magiſtratu tamen uno aut eodem junctæ ſunt. f *Pedemontium* Petro du Val, urbs quaſi continua 400. milliaribus Italicis patet, cultu, frugibus, vino, & omni proventu ditiſſima, quam Dux Sabaudiæ cum Marchionatu Saluzzarum pluribuſque dominiis tenet: Item Rex Cypri titulo: Nunc ſedes belli Gallici hæc, extat Pignarola per Gallos iterum vindicata, quam Sabaudi acerrime obſeſſam, fulminalibus machinis quaſſarunt. Vercella itidem Duci ſuo Sabaudico paret; Turinum hujus ſede,

a Iſtria. b Tres Italiæ partes. c Palma nova. d Venetia. e Patavium. f Pedemontium.

Iſterreich dicta. Opida nunc clariora ſunt: β *Pola*, γ *Parentium*, & δ *Caput Hiſtriæ* vulgo *Capo d'Iſtria*. Pola. Parentium. Caput Hiſtriæ.

Forum Julium, vulgo Friuli, & Patria di Friuli.

II. ε *Fori Julii* caput eſt ζ *Vedinum*, nunc *Udene*; reliqua opida clara ſunt: η *Cividad di Friuli*, θ *Tergeſtum*, ι *Gradiſcia*, ac nuper à Ve- Forum Julium ſ. Friuli, & Patria di Friuli. Vedinum. Tergeſtum.

de, arce ferme regia & munitiſſima ſeſe commendat. Linteum vero Chriſti ſepulchrale, quod Turinenſes religioſiſſime oſtentant, quam it dubium incertumque illud noſtris in Exercitat. de Imag. Chriſti publice oſtendimus.

BUNONIS.

β a *Pola* urbs maritima antiqua in excelſo monte ſita eſt, olim etiam *Pietas Julia* dicta; habet rudera amphitheatri *b*. Ab Attila olim fuit diruta; quiſnam vero illam reſtaurarit, compertum non habemus *c*. Portu gaudet pulcherrimo, quem inſula *Breonia*, vulgo *Brioni*, claudit.

γ b *Parentium* vulgo *Parenzo*, in peninſula ſitum, & egregiè munitum, portum habet capaciſſimum, quem inſula S. Nicolai efficit; ubi olim Pharus fuit. Urbs illa à Genuenſibus direpta eſt anno 1354.

δ c *Caput Hiſtriæ*, urbs olim d *Ægida*, deinde e *Juſtinopolis*, à *Juſtino* Imperatore, qui eam reſtituit, dicta, *P. Pauli Vergerii* patria eſt; in parvâ Inſulâ *d* exſtructa, pontibus verſatilibus, continenti annectitur; Germanis vulgo dicitur f *Gaſers*. Cæterùm g *Albona*, Matthiæ Flacii patria, ad ſinum Flanaticum eſt. h *Città Nouva*, ſive *Civitas Nova*, ad litus eſt inter *Parenzo & Humago*, *ſ. Omago* opida, in ſcopulis marinis jacens. Mediterranea vero loca Auſtriacorum ſunt. Habet Iſtria montem præcelſum, qui vulgo *Major*, dicitur, herbis medicatis celebrem. Eademque regio præſtantiſſimo etiam marmore dives eſt. Præter iſta loca ad litus eſt *Rovinium*, vulgo i *Rovigno*: aliis *Aurupina* dicitur, ab antiqua illa urbe, cujus rudera haud procul in monte, qui vulgo *Monti di Auro*, conſpiciuntur. Leander *inſulam* vocat; ponte lapideo continenti juncta eſt. Duos habet portus, ad Auſtrum unum, alterum ad Septemtrionem. In agro ejus cæditur marmor Iſtricum. In mediterraneis Veneti tenent k *Petram Piloſam*, quæ in rupe ſita Marchionatus caput eſt. l *Fanum S. Laurentii* ultro ſe ſubmiſit Venetis. m *Montona* olim libera in Venetorum quoque poteſtate eſt. Cætera opida quæ hìc Venetis parent, non ſunt adeo clara n *Auſtriæ Archiduces* in Iſtria ſub ſua poteſtate tenent *Pedenam*, Epiſcopalem urbem; *Piſinum*, *Vetus & Novum*, reditibus dives; *Lupolianum*; *Coſſiacum*; *Cominum*; *Dorum*; *Vipæum*; *Fanum S. Angeli*.

ε *Forum Julii*, vulgo *Friuli* & *Patria di Friuli*, limitibus continetur *Marchiæ Tarviſanæ*, *Norici & Hiſtriæ*; fluminibuſque *Formione*, qui Italis *Riſano* & Germanis *Alben* vocatur: & *Liquentia*, qui vulgo *Livenza*. *e*

ζ o *Vedinum* Germanis *Weiden*, Italis p *Udene*, urbs ampla & magnifica, cujus ambitus cenſetur quinque milliarium Italicorum, ſub poteſtatem Venetorum redacta eſt anno 1420.

η q *Cividad di Friuli*, olim *Forum Julii* ad Natiſonem ſita provinciæ nomen dedit, natura loci munita urbs, à Theodorico primum everſa; deinde à Cagana Pannone: poſtea reſtaurata *Civitas Auſtriæ* dicta eſt.

θ r *Tergeſtum* vulgò *Trieſte* Epiſcopatus dignitate claret. Ad mare ſitum tempore Henrici Danduli à Venetis fuit occupatum. Poſt tamen Archiducibus Auſtriæ ceſſit. Anno 1507. iterum à Venetis capitur, ſed à Maximiliano receptum, hactenus Auſtriacis paret. Ager circa Tergeſtum & Juſtinopolin vinum illud fert, quod Germanis vocatur Reinfal.

ι ſ *Gradiſcia* regionis propugnaculum eſt à Venetis contra irruptiones Turcarum anno 1472. condita.

HEKELII.

b Et Sepulchra vetuſtis litteris inſcripta.

c Hodie Urbs, à *Colchis* quippe in planô Solô condita, dicitur eſſe Epiſcopalis.

d A *Colchis* æquè, ac *Pola*.

e Hæc Regio *Carnorum* Populorum Terra eſt, olim, Blondo teſtante, *Liburnia* appellata. Sed *Fori* nomen *Julii* ideò ei dicitur eſſe inditum, quod *Julius Cæſar* Legiones hàc trans *Alpes* duxerit.

BUNO-

a Pola. b Parentium. c Caput Hiſtriæ ſ. d Ægida ſ. e Juſtinopolis. f Gaſers. g Albona. h Civitas Nova. i Rovinium. k Petra Piloſa. l Fanum S. Laurentii. m Montona. n Opida Iſtriæ mediterranea quæ Auſtriæ Archiducibus parent. o Vedinum. p Udene. q Cividad di Friuli. r Tergeſtum. ſ Gradiſcia.

Palma. à Venetis condita [x] *Palma*, egregium Fori Julii atque Italiæ ab ha parte propugnaculum. Cæterum eſt in Foro Julio Auſtriacæ ditio Goricia. nis *Palatinatus Goricienſis*, cujus caput *Goricia*, opidum ſatis nobile

Marchia Tarviſiana.

Marchia Tarviſiana.

Tarviſium. III. Cognominatur *Marchia* hæc ab [λ] *Tarviſio*, vulgò *Treviſo* ſplendida urbe. At princeps non modò Marchiæ Tarviſianæ, ſec Venetiæ. totius facilè Italiæ urbs eſt [μ] *Venetiæ*, in ipſo ſalo, palis ſuperſtru-ćta, Emporium toto Orbe terrarum celeberrimum, ac reſpubl potentiſſima, magnificis ædificiis ſplendens, ac templo *D. Marci*, Patavium. atque *armamentario*, maximè conſpicua. [ν] *Patavium*, urbs ſpa-tioſa magis quam populoſa, *Academia* totius Europæ celeberrima maxi-

BUNONIS.

[x] a *Palma* anno C. 1593. in Italiæ tutelam condita, & novem propugnaculis munita eſt, & arce, quæ totam urbem facile tuetur. Totius orbis habetur firmiſſima. Tormenta in propugnaculis diſpoſita ſunt 80. & ſepoſita 600. Cæterùm in hac regione ſunt, b *Aquileja Ruffini* patria, urbs antiqua ab *Attila* olim everſa, quum eam triennio obſediſſet, & deſperaſſet, niſi per ciconiam pullos ſuos exportantem fuiſſet confirmatus; ſed à *Narſete* reſtaurata; hodie vicus eſt. *Concordia.* c *Monteſalcone. Goritia* dives &c.

λ d *Tarviſium* Sili amne dividitur, urbs magnifica & munitiſſima, quæ tamen à Maximiliano I. Imperatore unà cum *Verona*, *Vicentia & Patavio*, in bello adverſus Venetos, expugnata eſt *f*. Tarviſium patria eſt *Benedićti XI.* qui matrem ſplendidè veſtitam, rejecit, inopem agnovit.

μ Urbs hæc ex 60. amplius inſulis conflata eſt. Quum Attila Aquilejam obſideret, eo confluxerunt vicini, circa annum 422. ac poſt circa annum 456. exules, quorum urbes Hunnus everterat. Crevit deinde, quum Longobardi & Gothi per Italiam ſævirent. Tandem anno C. 1292. ea Reip. forma conſtituta eſt, quæ hodie viget *g*. *Gauricus Aſtrologus* pollicetur urbem hanc duraturam annis 1880. ac tum ex inſulis futuram continentem. Prudentes ſunt Veneti, ac pœne infantes de Rep. diſſerunt, quaſi omnem ætatem in Senatu contriviſſent. Ad rem nauticam cum primis idonei. Quicunque hic excellit in aliqua arte, dives erit: unde omnis generis hic reperiuntur artifices optimi & experientiſſimi. Veſtium formam ſæpe mutant tam viri, quam fœminæ. Serica hic ſingulari elaborantur artificio. e In epularum luxum effunderentur Veneti, niſi leges & cenſores obſiſterent. Ducis defunćti funus Senatores in purpurea veſte comitantur; non in pulla: quoniam Reſp. innuit, ſe plures habere defunćto pares; ac proinde indignum eſſe; dolorem ſuum publice profiteri. Ultionis Veneti ſunt cupidiſſimi, quod vitium Italis ferè familiare eſt.

ν f *Patavium* vulgo *Padoua* ad Medoacum *h* fl. à Venetiis XXIV. millia paſſuum jacet *i*. Monſtrantur ibi oſſa S. Lucæ *k* Prætorium habet magnificum, in quo *Titi Livii cineres* perhibentur repoſiti. Ab Academia cognomen Doćtæ obtinuit. *l*

HEKELII.

f Hæc Urbs, *Leandrô* affirmante, inprimis eſt affluens rebus ad uſum humanum utilibus. Maximè enim abundat *Frumenti*, *Vini*, cæterarumque *Frugum* copiâ & re *pecuariâ*, eſtque *Vino* ibidem ſumma nobilitas.

g Ædificia omninò ſunt magnifica, ac marmoreis Parietibus, Columnis, ſtatuis, Pićturiſque pulcherrimis undique clara ac ſplendida; nobilium Familiarium ac Principum Senatorum Palatia divitiis, ornamentiſque omnibus affatim inſtrućta.

h Seu *Meduacum*.

i Ejus circuitus conſtat milliaribus ſeptem, & habet formam qs. orbicularem, triplices Muros, atque Foveas, immiſſô *Medoacô* Flumine, profundas & navigabiles. Muris cingentibus & Propugnaculis *Veneti* inexpugnabilem reddiderunt.

k *Longolii*; aliorumque plurium.

l *Jean. Antoni Magini*, Geographi clariſſimi, mellea verè Patria fuit.

BUNO-

a Palma. b Aquileja. c Monteſalcone. d Tarviſium. e Venetorum mores. f Patavium.

maximè gloriatur: de cætero munitiſſima. ξ *Verona* ampla, ſplendida, magnifica ac populoſa, amphitheatri reliquiis nota eſt. ο *Vicentia* Equeſtris ordinis viris gratiſſimum domicilium.

Verona.
Vicentia.

Rhæti, vulgo Griſones.

Rhæti vulgo Griſones.

IV. *Griſones*, quos Latini vulgato nomine *Rhætos*, German. *die Graupünter*, vocant, *Rheni*, *Oeni*, *Atheſis* ac *Adduæ* fontes accolunt. Opida habent tenuia; quorum caput π *Curia*, German. *Chûr;* Ital. *Coira: Meyenfeld*, *Ilandz*. Sub Rhætis eſt *vallis Tellina*, & *Comitatus Clavennenſis;* cujus caput ς *Clavenna*, German. *Claven*, Ital. *Chiavenna*. In valle Tellina ſunt σ *Sundrium*, τ *Tiranum*, υ *Peſclavium*, φ *Morbenium*.

Curia.
Tellina vallis.
Clavenna.
Sundrium.
Tiranum.
Peſclavium.
Morbenium.

Helvetiorum Stipendiarii.

V. Griſonibus contermini ſunt χ *Helvetiorum ſtipendiarii;* quorum opida haud illepida, ψ *Lucanum*, *Locanum* & ω *Belliſona*.

Helvetiorum ſtipendiarii.

Pedemontium.

VI. α *Pedemontii* Dominus eſt *Dux Sabaudiæ*. Caput provinciæ ac Ducum Sabaudicorum ſedes eſt β *Auguſta Taurinorum*, vulgo

Pedemontium.
Auguſta Taurinorum.

BUNONIS.

ξ a *Verona* Atheſi flumine munitur. Arcem habet benè munitam, duo caſtella *m*, & *Scaligerorum*, qui rerum ibi potiti ſunt monumenta.

ο b *Vicentia*, vulgo *Vicenza*, inter Renonem & Bachilionem amnes jacet: Spinam ex corona Chriſti Servatoris ibidem aſſervari tradunt. Ejus ager vini frugumque feraciſſimus eſt.

π c *Curia* ad Rhenum eſt: Inde haud procul abeſt *lacus Herodis* impetuoſiſſimus. Ibidemque incipit Venuſta vallis *das Winſgau*. Nec longe abſunt *Thermæ Piperinæ*, *das Pfefferbad*.

ς d *Clavenna* à Lario lacu 16. millia paſſuum in Boream; inter Comum & Curiam, ad Maira fl. ſita, Germaniæ Italiæque Clavis perhibetur.

σ e *Sundrium* Italis *Sondrio* juxta Adduam jacet.

τ f *Tiranum* Italis dicitur *Tyran.*

υ *Peſclavium*, vulgo *Puſtlap* & *Puſchlau*, Italis *Puſchiavo* ad Adduæ fontes eſt.

φ g *Morbenium*, Italis *Morbegno*, inter *Larium* lacum & *Sondrium* opidum interjacet. Ad finem vallis, quo Addua fl. in lacum Larium ſe exonerat, *munitum Caſtrum* Fuentes eſt.

χ Verbenum & Cereſium lacus accolunt.

ψ h *Lucanum*, ad Cereſium lacum Italis *Lugano* dicitur.

ω i *Belliſona* ad Ticinum ſupra Verbanum lacum eſt, olim *Bilitio* dicta.

α k *Pedemontium* nomen habere videtur, quod ad pedes ſive radices Alpium eſt. Ad mare Inferum, ſi à Varo fl. qui terminus Galliæ eſt, incipias, reperies in Italia Pedemontium.

β l *Taurinum* ſive *Turino*, ad Duriæ oſtium eſt, quo in Padum confluit. Urbs pulcherrima & munitiſſima, cum arce ſplendida, in qua puteus mirandi operis *n*. Habet Academiam: ibique aſſervatur linteum, quo Chriſti defuncti corpus fuit involutum. Sabaudiæ Principes locum hunc habent in deliciis: ibique fere ſempe commorantur.

HEKELII.

m *Cottæ*.

n Cives habet nobilitate maximè claros ac Splendidis ædificiis utentes, potiturque Agrô perbonô atque fertili: Olim *Romanorum* erat Colonia & *Longobardorum* in *Italiâ* Sedes.

a Verona. b Vicentia. c Curia. d Clavenna. e Sundrium. f Tiranum. g Morbenium. h Lucanum. i Locanum & Belliſona. k Pedemontium. l Taurinum.

Vercellæ. Eporedia. Auguſta Prætoria. Aſta. Alba. Salutium. Nicæa. Villa Franca.

go *Turino*: Reliqua opida clara ſunt: γ *Vercellæ*, δ *Eporedia* ε *Auguſta Prætoria*, ζ *Aſta*, η *Alba*, θ *Salutium*, & *Nicæa*, lice non magna, at incolis valida. Prope eſt Nicæenſium portus, *Vil la Franca*, triremium Ducis ſtatio.

BUNONIS.

γ a *Vercellæ*, vulgo Italis *Vercelli ſ. Verſelli*, ad Seſſitem fl. eſt. Sabaudiæ Dux urbem iſtam ex Ducatu Mediolanenſi decerpſerat, ſed Hiſpanus eam recepit *o*. Munitiſſima eſt: arcem habens firmiſſimam. Concilium ibi celebratum eſt, in quo damnatus *Berengarius Andegavenſis*.

δ b *Eporedia p*, vulgo *Jurea*, ſeu *Hiurea q*, ad Duriam. Ejus laudantur caſei *Salaſſi* dicti.

ε *Auguſta Prætoria*, vulgo Italis *Aoſta*, ad eundem Duriam *r*.

ζ c *Aſta*, vulgo *Aſti*, ad *Tanarum* eſt. Urbs lauta, dives & frequens eſt: quæ olim XXX. armatorum millia eduxit. Arcem habet *S. Chriſtinæ*, in gratiam Ludovici XIII. ſororis, quæ eadem Sabaudi uxor, conditam.

η d *Alba Pompeja* ad eundem Tanarum fl.

θ e *Salutium*, vulgo *Saluzzo*, Marchiæ Salutienſis caput, ad Alpium radices. Cæterum in *Principatu Pedemontano* nobiliora opida ſunt f *Pinarolium*: vulgo *Pignerol*, ad Chiſonium fl. opidum ita munitum & firmatum, ut provinciæ propugnaculum ſit; g *Cavortium*; h *Carinianum*, i *Briquerafcum*, ex quo *Carolus Immanuel* Gallos ejecit, hyemali tempore callide uſus; k *Savilianum*: l *Cuneum* à Franciſco I. fruſtra tentatum: m *Mons Regalis &c.* Sabaudiæ etiam aſſcribuntu n *Seguſium* à Friderico Barbaroſſa olim exciſum poſt verò reſtitutum, hodie dives & frequens eſ ad Duriam fl. ſitum: o *Rhodum*; p *Tenda*. Pe demontium pleraſque Italiæ partes fertilitat ſuperat. q Abundat frumento, vino, frugibus domeſticis ac feris animalibus &c. Fertilitati argumentum eſt, quod quum in eo Galli & Hi ſpani XXIII. annis bellum geſſiſſent, nunquan tamen annonæ caritate laboraret. Habet equi dem Comitatus Nicææ ſolum aſperum; ita ta men excolitur, ut nulla re indigeat. r Subalpi ni iſti Principem ſuum impenſe amant & colunt delicias ſectantur, ad militiam tamen & merca turam aptiſſimi.

HEKELII.

o Alioquin Urbs antiqua, honeſta, nobilis, rebuſque omnibus dives eſt, uberrimô ac Frumenti, Vini, cæterarumque Frugum maximè fertili Agrô fruens. Aurifodinam olim habuiſſe ex *Euſebiô* conſtat.

p *Straboni*, *Ptolemæo* & *Taciſo* nempe; indoctis verò *Hipporegia* dicta.

q Aliis *Lamporegium*.

r *Salaſſorum* Colonia eſt & Metropolis, *Germanicè* Augſt dicta.

a Vercellæ. b Eporedia. c Aſta. d Alba. e Salutium f Pinarolium. g Cavortium. h Carinianum. i Briquerafcum. k Savilianum. l Cuneum. m Mons Regalis. n Seguſium. o Rhodum. p Tenda. q Pedemontii fertilitas. r Mores Sabaudorum.

CAP. XXXVI.

Lombardia, & Genuenſis ager. 1

I.

Lombardia Tranſpadana.

Lombardia.

EA quæ nunc *Lombardia* propriè dicitur, pars eſt Italiæ, urbium ſplendore, agrorumque cultu lætiſſima: Dividitur autem Pado

REISKII.

1 a *Lombardiæ* nomen Lombardi aut Longobardi gens Germanica indiderunt, qui A. C. 526. per Pannoniam A. 552. per Italiam irruperunt, Gothiſque profligatis A. 572. Alboino rege regnum conſtituunt novum, idque annos 206. ſtetit, donec Carolus M. A. 773. Deſiderium exturbavit, fecitque ut Lombardia primum Francico, poſthac Germanico Imperio ſubeſſet. Denique principatus alios admiſit aut Reſpublicas:

a Lombardia.

lo amne in *Ciſpadanam* & *Tranſpadanam.* Tranſpadana rurſus liſpertitur in Ducatum *Mediolanenſem*, *Mantuanum*, & *Venetorum ditionem.* Tranſpadana.

II. *Mediolanenſis Ducatus* caput eſt α *Mediolanum*, unde Ducatui nomen ac dignitas; urbs magnitudine ſua, arcis munitione, atque incolarum numeroſitate clariſſima; armorum bellicorum officina totâ Europâ celeberrima. Secunda à Mediolano eſt β *Cremona*, magnificis ædificiis ſuperba. Sequuntur γ *Comum*, δ *Papia*, ε *Novaria*; & in Ciſpadana Lombardia ſub eadem ditione ζ *Alexandria* ac η *Dertona*. Ducatus Mediolanenſis. Mediolanum. Cremona. Comum. Papia. Novaria. Alexandria. Dertona.

Man-

s: Hinc [a] *Mediolanum* A. 1395. Vice Comites, quenti ſeculo duces, horumque familia exſtinta Carolum V. Imp. ſuſcepit, cumque illo Res Hiſpanicos, quibus adhuc paret. b *Mantua* onzagas primo Marchiones A. 1431. poſtea uces A. 1530. à Carolo V. Imp. creatos habuit. c *Parma & Placentia* Duces Farneſios à apa Paulo III. A. 1544. impoſitos recepit. *Mutina* Marchiones ſeren. Ateſtinæ familiæ anquiſſimæ, item Ferrariæ Rhegiique Duces diu totulit ex A. 1190. ſed Papa Clemens VIII. . 1597. Ferrarienſem Urbinatemque Ducatus bi tanquam feuda aſſeruit. e *Reſpubl. Genuenſis* : ipſa regiam dignitatem & regnum Corſicæ bi tuetur, regi tamen Hiſpaniæ quam Gallo ddictior, ob Finalium Hiſpanis ſubditum & enuenſibus vicinum, nec non propter commercia per Hiſpanicas provincias liberius tractan. Amplius extant duo Lombardiæ Liguriæque cini admodum Principatus: f *Monacenſis* nem unus in Grimaldorum ſtirpe, de g *Mirandunus* in vetuſta Picorum familia ob eruditionem riam perilluſtri. Confer Principatus Italiæ in lzevier. rebuſp. item Introducti. Puffendorf. l Stat. Europæ hod.

BUNONIS.

α *Mediolanum*, vulgo *Milano*, cæteras Italiæ rbes incolarum multitudine, unâ exceptâ Neaoli, longè ſuperat. *a*

β h *Cremona* à Pado abeſt 1500. paſſibus: ujus tamen inundationes experitur *b*. Arx ejus urrim habet admirandæ altitudinis: unde nam proverbium, *Unus Petrus Romæ; Unus portus Anconæ: & una turris Cremonæ. c*

γ i *Comum* ad *Larium* lacum eſt, qui inde *Comenſis*, vulgo *Lago de Como* dicitur. Eſt verò *Comum* ab Anshelmo Pulſterulo Archiepiſcopo Mediolanenſi exciſum: quod antiſtitem, quem ipſe obtulerat, recipere noluiſſet. Fuit tum in edito loco poſitum, poſt eo reſtauratum, quo nunc viſitur. Caſtellum habet, quod *Turris Rotunda* dicitur. Ipſa urbs dives deliciis affluit. Incolæ ejus ſunt induſtrii. *Pauli Jovii* Hiſtorici patria eſt.

δ k *Papia* olim *Ticinum*, vulgo *Pavia*, ad Ticinum fluvium, qui hodie vulgo *Teſino* dicitur, habet *Therotrophium* muro cinctum, in quo *Franciſcus I.* Galliæ Rex victus in Cæſarianorum venit poteſtatem, l *Picighitone*, quod olim *Forum Diuguntorum* ad Humatiam fl. in cuſtodia detentus; donec Madritium in Hiſpaniam abduceretur.

ε m *Novaria* vulgo *Novare* & *Navara*, ad flumen ejus nominis eſt, quod hodie vulgo *La Gogna* dicitur, *Petri Lombardi* & *Comeſtoris* patria. Ad Novariam *Ludovicus Sfortia* captus eſt anno 1500.

ζ n *Alexandria* vulgò *Aleſſandria della Paglia* ad Tanarum fl. ab Alexandro III. pontifice nomen habet, cum anteà *Cæſarea* appellaretur. Condita eſt anno 1178. contra Fridericum Barbaroſſam.

η o *Dertona*, vulgo *Tortona*, à *Friderico Ænobarbo* everſa, à Mediolanenſibus reſtaurata, nunquam ad priſtinam rediit dignitatem. Ad Ducatum iſtum porro quæ referuntur, nobiliora ſunt, p *Caravacium*, ad quod Veneti à Franciſco Sfortia Mediolanenſis exercitus præfecto profligati ſunt; q *Bicoca*, ubi Galli à Proſpero Columna anno 1522. victi ſunt. r *Angleria* Comitatus caput; unde Principes Mediolanenſes orti. Joh. Galeatius III. à Wenceſlao Imperatore creatus eſt Comes Angleriæ, & regionum Verbano adjacentium anno 1397. Olim mille paſſibus aberat à lacu: ſ *Mortaria*, ad quam Carolus

a Mediolanum. b Mantua. c Parma. d Mutina. e Genua. f Monaco. g Mirandula. h Cremona. i Comum. k Papia. l Picighiton. m Novaria. n Alexandria. o Dertona. p Caravacium. q Bicoca. r Angleria. ſ Mortaria.

Ducatus Mantuanus.

Mantuanus Ducatus.

III. ♃ *Mantua*, quæ nomen Ducatui dedit, in palude vel lacu ſita eſt, urbs amœniſſima, ſedes & domicilium nobiliſſimæ *Gonzagarum* familiæ.

Ditio Veneta.

Veneta ditio in Lombardia.

Brixia.

IV. Venetæ ditionis ſunt in Lombardia [ı] *Brixia*, [κ] *Ber-*

rolus M. Longobardos magna clade affecit; unde nomen nacta eſt: quum antea *Silva bella* vocaretur: [a] *Lauda*, vulgò *Lodi*, ad Adduam fl. ſita; à Mediolanenſibus 1158. everſa: ſed auſpiciis Friderici I. reſtituta: [b] *Soncinum* à Friderico I. everſum, & reſtauratum; à Mediolanenſibus incenſum, & reparatum, Actiolinus tyrannus ibi mortuus eſt. [c] Ducatus ille Mediolanenſis feraciſſimus eſt. Ad Mediolanum tanta oryzæ copia provenit; ut per univerſam Italiam & Galliam deportetur. Cremonenſis ager vino & fructibus dives eſt: ſicuti Ticinenſis lino, & Laudenſis paſcuis. [d] Mediolanenſes ingenio valent, artibuſque mechanicis ſunt dediti ſſimi: unde proverbium. *Evertendum eſſe Mediolanum, ut univerſæ Italiæ provideatur.* In veſtitu ſplendidi ſunt ac lauti; unde plerique, veluti Biantis ſectatores, *omnia ſua ſecum portant.* Minus Zelotypi ſunt, minuſque vindictæ cupidi, quàm reliqui Itali: mulieres operis Phrygii perhibentur peritiſſimæ.

HEKELII.

a Vid. ſuprà Cap. XXXIV. §. II.

b Eaërni, Lampridii, ac *Vidæ*, Poëtarum lepidiſſimorum, Patria eſt ſat clara.

c Cremonæ Territorium, in quô non ſunt Montes, nec Loca Sylveſtria, eſt fertiliſſimum & granis abundat, *Vinó*, *Uvis*, *Pomis*, *Oleribus Lacticiniis*, *Melle*, *Linô*, *Lanâ*, *Fœnô*, *Lignis*, ac multis aliis, quæ ſunt ad eſum & uſum cunctis hominibus atque animalibus. Vid. *Fr. Schotti* Pars I. *Itinerar. Italiæ* p. 199.

BUNONIS.

♃ [e] *Mantua* vulgo *Mantova* in medio ſtagni; quod Mincius facit, non procul inde in Padum influens, ſita eſt *d*. Quamquàm verò natura & arte eſſet munitiſſima, à Cæſarianis copiis tamen intercepta & expugnata eſt anno 1630. ac facta pace Duci ſuo reddita. *Palatium Ducis* adeo magnificum & amplum eſt, ut quinque Reges poſſit hoſpitio excipere, ipſo Duce haud excluſo. In eo enim 550. numerantur conclavia, pretioſis ſtragulis & aulæis ornata. Ipſam Mantuam in lacu tres veluti urbes ſepiunt, *il Thè* Palatium magnificum; *Borgo di S. Georgio*; *& Porto Fortere.* Hoc Ducatu porro continentur [f] *Caſtellum Gubernium*, vulgo *Gauvernolo*, ad Mincium fl. ad quod Leo Pontifex Attilæ occurriſſe traditur. Habet locus hic Cataractam, cujus vi circumjacens regio inundari poteſt. [g] *Guardiſtallum* ſive *Guaſtalla* duobus Conciliis ſub Urbano II. & Paſchaſio II. nobilis. [h] *Sabionetta* cum arce firmiſſima: [i] *Caſtilio Stiverorum*, vulgo *Caſtiglione della Stivére*, urbs permunita cum arce; unde Ludovicus Gonzaga ortus: in Montisferrato Mantuano [k] *Caſale S. Evaſii*, vulgo *Caſal S. Vas*, urbs totius Europæ munitiſſima, cum arce hexagona: [l] *Pons Sturæ*, ubi arx munita, ad quam Ludovicus Sfortia Mediolanenſium Dux à Gallis captus primùm deductus eſt: [m] *Aquæ*, vulgo *Acqui*, Georgii Merulæ patria; qui ſe Statielatem appellat ab antiquo urbis nomine, quo *Aquæ Staticlorum* fuit dicta. Thermæ hic reſtant pulcherrimæ. Ipſa vero civitas civilibus diſcordiis attrita pæne concidit. [n] *Mantuana regio* abundat frumento, pecoribus & piſcibus. Vinum tamen ejus non laudatur; quoniam ferè auſterum eſt. Pannus Mantuanus & tapetes in pretio ſunt. [o] *Mantuani* ad domandos equos à natura videntur facti; unde illi equites ſunt peritiſſimi. Habentur tamen ingenii hebetioris ob aëris gravitatem & craſſitiem. Ad bonas literas percipiendas minus creduntur idonei, quàm ad alia negotia, & familiam curandam.

ı [p] *Brixia*, Italis *Breſcia*, Bergamo ad 30. millia paſſuum diſtat, ad Garziam amnem validis muris & caſtello, quod egredi gubernator nunquam audet, munita, opibus florens, Venetæ urbis *Sponſa* appellatur. *e*

HEKELII.

d Urbs eſt inſignis ac pervetuſta, antiquior ſcilicet 670. annis, quàm *Roma*. Dicitur enim annis 60. ante Bellum *Trojanum* eſſe condita.

e T. Livius, aliique magni Autores tradunt, hanc Civitatem *Regum Romanorum* tempore à *Gallis*

a Lauda. b Soncinum. c Mediolanenſis Ducatus fertilitas. d Mediolanenſium mores. e Mantua. f Caſtellum Gubernium. g Guardiſtallum. h Sabionetta. i Caſtilio Stiverorum. k Caſale. l Pons Sturæ. m Aquæ. n Mantuanæ regionis fertilitas. o Mantuanorum mores. p Brixia.

ϰ *Bergomum*, λ *Crema* & μ *Peſchira*, urbes celeberrimæ: quarum duæ poſteriores munimina habent validiſſima.

Bergomum. Crema Peſchiera.

Lombardia Ciſpadana.

V. In *Lombardia Ciſpadana* ſunt Ducatus tres: *Parmenſis*, *Mutinenſis*, & *Montisferratenſis Ferrarienſiſque* ditionis loca.

Lombardia Ciſpadana.

Parmenſis Ducatus.

VI. *Parmenſis Ducatus* caput eſt ν *Parma*, urbs egregia, illuſtriſſimæ *Farneſiorum* familiæ domicilium. Secunda eſt ξ *Placentia*, illi nulla re, niſi dignitate, inferior.

Ducatus Parmenſis.

Mutinenſis Ducatus.

VII. Hujus caput eſt ο *Mutina*. Alterum ejus clarum opidum eſt π *Regium Lepidum*.

Mutina. Regium Lepidi.

Ager

Gallis Cenomannis eſſe conditam, quam poſteà *Romani*, *Tranſpadanâ Galliâ* in poteſtatem redactâ, ſuæ ditionis item fecerunt. Conſtat ex eôdem *Liviô*, fidem Populo *Romano* conſtantiſſimè quondam & quidem præcipuè difficillimis *Hannibalici* Belli temporibus, præſtitiſſe.

BUNONIS

ϰ [a] *Bergomum*, vulgo *Bergamo* inter Mediolanum & Brixiam ſitum, ambitum cum IV. ſuburbiis adjacentibus non minorem Mediolano habet, cujus incolæ faceti à moribus & ingenio audiunt.

λ [b] *Crema* à Laude Pompeja X millia paſſuum diſtans in pulchra & fœcunda jacet planitie.

μ [c] *Peſchiera* ad lacum Benacum eſt, qui vulgo *lago de Garda*.

ν [d] *Parma* ad fluvium cognominem eſt, qui inde haud longè in Padum ſe eſfundit.

ξ [e] *Placentia*, vulgo *Piacenza*, haud longè à Trebiæ & Padi confluentibus, egregie munita, Academia nobilitatur, & obſidione illa, quam à Totila oppugnata, pertulit; qua opidani etiam carnibus humanis victitarunt. Ad hunc Ducatum porro pertinent [f] *Burgus S. Donini*, *Gibellum* à Gibellinis olim exſtructum contra *Caſtrum Guelphum*. [g] *Burgus Vallis Tarenſis* ad Taurum fl. opidum ditionis Parmenſis firmiſſimum. [h] *Roſſena* Corregiani quondam Principis, hodie munitiſſima & [i] *Florentiola* in via Æmilia ad Lurdam opidum ſatis lautum. [k] *Parmenſis Ducatus* cœlo gaudet ſaluberrimo; unde indigenæ plerique ſunt μακρόβιοι. Nihil hic, quod ad vitam & delicias pertinet, deeſt. Caſei Parmenſes in pretio ſunt. Placentinus ager præter illa abundat ferro ac ære: habet quoque ſalinas. Cùm *Parmenſes*, tum *Placentini* habentur bellicoſi *ſ.* [l] *Parmenſes* tamen moribus ſunt ſuavioribus; *Placentini* vero ſunt auſteri & moroſi. Utrique ſunt ſolertes & ſagaces. Injuriarum ultores acerbiſſimi, ac præcipue tori nuptialis.

ο [m] *Mutina* vulgo *Modena* in viâ Æmiliâ inter Regium Lepidi: quod vulgo *Reggio*; & Bononiam, quod Italis *Bologne* ſita eſt: non tamen eodem plane loco, quo Mutina antiqua, cujus rudera ad Novam conſpiciuntur. Antiqua illa à Gothis & Longobardis eſt everſa: Nova autem, Longobardis oppreſſis, reſtituta eſt. Libera olim fuit civitas, quæ magna cum Bononienſibus geſſit bella. *g*

π [n] *Regium Lepidum* in eâdem viâ eſt inter Parmam & Modenam. Et hæc urbs poſt Longobardos ejectos videtur reparata. Cæterum huic Ducatui aſſcribuntur [o] *Aquaria*, aquis medicatis nobile opidum; [p] *Carpi*, urbs antiqua & hodiè bene munita, [q] *Caſtrum Novum*, cognomine *Graſinianum*, urbi arx munitiſſima: [r] *Corregium*, opidum perlautum ac ſatis munitum, *Spina Ducis Mutinenſis* dictum: [ſ] *Saxulum* vulgo *Saſſuvolo*. *Mutinenſis* ager frumento, oryza ac leguminibus abundat: vinumque habet bonum. Sed *Regienſis* ager cœlum habens gravius infelicior eſt: ſues tamen pingues habet: ſicut *Corregianus* multa pecora; & *Carſinianius* fodinas metallicas. [t] *Mutinenſes* habentur bellicoſi, & ſingu-

a Bergomum. b Crema c Peſchiera. d Parma. e Placentia. f Gibellum, Burgus S. Donini. g Burgus Vallis Tarenſis. h Roſſena. i Florentiola. k Ducatus Parmenſis felicitas. l Parmenſium mores m Mutina. n Regium Lepidum. o Aquaria. p Carpi. q Caſtram Novum. r Corregium. ſ Saxulum. t Mutinenſium mores.

Ager Genuenſis, vulgo Riviera di Genova. Genua.

Ager Genuenſis; vulgo Riviera di Genova.

VIII. Caput regionis eſt ς *Genua;* urbs omnium Italicarur ædificiorum ſplendore ac magnificentia ſuperbisſima, quippe i eo vico, qui novus, vulgò *Strada nuova*, dicitur, nulla eſt do mus, quin digna regem vel potentisſimum excipere. Hujuſmod autem plures pasſim in urbe, maximeque in ſuburbiis invenias, omn deliciarum genere, ut ſunt Italorum ingenia, inſtructisſimas. Cæterum Genuenſes in Regis Hiſpaniarum clientela ſunt. Secund à Genua eſt σ *Savona*, lepida ſanè ac lauta. Sequuntur, τ *Vintimiglia*, υ *Albenga*, & *Serezzana*, in Tuſco ſolo ſita, egregio muni mento, ac militum præſidio.

Savona. Vintimiglia. Albenga. Serezzana.

CAP

ſingulari in Principem ſuum fide, cauti & ſolertes. Sed *Rhegienſes* parum cauti judicantur. a *Ducatus Mirandulani* caput eſt *Mirandula* olim exigua. Probe munita eſt, quum eam Julius III. Pontifex obſideret. b *Concordiæ Comitatus* in Mirandulorum Ducum eſt ditione. Ejus caput à Sigiſmundo Imp. conſtitutum eſt *Concordia* olim munita: cujus munitiones à Galeatio II. disjectæ: poſt tamen urbs reparata indies lautior evadit ad Secium fl. poſita. c Ipſa regio frumenti, oryzæ & vini ferax eſt: & magnos pecorum alit greges. d Mirandulani habentur bellicoſi, hoſpitales, liberales, faceti, bonæque indolis.

HEKELII.

f Et nobiles, litterati, animoſi.

g Mutinenſis Schola, Ao. poſt nat. CHR. M.CC. *Alſtediô* teſte, erecta magnum lumen atque ſplendorem ab *Azone* olim accepit, qui *Bononiâ Mutinam* eſt vocatus munere centum Marcarum Auri.

BUNONIS.

ς e *Genua*, vulgô *Genova i* ad litus maris Liguſtici, anno C. 935. à Saracenis incenſa, ac opidani aut occiſi, aut abrepti: ſed Venetorum Ducis ope reducti ſunt, ac urbs magnificentius reparata. Hodie ambitu ſuo continere dicitur ſex millia paſſuum, Portus clauditur mole ſexcentorum paſſuum; habetque in promontorio Pharum elegantiſſimi operis. Præ cæteris urbis palatiis illud eminet, quod eſt Auriacum *des Doria*, planè regium. Viæ urbis pleræque anguſtæ ſunt, & obſcuræ; quoniam ædes excelſæ officiunt lumini.

σ f *Savona* ad Vada Sabatia cultiſſima urbs, olim libera: cujus portum obſtruxere Genuenſes; *Gregorii VII. & Julii II. patria eſt.*

τ g *Vintimiglia* olim *Albium Intemelium*, ad Rutubam fl. oſtium eſt.

υ h *Albenga*, olim *Albium Ingaunum* dictum urbs maritima, & elegans, è cujus regione inſula eſt, vulgo *Iſola d'Albengo*, olim *Gallinaria*, à gallinis ſylveſtribus dicta, quibus etiamnum abundat. Reipublicæ Genuenſis loca *maritima* porrò ſunt, i *Naulum*, urbs olim opulenta: ſed poſt attrita; forte quod præſulis ſui minas contempſiſſet, qui cives reprehendebat, quod ferrum ad Barbaros deferrent. *Portus Delphini* vulgo k *Porto Fino*; l *Rapalum*, m *Portus Veneris*, Genuenſium colonia, ab iiſdem bello Piſano disjecta. n *Spetia*, o *Lerice*. *Mediterranea* loca; *Tabia*, vulgo *Taggia*, *Gavium*, opidum lautum ac permunitum: *Claverinum*, vulgo *Chiavari*. Genuenſibus præthereà aſſcribuntur *Monachium* vulgo *Monaco*, portu gaudens commodiſſimo: *Onilia*, vulgo *Oneglia*, ad Imperialem fl. in valle feraciſſima ab Hiſpanis occupata; ſed jam Sabaudo reddita; *Marrum*, vulgo *Marro*; Comitatus caput; *Finarium* vulgo *Final*; *Torelia*, vulgo *Toreglia* non procul à monte Bruno; & *Pontremulum*, vulgo *Pontremoli*, ab Henrico Imp. dirutum, quod Romam eunti tranſitum denegaſſet; ſed reſtitutum. In ditione erat Ducis Mediolanenſis: Ab Hiſpanis occupata eſt. *Liguria* olim ſterilis credita, quam tamen incolarum induſtria reddit fertiliſſimam. p Celebratur vinum Tabianum & Taggianum, quod Apianum *Muſcat* dicitur. Omnis tractus inter Genuam & Nervium amœnus eſt: cultuſque tot prædiis magnificis. q Habentur Genuenſes parum

a Ducatus Mirandulanus, Mirandula. b Concordia. c Agri Mirandulani fertilitas. d Mirandulanorum mores. e Genua. f Savona. g Vintimiglia. h Albenga. i Naulum. k Porto Fino l Rapalum. m Portus Veneris. n Spetia. o Lerice. p Agri Genuenſis fertilitas. q Genuenſium mores.

ɔm hoſpitales, & lucro inhiantes; foris ſplendidi, domi tenaces. Fœminæ ſplendide veſtiuntur: juniores in luxum profuſæ, vergente ætate, ad pietatem feruntur *k*. Galli perfidiæ eos haud obſcurè inſimulant: Quare, quum ſeſe obtuliſſent in tutelam Ludovici XI. Regis Galliæ, ipſe eos dæmoni addixit, tanquam tali domino dignos.

HEKELII.

h Unde non mirum, ſi nomen GENUÆ SUPERBÆ vulgò eſt adepta.

i Antiqua Civitas & amœniſſima.

k Alioquin multa egregia priſcis temporibus effecerunt, ſemperque mari eos viguiſſe, inſigneſque victorias obtinuiſſe conſtat. Mercaturâ & negotiationibus maximum ſibi nomen comparârunt, cùm in his reliquas Nationes ſolertiâ & diligentiâ ſuperent, neque ullum omninò adinveniatur Exterorum Emporium, quod ipſi non adeant.

CAP. XXXVII.

Tuſcia, Romaniola, Marchia Anconitana, Romanus ager, & Ducatus Spoletanus.

Tuſcia vulgo Toſcana. [1]

I.

TUſcia, *Magni Ducatus* titulo ad ſublimem inter Italicas regiones dignitatem elata, caput habet ac Ducum ſedem *Florentiam*, vulgò *Fiorenza*, vel *Firenze*, urbem, ſi unam *Antver-* Tuſcia ſ. Toſcana. Florentia.

BUNONIS.

α [a] *Florentia* arcem habet firmiſſimam & propugnacula, quibus opidani in officio continentur. Eam ad Apennini radices ſitam *Arnus fl.* interluit, ibi epilepſia magis familiaris eſt, quàm alibi in Italia *a*. Ex ea civitate orti *Clemens VII. Leo X. & XI.* pontifices, *Americus Veſputius*, *Johannes Bocatius*, *Marſilius Ficinus*, *Picus Mirandula*, *Angelus Politianus & Hieron. Savanorola*, *Accurſius &c.* Magni iſtius Ducis dominium commodè dividitur in [b] *Antiquum* & *Novum.* Ad Antiquum referuntur, præter *Florentiam*, *Piſæ*, *Aretium*, *Piſtoria*, *Peſcia*, *Monte Pulciano*, *Cortona*, *Pratum*, *Volterra*, *Fieſole*, *Colle*, *Ilborgo*, *S. Sepolchro.* In *Novo* ſunt *Senæ*, *Montealcino*, *Chiuci*, *Groſſeto*, *Savona*, *Pienza*, *Elba* inſula *Coſmopolis* à Coſmo Duce, qui eam communivit, dicta &c.

HEKELII.

a Aër heîc eſt tenuis & ſalubris & maximè acrium ingeniorum ferax, & quoniam præter *Romam* nulla extat in *Europâ* Civitas, quæ tot *Architectos*, *Pictores* & *Anaglyptes* emiſerit, quam hæc Civitas, hinc profecta ſunt tot Palatia, tot Templa, Picturæ, tot Statuæ, quæ Summâ admiratione afficiunt. Claret heîc *Antonius Magliabechius*, Coſmi III. Magni *Hetruriæ* ducis, Herois Sapientis, Magnanimi, Benigni atque Incomparabilis, Bibliothecarius dexterrimus, ac maximè curioſus, Vir excellenter eruditus, Modeſtus, Manſuetus & Nationi noſtræ inque eâ inprimis *Arnoldis* Norib. *Daumiis*, *Kirchmajeris*, *Schrôkiis*, *Spizeliis ac Schurzfleiſchiis*, immò & tenuitati meæ egregiè favens.

REISKII.

1 [c] *Tuſcia* familiæ Mediceorum ſereniſſ. ſubjecta Ducatus titulum à Carolo V. Imp. A. 1530. ſed magni elogium à Pontifice Rom. IV. additum ſuſcepit. Urbes vero tres præcipuas & liberas quondam reſpubl. complectitur, *nempe Florentiam*, [d] *Senam*, *Piſaſque*, amplas admodum, frequentes nitidaſque; ſed elegantiſſimam Ducum ſedem, palatio plane regio ſuperbam. Sena & vicina huic regio in fidem à Carolo V. A. 1555. recepta, & in filium Philippum translata, denique A. 1557. ad Ducem rediit, exceptis urbibus, quæ adhuc regno Hiſpanico ſubſunt. [e] *Luca* liberam remp. ſibi tuetur ſuis munitionibus & propugnaculis, itemque Principum vicinorum æmulationibus ſub ſenatu & Ceſalerio ſecura & quieta [f] Status Rom. Pontificis eccleſiaſticus comprehendit (1) *Ducatum Ferrarien-*

a Florentia. b Hetruriæ Ducatus Antiquus & Novus. c Tuſciæ magnus Duc. d Sena. e Luca. f Status Eccleſiaſticus.

verpiam excipias, totius Europæ pulcherrimam, templorur ſplendore maximè conſpicuam. Libera atque opulenta fuit civitas antequam *Medicæorum* familia Principatum occuparet.

Luca. II. β *Luca* ſui juris civitas opulenta ac maximè ſplendida munita que: Imperiali libertate gaudet. Haud procul *marmora* magna co piâ cæduntur, totius Italiæ nobiliſſima.

Piſæ. III. γ *Piſæ*, libera quondam ac potens terra marique civitas nunc propemodum incolis deſerta, Magno Etruriæ Duci paret

Liburno. δ *Liburno* portui, vulgò *Livorno*, ſive *Ligorno*, & *Liorno*, ad an tiquam claritatem hoc novum decus accedit, quod recens à Magn Duce in ſummum ſplendorem reſtaurata eſt. Portus eſt in celeber rimis Italiæ haud poſtremus, Magni Ducis receſſu ac triremiun ſtatione inſignis.

IV. ε *Plombinum*, ζ *Telamon*, η *Orbitellum*, & ϑ *Portus Hercu lis*

rarienſem, Mutinenſibus ereptum, (2) *agrum Bononienſem*, (3) *Umbriam*, in eaque *Marchiam Anconitanam*, *Ducatum Spoletanum* & *Urbinatem*, hunc ultimum ex A. 1624. (4) *Rom. ditionem* cujus altera pars Florentino Ducatui propior *Patrimonium D. Petri*, altera verſus Neapolin *Campagna di Roma* dicitur, (5. *Ducatum* regni Neapolitani *Beneventanum*, quem Pontifex feudo ex ampliſſimo ſibi reſervavit. De poſſeſſionibus Gallicis, quas Pontifex hodieque tenet ſupra expoſitum fuit. De artibus & arcanis, quibus ad tantum Italiæ dominatum, quibuſque ad Monarchiam eccleſiaſticam aut OEcumenicum Epiſcopatum Rom. Pontifices adſpirarunt, alibi explcatur in bene multis itemque doctis ad hoc argumentum Operibus & opuſculis. Confer Anonymum de med. ad Stat. Papæum & arcanis neceſſariis, itemque Marc. Anton. de Dominis in Republ. Eccleſ. De [a] *Caſtello S. Angeli*, quod Alexander VI. ex mole Imp. Hadriani vetere conſtruxit munitiſſimum freno civitatis, & Ponficum Rom. refugio, Romaque hodierna breviter ediſſeri non poteſt.

BUNONIS.

β b *Luca* ad Auſarem, qui vulgo *Serchio* dicitur ſita, *Xantis Pagnini* patria eſt.

γ c Piſæ ad Arnum olim potentiſſimæ Reip. caput multa præclare geſſit. Sardiniam Saracenis extorſit: Carthaginem domuit, ejuſque Regem vinctum abduxit, Majorcæ Regem interfecit: Genuenſes ſæpe vicit, & Pontifices reſtituit. Ab Ugolino tyranno malè excepta eſt. Flo rentinis quum fuiſſet prodita, à Carolo VII. Franciæ Rege libertatem recepit. Sed tamen i Hetruriæ Ducis venit poteſtatem. Illuſtrer habet Academiam *b*, & ſedes eſt Equitur S. Stephani.

δ d *Liburnus portus* olim fuit Piſanorum quum florerent: ſed urbs à Genuenſibus everſa pace conſtituta, ad Piſanos rediit. Inde à Caro lo VIII. Galliæ Rege vindicata paruit Florent nis, ac ita demum in Magni Ducis poteſtate venit. Portui præjacet Pharus, jactaque moles quæ portum claudit. Ipſe locus olim cœli gr viſſimi; nunc, paludibus exſiccatis, gaud gratiſſimo. Quinque præcingitur aggeribus, duplici propugnaculo.

ε e *Plombinum* ſeu *Piobenum* Hiſpanis ereptu hodie tenent Galli.

ζ f *Telamon* portum antiquitus habuit, q defecit: Novus autem munitus eſt.

η g *Orbitellum* opidum in lacu cognomine m nitiſſimum, Gallorum clade hoc ſeculo nobi tatum eſt.

ϑ h *Portus Herculis* urbs permunita eſt, c imminet Mons Philippi: i *Portum Longonis*, vu go *Porto Longone*, à longitudine ita dictum n pero bello Galli eripuerunt Hiſpanis.

HEKELII.

b Juxta *Alſtedium* Ao. CHR. M. CCC. XXXI inſtitutam; Ao. verò M. CCCC. LXXXVII. ſ *Laurentio Medice*, & iterum Ao. M. D. XLII ſub. *Coſmô Medice* reſtauratam.

BUN

a Caſtellum S. Angeli. b Luca. c Piſæ. d Livorno ſeu portus Liburnus. e Plombino. f Telamon. g Orbitellum. h Portus Herculis. i Portus Longonis.

is, Hiſpani Regis imperio ſubjecta opida, validis Hiſpanorum præſidiis cuſtodiuntur. Hiſpani opida in Hetruriâ maritima.

V. ι *Senæ*, vulgò *Siena*, in medio ferme Tuſciæ ſita urbs, meritò inter principes Italiæ connumeratur. Libera quondam ac latiſſimo territorio potens civitas, nunc Etruriæ Ducis dicto audiens eſt. Senæ.

VI. Reliqua Tuſciæ opida ſunt κ *Aretium*, λ *Cortona*, μ *Volaterræ*, ν *Piſtoria*: quarum hæc inter amœniſſimas Italiæ cenſetur, *Pratum* item & *Poggium*, ſummarum deliciarum ſunt loca. Reliqua Tuſciæ opida.

VII. *Maſ-*

BUNONIS.

ι a *Senæ* vulgo *Siena*, in colle jacens, urbs *Æneæ Silvii c*, *Alexandri VII. d* pontif. & *Ca-arinæ Senenſis* patria, Academiâ nobilis eſt. anum habet B. Virginis celebre, à qua literas iiſſas jactitant Senenſes. Urbi arx impoſita entagona. Lingua Italica nullibi puriùs coliır, quàm in hac urbe; adeo ut ruſtici etiam eganter loquantur. *e*

κ b *Aretium* olim potens, in amœna valle ſim, *Guidonis* monachi patria, qui voces Muſiles, *ut*, *re*, *mi*, *fa*, *ſol*, *la*, invenit; à vini ræſtantiâ etiam commendatur.

λ c *Cortonæ* mœnia ab Aretinis everſa ſunt.

μ d *Volaterræ f*, *Raphaëlis Volaterrani g* paia *h*, ubi ſunt ſalinæ, fodinæ æris, alabaſtri lapidis Lazuli. Urbs hæc *i* ab Hunnis olim erſa, Othonis I. Imperatoris auſpiciis reſtitu-, tandem ceſſit Florentinis & magno Duci. In gro Volaterrano aquæ tanto ſtrepitu, tantaque olentia ebulliunt, ut ad decimum uſque pem exiliant, nec ſine ſonitu decidant; adeo rvent, ut injectæ carnis oſſa nuda ſtatim emerınt. Aquæ iſtæ, ſi denſos emittunt vapores, uviam prænunciant.

ν e *Piſtoria* haud procul à Stella fl. ſita, à Delerio Longobardorum Rege mœnibus cincta, ıæ à Florentinis poſt disjecta ſunt. Nunc poſt rias calamitates videtur reſpirare. *k*

ξ f *Pratum* in numero eſt quatuor caſtrorum Italia munitiſſimorum, à Frederico II. contum; B. Virginis cingulum hic oſtenditur. *Hetruriæ* ſolum fœcundiſſimum eſt, fert quip- oleum, frumentum, vinum, legumina. *nenſis* ager ferax non ſatis excolitur; unde ſqua-. Aër purus eſt, niſi in partibus maritimis, em iſtis in locis vix perferunt exteri. Magnus præprimis circa Radicofanum, ob crebras oros, ſerici proventus. Argentum, ferrum, , alumen, & varii generis marmora illa habet regio. *Lucenſis* ager abundat oleo, vino, caſtaneis; verum frumentum non ſatis feliciter profert. Univerſa illorum regio incolarum induſtria & prædiis pulcherrimis amœniſſima facta eſt. h *Florentini* perhibentur callidiſſimi & mercaturæ dediti, in quam avide feruntur & ipſi nobiles. Parci ſunt & tenaces. In præliis ſtrenui, & exploratores ſagaces. In pugna de præda parum ſoliciti, de victoria tantum cogitant; quæ res eis ſæpe ſaluti fuit. Ægre condonant injurias, Zelotypiâ laborant: Ipſorumque dialectus exteris Italiæ ob ſuavitatem anteponitur. i *Piſani* olim fortes & vitæ prodigi; unde magnarum opum habuerunt Remp. quæ diſcordia civium defecit. Jam plerique literis vacant, & docto perfruuntur otio. k *Senenſes* ad rem minus ſunt attenti, quàm reliqui Tuſci: liberales, philoxeni, ſplendidi. Libertatem acrius propugnarunt non ſolùm viri, ſed etiam fœminæ. Servitutem impatientius tulere; donec Magni Ducis liberalitate, dum eis in annonæ caritate ſubveniret, permoti ſeſe ſubmiſerunt. l *Lucenſes* habentur ingenioſi, ſolertes, philoxeni, prudentes ac libertatis amantes. Ita ſeſe gerunt, ut vicinus Princeps ſine manifeſta injuria ipſos invadere non poſſit. Vulgus nobiles impenſe colit. Parci domi, magnifici foris.

HEKELII.

c Seu Pii II.

d Sive *Fabii Chiſii*.

e Unde non inepte *Thomas Edwardus*, *Anglus* in *Urbium Italicarum* Deſcriptione v. 11. *Illuſtrat* Senas *Patriæ facundia linguæ*.

f Seu *Volaterra*.

g Viri de Re litteraria benemeriti.

h Et *A. Perſii* Poëtæ.

i Annis quippe 500. ante *Romam* in ſublimi Monte ædificata.

k Et quamvis anguſtis includatur finibus; tamen copia omnium verum abundat. Illic JESU

a Senæ. b Aretium. c Cortona. d Volaterra. e Piſtoria. f Pratum. g Fertilitas Hetruriæ. h Mores Florentinorum. i Piſanorum mores. k Senenſium mores. l Lucenſium mores.

Maſſa.

VII. *Maſſa*, olim *Herculis fanum*, nunc novum Genuenſis familiæ *Ciborum* opus, *Principatus* titulo cenſetur: opidum feſtivum ac amœnum.

Patrimonium Petri.

Patrimonium Petri.

Peruſia. Orvietum. Aquapendens. Horti. Viterbium. Centumcellæ. Braccianum.

VIII. Etruriæ pars eſt *patrimonium D. Petri*, à [ο] *Mathilde* illuſtri muliere Eccleſiæ Romanæ legatum: hinc vulgò *Lo ſtato della Chieſa* indigitatur. Urbium in eo clarisſimæ, [π] *Peruſia*, [ϱ] *Orvietum*, [σ] *Aquapendens*, *Horti*, [τ] *Viterbium*. Opidum in litore vetuſtisſimum, quod quondam *Centumcellæ*, nunc *Città vecchia*, id eſt, *Vetus civitas*, dicitur, portu egregio ac triremium Pontificiarum ſtatione nobile eſt. *Braccianum* ad Sabatinum lacum, illuſtrisſimæ *Urſinorum* familiæ *Ducatus* eſt.

Romaniola vulgo Romagna.

Romaniola vulgo Romagna.

Bononia.

IX. *Romaniolæ* fines ſunt intra *Foliam* amnem; montem Apenninum, *Panarum* flumen & *Padi* extremum verſus Septentriones alveum. Urbium clarisſima ac celeberrima eſt [υ] *Bononia*, ædificiorum

CHRISTI, DEI FILII, Sanctum illum Vultum miraculiſque celebrem venerari ex part. I. *Itinerar. Ital. Schotti* p. 180. eſt videndum. Fuit & *Romanorum* Colonia & propter eà adhuc Singulari gloriatur Antiquitate.

BUNONIS.

ο De *Mathildis* donatione videatur celeberrimi Conringii liber I. de finibus Imperii c. X.

π a *Peruſiam* quæ vulgò *Perugia* dicitur ad lacum cognominem ſitam nobilitârunt *Bartholus*, ejuſque auditor *Baldus* JCti. Urbs illa probe munita eſt, cum arce. Eam Totila, Gothorum Rex, poſt obſidionem X. annorum cepit ac evertit: deinde Longobardis, qui eam occuparant, extorſit Carolus M. A factionibus Gibellinorum & Guelforum multum eſt vexata. *l*

ϱ b *Orvietum*, Procopio Urbetana, & *Urbibentum*, undique præcipitiis & rupibus circumdatum, unde munitiſſimum eſt.

σ c *Aquapendens*, ſeu *Aquula* nomen habet ab irruentibus aquis: ejus ager egregie irriguus eſt.

τ d *Viterbium* vulgò *Viterbo*, *Annii Viterbienſis*, impoſtoris iſtius patria. Cæterùm, præter iſta loca ad hoc patrimonium Petri referuntur *Bolſena* olim *Volſinium*, ubi S. Chriſtinæ ſervatur corpus: *Tuſcanella*, opidum vetuſtum ac nobile; de quo multa fabulantur Annius & Leander. *Monteſiaſcone* urbs vico ſuo nobilis, &c.

υ e *Bononia*, vulgo *Bologna m*, Rheno amni apposita, amœniſſima, pulcherrima & ditiſſima habetur: antiquiſſimâ totius Italiæ gaudet Academiâ *n*: hinc *mater & parens literarum o* appellari meruit. Hæc ſuperiori ſeculo Carolum V. & Clementem VII. amicè congreſſos ſuſcepit. *Aldrovandus* Medicus hic docuit. *p*

HEKELII.

l Clarent heîc hôc tempore Sacræ *Angelorum* Ædes & *S. Franciſci* Templum, ubi ejus Corpus religoſè adoratur.

m Primùm à *Felſinô*, *Hetruſcorum*, Rege, FELSINA, poſteà BONONIA, à BONO illius Succeſſore dicta.

n Auſpiciis THEODOSII II. A°. CHR. CCCCXLVII. inſtitutâ, & à CAROLO M. cùm eſſet collapſa, inſtauratâ.

o Seu ut *Reſcriptum* THEODOSII habet, *Omnium Scientiarum Fons*.

p Docuerunt heîc quondam ſummâ cum laude, *Azo*, *Accurſius*, *Bartholus*, *Maginus*, *Saliceтus* & alii Viri clariſſimi, quibus hodiè annumerandus *Malpighius*, Medicus excellentiſſimus & omninò felix. Senatus *Bononienſis* fertur quotannis quadraginta Coronatorum millia in ſuo

a Peruſia. b Orvietum. c Aquapendens. d Viterbium. e Bononia.

-um ſplendore ac magnificentia in primis cenſenda. Sequuntur φ *Ravenna* ac χ *Ferraria.* Hæc ſuum nuper habuit Ducem: at nunc Romanæ Eccleſiæ ſubjecta. Inde ψ *Ariminum*, ω *Ceſena*, α *Faventia*, β *Imola*, egregia atque haud ignobilia opida.

Ravenna. Ferraria. Arminium. Ceſena. Faventia. Imola.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

Marchia Anconitana, Ducatus Urbinas.

X. Urbium in *Anconitana* regione opulentiſſima eſt γ *Firmum.* At portu celebri notisſima δ *Ancona.* Cætera loca notatu digna, ε *Æſis*, vulgò *Jeſi*, ζ *Macerata.* Hinc in *Ducatu Urbinati*, η *Urbinum*, ϑ *Fanum*, ι *Senogallia*, κ *S. Leo*, λ *Forum Sempronii.*

Roma-

-os Profeſſores exponere. Eſt ibi quoque Bi-otheca inſtructiſſima, quæ inter alia *Biblia* -*dræ* contineat.

BUNONIS.

φ [a] *Ravenna* *q* olim inter paludes, quæ nunc -ſiccatæ ſunt, ſita, à Gallis ſub Ludovico XII. -epta eſt.

χ [b] *Ferraria* vulgo *Ferrara* ad Padi ripam in pa-ſtri loco ſita, habet Academiam *r*. Arx ejus -ementi VIII. duobus millionibus auri conſti-t Olim urbs fuit ſplendida, ſed hodie ſplendor -s paulatim remittit.

ψ [c] *Ariminum*, vulgo nunc *Rimini*, urbs -ritima, Concilio, quo Orbis ſe pœne Aria-n factum ingemuit, nobilis. A Gothis op-gnata, à Vitalliano Juſtini præfecto fortiter -enſa eſt. Jacet in planitie, imminentibus ei -eridie collibus.

ω [d] *Ceſena* vino gaudet optimo, urbs admo-n frequens eſt. Arx, quæ ei imminet, à -derico II. fuit condita.

α [e] *Faventia* vulgo *Faenza* à Lamone fl. in duas -itur partes. Arx ejus à Friderico II. exſtructa Hic ex creta parantur vaſa totius Italiæ pul-trima.

β [f] *Imola* olim *Forum Cornelii* dicta. Huc quo-pertinent *Forum Livii* vulgo [g] *Forli*, [h] *Sarſina* -ti patria &c.

γ [i] *Firmum* ſeu *Firmum*, Lactantii *ſ* patria, -go *Fermo* ad litus jacet.

δ [k] *Ancona* *t* hodie Judæorum receptaculum olim in eâ urbe veluti in altera Tyro *Purpura* tincta *v*. Portus ille *x* hodie fere obſtru-eſt.

ε *Æſis* jacet ad Æſim fl. nunc *Fiumecino*.

ζ [l] *Macerata* gubernatoris ſedes eſt. Erat urbs Comitatus Feltrenſis. In Marchia illa præterea ſunt [m] *Civitas nova*, vulgo *Città Nuova*, nobile & frequens opidum in monte haud procul à mari ſitum. [n] *Fabrianum*, ubi chartæ in maxima copia parantur laudatiſſimæ, lautè ædificatum & dives: Principatus caput eſt. [o] *Lauretum*, vulgo *Loreto*, ubi cubiculum B. Virginis viſitur, in quo illi facta annunciatio; transſlatum creditur ab angelo primùm ex Nazareth in Illyricum, inde Venetias, ac porrò Loretum. Templum hoc, ingentibus theſauris refertum eſt. Opidum egregiè munitum magnificas & ſplendidas habet ædes.

η [p] *Urbinum* vulgo *Urbino* dicitur; *Raphaëlis* pictoris patria Beliſario olim dedita, cum fons urbis exaruiſſet.

ϑ [q] *Fanum* vulgò *Fano* à Fortunæ *fano* ita dictum: à Totila everſum; reſtauratum à Beliſario.

ι [r] *Senogallia* aquæ dulcis penuria laborat.

κ [ſ] *Fanum S. Leonis*, vulgo *S. Leo*, eſt opidum adeo munitum; ut nulla vi expugnari poſſit: ideo Duces Urbini theſauros ſuos hic aſſervabant. Captum tamen eſt à copiis Leonis Pontificis, & traditum Florentinis. Luitprandus vocat *Montem Feretratum.* Inde Comitatus *de Montfeltre* nomen accepit.

λ [t] *Forum Sempronii* vulgo *Foſſumbruno* dicitur, ex ruinis *Fori Sempronii antiqui*, quod V. millibus paſſuum à Metauri fl. ripa diſtabat, excitatum. Ad mare eſt [v] *Piſaurum* vulgo *Peſaro*, cujus incolæ perpauci quinquageſimum ætatis annum attingunt; quod fieri exiſtimant partim ex cœli gravitate *y*, qua æſtivis præcipuè menſibus premuntur, partim ex immodico uſu ficuum, aliorumque fructuum dulcium, quibus ager iſte *z* abundat. Urbs illa putatur nomen accepiſſe à Piſauro fl. cui adjacet. A Totila diruta

eſt:

a Ravenna. b Ferraria. c Ariminum. d Ceſena. e Faventia. f Imola. g Forli. h Sarſina. i Firmum. k Ancona. l Macerata. m Civitas nova. n Fabrianum. o Lauretum. p Urbinum. q Fanum. r Senogallia. ſ S. Leo. t Forum Sempronii. v Piſaurum.

Romanus ager, vulgo Campagna di Roma.

Romanus ager, *vulgo* Campagna di Romana.

XI. Princeps agri Romani eſt *Roma*; Orbis terræ quondam caput, at nunc ob *Pontificis maximi* ſedem, omnium illuſtrisſima atque celeberrima; de qua præſtat tacere, quam pauca dicere.

Tibur.

XII. Reliqua opida agri Romani, alioquin nobilia ſatis, Romanæ urbis propinquo ſplendore obſcurantur. In his [μ] *Tibur*, nunc *Tivoli*, hortus *Ateſtini Cardinalis* multiplici amœnitate, ac vario genere deliciarum, clarum per totam Italiam reddit, ſed ipſum opidum longe anteeunt [ν] *Tarracina* & [ξ] *Præneſte*.

Tarracina. Præneſte.

Ducatus Spoletanus.

Ducatus Spoletanus.

XIII. In [ο] *Ducatu Spoletano* ſunt [π] *Spoletum*, [ϱ] *Augubium*, [σ] *Fulginium*, [τ] *Interamnia*, [υ] *Narnia*.

eſt: ac à Beliſario reſtituta. Eſt ſatis lauta ac elegans *a*. At portus ejus adeo obſtructus eſt, ut exiguas naviculas tantum admittat.

HEKELII.

q Antiquitate magis, quàm Ædificiorum pulchritudine celebris.

r A FRIDERICO II. Imperatore in *Bononienſium* contumeliam, ut *Schottus* loc. ſæpe cit. p. 206. ſcribit, inſtitutam, ubi docuerunt *Andreas Alciatus* & *Theodorus Gaza*.

ſ Lactei *Chriſtianorum Tullii*.

t S. *Ancon*.

v De ejus Origine conſentiunt Autores vetuſti ac fide digni, *Strabo* inprimis, *Plinius* atque *Solinus*, *Græcam Urbem* eſſe, eamque *Syracuſios* ob *Dionyſii Siculi* tyrannidem profugos condidiſſe.

x Quô olim erat celebris.

y Atque inclementiâ.

z Vinum quoque optimum atque ſuaviſſimum ferens.

a Ac mœnibus firmis percincta, Splendidiſſimiſque ædibus Regiis ac Arce munitâ exornata.

BUNONIS.

μ a *Tibur* ad Anienem, qui vulgo *Tevarone* dicitur, jacet: ubi præceps Anienis fluvii viſitur lapſus. *b*

ν b *Tarracina* ſive *Terricina*, olim *Anxur* dicta, in ora maritima ad Ufentis ripas eſt.

ξ c *Præneſte* *c*, vulgo *Pilaſtrina* dicitur, opidum anguſtum, nec ſatis munitum, eſt in ditione Barberinorum *d*. Reliqua opida clariora hic ſunt d *Fraſcati* olim *Tuſculum*. Prædia hodie habet magnifica: in quibus illud, quod erat Pauli III. elegantiſſimum eſt. e *Alba* agrum habet fœcundum, vineis & arboribus ad delicias conſitum. f *Oſtia* à Saracenis everſa, à Leone IV. reſtituta, adductis ex Corſica colonis. Arx ei appoſita eſt à Martino V. ad litoris tutelam, quam Julius II. fecit firmiorem. Habet Oſtia cœlum gravius.

o g *Ducatum Spoletanum*, inter Apenninum montem & Tiberim ſitum, tenet Pontifex Romanus.

π A h *Spoleto* *e* Ducatui nomen eſt. Urbs illa adeo placuit Theodorico, ut prætorium in ea ædificaret. A Gothis poſt everſa, à Narſete reſtituta eſt: Deinde à Friderico Barbaroſſa deſtructa eſt; atque iterum à Peruſinis. Hodie tamen lauta eſt, & probe munita,

ϱ i *Augubium* vel *Igubium* olim *Iguvium* dictum eſt.

σ k *Fulginium* hodiè *Fuligno* vocatur. In valle amœna, quam Tinna ſeu Topinus fl. eluit ac dividit, ſitum. Anno 1281. à Peruſinis fuit direptum, qui ea de cauſa à Martino V. anathematis fulmine petiti. Condimenta Fulginenſia in pretio ſunt.

τ l *Interamnia*, hodie *Terani* vel *Terni* dicitur, rupibus altiſſimis clauſa; in valle jacet lapidoſa ad Narem fl. ex quo aqua deducta urbem ambit.

υ m Et *Narnia* vulgo *Narni* in colle ſita, cujus radices Nar alluit. In hoc Ducatu præterea ſunt n *Aſſiſium* in monte poſitum, S. Franciſci patria eſt. o *Ameria*, vulgo *Amelia* in colle ſita, Roſcii Amerini quem Cicero defendit, patria *f*. p *Tuder* vulgo *Todi*, in colle poſita urbs, ſuperiori

a Tibur. b Tarracina. c Præneſte ſ. Pilaſtrina &c. d Fraſcati. e Alba. f Oſtia. g Ducatus Spoletani opida. h Spoletum. i Augubium. k Fulginium. l Interamnia. m Narnia. n Aſſiſium. o Ameria, ſ. Amelia. p Tuder, ſ. Todi.

iori ſeculo civilibus diſcordiis attrita pænè jacuit; . Martini, qui à Conſtantio III. in exilium fuit ulſus, patria. [a] *Nurſia* vulgo *Norcia*, antiqua rbs: inter montes ſita, frigori obnoxia, patria eſt Sertorii, matris Veſpaſiani: & S. Benedicti. [b] *Reate* vulgo *Rieti* urbs antiqua in paluſtri ɔco poſita: & [c] *Mons Falconis*. *Agri Romani* aër arum ſalubris eſt: cùm ob Pomptinas paludes, : ſolum humidius, tum quia parum colitur; .dde etiam rudera, quibus malignus aër contietur. Aquæ verò ejus ſaluberrimæ ſunt, maxiiè vero Tiberis; quæ infra urbem hauſtæ ad iiquot annos puriſſimæ ac ſuaviſſimæ conſerantur, [d] *Ager Sabinus* olei ac vini ſatis ferax t. Uvas habet *paſſerinas* dictas, abſque acinis, 'orinthiacis ſimiles, quibus Romani delectanır. [e] *Patrimonium Petri* abundat frumento, vio, oleo. *Orvietani ſeu Urbe-Vetani agri aër* ſaluerrimus eſt: nihil ibi deeſt ad delicias. [f] *Peruius ager* profert frumentum & vinum generoſiſmum: lacus vero Peruſinus ingentem habet ɔpiam piſcium. [g] *Ducatus Spoletani* ager fertiliſmus eſt. [h] *Marchiæ Anconitanæ* aër in multis ɔcis gravior eſt: antiquam tamen hactenus retiet fertilitatem. Carnes hic ſunt ſaporis ſuaviſſiıi. Linum fert, ex quo telæ Anconitanæ per niverſam Italiam in pretio ſunt. Cera Anconiına cæteris candidior eſt. [i] *In Ducatu Urbino* auci indigenæ ad annum quinquageſimum pereniunt. [k] *Romandiola* frumenti adeo ferax, ut æpè geminos aluerit exercitus Hiſpanorum & Gallorum, ſine caritate annonæ. *Bononienſis ger* adeo fœcundus, ut inde cognomentum ſorita, quo vulgo *la graſſa*, id eſt, *pinguis* dicitur. *Ferrarienſis ager* frumentum & legumina ad viciıos etiam emittit. Lini & cannabis magnam fert :opiam. Aër tamen habetur craſſior. Iſte tamen ıger moleſtis Padi fl. inundationibus obnoxius ſt. Cæterum [m] *Romani agri incolæ*, [n] *Viterbienſes &* [o] *Orvietani*, *ſeu Urbivetani* curiæ Romani addictiſſimi ſunt, ac toti in eo ſunt, ut liberos ſuos in eam promoveant. Romani ad omnem auram fortunæ mobiles, deliciis dediſſimi. Roma urbs nomine potius, quam re ſancta eſt. [p] *Sabini* voluptates ſectantur. [q] *Peruſini* ingenioſi ſunt, liberales & fortes. Mulieres hic totæ ſunt in eluendis & poliendis manibus. [r] *Spoletani* ſunt animoſi, & cæteris Italis fortiores; Odii tenaciſſimi, quod ſæpe ad liberos & nepotes cum hæreditate tranſit. Multi ex iſtis gloriantur ſe avorum aut proavorum exſtitiſſe ultores. [ſ] *Picentes* in exteros ſunt humani, ſuperbe veſtiuntur tàm viri, quàm fœminæ. Seſe invicem impenſius colunt, quod per reliquam Italiam minus uſitatum eſt. [t] *Urbinates* Zelotypia ſupra cæteros Italos dicuntur laborare: in exteros parum ſunt humani. [v] *Ravennates* & [x] *Romaniolæ* incolæ ſunt robuſti; ad arma tractanda apti, laboribus dediti, induſtrii, prudentes: ſed ad rem ſuam attenti. [y] *Bononienſes* ſunt ingenioſi, ad artes liberales & Mathematicas diſciplinas veluti nati, philoxeni, & liberales; equitandi peritiâ excellentes: Pictores & ſculptores inde orti celeberrimi. [z] *Ferrarienſes* ſunt duri, inhumani, crudeles, ſordidi ac tenaces.

HEKELII.

b Urbs eſt antiqua & pervetuſta, & licet olim collapſa fuerit; Arcem tamen adhuc munitiſſimam habet & cœlo valdè temperatô gaudet.

c Vel *Præneſtis.*

d A *Præneſto* conditore, *Latini* filiô atque *Ulyſſis* & *Circes* nepote, ſi *Stephano* credimus, ita appellatum.

e *Longobardorum* quondam Sede.

f Ante *Perſicum* Bellum annis nongentis ſeptuaginta quatuor condita. Unde *Salix Amerina* Plinio & *Amerina retinacula*, Virgilio Lib. I. *Georg.* v. 265. optimè ſunt nota.

a Nurſia, ſ. Norcia. b Reate, ſ. Rieti. c Mons Falconis. d Agri Sabini fertilitas. e Fertilitas Patrimonii Petri, & agri Orvietani. f Agri Peruſini. g Ducatus Spoletani. h Marchiæ Anconitanæ fertilitas. i Urbini Ducatus qualitas. k Fertilitas Romandiolæ & agri Bononienſis. l Ferrarienſis agri natura. m Mores Romanorum. n Viterbienſium. o Orvietanorum. p Sabinorum. q Peruſinor. r Spoletanorum. ſ Picentium. t Urbinatium. v Ravennatium. x Romandiolam incolentium. y Bononienſium. z Ferrarienſium.

CAP. XXXVIII.

De Regno Neapolitano. 1

I.

Regni Neapolitani fines & magnitudo.

HInc reliquum Italiæ, quicquid à *Fundis* opido, & *Liris* fluvii fontibus, *Apennio* monte, Truento amne, & *utroque mari* Infero Superoque includitur, *Neapolitanum* vocatur *Regnum*, ab urbe *Neapoli*, Capite ſuo. Longitudo ejus eſt à Truenti amnis oſtio ad Brutium uſque promontorium, vulgò *Capo Spartivento*, mill. German. xc. Latitudo ab Athenæo ſive Minervæ promontorio, vulgo *Maſſa*, haud procul Neapoli, ad promontorium *Gargani* montis, vulgo *Monte di S. Angelo*, mill. German. xxx.

Tancredus.

II. In regni formam redacta eſt hæc regio hoc modo. Cum circa annum Chriſti cIↄ. *Sarraceni*, hoc terrarum, unà cum *Sicilia* inſula occupaſſent, *Tancredus* quidam *Normannus*, prognatis duodecim filiis, egeſtate compulſus, Italiam aſſumtis liberis petiit, operamque ſuam contra Sarracenos obtulit. Ibi tum re bene geſta, Sarraceniſque Italia ac Sicilia ejectis, portiones ei & filiis aſſignantur in utraque terra. Poſteà *Robertus*, unus ex filiis, *primus Apuliæ & Calabriæ Dux* pronunciatur.

Robertus primus Apuliæ & Calab. Dux.

Rogerius Rex.

Sicilia duplex.

III. Dein hujus filius [a] *Rogerius* primus terrarum *Neapolis & Siciliæ* ſub uno regno comprehenſarum *Rex* creatur. Regnum ipſum *geminarum Siciliarum* nomine appellabatur; nam quod nunc in Italia

lia

BUNONIS.

[a] Quum *Apuliam* & *Calabriam* finitimaſque provincias *Græci* vexarent & *Saraceni*, Normannorum opera, qui ex Gallia Normannica oriundi, feliciter repreſſi ſunt; iiſque ſedes ab *Henrico Sancto* Cæſare vel *Conrado Saliquo* illic conceſſæ. *Rogerium* verò Ducem Rogerii Gibboſi filium *Anacletus II.* Innocentio II. oppoſitus Papa Regio nomine & diademate ornavit tempore Lotharii Saxonis Imperatoris anno 1130. quam tamen dignitatem Rogerio poſteà confirmavit *Innocentius* iſte, anno C. 1039. *Hermannus Contractus* ad ann. 1022. *Otto Friſingenſis* l. 1. de geſtis Friderici c. 2. *Banonius* ad ann. 1130. n. 52.

REISKII.

1 Inferior tota hæc Italia Græcis Impp. ſubjecta, ſuos Proconſules, Præfectos, Vicarios & tandem *Exarchos* ('Εξάρχους διοικήσεων) *Diœceſeon*, in quas diviſa fuerat, ex ævo Juſtiniani diu ſuſtinuit. Donec [a] *Gothi* quinto ſeculo, & *Longobardi* ſequente proximo irruperunt. Sed [b] *Normanni* A. 1069. è Galliis huc Graſſati, Calabria primum & Apulia, poſt Neapoli Græcos, denique Saracenos Sicilia exturbarunt, novi & gemini quidem regni auctores. [c] Familia regum Normannica extincta Impp. ad Germanicos A. 1292. regnum pervenit; inde ad Gallos Andegavenſes; amplius ad Arragonios A. 1282. denique Caſtilianos A. 1504. quibus hodieque paret, tanquam Rom. Pontificis feudum. Huic enim rex Hiſpaniæ quotannis equum candidum, ephippio & phalaris ex holoſerico rubro inſtructum una cum octo aureorum millibus dependit. Confer. Pandulff. Collenutii Hiſt. Neapol. item Guicciardini & Beſoldi Hiſtor.

BUNO-

a Gothi. b Normanni. c Regnum Neapol. feudum Pontif.

a *Neapolitanum* dicitur *regnum*, tunc *Sicilia cis pharum* ſeu *fretum* ocabatur; ipſa autem inſula *Sicilia*, *trans pharum*.

IV. At diviſum mox in *duo regna*, duos pariter Reges accepit: uorum alter in *Italia*, Apuliæ ſive Neapolis; alter in *inſula Siciæ* Rex appellatus eſt. De hinc variam utrumque regnum Domiorum mutationem paſſum eſt. ß Quippe in Neapolitano regno rimi *Normanni* Galli Reges fuêre; poſt *Suevi Germani*; mox iteim *Galli Andegavenſes*; dein *Arragonenſes Hiſpani*: Jamque rtio *Galli*; iterumque *Arragonenſes*: tandem *Caſtiliani Reges* btento totius Hiſpaniæ Imperio, in Neapolitano etiam regno in rragonenſium locum ſucceſſerunt. Diviſio regni.

C A P.

BUNONIS.

ß *Rogerio* iſti primo Apuliæ & Calabriæ Regi :ceſſerat anno 1153. *Guilielmus* cogn. *Malus*, ?apa Hadriano diris devotus, ſed mox in gram receptus: & huic anno 1166. *Guilielmus II.* gnomento *Bonus*. At hujus filius nothus *Tandus* utriuſque Siciliæ Rex ex teſtamento patris :atus, Cœleſtini III. Papæ gratiam demereri n potuit; qui contra eum *Conſtantiam* anum, :œnobio exemptam, *Henrico VI.* Friderici I. ıperatoris & Sueviæ Ducis filio, deſpondit, regni hæredem nuncupavit. *Fridericus II.* Imrator Henrici VI. filius ex Conſtantiâ illâ na-;, ductâ in uxorem, *Jole*, *Johannis de Brenna* eroſolymitani Regis filiâ, jus regni illius conıuutus eſt; Unde Reges *Siciliæ* ſe poſtea *reges* oque *Hieroſolymorum* ſcripſêre. Sed quum ponices Romani implacabile in hunc Fridericum ſque poſteros concepiſſent odium, Urbas IV. *Carolum I. Andegavenſem* contra Manfrem è Gallia evocavit, qui *Manfredo* primùm, inde *Conradino*, Frederici II. nepote, cæſo; gnum occupavit. Ob ſuorum tyrannidem taen Siculorum conſpiratione Siciliâ ejectus eſt, llis ferè omnibus ſub veſperam Paſchatis trucitis, anno 1282. *Petrus* enim *Arragoniæ* Rex, ii *Manfredi filiam Conſtantiam* in matrimonio habat, & à Conradino morituro regnorum hæs fuerat pronunciatus, Siculos Gallorum tynnide oppreſſos liberavit; & *Carolum II.* mari ctum cepit: qui hac lege dimiſſus eſt; ut conıtus *Neapoli*, *Calabria*, *Apulia & Tarento*; Argoniis *Siciliam* & *Sardiniam* relinqueret. Carolus :e in provinciis illis ſucceſſores habuit *Robertum*, ii Siciliam recuperare fruſtra conatus eſt; *Joanım I. Carolum Dyrrachinum*, *Ladiſlaum*, & *Joanım II.* quæ à marito ſuo Jacobo Borbonio Marıiæ Comite capta; non multo poſt illum cepit, omnibus Gallis trucidatis; adoptavitque *Alphonſum Aragoniæ* Regem; cujus tamen poſt biennium pertæſa, regni heredem inſtituit *Ludovicum Andegavenſem*; qui variâ fortunâ ob regnum Neapolitanum cum Alphonſo decertavit, ad annum uſque 1434. quo & ipſe, & Joanna obiit. *Alphonſus* deinde *Renatum Gallum* ab aliis in regnum evocatum ejecit, & ſucceſſorem per teſtamentum inſtituit *Ferdinandum I. ſpurium*, contra quem *Johannes* Renati filius *Lotharingiæ Dux* evocatus, à Pio II. coronatur; ſed poſt varia bella regno pellitur; *Carolo VIII. Galliæ* Rege, bellum ipſi movente, qui regnum Neapolitanum ex Andegavenſium ſucceſſione ſibi deberi putabat. Ac eodem *Carolo* deinde *Ferdinandus II.* ejectus, paulo poſt, Carolo in Galliam reverſo, à Neapolitanis recipitur. Demum *Fridericus*, Ferdinandi patruus, à *Ludovico XII.* Galliæ Rege pariter & *Ferdinando Catholico* oppugnatus, quum neutri ad reſiſtendum par eſſet, Gallo ſeſe dedidit. Victores quidem regnum iſtud inter ſe erant partiti; ſed quum de finibus orta eſſet contentio, Galli ab Hiſpanis toto regno exturbati ſunt, atque ita *Neapolis & Siciliæ regna* cum aliis Hiſpaniæ ſuæ regnis copulavit *Ferdinandus Catholicus*. a

HEKELII.

a Ut *Hieroſolymæ*: ſic & *Neapoleos* & *Siciliæ* REGES excudi curavit *Chriſtophorus Beſoldus Argentorati* Ao. 1636. in 12. Extant non ſolùm *Vincentii de Franchis*, ſed & *Thomæ Grammatici* DECISIONES NEAPOLITANÆ, quarum priores *Turrini* Ao. CHR. M. DC. XXIIX. poſteriores vero *Francofurti ad Mœn.* M. DC. in fol. ſunt impreſſæ. ſed *Joan. Aloyſii Riccii* deciſiones CURIÆ NEAPOLITANÆ prodierunt *Venetiis* Ao. M. DC. XLVIII. in fol.

BUNO-

CAP. XXXIX.

De Urbibus regni Neapolitani.

I.

Neapolis. URbes in Neapolitano regno non æquè cultæ ſunt; ac in ſuperiori Italia. Una tamen *Neapolis* a regni caput, ſedeſque Præfecti, quem Hiſpaniarum Rex *Vice-regis* titulo mittit, nulli clariſſimarum urbium, neque ædificiorum magnificentia, neque palatiorum ſuperbia, neque civium opulentia cedit: multitudine verò incolentium, habita amplitudinis ſuæ ratione, reliquas omnes vincit. Reliquæ urbes celebriores ſunt iſtæ: in *Laborino* agro

Laborini agri opida. α *Capua*, β *Surrentum*, γ *Salernum*, & δ *Melphis*, vulgo *Amalfi*

BUNONIS.

α a *Capua Nova* b ad Vulturnum amnem, ex veteris Capuæ ruinis, altero ab illis lapide, exſtructa, hodie infrequentiùs colitur, ob admodum vicinam Neapolim, à Conrado Friderici II. filio, ac pòſt ab exercitu Ludovici XII. Galliæ Regis direpta eſt.

β b *Surrentum* vulgò *Sorrento* in extremo Campaniæ litore eſt urbs antiqua, in monte ſita; ſed hodie anguſtior; quod ex vicinis ruderibus colligitur.

γ c *Salernum* vulgo *Salerno* mille paſſibus à mari diſſitum Academiam habet in re Medica celebrem. Principatus caput eſt; unde olim primogenitus Regis Neapolitani nomen ducebat. Corpus S. Matthæi ibidem oſtenditur.

δ Ab d *Amalfi* ora maritima vulgo *la Coſte d'Amalfi* appellatur; quæ pagis & vicis adeo multis accolitur, ut una videatur urbs. Nautas habet peritos. Pyxidis nauticæ uſus inventus traditur circa annum 1300. à Flavio Blendo; aliis appellatur *Flavius Gioja*. S. Andreæ corpus ibidem aſſervatur. Sunt ibi præterea e *Puteoli*, vulgo *Pozzuolo*, urbs multis terræ montibus deformata. Circa eam plurima ſunt balnea, & fontes ſalutares Portus ejus olim commodiſſimus paulatim oblimatur. f *Maſſa* recens ædificata, ab ea dicitur vinum *Maſſanum*, olim *Surrentinum*. g *Nola* urbs olim ampla, hodie anguſta. h *Anverſa* ſeu *Averſa*, veteris Atellæ ruinis inædificata, & Capuæ ac Neapoli à Roberto Guiſcardo Normannorum Duce oppoſita; unde & dicta quaſi *Adverſa*. A Carolo I. Rege Neapolitano everſa eſt. i *Vicus* exiguum opidum, lautum tamen, & in agro amœno ſitum: Cognominatur *Equenſis*. *Aquinum*, B. Thomæ patria nunc fere collapſum. c

HEKELII.

a Hæc Urbs, licèt pulchritudine cæteris omnibus, hactenus longiſſimè anteiverit; attamen nuperô Terræ motu, eôque graviſſimô, fortean ex juſtô DEI judiciô, ita eſt quaſſata atque concuſſa, ut firmiſſima quoque Templa ac Palatia talem concuſſionem inſolitam ac prorſus fermè ruinam, proh dolor! ſint perpeſſa. Hujus NEAPOLEOS *Curiæ Deciſiones* non ſolùm *Vincentius* de *Franchis*, ſed & *Thomas Grammaticus* atque *Joannes Aloyſius Riccius* hôc Seculô prodire juſſerunt in foliô, & quidem hic *Venetiis* Aº. 48 ille *Francofurti* ad *Mœnum* Ao. 1. iſte autem *Turin* Aº. 26. *Jacobi Sannazarii*, ſive *à ſanctô Nazariô* aſſumtô nomine *Actii Sinceri Sannazarii*, Patria

b Totius quippe *Campaniæ* Urbs olim præſtantiſſima, à *Camporum* latitudine, in quibus ſita eſt, ita dicta.

c Hoc *Aquinum*, tenue licet Oppidum, tamen epiſcopali dignitate inſigne, etiam natale Solum eſt *Decii Junii Juvenalis* Poëtarum Satyrorum, *Jul. Cæſ. Scaligero* Lib. VI. *Poët.* c. VI p. m. 772. judicante, facilè Principis.

REISKII.

1 k Regni Neapolitani pro ſtatu hodierno ſeptem provinciæ numerant; (1) *Terra di Lavoro*, ubi Neapolis urbs Græco quidem nomine ſed Italico ſplendore caſtelliſque pluribus inſignior: Unum ex his præcipuum *S. Elmi* à Carolo V

a Laborinus ager Capua. b Surrentum. c Salernum. d Melphis ſeu Amalfi. e Puteoli. f Maſſa. g Nola. h Anverſa. i Vicus.

ſi; in qua primùm inventus eſt *Pyxidis* ſive *magnetis nautici uſus*.

II. In *Calabria*, ε *Conſentia*, Regii Præfecti ſedes: ζ *Mons Leonis*, η *Regium*. Calabria. Conſentia.

III. Tum in θ *Hydruntino* agro ι *Hydruntum*, nunc *Otranto*, κ *Gallipolis*, & *Aletium*, vulgo *Lezzo*, conventu Juridico nobile opidum; item λ *Tarentum*. Hydruntini agri opida.

IV. In

rolo V. ſtructum, quod *Briglia di Napoli* h. e. frenum Neapolitanum vocant, ob rebellionem, in quam propendet civitas, coërcendam, Ecquis turbas ab Maſſanielo, piſcatore gregario motas A. 1646. ignorat. (2) *Principado* ſive Ducatus Amalfitanus genti Caracciolæ ſubjectus; (3) *Baſilicata* Græco adhuc nomine inter Græcos Dominos primum reperto. (4) *Calabria*; (5) *Otranto*; (6) *Abruzzo*; (7) *Puglia Piana*. Quis urbes harum ſingulas enarret, reſque notabiles tum certas, tum ex ſacris reliquiis incertas? Harum enim ſeges copioſiſſima offertur.

BUNONIS.

ε *Conſentia* vulgo *Conſenza*, ad Crathis ripas condita, anno 1638. terræ motu periit, & cum eâ *Nicaſtro*, *Monterano*, *Caſtiglione*, *Paola*, & *Balliagio*, *urbes* elegantes.

ζ *Mons Leonis* urbs eo loco in Apennini colle poſita eſt, quo olim erat Vibo Valentia.

η *Regium* poſtquam à Caradino Solimannicæ claſſis præfecto fuit direptum, fere fuit deſertum per aliquod tempus. Sed per commodum in Siciliam, qui ibi patet, tranſitum, indies reparatur. In Calabria opida porrò clariora ſunt, a *Tropea* navigantibus periculoſiſſima, b *Squillace*, eſt in Borgiarum ditione: c *S. Severino* opidum exiguum, ſed munitiſſimum: d *Roſetum* opidum, cui adjacet caſtrum in maris ſcopulo: e *Roſſanum*, tribus milliaribus à mari ſitum: a quo tamen proximus ſinus nomen habet, & appellatur *Roſſanenſis*; pars eſt antiqui Tarentini; Hic arbuſculæ ferunt piper: *Monſaltus* ſalis copia dives; f *S. Euſemia* quæ propinquo mari nomen dedit, ad cujus litus optimorum corallorum proventus eſt.

θ g *Hydruntinus ager* olim *Meſapia*, hodie *Terra d'Otranto* dicitur; nomen habet ab ι h *Hydrunto* metropoli, cujus arx ſaxo *d* inædificata eſt. *e*

κ i *Gallipolis f*, hodie *Callipoli*, ſcopulo inſidet, quod mari undique cingitur; ſed ponte ingentibus ſaxis fulto jungitur continenti. Caſtrum habet munitiſſimum, quod Alphonſus II. Arragonius excitavit, cum urbem illam recepiſſet à Turcis, qui eam anno 1481. interceperant, ac in opidanos ſævierant crudeliſſimè.

λ k *Tarentum*, hodie *Tarento g*, civitas exigua eſt, arcem habens aquis marinis undique cinctam, à Ferdinando Arragonio Rege Neapolitano conditam. Ejus portus ingentibus lapidibus obturatus, exiguis navigiis tantùm patet. In hâc regione præterea ſunt l *Brunduſium* vulgo *Brindiſi h*. Eſt portus capaciſſimus, tribus arcibus munitus. In agro ejus viſuntur olearum nemora. m *Caſtro* olim *caſtrum Minervæ*, frequentatur à mercatoribus olei cauſa. Anno 1537. peſſime accepta eſt à Turcis. n *Uxentum*, vulgo *Ungento*, ampla olim urbs, nunc exigua in agro jacet opimo. o *Neritum* hodie *Nardo*, antiqua urbs, hodie lauta & frequens eſt: & promontorium *Japygium*, ſive *Salentinum*, quod hodie p *C. San. Maria* vocatur.

HEKELII.

d Quô Mari imminet.

e Hæc Urbs omnium ferme eſt veterrima, cœlô clementiſſimô gaudens. Ideoque Agrô amœnô, fertili & hortis cultiſſimis eſt exornata. Et quanquam *Strabonis* tempore fuerit exigua; attamen ſatis ampla hodiè ac frequens eſt. Hîc finis eſt Maris *Adriatici* & initium *Ionii*.

f S. *Galliopolis*.

g *Architæ* Philoſophi Patria.

h Ubi *Pompejus*, cognomentô *Magnus*, à *Jul. Cæſare* obſidione cinctus eſt. *Pacuvii* Poëtæ veteris, Patria dicitur fuiſſe. Meminit & hujus Oppidi *Horatius* Lib. I. *Serm*. Sat. V. v. ult. & Lib. I. *Epiſt*. XVII. v. 52.

a Tropea. b Squillace. c S. Severino. d Roſetum. e Roſſanum. f S. Euſemia. g Hydruntinus ager. h Hydruntum. i Gallipolis. k Tarentum. l Brunduſium. m Caſtro. n Uxentum. o Neritum. p C. San. Maria.

Baritani agri opida.

IV. In μ *Baritano* agro ν *Barium*, ξ *Monopolis*, ο *Tranium.*

V. In π *Apulia*, ρ *Manfredonia*, σ *Luceria*, τ *Troja*, υ *Aſculum Apulum.*

Aprutii opida.

VI. In φ *Aprutio*, χ *Aquila*, ψ *Beneventum*, ω *Anxanum*

BUNONIS.

μ a *Baritanus ager*, olim *Peucetia* *i* dicta, continetur flumine *Ofanto*, & *Calva*, monte Apennino & parte maris Venetici.

ν b *Barium* nunc *Bari* urbs Archiepiſcopalis, & reliquis in hâc provincia præſtantior, ad mare eſt. In ea olim coronabantur Reges utriuſque Siciliæ: veſtes regiæ hodieque ibidem aſſervantur.

ξ c *Monopolis* Marchionatus titulo ornata; urbs nova ac elegans. Volaterranus exiſtimat eam ex veteris Egnatiæ ruinis eſſe conditam. Ager ejus olei tam ferax eſt, ut quotannis ſupra vicena millia amphorarum reddat.

ο d *Tranium* urbs Epiſcopalis, nunc *Trani*, per portum arenâ oppletum abjecta jacet. In hac regione præterea ſunt *Polignano*, olim *Polinianum*, in rupe poſitum; lautum ac frequens; ejus ager oleo & amygdalis dives eſt. *Canuſium* hodie *Canoſa*, in colle ſitum haud procul à veteris loco, quod fuerat in planitie poſitum. *Ruvo*, *Bitonto*, *Barletta*, olim tantum caſtrum, unum ex quatuor præcipuis Italiæ; à Friderico II. Imperatore conditum anno 1242. alii tamen id ab eo auctum volunt. Cæterum inter Latum & Silarum amnes, Baritano agro contermina eſt pars e *Lucaniæ* hodie *Baſilicata* dicta, in qua *Acherontia*, Paulo Diacono *Agerentia*, hodie vulgo *Cirenza*: *Venuſia* vulgo *Venoſa* exiguum opidum ac pæne deſertum *k*: *Melfi* urbs Epiſcopalis: *Lavellum*; *Rapola*: *Mons Peloſus*: *Tricaricum*: *Potentia*: *Marſicum vetus*: *Turcia* opidum lautum: *Ferrandina*, caſtellum conditum à Ferrandino Calabriæ Duce, Alphonſi II. Neapolitani Regis filio: *Turris Marina* ſupra oſtium Baſentii fl. contra piratarum excurſiones excitata, hodie deſerta eſt: *Arx Imperialis* à Friderico Imp. condita, quam egregie muniit Alphonſus II.

π f *Apulia Plana*, hodie *Apuglia Piana*; à latiſſimis campis, olim *Daunia* dicta, inter Auſidum & Frentonem, qui hodie *Fortore*, amnes, & partem maris Hadriatici ſita.

ρ g *Manfredonia* à Manfredo Friderici II. Imp. filio condita, in rupe ſinus marini ad Garganum montem, ac magnificè ornata, arcem & portum habet tutum: noſtra ætate terræ motibus graviter fuit concuſſa.

σ h *Luceria* vulgo *Lucera* & *Nocera* optima lana nobilis eſt: cognomento *Pagana* olim dicta; quoniam à Saracenis fuit habitata.

τ i *Troja* olim *Æquulanum* Comitatus titulo gaudet, urbs opulenta. Concilium ibi habitum eſt ſub Urbano II. viſique tres ſoles ipſo meridie, anno 1532.

υ k *Aſculum* hodiè *Aſcoli* ad Carapellæ fl. fontes, eſt *à Rogerio Guiſcardi filio, quod moliretur rebellionem, diruta; ſed poſt reſtaurata, Ducatus titulo gaudet.* Porro celebriora hic ſunt l *Sipontum* vulgo *Siponto* ſeu *Siponti Rudera*, ubi hodie templum & rudera magnæ urbis, & fons eximius. A Saracenis urbs illa everſa, opidani occiſi, & præda in Africam eſt abducta. Sunt tamen, qui hunc caſum terræ motibus aſcribunt. m *Mons S. Angeli* urbs frequens, & natura loci munita, diuturna Saracenorum ſedes, ad quam eorum viſuntur ſepulchra. Ibi ſpecus eſt cum templo S. Michaelis celeberrima. Cryptam hanc deſcriptam legas apud Leandrum. n *Farentinum*, ſeu *Farentivolum* Blondo, pæne collapſum nec frequens opidum; ubi Fredericus II. Imp. obiit, à Manfredo notho ſuffocatus. Cæterum in Apulia & vicinis regionibus opida multa terræ motibus ſæpe graviter concuſſa ſunt; ac præcipuè anno 1637.

φ o *Aprutium* vulgo *Abruzzo* *l* inter Truentum flumen, quod vulgo *Tronto* dicitur, & Trentonem, qui hodie *Fortore*, jacens, ad mare pertingit Hadriaticum.

χ Provinciæ caput p *Aquila* eſt, in mediterraneis ſita, ex ruinis Amiterni & Forconii à Longobardis condita, à Friderico II. mœnibus cincta. Ager ejus croci tam ferax eſt, ut tempore Leandri quotannis redderet 40. millia aureorum.

ψ q *Beneventum* ad Calorem & Sabbatum fl. olim *Maleventum* dictum, plagoſi *Orbilii* patria; ad Pontificis Romani jus pertinet.

ω r *Anxanum*, hodie vocatur *Lanzona* *m*, emporium nundinis ſuis celebre, ad quas confluunt mercatores Itali, Dalmatæ, Epirotæ & Græci.

HEKELII.

i A *Peucetiô*, *OEnotri* Fratre.

k Patria

a Baritanus ager. b Barium. c Monopolis. d Tranium. e Lucaniæ ſive Baſilicatæ opida. f Apulia plana. g Manfredonia. h Luceria. i Troja. k Aſculum. l Sipontum. m Mons S. Angeli. n Farentinum. o Aprutium. p Aquila. q Beneventum. r Anxanum.

num, [α] *Theate*, [β] *Pinna*, [γ] *Sulmo*, [δ] *Aſculum Picenum*.

VII. Cæterum cum tam varium fuerit, tamque frequens de hoc regno inter varios populos certamen, cumque crebris Saracenorum ac Turcarum incurſionibus petitum; effectum eſt, uti crebra ac frequentia munimenta contra ingruentum hoſtilitatem paſſim excitarentur: quorum firmiſſima nunc ſunt *Conſentiæ*, [ε] *Cantazari*, [ζ] *Mantéæ*, *Crotone* & *Tarenti in Calabria*; *Gallipoli*; *Hydrunti*, ac *Brundiſii* in agro Hydruntino: *Monopoli*, *Barii*, *Tranii*, *Barlettæ*, *Manfredoniæ* in Apulia: *Aquilæ* in Aprutio. At [η] *Cajetæ* munimen- Regni Neapolitani urbes munitæ.

k Patria eſt & *Horatii Flacci* Poëtæ, qui ab eâ dictus eſt *Venuſius*, ſive, *Venuſinus*.

l Et olim dictum *Samnium*.

m *Lanzano*, vel *Lanziano*.

BUNONIS.

α a *Theate*, vulgo *Thieti*, in edito colle 7. milibus paſſuum à mari ſitum, à Pipino Carol. M. patre olim dirutum, quòd diutius ſtetiſſet à Longobardis, poſtea reſtauratum, & à Normannis ſelectum in ditionis ſuæ caput. Hodie ibi ſedet utriuſque Aprutii Prorex cum conventu uridico Regio.

β b *Pinna* vulgo *Penna* urbs antiqua & nobilis, quæ indies ſplendore ſuo excidit.

γ c *Sulmo* hodiè *Salmona* *n* urbs egregie rigua & frequens. *o*

δ d *Aſculum Picenum* hodie *Aſcoli* ad Truentum fl. eſt. Clariora opida hîc prætereà ſunt in Aprutio ulteriori e *Atria*, vulgo *Atri* arduo & perdifficili jugo impoſita: f *Interamnia* ſeu *Teramum* & *Teranum* *p*: Civitas Calienſis ſeu Ducalis, in limite Umbriæ, haud procul à Velino fl. *Julia Nova* à Julio Hadriano Duce condita. g *Taliacotium* caſtrum inſtar opidi, in Columnarum ditione: h *Malianum*, ad quam Carolus Andeavenſis Conradinum Sueviæ Ducem vicit: i *Civitas S. Angeli*; Marchionatus Pinellorum: k *Cœlanum* frequens opidum, pertinet ad nobilem familiam Ciborum Genuenſium; ab eo *Lacus Fucinus* hodie appellatur. *In Aprutio Citeriori* porro ſunt l *Ortona* portus, ad quem appellunt naves ex Epiro venientes ad nundinas Lanceani: m *Aternum* vulgo *Peſcara* ad oſtium fluvii cognominis, cultum & dives opidum: n *Guaſtum Amonium* marchionatus caput: o *Agnonium* in intima valle prope M. Mejollam, opidum cultum eſt, & hujus tractus Princeps: p *Populium* vulgo *Popolo* opidum lautum, ubi Aterno fl. pons impoſitus &c.

ε q *Cantazarum* in Brutiis eſt ad ſinum Scylacium, vulgo *Golfo de Squillace*, urbs ſatis ampla & elegans.

ζ r *Mantéæ*, vulgo *Amantéa*, in Brutiis quoque eſt ad mare Inferum, haud longè à *Cozenza*. Reliqua quæ ſequuntur opida ſuperiùs memorata ſunt.

η *Cajeta* *q*, in agri Romani & regni Neapolitani finibus ſita, craſſiſſimam turrim habet, quæ *Mola* dicitur: portu & arce celebris eſt. *A Magno Conſalvo* Ferdinandi Catholici auſpiciis expugnata eſt anno 1504. In caſtello eſt ſacellum, ubi foris ſupra fores *Caroli Borbonii* in Romæ expugnatione ſuccumbentis corpus veſtitum viſitur, cum iſtâ inſcriptione: *Aucto Imperio*, *Superata Italia*, *Devicto Gallo*, *Pontifice Obſeſſo*, *Roma Capta*, *Caroli Borbonii Hoc Marmor Cineres Retinet*. ſ *Regnum Neapolitanum* Calori obnoxium eſt, maxime cis Apenninum: trans montem illum æſtus non eſt adeo vehemens, præterquam in Apulia. Fere ubique irrigatur fontibus ac fluminibus, quæ Apenninus ex utroque latere emittit: Ubique vinum fert, & oleum; Paſcua habet læta; equi Neapolitani in pretio ſunt, qui ad annum 20. ad laborem ſunt idonei, ſi bene curantur. Nulla ibi reperiuntur animalia venenata; præter Tarantulas, quarum morſus muſica ſanatur; & Cherſydros, qui ſerpentes ita dicti, quod in terra & aquis vivunt. Locuſtæ tamen agris magnam ſæpe inferunt perniciem. Habet bubalos vegetos & grandes; & omnis generis animalia *r*. *Campaniæ ager* fertiliſſimus eſt; ubique fere bis in anno fert flores. *Principatus Citerior* cœlum habet temperatum: unde plerique

a Theate. b Pinna. c Sulmo. d Aſculum &c. e Atria. f Interamnia ſ. Theramum. g Taliacotium. h Malianum. i Civitas S. Angeli. k Cœlanum. l Ortona. m Aternum ſeu Peſcara. n Guaſtum Amonium. o Agnonium. p Populium. q Cantazarum. r Mantéa. ſ Neapolitani ſoli natura & fertilitas.

nimentum, ob ſingularem firmitudinem, ſitumque loci, *clavis* totius *regni* appellatur.

que ibidem diu vivunt. *Principatus Ulterior* armentis dives eſt, & fructibus abundat. *Baſilicata* profert crocum, & magnus ibidem eſt mellis & ceræ proventus. *Calabria* præter cætera bona habet manna, quod ex frondibus, ramis & rupibus colligitur: Præſtantius tamen eſt, quod ex frondibus colligitur. *Calabria Citerior* frugum dives eſt, optimumque emittit oleum. Mori hîc ſunt plurimæ; unde ſerici conficitur magna copia. *Calabria Ulterior* habet equos generoſos; & mellis ingentem fert copiam. *Apulia* æſtus experitur vehementiſſimos: muſcas habet adeo importunas, ut inde natum proverbium: *Qui pœnas inferni vult prægustare, ille æſtatem agat in Apulia, hyemem ad Aquilam. Capitanata* ſolum habet ſiccius & arenoſum, pabulum tenue eſt, ſed tanta bonitate, ut exiguum armento ſufficiat. Ex paſcuis illis Rex ſæpe ducenta & quinquaginta ducatorum millia conficit. Regio illa fere tota caret arboribus. *Barenſis ager* temperatiſſimus eſt. Sed Tarantulæ hic plus nocent: ſerpentes ibi ſunt multi, quos ciconiæ conficiunt. *Hydruntinus ager* fulminibus obnoxius eſt. Tantam fert olei copiam, quæ univerſæ poſſet ſufficere Italiæ. Cherſydri ibi ſunt multi, & locuſtæ, quas *Cavalettas* vulgo vocant; earum examina ſæpe agros depaſcerent, niſi *Gavii* (eſt genus volucrum) ea diſſiparent. Multi ibidem ſunt in plebe leproſi; quoniam carne ſuilla & ficubus ſiccis victitant. *In Comitatu Moliſſenſi* tot ſunt feræ, ut ferina caro vilius veneat, quàm domeſtica. *Aprutium Citerius* cæteris hujus regni partibus frigidius eſt. Fert frumentum, vinum, oleum & crocum. Pix ibi ex terra eruitur. Nives hyeme tantæ decidunt, ut ex montibus devolutæ viatores obruant. *Aprutium Ulterius* quoque frigidum eſt; unde Proverbium modo memoratum. Ad Aquilam urbem tanta croci provenit abundantia, quæ univerſæ Europæ videatur poſſe ſufficere. [a] *De regni Neapolitani incolis* Itali habent proverbium hoc: *Regnum Neapolitanum eſt paradiſus; ſed incolæ ſunt dæmones ſ.* Nuſquam ferè plures repeiiuntur meretrices, quam Neapoli. Mulieres tam ſplendidè veſtiuntur, ut, quænam nobilis, quæve plebeja ſit, vix dignoſci poſſit. Ad ſeditiones Neapolitani ſunt proni, adeo, ut anno hujus ſeculi 47. à vili piſcatore ad rebellandum fuerint concitati. Neapolitanorum lingua inquinatior eſt; ac magis Calabrorum: ridicula Apulorum. *Calabri* ſunt aſtuti, ingenio acri, expediti ad faciendum iter. *Apuli* robuſti, ingenii ſunt obtuſioris. *Aprutii incolæ* generoſi, candidi, fortes, liberales, fideles.

HEKELII.

n Seu *Sulmona*, ut & nonnullis *Sermona*.

o A conditore ejus *Solymo*, qui *Æneæ* comes creditur fuiſſe, ſic dicta. Unde eſt *Solimum Silio* audit *Italico*. Patria eſt *Ovidii*, Poëtæ verè nobilis.

p Ita fortè nuncupatum, quòd inter duas Amneis ſit conſtitutum.

q A *Cajetâ*, nutrice *Æneæ* ſic dicta.

r Etiam hoc Regnum *Ingeniorum* præſtantiâ & *Corporum* robore adeò eſt felix ac beatum, ut nulli alteri Regioni cedat.

ſ In hôc Regnô multi ſunt *Viri Principes*, ſeu *Regni Proceres*, & præter eos *ſeptem* quoque *ſumma Regni Officia*, *Magnus* np. *Comeſtabilis*, *Magnus Juſtitiarius*, *Magnus Admirans*, *Magnus Quæſtor*, *Magnus Protonotarius*, &c.

a Neapolitanorum mores.

CAP. XL.

De Epiſcopatibus Italiæ, Academiis, & Urbium clariſſimarum Epithetis. [1]

I.

Archiepiſcopatus Italiæ.

ARchiepiſcopatus in univerſa Italia ſunt *triginta:* quorum in *Neapolitano regno viginti & unus*; Neapolitanus; Capuanus, Saler-

REISKII.

1 Præter Epiſcopatum, quem ſibi Pontifex Rom. vendicat, OEcumenicum & univerſalem, ſex *epiſcopales ſedes Cardinalium* Rom. eccleſiæ adhuc eminent; (1) *Oſtienſis*, (2) *Portuenſis*, (3) *Præneſtina*, (4) *Sabinenſis*, (5) *Tuſcalana*, (6) *Al-*

Salernitanus, Melphitanus, Surrentinus, Beneventanus, Theatinus, Acheruntinus, Sipontinus, Manfredonienſis, Canuſinus, Tranienſis, Baritanus, Tarentinus, Maderenſis, Brundiſinus, Hydruntinus, Roſſanenſis, Conſentinus, Sanctoſeverinenſis & Reginus. In reliqua Italia novem; Senenſis, Florentinus, Piſanus, Ravennenſis, Genuenſis, Taurinenſis, Mediolanenſis, Venetus, & Gradiſcienſis.

II. *Eiſcopatus*, ut admodum *tenues*, ſic innumeri. Nam quoties opidum aliquod civitatis jure donatur, Epiſcopus ſimul eidem contribuitur; ita ut *nulla civitas perhiberi poſſit, quæ Epiſcopum non habeat, & reciprocè, quæ Epiſcopum habeat, civitas negari nequeat.* — Epiſcopatus Italiæ.

III. Cæterum Patriarchatus, qui Aquilejæ erat, Venetias tranſlatus eſt. — Patriarchatus.

IV. *Academiæ illuſtres* ſunt: Patavii, Bononiæ, Piſis, Senis, Peruſiæ. At *minus celebres*, Auguſtæ Taurinorum, Ferrariæ, Romæ, Firmi, Neapoli, Salerni, Maceratæ in Marchia Anconitana. — Academiæ.

V. Urbium Italicarum tantus eſt ſplendor, nitor, tanta feſtivitas, & magnificentia, uti haud facile toto terrarum orbe quidquam invenias, quod cum his conferri poſſit: at eximiæ claritudinis ſunt *novem:* quarum Epitheta, ut in Italia per ora hominum feruntur, hic apponam. — Urbium clariſſimarum epitheta.

VI. *Roma* dicitur *ſancta*, vulgo *Roma la Santa*, ob Pontificis maximi ſedem. *Neapolis nobilis;* vulgò *Napoli la gentile*, ob frequentiam Principum, Comitum atque equeſtris ordinis virorum. *Venetiæ opulentæ*, vulgo *Venetia la ricca:* ob potentiam atque opes immenſas. *Genua ſuperba*, vulgo *Genova la ſuperba;* ob ſuperbam ædificiorum magnificentiam. *Mediolanum Magnum*, vulgo *Milano la grande:* ob amplitudinem urbis, civiumque numeroſitatem. *Florentia pulcra*, vulgo *Fiorenza la bella;* ob ædificiorum ſplendorem, vicorum munditiem, latitudinem ac directionem. *Bononia*

Roma ſancta. Neapolis nobilis. Venetiæ opulentæ. Genua ſuperba. Mediolanum magnum. Florentia pulchra. Bononia pinguis.

(6) *Albinenſis.* Quibus reliqui Archiepiſcopatus ordine juſto ſuccedunt, plures tamen, quam quos ab Auctore noſtro numeratos videas, ſi ſcriptores Itali, ex iiſque Aub. Miræus in Lib. I. de Statu S. Relig. Chriſt. c. 10. adhibeantur. [a] Amplius duo reipubl. Venetæ *Patriarchatus*, *Venetus* nempe, in locum Gradenſis hodie conſtitutus, & *Aquilejenſis*, Utinenſi opido nunc addictus. Denique varii ſequuntur Epiſcopatus, quos omnes tamen ſuo Miræus numero comprehendit. [b] Academiæ porro Italicæ omnium antiquiſſimæ ſunt, omnes tamen ſeculum tertium decimum ortu ſuo ac vetuſtate non longius excedunt: Bononienſis etiam juris Rom. reſtituto cultu, & Salernitana medicinæ quondam ſtudio florentiſſima præcelluit. De ſingulis, ſi quidem ita lubeat, Mittendorpium, Lanſium, & Conringium in Antiq. Academ. conferre poterit, cui viſum eſt.

a Patriarchatus duo, b Academiæ.

nia pinguis, vulgo *Bologna la graſſa*; ob laſcivam agri fertilitatem. *Ravenna antiqua*, vulgo *Ravenna l'antica:* ob ædificiorum totiusque urbis vetuſtatem. *Patavium doctum*, vulgo *Padova la dotta*; ob celebre literarum ſtudium.

Ravenna antiqua. Patavium doctum.

CAP. XLI.

DE SICILIA. [1]

I.

Sicilia. Sicania. Trinacria. Ejus promontoria. Pachynum. Lilybæum. Pelorum. Scylla.

OMnes Interni maris inſulas magnitudine juxta ac claritate anteſtat *Sicilia*; quondam; ſi veteribus credimus, *continens* & Italiæ annexa: poſt, interfuſo Siculi maris freto, *avulſa:* cœli clementia ac ſoli ubertate adeo felix, uti *horreum Romanorum* appellaretur. Nomen *Sicilia* à *Siculis*, Latii quondam in Italia incolis, habuit: antè fuit dicta, *Sicania*, à *Sicano* Rege, qui ante Trojana bella, cum ampliſſima *Iberorum* ſive *Hiſpanorum* manu advectus, inſulam de ſuo nomine *Sicaniam* populumque *Sicanos* appellavit. *Trinacria* item, & *Triquetra*, à triangula forma Græcis atque Latinis dicta eſt, quippe tribus promontoriis in diverſa procurrens, Græcæ literæ, quæ Δέλτα dicitur, imaginem efficit. *Pachynum* vocatur promontorium, vulgò nunc *Capo Páſſaro*, quod Græciam ſpectat; *Lilybæum*, nunc *Capo Boéo*, quod Africam; *Pelorum*, nunc *il Faro*, quod in Italiam vergens freto alluitur. Id anguſtum & anceps, alterno curſu atrox, ſævum, & *Scyllæ Charybdiſque* horrendis nominibus inclytum eſt. *Scylla* eſt ſcopulus verſus Septem-

REISKII.

1 Bochartus in Chanaan Lib. I. c. 30. à Punicis originibus nomen Siciliæ priſcum arceſſit: a Idque vel ab voce שכלול *ſiclul*, i. e. *perfectione*, tanquam inſula cæteris perfectior majorque dicatur; vel ex voce סגוליא *ſegulaja*, i. e. botris, quorum fructu, vino uviſque fœcunda deſcribitur. Sicani amplius ex lingua Phœnicia שכנים *ſekenim*, i. e. *vicini* ſuam apellationem traxiſſe Viro doctiſſimo videntur. Id enim tribus ille capitibus egit, ut auctoritate veterum confirmaret Pœnos in parte non ſolum Siciliæ occidentali à Lilybæo ad Pelorum, ſed orientali etiam ad Pachynum uſque, amplius meridionali veſtigia ſua & nomina impreſſiſſe, urbibus æque ac freto Siculo hujuſque Syrtibus aut vadis duobus periculoſiſſimis Scyllæ ac Charybdi. b Scylla enim Punice סקול *Scoli* i. e. *exitium;* Charybdis quaſi חור־אובדן *chor-obdan*, i. e *foramen perditionis*, ſignificet. Scylla promontorio Scyllæo, quod Itali vocant, adjacet, ingens aquarum ultro citro commeantium perturbatio: Charybdis autem huic oppoſita eſt rabioſa maris ebullitio, & vortex quaſi turbine agitatus. Cum voraginem iſtanc Siculus *Urinator Peſcecola* juſſu Friderici regis Siculi perluſtraſſet, aquas in fundo concitatiſſimas, Euripos, Scopulos, & Carcharias multos deprehendit. Vid. Kircherus A.M. Luc. Lib. x. part. II. c. 1. & Bochartus loco citato, ubi de ſingulis urbibus multa notatu digniſſima occurrunt.

BUNO-

a Sicilia unde? b Scylla & Charybdis.

SEPTENTRIO
MERIDIES
ORIENS
SICILIAE
ANTIQUAE
Deſcriptio
Auctore
MARE THYRRENUM
Sive TUSCUM
Aeoliæ Inſulæ quæ et Vulcaniæ ac Liparææ
SICULUM MARE
MARE LIBYCUM Sive AFRICUM
Aegades Inſulæ
Lilybæum Promont
Fretum Siculum
Uſtica
Oſteodes
Didyme
Hiceſia
Strongyle
Lipara
Ericuſa
Phoenicuſa
Phoenicodes
Herculis Inſula
Vulcania
Therasia
Mylæ
Panormus
Solus
Cephalœdium
Drepana
Motya
Mazarum
Meſſana
Tauromenium
Catana
Morgetes
Nebrodes
Gemelli colles
Syracuſæ
Ortygia Inſula
Gias ager
Plemmyrium
Pachynum Promont
Pachini portus
Odyſſeæ Portus
Camarina
Gela
Hypera
Phalarium
Emporium Agrigentinorum
Heraclea Minoa
Dedalium
Plantia
Millia Paſſuum
10
20
30
40
35
36
37
38
39

Septemtrionem: *Charybdis* mare verticoſum verſus Meridiem, utrumque noxium appulſis. Charybdis.

II. Cæterum ipſius inſulæ ſumma *longitudo* eſt inter Pelorum Lilybæumque promontoria, mill. Germ. L. *latitudo* à Pachyno ad Cephalædim opidum mill. German. XXXV. Magnitudo Siciliæ.

III. Urbes olim in hac claræ; in litoribus [α] *Meſſana*, civium Romanorum, qui *Mamertini* vocabantur, *Zanclo*, id eſt, *Falx*, antè dicta, nunc *Meſſina*, [β] *Tauromenium*, nunc *Taormina*, [γ] *Catana* ſive *Catina*, nunc *Catanio*; [δ] *Syracuſæ*, urbs omnium totius inſulæ clariſſima, nunc *Saraguſa*; [ε] *Camarina*, nunc *Torre di Camarâ*- Urbes Siciliæ maritimæ. Meſſana. Tauromenium. Catana. Syracuſæ. Camarina.

BUNONIS.

α Qua de cauſa urbs dicta fuerit [a] *Meſſana*, cives verò *Mamertini*, ſententiis diſcrepant auctores. Ipſa urbs primum *Zancle* dicta fuit: deinde *Meſſeniis*, qui à Lacedæmoniis bello victi, relicta patriâ novas quærebant ſedes, urbs illa videtur occupata, & priſcum ejus vocabulum in patriâ *Meſſenes* nomen ab ipſis immutatum. Civitate demum peſtilentiâ civibus exhauſtâ, Meſſanenſes *Samnites*, qui Syracuſanis militaverant, in urbem receperunt: à quibus veteres incolæ cciſi, novique iſti coloni *Mamertini*, à *Marte* nominari voluerunt. *Romani* verò poſteà urbe eâ uſi ſunt tanquam ſede & receptaculo, in bellis Punicis contra Carthaginenſes *a*. Frequens fit ejus mentio in hiſtoriis, eſt hodieque celeberrima Meſſana, *Ibyci*, Poëtæ patria, cujus interfectores à gruibus proditi, de quo Auſonius, *Ibycus ut periit, vindex fuit altivolans grus. b*

β Ad [b] *Tauromenium* *c* mare eructabat fragmenta navium à Charybdi hauſtarum, itaque litus hoc *Copriam*, id eſt, *ſterquilinium* vocabant.

γ [c] *Catanæ* Ætna imminet: agrumque Catanæum non tam corrumpi cineribus Ætnæ ferventibus, quos eructat, quàm fœcundum & felicem effici, Strabo auctor eſt. Radices etiam producere, quibus adeo pingueſcant *oves*, ut rumpantur: & quadrageſimo circiter aut *L.* die ſanguis ex auribus iis detrahendus ſit. Ejus urbis duo juvenes, *Amphinomus* & *Anapias*, magnam pietatis laudem conſequuti ſunt, quod ingruente ob Ætna repentino urbis incendio, parentes ſenio graves, in humeros ſuos elatos, eripuiſſe periculo ſcribuntur. Hinc [d] *Piorum Campi*, montes huic finitimi, videntur appellati. Ejus urbis civis fuit *Galeottus Bardaxes*, qui tanto fuiſſe robore ſcribitur, ut aſinum lignis onuſtum manibus à terra ſublevaret; & equum abſque freno incitatiſſimè currentem, tranſverſum lignum complexus, coxis cruribuſque ſiſteret. *d*

δ Urbis [e] *Syracuſarum* quinque hæ fuerunt partes, *Acradina*, *Tycha*, *Neapolis*, *Inſula*, & *Epipolæ*. Ambitus ejus fuit ſtadiorum CLXXX. id eſt millium XXII. cum dimidio. Varias fortunæ mutationes experta eſt, à *Dionyſiis* oppreſſa, *Agathoclem*, alioſque dominos ſatis impotentes, tulit. A Romanis bello Punico I. per triennium obſeſſa, & *Archimedis* arte & ingenio defenſa, tandem à *M. Marcello* capta eſt. Archimedes tum, præter voluntatem & edictum Marcelli, cæſus eſt. Multi ibidem floruêre viri celeberrimi, *Hiero*, *Theocritus*, *Philemon*, *Epicharmus*, qui eo maximè celebratur nomine, quod *utilia pueris præcepta dedit*. In *portu Syracuſano* Athenienſium claſſis, *Nicia duce*, devicta eſt. *e*

ε [f] *Camarina* in litore inter duos amnes poſita fuit, quorum alter nunc *Fraſcolari* ſeu *Fraſcolani*, alter *Camarána* vulgo vocatur. Juxta eam fuit [g] *Camarina palus*; unde natum proverbium; *Camarinam ne moveas.* quod ex Apollinis oraculo ortum, quo paludem iſtam, urbi vicinam, ſiccari vetabat, exhalantem jam incolis perniciem, quum exareſcere cœpiſſet. At majus iisdem malum creavit, contra oraculi vocem ſiccata. Hoſtes enim per eam ingreſſi urbem ceperunt. *f*

HEKELII.

a Dicitur enim hæc Urbs cauſa fuiſſe primi Belli *Punici*.

b Plura vid in *Not.* ad IV. Capit. ſeq.

c Quod non procul à *Drepanô* Promontoriô à *Zancleis* conditum ſcribunt.

d Fuit quoque *Charondæ*, inter *Athenienſium* Legiſlatores in primis celebrati, Patria, ubi, teſtante *Cicerone*, fuit *Simulacrum Cereris*, quod à Virô

a Meſſana. b Tauromenium. c Catana. d Piorum Campi. e Syracuſæ. f Camarina. g Camarina palus.

Agrigentum. Selinuntum. Lilybæum. Drepanum. Panormus. Soluntum. Himera.

marâna; ζ *Agrigentum*, quod Græcis *Acragas*, nunc *Gergenti* η *Selinuntum*, Græcis *Selinus*, nunc *Torre di Pulici*, vel *Terra a gli Pulci*, ϑ *Lilybæum*, literarum quondam ſtudiis celebre, nun *Marſalla;* ι *Drepanum*, nunc *Trapani;* κ *Panormum* vel *Panormus* nunc *Palermo;* λ *Soluntum*, Græcis *Solûs*, nunc *Solante;* μ *Himera* nun

à Virô non modò tangi, ſed ne aſpici quidem fas erat.

e De hâc Urbe extant plura in Not. ad §. IV. Cap. ſeq.

f Conf. *Eraſmi* Chiliad. I. Cent. I. *Adag.* LXIV. p. 39. col. b.

BUNONIS.

ζ a *Agrigentum* ſ. *Acragas*, ad fl. cognominem, celebritate, & opulentia ingens fuit. Faſtum & delicias etiam ſepulchrorum magnificentiam declarare, quorum nonnulla *equis*, quædam *aviculis* concinnata, *Diodorus Siculus* tradit. Porro ditiſſimum omnium Agrigentinorum celebrari *Gelliam*, qui compluribus domi ſui diverſoriis ad excipiendos hoſpites exſtructis ad portas janitores conſtituit: quibus imperatum fuerat, uti, quoſcunque vidiſſent advenas, ad hoſpitium invitarent. Quod exemplum alii quoque imitati; quibus priſco more humaniter & benignè cum hominibus converſari ſtudium fuerit. Contingit aliquando, ut quingenti equites hybernâ tempeſtate à Gela *g* illuc diverterent; quos omnes liberaliter ſuſcepit Gellia: & confeſtim ſingulis chlamydes tunicaſque ex arcis deprompptas diſtribuit. Summa igitur civium opulentia effecit, ut tanto Agrigentini luxu diffluerent, uſque adeo etiam, ut brevi pòſt licèt exitiali obſidione preſſi, decreto tamen publico ſciſcerent, nequis in excubiis pernoctantium plus quàm culcitram, periſtroma, gauſape laneum, & duo cervicalia haberet. De ipſorum luxu *Empedoclis*, qui ipſe Agrigentinus fuit, hoc fertur dictum; *Agrigentini deliciis quotidie ita ſe dedunt, ac ſi craſtino die morituri; domos verò ita exſtruunt, quaſi æternum victuri.* Nobilitavit hanc urbem in primis Phalaridis crudelitas, qui æneo bovi incluſos homines torquere ſolitus, & primum ei indidit architectum infelicis illius machinæ Perillum Athenienſem.

η b *Selinus* inter *Hypſam fl.* qui hodie *Belici*, & *Selinuntem fl.* condita fuit; palmis abundaſſe ſcribitur.

ϑ c *Lilybæum* opidum in promontorio ejuſdem nominis, olim fuit munitiſſimum adeo ut decennalem ſuſtineret obſidionem. *Diodo* Portus oſtium obſtruere fruſtra olim conati ſun Romani. E regione Lilybæi ſunt d *Ægades Inſulæ;* ad quas commiſſo prælio navali *claſſis Punic* inſtructiſſima, à C. *Lutatio Catulo* coſ. victa, & bello *Punico I.* finis impoſitus eſt.

ι e *Drepanum* in peninſula ſitum eſt, cujus la tus inſignem cingit portum, maximarum etiam navium capacem. A curvato iſto litore, in quo exſtructum, id nominis à *falce* ſortitum vide tur, quod *Amilcar Barca*, Hannibalis pater communiit, & ſedem belli contra Romanos de legit, atque tutatus eſt diu; donec juſſu Car thaginienſium pacem cum Lutatio victore com ponerent. Vicinum ei fuit f *Eryx* opidum i ejuſdem nominis monte, in quo *templum Veneri* & *Anchiſæ ſepulchrum.*

κ g *Panormus*, *ex duabus vocibus* πᾶν & ὅρμ@ compoſitum; quorum illud *omninò*, hoc *navium ſtationem* ſignificat, quaſi *eximium portum* dicas hodie Siciliæ caput eſt, & Proregis ſedes, cu vicina quoque paret Sardinia. *h*

λ h *Soluntum* opidum inter *Eleutherum* amnem & *Thermas Himerenſes*, in dextro promontori latere fuit, hodie prorſus jacens cernitur. Caſtellum nunc ibidem eſt, cum emporio frumentario, vulgò *Sólanto* dictum, portum haben capaciſſimum, ubi thynnorum præclarus eſ piſcatus.

μ i *Himera* fluvius & opidum, quod ab *Hannibale* Carthaginienſium duce deſtructum eſt *Fluvius* verò eſt totius hujus litoris ferme maximus, & ſolus in media admodum inſula. A *Aquis* ſive k *Thermis Himerenſibus*, natum eſ vulgare vocabulum *Termini.*

HEKELII.

g Quæ Urbs quoque *Siciliæ* eſt, vulgò *Cherza* dicta.

h Plura legenda Not. oc. ad §. IV. Capit. ſequ.

i Ho-

a Agrigentum. b Selinus. c Lilybæum. d Ægados inſ. e Drepanum. f Eryx mons & op. g Panormus. h Soluntum. i Himera op. & fl. k Thermæ Himerenſes.

ıunc *Termini*; ʸ *Cephalœdis* nunc *Cifalû*; ᶻ *Tyndaris*, ſive *Tyndaıum*, nunc *Santa Maria di Tindári*; ᵒ *Mylæ*, nunc *Milazzo*. Cephalœdis. Tyndaris. Mylæ.

IV. Intus π *Centuripe*, nunc *Centorve*; ϱ *Agyrium*, nunc *S. Piippo d'Agirone*; σ *Aſſorus*, nunc *Azaro*; τ *Enna*, nunc *Caſtro Jana*; υ *Leontini*, nomen retinet; *Neetum*, *Noto*; *Motyca*, *Módica*. Opida Siciliæ mediterranea.

V. *Fluviorum* nobilisſimi ſunt, *Onobala*, quin & *Taurominus*, ınc *Cantara*: *Symæthus*, nunc *la Jaretta*, *Cyamoſorum* ab Cenıripis, & *Chryſam* ab Aſſoro devehens: *Terias*, nunc *Fiume di* '. *Leonardo*: *Anapus*, hodie *Alféo*, cum Cyane fonte, nunc *la* ᴾ*iſma*, apud Syracuſas: *Elorus* nunc *Abiſò*: *Cela*, nunc *Fiume di* ᵀ*erra nuova*: *Hypſa*, & *Crimiſſus*, qui nunc vulgo *Belíci* dicuntur: ıuoque *Himeræ*, quorum alter, nunc *Salſa*, in Libycum pela-;us; alter, nunc *Termini*, in Tyrrhenum mare devolvitur, ambo Flumina Siciliæ. Onobala. Cyamoſorum. Terias. Anapus. Elorus. Cela. Hypſa. Belici. Himeræ.

BUNONIS.

ʸ a *Cephalœdis*, ſive *Cephalœdium* i, op. à κε-φαλὴ, id eſt, *caput*, nomen habet, quod ad ːrticem præruptæ rupis, promontorii ſpeciem abentis, olim conditum fuit. Poſteà tamen à *ogerio* Rege ad angulum rupis tranſlatum eſt.

ᶻ b *Tyndaris*, olim nobiliſſima civitas, cujus ırs *k* vi maris abrupta eſt. Ejus diruptionis ›rago ingens & horrenda etiam nunc ibidem ›nſpicitur. Ab hac urbe *l promontorium* nomen ıbet.

ᵒ c *Mylæ* opidum cervicem peninſulæ occuıt, quæ nunc vulgo dicitur *Capo di Milazzo*. *1ylæ* vero iſtæ arx belli ac præcipua ſedes fuêre *xt. Pompejo* adverſus *Auguſtum*: quo tempore ›bilitatæ ſunt clade navali, quam Pompejus ab uguſto ad portum ejus opidi accepit.

π d *Centuripæ* ad Ætnæ montis radices ſunt. *ellia* opulentiſſimus Agrigentinorum; formâ :ili & deſpecta ad Centuripidos legati munere ıngens, quum in concionem populi progreſ-ıs, omnium riſu exciperetur, quod formam lebritati nominis minimè parem viderent, 'ſpondiſſe ſcribitur: *Hoc ne tantopere mirarentur. quidem Agrigentini pro more obſervent, uti forma ·æſtantiſſimos ad inclyti nominis civitates mittant; ad ımiles verò, nec magnifaciendas, ſui ſimiles.* Poſte-oribus tamen temporibus ejus civitatis prædi-.tur opulentia, atque in amicitia & ſocietate omana fuiſſe ſcribitur; & Auguſto ad debel-ndum Pompejum multum tuliſſe adjumenti.

ϱ e *Agyrium m* à Centuripis verſus Occiden-m hybernum, in ſublimi colle ſitum, celebre reddidit nativitas ipſius *Diodori Siculi Hiſtorici*; cui ferè uni omnem antiquitatis memoriam & olim debuerunt Siculi.

σ f *Aſſorus* inter Ennam & Agyrium jacet dextrorſum, medio ferè itinere.

τ *Enna* XIII. millia paſſuum ad Meridiem verſus diſtat ab Agyrio, in præcelſo loco ſita, omni aditu circumciſa atque dirupta. Circa quem collem lacus lucique plurimi cum lectiſſimis floribus & g *Pratum*, ex quo *Proſerpina*, Cereris filia, à *Plutone* rapta; & propter ea loca *Spelunca*, qua Dis pater ſeu Pluto cum curru exiſſe, abreptamque ex loco virginem Proſerpinam abs-portaſſe ferebatur, qui locus quod in mediâ inſulâ putabatur ſitus, h *Umbilicus Siciliæ* nominatus eſt.

υ *Leontium n Gorgiæ Sophiſtæ* patria eſt *o*. Cæterum citra Siciliam ex adverſo promontorii Tyndarii ſunt i *Æoliæ* ſeptem inſulæ: Eædem *Liparæorum* & *Hephæſtiades* & *Vulcaniæ* dicuntur. Earum nomina ſunt *Lipara*, *Theraſia*, ſive *Hiera*, quia Vulcano ſacra nocturnas evomit flammas; *Strongyle*; *Didyme*; *Ericuſa*; *Phœnicuſa* & *Euonymos*.

HEKELII.

i Hodiè *Ceſalu à Leandró* dictum.

k *Plinió* Lib. II. c. 92. p. 26. teſtante.

l Cujus *Strabo* etiam mentionem facit Lib. VI. *Geogr.* p. 416.

m Seu *Agyra*.

n Hodiè *Lintius*.

o Ejus Ager valdè fertilis eſt ac frugifer.

a Cephalœdis. b Tyndaris. c Mylæ. d Centuripæ. e Agyrium. f Aſſorus. g Pratum Proſerpinæ. h Umbilicus Siciliæ. i Inſulæ Æoliæ ſeptem.

bo ex iiſdem fontibus orti, inſulam in duas partes ſecare falſò à veteribus traduntur.

Montes Siciliæ. Ætna. Eryx.

VI. *Montium* clariſſimus maximuſque eſt φ *Ætna*, nunc *Monte Gibello* p, nocturnis mirus incendiis: cujus crater xx. ſtadia patet. Inde eſt ϰ *Eryx*, vulgo nunc *Monte di Trapani*.

BUNONIS.

φ [a] In *Ætna* monte q fuit Templum Vulcani, in eoque periiſſe ſcribitur *Empedocles* Agrigentinus r. Plura de hoc monte cogniturus legat Cluverii Siciliam Antiq. l. 1. cap. 8. ſ

ϰ [b] Sub *Eryce* monte *Cyclopis cadaver* inventum eſt anno C. 1342. Quam rem pluribus deſcribit Cluverius Sicil. Ant. lib. 1. c. 2.

HEKELII.

p Aut *Mongibello*.

q Qui prius *Ineſia* appellatus.

r Sub hôc Monte *Jupiter* Gigantes dicitur dejeciſſe fulmine.

ſ Etiam *Plinii* Lib. III. H. N. VIII. utpote ex quô *Cluverius* noſter verba ſua ſumſit.

a Ætna mons. b Eryx.

CAP. XLII.

De incolis Siciliæ & nova ejus deſcriptione. [1]

I.

Incolæ Siciliæ.

INcolas habuit Sicilia primos *Cyclopas*, & *Læſtrygonas*, id eſt, *gigantes*, gentes barbaras atque truces, ut hiſtoriis ac fabulis oſſa imma-

REISKII.

1 [a] Thucydides Lib. VI. Scylax, Diodorus Siculus, Strabo, Dionyſius, Halicarnaſſ. & Pauſanias priſcos incolas longo recenſent ordine: Bocharto tamen eſt perſuaſiſſimum, præter *Phœnices & Græcos* non admiſiſſe Siciliam plures incolas, quam indigenas; adeoque Cyclopes, Læſtrygonas, Sicanos, Elymos, Siculos, Phocenſes, non tam gentes fuiſſe varias, quam diverſas in una gente factiones, quæ proxima ex Italia, ut veroſimile videtur, paucis poſt gentium diviſionem ſeculis huc immigraverint. Illud tribus in Sicilia receptis linguis, *Græca*, *Punica*, & *Sicula*, multiſque auctorum veterum teſtimoniis c. 30. ſtatuminat. De urbibus ſeorſim confer Thom. Fazellam Dec. pr. Hubert. Golzium Thom. 4. Antiquit. de Sicilia, Cl. Mavium Aretium, & Petrum du Val, qui ſingularum epitheta producit ordine. Caput omnium [b] *Meſſina* extat opulentiſſima ac munitiſſima, & motibus A. 1674. contra regem Hiſpanicum, belloque concitato Gallico tum famoſiſſima. Cæterum Archiepiſcopatus Siciliæ cum octo Epiſcopatibus & multis Soc. Jeſu collegiis Miræus Lib. I. c. 5. recenſuit: [c] Ætnam quod attinet illum ſubterraneo cum Pyrophylacio camino quaſi profundiſſimo, externoque ambitu, itemque multis admodum incendiis in Mundo ſubterraneo Kircherus expoſuit: Iilis adde duo incendia unum A. 1669. alterum 1692. utraque urbibus vicinis & Inſulæ univerſæ motu terræ exorto damnoſiſſima. Ideoque Bochartus non improbabitur, qui Ætnam punice dictum voluit אתונא *Attunoo*, i. e. fornacem aut caminum, aut caliginem ex illo profectam. Huc ſpectant vicinæ, quas Cluverius omiſit, [d] Æolides inſulæ, quarum una eſt maxima, eademque Lipara, cæteræ ſunt minores: [e] Vulcaniæ porro novem cum Strongyle omnium famoſiſſima. Denique nec [f] Malta Sicilienſis prætereiri debet, aut Melite (Græce Μελίτη) ab rege Hiſpano Rhodiis equitibus, aut S. Johannis equeſtri ordini conceſſa, munitionibus, portu, civitate, ac Turcicis oppugnationibus celeberrima. Vid. Quint. Hedui, Hubert. Folietæ ac Burch. Niederſtetii deſcriptiones accuratæ: Cæteras Italorum Topographias lubens prætereo. Ut Bochartus hanc Phœnicium coloniam recte מליטה

a Gentes & linguæ Siculæ. b Meſſina. c Ætna. d Æolides. e Vulcaniæ. f Malta.

immania paſſim in inſula reperta fidem faciunt. Dein *Iberi* ex Hiſpania, duce *Sicano*, inſulam obſediſſe feruntur. Poſt hos *Siculi*, ex Sicilia Italiæ. Dein *Phœnices* à Tyro ac Sidone litora ejus occuparunt: hos *Græci* ejecerunt; cum quibus lingua etiam Græca invecta eſt.

Domini Siciliæ.

II. Imperium ab initio penes *Reges* ac *Tyrannos* ſtetit, donec maxima pars inſulæ in Carthaginienſium poteſtatem incideret. His devictis *Romani* ſibi vendicârunt, *primaque* fuit quam in *Provinciæ formam* redegerunt. Juſtiniani Imperatoris tempeſtate *Vandali* ex Africa eam occupârunt: quibus à Beliſario Juſtiniani duce pulſis, *Saraceni* poſtea invaſerunt. Hos tandem ejecit *Tancredus* Normannus: cujus nepos *Rogerius*, ut antè memoravimus, primus Apuliæ & Siciliæ Rex creatus eſt. At poſtquam hoc regnum in duo capita diviſum, *Suevi Germani* Siciliæ regno potiti ſunt, quibus pulſis *Galli* recuperarunt. Sed trucidatis his ab incolis ad *Veſperas*, quas vocant, *Siculas*, ad *Arragoniæ*; tandemque ad *Caſtiliæ* reges devolutum eſt. α

Siciliæ Rex primus.

Tres Valles, Demona. Neeti. Mazaræ.

III. Tota nunc in *tres* regiones, quas *valles* vocant, diviſa eſt; quarum una β *Vallis Demona*, Pelorum promontorium ſpectat: altera γ *Vallis Neeti*, Pachynum: tertia δ *Vallis Mazaræ*, Lilybæum.

Urbes Siciliæ hodie claræ. Panormus.

IV. Urbium clariſſima eſt ε *Panormus*, caput regni ac Proregis, quem

מליטר *Melita*, i.e. refugium appellari monuerit; ubi Epiſcopatus & magni ordinis Magiſter hodieque vigent, quem uſitato elogio Principem Maltæ Gozique nominant. Alia vero fuit Africana Μιλίτη Melitta olim ab Hannone Pœno condita; cujus mentionem ipſe Periplo inſeruit. Alia autem Melite aut Melitene, Illyrico vicina, quam plures Geographi antiqui memorant.

BUNONIS.

α Eandem ferè ſortem experta eſt *Sicilia*, quam regnum Neapolitanum. Nam poſt *Normannos* hanc quoque inſulam per matrimonium cum Conſtantia *Henricus VI.* Imperator adeptus eſt. Deinde *Carolus, Andegavenſis*, Manfredo & Conradino oppreſſis, utrumque regnum Neapolis & Siciliæ invaſit. Gallis verò ad Veſperas trucidatis, Siculi *Petrum Arragoniæ* Regem receperunt: ejuſque ſucceſſores regnum hocce tenuerunt, donec per matrimonium Ferdinandi Arragonii & Iſabellæ Caſtilianæ regna illa, & quæ ad ea pertinebant, copulata ſunt.

β a *Vallis Demona*, cujus limes eſt Himera Borealis, vulgo *Termini*, & *Jaretta*, olim Symethus aut Terias, nobiliora opida habet, *Meſſinam*, *Catanam*, *Cephalœdium*, *Pharum*, *Randatium*, *Maniacium*, *Centuripen*, *Troynam*, *Capitium*, *Nicoſinum*, *Politium*, *Taurominium*, *Milazzo*.

γ *In Valle* b *Neeti*, *quæ inter Jarettam & Himeram Auſtralem* ſeu Gelam, hodie *Salſo jacet*, ſunt *Syracuſæ*, *Camarina*, *Auguſta*, *Terra Nova*, *Rayalbutum*, *Agyre*, *Aydunum*, *Motyca*, *Calata Yberonis*, *Paliconia*, *Licodia*, *Claromons*, *Mazarenum*, *Neetum*, *Motya*, *Leontini*.

δ c *Mazaræ Vallis quæ reliquam obtinet Siciliæ partem*, habet *Marzullam*, *Mazaram*, *Drepanum*, *Panormum*, *Terminos*, *Caſtellum Gulphanum*, *Agrigentum*, *Alcamum*, *Montem Regalem Marinæum*, *Narum*, *Bivonam*, *Corilionem*, *Jatum*, *Entellam*, *Triocala*, *Salemin &c.*

ε Meſſanæ cives cum Panormitanis de dignitate contendunt. d *Panormus a* vero portum habet inſignem, mole ſuperba & caſtro munitum; item palatium regium, & hortos amœnos &c. *b*

a Vallis Demona. b Neeti. c Mazara. d Panormus.

quem Hiſpaniarum Rex mittit, ſedes: urbs eſt ampla ac ſpatioſa; hominum multitudine, ædificiorum ſuperbia, civium opulentia inſignis. Secunda eſt ζ *Meſſana*, & ipſa magna, opulenta ac ſplendida. Reliquæ urbes illuſtres ſunt: η *Catana*, θ *Syracuſæ*, ι *Tauromenium*, κ *Agrigentum*, λ *Neetum*, μ *Mazara*, ν *Marſalla*, ξ *Drepanum*, ο *Termini*, π *Enna*: *Drepanenſes* nautica ſcientia reliquos Siculos præſtant.

V. *Ar-*

HEKELII.

a Seu noſtrâ ætate *Palermo*.

b Sed & h. l. non ſolùm *Hiſpaniarum Pro-Rex*, ſed & multi *Barones* atque *Nobiles*. Fuit olim *Romanorum* Colonia, ob loci amœnitatem atque fertilitatem FELIX cognominata.

BUNONIS.

ζ a *Meſſana* vulgo *Meſſina* portu gaudet commodiſſimo & capaciſſimo; ſuburbia pagorum in morem ſic producit, ut una platea ad XII. millia paſſuum porrigatur: unde milites ad ſubitas Turcarum irruptiones reprimendas evocantur: ad decem armatorum millia ex iis in urbem ſæpe convolant *c*. Bibliotheca Meſſanæ aſſervatur Conſtantini Laſcaris ex libris manuſcriptis conſtans. Jactant Mamertini, ſeu Meſſinenſes epiſtolam B. Virginis ad ſe ſcriptam *d*. *Antonellus Mamertinus* pictor primus fuit, qui colores oleo diluere edocuit. In urbis illius agro magna eſt mororum frequentia; unde multum ibi conficitur ſerici.

η b *Catana* à Friderico II. everſa, ab Arragoniis eſt reſtituta, à Carolo V. mœnibus & propugnaculis cincta, Academiam habet celebrem *e*. Portus ejus grandibus lapidibus eſt plenus. Ager circa hanc urbem mire ferax eſt, quoniam cineribus Ætnæ dicitur fœcundari; cujus eructationibus urbs illa ſæpe infeſtatur. Malo iſti ſuperſtitioſi opponunt remedium S. Agathæ velum; quod ibidem aſſervatur.

θ c *Syracuſæ* vulgo *Syracoſa f* nunc tota intra inſulam Ortygiam eſt compacta, duplici gaudet portu. *Porto Maggiore, & Picciolo*; unicam habet portam ad Iſthmum; ubi duo ſunt excitata propugnacula. Cherſoneſus ipſa in mare procurrens inſulæ formam efficit; in vertice habet arcem *Maniacis* dictam, ſcopuliſque undequaque munitur. Civium numerus indies minuitur. *g*

ι d *Tauromenium* vulgo *Taormia* in celſo colle poſitum eſt opidum.

κ e *Agrigentum* vulgo *Gergenti* ad fl. *Gergenti* egregiè munitum & cultum eſt, quatuor leucis à mari diſtans, in colle poſitum; Septemtrionale latus Caſtello munitur; ad urbem unicus patet aditus. *h*

λ f *Neetum* vulgo *Neto*; unde huic valli nomen inditum.

μ g *Mazara*, unde regioni & Valli huic nomen, Principum Saracenorum olim fuit ſedes.

ν h *Marſalla*, olim *Lilybæum*, hodiè aggeribus & propugnaculis firmata eſt.

ξ i *Drepanum* vulgo *Trapani* vel *Trapano* urbs cum portu capaciſſimo ad radicem montis S. Juliani. Urbs hodie munitiſſima eſt, & peninſula ei adjacens à Carolo V. Imp. in inſulam & munitiſſimam Siciliæ arcem eſt exſtructa.

ο k *Termini*, olim *Himera*, urbs hodie ſplendida & incolis frequens eſt.

π l *Enna*, etiam *Caſtro Janni* vocatur; in excelſo & undique prærupto monte ſita, totius Siciliæ habetur umbilicus. In ea diu hæſit Fridericus II. cujus arx hodie exſtat. Ab iſta haud procul ſunt montes ex ſale nativo. Ut cœli m Siculi ſumma eſt temperies ac ſalubritas; ſic ſoli inſignis ibi conſpicitur fertilitas: quanquam univerſa inſula uno ſolo perpetuoque ſaxo conſtare videtur: Hodie tamen in extrema inſula verſus Occidentem parte magna conſpicitur ſolitudo, multaque nunc deſerta & vepretis dumetiſque obſita jacent, quæ ſi colerentur, haud minus ingenium ſuum probarent cultoribus, quàm quæ ſunt fertiliſſima. Verum incolis univerſa inſula longe minus nunc frequentatur, quàm olim. Nunc enim præter Panormum, Meſſanam, & Catanam, reliqua opida nihil habent celebre; pleriſque in ruinis jacentibus. Quibusdam tamen in locis adeo ferax eſt ager Siculus, ut frumentum ſæpe reddat hodie centuplex: Multum habet olei & mellis, magnumque vini proventum. n Siculi fere omnes hodie ſunt diſerti, faceti, callidi, injuriæ impatientiſſimi, ac

a Meſſana. b Catana. c Syracuſæ. d Tauromenium. e Argigentum. f Neetum. g Mazara. h Marſalla. i Drepanum. k Termini. l Enna. m Siculi ſoli fertilitas & natura. n Siculorum mores.

Tab: 24
CORSICÆ
Antiquæ
Deſcriptio
MARE LIGUSTICUM
Capraria
Centurinorum opidum
Clanium
Marianorum opidum
Vagum prom
Mariana Colonia
MA
RE
TU
Ara Tutelæ
Stagnum Dianæ
Aleria col
Præſidium
Faronij
Graninum prom
Syracuſanus portus
Viriballum Prom.
MARE
Ruber Mons
CORSICUM
Rhotanus
Rhium Prom.
Titianus Portus
Marianum Prom et opid
Taphros Sive Foſsa fretum
Phinton Inſula
Plubum
Herculis Inſula
Gorditanus Promont
Corſi
Iſani Montes
Bala ri
Olbianus
Diagebrenses
Olbia
Saralapis
Sardi Pelliti
Luquido
MARE
Bertula
Oſyra
Lauquido
Valentia
Sarcapos
Sulpicius Portus
SAR
DO
UM
SCUM
Neapolis
Colonia
Loſa
Nora
Ferraria
Suſaleus Vicus
Caralis
Caralitan Sinus
Ficaria
Collodes
Metalla
Cuniculorum promont
Herculis Portus
Sulcis
Milliaria Italica
SARDINIÆ
Antiquæ Deſcriptio

V. *Archiepiſcopatus* ſunt tres; *Panormitanus*, *Meſſanenſis*, & *Montiregalenſis*. Academia publica eſt *Catanæ*: & alia Panormi.

Siciliæ Archiepiſcopatus.

ac irritati haud facile placari poſſunt: id quod Veſperæ Siculæ Gallis funeſtæ loquuntur. Libertatis ſunt amantiſſimi; ab Hiſpano tamen difficulter in officio continentur. Anno 74. *Meſſanenſes* rebellarunt, rebuſque deſperatis opem Gallorum implorarunt: à quibus *Meſſana* hodie tenetur. Iidem alia quoque nonnulla Siciliæ oppida Hiſpanis extorſerunt.

HEKELII.

c Patria eſt *Ibyci*, Poëtæ illius Lyrici, cujus interfectores prodiderunt *Grues*, quemadmodum ille ipſis prædixerat, & poſt *Plutarchum*, in *Libell.* np. de *Garrulitate*, qui habetur Tom. II. Oper. Edit. *Aubr.* p. 509. etiam *Auſonius* Poëta *hôc Verſu* indicavit Ibycus *ut periit vindex fuit altivolans* Grus.

d Hujus Urbis incolæ etiam hâc de causâ Mamertini dicti ſunt, quoniam *Mamertini*, Natio *Campana* eò Colonos miſiſſe dicuntur. Unde *Vinum Mamertinum*, h. e. *Meſſinenſe*, pro optimô ac præcipuæ nobilitatis Vinô undique habetur.

e Ubi docuerunt *Dicæarchus*, *Ariſtotelis* auditor, *Joan. Gatius Cephaleditanus*, *Franciſcus Maurolycus* & alii.

f S. *Saragoza*.

g Meminit quoque hujus Urbis *Strabo* Lib. VIII. *Geogr.* p. 693.

h *Empedoclis* Philoſophi & *Phalaridis*, Tyrannorum ſæviſſimi, patria, ſicuti ſup. in Notis ad Litt. z §. III. Capit. Anteced. dictum eſt.

CAP. XLIII.

De Sardinia & Corſica. [1]

I.

SEcunda magnitudine maris Interni eſt *Sardinia*, [α] fertilis inſula, & ſoli quam cœli melioris, atque ut *fœcunda*, ſic penè [β] *peſti-*

Sardiniæ ſoli natura.

BUNONIS.

[α] a Sardiniam fructuum proventu præſtantem *urbis Romanæ benigniſſimam*, unà cum *Siciliæ* appellat *nutricem* Valerius Maximus l. 7. c. 6. Solum enim habet inſula hæc magna rerum copiâ beatum, frumenti verò excellenter ferax eſt; *imprimis circa Caralim*.

REISKII.

1 Fabulas olet, quicquid de b Sardo & Corſo, filio Herculis Africani, quem Maceridem vocant, utroque Græculi prodiderunt. *Nihil enim tam eſt obvium, quam conditores fingere, unde ignota terrarum nomina deducant*, ait Bochartus Lib. I. c. 31. Ergo primæ Carthaginis coloniæ, quæ huc migraverant, Inſulam צרעדה *Sarada*, i. e. Veſtigium à figura ſimili denominarunt. Sic Græci veteres eandem *ἰχνοῦσαν καὶ σανδαλιῶτιν σανδαλώτιν διὰ τὴν ὁμοιότητα τοῦ τε ἀνθρώπου ἴχνους*, i. e. *propter ſimilitudinem humani veſtigii* appellarunt, inquit Ariſtot. de Mirabil. Sic Rhora, Calaris, Sulchi, Albia & Ogrylla ad eandem originationem Punicam; Jolaenſes etiam & Ilienſes, idem populus, Corſi nempe עילאי *Ilai* ab montibus dicti, tanquam Silveſtres feroſque dixeris, revocantur. d Corſica quoque Bocharto illo ipſo auctore חורשי *Corſis* tanquam ſiloosa Pœnis habitatoribus appellationem debuit: Albica vero Græce Αλεϱία ἢ Αλαλία, duo unius urbis nomina Phocenſibus huc digreſſis, qui pœnos expulerant. Nam Aleria primum Calaris Punico quodam vocabulo apud Diod. Siculum Lib. V. dicta legitur. Sic Inſula κερεᾶτις ἢ κέρνος quaſi cornuta promontoriis ab angularibus è Punico גרנא *Kinno* i. e. cornu appellari etiam videtur. De animalibus Inſulæ plura memorabilia idem Bochartus, de Catechite lapide Petrus du Val pluresque Geographi obſervant.

BUNO-

a Sardinia, felicitas ſoli. b Sardus & Corſus. c Sanlinia unde? d Corſica. e Cyrnus.

Nomina. β *peſtilens*. *A Sardo* Herculis filio nomen ſortitam eſſe fabulantu Græci, cum antè *Sandaliotis* & *Ichnuſa*, à ſoleæ effigie, ipſi diceretur. Magnitudo. *Longitudo* ejus à *Calari*, ad fretum quod eſt inter Sardiniam & Corſicam, complectitur mill. Germ. XLV. *Latitud* à *Gorditano promontorio*, *Capo di Monte Falcone* & *Capo di Argentera*, ad promontorium *Columbarium*, juxta *Olbiam*, mill. German. XXVI.

Urbes, Caralis. Sulci. Olbia. II. Urbium quondam celeberrimæ, γ *Caralis*, nunc *Cagliari* Italis, & Sardis *Caglier*: δ *Sulci*, Carthaginienſium quondam colonia, nunc *palma di Sole*: ε *Olbia* nomen in veſtigiis retinet.

Cultores. III. Colonos in eandem deduxiſſe dicuntur *Sardus* Herculis filius, ex Libya, & *Norax* Mercurii à Tarreſſo Hiſpaniæ urbe: & item *Jolaus*, à quo populi *Jolaënſes*. Deinde *Ilienſes*, & *Locrenſes*, *Corſique* in eandem pervenerunt. Poſteà *Carthaginienſes* occuparunt. At his primo bello Punico expulſis, Romani ſuo imperio adjecerunt: cui paruit uſque dum declinante Romano Imperio *Sarraceni* invaſerunt. His ejectis *Genuenſes* ac *Piſani* aliquamdiu de ejus dominio contenderunt, donec Pontifex Romanus utrorumque ereptam manibus *Arragoniæ* Regibus aſſignaret: quo titulo tandem ad *Hiſpaniarum* Reges pervenit.

IV. Ur-

BUNONIS.

β Ea inſulæ ora, quæ ad Aquilonem & Italiæ continentem eſt converſa, aſpera eſt & montoſa. Inter montes aër plerumque turbidus & peſtilens includitur. In hac inſula neque ſerpentes neque lupi gignuntur: ſed [a] *Solifuga* tantùm; animal exiguum, ſimile aranei forma; ita dictum, quod *Solem fugiat*. In metallis argenteis plurimum eſt: nam ſolum id argenti dives eſt: occultim reptat, per imprudentiam ſuperſedentibus pernicioſum. Venenum ibi non naſcitur: niſi circa fontes maximè [b] *herba Sardonia*, plurimis ſcriptoribus memorata, apio ſimilis; quæ comeſta veſcentium nervos contrahit, rictu ora diducit; ut, qui ita moriuntur, ridentium facie intereant. Hinc proverbio *riſus Sardonius* dicitur *a*. Sed *fontes* quoque habet *calidos* & ſalubres, qui medelas afferunt, aut ſolidant oſſa fracta, aut abolent à ſolifugis inſertum venenum, aut oculis medentur & coarguendis valent furibus, quibus cæcitatem præbent: ſi ſacramento dato oculos aquæ ejus tetigerint.

γ [c] *Caralis* à Phœnicibus olim condita, hodie in tres diſtinguitur civitates, mœnibus ſuis circumdatas. Inde [d] *ſinus Caralitanus* & [e] *promontorium Caralitanum* nomen habent. Ab eo promontorio Africa abeſt ducenta millia paſſuum. Plin. l. 3. c. 7.

δ [f] *Sulci* maritima fuit urbs cum portu, in meridionali inſulæ latere, haud dubiè ſub primum Carthaginenſium in hanc inſulam adventum condita.

ε [g] *Olbiæ*, M. Ciceronis frater *Quinctus*, Sardiniæ Proconſul, ſedit. Secundo loco fuit à Caralibus, [h] *Olbianus portus*. Ptolemæo inter Olbiam, & [i] *Hermæam* inſulam, ſive [k] *Columbarium* promontorium medius ponitur, ac eſt ille, qui inter duo promontoria, quibus vulgares appellationes *Capo Camino* & *Capo Cavallo*, primò in ſinum, deinde in lacum inter opida, quibus vulgaria vocabula, *Caſtro Deſen*, *Siniſcola*, *Lode* & *Poſata*, protenditur.

HEKELII.

a Apud *Eraſm*. Chiliad. III. Cent. V. Adag. I. p. 597. Col. a.

BUNO-

a Solifuga. b Herba Sardonia. c Caralis. d Sinus Caralitanus. e Promontorium Caralitanum. f Sulci. g Olbia. h Olbianus portus. i Hermæa inſula. k Columbarium promon.

IV. Urbium nunc clariſſima ζ *Calaris*, caput Inſulæ, portu nobilis. Prætereà η *Oriſtana* & ϑ *Saſſaris*. Urbes clariores.

V. At minor eſt *Corſica* ſeſqui mill. German. ab Sardinia verſus Septemtrionem diſtans: omni ævo malignè culta, quia aſpera & multis in locis aditu difficilis. Dicta eſt primùm *Terapne:* mox *Cyrnus* Græcis, à *Cyrno* Rege, quem Herculis filium volunt. Denique *Corſica* à *Corſa* bubulca, muliere ex Liguria; qua duce Ligurum manus in eam ingreſſa eſt: & *Corſi* à duce dicti coloni. *Longitudo* Inſulæ eſt à *Sacro promontorio*, nunc *Punta di Marono*, ſive *Capo Corſo*, ad promontorium *Granianum*, *Capo di Manza*, mill. German. xxx. *Latitudo* à promontorio, quod hodie *Capo di Foro*, uſque ad *Alteriam*, mill. Germ. xx. Corſicæ nomina. Magnitudo.

VI. *Urbes* quondam claræ ι *Aleria* & κ *Mariana*, quarum nomina ruinis jacent. Urbes.

VII. *Tuſci* primi inſulæ imperium occuparunt. Poſt hos *Carthaginienſes;* mox *Romani:* dein *Saraceni*; quibus profligatis *Genuenſes* ac *Piſani*, utris dominium maneret, inter ſe certarunt, tandem *Genuenſibus* ceſſit. Cultores.

VIII. *Urbes* in ea nullæ nunc claræ; præcipua tamen loca ſunt; λ *Adiaz-* Urbes hodie claræ.

BUNONIS.

ζ a *Caralis* *b* jam tum ab initio fuit totius inſulæ caput, poſtquam à Phœnicibus condita, à Carthaginienſibus habitata eſt. In hac urbe *Auguſtini* oſſa fuerant poſita, quæ deinde [Ticin]iam deportata ſcribuntur. In eadem urbe [C]arali hodie *Gubernator* inſulæ cum magno Co[m]itum & Baronum numero domicilium habe[re] ſolet. *c*

η b *Oriſtagni*, aliàs *Arborea*, Marchionatus [ca]put eſt, portum habens commodiſſimum: [se]d urbs ob gravitatem aëris ex paludibus cor[ru]pti pœne deſerta eſt.

ϑ Vulgo c *Saſſari* haud procul à ruinis Turri[s] urbis antiquæ: eſt vero *Saſſaris* parum muni[ta]. Cæterùm *Sardos* ipſos homines patriâ ſuâ [pe]ſtilentiores fuiſſe, quodam loco Cicero ſigni[fic]at. Hinc pro *vili merce* interdum, & nimium [pe]rvulgata, dicebatur vulgo d *Sardi venales:* Inde [fac]tum, quod *T. Sempronius Gracchus* altero con[su]latu è Sardinia domita captivorum tantum nu[m]erum adduxit, ut longa venditione res in proverbium abiret, *Sardi venales*. Hodie Sardi ſunt crudeles, ac vino dediti: à Turcis capti fidem facile ejurant; ſunt boni venatores, & boni nautæ.

ι e *Aleriæ*, Phocenſium coloniæ, ruinæ puſillum à mari remotæ conſpiciuntur. Bello Punico I. eam in tota inſula *primam* ceperunt *Romani* L. Cornelio Scipione.

κ f *Marianæ* quoque ruinæ à mari pallulum recedentes xxi. circiter millia ab Aleria diſtant.

HEKELII.

b S. *Calaris*.

c Hæc *Sardiniæ* primaria Civitas à *Geographis* nonnullis in *quatuor partes* dividitur. *Media*, quæ fortiſſimô ſepta eſt Murô, propriè *Calaris:* *Ea*, quæ *Orientem* ſpectat, *novum Oppidum:* *Ea*, quæ *Meridiem* & *Mediterraneum Mare* reſpicit, la Gliapola, ſeu *la Marina:* & *Quarta*, quæ ad *Occaſum* vergit, *Stampax* nominatur. Suntque hæ tres Partes *Suburbia* quædam & Appendices Urbis *Calaritanæ*, quæ vulgò *Cagler* dicitur.

BUNO-

a Caralis. b Oriſtana. c Saſſaria. d Sardi venales. e Aleria. f Mariana.

λ *Adiazzo*, μ *Nebbio*, ν *Calvi*, ξ *Bonifacio*. *Calvi* eſt celeberrimu[s] inſulæ portus.

BUNONIS.

λ *Ajacium* vulgo *Adiazzo* inſulæ caput à quibuſdam ſtatuitur, ad mare in ejuſdem nominis ſinu jacet, opidum frequens eſt & opulentum, ubi Genuenſes mercatores negotiantur.

μ a *Nebbio* opidum eſt cum Comitatu. *Brietius* hîc memorat *Nebbi ruinas*, ex quibus excitatum videatur S. Florentii fanum.

ν b *Calvium* opidum in mari ſitum undique inacceſſum, niſi ea parte, qua habet cœnobium Franciſcanorum: arx ejus egregie munita eſt. Opidum hoc à Sarracenis & Gallis fruſtra oppugnatum eſt.

ξ c *Bonifacii* opidum in Cherſoneſo ſitum valde munitum; portum habet tutiſſimum: captum tamen à Sarracenis & Gallis; pace autem inte[r] Henricum II. Galliæ regem; & Philippum Hiſp[aniæ] facta, legitimis Dominis redditum eſt. In opid[o] d *Baſtia* ſummus inſulæ *gubernator* domicilium habet, hodie inſulæ caput habetur, urbium quæ in hac ſunt inſula frequentiſſima eſt. I[n] duas diſtinguitur civitates, quarum una, in qua caſtrum & arx munita, *Terra Nova* dicitur; altera *Terra Vecchia*. Cæterùm, e *incolæ* olim fuere montium habitatores, dediti latrociniis, feri, horridi, & ipſis beſtiis agreſtiores; eoque nulli ferè uſui Romanis, ſi quos illi cepiſſent aut emiſſent.

a Nebbio. b Calvium. c Bonifacii op. d Baſtia. e Incolarum mores.

LIBER

Tab: 25

Veteris et Nova
PANNONIÆ
et
ILLYRICI
Deſcriptio
MORAVIÆ PARS
RUSSIÆ RUBRÆ PARS
Vindobona
Vienna
Poſonium
Presburg
Lintz
Paſſaw
Saltzburg
AUSTRIÆ
PANNONIA SUPERIOR
STIRIA
CARINTHIA
CARNIOLA
ITALIÆ PARS
Venetia
Ravenna
Piſaurum
Ancona
ITALIÆ PARS
HADRIATICUM ET SUPERUM MARE
Dalmaticum Mare
Laburnicus Sinus
Tergeſtin Sinus
HISTRIA
Pola
CROATIA
SCLAVONIA
BOSNIA
PANNONIA INFERIOR
Buda
Pannonia Sirmiensis vel Amantina
Taurunum
Alba Græca
n Belgrad
Cumanus Campus
Temeſienſis Com
Saldenſy
Marons Campus
MOESIÆ SUPERIORIS PARS
Serviæ
DARDANIÆ PARS
MACEDONIÆ PARS
Epidaurus
n Raguſi Vechia
Narona
Scodra
Golfo de Lodrin
Olchinium
Rhizonia Sinus
Corcyra Nigra
Pharia
Tragurium
Sebenico
Iadera
Zara Vechia
Tokay
Zabolciens Com
Zatmarıens Com
Varadinum
Chonadienſis Com
Orodiens Com
Danubius fl
Dravus fl
Savus fl
Tibiſcus fl

LIBER QUARTUS.

CAP. I.
DE PANNONIA.

I.

TRanſgreſſis ex Italia Julias Alpes, *Pannonia* [a] conſpici- Pannonia. tur, ſolo fœcunda, viris fortibus, armiſque ac opibus maximè valida quondam regio 1. *Nominis* origo incerta. *Limites* ab Occaſu habuit *Cethium* montem; is nunc am- Limites. pliſſi-

HEKELII.

a Hoc PANNONIÆ Regnum ſub HUNGARIÆ ILLUSTRATÆ nomine optimè eſt deſcriptum à *Georgiô Czipke*, *Comarinô*, qui Liber *Ultrajecti* Ao. huj. Sec. 55. in form. 12. eſt publicatus. Extant & *Levini Hulſii HUNGARICARUM Decades quatuor* cum dimidiâ *Antonii Bonfinii* recognitæ & auctæ per *Joann. Sambucum*, & editæ *Hanoviæ* Ao. ejuſd. Sec. VI. in fol. Nec ignota eſt *Diſquiſitio Hiſtorico-Politica* illa, quam *Reppianis* litteris in 4. form. excuſam *Martinus Schoedel*, Poſoniô *Hungarus*, de *REGNO* HUNGARIÆ *Argentorati* Ao. huj. Sec. 29. ipſis Calendar. Octobr. *Matthiâ Berneggerô*, t. t. Hiſtoriar. Prof. Publ. præſidente, habuit. Sed autorem iſtius Libelli, qui *PANNONIÆ felicibus auſpiciis* Div. LEOPOLDI IMP. CÆS. AUG. *debellatæ* titulô eſt inſignitus, & ſine Anni (quem huj. Sec. 70. fuiſſe reor) & Loci denominatione in 4. f. evulgatus, *Jo. Albertum Portnerum*, *à Theuren*, Virum ita eruditum atque litteratum, ut caſtiſſimis ipſius MINERVÆ oſculis jampridem digniſſimus ſit habitus, eſſe, cum *curioſorum Politicorum* cohorte ego ſeriò ſtatuo. Hujus REGNI Rex hodiè eſt JOSEPHUS *Auſtriacus*, Div. LEOPOLDI I. *Barbarorum Victoris* feliciſſimi, Filius ex aſſe, alter ille, ætatem ſi ſpectamus, *Papyrius*, cui DEUS ter-benignus felix ac proſperum *Imperium*, *Conſiliarios* fideleîs ac prudenteîs, *Vicinos* pacificos ac *Vitam* longævam ex gratiâ velit concedere. *Coronæ Regiæ HUNGARICÆ* Cuſtodes ſunt Comites *Seczi* & *Cohary*, Heroës omni laude atque honore afficiendi. Præter *Janum Pannonium*, *Joannem Sambucum* atque *Martinum Schoedelium*, *HUNGARI* clariſſimi ſunt ſequentes, iique juxta ordinem Alphabeticum ſic locati: *Joannes* nempe *Ferdinandus* Behamus, *Joannes* Beyerus, *Andreas* Dudithius, *Matthias* Flacius, *Georgius* Heniſchius, *St.* Hieronymus, *Joannes* Honterus, *Joann.* Jeſſenius *à* Jeſſen, *Nicolaus* Iſtvanffius, *Daniel* Kleſchius, *Chriſtophorus* Laknerus, *Matthias* Langius, *Georgius* Lanius, *Georg. Fridericus* Magnus, Amicus meus re & nomine magnus, *Daniel. Guilielm.* Mollerus, Fautor meus conſtans & beneficus, *Albertus* Molnar, *Joannes* Nadanius, *Franciſcus*, Comes de NADASD, *Alexander Julius Torquatus*, Lib. Baro NOWYLLÆ, *Petrus* de Rewa, Comes TUROCENSIS, *St. Martinus* Sabarienſis, *David* Spilenberger, *Laurentius* Toppeltinus, *Joannes* Troeſterus, *Stephanus* de Werbewez, *Matthias* Zimmermannus, Fautor meus vetus, atque nonnulli alii. De *admirandis hujus* REGNI *Aquis* prodiit *Georgii Werneri* Liber *Coloniæ* Ao. ſuperioris Sec. 95. in fol. & excudi curavit *Francof.* ad *Mœn.* in 12. maj. f. laudatus jam *Mollerus* meus *Meditationem* ad Amicum de *Inſectis quibuſdam* Hungaricis *prodigioſis* Ao. huj. Sec. 72. *ex aëre; unà cum nive in agros delapſis*, qui Liber, ab *Autore* dono quippe jampridem mihi exhibitus, cuilibet Rerum curioſarum ſcrutatori meritò eſt commendandus. Intereà quæ de *Regnô HUNGARICO* fuſiùs ſunt dicenda, vid. *Funccii* mei Tom. I. Part. II. Cap. VIII. *Orb. Imper. Erot.* XXXIV. p. 559. ſequ.

REISKII.

1 a Pannonia num ſuis incolis Pannonibus, num regioni Pannones indiderint nomen, ex hiſtoria neque Græca neque Romana ſatis aperte hacte-

pliſſimis jugis, ab Savi Dravique fontibus ad Danubium uſque variis nominibus pertexitur, primùm *Pleyſz*, modo *Hengſtberg*, mox *Dembberg*, dein *Herzberg*, *Schneeberg*, & *Kalenberg* dictus, ab Septemtrione; *Danubium* amnem; ab Ortu eundem Danubium & *Aureum* montem, nunc Hungaris *Macheck*; à Meridie lineam ductam ab Aureo monte per confluentes *Timaci*, nunc *Lim*, & Drini, nunc *Drina*, ad fontes *Unæ* fluminis. Inde [α] *Caravancas* mons, & Pannonicæ, Carnicæque Alpes ad Savi uſque fontes. Complectitur hodie *Carniolam*, *Croatiam*, *Vindorum Marchiam*, *Carinthiam*, *Stiriam*, majorem *partem Auſtriæ*, *dimidium Hungariæ*, *Sclavoniam*, *Boſniam*, *partemque* Serviæ.

Pannonia. Superior.

II. Diviſa fuit in *Superiorem* & *Inferiorem*. *Superior*, quæ & *prima Conſularis*, verſus Occidentem eſt: in qua nunc *Carniola*, *Croatia*, *Vindorum Marchia*, *Carinthia*, *Stiria*, *Auſtriæque* major pars. *Inferior*, quæ & *ſecunda Conſularis*, in Orientem vergens, complectitur *Boſniam*, *Sclavoniam*, & quantum *Hungariæ* *Danubium*, *Dravum*, *Arrabonemque* amnes interjacet. At ea utriusque Pannoniæ pars, quæ inter Dravum Savumque fluvios porrecta, *Valeria*, ſive *Pannonia Interamnia* & *Riparenſis* dicta eſt.

Inferior.

Pannonia Valeria ſ. Interamnia & Riparenſis.

III. Sic igitur hodie *Hungaria* vix tertiam ſui partem in veteri Pannonia habet; cum reliquum trans Danubium in *Jazygibus Daciſque* obtineat.

Urbes. Segeſta. Patavium. Amona.

IV. Urbium clariſſimæ [β] *Segeſta*, quæ & *Siſcia*, nunc *Siſeck*, in Croatia; [γ] *Petovio*, vel Patavium, *Pettaw*, in Stiria; *Amona*, *Un-*

hactenus conſtat: A Pannone rege admodum incerto, Sambucus appellationem primam voluit arceſſere, & órigines regni ab anno poſt Noachicam eluvionem CLV. & à ſtirpe Semi ultima gentem ſuam. Sed quicquid illud eſt ex amore in patriam, ac errore non levi provenit, nullis autem Scriptorum veterum teſtimoniis. Id conſtat ex Appiano, libroque hujus de bellis Illyricis, Pannoniam ſuis regulis aut ducibus paruiſſe, antequam C. Octavius Cæſar Aug. domuerat regionem, Tiberiuſque in provinciæ formam redegerat: Hujus rei documenta memoratu digniſſima numi adhuc ænei & argentei præbent. [a] Poſt hac Pannonia vel *prima fuit & ſuperior*; vel *ſecunda & inferior*: Illa provinciam præſidialem atque metropolin Vindobonam habuit: Hæc provinciam conſularem, & caput Sirmium (vulgo Sirmiſch) partemque Saviam ſive Ripanienſem & Interamniam continuit. [b] Ultimo duabus Pannoniis, quæ ſæpius plural efferuntur numero, acceſſit *Valeria*, ſive *Ripenſis*, & hæc quidem vel ab urbe Illyrici Valeria vel in honorem Valeriæ Diocletianæ filiæ denominata. Vid. præter Suetonium, Florum Dionem, Tacitumque Notit. Imper. & Spanhemii ad Geog. Introduct. itemque Schurtzfleiſchii res Hungaricæ.

BUNONIS.

α *Caravancam* montem Ptolemæus ſupra Formionis ſtatuit oſtium; quo ſitu ſupra Hiſtrian ac pars eſt Ocræ montis.

β Ad Colapis Savique confluentes eſt [c] *Segeſt.* ſive *Segeſtica*, cum vicina inſula ejuſdem nominis; circa quam urbem non contemnendæ res geſtæ, Auguſto Imperaute. [d] *Siſcum*, quod hodie eſt, Turcæ ceperunt anno 1493.

γ [e] *Patavium* ad Dravum eſt, olim Romanorum legionum ſedes.

BUNC

a Duplex. b Triplex. c Segeſta. d Siſcia. e Patavium.

Vnterlaubach, Romanorum colonia; δ *Nauportum*, *Oberlaubach*, in Carniola; ε *Vindoniana*, quæ & *Vindobona*, nunc *Vienna*, in Auſtria; ζ *Scarabantia*, nunc *Scarbing*; η *Sirmium*, nuuc *Simach* in Hungaria; θ *Taurunum*, vulgo *Belgrad*, & Germanis *Griechsweiſſenburg*. Nauportum. Vindoniana. Scarabantia. Sirmium. Taurunum.

BUNONIS.

δ [a] *Nauportum* eſt ad fluvium congnominem,

ε [b] *Vienna* ad Danubium.

ζ [c] *Scarabantiæ* ruinæ ſunt apud *Zapprinum* opidum, Lazio teſte; quod nova *Scarabantia* dici poteſt.

η [d] *Sirmium* fuit ad *Bacuntium* flumen, ubi is in Savum influit, multis rebus à Romanis Imperatoribus geſtis clarum. *Probus* Imperator [e] *Almum* montem apud hoc opidum, & [f] *Aureum* apud Mœſiam, vineis conſevit. Idem tandem ſcelere & incurſu militum Sirmii in turre ferrata occiſus eſt. Ante Probum *Decius* Imperator natale ſolum id ſortitus fuerat. Conſtantii tempore *Concilium* hâc in urbe coactum fuit contra *Arrium*. *b*

θ g *Taurunum*, ſive h *Alba Græca*, ad Danubii Savique confluentes, à Solimanno expugnatum eſt anno 1520. Quum in alterâ Danubii ripâ haud longè à Belgrado in Campo Maronis *Johannes Hunniades Mahometem II.* profligaſſet anno 1456. Eſt verò urbs illa multis turribus & duplici muro munita. Suburbia habet ampliſſima, Turcis, Græcis, Judæis, Hungaris & Dalmatis referta. Cæterùm, ad *Sabariam* flumen i *Stridon* eſt, D. Hieronymi patria.

HEKELII.

a Circ. Ann. CHR. CCCLVI.

b Ubi, referente Alſtediô *Part.* ſ. *Diviſione* XXXVI. *Theſauri Chronol.* p. 341. *Oſius Cordubenſis* verberibus eſt coactus ad Subſcriptionem. *Photinus* in illâ Synodô quoque Convictus & damnatus eſt.

a Nauportum. b Vienna. c Scarabantia. d Sirmium. e Almus m. f Aureus m. g Taurunum. h Alba Græca. i Stridon S. Hieronymi patria.

CAP. II.

De incolis Pannoniarum & de regno Hungariæ.

I.

PRimi, quos veterum monumenta tradunt, incoluêre Pannoniam Pannonii, *Celtica gens*; quod Græci α *Pæones* vocarunt. *Julius Cæſar* primus terram ingreſſus; poſt eum item alii: at *Tiberius* tandem perdomuit. Tulerunt inde Imperii Romani jugum; donec poſt inclinationem ejus *Gothi* invaderent, quos *Hunni* expulerunt; hos *Longobardi*; rurſumque hos *Hunni*; tandem circa annum IƆCCCC. ſub Arnolpho Imperatore, gens quædam è *Scythia* profecta, oppreſſis Hunnis, totum quod nunc *Hungariæ* dicitur *regnum*, occupavit, Hunnorumque reliquiis miſta, nomen in ſe conſtituit, quo etiam nunc *Hungari* indigitantur. At termini Hungariæ ſunt, à Septemtrionibus *Carpates* mons, quo à Polonia ac Pannoniæ Cultores. Limites.

BUNONIS.

Pannones hoſce cum *Pæonibus* quidam, Græci otiſſimum, confundebant olim. Perperam verò, ut *Dion* oſtendit: cui conſtare ea de re ideo faciliùs poterat, quod ipſe regioni huic præfuit.

ac Ruſſia ſeparantur: ab Oriente eſt *Tranſilvania*, & *Valachia*; à Meridie *Dravus fluvius*; ab Occidente *Stiria*, *Auſtria* atque *Moravia*. 1

Hungariæ figura & magnitudo.

II. *Figura* ejus quadrata eſt, cujus latera quatuor mundi cardines ſpectant. At maxima ejus *longitudo*, à Patisſi fontibus, vulgò *die Teiße*, ad Muræ, *die Meur*, confluentem, mill. Germ. L X. porrigitur, ac par ferme eſt *latitudo*.

Hungaria Superior. Inferior.

III. Dividitur in *Superiorem*, quæ trans Danubium, Poloniæ ac Transſilvaniæ contermina; & *Inferiorem*, quæ cis Danubium, eſt. *Comitatus* in univerſa cenſentur L. At maximam regni partem hodie Turcarum atrox imperium miſerè divexat.

Opida Hungariæ Superioris.

IV. *Opida* in ea plurimum diruta, vel quæ exſtant, admodum tenuia, niſi Moraviæ Poloniæque propiùs accedunt, vulgò *die Bergſtätte*. Clariora tamen ſunt in *Superiori* Hungaria, β *Temeſwar*; γ Ge-

BUNONIS.

β a *Temeswaria* in Comitatu *Temeſienſi* eſt ad Temeſium fl. unde ei nomen quæſitum, urbs natura & arte munita, arcem habet bene munitam. A Turcis anno 1551. fruſtra obſeſſa; ac iterum anno ſequenti, quo demum illa certis conditionibus Turcis *a* tradita eſt: ſed iſti contra datam fidem omne præſidium una cum tribuno *b* trucidarunt.

HEKELII.

a *A Stephanô Loſonſe*, Prætore iſtius loci.

b *Stephanô Loſonſe* nempe, quem *Caſp. Maurerus* in *Chronic. Hungaricô* p. 94. Edit. prior. neutiquam trucidatum eſſe pronunciat.

REISKII.

1 Pannonia jamdudum incurſionibus extraneis infeſtabatur, b Gallicis atque Germanicis Cimbrorum maxime, qui ex ea Macedoniam ipſamque Aſiam irruperunt: Ita Juſtinus, Pauſanias, Appianus, Livius, commemorant. Gentes in ea potiſſimas, perdiligens ſcriptor Strabo Lib. VII. recenſuit: Ultimum vero aut regem aut ducem Bationem indigenam appellavit, quem Tiberius multis præmiis ornatum, ut cederet facilius, Ravennam tranſtulit, Suetonio etiam teſte. Sic Pannonia diu Rom. imperium tulit, donec ſub Conſtantino Imp. gentes Germanicæ irruperunt, (1) c *Vandali* poſt A. quadraginta hinc iterum receſſuri, (2) d *Gothi* longius poſt. A. C. 271. in his regionibus hæſuri, (3) e *Hunni* è Schitia, (4) f *Longobardi* ſub rege Audonio poſt A. C. 540. (5) *Hunni* à Gothis antea excluſi ſed rurſum Albomi auſpicio reverſi, (6) g His iterum ejectis *Ungari ſeu Ugr.* ab ultima Scythia effuſi, quos Agarenos communiter vocant, nomine per octo priora ſecula ignoto. Hæc gens Scytica Hungariæ nomen impoſuit, & toti Germaniæ bella creavit fermè perpetua, donec ab Henrico Aucupe attonibus cæteriſque Impp. ad obſequium & tributum annuum redigeretur: Id Scriptores Germanici affirmant, Hungarici negant, & pacem penſione annua redemptum ajunt. h Hungaria vero hodierna partem Pannoniæ antiquæ miniman complectitur, *Danubioque in ſuperiorem & inferiorem*, ſed judiciis & præfecturis in *LXXIV. Comitatus Germ. Hungriſche Geſpanſchafften* dividitu: Sed Comitatus Zepuſienſium maxima ſui par (*Zirſerland*) ad Polonos ex A. 1422. ſub Uladiſlao rege tranſiit. Bellis etiam per duo ſecu tractis pars regni magna, & urbes hujus munit pleræque ad Turcos provenerant: Sed tota nu Hungaria bello poſtremo per annos undecim r cuperata, & urbes munitiſſimæ Turcis erepta regi Joſepho hujuſque patri Auguſtis. Leopolc iterum ſubſunt: Unico tamen Belgrado except quod in noſtratum aliquandiu manibus fui itemque Temeſwaria, quam Turci hodieque t nent. Regnum Hungaricum ex electitio hæred tarium factum Ordinibus ſuffragantibus, Joſep Auſtriaco non ſolum obtigit, A. 1687. ſed man quoque rumpantur ut ilia Turcis. Ergo numiſn affabre factum idque argenteum Leopoldo Au Cæſ.

a Temeſvar. b Galli Cimbrique Pannon. c Vandali. d Gothi. e Hungari. f Longobardi. g Hungari ſeu Ugri. h Hungaria triplex.

Genadium, vulgò *Chonad;* [δ]Segedinum; [ε]Varadinum, vulgò *Vardeyen;* [ζ]*Solnock;* [η]*Agria*, cum arce *Erla;* duoque firmisſima munimenta, [ϑ]*Zatmar* & [ι]*Tockey*. At in Montanis, *die Bergſtätte;* [κ]Caſſovia, *Kaſſaw*, caput Superioris Hungariæ; [λ]*Eperies;* [μ]*Leutſch;* [ν]*Neuſol;* [ξ]*Altſol;* [ο]*Kremnitz;* [π]*Nitria;* omniumque

Cæſari rectiſſime dedicabatur utpote Reſtitutori Hungariæ ob Budam receptam A. M DC LXXXVI. Vid. Bonfinius Petrus de Rhewa & Joh. Ferd. Behann. in Notit. Hungar. itemque Dreſchleri Chronicon Saracenico-Turcicum noſtris cum notis & appendice ſingulari, unde diſcetur breviter, quid ſingulis cum urbibus & præterito quoquo & præſenti bello geſtum fuerit.

BUNONIS.

γ a *Genadium* & *Cenadium*, Hungaris *Choniad* & *Chonad*, Germanis *Gyngiſch*, non longè ab eo loco, ubi *Tibiſcus Maryſium fl.* qui hodie *Moacz* dicitur, excipit, inter *Segedinum* ad Occasum 2. & *Lippam* ad ortum 8. milliaribus, Comitatui *Conadienſi* nomen dedit. De hoc ipſo loco Turcæ ac Transſilvani ſæpe acriter contenderunt.

δ b *Segedinum* ſive *Segedunum* Jazygum urbs, ad Tibiſci, & Marſii confluentes, Genadio proxima. *Ortelius* urbem hanc cum *Singidonenſi*, quæ in Pannonia apud Sirmium eſt, confundit, de qua apud Aurel. Victor. olim urbs frequens, poſtquam in Turcarum venit poteſtatem Solimanni auſpiciis, arx ei eſt impoſita; A Chriſtianis urbs illa, anno 1552. intercepta: ſed à Turcis denuo recuperata eſt.

ε c *Varadinum* ad amnem qui hodie *Sebeskeres* vulgò dicitur, in finibus Tranſylvaniæ ſitum, illius & Hungariæ habetur clavis, à Turcis nuper anno 1662. expugnatum eſt, ac ab iiſdem hodie tenetur.

ζ d *Solnok* ſive *Zolnok*, ad Tibiſci & Zagywæ confluentes, eſt, Ferdinandi auſpiciis arx firmiſſima ibi fuit excitata, ſed militum perfidia turpiter deſerta; in Turcarum venit poteſtatem.

η e *Agria* vulgò Erlaw Jazygum urbs ſupra *Solnok* Agrio fluv. rigatur, qui deinde in Tibiſcum ſeſe exonerat; à Turcis anno 1552. fruſtra obſeſſa; ac demum à Mahumede anno 1596. oppugnata, à perfidis præſidiariis prodita in Turcarum venit poteſtatem. Ejus expugnationem ſecutum eſt prælium inter Maximilianum Imperatorem & Mahumedem, quo Cæſariani victores Turcas in fugam conjecerunt; ſed quum noſtri ex prædæ cupiditate deſeruiſſent ordines, turpiter refugerunt panico quodam terrore correpti.

ϑ f *Zatmaria* in finibus Tranſylvaniæ eſt ad Lapum ſeu Lapeſſum fl. anno 1562. à Turcis fruſtra fuit oppugnata; ac denuo hoc noſtro ſeculo anno ab iiſdem 1661. fruſtra tentata.

ι g *Tockey* vino generoſiori nobile opidum ad *Tyſſæ* ſive *Tibiſci* & *Bodroch* confluentes eſt, 6. milliaribus Hungaricis à Zatmaria diſtans. Natura ac arte munitum, ſæpe aliàs oppugnatum, ac maxime anno 1605. annua obſidione à Tranſylvanis quum eſſet fatigatum, præſidiarii fame compulſi deditionem fecerunt.

κ h *Caſſovia* ad *Hewath* ſeu *Hornath* fluviolum, 4. milliaribus Hung. ab Agria in Septemtrionem jacet: Urbs elegans & munita: à rebellibus Heiduccis Botzkayo fuit tradita anno 1604. Incolitur illa à Germanis, & Hungaris. Major civium pars Auguſtanam profitetur Confeſſionem.

λ i *Eperies* à Caſſoviâ 3. milliaribus Hung. diſtat in Septemtrionem. Urbs frequens eſt & munita ad Tarozam fl. ſita c, anno 1605. in bello, quod movit Botzkayus, hujus obſidionem fortiter tulit ac repreſſit. Haud procul ab iſta urbe duo ſunt fontes lethales.

μ k *Leutſch* totidem ferè milliaribus abeſt Eperie in Occaſum in monte ſitum. Opidani plerique ſunt Germani, & Auguſtanæ Confeſſioni addicti. Senatores quanquam Hungarorum more veſtiantur; geſtant tamen pallia Germanorum.

ν l *Neuſol* à Leutſch in occaſum jacet ad dextram Cranuæ ripam: In vicino colle arcem habet bene muniram; ipſaque urbs multis ſplendidis ædificiis eſt ornata. Sunt ibi fodinæ, ex quibus effoditur cuprum; & argentum vivum. Opidani loquuntur Germanicè, Hungaricè & Venedicè.

ξ m *Altſol* abhinc duobus milliaribus Germanicis in Meridiem ad ſiniſtram ejuſdem fluminis Granuæ ſita, à Germanis, Hungaris, & Venedis incolitur, Acidulis celebratur: Habet fodinas auri, argenti, cupri & argenti vivi: ſed hodie adeo divites non ſunt, quam fuerunt olim, venæ.

ο Inter Neuſol & Altſol n *Kremnitz* eſt ad Granuam

a Genadium. b Segedinum. c Varadinum. d Solnok. e Agria. f Zatmar. g Tockey. h Caſſovia. i Eperies. k Leutſch. l Neuſol. m Altſol. n Kremnitz.

que amœniſſima ρ *Tyrna*: & quæ caput regni, poſt amiſſam Budam σ *Poſonium*, vulgo *Preſsburg*; urbs ad Germanicum modum ſati culta.

Inferioris Hungariæ opida.

V. In inferiori ſunt; τ Arrabo, vulgo *Rabe*; incolis *Tawarzin*, inde Latine Javarinum; υ Comara, vulgo *Komarno* φ Stri

nuam fl. aurifodinis & monetaria officina nobile, in valle poſitum, in imminente colle habet arcem. Multi ibidem inveniuntur muti, ſurdi & ſtrumis laborantes: cauſam aſſcribunt aëri & aquæ. Eſt verò Creminitium inter ſeptem civitates montanas Hungariæ prima ac præcipua.

π a *Nitria* ad Nitram fl. haud longè à *Comara* abeſt, arcem habet in rupe poſitam ſplendidam ac bene munitam; A Botzkayo tamen cum arce hac capta eſt: ac iterum anno 1619. à Bethlehemo Gabore: Anno 1663. Turcis turpiter tradita: ſed iiſdem ſequenti mox anno virtute præcipua Suſæ erepta.

HEKELII.

c Clarebat ante aliquot paucos annos Gymnaſiô celebri ac inclutô, eôque Euangelicô, cujus laudatiſſimus Director erat *D. Samuel Pomarius*, Vir ad amuſſim doctus, & candidis amiciſſimus.

BUNONIS.

ρ b *Tyrna* à Poſonio verſus Septemtrionem eſt, in planitie poſita, à Germanis pariter & Hungaris incolitur, in bellis Turcicis & Tranſylvanis multum perpeſſa ac ſæpe fuit occupata.

σ c *Poſonium* ad Danubium eſt, hodie regni habetur metropolis, arx ejus in præcelſo montis vertice ſita eſt, in qua regia aſſervantur ornamenta *d*: urbs illa à pleriſque Hungariæ Inferiori aſſcribitur. Anno 1515. major ejus pars incendio periit; ac poſtea reſtaurata, eadem calamitate aliquoties fuit afflicta; anno 1563. 1590. & 1642. Cæterum infra Altſolium eſt opidum d *Schemnitz* duas habens arces, ubi Camera regia, argenti-fodinæ; Officina metallica, & haud procul thermæ Eiſſenbacenſes. Infra Nitriam eſt e *Neuheuſel*, Hungaris *Wymar* dictum, opidum munitiſſimum, anno 1581. ad Nitram fl. conditum, Anno 1605. à Botzkayo & Turcis obſeſſum & oppugnatum, in quintum menſem obſidionem fortiter tulit: tandem Humanayo iis traditum conditionibus, ut inita demum pace Imperatori redderetur: quod factum anno 1607. Betlehemus Gabor hoc opidum anno 1621. cepit; ad Cæſarem tamen rediit. Nuper anno 1663. *e* id à Turcis expugnatum, in eorundem hodie manet poteſtate. Omnis illa Hungariæ pars, quæ Imperatori Romano ſubjecta eſt, hodie miſere vexatur Doctoribus enim Euangelicis Auguſtanis pariter & Reformatis undique ejectis Nobilitas Hungarica arma cepit, pro libertate ſua, ut ajunt tuenda: hi ſunt, qui *Rebelles Hungari* vulgo audiunt. Interea Hungaria cladibus utrinque datis & acceptis vaſtatur; armiſque Imperatoris iſti faceſſunt negotium, quæ alibi erant expedienda utilius.

τ f *Arrabo* ad fluvii cognominis, qui vulgo *Rabus*, & Danubii confluentes in loco paludoſo ſitum. g *Jaurinum* quoque aliis vocatur. Hoc munitiſſimum regni propugnaculum *f* anno 1594. à Comite *de Hardec*, nulla neceſſitate cogente, Turcis traditum eſt; ſed anno 1598. d. 19. Martii induſtria & felicitate *Adolphi Comitis* per ſtrategema à Schwartzenburg *g* recuperatum. Ad *Leith fl.* & *Danubii* confluentes eſt opidum cum caſtello Hungaris h *Owar*: Germanis *Ungariſch Altenburg* dictum, paludibus & latis foſſis cinctum, Salomonis Hungariæ Regis olim ſeceſſus, & *Marcolphi* morionis domicilium. Anno 1529. à Solimanno fuit expugnatum: & anno 1605. ab Hungaris crematum; caſtello tamen conſervato: & anno 1621. à Buquoyo Cæſaris auſpiciis; *Betlemianis* pulſis, recuperatum.

υ i *Comarinum* caſtellum nobile eſt, formæ triangularis, inter Danubium & Vagum fluvios, in angulo inſulæ Schut, Ferdinandi I. auſpiciis conditum; anno 1594. fruſtra tentatum: in Chriſtianorum manet poteſtate. *h*

HEKELII.

d Corona inprimis *Hungarica*.

e ♂ d. 25. Septembr.

f Et Clavis Domûs *Auſtriacæ*.

g Quem poſteà RUDOLFUS II. Rex *Hungariæ* ac *Romanorum* Imperator, hujus Propugnaculi Prætorem declaravit.

h Ager ejus eſt planus ac omnino fertilis.

BUNO-

a Nitria. b Tyrna. c Poſonium. d Schemnitium. e Neuheuſel. f Arrabo. g Jaurinum. h Owar ſ. Altenburgum Hungaricum. i Comara.

ᵠ Strigonium, vulgò *Graan:* ᵡ Alba regalis, vulgò *Stuelweiſſenburg:* ᵠ Veſperinum, *Veſperin:* ω Quinque Eccleſiæ, *Fünfkirchen:* & caput quondam, regiaque totius regni α *Buda*, Germanis

BUNONIS.

φ a *Strigonium* cum arce *i* edita ad Danubium ſt; quo è regione Granua fl. in Danubium ſeſe conerat, quinque milliaribus infra Comariım caſtellum; à Solimanno expugnatum an-o 1543. quo anno *Peſthum* & *Walpo* caſtellum & *Alba regalis* in Solimanni venerunt poteſtatem. *rigonium* Chriſtiani difficili oppugnatione recurarunt anno C. 1595. Sed anno 1605. à Turs acerrime oppugnatur, & à perfido milite æſidiario, qui ducem ſuum Comitem Damerium captivum tenebat, cum 70. tormentis llicis traditur Turcis. *k*

χ b *Alba regalis l*, urbs magnificis ædificiis lendida, inauguratione, & ſepultura regum iondam clara, in paluſtri planitie ad flumen, iod vulgò *Sarewitze* dicitur, ſita eſt. Anno 1543. Solimanni venit poteſtatem: ſed Mercurio & uſwurmio ducibus fuit recuperata anno 1601. tum incendio à Turcis excitato miſere vastar. Eodem anno ad hanc ipſam urbem Turcæ bis oſligati ſunt præcipua Ruſwurmii virtute: vem ſequenti mox anno intemperantia & perfidia ilitum in Turcarum poteſtatem redacta eſt.

ψ c *Veſperinum m* à fonte perenni *n* nomen abens, olim haud mediocre erat opidum: de io nihil præter nonnullas deformes ædes hodie liquum eſt: arcem ejus in prærupto monte ſim ac ſatis firmam anno 1551. Turcæ ad dedionem faciendam adegerunt; ſed omne illius æſidium contra datam fidem trucidarunt. einde anno 1566. à Salmenſi & Helfenſteinio omitibus invaditur & expugnatur. Anno 1539. Chriſtianis militibus turpiter deſerta in Turcam rediit poteſtatem: ex quo tempore eam odo tenent Turcæ, modo Chriſtiani.

ω d *Quinque Eccleſiæ* haud longe à ſiniſtra Draripa abſunt 16. mill. Hung. à Danubii conuentibus, anno 1543. à Turcis occupatæ, iippe quas opidani deſeruerant. Nuper an-o 1664. à copiis auxiliaribus atque Hungaris ictu Hohenloii & Serinii Comitum opidum ud fuit expugnatum ac direptum: arx verò uſtra tentata, ipſeque pons Eſſeccenſis, qui eſt Dravo flumine, exuſtus. A Quinque Eccleis verſus Occaſum tribus milliaribus abeſt nole & natura arteque munitum opidum e *Sigeum*: quæ vox Pannonica lingua ſignificat *inſulam*: Quoniam opidum hoc inter duo poſitum eſt flumina, & paludibus undique cinctum: eſtque triplex, arcem habens duplicem eamque munitiſſimam. Expugnatam eſt à Solimanno anno 1566. Nicolao Serinio Comite illud defendente, qui fortiter pugnans cum hoſte in ipſa expugnatione nobilem cum vita profudit ſanguinem. *Solimannus* in obſidione iſta, antequam expugnaretur arx illa, morbo mortuus eſt in loco vicino, qui vulgo *Darchpek* vocatur, quo inteſtina ejus ſepulta ſunt.

α f *Buda* ad Danubium eſt infra Strigonium, olim regni caput & regia ſedes, ac tum egregiè munita, arcem habebat ornatiſſimam. Ad hanc urbem thermæ ſunt calidiſſimæ; in quibus tamen aliquod piſcium genus vivere Busbequius & Iſthuanfius tradunt *o*. Anno 1541. à Solimanno capta: ſicut & g *Peſtum*, & vidua Zebuſienſis cum filiolo in Tranſylvaniam deportata eſt. Peſtum magna vi Turcis ereptum eſt anno 1604. ſed biennio pòſt ab iſtis recuperatum. *p*

HEKELII.

i In colle.

k Ejus loci *ArchiEpiſcopus* inter *Hungariæ* Magnates cùm *Dignitatis* autoritate, tùm *Divitiarum* amplitudine primatum olim obtinebat.

l Ab *Albanis* conditoribus *Alba* denominata.

m Qs. *Weiſprimium*, quod *Germanis* eſt *Weiſzbrunn*.

n Atque Albô.

o *Georgius Wernerus* Lib. de *admirandis Hungariæ Aquis* exiſtimat nullum *Europæ* locum eſſe, qui ſe *Budæ* comparare poſſit, ſive Sitûs amœnitatem, ſive Soli fœcunditatem, ſive aliarum quarumcunque rerum ad quoſlibet uſus & ad ſplendorem ac luxum pertinentem ſpectemus ubertatem atque affluentiam. *M. Sebaſtian Schrœterus* Tom. I. totius *Terrar. Orb. Hiſtoricæ Deſcription.* p. 770. de laudatiſſimæ hujus Urbis Origine hunc in modum ſcribit: Niſi autoritate Chronicorum noſtrorum, magnô conſenſu Urbem *Budam* à Rege *Budâ*, *Attilæ* fratre, conditam & nominatam eſſe tradentium, impediret, ego, ſi qua alia conjectura de ejus nominis ratione facienda eſſet, ob inſignem calidarum eô in locô celebritatem & copiam, pro eô, quod *Germanis* quondam fuerit *Bada*, unius litteræ inverſione *Budam* ab *Hungaris* dictam ſuſpicareris. Nam

a Strigonium. b Alba regalis. c Veſperinum. d Quinque Eccleſiæ. e Sigeſtum. f Buda. g Peſtum.

manis *Ofen:* cui in adverſa ripa objacet *Peſtum.* Clara ſun munimenta, β *Dotis*, γ *Pappa*, δ *Palotta.* Archiepiſcopatu ſun

Nam ea ſecundum *Pannoniorum* loca, antequam huc *Hunni* immigrarent, *Germanos*, ſeu *Teutonas*, tenuiſſe, minimè ambiguum eſt.

p BUDAM, ubi *Abda Rohaman* Prætor haud inglorius ultimus fuit *Turcicus*, *CASSOVIÆ*, *EPERIE*, *ST. JOBI* atque *NICOLAI Propugnaculis*, *NEUHEUSELIO*, Hungaris *WYMAR dictô*, *PALOTTA*, *SOLNOK*, *TOCKEY*, *VACCHIA*, ac multis Locis aliis ingenioſè ac probè munitis priùs occupatis, nunc expugnatione graviſſimâ, A°. nempe huj. Sec. 86. ☾. d. 23. *Aug.* Styl. nov. ſeu d. 2. *Septembr.* Styl. vet. circa Horam IV. pomeridianam per *Cæſarianum* militem ac copias *S. R. Imp.* eſſe captam ac TURCIS immaniſſimis ereptam, elegans teſtatur *Epigramma* illud, quod ſine *Autoris* denominatione in *Relatis Noribergenſibus* legimus ſic impreſſum:

BUDANAM Bavarus *Victor jam ceperat* Arcem,
Poſt Urbis *Victor Dux* Lotharingus *erat.*
ILLE Caput *cepit*; Capitis *tum* Membra *ſubegit*
ALTER. *Dic utri Gloria parta minor?*
Gloria ſi BUDÆ *fuit* Arx; *tibi Gloria*, Boje!
Gloria ſi fuit Urbs, *Dux* Lotharinge! *tua.*
Cepit uterque *locum*, *Laurus debetur* utrique,
Diviſam Laurum cum JOVE Cæſar *habet.*

Quod etiam *Germanicè* aptiſſimè redditum erat hôc modô.

Es legt der Bojen-Held *das* Ofner-Schloſz *darnieder*,
Da der aus Lothringen *die Kraſt der Stadt beſiegt.*
Das Haupt *nahm jener ab; und der bezwung die Glieder.*
Sag! Lieber! Wer dabey den beſten Ruhm erkriegt?
Iſt Ofens *Macht ſein Schloſz? ſo hat der* Bair *gewonnen.*
Die Stadt? *So bleibt die Ehr dem tapffern* Hertzog *hold.*
Sco iſt von beeden dann der Ort und Prieſz erronnen;
Doch iſt der Sieg getheilt in GOTT *und* Leopold.

Quod verò inclutis ac curioſis *NORIBERGENSIBUS Erfurtô* eſt tranſmiſſum, id hujus tenoris ac formæ eſt:

α. ω.
Sanguine proh! udâ Saracenô *milite nuda*,
Cæſar *ovat* BUDA: *Sic* Pax *redit undique ſuda:*
Quâ venâ, ut ut crudâ,
Triumfante de *Mahometigenis JUDA*,
non *Machabæô* quidem, ſed *Auſtriacô*
LEOPOLDO
Piô, *Felici*, ſemper-*Auguſtô*,
extortâ tandem *HERCULI* clavâ,
communi Chriſtianorum *gaudiô*
ipſô læti Nuncii die
Vtô Idûs *VIIbris* Annô M. DC. LXXXVI.
applaudere voluit,
debuit
D. G. C. P. A. H.

Ex quâ lineâ ultimâ verè eſt concludendum Autorem hujus poſterioris Carminis ſine omn dubiô eſſe *Doctorem Georgium Chriſtophorum Pet ab Hartenfels*, Virum melioris Litteraturæ ſtu dioſiſſimum, mihique faventiſſimum. Indican enim id Litteræ *initiales* celeberrimi hujus Vir Nominis, cujus quoque ſup. honorifica men tio eſt facta. Annum autem, quô omni hæc feliciſſimè atque glorioſiſſimè ſunt facta Litteris *Numeros* notantibus in his verbis: Leo poLDVs Cæſar VICIt Vaſtatas bVDas, CopII boIarICIs ac aLIIs aſsIſtentibVs: ego exprimer volui. De *Catalogô* Librorum eorum, qui in ul timâ BUDARUM expugnatione in *perantiqu Bibliothecâ Regiâ* præter omnem ſpem atque opi nionem ſunt reperti, ad incomparabilem Heroa *VITUM LUDOVICUM à SEKENDORF*, Mæcenatem meum optimum, ele gantiſſimam EPISTOLAM ♂. d. 26. *Jun* A. huj. decurr. 88. in 8. f. *Jenæ* dedit *JULIU PFLUGK*, *Eques Saxonicus*, eamque cujuſli bet Eruditi ac Litterati oculis digniſſimam quam ſuprà laudatus meus *Schmidius*, Vir poli tioribus *Muſis* gratus, non ita pridem (♄. nem pe die 1. Julii) muneris locô, quod gratulo mihi, *Jenâ* huc *Rudolſopolin* mihi cum Litteri humanitatis pleniſſimis miſit.

BUNONIS.

β a *Dotis*, Hungari *Thata* quatuor milliaribu cum dimidio Jaurino abeſt, in palude exſtructum caſtrum vetus. Ad hoc priſci reges viridaria ſua conſtituerant.

γ b *Pappa* à Jaurino verſus meridiem 6. milliaribus Hung. ſita, egregie munita, arcem habet firmiorem; multa perpeſſa eſt à Turcis; quibus tamen erepta anno 1597. ductu Maximiliani Archiducis Auſtriæ. Deinde anno 1600 Gall

a Dotis. b Pappa.

ſunt duo, *Strigonienſis*, & ε *Coloſſenſis* in opido *Kolotza*.

Galli & Wallones, quæ in præſidio erant, ob dilatum ſtipendium, opidum hoc cum arce Turcis ſcelerate vendiderunt: ſed cum magna noſtrorum ipſiuſque Comitis Schwartzenburgii clade demum recuperatur. Qui ex fuga retrahebantur rebelles, variis cruciatibus confecti atque mactati ſunt.

δ a *Palotta* caſtrum Veſperino duobus milliaribus abeſt.

BUNONIS.

ε b *Colotza* ad ſiniſtram Danubii ripam, medio ferè loco eſt inter ipſius Dravique confluentes & Budam, in Turcarum eſt poteſtate. c *Mohatzium* opidulum nobilitavit Hungarorum clades & Ludovici Regis interitus anno 1526. Opidum iſtud haud longè abeſt à Danubii & Dravi confluentibus. d Aër Hungariæ impurior eſt; quare exteri hic facile morbum contrahunt Hungaricum; niſi caſtra ſæpe mutent. Sordes, quæ in indigenarum exiſtunt corporibus; aëris putredinem ſatis arguunt. Aquæ fere omnes insuaves ſunt præter Danubii fluentes *q*. Vinum Bidenſe *r* in Comitatu cognomine, ubi Buda jacet, in pretio eſt *ſ*. Ferarum tanta in Hungaria eſt multitudo, ut, niſi ruricolis conceſſa eſſet venatio, certam perniciem iſtæ inferrent agris. Fertilitatem ſoli vel inde colligere licet, quod licet bellis Turcicis ferro flammaque fuerit devaſtata, intra quinquennium ita tamen reſpirarit, ut hic nihil deeſſet; quaſi perpetuo fuiſſet in otio. e *Hungari* bellicoſi ſunt & feroces; ſed fluxæ fidei, ut cæteris nationibus, ſic pertinaciter infenſi Germanis, quibuſcum numquam conveniunt. Otium tam viri, quam fœminæ ſectantur, laboremque fugiunt. Intemperantius genio indulgent. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quæ poſtea ſolvere grande nefas habetur. Multi per Hungariam ſunt Judæi, quibus proditoribus & ſpeculatoribus utuntur Mahumedani.

HEKELII.

q Celebrantur quoque Aquæ calidæ, non longè ab Arce *Comarienſi*, vulgò *Peſtenienſes* dictæ, quæ adverſus diuturnos ac penè inſperatos morbos creduntur efficaciſſimæ.

r Quod ob aquas calidas & ſulphureas gravem odorem habeat, ac ſubitò inebriet.

ſ Aliàs *Hungaria* Vina mittit varia pro locorum diverſitate, eaque præſtantiſſima & ſaluberrima, quorum nonnulla ſunt adeò generoſa, ut *Cretico* haud cedant.

a Palotta. b Colotza. c Mohatz. d Hungariæ cœli ſolique natura. e Hungarorum mores.

CAP. III.

De Sclavonia & Boſnia.

I.

SClavoniæ equidem nomine vulgò, confuſis Pannoniæ Illyricique limitibus, accipitur quidquid terrarum ab Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur. At *propriè Sclavonia* dicitur ea regio, *quæ Dravum Savumque amnes interjacet*, ab Occaſu *Stiria*, ab Ortu *Danubio* clauſa. *Longitudo* ejus eſt ab opido *Kopranitz* ad Dravi confluentem mill. Germ. L. *Latitudo* à Dravo ad Savum. XII. 1 — Sclavoniæ limites & magnitudo.

II. Ad

REISKII.

1 a Sclavonia nomen regnumque novum Sclavis debuit aut Sclavinis, genti Venedorum copioſiſſimæ, quæ à Tanai & Volga uſque ad mare Adriaticum terras ampliſſimas inſedit & regna Bulgariæ, Croatiæ, Sclavoniæ, Boſniæ multa ex A. C. 540. nova conſtituit, Romano Imperio demta Origo nominis à Sclava, i. e. gloria ſeu fama inſigni petitur, ſi Cromerum audias, qui primam à Procopio Sclavorum mentionem factam annotat. b Ergo Sclavonia duplex habebitur, una orientalis per Daciam, Illyrium, Poloniam,

a Sclavonia. b Duplex.

Raſci. Pannonii. Gothi. Sclavi.

II. Ad inferiorem Savi partem ultra Danubium protenſi incolunt *Raſci* populi, German. *die Ratzen.* At totam hanc regionem aliquando *Pannonii*, mox *Gothi* tenuerunt: noviſſimi *Sclavi*, ſive ii *Sclavonii*, qui ad hanc noſtram ætatem manent. Hi quondam regnum in ea conſtituentes, poſteà Hungaris vectigales facti ſunt. Nunc major pars Turcico Imperio paret.

Opida.

III. Opida notiora ſunt, α *Poſega*, β *Gradiskia*, γ *Zagrabia* & δ *Kopranitz*, validiſſimum contra Turcarum incurſiones munimentum.

Boſniæ regnum. Ejus fines. Magnitudo.

IV. ε *Boſniæ regnum* inter *Unam*, *Savum* atque *Drinum* amnes *Bebioſque* montes ſitum: nomen accepit à *Boſna* flumine. *Longitudo* ejus inter duo flumina Unam & Drinum, porrigitur milliar. German. XL. *Latitudo* verò inter *Boſnæ* fonteis ac confluentem mill. German. XV.

Cultores Boſniæ.

V. Hæc quoque olim *Pannoniæ* pars fuit: Poſtmodum *Gothi* occuparunt; quibus egreſſis, *Slavoni* obſederunt, *Hungaris* deinde principatus titulo ſtipendiaria facta. At quum *Turca* potiretur; Præfectus, quem ille conſtituerat, regio titulo ac Diademate ſumpto, principatum in *regni formam* redegit; quod *Hungari* recuperatum haud diu tenuerunt, quin *Turca* repeteret.

Opida.

VI. Caput regni erat ζ *Jaitza:* nunc Metropolis eſt η *Warboſanim*

CAP

loniam, Ruſſiamque producta; & *altera occidentalis*, per Bohemiam, ipſamque noſtram Germaniam protenſa: Illa Regem Oſtrivoy [a] primum admiſiſſe fertur, ac Setimirem, hujus nepotem Dalmatiæ poſthac Regem, cujus fratres Lechus, atque Ruſius Bohemiam, Poloniam, Ruſſiamque ſubegerint. [b] Sic Boſnia ortum Boſnis debuit vel Paſinakis, quos Græci nominant ſcriptores: Hæc Slavica gens antiquis ſedibus effuſa duplicem reliquit Boſniam; unam *ſuperiorem* duci ſubditam, cujus ſedes in urbe Orzega, quam ex corrupto Germanico vocabulo *Hertzog* denominaverant; Alteramque *inferiorem* Illirico regi ſubjectam. Vid. Levenclav. Pandect. *XXV.* & Schurzfleiſch. in rebus Sclavi. Utrumque iſtud quod expoſuimus, regnum, quia cum finitimis duobus A. C. 1080. acceſſit Hangarico, hoc inſignia augmenta cepit tituloſque plures, quibus Hungarici reges adhuc gaudent.

BUNONIS.

α [c] *Poſega* Comitatus caput ad fluviolum Orib jacet, haud longe à Savi ſiniſtra ripa.

β [d] *Gradiskia* a ad Unæ & Savi confluente hodie à Turcis tenetur.

γ [e] *Zagabria* in ſiniſtra Savi ripa eſt, è regione inſulæ Segeſticæ: à Turcis tentata capi non potuit. Habet Academiam.

δ [f] *Kopranitz* arcem habet munitiſſimam.

ε [g] *Boſniam* ſive *Boſenam* b Savus à Sclavonia diſterminat; Una fluvius à Croatia, Drinus à Servia: & Bebii montes ab Illyrico ſejungunt.

ζ *Jaitza*, vulgò *Jaycz* c in monte poſita arcem habet munitiſſimam *d*, quo loco Plena f Verinam fl. recipit.

η *Varboſania* eſt ad fl. Miliatzha, quondam provinciæ caput, nunc adeo defecit, ut careat mœnibus. [h] In Sclavonia aër purus, ac ſolum mire fertile eſt; quoniam fluviis undique rigatur; unde inter ipſa bella frumento, & pecore abundat. [i] Sclavoni hodie moribus ſuis Turcarum fere ſimiles ſunt, omnes bellicoſi, id unum orant Deum, ut armati moriantur & in bello

Rerum

a Ezechus. b Boſnia duplex. c Poſega. d Gradiskia. e Zagabria. f Kopranitz. g Boſniæ fines. h Sclavoniæ fertilitas. i Sclavoniorum mores.

Rerum novarum cupidi ad ſeditiones ſunt faciles. Excurſionibus Turcicas vexant regiones. Pax nim non cenſetur violata, niſi educantur & adibeantur tormenta bellica. a *Boſnia* aſperior ſt; paſcuis tamen abundat. Pelles & lanam Raguſinis & Venetis abunde ſuppeditat; habetjue argenti ac auri fodinas divites. b Feroces ſunt Boſnii, latrocinia ſectantes, alii tamen Chriſtianam religionem etiam ſub jugo Turcico impenſe colunt.

HEKELII.

a Aliàs *Gratiana* dicta.

b S. *Boſmam*, quam *Oroſius Dardaniam* nuncupavit.

c Et *Covadza*.

d Et inacceſſibilem.

a Boſnii ſoli natura. b Boſniorum mores.

CAP. IV.

De Illyrico.

I.

AB Arſia fluvio, Italiæ termino, verſus Orientem, α *Illyricum* eſt, Græcis *Illyris:* regio aprica atque amœna, ſolum ertile, ac vitiferum; niſi quod ubi Pannoniis proximum, aſperum c durum. Terminatur ab *Occaſu* Arſia flumine, ac linea ab Arſiæ ontibus ad Colapis ortus ducta; à *Septemtrione* perpetuis montium ugis, quibus Illyrii à Pannoniis diſcernuntur, ad fontes uſque Jnæ, atque inde linea ducta ad Timaci, nunc *Lim*, & Drini conluentes: ab *Oriente* eſt ipſe Timacus, Scodrus mons, & Drilo luvius, quo à Macedonia ſubmovetur: à *Meridie* Adriacus ſinus. *Longitudo* ejus patet ab Arſia ad Drilonem mill. Germ. xc. *Latitudo* naxima eſt juxta Naronem fluvium à fontibus ejus ad oſtium nill. xx. 1

Illyrici fines.

Magnitudo.

II. *Di-*

BUNONIS.

α *Illyricum* ſive *Illyris* etiam *Illyrias* & *Illyria* riptoribus dicitur.

REISKII.

1 a Illyricum Gr. 'Ιλλυρὶς 'Ιλλύρια ſi Appianum audias à Celta duce Illyrico nomen adepta, enti Celticæ huc digreſſæ illud impoſuit. Sin abinos & Joſephum Gorionidem conſulas, ex na poſteritate Chanaan Illyrici Sclavi omnes rovenient. Utraque tamen hæc originatio aut ncerta aut fabuloſa erit, Bocharto judice: Inertior longe fabuliſque propior extat, quam tephanus, Apollodorus, Euſtachius in Dionyſ. o Illyrio Catmi filio arceſſunt. Phœnices equiem aut Cadmeos ora Illyrici extrema ſeſe continuiſſe, Herodotus, Scylax, Athæneus Dionyſius teſtantur. Nomen Illyrii tamen Punicum non eſt, neque in moribus Illyriorum aut lingua quidquam reperias, quod Phœnicium ortum præſeferat, aut Punicas origines redoleat, ſic recte inquit Bochartus Lib. I. Chan. c. 23. b Illyricum autem duplex à Spanheimio Introduct. Geog. conſtituitur, *Unum ſpecialius aut ſtrictius* littoralem Syraciæ regionem continuit excluſa Macedonia; *Sed altero generalius aut latius dicto* Macedoniam & vicinas provincias ſeptendecim A. C. 337. comprehenſas, in Breviario ſuo Rufus Feſtus commemorat: Ut inde Illyricum aliud *Orientale*, aliud *Occidentale* emergere poſſit. De antiquis urbibus Strabonem. Lib. VII. Ptolemæum Lib. II. Pomponium Melam Lib. II. c. 3. Bochartum etiam quaſdam à Pœnis conditas & appellatas numerat.

 BUNO-

a Illyricum. b Duplex.

II. *Diviſa* fuit olim in duas potiſſimum partes ſive regiones; quarum *una* ab Arſia ad Titium amnem, qui nunc eſt *Cherca*, β *Liburnia* dicitur; inde *altera* ad Drilonem uſque fluvium, ſive Liſſum opidum, quod nunc vulgò dicitur *Aleſſia*, γ *Dalmatia*.

Fines Liburniæ & Dalmatiæ.

Liſſus ſeu Aleſſia op.

III. *Liburniæ* populorum clariſſimi fuerunt δ Japydes. Opida per oram, ε Flanona, nunc *Fianona:* ζ Tarſatica, *Terſatz;* η Senia, *Zegna;* ϑ Lopſica, *Lopur;* ι Ortopula, *Starigard;* ϰ Argyruntum; *Peſcha:* λ Ænona, *Nona;* μ Jadera *Zara Vechia;* ν *Scordona* nomen retinet.

Japydum opida. Flanona. Tarſatica. Senia. Lopſica. Ortopula.

IV. Dalmatiæ populi etiam fuêre varii. Opida in litore ξ *Sicum*, nunc *Sebenico;* ο Tragurium, nunc *Traw;* π Salona prope *Spalatum;*

Dalmatiæ opida.

BUNONIS.

β *Liburnia a* Hiſtriæ contermina eſt;

γ Et *Dalmatia* Macedoniæ.

δ a *Japydes* ſive *Japodes*, quorum opidum *Japyx* dictum eſt; Servio teſte.

ε b *Flanona* ſive *Flavona;* opidani ſunt *Flanates*. Ab ea nomen habet *ſinus Flanaticus* Stephano, *Polanicus* Melæ ab urbe *Pola*, & *Liburnicus* Oroſio; hodie ob frequentia naufragia *Carnivorus* dicitur, vulgo *Quarnero* ſeu *Karnero*. Flanonæ ad Meridiem vicina eſt c *Albona*, Flacii *b* patria; olim *Aulona* ſeu *Alvona*.

ζ d *Tarſatica* ſive *Tarſaticum*, inter Flavonam & Seniam ad Liburniæ litus eſt ad OEneum fl.

η e *Senia*, Germanis *Zeng*. dicta, ad oram maritimam in ſaxo præcipiti ſita, munitiſſima eſt.

ϑ f *Lopſica* haud procul à Senia in eodem jacet litore. Opidani *Lopſi* dicuntur Plinio.

ι g *Ortopula* ſive *Ortopola* inter Seniam & Vegiam ſita erat, ejus veſtigia ad Tedanium fl. conſpiciuntur.

ϰ h *Argyruntum* ad idem litus, Petro Luccaro Raguſæo *Obrovazo* dicitur: at Moletio eſt *Novigrad*.

λ i *Ænona* ſive *Enona* urbs epiſcopalis inter Seniam & Jaderam eſt ad oram maris.

μ k *Jadera* urbs archiepiſcopalis, præ reliquis clara, adverſus *finitimos* Turcas probè munita eſt: opidani Hirtio dicuntur *Jadertini*.

ν l *Scardona* urbs ampla eſt, è regione Sicci. A Ptolemæo collocatur è regione Jaderæ, forte ex una inſula factæ ſunt duæ; quarum una vulgo *Scarda* dicitur, altera *Molconſiglio*.

ξ m *Sicum* in finibus Liburniæ eſt ad mare *d*; quo Claudius miſit Veteranos, teſte Plinio.

ο n *Tragurium* hodie urbs exigua in ſcopulo e ſita, & Buæ inſulæ ſeu *Cicovo* ponte juncta: quam Veneti una cum Epidauro & Chio anno C. 1169. occuparunt.

π o *Salona*, *Salonæ* ſive *Salo f* inter Tragurium ad Occaſum & Almiſſam ad Ortum; in inſcriptionibus veteribus *Colonia Martia Julia Salona* dicitur. Diocletiani ibi fuit Palatium nobile. *Niger* ait hanc urbem periiſſe. Habuit Salona cives pugnaces, cujus rei ſpecimen non fœminæ minùs, quàm viri, illuſtre dederunt bello Civili Cæſariano. Octavium enim obſidentem, miro aſtu ac dolo territum fugere compulerunt, nocturnâ irruptione caſtra ejus aggreſſi. Eandem Urbem *Aſinius Pollio* aliquot annorum intervallo poſteâ cepit, & filium, qui circa id tempus ipſi natus erat, ab eâ *Salonium* appellavit. Hic eſt *Salonius*, qui natus ſtatim riſiſſe fertur. *g*

HEKELII.

a Quam à *Libernô* quôdam *Atticô* ſic dictam tradit *Stephanus*.

b Synergiſtæ iſtius famoſiſſimi.

c *Villanovanus* ex *Blondô* colligit, *Scardonam* hodie *Malconſiglio* vocari, & *Jaderæ* Civitati imminere.

d. *Adriaticum* ſub *Venetorum* Imperiô.

e Inſulæ *Tragurii*, cujus marmor commendatur.

f Gallicè *Salon de Crau*.

g Qui riſus omninò infelicitatis omen Parentibus, quòd infans iſte perparùm ex *Servii* mente vixerit, dicitur fuiſſe.

BUNO-

a Japydes. b Flanona. c Albona. d Tarſatica. e Senia. f Lopſica. g Ortopula. h Argyruntum. i Ænona. k Jadera. l Scardona. m Sicum. n Tragurium. o Salona.

um; ϛ Narona, *Narenta*; σ Onæum, *Sabioncello;* τ Epidaurus, *Raguſi Vechia;* υ Rizinum, *Riſme;* φ Budua, *Budoa*, χ Olchinium, antè *Colchinium* dictum, nunc *Dolcigno*; ψ Liſſus, *Aleſſia*. Intus ω Scodra, *Scutari;* α Dalminium ſive Delminium, *Delminio*, unde Delmatiæ ſive Dalmatiæ nomen.

BUNONIS.

ϛ a *Narona* ad Naronem fluvium, qui Melæ *Nara* dicitur, à litore fermè 20. millia paſſuum recedit: quondam urbs clara & Dalmatiæ conventus: unde Varrone teſte, 89. civitates jura petiére; ac Plinii ætate populi duodecim: ſed à Venetis anno C. 987 ſubacta priſtinâ dignitate excidit. Tantarum erat opum, ut Venetici ſinus dominium ſibi arrogaret *Sophiano vero Capo Cumano.*

σ b *Oneum* ſive *OEneum* inter Eperium & Epidaurum ad Artatum fl. in Peneſtia regione, hodie *Sabionello* aut *Cideriſſo.*

τ c *Epidaurus* ſive *Epidaurum* urbs Dalmatiæ maritima eſt *h*: Alia vero urbs fuit Epidaurus ad Argiæ oram in Peloponneſo, Æſculapii patria. Prope hanc Dalmaticam jam olim à Gothis excisam condita ſcribitur d *Raguſa*, quæ hodie in litore illo celebris eſt.

υ e *Rizinum*, ſive *Rhiſon* & *Rhizinium* ad ſinum *Rhizonicum* eſt, in quem *Rhiſo fl.* labitur. Volaterranus putat eſſe id opidum, quod hodie *Cataro* vocatur; quoniam ſinus Rhizonicus hodie *le Golphe de Cataro* dicitur.

φ f *Budua*, *Butua* ſeu *Bulva* inter Aſcrivium & Olchinium ad ejuſdem maris oram eſt: ditionis Venetæ iſtis in locis ultima, à Turcis incendio vaſtata, nunc utcunque reparata.

χ g *Olchinium*, *Olcinium* ſive *Ulcinium* eſt in eodem litore Butuæ vicinum.

ψ h *Liſſus*, *Liſſum* ſeu *Eliſſus*, ad Drilonis fl. oſtium, hodie *Aleſo* vulgò dicitur.

ω i *Scodra* Turcis *Scanderia*, id eſt, *Alexandria* dicitur, olim urbs nobilis, ad Labeatis lacum eſt, qui hodie *lago di Scutari.*

α k *Dalminium* inter Drinum fl. & Ardium montem erat, olim magna urbs, quam, dum Marcius incendit, gentem quaſi capite amputato truncaſſe Florus auctor eſt; hodiè *Denna*, *Damna*, melius *Delminio* vocatur.

HEKELII.

h Pauſaniæ & *Straboni*, quòd ſit portuoſa, *Lymira* cognominata.

a Narona. b Onæum. c Epidaurus. d Raguſa. e Rizinum. f Budua. g Olchinium. h Liſſus. i Scodra. k Dalminium.

CAP. V.

De incolis Illyrici, & nova ejus deſcriptione.

I.

Illyrici cultores.

ILlyriorum *gens fera* fuit, atrox, & latrociniis piraticâque infamis. Edomita à Romanis ea pars quæ *Liburnia* dicitur, anno ab urbe condita IↃXXV. annis decem ante ſecundum bellum Punicum; *Dalmatia* ſub Auguſto Imperatore. Stetit inde ſub urbis Romæ imperio, donec Gothi eam vaſtarent. Poſt hos *Sclavonii*, à Mœoti palude profecti, occuparunt. In quos deinde *Hungari* imperium habuêre: ac noviſſimè *Turcæ* oppreſſis Hungaris, interiora ſibi vendicarunt; *Venetis* in hunc uſque diem maritimam oram obtinentibus, exceptis duabus civitatibus,

tibus, *Scardona* quæ Turcici juris, & *Raguſi*, quæ ſui juris. 1

II. Regio ipſa quæ olim in duas partes, Liburniam ac Dalmatiam diviſa, nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, eademque pars Sclavoniæ. At quæ quondam α Liburnia, ea nunc *Comitatus Jadera*, vulgò *Contado di Zara* nuncupatur. In hoc urbes nunc claræ; β *Segna*, γ *Nona*, δ *Zara*: hæc haud exigui momenti; nec ultimi ſplendoris civitas. ε *Sebenicum* ſatis amœna urbs, at parum culta, ob vexationes vicinorum Turcarum, qui Scardonam tenent. ζ *Raguſa*,

Dalmatia. Comitatus Jadera. Segna. Nona. Zara. Sebenicum. Raguſa.

BUNONIS.

α *Liburnia* illa *antiqua* a hodie in duas dividitur partes, quarum una [a] *Morlacha*; altera [b] *Banadego* vulgò dicitur.

β In hâc ſunt c *Jadera*, nunc *Zara*,

γ Et d *Nona*.

δ *Zara* Comitatus caput, quem Veneti ab Hungarorum Rege emerunt. Urbs illa hodie Dalmatiæ habetur metropolis; undique mari cincta ponte jungitur continenti; ac arce munitiſſima defenditur. Ab iſta urbe haud procul abeſt locus dictus *Zara Vecchia*, ubi antiquæ *Jaderæ* rudera viſuntur. *Nona* ſive *Ænona* urbs natura ac arte munita; undique mari cingitur, niſi quum ſiccior æſtas eſt. In illa *Senia* ſeu *Segna* hodie *Zeng* cum inſulis adjacentibus. Segnæ ager à Turcis miſere vexatur.

ε *Sebenico* ſeu *Sicum* ad ſinum cognominem eſt: ei imminet mons S. Johannis & arx in eo ſatis firma.

ζ e *Raguſa* prope Epidaurum à Gothis olim exciſa, Turcis *Drobonika* dicitur; emporium exciſa, Turcis *Drobonika* dicitur; emporium frequens eſt, ex quo Dalmatia bello fatigata. Opidani, quod Turcarum Imperatori tributum pendunt; longe lateque merces exportant ac important. Urbs illa S. Laurentii arce munitur; ac ſi in vicino ſcopulo Venetorum *Chiroma* arx quoque conderetur, eſſet invicta ac inexpugnabilis.

HEKELII.

a Quam hodiè plurimi *Croatiam* eſſe dicunt.

REISKII.

1 Illyrici veteres & ipſi ſuis nationibus diſtincti, apud Ptolemæum & Plinium produntur: Inter illas Embiliæ comparent, quibus proximi cum Pœni conſederant, teſte Stephano, f urbem Butnen condiderunt בטותא *Betua* nomine Phœnicio quaſi *tutam ſecuramque* dixerint: Primos autem incolas חקלין *Akelin*, i. e. agreſtes ex feris moribus appellatos voluit Bochartus, voceque hinc apud Græcos corrupta Enchileos: Ut fluvios, montes, urbeſque alias, & vicinas Inſulas à Phœnicibus denominatas nunc transeam. g Nec itaque Pœni auctore noſtro hujus regionis incolæ omittendi fuerant, nec Galli, quos duce Bulgio huc ſedem Olympiade 124. fixiſſe, Polybius, Juſtinus, Pauſanias commemorant. Romani poſtea victores Illyrico Teutæque hujus reginæ bellum A. V. C. DXXIV. primum conflarunt; Ultimum A. V. C. DLXXXVII. Gentio rege capto, & in triumphum penitus abducto. h Illyricum itaque Romanis Impp. & horum præfecto prætorio ſubjectum denique Germanis & Sclavis ſubfuit, regni Dalmatici auctoribus: Poſtremo Hungaris ex A. 1080. cum Zelimirus regum ultimus mortique proximus Ladiſlao Dalmatiam legaſſet. Vid. Bonfinius Dec. II. Lib. 4. i Hinc adhuc hodieque regibus Hungaricis pars Dalmatiæ ac urbes S. Viti Zengaque ſubſunt pars altera cum urbibus maritimis Jadera ſeu Zara, proxima Morlachorum regiuncula, Zebenico Spalato *Venetæ Reip.* paret; Item Cliſſa mediterranea per pacem A. 1669. cum inſigni 50. milliarium territorio à Turcis conceſſa: *pars tertia* Turcico adhuc jugo ſubjecta Venetis aut incurſionibus per bellum decenale proximum, aut oppugnationibus infeſtatur. k Raguſa urbs clara Reſp. libera, ex motu terræ vehementiſſimo, quem A. 1667. ſuſtinuit, eluctata ſeſe in *clientelam* Cæſaris Aug. & regis Hungarici Joſepho denuò A. 1687. dedit ex veteri, quo regibus Hungaricis tenebatur, titulo, ſed nexu tributi Turcico non minus adhuc obſtringitur. Vide hujus deſcriptionem accuratiſſimam in Lib. Status Turcici anonymo. Lib. I. c. 4.

BUNO-

a Morlacha. b Banadego. c Jadera ſeu Zaza. d Nona. e Raguſa. f Butue urbs. g Phœnices incolæ Gallique. h Illyricum captum. i Dalmatia Regibus Hungaricis, Venetæ Reipubl. Turcis ſubeſt. k Raguſa.

Tab 26
ILLYRI PARS,
DACIÆ PARS
THRACIÆ PARS.
Bisaltia
Albania
Almopia
TAVLANTIA
Strymonicus Sinus
Lemnos hod. Stalimene
ASIÆ PRO OLYMPENI
TROAS
Olympus Mons
PIERIA.
Comenolitari.
Thermaicus Sinus
MARE
ÆGÆUM
Lesbus h. Metelino
Perrhæbia
THESSALIA
Chaonia
Thesprotia
Phthiotis.
Pelasgicus Sinus
Hodie Sciro
ARCHIPELAGO.
Corcyra h Corfu Ins
Euboea
Boeotia
ACHAIA
Acarnania.
Leucadia Ins h. Santa Maura
Corinthiacus Sinus Golfo de Lepanto
Athenæ
Andros
Icarium Mare
Zacynth Ins
PELOPONNESUS
Argolicus Sinus
LACONICA
CYCLADES Insulæ
Sporades Ins
MYRTOUM MARE
DORIS
Strophades ins
Messeniacus Sinus
Laconicus Sinus
Malea Prom
Cithera Ins
Tænarium Prom
MARE DE CANDIA.
Cydones
Musagores Ins. tres
Mare Lybycum.
HELLAS Seu GRÆCIA UNIVERSA

uſa, haud magna urbs cum arce, ſui quidem juris eſt, at ſtipendium pendit Turcæ: Emporium alioquin, ab hoc latere maris Adriatici, Turcicis mercibus celeberrimum. [a] *Scutari* quoque, Turcicum opidum Emporium eſt haud ignobile. Scutari.

BUNONIS.

[a] *Scutari b*, olim *Scodra*, Venetis eripuit Mahumedes Turcicus altero abhinc ſeculo *c*. Cæterùm [b] *Spalatum*, vulgo *Spalatro*, ad idem ſitus eſt prope Salonam; Archiepiſcopatu gaudens, quem nuper nobilitavit *Marcus Antonius de Dominis*. In Dalmatia Turcica quoque eſt [c] *Cliſſa* arx firmiſſima, Turcarum excurſionibus nobilis. E regione iſtius litoris eſt [d] *Pharia* inſula, & [e] *Corcyra nigra*, itemque *Melita* ſive *Melitena*. [f] *Dalmatia* aërem habet temperatum & purum; unde plerique ejus incolæ longævi ſunt: ſolum habet admodum fertile; oves bis in anno pariunt. Piſcibus ora maritima eſt referta: & montana loca feris; oleis, vitibus, ſegete abundat. Inde mel, cera, plumbum, ſellera & oleum exportantur. [g] *Dalmatæ* plerique ſunt proceri, expediti, bellicoſi. Carminibus celebrant eos, qui contra Turcas fortiter pugnando ceciderunt. Plerique profitentur literas, qui tamen montana incolunt loca, priſtinam barbariem nondum videntur exuiſſe; in his viri pariter ac fœminæ uno eodemque utuntur genere veſtitus; neque eo diſtinguuntur. [h] *Raguſini* lucro inhiantes longe lateque exercent mercaturam. Erga peregrinos ſunt humani ac faciles. Singulis menſibus eligunt Ducem, quem *Rectorem* vocant, cui adſunt 100. Senatores. *S. Laurentii* caſtro quotidie novus imponitur gubernator. Suntque Raguſini fere omnium Monarcharum clientes: Turcarum Imperatori tributum pendunt, ſingulis annis 20. millia Sultanorum; alii tamen 10. aut 15. millia illos ſolvere tradunt *d*. In Turcicis ditionibus nulla ſolvunt portoria. A Turcis Raguſini impenſe diliguntur ob commoda, quæ ab iis percipiunt.

HEKELII.

b Vel vulgò *Scuttri*.

c Hæc Civitas XIIX. Milliar. à Mari quippe abſens, eſt in arduô ac præcipiti Saxô ædificata, & Lacui ad Orientem imminet, qui centum & triginta Milliar. in ambitu patet, ac undique Montibus, præterquam ad Septentrionem, ambitur, à quâ Parte duo in ſe recipit Amnes. Territorium verò, quod eſt inter hunc *Scutari* Lacum, & Mare, vulgò vocatur *Crama*, i. e. Regio Saxis ac Montibus impedita.

d Maginus dicit, *Raguſinos Turcæ* pendere tributum ſingulis annis XIV. millium Aureorum.

a Scutari. b Spalatum. c Cliſſa. d Pharia. e Corcyra nigra & Melita inſula. f Dalmatiæ fertilitas. g Dalmatarum mores. h Raguſinorum mores.

CAP. VI.

De Græcia, & ſumma ejus diviſione.

I.

ILlyrico conjuncta eſt *Græcia*, antequam Orbis imperio Romani potirentur, terrarum omnium dictis factiſque celeberrima. Hinc quippe omnis literarum claritas primùm effulſit, hinc frequentes coloniæ ad illuſtrandum totum terræ Orbem in diverſas regiones exiverunt. Nunc tota à Turcis devaſtata, in exiguis ruderibus deſerta & ipſa barbarie magis barbara jacet. Dicta eſt terra *Græcia* à Rege *Græco*: eadem ab alio Rege *Hellene*, *Hellas*, & incolæ *Hellenes*. [1] Græciæ fortuna.

II. At

REISKII.

1 Origines Græcorum alias *ſacra*, & alias *domeſtica historia* præbet: Sacra Japhetum Noachi filium, qui primus gentium Græcarum conditor apud

a Origines Græcorum duplices.

Græciæ nomen.

II. At nomen Græciæ diverſè accipitur. Primum enim Græci[a] nomine dictæ fuerunt binæ terræ, quæ poſtea ſeparatim altera *The[ſ]ſalia*, altera *Græcia*, ſive *Hellas propriè dicta*. Dein Græciæ titul[o] acceſſit *Peloponneſus*; mox item *Epirus*, ſimulque *Macedonia* to[ta]; denique *Creta* inſula, & quicquid inſularum Græciæ adjace[t]. Quin etiam in *Italiam* & *Siciliam*, ut ſuprà dictum eſt, Græcum nomen uſquequaque tranſiit, ubi *Græcia magna*: & item in Aſiam ubi *Græcia Aſiatica*. Sed de hac in ipſa Aſia; nunc Europæ pri[]mum terræ explicandæ ſunt.

Græciæ fines.

III. Totum igitur hoc, quod ſub uno Græciæ nomine compu[]tavimus, terminis includitur, *ab Ortu* Ægæo mari: à *Meridi[e]* Cretico: ab *Occaſu* Jonio: à *Septemtrione* Scardicis jugis ab Illyriis ac Mœſis ſeparatur, Strymoneque amne à Thracibus. *Longitud[o]* ejus eſt à Tænario Peloponneſi promontorio per Iſthmum ad Strymonis fontes, mill. German. C. *Latitudo* maxima ab Sunio promontorio per Græciam propriè dictam & Epirum, Acroceraunium uſque promontorium, milliar. German. LXXX.

Et Magnitudo.

Partes Græciæ.

IV. Partes ſive regiones, in quas univerſa Græcia potiſſimùm dividitur, ſunt iſtæ: *Epirus*, *Peloponneſus*, *Græcia propriè dicta*, *Theſſalia*, & *Macedonia*. Quanquam *Acarnaniam* quæ ſub Epiro, & *Ætoliam* quæ ſub Græcia, nonnulli veterum Geographorum ſeparatim cenſeant.

Græciæ in

V. At Romani univerſam Græciam in duas provincias diviſerunt,

apud Phœnices aut Ægyptios ipſis Græcis innotuit, variato paulum nomine Ἰαπετὸς aut mutato. Hunc Theologia fabuloſa pro Neptuno ſubſtituit, veluti Janum pro Jove, Semumque pro Plutone admiſerat. Ita Lactantius Euſebiuſque non ſine Scriptorum recentiorum ſuffragio. Bochartus etiam in Phaleg. Lib. I. c. 1. demonſtrat, quàm nomina Græcum & Latinum Japheto congruant, ſi ποσειδῶνα ex voce Phœnicia פשטן *Peſidan*, quæ latum ſignificat; Neptunum ex Hebraico נפתח *Niphta*, i. e. à dilatatione deduxeris. Quem gentes ſingulæ ortum à filiis Japheti & nepotibus ſumſerint, hoc diſtinctius explicari à nemine poteſt, cum hiſtorica monumenta deficiant. Sin domeſticam hiſtoriam conſulamus, ea poëticis figmentis obruta examinari paulo accuratius debet, veritaſque à commentis vaniſſimis ſeparari. Ergo idonei auctores Diodorus Siculus, Apollodorus, Conon, Pauſanias, genus omne Græcum ab Hellene Deucalionis filio propagatum in tria faſtigia diſpeſcunt, Æolicum puta, Doricum, Ionicum. [a] Namque Hellen, à quo Ἕλληνες dicti, rex Theſſaliæ tres filios procreavit, Æolum, Dorum, & Xuthum. Ab Æolo ortum Æoles nomenque; à Doro Dores, à Xutho Iones duxiſſe feruntur. Idque geſtum, ſi Petavio credas, in A. Per. Jul. 3385. ante Chriſtum 1529. & tertium ab Ægyptiaca profectione incidit. Vid. Ration. Lib. I. part. I. c. 7. Hellen igitur apud Romanos Græcus, neque hic ab alio rex fuit. Has Græcia vetus & aliquando cultiſſima origines præbet: Hodierna eas plane poſthabet, nec tamen ipſa barbarie magis barbara jacet (ſic Cluverius noſter inquit) Multa enim priſtini cultus documenta paſſim adhuc ſupereſſe videas multa etiam ex hoc ævo non Chriſtianæ ſolum religionis, ſed doctrinæ uſu & conſuetudine cum Italis ornamenta in dies accedere. Vid. Cruſius in Turco-Græcia & Chriſtoph. Angdi de ſtatu hod. Græc.

BUNO-

a Ab Helene, Æolo, Doro, Xutho.

Septentrio.
Meridies.
Occidens
MACEDONIÆ PARS.
ÆSTIOTIS
THESSALIÆ PARS.
ORESTIS.
MOLOSSIA nunc PANDOSIA.
CANINA
Elyma ol olim Canina
CHAONIA.
Dodona
Panormus
Portus Chimæra
Phoenice
THESPROTII nunc VAIELITIA.
Buthrotum n Butrinto
Buthrotiæ Situs
Pelodes Portus
Thyamis Prom
Thyamis fl.
DRYOPUM regio nunc ALDRADINA.
CASSIOPÆI.
Cassiope
Acherusia Palus
Dolopes
Amphilochia
Ambracia n Ambrachia
Larta
Anactorius Ambraci. Sinus n Golfo de Larta
ACARNANIA.
Cichyrus
Almene
Elatria
Nicopolis
Dardanel.
Actium n Figalo
Stratos
Acarnanum
ÆTOLIA
Olenus
Amphissa
Calydon
Naupactus n Lepanto
Pleurone
Gomphi
Tricca
Ctemenæ
Chyretiæ
Sostenis
Hypate
Homilæ
Phalachthia
Sperchius
Pindus Mons
Argos Amphilochiu nunc Anfiloca
Erineus
Cephisus
Boium
Chalcis
Arachtus
Achelous fl.
Corcyra Urbs h. Corfu
CORCYRA SCHERIA et PHÆACIA nunc CORFU.
Leucimma Prom
Amphipagus Prom
Phalacrum Promont
Ptychium
Alcinoi Portus
Cassiope Urbs h. Casope
Ogygia Calypsus ins
Sybota
Toronon Perga
Ericusa Insulæ
Paxædux
Antipachsu Ins
Sybotatros ins
Dulichium
Echinades Insulæ
IONIUM MARE
SAMOS SCEPHALA Cephalonia
CEFALOUNA
Aenus. M
Nitium prom
Ithaca
Leucas n S. Nicolo
Pescheria
Antirrhium Promont.
Rhium Prom
Patre
Olenus
Zacynthus h. Zante
Zante olim Zacynthus
PELOPONESI PARS
EPIRUS hodie CANINA cum Mariis Ionii Insulis Corcyra seu Corfu Cephalonia seu Cefalogna etc.
45
46
48
49
39
38
37

int, *Macedoniam*, ſub qua ipſa Macedonia, Epirus & Theſſa-a; & *Achajam*, ſub qua *Græcia* propriè dicta, Peloponneſus, Inſulæ circumjacentes. Macedoniam & Achajam diviſio.

CAP. VII.

De Epiro & Peloponneſo. 1

I.

EPirus, quæ nunc *Canina* [a] dicitur, ſeparatur à Macedonibus Celidno amne, & Pindo monte; ab Græcis Acheoo flumine. Populi clari fuêre β *Moloſſi*, quorum opidum γ *Do-* Epiri termini, Populi & opida.

BUNONIS.

α a *Epirum* b in tertio Europæ ſinu ponit Plius: & addit: *Omnis Græciæ fabuloſitas, ſicut liarum claritas ex hoc primùm ſinu effulſit.* Incipit tem Epirus à Celidno flumine; & deſinit in *cheloo* flumine, qui ab Achaja eam ſeparat: *ium mare*: ad Meridiem; *Macedoniæ* partem *Pindum* montem ad Septemtriones habens. *c*

β b *Moloſſorum* regio olim *Moloſſia d*, nunc *andoſia* dicitur, ab urbe *Pandoſia*. Apud Moſſos *e*, *canes* ſunt *venatici* generoſiſſimi, qui *oloſſi* vocantur. Cæterum *f* ſunt quoque *Moſi*, Theſſaliæ populi.

HEKELII.

a Sive *Jannina* recentioribus.

b Incolis *Arbonar*; *Turcis* v. *Arnantleri*.

c *Maginus*, *Schroterus* & alii dicunt, EPIUM terminari ab Ortu *Acheloô* Fluv. à Mere *Adriatico Mari*; ab Occidente pulſari *Mari nió* uſque ad *Celydnum* Amnem; à Septentrione rò *Macedoniam* habere.

d A *Moloſſô*, *Pyrrhi* & *Andromaches* Filio ſic minata.

e Quorum Regnum principem à diluviô *haëthontem* (μετὰ τὸν κατακλυσμὸν Φαέθοντα βασιεῦσαι πρῶτον) tenuiſſe *Plutarchus* ſcribit in Pyrhô p. 383. num. B. Tom. 1. Oper.

f *Athenæo* & *Victorino Grammatico*.

REISKII.

1 Epirus Gr. ἤπειρος aut generaliter omnem rram continentem, aut ſpecialiter hanc regiom Romanis ex bello Pyrrhi primo cognitam gnificat: Hæc vero & ipſa duplex habetur: altera vetus, altera nova; Epirum veterem vocamus Pyrrhis Æacidiſque ſubditam, & octo gentes præcipuas complexam. [d] Epirus nova quondam Illyris Græciæ dicta, neque trans fluvium Acheloum procurrens, poſthac Albania & hæc quidem ab excelſis montibus appellata, quos Galli veteres huc delati alpes ſua lingua nominaverant. Ita Jacobus Palmerius Græciæ antiq. Lib. I. c. 14. docet, additque caput Epidamnum eſſe, vel Dyrrachium, Italis Durazzo.

e Peloponeſus Pelopidas, quibus & nomen debuit, reges, è ſanguine Pelopis [f] ortos perdiu Mycænis tulit, ut duo Græcorum genera, Doricum & Æolicum, quæ huc per colonias conceſſerant, Doricum, Æolicumque quieto imperio gauderent. Sin Bochartum audies, primo ſingulas ex nepotibus Japheti & horum uno quidem אלישה g *Eliſah* huc in hanc terram penetraſſe credideris. Bellum vero quod exarſit, Peloponeſiacum inter cuncta Græciæ regna & reſpubl. Athenienſes maxime ac Peloponneſios quam atrociter efferbuerit, quamque componi non potuerit niſi Athenis funditus exciſis, Xenophon, Plutarchus, Pauſanias aliique memorant. Hodie Morea ex mororum, quas profert uberrimas, multitudine vocatur, & Turcis, Italis, Græcis, Judæis, etiam habitatur. Quondam vero reſp. Veneta ibi rerum potita, imperium hoc bello præſente Turcico vetus denuo ſibi vindicavit. [h] Namque A. 1683. claſſe inſtructiſſima & numeroſis copiis valens Preveſſam, poſtea Coronem, profligato Sciraskiero Turcico, amplius utrumque Noverimum A. 1685. Modonam & Neapolin di Romania A. 1686. cepit. Tota ſic domita Peloponneſus, totque

a Epiri fines. b Moloſſi. c Pandoſia. d Epirus nova vetuſque. e Peloponeſus, f A Pelope, g Ab Eliſah, h Nunc ab Venetis ſubacta.

γ *Dodone*, apud quos *Jovis Dodonæi* templum; oraculo illuſtre; δ *Dryopes; Chaones*, quorum regio ε *Chaonia;* opida, ζ *Oricum*, η *Antigonia*, ϑ *Panormus*, ι *Elæus;* κ *Theſprotii*, quorum λ *Buthrotum*, Pyrrhi regia; μ *Caſſiopæi* quorum ν *Caſſiope;* regio ξ *Almene*, opidum ο *Nicopolis*; π *Amphilochi*, opidum ϱ *Argos*, cognomine *Amphilochicum*, σ *Acarnanes*, regio *Acarnania*, opi-

totque munitiſſimis ſubactis urbibus reſpubl. triumphum A. 1687. ſolennem egit: Antea quippe jamdudum S. Maura Turcis erepta Inſula in ditionem Venetorum venerat.

BUNONIS.

γ a *Dodona* urbs à *Dodone* flumine & fonte dicta, ubi ingens ſilva; & præter templum Jovis fons Jovis Dodonæi, faces exſtinctas accendens, & accenſas exſtinguens. b *Æs* Dodonæum in proverbium *g* abiit, pro valde ſonoro, & homine importunæ loquacitatis: à pelvi ærea Dodonæ in columna ſublimi, quam flagellum in manu pueri in altera columna huic proxima vento agitatum ſæpius percutiebat, fiebatque tinnitus importunus. Columbæ quoque nigræ ex arboribus reſponſa ibidem dediſſe conſulentibus ſcribuntur. Oraculum tamen iſtud Homero & Heſiodo cognitum, ſuo ævo deſiiſſe teſtatur Strabo. *h*

δ c *Dryopum* regio hodie *Aldradina* dicitur.

ε d *Chaonia* nunc vulgo *Canina* ab urbe primaria, in qua præfectus moratur, incolis dicta *i.* *Silva Chaonia* columbis abundabat. *k*

ζ *Oricum* in Epiri litore fuit, à Colchis conditum: quod Cæſar præter exſpectationem Pompeji occupavit. Inde initium erat Epeiri.

η Prope Oricum in mediterraneis fuit e *Antigonia*, ab Antigono condita, hodie *Argiro caſtro* dicta.

ϑ f *Panormus*, nunc *Panormo;* inter Acroceraunia & oſtium Acherontis fl. portus eſt. *l*

ι g *Elæus* opidum, hodie *Docna*, à litore remotum, Hecatompedo finitimum eſt.

κ h *Theſprotia* ſive *Theſprotis;* hodie *Vajelitia* dicta, ad oram maritimam eſt, contra Corcyram inſulam.

λ i *Buthrotum* ſive *Buthrotus* nunc *Butrinto*, ad litus maris eſt è regione Corcyræ inſulæ, à qua XII. millia paſſuum abeſt. Hic quod luculentas poſſeſſiones Epiroticas haberet *Cicero*, frequens ibi vivere ſolebat. Ex civili bello Pompejano quoque nota urbs. Ad eandem appulit *Æneas* Virgilianus. *m*

μ k *Caſſiopæorum* regio *Caſſiopæa* intus in mediterraneis eſt.

ν l *Caſſiope* nomen antiquum retinet, in montanis jacens; Alia vero ad mare hodie dicitur *Joannia.*

ξ m *Almene* Theſprotiæ vicina ad mare pertingit.

ο n *Nicopolis n* ad ſinus Ambracii, qui vulgo *Golfo de Larta*, fauces ſtructa erat, in litore occidentali: in oppoſito vero erat Actium. Nicopolis hæc ab Auguſto Imperatore condita, & ab ipſius victoria, de Antonio & Cleopatra *o* partâ, ita dicta eſt: Plutarchus in Antonio nomen ei impoſitum ait à *Nicone Aſino*, cui ruſticus inſidens Auguſto ante pugnam obviam venerit. In urbe hac *p* Græcam Bibliorum verſionem inventam tradunt, quam *Origenes* in Hexapla ſua contulit.

π o *Amphilochorum* regio *Amphilochia* intus in mediterraneis eſt.

ϱ p *Argos Amphilochium* inter Ambraciam & Caſſiopen jacens, etiam nunc *Amfiloca* incolis dicitur.

σ q *Acarnanes*, mollitie & laſcivia olim notati, cum Ætolis vicinis aſſiduas fermè exercebant rixas.

HEKELII.

g Teſte *Eraſmo* Chil. I. Cent. I. *Adag.* VII. & ex eô *Manutius* in *Adag.* p. 29.

h Lib. VII. *Geograph.* p. 600.

i Unde a. hæc Regio dicatur, tradit *Virgilius* Lib. III. *Æn.* v. 334.

k Quarum mentionem fecit idem *Virgilius* Ecl. IX. v. 13. Dicit & Glandem *Chaoniam* Lib. III. *Æneid.* v. 333. Portum *Chaonium*, ibid. v. 291. ſeq.

l Vid. *Strabo* Lib. VII. *Geogr.* p. 593.

m Sicuti apparet ex ipſô *Virgiliô* Lib. III. *Æn.* v. 292.

n Olim

a Dodona. b Æs Dodonæum. c Dryopes. d Chaonia. e Antigonia. f Panormus. g Elæus. h Theſprotia. i Buthrotum. k Caſſiopæi. l Caſſiope. m Almene. n Nicopolis. o Amphilochia. p Argos Amphilochium. q Acarnanes.

Tab. 28
Epiri Pars
Achaiæ Pars
Crissæus seu Corinthiacus Sinus nunc Golfo de Lepanto
Naupactus n Lepanto
Cirrha
Anti cirrha
Orissa
Pagæ
Megara
Antirhium
Lecheum
Isthmus
Salaminius seu Saronicus Sinus
Schoenus
Athenæ
Cenchreæ
Golfo de Engia
Salamis
Bolbina
Ægina Inf
Thea Inf
Rhium Prom
Patræ
Rhypes
Ægyra
Pellene
Corinthus Gereme
Corinthia
Sicyon
Sicyonia
Achaia Propria
Arcadia
Stymphalus
Cleona
Nemea
Mycenæ
Prolymna regiuncula
Teryntha
Ionii Maris
Olenus
Cephaleniæ pars
Dyme
Larissus
Tritæa
Pholoe mons
Erimanth
Lymria
Nonacris fons
Cisalphæa
Asea
Megalopolis
Argos
Palus Alcionia
Argeia
Cynethia
Argos minus
Trœzen
Maris Aegæi Pars
Spiræum Prom
Hermione
Tyrius
Nauplia n Napoli
Asine
Artemisius mons
Lerna palus
Ornæa
Elis
Zacyntha
Chelonatas prom
Pylus Eliaca
Olympia
Pisa
Opus
Alpheus
Alphera
Mantinea
Lycosura
Chronicus Mons
Lycora
Argolicus Sinus nunc Golfo de Napoli
Cepides
Chersonesus
Rhipe
Harploia
Phigalea
Arcadia Transalpinia
Taygetus Mons
Cyparissia
Cyparissius Sinus n Golfo de Larcadia
Amathus
Aulon
Lepreum
Gerenia
Sparta s Lacedæmon
Laconica
Brasiæ
Aphrodisium
Amyclæ
Vordonia
Therapna
Angiæ
Zarex
Epidaurus Limera
Gytheum
Boea
Malea Prom
Pherae
Cardamyla
Messene
Messeniacus Sinus n Golfo de Coron
Pylus
Methone
Corone
Coryphasium prom
Leuctrum
Messa
Tænarum op Tænarium prom
Laconicus Sinus n Golfo de Colochina
Cythera Inf n Cerigo
Peloponnesus nunc Morea
Veteris Corinthi Ichnographia
A. Forum
b. Porticus aurea
c. Crene fons
d. Veneris statua
e. Minervæ sedes
f. Dianæ Ephesiæ imago
g. Liberi patris sign
h. Iovis simulacrum
37
38
39
40
36
35
47
48
49
50
51

ppidum [τ] *Ambracia*, Æacidarum regia: unde *Ambracius* ſinus, quo nihil in Epiro nobilius: [υ] *Actium*, [φ] *Leucas*, [χ] *Stratos*.

II. *Peloponneſus* à [ψ] *Pelope* Rege dicta, quæ nunc *Moréa*, haud ulli terrarum quondam nobilitate poſtferenda, quaſi *peninſula* inter duo maria *Ægæum* & *Ionium* extenditur; [ω] ob ſinus & promontoria, queis ut fibris litora ejus inciſa ſunt, ſimul quod tenui tramite n latus effunditur, *platani folio* ſimillima. Peloponneſi fines.

III. Partes ſeu regiones in ipſa, *Achaja proprie* dicta, *Elis*, *Meſſenia*, *Arcadia*, *Laconica*, & *Argolis* ſive *Argia*.

IV. Urbium clariſſimæ; in [α] *Achaja*, [β] *Corinthus* in ipſo Iſthmo, olim Corinthus.

---

n Olim quippe egregia Urbs, & Incolarum multitudine abundans.

o *Ægypti* Reginâ.

p Quam *Preveſa* hodiè mappæ *nuncupant*.

BUNONIS.

τ a *Ambracia* ad receſſum ſinus Ambracii à Nicopoli & Actio urbibus 25. millibus paſſuum diſtans, vulgo nunc etiam *Ambrachia q* dicitur, olim ampla & potens: at Macedonum & Romanorum bellis deinde labefactata, & everſa. *r*

υ b *Actium*, nunc vulgo *Figalo*, ad Ambracii ſinus fauces in litore orientali eſt. Straboni *ſ* *Actium Acarnanum*, ubi Apollinis templum ab Argonautis conditum. Ad promontorium *Actium* pugna illa navalis inter *Octavianum* & *Antonium* commiſſa eſt: quâ Octavianus victor Romanum deinceps Imperium ſolus obtinuit, & nomen *Auguſti*. Promontorium iſtud hodie vulgo *Capo Figalo* vocatur.

φ c *Leucas* opidum vulgo ad promontorium quod vulgo C. *S. Nicolo*: contra quod d *Leucadia* inſula, quæ hodie *Santa Maura* vulgo dicitur; in qua aliud opidum *Leucas*. Iſthmo à Corinthiis perfoſſo inſula evaſit, quæ erat Cherſoneſus. Sæpe tamen arenarum vi continenti reddita eſt: ſæpe etiam indigenarum opera revulſa. Eſt vero inſula iſta continenti adeo vicina, uti eidem videatur juncta.

χ e *Stratos* & *Stratus* hodie *Strato* urbs Epiri maxima, & Acarnaniæ caput, cum ſtaret, apud ſinum Ambracium fuit inter Anactorium & Halyzeam ad Acheloum fl.

ψ Hæc regio à *Pelope*, Tantali regis Phrygiæ filio, id nominis obtinuiſſe ſcribitur: qui victo curuli certamine *OEnomao*, Elidis Rege, Regno ipſius, & filiæ *Hippodamiæ* nuptiis potitus, adeoque, ut videtur, tota hac peninſula, ei nomen de ſuo nomine impoſuit.

ω f *Peloponneſus t* undique mari cingitur, exceptâ illâ parte, quà continenti adhæret. g *Iſthmum* IV. aut V. paſſuum millia patére auctores teſtantur. Columna ibidem erat poſita ab Ionibus, in cujus parte verſus Atticam ſcriptum erat: τὰ δ᾽ οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ᾽ Ἰωνία: Et in altera verſus Corinthum; τὰ δὲ ἐστιν ἡ Πελοπόννησος, οὐκ Ἰωνία. Quinto quovis anno hic celebrabantur ludi in honorem Neptuni. Iſthmum hunc diverſis temporibus effodere conati ſunt *Demetrius*, *Julius Cæſar*, *Caligula*, *Nero*: ac denique *Herodes Atticus*, privatus homo. Murus ductus à Lechæo ad Cenchreas poſt cæſum ad Thermopylas Leonidam; ac poſtea ab Athenienſibus. Sex in Peninſula iſta numerantur Sinus præcipui. h *Criſſæus* ſive *Corinthiacus*, hodie *Golfo de Lepanto*: *Saronicus*, à portu *Saronico* ad Iſthmum ita dictus, qui & *Salaminius* à Salamine inſula, hodie *Golfo de Engia*; *Argolicus*, nunc *Golfo de Napoli*; *Laconicus* vulgo Italis *Golfo de Colochina*; *Meſſeniacus*, nunc vulgo *Golfo di Coron*; & *Cypariſſius*, qui vulgo nunc *Golfo de Larcadia*.

α Ita i *Achaja* iſta præter *Corinthiam*, etiam continet *Sicyoniam v*, ad ſinum uſque Saronicum pertingens.

β k *Corinthus* vulgò *Corintho*, & *Coranto x*, Turcis *Gereme*, olim *Ephyra y* dicta, ſexagenis ab utroque litore ſtadiis è ſumma arce, quæ *Acrocorinthus* vocabatur, ſita, Peloponneſi clauſtra continet. Fuit olim Achajæ caput, Græciæ decus; inter duo maria Ionium & Ægæum quaſi ſpectaculo expoſita, proximamque ab Athenis & Sparta auctoritatem in Græcia obtinuit, mercimoniis locupletata, maritimis copiis potens, contra Corcyræos & Athenienſes navali prælio contendit; bellum Peloponneſiacum auſpicata.

a Ambracia. b Actium. c Leucas. d Leucadia. e Inſula Stratos. f Peloponneſus, ejuſque ſinus. g Iſthmus. h Sinus Corinthiacus. i Achaja. k Corinthus.

cata. *Dionyſius* Siciliæ tyrannus regno pulſus hic exſulavit, ludumque aperiens pueros literas docuit. Corinthus quoque *ſcortis* exſtitit nobilis: hic quoque *Lais* illa, cui ingens pretium poſcenti Demoſthenes inquit: *Tanti pœnitere non emo.* Hinc quoque natum eſt proverbium; *Non omnibus licet adire Corinthum z.* Adeo meretricibus favebant Corinthii, ut eas non ſolùm honore afficerent; ſed etiam plublicis precibus Venerem orarent, ut meretrices augeret ac ſervaret, *teſte Athenæo A. L. Mummio* exciſa eſt non ſatis ob juſtam cauſam: Romani enim veriti, ne loci opportunitas eos aliquando ad bellum faciendum adhortaretur, Corinthum incenderunt *a.* Ex incendio urbis, quum plurimæ ſtatuæ & ſimulacra ærea, aurea & argentea confluxiſſent, *Corinthiacum æs* conflatum traditur; quum tamen *æs* illud *Corinthiacum* jam ante urbem hanc deſtructam fuerit in pretio: artificio igitur Corinthiacum ſingulari fuerit ita paratum. Eam urbem tamen reſtituit *Julius Cæſar*, uti & *Carthaginem*, colonoſque eò milites veteranos miſit. Deinceps celebrata eſt Corinthus: in eaque *Paulus Apoſtolus* XVIII. menſes commoratus eſt: & duas ad Eccleſiam Corinthiorum ſcripſit epiſtolas, quæ Dei beneficio in Sacro Codice hactenus ſuperſunt. Cæterum urbs illa cum reliqua Græcia hodie ſub Turcarum eſt dominatu. Porrò in Occaſum ad ſinum a *Criſſæum* ſive *Corinthiacum* portus & navale Corinthiorum erat b *Lechæum*, duobus muris, tanquam brachiis urbi junctum. In hunc portum naves ex Italia & Sicilia commodiſſimè appellebant, indeque ſolvebant. c *Cenchreæ* alter portus erat, vicum ſibi conjunctum habens. Is Ortum ſpectabat, & naves ex Aſiâ venientes recipiebat, eodemque dimittebat, in omnem Orientem per d *Saronicum mare.* *Paulus Apoſtolus* hîc caput raſit, ex gentis ſuæ religione. Ibidem erat & e *Schœnus*, ubi per Iſthmi anguſtias naves traduci machinis ſolebant. In eadem Achajâ propriè dictâ, præter Corinthum, erat nobilis & vetuſta urbs f *Sicyon;* in qua regni propemodum ab hominum memoria antiquiſſimi ſedes fuiſſe ſcribitur. Urbem ipſam *b* Abrahami temporibus conditam narrat hiſtoria. Tyrannis ferè paruit; at moderatis, neque ſuis commodis nimium deditis. In iis fuit g *Aratus*, quem plerique, ut civium ſuorum amantiſſimum prædicant. Sicyon verò anteà *Mecone c*, & prius etiam *Ægialus d* dicta, in colle natura munito XIX. aut XX. ſtadiis à mari condita fuit *e*. Pingendi, fingendique, aliarumque id genus artium ſtudioſi fuêre Sicyonii & Corinthii. Agrum utriuſque populi h *Nemea fl.* dirimebat. Romanis ſtuduerunt in bello Achaico Sicyonii; & inde maximam agri Corinthii partem obtinuerunt. *Calceis* uſos fuiſſe *delicatioribus*, quam viros graves deceat notum eſt ex vulgato proverbio, quo *calcei Sicyonii* pro re parum virilis animi indice, uſurpantur. Hinc de Lyſiæ oratione Socrates: *ſi mihi*, inquit, *Sicyonios attuliſſes calceos*, *non uterer*, *quamvis eſſent habiles*, *& apti ad pedem*, *quia non eſſent viriles.* De Verris crudelitate & improbitate in magiſtratum Sicyonium legatur oratio Cic. Verrina VI. n. 44. Poſtremo quum variis antè afflicti cladibus eſſent Sicyonii, ipſam urbem terræ motus ad ſolitudinem & vaſtitatem redegit. Eadem, aut certe non diſſimilis calamitas i *Helicen* perdidit, & k *Buram* Achaicas urbes, terræ motu aut fluctibus maris abſorptas. l *Patræ* quoque Achajæ urbs maritima non obſcura fuit apud Rhium promontorium, poſt Actiacam victoriam Romanorum colonia. Hîc Cicero libertum ſuum *Tironem* ægrotum reliquerat *f.* *Patræ* quoque nobilitate ſunt *D. Andreæ Apoſtoli* martyrio. Ultra Patras in eodem litore verſus Occidentem fuerunt m *Olenus* & n *Dyme* opida: & hanc ita dictam Strabo exiſtimat, quod ultima ſit in hoc Peloponneſi litore occidentali. E regione hujus litoris ſita eſt o *Cephalenia inſula.* Cæterùm potentes fuêre Achæi & fœdere conjuncti, quaſi in unum corpus coaluere, ita ut per viginti annos ſcriba, & duobus prætoribus communiter, unoque ſenatu uterentur. Poſteà unum tantùm prætorem habuerunt. Magnas igitur & illuſtres per Græciam res geſſêre, multæque civitates ſocietatem cum iis & fœdus junxerunt. Tanta verò Achæorum fuit auctoritas, ut Thebani, poſt Leuctricam pugnam, arbitros eos elegerint controverſiarum, quæ inter civitates erant: & Italici quoque homines poſt ſeditionem cum Pythagoræis, pleraque jura ab iis acceperint. Achæorum hoc corpus à temporibus Pyrrhi, ejuſque in Italiam expeditione, ad Philopœmenem uſque viguit. Quo tempore à Romanis callidè, Achæis invitis & frementibus, id demum ſolutum eſt.

HEKELII.

q Et apud *Ptolemæum Larta.*

r Prius dicta eſt *Eponia & Paralia.*

ſ Lib. x. Geogr. p. 17. Tom. II.

t S. *Peloponneſius*, olim *Apia & Pelaſgia* appellata.

v Ut *Sophianus.*

x S. *Co-*

a Sinus Corinthiacus ſive Criſſæus. b Lechæum navale Corinth. c Cenchrea. d Saronicus ſinus ſive mare. e Schœnus. f Sicyon. g Aratus Sicyonius. h Nemea fl. i Helice. k Bura. l Patræ. m Olenus. n Dyme. o Cephalenia inſ.

lim clara opibus, pòſt clade notior; cujus potentiam Romani cum ererentur, funditus everterunt. In γ *Elide* δ *Olympia*, certamine ymnico maxime nobilis; ε *Cyllene*, quod Mercurium ibi natum bitrabantur, inſignis; unde *Mercurius Cyllenius*. ζ In *Meſſenia*, η *Meſſe-* Olympia. Cyllene.

x S. *Corantho*, ut *Moletius* tradunt.

y S. *Ephyre*.

z S. ut *Strabo* Lib. XII. *Geogr.* p. 201. om. II. loquitur: *Non omnis hominis eſt* Corin-um navigare.

a Excrevit enim ope opportunitatis hujus Si-s in tantam potentiam, ut ne *Romanæ* quidem bi cederet, eratque faſtus illius tantus, ut In-læ P. R. Legatos injurioſiùs appellare, & ſor-bus quoque perfundere non dubitarint.

b *Sophiano* & Recentiorib. *Baſilica* nominata.

c Et *Telchinia*.

d S. *Ægiala*, & *Ionia*.

e Ager ejus *metallicis* olim *officinis* & copioſô *learum* proventu inprimis erat nobilitata.

f Hanc Urbem vocat *Strabo* inſignem b. VIII. *Georg.* p. 706.

BUNONIS.

γ Achajæ in occiduo Peloponneſi litore proxi-a eſt [a] *Elis*, ſive *Elea* & *Cauconia* dicta, inter am, Arcadiam & Meſſeniam ſita. Ejus urbs imaria *g* idem nomen habebat, eaque ex ali-uot pagis coaluerat. [b] *Peneus* fl. per mediam ebat urbem, Perſarum metu muris cinctam. oſtea tamen ſine muris ex juramento Ætolo-um tuta erat; nemini enim niſi inermi regio-em aut urbem illam licebat ingredi. Ad hanc ſque *Elin* ex Sicyone, per mille & CC. ſtadia *hilonides* Alexandri curſor novem diei horis ontendit: indeque tertiâ noctis horâ rediit ſæ-ius. Patria fuit [c] *Phædonis* Philoſophi Platonis miciſſimi. Inde byſſus proveniebat Judaicâ ræſtantior: equis etiam abundabat Elis.

δ [d] *Olympia*, quæ *i* & [e] *Piſa* dicta, ad *Al-heum* fluvium, decem millia paſſuum ab ejus ſtio recedebat. Seſquimilliario ab urbe tem-lum erat Jovis Olympii *k*, pretioſiſſimis dona-iis locupletiſſimum. Quo in numero eminebat ovis ſtatua aurea, Cypſeli munus *l*. Ejuſdem tem Jovis ſimulacrum eburneum, ſumma rte à Phidia elaboratum. Cujus ea magnitudo rat ſedentis, ut ſurgere, ſi vitam acciperet, non poſſet, quamvis altum ac magnificum templum id foret, ni capite perrumpere tectum vellet. Hîc quoque erat mira porticus, quæ ſeptics eandem reddebat vocem, eâque de cauſâ ἑπτάφωνον eam appellabant. Hîc celebrati ſunt ludi iſti quinquennales, ad quos univerſa Græcia confluebat per Olympiades. *m*

ε *Mela* à [f] *Cyllene* urbe *Mercurium Cyllenium* appellatum tradit; quem tamen alii à g *Cyllene* Arcadiæ monte maximo, in quo fingitur geni-tus, ita cognominatum volunt. At ubrs *Cyllene*, hodie *Chiarenza* dicta, in orâ Peloponneſi occi-duâ eſt apud promontorium Araxum. Elidis urbis erat navale, & commodus portus è Sicilia ſolventibus. Huc quoque à Plinio *n* collocatur *Cyllene* ſinus, & promontorium *Chelonates*: h *Aulon* item, & [i] *Leprion* opida: & urbs ſpa-tioſa admodum [k] *Cypariſſa*, cum ſinu [l] *Cypariſſio*.

ζ In occidentali Pelonneſi litore ſequitur m *Meſſenia*, quæ tamen in meridiem quoque magnâ ſui parte ſe extendit.

HEKEL I.

g Eaque non procul ab *Olympiâ*.

h Sicuti apparet ex *Virgilii* Lib. I. *Georg.* v. 59.

i Olim Stephano teſte.

k S. *Olympici*.

l Quæ fortè ad ornatum Ludorum potiſſi-mùm erat poſita. Hunc morem enim *Romanos* imprimis obſervâſſe, ex *Emundi Figrellii* elegan-tiſſimo de *Statuis Illuſtr. Romanor.* Libr. c. V. diſcendum eſt.

m Hi *Ludi* autem inſtituebantur in honorem *Jovis* ab *Hercule*, qui *Augeâ Elidis* Rege, ſupe-ratô, repurgatôque ejus ſtabulô in Campis *Olympiæ* vicinis juxta *Alpheum* Fluvium ſacrum Certamen inſtituit, quod quinto quoque anno, vel ſicuti ex Interprete *Lycophronis* apparet quin-quageſimo Menſe celebraretur, idque eô conſi-liô ut in illô certamine *Græciæ* Juventus ſeſe pen-thathlo, ſive quinquertio exerceret, *cæſtibus* ſcilicet, *Curſu*, *Saltu*, *Diſcô* & *Paleſtrâ*, iiſque veluti meditationibus vero certamini præluderet. Huic certamini quintô die finis imponebatur, & Victor, qui *Olympionices* vocabatur, *Oleaſtrô*, vel uti *Ariſtoteli* placet, *Oleâ* coronabatur. Conf. *Caroli Paſchalii* Lib. VI. de *Coronis* c. XVI. p. 391. & Lib. VII. c. V. p. 469. ubi de More *Græcorum* in *dandis Coronis victricibus* multa ſunt legenda.

n Lib. IV. H. N. Cap. V. p. 51.

a Elis. b Peneus fl. c Phædonis patria Elis. d Olympia. e Piſa. f Cyllene. g Cyllene ſinus & Chelonates prom. h Aulon. i Leprion. k Cypariſſa. l Sinus Cypariſſius. m Meſſenia.

Meſſene. Pylus. Corone.

ϰ Meſſene, *ϑ Pylus*, unde Neſtor ille Pylius, *ι Corone*. In *ϰ Arcadia*

BUNONIS.

ϰ a *Meſſene* urbs, regionis caput, eidem & populo nomen dedit *o*. Graviſſima & diuturna Meſſeniis interceſſerunt cum Lacedæmoniis vicinis bella: in quibus enituit virtus prorſus heroica, & humana major, *Ariſtomenis Meſſenii*, qui deinde inter heroas cultus eſt. In bellis iſtis mentio quoque fit b *Ithomes:* quod nomen eſt montis, ad quem urbs ejuſdem nominis. Hanc urbem Lacedæmonii anno belli iſtius vigeſimo tandem in deditionem accepêre, ac ſolo æquarunt. Poſt Leuctricam pugnam ab Epaminonda & Thebanis reſtaurata eſt. Verùm Meſſenii cum devicti, aliquoties à Lacedæmoniis defeciſſent, ab iiſdem in ſervitutem redacti ſunt, pejuſque ſervis habiti. Unde proverbium natum eſt: *Meſſena ſervilior*, in eos, qui alieno vivunt arbitrio *p*. Cæterum eadem prope Meſſenes ratio erat, quæ Corinthi. Utrique enim mons imminebat: illi quidem *Ithome*; huic verò *Acrocorinthus*; quæ loca ad tenendam Peloponneſum maximè oportuna erant, ut cornua ad prehendendum taurum. Itaque Demetrius Phalereus Philippum Demetrii filium non inconcinnè monuiſſe traditur, ut bovem utroque cornu præhenderet, ſi eum tenere vellet: has nempe urbes duas, & vicinos montes ſignificans; taurum verò Peloponneſum.

ϑ c *Pylus* hæc Meſſeniorum erat ſub monte Ægialeo, à Pylo Triphyliæ cccc. ſtadiis diſtans, cæteris, quæ erant, Pylis præſtantior, & antiquior: unde proverbium *q*: *Eſt Pylus ante Pylum. Neleus Neſtoris* pater tres tenuit Pylos, ut Pindari habet Scholiaſtes. Hæc Meſſenia à *Neleo* condita putatur: unde & *Neleia* dicitur. *Neſtor* autem *Pylius* cognominatus vel à *Triphyliaca*; vel à tribus iſtis, quæ eum ſibi aſcripſerunt. Hanc Meſſeniorum Pylum dirutam ante, Athenienſes in bello Peloponneſiaco inſtaurarunt, & tenuerunt annos xv. magno cum ſuæ civitatis bono, Lacedæmoniorum incommodo graviſſimo. d *Sphacteriam* etiam, quæ & *Sphagia* dicitur, vicinam huic litori inſulam occuparunt, in eaque trecentos Lacedæmonios obſeſſos fame & ferro abſumſerunt, aut in deditionem acceperunt; qua clade nobilitata inſula eſt. Ita enim comparatum eſt, ut, quæ antè loca obſcura fuerunt, & ignota, ex aliquo hominum caſu & fortunæ momento, fama celebrentur.

ι e *Corone* hodie *Coron*, ſub Thematia monte Thebanorum colonia; ubi Jupiter & Apollo omnium morborum Averrunci colebantur, in Meſſeniæ orâ maritimâ eſt: unde vicinus ſinus nomen traxit; qui idem ab univerſa hâc regione *Meſſeniacus* dicitur, in quem influit *Pamiſus* fluvius, qui idem *Pamiſſus* & *Panyſus* aliis ſcribitur; hodie vulgo *Pirnaza r* dicitur, eorum maximus, qui intra Iſthmum ſunt. Sinus iſte hodie *Golfo de Coron* vulgò nuncupatur. Porrò in eodem Meſſeniæ litore eſt f *Methone* urbs, hodie *Modon*, *Mutune* & *Moitune*, clariſſima nunc & præfecti ſedes. Una earum ſeptem urbium eſt, quas Agamemnon per legatos Achilli promittebat. Menelaus enim Spartæ Rex hanc quoque tum poſſidebat regionem. Bello Actiaco Antoniano *Agrippa*, primo navium appulſu, hâc potitus eſt urbe, & Bocchum Mauruſiorum Regem Antonii partes ſequutum, hic captum, interfecit *ſ*. In eâdem ora erat g *Aſine*, unde h *ſinus Aſinæus*; i *Helos* item, & promontorium k *Acritas*: l *Tomæus mons*, qui à cultro tonſorio *t*, cujus ſimilitudinem habere dicitur, nomen traxiſſe videtur; m *Coryphaſium* promontorium *v*. Plura prætereà memorantur hîc opida; n *Cardamyla*, o *Pheræ*, p *Thuria*, q *Gerenia*; unde *Neſtor Gerenius* Homero & Poëtis, ut à *Pylo Pylius* dicitur.

ϰ r *Arcadiam* Peloponneſi regionem mediterraneam Peloponneſiacæ gentes undique cingunt. Montoſa eſt, montiumque Arcadiæ maximus *Cyllene*, Mercurii incunabulis celebris.

HEKELII.

o Caſtaldo hodie dicitur *Mattagia*, aliis *Moſeniga* & *Niſin* ſcribitur quoque frequenter per ſimplex ſ.

p Vid. *Eraſm.* Chil. II. Cent. IX. *Adag.* XX. p. 488. col. a.

q Ap. *Eraſmum* Chil. II. Cent. VIII. Ad. XLV. col. a. & *Manutium* in *Adag.* p. 704. col. a.

r Atque *Straboni Amathus*.

ſ Incolæ à vicinis dicti ſunt *Apoſphendoneti*, i. e. fundarum telis pulſi. Eſt & *Methone* Urbs *Thraciæ* & littoralis *Peloponneſi*.

t Sutoriô.

v Hoc *Niger* Geographus *Cabo Junchi* nuncupat. Eſt & *Coryphaſium* Parva *Laconum* Regio, *Pylo* propinqua.

BUNO-

a Meſſene urbs. b Ithome mons & urbs. c Pylus. d Sphacteria inſ. quæ & Sphagia. e Corone ſinus Meſſeniacus. f Methone. g Aſine. h Sinus Aſinæus. i Helos. k Acritas. l Tomæus mons. m Coryphaſium prom. n Cardamyla. o Pheræ. p Thuria. q Gerenia. r Arcadia.

ia, λ *Tegea*, *Stymphalus*, μ *Mantinea*, & ν *Megalopolis*: Polybii patria. ξ In *Laconica*, ο *Lacedæmon*, totius Græciæ quondam poten- Tegea. Stymphalus. Mantinea. Megalopolis. Lacedæmon.

BUNONIS.

λ a *Tégea* ſeu *Tegæa*, è novem pagis compoſi-, habitata eſt fortibus & bellicoſis viris: ita-e & Lacedæmonios quandoque armis vicerunt; in eas, quas in ipſos paraverant, catenas ali-ando Lacedæmonios compegere, & cum vi-is *Pheneatis* eâdem lege, & fortuna bellum iturnum compoſuerunt, quo cum Albanis omani, interventu nempe ſingularis certami-trigeminorum ab utraque civitate. Hic oſſa *eſtis*, gigantis inventa ſunt, Solino teſte, ympiade 58. Tégeæ quoque vixit *Ariſtar-us* Poëtæ Euripidis ſynchronos; qui tragœdias ipſit 70. vixitque annos 80. x b *Stymphalus* os eſt ad *Stymphali* montis radices, Tegeæ oxima. In vita Iphicratis ejus fit mentio *y*. tus illa periit, ex nova Hadrianus Imperator as Corinthum deduxit: *Stymphalus* mons rculeo labore notus eſt. Eſt & *Stymphalus la-*, qui ex eodem monte profluens, mutato mine deinde *Eraſinus* dicitur. *z*

μ c *Mantinea*, ex quinque pagis quaſi confla-, Megalopoli proxima nobilitata eſt *Epami-dæ* Thebani alterâ de Lacedæmoniis partâ toriâ, qui graviſſimè in pugna vulneratus uiſſimo deinde animo exſpiravit. Cæterum ntinenſes urbem hanc in gratiam *Antigoni acedonis Antigoniam* appellarant: quod no-n longè poſt ſuſtulit, & priſtinum revocavit *drianus* Imperator Rom.

ν d *Megalopolis* Arcadiæ urbs primaria; Epa-nondæ conſilio condita, quo tempore is La-æmonios ad Leuctra vicerat. Muro cincta os ab initio non videtur.

ξ e *Laconica* in meridionali Peloponneſi litore ingit Meſſeniam; quæ tamen & orientalem s bonam magnamque partem complexa eſt; die *Zaconia* ſive *Sacania* dicitur *a*. Lacones in ous agendis lunam obſervabant, nec prælium, i in plenilunio, ex Lycurgi inſtituto inibant.

ο f *Lacedæmon* urbs ſine mœnibus ad Euro-n fl. fortitudinis, patientiæ & continentiæ ade nobilis, ad has enim maximè virtutes *Ly-rgus* legiſlator inſtitutis & legibus ſuis eos for-arat *b*. Apud eoſdem tamen *furtum* non mo-permiſſum; ſed & commendatum fuit. Ad *Eurotam* fluvium exercere ſe Lacones ſoliti ſunt curſu, & id genus laboribus. In *ſinum Laconi-cum* ſe effundebat *Eurotas*, ad quem in litore erat h *Gitthéum* ſive *Gythéum*, navale Laconum & urbs *c*. Eam *L. Quinctius* obſeſſam oppugna-tamque in deditionem tandem accepit. Lacedæ-moniorum claſſem hîc ſubductam incendere pa-rabat *Themiſtocles*; quod tamen conſilium ejus, ut parum honeſtum, repudiarunt Athenienſes, auctore Ariſtide. Ab hoc opido ad Cretam in-ſulam certiſſimus curſus eſt. Non longè à Gy-théo i *Tænarum* abeſt promontorium, longiſſi-mè in Meridiem procurrens, in eoque ejuſdem nominis *opidum* cum templo *Neptuni*. Ad hoc promontorium, altiſſimis ſpecubus & cavernis hians, inferorum aditum ſtatuebant poëtæ: ibi-que *Orpheum* ad regna Ditis deſcendiſſe finge-bant, repetitum conjugem ſuam Eurydicem. Alterum Laconicæ promontorium k *Maléum*, Μαλεία, Μαλέα Cretæ inſulæ obverſum, lon-giſſimè in mare procurrit. *Malæam* etiam vo-cant, & *Maléam* hodie *Capo Malio*. Naviganti-bus ob ventorum ſævitiam, ac maris iras peri-culoſum eſt hoc mare. *Corcyræi* in bello Perſico Xerxis claſſem ſuam LX. navium ad Tænarum & Pylum continebant dolo malo, eventum belli ſpeculantes, & feliciori parti ſe vendituri. Ad Græcos autem hanc afferebant excuſationem, ventis prohibitos *Maléam* ſuperare non potuiſſe. l *Sinus* inter Malæam & Tænarum *Laconicus* appellatur *d*. Ad eundem ſinum, eo ſitu eſt m *Cythéra* inſula, hodie *Cerigo*, cum ejus nomi-nis *opido* & *portu*, ut, qui eam teneat, facillimè Laconicam infeſtare inde queat *e*. Itaque *Chilon* olim Lacedæmonius, unus è ſeptem Græciæ ſa-pientibus, ſatius eſſe civitati Spartanæ dicebat, illam inſulam fluctibus obrui, quàm exſtare incolumem. Neque quicquam rectiùs Xerxi ſua-dere poterat *Demaratus*, ipſe Laco, quàm ut Rex eam inſulam occuparet, Lacedæmonios ter-ritans, eoſque à cæteris Græcis avertens.

HEKELII.

x Eſt etiam *Tegéa* in *Cretâ* à *Talthybiâ*, *Ste-phanô* referente condita.

y Ab hâc Urbe *Minerva* dicta eſt *Stymphalia*, quòd Templum in eâ habuit.

z Ab hôc Lacu *Stymphalidæ Aves* appellatæ ſunt, quæ tantæ magnitudinis fuiſſe dicuntur, ut Solis radios obumbrarent, omnemque *Ar-cadiam*

a Tegea. b Stymphalus urbs, mons, & lacus. c Mantinea. d Megalopolis. e Laconica. f Lacedæmon. g Eurotas fl. h Gytheum. i Tænarum prom. & op. k Maleum prom. l Sinus Laconicus. m Cythera inſ. cum op.

Leuctrum. Amyclæ. Argos. Nemea. Mycenæ. Nauplia. Trœzen.

tentiſſima, eadem & *Sparta*; π *Leuctrum*, ϱ *Amyclæ*. In σ *Argia*, τ *Argos*, Hippium cognomine, templi Junonis unde *Juno Argiva*, vetuſtate & religione percelebre; υ *Nemea*, φ *Mycenæ*, χ *Nauplia*, ψ *Trœzen*, fide ſocietatis Attica

cadiam devaſtarent, donec ab *Hercule* æneî crepitaculi ſonitu pellerentur.

a Olim dicta eſt *Hecatompolis*, à numerò np. centum Civitatum, quarum omnium Caput fuit *Lacedæmon*, alio nomine *Sparta* & ob ſeveram Diſciplinam *rigida* appellata.

b *Chilonis* unius ex illô inclutò Sapientium *Græciæ* numero Patria fuit dulciſſima.

c Hanc Urbem *Hercules* & *Apollo*, depoſitis eò loci ſimultatibus, commui operâ condidiſſe dicuntur.

d *Ptolomæo* Laconicus, *Caſtaldo* autem *Golfo de Colochina appellatur.*

e Hæc inſula nonnullis, *Plinio* inprimis quondam vocata eſt *Porphyris*, ſive, ut placet *Euſtathio*, *Porphyruſa*. *Bordonius* in ſuo *Inſulari* Opere eam & *Schoteram* vocatam eſſe ſcribit.

BUNONIS.

π [a] *Leuctrum*, Leuctrorum Bœotiorum colonia ad Tænarium promontorium eſt: de hac urbe perpetuo contenderunt Lacedæmonii & Meſſenii: De qua re vid. Pauſanias. *f*

ϱ [b] *Amyclæ* eo fuerunt ſitu, quo hodie *Vordonia* eſt; vel non longè inde, xx. ſtadiis à Sparta, Caſtore ac Polluce *g* celebres: olim *Limnæ* dictæ.

σ [c] *Argia*, hodie *Romania*, inter Arcadiam & mare Ægæum *Argolis* quoquè dicitur ab

τ [d] *Argo* urbe primariâ, per quam [e] *Inachus* amnis fluit: unde porrò *Argivi* populi appellati ſunt. *Argos* hoc cognominatum eſt *Hippium*, ab equis, qui generoſi & multi inde proveniunt. *Pyrrhus* Epiri Rex urbem hanc oppugnans occiſus eſt jactâ vetulæ cujuſdam manu in caput ejus tegula. Argos ſocietati corporis Achaici deinde ſe inſeruit; & cum cæteris venit in poteſtatem Romanorum.

υ [f] *Nemea* Νεμέα in Mediterraneis, inter Cleonas, & Phliuntem, interque Argos& Corinthum ſita eſt. Hic lucus erat, in quo Argivi *ludos* celebrare ſoliti, [g] *Nemæa* dictos, in honorem Herculis, qui leonem ibi immanem occidiſſe dicitur *h*. Tres igitur in Peloponneſo fuerunt totidem certaminum publicorum ſedes. [h] *Iſthmia* prope Neptuni templum, in Iſthmo celebrata: [i] *Olympia* in Elide, ad hanc urbem item cognomen in Argolica.

φ [k] *Mycenas* Argo urbi vicinas tenebat *Agamemnon*; ſicut Spartam frater ejus *Menelaus* Funditus autem deletæ ſunt Mycenæ, ut ne veſtigium earum ſuperſit. In Myceno agro [l] *Lerna* palus eſt; in qua Hydram fabulantur fuiſſe. In eandem ſordes & purgamenta urbium ſuarum ſolebant deferre accolæ. Unde proverbium: *i Lerna malorum. k*

χ [m] *Nauplia*, hodie *Napoli di Romania l*, olim Argiæ regionis navale & opidum maritimum, nunc regionis caput, & præfecti Turcarum ſedes eſt: ad hunc portum Ægyptii olim cum Danao appulerunt.

ψ [n] *Trœzen* in litore Argolico, quod Orientem reſpicit, è regione Athenarum trans Saronium ſinum ſita, olim Neptuno ſacra erat; indeque & *Poſidonia m* dicta eſt. Huc Athenienſes, adventante cum innumerabili multitudine in Græciam Xerxe, conjuges liberoſque ſuos miſerunt, ut ipſi tanto animoſius dimicarent in hoſtem, ex mœnibus ligneis, id eſt, navibus, ſeſe defenſuri. Trœzenii quoque benignè acceptos Athenienſes omni humanitate complexi, debitiſque officiis ac ſtudiis proſequuti ſunt.

HEKELII.

f Eſt & *Leucrum Laconicæ* & *Arcadiæ* urbs, quod probè obſervandum eſt iis, qui ejuſmodi Loca Synonymica perſæpe ſolent confundere.

g Quorum Patria dicuntur fuiſſe.

h Quanquam ſunt qui Ludos hos in honorem *Archemori*, *Lycurgi*, *Nemeæ* Regis, Filioli, quem cum *Hyſipyle* nutrix *Argivis Langiam* Fontem oſtenſura in gramine depoſuiſſet, ſerpens è proximis Virgultis arrepens interfecit, potius inſtitutos velint.

i Apud *Eraſmum* Chil. I. Cent. III. *Adag.* XXVII. p. 92. col. a. atque *Manutium* in *Adag.* p. 130. col. a.

k Pro Malis plurimis ac ſimul in unum congeſtis, ſeu accumulatis.

l *Sophiano.*

m *Straboni* ac *Pauſaniæ*, ſed *Stephano* aliiſque *Saronia*, *Aphrodiſia*, *Apollonia* & *Anthanis*.

BUNO-

a Leuctrum. b Amyclæ. c Argia. d Argos. e Inachus fl. f Nemæa. g Nemæa. h Iſthmia, & i Olympica certamina. k Mycenæ. l Lerna pal. m Nauplia. n Trœzen.

ACHAIA
quæ et
HELLAS
hodie
LIVADIA.
THEBÆ BOETICÆ
ATHENÆ
Saronicus Sinus
PELASGICUS
SINUS
PHTIO
TIS
ÆGÆUM PE
LAGUS
THESSALIÆ
PARS
EUBOEA
Euripus
Golfo de Volo
Artemisium Promont
Pindus Mons
Oeta Mons
Sperchius flu
Thermopylæ
DORIS
ÆTO
LIA
PHO
CIS
LOCRIS
OZO
LÆA
Epic
nemi
dii
Locri
BOE
OTI
Thebæ
Lebadia
Leuctra
Chæronea
Delphin
Pytho
Panopæum
ATTI
CA
Athenæ
Marathon
Megara
Eleusis
Salamis
Aegina
Saro
nicus
Sinus
SINUS
CORINTHIACUS
Calydonium
Crissæus
Lecheum
Corinth
Sergon
Pellene
Ægira
Ægium
Patræ
Fretum
Rhium
Prom
ACHAIÆ
PROPRIÆ PARS
PELOPON
NESI PARS
Naupactus Lepanto
Calydon
Silva
Ophiania
Sunium prom
Andrus Ins

icæ illuſtris ; *Epidaurus*, Æſculapii templo inclyta. Epidaurus.

BUNONIS.

u Inde non longè aberat a *Epidaurus* in Argiæ tore orientali, apud Spiræum promontorium, ſinum Saronicum, montibus undique aut ari cincta. *Æſculapius* ibi omnis generis morbos ſanare creditus eſt: & tabulæ in templo ejus ſpenſæ indicabant, quo quiſque morbo liberas foret. Romani quum peſtilentia laborant, Sibyllinorum librorum auctoritatem ſeti, communem illum Græculæ gentis medicum, miſſis legatis, ſub anguis ſpecie latentem, Italiam abduxerunt, eique in Tiberis inſulam ingreſſo, eodem loco ædem Æſculapio ſtatuerunt. Cæterùm præter iſta, obſcurioris famæ in Argia opida erant. b *Tiryns*, c *Aſine*, d *Orneæ*, e *Hyſiæ*, f *Hermione*, unde brevis ad inferos deſcenſus eſſe dicebatur. Huic vicinum erat g *Scyllæum* promontorium, à *Scylla* ita dictum, quod in mari à *Minoë* ſubmerſa, cui patriam Niſæam prodiderat, ibi ejecta tandem & ſepulta foret. Promontorio huic adjacet h *Calauria* inſula parva, Neptuni aſylo olim celebris. In illo Neptuni templo *Demoſthenes*, Athenienſis interiit. Fuit & *Amphictyonum* quidam hic *conventus* VII. urbium.

a Epidaurus. b Tiryns. c Aſine. d Orneæ. e Hyſia. f Hermione. g Scyllæum prom. h Calauria inſ.

CAP. VIII.

De Hellade ſeu Græcia propriè dicta, & *Theſſalia*.

I.

Græciæ propriè dictæ limites.

Peloponneſo anguſto tramite ſeu Iſthmo annectitur regio, quæ *Hellas* Græcis, Latinis *Græcia proprie dicta*, eſt. Limites ab *Occaſu* habet Acheloum amnem, quo ab Epiro ſubmovetur; à *Septentrione* Othrym & Oetam montes, quibus à Theſſalia dirimitur; ab *Ortu* mare Ægeum: à *Meridie* Saronicum Corinthiacumque ſinus, & in medio utriuſque Iſthmum, qua Peloponneſo adhæret. 1

II. *Par-*

REISKII.

1 a Hellas & Græcia, ſi Græcos veteres Romanoſque conſulas, aut totam, quouſque patuit, regionem ſignificat, aut hujus partes ſingulas, unam ex his præcipue: Totam ſupra vidimus, hanc partem videbimus, quam Romani Græciam proprie dictam, Ptolemæus Achajam, Plinius in Epiſt. Lib. VIII. meram Græciam nuncuparunt. Hellas ergo iſta amplam obſervationum ſegetem præbet, inſtituto tamen noſtro minus congruam: Cui enim non dictus Hylas? cui non Hellas dicta ex communi veterum ſcriptorum elogio innotuit? b Achaja porro ex ætate C. Cæſaris Auguſti ac Imperatorum ſuccedentium uſu & conſuetudine latius, excurrit, nam arctior ex ſenſu Ptolemæi Græcia, eaque it proprie aut ſpecialius dicta: Hæc quippe in Macedonia Diœceſi primum occupat locum, & Notitia Imp. Rom. proconſularem facit provinciam, cui vetus Græcia cum Locris, Phocide, Attica, Bœotia, totaque Peloponneſo ſuberant. Metropolin vero c Corinthum habuit, urbem opibus emporioque florentiſſimam, ſed ob motus Achaicos, quos conflaverat, per L. Mummium Conſulem Rom. A. V. C. 608. captam & ignibus deletam. Sic Turcica Corinthus hodierna Turcis diffugientibus A. 1687. in cineres redacta, cum *Acro Corintho*, caſtro proximo & caſtello ad ſinum Arcadicum ſtructo, quod *Torneſum* nominant, *Salonaque* ampliſſima urbe, in d Venetam ditionem venit. Paulo antea duce Mauruſino e *Patræ*, hiſque vicina duo caſtella munitiſſima (Dardanellas nominant) Moliccrus atque Rumelia, & f *Lepantus* ſive Naupactus in poteſtatem eandem Reipublicæ conceſſerunt: Tandem etiam g *Athenæ*, (Setinis nunc dicta) cum agro univerſo; Unde poſtea in *Eubœam* inſulam ſive Nigropontum

 cuncto

a Hellas duplex. b Achaja duplex. c Corinthus. d Ab Venetis capta. e Patræ. f Cum Dardanellis Lepantus. g Athenæ.

Partes Græciæ.

II. *Partes* ſeu regiones Græciæ ſunt; *Ætolia*, *Doris*, *Locris Ozolæa*, *Phocis*, *Megaris*, *Attis* ſeu Attica, *Bœotia*, & *Locris* Epicnemidia.

Urbes Ætoliæ Doridis.

III. Urbes claræ fuerunt; α *Ætolorum*, β *Chalcis*, γ *Calydon*, δ *Olenus*. *In* ε *Doride*, ζ *Bojum*, *Cytinium*, *Pindus*. *In* η *Lo-*

cuncto impetu irruebatur, licet res ea non ex voto ſucceſſerit. Urbs alias ea quà barbariem Græcarum omnium facile prima, 22000. hominibus habitari fertur, 15000. Græcis, 6000. Latinis, 1000. Turcis: Sic Tavernier part. I. cap. 8. Pet. du Val. part. II. Geogr. & Sponius in ſuo Itinerario recenſent. Sed quorſum delabimur? [a] *Theſſalia* nos ad ſeſe vocat: Hæc Strabone teſte Lib. IX. variis quondam nominibus notata, optimum in bellis equitatum aluit: Regem etiam Deucalionem, Græcarum gentium parentem, cujus ætate diluvium totam Græciam oppreſſit A. poſt Iſraëliticam ex Ægypto migrationem tertio, uti Petavius conjectat. Quod ſi Notitiam Imp. Rom. priſcam conſulas, hæc provincia Præſidialis erit, ſuo Præſidi ſubjecta, & ſinum ad Maliacum, ubi Thermopylæ jacent, producta: caput habuit [b] *Lariſſam*, hodieque habet veteri Epiſcopatu celebrem: A quo Heliodorus maluit imprudenter diſcedere, quam fictos Theagenes & Cariliæ amores recantare. Huc ad hanc urbem ſeſe fuga Turcicus Seraskier recepit, Thebiſque (quas Stives nuncupant) numeroſius impoſuit præſidium, cum Veneti ex Attica ſubjugata A. 1687. excurſiones validiſſimas iterarent. Sed quid in hanc rem plura tum de partibus quatuor, nempe Theſſalia ſpeciatim dicta, Pelaſgia, Magneſia Phthiotide, tum de urbibus ſingulis? Partes illæ à Suida tetrarchiæ nec iiſdem nominibus appellantur.

BUNONIS.

α [c] *Ætolia* ab Acheloö flumine incipit, & à Locris Ozolis Eveni fl. oſtio ſeparatur. Utraque regio maritima eſt, neque magnis admodum ſpatiis porrecta. *a*

β [d] *Chalcis* ad Campylum fl. eſt, inter Calydonem urbem ad Auſtrum; & Callidromum montem ad Boream ad Coracis montis radices. *b*

γ [e] *Calydon* Ætoliæ urbs princeps ad Evenum fl. à cujus oſtio ſeptem millia paſſuum jacet in Boream. Inde [f] *fretum Calydonium* minus mille paſſuum latitudine, inter Rhium & Antirrhium promontoria, in ora ſinus Corinthiaci intercedit *c*. Ab urbe iſta g *Silva Calydonia*, & *aper* appellatus eſt, quem *Meleager* *d* interfecit. *e*

δ [h] *Olenus* inter Calydonem & Chalcidem ad Evenum fluvium eſt, ejuſque rudera tantum ſupereſſe tradit Strabo *f*. *Capella Olenia* inter aſtra à Poëtis locata eſt, quam Jovi lac præbuiſſe fabulantur *g*. Cæterùm Ætoli potentiâ & armorum ſtudio plurimum olim valuerunt, & res bello magnas geſſerunt, non contra Græcos modo, ſed & Romanos, ſocios antè & fœderatos. Itaque victi tandem in poteſtatem eorum venêre; & Athenienſium Rhodiorumque precibus pacem impetrârunt. Ferocia tamen eorum graviter caſtigata eſt, principibus in Latomias conjectis. *h*

ε [i] *Doris* à Septemtrionibus Othry continetur monte: à Meridie Ætolos & Locros habet finitimos: & ab Ortu Phocenſes. *i*

ζ [k] *Bojum* vel *Bojon* haud longè à *Cytinio* abeſt. Reliqua hujus regionis opida minùs clara ſunt. Præter hos in Achaja Dores, alii ejuſdem nominis fuêre in Theſſalia ad Sperchium flumen: item alii in Aſia minori, quorum Halicarnaſſus. Cæterum *Dores* naturâ erant loquaces. Unde adagium *k*: *Doribus Doricè loqui*. Sed & *Dorica muſa* proverbium apud Ariſtoph. in Cleonem dicitur, qui non aliud genus harmoniæ didicerat, præter Doricæ; alludens ad Δῶρον, *munus*; munerum avidum eum ſignificans. *l*

HEKELII.

a *Stephanus* dicit, hanc Regionem in tertiô Sinu *Europæ* eſſe ſitam, & *Epiro*, *Acarnaniæ* & *Locris* finitimam, ab *Ætolô*, *Martis* Filiô, ſic dictam.

b Ab hâc Urbe fluere *Acheloum* inter *Geographos* Conſtat.

c Hanc Urbem cum cæteris *Ætoliæ* Urbibus hodiè in ruinis jacere ex *Magini* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 172. fac. b. diſcendum eſt.

d *OEnei* Pater.

e Vid. *Ovidius* Lib. VIII. *Metamorph.* Fab. VIII. ſeq.

f Libr. VIII. *Geogr.* p. 707. addens loc. cit. p. 703. quod præter hunc *Olenum Melas*, magnus Amnis labatur.

g Notandum autem, quòd hæc *Capella*, alias *Amalthæa* dicta, dicatur *Olenia*, non ab *Olenô* *Ætoliæ*,

a Theſſalia. b Lariſſa. c Ætolia. d Chalcis. e Calydon. f Fretum Calydonium. g Silva Calydonia. h Olenus. i Doris. k Bojum.

Locris Ozolis, [9] *Naupactus*, quæ nunc *Lepanto*, Turcarum clade lluſtrata. In [ι] *Phocide*, [κ] *Anticyra*, [λ] *Cyrrha*, [μ] *Pythia*, [ν] *Delphi* ſub

Locrenſium. Phocenſium. Pythia.

Ætoliæ, nec ab *Olenô Bœotæ*, ab *Olenô*, *Vulcani* iliô, aliàs ita denominatâ, ſed ab *Oleno*, *Achajæ propriæ* Oppidô, quod non procul *Patris* & *Araxô* Promontoriô diſtat. Ibi ıim *Jovem* à lacte *Amalthææ Capræ*, quæ ıde dicta *Olenia*, nutritum atque educatum runt.

h *Ætoliæ* Populos, Oppida ac Fluvios denoınavit *Plinius* Lib. IV. H. N. c. II. p. 50.

i Appellata autem eſt hæc Regio *Doris* à *Doro*, *Jeptuni* & *Alopes* Filiô, ex quâ Regione qui ɾiginem traxerunt, quâcunque in parte Terraım conſederint, *Dores* appellati ſunt. Eſt & *'oris* Urbs Doricæ Regionis.

k Apud *Eraſm.* Chiliad. IV. Cent. X. Adag. XII. p. 835. col. b.

l Vid. eundem *Eraſmum* Chil. II. Cent. V. dag. XLV. p. 412. col. b.

BUNONIS.

η [a] *Locri Ozoli* vel *Ozolæ* Ætolis contermini, ɾca fauces ſinus Corinthiaci incoluerunt; ab ɾtu finitimos habuerunt Phocenſes.

ϑ [b] *Naupactus* vel *Naupactum* in orâ ſinus Coıthiaci, apud ejus fauces, & *Antirrhium*; à ıvibus ibi fabricatis ſive compactis dictum eſſe ɾabo auctor eſt. Hodie præfecti Turcarum ſes eſt. Victoria maritima, qua Turcæ ſupeori ſeculo loco hoc victi, denuo nobilitatum : Naupactum. In eadem regione erat quoque *Amphiſſa*, magna ac nobilis urbs, utrimque ontibus incluſa; ab Amphictyonibus everſa. abebat arcem, in qua Palladis ſimulacrum rojâ delatum fuerat poſitum. *m*

ι Locris verſus Ortum contermini fuerunt ɔocenſes, quorum regio [d] *Phocis* Sinum Coriniacum habens ad Meridiem.

κ [e] *Anticyra* ſeu *Anticyrrha* ad ſinus iſtius lis inter Criſſam & Siphas eſt, & *Phocica* cognoinatur. Eſt quoque *Anticyra* ad OEtam ontem, & ſinum Maliacum: utrobique naſciɾ helleborus. Unde adagium *n* in amentes tum: *Navigat Anticyram.* Plinius *o ſcribit* lleborum, candidum præſertim, in tam proiſcuo fuiſſe uſu, ut plerique ſtudiorum gratiâ pervidenda acrius, quæ commentabantur, ſæpius ſumptitaverint: ut *Carneades* reſponſurus Zenonis libris. *Druſum* quoque conſtat hoc medicamento liberatum comitiali morbo in Anticyra inſula. Plinio igitur & Agellio *Anticyra* eſt inſula. *Strabo* lib. IX. Geogr. duas commonſtrat *Anticyras*, & in *altera* quæ ſit poſt Criſſam opidum helleborum naſci: in *altera* ejuſdem nominis, quæ ſit ad ſinum Maliacum, & OEtam montem, optime temperari: Atque in eam quam plurimis è regionibus adnavigari *p* ſanitatis gratiâ. *Pauſanias* lib. ult. ſcripſit, ſupra *Anticyram* montes eſſe magnoperè petricoſos, in his copioſe provenire helleborum, nigro purgari alvum, albo vomitum cieri, ac ſuperiora corporis purgari.

λ [f] *Cirrha*, *Cyrrha*, ſive *Cirra* ad Parnaſſi montis radices *q*, Delphorum navale ad Criſſæum Corinthiacum ſinum eſt, à Delphis IX ſtadia in Auſtrum diſtans. Hinc *Apollo Cyrrhæus* appellatur.

μ [g] *Pythia* vel *Pythos* urbs Delphis proxima erat: ubi *Pythia feſta r* celebrata, ob *Pythonem* ſerpentem ab *Apolline* interfectum; ex quo *Apollo Pythius* cognominatus eſt.

ν [h] *Delphi* VII. millia paſſuum à Criſſa, & X à Cyrrha, etiam nunc *Delfo*, non tantum Oraculo & templo iſto Apollinis; ſed etiam Amphictyonum collegio olim fuerunt inſignes. Quamquam Strabonis ætate utrumque exhauſtum erat. *ſ*

HEKELII.

m *Stephanus* dicit, *Amphiſſam* eriam *Armeniæ* Regionem eſſe.

n Apud *Horatium* Lib. II. *Serm.* Sat. III. v. 165. in *ſpecie* in *Stoicum* quendam inſanum & mentis morbô laborantem; in *genere* autem, ſicuti ex *Eraſm.* Chil. I. Cent. VIII. Adag. LII. p. 232. col. a. videre eſt.

o Lib. XXV. c. V. p. 457. & ex eô *Gellius* Lib. XVII. N. A. c. XV. p. 565. ſeq.

p Θεραπείας χάριν.

q Ubi *Apollo*, qui dictus hinc *Cyrrhæus* à *Seneca* in *Hercule OEteô*, olim religioſiſſimè colebatur.

r H. e. *Ludi Apollinares.*

ſ Vid. eund. *Strabon.* M. Lib. IV. *Geogr.* p. 341.

Vv 2 BUNO-

a Locri. b Naupactus. c Amphiſſia. d Phocis. e Anticyra opidum & Anticyra inſula helleboro nobilis. f Cyrrha. g Pythia. h Delphi.

ſub monte ξ Parnaſſo, clariſſimum quondam in terris oraculo Apollinis opidum. In ο Bœotia π *Orchomenum*, ρ *Theſpiæ*, σ *Lebadia* τ *Chæronea* Plutarcho clara, υ *Platææ* φ *The-*

Bœotiorum.

BUNONIS.

ξ Imminebat Delphis [a] *Parnaſſus t* mons biceps, ſedes & domicilium Muſarum Poëtis; quorum ingeniis ille vel maximè nobilitatus eſt *v*. Ab eo monte partes quondam avulſas exercitum Gallicum obruiſſe ferunt, quem ad diripiendum templum Delphicum ducebat *Brennus*. In eâdem regione erat [b] *Helicon* mons, celebritate non inferior Parnaſſo. Nam & in eo monte domum quaſi ſtatuebant Muſarum priſci vates: adeoque ab eo ipſas *Heliconiades* vocabant *x*. Prope Delphos quoque ponitur [c] *fons Caſtalius y*. Ad litus iſtius ſinus etiam erat [d] *Criſſa* opidum celebre; unde nomen traxit non modo [e] *Campus*, ſed & *Sinus Criſſæus*, qui & *Corinthiacus* dicitur, inter Phocidem & Peloponneſum interjectus. Cæterùm *Phocenſes*, aliquando in prælium contra Theſſalos *z* ituri, mulieres liberoſque ſuos in unum locum congeſtos comburendos illico mandarunt cuſtodibus; ubi ipſi à Theſſalis fuerint victi: quod conſilium & mandatum ipſæ quoque approbarunt mulieres. At quum victoriâ potiti eſſent Phocenſes, non adimpletum fuit conſilium iſtud. Ex ea deliberatione natum eſt proverbium *a*: *Phocenſium b deſperatio*; de ſtulto & inſano conſilio.

ο Phocidem ab Ortu attingit *Bœotia*, *Aonia* priùs & *Ogygia* dicta; Attice etiam & Theſſaliæ contermina eſt.

π *Orchomenum* ſive [f] *Orchomenus* Claroneæ urbs vicina, adhuc *Orchomeno* dicitur; olim ibidem erat templum *Charitibus*, h.e. *Gratiis* ab Eteocle dicatum, ditiſſimum, cui Thebani tributa pendebant. Ejus ſolum aliquando à talpis fermè totum everſum eſt.

ρ *Theſpia* ſive [g] *Theſpiæ* infra Heliconem montem ad ſinum Criſſæum fuerunt ſtructæ, Platæis finitimæ & Muſis conſecratæ, quæ inde etiam *Theſpiades* dictæ *c*. *Fons* ibi erat *d*, in quo Narciſſus ſe viſum amavit perdite. *Glycerium* inſigne Theſpienſium ſcortum tabulam [h] Cupidinis, multis talentis æſtimatam, à Praxitele ſibi donatam, civibus ſuis dono dedit. In agro Theſpienſi ad dextram Heliconis, 40. ab urbe ſtadiis, loco aſpero & ſublimi [i] *Aſcra* fuit ſita, *Heſiodi* patria. *e*

σ *Lebadia*, ſive [k] *Lebadea* Chæroneæ finitima, nunc *Badia* dicitur. In ejus agro nullæ reperiuntur talpæ, Plinio teſte. Ad eam antrum fuit [l] Trophonii.

τ [m] *Chæronea* in finibus Phocidis ad Cephiſſum *f* fl. *Plutarchi g* patria, hoc tempore jacens, nomen antiquum retinet. Ad eam urbem Athenienſes à Philippo Macedonum Rege ſuperati, magnaque clade affecti, magnis opibus exuti ſunt. [n] *Coronea* huic urbi finitima eſt, hodie *Corone*, ad quam Ageſilaus vicit Thebanos, Athenienſes eorumque ſocios.

υ [o] *Platææ*, ſive *Platæa* apud Citheronem montem, ad Aſopum fl. inter Theſpias & Thebas, olim urbs celebris *h*. Ad eam *Mardonius*, Perſici exercitus dux, à Græcis *Pauſaniâ* duce acie victus, cum florentiſſimis Perſarum copiis occubuit *l*.

HEKELII.

t Ideò prius *Larnaſſus* dictus, quòd *Larnax*, Id eſt, Arca *Deucalionis*, illuc appuliſſet.

v Hodie Coſtaldo dicitur *Parnaſo*, & Sophiano *Liacura*.

x Vocatus autem eſt *Helicon* ab *Helicone*, qui ibi cum *Citharone* Fratre ſingulari certamine pugnâſſe fertur.

y Etiam *Muſis* ſacer.

z Erga quos atrox odium & irreconciliabilis ſimultas, ſive, ut loquitur *Plutarchus*, ἄσπονδος πόλεμος omninò erat.

a Apud *Eraſmum* Chil. IV. Cent. IV. *Adag.* I. p. 741. col. a. & *Manutium* in *Adag.* p. 1059.

b S. *Phocica.*

c Vid. *Strabo* Lib. IX. *Geogr.* p. 745.

d *In quô* Narciſſus imaginem ſui conſpexit, & præ ardenti amore erga ſe ipſum extabeſcens vitâ privatus eſt & in Florem ſui nominis evaſito, ſicuti finxit *Ovidius* Lib. III. *Metam.* Fab. VII.

e Sicuti *Strabo* loc. cit. teſtatur.

f Et *Orchomenum* Fl. arundinis tibialis fertilitate nobil.

g Hiſtoriæ Scriptoris diſertiſſimi & morum Præceptoris inſignis, qui duo egregia ac erudiſſima poſt ſe reliquit volumina, de quibus vid. CL. noſtrum *Quenſtedtium* in *Dialogô* de *Patriis* Viror. illuſtr. p. 410.

h A latitudine Nemorum ſic dicta.

i Eodem

a Parnaſſus m. b Helicon m. c Caſtalius fons. d Criſſa. e Campus & ſinus Criſſæus. f Orchomanus. g Theſpiæ. h Cupidinis tabula. i Aſera. k Lèbadea. l Trophonii antrum. m Chæronea. n Cotonea. o Platææ.

Thebæ cognomine *Bœotiæ*, duobus diis alumnis Hercule & Libe-
o maxime celebres, potens quondam civitas; χ *Delium*, ψ *Aulis*
ortu clara, Agamemnoniæ Grajorumque *k* in Trojam conjuran-
um claſſis ſtatio: ω *Leuctra* Epaminondæ Thebani pugna adverſus
.acedæmonios victoriaque clara. In 1. *Megaride*, unde regioni no- Megarenſium.
men

i Eôdem nomine eſt Inſula in Mari *Libycô*, ıaſi oppoſita ad *Cyrenem*.

BUNONIS.

φ [a] *Thebæ Bœotiæ* ſeptem portarum, inter .ſopum & ad Iſmenum fluvium olim ſitæ, hoc ınpore jacent *l*. Urbs hæc potentia & rerum ıagnitudine per Græciam olim celeberrima, ındita primùm fertur à *Cadmo*, aut ab *Amphio-* :: multos virtute & eruditione præſtantiſſimos ·os tulit; *Linum* & *Pindarum* Poëtas; *Cebetem* ſcratis familiarem; *Epaminondam* & *Pelopidam* ıperatores fortiſſimos. In hac *hirundines* non ıdificant; ſicuti Athenis non videntur cornices, linio teſte *m*. *Alexander M.* ſub ipſam expeditınem Aſiaticam contra Darium Thebas exıgnatas delevit; Pindari tamen ædibus parci ıſit; paternoſque conſervavit hoſpites. *Philip-*ıs enim obſes apud eos fuerat educatus. Cæteri ırtim interfecti, partim venditi ſunt. *Caſſan-*ı xx. annis pòſt eam urbem inſtauravit. .exandri potiſſimùm odio. Quam rem multæ ıitates non modo Græciæ, ſed & Siciliæ atque .iliæ, magno ſtudiô adjuverunt *n*. *Legem* Theınorum *de infantibus non exponendis*, humanitatis ı æquitatis plenam; refert Ælianus. Thebam arx [b] *Cadmea* munitiſſima erat; cujus freıens fit mentio in Hiſtoria Græca. Porrò apud 'hebas [c] *Helicon* lucus eſt: [d] *Cithæron* ſaltus, & ınnis [e] *Iſmenus*; fontes [f] *Arethuſia*, [g] *Dirce*, ıde *Pindarus* Horatio *p* *Dircæus* vocatur, [h] *Aga-*ıpe & [i] *Hippocrene*, quos *Cadmus* in alitis equi ıgulâ reperiſſe fingitur; iidem poti inſpiratioım literarum facere finguntur. Cæterùm ab his hebis *p* Bœotiis diverſæ ſunt *Thebæ Ægyptiæ* Thebaide; & *Thebæ Lucaniæ* in Italia.

χ [k] *Delium* opidulum ad oram maritimam ıit *q* contra Eubœam inſulam, Tanagræ fi.timum. *r*

ψ [l] *Aulis* opidum cum portu magno contra halcidem ſita ad Euripum. Hic Græci in Trojaıos expeditionem parantes conjurarunt.

ω [m] *Leuctra* ſive *Leuctrum* opidum inter Theſpias & Platæas ad Cithæronis radices in finibus Megaridis ſitum erat. Fuerunt prætereà in Bœotia opida clariora [n] *Tanagræ* ad Thermodontem amnem. Thebis vicina, hodie *Anatoria*: hanc urbem Stephanus ait ab Homero *Græam* vocari, ab Ariſtotele *Oropum*. Cur *Græa* dicta fuerit, leges in Bœoticis pauſaniæ. *At* [o] *Oropus* in litore Euripi eſt. *Mycaleſſus* [p] Delio & Aulidi vicina urbs, à voce bovis id nominis ſortita, acerbiſſimâ clade, quâ bello Peloponneſiaco affecta eſt, nobilitata. Thraces enim quidam ab Athenienſibus domum remiſſi, eam matutinis horis, repentino & inopinato incurſu, captam direptamque, cædibus promiſcuis pænè exhauſerunt; & præter alios, maximum puerorum numerum, vix dum ingreſſorum in ludum literarium, inauditâ ſævitiâ trucidarunt. Bœotiæ [q] flumina ſunt [r] *Aſopus*, hodie *Aſopo* Platæenſem & Thebanum agrum dirimens, juncos habebat excelſos & herbis abundabat, quibus ſternebantur lecti. *Cephiſus* vel [ſ] *Cephiſſus* inundationibus obnoxius albas oves faciens: & [t] *Melas* eodem lacu profluens, nigras: ſi Plinio *ſ* credimus; quem eundem adi de hujus fluminis & [v] Orchomenii lacus arundinetis *t*. Ad Cephiſſum flumen *v* [x] *Themidis* fuit oraculum *x*. [y] *Iſmenus* hodie *Iſmeno* Thebas præterfluens in Euripum Euboicum properat. Ab hoc *Thebani Iſmenii*, & *fœminæ* eorum *Iſmenides*, & *Apollo Iſmenius* appellatus eſt. Solinus è Varrone tradit, videri ibi [z] *puteum peſtilentem*, cujus liquor haurientibus mortem afferat. Perdices quoque in Bœotia non eſſe ſui juris; ſed in ipſo aëre, quaſi tranſire non audeant, metas habere, neque ultra notatos terminos unquam exire; nec in Atticum ſolum tranſmeare credi vult. Cæterùm [a] *Bœotii* corporum robore valebant & pugnaces erant: ingenio verò, ob aërem craſſiorem tardi. *Sus Bœotica*, proverbiale dicterium erat *y* in hominem agreſtem & rudem: item *Bœoticum ingenium* *z*; & *auris Bœotica*, de homine craſſi ingenii *b*. 1. [b] *Megaris* Helladis ſive Achajæ exigua regio, Iſthmum & ſinum Saronicum attingens, Peloponneſum

a Thebæ Bœotiæ. b Cadmea arx Theb. c Helicon. d Cithæron. e Iſmenus fl. f Fontes Arethuſa. g Dirce. h Aganippe, & i Hippocrene. k Delium. l Aulis. m Leuctra. n Tanagræ. o Oropus. p Mycaleſſus. q Flumina. r Aſopus. ſ Cephiſſus. t Melas. v Orthomenius locus. x Themidis Oraculum. y Iſmenus fl. z Puteus peſtilens. a Bœotorum ingenium & mores. b Megaris.

Atticorum. men, 2. *Megara* & 3. *Eleuſis*. In 4. *Attide*, 5. *Marathon* magnarum mu
tarumque virtutum teſtis; & clariores quam ut indicari egeant 6. *A*
thenæ

neſum ad Meridiem habet, Atticam ad Ortum, & Bœotiam in Septentriones & Occaſum. 2. [a] *Megara* ad ſinus Saronici angulum extremum ſita, quum Athenienſium antè fuiſſet, occupata eſt à Lacedæmoniis bello Dorico, qua tempeſtate Codrus Athenienſibus imperitabat: Ex eo linguâ & moribus Dorienſium uſi ſunt Megareſes. *Theognis* hanc habuit patriam; & *Euclides* mathematicus; qui capitis periculo deterreri non potuit, quo minus ſub noctem Athenas ad Socratem ventitaret, palla muliebri tectus, & facie obvelata; item *Stilpo*, qui captâ patria, omnibuſque amiſſis, profeſſus eſt, ſe omnia ſua ſecum habere. Ab hac etiam urbe orti ſunt *Philoſophi Megarici* ſive *Megarenſes b.* Megarenſes riſui adeo deditos ferunt, ut *riſus Megaricus c* in proverbium abiret; & *Lachrymæ Megarenſes d* de fictis; *Megarenſis ars e* in doloſos & aſtutos proverbio quoque *f* dicitur. [b] *Niſæa* ſeu *Niſæum* Megarenſium erat portus, longis mœnibus jungebatur Megaræ. 3. [c] *Eleuſis* ſive *Eleuſin* Megaræ proxima ad eum ſinum Saronicum eſt, qui inde quoque *Eleuſinus* dicitur: ubi *Cereris* fanum celeberrimum: ipſaque urbs huic Divæ conſecrata erat. *Eleuſinia Sacra* ad eam urbem, excluſis profanis, ſecretè fiebant: ut in proverbium abierint. Eadem Athenis quoque magno concurſu & celebritate Cereri fiebant, in quibus matronæ in curribus per Jocum ſibi mutuò & liberè conviciari ſolebant; ut inde ortum proverbium; *De plauſtro loqui*; i. e. liberè quemque reprehendere *g.* 4. [d] *Attica*, *Attis*, & *Atthis*; olim etiam *Acte* & *Attica*; item *Mopſopia*, & *Cecropia* dicta, in Helladis ſive Achajæ angulo orientali & auſtrali ſita; ad *Sunium* uſque *promontorium* porrecta, totius Græciæ clariſſima regio eſt; hodie *Ducato di Sethines* vocatur. 5. [e] *Marathon*, hodie *Maratona* ſeu *Maraſon*, inter Athenas & litus orientale ſita, X. millia paſſuum abeſt Athenis *h.* Marathoni vicinus eſt *campus* clade Perſarum & Athenienſium virtute illuſtris. *Miltiades* enim Athenienſis decemplicem numerum hoſtium hic profligavit: cujus rei memoriam nocturna etiam ſpectra interire non ſunt paſſa, ſi Pauſaniæ credimus. At Marathonem jam olim illuſtrem reddiderat *Theſei* de *tauro Marathonio* parta victoria. *Montes*, *lacus* & *ſpecus* in Marathone mirabiles Pauſanias memorat. 6. [f] Athenarum, quæ nunc *Setines*, celebritatem nemo eſt, qui quidem extremis quod dicitur labris, literarum ſtudia attigerit quin cognitam habeat. Urbs hæc ad Saronici ſinus litus à *Cecrope i* olim condita; ſic de *Minervæ* nomine dicta eſt: nunc obſcurior eſt, arcem habens præmunitam; mœnia urbis ſuperſunt quæ maximam partem vaſtata hodie incolitur Græcis & Turcis. Olim res pace & bello pro ſalute & dignitate Græciæ geſſit: Sapientiæ eloquentiæ & virtutum ſtudia excoluit, hiſtoriam condidit, omnis eruditionis mater *k.* Plurimi inde orti viri toga & ſago illuſtres: *Theſeus*, *Codrus*, *Miltiades*, *Themiſtocles*, *Ariſtides*, *Pericles*, *Alcibiades*, *Conon*, *Thraſybulus*, *Æſchylus*, *Sophocles*, *Euripides*, *Ariſtophanes*, *Menander*, *Socrates*, *Plato*, *Xenophon*, *Iſocrates*, *Demoſthenes*, *Æſchines*, *Hyperides*, *Demades*, *Thucydides*, *Draco*, *Solon.* Eò docendi vel diſcendi gratiâ infiniti ferè ſe contulerunt. Hæc enim urbs *Sapientum domicilium*: *Sapientiæ prytanéum*. *Schola Græciæ*: *communis omnium hominum ludus literarius*, *Græciæ Græcia*: *anima*, *ſol* & *oculus Græciæ*, pluribuſque aliis elogiis ornata eſt. Literæ enim ac facundia & civilis ordo & diſciplinæ veluti templum Athenas habebant, Juſtino *l* teſte *m.* Erat in eâ [g] *Areopagus*, quaſi *Martis vicum* dicas, in quo graviſſimæ & capitales cauſæ diſceptari ſolebant ab iis judicibus, qui *Areopagitæ* dicti; in quorum numero & *Dionyſius* ponitur, cujus mentio fit in Actis Apoſt. cap. 17. Noctu conſilium hoc fuit coactum; ne quid menti officeret perſona reorum. Et Oratores dicere juſſi ſunt ἄνευ προοιμίων καὶ παθῶν. In eâdem urbe nobiliſſimæ erant doctorum virorum *Scholæ*, *Academia*, & *Lycéum Platonis*, *Ariſtotelis*, *Xenocratis*, aliaque gymnaſia. Erat & porticus, [h] *Pœcile* cognomento, quod variis picturis Polygnoti decorata eſſet. Ab hac [i] *Stoa Philoſophi* nomen traxêre *Stoicorum.* Erant & [k] *Horti*, in quibus [l] *Epicurus* cum ſectatoribus philoſophari ſolitus eſt *n.* *Arx* urbis [m] ἀκρόπολις, itemque πόλις olim ipſis dicta, è præruptis rupibus ſubjectam urbem, quam ἄστυ vocabant, & viciniam univerſam, ipſumque mare latè, & *Propylæa* ſplendida & ſumtuoſa, proſpectabat. Ad mare erat collis [n] *Munychia*, Philonis armamentarium, multas intus habitationes includens, muro cinctus *o.* [o] *Phalerus* navale & [p] *Piræus* portus *triplex*, quem longi muri XL. ſtu-

a Megara. b Niſæa portus Megarenſium. c Eleuſis. d Attica. e Marathon. f Athenæ. g Areopagus. h Pœcile. i Stoa. k Horti. l Epicuri. m Acropolis arx. n Munychia. o Phalerus. p Piræus Portus.

henæ In 7. *Locris Epicnemidiis*, 8. *Cnemides*, unde regioni co- Locrorum;
nomen, 9. *Opus*, 10. *Thronium*.

IV. Græ-

:L. ſtadiorum, tamquam duo brachia urbi ingebant. Ante urbem [a] *Ceramicus* erat, locus ublicæ ſepulturæ, ubi eorum oſſa condebantur; ui in bello pro Patriâ occubuiſſent. In urbe im per legem Solonis funerare non licebat: uti c apud Romanos. [b] *Theatrum* quoque erat thenis à Baccho *Dionyſiacum* appellatum: ubi concionem vocari populus, & magiſtratus rba ad eum facere ſolebat. Porro [c] *Rhamnus* ticæ pagus, templum habebat Amphiarai, & emeſis, quæ inde *Rhamnuſia* dicta eſt. Ejus tuam inſignem, monumentum victoriæ de rſis, hic ſpectandam elaboraverat Phidias, ifex celeberrimus. Erant & [d] *Acharnæ*, vicus ticæ maximus: & [e] *Decelia* caſtellum, quod um Peloponneſii, Agide duce, communiiſ- it, maximis cladibus affecerunt Athenienſes. edio ferè ſpatio inter Athenas & *Thebas* ſita it Decelia, loco campeſtri quatuor milliari- s Germanicis ab utriſque diſtans. Cæterùm *ttica fides p* in proverbio eſt, de integrâ & in- ruptâ. Item *Attica Muſa q*: & *Atticus le- r*, de eleganti *ſ*. Attici tamen, & præſer- *Athenienſes* lucri & munerum cupidiſſimi *t* runt, adeò ut apud Ariſtoph. proverbio dicatur; *ticus etiam moriens porrigit manum v*. 7. [f] *Locri icnemidii* inter Locricos montes & Euripi litus oluerunt. 8. [g] *Cnemides* ſive *Cnemis* in eodem re nonnullis hodie *Eretia* dicitur; *Cnemides Cnemis* etiam mons ſeu collis eſt Straboni & ſtathio, qui inſtar tibiæ aut ocreæ in mare ocurrit, unde *Epicnemidii* dicti ſunt hi Locri. [h] *Opus* ad ſinum *Opuntium*: unde etiam Locri *untii* dicti. 10. [i] *Thronium* hoc Locrorum Epi- midiorum ad Boagrium *fl.* eſt Plinio: ad um Malliacum Livio. Vaſtatum à Xerxe & endio deformatum. 11. [k] *Elatæa* & 12. [l] *Li-* Phocidis opida ſunt ad Locrorum fines, inter opum & Boagréum flumina.

HEKELII.

k Nonnullæ cæterarum Editionum legunt *æciorumque*.

l Et nunc vulgò *Stibes* vocantur.

m Lib. X H. N. c. XXIV. p. 176. lin. 37. ſeq.

n Rempublicam *Thebanorum* deſcripſit *Ubbo mius* Part. II. rerumpp. *Græcar*. Tract. V. Edi- n. *Lugd. Batav. Elzev.* in 16.

o Lib. IV. *Carm.* Od. II. v. 25.

p Quarum *Bœoticarum* np; & *Strabo* Lib. I. *Geogr.* p. 63. & Lib. IX. p. 789. mentionem facit.

q *Stephano*.

r Sed *Delium Straboni* loc. jam cit. p. 734. Templum eſt *Apollinis*, quod à *Delô* profecti condiderunt.

ſ Lib. II. c. CIII. p. 29. lin. 48. ſeq.

t Vid. *Strabo* Lib. IX. p. 728. 740. & 773.

v Cujus prodigium deſcribit etiam *Plinius* Lib. XXXI. c. II. p. 553. lin. 44. ſeq.

x Ideoque *Lucanus* Aquas *Cephiſſi* vocat *fati- dicas*.

y Et adhuc eſt ap. *Eraſm.* Chiliad. I. Cent. X. Adag. VI. p. 269. col. b. & *Manutium* p. 404. col. a.

z Apud eundem *Eraſm.* Chil. II. Centur. III. *Ad.* VII. p. 353. col. b.

a Conf. id. *Eraſmus* Chil. III. Cent. II. Ad. XLVIII. p. 552. col. b. & *Manutius* p 811. col. a.

b Qui *Euclidi Megarenſi Socratico* ſucceſſerunt. Dicta a. eſt *Megara* à *Megareô*, *Apollinis* Filiô, vel ab *Ægeô*, *Pandionis* Filiô. In Agrô hujus Civitatis præſtantiſſimi olim provenerunt *Bulbi*, qui inde dicti *Megarici*.

c *Eraſmô* Chil. I. Cent. V. *Ad.* LXX. p. 154. col. b. & *Manutiô* p. 223. col. b. teſtantibus.

d Apud eund. *Eraſm.* Chil. II. Cent. V. *Adag.* XX. p. 408. col. b. & *Manutium* p. 606. col. a.

e S. *Megaricum Machinamentum*, ſive *Machina Megarica*.

f Eidem *Eraſmo* Chil. II. Cent. III. *Adag.* LX. p. 369. col. b. atque Manutio. p. 550. col. b.

g Vid. Omnino iterum *Eraſmus* Chil. I. Cent. VII. *Adag.* LXXIII. p. 212. col. b. & *Manutius* p. 318. col. a.

h Hujus Urbis meminit *Q. Curtius* Lib. IV. c. I. §. 6.

i Unde & dicta *Cecropia*.

k Et bonarum Artium, immò Philoſopho- rum & Oratorum mater & Poëtarum Alumna.

l Lib. V. cap. VIII. §. 4. 9. & c. IX. §. 9.

m Hujus Rempublicam deſcripſit *Ubbo Em- mius* Part. I. *Rerumpp. Græcor. p.* 7. ſeqq.

n Hic *Epicurus* Summum Bonum in *voluptate*, non quidem *corporis*, ſicuti *Ariſtippus*, ſed *ani- mi*, hoc eſt in abſentiâ omnium dolorum pone- bat; & licèt tradatur fuiſſe vitæ continentiſſimæ; tamen nomen illud voluptatis, in quâ SUMMUM BONUM ponebat, effecit, ut ab eô homines voluptarii EPICUREI dicantur.

o Vid. *Strabo* Lib. IX. p. 720. ſeq. Fuit & *Muny-*

a Ceramicus. b Theatrum Dionyſiacum. c Rhamnus. d Acharnæ. e Decelia. f Locri Epicnemidii. g Cnemides op. & mons. h Opus, Locri. i Thronium. k Elatæa. l Libæa.

Varia Theſſaliæ nomina. Græcus rex.

IV. Græciæ propriè dictæ à Septemtrione jungitur mutatis ſæp nominibus *Æmonia*, Macedoniæ quondam pars, at poſteà avulſ moxque iterum juncta. Eadem *Pelaſgicum*, *Argos*, *Hellas*, *Theſſalia* & *Dryopis*, ſemper à Regibus cognominata. Ibi genitus Re nomine *Græcus*, à quo *Græcia*; ibi *Hellen*, à quo *Hellenes*. Ho

Hellen Myrmidones.

eoſdem Homerus tribus nominibus appellavit, *Myrmidonas* *Hellenas* & *Achæos*. At α Theſſaliæ nomen tandem invaluit, i *Theſſalos propriè dictos*, *Eſtiotas*, *Pelaſgos*, *Magneſios ac Phthiotas* populos diviſum.

Opida Theſſaliæ propriè dictæ. Eſtiotidis.

V. Opida in β Theſſalia propriè dicta; γ *Hypata*, δ *Soſthenes*, *Cype ra*. In ε Eſtiotide ζ *Gomphi*, η *Phæſtus*, ϑ *Tricca*: ι *Ætinium*, & κ *Phi lippi*

Munychia Dianæ cognomen, quæ apud *Pygellum* non procul ab *Epheſo* colebatur. Sed *Munychia iorum*, *Palladis* Feſta ſunt. Inde Munychius Portus extra *Athenas* dictus.

p Apud *Eraſmum* Chil. I. Cent. VIII. *Adag.* XXVI. p 225. fac.a. ut & *Manutium* p. 338. col.b.

q Apud eund. *Eraſmum* loc. cit. *Ad.* LXXX. p. 238. col. b. & *Manuti* p. 360. col. b.

r Sive *Eloquentia*, eôdem Eraſmô Chil. I. Cent. II. *Adag.* LVII. p. 70. col. a. interprete.

ſ Suavi ac conſummatâ Eloquentiâ dicitur.

t Δωρο̄δοκοῦντες.

v Conf. iterum *Eraſm.* Chil. II. Cent. VII. *Adag.* XLVI. p. 456. col. a. & *Manutii* Adagia p. 675. col. b.

BUNONIS.

α a *Theſſalia* inter Græciam & Macedoniam interjecta eſt, quarum hanc ad Septemtrionem: illam ad Meridiem habet: ad Ortum Ægæum mare: ad Occaſum Pindum montem.

β *Theſſalia propriè dicta*, etiam *Theſſaliotis* appellata, Pindo & Othry montibus, fluvioque Pene incluſa erat,

γ b *Hypata*, opidum hodie *Spates* x inter Eſtiotidis fines, & Pindi montis ponitur radices: alii tamen ad Maliacum ſinum & Oetæ montis radices collocant Theſſaliæ celeberrima. *Heic* gravida veneficio ligata octo annis fœtum geſtavit. *Apul. Metamorph. l.* I. In ea Ætoli ſuos ſolebant celebrare conventus. *y*

δ c *Soſthenes*, hodie, Molerio teſte, *Stiamiza* dicitur, opidum mediterraneum.

ε d *Eſtiotis* Theſſaliotidi ad Septemtriones conterminа eſt.

ζ e *Gomphi* op. hodie *Gonfi* ad Epiri confinia, inde venientibus primò occurrit, *Gonno* finitimum. Haud procul à Gomphis Peneus fl. oritur. Urbs illa in agro fœcundo eſt ſita: ibi enim Cæſar multos ex ſuis vino & ingluvie perdidit.

η *Phæſtus* Gomphis finitima eſt.

ϑ f *Tricca* vel *Trica*, Pindo monti & Dolopibus vicina, hac tempeſtate urbs primaria, & ſedes præfecti eſt, vocaturque *Tricala* z. In ha quoque olim fuit Æſculapii templum.

ι g *Ætinium*, hodie *Atino* Triccæ urbi finitimum.

κ h *Campi Philippici*, in quibus acies Romanæ, ducibus hinc *Caſſio* & *Bruto*; inde *Antonio* & *Octavio*, infeſtis inter ſe armis concurrerunt ad *Philippos* erant; longè diverſi à i *Pharſalici* campis, in quibus *Pompejus* cum *Cæſare* dimicavit. Hi enim in Theſſalia ad *Pharſalum*; illi ad Strymonem in Thraciâ aut Macedoniâ extremâ ponendi. Tamen & illi *Philippici* dicti ſunt à *Thebis Theſſalicis*, quæ & *Philippi*.

HEKELII.

x Et quondam qſ. Metropolis hujus Regionis

y Clarus quoque *Hypatenſis Ager* eſt. Eſt & *Hypata* Regio prope *Sangarum* Fluvium.

z *Plinius* TRICAM per *ſimplex* & TRICCAM per duplex cc. omnino inter ſe confundit, quando HANC Lib. IV. *Hiſt. Nat.* c. VIII. p. 53 lin. 9. Oppidum *Theſſaliæ*; ILLAM verò Lib. III c. IX. p. 43. lin. 47. ſeq. Oppidum *Apuliæ* eſſe dicit, quod à *Tricâ*, *Penei* Filiâ, ita appellatum; *Diomedes* cum *Apinâ* tantâ ignominiâ everterit, ut in *Proverbii* ludibrium tranſierit. Quoties enim *rem futilem* ac *nugatoriam* oſtendere volumus, TRICAS & APINAS adhuc nominamus. Vid. *Eraſm.* Chil. I. Cent. II. *Adag.* XLIII. p. 65.

a Theſſaliæ fines. b Hypata. c Soſthenes. d Eſtiotis. e Gomphi. f Tricca. g Ætinium. h Campi Philipici, & i Pharſalici.

ippici campi, *iidem* & λ *Pharſalici*, civilibus Romanorum cladi-
ıus nobilitati. In μ Pelaſgia, *Pytheum*, *Atrax*. In ν Magne- Pelaſgiæ.
ıa, ξ *Jolcus*, *Herminium*; *Caſtanea*, ο *Melibœa*, & π *Metho-
e*, Philippi Macedonis Alexandri Magni patris obſidione, in
ıua ſagittæ ictu oculum amiſit, clara; & in Malliaco ſinu cæſo-
um etiam Laconum Leonida duce tropæa Thermopylæ. In
Phthiotide, ϱ Phthia; τ *Thebæ* cognomine Theſſalicæ, υ *Echinus*, Magneſiæ & Phthiotidus.
φ *La-*

65. col. b. ubi videndum, quod *Nonius Mar-*
lus, *Grammatic.* TRICAS ἀπὸ τῶν τριχῶν à
lis, quibus pulli involvuntur gallinacei,
ctas, per *impedimenta* atque *implicationes* ſit in-
rpretatus.

BUNONIS.

λ a *Pharſalus* autem, hodie *Farſa*, inter Api-
ınum & Enipeum flumina, quorum hic in Pe-
um decidit, ponitur: opidum olim liberum
at: nunc regionis metropolis eſt. *a*

μ b *Pelaſgia* Phthiotidi verſus Septentrionem
ntermina; ab Ortu mare Ægæum habet. Ad
Atracem urbem incolebant Lapithæ. Pelaſgiæ
bs quoque eſt d *Scotuſſa* ſeu *Scotuſa*, Lariſſæ fi-
tima, ubi oraculum Theſſaliæ perquàm cele-
e olim erat, nec inferius Dodonæo. Eam ur-
m violato fœdere ex improviſo oppreſſit, cru-
literque in captos conſuluit *Alexander*, *Phe-
orum* tyrannus. Reliquias etiam civium poſtea
etus Macedonum è patriâ ejecit. Pauſaniæ
ate fuit infrequens ac fere deſerta. Apud hanc
bem locus eſt e κυνὸς κεφαλαὶ dictus, id eſt,
nis capita, ubi Romani *Quinctio Flaminio* duce
ilippum Demetrii filium magno prœlio, adju-
ntibus Ætolis, vicerunt. Scotuſſenſis fuit
Polydamas athleta ſuæ ætatis robuſtiſſimus: qui
leonem inermis confecit, & taurum extremis
dibus ita pertinaciter renitentem retinuit, ut is
x tandem relictâ in manu ejus ungula effuge-
t; & concitatis vi ſummâ quadrigis, correptos
ırrus unâ manu ſtitit. In Perſidem à Dario
otho evocatus, tres viros ex iis, qui more
rſico *immortales* vocati, ex provocatione occi-
ſſe dicitur. Tandem, quum ſpeluncam quan-
am unà cum aliis intraſſet, & ſuperior terræ
ars fatiſcens ruinam minaretur, ipſe, diffu-
ientibus ſociis, ſolus ruinam fulcire manibus
nnatus mole ſuperincumbentis montis oppreſſus
t. Cæterum ſinum Pelaſgicum & Thermai-
ım dirimit promontorium g *Sepias*, ad cujus
tora Xerxis olim claſſis naufragium fecit.

ν h *Magneſia* exigua regio inter Pieriam ad
Boream, Pelaſgiam ad Auſtrum, in ora maris
Ægæi ad ortum fuiſſe videtur, ubi i *Magneſia*
promontorium.

ξ k *Jolcus*, nunc *Jaco*, ad Sinum Pelaſgicum
eſt, olim λατρεία cognominata, quaſi *famula*;
cujus ſervitutis multæ ab antiquis afferuntur cau-
ſæ. Ab ea *Theſſalia* dicta eſt *Jolcitis*: itemque
Jaſon *Jolcites* inde ad aureum vellus miſſus. Ludi
funebres in urbe iſta, inſtituti ſunt ab Acaſto.

ο l *Melibœa* ad Oſſæ montis radices, apud
Bœboidem lacum, purpurâ nobilis: hanc etiam
Philoctetes, Herculis comes alumnus illuſtravit.

π Sagittam iſtam jecerat *Aſter* opidanus, ſuo
inſcripto nomine, & loco vulneris, quem pete-
bat. Sagittis verò plurimum hanc gentem va-
luiſſe docet Solinus. Eſt quoque alia urbs Pelo-
ponneſi m *Methone* in ora Meſſeniæ. Magneſiæ
quoque aſſcribitur urbs clara, n Pheræ Alexan-
dri tyranni ſedes; qui Pelopidam aliquando ha-
buit in vinculis. Tyrannus iſte ab uxoris ſuæ
Thebes fratribus in cubiculo tandem occiſus eſt,
ipſa eos impellente & prælucente. Et hinc quo-
que Jaſon ille Argonautarum dux, ſed qui ante
Philippum rerum potitus eſt in Theſſalia, & in-
ter callidos collocatur imperatores.

ϱ o *Phthiotis* ad Sinum Maliacum eſt, nomen
à p *Phthia* urbe habens.

σ q *Phthia* Achillis patria apud Sinum Malia-
cum erat, quem tamen Homerus *Lariſſæ* propin-
quæ aſſcripſiſſe creditur, quòd Phthia parum
hoſpitalis in ipſum exſtitiſſet.

τ r *Thebæ Theſſalicæ* ſeu *Phthioticæ* nunc vulgò
Ziton ad Sinum Maliacum ſunt. Urbis iſtius na-
vale erat *Pyraſus XX. ſtadiis ab eo diſſitum.*

υ ſ *Echinus* è regione Eubœæ, ad fauces illius
Sinus qui hodie vulgò *Golfo de Volo* dicitur, vo-
catus olim *Maliacus*.

HEKELII.

a Dictam a. volunt à *Pharſalô*, *Acriſii* Filio.

Xx BUNO-

a Pharſalus. b Pelaſgia. c Atrax. d Scotuſſa. e Cynos cephlæ. f Polydamas athleta. g Sepias prom. h Magneſia i Magneſia prom. k Jolcus. l Melibœa. m Methone. n Pheræ. o Phthiotis. p Phthia. q Thebæ Theſſalicæ. r Echinus.

φ *Lariſa*, χ *Demetrias*, ψ *Pagaſæ*, & ſacro nemore nobilia ω *Tempe*, locus ad Peneum flumen.

BUNONIS.

φ a *Lariſſa* in Theſſalia gemina eſt, una Mediterranea ad Peneum flumen; altera maritima in Phthiothide, *Lariſſa Penſilis* dicta, ad ſinum Maliacum, cui Homerus aſſcripſit Achillem, qui Lariſſæus ab ea dicitur: *Hodie* vocatur *Larizzo*.

χ b *Demetrias* urbs maritima eſt ad Sinum Pagaſæum, Pagaſis proxima; nunc metropolis eſt: *A Demetrio* Poliorcete Antigoni filio, præſtante poſt Alexandrum virtute & rebus geſtis Rege, dicta eſt, quum antè *Pagaſa* fuiſſet. Erat aliquando Macedonum Regum ſedes, & navale; ubi Ætoli quoque ſuos habuere conventus. Numerarunt urbem iſtam inter compedes Græciæ. Hodie vulgo *Dimitriada* vocatur.

ψ c *Pagaſa* ſive *Pagaſæ* ad Pagaſæum ſinum, Pheræorum navale; ubi *Argo* navis exſtructa fertur; unde & *Pagaſæa* appellatur.

ω d *Tempe* amœniſſima Theſſaliæ vallis, multorum literis celebrata eſt, quinque millia paſſuum longitudine, & fermè ſeſqui jugeri latitudine, ultra viſum hominis attollentibus ſe dextra lævaque leniter convexis jugis. Intus ſuâ luce viridante allabitur. e *Peneus*, viridis calculo amœnus circa ripas gramine, canorus avium concentu. Ibidem quoque f *Cranon* erat, ubi cum ſuis convivis oppreſſus *Scopas*, ædificio in ipſos decumbente: Simonides verò conſervatus, memoriæ artificium obſervare cœpit. Cæterum equitatu excellebant g *Theſſali*, eoque nomine celebres erant: malè tamen audiebant ob veneficia & noxias herbas. Hinc *Theſſala venena*, *herbæ*, *feminæ* pro maleficis. *Theſſalicus miſſus* quoque in proverbio eſt pro lauta & ſplendida menſa. In Theſſalia *Deucalionis* contigiſſe *diluvium* ſcribunt, ſtagnante flumine Peneo.

a Lariſſa. b Demetrias. c Pagaſæ. d Tempe. e Peneus fl. f Cranon. g Theſſalorum ſtudia & mores.

CAP. IX.

De Macedonia.

I.

Macedonia. SUpra Theſſaliam atque Epirum, verſus Septemtrionem regiones, quæ diverſis populorum nominibus ac regibus anteà ſejungebantur, poſteà uni *Macedoniæ* nomini contributæ, factæ ſunt corpus unum. Terra ipſa duobus inclyta Regibus, *Philippo patre* & *Alexandro filio*, per quos terrarum Imperio quondam potita, magna eſt ac ſpatioſa ad utrumque mare, qua Sol oritur, Ægæum, qua occidit, Jonium extenſa. *Æmathia* antè dicta fuit pars ejus ab *Æmathio* Rege; unde in totam terram nomen dimanavit. *Macedoniam* à *Macedone* Deucalionis materno nepote appellatam vult Solinus: at ego ſuſpicor, à parte ejus *Mygdonia* natum nomen eſſe Macedoniæ, cum exigua ſit pronunciationis differentia in Μακεδονία & Μυγδονία. 1

Unde Æmathia & Macedonia dicta.

II. Le-

REISKII.

1 a *Macedonia* multam in Geographicis notitiam parit tum Mathematicam, tum Hiſtoricam, tum veterem, tum novam: Sed omnem quis intra paucas lineas coerceat? b Ab Macedone Oſiridis cujuſdam & Thuriæ, quæ una inter Deucalionis filias fuit, nomen adhæſiſſe ut credatur, Stephanus, Juſtinus, Plinius, & Solinus facile perficient. Cum analogia faveat Grammatica, quæ non feret, ut ab una parte Mygdonia

a Macedonia, b Ab Macedone.

Tab: 30
Sept 48 entrio
Meri 48 dies
Occidens
Oriens
MACEDONIÆ et THESSALIÆ Regiones
ILLYRIDIS
PARS
ADRIATICI SINUS PARS
Pangeus Mons
Aemus Mons
Pelagnia
Odomantica
Orbelia
SINTICE
EDONIA
Strymonicus Sinus
Thalaſsia Inſ:
Athoſa
Abdera
Neapolis
Philippi
Amphipolis
Scotuſa
Berga
Stobi nunc Savachino
Scardus Mons
Omphalus m
Epidaurus
Ruſinium
Rhizium
Scodra
Lyſſus
Croia
Dyrrachium quæ Epidamnus n Durazzo
Apollonia n Pollina
Aulon Navale n Valona
Almopia
ÆSTRÆI
LINCESTIS
Heraclea
Albanopolis
Mygdonia
AMPHAXITIS
CHALCIDICA
Stagira
Stratonica
Singitic Sinus
Nympheum prom n Cabode montes Santo
Ampelus prom
Derrhis prom Capo Faſio
Canaſtræum prom
Torone
Caſandria
Pallene
Therma
Thermaicus Sinus n Golfo di Salonichi
Thessalonica
Salonichy
ÆMATHIA
Edeſſa
Beroea n Veria
Pieria
Pydna
Eordæa
Orestis Regio
Dolicha
Azorium
Pythaum
Ilegium
PELASGIA
Pyrrhaſus
Scotuſa
Metropolis
Tricca
Larisa
Cranon
ESTIOTIS
Gomphi n Gonfi
Pharſalus
Philippi
THESSALIA PROPRIA
Pindus Mons
Oeta mons
Spercheus flu
Maliacus Sinus
PHTHIOTIS
Trachinia
Thermopylæ
Thronium
Scarphea
Aſopus flu
Pelagicus Sinus
Demetrias
Pagaſa
EPIRI PARS
Antigonea
Oricum
Acroceraunii Montes
Oneſſus Sinus

II. Limites habet ab *Ortu* Ægæum; à *Meridie* Theſſaliam & Epirum, ab *Occaſu* Ionium ſive Adriaticum mare; ab *Septentrione* eoſdem, quos univerſæ Græciæ ſtatuimus. Macedoniæ limites.

III. Centum quinquaginta in hac olim populos fuiſſe, auctor eſt Plinius. At quorum nomina ad nos clara pervenerunt, ad Adriaticum mare, α Taulantii, quorum opida β *Epidamnus* vel *Epidamnum*, propter inauſpicatum nomen, quia vel in damnum ituris omen id viſum eſt, à Romanis *Dyrrachium* appellatum, nunc *Durazzo*; γ *Apollonia* & δ *Aulon*. ε Elymiotæ, quorum opida ζ *Ely-* Opida Taulantiorum. Epidamnus ſ. Dyrrachium. Elymiotarum opida.

ia regionem integram dictam ſuſpicemur. quidem auctori noſtro parum intereſt ex una ronunciationis differentia: Sed plus intereſſe, otius & partis ratio, veterumque auctoritas do-et. Plinio autem Sphalma librarium irrepſiſſe ixerim, qui centum quinquaginta populos uni uic terræ neque tum ſatis cultæ adſerit: Quos emo veterum numeravit; Ne quidem כתים Chittim aut χιτιὲς ἢ χιτιεῖς, quos cum Bocharto pra Italiæ adſcripſimus. Nec unicus liber Ma-bæorum primum, nec μακετία vel Macetia, uæ Macedoniam denotavit, illud conficient. egnum hic primus tenuit [b] *Caranus*, ex Argivis leraclida ſtrenuus, anno circiter poſt regni Me-orum initia ſexageſimo; Ultimus Perſeus .V. C. DLXXXVI. perdidit, Macedonia Romanam provinciam mutata, ubi ab regi-us XL. per annos 647. regnatum fuerat. Hinc om. Imperio innexa Diœceſin ampliſſimam æ ævo Imp. Juſtiniani continuit, ut [c] *Macedo-ia prima Ægæo mari propior* (non Ionico, quod ancirollus in Notitia Imp. cap. 126. voluit) *heſſalonicenſis etiam dicta, hinc ſecunda procederet; mplius ſalutaris & ultimo Prævalis ſeu Prævalitana.* d Amurathes II. Macedoniam totam bello erdomuit, [d] Theſſalonica Venetis A. 1417. epta quam Salonichi hodieque nominant, ur-em incolis Græcis, Latinis, Turcis adveniſque ercatoribus frequentiſſimam. [e] *Albania* ho-erna Macedoniæ pars Vallonam, Dyrrachium l Durazzo, Preveſam ſive Nicopolim, plu-ſque admodum obſcuras urbes; Crojari item unitiſſimam urbem & mediterraneam, Johan. aſtrioti, Principis Epirotæ, poſthac Giorgii dem. Hunc obſidem in ætate prima ſibi da-m in circumciſione Turci Scanderbeggum h. e. *Alexandrum Dominum* vocarunt, ſed ſibi ipſis minoſo nomine, cum clades plurimas ab uno illo & graviſſimas quidem acceperint: Ab illa [f] *Duces de Croy* ſuperſtites & inde oriundi nomen ſuſcipiunt. Cæteras urbes attingere non licet.

BUNONIS.

α [g] *Taulantii*, quorum regio *Taulantia* a ſupra Acroceraunios, Illyrico finitimi, regionem maritimam tenuerunt. Ea Macedoniæ, an Illyrico ſit annumeranda, nondum ſatis certum eſſe videtur.

β [h] *Epidamnus* notiſſima ad mare in Peinſula condita urbs eſt. Ex eâ enim in Italiam trajicere fermè ſolebant; *Cicero* huc ab exſulio rediit. *b*

γ [i] *Apollonia* hodie *Pollina* ad Laum flumen, à litore ad ſeptem millia paſſuum remota, Corinthiorum & Corcyræorum colonia eſt, optimis temperata legibus *c*. *Sylla* ex bello Mithridatico rediens, *Satyrum* hic ea, qua ſcribitur eſſe, forma, cepiſſe fertur, & vix inconditam ex eo monſtro vocem ac horrendam exprimere potuiſſe. *Cæſar* initio belli civilis, Pompejo ſegnius rem gerente, in poteſtatem redegit Apolloniam, uti & vicina opida. Literarum & humanitatis ſtudia, quibus Principum animi excolendi, ibi viguiſſe Cæſaris ævo conſtat. *Octavius* enim vivo ipſo, & expeditionem in Dacos, & inde in Parthos deſtinante, præmiſſus huc, ſtudiis vacavit. Diligentius & urbem hanc, & vicinum flumen, & regionem ignem innoxium exhalantem, cum Nymphæo & mirifico quodam oraculo, deſcribit Dio.

δ [k] *Aulon*, hodie *Valona d*, Apolloniæ vicina & munita urbs eſt, ſedeſque præfecti Turcarum.

ε [l] *Elymiotæ e Taulantiis* verſus auſtrum fuere contermini.

HEKELII.

a Hôc tempore, ſi *Caſtaldo* fides eſt habenda, *Tamorita* vocata.

 b Quam

a Chittim huc non pertinet. b Caranus rex primus. c Macedonia victa. d Theſſalonica. e Albania. f Duces de Croy. g Taulantii. h Epidamnus ſ. Dyrrachium. i Apollonia. k Aulon. l Elymiota.

Oreſtis regio. [ζ] *Elyma* & [η] *Bullis.* [θ] *Oreſtis regio* Epiro juncta, opidum *Gyrtone* [ι] Daſſaretæ opida [κ] *Lychnidos*, *Evia.* Regio [λ] Æmathia, ſeu Æmathia propriè dicta, opida [μ] *Pella*, quam omnium Macedonicarum urbium maximè illuſtrem effecerunt duo alumni, *Philippus* Græciæ domitor, & *Alexander* etiam Aſiæ: [ν] *Ægea*, in qua mos erat Reges ſepelire, [ξ] *Ædeſſa*, [ο] *Idomena*, [π] *Scydra*, [ρ] *Europus*, *Tyriſſa*

Daſſaretarum op. Æmathia. Pella. Ægea.

Opida Pieriæ. IV. Regio [σ] Pieria, Muſarum parens domuſque, opida [τ] *Pyd.*

b Quam urbem exilii ſui tempore amiciſſimam expertus eſt atque officioſiſſimam.

c *Pineto* vocatur *Siſſopolis*.

d Sive aliis *Velonia* & *Caulonia*.

e Seu *Elymotæ*, utpote quorum Regio, *Caſtaldô* teſte, hodiè *Placani*, nuncupetur.

BUNONIS.

[ζ] a *Elyma* ad extremum Onei ſinus receſſum ſita, hodie *Canina* *f* dicitur.

[η] b *Bullis* ei vicina eſt ad eundem ſinum. *g*

[θ] c *Oreſtis regio* dicta ab *Oreſte*, qui in ea loca confugiſſe ſcribitur *h*. d *Gyrtone* civitas à Stephano Theſſaliæ aſcribitur.

[ι] e Daſſaretæ, Daſſaritæ, Deſſaretæ, Daſſaritii, & Daſſarenſes dicti intus in Mediterraneis ſunt.

[κ] f *Lychnidos* ſive *Lychnidus*, hodie *l'Ocrida* *i*, ad lacum *k* g cognominem eſt, quem Polybius *l* *Lychnidiam* vocat.

[λ] h *Æmathia* ſive *Emathia* hæc mare Ægæum attingit ad Ortum, ejuſque Sinum Thermaicum; Mygdoniam habens ad Septentrionem, & Pieriam ad meridiem.

[μ] i *Pella*, olim *Bunomos*, & *Bunomea* dicta, apud intimum ſinus Thermiaci receſſum & Axium flumen ſita, hodie *Jeniza* *m* appellatur; ejus ſitum deſcribit Livius lib. XLV. ſub finem. *Euripidis* Poëtæ tumulus ibi fuit *n*. Hic quoque alebantur ſerpentes cicures.

[ν] k *Ægæa* ab *Ædeſſa* alia & diverſa urbs non eſt; ſed planè eadem. Nam Caranus Ædeſſam captam ob memoriam muneris *Ægeas*, populum *Ægeatas* vocavit, Juſtin. lib. 7. cap. 1. Et in hac urbe ſepeliri reges mos erat; nec alter excellentium virorum buſtis apud Macedonas priſcos dabatur locus: Solin. c. 14. Ptolemæus tamen Ægæam ab Ædeſſa diſtinguit.

[ξ] l *Ædeſſa* Pellæ vicina erat, Æmathiæ caput, quam *Caranus* capras imbrem fugientes ſecutus cepit, ac ob memoriam *Ægas*, ac opidanos *Ægeadas* nominavit. In hac ſepeliebantur Reges Macedoniæ. Sic enim præceperat *Perdiccas* Carani ſucceſſor, pollicitus regnum in familia ſua manſurum, quamdiu hic Reges conderentur. Feruntque ideo in Alexandro defeciſſe ſtirpem; quod in hac urbe non fuit ſepultus.

[ο] m *Idomenæ*, ſive *Idomene* opidum inter Doberum, & Atalantam, Europo proximum erat Gordiniis finitimum.

[π] n *Scydra* hodie *Siderocapſa*, 40. millia paſſuum à Theſſalonica diſtat.

[ρ] o *Europus*, ad Axium fluvium ponitur Plinio *o*. Sed in *Almeria* quoque *Europus* fuit. Cæterùm Æmathiæ quoque urbs fuit p *Beræa*, hodie *Veria* dicta; ad Aliacmonem, & Bermii montis radices poſita; ibi ſeditionem contra D. Paulum Apoſtolum excitaverunt Judæi.

[σ] q *Pieria* Theſſaliæ finitima ad Thermaicum ſinum ſita eſt: r *Aliacmon* flumen eam permeat. Muſas à *Pieria* nemore, aut *Pieria* monte dictas ferunt *Pierides* *p*. In monte iſto verſatus *Orpheus* *q*, ac ad eundem diſcerptus eſt.

HEKELII.

f *A Sophianô*.

g *Plinius* Lib. IV. H. N. c. X. p. 53. lin. 41. *Coloniam Bullidenſem*, & Lib. III. c. XXIII. p. 48. lin. 39. ipſos Populos *Bulliones*, ſ. *Buliones* vocat.

h Eſt & Portus apud *Plinium* Lib. III. c. V. p. 40. lin. 38. ejuſdem nominis.

i S. *Ochrida*.

k Ut tradit *Sophianus* in ſuâ *Græciæ* Tab.

l Λυχνίδιαν.

m Nigro *Zuchria*.

n Claret maximè Natalibus PHILIPPI, *Macedonum* Regis, & ALEXANDRI. Unde uterque *Peleus* à *Poëtis* paſſim cognominatur.

o Nomen habet ab *Europô*, *Macedonis* Filiô, & *Orythiæ*, *Cecropis* Filiæ.

p Finguntur enim ſecundum *Nigrum* ex *Jove* & *Mnemoſyne* *Muſæ* dicuntur *Pierides* propter amœni-

a Elyma. b Bullis. c Oreſtis regio. d Gyrtone. e Daſſaretæ. f Lychnidos. g Lychnidus lacus. h Æmathia. i Pella. k Ægea. l Ædeſſa. m Idomenæ. n Scydra. o Europus. p Berrhœa. q Pieria. r Aliacmon fl.

τ *Pydna;* υ *Phylace,* φ *Dion.* χ Mygdones, regioque Mygdo- Mygdoniæ.
ıia; opida ψ *Antigonia, Phyſcæ, Carrhabia,* ω *Letæ, Terpilus.*
α Paraxis; opida *Antigone,* β *Pallene,* γ *Caſſandria,* δ *Torone.* Paraxis.
ε Regio Chalcidica; opida, *Augæa,* ζ *Singus,* η *Acanthus.* Chalcidicæ.
ϑ Am-

ımœnitatem ac ſolitudinem *Pierii* Montis, quô ıæ ſecretis locis propter ſtudia liberalia deεctantur.

q Muſicus atque Poëta inſignis iſte.

BUNONIS.

τ [a] *Pydna* antea *Citron* dicta, ad ſinus Thernaici litus, inter oſtia Aliacmonis & Lydii fl. oſita, Olympiadis à Caſſandro obſeſſæ interitu c magnitudine animi celebrata eſt. Ad eam à 'aulo Æmilio victus *Perſeus.*

υ [b] *Phylace* inter Pellam & Lariſſam ponitur. 'heocriti interpres tamen tradit eam haud proul abeſſe ab *Othry* monte, in eaque regnaſſe phiclum *r.*

φ [c] *Dion* vel *Dium* ea videtur eſſe urbs, in qua lexandro Macedoni oblata viſio hortata eſt ɔſum, ut forti eſſet animo, & exercitum in ıſiam traduceret, ſuo ductu potiturum Imperio 'erſarum. Sic enim Parmenioni, miranti cur Iieroſolymorum Pontifici, in quem hoſtili aniıo tum moverat, ſeſe ſubmitteret, ipſe comnemorarat Alexander apud Joſephum Antiq. b. xI. cap. ult. Quandove *Dion* hoc fuerit muitum, cognoſcitur ex Liv. lib. 44. *ſ*

χ [d] *Mygdonia*, inter Axium & Echedorum umina eſt. *t*

ψ [e] *Antigonia* hodie *Cojogna* *v*, aliis *Antigoıa* dicitur.

ω [f] *Letæ* vel *Lite*, hodie *Letta* vel *Lita*, apud inum Thermaicum eſt, Theſſaloniæ propinqua.

α [g] *Paraxis* vel *Paraxia* inter Thermaicum & ingiticum Sinus eſt, ipſaque Toronaicum Siıum continet.

β [h] *Pallene* vel *Pallena*, antea Herodoto teſte *'hlegra* dicta ad Sinum Thermaicum in Iſthmo *Pallenenſi* ſita *x.* Eam Regionem gigantes haɔitaſſe feruntur, gens impia, & diſſoluta; ıuam Hercules exſtirpavit.

γ [k] *Caſſandriam*, quæ hodie quoque *Caſſandria* licitur, Caſſander inſtauravit, & de ſuo nomiıe appellavit. Ante id tempus enim *Potidæa y* ıominata Corinthiorum erat colonia, bello 'eloponneſiaco ab Athenienſibus expugnata, & ıabitata. Philippus verò Macedo circa id tempus, quo ei Alexander natus, eam expugnaverat. *z*

δ [l] A *Torone* Sinus, qui eam aluit, nomen habet, diciturque [m] *Toroneus*, & *Torenaicus.* A Pallene ad 60. ſtadia in Iſthmo illo erat [n] *Olynthus* urbs celebris, quam *Mardonius* bello Perſico expugnavit. *At Philippus* Macedo eam poſteà expugnavit, non tam armis, quam auro, corruptis propugnatoribus, direptamque evertit, fruſtra opem Athenienſium implorantem *a.* Urbs hæc patria fuit *Calliſthenis* Philoſophi gravis & diſerti, imprimiſque conſtantis; quem è ſorore ſuâ nepotem ad Alexandrum in Aſiam miſerat Ariſtoteles. Et officio ſuo apud Regem non defuit Calliſthenes, etſi nimio ipſi libertas orationis ſtetit.

ε [o] *Chalcidica* regio *b* Paraxiæ finitima eſt, inter Singiticum & Strymonicum Sinus protenſa. *c*

ζ *Singus* vel *Singa* opidum ad Atho montis radices, *Sinumque*, qui inde [p] *Singiticus* appellatur.

η [q] *Acanthus* hodie *Eriſto* *d* ad eundem Sinum *Singiticum*, & apud montem Athon eſt, inter *Singum op.* & *Nymphæum* promontorium, ibi Xerxes copias ſuas terreſtres in tres partes diviſit.

HEKELII.

r Eſt & *Phylace* Urbs *Moloſſidis* apud *Livium* & *Phylatæ Hermapolitana* in *Ægyptô*, quam hodiè *Peniſuaif* vocari dicunt *Geographi.*

ſ Eſt & *Dion Cretæ* Inſulæ Promontorium & Urbs ibidem, immo & Urbs *Epiri*, & Oppidum *Italiæ*, *Piſidiæ*, *Thraciæ* & *Cœle Syriæ.*

t De quâ videndus *Plinius* Lib. IV. c. x. p. 54. lin. 5.

v Niſi *Pinetus* fallat in ſuô *Pliniô Gallicô.*

x Dicta a. eſt à *Pallenâ*, *Sithonis* Filiâ & *Clethi* Uxore, &adſcribitur ab aliis *Thraciæ*, ab aliis *Macedoniæ.*

y *Pauſaniæ.*

z *Stephano* Urbs *Thraciæ* eſt.

a Sed quando *Herodotus* in *Polymniâ* dicit, *Olynthum* quoque *Sidoniam* appellari, tunc non Urbem *Olynthum*, ſed potiùs Regionem, in quâ *Olynthus* & aliæ Urbes ſitæ ſunt, intelligit.

 b Caſtal-

a Pydna. b Phylace. c Dion vel Dium. d Mygdonia. e Antigonia. f Letæ. g Paraxis. h Pallene. i Sinus Pallenenſis. k Caſſandria ſive Potidæa. l Toronæ. m Sinus Toroneus. n Olynthus. o Chalcidica regio. p Singiticus ſinus. q Acanthus.

Amphaxitidis. ϑ Amphaxitis regio, opidum, ι *Theſſalonica*, Ciceronis exilio inſignis, & κ *Stagira*, Ariſtotelis principis Philoſophorum cunis clara. λ Biſaltæ; opida *Euporia*, *Oſſa*, *Calliteræ*. μ Edonii; opida, ν *Amphipolis*, *Scotuſa*, *Berga*. Orbeli, opidum *Gariſcu*. ξ Sin

Biſaltæ.
Edoniorum.
Orbelorum.

b *Caſtaldo* dicta *Jamboli*.

c Eſt & *Syriæ* Regio, in quâ *Chalcis* Urbs.

d *Sophiano Eriſſo*.

BUNONIS.

ϑ a *Amphaxitis* à Sinu Strymonico ad Thermaicum uſque ſe extendit, Chalcidicam & Paraxiam habens à Meridie, Biſaltiam à Septemtrione, & Mygdoniam ab Occaſu.

ι b *Theſſalonica* e anteà *Therma* dicta, condita eſt à *Caſſandro*, & *Theſſalonica* Philippi filia, Alexandri M. ſorore, quam Caſſander ſibi matrimonio copulaverat *f*, ita appellata; hodieque *Salonichi* *g* dicta, magno numero Chriſtianorum, Judæorum & Turcarum incolitur, emporiumque ad hunc ſinum eſt celebre ſedesque præfecti *h*. *Cicero*, per Clodii factionem Româ Italiaque pulſus, hic VII. menſes exſulavit. Strabonis ætate urbs hæc præ reliquis Macedoniæ urbibus hominum multitudine excellebat *i*. *Paulus Apoſtolus*, hîc docens, non paucos utriuſque ſexus homines Chriſto adjunxit: ac licet per ſeditionem Judæorum inde fuerit exactus, duabus tamen epiſtolis eccleſiam illam etiam abſens firmare voluit. Poſt id tempus *Theodoſius I.* Imperator, occiſis per tumultum aliquot ipſius miniſtris, promiſcuæ multitudinis, militibus immiſſis, cædem edidit. Ante ducentos annos *Amurathes* urbem hanc *k* cepit: quum Veneti eam aliquamdiu tenuiſſent. Theſſalonicenſes fuêre *Euſtathius* qui in Homerum & Dionyſium Alexandrinum commentarios ſcripſit: *Conſtantinus Harmenopolus*, *Demetrius Cydonius*, & *Theodorus Gaza* *l*. Ab antiquo urbis Theſſalonicæ nomine c Sinus Thermaicus nomen habet.

κ *Stagira* prope montem Athon ad *Strymonicum Sinum* erat. Hanc quoque *Philippus* Macedo everterat urbem; ſed in gratiam *Ariſtotelis* *m* eam reſtituit. *Hipparchus Philoſophus* in eadem urbe fuit natus. Stagiritarum lex erat; Ἃ μὴ κατέθου, μὴ λάμβανε, quæ non depoſuiſti, ne tollas.

λ d *Biſaltiæ* Amphaxitis finitima eſt ad Meridiem. *Biſaltas* trans Neſſum fl. circa Strymonem fl. incoluiſſe tradit *Livius* lib. 45. *Euporiam* Alexander omnia ſuperans occupatam vocavit Διὰ τὸ εὐπορεῖν Steph.

μ e *Edonii* ad Strymonem fl. incoluerunt.

ν f *Amphipolis* Athenienſium colonia, ita dicta ſcribitur, quod Strymone flumine undique cingatur *n*. Poſteà à Chriſtianis *Chriſtopolis*, & à Turcis *Emboli* vocata eſt. Cæterùm clariſſima in his oris urbs erat *Philippi*, à *Philippo* Macedone appellata; quum antea *Crenides*, à fontibus ibi ſcaturientibus dicta fuiſſet. Magnas opes e fodinis auri argentique cives poſſederunt. De his *Philippis* ita *Diodorus lib.* XVI. in anno *Philippi III.* Crenidas *deinde ſe conferens* (*Philippus inductus multis, qui eam incolerent urbem ex ſui appellatione inſtituit, ut* Philippi *nominarentur. Erant in eo tractu fodinæ auri, ſed tenues & non bene exploratæ: eas Philippus magnis operibus ita inſtruxit, ut annua ei redirent amplius mille talenta: nummum aureum* Philippi *nomine cudi inſtituit.* &c. Et Philippus, his locis regno ſuo adjectis, nummi aurei genus conflavit, quod ab ipſo *Philippicum* dicebant. Rex iſte venas haſce metallicas ſtudioſe ſcrutatus eſt. *Zanchius* tradit hanc urbem hodie vocari *Grixopolin*, quaſi *Chryſopolin*. Ad hanc urbem g *Campi* erant *Philippici*, in quibus *Caſſius* & *Brutus* ab *Octavio* & *Antonio* profligati ſunt. *Hos Philippos* Stephanus conſtituit in Macedonia *o*; alii urbem hanc ponunt in Theſſalia. *Pharſalus* vero Theſſaliæ fuit urbs, ad quam Campi Pharſalici in quibus Pompejus à Cæſare victus. *Pharſalum* hanc Cluverus facit *Eſtiotidis* urbem; Laurembergii tabula eam collocat in Palaſgia. Ex Strabone & App. cognoſcitur, urbem hanc fuiſſe ad Enipeum fl. qui in Peneum influit. Poëtæ tamen utramque pugnam in Philippicis & Pharſalicis eidem loco tribuunt exaggerandi cauſâ. *Virgil. Georg. lib.* I. *circa finem*.

h *Orbella* ab *Orbelo* Macedoniæ monte appellata eſt, qui eam à Mœſia diſtinguit.

HEKELII.

e *Macedoniæ* quippe Metropolis.

f Et inde priùs *Halia* dicta.

g *Stephano*.

h Scripſit de eâ utilem atque elegantem Librum *Lucius Tarreus*, *qui videndus*.

i Vid. ejus Libr. VII. p. 592.

k Utpote omnium in univerſâ *Græciâ* hodiè celeberrimam, ingentem atque opulentam.

l Conf.

a Amphaxitis. b Theſſalonica anteà Therma. c Sinus Thermaicus. d Biſaltiæ. e Edonii. f Amphipolis. g Campi Philippici. h Orbelia.

Sintici; opida, *Heraclea*, *Paræcopolis*, *Triſtolus*. Pelago- Sinticorum.
es; opidum *Stobi*. 1. Lynceſtarum *Heraclea*, 2. Jororum, Pelagonum.
. *Jorum*, & 4. *Alorus*, 5. Almopum, *Europus*, 6. *Albanopo-* Almopum.
s, 7. *Apſalus*, 8. Æſtrorum, *Æſtræum*, 9. Eordeorum, Æſtræorum.
o. *Daulia Dibolia*, 11. *Scampis*. Eordeorum.

l Conf. *Quenſtedtii* Dialogus de *Patriis Viror.* *ſt.* p. 426. ubi videndum, quòd *Theſſalonica* ·bs ſacris pariter, ac profanis litteris celebrata, ϰιδρέστι ϰαὶ πολυάνθρωπος veteribus nuncupata

m Qui Patriam eam agnovit.

n Priùs *Acra*, *Ejon*, *Myrica*, *Crademna*, *ndramus* item Urbs *Martis* & *Novemviæ*, *Græc.* ἐννέα ὁδοὶ, appellata.

o *Suidas* in *Thraciâ*.

BUNONIS.

[a] *Sintica* à Sinticis montibus nomen habet.

[b] *Heracléa* inde dicta eſt *Sintica*.

[c] *Pelagoniæ p* incolæ *Pelagones*, etiam *Peo-* dicti ſunt. *q*

[d] *Stobi* opidum, hodie *Starachino* vocatur; dani *Stovenſes*. 1. [e] *Lynceſtarum* regio *Lynceſtis* ·ellatur à fluvio *Lynceſti* vel *Lynceſtio*, qui per n decurrit, & in Erigonem labitur. *Lynceſtis* fluvius aquam defert acidam, quæ pota in- : vini homines facit temulentos. 2. [f] *Jororum* ·io, à *Joro* opido, quod *Aloro* vicinum eſt, men traxit. 3. [g] *Jorum* hodie vocatur *Novi-* *d*. 4. [h] Et *Alorus* ſive *Olorus*, hodie *Dianoro*. [i] *Almopes* in Macedoniæ finibus ad Scardum ·ntem collocantur, qua eos ab Illyricis ſepa- . 6. [k] *Albanopolis* hodie *Albanopoli*, dicitur *Albaniæ* metropolis *ſ*: & 7. [l] *Apſalus*, nunc *Preſpa* eſt. 8. [m] *Æſtræi* Almopibus ad Meridiem ponuntur. 9. [n] Et Æſtræis ad Meridiem collocantur *Eordei*, qui *Eordæi*, *Eordi*, *Heordæ*, *Heordenſes*, & *Eordetes* leguntur. 10. [o] *Daulia*, hodie *Eladaſagni* dicitur *t*. 11. [p] *Scampis* in tabulis recentioribus eſt Scampi, at aliis *Ulagrada*, item *Struga* appellatur. Hæc eſt *Macedonia*, quæ quibuſdam etiam *Macetia* dicta eſt: in ſacris *Cethim* appellatur. *Cethim* autem fuit filius Javan. Hæc terrarum imperio olim potita quidem erat; Sed *Paulus Æmilius in ea 62. urbes uno die direptas vendidit*.

HEKELII.

p Quam nonnulli *Siciliæ* Regionem conſtituunt.

q *Strabo* Lib. VII. p. 598. hanc Regionem *Tripolim* vocat, quoniam ſaltem tribus conſtabat Urbibus.

r *Nardo* in ſuô *Liviô Italicô* novò prorſus nomine.

ſ Eſt & oppidum *Armenia Majoris*, ubi, referente *Scphroniô Græcô*, Div. *Bartholomæus* Apoſtolus eſt ſepultus.

t Olim ſub ditione *Therei*, Regis *Thracum*, fuit. Unde *Philomela* ab *Ovidiô* dicitur *Daulias*, quod in *Daulide* Urbe in Avem ſui nominis fuerit converſa.

a Sintica. b Heracléa Sintica. c Pelagonia. d Stobi. e Lynceſtæ. f Jori. g Jorum op. h Alorus. i Almopes. k Albanopolis. l Apſalus. m Æſtræi. n Eordei. o Daulia. p Scampis.

CAP. X.

De Fluviis, Montibus ac Inſulis Græciæ adjacentibus. 1

I. Flu-

REISKII.

1 Græcia non magnos adeo effundit fluvios, : longo curſu, nec receptis pluribus locuple- ·res: Regio enim arctis plerumque terminis ·cluſa, mari tum Ægæo tum Ionio, multiſ- : alicubi, quos utrumque creat, ſinubus coer- ·ur, ut fluvii ab monte aut Hydrophylacio ſuo n ita longe fluxum continuent, ſed citius abſorbeantur. Acheron Turcis Volecon, i. e. niger dictus, curſu aquoſo auctuque cæteros fere præſtat, plane alius ab Italico, Peloponneſiaco, & Bythinio Acheronte. Nec effert ſeſe adeo Græca montium compages, vel oſſatura illa montana, qua Græciam contineri totam ſtringique, ac notis quaſi oſſium ſecari contendimus: Hæc enim Kircheri de montibus in Mundo ſubterraneo

I.

FLuvii univerſæ Græciæ celebriores ſunt iſti; in Epiro α *Acheron* cui *Pandoſia* opidum appoſitum: quæ duo nomina cum *Alexander Rex* ancipiti oraculo monitus fatalia vitare vellet, in Brutiis Italiæ populis in eadem incidit atque interiit. In Acarnania β *Achelou*. In Peloponneſo γ *Peneus*, δ *Alpheus*, ε *Paniſus*, ζ *Eurotas* & η *Ina*

neo part. I. lib. I. c. 8. ſententia nunc placet. a *Acroceraunia & promontorium* his cognomine primum eminent ἀπὸ τοῦ ἄκρου καὶ κεραυνοῦ, i. e. à ſummitate & fulmine nominatur: Hæc tamen ab Aſiaticis Acrocerauniis quantum diſtent, nemo non intelligit. b *Thermopylæ* ſunt aperturæ montium vel tranſitus inter Alpenos Turchinemque, montes altiſſimos, tractu præcipiti ad OEtam uſque montem porrecto: Ita Herod. lib. VII. c *Athos* Cherſoneſum aut peninſulam refert, ſinu Strymone, & Cingo altero interceptam, ut Iſthmus ne quadrantem milliaris latitudine ſua excedat: Græcis ἅγιον ὄρος, Latinis etiam *mons ſanctus* ob cœnobia XXI. numeroſa & ampla Græcorum monachorum domicilia, ſed aliquot male munita. Ex omnibus *cœnobium S. Maure* 600. etiam alumnorum patiens capaxque præſtat; Cætera non ſunt tanti pretii, & quandoque triginta hominum altrices. De duobus Eremitarum ordine juncto cohabitantium vicis quaſi *Hagia Ena* & *Kerafia*, de regula Sabæ, quam ſequuntur, & inſtitutis monaſticis non dicam, nec de pluribus quæ mihi Archimandrita ſive Abbas ex illo monte Athanaſius per Saxoniam noſtram tranſiens, Luneburgi A. 1674. retulit, & Auctor anonymus in libello peculiari A. 1689. edito recenſet. De Bibliothecis autem quæ inter Cœnobia hodieque Græca lateant, item Codd. MStis nihil aut parum invenies, nihil Athanaſius ille mihi referebat. Nam Græcia libris varnefacta, præter Euchologi, aut Menologium MStum, & Homilias PP. aliquot vix promet alios, niſi quos ex Venetorum urbibus exportat aut coëmit.

BUNONIS.

α d *Acheron* ex e *Acheruſia* profluit *palude*. Plinius *a* eum in Ambraicum Sinum falſo deducit. Ex eo & vicinis Pauſanias ait Homerum fabulas ſuas de Inferis concinnaſſe; unde eſt Acheron fl. Inferorum apud Poëtas. *b*

β f *Achelous* ex Pindo monte oriens, in mare Ionium contra Echinades inſulas ſeſe exonerat: olim dictus eſt *Axenus*, deinde *Theſtius* denique *Achelous*; ab incolis *Acarnas* vocatur. Strabo *c* ab oſtio ejus initium facit Sinus Corinthiaci.

γ g *Peneus* hic ſupra Alpheum eſt: Sed Theſſaliæ Peneus celebrior eſt: hodie vocatur *Igliaco* ad eundem eſt Pylus Eliaca.

δ h *Alpheus* ex Stymphalo monte oriri ſcribitur: per Arcadiam & Elidem fluit, alluitque Olympiam ſeu Piſas; & inde ſub terras conditus, in Sicilia prope Syracuſas emergere creditur Poëtis. *Piſis* his vicinum erat *Olympii Jovis templum*, & *Olympicum* hic celebratum ſcribitur certamen. Ab hac urbe Italicæ i *Piſæ* ad Arnum fl. originem ſuam referunt.

ε *Pamiſus*, *Paniſus*, & *Paniſſus* in Meſſeniacum influit. Hunc maximum eorum, qui intra Iſthmum ſunt, fluviorum Strabo *d* dicit: & alius etiam obſcuri Pamiſi mentionem facit.

ζ k *Eurotas* ex Arcadia prope Aſcam vicum ortus, defluit per Laconicam, & ipſam Spartam alluit: olim erat conſitus oleis, & pretioſa ad eum effodiebantur marmora. Ad hunc fluvium exercere ſe Lacones ſoliti ſunt decurſu, & id genus laboribus.

HEKELII.

a Lib. IV. H. N. cap. I. p. 50. lin. 12.

b Dicitur & *Acheron* Filius *Cereris* abſque Patre, quem cùm in abditô *Cretæ* ſpecu peperiſſet, is autem lucem aſpicere non auderet, ad *Inferos* defluxit, ibique *infernalis Fluvius amariſſimus*, qui primus excipit mortuorum Animas, effectus eſt. Alii *Titanis & Terræ*, ſ. *Cereris* Filium faciunt, ob id à *Jove* & ad *Inferos* dejectum ferunt quòd ſitientibus *Titanis* limpidas præſtitiſſet aquas. Meminit ejus *Virgil.* Lib. V. *Æn.* v. 99. Lib. VI. v. 207. & 295. Lib. VII. v. 91. 312. & 569. ut & Lib. XI. v 23. *Horatius* Lib. I. *Carm.* Od. III. v. 36. dicit: *Perrupit* Acheronta *Herculeus labor*. Sed Lib. III. *Carm.* Od. III. v. 16. legitur *Acheronta fugere*.

c Lib. VIII. *Geogr.* p. 610.

d Loc. cit. p. 657.

BUNO-

a Acroceraunia. b Thermopylæ. c Athos. d Acheron. e Acheruſia palus. f Achelous. g Peneus. h Alpheus. i Piſæ. k Eurotas.

Inachus. In Græcia ϑ *Cephiſſus*, in duo Cornua ſciſſus, quorum dex-
rum ι *Aſopus* fluvius, lævum κ *Iſmenus* vocatur. In Theſſalia λ *Sper-
hius* & μ *Peneus*. In Macedonia Ægæum mare petentes, ν *Aliac-
on*, *Erigon*, ξ *Axius*, *Chabris*, ο *Strymon*. At in Adriaticum
num ſeſe exonerantes, π *Panyaſus*, ρ *Apſus*, σ *Laus*, τ *Celidnus*.

III. Montium nobiliſſimi ſunt; in Epiro υ *Acroceraunii* & Montes.
Pindus. In Peloponneſo, χ *Stymphalus*, ψ *Pholoë*, ω *Chronicus*, ϛ *Tay-*

BUNONIS.

η a *Inachus* nomen traxiſſe fertur ab *Inacho*, imo Argivorum Rege; per Argiam fluens *Argos* urbem alluit, & in Sinum Argolicum la-ur. In Argia quoque b *Eraſinus* fluvius eſt, i è Stymphalide palude Arcadiæ oritur, apud am paludem Stymphalidas volucres ab Hercu- ſagittis & tympanis expulſas ferunt. Hunc am fluvium ſub terram aliquamdiu ſeſe abde-, poſteà in Argolide emergere tradunt.

ϑ c *Cephiſſus* vel *Cephiſus* albas oves facit: *Melas* nigras.

ι e *Aſopus* Platæenſem & Thebanum agrum imebat. Crediderunt fluvii hujus accolæ andrum fl. per mare Ægæum tranſire in tem Aſopi.

κ f *Iſmenus* etiam Thebas præterfluens in Eu-um Euboicum properat: olim *pes Cadni* dictus.

λ g *Sperchius* in Sinum *Maliacum* e devolvitur, ota Achillis coma & Gallorum, Brenno duce nſitu memorabilis. e

μ *Peneus* præter Oſſam Olympumque montes urrens collibus dextra lævâque molliter cur-, nemoroſis convallibus. Theſſalica facit mpe: undiſque apertior Macedoniam & gneſiam interluens, & *Pamiſum* fl. excipiens, Thermaicum Sinum decidit, cui peculiares uuntur laudes.

ν h *Aliacmon* ſeu *Haliacmon* inter Pidnam & am in Thermaicum Sinum influit, i *Erigon* *Erigoneus* ex Illyricis montibus oriens per oniam fluens multis fluminibus auctus ab io fl. excipitur.

ξ k *Axius* ingens Macedoniæ fluvius, in emaicum Sinum influit.

ο l *Strymon* ex Orbelo, vel etiam Scamio nte manans in Ægæum mare influit; cujus us eo loco Strymonicus appellatur.

π m *Panyaſus* inter Dyrrachium & Apſum fl. mare influit.

ρ n *Apſus*, aliis *Thapſus*, inter Panya-ſum & Apolloniam in mare Ionium decurrit.

σ o *Laus* apud Appolloniam eſt, & *Æas* & *Aous* & *Auas* & *Alorus* vocatur.

τ p *Celydnus* ultra Amantiam juxta Epiri confinia fluit, & Macedoniæ terminus eſt verſus *Auſtrum*.

υ q *Acrocerauniis* g montibus ſecundum Europæ ſinum, id eſt, Adriaticum terminat Plinius h. Sunt autem montes Epiri altiſſimi, hodie montes de *Chimara* ſeu *Chimera* & *Chimarioti* i dicti.

φ r *Pindus* mons inter Epirum & Theſſaliam eſt, unde à nonnullis tribuitur Theſſaliæ. Procurrit autem ab Acrocerauniis jugis ad Thermopylas, & ex medio ſui brachium emittit, quod facit Parnaſſum, ac terminatur in *Helicone*. Unde jam planum fit, quare Poëtæ hæc tria montium nomina confuderint.

χ ſ *Stymphalus* mons inter Arcadiam & Achajam propriam eſt, Herculis labore notus, ex quo aut ejus palude Eraſinus oritur.

ψ t *Pholoë* mons Peloponneſi in Arcadia excelſus, ſilvoſus & nivoſus. Eſt quoque *Pholoë* mons Theſſaliæ Othry proximus Centaurorum ſedes; ubi Hercules Centaurum aggreſſus eſt. *Centauria* herba hic provenit optima. k

ω v *Chronicus* prius *Crunos* in *Laconica* eſt. Quum Saturnus Jovem fugiens, in eo latuiſſet, nomen mutavit.

HEKELII.

e Velociſſimô curſu.

f *Apollodorus Borum* eum cognominat. Sed *Sophiano* dicitur *Xerras* atque *Agroumela*.

g Quos *Servius* propter altitudinem & jactûs fulminum ſic dictos putat.

h Lib. III. H. N. c. XXIII. p. 48. & Lib. IV. c. I. p. 49. Eorum quoque meminit *Horatius* Lib. I. *Carm.* Od. III. v. 20.

i S. *Cimarioti*.

k Eſt & *Pholoë* Famula cujuſdam *Textricis* apud *Virgil.* Lib. V. *Æneid.* v. 285.

Yy BUNO-

Inachus. b Eraſinus. c Cephiſſus. d Melas. e Aſopus. f Iſmenus. g Sperchius. h Aliacmon. i Erigon. k Axius. l Strymon. m Panyaſus. n Apſus. o Laus. p Celydnus q Montes Acroceraunii. r Pindus. ſ Stymphalus. t Pholoë. v Chronicus.

α *Taygetus*. In Græcia β *Callidromus* Inter Græciam & Theſſaliam γ *Othrys* & δ *Oëta*. In Phocide ε *Helicon* & ζ *Parnaſſus*. In Bœctia η *Cithæron*, fabulis carminibuſque celebratiſſimus. In Attic θ *Hymetto* meritiſſimè tribuittur principatus, quod apprime floru lentus, eximio mellis ſapore, & externos omnes & ſuos vinci

I:

BUNONIS.

α a *Taygetus* mons non longè à mari exortus, ad montium Arcadicorum radices uſque procurrit. Imminebat Spartæ & Amyclis; unde & *Amyclæus* dicitur. In ſummo ejus vertice erat locus *Teleton* dictus, ubi equus ſoli immolabatur. Abundabat feris, ideoque venationi Spartanorum juvenum erat opportunus. Cotes habebat, quibus poſt Creticas Plinius *l* tribuit ſecundas. Quum terræ motum futurum prævidiſſet *Anaximander* Phyſicus, monuit Lacedæmonios, ut tecta & urbem relinquerent, armatique in agro excubarent, nec fruſtra. Urbs enim eo tempore corruit tota, & ex monte Taygeto extrema quaſi puppis avulſa eſt. *m*

β b *Callidromus* Oetæ monti vicinus eſt & quaſi pars ipſius, Thermopylis imminens: per quem Epialtes Xerxis copiarum partem duxit & Græciam Regi prodidit.

γ c *Othrys* inter Doridem & Theſſaliam eſt, Dolopibus conterminus, nivibus diu contectus, Cænei Perrhæbi, & Lapitharum ſedes; abundabat lyncibus. Ad radices ejus erant Melienſes Xenophonti & Thucydidi memorati. *Oeta* à Græcia ſubmovet Theſſaliam, & longo tractu per continentem hanc tranſverſam procurrit, ad ſinum uſque Maliacum, ubi ex utroque latere duorum fluminum in mare ſe mergentium oſtia propinqua videt; Boagrii in Locris, & Sperchii in Phthiotide: quorum ad illud Thronium, ad hoc Heracléa opida. Montem hunc Græciam ita interſecare, ut Apenninus Italiam auctores tradunt. Ubi ad mare deſinit Oeta, inter arduas rupes illas efficit anguſtias, quas πύλας Græci, id eſt, *portas* dicunt: itemque d *Thermopylas*, ab aquis calidis, Herculis lavacris, virtute Spartanorum & Regis eorum Leonidæ, Perſarumque clade nobilitatas. E regione Thermopylarum inter Eubœam & Theſſaliam e *Atalanta*, parva inſula collocatur.

δ Mons iſte *Oeta* interitu & ſepulchro Herculis quoque nobilis eſt: Ex eo enim Herculem, mortalitate exutâ, Deorum conſenſu in cœlum aſſcendiſſe crediderunt Poëtæ *n*. Locus iſte, quo ſe combuſſit Hercules, *Pyra* dictus eſt; ubi ſacrificavit Acilius conſul. Monti huic auctoribu annectuntur, *Corax*, *Othrys & Callidromus*.

ε f *Helicon* Parnaſſo vicinus eſt *o*, in qu etiam Muſarum domum ſtatuebant priſci poëtæ; in eodem Orphei ſepulchrum, in quo nid ficabant philomelæ. Hîc quoque fontes Hippo crene, ſeu Caballinus; & *Aganippe*, qui i Muſarum luco ortus in Permeſſum incidit flu vium; & hic in Holmium, quem poſtea *Copa* lacus haurit. Ad eum ſunt *Theſpiæ*, *Aſcra* *Niſſa*.

ζ g *Parnaſſus* mons biceps, ſedes & domic lium Muſarum, Delphis imminebat; alterun jugum Apollini, alterum Baccho erat ſacrum hoc *Niſſa*; iſtud *Cyrrha* dictum. Herodotus ta men ei unum tantum tribuit jugum *p*. Hodi in eo monte Cœnobium eſſe ferunt, in quo in ſtructiſſima manu ſcriptorum codicum biblic theca.

η h *Cithæron* Muſis etiam ſacer erat, ex qu Aſopus fl. profluit. Servius illum facit Parnaſſ partem, eumque dividit in *Heliconem* Apollin ſacrum; & *Cythæronem* Baccho dicatum. In e *Trieterica* celebrabantur. Feris erat refertus; qu de cauſa *Oculus Dianæ* nominatur ab Euripide.

θ i *Hymettus* Athenis proximus eſt, melle abundans, quod cum Hyblæo certat: unde *Hymettia mella* *r*, & *mella Attica* adeo præcipua in proverbium abierint pro *ſuavi eloquentia*. Mon iſte olim & *Cecropius* dictus marmore, Jov Hymettio, à quo pluvia petebatur, Apollin προόψιῳ, i. e. *providente*, & eo tauro, quer Theſeus occidit, etiam nobilis fuit.

HEKELII.

l Lib. XXXVI. c. XXII. p. 648. lin. 48.

m Vid. *Plinii* Lib. II. c. LXXIX. p. 24.

n Unde factum eſt nomen Tragœdiæ *Senecæ* quæ HERCULES OETEUS inſcribitur.

o Eique æmulus & altitudine & circuitu.

p Vid. *Strabo* Lib. VIII. p. 691.

q Et Apibus.

r Ap. *Horatium* Lib. II. *Sermon*. Sat. II. v. 15

BUNO

a Taygetus. b Callidromus. c Othrys. d Thermopylæ. e Atalanta inſ. f Helicon. g Parnaſſus. h Cithæron. i Hymettus.

n Theſſalia [ι] *Olympus*, [κ] *Pelius* atque [λ] *Oſſa*, Gigantum fabula elloqne memorati. In Macedonia [μ] *Athos*, quem Xerxes, Græ-iæ bellum inferens, perfoſſum velificavit.

III. *Inſulæ* Græciæ littori adjacent innumeræ. Harum præter Cre-am, quæ ſeparatim dicetur, clariſſimæ Ionio in mari [ν] *Corcyra*, cum pido ejusdem nominis, nunc *Corfu*, Venetæ ditionis unà cum [ξ] *Cephalenia*, Inſulæ ad Græciam. Corcyra. Cephalenia.

BUNONIS.

[ι] [a] *Olympus* Oſſæ & Pelio vicinus excellenti ertice tantum attollitur, ut ſumma ejus cœlum colæ vocent. Ara in cacumine erat, Jovi cata, cujus altaribus, ſi qua de extis fuerant lata, nec difflabantur ventoſis ſpiritibus, nec umentibus pluviis diluebantur: ſed volvente nno, cujuſmodi fuerant relicta, ejuſmodi re-eriebantur. Literæ in cinere ſcriptæ, uſque l alteram anni cerimoniam permanebant. Huc emo poterat conſcendere, niſi qui admoviſſet aribus ſpongiam oleo plenam. A ſplendore ppellatus eſt Olympus, quaſi ὁλολαμπὴς, uod totus luceat, aut reſplendeat; & divinam dem ob eximiam altitudinem ei aſſignabant teres.

[κ] [b] *Pelius* ſive *Pelion* nuptiali convivio *Thetidis* *Pelei* celebratur: itemque Centaurorum & La-tharum certaminibus. A Strabone *ſ* in campo elagico collocatur. Ferunt *Chironem* Centaurum eroum filios, in iiſque *Achillem*, in Pelio onte docuiſſe artes principe loco natis dignas, eſt, pacis & belli.

[λ] [c] *Oſſam* ab Olympo terræ motu avulſum, empe feciſſe, & Peneum fl. qui multis amni-us receptis ibi ſtagnare ſolitus fuerat, ad mare pediti ori curſu tranſmiſiſſe ferunt. De his ontibus, & Gigantum bello noti ſunt Maro-is verſiculi: *t*

Ter ſunt conati imponere Pelio Oſſam,
Scilicet atque Oſſæ frondoſum involvere Olympum:
Ter pater exſtructos disjecit fulmine montes.

[μ] [d] *Athos* *ν* ſupra Singiticum ſinum eſt; ammæ formam habere dicitur, acutiſſimus & ltiſſimus. Qui verticem ejus habitant, tribus oris ſolem antè videre perhibentur, quàm qui nt in continenti. Umbram ſolſtitio in Le-nnum uſque jaculari ſcribit Plinius *x*. Melæ ons *y* eſt adeò elatus, ut credatur altius, uàm unde imbres cadunt, ſurgere. Capit opi-io fidem, inquit; quia de aris, quas in vertice ſtinet, non abluitur cinis: ſed quo relinqui-tur aggere, manet *z*. In ſummo opidum fuit [e] *Acroathon*, in quo dimidio longior quam in aliis terris ætas habitantium erat. *Staſicrates* ar-chitectus Alexandro M. affirmaverat, hunc aptiſſimum eſſe montem; qui in humanæ ſta-tuæ formam effigiaretur, ita ut ſiniſtrâ manu urbem contineret; dextrâ autem amnem in ma-re decurrentem funderet. Athon illum hodie *Sacrum Montem* nominari ſunt qui ſcribunt; quod totus habitetur VI. millibus monachorum Chri-ſtianorum, quos tenere ajunt monaſteria XXIV. contra piratas benè munita & clauſa. Celebriora ſunt *Gatopedos*, & *Agias-laura*. Ibidemque etiam conſpici *Zonaræ monumentum*: inſtructiſſi-mas quoque manuſcriptorum codicum in cœno-biis illis eſſe bibliothecas.

[ν] [f] *Corcyra* Buthroto continentis urbi & The-ſprotis oppoſita eſt, in hâc Phæacas ponit Ho-merus, & Alcioni hortos. Coloniam eò de-duxerunt Corinthii tempore Numæ. Urbem habebat in Septentrionali litore ejuſdem cum in-ſula nominis. Potentià navali plurimùm olim valuit. In eadem erat *Caſſiope*, hodie *S. Marie da Caſſiopo*, ubi fuit templum Jovis eximium.

[ξ] [g] *Cephalenia* Acarnaniæ oppoſita, & *Samos* ſive *Same* ab urbe dicta eſt. *Cephaleniæ* nomen à *Cephalo* Athenienſi inditum quidam volunt. Ce-phalenas Ulyſſem ſecutos in expeditionem Tro-janam Homerus auctor eſt: Capras in hâc in-ſulâ ſex menſibus non bibere tradit Ælianus; & quod ab altera parte fluminis cicadæ ſint, ab al-tera non item. Antonius, Ciceronis in conſu-latu collega, damnatus hîc exſulavit, urbem-que condere novam cœpit, quam tamen non abſolvit.

HEKELII.

ſ Lib. IX. p. 807.

t Lib. I. *Georg.* v. 281. ſeqq. hunc in mo-dum extantes.

ν Vel *Athon.*

x Lib. IV. c. XII. p. 58. lin. 12.

y Lib. II. c. II. p. 184. lin. 16. ſeqq.

z Conf. *Solini Polyh.* c. XXI. p. 43. lin. 17. ſeqq.

a Olympus. b Pelius. c Oſſa. d Athos. e Acroathon op. f Corcyra. g Cephalenia.

Zazynthus. *phalenia*, & ο *Zazyntho;* quarum hæc nunc *Zante;* illa *Ceſalogna.* Prope Cephaleniam inter non ignobiles eſt ϖ *Ithaca*, Ulyſſis nomine maxime illuſtris, nunc *Iſola del Compare.*

Eubœa. IV. In ϱ Ægæo mari *Eubœa*, vulgò nunc *Negroponte*, Bœotiæ avulſa putatur, tam modico interfluente σ *Euripo*, ut ponte jungatur. Caryſtus & Chalcis op. Opida in ea quondam opulentiſſima, τ *Caryſtus* & υ *Chalcis*. Scyrus. Hinc verſus Septemtriones eſt φ *Scyrus*, vulgò *Sciro*; & ultra Lemnus. χ *Lemnos*, nunc *Stalimene;* Samothrace. inter hanc & Thracium littus, ψ *Samothrace*.

BUNONIS.

ο a *Zacynthus* a in Meridiem non longè à Cephalenia eſt, *Caſſiopa* b & *Hyria* etiam dicta. Hujus incolas armorum ac belli imperitos, divitiis ac deliciis enervatos Athenæus tradit. In eâque *M. T. Ciceronis* epitaphium eſſe, ſunt qui ſcribunt.

ϖ *Ithaca* Cephaleniæ ad Ortum vicina montem habet Neriton, à quo Ulyſſes, *dux Neritius* dicitur. Lepores in hac inſula c non naſci tradunt.

ϱ b *Ægæum* mare appellatum volunt alii ab *Ægæo* Theſei patre d, in eo ſubmerſo; alii ab Amazonum regina; alii ab *Ægæis* Eubœæ urbe, hodie *Archipelago* dicitur. Ægæo mari, Plinius e inquit, nomen dedit ſcopulus inter Tenedum & Chium verius, quam inſula αἲξ nomine, ſpecie capræ, quæ ita Græcis appellatur, repente in medio mari exſiliens.

σ c *Euripon* vocant rapidum mare, & alterno curſu ſepties die ac ſepties nocte fluctibus invicem verſis, adeò immodicè fluens, ut ventos etiam ac plenis velis navigia fruſtretur. Plin. f Inſula d Eubœa tria illuſtria habet promontoria, *Cænæum*, quo vadit in Septentrionem; duobus aliis in Meridiem extenditur, quorum *Geræſtus* ſpectat Atticam; *Caphareus* prominet in Helleſpontum; ubi poſt Ilii excidium Argiva claſſis gravibus caſibus affecta eſt.

τ e *Caryſtus* marmore nobilis eſt, quod *Caryſtium* inde appellatur. Habebat *Caryſtias aves*, quæ flammas impune involabant, Carbaſa etiam, quæ inter ignes valent. Apud hanc urbem, Strabone g teſte, lapis naſcitur, qui plectitur & texitur, adeoque mantilia ex eo conficiuntur, quæ ubi ſordium quid contraxerunt, flammis injecta purgantur; perinde atque maculæ linteorum eluuntur aqua.

υ f *Chalcis*, Eubœæ metropolis ad Euripum eſt, ex adverſo Aulidis in Bœotia: Ea plures in multas Europæ regiones miſit colonias. Nati in hac urbe ſcribuntur *Iſæus* orator, & *Lycophron*. *Ariſtoteles* quoque ibidem mortuus aut morbo aut veneno. Sunt qui ſcribunt, eum in Euripum ſeſe abjeciſſe; quod cauſſam tam violenti curſus recurſusque non poſſet expedire. In eadem quoque inſula urbs vetuſta & potens erat *Eretria*, quæ proximum à Chalcide locum dignitatis facile tuebatur. Ab ea dicti ſunt *Philoſophi* quidam *Eretrienſes*, à Menedemo orti.

φ g *Scyrus* nota eſt *Achillis*, in gynæceo Lycomedis, Regis hujus inſulæ, latitantis atque expeditionem Trojanam detrectantis, fabulâ. Nota etiam *Theſei ſepulchro*.

χ h *Lemnum* inſulam aliquando fœminæ, omnibus qui mares erant, occiſis, tenuiſſe dicuntur. Eam cepit Miltiades. *Philoſtratus* ex eadem ortus eſt. Terra etiam Lemnia celebris eſt. Hinc Græcis in obſidione Trojæ vinum advectum tradit Homerus.

ψ i *Samothrace*, quæ & *Samothracia*, *Perſeum* Regem Macedonum ultimum, victum ab *Æmilio Paulo*, fugientem excepit. Ea inſtar *aſyli* patebant ſupplicibus, præterquam homicidii reis. *Paulus Apoſtolus* Troade profectus recto curſu hîc appulit. Huic inſula vicina eſt k *Imbrus* olim ab Otane Perſarum duce capta. Poſteà à Romanis devicto Philippo Macedonum rege, Athenienſibus eſt donata. Scyro vicina inſula eſt *Alonesſus* ſive l *Haloneſus* quam prædonibus eripuit Philippus.

HEKELII.

a Quam *Silius Italicus Dulichium* vocavit.
b *Oroſio.*
c Aliâs *Caprarum* fertiliſſima.
d Et *Athenarum* Regi.
e Lib. IV. c. XI. p. 55. lin. 25. ſeq.
f Vid. iterùm Lib. II. cap. XCVII. 28. lin. 24.
g Lib. X. p. 7. Tom. II. Oper.

BUNO-

a Zacynthus. b Ægæum mare. c Euripus. d Eubœæ prom. e Caryſtus. f Chalcis. g Scyrus. h Lemnus. i Samothraco. k Imbrus l Haloneſus.

hrace vulgo *Samandrachi* ω *Lesbus*, nunc *Metellino*, & α *Chius*, nunc *Scio*, Aſiæ attribuuntur. In Lesbo quondam opidum nobiliſſimum β *Mitylene*, unde hodie inſulæ nomen. In Saronico ſinu γ *Ægina*, nunc *Engia*; δ & *Salamis*; nunc *Coluri*; excidio claſſis Perſicæ nota. Lesbus. Chius. Mitylene op. Ægina. Salamis.

V. Dein quæ in medio mari veluti in orbem jacent, ε *Cyclades*, in quibus notiores ζ *Andrus*, nunc *Andri*; η *Delus*, *Sdille*, & Cyclades inſulæ. Andrus. Delus.

BUNONIS.

ω a *Lesbus* h ante *Aſſum* promontorium Troadis: *Lesbia regula* in proverbium abiit *i*. Lesbii etiam *cantores* celebres habiti ſunt, qui Perſiti Lacedæmonem, cives tumultuantes ſuavitate cantus ad concordiam revocabant, quos propterea cæteris cantoribus præferebant: unde proverbium: *k Poſt Lesbium Cantorem*; quum quis non primas tenet, ſed ſecundas. Inſula hæc fertilitate, vini generoſitate & puellis formoſis nobilis erat.

α b *Chius* maris Icarii inſula Ioniæ adjacet & promontorio Argeno. *Maſtichen* gignit; vinoque abundat optimo. *Chius riſus* in proverbio eſt de laſcivo luxu *l*.

β c *Mitylenen* urbem multis celebrat Cicero oratione de lege agraria, ob ſitum, ædificiorum pulchritudinem & ſoli fertilitatem.

γ d *Ægina* quondam *OEnone* dicta, Atticam inter & Megaridem, atque hanc Peloponneſi oram ſita, nobiliſſima eſt virtute & navali copiâ, quam Perſico bello Græciæ declaravit. In pugna enim Salaminia cum Athenienſibus de palma quaſi contendere auſa eſt. Sævo admodum Athenienſes decreto ſanxerant, ut Æginetis, quòd re nautica excellerent, pollices præciderentur, ne remos ducere poſſent. Nimis enim imminebat Ægina Piræeo.

δ e *Salamis* medio prope loco inter Athenas & Megaram ſita, urbem habebat ejuſdem nominis. Adeo brevi intervallo à continenti erat diremta, ut Xerxes anguſtias illas maris ingeſtâ terrâ complanare & inſulam continenti adjungere ſit conatus: Eam tanquam regiam ſedem, olim tenuiſſe ſcribitur Telamon, Ajacis & Teucri pater. Gravia olim de hac inſula geſta ſunt bella, itaque vires Athenienſium attritæ, ut lege latâ ſancirent pœnam capitis ei, qui de inſulâ illâ vindicandâ aliquid ferre ad populum eſſet auſus; Solon igitur; uti ne eam extimeſcere neceſſe haberet, & tamen patriæ prodeſſet, furere ſe ſimulavit: atque ita verſibus ipſi inſolitis ſuadere Athenienſibus cœpit, ut inſulam armis repeterent.

ε f *Cyclades* dictæ ſunt inſulæ, quod *Delum* undique cingant inſtar circuli; aut quia in orbem jacent.

ζ g *Andrus* non longè ab Eubœa diſtans celebris eſt. *Themiſtocles* quondam ad Andrios Athenienſium pecuniæ cogendæ causâ legatus, duabus ſe comitatum Deabus venire dicebat, *Suadâ* & *Violentiâ*. Illi contra, duas ſibi ſemper pertinaciter adhærere Deas reſpondent ſatis urbanè, *Paupertatem* & *Impotentiam*.

η h *Delus m* Ariſtoteli *libr. de meteoris* videtur dicta, quod repente apparuerit enata. Δῆλος idem eſt quod *manifeſtus n*. Habebat quondam urbem ejusdem nominis in planitie ſitam, & montem *Cynthum*, fluviumque *Inopum*. Et quod in hâc inſulâ *Apollo* & *Diana* matre *Latona* crederentur nati, hæc Cynthia & ille Cynthius appellati ſunt *o*. Poſt Corinthi excidium Delum potiſſimum tranſierunt ejus mercatores ob portus commoditatem, & templi immunitatem, quod Apollini ſacratum erat. Sub initium belli Perſici, quum Darius Hyſtaſpis Datin & Artaphernem adverſus Athenienſes miſiſſet, Delumque appuliſſent; ac deinde adverſus Eretriam navigaſſent: ſtatim poſt illorum digreſſum Delos tremuit (*ut Delii ajunt*) ad meam uſque ætatem & primum & poſtremum commota: Deo mala ventura hominibus portendente: de qua in oraculo ita ſcriptum: & *Delon quamvis immota movebo*; ita ſcribit *Herod. l.* VI. *p* quam deinde commune ærarium Græciæ conſtituebant. In Delo ſepelire mortuum non licuit. In Rheneam igitur vicinam inſulam deſertam eos trajiciebant. Canem quoque eſſe in Delo non ſinebant.

HEKELII.

h Olim *Antiſſa*, *Laſia* ac *Pelaſgia* dicta.

i Conf. *Eraſm.* Chil. I. Cent. V. *Adag.* XCIII. p. 160. col. a. & ex eô *Manutius* in *Adag.* p. 233. col. a.

a Lesbus. b Chius. c Mitylene. d Ægina. e Salamis. f Cyclades. g Andrus. h Delus.

Paros. & ϑ *Paros*, *Pario* marmore nobilis. Et circum Cycladas, quia di-
Sporades. Icaria. ſperſæ, ι *Sporades*; in quibus clariores ϰ *Icaria*, nunc *Nicariæ*
λ *Pat*

k Ap. eund. *Eraſm.* Chil. I. Cent. VI. *Adag.* XLII. p. 176. col. b. & *Manutium* p. 258. col. b.

l Sicuti iterùm teſtis eſt *Eraſm.* Loc. cit. Cent. V. *Adag.* LXXI. p. 154. col. b.

m Quam anteà *Aſteriam*, *Chamidiam*, *Cynethum*, *Lagiam* & *Pyrpilen*, quòd ignis ibi primùm ſit repertus, dictam eſſe novimus.

n Nam cùm anteà Mari tecta eſſet, *Latonæ* locum ad pariendum quærenti repentè ſe oſtenderit.

o Ex quâ opinione nominum illa Inſula eorum Deorum ſacra putata eſt, tantumque ei Religionis ſemper fuit, ut ne *Perſæ* quidem, quum Bellum toti *Græciæ*, Diis, hominibuſque indixiſſent, & mille numero Navium claſſem ad *Delum* appuliſſent, quicquam conarentur aut violare, aut attingere.

p P. m. 175. Edition. ex Interp. *Laurentii Vallæ* in fol.

BUNONIS.

ϑ a *Parum* inſulam primò *Pactiam*, poſtea *Minoida* *q* vocarunt: quod à *Minoë* ſubacta, ejus legibus uteretur *r*. Opidum ejus inſulæ fruſtra oppugnavit *Miltiades*. *Archilochus* poëta eam quoque nobilitavit: Itemque ara cujus latera ſingula ſtadium implebant. Cæterùm in XII. Cycladum chorum referuntur etiam ſequentes, Paro vicina b *Naxus* cum opido ejuſdem nominis; ubi mulieres octavo menſe dicuntur parere. Hæc inſula à Xerxe prima defecit, bellumque cum reliquis civitatibus Græciæ acerrimum ei intulit. Prope hanc eſt c *Seriphus*, quæ ranis ſuis claritatem debet, quamvis mutis; præſertim ſi in Scyrum deportentur. Unde proverbium ortum, *rana Seriphia* *ſ*. Hanc in inſulam: uti & d *Gyarum*, Romani damnatos relegarunt; quam tamen in numerum Cycladum non recipit Strabo *t*. e *Siphnus* auri & argenti metallis dives ex decimis ſuis theſaurum Delphis ſacravit locupletiſſimum. f *Syrus* patria *Pherecydis* Philoſophi & Tragici Poëtæ. g *Myconus* ſive *Mycone* *v* Delo vicina eſt, cumque ea, ut fabulantur, copulata. Sub hâc inſulâ, ſi Poëtis credimus, ultimi Centaurorum jacent, ab Hercule interfecti. h *Tenus* ſplendidum habebat Neptuni templum. Fontem in ea eſſe prodiderunt, cujus aqua vino permiſceri nequeat. i *Telus* unguento nobilis. Supra Andrum è regione Chii k *Ceos* eſt, quæ & *Cia* vocatur, cui vicina l *Helene* inſula ejus ſtu... pro nota. *Ceos* Strabonis ætate duas tantum habebat urbes, *Julidem* & *Carthæam*, quum ante habuiſſet quatuor. m *Julis* patria fuit *Simonid...* *poëtæ* Lyrici; & *Bacchylidis*, qui fuit ejus conſo... brinus; *Eraſiſtrati* medici, & *Ariſtonis* Peripa... tetici: Item *Simonidis*, qui artem memori... primus invenit. Apud Ceos lex erat, ut LX. *an...* *nis majores interficerentur.* Iidem aliquando ob... ſeſſi ab Athenienſibus decreto ſanciverunt, u... majores natu interficerentur. Itaque hoſte... ipſos eâ crudelitate commotos obſidionem ſol... viſſe ferunt. In Cycladum numero erat etian... n *Leria*, cujus incolæ omnes ob improbitatem olim malè audiebant. Item o *Clarus*, unde *Apollinem Clarium* dictum quidam exiſtimant *x*. p *Ios* parva inſula, in qua Homerum funeratum ſcribunt *y*. q *Melos* omnium inſularum rotundiſſima eſt. In Melios, Lacedæmoniorum colonos, bello Peloponneſiaco inclementer conſuluerunt Athenienſes, civibus eorum, & omnibus, qui pubertatem attigerant, interfectis; pueris verò ac fœminis divenditis.

ι r *Sporades* ita appellatæ ſunt, quod per æquor illud quodammodo ſparſæ, diſſeminatæque videantur.

ϰ ſ *Icaria*, ſive *Icarus*, ſupra Patmon ponitur, è regione Sami *z*.

HEKELII.

q *Ac Plateam.*

r Hodiè dicitur *Pario*, quæ eſt famigerabilis ob Marmor candidiſſimum & ſculpturæ aptiſſimum, quod in eâ repetitur. Vid. *Plin.* Lib XXXVI. c. V. p. 634.

ſ Conf. *Eraſm.* Chil. I. Centur. V. *Ad.* XXXI. p. 42. col. b. & ex eô *Manutius* in *Adag. ſelectior.* p. 204. col. a.

t Lib. X. *Geographiæ* p. 79. Tom. II. *Oper.*

v Quam *Sophianus* & *Niger* hodiè *Micolen* dictam putant.

x Quoniam illic *Fanum* habuiſſe dicitur, in quô *Reſponſa*, epotâ Aquâ, edebantur; breviore tamen vitâ bibentium.

y Oraculô np. ſic jubente, ut in Materna patriâ ſepeliretur, propterea quod Matre certâ, Patre verò incertô natus eſſet.

z Unde autem dicta ſit, docet *Ovid.* Lib. VIII. *Metam.* Fab. V. v. ult.

BUNO-

a Parus. b Naxus. c Seriphus d Gyarus. e Siphnus. f Syrus. g Myconus. h Tenus. i Telus. k Ceos. l Helene inſ. m Julis op. n Leria. o Clarus. p Ios. q Melos, r Sporades. ſ Icaria.

Patmus, *Palmoſſa*, Joannis Theologi exſilio inſignita. Nobiles præterea ſunt, [c] *Samus*, vulgò *Samo*, [d] *Côs*, nunc *Lango*, & *Carpathus*, *Scarpanto*; quæ contribuuntur Aſiæ. Patmus. Samus. Cos. Carpathus.

BUNONIS.

Prope Lerum eſt [a] *Patmus*; nomen habere dicitur à veſtigio pedis. [b] *Amorgus* etiam Sporadibus aſcribitur à Strabone *a*: patria eſt *Simonis* Poëtæ Jambici: quem ad affectus movendos & lachrymas eliciendas plurimum habuiſſe virtutem perhibent.

[c] *Samus* contra Epheſum ſita eſt: ubi primum vaſa fictilia facta ſunt. *Samii literati* per ignominiam dicuntur, id eſt ſtigmatis notati. Deficientibus enim civibus coacti ſunt Samii ſervos ſuos ſtigmate notatos in civium numerum & ad reip. adminiſtrationem recipere. Samo ortus eſt *Choerilus* Poëta, qui victoriam Atheniensium contra Xerxem verſibus ſcripſit; pro ſingulis verſibus ſingulos ſtateres aureos recipiens.

[d] *Côs* vel *Coos* contra Halicarnaſſum ſita, patria eſt *Apellis* pictoris & *Hippocratis* medici; inſula ferax & pecoribus abundans. *Coi* fuêre diſerti, & *Chii* loquaces: unde proverbium: *Chius Coum loqui non ſinit.* *b*

[e] *Carpathus* *c* mari vicino nomen dedit. Ea jacet *d* contra Ægyptum, inter Cretam & Rhodum; à qua vicinum pelagus *Carpathium* appellatur. Hic Proteus aliquando regnavit.

HEKELII.

a Lib. x. *Geogr*. p. 83. Tom. II. Oper.

b Sic *Chius ad Coum* ap. *Eraſm*. Chil. II. Cent. VII. *Ad*. LXVIII. p. 460. col. a. & *Manutium* in *Adagiis* p. 682. col. a. de *Comparatione & Pugnâ vehementer inæquali* dicitur.

c Quatuor Urbibus inſignis.

d Ducentorum Stadiorum circuitu.

a Patmus. b Amorgus. c Samus. d Cos. e Carpathus.

CAP. XI.

De incolis Græciæ & nova ejus deſcriptione.

I.

GRæciam omnium Europæ terrarum primam habitatam fuiſſe, cum multa alia, tum in primis ſitus argumento eſt: quippe quæ proxima accedit Aſiæ, ubi primum hominem formatum ſcimus. Inde igitur brevis ac facilis in Græciam trajectus. Suis ſibi Regibus, Ducibus ac Magiſtratibus diſcreti, populi ac civitates egerunt, donec *Philippo* Macedone debellante tota Græcia Macedonico imperio ſubjecta eſt. Dein *Romani* ejus imperio potiti, poſt hos *Gothi* ac *Hunni* devaſtarunt magis, quam coluerunt: noviſſimi Saraceni ac *Turcæ* in hunc uſque diem tenent. 1 Incolæ Græciæ.

II. Hinc

REISKII.

1 Græcia quidem propinque, Aſiæ adhæret unus Archipelagus intercedat: Nec proxima tamen, ceu noſtro Cluverio videtur. Nam Thracia longe propior, unus ut Boſporus interſit, adjungitur. [a] Neque gloria debellatæ totius Græciæ ad Philippum, ſed ad hujus filium Alexandrum à Græcis Scriptoribus transfertur: Quamquam *Philippus* bello inter Reſpub. ſociali moto callidis arcaniſque conſiliis libertati graviter inhiavit, vimque non exiguam intenderit. Denique *Romani* univerſam Græciam ſub primis Impp. ſuo imperio coercuerunt. [b] Sed ab Auctore noſtro prætereuntur *tres Gallorum in Græciam expeditiones*: Una duce Brenno, altera duce Bolgio aut Belgione, tertia duce Brenno & Acichorio,

a Philippus non fuit Græc. domitor. b Expeditiones Gallicæ.

II. Hinc Græcia, abolitis priſcis regionum ac populorum vc cabulis, in nova nomina diviſa eſt: quæ olim Peloponneſus erat nunc [α] *Morea* dicitur; quæ Græcia propriè, nunc [β] *Livadia*; qu: Theſſ

rio, quam ſæviſſimam Pauſanias atque Polybius deſignant, quatuor extinctis regibus. Hos ergo Gallos potius, quam Gothos & Hunnos citare Auctor debuerat, quos nullam in Græcos veteres impreſſionem feciſſe memini: Nec *Saraceni noviſſimi*, *gens planè à Turcis alia*, domuerunt Græciam, neque adhuc tenent; Etſi Muavias & Soleimannus, duo Chalifæ, Thraciam ſuis claſſibus obruerint. Sed nova Græcia nos ad ſeſe vocat, quam Turci [a] *Rumiliam*, Græcosque *Rumilos* vocant, quod hi ſtolidius Romanorum nomine gaudeant. Quam vero ad hanc partem multa, quam inſignia obſervata ſuppetunt? Hæc de urbibus terriſque hodiernis ab Leunclavio, Tavernerio, Petro du Val, Neutſchüzio aliiſque Hodœporiorum Scriptoribus peti commodè poſſunt.

BUNONIS.

[α] In *Morea* nobiliora opida hodie ſunt [b] *Clarentia* ad mare Ionium, olim *Dyme*, *Clarentiæ Ducatus* hodie caput; cujus in bellis Turcicis frequens fit mentio. Eſt illa urbs in ſolo fertili ac amœno poſita; eratque, quum Peloponneſus ſuum haberet Principem, *ſeu Deſpotam*, magni nominis & celebritatis. [c] *Padras* ſeu *Patras*, olim *Patræ*; unde vicinus ſinus *le Golphe de Lepante* vel de *Patras*. In martyrium ſubiit *S. Andreas*, hodieque illic colitur *a*. [d] *Coranto*, olim *Corinthus*, urbs hodie ampla eſt; ſed ſine muris. Arx ejus antiqua Acrocorinthus hactenus manſit. Incolitur hodie *Coranto* à Turcis, & Chriſtianis: verum hi ab iſtis ſæpe acerbè affliguntur. In [e] *Belvedere* provincia eſt *Belvedere*, *Calloſcopium* Græcis, olim *Elis*, urbs magna, vicinæ regioni nomen dedit, quæ & ipſa *Belvedere* vocatur *b*. [f] *Navarin*, olim *Pylus*, *Meſſeniorum*, portum habet commodum, duplici caſtro munitum, quò Turcarum claſſis convenire ſolet, Europæos invaſura Chriſtianos. [g] *Modon*, olim *Methone*, munitiſſima Moreæ urbs, Saniaci Moreæ ſedes diu fuit; per incuriam præſidiariorum à Turcis capta eſt; omneſque puberes interfecti. Diligentiſſime hodie ſervatur ab Ottomannis *c*. [h] *Coron*, olim *Corone*, hodie bene munita eſt, quam ſoli Turcæ incolunt, Chriſtianis & Judæis in ſuburbia releg tis *d*. [i] *Arcadia*, forte olim *Cypariſſa*, portu habet commodum, ſed opidum ſatis elegan hodiè ſplendorem amittit. Vicinus ſinus ab e hodie vulgo vocatur *Golfo del Arcadia*. In Pro vincia [k] *Saccania*, quæ etiam *Romania Minor* a *Romania Moreæ* hodie, olim *Argia* vocata; e [l] *Napli de Romanie*, vulgo *Napoli*, olim *Nauplia* urbs amœno loco ſita, & totius Moreæ civib frequentiſſima; quoniam Turcæ Chriſtianos Græcos hîc duriter non habent, ſicuti alibi. *Argos* hodie *Argo*, vicus eſt ex paucis tuguriolis & caſis conſtans. *Inachus fl.* in ſuperioribus ſui partibus hodie dicitur [m] *Plaviza*; in inferioribus [n] *Cuueri*. In [o] *Tzaconia*, olim *Laconia* & *Arcadia*, eſt [p] *Muſithra*, olim *Sparta*, ſin mœnibus. Eurotæ fl. hîc pons eſt impoſitus. [q] *Maïno*, unde *Maïnotæ*, olim *Lectrum Laconiæ*, à quo haud longe abeſt portus ejuſdem nominis, [r] *Coturnicum* quoque *portus* dictus; quoniam innumeræ coturnices eò ſoleant convenire. Adjacens regio dives eſt oleo, vino, frumento. Indigenæ ſunt ſui juris, qui Turcas inſulanos ſæpe exagitant. [ſ] *Malvaſia* ſeu *Monembaſia*, olim *Epidaurus Limira*, Malvatico vino nobilis, quod inde nomen traxit; quamquam aliis quoque locis proveniat. [t] *Geremen*, olim *Gerenia*, ab Amurathe capta ac everſa, quum Peloponneſum occuparet. [v] *Lundari*, olim *Megalopolis*, hodie vicus eſt. [x] *Manti*, olim *Mantinea*, hodie vicus.

[β] In [y] *Livadia* propriè dicta, in qua olim Phocis, Doris, Locri, eſt [z] *Lepante*, Græcis *Inebechti*, olim *Naupactus*, à Bajazethe anno Chriſti 1499. capta. Sed anno 1571. die 7. Octobris ad vicinas inſulas Echinadas maritimâ pugnâ victi ſunt Turcæ, duce Johanne de Auſtria, 25. millia Turcarum cæſi, quatuor millia capti, ad 14. millia Chriſtianorum, qui ad tranſtra religati erant, liberati ſunt: Tota ferè Turcarum claſſis periit, 200. triremibus aut captis aut depreſſis. [a] *Salona*, olim *Delphi*, hodie vicus eſt. In [b] *Stramulipa*, quæ olim *Bœotia*, eſt [c] *Badia*, olim *Lebadia*, in cujus vicinia ab incolis hodie oſtenduntur veſtigia *Antri Trophonii*. [d] *Anatoria*, olim *Tanagra*, ubi hodie armentorum

a Rumilia. b Clarentia op. c Padras. d Coranto. e Belvedere. f Navarin. g Modon. h Coron. i Arcadia op. k Saccania prov. l Napli. m Plaviza fl. n Cuueri fl. o Tzaconia prov. p Muſithra. q Maino. r Coturnicum portus. ſ Malvaſia. t Geremen. v Landari. x Manti. y Livadia, prov. z Lepante. a Salona. b Stramulipa. c Badia. d Anatoria.

Theſſalia, nunc [γ] *Janna*, & Epirus, *Canina*. Macedonia verò in quatuor partes; quæ Thraciæ contermina, [δ] *Jamboli* vocatur; quæ Theſſaliæ proxima, [ε] *Camenolitari;* quæ Illyrico ſive Dalmatiæ jungitur, [ζ] *Albania*, proxima, antiquus ac nobiliſſimus Prin-

orum greges. a *Orchomeno*, olim *Orchomenus* enuis hodie vicus eſt. In b *Ducatu Athenienſi* eſt *Setines*, olim *Athenæ*, urbs hodie ampla cum aſtello in colle poſito, in quo ſoli Turcæ de-unt: reliquas partes urbis Turcæ pariter & hriſtiani incolunt. Multa ibi oſtenduntur anti-uitatis veſtigia, Areopagi, Academiæ &c. apta fuit à Mahumede anno Chriſti 1455. *Port Lion*, ſeu c *Portus Leonis* ita dictus, à leo-e marmoreo, qui ad littus jacet. Qui olim ortus iſtius fuerit ſplendor ac magnificentia, t ejus ruderibus hodie cognoſcitur. f *Salina*, lim *Niſſa*, Megarenſium portus, hodie na-um ſtatio infida. Hîc nonnihil ſalis excoqui-ır. Haud procul inde abeſt locus, g *Megra* ılgo nunc dictus, ubi *Megaræ* ſunt rudera. *mium* e promontorium, hodie vocatur *pro-ontorium columnarum*, à columnis ibidem ex-antibus.

HEKELII.

a Vid. Not. *Bunonianæ* ad §. IV. Cap. VII. br. huj.

b *Urbis Eſidis* meminit quoque *Virgil.* Lib. VI. *Æn.* v. 588. dicitque *Amnem Elidis* Lib. III. *Æneid.* v. 692. & Lib. I. *Georg.* v. 50. *Eliadum* *quarum* etiam fit mentio.

c Via eſt peregrinantium *Hieroſolymam* à *Ve-tiis.*

d Eſt & *Corone* Pars *Salaminis*, item Urbs *Bi-ıyniæ* opp. atque *Tranſylvaniæ*, quæ Prov. olim *rmitegetuſa* dicta.

e Sophiano *Cabo delle Colonne* appellatum.

BUNONIS.

[γ] h *Janna*, quæ hodie vocatur, eſt Theſſaliæ tiquæ major pars, à *Janna* munitiſſimo opido ı dicta, quod in lacu cognomine poſitum eſt. *Tricala*, olim *Tricca*, quæ *Singiacci* (ſic refe-nte *Busbeq. epiſt.* I. Turcæ præfectum vocant, ı *Singiaccus*, *i. e. globus aureus* in ſummo haſtili uitum turmæ ſignum præmittitur) ſedes eſt unclavio. k *Armiro*, olim *Eretria*, unde Si-ıs Pelaſgicus hodie dicitur *Golfo de Armero.* *Piſrem ſeu Peſtremo Singiacci ſedes Leunclavio; quo illa loco ſita ſit, incertum illi.*

[δ] *Jamboli*, olim Macedoniæ pars orientalis, in qua *Cavalla* opidum cum portu, ex Macedonia in Thraciam tranſitus: haud procul ab iſta urbe via publica inter montes magno labore multiſque ſumtibus eſt parata. *Sitrocapſa* vicinis aurifodinis nobilis eſt, ex quibus magna auri copia eruitur; olim *Sermylis* dicta.

[ε] l *Camenolitari* eſt antiquæ Theſſaliæ ac Macedoniæ pars aliqua, in qua m *Cogni*, caſtrum *Coginium*, ad coërcendos latrones olim conditum; hodie fere deſertum. n *Tyriſſa*, urbs antiqua, hodie vicus eſt *f.* In eo tractu mons eſt o *Domonigniſa* vulgò dictus, cujus paſcua laudantur.

[ζ] p *Albania*, Turcis *Arnaut*, diſtinguitur in *Superiorem*, quæ Macedoniæ pars occidentalis; & *Inferiorem*, quæ olim Epirus & exigua pars Helladis. In illa eſt q *Durazzo*, olim *Dyrrachium*: r *Scutari*; Turcis *Iſcodar*, olim *Scodra*; ſ *Vallona*, quondam *Aulon*, ad ſinum capaciſſimum, duobus caſtellis munitum. In mediterraneis eſt t *Croja* totius Albaniæ nobiliſſima; ex qua *Scanderbegus* fortiſſime reſtitit Turcis: *Albanopolis* hodie deſerta, à Turcis vaſtata. *Ocrida* ad lacum cognominem, ex quo Drilon fl. erumpit, munita, & Saniaci ſedes. *Veſtigrad* virtute Scanderbegi nobilis, ex qua defatigavit Turcas. *Bellgrad* in hiſtoria Scanderbegi ſæpe memorata. In v *Albania inferiori*, quæ Epirus antiqua & exigua Helladis pars eſt, x *Canina* caſtellum munitiſſimum Aulonenſi Sinui imminens, quem contra piratas tuetur. *Acroceraunii montes*, qui ei ſunt vicini *Montes Diaboli* appellantur, itemque montes *Chimeræ*, paſcuis *abundantes*, unde pinguia redeunt armenta. y *Chimera*, olim *Elyma*, vicinæ regioni nomen dedit, urbs quondam magna; hodie fere deſeritur ex quo ſub jugo eſt Turcico. Incolæ ejus regionis *Chimeriotæ* neque hodie deſinunt libertatem ſuam montium opportunitate propugnare. z *Butrinto*, olim *Butrotum*, in ruderibus jacet. Sinus ejus hodie vocatur Almone, piſcibus abundans.

 a *Larta*

a Orchomeno. b Ducatus Athenienſis. c Setines. d Port Lion ſeu portus. e Leonis. f Salina. g Megra. h Janna prov. & urbs. i Tricala. k Armiro. l Camenoritari prov. m Cogni. n Tyriſſa. o Domonigniſa mons. p Albania ſuperior. q Durazzo. r Scutari. ſ Vallona. t Croja. v Albania inferior. x Canina. y Chimera. z Butrinto.

Principatus, *equitum ſuorum robore atque virtute nunc maximè clarus*; & omnium medio, ipſum [n] *Macedoniæ* priſcum nomen.

Theſſalonica. Dyrrachium. Croja.

III. Urbium in univerſa Græcia nunc celeberrima eſt *Theſſalonica*, vulgo *Salonichi*, ingens atque opulenta; emporium mercatoribus Judæis frequentiſſimum. Secunda eſt *Dyrrachium* Albaniæ, vulgo *Durazzo*, urbs validiſſima, at minus culta ob gravitatem cœli. *Croja*, Scanderbegi patria, item eſt urbs munitiſſima in mediterraneis Albaniæ. 9

a *Larta* ex Ambraciæ ruinis crevit. b *Perga g*, olim *Torone h*, ſub Venetorum poteſtate, opidanos habet opulentos. c *Baſtia* à nonnullis Albaniæ conſtituitur limes; quum vero Ambracina ditio à pleriſque illi aſſcribatur; ulterius extendetur. Ad eandem Albaniam refertur *Deſpotatus* ſeu *parva Græcia*, in qua d *Peſchera*, fere ad oſtia Apri ſeu Acheloi fl. opidum hodie eſt tenue; quod oſtium *Acheloi* paulatim obſtruitur, e *Neocaſtro* haud procul ab Eveni fl. oſtio eſt, Deſpotæ quondam ſedes; crudelitate & avaritia Turcarum fere periit. f *Alcippo*, ad Sinum cognominem eſt.

HEKELII.

f Mercator eam *Cereſi* vocat.

g Vel *Parga*.

h Ut &, *Nigrô*, teſtante, *Agiomamma* & *Rampa*, ſive *Caſtel Rampo*, uti *Pinetus* ſcribit, dicta.

BUNONIS.

[n] g *Macedoniæ* partes hodie recenſentur quatuor, *Jamboli*, *Camenolitari*, *Janna*, & *Macedonia proprie dicta*. Tres priores modo ſunt explicatæ; reſtat *Macedonia propriè dicta*, in qua h *Salonichi*, olim *Teſſalonica*, de qua Auctor noſter ſectione III. mox ſequente. i *Citros i*, olim *Pydna* urbs ampla, quæ *hactenus* videtur antiquum obtinuiſſe ſplendorem. k *Veria*, olim *Berœa*, hodie vicus eſt. l *Zucria*, olim *Pella*, nunc vicus eſt; antiquitatis monumenta illic eruuntur.

9 m *Antiquiores Græci* ob perpetua bella diu proceſſere armati, ac habitu militari: deinceps palliis ſunt uſi. Pueri comam nutriebant, eamque ſectam alicui Deorum ſuorum, ac præcipue fluminum geniis conſecrabant. Ludis, & ſaltationibus, ac palæſtræ dediti certamina celebrabant ſolemnia. Indoctus habebatur, qui fidibus neſciret canere. Ædibus habitabant ſplendidis & commodis. Mulieres Gynæceis continebantur. Mortuorum corpora plerumque comburebant, multis etiam pretioſis in rogum conjectis. Sepultura carere graviſſima habebatur pœna. Bonas literas excolebant & amplectebantur. Hinc Græcia fœcundiſſima doctis urbibus perhibetur à Manilio. Hinc Horatius *k*; *Grajis ingenium*, *Grajis dedit ore rotundo Muſa loqui &c.* Cicero Græcos appellat *homines doctiſſimos.* De qua re nullum dubium eſſe poteſt ei, cui auctores & Scriptores Græci non ſunt ignoti. Vix tamen ulla gens alia majoribus vitiis fuit contaminata; pleraque Horatius *l* expreſſit hocce verſiculo:

Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.

De ſtupris & mulierum raptu multa tradit Herodotus. Polybius iis objicit fraudes. Mendaces & adulandi peritiſſimos eos proclamat Juvenalis. Latini Scriptores fere omnes arguunt Græcos levitatis. Vino obrui inter vitia illis non fuit poſitum. n Græciæ, quæ hodie habetur latitudo à Varnæ territorio ſub gr. 45. uſque ad promontorium Tænarum, vulgo *Metapan*, aut *des Cailles*, extenditur ad milliaria Germanica CL. Longitudo à Dulcinio vulgò *Dulcigno*, in Albaniæ limite, uſque ad Boſporum Thracicum, eſt milliarium Germanicorum CXXXV. o Græcia illa, olim fœcunda ac fertilis, hodie multis in locis deſerta eſt. Qua de cauſa ante annos haud adeo multis Turcæ aliquot millia Calabrorum in Albaniam invitarunt; eiſque agros ibidem tribuerunt. Multæ hujus ſolitudinis ac vaſtitatis afferri poſſunt cauſæ. p Hodierni Græci, dominorum ſuorum mores pleroſque ſunt amplexi. Qui ſub Turcarum degunt Imperio, domino-

a Larta. b Perga. c Baſtia. d Peſchera. e Neocaſtro. f Alcippo. g Macedonia proprie dicta. h Salonichi. i Citros. k Veria. l Zucria. m Antiquorum Græcorum mores. n Græciæ novæ Longitudo & Latitudo. o Soli natura in Græcia. p Græcorum recentiorum mores.

minorum ſuorum fere ſimiles ſunt. Qui ſub Venetorum ſunt poteſtate, eorum vivunt more *m*. Univerſi antiquam iſtam pergræcandi & epulandi ſervant conſuetudinem: Zelotypia laborant: ſplendide veſtiuntur *n*. Græca lingua vocibus Arabicis, Turcicis, Sclavicis, Latinis ac Italicis eſt corrupta. *Cruſius* in Turcogræcia ſua tradit ſeptuaginta & plures in linguâ iſta hodie obſervari dialectos; Theſſalonicenſes tamen cæteris loquuntur purius. Armis Græci ferè deſtituuntur, artes mechanicas & rem exercent nauticam, quibus excellunt Turcæ, ſi quos ex Græcis animadvertunt opulentiores, eoſdem fictis etiam criminibus accuſatos bonis omnibus exuunt *o*. Græcis ſub Turcarum Imperio præſunt *Saniaci*, vulgo *Sangiac* ſeu *Sazas*, qui ſunt provinciarum præſides. Tributum Græci pendunt quotannis in ſingula capita; auferuntur ex liberis robuſtiſſimi, qui militaribus exercitiis instructi ſunt Geneſſari, Turcicæ militiæ robur. Ab iſto liberorum Tributo eximuntur Nauplienses, Rhodii, Conſtantinopolitani, Bulgari, & Hungari. Græci numero multo ſuperant Turcas, ſed imbelles ſunt: Albani ad arma paratiores ſunt. Conſilia ſua haud bene tegunt: unde illorum ſæpe ſunt proditæ conſpirationes. Mainotæ ſeu *Tzacones*, qui ſunt in Morea feroces & bellicoſi, Græcorum profitentur ritus, hactenus liberi, Turcarum vim fortiter repreſſerunt. Decem armatorum millia in aciem poſſunt educere milites expeditiſſimos, & peritiſſimos ſagittarios. Majoribus navibus portus ſuos ingredi non permittunt, ſed minora tantum admittunt navigia mercaturæ gratiâ. Hoſtiles naves, quibus potiuntur, incendunt; piraticæ Turcicas exant & deprædantur inſulas. Eccleſiam Romanam Græci habent pro ſchiſmatica, Epiſcopi Romani primatum exſecrantes. Spiritum S. à ſolo Patre procedere credunt. Nullum admittunt purgatorium. Sacramentum Euchariſtiæ ſub utraque ſpecie laicis adminiſtrant; illudque celebrant in pane fermentato. Unctionem extremam & Confirmationem rejiciunt. Sanctorum animas ante diem judicii gratioſâ Dei viſione frui, aut impiorum in inferno torqueri negant. Sacerdotibus permittunt matrimonium ita; ut ante ordinationem uxores ductas iis liceat retinere; nec poſt ordinationem conceditur uxorem ducere. Matrimonium quartum omnino prohibent, adeo ut Patriarchæ nonnulli Imperatores, quondam ea de cauſa communione excluſerint ſacra. Statuarum religioſum cultum rejiciunt; pictas tamen in templis habent ſuis imagines. Quatuor temporum jejunia obſervant: *Primum* à Sexageſima ad Paſcha; *Secundum* Petri & Pauli, ab octava Pentecoſtes ad horum Apoſtolorum feſtum: *Tertium* B. Virginis, ab initio Auguſti uſque ad Aſſumtionem. *Quartum* S. Philippi, à feſto hujus Apoſtoli, quod incidit in 14. Novembris ad Natalitia Chriſti. Calogeros ſeu Monachos ſuos multum venerantur, qui duram agunt vitam, ex labore manuum ſuarum viventes; Ex iſtis ſolis Patriarchas, Archiepiſcopos & Epiſcopos ſuos eligunt *p*. Qui cum Turcis contrahunt matrimonium, excommunicantur. De his & aliis hodiernorum Græcorum moribus ac ritibus legantur *Cruſius*, *Boterus*, *Poſſevinus* & *Leunclavius*.

HEKELII.

i Sophiano Chitro.

k Lib. de *Arte Poëticâ* v. 323. ſeq.

l Lib. 1. Epiſt. 11. v. 5. ſeq.

m Apud utroſque tanta regnat *Barbaries*, ut nulla apud eos Urbs inveniatur, in quâ ſit Academia. Nemo eſt etiam, qui ſuos Liberos Artes liberales, aut Litteras edoceri curet.

n Utuntur enim Veſtibus conſuetudini ipſius Principis reſpondentibus.

o Græci omnes *generaliter* paucâ ſupellectile, uti *Turcæ*, contenti ſunt, nec ſuprà plumeos Lectos cubant, ſed culcitras, ſive centones lanâ, aut panni tonſurâ ſuffultos ſubſternere ſolent.

p Sunt autem Patriarchæ Eccleſiarum *Græcanicarum* quatuor, *Conſtantinopolitanus* nempe, *Alexandrinus*, *Hieroſolymitanus* & *Antiochenus*. Sed qualis ſit eorum moderatio in *Epiſcopos* & *Presbyteros* quotque quilibet millium aureorum quotannis Turcæ pendeat, vid. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 166. fac. b.

Zz 2 CAP.

CAP. XII.

De Creta Inſula.

I.

Creta.

AT inſularum Græco littori objacentium maxima omnium eſ *Creta*, Græcis Latiniſque monumentis plurimum celebrata Hæc quippe prima potuit *navibus* & *ſagittis*; prima *Minoe* duc claſſe pugnavit; *equeſtres pugnas* prima docuit, laſcivas vertigine implicare (prima literis *jura* junxit; ſtudium item *Muſicum* hin initium cœpit. (*Sunt verba Solini Cap.* XVI. potuit, *i. e. potis fuit.*)

Cretæ nomina.

II. Nomen deducunt alii à *Crete* Nympha, Heſperidis filia; alii à *Crete*, rege Curetum; quidam primum *Aëriam*, deinde *Curetim*, & Μακαρόννησον nonnulli, id eſt, *beatam inſulam* à temperie cœli appellatam exiſtimavêre. Incolæ Græcis dicuntur *Cretes*, Latinis *Cretenſes*. 1

Cretæ fines & Magnitudo.

III. Inter Ortum porrigitur Inſula & Occaſum tractu longiſſimo, hinc Aſia, illinc Africa objacentibus: à *Septemtrione* Ægæis & ſuis, id eſt, Creticis æſtibus verberatur; ab *Auſtro* Libycis undis

REISKII.

1 [a] *Creta* nulli Nymphæ, aut Jovis filio, aut regi apud Hiſtoricos obſcuro vel plane incognito, ſed ductis in hanc Inſulam Phœnicum coloniis nomen cultumque majorem debuit. Regio enim Palaſtinæ una fuit Arabibus כריתא *Keritha* (ſic apud Giggejum legitur) Syrus & Phœnicibus כרית *Creth* dicta, cujus incolæ כרתי [b] *Crethi* Hebraicè dicuntur, voce in S. literis frequenti, quam aliquoties LXX. Impp. κρῆτας, i. e. Cretenſes vertunt. Hinc regio utraque urbium nominibus nonnullis, gens autem bellico armorum ſtudio, ſagittis potiſſimum & arcu conveniunt. Quo ſpectat fabula, quæ Diodoro Lib. V. placuit, de undecim Curetibus, unoque horum Saturno, qui navibus appulſi artem inſulæ ſagittariam primi introduxerint. Contra vero Stephanus de Gaza Philiſtæorum metropoli obſervat, illi coguomen Minoæ olim additum ab Minoe, qui eò adſociatis duobus fratribus commearit. [c] Atqui Minos rex Cretæ primus prædicatur, regnique iſtius antiqui conditor, quod per multa ſtetit ſecula, donec in Principatum deſineret. Hinc apud Dionem Duces ultimi ſeu Principes duo memorantur, & urbes quibus præfuerint, captæ paulo antea quam tota inſula in ditionem Romanam venerat. Q. Cæcil. Metello auſpice A. V. C. 685. Hinc Græcis Impp. ſubjecta furore Saracenico & impetu domata A. V. C. 826. nec ſimul tamen tota Græcia ut Cluverius narrat. Rudera [d] *Labyrinthi* hodierna ut extant Bellonio αὐτόπτῃ veterem lapidicina formam retulerunt, ex opere priſco nullum veſtigium: Petrus Martyr tamen Lib. II. Legat Babylon. aliique auctores jactatis Cretenſium ruderibus inſiſtunt. Quid porro auctores jactanti Cretenſium ruderibus inſiſtunt. Quid porro actum ſit cum Candia, hodieque agatur, Hiſtorici & Geographi tradunt. [e] Nam præter majores *urbes quatuor* minora fere *quindecim*, adhuc extabant *oppida*, quæ vero à Turcis per bellum ultimum disjecta aut lacera jacent. Reſp. vero Veneta ære multo A. 1193. inſulam acquiſivit tenuitque tot ſecula, donec Turcis per deditionem cedere cogeretur: [f] Adhuc tamen Sudam ſive Sittam, Carabuſam, Sinamque longam arce & portus munitiſſimos retinuit.

BUNO

a Creta. b Crethi. c Regnum denique Principatus. d Labyrinthus. e Candia capta. f Exceptis Arcibus & portubus.

dis perfunditur & Ægyptiis. *Longitudo* ejus maxima à Samonio promontorio nunc *C. Salomoni*, ad promontorium Corycum, nunc *Cornico*, milliar. Germ. LXX. *Latitudo* circa mediam ſui partem maximè patens milliar. Germ. XV.

IV. *Centum* in ea *urbium* clara fama eſt. Sunt tamen etiam in antiquis auctoribus, qui non centum urbibus, ut prodiderunt, qui prodige lingua largiti ſunt, ſed magnis & ambitioſis ſtipatam exiſtiment. Clariſſimæ fuerunt, α *Gortyna*, caput inſulæ; β *Cydon*, quam Græci *matrem urbium* appellavere; γ *Gnoſſus* Minois regia, *Therapnæ*, *Dium*, δ *Lyctus*, ε *Lycaſtus*, *Phæſtus*, *Manethuſa*, ζ *Dictynna*. Urbes Cretæ.

V. Montes item celebres, η *Dictæus*, θ *Idæus*, ι *Corycus*, κ *Cadiſcus*. λ *Labyrinthus*, in medio ferme fuit, mirandum *Dædali* opus, Montes.

BUNONIS.

α a *Gortyna* a hodie *Gurtina* exiguus pagus eſt ab Idæ monte 10. millia paſſuum diſtans: & ab orâ litoreâ 12. olim ad Lethæum, ſeu Lehen fl. fuit ſita.

β b *Cydon*, Cydonia & Cydonis in ora Septentrionali eſt, hodie *Canéa*, urbs valde munita, quam Venetis eripuerunt Turcæ anno 1646. c

γ c *Gnoſſus*, *Gnoſus* & *Cnoſſos* d urbs exciſa, C. ſtadiis à Gortyna fuit & à litore XXV. hodie pagus eſt. *Gnoſſiacum merum* memorat Lucanus. Gnoſſo civitate *Strabo* oriundus erat, natus tamen Amaſiæ, civitate Ponti.

δ d *Lyctus* vel *Lyttus* olim clara urbs, nunc pagus eſt ad Dictæum montem, XV. millia paſſuum à litore ſeptemtrionali; in quo e *Cherſoneſus* erat Lyctiorum emporium. Nonnullis hodie eſt *Paleccaſtro*.

ε f *Lycaſium* opidum interiiſſe tradit Strabo.

ζ g *Dictynna* e, ad Ciſamum promontorium eſt, quod hodie *Capo Spada* appellatur.

η h Mons *Dictæus*, *Dictinnæus* ſive *Dictæ*, inter Idam montem eſt, & promontorium Samonium: cujus juga ita excandeſcunt, ut eminus navigantes magis putent nubila. Solin.

θ i *Ida* mons antè Solis ortum videt Solem: ibi *Jupiter* nutritus. Varronis ævo, Jovis viſitabatur ſepulchrum. f

ι k *Corycus* mons & promontorium in parte inſulæ occidentali eſt.

κ l *Cadiſcus* ſive *Cadiſchi* mons & promontorium, oppoſitum eſt Peloponneſi promontorio Maleæ.

λ Artifex iſte opus hoc ad exemplar Ægyptii antiquiſſimi m Labyrinthi ſtruxerat: & vix centeſimam ejus partem, judice Plinio, expreſſerat. Apud Gortynam urbem fuiſſe ſcribitur. In eo Minotaurus à Theſeo interfectus eſt. Veſtigia Labyrinthi iſtius monſtrantur haud procul à radicibus montis *Pſiloritti*. In agro Caneæ ſunt montes *Spachioti*, vulgo *Sfachie*, olim *Leuci* dicti, in quibus habitant *Sfachiotæ*, genus hominum ferox, & ad arma paratum. Eos ſolent Veneti ad bellum conducere: verum Cretenſes ſunt & fluxæ fidei. Noſtra ætate Turcas à Sfachiotis in bello iſto, quod hodie ibidem geritur, fuiſſe adjutos, conqueruntur Veneti.

HEKELII.

a Sive Gortys, vel *Gortyn*.

b *Vel potiùs Oppidum.*

c Meminit ejus & eorum, qui incolunt iſtam, *Virgilius* Ecl. X. v. 59. Lib. X. *Æneid.* v. 265. & Lib. XII. v. 858. Unde & *Poma Cydonia* paſſim. Eſt & *Cydonia Stephano* Urbs *Ciliciæ*.

d Olim *Geratas* appellata.

e Cujus & *Pomponius Mela* Lib. III. c. VII. p. m. 205. meminit.

f In hôc quoque Monte *Paris* ſententiam tuliſſe fertur pro *Venere* de *Pomô aureô* adverſus *Palladem* & *Junonem*. De eô vid. *Strabo* Lib. X. p. 60. Tom. II. oper. Ab hôc Monte *Ida* quidam Gentilium ignari *Ebraicarum* rerum putant *Judæos* dictos tanquam *Idæos*. Quam ſententiam verò meritò rejecit *Petr. Joannes Olivarius* in *Annotationib.* ad *Pomp. Melæ* Lib. III. c. VII. p. 205.

a Gortyna. b Cydon ſ. Canea. c Gnoſſus. d Lyctus. e Cherſoneſus. f Lycaſtus. g Dictynna ſ. Dictamum. h Dictæus m. i Ida. k Corycus. l Cadiſcus. m Labyrinthus.

opus, itinerum ambages, occurſusque ac recurſus inexplicabiles continens, lapide polito, ac fornicibus tectum.

Cultores Cretæ.

VI. μ *Incolæ* perpetuo *vitioſiſſimi* & ν *piraticâ* infames, initio rerum Regibus regebantur, poſt Ducibus. *Q. Metellus* inſulam edomitam in provinciæ formam redegit; manſitque ſub Imperio, primum Romano, mox Conſtantinopolitano, donec cum reliqua Græcia à *Saracenis* occupata fuit. Recuperatam deinde *Balduinus*, Flandriæ Comes & Imperator Conſtantinopolitanus, Bonifacio Marchioni Montisferrati dedit; à quo tandem ξ *Veneti* grandi pecunia mercati etiam nunc tenent. *Candia* nunc à Metropoli ſua indigitatur: habetque urbes claras quatuor, contra Turcarum irruptiones munitiſſimas; ο *Candiam*, π *Canéam*, ρ *Rethymum* & σ *Sitiam*. *Archiepiſcopatus* eſt unus Candiæ; *Epiſcopatus* octo.

CAP.

BUNONIS.

μ Cæterum hæc inſula multis celebrata eſt fabulis, adventu Europæ, Paſiphaës, & Ariadnes amoribus. Optimis olim uſa eſt legibus, quas *Minos* ab ipſo Jove acceptas Cretenſibus tuliſſe perhibetur. Græci magno in pretio eas habebant. Sequenti tamen ævo mores prolapſi ſunt; habitique ſunt Cretenſes perfidi; unde proverbium *g*: *Cretenſis cum Cretenſi*, i. e. improbus cum improbo, item: cum *Cretenſi Cretiza h*. Omninò autem pugnaces erant, plurimumque valebant navali apparatu. Hodie *verò* Cretenſes plerique ſunt imbelles ac timidi, ſi *Sfachiotas* modo memoratos exceperis.

ν Poſt Tyrannidem, qua oppreſſi aliquando fuerant, latrociniis ſeſe dediderunt. *Cilices* deinde eos invaſere. Romani verò univerſos deleverunt, captis præter cæteras Cretæ urbes, Cilicum caſtellis piraticis, Imperatore Metello, cui cognomen inde *Creticum* impoſitum eſt.

ξ Demum anno 1645. Turca inſulam hanc invaſit, ab eaque tempeſtate bellum de illa geritur: Venetis fere ſolis tantam belli molem ſuſtinentibus.

ο a *Candia* in latere Septemtrionali ſita, eadem putatur eſſe urbs, quæ olim *Cytæum*: quamquam Cytæum aliis hodie *Sittia* ſive *Citie* exiſtimatur; aliiſque *Fraſcia*. Candia hæc *urbs ampla & totius inſulæ primaria ac munitiſſima* diuturnam Turcarum ſuſtinuit obſidionem.

π b *Canea*, olim *Cydone egregie munita* à Turcis hodie tenetur, quod modo memoratum. In agro Caneæ eſt, c *Suda* arx cum portu commodiſſimo, in ſinu *Amphimalo*, nunc *de la Suda*, multarum navium capace; ultimum Venetæ dominationis in hac inſula præſidium.

ρ d *Retimo*, olim *Rhytimna* erat in litore Septemtrionali, eſt ad Platonici fl. oſtia, urbs dives ac frequens; portum habet ſatis commodum, ac caſtrum in rupe poſitum.

σ e *Sittia*; in quatuor illis urbibus Cretenſibus minima, ſed frequens, ampliſſimo gaudet portu, qui in præcipuis hujus inſulæ ponitur. In eodem litore Septemtrionali eſt; unde inſulæ pars Orientalis appellatur: nam ſecundum quatuor illas urbes, in quatuor territoria hodie diſpeſcitur Creta, incoliturque tribus hominum generibus, *Nobilibus Venetis*; *Nobilibus Candiotis*, & *Græcis*. Nobiles Veneti ſunt à nobilibus Venetis orti; Nobiles Candiotæ à civibus Venetianis. f De cætero *vinum* mittit Creta, quod *Malvaticum* vocant; & *ſaccarum*, quod ab inſula hac *Candiæ* dicunt. *Cupreſſum* & *Cypariſſum* fert copioſam: cæſæ etiam cupreſſi repullulant. Gnoſii inventas fruges ſibi vindicabant, audacter cum Atticis hâc de re contendentes. Ager Creticus *Silveſtrium caprarum* copioſus eſt: *cervo* eget, *lupos*, *vulpes*, aliaque quadrupedum noxia nunquam educat. Serpens nulla, larga vitis, mira ſoli indulgentia. Herba ibi eſt, quæ ἄλιμος dicitur, ea admorſa diurnam famem prohibet. Avem *noctuam* non habet, &, ſi invehatur, emoritur. *Phalangium* ibi eſt aranei genus, quod ictum hominem veneno interficit. Apoſtolus Paulus Titum Cretæ fecerat Epiſcopum, cumque

a Candia. b Canea. c Suda. d Retimo. e Sittia. f Felicitas ſoli.

Tab. 31

DACIARUM MOESIARUM et THRACIÆ Vetus et Nova.
Tauriſci
Carpates Montes
Ratacenſii
Arpy
Iſtrici
Tyrangitæ
BESSARABIA
DACIA
TRANSILVANIA
MEDITERRANEA
MOLDAVIA
Getarum ſolitudo
Tyrageta
Grutungi
Cacoenſii
Cotenſii
ALPESTRIS
Taiphali
WALACHIA
Piephigi
DACIA RIPENSIS
RASCIA
Albocenſii
Tervingi
Saldenſii
Burrhi
Cingeſi
MOESIA
Siginni
INFERIOR
Getæ
Peucoſtæ
Troglodytæ
Scordiſci
PONTI EUXINI PARS
SERVIA
Baſterni
Triballi
SUPERIOR
Moeſy
BULGARIA, MOESIA
TRIBALLI
THRA
Pyrogeri
Selletæ
Hypſalti
Odomantæ
Priantæ
DARDANIA
Beni
Carbilesi
Cænici
Cirpilli
Bryſæ
Beſsi
Mædi
Sapæi
Thyni
Celetæ
Doloncæ
PROPONTIS
MARIS ÆGEI PARS
NATOLIÆ PARS
Lemnos
Imbros
Samos
Denſeletæ
Syleus campus
Belgradum ol Taurunum
Viminacium
Sophia
Scupi
Philippopolis
Adrianopolis
Byzantium
Thessalonica
Athos prom
Varna
Kilia
Tyras fl
Pruth fl
Danubius fl

ue Presbyteros in civitatibus ſingulis conſtituere
ſſit. *Anno* 1669. Inſula hæc, *Canea & Can-*
a urbe primaria expugnatis, in Turcarum per-
enit poteſtatem, *Sudæ* verò & *Retimo* in Vene-
um hactenus fuit dominio.

HEKELII.

g Apud *Eraſm.* Chil. I. Cent. II. *Ad.* XXVI. & XXVII. p. 61. col. b. & *Manutium* in *Adag.* p. 90. col. b.

b Vid. id. *Eraſmus* loc. cit. p. 62. col. a.

CAP. XIII.

De Thracia.

I.

POſt Strymona amnem Macedoniæ proxima eſt Thracia; inter validisſimas Europæ gentes maximè fera & barbara; Regio nec cœlo læta, nec ſolo; & niſi qua mari propior, infœcunda, frigida, eorumque quæ feruntur malignè admodum patiens. α

II. Nomen habere putatur vel à *Thrace* Martis filio [a]; vel, ut aliis videtur, ab *aſperitate* ſoli cœlique & gentis feritate, quaſi τραχεῖα. *Terminos* habet, à Septentrione Æmum montem, quo à Mœſis diſterminatur; ab *Oriente* Pontum & Propontidem; à Meridie *Ægæum* mare: ab Occidente *Strymona* amnem. *Longitudine* occupat à Strymonis fontibus ad Panyſi oſtium & opidum Meſembriam mill. German. LXX. *Latitudine* verò ab Æmo monte juxta Nicopolim ad β Maſtuſiam Cherſoneſi promontorium mill. German. LX. [1]

Thraciæ Nomen & Limites.

Magnitudo.

III. *Di-*

BUNONIS.

α *Lapides* in ea feruntur eſſe carbonibus ſimiles, qui incenſi, & aqua reſperſi, acrius exardeſcant, flabris reſtinguantur.

β *Maſtuſia* prom. hodie vulgo *Capo Griego* eſt in ora Thraciæ Auſtrali. Sigæo prom. Troadis oppoſitum, ab Atho monte CLXIII. millia paſſuum in Ortum recedens.

HEKELII.

a Vel à *Thracâ*, *Nymphâ* incantatrice.

REISKII.

1 Valeant incertæ origines ac fabuloſæ, quia in literis ex Japhethi progenie veriores nunc ſuppetunt. Namque inter filios Japhetheos unus ponitur תירס *Thirus*. Gen. X. v. 2. Eliſa ſub initium vocali pro Samech ultimo ſi Græcam literam xi ſubſtituas, inde Θρᾷξ *Thrax* proveniet: ſic enim hæc mutua literarum duarum permutatio conſtituta in Alphabeto à Phœnicibus ad Græcos traducto etiam tenetur. Joſephus tamen Gorjonides, & R. Abraham Zachuth per Samech efferunt תראסיה *Tharſia*, i. e. Thracia. Adde veterum auctoritates, Euſebii nempe, Hieronymi, Epiphanii pluriumque: Sed ex omnibus unum audi Fl. Joſephum Lib. I. Antiquit. c. 7. Θείρης δὲ Θείρας ἐκάλεσεν, ὧν ἦρξεν. Ἕλληνες δὲ Θρᾶκας αὐτοὺς μετωνόμασαν. *Thires autem Thiras eos vocavit, quibus imperaverat: Græci autem ipſos Thraces vocarunt.* Hinc Bochartus Lib. III. Phaleg. 2. multa hujus nominis veſtigia inter Thraces vicinoſque populos demonſtrat: Ut ſunt Athyras portus & ſinus & fluvios non procul à Byzantio in propontidem exiens: Tyras urbs Meſiæ: Teres Græcè apud Thucydidem Τήρης, qui regnum odryſarum in Thracia valde amplificaverat. Plura omittam & ad locum Plinii Lib. IV. c. II. tranſibo, qui Thraciam in quinquaginta ſtrategias diviſam prodidit. Strategia Græce στρατηγία exercitus aut militiæ præfecturam denotat. Ergo pro bellicis præfecturis numeroſis equidem gens ferox armorumque ſtudioſiſſima terræ ſuæ partitionem attulit.

BUNO-

DiviſioThraciæ populi.

III. *Diviſam* quondam fuiſſe in quinquaginta ſtrategias, auct eſt Plinius. Is populos in ea recenſet, Strymonem amnem accole tes, γ *Denſelatas* b, δ *Medos:* ad Neſtum amnem, ε *Digero.* ζ *Beſſorumque* multa nomina, inter *Eleos*, *Diobeſos*, *Carbileſo* *Bryſos*, *Sapœos*, Hebrum accolentes, η *Odryſarum* numeroſa gentem, *Odomantas*, *Carbiletas*, *Pyrogeros*, *Drugeros*, *Cæn* *cos*, *Hypſaltos*, *Benos*, *Carpillos*, *Botiæos*, *Edones*, *Cicone* *Biſtones*, *Selletas*, *Priantas*, *Doloncas*, *Thynos*, *Celetas:* omniu autem ſævisſimos *Scordiſcos* memorat Florus.

BUNONIS.

γ *Dentheleti* amnem Strymonem accoluerunt dextro latere,

δ Et *Medi* Byſaltas uſque: Lævo

ε *Digeri*,

ζ *Beſſorumque* multa nomina ad Neſſum fl. Pangæi montis ima ambientem inter populos ibi memoratos.

η *Odryſarum* gens infundit Hebrum accolentibus *Carbiletis*, *Pyrogeris*, *Drugeris*, *Cænicis*, *Hypſaltis*, *Benis*, *Carpillis*, *Botiæis*, *Edonis*. Eodem in tractu ſunt *Syaletæ*, *Briantæ*, *Dolang* *Thynicæ*, *Laletæ*, Majores Æmo; Mino Rhodopæ ſubditi, inter quos Hebrus amnis. fere hos populos recenſet Plinius lib. IV. cap. *Cicones* Mela ad Iſmarum montem & Hebrum collocat. De *Biſtonibus* lege Iſaacum Tzetz Hi à Poëtis ſæpe pro univerſa Thracum ge uſurpantur.

HEKELII.

b S. *Denſeletas*.

CAP. XIV.

De Urbibus veteris Thraciæ, Fluviis ac Montibus. 1

I.

Opida Thraciæ. OEſyme. Neapolis. Abdera.

OPida clara olim in Thracia fuere à Strymone amne in lito Ægæo, α *OEſyme*, β *Neapolis*, γ *Abdera*, à Diomedis ſor

BUNONIS.

α a *OEſyme* ſive *OEſyma & OEſima* a ad Ziſacti fl. oſtiæ quem à Septemtrione premit lacus b *Praſias*, cujus meminit Herodotus, vicinas habebat æris fodinas.

β c *Neapolis* ad Symboli montis collocatur radices, urbs maritima, Sinui Pierico fere vicina.

γ d *Abdera* inter Neſti & Hebri oſtia, à Clazomeniis amplificata *Clazomenæ* dicta eſt. *Solinus*. Eſt *Democriti* illius patria qui nunquam ſine riſu in publico fuit *b*. Quum CIX annos expleviſſet, triduum calidorum nidore panum, ſpiritum jam jam exiturum remoratus eſt. Abderâ quoque oriundus fuit *Protagoras*. *Abderitanos* ſtupori mentis obnoxios eſſe ſcribit Cicero. Ad Abderam, Plinio teſte *c*, ſunt paſcua, in quibus equi paſti in rabiem vertuntur: quemadmodum apud Potniam aſini.

HEKELII.

a Quam *Thucydides* Lib. 4. Urbem *Mace niæ* facit.

b Unde & *Abderita* & Γελασῖνος dictus. V *Quenſtedii Dialog.* de *Patriis Viror. illuſtrium*. p.4

c Lib. XXV. c. VIII. p. 461. lin. 41. memi idem *Plinius* hujus Civitatis Lib. VI. c. XI. p. 5

REISKII.

1 Ut in gentibus Thraciæ numerandis Auct res variant, ita in urbibus, quas Ptolema plures, alii pauciores nominant. Clara inter fuit Maronea, quam ab Marone Oſiridis Bacchi comite ſtructam voluerunt: Turris dem quam à Diomede vocarunt, & oppidum quo ſtabula equis ſuis parata dicitur ſerva Eleus Proteſilai ſepulchro, & quod ibi accidi Pomponius Mela refert, prodigioſo arbor marceſcentium exemplo decantatiſſima fuit A d

a OEſyme. b Praſias lacus. c Neapolis. d Abdera.

e conditum opidum, unde & nomen habuit, idem & *Clazomene* dictum, fuit in eadem regione opidum ^δ *Tinda*, Diomedis equorum ſtabulis dirum, ^ε *Maronea*, inter hanc & Hebrum fluvium ^ζ *Doriſcus locus*, ubi Xerxem Perſarum Regem copias ſuas, quia numero non poterant, ſpatio dimenſum ferunt. ^η *Ænus*, ab Ænea profugo condita; paulumque à mari recedens quondam ^θ *Cypſella*. Tinda. Maronea. Doriſcus. Ænus. Cypſella.

II. In Cherſoneſo, quam Thraciæ cognominant, ^ι *Cardia*, ^κ *Eleus* & ^λ *Seſtus*, cui objacet ex Aſia *Abydus*, utraque Leandri amore nota. Prope regio, in qua Xerxes diviſas pelago terras ponte (mirum atque ingens facinus) auſus jungere; & copias ex Aſia in Græciam traduxit: ^μ *Callipolis*, cui oppoſita in Aſiæ litore Cardia. Elæus. Seſtus. Callipolis.

era Clazomeniorum Tejorumque colonia quoque Anaxarchum Philoſophum, Hecadæum & Nicænetum hiſtoricos, pluresque alios illuſtres viros progenuit: Ergo nè vervecum patriam cum Juvenale, aut ſtuporis ream hanc facito. Hæmus vero mons in tantam non potuit abire altitudinem, in quantam à Pomponio pluribuſque protrahitur, ut inde duo maria Euxinum & Hadriaticum conſpectui ſimul offerrentur, partim ob immenſum, quo disjunguntur, ſpatium, partim ob montes, qui interjacent, altiſſimos: Sic Strabo quondam Lib. VII. Nec Geometricæ nec Opticæ rationes, aut humana oculorum acies id permittunt, uti ab Voſſio ad Pompon. l. cit. adſtruitur. De Atho ſupra diximus: Cineres in hujus aëris, quas Ethnici pro more ſtruxerant, & vertice nunquam diſſipatos inter Prodigia Pomponius refert: Sed hoc quicquid eſt, excelſis montibus eſt commune.

BUNONIS.

δ a *Tinda* Abderæ vicina eſt: Melæ vocatur *Turris Diomedis*.

ε b *Maronea* eſt ad Iſmari fl. oſtia, prius *Orgurea* dicta, poſtea *Hipparchia*; item *Cynoſſema*; hodie *Marogna* vocatur.

ζ c *Doriſcus* apud Hebrum fl. eſt.

η d Et *Ænus* ſive *Æneum* opidum fere apud Hebri fl. oſtia, opidum Thraciæ liberum, ubi Polydori tumulus apud Plin. Æneæ opus, ut Maro docet; olim Straboni *Poltiobria*, Stephano *Poltumbria*, & Appian. *Synthus*: hodie Græcis *Eno*, Turcis, *Ygnos*, ſinus vicinus inde hodie vulgò dicitur *Golfo di Enos*.

θ e *Cypſella* ſive *Cypſala* à Cypſelo Ixionis filio condita, Ortelio etiam *Juſtiniana Nova* vocatur, hodiè *Chipſala*, *Chapſilar* & ſecundum alios, *Ipſala*, appellatur. Melas fluvius eam alluit.

ι f *Cardia* Melanem ſinum illuſtrat, qui inde & *Cardianus* appellatur; Quod in cordis faciem ſita urbs *Cardia* vocata eſt. Hanc urbem illuſtrarunt *Eumenes* & *Hieronymus*, hiſtoriæ conditor, ejus æqualis, qui Cardiani ambo.

κ g *Eleus* ſive *Elæus* apud Maſtuſiam ponitur frontem. Nigro hodie vocatur *Critea*.

λ h *Seſtus* ſive *Seſtos* & *Abydus*, hodie *Seſto* & *Abydo*; inde paullo verſus Auſtrum ſunt caſtella illa, quæ hodie *Dardanelli* vocantur, in quibus multa tormenta poſita ſunt ad excludendas hoſtiles claſſes. Nomen habent ab antiquo Dardano, quod in Aſiæ fuit litore. Ex Chriſtianorum vero navibus, quæ præſidiario militi centum numeravit aureos, Conſtantinopolim abire licet: pluribus tamen quam quinque non permittitur unà tranſitus: & quæ redeunt, tenentur Abydo (ad Seſtum enim navium ſtatio infida eſt) per tres dies commorari: ut, ſi urbe diſceſſerint hoſpite inſalutato, hic detentæ præſto ſint, die demum tertia mittuntur, qui videant, num fugitiva ſint mancipia, num furtivæ merces. Anguſtiæ Euripi hic vix mille & quingentos habent paſſus. *Seſtus* Gellio etiam vocatur *Poſidonium*. Caſtaldus ait urbem eſſe dejectam, locumque appellari à nautis *Malido*, à Turcis *Bogazoſſar*, & *Bagazaſſar*.

μ i *Callipolis* hodie *Gallipolis*, Turcis *Gepole*, in colle jacet, ex quo gratiſſimus aſpectus eſt in Propontidem d. *Soleiman* Orchanis Turcici Regis filius, quum *Callipolin* opidum tam opportunum cepiſſet an. C. 1357. *Johannes* Imperator Conſtantinopolitanus id adeo ſprevit, ut diceret, *vini amphoram tantum eſſe amiſſam*, & *ſtabulum quoddam*

a Tinda. b Maronea. c Doriſcus. d Ænus. e Cypſella. f Cardia, ſinus Cardianus. g Elæus. h Seſtus. i Callipolis.

Lyſimachia. litore ʏ *Lampſacus :* & in radice Cherſoneſi ſedens ξ *Lyſimachia*

Pactya. Biſanthe. Perinthus. Selymbria. Byzantium. III. Inde in Propontide ο *Pactya*, π *Biſanthe*, ϱ *Perinthus*, mirifico σ amphitheatri ſplendore clara, τ *Selymbria*, atque in ipſo Boſphorus υ *Byzantium*, antè *Lygus*, poſtmodum *Nova Roma* & no

quoddam porcorum. Sed quid hîc fuerit amiſſum, eventus docuit. Ex Callipoli enim Thraciam eſt depopulatus, Hadrianopolin & Philippopolin cepit Turca, lateque ſuum extendit imperium. Hodie Gallipoli ſagittæ parantur, qua ex arte plerique victitant.

HEKELII.

d Nomen habet à Conditore *Caligulâ*, & dicitur quaſi *Caligulæ Polis.* Datur & *Galateo* Urbs *Apuliæ* ejuſdem nominis, ſita in extremô Promontoriô longè in Mare procurrenti, ſed arctiſſimô *Iſthmô*, adeò ut in aliqua Parte vix curribus ſit pervius. Munita eſt & Rupibus ſepta. A Continenti unicus eſt aditus, in quô Caſtellum eſt munitiſſimum.

BUNONIS.

ʏ *Lampſacus e* una eſt ex iſtis tribus urbibus quas Perſarum Rex donavit *Themiſtocli*, unde ſumeret vinum: reliquæ duæ erant *Magneſia*, quæ ei panem præberet: & *Myûs*, ex qua obſonium haberet. *f*

ξ a *Lyſimachia*, aliter *Hexamilium*, orientale iſthmi litus obſidet, ut Cardia occidentale. Hæc à *Lyſimacho*, uno ex Alexandri M. ducibus condita, quum Cardia concidiſſet; hodie *Hexamili* vocatur, nomen ejus tulit. Poſt an. tamen 22. terræ motu ſubverſa eſt: inſtaurata tamen poſteà. *Antiochus* hanc ſibi aſſerebat cauſam belli contra Romanos; inſtauraverat enim eam ruinis deformatam; adeoque hæreditario jure repetebat.

ο A Propontide ad Melanem ſinum inter duo maria porrecti *muri* procurrentem excludebant Cherſoneſum. Non longe inde aberat b *Pactya* urbs illuſtris; ultra quam *Novus murus Xenophontis* &

π c *Biſanthe* cognomine *Samiorum* Melæ ponitur ad Arzi flûminis oſtium, ad quem & *Reſiſtum*, ſed trans eundem

ϱ d *Perinthus* urbs olim Thraciæ ad Propontidem maxima, antea *Mygdonia g*, poſtea *Heraclea* nominata *h*. Splendidis palatiis inſtructa ſcribitur à Veſpaſiano, & aliis Rom. Imperatoribus.

σ Quin amphitheatrum iſtud ex uno marmore fuiſſe produnt; quod ſeptem orbis miracul annumeratum accepimus. Eam urbem Diodorus lib. 16. ita deſcribit: *Perinthus*, inquit, a mare poſita in edito loco peninſulæ longitudini ferme ſtadii unius. Ædificia habet frequentia & præalta, ut quemadmodum collis clivus ſurgat ita domus una alteram ſuperet altitudine. Videturque totius civitatis facies inſtar theatri. A Philippo Maced. oppugnata.

τ In litore illo inter Bathynium & Athyran fluvios ſequitur e *Selymbria*: Plinio, *Selybria* Ptolemæo, *Olybria*, Straboni & Suidæ, ante *Selyn*, cui addita vox *Bria*, quæ lingua Thracic urbem ſignificat. Ejus muri ſunt diſturbati; rudera tamen, balnea & templa antiquam oſtendunt magnificentiam. Adjacet eidem hodi Caſtrum, quod Turcæ incolunt.

υ f *Byzantium* ad Boſphorum ſive *Boſporum* Thracicum ex adverſo Chalcedonis ſitum, Clauſtrum Ponticum naturâ & opere fuit permunitum. Diu fuit imperii & veræ religionis domicilium, multoſque viros tulit; in quibus *Johannes Chryſoſtomus* haud poſtremo loco numerandus In muro ſeptem turres erant à portis Thracii mare ſpectantes; in prima earum ſi quis vocem emitteret, aut lapidem in eam jaceret, eâ arte fabricata erat, uti per machinam quandam ad proximam, indeque porrò ad ſequentes tranſire ſonus, neque antè deſineret, quam ad ultimam integer eſſet delatus. *Templum* etiam urbs illa habet *Sophiæ* conſecratum magnificum ſanè Themeſtius cives ejus beatos prædicavit flumine aëris temperie, loco terræ, portu maris, templo & mœnibus. A Mahomete poſt quinquaginta quatuor dierum oppugnationem capta eſt, indeque ingentes calamitates ab illo quaſi capite in reliquum Europæ corpus fluxerunt.

HEKELII.

e A *Lampſace* puellâ quâdam ejus loci ſic dicta

f Heîc notandum, quòd nonnulli ſint *Geographorum*, qui *Lampſacum illam*, quam *Themiſtocles* à *Perſarum* Rege per gratiam acceperit, *Phocenſium* ſtructuram fuiſſe dicunt, eamque Vino generoſô claram, quæ priùs *Laomedontis*, deinde *Pithyuſa* eſt vocata.

g Ab

a Lyſimachia. b Pactya. c Biſanthe. d Perinthus quæ & Heraclea. e Selymbria.
f Byzantium ſive Conſtantinopolis.

ꝛ noviſſime *Conſtantinopolis* dictum. Urbs omni ævo clariſſima, à Conſtantino Imperatore in ſedem Imperii electa: manſitque eadem dignitate, donec Turcarum impia gens ann. cIↄ cccc LIII. occupavit, neque tunc decus ſuum perdidit, cum etiam nunc Imperii Turcici caput colatur, nomine *Stambol.* Conſtantinopolis.

IV. De reliquo opida in Ponto. φ *Phinopolis*, χ *Halmydeſſus*, *Peronticum*, ω *Apollonia* paullum è mari recedens, magna quondam; α *Toza*, β *Anchialus*, γ *Meſembria*, terminus Thraciæ. Thraciæ opida ad Pontum.

V. Intus δ *Byzia* arx Regum Thraciæ, à Terci nefaſto crimine, ſic opinati veteres, inviſo hirundinibus. ε *Philippopolis*, anteà *Poneropolis*, dein à ſitu *Trimontium*; ζ *Trajanopolis*, *Adrianopolis*, à conditoribus dicta opida. Præterea ϑ *Olynthus*;

g Ab *Hercule.*

h *Procopio* eſt *Paracia* & *Antonino Perintheras.* Hodiè *Pera Volaterrano* dicitur.

i Quam *Severus* & ejus Filius *Antoninus* Impp. *Antoniam*, & non pauci Hiſtorici *Novam* vel *Secundam Romam* dixerunt.

BUNONIS.

φ a *Phinopolis* à Phineo conditore nomen habet, hodie nomen retinet *Phinopoli.*

χ b *Halmydeſſus*, aliis *Salmydeſſus*, unde Sinus quoque nomen habet; ei vicinum eſt promontorium c *Thinnias*, cum ejuſdem nominis opido.

ψ d *Peronticum* Thinniæ finitimum eſt. *k*

ω *Apollonia* Magna *cognominata à Pompejo* haud longe à Perontico in ſinu commodiſſimo ſita eſt, Plinio *l* *Antium* dicitur, ac aliis *Inſula.* Ex ea urbe Lucullus *Apollinem* in Capitolium detulit; hodie vocatur *Siſſopoli* Nigro: Pinetus tamen ait, nomen hodie retinere.

α *Toza* ad oram maritimam eſt, haud longe à Sinus Halmydeſſi egreſſu.

β *Anchialus* itidem ad mare eo loco ſita eſt, quo olim erat *Meſſæ*, ut Plinius exiſtimat; Sophiano hodie eſt *Anchialo*; Mercatori *Lenkis*; aliis *Achello.*

γ *Meſembria* ad eandem Ponti Euxini oram eſt *m.* Reliqua opidâ porrò in eadem ſequuntur Ponti ora.

δ e *Byzia*, nunc *Vice*, in Sithoniâ regione, quam Orpheus vates nobilitavit, ab Apris 50. millia paſſuum in Septentrionem jacet: hodie præfecti ſedes eſt.

ε f *Philippopolis* etiam Δουλόπολις dicta trans Orbelum & Rhodopen montes eſt ad Hebrum fl. Philippi Cæſaris opus; non patris Alexandri, ut tradit Leunclavius. *n*

ζ g *Trajanopolis* à Trajano Imperatore ſic dicta, ad quam *Ariſtus fl.* ex Rhodope ortus in Hebrum cadit, hodie nomen retinet; ac inde verſus Septentrionem h *Plotinopolis*, à Trajani Imperatoris, ut videtur, conjuge appellata.

η i *Adrianopolis* ad Taxi & Hebri confluentes ſita, olim & *Ælia*, *Uſcudama*, & *Oreſta* dicta. Ab *Oreſte* nimirum condita; ab *Adriano* Imp. *o* oraculi voce monito, inſtaurata, ſive amplificata, nomina iſta obtinuit. Turcæ hanc regni ſedem, etiam ante captam Conſtantinopolim, habuerunt. Hodie nomen illud retinet.

ϑ k *Olynthus* à Mela & Xenoph. Thraciæ aſſcribitur, ab aliis Macedoniæ, in qua jam memorata eſt hujus libri 4. c. 9. v. 4. Mela poſuit eam inter Athon montem & Pallenen urbem: nunc jacet à Philippo Macedone everſa, locus tamen adhuc *Olintho* nominatur *p.* De ea inter Spartanos & Athenienſes certatum eſt.

HEKELII.

k *Mercator* id nuncupat *Verdiſo.*

l Lib. IV. H. N. c. XI. p. 54. lin. 47.

m *Strabo* Lib. VII. *Geogr.* p. 584. ſcribit, hoc oppidum antea *Menebriam* dictam eſſe, quam *Herodotus* vocat *Meſambriam*, ſ. Μεσαμβρίαν.

n *Carolus Stephanus* in *Dictionariô Geogr. Poët.* p. m. 919. col. a.

o *L. Cœliô Rhodiginô* Lib. XVII. *Antiqu. Lection.* c. II. col. 893. teſtante.

p Erat olim ſub *Athenienſium* Imperiô.

a Phinopolis. b Halmydeſſus ſive Salmydeſſus. c Thinnias prom. & op. d Peronticum. Opida Mediterranea. e Byzia. f Philippopolis. g Trajanopolis. h Plotinopolis. i Adrianopolis. k Olynthus.

thus; vel clariſſima ι *Heraclea*, κ *Topiris*, & λ *Philipp*

VI. Fluvii celebres ſunt, μ *Neſtus* ſeu *Neſſus* ν *Hebrus*, ξ *Athy-ras*, ο *Bathynias*. In montibus π *Æmus*, ϱ *Rhodope* & σ *Orbel*[us] principatum tenent.

CA[P]

BUNONIS.

ι [a] *Heracleæ* exſtitêre plures; hanc Plinius *q* *Heracleam* ad Ponticum litus collocat ſecundum *Calatin* Auſtrum verſus. Perinthus quoque alio nomine *Heraclea* nuncupata eſt.

κ [b] *Topiris*, ſeu *Toprus* & *Toparum*, hodie *Ruſio*, Philippis 38. millia paſſuum in ortum diſtat.

λ De [c] *Philippis* in Macedonia dictum eſt hujus lib. 4. c. 9. ſ. 4. Cæterum in Thracia quoque memorandi veniunt [d] *Longi Muri* in præſidium Conſtantinopolis à Septemtrione verſus meridiem ad Barbaros reprimendos deducti; eorum latitudo erat 80. pedum: erantque longi milliaria LX. ut Suidas tradit. Nicephorus verò refert muros illos longos fuiſſe paſſus mille quingentos, ac latos viginti pedes; ac fuiſſe ex ſilicibus ita exſtructos, ut mons potius quàm murus videri potuiſſet. Opus iſtud ab Evagrio tribuitur Anaſtaſio Imperatori. Muros illos à Barbaris captos recepit Juſtinianus, eoſque turribus muniit, ut teſtatur Procopius, lib. 4. de ædif. Juſtin. Ad Cherſoneſum quoque fuit ejuſmodi moles à Miltiade exſtructa, ac à Cardia Pactyam uſque deducta: Cujus rei meminere Herodotus in Melpomene & Plinius *lib*. 4. *c*. 11. Hìc in Propontidis litore urbs condita, à qua muri iſti ad Melanem Sinum fuerunt extenſi ad Cherſoneſum excludendum.

μ Ad [e] *Neſſum* eſt Nicopolis, ejuſque oſtium Thaſo inſulæ oppoſitum. Ab oſtio Strymonis 60. millia paſſuum in ortum diſtat, Pangæo ortus *r*. Neſſus quibuſdam Thraciæ terminus eſt. Eundem leones nunquam tranſibant in Ortum: neque Acheloum Ætoliæ verſus Occaſum. In Xerxis iſtic tranſeuntes camelos impetu facto magnam eorum ſtragem fecerunt leones iſti.

ν [f] *Hebrus*, antea *Rhombus*, hodie *Mariſa* dictus, alios ſuperat nobilitate & magnitudine, multaque flumina accipit, Orbelo *ſ* monte ortus, & longo tractu *t* in mare Ægæum devolutus.

ξ [g] *Athyras* ſeu *Athyrus*, Plinio *u* *Pyradas*, hodie *Aqua dolce*, in Propontidem labitur.

ο [h] *Bathynias* quoque in Propontidem influit. Paterculo *x* eſt *Bathinius*, *Bathinis* Melæ: hod[ie] *Bathino*. [i] *Melas* Rhodope monte editus, in S[i]num cognominem ſibi decurrit. Fluvius il[le] Xerxis copiis ſitientibus non ſuffecit, ſed ab i[is] exhauſtus eſt. In Pontum Euxinum [k] *Panyſ*[us] labitur, cujus oſtio veteres Geographi Mœſia[m] & Thraciam diſterminabant. Nigro hodie vo[]catur *Laniza*.

π [l] *Æmus* ſive *Hæmus* in tantam altitud[i]nem abit, ut Euxinum & Adriam ex ſumm[o] vertice oſtendat. Thraciæ verſus Septemtrione[m] terminus eſt. Pars ejus, ex qua Hebrus & Stry[]mon oriuntur, *Scomius* dicitur Thucydidi.

ϱ [m] *Rhodope* ad Pontum Euxinum ſe exten[]dens mediam ferè ſecat Thraciam, variè nomi[]natus *y*. Ex eo *Arzus* aliaque flumina pro[]fluunt. *Marti* ſacer erat cum fluviis illis, quo[d] is ibidem natus putatur.

σ [n] *Orbelus*, Lazio teſte, Mons Macedoni[æ] eſt, eamque à Mœſia Superiori diſtinguit. Por[]rò in his regionibus quoque celebris mon[s] [o] *Pangæus* eſt, ubi aurifodinæ, quas Cadmu[s] inveniſſe fertur. Regio ad Pangæum *Mædica* vo[]catur: ut *maritima*, quam *Pæones* habebant *Græcia & Macedonia maritima*, in qua ad litu[s] erant [p] *Neapolis*, [q] *Paſtos* & [r] *Scapteſila*, unde uxorem Thucydides aurifodinis locupletem duxerat. Ibi quoque ipſe, jam exſul, hiſtoriam ſuam ſcripſiſſe fertur ſub platano. Trans *Biſtonidem* lacum *Iſmarus* mons eſt & lacus. Mons [ſ] *Iſmarus* eſſe ſcribitur ad Hebrum fl. & Maroneam urbem cujus accolæ fuerint Cicones. In iiſdem loci[s] quoque erat [t] *Lyſſus* amnis.

HEKELII.

q Qui Lib. XV. c. 30. p. 266. dicit, *Heracleam*, *Ponti* Oppidum, *Laurô* inprimis abundare.

r Hic Fluvius uti *Diomedis* Fabulis infamis, ita *Democriti* Patriâ, quam præterfluit, clarus. Hodiè *Neſto* dicitur *Sophiano*. Et ſcribit *Bellonius*, eum à *Turcis* hodiè dici *Charaſou*; à *Græcis* verò *Meſtro*.

ſ S. ut alii volunt, *Rhodope*.

t H. e. ſupra *Philippolin* & à Regione *Samothraciæ* Inſulæ.

u Lib.

a Heraclia. b Topiris. c Philippi. d Longi Muri. e Neſſus. f Hebrus. g Athyras. h Bathynias. i Melas. k Panyſus. l Æmus ſive Hæmus mons. m Rhodope. n Orbelus m. o Pangæus mons p Neapolis. q Paſtos, & r Scapteſila, opida. ſ Iſmarus m. t Lyſſus fl.

v Lib. IV. c. XI. p. 55. *Pydaras*, ſeu, uti Edi-o *Alviſiano-Veneta legit*, Pydaras, & non Py-idas.

x Lib. II. *Hiſtor.* cap. CXIV. §. 4.

y Dicitur a. *Rhodope* à *Rhodope*, *Thracum* Reginâ, in hunc Montem, ut fabulantur Poëtæ, converſa, vel, ut placet aliis, ibi ſepulta; vel à *Rhodopes*, *Strymonis* Amnis Filiâ, ex quâ *Neptunus Athon* Gigantem genuit, qui & ipſe Monti nomen dedit.

CAP. XV.

De incolis Thraciæ; & urbibus nunc claris: item de Patriarchis Græcanicæ religionis.

I.

Ncolarum Thraciæ antiquiſſima habetur origo. Una gens habitarunt *Thraces*, aliis aliiſque diſcreti & nominibus & moribus, n univerſum feri, ſævi, atroces & cruenti. α Suis antè parebant Regibus; poſteà Macedonum tributarii facti: rurſumque ſuo juri edditi, multis præliis à Romanis fuſi, tandem à C. *Scribonio Curione* Procoſ. perdomiti; Imperioque Romano ſubjecti ſunt. Dehinc eadem, qua Græcia ac Macedonia, uſa eſt Thracia fortuna, donec in Turcarum manus pervenit; quorum Imperio omne decus dignitatemque præſtat. quippe heic Turcarum caput ac ſedes eſt *Conſtantinopolis*, antè memorata, urbium tota Europa omnium maxima ac populoſisſima; quam *Conſtantinus* Imperator *Novam Ro-*

Incolæ Thraciæ.

Mores Thracum.

BUNONIS.

α a De Thracum *a* moribus ita referunt autores. Ad mortem paratiſſimi ſunt. Alii rediuras putant animas obeuntium: alii, etſi non edeant, non extingui tamen: ſed ad beatiora tranſire. Alii, emori quidem, ſed id meliùs eſſe quàm vivere. Itaque lugentur apud quosdam puerperia, natique deflentur: funera contra feſta ſunt, & veluti ſacra, cantu luſuque celebrantur. Ne feminis quidem ſegnis eſt animus; ſuper mortuorum virorum corpora interfici, ſimulque ſepeliri, votum eximium habent. Vini uſus quibuſdam ignotus eſt: epulantibus tamen, ubi ſuper ignes, quos circumſident, quædam ſemina ingeſta ſunt, ſimilis ebrietati hilaritas ex nidore contingit. De *quibuſdam b* hoc dicitur: alios enim Thraces ebrietati deditos, ſtrenuos fuiſſe potatores omnino conſtat: quum ex melle vinum miſcuerint; ex frumento potionis genus confecerint, quod *brytum* dixêre *c*. A Piſone olim quidam capti in ipſa captivitate rabiem oſtendére; quum catenas morſibus tentarent. Et certè Martis quidam pulli erant, pugnaciſſimi & impavidi. Eundem, alioſque paucos Deos, quos colebant, humanis hoſtiis placabant; præſertim in bellum & prælia abituri. Quum tonaret, Deo ſuo, ſagittis in cœlum excuſſis, minitabantur. Iidem otium, ut rem pulcherrimam, amplexi magnopere ſunt. Rapto vivere decorum inprimis; Agriculturæ ſtudere ſordidum, & contemptum, barbaro prorſus judicio cenſebant. *Thracia* incolitur hodie à Græcis, Turcis & Judæis. Turcæ plerique otium ſectantur, & militiam: agriculturam permittunt indigenis Græcis Chriſtianis; mercaturam Judæis ac Italis.

HEKELII.

a Qui plerumque ſunt colore fulvô & cæruleô, & in vertice inprimis criniti.

b Saltem.

c Conf. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 167. fac. b. qui addit, quòd & *Thraces* Aliò inprimis delectentur.

a Thracum mores.

Romam appellavit: unde novum nomen Thraciæ ortum, qu[i] nunc [β] *Romania* indigitatur.

Hadrianopolis. Philippopolis. Trajanopolis. Seſtus. Abydus.

II. Secundum à [γ] Conſtantinopoli locum inter Thracicas urbe[s] obtinet [δ] *Hadrianopolis*, Turcis *Endrem* dicta, magna quidem a[t]que ingens, at mœnibus haud cincta, ædificiiſque vilibus exſtruct[a.] Tertia [ε] *Philippopolis* ſatis numeroſe incolitur, nec cedit huic *Tra[ja]nopolis.* [ζ] *Seſtus* & *Abydus* ſibi invicem objectæ, clauſtra Turcic[i] imperii in his oris perhibentur.

Græcorum religio.

III. Cæterùm quia ad hoc loci perventum eſt, uti Græciæ ſta[tum] præſentem conſideremus, operæ pretium eſt cognoſcere, Græ[cos] jam olim à Romana Eccleſia ſeceſiſſe, nec Pontificem Roma[num] ceu caput agnoſcere. Religionem quippe peculiarem inter ſe habent, diverſam ab ea, quam Romana Eccleſia profitetur. Nec ſoli Græci hanc ſequuntur, ſed complures aliæ nationes, *Bulgari*, *Servi*, *Boſni*, *Sclavoni*, *Illyrii*, *Albani*, *Moldavi*; *Valachi*, *Ruſſi*, *Muſcovitæ*, *Tattari*, *Circaſſi*, *Mengreli*, cunctæque nationes *Ponticæ*, & *Tattarorum* interior pars. Capita jam inde quatuor ſibi conſtituerunt, quos *Patriarcharum* titulo reverentur. Horum, ut diverſæ ſunt ſedes, ſic in diverſas regiones inſpectio & regimen. Princeps & caput univerſæ Eccleſiæ Græcanicæ eſt *Patriarcha Conſtantinopolitanus*, à quo dependent, quotquot Græcanicæ religionis Chriſtiani per omnem Europam diſperſi degunt: *Alexandrinus*, cujus *Cairo* in Ægypto ſedes; qui & Arabiæ Eccleſias regit: *Hieroſolymitanus*, in Syria ſupremus agnoſcitur: In reliqua Aſia *Antiochenus.* [1]

BUNONIS.

[β] *Romania* etiam *Rumelia* vocatur, quod in ea Roma nova, id eſt, Conſtantinopolis ſita. Longitudo ejus ab urbe *Cavalla* in finibus Macedoniæ, ad caſtella ſupra Conſtantinopolin, eſt milliarium Germ. LX. Latitudo à promontorio Maſtyſia, vulgo *Cabo Grega* in Cherſoneſo, ad Panyſi fl. oſtia fere eadem eſt.

[γ] *Conſtantinopolis* ſuperiori cap. ſ. 3. memorata hodie triangularis eſt: ſeptem colles inſtar veteris Romæ continet: plateas anguſtas habet & inæquales, & portum commodiſſimum. Palatium Imperatoris vocatur *Scraglio* & *Scraile*; quod anno C. 1665. incendio periit. In caſtello, quod vulgo *ſeptem turres* vocatur, theſauri Imperatoris aſſervantur. Extra urbem in altera Portus ora eſt ſuburbium *Pera* ſeu *Galata*, (utroque enim appellatur nomine) à Genuenſibus primum condita; quam Latini incolunt: Anno 1660. incendio fere tota periit. Caſtella etiam ſunt in utroque Boſpori litore; in Europæum equites Melitenſes bello capti conjiciuntur.

[δ] *Hadrianopolis* aëre gaudet puro ac ſereno, ab Amurathe facta ſedes regia, quam ille ex Bithynia eo tranſtulit; manſitque reliquorum Imperatorum ſedes uſque ad captam Conſtantinopolin.

[ε] *Philippopolis* mœnia conciderunt: hodie vocatur *Philiba*.

[ζ] *Seſtus* & *Abydus* cap. ſuperiori ſect. 2. memorata ſunt.

REISKII.

1 Origines Thracum ab ævo ultimo, ab uno inter Japhethi filios ita derivavimus, ut ſatis ad hanc rem dictum fuerit. Illi ergo ex ſua gente pro-

prios crearunt reges, donec Philippus Macefuſo rege præpotentem ejus civitatem Olynos ſubegit. Inde Byzantium aggreſſus, dum pugnationi acerrimæ inſiſtit, ab ea concurrenis ad arma Græcis recedere cogitur. Sed xander filius bellum proſecutus, omnem raciam ſuo, quod moliebatur, imperio adit [a] Poſt obitum Alexandri Lyſimachus in Duces bellicos unus, ſibi Thraciæ regnum nenque regium uſurpavit: Qui cum in bello atico cecidiſſet, Thracia regno Macedonum tempus ſubjecta, denique Romanis armis t A. V. C. *676*. ſæpius vexata, ſub Veſpaſiaad Rom. Imperium acceſſit, Suetonio Eutroque ita teſtantibus. Sub Græcis vero Impp. ecesin Thracicam ſex provinciis amplificatam ſtituit. [b] Conſtantinus M. enim Byzantio quam *novæ Romæ*, *Urbi æternæ*, *regiæ*, *auguſtiſſimæ*, *ſacratiſſimæ* (tot elogia nummi & inſcriptiones exhibent) primatum poſtea Conſtantinopoli ſuæ in Eccleſiaſticis & Politicis quendam contulerat. Sed eheu rerum vices! Namque urbs ea [c] Turcis dominantibus Stambol per contractionem barbaram nunc dicitur, urbs ampliſſima quæ duo milliaria Germanica & dimidium æquat ambitu, [d] Gallipoli ſuburbio, duabus arcibus marinis, quas Dardanellas nominant, & munimento ad ſeptem turres validisſimo firmata, nec non *Seraglio* Turc. *Patiſchah Serai*, i.e. Imperatoris Palatio illuſtris. Conf. P. Gillii Coplin. Thom. Smith Notit. Cpolit. Tavernirium part. III. de Imperio Turcico, Pufendorfii Introduct. in Stat. Europ. & Diſſert. Boſii Chronico Dreſchl. additam. De ſtatu eccleſiæ Græcæ Chriſtoph. Angeli, Alex. Roſſ. Ed. Sandes, & Brerewodum de Religionibus &c.

a Thracia Macedonibus ſubjecta. b Romanis. c Turcis. d Gallipolis.

CAP. XVI.

De Mœſia. [1]

I.

Upra Macedoniam ac Thraciam [α] *Mœſia* eſt quam Romani *Cereris horreum* ob fertilitatem ſoli appellavere, ab *Aureo* & *Scoo* montibus intra *Iſtrum* & *Æmum* ad *Pontum* uſque extenſa; in *periorem*, quæ nunc Servia eſt, & *Inferiorem*, quæ Bulgaria viſa. Terminus in medio utriuſque eſt *Ciabrus* fluvius. In [β] *Superiori* Mœſiæ fines. diviſio. Superior.

BUNONIS.

[a] *Mœſia* etiam *Myſia* dicitur aliis: at *Myſia* æ Minoris pars eſt.

Mœſia Superior incipit, ubi Savus Danubio ſcetur. Ibi ſtatim occurrit [b] *Taurunum*, poſtea *gradum* dictum, quod ſuperiùs in Pannoniæ criptione l. 3. c. 1. memoratum eſt. Non loninde diſtat [c] *Mons Aureus*, quem *Probus* Imator militari opere vineis conſevit; ut *Alm* apud Sirmium. Vicinum ei erat [d] *Murgum* idum: ad quod *Carinus* Imperator cum Diotiano congreſſus dum victos avidè premit, rum ictu interiit.

REISKII.

1 [a] Mœſia, Romanis ac Græcis Auctoribus catur Myſia, ut inde confuſio Aſiaticæ hujus Europææ, de qua loquimur, regionis facillima provenire poſſit: Fluctuant quoque Græci, neque certas Illyſorum origines definiunt. Strabo Lib. VII. ab Europæis coloniam deductum, & ab ea nomen Aſiaticis Myſia impoſitum arbitratur. Sed ab his potius eo digreſſis Europæos quis denominatos exiſtimet, vel ideo quod Aſiam prius habitatam nemo temere diffiteatur; deinde quod Mœſos & Thuaces non ſolum originibus, ſed terris etiam multi Auctores veteres compingant. Unus Ptolemæus Thraciam Mœſiamque diſtinctis paulo ſejungit, & terram utramque ſuis limitibus circumſcribit. Sed de urbibus pauca: Inter quas claruit quondam *Iſtropolis* (ita Cluverio vocatur) [e] *Iſtros* pluribus antiquis Auctoribus, tanquam Iſtro proxima: Hinc nummi & inſcriptiones, ſi quæ hujus mentionem faciant, manifeſto ΙΣΤΡΗΝΩΝ, h. e. *Iſtreorum* vocabulo utuntur. [f] Calatis Megarenſium

a Mœſia etiam Myſia. b Taurunum op. c Mons Aureus. d Murgum op. e Iſtros. f Calatis.

Dardani. *riori* populorum quondam clariſſimi γ *Dardani*, regioque ip
Inferior. *Dardania*, Macedoniæ contermina; In *Inferiori* δ *Triballi* omniu
Triballi. nobiliſſimi: poſt hos *Peuceſtæ* & *Troglodytæ*, jam Scythicæ gente
Peuceſtæ. Troglodytæ. infimam quippe inferioris Mœſiæ partem, quæ ad Pontum accedi
Scythæ. ε *Scythæ* tenuerunt: quorum pars validiſſima ζ *Getæ* ad utramqu
Getæ. Danubii ripam, hinc in Mœſos, illinc in Dacos tranſeuntes.

II. In Mœſia dextram Danubii ripam frequentibus oli
opidis ſtipatam fuiſſe, Ptolemæi teſtatur Geographia; iden
que in Mediterraneis haud modicum eorum numerum recer
Sarpedonia. ſet. At in litore Pontico clara maximè fuêre, η *Sarpedonia*
θ *Di*

ſium & Heracleotarum colonia fuit, diverſo tamen tempore, quod Voſſius in Notis ad Pompon. Melam explicat Lib. II. c. 2.

BUNONIS.

γ *Dardani* admodum ſordidi ac agreſtes fuere, quippe qui ſubter ſterquilinia effoſſas ſpecus incoluerunt. Muſicæ tamen ferè continuè operam dedere, fiſtulis uſi, ac fidibus. *Strabo a.* Ter tantum in vita lavabantur; Quum naſcerentur; quùm matrimonium inirent; & poſt mortem. *Ælianus Var.* l. 4. c. 1. Cum Scordiſcis juncti Dardani Macedoniam & Græciam populati ſunt, templum Delphicum etiam aggreſſi; ſed cum ſuorum clade fuerunt rejecti. Lucius Scipio auro corruptus iniit cum iis fœdus; unde bellorum civilium initium fuiſſe exortum putat *Appianus in Illyricis*.

δ *Triballi b* à Scordiſcis olim ad Getas compulſi ſunt *c*. Strabo. Vires tamen illos recepiſſe, colligimus ex bellis cum Philippo & Alexandro geſtis.

ε Cæterum Mœſiam Inferiorem Jornandes Scythiam Minorem, Zoſimus *Scythiam Thracenſem*, Plutarchus *Scythiam Ponticam* appellarunt, & incolas ejus *Celto-Scythas*. *Ephorus* tradit ex ea gente ortum *Anacharſidem*. Uxores & liberos, ac cætera omnia, habebant communia, præter gladium & poculum. Erant candidi ac minime fallaces. A vicinis tamen poſtea corrupti ſunt. *Plinius d* Scythas hoſce vocat *Aroteres*; Quoniam præter cæterorum Scytharum conſuetudinem terram agroſque colebant.

ζ *Getæ* inferius c. 18. ſ. 5. pluribus memorantur. Reliqua in his oris opida non nimis clara ſunt; ne flumina quidem a *Moſchius*; b *Timachus*, c *Pingus*, d *Margis*, e *Ciabrus*, omnia Hæmo monte edita. Ciabrum Cluverius terminum inter utramque conſtituit Mœſiam. At a f *Temenitem* montem & g *Jatrum* ſive *Jetrum* fl vium terminos inter utramque Mœſiam faciun

η *Mœſiæ Superioris* memorantur opida *Neſſu* hodie in Servia eſt *Nyſſa e*: *Scupi*, ſeu *Scupp* hodie *Scopia* ſeu *Uſchub*: *Arrhibantium*, Lazi eſt *Wuziterno*: *Dardania*, cujus meminit Tzetz in Lycophron. Verum hominis Græculi putat commentum *Tricornium*, Antonio *Turium*, a *Dorium*; Lazio eſt *Coraſceve*; Nigro *Columbat* h *Viminatium*, *Biminatium* Procopio; forte e dem cum inſula *f Viminatio*, cujus mentione fecerunt Paulus Diaconus, & Niceph. Calliſtu Niger putat hodie *Vidino* eſſe ad Danubium; L zio eſt *Wucziderna*. i *Rettiaria* Mœſorum cogn minata; Lazio *Reſſana*; Nigro *Nicopoli*. k *U pianum* à Juſtiniano reſtauratum, dictumqu l *Juſtiniana Secunda*. In *Mœſia Inferiore* opida era m *Sarpedonia* ad Erginum fl. *Sarpedonium litus* a hanc urbem Neptuno ſacrum fuit: quod ade conquutitur fluctibus, ut in proverbium abier de rebus valde turbulentis, ac clamoſis & ol ſtreperis. *g*

HEKELII.

a Lib. VII. p. 578.
b A *Nicetâ Servii* dicti.
c Vid. *Strabo* loc. cit. p. 557. ſeq.
d Lib. IV. c. XI. p. 54. lin. 41. & Lib. V c. XIII. p. 86. lin. 4.
e Eſt & *Neſſus Thraciæ* Fluvius, à *Turcis Ch raſou*; à *Græcis* v. *Meſtro* dictus. Humò unus e *Centauris*, *Ixionis* np. atque *Nubis* Filius, *Ne* quoque nomine eſt inſignitus.
f *Iſtri.*
g Vid. *Eraſm.* Chil. II. Cent. IX. *Adag.* XIX p. 488. Col. a. & ex eô *Manutius* in *Adag. Selec* p. 724. Col. a.

BUNO

a Flumina Moſchius. b Timachus. c Pingus. d Margis. e Ciabrus. f Temenites. g Jatrus. h Viminatium. i Rettiaria. k Ulpianum. l Juſtiniana ſecunda. m Sarpedonia.

ᵍ *Dionyſiopolis*, ᶦ *Timogetia*, ᵏ *Tomi*, Ovidii Poëtæ exilio nobi-es, ʎ *Iſtropolis* & *Eleutheræ*. Dionyſiopolis. Timogetia. Tomi. Iſtropolis. Eleutheræ.

III. *Iſter* fluvius omnium Europæ maximus, in Germaniæ jugis *Abnobæ* montis ortus, per multas lapſus gentes *Danubii* nomine, mmenſo aquarum auctu, & unde primum *Illyricum* alluit, iſt, id ſt, ad *Savi* confluentem, Iſter quondam appellatus *ſexaginta* cir-iter amnibus receptis, medio fermè eorum numero navigabili, in Pontum vaſtis *ſex* fluminibus ſive oſtiis evolvitur. Singula autem ſtiá tanta ſunt, ut prodatur, in quadraginta millia paſſuum, id ſt, mill. German. x. longitudinis, vinci mare, dulcemque in-elligi hauſtum. German. vulgo *die Donaw*, Sarmathis ac Scythis *Dunay*. μ Iſter fl. ſeu Danubius.

De incolis Mœſiæ, & duobus noviſſimis in ea regnis, Servia ac Bulgaria.

IV. *Mœſos* populos feros, truces Barbarorumque barbaros, à Thra- Mœſiæ Incolæ.

BUNONIS.

ϑ a *Dionyſiopolis* ad Ziram fl. ſita, antea *Crun-s* dicta, Jovio & Ferrario b *Varna* eſt, *Lazio haliaera*. *Varna* clade Uladiſlai Hungariæ Re-s notiſſima eſt; quem Julianus Cardinalis Pon-icis auctoritate impulit, ut contra quam pactus at, Amurathi Turcarum Imperatori bellum ferret. Sed profligatis Chriſtianorum copiis, ſe Rex obtruncatus eſt, ejuſque caput in ludi-ium conto ſuffixum eſt. Clades illa contigit no C. 1444.

ɩ *Timogetia* ad idem Ponti Euxini litus ponitur.

ϰ c *Tomi*, Nigro *Conſtantia*, ac Cœlio Cal-gnino *Tomeſuar*, nomine haud abludente dici-r. *Gioſanus* tamen hodie *Kioviam* appellari ntendit, ob vicinum lacum *Oviduue-Iezero*, eſt, lacus *Ovidii h*. Urbem hanc alluit Naxius quem alii dictum putant Abſarum & Ægia-m. Arrianus in periplo Euxini tradit hic Me-am diſcerpſiſſe fratrem ſuum; unde urbi nomen tum. Cis Tomos eſt d *Calatis*, ſeu *Callatia*, zio *Kilia*, Nigro *Pandalla*: ultra vero eſt ʎ *Iſtropolis*, Nigro *Groſſea*, Caſtaldo *Stravi-i*. Porro in hac Inferiori Mœſia ad Jatrum fl. Nicopolis, urbs Chriſtianorum clade nobili-a. Sigiſmundus enim Imperator non tam vir-te hoſtium, quam diſcordia ſuorum, à Baja-the Turca victus, Conſtantinopolim fugiens x ſalutem ſibi expediit. Contigit clades illa no 1396. Annales vero Turcici referunt cla-m iſtam ad annum Heg. 794. qui eſt annus æræ Chriſtianæ 1392. adeoque quatuor annis à noſtris diſcrepant Scriptoribus. In eadem Mœſia Inferiori ſunt e *Dinogetia*, Nigro *Drimago*. f *OEſcus* Triballorum ad OEſcum fluvium: g *Noviodunum*; h *Novæ*, Lazio *Novomont*: i *Du-roſtorum*, Lazio hodie *Dora*: k *Odyſſus* ꝁ ſeu *Odeſſus*, quam Niger putat eſſe Varnam; Ce-dreno vocatur *Barna*. Cæterum Solinus Mœſiam *Cæreris horreum* ob fertilitatem à Romanis appel-latam ſcribit. Ipſa quingenta hominum millia ex Dacia Auguſto imperante per Ælium Ca-rum, ſeu ut aliis placet, Licinium Craſſum eo traducta aluit.

μ l Trajanus Imperator Rom. pontem Danu-bio impoſuit, ut expeditot eſſet in Dacos militia. Metuebat enim, ne Danubio frigoribus congla-ciato, Romanis, qui trans flumen eſſent, bel-lum inferretur; quod ſi eveniret ut poſſet per eum copias facile traducere. Sed Adrianus contra metuens, ne barbari oppreſſis cuſtodibus pon-tis, in Mœſiam tranſirent; ſuperiores partes pontis diſturbari juſſit. Pontis ejus rudera hodie ad Sendroviam opidum ſupereſſe, recentiores prodiderunt: ad *Severinum* à pleriſque ponitur.

HEKELII.

h Lexicographi eam nuncupant *Tritonicen*.

i Mileſiorum Colonia.

ꝁ *Ammiano* circa *Danubium* Urbs eſt. Item *Pannoniæ* Urbs eſt *Antonino*, à *Latio Neumarch* dicta. *Ptolemæo* à *Mœſiæ Inferioris* oppidum, ubi *Danubius* in oſtia effunditur.

a Dionyſiopolis. b Varna. c Tomi. d Calatis. e Dinogetia. f OEſcus. g Noviodunum. h Novæ. i Duroſtorum. k Odyſſus ſeu Varna. l Pons Trajani.

Thracibus genus duxiſſe, tradunt auctores: cum ipſa Mœſia pars aliquando Thraciæ fuerit. M. *Licinius Craſſus* perdomitos Imperio Romano ſubjecit. Deinde in Superiorem Mœſiam Servi, Inferiorem Bulgari, utraque ex Sarmatiâ Aſiaticâ advena gens invecti duo inibi regna de ſuo nomine, hi Bulgariæ, illi Serviæ condiderunt. At noviſſimi Turcæ in utrumque infuſi etiam nunc tenent. ν 2

Senderovi. V. Caput regni Serviæ regumque quondam ſedes, ξ *Senderovia*, Ungaris *Zendrew*, Turcis *Semender*, ad Iſtri ripam ſita: Præterea *Vidna*, *Bodon* & *Novograd* nobilia ſunt opida; quorum hoc arce munitum inexpugnabili. At Bulgariæ regni caput eſt ο *Sophia*, urbs magna & populoſa.

Vidna. Bodon. Novograd.

CAP

BUNONIS.

ν *Bulgari* à Volga fluv. videntur dicti. Niceph. Gregoras nomen eorum *à Bulga* fluv. derivat. Alii tamen contendunt reliquias eſſe Gepidarum. *l*

ξ a *Senderovia*, olim *m Singidunum n*, à Turcis 1439. captum, *Fanum S. Andreæ* ſeu *Semendria*, quondam Raſciæ fuit metropolis: Ad Senderoviam in Danubii ripa Sigiſmundus Hungariæ Rex à Turcis magna clade affectus, vix ſalvus evaſit ultra Danubium fugiens, quod contigit anno Chriſti 1409. *Cuſpin.* In Servia quoque eſt b *Nonibazaria*, Deſpotarum quondam ſedes: c *Orachum*, ad Drinum fl. hodie Saniaci Serviæ ſedes; qua de cauſa ſatis culta eſt, habeturque primaria. Ad Raſciam pertinet d *Alba Græca o*, mœnibus hodie carens, caſtrum habet munitiſſimum, in quo Chriſtiano non licet pernoctare. Secundo Danubio deſcendenti porro obvia ſunt e *Tricornium*, f *Viminacium*, ac plura non nimis clara opida.

ο *Sophiæ*, loco parum ſalubri poſitæ, reſidet Beglerbegus Rumeliæ: hac ex Hungaria in Thraciam itur. Ad eam monſtrantur Sardicæ urbis rudera. g *Nicopolis* quoque Bulgariæ urbs eſt Chriſtianorum clade nota, ac modo numerata. h *Varna* eadem calamitate nobilis; à Coſaccis perhibetur exuſta. i Omnis Servia ac Raſcia mire *fertilis* eſt, ac præcipue in Caſſovico Campo, qui indigenis *Caſſonupole*, Germanis *Amelsfeld* appellatur, tribuiturque Bulgariæ, quam attingit. k Ager ad Belgradum omnium totius Europæ perhibetur amœniſſimus. *Incolæ* ſunt laboris patientiſſimi; agriculturam exercent, aut militiam ſequuntur; ad quam à Turcis pelli ci ſolent: aut alii alicui rei operam impendunt. Turcæ pagos ad publicas vias incolunt. Habuit Servia *Deſponten*; cui Boſnia quoque paruit; eo que occiſo Hungari eam ſibi fecerunt vectigalem. A Turcis occupata per Beglerbegum fuit adminiſtrata, qui ſedem ſuam habuit Belgradi. Promotis vero Imperii Turcici finibus Beglerbegus Budam tranſlatus; legatum ſuum, vulgo *Caimacan*, reliquit Belgradæ; per quem Servia regitur. l *Bulgaria* regio aſpera eſt, & montoſa boum ac ovium greges facile alit. m Vicinis ſuis qui Serviam incolunt, moribus fere ſunt ſimiles *Bulgari*: lacte ac pecorum carne victitant; decimum quemque ex iis Turcæ ad militiam legunt.

HEKELII.

l Volaterranus eos è *Scythiâ* egreſſos putat.

m Antonimô teſte

n Vel *Aurelio Victori*, qui eam Urbem conſtituit, *Pannoniæ*, *Singidonum.*

o Vulgò Griechiſch Weiſſenburg, *Nonderalb.* alioquin dicta.

REISKII.

2 n Sic eſt, Mœſiam multi veterum Auctorum aut Thraciæ innectunt, aut hujus partem faciunt: Ut vel inde Mœſos à Thracibus ortum cepiſſe, merito ſuſpiceris. Ergo gens utraque primum uno regno, unaque Rep. gaudebat. Donec M. Licinius Craſſus Proconſul A. V. C. DCCXXVI. ab Mœſis, Baſtarnis, Thracibus, Getiſque ſuperatis triumphum egerat. Neque tum Mœſia tamen in provinciam redacta ſed ſub Imp. Veſpaſiano fuit, & duplex *ſuperior* nempe ſive *prima*, & *ſecunda* ſive *inferior* facta. Veruntamen adhuc Thraciæ inferiorem Mœſiam & Notitia Imp. Rom. & Rufus Feſtus annumerat

a Senderovia. b Nonibazaria. c Orachum. d Alba Græca. e Tricornium. f Viminacium. g Nicopolis. h Varna. i Serviæ natura. k Soli ac incolarum mores. l Bulgariæ natura. m Bulgarorum mores. n Mœſia Romanis ſubdita, duplex facta.

at, Præſidialem quippe provinciam. Denique gens Sclavica palude ab Mœotide A. C. 669. prorupit, a Serviorum, Sirbiorum & Soraborum nomine notata, perque noſtram Germaniam olim longius diffuſa (maxime circa Serveſtam *Zerbſt* & *Zerbick*) donec hos intra limites compellebatur. Hinc Principatus Serviæ, feudum regis Bulgari, qui quoniam Eleazaro Bulco illum impertierat, b Deſpotis ſubſequentibus Lazarorum appellatio adhæſit. At Servia demum ab Amurathe III. debellata, Turcico ſeſe jugo A. 1382. ſubmiſit, Bulgari autem ex Aſiatica ultra Volgam Tataria effuſi, & ab vicino, quod accolebant, flumine dicti, hac in Mœſia Illyrico & Macedonia regnum ſtatuerunt novum A. 690. à Turcis itidem A. 1393. ſubactum.

a Serviis ſubjecta. b Deſpotis.

CAP. XVII.

Summa univerſæ Scythiæ deſcriptio. Item de veteri Scythia Europæa.

I.

TRans Iſtrum Mœſis contermina eſt *Scytharum* gens omnium toto orbe vaſtiſſima, quippe ex Mœſia inferiori in Aſiam ad *Tabin* uſque promontorium & fretum *Anian*, *Longitudine* terrarum milliarium German. CIↃ. amplius occupat. *Latitudine* vero ab Oceano Septemtrionali ad Caucaſum montemronteſque Indi fluminis milliaribus Geman. circiter LX. Dividitur autem univerſa *Scythia* in *Europæam* & *Aſiaticam*. De hac poſterius in ipſa Aſia; nunc Europæam prius expediamus. 1

Scythiæ Magnitudo.

II. Terminatur *Europæa* ab *Occaſu* Patiſſo flumine, ab *Septemtrione* linea à Patiſſi fontibus per Amadocam paludem (quæ eſt in Li-

Scythiæ Europææ limites.

REISKII.

1 a Scythiam doctrinæ planioris cauſa triplicem faciemus, *vetuſtiſſimam* puta *mediam* & *hodiernam*: *Vetuſtiſſima* illa tam longe patuit lateque, ut Celtoſcythiam, cum eaque Hiſpanos, Gallos, Britannos, Teutones, itemque terras ſeptentrionales una comprehenderet. Nec tamen dixerim, nonnullis Auctoribus opinio inſedit, omnem Europam Scothiæ annumeratam. Neque unus, qui citatur, ex Hippocrate, locus id liquido confirmat. *Media* vero quam dixi Scythia Græcis Romaniſque Scriptoribus in Europæam & Aſiaticam diſpeſcitur, tractu ſane ampliſſimo extenſa: *Hodierna* haud arctioribus terminis definita, omnem Tatariam Europæam & Aſiaticam includit, nomine ſolo mutato. b Hujus nominis Græcas origines ἀπὸ τῦ σκύτες, i. e. *corio* deducunt: Alii rectius ab arte, qua excelluerunt Scythæ, ſagittaria, & vocabulo Germanico. Sic Bochartus Phaleus, Lib. III. c. 13. & Voſſius Lib. III. de Idolat. c. 99. ubi Scythis optimos adſignarat ſagittarios: *Unde*, *inquit*, *Scytharum appellatio. Nam ſeptentrionalibus uti & Germanis ſcheiten* (addo etiam *ſkieten*) *eſt ſagittam arcu emittere*. Quid? quod Boxhornius ſingulari ad Nicol. Blankardum ſcripta epiſtola cò contendit, ut Scythas Germanice locutos argumentis probabilibus monſtret. Rationes autem ſolidas Bochartus urget, in primis Scytharum originibus docendis. c Omnium enim parens ipſi *Magog* Ebr. מגוג fuit, unus ex Japheti filiis; à quo Magogitæ vel Magogæi etiam dicti leguntur. Joſeph. Lib. I. c. 7. Hinc Abydenus ex eoque Syncellus tum Scythicas ab uno illo Magogo tum quoque gentes Celticas deduxerunt.

a Scythia triplex. b Scythæ cur dicti? c Horum orrigo.

Lituania) ad Boryſthenis fonteis, atque inde alia linea ad Tanai ortus ducta; ab *Ortu* ipſo Tanai & Ponto Euxino: à *Meridi* Iſtro, & ubi is ad Nicopolim inflectitur, recta linea ab Occaſu i Orientem ad Pontum ducta.

III. Totum hoc terrarum variis gentibus ac populis diſtinguitur quorum clariſſimi, præter *Troglodytas* in inferiore Mœſia comme moratos, *Daci*, quorum regionem nunc tenent, *Moldavi*, *Vala chi*, *Tranſſilvani*, & Hungarorum pars inter Patiſſum amnem & Tranſſilvaniam; *Getæ*, quos ad utramque Iſtri ripam in Mœſiam & Daciam extendi, ante diximus; nunc Bulgarorum & Moldavorum pars: *Tyragetæ* & *Arpii* inter Tyram flumen & Iſtrum; nunc inferior Moldaviæ pars Ponto objacens: Inter Tyram & Hypanim amnes *Carpiani*, *Callipides*, *Iſtrici*, *Axiaces* & *Jazyges Eneocadlæ*; quorum omnium ſolum nunc Podolia: *Baſtarnæ*, iidem & *Peucini*, quorum pars una in Germania, pars altera in Scythia Europæa; nunc Ruſſia minor ſeu Nigra: *Boryſthenitæ*, inferior Lithuaniæ pars verſus Pontum: *Neuri*, ad Boryſthenis fontes, inde *Geloni*, *Thuſſagetæ*, *Budini* & *Agathyrſi*, in Moſcovia inter Boryſthenis fontes & Tartariam minorem: *Alani* ac *Roxolani* in Moſcovia, ad ſiniſtram *Donez*, id eſt, minoris *Tanais* ripam: *Hamaxobii* ſive *Hamaxobitæ*, ad Gerrhi fluminis fontes in Tartaria minore: *Georgi*, *Nomades*, *Baſilides* & *Tauroſcythæ* ſive *Scythotauri*, itidem in Tartaria minori: *Tauri* ſive *Taurici*, qui Tauricam ſive Scythicam Cherſoneſum incoluerunt: In his *Boſporani* utrinque Boſporum Cimmerium accolentes: *Jazyges Mæotæ*, juxta *Mæotim* paludem ad Tanaim, uſque protenſi, *Arimaſpi* & *Eſſedones* ac *Tanaitæ* ipſo *Tanais* flexu cincti.

Troglodite. Daci. Getæ. Tyragetæ. Arpii. Carpiani. Callipides. Iſtrici. Axiaces. Jazyges Eneocadlæ. Baſternæ ſeu Peucini. Boryſthenitæ. Neuri. Geloni. Tuſſagetæ. Budini. Agathyrſi. Alani. Roxolani. Hamaxobii. Georgi. Nomades. Baſilides. Tauroſcythæ. Tauri. Boſporani. Jazyges Mœotæ. Arimaſpi. Eſſedones. Tanaitæ.

CAP. XVIII.

Dacia.

I.

Daciæ fines.

TRans Iſtrum igitur Mœſis contermini fuerunt [α] *Daci*, Scythica gens, fera, atrox & barbara. Regio ipſa *Dacia* terminatu à *Septen-*

BUNONIS.

[α] a *Dacos* antiquitus appellatos fuiſſe *Davos* putat Strabo *a*; unde frequentia nomina ſervorum apud Comicos *Daos* ſeu potius Δάες nominat Euſtathius.

HEKELII.

a Lib. VII. p. 556.

a Dacos.

BUNO

Septentrione Carpathicis jugis & Hieraſo amne; ab *Oriente* eodem Hieraſo & Iſtro; à *Meridie* itidem Iſtro; ab *Occidente* Patiſſo. Complectitur hodie Hungariæ partem, prædictam *Tranſſilvaniam*, *Valachiam* & *Moldaviam* fere totam. ¹

II. Diviſa fuit olim in *Ripenſem*, *Alpeſtrem* & *Mediterraneam*. *Ripenſis* eſt, quæ hodie dictam Hungariæ partem complectitur, cum parte *Valachiæ*. In hac Populi *Prendaveſii*, *Albocenſii*, *Salenſii*, *Tervingii*, *Burrhi*, *Cingeſi*. γ *Alpeſtrem* nunc incolunt major pars *Valachorum* & *Moldavi*. Quondam in eâ populi *Piephigi*, *Siinni*, *Sinſii*, *Cotenſii*, *Taiphali*, *Cacoenſii*, *Ciſtoboci*. δ *Mediterranea*, quæ & *Gepidia*, tota nunc eſt *Tranſſilvania*. In hac olim populi *Cacoënſii*, *Buridienſii*, *Biephi*, *Ratacenſii*, *Tauriſci*. Dacia Ripenſis. Alpeſtris.

III. Urbs olim clara fuit ε *Ulpia Trajana*, ante ζ *Zarmiſoge-* Ulpia Trajana.

BUNONIS.

β ᵃ *Dacia Ripenſis* Tibiſcum & Danubium atingit; & in Meridiem vergit: & Daci Danubium accolentes ᵇ *Daci Danubiani* dicebantur: In a Ripenſi Dacia, quæ hodie Hungariæ pars t, præcipua opida ſunt *Wardeyn* & *Zatmar*, odierno bello Ungarico nota. *cap. 2. hujus* . *4. memorata.*

γ ᶜ *Alpeſtris Dacia* inter Ripenſem & Mediterneam interjecta eſt.

δ ᵈ Mediterranea in Septemtrionem inclinat, mque Carpathos mons inſtar theatri jugis ſuis icludit.

ε *In Ripenſi Dacia* olim fuere urbes claræ ᵉ *Zubara*, ſeu *Zarobara*, nunc *Temeſwar*, Temea: ᶠ *Liziſis*, cujus rudera ſuperſunt, locusque azio dicitur *Laorzalos*: ᵍ *Zeugma*, quam nonulli *b* putant eſſet *Clauſenburg* *c*; Lazio eſt *Cazſebes*, quod Germ. *Muhlenbach*: ʰ *Tibiſcum*, uod Lazio *Titut*: ⁱ *Romulium*, à Romula, *Garii* Imperatoris matre ibidem ſepulta, appellaum. *In Mediterranea Dacia* fuit,

ζ ᵏ *Zarmiſogetuſa* ab Auctore memorata: ˡ *Tapæ*: ᵐ *Æmonia* Nigro eſt Severinum: ⁿ *Succi*; bi anguſtiæ & clauſtra Succorum; hodie muninentum *Turckzueſt* Lazio: ᵒ *Patruiſſa*, Lazio Braſſova, vulgo *Cronſtadt*: ᵖ *Nentidava* Lazio eſt *Noſſenſtadt* Germanis; quæ Hungaris *Biſtricca*, liis eſt *Eriniſtat*, ᑫ *Alba Julia*, à Julia Auguſta, M. Aurelii Imperatoris matre ſic dicta, antea *Apulum*, & *Colon. Apulenſis*, hodie, ut Lazius utat, eadem quæ Germanis *Weiſſenburg*, & Hungaris *Gulaſeirvar* vocatur. *In Alpeſtri Dacia*, ʳ *Frateria*, Nigro *Jurgano*, Lazio *Zazuara*: ſ *Pinum*, Lazio *Wincz*, Nigro *Phiſtonæ*: ᵗ *Paloda* diruta, ubi nunc Campi *Bleichisfeld*: ᵛ *Utidavæ*, hodie *Utuarhel* id eſt Utidavæ rudera: ˣ *Petrodava*, *Petersdorff*: ʸ *Scandava*: *Sclesburg*; ac alia opida minus clara.

HEKELII.

b Inprimis *Rithaymerus*.

c Vel *Cleſeburg*.

REISKII.

1 ᶻ Daciam *pro ſtatu diverſo ac tempore* aut ævo triplicem ſtatuemus, ſcilicet *vetuſtam*, *mediam*, & *noviſſimam*: *Vetuſta* illa ſuis gaviſa regibus פצינך *Pazinac* ab Joſepho Corjonide vocatur, à Patzinacis aut Patzinaitis, quos Cedrenus Suidasque memorant. A Plinio autem *Daci Romanis dicti* feruntur, *alias Sarmatæ Græcis Sauromatæ* Lib. IV. c. 22. A Strabone contra *Daci Δάκοι*, *qui olim Davi Δᾶοι appellati fuerant*: Unde tot ſervi apud Comicos Davorum nomine notantur, tanquam è Dacia oriundi. *Mediam* vocabimus eam, quæ Romanis, ex ævo Auguſtæo cognita, & à Trajano Imp. ſub Imperium A. C. 103. redacta, *Diœceſin Dacianam*, in eaque duas provincias tum Conſulares tum Provinciales fecerat. ᵃ Hæc ergo Romana fuit periodus, quam ſequebatur Gothica, Gepidica, tantemque Hungarica, ob Gothos Gepidas Hungaroſque qui Daciam inſederunt. ᵇ Unde dignoſcimus, quantum Getæ veteres in Dacia commorati & Gothi è Scandinavia, effuſi differant. Loccenius quidem in

a Dacia Ripenſis. b Daci Danubiani. c Alpeſtris Dacia. d Mediterranea. e Zurobara ſeu Temeſwar. f Liziſis. g Zeugma. h Tibiſcum. i Romulium. k Zarmiſogetuſa. l Tapæ. m Æmonia. n Succi. o Patruiſſa. p Nentidava. q Alba Julia. r Phrateria. ſ Pinum. t Paloda. v Utidava. x Petrodava. y Scandava. z Dacia triplex. a Romanis ſubdita. b Getæ Gothique differunt.

ſogethuſa dicta; nunc *Varheli* eodem ſitu eſt in Valachi

Mariſus & Aluta fluvii. IV. Fluviorum celeberrimi: ꝝ *Mariſus*, Germ. *Mariſch.* Hun *Maros.* Et ϑ *Aluta*, Germ. *die Alt*, Hung. *Olt.*

Incolæ. Dacia. Getæ. V. Incolas ante *Getas* fuiſſe tradit Plinius; *Dacos* poſteà à R manis appellatos. ι *Getarum* nomen manſit circa utramque Iſtri r pam, ut ante dictum. Regibus illi ſuis regebantur, donec Traj nus Imperator Daciam perdomitam in Provinciæ formam redegi

Sarmatæ. Gothi. Hunni. Saxones. Poſteà *Sarmatæ* invecti, dein *Gothi*, moxque *Hunni.* ϰ Poſt hc *Saxones*, Germanica gens, à Carolo Magno devicti, cum lege victoris ferre nequirent aut nollent, in univerſam Daciam tranſi runt. Hinc etiamnum frequens, licet corruptus, in iis oris dur Germanicus ſermo. Exinde eadem gens, quæ Pannoniæ partes o cupaverat, Hungari Saxonibus ſeſe miſcuerunt, unde mixta nun utriuſque gentis lingua. Tum vero *diviſa* fuit univerſa Dacia in nc va nomina. Ea pars quæ Patiſſo amni annexa, *Hungariæ* titulo ac ceſſit. Quæ ante Dacia mediterranea erat, *Transſilvania* appellata

Inte

in Antiquit Sueo-Goth. Lib. I. c. 1. gentes duas fere ſynonymas putat, & contrarias Pontani è Deſcript. Dan. Cluveriique ex Antiquit. Germ. rationes elidere conatur: Loca tamen Auctorum veterum multa obſtant & Viri Clariſſimi ſententiæ adverſantur. a Amplius illud eſt, quod moneo, ne à Dacis tanquam gens alia disjungantur Sarmatæ; Neve Saxonum in has terras tranſitus ævo Carolino & victoriis Francicis adſcribatur: Id utrumque noſtro Cluverio videtur, cum Hiſtorici ex illa ætate aut taceant aut contrarientur. *Noviſſima* tandem Dacia nobis erit, quæ Transſylvaniam, Walachiam & Moldaviam, qui ſtatus rerum eſt præſens, ambitu ſuo comprehendit.

BUNONIS.

ꝝ b *Mariſus*, qui & *Rhabon* dicitur, Carpatho monte editus, recipit c *Sargetiam* amnem; in quo *Decebalus* Dacorum Rex, cui Trajanus bellum intulit, theſauros ſuos defodit; neque tamen vel ſic eos occultare ſatis, aut Romanis ſub ducere potuit. Strabo *d* tradit, Romanos hoc flumine uſos ad omnia ſubvehenda, quæ videbantur neceſſaria ad bellum Getis inferendum. *Mariſus* hic in *Tibiſcum* ſe effundit. d *Tibiſcus* vero, qui & *Patiſſus*, & *Tibeſis* appellatur, ex eodem ortus monte, poſt longum ſpatium cum Danubio ſe conjungit.

ϑ e *Aluta* fons Mariſi vicinus, eodemque monte editus, in eundem properat Iſtrum

ι *Getas* à Dacis per cataractas fuiſſe diſtinctos apparet ex Strabone *e*; & verſus Germania *Dacos*; ad Ortum *Getas* nominatos. *Zamolxis* Pythagoræ qui fuerat famulus, in patriam re verſus, genti ſuæ ac proceribus acceptus fuit quod oſtentorum cœleſtium prænunciaret even ta. Hinc in regni ſocietatem à Rege aſſumtu primus ſacerdos factus ejus Dei, quem Getæ co lebant; ac deinceps ſacerdotes Regibus fuerunt consiliis. *Strabo f.* Quum ſub Orole Rege ad verſus Baſtarnas non bene pugnaviſſent, Geta ſomnum capturi juſſi ſunt caput ponere, quo lo co habuiſſent pedes, & uxoribus ſuis ſervire donec acceptum eluerent dedecus. *Juſtinus.* Al Alexandro Magno bello ſunt petiti. Poſt eju obitum Dromichares Lyſimachum cepit, eique gentis ſuæ commonſtravit egeſtatem, monuitque ne tales invaderet, ſed amicos haberet. *Strabo. g*

ϰ Quæ de Saxonum in Transſilvaniam tranſitu hic affert Cluverius, illa idoneis Scriptorum deſtituuntur teſtimoniis.

HEKELII.

d Lib. VII. *Geogr.* p. 557.
e Loc. cit. p. 556.
f Lib. VII. p. 545.
g Loc. cit. p. 552.

BUNO-

a Daci & Sarmatæ parum. b Mariſus. c Sargetia. d Tibiſcus. e Aluta flumina.

nter hanc & Iſtrum *Valachia:* Inter hanc & Hieraſum *Moldavia*; ujus titulo etiam adjectum, quicquid inter Hieraſum & Tyram nnes interjacet.

CAP. XIX.

Tranſilvaniæ, Valachiæ & Moldaviæ deſcriptio.

I.

TRansſilvaniæ Principatus, qui ſylvis undique, unde ei nomen Latinum, & montium jugis clauditur, Hungaricè *Erdeli*, Germanica *Siebenbürgen*, Saxonibus haud dubiè à *ſeptem opidorum numero* dictus eſt. Qua ratione etiam nunc Sarmatis ſeu Sclavis *Siedmiodska Ziemia*, hoc eſt, *Septemcaſtrenſis regio*, indigitatur. Poſtquam Saxones colonos recepit, cultius habitari cœpit. Namque opida in ea illi condiderunt, quæ in hanc diem clara ſunt. I

Transſilvania.

Transſilvaniæ opida.

II. ^a *Cibinium*, ſive Hermanopolis, vulgo *Hermanſtadt*, caput Pro-

Cibinium.

BUNONIS.

a a *Cibinium* ſive *Hermanopolis* a ex ſeptem Saxonum urbibus prima eſt, ad Cibin rivum, inter paludes & piſcinas partim in colle, partim in planitie poſita, ædificiis & propugnaculis ſuperbiens, magnitudine cum Vienna Auſtriæ comparatur. Hic cæteræ civitates conventus habent. Cives ex uſu vini Chiragra plerumque laborant. Inde uno milliari diſtant fodinæ ſalinæ in *Wyzagna*, Germ. *Saltzburg*.

HEKELII.

a Ab *Herman*, *Græcorum* Imperatore, quem fundatorem credunt, ita appellata.

REISKII.

I b Tranſſylvania regni Hungarico & Woywodæ ſuo ab regibus impoſito diu ſubjecta provincia, ſylvis undique ac montibus Carpathicis circumſepta, nomen ſuum ex ævo barbaro adſciſit, tanquam quæ trans ſylvas jaceat: Ita *Septemcaſtrenſis* etiam ex media ætate dicitur, à ſeptem caſtris ſive burgis, urbibuſque, præcipuis, Germ. *Siebenburgen.* Urbes enim & amplas & munitas, nec frumentario ſolum ſed ſalino, aquario, metallico, & vini proventu etiam felices continet: c Incolas vero trium generum alit, nempe *Saxones*, *Hungaros*, *Siculoſque*. *Saxones* ſeptem, quas vocant, ſedibus diviſi (*Sieben Stüle*) non à Carolo M. ejecti, nec à Geiſa, rege Hungarico huc deportati (quod Iſthuanſius in Hiſt. Hungar. ſentit) nec miro Hamelenſium puerorum exitu huc primas colonias duxerunt; Sed Ammianus Marcellinus ævo ſuo in Dacia Oſtfalos, originis Germanicæ gentem tertio jamdudum ſeculo habitaſſe memorat. Confer. heic Hornii Orbem polit. p. IV. in Tranſſylv. *Hungari* cum Saxonibus conjuncta; *Siculi* ad fines Moldaviæ loca ſejuncta incolunt, ſeptem, uti loquuntur, ſedibus diſtincti. d Sed mutata Reſp. in Principatum A. 1512. deſiit, quem ab rege ſuo Johan. de Sapolia Waywoda, Hungariam bello adortus obtinuit, regno tamen obnoxium futurum: Sed clientela Turcica & tributum, quod quinque imperialium myriadas exceſſit, annum poſt hac intervenerat, e Zatmaria eo ipſo anno pace facta regno rurſus Hungarico acceſſit: f Waradinum etiam obſeſſione diuturna & oppugnatione acerrima A. 1692. captum.

g *Wallachia minor* ſive *Transalpina*, Græcè *Mauroulachia*, & *major* ſive *Ciſalpina*, Græcè *Ungrelachia*, vulgò h *Moldavia*, hæc utraque Principatum Græcis Impp. debet, qui Δέσποτας, i. e. *Dominatores* vel *Deſpotas* impoſuerunt ſuæ clientelæ deditos, ſed Cpoli capta i Muhamedes II. Turcicus Imp. rejecto Dracole, Deſpota vel

a Cibinium ſive Hermanopolis. b Tanſſylvania. c Incolæ hujus triplices. d Principatus. e Zatmaria. f Waradinum. g Wallachia. h Moldavia. i Nunc Turcis tributaria.

Alba Julia. Claudiopolis. Biſtricia. Sciburgium. Mediesus. Corona.

Provinciæ eſt: β Alba Julia, Germ. *Weiſſenburg*, Hung. *Giulafeierwar*, Principis ſuperioribus annis ſedes: γ Claudiopolis, German *Clauſenburg:* δ Biſtricia German. *Biſtriz*, Hung. *Beſterze:* ε Sciburgium, German. *Schiesburg*, Hung. *Segeſwar:* ζ Medieſus, Germ. *Medwiſch*, Hung. *Megies:* η Stephanopolis, ſeu *Corona*, Germ. *Croonſtadt*, Hung. *Breſlaw.* [b]

III. Quæ nunc duæ regiones Valachiæ ac Moldaviæ nominibus diſtinguuntur, ſuperiori ætate uno θ Valachiæ vocabulo cenſebantur. Incolis *Woloska Zemla*, id eſt, Valachia terra, & gens ipſa *Wolochy*. Dividebatur autem tota Provincia in Majorem, & Minorem: Major poſtea ι Moldaviæ nomen recepit: κ Minori Valachiæ titulus remanſit. Quæque ſuo parebat Principi ſeu Duci, quem Sar-

vel Waywoda *Wallachiam* ſubegit, novo poſthac homine impoſito, ſibique tributario. *Moldavia* autem regno Hungarico diutius ſubjecta, ob rebellionem ſui Waywodæ perfidam Turcico adhæſit imperio: Hinc Turci quoque *Beſſarabiam* occuparunt, Moldaviæ ademtam.

BUNONIS.

β [a] *Albæ Juliæ* ad Ompaii fl. qui ibi in Mariſum labitur, alluit, multa viſuntur antiquitatis monumenta; Bathorianam domum nunc Profeſſores Gymnaſii incolunt; inter quos nuper eminebat Joh. Henric. Alſtedius.

γ b *Claudiopolis*, Hungar. *Coloſwar*, ad Schomos fl. urbs ampla & frequens; à pluribus habitatur Photinianis. Hic Transſilvaniæ Princeps conventus ſolet habere publicos. Anno 1662. ab Abaffio Tranſſilvaniæ Principe ac Turcis diu fruſtra obſeſſa eſt, Cæſarianis, qui in præſidio erant, ſeſe fortiter tuentibus: ſed tamen anno 1664. à militibus præſidiarii Abaffio venditur. *c*

δ c *Biſtricia* ad Biſtritz fl. poſita in regione vitifera, quæ vulgo *Noſverland*, urbs elegans & valida eſt *d*; Cives hic purius loquuntur Germanice, quam in reliquis Tranſſilvaniæ civitatibus; ſed ob aëris & aquæ vitium multi hic ſunt ſtrumoſi, ſurdi, muti, & fatui. Inde 4. milliaribus abeſt opidum d *Rodua*, ubi aurifodinæ.

ε e *Sciburgium* ad Kochel fl. ſita non adeò munita eſt.

ζ f *Medieſus* in interioribus partibus Tranſſilvaniæ eſt. Templum habet in monte munitum pro more gentis.

η g *Stephanopolis* in poſtrema Tranſſilvaniæ parte intra montes amœniſſimos ſita mœnibus & arcibus editis munita eſt. Tribus ſuburbiis ampliſſimis gaudet: quorum unum Bulgari, alterum Hungari, Saxones & Ciculi tertium inhabitânt. In Tranſſilvaniæ finibus quoque eſt h *Waradinum*, ſupra memoratum, quod à Turcis expugnatum eſt anno 1660. itemque i *Zatmaria* opidum munitiſſimum, quod à perfidis præſidiariis militibus Abaffio Tranſſilvaniæ Principi venditum eſt anno 1664. Cæterum multi k *Valachi* per univerſam Tranſſilvaniam ſparſi, ac præcipue montana verſus *Valachiam* incolunt; itemque regionem exiguam, ubi *Haczag*, opidum *Haczag*.

θ *Valachia* iſta *e* ad fluvium, qui vulgo *Nieſter f* appellatur, Pontumque Euxinum ſeſe extendit.

ι l *Major*, qua *Moldavia* à *Moldavo* fluv. nomen habet, verſus Pontum porrigitur, eique annumeratur *Baſſarabia g* regio in qua *Moncaſtro h opidum.*

κ m *Minor* verſus Danubium extenditur.

HEKELII.

b Vel *Braſſo.*

c Eſt & *Plinio* Lib. v. *Hiſt. Nat.* c. XXIV. p. 74. lin. 12. ſeq. *Cappadocum*, ſive *Cappadociæ* Urbs.

d Hungaris, *Sambucô* teſte, *Beſtereze*, *Germannis* verò *Noeſn* dicta.

e Aliis *Valagnia*, aliis quoque *Flacia* dicta.

f Iſter.

g Seu Beſſarabia.

h Seu *Chermen.*

a Alba Julia. b Claudiopolis. c Biſtricia. d Rodua. e Sciburgium. f Medieſus. g Stephanopolis. h Waradinum. i Zatmaria. k Valachia. l Valachia Majori. m Moldavia Minor.

Sarmaticæ gentis vocabulo, λ *Waywodam* appellant; Polonis quondam utraque ſtipendiaria. Nunc partem Hungariæ Rex partem Turcarum Imperator tenet. Valachiæ caput ac ſedes Vaivodæ eſt *Targowisko:* reliqua loca ſunt *Brailaw* & *Dombrowitza.* Moldaviæ caput eſt ac Vaivodæ ſedes *Czukaw:* reliqua opida ſunt, *Margoſaſt*, *Tarisko*, *Moncaſtro.* Moldavia.

BUNONIS.

λ Princeps Valachiæ vulgo *Hoſpodar* appellatur: uterque vero cum *Moldaviæ*, tum *Valachiæ* princeps, Turcarum Imperio hodie obnoxius eſt. n *Moldavus* Turcarum Imperatori tributi nomine quotannis pendit magnam pecuniæ ſummam, offertque 500. equos & 300. falcones. Similiter *Valachus* tributum dat Turcarum Imperatori, qui hodie pro ſuo arbitrio Valachis Principem imponit. Cæterum Moldavia fertilis eſt & valde rigua, vinum fert generoſum. Nec deſunt auri ac argenti fodinæ; verum nemo ſcrutatur. Equos nobiles inde abducunt Turcæ. Sunt verò Moldavi Valachis humaniores; equites operam in bellis conducunt Turcis *i*. *Valachia* ſilveſtris licet ſit, vino tamen & frumento abundat; magnos alit greges ovium & boum; qui per Hungariam & Germaniam venduntur: Iſtorum equi habentur vegeti ac laboris patientiſſimi. Sunt autem Valachi paſtores, bubulci, ſubulci *k*, ac in bello feroces.

HEKELII.

i Vinum etiam *Malvaticum*, quod ex *Cretâ* in *Poloniam* & *Germaniam* deportatur, per hanc Regionem tranſit, unde ex hôc *Vaivodâ* magnum vectigal recipit.

k Et ut plurimùm animo inſtabiles, iracundi, otio indulgentes.

n Moldavorum & Valachorum mores.

CAP. XX.

Tattaria minor; ubi Taurica Cherſoneſus.

I.

TAttarorum nomen longe lateque per Aſiam & Europam diſperſum eſt; cujus limites poſteà in Aſiâ dicemus; at nunc de parte ejus agamus, quæ *Tattaria Europæa* ſive *Minor* dicitur. Tattariæ Europææ, ſive Minoris fines.

II. *Tattaria* igitur *Minor*, ſive Præcopenſium Tattarorum regnum, eſt ea Scythiæ Europææ pars, quæ fluviis *Boryſthene* & *Pſöla* ac *Deſna* (quæ duo in Boryſthenem exeunt) & *Tanai* minori, vulgo *Donetz*, ipſoque Tanai, *Mœoti* palude ac *Ponto* cingitur. 1

III. Qui-

REISKII.

1 a Nomen & genus Tataricum Europæam Scythiam pervaſit, ex Aſiatica traductum, & illud quidem A. C. 930. circiter in Hiſtoria tum Arabica, tum Græca Latinaque cœpit inclareſcere. Id vero gentile apud Barbaros cognomen fuit uni ex Mogulenſibus nationi proprium non *Tatar*; Denique reliquis eorum gentibus cunctis commune adeo factum, ut per Europam & Aſiam latiſſime nunc pateat. b Europæa vero Tataria duplex hominum gens continet, *unum Nagayenſe*, minori Tanai vicinum, *alterum Precopenſe*, in c Taurica Cherſoneſo habitans; Duobus his generibus accedunt Tatari *Czukovienſes*, Ruſſiæ propinqui & *Budziakenſes*, Moldaviæ propiores. Tota regio plana, ut plurimum inculta, horrido aëri & ventorum injuriis expoſita: Cherſoneſus cultior 140. German. millia-

a Tatariæ origines. b Tatariæ Europæa duplex. c Taurica Cherſoneſus.

Incolæ Tatariæ minoris.

III. Quinam antiquitus populi has oras incoluerint, ſupra demonſtratum eſt. Cæterum omne litus hujus tractus Græcorum coloniis juxta atque monumentis inclytum fuit: maxime vero [α] *Taurica Cherſoneſus*, non minus quam ipſa Græcia celebrata. In hac Græcorum urbes claræ, [β] *Panticapæum*, nunc vulgo *Pontico* [γ] *Cimmerium*, in medio Cherſoneſi; [δ] *Taphros*, nunc *Przekop*, & [ε] *Theodoſia*, nunc *Kaffa*. [a]

Panticapæum. Cimmerium. Theodoſia.

Tattariæ diviſio.

IV. Scythæ in univerſum tenuerunt; at poſtquam [ζ] *Tattari*, ex Aſia profecti occuparunt, *Tattaria* dicta eſt, *Minorque* cognominata, ad differentiam *Majoris* quæ eſt in ipſa Aſia.

Tattaria Præcopenſis & Cremea.

V. Diviſa eſt in *Præcopenſem*, & *Cremeam*. *Præcopenſis*, qua Sarmatis *Przecopska* dicitur, eſt ipſa Cherſoneſus Taurica, à *Prze*

milliaria ſuo ambitu, octo urbes, & octo millia *Coy*, i. e. Pagorum continet. Urbes duæ, *Caffa* munitiſſima, Tatariæ clavis, & *Aſſaca* Sultano turcico ſubſunt: Iſthmus alicubi vix milliare Germanicum æquat. [a] Gentem heic Tauricam quæ ſermone, moribus, ore ipſo corporiſque habitu Germanos referat Busbequius in Epiſt. IV. refert. [b] Tota hæc Tataria A. 1400. ſui juris facta Chamum ſibi proprium creavit, cui ſedes frequentior *Baccaſarai* (alias *Boſtan ſerail*) rarior autem *Krima* placet, rariſſima, ubi theſauros recondidit, *Mancup*. Demum vero ab Amurathe III. ſubacta, & Chamus eliſo gutture necatus A. 1584. periit, ſucceſſore, quem victor impoſuit, dato. Conf. Dreſchleri Chronicon cum noſtris annotationibus p. 92. ſeqq.

BUNONIS.

α [c] *Cherſoneſus* illa *Taurica* *b* Ponto Euxino undique & Palude Mæotide cincta eſt, hanc ab illo ſejungit, vel potius utriuſque aquas conjungit [d] *Boſporus Cimmerius*. Peninſula hæc anguſto Iſthmo continenti adhærens, à Septemtrione in Euxinum Pontum procurrit, ſeque paulatim dilatans, duo efficit promontoria; alterum in Ortum, ubi *Theodoſia* urbs; alterum in Occaſum. Tum paulatim attenuatur in id promontorium, quod *Arietis Frontem* vocant, quodque in Pontum prominens, Minoris Aſiæ litoribus obvertitur.

β [e] *Panticapæum* ſive *Panticapæa*, à vicino flumine Panticape nomen habens, ad Boſpori introitum eſt opidum longe validiſſimum, olim à Mileſiis conditum. *c*

γ [f] *Cimmerium* *d* opidum Plinius *e* trans fretum collocat; à quo Boſporus cognomen habet.

δ [g] *Taphros* vel *Taphroe* in iſthmo Cherſoneſi collocatur. Auſpiciis Trajani Imperatoris olim capta eſt.

ε [h] *Theodoſia* *f* olim urbs potens, à Genuenſibus frequentata, à *Muhammede II.* capta eſt anno 1475. Genuenſibus quibuſdam auro corruptis. Hodie præfecti Turcici ſeu Beglerbeg ſedes eſt.

ζ Tattari *g*, qui hodie eas incolunt regiones iiſdem fere ſunt moribus, quibus olim Scythæ. Nam neque fixas ſedes vix habent, pecora & armenta ſua cum totis familiis ſequuntur, uxores liberoſque in plauſtris ſecum ducunt. Et hi cæteris, qui in opidis degunt, longe nobiliores ſe exiſtimant & præſtantiores; quippe quorum virtus fumoſis non queat contineri urbibus; & ſine quorum cuſtodia iſti ſalvi eſſe non poſſint. Videntur igitur Tattari iſti non genus, ſed nomen tantum mutaſſe.

HEKELII.

a S. *Capha*.

b Quam *Ptolemæus* inter quinque illas inſigniores *Cherſoneſos*, vel *Cherroneſos* in ordine *quartam* locavit.

c *Stephanus* dicit, hanc Urbem eſſe conditam ab *Ætæ* Filiô, cui *Agatheus*, *Scytharum* Rex locum iſtum donaverat, eſſeque cæterarum ver. Metropolin.

d Olim *Cerberion*.

e Lib. VI. c. VI. p. 83. lin. 41.

f *Demoſtheni* dicta *Teudeſia*.

g Vel *Tartari*.

a Gens ortu German. b Tataria ſui juris. c Cherſoneſus Taurica. d Boſporus Cimmerius. e Panticapæum. f Cimmerium op. g Taphros. h Theodoſia.

Przekop [h], id eſt, foſſa, quæ in Iſthmo facta eſt, ſeu ab opido ejuſdem nominis huic appoſito, cognominata. *Cremea*, *Krymska* incolis, eſt reliqua pars extra Cherſoneſum, à *Krym* opido, quod olim *Cremnos*, dicta. At quia imperii ſedes eſt in Cherſoneſo, [n] tota Tattaria Minor Præcopenſium Tattarorum regnum appellatur. Ipſa

BUNONIS.

[n] [a] *Tattaria* admodum fœcunda eſt & ferax, etiam extra Tauricum; quanquam non ſatis diligenter colatur: ut ex agris quinquageſimum ſæpe redeat granum frumenti; & milii centeſimum. Equos Tartaria habet exiguos & ſtrigoſos, ſed duros & laboris patientiſſimos: ac boves magnos & pingues, præcipue ad Boryſthenem fluvium, quem ajunt melle fluere, quoniam ex mellifera veniat regione; & lacte ob læta paſcua, quæ circa iſtum ſint fluvium. *Tauricam illam Cherſonesum* mediam ſecant montes ardui & horridi in partem Septemtrionalem & Auſtralem. Eſt vero Tartarorum gens copioſa ac frequens, ob plures, quas ducunt, uxores. Memoratur Tartarus, qui quadraginta liberos uno anno ex diverſis ſuſceperit uxoribus. Laborem, ſitim ac famem facile ferunt Tartari, carne & lacte veſcuntur equino, capitibus equinis *i* præcipue delectantur *k*. Terram colere indignum putant homine; Fixas non habent ſedes; armenta ſua cum totis familiis ſequuntur, latiſſimos campos inter Boryſthenem & Tanaim, paſcuis ſubinde mutatis pervagantes: neque enim diu in eodem permanent loco; ac inimicis ſuis precantur, ut diu in uno hæreant loco, quemadmodum Chriſtiani. In veſtitu nullus luxus, ſed ſordes apparent. In præliis fugam ſimulantes tela ſua à tergo peritè mittunt: & exſpiraturi calcibus & dentibus pugnant; & tum maxime timendi, quum moriuntur. In bello captos Turcis vendunt, aut ſibi ſervant, præcipue virgines: ſunt enim valde libidinoſi. Senes verò juvenum telis conficiendos, decollandos aut lapidibus obruendos, objiciunt; & iis eſt Juventutis ludus. Plerique Tartari athei ſunt, ad corporis voluptates omnia referentes: cæteri Muhammedis ſequuntur impoſturas. Sponſus aut Sponſa ſi ante matrimonium conſummatum moritur, ridiculis ceremoniis effertur. Mortuos ſuos terra obruunt; quum cæteri Tartari aliam habeant ſepeliendi conſuetudinem. Urbes verò Tartarorum, ac præcipue Caffam, multi incolunt Chriſtiani, Armenii & Judæi, quibus ſuis permittitur vivere legibus. Princeps Tartarorum iis nuncupatur, *Kan*, ſeu *Han* & *Cham*, id eſt, *Rex*, qui ad cxx. millia, ac ſæpe ad cc. millia equitum educere ſolet. Anno Chriſti 1584. Tartaria hæc in Provinciæ formam redacta eſt ab Amurathe; & Tartari antehac liberi & indomiti, ex Ottomannorum ſociis, iſtorum facti ſunt ſervi. *Chytr. Sax. lib.* XXVI. Sedes *Chami* Tartarorum in Cherſoneſo hodie perhibetur eſſe *Kalla l. Joh. Antonius Maginus commentar. novar. Geogr. Tabul.* de his ita ſcribit. Victus immundiſſimi ac ſordidi ſunt, (*Tartari*) mappis enim non utuntur, non mantilibus, niſi perpauci: bibunt aquam, lac, cereviſiam ex milio coctam, Vinum apud eos ut plurimum non naſcitur: advectum ſicut cæteri homines, avidiſſime bibunt, uſque ad ebrietatem, quæ apud eos gloria. Laudant acetoſum lac, quia ſtomachum eorum confortat, & medicinæ purgativæ vim habet. Herbis variis, maxime autem iis, quæ juxta Tanaim creſcunt, ſuaviter veſcuntur, & inter cæteras magnifaciunt herbam, quam *Paltracan* vocant, quæ maxime eos nutrit, vigoremque eis præſtat. Quum igitur hæc herba fructum producit, libenter Tartaria ſua deſerta & ſolitudines permeant, in quibus nihil pro victu invenitur. Nam ſi alium victum non habent, hæc ſola herba iis ſufficit, quam frequenter inveniunt, & ſuper currus & equos eam deferunt. *Sigiſmundus ab Herberſtein rerum Moſcoviticarum Commentar. tradit ſequentia.* Tartari, [l] *ſcribit ille*, in hordas *m* dividuntur, in quibus Sawolhenſis horda & celebritate & multitudine primas tenuit: nam reliquæ hordæ omnes ex ea originem traxiſſe dicuntur. *Horda* autem illis *conventum*, ſeu *multitudinem n* ſignificat. Quamvis autem quælibet horda peculiare nomen habeat, ſcilicet *Sawolhenſium*, *Præcopenſium*, *Nahaiſenſium*, & aliæ multæ, quæ omnes Mahomedani ſunt: Turcas tamen ſe vocari ægre ferunt, probrique loco ducunt. Sed *Beſermani* appellari gaudent, eoque nomine & Turci ſe appellari volunt. Ut autem varias longe lateque provincias Tartari incolunt; ita etiam moribus, ipſoque vitæ genere non in omnibus conveniunt. Homines ſtatura mediocri, lata facie *o*, obeſa, oculis intortis & concavis, ſola barba horridi, cætera raſi. Inſigniores tantum viri crines contortos, eoſque nigerrimos ſecundum aures habent,

a Tattarici ſoli natura. b Tattarorum mores.

Ipſa gens fera, atrox ac rapida, non in opidis vel civitatibus, ſed cam-

bent, corpore valido, animo audaci: in Venerem, eamque præpoſteram, putres, equis aliiſque animalibus quoque modo interemptis ſuaviter veſcuntur: demptis porcis, à quibus lege abſtinent. Inediæ ſomnique adeo patientes, ut toto nonnunquam quatriduo ea perferant, laboribus neceſſariis nihilominus intenti. Rurſus aliquid forte ad vorandum nacti, ſupra modum ſe ingurgitant, eâque crapulâ priorem inediam quodammodo reſarciunt, nihil reliqui facientes: atque ita cibo laboribuſque obruti triduo, quatriduove perpetuo dormiunt. Quos ſic altum dormientes Lithuani & Rutheni, in quorum regionem derepente irruunt; prædaſque inde abigunt, inſequuti, omni amoto metu paſſim ſine excubiis, ordine, cibo, ſomnoque ſepultos opprimunt incautos. Equitantibus porro ſi fames ſitiſque moleſtia fuerit, quibus inſident equi, venas ſolent incidere, hauſtoque eorum ſanguine famem pellunt, atque jumentis hoc prodeſſe putant. Et quoniam incertis omnes ferè vagantur ſedibus, ſtellarum, in primis verò poli arctici, quem ipſi ſua lingua *Selesſnikoll*, hoc eſt *ferreum clavum* vocant; aſpectu, curſum ſuum dirigere ſolent. Lacte equino in primis delectantur, quod eo homines & fortes & pingues fieri credunt. Herbis quam plurimis, præſertim iis, quæ circa Tanaim creſcunt, veſcuntur, ſale paucillimi utuntur. Horum reges, ſi quando ſuis commeatum diſtribuant, quadraginta hominibus vaccam unam aut equum dare ſolent: quibus mactatis, inteſtina præſtantiores tantum ſumunt, ac inter ſe dividunt, quæ ad ignem eatenus calefacta, ut adhærentia ſtercora decuti poſſint abſtergique, vorant. Non ſolum autem digitos pinguedine unctos, ſed etiam cultum lignumve, quo ſtercus deterſum fuerat, ſuaviter lingunt, ſuguntque. Capita equorum, ut apud nos aprorum, in deliciis habentur, præſtantioribuſque tantum apponuntur. Equis cervice depreſſa; puſilliſque, ſed fortibus abundant, qui æque inediam laboremque bene ferre poſſunt; ramiſque & corticibus arborum, herbarumque radicibus, ungulis è terra excuſſis, evulſiſque aluntur. His ita ad laborem aſſuefactis Tartari commodiſſime utuntur: ajuntque Moſci, perniciores hos ſub Tartaris, quam ſub aliis eſſe. Hoc genus equorum *Pachmat* vocant. Sellas ſtapedeſque ligneas habent, niſi ſi quas alias à vicinis Chriſtianis rapuerint, aut emerint. Et ne equorum dorſa atterantur, gramine, ſeu arborum foliis eas ſuffulciunt. Flumina tranſnatant: qui ſi forte fugientes inſequentium hoſtium vim extimuerint, ſellis, veſtibus, aliiſque impedimentis omnibus abjectis, armis tantum retentis, effuſiſſime fugiunt. Porrò arma illorum ſunt arcus & ſagitta; framea apud eos rara. Pugnam cum hoſtibus eminus audaciſſimè ineunt: in qua tamen non diu perſeverant; ſed ſimulata fuga hoſtibus inſequentibus, occaſione data, primum in eos à tergo tela torquent: dein converſis derepente equis, in diſſipatos hoſtium ordines denuo impetum faciunt. Cum in patentibus campis pugnandum eſt, hoſtemque intra teli jactum habent, non ſtructa acie prælium ineunt; ſed ſinuoſo agmine in gyrum, quo certior & liberior hoſtem jaculandi via pateat, circumferuntur. Eſtque euntium & redeuntium mirus quidam ordo, in quam quidem rem ductores, quos ſequuntur, harum rerum peritos habent; qui ſi vel hoſtium telis icti ſuccubuerint, aut forte metu perculſi in ducendo ordine aberraverint, tanta totius exercitus fit confuſio, ut nec amplius in ordinem reduci; nec tela in hoſtem torquere poſſint. Hoc genus certaminis ipſi à rei ſimilitudine *Choream* appellant. In anguſtiis autem ſi forte decertandum eſt, nullus hujus ſtratagematis eſt uſus, atque ideo fugæ ſe mandant: quoniam nec clypeo, nec lancea, nec galea muniti ſunt, ut hoſtem in ſtataria pugna ſuſtinere poſſint. In equitando hunc morem ſervant, ut contractis in ſellam ſedeant pedibus, quo facilius in utrumque latus ſe poſſint convertere: &, ſi quid forte delapſum, de terraque tollendum fuerit, ſtapedibus innixi, nullo negotio tollunt; in quo adeo exercitati ſunt, ut etiam currentibus celeriter equis id efficiant. Haſtis impetiti in alterum latus ad declinandum ictum adverſarii ſubito ſe demittunt: alterâ duntaxat manu pedeque equo adhærente. Dum vicinorum provincias infeſtant, quiſque duos aut tres, pro opibus, equos ſecum ducit, ut uno ſcilicet, defatigato, altero ternove uti poſſit, laſſos interim manu ducunt. Frena leviſſima habent, flagellis pro calcaribus utuntur. Caſtratos tantum equos habent, quod tales arbitrantur plus laboris inediæque ferre poſſe. Veſtimentis iiſdem tam viri quam fœminæ utuntur, nec in cultu à viris quicquam differunt, niſi quod caput velo lineo tegant, caligiſque itidem lineis nautarum maritimorum inſtar utantur. Eorum reginæ dum procedunt in publicum, facies ſolent obtegere. Reliqua turba, quæ in campis paſſim degit, veſtes ex ovium pellibus confectas habent: quas non mutant, niſi longo uſu prorſus attritæ, laceræque fuerint. Uno in loco

SARMATIA
et
SCYTHIA,
Rusſia et Tartaria
Europæa
MARE CASPIUM
PONTUS EUXINUS
OCEANUS SARMATICUS
Norvegicum et Damicum
Mare
quia Ruſsi Norvegos et Danos
Mauremans vocant
Noort Caep
MARE
BALTICUM
Ustjuga
Logowoy
Bulgaria
ASTRACAN
Ceremiſsi
Nagornoy
Amazones
MORDUA
Roxolani
Arimaſpi
Baſilides
Mare delle Zabache
Maeotis Palus
Colchis
Mengrelia
Alba
nia
Tumen
Pegaoonda
Ingoria
KALMUKKI
PARS

:ampis ac ſilvis vaga agit. Unius regis Imperio parent, cujus regia ſt *Przekop*.

ɔco non diu commorantur, rati gravem eſſe ıfelicitatem, diu in eodem loco hærere. Unde ˙ati quandoque liberis, grave malum imprecan-ˢs ſolent dicere: *ut eodem in loco perpetuò tanquam hriſtianis hæreas, propriumque fœtorem haurias.*)uare depaſtis uno in loco paſcuis, cum armen-ˢs, uxoribus & liberis, quos in plauſtris ſecum rcumferunt, alio migrant. Quamvis hi, qui opidis & urbibus degunt, aliam vivendi ra-ɔnem ſequantur. Si bello aliquo graviore im-icantur, uxores, liberos, ſeneſque in loca llocant tutiora. Juſtitia apud illos nulla: nam quiſque re aliqua indiguerit, eam ab altero ıpune rapere poteſt. Si quis apud judicem de , illataque injuria conqueritur, reus non ne-t; ſed ea re ſe carere non potuiſſe dicit. Tum ıdex hujuſmodi proferre ſolet ſententiam: *ſi tu iſſim re aliqua indigueris, rape ab aliis.* Sunt qui cunt, eos non furari: an vero furentur, alio-m eſto judicium: certè homines rapaciſſimi nt, nempe pauperrimi, ut qui alienis ſemper hiant, aliorum pecora abigunt, homines ſpo-nt, abducuntque, quos Turcis aliiſque qui-ſcunque aut vendunt, aut redimendos conce-ınt, puellis tantum ſervatis. Civitates & çaſtra rò oppugnant: villas, pagoſque comburunt, eoque de illatis damnis ſibi placent, ut, quo ures provincias deſolaverint, hoc ſe regna ſua npliora reddidiſſe putent. Et cum quietis im-tientiſſimi ſint, mutuo ſe tamen non interi-ıunt; niſi reges inter ſe diſſideant. Si in diſſen-ɔne aliqua quiſpiam occidatur, autoreſque eleris capti fuerint, equis, armis, veſtibus ntum ablatis, dimittuntur. Homicida porro, cepto vili equo & arcu, his verbis à judice di-ittitur: *I, & rem tuam cura.* Auri argentique apud illos uſus extra mercatores fere nullus: re-rum tantum permutatione utuntur. Quod ſi quid pecuniæ ex rebus venditis vicini corraſerint, ea Moſcovitæ veſtes aliaque vitæ neceſſaria emunt. Fines inter ſe (*de campeſtribus Tartaris loquor*) nullos habent. Erat aliquando à Moſcis pinguis Tartaris quidam captus, cui cum Moſcus dixiſſet: *Unde tibi, canis, tanta pinguedo, cum non habeas, quod edas?* *Cur non habeam*, inquit *Tartarus*, *quod edam; cum tam vaſtam ab Ortu uſque ad Occaſum terram poſſideam? ex qua nonne affatim nutriri poſſum; tibi potius, qui tam parvam orbis portionem tenes, & quotidie pro illa contendis; deeſſe puto quod edas.*

HEKELII.

h Vel *Brezclzop*, vel *Prucuplii Sclavonicâ* Linguâ.

i Quæ tantummodò *præſtantioribus Viris* apponuntur.

k Vorant & ſuaviter Carnes aliorum Animalium quoquomodo interemtorum ſemicoctas, præterquam *Porcorum*, à quibus, Lege ſic poſtulante, abſtinent, qui *Mahumetani* ſunt. Veſcuntur etiam Sanguine equinô, & per ſe & cum Miſiô permixtô hauriendo interdum ſanguinem evenis inciſis Equorum, quibus inſident, ſi equitantes à Fame & Siti moleſtentur.

l Notandum autem, quod *Martinus Broniovius* Deſcriptionem TARTARIÆ *Coloniæ* A. CHR. M. D. XCV. in fol. ediderit, Eorumque Bellum *Martinus Martinus* appoſitè ſatis deſcripſerit, qui Liber editus eſt *Amſtelodami* cum Figg. æneis A. CHR. M. DC. LV. in 12.

m Quemadmodùm fortè olim *Ebræi* in *Tribûs*.

n Sive *Cœtum hominum*.

o Pectore & Scapulis ampli, Naſô ſimi, colore tetri & deformes.

CAP. XXI.

Sarmatia Europæa. [1]

I.

Ultimi Europæarum gentium fuêre *Sarmatæ* [a], Græcis dicti *Sauromatæ* [b], regionem totius Europæ latiſſimam incolentes, in Scythiam quoque Europæam protenſi: quin etiam in Aſiam uſque ad Hyr- Sarmatiæ fines.

HEKELII.

a Ab oculis *Lacertarum*.

b Vel *Sauromatæ*.

BUNO-

Hyrcanum mare nomen eorum pertinebat; ubi *Sarmatæ Aſiati* dicebantur. *c*

Sarmatæ.

II. Sed *Europææ Sarmatiæ limites* fuerunt, ab *Occidente* Viſtula amnis, Suevicum mare, Finnicus Sinus, & linea ab hoc Sinu ad Sinum Granvicum ſive lacum Album perducta; quibus à Germania ſeparatur: à *Septemtrione* Oceanus Sarmaticus, ſive Mare Concretum: ab *Ortu* iidem limites qui Europæ: à *Meridie* Mœotis palus, Iſthmus Tauricæ Cherſoneſi, Pontus, Iſter, & Hieraſus; dein Carpatici montes, ubi in cuneum inter Patiſſum Iſtrumque procedit.

Sarmatiæ Magnitudo.

III. *Longitudo* ejus porrigitur ab Iſtri ac Patiſſi confluentibus ad *Obii* oſtium mill. German. Iↄ XL. *Latitudo* verò inter *Rha* fluvium & dictum Sinum Granicum CCCLX.

Sarmatiæ partes.

IV. Complectitur hodie *Moldaviæ* partem, inter Tyram, Iſtrum & Hieraſum amnes; *Hungaria* partem inter Patiſſum & Iſtrum; *Poloniæ regnum* ultra Viſtulam, *Boruſſiam, Livoniam, Lituaniam, Ruſſiam Albam*, hoc eſt, Magni Ducis Moſcoviæ imperium, & *Minoris Tattariæ partem*, quæ *Cremea* dicitur. 1

Sarmatiæ populi.

V. Populorum in univerſa Sarmatia Ptolemæus complura nomina recenſet. At ut regio hæc Romanis pariter ac Græcis parum nota, ſic illa incerta. Clariſſimi tamen ac notiſſimi, præter eos, quos in Scythia Europæa explicuimus, erant Germanis contermini

Venedi. Jazyges.

α *Venedi*, qui nunc ſunt *Livones*, *Boruſſi* ac *Poloni*, inter Viſtulam, Lituaniam & Podoliam; tum *Jazyges* inter Iſtrum & Patiſſum, quos Ptolomæus *Metanaſtas* cognominat, id eſt, *Vagos*: Plinius *Sarmatas* affirmat: Tabula itineraria *Sarmatos Vagos*.

CAP.

BUNONIS.

α *Venedorum* veſtigia videntur eſſe reliqua in Livoniæ opido *Wenden*; itemque in Curlandiæ opido *Windau*. Sinum etiam accoluere Codanum; unde ea in parte appellatus *Sinus Veneticus*. In Pomerania quoque eſt *Wenden*, & *Vinidorum Marchia*, quo *Venedi* olim migrarunt. Magna igitur olim fuit Venedorum *d* natio.

HEKELII.

c Σαυρὸς enim *Lacertam* & ὄμμα *oculum* denotat.

d S. *Vindelicorum*, uti *Straboni* Lib. IV. *Geog.* p. 374. ſeq. & Lib. VII. p. 535. placet, ſive *Vindilorum Plinio* Lib. IV. H. N. c. XIV. p. 61. lin. 29. vel aliis *Vandalorum*.

REISKII.

1 a Sarmatia hodierna toties perluſtrata noſtram non fugit notitiam, uti vetus illa Romanorum Græcorumque cognitionem effugerat. Nam quantis in tenebris cuncta Sarmatica latent, ſi priſcos ſolum Auctores conſulas? Romani ſolos regionis fines, non viſcera penetrarunt: Græci nunquam huc auſi excurrere, nedum arma huc ſua convertere. Interim haud abſurde Plinius Lib. VI. c. 7. *Dein Tanaim colunt Sarmatæ*, inquit, *Medorum, ut ferunt, ſoboles, & ipſi in multa genera diviſi.* Pomponius quoque Mela Lib. IV. c. 3. *Sarmatæ gens habitu armiſque Parthis proxima.* b Quoniam ergo Media & Parthia plurimum conveniebant, Bochartus ideo conjectat, dici Sarmatos ex Chaldæo idiomate שאר מדנ *Sar-Madai* quaſi Medorum reliquias: Ut ad unum ex Japheti filiis parentem, ad Madai nempe Gen. X. v. 2. referantur. Sed hæc ἐνδόξως omnia dicta ſuno.

BUNO-

a Sarmatæ ab Medis orti. b Et denominati.

CAP. XXII.

De incolis Sarmatiæ, fluviis ac montibus: item de Hyperboreis.

I.

Gens quidem univerſa Græcis dicta fuit, habitu, armis, moribus vivendique ratione *Scythicæ* ac *Parthicæ* ſimilis; ideoque eiuſdem originis cum his fuiſſe conjicere licebit. Verum, quum ſibi ipſis dicti ſint *Ruſſacy*, & ad *Riphæos* uſque montes incoluerint, eoſdem eſſe credibile eſt, quos Mela *Riphaces* appellat, tanquam poſteri *Riphati* Noachi abnepotis. Cæterum de rebus geſtis ipſorum, antequam ſub Slavorum nomine noſci cœperunt, parum in veterum monumentis reperitur. 1 Sarmatiæ incolæ. Riphaces.

II. Flumina in Sarmatia, præter ea, quæ in Pontum defluere diximus, fuere, *Suevicum* mare ſive *Codanum* Sinum petentes *Chronus*, vulgo Germanis accolis *Mämmel*, Polonis *Niemen*: *Rubo* in Venedicum Sinum, qui nunc accolis *der Riegiſch bodem*, pro- Sarmatiæ fluvii. Chronus.

BUNONIS.

a *Chronus* ex Ruſſia Alba ortus per Lituaniam partemque Samogitiæ decurrit, Grodnow aliaque opida rigat; & Vilna fluvio ad Kowinow recepto, inde porro in *lacum Curonenſem* influit, a cujus oſtium Pruſſiæ caſtrum munitiſſimum cum flumine nomen habet, vocaturque *Memel*. a

b *Rubo* in Ruſſia exoritur, *Polotzkum*, *Dunaburgum* & *Kokenhauſen* alluit, priuſquàm ad Rigam mare ſubit Balthicum. In Sarmatia hac quoque eſt c *Boryſthenes* fluvius vulgò *Nieper*, qui in Ruſſia ſupra Smolenskium ortus, poſt longa confecta ſpatia, in Pontum Euxinum decurrit. Inſulas habet, in quibus plebeji ex opidis & pagis Palatinatus Kiovienſis & Braſlavienſis congregati, nomina ſua militiæ dant gratis, qui ſe *Coſachos* vocant, in vicinas regiones & Turciam excurrunt, Pontum Euxinum infeſtantes. Numerus eorum ad quadraginta millia excreſcit; deinde omnes ferè in hiberna abeunt, paucis in cuſtodiam inſularum iſtarum relictis, ne ab hoſtibus occupentur. Militant hi abſque ſtipendio, ſola prædâ contenti. Solet tamen Rex Poloniæ iis certam pecuniæ ſummam ad arma paranda & reficienda donare. Habet etiam hic fluvius cataractas & prærupтos ſcopulos, per quos aquæ cum ingenti fragore decidunt. Clariores in Sarmatia hac fluvii porrò ſunt *Donajecius*, *Varta*, *Noteſſius*, *Nieſter*, *Bugus*, *Prutus*, *Bobus*, *Pripetius*, *Narva*, *Drevantia*, *Bereſina*; item *Ocka* & *Volga* in Moſcovia, omnes ferè navigabiles.

HEKELII.

a *Stella* & *Rithaymerus* hunc Fluvium *Pruſſiæ* adſcribunt, eumque *Pergel* dicunt; tamen his contrarii ſunt *Bilibaldus Prickhaimerus* atque *Martinus Cromerus* cum nôſtô *Bunone* conſentientes.

REISKII.

1 Sic conjectura Cluverii fert illud, quod ſuperius paulo noſtra locis Auctorum veterum duobus nixa. Nunc Juſtinum addimus ex Lib. 41. *Sermo Sarmatis inter Scythicum Medumque medius, ex utroque miſtus* e. Gentes igitur affines fuerint oportet, quia ſunt ejuſdem originis, cujus Parthi Medique fuerunt, ejuſdem patris Madai progenies. Quid igitur cum *Riphate* Noachi abnepote? Riphaces Pomponiani, ſi qui extiterunt, unam è Sarmatis gentem conſtituunt. Riphæa vero juga polo Arctico vicina ab Europæis Sarmatis nimium quantum diſtant. Flumina non tangam, ſed f juga Carpathica, è quorum diſſolutis

Chronus Nimeus ſive Memel fluvius & opidum. b Rubo. c Boryſthenes ſ. Nieper. d Coſachi.
e Sarmatica gens ex Madao non Riphate. f Carpathica juga.

prope Rigam ſeſe exonerans; nunc *Diuna* Polonis, *die Dune* Ger-man. *Turuntus* in Moſcovia, nunc *Welikarzekä:* & *Cheſinus*, in Clylipenum ſive Granvicum Sinum ſeſe evolvens: nunc Ruſſis ac-colis *Lowat*, & poſtquam emenſus aliquod ſpatium, *Wolchow.*

Turuntus. Cheſinus. Clylipenus ſinus. Granvicus ſinus.

III. Montes ſunt, *Carpates*, nunc *Krápak*, Poloniam ab Hun-garia ſubmovens: *Riphæi*, qui & *Obii*, à Sinu Albo ad Obii oſtium extenſi; Ruſſis ſive Moſchis nunc *Weliki Hameny poyas*, id eſt *magnum lapideum cingulum* dicti, quia orbis cingulum eos perhibent.

Sarmatiæ montes. Carpates. Riphæi ſive Obii.

IV. Sed operæ pretium fuerit hoc loco cognoſcere ea, quæ de *Hyperboreis*, fabuloſis celebrata miraculis gente, veteres tradide-runt. Hos alii Europæ, alii Aſiæ dederunt, plerique utrique. Fue-runt (ſi fuiſſe credimus) ſupra LX gradum in litore Septemtriona-lis Oceani, ultra Aquilonem (unde & nomen eis à Græcis quæſi-tum) Riphæoſque montes, ſub ipſo ſiderum cardine. Regio apri-ca, felici temperie, omni afflatu noxio carens, per ſe fertilis. Cul-tores juſtisſimi, & diutiùs quam ulli mortalium, & beatiùs vive-bant. Quippe fecto ſemper otio læti non bella noverant, non jur-gia, non ægritudinem ullam: ad innocentiam omnem æquale vo-tum. Domus iis nemora lucique, & Deorum cultus viritim grega-timque, in diem arbores victum ſubminiſtrabant. Mors non niſi ſatietate vitæ; ubi eos vivendi tædium ceperat, mortem ultrò ac-cerſebant, & voluntario interitu caſtigabant obeundi tarditatem. Epulati delibutique ſenes luxu, ac ſertis redimiti, ſemetipſos in pelagus ex certa rupe præcipites dabant. Quod genus ſepulturæ beatisſimum exiſtimabant. γ

Hyperborei.

CAP.

ſolutis per caniculares nivibus, magnaque hinc vaporum copia exorta [a] *Eteſiæ* naſcuntur, regio-nibus quidem noſtris, cæteriſve occidentalibus, ſed Græciæ ac terris vicinis, quibus illi montes ad Boream jacent, annuæ quin proprie. [b] De Hyperboreis Poëtæ Græci ac Geographi porten-toſa ſibi ſomnia formarunt: Quæ dum Plinius ex alieno ſenſu repetit Lib. VI. c. 12. acute, *ſi credimus*, addit, gentemque hanc fabuloſis ce-lebratam miraculis notat. Olaus tamen Rud-beckius in Atlantica ſua fabulam recoxit, & Sueoniæ vel Suediæ ſuæ hanc applicare ſtuduit.

BUNONIS.

γ Iſta de Hyperboris Plinius *b* tradit, quos ultimos Europæ in Septentrionem habitatores norat, aut famâ acceperat antiquitas *c*. Noſtræ memoriæ homines longiſſimè per illum Ocea-num navigarunt, & litora illa plus ſemel luſtra-runt, etſi non ſine magnis periculis, magno-que labore. Qui tamen non iſtam cœli ſolique felicitatem, ſed aëris inclementiam & horro-rem ſenſerunt.

HEKELII.

b Lib. IV. H. N. c. XII. p. 60. lin. 16. ſeqq. & Lib. VI. c. XIII. p. 8. lin. 30. lin. ut & c. XVII p. 87. lin. 47.

c Horum Populorum *originationem* vid. ap. *Strabonem* Lib. I. *Geogr.* p. 110. Meminit & Eorum *Pindarus* Lib. I. *Pythior.* od. X. Antiſtr. II. v. 9. ſeqq. ut & *Pauſanias* Lib. I. *Eliacor.* p. 145. lin. 10. ſeq. Verſio a. *Romuli Amaſaei* per *Fried. Sylburgium* Francof. 1583. in fol. ed. facit p. 133 lin. 3. ſeq. atque *Plutarchus* in *Camillo* p. 140.

BUNO

a Quorum Eteſiæ. b Hyperborei.

Veteris et Novæ
REGNI POLONIÆ
Magniq Ducatus,
LITHUANIÆ
Cum ſuis Palatinatibus
ac Confinus Deſcriptio
Tab. 33
SUECIÆ PARS
MARE BALTICUM
Vulgo de Ooſt Zee
Sinus Finnicus
WOLSCHOI
ESTHONIA
RUS
Riphaces ſeu
Riphæi
Neuri
SIA NIGRA
Vulgo
Thuſſa getæ
SEVERIA
Budini
MOSCOVIÆ PARS
Agathirſi
Alani
Roxolani
ASIÆ PARS
DUCATUS SAMOGITIA
MAGNUS DUCATUS
POLONIA MAIOR
POLONIA MINOR
Polesia
Podolia
Baſtarnæ
HUNGARIÆ PARS
Montes Carpatici
DACI
WALACHIA
MOLDAVIA
Loca Deſerta
Dzike Polie
Campi Deſerta
Mare Nigrum
P. EUXINUS
Bulgaria Pars
SILESIA
BOHEMIÆ PARS
AUSTRIÆ PARS
MORAVIA
Stockholm
Riga
Smolensko
Ladoga
Novegorod
Moſcua
Koningsberg
Dantzig
Stettin
Poſnan
Breſlaw
Cracovia
Praga
Wien
Presburg
Azow
Crim
Caffa
Mill: Polo Commun
Mill: Germanica
Mill: Verenica
Mill: Moſcovitica

CAP. XXIII.

De Poloniæ regno, Provinciiſque ei ſubjectis.

I.

POlonicum regnum, quod vaſtum nunc obtinet terrarum ſpatium, à principio arctis includebatur finibus; quippe cujus ummma Longitudo inter Occaſum & Ortum à *Schwibuſſen*, proxino Sileſiæ opido, juxta *Croſſen* ad *Leucznam*, proximum Ruſſiæ pidum, non excedebat mill. Germ. LXXX. Latitudo verò maxiè ſinuata inter fontem Viſtulæ, & opidum Maſoviæ *Wangrow*, ill. LX. Verùm acceſſerunt poſtmodo ejus titulo *Lituania*, *Ruſa Nigra* ſive *Minor*, *Podolia*, *Volinia*, *Podelaſſia*, *Maſovia*, *eruſſia*, *Samogitia* & *Livoniæ major pars*. 1 — Veteris Poloniæ fines.

II. Sarmatæ, ut antè retuli, hæc omnia primò tenuerunt, præer eam Poloniæ partem, quæ in Veteris Germaniæ ſolo citra Viſtum ſita eſt. Quanquam & Pruſſiam & Livoniam Germanica gens, t in Germaniæ deſcriptione ex Tacito demonſtravimus, ab initio coluit; quæ in hanc diem perpetuò manſit. Solum eſt in univerm frumento fertilisſimum; niſi qua ſilvæ vaſtiores intercedunt.

III. *Termini* autem totius regni Poloniæ ſunt, à Septemtrione are Suevicum & Sinus Venedicus, lineaque à *Pernavia* Livoniæ pido ad Dunæ fontes ducta, qua Sol exoritur, Boryſthenes; ſive *Dnieper*, à Meridie Tyras, ſive *Nyeſter*, & Carpates mons; qua occi- — Poloniæ fines.

BUNONIS.

α Regio tota ferè plana & aprica eſt, niſi quà fines Hungariæ accedit, montana & ſilveſtris. uo longius autem inde recedit; eo lenius devis eſt, magiſque exculta, & meliore gleba. quod in meditullio minoris Poloniæ a *Cals mons* ſupereminet, in quo Monaſterium *Crucis*, ligno, in quo Salvator noſter pepen-, celebre. Reliqui colles ferè in toto regno nt potius, quàm montes. Silveſtris ſane fuit perioribus temporibus pleraque omnis Poloa: ſed nunc ubique diligenter excolitur.

REISKII.

1 b Polonia genti Sclavicæ huc delatæ colonias vas novumque nomen debuit; Coloniæ illæ t priſcos exturbarunt Sarmatas, aut miſtos ſibi ſociarunt: Nomen ex vocabulo derivatum Sclavonico *Pole* planitiem aut planari regionem ſignificat, ita Sclavis advenis dictam, quotquot duce Lecho, poſt A. C. 550. huc inſederant. Ab hoc *Lechidæ* orti per annos centum & amplius, poſt *Cracidæ*, hinc *Piaſtæi* principatum, & tandem *Fagelionida* regnum multo amplius tenuerunt. Hinc plures regni provinciæ, quas accuratius Hartknoch de Regno Polon. Lib. I. c. 11. Staroyolſcium ſecutus numerat; (1.) *Poloniam majorem*, (2.) *Poloniam minorem*, (3.) *Lithuaniam*, (4.) *Ruſſiam rubram*, (5.) *Ruſſiam albam*, (5.) *Boruſſiam regalem*, (7.) *Pomerelliam* ſive *Pomeraniam*, *Pomeraniam ulteriorem*, (8.) *Maſſoviam*, (9.) *Samogitiam*, & *Partes Livoniæ nonnullas*: Decimam Petrus du Val addidit, ſed in hoc denario duas ſimul Polonicis Scriptoribus ignotas, Boruſſia plane omiſſa.

 BUNO-

a Calvus m. Monaſterium S. Crucis. d Polonia Sclavis advenis dicta.

occidit Sol, Sileſiæ & Marchiæ Brandenburgicæ Pomeraniæqu junguntur.

Magnitudo hodiernæ Poloniæ.

IV. *Longitudo* harum finium ſumma eſt, inter duo opida *Schwi buſſen* antè dictum, & *Czyrkaſſi* in ripa Boryſthenis ſitum, mill Germ. CC. *Latitudo* inter *Pernaviam* Livoniæ opidum, & *Carpa tem* montem ſupra Tranſſilvaniam mill. CL.

Diviſio.

V. *Dividitur* in regiones ac Provincias ſuprà dictas; quarun ſingulas explicare aggredimur.

CAP. XXIV.

Polonia propriè dicta.

I.

Poloniæ nomen.

POlonia propriè dicta, incolis *Polska*, à vocabulo *Pole*, quoc Slavonica lingua *campum* ſignificat, notationem accepit; qui: tota campeſtris eſt ac plana. 1

Diviſio.

II. Dividitur in *Majorem*, & *Minorem*. α *Major* Germaniæ contermina eſt, β *Minor* Moraviæ, Hungariæ ac Rusſiæ. *Minor* ſupre-

BUNONIS.

α a *Major Polonia* habet à *Meridie* Sileſiam; ab *Occaſu* Marchiam & Pomeraniam; à *Septemtrionibus* partem Pruſſiæ & Maſoviam, à quibus Viſtula diſterminatur: *ab Ortu* Poloniam Minorem. Tota ferè hæc terra plana fluviiſque irrigua eſt; niſi quod Cujaviæ nonnulla pars clivoſa eſt, collibuſque molliter & ad fertilitatem commodè diſtincta. Dividitur Polonia Major in *octo Palatinatus* ſive *Satrapias*; *Poſnanienſem*, (cui & *Wſchovienſe* territorium adjungitur). *Caliſſienſem*, *Lanciſienſem*, *Breſtenſem*, *Juni Vladiſlavienſem*, (& hæ duæ Satrapiæ vulgò *Cujavia* dicuntur) *Siradienſem*, *Ravenſem*, & terram *Vielunenſem*.

β b *Minor Polonia* tam ratione Longitudins, quàm Latitudinis quinquaginta ferè continet milliaria: in tres ſolet dividi Palatinatus ſive Satrapias, *Cracovienſem*, *Sendomirienſem a & Lublinenſem*, quæ eo ipſo ordine, verſus Septemtrionem & Ortum æſtivum jacent. Eſt verò Polonia Minor contermina *à Septemtrione* Maſſoviæ atque Podlachiæ; ab *Occidente* Majori Poloniæ; ab *Ortu* Ruſſiæ, *à Meridie* Hungariæ & Sileſiæ finitima eſt.

HEKELII.

a Vel *Sandomirienſem*.

REISKII.

1 Polonia quidem major amplitudine an teſtat, ſed dignitate in Comitiis aliiſque con greſſibus, quales ſunt Commiſſiones & tribuna lia, cedit: c Tunc enim regnum in tres parte dividitur, nempe *Polononiam minorem*, *majoren & Lithuaniam*. Sicut autem provinciæ regn omnes in Palatinatus aut Satrapias, hæ vero, i Caſtellanias iterum diſpeſcuntur, ut Staroſtiæ i. e. Regimina vel Præfecturæ urbium & vicc rum ſingulis ſubſint: Ita in utramque Poloniar hæc congruit diviſio. Antiquiſſima tamen ur bium d *Gnezno* extat, ab Lecho condita, & Du cum diuturna ſedes, à nido aquilino, quem ſu ipſo conditu forte repererant vocata. Hinc in ſignia regni Polonici coronatam aquilam cam que argenteam oſtentant. Proxima huic e *Cra covia* Regum ſedes, tribunali regio ſupremo clara & tripertita; unde Tripolin vocant. *Rakov* vero ob hæreſin, quæ diu heic invaluerat, Aria nam ſive Socinianam A. 688. diruta hodiequ jacet. f Regnum hoc unum in Europa elect tium ſupereſt, idque ex Ottonis III. Imp. ævo qui Boleſlaum III. regem creaſſe legitur; no apud hiſtoricos tantum *Germanos*, ſed *Polonicc* ipſos, Cromerum Lib. IV. & Lubienskium e

Epita

a Majoris Poloniæ fines, & Satrapiæ. b Minoris Poloniæ fines & Satrapiæ. c Tres regni partes in Comitiis. d Gnezno. e Cracovia. f Regni Polonici ortus.

ſupremam nunc fert dignitatem ab urbe *Cracovia* regni capite. At *Major* dicta fuit altera, cum divideretur regnum, quia illic ſedem ixit *Lechus* gentis conditor. *b*

POLONIA MAJOR.

IV. Majoris caput eſt γ *Poſenania*, incolis *Poſnan* German. *Poſen*, urbs præclara ac ſupra Polonorum cultum ſplendida, emporiumque celeberrimum. δ Secunda eſt *Gnæſna*, incolis *Gniezno*, German. *Knieſen*, mercatu nobilis, antiquiſſima Polonicarum, primaque ſedes Principum. Reliqua opida ſunt, ε *Caliſia*, Ptolemæo memorata, Polonis nunc *Kaliſz*. ζ *Lencicia*, η *Plotsko*, & *Petricovia*, vulgò *Pietrkow*, Juridico conventu (*tribunal* incolæ vocant) maxime celebris.

Polonia Major. Poſenania. Gnæſna. Lencicia. Petricovia.

P O-

pitaphio cathedrali Poſnanenſium Eccleſiæ inſcripto. Poloniam quippe Conradus ſaliquus vectigalem primus fecerat: Heinricus II. autem Boleſlaum jure beneficiario ſibi obligarat.

BUNONIS.

γ a *Poſnania* ad Vartam fl. ſita diſtrictui nomen dedit, primumque ſibi locum inter Satrapias vendicat: Gymnaſio publico *c* nobilis eſt.

δ b *Gneſna* ſeptem inde diſtat milliaribus; ejus Epiſcopus Eccleſiæ Polonicæ Primas eſt, & inter Proceres totius regni primus. Interregni tempore ille Proregis habet auctoritatem *d*. Cætera c *Palatinatus Poſnanienſis* opida ſunt *Coſtenum e*, *Uſchovia f*, *Slupeja*, *Pysdra*, *Coninum*, *Kcina*, *Kazimiria*, *Nacum*, *Curnicum g*. *Senatores* hujus Satrapiæ ſunt *Archiepiſcopus Gneſnenſis*, *Epiſcopus Poſnanienſis*, *Medirecenſis*, *Roſnenſis*, *Stemenſis*, *Præmentenſis*, *Crivinenſis* & *antocenſis*.

ε d *Caliſia* ſive *Caliſſum*, urbs ad Przoſnam fl. inter paludes jacet: Collegium ibidem eſt Jeſuiticum ſplendidum. Palatinatus hic multa habet opida minora & obſcura; *Palatinum* proprium, & *Caſtellanos* ſex, *Calliſſienſem*, *Gneſnenſem*, *Lanenſem*, *Nacienſem*, *Biechovienſem*, & *Camenenſem*.

ζ e *Lencicia h* in paludibus ſita, unde Palatinatus nomen habet; dividiturque is in tria territoria; *Lencicienſe*, *Brezinenſe*, & *Orlovienſe*. Præter *Palatinum* habet quatuor *Caſtellanos*, *Lencicienſem*, *Brecinenſem*, *Inovlodenſem*, & *Corarienſem*.

η f *Plotsko i* ſive *Ploſcum* Maſoviæ opidum eſt. *k*

ϑ g *Petricovia* in Siradienſi Palatinatu eſt: ſeptem milliaribus, inde diſtat *Siradia* ad Vartam poſita, unde Palatinatui nomen eſt. h In *quatuor territoria* Palatinatus iſte dividitur, *Siradienſe*, *Schadkovienſe*, *Radomſcenſe*, & *Petricovienſe*. Habet præter *Palatinum Caſtellanos* quatuor; *Siradienſem*, *Roſpirenſem*, *Spicimirienſem*; & *Conarienſem*. Opida præter illa ſunt præcipua *Vidavia*, *Varta*, *Pabianice*, *Laſcum*. Huic Palatinatui adjacet i *Terra Vielunenſis*, quæ proprios magiſtratus habet & *Caſtellanum*. Dividitur in territoria *Velunenſe*, & *Oſtreſſovienſe*, ubi opidum k *Boleſlavecia* cum arce munitiſſimâ. l *Velunia* urbs templum habet Canonicorum & aliquot monaſteria. Cæterùm in Majori Polonia *Palatinatus* porrò ſunt, m *Ravenſis* habens *Palatinum* & *Caſtellanos* tres, *Ravenſem*, *Sochaciovienſem*, & *Goſtinenſem*. Opida præcipua hic ſunt, *Rava* cum arce munita, in qua honoratiores captivi detenti ſunt; *filius naturalis Caroli* regis Sueciæ, bello Livonico captus; item *Baudiſius*, *Streſſius*, *Taiſlius*, aliique in Pruſſico bello ante hæc capti: *Lovicium* Archiepiſcopi Gneſnenſis ſedes quinque milliaribus Ravâ diſtat: *Volboria* Cujavienſis epiſcopi ſedes. *Goſtinium Demetrii Suiſcii* magni Ducis Moſcoviæ captivitate nobilitatum. n *Cujavia* in duos Palatinatus dividitur, *Breſtenſem* & *Junivladiſlavienſem*; ubi o *Goplus* lacus p *Breſtenſis Palatinatus unum* habet *Palatinum*, & tres *Caſtellanos Breſtenſem*, *Cruſvicienſem*, & *Covalienſem*: *Territoria* quatuor, *Breſtenſe*, *Cruſvicienſe*, *Covalienſe* & *Prædicenſe*. In Breſtenſi eſt q *Uladiſlavia* Cujavienſis epiſcopi ſedes. Idem r *Breſte* vallo,

 muris

a Poſnania. b Gneſna. c Reliqua Palatinatus Poſnanienſis opida. d Caliſia, ejuſque Palatinatus. e Lencicia, ejuſque Palatinatus. f Plotsko. g Petricovia. h Siradienſis epiſcopatus. i Terra Vielunenſis. k Boleſlavecia. l Velunia. m Palatinatus Ravenſis. n Cujavia. o Goplus lacus. p Breſtenſis Palatinatus. q Uladiſlavia. r Breſte.

POLONIA MINOR.

Polonia Minor. Cracovia. IV. Princeps Minoris eſt [ı]Cracovia, vulgò Krákow, caput decuſque totius regni ac ſedes regia: urbs magna atque ingens, & licet inter incultas, ipſa tamen magnifica admodum & ſuperba. Corrodunum. Corrodunum eſſe Ptolemæi, haud malè conjiciunt docti viri. Secunda Lublinum. à Cracovia eſt [x] Lublinum, vulgò Lublin, urbs egregia ac lauta, negotiationibus ſublevata: quippe mercatus eſt totius regni nobi-

muris & foſſa cinctum eſt. Palatinatus *Junivladiſlavienſis tria* territoria complectitur; *Bydgoſtenſe*, *Bobrounicenſe*, & *Junivladiſlavienſe*, quod à *Goplo* lacu & opido [a] *Cruſvicia* ad Viſtulam uſque & Pomeraniæ fines extenditur. Præter *Palatinum* ad Conſilium Regium mittit *tres Caſtellanos Junivladiſlavienſem*, *Bydgoſtenſem*, & *Conarienſem*. *Cruſvicia* Breſtenſis Palatinatus opidum, in Junivladiſlavienſis ſatrapiæ finibus poſita eſt ad *Goplum* lacum. In lacu iſto arx latericia eſt, in qua olim Rex *Popielius* à muribus corroſus & abſumptus legitur. [b] *Bydgoſtia* mœnibus cincta eſt.

HEKELII.

b Autor, atque fundator.

c Ac tribus Nundinis.

d Natus eſt quoque Legatus *Summi Pontificis* in univerſâ, qui Reges novellos coronandi ſummam auctoritatem habeat.

e S. Koſciem.

f S. Viſchou.

g Notandum autem, quod *Maginus* & alii *Geographi* hunc ordinem *Oppidorum* invertunt, & alia quæ *Poſnaniæ* propria, *Caliſiæ*, eaque nonnulla, quæ ad *Caliſiam* ſpectant, *Poſnaniæ* attribuunt.

h S. Lancicia.

i S. Plotko.

k Sede Epiſcopali clarum.

BUNONIS.

ı [c] *Cracovia* Academiâ *l* quoque nobilis eſt. Anno hujus ſeculi 55. à Suecis occupata; ſed poſtea à Polonis ope Cæſarianorum recuperata eſt anno 57. *m Cracovienſis* [d] *Palatinatus*, præter *quatuor* territoria, *Cracovienſe*, *Lenovienſe*, *Biccenſe* & *Sandecenſe*, etiam *tres Ducatus* in ſe continet, *Oſvecimenſem*, *Zatorienſem*, *Severienſem*, & Comitatum *Scepuſienſem*. Opida hujus Palatinatus clariora ſunt, [e] *Czenſtochia* percelebris habens Cœnobium Eremitarum in *Claro monte* ſitum, egregiè munitum: [f] *Miſtovia* ad Vartam: [g] *Novopolia* ad Pilciam fl. Koniecpolſciorum ſedes. [h] *Lelovia* territorii caput: [i] *Pilcia* Zbaravii Ducis ditio: [k] *Severia* Ducatus caput, arcem habet munitam in inſula ſtagni, & aliam *Lipoveciæ*, famoſam carceribus inſolentioris Cleri Diœceſis Cracovienſis: [l] *Slaucovia* argenteis fodinis celebris: [m] *Ilcuſſia* argenti & plumbi fodinis dives: *Opatovecia*, *Coſicia*, *Proſovia*, *Miechovia*, militum ſepulchri Chriſti ditio. Cæterum hic Palatinatus Cracovienſis metalla & foſſilia in regno hoc ferè ſolus poſſidet. Effoditur plumbum & argentum apud *Ilcuſſiam*, *Slaucoviam*, *Severiam*, & *Novagoram*: æs & aurum ad *Novotargum*, & in montanis circa *Sandeciam*: Sal metallicus inſtar ingentium ſaxorum apud *Bochnam* & *Veliſcam*; marmor apud *Seleciam*; nitrum apud *Viſliciam*: Vitriolum apud *Beciam*: cuprum & carbones apud *Tencinum*: chalybs apud *Podoloneſiam*: ferri & vitreorum officinæ cum pluribus in locis, tum apud *Olſtiniam* ſunt.

x [n] *Lublinum*, urbs quidem non eſt ſpatioſa; attamen benè ornata ædificiis, & Palatinatus Lublinenſis caput, cui adjuncta eſt [o] *Terra Lucovienſis*. Tota Polonia Minor unum tantùm habet Epiſcopum Cracovienſem, cui & Lublinenſis Epiſcopatus ſubjectus eſt. Duos tantùm habet Senatores, *Palatinum* & *Caſtellanum Lublinenſem*. Secundum poſt Lublinum locum tenet [p] *Cazimiria* ad Viſtulam. Reliqua opida clariora hic ſunt, *Opolia*, *Curovia*, *Craſnicia*, *Levartonia*, *Urzendovia*, *Lenczna*, &c.

HEKELII.

l A *Caſimirô* II. Rege circa Ann. CHR. MCCCLXIV. fundatâ.

m In hujus Arce Reges Poloniæ nón ſolùm coronantur ſed & ſepeliuntur.

BUNO-

a Cruſvicia. b Bydgoſtia. c Cracovia. d Palatinatus Cracovienſis. e Czenſtochia. f Miſtovia. g Novopolia. h Lelovia. i Pilcia. k Severia. l Slauconia. m Ilcuſſia. n Lublinum, Palatinatus Lublinenſis. o Terra Lucovienſis. p Cazimiria.

obiliſſimus. Tertia eſt λ *Sendomiria*, Polonis *Sendomierz*. Sendomiria.
V. Cæterum à Lecho primo gentis conditore Principes populum rexerunt ad uſque μ Boleſlaum Chabrium, qui primus Poloniæ Rex ab Othone III. Roman. Imperatore circa ann. cIↃ. pronunciatus eſt.

BUNONIS.

λ a *Sendomiria* in ſcopulo eminenti ad Viſtum ſita, arcem habet Regiam; *Palatinatus Senmirienſis* metropolis. Dividetur Palatinatus iſte qcto territoria, *Sendomirienſe*, *Radomienſe*, *enzicenſe*, *Corcinenſe*, *Viſlicienſe*, *Chencinenſe* n, *pocinenſe* o, & *Pliſnenſe*; habetque *Senatores* ad onſilium Reip. ſpectantes numero *novem*: *Painum*, & *Caſtellanos Sendomirienſem*, *Viſlicienn*, *Radomienſem*, *Zavichoſtenſem*, *Zarnovienn*, *Malogoſtenſem*, *Polanecenſem*, & *Cenchovienn*. Abundat hæc Satrapia metallis auri, arnti, æris, lazurii apud *Kielcios*: plumbi & genti apud *Chencintam*; ferri & chalybis ad *nchociam*, *Boazantium*, & *Sydloveciam*; ac maror quoque eruitur apud *Cunoviam*. Quatuor milaribus à Sendomiria diſtat b *Opatovia*, urbs ingnis. Opida clariora porrò hîc ſunt *Radomia*, *llinisko*, *Solecia* ad Viſtulam, *Ilza*, *Bozentini* c *Calvi montis*, (quo in univerſa Polonia altior n invenitur,) radices. In ipſo montis jugo Benedictinorum Abbatia eſt, ligno crucis oite præcedente memorato, celebris: *Malolia*, *Racovia* Photianorum antehac nidus: *dlovia*, *Pilſna*, &c.

μ *Otto III.* Rom. Imperator non contulit *leſlao* dignitatem regiam, ut vulgò putatur, *Poleſlaus* iſte regia inſignia ipſe ſibi ſumſit & urpavit tempore *Conradi II.* Imperatoris: vem dignitas illa ei non fuit diuturna; nam pau poſt mortuus eſt Boleſlaus: ejuſque filii à onrado II. in ordinem ſunt redacti. Tempore enrici IV. an. 1077. *Boleſlaus Audax* Polonom hactenus Dux etiam regium nomen & ingnia aſſumſit; ſed neque hic dignitatem iſtam diu potuit uſurpare. Tandem poſt *Friderici II.* fata, *Premiſlao* autore regiam dignitatem ſibi vindicare auſa eſt Polonia. Cæterum d Poloniæ ſolum, quod ſupra etiam dictum multarum rerum ferax eſt, ac præcipuè frumenti, cujus ingens copia per Viſtulam Dantiſcum quotannis defertur p. Sal ibi effoditur, & magna vis plumbi q. Poloni verò feroces ſunt, ad bellum proni, ingenioque valentes, & ad literas idonei, natura ſua in difficili illa lingua diſerti, ac ipſe quo ſequior ſexus in conviviis & congreſſibus eleganter & copioſè dicit. Omnes fere Poloni, etiam inferioris ſortis homines, Latinè ſciunt r. Libertatis ſuæ amantiſſimi ſunt, & mores ſuos ac antiquam in veſtitu retinent conſuetudinem. Equis utuntur velociſſimis; multoque equitatu ſuo ſalva hactenus fuit Reſp. inprimis contra Turcas ſ. Ipſaque Polonia adverſus hoſtes iſtos Germaniæ propugnaculum habetur.

HEKELII.

n *S. Checinyenſe.*
o *S. Opoznoënſe.*
p Uſus a. *Vini* omnino eſt rarus, nec Vineæ cultura Genti, cujus potus Cereviſia, cognita.
q Et *Mellis.*
r Variarumque Gentium idiomata callent.
ſ Militiæ Munus non niſi Nobilibus, iiſque, qui ex Oppidis honeſtiore ſunt ordine, permittitur. Latrocinia *Poloni* præcipuè ignorant, tantaque apud eosdem eſt ſecuritas, ut hybernis menſibus etiam ſinguli tenuibus vehiculis, & unô quidem duntaxat aut alterô jumentô, immenſa itinerum ſpatia conficiant.

a Sendomiria Palatinatus caput. b Opatovia. c Calvus mons. d Poloniæ ſoli natura.

CAP. XXV.

Lituania, Ruſſia & Podolia.

I.

L*ituania*, Polon. *Litwa*, German. *Littawen*, ſuos habuit anteà Principes, *magni Ducis* titulo illuſtres, donec *Jagello* an- Lituania.
no

no CIↃ CCC LXXXVI. in Regem Poloniæ electus magnum Litu niæ Ducatum Polonico regno adjunxit. *α* Regio eſt totius regni v ſtiſſima, ſylvis horrida, paludibus fœda. *β* *Longitudo* ejus maxin inter *Polotæ* fluv. fontes (qui ſunt in confinibus Livoniæ & Moſc viæ;) & *Daſſow* proximum Ponto opid. milliar. German. CCL *Latitudo* inter Chronum & Boryſthenem amnes milliar. LXXX.

Ejus magnitudo.

II. Urbibus, vicis atque ædificiis tota regio planè inculta e Caput eſt *γ* *Vilna*, German. *Wilde*, ampla ac ſpatioſa, Cracovi magn

BUNONIS.

α *Sylveſtris* olim fuit pleraque omnis *Lituania*, ſed à Sigiſmundi Senioris temporibus ad hodiernam uſque diem Regum ſtudio nunc ubique ferè excolitur. *a*

β a *Longitudinem* ejus à confinio Palatinatus Lublinenſis, ad Livoniæ terminos Starovolſcius, quem hic tutius ſequimur, ſtatuit nonaginta milliarium Germanicorum; *Latitudinem* quadraginta & plurium milliarium, à finibus Pruſſiæ ab Occaſu, ad Albæ Ruſſiæ terminos verſus Ortum. Lituaniæ etenim fines ad Pontum minimè pertingunt, à quo multis abſunt milliaribus. Dividitur in *tres* Palatinatus, *Vilnenſem*, *Trocenſem* & *Breſcianenſem*.

γ b *Vilna* à flumine appellata Academiam *b* habet anno 1579. fundatam. Anno 1610. incendio ferè tota perierat, ſed reſtaurata deinde eſt elegantiùs. Nuper anno 1655. à Moſcovitis erat occupata, ſed anno demum 1660. à Polonis recuperatur. c *Vilnenſis Palatinatus* primum in magno Lituaniæ Ducatu locum tenet. Habet *Palatinum*, qui Vilnæ Præfectus eſt, & *Caſtellanum*. Lituaniæ *Tribunal* in ipſa urbe eſt *c*. Cæterum opida hic quoque ſunt d *Lida*, atque e *Oſmiana*, territoriorum capita, & Ducis *Radzivilli* f *Bierze* cum arce munitiſſima. Alter Lituaniæ g *Palatinatus* eſt *Trocenſis*, qui *Palatinum* tantùm habet & *Caſtellanum*. In Lituania enim non eſt mos creare minores Caſtellanos, prout in Polonia fit; ideo quilibet Palatinatus Lituaniæ *duos* tantum habet *Senatores*, *Palatinum* & *Caſtellanum*. Ipſa h *Trocenſis urbs* quatuor à Vilna milliaribus diſtat, inter paludes ſita. i *Grodna* ad *Chronum* fl. vulgo *Memel*, poſita eſt. Flumini iſti *Sigiſmundus III.* pontem impoſuit ligneum quidem, ſed ita *affabre* factum, ut ſimilem Polonia non habeat. Tertius k *Palatinatus* hîc eſt *Breſcianenſis*, Lublinenſi Satrapiæ vicinus; præcipua opida habet *Cameneciam*, *Cobriniam*, *Janoviam*, *V niam*, *Roſoſiam*, *Ulodavam*, *Bialam*, ubi Pal tium *Ducum Radzivillorum* pulcherrimum & Gymnaſium publicum. l *Breſcie* arcem hab in ſcopulo inter *Bugum* & *Muchavecium* fluvi ſitam. m *Pinſcenſis regio* proprios habet magiſtr tus tam terreſtres, quam caſtrenſes. Silvis paludibus regio illa obſita, piſcium, mellis ferarum copia celebris eſt. Habet n *Pinſcum* op dum; cujus opidani mercaturam exercent, Gra canicæ religioni ut plurimum addicti.

HEKELII.

a Cœlum etiam inclemens habet, Animal omnis generis parva producens. In hâc Regio Feræ quoque, præter eas, quæ in *Germaniâ* r periuntur, ſunt *Biſontes*, *Uri*, *Alces*, *S. On gri*, Equi Sylveſtres, & aliæ. Cæterùm ha Gens miſera eſt & gravi ſervitute oppreſſa, max mè in *Villis* & *Pagis*, & Veſtitu vili, eiſque uti *Polonis*, ſermo eſt *Sclavonicus*.

b Ut & Arcem magnam, tamen ineleganter & ſine arte exſtructam.

c Clarent ibidem *Græcorum* Templum, & i lud; quod *S. Staniſlao* eſt conſecratum.

REISKII.

1 o Lithuania tandem in hiſtoriis ſeculo du decimo, & gens ipſa obſcurior ex latebris ſylv ſis innoteſcere cœpit, cum primus Mendogus Vir ſtrenuus & pugnax, novo principatu orna tam patriam à Dominatu Ruſſico vindicar A. 1252. Hunc ſecuti alii, eoſque inter Ged minus, Ruſſia partim & Boruſſia ſubacta pc tentior, adſumpto magni Ducis nomine primu Vilnam A. 1305. condidit. Denique Jagell Hedwigen, unicam Ludovici, regis Hungari Polonicique filiam toto ſuo ſociavit, fidemqu Chriſtianam una cum ſubditis amplexus, regn provincias omnes innexuit. p *Vilna* ergo adhu ampla, ſed ædibus pleriſque ligneis inornata

port

a Magnitudo Lituaniæ. b Vilna. c Palatinatus Vilnenſis. d Lida. e Oſmiana. f Bierze. g Trocenſis Palatinatus. h Troce. i Grodna. k Palatinatus Breſcienſis. l Breſcie. m Pinſcenſis regio. n Pinſcum opidum. o Lithuania, Ruſſis ſubdita, Principibus ſuis, Regno Polonico. p Vilna.

ıagnitudinem exæquans, at ligneis plurimùm conſtans ædificiis. Iajor equidem hac, at incultior, [δ] *Novogardia*, vulgo *Nowigrod*. Novogardia. ·lara item atque magna eſt [ε] *Kiovia:* vulgo *Kijow*, ad Boryſthe- Kiovia. ·m ſita. *Daſſaw*, ad Pontum accedens, veterum eſt [ζ] Ordeſſus. *Kawno*, German. *Kawen*, Mulſo, quod vulgò *Medum* vocant, ·bile eſt opidum.

RUSSIA NIGRA.

III. Provincia hæc inter Poloniam Minorem, Voliniam, Li- Ruſſiæ Nigræ ſitus. ıaniam, Podoliam, Moldaviam, Tranſſilvaniam, & Hunga- ıam ſita, *Minor* dicitur [ϑ] *Ruſia*, ſive *Ruſſia Nigra*, Pol. *Czarna Ruſz*,

ıttis nunquam aut raro clauſis patula, & ſecti ·ıe multis adhuc varia viget: [a] *Grodno*, quæ ·phano regi ſedem aliquando præbuit, comi- · ſolennibus inclareſcit. [b] *Ruſſia nigra ſive ru-* · Ukraynam, eademque tres Palatinatus, ·npe Braclavienſem, Kiovienſem & Czerni- ·ovienſem continet. [c] *Kiovia* bello ultimo ·ota Ruſſis hodieque paret: Qui pactis A. 1667. ·luciis illam elapſo biennio reſtituendam pro- ·ſerant, ſed moris continuis injectis adhuc de- ·tent: De Cryptis Kiovienſium ſingularibus ·riſque Joh. Herbinius libellum edidit lectu ·ıe dignum. [d] *Caminiecka* Turcis obſeſſoribus · 1672. dedita, clavem regni totius hoſti præ- ·lit aut reliquit: Hæc enim firmiſſimum Podo- · propugnaculum fuit, ac Ruſſiæ rubræ, quam ·rtknochius antea citatus huc extendit.

BUNONIS.

[δ] [e] *Novogardia d* Ruſſiæ Albæ urbs eſt. *e*

[ε] [f] *Kiovia* in Ruſſia Rubra Palatinatus caput ·.

[ζ] [g] *Ordeſſus* ab Ortelio ad Sagaricum ponitur ·ıum: à Ptolemæo autem ad Axiacen fl. col- ·atur.

[η] [h] *Couna* Samogitiæ opidum ad *Chroni* ſeu *Ne- ni* ripas eſt, illam à Moſcovitis in nupero bel- captam Poloni recuperarunt anno 1661.

[ϑ] [i] *Ruſſia* ea, quæ Poloniæ ſubjecta eſt, ex- ·ıditur in longum ab orâ Pecucenſi ad confinia ·voniæ, per ducenta plus minus milliaria, in ·um verò à Poloniâ Minori aut Lituaniâ, ver- ·s Ortum ad vaſtos Tartarorum campos, aut ·oſcoviam, per centum viginti. Dividitur in ·uſſiam *Albam*, quæ ad magnum Ducatum ·tuaniæ ſpectat; & *Ruſſiam Rubram*, quæ *Roxolania* propriè dicta ad Poloniam pertinet· Nam tertia pars, ultra Tanaim & fontes Boryſthenis poſita *Ruſſia Nigra* ab antiquis, à recentioribus autem vulgò obtinuit, *Moſcoviam* appellari, (*ita Starovolſcius in Polonia ſua*) Quæ igitur [k] *Ruſſia* Cluverio dicitur *Nigra*, eadem Starovolſcio *Rubra* eſt. Habet Ruſſia hæc à *Meridie* Ungariam, Moldaviam, & Beſſarabiam: ab *Ortu* Scythiam deſertam & Moſcoviæ Ducatum: à *Septemtrione* Albam Ruſſiam, *Stiro* & *Pripecio* fluminibus disjunctam: *ab Occaſu* verò Minorem Poloniam, *Viſloca* & *Vepro* fluviis diviſa *f.* Continet *ſeptem* Palatinatus, *Ruſſiæ*, *Podoliæ*, *Volhyniæ*, *Belzæ*, *Braſlaviæ*, *Kioviæ*, terramque *Chelmenſem* & *Halicienſem*. [l] *Ruſſiæ Palatinatus* habet *Senatores* Regni Archiepiſcopum *Leopolienſem*, Epiſcopum *Præmislienſem*, & *Kiovienſem*, *Palatinum Ruſſiæ*, & *Caſtellanos* quatuor, *Leopolienſem*, *Præmiſlienſem*, *Halicienſem* & *Sanocenſem*. In totidem quoque territoria dividitur Palatinatus.

HEKELII.

d S. Novigrodum.

e Hanc Urbem dicunt nonnulli *Româ* eſſe majorem. Nam complectatur in circuitu ſuô *ſeptem Milliaria Germanica*; cùm *Roma* ſaltem *ſex* habeat & dimidium.

f Unde a. hæc Regio nomen ſuum acceperit, variæ ſunt opiniones, inter quas veriſimilior eſt, eam antiquitùs *Roſſejam* appellatam fuiſſe, qs. *Gentem diſſeminatam*, ſeu *diſperſam*. *Roſſejæ* enim *Ruthenorum* Linguâ *diſſeminationem*, ſeu *diſperſionem* propriiſſimè denotat. Notum enim eſt, quod hi Populi totam *Sarmatiam Europæam* & *Aſiaticæ* Partem occupârint, atque ab Oceanô glaciali

a Grodno. b Ruſſia nigra. c Kiovia. d Caminiecka. e Novogardia. f Kiovia. g Ordeſſus. h Couna. i Ruſſiæ magnitudo & diviſio in Albam, Rubram, & Nigram. k Ruſſiæ Rubræ fines. l Palatinatus Ruſſiæ.

Ruſz, ad differentiam *Majoris* ſive *Albæ*, quod eſt Muſcoviticum Imperium. Latinè *Ruſſos* & *Ruthenos* vocant incolas, quos à *Roxolanis* originem atque nomen habere putant. Ea pars quæ Carpaticis affixa jugis, incolis *Podogorze*, quaſi ſubmontana, indigitatur.

IV. Suos aliquando Ruſsia habuit Duces; poſtmodum Poloniæ regno adjecta. [i]

Leopolis. V. Caput Ducatus eſt *Leopolis* [x], Pol. *Lwow*, Germ. *Lwenburgs*, quod contractè *Lemburg* [h] efferunt; emporium Turcis mercibus celeberrimum. Reliqua opida ſunt, *Pryzemyſl*, *Hályxc*, *Chelm*.

PODOLIA.

Podoliæ fines. VI. [λ] *Podolia*, Pol. *Podole*, inter Moldaviam, Ruſſiam Nigram, Voliniam & Lituaniam ſita, vaſtisſimis campis, pecori quam hominibus alendis benignior, paſcuis gaudet mirum in modum luxuriantibus; adeò ut boum ingentium immania cornua vix gramine appareant.

VII. Ca

glaciali ad Mediterraneum uſque Mare & Sinum *Adriaticum*, nec non à Pontô Euxinô ad *Balthicum* Oceanum uſque Colonias ſuas extenderint. Omnes itaque illi Populi, qui Linguâ *Sclavonicâ* utuntur, & Ritum, fidemque CHRISTI *Græcorum* more ſequuntur, communi vocabulô *Ruſſi*, ſ. *Rutheni* appellantur.

BUNONIS.

ι a *Ruſſi* ſub *Vlodomiro* Kioyienſi Duce, à quo Kiovienſium & totius Ruſſiæ Duces orti ſunt, cui *Anna*, ſoror Baſilii & Conſtantini Zimiſcæ Imperatorum, nupta fuit, Chriſti Doctrinam à Græcis receperunt. Quare & hodierna die Ruſſi Græcæ Eccleſiæ ritus tenent, & Metropoliten ac Epiſcopos à Conſtantinopolitano Patriarcha confirmatos habent. Vlodomiri illius duodecim filii omnium Ruſſiæ Ducum ſtirpes fuerunt: quorum poſteri diuturna cum Poloniæ Regibus bella geſſerunt. Donec tandem Ruſſia Meridionalis, cujus caput eſt *Leopolis*: ſub *Caſimiro III.* Rege à Polonis ſubacta eſt. *Kiovia* verò tandem à *Caſimiro III.* in provinciam eſt redacta.

x b *Leopolis*, Ruſſiæ Palatinatus caput, propugnacula habet ſatis firma, & duas arces *i*. Opida præter id præcipua hujus territorii ſunt *Gliniani*, *Zloczovia*, *Zboravia*, *Grodecia*, *Komarna*, & *Zelkvia*. *Alterum* hujus Palatinatus *territorium* eſt c *Præmiſlienſe*, ubi urbs *Præmiſlia*, arcem habens in ſcopulo ſitam. Caſtella Nobilium paſſim hic reperiuntur, ob frequentes Tartarorum incurſiones, munita. Opida verò celebriora ſunt *Samboria*, *Jaroſlavia* nundinis clara, *Reſovia* cum arce. Pagos multos hîc inhabitant Germani, à Polonis olim eò traducti. *Tertium territorium* eſt d *Sanocenſe* Ungariæ montibus & Tranſylvaniæ vicinum. *Quartum eſt* e *Halicienſ*e Tranſylvaniæ & Moldaviæ finitimum, Tyra fluvio è Carpathiis montibus orto ferè medium ſecatur. Ejus pars Auſtralior trans Tyram poſita, vulgo *Pecucia* appellatur. Opidum præcipuum eſt *Halicia*. Pecuciæ verò caput eſt *Sniatinum* ad Prutum fl. nnudinis annuis haud ignobile opidum. Cis Neſtrum ſive Tyram eſt *Podocum* arce munitum.

λ *Podolia* Ruſſiæ Rubræ pars territoria habet *Camenecenſe*, *Trembulienſe*, & *Laticzovienſe*.

HEKELII.

g S. *Deunpurg*.

h Vel Lemberg.

i Claret quoque Archipiſcopatu, ubi & *ipſe Metropolitanus Ruſſiæ* ſuam Sedem retinet, & ſunt ibidem plurimæ Eccleſiæ tum *Romanæ* tum *Græcorum* Ritûs. *Armeni* quoque, qui Mercaturam exercentes ibidem degunt, *Baſilicam* ſuæ Religionis, Antiſtitemque atque Sacerdotes habent.

BUNO

a Ruſſorum Duces & religio. b Leopolis. c Territorium Præmiſlienſe. d Sanocenſe, & e Halicienſe.

VII. Caput regionis eſt [μ] *Kámienijecz*, urbs mira ac ſtupenda Kamienyecz.
:atione [k] in arduo ſaxo condita; qua re, cùm ſæpius à Tattaris, Turcis ac Valachis peteretur, inexpugnabilis exſtitit. Reliqua lo-:a ſunt *Chmielnik*, *Tzudnow*, *Bratzlaw* & *Orczakow*, quod Tattari occupatum tenent.

BUNONIS.

μ a *Camenetia l XXX.* milliaribus benè lon-:is diſtat à Leopoli verſus Ortum hybernum: abetque duos Epiſcopos *Romano-Catholicum* & *Armenum*. Urbem iſtam hodie Turcæ tenent. ecundo ab hac urbe lapide eſt arx Potociorum *'aniouce* dicta à *Johanne Potocio*, Palatio Braſla-ienſi exſtructa, celebris oppugnatione Turci-ì, quæ contigit anno 1621. Opida porrò in Podolia præcipua ſunt *Tremboula*, *Latiſzovia*, *luſiatinum*, *Barum*, *Czartcovia*, *Janovia*, *Zin-via*, *Miſazibozia*, *Jeſupolis*, *Grodecia*, *Jaelo-:cia*, *Satanovia*, *Zuanecia*, *Tarnopolia*, *Kitai-odum*, *Dunaigrodum* & alia, ſingula ferè ob 'artarorum irruptiones munita. Podolia enim ontinuis ferè Barbarorum incurſionibus vexa-ır, quæ ſi pace frui poſſet, certè nec Italiæ aut lungariæ ſoli ubertatem & divitias invideret. :natores hujus Palatinatus ſunt tres, *Epiſcopus 'amenecenſis*, *Palatinus Podoliæ*, & *Caſtellanus amenecenſis.*

c *Chmielnicum* ad *Braſlavienſem* pertinet *Palatinatum*, qui ultra Podoliam in Tartarorum finibus poſitus nomen habet à d *Braſlavia* ad Bogum fl. ſita. *Vinnicza* hic nobilitatis conventu & judicio nobilis eſt. Præterea in hoc Palatinatu opida ſunt *Morachua*, *Jaroſovia*, *Zitomiria*, *Sarogrodum* & *Felſtinum*. Senatores hic ſunt duo, e *Palatinus* & *Caſtellanus*. In duo diſtinguitur Palatinatus territoria, *Vinnicenſe* & *Zitomirienſe*.

Cæterùm Ruſſiæ Rubræ aſſcribit Starovolſcius quoque f *Palatinatum Czerniechovienſem*, Ruſſiæ Nigræ partem, quam Moſcis ademptam Uladiſlaus IV. Poloniæ adjunxerat. Habebat *Palatinum* & *Caſtellanum*. Cæterum Palatinatus Podoliæ, Kiovienſis, & Bratzlavienſis terræ hodie vulgò g *Ukraina* nominatur. Hæc provincia hodie in partes ſciſſa; quarum aliæ parent Turcis, aliæ Moſcovitis ſubſunt.

HEKELII.

k Ac divinâ ferè manu.
l S. *Camyeniec.*

a Camenecia. b Podoliæ opida. c Chmielnicum. d Braſlavienſis. e Palatinatus opida. f Palatinatus Czerniechovienſis. g Ukraina.

CAP. XXVI.

Volinia, Podelaſſia, Maſovia, Livonia, Samogitia. [1]

VOLINIA.

I.

VOlinia, Pol. *Wolin*, inter Poloniam, Lituaniam & Ruſſiam Nigram porrecta, opida præcipua habet, *Lutzko*, *Wlo-* Volinia.

REISKII.

1 a Alba Ruſſia, quam ex Hartknochio re-:nſemus, Cluverio plane omiſſam ſex Palatinabus conſtat, Novogrodenſe puta, Meiſlavienſe, 'itepcenſe, Mindenſe, Poloccenſe, Czernihovienſe. Huc etiam b *Smolensko* pertinet, in-:r Polonos Ruſſoſque ambigua, his tamen ad-uc ſubdita. c Maſovia vero nomen ab Maſo 'lieciſlai Regis pincerna legitur ſumſiſſe, ſibique Duces præfeciſſe proprios; Germanico quondam noſtro Imperio ſubjectos: Quorum familia cum exſpiraſſet, Poloni provinciam occuparunt. Urbs hujus Paſſavia per ſe ambula & Comitiis Regni habendis frequentiſſima, ſed munitionibus parum inſtructa. Pomerella ſeu Pomerania ulterior & Caſſubia, heic apud auctorem noſtrum terris Polonicis excluſa utraque ſequenti capiti reſervabitur.

a Alba Ruſſia. b Smolensko. c Maſovia.

Wlodimirz, & *Krzemieniec*. α

Podelaſſia.

PODELASSIA.

Podelaſſiæ ſive Podlachiæ Palatinatus. II. β *Podelaſſia*, Pol. *Podlaſze*, inter Lituaniam, Maſovian & Boruſſiam poſita, Lituaniæ quondam pars, ſingularis poſte provincia facta, Poloniæ titulo acceſſit [a]. Loca notiora ſunt *Bielsko*, *Tykozyn* [b], *Auguſtow*.

Maſovia.

MASOVIA.

III. γ *Maſovia*, Pol. *Mazowſze*, German. *die Maſaw*, inte Bo

BUNONIS.

α a *Volinia*, ſive *Volhymia* Palatinatus Kioviæ ocdua, in duo dividitur territoria *Cremenecenſe* & *Luceorienſe*. Habet Senatores tres, *Palatinum*, *Caſtellanum* Volhyniæ & *Epiſcopum* Luceorienſem, qui ſedem ſuam habet in arce, ut *Ruſſorum* Epiſcopus in urbe ſuam. Alius, etiam Ruſſorum Epiſcopus ſedem ſuam habet *Volodomiriæ*. Opida in hoc Palatinatu prætereà ſunt, *Rubeſovia*, *Socalia*, *Czattoriſcum*, *Oleſcum*, *Orilovia*, *Brodi*, *Olika*, *Cremenecia* territorii ſui caput, arcem in ſaxo eminentiſſimo oſtentat; *Viſniovecia*, *Zaſlavia*, *Conſtantinovia*, *Baſilea*, *Dubna*, *Zbaravia*, *Oſtrogium*, *Dermanum*, urbs *Monachi Ruſſici S. Baſilii*; & *Miedireczum*, pleraque munita loca. *c*

Volhyniæ conterminus eſt b *Palatinatus Belzenſis*, Leopolienſium & Chelmenſium terris vicinus, qui duos habet Senatores, *Palatinum* & *Caſtellanum* Belzenſem. c *Belza* inter paludes ſita eſt. Palatinatus hic in quatuor dividitur territoria, *Belzenſe*, *Buſcenſe*, *Grodlenſe*, & *Grabovecenſe*.

Inter Volhyniam & Palatinatum Lublinenſem eſt d *Terra Chelmenſis*. Urbs e *Chelma* duos habet *Epiſcopos*, *Catholicum* & *Ruſſum*; ſed Catholici cathedra *Graſnoſtaviam* tranſlata eſt. Terra hæc in duo territoria diviſa duos habet Senatores, *Epiſcopum* & *Caſtellanum* Chelmenſem. Opida præcipua hîc ſunt *Chelma*, *Rozana*, *Vlodavia* & *Craſnoſtavia* ad Veprum fl. quo *Maximilianus* Archidux Auſtriæ ad Poloniæ regnum evocatus, ab adverſa factione *Johanne Zamoſcio* Duce victus, in cuſtodiam deductus eſt. Qui Zamoſcius in vicina iſta condidit f *Zamoſcium* opidum, quod Academia ornavit.

β *Podelaſſiæ*, ſive *Podlachiæ* Palatinatus Maſoviæ tribuitur à Starovolſcio. Habet duos Senatores, *Palatinum* & *Caſtellanum* Podlachiæ. In tria diſtinguitur territoria, *Drogiczynenſe*, *Mielnicenſe*, atque *Bielſcenſe*, ſecundum tria opida præcipua.

γ g *Maſovia* d Starovolſcio, ex quo pleraqu hæc de Polonia deſumpta ſunt, dividitur in qua tuor Palatinatus. *Plocenſem*, *Podlachicum*, d quo jam dictum: in eum qui peculiariter *Moſc viæ* nomen retinet, atque h *Terram Dobrinenſen* *Dobrinenſis Terra* inter Cujaviam & Pruſſiam pc ſita, in *tria* dividitur territoria, *Dobrinenſe*, *R pinenſe*, & *Libnenſe*. Præter iſta tria opida *Skompe*, opidum hic eſt alicujus nominis. Se natores Terræ Dobrinenſis ſunt *Caſtellani tres* *Dobrinenſis*, *Ripinenſis*, & *Slonnenſis*.

i *Palatinatus Plocenſis* inter Viſtulam & Pruſſiar jacens in *quatuor* diſtinguitur territoria, *Plocenſe* *Zavorenſe*, *Mlavenſe*, & *Stenenſe*. Habet Sena tores quinque, *Epiſcopum*, *Palatinum* & *Caſte lanum* Plocenſes: deinde *Raciazenſem* & *Siepercen ſem Caſtellanos*.

k *Maſovia* ipſum *Palatinum* habet Generalem atque *Caſtellanos ſeptem*, *Cyrnenſem*, *Varſovien ſem*, *Viſnenſem*, *Viſegradenſem*, *Zacrocimenſem* *Ciechanovienſem*, & *Livenſem*. In *duodecim* divi ditur territoria, *Cyrnenſe*, *Viſnenſe*, *Zembre vienſe*, *Varſovienſe*, *Nurenſe*, *Viſſegrodienſe* *Zacrocimenſe*, *Ciechanovienſe*, *Lomzenſe*, *Roze nenſe*, *Macovienſe*, & *Livenſe*. Præter hæc ter ritoriorum capita, nobiliora opida hîc ſunt *Pult via*, *Czernienſcum* ad Viſtulam, *Miſcum*, *Varc* *Vengrovia*, *Garvolinia* cereviſiæ bonitate nobilis *Staniſlavovia*, *Brocum*, *Viſcovia*, *Seroicza*, *Lom za* & demum.

HEKELII.

a A. CHR. M. D. LXIX.

b Ubi Theſaurus aſſervatur Regius.

c Hæc Regio propter Agri fertilitatem Fru gum omnigenarum eſt abundans, & Sylvis fe rigenis Stagniſque piſcoſis referta. Incolæ ſtre nui & bellicoſi ſunt, *Ruthenicoque* idiomate Mo ribuſque & Religione utuntur.

d A *Maſſaó*, hujus Regionis Duce, ſic deno minata.

BUNO

a Volinia. b Belzenſis Palatinatus. c Belza. d Terra Chelmenſis. e Chelma. f Zamoſcium. g Maſoviæ diviſio. h Dobrinenſis Terra. i Plocenſis Palatinatus. k Maſoviæ Palatinatus.

Boruſſiam, Poloniam & Podelaſſiam ſita, ſuos habuit antè Duces, quorum ſtirpe exſtincta, Ducatus ann. CIↃ IↃ XXVI. Poloniæ titulo inſertus eſt. Caput provinciæ eſt δ *Varſavia;* Pol. *Warſzaw*, German. *Warſaw* regni comitiis, quæ hic haberi conſueverunt, celebris. Varſavia.

LIVONIA. 2

IV. *Livonia*, German. incolis *Liefland*, nobiliſſima atque ampliſſima regio, ab Septemtrione Finnico Sinu terminatur; ab Oriente Nava amne & *Peybas* lacu, & Magnæ Ruſſiæ Lituaniæque latere Occidentali; à Meridie linea ab opido Lituaniæ *Dodina*, a ripa Duinæ fluvii poſito, ad *Memmel* Boruſſiæ opidum perducta; ab Occaſu mari Suevico. Longitudo ſumma inter Navam & *Memmel* mill. XC. Latitudo inter mare & *Dodina* mill. LX. Dividitur in quatuor partes, quarum nomina incolis, ε *Eſten*, ζ *Let-* Livonia. Ejus fines. Magnitudo.

BUNONIS.

δ a *Varſavia e*, Poloniæ centrum, quadraginta milliaribus à Poſnania & Cracovia diſtans. Habet palatium regium à Sigiſmundo III. magnificè exſtructum: itemque extra urbem aliud *Viaſdoviæ* Viſtulam proſpectans. In ſuburbio *Cracovia* dicto verſus Viaſdoviam eſt tropæum victoriæ de Moſcis reportatæ, capella nimirum, in qua ſepultus *Joh. Demetrius Suiſcius*, Magnus Dux Moſcorum, qui captivus vitam in carcere *Goſtiniæ* finierat, unà cum duobus fratribus. Nuper anno 1655. Carolus Guſtavus Suecorum Rex hanc Polonorum Regum ſedem occupârat ...eribuſque munierat; verùm ſequenti mox anno præſidium Suecicum à Polonorum Rege ex urbe pulſum eſt.

ε b *Eſtia* in ſex dividitur territoria, *Harriam* ...*rnland*; *Viriam*, *Wirland*, *Allantakiam*, ...*enboam*, *Jerviam* & *Wikkiam*. c In *Harria* eſt d *Revalia* munita urbs *f* cum arce; quæ anno 1570. à Moſcovitis obſeſſa & oppugnata obſidionem ultra ſemeſtre in ſequentem uſque annum fortiter ſuſtinuit *g*. In e *Viria* ſunt *Weiſſenberg*, *Tolsberg* & *Borchholm*. In f *Allantakia* ſunt *...uſchloß* & Nerva, extremum Livoniæ verſus ...ro-aquilonem propugnaculum, à Moſcis anno 1558. expugnatum; poſtea tamen à Johanne Sueciæ Rege captum. In g *Odenpoa* ſunt ...ernebec, Helmet, Ringen & *Derpacum h*, quod à Guſtavo Adolpho Sueciæ Rege Academia *i* ornatum Moſcus captum tenebat: ſed poſt Suecis, facta pace, illud reſtituit. In i *Jervea* ſunt *Weiſſenſtein*, Lais, Overpolen & Vellin. In k *Wikkia* ſunt Hapſcel, Leal, Lode & Parnovia.

HEKELII.

e Ubi optimum Hydrómeli conficitur.

f Et amœna.

g Hæc Urbs inſignem habet Portum in Sinu Maris *Balthici* atque Commerciis *Rigæ* haud quaquam cedit. Gaudet & Gymnaſiô celebri, cujus Rector & Inſpector olim laudabilis erat *Heinricus Arningk*; hôc tempore v. præclare legit veſtigia ejus *M. Adam Herold*, Amicus meus ſingularis. Clarent ibidem in eôd. Gymnaſiô *Joann. Rudolff Brehmius* & *Heinricus Julius Woltemate*.

h S. Dorpatum.

i Ubi *D. Andreas Virginius*, Theologus, & *D. Heinricus Heinius*, Ictus, non ita pridem ex votô docuerunt.

REISKII.

2 Livonia primo ex Germanicis mercatorum, maximè Bremenſium, navigationibus, poſthac bellicis Teutonicorum equitum expeditionibus in notitiam Geographicam pervenit. Unus Ptolemæus Lib. II. l Levonum (Græce λῃυώνων) meminit: Aſt incolas eos Scandiæ aſſignat inſulæ, hanc autem oſtio Viſtulæ vicinam: Sed de Scandia error duplex loco huic unico inſedit. Teneamus hoc priſcum de Levonis Viſtulæ propinquis teſtimonium, & cum Livoniæ populis, quan-

a Varſavia. b Eſtia. c Harria. d Revalia. e Viria. f Allantakia. g Odenpoa. h Derpatum. i Jervia. k Wikkia. l Levoni.

ζ *Letten*, *Curland*, & *Semigallen*. Harum prima Suedicæ eſt ditionis, reliquæ η Polono parent: Inſula ϑ *OEſel*, ad Danum ſpectat.

Riga. V. Princeps urbium eſt ι *Riga*, nobile emporium; nec inferior commerciis ϰ *Revalia*, vulgo *Revel*, Eſthoniæ caput. Tertia eſt λ *Dorpatum*, vulgo *Derpt*; Veneda vulgo *Wenden*, Venedico obverſa ſinui, Magiſtri militiæ ordinis Teutonici ſede nobilitata. μ *Curlandiæ*, quæ ſuperioribus annis in Ducatum unà cum Semigallia elata, caput *Goldingen*. Ducum autem ſedes *Mitow*.

Revalia. Dorpatum. Veneda. Curlandia. Goldingen. Mitaw.

SAMOGITIA.

Samogitia. VI. ν *Samogitiæ* Ducatus inter Livoniam & Boruſſiam ſitus, nullo ξ neque opido, neque caſtello, neque eximio aliquo ædificio

quantum fieri poteſt, conciliemus. Denique *Ordo Enſiferorum Equitum* A. 1104. ab Innocentio III. Papa inſtitutus ad convertendam Livoniam excurrit, eaque ſubacta *Crucigeros ſive Teutonicos* ſive *Equites* ſociavit, ob bella Ruſſica, quæ tum exarſerant, & Polonica gerenda. Denique Sigiſmundus Auguſtus, Rex Poloniæ, debellata Livonia totum extinxit ordinem, Magiſtrumque hujus ultimum Gothard. Kettlerum a novo Curlandiæ ac Semigalliæ ducatu, & Vaſallum jure beneficiario ſibi regnoque devinxit. Sed poſtea Suevi *Livoniam ſeptemtrionalem* totam Ruſſis, omnem ſimiliter *tranſdünanam & ciſdünanam* Polonico regno ademptam ſuperiori & hoc noſtro ſeculo nunc tenent: b Pars aliqua Livoniæ auſtralis, quæ Lithuaniam tangit, per pacem Olivenſem A. 1660. Poloniæ relicta. Dividitur autem quicquid eſt Livoniæ in ſex territoria, *Leitlandiam*, *Vikeclandiam*, *Eſtlandiam*, *Virlandiam*, *Hariam & Gervandiam*: De Narva munitiſſima & inſulis Livoniæ adjacentibus, *Oſelia*, *Dagedem*, *Mona*, *Wormſea*, cæteriſque minoribus non dicam.

BUNONIS.

ζ c *Leita* habet d *Rigam* cum munimento *Dunamunda* ad Dunæ oſtium. *Kockenhauſen*, *Creitzburg*, *Duneburg* ad Dunam fl. Item *Wenden* & *Wolmer* ad Treideram fl.

η Omnis illa e *Livonia*, excepta *Eſthonia*, ejusque capite *Revaliâ*, anno 1561. ſub *Sigiſmundi Auguſti*, Poloniæ Regis, conceſſit poteſtatem, ſalvis tamen juribus, immunitatibus & privilegiis. At Poſtea 1601. *Carolus* Sueciæ Rex Livoniam invaſit, ejuſque bonam partem ſubegit. Tandem ipſius filius *Guſtavus Adolphus* anno 1621. Rigâ per deditionem captâ, reliquam quoque domuit Livoniam. f *Mitoviam* quoque expugnaverat Suecus; ſed eam Poloni recuperarunt. Manſere igitur *Churlandiæ Duci* ſua, donec nuper anno 1658. ipſe Dux inſidiis circumventus, cum univerſâ familiâ in Suecorum veniret poteſtatem; omnique ſuâ ditione exueretur: reſtitutus tamen eſt hoc ipſo anno 1660.

ϑ g *OEſelia* ad Danum quidem ſpectebat; ſed ea vi pacis 1645. initæ, Suecis tradita eſt.

ι h *Riga* modò memorata eſt: eam nuper anno 1656. oppugnabat Moſcus; ſed ab *opidanis* ſimul & præſidio fortiter repulſus eſt; Manet igitur Suecis cum reliqua Livonia, quâ cedere coactus eſt Moſcovita. Anno 1677. urbs *Riga* igne ab incendiariis ſuppoſito magnam accepit calamitatem, ejuſque pars melior in cineres redacta *k*.

ϰ De Revalia,

λ Dorpato modò dictum eſt.

μ *Gothardus Ketler* ex ordinis Livonici, qui *Enſigeri* appellabantur, Magiſtro, primus Churlandiæ i Dux, autoritate & nomine *Sigiſmundi Auguſti* Poloniæ Regis, creatus eſt à Ratzevilio Palatino Vilnenſi in arce Rigenſi anno 1562.

ν k *Samogitia* Palatinatum ſive Satrapiam non habet; ſed multas præfecturas: ſimulque ejus Toparcha, vulgò *Capitaneus* locum in ſenatu regni cum Epiſcopo & Caſtellano habet.

ξ Provinciæ tamen caput eſt ad l *Roſiene* ad Dubiſſam fl. m *Couna* quoque urbs mulſo celebris, ad *Crononis* ſive *Niemini* ripas Samogitiæ adſcribitur à Starovolſcio.

HEKELII.

k Quod etiam factum Annô ſuperiori 1684.

REIS-

a Ducatus Curlandiæ. b Livoniæ partes. c Letia. d Riga. e Livonia. f Mitovia. g OEſelia. h Riga. i Churlandia Dux. k Samogitia. l Roſiene. m Couna.

PRUSSIÆ NOVA TABULA
Tab. 34
Septentrio
Meridies
Occidens
Oriens
MARE BALTICUM
OOST ZEE
SAMOGITIÆ PARS.
CASSUBIÆ PARS.
POMERELLIA.
COIAVIAE sive POLONIAE MAIORIS PARS.
MASOVIÆ.
PODLACHIÆ PARS.
LITVANIÆ PARS.
SAMBIA. Samland.
NADRAVIA
SCHALAVONIA
CVRISCH NERVNG
CVRONENSIS LACVS.
Frisch Haff
Koniegsber
Dantzig
Memel
Thorn
Culm
Elbing
Tilse
Insterburg
Angerburg
Johansburg
Grodno
Boreafl ante hic Succinum colligitur
Flante Zephyro hic multum Succini colligitur
Milliaria parva mediocria et magna

o inſignis, ſilvis ac nemoribus horridus, ſolo melle, quod hic ræſtantisſimum colligitur, notus eſt.

CAP. XXVII.

De Boruſſia, & Caſſubia: item de Epiſcopatibus & Academiis regni Polonici.

I.

Ruſſia, vulgo *Preuſſen*, amplisſima atque illuſtrisſima regio, fluviis ac lacubus ſtagniſque frequenter rigua, frumento maxiè ferax, quibuſdam dicitur perperam *Boruſſia*, quaſi à Boruſcoim antiqua gente, quam Ptolemæus in Moſcoviæ tractu ponit, nc huc tranſiiſſe ſuſpicantur. Alluitur à *Septentrione* ſinu Codano Chrono flumine; ab *Ortu* clauditur Lituania & Podelasſia; à *Meridie* Moſovia & Polonia: ab *Occaſu* Caſſubia. Porrigitur *in ngum* à Chroni oſtio, ad Torunium urbem in ripa Viſtulæ, mill. erman. XLV. *In altum* ab opido Podelasſiæ *Raigrod*, ad Viſtulæ tium, totidem. Diviſa hodie eſt in *Regalem*, quæ immediate Regi Magnitudo. Diviſio.

REISKII.

1 Recte habet illa Geographorum ſuſpicio, i Boruſſiam à gente [a] *Boruſcorum* veteri (Græ- τ̃ Βοϱϱόσκων) & cultam & denominatam ſennt. Namque à Ptolemæo Lib. III. illa Sarmais annumerata poſt ſinum locatur Venedicum, c in ullo alio Moſcoviæ tractu. Quin dixem, *Boruſcos* irrepſiſſe pro *Boruſſis* ex vitio rariorum communiſſimo: Ut neque perpem ſed recte Boruſſia dicatur, viris doctiſſimis probantibus. [b] Gens autem illa perdiu obſcu-, & cum finitimis colluctata, Slavis denique ciata, inde crebris Polonorum irruptionibus llicis poſt A. 997. vexata, Boleſlao tandem hobrio victam ſeſe dedidit: Sed perfida Chrianis natio victores & finitimos laceſſivit popus, ut Cunradus Maſoviæ dux A. 1226. *Equis aut fratres Teutonicos*, eoſque *Crucigeros* evocat, qui totam Boruſciam, itemque Pomerelam & Samogitiam armato impetu, nec annis xaginta effluentibus ſubegerunt. Sed cum queſtris Ordo quandam tyrannidem uſurpat, Caſimirus Poloniæ rex Boruſciam bello omitam A. 1469. diviſit, ut pars una ſuperior gno Polonico, alteraque inferior equeſtri Ordini ſubeſſet. Denique Albertus Marchio Brandenburgicus XXXIV. Ordinis Magiſter habitu equeſtri depoſito ab Rege Sigiſmundo A. 1525. Dux Boruſſiæ creari maluit, quam in feudo Polonico extrema omnia experiri. [c] *Hinc Boruſſia hodieque duplex, regia nempe atque ducalis*: Hanc feudali nexu liberam Friedericus Wilhelmus, Elector Brandeburgicus A. 1658. in Velavienſi tranſactione ſibi ac poſteris, & ſupremum Boruſſiæ imperium acquiſivit. [d] *Caſſubia* autem & [e] *Craina*, tractus terrarum non exigui regno ſubſunt Polonico; Itemque [f] *Pomerellia* ſive *Pomerania ulterior*, quæ ſeptem conſtat territoriis, *Sluchovienſi* nempe *Tucholienſi*, *Suecenſi*, *Dorſavienſi*, *Zucovienſi*, *Puſcenſi & Mirachovienſi*: De his vide Hartknoch. l. cit. & Piaſeccium in Chron. De Polonicis Epiſcopatibus Aubert. Miræum Lib. I. c. 47. qui pro Rigenſi abolito Leopolienſem ſubſtituit, & Stan. Lubinski in Ploc. Academias adde Warſovienſem, & Vilnenſem. [g] De ſuccino veniſque hujus per Boruſſiam hinc inde ſparſis, item de littoribus maris Balthici, fluviis, lacubus, fontibus, & puteis ſucciniferis Phil. Jac. Hartman *Phyſicam & Civilem Hiſtoriam* A. 1677. edidit.

Eee 3 BUNO-

a Boruſci. b Boruſſia ſubacta. c Boruſſia duplex. d Caſſubia. e Craina. f Pomerellia. g Succinum Boruſ.

Regi paret; & *Ducalem*, quæ Marchionibus Brandeburgicis feudum conceſſa. α

Pruſſia Regalis. II. *In Boruſſia* β *Regali* clariſſima urbium γ *Gedanum*, quæ Da-

BUNONIS.

α [a] *Pruſſiam*, [b] *Cruciferorum Ordo Teutonicus*, Barbaris, qui ea loca tenebant, aut pulſis aut ſubactis, ſub ſuam redegerat poteſtatem; ac novis ſubinde è Germania deductis coloniis, caſtellis munitis, opdiſque quam plurimis conſtitutis, res ſuas firmarat; ut florentiſſima, paulo antè & circa annum C. 1400. eſſet Ordinis in Pruſſia potentia & auctoritas. Poſteà rebus ſecundis elati, quum Lituaniam Regi Poloniæ eripere conarentur Cruciferi, & nova ſubinde bella moverent, tandem ingenti prælio ad Drevanciam fl. in Maſoviæ finibus anno 1410. ab Uladiſlao victi, bonam Pruſſiæ partem amiſerunt. Quo periculo, fide ſubditorum liberati, poſtcà inter ſe feralia aluerunt diſſidia, & graviſſimis exactionibus & tributis ſubditorum animos alienarunt. Acceſſit aliquot Commendatorum petulantia tyrannica, qui arces in urbibus tenebant, & Dantiſci ſenatores aliquot ac cives ſub amicitiæ ſpecie in arcem invitatos crudeliter trucidârant; civium & nobilium filios & uxores ad libidinem explendam rapiebant; adeóque ſubditos illos veluti bello captos, pro mancipiis ſuis habebant. Tantas injurias quum Nobilitas & civitates majores diutiùs ferè nollent, Culmæ primum convenientes fœdus & ſocietatem ineunt ad libertatem, fortunas & privilegia tuenda; ac decernunt, de injuriis Magiſtri Ordinis & Commendatorum apud concilium provinciæ ſive fœderatos ſubditos queri licere. Quum verò fœdus iſtud veluti inhoneſte factum à [c] Friderico III. Imperatore eſſet pronunciatum, adeoque abolendum; mulcta quoque Nobilitati & civitatibus gravis impoſita, ipſique ſubditi, amiſſâ libertate & privilegiis, juſſi Magiſtro Ordinis ſine recuſatione obedire; juramentum fidelitatis Ordinis Magiſtro *Ludovico Erlishuſio* renunciant, & in *Caſimiri* Poloniæ Regis clientelam, fidem & defenſionem ſeſe conferunt; anno 1454. Fratres igitur ordinis, pleriſque arcibus & opidis amiſſis, cum Caſimiro Rege anno 1466. demum coacti ſunt tranſigere his conditionibus; ut *Culmenſem* ditionem, *Michalovienſem*, *Pomerelliam* univerſam, unà cum *Elbinga*, *Chriſtburgo*, *Stuma*, *Tolkemith*; arcibus & territoriis, *Neringa* inſula ac *Warmienſi* diœceſi, jure ſempiterno Magiſter & fratres Ordinis cederent Regi: reliquam verò ulteriorem Pruſſiam, cujus *Kningsberga* caput eſt, velut Poloniæ Regis feudum poſſiderent, & in perpetua fide ac clientela Poloniæ Regum manerent; idque juramentum confirmatum eſt. Aliquot etiam Ordinis Magiſtri in eas jurabant conditiones, eaſque obſervabant. Sed *Fridericus Saxoniæ Dux*, Ordinis Magiſter, auxiliis ab Imperatore & Germaniæ Principibus promiſſis fretus, in Poloni verba jurare renuit: & quum bello, quod à Polonis impendebat, ſe imparem videret, relictâ provinciâ in Germaniam abiit. Poſt cujus obitum Ordinis Magiſter electus Albertus Brandenburgenſis Marchio Poloniæ Regi ſe ſubmittere recuſabat; quod & Cæſar & Pontifex id apertè prohibuiſſent. Belli molem aliquamdiu fortiter ſuſtinebat Albertus hic. At quum tantis Polonorum viribus diutiùs reſiſtere non poſſet, pacem cum Poloniæ Rege Sigiſmundo iniit, quà [d] *Albertus* Marchio ex Ordinis Magiſtro *primus Pruſſiæ Dux*, & Poloniæ Regis Vaſallus eſt factus, anno 1525. Pruſſiamque illam ulteriorem, quæ ex eo tempore *Ducalis* dicta, in feudum perpetuum jure hæreditario accepit. Nuper tamen Rex Poloniæ Caſimirus Brandenburgico Electori *Frederico Wilhelmo*, qui Pruſſiam illam tenet, in Ducatum iſtum plenam conceſſit & liberam poteſtatem, omnibus juribus, quæ Poloniæ Reges in illum habebant, renunciatis.

β [e] *Pruſſia Regalis* in *tres* diſtinguitur Satrapias, *Culmenſem*, *Mariæburgenſem*; & *Varmienſem*. *Michalovienſe* territorium in Satrapia *Culmenſi* eſt. Satrapiæ Culmenſ. opida ſunt, *Culma*, *Brodnicia*, *Crudentum*, *Padinum*, *Golubia*, *Rogozna*, *Brattianum*, *Covalia*, *Copriumicza*, *Lybavia*; & *Torunia*. In *Mariæburgenſi* Satrapia opida ſunt, *Mariæburgum*, *Elbinga*, *Stuma*, *Oneovum*, *Stargardia* & *Orneta*. In *Varmienſi*, *Heilsberga*, *Brunsberga*, *Fraunberga*.

γ [f] *Dantiſcum* a ad Viſtulæ & Moldaviæ confluentes, Cluverii noſtri *b* patria, à Stephano Poloniæ Rege anno 1577. oppugnatum, obſidionem fortiter repreſſit. Poſtea tamen Regibus ſuis exſtitit fidele, cùm in bello Pruſſico, quod cœpit anno 1626. tùm maximè nuper, quo Regi Caſimiro, ferè ab omnibus deſerto, fidem omnium ipſorumque Polonorum opinione majorem firmioremque præſtitit, quæ Regi Regno-

a Pruſſia. b Cruciferorum ordo. c Pruſſorum deſertio ab Ordine. d Albertus, Pruſſiæ Dux primus. e Pruſſia Regalis. f Dantiſcum.

Dantiſcum[e], vulgò *Danzighe*, nobiliſſimum Suevici maris Emporium, totius regni granarium, civitas dives & opulenta; mœnibus, foſſa ac vallo munitiſſima. Secunda ab hac eſt [δ] *Torunium*, vulgò *Thoorn:* celebre quondam emporium, antequam Gedanum ad id faſtigium perveniret; nunc nundinis maximè clarum. [ε] *Elbingium*, vulgò *Elbing*, Anglorum opibus, qui pannis hic negotiantur, in ſingularem nitorem indies creſcit. Reliqua opida notiora ſunt, [ζ] *Mariæburgum*, firmiſſimum munimentum; [η] *Grudentia*, *Bromberga*, [ι] *Culmia;* hæc antiquiſſima & opulentiſſima quondam urbs: [κ] *Braunsberga* publico Jeſuitarum collegio famigeratum opidum.

Dantiſcum. Torunium. Elbingium. Mariæburgum. Grudentia. Bromberga. Culmia. Braunsberga.

III. Du-

...gnoque ſaluti fuit; certiſſimum documentum, ...ugnas & munitas urbes firmiſſima regnorum ...e præſidia. Dantiſcum *Gymnaſio* etiam floret, viſque nobilitate, prudentia & eruditione *c* in ...ſgulis abundat ordinibus, qui, in ſummo licet ...gnitatis gradu conſtituti, miram tamen omni...bs oſtendunt ac probant comitatem & humani...tem *d*. Ad Viſtulæ oſtium eſt munimentum ...ſmiſſimum, vulgò [a] *die Weiſſelmünde* dictum. ...antiſco Ortum verſus vicinum eſt cœnobium, ...*Oliva* dictum, in quo Pax inter *Suecum* & *Polo...m*, fœderatoſque *Cæſarem* & *Electorem* Bran...nburgicum conciliata anno 1660.

HEKELII.

a Inclutô *Hevelianô* Nomine hactenus magis ...lutum atque clarum redditum.

b *Et Bartholomæi Keckermanni.*

c Atque Autoritate.

d Vid. *Maginus* Part. II. *Geogr. Ptolem.* fol. 157. ...f. a. ut & *Quenſtedtii* mei candidè venerandi ...*logus de Patriis Viror. illuſtr.* p. 256. Olim cla...ère in hâc Urbe laudabili tam in Cathedrâ Ec...cſiaſticâ, quàm Gymnaſticâ docentes, *Joannes ...ſaccus*, *Abraham Calovius*, *Joannes Mauki...ius*, & *Ægidius Strauchius*. Sed hodiè docent ...Eccleſiâ *Conſtantinus Schützius*, *Salomon Molle...*, *Andreas Barthius*, *Georg. Bauerus*, *Sam. ...elgvigius*, *Michaël Engel*, aliique Viri Pietate ...que Eruditione verè inſignes. In Gymna...v. *Joach. Hoppius*, *Jo. Petrus Titius*, *Wolfg. ...ſteuſcherus*, *Frid. Butnerus* & *Frid. Chr. Bücherus*.

BUNONIS.

δ [c] *Torunium* probe munitum habet Gymna...ſm, & pontem in Viſtula flumine *ſ*: Sueco...rum miles, quem in nupero bello acceperat urbs, poſt diuturnam obſidionem difficulter ejectus eſt à Poloniæ Rege anno 1658. & anno 1665. à Regis Poloniæ militibus interceptum eſt.

ε [d] *Elbingium*, ad lacum aquæ dulcis, vulgo *das friſche Haff*, ſitum, primùm florere cœpit, quum *Stephanus* Poloniæ Rex Dantiſcum obſidens negotiationes eò transferre ſtuderet: Quod idem molitus eſt Sueciæ Rex *Guſtavus Adolphus* bellum in Pruſſia gerens. Hodiè vero Angli Pannorum *Stapelam*, quam vulgò vocant, habent Dantiſci. Cæterùm Elbingium quoque Gymnaſio ornatum eſt.

ζ [e] *Mariæburgum*, ad Nogatum poſitum, arcem habet munitiſſimam, quæ olim Magiſtrorum Ordinis fuit ſedes. *g*

η [f] *Grudentia* ad Viſtulam eſt infra Culmiam.

ϑ [g] *Bromberga* cis Viſtulam eſt ad Broam fl.

ι [h] *Culmia*, urbs antiqua, apud Viſtulam infra Torunium ſita, jure municipali, quod per univerſam Pruſſiam habetur in pretio, in primis nobilis eſt.

κ [i] *Braunsberga* *h* ad Paſſariam fl. eſt. A Mariæburgo verſus Meridiem eſt [k] *Stuma*, ad quod pagus [l] *Stumsdorf*, qui tractatibus pacis inter Suecos & Polonos inclaruit.

HEKELII.

e Hujus URBIS nequaquam ſatis deprædicandæ Eccleſiæ Euangelicæ atque Gymnaſio Regio hôc tempore præſunt ſummâ cum laude *Andreas Kühnius* atque *Samuel Schelvigius*, Theologi ſubtiliſſimi ac multis Magnatibus apprimè grati.

ſ Patria eſt *Nicolai Copernici*, Mathematici celeberrimi, nati Ao. CHR. M. CCCC. LXXIII. denati verò ibid. Ao. Secul. ſequ. XLIII. Claret

Urbs

a Weiſſelmünde. b Oliva cœnobium. c Torunium. d Elbingium. e Mariæburgum. f Grudentia. g Bromberga. h Culmia. i Braunsberga. k Stuma. l Stumsdorff.

Pruſſia Ducalis. Regius mons.

III. Ducalis λ Boruſſiæ caput ac ſedes Ducum eſt μ *Regius mon.* vulgò German. *Koningsberg*, Pol. *Krolewic* urbs nobilis, & celeb maritimis mercimoniis emporium. Eſt præterea verſus Septer trionem ultima ν *Memel*, arx munitiſſima.

Memel.

Caſſubia.

IV. ξ *Caſſubiæ* Ducatus, inter Boruſſiam ac Pomeraniam ſitu latior olim erat quam nunc patet. Quippe tota ea Boruſſiæ par qu

Urbs ob *Colloquium*, ſeu *Conventum*, inter diverſæ Religionis Chriſtianos, ſed ſine fructu, *autoritate Regiâ Polonicâ* inſtitutum, cujus Acta *Varſaviæ* Aº. M. DC. XLVI. curioſè ſunt impreſſa. In *Thorunenſem Confeſſionem* extant *Animadverſiones* GEORGII CALIXTI Aº. CHR. M. DC. LIV. in f. edit.

g Alioquin Civitas egregiè eſt nobilis, quam *Maginus* Regalis Pruſſiæ quod ibidem conficitur, Exteris quoque gratum eſt.

h Olim quoque Emporium haud incelebre.

BUNONIS.

λ a *Ducalis Pruſſia* verſus Orientem provinciam habet b *Natangiam*, ſinu aquæ dulcis, Pregelo, Aliâque fl. interceptam: in qua opida *Palga*, *Heilgenbeil*, *Brandenburg* & *Creutzburg*. Inde trans Pregelum verſus Septemtrionem ſequitur c *Sambia* provincia ad cujus Occiduum & Boream latera mari Baltico cincta, Zephyro & Borea vehementiore ſpirantibus, d *Succinum* ſeu *Electrum* copioſè colligitur. Ad Meridiem habet *Regium montem*; jacetque provincia illa Sambienſis inter duos lacus aquæ dulcis, quorum alter Regio monti vicinus vulgo *Das friſche Haff* dicitur; & alter Sinus *Curlandicus*, *das Curiſche Haff*. Ex hoc navigia per Demam fl. in Pregelum commeant. A Dema fl. verſus Ortum ad Inſtrum fl. ubi *Georgenburg* eſt, extenditur e *Nadravia* provincia: & ſupra hanc, f *Sclavonia*, ad utramque Croni in Lithuania ripam, *Tilſa* opido Pruſſiæ ad Ortum æſtivum extremo, & *Labia* & *Ragneta* ſequitur. Hinc Ortum brumalem & Meridiem verſus, ad Lithuaniæ, Podlaſſiæ & Moſcoviæ fines; g *Sudovia* & h *Galindia* provinciæ Pruſſiam Ducalem terminant; perpetuis ferè ſolitudinibus & ſilvis horridæ, tametſi tenuibus opidis, *Oleſco*, *Stradauno*, *Licca*, *Johansburg*, *Ortelsburg* & *Niedeburg* ſparſim incoluntur. Introrſum verò ad Allæ ripam Orientalem eſt i *Bartonia* provincia, Natangiæ & Warmiæ finitima, agris & opidis frequentibus cultiſſima: & ad Occidentalem Paſſariæ ripam k *Pomeſania*, provincia ampliſſima, à Weſ in Drauſum lacum illabente, ad Viſtulam Oſſam uſque pertinens. Caput ejus eſt *Holland.* opidaque celebriora ſunt *Marienwerder*, Pon ſanienſis Eccleſiæ cathedralis olim ſedes; *R ſenburg*, Epiſcopi olim proprium, *Roſenbe Salfeld*, *Morung*, *Liebmul*, *Oſterrod*, *Hoenſt* & in vicina l *Soſſavia Gilgenburg*, & *Soldavia*.

μ m *Regius mons* ad Pregelum jacet, aula D cali, & Academiâ, quam *Albertus* primus D Pruſſiæ inſtruxit An. 1544. *i* inſignis *k*: t bus diſtinguitur opidis, ex quibus Academiæ templi cathedralis ac Epiſcopi Sambienſis don cilium, undique Pregelus cingit; *Lœbnicum* ve & *Veterem Urbem* alluit; cui ad Boream *Princi Palatium* amplum & ſplendidum, cum inſig Bibliotheca, (ex qua ſuum Concilii Tridenti Examen collegit B. Chemnitius) colli impo tum adjacet.

ν n *Memmela* ad Croni ſive Memmelæ fl. ſinus Curlandici oſtia ſita eſt. Alter hujus Duc tus portus munitus eſt o *Pillavia*, per quem nav in ſinum citeriorem; *das friſche Haff*, ac por. Regiomontum, Elbingium, &c. eunt.

ξ Caſſubiæ hujus qui agros incolunt, ex li guâ Venedorum cognoſcuntur eſſe ſoboles.

HEKELII.

i D. 17. Aug.

k Primus Rector fuit *Georgius Sabinus*, Po celeberrimus, & *Martini Chemnitii*, redivivi lius *Lutheri* Matruelis. Claruêre olim in eâd *Academiâ* æquè ac *Eccleſiâ Joannes Behmius*, *J cob Bohlius*, *Bernhardus Derſchovius*, *Joan. à G dern*, *Cœleſtinus Miſlenta*, uterque *Georgius Andreas Mylii*, Parens & Filius, *Joam Papi Levinus Pouchenius*, *Huldaricus Schœnbergeri* Cœcus, *Fridericus Wagnerus*, *Paulus Weiſſi* Virique docti ac litterati alii. Sed hactenus cl ruit *Chriſtianus Dreierus*, immò clarus eſt n ſolùm in *Pruſſiâ*, ſed & in totâ *Germaniâ Ma nus Kempius*, Vir valdè ac egregiè doctus, n hique amiciſſimus.

BUN

a Pruſſiæ Ducalis territoria. b Natangia. c Sambia. d Succinum. e Nadravia. f Slavonia g Sudovia. h Galindia, i Bartonia. k Pomſania. l Soſſavia. m Regius mons. n Memmela. o Pillavia.

uæ circa Viſtulam *Pomerellia* nunc dicitur, Caſſubiæ Ducibus an-
: parebat. At ejus quæ nunc *Caſſubia* nuncupatur, caput eſt *Coni-* Conicia.
ia, Polon. ſive Caſſubiis incolis *Chonitza*, German. *Konitz*. Re- Slochow.
qua opida ſunt *Slochow*, *Butow*, *Lavenburg*. Butow. Lavenburg.
V. *Archiepiſcopatus* in univerſo regno ſunt tres, *Gnæſnenſis*, Epiſcopatus
eopolitanus & *Rigenſis*. Epiſcopatus XVI. *Academiæ duæ*, Cra- & Academiæ Polonici
ocienſis & Regiomontana. Regni.

CAP. XXVIII.

Moſcoviæ ſive Ruſſiæ Albæ Magnus Ducatus.

I.

ULtimæ Europæ regio eſt [a] *Ruſſia Alba* ſive Major, omnium Ruſſia ſive
vaſtisſima; inculta, ac paludibus ſylviſque invia. Eadem Moſcovia.
Moſcovia à capite ſuo. Gens ipſa rudis, perfida, ſervituti ſupra
odum addicta, vulgato nomine nunc *Moſcovitæ* appellantur.

II. Finitur ipſa regio à *Septemtrione* mari concreto [a]; ab *Ortu* FinesRuſſiæ.
idem finibus, quibus Europa, hoc eſt, *Obio* ac *Tanai* amnibus; à
eridie Tanai minore, vulgo *Donetz*, Deſna & Pſola; ab *Occaſu*
oryſthene & Narva, lineaque inter horum fontes ducta. [1]

III. *Lon-*

BUNONIS.

[a] *Ruſſia* iſta *Alba* dicta videtur, partim quòd
olæ colorem iſtum præferant: partim quod
ibus campi cooperti diutius quàm alibi du-
t, & inſpectantibus omnia alba repræſentent,
etiam in naturam animalium color iſte trans-
. Siquidem ibi lupi, urſi, lepores, vulpes,
lque animalia inveniuntur alba, quæ aliis in
s nata alium ſolent habere colorem. Cæte-
n Ruſſia iſta, quæ trans Boryſthenis fontes
, Starovolſcio *Ruſſia Nigra* appellatur.

[b] *Moſcorum* ſeu *Moſcovitarum* nomen huic
ſorum parti ab arce & flumine *Moſqua*, in
am & Wolgam ſe exonerante, tribui
tum eſt, tertio abhinc ſeculo, quum *Johan-*
quidam Dux, Danielis filius, ſedem ſuam
conſtituiſſet, cujus poſteri ſuo quodam fato
centes, vicinos Ruſſorum populos in multas
ones diviſos, & feraliter inter ſe diſſidentes,
latim connubiis, ſucceſſionibus, vi & frau-
ſibi adjunctos, longè Moſchis nobiliores &
entiores, imperio ſuo ſubdiderunt. Unde
ſchorum nomen in omnes illis ſubjectas na-
tiones, quarum nomina in titulo ſuo annumera-
re magni Moſcoviæ Duces ſolent, propagatum
eſt. *Chytræus Chronic. lib.* 1.

HEKELII.

a Seu *glaciali*.

b Conf. *Martini Cromeri* Lib. 1. de *Origine & Rebus Geſtis Polonor*. c. IX. p. 15. ut & *Petri Petreji de Erleſundâ* Pars 1. *Hiſtoriæ Muſcoviticæ* p. 3.

REISKII.

1 Muſcovia quidem hiſce terminis, qui ab
Auctore noſtro figuntur, [a] Imperium vero
Muſcoviticum, quod ſupra Europæis annume-
ravimus, neutiquam iis coercetur. Hoc enim
ortum ſi reſpicias, à duobus regnis, Caſanenſi
& Aſtrachanenſi uſque ad Perſiam & mare Ca-
ſpium, ſin ſeptemtrionem, ab Lithuania uſque
ad glacialem Oceanum, & ultra Tartariam Aſia-
ticam excurrit, neque limites ullos hoc ibidem
pati: Belgæ referunt. Gens ipſa & regio unde
ortum nomenque ceperit, diſquiritur. [b] Bo-
charto credibile fuit in Phaleg Lib. III. c. 13.
ab ראש ומשך, i. e. *Rhos & Meſech* Ezech.
c. XXXVIII. v. 2. i. e. *Roſſis & Moſchis*,

a Imperium Muſcoviticum. b Muſcoviæ origo ultima.

Magnitudo. III. *Longitudo* ſumma inter promontorium *Litarmin*, vulgo *Cæpo Obii*, & *Pſolæ* confluentem, ad opidum *Czerkaſſy*, imple milliar. German. CCCLXXX. Latitudo inter *Corelenberg* opidum in confinio Finlandiæ, & Obium flumen, juxta opidum *Lepin* mill. CCC. γ

Ruſſiæ Ducatus. IV. Dividitur in complures Ducatus ac provincias, quæ plerumque à præcipuis urbibus denominantur. Ducatuum princeps eſt *Moſcovia*, incolis *Moskwa;* cæteri, δ *Wolodimir*, ε *Moſaysko*, ζ *Twer*, η *Ruſzowa*, θ *Niſſy Nowogrod* c, id eſt, inferior Novogardia, ι *Rezan*, κ *Wo-*

proximis Araxi populis, deſcendiſſe Ruſſos & Moſcovitas, gentes in Europæa Scythia celeberrimas. Iſtud è Geographo Nubienſi & Tzetze comprobat, qui Scythas Tauricos Ῥῶς *Rhos* vocavit; Roxolanos Plinius & Ptolemæus tanquam ab Roſſis Alaniſque medios; Moſchos Aſiaticos item Strabo atque Pomponius. a Sin Sclavicam hiſtoriam ſequamur, tum *ab Ruſſo Lechi Czechique fratre* origines deducemus proximas, quia remotas ex antiquis Auctoribus conſtituimus. b Gens autem diu ethnico ſqualore fœda, interque Duces ſuos ab ſecul ſexto A. C. 550. circiter obſcura latuit, donec *Wlodimierus Conſtantinopoli baptiſmum & Baſilii nomen ab Imp. Græco A. 961. ſuſciperet*: Hinc Ruſſi Græcam Eccleſiam hodieque ſub Patriarcha proprio ſectantur. Quot vero regna, ducatus, & provincias hodierna Moſcovia complectatur, Olearius in Itiner. Muſcovit. multis capitibus, tituloque Czaris bene longo addito declarat. c Moskua vero tantæ non eſt amplitudinis, quantam Cluverius illi attribuit, poſt tot excurſiones bellicas & vaſtitates Tataricas non minus quam Polonicas, itemque poſt tot incendia fortuita eaque graviſſima: Urbs enim ipſa ex vicis pluribus pagiſque in corpus ligneum confuſum coaluit, ac *Londinum una cum ſuburbio æquat*, Anglis qui adfuerunt, teſtantibus. Tota Ruſſia vino, vitibus, cervis, & carpionibus caret: Feris aliis & piſcibus abundat: d Incolæ ſementem *Junio inchoato* faciunt, quam continuus ſolis æſtus, tam ſubito maturat, ut *poſt octo hebdomadas adultumque* Julium metant. De cæteris rebus Ruſſicis obſervatu dignis confer Ægid. Fleſcher Anglum; de Religione Muſcovitica Joh. Fabrum, Alex. Roſſum, & B. Gerhardi atque Danhaueri Diſpp.

BUNONIS.

γ Ex quo Sueci magno Moſcoviæ Duci Ingriam & Careliam extorſerunt, Ruſſia iſta magnitudinem illam verſus Occaſum hodie non habet. At verſus Ortum Ducis iſtius imperium Europæ limites tranſgreditur.

δ In *Volodomirienſi* Ducatu e *Volodomiria* civitas XXXVI. milliaribus d Moſcoviâ diſtat.

ε f *Moſaiska* XVIII. milliar. commun. ab eadem jacens Moſcovia ad Smolencenſem pertinet Ducatum. e

ζ *Twerienſis* Ducatus inter Ruſovienſem & Volodomirienſem eſt ipſa urbs g *Tueria* f à Moſcovia verſus Occaſum Solis æſtivum jacet XXX. mill. Germ. g

η h In *Ruſovienſi* eſt quoque i *Taropiecz* civitas.

θ k *Novogrodiæ Inferioris* Ducatus caput eſt ad Occæ & Volgæ confluentes C. milliar. commun. à Moſcovia. h

ι *Reſanenſis* Ducatus inter Occam & Tanaim fluvios jacet, in quæ l *Reſan*, m *Colluga* ad Occam fl. n *Tulla* ad Upæ & Tullæ confluentes o *Odojum* ſive *Odo* caſtrum ad Tullæ & Occæ confluentes „ à quo Meridiem verſus eſt locus paluſtris p *Mſeneck* LX. milliar. à Moſcovia jacens caſtrum dirutum, quod vicinorum aſylum eſſe ſolet à Tattaris metuentium. i

HEKELII.

c Seu aliis *Nowogorod*.

d *Polonicis*.

e Hunc *Joannes*, prædeceſſor *Baſilii* Du. *Alexandro*, *Polonorum* Regi per vim eripuit.

f *S. Twerda*.

g *Maginus* dicit, hanc Urbem *Moſcoviâ* lon. majorem atque magnificentiorem eſſe.

h Hic Ducatus *Volodomiriæ* nequaquam cedit fertilitate.

i Hujus Ducatus Titulum Magnus Dux aſſumit. Et hæc Provincia, ſ. Ducatus, omnibus Moſcoviæ Provinciis, ſeu Ducatibus, verè eſt ferti-

a Muſcoviæ origo proxima. b Muſcovia Chriſtiana. c Moskua. d Ruſſiæ fertilitas. e Volodomiria. f Moſaiska. g Tweria. h Ruſzowa. i Taropiecz. k Novogrodia infer. l Reſan. m Colluga. n Tulla. o Odojum. p Mſeneck.

Worotin, λ *Smolensko*, μ *Bielska*, ν *Pleskow*, ξ *Weliki Nowogrodk*, oc eſt, Novogardia magna, ο *Bielejezero*, π *Jaroſlaw*, ϱ *Swiera*.

ctilior. Heîc enim, ut ajunt, ſingula Grana, umenti binas quandoque, pluresve Spicas procant, quarum Culmi tam denſè accreſcant, ut c Equi facile tranſire, nec Coturnices inde olare poſſint. Datur & ibi magna *Mellis*, *ſcium* atque *Avium* copia, nec *Feræ* deſunt, *Iſpreoli* inprimis, *Hermelli* atque *Caſtores*. Fruus Arborum cæteris *Moſcoviæ* Fructibus longè biliores ſunt. Gens à audaciſſima atque belоſiſſima eſt.

BUNONIS.

κ *Vorotinenſis* Ducatus caput [a] *Vorotina* XXIX. milliar. à Moſcovia *l* jacet.

λ *Smolenſcenſis* Ducatus L. milliaria patens ad ryſthenem eſt. In eo præter [b] *Smolenſcum* urm ſunt oppida illuſtria [c] *Drohobus*, [d] *Viſma*, [e] *Moſaisko*. *Smolenſcum* à Moſcovia LXXX. eſt milliaria *m*, in editiore loco poſitum, uro ſex cubitos lato, LII. turribus firmum, eculam & propugnaculum in medio urbis hat in monte excelſiore. Urbs hæc à *Baſilio* Moorum Duce capta eſt anno 1514. die 30. Julii um illa ante centum annos eodem menſe, in toldi Lithuanorum Ducis poteſtatem primum niſſet. Sed Sigiſmundus III. Poloniæ Rex nno 1611. eam recuperavit. Anno demum 32. medio Novembri à Moſcovitis cœpta eſt ſideri; eamque fortiter ſuſtinuit obſidionem, nec ſequenti anno Uladiſlaus IV. Polonorum ex cum exercitu adventans ſpem liberationis enderet: ac tum ipſi obſeſſores Moſcovitæ à lonis obſeſſi, in eas redacti ſunt anguſtias, ut erum diſceſſum ſupplices peterent, & à clentiſſimo Rege impetrarent, diſceſſerunt prio Martii 1634. Attamen An. 1654. à Moſcois oppugnata, & capta eſt urbs illa & ab iisdem die tenetur.

μ Inter Livoniæ & Lithuaniæ confinia eſt Ducus [f] *Bielska*, cujus civitas *Bielska*, haud prol à fl. Duna, LX. mill. à Moſcovia.

ν *Pleſcovienſis* *n* Ducatus caput [g] *Pleskovia*, iſſis vocatur *Pskow*, ad *Pskowam fl.* haud lonà lacu eſt; qui *Peipus* vulgò dicitur XXXVI. illiaribus à Novagardia ſita, per civium diſcorm *o* in Moſcovitæ venit poteſtatem. Anno riſti 1509. olim urbs libera ſola in toto Movitæ Imperio muris cincta, & in tres partes diviſa, quarum ſingulæ ſuis clauduntur mœnibus.

ξ *Novogrodienſis* *p* Ducatus habet [h] *Novogrodiam magnam*, ampliſſimam olim & potentiſſimam *q* totius Ruſſiæ civitatem, XL. milliaribus à Nerva Livoniæ portu, XXXVI. à Pleſcovia, CXX. à Moſcovia ad Lowatam fl. ſitam. Emporium olim fuit celebre, ab Hanſæ Teutonicæ mercatoribus frequentatum; ſed inde per tyrannidem & injuriam ipſius *Ducis Johannis Magni*, qui primus ſe totius Ruſſiæ ſcripſit Monarcham & Johannis Crudelis fuit avus, ejecti ſunt ann. 1494. quum urbem illam per ſeptem annos bello fatigatam cepiſſet anno 1477. De hac ipſa urbe Ruſſis proverbium eſt: *Quis contra Deum valet, & magnam Novogardiam?* Circa initium noſtri ſeculi capta nihilominus eſt à Suecis haud ita magna manu.

ο [i] *Bielejezero* *r* ad ſtagnum *ſ* album haud procul Novogardia eſt. Ejuſdem nominis arx *t* in ſtagno albo condita eſt; quo belli tempore theſauros ſuos reponit Magnus Moſcoviæ Dux. *v*

π [k] *Jaroſlavienſis* Ducatus ad Volgam eſt, ut & ipſa urbs. *x*

ϱ [l] *Severienſis* Ducatus finitimum habet ab Ortu Verotinenſem & Reſanenſem Ducatus; à Meridie campeſtria deſerta, à quibus per *Sem fl.* diſtinguitur; ab Occaſu Lithuaniæ eſt conterminus; à qua Boryſthenes eum dividit: à Septentrione Smolenſcenſem & Moſcoviticum Ducatum attingit. Habet civitates [m] *Novogrod*, [n] *Sewerski*, [o] *Czernikow*, [p] *Potiwolo*. Hunc Ducatum Moſcoviæ Dux, Johannes Magnus modò memoratus, ſub ſuam redegit poteſtatem.

HEKELII.

k *Nowogorod*.
l Tribus verò à *Collugâ*.
m *Polonica*.
n Vel *Pskonienſis*.
o *Proditione* nempe *Sacerdotum*.
p *S. Novogardienſis*.
q Nobiliſſimam, locupletiſſimam.
r Seu *Biolyſezo*.
ſ S. Lacum.
t Inexpugnabilis.
v Vid. §. V. Cap. huj. Hic Ducatus totus Benè eſt paluſtris, ac ſylvoſus, unuſque ex Titulis *Magni*

a Vorotina. b Smolenſcum. c Drohobus. d Viſma. e Moſaisko. f Bielska. g Pleskovia. h Novogrodia magna. i Bielejezero. k Jaroſlavia. l Severienſis Ducatus. m Novogrod. n Sewerski. o Czernikow. p Potiwolo.

Principatus & Provinciæ.

ra. Principatus, σ *Roſtow* & τ *Suſdal.* Provinciæ, *Wolsko*, υ *Corell*, φ *Wologda*, χ *Vſtiug*, ψ *Dwina*, ω *Wiatka*, α *Jughora*, β *Petzora*, γ *Condora*, δ *Permen*, ε *Czeremyſſi Nagorni*, ζ *Czeremisſi Longow*, η *Mordwa*, θ *Kargapole*, ι *Megrina.*

IV. Urbes in hac regione cunctæ conſtant ligneis ædificiis, a luto illitis: amplæ quidem ſunt, ſed quarum viis ſæpe latiſſimi campi intercedant. Caput imperii eſt κ *Moskwa;* urbs ſupra modum atque fidem magna, ut quæ quadraginta unum & quingenta ædificio rur

Magni Ducis Muſcovitæ, & à *Muſcoviâ* tam abeſt, quàm à *Novogardiâ Magnâ*, centum nempe Mill.

x Hic Ducatus olim aſſignabatur *Secundo Genitis* Ducis *Moſcoviæ*, ſed *Joannes Baſilides*, *Moſcoviæ* Dux redegit eos in ſervitutem, Reditû eorum & Titulum nunc habens.

BUNONIS.

σ a *Roſtovia* y à Jariſloviâ verſus Meridiem eſt XXXIV. milliaribus à Moſcovia diſtans.

τ b *Suſdal* inde verſus Ortum ad Cleſmam fl. z

υ c *Corelia* hodie in Suecorum ditione eſt.

φ d *Wologda* ad Septemtrionem eſt.

χ e *Uſtiuga* ad Jugam fl. eſt.

ψ f *Dwina* a eſt ad Duinam fl. unde nomen habet. b g *Wiatka* ad Orientem jacet ubi opidum h *Wetkal.*

ω i *Jughoria* habet k *Juhri* opidum; Unde olim Hungari prodiiſſe feruntur c.

β l *Pietzora* inde verſus Septemtrionem, ubi ejuſdem nominis opidum & flumen eſt.

γ m *Condora* itidem verſus Septemtrionem ad Turam fl. ubi n *Wirchaturia* opidum.

δ o *Permia* à Condora verſus Meridiem eſt; ubi *Permavelick* op. At porro in his partibus Septemtrionalibus remotiſſimæ Europæ provinciæ ſunt p *Sibiria*, cujus caput q *Tobol* civitas. r *Obdora* ad litus ſeptemtrionale eſt.

ε ſ *Ceremiſſi* regni Caſani Tartari appellantur d: ac t *Nagorni*, quod montana incolunt: ſicut

ζ v *Ceremiſſi Longowi* à fœnorum ſtruibus dicuntur.

η x *Mordwa* ad Meridiem eſt Reſaniæ vicina.

θ y *Kargapolia* à Moſcovia verſus Septemtrionem jacet.

ι Sicut & z *Megrina.* Supererat a *Claletz* provincia, quæ *Caſan* regnum Tartari in Aſia attingit.

κ Urbs illa diviſa eſt in quinque partes, quarum 1. eſt *Kremelena-gorod*: id eſt, aula Imperatoris. 2. *Kitay-gorod*, id eſt, urbs media. 3. *Tzar-gorod*, id eſt, urbs Cæſarea. 4. *Skorodom*, id eſt, urbs exterior. 5. *Streletzka Sloboda*, id eſt, vicus militaris. Arx in ea dupla eſt *Kytaygorod* & *Bolſagorod*; quas ab una parte *Moſqua* fl. ab altera *Neglina* fl. alluunt. Ad Sagittæ jactum inde eſt curia, quæ *Opryzna* dicitur id eſt, ſeparata habitatio, à *Johanne Baſilide* anno 1564. exſtructa, in qua Magnus Dux cum præſidio *XXM.* ſatellitum ſolitus eſt habitare. Pro his, & exteris ad potandum proclivibus trans Moſquam fl. opidum *Nialeuki* exſtruxit ubi illis ad nauſeam uſque potare eſt conceſſum.

HEKELII.

y S. Ruſchovia.

z Clarebat olim Caſtrô ejuſdem nominis, & Civitate ubi Sedes erat Epiſcopalis. Hactenus verò à continuis *Tartarorum* incurſionibus ita devaſtata eſt, ut ejus Veſtigia vix videas.

a Ruthenicè Binos ſignificans.

b Incolæ victum ex *Piſcibus*, *Feris* & *Ferarum* pellibus quærunt, quibus omnis generis abundant. In maritimis hujuſce Regionis Locis *Urſos albos*, & eos pro majori parte in Mari degentes reperiri dicunt, quorum Pelles in Moſcoviam ſæpius deferuntur.

c Inde & Indigenæ. Pelles pro Tributô Principi *Moſcoviæ* ſolventes linguâ adhuc utuntur *Ungaricâ.*

d Hi Populi in vaſtis Sylvis ſine ullis ædibus habitant, propriam Linguam habentes & ſequentes dogma *Mahumeticum.* Omnes tam *Viri* quàm *Fœminæ* ſunt curſu velociſſimi, nec non Sagittarii perfectiſſimi, Arcu nunquam è manibus depoſitô, quô adeò oblectantur, ut etiam Filiis cibum non præbeant, niſi præfixum Scopum ſagittâ feriant. Ferinâ Carne & *Melle* magna ex parte victitant, Pane rarenter veſcentes Pellibus veſtiuntur, quas etiam pro Tributo Magno Duci pendunt.

BUNO

a Roſtovia. b Suſdal. c Corelia. d Wologda. e Uſtiuga. f Dwina. g Wiatka. h Wetkal. i Jughor k Juhri. l Pietzora. m Condora. n Wirchaturia. o Permia. p Sibiria. q Tobol. r Obdo ſ Ceremiſſi. t Nagorni. v Ceremiſſi Longowi. x Mordwa. y Kargapolia. z Megrin. a Clale

rum millia complectitur. Arx eſt in ea magni Ducis, quem incolæ *Czar*, id eſt, Imperatorem vocant, Domicilium viginti millium hominum capax; quos præſidii cauſa Magnus Dux perpetuo alit.

V. Reliquæ urbes ſunt totidem ferè, iiſdemque nominibus, quot Ducatus ac provinciæ. Quarum λ *Wolodimir* caput erat antè Imperii. μ *Uſtiug* celeberrimum totius Ruſſiæ in mediterraneis emporium. Maritima emporia ſunt ν *S. Nicolai* & ξ *S. Michaëlis Archan-* Wolodimir. Uſtiug. S. Nicolai. Archangeli op.

BUNONIS.

λ a *Wolodimiria* Ruſſiæ caput e erat ante Moſcoviam urbem. f

μ b *Uſtiug* memoratum eſt hoc ipſo capite. g

ν c *S. Nicolai* opidum ad ſiniſtrum Duinæ fl. oſtium eſt, quo in mare Album ſe exonerat.

ξ Ad ejuſdem Duinæ ripas d *Archangeli* opidum jacet. Reliquæ Moſcovitici Imperii civitates illuſtriores ſunt modo memoratæ, *Novogardia*, *Pleſcovia*, *Tveria*, *Smolenſcum*, & *Vologda* centum à portu S. Nicolai diſtans milliaribus. Moſcovitica tellus, ſub rigido poſita cœlo, fert tamen cannabis, lini & mellis magnam copiam h. *Pelles* pretioſæ inde exportantur. *Duina fl.* ſicut Nilus agros vicinos inundatione ſua fecundat. Equos habet parvos, ſed generoſos, & falcones optimos. Lupi fere omnes ibidem ſunt nigri, ac ea de cauſa terribiliores. f Cæterum Duces aut Comites, qui Dominium utile in bonis feudalibus liberum poſſideant, & ad hæredes eadem tranſmittant, in Ruſſia iſta nulli ſunt. Addicit quidem Magnus Dux nonnullis pagos & agros, ſed ruſticorum operis nihilominus utitur, & quum libet, rurſus adimit, adeò ut abſolutam in ſubditos omnium rerum habeat imperium, & inſtar Numinis à ſubditis colatur; atque obedientia omnibus in rebus, abſque ulla excuſatione præſtetur. Nam quicquid ille agit, aut molitur, quantumvis ſit iniquum, Dei voluntate ac nutu geri exiſtimant. g Nobilis à Duce, aut ruſticus à nobili fuſtigatus inſuper gratias agit, quod Dominus ſervum ſuum ita emendare dignatus ſit. Summum religionis & pietatis ſtudium præ ſe ferre princeps Moſcorum, ipſiusque proceres videntur, dum ſingulis diebus ordinarias preces ſuas abſolvunt, & templa ſua creberrimè adeunt. h *Epiſcopi* in univerſo Moſcovitarum imperio ſunt XI. quos *Vladiccas*, id eſt, Œconomos & diſpenſatores ſuâ linguâ nominant: ſacerdotes verò ſeu presbyteros, *Poppos* & *Archipoppos*. Horum *Metropolita*, qui à Conſtantinopolitano Patriarcha olim confirmabatur (nunc à ſolo Magno Duce delectus per duos aut tres epiſcopos conſecratur, ac quum libet Principi, removetur) *Moſcoviæ* reſidet. *Archiepiſcopi* metropolitæ ſubjecti ſunt *duo*, alter *Novogardiæ* Magnæ, alter *Roſtovii* ſedet. Reliquorum octo Epiſcoporum ſedes ſunt; *Smolenſcum*, *Caſanum*, *Tueria*, *Reſania*, *Suſdalia*, *Vologda*, *Columna*, & *Cortiza*. Eliguntur autem Epiſcopi ex monachis, veluti ſanctioris vitæ hominibus, quorum monaſteria frequentisſima in Moſcovitico Imperio ſunt; omnia tamen ejusdem veſtitus & ordinis, cujus D. Baſilium autorem referunt. i Chriſtianam enim religionem à Græcis Ruſſi primùm acceperunt circa annum C. 980. quum Anna, ſoror Imperatoris Conſtantinopolitani, *Vlodomiro* Ruſſorum principi Kyoniæ ſedem habenti, nupta eſſet. Epiſcopi verò ſuas diœceſes rarò aut nunquam ipſi inviſunt, ne quam ſuſpicionem conſpirationis cum ſubditis præbeant tyranno; ſed in monaſteriis ἡγȣμένȣς ſeu præpoſitos, & in opidis quibuſdam laicos, vitam ſacerdotum obſervantes, habent. In ſcholis legere duntaxat & ſcribere docentur pueri; nec Academiæ aut collegia in univerſo exiſtunt Imperio Moſcovitico; tum ut hæreſeon, quas per eruditionem excitari putant, occaſiones præcidatur; tum, ne Principe ipſo ſapientior aut doctior quis videatur. Quem ſolum omnia, præſertim ad omnium gentium religiones pertinentia, ſcire, & omnes modos ac difficultates uno verbo poſſe expedire, ſubditis perſuaſum eſt. Conjugalis amor plerumque frigidus eſt; quoniam ſponſo copia non datur ſuæ videndæ ſponſæ, niſi poſt nuptias. Quartâ demum uxore defunctâ non licet viduo quintam ducere. Divortia permittunt. Morienti teſtimonium datur vitæ actæ à ſacerdote ſcriptum, ut divus Petrus, cœli janitor, eo viſo, ſtatim *intromittat talem offerentem i.* Moſcis verſus Meridiem finitimi, & jam perpetui ferè illorum hoſtes,

a Wolodimiria. b Uſtiug. c S. Nicolai op. d Archangeli op. e Moſcovitici ſoli natura. f Moſcovitarum proceres. g Moſcovitarum mores. h Moſcovitarum Epiſcopi. i Moſcovitarum Religio.

changeli opida, à Belgis, Anglis, & Germanici Suevicique maris accolis frequentata. In opidum *Bielejezero*, quod in lacu conditum; bello ingruente, theſauros Magnus Dux abſcondit. Sunt præterea Magni Moſcoviæ Ducis imperio ſubjectæ Tattarorum quædam nationes Aſiaticæ, de quibus poſteà in ipſa Aſia.

Bielejezero.

ſtes, olim patroni & ſuperiores Domini erant, *Crimei Tattari k. De rebus Moſcoviticis plura cogniturus legat comment. Pauli Jovii de legatione Baſilii M. & commentarios rerum Moſcoviticarum Sigiſmundi ab Herberſtein. l*

HEKELII.

e Ac Metropolis.

f In quam deinde *Johannes*, *Danielis* Filius, Magnus Muſcoviæ Dux, ſedem ſuam tranſtulit.

g Sed ego hôc loco adjiciendum eſſe exiſtimo, quod non ſolum in hâc Urbe, ſed & in ipſô totô Ducatu *Panis* uſus omnino rarus & propemodùm nullus ſit. Ideoque Incolæ pro Cibô utuntur Feris & Piſcibus.

h *Vitem* non producit neque *Oleam*, *Ceraſis* quoque ac *Nucibus*, præterquam *Avellanis*, caret. Aliorum generum Fructûs profert; verùm inſuaves. Segetes aſperrimô frigore diuturnæ Hyemis raró matureſcunt. Ideoque in Hypocauſtis manipulos deſiccant.

i. Vid. de Gentis huj.. *Religiône*, *Sacrificiis*, *Nuptiarumque* ac *Funerum Ritu* Liber Singularis *Spiræ* Ao. CHR. M. D. LXXXV. in 4. exc.

k De *Bellô Moſcoviticô Stephani Regis* editus eſt Tractatus ab *Henricô Heidenſtein* Baſil. 1588. in 4. deſcripſitque Narrationem *Legationis Zbaravianæ* & *Rerum apud* Ottomannos Ao. CHR. M. DC. XXII. *geſtarum Samuel Kuſcewiz* Dantiſc. Ao. XLV. huj. Secul. in 12.

l *Varios Muſcovitarum Rerum Scriptores*, eosque *Francof.* ad *Mœn.* A. CHR. M. DC. in fol. exc.

LIBER

ASIA
Antiqua et
NOVA
OCEANUS SCYTHICUS
Seu
CONCRETUS
Nova
Zembla
AMERICÆ PARS
Fretum Anian
SCYTHIA
IMAUM
extra
Intra
MARE EOUM
Pontus
Euxinus
Mare
Caspium
Media
Armenia
minor
Cilicia
Pamphylia
Meso
pota
mia
Maris Mediter
ranei
Pars
Ægyptus
Arabia
Deserta
Felix
PERSIA
Sophorum
Regnum
FARSIA
Carmania
Drangiana
Gedrosia
Bactri
CHINA
OCEANUS
Japan
Tropicus Cancri
CHINENSIS
Baruſsæ et
Philippinæ
Inſulæ
Archipelagus
S. Lazari
Mindanao
Manilla
Cambodia
Golfo
di Bengala
Gangeticus
Sinus
India
Zeylan
MARE
ARABICUM
et
INDICUM
Rubrum
AFRI
CÆ
PARS
Dangali
Magadoxa
Mombaza
Maldivæ
BORNEO
Celebes
Sumatra
INDICUM

LIBER QUINTUS.

CAP. I.

Summa Aſiæ deſcriptio.

I.

EXplicatis omnibus Europæ partibus, tempus eſt *Tanaï* trajecto Aſiam ingredi. Hæc quippe Europæ connexa, imo innexa, cum & *Scythæ, Aſiatica* gens, in Europam ampliſſimo tractu protendantur, & *Sarmatæ*, gens Eu-ropæa, ultimos fines in Aſiam non minori tractu extendant. [a]

II. Ipſa terra *Aſiæ* ab initio rerum omnium nobilisſima; ut quæ rima genus mortalium intra ſe conſpexit & in alias mundi partes miſit. Prima gentium, ritus, ſacra, mores, rationemque viven-i alias docuit. Hæc denique eſt, quæ Deum ipſum humana ſpecie ulit. Dictam Græcorum alii volunt ab *Aſia* Nympha, Oceani & Tethyos filia, Japeti conjuge [b], alii ab *Aſio* Manei Lydi filio. — *Aſiæ nobiliſſima terræ pars.* — *Unde dicta.*

III. *Fines* ſunt *ab Septentrione* Oceanus Scythicus; ab *Oriente* nare Eoum; *à Meridie* mare Indicum, ſive Rubrum; *ab Occiden-e* Sinus Arabicus, & Iſthmus qui eſt inter Sinum Arabicum & Mare nternum: atque inde maria Phœnicium & Ægæum, Propontis, Pontus, Mæotis lacus, Tanais amnis & Obium flumen. — *Fines.*

IV. *Longitudo* ejus ſumma eſt inter Helleſpontum & Malaccam xtremum Indiæ emporium mill. Germ. cIↃ CCC. *Latitudo* inter auces Arabici Sinus & *Tabin* promontorium, quod eſt ad fretum *Anian*, mill. cIↃ CCXX. [1] — *Magnitudo.*

V. *Di-*

HEKELII.

[a] De hâc TERRÆ Parte, ejuſque Provin-iis extat præter PII IIdi *ASIÆ Deſcriptionem*, BARTHOLDI NIHUSII *Tractatus Chorographi-us*, Ao. huj. Sec. 58. in 8. f. publicæ luci expo-ſitus. Extat & JOANNIS BAPTISTÆ GRAMMAYES *ASIA*, ſive *ASIATI-CORUM Gentium Hiſtoria* Ao. ejuſd. Sec. 11. *Antverpiæ* in 4. f. prelo ſubjecta. Sed *potiores ASIÆ Fluvios* lepide deſcripſit BOISSARDUS Lib. I. Eleg. XXI. à v. 169. uſque ad. v. 202. Habitatores ac Incolas ASIÆ, quod hæc Regio ſit clementiſſima atque temperatiſſima, excel-lenter formoſos & probè coloratos eſſe, iis, qui pedem ſaltem è Patriæ limitibus trepidè fixe-runt, etiam notiſſimum eſſe exiſtimo. Hæc REGIO quomodò à *Regibus MACEDO-NUM* ſit propriè occupata, docet ex *Strabonis* Lib. XII. GEOGR. *Hippolytus à Collibus* Cap. II. in *Princ.* p. 7.

[b] *Promethei* Matre.

REISKII.

1 a Nomen Aſiæ inter veteres Græcos & Ro-manos æquivocum ſignificationem variam, ipſa regio

a Aſia æquivoca.

Aſiæ Diviſio antiqua. Majoris Aſiæ provinciæ. Aſiæ minoris provinciæ.

V. *Diviſa* fuit olim univerſa in *Majorem* & *Minorem*. Regiones quas *Major* complectitur ſunt iſtæ, *Sarmatia Aſiatica*, *Scythia Aſiatica*, *Serica*, *Sinæ*, *Indiæ*, *Inſulæ* ad *Indias*; in Continenti rurſus *Gedroſia*, *Carmania*, *Drangiana*, *Arachoſia*, *Sogdiana*, *Paropamiſis*, *Bactriana*, *Hyrcania*, *Margiana*, *Parthia*, *Perſis*, *Suſiana*, *Media*, *Albania*, *Iberia*, *Colchis*, *Armenia*; *Meſopotamia*, *Aſſyria*, *Babylonia*, *Arabia*, *Syria*, *Palæſtina*, *Phœnice*, *Cilicia*, *Cappadocia*, *Galatia*, *Pontus*, *Bithynia*, *Pamphylia*, *Lycia*, & Inſula *Cyprus*. In Minori ſunt hæ: *Phrygia*, *Myſia*, *Lydia*, *Caria*, *Æolis*, *Ionia*, *Doris*, & Inſula *Rhodus*.

Nova Aſiæ diviſio.

VI. At hodie tota Aſia in *quinque* potiſſimùm dividitur partes; quarum *I. Tartaria*; *II. China*; *III. Indiæ*, ſub quibus inſulæ adjacentes; *IV. Perſarum* ſive *Sophorum* imperium, ſub quo comprehenditur *Armuziæ* peculiare regnum; *V. Turcicum Imperium.* 2

CAP.

regio diverſas quoque partitiones ſuſtinuit: Omnes producere in præſenti, aut notationem nominis longam conficere ſupervacuum erit. Valeat Græca eademque fabuloſa vocis origo quam Auctor attulit: Illa propius ad verum accedit, quæ Bocharto & Spanheimio placet. [a] Nam quæ cum Aſia proprie dicta ſive minor ex ſenſu veterum *magna peninſula*, *inter Africam Europamque medio loco* ſita extet, veroſimilius erit, Aſiam à Phœnicio חצי *Aſi*, vocabulo deduci, quod *medium* ſonat. Recte Pomponius Mela inquit Lib. I. c. 2. *minorem Aſiam Romanis æquoribus mediam excipi*: Euſthatius ad Dioniſ. ſ. poſt. v. 27. eam cum Europa & Libya collatam *μέση-γαμφεῖν* ἔχειν διάθεσιν, i. e. *medium inter illas habere ſitum.* Itaque nomen ab Aſia minori tranſiit ad majorem, quæ prima humani generis ab mundo condito diluvioque parens, prima Paradiſi ac veræ, quam Semus conſtituerat, eccleſiæ ſedes, prima coloniarum omnium, quotquot per orbem hinc omnem prodierant, origo fuit.

REISKII.

2 Mirum dictu eſt, quam Geographi recentiores in [b] Aſia dividenda, hujuſque partibus diſſideant: Sunt quibus bimembris in *Citeriorem* ſive *Septentrionalem* reſpectu Caucaſi, & *ulteriorem* ſive *Auſtralem* diviſio: Sunt quibus alia in *continentes terras & inſulas* partitio cum Petro Valleo placuit: *Noſtro* Auctori ſua pro *quinque partibus* majoribus probatur, quæ tamen ipſa obſcurior & imperfecta non omnem Aſiam æquat. [c] Itaque *pro Imperiis*, *regnis*, *& principatibus* quam alii partitionem amant, hanc in præſenti quoque tenebimus. Huc ergo ex Europæis duo pertinent; (1.) *Turcicum* longe lateque patens, (2.) *Muſcoviticum* imperium, per Tataricas & ſeptentrionales terras Aſiaticas, Lucomoriam, Tingœſam, pluresque alias productum, (3.) *Tatarico-Chinenſe* inter cætera, ſi Kirchero fides habebitur, vaſtiſſimum, (4.) *Indicum* magni Mogulis è Tataria ortum, (5.) *Perſicum.* Porro *regna bene multa* occurrunt *Indica*, per continentem ac Inſulas extenſa. Ut ſunt Kunkam Narchſingæ, Mulabariam, Peguſiam, Japoniæ Zeitom, Sumatræ, Bantam &c. *regna* itidem *Luſitanico Hiſpanicoque regi* cum Philippinis itemque ampliſſima *Dominia Belgio confœderato* & hujus Indicæ ſocietati ſubdita. *Principatus* præ cæteris clarent, (1.) *Geurgianorum*, (2.) *Arabum Phylarcharum*, (3.) *Druſorum*, (4.) *Chriſtianorum in monte Libanon*, (5.) *Sidonius*, (6.) *Gentium aliarum* ſub Turcico Indicoque Imperio libertatem ſibi tuentium: De ſingulis diſtinctim explicabitur.

a Unde dicta. b Aſiæ diviſio & partes. c Imperia, regna & principatus.

REIS-

Scythia et Tartaria Asiatica.
Oceanus Scythicus ſive Concretus
Oceanus Tartaricus
Novæ Zemblæ Pars
Tabin Promont
Wygats Hollandis Fretum Naſſovicum
Staten Eyland
Europæ Pars
Ruſſiæ Pars
S. Michael Archangel
Samoiedia
Molgomzaia
Tazata Inſula
Sub Circulo Arctico
Tartaria
Scythia Intra Imaum
Scythia Extra Imaum
Imaum
Bulgaria
Nagaia
Aſtracan
Caſan
Condora
Colmak
Comari
Annibi
Tumen
Licomorye
Sibier
Kithaia
Deſerta
Kaſaki Tartari
Kalmucki id eſt criniti Tartari
Deſertum Doviſival
Deſertum Lop
Deſertum Belgian arenoſum
Karakitay id eſt nigra Kathaya
Turkeſtan
Sogdiana
Zagatay
Uſbecorum Terra
Samarchand
Bichent
Hircania
Margiana
Taurus
Mons
Chorasan
Parthia
Bactriana
Sacarumgens
Caracan
Tangut
Ottorocora Mons
Montes
Camul
Quincy
Chinæ
Regni Pars
Xiam xy
Damasy Montes
Bremas
Mare de Sala vel de Bachu olim Hyrcanum ſive Caſpium
Mare Eoum
Cathaya
Bargu Campeſtria
Mongul
Ung
Tenduc
Cambalu
Perſiæ Pars
Magni Mogolis Imperii Pars

CAP. II.

Scythia Aſiatica & Sarmatia Aſiatica; item Serica & Sogdiana.

I.

PRima igitur Aſiæ, poſt Tanaim, eſt *Scythia* ipſaque gens Scy- Scythia Aſiatica.
thæ, quos Perſæ *Sacas* appellavere à proxima gente: antiqui
Arimeos dixerunt. In Europam uſque ad Iſtri oſtia extendi, ſupra
demonſtravimus; ubi etiam fines eorum explicuimus. [1]

II. At *Scythia Aſiatica fines* habet, ab *Occaſu* eoſdem quos ipſa Ejus fines.
Aſia atque Europa: ab *Septentrione* mare Scythicum ſive Concretum ad *Tabin* uſque promontorium; ab *Ortu* mare Eoum, & Auxacios Caſioſque montem, quibus à *Serica* hodie *Catajæ* regno diſterminatur; & *Ottorocoram* montes, quo à Sinis ſive Chinenſibus diſcernitur: à *Meridie* Emodos montes, quibus ab Indiis; & *Sogdia Oxiaque* juga, quibus à Perſarum ſubmovetur imperio; dein mare Caſpium; mox *Caucaſum* montem, quo ab Albania; & *Coracem*, quo ab Iberia & Colchide ſeparatur.

III. *Longitudo* ejus atque Latitudo nobis in Europa dictæ ſunt. Magnitudo.
Complectitur autem hodie totum Tartariæ Aſiaticæ nomen, regnum *Catajæ* excipias, quod Seres populi olim tenuere; & *Zagatajæ* partem nomine *Ocrage*, quam Sogdii. *Diviſa* fuit in *Sarmatiam Aſiaticam*, *Scythiam intra Imaum* montem, & *Scythiam extra Imaum* montem. Diviſa.

SARMATIA ASIATICA. [2]

IV. *Sarmatarum Aſiaticorum* regio includitur fluminibus Tanai & Rha, Sarmatia Aſiatica.

REISKII.

1 a Verba ſub initium recitata non Auctoris noſtri ſed Plinii ſunt ex Lib. VI. c. 17. unde *Sacarum nomen* aut Scythis omnibus commune, aut uni Scythicæ nationi *proprium* cognoſcitur. Hæc præ cæteris æqui ac juſti ſtudio inter veteres multum commendatur, nec Scythia ſeſe ſola cohiberi, ſed in Armeniam ſuas colonias abduci voluit: Unde *Σακασηνὴ Sacaſena* hujus regio dicta. Igitur ſi fines Scythiæ apud Autorem noſtros reſpicias, tum vero Tatariæ Aſiaticæ tractatus non ſufficit, ſed regiones aliæ iiſdem limitibus concludentur.

2 b Non ſoli Czirkaſſi Tatari, ſed Nagajani & Zavolhenſes, Imperio Muſcovitico ſubjecti Sarmatiam tenent Aſiaticam: *Turci* quondam illis finitimi ad Turkeſtanam propius rejiciuntur. Hæc enim regio Scythiæ adhuc ſuper eſt, jugis montibuſque Caſpiis incluſa, & ſedes Turcarum patria. c Turci autem ex Arabica voce תרק i. e. ab *relinquendo* nomen habent, quaſi relictos diceres ab Alexandro ſcilicet magno. Hic enim apud Elmacinum Arabeſque legitur. d *Gogum Magogumque, i. e. Turcos*, uti volunt, *Tataroſque* Caſpiis jugis & montibus tanquam muro ferreo ſeparaſſe, ne vicinas provincias ab ſeſe occupatas irruerent: Hæc quippe de Gogo & Magogo communis Arabum, Syrorum & Judæorum ſenten-

a Sacæ aut latius aut ſtrictius dicti. b Tatari Moſcovitici. c Turci. d Gog & Magog.

& Rha, ſive *Volga*, mari Hyrcano, Ponticoque, & montibus Co
race Caucaſoque. Nunc *Tattari Czerkaſſi* eas terras tenent. Popul
in ea à veteribus Geographis recenſentur innumeri; at clari [α] *Turcæ*
ſive *Turci* qui Turcicum condiderunt Imperium. Præterea [β] *Ama
zonum* muliebre genus, omnium clariſſimum.

Scythia Intra & Extra Imaum montem.

Scythia intra & extra Imaum montem.

V. Reliqua Scythia Aſiatica in *duas* dividitur partes, quæ Occa
ſum ſpectat, *Scythia intra Imaum* montem; quæ Ortum, *Scythi
extra Imaum* dicitur. In Scythia *intra Imaum* montem populi inte
alios fuêre [γ] *Saſſones*, unde quidam Saxones in Germania ortos nu
gan

ſententia fuit. De [a] *Amazonibus* quas Auctor noſter veterum narrationes comprobat, haſce libro peculiari ſcriptor Gallicus Petitus vindicavit, totamque hanc hiſtoriam, de qua ſæpius dubitatum fuit, perſpicue illuſtravit. De Turcis vero vide Chronicon Dreſchlerianum noſtris cum notis & additionibus Lib. II. c. 1.

BUNONIS.

α [b] *Turcæ a* à *Thogarma* orti inter Mœotin paludem & Caſpium mare ad Septentrionale Caucaſi latus collocantur ab auctoribus. Iſti verò ex Septentrionibus per Caucaſias portas irruperunt, vicinaſque ſecum traxerunt gentes, nempe *Comaros* à Gomer, *Maſſagetas* à Magog, *Tauros* à Thubal, & *Moſcos* à Meſchec ortos. *Moſci* hi inter Caſpium mare & Pontum Euxinum, ubi *Albania*, *Iberia* & *Colchis*, ad Caucaſum uſque montem incoluerunt; *Armeniæque* partem ad Euphratem: ne quis eos cum Sarmatis Europæis hodierniſque Ruſſis ſive Moſcovitis confundat, Plinius, Mela, & Herodotus unanimi conſenſu ſupra Caucaſum circa Mœotin paludem & Tanaim amnem ponunt Sarmatarum nationem Turcas. Et huic regioni rectè conveniunt, quæ Ezech. cap. 38, & 39. proloquutus eſt *b*. Quando vero hoc Turcarum cœperit imperium, hujus libri cap. 25. dicetur.

β [c] *Amazones Sauromatæ*, gens muliebris & bellicoſa, auctoribus decantatiſſima, juxta Tanaim habitantes, Trojanorum adverſus Græcos auxiliatrices, appellationem habent ab α privativa, & μαζὸς mamma ſ. papilla, ut vult Euſtathius in Dionyſium *c*, quod adurerent dextras infantium mammas, ut ad ſagittarium ictus & dimicandum cum hoſte expeditiores forent, ſicut etiam Juſtinus lib. 2. *d* prodit. Ex ſedibus iſtis egreſſæ ad *Thermodoontem fl.* in Cappadoc conſedere. Ibi regio Amazonum eſt & mons ex quo *Thermodoon flumen* oritur. Ab eiſdem *Ephe ſus* urbs Aſiæ Minoris, Ioniæque caput, cond ta traditur *e*. Fuêre & tales, ſi credimus Dio doro, ad mare Hyrcanum, & in *Libyam*: im hodiè, ſicut Hiſpani tradunt, ad flumen dictur *Rio de las Amazones* apud Americanos ſunt Amazones. Sed & maximam Atlantici mari inſulam quandam habitatam ab illis, apud eun dem Diodorum invenies.

γ [d] *Saſſones* iſti verſus Septentrionem ad Mar gum ponuntur fluvium. Sunt qui non ſolùm Saxones à Saſſonibus; verùm etiam *Cimbros* Cimmeriis, *Miſnios* à Myſiis, *Turingos* à Tyra getis, *Cauchos* à Cauconibus, *Friſios* à Phrygi bus, alioſque populos aliunde deducunt, nuda vocabulorum alluſione decepti, omnibus licè antiquis ſacrarum juxtà ac profanarum hiſtoria rum monumentis reclamantibus.

HEKELII.

a Muſulmannos ſeipſos vocantes.

b Sunt autem propriè *Turci* ex *Chalcondi* mente Homines, agreſtiorem victûs rationem ſequentes.

c Qs. dicas *alterâ ex Mammis carentes.*

d Cap. 1. §. 3. ſeq.

e Conf. *Plinii* Lib. V. H. N. c. XXIX. p. 77 qui & Lib. VI. c. VII. p. 83. de Earum Cor nubiis agit. Claruit quoque inter *Amazones* & *Menalippe*, item *Hippolyte*, quæ ab *Hercule* capt & à *Theſeô* in uxorem ducta eſt. Meminit & Earum *Strabo* Lib. XI. *Geogr.* p. 110. Tom. I. & Lib. XII. p. 189. ut & *Maginus* Part. II. *Geogr* Ptolem. fol. 230. fac. a.

BUNO

a Amazones. b Turcæ. c Amazones. d Saſſones.

antur: & [ϑ] *Sacarum gens* magna, nunc *Turckeſtan* & *Tagaliſtan*, ı confinibus Indiæ. Atque in his populi omnium Scytharum nobiſſimi [b] *Maſſagetæ*.

VI. *Fluvii* univerſæ *Scythiæ* celebres ſunt [ξ] *Obius*, & [η] *Paropa-uiſus*, ad quem nunc urbs *Camul*, uterque mare Septentrionale pe-ntes: [ϑ] *Jaxartes*, nunc *Cheſel*; & *Rha*; nunc *Volga*, ſive *Vol-a*, & *Edel*, in mare Hyrcanum erumpentes. Fluvii. Scythiæ.

VII. Montium maximus atque celeberrimus eſt *Imaus*; cujus eptemtrionalis pars nunc *Alkai* perhibetur; ubi Tartariæ Impe-torum ſepulchra. Inde ad Gangis fluvii fontes Indiæque fines CCCL. mill. Germ. longitudine protenditur. 3 Imaus mons.

S E-

BUNONIS.

ϑ a *Sacæ* Sogdianis finitimi ſine urbibus per ſerta habitarunt. Ab occaſu habent Sogdia-m; à Septemtrione Scythiam intra Imaum ontem; ab Ortu Scythiam extra Imaum; à eridie Indiam intra Gangem *g*. b *Maſſagetarum* es ita deſcribuntur ab auctoribus, ut à Septem-onibus Oceano; ab Occaſu Obio & Rha nibus; à Meridie Caſpio mari, & Oxo fl. rint incluſi. Ab his Cyrus Perſarum Rex cum ercitu extinctus eſt.

ι c *Obius flumen* antiquioribus *Carambucis*, un-*Carambicæ*, Hyperboreorum gens inſulani. regione oſtii ejus inſula illa eſt *Nova Zembla*, m *Elixona*, haud minor Siciliâ, teſte Heca-o. Ab Obio flumine *Riphæi* montes, & d *Obii* ı *Obia juga* appellati ſunt. Celticæ promonto-m *Lytarmis* ad Obii oſtium, hodie vulgò nau-dicitur *Capo d'Oby*, id eſt *promontorium ium*. *h*

ξ e *Paropamiſus* flumen in Scythia extra Imaum ontem eſt. Mons etiam iſte, ex quo Indus men oritur, Solino *i* & Mela *k* teſtibus, *ropamiſus* vocatur.

η f *Jaxarten* ſoli vocant *Bactri*: nam alii Scy-e *Silyn* nominant. Hunc eundum eſſe Tanain ercitus Alexandri Magni crediderunt. Verùm emodamas dux Seleuci & Antiochi amnem um transvectus, alium eſſe, quàm Tanain, prehendit. Ultra Indi fontes in his Sogdiano-m finibus Alexander M. g *Tertiam* condidit *lexandriam*, ad conteſtandos itineris ſui termi-s. Hic enim locus eſt, in quo primùm *à Li-o* patre, poſt ab *Hercule*, deinde *à Semirami-*, poſtremo etiam *à Cyro* aræ ſunt conſtitutæ. inus. *l*

ϑ h *Rha fl.* in Moſcovitarum finibus exoriens, ad Tanain accedit ad ſeptem leucas, per Caſa-num & *Aſtracanum* decurrens in mare Caſpium 25. oſtiis influit, tanta vi aquarum, ut illud multa milliaria dulce reddat: Europæis noſtris appellatur Volga, Tartaris Edel, Armenis Thamar.

HEKELII.

f Vel *Sagæ* quos *Joſephus Magogas*, Veteres verò *Aramæos* vocant.

g Eorum & in genere *Scytharum* Mores de-ſcripſit *Plinius* Lib. VII. c. II. p. 106. lin. 32. ſeqq. ubi eos inprimis nominat ἀνθρωποφάγους, quod humanis corporibus veſci ſolent.

h *Maginus* Fluvium *Oby*, ex Lacu *Kytay* emanantem *Tartariæ* aſſcribit.

i In *Polyh.* c. LXV. p. 126. lin. 11. quamvis in *Specie* loc. cit. hujus Montis mentionem neutiquam fecerit; meminit tamen ejus Cap. LI. p. 110. lin. 43.

k Lib. III. c. VII. p. 223. lin. 41. ſeq.

l Loc. cit. Cap. LXII. p. 122. lin. 41. ſeqq.

REISKII.

3 i Imaus crucis inſtar ad plagas quatuor procurrit, & Scythiam ita fere ſecat mediam: Hinc hodieque accolis Dalanguos & Naurgeurnes dicitur. k Caucaſus autem 8. Ponto Euximo ad mare Caſpium per Colchida & Albaniam procedit, hodieque Coxes ex antiquo nomine vocatur. Hunc Bochartus ex Armenica dialecto, & duabus quidem vocibus גוג חסן *Gog hoſan*, i. e. *Gogi munimentum* coaluiſſe conjicit. Falluntur vero priſci Geographi, ſi qui tantæ *hunc altitudinis faciunt, ut noctu faſtigium ſolaribus colluſtretur radiis.*

a Sacæ. b Maſſagetæ. c Obius ſeu Carambucis fl. d Obii montes. e Paropamiſus fl. & mons. f Jaxartes fl. g Alexandria Tertia. h Rha ſeu Volga ſeu Edel. i Imaus. k Caucaſus.

SERICA.

Serica.

VIII. At Tartariæ nunc extremæ ad Eoum mare pars, quæ Ca-tajæ regnum dicitur, olim, fuit ι *Serica* regio, quam gens clariſſi-ma *Seres* incoluerunt. Horum metropolim ϰ *Seram* eodem nomin etiam nunc exſtare, quidam contendunt. 4

SOGDIANA.

Sogdiana.

IX. λ *Sogdiana* etiam regio, inter μ Oxi dexteram ripam & Sogdios montes ſita; quæ Perſici olim Imperii fuit, nunc Tattari pars eſt, ſub nomine *Ocrage*,

Idque Kircherus in mundo ſubter. Lib. I. c. 14. & Varenius in Geographia Lib. II. c. 30. refellunt. Unus è fluviis probe notetur a Obius vel Obis, qui ex Aſiæ lacu Kithaisko effluens, per provincias Ruſſicas in Oceanum glacialem Tobole recepto effunditur: De cæteris quæ Auctor tradit, fluviis, ſufficiunto.

BUNONIS.

ι b *Serica* *m* terminatur ab occaſu Scythia, quæ extra Imaum eſt, à Septemtrione atque Ortu terrâ incognitâ Ptolomæo, à Meridie India extra Gangem & Sinus. *Sericum* inde primum exportatum eſt ad alias gentes. *n*

ϰ c *Sera* urbs hodie *Sindiſu* Mercatori dicta, in extremis Sericæ partibus ad Ortum ponitur.

λ d *Sogdiana* terminatur, ab Occaſu & Septentrione Scythia intra Imaum montem; ab Ortu Sacis, à Meridie Bactriana & India.

μ e Oxus *o* amnis de lacu Oxo *p* exoritur, cujus oras *Heniochi*, *Bateni*, *Oxiſtagæ* accolunt; ſed præcipuam partem *Bactri* tenent. f *Alexandria* ibi fuit Oxiana; Duas enim ibidem condidit Alexander M. urbes, g *Alexandriam Oxianam*, & Ultimam.

HEKELII.

m *Caſtaldo* & *Nigro* CATAJA dicta.

n Conf. *Polyd. Virgil.* Lib. III. de *Rer. In* C.VI. p.222. Edition. *Zetzneriano-Argent.* in 1

o Ab Incolis *Nicaprach*: à Perſis v. *Cappanac* &.Arabibus *Monarach* dictus.

p Seu Oxiâ.

REISKII.

4 h Serica Græce Σηρικὴ ἀπὸ τῶν Σήρων, i. à Seribus, qui non tam ſuo, quam vicinarum Sinenſium nomine vulgò cenſentur, gente quidem Scythica, ſed Scytharum omnium mitiſſima & cultiſſima, juri, quieti, & naturalium rerum contemplationi dedita. Hæc enim continuam quater mille quingentorum annorum hiſtoriam ſuis annalibus ſervare conditam, & ſcriptores Moſe antiquiores habuiſſe legitur: U Iſaacus Voſſius novæ ſuæ Chronologiæ fundamentum ex hac Serica ſupponat, ſed ex incerta falſaque infirmius. Hodierna vero Serica ſive Cataj cum regnis Chinenſibus, Tatarico ſubeſt imperio, libertatis priſtinæ ac felicitatis inſci i Sogdiana, quam Alexander tertia ſibi cognomine ſtructa urbe, tanquam expeditionis termin exornarat nunc Tatariæ acceſſit.

a Obius. b Serica. c Sera urbs. d Sogdiana. e Oxus fl. f Alexandria Oxiana. g Alexandria Ultima. h Serica. i Sogdiana.

CAP. III.

Summa Tattariæ deſcriptio.

I.

Tattaria.

T*Attarorum* igitur nomen hodie tota Aſia amplisſimum eſt, i Europam etiam, ut ante Scythicum, extenſum, ubi *Tattaria Minor* ſuprà memorata. Gens ipſa fera, atrox, cruenta, incon dit

itis moribus, & omnium barbarorum maximè barbara. Regio lurimum inculta, triſtis; ſquallida atque deſerta. Nomen acceit à flumine *Tattar*, quod *Mongul* regionem irrigans in mare eptentrionale effunditur. Tattar fl.

II. Univerſæ Longitudo eſt à Boryſthenis oſtiis ab *Tabin* uſque romontorium mill. Germ. circiter cIↄ. Latitudo ab Obii oſtio, ad nem *Bremas* regni in confinibus Indiæ ac Sinarum, mill. Iↄc. Tattariæ magnitudo.

III. Univerſa dividitur in *Aſiaticam* & *Europæam*, quam ſupra xplicuimus. *Aſiatica* quinque potisſimùm partibus diſtribuitur, uarum nomina hæc; *Tattaria* deſerta, Tattaria *Zagataja*, *Turceſtan* regnum, *Cataini Magni* Imperatoris Imperium, & *Tattaria etus*. Diviſio Tartaria Aſiatica.

BUNONIS.

α [a] *Tattaria Aſiatica* à Septentrione terminat mari Scythico, ab Occaſu Sinu illo longo, quem Obius fl. labitur, & lineâ ad Tanaim & lgæ oſtia ducta; à Meridie Caſpio mari clauur, attingitque Perſiæ regnum, poſt Indiam tra Gangem, & tandem Chinæ partem muro ſeptam: ad extremum ab Ortu partim Chim, partim ipſam Americam per fretum Anian e diſtinguit.

REISKII.

1 [b] Tataria & gens Tatarica unde nomen ormque ſuſceperit, ſuperius Lib. IV. c. 20. à bis expoſitum fuit, cum Europæam Scythiam ſtraremus: Hæc enim Aſiatica eſt illa parens, bolem iſthanc ſibi cognominem procreavit; factis coloniis emiſit. Plures equidem hoc nus hominum nationes continuit, omnes priino Mogulenſium nomine concluſos: Harum tamen præcipuas ſeptem Haitho Armenus Hiſtor. Orient. cap. 16. recenſuit, in iiſque *Tatarorum* unum, à qua denominatio ad omnes tranſiit; Ut de fluvio ac regione Tatar תתר huic genti cognomine, itemque de pluribus populis & Hordis nihil addam. Regio enim hæc orbis totius vaſtiſſima ſua longitudine ad partem dimidiam graduum noſtro in hemiſphærio, totoque ambitu Europam, ſed latitudine Aſiam adæquat Chamis ſubjecta pluribus, ſed uni omnium maximo Sopo, quem nominant: Cuncta quippe novem regnis præcipuis conſtat, ex iiſque *quatuor verſus auſtrum* jacent, [c] (1.) Usbek *nempe alias* Zagatai *&* Mauronahum, (2.) *Thebet vel Thobeth*, (3.) *Taniu olim Tanguth*, (4.) *Ninchi olim Tenduc*: *Quinque* vero reliqua *verſus Boream ſita*; (1.) *Kalmuchi alias Bulgar*, (2.) *Chalzag*, (3.) *Karakithay*, (4.) *Calmach aut Naymuns*, (5.) *Mongul* ſive *Moab*, *Gog & Magog* autem Arabibus, ubi priſca illa Tataria fuit.

Tattariæ Aſiaticæ limites. b Tataria unde dicta. c Hujus provinciæ.

CAP. IV.

Tattaria deſerta, Zagataja & Turckeſtan.

I.

D*Eſerta Tattaria* inter Tanaim, Volgam, Jaxartem amnes, Tapyros; Sebyos; Imaumque montes ſita, Sarmatiæ Aſiatiæ partem, partemque maximam Scythiæ intra Imaum montem omplectitur, in *hordas* complures diſtributa; quarum præcipue int: *Zavolhenſis*, quæ & *Bulgarorum* Tattarorum eſt horda; Tattaria Deſerta. Tattari. Zavolhenſes. Bulgari.

Caſanenſes. Nobaigenſis. Aſtracanenſes. Baskirdenſis. α *Caſanenſis*, β *Nohaigenſis*, γ *Tumenſis*, δ *Schiambacenſis*, ε *Coſakenſis*, *Aſtracanenſis*, quæ quondam peculiare regnum, & *Baskirdenſis*; plæræque ab opidis cognominatæ. Harum incolæ cum omnes liberi antè eſſent, nunc Moſcovitarum imperio audientes ſunt; exceptis unis *Tumenſibus*, qui magno Chano Cataino parent.

Tumenſes.

Zavolhenſes. II. ζ *Zavolhenſis* horda magna quondam dicebatur, quia ex hac cæteræ ortum duxerant; unde etiam Imperator eorum *Vlucha* appellabatur, id eſt, Magnus Dominus, ſive Magnus Imperator.

Aſtracanenſis. III. η *Aſtracanenſis* regni caput eſt urbs *Aſtracan* ſive *Citracha*: prope oſtia Volgæ, ſalinis atque emporio clara; qua de cauſa mercatores innumeri ex Moſcovia, Turcico Imperio, Armeniis & Perſide eò confluunt. „

IV. Sun

BUNONIS.

α Caſanæ Tartariæ Rex *Mechmedenim* filius Abrahami, & Nurſulanæ, Magnum Moſcoviæ Ducem, ut aliqui ipſius anteceſſores, initio ſuperiorem agnovit; poſtea tamen ab eo defecit. Unde varia & diuturna inter Moſcovitas & Caſanenſes bella exarſerunt: donec tandem Joh. Moſcovitarum tyrannus urbe Caſanâ expugnatâ, toto illo Imperio Caſanenſi potiretur anno 1551. ut Chytræus habet; at ſecundum alios 52. aut 53. Ipſa urbs a *Caſana* *a* ad Caſancium fluvium eſt, haud longè ab ejus in Volgam confluente. *b*

β *Nohaigenſes* ſeu b *Nagaijenſes* Tattari, inter Volgam, & Saick fluvios ad Caſpium Mare incolunt: iidem quoque *Aſtracanenſes* dicuntur Oleario ab urbe Aſtracan, cujus loci Lat. ipſe deprehendit grad. 46. min. 22. quum tamen ea ab aliis Geographis grad. 48. vulgo ſcribatur. *c*

γ c *Tumenſes* ab his collocantur ad Ortum: quorum urbes *Tumen* ad Irtiſche fl. & *Jerom*. *d*

δ d *Schiambacenſes* ad Caſpium Mare ponit Boterus.

ε e *Coſakenſes* *e* Nagaijenſibus & Tumenſibus traduntur ad Ortum eſſe.

ζ f *Zavolgenſes* & *Zahadienſes*, itemque *Bulgari* dicti, à Volga verſus Ortum habitant. Eorum principes *Zainchan*: & *Bathis* Poloniam, Ruſſiam & Ungariam vaſtarunt anno 1240. item *Temir Zar* opem tulit Vitoldo Lithuano & Uladiſlao Polono contra Crucigeros anno 1410. *Sziachmeth* à Lituanis contra Præcopitas ſeu Crimæos Tattaros anno 1500. evocatus, demum victus & captus Caunæ in cuſtodia obiit. Horum Zavolgenſium Tattarorum coloniæ vulgò habentur *Turcæ*, qui eadem cum his utuntur lingua, moribus, & bellandi ratione.

η g *Aſtracan* *f* à Caſano iter unius menſis abeſſe traditur *g*. Ea à *Johanne Baſilio* Moſcovitarum tyranno expugnata eſt anno 1554. ejectisque Tattaris, urbs illa Ruſſis eò traductus incolenda tradita. In ejus vicinia ſunt fodinæ, ex quibus ſalis eruuntur fragmenta ad inſtar Cryſtalli aut glaciei.

HEKELII.

a Totius Regni Metropolis quippe.

b Hi *Tattari Caſſanenſes* reliquis omnino ſunt cultiores, ingenioſiores, & aliquantò humaniores, ut pote qui & Agros colant, in domibus inhabitent atque *Mercaturam* cum vicinis *Moſcis* atque *Turcis* ſæpiſſime exerceant.

c Horum *Tattarorum Horda*, h. e. conventus, S. Hominum cœtus in formam Civitatis coactus initium ſuum habuit Ao. CHR. M.CCC. XLIV. eſtque Septentrionalis cæterarumque Hordarum frigidior, ſummam hodiè Opum & bellicæ Laudis Autoritatem obtinens.

d Hanc Hordam ſolam ſub *Magni Chami Cathayni* Obedientiâ nuper adhuc perduraſſe, diverſi tradunt Geographi.

e *S. Cozaczkienſes*.

f *S. Aſtrachan*.

g Inter alias hujus Regni dicitur opulentiſſima.

BUNO-

a Caſana urbs. b Nagaijenſes, Tattari. c Tumenſes. d Sciambacenſes. e Coſakenſes. f Zavolgenſes ſeu Bulgari. g Aſtracan.

IV. Sunt prætereà in deſerta Tattaria [9] *Czyrcaſſi* inter Tanaim & 'olgam, in Aſiatica Sarmatia; & verſus Oceanum in Scythia intra maum, *Mecriti* ac [ι] *Samoiedi*, quos Latinè dicas ſemetipſos devoıntes; aliique eodem tractu, *Molgomſai, Baidaique;* utrique olem, vel rubrum pannum in ſublime elatum, venerantes. Cæteım dexteræ Obii ripæ, circa mediam fluminis partem, appoſita eſt rbs magnitudine & incolarum numeroſitate ingens *Gruſtina*, Tatıris & Moſcoviticis negotiatoribus frequentiſſimum emporium. [1]

TATTARI SAGATAI.

V. Deſertæ Tattariæ à Meridie conjuncti ſunt Tattari *Zagatai*, gro, opidis moribuſque cæteris cultiores ac nobiliores. Fines eoım à Septentrione [κ] *Jaxartes* flumen; ab Ortu *Turkeſtan* regnum; Meridie Perſicum Imperium; ab Occaſu mare Hyrcanum. Caıt regionis ac ſedes regum eſt [λ] *Samarcanda*, *Tamburlane* bellicoſſimo Tattarorum Imperatore maximè celebris; urbs magna ac lapide

Tattari Zagatai.

Samarcanda.

BUNONIS.

9 [a] *Cyrcaſſos* Olearius ad Caucaſum & Caıum mare ponit, eoſque Albaniæ partem incoe tradit *h*. Iidem ſub Moſcoviticum redacti nt Imperium, munita loca Ruſſi teneut. Ad præ in victimam mactatæ pellem expanſam & ectam preces ſuas fundunt ac epulantur.

ι *Samojedia* hæc à *Samogitiâ*, inter Livoniam Pruſſiam ſitâ, de quâ lib. IV. cap. 26. dictum :, longiſſimè abeſt. [b] *Samojedi* verò iſti hoè adeo feri non ſunt, ut defunctorum amicom carnes devorent: quin potius deprehendun humani; humanitatem & benignitatem ım probarunt Hollandis, qui ad eorum litus :erant naufragium, ſoli ſui natalis ſunt amanſimi; Religionem à Moſcovitis hoc demum ulo impetrarunt, Ruſſorum Magno Duci butum ferarum pellibus ſolent pendere.

κ [c] *Jaxartes*, etiam *Oxartes* olim dictus, hoe *Cheſel* ſive *Keſel*, ingens *i* Sogdianorum fluus eſt, qui ab ortu in occaſum fluens à Caſpio ari excipitur.

λ [d] *Samarcanda* etiam *Maracanda* dicitur ad rıs fluvii *Amu* poſita, Maurinacherorum meopolis eſt. Hodie ibi reſidet unus Cham ex artaris Moſolimannis, oſtenditurque in Mohea quadam ſepulchrum Tamerlani.

HEKELII.

h Degunt in Campis & ſuper currûs vitam traducunt, habentes Ritum gentilem, quòd Mortuos Sepulturæ locô arboribus ſoleant ſuspendere.

i Et Magnus.

REISKII.

1 [e] Tataria hæc deſerta dicitur ὐχ ἁπλῶς ἀλλὰ κατά τι, i.e. *non abſolute quidem & ſimpliciter ſed ſecundum quid*, ob hanc maxime cauſam, quod omni fere agrorum cultu careat. Urbes enim pagoſque alicubi nonnullos, ſed plura per ſuas Hordas in paſcuis vagabunda incolarum genera complectitur, Ruſſicoque imperio ſubeſt. Urbium duæ ſunt præcipue Caſan & Aſtracan, ad Volgam ſitæ, qui ſeptuaginta ſeſe alveis in mare Caſpium exonerat: f *Caſan* ligneis vallis & turribus, arx hujus muro ſaxeo machinis tormentariis & circumfluo Kaſanka fluvio munitur, quotidianis nundinis frequentiſſima. Sed g *Aſtracham* major ad fines Europæ Aſiæque in Delgoy inſula jacet, mœnibus lapideis, & tormentis æneis inſtructa, & commerciis Armenis, Tataricis, Inidis, Perſiciſque florentiſſima, ſed tota Ruſſorum poſt Tataros exturbatos colonia, itemque in ſuburbio Stulizzagorodæ, ubi milites vivunt.

BUNO-

a Cyrcaſſi. b Samojedi. c Jaxartes, ſ. Oxartes fluv. d Samarcanda. e Tataria cur deſerta. f Caſan. g Aſtracham.

Zahaſpa. Bikent. lapide exſtructa; at parum frequens *Zahaſpa* ad [μ] Oxi oſtia, & *Bi-kent* in Mediterraneis clara ſunt emporia quo Indi & Catajæ reg[i] incolæ mercandi cauſa conveniunt.

TVRKESTAN REGNVM.

Turkeſtan regnum. VI. Proximum ab Ortu eſt [ν] *Turkeſtan* regnum, veterum Sac[a]rum regio; cujus incolæ ſatis civiles & culti. Urbium notiſſima[e] [ξ] *Taskent*, [ο] *Cotam*, [π] *Caſcar*, [ϱ] *Jarkem*. [z]

CA[TAJA]

BUNONIS.

[μ] a Oxus maximus Sogdianæ fl. per Margianum in Hircanum mare decurrens variis à diverſis hodie appellatur nominibus, videlicet *Geichon*, *Deiſtanxa*, *Cappanach*, & *Abiam*. Plinio *k pa-lus* etiam Oxus dicitur, ex qua hic fluvius egredi ſcribitur *l*. Cæterùm Zagatais perpetua fierè bella ſunt cum Perſis. Tattariæ *Sagataianæ m* pars eſt terra *Usbeccorum*, quæ, ut *Teixera inquit*, ampliſſima provincia licet ſuperioribus ſeculis Perſiæ fuerit ſubjecta, hodie non tantum ab ea ſeparata eſt, ſed & Perſis bellum infert, & nonnullam Perſiæ partem decerpſit.

[ν] *Turkeſtan* eſt deſertum b *Lop* indigenis *Xamo* dictum, ubi mira phantaſmata ſuis ſcreatibus ſeducunt viatores. Eſt verò regnum iſtud inter Zagatajos Tattaros & Chinenſes. *n*

[ξ] c *Taskend o* ad Sur fl. eſt.

[ο] Inter d *Cotam*, quo ex Cataja magna affertur moſchi copia, & *Taskend* Imaus mons interjacet.

[π] e *Caſcar* & [ϱ] f *Jarkem p*, à Taskend verſus Occaſum ſunt haud procul à Jaxarte fl. Mulieribus in *Peim* civitate, ſi maritus abſit diebus XX. aliis licere nubere ajunt. Cæterum à Cotam verſus Meridiem ſunt g *Carazani*, qui nobiles, etiam hoſpites, obtruncabant, eam domum maximè felicem putantes, in qua præſtantium virorum animæ vagarentur. Hic h *Caraja* urbs eſt ad lacum Salſum oſtreis refertum ſita. In *Cataja* mulieres dentes deaurant, neque puerperæ ſe domi continere dicuntur; ſed viri *XLII.* dies in lecto decumbentes, ac ſi ipſi partum edidiſſent. Sed Martino Martinio plura referuntur Tattarorum nomina & regna; nempe i *Samahania*, k *Tanyn*, *Niuche*, l *Niulhan*; *Caſcar* verò regnum ad Eoum uſque mare, ſupra Japoniam extendit, ad fretum uſque Anian. Poſtremos autem mare iſtud eſſe ſcribit m *Yupos*, qui à loricis piſcium pellibus factis ita nominentur. Tart[ari] in n *Thebet* ſeu *Tibet*, quæ Chinæ ad Oceanu[m] eſt, loco monetæ utuntur corallis; Moſchi ſ[eu] muſci ingens ibi copia eſſe perhibetur.

HEKELII.

k Lib. Lib. VI. H. N. c. XVI. p. 87. lin. 11.

l Quod etiam conjicere licet ex *ejusd.* Li[b.] XXXI. c. VII. p. 559. lin. 28.

m Seu *Zagathajanæ*.

n Hujus Regni Populi operam navant non ſ[o]lùm *Negotiationibus*, ſ. *Mercaturis*, ſed & *Scien-tiis Artibuſque* variis.

o Seu, ut alii ſcribunt, *Taſcam*.

p S. *Cjarciem*.

q Conf. *Lucæ Schrökii*, *Fil.* Viri celeberrim[i] ac omnibus Bonis Chariſſimi, *eruditiſſimæ* M[O]SCHI *Hiſtoriæ*, dono mihi miſſæ, Cap. x[.] p. 50. ſeqq.

REISKII.

z o *Zagataja* vel rectius Giagathai & Maure[n]nachar extat vetus illa *Sugdiana* Chamo ſuo ſub[-]dita, cui ſedes Samarkanda & Bochara, urb[s] Timurlenco ſeu Tamarlanæ ac dominatu huju[s] vaſtiſſimo illuſtres. p Timurlencus ille ab initi[is] obſcuriſſimis ad imperium totius orientis e[t] cunctæ Aſiæ unus emerſit A. C. 1404. unuſqu[e] ad mortem tenuit, inter filios ac nepotis poſte[a] diſſipatum. q Olud Beque *Turkeſtanam* invaſerat una cum Partibus regniſque ſeptem, è quibu[s] Arabes illam compoſitam tradunt. Hæc vet[us] *Turcia*, *Turcarumque patria* fuit, ſi Arabſchajum Naſvioddinum, Arabeſque audias, è noſtr[is] Gentium, Petrejum, Mullerum in Cataja pluresque alios.

a Oxus fl. b Lop deſertum. c Taskend. d Cotam. e Caſcar. f Jarkem. g Carazani. h Caraja. i Samahania. k Tanyn. l Niulhan. m Yupi. n Thebet. o Zagatai. p Timurlenc. q Olud. Turkeſtana.

BUNO[NIS]

CAP. V.

Cataini Magni Chani Imperium; item Tattaria Vetus.

I.

POtentiſſimum inter Tattaros imperium eſt Magni Chani in regnis *Cataja Tangut*, *Tainfu* & in provinciis *Tenduc*, *Camul*, *[C]arciam*, *Carakitay*, id eſt Nigra Cataja; & [α] *Teber*. Initium [ej]us eſt à *Noruſſis montibus* in confinibus Tattariæ deſertæ, exten[di]turque ad *Tabin* uſque promontorium & fretum *Anian* Lon[gi]tudine I ɔ c circiter mill. Germ. Occupat Veterem Sericam, ma[jo]rem partem Scythiæ extra Imaum montem, partemque Scythiæ [intra I]maum. [i]

Magni Chani Imperium.

Noruſſi, ſeu Norosſi montes.

REGNUM CATAJÆ.

II. *Serica* eſt ipſum nunc regnum [β] *Catajæ*, vulgò *Kitay*, incolis

BUNONIS.

Martinius in Chinæ finibus habet *Tibet* re[gnu]m.

Per deſertum in a *Catajam* itur præcipuam [Tat]ariæ provinciam, A Lopo diſtare ſcribi[tur] iter unius menſis. Habet Cataja à Meridie [mon]tes & muros Chinenſes. Incolæ ejus cum [C]henſibus & [b] *Suceuir* & [c] *Campion*, quæ civi[tates] in finibus Chinæ ſitæ ſunt, negotiantur.

REISKII.

[d] De *Cataja* inter Geographos non ſolum [an]tiquos ſed novos etiam tanta diſſenſio interce[dit], ut alii hanc Chinæ regionibus anumerent, [alii à] China longius ſejungant. Græci veteres in [rebu]s Alexandri M. geſtis cum Diod. Siculo Lib. [X]VI. *Cathaos* memorant: Strabo Lib. XV. ab [...], qui tum temporis erat, *καθία Cathajo*[...]s voluit, orienti extremo Indiæque finibus [...]os: Ptolomæus Lib. VI. c. 15. *χαίτας Chæ*[...]ris proximos Scytas appoſuit: Unde Catajam [à Se]rica diverſum intelligimus. [e] Martinius in [Atla]nte Sinico regnum Catajæ in ſeptentrionali[bus] Chinæ partibus collocavit, iisque novem [urbes] auſtrales oppoſitas demonſtravit: Golius [a]dditam. ad Sincium Atlant. & Kircherus [in Ch]ina illuſtrata viro asſenſum præbuit, plu[res]que ut præberent ſuum, facile induxit. Sed [Arab]es Abulfeda, Arabſchy, Azizus, Saidus, Alhacentus, noſtratesque, Haitho, Paulus Venetus, Jovius Catajam & Chinam regiones natura disſitas divellunt & ſeparant. Andr. Mullerus in Diſquiſit. Geograph. hiſtor. A. 1671. edita Catajam *rubræ Tatariæ adſcribit*, regionem priſcis ab ortu Mogulibus vicinam: Quæ Chinenſibus dicta *Kin*. h. e. *aurea* nomen *à genere Tatarico Chatao* adſumſerit. [f] *Cambula* nec tantæ magnitudinis aut tanti ſplendoris eſſe annotat, nec vero notari nomine, ſed corrupto qua[ſi] *Cham Baleck*, i.e. *Domini urbem & Myuntham* Tataris vocari. [g] *Typographia orientalium* non Tataris, uſque regno Tangut, ſed Chinenſibus recte apud Hiſtoricos vindicatur: Ergo ex una regionum iſtarum confuſione provenit, ſi quidam Tatariæ hanc attribuant. *Tenduc* regnum *Ung Chan* tenuit, Chriſtianus at Neſtorianæ hæreſi addictus, & Perſico *Freſtehan* aut [h] *Preſterchan* cognomine vocatus, quaſi *Principem adoratorum* vocaveris, h. e. *Chriſtianorum*, quibus adorationem crucis Perſæ ita exprobrarunt. Ita cum Caſtello & Pocockio nobiliſſ. Ludolfus in Æthiop. Hiſtor. Lib. II. c. 1. Hinc *Preſterjohan* & German. *Prieſter Johan* ad Abysſinos tranſiit, cum Ung Chan ab Gingiz Chano cæſus anno 1209. periisſet. [i] Tataria vetus nihil inſigne præter nomina vetuſta & Hordas ſuis gentibus diviſas credulis Europæis ſuppeditat: Tatari eam hodierni *Ninche* aut *Niulhan* nominant. Mirum

a Cataja. b Suceuir. c Campion. d Cataja. e Chinam diverſæ terræ. f Cambula. g Typographia Sinenſium. h Preſter-Chan. i Tataria vetus.

colis (ut ferunt) adeo frequens, & agrorum cultu adeo læta; urbiumque ſplendore, ædificiorum nitore, atque omni denique divitiarum genere adeo affluens, uti neque Græciæ Veteri, neque Italiæ cedat. Urbium opulentiſſima eſt ϒ *Cambalu*, regia ſedes & caput totius imperii Magni Chani, quinque mill. German. ambitu comprehendens; quam duodecim ſuburbia, juxta numerum portarum, circumjacent, frequentiſſimum Indis ac Sinenſibus mercatoribus emporium. δ *Caindu* urbs velis ſubtiliſſimis, quæ ex arborum corticibus ad uſum fœminarum conficiunt, maximè eſt clara. Qua re tota olim *Serica* nota erat. Unde Plinius [a]: *Seres*, inquit, *lanificio nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium canitiem*

Cambalu.

Caindu.

II. In regno *Tangut* artem typographicam ante CIↃ. annos inventam fuiſſe, nonnulli contendunt. ε

Tangut.

III. *Tenduc* provincia, magni ac potentis Regis ζ Presbyter (quod

Tenduc.

rum vero eſt, non ſolum inter Judaicos Rabinos, ſed Chriſtianos etiam extitiſſe, qui contenderint, in hancce regionem Tataricam *tribus decem Iſraëliticas* à Salmanaſſare Aſſyrio rege deportatas, ubi adhuc lateant.

BUNONIS.

ϒ a *Cambalu* b urbs ad Puleſangam fl. eſt; eamque ambitu ſuo 28. millaria c continere alii tradunt. Serici tanta ibidem perhibetur negotiatio, ut nullus prætereat dies; quo non mille currus ſerio onerati eo vehantur. d

δ b *Caindu* e urbi Cambalu vicina eſt; incolarum in *Caindu* & c *Camul* prædicatur hoſpitalitas. Hoſpitem quum accepit paterfamilias, rus concedit, uxorem & filias cum hoſpite relinquens, ut eum recte curent. Quam conſuetudinem cum Magnus Cham abrogaſſet; & poſteà ingens peſtilentia eos infeſtaret, credebant illi ſe à diis iratis ob morem iſtum abrogatum puniri, rogabantque Chamum, ut eandem reduceret conſuetudinem excipiendi hoſpites; quo dii placarentur. Cæterùm ſupra Catajam *Athai* ſive *Alchai* mons eſt, ubi Tattarorum Regum ſepulturæ.

ε d In *Tangut* telæ invenitur genus, quod cum in ignem conjicitur, purgatur. Ad e *Succeuir* Rhabarbarum in copia colligi volunt: Ibidem quoque eſt f *Campion* emporium celeberrimum.

ζ Rex iſte in g *Tenduc Uncanus* dicebatur, eratque Chriſtianus, ſed Neſtorianæ hæreſi addictus, Eccleſiaſticam pariter & ſecularem Jurisdictionem in ſuos exercens. Is *Presbyter Johannes* vulgo apellabatur, quaſi *pretioſus Cham.* f Ejus poteſtas quum nimis augeſceret, ipſeque ſibi à ſubditis metueret ſuis, ac eos variis ſervitutum generibus premeret, defecerunt hi ab ipſo, & elegerunt ſibi *Canchium* ſive *Cinchim* quendam qui fuerat faber ferrariùs, ducem. Hic Uncanum regno & vitâ exuit. Poſteri tamen ejus adhuc ſub Magni Chami Imperio rerum potiuntur. Eorum ſedem alii collocant in *Argon.* In finibus ejus regni ponitur *Sindacui* caſtrum, in quo Uncanus præſidium poſuerat contra irruptiones Tattarorum.

HEKELII.

a Lib. VI. e. XVII. p. 87. lim. 41. ſeq.

b Olim, ſicuti nonnullis placet, *Iſſedem Serica* dicta.

c *Italica* fortè.

d Defertur quoque ex *Indiâ*, *Chinâ* & aliis regionibus maxima *variarum Mercium*, *Lapidum* inprimis *pretioſorum*, *Unionum*, *Aromatum*, *Opum omnis generis* copia.

e Vel *Caindo*.

f Plura de eo habet paſſim *Jobus Ludolphus* omnigenæ Eruditionis ac variæ Scientiæ Vir in *Hiſtoriâ Æthiopicâ* nuper in fol. impreſſ. Scripſit quoque de *Rebus Abyſſinorum Nicolaus Godingus*, qui Liber exc. eſt *Lugd.* Anno M. DC. XV. in 8. Sed *Adami Conzenii* ABYSSINI *Regis Hiſtoria* impreſſ. eſt *Colon. Agripp.* Annô M. DC. XXXVIII. in 8. Ma[…]

BUN[…]

a Cambalu. b Caindu. c Camul. d Tangut. e Suceuir. f Campion. g Tenduc.

SAMAHAN TARTARIÆ ſive SARMACANDÆ PARS
Kin Mons
Yamo Deſer: Europæis
Lop dicitur
Ottocoiora M:
Yamo Deſertum
TIBET
REG:
Damaſy Montes
Kiang Regnum
USUCANG REGNUM
BENGALA
Bengala
Pegu
REG LAOS Sinis
LAO QUO
GANNAN
TUNGKIN
KIAOCHI ſive COUCHINCHINA
HAINAN
Suikien
Macao
Prara Inſ:
I. Formoſa
Liuſung
I. Quemoy
Corea
Kiangyuen
Kingxen
I. Fungma
Cungming
Cheuxan Inſ
Changque Inſ
MARE EOUM ſive OCEANUS SINENSIS
Quetung fl
Peking
Nanking
Hangcheu
Quangcheu
Chaokin
Lieucheu
Nanning
Queilin
Kingyuen
Pingcheu
Changcheu
Kiang fl
Cientang fl
IMPERII SINARUM Nova Deſcriptio

(quod nomen poſtea Abiſſinorum Regi in Africa per errorem datum fuit) quondam regnum fuit.

IV. *Tainfu* regnum amplum atque cultum vitibuſque fertile, artificibus ac negotiatoribus refertum, armorum bellicorum nobiliſſima inter Tattaros officina. Quin Serico ferro jam inde Plinius palmam tribuit.

TATTARIA VETUS.

V. Poſtrema univerſæ Tattariæ pars eſt Vetus Tattaria, inter Paropamiſum amnem & Sericam ſive Catajæ regnum, ad uſque Septentrionalem Oceanum & fretum *Anian* extenſa. Dicitur vetus Tattaria, quia hinc primò nomen Tattarorum, ut ſuprà demonſtravimus, exortum eſt. ⁿ Regiones heic & hordæ complures, quarum nomina vix nota aut certa; At *Ung* & *Mongul* regiones *Gog* & ‹ *Magog* eſſe, viri docti docent. Tattaria Vetus. Ung Mongul. Gog Magog.

BRUNONIS.

ⁿ Quum paſtores potiſſimùm ſint Tattari, paſcuorum gratia ſedes ſuas ſæpius mutant, & catervatim degere coguntur. Unde etiam *Hamaxobii* veteribus dicti, quod in curribus viverent, quibus hinc inde vehebantur.

‹ At ipſe Cluverius Germ. l. 1. p. 44. & ſeqq. Gog & Magog ad Mare Caſpium habitare multis contendit.

CAP. VI.

De Sinarum regione ſive China.

I.

TAttariæ, qua ortum Solis proſpicit, annexum eſt *Chinæ* regnum, cœli temperie, fertilitate ſoli, amplitudine, opibus ac potentia haud cuiquam alii cedens. Gens ipſa (ſi credimus) ingenio omnes alias ſuperans. Sinas eſſe Ptolomæi, cum ſitus, tum ipſum vocabulum maximè convincit. Quippe quod Hiſpanis *China*, id Italis Tuſcis *Cina*, & Germanis *Tſchina* ſcribitur: ubi exiguam in pronunciatione deprehendas differentiam inter *China* & *Sina*. At ignorantia Hiſpanicæ pronunciationis; quæ eſt in ch. Græcæ literæ *z* pronunciatio in vocabulo iſto apud alias nationes invaluit. Limites habet ab Occaſu *Damaſios* montes, quibus ab India & Tattaria ſeparatur; ab Septentrionibus *Ottorocoram*, & murum CCCC. mill. Germ. inter hujus crepidines contra Tattarorum irruptiones exſtructum: ab Ortu Oceanum Sinenſem ſive Eoum; à Meridie eundem Oceanum, & regnum *Siam*. Sinæ ſ. China. Limites. Magnitudo.

Longitudo ſumma eſt à Tattarorum finibus; qua mare Eoum tan gunt, uſque ad regnum *Siam*, mill. Germ. I ɔ c. Latitudio inte Damaſia juga & Oceanum milliar. ccc. 1

Chinæ Provinciæ. II. Dividitur totum regnum in complures provincias, quas il li præfecturas vocant: quarum maritimæ ſunt, *Cantan*, *Foquiem* *Chiqueam*, *Nanquii*, *Xantum*, *Paquin*; mediterranea, *Xiamſii* *Canſii*, *Sancii*, *Suchnam*, *Huanum*, [a] *Juana*, *Fuquam*, *Suinam* *Quicheu*, *Quiancii*, *Cochinchina*, *Quancii*. α

III. Ur

BUNONIS.

α [a b] P. Martinus Martinius ſequentes enumerat Chinæ provincias: ex quibus *martima*. ſunt, [c] *Corea* Martinio, cujus tabulam exhibemus, peninſula (at aliæ tabulæ recentiores Coream faciunt inſulam) ejus urbes memorantur; Kincki, Hienking, Pinggan, Kiangyuen, Kinxane, Chungoing, Ciuenlo: 2. [d] *Leaotung*, cujus caput Leaoyang, item Tuxune, Quangning, Ningyve: 3. [e] *Xantung*, in qua Ninghai, Cinan, Tiencin, Cingcheu: 4 [f] *Nanking*; cujus metropolis Nanking; item Hoaigan, Yancheu, in ea eſt Tai lacus. 5. [g] *Chekiang* in qua urbes Hangcheu, Xaoking, Kiucheu & Wencheu. 6. [h] *Fokien* cujus caput Fochen; & cæteræ urbes Kinghoa Kienning Tingcheu, & Changheu: ejus litori oppoſita eſt inſ. Quæmoy: 7 [i] *Quanctung*, in qua caput Quancheu, cujus portui oppoſita eſt inſ. Macao; urbes præterea in hac provincia ſunt, Coacheu, Chacking & Nanhiung: 8. [k] *Tungking*, in qua urbes Lieucheu, Liucheu, & Suikien. *Mediterraneæ* verò provinciæ memorantur, 1 [l] *Junnam*, cujus caput Junnan urbs, ac præter hanc Mengting, Juenkiang & Quangſi, 2. [m] *Suchuen* in qua Chingty: 3. [n] *Xenſi*, in qua præcipuæ urbes Sigan, Hanchung, & Hinggan. 4. [o] *Xangſi* cujus caput Taiyven, ac porrò Tuencheu, Kiang, Taitung: 5. [p] *Peking*, cujus caput & regià memoratur urbs ejuſdem nominis, porrò celebriores hic ſunt urbes Xuntien, Paoting, Quanping. 6. [q] *Honan*, in qua Caiſung. 7. [r] *Huquang*; in qua nobiliores Siangyang, Kingchen, Fung, Chingcheu: 8. [ſ] *Queicheu* cujus urbes inſigniores Queiyang; Sintien; Chiniyen: 9. [t] *Quanſi* cujus Queilin: 10. [v] *Kiangſi*: in qua Chancheu, Kienchang. Quangſin.

HEKELII.

a S. Houum.

REISKII.

1 [x] China חין nomen ab imperatoria eaqu priſca familia ortum ad exteros pervenit: Græcos itidem Ptolemæi ætate qui *Sericam Sin* Σίναις vicinam recte collocat, & poſtremæ Indiæ annumerat. Tum enim Seres Indi & Sina verſus Orientem ultimi noſcebantur: Mirum vero eſt, cur Iſa. Voſſius in Obſervat. ad Pompon Lib. I. c. 2. Sinas veteres *in Siam*, *aut Siamenſe regnum*, idque Indicium ex infirmis rationibu mutet. Diverſa enim pronunciatio inter gente varias, adhuc recepta nihil efficit; Unde *Chin* Europæis, Arabibus *Sina* & *Tſchina* Turcis dicitur; Tataris *Mangun*; Ipſis Chinenſibus *Chunghoa* & *Chunguo*. [y] Regio hæc triginta circite gradus in longitudinem à Promontorio Ningp ad Damaſios montes; In latitudinem à grad octavo decimo ad ſecundum & quadrageſimum procurrit, tota provinciis & urbibus cultisſima Regna in vaſto illa imperio Tatarico-Chinenſ numerantur quindecim & cum iis Provinciæ totidem eædemque duplices, Boreales nempe a Auſtrales, ſive maritimæ illæ ſint, ſive medi terraneæ: Sex equidem Boreales *Honan*, *Xemſi* *Xanſi*, *Xantum*, *Peking*, *Suchnen*, Auſtrale vero novem, videlicet *Hakung* alias *Quamtung* *Quamſi vel Kianſi*, *Kianguam*, *ſ. Nanking*, *Chakiang*, *Fohlem*, *Quangiang*, *Quangſi*, *Queche* *Junnam*: Adde Amplius *Leautung*, regionen Tatariæ Niuchæ proximam, & *Coream* ſiv *Chaolien* Sinis quoque ſubditam: Unde Petru Du Val ſextam decimam addit. In quibus pro vinciis urbes præcipuæ ac florentisſimæ 150. mi nores vel oppida 1222. vici extant innumeri [z] Ex Urbibus duæ ſunt Regiæ, una Borealiu *Pequing*, alteraque Auſtralium *Nanquing*. Ch r

a Provinciæ in China ex relatione. b P. Martinii. c Corea. d Leaotung. e Xantung. f Nanking g Chekiang. h Fokien. i Quangtung. k Tungking. l Junnam. m Suchuen. n Xenſi. o Xangſi. p Peking. q Honan. r Huquang. ſ Queicheu. t Quanſi. v. Kiangſi. x China. y Provinciæ hujus duplices. z Urbes regiæ.

III. Urbes per univerſam regnum eſſe tradunt celebres CCXL. foſſis muriſque probe munitas, præter opida & pagos quorum infinitus numerus. Amplitudo autem urbium ex eo conjicitur, quod *Cantan*, una ex minoribus, tria amplius milliaria Germanica circuitu amplecti dicatur. β

IV. De regiâ eſt varia auctorum traditio; alii quippe γ *Paquin* eam vocant, alii δ *Xantum* quam eandem putant eſſe ε *Quinſai*. In Tartariæ finibus verſus Septentriones ſitam eſſe, omnes conſentiunt. Anté erat regia ζ *Nainquin*, magna urbs, in medio regni ver- Regia Paquin, Xantum Nainquin.

ia ergo quaſi urbs continua muro circumdatur tupendo ad 300. milliaria Germanica producto, .o. cubitos alto, ſed 15. lato: Ut murum ſeu allum potius Romanum in Brittannia Scotis ppoſitum, & Hexanitum murum in Iſthmo orinthio ad quinque milliaria exitatum, valde uperet. Tatari tamen facta irruptione muroue penetrato A. 1649. tot regna ſub imperium edegerunt, per octennium ſævisſimè grasſati. .cquis miranda Chinenſium opera & naturæ doa ſingula enarret? De re literaria Chinenſium arte typographica Spitzelius Commentar. ircherus volumine grandi Chinam illuſtratam, Iart. Martinius atlantem Sinicum notis Jac. Goi ornatum, Andr. Mullerus libro ſingulari inicas obſervationes de rebus hiſtoricis, Georaphicis & Chriſtianis monumento præſertim inico, a cui cum Jeſuitis plurimum attribuit; nventum etiam is ipſe Brandenburgenſe, vel nguæ Sinicæ facilius legendæ ac intelligendæ avem edidit: b De ſcutellis Chinenſibus ſive rocellanis Martinius explodit fabulam communisſimam, qua ex *ovorum teſtis* corraſisque conyliis marinis confici dicuntur, cum ex argilla glina, terraque diaphena & arenoſa confici ſoant. c *Libros Chinenſes* eoſque in rebus Aſtronoiicis, Geographicis, & Phyſicis conſcriptos, iartæque Sericæ impreſſos bibliotheca Augua, qua heic eſt, nonnullos continet. d *Miſſiones Jeſuitarum*, ſive ſacras expeditiones ab Anno 581 ad A. 1669. Nic. Trigautius, Proſp. Inrcetta, ſed ultimas Ad. Schallius, Madorinus hinenſium factus edidit. Sed Joh. Hurolianens S.J. Hiſtoriam Chinæ à duobus Tataris ſubigatæ Anno 1688. Pariſ.

ε BUNONIS.

β Stupendam illam urbium in China magniidinem idem quoque refert P. Martinius.

γ Imperatorum Chinenſium regia b P. Martinio memoratur e *Peking* in provincia Septentrionali ejuſdem nominis.

δ f *Xantung* provinciæ nomen eſt.

ε g *Nanking* urbs eſt in provincia Nanking. e

ζ Marcus Polus Venetus urbem hanc h *Quinzai*, id eſt, civitatem Cœli, in regno *Aman* collocat. Rex qui in ea ſedem habuit *mundi Dominus & cœli filius* à ſuis dictus eſt. Verum ejus urbis recentiores nullam faciunt mentionem, ſive bello ſive aliâ calamitate interierit.

i Fluvii per Chinam nobiliores memorantur k *Croceus* à colore luteo ita dictus, ex Soſing lacu oritur: inde verſus Septemtrionem tendens Chinæ limites egreditur, factoque flexu redit, at demum in Oceanum Chinenſem ſeſe exonerat. *Kiang* fluvius *maris filius* dictus in Chinenſis Imperii limitibus Occidentalibus ortus, fluens mediam ferè tranſit Chinam, eamque ab Occaſu in Ortum dividit in Septentrionalem & Auſtralem, ultra milliare Germamicum perhibetur latus: idem mare Chinenſe demum ſubit, ejuſque oſtio objacet inſula Cungming. Reliqui fluvii ſunt l *Hoaj*; m *Singan*, n *Cientang*, cujus oſtio adjacet inſula o *Cheuxan*, p *Juen* & q *Can fl.* qui cum *Kiang* ſeſe conjungunt: Item r *Ta fl.* ad *Quancheu* mare ſubit. Cæterum Chinenſium lingua carere dicitur literâ caninâ R.

Utuntur Chinenſes literarum loco characteribus, & imaginibus variis, figuras in lingua & laminas incidunt; ſicut nos utimur arte Ckalcographica. d Currus excogitarunt, quos velis ventiſque, uti navigia per mare, per loca plana dirigere norunt. Liberos ſuos in patrio exercent ſermone, &, quum legere & ſcribere posſunt, docent eos ſcire res olim apud ſe geſtas, leges etiam municipales; & moralia fabularum atque adagiorum. e

a Monum. Sinicum. b Porcellanæ. c Libri Sinici. d Miſſiones Jeſuiticæ. e Peking. f Xantung g Nanking. h Quinzai. i Fluvii in China k Croceus fl l Hoai. fl. m Singan fl. n Cientang fl. o Cheuxan fl. p Juen fl. q Can fl. r Ta fl.

verſus Oceanum poſita. At de urbe *Quinſay* (ſive ea Tattarorum Magni Chani, ſive Sinarum Regis regia, utrumque enim traditur) meritò prudentiſſimi cujuſque fidem excedunt ea, quæ M. Polus Venetus tradidit: continere ſcilicet eam circuitu mill. Ital. circiter centum, id eſt, German. communia viginti quinque, & pontium in ea lapideorum duodecim millia, quorum quidam tantæ altitudinis, ut majores naves erecto malo ſubtermeare queant: lacum item intr mœnia ambitu mill. German. circiter ſeptem continere; in quo duæ inſulæ ſingulas regias ſuperbiſſimo opere ſuſtinentes. Per univerſam autem urbem præſidium triginta millium militum. Veruntamen urbem hanc poſt Marci Poli tempora bello dirutam, vel alia gravi calamitate deſtructam eſſe, quidam putant.

V. Inſulæ ab ortu Sinarum regno objacent innumeræ; at duæ inſiginores η *Corea*, incolis *Caoli*, Longitudine CCXXX milliar. German. Latitudine L. & multo nobilior ϑ *Japan*, Longitudine mil- (Corea. Japan.)

HEKELII.

b *Magino* memoratur *Paquin*.

c *Magino* dicta *Manquin*.

d Quam ab ipſis *Chinenſibus* diu ante nos inventam tradunt. Edidit elegantiſſimum & omnibus numeris abſolutum de *Re Literariâ* SINENSIUM Commentarium *Theophilus Spizelius*, Vir pius, laborioſus, literatus atque candori deditus, Amicus meus certus, qui liber, *Lugduni*, quippe *Batav.* Anno Chr. M. DC. LX. *Hackianis* literis in 12. f. impreſſus, omnino eſt dignus, ut à quôlibet *Philologiæ* cultore indefeſſis teratur quotidiè manibus.

e Quod ad Religionem hujus Gentis attinet, credunt omnes Res creatas, omniaque Inferna atque horum gubernationem pendere à *Supernis* atque *Cœlô* quod maximum omnium Deorum credunt, idque primô *Alphabeti* Charactere exprimunt, *Solem*, *Lunam* & *Stellas* adorant, immò & *Cacodæmonem*, ne mala eis, ut ipſi dicunt, afferat. Sumtuoſiſſima habent tam in *Urbibus*, quam in *Agris* Templa, daturque apud eos duplex Genus *Sacerdotum*: alterum albis eſt inclutum Veſtibus raſô Capite & in commune vivit, ut noſtri *Monachi*; alterum atris eſt veſtitum, promiſſô crine, & ſeorſim habitat; ſicuti noſtri Presbyteri. Neutrum Uxorem ducit; horum tamen Vita ſatis impudica & obſcœna; Conf. *Marci Henningi* de *Regno* CHINÆ Liber, *Auguſtæ Videl.* Anno M. D. XC. in 8. exc.

BUNONIS.

η a *Corea* P. Martinio non inſula, ſed peninſula eſt.

ϑ b *Japan* inſula fœcunda *f* eſt, frugum, metallorumque *g* dives: *h* Rex cujus Imperio cæteri ſubſunt reguli, ad bellum educere poteſt aliquot centena millia virorum. Luſitani Chriſtianam fidem paſſim per hanc inſulam felici ſucceſſu docuerant; ſed ea anno 1579. ac iterum hac noſtra ætate, exuſtis & occiſis Chriſtianis hîc oppreſſa & ferè delata eſt. Qui ex occidente ibidem negotia curant mercatores, Chriſtianum nomen ſolent abnegare. Tanto odio Japanenſes perſequuntur Chriſtianos, ut ne quidem in exteris Chriſtianum ferant nomen; unde exigua, & ferè nulla appareat ſpes, qua ratione doctrina illa ſalutaris hic reſurgere queat. *Itinerar.* Nobilis à *Mandelſlo* p. 238. & ſeqq. Hodie tamen mitiora afferunt; Chriſtianam videlicet fidem denuo ibidem admitti. Poſtellus per univerſam hanc inſulam ſtatuas Idolorum maximè tricipites, aliaſque mulieris puerum in ulnis geſtantis imagines adhuc ſuo ævo extitiſſe teſtatur, veſtigia hæc videntur eſſe Religionis Chriſtianæ antiquis temporibus hic florentis: quæ tamen aſtu Satanæ poſtea corrupta & perverſa fuit. *i* Porrò Chinenſium liro̊ri Orientali

a Corea. b Japan Inſ.

INDIÆ
Orientalis et
Inſularum
Adiacentium
Antiqua et Nova
Deſcriptio
PERSIÆ
PARS
Paropanisus Mons
Paropaniſes
Cabul
Arachosia
Circan
Gedroſia
Macran
INDIA INTRA GANGEM
MOGO
nunc
Agra
Delli
Orixa
Golfo de
Bengala
olim
Sinus
Gangeticus
Narsinga
Coromandel
Ceilon
INDIA
extra
GANGEM
Candaby
Emodi Montes
CHINÆ
PARS
Tropicus Cancri
Macao
PEGU
SIAM
Cambodia
Pulo Condor
El Pracel
Inſ:
Philip
pinæ
olim
Baruſsæ
Luzon
Mindanao
Dos Reyes Magos
BORNEO
Celebes
SINDÆ
Moluccas
Pars Nova Guinea
Amboina
Banda
Sumatra
Achem
Malacca
Iava Major
Iava Minor
Straet v. Sunda
Bantam
Linea Æquinoctialis
MARE INDICUM
Inſulæ Maldivæ
Goa
Calicut
Cochin
Dio
C. Comori
Colombo
P. de Galle
Jaffana patan
Negapatan
Maſulipatan
Malabar

nilliar. CL. Latitudine LXX. uterque in complures ditiones, quas Reguli verius quam Reges obtinent, diſtributa. Hujus tamen potentior Rex eſt *Miaci*, urbis totius inſulæ principis. 2

objacet inſula [a] *Formoſa* ſub ipſo Cancri Tropico: in qua Hollandi nonnulla loca munita tebant; & cum incolis, ipſis quoque Chinenbus huc venientibus, mercaturam faciebant. rant in ea inſula non pauci ad Chriſtianam fiem converſi. Sed Hollandi nuper anno 1662. Chinenſibus *Selandiâ* caſtro per deditionem catâ, ex hac inſula ejecti ſunt, & ab his in captios imbellemque turbam crudeliſſime eſt ſævium. Chinenſium litori Auſtrali oppoſita alia inla [b] *Hainan* dicta, multis urbibus & incolis culta.

HEKELII.

f Ac nobilis.
g *Auri* inprimis.
h Veteribus *Chryſe*, ſed *Marco Polo Zipangri* cta.
i Incolæ colore ſunt potiùs *olivaſtró*, quàm *bô*; ingeniô a. ac memoria mirabili pollentes, oriæ cupidi & laborum tolerantiſſimi.

REISKII.

2 Inſulam *Formoſam*, quæ Chinenſibus Packanda dicitur, minores aliæ attingunt: *Fayoung* maxime, in qua Batavi Anno 1632. rtalicium ſtruxerunt, *Seelandiam* dictum, nox altero, quod Provinciam vocarunt, addi: Unde Hiſpanos poſtea ſuo caſtello Kelan exturbarunt, & Formoſam denique ſubjugarunt: Verum à Piratis Chinenſibus, & horum duce Couenga iterum Anno 1661. ejecti; jacturam Chinenſium commerciorum, Indorum, & Japonnenſium maximam fecerunt. Ipſa Inſula populoſa, ſuiſque pagis & dominiis diviſa 30. gradus latitud. ſeptent. verſus Boream jacet. Ab ea diſtat paululum ob cura inſula [e] *Sanichaon*, ubi Franc. Xaverius, Indorum Apoſtolus vitam finiit, ſucceſſu facto.

[f] *Japonia* incertum eſt, an extet Inſula, num continenti adhæreat, Arn. Montano & Caronio teſte: Ipſa 35 gradus elevata XVI. Provincias pluresque Inſulas complectitur, quarum tres maximæ ſunt, *Nivoo*, *Xinoo* & *Xiccoo*, ſuis regulis aut principibus ſubjectæ: Qui tamen ſinguli [g] *Dairo*: rerum ſacrarum & civilium ſupremo arbitro ſubſunt. Hujus autem ſedes Meaco eſt, urbs regia *Yendo vel Jedo* Anno 1657. incendio exuſta: Domos enim ſolum ligneas amant, nec urbes muris aut portis muniunt, ſed plateas noctu magnis januis occludunt. Conf. Bern. Varenii Deſcript. Japoniæ Arn. Montanum in Lib. Germ. de legat. ad Cæſarem Japon. itemque Miſſiones quas vocant, Apoſtolicas aut Papæas ex A. 1590. ad A. 1614. quo ferociter in Chriſtianos ſævitum fuit, & A. 1626. quo Jeſuitæ cum Portugalica & Hiſpanica natione regnis omnibus excluſi, ſolique Batavi ad commercia libera ſunt admiſſi.

a Formoſa Inſ. b Hainan. c Packanda. d Fayoung. e Sanichaon. f Japonia. g Dair.

CAP. VII.

De India Veteri.

I.

SInarum regno conjuncta eſt ab Occaſu Meridieque *India*, terra omnium nobiliſſima, auri argentique adeò fœcunda, uti ſolum ejus aureum argenteumque eſſe veteres crediderint. Nomen accepit ab *Indo* nobiliſſimo flumine. Clauditur ab Occaſu *Indo*; à Septentrione *Emodis* montibus; ab Ortu itidem montibus *Damaſiis* & *Meandro*; à Meridie ſuum mare, quod *Indicum* appellatur, magnis ſinubus recipit; in quod, ceu duo cornua; longisſimo excurſu ſeſe emittit. *Longitudo* ejus ſumma eſt ab Indi fontibus uſque

India.

Ejus limites.

ad

ad extremum aureæ Cherſoneſi promontorium mill. German. circiter IↃC. *Latitudo* maxima à Damaſiis jugis in finibus Sinarum ac Tattarorum, ad Simyllam promontorium, nunc *C. Comori*, mill. CCCCL. [I]

Diviſio. Indiæ.

II. Diviſa fuit olim Gange flumine in duas partes; quarum una verſus Occaſum [α] *India intra Gangem*, altera verſus Ortum [β] *India extra Gangem*, appellabatur.

Indi Brachmanes.

III. Tradunt veteres Geographi, fuiſſe in India populorum *novem millia*; quorum clariſſimi [γ] *Brachmanes*, Indorum Philoſophi,

BUNONIS.

α [a] *India intra* ſeu cis *Gangem* ab Occaſu habet Paropamiſadas, Arachoſiam & Gedroſiam; à Septentrione Caucaſios montes, quos apellabant Macedones; ab ortu Gangem fluvium, ac alteram trans Gangem Indiam; à Meridie Oceanum Indicum. *a*

β [b] *India extra* ſive *trans Gangem* ab occaſu habet alteram Indiam, & Gangem fluvium ad Septentrionem Scythiam: ab Ortu Sinarum regionem; à Meridie Indicum mare. In hac inter duos ſinus Gangeticum & Magnum eſt [c] *Cherſoneſus Aurea*, quæ hodie à civitate *Malacca* dicitur.

γ d *Brachmanes*, ſive *Brachmani*, olim fuere Philoſophi, hodie *Bramani*, dicuntur, de quibus Itinerar. Noh. à Mandelſlo p. 114. & ſeqq. de iſtis *Solinus* c. 65. Philoſophos habent Indi Gymnoſophiſtas, qui ab exortu ſolis ad Occaſum contentis oculis orbem candentiſſimi ſyderis contuentur, in globo igneo rimantes ſecreta quædam, areniſque ferventibus perpetuum *b* diem alternis pedibus inſiſtunt. Et *Plinius* l. 6. c. 19. Gentes celebratæ illic, & prope in religionem verſæ ſapientiæ deditæ, voluntaria ſemper morte vitam, accenſo rogo, finiunt: ut ſunt de illo exempla *c* apud Plutarchum in vita Alexandri. Mortem ſcilicet prudentiores illi non exſpectabant; ſed ingerendo ſemet ignibus læti & cum gloria arceſſebant. Alii in ſolitudine & ſub terræ cavernis mortem exſpectabant: qui mos hodieque ſervatur in Japonia. *d*

HEKELII.

a Et juxta nonnullos *Chaberim*.

b S. *perpetem*, ſicuti *Olivariniana* legit *Editio*.

c *Calani & Indi cujusdam* ex comitatu *Cæſaris*.

d Alias de Gentibus INDIÆ, & in ſpecie de BRAGMANIBUS extat elegans Liber Græcus *Palladii* qui ex *Bibliothecâ* Regnâ *Londinenſi*, curâ *Edoardi Biſſæi*, Londini ap. *T. Raycroft* Anno hujus Secu. LXIIX. in 4. reg. cum Verſione *Latinâ* eſt impreſſus.

REISKII.

I [e] *India* nomen ab Indo fluvio nacta, cunctis gentibus, quas Orientales & Occidentales terræ nutriſint, commune fecit: Hinc Chinenſes & Arabes *Indoſtan* hodieque nominant, ſuo ſermone aut idiomate quo regionem adjecto *Stan* ſignificant, veluti Turkeſtan Guſiſtan &c. India vetus ampliſſimis patebat verſus Boream Ortumque terminis. Ad Tauri juga nempe ac Eoum oceanum, hodierna longe arctioribus coercetur: Utraque tamen duplex, altera nempe *Occidentalis intra Gangem* ἡ ἐντὸς γάγγυ ἰνδικὴ, *altera Orientalis extra Gangem* ἡ ἐκτὸς γάγγυ ἰνδικὴ, quam Græci Romanique nec non adhuc Arabes partiuntur. De gentibus, mirandis naturæ operibus urbibuſque Indicis quanta ſcriptorum veterum portenta, etiam falſa? Strabone judice Lib. II. qui de urbium numero 5000. acute cenſuit. κατ' ὑπερβολὴν, i. e. eo *per exceſſum* excreviſſe. De Nationibus quantum variatur? omnes eas ad *Joctanem* è Noachi nepotibus unum, primum quaſi parentem Joſephus, Euſebius Euſthatiusque referunt: Has autem origines Bochartus in dubium trahit Lib. II. cap. 15. infirmis tamen ratiunculis uſus. [f] Indus & Ganges ex jugis altiſſimis Thebeth, lacu quondam hydrophilacio naſci dicuntur: Ut hic per rupes altiſſimas horrendo cum ſtrepitu, ille ad radices montium prorumpat, & quinque alveis in mare Indicum devolvatur. Ganges vero in ſanctitate maxima & ſingulari peccatorum expiatione apud Indos ethnicos adhuc habetur, tanquam paradiſi fluvius. Vid. Kirch. China illuſtr. part. II. c. 2. Abr. Rogerii Hiſtor. Brachman.

a Limites Indiæ. b Intra Gangem & extra Gangem. c Cherſoneſus aurea. d Brachmanes. e India. f Duplex, Indus & Ganges.

phi, Græcis *Gymnoſophiſtæ* dicti; & δ *Gangaridæ*, quorum regem potentisſimum Alexander Magnus invadere non auſus eſt. Gangaridæ.

IV. *Urbium* fuiſſe *quinque millia*, iidem auctores prodiderunt, præcipua capacitate; quarum omnium clarisſima ε *Nyſa*, in qua genitum Liberum patrem Indi arbitrabantur. Nyſa urbs.

V. Fluviorum nobilisſimi ſunt *Indus* & *Ganges*: ζ *Indus*, quem accolæ quondam *Sandum*, nunc diverſis nominibus diverſi appellant populi, *Hynd*, *Duil*, *Inder* & *Caercede*, in η Paropamiſo monte effuſus unde viginti recipit amnes; ſed clarisſimos θ *Hydaſpen* & ι *Hypaſin*, qui Alexandri iter terminavit. Nuſquam latior quinquaginta ſtadia, aut altior XV. paſſus, ſeptem oſtiis in mare Indicum evolvitur. κ *Ganges* gemmifer & auri fœcundus, ex Scythi- Sol. Indus fl.

nan. part. II. c. 18. Notitia reliquorum quos ndiæ progenerant fluviorum noſtris Europæis bſcura & per exigua obtingit. *Veteres autem Iniæ ſcriptores multa ſalſa prodiderunt*, inquit Strabo b. II. Conf. etiam itinera Thevenotii, quibus es Indoſtanenſes novorum Mogulum aliorumue populorum expoſuit, Souchu de Rennefort iſtor. Indiæ Orientalis Pariſ. A. 1688. edita.

BUNONIS.

δ a *Gangaridæ* bello olim clari erant ad Ganem fl. urbs & regnum Bengala, illorum ſedes rat olim Gange, ſeu b *Ganges* urbs ulterioris ndiæ Gangi fl. impoſita. Sunt qui exiſtimant angem urbem eſſe eandem, quæ hodie Benga-: verum hæc à Gange fl. longè diſtat.

ε c *Nyſa e* urbs cis Gangem ad Indum fl. non ngè ab Arachoſia à Baccho fertur condita. ſt quoque Indiæ mons *Nyſa*, cujus mentiom facit *Virgil Æneid.* VI.

ζ d *Indus* fl Plinio teſte, *l.6 c.* 20. olim ab inlis *Sandus* fuit apellatus: *Sinthum* Ptolomæus ter ſeptem Indi oſtia numerar. Veriſimile igir eſt, oſtium illud omnium maximum pro to fluvio Ptolomæo fuiſſe uſurpatum. Hodie Indis aliisque gentibus vulgo *Indu* vocatur. unc verò fluvium prius *Mauſolum* dictum, poa ab *Indo* quodam Juvene egregio, qui in eum præcipitaverit; nominatum fuiſſe fabulatur ctor libelli de fluminibus, quem nonnulli ſcribunt Plutarcho. Alexander M. tradente inio l. 6. c. 17. nullo die minus ſtadia ſexcen- navigavit in Indo fl. nec tamen potuit ante enſes quinque enavigare, adjectis paucis dies. Idem Rasbutos à Cambajenſibus diſtermit, atque per mediam Cambajam decurrit. colis ejus regionis, teſte Odoardo Barboſa, & *Cercetes* & *Inder* hodie appellatur. Candidi coloris eſſe perhibetur Indus, & gelidior, quam cæteri, qui ibi ſunt, fluvii. *Curtius*, *Arrianus*.

η *Paropamiſus*, etiam *Caucaſus* dictus, non Ponticus ſeu Indicus. De Indi fonte ita Plinius *lib. 6. c. 20. In jugo Caucaſi montis, quod vocatur Paropamiſus, adverſus Solis ortum effuſus.* Eadem quoque tradit Arrianus.

θ e *Hydaſpes fl.* Indum flumen ad Nyſam urbem ingreditur. *f*

ι Fluvius iſte f *Hypaſis* vocatur Ptolomæo, Plinio, Curtio & Arriano; at Straboni, Dionyſio Afro, Martiano Capellæ, Solino & aliis eſt *Hypanis*. Plinius l. IV. c. 12. hanc controverſiam ſuo tempore inter ſcriptores fuiſſe tradit, vehementerque erraſſe, qui Hypaſin in parte Aſiæ prodiderint. In India autem ſupra flumen Hypaſin ſolſtitii die medio nullam jaci umbram autores referunt. Plinius l. 2. c. 37. Fluvius ille cum Hydaſpe ſeſe unit; unde à quibusdam pro eodem habetur flumine. *Herodotus lib.* 4. tradit *Hypanim* fluvium quinque dierum viâ exilem, profluere ac dulcem; Deinde poſt aliorum dierum iter perquam amarum. *Athen. l. 2. c.* 43.

κ g *Ganges* vulgò *Ganga* ex Emodis montibus ortus, omnium toto orbe fluminum perhibetur maximus, quique decem & novem fluminibus magna ex parte navigabilibus receptis, alicubi lacus veriùs, quàm fluvius videtur. Eum g in ſacris literis appellari *Piſchon* ſeu *Piſon* exiſtimant Hieronymus, Joſephus & Euſebius. De illo Ovidius:

Dum tepidus Ganges, frigidus Iſter erit.

HEKELII.

e Cujus nominis decem *Stephanus* enumerar.

 ſ Alii

a Gangaridæ. b Ganges. c Nyſa urbs. d Indus fluv. e Hydaſpes fluv. f Hypaſis fluv. g Ganges fluv.

thicis exoritur montibus, cujus latitudo minima duo mill. Germ maxima quinque, ubi vadoſisſimus menſuram centum pedum devorat.

Gens Indorum.

VI. λ Indorum gens μ vetuſtisſima nunquam à natali ſolo receſſit Quare nemini fas ſit mirari vel hominum vel urbium copiam. Indiam *Liber* pater (quem illi apud ſe natum arbitrati) primus cum exercitu ingreſſus eſt, primuſque omnium Indis ſubactis triumphavit. Dehinc *Perſæ* proxima inter Indum & Gangem armis occupata tenuerunt, donec *Alexander*, Dario ſuperato, Porum Indorum Regem debellavit. Poſt hunc in pace, ſuis quique Regibus obedientes, egerunt; donec; diu ignoti, tandem Portugalenſibus ſuperiori ſeculo rurſus cogniti fuerunt. Longinquitas regionis occaſionem præbuit fabulis, ν uti ex veteribus graves etiam ſcriptores, ξ hominum varias monſtroſasque ſpecies crediderint.

CAP

f Alii non in *Indum*, ſed in *Mare* labi tradunt.
g De *Paradiſô* quippe profluentem.

BUNONIS.

λ Sinus, in quem devolvitur, *Gangeticus* appellatur; hodie vulgo *h Golfo di Bengala. i* Gangi magnitudine ſecundum Indum, tertium Iſtrum, quartum Nilum conſenſu tradi ſcribit Diodorus lib. XVII. Latitudinem ei ſtadiorum XXXII. tribuit; profunditatem tantam, ut omnia per Indiam flumina ſuperet.

μ a Primos Indiæ incolas ex poſteris fuiſſe *Joktani*, qui Heberi fuit filius, colligitur tum aliis argumentis, tum quod ab illius filio O*phiro* aurifera regio in ſacris celebris appellata eſt O*phir*.

ν Mirum dictu, quam multi ex antiquis res Indiæ perſcripſerint, & quam pauci, dolente & exſecrante *Strabone*, vera. b Ex quibus alii una cum fabulis ſuis toti perierunt, alii ſi non toti, ex magna tamen parte. Extant *Herodotus*, *Agatharchidis excerpta*, *Cteſias* aliqua ſui parte apud Photium, *Dionyſius Periegetes*, *Strabo*, *Ptolomæus*, *Arrianus*, *Diodorus Siculus*, *Aethicus*, *Martianus Heracleotes*, *Plinius*, *Mela*, *Solinus*, *Philoſtratus*, *Orſius*, *Q. Curtius*, *Apulejus*, & hi omnes veteres. Recentiores ſunt *Joh. Goropius*, *Becanus*, *Petrus Maffeus Oſorius*, *Joh. Metellus*, *Joh. Barrius*, *Ludovicus Vartomannus*, *Maximilianus Tranſylvanus*, *Coſmas Indopleutes*, *Joh. Macer*, *I. C. Caſtagnedo Hiſpanus*, *Abrahamus Ortelius*, *Petrus Jarricus*, *Franciſcus Sachinus*, *Adamus Olearius* in itin. Mandelſlovii, aliique navigationum Indicarum ſcriptores; qui recentiores ſcriptores certiora præ antiquis iſtis attulerunt.

ξ *Megaſthenes* ſcribit, per diverſos Indiæ montes eſſe nationes capitibus caninis, armatas unguibus, amictas veſtitu tergorum, quibus nulla ſit vox humana, ſed tantum latratus ſonent c Gangis fontis accolas nullo indigere cibo, eoſque odore pomorum ſilveſtrium vivere, longiuſque pergentes eadem illa ſecum gerere, ut olfactu alantur: quod ſi tetriorem forte ſpiritum traxerint, eos examinari. Porro tradunt in eadem India eſſe homines qui unum tantum habeant oculum. Quoſdam etiam adeo auritos eſſe, ut aures ad pedes defluant, atque in alteram earum cubent, quarum duritie arbores convellant. Alios ſingulis uti pedibus, & adeo latis quidem, ut ubi ſe defendere à calore velint, ſupini jacentes iis toti inumbrentur. Apud Cteſiam legitur, fœminas quaſdam in India ſemel tantum parere, ac natos ſtatim caneſcere. Eſſe gentem, quæ in juventute cana ſit, nigreſcat in ſenectute, ultra ævi noſtri terminos perennantem. Eſſe quoque perhibent mulieres, quæ quinquennes concipiant, nec ultra octavum annum vitam protrahant. Eſſe, qui cervicibus careant, & in humeris habeant oculos. Hæc & ſimilia ab antiquiſſimis iſtis ſcriptoribus tradita ſunt; quæ tamen falſa & conficta eſſe hodie conſtat. Ipſe Plinius quoque id quod mirere, miras & monſtroſas hominum, qui Africæ partes incolant, figuras *k* deſcribit,

a Indorum origo. b Scriptores rerum Indicarum. c Monſtroſæ hominum formæ ab antiquis traditæ.

ſcribit, lib. VI. c. 30. Quod verò idem ille Megaſthenes apud Plinium *lib.* 8. *c.* 14. ſcribit a ſerpentes in tantam magnitudinem adoleſcere, ut ſolidos etiam deglutiant cervos *l* id ab aliis auctoribus tum antiquis, tum recentioribus confirmatur.

HEKELII.

b Et quidem *Caſtaldo.*

i Hoc flumen, ut *Nilum*, rigare vicina omnia, nonnulli tradunt *Geographi.*

k Gentes np. ſine *Naribus* atque ſine *Linguis.*

l *Tauroſque.*

a Serpentes Indiæ ingentes.

CAP. VIII.

Summa Indiæ novæ deſcriptio. 1

I.

CUm ſuperioribus ſeculis ob feritatem intercedentium populorum terra adiri India nequiret, tam longinqui verò maris navigatio nondum experta eſſet, diu Europæis incognita manſit, cum non niſi ex veterum ſcriptis noſceretur. At primus *Guaſco Gama* Portugalenſis An. cIↄ CCCC XCVII. ab Hiſpaniis profectus, ſuperato Bonæ ſpei promontorio atque univerſa Africa circumnavigata, Indiæ oram maritimam perluſtravit. Poſt hunc idem ab aliis feliciter tentatum; miſſique alii aliique ſubinde à Regibus Portugalliæ, qui oram maritimam vi occupatam; arcibus ac propugnaculis munirent. Deprehenſum tunc eſt, varia nationum genera Indias incolere, Hebræos, Perſas, Scythas, Arabas, ipſoſque Indos, quorum exigua quædam pars poſt D. Thomæ, ut ferunt, inſtitutionem in fide Chriſtiana permanſerunt. Hanc navigationem diu Portugallenſes & Hiſpani, conſtituto in Indiis ab Portugalliæ Hiſpaniæque Regibus Prorege, ſoli obtinuerunt; donec ſuperioribus annis Hollandis & Anglis etiam frequentata eſt. Iisdem finibus, quibus olim, India nunc etiam circumſcribitur. Nam

India nova.

Indiæ novæ fines.

REISKII.

1 Quoniam Johannes II. Portugalliæ, ac Ferdinandus Hiſpaniæ reges Anno 1494. in diviſione novi orbis per Pontificem Rom. facta convenerant, a ut ultra Meridianum Liſabonenſem CXVI. gradibus enavigatis, occaſum verſus Hiſpaniæ omnia; reliqua vero ad ortum Luſitanis loca cederent: b Poſt hac Emanuel regis Portugalliæ auſpicio Vaſcus Gama Luſitanus Lisbona per dubinm ingreſſus, VII. Idus Jul. A. 1497. Africa tota & Promontorio bonæ ſpei ultimo ſuperato XIII. Cal. Jul. anno ſequente proximo Calecutum appulit, primusque Indicis commerciis & navigationibus Europæis viam aperuit commonſtratam. c Hinc duplex India proveniebat, *una Orientalis*, de qua loquimur, & proprie dicta, ortum verſus regi Portugallico, & altera *Occidentalis*, ἀκύρως aut improprie dicta, nempe America regi Hiſpanico relicta. Termini noſtræ Indiæ non adeo certi à Geographis finguntur; ne poſſunt quidem ob *principatus variabiles & regna ob vicinorum potentiam* mutare ſolita: Ex Itinerariis tamen recentisſimis ab occidente Perſiam, à ſeptentrione Tatariam, ab ortu regnum Many, ab meridie regnum Decan: partes, quæ pro ſtatu regum & dominiorum variant, nullas definiemus, niſi quas Cluverius definivit, ordine non ſatis congruo aut recto.

a Orbis diviſio à Pontif. Rom. facta. b Navigatio Indica prima. c India duplex.

Nam & citra Indum amnem populi quidam, ut olim; nunc etiam Indi dicuntur. α

Diviſio. II. β Dividitur etiam nunc, ut olim, Gange fluvio in duas partes: quarum una *Indoſtan*, quæ olim India intra Gangem; altera *Mangi*, India extra Gangem. Regna univerſim continere tradunt XLVII. quorum quædam nimium modica & arctis admodum finibus conſtricta. At noviſſimi tamen Geographorum in novem potiſſimum partes ſive regiones univerſam Indiam diviſerunt; quarum nomina ſunt: *Cambaja*, *Narſinga*, *Malabar*, *Orixa*, *Bengala*, *Pegu*, *Sian*, *Camboja* & Septentrionalis pars, quæ ferme tertia univerſæ. γ

CAP.

BUNONIS.

α a Id tanquam ſingulare quid Diodorus Siculus obſervat, quod, *cum India multis variiſque gentibus incolatur, nulla tamen peregrinam habeat originem, ſed omnes indigenæ putentur, nec unquam vel ab externis accepiſſe, vel in aliam nationem emiſiſſe colonias, perhibeatur.* Exterorum tamen colonias ne ipſi quidem diffitebantur Indi in ſuis hiſtoriis de Bacchi & Herculis adventu. Et quid Alexandri M. coloniis per Indiam notius? Noſtro & ſuperiori ſeculo Magnus Magor ex Tattaria; & præter nationes exteras ab Auctore memoratas, ingens multitudo Luſitanorum, Belgarum, Anglorumqne ex Europa in Indiam penetravit, magna ejus parte occupata. Vaſco de Gama, auſpiciis Emmanuelis Portugaliæ Regis, per mare illud viam in Indiam aperuit. Deinde Batavi & Angli lucri ſpe allecti, ingenti animo, & Batavi majore ſucceſſu, quam Angli, eò naves ſuas miſerunt.

Impiger extremos currit mercator ad Indos.

β b Quippe regio auri & argenti, tum gemmarum, ſerici & aromatum feraciſſima, immane quantum inhiantes mortales, nullâ longi & difficilis itineris ratione habitâ, ad ſe, jam antiquiſſimis quoque ſeculis, pellexit. Hæc videlicet Indica mercatura primo Phœnicum fuit & Ægyptiorum: ab his ad Romanos pervenit: donec eam ad ſe transferrent Veneti, quibus Luſitani, Batavi & Angli ſucceſſerunt. Quum Belgæ privati, ſparſis viribus, adeoque minus commode eò c navigarent, anno 1595. Ordinum auctoritate, in ſocietatem, certis legibus, & privilegiis redacti, tanta ceperunt incrementa, ut Luſitanis univerſæ amittendæ Indiæ terrorem injicerent. Luſitanorum expugnarunt arces, regna Barbarorum armis aut fœderibus in partes traduxerunt, & Indiam Belgicam multis firmiſſimis coloniis contra omnem vim firmarunt, capite Imperii ſui in Inſula Java & urbe Batavia conſtituto, unde in reliqua eſſet imperium.

γ d India omnis ratione ſitus commodè dividitur in tres partes. *Septentrionalem*, quæ aliis dicitur *Indoſtan*; *Occidentalem*; quæ *India Minor*: & *Orientalem*; quæ *India Major*. *Septentrionalem* Indiam omnem tenet *Magnus Mogor* ſeu *Mogol*; & ad Indum flumen provincias *Cabul*, *Guſarattam*; quæ & *Cambaja*; In India Occidentali *Orixam*, cujus Rex Mogoris tributarius eſt: & in India Orientali regnum *Bengalæ*. In India *Occidentali* præter Orixam & Cambaiam ſunt regna *Decan*; *Malabar*, & *Coromandel* ſive *Narſinga*, ſingula à ſuis gebernata regibus. In *Orientali* Indiâ præter Bengalæ regnum, ſunt *Pegu*, *Siam*, & *Cambodia* regna diverſa; At in *Malacca* peninſula; quot ſunt nobiliores urbes, tot ferè inveniuntur Reguli.

a Coloniæ gentium in Indiam traductæ. b Indiæ felicitas. c In Indiam navigationes. d Alia Indiarum diviſio.

BUNO-

CAP. IX.

Cambaja, Narſinga, Malabar, Orixa. 1

I.

C*Ambajæ* regnum in dextro Indiæ cornu ad Indi oſtia ſitum, Longitudine occupat milliar. German. circiter C L X. Latitudine ferè totidem. α Cambajæ magnitudo.

II. Urbium prima eſt, quæ regno nomen dedit, β *Cambaja*, omnium Urbs Cambaja

BUNONIS.

α [a] Regnum iſtud ab Europæis *Cambaja* dictum eſt, quod erat *Guſaratta*: *a* ſuos olim habebat Reges, antequam à Mogole ſubigeretur. n vulgatis tabulis Geographicis ponitur Guſaatta cis Indum flumen: ſed rectius in Blavianâ, quâ Mogolis deſcrbitur Imperium, trans Indum flumen intra Indiæ terminum.

β [b] *Cambaja* urbs in Inſula, quam Indus fl. & maris vada efficiunt, jacet paulum à litore renota; totius Orientis delicatiſſima, emporium celebre eſt; cujus tamen major pars à Benjanis & *Rasbutis b* gentilibus conſtat; ex quibus hi aut militiam aut latrocinia ſectanur; *c* iſti verò artes exercent manuarias; aut mercaturam faciunt, aut adminiſtrant divitum & magnatum rem familiarem: à militia verò & cæde hominum pariter & animalium abhorent Benjani; neque comedunt carnes animalium. Præter Deum boni & rerum omnium onditorem, adorant etiam & colunt diabolum, e ſcilicet noceat. *d* Antiquum Indorum hodieue ſervant morem, quo vidua cum mariti demncti corpore viva exuritur; cujus rei ſpectator uit ipſe Mandelſlo; per univerſam Indiam huus ſectæ quam multi inveniuntur.

HEKELII.

a S. Provincia *Guzarat*.
b S. *Resbutis*.
c Traducunt enim in Montibus vitam libeam, nec ullam vim atque hoſtilitatem timent.
d Ipſe Rex *Cambajæ* olim Idola ſola coluit, onec *Maurorum* fidem recepit.

REISKII.

1. [d] Guzarata Perſis, Arabibus, Indisque la Provincia vocatur, quam Portugalli huc avibus appulſi ab urbe præcipua Cambaja dixerant. Tres enim urbes commerciis florentiſſimas complectitur, *Amanabadam*, ſuo regi olim atque conditori proprio ſubjectam: *Cambajam* muro cinctam ſaxeo, quæ duo milliaria excedit ambitu; *Suratam* denique priſcam Luſitanicæ Anglicæque mercaturæ, ſed novam Gallicæ nunc ſedem. [e] Regnum hoc magni Moguli ſubditum duas habet urbes regias *Agram* Arce magnifica ſuperbam, quam ille Imp. Dello deſerto A. 1566. ſubiit & *Laborem* ſive *Pangah*, quam æſtu compulſus nimio petit. Portugalli vero unicam ſibi eamque caſtris duobus munitiſſimam urbem [f] *Diu* adhuc tenent, Turcica Indicaque claſſibus An. 1539. & An. 1546. maſcule propulſatis. Idem Mogul provinciam mari Arabico vicinam, [g] *Candahar*, quam Perſæ ceperant, facta pace ſibi reſtitutam retinet: Regna vero [h] *Narſingæ* aut *Biſnagar*, [i] *Golcondæ* itidem & *Orixæ* nec non [k] *Decan*, ſive *Cuncang*, ſibi nexu tributario devincta. Unde factum eſt, ut Dynaſta quidam ſive Princeps Indicus ab rege Golconde ad Mogulem defecerit, uti Thevenotius Lib. II. refert. Rex Narſingæ *regem regum & mille uxoribus maritum ſeſe* titulo profitetur; & Princeps quosdam fert vicinos, quos [l] *Nackos* nominant, *Madurenſem*, *Tamuranum*, & *Gingirenſem*. [m] *Malabara*, regnum *Calecut*, *Cochin*, urbesque plures continet; *Goam* quoque Proregis Portugallici & Patriarchæ, quem Eccleſia ibi Chriſtiana fovet, *Indici ſedem*, *cui tres Epiſcopi Cochinenſis*, *Meliaporenſis*, *& Macaenſis* ſubſunt. [n] *Coromandel* regi Narſingæ quondam ſubdita, nunc Colgondenſi, qui *urbem S. Thomæ*, *Coloniam Portugallicam* à Gallis Anno 1673. captam Anno 1674. Gallico ejecto præſidio Belgis auxiliantibus cepit. Conf. Joh. Bapt. Tavernierii Relationes Indicas, & Spanhemii Introduct. in Geograph. de S. Thomæ ad Indiam acceſſu.

a Camhajæ ſeu Guſarattæ regnum. b Cambaja urbs. c Benjani Rasbuti. d Guzarata. e Mogolis regia duplex. f Dio ſeu Diu. g Candahar. h Regna Narſingæ. i Golcondæ k Decam. l Nacki Principes liberi. m Malabra. n Coromandel.

omnium Indicarum cultu atque magnitudine præſtantiſſima; qua de cauſa *Cairum* Indiæ vocitata. Regia ſedes eſt γ *Campanel*, in edito loco ſeptenis mœnibus cincta. δ *Goa* in Inſula Indi poſita, emporii celebritate, agrorum ubertate, incolarum multitudine atque ædificiorum magnificentia inſignis urbs, ob munitionis firmitudinem locique ſitum arx clauſtra regni vocitata. In eadem Inſula ε *Dio* arx atque in continenti alia ζ *Damaon*, Hiſpanorum præſidiis cuſtodiuntur. Celebres quoque ſunt η *Beder* & θ *Decan* urbes; quarum hæc regno quondam nomen dederat. At citra Indum in Provincia *Guzarate*, quæ pars eſt regni Cambajæ, præcipua urbs eſt ι *Ardavat*, Indi ripe appoſita.

Campanel. Goa. Dio. Damaon. Beder. Decan. Ardavat. Narſinga.

III. κ *Narſingam*, in dextro itidem cornu ſitam, duobus lateribus,

BUNONIS.

γ a *Campanael* in præcipuis hujus regni urbibus erat, *e* & Regis ſedes; qui à Rasbutis & Mogore preſſus Luſitanis tributarius factus. Sed hoc *Cambajæ* regnum hodie ſub *Magni Mogoris* Imperio eſt; ejuſque ſedes non eſt Campanael, ſed, b *Agra* ad Gemini fluvium.

δ Quæ in eadem cum Dio Caſtello Indi inſula jacet c *Goga*, ſeu Goja: non eſt altera illa & nobilis urbs d *Goa* in regno Decan; quam Auctor heic à magnificentia deſcribit; quæ Goa illuſtris ab iſta Indi inſula longe diſtat in inſula *Goa*. Hæc ab Alfonſo Alburkerk anno 1508. occupata eſt. Ex eo à Luſitanis incolitur, magnificè ornata. Hic Vicarius eſt Regis & Archiepiſcopus. *f* Jeſuitæ quoque ibidem ſua habent collegia. Eò ex Arabia, Turcia, Perſia, Armenia, India, China, Philippinis; & Europa omnis generis merces importantur, & exportantur. *g*

ε e *Dio h* caſtellum in illa inſula à Luſitanis munitum eſt.

ζ f *Damaon*, non longè à Suratta jacens, non ſolùm ſub Luſitanis eſt; ſed & g *Baſſia*, & h *Caul* omniſque ferè in hac parte ora maritima, à Rege in Decan aliquando fruſtra obſeſſa. Cætera interiùs Rex à *Decan* habet.

η i *Beder i* in mediterraneis eſt in Balagatta, ſeu Balagnata. *k*

θ k *Decan* Regem habet, cui interiora à *Demaon* ad Goam uſque parent, tenentibus loca maritima Portugallis. *l* Regnis in Decan ſedes eſt l *Viſapor m*; qui & ipſe Rex magnus ac potens eſt.

ι m *Ardavat* ſub Mogolis imperio eſt. In n Amadabath defertur magna copia radicis, quæ ab iis *Punco* dicitur, eſtque *coſtus vetus*, inde à Luſitanis in Europam deportabatur. Cæterum o Bombam in regno Decam opidum Portugalli Anglis tradiderunt anno 1665.

κ Indiæ hujus alterum latus, quod Orienti obvertitur, & per continua montium juga à Malabara diſterminatur, à capite *Comorino* ad *Nagund fl.* per centum fere milliaria extenſum, olim in tria regna erat diſtinctum; quæ fuerant *Coromandel*, *n* unde hodieque omne illud litus à Comari ad *Nagund fl.* appellatur: p *Narſinga*, & q *Biſnager* ſingula à ſuis gubernata regibus. Verum unius hodie ſubſunt Imperio, qui modò *Narſingæ*, modò *Bisnagare* reſidet. Hujus tanta habetur potentia, ut regnum ejus intra ſex menſes vix circumiri poſſit. *o*

HEKELII.

e Septemplici murô percincta.

f Totius *Orientalis Indiæ.*

g Quapropter & *Clavis univerſæ Indiæ* appoſitiſſimè dicitur.

h Et *Dium.*

i S. Bider.

k Hanc urbem totius Regni *præcipuam* eſſe, *Maginus* tradit.

l Ab hâc urbe ſex Milliaribus abeſt Mons Murô ac præſidiis munitus, in quô Adamas Gemma eruitur. Incolæ hujus Urbis ſericis amiciuntur Veſtibus, vel interulâ ex Sericô elegantiore.

m Seu *Viſapora.*

n Seu *Ciromandel.*

o Hic

a Campanael. b Agra. c Goga. d Goa. e Dio ſeu Diu. f Damaon. g Baſſia. h Caul. i Beder. k Decan. l Viſapor. m Ardavat. n Amadabath. o Bombam. p Narſinga. b Biſnagar.

bus, Occidentali ac Orientali, mare abluit. Longitudo ejus à confinibus Cambajæ & Orixæ, ad promontorium *Comori*, milliar. occupat German. circiter CL. Latitudo ſumma inter duo maria mill. XC. Regiæ ſunt duæ: *Narſinga;* unde regno nomen, & *Biſnagar*, *Onor*, λ *Paleacate* & μ *Mangalor*, Luſitanæ ſunt ditionis. ν *Coromandel*, & ξ *Meliapor*, ab Indis Chriſtianis habitantur: Quarum hæc D. Thomæ ſepulchro clara. Bisnagar. Onor. Paleacate. Mangalor. Coromand. Meliapor. Coromandal.

IV. ο *Malabar* regio in extremitate dicti cornu ſita, in longum LXXX. in latum XLV. milliar. German. regna continet, ab ſingulis urbibus denominata: π *Cananor*, ρ *Calicut*, σ *Coulute*, τ *Cran-* Cananor. Calicut. Coulete.

ο Hic Rex alit quoque continuo XL. millia *Nairos*, qui ſunt nobiles Milites, ac præterea XX. millia Equos, quos partim ex *Perſiá* partim ex *Arabiá* recipit, & CC. Elephantes. Sed cum ad Bellum proficiſcitur, multô majorem *Equitum* & *Elephantum* copiam cum *innumeris Peditibus* ducit. Referunt enim Scriptores, ejus Exercitum quandoque XXX. Milliarium ſpatium occupare.

BUNONIS.

λ [a] A *Paleacate* verſus Septemtrionem in litore eodem Hollandi [b] *Geldriam* habent; emporium munitum: Ibidem quoque eſt [c] *Danisburgum*, quod Danorum negotiationibus patet.

μ [d] *Onor* & [e] *Mangalor* ad adverſum jacent litus, in Malabaræ regno.

ν [f] *Coromandela*, olim peculiare fuit regnum, quo longus ille litoris tractus nomen habet. Ejus incolæ ſe ſuoſque quum annonæ caritas eſt, vendere aliis ſolent.

ξ [g] *Meliapor* vicus hodie verius eſt, quàm opidum, à Mahumedanis & gentilibus habitatus, ut ferè hæc terra omnis: *p* neque hîc S. Thomæ oſtenditur ſepulchrum; ſed in opido vicino [h] *S. Thomæ* ad litus condito, quod à ſolis Chriſtianis Portugalenſibus & Armeniis incolitur. Inde verſus Auſtrum in eodem litore eſt emporium celeberrimum [i] *Negopata*. Urbem hanc magnam & maritimam Belgæ expugnarunt ejectis Luſitanis. In eo litore Belgæ maximè mercaturam faciunt.

ο [k] *Malabara* regio in altero hujus Indiæ jacet latere, quod reſpicit Occaſum, extenditurque à Capite *Comarino* *r* uſque ad Caput *Darame*, X milliaribus infra Goam. Incolæ ejus feroces & barbari ſunt, inceduntque nudi, genitalibus tamen contectis, piraticam exercent ipſi idololatræ ac gentiles. Regio illa *ſ* fert *piper* optimæ & primæ notæ; huic ſecundum fertur id, quod naſcitur in *Sumatra*, & *Java* inſulis. *Malabar* regnum habetur antiquiſſimum, uni Regi olim ſubjectum; ex quibus poſtremus fuit *Sarama Parymal*, qui circa annum Chriſti 900. à Mahumedanis ſeductus regno ſe ultro abdicavit, & Mechan conceſſit, ibique ſanctitatis opinione vitam finiit. Is quum liberos non haberet, regnum ſuum fidiſſimis miniſtrorum diſtribuit. *Scalig. l. 5. d. Emend. Temp. Lindſchoten cap. 12. Ind. Or.*

π [l] *Cananor* caſtellum munitum firmo præſidio tenebatur Luſitanorum: ſed à Belgis ejecti ſunt anno 1663. urbem tamen vicinam incolunt Malabarii. *t*

ρ [m] *Calicut* *v* in eodem jacet litore urbi Cananor vicina; olim fuit illuſtris, ſed hodie à priſtino ſplendore multum defecit. x Hujus Regis potentia fracta eſt à Portugallis.

σ [n] *Coulete* à Calicut verſus Auſtrum jacet à Belgis expugnata anno 1663.

HEKELII.

p Olim fuit Urbs ampliſſima, in quâ præter alia Ædificia CCCXXX. circiter *Meſquitæ* variarum Nationum numerabantur.

r S. *Comorin.*

ſ Cæteris *Indiæ* Regionibus magis culta ac frequens eſt aëre ſaluberrimô, ſed frigidiuſculô gaudens. Potitur quoque Agrô admodum feraci, qui *Hordeó Oryza* ac variis Fructibus; inprimis verò *Gingibere*, *Cardamomó*, *Cinnamó*, *Caſſiá* ac palmis abundat.

t Aliàs *Cananor* ſ. *Canonor* etiam pulchritudine præſtans eſt ac Mercaturæ admodum opportuna,

a Paleacate. b Geldria. c Danisburgum. d Onor. e Mangalor. f Coromandel. g Meliapor. h S. Thomæ opidum. i Negopata. k Malabara. l Cananor. m Calicut. n Coulete.

Cranganor. Cochin. Coulam. Travancor.

τ *Cranganor*, υ *Cochin*, φ *Coulam* & *Travancor*. Horum *Calicut* cætera præſtat; cujus χ Rex *Samory* ψ incolis, id eſt, ſummus Imperator ac Deus in terris vocatur. ipſa urbs *Calicut* ampla eſt, at humiliter exſtructa. In hac provincia Luſitani ψ tria habent munimenta.

Orixa. Ramana.

V. ω *Orixæ* regnum, in Sinu Gangetico inter Narſingæ & Bengalæ regna protenſum caput habet *Orixam* urbem. At regia α eſt *Ramana*.

CAP.

tuna, ob ejus Portum nempe, qui Navium non minùs capax eſt, quam tutus.

υ *Calecut*.

x Nam *Mercatorum Ædes* pluris non æſtimentur, quàm XX. Aureis; *reliquorum* V. *Incolarum* ad ſummum binis Aureis emantur.

BUNONIS.

τ Cætera loca ad idem litus ſunt: ex quibus cum primis nobile emporium eſt. a *Cranganor*, Luſitanis ereptum eſt à Belgis Anno 1663.

υ b *Cochin* ſive *Couchin*, z quæ una ex celeberrimis Indiæ emporiis eſt, *a* à Belgis expugnata eſt & Luſitani ejecti ſunt anno 1663.

φ c *Coulam* quoque Belgæ extorſerunt Luſitanis anno 1663.

χ d Rex, qui ex Brachmanis creditur ortus; gerit quoque ſacerdotium: *b* cibum non comedit, niſi qui idolo ſuo, ſeu ipſi diabolo, quem ſub horribili ſpecie colit, priùs fuerit oblatus. Virgines ſponſæ à Sacerdotibus ad id mercede conductis vitiantur, antequam in ſponſi thalamum deducantur; nec ipſius Regis ſponſa hic excipitur: quapropter, ut regii ſanguinis certiores eſſe poſſint, Regi patri non ſuccedit filius, ſed ipſius ex ſorore nepos.

ψ e Luſitanis igitur præter Goam urbem in ora iſta maritima fere nihil fuit reliquum; niſi forte *Onor*. Cæterum ad litora *Malabarica* & ad Cambajam ſerpentes in aquæ ſuperficie feruntur: hoc nautis ſignum eſt, ſi forte ex aliis non poſſunt colligere, an regionibus illis propinqui ſint. *c*

ω f *Orixæ* regnum à *Nagundo* fluvio & Maſulipatamâ urbe verſus Septemtrionem uſque ad *Guengam* ſive *Cangam* fl. porrigitur. Nomen habet ab *Orixa* vel *Oriſſa*, emporio celebri, ubi Chriſtiani habent templum D. Thomæ conſecratum. Princeps in hoc regno emporium eſt g *Maſulipatan*.

α Et regia ſedes h *Goelkonda* ſeu *Culconde*. Ipſe Rex in Orixa Magni Mogolus tributarius eſt. *d* i *Ramana* tamen emporium ob ebur & gemmas eſt celebre. Regio iſta ſalis & lapidum pretioſorum, imprimis verò adamantis mercaturâ nobilis eſt, Cæterum Dani ad oram illam maritimam caſtellum tenebant k *Cranganor*, quod Belgis traditum eſt.

HEKELII.

y S. *Zamorinus*.

z *Sive* Cotzin.

a Ipſa enim urbs tutiſſimum quoque Portum multoſque habet incolas, quorum permulti *Mauri* ſunt Mercatores.

b Et eſt *qs. ſummus univerſæ hujus Provinciæ Pontifex*, cui quam plures alii vicini Reguli Tributa pendent.

c Inveniuntur quoque in Regnô *Calecutenſium* non pauci *Serpentes*, inter quos nonnulli hominibus adeò ſunt infeſti, ut exiguô tantùm ſanguine extractô, mortem ferant præſentaneam. Alii quoque craſſitie Sues referunt, ſuntque quadrupedes quaternorum Cubitorum longitudine, qui in locis paluſtribus naſcuntur, nec venenoſi ſunt hominique infeſti. Rex verò *Serpentes* omnes ſuperſtitioſè obſervat, neque homini *Serpentem* ullum mactare licet absque pœnâ Capitis.

d Et licet ſatis dives ac potens ſit, tamen vicinis æquiparandus non eſt. Etiam *Idola* colit ut cæteri.

a Cranganor. b Cochin, ſeu Cotzin. c Coulam. d Rex. e Luſitani. f Orixa. g Maſulipatan. h Goelkonde. i Ramana. k Cranganor.

CAP. X.

Bengala, Pegu, Sian, Camboja, India Septentrionales. 1

I.

a BEngalæ regnum ab urbe *Bengala* dictum, ad Gangis aliorumque amnium oſtia, in longum C L. in latum C L X X. mill. German. obtinet. Ipſa urbs β *Bengala*, magna; celeberrimo emporio inſignis, inſignis in inſula fluvii *Coſmin* ſita eſt. Bengalæ regnum. Bengala urbs.

PEGV.

BUNONIS.

α a *Bengalæ* regnum *a* hodie ſub Magni Moɡoris imperio eſt, omnium rerum copia affluens: ējus incolæ *b* vitiis corruptiſſimi ac ſceleribus ooperti ſunt; quæ tamen univerſa Gangis laacro ablui poſſe ſuperſtitiosè putant, lavacri ımen in fluvio illo poteſtas nemini permittitur, iſi qui eo nomine Regi dederunt pecuniam; ſive ɾibutum.

Ex Paradiſo eum oriri credunt; unde tantam im eidem adſcribunt. *c*

β Urbs b *Bengala* una ex præſtantiſſimis Iniæ eſt; ubi omnes reperiuntur deliciæ, quas æteræ optimæ poſſident Europæ civitates. Hinc ɛportantur merces pretioſæ, *Sericum*, *Xyliım*, *Zibettum*, *Saccharum*, *Oryza*, *Canna de engala*, vulgò *Cannæ Hiſpanicæ* dictæ &c. Ab ɾbe iſta c Sinus iſte appellatur *Golfo di Bengala*, ui alias *ſinus Gangeticus*. Huc quoque pertinent ɿo emporia, d *Chatigam*, & e *Satagam*: quoım illud f *Telogrammum* Ptolomæo: hoc g *Comba*. In regno hoc quoque eſt h *Gouro* urbs iliſtris ad Gangis fl. ripas poſita, pulcherrimis : ſumtuoſiſſimis ornata Palatiis, à variis gentiɿs inhabitatur. Regis in urbe iſta palatium perbetur majus eſſe, quam *Evora* in Luſitania, ıreis & argenteis figuris ex gentilium potius ıàm *Mahumedanorum* conſuetudine ornatum. ex autem adeo potens, ut per totam Indiam :overbio dici ſoleat: *Rex Cambajæ eſt unum Rex 'arſingæ duo*; *Rex Bengalæ tria.* Cæterum in reone iſta naſcitur animal magnum i *Rhinoceros*, ıicum in naribus habens cornu reflexum, alioıi elephanti, cujus tamen hoſtis eſt, non diſſiile. Ejus ſanguis & cornu in pretio ſunt; quoam contra venenum valere exiſtimantur.

HEKELII.

a Permultas urbes tum *littorales*, tum *maritimas* in ſe continens, & propterea omnino amplum.

b Ut plurimum *Mahumetani*.

c Incolæ iſti plerique albi, nobiles, humani, acuti ingenii atque intelligentes ſunt; ſed aliquantùm deceptores, in Commerciis ac Mercaturâ plurimum valentes. Nudi non incedunt, veluti fit in reliquâ *Indiâ*, ſed Tunicâ albâ ſatis amplâ ſunt amicti uſque ad terram protenſa, & alias adhuc Veſtes ſericas ſuperinduunt, caputque more *Turcarum* tegunt.

REISKII.

1 k Bengala regem ſibi proprium tuetur, modò ſui juris, modo magni Mogulis tributarium, & immenſo per continentem quà oriens patet ſpatio potientem. Urbs *Ougli* ſede commerciorum Anglicorum & Belgicorum, ſive Stapula, quam vocant, mercatoria nunc claret. l *Regnum Pegu* A. 1560. ſeptem provinciis ſubactis potentiſſimum A. 1600 peſte, fame ac Siamenſi bello ad ultimum redigebatur excidium. Hinc adhuc vicinis Ava & m Siam regibus hodieque ſubeſt. Regnum Siamenſe artibus Mechanicis & quibusdam liberalibus cultum, monarchico ſuo Imperio regnis etiam ſubactis minoribus effloruit. Rex autem irruptione crebriori Tatarica preſſus, Chamo denique Chinenſi ſeſe beneficiarium aut Vaſallum, quem nominant, ſubmiſit: ipſe quidem ethnicus tamen Chriſtianis tria templa publica conceſſit: præter Siam urbem, cujus agrum ſemeſtri quoquo tempore conſueta Menanis eluvio manet, tria emporia nunc præſtant. Vid. Chaumontii Equitis Legatio

a Bengalæ regnum. b Bengala. c Sinus Gangeticus ſ. Golfo di Bengala. d Chatigam. e Satagam. f Telogrammum. g Coſamba. h Gouros. i Rhinoceros. k Bengala. l Pegu. m Siam.

PEGV.

Pegu R. & urbs.

Ava.

II. γ Regia hujus regni eſt δ Pegu urbs in inſula poſita, totius Indiæ clariſſima, mœnibus munita, ædificiis elegantiſſimis ornata. Subjecta autem ſunt Regi *Pegu* & alia regna, quorum ε *Ava* verſus Septentrionem, gemmis; equis & elephantis abundat.

SIAM.

Siam regnum & urbs.

III. ζ *Siam* potentiſſimum regnum, cujus Longitudo CCC. lat.

tio in Aulam Siamenſem, & Domini de Choiſu Itinerarii Siam diarium. De vicinis terrarum tractibus ampliſſimis a *Couchinchina*, b *Cambodia* & c *Ava* nec undique perluſtratis, regno itidem d Tunquino, & regia hujus Checho Jac. Schouten in Deſcript. Siam. & Tavernir part. III. & Plancus c. 17. videantur. e *Cherſoneſus aurea* ſive f *Malacca*, reges ex A. 1420. aut Mahamedanos aut ethnicos tulit, donec Luſitanis ſubdita Chriſtianam Eccleſiam ſuſcepit, quæ adhuc ſub Batavorum dominio viget. g Regna vero Cambojæ, Couchinchinæ, h Schampoæ, Quedæ omnia religionem ethnicam ſectantur. Vid. Hug. Linſchotani Deſcript Ind. & Theod. de Boy Navigat. Belgicas.

BUNONIS.

γ i *Pegu* regnum Bengalæ ad Ortum conterminum à civitate *Tauay* olim *Tacola* uſque ad promontorium *Nigrais* porrigitur, inter montes, quos Brachmanes, & Jangomi inhabitant, & mare. *Lectorum* olim apud Ptolemæum fuit regio. *Regnum hoc ampliſſimum Indiam ad Gangem uſque complectebatur: ſed anno Chriſti 600. innumeris calamitatibus, fame, peſte, & bello ita fuit deſolatum, ut per milliaria multa nil niſi continua hominum cadavera iter facientibus cum horrore occurrerent. Poſtea tamen reſtauratum eſt.* d

δ k *Pegu*, quondam *Triglypton*, ad flumen eſt ejuſdem nominis. Rex *e* ibi palatium habet ſuperbiſſimè exſtructum, ipſe auro, argento, & gemmis ferè ditiſſimus; in quo ſculpta & depicta cernere licet omnia præclarè geſta Regum Orientalium, cum variis animalibus terreſtribus, avibus, arboribus ad vivum depictis. Luſitani hic maximè mercaturam faciunt, gemmas, muſcum aliaſque merces pretioſas inde exportantes. l *Degun* Pegunorum *Varella*, (ita templa ſua vocant) adeo alta eſt, ut ex ea ad modum Pyramidum Ægyptiarum tota regio cerni poſſit. Regio iſta elephantorum magnum fert numerum, qui *f* capti fame potiſſimùm cicurantur. Ipſi Peguani *g* idola boni Dei, & mali, colunt, præter paucos à Luſitanis ad Chriſtianam fidem converſos. *h* In eodem regno quoque eſt m *Martaban* ſeu *Martavaon* urbs nobilis: ubi plurima conficiuntur vaſa procellana, licet non ſint tam perfecta; quam Chinenſium.

ε n *Ava* olim Ariſabia regni *Avæ* caput eſt. Regnum aliis vocatur *Avachan* ab arce inexpugnabili. Sed *Avæ* magna exercetur mercatura gemmarum, & muſci, quem eo deferunt in ejuſdem animalis corio ex montibus, quorum nomen *Jangoma*. Ei confinis eſt *Verma* regio cum ejuſdem nominis urbe.

ζ *Regnum* o *Siam*, aliis *Sornanum i* regnum dictum, Pegu regno ad Meridiem conterminum, nomen accepit à metropoli *Siam*; & hæc ab alluente fluvio p *Siam*, qui aliàs *Menan* dicitur appellationem habet. Regionem illam fluvius iſte *Menan*, ſicuti Nilus Ægyptum, ſtato anni tempore, irrigat & fœcundat. *k* Rex in Siam potens magnarumque perhibetur opum, Rege in Pegu non inferior; cui tamen aliquando fuit ſubjectus: ſed armis in libertatem ſeſe vindicavit. *l*

HEKELII.

d Optimas habet Portûs, ex quibus præcipuus eſt *Martabane*, in quô onerantur circiter 40. Naves *Oryzâ*, quæ in Inſulam *Sumatram* comportatur. Ager enim hujus Regni pinguis eſt ac fertilis, & Rei frumentariæ optimè accommodus.

e Nonnullis Rex *Bremæ*, *S. Barmæ* dictus.

f In altiſſimis quibusdam Montibus.

g Mediocris quippe Staturæ & ad craſſitiem valde accedentes Homines.

h Cæterùm

a Couchinchina. b Cambodia. c Ava. d Tunquin. e Cherſoneſus f Malacca. g Camboja. h Schampoa. i Pegu R. Lectu. k Pegu olim Triglypton. l Degum. m Martaban. n Ava. o Siam Regnum. p Siam ſeu Menan fl.

lat. CLX. conficit mill. urbes inſigniores habet ꝧ Siam regiam, admodum amplam, & ꝟ *Malacca* in Cherſoneſo aurea ſitam; emporium aromatibus nobiliſſimum; quatuor mill. Germ. amplecti dicitur. Malacca.

CAMBOJA.

IV. Hujus regni caput eſt ι *Camboja*; at ſedes regia *Diam*, quæ quibuſdam ϰ *Odia*. Camboja. Diam.

IN-

h Cæterùm ſunt agiles quoque viribusque præditi; tamen ad Bellum prorſùs inepti.

i S. *Sornao*, ſive *Sorno*.

k Ideo Ager, qui aliàs planus, amœnus ac Montibus percinctus, omnino eſt herbidus ac valdè pinguis & fertilis.

l Incolæ deliciis, luxui & crapulæ plurimùm vacant, delectantur Muſicâ, Veſtibus ſe exornant ſumtuoſiſſimis, Nobilitatem Sanguinis profitentur, mechanicas Artes non exercent, ſed Mancipia plurima ad ipſas Artes tractandas alunt; Agriculturæ tamen valdè ſunt ſtudioſi. Scholas habent publicas, ubi *Leges* & *Religionem* linguâ vulgari docent; ſed Scientias in aliam doctiorem linguam & ab illâ valde differentem ab aliis diſcunt. Idola colunt innumera, & præcipuè quatuor Elementa. Unde poſt mortem unusquisque *Sepulturæ* genus eligit juxta Elementum illud, quod adoravit quotidiè. Nam qui *Terram* adorârunt, ſub *humô* ſepeliuntur: qui *Ignem*, comburuntur: qui *Aquam* ſubmerguntur; quique vero coluêre aërem, ſuſpenduntur, ut ab Avibus devorentur. Hæc *Maginus* loc. cit. fol. 260. fac. b.

BUNONIS.

ꝧ Ipſa urbs [a] Siam, aliquando Regis ſedes, Luſitanis ante hâc frequentabatur negotiatoribus; verùm primas in mercatura jam hic loci tenent Hollandi. Regia ſedes hodie eſt [b] *India* urbs, ſeu *Odia*, in qua turrium, templorumque tecta & faſtigia auro refulgent. Tantarum virium civitas eſt, ut aliquando L. millia militum reprimeret. Hic ingens eſt copia ſerici, auri, aliarumque pretioſarum mercium, quæ eo à Chinenſibus aliiſque mercatoribus importantur. *m* Cæterùm hæc ipſa regio multos fert elephantos nobiles ac interdum candidos, qui in magno habentur pretio: Harum beſtiarum ipſe Rex duo millia dicitur alere, quæ ad bellum ſunt doctæ & inſtructæ.

ꝟ [c] *Mallacca n* ſeu *Malays* peninſula regno Siam per Iſthmum juncta ad Æquatorem ferè ſe extendit. Urbi *Malacca*, à qua terra iſta appellationem ſortita, *o* ad litus Occidentale è regione Sumatræ ſita, à Portugalenſibus duce Albukerke anno 1511. intercepta eſt, egregie munita habet caſtellum, Epiſcopum, collegium Jeſuitarum, aliaque cœnobia. Sed anno 1641. Belgæ hanc urbem expugnarunt. Ferè in medio litoris, quod Occaſum reſpicit, jacet *Queda*: ac inde ulterius ad iſthmum *Tanacerin*; ubi idem viget mos, quo viduæ relictæ cum maritis ſuis defunctis cremantur vivæ. In Orientali litore eſt *Patane* urbs, veterum *Perimula*; unde *Sinus* ille dicitur *Perimulicus*; uti alter *Sinus Sarabacus*, hodie *Golfo di Savolas*. *Ihor* ad litus Auſtrale ponitur: Urbes iſtæ regiæ ſunt, ac ſingulæ ſuis ſubjectæ Regibus: eademque nobilia emporia, quæ Luſitanis, Anglis, Hollandis, Armeniis, Turcisque celebrantur negotiatoribus. Ad promontorium Auſtrale haud longè ab *Ihor* civitate Luſitani tenent *Sincapuram* urbem. Lingua, qua in Cherſoneſo hac Malaccenſi utuntur Indi, planè ſingularis eſt, & à cæteris diſcreta, miræque ſuavitatis, quare ab exteris illa amatur & excolitur. Cæterùm Indi per hanc regionem virgines ſponſas peregrinis & hoſpitibus vitiandas offerunt, quam conſuetudinem in Pegu quoque & Aracam fuiſſe legimus.

ι [d] *Camboynæ* ſive *Cambodiæ*, regnum cæteris regnis opibus paulo inferius, regno Siam ad Auſtrum conterminum eſt. Ejus Rex cum vicino rege in Siam, cujus aliquando fuit tributarius, ſæpe bellum gerit. Incolæ illius ſunt idololatræ & gentiles; ſicuti & Malaccenſes Indi. Urbem [e] *Cambodiam* ingens alluit fluvius, qui eodem modo, quo *Nilus* & *Menan*, regionem circumjacentem certis anni temporibus irrigat. A multis nationibus, mercaturam hîc facientibus, celebratur Cambodia. Luſitani ibidem templa & cœnobia poſſident. Eo confluunt mercatores ex

a Siam urbs. b India urbs. c Malacca ſ. Malays. d Camboyna ſ. Cambodia. e Cambodia urbs.

INDIA SEPTENTRIONALIS.

India Septentrionalis.

V. *Borealem* Indiæ partem, quam tertiam univerſæ diximus quondam in varia regna diviſam, nunc Tattari ex Tattaria hu[c] transgreſſi obſident. Hi *Mogores* dicuntur, & eorum rex λ *Magnu[s] Mogor*; cujus regia μ *Delly*; in confinibus Cambajæ & Narſinga regnorum. Sub hoc Rege urbes claræ; *Mandao*, *Sanga*, ν *Moltan* ξ *Citor* & ο *Aracane*, ſingulorum regnorum capita· 2

CAP

Malacca, Coromandelia, Japonia & China. Præcipue merces, quæ inde exportantur, ſunt pelles, Oryza, Lacca, Benzoinum & gemmæ.

ϰ *Odia* urbs etiam *India* dicitur, Regis in Siam ſedes. a *Liam* ſeu *Iliam* urbs memoratur in hoc regno, item b *Langor* ad maris litus.

HEKELII.

m Hæc Urbs ad inſtar *Venetiarum* dicitur ædificata, in quâ & ſcaphis de locô ad locum poteſt deambulari, quarum circiter ducenta millia dicunt reperiri.

n Sive *Malaca*.

o Cui & nomen *Gaza* eſt.

BUNONIS.

λ *Tattari* numeroſo milite ſedibus ſuis egreſſi has Indiæ partes ſibi ſubjecerunt. Rex eorum *Magnus Mogor*, ſeu *Mogol* longè latéque per Indiam imperans, à Tamurlanis ſtirpe *p* ſe ortum gloriatur, omnium Regum, quotquot ſunt in Orbe, habetur ditiſſimus, cujus theſauro contineri ajunt, ſi ad noſtram rationem numerum conferimus, 1500000000. Imperialium, id eſt, *anderthalb tauſend Millionen Reichsthaler*. Regi huic non tantùm paret India illa Septentrionalis; verum etiam *Guſaratta*, vulgò *Cambaja* dicta, olim peculiare regnum, ad quod pertinebant urbes *Amadabath*, *Suratta*, *Cambaja*, *Bettan*, & *Biſantagra*: itemque *Orixa*, cujus Rex Mogoris tributarius eſt: & *Bengalæ* regnum.

μ A c *Delly* urbe provincia appellationem nacta eſt, quæ una Mogori ad bellum mittere ſolet CL. millia armatorum. Regia verò ſedes hodiè non eſt urbs *Delly*, ſed d *Agra* ulteriùs verſus Septentrionem ad fluvium, qui e *Gemini* vulgò appellatur, poſita urbs; incolis adeo frequens, ut ducenta millia virorum ad militiam Regis juſſu producere queat. Eſt tamen & alia Mogoris regia f *Lahor*, inde magis verſus Septentrionem ad g *Rave* flumen ſita. Eò Re[x] nimium ſolis ardorem fugiens concedere ſolet.

ν h *Moltan* dicitur habere mulieres bellatrices

ξ i *Citor* vel *Chitor* olim metropolis erat regn[i] *Sanga*.

ο *Aracham* vel k *Arachan* arcem dicitur habere inexpugnabilem, quam Rex Barmiæ aliquando fruſtra obſedit & oppugnavit exercitu trecentorum millium armatorum, & quadraginta millibus elephantorum. Cæterum in Gangis inſula ponitur l *Polimbothea*, olim magna urbs, quæ portas habuit ferreas: ibi ſtudium Philoſophiæ florere tradunt. Item m *Ava* ſ. 2. memorata; emporium magnum verſus Septentrionem ponitur, quod præter mercaturam gemmarum & muſci, juvenum laſciviâ notum.

HEKELII.

p Vid. Liber iſte, qui *Abentheur der naturlichen und kunſtlichen Sachen in* Sina *und* Europa ab A. P. F. B. eſt inſcriptus, & *Francof.* ad *Mœn.* A. 1656. in 4. f. exc. Cap. 1. p. 5.

REISKII.

2 n Imperium magni Mogulis Indicum non ſeptentrionali una India coercetur, ſed in *Auſtralem longius ipſamque Perſiam per quadraginta regna* propemodum excurrit: Hoc enim Monarchicum extat, ſuoque dominatu regiones proprias, & alienas nexu tributario continet ut reliquiæ *Imperii vel Gingiſchanici vel Timurani Tataricæ huc* videantur repoſitæ. Nam *Babur* Princeps è Zagataja Tataria ortus, & regno Mawranaharenſium exutus A. 1515. in Perſiam exul ivit, & Regis qui tum Shah Tamas erat, regnique Perſici poſthac armis adjutus, o Indicum hocce imperium primus Ann. 1526. condidit formavitque: Hunc poſteri longo ſecuti ordi, ne illorumque unus *Chorum* cognomine Schaſchiha Ann. 1650. rerum in Monarchia Indica potitus

a Liam. b Langor. c Delly. d Agra. e Gemini. f Lahor. fl g Rave fl. h Moltan. i Citor. k Arachan. l Polimbothea. m Ava. n Imperium Mogulis Indicum. o Unde ortum fuerit.

titus legitur, eaque ampliſſima uſus. [a] Religio heic *Muhamedana & Jingizonanica* quidem prævalet: Turcis pariter inviſa ac Perſis. *Ethnica* tamen & *Chriſtiana*; in quibuſdam provinciis ac urbibus fertur. Cætera de ſtatu Mogulis magnifico, incredibili hujus theſauro, & urbibus regiis. Petrus du Val & Jo. Tweſt part II. Navig. Belgic. & Thevenotius ſuppeditant: Confer etiam quæ ſuperius ad cap. IX. annotata dedimus. Unum ſupereſt, quod mireris, heic tamen regulos ſive [b] *Principes ſui juris ac liberos* ſupereſſe, quos *Rajas & Rœnas* nominant, è ſtirpe vetuſta regia prognatos, & vicinis provinciis, quas irruunt expilantque, graves ac moleſtiſſimos. Cæterum de prima Indiæ ad fidem Chriſtianam converſione, item de acceſſu D. Thomæ Apoſtoli ad haſce terras: obitu ejus & ſepulchro ambiguo vel incerto vid. Spanhem. introd. Geograph. & Hottingeri Hiſtor. Eccleſ. ſec. I.

a Hujus religiones. b Rajæ principes liberi. c Indorum converſio.

CAP. XI.

Inſulæ in Indico mari. [1]

I.

INſularum in Indico mari tantus eſt numerus, ut haud facilè iniri queat: quare præſtantiores ſolùm dicendæ. Princeps eſt atque omnium toto Oriente nobilisſima *a Sumatra*, in complura regna divi- Inſulæ in mari Indico. Sumatra.

BUNONIS.

a [a] *Sumatra*, in Longitudine habens CLXX. milliaria, & in Latitudine LXII. quæ antiquorum *Taprobana* falſo quibuſdam putatur *a*, in X. regna diſtinguitur; ex quibus hæc tria: *Achem*, *Jamby*, & *Palimba* præcipua ſunt, regnorumque capita egregiè munita. Cum Rege in *Achem* Hollandi in fœdere ſunt. Ager milium & oryzam fert; melle *b*, Zingibere, benzoino, camphora, agarico, caſſia abundat; Piperis vulgaris & oblongi uberrimus hic proventus, qui quotannis magnâ copiâ Catajam exportatur. Elephantes nuſquam majores, aut ad bellum magis apti reperiuntur. *c* In eadem inſula mons quoque eſt, qui ignem evomit; veluti Veſuvius & Æthna.

HEKELII.

a Aliis v. *aurea Cherſoneſus* iſta, & propterea Antiquis ceu *Peninſula* eſt credita.

b Cerâ.

c Cæterùm hæc Inſula inclemens habet Cœlum, ob magnam *Vaporum* nempe copiam, quæ ex frequentibus Fluminibus ac Paludibus exhalat, atque etiam ob denſiſſima Nemora.

REISKII.

1 Nunc [b] Archipelagus S. Lazari, & in eo inſulæ omnes aperiuntur, quotquot intra ſinum Bengalenſem & Philippinas jacent, omni aromatum proventu copiaque divites: Ex his primæ ſunt inſulæ *Cos Sindanæ* (*Inſ. de la Sond.*) quæ nomen à freto vicino accipiunt; nempe [c] *Sumatra*, [d] *Borneo &* [e] *Java*. Sumatra magnitudine & potentia præſtat, ſuisque regibus ſubeſt, nec ulli Europææ nationi locum atque domicilium hactenus conceſſit. Reges illi *Camporæ*, *Jambi*, *Menancab & Palambanæ* ſedem ſibi vindicant: Sed Rex *Achimenſium* inter illos eminet, ab Achima dictus, emporio Europæis noſtris, Turcis, Chinenſibus, Indis frequentiſſimo. *Borneo* 200. milliaria ſuo ambitu complexa, regnum unum in *urbe cognomine* ſibi fovet, alterum *Benderæ* & tertium *Habaſiæ*, adamantina fodina celebre. [f] *Java major* gradu ſeptimo trans æquatorem ſita, Regulis ad urbes littorales *Japara Tuban*, *Joctan Pananvan*, *Panaracan & Palankuan* conſidentibus paret, omniumque ſupremo Cæſari ſuo ſive *Matarano*, à quo proximus Rex Bantami loco & potentia exſtat. [g] Batavia tamen ab horum oppugnatione ac impetu ſeſe Anno 1629. & Anno 1652. itemque A. 1678. fortiter vindicavit, tanquam præcipuum ſocietatis Orientalis Indicæ munimentum, præſidiumque firmiſſimum. [h] *Celebes & Gilolo* ſuis regibus ſubjectæ; [i] tres *Moluccæ* ſuis Regulis *Ternada* ſci-

a Sumatra. b Archipellagus S. Lazari. c Sumatra. d Borneo. e Java. f Java major. g Batavia. h Celebes & Gilolo. i Moluççæ.

Borneo. Java major. diviſa; Secunda eſt β *Borneo*, Tertia γ *Java Major*, incognita magnitudinis; quam Jul. Cæſar Scaliger omnium rerum facili ubereque proventu *compendium Orbis* appellavit. In hac celeberrimum

Bantam. emporium δ *Bantam*.

II. Dein

licet *Tidor* & *Pachian*, in quibus tamen Batavi ſua dominia ſibi tuentur, Heic *Manuca Biatæ*, i. e. *aves Dei vel Paradiſiacæ* ſunt, quas falſo apodes, & nutriri aëre ſolo credunt. [a] *Amboina* caryophyllorum feraciſſima & [b] *Banda* cum quinque inſulis minoribus, ubi nucum Muſcatarum copia permagna: Quæ omnes Societati Orientali, de qua diximus, Indicæ ſubſunt, controverſia cum Anglis nuper compoſita. [c] *Ceilon* etiam huic Societati ceſſit, Portugallis omnibus exturbatis, & munitionibus, quas illi tenuerant occupatis. Inſulæ huic *regna undecim*, & *horum omnium caput Candi*, cum rege præcipuo ſummoque attribuunt. Somnia vero ſunt de [d] *Paradiſo terreſtri*, quem huc collocant, & *monte Pico d'Adam*, quem veſtigiis Adami primi hominis ſaxo impreſſis conſpicuum credunt. [e] *Philippinæ majores numero quinquaginta*, *minorum vero undecim* millia putantur: Ex his aliæ ſuam libertatem, aliæ regnum ſibi proprium uti *Paragoyæ* & *Mandanao* tuentur, aliæ regno Hiſpanico ſubſunt, & caſtris munitiſſimis coercentur: *Cebia* & *Maran* Magellano primum cognitæ, ſed cæteræ adhuc ignotæ.

BUNONIS.

β [f] *Borneo* inſula, ſicut & *Sumatra*, cui ad Ortum poſita eſt, ſub Æquatore jacet inter *Cambojam* Indiæ & *Celebes*; Hiſpaniam magnitudine adæquans, vel etiam ſuperans, cujus ambitus fertur bis mille & ducentorum milliarium. Ptolemæo eſſe videtur *Inſula Fortunæ d.* Totius Inſulæ caput & regia ſedes eſt *Borneo* urbs, quam aquæ pluribus locis; veluti Venetias, interfluunt *e.* Præter hanc nobiliores urbes ſunt *Marudo*, *Sadonk*, ſeu *Sedang*, *Sambas*, *Landa*, *Sucadano*, & *Bandarmaſſin* celebres portus ob piperis negotiationem. *Succadona* fluv. adamantes habet. Eſt verò hæc inſula rebus omnibus ad vitam victumque neceſſariis inſtructa. Hîc thus, maſtix, camphora, agaricum, aurique puri inveniuntur fodinæ divites *f.* Belgæ mercandi libertatem, præcipuè piperis, per hanc inſulam ferme habebant ſoli: verùm quum nuper ipſi Regi nollent concedere, ut piper, muneris loco, ad Regem in Macaſſar mitteret; privilegio illo exciderunt.

γ [g] *Java Major* à Sumatra inſula, verſus Meridiem per fretum, quod vulgô *Stretto de Sunda*, ſeparatur. Longitudo Javæ habetur CL. milliarium; Latitudo ejus incerta eſt, neque hactenùs compertum habetur, utrum inſula ſit, an peninſula Auſtralibus terris adhærens. Omnis generis aromata fert [h] *Java*, tantamque piperis copiam, quantam Germania uvarum *g.* Duo in ea hodie nobis nota ſunt regna, [i] *Mataran* & [k] *Bantam.* Sed rex in *Mataran* majorum habetur opum; tertius qui erat in [l] *Jacatra* ab Rege in Bantam oppreſſus, regnoque exutus eſt, quam anno 1619. hic conderetur [m] *Batavia Belgarum Colonia*, quo ipſa urbs Jacatra à Belgis capta eſt. Inde poſt decennium Rex in *Mataran* bis obſedit & oppugnavit Bataviam, ſed fruſtra. Præſidium ſexcentorum armatorum hic perpetuo alitur. Præfectus ibi nomine Belgarum reſidens cæteris quoque caſtellis munitis per Indiam imperat, qui ſingulis tribus annis mutatur, alio in ejus locum ſubſtituto. Jus per præſidem & ſcabinos adminiſtratur. Camera Rationum, à quâ reliquæ per Indiam omnes dependent, hic ſuprema eſt.

δ *Bantam* regia ſedes XII. mill. à Batavia jacens commodo gaudet portu. Eò confluunt negotiatores ex Malaccâ, Guſaratta, Malabara, Bengala, Pegu, China, Japan, Portugallia, Anglia, Hollandia. Intra urbis pomæria domicilium figere non permittitur niſi indigenis. Regi in Bantam adminiſtrant mulieres, ex eiſque conſtituitur ejus cohors prætoria. Cæterum ipſi Javanenſes habentur *h* fallaces & malæ fidei; in Religione ſuperſtitiones ſequuntur Bentanorum, aut impoſturas tenent Mahumedi. [n] *Java Minor* inde ad Ortum poſita, à metropoli etiam *Cambaba* ſive *Cambava* dicitur.

HEKELII.

d Bonæ.

e In hâc civitate XXV. circiter millia Ædes jampridem computatæ ſunt. Rex, qui iſtîc reſidet, *Mahumetanus* eſt, cum quô nulli loqui licet, niſi mediante Interprete. Incolæ colore albicante ſunt, acerrimô ingeniô, &, licèt Idola colant, probitate præditi.

f Præ-

a Amboina. b Banda. c Ceilon. d Paradiſus e Philippinæ. f Borneo inſ. & urbs. g Java Major. h Reges Javæ. i In Mataram. k Bantam. l Jacatra. m Batavia Belgarum colonia. n Java minor.

II. Dein inſulæ ᶓ *Celebes*, ζ *Gilolo*, η *Ceiram*; quas *Sindas* eſſe putant Ptolemæi: & inter has ſparſæ ϑ *Moluccæ*; parvæ, ac felici aromatum productu nobiles, *Bachian*, ι *Tidor*, κ *Ternate*, λ *Motir*, μ *Machian*. Jamque Sinarum regno adproximantes ν *Philip-* Celebes. Gilolo. Ceiram. Sindæ inſ. Molucca. Philippinæ ſ.

f Præter Equos puſillos, non fert pecora, nec Aſinos, aut Boves.

g Mittit quoque *Aurum* & optimum *Æs*, ut & *Smaragdos* totius orbis elegantiores. *Sericum* ex Sylvis ſponte id gignentibus copioſe colligitur. Cæteroquin Inſula hæc Ventis adeò eſt expoſita ac pervia, ut nunquam ullô totius Anni tractu vacet à flatibus tam diurnis, quàm nocturnis.

h Superbi, inhumani, proditores, mendaces.

BUNONIS.

ᶓ [a] *Celebes* à Borneo verſus ortum itidem ſub Æquatore eſt. Ejus incolæ *i* incedunt nudi, genitalibus tamen contectis. Carnes antehac ſolebant devorare humanas; quare ex Moluccis damnati *k* eò deportabantur, ut ab his mactarentur. Verum jam humaniores facti feritatem iſtam dicuntur exuiſſe. Inter *Celebes* & *Borneo* inſulas interjacet *Macaßar l* inſ. ab emporio denominata, quod ob caryophyllorum mercaturam à Luſitanis, Anglis & Hollandis frequentatur. Anno 1669. inſula hæc à Belgis fœderatis ſubacta eſt *m*.

ζ *Gilolo n* inde porrò verſus ortum ſub Æquatore jacens, quoniam aromatibus caret, non ideò frequentatur ab exteris nationibus, neque vehementiſſimum hujus loci æſtum facilè perferunt Europæi *o*.

η [b] *Ceiram*, *Ceram*, ſeu *Zoram* à Gilolo verſus Auſtrum ponitur.

ϑ Quinque illæ, quarum nomina hic leguntur ex [c] Moluccis præcipuè celebrantur. Sunt autem parvæ, maximaque vix ſex mill. paſſuum ambitum habet. A Luſitanis anno 1515. primùm ſunt repertæ, ac de his ipſis inter Caſtilianos & Portugallenſes ex Orbis diviſione per Pontificem Rom. factâ diviſione, orta eſt contentio. Ager ſpongioſus eſt, ac imbres abſorbet; fertque nuces myriſticas, maſtichen, lignum aloës, ſandalum, cinnamomum, Zingiber, piper & caryophylla, ſine omni terræ cultura. In his inſulis reperitur avis *Manucodiata*, quæ nobis *Paradeiſz-vogel* dicitur, elegantiſſimarum pennarum & alarum *p*. Farinam de nonnullis colligunt arboribus, ex qua conficiunt panem. Incolæ negotiantur ſine omni pecunia mercium permutatione. Adorant Solem & Lunam plerique, præter paucos, qui Mahomedis impoſturas ſequuntur. Duo ſunt in his inſulis Reges, quorum unus in *Ternate* inſula reſidet; alter in [d] *Tidore*.

ι In Tidore inſula Belgæ caſtellum habent; itemque aliud Luſitani.

κ [e] *Ternate* ex his inſulis præcipua eſt, in qua mons interdum flammas eructans. Belgæ duo hîc exſtruxerunt fortalitia, quorum nomina *Malaia* & *Malucco*. In Portugallenſium poteſtate eſt urbs *Gammalamma*.

λ [f] *Motis q* etiam appellatur *Timor*, in qua fortalitium *Naſſaw r*.

μ In [g] *Machian* Belgæ tenent caſtellum *Mauritii*.

ν [h] *Philippinæ ſ* auſpiciis Philippi Hiſpaniarum Regis detectæ & occupatæ ſunt anno 1564. apellantur etiam *Manillæ* ab urbe *Manillia t*.

HEKELII.

i Qui albô ſunt colore.

k Juſſu & Mandatô regiô.

l *Macace*, vel *Macazar*, ſeu *Macaſar*.

m Habet in ſui mediô Montes altiſſimos, ex quibus Fluvii navigabiles oriuntur. In iſtâ quoque *Aurum* ac *Margaritæ* inveniuntur.

n Aliàs *Batochina* denominata.

o Hæc inſula una eſt ex iſtis, quas vulgô nominant *Del Moro* cujus magnitudinem veluti dimidiæ Italiæ eſſe *Geographi* ſcribunt. Cœlum iſtic inclemens eſt & Aër calidus. Incolæ bene proportionati ſunt, barbari ac crudeles, carnem humanam adhuc vorantes.

p Hanc Avem è Cœlô deſcendere ſuperſtitioſè credunt. Iſtîc quoque *Arundines* in magnam molem adeò excreſcunt, ut doliorum vicem ſuppleant.

q S. *Moti*.

r Inſula hæc ob *Sandalum flævum* & *album* inprimis claret.

ſ Utpote quæ ex *Mercatoris* ſententiâ *Ptolemæanæ* ille ſunt *Baruſſæ*.

t Has *Anthropophagos* olim inhabitâſſe conſtat.

Luz-

a Celebes inſ. b Ceiram inſ. c Molucca inſ. d Tidor. e Ternate. f Motis ſeu Timor. g Machian. h Philippinæ inſ.

Baruſſæ. Lutzon. Manillianes. Mindanao. Calamianes Guinea nov.

lippinæ, quas *Baruſſas* Ptolomæi interpretantur. Harum maxima ξ *Lutzon*; in qua Hiſpani urbem condiderunt ο *Manilliam*. Secunda eſt π *Mindano*. Tertia ϱ *Calamiane*. Dein reliquæ Minores inter has diſſipatæ. Hinc vero verſus Orientem ſunt aliæ complures, in univerſum Hiſpanis *Iſtas de las Velas* dictæ. Hinc rurſus Meridiem verſus CL. diſtans mill. Germ. eſt nova *Guinea*; quæ an ſit in inſula, an verò pars continentis terræ Auſtralis, nondum ſatis compertum habemus. At in Sinu Gangetico Narſingæ regno adverſa σ *Ceylon*, novem regnis diſtincta, antiquis *Taprobana* dicta.

CAP.

BUNONIS.

ξ a *Luzzoia* v Inſula cæteris præſtantior eſt.

ο b *Manilliæ* x præſidet Gubernator nomine Regis Hiſp. itemque Epiſcopus.

π In c *Mindanao* ſunt aliquot urbes.

ϱ d *Calamianes*. aliis *Paragoya* dicitur. Ex his inſulis maximam partem tenent Hiſpani, eoque veniunt ex *Hiſpania Nova*, & *Mexicano regno* cum Inſulanis & Chinenſibus mercimonia tractantes. Merces potiſſimæ hîc ſunt oryza, ſaccharum, legumina, mel, ficus, auri ferrique metalla. In primo in inſulam ingreſſu Hiſpani ſingula pondo auri mercati ſunt quaternis pondo argenti. Maxima inſulanorum pars ad Chriſtianam fidem Hiſpanorum opera converſa dicitur.

σ e *Ceilon* vel *Zeilon* ob felicem omnium rerum proventum Paradiſi pars incolis creditur. Oſtenditur hîc *Pico* mons altiſſimus; in quo Adamum primum hominem ſepultum tradunt; magnorumque hominum ibidem monſtrantur veſtigia. Inſula hæc fert arbores perpetuò floribus aut fructibus onuſtas, ut ſunt mala Aſſyria incredibilis ſuavitatis, mala medica, citria optima, aurantia, limones aliique fructus nobiliſſimi. Fert auri argentique metalla & lapides pretioſos: item aromata, Cardamomum, Caryophillum, piper & alia; magnamque copiam cinnamomi. Producit quoque omne genus ferarum, elephantosque nobiliſſimos. Incolæ plerique incedunt nudi, genitalibus tamen contectis, magiæ dediti, & ſuperſtitionibus gentilium. Luſitani eò Chriſtianam fidem primùm intulerunt. Hi urbem f *Colombo* munierunt. Regia ſedes in hanc inſula Ceilon eſt g Candi; unde Rex Candi vulgò vocatur. *Is Belgas* invitarat adverſus Portugallos ejiciendos. Caſtellum igitur exſtruxerunt in eo loco, qui vulgò h *Punte de Galle* dicitur: Inde i Negumbo magnam & munitam urbem Portugallis extorſerunt; quam Anno 1643. amiſſam, ſequenti ſtatim anno recuperarunt. Anno 1651. ab iisdem expugnatum eſt k *Calutre* caſtellum munitum: atque Anno 1656. *Columbo* quoque ejecerunt Portugallos. XX. milliaribus Columbo diſtat l *Manara* inſula, in qua Margaritarum dives captura; eam etiam Belgæ ademerunt Portugallis anno 1658. Ferunt Hollandos hodie, ejectis inde Portugallenſibus, omnem tenere inſulam. Præter has inſulas in iſtis partibus Orientalibus celebris eſt m *Amboina* cum adjacentibus inſulis caryophyllorum ferax: Caſtellum ibi eſt n *Victoria* dictum. o *Banda* in qua Belgarum caſtellum *Naſſovia* cum inſulis VI. circumjacentibus, quam Belgæ armis expugnatam tenent; unde nuces afferuntur myriſticæ, & maſtix: itemque p *Timor* ſandali albi & flavi ferax inſula. Sunt etiam in Mari Indico è regione capitis Comorini q *Maldivæ inſulæ*, quarum aliquot cenſentur millia: harum aliæ habitantur; aliæ ſeſſoribus vacuæ ſunt. Cæterum r *Islas de las Velas*, quæ ab Auctore noſtro hîc memorantur, à *Magellano* primùm ita ſunt appellatæ, illudque impoſitum nomen à *genere velorum*, quibus utuntur inſulani. Aliis vocantur ſ *Islas de Ladrones*, h. e. *Latronum ſeu furum inſulæ* à nefariâ incolarum conſuetudine furandi.

HEKELII.

v *Luzzoë* ſ. *Luzzen*.

x Ab *Hiſpanis* ædificatæ.

BUNO-

a S. Luzzonia. b Manillia. c Mindanao. d Calamianes ſeu Paragoya. e Ceilon inſ. f Colombo urbs. g Candi. h Punto de Galle. i Negumbo. k Calutre. l Manara. m Amboina Inſula. n Victoria. o Banda inſ. p Timor inſ. q Maldaviæ inſ. r I. de las Velas ſeu. ſ I. de Ladrones.

PERSIA
Sive
SOPHORUM
REGNUM cum
ARMENIA ASSYRIA
MESOPOTAMIA et
BABYLONIA
PONTUS EUXINUS
MARE CASPIUM Sive HYRCANUM Persis KULSUM
MEDITER RANEUM MARE
SINUS PERSICUS
MARE INDICUM
MARE RUBRUM
ARABIA FELIX
BACHERIN
Mardocæa
Chaldæa
PARTHIA
CHORASAN
CARMANIA DESERTA
KIRMAN
MEKRAN
GEDROSIA
SIGESTAN
SABLESTAN
MAWERENAHER
Sogdiana
MASSA
Tab. 39

CAP. XII.

De Perſarum Imperio.

I.

PErſarum regnum antiquitus occupabat quicquid præter terras in Aſia reliquum eſt; quin etiam Indiæ partem & Ægyptum, quæ antiquitus in Aſia cenſebatur. Longitudine ab Helleſponto ultra Indi oſtia mill. Germ. IↃCC. Latitudine, à Ponto ad Sinus Arabici fauces IↃ. quo ſpatio multæ regiones atque regna recenſentur; de quibus ordine erit agendum. At primo loco eam partem narrabimus, quæ nunc *Perſarum* ſive *Sophorum* Imperium dicitur. Hoc clauditur à *Septentrione* Hyrcano ſive Caſpio mari, & Oxo flumine[c] Caucaſoque monte; *ab Oriente* Indo; à *Meridie* mari ac Sinu Perſico; ab *Occaſu* Euphrate amne & Tigri, qui in illum immergitur, Niphaticis jugis, & Araxe fluvio, qui in Hyrcanum mare evolvitur. *Longitudo* ejus eſt ab Araxis oſtio ad Indi oſtia mill. CCCCLX. *Latitudo* ab Oxo ad mare Perſicum CCLXX.[1]

Perſarum regnum. Ejus magnitudo.

Perſiæ Fines & magnitudo.

II. Regiones hic olim, *Gedroſia*, *Carmania*, *Drangiana*, *Arachoſia*, *Paropamiſis*, *Bactriana*, *Margiana*, *Hyrcania*, *Aria*, *Parthia*, *Perſis*, *Suſiana*, *Aſſyria*, *Media*.

Perſiæ Regiones.

CAP.

REISKII.

1 [a] *Perſia* unde nomen, & unde *gens Perſica* olim adſumſerit ortum Græci quidem veteres disquirunt, ſed plerique ad fabulas è diſquiſitione ſua proruunt. Hinc *Texeira* conqueritur, ſe nominis Perſici originem aſſequi non potuiſſe, cum facile antiqua ex hiſtoria potuiſſet. Cyrus enim Perſis equeſtrem diſciplinam adeo inculcarit, ut equitatu illi valerent maxime, ac lege cavit publica ne quis ſuorum, quos equo instruxerat, φανῇ πεζὸν πορευόμενος, ἐάν τε πολλὴν ἐάν τ' ὀλίγην ὁδὸν δέῃ διελθεῖν, *adpareret pedes incedens, ſive multum ſive parum viæ conficiendum ſet*, Xenophon lib. I. Cyropæd. Ex hoc novo inſtituto denique factum eſt, ut regio פרס *paras*, & hujus incolæ פרסאין *Perſæ* i. e. *equites* dicerentur. Nam Hebraice Arabiceque פרס *equum*, פרים *equitem* notat. Hinc ante Cyri tempora nullus ſcriptor, neque Moſes, neque Propheta Perſarum meminit; ſed in libris Chronicorum, Ezechiele, Daniele, Esdra & cæteris frequens horum ſit mentio. Hebræa quippe nomina כות ועילם [b] *Chut* & *Elam* ex uſu veteri magnam Perſidis partem incluſerunt, teſte Joſepho lib. I. Antiquit. qui Ἔλυμον καὶ ἐλυμαίους Περσῶν ἀρχηγέτας *Elym & Elymæos Perſarum generis auctores* commemorat: Amplius Chutam is ipſe regionem in Perſide ac fluvium cognominem locavit. Strabo etiam lib. XV. Suſiæ conjungit [c] ἐλυμαϊκὴν ἢ ἐλυματιτικὴν, i. e. *Elymaticam* aut *Elymatiticem*: Hinc *Elam & Madai* h. e. Elymæos & Medos frequentius in ſacro codice connecti locis pluribus Bochartus lib. II. c. 2. comprobat. Sic ergo ultima nominis & gentis origo ſibi perſpicua conſtabit.

L l l BUNO-

a Perſis unde dicta. b Chut Elamque. c Elymatica.

CAP. XIII.

Gedroſia, Carmania, Drangiana, Arachoſia, Paropamiſis, Bactriana, Margiana, Hyrcania, Aria, Parthia.

I.

GEDROSIA.

Gedroſiæ populi, regiones, fl. & urbes.

α GEdroſiæ, quæ nunc *Kheſmur* & β *Guzarate*, populi fuerunt *Arbitæ*, *Parſiræ*, *Muſarnæi*, *Rhamnæ*; Regiones *Paradene*, *Pariſene*. Flumen nobile γ *Arbis* ſive Arabis. Urbes inclytæ δ *Parſis*, caput regionis, ε *Arbis* & ζ *Cuni*.

CARMANIA.

Carmaniæ populi.

II. η *Carmaniæ* veteris nunc regiones ſunt *Kirman*, *Goadel* & *Ormuz* regnum. Populi in ea quondam *Iſatichæ*, *Zuthi*, *Gadanopydres*, *Cameloboſci*, *Sozota*, dicti, *Agdenites*, *Rhudianæ*, *Ares*, *Charadræ*, *Paſargadæ* & *Armozæi*. Regiones, *Modomaſtice*, *Parepaphitis*, *Cabadma*, *Chantonice*. Flumen *Samydaces*. θ Mons *Semiramidis*. Urbes ι *Carmanæ*, *Samydace*, *Alexandria*, κ *Armuza*.

Regiones, urbes, fl. & inſ.

DRAN-

BUNONIS.

α a *Gedroſia a* terminatur ab Occaſu Carmaniâ Altera: à Septentrione Drangiana & Arachoſiâ; ab Ortu India cis Gangem; à Meridie Oceano *b* Indico *c*.

β b *Guzaratta*, quæ hodie dicitur regio, trans Indum jacet fluvium, qui Gedroſiæ verſus Ortum terminus eſt.

γ c *Arbis fl.* Nigro hodie dicitur *Berbero*; verùm Oleario aliisque *Ilmene*. Ad oſtium Arbis d *Portus* collocatur *Mulierum*.

δ e *Parſis* Parſirarum habetur caput, ad Arbim fl. ponitur: itemque

ε f *Arbis* Arbitarum.

ζ g *Cuni* interius ponuntur.

η h *Carmania* duplex erat, *Deſerta*: quæ habet ab Occaſu Perſidem: à Septentrione Parthiam: ab Ortu Drangianam *d*: à Meridie alteram Carmaniam *e*. Terminatur *Carmania Altera f* à Septentrione Carmania deſerta; ab Ortu Gedroſia; ab Occaſu Perſide & Sinu Perſico; à Meridie Indico mari. Hæ duæ nationes ferè nihil memoratu dignum habent. Cyrus primus Perſarum Monarcha Darium Medum, ex Babyloniorum Regibus ultimum, prælio victum & deditione captum huic provinciæ Carmaniæ præfecit.

θ i *Mons Semiramidis* ad Perſici Sinus oſtium eſt.

ι k *Carmana* Carmaniæ caput, corrupto nomine hodie videtur dici *Carwans*.

κ l Ab *Armuza*, regni *Ormuz* nomen haud dubiè reliquum eſt.

HEKELII.

a Hodie *Circan*.

b S. Pelago.

c Eſt a. hæc Regio ut plurimum deſerta, arenis profundiſſimis involuta, aquis Inops; licèt æſtate imbres habeat, & Solis ardoribus obnoxia. Unde ſterilis eſt; tamen nonnulla fert Aromata, *Nardum* imprimis & *Myrrham*.

d Seu *Ariam*.

e Dicitur a. *Deſerta*, quoniam in eâ nulla ſunt Oppida, ſed tantummodò Pagi aliquot diſperſi, ob Solis malignitatem & Aëris intemperiem, eſtque plana tota ac æſtuoſa. Hodie à nonnullis dicitur *Dulcinda*.

f Ab aliis *Major* vocata.

BUNO-

a Gedroſia. b Guzaratta. c Arbis fl. d Portus mulierum e Parſis. f Arbis. g Cuni. h Carmania. i Mons Semiramidis. k Carmana. l Armuza.

DRANGIANA.

III. λ *Drangiana*, g nunc *Sigeſtan*, h populi *Darandæ*, & *Batrii*, Regio *Tatacene*. Urbes inclytæ, μ *Ariaſpe*, ν *Prophthaſia*. Drangianæ populi & urbes.

ARACHOSIA.

IV. ξ *Arachoſiæ*, nunc *Candahor*, populi *Margyetæ*, qui antè *Arimaſpi*, poſteà *Euergetæ* dicti, *Sydri*, *Roplutæ*, *Eortæ*. Urbes ο *Arachotus*, π *Alexandria*. Arachoſiæ populi & urbes.

PAROPAMISIS.

V. ρ *Paropamiſidis* quæ nunc *Sableſtan*, populi *Bolitæ*, *Ariſtophili*, *Ambantæ*, *Parietæ*, *Parſii*. Urbes claræ, σ *Carura*, quæ & *Ortoſpana*, *Naulibis*. Paropamiſidis populi & urbes.

BACTRIANA.

VI. τ *Bactriana* nunc υ *Coraſan* dicitur; Populi olim, *Salataræ*, Bactrianæ populi & urbes.

BUNONIS.

λ a *Drangiana* ab Occaſu clauditur Carmaniâ deſertâ; à Septentrione Ariâ; ab Ortu Arachoſiâ; à Meridie Gedroſiâ.

μ b *Ariaſpe* in Occaſum ſita erat ad Ariam; Quibusdam videtur eſſe *Gobinan*.

ν c *Prophtaſia* inter Alexandriam Ariæ ad Occaſum, 199. & Arachoſiam ad Ortum 200. mill. paſſuum poſita eſt, teſte Plinio *i*: Verùm ſecundum Strabonem *k* multo major eſt diſtantia ab Alexandria.

ξ d *Arachoſia* terminatur ab Occaſu Drangianâ, à Septentrione finibus Paropamiſidis: ab Ortu Indiâ cis Gangem; à Meridie Gedroſiâ.

ο e *Arachotus* non ſolùm fuit urbs in Arachoſia; verùm etiam lacus *l* & fluvii nomen. Plinio *m* Arachoſiorum appellatur opidum; Solino *n* Arachoſia, eadem *Cophes* eſt à Semiramide condita.

ϖ Alexandria hæc *o* ad Arachotum ponitur fluvium *p*.

ρ f *Paropamiſis* ab Occaſu habet Ariam, à Septentrione Bactrianam, ab Ortu Indiam cis Gangem, à Meridie Arachoſiam. Nomen habet à g *Paropamiſo* monte, qui huic regioni imminet.

σ h *Carura*, quæ & *Ortoſpanum* Plinio, inter Arachoſiorum urbem 250. & Indum flumen 237. mill. paſſ. diſtabat.

τ i *Bactriana q* olim mille urbibus clara, regnum Zoroaſtris ſapientiſſimi, & doctiſſimi, clauditur ab *Occaſu* Marginanâ; *à Septentrione* & & *Ortu* Sogdiana; à *Meridie* Ariâ & Paropamiſide.

υ *Coraſan r* hodie ampla regio eſt: quæ anguſtis Bactrianæ terminis non continetur. Cæterùm Bactrianam terram: quod tradit Q. Curtius, *ſ* magna ex parte ſteriles arenæ tenent, ſqualidaque ſiccitate regio eſt; quum verò venti à Pontico mari ſpirant, quicquid ſabuli in campis jacet, converrunt. Quod ubi cumulatum eſt, magnorum collium procul ſpecies eſt, omniaque priſtini itineris veſtigia intereunt. Itaque qui tranſeunt campos, navigantium modo noctu ſidera obſervant, ad quorum curſum iter dirigunt, & propemodum clarior eſt noctis umbra, quam Lux; ergo interdiu invia eſt regio, quia nec veſtigium, quod ſequantur, inveniunt; & nitor ſiderum caligine abſconditur. Cæterum ſi quos ille ventus, qui à mari exoritur, deprehendit, arena obruit.

HEKELII.

g Mercatori.

h Nigro, v. Segeſtam.

i Lib. VI. H. N. c. XVII. p. 88. lin. 33.

k Lib. XI. p. 126. Tom. II. *Oper.*

l Quem *Ammianus Marcellinus* ARACHOTOSCRENE vocat.

 m Lib.

a Drangiana. b Ariaſpe. c Prophthaſia. d Arachoſia. e Arachotus ſeu Cophes. f Paropamiſis. g Paropamiſus m. h Carura ſeu Ortoſpanum. i Bactrianaregio.

ræ, *Zariaſpæ*, *Chomati*, *Comi*, *Acinacæ*, *Tambyzi*, & *Thocarorum* magna *gens*; *Maricai*, *Scordi*, *Varni*, *Savadii*, *Orſiti*, *Amariſpi*. Urbes duæ regiæ; φ *Bactra* & *Ebuſmi*. Claræ item ϰ *Maracanda*, ψ *Charracharta*.

MARGIANA.

Marginaæ populi.

VII. Populi ω *Margianæ*, quæ nunc *Elſabas* t, *Derbicæ*, *Maſſagetæ* è Scythia huc transgreſſi; *Parni*, *Daæ*, *Tapurni*. Urbium clariſſima α *Antiochia Margiana*, ante *Alexandria* dicta; poſt verò *Seleucia*.

HYRCANIA.

Hyrcaniæ populi & urbes.

VIII. Populi β *Hyrcaniæ*, (unde proximum mare Hyrcanum dicitur) *Maxera*, *Aſtabeni*, *Chrindi*. Regio *Arſitis*. Caput regionis γ *Hyrcana*; inde *Amaruſa*.

ARIA.

Ariæ populi & urbs.

IX. δ Ariæ, nunc *Diargument*, populi, *Niſæi*, *Aſtaveni*, *Mus-*

m Lib. VI. *Hiſt. Nat* c. XVII. p. 88. lin. 33.
n In *Polyh.* Cap. LXVII. fol. 122. lin. 8.
o Ab *Alexandrô* M. victis *Paropamiſadibus*, condita.
d Meminit ejus *Curtius* Lib. VII. cap. III. §. 23. & Lib. IX. c. X. §. 7.
q Hodiè *Batter* à *Ramuſió* dicta.
r S. *Charaſſan.*
ſ Lib. VII. c. IV. §. 27. ſeqq.

BUNONIS.

φ [a] *Bactra*, ſeu Bactrum regionis caput, hodie *Bagdaſan* aut *Budaſan*, ſub Paropamiſo monte ſita ſunt. [b] *Bactrus* amnis præterit mœnia, is urbi & regioni dedit nomen: hodie *Buchian*, aliis *Bocchara*, ex Tauro monte effluit, Bactrianamque regionem irrigat, ipſa Bactra alluit, & demum Oxa fl. miſcetur *v*.

ϰ [c] *Maracanda* Sogdianorum urbs & regio eſt.

ψ [d] *Charracharta* apud Oxum fl. eſt à Bactris verſus occaſum ſita, hodie vulgò *Chiartachar*. De cætero, Bactriani homines ſenio aut morbo confectos canibus ad hoc nutritis, devorandos objiciebant. Eorumque moribus ſponſas cum ſervis & advenis impune miſceri tradit Plinius.

ω [e] *Margiana* terminatur ab *Occaſu* Hyrcania; à *Septentrione* Scythiâ; à *Meridie* Ariâ; ab *Ortu* Bactrianâ.

α [f] *Antiochia* illa quibusdam hodie eſt *Indion* urbs. Eſt [g] Margiana Solino *x* cœli ac ſoli commodis inclyta regio. Vites ibi eſſe Strabo *y* prodidit, quarum ſtipitem duorum vix hominum ulnæ complectantur.

β [h] *Hyrcania* terminos habet à *Septentrione* mare Hyrcanum ſive Caſpium; ab *Occaſu* Mediam; à *Meridie* Parthiam; ab *Ortu* Margianam. In Hyrcania multos gigni Pantheras & tigridas auctores tradunt. Eſt illa ſummæ fertilitatis, maximè vini & frumenti.

γ Ab urbe [i] *Hyrcania* regioni nomen eſt, quæ putatur hodie eſſe *Caſſan.*

δ [k] *Aria* optimi vini, quod tres ferebat ætates, ferax, à *Septentrione* contermina eſt Margianæ & Bactrianæ; ab *Occaſu* Parthiæ & Carmaniæ Deſertæ; à *Meridie* Drangianæ ab *Ortu* Paropamiſidi; quibus locis hodie eſt *Choraſan*, & *Heri*.

HEKELII.

t S. Caſtaldo *Jeſelbas*.
v *Bactrianum* Imperium æquè ac *Parthicum*, *Scythas* condidiſſe, *Juſtinus*. Lib. II. c. III. §. 6. autor eſt.
x In *Polyh.* c. LXI. fol. 122. lin. 8.
y Lib. II. *Geogr.* p. 129. Conf. *Plinii* Lib. VI. c. XVI. p. 86. ſeq.

BUNO-

a Bactra. b Bactrus fl. Maracanda. d Charracharta. e Margiana. f Antiochia. g Margiana. h Hyrcania. i Hyrcania urbs. k Aria regio & urbs.

Musdorani, *Caſirotæ*, *Obares*, *Elymandri*, *Borgi*. Urbes [ι] *Aria* [ζ] *Alexandria*, *Bitaxa*.

PARTHIA.

X. [η] *Parthiæ*, nunc *Arac*, regiones ſunt, *Comiſene*, *Parthiene*, *Paratauticene*, *Tabiene*, cujus gens *Sobidæ*. Caput regni ac regia [ϑ] *Hecatompylus* à centum portis dicta. [1] Parthiæ reg. & urb.

CAP.

BUNONIS.

[ι] *Aria* ea putatur, quæ hodie *Heri* dicitur. [ꝫ]

[ζ] [a] *Alexandria* Alexandri Macedonis auſpiciis condita ad [b] *Arium* ponitur fluvium, inter Hecatompylon & Bactra; Sunt qui *Burgian* hodie dici volunt.

[η] [c] *Parthia*, hodie *Erak* ſeu *Arac*, ab Occaſu habet Medos, à *Septentrione* Hyrcaniam: ab Ortu Ariam: à *Meridie* Carmaniam deſertam.

[ϑ] [d] *Hecatompylus* à centum portis nomen ſortita, ſicut & Thebæ Ægypti urbs. Eodem putatur fuiſſe loco, quo hodie *Iſpahan*, Regum in Perſia nunc ſedes. *a* Parthi temulentiæ notantur, unde proverbium, *b Parthi quo plus biberint, eo plus ſitiunt*: In Venerem olim adeò proclives, ut ſororibus matribusque miſcerentur, Tertulliano teſte. Furta apud illos impunita erant: mentiri tamen putabant turpiſſimum. Ab infantia pileis & tiaris utebantur, unde capita illis fragilia. Parthos, poſtquam, Alexandro defuncto, defeciſſent, ac proprium regnum condidiſſent, tradit Plinius, *c* duodeviginti regna ſuo imperio fuiſſe complexos. Omnium Orientalium populorum iſti maximè Romanorum Imperium, quum potentiſſimum floreret, retuderunt.

HEKELII.

[ꝫ] Hæc Urbs Metropolis hodiè Regionis eſt, cujus ambitus XIII. Milliaria amplectitur. Et in hâc quidem Urbe tanta eſt *Roſarum* optimi odoris copia, ut *Perſæ* Urbem ROSARUM patriâ linguâ *hanc* nuncupent.

a Meminit hujus Urbis *Curtius* Lib. VI. c. II. §. 15.

b Apud *Eraſmum* Chiliad. IV. Cent. X. Adag. XXI. p. 843. col. b.

c Lib. VI. H. N. c. XXV. p. 94. lin. 5.

REISKII.

1 [e] Carmania duplex, una *deſerta*, & altera non modo arborum: ſed vitium quoque *ferax*, quarum uvas bicubitales grandibus ac denſis avinis naſci. Strabo & Plinius teſtantur. Hinc Carmania כרמאן *Carman* ex Arabico atque Syriaco כרמא *Carma*, quod vitem ſignificat. Huc [f] *Sabtecham* Chuſi filium primò digreſſum conjicit ex urbe *Samydace* ac fluvio cognomine Bochartus. Ita gentes alias ab hujus poſteris ortas colligit. g *Bactriana* vero regem Zoroaſtrum exterminant, & poſt Trojana tempora hujus nominis magum ſuperfuiſſe, docent non ipſe ſolum Phal. Lib. IV. c. 1. ſed etiam Urſinus libro peculiari, atque Huetius Lib. I. propoſ. IV. c. 5. Nam Cteſias regem cum Nino ad arma & prælia progreſſum *Oxyartem* nuncupat. h Deinde Zoroaſter nomine ſuo שרואסתר i *Aſtrorum contemplatorem* ſive Aſtronomum notat, ex Arabico שור *Sur*, i. e. contemplari, & Perſico סתר *Ster*, i. e. ſtella. Denique *Amia* & k *Ariania* Bocharto non provincia ſingularis, ſed Media eſt hujusque pars aliqua ex veterum teſtimoniis Lib. III. c. 14. quaſi הריא i. e. *montana*. l Parthiam & *Perſiam* ejusdem nominis Schickardus in Tharich. p. 102. cum eoque inter veteres Solinus & Plinius fecerunt: Nam literæ Samech atque Tau inter ſeſe invicem ſunt permutabiles.

a Alexandria. b Arius fl. c Parthia. d Hecatompylus. e Carmania. f Sabtecha. g Bactrian. h Zoroaſter. i Aſtronomus magusque. k Ariania. l Parthia.

CAP. XIV.

Perſis, Suſiana, Aſſyria, Media.

I.

PERSIS.

Perſidis populi & urbes.

POpuli [α] Perſidis, quæ nunc *Farſi, Meſabatæ, Rapſii, Hippophagi, Suzæi, Megores, Stabæi.* Regiones *Paratacene, Misdia, Mardiene, Toacene.* Urbium clariſſimæ, [β] *Perſepolis*, caput quondam imperii Perſici, omnium elegantiſſima; [γ] *Axima*, [δ] *Maraſium*, [ε] *Toace.* [1]

SU-

BUNONIS.

α [a] *Perſis* terminatur à *Septentrione* Media: ab *Occaſu Suſianâ*: ab *Ortu* Carmaniis duabus: à *Meridie* Sinu Perſico. Ora perſidis inter oſtia oroatidis fl. & fines Carmaniæ extenditur ſtadiis 4300. Strabone *a* auctore.

β [b] *Perſepolis* in lib. Maccab. *Elymais* dicta; eo creditur fuiſſe ſitu, quo hodie urbs [c] *Schiras* ſive *Siras*: circa quam multa magnarum aliquando ædium ſuperſunt rudera. Ad [d] *Araxem* fl. qui oleario hodie [e] *Bendemir*, urbs illa fuiſſe putatur: quam tamen alii ad [f] *Rhogomanem* fluvium collocant. Alexander Macedo à Thaide meretrice perſuaſus eam per temulentiam ipſe accendit ac delevit.

γ Fuit & alia [g] *Axima* in Salaſſis, quæ vulgò hodie *Ema.*

δ [h] *Marrhaſium* olim urbs clara, ac Perſepoli finitima: hodie *Marazu* vulgò vocatur.

ε [i] *Taoce* urbs regioni nomen dedit, quæ inter dextras Rhogomanis fl. ripas, & litora Sinus Perſici extenditur. In eadem Perſide quoque fuit [k] *Paſagarda*, *b Paſagarda* ſeu potius *Parſagada*, à Cyro condita urbs nobilis, magorumque caſtellum, ubi Cyri Regis ſepultura, & [l] Monumentum Solino *c* & Strabone *d* teſtibus. Videtur eo fuiſſe loco, quo hodie arcis *Chilminar* ſeu [m] *Tzilminar*, rudera vidit & ſcrutatus eſt Mandelſlo, ac alii. Frequentes iſtæ columnæ ex polito marmore factæ uno loco poſitæ, monumenti illius forte reliquiæ ſunt. *Paſagarda* autem dicta urbs illa, quaſi dicas *Perſarum caſtra*; quod in bello Cyri contra Aſtyagem, ibi Perſarum caſtra fuiſſent, in cujus victoriæ memoriam hæc urbs à Cyro condita. Cæterum Perſæ olim deliciis adeo operam dediſſe feruntur, ut *menſa Perſica*, & *deliciæ Perſicæ* venerint in proverbium *e*. Solem *f* colebant, per quem ſolemne illis erat jurare. Ex Perſarum Regibus Coſroës, ſapientiæ eruditæ amans, Platonem & Ariſtotelem in Perſicam linguam transferri curavit.

HEKELII.

a Lib. XV. p. 481.

b *Paſagardia.*

c In *Polyh.* c. LXIX. p. 141. lin. ult.

d Loc. tam cit. p. 482.

e Hi Populi dicunt, eum eſſe reliquis formoſiorem, qui ſit albus, & naſum aduncum habeat, quemadmodum ſcribit *Julius Mancinus* lib. de *Decoratione*, *Venetiis* ap. *Juntas* A. M. DCI. in fol. min. impr. c. VIII. p. 15. fac. a.

f Quem *Mithram* vocabant.

REISKII.

1 Mirum dictu eſt, quam parum veteres in diſtinguendis Perſiæ regionibus, & urbibus digerendis conveniant: Quare nemini mirum videbitur, novos Auctores provinciis ad ſtatum præſentem & civitatibus comparandis plane diſtrahi. Perſia & Perſis ex uſu veterum aut *nomen totius*, aut *unicæ partis* erit: Hanc Arabes Perſicique Geographi *Pars* aut *Parſiſtan* nominant. [n] Paſargadas urbem gentemque cognominem facta methatheſi פרס־גד i. e. *Perſicum exercitum* interpretatur: Suſianam & Suſam ab *liliis* שושנין *Suſanin* dictam: *Elymaida* ibidem ab Elamo Noachique poſteris: [o] *Perſepolin*, quæ nunc

a Perſis. b Perſepolis b. c Schiras. d Araxes fl. e Bendemir. f Rhogomanes fl. g Axima. h Marrhaſium. i Taoce. k Paſagarda. l Monumentum Cyri. m Tzilminar. n Parſargadas. o Perſepolin.

SUSIANA.

II. ζ *Suſiana*, quæ nunc η *Elaran*, gentes Elymæi, quorum regio *Elymæa* vel *Elymais; Coſſæi.* Regiones *Melitene*, *Cæbamene*, *Characene*, *Ciſſia*, *Chaltapitis*, & campus *Dera* ſive *Derius*, omnium fertiliſſimus. Fluvii nobiles, *Moſæus*, ϑ *Oroates* & ι *Eulæus*, tam limpidis aquis, ut nullas alias reges bibere voluerint. Urbes claræ, κ *Suſa* & *Tariana*. Suſianæ populi, flumina & urbes.

III. λ *Aſſyriæ;* nunc μ *Cuſiſtan*, regiones notiores fuere, *Arrapachitis*, *Sitacene*, *Adiabene*, *Appolloniatis*, *Calacene*, *Arbelitis.* Populi *Goramæi* & *Cambatæ.* Fluvii in Tigrim defluentes. ν *Lycus*, *Caprus*, & *Gorgus.* Urbes inſigniores, *Ninus*, quæ ξ Ninive in Sacris literis quondam clariſſima, à *Nino* condita; *Cteſi-* Aſſyriæ regiones. populi, fluvii, & urbes.

ıunc Chiliminira dicitur, Cyro ſepulto Voſſius n Not. ad Pompon. vindicavit Lib. III. c. 8. · Aſſyria tam late patuit, ut Syriam ex uſu atque ſenſu veterum contineret; Aſt hæc terra proprie, aut ſpecialius dicta terminis arctis includitur Adiabene aliis vocata ex Chaldaico דיאבו i. e. *ab lupo*, aut *fluvio* potius, quem Diaa priſci nominant. [b] Tres interim conflictus Alexandri cum Dario Codomanno Curtius, Arianus, Plutarchus & Diod. Siculus memorarunt. Primus ad *Granicum* Phrygiæ amnem, ſecundus ad *Iſſum* Ciliciæ urbem, tertius ad *Arbeam* ſive *Gaugomelam* contigiſſe legitur. Primas Mediæ origines ex Madao, uno inter Noachi poſteros ſupra, deduximus. [c] *Ecbatanam* Bohartus ex manibus arcis diverſi coloribus, & Arabico אעבה *agbatha* aut *diverſis coloribus* arceſſit: Obſervationes egregias idem de aliis provinciis & urbibus; de portis Caſpiis & montibus Bechmannus in Notit. Geograp. c. 7. ſuppeditat.

BUNONIS.

ζ [d] *Suſiana* habet a *Septentrione* Aſſyriam; ab *Occaſu* Babyloniam; ab *Ortu* Perſidem; à *Meridie* Perſicum Sinum.

η Hodie *Chuſiſtan* ſeu *Cuſiſtan* vulgò appellatur.

ϑ [e] *Oroates* inter Suſianam & Perſidem interjacens, utriuſque habetur limes; Curtius tamen fluvium, qui Suſianam à Perſide diſtermi, at, *g* vocat [f] *Paſitigrim.* *Suſam* urbem ſitam fuiſſe ad flumen *Ulai*, diſcimus ex Sacris S. Dan. . quod congruit cum

ι [g] *Eulæo:* At *Choaſpen* amnem admodum delicatam Perſarum Regibus aquam vehere tradunt Herodotus, Strabo, Plinius, Solinus. Salmaſius in Solini cap. 37. eundem fluvium [h] *Choaſpen* veteribus, recentioribus *Eulæum* vocari tradit.

κ [i] *Suſa* urbs à Dario Hiſtaſpis filio condita eſt. In ea templum fuit Dianæ Suſianæ: referente Solino *h*. Sita fuit à Perſepoli 272. mill. paſſ. Adeo mollis & delicata fuiſſe ſcribitur, ut Perſarum Reges propter amœniſſimam cœli plagam, ibi hyberna haberent ſua. In Suſiana adeo fertile ſolum eſſe tradit Strabo, *i* ut & hordeum & triticum in planitie centuplum ferat, nonnunquam etiam ducentuplum.

λ [k] *Aſſyria* ab *Aſſur* Semi filio dicta, clauditur à Septentrione Armenia Majore: ab Occaſu Meſopotamia & Tigri flumine; à Meridie Suſiana; ab Ortu Mediâ.

μ *Aſſyria* hodie dicitur Arziri à capite ſuo quod eſt *Arzirum*, ubi reſidet Beglerbegus: vocatur quoque *Adrinza*, *Azamia* & *Moſul.*

ν *Lyci* nomen pluribus fluviis impoſitum legitur. Eſt quippe [l] *Lycus* fl. in Sicilia: itemque in Paphlagonia, in Phrygia, in Cappadocia & in Schythia Europæa. Hic verò *Lycus* fl. in Armenia exoritur, ac inter fluvium, cui *Bomado* nomen & *Arbela* decurrit.

ξ [m] *Ninive* urbs ſecundum Sacras Scripturas ab *Aſſure* condita eſt, at profani auctores ejus urbis initium aſſcribunt *Nino*: hodie *Moſul* vulgò dicitur, ad Tigris fl. ripas jacens; ejusque ambitus conſtabat ſtadiis 490, teſte Diodoro Siculo.

HEKELII.

g Lib. V. c. III. §. 1.
h Cap. LVIII. p. 141. lin. 10.
ι Lib. XV. p. 488. Tom. II. Oper.

BUNO-

a Aſſyria. b Alexandri cum Dario prælia. c Ecbatana. d Suſiana. e Oroates. f Paſitigris g Eulæus fl. h Chaſpes fl. i Suſa. k Aſſyria. l Lycus fl. m Ninive.

ο *Cteſiphon*, Parthorum regia, & π *Arbela*, quondam vicus, ubi Darium vicit Alexander Magnus.

MEDIA.

Mediæ populi, urbes, fluvii & montes.

IV. ϱ *Mediæ* quæ nunc σ *Sarch* dicitur, populi celebres fuere *Caſpii*, à quibus mare proximum *Caſpium* vocatur, quod & *Hyrcanum* ab *Hyrcanis*; & τ Caſpiæ portæ ab illis; *Caduſii*, *Geli*, *Dribyces*, *Avarici*, *Mardi*, *Carduchi*, *Gondieni* poſtea dicti; *Marundæ*, *Margaſi*, *Sagartii*, *Tapuri*, *Sidices*, *Vadaſſi*. Regiones, *Atropatia*, *Choromiterne*, *Sagrianica*, *Ragiana*, *Daritis*, *Zapavortene*, *Syromedia*. Urbium notiſſimæ, υ *Ecbatana*, φ *Arſacia*, χ *Cyropolis*,

BUNONIS.

ο [a] *Cteſiphon* pagus fuit Aſſyriæ ampliſſimus, in Tigris alterà ripâ, è regione Seleuciæ urbis, à Parthis in odium iſtius urbis, à qua 3. mill. paſſ. aberat, exſtructus.

π [b] *Arbela* fuit ex Meſopotamia venienti trans Tigrim Orientem verſus. Verùm prælium iſtud inter Darium & Alexandrum non factum eſt ad *Arbela*; ſed ad [c] *Gaugamela*. Nominat verô Curtius *k* Arbela, tanquam locum celebriorem; neque longè Gaugamelis diſtantem. Aſſyrii fuere [d] *Tatianus*, cujus oratio Græca contra gentes extat, cum Commentationibus Geſneri: item [e] *Abelfœdas* Coſmographus, Ptolemæo qui putatur major, à Poſtello ex Oriente Venetias allatus.

ϱ [f] *Media* finitur ad *Septentrionem* Caſpio ſive Hyrcano mari: ad *Occaſum* Armeniâ Majore & Aſſyriâ: ad *Ortum* Hyrcania & Parthia: ad *Meridiem* Perſide.

σ Hodie *Media* vulgò dicitur *Servan*, ſeu [g] *Schirwan*.

τ [h] *Caſpiæ portæ*, quod Solinus c. 60. tradit, panduntur itinere manufacto longo octo millibus paſſuum. Nam latitudo vix eſt plauſtro permeabilis &c. *l* Portas iſtas quoque deſcribit Plinius l. 6. c. 11. *m* &c. c. 14. ponuntur haud procul à Caſpio mari, Mediam à Parthia ſeparantes: ab Ecbatanis mill. paſſ. Portas iſtas Caſpias ad *Derbend*; quod hodie ibidem opidum eſt, fuiſſe putat Olearius, quin imò ipſum opidum [i] *Derbent*, Alexandriam illam eſſe judicat, de quâ Curtius l. 7. cap. 3. ſub finem.

υ [k] *Ecbatana* à Seleuco, teſte Plinio *n* exſtructa ſunt; ſed Dejoces ejus urbis conditor habetur Herodoto *o*. Heîc æſtivarunt Perſarum Reges: ſicut hiemarunt Suſis; in Perſepoliis per autumnum morati ſunt: ſicut Babylone reliqua parte anni: *Athenæus*. Fuit urbs illa Mediæ metropolis, quinque milliaribus Germanicis à mari Caſpio jacens; poſtea [l] *Tabris*, ac corrupte *Tauris*; nonnullis dicta videtur. Eadem aliquando Regum Perſarum, qui *Sophi* appellantur, fuerat ſedes; quam inde pulſi tranſtulerunt *Caſminum* & *Sulthaniam*, quæ olim *Tigranocerta*. Heic exellentiſſimi ſunt omnium rerum artifices; unde Soleimannus quum eam cepiſſet urbem, iſtorum bonam partem traduxit Conſtantinopolin. Palatium ibidem erat à Rege Aſſambero ad ſimilitudinem antiquæ aulæ Cyri exſtructum. Diſciplinæ Mathematicæ hîc florere dicuntur.

φ [m] *Arſacia* hodie *Casbin* ſeu *Caswin* in Parthia ponitur Oleario. Ibidem Lokmanni, qui fabularum Arabicarum habetur auctor; oſtenditur ſepulchrum.

χ [n] *Cyropolis* hodie putatur *Sammachi*, *Summachi*, ſive *Schamachia*, quam duorum dierum itinere à Caſpio mari diſſitam deprehendit *Olearius*; at Cyropolis à mari iſto non tam longè abfuiſſe traditur. Cæterum Cyropolis illa à Cyro Syriæ urbe longe eſt diſſita, quam tamen nonnulli pro eadem habent. Hujus in Syria urbis Epiſcopus fuit *Theodoretus*, cujus exſtat Hiſtoria Eccleſiaſtica.

HEKELII.

k Lib. IV. c. IX. §. 9.

l Vid. *Petri Olivarii* in hunc *Solini* loc. *Scholia* doctiſſima.

m P. 85. qui multô errore *eas* ſic dictas tradit.

n Loc. jam cit. lin. 25. Meminit & *eorundem* Lib. V. c. XIX. p. 73. lin. 6. & Lib. XXXI. c. II. p. 554. lin. 4.

o Lib.

a Cteſiphon. b Arbela. c Gaugamela. d Tatianus. e Abelfœdas Coſmog. f Mediæ fines. g Schirwan. h Caſpiæ portæ. i Derbent op. k Ecbatana. l Tabris, ſeu Tauris. m Arſacia, ſeu Caſwin. n Cyropolis ſeu Schamachia.

lis, ψ *Europus*. Fluvii celebres, ω *Cambyſes*, α *Cyrus*, β *Mardus*, qui & Amardus; γ *Strato*, *Corindas*. Montes, δ *Coronus*, ε *Jaſonius*, ζ *Orontes*, η *Zagrus*, θ *Choatras*.

o Lib. I. p. 21. *Edition.* ex interpr. *Laur. Vallæ* in fol.

BUNONIS.

ψ [a] *Europus* ea putatur urbs quæ in lib. Tobiæ *p* appellatur *Rhages*, vulgò hodie dicitur *Caſſan.* Memoratur tamen in Syriæ quoque urbibus *Europus* ad Euphratem ſita, quæ & [b] *Amphipolis* & *Thapſacum* Plinio *q* teſte dicta eſt.

ω De [c] *Cambyſe* & *Cyro* fluviis tradit Mela *r*, eos ex radicibus Coraxici montis vicinis fontibus editos, in diverſa abire, perque Iberos & Hyrcanos diu & multum diſtantibus alveis defluere; pòſt non longè à mari eodem lacu acceptos, in Hyrcanum ſinum uno ore, pervenire.

α [d] Cyrus fl. hodie *Cur* vel *Kur* pluribus amnibus aliis receptis cum [e] *Araxe* conjunctis, mare ſubit Caſpium.

β [f] *Mardus* fl. per Mardorum gentem *ſ* fluens à Caſpio mari recipitur, haud longè à Cyropoli, eumque hodie *Seri* appellari volunt. Sed Dionyſius Afer tradit hunc Mardum fluvium per Apyros devolvi.

γ [g] *Strato* fluvius indè paulò ad Ortum ponitur, in quem ſeſe exonerat [h] *Corindas.*

δ [i] *Coronus* mons, Tauri habetur pars, inter Mediam ad Occaſum & Parthiam ad Ortum jacens.

ε [k] *Jaſonius* Tauri etiam pars, eſt mons ingens ad lævam portarum Caſpiarum ſitus.

ζ [l] *Orontes* Ecbatanis imminet.

η *Zagrus* Mediam ſeparat ab Aſſyria hodie *Adilbegian* dictus, Niphati monti finitimus.

θ [m] *Choatres* ſeu *Coatræ* inter Mediam & Ayriam eſt.

HEKELII.

p Cap. IV. 21. v. 9. & 15. VI. 7. &c.
q Lib. V. c. XXIV. p. 74. lin 24.
r Lib. III. c. V. p. 219. lin. 15. ſeqq.
ſ Quam *Curtius* Lib. V. c. VI. 6. §. 17. *belliсoſiſſimam & multum à cæteris* Perſis *cultu vitæ abhorrentem* pronunciat.

a Europus ſeu Rhages. b Amphipolis, ſeu Thapſacum. c Cambyſes fl. d Cyrus fl. e Araxes fl. f Mardus fl. ſeu Amardus fl. g Strato fl. h Corindas fl. i Coronus m. k Jaſonius m. l Orontes m. m Choatres m.

CAP. XV.

De varia imperii Aſiatici mutatione, nova Sophorum regni deſcriptione; item de regno Ormutz. 1

I. Ini-

REISKII.

1 Primum in Aſia quod emerſit, [a] imperium fuiſſe *Aſſyrium* vel *Aſſyrio-Babylonicum*, non è ſacris ſolum ſed extraneis quoque hiſtoriis conſtat: Hujus vero duæ periodi fuerunt, [b] prior *uniti*, poſterior *diviſi*: Illa cum Belo Ninoque principium & finem cum Sardanapalo habuit: Hæc cum Arbace Medorum, ac Beleſo ſive Phul-Belocho Aſſyriorum rege orta [c] *tres Dynaſtias* continuit, nempe *Medam*, *Aſſyriacam* & poſtremo *Babylonicam*, omnem ſub Cyro deniue finitam. Tum ergo Perſia ſuis terminis conluſa, reges aut nullos, aut obſcuros aliquando ſuſtinuit. In Perſicis tamen Emirkowandi annalibus vetuſtæ regum familiæ numerantur quatuor; [d] Prima *Piſdadæorum*, ſecunda *Cajamiorum* ex iiſque ultimus Darius Codomannus; tertia vero *Aſganidarum* & quarta *Choſrachorum*, ſive Suſannidarum. Sub ſecunda ergo vel Cajamia ſtirpe imperium Perſicum ab Alexandro Magno everſum concidit: illoque maturius defuncto duces bellici poteſtatem regiam uſurparunt, in Media Pithon, in Perſia Philotas, aliique in cæteris: Omnes ne Photius quidem ex Aviano Cod. 82. proferre potuit. Denique domeſticis regum Syro-Macedonum bellis urgentibus A. V. C. 504. A. M. 3734. ante Chriſtum 250. *Arſaces* Græce Ἀρσάκης, Per-

a Imperium Aſſyrio Chald. b aliud unitum, aliud diviſum. c Tres hujus Dynaſtiæ. d Familiæ Regum Perſarum quatuor.

I.

Aſiæ varia imperia.

INitio rerum penes α *Aſſyrios* Aſiæ, id eſt, terrarum quæ nunc ſub *Turca* & *Sopho*, imperium ſtetit. Poſtea ad β *Medos* devolutum, ab his ad *Perſas* per Cyrum tranſlatum. Dein *Macedones*, Alexandro Darium debellante, occuparunt. Mox, cum pars Romanorum imperio cederet, γ *Parthi*, vilis anteà atque ignava gens, potentisſimum in Aſia regnum condiderunt; magnis exinde cladibus Romanos afficientes, donec ipſi à Turcis & Saracenis afflicti fuerunt, regnumque eorum divexatum. Tandem Perſarum nomen atque virtus in *Sophis* iterum emerſit, δ Iſmaële Rege potentiam Imperii ſui maximè ſtabiliente.

RE

Perſice *Aſchki* à dominatu Syriaco deſcivit, regnumque invaſit Parthicum, & poſteris Askanidarum aut Arſacidarum epitheton reliquit. Ultimo horum *Arduwan* ſive *Artabano* ſuperato cæſoque [a] Artaxerxes, Perſice Ardſchir Babekan A. C. 225. regnum reſtauravit Perſicum, itaque ad Jelzdegirdem viguit. Donec ab rege Perſico interfecto ad [b] Chalifas Saracenicos A. C. 651. ab hiſce ad [c] Bojitas A.C. 932. Turcicosque reges, quorum præcipuus Ortogrolbekus erat, ab illis ad [d] Tataros ſub Hulacu Chan. A. 1259. amplius ad Jingizkan & Timurlenk; Denique ad Sofos Perſicos pervenit. Nam *Iſmael* [e] *Soſi*, avo Soheicho & patre Scheich Hadar al Suphi ortus, cum ad Hoſein Alin, è Chaliſis prioribus quintum, proſapiam reduceret, ex Ali ſectariis ſive Aliſequis collecto exercitu, & Wanda Mirza regulo proſtrato *Aderbijanam* Perſiæ provinciam A. C. 1500 ſibi ſubjecit, *Schah* ſive regis titulo ſumpto: poſtea *Choroſanen* & *Candaharam* Scheibego & Arguno regibus peremtis domuit, vindex imperii Perſici futurus. Plura ſi voles ex Elmacino & Abolfarajo peti poſſunt, item Tarich ſeu Chron. Perſico Schickardi, ac noſtris ad Chronicon Dreſchleri additionibus.

BUNONIS.

α Penes *Aſſyrios* Aſiæ imperium fuit per mille trecentos annos, à *Nino* uſque ad Sardanapali interitum.

β Quod per *Arbacem* *a* ad *Medos* tranſlatum eſt, anno mundi 3077 *b*.

γ *Parthi* [f] *Arſace* duce à Syriæ Regibus defecerunt, ut Juſtinus tradit, C. Attilio Regulo II. & L. Manlio Longo II. Conſulibus, id eſt, anno mundi 3700. novumque Parthorum regnum condiderunt: Sed [g] *Artaxerxes* Perſ. cùm Parthos tribus præliis ſuperaſſet, interfecto Rege eorum Artabano, Perſarum in Oriente reſtauravit imperium anno C. 226.

δ Hujus *Iſmaëlis* origo aliquanto altiùs repetenda eſt. [h] *Hales* ſeu *Aaly* Mahometis impoſtoris fuit & gener & patruelis, eidemque ſucceſſit, & novæ ſectæ autor exſtitit, quum traditam ſuperſtitionem partim augeret, partimque mutaret. Verùm dogmata iſta non emerſerunt, quòd [i] *Omaris*, alterius Mahometis ſectatoris & interpretis doctrina melior & potior exiſtimaretur: donec circa annum C. 1350 regulus quidam, nomine [k] *Sophus* ſeu *Sophy* ad Halym originem referens, illius doctrinam poſt longum tempus revocare auſus eſt. Hanc ſectam ſanctitatis opinione commendavit ejus filius [l] *Guines*, à Tamerlane in honore habitus. Iiſdem artibus *Guinis* filius, [m] *Sicaidares Harduellis* à patria dictus, ſibi ac ſectæ ſuæ auctoritatem conciliavit, quem *Aſſumbejus Uſumcaſſanes* adoptavit generum. Ad hunc Sicaidarem qui Halis diſciplinam ſpargebat, quum ingens hominum multitudo indies conflueret, à Perſarum Rege Ruſtano iſte oppreſſus eſt cum pleriſque iſtius factionis capitibus. Sed [n] *Iſmaël Sophus* Sicaidaris filius adhuc puer elapſus, ut adolevit, patris veſtigia ſecutus, novam illam ſectam evulgavit, eamque facundiâ, & temeritate commendavit, adeoque ad ſummam pervenit potentiam. Victo denique & occiſo Rege Perſarum Imperium à Turcis ad indigenas poſt longa ſpatia retulit circa annum 1499. quod in hodiernum uſque diem ejus poſteri tenent bel-

a Artaxerxes. b Chaliſæ. c Bojitæ. d Tatari. e Soſi. f Arſaces. g Artaxerxes. h Hales ſeu Aaly. i Omar. k Sophus. l Guienes. m Sicaidares. n Iſmaël Sophus.

REGNUM PERSARUM.

II. Nunc [e] *Perſarum* ſive *Sophorum* univerſum Imperium in regiones diviſum eſt, quorum nomina, *Sarc*, *Cuſiſtan*, *Elaran*, *Far-*

Perſarum ſeu Sophorum regnum.

bellumque cum Ottomannis exercent fere continuum. *Iſmaël* iſte inſtituit *Kiſilbaſileros*, id eſt *rubra capita*: inſigne eſt rubra tiara, ex qua 12. faſces dependent. Succeſſit huic filius *Scha Thamas*, huic *Aidar* anno 1575. huic *Iſmaël*: huic *Scha Muhammed Codabenda*, anno 1577. ſub quo regia ſedes in urbem Casbin; & tandem Hiſpahan tranſlata. Anno 1585. ſucceſſit *Emir Hemptza*: huic *Scha Abas*; cum quo *Rudolphus* II. Imperator Rom. Anno 1600. fœdus contra Turcas pepigit: huic anno 1629. ſucceſſit *Scha Sephi*: & huic *Scha Abas* puer XIII. annorum anno 1641. *Bizarus in Hiſtor. Perſ.*

HEKELII.

a Seu *Arbactum*.

b Conf. *Juſtini* Lib. I. *Hiſtor.* c. III. §. 2. ſeqq.

BUNONIS.

ε [a] *Perſarum* quod hodie eſt, regnum in Itinerario Olearii, cujus etiam Tabulam nonnullis partibus tamen locupletatam, adhibemus, his circumſcribitur limitibus, ut habeat ab *Occaſu* Euphratem; à *Septentrione* Oxum fluv. & mare Caſpium, extenditurque Perſarum Imperium inter montes Armeniæ & Caſpii maris litora quâ occaſum reſpiciunt, uſque ad Tartaros Dageſtanos & *Derbent*, quod poſtremum in his oris Perſarum opidum eſt, ab *Ortu* terminatur Oxo fl. continetque extremam ad orientem ſolem Perſiæ provinciam *Candahor*, cujus finibus ab India ſeparatur. Urbs *Candahor* à Perſarum Rege *Schah Abas* obſeſſa & deditione Indis ejectis, recepta eſt anno 1649. à *Meridie* pertingit ad Sinum uſque Perſicum. Præcipuæ hujus regni provinciæ Oleario enumerantur: *Erak*: *Fars*: *Schirwan*: *Kilan Adirbeitzan*, *Thabriſtan*; vel *Maſanderan*; *Iran* vel *Karabach*, *Choraſan*; *Sabluſtan*: *Sitzeſtan*, *Kirman*, *Chuſiſtan*, *Tziſirk*, *Diarbek*. Ex his [b] *Erak* *c* regio eſt; quæ olim *Parthia* dicta: Sed terra quoque, in qua *Babylon* hodie *Bagdad* ſita, nonnullis appellatur *Erakain*: [c] *Fars* olim *Perſis* *d* appellata, [d] *Schirwan* olim fuit *Media Atropatia*, adeoque Mediæ pars ſeptentrionalis valde montoſa, ac nemoribus frequens. [e] *Kilan* olim *Hyrcania* *e* dicta, ad mare Caſpium jacens montibus ferè undique circumſepta eſt, per quos quatuor tantum patent aditus. [f] *Adirbeitzan* olim *Media Major*, ibi *Ardebil*, *Tabris* aliàs *Tauris* urbs, olim *Ecbatana*, ſuperius memorata *f*. [g] *Maſandaran* Hyrcaniæ pars eſt orientalis, in qua [h] *Ferabat* antea *Tahona*, opidum amœnum: hoc Abas Perſarum Rex auxit & ornavit, qùod æſtatem ageret. [i] *Iran* ſeu *Karabach* inter Cyrum & Araxem fl. extenſa; continet Armeniæ Georgiæque partem. [k] *Choraſan* regioni Maſanderan ad Ortum contermina provincia, olim *Bactriana*, hodie in alias minores dividitur regiones; ex quibus præcipua eſt [l] *Heri*, cujus caput [m] *Herat* urbs; at longe nobilior & major [n] *Meſched*, ducentis turribus ſuperbiens. Haud longè ab hac urbe eſt [o] *Niſabur* op. in cujus vicinia mons, in quo reperitur *thyites*. *Schikhardus* exiſtimat in hanc regionem decem tribus Iſraëlitarum à Salmanaſſare deportatas eſſe. [p] *Sabluſtan* olim fuit *Paropamiſis*; [q] *Sitzeſtan* aliis *Sigeſtan*, *Sageſtan* & *Siſton* vocata, antiqua *Drangiana* eſt. [r] *Kirman* ampla regio inter *Farſi* & *Sigeſtan* jacens, olim erat *Carmania*. [ſ] *Chuſiſtan* olim *Suſiana* & *Elam* dicta; in qua olim urbs clara [t] *Suſa*. Meſopotamiam volunt appellari [v] *Tziſirch*, quæ tamen provincia hodie vulgò vocatur [x] *Diarbek*, inter Euphratem & Tigrim interjacens. Duæ in ea ſunt urbes celebres, [y] *Moſul* olim *Ninive* dicta, & [z] *Bagdad*, quæ vulgo habetur *Babylonia*: at *Bagdad*, quæ hodie eſt, eo ſitu non eſt, quo olim Babylonia, quæ ad Euphratem erat poſita; quum Bagdad ad Tigrim fl. jaceat haud longè ab utriuſque confluentibus.

HEKELII.

c Vel *Arach*.

d A *Perſeó* qui in *Aſiam* ex *Græciâ* eſt transvectus.

e Et à *Barbaris Girgiam* vel *Corcam*.

f Non autem *Terva*, ut *Jovio* placet, neque *Tigranoama*, ut *Nigro* videtur dicta.

a Perſici Imperii fines. b Erak ſeu Parthia. c Fars ſeu Perſis. d Schirwan ſeu Media Atrop. e Kilan ſeu Hyrcania. f Adirbeitzan, ſeu Media Major. g Maſandaran. h Ferabat. i Iran. k Choraſan ſeu Bactriana. l Heri. m Herat. n Meſched. o Niſabur. p Sabluſtan. q Sitzeſtan ſeu Drangiana. r Kirman ſeu Carmania. ſ Chuſiſtan ſeu Suſiana, quæ & Elam. t Suſa. v Tziſirk. x Diarbek. y Moſul ſeu Ninive. z Bagdad ſeu Babylonia, urbes Perſiæ.

Farſi, *Arac*, *Elſabar*, *Diargament*, *Coroſan*, *Sableſtan*, *Candahor*, *Sigeſtan*, *Cheſimur*, *Kirman*, *Goadel*; quibus accedunt *Ormutz* peculiare regnum, & ζ *Guzarate* provinciâ, quam Indorum in Cambajæ regno diximus.

Tauris.
Caſmin.
Tamai.
Turcoman.
Derbent.
Erex.
Zeken.
Merenku.
Servan.
Ardovil.
Siras.
Caſſan.
Hiſpahan.
Iſtigias.
Candahor.
Kirman.

III. Urbium clariſſimæ ſunt in regione η *Sarc*, ϑ *Tauris* regia, IV. mill. Germ. circuitu complectens: ι *Caſpin* altera regia. Reliquæ ſunt *Tamai*, *Turcoman*, κ *Derbent*, λ *Erex*, μ *Zeken*, ν *Merenku*, ξ *Servan* & ο *Ardovil*, Sophorum origine inclyta. In *Farſi* regione π *Siras* regia, urbs pulchra ac ſplendida, inter majores Orientis computata, V. mill. Germ. ambitu continens. In *Arac* ϱ *Caſſan* urbs opulenta, & *Hagiſtan* ſive σ *Hiſpahan*, ob magnitudinem dimidia Orbis pars Perſis dicta. In *Coraſan*, τ *Iſtigias* regia, urbs magna atque amœna. In υ *Candahor* ipſa urbs φ *Candahor*, emporium Indis & Catainis mercatoribus celeberrimum. In *Kirman*, ipſa urbs χ *Kirman*, caput regionis.

ARMUSIÆ *vulgo* ORMUZ.

IV. Cæterum veteris Carmaniæ nunc pars eſt regnum ψ *Ormuz* admo-

BUNONIS.

ζ [a] *Guzarate* non in Perſæ, ſed Mogoris Imperio eſſe, ſupra dictum eſt.

η *Sarc* vel *Sarch* Mercatori eadem habetur, quæ olim Aſſyria.

ϑ [b] *Tauris* in Media majore, vulgò hodie *Adirbeitzan* jacens, dicta eſt *ad ſ. 4. cap. præc.* In eâdem Mediâ quoque eſt [c] *Ardebil* ſeu *Ardovil*, patria [d] *Schich Sefi*, Perſicæ ſectæ conditoris; ibidem ille ac alii Reges jacent ſepulti.

ι [e] *Caſmin*, Oleario *Caſwin* in Parthia, hodie Regum ſedes eſſe deſiit.

κ [f] *Derbend* in Perſici imperii finibus ad mare Caſpium in Schirwan poſita, jam memorata eſt.

λ [g] *Erex* ſeu *Aras* in eâdem fuit Schirwan; hodie non exſtat; ejus locus oſtenditur ad fluvium, qui vulgò *Arisbar* ſive *Aras* vocatur.

μ [h] *Senkan* in Erak ſeu Parthia eſt: at [i] *Semkan* in Choraſan.

ν [k] *Maranku* eſt in Kilan.

ξ [l] *Servan* ſeu *Schirwan* ea Mediæ pars eſt, quæ olim *Atropatia* dicta eſt, in qua [m] *Schamachia* urbs.

ο *Ardebil* Mediæ urbs jam memorata eſt.

π [n] *Siras* ſeu *Schiras* eo ſitu eſt, quo olim Perſepolis.

ϱ *Caßan*, ſeu [o] *Kaſchan* celebre emporium eſt; inveniuntur ad hanc urbem *tarantulæ*.

σ [p] *Hiſpahan* ſeu *Iſpahan* urbem, regiam ſedem Rex Perſarum Abas conſtituit & exornavit; & hodie ibidem Regum aula eſt.

τ *Iſtigias* antea *Cariſpa*, emporium habetur celebre, verùm regia ſedes hodie non eſt.

υ [q] *Candahor* provincia Indiæ, adeoque Mogoris imperio ſubjecta eſt. Hinc Perſarum Reges potiſſimum bello ſolent contendere cum Mogore de hac provincia *Candahor*; ſicut cum *Turcis* de *Bagdad* & *Irvan*: itemque cum Tartaris Usbeccenſibus de *Choraſan*. Sed *Candahor* à Perſarum Rege *Schach Abas* obſeſſa, & deditione recepta eſt anno 1649.

φ Ipſa urbs [r] *Candahor* egregiè munita eſt.

χ In [ſ] *Kirman* provincia Olearius urbem *Kirman* memorat nullam; ſed inter cæteras [t] *Gamron* ſeu *Kamron*, [v] *Bandar*, &c. urbium abducit nomina.

ψ Luſitani inſulam hanc *g* duce *Alfonſo Albukerk* occuparunt anno 1508. eamque caſtello munitiſſimo exſtructo ſub ſua retinuerunt poteſtate,

a Urbs Perſiæ. b Tauris. c Ardebil. d Schich Sefi. e Caſmin. f Derbend. g Erex ſeu Aras. h Senkan, & i Semkan. k Maranku. l Servan. m Schamachia. n Siras. o ad Kaſchan Tarantulæ. p Iſpahan. q Iſtigias. r Candahor. ſ Kirman. t Gamron. v Bandar.

admodum potens; quod Plinio *Armuzia* regio dicitur; populi *Armozei.* Ptolemæus refert hoc ſitu civitatem *Armuzam*, & Strabo *Armozum*, quo nomine hodie cenſeri poteſt *Ormuz* in inſula ejuſdem nominis. Rex ⸰ Saracenus eſt; olim Perſarum, nunc Hiſpaniarum Regis, qui arcem illic obtinet munitisſimam, ſtipendiarius. Sed hujus regni pars altera eſt in proximo Arabiæ litore. Caput regni eſt *Armuza*, vulgo *Ormuz*, urbs ſatis elegans, emporiumque gemmis, unionibus atque aromatibus, quæ India, Perſis & Arabia mittunt, celeberrimum. 2

ſtate, uſque ad annum Chriſti 1622. quo ab Anglis caſtellum expugnatum, & Perſarum Regi ab his traditum eſt.

HEKELII.

g Ad Fretum *Sinûs Perſicî* quippe jacentem.

BUNONIS.

⸰ *Schach Mahumed* Arabum Regis filius in inſula illa [a] Ormuz urbem, ſedem regni, condidiſſe fertur ſeculo X. à nato C. Quum Luſitani occuparent inſulam, regno iſti præerat Rex *Seyfadin*, cui urbs illius inſulæ permittebatur; ſed eo defuncto Luſitani & urbe adeoque univerſa inſula potiti ſunt, demum tamen & ipſi, quod modò dictum, ab Anglis caſtello & inſula ejecti ſunt *h*.

HEKELII.

h Alias notandum, quòd in Urbe Ormuz quotannis fermè ſit mira *Annonæ* caritas, & *Aquarum potu ſuavium*, quoniam ipſa Inſula valdè eſt ſterilis, & propterea Triticum nequaquam poteſt mittere.

REISKII.

2 [b] De Perſia hodierna hujusque provinciis permulta huc congeri poſſent, ex recentioribus *Thevenotii & Chardinum* Gallicorum Equitum Itinerariis, ſive ad Geographicas obſervationes, ſive ad opera naturalia; ſive ad ſtatum civilem & literarium ea pertineant: Sed pauciſſima delibabo de ligni ſylvarumque inopia, ſed magna ſalis copia; Tribus vini generibus: [c] De *Iſpahane* vel Saphon (ita Perſis dicitur) amplisſima urbe, ſed muris terreis inſtructa, ideoque noctes & dies patulis; de certo errantium *Scytharum genere, quod ſummam poteſtatem fœminino ſexui* (hoc Achinenſibus etiam in uſu eſt) deferre ſoleat: [d] Unde ortam iſti Amazonum fabellam conjiciunt; De Ormuz regno, clave ſinus Perſici, & hujus ultima occupatione. Adderem de lingua Perſica, niſi ſuperius id additum fuiſſet, oſtenſumque quam ea ſermonem ad Germanicum noſtrum accedat proximè.

a Ormuts. b Perſica obſervata. c Iſpahan. d Amazones adhud ſuperſtites.

CAP. XVI.

De reliquis Veteris Aſiæ regionibus, quas nunc Turcarum Imperator obtinet, & ſpeciatim de Albania, Iberia, Colchide & Armenia.

I.

QUod reliquum eſt Aſiæ, *Turcicum Imperium* totum obtinet. Regiones hic olim fuere, *Albania, Iberia, Colchis, Armenia, Cappadocia, Galatia, Pontus*, & *Bithynia, Aſia Minor* ſive propriè dicta, *Lycia, Pamphilia, Cilicia, Syria, Meſopo-*

tamia, *Babylonia*, & *Arabia*. In inſulis celebriores *Cyprus* & *Rhodus*, *Lesbos*, *Chios* & *Cos*. [1]

Albania.

II. [α] *Albania* nunc [β] *Georgiæ*, pars Orientalis, inter Iberiam & mare Caſpium ſita, ab *Albano* flumine nomen habere videtur. Fluviorum nobiliſſimus eſt [γ] *Cyrus*, Caſpium mare alluens

BUNONIS.

α [a] *Albania a* terminatur à *Septemtrione* Sarmatiâ Aſiaticâ; ab *Occaſu* Iberiâ; ab *Ortu* Caſpio mari, à *Meridie* Armenia.

β [b] *Georgiani*, quorum regio hodie vulgò [c] *Gurtziſtan* vocatur, incolunt terras inter mare Caſpium, Sarmatiam, Mengreliam, Armeniam Majorem, & Mediam. Putant vulgò nomen à *S. Georgio*, quem patronum agnoſcunt, & cujus imaginem in vexillis gerunt, ſortitos; ſed quoniam Georgianorum in his partibus à Mela *b* quoque & Plinio *c* fit mentio, ea opinio deprehenditur falſa. Religio eorum in fundamentis & ceremoniis eadem cum Græca eſt. Suum tamen habent Metropolitam, cui XVIII. parent Epiſcopi, quique in Monaſterio S. Catharinæ in monte Sinai habitat. Georgianos ſibi ſuoque Imperio ſubjecit hoc noſtro ſeculo Perſarum Rex.

γ [d] *Cyrus* fluvius hodiè vulgò *Kur*, ab [e] *Araxe*, qui hodie *Aras*, receptus, in mare devolvitur Caſpium, Regio, quam alluit antequam mare ſubit, hodie vocatur [f] *Mokan*. Præter illas urbes ad Albaniam hanc alii referunt [g] *Schamachiam* & [h] *Derbend*, quæ olim [i] *Alexandria*, ad *portas* jacens [k] *Caucaſias*, quas alii *Caſpias* vocant. *Olearius* duas illas urbes Mediæ attribuit. Cæterum in Georgianorum finibus quoque memoratur [l] *Tiflis* urbs. [m] *Baſcapan* Georgianorum principis perhibetur eſſe ſedes. Porrò in Georgiæ finibus Haitonus provinciam collocat [n] *Hanſem*, in circuitu trium dierum iter continentem, denſiſſimis tenebris circumſeptam, ab incolis habitatam, qui tamen ex iis locis nunquam valeant egredi.

HEKELII.

a A colore Populorum, qui *albô crine* naſcantur, ſic dicta.

b Lib. II. c. I. p. 1890. lin. 10. ſeq.

c Lib. IV. c. XII. p. 59. lin. 32. ut & *Solino* in *Polyh.* c. XXV. p. 49. lin. 50. ſeq.

REISKII.

1 Turcicum Europæ Aſiæque Imperium cur aſſeramus ex Lib. IV. conſtitit, conſtatque hoc ipſo ex loco, ex ampliſſimis provinciis & regnis, quæ Turci omnia occuparunt. [o] Origines gentis & nominis ex parte ſupra vidimus ad cap. II. §. 4. nunc videbimus quas ipſi ab *Japheto Noachi filio* ſibi adſumant. Hunc enim Keſſæus Arabs patrem Turcicæ gentis auctoremque facit: Sed ab hiſtoria vera longius aberrat. Gens autem tota per ſuas familias diviſa, nec nomine quidem Græcis Romanisque antiquis cognita ſuos regulos & principes tantum ſequebatur, donec per militiam cui ſtudebat, mercenariam *regno Saracenico*, *Ægyptio*, *&* *tandem Aſiatico arreperet.* [p] Sic ergo una Turcorum Oguziorum familia ſub [q] *Orthograle*, *Solimanni Shah*, *principis Mahanneæ filio* caput extulit, inque jugis Armeniæ conſenſu Aladdini, Sultani Aſiatici, 400. tentoria locavit. Defuncto patre, cum ſtirps Selghucidarum Sultanorum deficeret, filius Orthogralis [r] Othman ſive Ottoman minori Aſiæ inhiavit, & capta Sebaſtia, fuſoque Græcorum exercitu, Pruſiam, urbem munitiſſimam expugnavit, Pontoque ac Bithynia ſubactis ibi ſedem novo imperio monſtravit, A. 1320. primus Turcorum in Aſia Sultanus. Ergo [ſ] *Urchan Beg ſive Orchanes in regno patrio ſucceſſor factus ſedem Pruſiæ fixit* A. 1326. templo Muhamedano, Schola & Xenodochio erectis. Domita minori Aſia caſtrum Græciæ Jemnam ſive Jamenicum & Callipolin duce [t] Solimanno filio ſubegit A. 1356. [v] *Morad* denique hujus frater ſive *Amurathes*, cum patri ſucceſſerat, *Hadrianopolin* 1. 1361. primam in Europa ſedem Turcicam, unde imperio Græcorum utrique, Conſtantinopolitano atque Trapezuntino peſtis & interitus. Hinc vaſtum illud im-

a Albania. b Georgiani. c Gurtziſtan. d Cyrus ſu Kur fl. e Araxes ſeu Aras fl. f Mokan. g Schamachia. h Derbend. i Alexandria. k Portæ Caucaſiæ. l Tiflis. m Baſcapan. n Hanſe. o Gentis Turciæ origines. p Fortuna ſucceſſus. q Ortograles. r Othman. ſ Otchan. t Solemann. v Morad.

luens. Urbes inſigniores *Chabala* ſive *Cabalaca*, *Albana* & *Getara.*

IBERIA.

III. [δ] *Iberia* nunc pars *Georgiæ Occidentalis*, inter Albaniam Iberia.
& Colchidem ſita, gentis *Iberorum* [d] clariſſimùm ſolum, urbes celebres habuit *Artaniſſam* & *Armacticam*, ſive *Harmaſtim.*

COLCHIS.

IV. In [ε] *Colchide*, quæ nunc *Mengelia* dicitur, inter Iberiam Colchis.
& Pontum Euxinum ſita, populi fuere *Ealæ* & *Mantali*, unde regioni nunc nomen. Fluvii celebres, [ζ] *Phaſis*, [η] *Cygneus.* Montes [θ] *Caucaſus* & [ι] *Corax.* Urbium clariſſimæ [κ] *Phaſis* & [λ] *Dioſcurias*, quæ poſtea *Sebaſtopolis.*

A-R-

imperium emerſit, quod pro ſtatu præſente in quatuor majores provincias ſive partes dividitur, quæ ſunt *Natolia*, *Turcomannia*, *Soria & Diarbeca*: De ſingulis ſeorſim tractabitur. Vid. Status præſens potentiæ Ottomannicæ cum cauſis incrementi & decrementi illius, *per Dom. du Vignan.* Pariſ. A. 1688. *Anton. Gocopolec.* Trutina potentiæ Ottomannicæ Hiſtorico-Politica Venet. A. 1686.

BUNONIS.

δ [a] *Iberia* undique montibus ſepta clauditur à *Septentrione* Sarmatiâ; ab *Occaſu* Colchide; à *Meridie* Armenia; ab *Ortu* Albaniâ.

ε [b] *Colchis* auro vellere *e* clara, habet à *Septentrione* Sarmatiam Aſiaticam; ab *Occaſu* Pontum Euxinum: à *Meridie* Armeniam, ab Ortu *Iberiam f.*

ζ [c] *Phaſis* fl. hodiè *Faſſo* dictus, ex Moſchicis vel Caucaſiis montibus oritur, ſæpeque ſtagnans tardiſſimo curſu in Pontum influit Euxinum. Juxta eum [d] *Tragelaphus* animal duntaxat naſci fertur, ad eundem fl. etiam [e] *Phaſis* eſt inſula parva, ex qua *Pavo* primum, teſte Iſidoro; exportatus eſt, qui propterea *Phaſianus* nominatus eſt.

η Ad [f] *Cygneum fl.* qui Ptolemæo eſt Cyaneus, ex montibus Coraxicis in Phaſin influens, erat & *Cygnum* op.

θ [g] *Caucaſus*, hodie vulgò *Cocas* & *Cochias*, eſt mons Aſiæ notiſſimus, inter mare Caſpium & Euxinum pontum altiſſimus, purpetuis nivibus rigens; in quo [h] *Prometheum* vinctum, aquilâ jecur roſtro depaſcente, fabulantur. Tanta ejus montis fertur altitudo, ut ad tertiam noctis partem vertices illius adhuc radiis ſolis illuſtrentur.

ι Ad [i] *Coracem* montem fluvius eſt *Carax*, & populi *Caraxi*, quorum urbs *Dioſcurias.*

κ [k] *Phaſis* urbs, hodie *Faſſo* & *Phazzeth* ad Phaſidis fl. oſtia, inter *Abſarum*, quæ & *Abſyrtus*, extremam Cappadociæ urbem, & *Dioſcuriadem* poſita, olim ſub Archiepiſcopo Trapezuntino fuit, poſtea metropolis regionis facta. Antiquiſſimis auctoribus celebris eſt propter navigationem Jaſonis aureumque vellus; Antiquis iſtis extrema navigationis meta. Quapropter *Phaſin uſque navigat*, proverbio apud Græcos dicitur *g.*

λ [l] *Dioſcurias*, hodie vulgò *Savatopoli*, à Phaſide, primaria Colchidis urbs, ab aurigis *h Caſtoris* & *Pollucis* primùm perhibetur condita & dicta, Iſidoro teſte. Olim trecentarum nationum, quod Plinius *i* tradit, extitit domicilium, quæ illuc è diverſis Aſiæ locis commigrarunt: diſſimilibusque linguis utebantur, adeo ut poſtea à Romanis per centum triginta interpretes negotia digeſta ſint. Hodie gens *Mengreliam* incolens ruſtica & crudelis eſt, Græcæ quidem ſunt religionis, quam authore Cyrillo conſecuti, Conſtantinopolitanoque ſubſunt Patriarchæ: Sed fidem illam multis poſtea modis depravarunt. Nam nec infantes ante octavum ætatis annum baptizant; nec ante annum L. vel LX. id eſt, illam ætatem, quâ ad rapinas inepti redduntur, Nobiles in primis templa ingrediuntur, ſed Liturgiam foris audiunt.

Sic

a Iberia. b Colchis. c Phaſis fl. d Tragelaphus. e Phaſis inſ. f Cygneus fl. g Caucaſus mons. h Prometheus. i Corax m. & fl. k Phaſis urbs. l Dioſcurias.

ARMENIA MAJOR.

Armeniæ Majoris. fines.

V. μ *Armenia* univerſa dividitur Euphrate amne in Majorem & Minorem *Major* eſt, quæ nunc in tres partes diviſa; *Turcomannia*, *Popul* & *Curdi* appellatur: à *Septentrione* Moſchicis montibus ſeparatur à Colchide & Iberia, Cyroque amne ab Albania; ab *Oriente* Caſpium mare habet & Caſpium montem; à *Meridie*, montem Taurum, quo à Meſopotamia, & Niphatem, quo ab Aſſyria diſcernitur; ab *Occidente* Euphrate amne à Minori Armenia diſterminatur. Mediam dividit *Antitaurus* mons. Fontes heic amnium toto Oriente nobiliſſimorum. ν *Euphratis* ac ξ *Tigris*; montes ο *Gordiæus* & π *Pariedrus*. Regiones ſunt *Cotacene*, *Bocche*, *Toſarene*, *Totene*, *Colthene*, *Soducene*, *Syracene*; *Sacaſene*, *Baſiliſſene*, *Hobordene*, *Arſea*, *Acilisene*, *Aſpaunitis Sophene*, *Anzitene*, *Thoſpitis*, *Corinea*, *Gordiene* & *Cortæa*. Populi *Mardi*, *Gordyæi*. Urbium notiſſimæ, *Armauria* ϱ *Artaxata*, σ *Thoſpia*, τ *Artemita*, & υ *Tigranocerta*.

Euphratis & Tigris fontes. Gordyæus m. Pariedrus m.

A R-

Sic juventutem per furta tranſigunt, ſenectutem devotioni conſecrant. Cæterum in his regionibus cum a *Mithridate* Rege ponti bellum geſſit *Pompejus*. Ajunt etiam in iiſdem b *D. Bartholomæum* Chriſtianam fidem docuiſſe.

HEKELII.

d Seu *Iberum*.

e *Jaſone* deportato.

f Hanc Regionem venenorum feraciſſimam eſſe ex multis conſtat Geographis. Quæ res videtur locum feciſſe fabulæ, quæ de *Medeæ* veneficiis comminiſcuntur *Poëtæ*.

g Vid. *Eraſmi* Chil. II. Cent. IV. *Adag.* XLIX. p. 393. Col. a.

h *Amphitô* & *Telchiô*.

i Lib. VI. c. V. p. 83. lin. 25. ſeq.

BUNONIS.

μ c *Armenia Major*, ab Ortu habens etiam Mediam, nomen habere dicitur ab *Armeno*, ſeu *Armenio* Jaſonis comite.

ν ξ De his fluminibus eorumque fontibus agitur hujus lib. cap. XXIII.

ο In d *Gordyæo* monte *k* arcam, in qua Noah ſervatus, reſediſſe tradunt. Ad annum Chriſti 640. ejus ibidem exſtiterunt reliquiæ, quas *Elmacino Arabe* teſte, *Heraclius* Imperator ſuis oculis luſtravit, quum Perſas in Armenia viciſſet. Et *Omar*, qui Caliphatum adeptus eſt, anno Chriſti 643. reliquias has de monte tranſlatas, pro tabulato templi à ſeſe exſtructi adhibuit, quod tradit *Benjamin Tudelenſis*. Hodie vulgo nigellum montis apicem, inveteratâ nive veſtitum, pro putreſcente arcæ ligno habent.

π Ex e *Pariedro* monte præalto Euphrate, & Araxes oriuntur.

ϱ f *Artaxata* ſeu *Artaxia* urbs munita olim ad Araxim auctoribus ponitur; eo fuit ſitu, quo hodie *Exſechia* ſive *Eſchia* urbs.

σ g *Thoſpia* ad *Thoſpitem* lacum & Tigridem erat fl.

τ h *Artemidita*, ſeu *Artemitta*, in tabula recentiori eſt *Armening* intra ingentem lacum jacens, cujus incolæ omnes perhibentur eſſe Chriſtiani.

υ i *Tigranocerta*, *Tigranopolis* & *Tigranopetra* ad Nicephorium fl. apud montem *Maſium* olim ſita, à Tigrane Rege apellata, & à Lucullo capta: Jovio ea putatur, quæ hodie dicitur *Sulthania*, quam *Sulthan Mahumed Chodabende* ex ruderibus Tigranocertæ condidiſſe perhibetur. Romani Armeniam Mithridati, poſt cæſas copias apud Gabyram civitatem, ademptam ad ſe tranſtulerunt. Victus eſt ibidem à Pompejo prælio nocturno, direptis caſtris, & quadraginta millibus cæſis. Cæterum ſunt Armeni mercatores & negotiatores egregii, mercatu-

ram

a Mithridates. b D. Bartholomæus. c Armenia Major. d Gordyæus m. e Pariedrus m. f Artaxata. g Thoſpia. h Artemidita. i Tigranocerta.

ARMENIA MINOR.

VI. Armenia Minor, quæ nunc *Pegian* & *Bozoch*, clauditur ab *Ortu* Euphrate amne, à *Meridie* Amone monte, ab *Occaſu* & *Septemtrione* monte Scordiſco. Mediam itidem ſecat *Antitaurus*. Regiones in ea, *Orbaliſſine*, *Ætulane*, *Ærethica*, *Horſene*, *Orbiſene*. Item præfecturæ, φ *Cataonia*, *Morimene*, *Laviana*, *Aravene*, Fluvius inclytus χ *Melas*, qui Euphrati jungitur. Urbium principes, ψ *Satala*, ω *Nicopolis*, α *Melitene*, β *Comana*. 2

Armeniæ minoris termini. Regiones.

CAP.

ram facientes per multas terras, in Poloniam Pruſſiamque merces ſuas advehunt. Plus ipſis quàm alicui ulli Chriſtianæ nationi indulgetur; quoniam habent privilegium peculiare manu Mahomedis ſcriptum, in Armenia educati, multiſque beneficiis affecti.

HEKELII.

k A *Gordyæô*, *Triptolemi* Filiô, ſic dictô.

BUNONIS.

φ a *Cataonia* l ſupra Ciliciam eſt, confinis Cappadociæ, ſaltuoſa regio, ejus partem juxta Cappadociam incoluere b *Leuco-Syri* *m*.

χ c *Melas* fl. ex Argæo monte apud urbem Cæſaream in Cappadocia ortus, longoque tractu per Armeniam Minorem decurrens, demum cum Euphrate conjungitur. Idem nomen multis fluminibus aliis tribuitur.

ψ d *Satala* urbs utroque numero legitur, à Nicopoli in Cæciam verſus Trapezuntem jacet.

ω e *Nicopolis* *n* à Pompejo, Dione teſte, condita, inter Satala & Arabiſſum ad Auſtrum jacens hodie *Gianich*, aliiſque *Chiorme* eſſe creditur.

α f *Melitene* ſeu *Melita* Armeniæ Minoris caput, à Samoſatis 90. mill. paſſ. in Septemtrionem ad Euphratem ſita, hodie *Malatia* dicitur.

β g *Comana* in confinio Cappadociæ, Ciliciæ & Armeniæ quod jaceret, *Comana Cappadociæ*, ad differentiam *Camanæ Ponticæ* appellata eſt.

HEKELII.

l Et *Catonia*.

m Communiter aliàs dicuntur Incolæ *Cataones*.

n Cujus Cives *Nicopolitæ* dicti.

REISKII.

2 h *Albaniæ* huic Aſiaticæ nomen vetus Ptolemæo cognitum vel ab urbe Albano vel fluvio cognomine adhæſit: *Georgiæ* recentius à Georgis, quos Pomp. Mela & Plinius commemorant: Mela præſertim Lib. I. c. 1. & Lib. II. c. 1. *Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur*: i *Colunt Georgi exercentque agros*. Inducor itaque, ut ex vocabulo Græco γεωργὺς, i. e. agricolas dictos conjiciam. Hodierna vero Georgia ſive Gorgiſtan regiones quatuor, nempe, *Mengreliam*, *Gurgiſtanam*, *Zuiriam*, & *Cirdaſſiam*, genteſque in illis varias complectitur: Quarum aliæ ſuis *Principibus*, aliæ autem *Soſo Perſico Sultanoque Turcico*, aliæ cum duabus urbibus Tiflis & Gori ſubſunt. Tanta ibi barbaries, & tanta Chriſtianæ Religionis ignorantia ingraveſcit, ut *Princeps Tiflenſis* ultimus Muhametiſmum ſuſceperit. *Mengrelia* ſive Abaſſia quoque in tres minores provincias dividitur, nempe Imeretem, Dadianam, & Gurielem, quibus ſingulis ſui præſunt Principes, horumque unus urbem Juri cum Sultano Turcico diviſam poſſidet: omnes heic incolæ tum religionis & rerum omnium ignorantia laborant. k *Colchis* vetus longe cultior fuit כסלוחים ſive Chasluchorum ex Ægypto ſoboles, lingua, ſacris & ſtatu Politico Ægyptiis affines Bochart. Lib. IV. c. 31. De *Caucaſo*, quem noctu colluſtrari volunt, fabula priſcis noviſque Auctoribus nota fuit. l *Armenia Turcomanniam* aut ſecundam imperio Turcico Aſiatico partem vel majorem provinciam præbet. Hæc Syris primum inſeſſa & Arabicis coloniis nomen ab regione מני *Mini* habet tanquam הר-מני *Har Mini* ſive *montana* Myniadis appelles: m Nam Græci Minin vocant Μινυάδα Vetus illa regio ſuis domi natis regibus ſubjecta imperio Romano denique acceſſit, & Diœceſi Ponticæ annumerata in primam atque ſecundam dividitur: Hodierna partim *Soſo Perſico*, partim *Sultano Turcico* ſubeſt: Huic

Nnn duæ

a Cataonia. b Leuco-Syri. c Melas fl. d Satala. e Nicopolis. f Melitene. g Comana Cappad. h Albania. i Georgia. k Colchis. l Armenia. m Unde dicatur.

duæ urbes præcipuæ, a *Tocxat* ſive *Tocatum* ſede Archiepiſcopi, templis Chriſtianis duodecim & vino generoſo, quod ibi naſcitur, clara: b Altera *Erzeron* ad fines condita, imperiique Turcici clavis. Sofo autem Perſico parent Erivan ſive Irvan A. 1637. à *Schan Sofo* Turcis 22000. qui deditionem abnuerant, necatis: c Nackſiſan urbs univerſi orbis antiquiſſima ex communi orientalium opinione: d Zulfa, à qua ſuburbium Iſpahanæ proximum & cognomine huic ortum eſt. De religione hujuſque per Armeniam ſtatu vid. Clem. Galanus in libro ſingulari, Alex. Roſſ. de religionib. & Diſputatio B. Gerhardi publica.

a Tocxat. b Erzeron. c Nackſiſan. d Zulfa.

CAP. XVII.

Cappadocia, Galatia, Pontus & Bithynia.

I.

Natolia. CÆterum ſinus ille terrarum, qui eſt inter Ponticum & Cyprium maria, *Natolia* nunc dicitur, ab una provinciarum α *Anadole.* Hic olim regiones, *Cappadocia*, *Galatia*, *Paphlagonia*, *Ponthus* & *Bithynia*, *Aſia Minor*, *Lycia*, *Pamphylia* & *Cilicia.* 1

CAPPADOCIA.

Cappadociæ fines. II. β *Cappadocia*, quæ nunc quatuor complectitur regiones, Ge-

BUNONIS.

α *Anadole* ſeu *Natolia*, nomen habet à ſitu, & ita Turcis vocatur, quod in ortum vergit.

β a *Cappadocia* *a* ab amne appellationem nacta eſt *b*.

HEKELII.

a *Jacobo Caſtaldo* hodiè *Almaſia*; aliis vero *Leucoſyria* appellata.

b Cæterùm hæc Regio Frugibus omnibus ac vinô abundat atque *Argentô*, *Ære*, *Ferrô*, *Alumine*, *Chriſtallô*, *Jaſpide*, *Onichite* Lapide, & *Alabaſtrô ignobili* dives, alitque *Equos* innumeros. Sunt autem, qui dicunt, Regionem ipſam aſperam eſſe, & rerum ad victum neceſſariarum maximè indigentem, & Gentes olim fuiſſe malis moribus affectas.

REISKII.

1 b Prima imperii Turcici Aſiatici provincia hæc eſt nempe *Natolia* Græce νατολία ex ævo medio per aphæreſin dicta, quaſi ἀνατολία ἐκ τῆς ἀνατολῆς, i. e. *ab ortu*, quem verſus Græciæ ac mari objacet mediterraneo; Ut prorſus congruat uſitato Italorum vocabulo *Levante*, i. e. *oriens*, quo terras Aſiaticas & mari vicinas inſulas ſignificant. Natolia enim ex uſu apud Græcos recepto veteri atque hodierno Turcico aut totam minorem Aſiam, aut hujus partem unamque provinciam nôtat. c *Cappadocia* ergo primas colonias Thogarmæ, filio Gomeri ultimo, ex Japheteis nepotibus uni: Sed Cappadociæ ſuas Cilicia debebit, ſi rationes Bocharti ab equis, mulis, aſinis & mancipiis petitæ accuratius expendantur. d *Galatia* & *Gallo Græcia* quin ad Gallos huc expeditione bellica progreſſos originem reducat, nullum eſt dubium: illa ſub Theodoſio Imp. in *primam atque ſecundam* diviſa legitur. e An *Pontus* ab voce Phœnicia בטנא *Botno*, i. e. *nucibus & avellanis*, quas procreavit, optimis derivetur, hoc fortaſſe quid quam dubii habet: f Itemque an *Bithynia* ex vocabulo Punico בטין tanquam *regio interior* appellationem ſuſceperit: Hæc utraque Bocharti opinio eſt, quam multis obſervationibus illuſtrat. Plures provinciæ nos ad ſeſe avocant: Hæ quippe Septem tabulis Geographicis mutato inſeruntur nomini, ſed numero, quem Græci adhibent, invariato. Confer Statum Imp. Ottomannici præſentem à Domino Ricart editum.

BUNO-

a Cappadocia. b Notalia. c Cappadocia. d Galatia. e Pontus. f Bithynia.

Tab. 40
CHERSONESI quæ hodie NATOLIA, Deſcriptio
MARE PONTICUM.
EUROPÆ PARS,
MARIS ÆGÆI PARS,
MARIS MEDITERRANEI
SYRIÆ PARS.
ARMENIÆ MINORIS PARS
Mare Pamphylium
Mare Ciliciu
Syriacum Mare Pars.
Mare Iſsicus Sinus
Lycium Mare
Myrtoum Mare
Carpathium Mare,
Bosporus Thracius
Propontis
Helleſpontus
Dardanelle
Cyprus
Creta
Rhodus
Lesbos
Chios
Samus
Lemnos
Imbrus inſ
Tenedus inſ
Samos inſ
Paphlagonia
Galatia
Cappadocia
Cilicia
Caramania
Lycia
Pamphylia
Phrygia Major
Bithynia
Mysia Minor
Ionia
Doris
Lycaonia
Pontus
Thracia
Salmydus
Chalcedon
Nicomedia
Nicæa
Sinope
Amiſus
Amasia
Trapezus
Antiochia
Alexandretta
Tripoli
Tarſus
Iconium
Ancyra
Smyrna
Epheſus
Miletus
Halicarnaſſus
Famagusta
Salamis
Paphos

Genech, *Suvas*, *Anadole*, & *Amaſiam*, ab *Ortu* habet Armeniam Minorem, à *Meridie* Ciliciam, ab *Occaſu* Pamphyliam & Galatiam, à *Septemtrione* Pontum Euxinum. Fluvii nobiles γ *Iris* & δ *Thermodon*. Regiones: *Lycaonia*, *Themiſcyrene*, *Zelitica*, *Carmanene*, *Gargarauſene*, *Gargauritis*, *Antiochene*, *Tyanis*, ε Gens *Heniochorum* magna, ac multis nominibus diſtincta. Urbes claræ, ζ *Comana Pontica* cognomine, η *Neocæſarea*, θ *Sebaſtia*, ι *Diocæſarea*, κ *Maza*; quæ & *Cæſarea*, λ *Iconium*, μ *Laranda*, ν *Tyana*, ξ *Trape-*

Iris fl. Thermodon fl. Regiones. Heniochorum gens. Urbs.

BUNONIS.

γ a *Iris* magnus fluvius, ex Argæo monte ortus; per Amaſiam urbem in Pontum Cappadocium influit, hodie vulgò *l' Irio*, & intus *Caſalmach* nominatur.

δ b *Thermodon* ſeu *Thermodoon* inter Themiſcyram ad Occaſum, & Polemonium ad Ortum in Euxinum mare labitur *c*. Eſt quoque ejusdem nominis fluvius in Scythia Europæa; Itemque in Thracia alius.

ε c *Heniochorum* gens ultra Pyſiten fluvium, qui eſt in ora Trapezuntia, ponuntur, & ad Coracem extenduntur montem.

ζ d *Comana*, ad differentiam Comanæ alterius in Armenia & finibus Cappadociæ, *Pontica* cognominata; ad Irim fl. poſita, vulgò *Com*, incolis *Tabachzan* appellatur.

η e *Neo-Cæſarea*, ad Lycum erat fluvium, qui Neo-Cæſaream præterlapſum in Irim influit: nonnullis putatur eſſe ea urbs, quæ hodie *Tocato* dicitur: Verùm ad Lycum eſt opidum *Nieſara*, quod antiquum nomen ex parte videtur referre, *Georgii Neo-Cæſarienſis* patria eſt, qui ob doctrinæ excellentiam τρισμέγιστος cognominatus.

θ f *Sebaſtia*, quæ & *Sebaſte*, vulgò *Sauſtia*, ad Argæum montem poſita.

ι g *Diocæſarea*, hodie *Tiſaria*, urbs Cappadociæ mediterranea eſt.

κ h *Cæſarea*, prius *Maza* & *Mazacha* dicta, Cappadocibus urbium mater habita; nunc *Tiſaria* & *Gaiſar*, ad Melam fl. & Argæi montis radices jacens, Epiſcopum olim habuit *Baſilium Magnum*. Cæſarienſis quoque fuit i *Pauſanias*, cujus exſtant libri decem deſcriptionis Græciæ Antiquæ & florentis, quibus ſitum urbium ac locorum, & antiquitates Græcanicas, & quicquid penè memorabile habuit Græcia, magno Philologiæ & hiſtoriæ ſtudioſorum bono complexus fuit. Verùm, quod in declamando, Cappadocum more, corripiendas ſyllabas produceret, producendas corriperet, coquo propterea comparabatur, cibos bonos malè condienti *d*.

λ k *Iconium*, hodie *Cogni*, ſeu *Gogni*, Lycaoniæ caput eſt; ejuſdem regionis opida ſunt l *Derbe* & *Lyſtra*, quorum mentio fit in Actis Apoſt. c. 14. Magnam multitudinem cum Judæorum, cum gentilium Iconii ad Chriſtianam fidem perduxit Paulus Apoſtolus, & *Lyſtris* claudum ſanavit.

μ m *Laranda*, Lycaoniæ quoque urbs Tauromonti vicina; nomen antiquum hodie retinet.

ν n *Tyana*, adhuc *Tianá* ſeu *Tiagna*, urbs inter Saſiena & Fauſtinopolin poſita, patria eſt *Apollonii Tyanæi* Philoſophi, qui diſcendi cauſa plurimas regiones peragravit: ejus vitam Philoſtratus lib 8. deſcripſit.

ξ o *Trapezus*, Sinopenſium colonia, Europæis *Trabiſonda*, & *Trebiſonda*, eſt urbs Cappadociæ præcipua ac maritima, ad mare Ponticum ſita, quo loco ora maritima in Boream verſus Colchos incipit flecti: monte non parvo cingitur urbs illa & Satrapæ Turcarum ſedes eſt, in quorum poteſtatem venit ſub Mahumede II. Hic enim Conſtantinopoli captâ *Trapezuntinum* quoque imperium ſubegit, & *Davidem*, ex *Commenorum* familia poſtremum Conſtantinopolin traduxit, eumque cum univerſa familia interfecit, anno C. 1460. *Bzovius* vero calamitatem illam ad annum 1461. refert. Fuerat aliquando ſedes Imperii Trapezuntis, ex diſtracto Conſtantinopolitano, nati.

HEKELII.

c Meminit hujus Fluvii *Curtius* Lib. VI. c. V. §. 24. & *Juſtinus* Lib. II. c. IV. 6. 2.

d Vid. *Quenſtedtius* loc. perſæpe cit. pag. 457. ſeq.

a Iris fl. b Thermodon fl. c Heniochi. d Comana Pontica. e Neo-Cæſarea. f Sebaſtia. g Dio-Cæſarea. h Cæſarea ſeu Mazacha. i Pauſaniæ patria. k Iconium. l Derbe ſeu Lyſtra. m Laranda. n Tyana. o Trapezus.

pezûs, ο *Amaſia*, Strabonis Geographi cunis decorata.

GALATIA.

Galatiæ ſeu Gallogræciæ termini. III. *Galatia*, cujus nunc partes *Roni* & *Chiancare*, dicta eſt hæc regio à *Gallis*, ex Italia poſt incenſam Romam huc transgreſſis; eadem *Gallogræcia* & *Græcogallia*, quia Gallis Græca gens miſta incoluit. Antea *Phryges* tenuêre & *Paphlagones*. Paphlagoniæ nomen manſit in parte Galatiæ. Includitur autem Galatia à *Septemtrione* Pontico mari, ab *Ortu* Cappadocia, à *Meridie* Pamphylia, ab *Occaſu* Aſia Minori & Ponto Bithyniaque. *Regiones* verſus Septemtrionem Paphlagonia, in qua π *Heneti* populi, unde *Veneti* in Italia: verſus Meridiem ϱ *Iſauria*; ubi urbs σ *Iſauria*; & Piſidiæ pars: Cujus altera pars in Pamphylia memorabitur. Populi *Chalybes*, *Trœmi*, *Proſerliminitæ*, *Byceni*, *Orondici*: & Gallorum nationes, *Tectoſagæ*, quorum caput τ *Ancyra* urbs; *Toliſtobogii*, *Voturi* & *Ambiani*. Urbes inclytæ, υ *Teuthrania*, φ *Sinope*, Mithridatis & cunis & ſepulchro nobilita-

Heneti. Iſauria. Piſidia. Populi Galatiæ. Ancyra. Teuthrania. Sinope.

BUNONIS.

ο a *Amaſia* ad *Irim* fl. eſt hodie Satrapæ *e* Turcarum ſedes *f*. Hanc ſuam patriam *Strabo* multis deſcripſit *g*. Præterea Cappadociæ opidum clarum eſt b *Nazianzum*, Cæſareæ finitimum, à qua in Occaſum recedit, patria D. *Gregorii Nazianzeni*, qui ob eximiam rerum Theologicarum notitiam, *Theologus* cognominatus eſt *h*. *Niſſa*, *Nyſa* ſeu c *Nyſſa*; hodie *Niſi*, in Armeniæ & Cappadociæ confinio eſt, D. *Gregorii Nyſſeni*, qui D. Baſilii frater fuit, patria *i*. Cæterum Cappadociam Strabo *k* in duas Satrapias à Perſis diviſam tradit, eam quippe, quæ *Magna* dicitur & *Cappadocia ad Taurum*, & alteram, quæ *Pontica* vocatur & *Pontus*: quam Arias Montanus ex Onkelo docet eſſe Hebræorum *Caphthorim*. Porrò Cappadocia à veteribus tribuitur *Amazonibus*, quarum Regina fuit *Penthesilea*. Ipſa hæc regio equorum altrix eſt, hinc Dionyſio Afro Cappadoces ſunt *δαήμονες ἱπποσυνάων gute Reuter*. Strabo teſtatur Cappadoces ſacerdotalem dignitatem habuiſſe proximam dignitati regiæ: mendaces perhibentur à ſcriptoribus & fraudulenti; ſicuti quoque *Cilices* & *Cretenſes*; unde tandem proverbium natum: *τρία κάππα κάκιστα* *l*. De eorum ingenio, & natura hoc quoque mirum, quod, quum liberi eſſent, libertatem à Romanis ſint deprecati, aſſerentes; ſe malle vivere ſub Regibus, quam diutius ferre libertatem.

π d *Heneti* Paphlagoniæ oram maritimam incoluêre.

ϱ e *Iſauria* Piſidiæ finitima eſt.

σ f *Iſaura* urbs, Ammiano teſte, g *Claudiopolis*, & in lib. Concil *Iſauropolis* dicta eſt.

τ h *Ancyra*, hodie *Anguri* & *Angara*, urbs Galatiæ primaria eſt, edito loco ſita; *Concilio Ancyrano* clara: Præfecti regii hodie ſedes eſt.

υ i *Teuthrania* apud Carambin promontorium eſt ad ortum: Moletio *Tripoli*; ac aliis *Tribicelli* hodiè indigitatur.

φ k *Sinópe* Diogenis Cynici *m* patria, olim *Mithridatis* regia, ad litus maris jacet Pontici.

HEKELII.

e Qui *Belerbejus* vocatur & *Amaſiæ*, & *Cappadociæ*.

f LX. millium *Ducatorum* vel (magis Latine) *Aureorum* proventus ejus cenſetur.

g Lib. XII. *Geograph* p. 205. Tom. II.

h Vid. ex *Sixti Senenſis* Lib. IV. *Biblioth. Dialogus* de Patriis Viror. illuſtr. *Quenſtedtii mei* p. 459. ſeq.

i Conf. *Quenſtedtius* loc. cit. p. 461.

k Loc. jam cit. p. 160. ſeq.

l Leg. *Eraſmi* Chil. III. Cent. VI. *Adag.* LXXXII. p. 626. col. a.

m Un-

a Armaſia. b Nazianzum. c Nyſſa ſeu Amazonum regio. d Heneti. e Iſauria. f Iſaura. g Claudiopolis, ſeu Iſauropolis. h Ancyra. i Thuthrania. k Sinópe.

tata; ϰ *Amiſus Therma*, ψ *Peſſinûs*, quæ Dindymene & Cybele antè dicta. Montes ſunt, ω *Olgaſis*, α *Dindymus*, & qui Celænorum tumulus. Amiſus. Therma. Peſſinûs. Olgaſis. Dindymus.

PONTUS ET BITHYNIA.

IV. Quæ antè duæ erant regiones, *Pontus* ad Ortum Solis, *Bithynia* ad Occaſum, poſtea ſub una provincia cenſæ ſunt. Terminatur provincia à *Septemtrione* mari Pontico, ab *Ortu* Galatia, à *Meridie* Aſia Minori, ab *Occaſu* Propontide. Mons clarus eſt β *Orminius*; Flumina, γ *Parthenius*, δ *Hippias*, ε *Sangarius*, ζ *Aſcanius*. Regiones, *Bogdomanis*, *Timonitis*. Populi, *Chalcedonii*; η *Mariandyni*; *Caucones*, *Zygiani*. Urbes inſignes, ϑ *Chalcedon*, Ponti & Bithyniæ fines. Orminius m. Ejus Fluvii, Regiones, Populi & Urbes,

m Unde & *Ovidio* de *Ponto* dictus *Sinopæus*.

BUNONIS.

ϰ a *Amiſus* in Chalybum regione urbs eſt primaria.

ψ b *Peſſinunte* colebatur *Cybele*, cujus ſimulacrum ibidem habebant auguſtum: unde iſta appellatur *Peſſinunti* *. Paphlagoniæ urbs quoque eſt c *Amaſtris* ad Pontum ſita, quam nonnulli etiam dictam volunt *Seſamum*.

ω d *Olgaſis*, Ptolemæo *Olyſſa*, mons eſt, aditu difficilis, cujus partem Strabo *n* appellat *Sandaracurgium*, ob aſſiduam metallorum effoſſionem concavam. *Parthenius* fluvius ex illo oritur monte.

α e *Dindymus* vel *Dindyma*, mons Deûm mari ſacer ἀπὸ τῶν διδύμων, id eſt, *gemellis*, (gemina enim illic exſtabant ubera, ſeu juga) nomen invenit. *Cybele*, illa Deûm mater, ab eo *Dindymene* dicta eſt. Ex eodem monte f *Sangarius* oritur fluvius. Cæterum g *Halys* fl. Cappadociam à Paphlagonia ferè diſterminat, in Euxinum mare haud longe ab Amiſo ſe exonerans.

β h *Orminius* ſeu *Horminius* *o* mons hodie Turcis appellatur *Armendag* *p*.

γ i *Parthenium* fluvium, qui hodie *Parteni*, aliis *Dolap*, Olgaſis edit mons, eumque in Pontum Euxinu minter Tium & Amaſtrim urbes mittit. Eſt quoque *Parthenius* fl. in Arcadia; ac item alius in Samo inſ. à quo illa *Parthenia* dicta eſt.

δ k *Hippias*, aliis *Hippius* fl. ex Orminio ſeu Horminio monte oriens, inter Sangarium & Lycum fl. in eundem exit pontum.

ε l *Sangarius*, hodie *Sangari* ſeu *Sacari*, ex Dyndimis montibus ad Sangiam vicum profluens, per Bithyniam inter Calpam ad Occaſum, & Hippiam ad Ortum in Pontum decurrit. m *Gallus* fluvius in eundem influit.

ζ n *Aſcanius* fl. per Aſcaniam paludem in ſinum labitur Aſtacenum.

η o *Mariandyni* oram Euxini maris ad Heracleam accoluerunt; In horum regione *Hercules* Cerberum canem tricipitem virus evomentem, quo terræ illæ infectæ, occidiſſe Poëtis fertur. *Mariandynos* ferunt lugubria ſolitos concinere, unde *Mariandynus tibicen*, de Poëta minus compto, in proverbio eſt.

ϑ p *Chalcedon* antiqua urbs, 148. ann. poſt Romam condita: *Synodus Oecumenica quarta* *q* A. 451. illic habita, eam urbem nobilitavit *r*.

HEKELII.

* Heic *Gordius Nodus* ab *Alexandro* reſciſſum eſſe creditur.

n Lib. XII. *Geog.* p. 205. Tom. II.

o *Ptolemæo*.

p Ab *Appianô* in Lib. de *Bellis Mithridaticis* videtur vocari *Scorobas*. *Plinio* Lib. V. c. XXXII. p. 81. lin. 12 appellatur *Hippius*, fortè quòd *Hippius* Fluvius originem indè habeat.

q Epiſcoporum 630 ſub *Martianó Imp.* contra *Eytichen* & *Dioſcorum* atque ad deſtruendam *Synodum Epheſinam II*.

r Vid. *Alſtedii Theſaurus Chronologiæ* Tit. XXXVI. p. 345.

a Amiſus. b Peſſinûs. c Amaſtris. d Olgaſis m. e Dindymus m. f Sangarius fl. g Hylas fl. h Orminius mons. i Parthenius fl. k Hippias. l Sangarius. m Galſus fl. n Aſcanius fl. o Mariandini. p Chalcedon.

cedon, quæ nunc *Scutari*, Conſtantinopoli adverſa; ι *Nicomedia*, κ *Apamea*, λ *Heraclea*, μ *Nicæa*, ν *Pruſias* quæ nunc *Burſia*, & ξ *Libyſſa* Annibalis interitu ac ſepulchro nota.

BUNONIS.

ι a *Nicomedia* vulgò *Comidia*, & Turcis *Nicor*, ad Propontidem ſita, & *Conſtantini Magni* Baptiſmo celebrata, hodie ferme deſerta jacet.

κ b *Apamea* vulgò *Apami*, ad Propontidem jacens; prius *Myrlea* dicta, quo nomine hodienum à Turcis appellatur.

λ c *Heraclea* Mariandynorum urbs, ab Hercule, Mela ſ teſte, condita, in maris Euxini litore poſita, eo putatur fuiſſe loco, quo hodie *Penderachi* t.

μ d *Nicæa*, ad Aſcaniam paludem ſita, Strabone teſte, *Antigonia* etiam dicta eſt, hodie *Iſnich*, *Nichor*, *Nichea*: nominis celebritatem habet à *Concilio Oecumenico primo*, quod contra Arrium anno 325. ibidem habitum eſt cogente Conſtantino M. v *Philiſtion* comicus, Socratis æqualis, immoderato riſu illic repente exſpiraſſe traditur.

ν e *Pruſias* ſeu *Pruſa* ad Olympi montis radices eſt, à *Pruſia* rege condita, qui filium habuit dentium vice continui oſſis ſoliditate armatum; Regum in Bithynia ſedes. Hic *Aſclepiades* medicus floruit, qui ſenex ſcalis lapſu interiit. Pruſiæ natus *Dion*, ob eloquentiam *Chryſoſtomus* cognominatus, cujus inter cætera exſtat oratio de Ilio à Græcis numquam capto. Erat & alia in Bithynia urbs Pruſias ad Aſcanii fluminis oſtium: itemque alia mediterranea ad Hippiam fl.

ξ f *Libyſſa* in mediterraneis eſt à dextro Aſcanii latere paullum remota.

HEKELII.

ſ Lib. I. c. XIX. p. 173. lin. 24.

t Datur & *Heraclea* in *Caſpiis* cujus mentionem facit *Solinus* in *Polyhiſt*. c. LXI. p. 122.

v Leg. *Abr. Bucholceri* Index Chronolog. p. 193. ſeq.

a Nicomedia. b Apamea ſeu Myrlea. c Heraclea. d Nicæa. e Pruſias. f Libyſſa.

CAP. XVIII.

Aſia Minor ſive propriè dicta.

I.

Aſiæ propriæ ſeu Minoris termini & regiones.

Aſia propriè dicta, quæ & *Minor*, (nunc tres ejus partes, *Chiutalem*, *Sarcum* & *Germian*) terminatur ab *Septemtrione* Bithynia ac Ponto; ab *Ortu* Galatia Pamphyliaque & Lycia; à *Meridie* eadem Lycia & Rhodienſi mari; ab *Occaſu* Ægæo pelago & Helleſponto. Regiones, in quas dividitur, ſunt hæ; *Phrygia*, *Myſia*, *Lydia*, & *Caria*: quas Græcæ gentes in litore Ægæo incoluerunt, *Æolis*, *Jonia* & *Doris*. 1

PHRY-

REISKII.

1 a *Phrygia* primas à Gomero Japheti filio colonias & origines arceſſit, cujus partem aliquam priſci Auctores κατακεκαυμένην faciunt, id eſt, *aduſtam*, eò quod cinericia nigraque quaſi per aduſtionem fuerit. Nam גומר ex Hebr. גמר, i. e. *conſumendo* vel *exurendo* φρυγία etiam Græcum vocabulum ἐκ τοῦ φρύγειν, i. e. à *torrendo* dicitur. Itaque Græci falluntur, qui à Brygibus Macedonum gente hanc nationem vetuſtiſſimam ortam voluerunt. De Diis Phrygicis & Deabus, ſaltationibus, cantilenis, lingua & priſcis, qua adhuc ab illa ſuperſunt, vocabulis obſervationes egregias Bochartus in illa dedit *Epiſtola, qua diſquiritur, an Æneas in Italia unquam fuerit?* Hoc enim negat Vir doctiſſimus, qui rebus Trojanis & Italicis lucem ſingularem attulit. b *Trojam* ex ſitu veterem hujuſque rudera Bellonius in acclivi collis parte, ambitu murorum vix per horas quatuor emetiendo, mœnibus ipſis è ſaxo nigro

a Phrygia. b Troja.

PHRYGIA MAJOR.

II. α *Phrygia* duplex eſt; altera β *Major*, altera *Minor*, quæ & Troas. *Majoris Phrygiæ* populi, *Olympeni*, *Moccadelii*, *Cydiſſes*, *Gipetini*, *Moxiani*. Montium celeberrimus eſt *Cadmus*, quo à Lycia diſcernitur. Fluvii nobiles γ *Mæander* & δ *Marſias*. Urbes inſignes ε *Synnada*, & ζ *Apamia*, *Cibotus*, cognomine, antè *Celænæ* dicta.

Phrygiæ Majoris Populi. Fluvii. Urbes.

PHRYGIA MINOR SIVE TROAS.

III. Quæ anté *Troas* erat, à Phrygibus occupata, η *Phrygia Minor* dicta fuit; in eo amnis nobiliſſimus θ Scamandrus. Urbium

Phrygia Minor ſeu Troas.

igro duroque ſed ſpongioſo in quadrangulum xciſo, & turrium & duarum arcium, & ſeulchrorum marmoreis reliquiis obſervavit Lib. [. c. 6. Phrygia ævo Impp. medio duplex erat *acatiana & Salutaris*, quam Notitiæ Imp. Roiani Græcæ pariter ac Latinæ ſuppeditant. *Myſia Cariaque* ſibi eadem quas Lydia origies vendicarunt, teſte Herodoto Lib. I. τὸν ὲρ λυδὸν καὶ μυσὸν λέγουσιν εἶναι καρὸς ἀδελφοὺς. *ydum enim Myſumque Caris fratres eſſe dicunt.* cut ergo Lydiæ denominationem coloniasque rimas לוד *Lud* unus Noachidum nepotum inlit; ita ex hac matre vicinis idem regionibus. am Hebr. לוז Punicè לוד *flexuoſum* ſc. Mæanum ſignificat. Caria autem ἐκ τοῦ καρός, i. e.) *ove* oviumque copia vocatur: Ita Heſychius ὲξ προβάτων γένος καρικόν. Ut vel ideo ad Heæum & Punicum כר *Car*, i. e. *agnum* reducommode queat. Conf. Opuſculum Jac. ſſerii de Aſia proconſulari ſeu Lydiana, ubi hiſce regionibus accurate agitur.

BUNONIS.

α b *Phrygia* Curtio pluribus villis, quàm bibus frequens, nomen ſortita fertur à *Phry-*, ſive *Brygio* Macedonum opido. Sunt enim ctores, inquit Plinius *a*, qui ex Europa nſiiſſe dicunt *Myſos*, *Phrygas*, & *Thynos*: de mox terris data fuerint nomina *Myſiæ*, *rigiæ*, *Bithyniæ*. Deducitur tamen aliis appelio Phrygiæ à *Phrygio* fluvio, qui etiam *Hys* dictus, eamque à Caria ſeparat.

β c *Major Phrygia* hodie vulgò dicitur *Gerin.*

γ d *Mæander* ſeu *Mæandros*, *fl.* ultra modum flexuoſus, vulgo *Madre*, ex arce Celænarum ſumma ortus tam obliquè fertur, ut in ſe ipſum videatur recurrere, 600. faciens flexiones; unde *Gyri Mæandri b* in proverbium abiere: inter Heracleam & MiletumMare ſubit Myrtoum.

δ e *Marſyas fl.* haud longè à Mæandro profluens, à quo juxta Apamiam, quam circumfluit, recipitur: Nomen habere Poëtæ fabulantur à *Marſya* tibicine, quem ob arrogantiam excoriaſſe traditur Apollo. Eſt & alius in Syria fluvius *Marſyas* dictus, qui in Euphratem ad Samoſata delabitur.

ε f *Synnada c* utroque numero uſurpatur, olim erat urbs marmore clara; unde *Synnadicum* appellatum: hodie in ruinis jacet *d*.

ζ g *Apamia* ad Marſyam fl. ubi is Mæandro miſcetur, à Seleuco Rege condita eſt: Marſyæ tibicinis illius infelicis perhibetur eſſe patria. Cæterum in eâdem Phrygia quoque erat h *Gordium* opidum, olim Midæ regia, ubi *nodus Gordius* ab Alexanero M. enſe ſolutus. i *Sangario fl.* urbs illa interluitur.

η k *Phrygia Minor* hodie vulgò appellatur *Sarcum*.

θ l *Scamandrus*, *Xanthus*, *Simois*, famâ majora ſunt flumina, quam naturâ. Ortus Scamandrus ex Ida monte ad promontorium Sigéum in Ægeum mare labitur. Scamander hic ab exercitu Xerxis perhibetur epotus: ſicut & *Melas* & *Liſſus*. Inter Simoentem fl. & Scamandrum m *Campus* interjacet *Scamandrius*.

HEKELII.

a Lib. V. *Hiſt.* Nat. p. XXXII. l. 47.

b Et ipſi *Mæandri* ap *Eraſm.* Chiliad. IV. Cent. X. Adag. LVIII. p. 847. col b.

c Et

a Myſia. Caria. Lydia. b Phrygia unde dicta. c Major Phrygia. d Mæander fl. e Marſyas fl. f Synnada. g Apamia. h Gordium. i Sangarius fl. k Phrygia Minor. l Scamandrus fl. m Campus Scamandrius.

Troja. Ilium novum. Alexandria ſeu Troas Alexandri.

bium notiſſima, Grajorumque monumentis celebratiſſima ι *Ilium* ſive *Troja*, Græcorum decenni obſidione excidioque inclyta. Inde Novum *Ilium*, triginta ſtadiis ab veteri diſtans: item κ *Alexandri Troas*, quæ & *Alexandria*.

MYSIA MAJOR.

Myſiæ Majoris Populi. Montes. Fluvii. Urbes.

IV. *Myſia* ſimiliter in *Majorem* ac *Minorem* dividitur. In *Majori* inter Minorem & Phrygiam Majorem ſita populi fuere, *Olympeni*, *Trimenothuritæ* & *Myſomacedones*. Montes nobiles, *Olympus* & *Cimon*. Fluvius λ *Rhyndacus*. Urbium notiſſimæ, μ *Antandros*, ν *Adramittium*, ξ *Pergamus*, *Trajanopolis*, *Alyda*.

MYSIA MINOR.

Myſiæ Minoris flumina.

V. In *Minori Myſia*, quam Heleſpontus & propontis perfundunt, amnes ſunt celebres, ο *Æſepus*, π *Granicus*; *Si-*

c Et *Synada*, Ptolemæo.

d Primum dicta eſt *Synnæa*. Incolis *Docimæa* & *Docimite*, referente *Stephanô*, dicitur.

BUNONIS.

ι [a] *Troja* apud Idam montem, & oram maritimam fuit ſita, cujus ruinæ hodie oſtenduntur. *Eſt cinis & tantùm flebile Trojæ ſolum.* Trojanorum luxus reprehenditur in conviviis; adeo ut *porcus Trojanus* in proverbio ſit apud Macrob. *e*. *Equus Trojanus* quoque *f* in proverbium abiit.

κ [b] *Alexandria* inter Sigeum & Lectum eſt promontoria. Cæterum *Phryges* ſervili ingenio feruntur, qui ſolis verberibus in officio contineantur; à quibus proverbium *Phryx verberatus melior g*: item *ſerò ſapiunt Phryges*. Attamen Phrygiam nobilitarunt viri ingenio clari & excellentes. *Æſopus* Phryx fuiſſe traditur. Phryges etiam ſunt *Simplicius* Philoſophus Ariſtotelicæ diſciplinæ interpres omnium optimus; & *Epictetus*, cujus præceptum, quod Philoſophiæ ſummam continet: ἀνέχȣ κ̀ ἀπέχȣ: *Suſtine & abſtine.* Ejuſdem in Philoſophos dictum fuit, quod ſint μέχρι τȣ̃ λέγειν; ἄνδω τȣ̃ πράττειν, *dictus tenus, factis procul.* Cæterum non longè ab illo [c] *Sigeum* fuit *opidum*, ad *promontorium* ejuſdem nominis: Hic Græcorum fuit ſtatio navium, adverſus Trojanos bellantium. Hic *Achillis* ſepulchrum eſt; hodie Turcis vocatur *Janitzari*.

λ [d] *Cimon* mons aliis etiam vocatur *Cimæus*. Ad [e] *Rhyndacum* angues tam immanes naſci tradit Mela *h*, qui aves prætervolantes abſorbeant.

μ [f] *Antandros* ab Andri inſulæ populis condita traditur, ad maris litus jacet.

ν [g] *Adramittium* in ejuſdem maris litore ponitur.

ξ [h] *Pergamus i* ad Caycum fl. Attalia quondam regia, Galeni *k* patria eſt. In Pergamo inſtructiſſimam fuiſſe *Bibliothecam*, quæ ducentis librorum millibus conſtaret; Galenus meminit. Ibidemque *charta Pergamena* invento loco nomen reſtituit *l*.

ο [i] *Æſeſus* ex Ida m. profluens in Propontidem decurrit apud urbem Cyzicum.

π [k] *Granicus m* ex Ida monte ortus, per Adraſteos campos præcipiti curſu volvitur, & inter Parium & Lampſacum in Propontidem influit. Hic in Adraſtiis campis neque longè à Cyzico inter Alexandrum M. & Perſas pugnatum eſt.

HEKELII.

e Lib. III. *Saturnal.* c. XIII. p. 341. Edition. *Lugduniano Gryphienſis*. Vid. *Eraſmi* Chil. IV. Cent. X. *Adag.* LXX. p. 489. col. b.

f Ap. *eund.* loc. cit.

g Conf. Chil. I. ejusd. *Eraſmi* Cent. VIII. Adag. XXXVI. p. 227. col. a.

h Lib. I. c. XIX. p. 172. lin. 37. ſeq.

i Et *Pergamum.*

k Et *Appollodori.*

l Vid. *Guid. Pancirolli* Nova Reperta. Tit. XIII.

a Troja. b Alexandria. c Sigeum promont. & op. d Cimon. e Rhyudacus fl. f Antandros. g Adramittium. h Pergamus. i Æſepus fl. k Granicus fl.

Simois. Mons ᵒ *Ida*, Paridis & *Oenones* amoribus notus. Urbes inſigniores, τ *Cyzicus*, υ *Parium*, φ *Lampſacus*, χ *Abydus*, & ψ *Dardanum*. Ida. Urbes.

LYDIA.

VI. *Lydiæ* pars altera dicitur *Mæoniæ*. Flumina in utraque ω *Caicus*, α *Hermus*, qui β *Pactolum* auriferis arenis famigeratum (unde χρυσοῤῥόας dictus) recepit, & γ *Caiſtrus*, qui Lydiam à Caria diſpeſcit. Montes clari δ *Sipylus*, ε *Tmolus*, ζ *Meſogys*, η *Mimas*. Lydiæ flumina. Montes.

XIII. pag. 591. Edition. *Amberg.* in octav.

m Quem aliqui à *Græcô Theſſali* Filio dictum putant.

BUNONIS.

ς a *Simois* ex Ida monte proſiliens, lacum apud Sigéum efficit. Ad Simoéntis ripas Anchiſen cum Venere concubuiſſe, unde Æneam natum, in poëtarum fabulis eſt.

σ b *Ida* Paridis judicio celebris, cujus cacumen vocatur. c *Gargarus*; multorum fluviorum gentor: inde *ſinus* Troadis d *Idæus* appellatur. In Creta quoque Inſula ejuſdem nominis mons eſt.

τ e *Cyzicus* ad Propontidem & Æſepi fl. oſtium, in inſula pene continenti juncta jacet, urbs antiqua.

υ f *Parium* inter Cyzicum ad Septemtrionem, & Lampſacum ad Meridiem ad Propontidem poſitum, hodieque vocatur *Pario n.*

φ g *Lampſacum* ad Helleſpontum & Granici fluminis oſtium, inter Parium & Abydum, è regione Callipolis in Thracia urbis. Xerxes Perſarum Rex *Lampſacum* urbem Themiſtocli exſuli dedit, unde vinum ſumeret: ſicuti *Magneſiam* eidem donarat, quæ panem illi præberet, & *Myuntem*, ex qua haberet obſonium. Erant Lampſaceni maximè ſedati & quieti; atque præter cæteros ad ſummum Græcorum otium potius, quàm ad ullam vim aut tumultum accommodati. *Cic.* in Verr.

χ h *Abydus*, hodie *Avido*, contra Seſtum Thraciæ urbem jacens, incolas olim habuit ſycophantas & effeminatos: unde proverbium *o*: *Ne temere Abydum.*

ψ i *Dardanum* eo fuit ſitu, quo hodie arx k *Dardanello*, cui in Thraciæ litore objacet caſtellum aliud ejusdem nominis. De his dictum eſt ſuperius lib. IV. cap. XIV. ad ſ. 2. Venetorum claſſis Turcarum copias maritimas, claſſemque inſtructiſſimam, ad hæc ipſa caſtella invaſit & profligavit, ingenti victoriâ potiti anno 1656.

ω l *Caicus* hodie *Girmaſti*, inter Eleam decurrit & Pitanen illam, quæ *Arceſilam*, nihil affirmantis Academiæ clariſſimum antiſtitem, tuliſſe dicitur.

α m *Hermus* hodie vulgò vocatur *Sarabat*, ex Phrygia majore fluens inter Phocæam & Smyrnam in ſinum decurrit Smyrnæum, Melâ teſte *p*.

β n *Pactolus* ex Tmolo monte oritur, Sardeſque aluit. *Pactolos* & *Tagos* ſibi polliceri dicitur is, qui ſibi ingentes divitias promittit.

γ o *Cayſtrus* ex Majore Phrygia ortus inter Epheſum & Colophonem mare ſubit.

δ p *Sipylus* hodie *Cuſimas* dicitur. Opidum quoque fuit *Sipylum* ſeu *Sipylas* in Lydia, terræ motu abſorptum, quod & *Tantalum* dictum fuit.

ε q *Tmolus*, nunc *Tomalize* dictus, in Trallenſi & Sardenſi agro vitibus conſitus erat, crocum etiam copioſè producebat.

ζ r *Meſogys* inter Hermum & Cayſtrum ponitur fluvios.

η ſ *Mimas* mons & promontorium, hodie *Capo Stillari*, Colophoni urbi vicinus eſt.

HEKELII.

n Ex hâc Civitate fuit *Neoptolemus*, cognomentô *Gloſſographus*: Vir memoratu digniſſimus.

o Apud *Eraſmum* Chil. I. Cent. VII. *Adag.* XCIII. p. 218. col. b.

p *Solinô* in *Polyhiſt.* c. LIII. p. 114. lin. 30. ſeq.

a Simois fl. b Ida. c Gargarus. d Idæus ſinus. e Cyzicus. f Parium. g Lampſacus. h Abydus. i Dardanum k Dardanello. l Caicus fl. m Hermus fl. n Pactolus fl. o Cayſtrus fl. p Sipylus fl. q Tmolus m. r Meſogys m. ſ Mimas m.

Urbes. *mas.* Urbium nobiliſſimæ ϑ *Thyatira*, ι *Sardes*, κ *Philadelphia.*

CARIA.

Cariæ flumina. Montes. VII. In λ *Caria* flumina, μ *Mæander*, in Phrygia Majori ortum & ab hoc receptum, ν *Lycus.* Montes ξ *Phœnix*, ο *Mycale* & π *Latmus.*

BUNONIS.

ϑ a *Thyatira*, nunc *Tire* ſeu *Tiria*; in ſeptem Eccleſiarum numero memoratur Apoc. 2.

ι b *Sardes* apud Tmolum montem poſita urbs olim Crœſi erat regia; quòd Jones Athenienſium auxilio Sardes expugnaſſent, Perſarumque præſidia interfeciſſent, bellum intulit Athenienſibus primùm *Darius* Rex, ac deinde *Xerxes* paternam cladem in campis Marathoniis acceptam vindicaturus. Eadem urbs produxit *Polyænum*, cujus exſtant lib. VIII. ſtrategematum *q*: & *Enapium*, qui vitas Philoſophorum & Sophiſtarum aliquot conſcripſit. Sardibus quæ erat Eccleſia memoratur Apoc. 3.

κ c *Philadelphia*, adhuc *Filadelfia* appellatur, ad Tmoli montis radices poſita, terræ motibus aliquoties concuſſa fuit. Et hujus Eccleſiæ fit mentio Apoc. 3. A Lydia dictus eſt *Lapis Lydius*: ipſique *Lydi* molles & voluptatibus feruntur dediti. Cæterum *Curtio* lib. 4. cap. 11. d *Halys* fl. terminat Lydiam, quo loco *Lydium Imperium* intelligas oportet. Herodotus quippe lib. 1 tradit imperium Medicum & Lydium Haly fluv. fuiſſe diſterminata. *Halys* autem *fluv.* Plinio teſte lib. 6. c. 2. *à radicibus Tauri per Cataoniam Cappadociamque decurrens. Opida Gangre, Cariſſa, indè Amiſum liberum, à Sinope CXXX. mill. paſſ. Ejuſdemque nominis ſinus, tanti receſſus, ut Aſiam peninſulam faciat CC. M. paſſuum haud amplius per continentem ad Iſſicum Ciliciæ ſinum.* Secundum Herodotum lib. 1. *Imperium Medorum & Lydorum diſterminat Halys fl. qui ex Armeno monte profluens primum Cilicas, dehinc Matienos; qui ſunt ad dextram, & Phrygas, qui ſunt ad lævam: tum Boream verſus tendens Syros, Cappadoces & Paphlagones interfluit, Cappadoces à dextra, Paphlagones à ſiniſtra perſtringens.* Itaque Halys fl. cuncta fere ſuperiora Aſiæ, à mari, quod Cypro objectum eſt, ad Euxinum uſque Pontum dirimit.

λ e *Caria* ad Septentrionem habet Joniam, ad Ortum Lyciam: ad Occaſum mare Myrtoum; ad Meridiem Rhodium mare *r*.

μ f *Mæandrus* fl. ex arce Celænarum ſumma ortus, mediâ urbe decurrens, per Cares primum, deinde per Jones, ac demum in ſinum maris editur, qui inter Prienem & Miletum eſt. Liv. l. 8. dec. 4. hodie *Madre* nominatur, adeò oblique dicitur fluere, ut in ſe ipſum videatur recurrere & vel ſexcentas facere flexiones; unde *Gyri Mæandri* *ſ* in proverbium abiêre; *Mæander* hinc, Nonio teſte, ſignificat picturæ genus, labyrinthorum in morem flexuoſis ambagibus implexum, ad oras chlamydum.

ν g *Lycus fl.* Loadicéam poſtquam alluit, cum Mæandro confluit. Ad horum confluentes fuit h *Coloſſæ*, hodie *Chonead*, ad quam S. Pauli miſſa epiſtola. *Coloßas* fuiſſe urbem Phrygiæ in Aſia Minore tradit *Strabo* *t*; eam *Laodiceæ* & *Hierapoli* vicinam fuiſſe docent *Chryſoſtomus* & *Theophylactus*. *Herodotus* eam appellat *magnam urbem*, Lib. VII. Similiter Xenophon lib. 1. de expedit. Cyri. *Plinius* lib. V. Hiſt. nat. p. 32. opidum vocat celeberrimum. *Paulus Oroſius* l. VII. cap. 7. commemorat, *Coloſſas*, *Loadiceam*, & *Hierapolin*, urbes vicinas terræ motu concidiſſe. A Strabone *Colloſſe* in Phrygia ponuntur.

ξ i *Phœnix* mons ad oram pertingit maritimam, quæ Rhodo inſulæ objacet.

ο k *Mycale* mons & promontorium, è regione Sami eſt. Erat tamen & Mycale Cypriorum urbs, ad quam Cimon Athenienſis Phœnices navali prælio ſuperavit.

π l *Latmus* apud Mæandri fluminis oſtia eſt, Endimionis à Luna adamati amoribus nobilis.

HEKELII.

q *Lugduni* ap. *Joan. Tornæſium Iſaäci Caſauboni* curâ *Juſti Vulteji* Verſione adjectâ, 1589. in 12. editi.

r Dicta a. *Caria* à *Carâ* Rege, qui primus quæ AUGURIA AVIUM dicitur inveniſſe.

ſ Ab *Eraſm.* Chil. IV. Cent. X. *Adag.* LVIII. p. 847. col. b. atque *Manutium* in *Adag. Selectiorib.* p. 1205. col. b.

t Lib. XII. *Geogr.* p. 230. Tom. II.

a Thyatira. b Sardes. c Philadelphia. d Halys fl. e Cariæ termini. f Mæandrus fl. g Lycus fl. h Coloſſæ. i Phœnix m. k Mycale m. l Latmus m.

mus. Urbes claræ ς *Tripolis*, σ *Laodicea*, τ *Antiochia*, υ *Magneſia*, φ *Priene*, χ *Alabanda*, ψ *Stratonice*, & in litore ω *Miletus*, dives quondam atque potens mari Græcorum civitas, α *Mynduſque*. Urbes.

ÆOLIS.

VIII. In β *Æolide* urbes inclytæ, γ *Cuma*, δ *Phocæa*, ε *Elea*. Æolidis urbes.

JO-

BUNONIS.

ς [a] *Tripolis* apud Cayſtrum ponitur fl *v*.

σ [b] *Laodicéa* hodie vulgò *Laudichia*, Eccleſia memoratur Apoc. 3. *Laodicea* 1 Tim. 6. verſ. ult. vocatur metropolis *Phrygiæ Pacatianæ*, quod epitheton apud ætatis priſcæ ſcriptores non legitur: ſed apud illos, qui Romani Imperii jam inclinantis provincias deſcripſerunt. Claromontanum codicem mentionem non facere loci, unde ſcripta hæc ſit epiſtola, ait *Beza* in notis *N. T.* Cæterùm Laodiceæ vicina fuit [c] *Hierapolis*, quæ Majori Phrygiæ aſſcribitur, ubi *Epaphras*, de quo Coloſ. 4. docuit. *Philippus Apoſtolus* ibidem trucidatus, & cum filiabus ſepultus eſt. *Euſeb.* 1.

τ [d] Multæ exſtitêre. *Antiochiæ*; at hæc à Laodicéa verſus Septentrionem collocatur.

υ [e] *Magneſia*, hodie vulgò *Mangreſia*, ad Mæandrum fl. eſt. *Themiſtocles* exul hîc domicilium ſibi conſtituerat: Eam enim urbem Xerxes illi donârat, *quæ ei panem præberet*; ibidemque mortuus eſt. Hic Antiochius Rex à *Scipione* victus eſt, qui inde *Aſiaticus* cognominatus.

φ [f] *Priene* Biantis patria, hodie *Palatio*, Heracleæ proxima eſt, interquam & Miletum Mæandrus fl. in mare excurrit.

χ [g] *Alabanda*, hodie *Alabanda* ſive *Eclabanda*, urbs mediterranea eſt, olim fortunatiſſima, unde in proverbio x *urbem* notat *fortunatam*: Juvenalis Poëta eam inter urbes barbaricis deliciis & luxu perditas recenſet. Nomen ſortita eſt ab *Alabando* conditore, caris, qui gentem condidit, filio, quem Deum etiam habuêre, & religioſiùs, quàm alium quemvis Deorum, venerati ſunt. *Appollonius* ille Alabandenſis dicendi magiſter, & ſummus doctor, ut eum Cicero appellat, qui quum mercede doceret, non patiebatur tamen eos, quos oratores evadere non poſſe judicaret, operam apud ſe perdere, dimittebatque unumquemque ad quamcunque artem aptus ipſi videretur, atque ad eam impellere talem & hortari ſolebat.

ψ [h] *Stratonice* olim urbs mediterrenea hodie in ruinis jacet.

ω [i] *Miletus*, hodie vulgò *Melaſſo*, haud longè à Mæandri oſtiis jacens, etiam *Anactoria*, ab *Anacte*, quodam Cœli & Terræ filio, dicta eſt. [k] *Cadmus Mileſius* (alius à *Cadmo Phœnice*, qui literas in Græciam intulit) orationis proſæ primus autor, ſcripſit hiſtoriam Mileſiorum. Eſt Miletus patria *Thaletis Aſtrologi*, qui inter ſeptem ſapientes Græciæ cenſetur; itemque *Timothei Muſici*, & *Anaximandri Phyſici y*. Miletum nobilitavit pretioſiſſima lana, & ſtragula Mileſia erant in pretio. Cives ejus urbis adeo luxu & deliciis fluebant, ut Ariſtides Philoſophus libros de illorum luxuria componeret.

α [l] *Myndus*, hodie *Menteſe*, ſedes præfecti, urbs maritima eſt. Cæterùm *Cares*, militia olim clàri, viles tamen habiti ſunt, quòd mercede militarent, ac in prima acie locati, primos hoſtium impetus ſuſtinentes, vitam mortemque juxta æſtimarent.

β [m] *Æolis* ſeu *Æolia* ad mare Ægæum inter Troadem ad Septentrionem, & Joniam ad Meridiem porrigitur: ex quo ab Æolis incoli cœpit Æolia facta eſt, quæ antè erat Myſia. Prima urbes in ea à *Myrmo* condita [n] *Myrina* vocata eſt.

γ [o] *Cuma*, ſeu *Cyme* altera fuit à Pelope inter Myrinam & Phocæam ad oram maritimam exſtructa. Cumani habiti ſunt inſulſi & ſtupidi.

δ [p] *Phocæa*, hodie *Foja Vecchia*; apud oſtia Thermi fl. inter Cumam & Smyrnam poſita, Maſſyliæ in Gallia mater eſt; ipſa Athenienſium colonia.

ε [q] *Elæa* Pergamenorum Portus, apud Caici fl. oſtia, inter Myrinam & Pitanem jacet, Patriâ Zenonis, qui dialecticen invenit, & patientiſſimus exſtitit in perferendis apud Nearchum tyrannum cruciatibus.

HEKELII.

t Lib. XII. *Geogr.* p. 230. Tom. II.

v Meminit hujus *Curtius* Lib. IV. c. I. §. 27.

 x Apud

a Tripolis. b Lodicéa. c Hierapolis. d Antiochiæ. e Magneſia. f Priene. g Alabanda. h Stratonice. i Miletus. k Cadmus. l Myndus. m Æolis. n Myrina. o Cuma ſeu Cyme p Phocæa. q Elæa.

JONIA.

Jonia. Smyrna. Clazomenæ. Teos. Lebedus. Colophon. Clarii.

IX. In ζ *Jonia*, urbes, η *Smyrna*, θ *Clazomenæ*, ι *Teos*, κ *Lebedus*, λ *Colophon*, non tam μ *Clarii* Apollinis oraculo, quam Homeri

x Apud *Eraſm.* Chiliad. II. Cent. I. *Adag.* XCIX. p 326. col. b.

y Vid. Celeberrimi mei *Quenſtedtii* Dialog de *Patriis illuſtrib.* p. 475. ſeq.

BUNONIS.

ζ a *Jonia*, Turcis *Quiſcon* inter Æolidem, Cariam & mare Ægæum extenditur. Peuceri & aliorum ſententia cum regioni, tum incolis id nominis tributum eſt à *Javan* z. Jones ſe jactitârunt & appellantur Athenienſes; quum ſe etiam αὐτόχθονας aſſererent, & cæteros Græcos ἐπήλυδας: & ob hanc cauſam *Attica* videtur etiam *Jonia dicta*.

η b *Smyrna a* in ipſa Joniæ peninſula jacens antiquum retinuit nomen, Turcis *Iſmir* appellata, urbs maritima, à Theſeo aut Tantalo condita, priùs *Naulochos*, ac deinde à *Smyrne* Amazone *b* id nominis ſortita eſt, Philoſtrato omnium urbium, quæ ſub ſole ſunt, pulcherrima eſt; hodieque regionis caput & ſatrapæ ſedes, mercaturâ celebris. Smyrnæus habetur c *Homerus* Poëta *c*, cujus ſepulchrum ibidem hodie oſtenditur. Septem ſunt urbes, quæ de Homeri ſtirpe certant;

Smyrna, Rhodus, Cholophon, Salamis, Chius, Argos, Athenæ.

Smyrnæus quoque fuit, d *Cointus*, qui Paralipomena Homeri lib. XIV. ſcripſit ſuaviſſimo orationis genere: itemque e *Nicetes*; præclarus Sophiſta, quem Hadrianus Imperator tanti fecit, ut eum toti Ægypto præficeret. Smyrnæ Epiſcopus fuit f *S. Polycarpus*, Johannis Euangeliſtæ Diſcipulus & martyr, cujus fidem & patientiam ipſe Filius Dei probat, Apoc. 2 *d*. Cæterum Smyrnæi licet deliciis & luxui eſſent dediti, fortiter tamen, ubi ferebat caſus, ſeſe gerebant: unde *mores Smyrnæi* proverbio dicebantur de iis, qui ita deliciis eſſent dediti, ut, quæ viros doceant fortes, non omitterent. A Smyrna g *Sinus Smirnæus* montem & appellationem habet.

θ h *Clazomenæ* ſeu *Clazomena* urbs Joniæ maritima inter Smyrnam & Erythras, ubi illa in peninſulæ faciem abit, ſuper anguſtias poſita eſt, hinc *Clazomena*, illinc *Teos*: quæ quoniam terga jungunt confinio adnexæ, muri diverſis, frontibus diverſa maria proſpectant. Clazomenius fuit i *Anazagoras* Philoſophus, Phyſicæ cultor adeo aſſiduus, ut rei tum privatæ, tum publicæ omnem curam abjiceret. Nivem nigram eſſe probaturus hoc argumento uſus eſt: *Nix aqua eſt; aqua autem nigra eſt: ergò & nix nigra eſt.*

ι k *Teos* cujus ſitus jam incidatus eſt, l *Anacreontis* Poëtæ patria, cujus tota poëſis amatoria & ſuavis fuit. *Teja* etiam m *Erinna* poëtria fuit Dionis Syracuſani temporibus, quæ doricâ lingua ſcripſit elegans poëma, ad Homeri excellentiam accedens.

κ n *Lebedus* ſeu *Lebedos* urbs maritima, inter *Teon* & Colophonem erat: ibi quotannis ludi celebrabantur in honorem Bachi.

λ o *Colophon* in ire maritima eſt. Ubi *Calchas* vates diem obiit ſupremum. *Alicui rei Colophonem addere*, in proverbio eſt, pro ſummam & ultimam manum rei imponere; aut adhibere id, ſine quo negotium confici nequit. Proverbium inde natum eſt, quod Colophonii equeſtri militia adeo excelluerunt, ut nullum ferè prælium ſine Colophonii equitatus ope atque auxilio confici poſſet. *e*.

μ p *Clarum* Euſtathius Colophonis facit navale; qui locus fuerit Colophoni vicinus. *Strabo* enim *f* *Apollinis Clarii* lucum ante Colophona ponit; & *Mela* hoc *Apollinis Clarii* fanum cum Colophone conjungit. *Germanicus*, quod *Tacitus g* tradit, Colophona apulit, ut Clarii Appollinis oraculo uteretur. Fuit ergo hoc Fanum ad ipſam urbem Colophona.

HEKELII.

z Aliàs eſt una de amœniſſimis, fertiliſſimis & ſapientibus Terris, ſed propter peccatâ & præcipuè libidines, tempore Cyri Majoris horribiliter, & hodiè longè horribilius ſub *Turcicô Imperiô* captivata & vaſtata. Hæc *Michaël Neander* Part. II. *Orb. Terræ.* f. 158. fac. a.

a Sophiano *Smirne.*

b Quæ *Epheſum* occupavit.

c Ingenii ille cœleſtis Vates.

d Vid. *Quenſtedt.* loc. cit. p. 480. ſeq.

e Leg.

a Jonia. b Smyrna. c Homerus. d Cointus. e Nicetes. f S. Polycarpus. g Sinus Smyrnæus. h Clazomenæ. i Anaxagoras. k Teos. l Anacreon. m Erinna. n Lebedus. o Colophon. p Clarum.

Homeri natalibus nobilis; & ᵞ *Epheſus* omnium clariſſima: cujus decus templum Dianæ, Amazonum opus, adeo magnificum, uti Xerxes cum omnia Aſiatica templa igni daret, huic uni pepercerit: quod poſtea *Heroſtratus*, ut nomen memoria ſceleris extenderet; incendio deſtruxit. Id poſtmodum ad auguſtiorem cultum Epheſii reformarunt. Epheſus.

DORIS.

X. In ξ *Doride* urbs fuere, ° *Halicarnaſſus* & π *Cnidus*. Doridis urbes.

CAP.

e Leg. *Eraſmi* Chiliad. II. Cent. III. *Adag.* XLV. p. 362. col. b.
f Lib. XIV. p. 340.
g Lib. II. *Annal.* c. LIV.

BUNONIS.

ᵞ [a] *Epheſus* urbs maritima inter Cayſtrum & Mæandrum fluvios poſita, à Colophone haud longè remota, vulgò nunc *Efeſo* dicitur, & Turcis *Figena*, à priſtino ſplendore longiſſimè hodie abeſſe perhibetur *h*. Iſtud [b] *Dianæ Templum* à tota Aſia annis quadringentis exſtructum eſt, cujus operis ornamenta plurium librorum inſtar obtinebant. In eodem templo inter cætera fuit [c] *Hecatæ ſtatua*, in cujus contemplatione æditũus admonuit oculis parcere; tanta fuit marmoris radiatio *Plin. i.* Eadem die templum iſtud conflagravit, quâ *Alexander M.* Pellæ natus eſt. Epheſii fuerunt [d] *Heraclitus* Philoſophus, & [e] *Hipponax* Poëta, [f] *Artemidorus* item Philoſophus, cujus exſtant libri 5. de ſomniis, & ſomniorum interpretatione. *Lex Epheſiorum* fuit, quæ jubebat *recordari quotidie alicujus Veterum, qui honeſtè vixiſſet k.* Cæterùm Eccleſia, quæ Epheſi erat à S. Paulo quidem fundata fuit, [g] *S. Johannes* tamen Euangeliſta eidem præfuit uſque ad tempora Trajani, ad annum Chriſti 101. quo placidè exſpiravit; quum anteà ſub Domitiano ferventi oleo Romæ fuiſſet immerſus, & in Patmon inſulam relegatus, ſub Nerva ad Eccleſiam rediiſſet.

ξ [h] *Doris* ad extremam hujus litoris oram, ſita eſt.

o [i] *Halicarnaſſus* ad Ceramicum ſinum poſita, quondam regia fuit Regum Cariæ; [k] *Herodoti*, Hiſtoriarum patris, natale ſolum, qui tandem per coloniam cum aliis Thurium in Italiam traductus eſt: & *Dionyſius*, Alexandri filius, Hiſtoriæ Romanæ auctor, Halicarnaſſenſis eſt: itemque alius *Dionyſius Junior* dictus, qui ſub Hadriano floruit, ac emiſit Hiſtoriæ Muſicæ lib. 36.

π [l] *Cnidus*, in extrema ferè peninſulæ parte, qua in mare procurrit, eo fuiſſe putatur ſitu, quo hodie urbs *Standia* eſt: alii tamen ad ipſum promontorium, quod hodie vulgò *Capo Crio* appellatur, Cnidum ponunt. Ovidius *Cnidon piſcoſam* vocat. Hic erat *Veneris ſtatua*, Praxitelis opus magni pretii; quo loco & ipſa Venus colebatur. *Cnidius* fuit [m] *Cteſias*, qui in prælio, quo Cyrus ab Artaxerxe fratre victus eſt, à Perſis captus Artaxerxem vulneratum ſanavit; poſtea totis annis 17. apud Regem verſatus, medicinam in Perſia exercuit, & res Aſſyrias & Perſicas 23. libris complexus eſt. Ex prioribus ſex Aſſyriarum rerum ſe hauſiſſe ea, quæ de Aſſyriis ſcripſit, profitetur *Diodorus Siculus* lib. 2. A multis tamen vanitatis arguitur hic Cteſias. Inter Cnidum & Halicarnaſſum in eodem litore erat [n] *Ceramus* urbs, quæ proxima *ſinui* nomen dedit, ut diceretur [o] *Ceramicus*.

HEKELII.

h Hæc Civitas, pote totius citerioris *Aſiæ* Emporium celeberrimum, locô cavô olim habitata, diluvium paſſa eſt, quô cum plurimi extincti eſſent; *Lyſimachus* Civitatem in eum locum, ubi nunc eſt, tranſtulit, & ab Uxoris nomine *Arſionem* vocavit. Eô mortuô priſtinum nomen receptum eſt.

i Lib. XXXVI. c. V. p. 636. lin. 10. ſeq.

k *Epheſiæ* a. *Litteræ* erant *Notulæ* quædam & *Voces magicæ*, quibus utentes in omni negotiô victores evadebant. Unde natum proverbium:

a Epheſus. b Dianæ Templum. c Hecatæ ſtatua. d Heraclitus. e Hipponax. f Artemidorus. g S. Johannes. h Doris. i Halicarnaſſus. k Herodotus & Dionyſius Halicarnaſſenſes. l Cnidus. m Cteſias. n Ceramus. o Sinus Ceramicus.

EPHESIÆ LITTERÆ: quod de iis dicitur, qui mirâ felicitate, tanquam divina Virgulâ, quicquid optant, aſſequuntur. Conf. *Eraſmi* Chiliad. II. Cent. VIII. *Adag.* XLIX. p. 475. col. a.

REISKII.

2 [a] *Æolis*, *Jonia & Doris* quin Græcas colonias vel ipſo nomine præ ſe ferant, nemo dubitat, quisquis originem Græcarum non eſt inſcius aut expers. Nam Æolis, Pelaſgi antea dicti aut Æolenſes duce Pentheſileo prius Thracia penetrata in Aſiam trajecerunt, inferioris Myſiæ potiti. Hæc prima fuit *Æolica* nempe *migratio* Græcis Auctoribus deſcripta: Sed altera longe celebrior, nempe *Jonica*, centum & triginta poſt excidium Trojæ annis contigit. Jones enim Codro rege defuncto Atticam Athenaſque deſerturi, Ne[illegible] Antrodoque ducibus, & in ſocietatem Doric[illegible]ibus admiſſis, Aſiam hujusque oram maritimam inſederunt: Hinc [b] Jonia & [c] Doris duplex regio ſed Jones primas & ultimas origines ad *Javanem*, filium Japheti, quem ſacra hiſtoria præbet, proximas fortaſſe ad *Jonem Xuthi filium*, quem Græca ſuperius explicata præbuit. [d] Heic de ſeptem Eccleſiis Apocalypticis & urbibus, in quibus eæ floruerunt; loquendi materia datur: Sed heic jurabit *Notitiam ſeptem Eccleſiarum Aſiæ* citari quam Thomas Sruith, Anglus doctiſſimus ipſe A. 1671. αὐτόπτης & accuratiſſimus ſpectator edidit.

a Æolis. b Jonia, c Doris. d Eccleſiæ Apocalypticæ.

CAP. XIX.

Lycia, Pamphylia & Cilicia. [1]

I.

Lyciæ fines. [a] LYcia, quæ nunc *Aldinelli*, terminatur ab *Occaſu* & *Septentrione* Aſia Minore, ab *Ortu* Pamphylia, à *Meridie* mari ſuo, quod Lycium eſt. Chimæra mons. Montium celebratiſſimus [β] *Chimæra*, nocture-

BUNONIS.

α [a] *Lycia* à Lyco Pandionis filio cognominata ſecundum Auctorem noſtrum & alios hodie dicitur *Aldinelli*: Verùm in novis tabulis & ab aliis Geographis Lycia appellatur hodie *Menteſeli*, quod nomen Auctor Pamphyliæ aſſcribit.

β [b] *Chimæra*, mons à Bellerophonte habitabilis redditus traditur; unde illum interfeciſſe monſtrum iſtud triforme, fabulati ſunt Poëtæ. *Ignem* illius aquâ accendi, terrâ verò aut fœno exſtingui, tradit Plinius *a* ex Cteſia Cnidio. Horatius *b* *meretricem* appellat *Chimæram*, ſatis appoſitè ſanè; & *Fulgentius* Chimæræ fabulam ad amorem interpretatur: qui quum venit, feraliter & ſicut leo invadit, nec quieſcit, niſi patrata libidine, quod capra ſignificat libidinoſum animal; in fine autem ſerpentis, ſive draconis inſtar, pœnitentiæ morſum relinquit.

HEKELII.

a Lib. II. c. CVI. p. 30. lin. 39.
b Lib. I. *Carmin.* Od. XXVII. v. 24.

REISKII.

1 Tres ultimas regiones ex iisdem, è quibus Aſiaticæ vicinæ, coloniis emerſiſſe ad cultum & frequentiam majorem, nullus dubito. [c] *Lycia* ἐκ τοῦ λύκου à fluvio cognomine ac vicino; [d] Pamphylia ἐκ τοῦ παμφύλου nomen Græcis auctoribus invenit, quaſi hanc regionem vario incolarum genere habitatam dixeris. Lycia enim contigua primo Ciliciæ, Pomponio Stephanoque teſtibus, nec littoralis aut mari proxima fuit; Pamphylia prorſus mediterranea littoralem tractum tenuit. Poſt hæc Lycia duas in partes *exteriorem*, puta maritimam, & *interiorem* diviſa, provincia primum præſidialis, poſtea conſularis ævo Impp. ultimo fuit: Pamphylia vero ultimus Diœceſeos Aſiaticæ terminus Piſidiam, Iſauriam & Lycaoniam comprehendit. [e] *Cilicia* duplex erat, *prima* vel *campeſteris*, & *ſecunda* vel *aſpera* Græce τραχεῖα: Bochartus igitur ab aſperitate lapidoſa dictam conjicit, & Punico quidem vocabulo חלק *chalek*, i. e. ab *lapide*: Hinc Græcis χέλικα, poſtremo κιλικία Romanis Cilicia. vid. Lib. I. c. 5. De *Chimæra* monte ignivomo ac hujus nomine idem ſingularia obſervata ſuggeret.

BUNO-

a Lycia. b Chimæra. c Lycia. d Pamphylia. e Cilicia.

ſturnis æſtibus fumum exhalans : unde fabula triformis monſtri n vulgum data eſt, quod Chimæram animal putaverunt. Hinc Ovidius,

Quoque Chimæra juga mediis in partibus hircum,
Pectus & ora leo, caudam ſerpentis habebat.

In cacumine quippe *Leones* habitabant; in medio, ubi paſcuis bundat, *capræ*; in radicibus *Dracones*. Fluvii celebres, ν *Xanthus*, δ *Limyrus*. Urbes; ε *Patara*, ζ *Andriace*, η *Telmeſſus*. Xanthus. Limyrus. Patara. Andriace. Telmeſſus.

PAMPHYLIA.

II. ϑ *Pamphylia*, quæ nunc ι *Menteſeli*, clauditur ab *Septentrione* Galatia, ab *Oriente* Cilicia & Cappadocia, à *Meridie* ſuo mari, quod Pamphylium, ab *Occidente* Lycia ac Phrygia Majo-. Regiones in ea ſunt *Carbalia* & κ *Piſidiæ* pars, cujus alteram artem in Galatia memoravimus. *Piſidæ* anteà λ *Solymi* dicti fuêre. Montium nobiliſſimus eſt *Taurus*, qui totius Orbis maximus, Pamphylio mari juxta Chelidonias inſulas exoriens, per varias nnumeraſque gentes, aliis aliiſque nominibus ab Occaſu in Orum ad Scythiæ, uſque & Indiarum fines extremos extenditur, ari longitudine fere, qua ipſa Aſia, dividitque Aſiam univerm in duas partes, quarum altera, quæ Septentrionem ſpeat, *Aſia* dicitur *intra Taurum*, altera quæ Meridiem, *Aſia extra Taurum*. Porrò urbes in Pamphylia inſignes ſunt μ *Side*, *Se-*

Pamphyliæ fines. Carbalia. Piſidiæ pars. Piſidæ ſeu Solymi. Taurus m. Aſia intra Taurum & extra Taurum. Side.

BUNONIS.

ν a *Xanthus* Cadmo monte ortus Xanthum bem interluit, & in Mare Lycium devolvitur.

δ b *Limyrus* per *Limyram* urbem, XX. ſtais à litore remotam, fluit, ſubitque mare cium inter Andriacen & Aperras urbes.

ε c *Patara*, hodieque antiquum nomen retit, olim etiam *Arſinoë* dicta, ad litus jacens buit delubrum & Oraculum Apollinis, elphico ſimile *c*.

ζ d *Andriace* in eodem jacet litore Pataræ cina.

η e *Telmeſſus* ſeu *Telmiſos* ultra Xanthum fluen eſt in finibus Lyciæ; ſinus iſtæ f hinc diur *Telmeſſius*. Cæterum Lycius fuit g *Pros Philoſophus*, cujus hymni Græci aliquot, Commentaria in aliquot Platonis Dialogos amnum ſuperſunt.

ϑ h *Pamphylia*, Plinio *d* teſte, etiam *Mopſopia* dicta eſt.

ι Aliis una cum Cilicia hodie appellatur *Caramania*.

κ i *Piſidia* iſta eſt Pamphyliæ pars Septentrionalis, hodie Turcis *Verſacili* dicta à *Verſaco* primaria urbe, & ſede præfecti, quæ *Antiochia Piſidiæ* erat veteribus.

λ k *Solymos* appellatos fuiſſe *Piſidias* docet Stephanus *e*, à *Solymo* Jovis filio.

μ l *Side* vel *Syda* urbs eſt maritima in Ciliciæ confinio ſita.

HEKELII.

c Sunt qui hanc Urbem vel à *Pataro*, *Apollinis* ex *Lyciâ Xanthi* Filiâ, Filiô, vel ab aliô *Pataro*, *Lapeonis* Filiô, dictam volunt. Meminit ejus *Strabo* Lib. XIV. *Geograph.* p. 548.

d Lib.

a Xanthus fl. & op. b Limyrus fl. ſeu Limyra urbs. c Patara. d Andriace. e Telmeſſus. f Sinus Telmeſſius. g Procius Philoſoph. h Pamphylia ſeu Mopſopia. i Piſidia. k Solymi ſeu Piſidæ. l Syda ſeu Side.

Seleucia Piſidiæ. Antiochia. Termeſſus. Perga.

ν Seleucia Piſidiæ, ξ Antiochia, ο Termeſſus & π Perga.

CILICIA.

Ciliciæ fluv. & Urbes.

III. ϱ *Cilicia* quæ nunc *Carmania* f, longiſſimo tractu inter Taurum & Cilicium mare porrecta, fluvios celebres habet, σ *Calycadnum*, *Lamum*, τ *Cydnum*, υ *Sarum* & φ *Pyramum*. Urbes

d Lib. V. c. XXVII. p. 75. lin. 23.
e Ex *Plinio* loc. jam cit. lin. 16. ſeq.

BUNONIS.

ν a *Seleucia Piſidiæ* hodie vulgò *Celeſtria* dicta, à Pergâ verſus Septentrionem jacet.

ξ b *Antiochia Piſidiæ* non longè à Seleucia ponitur.

ο c *Termeſſus* g inter Pergam & Antiochiam ponitur.

π d *Perga* ſeu *Perge*, hodie *Pirgi* inter Ceſtrum & Cataractem fl. 60. ſtadiis à litore remota, nunc pene jacet. Dianæ templum hîc erat, unde illa *Pergæa* cognominata eſt. In Actis Apoſtolorum hujus fit mentio urbis: itemque e *Attaliæ*, quæ ab *Attalo* rege condita, vulgò *Satalia* dicitur. f *Phaſelis* à *Mopſo* Argivorum Rege in Pamphyliæ & Lyciæ finibus in monte condita, piratarum exſtitit ſedes: hinc *Phaſelus* navigii genus, quo Phaſelitæ piratæ utebantur. Solebant Phaſelitæ ob inopiam Diis piſcibus ſalitis ſacrificare; unde *Sacrificium Phaſelitarum* de munere ſordido & tenui ſumptu proverbio *h* dicitur. Clara itidem Pamphyliæ urbs erat g *Aſpendus* ſeu *Aſpendum*, in edito colle ad Eurymedontem fl. ab Argivis condita, quam poſſedêre finitimi. Aſpendius cithariſta omnia intus canebat: i. e. ſolâ ſiniſtrâ digitis chordas carpebat; atque levi modulatione cantilenam peragebat, ut vox ad ipſum cithariſtam duntaxat; aut proximè aſſiſtentem perveniret: *quod eſt intus canere*; quum vulgares citharœdi canentes dextrâ plectrum tenerent, quod *foris canere* appellabant, & ſiniſtrâ chordas carperent, & agerent utraque manu: unde Græcis proverbium natum: *omnia intus canere*; in eos, qui furtorum eſſent occultatores, & qui privati commodi impendio eſſent ſtudioſi, ac fere, quicquid rerum agerent, id omne ad domeſticam referrent utilitatem. *Aſconius Pedian. Cic. in Verr. & Rull i.* h *Eurymedon* fluvius ex Tauro ortus nobilitatus eſt pugna navali, qua ad ejus oſtia *Cimon* Athenienſium dux Xerxem ex Græciâ fugientem perſecutus, Phœnicas & Perſas vicit.

ϱ i *Cilicia*, terminatur ab *Occaſu* Pamphyliâ; à *Septentrione* Cappadociâ & Minore Armeniâ; ab *Ortu* Amano monte *k*, à *Meridie* mari Iſſico & Cilicio.

σ *Calycadnus* hodie *Saleſo*; item *Fiume del ferro* Seleuciam Ciliciæ interluit, interque k *Sarpedonem* & *Zephyrium* promontoria in mare exit. Eſt autem Sarpedon hoc in loco Ciliciæ finis *l*.

τ l *Cydnus* ex Tauro monte, ſeu ſecundum alios ex alveo Choaſpis ortus mediam perfluit Tarſum, juxta Gymnaſium juniorum. Aqua ejus eſt rapidiſſima & frigida, quapropter hominibus & beſtiis auxiliatur, quæ nervos craſſiores habent; *Strabo m*. Et Cydnum podagræ mederi, cruribus eo merſis *Vitruvius* docet; ſed aqua ejus infeſta fuit Alexandro, quod madens & toto corpore incenſus in gelidiſſimum amnem inſiliret *n*.

υ m *Sarus* inter Cydnum fl. & *Pompejopolin* mare ſubit.

φ n *Pyramum* ex Tauro monte ortum apud Mallum op. mare excipit.

HEKELII.

f Vel *Carmania*.
g Vel *Termiſſus*.
h Apud *Eraſmum* Chil. II. Cent. VII. *Adag.* XXXIII. pag. 455. col. a. non incommodè.
i Conf. *Eraſmus* loc. cit. Cent. I. *Adag.* XXX. p. 305. col. a.
k Et *Portus Ciciliis*, ubi à *Syriâ* eſt diſcreta.
l Eſt & *Calycadnus* Fluvius *Iſauriæ* & Fons in *Calabriâ*.
m Lib. XIV. *Geogr.* p. 392.
n Sunt porro heîc ciſternæ ſub terrâ reconditæ pleriſque in locis in ſaxô, quæ Aqua pluvia implentur ad Incolarum uſum.

BUNO-

a Seleucia Piſidiæ. b Antiochia Piſidiæ. c Termeſſus. d Perga ſeu Perge. e Attalia. f Phaſelis. g Aſpendus. h Eurymedon fl. i Ciliciæ fines. k Sarpedon prom. l Cydnus fl. m Sarus fl. n Pyramus fl.

TOTIUS
TERRÆ SANCTÆ
Delineatio
MARE MAGNUM
et
OCCIDENTALE
Alias
MEDITERRA
NEUM.
ARABIA
PE
TRÆA,
ÆGYP
Terra
Goſen
TUS,
Deſertum Sur
Deſertum
Zin,
MARE MORTUUM SALSUM
MARE
RUBRUM
Elath Campus
Pharan
Haſeroth
Cades
Thoman
Oboth
Phunon
Raphidim
Alus
Dapheca
Etham Deſertum
Heliopolites
Rameſes
Bubaſtus
Philonis
Magdalon
Peluſium
Gaſiotis Reg.
Gaza
Aſcalon
Azotus
Acaron
Ioppe
Apollonia
Capharnaum
Ptolemais
Sarepta
Sidon
Tyrus
Abilina
Regnum
Galilæa
Nazareth
Bethel
Gophna
Arabia Deſerta

bes claræ ſunt in litore, χ *Selenus*, ψ *Pompejopolis*, antè *Soloe Si-* Soloe.
licii dicta, ω *Mallus* & α *Iſſus*, quæ *ſinui* cui adjacet, nomen *Iſſici* Mallus. Iſſus.
dedit: intus β *Tarſus*, D. Pauli Apoſtoli natalibus clara. Sinus Iſſicus. Tarſus.

BUNONIS.

χ [a] *Selenus*, urbs maritima eſt, haud longè à Calydni exitu.

ψ [b] *Pompejopolis* inter Lamum fl. & Tarſum, olim à Rhodiis, Argivisque, pòſt Piratis, Pompejo aſſignante, poſſeſſa, exciſa & in vicum redacta hodie *Paleſoli* vulgò vocatur; urbs illa *Soli* ſeu [c] *Soloe* ſcribitur à *Solone*, quum à Crœſo eſſet dimiſſus, condita & appellata. Laërtius *o* tradit paucos Athenienſium tum ibi collocatos, ſenſim patriæ linguæ inter barbaros oblitos, cœpiſſe σολοικίζειν. Alii ab aliis barbaris affirmant Atticam linguam ibi depravatam; indeque natum Solœciſmum. Cæterùm urbs illa erat *Chryſippi* patria *p*. Juxta eandem in parvo tumulo fuit *Arati*, Poëtæ monumentum; in quod jacta ſaxa diſſiliebant; id quod Mela *q* tradit. Neque longè hinc erat [d] *Corycos* opidum, portu ſaloque cinctum, anguſto tergore continenti annexum: & ſuprà [e] *Specus Coricius* eximius; & ultra alius, *Tiphoneum* appellant; quem aliquando *Cubile Typhonis* fuiſſe tradunt: quo demiſſa confeſtim exanimantur.

ω [f] *Mallus*, adhuc *Mallo* ad Pyrami fl. oſtia eſt.

α [g] *Iſſus* olim ingens urbs, Strabonis ætate opidulum erat cum ſtatione *r*; hodie Turcis *Ajazza* dicitur. Poſita eſt urbs illa inter Syriam & Ciliciam, ad quam *Alexander M. Darium* vicit: eodem in loco *Cicero* poſtea caſtra habuit. Stephanus exiſtimat Iſſum à victoria Alexandri poſtea [h] *Nicopolin* appellatam; at Ptolemæus *Nicopolin* diverſam ab Iſſo facit urbem.

β [i] *Tarſus*, Ciliciæ caput, ad Cydnum fl. ſita, quam condidiſſe perhibetur *Perſeus* Jovis & Danaës filius; vel certè ex Æthiopia profectus, *Sandan* quidam nomine, vir opulentus & nobilis. Solinus *ſ* *urbium matrem* vocat *t*: Scholâ & doctrinarum ſtudio exſtitit illa celebris. Tarſenſis fuit [k] *Hermogenes* Sophiſta, qui vix dum natus annos octodecim artem ſcripſit Rhetoricam: at ſenex prorſus oblitus eſt literas. Tarſus patria quoque fuit [l] *Athenodori* Philoſophi diſerti. Tarſo proxima erat [m] *Anchiala*, eodem quo Tarſus die & anno à Sardanapalo traditur condita; ubi, referente Strabone, ejuſdem Sardanapali erat monumentum. Cæterum *Cilices* in agendo habiti ſunt mendaces; unde natum proverbium *v*, *Cilices non facile verum dicunt*; in illos, qui lucri magis cupidi ſunt, quàm veri.

HEKELII.

o Lib. I. de *Vit. Philoſophor.* p. 41. Edition. *Gryphiano -Lugd.*

p Vid. *Quenſtedtius* loc. cit. p. 498.

q Lib. I. c. XIII. p. 167. lin. 6. ſeq.

r Sicuti videre eſt ex lib. *Ejus* XIV. p. 397.

ſ In *Polyhiſtore* c. II. p. 109. lin. 2.

t *Enthalius Diaconus* in Vitâ *S. Pauli* τῆς κιλικίας ὀφθαλμός, hoc eſt, *Ciliciæ Oculum* nuncupat.

v Ap. *Eraſmum* Chiliad III. Cent. I. *Adag.* XXVI. p. 528. col. b.

a Selenus fl. b Pompejopolis. c Soloe. d Corycos op. e Specus Corycius & Thiphoneus. f Mallus. g Iſſus. h Nicopolis. i Tarſus. k Hermogenes. l Athenodorus. m Anchiala.

CAP. XX.

Summa Syriæ deſcriptio: item Paleſtinæ, ſub qua Idumæa & Judæa.

SYRIA. 1

I. Cili-

REISKII.

1 Hæc tertia Imperii Turcorum Aſiatici provincia, ſed major prioribus ſuccedit, nempe [a] *Syria* Græce Συρία Hebraicè כוריא *Suria*, & metropoli Tyro, quam Hebræi צור *Sur* nominant, una tantum litera mutata: In ſacris ארם [b] *Aram* dicitur à patre gentis hujus ultimo, Aramo Semi filio, eademque quadruplex; nempe *Aram Dammeſek*, i. e. *Damaſcena*; *Aramzoba*, i. e. *cava* ſive *Cœleſiria*; *Aram Naharaim*,

a Syria. b Aram quadruplex.

I.

Syria antiqua.

CIliciæ ab Ortu jungitur α *Syria*, quondam terrarum maxima & pluribus diſtincta nominibus. Namque & *Aſſyria*, & *Meſopotamia*, & *Babylonia*, & *Phœnice*, & *Paleſtina* partes ejus fuerunt. Olim ac diu potens; ſed cum eam regno Semiramis tenuit, longè potentisſima. At poſtmodo Aſſyria, Meſopotamia & Babylonia avulſis, *Syriæ fines* fuêre à *Septentrione* Amanus mons, quo à Cappadocia & Armenia ſeparatur; ab *Ortu* Euphrates amnis, quo diſcernitur à Meſopotamia; uſque ad Thapſacum opidum, atque inde Arabia deſerta; à *Meridie* Arabia Petræa; ab *Occaſu* ejuſdem Arabiæ Petrææ parte & mari Syriaco, ſive Phœnicio, Amanoque monte, quo à Cilicia ſubmovetur. *Longitudo* inter β Sirbonis paludem & Taurum montem, qua eum perrumpit Euphrates, mill. C X L. *Latitudo* inter mare & Arabiam deſertam mill. L. Dividitur in *Palæſtinam*, *Phœnicen*, *Antiochenen*, *Comagenen* & *Cœlen*.

Syriæ fines. Magnitudo. Diviſio.

PALÆSTINA.

Palæſtinæ fines.

II. *Palæſtina* clauditur à *Septentrione* Phœnice, ab *Ortû* Cœleſyria, à *Meridie* Arabia Petræa, ab *Occaſu* ejuſdem Arabiæ parte & mari Syriaco. Dicta fuit quondam *Terra Chanaan*, à γ *Chanaan*

haraim, i.e. *Meſopotamia* & denique pars hujus *Aram Padan*, i.e. *jugata*, Jacobi perfugium. Diviſiones alias nunc lubens prætereo: Arabibus hodieque vocatur שאמה *Schamach* quaſi *regio ad ſiniſtram* ſuæ nimirum Arabiæ jacens: Unde corruptius Turci pronunciant. R. Maimonides in Hilc. Truma cap. 1. ſect. 9. hos Syriæ terminos conſtituit; [a] à *terra* nempe *Iſraëlis verſus Meſopotamiam*, & *Aram Zoba*, & *totum tractum Euphratis uſque ad Babylonem*, *ubi Damaſcus*, *Achleb*, *Charan*, *Mambegh* & *ſimilia*, *uſque ad Sinahar* & *Zobar*, *quæ ſunt Syrorum*: Nec alios ab Arabibus Geographis ſtatutos reperi. Syria vero & Aſſyria plurimum diſtant, neque hæc illius pars aut Babylonia fuit, ne quidem illo tempore, quo Semiramis tenebat.

BUNONIS.

α [b] Syria Hebræis *a* *Aram* dicitur ab *Aram* filio Semi: atque hinc *Syri* Joſepho & Straboni *b* ſunt *Aramæi* *c*. In Tabula Olearii Syria vocatur *Schamre*. Forte ita dicta eſt à Damaſco urbe, quæ Turcis, Leunclavio teſte, hodie vocatur *Scham*: Urbs illa, tradente Minadojo, vulgò & *Sciam* nominatur, quin Syriam ipſam quoque Turcæ vocant *Sciam*: at ſecundùm Poſtellum Syria Turcis appellatur *Suriſtan* & Italis *Soria*.

β *Sirbonis palus* ſeu *barathrum* eſt in Ægypti & Palæſtinæ finibus, ad oram maritimam inter Caſium & Peluſium: hodie variis appellatur nominibus: *Stagnone*, *Golfo di Tineſe*, *Golfo di Damia*, *Camet Eſturnel*: olim major fuit quàm hodie exiſtit.

γ [c] *Palæſtina* diviſa olim fuit, & habitata *ſeptem* populis Chanaan: *Amorrhæis*, *Chananæis*, *Gergeſæis*, *Hetthæis*, *Hevæis*, *Jebuſæis*, & *Pherezæis*.

HEKELII.

a D. *Hieronymô* teſtante.
b Lib. X V I. circ. fin. p. 576.
c *Arimæi* vel *Arimi*

BUNO-

a Syriæ termini. b Syriæ diverſæ appellationes. c Paleſtina.

naan filio *Cham*, qui eam obtinuit. [δ] Poſteaquam verò *Iſraëlitæ* eam; pulſis antiquis cultoribus, ex divino mandato obſederunt, *Judæa* nuncupari cœpit. Romanis Græciſque Scriptoribus dicta eſt *Paleſtina*, à magna olim gente *Paleſtinorum*, quos ſacræ literæ *Philiſtim* vocant. [ε] Dividitur iiſdem Scriptoribus in *Idumæam*, *Judæam*, *Samariam* & *Galilæam*.

IDVMÆA.

III. *Idumæa*, quæ in ſacris litteris eſt [ζ] *Edom* inter Arabiam Petræam, Judæam, [η] & Mare Internum porrectæ, urbs ingens fuit & munita admodum [θ] *Gaza*, (ſic Perſæ ærarium vocant) cui inde nomen, quod *Cambyſes*, cum armis Ægyptum peteret, huc belli & opes & pecuniam intulerat. Expugnatam [ι] Alexander vaſtavit.

Idumæa.

Gaza.

JV-

BUNONIS.

[δ] Iſtis pulſis duodecim tribus Iſraël eam armis occuparunt juſſu & ope divina. Iiſque partim trans Jordanem fluvium, partim cis eum ſedes aſſignatæ ſunt. Trans Jordanem, *Ruben*, *Gad*, & *Manaſſe*, cis Jordanem, *Juda*, *Benjamin*, *Simeon*, *Ephraim*, *Dan*, *Aſer*, *Iſſaſchar*, *Zabulon*, & *Naphthalim*.

[ε] Poſt defectionem X. tribuum à domo Davidis, duo in hac gente exſtiterunt regna, *Judæ* & *Iſraëlis*, quorum illud ſedem Regiam habebat *Hieroſolyma*; hoc verò *Samariam* potiſſimùm. Magnitudinem illius gentis vel inde æſtimare licet, quod jam tempore Davidis Regis Iſraël habuit octingenta millia virorum fortium, qui educerent gladium: & in Juda quingenta millia pugnatorum.

[ζ] Ab [a] *Edom* ſive *Eſavo* Iſaaci filio terram hanc appellatam nemo ignorat, cui ſacræ literæ non ignotæ. *Edom* autem dictus eſt vel ab *edulio rubri* coloris, quo eſuriens fratri Jacobo jus primogenitorum vendidit, vel quod *eo colore* in lucem editus eſt. Joſephus duplicem facit Idumæam, *Superiorem* & *Inferiorem*. [b] *Superiorem* elegit tribus Juda, quæ in longum extenditur, uſque ad Hieroſolyma, latitudine verò uſque ad lacum Aſphaltiten conſtituta eſt. Et in hac parte fuerunt *Gaza* & *Aſcalon*. [c] *Inferior Idumæa* ceſſit tribui Simeonis; & hæc eſt circa Ægyptum, & Arabiæ montem. Occupantibus verò meliorem & potiorem Idumææ partem Iſraëlitis arctiores illa poſtmodum retinuit terminos. Eſt verò Idumæa altis aſperiſque cincta montibus, vaſtas etiam ſolitudines includens. Gens ipſa ferox, & ad arma prompta, Iſraëlitis, *Moſe* duce, ex Ægypto venientibus, & tranſitum per eorum ditionem petentibus, non modò negavit; ſed etiam armata occurrit. Poſtea *Saul* & *David* hanc contumeliam ulti Idumæos ſubegerunt; qui tamen Jorami temporibus deſciverunt. At *Johannes Hyrcanus* ita eos domuit, ut ritus Judaïcos & circumciſionem admitterent: ac deinceps Judæis annumerati ſunt. Demum ſub excidium Hieroſolymitanum quatuor ducibus XX. millia in urbem venerunt, & miſerandas ediderunt inibi ſtrages.

[η] Iſtum terræ hujus tractum, qui ad mare Internum eſt, incoluêre Philiſtini, ſeu Palæſtini.

[θ] [d] *Gaza* etiam *Gazera* dicta, incolas habuit filios [e] *Enakim*: expugnata tamen fuit à Calebo. *Samſon* ejus urbis fores in montem vicinum Hebron verſus deportavit: & heîc captus domum evertit. *Cluverius hic ſequutus eſt Melæ errorem* qui *d* tradit *Claræ* opido hoc nomen impoſitum fuiſſe à Perſis; quòd Cambyſes Rex ærarium bellicum ibi conſtituiſſet. Hoc nomine enim opidum iſtud Hebræis appellatum longe ante Cambyſem natum. *Gen.* x. 9. *Joſ.* xv. 47. *lib. Jud.* 1. 19. *&c.*

[ι] *Alexander M.* expugnata Tyro *e*, hanc quoque multo tamen labore, cepit urbem *f*. In loco vicino *nova* deinde exſtructa eſt *Gaza*, quam Alexander, Ariſtobuli filius, cepit & evertit, ſed iterum emerſit è cineribus. *Auguſtus* enim, Herode mortuo, *Gazam*, *Gadara* *& Hip-*

Ppp 2

a Idumæa. b Superior. c Inferior. d Gaza. e Enakim.

JUDÆA.

Judæa. Hieroſolyma.

IV. Idumæam ſequitur [x] *Judæa*, cujus caput [λ] *Hieroſolyma* lon-

& *Hippon* urbes Syriæ contribuit. Gaza Conſtantini M. temporibus à ſorore Imperatoris dicta eſt *Conſtantia*. Hodie urbs magna eſſe traditur, Hieroſolymis duplo major. Habuit [a] Gaza navale *Majuma*, unde [b] *Majumæ* ſpectaculum ortum. Cæterum in Heidmanni Palæſtina Idumææ ſequentia aſſcribuntur loca; In tribu Dan [c] *Modin*, Maccabæorum patria, quorum monumentum ibi fuit illuſtre. [d] *Betſemes Juda* non longe à mari, in cujus agrum Arcam Domini juvencæ duæ ultrò deduxerunt. [e] *Themnas* in cujus regione Samſon leonem diſcerpſit. [f] *Sorec torrens*, ad quem habitabat *Delila*, à Samſone amata, quæ blanditiis expiſcata eſt roboris illius cauſam. Propinquus ei torrenti erat rivulus [g] *Nehel-eſchol*, i. e. *torrens* & *vallis botri*; ad quem exploratores Moſis botrum miræ magnitudinis abſciderunt. In Tribu Simeon Idumææ attribuuntur [h] *Gerara*, ad torrentem Beſor, ubi Iſaac natus, hinc tridui itinere abeſt mons *Moria*; in quo Iſaac erat immolandus. Ad eundem torrentem *Beſor* fuit [i] *Berſabee*. Huic urbi, quæ cum fluvio Ægypti *Sihor*, & deſerto arenoſo verſus Auſtrum terminat Iſraëlitarum regionem, vicinum erat *deſertum Berſabee*, quo fugit *Agar* ancilla Saræ, & [k] *Fons* ei monſtratus ab Angelo; in eandem ſolitudinem fugit *Elias* minas Jezabelis declinans, ubi etiam [l] Juniperus *Eliæ*. *Deſertum arenoſum* locus periculoſus iter facientibus in Ægyptum cum propter aquarum inopiam, tum vero cumulos, & quaſi montes arenarum, quibus viatores non rarò opprimuntur: qui tanquam in mari navigantes ad ſiderum fulgorem curſus dirigere coguntur, quod iter non ſolùm patriarchæ olim emenſi ſunt, ſed ipſe Chriſtus cum virgine matre & Joſepho. [m] Judæum hìc quendam olim arenâ, ob aquæ defectum, eſſe baptizatum, refert Nicephorus. Ad oſtium torrentis ſeu fluvii Ægypti, qui [n] *Sihor* dictus, eſt [o] *Rhinocorura* op. quod à mutilatis habitatorum naribus ita appellatum eſt. Etenim Rex quidam Ægypti *Actiſanus* naſi mutilatione maleficia coërcens, naribus truncatos eò tranſtulit ut ob oris deformitatem redire domum non auderent. Inde verſus Septentrionem erat [p] *Raphia* opidum, ad quod Ptolemæus IV. Antiochum Magnum devicit. Ibidem oſtenditur *cellula* [q] *S. Hieronymi*. Hinc porrò in eodem litore fuit [r] Anthedon. De cætero Idumæos in mediterraneis ſibi ſedes delegiſſe, Philiſtinos ad mare, judicat *Heidmannus*: *Adrichomius* [ſ] *Palæſtinæ propriè dictæ* ſeu terræ *Philiſtæorum* fines à *Cæſareâ Palæſtina* ad *Gazam* uſque & torrentem Ægypti extendit, atque *Enakim* ſeu *gigantes* inter eos fuiſſe robuſtiſſimos. Ferocem illam gentem *David* ſubegit ſibique fecit vectigalem. Urbes præcipuæ in hac Philiſtæorum regione recenſentur quinque: [t] *Geth*, *Gaza*, *Azotus*, *Accaron* & *Aſcalon*. Gaza jam memorata eſt. *Geth*, Hieroſolymâ verſus Occaſum proficiſcentibus non longè à litore in monte poſita occurrit, patria *Goliathi*, à Joppe quatuor leucis diſtans: ac hodie non exſtat [v] *Accaron*, quæ & *Acron* ſive *Acharon* dicta *g*, inter Aſcalon erat & Geth, hodie deſtructa jacet. Idolum *Baalſebub* ibidem colebatur, ad quod de valetudine ſua conſultum mittebat Rex in Iſraël *Ahaſia*, ſeu *Ochozias*. Reliquæ duæ urbes *Azotus* & *Aſcalon*, in mox ſequenti memorantur ſectione, quâ deſcribitur Judæa.

HEKELII.

d Lib. I. c. XI. p. 165. lin. 6. ſeq.
e Vid. *Curtius* Lib. IV. c. IV. §. 12.
f Leg. *Curtius* loc. cit. c. VI. §. 23.
g Quamque *Poſtellus Ptolemæi* Ἰαμνειῶν, h. e. *Jamnetorum Portum eſſe vult.*

BUNONIS.

x Clauditur [x] *Judæa* ad *Septentrionem* Samariâ; ad *Occaſum* Mari Interno; ad *Ortum* Mari Mortuo; ad *Meridiem* montibus Seir. Appellationem terra illa conſecuta eſt à tribu Juda *h*.

λ [y] *Hieroſolyma*, olim *Solyma* & *Salem* dicta, poſſeſſa eſt à Rege *Melchiſedeco*. Sed tum temporis *Moria* mons, in quo poſtea templum extructum fuit, nondum erat urbis illius pars. At Jebuſæi urbem in monte *Sion*, loci natura munitam, & de ſuo nomine appellatam, poſſede-

a Gazæ navale. b Majumæ. c Modin. d Betſemes. e Themnas. f Sorec fl. g Nehel-eſchol. h Gerara. i Berſabee & op. deſertum. k Agar Fons. l Juniperus Eliæ. m Judæus arenâ baptizatus. n Sibor fl. o Rhinocorura. p Raphia. q S. Hieronymi cellula. r Anthedon. ſ Palæſtina proprie dicta. t Geth. v Accaron. x Judææ fines. y Hieroſolyma ſeu Solyma.

longe clariſſima urbium Orientis, non Judææ modo. *Titus Veſpaſianus* captam totam diruit. *Ælia Capitolina* poſtea dicta, cum

ſederunt uſque ad regnum Davidis, qui eam cepit vocavitque [a] *Civitatem David.* Monti Sioni ſubjecta quædam urbis pars dicta eſt *Filia Sion*: videtur tum temporis quoque extitiſſe. [b] *Templum* in monte *Moria*, in quo *Iſaac* fuerat immolandus, à Salomone exſtructum eſt magnificentiſſimum *i*; *k* quod à *Nabuchodonoſore* Babyloniorum Rege exciſum & inflammatum eſt. Inſtauratum quidem poſt 70. annorum exſilium à Judæis permiſſu Regum Perſarum: verùm à priſtino multùm abfuit ſplendore. Hoc templum inviſit & veneratus eſt *Alexander M.* Prophanavit *Antiochus*; at repurgarunt *Maccabæi*. Expugnatum poſtea eſt à *Cn. Pompejo*, & ſpoliatum à *Craſſo*. Sed *Herodes M.* templum hoc, ut populi gratiam ſibi pararet demolitus eſt, & multo ſplendidius è fundamento excitavit ad priſtinam altitudinem. Incluſum erat templum *triplici ambitu.* Quorum *extimum* [c] *alienigenis* ingredi fas erat. In eo, qui ab illo *proximus* erat & muro diſcretus, [d] *Judæi* utriuſque ſexus adorabant. In eodem erat [e] *porticus Salomonis*, in qua Servator frequenter docuit. *Tertium* [f] *ambitum*, qui templo erat contiguus, Sacerdotes tenebant. In media prope ejus parte, ex adverſo templi *Altare* erat, in quo ſuffitum facere ſolebant Sacerdotes. Ad utrumque Altaris hujus latus hinc *Candelabrum* erat *aureum*: inde *menſa* item *aurea*, cum *panibus propoſitionis.* Ad hoc Altare *Zacharias* ſacerdos, quum munere ſuo fungeretur, vidit angelum Domini ad dexteram altaris, qui ei nunciavit nativitatem filii. Intimum templi receſſum *Sancta Sanctorum* dicebant; ibi ſervabatur *Arca fœderis*, unde reſponſa Deus reddebat. In arca illa repoſitæ erant *Tabulæ duæ lapideæ*, quibus legem ipſe Deus inſcripſerat; *Vaſculum Mannæ* & *Aaronis virga.* Hæc Arca in templo poſt exſilium Babylonicum exſtructo, non fuit. In primo ambitu ſive *Atrio gentium* erat [g] *Porta Specioſa* dicta, Orienti obverſa, ad quam claudum ſanarunt *Petrus* & *Johannes*; altitudinem habens 30. cubitorum; & tota ære Corinthio inducta. Porta, quæ ex adverſo huic in Atrium Judæorum ducebat, alta erat 50. cubitos. Quæ verò in Atrium Sacerdotum, 70. Ipſius verò templi porta cubitorum erat 90. Et aulæa pretioſiſſima ſpatium portarum æquabant. Quod in altiſſima hac ipſius templi porta ſuſpenſum erat *aulæum*, in duas partes ſciſſum eſt, à ſummo ad imum, quum *Servator noſter* in cruce exſpiraret. Templum hoc tam magnificum à *Tito Veſpaſiani* filio expugnatum, cum univerſâ urbe incendio periit. Ad ejus templi latus Septemtrionale erat arx munitiſſima [h] *Antonia* dicta, antea turris *Barim*, à Maccabæis munita. Arx iſta per pontem ingentem Templo jungebatur. Erat & [i] *Crypta* quædam ſubterranea ex arce in templum ducta, per quam occultè milites in illud poterant evadere. Hæc conjicitur eſſe illa [k] *Turris Stratonis*, ad quam *Antigonus* à fratris ſatellitibus occiſus eſt. Ad Auſtrale templi latus palatia erant ſumptuoſiſſima; [l] *Salomonis*, & *filiæ Pharaonis*, *Tribunal*, & [m] *Domus Libani.* Atque hæc loca maximè illuſtria fuerunt in monte Moria. Templum verò iſtud lætiſſima [n] *vallis Cedron* dicta circumdedit; in quam *Jacobus Apoſtolus* de ſummo turrium faſtigio præceps datus eſt. Moriæ vicinus eſt in Meridiem [o] *Sion* mons, in quo præter *Arcem* [p] & *Sepulchrum Davidis*, *Annas* & *Caiphas* Pontifices ſua ſcribuntur habuiſſe domicilia. In eodem monte duo excitavit *Palatia* Herodes, [q] *Cæſaris*, & *Agrippæ*, in monte illo fuiſſe perhibetur *Cœnaculum*, in quo *Chriſtus Paſcha* comedit: & *Spiritus S.* Dicipulis datus. Quamquam alii in civitate inferiori ad *Portam Vallis* illum collocant locum. *Tabernaculum*, in quo *Arca fœderis*, in eo quoque fuit monte, antequam templum Salomonis eſſet exſtructum. In muro Orientali montis Sion ponitur & [r] *Turris Siloah*, cui ſubjecta *Piſcina Siloah*, in quâ cœcus Chriſti juſſu oculos abluens viſum recipit. Tertius [ſ] *mons Acra* in inferiori & occidentali erat urbis parte. In eaque multæ arces & palatia. Ad Occidentalem templi partem erat [t] *arx Maccabæorum*, *Theatrum* & *Gymnaſium*, [v] *Berenices regia*, ac *Helenæ*, & [x] *arx Antiochi Epiphanis*, *Amphitheatrum*, & *Forum rerum venalium.* In Septentrionali civitatis parte, quæ *Filia Sion* appellata eſt, *Forum* erat *magnum* in conſpectu *Antoniæ* & *Prætorii Rom.* quod cum An-

a Civitas David. b Moria mons in quo Templum. c Atrium gentium. d Atrium Judæorum. e Porticus Salomonis. f Atrium Sacerdotum. g Porta Specioſa. h Antonia arx ſeu Barim Turris. i Crypta. k Turris Stratonis. l Palatium Salomonis & Tribunal. m Domus Libani. n Cedron vallis. o Sion mons. p Arx Davidis, ejuſque ſepulchrum. q Cæſaris & Agrippæ Palatia. r Siloah turris & piſcina. ſ Acra mons. t Arx Maccabæorum. v Berenices regia. x Arx Antiochi.

cum ab *Ælio Adriano*, mutata nonnihil loci regione reſtitueretur. Nunc Turcis incolis *Gutz* eſt. Reliquæ Judæorum urbes
Aſcalon. Azotus. Jamnia. Joppe. celebres fuêre in litore [μ] *Aſcalon*, magna, & non minor [ν] *Azotus*; item [ξ] *Jamnia*, & [ο] *Joppe*, Phœnicum urbs antiquiſſima, quam Mela [m] ac Plinius [n] antiquiorem terrarum inundatione prædicant. Hinc *Andromedam* belluæ marinæ expoſitam fuiſſe fabulati

Antonia conjungebat [a] *Xyſtus*: in quem à *Pilato* Servatorem productum volunt, quum Judæis exhiberetur ſpinis coronatus, cum elogio: *Ecce homo!* Ex quo loco *Agrippa Rex* Judæos initio belli Judaïci ab inſana belli adverſus Romanos cupiditate gravi oratione deterret. In eadem parte fuit, [b] *Piſcina Probatica* ſeu *Bethesda*: in qua pecudes immolandæ lavabantur. Ejus aquæ ab Angelo commotæ morbos ſanabant. Hîc *Chriſtus* claudum *reſtituit*. Sequitur [c] *Bezetha* mons, & in eo [d] *Civitas nova*, quæ erat Septentrionalis Hieroſolymæ pars, ab Ortu in Occaſum reliquæ urbi prætexta. *Triplex murus* eam urbis partem includebat. Inter primum & ſecundum murum erat [e] *Palatium Herodis*. In eadem parte urbis habitabant artifices, mercatores, opifices, operarii, & reliquum vulgus. In iſto Herodis palatio erat *carcer*, ex quo per Angelum Domini liberatus *Petrus*. In muro iſto erant tres turres inſignes, [f] *Phaſelus*, *Mariamne*, & *Hippicus*. In Occidentali urbis angulo, ubi in Septentrionem flectunt mœnia, erat excelſa turris *Pſephina*, ex qua cœlo ſereno Arabia, & mare & extrema Judaïci territorii conſpicerentur. E regione hujus turris extra mœnia erat [g] *mons Calvariæ* ſive *Golgatha*: cui vicinus hortus in quo *ſepulchrum Chriſti*. Ad orientale urbis latus extra mœnia eſt [h] *mons Oliveti*, intèr quem & urbem [i] *Vallis Joſaphat*, interjacet. Eam vallem [k] *torrens Cedron* interluit.

HEKELII.

h Dicitur *Cananæa atque promiſſionis Terra paſſim* in SS.

i Atque pulcherrimum.

k Ideoque & *Hieroſolyma Euſebio* Lib. IX. *Præparat. Euangelica* qs. *Hieron. Salomonis*, h. e. *Ædes Salomonis* dicitur.

BUNONIS.

μ l *Aſcalon* o, *Semiramidis* patria, fuerat urbs Philiſtæorum ad ipſum maris portum, 720. ſtadiis Hieroſolymis diſtans, nobilis olim ac potens. *Samſon* huic irripuit, & 30. viris manu ſua interfectis, veſtes detraxit, eisque dedit, qui ænigma ſolverant. Venit tandem hæc urbs in Judæorum poteſtatem.

ν Quatuor ab illa urbe leucis diſtat m *Azotus* ſive *Aſdod* opidum, in quo n *Idolum Dagon*, piſcis habens caput *p*. *Judas Maccabæus* poſteaquam *Bacchidis* copias fudiſſet, & fugientes *Azotum* uſque perſequutus eſſet, hoſtium multitudine circumventus heîc occubuit; cujus frater Jonathan urbem hanc direptam incendit *q*. Spiritus Domini huc tranſtulit *Philippum*, quum Eunuchum docuiſſet ſalutis viam.

ξ o *Jamnia* opidum medio prope intervallo ſitum erat inter Joppen & Geth Philiſtinorum. Ejus portum captum cum navibus exuſſit *Judas Maccabæus*.

ο p *Joppe* *r* in tribu Dan urbs maritima erat, ubi olim portus Judæorum commodiſſimus. Trabes etiam cedrinas in Libano cæſas ratibus compactas huc mittebat *Hiramus* ad Salomonem. Hic navim conſcendit *Jonas* conſpectum Dei fugiens. *Petrus Apoſtolus Tabitham* defunctam hîc in vitam revocavit; unde à *Cornelio* centurione Cæſaream evocatus eſt *ſ*.

HEKELII.

l *Solinus* in *Polyhiſt*. c. XLVII. p. 101. lin. 24. ſeq.

m Lib. I. c. XI. p. 165. lin. 10.

n Lib. V. c. XIII. p. 72. lin. 8. ſeq.

o A Conditore *Aſcalô Hymenei* Filio ita nuncupata.

p Conf. *Judic*. XVI. 23. & I. *Maccab*. X. 83.

q Vid. 1. *Maccab*. loc. cit. v. 84.

r *Pulchritudine* vel *Decore* nomen habens.

ſ Hodie *Sappho* à *Barbaris* appellatur.

BUNO-

a Xyſtus. b Piſcina Probatica. c Bezetha mons. d Civitas Nova. e Palatium Herodis. f Phaſelus, Mariamne & Hippicus & Pſephina turres. g Calvariæ mons ſeu Golgatha. h Oliveti mons. i Joſaphat Vallis. k Cedron torrens
l Aſcalon. m Azotus ſeu Aſdod. n Dagon Idol.
o Jamnia. p Joppe.

ti ſunt. Intus ϖ *Emmaus*, vicus antè, & ϱ *Lydda*, & σ *Hierichus*, quæ Jericho in ſacris literis: & prope Hieroſolyma τ *Bethlehem*, vel nobiliſſima in toto orbe terrarum, *JESV CHRISTI* humani generis Servatoris natalibus. At pars Judææ *Peræa* dicta fuit, hoc eſt, *Vlterior;* quia πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ, id eſt, trans Jordanem, ſita. In ea υ *Macherûs*, ſecunda quondam arx Judææ ab Hieroſolymis. Emmaus. Lydda. Hierichus. Bethlehem. Peræa. Macherûs.

JORDANIS FLVVIUS.

V. Sed de *Jordane* hoc loco retuliſſe conveniat. *Jordanis*, igitur amnis, qui Hebræis *Jarden*, oritur, ut auctor eſt D. Hieronymus, ex duobus fontibus haud procul à ſe disſitis, quorum alteri *Jor* nomen eſt; alteri *Dan*; conjuncti nomen amni faciunt *Jordan*, ſive Jordanis. Ipſe amœnus, & quatenus locorum ſitus patitur, ambitioſus; accoliſque ſe præbens, veluti invitus *Aſphaltiten* lacum dirum natura, petit, à quo poſtremo ebibitur, aquaſque laudatas perdit, peſtilentibus miſtas. At à fontibus CCCLXXXIV. circiter ſtadia prolapſus, ubi prima vallium fuit occaſio, in *lacum* ſe fundit *Samochoniten;* inde in multo majorem, quem Latini *Geneſaram*, Græci *Geneſaritin* & *Tiberiadem*, ab opidis appoſitis dixerunt. Sacrorum librorum ſcriptores eadem ratione ſtagnum *Genezareth* & mare *Tiberiadis* vel *Galilææ* vocant. Inde Samariam Judæamque perfundens, tandem Aſphaltite lacu retinetur. Jordanis fl. Lacus Geneſera, ſeu Mare Galilææ.

A S-

BUNONIS.

ϖ a *Emmaus* nobilitatum victoriâ Maccabæi, & facto *Servatoris*, quo ſe Diſcipulis duobus aperuit, eo ipſo die, quo à mortuis reſurrexerat *t*. Poſtea hoc opidum dictum eſt *Nicopolis*.

ϱ b *Lydda* à Jamnia verſus Ortum erat; hîc *Æneam* paralyticum verbo ſanavit *Petrus Apoſtolus*.

σ c *Hierichus* urbs olim magna & permunita; eademque miræ amœnitatis & ubertatis agrum habebat. *Roſas* generoſiſſimas poſſidebat & palmeta; unde & *Palmarum urbs* dicta eſt. *Balſamum* quoque incredibilis fragrantiæ propè ſolus ager Hierichuntinus gignebat. *Joſua* eam urbem ſine ullis machinis expugnavit. Quum Judæa in quinque Toparchias à Gabinio diſtribueretur, *Hiericho* una earum fuit. Chriſtus *Zacchæum* hîc publicanum ſuſcepit, & *Bartimæo cæco* viſum reſtituit: Aliis item duobus; quum hinc diſcederet.

τ *Bethlehem* in finibus Juda & Benjamin erat.

υ *Macherûs* v haud longè aberat à Maris Mortui parte Septentrionali. *Alexander* Rex id caſtellum primò ædificavit: *Herodes M.* amplificavit, & exornavit. In eadem arce *Johannes Baptiſta* aliquandiu in vinculis habitus, demum capite multatus eſt; eodem in loco ſepultus ſcribitur; uti & *Eliſæus*, atque *Abdias* Prophetæ x.

HEKELII.

t Vid. *Lucæ* XXIV. 13.

v Et *Machærus*.

x Caſtellum hoc incolentes dicuntur Machæritæ.

H E-

a Emmaus ſeu Nicopolis. b Lydda. c Hierichus.

ASPHALTITES LACUS.

Aſphaltites lacus ſeu Mare mortuum.

VI. *Aſphaltites* y nihil præter bitumen gignit; unde & nomen ἀπὸ τῆς ἀσφάλτȣ. Neque piſces, neque ſuetas aquis volucres patitur, ſapore corrupto & gravitate odoris peſtifer. Item propter magnitudinem & aquæ immobilitatem, *Mortuum Mare* dicitur. Nam neque ventis impellitur, reſiſtente turbinibus bitumine, quo aqua omnis ſtagnatur; neque navigationis patiens eſt, quoniam omnia vitâ carentia in profundum merguntur; nec materiam ullam ſuſtinet, niſi quæ alumine illinatur. At nullum corpus animalium recipit: Tauri camelique fluitant, periti imperitique nandi perinde attolluntur. [2]

CAP.

HEKELII.

y Vel *Aſphaltus*.

REISKII.

2 [a] Univerſus terrarum orbis ex Judæorum ſenſu partes complectitur duas (1) ארץ ישראל i. e. *terram Iſraëlis* (2) חוצה לארץ i. e. *extra terram*, extraneas nempe regiones, quotquot ſunt: [b] Idemque orbis duos comprehendit populos, unum ישראל i. e. *Iſraëlitas*, alterum אומות העולם i. e. *nationes mundi*: Quales in una terra Chanaänæa numerabantur undecim, pro numero filiorum, quos Chanaän procrearat. Sed ex illis præcipuæ ſeptem, unaque harum potentiſſima Philiſtæa, quæ toti Paleſtinæ apud exteros nomen addidit. De Judæa vero quousque patuit, hujusque terminis, diviſione, partibus, urbibus, fluviis & montibus, auctores extraneos cum ſacra Scriptura tabulas item noſtras quæcunque habentur, cum Judaïcis & Talmudicis conciliare hoc opus, hic labor eſt non exiguus. Sed plura Lightfothus, Bonfrerius, Bochartus, Spanhemius errata notant: plura notari amplius poſſunt de metropoli præſertim ac templo magnifico, nec non hujus excidio, de quo nummi Romani adhuc ſuperſtites conteſtantur. Mirum eſt, Talmudicos Judææ ſeptem attribuiſſe maria [c] (1) *Mare Magnum*, i. e. mediterraneum (2) *Tiberiadis*, (3) *Sodomiticum*, (4) *Samochonitis*, (5) *Mare Decholta*, i. e. Arenoſum in lacu Sirbonis, (6) *Mare Apamiæ*, i. e. Regiunculæ Syriacæ ubi ſcaturigo ſive Jordanis phiala, quam Fl. Joſephus lacum nominat (7) *Mare de Schaliith*, de quo docti conjiciunt, idem eſſe, quod mare Jezor apud Jerem. c. 49. ℣. 32. dicitur. Vid. Lightf. Chorogr. Animadverſ. ubi fluv. Jordani non duos fontes [d], quæ communis opinio eſt, ſed *unicam Paneadæ* multis rationibus vindicavit cap. 67. Huic adde minores fluvios Ciſon, Jarmoch, Pigah, Arnon, Jabok, itemque fluvium Sabbaticum, quem nominant, notatu digniſſimum. Plura nunc omitto Itineraria, tum Rabbinica R. Benjamin Tutelenſis, & R. Anonymi de Cippis ſepulchriſque Patrum veterum ac Prophetarum, tum Chriſtiana eaque aut recentia, quæ Radzivil Princeps illuſtriſſ. Chriſtoph. Furerus, Neitſchiz & Trein-lov ediderunt, aut vetera Monachorum aliorumque hominum plura.

a Terrarum orbis duplex. b Et populus. c Maria ſeptem. d Jordanis fontes.

BUNO-

CAP. XXI.

Samaria, Galilæa, Phœnice, & Libanus.

SAMARIA. [1]

I.

JUdææ jungitur [α] *Samaria*, aliquanto latiùs juxta litus exten- Samaria.
ſa; quippe, & *Joppe*, & *Azotus*, & *Aſcalon*, Samariæ opi- Sebaſte.
da, ab auctoribus uſurpantur. Caput regionis eſt [β] *Samaria*, quæ Neapolis.
& *Sebaſte*, [γ] *Neapolis*, & [δ] *Gamala*, atque in litore [ε] *Apollonia*. Gamala. Apollonia.

BUNONIS.

α [a] *Samaria* inter Judæam & Galilæam interjacet *a*.

β A monte *Garizim*, & urbe *Sichem* non longè aberat mons *Semaron*, in quo *Samaria* ab Amri Iſraëlitarum Rege condita, Regum illorum ſedes fuit. Expugnata demum eſt ab Aſſyriorum Rege *Salmanaſſere* & Rex Oſea cum univerſo populo captivus abductus. In regiones illas ſubmiſit Salmanaſſer gentem Perſicam, *Chutæos* à flumine *Chuto* ita dictos, Judæis inviſos. Ipſa verò urbs Samaria hodie in ruinis jacet. Prope eam ſunt montes *Bethel* & *Dan*, in quibus volunt duos aureos vitulos ab Hieroboamo poſitos. [b] *Sichem* verò poſtea appellata *Neapolis*; unde *Juſtinus Martyr* ortus. *Neapolis* illa tum temporis, *ut Scaliger* ad num. *Euſeb.* 2157. docet, metropolis Samariæ fuit. Poſtremo deductis eo colonis, Veſpaſiani aut Domitiani auſpiciis *Flavia Cæſarea* appellata eſt.

γ [c] *Neapolis* & *Mabortha*, quæ demum fuit, antiquiſſimis temporibus erat [d] *Sichem*, ubi Dinæ Jacobi filiæ ſtuprum illatum ab Abimelecho; poſtea deſtructum excitavit Jeroboam, Servatoris ævo vocata eſt *Sichar*.

δ [e] *Gamala* in monte ſita erat cameli figuram referente, cujus capiti arx, gibbo reliqua urbs inhærebat. Expugnata eſt ab *Alexandro* Judæorum Rege; ac deinde quoque à *Veſpaſiano*. Ab ea urbe circumjacens regia dicta eſt *Gamalitica*. Ponitur verò urbs illa trans Jordanem ab Orientali Maris Galilææ latere paullum remota.

ε [f] *Apollonia* ad maris Interni litus à Joppe verſus Septentrionem jacet.

HEKELII.

α Ejus *Deſcriptionem* vid. ap. *Flavium Joſephum* Lib. III. de *Bello Judaico* c. II. p. 704. Edition. *Frobeniano-Baſil.*

REISKII.

1 [g] *Samaria* primas origines nomenque ſuum non ab Samaræis Zamari, unius inter filios Chananæos poſteris traxit, nec ab Hebraïco verbo שמר *Schamar*: quaſi שומרין i. e. *cuſtodes* vel *obſervatores* dixeris (quæ ſententia Elmacini Arabis fuit in Hiſtor. Sarac. p. 118.) ſed ab *Samero*, qui montem arcemque Ambro, Iſraëlitico regi vendidit, ut nova urbs nempe Samaria ſuperſtrueretur. Sed Sichemitæ hodierni hunc nominis auctorem ſuum refugiunt, ac ſeſe *filios Iſraelis Samreos*, *populum Sanctum*, *puros legis Moſaïcæ obſervatores* in utraque profitentur Epiſtola, quam nobiliſſimus Ludolfus ſibi reſcriptam cum notis edidit: Amplius omnes *è filiis Joſephi juſti*, *è tribubus Ephraim & Manaſſe ortos* ſeſe volunt; libros ſolum Moſaïcos & librum Joſuæ ab ſuis recipi legique; feſta item vetera ſibi ſupereſſe; codicem legis MStum ab ipſo Abiſa, Pinhaſi filio; ſepulchra etiam Prophetarum, virorumque ſanctorum aliquot: Denique ſub finem breve hoc religionis ſymbolum annectunt: *Fides mea in te Domine, & in Moſe, filio Amram, ſervo tuo, & in lege ſancta, & in monte Garizim, Domo Dei, & in die ultionis & retributionis.* Judæi hodierni eos כותים i. e. [h] *Cuthæos* nominant propter Aſſyriacas à Salmanaſſare huc miſſas colonias: Chus enim Chazeſtan fuit ſive Suſiana, Bocharto auctore, ut tamen ſimul è Babele, Amida & Muſal deportatos incolas Elmacinus recte ſcripſerit. Una hodieque apud illos [i] *Sichem* claret, Samaria vero in ruinis jacet: Illa montibus cincta & convallibus amœnis, Cuthæorum ſedem præcipuam habet. Plura

GA-

Qqq tum

a Samaria. b Sichem ſeu Neapolis. c Neapolis. d Sichem ſeu Sichar. e Gamala. f Apollonia. g Samaria. h Cuthæi. i Sichem

GALILÆA.

Galilæa. Turris Stratonis, ſeu Cæſarea. Capernaum. Julias. Bethſaida. Tarichea. Nazareth.

II. Ultima Palæſtinæ eſt ζ *Galilæa*, cujus caput in litore η *Turris Stratonis*, eadem poſtea *Cæſarea Stratonis*, ſive *Cæſarea Palæſtinæ*, ab Herode Rege de novo condita. Intus ad Lacum Geneſaram, ſeu mare Galileæ, θ *Capernaum*, ι *Julias*, κ *Bethſaida*, λ *Tiberias*, μ *Tarichea*, inter lacum & mare Phœnicium ν *Nazareth*.

tum Geographica tum hiſtorica ex Hottingeri Exercit. Anti Morinianis, collectaneis Cellarii ad Hiſtor. Samarit. Notis ad Epiſtolam Samarit. & Hotting. Theſauro Philol. peti poſſunt.

BUNONIS.

ζ a *Galilæa* terminos habet Ptolemaidem, Carmelum montem ad *Occaſum*: Samariam & Scythopolim, uſque ad fluenta Jordanis, ad *Meridiem*; ad *Ortum* Hippenem & Gadarim, & Gaulanitidem, regnumque Agrippæ; ad *Septentriones* denique Tyrum & Tyriorum fines.

η b *Cæſarea* illa incredibili magnificentia ab Herode aucta eſt. *Herodes Agrippa* Rex ab Angelo percuſſus hîc expiravit *b*. *Cornelius Centurio* à Petro hîc edoctus eſt æternæ ſalutis viam *c*. Hîc *Philippus* & quatuor ejus filiæ prophetico ſpiritu dotatæ vixerunt *d*: & *Agabus* vincula D. Paulo prædixit *e*. Hic *D. Paulus* in vinculis egit biennium, & coram *Felice*, *Feſtoque* & *Agrippa* cauſam ſuam egit *f*. Hinc Romam ad ad Neronem miſſus eſt *g*. *Cæſarea* hæc ad formam proconſularem poſtea evecta eſt à Juſtiniano Imperatore. *Novell.* 103.

θ c *Capernaum h* ad mare Galilæum, Decapoleos urbs primaria, opibus & ſplendore præ cæteris illuſtris, ad dextram ſita erat in litore ſecundo, Jordane deſcendentibus, ubi is lacui ſe miſcet. Hæc civem habuit *Servatorem*: qui Nazareth relictâ, quam educatione ſuâ illuſtraverat, in urbem hanc migravit *i*. Hic plurima edidit miracula, & didrachma ſolvit per Petrum, mulierem 12. annos fluxu ſanguinis laborantem, etiam centurionis ſervum hîc ſanavit. Ut verò Capernaum dextrum litus obſidebat, ita *Chorazin* tenebat lævum. Quæ urbes, quod ipſe Servator iis prædixerat, hodie in ruinis jacent.

ι d *Julias* ad litus maris Galilææ Orientali eſt.

κ e *Bethſaida k* in angulo iſtius maris Septentrionalis erat, urbs Decapoleos inſignis, ad viam ſita, quæ è Syria in Ægyptum ducit. Eſt hæc urbs *Petri*, *Andreæ* & *Philippi* Apoſtolorum patria. Cæco cuidam *Chriſtus* hîc viſum reddidit. Regio illa *Genezar* ſive f *Genezareth* appellatur; unde & mare vicinum appellationem habet.

λ g *Tiberias* metropolis & terminus Decapoleos regionis, urbiumque ejus maxima nomen ab Imp. *Rom. Tiberio* traxit; & ab ipſa *vicinum* h *mare Tyberiadis*. *Servator noſter* in ea regione quinque panibus & duobus piſcibus quinque millia hominum ſaturavit *l*.

μ i *Tarichea* ad Orientale maris Galilææ litu[s] poſita, olim fuit urbs munitiſſima, à Veſpaſiano tamen expugnata.

ν k *Nazareth* in montis erat vertice. Hîc domicilium ſuum habuit *B. Virgo Maria*, & ab Angelo didicit, ſe fore Meſſiæ matrem *m*. Ibidemque educatus eſt *Chriſtus*, ac deinde docui[t] in eorum Synagoga; etſi eo eventu, ut impi[i] cives eum præcipitare conarentur de abrupt[o] montis. Cæterum in *Galilæa Inferiori* eſt mon[s] *Hermon*, quem Sidonii vocant *Sivium*, & Amorrhæi *Senir*. *Inferior* l *Galilæa* Auſtralis eſt ut *Superior* m Septentrionalis.

Cæterum n *Palæſtina* in *duodecim Tribus*, gentis Iſraëliticæ ita fuit diviſa, ut per Jordanem diſtinguerentur in *Orientales duas* cum *dimidia* & *Occidentales novem*, cum *dimidia*. *Orientale[s] trans Jordanem* erant, o *Tribus Ruben* ad Mar[e] Mortuum in parte Auſtrali; p *Tribus Gad* inde verſus Septentrionem huîc habitabat contigua & inde porro verſus Septentrionem q *Dimidi[a] Tribus Manaſſe*. Cis Jordanem reliquæ incoluerunt *Tribus*; ac ſunt *Occidentales*. Verſus Septentrionem, extremas hujus Terræ regiones ad ripas Jordanis, ubi is primùm ſcaturit, ad mare uſque Galilæa poſſedit, r *Tribus Nephtalim*: huic inde verſus Auſtrum ad litora mari[s] Galilææ contigua erat ſ *Zabulon Tribus*; cui iterum verſus Meridiem contermina fuit t *Tribu[s] Iſaſchar*; quam ſequuta Dimidia v *Tribus Manaſ[ſe]*.

a Galilææ termini. b Cæſarea. c Capernaum. d Julias. e Bethſaida. f Geneſareth regio g Tiberias. h Tiberiadis mare. i Tarichea. k Nazareth. l Galilæa Inferior & m Superior. n Palæſtinæ in XII. Tribus diviſio. o Ruben. p Gad. q Manaſſe dimidia. r Nephtalim. ſ Zabulon. t Iſaſchar. v Dimidia Manaſſe.

zareth, Chriſti redemptoris noſtri domicilium: & ξ *Cana Galilææ*, ſive *Minor*. At notandum hoc loco, unam equidem hanc eſſe Græcis Romaniſque ſcriptoribus Galilæam: in ſacris autem literis *duas* cenſeri; quarum altera jam explicata, *Inferior* eſt cognomine; altera vero Phœnices pars eſt, *Galilæa Superior* dicta, ſeu *Galilæa Gentium*. 2 Cana Minor.

PHOENICE.

III. *Phœnice* antè erat, quidquid terrarum inter • *Eleutherum* flu- Phœnice.

aſſe; indeque [a] *Ephraim Tribus*; ac porrò [b] *Tri-us Benjamin* ad partem Maris Mortui pertingens; cui confinis erat [c] *Juda tribus*; inter Ma-e Mortuum, & Tribum Simeon incolens. Te-iebat enim [d] *Simeon Tribus* Palæſtinæ partes Au-trales inter Judam & Philiſtæos. At [e] *Dan Tri-us* verſus Septentrionem Simeoni contigua erat, nter eandem, partem Judæ, Benjamin & Phi-iſtæos interjacens. At [f] *Tribus Aſer* Superioris Galilææ partem inter Tribum Nephtalim & Phœnices incoluit, quos ex munitis urbibus ma-itimis ejicere non valuit. Pleniorem Palæſtinæ ognitionem, qui deſiderat, adeat *Adrichomium*, *Buntingium*, aut *Heidmannum* n; qui ejus Ter-æ plenam perfectamque nobis dederunt de-criptionem.

HEKELII.

b Act. XII. 23.
c Act. X. 25. ſeq.
d Act. XXI. 8. 9.
e Loc. cit. ℣. 10. ſeqq.
f Act. XXIV. XXV. & XXVI.
g Act. XVII. ℣. 1.
h Quod *Agrum Pœnitentiæ*, vel *Villam Conſo-tionis*, aut *Propitiationem Pœnitentis* denotat.
i Unde & *ſua Civitas* dicitur *Matth* XI. 1.
k Propriè *Domum Frugum*, vel *cibariorum*, ut *Domum Venatorum*, vel *inſidiantium* deſignans.
l Joh. II. 1. ſeqq.
m Luc. I. 31. ſeqq.
n *Adamnanum S. Arcurphum*, *Franſciſc. Al-barottum*, *Arandam*, *Dubliulium*, *Stephanum Mantagazam*, *Medinam*, *Jod. Meggezium*, *Joan. Paſcham*, *Guil. de Rubriquis*, *Joannem Soarium*, *Joan. Georgium Tibianum*, & *Ludovicum Tſchu-ſium*.

BUNONIS.

ξ g *Cana* hæc haud longè à Nazareth verſus ſeptentrionem, ad latus montis *Carmel* ſita alumnos habuit *Simonem Cananiten* Apoſtolum, & *Nathanaëlem*. Hic aquam in vinum mutavit *Servator* o, & poſtea abſens regii cujuſdam filium, qui in urbe Capernaum animam agebat, verbo ſanavit *p*.

• h *Eleutherus* fl. in Ituræa, Libano monte editus, Galilæam gentium perluens inter Tyrum & Sareptam in Mare abiit Mediterraneum. Teſtudinum magnam vim in hunc fluvium certo anni tempore aſcendere è mari Phœnicio Plinius *q* auctor eſt. Eundem fluvium i *Sabbathium* illum nonnulli volunt, quod per ſex tantùm dies fluat; at ſeptimo, id eſt; ſingulis Sabathis deficiat ac fluere ceſſet. *Plin.* l. 31. c. 2. *Iſidorus* l. 13. c. 13. *Joſephus* de bello Jud. l. 7. c. 24. Eum viſum venit Veſpaſianus. Adrichomius exiſtimat eſſe amnem illum, qui in Cantico Salomonis *Fons hortorum* appellatur.

HEKELII.

o *Joan* II. 7. ſeqq.
p Joh. IV. 47. ſeqq.
q Lib. IX. c. X. p. 154. lin. 42. ſeq.

REISKII.

2 [k] Galilæa Hebraïce גליל גלילא à *convolvendo*, quaſi κατακυλιςήν, i. e. *tractu ſuo convolutam* dixeris, duplex apud Talmudicos habetur עילאה ותתאה i. e. una *ſuperior*, quam Joſephus τὴν ἄνω vocat, alteraque *inferior*, quam Græce τὴν κάτω nominat: Illa Septemtrioni propior ad Syros & Phœnices, hæc Auſtro vicinior ad Peræam & transjordanicam patet: Illa *cum addito gentium*, quas tangit; hæc *ſimpliciter & abſolute* in ſacris extraneiſque ſcriptoribus κατ' ἐξοχὴν Galilæa dicitur, & CHRISTO JESU nomen Galilæi à Nazaretha opido, quin Chriſtianis omnibus Galilæorum ſcomma inter gentiles addidit. Utraque Tetrachiam

a Ephraim. b Benjamin. c Juda. d Simeon. e Dan. f Aſer. g Cana Galilææ.
h Eleutherus. i Sabbathius fl. k Galilæa duplex.

flumen, & *Peluſium* opidum Ægypti mari Interno objacet. At poſtea Phœnices termini conſignati ſunt duo amnes, à Meridie *Cherſeus*, à Septentrione *Eleutherus*. Hæc igitur ſacris ſcriptoribus in duas dividitur partes; ϖ *Galilæam* Superiorem ſive Gentium, quæ eſt inter *Cherſei* fluminis oſtia & Antilibanum montem; & ϱ *Syrophœnicen* inter Antilibanum & Libanum. Urbes in univerſa Phœnice claræ in litore σ *Ptolemais*, antè *Ace* dicta, ſacris literis *Acon*: τ *Tyrus* quondam inſula, poſtea verò Alexandri oppugnantis operibus continens facta; *Zor* dicitur in ſacris Scriptis; & nunc *Sur* incolis: olim portu clara, urbibus genitis in Africa *Lepti*, *Utica*, & illa Romani imperii æmula *Carthagine*, etiam *Ga-*

Galilæa ſuperior. Syrophœnice. Ptolemais. Tyrus. Zor.

chiam aliquandiu ſub Herodibus; poſt hac Præſidialem, ultimo Conſularem provinciam continuit. [a] Nam Palæſtina ſub Impp. Romanis triplex in Diœceſi Orientis fuit: *Prima* nempe Conſularis, cujus caput Cæſarea poſt Hieroſolymæ ruinas; *ſecunda* Præſidialis, & *tertia* æque Præſidialis, quam *Salutarem* alio dixerunt nomine. Plura ex Lightfooto de moribus & dialecto pete; Si lubet, adde noſtram de Lingua vernacula JESU CHRISTI Diſſert. Libro de imaginibus CHRISTI ſubjunctam.

BUNONIS.

ϖ [b] *Galilæa Gentium* ſive *Superior* erat extra Eleutherum, intra eundem fluvium & Ieptaël, ſive tribum Zabulon.

ϱ In *Syrophœnicia* erat [c] *Campus Libani*, in quo *D. Georgius* fertur occiſo Dracone filiam Regis virginem liberaviſſe. Per eam regionem fl. [d] *Adonis* decurrit.

σ [e] *Ptolemais* ab Ægyptio quondam Rege nomen adepta, hodieque *Accon* nominatur, quondam *Claudii Cæſaris* colonia; aſſignata quidem in diſtributione terræ fuerat tribui *Aſer*: Verùm quod urbs munitiſſima foret, & cives bellicoſi, ab Iſraëlitis occupari non potuit. [f] *Jonathan*, Judæ frater à *Tryphone* in hanc civitatem invitatus dolo capitur, ibidemque occiditur. Poſteà variâ hæc urbs fortunâ uſa, modò Chriſtianis paruit, modò Saracenis, à quibus penitus exciſa, attamen reſtaurata eſt. Duobus ab urbe ſtadiis præterlabitur fluviolus [g] *Beleus*, ſeu *Belus*; cui propè erat [h] *ſepulchrum Memnonis*; ibidemque vallis *vitream* emittens *arenam*: quam quum exhauſerint multæ naves pariter accedentes; locus idem rurſus impletur. Mons qui [i] *Scala Tyriorum* dicitur, ad Septentrionem centum ſtadiis eſt ab urbe; neque longè ampliùs [k] *mons Saron*, vineis præſtans. *Joſephus*, *Plinius*.

τ [l] *Tyrus* urbs duriſſimæ rupi impoſita, undique fluctibus marinis alluebatur, unde munitiſſima, & opulentiſſimum erat emporium. *Hiramus* Rex Tyri erat, qui Salomonem in extruendo templo adjuvit. Expugnata hæc urbs fuit primùm à *Nabuchodonoſore* Chaldæorum Rege, ac deinde ab *Alexandro M.* r *Tyria purpura* in pretio erat. Ipſi Tyrii re navali præſtantes, armorum peritiâ excellebant, adeoque tribus Aſer nec hos potuit expellere habitatores. *Paulum Apoſtolum* inde Hieroſolymam abeuntem fideles Tyrii cum uxoribus & liberis proſequuti ſunt ad litus uſque; ac poſteà mirâ conſtantiâ Chriſtianam defenderunt fidem; donec à Saracenis demum capta eſt urbs, qui eam hodie tenent. Tyrus ſ patria fuit *Porphyrii* Philoſophi, item *Maximi* Philoſophi Platonici, & *Ulpiani* JCti. XXX. ſtadiis à Tyro aberat *Tyrus Antiqua*, Ortum verſus, [m] *Palæotyrus* t etiam appellata. Inter utramque erumpunt *fontes*, quorum maximus [n] *Aquarum viventium* dicitur *puteus*.

HEKELII.

r Vid. Q. *Curtii* Lib. IV. c. IV. §. 12. ſeqq.

ſ Quam *Curtius* loc. cit. c. II. §. 2. & claritate, & magnitudine ante omnes Urbes *Syriæ Phœniceſque* memorabilem vocat.

t Teſtante denuò *Curtiô* loc. cit. §. 4.

BUNO-

a Palæſtina triplex. b Galilæa. Gentium. c Campus Libani. d Adonis fl. e Ptolemais. f Jonathan occiſus. g Beleus fl. h Memnonis ſepulchrum. i Scala Tyriorum mons. k Saron mons. l Tyrus. m Palæotyrus ſeu Tyrus antiqua. n Aquarum viventium fons.

Gadibus extra orbem conditis. Poſtea verò omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura conſtitit. Sequitur υ *Sarepta*, Eliæ Prophetæ hoſpitio nota. Dein diu opulenta φ *Sidon*; antequam à Perſis caperetur, maritimarum maxima; artifex vitri; Thebarumque Bœotiarum parens. χ *Berytus*, quæ & *Felix Julia*, nunc etiam clara *Baruto*; ψ *Byblus*, ω *Botrys* & α *Aradus*. Inter hanc & Botryn β *Tripolis*, quam Tyrii, Sidonii & Aradii conditores obtinuerunt: dicta ex numero trium opidûm, ſingulis inter ſe ſtadiis diſtantium. Intus γ *Antaradus*, δ *Palæobyblus*, ε *Marathus*. Mons nobilis ζ *Libanus*, à tergo Sidonis orſus M. D. ſtad. in

Sarepta. Sidon. Berytus ſeu Felix Julia. Byblus. Botrys. Aradus. Tripolis. Antaradus. Palæobyblus. Marathus. Libanus Mons.

BUNONIS.

υ *Sarepta*, Hebræis *Sarphat*, inter Tyrum & Sidonem interjecta erat. Magnam olim atque ſplendidam fuiſſe urbem, ex ruinarum reliquiis colligitur. Vino generoſo etiam fuit nobilis Sarepta.

φ a *Sidon* à Tyro ducentis abeſt ſtadiis, urbs ν pervetuſta; quæ à *Sidone* primogenito Chanaan originem & appellationem habet, ipſi Tyro pleriſque rebus ſimilis x.

χ b *Berytus* ſupra Sidonem ad idem eſt mare; adeòque inter Byblum ad Septentrionem & Sidonem ad Meridiem.

ψ c *Byblus* hodie *Gibeletto* in eodem litore inter Berytum & Tripolin eſt *y*.

ω d *Botrys* vel *Botrus*, hodie *Vadro*, aliis *Botrun*, item *Elpatron*, aut *Beteron*, inter Tripolin & Byblum ponitur.

α e *Aradus* XII. mill. paſſ. à Tripoli verſus Septentrionem eſt, hodie vulgò *Laraca*: in tabulis itin. *Ortoſiæ*. At ſecundum Ptolemæum *Aradus* minuta inſula ante oſtium Eleutheri fl. Strabo tamen eam XX. ſtadiis abeſſe à terra dicit. *Eſt autem Aradus ſaxum z à mari circumfuſum*, inquit ille *a*, *VI. ferè ſtadiorum ambitum habens, habitationibus plenum: tanta hominum multitudine ad hoc uſque tempus, ut domus inhabitent multis faſtigiis b aptas c*. A Sidoniis exulibus creditur condita.

β f *Tripolis*, ut *Strabo* ait, à re ipſâ accepit nomen, quòd condita à tribus urbibus Tyro, Sidone, & Arado. At *Pomponius* & *Diodorus* cum Auctore noſtro ita dictam urbem tradunt, quod tria eo loco fuerint opida diſtincta. Hic circiter g *Macras* campus fuit, in quo mortuus viſus eſt Serpens, jugeri longitudine, craſſitudine tanta, ut equites ex utraque parte exiſtentes alter alterum videre nequiret, rictu eo, qui hominem equo inſidentem reciperet, exuviarumque ſquamam quamlibet clypeo majorem. *Strabo*.

γ h *Antaradus* nonnullis hodie *Tortoſa* urbs maritima eſt: Si verò urbs mediterranea eſt, alia illa fuerit à Tortoſa.

δ i *Palæobyblus* à Beritho VII. & à Byblo XII. mill. paſſ. abfuit, in Tab. itin. legitur Balbyblos.

ε k *Marathus* à Tripoli verſus Septentrionem eſt.

ζ l *Libanus mons* Phœniciæ celeberrimus; Cedris aliiſque arboribus olim decorus, herbis ſalutaribus ac fragrantiſſimis ſparſus, marmoribus candidiſſimus ſuffultus, multas accolis conciliat utilitates. Hinc lapides & ligna ad ſtructuram templi aliorumque operum petita. Victimæ etiam in templo immolandæ magna ex parte in vallibus Libani ſaginabantur. Thuris etiam optimi magnam olim gignebat copiam; unde & pro *thure Libanus* uſurpatur. Oriuntur ex illo flumina, *Jordan*, *Chryſorrhoas*; *Eleutherus*, *Lycus*, *Adonis*. Montis illius hodiernam faciem, incolarumque conditionem pluribus deſcribit, qui ipſe hæc loca vidit & ſcrutatus eſt *D. Rauwolf*.

HEKELII.

ν In Termino *Judæ*.

x Hæc ſorte ducta, Tribui *Aſer* obvenit.

y Meminit ejus *Curtius* Lib. IV. c. I. §. 15.

z Seu Petra quædam.

a Lib. XVI. *Geogr*. p. 525. Tom. II. Oper.

b Seu tabulatis.

c Alii ſcribunt *Aratus*, uti ex Verſu iſtô *Avieni* eſt videre, qui ita ſonat: *Læta dehinc Aratos Phœnicum prajacet oram.*

a Sidon. b Berytus. c Byblus. d Botrys. e Aradus inſ. f Tripolis. g Macras campus h Antaradus. i Palæobyblus. k Marathus. l Libanus mons.

in Cœleſyriam uſque porrigitur. Huic par interjacente valle, mons adverſus ℵ *Antilibanus* obtenditur, quondam muro conjunctus. In ea parte Phœnices, quæ *Galilæa Gentium* vocatur, mons eſt celebris ט *Carmelus*, & opidum in eo eodem nomine, quondam ι *Ecbatana* dictum. Cæterum ipſa gens Phœnicum ſolers hominum genus, & ad belli paciſque munia eximium. Literas & literarum operas, aliaſque etiam artes, maria navibus adire, claſſe confligere, imperitare gentibus, regnum præliumque commenti. 3

Mons Carmelus. Ecbatana.

CAP.

BUNONIS.

ℵ Libano obtenditur [a] *Antilibanus*, quondam muro illi conjunctus. Inter hos montes concludit Strabo *Cœleſyriam*, & ſpatium ejus indicat. *Duo*, inquit, *ſunt montes, qui Syriam cavam includunt, æqualibus ferè inter ſe ſpatiis diſſiti, Libanus & Antilibanus, paullo ſupra mare incipientes: Libanus prope Tripolim & Dei faciem; Antilibanus prope mare Sidonium, deſinunt autem ad Arabiæ montes, qui ſunt ultra Damaſcum, & eos, qui ibi* Trachonitæ *dicuntur, in alios quosdam montes, qui gleboſos & fructiferos habent colles. In medio concavitatem planam relinquunt, cujus latitudo ad mare eſt ſtadiorum 200. longitudo à mari in mediterranea dupla.* In hos montes [b] *Orontes* fl. labitur.

ט [c] *Carmelus* mons nobilis, in quo *Elias* Propheta Baalis cultores miraculo vicit, & ad torrentem *Ciſon* mactavit. Eſt tamen in tribu Juda quoque *Carmelus mons*; ubi habitavit *Nabal.*

ι In Carmelo opidum fuit ejuſdem nominis, quondam [d] *Ecbatana* dictum *d.* Atque hæc forte *Ecbatana* illa eſt, ad quam obiit *Cambyſes* Rex; qui Ecbatanam Mediæ prius intellexerat, ab Oraculo monitus, fore, ut moreretur ad Ecbatanam. *Herod. l.* 3. Cæterùm in eadem Syrophœnicia erat [e] *Cana Major*, *Syrophœniſſæ* illius patria, cujus filiam à dæmonio obſeſſam liberavit Servator.

HEKELII.

d Vid. *Plinii.* Lib. V. H. N. c. XIX. p. 73. lin. 5. ſeq.

REISKII.

3 [f] Ultimæ Phœnicum origines quin ad Chanaänem pertineant, vix dubitatur, ad quem proximæ pertingant, huc dubitatum inter doctos video. Bochartus tamen illam aut ſuſtulit aut comminuit dubitationem, ac luculentius Lib. I. Chan. cap. 1. oſtendit, Phœnices ortum & nomen ſuum *ab Anako deſumſiſſe*, dicique voluiſſe duobus Hebraïcis vocabulis בני ענק *Bene Anak*, i. e. *filios Anaki*, ſeu gentem ex hujus poſteris oriundam. Nec Viro doctiſſimo rationes deſunt, tum ab analogia Grammatica, tum ab antiquitatibus Punicis, in quibus multa veterum Anakæorum veſtigia commonſtrat. [g] Duplex autem Phœnicia fuit; una *maritima* ſeu *exterior*, ad mare Syriacum ſita, & altera *mediterranea* ſive *interior*, Damaſco ac Libano vicina, ſacriſque ſcriptoribus Aram-Dammeſek dicta: Illam Notitia Imp. Romani *primam* Phœniciam & Conſularem, hanc vero *ſecundam* & Præſidialem provinciam facit. [h] Syrophœnicia vero quin ſecundæ aut interioris pars fuerit, nullus dubito neque ab hac illam arbitror ſejungendam, licet Lightfooto aliter videatur. Interim Bochartus colonias Phœnicum per mare mediterraneum, & in omnibus huic vicinis regionibus, ac inſulis remotioribus diſperſas explicat, multaſque gentium origines, ſi quidem non ubique certas, tamen probabiles, ingenioſas & doctiſſimas docet.

a Antilibanus. b Orontes fl. c Carmelus mons. d Ecbatana. e Cana Major f Phœnices unde orti. g Phœnicia duplex. h SyroPhœnicia.

SYRIÆ
Sive
SORIÆ
Deſcriptio
CILICIA
COMAGENE
MESOTA MIÆ
Maſius Mons
Amanus Mons
Samoſata
Edeſſa
Antiochia
Germanicia
Sis
Adena
Tarſo
Curco
Laiazzo
Pierius mons
Pieria
Alexandriola
Alexandretta
Chalybonitis
Chalybon
Aleppo
Chalcidene
Sinus Iſsicus
Golfo de Laiazzo
Seleucia Pieria
Golfo de Antio:
Caſius Mons
Antiochia
Daphene
Laodicea
MARE SYRIACUM
ANTIOCHENE Sive
SELEUCIS
Caſius Mons
Tortoſa
Aradus
SYRO PHŒNICIA
Tripoli
Botrys
Biblus n Gibeletto
Palæobiblus
Berytus n Barut
Sidon
Sarepta
Tyrus
Antilibanus Mons
Damaſcus
COELE SYRIA
Cyrreſti
Palmyrene
Palmyra
Apamia
Larifsa
Laodicea ad Libanum
Epiphamaia
Emeſa Hamſa
Bellarbei Mons
Donaba
Iabruda
Odmana
Orontes
Libanus Mons
Hierapolis
Zeugma
Euphrates flu
Bir
Barin
Tabar
Carra Haran
Apamia
Nicephorium
Chaboras
Chabur flu
Rachas
Reſapha
Thapſacus
Cholle
Orixa
Coara
Adada
PARS
ARABIA DESERTA
Alſadamus Mons
Ana
Suberkan

CAP. XXII.

Antiochene, Comagene & Cœleſyria.

ANTIOCHENE.

I.

[α] ANtiochene, quæ ſequitur Phœnicen, caput eſt ipſa [β] *Antiochia*, cognomento *Epidaphnes*, urbs celeberrima, Syriam regentium ſedes. Inde non minori fama [γ] *Apamia*, [δ] *Laodicea*, & [ε] *Seleucia* cognomine *Pieria*: unde ipſa regio *Tetrapolis* dicta fuit, Seleucis. Tetrapolis. ſeu Antiochene. Epidaphnes. Antiochia. Theopolis ſeu Seleucis.

BUNONIS.

α [a] *Antiochene* ſive *Seleucia* inter Syrophœniciam, Cœleſyriam, Comagenam & Internum Mare interjacet.

β [b] *Antiochia*, cognomento etiam *Magna* dicta, ab oſtiis Orontis fl. remota eſt, qui urbem illam interluit, Hebræis *Reblatha* vel *Rebla*: Turcis hodie vocatur *Antachio*. Secundum quidam appellationem nacta eſt ab *Antiocho*. Hic ſedem fixit *Apoſtolus Petrus*, ac fideles Antiocheni primùm dicti ſunt *Chriſtiani*. Synodus ibidem habita *Paulum Samoſatenum* damnavit *b*. Conſtabat Antiochia ex quatuor contiguis urbibus, quarum quælibet ſuo muro cingebatur. *Daphnes* lucus omnium amœniſſimus in ejus erat ſuburbio, cujus nullam arborem exſcindere vel diſtrahere licebat. *l. 1. & 2. C. de cupr. ex luc. Daph. non exc.* Eam urbem hoſti incendio exuſtam Juſtinianus reſtituit, vocavitque *Theopolin*, *Templa Antiochena* contrarium ab aliis olim habebant ſitum; altaria enim non ſpectabant Orientem, ſed Occidentem: *Socrates*. Erat & hîc *Paradiſus* ſive hortus amœnus ad Libanum.

γ [c] *Apamia* ad eundem Orontem fl. à Seleuco Rege condita, ac de ſororis nomine dicta, hodie vulgò vocatur *Damant*.

δ [d] *Laodicea* in litore maris fuit, ab Orontis oſtio paullum remota. Ejus urbis Epiſcopus fuit *Apollinaris*, qui pleroſque libros Biblicos Græco carmine Heroïco reddidit *c*.

ε [e] *Seleucia*, etiam *Coche* dicta, haud longè fuit ab Orontis oſtio.

HEKELII.

a I. Juxta *Alſtedium* Ann. CHR. CCLIX. *b* Et Patronos *Novatiani Schismatis*; II. & III. verò circ. Ann. CHR. CCLXIX.

c Eſt & *Laodicea* non ſolum urbs *Syriæ*, ſed & celebris in *Aſiâ* Urbs, *Lyco* Flumini impoſita.

REISKII.

1 [f] *Antiochene* nomen ab Antiochia, hæc ab Antiocho, Seleuci Nicanoris patre habuit. Seleucus Nicanor enim regno Syriaco & ſexaginta provinciis potitus, ſex Antiochias, totidemque Seleucias exſtruxit; Illas memoriæ patris, has vero matris perpetuæ dicatas. Hæc autem Antiochia monti Silphio vicina A. M. 3704. condito, ex vico pertenui tantam ad amplitudinem ſub Antiochis, Seleuci ſucceſſoribus, pervenit, ut ſedis regiæ ac metropoleos in oriente locum præcipuum teneret. [g] *Commagene* nomen à Commago vico & amne cognomine ſuſcepit, Antiochena longe inferior. Cœleſyria Libano & Antilibano concluſa, valles complectitur 25000. ſtadiorum latas, & duplo longiores: Hinc Arabes Geographi אלעור *Algaur* cum Nubienſe nominant, i. e. *cavam*, Græco nomini convenienter. Fabulas autem olet, quicquid de Adamo heic condito, & *terreſtri Paradiſo ad Damaſcum proxime translato* Petrus du Val & plures Geographi memorarunt. Cæterum Notitia Imp. Romani *Syriam primam & ſecundam* ex ordine provinciarum conſtituto: Alii ex agro urbium *Cyreſtriam*, *Damaſcenam*, *Zobæam*, *ſed Euphrateſiam* à fluvio denominant traduntque. [h] Huc ſane pertinet *Principatus Chriſtianorum Syriacus in monte Libano*, qui ſui juris equidem non eſt nec abſolutus, ſed Sultano Turcico vectigalis, Patriarchæ itidem ac Epiſcopo-

a Antiochene ſeu Seleucia. b Antiochia ſeu Theopolis. c Apamia. d Laodicea. e Seleucia. f Antiochene. g Commagene. h Principatus Chriſti. Libanon.

fuit, à quatuor urbium dictarum numero; eadem & *Seleucis* Mons eſt ζ *Caſius*, unde regio *Caſiotis*; & alius η *Pieria*, regioque eodem nomine. Fluvii celebres, *Belus*, *Lycus* & *Adonis*.

COMAGENE.

Comagene. Samoſata.

II. Ultima Syriæ eſt ϑ *Comagene*. Caput quondam regni, poſtea provinciæ Romanæ, ι *Samoſata*, Luciano alumno maxime nota.

COELESTRIA.

Cœleſyria.

III. *Cœleſyria* à tergo dictarum Syriæ regionum, à Judæa Petræa ad Euphratem uſque protenditur, alterius Syriæ pars, κοίλη Συρία Græcis dicta, id eſt, κ *Cava Syria*. Partes ejus inſigniores ſunt, *Decapolis*, *Tetrarchiæ* & *Palmyrene*. *Decapolis* regio à decem urbium numero dicta fuit. In his fuêre, λ *Damaſcus* caput,

Decapolis.

ſcoporum arbitrio conſtrictus: Attamen ſua jurisdictione ac libertate quadam fruitur, neque Baſſis Turcicis ad obſequium tenetur.

BUNONIS.

ζ Suprà Seleuciam *d* eſt mons [a] *Caſius* ſeu *Caſſius*, cujus excelſa altitudo quarta vigilia Orientem per tenebras ſolem aſpicit. Ambitus ad cacumen 19. mill. paſſuum eſt: altitudo per directum 4. *Plinius e*.

η [b] *Pieria*, ad ſinum pertingit Iſſicum, habetque [c] *Alexandriolam* urbem, quæ hodie vulgò *Alexandretta*, vocatur. Ejus nominis urbes XVII. numerant Euſtathius & Stephanus.

ϑ [d] *Comagene*, inter Ciliciam, Cappadociam, Euphratem, Cœleſyriam ac Seleucidem extenditur *f*.

ι [e] *Samoſata* urbs ad Euphratem eſt *Luciani Athei*, & *Pauli Samoſateni* hæretici patria. In eadem Comagena quoque erat [f] *Germanicia*, Neſtorii hæretici patriâ, ad Amani montis radices poſita.

κ Illa Syriæ pars haud dubiè dicta eſt [g] *Cava*, quod Libani & Antilibani aliorumque montium occupet valles: ad quem modum fauces montium in Græcia ſunt apud Livium nomine *Cale*.

λ [h] *Damaſcus g* quadraginta milliaribus Hieroſolymis diſtans, olim univerſæ Syriæ caput erat, cujus mœnia alluit [i] *Abana*, fluvius, ac interluit *Pharphar* ſive [k] *Chryſorrhoas*, qui ad mare non pervenit, in plura loca derivatus. Damaſcus verò appellationem habere à *Damaſco Eliezer*, Abrahami famulo, vult Hieronymus. At Joſephus eam conditam affirmat ab *Hus* Semi nepote. In ejus urbis vicinia Sauli impii conatus adverſum fideles divinitus repreſſi ſunt factusque ex perſecutore Apoſtolus. Hîc *primi noſtri parentes* creati, ſi Burchardo Monacho fides habenda. In campo Damaſci à *Caino Abel* interfectus eſt, adeoque à *ſacco ſanguinis* denominata urbs, ſecundum traditionem Hebræorum apud *Hieron. in c. 27. Ezech.* Quo loco Propheta *vinum* apud Damaſcenos generoſiſſimum provenire innuit, & *lanam* coloris optimi; ſicuti noſtrâ etiam ætate variorum colorum ſerici, goſſypini & byſſini panni, qui noſtris appellantur *Damaſceni*, ad nos afferuntur Et habet Syria non modò *oves* lanæ præſtantiſſimæ; ſed & peculiare earundem genus, quarum caudæ cubiti habent latitudinem. *Ariſtot. l. 8. Hiſtor. Animal. c. 28. Plin. l. 8. c. 48.*

HEKELII.

d Quam *D. Paulus Apoſtolus* peragravit.

e Lib. V. *Hiſt. Nat.* cap. XXII. pag. 73. lin 32. ſeqq.

f Hujus Regionis Incolæ *Comageni* ſunt dicti homines *Haruſpiciæ peritiâ* præ cæteris nobilitati Conf. *Juvenal.* Satyr. VI. ℣. 548. ſeqq.

g Quam *Julianus* in *Epiſtolis* Jovis *Urbem* & *totius Orientis Oculum* vocavit.

BUNO

a Caſius mons. b Pieria. c Alexandriola. d Comagene. e Samoſata. f Germanicia. g Cava & Cœleſyria. h Damaſcus. i Abana fl. k Chryſorrhoas, ſeu Parphar fl.

put, μ *Opoton*, ν *Philadelphia*, ξ *Raphana*, ο *Scythopolis* deductis Scythis, antea *Nyſa* vocitata, à Liberi ſepulta ibi nutrice, π *Gadara*, ϱ *Hippos*, σ *Dios*, τ *Pella*, υ *Geraſa*, φ *Canatha*. Supra Decapolitanam regionem ſunt *Tetrarchiæ* numero XVII. regio- Tetrarchiæ.
ıum inſtar ſingulæ, & in regna deſcriptæ. Inſigniores ſunt, χ *Trachonitis*; & *Paneas*, in qua Jordanis fontes, & urbs ψ *Cæſarea*, Trachonitis. Paneas ſeu Cæſarea.

BUNONIS.

μ [a] *Opoton* ad Chryſorrhoam ſeu Pharfar fl. :rat.

ν [b] *Philadelphia Animana* & *Aſtarte* prius dicta, Hebræis *Rabath* ſeu *Rabba*, olim urbs nagna ac potens erat Ammonitarum ad torren- em *Jaboc*, unde & *urbs aquarum* in Sacris ap- pellatur *h*. Hanc olim tenuerunt Gigantes, quos ejecêre Ammonitæ, id eſt, poſteri Loth. Tenuit eam urbem poſtea *Ogus* Rex Baſan. Davidis auſpiciis eandem obſedit Joab, in eâ- que oppugnanda periit *Urias* improbè periculis objectus; Expugnatam tandem exſcidit David. *Ptolemæus Philadelphus* urbem hanc multo pòſt empore cum regione vicina ſibi ſubjecit; & ab ejus nomine dicta eſt *Philadelphia i*.

ξ [c] *Raphana* ferè in Arabiam recedit.

ο [d] *Scythopolis* erat *Bethſan* urbs, quæ ad Jor- lanem fuit, ubi is Mare Tiberiadis egreſſus eſt.

π [e] *Gadara* monti impoſita, paullo longiùs à Mari Galilææ remota erat, inexpugnabilis prope habita. *Alexander Jannæus* Judæorum Rex eam decem menſibus obſeſſam demum ce- pit & deſtruxit. *Pompejus M.* aliquanto pòſt, n gratiam Demetrii liberti ſui, cujus hæc pa- ria erat, illam inſtauravit. Gadarenſes fuêre, *Philodemus Epicureus*, *Meleager* & *Menippus*, qui ſolitus ſeria jocoſè exponere: & *Theodorus Rhetor*.

ϱ [f] *Hippos*.

σ [g] *Dios*, Plinio *l.* 5. *c.* 18. vocatur *Hippo- lion*, ad idem erat litus, *Hippene* quoque dicta, & ejus incolæ *Hippeni*. Et hanc exciſam Pompe- jus reſtituit.

τ [h] *Pella* à Gadara erat verſus Ortum, à Seleuco Syriæ Rege condita, & de Macedoni- ca urbe, Philippi & Alexandri patria ita appel- lata, incolas Macedonas habuit plurimos. Ale- xander Judæorum Rex eam poſtea exſcidit, quam Pompejus reſtituit, & Judæis adem- ptam Syris contribuit. Chriſtiani ingruente obſidione Hieroſolymorum, divinitus admo- niti, huc conceſſerunt ibique ſervati ſunt.

υ [i] *Geraſa* Mari Galilææ propinqua in monte poſita fuit, optimè munita; expugnata tamen ab *Alexandro* Judæorum Rege, quod *Theodori* tyranni opes in ea forent depoſitæ. [k] *Gergeſæi* id olim tenuerunt opidum, qui ab *Gergeſæo*, filiorum *Chanaan* quinto, ortum ſuum traxiſſe perhibentur. Bello Judaico & à Judæis & Ro- manis graviter attrita eſt hæc urbs. Ad eam quum Servator hominem dæmoniis liberâſſet, illa porcorum gregem in mare dederunt præ- cipitem *k*.

φ [l] *Canatha* à Philadelphia in Ortum jacet.

χ [m] *Trachonitis* etiam appellatur *Terra Gigan- tum*, & pertingit uſque ad Jordanis fontes: in ea erat [n] *Geſſur* urbs regia, quò fugit *Abſalom* poſt commiſſam cædem in *Ammone* fratre, ibidemque triennium delituit.

ψ [o] *Cæſarea Philippi* antiquiſſimis tempori- bus *Lais* vel *Laiſa*, vel etiam *Leſem* appellata eſt. Deinde à ſexcentis viris Daniticæ tribus expu- gnata, exciſa, & reſtaurata, *Dan* vocata eſt. Poſtea quum in Romanorum veniſſet poteſta- tem, *Paneas* fuit dicta, à fonte, qui eam al- luit, & Ituræ ac Trachonitidis metropolis habita. A *Philippo*, Herodis M. filio ornata & aucta, *Cæſarea Philippi* eſt nominata; aliquàn- to poſt & *Neroniana* dicta. Hodie verò ab ali- quot ſeculis appellatur *Velenas*. Ad hanc urbem quum verſaretur *Servator*, ex diſcipulis quæ- ſivit, quemnam homines ſe dicant eſſe; ubi *Petrus* omnium nomine præclaram edidit confeſſionem.

HEKELII.

h Si originationem *Græcanicam* aſpicimus; *Fratris*, vel *Fraternitatis Amorem* deſignat.

i Ad hujus Urbis Eccleſiam per *Johannem Euangeliſtam* etiam *Deus* ſcribi juſſit, ſicuti ap- paret *Apocal.* III. 7. ſeqq.

k Conf. *Matth.* VIII. 28. *Marc.* V. 2. ſeqq. & *Luc.* VIII. 27. ſeqq.

a Opoton. b Philadelphia. c Rhaphana. d Scythopolis. e Gadara f Hippos. g Dios. h Pella. i Geraſa. k Gergeſæi. l Canatha. m Trachonitis. n Geſſur. o Cæſarea Philippi, olim Lais & Dan. it. Paneas & Velenas.

Philippi. Palmyrene. Palmyra.

ſarea, cognomine *Paneæ* ſeu *Philippi*. Libanum montem ab Oriente tangit *Palmyrene*; cujus caput *ᵃ Palmyra*, urbs nobilis ſitu, vaſto undique ambitu arenis includit agros: ac velut terris exempta à rerum natura, privata ſorte inter duo Imperia ſumma, Romanorum Parthorumque, & prima in diſcordia ſemper utrimque cura.

Zeugma. Bambyce ſeu Hierapolis. Chalcis. Cyrrhus. Beroë. Chalybon. Laodicea. Thapſacus.

IV. In reliqua verò Cœleſyria urbes inſigniores ſunt, ᵅ *Zeugma* ad Euphratem, ᵝ *Bambyce*, quæ & *Hierapolis*, Syris verò *Magog*, nunc *Alepo*. ᵞ *Chalcis*, cognominata ad Belum, unde regio *Chalcidene* fertiliſſima Syriæ, & Cyrrheſtica ᵟ *Cyrrhus*: ᵋ *Beroë* & ᶎ *Chalybon*, unde regio Chalybonitis, ᵑ *Laodicea* ad Libanum cognominata, & ᶿ *Thapſacus*, in Euphratis ripa.

C P A.

BUNONIS.

ɷ a *Palmyra* ab Adriano Imperatore reſtaurata aliquando *Adrianopolis* dicta eſt. Palmyrenorum regina aliquamdiu erat b *Zenobia*, quæ Græci & Ægyptii ſermonis peritiſſima, ac Latini haud ignara, multa ſcripſit, ac in iis Hiſtoriarum epitomen; ipſa filios ſuos erudivit, orationes elegantiſſimas habuit, & galeata recitavit. Demum ab *Aureliano* Imperat. capta, ac in triumpho ducta eſt; ipſaque Palmyra difficillima obſidione ab Aureliano expugnata.

α c *Zeugma* ad Euphratem erat, pons flumini iſti *l* impoſitus, cujus hodie exſtant reliquiæ. Contra Zeugma in altera Euphratis ripa *Apamia* urbs erat munitiſſima, ſatraparum ſedes, ubi ſolvebantur tributa.

β De *Alepo* diverſæ inveniuntur ſententiæ; alii enim Hierapolin eſſe docent: alii *Beroën*, quæ inter Antiochiam & Hierapolin interjacet, eſſe contendunt, quæ ſententia Cedreni & Zonaræ teſtimonio nititur; alii *Chalybonem* eſſe putant, vocabuli ſimilitudine inducti, in quibus Poſtellus, & Rauwolfius ſunt. Si verò Alepo tantum trium dierum itinere ab Antiochia recedit in Ortum, quod tradit Bellonius; Hierapolis ſitus, quippe quæ 154. mill. paſſuum, ſi Itinerariis fides, ab Antiochia in Ortum jacet, cum illius diſtantiâ minimè conveniet.

γ d *Chalcis* hodie *Chinſerim*, 84. millia paſſuum in Ortum aberat Antiochiâ; ejus in hiſtoriâ Herodis aliquoties meminit Joſephus *m*. *Jamblichi* Philoſophi *n* patria eſt.

δ e *Cyrrhus* hodie *Carin* vocatur, ac aliis *Quars*.

ε f *Beroë* inter Antiochiam & Hierapolin ſita erat.

ζ g *Chalybon* tridui itinere ab Antiochia diſtans Poſtello & Rauwolfio ea eſt urbs, quæ hodie h *Alepo* vocatur, urbs primaria & Satrapæ Turcici ſedes, urbs ampla, foſſis & mœnibus munitiſſima.

η i *Laodicea* hæc quod ad Libanum montem ſita, inde cognomen adepta eſt.

θ k *Thapſacus* ſeu Thapſacum ad Syriæ & Arabicæ ponitur fines.

HEKELII.

l Ab *Alexandro M.* qui cum Exercitu hoc Flumen tranſivit.

m Hanc urbem à *Monico Arabe* conditam eſſe nonnulli ſcribunt.

n *Platonici*, qui *Porphyrio* præceptore eſt uſus.

a Palmyra. b Zenobia. c Zeugma. d Chalcis. e Cyrrhus f Beroë. g Chalybon. h Alepo. i Laodicea ad Libanum. k Thapſacus.

CAP. XXIII.

Meſopotamia & Babylonia.

I.

INter Euphratem & Tigrim regio à ſitu dicta eſt *Meſopotamia*; quaſi μέση τῶν ποταμῶν, id eſt, media inter amnes: pars quondam Aſſyriorum regni. Nunc *Aliduli* & *Diarbech* partes ejus. Clauditur ab *Occaſu* & *Meridie* Euphrate, ab *Ortu* Tigri, à *Septentrione* eodem Tigri & Niphaticis jugis. *Longitudo* ejus eſt inter α Niphaten montem, qua Comagenæ jungitur, & Seleuciam Parthorum cognominatam ad Tigrim, mill. CLXV. *Latitudo* ſumma inter dictos amnes milliar. LXX. Regiones in ea ſuut, *Anthemuſia*, *Chalcitis*, *Gauzanitis*, *Acabene*, *Ingine* & *Ancobarites*. Urbes præclaræ β *Edeſſa*, quæ quondam Antiochia, γ *Niſibis*, ipſa etiam Antiochia antè dicta, δ *Nicephorium*, ε *Labbana*, ζ *Seleucia* ad confluentem Tigris & Euphratis, jam antè dicta, η *Carræ*, Craſſi clade nobiles. Montes ſunt θ *Maſius* & ι *Singaras*. Fluvii in Euphratem defluentes κ *Chaboras* & λ *Saocoras*.

Meſopotamiæ fines & Magnitudo.

Regiones.

Urbes.

Montes Maſius & Singaras.

Fluvii.

II. Sde-

BUNONIS.

α a *Niphates* mons a pars Tauri eſt, inter Armeniam Majorem & Meſopotamiam interjacens, hodie appellatur *Curdo* b.

β b *Edeſſa* inter Maſium montem & Euphratem ſita 12. millia paſſuum à Samoſatis recedit, Borchardo nunc dicitur *Raſen*, Hebraicè *Rages*; eaque habetur urbs, quam incoluit *Gabel* Tobiæ debitor. *Caracalla* Imperator in Parthos movens quum Edeſſâ Carras iter faceret, & equo, ventris purgandi causâ, deſcendiſſet, ab Opilio Macrino, præfecto prætorii, occiſus eſt. Dio *l.* 77. Herod. *l.* 4. Spart. in Caracalla.

γ c *Niſibis*, inter Maſium montem & Tigrim poſita, olim & *Antiochia Mygdonia* dicta eſt.

δ d *Nicephorium* inter Euphratem & Chaboram fluvios interjacet.

ε e *Labbana* urbs à Niſibi verſus Auſtrum, haud longè à Tigri ſita erat.

ζ f *Seleucia* hæc Plinio cognominatur *Parthorum*, aliàs etiam *Magna* appellata, contra Cteſiphontem prope Babylonem ſita fuit; Euphrates ipſam perluit, & profluenti mox infunditur Tigri.

η g *Carræ*, *Charræ* ſeu *Carrhæ*, urbs Chaboræ fluviolo *Edeſſæ* & *Euphrati* propinqua, ut *Stephano* videtur, ſic dicta eſt à *Carrâ* flumine Syriæ; Hebræis appellatur *Haran* & *Charan*: unde divino mandato parens Abraham egreſſus Sichem conceſſit. *Craſſus* à Parthis hîc auro potatus eſt.

Miſerando funere Craſſus
Aſſyrias Latio maculavit ſanguine Carrhas
Lucanus *c*.

θ h *Maſius* mons Niphati vicinus, Niſibi urbi imminet.

ι i *Singaras* hodie *Sima*, aliis *Atalio* vocatus, ad Tigrim ponitur fluvium.

κ k *Chaboras* ex Maſio monte profluens, hodie vulgò vocatus *Chabu*, ac infra *Chaboram* urbem, quam alluit, inter Nicephorium ad Occaſum, & Aphphadanam ad Ortum in Euphratem labitur.

λ l *Saocoras* fl. nonnullis hodie vocatur *Hormitz*; aliis verò *Set*.

 HEKE-

a Niphates. b Edeſſa. c Niſibis ſeu Antiochia. d Nicephorium. e Labbana. f Seleucia Parthorum. g Carræ ſeu Haran. h Maſius m. i Singaras m. k Chaboras fl. l Saocoras fl.

II. Sed de Tigri & Euphrate, nobiliſſimis Orientis amnibus, hoc loco dixiſſe, aptiſſimum fuerit. Oritur Tigris, qui nunc accolis *Tigil*, in Armenia Majore, fonte conſpicuo in planitie; qua tardior fluit, *Diglito*, unde concitatur, à celeritate *Tigris* (ita appellant Medi *ſagittam*) incipit vocari, transvectus lacum *Arethuſam*, occurrente Tauro monte; ſpecu mergitur, ſubterque lapſus à latere altero ejus erumpit. Alterum deinde tranſit lacum, qui *Thoſpites* appellatur, rurſuſque in cuniculos merſus, poſt x x v. M. p. redditur. Dein receptis aliis ex Armenia Aſſyriaque fluminibus, Aſſyriam Meſopotamiamque diſterminat; citraque Seleuciam diviſus in duos alveos, altero *Seleuciam*, altero *Cteſiphontem*, petens inſulam efficit haud modicam. Ubi remeavêre aquæ, *Paſitigris* appellatur, moxque in lacus Chaldaicos ſe fundit, inde vaſto alveo profuſus binis oſtiis infertur Mari Perſico. μ

Tigris. Arethuſa lacus. Thoſpites lacus. Paſitigris.

III. At Euphrates, qui *Frat* nunc accolis, in Majori itidem Armenia exorſus, initio *Pyxirates* nominatur: ubi Taurum occurrentem irrumpit, *Omira*, & mox, ubi perfregit, *Euphrates* dicitur. Inde læva Meſopotamiam, dextera Syriam, Arabiam, Babyloniamque radens, in plures alveos diſpeſcitur; quorum uno Seleuciam, & Tigrim petit; altero, qui *Regius* dicitur Babylonem permeans, in paludes Chaldaicas diſtrahitur, transvectusque, quondam ſuo ore in mare evolvebatur: poſtea verò ab accolis agros rigantibus præcluſus, non niſi per *Tigrim* delatus. Increſcit autem & ipſe Nili modo, ſtatis diebus, ac Meſopotamiam inundat. 1

Euphrates & Pyxirates & Omira.

B A-

HEKELII.

a A *Nivibus* ita appellatur.

b Quidam *Majoris Armeniæ* Fluvium eſſe putant, qui ex eôdem Monte defluens in *Tyerim* defertur. Alii etiam *Scythiæ* Fluvium faciunt.

c Lib. I. v. 104. ſeq.

BUNONIS.

μ Tigris & Euphratis fl. fontes 1500. ſtadiis inter ſe diſtare ajunt Solinus c. 40. & Euſtath. ad Dionyſ. Raderus.

REISKII.

1 a *Meſopotamia* Græcæ μεσοποταμία regio inter Tigrim Euphratemque media, Latine *interamna* potius quam *medamna* cum Priſciano dicitur: in ſacris literis plane ad ſenſum eundem ארם נהרים *Aram Naharajim*, i. e. *Syria fluviorum* aut fluviis concluſa: Eadem quoque פדן ארם *Paddan Aram*, i. e. culta Meſopotamiæ pars & ſativo agro felicior. Duas enim hæc terra partes complectitur: *Unam fertilem* ab Armeniæ montibus ad amnem Chaborem qua patet, *alteramque ſterilem* aut incultam à Chabore ad Babylonem. b Urbs hodieque claret *Edeſſa*, ſed mutato in *Ouſram* nomine: Ubi adhuc veterem Abgarorum ſedem regiam, atrio ſuiſque conclavibus conſpicuam oſtendunt: Turci Moſqueam Abrahamo ſacram, ibique vivarium è fontibus huic proximis collectum, in eoque piſces ſanctos jactitant. c Arabibus urbs illa *Roha* dicitur & ſuo Chriſtianorum veterum templo tanquam miraculo effertur. Vid. Exercit. de Imagine CHRISTI Abgarena.

Bro-

a Meſopotamia duplex. b Edeſſa. c Roha.

BABYLONIA nunc CALDAR.

IV. Aſſyriæ Meſopotamiæque pars erat [a] *Babylonia*: poſtea verò in ſingularem provinciam deſcripta. Clauditur à *Septentrione* Euphrate, ab *Ortu* Tigri, à *Meridie* Perſico Mari & montibus Arabiæ Deſertæ, ab *Occaſu* iisdem jugis & Euphrate amne. Regionum illuſtriſſima eſt [b] *Chaldæa*, deinde *Mardocæa* & *Auchanitis*; quæ autem Tigri & Euphrate tanquam inſula includitur, *Meſene* appellatur. Urbium clariſſima *Babylon*, Chaldæorum quondam caput, à Semiramide in ſedem regni Aſſyrii condita, nunc in exiguis ruinis exſtincta jacet. Secunda ab hac eſt

Babyloniæ nunc Caldar fines.

Chaldæa. Mardocæa. Auchanitis. Meſene. Babylon.

Brochartus autem fallitur in ſua Raſen & Rages, quæ cum Edeſſa haud congruunt; quia hæc in Mediæ montanis jacuit. Cæteræ adhuc urbes ſunt *Merdin*, *Caraſera*, *Nesbin*, quæ Nisibus vetus nunc pagum exiguum refert. Hiſtoria Tigridis Euphratiſque geographica ſi deſideretur, illam ex arundinibus, conjunctione, cataractis, obſervatisque aliis Becmannus dabit cap. III. §. 16.

BUNONIS.

[a] a *Babylonia* appellationem conſequuta eſt ab ipſa urbe Babylone. Hebræis terra iſta vocatur *Sennaar*, ſeu *Sinear*. At Joſephus terram *Sennaar* partem facit Babyloniæ: Sicuti aliam Babyloniæ partem conſtituunt Chaldæam Ptolemæus & Strabo.

[b] b *Chaldæa* illa Babyloniæ pars eſt, quæ in Meridiem extenditur, Arabiamque attingit, & Sinum Perſicum: in qua *Urchoa*. Tres Babylonis memorantur conditores, *Nimrodus* Gen. 10. 10. quod initium regni ejus fuerit Babylon; quæ eadem à confuſione linguarum nominatur cap. 11. *Semiramis* Babylonem condidiſſe ſcribitur ab Herodoto *l.* 1. Diodoro *l.* 2. Strabone *l.* 16. Mela *l.* 1 Juſtin. *l.* 1. *Solino.* d *Nabuchodonoſor* gloriatur, ſe magnam illam Babylonem ædificaſſe, Dan. c. 4. ſed à *Nimrodo* urbs illa fuit fundata; à *Semiramide* aucta & amplificata, muriſque cincta; & à *Nabuchodonoſore* reſtaurata. Arcem ejus à *Belo* conditam refert Ammian. 23. Turrim illam immenſam à gigantibus ædificatam refert Euſebius. Babylonis urbis mentionem faciunt, eamque deſcribunt præter *Moſen* Gen. 10. & 11. *Herodotus lib.* 1. *Beroſus* apud Joſephum l. Ant. 10. & *Euſebium*, *Diodorus Sicul. l.* 2. *Strabo l.* 16. *Dionyſius* Perieg. *Euſtathius. Joſephus* contra Apion. *lib.* 1. & Antiq. Jud. *l.* 1. *Plinius lib.* 6. *c.* 26. *Philoſtratus Appollon.* 1. *Juſtinus.* 1. *Oroſius l.* 2. *Tzetzes* Chiliad. 9. *Zonaras* tom. 1. *Cedrenus & Pererius* ad XI. Geneſ. copioſè de illa agit urbe. Pulchritudinem ejus laudat *Curtius l.* 5. *c.* 1. *D. Hieron.* ad Jeſ. *cap.* 14. deſcribit templa marmorea, aureas ſtatuas, plateas lapidibus auroque refulgentes, & multa alia, quæ pœne fidem excedere videntut. Pluribus urbis magnificentiam depingit *Philoſtratus Apollon. I.* Eam in circuitu plus quàm duodecim milliaria Germanica complexam fuiſſe diſcimus ex Strabone; unde Ariſtoteli *provincia* appellata eſt; quippe quæ tantæ fuit amplitudinis, ut, quum tertium jam diem eſſet capta, pars ejus id tamen non ſentiret. Sed ab eximio illo ſplendore ſuo adeo dejecta eſt, ut, quo loco illa priſcis illis temporibus fuerit, vix hodie appareat. *Rauwolfius*, ſecundo Euphrate fluvio iter faciens dicit, à comitibus ſuis & Arabibus arenarum cumulos in ſolitudine quadam ad Euphratem ſibi monſtratos, qui Babylonem eo fuiſſe loco affirmarint, eaque ingentis iſtius urbis eſſe rudera. Tanta verò memoratur loci ſterilitas, ut Arabes nulla illic figant tentoria; id quod *Jeſaias Propheta c.* 13. prædixerat. Hodie ad Tigrim eſt c *Bagdad* urbs, quæ vulgò habetur *Babylon.* Verùm *Bagdad* illa ad Tigrim jacet: & Babylon fuit ad Euphratem; quæ loca ſunt multum inter ſe diverſa. Credunt Perſæ ex Babylone deſtructa exſtitiſſe Bagdad, quo loco frequentes tum fuerint horti, id quod ex nomine *Bag*, quod hortum ſignificat, colligunt; ac loci amœnitate homines inductòs, ut novam ibidem exſtruerent urbem. *Olearius.*

HEKELII.

d In *Polyhiſt.* c. LXX. p. 142.

a Babylonia. b Chaldæa. c Bagdad.

Urchoa. Borſippa. Teredon.

eſt ° *Urchoa*, quæ *Ur* Chaldæorum in ſacris ſcriptis. Dein ϖ *Borſippa* ad paludes: & ę *Teredon* nobiliſſimus inter Tigris oſtia vicus. 2

BUNONIS.

o a *Urchoa* ſive *Ur* Abrahami patria in Chaldæa erat.

ϖ b *Borſippa* eſt *Borſita* Ptolemæo. *Urbs hæc*, e inquit Strabo, *Dianæ & Appollini ſacra, in ea maximum linificium eſt, & maxima veſpertilionum multitudo, qui longè majores ſunt, quàm in cæteris locis: capiuntur ad cibum, & ſale condiuntur.*

ę c *Teredon*, hodie *Balſara* urbs clara eſt, & Satrapæ ſedes.

HEKELII.

e Lib. XVI. *Geogr.* p. 501. Tom. II. Oper.

REISKII.

2 d Babylonia Gr. Βαβυλωνία ἐκ τῆς βαβυλῶνος à Babylone: Hæc autem ex Hebræo nomine בבל *Babel* per ſyncopen pro בלבל Balbel, i. e. e *ab linguarum confuſione*: Quæ ſub conditu hujus urbis turrisque contigit, vel per *inſpirationem novorum idiomatum à Deo factam*, vel per *omnimodam Linguæ prioris Hebraicæ oblivionem*, ut huic ſenſim diſperſos inter homines nova ſucceſſerit. f *Babylon autem alia vetus fuit*, urbs mœnibus, foſſis, turribus, templis & duabus arcibus ſtupenda, Bocharto copioſiſſime deſcripta; & *alia nova* ſupereſt æquivoce tantum dicta. Ex Babylone veteri adhuc monſtrantur rudera quæ collem referunt, & 3000. paſſus ambitu, ſed intus terram è cæmento piceqne conflatam duriſſimam comprehendunt: Arabes tamen heic Phari cujusdam reliquias putant ſuperſtites, & Agarcouf nominant. Urbs nova *Bagdad ab Eremita*, qui locum incoluit, Bagdado dicta, & à Chalifa XXIII. Abujaafar al Manſur A. C. 762. condita, modo Perſis, modo Turcis paruit An. 1638. ab Amurathe capta. g De *Paradiſo* addimus, eum commodiſſime inter Euphraten Tigrin horumque alveos, & in auſtralibus vel Meſopotamiæ vel Babyloniæ partibus collocari. Nam (1) Moſaica fluviorum deſcriptio (2) ſitus Edenis Orienti proximus (3) concurſus fluminum & per alveos diviſio (4) Terra Chus & Hevila, i. e. Arabia felix, & tractus mari Perſico vicinus (5) prima hominum ſedes, & coloniæ ab ea deductæ prorſus congruunt. Confer Bochartum in Phaleg. Spanhemium in Geograp. Introd. & Chronicon Dreſchler. Saracen. Tavernier. Lib. II. cap. 7.

a Urchoa. b Borſippa. c Teredon. d Babylonia. e Linguarum confuſio. f Babylon duplex. g Paradiſus ubi ſitus fuerit?

CAP. XXIV.

Arabia.

I.

Arabia.

ULtima Aſiæ proximaque Africæ eſt *Arabia*, terrarum nulli poſtferenda, amplitudine ſpatioſiſſima. Quippe ultra proprios etiam fines, & Euphratem in Meſopotamiam ad Amanum uſque ad Niphatem montes, multas Arabum gentes Tigranes magnus deduxit. Hinc Plinio *magna Meſopotamiæ pars Arabia* dicitur. Quin & alia haud exigua Arabum pars fuit in Africa ſub Ægypto, totum illud Sinus Arabici latus cingentes; de quibus poſtea in ipſa Africa. 1

II. At

REISKII.

1 a Arabiam nomen ab Arabibus, Arabes à nigrore, ac Syriaco quidem vocabulo inveniſſe, Viri doctiſſimi volunt, Arabs enim ערבי *Arabi* ערב *Ereb* veſper עורב *oreb*, *corvus* ejuſdem ſunt originis: Arabes Homero etiam ἐρεμβοὶ dicti tanquam ἐρεβενοὶ, h. e. *nigri*; ſic apud Stephanum & auctorem Etymologici magni legitur:

a Arabia

II. At propriæ Arabiæ fines fuêre ab *Ortu* montium juga, quibus à Babylonia diſcernitur, & mare Perſicum; à *Meridie* mare Rubrum, ab *Occaſu* Arabicus Sinus & Iſthmus, qui eſt inter hunc ſinum & mare Ægyptiacum, à *Septentrione* clauditur Palæſtina, Cœleſyriaque & Euphrate. *Longitudo* ejus ſumma eſt à mari Ægyptio ad fauces uſque Perſici Sinus & Corodamum promont. mill. German. CCCCL. *Latitudo* maxima inter geminas, hinc Perſici, illinc Arabici, ſinuum fauces CCCXL. minima circa mediam peninſulæ partem milliar. CLXXX. Dividitur in *Petræam*, *Deſertam*, atque *Felicem*. α

Arabiæ fines.

Magnitudo.

Diviſio.

PETRÆA.

III. β *Petræa* clauditur ab *Occaſu*, intimo Sinu Rubri maris & Ægypto; à *Septentrione* Palæſtina & Cœleſyria; ab *Ortu* Arabia

Petrææ fines.

gitur: Omnes enim *ſtatura deſpicabili parva*, *colore inter nigrum fulvumque medio communiter notantur* Plin. Hinc קדרים *Kedurim*, i.e. Kedureni â nigrore in ſacris literis dicuntur. Primam ero genti originem Bochartus duplicem vindiavit; Unam ab Joctane Semi filio, quoad rabiæ felicis incolas; Alteram â Chuſo Chani filio quoad Saracenos cæterosque Arabes. *Saraceni* enim nec ab Sara, nec ab Hagare hus famula, ſed verbo Arabico שרק hujusque articipio appellantur, quaſi *latrocinantes* aut rainæ deditos vocaris. Hinc *Nomades* Græce ομάδες ἀπὸ τῶν νομῶν, i.e. *paſcuis campeſtribus*, n quæ diſperſi: *Scenitæ* itidem ἀπὸ τῶν σκηνῶν, . e. *tentoriis*, in quibus vivunt: Sin hunc ortum pſi refugiant, tum ab ſitu orientali hæc denominatio deſumi poteſt, quam Pocockius deumſit. De Saba Arabice al Jeman, b Sabæorum gentibus, regno vetuſto, & quandoque ynæcocratico Bochartus optime commentaur, & reginam ex eo Arabicam deducit, quæ alomonem regem conveniſſe legitur. Faceſſat inc procul ex Arabibus fabuloſa *Pygmæorum* naio, quam auctores alii terræ huic adſerunt. De ſingularibus naturæ donis, deſertis horrilis & Iſraëlitarum difficillimo per illa itinere, tem religioſis Turcarum ad Meccam Medinamque peregrinationibus non dicam, ſed citabo inum Dreſchleri Chronicon Saracenicum & noſtra huic addita ſupplementa. c *Phylarchæ* Arabum aut Principes adhuc ſuperſunt, iique non Baſſis, Sed Sultano ſubditi & vectigales: Qui plures equidem in Arabia recenſentur, unus tamen inter omnes eminet princeps *Noremguæ*, minoris in Arabia felici provinciæ, qui Maſcateam urbem, quam illa per diu tenuerat, nationi Portugallicæ ademit: Cæteros lubens omitto.

BUNONIS

α De Arabibus in genere ita Plinius l. 6. c. 28. *Arabes mitrati degunt, aut intonſo crine: barba abraditur; præterquam in ſuperiori labro. Aliis & hæc intonſa; mirumque dictu, ex innumeris populis pars æqua in commerciis aut latrociniis degit: in univerſum gentes ditiſſimæ; ut apud quas maximæ opes Romanorum Parthorumque ſubſiſtant, vendentibus, quæ è mari aut ſilvis capiunt, nihilque invicem redimentibus.* Non enim aliena emunt d Arabes, vendunt ſua, quod etiam Solinus *a* tradit.

β e *Petræa Arabia* majorem ſui partem ſterilis eſt, torrida ſole, ſiticuloſa & arenoſa; ita ut ventus ſubito exortus magnos montes & acervos arenarum convehat, & arenis obruat quicquid corripit, infeſta præterea latronibus & prædonibus, adeo ut mercatores etiam, niſi turmatim, illam terram non tranſeant. In ea Arabiæ parte *Populus Iſraëliticus* per 40. annos exſulavit: & *Joſeph* cum *Maria* virgine & puero *Jeſu* per hanc Arabiam in Ægyptum profecti ſunt. Ejusdem Arabiæ Rex erat *Areta*, de quo Joſephus.

HEKELII.

a In *Polyh.* Cap. XLVI. p. 100. lin 13.

a Saraceni, b Regina Sabæ. c Phylarchæ Arabum. d Arabiæ. e Arabia Petræa.

bia Deſerta; à *Meridie* montium perpetuis jugis, quibus à Felice ſeparatur. Dicta *Petræa*, à γ *Petra* capite ſuo, urbe celeberrima, δ *Nabathæorum* gente incolente. Reliquæ urbes inſignes ſunt, ε *Medava* & ζ *Boſtra*. Mons eſt nobilis η *Caſius*, cum delubro *Jovis Caſii*, & haud procul *Pompeii Magni tumulus*.

Petra urbs. Medava. Boſtra. Caſius m. Pompeii M. tumulus.

DESERTA.

Arabiæ Deſertæ fines.

IV. *Deſerta* Arabia, quæ nunc *Arden*, clauditur ab *Occidente* Petræa & Cœleſyria, à *Septentrione* Euphrate, ab *Ortu* montibus, quibus à Babylonia ſubmovetur; à *Meridie* itidem montibus, quibus à Felice diſterminatur. Plana equidem maxima ex parte; at ſterilis, ideoque deſerta. Populi illuſtriores θ *Nomades* & ι *Scenitæ*; hi ultra Euphratem in Meſopotamiam protenſi, iidemque in Felicem.

Nomades. Scenitæ.

FELIX.

Arabia Felix.

V. *Felix*, quæ nunc *Ayaman*. Ipſa Peninſula Arabia, inter duo

BUNONIS.

γ a *Petra* hæc hodie *Arach*, olim etiam *Petra Deſerti* dicta, non longe diſtabat ab eo maris mortui litore, quod Ortum reſpicit. Fuit olim arx munita & urbs Moabitarum vetuſtiſſima, in monte poſita: Græcis dicta eſt *Petra*; Hebræis *Sela*, & quondam *Arce*, *Arcen* aut *Arecen*: poſtea *Recem* & *Receme*. Arabiæ Reges in ea aulam & palatium habebant, itaque Arabia illa nomen inde traxit. Iſraëlitæ urbem iſtam expugnârunt, capto etiam Rege *Recem*: Num. 31. *Amaſias* quoque Rex Judæ eandem cepit. *Areta* Arabum Rex hîc ſedem habens à Scauro oppugnatus eſt. Poſtea *Balduinus* Hieroſolymorum Rex Chriſtianus eam urbem auxit & ornavit. Ex ea *Ruth*, Hieronymo judice, fuit oriunda.

δ b *Nabathæi* ita dicti à *Nabajoth* filio Iſmaëlis natu maximo, qui cum undecim fratribus omnem terram ab Euphrate ad mare Rubrum uſque poſitam tenuerunt, *Nabathæam* nominantes provinciam. *Joſephus Ant.* l. 1. c. 21. Nabathæorum regio inops frugum, & plena pecorum fuiſſe ſcribitur. Ipſa gens, ſecundum Strabonem, fuit continens, rei conſervandæ & parandæ intenta. Mortuos verò irreverenter tractârunt Nabathæi, eoſque, ac ipſos Reges quoque, in ſterquiliniis defoderunt. Urbs illorum nominatur c *Nabatha*.

ε d *Medava* ſeu *Medaba* hodie *Medavon* & *Medbach* in finibus Moabitarum eſt.

ζ e *Boſtra*, hodie *Boſra* & *Buſſereth*, Philippi Imperatoris patria; ex eo *Philippopolis*, Zonara teſte, dicta eſt.

η f *Caſius mons* ad Ægypti fines eſt, haud longè ab *Oſtracina* urbe maritima; ibidemque g *Caſiotis regio*. Cæterum *Caſiotæ* vafri & verſuti habiti ſunt; unde proverbium *b* natum: *Caſioticus c nodus*, apud Suidam.

θ h *Nomades* certas ſedes non habent; ſed cum pecoribus ſuis alia ſubinde quærunt paſcua: ita & noſtra ætate iſtos vivere teſtatur *Rauwolfius*: ac Regis ſui amantiſſimos eſſe, qui admodum ſolicitè, ubinam ipſorum degat Rex, quoniam & ille haud diu uno in loco ſubſiſtat, ex iter facientibus ſoleant quærere.

ι i *Scenitæ* à Scenis dicti, quòd ſub tentoriis habitant, domibus carentes. Ipſa autem tentoria cilicia ſunt; ita nuncupant velamenta è caprarum pilis texta. Præterea carnibus ſuillis prorſus abſtinent. Sanè hoc animalis genus eò invectum, moritur ilicò. Solinus c. 46. In hac ipſa Arabia Deſerta ponuntur Ophiophagi *d*, à facto ita dicti. *Mela*.

HEKELII.

b Quod ap. *Eraſmum* Chil. II. Cent. V. *Adagium* XXXIV. facit.

c S.

a Petra urbs. b Nabathæi. c Nabatha urbs. d Medava ſeu Medaba. e Boſtra. f Caſius m. g Caſiotis regio. h Nomades. i Scenitæ.

duo maria, Rubrum Perſicumque, procurrens, reliquis partibus major eſt, multoque lætior ac ditior; cinnami ac thuris, aliorumque odorum maximè ferax; unde inclytum ei *Beatæ* cognomen. Fluvii nobiliores duo; κ *Betius*, Arabicum, λ *Lar* Perſicum, ſinus petentes. Betius fl. Lar fl. Populorum hic nomina innumera, at clariſſima μ *Saracenorum*, non modò Africam, ſed Europam etiam vaſtantium: Saraceni; ν *Minæorum* & ξ *Sabæorum*, qui ſoli thus mittunt. Minæi. Sabæi. Urbes inſigniores, ad Arabicum ſinum *Badæo* regia, *Pudnopolis*, ο *Muza*. π *Ocelis*: ad Rubrum Mare *Arabia* & ρ *Cana*: ad Mare Perſicum *Gerra*. Badeo. Pudnopolis. Muza. Ocelis. Arabia. Cana. Intus *Oſtama*, *Maraba*, *Sabe*, *Manambis* Regia, σ *Sapphar*; *Sabatha* & *Omanum*. Gerra &c.

c S. Caſſioticus.

d Eodem *Solinò* loc. cit. pag. 100. lin. 17. & *Melâ* Lib. III. c. IX. p. 225. lin 32. ſeq.

BUNONIS.

κ a *Betius* fl. ex Zamete monte, qui & *Zames*, hodieque *Zimas*, vocatur, ortus, in Mare Rubrum devolvitur, appellatur vulgò A*llique aguada*.

λ b *Lar* fl. hodie vulgò *Om* dictus, inter *Sacra Solis* extrema & Capſiram urbem fluit.

μ c *Saraceni* prius dicti ſunt *Agareni*; ab *Agar* Abrahami ſerva: & poſtea *Iſmaëlitæ*. Demum Mahumede auctore voluerunt *Saraceni* appellari, vel à *Sara* uxore Abrahæ; vel à *Saraca* regione, quam Stephanus partem facit Arabiæ.

ν d *Minæi* Atramitis & Sabæis fuerunt proximi, apud oram maris Rubri incolentes: eorum urbs nobiliſſima fuit e *Carna* ſeu *Carne*. Strabo lib. 16.

ξ f *Sabæi* eam tenuerunt Arabiæ partem, quæ ſinu Perſico obvertitur; *Mela* eorumque metropolis eſt g *Saba*, quam nonnulli *Zibit* eſſe putant ad ſinum Arabicum. Ex ea Arabiæ parte Hieroſolymam venit Regina, Salomonis ſapientiam exploratura. Quidam tamen *Sabam* hanc in Africæ parte, ipſaque Æthiopiâ ponunt.

ο h *Muza* portus & emporium eſt, quò appellere ſolebant navigantes ex Ægypto in Indiam. Hodie vocatur *Mocha*, ad quam coralliorum rubrorum magna capitur copia.

π i *Ocelis* Rhamuſio hodie eſt *Capo de Celi*.

ρ k *Cana*, eodem Rhamuſio teſte, hodie vocatur *Cancacan*.

σ l *Sappharenos* equos commendat Vegetius. Cæterùm in interioribus Arabiæ partibus etiam ponuntur m *Pygmæi*, minutum genus, & quod pro ſatis frugibus contra grues dimicando defecit. Sunt multa volucrum, multa ſerpentum genera. De ſerpentibus memorandi maxime, quos parvos admodum, & veneni præſentis, certo anni tempore ex limo concretarum paludum emergere, in magno examine volantes in Ægyptum tendere, atque in ipſo introitu finium ab avibus, quas *Ibidas* appellant, adverſo agmine excipi, pugnaque confici traditum eſt. n *Phœnicem* quoque avem unicam in Arabia ex ſiſtere tradunt *Plinius*, *Solinus*, *Mela*. Hodie verò regna ad Arabiam pertinentia ſunt ad mare Indicum o *Tartach*, p *Herith*, & reliquis opulentius *Aden*, cujus caput *Aden* ad *Arcyram* montem, qui Ptolemæo *Cabubara*; emporium Indis, Æthiopibus & Perſis frequens. Regno q *Aden* adjacet provincia r *Zibith*, per quam in Arabiam Petræam itur.

a Betius fl. b Lar fl. c Saraceni. d Minæi. e Carna urbs. f Sabæi. g Saba urbs. h Muza. i Ocelis. k Cana. l Sapphara. m Pygmæi. n Phœnix. o Tartach. p Herith. q Aden. r Zibith.

CAP. XXV.

De Turcico Imperio, urbibuſque ſub eo claris.

I.

HÆ igitur ſunt regiones Aſiæ, quæ, cum antea ſub *Aſſyriorum*, *Perſarum*, *Macedonum*, *Romanorum*, ac ſuorum quæque

Turcarum imp. Regum Imperiis omnium nobiliſſimæ cenſerentur, *Turcarum* adventu prorſus devaſtatæ, barbarieque poſtrema fœdatæ ſunt. Solent quippe Turcæ capta aliqua urbe, fabricas omnes eminentiores demoliri., mœniaque diruere. Horum autem Imperium
Oſmanes. cœpit ſub annum Chriſti cIↄ ccc, *Oſmane* (quem alii *Ottomannum* [a] vocant) primo conditore, tenuis conditionis homine Tattaro, Magni Chami milite; à quo deſcendentes Oſmanidæ regnârunt continua ſerie annos CCCIX. ad uſque Murathem IV. qui nunc Imperio potitur. *Prima ſedes* Imperii fuit in Aſia in Bithyniæ urbe *Pruſa:* hinc in Europam *Adrianopolim* Thraciæ tranſlata; denique *Conſtantinopolim*, ubi etiam nunc conſiſtit. [α] [1]

Urbes. II. Cæterum urbes in tam vaſto Imperio perpaucæ ſunt in Aſia,
Damaſcus. memoratu dignæ. Omnium tamen princeps eſt *Damaſcus* Syriæ, magna, dives, ſplendida atque amœna: omni fructuum genere abundans; emporium celeberrimum, præſtantisſimis artificibus refertum; officina armorum bellicorum totius Imperii nobilisſi-
Alepum. ma. Sequuntur alia Syriæ emporia clara atque celebria; *Alepum*, vulgo *Alepo*, non inferior *Damaſco* urbs; magna & frequens.
Alexandriola. In littore *Alexandriola*, vulgo *Alexandretta;* Berytus, vulgo
Berytus. Tripolis. Joppe. *Baruto*, Tripolis Syriæ, vulgo *Tripoli di Soria*, & Joppe, vul-

BUNONIS.

[α] *Oſmanus* rex factus eſt anno Chriſti 1297. [b] inde ad Murathis ſeu Amurathis IV. initium, quod incidit in annum ſeculi hujus viceſimum tertium, intercedunt anni 336. At à primo illo Oſmani initio ad annum uſque 1678. quem nunc agimus imperium illud jam ſtetit an. 311.

HEKELII.

[a] Vel *Othmenem.*

[b] Leg. *Alſtedii* Theſaurus Chronol. Tit. XXIV. p. 226.

REISKII.

1 [a] Gens Turcarum Scythica, fera, inculta, horrida, urbium, artificiorum & ſcientiarum excidio nata, Græcorumque vitiis quam ſua virtute felicior, Europam, Aſiam, Africamque uno nunc dominio coërcet: Tres nempe integras Imperii Romani veteres Diœceſes, *primam Illyrici*, *alteram Orientis*, *Africæque tertiam*, ut unam Italiæ Diœceſin Chriſtianis Principibus reliquerit. [b] Primos natales eosque obſcuriſſimos, ab his denique ulteriores ad dominatum Aſiaticum progreſſus in Cap. XVI. reperies. Unde Othman, homo Turcicus non Tatarus, nec Chami Tatarici miles, ſed paternæ militiæ ductor & [c] Sultanus Aſiaticus dignoſcitur: Ab illo nunc XXI. Imp. præeſt Soliman, Princeps ferme quinquagenarius & diuturno carcere detentus; fratrisque Muhamedis IV. depoſiti, damnatique ad eandem cuſtodiam ſucceſſor. *Periodus vero Imperii hujus millenaria* quadriennio ab hinc effluxit, quæ num fatalem mutationem ſit allatura, dies annique poſtea docebunt. Tota Muhamedis Pſeudoprophetæ Arabis eaque luculenta hiſtoria è Chronico Dreſchleri Saracenico; Urbium vero Turcicarum, quæ adhuc eminent, ordo & numerus è Tavernirio ac Valleo, multiſque Anonymis Scriptoribus; itemque notitia ſepulchri Pſeudoprophetici, & corporis non amplius ſuperſtitis, & tumbæ, quam fingunt, penſilis hinc peti poteſt.

BUNO-

a Turcarum natio. b Imperium Turcicum. c Soliman Sultan hodiernus.

vulgo *Jaffa*. Ad Pontum in Cappadocia *Trapezûs*, vulgo *Trabezonda*, Imperii Trapezuntini quondam caput. In Arabia vero Felice β *Medina Talnabi*, id eſt, urbs Prophetæ; quia Mahumetis Pſeudo-Prophetæ delubrum atque ſepulchrum in ea viſuntur. *Mecca*, ejuſdem Mahometis natalibus maximè nota, *Zidem*, *Zibit* & *Aden*, omnium pulcherrima & munitiſſima, ad fauces ſinus Arabici ſita. Trapezûs. Medina. Talnabi. Mecca. Zidem. Zibit. Aden.

BUNONIS.

β Quum *Mahumedes* Pſeudopropheta [a] *Meccæ* doctrinam ſuam, invito magiſtratu & civibus pleriſque, divulgaret, fugere & urbem deſerere coactus Jatſribam, quòd opidum decem dierum itinere à Mecca diſtat, ſe contulit: ubi à civibus exceptus, ſedem imperii ibidem collocavit; unde & [b] *Medina Talnabi*; i.e. urbs Prophetæ & *Medina* abſolutè dicta eſt. *Meccæ* fuit impoſtor iſte natus & educatus, ibidemque quod jam dictum, dogmata ſua decem annos clam primùm ſparſit: at *Medinæ* quô confugerat, totidem annis docuit & imperavit, princeps ſimul politicus & Eccleſiaſticus. A fuga iſta Mahumedis, quæ Mahumedanis, [c] *Hegira* appellatur, inciditque in noctem illam, quæ ſequuta eſt 15. Julii, anni æræ Chriſtianæ 622. annos Mahumedani numerant; & communis eorum eſt æra. Supputant verò iſti annis Lunaribus, qui undecim ferè diebus breviores ſunt Solaribus. Impoſtoris iſtius tumulus oſtenditur Medinæ, non verô *Meccæ*; nec arca iſta, quod vulgò fertur, in aëre ſublimis pendet; ſed humi conſpicitur, tapetibus fragrantibus inſtrata, cui impoſitus eſt pileus Arabicus ſive Turcicus. Quam turpiſſimè autem decipiuntur Mahumedani; qui credunt ſarcophago iſto impurum Pſeudoprophetæ corpus condi; quum antiſtites ejus, magno licèt pretio propoſito, devoto alicui Mahumedis cultori, qui iſto corpore viſo paratus fuerat ſibi oculos eruere, nihil auſi fuerint deſideranti objicere. Qua de re vid. Vartomanni Itinerar. Cap. 13 *c*. *Aden* ſuum habebat principem, qui fraude Soleymanni Beglerbeji Cairenſis circumventus, urbe occupatâ, occiſus eſt.

a Mecca. b Medina Talnabi. c Hegira Mahumedanorum.

HEKELII.

c Vid. quæ de *Meccæ* & *Medinæ* religioſô Cultu extant in Notis *Georgii Gentii* ad *Musladini Sadi* Cap. II. *Roſar. Politici* p. 305.

CAP. XXVI.

Cyprus & Rhodus.

CYPRUS.

I.

INſulæ in Ægæo Mari Aſiæ objacent complures, quarum nobiliores Lesbum, Chium, Samum & Côn in Europa memoravimus. At in Aſiatico Mari ſunt *Cyprus* & *Rhodus*. *Cyprus*, in Iſſico ſinu inter Ciliciam & Syriam, in quatuor majoribus Interni Maris computata eſt, *novem regnorum*, ut referunt veteres auctores *a*, quondam ſedes; cœli clementia ſolique fertilitate Cyprus.

HEKELII.

a Plinius inprimis libro quinto *Hiſtoriarum Naturalium* cap. XXXI. pag. 79. lin. 6. ſeq.

Macaria. te beatiſſima: unde *Macaria* antè dicta fuit. α Cyprus autem dicitur ab *æris* copia, quod hic primùm inventum creditur. Incolæ, viri pariter ac fœminæ, in libidinem laſciviamque omni ævo mirè proni; unde olim *Veneri* inſula conſecrata fuit. β *Longitudo* eſt inter duo promontoria, *Dinaretum*, vulgo *Capo S. Andrea*, & *Acamanta*, vulgo *Capo S. Epifanio*, milliar. XL. *Latitudo* maxima XV.

Lycus fl. Pediæus fl. Paphos. Salamis.

II. Diviſa fuit quadripartito: in γ *Salaminam*, δ *Paphiam*, ε *Amathuſiam* & ζ *Lapithiam*. Mons in ea nobilis η *Olympus*. Fluvii ϑ *Lycus* & ι *Pediæus*. Urbium clariſſimæ κ *Paphos* & λ *Salamis*.

III. In-

BUNONIS.

α Veteres [a] *Æroſam* quoque appellârunt, ob æris copiam. *Feſtus b.* Cæterum in Cypro ærariis fornacibus, ubi Chalcites lapis ingeſtus pluribus diebus crematur, [b] beſtiolæ in medio igne naſcuntur pennatæ, paulo muſcis grandibus majores, quæ per ignem ſaliunt atque ambulant; emoritur hoc genus, quum ab igne remotum eſt. *Ariſtot. Hiſtor. Animal. Plin.* Perhibent inſulam hanc adeo olim fuiſſe tumulorum impatientem, uti cadavera terræ interdiu mandata, continuò nocte proxima rejecerit.

β [c] Straboni *c* Cyprus in circuitu complectitur 342. ſtadia *d*, quæ faciunt milliaria 107. Abeſt verò à Ciliciâ uno tantùm milliario, & uno quadrante. Hieroſolymis verò diſtat milliaribus 40.

γ [d] *Salamina* appellationem habens ab urbe *Salamine*, obvertitur Orienti *e*.

δ [e] *Paphia* à *Papho* urbe ita dicta, reſpicit Occaſum.

ε [f] *Amathus* urbs maritima, hodie *Limiſſo* dicta, nomen dedit *Amathuſiæ* regioni, quæ eſt pars inſulæ Meridionalis.

ζ [g] *Lapithus* urbs ad Septentrionale litus poſita, appellationem dedit regioni *Lapithiæ*, quæ objacet Septentrioni.

η [h] *Olympus* mons in finibus Amathuſiæ eſt; ac alius ejuſdem nominis mons eſt mamillæ ſimilis ad Palæam urbem.

ϑ [i] *Lycus fl.* ex Olympo ortus per Amathuſiam regionem decurrit, & apud Curium opidum mare ſubit Auſtrale.

ι [k] *Pediæus* ſeu *Pedæus* hodie *Pedeo* ex eodem Olympo monte profluens, Salaminam rigat; ac inter Pedalium promontorium & urbem Salamina Syriacum Mare petit.

κ [l] *Paphos* urbs *f* everſa in litore Occidentali olim ſita fuit: ubi Venus colebatur; unde illa *Paphia* cognominatur.

λ [m] *Salamis* urbs maritima ad litus Orientale, à Teucro fratre Ajacis Telamonii, Achillis patruele, exſule olim condita, poſtea *Conſtantia* appellata eſt. [n] *Epiphanius* Cypri Epiſcopus fuit Libri contra 80. hæreſes auctor. Hic cum Chryſoſtomo Conſtantinopolitano Epiſcopo ſimultates exercens, quum Conſtantinopoli diſcederet, ad illum ait: *Spero te non moriturum Epiſcopum*; ad quæ Chryſoſtomus regeſſit; *Spero te non rediturum vivum in civitatem tuam*: Utrumque evenit. Epiphanius enim in itinere obiit: & Chryſoſtomus in exſilium pulſus variis ærumnis affectus exſpiravit. Sozomenus.

HEKELII.

b Lib. I. de *Verbor. velt. Signif.* col. 1131. lin. 23. ſeq. *Hanc Inſulam* æque, ac *Rhodum* & *Cretam*, Commentariis illuſtriſſimis illuſtravit *Joannes Meurſius*, incomparabile *Batavorum* Decus, quos *Amſtelod.* litteris *Wolfgangi* Annô CHR. M. DC. LXXV. in 4. f. impreſſos eſſe conſtat.

c Lib. XVI. *Geogr.* p. 406. Tom. II. *Oper.*

d 3420. & non 342. uti in ultimâ *Bunonianâ* exſtat.

e Urbs, quæ & *Selamis* Ptolemæo, & *Coronia* Veteribus dicta, hodiè *Famagoſta*, ut *Niger* autumat, dicitur.

f Frequenti Terræ motu.

BUNO-

a Æroſa. b Beſtiolæ in igne generatæ. c Magnitudo Cypri. d Salmina regio. e Paphia f Amathuſia. g Lapithia. h Olympus mons. i Lycus fl. k Pediæus fl. l Paphos. m Salamis. n Epiphanii ſimultas cum Chryſoſtomo.

III. Inſula, antequam Romani occuparent, regibus regebatur, quorum ultimus *Ptolemæus*, accepta fama, de Romanorum in inſulam expeditione, veneno fata præcepit. Cæterum *Porc. Cato* Cyprias opes Romam invexit: quæ res latius ærarium populi Romani, quam ullus triumphus, implevit. poſt diviſum Imperium Romanum ſub *Græcis* fuit *Imperatoribus* Anno cIↃ CLXXXI. *Richardus* Angliæ Rex, cum copias Hieroſolyma contra Saracenos ducens, tempeſtate ad inſulam dejiceretur, inſulani vero non admitterent, vi & armis eam occupavit, & cuidam *Gallo Guidoni* dedit in regnum. Huic reges ſucceſſerunt continua ſerie, uſque dum in *Genuenſium* ditionem pervenit. Inde *Veneti* eam rexerunt ab anno cIↃ CCCCLXXIII. ad cIↃ IↃ LXX. quo anno Turca *Selymus* Chriſtianis eripuit. Caput regni eſt μ *Nicoſia*. Secunda ab hac *Famaguſta*, vulgo ν *Famagoſta*. Tertia ξ *Ceraunia*, vulgo *Cerinis*. ι

Cypri Reges ac Domini.

Nicoſia. Famaguſta. Ceraunia.

RHODUS.

IV. Minor eſt amplitudine, at par claritate ο *Rhodus* inſula, plu-

Rhodi magnitudo & Urbes.

BUNONIS.

μ a *Nicoſia* in Mediterraneis ſita, antè quàm à Turcis vaſtaretur, civitas erat illuſtris, nobilitate inſignis.

ν b *Famaguſta g* optimè munità, apud eum locum ſita, quo olim exſtitit Salamis, magnarum opum fuit civitas, quæ terra marique Turcarum impetum ſæpe repreſſit. Dedere ſeſe tandem *h* coacta, contra datam fidem Turcarum crudelitate miſerrimè afflicta eſt, nec ab iſto tempore ad priſtinam dignitatem reſurgere potuit.

ξ c *Ceraunia* in litore maris ſeptentrionali haud longè ſita eſt à Lapitho.

ο d *Rhodus*, opulenta olim inſula, Doridis ac Lyciæ litoribus objaceus, mira gaudet aëris & cœli clementia; adeo ut, Solino *i* teſte, cœlum ibidem nunquam ita nubilum ſit, quo in eo Sol non ſit, quare Romani diutiùs hic morari ſolebant. Olim *Ophiuſa*, *Telchinis*, *Æthræa*, *Corymbia*, *Atabyria*, aliiſque nominibus fuit appellata. Pindarus eam *Veneris filiam* & *Sponſam Solis* appellavit.

HEKELII.

g Turribus & Propugnaculis.

h Anno CHR. M. D. LXX. cum tota Cypri Inſula in Truculentiſſimi Regni *Turcici* poteſtatem devenit.

i In *Polyhiſt.* c. XXI. p. 42.

REISKII.

ι e Cyprus Gr. Κύπρος, antiqua Pœnorum colonia, & Trojani belli temporibus antiquior, tum regi Phœnicio Cinyre ſubjecta Diod. Siculus Lib. II. Hujus filia Cyprus inſulæ huic nomen addidiſſe fertur. Quidni additum illud credamus ἀπὸ φυομένου ἐκεῖ ἄνθους κύπρου, i.e. *â cypriſſore, qui multus ibidem naſcitur*, inquit Stephanus, & cum illo Euſtathius? Quidni â Punico כופר *Copher*? illo ſane adhuc Hebræi plantam alioqui raram, ſed eximiam, & Cypriis copioſam ſignificant. Hæc tota inſula magno frumenti, olei, vini optimi, metalli, frugum pomorumque omnium proventu felix, nulla tamen urbium magnificentia intet veteres æque ac noſtros homines commendatur. Ab regibus, quos tulit aut regulis & tyrannis olim per oppida dominantibus Romano ceſſit Imperio A. V. C. 698. f Tum vero *Salamis* ad litus orientale fuit metropolis, poſt hac ſub Impp. Græcis g *Conſtantia*, denique nova h *Juſtinianopolis* Græco Imperio erepta, Saracenico adhæſit A. C. 657. ſed iterum Chriſtiano, Sara-

a Nicoſia. b Famaguſta. c Ceraunia. d Rhodus inſ. e Cyprus Pœnorum colonia. f Salamis. g Conſtantia. h Juſtinianopolis.

pluribus nominibus antè vocitata, re nautica maximè nobilis. Complectitur ambitu mill. Germ. XXX. Urbes in eâ fuêre claræ, π *Lindus*, ϱ *Camirus* & *Jalyſus*, quæ poſtea σ *Rhodus*.

Solis Coloſſus. V. Ante omnia autem in admiratione fuit Solis Coloſſus Rhodi, LXX. cubitorum altitudinis. Hoc ſimulacrum poſt LVI. annum terræ motu proſtratum, ſed jacens quoque miraculo fuit. Pauci pollicem ejus amplectebantur. Majores erant digiti, quam pleræque ſtatuæ Vaſti ſpecus hiabant de fractis membris. Duodecim annis tradunt effectum CCC. talentis, quæ contulerant ex apparatu Regis Demetrii, relicto moræ tædio. Fuerunt alii minores hoc in eadem urbe Coloſſi, centum numero, ſed ubicunque ſinguli fuiſſent, nobilitaturi locum. Majorem poſtea Sultanus Ægypti Rex, poſtquam Rhodum occupaverat, nongentis camelis ære impoſito, Alexandriam transportari curavit. De cætero ipſa inſula regibus primum regebatur: poſtea in Romanorum, unà cum Aſia, incidit poteſtatem. Diviſo Imperio ſub Græcis fuit. Dein Saraceni occupârunt anno IↃCXV. qui Coloſſum abſtulerunt. Recuperatam ann. CIↃCCCXIII. Equites

Saracenis quinque millibus necatis per Richardum Angliæ regem, qui poſtea illam Guidoni Luſiniano, Exregi Hieroſolymitano vendidit A. 1192. Hujus ſtirps regia ubi cum Jacobo ultimo defecerat, regnum Veneta Reſpubl. jure hæreditario A. 1476. excluſis Genuenſibus occupavit: Sed facto impetu Selimus Venetis extorſit 1571. [a] *Famaguſta* per menſes quatuor obſeſſa 140000. ictibus tormentariis concuſſa, tandemque dedita. Non procul à Baffo ſpecu illud oſtenditur, è quo *dubia aut fabuloſa ſeptem Dormientium hiſtoria* erupit.

BUNONIS.

π [b] *Lindus*, hodieque *Lindo*, inſigne olim habebat templum Palladis Lindiæ, indeque oriundus fuit *Cleobulus* *k*, qui in ſeptem Sapientum numero habitus eſt *l*.

ϱ [c] *Camirus*, hodie *Ferachio* dicta, à *Camiro* Herculis filio *m* condita putatur & appellata.

σ [d] *Rhodus* urbs Scholâ & eloquentiæ ſtudio olim erat celeberrima; quatuor enim olim erant ſcholæ præ cæteris nobiles: Athenienſis, Alexandrina, Tharſenſis & Maſſilienſis; quibus annumerabatur Rhodia. *Rhodium* ſe appellavit *Apollonius*, & Argonautica ſcripſit. *Ariſtippus Philoſophus* quum naufragio eſſet ejectus ad Rhodienſium litus, atque inibi ſchemata Geometrica deprehendiſſet, exclamaſſe legitur ad comites; *Bene ſperemus*; *hominum enim veſtigia video*. Rhodi *Diagoras* quum tres filios athletas eodem die in certamine omnes viciſſe, & coronari vidiſſet, præ gaudio, inſpectante populo, exſpiravit. *Hic Rhodus*, *hic ſalta* proverbio *n* dicitur in eos, qui facto potiùs oſtendere, quàm verbis ſua jactare debebant. Quod petitum ex fabula. Quidam enim quum domum rediiſſet peregere, inter alia, quæ gloriabatur, jactabat Rhodi ſe ſaltum ſaltaſſe, quem nemo alius ibi potuiſſet ſaltare; teſteſque habere ſe affirmabat. Tum ex adſtantibus unus, Heus tu, inquit, ſi verum hoc eſt, haud tibi opus teſtibus: *En Rhodus en Saltus!*

HEKELII.

k *Evagoræ* Filius.

l Inde & dictus *Lindius*. Robore & pulchritudine corporis eximius dicitur fuiſſe.

m Quem ex *Jole Euryti* Regis Filiâ ſuſceperat.

n Apud *Eraſmum* Chiliad. III. Cent. III. *Adag.* XXIIX. p. 573. col. a.

REIS-

a Famaguſta. b Lindus. c Camirus. d Rhodus urbs.

tes Joannitæ tenuerunt uſque ad ann. cIↄ Iↄ x x i i. quo Solimannus II. Turcarum Imp. occupavit. Pulſis tunc Melita conceſſa eſt. 2

REISKII.

2 [a] Rhodus ἀπὸ τῶν ῥόδων, i. e. ab *roſis*, quarum hic magna copia ſuccrevit; primum ſub mari latuiſſe ex illoque poſtea emerſiſſe dicitur. Vetuſtos hujus incolas Diod. Siculus Lib. V. facit *Heliadas.*, & quidem ævo Cecopris Moſi æqualis: Unde Bochartus conficit, רודנים [b] *Rhodanim* vel Rhodanæos Moſaicos ab Rhodiis plane alios fuiſſe Lib. III. c. 6. Utut ſit, Euſebius tamen in Chronico refert, Jorami regis Iſraëlitici ætate Rhodios maris Imperium tenuiſſe. Hinc leges *Rhodiæ* in rebus nauticis ad Græcos Romanosque; Rhodii vero ad Remp. liberam pervenerunt, non inſulis tantum, ſed terris quoque Aſiaticis potiti. Lycia tamen Cariaque Rhodiis, qui ſeſe inſolentiores paulo geſſerant, primum A. V. C. 604. ademta; Rhodus denique ipſa ſub Romanum Imperium redacta fuit: poſtea ſub Saracenicum A. C. 666. duce Muavia, qui ſtatuam Coloſſi æneam terræ motu antea collapſam Judæo vendidit Emiſeno: Inde ad *Eonites S. Johannis Baptiſtæ* A. 138. pervenit, denique ad Turcos A. 1565. ſemeſtri facta oppugnatione. Urbs unica hic claret, muro triplici, quinque caſtellis, turribus excelſis quatuordecim & multis propugnaculis munita. Vid. P P ſornelli & Pariſoti Richus Inſulæ cum adjacentibus. Venet. An. 688.

a Rhodus. b Rhodanim.

LIBER

LIBER SEXTUS.

CAP. I.

Summa Africæ deſcriptio.

I.

Africæ magnitudo.

ASiæ exiguo Iſthmo annectitur maxima Orbis terrarum peninſula *Africa* [a], tria millia & triginta circiter mill. German. ambitu complectens. Iſthmi intercapedo eſt mill. XXV. Pleraque Africæ inculta, & auri arenis ſterilibus obducta, aut ob ſitum cœli terrarumque deſerta ſunt, aut infeſtantur multo ac malefico genere animalium; in univerſum vaſta eſt magis quàm frequens. Quædam tamen partes eximie fertiles.

Nomina. Limites.

Græcis *Libya* dicitur [b] à *Libya* Epaphi filii Jovis [c] filia: *Africam* autem ab *Afro* Libys Herculis filio dictam volunt. Maria eam cingunt, qua Sol *oritur* Rubrum, qua *medius* dies Æthiopicum, qua *occidit* Sol Atlanticum; ab *Septentrionibus* Internum, *Africum* ſeu *Libycum* dictum, qua eam alluit. *Longitudo* ſumma computatur ab Herculis freto ad promontorium Bonæ Spei mill. IↃCC. *Latitudo* inter duo promontoria, *Heſperium*, vulgò *C. Verde*, & *Aromata*, quod eſt juxta fauces Arabici ſinus, vulgo nunc *Guarda fuy*, milliar. IↃL. Terra ipſa, niſi qua Interno Mari accedit, obſcurè veteribus nota. Ultra autem Nili fontes ac montes Lunæ prorſus incognita. [1]

II. Re-

HEKELII.

a Qui cognitionem hujus TERRÆ partis feliciter ſibi eſt acquiſiturus, is legat non ſolùm JOANNIS LEONIS Deſcriptionem AFRICÆ, *Antverp.* Ao. huj. Sec. LVI. in 8. f. publicatam, ſed ipſam quoque OLIV. DAPPERI AFRICAM, quam *Amſtelodami* Ao. ejuſd. Sec. LXXI. in fol. impreſſam habemus. Ut autem ingenioſus *Boisſardus* ASIÆ ac cæterarum TERRÆ Partium atque Regnorum *Fluvios* ingenioſè deſcripſit: ſic & modò ſimili deſcripſit AFRICÆ *Fluvios*, & quidem loc. cit. à v. 203. uſque ad fin.

b *Africa* dicitur ideò *Libya*, quod inde *Libs* Ventus flare ſoleat, ſeu quod pluvia indigeat, ob nimiam np. ſiccitatem, ἀπὸ τοῦ λείπειν καὶ ὕειν. Eſt etiam hôc nomine *Hiſpaniæ Urbs* circa *Calagurim* & *Fluvius* in *Mauritania*.

c Ex *Caſſiopeâ*.

REISKII.

1 a *Africa* eſt nomen æquivocum, idque aut *totius*, quam aggredimur Peninſulæ, aut *partis* in ea cujuſdam: Illud Africam *latius* dictam; hoc vero *ſtrictius* Numidiam & Tripolitanam, *ſtrictiſſime* Provinciam cum Carthagine Proconſularem ſignificat: Sic Voſſius ad Pomponium Lib. I. c. 3. & Spanhemius Introduct. Geograph. obſervant. Omnis autem derivatio Latina Græca & Hebraica, quæ Leoni Africa-

no

a Africa tripliciter ſumta.

AFRICA, Antiqua, et NOVA.
ASIÆ PARS
MARE MEDITERRANEUM
Mare Ægyptium
Natoliæ Pars
Fretum Herculeum
Canariæ Insulæ Olim Fortunatæ
MAURITANIA
AFRICA
Cyrenaica
Barca desertum
Libya deserta
Libya Interior
Libya
Ægyptus Inferior
Berdoa reg.
GARAMANTES
Zanhaga
GETULIA
Arguin
Fulli
GENEHOA Regio
Tombutu reg.
Sarra Desertum
Guangara
Borno Reg.
Nubia Regn.
ANFARA Regn.
Bengana
Caragol
GUINEA
Benin
Biafra Regnum
Medra
Ambian
Tigrai
ÆTHIOPIA
ABISSINI
Bello
Dafila
Adel
Angote
Melinde
Arabia Petræa
Sinus Arabicus
Tropicus Cancri
OCEANUS ORIENTALIS
SINUS BARBARICUS PARS
Linea Æquinoctialis
OCEANUS ÆTHIOPICUS
ATLAN TICUM
Bramas
CONGO
Gasabela
Mataman
Zofala
Cafres
Madagascar quæ et Laurentii Insula Dicitur
ASPERUM MARE
S. Apollonia
I. d. Mascarendas
I. d. Diogo Roez
S. Brandon
I. de S. Helena
I. d. Ascencion
C. de bona Esperança
Prom. bonæ Spei
Cdo. Corientes
Terra de Natal
Tab. 43.

Tab. 49

ÆGYPTUS
et
CYRENE
MARE
MEDITERRANEUM
NATOLIÆ PARS
Peloponnesus
MARE
Creta Insula
Cyprus Ins
AFRICUM
PELAGUS
Sicilia
Melita
Lotophagites
Meninx
Cercinna
Pachinum prom
Lybium Mare
Ptolemais Cyrenaicum Mare
Prom Barce
Myrmex
Lathon flu
Berenice
Syrtis
Maior
Tripolitana
Barca
PENTAPOLIS
CYRENAICA
Zygrithæ
Paliurus Palus
Gora
Barca desertum
Psylli
Maurusii
Nasamones
Nasamones
Thalabathum
Troglodytæ
Libya Deserta
Berdoa
regn
Garama
Metropolis
Garamantes
MARMARI
Libya
Hammonis
Oraculum
Moeris
Lacus
Piramides
Alexandria
Pharos
ÆGYPTIUM
MARE
Nili Ostia
Septem
Ascalon
Thebais
SINUS ARABICUS
Syene
AETHIOPIÆ
PARS
Nubia flu
Augila
Agabus
Marmaridæ
Libyægyptii
30
40
50
60

II. Regiones atque gentes, in quas diviſa fuit quondam, ſunt, *Ægyptus*, *Cyrenaica*, *Africa Minor*, ſeu propriè dicta, *Troglodytæ*, *Garamantes*, *Numidia*, *Mauritania*, *Gætulia*, *Libya interior*, *Arabia Troglodytica*, & *Æthiopia*. 2 — Africæ regiones.

no viro placuit, nunc abeſto: una tenebitur â Pœnis ab inſigni *fertilitate*, (qua veteres commendant Africam, hujuſque Symbolum ſpicigeram fœmellam faciunt. Spica enim Syriacè פרוך *Pheruch*, Arabicè פרין *Potrich* aut *feric* vocatur: Hinc Pœnis אפרירה Africa per proſtheſin & mutationem prorſus analogicam, cujus exempla Bochartus Lib. I. Chan. c. 25. attulit. [a] Chamo autem in prima orbis diviſione præter Ægyptum & univerſam Africam; quin magnæ Syriæ Arabiæque pars, item Babylonia, Suſiana, & Aſſyria obtigerit, nullum eſt dubium. Ab ſacris quippe Africa Chami terra; ſed ab extraneis Scriptoribus vocatur Chemia Gr. χημία vel Chamia, de qua poſthac amplius dicetur.

REISKII.

2 [b] Geographi recentiores totam Africam, quouſque patet, ejuſque longitudinem â Promontorio viridi ad Capo Guardafui LXXX. gradibus, & 2000. ferè milliaribus; latitudinem â capo Buono ad caput Bonæ ſpei gradibus ferme LXX. & 1800. milliaribus emetiuntur. Partes vero illi quatuor majores Petrus Valleus attribuit; (1) *Regna Subfuscorum* aut *Leucæthiopum*, quos Plinius Lib. V. c. 8. vocat. (2) *Nigritarum*. (3) *Æthiopica*. (4) *Inſulana* ſive Inſularum adjacentium. Sed paulo diſtinctius ordine ſupra conſtituto progrediar, & Imperia numerabo: (1) *Turcicum*, quod ab Ægypto per oram maritimam procurrit; (2) *Abaſſinum*, ex regnis pluribus & interiori Æthiopia conſtitutum; (3) *Feſſanum & Maroccenſe*, cum Regnis aliis minoribus conjunctum. [c] Regna quidem Africana multis expoſita mutationibus adhuc tamen extant; (1) *Biledulgerid* tria, (2) *Barbarica quinque*, (3) *Nigritarum XIIX. aut plura*, *ne* quidem ſatis cognita, (4) *Bugenſia* IX. exteriori Æthiopiæ adſcripta, (5) *Monomotapæ quatuor*, (6) *Zanzibar* quinque, (7) *Aden & Adel* cum minoribus nonnullis, (8) *Regna Inſulana* vel ſuis, vel Chriſtianis regibus & Rebuspubl. ſubjecta. *Principatus* etiam *Principesque*, quos Scheichios vocant, in Numidia ſuperſunt; (1) *Corvano*. (2) *Habes*. (3) *Emo*. (4) *Segelmeſſe*: Hos alii Regulorum ſtatus, Principesque Regulos vocant, pluresque numerant, quorum poteſtas uno vico aut opido continetur. *Reſpubl. vero in ſervitute Africana liberas* fruſtra requiſiveris, incolarum moribus genioque contrarias.

a Chemia. b Africæ long. lat. c Status Africæ politicus.

CAP. II.

ÆGYPTUS.

I.

PRima Africæ Aſiæque proxima eſt *Ægyptus*, quam veteres Geographi in Aſiæ regionibus computarunt. At poſteriores, Arabico ſinu, ut antè dictum, inter Aſiam Africamque termino conſtituto, Africæ eam contribuerunt. Nomen traxit ab *Ægypto* Danai fratre; antè *Aëria* dicta. Terminatur à *Septentrione* ſuo mari, id eſt, Ægyptico, ab *Ortu* Arabia Petræa & dicto ſinu; à *Meridie* Æthiopia, ab *Occaſu* Cyrenaica. *Longa* eſt à Peluſiaco Nili oſtio ad Catabathmum opidum mill. CL. *La*- — Limites & magnitudo.

ta à Nili Oſtiis, ad opidum Metacompſum Nilo appoſitum, nunc *Conza*, milliar. C. [1]

Ægyptus Superior & Inferior.

II. Diviſa fuit generatim in *Superiorem*, quæ in Meridiem vergit, & *Inferiorem*, quæ Mari Interno alluitur. *Superiorem* rurſus Nilus dividebat in *Libycam*, qua Occidentem, & *Arabicam*, qua Orientem ſpectat. Hinc populi *Arabægyptii*, illinc *Libyægyptii*, dicti. Inferioris pars eſt [α] *Mareotis*, ſive *Marmarica*, ultima verſus Occidentem Cyrenaicæ contermina. Speciatim

Arabægyptii. Libyægyptii. Mareotis.

BUNONIS.

α [a] *Marmaricam*, hodie *Barcha* dictam, olim *Libyarchæ* & Barcæi incoluerunt. Eam alii conſtituunt partem Cyrenaicæ, ibique ponunt ad mare *Antipyrgum*, nunc *Luco*, & portum *Batrachum*, nunc *Trabuco*. Marmaridas *a* ſolitos ſerpentes incantare tradit *Solinus*. *b* Cæterùm illa Ægypti pars, quæ à Syene ad Cairum uſque eſt, erat veterum [b] *Thebais*, nunc *Sahid* dicta, in qua Thebæ.

HEKELII.

a Quorum & *Plinius* Lib. V. c. VI. p. 68. lin. 31. eſt memor.

b Scribit enim *Pomponius Mela* Lib. III. c. IX. p. 225. quod in *Arabia* Serpentes quidam admodum parvi ſint initiò, & veneni præſentis; tamen certô Anni tempore ex limô concretarum Paludium ſic emergant, ut in magnô Examine volantes *Ægyptum* tendant atque in ipsô introitu Finium ab Avibus quas *Ibidas* appellant, adversò agmine excipiantur, pugnâque conficiantur.

REISKII.

1 [c] Nomen *Ægypti* vel ad Græcas, vel ad Copticas, vel ad Ægypthiacas revocatur origines: *Græca* aut fabuloſum Danai fratrem Bolique filium ex Appollodoro; aut Sethoſin regem, cui nomen Ægypti fuerit, ex Manethone tamen Ægyptio proponunt; Sed utrumque hoc etymon chronologiæ ac hiſtoriæ repugnat: *Copticæ urbem* Copton ac Thebaidos metropolin vetuſtam; *Ægyptiacæ* regem primum & antiquiſſimum Chibth obtendunt, unde adhuc *Chibet* Ægyptiis ſua vocatur regio, Æthiopibus *Gobzo*. Duplex hoc etymon Viris bene doctis placuit; ſed Kirchero ex rationibus infirmis valdè diſplicet in Prodromo Copto ac Obel. Pamphil. In S. literis *terra Chami & Mitzraim* מצרים duali numero vocatur ad duas Ægypti partes indicandas, quarum una ſuperior alteraque inferior: Arabibus מערא *Meſra*, Plutarcho aliisque Auctoribus externis χάμια ἢ χημία. *Chæmia*. [d] Nunc partes quatuor Ægypto incolæ attribuunt (1) *Sahid*, *i. e.* ſuperiorem (2) *Erif.* i. e. inferiorem. (3) *Demeſon*, i. e. mediam (4) *Bechica*, i. e. maritimam vel mari rubro proximam. [e] Urbes Præcipuæ ſunt *Aliacrum*, una totius Ægypti maxima & Baſſæ Turcici ſedes, ſexaginta milllibus Moſchearum, arce regia, ſeptem incolarum myriadibus, commerciis & monumentis Veterum clariſſima: Ubi Nilo propius ad milliare ſextum [f] *Pyramides ſeu moles immenſæ ſaxeæ* ſuperſunt, aliæ majores ſeptendecim, & minores aliæ, omnes figuris hieroglyphicis, & ſuis gradibus externis pariter atque internis inſtructæ: [g] *Cryptæ* item ſubterraneæ, vivo ex alabaſtro exciſæ, multis concamerationibus diſtinctæ, in quibus humana cadavera deprehenduntur repoſita, quas [h] *Mumias* vocant. Vid. Princ. Razvil. Epiſt. III. f. 161. Petri à Valle Itiner. p. 372. Kircheri T. III. Obeliſc. Pamphil. Synt. 13. c. 4. Amplius ſuperſtitioſum *aliquod reſurrectionis exemplum*, & cadavera humana paulatim è tumulis emergentia, ſive manum ſive pedem, ſive aliam partem exſertam monſtraverint: [i] *Labyrinthum* etiam protentoſiſſimum humani impendii opus Plin. quod ter mille domos continuit Voſſ. in Notis Pompon. Lib. I. c. 9. Ut plura de monumentis & rudera omittam; Chriſtiana maximè in templis, Eccleſiis & Patriarcharum ſedibus. Præterea famoſos in Ægypto [k] *Clibanos*, quibus pulli gallinacei excluduntur Radzivill. f. 169. Urbes omitto alias *Sahin* quæ Thebas Ægyptias referre creditur, *Alexandriam*, *Damiattam & Sues*, præcipuas tamen & commerciis feliciſſimas.

BUNO-

a Marmarica. b Thebais. c Ægyptus. d Hujus partes. e Alcair. f Pyramides. g Crpytæ. h Mumiæ. i Labyrinthus. k Clibani.

tim vero univerſa β Ægyptus c in complures præfecturas deſcripta erat, quas Græco vocabulo *Nomos* vocârunt.

III. Ægyptus ſuper cæteram antiquitatis gloriam, viginti millia urbium ſibi, Amaſe regnante, habitata quondam prætulit; poſtea quoque ſub Romano Imperio multis, etiamſi ignobilibus, frequens.

IV. Clariſſima omnium fuit γ *Alexandria*, caput Ægypti totiusque Africæ, poſt deletam Carthaginem prima; ab *Alexandro* Alexandria.

BUNONIS.

β a *Ægyptus d* publicum Orbis horreum appellata *e*.

γ b *Alexandria* in Ægyptii maris litore, quod Pharo inſulæ objacet, prope oſtium Nili, *Canopium* appellatum, & Mareotim paludem, Alexandri M. auſpiciis, qui ibidem deinceps ſepultus *f*, condita eſt *g*: eamque delineârat *Democrates Mathematicus* tanto artificio, ut non fuerit in tota Africa æqualis, aut ſimilis in ſtructura platearum & palatiorum. Antiquiſſimis temporibus *h* fuit *No* appellata: & poſtmodum, quòd Philippus Alexandri pater Olympiadis alvum obſignatam annulo, cujus ſculptura leonem præferret, per quietem vidiſſet, aliquamdiu *Leontopolis* appellata eſt. *Suppl. Curt. l.* 1. c. 1. Hodie majori ex parte in ruderibus deſtructa jacens, Turcis appellatur *Scanderia*, ac Italis *Aleſſandria i*. Cleopatra Regina urbem cum objacente inſula Pharao copulavit *k*. Fuit ibi templum *Serapidis* adeo ſumptuoſè exſtructum, ut, Marcellino teſte, poſt urbis Romæ Capitolium, nihil Orbis terrarum viderit ambitioſius. Idem quoque Auguſtinus, Stephanus; Strabo tradunt. Curtius refert nullo ferè die Alexandriæ Solem ſerenum non videre, propter aërem perpetuo ibi tranquillum. Scholâ verò ac Doctoribus erat urbs longè celeberrima; eamque Ptolemæus c *Philadelphus Bibliotheca*, quæ ſeptingenta millia voluminum continebat, magnis ſumptibus ornavit *l*. Alexandrini fuerunt, *Clemens* cognomento *Alexandrinus*, Stromatum auctor; *Athanaſius*, *Origenes*, *Ambroſius* Diaconus, qui Origenes ſtudia & labores ſuis aluit ſumptibus; *Cyrillus*, *Didymus Cæcus*, quo præceptore uſus eſt Hieronymus; *Philo Judæus*; *Apion Grammaticus* Judæroum adverſarius; *Appianus*, qui bella Romana Græcè dercripſit, *Didymus Grammaticus*, qui Ciceronis ætate vixit, & tria millia& quingenta volumina conſcripſiſſe à Suida proditur; *Achilles Statius*: *Theon*. qui in Almageſtum Claudii Ptolemæi ſcripſit commentarios. Cœterùm Ægypti quoque fuerunt, *Claudius ille Ptolemæus*, qui non ſolùm Almageſtum modò dictum, verum etiam Geographiæ libros 8. edidit *m*; *Macarius* monachus, cujus exſtant Homiliæ; *Nonnus Panopolitanus*; *Paphnutius* Epiſcopus, qui licet ipſe cœlebs, conjugium tamen, ipſorumque ſacerdotum, honorabile & caſtitatem pronunciavit *n*.

HEKELII.

c Ab *Alexandro Macedone* in Ditionem ſuam redactam.

d Olim *Ætia*, *Potamia*, *Ogygia*, *Melambolus*, *Hephæſtia*, *Myara*, & propter habitantes illic *Æthiophes*, etiam *Æthiophia* dicta.

e Trogus enim *Ægypti* Solum ita fœcundum aſſerit, ut nulla Terra in uſu hominum ſit Alimentorum feracior.

f Ante nat. CHRISTUM Annô vigeſimô ſupra trecenteſimum intra ſpatium ſeptendecim dierum cum ſex millibus Mucorum paſſibus, ut *Stephanus* teſtatur.

g Vid. *Juſtinus* Lib. XI. c. XI. §. 13.

h Hebræis Hieronymo teſte.

i Alii vocant *Alexanteriam*, *Alexandretam*, *Alexandronam*, *Auguſtam*, *Juliam*, *Claudiam* & *Domitianam*.

k Eam *Antiochus Ptolemæo* ad *Peluſium* navali pugnâ victô, obſedit, eandemque à Romanis ſubmerſam publicis expenſis inſtauravit Cæſar, quam demùm à *Perſis* captam eſſe novimus.

l Sed hic tantus Theſaurus cum incomparabili totius Orbis detrimento, in illâ *Julii Cæſaris* fugâ & mox victoriâ, totus igne periit.

m Primus apud *Græcos* Cœli rationem diligentius explicans. Ideoque *Princeps doctrinæ Mathematicæ* dictus. Vid. *Nic. Reuſneri* Icones pag. 2.

n Conf. *Quenſtedii* Dialog. *Patriar.* V. ILL. p. 627. ſeqq.

a Ægyptus. b Alexandria. c Bibliotheca Alexandrina.

Dioſpolis, ſeu Thebæ Ægyptiæ.

dro Magno condita; poſtea in tantam aucta multitudinem atque frequentiam, uti uni tantùm Romæ cederet. Secunda ab hac *Dioſpolis*, ſive δ *Thebæ* cognomine *Ægyptiæ*; quas *centum portas* habuiſſe ferunt; ſive, ut alii ajunt, *centum aulas*, totidem olim principum domos; ſolitasque ſingulas, ubi negotium exegerat, ducenos armatos milites effundere. Deinde ε *Memphis*, regia quondam: juxta quam ζ *Pyramides*, regum ſepulchra. Turres ſunt faſtigiatæ, ultra celſitudinem omnem, quæ fieri manu poſſit: itaque menſuram umbrarum egreſſæ, nullas habent umbras, regum pecuniæ otioſa ac ſtulta oſtentatio. Reliquæ urbes ſunt; η *Syene*, θ *Sais*, ι *Bubaſtis*, κ *Elephantis*, λ *Tentyris*, μ *Arſinoë* & ν *Abydus*, Memnonis olim regia; oſtea Oſiris fano in-

Memphis. Pyramides. Syene. Sais. Bubaſtis. Elephantis. Tentyris. Arſinoë. Abydus.

BUNONIS.

δ Urbs [a] *Thebæ* hodie *Theves*, *Hecatompylæ*, regioni nomen dedit, quæ *Thebais* dicitur, undique ferè montibus cincta; unde Hieronymi ætate *o* eremitarum exſtitit manſio. Sed ipſa jam Ciceronis ætate proſtrata jacuit *p*.

ε [b] *Memphis q* hodie *Meſer r*, ad verticem Deltæ poſita, nunc [c] *Cairus*, *Alcair* ſive *Cairo* putatur. At ipſa *Cairus* urbs, ſi itinerariis fides, quinquies major eſt Lutetiâ, habetque templorum viginti duo millia; & arcem tam ſpatioſam, quæ magnitudine Lipſiæ par habetur. In circuitu quindecim milliaria Germanica *ſ* continere dicitur *t*. Omnium ibi rerum habetur copia, at ligna ſatis magno emuntur pretio. Cairi hodie reſidet *Satrapa* nomine Imperatoris Turcarum: itemque *Patriarcha Coptiarum*; & *Patriarcha Græcorum* ac *Arabum*; qui licèt officia Græcè recitent, Græcam tamen linguam vix ſatis intelligunt *v*. E regione Memphis in altera fluvii ripa, Chaldæi quidem, permiſſu Regum Ægyptiorum, arcem [d] *Babylonem* exſtruxerunt.

ζ Plinius *x* tradit in unam [e] *Pyramidem* exſtruendam mille octingenta talenta erogata eſſe in raphanos, allium, & rapas, viles cibos; quibus paſti fuerint operarii.

η [f] *Syene*, hodie *Aſna* dicta, ſub Tropico Cancri ad Nilum fl. in extremis Ægypti finibus ſita; Romani Imperii olim exſtitit terminus, ſicuti hodiè Turcici Imperii limes eſt.

θ [g] *Sais*, hodie *Sahid*, intra regionem eſt, quæ *Delta* vocatur *y*.

ι Ad eandem regionem fuit [h] *Bubaſtis z* apud Nilum fl. hodiè *Pibeſeth*, & ſecudum alios *Azioth a*.

κ [i] *Elephantis* intra Nilum eſt in *inſula* Nili [k] *Elephantina b*.

λ [l] *Tentyris* ad Nilum fuit: ad hunc locum nullos annatare Crocodilos ferunt.

μ [m] *Arſinoë* ad Nilum erat Labyrintho vicina *c*. Erat tamen & alia *Arſinoë* ad ſinus Arabici angulum.

ν [n] *Abydus* haud longè abeſt à Ptolemaide, hodiè *Abutich* dicta.

HEKELII.

o Qui *Thebeſtim* quoque ſuô tempore nominatam ſcribit.

p Dicitur & *Dioſpolis* & *Buſyris*; à Conditore *Buſiride*, *Ægyptiorum* Rege.

q *Ebræis Neophet* & *Migdol*.

r Vel *Meſſer*.

ſ S. ut alii ſcribunt, *centum* & *quinquaginta Stadiorum*.

t Condita eſt ab *Ogdoo* Rege & à nomine Filiæ ejus ita appellata.

v *Memphim* Templum *Serapidis* olim habuiſſe, *Strabo* Lib. XVII. *Geogr.* p. 613. Tom. II. autor eſt.

x Lib. XXXVI. H. N. Cap. XII. pag. 640. lin. 38. ſeq.

y Urbs eſt iſta juxta unum ex *Nili* Fluminis Oſtiis, quod ab ipsâ *Saiticum* dicitur. Incolæ vocantur *Saitæ*, *Minervam* colentes ſtudioſisſimè.

z Vel *Bubaſte*.

a In hâc Urbe olim quotannis Conventus age-

a Thebæ Ægyptiæ ſeu Dioſpolis. b Memphis. c Cairus. d Babylon. e Pyramides. f Syene. g Sais. h Bubaſtis. i Elephantis k Elephantina inſ. l Tentyris. m Arſinoë. n Abydus.

.nclyta: & Arabiæ contermina, claritatis magnæ ǂ *Heliopolis*, i. e. Solis urbs. In Marmarica vicus fuit *Apis*, nobilis religione Ægypti locus. Fuit & *Labyrinthus*, nullo addito ligno exædificatus, domos mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, marmore exſtructus & tectus, unum in ſe deſcenſum habens, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & il-.uc remeantibus. Heliopolis. Apis. Labyrinthus.

C A P.

agebatur in honorem *Dianæ*, colebaturque *Iſis* omninò ſtudioſè.

b Ubi *Æthiopicæ* Naves conveniunt. Eſt enim Finis Navigationis Ægyptiæ.

c Hæc Urbs prius dicta eſt *Crocodilorum* Civitas, quoniam *Crocodilus* mirum in modum ibidem colebatur, ſacerque erat apud eos in Lacu quodam ſeorſim nutritus & ſacerdotibus manſuetus, *Suchi* nomine veniens. Leg. *Strabo* loc. ſup. ad Not. V. §. huj. cit. p. 621.

BUNONIS.

ǂ [a] *Heliopolis d*, in ſacris *On*, nunc *Bethſemes*, Arabibus *Bahalbeth*, ab Iſraëlitis traditur condita, quum eſſent in Ægypto *e*. Hic *Mithres* Rex primus obeliſcos erexit, ac Soli conſecravit. Ibidem erat *templum Solis*, in quo recipiebantur reſponſa ad literas non apertas. Heliopolis ſacerdotum olim fuerat habitatio, hominumque Aſtronomiæ & Philoſophiæ deditorum manſio, ubi Plato diſcendi cauſa aliquandiu commoratus eſt. Cæterùm quæ regio Ægypti inter Cairum & Roſettum & Damiatam interjacet, [b] *Delta* vocatur, à Græcorum litera, cujus formam refert. Fuit ibidem [c] *Thanis* Ægyptiorum regia, ubi Moſes coram Pharaone oracula edidiſſe legitur. In ea regione urbes hodiè celebres memorantur, [d] *Micale* magnitudine vix Cairo cedens; [e] *Phuona*, Ptolemæo *Nicii*, *Roſetti f*, quæ olim *Schedia*, aut [f] *Canopus g*. Veneti conſulem ibi habent, quem vulgò *Baylo* vocant. [g] *Ziza* etiam memoratur, ad quam certo die manus, brachia & crura hominum ex terra prominere dicuntur. [h] *Matareæ* oſtenditur ea ipſa arbor quæ ſeſe ad deſiderium B. Virginis aptavit ac demiſit. [i] *Niloſcopii*, hodiè *Elmichias*, præcognoſcebant Ægyptii Nili augmentum & decrementum. Ad hanc urbem duo ſunt templa, in quibus *S. Johannis Baptiſtæ* conſervantur reliquiæ, aureâ capsâ incluſæ: quæ ſingulis annis inſpectante magna hominum multitudine, hoc edere dicuntur miraculum. Quum reliquiæ illæ in flumen conjiciuntur, aqua ipſa contrario curſu aſcendit, modò in unum, modò in alterum templum. Ea de cauſa dies ille tam Mahumedanis quàm Chriſtianis ſolennis eſt. In *Pharo* inſula erat turris ingens, [k] *Pharus* dicta, ex quâ nocturni lucebant ignes navigantibus. Ædificavit eam turrim *Soſtratus Gnidius* ex albo lapide *h* ſupra quatuor cancros vitreos, tempore Ptol. Philadelphi Regis, magna cum admiratione ſpectantium. Hinc ſimiles turres, quæ navigantibus lumen præbent, dicuntur *Phari*.

HEKELII.

d Quaſi *Solis Civitas*.

e Dicta & *Dioſpolis*, Jovis Civitas, it. *Thebæ Ægyptiæ*; *Homero* v. Ἑκατόμπυλαι, quòd *centum Portas*, ſ. ut alii volunt, *centum Aulas*, totidem olim Principum Domos, habuiſſe ferunt. Conf. *Quenſted*. loc. cit. p. 652. ſeq.

f Vel *Roſettæ*.

g Vel *Canopicum* elegans eſt Oppidum; nullis tamen Mœnibus cinctum & ad Littus poſitum circa magnum quoddam *Nili* Oſtium, Mauritanis *Raſchit* vocatum.

h S. candido Marmore.

a Heliopolis. b Delta regio. c Thanis. d Micale. e Phuona. f Canopus ſeu Roſettum. g Ziza. h Matarea. i Niloſcopium. k Pharus turris.

CAP. III.

De incolis Ægypti ac Nilo flumine; item de Libya exteriore.

I.

IPſi Ægyptii, hominum vetuſtiſſimos ſe prædicantes, cum Scythis de gentis antiquitate olim contenderunt [a]. Antiquiſſimos eſſe poſt Syros, vel ipſa ſacra Scriptura atteſtatur. Diſciplinarum complurium inventores rerumque divinarum ac ſiderum peritiſſimi dicti ſunt. Quare ad eos *Dædalus*, *Melampus*, *Pythagoras*, *Homerus* & alii complures eruditionis cauſa profecti. Sub regibus eſſe jam inde ab initio rerum conſueverunt, modò ſuis, modò *Æthiopibus*; dein *Perſis* ac *Macedonibus*; moxque iterum ſuis, donec *Romani*, Auguſto debellante, in provinciam redegerunt Ægyptum. Poſt hoc *Saraceni* eam occupârunt: quibus ſucceſſit *Sultanorum* inclytum nomen, ex Circaſſis Tattarorum gente ortum. poſtremi *Turcæ* an. cIↃ IↃ XVII. invaſerunt, qui etiam nunc tenent. [α] [1]

II. Sed

BUNONIS.

α *Selimus* Turcarum Imperator Mameluchorum in Ægypto regnum delevit anno Chriſti 1517. quum ſtetiſſet per annos fere trecentos *Annal. Turc.*

HEKELII.

a Vid. *Juſtini* Lib. II. c. I. §. 5. ſeqq.

REISKII.

1 a Ægyptii nugas ſerebant, quotquot hominum ſeſe vetuſtiſſimos prædicarunt, aut cum Manethone, Sacerdote ſuo vaniſſimo, regum centurias Abrahamo antiquiores aliquot numerarunt. Ne quidem illi à Syris erant vetuſtate proximi, quod Auctor exiſtimat; ſed Arabes Chaldei & Babylonii antecedunt. Primas tamen Ægypti colonias â *Chamo & Miſraimo hujus filio*, & horum poſteritate Beroſus atque Sanchoniathon arceſſiunt, easque ſacris ſcripturis congruas. *Menes* cum primus in regum ordine aut Chamus ipſe, aut unus inter Chami poſteros fuit: Ab hujus exceſſu b Dynaſtiæ plures aut Nomarchiæ in regno unico exortæ *duodecim Momarchas* ex æquali Nomorum numero pepererunt. Sed rege ſub Amiſi ad Sabtaconem Æthiopem, duosque hujus ſucceſſores; ab his ad Nomarchas denuo, & ultimum Pſammeniten poteſtas regia pervenit: Poſtea ſub Cambyſe ad *Perſas* anno ante Chriſtum 505. denique ad *Alexandrum M.* anno ante Chriſtum 328. ab ipſo demortuo ad *Ptolemæos*; ab horum ultimo Dionyſio ad *Romanos* A. V. C. 720. ab Romano ad *Saracenicum* Ægyptus Imperium A. C. 642. ſub Chalifa Omare adjungitur; *Amirisque* Chalifis per A. 337. paruit; poſthac *Phatemidis* per annos 208. tandem *Jobidis* regibus ex A. C. 1179. horumque antepenultimo Salohoddino (communiter Saladino) qui è Tataris Circaſiis coëmra mancipia ſelegit milites, *Mamluccorum nomine*: Hi denique A. C. 250. Mohaddano, ultimo Jobida miſere cæſo, Eloddinum ſui gregis hominem extollunt, & longa regum ſucceſſione gaudent ad A. 1517. quo Selimus ultimum *Tumain Bai Jarcaſſium* ſuſpendio necavit: Hinc Ægyptus hodieque *Turcico Imperio* ſubeſt, in ſangiacatus & octodecim Caliſifatuum aut præfecturarum centurias diviſa. Vid. Marſami Canon Chronicus regum Ægypt. & Chronicon Saracenicum Dreſchleri cum additionibus noſtris.

HEKE-

a Ægyptiorum antiquitas. b Dynaſtia multiplex.

II. Sed de *Nilo* b hoc loco pauca quædam retuliſſe haud abs re fuerit. Terra ipſa Ægyptus expers imbrium mirè tamen fertilis, & hominum aliorumque perfœcunda generatrix. Nilus id efficit, amnium in Internum Mare permeantium maximus. Hic in Africæ deſertis, *montibus Lunæ* ortus, haud ſtatim Nilus eſt, & primùm ingentem Lacum *Nilidem*, qui nunc *Zaire* & *Zembre* dicitur, c x x. mill. German. permeans, cum diu ſimplex ſævusque receptis dextera magnis aquis deſcendit, *Aſtapus* cognominatus, quod Æthiopum lingua ſignificat aquam è tenebris profluentem, circa *Meroën*, Inſularum, quas innumeras latèque patentes ſpargit, clariſſimam, lævo alveo *Aſtabores* dictus eſt, hoc eſt, ramus aquæ venientis é tenebris; dextero verò *Aſtuſapes*, quod latentis ſignificationem adjicit, nec ante, quam ubi rurſum coit, *Nilus* dictus eſt. Inde partim aſper, partim navigia patiens; mox præcipiti curſu progreſſus, inter occur-

Nilus fl.

Lunæ montes.

Aſtapus.

Meroë.

Aſtabores.

Aſtuſapes.

HEKELII.

b De hôc *Fluvio* ſcribit *Heliodorus Emeſenus*, ſcriptor verè elegans (Eleganti hoc elogiô Autorem hunc dignatus eſt Polyhiſtorum clariſſimus, *Georg. Matthias Koenigius*, Evergeta neus ſingularis, in elegantiſſimâ *Bibliotheca* ſuâ vet. & novâ p. 387. col. a. Lib. II. Αἰθιοπικῶν p. 109.) ſeq. Edition *Commelin.* hôc modô: Καὶ διελθόντος ὡς τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Αἰθιοπίας, ἐσχάτων τε τῆς Λιβύης ἀναλαμβάνει, καθ' ὃ μέρος τὸ κλίμα τὸ ἀνατολικὸν ἀπολῆγον, ἀρχὴν τῇ μεσημβρίᾳ δίδωσιν· αὔξεται τε κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν, οὐχ ὥς τινες νενομίκασι πρὸς τῶν ἐτησίων ἀντικρὺ πνεόντων ἀνακοπτόμενος· ἀλλ' αὐτῶν δὴ τούτων τῶν ἀνέμων κατὰ τροπὴν τὴν θερινὴν, ἀπὸ τῶν ἀρκτώων ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν πᾶν νέφος ἐλαυνόντων τε καὶ ὠθούντων ζώνην συνάξωσι, καθ' ἣν τῆς πρόσω φορᾶς ἀνακόπτονται, δι' ὑπερβολὴν τοῦ περὶ τὰ μέρη πυρώδους πάσης τῆς πρότερον καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροισθείσης καὶ παχυνθείσης νοτίδος ἐξατμιζομένης κατὰ τούτου λάβρων ὑετῶν ῥηγνυμένων, ὀργᾶται ὁ Νεῖλος, καὶ ποταμὸς εἶναι οὐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ κατεξανίσταται τῆς ὄχθης, καὶ θαλαττώσας τὴν Αἴγυπτον, τῇ προσόδῳ γεωργεῖ τὰς ἀρούρας. Διὸ πιεῖν τε ἐστι γλυκύτατος, ἅτε ἐξ ὄμβρων οὐρανίων χορηγούμενος, καὶ θίγειν προσηνέστατος, οὐκ ἔτι μὲν θερμὸς ὡς ὅθεν ἤρξατο, ἔτι δὲ χλιαρὸς ὡς ἐκεῖθεν ἀρξάμενος. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ μόνος ποταμῶν αὔρας οὐκ ἀναδίδωσι. Πάντως ἄν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀναδοὺς, εἰ καθώς τινες ἐβουλήθησαν, ὡς πυνθάνομαι τῶν παρ' Ἕλλησιν εὐδοκίμων, χιόνος τηκομένης τὸ πλήρωμα ἐλάμβανε. Quæ verba *Stanislaus Warſchewiczki*, Polonus, feliciter ſic eſt interpretatus: *In ſupremis Æthiopiæ; ultimis autem* Libyæ *partibus* (NILUS) *oriatur, qua parte orientale clima deſinens, initium meridiei præbet: creſcit verò æſtivô tempore, non* (ut quidam putârunt) *Eteſiarum adverſô flatu rejectus, ſed iis ipſis ventis circa ſolſtitium æſtivum à Septentrionalibus partibus versùs meridiem, omnes nubes pellentibus ac trudentibus, donec in Zonâ, quæ torretur ardore Solis, colligantur, in quâ illorum motu retunditur propter incredibilem circumſtantis æſtûs vehementiam, totô, qui antea fuerat paululùm congregatus & condenſatus, humore liqueſcente, & indè copioſis imbribus cadentibus, ſuperbitque* NILUS, *nec ſe Fluvium eſſe patitur, ſed effunditur extra ripas, & eluvione, tanquam Mari quôdam* Ægyptum *operiens, adventu ſuô fœcundat agros. Quare ad bibendum dulciſſimas præbet aquas & quæ illi ex cœleſtibus imbribus ſuppeditent: & eſt tactu placidus ac lenis, non amplius calidus, ſicut ubi incipit: veruntamen adhuc tepidus, ut in ejusmodi locis ortus. Quam ob cauſam ſolus ex Fluviis vapores non exhalat. Omnino enim conſentaneum eſſet, ſi exhalaret, eum ex nive liquefactâ, quod quidam Docti apud* Græcos *voluerunt, incrementum capere.* Quando verò *Herodianus* Lib. IV. *Hiſtor.* Cap. IX. p. 201. Edition. *Bœclerianæ* NILI *Fauces* ſanguine (aliquando) infectas fuiſſe ſcribit, tunc utitur verbô Φοινιχθῆναι, quod idem eſt, ac *purpuraſcere.* Τοσοῦτος (inquiens) ἐγένετο φόνος ὡς ῥείθροις αἵματος διὰ τοῦ πεδίου, τάς τε ἐκβολὰς τοῦ Νείλου μεγίστας οὔσας, τόν τε περὶ τὴν πόλιν αἰγιαλὸν πάντα φοινιχθῆναι, h. e. *Angelô Politianô* interprete, *tanta eſt facta cædes, ut rivis cruoris per planitiem decurrentibus, cum* fauces ipſæ NILI ingentes, *tum littus omne circa Urbem purpuraſceret.*

BUNO-

curſantes ſcopulos non fluere immenſo fragore creditur, ſed rue re. Poſtea lenis, & fractis aquis domitaque violentia, & ſpati feſſus; tandem ad Δέλτα opidum per omnem Ægyptum vagus & diſperſus, β *Septem* ingentibus *oſtiis* in mare Ægyptium ſe evo mit. Bis in anno, certis diebus auctu magno per totam ſpatia tus Ægyptum, fœcundus innatat terris. Cauſas hujus incremen ti varias prodidêre; ſed maximè probabiles duas: *Eteſiarum* e tempore ex adverſo flantium repercuſſum, ultro in ora acto ma ri: aut *imbres* Æthiophiæ æſtivos, iiſdem Eteſiis nubila illò fe rentibus ex reliquo Orbe. *Idem amnis unus omnium nullas exſpi rat auras.*

Delta op. Nili ſeptem oſtia.

III. Cæterùm à tergo Ægypti verſus Meridiem, juxta ſiniſtram

BUNONIS.

β Nili oſtia nominantur Melæ, *Canopicum*, *Bolbiticum*, *Sebenniticum*, *Mendeſium*, *Pathmiticum*, *Tanicum*, *Peluſiacum c.* Cæterùm Nili exundationes exiſtere à pluviis & imbribus, qui in partibus Auſtralibus decidunt illo tempore ferè continui & copioſi, hodiè exploratum eſt. *Vid. Geogr. General. Varenii lib. 1. c. 16. prop. 20 d.* Sed præter Nilum ſtato anni rempore quoque exundant alii fluvii; *Niger* Africæ fl. *Zairus* Congi fl. *Argenteus* fl. Braſiliæ. *Ganges Indus*: Fluvii, qui ex lacu Chiamay profluunt, & in ſinum Bengalenſem ſeſe exonerant: Item *Macon* fl. Cambojæ: *Euphrates*: Numidiæ fl. *Sus* dictus: & alii nonnulli. Eſt quoque in Ægypto lacus a *Mœris*, viginti millia paſſuum in circuitu patens, altior, quàm ad navigandum magnis onuſtisque navibus ſatis eſt, qui olim fuit campus. Cæterùm Ægyptii multò aliter à cæteris agebant olim. Mortuos fimo obliti plangebant, nec cremare aut fodere fas putabant. Verùm arte medicatos intra penetralia collocabant. Lutum inter manus, Farinam calcibus ſubigebant *e*. Forum ac negotia fœminæ; viri penſa ac domos curabant: onera illæ humeris, hi capitibus accipiebant. Colebant effigies multorum animalium, adeò ut quædam eorum per imprudentiam interemiſſe, capitale eſſet. Morbo extincta animalia, ſepelire & lugere ſolenne iis erat. b *Apis*, bos niger, certis maculis inſignis, & cauda linguaque diſſimilis aliorum, omnium Ægyptiorum numen erat. *Mela f.* Cæterùm malè audiunt Ægyptii veteres, qui perhibentur fuiſſe vani, imbelles, ad rem gerendam inepti, crudeles, quæſtus cupidiſſimi, mobiles, invidi, furioſi, & dementes. *Strabo l. 17 Polyb. l. 15. Plin in Panegyr. Plato l. 4.* de Rep. *Philo* in Flaccum & lib. de Agricultura. *Trebell. Pollio* in 30. Tyr. *Vopiſcus* in Saturnino. Cæſar veritus eſt Ægyptum provinciam facere, ne quando violentiorem præſidem nacta, novarum materia eſſet. *Sueton.* Auguſtus eoſdem ſemper habuit novarum rerum ſuſpectos. *Dio* lib. 51. *Tacit.* Hiſt. lib. 1.

HEKELII.

c Ipſis *Ægyptiis* vocabatur *Noym*, aliis *Oceanus Ætus*, ſ. *Aquila*, ut & *Dyris* atque *Chryſorrhoas*.

d Admiranda Nili aliàs edi curavit *Marcus Fridericus Wendelinus* Francof. Aô. CHR. M. DC. XXIII. in 8. Extat & elegans *Ænigma* de NILI, quando np. Vox iſta ſcribitur ΝΕΙΛΟΣ, *Proprietate* ap. *Nicol. Reuſnerum* in *Ænigmatib. Var. Aut.* pag. 301. ubi *Paulus Eberus* prædicti Ænigmatis Autor eſt factus.

e Inde fit, ut ejuſmodi Corpora ſic ſervata etiamnum inveniantur, quæ vulgo vocamus *Mumia*. Ex priſcâ *Ægyptiorum* Religione plura *Chriſtianos*, inprimis *Romano-Catholicos* mutuâſſe notum eſt. Vid. *Magini* pars II. *Geogr. Ptolem.* fol. 207. fac. a.

f Lib. I. c. IX. p. 162. lin. 31. ſeqq. *Solini Polyhiſtoris* Cap. XLV. p. 93. lin. 16. ſeqq. & in id *Petri Olivarii*, Valentini, SCHOLIA. eâd. p. ut & *Strabonis* Lib. XVII. *Geogr.* pag. 613. Tom. II. ac *Plinii* Lib. VIII. H. N. cap. XLVI. p. 146.

REIS-

a Mœris lacus. b Apis Ægyptiorum numen.

ſtram Nili ripam, *Libya* eſt *exterior* ad Æthiophiam extenſa, nunc eſt *Elſocat* deſertum & *Gaoga*. 2 Libya exterior.

REISKII.

2 a Nilus fonte ſuo, incremento, exundatione, catarrhactis & oſtiis ſtupendus fluvius non procul ab regno Abyſſino *Gojam in terra: Sicut & faſtigio montis Denglæ* duobus aut quinque fontibus erumpit: Hinc curſu flexuoſo per lacum Daræ Bedique tranſiens, in duos ſcinditur alveos, quorum *unus Nigritarum regna*, ſed *alter Ægyptum ſubit.* Auctus & incrementum Nili, & anniverſaria hujus exundatio ab hybernis imbribus proficiſcitur. Nam regiones quotquot Zonæ torridæ ſubſunt, per hyemem multis urgentur pluviis: Unde immenſa vis aquarum alveo contineri nequit, ſed per Ægyptum planiſſimam, foſſaſque multo artificio deductas excurrit. Hinc *Niloſcopia* & *Nilometria* repererunt Ægyptii, quibus eluvionem Auguſto menſe futuram prænoſcere ac judicare poſſint. Nec tamen Ægyptus expers imbrium eſt, ſed inferior æque ac ſuperior menſes hybernos quantoque pluvios habet: De inferiori Proclus id dudum annotaverat Lib. I. in Tim. Plat. de inferiori veteres negarunt pluvias, quin Voſſius in eorum gratiam ad Lib. II. Pompon. c. 9. Vid. Hiſtor. Æthiop. Ludolfi Lib. I. c. 8. Iſa. Voſſii Comment. de Nilo & hujus increm.

a Nili fontes arctio & inudatio.

CAP. IV.

Cyrenaica, Africa Minor, Libya deſerta, Troglodytæ & Garamantes.

I.

ÆGypto annexa eſt α *Cyrenaica* regio, β Ammonis oraculo maxime clara, nunc *Barchanæ* provinciæ dimidia pars Orientalis, eadem *Pentapolitana* dicta à *quinque* inſignium urbium numero, quæ γ *Berenice*, δ *Arſinoe*, ε *Ptolemais*, ζ *Apollonia*, Cyrenaica regio. Barchana. Pentapolitana.

BUNONIS.

α *Cyrene* ſive a *Cyrenaica regio*, habet ab *Occaſu* Syrtim Majorem, ac Africam propriam; à *Septentrione* Libycum mare; ab *Ortu* Marmaricam; à *Meridie* deſerta Libyæ Interioris.

β b *Ammonis a* Oraculum in Marmarica conſtituunt alii *b*. Fuit in deſerto & *urbs Ammon*, & *templum Ammonii Jovis c*; itemque c *Solis fons*, qui mane tepidus, medio die frigidus, ſub veſperam incaleſcebat, & ſub mediam noctem calidiſſimis manabat aquis *d*. Eo uſque penetrârunt *Bacchus*, *Hercules* & *Alexander M.* Locus ille hodiè vulgò *Concorron* dicitur *e*.

γ d *Berenice*, hodie *Bernich* ad Syrtim majorem poſita; à Berenice Regina *f* appellationem habet.

δ e Arſinoe, quæ & *Teucheira g*, hodie *Trochara*, in eodem jacet litore, inter Berenicen & Ptolemaiden.

ε f *Ptolemais h*, antea *Barce* dicta, à Ptolemæo nomen ſortita, hodie *Talometta* vulgò dicitur, ad idem litus poſita.

ζ g *Apollonia* maritima urbs à Ptolemaide verſus Ortum jacens, hodie *Bonandrea* dicitur.

HEKELII.

a Id eſt, JOVIS in ſpecie *Arietis* Linguâ *Ægyptia* ſic dicti.

b De *hóc Oraculô* vid. *Curtii* Lib. IV. c. VII. ubi & *ejus Schema* in *Batavorum* Editionib. *æri*; in aliis verò *Ligno* inciſum extat.

c Non ab *Ammone* Paſtore quodam *Arabiæ*; ſed à *Bacchô Libero Patre*, quondam juxta *Mythologorum* ſententiam exſtructum.

d Hunc Fontem dicitur JUPITER in formam

a Cyrenaicæ fines. b Ammonis urbs & Oraculum. c Solis fons. d Berenice. e Arſinoe. f Ptolemais. g Apollonia.

lonia, & ipſa [a] *Cyrene*, unde regioni nomen, Græci hanc condiderunt, ex *Thera* inſula Ægæi Maris profecti. Ipſi Cyrenenſes privata ſorte inter Ægyptios ac Pœnos diu egerut; dein cum *Carthaginienſibus* de agrorum finibus magnum ac diuturnum bellum geſſerunt. Mox Carthagine deleta, & ipſi cum reliqua Africa *Romano* Imperio ceſſerunt: Poſthinc ſolum eorum *Sultanis*, tandem *Turcis*. ·1

AFRI-

mam *Arietis Baccho* aperuiſſe, cùm ab eo in *Arabiæ Deſertis* vehementer ſitiente anxiè imploraretur. Terram enim pedibus concutiens lympidum Fontem ei oſtendit.

e Undè autem *Ammonius* propriè derivetur, vid. ap. *Caſpar. Peucerum* in doctiſſimô de *Præcipuis Divinationum Generibus*; in *ſpecie* de ORACULIS commentariô fol. 137. fac. b. Edition. *Serveſtanæ* in 8. maj. Meminit quoque *Templi* iſtius JOVIS AMMONII *Juſtinus* Lib. I. *Hiſtor.* c. IX. §. 3.

f Et *Ptolemæi* Lagi, Regis *Ægypti*, Conjuge.

g *Marcellino.*

h Quam *Olivarius* novô nomine *Ptolemata* nominavit.

BUNONIS.

η [a] *Cyrene*, hodiè *Corene* & *Cirene*, XII. mill. paſſ. à litore remota eſt, urbs Cyrenaicæ primaria, ac quondam Carthaginis æmula, de cujus origine multa dicuntur apud Pindarum *i*. E Cyrene fuêre *Ariſtippus* Socraticus Philoſophus, & *Areta* ejus filia, quæ patri in gubernatione Scholæ ſucceſſit; & *Ariſtippi* filius, qui matri ſucceſſit, μητροδίδακτος, quod Strabo tradit, cognominatus *Hegeſias*, ob incredibilem eloquentiæ vim πεισιθάνατος dictus. *Syneſius* quoque è Pentapoli ortus Cyrenes fuit Epiſcopus, primum Philoſophus, ac deinde Chriſtianus. Hic laſerpitium herba naſcitur; unde Cyrenæ appellantur *laſerpitiferæ*. Cyrenæi ad cœnam vocati non ſolùm veniebant ipſi; ſed & alios ſecum adducebant. Inter Cyrenas & Ægyptum fuit opidum [b] *Portus Menelai* dictum, in quo *Ageſilaus* Spartanorum Rex mortuus eſt. *Nep. in ejus vita.*

HEKELII.

i Plurimi *Philologorum* putant, hanc Urbem à *Batto Tereô* eſſe conditam, & à *Cyrene*, *Penei* Amnis Filiâ, quam *Apollo* amore ejus raptus in eam *Libyæ* Partem tranſtulit, ita denominatam.

REISKII.

1 [c] *Cyrenaica* nomen â *Cyrene* urbe, hæc â *Cyre hujus regionis fonte* reperit, ἀπὸ Κυρῆς πηγῆς ἐγχωρίας inquit Stephanus: Huic enim montique cognomini urbs adjacebat proxima. Sed hæc ipſa regio ſenſum admittit æquivocum, & anguſtius dicta *Pentapolin*; paulo latius totam à Ptolemæo & Cluverio deſcriptam *provinciam*; latiſſimè ſumta *Marmariticam* & Libyam exteriorem ſignificat. Inde factum eſt, ut veteres, novique Geographi [d] templum Jovis Hammonis & Oraculum Cyrenaicæ adſcriberent, quod *Marmaricæ & hujus parti*, *regioni Ammoniacæ* Plutarchus & Plinius attribuunt. [e] *Africa minor* Phœnicum colonia, & Didonis aut Eliſæ auſpicio ad regnum florentiſſimum perducta, Carthaginem continebat Romæ urbis æmulam. Urbs illa Carthada poſt Trojanum excidium Anno 316. ante Chriſtum 869. condita Punice כרתא חדתא *Kartha Hadtha*, id eſt urbs nova. Carthago denique dicta tribus conſtabat partibus, *Cothone*, id eſt Inſula portuque, *Byrſa*, id eſt arce regia, & *Megara* ſive Magalia urbe. De bellis tribus Punicis, ultimoque ſeu tertio, quod in excidium Carthaginis deſinebat, cum Chriſtoph. Hendreich in Carthagine aut Carthaginenſium Republ. Græci atque Romani Hiſtorici videantur. Libya Græcè Λιβύα Hebraicè לוב *Lub* & Libyes לובים *Lubim* à terra *ſiticuloſa vel arida*, ſive ut Lucani verbis Lib. I. heic utar *propter calidas* [f] *Libyæ ſitientis arenas.* Hæc vero ex notitiis Epiſcopatuum duplex ſuccurrit, una ſuperior ſive Pentapolitana; & altera inferior ſive Marmarica Joſepho ξηρολιβύα καὶ ἄνυδρος, id eſt *arida, & aquæ expers.* [g] Troglodytæ Gr. Τρωγλοδύται ἐκ τῶν Τρώγλων καὶ δύεσθαι, quod cavernas & antra ſubeant: Hebraicè סוכיים *Succyim Suchæ* ex voce סוכה *Socha*, id eſt *ſpelunca.*

BUNO-

a Cyrene. b Portus Menelai. c Cyrenaica. d Jovis Hammi templum e Africa minor. f Libya. g Troglodytæ.

AFRICA MINOR.

II. Sequitur *Africa Minor* ſive *propriè* dicta. Terminatur à *Septentrione* Africo pelago; ab *Ortu* ſinu magnæ Syrtis, à *Meridie* montium perpetuis jugis; quibus à Libyæ deſertis & Gætulis diſcernitur: ab *Occaſu* Tuſca amne. Continet hodie *Tunetanum regnum*. Fluvii in ea clari, ϑ *Cinyphus*, ι *Triton*, Tritonidem paludem trahens: *Catada*, ad Carthaginem ſe devolvens, & κ *Bagradas* omnium maximus ad Uticam, ac λ *Tuſca* terminus Africæ Minoris.

Africæ Minoris fines. Tunetanum regnum. Cinyphus fluv. Triton fl. Catada fl. Bagradas fl. Tuſca.

III. Populorum varia nomina. Clariſſimi μ *Naſamones*; extra Africam propriam etiam Cyrenaicæ & Marmaricæ contermini; quos antea *Meſammontes* Græci appellaverunt, ab argumento loci, medios inter arenas ſitos; & ab his ſublati ν *Pſylli*, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale ſerpentibus, ut cujus odore vel fugarent vel ſopirent eas *k*: & ſupra Carthaginem *Libyphœ-*

Naſamones. Pſylli.

BUNONIS.

ϑ a *Cinyphus* ſeu *Cinyps* fl. hodie *Magra*; è colle Gratiarum fluens inter *Leptim magnam*, & *Barathiam* in Syrtim excurrit, perfunditque Macæos, ſeu Macas, qui & *Syrtides* appellantur. Ad hunc fluvium ſunt hirci tantæ magnitudinis: quantæ non alibi: *Plin.*

ι b *Triton* apud *Tacapen* urbem, unde hodie *Rio di Caps* nominatur, mare ſubit. In illius fluminis inſula *Phila* Minervam primum virginali habitu apparuiſſe fabulantur *l*.

κ c *Bagradas* fl. hodiè vulgò *Megrada*, *Magrida*, ac ſecundum alios *Magiordech* dictus, ex Audo monte ortus inter Uticam & Carthaginem mare ſubit. Ad hunc fl *m*. *Regulus* ingentem ſerpentem catapultis *n* interfecit, ejusque exuvias 120. pedibus longas Romam miſit. *Gellius o*.

λ d *Tuſca* hodie vulgò *Guadilbarbar* vocatur, ad Hipponem urbem in mare excurrit.

μ e *Naſamones* gens Syrtica, navigiorum ſpoliis quæſtuoſa. Quippe obſident littora, & æſtu deſtituta navigia notis ſibi vadis occupant. *Curt.*

ν f *Pſylli* Naſamonibus fuêre finitimi, quum Auſter eis omnia aquarum receptacula arefeciſſet, publico conſilio adverſus ventum iſtum fecerunt expeditionem, jure belli res repetitum: verùm Auſter ſpirans, arenis univerſos obruit; quibus exſtinctis Naſamones eorum terram obtinuerunt: *Herod. Gell. Plinius* tamen eos à Naſamonibus deletos eſſe tradit. *Ælianus* prodit, tam familiares Pſyllis fuiſſe Ceraſtas, ut morſus eorum ſentirent nunquam; ac mederentur percuſſis. Idem jus illos obtinuiſſe in omnia ſerpentum genera tradit *Plutarchus in Catone*. Quum enim hic per Libyæ deſerta iter faceret, & in ſummo periculo ob crebros ſerpentum ictus milites videret, à Pſyllis auxilium petiit, qui ſuis incantamentis ita faſcinârunt ſerpentes, ut nulli deinceps nocere poſſent. Ex illorum familia quidam, *Hexagon* nomine, Romæ in dolium ſerpentibus refertum conjectus, experimenti causâ, circum-mulcentibus linguis miraculum præbuit. Signum ejus familiæ erat verno tempore odoris virus, & ſudor, quo non ſolùm medicamen præſens afferebant, verùm etiam ſaliva. Liberos Pſylli ſæviſſimis ſolebant objicere ſerpentibus ad uxorum pudicitiam experiendam, adulterino enim ſanguine prognatos non fugiebant ſerpentes. *Ælianus*, *Plinius*, *Silius*, *Cicero*, *Gellius*.

HEKELII.

k Vid. *Plinii* Lib. VII. c. 11. p. 107. lin. 6.

l Unde & *Pallas Tritonia* dicta.

m *Atilius*.

n Et balliſtis.

o Lib. VI. N. A. c. III. p. 210.

a Cinyphus fluv. b Triton fl. c Bagradas fluv. d Tuſca. e Naſamones. f Pſylli.

Pœni. Leptis M. Abrotonum. Taphrœ. Capſa. Thyſdrus. Thapſus. Leptis P. Rhuſpina. Adrumetum. Clupea. Tunes. Uthina. Carthago. Utica.

phœnices, iidem & *Pœni*; è Phœnice Tyro profecti, Duce *Eliſa* ſive *Didone*, quæ Carthaginem condidit. Urbium celeberrimæ, ξ *Leptis Magna*, quæ & Neapolis, ο *Abrotonum*, π *Taphræ*, ρ *Capſa*, σ *Thysdrus*, τ *Thapſus*, υ *Leptis Parva*, φ *Rhuſpina*, χ *Adrumetum*, ψ *Clupea*, ω *Tunes*, α *Uthina*, & β *Carthago*, Romæ æmula, terrarum cupida, opulentiſſima quondam totius Africæ, antequam Romani tribus bellis devictam deleverunt: γ *Utica* Catonis, qui inde Uticenſis, morte nobilis.

Li-

BUNONIS.

ξ [a] *Leptis Magna*, hodie *Lebida* & *Lepede*, paullum à litore diſtabat, ubi hodie conſpiciuntur urbis rudera.

ο [b] *Abrotonum* ea videtur eſſe urbs, quæ ad idem litus jacens, Leptique vicina, hodie vulgò appellatur *Bnata*. Ortelius tamen urbem hanc in mediterraneis ponit *p*.

π [c] *Taphræ*, *Taphra* & *Taphrura*, hodie *Afacus*, ad Syrtim Minorem jacet *q*.

ρ [d] *Capſa* in mediterraneis poſita ab Hercule *r* traditur condita, munitiſſima licèt, à Mario tamen intercepta ac deleta eſt. *Saluſt.*

σ [e] *Thysdrus* *ſ*, *Tisdrus*, *Tisdrum* ſeu *Tusdrum* in mediterraneis quoque fuit.

τ [f] *Thapſus* urbs maritima, inter Adrumetum & Ruſpas jacuit.

υ [g] *Leptis Parva*, & ipſa in litore haud longè ab Adrumeto poſita, ea putatur eſſe urbs, quæ hodie *Africa* appellatur *t*.

φ [h] *Rhuſpina* quoque maritima urbes ab Adrumeto ad Ortum ponitur.

χ [i] *Adrumetum* *v* ad idem mare jacens, hodie vulgò vocatur *Mahometa* *x*.

ψ [k] *Clupea* ſeu *Clypea* *y*, hodie *Quipia* urbs maritima, ad [l] *Hermæam* ſeu Mercurii jacens promontorium, à Siculis condita eſt. Scorpiones ibi non vivunt.

ω [m] *Tunes* ſeu *Tunis* aliquando Regia ſedes, XII. mill. paſſ. à Carthagine remota, hodie ambitum habet quinque milliarium. Haud longè ab eo loco Romani à Carthaginenſibus, *Xantippo* Lacedæmonio adjuvante, victi ſunt, ac *M. Attilius Regulus* captus in hoſtium venit poteſtatem. Ab urbe hac *Tunetanum* regnum appellationem habet. Ibi in coëuntibus utrinque litoribus gulæ ſpecie [n] *Golettam* exſtruxit Carolus V. anno C. 1535 *z*. quæ à Turcis anno 1574 capta ac deſtructa eſt *a*.

α [o] *Uthina* in mediterraneis ad Bagradam ponitur fluvium.

β [p] *Carthago* habuit ſpeciem duplicis opidi, quaſi aliud alterum amplecteretur: cujus interior pars *Byrſa* dicebatur, exterior *Magalia*. Nepos *in vita illuſtr.* A Scipione deleta Julii Cæſaris auſpiciis poſtea reſtaurata eſt. Ejus Epiſcopus CXXV. ſub ſe habebat Epiſcopos alios. Hodie ad exiguum vicum redacta urbs illa, ab hortulanis ferè ſolis habitatur *b*. Carthaginenſes fuêre *Tertullianus* & *Cyprianus*.

γ [q] *Utica* haud longè ab eo fuit loco, quo Bagradas fluvius mare ſubit, hodie nonnullis putatur eſſe *Porto Farina*; at aliis *Biſerta* *c*. Cæterùm [r] *Syrtes* ſunt ſinus maris vadoſi & vorticoſi, litoribus Africæ vicini, à σύρω *traho*, quoniam arenas congerunt, appellati.

HEKELII.

p Meminit ejus *Strabo* Lib. XVII. *Geogr.* p. 660. Tom. II. *Oper.*

q *Olivarius* eam *Fachs* vocat.

r *Phœnice.*

ſ *S. Tisdra* ap. *A. Hirtium.*

t Alii illam *Neapolim* dici exiſtimant. Conf. *Strabo* loc. ad Not. d. §. huj. cit.

v *S. Adrumentum* Mario Nigro *Siſſa* Alfonſo verò Adriano *Toulb* denominata.

x *Procopius* eam vocat *Adramyttum*, additque ſuô tempore *Juſtinianam* eſſe denominatam.

y A *Clypæi* Figurâ ſic dicta.

z Quô eam expugnavit, *Barbaroſſæ* eripuit & Regi ſuo reſtituit.

a Hodie etiam dicitur *Tunes* & *Tuniſi*.

b *Carthaginenſium* Rempublicam deſcripſit *Ubbo Emmius* Part. II. *Rerumpp. Græcor.* pag. 3. ſeqq.

c Fuit olim totius *Africæ* Caput, in quâ *Cato Uticenſis*, victo jam *Scipione*, necem ſibi conſciviſſe dicitur.

BUNO-

a Leptis magna. b Abrotonum. c Taphrœ. d Capſa. e Thyſdrus. f Thapſus. g Leptis Parva. h Rhuſpina. i Adrumetum. k Clupea. l Hermæa ſeu Mercurii promont. m Tunis. n Goletta. o Uthina. p Carthago. q Utica. r Syrtes.

Tab. 45.

MAURITANA et Africa Propria nunc BARBARIA
HISPANIÆ PARS
Hiſpalis
MARIS MEDITERRANEI
Carthago nova
Siciliæ pars
Fretum Herculeum
Oceani Atlantici Pars
Herculis prom
Fortunatæ Inſulæ
Teneriffa
BARBARIA
MAURITANIA
MAURITANIA CÆSARIENSIS
Darenſe Regnum
Maroccii Regnum
Algier
Nisibes
AFRICA PROPRIA
Taradante
Nigira Metropolis
Atlas Maior Mons
Rissadium promont
Rissadio Mons
GETULIA
Melano Getulæ
Atlas Mons
Nigritæ
NUMIDIA
Lybia palus Nilides Solino
Usargala
Garamantes
LIBIA EXTERIOR
Niger fl.

Libyæ deſerta, Troglodytæ & Garamantes.

IV. Ab Africæ Minoris tergo verſus Auſtrum *Libyæ Deſerta* fuerunt; ultraque [δ] *Troglodytæ*, nunc *Berdoa* deſertum. Hos tegit ab Auſtro [ε] *Ater mons*, & trans eum [ζ] *Garamantes* populi clari, nunc *Borno* regnum. Caput gentis fuit [η] *Garama*, quam hodieque eodem nomine exſtare tradunt. [θ] *Debris* inclyta affuſo fonte, cujus aquæ ex cœleſti quidem vertigine mutant qualitatem, at controverſa ſiderum diſciplina; quippe qui friget calore, calet frigore; à medio ſcilicet die ad noctem mediam aquis ferventibus, totidemque horis ad medium diem rigentibus. Cæterum & Troglodytas & Garamantas olim Romanorum arma ſuperaverunt.

Libyæ deſerta. Troglodytæ. Ater m. Garamantes. Garama. Debris.

BUNONIS

δ a *Troglodytæ* à ſubeundis cavernis, in quibus degunt, nomen acceperunt *d*. *Ariſt.* Olim venationibus dediti, tanta fuiſſe memorantur celeritate, ut ipſas feras curſu potuerint aſſequi. Veſcebantur ſerpentibus, & mortuos efferebant læti *e*. Multa myrrha apud illos eſſe traditur; Serpentes ibidem inveniri ajunt 20. cubitorum. In Troglodytis aliis ponitur *Solis fons* ſupra memoratus *f*.

ε b *Ater mons g* in longum extenditur, ac uno latere ferè attingit Minorem Syrtim.

ζ c *Garamantes* à *Garamante* Apollinis filio, ſeu potius à *Garamo* fluvio ad quem incoluerunt, appellati ſunt; apud hos nulla erant matrimonia; ſed mulieres habebant communes. Dipſades ſerpentes maximi ibidem reperiuntur.

η d *Garama h* ad Garamam fluvium eſt.

θ e *Debris* quoque Garamantum urbs eſt; ubi fons interdiu frigens, noctu fervens, *Plinio & Solino i* teſtibus.

HEKELII.

d De quibus *Ariſtoteles*, *Plinius* & *Hieronymus* contra *Jovianum* ſunt videndi.

e Conf. *Solini* Polyhiſt. Cap. XLIV. p. 89. & Cap. LXX. p. 143. lin. 31. ſeqq. ut & *Pomp. Melæ* Lib. I. Cap. VIII, p. 160. lin. 3. ſeqq.

f Np. ad *Not. β*. §. 1. Cap. huj.

g A naturâ *Plinio* Lib. V. H. N. c. V. teſtante, ſic dictus, quoniam aduſto, aut Solis repercuſſu accenſo eſt ſimilis.

h Opidum quippe clariſſimum.

i Cap. XLII. p. 83.

a Troglodytæ. b Ater mons. c Garamantes. d Garama. e Debris.

CAP. V.

Numidia & Mauritania.

NUMIDIA.

I.

A *Tuſca* amne uſque ad [α] *Ampſagam* fluvium litori Africo prætenditur *Numidia*, Maſiniſſæ Regis nominè maximè clara, nunc

Numidia.

BUNONIS.

α a *Ampſaga* a fl. hodie vulgò *Suf Gemar*, Numidiam à Mauritania Cæſarienſi diſterminans, in Numidicum ſinum decurrit.

HEKELII.

a A quô *Ampſa* Caſtellum ap. *Pomp. Melam* Lib. I. c. VI. p. 157.

 BUNO-

a Ampſaga fluv.

Tremiſenum regnum. nunc *Tremiſenum regnum* eodem porrigitur ſitu. Gens ipſa *Numidæ*, ante *Nomades* à Græcis appellati, à permutandis pabulis, mapalia ſua plauſtris circumferentes; ut nunc Tattarorum fert mos. Rubricatus fluv. Fluviorum celeberrimus eſt β *Rubricatus*. Urbes quam plurimæ nobilesque; Cirtha. ſed γ *Cirtha* eminens; Sittianorum, poſtquam Romani tenuêre, colonia dicta: quondam *Jube* & *Syphacis* domus, cum foret opulentiſſima. Cullu. Ruſcicada. Bulla. Tacatua. Hippo. Sicca. Tabracha. Dein ſequuntur δ *Cullu*, ε *Ruſcicada*, ζ *Bulla* regia, η *Tacatua*, θ *Hippo* regius, ι *Sicca*, κ *Tabra-*

BUNONIS.

β a *Rubricatus* inter Hipponem Regium & Tabracham mare ſubit. Plinio *b* videtur eſſe *Armua*; Oroſio ac Diacono *Ardalio c*: hodiè *Ladog*, *Jadog*, & *Guadilbarbar* à diverſis appellatur.

γ b *Cirtha* ac *Cirta d* nonnullis poſteà *Conſtantina* putatur dicta: at *Cirtha* haud longè aberat à mari, ad quàm Jugurtha Atherbalem vicit, ac in opidum profugientem obſedit. *Salluſt.* A Cirtha 30. millia paſſuum verſus Sitiphim fuit c *Milevum* ſeu *Milevis*, anno Chriſti 402. concilium habitum, quod inde dictum *Milevitanum*, cui præfuit S. Auguſtinus. In eo damnati ſunt errores Pelagii & Cœleſtii *e*.

δ d *Cullu* ſeu *Collops magnus*, hodiè *Collo* & *Alcol*, urbs maritima eſt apud Ampſagæ oſtia ſita, purpurâ olim celebris.

ε e *Ruſcicada* hodiè *Stora f*, ad idem mare eſt haud longè à Cullu.

ζ f *Bulla Regia* Siccæ Veneriæ vicina ad Rubricatum ponitur fluvium *g*: hodiè fertur dici *Antra*.

η g *Tacatua* inter Cullu & Hipponem Regium haud longè à Collope parvo in litore ſita, hodiè *Suchaida* vocari ſcribitur.

θ h *Hippo* cognomine *Regius*, ad mare inter Aphrodiſium & Tabracham jacens, hodiè *Bona h* vocatur. De hac urbe *ita Silius: antiquis dilectus Regibus Hippon.* Hipponenſi Epiſcopatui magnâ curâ, fide ac diligentia quum præfuiſſet *Auguſtinus* annos XL. diem obiit ſupremum anno ætatis LXXVI. cujus exſtat operum Sacrorum tomi decem *i*. At i *Hippo Diarrhytos* inter Tabracham & Uticam ad idem erat mare in Africa Minore *k*.

ι Duæ fuerunt k *Siccæ*, altera Syphacis quondam regia, ad duarum Mauritaniarem fines; & altera *Sicca* cognomento *Veneria*, cujus Ptolemæus in deſcriptione Africæ Minoris meminit. In bello Jugurth. ejusdem mentionem quoque facit *Salluſtius*. Hæc *Arnobii* Rhetoris, qui Lactantii fuit præceptor, patria ad Rubricatum fl. erat *l*. Ipſius *Arnobii* ac *Lactantii* quoque exſtant libri VII. valdè eruditi contra gentes ſcripti.

κ l *Tabrachæ*, ſeu *Tabraca m*, urbs maritima Ortelio Tuſcæ oſtio ponitur vicina. In Numidia quoque fuit m *Zama*, nunc *Zamora*, arx regni, quam Livius quinque dierum itinere à Carthagine abeſſe ait. Ad hanc *Hannibal*, poſteaquam ex Italiâ in Africam venerat, à Scipione victus eſt. *Zamam* Metellus in bello cum Jugurtha fruſtra oppugnavit. *Salluſt.* n Adrumeto abeſt millia paſſuum trecenta, id eſt, milliar. Germ. 75. Quod iter *Hannibal* à Scipione victus & fugatus biduo & duabus noctibus confecit *Nepos in Hannib.*

HEKELII.

b Lib. V. c. III. p. *66*. lin. 40.

c Seu *Ardealio*.

d *S. Cirra.*

e Vid. *Jo. Henr. Alſtedii* Theſaurus Chronologiæ Tit. XXXVI. p. 344. Edition. 2.

f Caſtaldo; Olivario V. *Aſtora* & *Eſtora* Marmolio.

g *Ptolemæo* dicta *Bullaria.*

h *Mercatore* teſte.

i Erat enim Vir Sanctitate, Labore, Studiô atque Doctrinâ ad miraculum maximus, totiusque *Occidentis* Lumen excellenter clarum.

k *Strabo* Lib. XVII. pag. *655*. has *Hippones* ambas vocat *Regias*.

l Conf. candidiſſimi mei *Quenſtedtii* Dialog. de *Patriis* Viror. illuſtr. p. *680*. ſeqq.

m Silio Italico *Sabatra* & aliis *Tabatra*.

a Rubricatus, Armua ſeu Ardalio. b Cirtha. c Milevum ſeu Milevis. d Cullu ſeu Collops. e Ruſcicada. f Bulla Regia. g Tacatua. h Hippo Regius. i Hippo Diarrhytos. k Sicca. l Tabracha. m Zama. n Adrumetum.

brachæ: hanc quoque regionem debellatam in provinciæ formam redegerunt Romani. ι

MAVRITANIA.

II. Ultima ad Occaſum eſt *Mauritania*, in qua præcipua gens Maurorum, unde nomen regioni. Hos Græci *Mauruſios* dixerunt. Terminantur à *Meridie* Atlante Minori, quo ſubmoventur à Gætulis: qui & ipſi poſtea, oppreſſis & exſtinctis Mauruſiis, Mauritaniæ majorem partem occupârunt: ab *Occaſu* eſt Oceanus Atlanticus; à *Septentrione* fretum Herculis & Mare Internum: ab *Ortu* primo *Mulucham* habuit flumen, quod Mauros à Numidis diſcernebat; at quum ea Numidiæ pars, quæ eſt inter Ampſagam & Mulucham, Mauritaniæ àdjiceretur, finis huic conſtitutus eſt Ampſaga. Continet hodiè tria regna: *Darenſe*, *Fezenſe* & *Maurocitanum*. Dividebatur autem olim *Malva* flumine in *Cæſarienſem*, quæ Numidiam contingit, & *Tingitanam*, quæ Oceano perfunditur. Regna fuêre ad C. Cæſarem uſque Imperatorem, qui in duas diviſit provincias. λ

Mauritania. Maruſii. Mauritaniæ fines. Mulucha fl. Mauritania. Cæſarienſis.

CÆSARIENSIS.

III. μ *Cæſarienſis* provincia, quam nunc totam *Dara* regnum obſidet, antea *Bocchi* regnum appellata fuit. Partem tamen

Cæſarienſis.

BUNONIS.

λ *Sitipha*, [a] *Sitifis* ſeu *Sitiphis* colonia in Mauitanis finibus hodiè fere exſtincta eſt.

μ [b] *Mauritania Cæſarienſis* ab Occaſu habet Tingitanam; à *Septentrione* Mare Internum ad Ampſagam uſque fluvium; ab *Ortu* Africam Propriam; à *Meridie* Libycos montes & Gæuliam *n*.

HEKELII.

n Dicta a. eſt *Mauritania* ἀπὸ τῦ μαυρῦ, quod nter cætera *obſcurum*, vel *nigrum*, denotat, uoniam Colonos nigros habeat. *Simias*, *Draones*, *Struthiones* atque *Elephantes* gignit.

REISKII.

ι [c] Numidia Græcis ab originibus ad Romaam tranſit civitatem, litera mutata gemina. Græcis enim νομάδες ἐκ τῶν νομῶν, id eſt, *paſcuis vagi homines*; Latinis autem Numidæ icuntur. Ita Plinius Lib. V. c. 3. *Numidæ vero Nomades â permutandis pabulis*, *mapalia ſua*, *h. e. domus plauſtris circumferentes*. [d] Duplex vero Numidia fuit ab Romanis in provinciam redacta; una *mediterranea*, quam Biledulgerid hodierni vocant, & *altera externa ſive littorea*, quam novam alio victores nomine dixerunt. Contigit hoc capto Jugurtha, & bello feliciter compoſito; è quo C. Marius A. V. C. 647. triumphum egit. [e] Mauritania Græce Μαυριτανία ἐκ τῶν Μαυριτανῶν, i. e. ab Mauritanis, hi vero ab Mauritis, & denique Mauris nomen Punicum aut Hebraicum ſuſceperunt: Idque vel ab ſitu verſus occidentem ultimo, tanquam מחורין *Mahurin*, i. e. *poſtremi*, eliſa litera gutturali, vel â nigredine מעורין *Maurin* ab מעור *obſcuro* & *vacuo loco*; Prius Bochartum, poſterius Becmannum habuit auctorem. De Mauritania, tribus regibus, Jubæ, Boccho, & Bochudo, uni tandem Jubæ per Auguſti gratiam ſubjecta, Voſſius ad Pompon. Lib. I. c. 5. Unde [f] triplex ſub Cajo & Claudio Impp. *Tingitana*, *Cæſarienſis*, & *Sitifenſis ſive Biſacenſis*, quam nummi Romani & inſcriptiones exhibent.

BUNO-

a Sitifis. b Mauritaniæ Cæſarienſis fines. c Nimidia. d Duplex. e Mauritania. f Triplex.

Malva. Maſſæſylii. Julia Cæſarea. Cartenna. Saldæ. Opidum novum. Ruſazus. Ruſcurium. Ruſconia. Tipaſa. Tubuſuptus. Tucca.

men inter ν Malvam & Mulucham ξ *Maſſæſyliorum* gens tenuit. Caput provinciæ ο *Julia* ο *Cæſarea*, aliquando ignobilis, cum *Jol* eſſet; poſtea quia Jubæ regia, illuſtris facta. Reliqua opida ſunt ϖ *Cartenna*, ϱ *Saldæ*, σ *Opidum novum*, τ *Ruſazus*, υ *Ruſcurium*, φ *Ruſconia*, χ *Tipaſa*, ψ *Tubuſuptus* & ω *Tucca*, impoſitum mari ac flumini Ampſagæ.

TINGITANA.

Mauritania. Tingitana. Tingi. Bogudiana. Julia Conſtantia. Zilis. Volubilis. Lixus.

IV. α *Tingitana* provincia, quam nunc duo regna *Fez* & *Marocco* occupant ab urbe *Tingi*, quæ nunc vulgò *Tanger*, cognomen accepit, Ante *Bogudiana* dicta à Rege *Bogud*. Opida in ea, β *Tingi* modo dictum, caput provinciæ, ab Antæo conditum; γ *Julia Conſtantia*, δ *Zilis*, ε *Volubilis* ζ & *Lixus*, vel fabuloſiſſime

BUNONIS.

ν a *Malva* fl. hodie *Muluya*, Tingitanam à Cæſarienſi diſterminat *p*.

ξ b *Maſſæſyliorum* gens bellis extenuata, ac demum exſtincta eſt. *Plin. q*.

ο c *Jol* à Juba Rege traditur condita, ac poſtea alterum nomen à Cæſare habuit *r*. Nonnulli eam hodie *Algiers* vocari volunt.

ϖ d *Cartenna* ad Cartenni fluv. oſtium: hodie ea putatur eſſe urbs, quæ vulgò *Moſtagan* vocatur.

ϱ e *Saldæ* urbs maritima, inter Juliam Cæſaream & Cullu ſita, hodie vulgò *Bugia* appellatur *ſ*.

σ f *Opidum Novum* in mediterraneis eſt, hodie *Mezuna* putatur *t*.

τ g *Ruſazus* in litore inter Ruſcurium & Saldas poſita eſt.

υ h *Ruſcurium*, Ptolemæo *Rhuſuccoræ*, inter Ruſconiam & Ruſazum eſt.

φ i *Ruſconia*, *Ruſcinona* & *Ruſtonium*, urbs maritima eſt.

χ k *Tipaſa* *v* à Julia Cæſarea ad Ortum eſt.

ψ l *Tubuſuptus* Saldis proxima fuit.

ω m *Tucca* apud Ampſagæ ponitur oſtia.

α n *Mauritania Tingitana* ab *Occaſu* habet mare Atlanticum; à *Septentrione* fretum Herculeum & Ibericum uſque ad Malvæ fluminis oſtia; ab *Ortu* Mauritaniam Cæſarienſem, à *Meridie* Gætuliam & Lybiam Interiorem.

β o *Tingis* ad fretum Herculeum à Cananitis, quos Joſua ejecit, putatur condita *x*.

γ p *Julia Campeſtris* in mediterraneis ponitur, hodie *Banituede* dicta.

δ q *Zelis* ſeu *Zilia* *y*, hodie *Arzila* *z*, inter Tingim & Lixum ſita eſt *a*.

ε r *Volubilis*, nunc *Feſſa* ſeu *Feza*, regia intus eſt.

ζ ſ *Lixus* in litore maris Atlantici poſita CXII. mill. paſſ. ab Herculis abſuit freto. Hodie arx eſt cum portu, vulgò *Larach*, & ſecundum alios *Arays* dicta *b*. Fluvius quoque olim *Lixus* appellatus, qui hodie *Laſſo* ac aliis *F. di Larach*.

HEKELII.

o S. *Colonia*.

p *Caſtaldus* hunc Fluvium vocat *Mululo*.

q Lib. V. c. II. p. 66. Lin. 14.

r Vid. *Strab*. Lib. XVII. p. 654.

ſ *Mercator* eam *Tadelim* vocat.

t *Ptolemæo* dicitur *Oppinum*; *Nigro* autem *Rhabath*.

v Hodie *Taneſe* & *Mercatori Taves*.

x *Caſtaldo* hodiè dicitur *Tanger*, & *Mercatori Tangia*. *Strabo* loc. ſup. ad Not. d. §. III. Cap. huj. cit. ſcribit, *eam* Barbaris *Tingam* ab *Artemidorô Lingam*, & ab *Eratoſthene Lixum* nominari. *Ptolemæus* a. & *Plinius* ex *Tingô* & *Lixô* duas faciunt.

y Sive *Xilia*.

z Seu Novô Vocabulô *Arzita*.

a A *Caſtaldo* dicitur *Alger*.

b Olim erat *Romanorum* Colonia, à *Claudiô Cæſare* in hunc locum ducta.

a Malva. fl. b Maſſæſylii. c Julia Cæſarea. d Cartenna. e Saldæ. f Opidum novum. g Ruſazus h Ruſcurium. i Ruſconia. k Tipaſa. l Tubuſuptus. m Tucca. n Mauritaniæ Tingitanæ fines. o Tingis. p Julia Campeſtris. q Zilia. r Volubilis. ſ Lixus op. & fluv.

mè ab antiquis narrata. Ibi quippe *Regia Antæi*, certamenque cum Hercule, & ℩ *Heſperidum horti.*

Antæi regia. Heſperidum horti.

BUNONIS.

℩ a *Heſperidum hortos* alii in Cyrenaica, haud longè à Barce urbe Ponunt *c*. Cæterum in hac ipſa Mauritania eſt b *Atlas Minor* mons; c *Abyla* d *Herculis Columna*, ac è regione altera e *Calpe*; quæ tamen verius rupes ſunt, ſeu montes.

HEKELII.

c Hos Hortos *aurea Mala*, quæ ſummâ cujuſdam Draconis pervigilis curâ aſſerventur, quotidiè ferre, haud illepida *Poëtarum* eſt traditio.

a Heſperidum horti. b Atlas minor. c Abyla. d Herculis columna. e Calpe.

CAP. VI.

Getuli, Atlas mons, Libya Interior & Æthiopia.

GÆTULI.

I.

A Tergo Mauritaniarum Africæque Minoris α *Gætulorum* gens, & ipſa quoque Romanorum armis debellata, longe lateque incoluit; quippe quæ hodie occupat quicquid terrarum à *Lempta* opido ad Oceanum uſque, ſpatio mill. Germanicorum CCCL. protenditur. Hoc ſpatio nunc eſt *Biledulgerit* provinciæ major pars, ubi *Targa* regnum, & quatuor deſerta, *Lempta*, *Zuenziga*, *Zanhaga*, *Hair*.

Gætuli. Lempta. Biledulgerit. Targa.

II. Gætulos à Meridie claudit *mons Atlas*, totius Africæ vel fabuloſiſſimus. E mediis hunc arenis in cœlum uſque attolli prodiderunt celebrati auctores, aſperum, ſqualentem, qua vergat ad litora Oceani, cui cognomen impoſuit: eundem opacum nemoroſumque, & ſcatebris fontium riguum; quà ſpectat Africam, fructibus omnium generum ſponte ita ſubnaſcentibus, ut nunquam ſatietas voluptatibus deſit. Incolarum neminem interdiu cerni: ſilere omnia haud alio quàm ſolitudinum horrore. Eundemque noctibus micare crebris ignibus, Ægipanum Satyrorumque laſciviâ impleri, tibiarum ac fiſtulæ cantu,

Atlas mons.

BUNONIS.

α a *Gætulia a* inter utramque Mauritaniam, Africam Minorem & Oceanum Occidentalem poſita eſt, *Gætuli*, ſicut & Libyæ incolæ, primi habentur, qui in Africa conſederunt. At Gætuli olim carne veſcebantur crudâ, manebantque quibuscunque locis eos nox oppreſſiſſet, beſtiarum more ferè viventes. Jugurtha tamen eos ad bellum inſtruxit, ac adverſus Marium produxit.

HEKELII.

a Garamantibus quippe finitima.

BUNO-

a Gætulia.

tu, tympanorumque & cymbalorum ſonitu ſtrepere. 1

LIBYA INTERIOR.

Libya interior. III. Ultra Atlantem β *Libya* eſt *Interior* ad γ Nigrum uſque flumen, vaſtarum ſolitudinum, nunc deſertum *Sarra* dicta.

ÆTHIOPIA.

Æthiopia. IV. Jam verò quicquid ultra Nigrum flumen eſt & Ægyptum, verſus utrumque mare Atlanticum Rubrumque, *Æthiopes* tenuerunt, gens omnium Africæ terræ ampliſſima extra Africam à vetutiſſimis Geographorum poſita. Ab *Æthiope* Vulcani filio cognominati; vel ut alii, ab *nigro vultus corporisque colore*; αἰτοψ quippe ſignificat nigrum 2

TRO-

BUNONIS.

β [a] *Libya* hæc Interior dicta eſt, quoniam intus & in mediterraneis eſt; ad diſcrimen alterius Libyæ, quæ mare Lybicum, Ægyptumque attingens, *Exterior* vocatur.

γ In *Medra* Nigritarum regione eſt [b] *Niger lacus*, ex quo ipſe fluvius [c] *Niger b* procurrens, aliquo ſpatio confecto, lacum, qui [d] *Borno* vocatur, efficit, inde *Cano* regnum petens, [e] *Guarda* lacum, qui ibidem eſt, tranſit; ac demum ad *Tombutu*, in plures, quibus in mare devolvitur, alveos dividitur; ex illis iſte ad Senegam decurrens, *Rio de Senega* vocatur; ac alter, qui verſus Gualaram fluit, *Rio S. Ivan.* Niger igitur fluvius ſpatium DCCL. milliaria conficit Germanica antè, quam mare ſubeat. Sicuti Nilus, ita quoque iſte certis anni temporibus exundat, vicinosque fœcundat agros *c.*

HEKELII.

b S. Nigris.

c Niger autem dictus eſt propter nigri Pulveris Solitudines, eminentibus interdum velut exuſtis cautibus.

REISKII.

1 [f] Getuliam Græce γετουλίαν regionem Libyæ proximam Strabo vocat, & huic paulo latius extenſæ partem attribuit: Utraque tamen ſuis terminis coercetur. Getuli autem & Libyes primi Africæ cultores ab Salluſtio deſcribuntur; ex libris quidem Punicis, qui ad regem Hiempſalem pertinuiſſe dicebantur: *Cæterum fides ejus rei penes Auctorem erit*, ipſe inquit Saluſtius. Nam Ægyptii Getulis antiquitate ac cultu Africæ primo antecedunt. [g] *Atlas* ab littore Africano & occidentali Oceano verſus orientem ad loca Ægypto confinia procurrens, Atlanti regi Mauritanico nomen debuit; nocturnos autem ignes, ſtrepitus, cantusque [h] *Satyris*, *h. e. dæmonibus*, qui Satyrorum hircorumque ſpecies mentiuntur. Sin Atlas Japeti filius extet idem, qui Enochus, uti apud Euſebium ex Eupolemo annotatur Lib. IX. Præpar. Euang. Tum vero *Idris* Arabum (quem nominant illi Henochum) & *Dyris* Pænorum Atlas valde convenient, ſed tempore nimium diſtabant. De Libya utraque ſuperius actum fuit, neque heic amplius agetur.

2 [i] *Æthiopia* ortum & nomen ab Æthiopibus, Æthiopes â nullo eoque fabuloſo Vulcani filio, ſed ab atro colore habet, Græce αἰθιωπία ἐκ τοῦ αἰθιόπος; Αἴθιοψ ἐκ τοῦ αἴθειν καὶ ὀπὸς ὡς κεκαυμένος τὴν ὄψιν, id eſt, *vultu aut facie aduſtus* dicitur. [k] Æthiopicus quidem nigror ab æſtu ſolis aut uſtione non provenit, ſed â *corpore quodam mucoſo & reticulari*, quod inter cutem & cuticulam collocatum tranſluceat; ſic habet inventa nuper celeberrimi Pechlini opinio in Tractat. de habitu & colore Æthiop. c. 7. Characteres tamen Æthiopum externos in vultu atro aut ſubnigro, ſimis naribus, labris tumentibus, capillitio criſpo ac lanuginoſo, cutis mollitie ac ſplendore pingui vel argenteo conſtituimus. Hinc Abyſſinis hodie nomen priſcum arridet adeo, ut ſe ipſos Itioperiaban, i. e.

a Libya interior. b Niger lacus. c Niger fl. d Borno lacus. e Guarda lacus. f Getulia. g Atlas. h Satyri. i Æthiopia. k Color Æthiopicum unde.

TROGLODYTICA.

V· Diviſa fuit Æthiopia in varia Æthiopum genera; quorum Ptolemæus innumera tradit nomina. At clariſſimi omnium fuêre [d] *Nigritæ;* à Nigro flumine dicti, & *Nubiorum* gens magna, unde hodieque vaſtisſima regio dicitur *Nubia.* Ea autem Æthiopiæ pars, quæ Nilo utrimque adjacet, *Æthiopia* dicitur ſub *Ægypto*; atque in ea ad Nili paludes ſeu lacus *Cinnamomifera regio.* At totum ſinus Arabici lævum latus Arabes tenuêre [e] *Troglodytæ*, unde regio ipſa *Troglodytica.*

Nigritæ. Nubii. Æthiopia. ſub Ægypto Cinnamomifera regio. Troglodytica.

CAP.

i. e. Æthiopes, ſuum ſolum Mangheſta Itioperia i. e. regnum Æthiopiæ appellent: Ultimas gentis hujus [a] origines *ab Ludo, Miſraimi ſilio*, proximas Bochartus ab *Ægyptiis vicinis & Arabibus* deducit, multisque rationibus confirmat, Æthiopes eosdem nec alios adhuc ſupereſſe, quam quos divina hiſtoria לודים *Ludim*, i. e. Ludæos nuncupet. [b] Porro Æthiophiam ipſe duplicem fatetur, Africanam ſive occidentalem, & Aſiaticam ſive orientalem. *Nubia* inter Nigritas Abyſſinosque per 400. milliaria patet, regnumque ſuo regi ſubditum complectitur Arab. אלנוביאה *Alnubia* de quo Commentarium Geographicum Auctoris [c] Nubienſis nomine habetur. *Troglodytica* paulò ſuperius expoſita unam ex nobiliſ. Ludolfi Hiſtorica Æthiop. Lib. I. c. 14. obſervationem ſuppeditat, de barbaris Æthiopibus *quos Cafros nominant*, feris, nudis, agriophagis & pamphagis, quin Dei, regis, legis & vocis expertibus: [d] Hos Troglodytis à Plinio deſcriptis ſimillimos nemo, uti ſuſpicor negabit.

BUNONIS.

[d] [e] *Nigritæ*, à Ptolemæo in Interiori collocantur Libya. Regio illorum à Sarra verſus Meridiem jacens à Meroë inſula uſque ad mare Atlanticum & promontorium viride porrigitur, quo loco Niger fl. in mare decurrit, continens longitudinem DCCC. milliarium Germ. habetque, quod infra dicitur, XIX. Regna.

[e] [f] *Troglodytas* Arabum eſſe partem atque conſanguineos, ex Joſepho patet, qui tradit Abrahami filios ex Cetura Troglodyticam occupaſſe. *Raderus* cenſet eos hodie appellari *Abiſſinos*, & regnum *Barnagas* appellare in digenas. Troglodytas verò ita dictos docet Ariſtoteles à *ſubeundis cavernis*, in quibus degant. Defunctos illi ſuos ita ſepeliunt. Mortuis pedibus cervicem alligant virgis paliurinis. Deinde cadaver in editiori loco poſitum lapidibus ridentes obruunt, impoſitoque ſupra ſaxorum acervum cornu abeunt. Bella gerunt pabuli gratia; invalidis, ob ſenium armenta ſequi guttur bovis cauda adſtringunt, ac ita eos interimunt. Qui mortem differt, licet nolentem eodem modo, admonitum tamen antea, interficiunt: Idque habetur beneficii loco. Morbo correptos incurabili ſimili afficiunt morte. Maximum arbitrantur malorum, ab eo vitam diligi, qui nequeat aliquid agere dignum vitâ. Nullus ibi habendi amor: à divitiis, paupertate ſe abdicârunt voluntaria. Tantum lapide uno gloriantur, quem *Hexecontalithon* vocant, tam diverſis notis ſparſum, ut ſexaginta gemmarum colores in parvo ejus orbiculo deprehendantur. Ignari ſermonis ſtridunt potiùs quàm loquuntur. Carnibus vivunt ſerpentum. Tanta verò pernicitate pollent, ut feras, quas agitant, ipſi curſibus perſequantur. *Plin. d Solinus. e. Herod.* Ariſtoteles lib. 8. Hiſt. Animal. cap. 12. *Pygmæos* facit Troglodytas, eosque ad paludes, ex quibus Nilus profluit, collocat, quo loco cum gruibus illi pugnent, equos habentes puſillos.

HEKELII.

d Lib. VII. *Hiſtor. Nat.* c. II. p. 108. lin. 40. ſeq.

e In *Polyh.* c. XLIV, p. 89. lin. 16. ſeqq. & c. LXX. p. 143. lin. 31. ſeqq. ut & *Pomponius Mela* Lib. I. c. VIII. p. 160. lin. 3. ſeq.

a Origo duplex. b Æthiopia duplex. c Nubia. d Troglodytica. e Niger fl. f Troglodytæ.

CAP. VII.

De incolis univerſæ Africæ, novaque ejus deſcriptione; ac primum de Ægypto.

I.

Ægypti incolæ varii.

QUinam mortales Ægyptum antiquitus incoluerint, ante dictum eſt. Reliqua Africæ verſus Occaſum mari adjacentia tenuerunt populi commemorati. Advenæ autem primi fuere *Phœnicum coloni*, aliique ex Aſia atque Ægypto profecti. Poſtea paruit *Romanis*; mox *Græcis Imperatoribus* totum hoc terrarum ſpatium. Deinde *Vandalis, Saracenis, Arabibus*. Nunc partem tenet *Turca*, partem *Serifus*, quem vocant; partem Reges alii, partem denique *Hiſpaniarum Rex*. At *Æthiopes* à ſuo ſolo neque receſſerunt, neque in id alios colonos receperunt; id longinquitas effecit regionis, immenſæque intercedentium deſertorum vaſtitates. Sed enarratâ Africæ antiquitate, res poſtulat, ut *novam* etiam ejus deſcriptionem ſubjiciamus.

Ægypti novæ Diviſio.

Dividitur nunc univerſa in ſeptem potiſſimùm partes ſive regiones, quarum nomina ſunt hæc: *Ægyptus, Barbaria, Biledulgerid, Sarra* deſertum, *Nigritæ, Æthiopia Interior*, ſive Superior, quod Abisſinorum Imperium, & *Æthiopia Exterior* ſive Inferior. 1

ÆGY-

REISKII.

1 [a] Quæ hominum coloniæ primæ in Ægyptum, & hinc porro in Africanas reliquas terras inſederint, paulo ſuperiùs expoſitum fuit: Non alia nimirum quam è *Chami poſteris ac ſtirpe, quotquot ex Arabis vicina, & Aſia remotiori reliqua immigrarunt*. Protentoſa enim antiquitas & Chronologia Ægyptia, qua ſacram hiſtoriam evertit Manethon, cum ſuo Auctore concidit jacetque. Poſthac novæ ſucceſſerunt [b] Pœnorum coloniæ, *Didonis auſpicio*, quæ agrum ab Hyarba, regulo Maruſio, mercata urbem condidit, regni Carthaginenſis materiam: Sic ora maritima ſenſim novos incolas admiſit fovitque. [c] Romani poſtea regnum Numidicum prætextu fœderis & amicitiæ cum Maſiniſſa cultæ; ſed Carthagine funditus exciſa belloque tertio Punico confecto terras A. V. C. 605. occuparunt. Interim Græci & Macedones ſub Alexandro poſtea Ptolemæi per annos 294. Ægyptum; Romani ex A. V. C. 725. tres provincias tenuerunt, nempe Africam, Numidiam & Mauritaniam, Diœceſi Africana ſub Impp. conſtituta. Denique Genſericus collecto 80000. [d] Vandalorum & Alaunorum exercitu A. C. 430. ſubegit Africam; [e] Saraceni A. 641. Ægyptum, ſed A. 661. Africam & Mauritaniam domuerunt, Chaliſa proprio ibi creato: Poſthac Sultani ex Mamluchorum progenie, Sherifi & reguli multi: Donec [f] Turci Ægypto capta, ſenſim Africam ſubegerunt maritimam, exceptis urbibus, quas adhuc Hiſpani, Portugalli & Angli pauciſſimas tenent. Ægyptum hodiernam ſuis antiquitatibus ornatam ſupra vidimus, urbesque hujus florentiſſimas: Addimus adhuc de [g] *Alcahira* per Mudazum Lidinillam, primum è Fatimitis Chaliſam condita A. C. 968. urbe duplici nova & veteri, nec non ſuburbio Bulaco, 200000. domibus, & 18000. majoribus plateis frequentior

a Coloniæ Africanæ. b Phœnicum. c Romanorum. d Vandalorum. e Saracen. f Turci. g Alcahira.

ÆGYPTUS.

II. *Ægypti* (quam [α] Turca obtinet) caput nunc eſt [β] *Cairum*, vulgò *Alcair*, Chaldæis *Alchabyr*, urbs magnitudine ſtupenda, Emporium celeberrimum; Circasſiorum Ægypti Sultanorum quondam regia. Prope eſt *Materea*, hortus balſami fruticibus conſitus, quod uni terræ Judææ quondam conceſſum, hodie niſi in hoc loco, nusquam colitur. Ultra Nilum *Pyramides* viſuntur ſtupendæ altitudinis, ut ante memoravimus. [γ] Secunda claritate à Cairo eſt *Alexandria*, ſplendida quondam atque opulentisſima civitas, nunc crebris bellis deſtructa atque conciſa, celeberrimum Chriſtianis mercatoribus præbet emporium. Nobile exinde eſt cum arce opidum *Raſchitt*, quod Europæi *Roſettam* vocant. [δ] *Damiata*, olim *Peluſium*, Ptolemæi Geographi incunabulis inſigne eſt.

Ægyptus. Cairum ſeu Alcair. Pyramides. Alexandria. Roſetta. Damiata.

C A P.

tior. [a] *Mataræa* ibi adhuc ſupereſt, fonsque in ea vivus ac ædicula, quam *Latini* Monachi frequentant, & Moſquea Turcica, ſed nullus in eo balſami frutex. [b] *Alexandria* nec Pharum Ptolemæi Philadelphi fabricam, nec hujus inſulam adhuc oſtentat, ſed duos portus commodiſſimos, & Græci Patriarchæ ſedem: [c] *Bibliotheca*, quæ heîc fuit, *Philadelphia*, C. Julii Cæſaris ævo; *Serapica* per Cleopatram collecta Imp. Theodoſii ætate; ſed ultima *Chriſtiana* per milites Saracenicos A. 642. diſſipata in balneis conflagravit.

BUNONIS.

α Turcarum Rex Selymus *a* Ægyptum occupavit anno Chriſt. 1516 *b*.

β [d] *Cairum*, olim *Babylonia* Ægypti, totius Africæ urbs habetur maxima. Tanta ibi perhibetur eſſe hominum multitudo, ut omnes ferè linguæ ac ſcripturæ ibi reperiantur *c*.

γ [e] *Alexandriæ* Turcarum Imperator perpetuo habet triremes inſtructas, quæ & urbem & mare tutantur.

δ Portum ad [f] *Damiatam* catenâ ferreâ præcluſum ac munitum Harlemenſis navis, quæ in Chriſtianorum erat claſſe, diſruptâ catenâ illa, aperuit, Anno C. 1219.

HEKELII.

a Pater *Solymanni*.

b Vid *Abrah. Bucholceri* Index Chronolog. p. 467. Anteà cepit *Ægyptum* CAMBYSES, *Perſarum* Rex & *Cyri II.* Filius, Anno ante CHR. nat. DXXV. Sed Anno poſt nat. CHR. XXIX. capta eſt ab AUGUSTO, qui in *Romanam Provinciam* EAM redegit, *Romanisque* tributariam fecit, eique *Cornelium Gallum* primùm præfecit.

c *Selymum* Anno CHR. M. D. XVII. *Cairum* expugnaſſe, autor eſt *Gabriel Bucclinus* in *Nucleô Hiſtor.* Litt. Q. 4. fac. b.

a Mataræa. b Alexandria. c Bibliothecæ tres. d Cairum. e Alexandria. f Damiata.

CAP. VIII.

Barbaria.

I.

ÆGypto continuatur nobiliſſima totius Africæ regio [α] *Barbaria;* in ſex partes diviſa; quarum una eſt Provincia *Barcana*; quinque reliquæ ſunt regna, *Tunetanum*, *Tremiſenum*, *Feſſanum*, *Maurocanum* & *Darenſe.* [1]

BARCANA REGIO

Barcana regio. Barce prom. & urbs.

II. Inter Ægyptum & Tunetanum regnum litori prætenditur Barcana regio, à *Barce* antiqua urbe cognominata, ſoli aſperitate pariter ac ſiccitate ſterilis. [β] [2]

REGNVM TVNETANVM.

Regnum Tunetanum.

III. [γ] *Tunetanum regnum* veterem Africam Minorem ferme totam

BUNONIS.

α Ingens illa Africæ pars ab Europæis appellatur [a] *Barbaria*; fortè quòd eam incolunt homines moribus & linguis ferè Barbari. Ab *Ortu* habet Tripolitanam, à *Septentrione* Mare Internum; ab *Occaſu* Mare Atlanticum; à *Meridie* Gætuliam, Atlantem montem. Libyam Interiorem & Æthiopiam ſub Ægypto. Ejus *longitudo* eſt DCLXX. milliarium, ac latitudo CLXXX. Alii tamen eam Africæ partem tantum vocant *Barbariam*, quæ ad regnum Tunetanum pertinet,

β *Barce* mons & promontorium ad *Ptolemaidem* eſt; ipſaque urbs Ptolemais, Plinio *a* teſte, priùs dicta eſt *Barce*; unde *Barcæi.* Ad Barcen Ptolemæus [b] *Heſperidum Hortos* ponit.

γ [c] *Tunetanum regnum* in quatuor dividitur provincias: *Conſtantinam*, *Tunetanam*, *Tripolitanam* & *Cebenſem*. *Conſtantia* à Conſtantina urbe appellationem habet; ſicut *Tunetana*, à Tuneto. *Tripolitana*, nunc *Gareldare*, nomen habere traditur à tribus civitatibus, *Taphris* nunc *Vacces*; *Oca*, & *Lepti magna*, quam nonnulli hodie *Tripolin* putant, ac alii *Lebidam*. *Cebenſis* regio quondam erat Carthaginenſium; ſed ad Interiorem pertinet Libyam.

HEKELII.

a Lib. V. c. V p. 67. lin 42. ſeq.

REISKII.

1 [d] *Barbaria* Græce βαρβαρία nomen æquivocum aut *generaliter* ex uſu veterum atque recentium ſcriptorum ſignificat χώραν ἑτερόγλωσσον ἢ ἄσπορον καὶ ἄγριον, i. e. *quamcunque terram vel peregrini ſermonis vel horridam incultamque*; Hæc ſunt verba Euſtathii ad Dionys. Perieg. aut *ſpecialiter* regionem Arabico vel Æthiopico ſinu concluſam; aut *ſpecialiſſime* provincias barbarico, quem vocant, ſinui propinguas. Ita priſci Geographi Arrianus, Dionyſius; Ptolemæus & Strabo, ita novi nomen illud accipiunt. Hinc etiam in Talmude ברבריאי ברבריה *Barbarei Barbaria*, ſive ad Chaldaicam, ſive ad Arabicam originem referatur. Duo igitur huc pertinebunt Imperia: (1) *Turcicum in regnis, Tunetano, Algierenſi Tripolitano & Tremiſeno,* (2) *Feſſo-Marocenſe* Taſtiletis ſubditum, (3) *Principatus montani* Suſaon, Cuco & Labes, qui Scheichiis Principibusque liberis parent. Ut de urbibus regi Hiſpanico, Portugallo & Anglico ſubjectis taceam: Has vero ſervari Reibubl. Chriſtianæ totius intereſt.

2 [e] *Barca* vel *Barcana* vetuſto nomine, feroque

a Barbariæ limites & magnitudo. b Heſperidum Horti. c Tunetanum regnum. d Barbaria. e Barca Barcana.

tam occupat. Caput eſt [δ] *Tunetum*, ſive *Tuniſa*, vulgò *Tuniſi*; inſignis, vetus ac ſatis ampla urbs, quæ ex Carthaginis ruinis crevit; emporium Venetis & Genuenſibus, aliiſque mercatoribus celebre. Secunda eſt *Tripolis nova*, quæ *Tripolis Barbariæ* dicitur, ad differentiam [ε] *Tripolis Syriæ*: emporium ab Europæis mercatoribus celeberrimum. *Bona* etiam, quæ olim *Hippo*, D. Auguſtini Epiſcopatu nota, nunc emporium haud poſtremum. Intus verò eſt [ζ] *Conſtantina* Romanorum antiquitatum reliquiis conſpicua. Tunetum. Tripolis Barbariæ. Bona. Conſtantina.

REGNUM TREMISENUM.

IV. Caput regni [η] Tremiſeni eſt *Tremiſen*, amplisſima quondam, bellis gravisſimis poſtea tenuata. In litore eſt [θ] *Algier*, emporium ſatis nobile, ac piratica infame, Chriſtianis mancipiis Tremiſenum regnum. Algier.

que Barcæorum populo adhuc gaudet, inculta propemodum & latrocinis infeſta regio. Nomen habuit à *Barca* Gr. Βάρκη, priſca & in mediterraneis ſita urbe, quam Ptolemæus Lib. IV. & Scylax in Periplo ad centum ſtadia procul ab mari ſubmovent. a *Ptolemais* autem urbs recentior & à Ptolemæo condita, litorique maximo proxima fuit. Urbs una hodieque heic clara, nempe b *Caracuna*, Scheichio principique ſedem præbet: Numidiam quoque ac Libyam hodiernam Scheichiis ſubjectam Pet. Valleus retulit.

BUNONIS.

δ c *Tunetum*, olim *Tunes*, à Barbaroſſa Archipirata, qui ad ſtupendia Turcica attractus fuerat, interceptum, & ſub Turcarum poteſtatem eſt ſubactum, ejecto *Muleaſſe* Rege, qui ad Carolum V. confugit; quod contigit anno Ch. 1534. At ſequenti ſtatim anno *b* à Carolo Muleaſſes hic in regnum reductus eſt; qui tamen a filio ſuo regno pulſus, oculis etiam per ſummum ſcelus erutis, Auguſtam ad Comitia confugit, anno Ch. 1549. Joh. Auſtriacus Tunetum recipit anno 1574. Goletumque munit: ſed Turca, ejectis Hiſpanis Goletum Tunetumque ſtatim recuperat.

ε d *Tripolis*, hæc Turcis adempta eſt anno. C. 1551. Verùm Sinam Baſſa eandem proditione eodem anno recepit.

ζ e *Conſtantina*, quondam regia civitas, primogenito Regis Tunetani olim dabatur; at nunc in Turcarum eſt poteſtate.

η f *Tremiſenum* ſeu *Teleuſinum regnum* nomen habet à *Tremiſena* urbe quondam ampla, nunc penè collapſa, quæ Nigro *Tinaſſa*, Marmol. *Timici*. Pleræque tabulæ urbem illam in mediterraneis collocant. Ptolemeus quoque *Tinaſſam* à litore remotiorem facit. Sed *Emmanuel de Airanda* refert *Tremiſenam* urbem ad litus eſſe poſitam in regni Tremiſeni finibus. Eo uſque ſeſe extendit Turcarum Imperatoris dominium. In hoc regno Hiſpani tenent *Mazaquibir* & *Oran* quam Petrus Navarrus anno 1509. expugnavit.

θ g *Algier*, etiam *Geiſer* dicta, inter duo promontoria, vulgo *Capo Caxines* & *Capo Montafuſio* jacens. Ferdinandus Catholicus caſtello in *Pinno* inſula ſeu rupe poſito eam coëgit ſibi tributum dare. Sed à Barbaroſſâ anno 1515. liberata eſt. *Paulus Jovius* contendit hanc urbem olim fuiſſe regiam ſedem *Jubæ* regis, appellatamque *Cæſaream Juliam*. Verùm *Joh. Leo* ipſe Afer in deſcriptione Africæ tradit, eam antea appellatam fuiſſe *Meſganam*, neque antiquam eſſe urbem. Hodie omnium urbium, quæ in iſto ſunt Africæ litore, opulentiſſima & potentiſſima eſt. Eo loco videtur ſita, quo olim Saldæ Anno 1541. Carolus V. Imperator expeditionem in Africam ſuſcipiens, ad prom. quod hodie vulgo *Cabo de Tene* à vicino opido *Tenes* appellatur, naufragio facto, infelici eventu, perpetuis tempeſtatibus actus, in Hiſpaniam rediit. Ad idem litus eſt opidum h *Gigiari*, quod Galli interceperant anno 1664. ſed à Barbaris eodem anno ejecti ſunt.

HEKELII.

b Bucelinô teſte.

BUNO-

a Ptolemais. b Caracuna. c Tunetum. d Tripolis. e Conſtantina f Tremiſ. reg. g Algier. h Gigiari.

piis refertiſſimum; urbs ipſa mœnibus, arcibus ac tormentis bellicis adeo munita, ut inexpugnabilis credatur. ³

REGNUM FESSANUM.

Feſſanum regnum. Fez. Tanger. Ceuta. Arzilla.

V. Ad ipſum fretum Herculis Hiſpaniæ objacet ¹ *Feſſanum regnum*, cujus caput *Fez*, urbs totius Barbariæ princeps, ingens, opulenta, frequens, ſplendida ac magnificis ſuperbiſque ædificiis miranda. ˣ *Tanger*, ^λ *Septa* ſeu *Ceuta*, & *Arzilla*, amplæ ad fretum urbes, Hiſpanicæ ſunt ditionis.

R E-

BUNONIS.

ι a *Feſſanum regnum* inter Mare Internum, Mulviam fl. Oceanum Atlanticum & Marocceſe regnum interjacens à metropoli ac fluvio cognomini nomen habet. *Provinciæ* huc pertinent *ſeptem.* 1. *Temeſana c*; in qua Azamor, quondam Thymiaterium; Anaffa nunc jacens; Ributo & in mediterraneis Tagia *d.* 2. *Aſga e*; in qua Laracha ſeu lariſſæ *f*; ab Hiſpanis occupata. Ad mare Atlanticum & fluvium *Salam* eſt opidum munitum *Salèe*, à Romanis olim conditum. *Sala* fluvius, qui hodie dicitur, Thuano *Buragragus* appellatur. Portum b *Salèe* habet commodiſſimum; qui tamen arenis paulatim obſtruitur. Piraticam opidani non minus exercent, quàm Algirienſes. Ubi caſtrum, in qua magnifica Regum Feſſæ ſepultura, & Tepheletum Scrifforum bellis clarum *g.* 3. *Erripha*; in qua Arcila quondam ingens, nunc exigua, Alcázera ubi *Sebaſtian Portugalliæ Rex* Feſſanum Regem reſtituturus, acie victus periit anno C. 1578 *h.*

ϰ Tanger ſive Tingis, quam urbem Portugalli tradiderunt Anglis anno 1663. &

λ Ceuta ſive Septa, opidum contra Barbaros bene munitum Hiſpaniæ regi paret. Ei vicina eſt ad ortum c *Tituan* urbs maritima Fezenſi Regi parens. Hæc regni Fezenſis in iſto tractu urbs prima, ſex millia paſſuum à litore ſita eſt. Fluminis oſtium, quod olim portus fuit, ab Hiſpanis inutilis factus, navibus immerſis. 4. *Elebata*, in qua Tagaſſa ad mare: 5. *Garetum*, ubi Terzota, 6. *Territorium Feſſæ*, in quo Feſſa. 7. *Sanega*, in qua Sophroium ad Subum fl. d *Feſſa i*, omnium urbium Africæ *k* habetur potentiſſima; ac Saracenis aula dicitur *Occidentalis.* Eſt in urbe illa Academia, in qua docentur artes in lingua Arabica. Magna ibidem eſt multitudo Alchimiſtarum; qui ſolent in ſummo templo convenire, & opiniones ſuas conferre ac diſputare. Habent artis iſtius multa opuſcula, inter quæ eminet multis allegoriis refertum opus *Geberi*, qui centùm annis poſt Mahumedem vixiſſe, & ipſe Græcus fidem abjuraſſe traditur. Ex illis verò alii quærunt tincturam, ac alii multiplicationem metallorum. Sæpè autem ſolent cudere monetam adulterinam; unde tam multi inveniuntur Feſſæ manu truncati. *Joh. Leo Africanus.*

HEKELII.

c S. *Temeſna.*

d Et hæc Regio olim ſemper fuit totius *Africæ* Caput, in quâ olim numerabantur Oppida plùs minus XL.; Caſtella verò CCC. quibus incolebant omnis generis homines. Sed ob Bella, quæ ibi magnopere ſævierunt; Civitates omnes & Oppida deleta ſunt, & tota Provincia depopulata. Sed tandem iterùm reviviſcere cœpit poſtremis his temporibus, ut Regem Feſſæ adhuc parum timeat.

e S. *Azgara.*

f *Cæſar Eſcabir*, hoc eſt, Palatium Regium.

g Incolæ ſunt Arabes, & inprimis divites, circa veſtitum curioſi & Bellô præſtantes.

h Uti autem heîc opida ſunt rariſſima: ſic contra Pagi ſunt frequentiſſimi. Cæteroquin Incolæ ſunt maximè validi; inculti tamen & rudes, plusque ſatis potationibus dediti.

i Quam *Ptolemæus* & *Peucer* putant *Volobitin* fuiſſe.

k Ac totius *Barbariæ* pulcherrima habetur.

REISKII.

3 e *Tunetum* pro vetuſta Carthagine multi habent Geographi: ſed quantum fallantur, Arabs Nubienſis docuit Chim. III. part. 2. quum à Tunetano portu ſtagnoque longiſſimo ibi effoſſo Carthaginem *tria milliaria & ſemi* abeſſe ait. Regnum illud 1236. Ibrahimus condidit Buffates A. 1430 in tria diviſum, tribus filiis reliquit: Ultimus omnium Muleaſſes à Tur-

ci

a Feſſanum regnum ejuſque provinciæ ſeptem. b Salèe. c Tituan. d Feſſa. e Tunetum.

REGNUM MAUROCANUM.

VI. [r] *Maurocani regni* caput eſt [ξ] *Maurocum*, vulgò *Maroc*, ampliſſima ac celeberrima olim, inter maximas univerſi orbis memorata: at poſtea Arabibus divexata, nunc malignè colitur. Secunda eſt *Taradante*. Maurocanum regnum. Maurocum.

DARENSE REGNUM.

VII. Intus Maurocano; Feſſano ac Tremiſeno regnis confine eſt *regnum Darenſe* ampliſſimum, olim *Cæſarienſis Mauritania* dictum. Caput eſt [o] *Dara*, unde regioni nomen, tenuibus, ut totum regnum, atque egenis incolis habitata. *Melilla* ad Mare Internum conſpicua urbs Hiſpano paret. 4 Darenſe regnum. Dara. Melilla.

CAP.

cis ejectus captumque à Chairadiho Baſſa, quem Barbaroſſam vulgò nominant, Tunetum; reſtitutus per Carolum V. Imp. regno & urbi ſuæ, & poſtea laceſſitus iterum hoſti occubuit. Regnum [a] *Tremiſenum* ex A. 1210. ad A. 1514. viguit, Habdallo rege ultimo cæſo, & urbe in ditionem Turcicam redacta. Hinc [b] *Algieria* ſibi regem conſtituit Selimum; Sed idem Barbaroſſa A. 1515. urbe capta eum necatum ſuſtulit: Sic regna Barbarica Tunetanum, Bugienſe, Tripolitanum, Tremiſenum & Algierenſe Turcico ceſſerunt Imperio. Quibus omnibus Baſſa præeſt Turcicus non abſoluta poteſtate, ſed limitata, & ſingulas ad urbes harumque regimen reſtricta. [c] *Urbes vero quinque ſunt Archipiraticæ, Salea, Tetuan, Algieria, Tunetum atque Tripolis.*

BUNONIS.

r [d] *Marocci* ſeu *Maurocanum* regnum Barbariæ hujus pars ultima eſt, inter regnum Feſſanum, Mare Atlanticum & Atlantem montem jacens, appellationem habet à regia *Mauroco l.*

ξ *Maurocum* ſeu *Maroccum* ad Tenſiſtum fl. ſitum nonnulli Bochin faciunt. Reſtaurata eſt hæc urbs a Seriffo, multisque palatiis aucta. Ibi quoque florent ſtudia Grammaticæ, Poëticæ, Aſtrologiæ & Legum iſtius gentis. Eò ſtudiorum gratia confluunt ex univerſa Barbaria. Hic ſedem habet *Seriphus*, qui ſeſe Imperatorem Marocci appellat. Regni hujus provinciæ numerantur *Ducala*, *Haſcora*, *Tedele*, *Hea*, *Suſa*, *Sabara*, *Guzola*, & territorium *Maxonenſe*, In Suſa eſt *Meſſa* ad mare & promontorium Nonium: In Ducala eſt *Cantinum* promontorium. Cæterum anno hujus ſeculi noſtri XII. Marocci Rex à mago quodam victus regnoque pulſus eſt.

o [e] *Dara* ad fluvium cognominem eſt: *Bocchus* Rex Gætuliam quoque tenens, hic imperavit.

HEKELII.

l Regio hæc in univerſum abundat *Frugibus*, ut & *Oleô*, *Melle*, *Saccharô*, *Cerâ* & *Lanâ caprinâ*, ex quâ optimi texuntur panni ſericis haud diſſimiles. Paratur porrò heîc ingens Pellium caprarum copia, quæ in multis partibus *Europæ* diſtrahuntur ac à nomine Loci, ubi parantur vulgò *Marocchini* dicuntur.

REISKII.

4 [f] Imperium Marocco Feſſanum Taffileta, Princeps è Scheichiis Numidiis unus condidit. Regno quidem Marroccano Chalifæ Ommiades ex A. C. 809. Poſthac Zeneti, Almohadæ, Merini & Scheriphii præfuerunt; Ultimus horum Muhamed item Mulahidam, urbibus Fezo Maroccoque captis occubuit, & Tafileta regnorum quatuor theſauri que regii potius, Numidicos Principatus Bugienſem, Bouzemæum & Sueſenſem ditioni ſuæ addidit, pluresque Scheichios aut exturbavit, aut nexu clientelæ arctiſſimo ſibi devinxit, novus Africæ maritimæ Imp. Hinc magnum *Scheriſium de domo Muhamedica ſeſe jactitavit: titulo Imperatorem Barbariæ Maroccique, regem Feſſæ, Suzi &* [g] *Taffiletæ Dominum in Tora & Sagaon* &c. Huic Muley equidem Iſmael frater ſucceſſerat, ſed turbato per

Y y y Gei-

a Tremiſen. b Algieria. c Urbes Archipiraticæ. d Maurocanum regnum. e Dara. f Imperium Marocceníe. g Taffileta Imp.

Geilandos Scheichiosque Imperio uſus. Vide Hiſtoriam Taffiletæ ex Anglica in German. verſam, & A. 1672. editam. Urbes Imperii hujus ſingulas qui noſſe volet, illas è Geograph. Vallii deſumito. Regi autem Hiſpanico adhuc a *Oranum*, quod Mauri A. 1678. fruſtra oppugnaverant, & b *Ceuta*, ſive Septa; Anglico c *Tingis* ſive Tanger; Gallico *Baſtion de France* vicus, & Genuenſi Reipubl. *Tabarca* minor inſula ſubeſt.

a Oranum. b Ceuta. c Tanger.

CAP. IX.

Biledulgerit, Sarra deſertum, Nigrita, Abiſſini.

I.

Biledulgerit. A Tergo dictarum regionum eſt *Biledulgerit*, regio, longiſſimo tractu ab Ægypti confinibus ad Oceanum Atlanticum porrecta. Nomen ei à *dactylorum proventu* inditum. Deſerta in ea ſunt, α *Lempta*, β *Hair*, γ *Zuenziga*, δ *Zanhaga* a ſingulis opidis cognominibus appellata. Regna ε *Targa*, ζ *Berdoa* & η *Gaoga*, itidem ab opidis dicta.

SARRA deſertum,

Sarra deſertum. II. Continuatur huic regioni verſus Meridiem θ *Sarra* deſertum, cujus longitudo à regno *Gaoga* ad regnum *Gualata* extenditur. I

NI-

BUNONIS.

α a *Lemptæ* incolæ latrones ſunt *a*.

β b *Hair* ſub Tropico Cancri jacet.

γ c *Zuenziga* iſti verſus Septentrionem finitima regio in medio arenarum lacum habet.

δ d *Zanhaga* *b* maris Atlantici litus attingit, ac in eo à Badagor uſque ad promontorium, quod vulgò appellatur C. *Blanco*, porrigitur. Ejus incolæ os nunquam detegunt, niſi cibi ſumendi gratia. Ad Zanhagam pertinet e *Tegazza* regio, in qua ſal candidus ex terræ cavernis erutus, Tombutum per camelos deportatur. Mercatores Feſſani per deſerta iſta Tombutum proficiſcentes aquam ſecum in utribus ferunt; ſæpè enim in quinquaginta & plurium milliarium itinere nulli reperiuntur fontes; quibus uti queant iter facientes. In tabulis notantur *Azahad* & *Araoan* putei.

ε f *Targa*, regnum inter Zuenzigam, Hair & Lemptam interjacet; ipſa urbs *Targa*, ſub *Tropico* Cancri ferè poſita ad lacum ſita eſt. Regnum hoc aëre gaudet temperato, & paſcuis lætis *c*.

ζ g *Berdoa* regnum inter Lemptam & Gaogam ſub Cancri Tropico eſt.

η h *Gaoga* à Berdoa verſus Ortum ac Nilum ſe extendit; regnum ſatis amplum eſt, incolas habens omnino rudes, qui nudi incedunt.

θ i *Sarra*, ſignificat *deſertum*; eſt enim regio illa ſatis deſerta ac parum culta, continetque maximam partem Libyæ interioris, à Numidia verſus Auſtrum jacens, inter Biledulgerit, Nigrum fluv. Borno & Gualata.

HEKELII.

a Ideoque hoc Deſertum, utpote valdè aridum, iis Mercatoribus eſt periculoſiſſimum, qui à *Conſtantina* ad *Nigritarum* Terras iter ſuſcipiunt.

b S. *Zanaga*.

c Idcirco iſtic Aqua copioſè ſatis invenitur.

REISKII.

I k *Biledulgerit & Zara* æque late patet, atque Barbaria maritima, quin ultra Numidiam, priſcoſque hujus terminos excurrit; tribus aliquando regnis, nunc Principatibus vel Scheichiatibus diſtincta. Nam provincia heic extat: (I) *Su-*

a Lempta. b Hair. c Zuenziga. d Zanhaga. e Tegazza. f Targa. g Berdoa. h Gaoga. i Sarra. k Biledulgerit & Zara.

NIGRITÆ.

III. Inde *Nigritarum* ampla eſt regio, ad utramque *Nigri* amnis ripam: *longitudo* ejus porrigitur à Nilo & Meroë Inſula, usque ad Nigri oſtia & Oceanum. Regna in ea ſunt hæc, ab urbibus denominata: ι *Gualata*, κ *Hoden*, λ *Genahoa*, μ *Senega*, ν *Tombutu*, ξ *Melli*, *Bitonin*, ο *Guinea*; *Temian*, π *Dauma*, Nigritarum. Regna.

(1) *Suzenſis*, in eaque urbs mediterranea Tarадanta, Littorea Bartgueſſa, Portugallis ſubdita, & Maſſa, ubi templum, quod Jonæ Prophetæ in littus illud ejecto, ac è piſcis faucibus reſtituto ſacrum Arabes volunt. (2) *Teſſetana* inculta, & urbe cognomine frequens, ſed ſterilis; (3) *Dara* urbibus quinquè oppidis & pagis cultior. (4) *Segelmeſſe* urbem cognominem vicosque paucos complectitur, tota beſtiis nocentiſſimis & veneficiis infeſta: (5) *Tegoraima & Biledulgerid ſpecialiter dicta*, urbibus quinque, ac ruderibus templi Jovis Hammonis clarior. Zara ſive Sara regio deſertis, feris, arenisque horrida, & Scheichiis ſubjecta: Ibi eremos quinque *Zenhagam*, *Zuenzigam*, *Tergam*, *Lemptam & Bardoan* numerant.

BUNONIS.

ι a *Gualata* regnum in partibus Africæ occidentalibus eſt, regio auri ditiſſima; contermi nos habet Azzaneghos, qui ſub pellibus vivunt *d*.

κ b *Hoden* à Gulaata verſus Meridiem eſt.

λ c *Genahoa* à promontorio Blanco ad Senegam fl. extenditur. Tractus verò iſte ad mare vulgò nautis vocatur d *Coſta de Anderotte*; ubi Caſtellum e *Arguin*, & in medio regionis f *Canuja*.

μ Quæ Nigri fluv. continetur oſtiis regia, g *Senega e* appellatur; ibi h *promontorium Viride*; nunc *Capo Verde*. Color maris, quod eſt inter hoc promontorium & Heſperides ſeu Inſulas Salis, viridis apparet, qui tamen ipſius non eſt; ſed herbæ cujusdam exiguorum foliorum, ſimilis naſturtio aquatico. Belgæ vocant *Klein Peterſilie*, Luſitani *Sargaſſo*. Hujus herbæ folia implicata, ſibi adeo densè, & continuo tractu incumbunt Oceano hujus loci, ut ipſa aqua ægrè conſpiciatur, & nautæ eminus Oceanum hunc cernentes putent Inſulam & terras virides eſſe; neque penetrare poſſunt per herbæ hujus tricas, niſi mediocri ſaltem vento adjuventur. Baccas herba fert parvas non abſimeles noſtris ribeſiis, ſed inſipidas & inanes intus. Ex Oceani fundo herbas iſtas exſurgere non eſt veriſimile: quoniam magna ibidem eſt maris profunditas. *Varen. Geogr. Gen. P. Abſ. l.* 1. *c.* 13. *prop.* 16. Sed Niger fl. herbas illas ſecum devolvere videtur.

ν In i *Tombutu* ſeu Tombuto Rex inter potentiſſimos habetur, qui tria millia equitum: & complures pedites quotidie habet circa ſe expeditos, eique alii Reges parent *f*.

ξ k *Melli* metropolis ſexies mille *g* dicitur habere domos ac familias. Incolæ utuntur cochleis monetæ loco.

ο l *Guinea* præcipuum Nigritarum regnum eſt, incolis *Ginni* dictum, auro, oryza, pecoribus elephantibus ac ſimiis abundans. Monetæ loco incolæ utuntur auro non ſignato. Sub dio aut in caſis degunt, nullas habentes urbes. Promontorium ejus ſive mons, ad mare m *Sierra Leona*, id eſt, rupes Leonis, vocatur; unde fremitus ac veluti tonitrua audiuntur. Portugallenſes ibi caſtellum n *Minam* exſtruxerunt. In maris litore aurea reperitur arena, unde tractus iſte Belgis dicitur *goud kuſte*, id eſt *Aureum Litus*, ad quod *Capo Corſo*; ipſaque *Guinea Aurea*. Sunt verò incolæ luxurioſi. Furtum in peregrinos commiſſum capitali punitur pœna. In corporibus eorum immenſæ longitudinis naſcuntur vermes, quos apprehenſos per cutim extrahunt. Cæterùm in illo Africæ litore regna, Regumque Sedes memorantur, *Fetu*, *Sabou*, *Fantain*, *Accara*, *Ardra*.

π o *Dauma* regnum Guineæ verſus Septentrionem conterminum eſt.

HEKELII.

d Incolæ nigerrimi ſunt, exterorum amantiſſimi; tamen miſerrimam vitam ducentes. Nam nulla apud eos eſt adminiſtratio, neque ulli nobiles, aut Judices.

e Seu *Sanaga* vel *Canaga*.

 f Hæc

a Gualata. b Hoden. c Genahoa. d Coſta de Anderotte. e Arguin. f Canuja. g Senega. h Promontorium Viride. i Tombutu. k Melli. l Guinea. m Sierra Leona. n Mina ſeu opidum. o Dauma.

ma, ρ *Cano*, σ *Caſſena*, τ *Benin*, υ *Zanfara*, φ *Guangara*, χ *Borno*, ψ *Nubia*, ω *Biafra*, α *Medra*. z

Æthiopia Interior, quæ eſt Abiſſinorum.

Æthiopia Interior, quæ eſt Abiſſinorum.

IV. *Interiori* β *Æthiopiæ* imperat *Abiſſinorum Rex* qui *Presbyter*

f Hæc Urbs Regia omnes Domus habet ex cretâ & ſtramine compactas; præter unum Templum elegantiſſimum, & Regium Palatium, quæ ex Lapidibus & ex Calce conſtant.

g Maginus dicit fol. 194. fac. a. *plus ſex millia.*

BUNONIS.

ρ a *Cano* regnum huic iterum ad Septentrionem adjacet: in eo eſt b lacus *Guarda*. Rex hic tributum pendit Regi in Tombutu. A Cano verſus Occaſum eſt c *Agades regio* cum urbe cognomine; in qua magna colligitur mannæ copia. Et hæc regio tributaria eſt Regi in Tombutu.

σ d *Caſſena* à Cano verſus Ortum jacet.

τ e *Benin*, Guineæ ad Ortum objacens à Meridie habet mare, cujus litus hîc vulgò Belgis appellatur *Kuſt van Benin*. Rex illius à ſubditis adoratur ac pro Deo coli dicitur, ſed magis civili cultu.

υ f *Zanfara* deſertum & regnum à Benin verſus Septentrionem eſt.

φ g *Guangara* ad Septentrionem objacet regno Zanfaræ, ad urbem Guangaram magna invenitur auri copia. Regi ejus quotidie apparent DC. millia ſagittariorum, & 500. equites.

χ h *Borno* regnum id eſſe videtur, quod olim incoluerunt *Garamantes*, unde opidi & fluvio nomen, qui hodieque *Garama* vocatur, reliquum eſſe cenſetur: Garamantum Regem olim ducenti canes ab exilio reduxerunt prœliati adverſus reſiſtentes, *Solin.c.*25. Regnum illud hodie longitudinem habere traditur C C. Mill. Germ. i Lacus *Borno*, & k *Chelonides paludes* in eo ſunt.

ψ l *Nubia* ad Nilum uſque per 225. milliaria German. extenditur. Ejus incolæ *h* quondam fuerunt Chriſtiani: hodiè verò *i* adorant Solem, Lunam, Stellas, ipſamque Terram, quippe quæ fruges proferat *k*.

ω m *Biafra* regno Benin objacet ad Ortum; ſicut

α *Medra* inde ulteriùs Biafra, in quo *Niger* lacus.

β n Æthiopia duplex eſt, *Superior* ſeu Interior quæ Abiſſinorum eſt, & *Inferior* ſeu Exterior, quæ à Superiori per montes Lunæ ex parte diſtinguitur. o *Bello* regnum ad dextras Nili ripas eſt, ad quòd ab aliis referuntur *Daſila* & *Ganſila*.

HEKELII.

h Nubæ dicti.

i Ab *Ebræis* & *Mahumetanis* ſeducti.

k Cæterùm vitam ducunt miſerrimam, *Agriculturam* inprimis exercentes.

REISKII.

z p *Nigritæ*, Ptolemæo νιγρῖται, Stephano Νιγρῆτες, à Nigri aut Nigritæ fluvio nomen, origines à Chuſo Chami filio quin trahant, nec Nubienſis, nec Leo Africanus Geographi dubitarunt. Hi vero ſicut in varias gentes ſic in regna ſcinduntur varia, & crebris expoſita mutationibus. Regna ex omnibus tria nunc eminent: (1) q *Tombuto*. (2) r *Borno*. (3) ſ *Gaoga*: Quibus pleraque aut beneficio aut tributo, aut nexu alio devincta. t *Nubia* tota unico regi ſubeſt, in caſtris perpetuis aut tentoriis verſanti: Urbes heîc duæ omnibus præſtant, *Nubia* nimirum & *Dencala*: Templa vero 150. ſuperſunt in iisque chriſtianæ fidei documenta, Jeſu, Mariæ Sanctorumque Virorum imagines: nunc vero ibi religio Muhamedana & inter barbaros ethnica viget. v *Guinea*, cui littus aureum Belgæ attribuunt (*Goldkûſte*) ſuis aut regulis, aut Chriſtianis Magiſtratibus per colonias ſubeſt. Belgæ *Caſtellum S. Georgii aut* x *de la Mine* (ab mineris auri proximis ita dictum) ex A. 1637. tuentur, Portugallis, qui ſeculo ſuperiori tenuerant, ademtum; Iidem quoque duo munimenta y *Naſſovienſe ac S. Andreæ* ab ſuis ibi ſtructa poſſident; Amplius z *Arguin* caſtellum minoremque Inſulam a *Gorëe* ſuis propugnaculis firmatam; quam Angli A. 1663. expugnarunt, à Belgis denuo captam. b *Benin* cum urbe cognomine Regi ethnico ſubeſt: c *Feru* ſuo Regi ſubdita colonias recepit Da-

a Cano. b Guarda lacus. c Agades regio. d Caſſena. e Benin. f Zanfara. g Guangara. h Borno. i Borno lacus. k Chelonides paludes. l Nubia. m Biafra. n Æthiopia Superior & Inferior. o Bello. p Nigritæ. q Tombuto. r Borno. ſ Gaoga. t Nubia. v Guinea. x del Mina. y Naſſov. S. Andreæ. z Arguin. a Gorëe. b Benin. c Feru.

byter ſive *Pretioſus Joannes*, vulgò *Prete Gianni*, vocatur, magno, recepto tamen errore; cum is quondam in Aſiæ, ut relatum eſt, regno *Tenduc* regnaverit. *Abaſenos* populos recenſet Stephanus in Arabia; unde veriſimile eſt, eos in Africam trajecto ſinu Arabico commigrâſſe. Aut ſanè in ipſa Africa fuerunt ad ſiniſtrum Arabici ſinus latus, ubi Arabiam Troglodyticam ſuprà memoravimus. Hæc quippe nunc ſub Abiſſinorum Imperio eſt. Alii tamen ab Arabico vocabulo *Elhabaſchi* (ſic enim Mauri Principem Abiſſinorum appellant) vulgò factum opinantur *Abaſſi*, ac deinde *Abaſſeni*: quod denique commutatione vocalium in Abiſſinorum nomen evaſit. Clauditur regnum ab Ortu Arabico ſinu & regionibus *Ajana* ac *Zangebara*. à Meridie *Monomotapa*; ab Occaſu *Congo* & *Medar* regnis; à Septentrione *Nubia* & *Ægypto*. Longum eſt ab Ægypto ad *Monomotapa* uſque mill. Iↄ LXXX. Latum inter fauces Arabici ſinus & Nigrum fluvium mill. CCCCI. Æthiopiæ termini & magnitudo.

V. Dividitur in compluria regna ſive provincias: quarum nomina ſunt, [γ] *Daſila*, [δ] *Barnagaſſo*, [ε] *Dangali*, [ζ] *Dobas*, [η] *Trigemahon*, [θ] *Ambiancantiva*, [ι] *Vangue*, [κ] *Bagamidri*, [λ] *Beleguanze*, [μ] *Angote*, Diviſio in varia regna.

Danicas, & cum iis munimentum aliquod. Vid. Mulleri Deſcript. Afric. Fetu. Regiones Oceano Atlantico vicinas *Zanhagam*, *Gualatam*, & *Gouboam* prætereo, addoque tractum *Mellenſem*, Belgis *die Grònküſte*.

BUNONIS.

γ [a] *Daſila*; & [b] *Ganſila*.

δ [c] *Barnagaſſo* *l* regnum ſinu Arabico & Nilo *m* clauditur; in cujus primaria urbe [d] *Barva* Ptolemæi [e] *Coloa*, Regis degit vicarius *n*, qui Dafilam & Gamfilam urbes & regiones ad Nilum, *Meroën* quoque ſive *Guequerren* inſ. tenet: & tributum Abiſſinorum Imperatori non ſolùm pendit, ſed etiam præfecto Turcico, qui in urbe [f] *Suaquen*, ad ſinum Arabicum reſidet *o*.

ε [g] *Dangali* regnum ad ſinum Arabicum pertingens tenent Mahumedani, infenſiſſimi Abiſſinorum hoſtes *p*.

ζ Huic vicinum eſt [h] *Dobas* regnum; in quo nemini licet uxorem ducere, niſi qui XII. Chriſtianos occiderit *q*.

η [i] *Trigemahon* *r* qui poſſidet, Abiſſinorum Regi tributum pendit, ſub ejuſdem regimine quoque eſt [k] *Tigrai* regnum inter ſiniſtras Nili ripas & Nigrum lacum; in quo *Caſſuma* regia Reginæ Auſtri ponitur; Ptolemæo *Auxuma*. Alii tamen Reginam illam ex Meroë inſula veniſſe ajunt.

θ [l] *Ambiancantiva* ad idem Nili latus eſt, Tigrai regno verſus Septentrionem objacens.

ι [m] *Vangue* regnum verò Tigrai regno ad Auſtrum conterminum eſt.

κ [n] *Bagamidri* ad alterum Nili latus è regione Ambiancantivæ ponitur, argenti fodinis dives.

λ [o] *Beleguanze*, Bagamidri regno verſus Ortum obtenditur.

μ [p] *Angote* ad Tagazam fluv. qui Ptolemæo *Aſtaboras*, jacet. Ejus incolæ ſpatio 24. horarum ſemel tantùm ſaturantur, idque noctu *ſ*, loco pecuniæ utuntur globulis ex ferro & ſale foſſili *t*.

HEKELII.

l S. *Barnagaſſium* ac *Barnagnes*.

m Quòd *Ægypto* eſt vicinum.

n BARNAGASSUS nuncupatus.

o Regio hæc non ſolùm Villis & Pagis frequens, ſed & Fluviis & Aquis copioſa. Unde & fertiliſſima.

 p Ideo-

a Daſila. b Ganfila. c Barnagaſſo. d Barva urbs. e Coloa. f Suaquen. g Dangali. h Dobas. i Trigemahon. k Tigrai. l Ambiancantiva. m Vangue. n Bagamidri. o Beleguanze. p Angote.

gote, ν Balli, ξ Fatigar, ο Olabi, π Baru, ϱ Gemen, σ Fungi τ Tirut, υ Eſabela, φ Malemba. Urbes in univerſo Imperio paucæ ſunt: vicis plurimum habitatur, domibus ex creta & ſtramine conſtructis. Rex ipſe (qui albo eſſe colore fertur) ſub tentoriis degit, quorum ſex millia eum ſequuntur. *Amara* arx eſt munitiſſima, in monte χ *Amara* condita; in qua regis filii ſub validis-

Amara m.

p Ideoque cùm ipſis quotidiè ferme ſolent belligerare.

q In hâc Regione Vaccæ ſunt innumeræ, ſtaturâ & Magnitudine reliquas excedentes.

r S. vulgò *Tigremaon.*

ſ Veſcuntur autem ut plurimum carne crudâ & ſalſamentis ex felle vaccinô compoſitis.

t Cæterum hoc Regnum Montibus ac Vallibus eſt refertiſſimum, & ubique Fruges omnis generis ad abundantiam Animaliaque innumera producit.

BUNONIS.

ν a *Balli* regnum inde verſus Ortum eſt.

ξ b *Fatigar* à regno Angote verſus Ortum jacens lacum habet, qui ambito ſuo 3. milliaria continet German ν.

ο c *Olabi* verò regno *Fatigar* ad Occaſum ponitur.

π d *Baru* regnum Fatigar habet ad Septentrionem.

ϱ e *Gemen* ultra Æquatorem, ad paludis Nili Orientalis latus, quod Ortum reſpicit, extenditur.

σ f *Fungi* regnum inter utrumque Nili lacum eſt. Huic regno finitimi ſunt g *Caſates* Chriſtianorum hoſtes. Huc etiam à nonnullis collocantur h *Amazones.*

τ i *Tirut* ſub montibus Lunæ eſt, ſicut &

υ k *Gaſabela.*

φ l *Malemba* quoque montibus Lunæ adjacet, at verſus Occaſum.

χ m *Amara* mons x ſub Æquatore eſt. Regna & provinciæ præterea in hac Æthiopia memorantur n *Ambian*, o *Xoa*, p *Damut*, ubi magna effoditur auri copia: q *Zet*, r *Bagametro* ſ *Gojame*, t *Nova Quara.* Cæterùm ſunt. v *Abiſſini* ratione Religionis x *Jacobitæ*; neque Concilii Chalcedonenſis, quod *Jacobi Syri* Eutychiani hæreſin damnavit, in Liturgiis ſuis mentionem faciunt: quum tamen Niceni Conſtantinopolitanique meminerint. Patriarcham habent proprium, quem ſua lingua *Abunam*, id eſt, *patrem* vocant *y*. A monachis Abiſſinis Ordinis S. Antonii Hieroſolymis reſidentibus eligitur, & à Patriarcha Alexandrino confirmatur. Ei ſeptimus in Conciliis generalibus aſſignatur locus. Utrumque verò Teſtamentum ſic conjungunt Abiſſini, ut nonnullos ritus Judæorum retineant unà cum ritibus Chriſtianorum. 1. Octavo die *circumcidunt* tam femellas quàm mares. 2. Diem *Saturni* celebrant & diem Dominicum. 3. *Carnibus* animalium, quæ in V. T. habentur pro immundis, abſtinent. 4. In Euchariſtia utuntur *pane azymo*, ſemel tamen in anno, id eſt, die Jovis ante feſtum paſchatis: Cæteris diebus adhibent panem fermentatum. 5. Communicant *ſub utrâque ſpecie* ſtantes, ad minimum ſingulis hebdomadis ſemel, tam Clerici, quam Laici: ac non niſi in templo. 6. *Euchiriſtia infantibus* etiam datur ſtatim pòſt baptiſmum; baptizantur autem mares die 40. femellæ die octogeſimo, niſi periculum mortis interveniat. 7. *Unam* duntaxat *in Chriſto* admittunt *naturam & voluntatem*; ſed abſque permiſtione divinæ & humanæ ſubſtantiæ. 8. Animas hominum per traducem propogari ſtatuunt. 9. *Infantes* ante baptimum mortuos ſalvari credunt. 10. Commiſſo peccato ſtatim ad ſacerdotem eunt, & Sacramentum *Euchariſtiæ* accipiunt; licèt id ſingulis diebus ſit faciendum. 11. *Pictas imagines* in Templis habent, non ſculptas. 12. Tria tantùm recipiunt *Concilia* generalia priora, rejecto Chalcedonenſi, quod Dioſcorum damnavit. 13. Non *elevant Euchariſtiam*, ſed tegunt: nec poſt communionem ſervant. 14. Obſtinatos peccatores *excommunicare* nemini licet, niſi ſoli Patriarchæ: in ſolos verò homicidas ſtringiter anathema. 15. Sacerdotes & Inferiores Clerici, adeoque ipſi monachi, ex ſuis vivunt laboribus: nullæ ipſis dantur decimæ; nec conceditur mendicare. 16. *Epiſcopatus* confert ſolus Rex. 17. Nullum habent *Confirmationem*, neque *Unctionem extremam.* 18. *Epiſcopis* & *ſacerdotibus* uxo-

a Balli. b Fatigar. c Olabi. d Baru. e Gemen. f Fungi. g Caſates. h Amazones. i Tirut. k Gaſabela. l Malemba. m Amara m. n Ambian. o Xoa. p Damut. q Zet. r Bagametro. ſ Gojame. t Nova Quara. v Abiſſini. x Jacobitæ.

diſſimo præſidio educantur, donec patre defuncto heres producatur. 3

CAP.

uxores ducere licet: Verùm ad ſecunda vota tranſire illis non permittitur ſine diſpenſatione Patriarchæ. 19. Diebus Veneris & Sabbathi non *abſtinent carnibus*, quadrageſima excepta. 20. Singulis annis die Epiphaniorum *rebaptizantur*. Zaga Zabo de Relig. Æthiop. ap. Damian. à Goës Alvaretz. Hiſtor. Æthiop. Thomas à JESU *Paulus Jovius*.

HEKELII.

v Hujus Regni Loca campeſtria ſunt atque *Frumenti*, *Hordei* inprimis aliorumque *Frugum* feracia. Habet & *multa domeſtica Animalia.*

x Immenſæ Latitudinis ac Altitudinis, ideoque aſcenſu difficilis.

y In hujus domô æque, ac Sede regiâ, Vinum licet confici; cum in cæteris omnibus minimè liceat.

REISKII.

3 Æthiopicas tum nominis tum gentis origines ſupra Cap. VI. §. 4. conſtituimus. Nunc [a] *Abaſſinas* videbimus aut [b] *Habeſſinas*, nec tamen alias aut diverſas ab iis quas Æthiopiæ tribuimus: *Ultimas nempe à Chamo, hujusque poſteris, ſed proximas ab Africanis Ægyptiis, Arabibusque.* Nam Strabone teſte Lib. XVII. *Abaſes* Ἀβάσεις vocarunt Ægyptii regiones habitatas magnisque circumdatas deſertis; Stephano Auctore Abaſſeni (Ἀβασσηνοὶ) veteres regionem Arabicam, Sabæam ſcilicet tenuerunt: ut vel ideo nomen ex Arabica lingua ortum videatur, & voce quidem הבשה *Habbeſcha* (qua turbam hominum ex multis tribubus collectam Arabes ſignificant: Vid. Caſtelli, Golii, & Joh. Frid. Nicolai, Amici quondam optumi, ſed immaturius defuncti Lexicon Harmon. Orient. [c] *Habaſſinia* vero hodierna inter octavum & ſextum decimum circiter gradum latitudinis ſeptentrionalis jacet, nec Æquatorem aut lineam attingit, nec penitus tranſit. Quod quia cum Cluverio multi Geographi non obſervarunt, in regionis hujus Imperii digerendis atque numerandis valde diffident. Ludolfus nobiliſſ. Lib. I. c. 3. [d] *triginta recenſuit, & hæc quidem vel majora, vel etiam minora*: Ex majoribus præſtat (1) *Ambara* ob rupes munitiſſimas, quibus regii detinebantur filii, patre adhuc ſuperſtite, ac regiones XXXVI. quas continet; (2) *Bagender*, regnum XIII. regionibus amplum, & aquis irriguum; (3) *Dembeja*, caſtris regiis, & XIV. Præfecturis celebrius; (4) *Sewa*, opulentiſſimum, & oppidis & monaſteriis frequens; (5) *Tigre*, Toparcha ſuo Bahr-nagaſh, & præfecturis XXVII. & regum Axumarum patria illuſtre; (6) *Gojam* Nili fontibus, & hujus ambitu tanquam Peninſula inſigne. (7) *Angot*; (8) *Bizamo*; (9) *Bugna*; (10) *Cout* Luſitanicè *Couch*; (11) *Damot*; (12) *Dawaro*; (13) *Fatagar*; (14) *Gafat*; (15) *Gajghe*; (16) *Gan* vel *Ganhe*; (17) *Ganz*; (18) *Geam*; (19) *Gombo*; (20) *Gouga*; (21) *Guraghe*; (22) *Ifat*; (23) *Samen*; (24) *Set* Incolis famoſum ethnicis; (25) *Shat*; (26) *Walaka*; (27) *Wed*; (28) *Cumbat* regna regulis Chriſtianis ſubdita; (29) *Enarja*; (30) *Bali* quod ſæviſſima Gallanorum natio, Duci ſuo Luwæ ac Phylarchis ſubdita occupavit. Neque hoc ſolum ſed plura regna Gallanico & Turcico Dominatui ceſſerunt; ut Abaſſinico Imp. [e] *novem adhuc cum provinciis quinque ac Regulis aut Dynaſtis tributariis* relinquantur. De rebus naturalibus, bellicis, civilibus & religioſis planiſſime Ludolphus nobiliſſ. item de Regina Sabæ, quam Æthiopes ſibi arrogant, expoſuit, & obſcuritatem ſuſtulit, de qua Becmannus conqueritur. Interim adhuc Abaſſinos Imp. *Neguſanagaſt Zajtjopia*, h. e. regem & regnum Æthiopiæ vetus titulo profitetur; Arabes hunc priſci *Najaſchi*, Perſæ Indique *Padeshah* alii communius *Preſter Chan* nominant; unde id fiat, ſupra Lib. V. c. 5. annotavimus. Conf. Brerewodum in Scrutin. Relig. & Alex. Roſſ. de Religion. itemque B. Danhaueri Eccleſ. Æthiop.

a Abaſſeni. b Abyſſini. c Hibeſſiniæ gradus. d Regna XXX. e IX. reliqua.

BUNO-

CAP. X.

Æthiopia Exterior ſive Inferior; item Inſulæ Africæ adjacentes.

I.

Æthiopia exterior ſeu inferior.

RElìquum Africæ, Æthiopia perhibetur *Exterior* ſive *Inferior*; ab Oriente, Meridie & Occidente Oceano perfuſa; à Septentrione quaſi duobus brachiis Abiſſinorum Imperium hinc inde complectitur. Regiones; in quas dividitur, ſunt, *Congi*, *Monomotapa*, *Zangibar* & *Ajan*. Pleraque maritimorum à Portugalenſibus tenentur firmiſſimis munimentis ac præſidiis. 1

CONGI regnum.

Congi regnum.

II. [α] *Congi* regnum (quod aliis *Manicongo*) Oceano Æthiopico perfuſum nomen habet à capite ſuo urbe *Congi*. Incolæ ſunt Chriſtiani. Terra ipſa fluminum aquis maximè rigua. Dividitur in provincias ſex; quas illi *Mani*, id eſt, Præfecturas vocant. Sunt autem [β] *Bamba*, [γ] *Songo*, [δ] *Sunda*, [ε] *Pango*, [ζ] *Batta*

BUNONIS

α [a] *Congi* regnum *verſus Ortum* habet regnum Abiſſinorum, ad *Septentrionem* Nigritas; ad *Occaſum* mare Æthiopicum, ad Meridiem eſt regnum Angola: in litore extenditur à promontorio S. *Catharinæ*, uſque ad promontorium, quod ad Terram Altam eſt, vulgò C. *Ledo* vocatum *a*.

β [b] *Bamba* ad mare jacet inter Ambriſum & Choanzam fluvios. Ibi ſunt [c] *Lemba*, [d] *Damba* & [e] *Loanda*, ubi portus commodiſſimus. [f] *Soggi* regulus primus omnium horum Chriſtianam amplexus eſt fidem.

γ [g] *Songo* eſt ad [h] *Zaire* fluvium, qui & *Congo* dictus, ex *Zaire* lacu ortus; inter utraſque ripas plerumque latitudinem habet 5. milliarium German. ibi reperiuntur elephantes, ſimiæ, dracones, tigrides, pſittaci, ſtruthiones, &c.

δ [i] *Sunda* jacens à Songo verſus Ortum, metallorum dives eſt.

ε [k] *Pango* olim libera regio, nunc in Congiani Regis tutela eſt.

ζ [l] *Batta*, veterum *Agaſimba*, à Pango verſus Meridiem jacet.

HEKELII.

a Abundat autem hæc Regio mirificè *Herbis*, *Plantis*, *Frugibus* & *Animalibus innumeris*, ut ſunt *Capræ*, *Cervi*, *Damæ*, *Capri*, *Cuniculi Lepores*, *Feles*, qui *Zibettum* efficiunt, & *Struthii*. Iſthic etiam ſunt *Tigres*, *Crocodili*, *Bubali*, *Aſini Sylveſtres*, & *Elephanti*. Sed *Serpentes* quidam tantæ ſunt magnitudinis, ut Cervum vorent integrum.

REISKII.

1 [m] *Æthiopia* ex ſitu communi vel *Orientalis* & *Aſiatica*, vel *occidentalis* & *Africana* ſuperius habetur; Nunc alia ex ſitu proprio *interna ſive ſuperior*, quæ partes facit mediterraneas, *externaque ſive inferior*, nimirum oræ maritimæ vicina, Hæc Portugallis [n] *Caffaria & Coſta de Caffres* dicitur, ab recepto Caffrarum cognomine, quod incolis attribuunt. [o] *Congo* regnum inter finitima temperatiori climate, ventis, pluviis, multis amnibus, urbibus, opidiſque gaudet: Huic [p] *Angola*, [q] *Cacongo* & [r] *Malemba* ſuis regi-

a Congi limites. b Bamba. c Lemba. d Damba e Loanda. f Soggi. g Songo. h Zaire fl. i Sunda. k Pango. l Batta ſeu Agaſimba. m Æthiopia duplex. n Caffaria. o Congo. p Angola. q Cacongo. r Malemba.

ta, & ν *Pemba*. Regia eſt, *civitas S. Salvatoris*, quæ ante *Banza*.

MONOMOTAPA *regnum*.

III. ϑ *Monomotapa* vocabulum ſignificat *Imperatorem*; unde ipſi terræ, cui hic imperat, nomen inditum. Solum eſt fertile atque amœnum: amnes aurum, ſylvæ elephantos magnâ copiâ producunt: Clauditur regnum ab Ortu, Meridie & Occaſu Oceano; à Septentrione regno *Congi*, Abiſſinorum Imperio, & regione *Zangibar*. *Longitudo* ejus eſt, inter duo maria Rubrum Æthiopicumque juxta Lunæ montes, mill. Germ. CCCC. *Latitudo* inter Nili fontes & ι promontorium Bonæ Spei milliar. CCC. Ca- Monomotapa Regnum. Ejus limites & magnitudo.

regibus ſubjecta adjacent: Portugalli vero *urbem maritimam S. Pauli*, minorem Inſulam *Laondam* ſuo Imperio, ſed *Moſſagamben* & *Cambanden* præſidio tuentur. a *Monomotapa* multos regulos Regi ſupremo ſubditos, quatuordecim Caffrarum ſeu indigenarum genera, & 1200. milliaria longo complectitur excurſu: Sed urbem b *Zimbao* regiam, arcemque hujus munitam; portis quatuor multisque conclavibus inſtructam. c *Zanguebar* duplex, alia verſus auſtrum quatuor provincias noſtro Cluverio numeratas, alia verſus boream *Ayan dicta* totidem regiones cum regnis *Braon*, *Magatoza*, Aden & Adel continet, in quibus vel Muhamedani, vel ethnici degunt. Portugalli vero *Mozanbiquen* firmiſſimo ſibi munimento & præſidio contra Belgicam A. *1666.* oppugnationem adhuc conſtanter aſſerunt.

BUNONIS.

ν d *Pemba* ſita eſt à Batta verſus Occaſum Solis Brumalem. Cæterùm ad Dandam urbem inſula eſt e *Loanda*, ubi magna argenti copia: & aquæ, quæ creſcente Oceano dulceſcunt; & eodem decreſcente in ſalſuginem convertuntur. Conchis & cochleis, quæ ibidem reperiuntur, Congiani utuntur pecuniæ loco. Porrò ad regnum iſtud pertinet f *Anzicana* regio, cujus incolæ hoſtes ſuos devorant, eorumque, ſicut & mancipiorum, carnes in macellis publicè vendunt. Eodem etiam pertinet g *Loanghi* regio, multos habens elephantes; cujus incolæ *b* circumciduntur. h *Angola* regnum *c* metallorum proventu dives, ſub Regis Congiani erat Imperio; verùm ſui hodie perhibetur eſſe juris *d*: ejus incolæ magis delectantur carnibus caninis, quam bubulis. Hic mancipia empta in Braſiliam portantur, quorum operâ utuntur in parando ſaccharo. Metropolis ejus eſt *Cabatza*, ubi aula Regis.

ϑ Ad *Monomotapæ* Imperium quoque pertinet regnum i *Butuæ* ſeu *Torræ* inter flumina *S. Spiritus* & *Cuamam* ſitum. Rex in Monomotapa Sebaſtiani Portugalliæ Regis tempore à *Conſalvo Silva* Jeſuita ad Chriſtianam perductus erat fidem; ſed paulo poſt defecit, doctoribus ſuis occiſis. Eidem ſubeſſe dicuntur k *Amazones*, quas ille l *Monemugo* vicino hoſti opponit.

ι m *Bonæ Spei promontorium Vaſcus de Gama Portugallenſis e* primus circumnavigavit anno C. 1498. & Calecutum uſque pervenit; adeoque iter hoc ad Philippinas & Moluccas inſulas patefecit *f*. Ad promontorium hoc portum nuper communiiſſe traduntur Belgæ. In Oceano haud procul à promontorio *Bonæ Spei*, uſque ad Inſulas *de Cunha* fluitantes conſpiciuntur multi arundinacei frutices inſigni craſſitie, quibus marinus fucus implicatus eſt, vel herba *Sargaſſo*. Nautæ vocant *Trombas*, vocabulo Luſitano, & pro certo ſigno habent, ſi ibi verſantes conſpiciant, quod vel vicini ſint promontorio *Bonæ Spei*, vel illud jam ſuperaverint, quum in Indiam iter inſtituitur. *Varen. Geog. Gen. lib. 1. c. prop. 16.* Eſt verò hoc promontorium navigantibus periculoſum ob nubeculas horrendarum tempeſtatum feraces, *ad Terram de Natal*, & *Caput Bonæ Spei*, ex *Ollo de Boy* ortas. Luſitanis verò frequentiora his in locis contingunt naufragia. Unde anno 1589. Luſitanus quidam navarchus, cum ad terram de Natal, & promontorium Bonæ Spei tempeſtatibus jactaretur, mirari ſe dixit, cur Deus Luſitanos, qui tamen eſſent Catholici & boni Chriſtiani, ſem-

a Monomotapa. b Zimbao. c Zanguebar. d Pemba. e Loanda inſ. f Anzicana. g Loanghi. h Angola. i Butuæ ſeu Torræ Regnum. k Amazones. l Monemugus. m Bonæ Spei prom.

Caput regni ac ſedes regnum eſt *Monomotapa*, à flumen S. Spiritus. Hinc verſus Septentrionem mill. circiter L. diſtat nobile ædificium ϰ amplum atque antiquum, quadratâ formâ ex ingentibus ſaxis conſtructum.

ZANGIBAR & AIAN.

Zangibar.

IV. Monomotapæ, qua Rubro Mari perfunditur, continuatur λ *Zangibar* regio; cujus partes, μ *Cafares* populi, Monomotapæ proximi, & regna ν *Mozambike*, ξ *Kiloa*, ο *Mombaza* ac π *Melinde*, ab urbibus ſingulis denominata; quarum *Mozambike*, in inſula condita, celeberrimum eſt Europæis mercatoribus em-

ſemper ita torqueat ad Caput Bonæ Spei; quum tamen Angli, hæretici, & impii homines; id facilè ſuperent. Anno 1651. Hollandi hic exſtruxerunt caſtellum loco commodo & fœcundo; eoque colonias deduxerunt, ut aliquando magna ibidem videatur urbs futura.

HEKELII.

b *Ebræorum* more.

c Populô numeroſiſſimum eſt.

d Tenuit olim commercium cum *Portugallenſibus*; ſed poſtea Bellum ſæpe inter ipſos ſecutum eſt.

e Tampore JOANNIS Portugalliæ Regis.

f Supra hoc promontorium jacet planities miræ amœnitatis in Montis vertice, quæ *Tabula Capitis* vocatur. Namque perpetuò abſque humano auxilio vireſcit ac floreſcit.

BUNONIS.

ϰ Ædificium iſtud in regno Butuæ eſt, ac [a] *Zimbaos* vocatur.

λ [b] *Zangibar* *g*, *Zanzibar* ſeu *Zanſibar* nomen & appellationem habet ab Inſula, quæ inter Pempam & Monſiam inſulas littoribus ejus objacet; incolitur ab Æthiopibus Mahumedanis. Portugallenſes tamen nonnulla hic tenent loca *h*.

μ [c] *Cafares* ita dicti ſunt; quod ſine legibus vivant *i*. His vicinum eſt regnum [d] *Zefala*, inter regna Butuæ & Mozambique ſeu inter *Cuamam* & *S. Georgii* fluvios ſitum, nullas habent urbes munitas. Anno 1500. Portugallenſes Cefalam in inſula ſitam interceptam munierunt. Aurum & Ebur illi hic mercantur.

ν [e] *Mozambique* regno Cefalæ verſus Septentrionem objacet, à vicina inſula obtinuit nomen.

ξ [f] *Kiloa* ſeu *Quiloa* huic iterum verſus ſeptentrionem jacet. Ejus Rex portugalliæ Regi tributum pendit annuum. Ipſa urbs *Quiloa* *k* in inſula ad *Quiloam* fl *l*. condita eſt, quam *Franciſcus Almaida* Portugalliæ Regis vicarius anno 1509. occupavit.

ο [g] *Mombaza* regnum & urbs in inſula eſt, quæ ambitu ſuo vix XII. milliaria continet. Rex ejus Chriſtianorum infenſiſſimus hoſtis eſt. *Franciſcus Dalmaidus* urbem iſtam cepit ac incendit anno Ch. 1505. ac poſtea portum caſtello muniit.

π [h] *Melinde* porro verſus Septentrionem jacet, ad *Quilmancis* fluvium, qui ad Magadoxum fluit, ſe extendens. Ibi reperiuntur oves, quarum caudæ adeo pingues, ut perſæpe 30. & plura contineant pondo *m*.

HEKELII.

g *Zanguebar*.

h Hic totus Terræ tractus humilis eſt ac paludoſus; porrò Nemoribus ac Saltubus occupatus, Fluviiſque repletiſſimus. Unde Aërem ſemper peſtilentem habet. Incolæ nigri ſunt, Capillis criſpis, Idololatriæ dediti, & ad Veneficia & Auguria admodum propenſi. Nudi in ſuperiore parte ſunt, ſed inferiorem pannis diverſi coloris & Belluarum pellibus tegunt.

i Cæterum ſunt inimici crudeles omnium Nationum, & Veneficiis ac Auguriis plurimùm navant operam.

k Magnificis & ſumtuoſis Domibus *Arabum* more ornata.

l Quem alii *Coavum*, alii *Tabiva* vocant.

m Hæc Urbs valdè amœna eſt, ac omnium rerum, quæ ad victum pertinent, perquam fertilis.

BUNO-

a Zimboas. b Zangibar. c Cafares. d Zefala. e Mozambique. f Kiloa ſeu Quiloa g Mombaza. h Melinde.

emporium. Sequitur verſus Septentrionem juxta litus maris Rubri ρ *Ajan* regio, cujus partes duo regna σ *Del* & τ *Adea*, υ *Magaduzzo*.

INSULÆ ad Africam.

V. *Inſularum ad Africam* terram maxima eſt in Rubro Mari *Menuthias*, *Cerne* Plinio dicta, nunc vulgò inſula φ *Divi Laurentii*, & incolis *Madagaſcar* 2, id eſt, *Lunæ* inſula, felici aroma- Inſulæ ad Africam pertinentes. Menuthias. Cerne ſeu Madagaſcar inſ.

BUNONIS.

ρ Omnis ille terrarum tractus, qui à regno Melinde verſus Ortum Solis æſtivum ad ſinum Arabicum uſque porrigitur, [a] *Ajan* dictus, ab Æthiopibus incolitur,

σ [b] *Del* ſeu *Adel* ad ſinum Arabicum pertingit, cujus Rex perpetuo bellum gerit cum Abiſſinis. Ejus urbs [c] *Zeila n* ad ſinus Arabici oſtium emporium celebre eſt ab Indis quoque frequentatum.

τ [d] *Adea* Regnum Regno Melinde finitimum ab Æthiopibus incolitur, qui Abiſſinorum Regi tributum pendunt.

υ [e] *Magadoxo* ſeu *Magadazzo* regnum qui tenet Rex, ſedem habet regiam in *Magadoxo o* munita urbe.

φ Inſula illa Ptolemæo [f] *Menuthias* dicta, à Portugallenſibus *Inſula D. Laurentii* appellata; quod ejus feria detecta eſſet anno Ch. 1506. Eſt verò Angliâ & Scotiâ major, majorque Italiâ. Domicilia incolarum palis ſuffulta ad quinque pedes humo elevata ſunt, ſerpentum aliorumque venenatorum animalculorum causâ, quorum ibi magna multitudo. Ad litora hujus inſulæ Oceanus ejicit corallia rubra & alba; quæ tanquam frutices ſub mari creſcunt; & licet mollia ſint in quibuſdam locis: In freto iſto tamen, quod eſt inter hanc inſulam Africamque ſunt ſcopuli corallini aquis tecti, navigantibus periculoſiſſimi, quos *Baixas* appellant. Anno 1585. *Ferdinandus de Mendoza* hîc in ejusmodi ſcopulo naufragium fecit. Magnis quoque periculis poſtea defuncti ſunt Belgæ ad *Baixas de S. Petro*, quibus in locis cum ingentibus cancris ipſis depugnandum fuit. Quare iſtuc non ſolent navigare, qui in Indiam tendunt.

HEKELII.

n cujus Ager *Mel*, *Ceram*, atque maximam *Olei* quantitatem, quam non ex *Olivis*, ſed ex *Zerzelinô* colligunt, ſatis copioſè mittit.

o Forti, pulchrâ, ac opulentâ.

REISKII.

2 [g] *Madagaſcar* incolis Madecaſe, Luſitanis Inſula S. Laurentii, Gallis *Delphinia l' Iſle Dauphine* dicta, una inter Inſulas majores, nunc Gallicis coloniis frequens, & caſtello Delphinio firmata. Heîc *Dynaſtæ aut Reguli*, *quos Rohandrios* vocant, rerum potiuntur: Sed Luſitani huc navibus provecti portum Ancedi Challion, Angli ſinum S. Auguſtini, & Belgæ ſinum Antogilenſem ſubeunt. Majori huic ex minoribus per Oceanum diſperſis ad boream propiores adjacent [h] *Inſulæ de Cumoro quinque*; *S. Johannis de Caſtro*, *Spirito S. Chriſtophoro S. Angveria & Magotto*. Aſt [i] *Melindæ* regioni propius priſca illa inſula Menuthia, ſi Voſſio ad Pompon. credas. Hinc mari rubro vicinior inſula [k] *Barbora*, quæ Zeilam urbem muris ædibusque ſaxeis conſpicuam fovet: Sed orienti propior [l] *Inſ. Mauritii* ligno ebeno dives, & Belgico fortalitio munita; Sed comminuto hujus ligni pretio, tota inſula neglecta jacet: Denique [m] *Zocotora* proventu aloes clara. Guineæ propiores numerantur *Inſ. de Ferdinando Poo*, *del Princepe d' Annobon*, & *S. Thomæ*, ubi caſtellum Pavoſa Belgæ præſidio ſuo munitum poſſident: *Inſulæ Flandricæ* A. . . . à Flandris mercatoribus detectæ; [n] Azores ab Milvis, Terceras ab una eaque primaria dicuntur: Hæc Angram urbem gubernatoris Portugallici & Archiepiſcopi ſede inſignem, caſtelloque munitam continet; Quo Alfonſus, rex Portugalliæ depoſitus A. 1668. exul ire jubebatur ibique vitam finiit. [o] *Inſula S. Helenæ*, & *inſ. Adſcenſionis* ex Pacto Europæorum vacuæ, nautis Indicis refugium commune præbent; Sed prior ab Anglis A. 1672. mox Belgis, iterum Anglis occupata, & fortalitio munita, communi uſui ſubtrahitur. [p] *Inſulæ Salomonis* in mari pacifico ſitæ, proximas habent [q] *Latronum* inſulas, ſive *de las Velas*, in quarum una Magellanus occubuit.

a Ajan. b Del ſeu Adel. c Zeila. d Adea. e Magadoxo. f Menuthias ſeu D. Laurentii inſ. g Madagaſcar. h Inſ. de Cumoro. i Melinda. k Barbora. l Inſ. Mauritii. m Zocotora n Azores. o Inſ. S. Helenæ & Adſcenſionis. p Inſ. Salomonis. q Latronum.

matum proventu dives, longitudine mill. German. CCL. lat. LXXX. occupans. At in Atlantico Oceano contra Heſperium promontorium, quod nunc eſt *Capo Verde*, ϰ *Heſperides* ſunt Inſulæ duæ; ultraque *Gorgades*, Gorgonum quondam domus: nunc in univerſum *Iſlas de C. Verde* Hiſpanis dicuntur, hoc eſt inſulæ promontorii Viridis. Contra Mauritaniam ſunt ⸸ *Fortunatæ*, VII. numero, quarum una *Canaria* vocitata, à multitudine canum ingentis magnitudinis, ut auctor eſt Plinius. Unde univerſæ Fortunatæ, nunc *Canariæ* dicuntur, Hiſpaniarum Regi ſubjectæ. Ultra verſus Septentrionem eſt *Cerne*, nunc ω *Madera* dicta. *Atque hæc eſt totius Africæ brevis deſcriptio.*

Madera inſ. olim Cerne.

CAP.

BUNONIS.

ϰ Inſulæ ad promontorium Viride præcipuæ numerantur X. *Braba* ſeu Brania, *de Fogo*, *de S. Jacobo*, ſeu Tiago, *de Majo, de bona Viſta*, *de Sal*, *de S. Nicola*, *de S. Lucia*, *de S. Vincent*, *de S. Antonio*; ex quibus maxima inſula a *S. Jacobi* ſeptem milliarium Germ. continet longitudinem. Magna ibi eſt Salis copia, unde quoque *Inſulæ Salis* vocantur, habetque dulces aquas: ibidemque ſunt teſtudines ingentis magnitudinis. Portugallenſes urbem ibi condiderunt, quæ illis b *Ribiera grande* vocatur.

⸸ Nomina harum inſularum quibus vulgò appellantur, ſunt, *Ferro*, *Gomera*, *Tenariſſa*, *Gran Canaria*, *Forteventura*, *Lanzarotta*, *de la Palma*. Anno 1334. Ludovicus Cerda inſolenti ambitione propter ſucceſſus aliquandiu proſperos c *Fortunæ Princeps* dictus, auſpiciis Petri Arragonum Regis inſulas haſce infeliciter tentavit. Deinde Biſcajenſes & Hiſpalenſes Anno C. 1393. Henrico III. Caſtiliæ Rege, eas propius aperuerunt: qui ex Lanzarotta inſula Regem & Reginam cum 170. barbaris captivos in Hiſpaniam duxerunt. Anno Chr. 1405. Caſtiliæ Regis auſpiciis claſſis in inſulas illas miſſa eſt. Inventi ſunt in iis Barbari ſpurcis moribus; quibus ignis uſus ignotus. *Lanzarotta*, *Forteventura*, *Gomera & Ferro* tum ſunt occupatæ. Demum Ferdinandus II. Arragoniæ & Caſtiliæ Rex à Didaco Herrera, qui tenebat inſulas haſce, XV. millibus Ducatorum redemit: qui tamen Gomeram & Ferram ſibi retinuit Comitatus titulo. Ferdinandus ille deinde reliquas etiam inſulas ſubegit. Omnium acerrimè *Canaria* reſtitit, quæ tandem tamen ſubacta eſt. Ex quibus *Lanzarotta*, *Ferro* & *Gomera*, ſuis gubernantur dominis; at reliquæ quatuor ſub Hiſpanorum ſunt Imperio. In *Tenariſſa* eſt mons præaltus, *Pico* vulgò dictus, cujus cacumina ad ſpatium XX. milliarium German. cœlo ſereno apparent navigantibus. In d Palma inſula aquæ non ſunt; arbor tamen cœleſti rore & perpetuis nebulis irrigua & ſtillans tantum ſuppeditat aquæ, quantum hominibus & pecoribus ſufficit. Ab hac inſula Ptolemæus longitudines locorum numerat; at alii à *Tenariſſa* ejuſque monte *Pico* maluerunt ſtatuere principium: Alii verò ad *Aſſores* ſeu *Flandricas inſulas* progreſſi, in inſulis *Corvo* & *Flores* numerandi fecerunt initium.

ω e *Madera* à multitudine arborum nomen habet. Porrò in Oceano Æthiopico ſub Æquatore eſt *inſula* f *D. Thomæ* litori Africæ Occidentali oppoſita, ita dicta, quod ipſa feſto D. Thomæ à Portugallenſibus reperta; ferè rotunda eſt, ejusque diameter 30. milliarium. Portugallenſes in ea condiderunt urbem g *Pavoſam*. Eſt verò aër iſtius inſulæ inſalubris, morbusque in ea vulgaris, qui in corporibus humanis omnem pinguedinem liquefactam in unum locum congerit. Indigenæ ad centeſimum ferè annum plerique vivunt; ac exteri & peregrini, ultra quinquageſimum annum non progrediuntur. Sacchari, ſed non melioris, hic erat uber proventus; qui hodie deſiit, quòd vermes arundinum radices exedunt. Ab hac inſula verſus Septentrionem jacens h *Principis inſula*, ſacchari proventu celebris, nomen ex eo obtinuit, quod, ubi inventa, reditus ex ea Principi Portugalliæ aſſignari ſunt. i *Inſula S. Helenæ* ab Æquatore verſus Auſtrum ad 16 ½ grad. Lat. ſita incolis deſtituta, fructibus & animalibus abundat,

a Inſ. S. Jacobi. b Ribiera grande, urbs. c Fortunatæ ſeu Canariæ inſ. d palma inſ. e Madera inſ. f D. Thomæ inſ. g Pavoſa urbs. h Principis inſ. i Inſ. S. Helenæ.

THE LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS

AMERICA.
AMERICA SEPTENTRIONALIS
OCEANUS
MAR DEL NORT
ATLANTICUS
MAR DEL ZUR
MARE PACIFICUM
AMERICA MERIDIONALIS
ISLANDIA
JAPAN
Nova Francia
Canadensis
Nova Granada
Mexicanus Sinus
Paraquaria
Islas de las velas
Insulæ velorum
Ladrones et Furum Insulæ
La Bermuda
Asores Ins.
Nova Zelandia
Fretum Magellanicu
Rio d. la Plata al. Argenteu fl.

dat, ideoque in Indiam navigantibus, ſeu inde redeuntibus gratiſſima. Angli ante paucos annos in ea caſtellum exſtruxerunt. [a] *Zanzibar* inſula, litori Africæ Orientali è regione Mozambique objacens, à Portugallenſibus tenetur: Gallinæ ejus inſulæ non ſolum nigras habent pennas; Verùm ipſarum quoque caro, ſanguis, adeoque ipſa oſſa perhibentur nigra eſſe. Inter Americam & Hiſpaniam interjacent [b] *Aſſores*, *Azores* ſeu *Acores* inſulæ novem, quæ *Flandricæ* dictæ ſunt ab inventore Flandro; quarum nomina *S. Maria*, *Formigas*, *S. Michaël*, *Tercera*; *del Pico*, ubi mons præaltus, *Fayal*, [c] *Georgio*, *Gratioſa*, *de Flores*, *Corvo*. Ex his præcipua *Tercera*, in qua [d] *Angra* urbs, & caſtellum *Punta di Braſil*.

a Zanzibar. b Aſſores ſeu Flandricæ inſ. c S. Georgii inſ. d Angra.

CAP. XI.

Summa Americæ deſcriptio.

I.

PErluſtrato veteri terrarum Orbe, quæ prima erat continens, cupido nunc eſt atque cura, in Occidentem, converſo navis curſu, novas petere terras, Novumque Orbem, ſuperioribus ſæculis planè ignotum, cognoſcere. Itaque ex Africa ab Nigri oſtiis verſus Occidentem brumalem mill. Germ. CCCXXX. profectis nova conſpicitur terra, priori continenti magnitudine, ſi non anteferenda, certè æquiparanda. Eadem, ſi non continentes, ſed utriuſque inſulas reſpicias, Europæ quam Africæ propior, mill. CC. navigatione inter Hyberniam & Canadam intercedente.

II. Jam *inde antiquiſſimis temporibus cognitam fuiſſe Europæis*, ex Platone ſimul atque Diodoro Siculo probari poteſt. Apud *Platonem in Timæo* ſacerdotes Ægyptii narrant Soloni Athenienſi, qui IↃC. circiter annis antè natum Jeſum vixit, Inſulam fuiſſe quondam contra fretum Herculeum Africâ ſimul & Aſiâ majorem, nomine *Atlantidem*, poſtmodum verò immani terræ motu, ingentique unius diei ac noctis illuvione, ſub vaſto gurgite merſam fuiſſe, ac inde mare, quod eam inſulam ac fretum Gaditanum interjacebat, immeabile & inſcrutabile redditum, limo paulatim impediente, quem inſula ſubſidens præbuiſſet. Et *Diod. lib.* v. tradit, Phœnices vetuſtiſſimis inde temporibus, quum extra Columnas Herculis Africæ litora legerent, ingentibus ventorum procellis, ad longinquos in Oceano tractus fuiſſe abreptos; ac per multos dies vi tempeſtatis jactatos, tandem ad Inſulam perveniſſe ingentis magnitudinis, in alto Oceani pelago contra Africam in Occaſum verſus jacentem; cujus ſolum amœnum

America veteribus cognita Europæis.

Atlantis Inſula ingens.

num ac frugiferum, & amnibus navigabilibus irriguum, ſumtuoſisque ædificiis inſtructum. Hæc ſanè inſula ex ſitu ac magnitudine nulla alia eſſe poteſt, quàm quæ nunc vulgò dicitur *America:* neĉ facile de ea neque *Ægyptii Sacerdotes*, neque *Solon, qui librum de ea conſcripſit*, teſte Srabone lib. 1. neque *Diodorus*, hoc confingere ſive ſomniare potuerunt; quæ revera ita eſſe nunc ſatis compertum habemus. *Auctor* autem *libelli de Mundo*, qui ab aliis Ariſtoteli, ab aliis Theophraſto adſcribitur, verſio verò ejus Latina Apulejo, alias, præter hanc noſtram, quam Europæ, Africæ & Aſiæ nominibus diſtinximus, tradit eſſe inſulas magnas; antiquiſſimi illi mortales haud dubiè intellexêre Americam & Magellanicam. Carthaginienſes aditu illius inſulæ cæteros Europæos prohibuiſſe, ibidem tradit Diodorus. Quando & qua de cauſa Pœni eam navigationem intermiſerint, ita ut jam inde à Romanorum imperio ad ſuperius uſque ævum nihil de iis terris auditum vel annotatum ſit, plane incertum eſt. 1

III. Di-

REISKII.

1 [a] Recte Cluverius noſter *novum nunc orbem, ſuperioribus ſeculis plane ignotum* aggreditur, eumque orbi veteri aut dudum inter antiquos cognito bene opponit: Aſt deṁeminit ſui, aut à prima ſententia receſſit, dum *Americam inde ab antiquiſſimis temporibus inter Europæos cognitam* arbitratur. Quod ſi enim ulla hujus terræ notitia ex ævo antiquiſſimo ad Europæos pervenerit, cur, Phœnicii, Græci, Romani & Arabici ſcriptores illam nec geographicis libris, nec certis gradibus definiiſſent? Atqui non amplius, ubi maxime, orbis cogniti latitudinem, *quam ad gradus meridiani circiter LXXX. longitudinem quam ad gradus æquatoris CLXXX.* Strabo, Ptolemæus & Plinius extenderunt: Cum tamen hodierna noſtri orbis latitudo ad gradum CXLI. longitudo ad gradum CCCLX. immò ulteriùs progrediatur. Quid? quod veteres *majorem orbis longitudinem* ipſi deſcripſerint, quam revera fuit: Quippe qui nihil Europæ Aſiæque ultra Sarmatiam, nihil Africæ ultra Æquatorem, nihil Indiæ Seres extra Sinasque, nihil extra Fortunatas inſulas & Africana littora compertum habuerunt. Quid? quod *pyxide nautica deſtituti oceanum Atlanticum* nec tentare nec ſuperare potuerint: Idque ſupra Lib. I. cap. XIII. planum fecimus, argumentis contrariis examinatis. Ergo quantum ad [b] *Platonicam Atlantida* ſpectat, illa immani terræ motu & aquis marinis obruta jacet: Cum America ſuperſtet integra, nec ullis terræ motibus aut aquoſis eluvionibus oppreſſa fuerit. Kircherus verò Mundi Subterr. Lib. II. c. 13. Atlantidem inter Azores atque Canarias extitiſſe, haſque inſulas minores ex ejus reliquiis ſuperſtites conjectat: Huic conjecturæ veriſimilitudinem ex nova inducit inſula, quæ A. 1638. prope Azores aquis maritimis emerſiſſe copioſius ibidem memoratur & legitur. Non dico eſſe Geographos doctiſſimos, qui Atlantida cum Varerio Luſitano commentitiam, aut è fabulis prognatam cenſeant. [c] Diodorus autem Siculus quæ Lib. V. Biblioth. de Phœnicio ultra columnas Herculis excurſu, *& magna inſula reperta tradit*, hæc ad aliam quamcunque Africano littori vicinam commodius referri queunt. Nautica enim Phœnicum veterumque gentium migratio littoribus inhæſit; quod peripli fere ſinguli teſtantur. Nec Diodorus cuncta, quæ retulit, *haberi ea vult pro uſquequaque veris, ſed ſatius putat, quomodocunque res priſcas noſſe, quam eas penitus ignorare*: Ita Voſſius Lib. II. de Hiſtor. Græcis cap. II. recte judicat. [d] *Auctor itaque libelli de mundo*, qui nec Ariſtoteles, nec Theophraſtus, nec alius è Peripeto fuit, probationem cauſæ huic exiguam addet. De tribus enim orbis partibus, & *inſulis præter eas magnis etiam multisque,*

non

a Novus orbis olim ignotus, an cognitus priſcis? b Atlantis Platonica. c Inſula Diodori Sic. d Auctoris de mundo Inſul.

III. Dicta nunc eſt tota hæc continens *America* a, ab *Americo Veſputio Florentino*, qui Emanuëlis Portugalliæ Regis auſpiciis à Gadibus ann. cIↃcccc xcvii. profectus, primus ex Europæis (quantum memoria proditum) eam ingreſſus eſt. Quanquam hoc prior *Chriſtophorus Genuenſis* ann. cIↃcccc xcii. inſulas Americæ *Hiſpaniolam*, *Cuban* & *Jamaïcam* adierit. Poſt hos frequentes in eam navigarunt Hiſpani, Galli, Angli; quorum alii aliis inibi regionibus detectis, nomina ſua quique lingua impoſuerunt. Mediterraneorum cognitio parum certa eſt; maxime quæ verſus Septentrionem. Maritimæ autem oræ Hiſpanorum armis maxima ex parte ſubactæ. 2 — America unde dicta.

IV. At eadem terra nonnullis *India Occidentalis* nuncupatur, quia eodem tempore, quo India Orientalis in Aſia, hæc etiam detecta fuit; tum quod utriuſque incolis ſimilis ac pene eadem vivendi ratio: nudi quippe utrique agunt. Includitur magno undique Oceano; ab *Ortu* Atlantico, qui vulgo *Mar del Nort* dicitur; à *Meridie* Magellanico freto, quo ab Auſtrali terra diſpeſcitur; ab *Occaſu* Pacifico mari, vulgo *Mar del Zur*. A *Septentrione* — Occidentalis India. — Americæ fines.

non de ſingulari aliqua terra continente, qualem Americam cognovimus, & ampla ſatis & magna loquitur. *Interim Phœnices orbem circumnavigaſſe, non conſtat: Tantum Oceani littora pleraque per partes explorarunt*: Ita graviſſime Bochartus Lib. I. Chan. c. 37. ubi de nautica Eudoxi, Hannonis, Hamilconis, & Pœnorum omnium excurſione diſſerit.

HEKELII.

a Hujus extremæ Terræ Partis Deſcriptionem ſub NOVI ORBIS, ſeu INDIÆ OCCIDENTALIS nomine imprimi curavit *Michaël Colinius*, Amſtelodami A. huj. Sec. XXII. in fol. reg. & quidem Autore *Antoniô de Herrera*; Regiô *Indiarum* & *Caſtellæ* Hiſtoriographô; *Caſpare* autem *Barlæô* Metaphraſte ſat felici. Nota quoque eſt *Hugonis Grotii* Diſſertatio de *Origine* GENTIUM AMERICANAR. in 8. f. ibid. exc. ut & *Urbani Calvetonis* NOVÆ NOVI ORBIS HISTORIÆ, *Genevæ* A. huj. Sec. in 8. edit.

REISKII.

2 a Hæc orbis novi detecti gloria Columbo & Veſputio recte vindicatur, eò quod primi hanc *notitiam cum Europæis communem fecerint*, & in uſus traduxerint publicos. Angli quidem ab *Madoceo*, *filio Gaynech* A. 1170. colonias in Floridam Canadamque ductas in Append. Itinerar. Herberti memorant: Joſephus etiam Acoſta Navarrenum hominem *Alphonſum Samchez de Huelva* & *Aldretem* Hiſpanum & *Garcilam Vegam* laudat, qui has terras primi luſtrarint, & Columbo tum in Madera inſula verſanti aperuerint: Columbus Genuenſis tamen luſtratas denique publicavit, & inventor ipſe petiit; ſed Amer. Veſpucius Florentinus terræ continenti ampliſſimæ inventæ nomen addidit. b Nam *India Occidentalis oppoſita Orientali* improprie κὶ ἀκύρως dicitur, utut à Columbo ita dictam Jo. de Laët in Deſcript. Indiæ Occident. velit. Latitudo hujus à terra del Fuego & Freto Magellanico ad polum Arcticum producta, terminis finitur dubiis; nec longitudo inter Capo blanco & Capo S. Auguſtini certis gradibus aut milliaribus continetur. Immò *utraque America eſt paulò anguſtior* & latitudinis, quam vulgo exiſtimant, minoris: Neque *novam Albionem*, *neque regnum vel Anian vel Quivira cum freto Anian* nemo fuit aut ſuperiore aut noſtro ſeculo, qui vel adiiſſe, vel eminus conſpexiſſe talia ſeſe affirmet.

REIS-

a Primi hujus orbis inventores. b India Occidentalis.

ne equidem litus Europæi nondum cognitum habent, at Concreto perfundi pelago neceſſe eſt; cum ab altera poli parte Aſia atque Europa, primæ continentis, ſive primæ magnæ inſulæ partes, ei objaceant; quæ & ipſæ eodem mari alluuntur. Longitudo ejus ſumma inter duo freta, *Anian* & Magellanicum, milliar. Germ. cIↄ cIↄ cccc. Latitudo α maxima inter promontorium vulgò *C. de Fortuna* juxta fretum *Anian*; & promontorium vulgò *C. de Bertan*, in Nova Francia, mill. cIↄ ccc. Dividitur universa in *Septentrionalem*, quæ & Mexicana, & *Meridionalem*, quæ & Peruviana; exiguo Iſthmo alteram ab altera diſcernente. 3

Magnitudo

Diviſio.

BUNONIS.

α Tanta Latitudo Americæ iſtis locis in tabulis Geographicis poſterioribus non apparet, nec ſatis explorata eſt.

REISKII.

3 a Ordo ad ſtatum Americæ Politicum nos vocat: Sed nulla heîc imperia, regna plura, eademque aut majora videbimus aut minora; Respublicas vero liberas olim & adhuc hodieque nullas. b Americani quidem veteres *aut monarchicum regiumque*, *aut multis regulis & principibus commune* regimen tenuiſſe leguntur: illud in regnis maximè duobus florentiſſimis, Peru atque Mexico; Hoc in cæteris regionibus potiſſimum inſulisque. c Hodierni tamen quotquot in orbe novo ſuperſunt incolæ, illi Europæis regibus ut plurimum aut Rebuspublicis ſubſunt, præter barbaros agreſtesque homines interris aut incognitis aut incultis, Chilenſem quoque Chicanamque, montanam provinciam, quæ ſui juris utraque manet. Rex d Hiſpaniæ vaſto imperio cultiſſimas terras, ampliſſima regna eademque multa, & plures inſulas coërcet; Immò ſingulari jure, facta ſcilicet Romani Pontificis A. 1493. inter Caſtilianos & Portugallicos reges diviſione ac donatione nititur. *Sed nationes Europææ cæteræ jus illud repudiant*, ſibique terras aut incultas & novas ſubjiciunt, aut cultiores ipſis etiam Hiſpanis bello eripiunt. Sic e *Portugalli*, *Belgæ*, *Franci*, *Angli*, *Sueci Danique* multas colonias induxerunt, & inductas urbibus aut vicis munimentis aut propugnaculis tuentur. Rex autem Hiſpaniæ regnis cunctis & provinciis *duos proreges* præficit, iisque ſenatum adjungit regium, magnâ auctoritate præditum: Eccleſiis Chriſtianis *quinque Archiepiſcopatus & triginta Epiſcopatus* impoſuit, multaque amplius cœnobia monachorum & monialium, itemque collegia & ſocietates varias intruſit. Plura de ſtatu Hiſpanico notanda ſingulas ad provincias revocabo.

a Status Americæ politicus. b Vetus. c Hodiernus. d Hiſpanicus. e Multiplex.

CAP. XII.

America Septentrionalis ſive Mexicana. 1

I.

Americæ ſeptentrionalis magnitudo.

America Septentrionalis, quibusdam *Mexicana* appellatur, à principe totius urbe *Mexico*. *Longitudo* ejus eſt inter fretum *Anian*

REISKII.

1 Hæc Americæ diviſio ab ſitu & Iſthmo Panama, non ab lineâ æquinoctiali proficiſcitur. a *Panama* enim *iſthmus* ferè medius eſt, quo tota cohæret America, viamque mercibus convehendis commodiſſimam præbet. Hiſpani arduam hujus perfoſſionem, & maris utriusque conjunctionem agitârunt animo, ut labori ad mer-

a Panama Iſthmus.

Anian & Iſthmum, quo meridionalis ei annectitur, milliar. cIↄ Iↄ. *Latitudo* eadem quæ univerſæ. Dimidia ejus pars verſus Occidentem æſtivum ſita, introrſus planè incognita etiam nunc jacet, nec quicquam, præter litora, in ea detectum. α Quin & totum Boreale univerſæ Americæ latus in quantum verſus polum extendatur, prorſus latet. Altera verò pars in regiones dividitur complures, quarum nomina ſunt, *Canada*, *Nova Francia*, *Virginia*, *Florida*, *Nova Hiſpania*, *Nova Granata*, *California*; & in Occidentali latere ad fretum *Anian* duo regna, *Quivira* & *Anian*, unde freto cognomen.

CANADA.

II. *Canada* β fluvio cognomine dicta, γ inſula an pars continentis, parum adhuc conſtat. Quantum ejus cognitum eſt, dividitur in δ *Eſtoti-*

merces exportandas & ſumtibus parceretur: Sed nullus eventus tanto reſpondit propoſito vel operi. Nec eadem huc uſque ſeries aut ratio tenetur in regionibus Americæ utriusque ſingulis enumerandis, ſive libros ſive tabulas perluſtremus Geographicas: Nos Cluverium ſecuturi, quæ deſunt, ſupplebimus. a *Canada* nec metallis, nec auro, ſeu feris, avibus piſcibusque dives A. 1663. motu terræ graviſſimo labefactata; nomen primo inventori debuit, ſuoque nunc ambitu: (1) *novam Franciam*; (2) *Angliam novam*; (3) *Belgium*; (4) *Daniam*; (5) *Sueciam novam*; (6) *Terram di Ladrator ſive Cortereal em* continet. Indigenæ hujus adhuc barbari & inculti, nationibus linguisque diverſi; & Sagamis vel Senioribus ſubjecti, alii adhuc incerta ſede vagi, alii per vicos & tuguria ſparſi habitant. Galli Gubernatorem ſive Proregem ac Epiſcopum ex A. 1604. in b *nova Francia* ſed Quebecum A. 1608. urbem veterem novamque cum caſtello rupibus impoſito, multaque per colonias propugnacula, portusque in Accadia duos conſtituerunt. c *Novum Belgium* ex A. 1665. Anglis ſubditum novo Eboraco & munimento Albaniæ clara: Sed d *Anglia nova* vicis pluribus urbibusque quatuor, inter quas Neuf Haure, Parlamenti publica ſedes; Buſton & nova, quæ Academiam fovet, Cantabrigia præ cunctis eminent. Regiones cæteræ obſcuris ex initiis per novas, quæ ſequentur, colonias emergunt. Inſulæ heic multæ; Sed omnium maxima e *Terre Neuf* à Gallis A. 1505. reperta nomen adſumſit, multisque quidem portubus, feris, ſylvis & animantibus, ſed paucis incolis referta. f *Virginia* ex A. 1584. Anglorum dominio ſubeſt, terra ſalubri aëre ac proventu frugum vario felix, ſed incolis horumque idolis horrida: Urbs Zameſtoum munitionibus firma. Heîc inſulæ g *Bermudes* Anglis iisdem ſubditæ, frumenro, meſſe duplici, moris, ſerico, cedris ſingularibus, balænis, & multis piſcium generibus famoſæ, quarum deſcriptio topographica Londini & Amſtelodami A. 1672. prodiit.

BUNONIS.

α Ingentes à navigantibus in Americæ partibus Septentrionalibus reperti ſunt ſinus: ex reciprocatione & motu fluctuum collegerunt nautæ periti, mare illud eſſe pervium, per quod ad mare pacificum perveniri queat. America igitur à Groenlandia & cæteris terris Septentrionalibus fuerit ſecreta. *Vid. ſup. Lib.* 1. c. 13.

β h Fluvius iſte à *D. Laurentio* quoquo appellatur: *Fretumque* 3. *fratrum* dicitur.

γ Hondius terram hanc, ut inſulam, in Tabula ſua generali depingit.

δ i *Eſtotilandiam a* iſtis in Americæ partibus nullam eſſe, certiſſimis conſtat argumentis; nec in vicino mari unquam exiſtit inſula *Frieslandia b.*

HEKELII.

a S. Eſtotilant.

a Canada. b Francia nova. c Novum Belgium. d Anglia nova. e Terre Neuf. f Virginia. g Bermudes. h Canada ſeu fluv. D. Laurentii. i Eſtotilandia.

tilandiam, [g] *Corterealem*, [ζ] *Terram Laboratoris* & *inſulas* adjacentes, ingentis magnitudinis, quarum præcipuæ, *Goloſme*, *Beauparis*, *Mont de Lions*, & *Terra nova*, eadem & [η] *Terra de Baccalaos* dicta, ob ingentem hujusmodi piſcium in ejus pelago multitudinem, qui etiam naves tranſeuntes retardent. Solum Canadæ quantumvis acerrimis frigoribus obnoxium, eximiè tamen fertile, aurique metallis dives. Incolæ ſatis ingenioſi & artium mechanicarum peritiſſimi, pellibus amicti degunt: cæterum Galliarum regis imperio ſubjecti.

NOVA FRANCIA.

Nova Francia.

III. *Nova Francia* à Gallis, Regis Franciſci I. auſpiciis detecta, [θ] præter raras ſegetes & legumina quædam, omnium rerum inops, à feris ac quibuſdam in locis anthropophagis, in univerſum idololatricis gentibus incolitur. Pars tamen ejus, quæ ad mare accedit, [ι] *Norumbega* ab urbe cognomine dicta, cœlo potitur ſalubri ſoloque fœcundo.

VIRGINIA.

Virginia.

IV. Novæ Franciæ jungitur [κ] *Virginia*; quæ à vico maritimo ejus-

b Maginus loc. cit. fol. 282. fac. b. dicit, quòd *Eſtotilandia* prima omnium hujus Novi Orbis detecta fuerit Annô M. CCC. XC. ab *Antoniô Zenô*, Patriciô *Veneto*, ſub *Zichmi* Regis auſpiciis.

BUNONIS.

[g] a *Corterealis*, à Caſpare Cortereal, qui eâm terram anno 1500. detexit, appellata, D. Laurentii ſinui adjacet.

[ζ] b *Terra Laboratoris* inter duas iſtas interjacet *c* Nullis partibus America Europæ propior eſt quam his; diſtat enim hic ab eadem ad 250. milliar. German. Incolæ terrarum iſtarum *d* veſtiuntur pellibus, & utuntur navigiis ex corio factis: ſicuti Groenlandii.

[η] c *Terra de Baccalaos* à Sebaſtiano Caboto Veneto, auſpiciis Henrici VII. Regis Angliæ, detecta eſt anno Chr. 1507. vulgò *Terra neuf* dicta.

[θ] d Primus hanc terram detexit Johannes Verrazanus. Sita eſt inter Canadam fluv. & Virginiam.

[ι] e *Norumbega* urbs ad fluvium, qui *Rio grande* vulgò dicitur, ſita eſt. Loca à Gallis ibi obſervata ſunt; *Porto del refugio*, *Porto reale Paradiſo*, *Flora*, *Angolema*. Verum cum Hiſpani alia, & Galli alia hiſce locis indiderint nomina, magna reperitur in Tabulis Geographicis diſcrepantia. Cæterùm Norumbegam dictam putant quaſi *Norwegiam*, ſeu Coloniam è Norwegia eo deductam *e*.

[κ] f *Virginiam Gualter Ralegh* Eques Anglus detexit anno Chr. 1585. Ea verò Franciæ non jungitur; ſed inter Virginiam Franciamque interjacent Anglia Nova, ac deinde Belgium Novum; quod Virginiæ limites contingit. Flumina in ea ſunt, *Occam*, *Cipo*, *Monopana*, Dividitur in regiones, *Secotam*, *Wemapemeock*, & *Chamanoock*, Incolæ incedunt nudi; verendis tamen contectis; Reguli veſtiuntur palliis. Subditi in tergo notas quaſdam habent inuſtas, quæ indicant Principem, ad cujus pertinent dominium. Multos credunt eſſe deos; at unum ex illis præcipuum, qui mundum condiderit. Magiæ quoque dediti ſunt; carnibus tamen humanis minimè veſcuntur.

HEKELII.

c Et propterea non eadem eſt, uti nonnulli autumant, cum *Cortereali*.

d proceri quippe & optimè diſpoſiti.

e Ma-

a Cortereális. b Terra Laboratoris. c Terra de Baccalaos. d Nova Francia. e Norumbega. f Virginia.

ejuſdem vocabuli; vel, ut alii à Rege Viguina; vel à Regina *Angliæ Eliſabetha*, cujus auſpiciis detecta, nomen accepit, antè λ *Apalchem* vocitata. Terra ſterilis atque malignè culta: litus importuoſum. Opidum eſt *Medano*.

ϐ Mare Regionem abluens adeò arenâ eſt repletum, ut periculoſiſſimam circa hæc Loca reddat navigationem, præſertim quod parum profundum ſit.

BUNONIS.

λ a *Apalche* aliis eſt à Virginia diſtincta regio, in qua *Alvarus Nunnius* poſt 15. dierum iter unicam ſaltem invenit domum. Incolæ ejus perhibentur ſtaturæ proceræ. Utuntur arcubus & ſagittis: amant ſolitudines, nonnullos habent conventus, & quiſque ſuo vivit more. Difficilis in Virginiam acceſſus eſt; portus enim exiguis inſulis ſunt repleti, ac oſtia arenâ ferè obſtructa.

a Apalche.

CAP. XIII.

Florida, Nova Granata, California, Nova Hiſpania.

I.

α FLorida inter Virginiam, & Novam Hiſpaniam porrecta, nomen habet *à Dominica Palmarum*, quæ Hiſpanis *Paſqua de Flores* dicitur. Hoc quippe die à Portugallis detecta. Solo gaudet amœno ac feraci. At incolæ ſunt barbari, ſordidi, ſupraque humanum modum feri; vermibus, ſerpentibus, alioque venenatorum animalium atque inſectorum genere veſcentes. Quare β Hiſpani pariter atque Galli regionem hanc occupare ſæpè nume- Florida.

BUNONIS.

α Detecta eſt a *Florida* à Joan Pontio *a* anno Chr. 1521. Excurrit illa in modum Peninſulæ reſpicitque Cubam & Jucatan; omnis generis fructibus, ac in primis *Maitz* abundans. Regiones ibi ſunt, *Joquazia*, *Avanares*, & *Albardaoſia*. Fluvii præcipui ſunt; *Garomne*, Fl. S. Crucis, *Charente*, *Loire*, *Aine*, *Seine*. Opida; *Anatequa*, *Houſtaqua*, *Utina*, *Potano*, *Saturia*, *Sarrope*. Galli ibidem condiderunt caſtellum *Charleſort* anno 1561. ac poſtea 1564. *Carolinam b*. Incolæ incedunt nudi, præter ſenes & feminas, quæ pellibus cervinis veſtiuntur, nares aureſque habentes perforatas *c*. Plurimi ibi reperiuntur androgyni, quos habent pro mancipiis, iiſque utuntur veluti jumentis. Qui in Panuca ſunt, captos devorant hoſtes. Eſt ibi animal vulpi perſimile, ſub ventre habens loculum, qui & aperitur & clauditur. In eum fœtus ſuos nuper editos condit, ut venatores aliaqua pericula effugiat.

β Hiſpani ductu *Ferdinandi Sotti*, Galli verò ſub *Johanne Ribaldo*, *&* *Laudoniro* tempore Caroli IX. terram hanc tentarunt *d*.

HEKELII.

a *Legionenſi*.

b CAROLI IX. nomine nuncupatum.

c Quod ad mores attinet, fœdi & flagitioſi ſunt. Liberos ſuos neque ullâ domeſticâ diſciplinâ erudiunt, nec coërcent; attamen ſua cuique Uxor & ſevera illic Matrimonia ſunt. Bella adverſus finitimas Gentes, ſed ſermone diſſonas, gerunt. Arcus & Sagittæ autem ſunt Tela illis præcipua.

d Vid. *Brevis Hiſtoria* de *Gallorum Expeditione* in FLORIDAM, &c. *Benzonianæ Novæ Novi Orbis Hiſtoriæ* adjecta p. 429. ſeqq.

a Florida.

mero nequicquam tentarunt, tandem Hiſpanis ceſſit.

NOVA GRANATA.

Nova Granata.

II. γ Caput hujus provinciæ eſt *Granata* opidum, unde ei nomen. Incolæ & corpore, & animo reliquis Americanis candidiores juſtioresque.

CALIFORNIA.

California.

III. δ *California*, quæ inter ſinum cognominem (quem Hiſpani *Mar Varmejo*, id eſt, Mare Rubrum vocant) & Mare Pacificum ceu peninſula excurrens, ſolo eſt arido, ſterili atque deſerto.

NOVA HISPANIA.

Nova Hiſpania.

IV. Noviſſima Septentrionalis Americæ & Meridionali contermina eſt ε *Nova Hiſpania*, omnium ampliſſima longeque cultiſſima. Cœlum habet, quamvis ſub torrida Zona, clemens ac temperatum; ſolum auri, argenti, æris atque ferri metallis ſcatens, omnique animalium genere abundans, mare utrimque piſcibus

BUNONIS.

γ *Nova Granata* c Floridæ adjacet verſus Occaſum, extenditurque uſque ad mare *Vermejo.*

δ Californiam inſulam eſſe docent recentiores.

ε a *Nova Hiſpania* maximam partem Iſthmi occupat, qui eſt inter Mare Pacificum & ſinum Mexicanum. *Ferdinandus Corteſius* Hiſpanus has terras ingreſſus eſt an. Ch. 1518. eaſque ſubegit *f* Quatuor milliaribus à Nova Hiſpania fluitant multæ radices, arundines & folia ficulneis ſimilia quæ comeduntur, ſuntque ſapore braſſicæ.

HEKELII.

ε Cujus Oppidum ejuſd. nominis *Franciſcus Fernandes* condidiſſe dicitur.

f Maximâ tamen ſuorum & Incolarum ſtrage, cui remunerationis cauſa dono conceſſa fuit TECOANTEPEC, Regio ipſius *Novæ Hiſpaniæ*, à *Carolô* V. Imp. Incolæ hujus Regionis proceri ſunt, corporibus valentes, longævi ac ingeniô pollentes.

REISKII.

1 b *Floridam* cum Galli poſt A. 1502. deſererent ultro, Hiſpani duobus caſtris, uno S. Auguſtini, & S. Matthæi altero ſibi aſſeruerunt; ſed mediterraneam nec quidem cognitam feris incolis relinqunt. c *Granada* novæ Mexicanæ A. 1583. repertæ ac Hiſpaniæ ſubditæ annumeratur: itemque d *California*, magna ſatis inſula, quam obſervationes recentiſſimæ demonſtrant, ad gradum XXIII. latitudinis borealis ſita, 500. milliarium longa: Itemque *Cibola* munitis urbibus clara. e *Nova Hiſpania* tamen omnibus antecellit, ſive duodecim provincias quas complectitur, ſive Proregem hujusque ſedem, magnificentiâ, cultu templorum, cœnobiorum ac hominum frequentiâ inſignem videas. Tribunalia hic quinque regia, quas Audientias regales nominant, ad jus dicendum Hiſpanis, indigenis, advenisque. Nam f quinque heîc incolarum genera, *Europæi* nempe quotquot inſident, *Crioli* ex Hiſpanis parentibus in America prognati, *Meſtecii* ex Hiſpanis & Americanis parentibus orti, *Nigri* denique ſive Negros & barbari adhuc incultique homines. In toto autem orbe novo quinque g Archiepiſcopatus eminent, *Mexicanus*, *Dominico Politanus*, *Limenſis*, *Platenſis*, & *Granadenſis*, *quem S. Fidei* ab urbe vocant: His autem Epiſcoparus bene multi & ampliſſimi ſubſunt: Ut de Academiis, Scholis, monaſteriis, Abatiis & collegiis Jeſuiticis non dicam. Omnes autem provinciæ heîc enarratæ regno Hiſpan. ſubſunt.

BUNO-

a Nova Hiſpania. b Florida. c Granada. d California. e Nova Hiſpania. f Quinque incolarum genera. g Archiepiſcopatus.

bus & oſtreis margaritiferis refertum. Regiones, in quas dividitur, præcipuæ ſunt iſtæ: *Nova Galicia*, *Mechoacan*, *Mexicana*, *Jucatan*, *Guatimala & Nicaragua*.

V. In ζ *Nova Galicia*, coloniæ ab Hiſpanis deductæ, ſunt η *Compoſtella*, *S. Spiritus*, *Conceptio*, *S. Michaël*, θ *Guadalajara*, ι *Culiacan*. Nova Galicia.

VI. In κ *Mechoacan* caput regionis eſt opidum *Mechoacan*. Coloniæ Hiſpanorum *Paſcuar* & *Valliadolid*, egregia emporia; hoc etiam Epiſcopatu inſigne. Mechoacan.

VII. λ *Mexicanæ* regionis caput eſt μ *Mexico*, omnium Americanarum princeps; olim in medio lacus ingentis Venetiarum inſtar palis ſuperſtructa: poſtea ab Hiſpanis ad ripam ejuſdem lacus tranſlata ſatis culte nunc habitatur, ambitu ſeſquimilliar. German. *Sedes eſt Pro-regis*, quem Rex Hiſpaniarum mittit: item & *Archiepiſcopi*. Imprimuntur hic libri, cuditurque moneta. Secunda ab hac eſt *Teſcuro*, amplitudine Mexicum exæquans; dein tertia ν *Angelorum civitas*, lanificio maximè nobilis. Cæterum ξ mons eſt in Mexicana regione, ignibus perpetuis inſignis. Mexicana regio & Mexico urbs. Teſcuro urbs.

VIII. ο *Ju-*

BUNONIS.

ζ [a] *Nova Galicia*, antea *Xaliſco* dicta, Novæ Granatæ adjacet; 800 in ea Hiſpani, quum primùm appellerent, exuſſerunt pagos.

η Nunus *Guſmannus terræ* hujus inventor [b] *Compoſtellam* ibi condidit.

θ [c] *Guadalajara* regionis caput eſt; in cujus vicinia mare Chapaticum, & lacus aquas habens calidas.

ι [d] *Culiacan* regîonis cognominis caput eſt; quæ inter Sebaſtiani, & Piaſtlam fluvios ſita anno C. 1530. inventa fuit.

κ [e] *Mechoacan*, Galiciæ verſus Meridiem contermina regio, totius Hiſpaniæ Novæ fertiliſſima ac feliciſſima regio eſt. Ter enim in anno illa fert *Maitz*, illud, etiam auro, argento, margaritis, melle, cerâ, ſale, &c. dives. Ab hac provincia *radices Mechoacanæ* nomen habent. Ejuſdem regionis Principem graviſſimis, ut ei extorquerent aurum, Hiſpani ſubjecerunt tormentis. Hic quoque eſt copia *Anniex*, ad tingendum aptiſſimum. Fructu quodam arborum inſtar amygdalorum, *Cacaos* dicto, utuntur incolæ pro nummis.

λ Mechoacanæ Ortum verſus adjacet [f] *Mexicana regio* totius Americæ nobiliſſima.

μ [g] *Mexico*, 70000 ædium urbs, antea *Themiſtitan*, dicta, à *Ferdinando Corteſio* anno 1521 capta ac deleta eſt, victo etiam & occiſo Mexicanorum Rege nono *Molezuma* ſeu *Molencuma*, qui annus à jactis urbis fundamentis erat 140. Victus eſt Rex iſte à DCCCC. Hiſpanis, licet 350000 haberet militum; eique ſubeſſent bis mille Reguli. Anno 1573. Jeſuitæ ibidem condiderunt collegium.

ν [h] *Angelorum Civitas* antea *Vacipalam* *g* dicta eſt. Ad ſinum Mexicanum L. ac plura numerantur opida.

ξ Mons iſte *k* [i] *Popocampeche* appellatur. Cæterùm regio hæc auri argentique ditiſſima ad mare quæſtuoſam habet oſtrearum piſcationem *i*. Ibi quoque eſt [k] *Guaſtecan* regiuncula, in qua *Panuco* urbs, & civitas *D. Jacobi à Vallibus*. In ea regione eſt mons, in quo duo fontes, quorum alter picem habet nigram; alter rubram.

HEKELII.

g *Id eſt*, *Terra Serpentum*.

h Incolis.

i Incolæ hujus Tractûs olim erant Idololatræ & Hominivoræ, pluresque ducebant Uxores, quæ tamen vitia amiſerunt, paulatim poſt ſacro-

a Nova Galicia. b Compoſtella. c Guadalajara. d Culiacan. e Mechoacan. f Mexicana regio. g Mexico urbs. h Angelorum Civitas. i Popocampeche. k Guaſtecan.

Jucatan. VIII. ° *Jucatan* Cherſoneſus agro feraciſſimo incolas fert omnium bellicoſiſſimos. 2

Guatimala. IX. π *Guatimalæ* caput eſt *Guatimala*, juridico conventu perpetuique præſidis præſentia celebris. ϛ In *Nicaragua* opida ſunt σ *Granata* & *Leon*.

Nicaragua.

croſanctum Baptiſma receptum. Utuntur in Bellô Sagittis & Fundis, quibus jaciunt Lapides.

BUNONIS.

o [a] *Jucatan* ſeu *Yucatan* peninſula inter ſinum Mexicanum & Jucatanum Ortum verſus ſeſe extendens, à Franciſco Hermandez anno 1517. detecta eſt. Urbes in ea ſunt, *Campecho*, *Tavaſci*, *Patanchan*, quæ magnitudine ſuâ Cairum in Ægypto exæquare dicitur, hodie [b] *Victoria* appellata; quod Hiſpani ibi exigua manu XL. millia Jucatanorum acie ſuperarint. In hac quoque provincia Hiſpani omni crudelitate lacerarunt fœdeque interemerunt incolas. Inter Jucatanos *k* olim circumciſio erat in uſu; venerabantur crucem *l*, abſtinebantque carnibus humanis.

π [c] *Guatimala* inde verſus Meridiem jacens Hiſpanorum quoque ſenſit crudelitatem. Haud longè ab ejus urbe *m* mons eſt, qui ignem *n* & lapides evomit.

ϛ Ulterius Meridiem verſus eſt [d] *Nicaragua*.

σ Tribus milliaribus à [e] *Granata* quoque mons eſt ignivomus: *Granata*. *Nicaragua* & *Leon* urbes ad lacum poſitæ ſunt, qui vulgò Hiſpanis *Lago de Nicaragua* vocatur. *Carthago* & *Segovia* ejuſdem provinciæ urbes ſunt. Cæterùm ſupra Californiam verſus Septentrionem ad mare Pacificum eſt [f] *Tolmium regnum*. Ibi reperitur animal, quod ſublatos in tergum catulos cauda tegit, atque ita effugit venatorum inſidias. Deinde [g] *Quivira* quoque ibidem eſt, à Franciſco Draco Anglo *Nova Albion* dicta. Ulterius ob intenſum frigus progredi non potuit Dracus, licet 42 gradum Latitudinis non ſuperârit. Ad eadem loca poſtea pervenit quoque Thomas Candiſch, Draci popularis, quem frigus etiam recedere coëgit, etiamſi Latitudinem Draci nondum attigiſſet. Incolæ ejus Tartatorum more ſub tentoriis agunt, pecuariæ & venationi operam dantes. Inde porrò verſus Occaſum ſolis æſtivum ponitur [h] *Anian* regnum, quod nonnulli Tartariæ contiguum eſſe contendunt. Alii verò fretum aliquod inter Americam & Aſiam hic eſſe docent, 60 milliarium.

HEKELII.

k Animoſos quippe ac bellicoſos Populos,

l Etiam ante *Chriſtianorum* adventum.

m Quam Agrô fertili & amœnô, Aëreque ſalubri gaudere tradunt recentiores Geographi.

n Fumum.

REISKII.

2 [i] *Jucatan* tribus Hiſpanicis nunc urbibus floret, nempe Merida, Valledolido & Campechio. Duo heîc incolis gentilibus portenta tribuunt (1) *Baptiſmum*, quem duodecimo ætatis anno conferant, neque niſi tinctos ad conjugium admittant (2) *fabricas & ſtructuras ſaxeas*, Europæis elegantia pares, ubi nullus ferri, argenti & cupri uſus obtinet: [k] *Guatimala* urbs diluvio nocturno, & ſaxis de rupe vicina grandibus A. 1541. everſa obrutaque, novam in valle, quam duo montes ignivomi circumdant, *urbem S. Jago* peperit. Addo duas regiones amplius, [l] *Koſtaricam & Veraguam*, Carthagine, Conceptione & S. fidei urbibus inſignes: [m] *Antillas* porro inſulas quatuor diſtinctas claſſibus; *Licayes* nempe, *di Barclovento*; *Caribes* & di *Sottovento*, quæ infra commodius explicabuntur.

a Jucatan ſeu Yucatan. b Victoria urbs. c Guatimala. d Nicaragua. e Granata. f Tolmium regnum. g Quivira ſeu Albion Nova. h Anian. i Jucatan. k Guatimala. l Koſtarica Veragua. m Antillæ. inſ.

CAP. XIV.

America Meridionalis ſive Peruviana.

I.

Americæ Meridionalis ſeu Peruvianæ figura & magnitudo.

A*Mericæ Septentrionali* XX. circiter milliarium German. Iſthmo annectitur *America Meridionalis*, quibusdam *Peruviana*

na

na dicta, à Provincia *Peru*, omnium præſtantiſſima. Ipſa ingens peninſula, Africâque paullo minor, *forma* triquetra in tria panditur ampliſſima latera. Cuneorum *unus* Septentrionalem ſpectat Americam, *alter* Africam, *tertius* Magellanicam. *Longitudo* ejus patet Septentrionem inter, & Meridiem, milliar. Germ. cIↄ. *Latitudo* ſumma inter Occaſum Ortumque Iↄ ccc. Regiones quibus diſtinguitur ſunt hæ: *Caſtella aurea*, *Bogota*, *Peruvia*, *Chili*, *Chica*, *Braſilia*, *Caribana*, *Gujana*, *Biquiri*, omnes Oceano perfuſæ. Intus vero in Mediterraneis, *Amazonum regio*; *Paguan*, *Picora*, *Moxos*, *Vram*, *Charchas*. Fluviorum duo nobiliſſimi, *Maragnon*, qui & *Orelliana*, & Amazonicus: & alter *Argenteus*, vulgo Hiſpanis *Rio de Plata*. 1

C A-

REISKII.

1 Nunc propius ad a *Iſthmum*, quo utraque America cohæret, acceditur, firmum illud terræ continentis vinculum: De quo perfodiendo actum ſæpius fuit, deque foſſa inter Nombre des Dios & Panamam ducenda, ut in mare Pacificum excurri facilius poſſet, tutuſque ac liber Hiſpanis ad orientalem Indiam itus & reditus pateret: Sic Petr. Vallius & anonymus auctor deſcripſit. Orbis Leodii 1643. editæ obſervant. Termini vero b Americæ meridionalis per obſervata recentiſſima paulo nunc arctius conſtringi, parteſque hujus aut regiones accuratius enumerari ſolent: *Caſtilia* nempe *aurea*, *Peru*, *Guajana*, *Chili*, *Magellanica* ſive *Chica Tucumam*, *Plata* & *Braſilia*. Quibus omnibus Prorex ab rege Hiſpanico huc miſſus præficitur; quinque ſubſunt ad jus dicendum tribunalia, *Limenſe*, *Platenſe*, *Imperiale*, *Quitenſe*, *Pogotanum*; Itidemque Archiepiſcopatus cum ſuis Epiſcopatibus, quos Aub. Miræus Lib. IV. c. 4. de ſtatu Relig. Chriſt. numerat. c *Terram* ad *firmam* urbes referuntur (1) *Panama* 300. ligneis ædibus, 600. civibus; numeroſo præſidio, & mancipiis Guineenſibus inſtructa (2) *Nombre de Dios* ob nocentiſſimum aërem deſerta civibus ad *urbem* d *Porto Belo* aliam digreſſis. Huc è Panama aurum argentumque Peruvianum terreſtri ad ſedecim milliaria itinere deportatur magnis ab ovibus, quas *Vicunas* nominant; inſtar jumentorum bajulantibus: Urbem hanc Angli A. 1668. cum ceperant, Hiſpani magno redemerunt Pretio. e *Carthagena* balſami, gummi & reſinæ ferax, urbem cognominem eamque munitiſſimam habet; quam cum Franc. Dracus expugnaſſet A. 1585. Hiſpani poſtea caſtello duplici & multis munitionibus firmarunt. f *S. Martha* auro, gemmis, marmore; Hacha unionibus fluviatilibus dives. g *Venetuarian* urbe Corono, & Velſerianis aut Germanicis coloniis; h *Nova Andaluſia* margaritis copioſiſſimis & primo Americi Veſpucii appulſu A. 1597. claret. i *Peruvia* quondam Ingis regibus domeſticis, nunc regi Hiſpanico ſubjecta, urbem omnium munitiſſimam Ariccam, & partes quatuor comprehendit, *Quito*, *los Reyes*, *Charcas* & *la Sierra*, omnes fundo fere aureo argenteoque ac immenſis divitiis beatas k *Guajana* coloniis Anglicis, Gallicis Belgicisque frequens, caſtella & munitiones continet, quibus Galli Cajanam, Angli Surignamiam, Belgæ aut Batavi Eſquibium & Berbicum contra barbaros tuentur. His enim adhuc rex quiſpiam è priſca Ingarum familia præeſſe, ac Manoam urbem pro ſede regia tenere dicitur. l *Chili* æſtate ferme perpetua, pratis & arboribus ſemper virentibus, magno frumenti & fructuum proventu auroque optumo commendatur. Pars Regi Hiſpanico, pars adhuc indigenis ſubeſt, è quibus m *Auranques* pugnaciſſimi A. 1641. ſeſe dediderunt. Urbes Hiſpanorum præcipuæ tres ſunt *S. Jago*, *la Conception* & *Imperialis*. Ad Magellanicam paulo inferius tranſibitur: n *Tucumannia* urbem S. Jago del Eſtero, & plura Hiſpanis oppida, multoſque pagos Caciquis ſive Dominis ſuis ſubjectos

a Iſthmus. b Americæ merid. partes. c Terra firma. d Porto belo. e Carthagena. f S. Martha. g Veneruaria. h Nova Andaluſia. i peruvia. k Guajana. l Chili. m Auranques. n Tucumannia.

CASTELLA AVREA.

Caſtella Aurea.

II. α *Caſtella Aurea*, vulgò Hiſpanis *Caſtilla del oro*, aſpera atque inculta regio cœloque gravi, auri metallis abundat, unde & nomen. Opida inſigniora in ipſo Iſthmo habet duo, diverſis litoribus appoſita, quorum unum vulgò β *Nombre de Dios*, id eſt, *Nomen Dei*, mare ſpectat vulgò dictum *del Nort*, alterum *Panama*, mare Pacificum.

P E-

jectos continet. Terram vero *Eſterus* fluvius eluvione per annum ſtata fertilem reddit. [a] *Plata* regio frugum, pecoris argentique ditiſſima urbem *Aſſumption* & opida nonnulla continet. [b] *Braſilia* ex A. 1501 cognita Portugallis per maritimam oram ſubeſt, mediterranea barbaris relicta, quorum linguæ tres deſunt literæ f, l, r, quia carent fide, lege, rege: Illa nempe Portugallica in Capitanias XIV. aut Dynaſtias dividitur, quæ ſunt *Paria*, *Maragnaga*, *Siara*, *Rio Grande*, *Paragba*, *Tamariba*, *Farnambuco*, *Segerippe*, *Baja omnium Sanctorum*, *terra Inſularum*, *terra S. Spiritus*, *Porto Securi*, *Rio de Jenneno & Vincentiana*; omnes tutiores, ex quo Galli & Belgæ ſuis coloniis exceſſerunt. Urbes vero tres in iis præſtant nempe S. Salvator, Proregis Archiepiſcopi & Tribunalis regii ſedes; *Olinda* & *Fernambuco*.

BUNONIS.

α [c] *Caſtilia Aurea* habet à *Septentrione* Nicaraguam, à *Meridie* regionem Peru; ab *Occaſu* mare Pacificum; ab *Ortu* Pariam regionem. Incipit autem à Panama ad mare Pacificum, definitque in Antiochia ad flumen qui [d] *Rio Grande* vulgò dicitur. Ad eam quoque referuntur, *Darien*, *Carthagena*, *Pamplona*, *Venecuola* ſeu *Venecuela*; item [e] *Popayana* regio, in qua *Antiochia*, *Timana*, *Paſto*: ac porro [f] *Andaluſia Nova*, in qua *Carthago*, *Tocayma*, &c.

β Hæ duæ urbes in Iſthmi anguſtiis poſitæ ad XX. milliaria Germ. inter ſe diſtant; in urbe [g] *Nombre de Dios* merces exponuntur, quæ ex Hiſpania apportantur; ſicuti in altera, videlicet *Panama*, quæ ex Peru afferuntur. Eo loco, quo *Nombre de Dios* ſita eſt, *Didacus Nequeſa* anno 1512. Fortalitium exſtruxerat: *Petrus Ario* Vicarius Darienſis deinde condidit urbem. Idem Petrus [h] *Panamam* urbem quoque condidit anno 1515. A Caſtilia Aurea verſus Ortum jacet [i] *Guiana* regnum, auri argentique copia, gemmis & aromatibus dives, multarumque frugum ferax, quod *Gualter Ralegh Anglus* anno 1595. luſtravit. Eo cum multis millibus profugit *Guainacapa* frater Attabalibæ à Pizarro interfecti. Eſt ibi animal, *Haute*, quod vocant, id nunquam viſum eſt edere aut bibere; unde aëris hauſtu creditur vivere *a*. Caput regni [k] *Manoa* ſeu *El Dorado* ad lacum [l] *Parime*, qui ſub Æquatore eſt, jacet. Regiones ibi ſunt, *Anabas*, *Amapaja*, *Emeria* & *Orenoque* poni, à fluvio *Orenoque*, qui ex lacu modo dicto ortus Caribanam à Paria diſtinguit, appellata. [m] *Caribana* Guianæ verſus Septentrionem adjacet inter Orenoque & Maragnonem fluvios, quorum hunc nonnulli eundem cum Oregliano faciunt; at alii diverſum eſſe ajunt. Inter Marognonem & Oreglianum ponuntur [n] *Amazones* Caribanæ, incolæ ἀνθρωποφάγοι ſunt, ſicut & illi, qui in [o] *Antillis* (inſulæ ſunt, quæ & *Camercanæ* vocantur) habitant, *Canibales* appellantur, id eſt, fortes. In Caribana ſunt, *Cumana*; *Maracapana*, *Paria* & *Caribes*: item regiones *Biquiri* ſeu *Wikiri*. [p] *Paria* Caſtiliæ ponitur ad Ortum inter fluvium *Rio grande* & *Orenoque*, in qua præter civitatem cognominem eſt [q] *Benezvola*; Welſeris, patriciis Auguſtanis, à Carolo V. olim oppignorata.

HEKELII.

a *Joannes Lerius* Cap. X. *Hiſtor. Navigationis ſuæ in Braſiliam* p. 124. Edition. 2dæ, hoc Animal *Barbaris* HAY vocari ſcribit, dicitque porrò, magnitudine Canis eſſe, facie Cercopitheci, ventre pendulô inſtar Scrofæ parturientis pilô leucopeatô valde dilutô, longiſſimâ caudâ, pedibus in morem Urſi villoſis, prolixis unguibus. Ut autem, dum in Sylvis agit, valdè ſit ferum; nihilo minus tamen captum cicuratur facillimè. Nudi *Tououpinambaultii* non libenter cum illô colludunt, propterea quod tum longos, tum acutos ungues habeat.

BUNO-

a Plata. b Braſilia, hujus Dynaſtiæ. 14. c Caſtilia Aurea. d Rio Grande. e Popayana regio. f Andaluſia Nova. g Nombre de Dios. h Panama. i Guiana regnum. k Manoa. l Parime lacus. m Caribana. n Amazones Americanæ. o Antillæ, Camercanæ, Canibales. p Paria. q Benezvola.

PERVVIA.

III. γ *Peruvia regio*, vulgò *Peru*, omnium novi Orbis auri argentique metallis nobiliſſima, nomen accepit à flumine *Peru* mediam ſecante. Clauditur ab *Oriente* montium perpetuis jugis; à *Meridie Chili* regione, ab *Occidente* mari Pacifico; à *Septemtrione Bogota* regione. Occupat longitudine inter Septemtrionem & Auſtrum milliar. CCCLXX. Latitudine inter Occidentem & Orientem CLXX. δ Dividitur in *Maritimam* & *Montanam*. *Maritimæ* opida clara ſunt ε *Lima*, ſedes Proregis & Archiepiſcopi, cui ſubſunt Epiſcopi XV; & *Camana*. ζ *Montanæ* inſignia opida ſunt, η *Cuſco*, totius Provinciæ princeps, & ϑ *Quito*. ι *Potoſi* auri metallis opulentiſſimum.

Peruvianæ regionis fines.

Magnitudo & diviſio. Peruvia Maritima & Montana.

CHI-

BUNONIS

γ *Franciſcus Pizarrus* ſeu *Pizardus* [a] Peruanam regionem CL. peditibus paucisque equitibus occupavit, ac multa millia incolarum occidit, ipſumque regem *Attabalibam*, licet XXV. millibus ſuorum cingeretur, cepit, & incredibili pondere auri, ad XV. milliones, extorto, contra datam fidem interfecit. Obtulerat Attabaliba Pizardo lytri loco tantam auri argentique vim, quantam conclave caperet, in quo ſervabatur, ad lineam uſque, quam ipſe rubricâ per totum conclavis ambitum duxerat, ut brevi repleretur *b*.

δ Aliis dividitur [b] Peruviana regio in *Planitiem* ſeu Maritimam, *Sierras* & *Andes*. [c] *Planities* ea pars eſt, quæ ad mare Pacificum jacet in longitudinem porrectâ; In ea ſunt *Portovejo*, *Thomæbamba*, S. *Miguel*, *Trugillo*, *Arequipa*, *Tumbes*, à Pizardo primùm occupata, &

ε *Lima*, quæ à valle qua ſita, nomen habens, *Regis* etiam vocatur *civitas*, Jeſuitarum ibidem eſt collegium; Solis Hiſpanis illic licet mercaturam facere.

ζ *Montano* Peruvia, [d] *Sierras* dicta, valles habitatas & urbes habet; agros tam felices, qui centuplum ſolent reddere fructum.

η [e] *Cuſco* Peruvianorum Regum, qui *Inge* vocabantur, ſedes, ex lapide quadrato condita, à Pizardo occupata eſt, qui incredibiles ibi nactus auri argentique theſauros. Quinta pars, quæ Hiſpaniarum Regi ceſſit, ſummam fecit 400000 florenorum Caſtilianorum. Ædes in hac urbe fuiſſe ſcribunt, quarum area, parietes, ac tecta undique aureis laminis fuerint inducta.

ϑ [f] *Quito* ferè ſub Æquatore jacet. Ibi ſub Hiſpanorum adventum plus auri, quam terræ eruebatur.

ι Aurifodinæ, quæ [g] *Potoſi* ſunt, repertæ fuerunt anno 1547. In hac Peruviæ parte Argyropolis ſeu *Villa da la plata* anno 1548. condita eſt. In regione [h] *Charcas* ſeu *Chiargas* ſunt civitates *Porco* & *Carabay*, auri argentique proventu nobiles. In eadem Montana Peruvia eſt [i] *Collao* regio omnium in America cultiſſima; in qua *Titicara* lacus, ex quo *Aulaga* lacus profluit: *Marocayo* lacus, ex quo fluvius, qui *Rio des Ama* vocatur, oritur. Tertia Peruviæ pars *Transmontana* eſt, [k] *Andeſque* vocatur, ubi montes altiſſimi & perpetuæ ferè pluviæ. Cæterum aër Peruvianus ſatis temperatus eſt, licet intra Zonam ſita ſit Torridam: quum Braſilia in eadem jacens Zona longè majorem experiatur æſtum. Quo magis verò ſol à puncto verticali recedit, eo clarius ibi cœlum eſt, at vertici quo propior exiſtit, eo copioſiores decidunt Pluviæ ac ſentiuntur tempeſtates. Peruviani nigri non ſunt, licet idem habeant Clima cum Æthiopibus in Africa. Conficiunt, ſicut & Braſiliani, ex radicibus à feminis maſticatis [l] *potum*, quo ſeſe genialiter reficiunt; & *Panem* ex *Maitz*, qui cibus vulgaris eſt per Americam. *Oves* ibi ſunt onera portantes, quibus incolæ utuntur loco mulorum *c*. In Peru & Braſilia vermiculus eſt [m] *Tau* ſive *Niqua d*, pulicis magnitudine, in pulvere vivens, qui pedibus

Bbbb

a Peruvia. b Ejus diviſio in tres partes. c Peruviæ maritimæ Planities. d Sierras. e Cuſco. f Quito. g Potoſi. h Charcas regio. i Collao regio. k Peruvia Tranſmontana ſeu Andes. l Peruvianorum potus ac panis. Oves onera portantes. m Tau vermiculus.

CHILI.

Chili regio. IV. Sequitur regio * *Chili*, amplitudine Peruviam fere exæquans. Caput eſt opidum *S. Jacobi.*

CHICA.

Chica. Patagones. V. Chili regioni continuatur λ *Chica*, regio, freto Magellanico affixa. In hac μ *Patagonum* gens eſt ſtupendæ proceritatis, no-

bus manibusque nocet; ſi ſeſe ſub unguibus occultavit; pruriginem tunc concitat, ac niſi confeſtim extrahatur, ſine magno dolore educi non poteſt. Habent incolæ oleum, ex fructu quodam *Cauros* dicto factum, quo locum infectum curant *e*. Naſcitur quoque ibidem herba, a *Cocam*, quam ore tenentes, ſine cibo ac potu integrum diem iter poſſunt conficere *f*. In Peruvianis montibus invenitur magna *Smaragdorum* copia. b Colebant Peruviani præcipuè Deum, qui illis *Viracocha*, id eſt, Creator mundi, ac ſecundo loco *Solem*. Ad Thomæbambam è regione litoris Peruviani eſt inſula c *Puna*, in qua naſcitur herba d *Sarſa parilla*, cujus ſuccus expreſſus, ſi miſceatur aqua calida, mederi dicitur morbo Gallico laborantibus.

HEKELII.

b Quo ſupplicio a. *Gonzallus* inprimis *Pizarrus* ſit affectus, vid. apud *Hieronym. Benzonem*; Lib. III. *Novæ Novi Orbis Hiſtoriæ* cap. XV. pag. 367. Edition. *Latinæ Calvetomanæ*. Cæteroquin *Pizarrus* fuit Vir vegeto ac valetudine proſperâ atque magni animi; avarior tamen, quam liberalior, Litterarum imperitus & facili in omnes credulitate.

c Id enim genus Pecoris *Aſini* amplitudine ſed Specie propè *Caraëli* eſt.

d *Sive Nigua.*

e *Benzo* Lib. 1. *Novæ Novi Orb. Hiſt.* cap. XXVIII. pag. 127. dicit, id mali *cingribus* etiam *calidis* feliciter curari poſſe.

f Atque hoc quidem Herbæ genus, velut Panchreſtum quoddam Pharmacum, earum rerum, quibus Mercaturam exercent, præcipuum eſt.

BUNONIS.

* e *Chili* *g* intra 20 & 41 gradum Latitudinis Meridionalis jacens Peruvianam regionem verſus Meridiem attingit, & mare Pacificum verſus Occaſum. Longitudo ejus habetur CCCCXV. milliar. Germ. Latitudo CXX. Nomen habet à frigore, quod interdum ibi *h* tam acerbum eſt, ut homines & jumenta gelu rigeant & enecentur. Maritima tamen loca temperatiora ſunt. Habet & hæc regio aurum, vinum, mel, ſtruthiones, lignum Braſilianum, &c *i*. Urbes in ea præter opidum *S. Jacobi* *k* ſunt, *Tambopala*, *Axapas*, *Baldivia*. Incolas habet robuſtos & proceros *l*.

λ *Chica*, Patagonum ſeu gigantum terra. Chili verſus Meridiem adjacet; ab *Ortu* habet Braſiliam & mare; à Meridie Fretum Magellanicum; ab *Occaſu* Mare Pacificum. Longitudo ejus ad C. ferè ſeſe extendit milliaria.

μ *Patagones* vocantur incolæ, quod animalium ejus nominis pellibus utuntur vice calceorum, ut videantur habere urſorum, aliarumve ferarum pedes veriùs, quàm hominum. In ipſo Freto Magellanico, quod *Magellanus* anno 1520 ſpatio 22 dierum pernavigavit, urbs f *Philippi Ville* anno 1588 ab Hiſpanis condita, ad hoc ipſum fretum cuſtodiendum, arcendoſque hoſtes. Verùm omne præſidium hic relictum; fame miſerrimè periit; & Angli poſtea ad DC. fame necatos invenerunt; unde locus iſte *Porto Famin* dictus eſt. Cæterùm poſt Magellanum, fretum iſtud navigarunt *Franciſcus Dracus* Anglus 1579. *Thomas Candiſch* Anglus 1581. *Olivier à Noort* Ultrajectinus anno 1600, & *Georg Spilberg* Belgæ. Denique Wilhelmus Cornelius Schauten Hornanus & Jacobus de la Maire. Belgæ quoque anno 1615 Belgio egreſſi aliud invenerunt fretum, quod *Fretum de la Maire* appellarunt: illud emenſi in mari Pacifico inſulis nonnullis repertis in Moluccas pervenerunt; ac inde Orbem ita circumvecti redierunt in patriam ſuam anno 1617.

HEKELII.

g Seu *Chile*.

h Circa partem *Montanam* inprimis.

i Hu-

a Cocam herba. b Peruvianorum Religio. c Puna inſ. d Sarſa parilla herba.
e Chili. f Philippe ville ſeu Porto Famin.

nomen & ſummùm decem pedum menſuram implens. Ex his quidam, Magellane (is primus in has oras delatus) inſpectante, ſeſquicubitales ſagittas citra nauſeam per guttur ad ſtomachi fundum egere; hoc ſcilicet argumento corporis robur oſtentantes.

BRASILIA.

VI. ʸ *Braſilia* vaſta regio, ut quæ quartam Meridionalis Americæ partem obtinet, ſaccari ſingulari atque ubere proventu maxime nobilis eſt. Præcipuum opidum eſt ξ *Portus omnium Sanctorum*, præfecti totius provinciæ ſedes. Portus autem celeberrimus eſt opidum *Pernambuco*; intus opida *Aſſumtio* & *Paraguate*. Braſilia. Portus omnium Sanctorum. Pernambuco. Aſſumtio. Paraguate.

i Hujus Fluvii interdiu decurrunt; noctu verò frigore penè gelati tardè ac debiliter incedunt.

k Ubi nova Hiſpanorum Colonia quotidiè coaleſcit.

l Bellicoſos.

BUNONIS.

ʸ a *Braſilia* inter promontorium *Blancum* Æquatori proximum & promontorium *S. Mariæ* ad Argenteum Fluvium. Longitudinem habet DCLVI. milliar. Germ. Latitudinem verò CCC. milliar. inter promontorium S. Auguſtini, & Humos. A capite Blanco ad Argenteum uſque Fluvium, qui vulgò *Rio de la Plata m*, litus ejus mare alluit quod vulgo *del Nort* vocatur. Fluvius iſte nomen illud accepit à *Johanne Deacio*, quod argenti ramenta in ipſo reperiſſet. Magno impetu mare ingreditur, adeo ut XX. milliaria in illo navigantes dulces ex flumine hoc queant haurire aquas. *Petrus Caprali* Luſitanus in Indiam Orientalem navigaturus huc tempeſtate dejectus primus terras illas detexit. Deinde *Americus Veſputius* eo navigavit anno 1497, 1499 & 1501. Sed Anno 1504 *Portugallenſes* eam ingreſſi ſunt. Anno 1535 *Petrus Mendozza* 20 navibus flumen Argenteum navigavit. Anno 1547 *Joh. à Staden* Haſſus eo navigavit, ab incolis captus ac mirè ſervatus eſt. Eſt quoque ad *promontorium Ericum* b *Francia Antarctica*, quam *Nicolaus Villegagnon Gallus* anno 1555 occupavit, & Caſtellum *Colligni* ad *Ganibaram* ſeu *Janicrum* fl. exſtruxit: quod tamen anno 1557 interceptum eſt. Belgæ etiam has ipſas terras fuerant ingreſſi, nonnullaque munierant loca; ex quibus c *Areciſes* in his locis munitiſſima urbs, à Portugallenſibus paucis abhinc annis expugnata eſt; adeoque Belgæ Braſilia per illos hactenus ejecti ſunt.

ξ d *Portus omnium Sanctorum*, vulgò *P. Todos los Sanctos*, præter præſidem Regium, Epiſcopum quoque habet. Cæterum Braſiliæ populi ſunt, *Tuppin Icini*, *Tuppin Imbæ*, & *Tuppin Ambaucii*, &c. Nullos habent Reges, omnes ejuſdem habentur dignitatis; niſi quòd venerentur ſenes, eoſque conſtituant belli duces, aut eos, qui plures occiderunt, ac devorarunt, ἀνθρωποφάγοι enim ſunt. Cum vicinis perpetua gerunt bella non alia de cauſa, quam ut majorum, parentum, ſuorumque ulciſcantur cædes *n*. Multa patiuntur à diabolo, ſua lingua *Aichnan* dicto, qui ſæpiſſime eos graviſſime affligit. Quoddam cucurbitarum genus, quod *Tamaracan* vocant, pro Deo habent *o*. Quod Mexicanis eſt *Tabacum*, hiſce locis *Petum* dicitur; At Peti odor ſuavior eſt quam Tabaci. *Ambram* ejicit Oceanus ad litora Braſiliæ, ubi aliquando fruſtrum quingentarum librarum à milite Belga inventum, & Comiti Naſſovio Mauritio oblatum eſt. Reperitur quoque Ambra ad inſulam Madagaſcar, ad promontorium viride, ad inſulam Mauritii ad Sumatram, & alias Indiæ inſulas. *Garcias* refert, aliquando fruſtrum Ambræ inventum 2000 librarum; quinimo ait inſulas quaſdam totas conſtare ex Ambra; verum eas non nominat, nec ubinam illæ ſitæ ſint, aperit.

REISKII.

m Seu *Argyreum*.

n Hoſtes in prælio captos, multorumque die-

a Braſiliæ magnitudo. b Francia Antarctica. c Areciſes. d Portus Sanctorum.

te. Reliquæ regiones introrſus aut non cognitæ, aut obſcuræ ſunt; nullis ibi locis memoratu dignis.

dierum cura ſaginatos ingenti cum tripudio mactant, vorantque toſta verubus membra. Hæ enim Epulæ Braſiliis optatiſſimæ ſunt.

o Et quia verum Deum non colunt, fit, ut *omnibus* & *Auguriis* ad inſaniam ferme ſint dediti. Arioliſque atque Impoſtoribus miſerandum in modum quotidiè ſint quæſtui.

CAP. XV.

De Inſulis Novi Orbis.

I.

INſularum, quæ Americæ ab Oriente objacent, ingens eſt numerus. At harum nobiliores *Hiſpaniola*, & *Cuba*, & *Jamaica*. Priores duæ ejuſdem eſſe videntur magnitudinis, niſi quod hæc longior, illa latior. Occupat α *Cuba* longitudine mill. CXC. lat. XXX. β *Hiſpaniola*, long. CXL. lat. LIV. Opida in utraque compluria. Caput Hiſpaniolæ S. γ *Dominicus*: Cubæ *S. Jacob*; in hac

Cuba. Hiſpaniola. S. Dominici urbs. S. Jacob.

BUNONIS.

α [a] *Cuba* Inſula *a* à Columbo *Ferdinanda* dicta verſus Occaſum non ultra III. milliaria abeſt Hiſponiolâ. Incolæ olim veſcebantur ſerpentibus: Verùm hodie pauci ſuperſunt ex veteribus poſſeſſoribus; ſuccubuerunt enim crudelitati Hiſpanorum. Hic aliquando comburendus barbarus infernum elegit pro cœlo, ne in hoc cum crudelibus cogeretur eſſe Hiſpanis.

β [b] *Hiſpaniola* etiam *S. Domingo*, *Iſabella*, at indigenis *Haitus b Quiſqueja*, & *Cipangi* vocatur *c*. In hac Inſula *Chriſtophorus Columbus* anno 1492 quo appulerat, 38 reliquerat milites, qui poſt ejus diſceſſum à barbaris occiſi ſunt. Quinque in ea erant regna, *Magua*, *Marien*, *Maquana*, *Xaraqua* & *Hiquey*. Et hæc Inſula Hiſpanorum experta eſt immanem crudelitatem.

γ In opido [c] *S. Dominici* Archiepiſcopus eſt, reſidetque præſes Regius. *Villa Nueva*, *Cavana*, *Xaragua*, *S. Ivan*, *Porto de la Plata*, [d] *Jamaica* Hiſpaniolæ verſus Occaſum adjacens, paucis abhinc annis ab Anglis occupata eſt. Porro ad Americam Inſulæ [e] *Antillæ* ſeu *Camercanæ*, à Caribana verſus ſeptentrionem ſitæ, etiam *Caribum* appellantur *Inſulæ*: ubi inter cæteras, [f] *Margarita* à margaritarum copia ita dicta: *S. Trinidad*, *Oruba*, [g] *Barbados*; *Martinino*, *Dominica*, *S. Crucis*, ubi Columbus offendit puerum, quem exſectis teſtibus Canibali alebant, ut pinguioribus veſcerentur carnibus; [h] *Borique* ſeu *Borica*, hodie *S. Ivan*, &c. ob multitudinem inſularum, quæ in eo occurrunt mari, Hiſpani illud appellabant *Archipelagus*. A Cuba verſus Septemtrionem ſunt inſulæ [i] *Lucaye* ſeu *Guanahani* & Gigantum inſulæ; in quibus *Lucayo*, *Cigateo*, *Gatao*, *Ganima* & aliæ parum celebres. A Terra di Baccalos eſt inſula etiam [k] *Terra Nova* dicta, eandem ferè magnitudinem habet quam Hibernia. Sub 59 gradum lat. jacet [l] *Drogeo* inſula deſerta, quæ ob crebra, quæ ibi viſuntur, ſpectra *inſula Diabolorum* nautis dicitur. Illuc aliquando femina Galla cum amatore ſuo expoſita biennium & quinque menſes miſerrimè tranſegit: ſed demum liberata eſt.

HEKELII.

a Quæ multos auriferos Fluvios habet.
b Seu Haity.

c Et

a Cuba. b Hiſpaniola. c S. Dominici op. d Jamaica. e Antillæ ſeu Camercanæ inſ. f Margarita. g Barbados. h Borique. i Lucaya inſ. k Terra Nova. l Drogeo ſeu Diabolorum inſ.

hac eſt *Havana* celeberrimus Americæ totius portus. *Jamaica*, quæ Europæis *S. Jacobi* dicitur inſula, implet Longitudine L. mill. lat. x x. Caput eſt *Sivilla.* Secunda ab hac eſt *Oriſtan.* Atque hæc brevis eſt Americæ univerſæ explicatio. 1 Havana. Jamaica. Sivilla. Oriſtan.

C A P.

c Et licet hæc Inſula montibus eſt aſpera; tamen quoque amœna, omniumque rerum fertilis atque opulenta eſt, potiturque inprimis Aëre temperato. Inde arbores ut plurimum perpetuo virere dicuntur. Gignit *Caſſiam fiſtulam*, *Gingiber*, *Maſticem*, *Lignum Aloës* atque *Cinnamomum*, mittitque inprimis *Sacchari* immenſam copiam. *Auri* & *Argenti* Fodinis ac aliis *Mineralibus*, quæ ſunt cæruleo præcipuè colore, etiam eſt dives.

REISKII.

1 Omnes Inſulæ quotquot inter Americam auſtralem atque Hiſpaniam jacent, uno a *Antillarum* nomine quatuorque claſſibus comprehenduntur: Prima *Lucayes*, altera di *Barlo vento*, tertia *Caribes*, & quarta di *Sotto vento.* b *Lucayes* ab una omnium præſtantiſſima denominatæ, Bahama, Bimini, Guanahani, ſuis ſubſunt regulis. Inſulæ c *Barlo vento* ſunt *Hiſpaniola*, *Cuba*, *Jamaica*, & *Boriquena.* d *Hiſpaniola* ſuo ambitu 150 milliaria, proventu, pecora, fruges, aromata, herbas medicas, puriſſimum aurum & metalla, ſtatu politico Hiſpanum regimen, & quaſdam gentilium Dynaſtias adhuc complectitur. Urbs *Domingo* ſaxeis mœnibus, caſtello, & propugnaculis munita ſedem gubernatori & Archiepiſcopo Hiſpan. præbet: Huic Epiſcopatui quinque alia ſubſunt. e *Cuba* tamen fertilitate, aura temperatiori, & Havana portu munitiſſimo præſtat: Hoc enim veluti clave Americam Hiſpanis ſuis aperiunt, & cæteris nationibus occludunt, ut totus ita claſſi auriferæ tranſitus præbeatur. f *Jamaica* ex A. 1605 in ditionem Anglicam venit, frumento, meſſe triplici ac æſtate continua quaſi felix. Sed g *Boricheniam* Hiſpani Morro Empimuda, caſtro munitiſſimo tuentur. Inſulæ h *Caribes* XXVIII nec omnes tamen cultæ; plures Europæis gentibus habitatæ, i *Marteniquo* Gallis ſubdita claſſem Belgicam A. 1674 hujuſque impetum propulſavit. Sed anno ſuperiore proximo 1673 Belgæ à k *Curaſſow* Inſula expeditionem Gallicam fractam averterunt. Tabago inſula A. 1672 Anglis per vim dedita, per pacem A. 1674 ad Belgas deduo pervenit. l Inſula S. *Chriſtophori* Gallicis coloniis A. 1627 ſociarat Anglicas; eas tamen bello exorto A. 1666 iterum ejecit. Sic Martinica Gallico paret Imperio ex A. 1635 & coloniis per quinque regiunculas diſperſis. m *Guardalupa* ex A. 1655 colonias Gallicas, & poſt hac Belgicas recepit. n *Barbada* ſive *Barbados* ſubeſt Anglis, portu commodiſſimo, vicis & opido Bandabieno firmior. Inſula o Sumary æque Anglorum coloniis frequens. p *Inſulæ di Sotto vento* ad oram jacent maritimam: Ex iis *Margareta* & *Cubagua* olim repertis unionibus celebres fuerunt, nunc admodum obſcuræ. q *Terra Nova* (Terra Neuf) Canadæ oppoſita A. 1683 capta, hodieque cultui Anglico ſubſtat. Conf. Deſcript. Antillarum Gallica A. 1658 Roterod. edita; Rich. Blome Deſcript. Americæ Anglicanæ, ſive provinciarum regi Anglico ſubjectarum Amſterd. A. 1688. Rich. Ligon. Deſcript. Barbados; item Penſilvaniæ *Quakeris* relictæ provinciæ Deſcript. De *Inſulis natantibus Dæmoniorum*, *Canum*, *Muſcarumque*; *item Inſulis fluviorum* Americanorum pluribus alii conferantur.

a Inſulæ Antillæ quadruplices. b Lucayes. c Barlo vento. d Hiſpaniola. e Cuba. f Jamaica. g Borichenia. h Caribes. i Marteniquo. k Caraſſow. l Inſ. S. Chriſtophori. m Guardalupa. n Barbados. o Sumary. p Inſ. di Sotto vento. q Terra Neuf.

CAP. XVI.

Magellanica.

I.

Magellanica ſeu Terra Auſtralis incognita.

PORrò peractis duabus prioribus continentibus, reſtabat uti tertiam univerſi terrarum Orbis partem aggrederemur; illis amplitudine forſitan haud inferiorem. Verùm cum etiam nunc nobis incognita jaceat, nec conſtet, continens una, an plures in inſulas diſſecta ſit; nihil habemus in præſens, quod de ea huc referamus; niſi nominis brevem expoſitionem. Dicitur *Terra Auſtralis*, quia nobis ultima in Auſtrum verſus ſita eſt. Eadem *Terra incognita*, quia nemo ingreſſus. Denique *Magellanica*, quia Magellano primùm conſpecta. α 1

BUNONIS.

α Ex terra in Auſtrali maritima loca innotuerunt, a *Terra del Fuogo*, b *Promontorium Terræ Auſtralis*, *Pſittacorum regio*, *Lucach*, *Beach*, *Maletur*, *Nova Guinea* cum nonnullis Inſulis, *Terra del Fuogo*, id eſt, *ignis Terra*, à Freto Magellanico *a* alluitur; ab ipſo *b* Magellano *c* ita dicta, quod noctu ibidem multos conſpexiſſet ignes *d*. Inſulam vero eſſe hanc terram docuit navigatio *le Maire*; ibi ſunt *Promontorium Naſſovicum*, *Sinus Mauritii*, *Inſulæ Barnefeld*, *Drake &c.* *Promontorium Terræ Auſtralis* à Promontorio *Bonæ Spei* verſus Occaſum ſolis hybernum jacet. c *Pſittacorum regio* inde ulteriùs Ortum verſus ſita à Portugallenſibus ita dicta eſt, quod ingentes ibidem *e* vidiſſent Pſittacos. d *Beach regio* aurum habet, & *Lucach* regnum aromata; Illa non longe ab Inſula Java remota ſunt. Mare quod inter haſce terras inſulamque Javam eſt, e *Lantſchidol* vocatur. f *Nova Guinea* ad Æquatorem fere pertingit; num verò inſula ſit, an cum reliqua terra Auſtrali contigua, hactenus ignoratur. Inde verſus Auſtrum g *Nova eſt Hollandia*; ac porro verſus Ortum h *Nova Zelandia*. A Nova Guinea ad Ortum crebræ occurrunt inſulæ, i *Iſabella*, k *Virides* ſeu *Salomonis* in mare Pacifico ob divitias ita dictæ; ſicut alteræ l *Tuberones* ſeu *Infortunatæ*, à Magellano appellatæ, quod neque homines, neque victum in iis reperiret: & m Inſ. S. Petri. Cæterum *Petrus Ferdinandus de Quier* terræ Auſtralis felicitatem, epiſtolâ ad Regem Hiſpaniæ datâ, deſcribit.

HEKELII.

a Cujus mentionem fecit *Hieronymus Benzo Mediolanenſis* Lib. 1. *Hiſt. Novi Orbis* cap. XIV. pag. 58.

b *Ferdinando.*

c *Luſitano*, ſive *Portugalle.*

d Reperit a. hoc Fretum *Magellanus*, ſeu *Magellanes*, A. CHR. M. D. XX. quum ad *Auſtrum* ultra Æquinoctialem Plagam tres & quinquaginta Gradus confeciſſet. Ex ea claſſe una Navis, VICTORIÆ nomine inſignis, A. M. D. XXII. totò Orbe circumvecto, *Hiſpalim* rediit. Itaque ejus Nauclerus, *Joannes Sebaſtianus de Cano*, Scutum ſuum inſigni Orbis effigie, & his circum inſcriptis verbis: PRIMUS CIRCUMDEDISTI ME. nobilitavit. Vid. *Hieronymi Benzon.* Lib. III: *Hiſt. Novi Orb.* c. VI. p. 302.

e Seminibuſque infeſtos.

REISKII.

1 n Terra hæc polaris Antarctica h. e. Arcticæ aut ſeptentrionali, quam ſupra vidimus, oppoſita ex ſitu verſus auſtrum dicitur Auſtralis: ipſa vero incognita mari vicino, & Magellanico freto circumdatur, inculta hactenus & fri-

a Terra del Fuogo. b Promontorium Terræ Auſtralis. c Pſittacorum regio. d Beach regio. e Lantchidol mare. f Nova Guinea. g Nova Hollandia. h Nova Zelandia. i Iſabella Inſ. k Inſ. Salomonis. l Tuberones. m Inſ. S. Petri. n Terra polaris Antarctica.

frigore intenſo aſpera. Orbi quidem noſtro veteri ad promont. bonæ fidei vel novam Guineam proxima collocatur: Utrumque tamen fide nimis incerta; cum ad novam Hollandiam propius abeſſe obſervatis ex recentiſſimis legatur. Hiſpani [a] *Civitat del Rey Philippe* i. e. *Civitatem Regis Philippi* & quaſdam munitiones freto Magellanico vicinas exſtruere cœperunt: Sed præſidiis per frigora & famen necatis mutarunt animum. Etſi vero Ferdin. Mendez de Quire hanc A. 1505 ipſe adiit, aulæque commendavit Hiſpanicæ; parum tamen ea commendatio valuit. Nec Angli; [b] *Patagones* tantos aut homines giganteæ molis, ſed habitu ſibi pares aut ſimiles repererunt. *Terre del Fuoga*, *nova Guinea*, *Zembla*, *Jezzi*, *&* *Jucatana* apud quoſdam Geographos pro continentis partibus fuerunt; cum ſint Inſulæ. *Terra Beach Patagonum ſive Pſittacorum*, & *ipſa Magellanica* nautis recentioribus ignotæ, tabulas accuratiores nequidem ſubeunt. *Groenlandiam & Frieſlandiam* inſulas, quales Geographi communiter deſcribunt, nemo diligentiſſime quæſitas reperit. Groenlandia quidem ſæpe Chriſtiani IV. Daniæ regis auſpicio indagata, & in Americam hinc ulterior excurſio tentata fuit; ſed irrito ſucceſſu. Vid. Mart. Forbiſſeri, Martinirii, & Heinr. Siveri Groenlandiæ ac Terrarum ſeptentrionalium Deſcript. Hamburgi A. 1675 publicata. Addo heîc amplius (1) *immenſas* [c] *terrarum ſubpolarium voragines*, quibus mare ſub polo arctico abſorptum, ſub polo rurſus antarctico emergit. Hinc nautæ, ſi qui Spizbergam curſu attigerint, obſervarunt, naves ultra gradum LXXXII. non progredi poſſe, nec lintres incautius evagatos rediiſſe: Contra in freto le Maire naves ultra LX. gradum latitud. auſtralis ob fluctus contrarios & aquoſos impetus non potuerunt progredi. Vid. Kircheri Mund. ſubter. Lib. III. c. 2. ſeqq. (2) [d] *noctem diemque per ſex menſes continuum*, quem terræ ſubpolares habent, nec ſcriptoribus priſcis, nec Plinio ignotum Lib. II. c. 75. De nocte ſemeſtri Voſſius dubitavit in notis ad Pomponium Lib. III. c. 6. ſtatuitque, homines in luce perpetua verſaturos, ſi qui ſub polo vivere poſſunt. (3) [e] *ſtellam polarem utramque ſimul ſub ſphæra recta conſpicuam*, quam volunt Geographi eam non eſſe; niſi duobus ultra citraque gradibus emenſis. Sic Lerius in Navigat. Americ. ſentit, & Mandelſlo in Itinerar. c. 13. annotat. ab ſeſe polum Arcticum non niſi poſt ſex gradus cis Æquatorem, & poſt octo gradus trans Æquatorem Antarcticum potuiſſe conſpici. Tantum in præſenti ſufficito, eſtoque

a Civit. del Rey Philippe. b Patagones. c Voragines ſubpolares. d Nox dieſque ſemeſtris. e Stella polaris utraque conſpic.

FINIS.

IN-

Omnium Regionum, Populorum, Urbium, Locorum, Fluviorum, Montium, cæterorumque, quæ hoc continentur libro, memorabilium

LOCUPLETISSIMUS

I N D E X.

ISQUE EMENDATUS ET AUCTUS.

A.

A fl. 127
Aach. 173
Aaly impoſtor. 456
Aar ſ. Arola fl. 117, 119
aronis virga. 483
bana fl. 494
baſſi & Abaſſeni. 538; 539
lba Helviorum. 89
bbas S. Galli. 118
bdelmelech. 74
dera, Protagoræ patria. 368
diæ ſepulchrum. 485
el ubi occiſus. 494
elfœdus Coſmographus. 454
ella. 263
ellinum. 260
bensberg. 161
erdonium vulgo Aberdon & Aberdain, Academia. 148
iam fl. 422
iſo fl. 305
iſſini. 539
iſſinorum Rex. 538
regna. 539
religio & ritus. *ibid.*
noba mons. 164, 375
o. 236
origines in Italia. 274
Latini dicti. *ibid.*
renethea. 147
renethium. *ibid.*
rinca fl. 99
roconum. 522
ruzzo, ejusque urbes. 298
ſarus fl. 461

Abudiacum n. Fueſſen. 161
Abuſena, n. Abenſperg/ 161
Abydus ſ. Abydo. 367, 372
Abydus Ægypti, n. Abutich. 514
Abyla Herculis columna. 33, 527
Abyſſini. 529
Acabene. 497
Academia Ciceronis. 262
Academiæ Confœderatæ Belgicæ. 136
Galliæ, 115. Germaniæ 226. Hiſpaniæ 81. Hiſpaniæ in Belgio 135. Italiæ 301. Poloniæ 407. Scotiæ. 148
Acamania. 506
Acanthus. 349
Acarnania. 330
ejus fl. 352
Acarnanes. 331
Acharne vicus. 343
Accara regnum. 537
Accaron, Acron ſ. Acharon. 452
Accurſii patria. 287
Acc, ſ. Acon, ſ. Ptolemais, n. Accon. 490
Claudii Cæſaris colonia. 490
Acerræ ſ. Acerra. 263
Achæi. 344
Achaja propriè dicta. 332
ejus regiones ſ. partes, urbes. *ibid.*
Acharnæ vicus. 343
Achaicum mare. 35
Achelous fl. 337, 352
ortus. 352
Achello. 369
Achem Sumatræ regnum. 343
Acheron fl. ubi periit Alexander Epiri rex. 268
Acheron Græciæ fl. 352
Acherontia ſ. Acirenza 264 298
Acheruſius lacus ſ. Acheruſia palus. 262
Achilles in gynæceo. 356
dictus a Chirone Centauro. 355
ejus patria. 345
ſepulchrum. 470
Achilles Statius. 513
Aciliſene. 462
Acinacæ. 450
Ackyrgil caſtell. 147
Acmodæ Farrera inſ. 148
Acqui ſ. Aich, olim aquæ Staticllæ. 284 & 240
Acqs, olim aquæ Tarbellæ. 90
Acra mons. 479
Acradina Syracuſarum pars. 303
Acragas. *ibid.*
Acritas prom. 334
Acroathon op. 355
Acroceraunii. 353
Acrocorinthus arx. 331
Acronychus occaſus. 57
Acronychus ortus. *ibid.*
Acronychum ortum & occaſum inveſtigare. *ibid.*
Acronychum & Coſmicum occaſum invenire. *ibid.*
Acropolis arx. 342
Actiolinus tyrannus ubi mortuus. 284
Actiſanus Rex Ægypti naſi mutilatione multavit ſontes. 482
Actium op. & prom. ad quod victoria Auguſti. 331
Adam. 165
Adamus, i. e. Mannus. 151
Addua ſ. Adda fl. 270
ejus fons. *ibid.*
Adea reg. 544
Adel reg. 545
Adelwardus Epiſcopus. 207
Aden reg. & urbs. 503. 504
Adtaben. 453
Adiazzo. 312
Adelbegian mons. 455
Adirbeitzan. 457
Adonis fl. 490
Adorff/ 220
Adermouth head. 146
Adramyttium. 470
Adraſtii campi. 470
Adria ſ. Atria, n. Adri. 242
Adriani mons. 65
Adrianopolis. 369
Adrianopolis Cœleſyriæ. 496
Adrianus Metius. 46
Adriaticum mare. 35
ſinus. *ibid.*
Adrinza. 453
Adrumentum n. Mahometa. 522
Adverſa. 296
Æas fl. 353
Æbuſæ inſ. 148
Ædeſſæ. 348

INDEX.

Ædui ſ. Hedui, 93
Ægades inſulæ, ad quas claſſis Punica victa. 304
Ægæa ſeu Ædeſſa, 348. a Carano capta, *ibid.* ubi regum tumuli. *ibid.*
Ægæum mare. 35. 337. 356
Ægyalus fl. 332
mons. *ibid.*
Ægialæus mons. 334
Ægida. 244. 279
Æginaj. 357
Æginetæ Myrmidones. *ibid.*
Ægyptus, ejus limites, magnitudo, 511. diviſio, 512. populi, urbes, regiones, 511. 512. incolæ. 516
Ægyptus unde dicta? 512
Ægyptus nova, ejus domini, incolæ, diviſio, urbes. 530. 531. a Selimo ſubacta. 516.
Ægyptus ſuperior, inferior, 512
Ægyptii vetuſtiſſimi, diſciplinarum inventores, 516. fuere ſub Regibus Æthiopibus, Perſis, Macedonibus, Romanis, Saracenis, Sultanis, hodie ſubſunt Turcæ. 516
Ægyptiorum mores 516. 518 antiquitas, 516. Dynaſtia multiplex. *ibid.*
Ægyptium mare. 37
Ælholm. 230
Ælia ſ. Adrianopolis. 369
Ælii Antonii patria. 78
Æmathia ſ. Macedonia. 348
Æmathiæ proprie dictæ oppida 346. fines. 348
Ænathia unde dicta. *ibid.*
Æmathius Rex. 346
Æmiliani tropæa. 88
P. Æmilii per Macedoniam victoria. 351
Æmonia. 344. 379
Æmus mons. 370
Æneas, 254. locus quo periit. 255
Æneæ Silvii patria. 289
Ænipons. 189
Ænona. 324. 326
Ænus fl. 161. 163
Ænus ſeu Æneum op. 367
Æoliæ inſulæ. 305
Æolis, ejusque urbes & ſitus. 473
Æquator, 8. 45. 59. ejus officia. 8
Æquator unde ap. veteres dictus, *ibid.* quot gradibus diſtet ab utroque polo. *ibid.*
Æqui 255. eorum origo & fines. *ibid.*
Æquinoctia. 8
Æquinoctialem altitudinem invenire. 57
Æquinoctialem occaſum & ortum oſtendere. 56
Æquinoctialis circulus. 8
Æquinoctialis hora. 52
Æquulanum. 264. 296
Æria. 364
Aëris ſphæra. 2
Ærithica. 463
Ærola op. 260
Ærtoſa ſ. Cyprus. 506
Æſarus fl. 268
Æſchylus. 342
Aeſchines. *ibid.*
Aeſculapius Epidauri. 337
Aeſepus fl. ejusque ortus. 470
Aeſernia. 260
Aeſis fl, & op. 251. 291
Aeſopus Phryx. 469
Aeſtii eorum ſedes. 152
Aeſtivus ortus. 22
Aeſtivum ortum ſolis ſolſtitialem oſtendere. 56
Aeſtræi eorumque oppidum. 351
Aeſtræum. *ibid.*
Aeth. op. 95
Aethalia inſ. 249
Aethiopia Exterior ſeu Inferior 528. ejus limites & regiones 529. Interior 528. ejus termini & magnitudo. 538. 542
Aethiopia ſub Ægypto, ejusque ſitus, 528. unde dicta. *ibid.*
Aethiopium color unde? 528. origo duplex. *ibid.*
Aethiopia Hiſpano ſubjecta. 74
Aethiopicus oceanus. 30
Aethiops, Vulcani filius, à quo Aethiopes. 528
Aethræa ſ. Rhodus. 507
Aetii victoria. 97
Aetinium. 344
Aetna mons, in quo periit Empedocles. 306
Aetoli. 338
Aetolia, *ibid.* ejus limites & urbes. *ibid.*
Aetulane. 463
Afacus ol. Taphræ. 522
Africa, 43. eadem Libya dicta, ejus magnitudo, nomina, limites, 519. regiones 520. Eadem non omnis veteribus cognita, 520. tripliciter ſumta. *ibid.*
Africa minor ſeu proprie dicta, ejus fines, fluvii. 521. populi, urbes, *ibid.* coloniæ. 530
Africæ longitudo, latitudo. 520
Africæ inſulæ 545. incolæ 530. ſtatus politicus. 520
Africum mare. 37
Africus **der Sudweſten-wind.** 25, 26
Africi proprietates. 23
Agades regio. 538
Aganippe fons. 341
Agareni ab Agar dicti. 503
Agaris fons. 482
Agaſimba. 543
S. Agathæ op. 260
Agathocles Syracuſis. 303
Agathyrſi. 378
Agdenite. 448
Agendicum. 93
Agerentia 96
Ager Soritanus. 67
Aggeroa. 227
Aggershuſia. 232
Agias Laura, ubi Zonaræ monumentum. 355
Agnomium. 299
Agra urbs. 436. 442
Agri Romani natura. 393
Agria. 317
R. Agricolæ patria. 336
Agrigentum, ubi Gellia opulentus. 304. 308
Agrippinæ Colonia. 99
Agrippæ palatium. 482
Agyrium, Diodori Siculi patria. 305
Agyre. 307
Ahuſium. vulgo Ahuys. 228
Ajacium. 228
Ajana. 539
Ajazza. 479
Aich ſ. Acqui. 240
Aichſtadium. 183
Aine Floridæ fl. 553
Aiſcha fl. 183
Aix. 89. 114
Aken. 173
Akerd fl. 209
Alabanda, Apollonii Rhetoris patria. 473
Alandia inſ. 236
Alani. 378
Alaricus Gothorum Rex in Italiam movet 274. mortuus. *ibid.*
Alatrium. 255
Alava prov. 81
Alba. 179
Fucentis 260. captivorum cuſtodia. *ibid.* Græca 315 & 376. ubi Joh. Huniades Mahomedem profligavit. 315
Helviorum. 89
Julia. 379. 382. ubi Gymnaſium. *ibid.*
Longa, 254. unde dicti Albani. *ibid.*
in Marſis, unde Albenſes *ibid.*
Pompeja. 240. 282
Regalis. 319
Albania Aſiæ. 459
ejus urbes & limites. *ibid.*
Albana opp. 460
Albania Græciæ. 361
ejus diviſio & oppida 361
ejus metropolis. *ibid.*
Albania ſuperior & inferior. *ibid*
Albani agri felicitas. 29?
Albaniæ metropolis. 351
Albanopolis. *ibid.*
Albanus fl. 46?
Albardaoſia regio. 55?
Alben fl. 27?
Albenga. 24?
Iſula de Albengo. 28?
Albertus I. Auſtriacus. 11
Albertus Marchio primu[s] Pruſſiæ dux. 40
Albigeois. 8?
Albia nova. 551
Albion inſ. 13
Albis fl. 163. 21
Albium Ingaunum. 24
Albium Intemelium. *ibid*
Albocenſii. 37
Alboinus Longobardorum rex Italiam invaſit. 27
Albona, Matthiæ Flaccii patria. 279. 32
Albret. 9
Albretanus Navarræ rex excommunicatus. 7
Album mare. 3
Alburgium Epiſcopatus. 22
Albufera lacus. 7
Alcair nunc Cairum. 51
ejus magnitudo, Patriarcharum ſedes. *ibid*
Alcala de Hennares. 68. 8
Alcamum. 30
Alcazera. 53
Alchabyr. 51
Alchai mons. 42
Alcol ſ. cullis. 5
Alcibiades. 3
Alcippo. 3
Alcmaer. 1
Altenburgium. 2
Aldinelli. 476. 4
Aldradina regio. 3
Aldrovandus medicus. 2
Alencon. 1
Alepo nunc Magog. 496. 5
Aleria. 3
Aleſſia. 3
Aleſo. 3
Aletium. 255. 2
Alexander ab Ales. 1
Alexander Epiri rex perii 2
Alexand. Macedoniæ rex. 3
Alexand. M. Indiam ingreſſus. 348. 3
Alexandri VI. patria.
Alexandri VII. patria. 2
Alexandri Troas ſ. Alex...

exandria. 470
exandri M. Victoria. 39
exandria. 283
exandria ad Arium fl. 451
exandria in Arachoſia. 450
exandria Ægypti. 513
a Democrate mathematico condita 513. Serapidis templo, ſcholâ, bibliotheca, multisque viris laris nobilis. 513
exandria Oxiana. 518
exandria tertia. 417
exandria ultima. 418
exandrinus patriarcha. 372
exandriola ſ. Alexandrea. 497. 504
ſa ſ. Alba. 79
ſeldia ad Leinam. 225
ſeo fl. 305
garbia. 80
gidum n Selva d'Algieri. 255
ibi Æquorum clades, & Lucius Virginius militabat. ibid.
giers. 526
gier. 533
goja. 180
iacmon fl. 348. 353
icante portus. 76
icanta. 81
iduli. 497
ifi. 260
kai mons. 417
kmaria ſ. Alkmaer. 131
la fl. 406
lanthakia 401. ejus op. ibid.
lemanni Gallorum colluvies, eorumque ſedes. 158
llendorff / ubi Salinæ. 211
lera fl. 205
lia fl. 248
liſæ. 189
lique aguada. 502
lobroges 88. 103
macarroni caſtellum. 77
maſan. 67
meloo. 135
mene op. 330
meria. 66. 77
mopes eorumque op. 351
mus mons, eundem vineis conſevit Probus Imper. 315
oneſus inſ. 356
orus. 351
orus fl. 353
pes, earum initium & finis. 271
Carniex. 271. 314
Cottiæ. 271. 272
Dalmaticæ. ibid.
Grajæ. ibid.
Juliæ. ibid.
Maritimæ. ibid.
Noricæ. ibid.
Pannonicæ. ibid.
Penninæ. 272
Rheticæ. ibid.
Tridentinæ. ibid.
Ultimæ. ibid.
Alpeſtris Dacia 379
Alpheus fl. ejus ortus, 333
Alphonſus VI. Caſtellæ Rex 73
Alphonſus, primus Portugalliæ rex ibid.
Alphonſi Caſtiliæ regis ſepulcrum, 77
Alphonſi regis tabulæ. 77. 79
Alſa Inſ. & fl. 225. 228
Alſatia, 116 170 ejuſque limites & diviſio 177
Alſatia Inferior, 177, ſuperior 177
Alſen inſ. 203
Alsfeldia 211
Alſium opp. 249
Alsleben ad Salam, 222
Alsloa 232
Altera fl. 203
Altanus 24
Altenau in Grubenhagen / 224
Altenburg arx 182
Altenburgium 220
Alterumbres 14
Altinum 242
Altitudinem æquinoctialem invenire 56
Altitudinem maximam ſolis ſ. ſtellæ invenire 56
Alitudinis quadrans 57
Altmula 187
Altorf 119. Academia ibid. & 226
Altorfium 186
Altſol 317
Alva ſ. Alba. 79
Aluta die Alt / Olt fl. 380
Alverni. 91
Alveus globi. 44
Alvona. 324
Alvredus Saxonum rex. 145
Alyda. 470
Rio des Ama. 559
Amadoca palus 153
Amadabad. 436
Amalchium mare. 29
Amagria, Amak Inſ. 229
Amal. 211
Amalfi opp. 296. 297
Amalfried. 211
Amand. 95
Amantea. 267
Amantea munita. 299
Amanus mons. 480
Amanus portus. 68
Amapaia. 558
Amara mons & arx. 540
Amardus fl. 455
Amariſpi. 449
Amaruſa. 450
Amaſenus fl. 451
Amaſi, 466. Strabonis patria. 467
Amaſis fl. 206
Amaſtris. 467
Amathus urbs. 506
Amathuſia. 506
Amazones Sauromatæ. 416 ab iis condita Epheſus ib. in Cappadocia, 466. ad Hyrcanum mare: in Libya: in America, 416. 466, 557. in Monomotapa, 543. in Æthiopia, 540
Amazones adhuc ſuperſtites. 459
Rio de las Amazones, 416
Amazonum mare, 35
Ambantæ. 449
Amberga. 186
Ambian reg. 540
Ambiancantiva. 540
Ambiani 94. & ſeqq, 466
Ambianum, ſtratagemate captum 108
Ambitus ponti. 37
Ambitus terræ. 20
Ambonia inſ. 446
Ambra ubi inveniatur, 561
Ambra fl. 187
Ambracia op. 331
Ambracius ſinus. 331
Ambriſus fl. 542
Ambrones. 98. 100
Ambronicus pagus, 98. 117
Ambroſius Diaconus, 513
D. Ambroſius Epiſcopus. 245
Ambularius fl. 173
Amelandia Inſ. 135
Amelburg. 211
Amelia 252. 292
Amelsfeld. 376
Ameria ſ. Amelia Roſcii patria, 252. 292
America inſula. 42
America an veteribus fuerit cognita 39. 547, 548. unde dicta 549, ejus fines, magnitudo 549, 550. eam ingrediuntur Portugallenſes, 561
America meridionalis ejus magnitudo, regiones & fluvii. 556 ſeq.
Americæ inventores, 549, partes, 557, ſtatus politicus 550
America ſeptentrionalis, ejus magnitudo, diviſio, 550, 551
Americæ inſ. 80
Americus Veſputius, ejus patria, 287. navigatio. 40
Amersfordia ſ. Amerſfort. 121, 133, 153
Amiens 95. 108
Amiſius ſ. Amiſia fl. 163
Amiſus 467. 468
Amiternum 253, Saluſtii patria. 253
Amma fl. 98
Amodoca. 153
Amona. 314
Ammonis oraculum. 519
Ammon urbs, & templum ibid.
Amorgus patria Simonidis poëtæ. 359
Amorrhæi 480
Amphaxitis regio ejusque urbes. 350
Amphyctionum conventus. 337
Amphilochi, ſeu Amphilochia. 339
Amphimalus ſinus. 366
Amphinomi & Anapiæ pietas. 303
Amphion Thebarum conditor. 341. 455
Amphipolis. 340. 455
Amphiſcii biumbres 13. 49
Amphiſſa 339
Ampſaga fl. 523
Amra. 208
Amrœm inſ. 227
Amſtela fl. 129
Amſtelodamum novum. 136
Amſterodamum. 129
Amu fl. 422
Amuſium. 44
Amyclæ. 336. Caſtore & Polluce celebres. 336
Amyclæus mons. 354
Amyclanus ſinus. 258
Anabas regio. 558
Anactoria urbs. 473
Anacharſis Scytha. 374
Anactorius fl. 331
Anadole, ejusque provinciæ. 465
Anaſſa. 534
Anagnia 255
Ananes ſeu Anamani, eorumque ſedes. 246
Anapus fl. 305
Anas fl. 66
Anatequa. 553
Anatoria. 341. 360
Anaunia ſ. Anomium. 241
Anaxis andri phyſici monitum de terræ motu 354, ejus patria. 473
Ancalitæ. 139
Anchiala 479

INDEX.

Anchialus. 369
Anchiſæ ſepulchrum. 304
Ancobarites. 497
Ancona 238, 258. Judæorum receptaculum. 291
Anconitana Marchia 277. 291. ejus urbes 291. fertilitas. 293
Ancyra. ubi concilium. 467
Andaluſia 77. unde dicta. 78
Andaluſia nova. 66
Andegavi. 92
Andegavum 109 Academia. 111. 112
Andegavenſes Galli reges Neapolitani. 295
Anderidum. 89
Andernach / 96
Anderſchaw / 229
Coſta de Anderotte. 537
Andes Peruviæ pars. 559
Andes vicus ad Mantuam. 245
Andomatuum. 97
Andragotius parricida. 444
Capo S. Andrea. 114
S. Andreæ fanum 147. 148. mons, 225. munitio ſ. fort S. Andres. 134
D. Andreæ apoſtoli martyrium 232. patria. 488
S. Andreæ monumentum. 101
Andreas Tiraquellus. 109
S. Andero. 81
Andresberg. 224
S. Andreæ Academia. 147
Andriace. 477
Androgynus natus 251
Andromeda belluæ marinæ expoſita. 484
Andrus eò legatus Themiſtocles. 357
Anſiloca. 330
S. Angeli civitas. 299
Fanum S. Angeli. 279
Civita di S. Angelo. 259
Monte di S. Angelo. 272
Mons S. Angeli. 298
Angeli Politiani patria. 287
Angelus de Ubaldis. 247
Angelorum civitas n. Vacipula. 555
Angerianus Comiatus. 276
Angermunda. 199
Angiers. 92. 109
Angili ſ. Angly. 154
Angleria comit. 283
Angleſei inſ. 146
Angli Tyranni maris. 138
Anglia 137. & ſeqq. unde appellata, ejus fines & promont. diviſio 142. 143. ſ. comitatus 144. Archiepiſcopatus & Epiſcopatus ib. cœli ſolique natura 137. populi ſtatus hodiernus. 143
Bartholomæus Anglicus. 145
Angliæ rex fidei defenſor. 107
ejus vexillum ſ. ſtandartum. 138
Anglicum milliare. 27
Anglorum hodiernorum mores. 138
Anglorum in Brittanniam adventus. 142
Anglorum navigatio in Indiam. 40
Angoa fluv. Marchiæ Brandeb. 199
Angola. 542
Angolema novæ Franciæ. 553
Angote. 539
Angouleſme. 91
l' Angoumois. 91
Angra op. Terceræ. 547
Angria. 206
Angriæ ducatus. 206
Angrimania Provincia. 336
Angrivarii 156. eorum ſedes. 157
Angubio. 252
Angulus op. 259
Angulus poſitionis. 48
Anguri & Angara urbs. 466
Anguſia. 147
Anhalt arx. 222
Anhaltinus principatus, ejus limites & opp. 222
Anian regnum & fretum. 377. 413
Anicium. 89
Anio fl. ejuſque ortus. 255
Anio tres lacus in Tyberim deferens. 255
Anjou. 92, 106. 107
Aniſus fl. 191
Auklam. 201
Annaberga. 218
Annæ Perennæ antrum. 255
Annæ perenna fons. 552
Annæ Pontificis domicilium. 483
Annibal ad Brutios compulſus. 267. 271
Annilex. 555
Anout inſ. 227
Anshelmus Epiſcopus. 145
Angarius primus Hamburgenſium Epiſcopus. 207
Anſibarii 156. eorum ſedes. 157
Anſidonia. 249
Anſlo. 232
Anſpach arx. 183
Anſpachienſis Marchio. 183
Antæi regia. 526
Antandros op. 470
Antaradus. 491
Antarcticus circulus, 12. polus. 5
Antemnæ. 255
Antenor 242
Anthedon opp. 482
Anthemuſia. 495
Antiates Piratæ. 256
Anticyra 339. op. & inſ. ubi Helleborus, quo Druſus ſanatus. 339
Antichthones. 14
Antigoca. 349
Antigonia. 330. 349
Antigone. 349
Antigonus. 483
Antigonia ſ. Mantinea. 335
Antilibanus mons. 492
Antillæ ſ. Camercanæ inſ. 558, 562
Antiochene ſ. Seleucia, ejus opp. & fines 493. unde dicta. ibid.
Antiochenorum templorum ſitus contrarius. 494
Antiochia magna 493 ſ. Epidaſchnes, hodie Antachio, apoſtoli Petri ſedes, ibi primum Chriſtiani dicti fideles, Synodus celebrata, 493. ubi Patriarcha. 372
Antiochia Americæ. 558
Antiochia Cariæ. 473
Antiochia Mygdonia. 497
Antiochia Margiana. 450
Antiochia Piſidiæ. 477
Antiochia ſ. Edeſſa. 497
Antiochia Epidaphanes. 493
Antiochi Epiphanis arx. 479
Antipas. 114
Antipodes 14. eorum inveniendorum ratio. ibid. 49
Antipyrgus mare. 513
Antirchium. 339
Antitaurus. 462
Antium 256. Cap. de Anzo prom. 256
Antium Thraciæ. 369
Antœci 14. 49. eorum inveniendorum ratio. 14
Antonacum. 97
Antonellus Mamertinus Pictor. 308
Antonia arx. 483
Antonii Navarrei interitus. 109
Antonii Pii patria 254. murus in Anglia. 141
Antonini Veri interitus. 243
S. Antonio Inſ. 546
Antra. 524
Antverpia ſ. Antorf. Marchionatus. 127
Antverpia Brabantia urbs primaria. 127
Anvergne. 107
Anverſa. 296
Anxanum. 260. 298
Auxur 256. 292. ubi Jovis templum. 257
Anzicana regio. 543
Anzitene. 462
Capo d' Anzo. 256
Aonia ſ. Bæotia. 340
Aoſta. 238, 241, 281
Aous fl. 353
Apalche. 553
Apamea, Apami. 468
Apamia. 493
Apamia Cibotus. 469
Apamia Cæleſyria 496
Aparctias. 24
Apelby. 145
Apeliotes. 24
Apellis patria. 359
Apenninus mons, ejus initium & finis. 247 272
Apenrade. 203 228
Apis Ægyptiorum numen. 518
Apis vicus. 515
Apollinis Clarii fanum & oraculum. 358
Apollinis oraculum Pataræ. 358
Apollinis natale ſolum. 358
Apollo Clarius. 358
Apollo Cirrhæus & Pythius 340. Iſmenius. 343
Apollonia 347. ubi Sylla Satyrum cepit. ibid. literarum ſtudiis floruit. ibid.
Apollonia Ægyptii. 519
Apollonia magna ad Pontum, 369
Apolloniatis. 453
Appollonii Tyanæi patria. 495
Apollonius Alabandenſis rhethor. 473
Apollonius Rhodius. 508
Appenzel. 119
Appia via. 256
Appianus. 513
Appion Grammaticus. 513
Aprutium 276. ejuſque urbes. 298
Apſalus. 351
Apſus fl. 353
Apuglia piana ſ. Apulia plana, 298
Apuli, 239. eorumque oppida & fines. 263
Apulia ſ. Apuglia, ejus partes, opp. & fines. 298
Apulia proprie dicta. 263
Apuliæ & Calabriæ dux primus Rubertus. 294
Apulum Daciæ. 379
Aqua. 2, 28
Aqua pendens ſ. Aquula. 290
Aquæ Auguſtæ. 90
Aquæ Helvetiæ. 120
Aquæ Statichorum. 284
Aquæ diviſio. 28
Aquæ Cæretanæ. 248
Aquæ ſ. Acqui Merulæ. Patria. 284
Aquæ Grani. 173
Aquæ Piſanæ. 249
Aquæ Roſellarum. 248

Aquæ Sextiæ. 89. 114
Aquæ Sinueſſanæ ſalutiferæ. 272
Aquæ Terracinenſes. 256
Aquæ Statiellæ. 239. 240
Aquæ Stilianæ. 248
Aquæ Tarbellicæ. 90
Aquæ Volaterranæ. 248
Aquadolce, fl. 370
Aquania. 285
Aquarum viventium fons. 490
Aquenſe Parlamentum. 107
Aquenſis civitas 114. Comitatus. *ibid.*
Aqui. 240
Aquila 253. munita. 298
Aquilea 243. Ruffini patria 243. 280. ab Attila everſa a Narſete reſtaurata. 280
Aquilejenſe mare. 35
Aquilejenſis Patriarchatus Venetias tranſlatus. 300. 301
Aquilo. 13
Aquilonaris polus. 5
Aquinum 257. 297. Thomæ Aquinatis patria. 237
Aquisgranum. 173
Aquitania. 89. ejus termini, & unde dicta. 89, 91
Aquitania Cæſariana. 90. 91
Aquitanicus oceanus. 30
Ara Ubiorum. 99
Arabægyptii. 512
Arabes 501. eorum mores. 540
Arabia op. 500. ſeq.
Arabia 500. ejus fines, magnitudo, diviſio 501. unde dicta 500
Arabia Petræa, ejus fines, urbes & natura ſoli, in qua populus Iſraëliticus exſulavit. 501
Arabia deſerta, nunc Arden, ejus fines 501. natura ſoli, populi, eorumque mores. 502
Arabia felix, n. *Ayaman*, ejus ſitus, fl. populi & urbes. 502
Arabica Ægyptus, 512
Arabicum mare. 30
Arabicus ſinus. 32
Arabiæ montes. 491. 492
Arabis ſ. Arbis. 448
Arabum leuca. 27
Arac. 451
Arcane. 442
Arach ſ. Petra deſerti. 502
Aracham ſeu *Arachan*. 442
Arachoſia, ejus populi, limites & urbes. 449
Arachotus. urbs, lacus & fl. 449
Aradus ſaxum ingens. 491
Aradus inſ. & op. 491
Aram in Syria quadruplex 479
Aramæi l. Syri. 479
Araoan. 536
Araris vulgo la Saone fl. 97 101. 116
Aras ſeu *Ariſbar* fluv. 458
Arati patria 513. monumentum. 479
Aravano. 463
Arauſio. 89
Aras. 460
Araxis fl. 452
Araxes fl. 452. 460
Araxum prom. 333
Arces turribus notantur in mappis. 60
Arays op. 526
Arbela vicus ad quem Darius victus. 454
Arbelitis. 453
Arbis urbs. 448
Arbitæ pop. 448
Arbogaſti interitus. 88
Arborea. 311
Arca fœderis. 483
Golfo de Arcadia. 360
Arcadia regio. 331 334 360
Arcanum Q. Ciceronis prædium. 257
Arce, olim Arx, Volſcorum opp. 257
Arce, Arcen ſ. Arecen caſtellum Arabiæ. 502
Arceſilas Academicus. 471
Archangeli op. 411
Archangelo emporium. 33
Archelai exilium. 88
Archiducatus Auſtriæ. 169
Archidux Auſtriæ. *ibid.*
Archiepiſcopatus Angliæ. 144
Candiæ. 366
Galliæ. 107
Hiſpaniæ 74
Hungariæ. 320 321
Germaniæ. 225
Italiæ. 300
Siciliæ. 309
Poloniæ. 407
Scotiæ. 148
Archimedes Syracuſis. 303
Archilochi poëtæ patria. 356
Archipelagus. 35
Archiepiscopus Salisburgenſis. 169
Archipelagus Americæ. 605
Archipelagus Sanct. Lazari. 29, 443
Archytas Tarentinus. 265
Arcinum nemus. 254
Dianæ Arcinæ lucus. 254
Arcona. 201
Arcticus circulus. 12
Arcticus polus. 5
Arcyra mons 503
Ardalio. fl. 524
Ardavat. 436
Ardea. 255
Ardebil ſeu Ardovil. 458
Arden ſeu Arabia deſerta. 502
Ardermouth head promont. 146
ardra regnum. 537
arduenna ſilva. 102
are fl. 102
arecifes. 561
arecomicæ Volcæ. 89
arelate. 89 104 113
arelatenſe regnum. 107
arelatenſis regni partes. 104
aremorica. 90
arenacum ſeu Arnhem. 133
arensbœca. 203
arensburgum in Oeſilia inſ. 228 236
areopagus. 342
areopagita Dionyſius. 342
arequipa. 559
ares. 448
areta Ariſtippi filia. 520
areta rex Arabum. 501
arethuſia fons 341. lacus 498
aretium 248. 287. Guidonis. Muſici patria. 289
arezzo. 248
argæus mons. 465
Capo di Argentera. 310
argenteus Braſiliæ fluv. S. Rio de Plata exundans. 518 ejusque appellatio. *ibid.*
argentinenſis Epiſcopatus. 169
argentoratum 99. Academia. 177, 226
argentoratenſis Epiſc. 225
argentarium prom. 249
agreſſa. 237
argeſtes. 24
argia ſ. Argolis. 331. 336. 360
argiro caſtro. 330
argiva Juno. 331
arglas portus & op. 150
argo S. Argos 360. navis. 346
argolicus ſinus. 331
argolis. 336
argon op. 424
argos Hippium 264. ubi Pyrrhus periit. 336. 344
archos Amphilochium. 330
argos Æmoniæ. 344
arguin in Africa. 136
arguripp a. 264
argylla. 248
argyropolis ſ. villa de la Plata. 559
argyfuntum. 324
arhuſium Epiſcopatus. 227
aria urbs & regio, ejus populi, urbes & fines. 450
ariano. 261
ariaſpe. 449
aricia. 254
aricinæ Dianæ lucus. 254
aricinum nemus. 254
ariæ Montani patria. 78
arietis ſignum. 46
Petrus Ario. 558
arimaſpi. 378, 449
Arietis frons promont. 384
arimæi Scythæ. 415
ariming fl. 250
ariminum ſ. Rimini. 250. 291
ubi Synodus, & ejus amnis 291
arisbar ſ. Aras fl. 458
ariſtarchus. 335
ariſtides. 342
ariſtippi patria, 520
ejus naufragium. 520
ariſtomenis patria. 334
ariſtonis patria. 358
ariſtophanes. 342
ariſtophyli. 449
ariſtotelis patria 350. mors. 356
ariſtus fl. 569
arles fl. 451
arles op. 89, 113
arieux. 95
armacana urbs. 150
armactica urbs. 461
armagh. 150
armalauſi. 158
armauria. 462
armendag mons. 467
armenia major, ejus diviſio, fines, fluvii, regiones, populi, urbes. 462
armenia minor, ejus fines, regiones, Præfecturæ, fl. urbes. 463
armeni mercatores. 463
armeninus. 462
armentiere. 95
armignac. 90
arminia fl. 250. 251
arminii victoria. 157
armiro, Golfo de Armiro, 361
armozæi. 448. 458
armua ſ. Ardalio fl. 524
armuſiæ reg. 458
armuza. 448, 458
arnaut 361
arnalauſi. 158
arnobii patria. 524
arnruchte. 206
arnsburg. 208. 227
arenſperg Comitatus. 206
arnſperga. 206
Arnſtadt/ 212
arnswalda. 199
arnus fl. 270
aroæ. 227
aroë inſ. 203
arola fl. 98, 117
aroſia op. 235
aroteres Scythæ. 374
arpi. 264
arpy. 264, 378
arpinum Ciceronis patria 257
arquadum vicus, ubi Petrarchæ ædes & ſepulchrum. 242

Arrabo. 314. 318
Arrago fl. 76
Arragonia 68. 307. regnum. 74
Arragonia unde dicta? 74. 76
Arragonenſes Hiſpani reges Neapolitani. 295. 310
Arragonenſes Siciliæ domini. 295. 310
Arrapachitis. 453
Arras. 95. 126
Arribantium. 374
Arria inſ. 229
Arröe. 229
Ars Navigandi 229. quid in ea obſervandum. 46
Arſaces Parthorum dux. 456
Arſecia. 454
Arſchotium ſ. Arſchot. 128
Arſea. 462
Arſia fl. 244. 323
Arſitis. 450
Arſinoë. 519
Arſione in Lycia, olim Patara. 477
Arſionë urbs Ægypti. 514
Arſionë ad Nilum. 519
Arſionë ad ſinum Arabicum. 519
Arſuli. 255
Artabrum prom. 30. 80
Artaniſſa op. 461
Artatus fl. 324
Artaxata ſ. Artaxia. 462
Artaxerxes. 456
Artemita. 462
Artemidori patria, ubi S Johannes docuit. 475
Arteſia. 125. ſeqq.
Arverni. 91. 103
Arvonia. 143
Arx op. 257
Arx imperialis. 298
Arzila, Zelis ſeu Zilia. 526
Arzilla. 534
Arziri ſ. Aſſyria. 453
Arzirum op. 453
Arzus fl. 370
Asburg. 209
Aſcalon 484. Semiramidis patria. 484
Aſcania palus. 468
Aſcaniæ Comitatus. 222
Aſcanius fl. 468
Aſchenazes. 165
Aſcenſionem ſolis rectam & obliquam invenire. 50
Aſciburgium ſeu Aſchenburg. 175. 209
Aſcij. 13. 49
Aſcalon. 484
Aſcalæ gentis ſedes. 79
Aſchaffenburg. 175
Aſclepiades medicus Pruſſiæ. 468
Aſcoli. 259. 264
Aſcra Heſiodi patria. 340. 354
Aſculum, Apulum ſeu Aſcoli. 259. 264
Aſculum ſ. Auſegli ducatus. 298
Aſculum Picenum. 299
Asdod. 484
Asga. 534
Aſia 43. unde dicta, fines, magnitudo 43. 413 diviſio antiqua & nova 413. 414. ejus limites inter Europam 44. varia imperia 456. nobiliſſima terræ pars. 413
Aſiæ diviſio & partes, Imperia, regna & Principatus. 414
Aſia minor ſ. proprie dicta, ejus partes, termini, regiones. 414
Aſia Nympha. 413
Aſia intra Taurum & extra Taurum. 477
Aſiatica Græcia. 416
Aſinæus ſinus. 334
Aſine op. 334. 336
Aſinii Pollionis filius qui natus riſit. 324
Aſiſium. 252
Aſius Lydi filius. 413
Askenaz. 165. Askenazim. *ibid.*
Asna ſ. Syene. 514
Asneſum ſ. Aſſens. 330
Aſopus fl. 340. 341. 353
Aſpendus ſ. Aſpendum, unde Aſpendius citharista. 478
Aſperum mare. 30
Aſphaltites lacus ſ. mortuum mare. 486
Aſſen cœnobium. 135
Aſſens. 330
Aſſiſi. 252
Aſſiſium ſeu Franciſci patria. 252. 292
Aſſores ſ. Flandricæ inſ. 546
Aſſorus. 305
Aſſum prom. 357
Aſſumbejus. 456
Aſſyria, ejus regiones, populi, fluvii, urbes, limites. 453
Aſſyriorum imperium in Aſia. 456
Aſta, Aſte, ſ. Aſti, 240. 282
Aſtabeni. 450
Aſtabores Nili alveus. 517
Aſtahoros. 539
Aſtapus fl. 517
Aſtaveni. 450
Aſtaunites. 462
Aſtacenus ſinus. 468. ſeq.
Aſter ſagittarius. 345
Aſteriſmus quid. 58
Aſteriſmorum in zodiaco & extra eundem numerus, eorundemque denominatio. 58
Aſtigi n. Ecya. 70
Aſtorga. 81
Aſtracam urbs à Moſcovitis expugnata. 420
Aſtarenſes Tatari 420
Aſturia 68, 81. ſeq. ejus diviſio. 81
Aſtures. 68
Aſturcones equi. 81
Aſturia de Santillana. 81
Aſturias. 68
Aſturica n. Aſtorga. 68, 70, 81
Aſtuſapes Nili alveus. 517
Atabalus ventus. 24
Ataburus mons. 24
Atabyria ſ. Rhodus 507
Atalanta inſ. 354
Atalio mons. 497
Atella. 263
Ater mons. 523
Aternum op. 299
Aternus fl. 258
Ateſte. 242
Ateſtini cardinalis hortus. 292
Athalim. 424
Athanaſius. 513
Athaulphus Gothorum rex, in Galliam conceſſit. 246, 275
Athenæ 342 à Cecrope conditæ, multorum clariſſimorum virorum parens, ſapientum domicilium, Areopagus, Scholæ, Pœcile porticus, Stoa porticus, Epicuri hortus, Arx Propylæa, Phalerus, Navale, Piræeus portus 342. theatrum Dionyſiacum. 342
Athenienſis Ducatus, 361
Athenodori patria. 479
Atheſis die Etſch/ 247. 270
Athos mons à Xerxe perfoſſus. 355
Athurnus fl. 271
Athyras fl. 370
Atina. 257
Atino. 345
Atlanticus oceanus. 23. 31
Atlantis inſ. 547
Atlas minor m. 527
Atlas mons ejusque deſcriptio, 527
Atmoni pop.
Atmoſphærica. 3
Atrax. 345
Atrebates 95
Atrebatium ſ. Atrecht, 125
Atrebatii 95
Atria ſ. Adria ſ. Adri, 242. 299
Atria ſ. Hadria. 259
Atriaticus ſinus 35
Atria ſeu Atri in Aprutiis, 299
Atropatia. 454
Attabaliba à Pizarro interfectus. 559
Attalia urbs. 478
Attalus Rex. 48
Attella, n. Averſa. 263
Attendorna. 206

Attica

I N D E X.

Attica mella, 354
Attica muſa. 343
Attica fides. *ibid.* lepos *ibid.* moriens. *ibid.*
Attila victus 97. 110. ab Aëtio repreſſus. 275
Attis ſ. Attica, & Acte ſ. Actica, ejus limites & op. 342. 354
Atuatuca. 96
Au fl. 205
Ava urbs & regnum. 440
Ava. *ibid.*
Avachan. *ibid.*
Avanares regio. 553
Avances. 98
Avarici. 454
Avaricum. 91
Avas fl. 353
Auchanitis. 499
D. Audomari fanum. 126
Avellino, 260
Avenio. 89. 114
Avenionenſis comitatus Clementi VI. conceſſus. 105. 277
Aventicum. 98
Avernus lacus. 261
Averrois domicilium. 78
Averſa. 263. 296
Aufidus fl. 263, 271. Romanorum clade illuſtris. 271
Auf der Furſt. 97
Augæa. 349
Augſpurg. 179
Augſt pagus. 240
Augubium. 292
Auguſt vicus. 98
Auguſta. 307
Auguſta Auſciorum. 91
Cæſarea. 70
Emerida. *ibid.*
Julia Gaditana. 84
Cæſar. 75
Nemetum. 91
Peruſia. 247
Prætoria ſ. Aoſta. 238. 240. 282
Rauracorum. 98. 110
Sueſſionum. 96
Taurinorum ſ. Taurino 240. 281. academia. 281
Tiberii. 188
Trecarum. 93
Trevirorum. 97. 100. 174
Opulentia. 100. 175
Veromanduorum. 96
Vindelicorum. 162. 179
D. Auguſti templum & ara. 114
S. Auguſti prom. 559
Auguſtinus Hipponenſis Epiſcopus. 524
Auguſto bona. 93
Auguſtodunum ſ. Auſtun. 93. 110
Auguſtomagus, 96
Auguſtomana. 93
Auguſtoritum. 91
Auguſtovv. 400
Aulaga lacus. 559
Aulis op. 341
Avia ſ. Avella. 259
Avicennæ domicilium. 78
Avido. 471
Avignon 89. 114, ubi ſedes pontificia 114
Aulerici. 92
Cenomani. 92
Diablintæ. 92
Eburovices. 92
Aulis opp. & portus, ubi Græcorum claſſis. 341
Auloua. 324
Aulon. 333. 347. 361
Aulonia. 268
Aurea meſſis Delphis dedicata. 266
Aurelia urbs. 115
Aurelianum Academia. 109. 115
Aurelianus rex. 104
Aurelianus reg. 104
Aureus mons 514. 373
Aureus numerus. 45
Auricum ſeu Aurick. 206
Aurunci 258
Aurupina 279
Auſar fl. 270
Auſci. 90
Auſciorum Auguſta. 91
Auſones 254. 258. 273. in Italia 273 eorum op. & fines. 258
Auſonia. 237
Auſonium mare 35, ejusque ſinus. 269
Ausſig 94
Auſter. 24
Auſtralia climata. 16
Auſtralis ſ. Auſtrinus polus. 5
Auſtralis terra ſ. incognita, 405
Auſtralis Oceanus. 28
Auſtraſia, 97 ejusque limites. 174
Auſtraſiæ rex. 104
Auſtria, ejus limites & diviſio, 189 191
Auſtriæ Archi-Ducatus Superior & Inferior. 191
Auſtrica 70
Auſtriacorum ditiones in Italia. 277
Auſtriacus circulus. 169
Auſtriæ Archiducum ditiones in Iſtria. 277
Auſtrinum mare. 30. ſeq.
Auſtum. 93
Autacis ſ. Audas. fl. 112
Autricum. 92
Autun. 110
Auvergne, 91, 107
Aux. 91
Auximum. 259
Auxitana, 91
Axenus pont. 37, 352
Axiaces. 378
Axima. 88
Axima in Perſide 452
Axima in Salasſis. 88, 452
Axis globi, Zodiaci 4, 5
Axius fl. 353
Axuma. 539
Ayamen ſeu Arabia felix 502
Aydunum. 307
Ayr. 147
Azahad 536
Azamia. 453
Azamor. 534
Azaro. 305
Azioth. 514
Azotus ſeu Asdod, 484 in quo idolum Dagon. 484

B.

BAalſebub. 484
Babylon ſ. Babylonia Ægypti, 514
Babylon urbs Aſſyriæ. 499 ejus conditores, magnitudo, rudera, 499. unde dicta. 499. 500. duplex, *ibid.*
Babylonia 457. provincia nunc Caldar, ejus fines, regiones. oppida. 480, 499
Terra de Baccalaos. 552
Bacchylidis Poëtæ Patria 358
Bacenis ſilva. 164
Bacharacum 184
Bachian inſ. 445
Bactra urbs. 450
Bactri. 417
Bactriana, ejus populi, urbes & limites. 449
Bactrus fl. al. Buchian ſ. Bocchara. 450
Bacuntius fl. 315
Badæo urbs. 502
Baden op. 185
Badenſis Marchionatus. *ibid.*
Badia. 340. 360
Bœtica provincia Hiſp. 66
Bætis fl. 66
Bæturia. *ibid.*
Baffinius. 40
Baffinsbay. 40
Bagacum, n. Bavay. 95
Bagametro. 540
Bagamidri. 539
Bagdad ad Tigrim. 457
Bagdaſan ſeu Budaſom. 450
Bagni di Roſelle. 248
Bagradas fl. 521
Bahalbeth. 515
Bahuſia arx. 232
Bajæ 261 Caſtel di Baga. 201
Bajana. 80
Bajanæ inſulæ. 80
Bajanus ſinus 261
Baidai. 421
Bajona. 90
Baixas de S. Petro. 545
Balagatta, ſ. Balagnatta. 437
Balbaſtrum. 76
Balbus Cornelius Gaditanus 84
Baldi patria. 247
Baldivia 560
Balduinus recuperat Cretam. 366
Baldus 290
Baleares inſulæ. 82. 91
Balearicum mare. 34
Balga. 406
Balentia urbs. 81
Balli regnum. 540
Balliagio terræ motu periit 297
Balſara ol. Teredon 500
Balticum fretum 229. mare 31
Balticus ſinus. 38. 155
Bamba. 542
Bamberga. 181, 405
Bambergæ Epiſcopatus. 225
Bambyce 496
Banadego, 326
Banda inſ. 456
Bandar. 458
Bandarmasſin. 444
Banituede 526
Bantam. 444
Banza, 542
Bapalme. 95
Baptiſtæ Mantuani patria 245
Barbados inſ. - 562
Barbaria 530. ejus partes. 531 limites & magnitudo. 531
Barbaro monte 272
Barby comitatus & opid. 223
Barcana regio 531
Barce urbs & Promont. 531
Barcelona 75. 81
Barcha regio Ægypti. 512
Barchana provincia 519
Barcino. 75
Barda fl. 201
Bardevvicum, Luneburgicum, 205
Bardevvick urbs ab Henr. Leone expugnata, 205
Bardum. 201
Barcæi populi Ægypti. 512. 531
Bareyth. 220
Bargen in epiſc. Mind. 207
Bari, 264 Barii 299
Barim turris 483
Baritanus ager 276. ejus op.

oppida. 298
Barium 264. munitum. 298
Barleduc. 107
Barlenga Inſ. 84
Barletta munitum op. 298
Barna. 375
Barnagas reg. 529
Barnagaſſo reg. 539
Barnefeld. inſ. 564
Barnſdorff / 208
Barreuthum. 183
Barthenſis terra. 201
D. Bartholomæus. 462
Bartholus Juris D. 247, 290
Bartholi patria. 247
Bartonia prov. 406
Baru. 540
Barva urbs. 540
Barvium op. ſeu Barwick. 145
Barum. 399
Baruſſæ inſulæ. 460
Baſcapan. 460
Baſel. 119
Baſilea, 119. 155. 400. Academia. 226
Baſileenſis ager. 98. 118
Baſeler / 98
Baſilicata. 276
Baſilides. 378
S. Baſilii in Ruſſiâ Monachi. 400
Baſiliſſene. 462
Baſilius magnus Cæſarienſis Epiſcopus. 465
Baſilipo. 272
Baskirdenſes Tartari, eorumque horda. 420
Baſſarabia regio. 382
Baſſee. 95
Basſia. 436
Baſtarnæ 152. 378. Germani 159 eorum ſedes. 362
Baſtia op. 312
Batava caſtra. 161
Batavi 100. eorum fines. *ibid.* Cattorum progenies. *ibid.*
Batavia, Belgarum in Java colonia. 134. 136. 443
Batavodurum. 100. 133
Batavorum inſ. vulgo de Batavv. 100
Batavus fl. 100
Bateni. 420
Bathe 146
Bathis Tartarorum Princeps. 420
Batrachus portus 512
Bathynias ſeu Bathino. 370
Batrii 449
Batta ſeu *A*geſimba. 542
Battenberg / op. 100
Battenburg / 134
Bavagna. 252
Bavaia 168. 185. ejus diviſio in Superiorem & Inferio-
rem, ducatus. 185. 187
bavari. 161
bavaricus circulus. 169
baudiſius. 393
bautzen. 197
bazas. 90
beach 565
beaune. 110
beauparis. 552
beauſſe. 92, 106. 107
beauvais. 107
beauvoiſin ſeu Belgium. 95 & ſeq.
bebii montes. 322
Bechiner Kreiſz/ 193
becia op. 394
beezwa. 195
beda venerabilis. 145
beder. 436
bedeſis fl. 250
bedford. 146
befordia Comitatus caput 177. 146
beleguanze 539
beleus ſ. Belus fl. 490
begæ Gallorum fortiſſimi. 100 eorum mores. 136
belgæ in Anglia. 139
belgard. 201
belgica fœderata, ejus ditiones & urbes. 124
belgica Gallia 74. 93. ejus limites, 90, 93. unde dicta, *ib.* quotuplex. *ibid.*
belgica ab advenis direpta. 122
belgicæ hodiernæ fines. 121 Diviſio. 123
belgicæ provinciæ Hiſpano audientes. 123
belgii urbes. 124
belgii Ducatus urbes, marchionatus. 122
belgium hodiernum 121. ejus populi 121. XVII. provinciæ 122. fines. 121
belgium ſ. Beauvoiſin 95. & ſeq.
belgium Novum. 136
belgium regium & confœderatum. 122
belgium Hiſpanicum & Gallicum 122
belgrad Scanderbegi 361
belgrad Pannoniæ 315
belgradum 373
belicaſtro. 268
belici fl. 304. 305
belik. 206
belitri. 257
belliſona. 281
bello regnum. 540
bellovaci. 95. & ſeq.
belna vulgo Beaune. 110
bellum vadum. 80
bellunenſis Epiſcopatus. 277
belt fretum. 229
Belt/ fretum. 38. 155. 229
belzig. op. 222
belvedere 360
belunum 241
belus fl. 494
belza. 397, 400
benacus lacus. 270 285
bendemir fl. 452
S. Benedictus 255. ejus patria. 293
S. Benedicti cœnobium. 255
benedicti Ariæ Montani patria. 78
benedicti V. ſepulchrum. 203
benedicti X. patria. 280
benedicti XIII refugium. 77
beneventum. 268. 277. 298
benezvola. 558
beneventang Archiep. 300
bengala urbs. 439
Golfo di Bengala, 439
bengalæ regnum 439. ejus magnitudo & oppida, incolæ corruptiſſimi. 439
bengalenſis Oceanus. 29
beni. 368
benjani, eorumque ſuperſtitio. 435
benin. 538
Benthem Comitatus. 208
Bentheim op. 208
bera ſ. Vera. 77
beraun. 194
berbero fl. 448
berceria. 146
berdoa deſertum 523. regnum. 536
berœa ſ. Veria. 348
berengarius à concilio damnatus. 282
berenice *Æ*gypti, n. Bernich. 519
berenices regia. 483
bereſina. 389
Berg Ducatus. 209
Berga ad Zomam ſ. Bergen op Zoom. 128
bergæ D. Vinnoci. 126
bergershuſia arx. 232
Die Berg-Stadte Hungariæ. 316
Berg-Straſſe / 210
Bergen Hannoniæ op. 126
Bergen op Zoom. 128, 136
berghen. 201
bergi ſ. Bergen Norwegiæ. 232
bergomenſe territorium. 227
bergomum ſ. Bergamo. 245 285
berga Edoneorum op. 350
beneventang *A*rchiep. 309
Berg Zabern / 174
berka op. 173
berlaſina. 245
berlinium ſ. Berlin. 154. 199 202
bermeum ſeu Vermeum. 81
bernites. 117
berna. 119
bernau cereviſia nobilis. 199
bern. 117, 119
bernich ſ. Berenice. 519
bernburg Baronatus. 223
Bernwald / 199
beroë. 496
berroea. 362
beroaldus Sabaudiæ Dux Flandriam invaſit. 104
berrhuca *Æ*mathiæ. 348
berry. 91. 106. 107.
berſabe deſertum. 482
bervicum. 147
berytus ſeu Baruto. 491. 504
berze ſ. Bierze. 396
beſancon. 97, 116
beſcianenſis Palatinatus ejusque oppida. 396
beskau. 199
beſons fl. 75
beſor torrens. 482
beſſi. 368
beſtede. 233
betanzos ſeu Flavium Brigantium. 80
betavia ſe d' Betue. 134
betaw. 100
beteron. 491
bethel mons. 487
betheſda. 484
beth ſaida. 488
bethſan urbs. 495
bethſemes. 513
bethſemes Juda. 482
bethlehem natalibus Servatoris noſtri nobilisſima. 485
betius fl. Arabiæ ejuſque ortus. 503
bettan. 442
betua. 326
betullus fl. 75
bevelandia Auſtrina. 128
bezetha mons. 484
beziers. 89
biafra. 538
biagraſſum op. 245
biala. 396
biantis patria. 473
biblia Complutenſia. 82
bibliotheca Alexandrina ſeu Philadelpi. 513
bibroci. 139
bicoca, ubi Galli victi 283
bieleiezero op. ubi theſauri magni Ducis. 409
bielska. 409
bielsko. 400. 409
bienna. 120
biephi. 379
Bierſtied / 124 ſeq.

INDEX.

biert vicus. 101
iſe ſ. Bieſe fl. 199
igerra ſ. Begorre. 93
igerriones. *ibid.*
igorre. *ibid.*
igorea. 73
igorriæ Comes. *ibid.*
ikent. 422
ilbao. 68, 81
ilbilis fl. 69
iblis op. Martialis Poetæ Patria. *ibid.*
iledulgerit, 530. ejus incolæ & urbes. 536
Bileſeld / 208
ilitio. 281
illin. 199
iminarium. 374
incius amnis. 211
ingium op. 175
ipontinus Ducatus. 175, 176
iquiri. 558
Birckenfeld / 174
irſa fl. 98
iſalta, ejus oppida. 350
iſantagra. 442
iſanthe Samiorum. 368, 370
iſcaja. 68, 74, 81
Biſchoffswerda / 220
iſerta. 522
Biſſmarck / 199
iſnagar. 436
iſtones. 368
iſtonis lacus. 370
iſtricia ſ. Biſtritz. 382
Biſtrziz / 194
itaxa. 451
Bithynia & Pontus, earum fines, fluvii, regiones, 464 populi, urbes. *ibid.*
itonin. 537
itonto. 298
Bitſch / Comitatus. 174
Bitterfeld. 222
Bituitus, Avernorum rex. 260
Biturici. 91
Bituriges. 91, 110
Bivera fl. 222
Blaiſois. 106
Blanckenburg arx 209. 224. Comitatus, ejus limites, fluvii & oppida. *ib.*
Blanckenburgum ad Sigam. 209
Capo Blanco. 536
Blancum prom. 537
Blaugis fl. 126
Blavus fl. 179
Blechisfeld. 379
Bleiking, ejus limites & oppida. 228
Bleſenſe caſtrum vulgo Blois, ubi Guiſius occiſus. 109
blieſſa fl. 174
blitteræ. 89
Der Blocksberg / 164
Blomberg / 208
bnata. 522
boagrius fl. 343
boazantium. 395
bobera fl. 163
bobienſis ager. 276
bobus fl. 389
bobrounicenſe Territorium. 394
Joh. Bocatii patria. 287
bochna. 394
bocchara. 450
bocche regio. 462
bocchi regnum. 525
bochoven vicus. 101, 162
Bochsdehude / 206
boda calida & frigida. 224
Boden-See / 163
bodon op. 376
bodrach fl. 317
bodumna. 227
bœbeides lacus. 345
Capo Boëo. 302
boechen ſ. Buchen. 146
bœotia, ejus oppida. 340, 341. flumina. *ibid.*
bœotiæ mons. 354
bœotiæ Thebæ, 341. ab Alexandro deletæ, à Caſſandro reſtauratæ. *ibid.*
Bœotorum mores. *ibid.*
bogazoſſar ſeu Bogazaſſar. 367
bogdomanis. 467
bogota regio. 557
bogud rex. 526
bogudiana. *ibid.*
Bohemi a Carolo M. domiti. 168
Boheimerwald / 164
Bohmiſch Broda / 194
Bomiſch Rieſen oder Schnee-Gebirge. 194, 196
bohus fl. 389
bojano. 260
boji in Bohemia. 193
boji in Italia, eorum oppida & ſedes. 246
bojoarii ſeu Bojuvarii. 161
bojodurum. *ibid.*
bojohemia ſeu Boheimb / 192. ejus limites, primus Rex, 192, 193. natura ſoli 194. in circulos diviſio. 193
boiohemum. 168
bojorum gens à Marcomannis pulſa, 163, 193. eorum ſedes. 165
bojum. 338
boitzenburgum. 202
bolbiticum, oſtium Nili. 518
boleares Inſulæ. 73
boleſlaus, primus Rex Poloniæ. 395
boleſlavecia. 393
bolitæ. 449
bologna. 246, 285
bolſena 248
bolswerda. 135
bolzanum. 189
bomado fl. 454, 455
bomba. 436
bomberga. 182
bommel ſ. Bommelia oppid. 101, 134
bommeler Werth / 134
bona urbs. 524
bona, olim Hippo. *ibid.*
De Bona Viſta inſ. 136
bonæ ſpei promont. 543. in eo propugnaculum. 136
bonandrea. 519
S. Bonifacii codex Evangeliorum, 135. oſſa. 212
bonifacio ſ. Bonifacii op. 312
bonna. 99, 174
bononia ſeu Bologne ubi Aldrovandus 94, 246, 290. Academia. 290
bononienſis agri felicitas. 293
bononienſium mores. *ibid.*
bononienſis ager. 277
boppart. 210
borbetomagus. 99
borbonii Caroli monumentum. 299
borchholm. 236, 401
Borcken / 207
boreas. 5, 23
borealis polus ſive Boreas. 4
borgemagus ſeu Bormitomagus. 99
borgi. 450
borique ſeu Borica inſ. 563
borlum. 228
borbetomagus, Borgetomagus & Bormitomagus. 99
borchdorp. 205
borneo opp. & Inſ. 443. ejus magnitudo & oppida, caput. *ibid.*
bornholm cœnobium, 203. Inſ. 230
borno lacus. 528, 538
borno Nigritarum regnum. 523, 528, 538
borſippa ſeu Borſita. 500
boruſſia, ejus fines, magnitudo, diviſio 388, 404. eam tenebant Cruciferi, 404 ejusdem Dux primus Albertus. *ibid.*
boruſſia Ducalis, ejus op. & territoria. 406
boruſſia Regalis, ejus oppida ſatrapiæ, & territoria. 404
boruſſia unde dicta. 403
Boruſſubacta, eſt duplex, 385
Boryſthenes fl. 309
Boryſthenitæ, 378
Bosna fl. 322
Bosnæ fontes. 322
boſnia, 314. ejus fines, 322. cultores, 322. oppida, à Gothis, Sclavenis, Hungaris, Turcis, occupata, 322
bosnia Duplex, 322
bosnii ſoli natura, 323
bosniorum mores, 323
boſo Burgundiæ Rex. 105
boſporani. 378
boſporus, 36, 38. Cimmerius, *ibid.* 384. Thracicus, 368
boſtra, n. Boſra & Buſſereth, 502
botiæi, 368
botnia provincia, 235, 236
Botnicus ſinus, 235
botri torrens & vallis, 491
botr ys vel Botrus, *ibid.*
bouchain, 95
bovianum, 260
bourbonois ſ. Bourbon, 106, 107
bourdeaux. 107, 112
bourges. 91, 110. ubi academia, 111
baſſe Bourgogne. 106, 107
bouſonia ſ. Bovvens, 229
boxdehuda, 206
bozentini, 395
bozoch, 463
braba ſ. Brania inſ. 546
brabantia Ducatus, ejusque limites, 127. Urbes *ibid.*
brabantii, 152
bradanus fl. 263
braga ſ. Bracara, 80
braccata Gallia, ejus limites & felicitas, 87
braccianum, 290
brachmani ſeu brachmanei, 430
braganea, 68
braganza, 88
Tycho Brahe, 229
monte Brailo, 270
Brakel / 207
bramberga ſ. Bromberga, 405
brardeis, 194
brandenburg, 154
brandenburg op. 198
brandenburgum Boruſiæ, 406
brandenburgenſis Marchia, ejus diviſio & limites, 198, 199
P. de Braſil, 587
braſilia, 74. ejus magnitudo, portus & op. 561. populi, *ibid.*
braſiliani anthropophagi, a diabolo afflicti, corumque Deus, 561

Braſila-

Braslavia ſeu Bratzlaw. 397. 399
Brattianum. 404
Bratzlaw. 399
Braunsberga. 405
Braubach. 210
Braunsfeld arx. 211
Bray. 94
Berchinia. 139. 147
BredaBaronatus. 127, 128, 136
Bredefordia. 134. 156
Brederoda arx. 132
Brederodiorum Baronatus. 132
Brega. 196
Bregim. 147
Breginia. 139
Breiſach / 179
Brekinia. 143
Brena. 206
Bremenſis Archiepiſcopatus, ejus limites & fines. 206, 225
Bremerforde / 206
Breonia. 279
Breſcia ſ. Breſſa. 245
Breſciæ arx. 396
Breslaw / 195. Ducatus. 196
Breslaw Tranſilvaniæ. 382
la Breſſe. 106. 116
Breſſenſis ager. 97
Breſt op. & portus. 109
Breſte. 393
Breſteda. 228
Breſtenſis Palatinatus. 393
Bretaigne. 106
Bretta Phil. Melanchthonis patria. 184
Briantæ. 368
Briega. 120
Briege / 196. Ducatus. 196
Briela ſeu Briel. 131
Brieza. 199
Brigantes op. 139. 150
Brigantia. 68
Brigantinus Dux. Rex Portugalliæ. 74
la Brigla. 124
Brinn, 195
Bringium op. 175
Brion ſeu Breonia inſ. 279
Briqueraſcon. 282
Briſacum. 179. 180
Briſiacum. 179
Briſich. 97
Briſigavia regio. 178
Briſigavia Academ. 226
Briſello. 264
Briſtolium ſeu Briſtow. 145
Briſtolia. 146
Britannia unde dicta. 138
Britannia vetus 137. ejus diviſio 138. 139. ſeq. fluvii *ib.* opida *ib.* incolæ 138. 139. 146. à Romanis ſubacta, 141. ejus muri, 141. forma, 138. Situs. *ibid.*
brittania inferior, & ſuperior. 92
britannia major. 139
brittania Minor. 139
britanni à Saxonibus pulſi, 142
britanni, in Gallia. 104. Britanni ab Anglis ejecti. *ibid.*
britannicæ inſ. 137
britanicus Oceanus. 30
britannorum antiquorum mores, 137. ædes. 140
brixellum. 246
brixia, n. Breſcia. 189, 245. 284
brixianum territorium. 277
brocum. 400
brodi. 400
brodnicia. 404, 405
bromberga ſeu Bramberga. 404
brözen. 154
Bruchhauſen / 208
bructeri, 121. 156. eorum ſedes, 156
brügæſeu Brügge op. 100, 125
la Bruglia caſtellum. 125
brumalem ſolſtitialem ſolis ortum monſtrare. 56
brumalis ortus. 22
brunduſium ſeu Briandiſi. 267, 264, 297. munitum. 299
brunduſini portus. 264
brunsberga. 405
Brunsbuttel / 203
brunſwicenſis Ducatus, ejus limites, diviſio, oppida & flumina. 223
brunſvicum. 223
bruſſel. 94. in quinque regiones dividitur. 127
brutii, eorumque ortus, op. & ſedes. 239, 267
brutius ſinus. 35
bruxellæ ſeu Bruſſel. 127
brygium Macedonum op. 469
bryſæ. 368
bryſich, ſ. Briſich. 97
brytum potionis genus. 371
bubaſtis ſ. Bubaſte. 514
buchananum prom. 146
buchian fl. 450
Johannes Buchold. 130
buchowia, ejusque limites, 212
buken, 208
buckingham, 146
buda. 318. 319
budaſan, 450
budiejowice. 194
budinga oppid. Comitatus. 211
budini. 378
budua ſeu Budoa, 325
Budweiſz / 193. 194
buenen. 94
bugia, olim Salda. 526
bugus fl. 389, 396
buillionenſis Ducatus. 97
bulgaria. 375
bulgariæ caput Sophia, 376. ejus natura ſoli, incolarum mores. 376
bulgari unde dicti, 376. eorum ſedes, Princeps. 419. ſeq.
bulgariæ regnum. 376
bulgari in Mœſia. 375
bulla regia n. Antra 521
bullion. 173
bullis. 348
bullonienſis Ducatus. 96. 97
bunomos. 348
Jung u. Alt Buntzel / 194
Buntzlauer Kreiſz / 194
buquhammes prom. 146
bura. 332
burdegalenſe parlamentum. 107
burdegala. 90. 91. 112
burdigalia. 112
buren Comit: 134
burgi ſeu Burgos. 79
burgheim, op. 97
burgiam. 451
burgum opid. Saxoniæ. 220
burgundiæ Comitatus. 74. 105. 106. Ducatus, 107
burgundiæ Ducatus à Franciæ Regibus occupatus. 105
burgundia Inferior. 95. 116 & ſuperior. 116
burgundiæ Ducatus. 105
burgundiæ Rex. 104
burgundiæ Comitatus. 105. 115
burgundia regnum Germanorum Imperio adſcriptum. 104. Galliæ Regibus tributum. 105. ad Hiſpaniam pervenit. 106
burgundicum fœdus 120
burgundicus Circulus. 169
Burgundiones. 103. 154
burgundorum migratio. 165
burgus S. Domini. 285
burgus Gaſteyz. 79. 81
burgi ſ. Burgos. 79
burgus Vallis Tarenſis. 285
buridienſii. 379
burick, 209
burrhi. 379
burii, eorumque ſedes. 158
burshald, caſtr. 180
burdigala. 112. 116
burſa die Borſe / 129
burſia, ol. Purſias. 468
buſſereth. 502
butow. 407
butrinto. 361
Thomas Buttius. 40
buttonii ſinus ſeu Buttons Bay. 41
butrotum ſeu Butrinto. 330. 361
buttons Bay i. ſinus Buttonii. 41
buttonius Thomas. 41
butuæ reg. 544
butue urbs. 326
butunti ſeu Bitonto. 264
butzbacum. 211
buxentum op. & flumen. 266
byblus. 491
bycen:. 466
bydgoſtia. 394
byzantium. 368
byzia arx Regnum Thraciæ, Orpheo nobilitata. 369

C.

CAbadina. 448
Cabalaca. 461
Cæbane. 453
Cabamene. 353
Cabatza. 542
Cabilonum, vulgo Chalon 11[illegible]
Cabo finis terræ. 71
Cabo de palos. 65
Cabo de vincente. 61
Cabo de Iſtria. 24[illegible]
Cabo de Tenes. 53[illegible]
Cabubara. 50
Cabul. 43[illegible]
Cacaos. 55[illegible]
Cacoenſii. 37[illegible]
Cadiz. 8[illegible]
Cadiſcus mons, 36[illegible]
Cadmea arx. 34[illegible]
Cadmi Oratoris patria. 47
Cadmus Bœotiarum conditor. 34[illegible]
Cadmus mons. 46[illegible]
Cadomum. 109. 11[illegible]
Cadorinum territorium. 27[illegible]
Cadſant. 12[illegible]
Cadurci. 9[illegible]
Caduſii. 45[illegible]
Cæcias. 2[illegible]
Cæcubus ager. 25[illegible]
Celanorum tumulus. 46[illegible]
Caën. 10[illegible]
Cælius Antipater. 4[illegible]
Cænici. 36[illegible]
Cæræſi. 95. 15[illegible]
Caërcede fl. 4[illegible]
Cære. 24[illegible]
Cæretanæ aquæ. 24[illegible]
Cæretanus amnis. 24[illegible]
Cæſar Auguſta. 70. 7[illegible]
Julius Cæſar, Romanis bellum concitavit cum Germanorum gente, 166. traj[illegible]

jecit in Britanniam, 141.
ab Helvetiis in fugam conjectus. 112, 113
æſarea, 465. Pauſaniæ ſcriptoris patria. 465
æſarea Lutra, 184. Paneæ ſeu Philippi, 495. ſ. Neronian. 495
æſarea Stratonis ſ. Turris Stratonis, 488
Julia. 533
æſarienſis provincia Africæ, ejus oppida & limites. 525
æſariana. 90
æſarodunum. 92
æſaromagus. 94
æſena. 250
æſia ſilva. 164
æſias Nord = Oſten-Wind / 24
afares pop. 544
aſſaria. 542
aſſan. 455
afirotæ. 450
agliari ſ. Caglier. 310
ahors. 91
ajazzo. 263
aicus fl. 471
ajeta 258. munita, clavis regni. 299
ajetanus ſinus. 258
aji Cæſaris navigatio. 483
es Cailles prom. 362
aindu urbs Sericæ. 424
aimaca. 376
aiphæ domicilium. 522
airum, n. Alcayr. 531
airum Indiæ. 436
airus ſ. Cairo. 514
alabria 263. ejus urbes. 264
alabria ſuperior. 274
alabria nova, ejusque oppida. 297
alabriæ dux. 276
alabriæ & Apuliæ Dux primus, Robertus. 297
alabri. 239
alacene. 453
alais. 145
alamatius mons, ubi fugitivi profligati à craſſo. 266
alatis. 375
alamianes. 446
alamus. 26
alaris. 311
Calatajut. 76
Calatia ſ. calazzo. 263
Calauria inſ. ubi Neptuni aſylum. 337
Calba ad Bodam. 221, 222
Calcar. 209
Calcarius mons. 205
Calcei Sicyonis. 332
Caldanæ paludes. 248
Caldar, nunc Babylonia, ejus fines, regiones, oppida. 499
Calecut ſ. Calicut. 437
Caledonia ſylva unde dicta. 140, 147, 338
Caledonia 338. ſylva. 140, 147
Caledonius Oceanus. 30, 138
Calenbergenſis Principatus. 223
Calendarium Gregorianum, Julianum, Scaligerianum. 45
Cales. 203
Caletes ſeu Caleti. 95
Caletum ſ. Calais. 145
Calicut. 437
California inſ. 553, 554. ejus ſinus. 32
Caligulæ certamina. 113
Calis. 84
Caliſia. 393
Caliſienſis Palatinatus, oppida & territoria. 392
Georg. Calixtus. 224
Calixti III. patria. 77
Calatis op. 375
Callidromus mons. 354
Callipides. 378
Callipoli. 297
Callipolis. 265
Calliopolis Thraciæ. 367
Calliſthenis patria. 349
Calliteræ. 350
Calloſcopium. 360
Calmar. 235, 236
Calmaria, è cujus regione Oelandia inſ. 235
Calmarienſe fretum. *ibid.*
Der Calmer Sund / 235
Calogeri monachi Græci. 354
Calor fl. 260
Calpe Herculis columna. 527
Calpe mons. 43
Calvariæ mons. 484
Calva fl. 298
Calvi. 263
Calvi ſ. calvium. 312
Vet. Calvinus. 260
Calvus mons 391, 395. in quo monaſterium S. crucis. 391
Calutre. 446 ſeqq.
Calycadnus fl. Iſauriæ. 478
Calydon. 339
Calydonium fretum. *ibid.*
Calydonia ſilva. *ibid.*
Camalodunum colonia Romanorum. 146
Camana. 465
Camarina, nunc Torre di Camarana. 303
Cambaba ſ. Cambava. 444
Cambaja, ejus regna, ſitus, urbes 435. incolæ. *ibid.*
Cambaja urbs. *ibid.*
cambajenſium milliare. 27
ad Cambajam ſinus. 32
cambalu urbs ingens. 424
cambodia. 440, 441
camboſeria. 128
camboja ſ. Cambodia urbs regni caput. 440 ſeqq.
cambray ſ. Wallia. 126, 142
cambreſis. 126
cambria, ejus fines & oppida. 143
cambridge. 145
cambatæ. 452
cambyſes fl. 455
cambula. 423
camarina palus. 303
camellania. 151
cameloboſci. 448
cameneccia. 396, 398, 399
camenolitari. 361, *ibid.*
cameracum, Cameric. ſeu Cambray. 59, 116, 126, 142
camercanæ inſulæ. 558, 562
camerina palus. 303
camerinum. 250
camers op. 247
cameſene. 237
camin. 154, 201
caminiecka. 397
capo camino. 310, 311
camirus. 508
camolodunum. 146
Val. amonica. 241
camora ſ. Samora. 80
campagna di Romana. 292
capo di Campana. 249
campanaël. 436
campani. 239
campania. 110. duplex 261. ejus urbes & fines. 261. unde dicta, 110. ſoli fertilitas. 299
campecho urbs. 597
campen. 135
campi Catalaunici. 110
campi piorum. 303
campion op. 423
campodunum. 180
campomiſis. 433
campus Scamandrius. 469
campus Libani. 490
campoveria. 128
camucina Vallis. 270
camul op. 417, 423
camuni. 241
can fl. 427
cana ſeu Cancacan. op. Arabiæ. 503
cana Galilææ ſ. minor 489. major ſ. Galilæa Gentium. 490
canada 551. unde dicta: ejus diviſio & ſoli natura 552. ejusque ſitus. *ibid.*
canamor. 437
Gran Canaria inſ. 546
canariæ inſulæ. 21, 7
Canatha. 495
cancacan. 503
cancellarius Franciæ. 107
canche fl. 126
canchium ſeu Cinehim. 424
cancri Tropicus. 11
candahor. 435, 444, 445, 458
candi regia ſedes in Ceylon. 444
candia i. e. retæ metropolis. 366
candiæ Archiepiſcopatus & Epiſcopatus. *ibid.*
candiæ ſaccharum. *ibid.*
candidianus fl. 250
candiotæ. 366
Thomas Candiſch. 40, 556
canea. 366
canibales. 558
canina ſeu Epirus. 348, 361
caninefates. 100
caniſia. 189
cannæ ſeu Canna, clade Romanorum inſignis. 264
cano regnum. 528, 538
canopicum oſtium Nili. 518
canopium. 513
canopus. 513, 515
canoſa ſ. canuſium. 264, 298
caniſii. 426
canſtad. 180
cantabri. 68
cantabria. 81
cantabrigia ſeu Cambridge. 145, 146
cantam urbs. 426
cantana ſ. Catina. 303
cantara fl. 305
cantazarum op. munitum. 299
canthues. 147
canterburii. 144, 146
cantii. 139
cantinum prom. 535
cantium. 146
cantium prom. 140. regio. 139
cantons. 119
cantuarienſis Archiepiſc. 144
canuja. 537
canuſium ſeu Canoſa. 264. 298
S. Canzan vicus. 243
caoli. 428
capella Olenia. 338
capella vicus. 95
capernaum. 488
caphareus prom. 356
capthorim. 466
capitulum alvei cyclicum ligneum. 44
capo delle Caſtelle. 268
capo Rizzuto. *ibid.*
capo delle Nave. *ibid.*
di Milazzo. 305
di Monte Falcone. 310
di Argentera. *ibid.*

Capo

Capo Camino. 310
Corſo. 311
di Manza. *ibid.*
di Foro, *ibid.*
de Celi. 503
S. Andrea. 506
S. Epiphanio. *ibid.*
Caxines. 533
Montaſuſio. *ibid.*
Boeo. 302
Cavallo. 310
de Iſtria. 243, 279
de Rocca. 30
Paſſaro. 302
Capo Malio. 335
Capo de l'Arme. 238
Capo di Campana. 249
Cappadocia, ejus regiones, fines, fluvii, urbes. 464
Amazones. 465
Cappadocia Magna ſeu ad Taurum 464. Pontica. 465
Cappadocum mores. *ibid.*
Cappanach fl. 422
Petrus Caprali. 561
Capricorni Tropicus. 11
Caprus fl. 453
Rio di Caps. 521
Capſa. 522
Capſira urbs. 503
Capua. 238, 262, 296
Capua nova. 263
Monte di Capua. 272
Capuana luxuria. 265
Capuanus Archiepiſc. 301
Caput Hiſtriæ ſeu Capo de Iſtria. 243, 279
Caput viride. 136
Carabay. 559
Caracuna urbs. 533
Caragoca. 70, 76
Caraja. 421
Carakitay. 423
Caralis urbs 310. ubi S. Auguſtini fuerê oſſa. 311
Caralitanus ſinus. 310
Caralitanum promontorium. *ibid.*
Caramania. 95
Carambicæ Hyperboreorum. gens. 417
Carambucis. *ibid.*
Carantonus fl. 111
Caranus Rex primus Macedoniæ. 347, 348
Carapella fl. 298
Caravacium. 283
Caravancas mons. 314
Carazani crudeles. 421
Carbalia. 477
Carbas ventus. 24
Carbileſi. 368
Carbiletæ. *ibid.*
Cardamyla. 334
Cardia. 367, 369
Cardianus ſinus, unde Eumenes & Hieronymus Hiſtoricus. 367, 369
cardigan 139
cartigania. 143
cardinales venti. 22, 23
cardines mundi. 59
cardona ducatus Cataloniæ. 57
cardona tria præbet notanda. *ibid.*
carduchi. 454
carelia 235. à Suecis occupata. 408
carentia. 201
cares viles habiti. 472
caria, ejus flumina, montes, urbes, limites. 472, 469
caribana regio, 557. ejus incolæ ἀνθρωποφάγοι. *ibid.*
caribes. 559, 560
caribum inſ. 562
carinianum. 282
carin. 496
carini. 154
carinthia 314. ejusque limites. 190
cariſpa 458
carium Mare. 37
carlile. 145
Carlsbad/ 194
Carlſtein Arx. *ibid.*
carmana urbs. 448
carmania 448. 478. ejus regiones, populi, urbes. *ibid.*
carmania altera. *ibid.*
carmaniæ deſertæ fines. *ibid.* 451
carmanene. 465
carmathin. 139
carmel mons in Juda. 488. 491
Carmelus mons & op. in Phœnicia. 491
carna ſ. Carre urbs. 503
carnow. 208
carnavan. 143
Golfo di Carnero. 278
carni. 239, 243
carnicæ Alpes. 314, 272
carniola 314. ejusque fines. 189, & 190
carnivorus ſinus. 278, 324
carnovia. 208
carnovienſis Ducatus. 196
carnutes. 92
carolina arx. 553
carolinæ Thermæ ſeu Carlsbad/ 187
caroloſtadium 190
carolus Andegavenſis Rex Neapolitanus. 307
carolus Audax. 123
carolus Calvus Ludovico fratri Italiam cum Cæſarea dignitate per injuriam eripuit. 105
Carolus M. domuit Bojohæmos & Slavos. 168. ejus locus natalis. 282
caronium. 80
carpates mons. 315, 390
carpathus inſ. 359
carpathium mare. 36
carpetani. 68
carpi op. 285
carpiani. 378
carpilli. 368
carra fl. 497
carræ. *ibid.*
carrhabia. 349
carſeoli ſeu Carſula n. Arſuli, 255
cartemunda, 229
cartenna, 526
cartennus fl. *ibid.*
charthæa op. 358
carthagena. 70, 77
carthagena Americæ. 558
carthago, 522. patria Tertulliani & Cypriani, 522, 558
carthago Andaluſiæ novæ. *ibid.*
Hiſpaniæ novæ, *ibid.*
nova, 70, 77
vetus, 70
carthaginienſes in Corſica, 310. in Hiſpania, 71
carthaginienſium coloniæ in Sicilia, 310
cartigania. 143
carura, 449
carwans, *ibid.*
caryſtiæ aves. 356
caryſtus inſ. *ibid.*
caſakenſes Tartari. 420
caſale S. Evaſii ſ. Caſal. S. Vas, 284
caſalmach, 465
caſan reg. 410, 421
caſana urbs. 420
caſancius fl. *ibid.*
caſanenſes Tatari à Muſcovitis ſubacti, *ibid.*
caſanum Epiſcop. ſedes, 411
caſates, 540
casbin ſeu Caſvvin. 454
caſcar, 421
caſellinum, 263
caſshyl ſeu Caſshylia Archiepiſc. 150
caſilinum, 263
caſinum, 257
caſiotis regio, 494
caſioticus nodus, 502
caſiotarum mores. *ibid.*
caſirotæ, 450
caſius ſeu Caſſius mons, 194, 502
caſmin ſ. Caſvvin. 454, 458
caſminum, 454, 455
caſpiæ portæ. 454
caſpii, *ibid.*
caſpium mare. *ibid.*
caſſan, 450, 458
caſſandria, 349
Joh. Caſelius, ejuſque patria, 224
caſſella ſeu Caſſel, 210
caſſena, 538
Sanct. Caſſianus Martyr, 246
caſſii, 139
caſſiopia, 355
Sanct. Maria d' Caſſiope. *ibid.*
caſſiopæi. 330
caſſiope, *ibid.*
caſſiterides, 137
caſſovia, 317
caſſovicus campus, 379
caſſonupole, 376
caſſubiæ Ducatus, ſitus & oppida, 406, 407
caſſubiorum pars. 103
caſſuma, 539
caſtalius fons, 340
caſtanea, 345
caſtel dil Baga, 261
caſtel Durante, 251
caſtel Nuovo, 244
caſtel Nan ſeu Non, 241
caſtel Veteri, 268
caſtellanæ civitatis Com. 277
caſtella aurea 558. ejus oppida & ſitus, *ibid.*
caſtellum Firmanorum, 259
caſtellum Jubileum, 255
caſtellum Menapiorum, 49
caſtellum Truentinum, 259
caſtiglinoe terræ motu periit, 297
caſtilia nova, 66, 307
caſtilia aurea, 558
nova, 68, 73, 74
vetus, 68 *ibid.*
caſtiliani Reges Neapolitani, 294
caſtiliani Reges Siciliæ, 307
caſtilinæ regnum, 73, 80
caſtilio Stiverorum ſeu Caſtilione de la Stivere. unde Gonzagæ, 284
caſtrenſis Ducatus. 277
caſtro, 297
caſtro Deſen, 310
caſtro Janna. 305
caſtroſama, 308
caſtro ſeu Caſtrum Minervæ, 265
caſtrum Novum, 259
caſtrum Puellarum. 147
caſtrum Truentinum. 259
caſuentus fl. 266
caſwin, 454
catada fl. 521
cataja urbs, 423
cataja. regn. frequens, magnarumque opum 423. ejus ſedes. *ibid.*
catainni M. Tattari imperium, ejuſque regna. 418

Cat-

Catelauni. 97, 110
Catelaunum. 97
Catelaunici campi, in quibus Attila repreſſus. *ibid.*
Catalonia. 68, 75
Catalonia unde dicta? 75. ejus forma. *ibid.*
Catana Sicil. Academia. 309
Catana ſeu Catina, hod. Catania. 303, 307
Cataonia ejus incolæ & ſitus 463
S. Catharinæ promontorium. 542
Catharina Senenſis. 289
Porcius Cato Cyprias opes Romam invexit. 507
Cathneſia ſeu Canthnes. 147
Catigam. 439
Catti. 100
Cattimeli melibocenſis Comitatus. 210
Catnes Caſtellum. 147
Catulli patria. 242
Catorci. 91
Caturiges. 89
Caturigo magus. *ibid.*
Catwijck vicus. 100, 162
Catzenellnbogen / comitatus. 210
Cava Syria. 494
Camiria. 394
Cavalla. 361
Cavana Hiſpaniolæ opid. 562
Cavares. 89
Caucaſiæ portæ. 460
Caucaſus mons. 415, 417, 461
Caucaſium mare. 36
La Cauchie. 94
Cauſis. 502
Cauci. 150, 154, 155. eorum ſedes & diviſio in Majores & Minores. 155
Caucones. 467
Cauconia. 333, ſeq.
Caudinæ Furculæ, ubi Romani circumventi. 260, 264
Caudini ſaltus. 260
Caudium. *ibid.*
Cavillonum. 97
Caviones. 154
Caul. 436
Caulonia. 268
Caunus. 37
Cavortium. 282
Caurus ſeu Corus der Nordweſten wind / 24
Cayſtrus fluv. ejusque ortus. 471
Cazimiria. 394
Cebenſis provincia. 537
Cebetis patria. 341
Cecina fl. 248
cecropia ſeu Attica. 342
cecropius mons. 354
cedron torrens. 484
cedron vallis. *ibid.*
cefalogna. 356
ceiram inſ. 444
celænæ. 469
cela fl. 503
celænarum mons. 472
celebes inſ. 443, 444
celeja. 190
celeſtria. 478
celetæ. 368
cepo de Celi. 503
celidnus fl. 329, 353
cella. 205
celtæ in Pannonia. 315
celtarum gens, quas incoluerit regiones, 92. ſeq
celtæ. 63
celtæ primi Hiſpaniæ incolæ. 71
celtiberi 67. eorum ſedes & mores. 67
celtiberia. 65, 67
celtica. 89, 90, 99
celtica unde dicta. 92
celtica Gallia 99. ejus termini. 89, 99
celticæ prom. 417
celtici. 66
celticum prom. 80
celto Scythia. 374
celto Scythæ. *ibid.*
cenchrea portus. 332
ceneda in agro forojulienſi, 277
ceniſii montis lacus. 269
cenomani, eorum oppida & limites. 245
cenomani Aulerci. 92
centrones. 88
centron. 87
centumcellæ. 249, 290
centuripe n. Centorve. 305
ceos inſ. quæ & Cia, Simonidum duorum, Bachylidis, Eraſiſtrati & Ariſtonis patriæ. 358
ceperano op. 257
cephalædis. 304, 307
cephalenia inſ. 332, 355, 356
cephalenia ſeu Samos. 356
cephareus mons. 357
cephiſſus fluv. 341, 353
ceramicus locus. 343
ceramicus ſinus. 475
ceramus. *ibid.*
ceraunia ſeu Cerinis. 507
cerballus fl. 264
ceres Eleuſina. 342
cereſius lacus. 281
ceremiſſi. 410
cerethica. 143
cerigo, Creta, n. Candia. 35, 310, 335
cerilli ſeu Cerella. 276
cerne inſ. 546
cerveteri. 248
ceſena. 264, 291
caſtria. 145
chetim ſeu Macedonia. 351
cethius mons. 313
ceuta. 534
ceylon. 446
chabala. 461
chaboras fluv. nunc Chabu· 497
chabora urbs. 497
chabris fl. 353
chæronæa, Plutarchi patria. 340
chalcedon, ubi Synodus Oecumenica. 467
chalcedonii. *ibid.*
chalcidene Syriæ regio. 496
chalcidica regio, ejusque oppida. 349
chalcis. 338
chalcis Jamblichi philoſophi patria. 496
chalcis Iſæi Oratoris & Lycophronis patria 356, morte Ariſtotelis clara. 356
chalcitis, regio. 497
chaldæa, ejus fines. 499
chaliera. 375
chalons. 110, 107
chaltapitis. 453
chaluſus fl. 163
chalybs fl. 81.
chalybes populi in Galatia 466
chalybon. 496
chalybonitis regio. 496
cham Tartarorum Princeps. *ibid.*
chamanock. 552
chamavi 156. eorum ſedes. 157
champagne. 106
chamus primo invenit Aſiam. 43
chambery. 116
cham Rex Tartarus. 385
chanaan terra. 480
chananæi. 481
change. 126
chantonice. 448
chaones. 330
chaonia. *ibid.*
chaonia Sylva. *ibid.*
chapſilar. 367
characene. 453
charan. 497
charanæ. 448
charchas ſeu Chiargas regio. 557
charente fl. 553
charitum ſeu Gratiarum templum. 340
charta pargamena ubi inventa. 747
charlefort caſtellum. 553
charlemout. 96
charracharta. 449
charta geographica. 59
chartres. 92
charybdis. 303
chaſſuarii ſeu Cattuarii. 156
eorum ſedes. 157
chaſtaud d'If. 113
chaſteauen Cambrenſis. 95
chatigam. 439
chatti. 158
chauci ſeu Cauchi & Cauci. 154. 155. eorum ſedes & diviſio. 155
la Cauchiæ. 94
chelma. 397, 398, 400
chelonates prom. 333
chelonides paludes. 538
chemnitz oppid. & fluv. 219, 318
chencinta. 395
cherca fl. 324
cherſeus fl. 490
cherſoneſus op. 365
cherſoneſus Aurea. 136. 430, 440
cheſter. 145
cherſoneſus Taurica. 384
cherſoneſus Cimbrica. 227
cheruſci, eorum ſedes. 158
cheſel 417. 421
cheſimur. 458
cheſinus. *ibid.*
cheſinus fl. 390
cheſter, 145
cheuxa. 427
chiancare. 466
chiarentza. 333
chiartachar. 450
chiavari. 286
chiavenna. 241, 281
chica. 38
chica regio ejusque ſitus & incolæ. 560
Le ſtato della Chieſa. 290
chieti. 259
chili regio. 560. ejus ſitus & oppida. *ibid.*
chilminar. 432
chilon Lacedæmonius. 335
chiana fl. 271
chilonienſis Academia. 226
chimara ſ. Chimira. 353
chimæra mons & monſtrum. 476
chimera op. ejusque montes. 361
chimeriotæ liberi. *ibid.*
china Sinarum regio, ejus limites. magnitudo. 423. provinciæ, urbes, 425, 426. fluvii, inſulæ. 428
chinay. 96

I N D E X.

Chinenſium ſcriptura, artes, ſermo. 427, 428
Chinſerin. 496
Chiorme. 463
Chios inſ. 460
Chipſala. 367
Chiquea. 426
Chiroma arx. 326
Chiuci. 287
Chius inſ. 357
Chiuſi. 248
Chiutalem. 468
Chlamas fl. 452 ſeqq.
Chmielnicum ſeu Chmielnick. 399
Choanza fl. 541
Choaſpes fl. 454
Choatras fl. 455
Choerili patria. 359
Chomati. 450
Chomutow ſ. commetaw. 194
Chonad. 317
Chone ſeu chonia. 237
Chonitza ſeu conicia. 407
Choraſan. 450, 457
Chorazim. 488
Chorges. 89
Chorographia quid. 2
Choromiterne. 454
Chrindi. 450
Chriſtburgum op. 404
Chriſti ſepulchrum. 484
Chriſtiania. 232
Chriſtianopolis. 228
Chriſtians Hafen/ 229
Chriſtian Stadt/ 228
Chriſticolarum dies. 10
Chriſtipolis. 350
Chriſtophorus columbus. 549. ad Hiſpaniolam appellit, 562. Americam, Hiſpaniolam, Cubam & Jamaicam primus invenit. 40
Chronicus m. 353
Chronium mare. 34
Chronus fl. 389
Chrudim / Chrudimer Kreiſz / 194
Chryſam fl. 305
Chryſippi patria. 479
Chryſorrhoas. 491, 494
Chryſopolis. 350
Chryſoſtomus. 368
Churlandiæ Dux primus. 402
Chuſiſtan ſeu cuſiſtan. 453, 457, 458
Chutæi pop. 487
Chutus fl. *ibid.*
Chutz. 484
Chylon. 335
Ciabrus fl. 373
Ciarcia. 422
Cibinium. 381
Cibotus. 469
ciceroniana villa Tuſculan. 254, 258, 262
Ciceronis Academia 262. epithaphium 356. patria. 257. poſſeſſiones Epiroticæ, 330. villa Pompejana, villa Puteolana. 262
Q. Ciceronis prædium Formianum. 257
cicones. 368
cicovo inſ. 325
cideriſſo. *ibid.*
cientang fl. 427
ciſalu. 305
cigateo inſ. 563
cignum op. 461
cilices mendaces. 457
cilicia, 464. ejus fluvii, urbes, limites. 478, 479
cilicia duplex. 464
cilicium mare. 37
cilly. 190
cillair. 150
cimbri, 155, 228. Italiam petentes. 166
cimbrica peninſula. 227
cimbrica expeditio. 166
cimmeriæ paludes. 36, 37
cimmerium. 384
cimmerium fretum, 37. mare. *ibid.*
cimmerius Boſporus. *ibid.*
cimon mons. 470
cincella. 249
cinga fl. 70
cingeſi. 379
cinnamomifera regio. 529
cinyphus ſ. Cinyps. 521
cipangi inſ. 562
cipo fl. 552
circæum prom. vulgo Circeili. 254
circæi. 256
circius ventus. 24
circellum prom. 254
circuli majores. 5, 6, 59
Minores. *ibid.*
Recti. 5
Obliqui. *ibid.*
Fixi. *ibid.*
Paralleli. *ibid.*
Mobiles. *ibid.*
Immobiles. 6
circuli Longitudinis. 45 ſeq.
Latitudinis. *ibid.*
circuli Polares. 12
circulorum Polarium officia. *ibid.*
circumpactana. 247
circuli Germaniæ. 168, 169
circuli partes. 20
diviſio. 11
circulus Arcticus. 12
Antarcticus. *ibid.*
Horarius. 45
Obliquus. 45
Verticalis. *ibid.*
Semicirculus Poſitionis. *ibid.*
circumferentia totius Orbis. 20
circumhabitatores. 13
circumnavigatio totius Orbis, 47. & ſeqq.
circumumbres. 13
cirenza. 298
cirtha. 524
ciſamum prom. vulgo capo Spada. 365
ciſon torrens. 492
ciſpadana Lombardia. 283
ciſſia. 453
ciſterna. 28
ciſtoboci. 379
citala vina. 254
citheros. 362
cithænom mons. 340, 354
citheron ſaltus. 341
citor ſ. chitor. 442
citrachan. 420
citren. 349
citres olim Pudna. 362
citta Lavina. 254
citta di caſtello. 252
citta Nouva ſ. Civitas Nova Hiſtriæ. 279
la citta Vechia. 249
cividad Rodrigo. 81
civida. 241
civida di Friuli. 279
civilis Batavorum Dux. 100
civitate. 264
civita Caſtellana. 248, 250
civita Ducale. 253
civita Vechia. 249, 296
civita di Penna. 259
civitas S. Angeli. 299
civitas Auſtria. 279
civitas David. 483
civitas Nova ſ. Citta Nouva. 279, 484
civitas S. Salvatoris. 543
civitas vetus. 249, 290
civita di Sant Angelo. 259
claven ſ. Clavenna. 241, 281
claletz provincia. 410
clampetia. 267
clanis ſ. Clanius fl. 250, 271
clanis ſ. Clain fl. 111
clarentia Ducatus. 360
clarii. 474
clarimonte. 267
clarius Apollo. 358
clarum navale. *ibid.*
clarus inſ. *ibid.*
claſſis Ravennæ. 250
claudii forum. 88
claud oſſa. 142
claudiopolis. 382. 466
claudium op. 260
claudius Imperator Lugduni natus. 114
claudius Ptolemæus. 51
clavenna ſeu claven. 241, 28
clavennenſis comitatus. *ibid*
claverinum. 28
Clauſenburg / 382, 37
Clausthal / ubi fodinæ 22
clazomene. 36
clazomenæ Anaxagoræ Phyſici patria. 47
clemens Alexandrinus. 51
clementis VII. patria. 28
clerval. 17
cleve. 20
clidesdalia. 14
clibani Ægyptici. 51
climata. 16, 17. 18. 49, 59. eorum inveniendorum ratio, 16, 49. numerus. 1 Tabula, 18, 19. Septentrionalia. 16 ſeq
cline op. 14
cliſſa arx. 32
clideſtalia. 14
clitumnus fl. 25
clivia Ducatus, ejus limite & oppida 116, 209. partes. *ibid*
clivenſis Ducatus pars. 99, 11
clodovæus V. Rex Franciæ 10
clotarius. I I. Francorum Rex. *ibid*
clupea ſeu Clypea, n. Quipia. 52
cluſina palus. 27
cluſium. 247, 25
cluveri patria. 40
clyne op. 14
cnemides ſeu Cnemis oppid & mons. 34
cnidus patria Cteſiæ Medici 475
coagium vulgo, Coge/ 229
coblentz oppid. 98, 102, 162, 175
cobrinia. 39
coburgium, Ducatus. 212
cocam herba. 56
cocas & cochias mons. 461
coccas. 79
coche. 493
cochera fl. 179
cochile fl. 266
cochin ſ. Cotzia. 438
cochinchina. 426
cocintum prom. 269
coda della Volpe. 38
codani populi. 155
codanonia. 155, 229
codanus ſinus. 31, 155, 226

Codrus

INDEX.

Codrus Athenienſis. 342
Cœlanum. 299
Cœleſtem globum ad ſitum cœli componere. 56
Cœleſyria 493. ejus oppida & fines. 494
Cœli diſtinctio & ſphæræ. 2
Cœlum Empyræum. *ibid.*
Cœneum prom. 356
Coësfelda. 207
Cœtha ſeu Cöthen. 223
Cœvorden. 135
Coginium caſtrum. 361
Cogni. 361, 465
Cointes. 474
Coira. 281
Cojogna. 349
Colapis ſ. Culpe. 271, 314
Colberg / 154
Colcheſter port. 145
Colchicum mare. 36
Colchinium. 325
Colchis, ejus populi, fluvii, urbes, fines. 416, 461
Coldinga. 227
Colditz 220
Coleſwar. 382
Coligni caſtellum. 561
Collao regio. 539
Collatia. 255
Colle. 287
Colles. 209
Collops ſ. Cullu. 524
Colluga. 408
Colmaria. 177
Colmar. *ibid.*
Cöln / 99
Coloa. 539
Colfo de Colochina. 331
Coloza. 321
Colombo op. 446
Colon Apulenſis. 379
Colonia ad Sprevam. 199
Colonia Agrippina, 99. 173. Agrippinæ auſpiciis condita ubi Academia. 173, 226. Trium Regnum reliquiæ. 173
Colonia Jovavia. 161
Colonienſis Archiepiſcopatus oppida. 97, 173, 225. Epiſcopatus. 99
Colonienſis Elector. 171
Colophon oppid. 474 Homerus natus & Calchas obiit *ibid.*
Color fl. 261
Coloſſæ. 472
Coloſſus Herculis, Lyſippi opus, 265. Jovis Tarenti *ib.* Solis. 507, 508
Coloſſenſis Archiepiſcopatus. 321
Colthene. 462
Colubraria, inſ. 83
Columbarium prom. 310
Columbaz. 374
columbi navigatio. 40
columbo in Ceylon. 136
columna. 411
columno Herculis. 527
columnarum prom. 361
coluri inſ. 357
colurus 10, 11. Solſtitiorum 45. Æquinoctiorum, 11. eorum officia. 11. 12
comagene regio, 480. 493. ejus urbs & limites 494. nomen. 494
comana Cappadocia, Pontica. 463. 465
comani à Gomer orti. 416
comara. 318
comarinum arx. *ibid.*
comata Gallia. 87
comenſis lacus. 270
comenſis ager. 276
comes ſtabuli in Gallia. 107
comi in Bactris. 450
comidia. 468
cominum. 279
comiſene. 237, 451
comitatus Burgundiæ. 116
comites Franciæ. 107
comeſtoris patria. 283
cometau. 194
Lago di como. 283
comori prom. 436
Lago comori. 437
Iſola del Compare. 556
compaſſus ſ. pyxis nautica. 22, 44, 46, 48
complutum 81. Complutenſia biblia. 82
compoſtella Galîciæ novæ. 535
compoſtella S. Jago. 79
compſa ſ. Conza. 260
comum Plinii Junioris patria 245. Pauli Jovii patria *ibid.* exciſum. 283
conadienſis Comitatus. 317
conceptio op. 555
conanenſis Caſtellanus. 393
conchia. 228
concordia. 286
concordia op & Comit. 280. 286
concorron lacus Ægypti. 519
condate. 92
condahor. 458
condivincum. 92
condora. 410
condruſi. 95, 151
confluens op. 175
confluentes ſeu Coblentz. *ibi.*
congel. 232
congi reg & urbs, ejus diviſio, & limites. 136, 542
congo fl. 539, 542
conicia ſ. Konitz. 407
conimbria Acad. 80
conimbricenſe collegium. *ibi.*
coninum. 393
connacia ſ. Connacht. 150
le Conneſtable. 107
conon. 342
Conradi Celtæ patria. 183
Conradinus regni Neapolitani heros. 295
Herm. Conringius. 224
consbach. 228
consbacenſis portus. *ibid.*
le Grand Conſeil de Gallia. 107
conſenſia ſ. Conſenza. 268, 275. terræ motu periit. 297
conſenzia munitum. 299
conſtantia ſeu Coſtnitz / concilio nobilis. 180
conſtantia, id eſt, Tomi. 375
conſtantienſis Epiſc. 120
conſtantina. 532
conſtantini M. Patria. 144
conſtantini Laſcaris bibliotheca. 368
conſtantinopolis Turcarum caput. 368, 371, 504
conſtantinopolitanus Patriarcha 372
conſtantinovia. 400
conſtantinus Harmenopolus. 350
contade di Zara. 326
le Conte. 107
continens terra. 43
conza. 261
conza op. 512
copais lacus. 354
copenhafen & Copenhagen. 229
cophes. 449
copiæ urbs. 266
copria littus. 303
copriumicza. 404
coptitarum Patriarcha. 514
cora. 256, 257
corantio. 331, 360
coraſam. 449
coraſceve. 374
Johannis Coraſi interitus. 112
corax mons. 415, 417
coraxi pop. 461
Corbach / 208
corbeja Monaſterium. 207
corbie. 94
corcagia. 150
corcyra, 277. Corcyræi claſſem continentes ad Tænarum. 335
corcicus mons. 365
corcyra Nigra. 327
cordan turris. 101
corduba ſ. Cordova. 70, 78
corea. 426
corelia. 236
corella. 410
Corelenburg / 236
Corelenberg / 408
corfinium. 259
corfu. 355
corichomium. 101
coricius ſpecus. 479
coricos. *ibid.*
coridani. 139
corindas fl. 455
corinea. 462
corinthus, ubi Dionyſius exulavit, & Lais meretrix à Mummio exciſa. 332, 360
corinthiacum æs. 332
corinthiacus ſinus. *ibid.*
coritani. 139
Corlin / 154, 202
cormantin. 136
Janus cornarius. 219
cornavii ſ. Cornawan. 139
Cornelii forum. 246
corneto. 249
cornetum op. 248
cornia. *ibid.*
cornu Arietis prom. 37
cornubia. 146
cornuwallia. 146
coromandel. 435
coron. 360
coroſon. 458
Golfo de Coron. 331, 355
corona Tranſſilvaniæ. 382
corone. 334, 360
coronea, n. Corone. 340
coronia. 228
coronus mons. 455
corregium. 285
corrodunum. 394
corſica inſ. 249
corſica, 277. ejus nomina, magnitudo & urbes, 311. cultores. 310, 311
corſicum mare. 34
capo Corſo in Guinea. 311, 537
Sardiniæ. 311
corſoër. 229
corſoera. *ibid.*
corſorum colonia in Sardinia, mores. 311
cortæa. 462
cortercalis Terra. 592
Ferdinand. Corteſius. 596
cortiza. 411
cortona. 247, 248, 287, 289
cortracum Gallis Courtray Germ. Cortrickt. 125
Cortrieck. 125
corvo inſ. 547
corunna. 80, 81
corus ſ. Caurus, der Nordweſten.

weſten Wind / 24
Corycius ſpecus. 479
Corycos op. *ibid.*
Corycus mons. 365
Corymbia ſ. Rhodus. 507
Coryphaſium prom. 334
Cos ſ. Coos. 359. Apellis & Hippocratis patria. 359, 460
Coſa menſura loci. 27
Coſa urbs. 249
Coſa. fl. 271, 249
coſachi milites. 389
Coſakenſes Tatari, eorum horda, ſedes. 420
Coſamba. 439
coſanum prom. 249
Coſicia. 394
Coslin. 201
Coſmicus ortus & occaſus. 57
Coſmicum ortum & occaſum invenire. 57
Coſmicum & Acronychum occaſum invenire. *ibid.*
Coſmin fl. 439, 440
Coſmographia quid. 2
Coſmopolis. 287
Coſqueoudet. 92
Coſſæi. 453
coſſiacum. 279
Coſte d'Amalfi. 296
Coſta de Anderotte. 537
Coſterium. 393
Coſtrinum. 200
Cotacene. 462
Cotam urbs. 421
Coſtus vetus. 436
Cothus. 199
Cotenſii. 379
Cottiæ Alpes. 271
Cotti eorumque fines. 240
Coturnicum portus. 360
Couchinchina. 437
Covalia. 393, 404
Couian. 437
Coulete. *ibid.*
Couna fl. 397, 402
Cozenza. 299
la cour des Aydes Gall. 107
Crabræ aquæ. 255
Cracovia Academia 392, 304, 407. Suburbium. 401
Cracovienſis Palatinatus, ejusque territoria. 392
Crainburg. 190
Cranganor. 438
Crangavor. *ibid.*
Cranon opp. ubi Scopas & Simonides. 346
Craſnicia. 394
Craſnoſtavia. 400
Craſſus Brutiorum Iſtmum muro & foſſa ſepit. 267. fugitivos profligavit Ib. à Parthis auro dotatus. 376
Crathis ſeu Crathi fl. 266, 267, 271
crema 245
creme. a Tartaria. 384
cremenecia. 400
Cremenſe territorium. 277, 400
cremnos op. 385
cremona 245. ubi Turris, 283
cremoneſis ager. 276
crempa. 203
Cremſa ſ. Krems / 191
crenides op. 350
crepuſculorum initium & finem invenire. 50
creta inſ. 328. ejus nomina. 364. fines, magnitudo, urbes, montes. 365. cultores. 366. eorum ſtudia, felicitas. 366. à Metello domita, à Saracenis capta, à Balduino recuperata, à Venetis emta. 366
cretæ Epiſcopus Titus. *ibid.*
cretenſes primi Muſici, 364 vitioſiſſimi, piratica infames. 366
creticum mare. 34
crevecœur. 95
crevelt. 133
Creutzburg / 406
crimei Tartari. 412
eorum mores. 384
cravocienſis Academia. 407
crimiſa prom. 268
crimiſſus fl. 305
capo crio, 475
criſſa op. 339, 340
criſſæum, 331
criſſæus campus & ſinus, 331, 340
critea, 367
crivinenſis palatinatus, 393
croatia, 189, 190, 314
croceus fl. 426
crociatannum, 92
croja Scanderbegi patria, 361, 362
cromwel protector, 142
Cronenburg arx. 229
cronium mare, 29
Cron Stadt / 382
cronon fl. 402
Croſſen ſeu Crosna, 195
Ducatus, 197, 200
croto op. 247
croto ſeu crotone, 266, 268 ubi Pythagoras docuit, 268, 299
crotonienſis portus, 268
crotoy, 94
Crottorff / 224
de Croy. Duces celebre, 347
crucenacum, 184
cruciferorum ordo in Pruſſia, 404
S. Crucis fl. 553
S. Crucis inſ. 562
S. Crucis Monaſterium, 391
ligno crucis celebre, 391
crudentum, 404
Crummau / 194
cruzenacum, 184
cruſvicia, 393, 394
crunos mons, 353
cryptæ. 512
cteſias, 475
cteſiphon, 454, 498
cuama fl. 543
cuba inſ. 40, 562
cubi, 91
cubitus, 26
cujavia, 393
culconde, 438
culenburgum, 134
culiacan, 555
cullu ſ. callops magnus, hodie collo & Alcol, 524
culmbach, 183, 220
culmia ſeu culma, 404
cuma ſ. cyme in Æolyde, 473
cumæ, 262, 271
cumana regio, 558
cumana Sybilla, 262
cumanum cicer. villa. *ibid.*
cumanus ſinus, *ibid.*
cumberland, 146
cumbria, *ibid.*
cumerium prom. 258
cuneum, 282
cunha inſ. 543
cuni urbs, 448
cuminchamia, 147
cunovia, 395
cuprum, 147
cur fl. 459, 460
curdi, 462
curdo mons, 497
cures, 253
curetis, 364
curia op. 183
curia ſ. Hoff / 220
curia op. ſ. chur. 241, 281
curia Adjutorum, 107
curia Rechnitziana, 220
curioſolites, 92
das Curiſche Haff / 406
curlandia, 402
curlandicus ſinus, 406
curnicum, 393
curonenſis lacus, 389
curovia, 394
curtius Rufus, 157
cuſco. 559
cuſinas fl. 471
cuſiſtan. 455, 457
cuſtrinum. 199
cutiliæ. 253
cutilienſis lacus, umbilicus Italiæ. *ibid.*
cuveri. 360
cyamoſorum fl. 305
cyane fons. *ibid*
cybele Dyndimene, Peſſi. nuntia 466, 46
cyclades inſ. 357
cyclopes in Sicilia. 360
cyclopis cadaver ſub Eryce monte. *ibid.*
cydiſſes. 465
Demetr. Cydonii patria 35
cydnus fl. 478 podagræ medetur. 47
cydon, 36
cygnea ſ. Cygneum. 31
cygneus campus. *ibid*
cygneus ſ. Cyaneus fl. ejus que ortus. 46
cygnum op. *ibid*
cyllene Arcadiæ mons & ſinus. 33
cyllene urbs, Mercurii patria *ibid*
cylli Comitatus. 19
cyme Cuma. 47
cyniphus ſ. Cinyps, n. Magr fl. 52
cynos Cephalæ, Philipp Macedonis clade nota 34
cynoſema. 36
cynthius fl. 17
cynthus mons. 35
cypariſſa. 333, 36
cypariſſius ſinus. 331, 33
cypera 34
cypriani patria. 5
cyprium mare. 3
cyprus inſ. ejus regna, magnitudo, diviſio, fluv & oppida, ab æris copi dicta, Veneri conſecrata 505, 506. & ſeq. ejus E piſcopus Epiphanius, Re ges & Domini, 506. Po norum colonia. *ibi*
cypſella, 3
cyraſi, 391, 4
cyrenaica regio, ejus nomina, urbes, fines, 511 51
cyrenaicum mare. 3
cyrene urbs á Græcis cond ta, nunc corone & ciren 519. Ariſtippi patri. 52
cyrenenſes Carthaginienſiu æmuli, 521. à Turcis ſu acti, 5
S. Cyriaci arx. 21

Cyriac

Cyriacsburg. 212
Cyri monimentum & ſepultura. 452
yrillus. 513
yrnus ſeu Corſica. 311
yrnus Rex. *ibid.*
yropolis. 454
yrrha. 339
rrhæas Apollo. *ibid.*
yrrheſtica Syriæ regio. 496
yrrhus. *ibid.*
yrus fl. 455, 460
ythera ſ. Cerigo inſ. cum opp. & portu. 335
ytinium. 338
yzicus op. 471
zar Moſcovitarum Dux magnus appellatus. 411
zarna. 397
zartcovia. *ibid.* 399
zartoriſcum. 400
Czaſzlau / Czaſzlauer Creiſz. 194
zechi. 193
zechorum regnum in Bojohæmia. 168
zenſtockia cœnobium. 394
zeremiſſi Lagowi, 410
zeremiſſi Nagorni. *ibid.*
zerkaſſi Tattari. 399, 408
eorum ſedes. 421
zerhaſſi opp. 399, 419
zernikouw. 400, 409
zernichovienſis Palatinatus. 399
zernienſcum. 400
yyicus op. 471
zukaw. 383

D.

DAæ. 450
Daci. 378
Daci Danubiani. *ibid.*
acia, ejus limites, diviſio 378. urbes, fluvii, incolæ 379. ſeq. Romanis ſubdita. *ibid.*
aciæ Ripenſis populi. *ibid.*
aciæ Alpeſtris populi. *ibid.*
aciæ Mediterraneæ populi. *ibid.*
aciam incoluerunt Getæ, Sarmati, Gothi, Hunni, Saxones, Hungari. 380
adalius. 516
ædalus ad Ægyptios profectus. *ibid.*
ædali mons. 365
afila regnum. 539
agon idolum. 484
alecartia. 235
alem Comitatus. 127
almatia. 324
almatia ſub Auguſto domita; à Gothis vaſtata; à Sclavonis occupata, ab Hungaris ſubacta; à Turcis oppreſſa 324. Ejus oram maritimam tenent Veneti. 325
dalmatia regibus Hungaricis ſubeſt. 326
dalmatia hodierna. 325. ejus fertilitas. 326
dalmatarum mores. 327
dalmaticæ Alpes. 272
dalmaticum mare. 35
dalmatii populi & op. 325 ſeq.
dalminium. ſ. Delminium 325
damant op. 494
damaon. 436
damaſcus. 494, 504
damaſia. 161
damaſii montes. 429
damba. 542
Damgarten. 201
damiata. 531
Golfo di damiata. 480
damm in Pomerania. 200, 201
damma in Groningenſi dominio op. 136
damna, Delminio, Denna. 325
damonii. 139
dammonium, prom. *ibid.*
damut. 540
darchpek. 319
dan mons. 481
dan urbs. 495
dangati. 539
dani. 155
dania unde dicta? 226
danicum fretum. 38, 229
daniæ regnum. 226. ejus limites, partes & op. 228 ſeq.
danisburgum. 437
dannenberga. 205
dannenbergenſis Comit. *ib.*
dantiſcum. 205
dantiſcanus ſinus. 31
danubii vortex Seuruſſel/ 192
danubii ortus. 375
danubii pons à Trajano conditus. *ibid.*
danubius fluv. 163, 179, 314
daphnes lucus ad Antiochiam. 493
dara urbs & fl. 533
daræ regnum. 525, 535
darame. 437
darandæ. 449
darbe. 145
darbia. *ibid.*
darchpek. 319
dardanelli. 367
dardanello arx. 471
dardania Mœſiæ. 374
dardani. *ibid.* eorum mores muſici. *ibid.*
dardanum. 471
darenſe regn. 525, 532, 535
darien. 558
daritis. 454
darmſtadium. 216
daſſaretæ. 348
daſſow. 394
datio triplex. 379
daventria. 134. Davi, id eſt Daci. 378
daulia. 298, 351
dauma regnum. 537
davidis Civitas. 482
davidis arx & ſepulcrum. 483
S. Davidis op. 143
davis fretum. 40, 233
daviſius. 40
dauma. 537
daunia. 203, 298
dauphine. 106, 107
dea ſ. Die. 88. Auguſta dicta. *ibid.*
Joh. Deacius. 561
debris fonte inclyta. 523
decan urbs, regnum. 435, 436
decapolis, ejus urbes. 494
decebali theſauri. 380
decelja caſtellum. 343
decem circuli. 4, ſeq.
decem pagi. 97
decentii interitus. 93
decii interitus. 251. patria. 315
declinatio quid. 56
declinationem ſolis vel ſtellæ invenire. *ibid.*
dee ſeu Deva fl. 143
degun. 440
dehenbartia. 143
dei indigetis templum. 255
deiſtanxa. 422
deiſter. 223
del regnum. 545
delfziela. 136
delium. 341
dellain. 95
delly. 442
delmen, fl. 208
delmenhorſt. Com. *ibid.* op. *ibid.*
delphi n. Delfo. 339, 360
delfinatus. 104, 105. Galliæ Regi venditus. *ibid.*
delphinus Galliæ Regis filius unde dictus. *ibid.*
delphini portus. 286
delpht. 130
delta, regio Ægypti. 514
delus inſula & urbs, Apollinis & Dianæ natale ſolum. 357
dema fl. 406
demades. 342
demaratus. 335
dembberg Pannoniæ mons. 314
dembrowiza. 383
demetrias. 346
demetæ. 139
demetrius Cydonius. 350
democedes Medicus Crotoniata. 268
demona vallis, ejus limites. 307, 337
demoſthenes. 342. ejus mors. 336
dembigaja. 143
denia port. & op. 77
denſeleti. 368
dera ſ. Derius campus. 453
derbe. 465
derbend. 454, 458
derbent. 454
derbicæ. 450
dermanum. 400
dermitius Princeps. 150
derpatum. 401, 402
dertona. 239. everſa. 283
dertoſa. 75
deſcenſionem ſolis obliquam invenire. 50
deſcenſionem ſolis rectam invenire. 50
deſen Caſtrum. 310
deſertum Arenoſum. 482
deſiderius Longobardorum rex ultimus. 275
deſna fl. 407
deſpota Peloponneſi. 360
deſpotatus. 362
deſſavia clade nobilitata. 223
deva fl. 143
deucalionis fl. 346
le Deucke. 107
deventer. 131
devona opp. 91
devonia. 146
devonſchire. 139, 146
deuringi. 154
Deutſchen Brod. 194
diablintæ Aulerci. 92
diaboli montes. 361
diagoræ mors. 508
diameter Terræ. 20
dianæ Aricinæ lucus & lacus. 357
dianæ oculus. 354
dianæ patria. 357
Templum. 475
diana Pergea. 478
dianoro. 351
diarbech. 497
diarbek. 457
diargament. 450, 458
dibolia. 351
dichas. 26
dickiloppi. 236
dictæus mons. 365
dictamnum ſ. Dictamo *ibid.*
dictynna. *ibid.*
didenhoven. 126
dido ſ. Eliſa. 522
didyma. 84
didyme inſ. 305
didymus cœcus. 513
didymus Grammaticus 513
didymus mons.
die ſ. Dea. 88
dieben ad Muldam. 222
Diem longiſſimum invenire & breviſſimum. 4

Diem

Diem vel tempus invenire ex cognita ortus vel occaſus ſtellæ alicujus ſpecie. 50. ſeq. 58
Diepa. 109
Diepe. 95, 109
Diepenau. 208
Diepholt / 157
Diepholtz, Com. ejus limites & op. 208
Dierum & noctium quantitatem cognoſcere. 49
Dies æquales invenire. 51 ſeq.
Dies Chriſtianorum, Græcorum, judæorum. 10
Dieſta ſ. Dieſt. 127. Baronatus, 127, 128
Dieterichs Bern / 241
Dietmelle. 157, 208
Dieza ad Lanum. 210
Dietz Comitatus. *ibid.*
Dietzin Bohemiæ. 194
Dievenaw fl. 163, 200
Dieutze. 97
Differentia longitudinis & latitudinis. 56
Digeri. 368
Digitus. 26
Diglito ſ. Tigris. 498
Dijon. 107, 110
Dila fl. 127
Dilleberga arx, Comit. 211
Dimenſio terræ duplex. 20
Dillinga. 179
Dimitæ. 139
Dimitriada, 346
Dinant. 96
Dinantium, 173
Dinaretum prom. 506
Dindymene, 467
Dindymus. *ibid.*
Dinogetia, 375
Diobeſi. 368
Diodori Siculi inſ. 548
Dio caſtellum, 435
Dio Cæſarea. 465
Diogenis Cynici patria. 468
Dion, 349
Dionis Chryſoſtomi patria, 468
Dionyſii Halicarnaſſenſis patria, 475
Dionyſii Junioris patria, ejusque geſta. 268. 475
Dionyſius Areopagita, 342
Dionyſiopolis, 375
Diodori Siculi patria, 305
Dios in Cœle ſyria, 495
Dioſcurias urbs, 461
Dioſpolis, 514
Dirce fons, 341
Diſtantiam locorum invenire 48, 59
Diſtantiam ſolis vel ſtellæ a Zenith inveſtigare. 57
Dithmarſi, 203
Dithmarſia, *ibid.* ejuſque opp. *ibid.*
Diuguntorum forum, 283
Divionenſe parlamentum. 107
Divionum vulgo Dyon. 110
Dium Cretæ. 365
Diuna fl. 390
Divodurum. 97
Divodurum Mediomatricorum. 174
Dobas regnum. 539
doberanum monaſt. 202
dobrinenſe territorium. 400
dobuni. 139
doccumum, Gemmæ Friſii patria. 135
docna, 330
dodecatemoria. 45
dodone. 330
dodonæum æs. *ibid.*
dodonæi Jovis templum. *ibid.*
dodina. 401
dœmitz. 202
dœringer-Wald. 164
dœsborg op. 156
dofrefiell. 231
dola S. Dole urbs. 116. ſeq.
dolangæ. 368
dolap. 467
dulcigno. 325
dollert ſinus. 306
doloncæ. 368
domaſin. 194
dombrowiza. 383
dominica inſ. 562
S. Dominici op. Hiſpaniolæ. *ibid.*
dominium Trajectenſe. 123
S. Domingo Inſ. 562
domitiana via. 271
domitii Ænobarbi tropæa. 103
dommallacus. 157, 208
dommella T. 127
domo d'Oſcela. 241
domonignifa mons. 361
domus Libani. 483
donajecius fl. 389
donaw fl. 163, 375
donay. 125
donawerta. 180
don Baſtia. 80
donetz fl. 383, 407
S. Donini Burgus. 285
donowerda. 180
dorno. 147
dornyck. 125
dora fl. 240, 270, 375
el Dorado. 558
dorogne fl. 101
dordracum ſ. Dordrecht / ubi ſynodus. 129
dorceſtria. 146
dorcheſter. 146
dorſten. *ibid.*
dorica muſa. 338
la Dorietta fl. 270
Doringer Wald / 164
doris regio, 338. ejusque fines & op. 338, 475
doriſcus lacus. 367
dorium. 374
dorno op. 147
dorpatum. 236, 402
dorſetſchire. 139
dorſten op. 207
dotechum op. 156
dortmund. 208
dorum. 279
dotis. 320
dovay. 125
douay. *ibid.*
doublain. 147
dovern. 138, 146
douzocorturum. 96
doux fl. 98, 102
doynkerka. 125
Franciſcus Dracus. 40, 560
Fr. Draci patria. 145
draci navigatio. 40
draco Athenienſis. 342
draconis mons. 272
Montis Draconis caſtellum. 272
dracus. 102
drangiana. 440. ejus limites & urbes. 449
drangiani populi. *ibid.*
drauſus lacus. 406
dravus fl. 190, 314
dreiſa. 211
Drelborg. 228
drente. 134
drepanum. 304. cum portu. 308
dreſda Dresden. 217
drevantia fl. 389
dribyzes. 454
drieberg. 207
drieſena. 199
drilo fl. 323, 361
drimago. 375
drina fl. 314
drinus amnis. *ibid.* 322
drobonika op. 326
drochæa. 150
drogeo inſul. 562
drogiczynenſe. 400
drohobus. 409
droshagen. 206
droſſen. 199
druentia fl. 101
drugeri. 368
druntheim. 232
druſi Caſtella. 99
druſiani foſſa. 156. ſeqq.
Le Druſius in Belgio. 122
drybices. 454
dryopes. 330. 344
duacum. 125. direptum & crematum. *ibid.* Academia. *ib.*
dubrow. 197
dubis fl. 98, 102, 110
dubiſſa fl. 403
dublinum. 150, Academia. *ib.*
dubna 400
dubris trajectus. 138, 145
ducala. 535
ducato di Sethines. 342
ducatus Stiriæ. 189, 190
ducatus Franciæ. 19, 107
duces Franciæ. 107
duche. 106
duderſtadium ad Wipperum. 175
duero. fluv. 69
duffener. 107
duil ſ. Indus fl. 431
duina fl. 411
duisburg. 206
dullartus ſinus. 136
dulgibini. 156. eorum ſedes. 157
dulmen op. *ibid.*
duna fl. 402
dunamunda. *ibid.*
dunaigrodum. 399
dunay. 375
dunbar. 147
dunblain. 146, 147
dunchel. 147
dunckelſpila. 180
dunckerus fl. 208
dunde. 147
dune ſ. Diüna fl. 390
duneburgum. *ibid*
dunelmenſis Epiſcopatus. 145
dunelmum. *ibid.*
duneſte promontorium. 147
duinum ſ. Dorceſtria. 139
dunsbyheat. 138, 146
dura. 173
durance fl. 102
durazzo. 347, 362
durbuy. 96
duria ſ. Doria fl. 270. major & minor. *ibid.*
duria amnis. 240, 270
durius. 67, 69
duringorum Regnum. 168
durlacum op. 185
durlacenſis Marchia. 185
duroſtadium. 132, 133
duroſtorum. 375
durotriges. 139
duſella fl. 205
Duſſeldorff. 205
dwina. 410. & ſeqq
duynkerke. 125
duysburg. 208. 20
duytſche. 16
dyme. 33
dyme Clarentiæ Ducat. 36
dyrrachium. 147, 361, 362

E.

EAlæ pop. 461
eavecaurt. 95
ebeltud. 227
Eber-Stein caſtr. 185
ebora Acad. 8
eboracenſis Archiepiſc. 144
eboracum, Conſtantini M. patria. 144
Ebo-

ꝛborodunum 98. 240
ꝛbro fl. 69
ꝛburones. 95
ꝛburevices Aulerci. 92
ꝛbuſmi. 450
ꝛbuſus inſ. & urbs. 74, 82
ꝛcbatana. 454, 491
ꝛcbatana in Carmelo monte. *ibid.*
ꝛchinus 345
ꝛchmadæ inſ. 352
ꝛchodorus. 349
ꝛckeln fordia. 203
Der treue Eckhard. 223
clabanda Apollonii Rhetoris patria. 473
cliptica. 9, 45
cya op. 70
damum ſ. Edam. 131
del fl. 417
denburgum vulgo Edimbrow. 144, 147, 148
dera fl. 210
deſſa urbs quondam Antiochia. 497
doardus Hottonus. 145
doardus III. Angliæ Rex. 111
dones. 368
donii, eorumque op. 350
dom. ſ. Eſavus, 481
dom ſ. Idumæa ab Edom appellata, 481
dowardus I. Walliæ Princeps. 142
. Efemia. 297
feſo. 475
gebertus Anglorum Rex. 142
geriæ lucus. 254
gholm. 227
gmunda Comitat. 132
gnatia. 264
gra ſ. Eger. 164, 187
hingh op. 180
idora fl. Germaniæ limes. 203
ilenburgium. 220
lmbecca. 224
Eiſenach. 212
iſenbacenſes thermæ. 318
iſfeldia. 175
Ekelnforde ſ. Eckerenforde. 203
ladaſagni. 351
læa, Zenonis dialectici patria. 473
læus. 330
laran. 453, 457
latea. 343
laveris fl. 102
laverus fl. 110
lba inſ. 277
Elbe fl. 163
lbingeroda. 224
lbingium ſ. Elbinga. 405
lburgum. 134
elcholm. 228
elda fl. 203
elebata regio. 534
elector Octavus Palatinus. 171
electoralis Circulus. 169
electoralis Palatinatus Inferior, ejusque limites. 184
electores, quando conſtituti. 171
electrum in pruſſia colligitur. 406
elei. 368
Elembogner Kreiſz / 194
elementa quatuor. 2
elephantina inſ. Nili. 514
elephantis. *ibid.*
elevationem poli equare latitudini locorum. 48
elevationem & latitudinem loci invenire. *ibid.*
elevationem poli invenire. 485
eleus. 367, 369
eleuſis 342. Eleuſina ſacra. 342
eleuſinus ſinus. *ibid.*
eleutheræ. 375
eleutherus fl. 324, ejus ortus. 489, 490, 491
elfeldia. 211
elſocat deſertum. 519
elgin op. 147
elis regio & op. ſ. elea Phædonis patria. 331
eliſæi ſepulchrum. 485
elixona. 417
elleboge. 228
ellenbogen op. & Comitatus. 187, 194, 210
Ellenboger Kreiſz / 194
ellus fl. 97, 177
elmeland. 229
elmenau fl. 205
S. Elmi caſtel. 124
elmichias. 515
elorus, 305
elpatron. 491
elſa fl. 91, 196
elſas ſ. Elſatia. 152, 177
elſabas. 450, 458
elſatia ſuperior. 97
Inferior. *ibid.*
elsburg arx, 235
Eiſenborg 228
elſenore. 229
elverfeld. 209
eluſa ſeu Eluſatium. 91
eluſaberris. *ibid.*
elwangia 180
elyma. 347
elymæa ſ. Elymais 452, ſeq.
elymæi. 453
elymandri. 450
elymiotæ. 347
elyſtrus fl. 216
elzenborg. 228
ema opp. 452
emathia. 348
emea vulgo Eera fl. 132
embda ſ. Embden. 206
embdanus Comit. *ibid.*
emboli. 350
embrun. 89
emeclofter. 227
S. Emederi portus. 80
emeria regio. 558
Emmaus. 485
Emme ſ. Amma fl. 98. 133
Emmerick ſ. Emmerich. 136, 209
emodi montes. 429
empedoclis interitus. 306
emporia nunc Empullia. 72
empſa thermis clara. 210
empyrium cœlum. 2, 72
ems fl. 121, 163
enakim ſeu Gigantes. 481
enckhuſa ſeu Enckhuyſen. 131
encre. 94
endelavia inſ. 227
endrem ſeu Hadrianopolis. 372
enecus Comes. 73
Engelland. 142
engeniana foſſa. 133
engern. 207
engia. 331
Golfo de Engia. 332
enipeus fl. 345
enna. 305, 308
ennii patria. 265
enona ſ. Ænona. 324
enonymos. 305
enos. 367
ens. 132. fl. 191
enſigeri populi. 402
eordei, eorumque oppida. 351, *ibid.*
eortæ. 449
eous Oceanus 28
epaminondæ patria. 341
eperies. 317
epheſus urbs ab Amazonibus condita, nunc Efeſo, ubi Templum Dianæ incenſum. 474
Ephyra. 331
epicharmus. 303
epicuri horti. 342
epictetus Phryx. 470
epidamnus Macedoniæ. 347
epidaphnes Antiochiæ. 493
epidaurus, ubi Æſculapius. 324, 336
epidaurus Limera. 360
Capo S. Epiſanio. 506
epiphanius Cypri Epiſcopus. *ibid.*
epipolæ Syracuſarum pars. 303
epiroticæ poſſeſſiones Ciceronis. 330
epiroticum mare. 35
Alexander Epirotarum Rex. 268
epirus, ejus termini, populi & oppida. 328, 329. montes. 353
epirus nova vetusque. 329
epiſcopatus Angliæ. 144
Candiæ. 366
Galliæ. 107
Germaniæ. 225
Hiberniæ. 150
Italiæ. 301
Moſcoviæ. 411
Scotiæ. 148
Siciliæ. 308, ſeq.
Pruſſiæ. 407
epitheta urbium Italiæ. 300, 301
epizephyrii Locri. 268
eporedia. 241
epſtein. 210
epulum publicum & magnum in Helvetiis. 120
equus Tuticus. 269
erak ſ. Parthia. 451
eraſinus laeus. 335 fluv. 353
eraſiſtrati patria. 358
eraſmi patria, 130. ſtatua. *ibid.*
erbach Comitatus. 183
erdeli montes, 381
erenberdi caſtrum ſeu Ehrenbrecht Stein & Ehrenbrett Stein. 175
eretia. 343
eretia; unde eretrienſes Philoſophi. 356
eretum 253
erex. 457, 358
erfda fl. 173
erfordia, 212. Academia. 226
l'Erici. 249
ericuſa inſ. 305
eridanus fl. 269
erigon fl. 353. *ibid.*
eriniſtadt. 379
erinna. 474
eriſto. 349
erla. 158, 317
erovaige. 95
erpach. Comit. 210, 211
erripha regio. 534
eryn ſ. Hibernia, 149
eryx op. & mons. 304
erythræum mare. 30
erythræa Inſ. 84
eſa, Euſa ſ. Elſa. 91
Eſabela prov. 540
Eſcheborg. 229
eſcaut fl. 101
eſchethal vallis. 241
Eſchewege. 211

 Eſcu-

I N D E X.

Eſcuriale. 78
Eſens op. 206
Eſia fl. 95, 101
Eſlingia. 181
Eſſa fl. 206
Eſſedones. 378
Eſſex. 145
Eſte. 242
Eſten. 401
Eſterdal. 232
Eſthonia Livoniæ. 235, 236, 402
Eſtiæ territoria. 401
Eſtiotæ. 344
Eſtiotis regio ejuſque urbes. *ibid.*
Eſtotilandia. 233
Eſtremadura. 66, 68
Eteſiæ, ventus. 24
Etruria, ejus fines, oppida, XII. principatus. 247
Etruſci. 239, 247, 250
Etſch fl. 247. 270
Eubœa. 356. ejuſque promontoria. 356
Euclidis patria. 342
Eudoſes. 154
Eudoxi navigatio. 40
Evergetæ. 449
Evereux. 92
Eufemia Santa. 267, 297
Euganei. 239. eorum ſedes & oppida. 241
Evia. 348
Eulæus fl. 453
Euonymos. 305
Euphrates, ejuſque fontes. 462, 463. increſcit. 480, 498
Euporia. 350
Eurotas fl. ejuſque ortus. 335
Euripidis Poëtæ tumulus. 342, 348
Euripus. 36, 232, 356
Euro Notus. 24
Europa Virgo. 37, 62
Europa. 34, 61. ejus limites. 37, 42, 61. deſcriptio. 61. termini. 61. denominatio. 62. longitudo, latitudo, diviſio. 61. figura. 62. unde dicta. 63
Europa à quo prius inventa. 42
Europus. 348, 351, 455
Europus op. Almoriæ. 348
Eurotas. 352
Eurota fl. 335
Eurus. 23
Eurymedon fl. 478
Euſa, Euſe. 91
Euſta inſ. 148
Euſtathius Homeri Comm. 350
Eutina. 203
Examen globi. 46
Exarchatus. 275
exarchorum ſedes Ravennæ. 250
exceſter. 146
extremadura. 74
euxinus pontus. 136. ejus appellatio. & mare. 36
exſechia ſ. Eſchia urbs. 462
Eydgenoſſen. 117
eyſalia. 175
ezechii. 322

F.

Fabii Maximi tropæa. 103
Fabrateria. 257
Fabrianum. 291
Guilh. Fabricius Hildanus. 99
Faenza. 246
Færa inſ. 226
Fafferland. 227
Fagonia ſ. Buchovia. 212
Falcoburgium. 127
Falerii. 248, 249
Faliſci. 249
Falernus ager. 272
Capo di monte Falcone. 309
Falfatera. 257
Falkenberg. 199
Faliſcæ Junonis lucus & fanum. 250
Faliſci. 248
Falſtria. 229
Falx 303
Famaguſta. 507
Porto Famin. 500
Faneſtres. 251
Fano ſeu Fanum Fortunæ. 251, 291
Fanæ inſ. 227
Fantain. 537
Fantquu. *ibid.*
Fanum. 291
Fanum Cereris. 342
Fanum S. Laurentii. 279
S. Andreæ. 147
Apollinis Clarii. 474
D. Audomari vulgo S. Omer. 126
D. Johannis. 116
de Morienne. *ibid.*
Fortunæ. 250
S. Galli. 120
S. Gotthardi. 191
Herculis. 84, 290
Luciferi. 78
Voltumnæ. 250
Fare ſ. Faire inſ. 148
Farentinum ſeu Farentivolum. 298
Farræ inſ. 148. & Fare opp. 148, 233
Farina in monte. 76
Porto Farina. 522
Farneſiorum familia. 285
Faro prom. 302
Fars prov. Perſiæ. 457
Farſa, Pharſalus. 345
Farſi. 452
Faro ſ. Pharus. 80
Faſciæ ſeu Zonæ. 13
faſelus turris. 484
faſſo fl. & urbs. 461
fatigar. 540
faventia nunc Faenza. 246, 291
faventia Colonia. 75
fauces freti Gaditani. 38
faulmouth portus. 146
favonius. 23. ſeq.
fayal. 547
febrenus fl. 257
felix Julia. 490
felix Arabiæ peninſ. 502
felſina. 246
felſtinum. 399
feltrenſis Comitatus. 277
feltria ſ. Feltre. 241
fennen & Finnen. 156
fenni Germani. 152
ferabat. 457
ferachio. 508
ferrandina. 298
ferraria. 291. Academia. *ibid.*
ferrarienſium mores. 293
ferrarienſis agri felicitas. 293
ferrarienſis Ducatus. 277
ferreta ſ. pfirt. 177
ferentino. 256
ferentinum. *ibid.*
feretratus mons. 291
ferdinanda inſ. 562
ferdinandus Catholicus regnum Neapolitanum occupavit. 76. & Siciliam copulavit. 295
ferdinandus Magellanus. 38
ferdinandus I. 73
ferdinandus II. regno Neapolitano pulſus & recep. 295
ferdinandus III. Mauros in Regnum Gratenſe compulit. 73
ferdinandus V. *ibid.*
ferro inſ. 46
ferol. 80
feſſa, op. ſ. Feza ſ. Fetz. 526
ejus territorium 534
feſſanum reg. ejus ſitus, urbes & provinciæ. 534
fetu. 537
fetzenſe regnum. 525
fianona. 324
fibrenus. 271
Der Fichtelberg. 164
fidenæ. 255
fieſole. 287
fiſa. 147
figalo. 331
figena ſ. Epheſus. 475
filadelphia. 472
filleſiel. 231
filia Sion. 483
S. filippo d'Agrione. 305
final, vulgo finarium. 286
finnii ſ. femien. 155. 156
finnia ſ. Finland. 235, 236
finnarium. 268
finlandia ſeu Finningia. 155, 236
finnicius ſinus. 31, 235
finnomarchia. 231
Porto Fino. 286
fionia ſ. Funen. 229
fiorenza ſ. Florentia. 287, 301
firmanorum caſtellum. 259
firmum. 291
firmum Picenum. 259
firmum ſ. Fermio Lactantii patria. 291
fivelingo 136
il fiume dilla poſta. 257
fiume di Tetra Nuova. 305
fiumecino fl. 147, 291
fiume di S. Leonardo. 305
fiumi del ferro. 478
fixæ ſtellæ. 2
flaminii forum, ubi Gallus & Volluſianus interfecti. 251
flanates. 324
flanaticus ſinus. 278, 324
flandria. 123, 124. ſui juris facta. 104, 123. ſeq. Comitatus. 122, 124
flandricæ inſulæ. 546
flano ſ. Fianone. 278
flanona. 325
flaredinga. 101
Matthiæ Flacii patria. 324
flavia Cæſarea. 487
flavia Gallia. 76
flaviano. 259
flaviobriga. 68, 81
flavium Brigantinum ſ. Betanzos. 80
flensburgum. 203, 228
flieland ſ. Flevolandia. 132
flintia. 143
flora. 250
florentia. 256
florentia ſ. Florenzo. 287
florentina ditio. 277
florentinorum mores. 289
florentiæ Duces, eorumque dominium antiquum & novum. 287
florentiola. 285
flores inſ. 546
florida. 551. unde dicta. 553 quando & à quo detecta, ejus regiones & op. *ibid.*
flotow op. 157
fluſor fl. S. Flumen. 259
fluvius. 28
S. Flour. 91
fœderatæ Belgicæ ditiones. 136
fœra Inſ. 227
foggia op. 264
foglia amnis. 251
de Fugo Inſul. 546
foya vecchia. 473

Fo-

folia ſ, Piſaurus fl. 290
fondi. 258
Fons. 28
Fons Neptunius. 256
Fons hortorum. fl. 489
Fons vini rubri colorem oſtendens, 75
Fons Agar. 482
Fontes calidi. 261
Foquiere. 426
Fora inſ. 203
Forbiſcher. 40. ejus fretum. *ibid.*
Forbiſchers Straet. *ibid.*
Forentinum. 298
Foreſt. 93
Foreſtus Medicus. 131
Fori Julii Ducatus. 277
Formianus portus. 258
Forum Seguſianorum. 93
Forli. 246, 291
Formentere inſ. 83
Formiæ. 258
Formio fl. 238, 278
Formigas inſ. 547
Formo, 238
Formoſa Inſ. 136
Forojulienſis ager. 277
Capo di Foro. 311
Fortenow. 207
Fort S. Andres, 134
Forte ventura. 546
Fortore fl. 263, 298
fortunæ fanum. 250
Fortunæ primogenitæ templum. 263
Fortunæ inſ. 444
Fortunatæ inſul. 546
Forum Appii. 256
  Claudii. 88
  Cornelii. 246, 291
  Diuguntorum, 245, 283
  Flamini. 251
  Julii ſeu Friuli. 243, 277, 279 patria di friuli, ejuſque op. & fines. 279. Ducatus. 276
  Licinii. 245
  Lepidi. 246
  Livii. *ibid.* 291
  Seguſianorum. 93
  Sempronii. 291
Forum Vocontiorum. 88
Fos op. 114
Foſi. 155
Foſſa. 28
Foſſa Druſiana. 156, 162
Foſſa Mariana. 114
Foſſa S. Mariæ. 133
Foſſembruno. 291
Foteringhay caſtrum, 146
Fours. 93
Fraement. 119
Fraga. 76
La France. 106
Franche Comte. 105, 176
Franckenthalium. 176
Franci germanica gens. 104, 159. eorum regnum. *ibid.* hodierni Galli ita appellatur. 116
francia Antarctica. 561
francia orientalis. 178, 182
franciæ regnum, ejuſque diviſio. 104, 106, 107. Duces, Comites, Archiepiſcopal. Ep. 107
franciæ Rex Chriſtianiſſimus *ibid.*
francia Nova. 551. ejus ſitus. 552
franciſcus Circulus. 169
franciomontanus Marchionatus. 172
S. Franciſci patria, 252
franciſci Draci patria. 145 ejus navigatio. 40
franciſcus I. Galliæ Rex captus. 283
franciſcus Rabelleſus, 112
franciſcus Ximenius 81
Franckenhauſen / ſalinis & clade ruſticorum nota. 212
Franckenſtein/ 196
franckenthalium. 176, 182
franconia. 178. ejus limites, oppida & fluvii. 182
francoberga. 211
francofurtum ad Mœnum. 182
francofurtum ad oderam, 200. Academia. 226
francorum nomen, origo, & ſedes. 166
francorum gens. 159
francorum regnum, ejuſque diviſiones. 104
francorum orientalium regnum. 168
franiker, Academia. 135, 136
fraſcati. 254, 292
fraſcatium, 254
Fraſelona. 257
fraſcia. 366
fraſcolari ſ. Fraſcolani fl. 303
frat fl. 498
frateria. 379
frauenberga, 404
frederichsborg arx, 229
fregellæ. 257
freiberga Miſniæ. 218
frentani. 239. 273. eorum op. & fines. 260
frento fl. 263
freta. 29, 38
freti Gaditani fauces. *ibid.*
fretum unde dictum. 31, 33
fretum Anian. 38
fretum Calydonium. 338
  Cimmerium. 38
  Danicum. *ibid.*
  Davis. 38
  Forbiſchers. *ibid.*
  Gaditanum. 33, 38
  Glaciale. 38
  Gibraltar. 38
  Herculeum. 33, 38
  Helleſpontus. *ibid.*
  Hutſonii. 40
  Magellanicum. 38
  Manilhas. *ibid.*
  le Maire. *ibid.*
  Siculum. *ibid.*
  Sinus Perſici 32, 38
  Weigatz. 38
fretum quid? 28
friburgum. 110. 117. 178
friburgum, Academia. 178, 226
fricento. 264
fricum. 561
friberga Weteraviæ, 211
friderichſodda. 227
friderichs Stadt. 232
Fridericus II. Siciliarum & Hieroſolymorum Rex. 295
Fridericus regno Neapolitano exutus. *ibid.*
frieburg in Uchtlande. 119
frieslandia inſula. 233
frigidæ Zonæ. 13. earum incolæ. 13
Friſchehaff. 406
friſia Orientalis, ejus limites & urbs. 206
friſia Occidentalis. 122, 135 ejus fines & Diviſio. 122
friſii, 121, 156. eorumque fines 122 Reges. 122, ſeq.
Strandt Friſii. 228
friſinga. 188
fritzlaria. 175
fruſino. 257
frons Italiæ. 260
fucinus lacus. 260
fuente de Ivero. 68
fuentes caſtrum. 281
fueſſen. 161, 180
fuſa fl. 225
fulda, 184. Abbatia, 212. ubi S.Bonifacii oſſa. 212
fulda fl. 163, 210
fulginium, 252. 292
fuligno. 252
funapi patria. 471
fundanus lacus. 258
fundi ſ. Fondi. *ibid.*
Funfkirchen. 319
Fungi regn. 540
Terra de Fuogo. 564
furca mons, 101, 120
furculæ Caudinæ, 260
fuguam. 425
furſlar. 211
furſtlaria ſ. Fritzlaria. 175
Auf der Furſt. 97
Furſten Wald. 199
fuhſa fl. 225

G.

GAbali. 89
Gabel Tobiæ debitor. 497
Gabii. 254
Gabreta ſilva. 164
Gadanopydres. 448
Gadara patria Philodemi Epicurei, Meleagri & Menippi. 481, 495
Gadebuſch. 202
Gades Inſ. 41, 82
Gaditana Julia Auguſta. 85
Gaditanum fretum. 33, 38
Gaditani freti fauces. *ibid.*
Gad tribus. 488
Gadiz. 84
Gaeta. 258
Gætulia. 511. 528
Gætuli 527. eorum fines. *ibid.*
Gafers. 279
Galata. 372
Galatæ. 114
Galatia ſ. Gallo-Græcia, ejus fines, regiones, populi, urbes, montes. 464, 466
S. Galba. 121
Galeottus Bardaxes robuſtus 303
Gallicus ventus. 24
Galilæa, ejus urbes & limites. 488. Inferior, Superior ſeu Galilæa gentium *ibid.* ejus lacus ſ. mare 485
Galindia provinc. 406
Nova Galicia, ejus urbes & ſitus. 555
Gallæcia 68. 73. Gallæciæ portus. 81
Gallæci. 68
Punto de Galle 456 propugnaculum. 136
Gallia unde dicta Comata. 85 ejus ditiones. 106. ſeqq.
Gallia ejus termini 84. diviſio 86. cœli ſolique natura. 86. nomen 87. magnitudo. 87. 105. urbes, Academiæ, 108 ſeqq.

Gallia Ciſalpina ſ. Italica, 86, 238. Transalpina. *ibid.* Togata. 238, 239. Bracca-ta. 87. ſeq. & Comata.*ibid.* Limites ejus civiles. 89
Gallia Belgica, ejus limites. 93. Celtica, 92. ejuſque termini. *ibid.* ſeq.
Lugdunenſis. 92
Braccata, ejus limites, & felicitas. 87 ſeq.
Comata, ejuſque limites. 89 ſeq.
Flavia. 76
Galliæ hodiernæ fines. 106
Gallia hodierna eſt amplior veteri. *ibid.*
Gallorum antiquorum mores. 116
Gallorum hodiernorum mores. *ibid.*
Gallorum monarchiæ novæ cupido. 106
Galliæ rex ad terminos tuendos tribus claſſibus indigere dicitur. *ibid.*
Ducatus. 107
Galliæ nobiliores fluvii. 101
Gallia Narbonenſis 87, 103, ſeq. jus, diviſio. 113. ſeq.
Gallia Narbonenſis à Romanis ſubjugata. 104
Galliæ Rex Canonicus. 109
Galliæ Rex Helvetiis fœderatus. 120
Galliæ Rex Chriſtianiſſimus. 107
Galli in Sicilia. 307. ejecerunt Tuſcos. 274
Galli Ciſalpini, eorumque populi. 244. ſeq. victi. 249, 273
Galli Andegavenſes, Reges Neapolitani. 295
S. Galli Abbas. 120. fanum. *ibid.*
Galeatius Sfortia. *ibid.*
Gallicarum fœminarum habitus antiquus. 111
Gallicum mare. 30, 34
Gallicus ſinus. 34
Gallinaria inſ. 280
Gallipolis n. Callipoli. 265, 297
Gallipoli op. 299
Gallipolis Thraciæ. 367
Gallogræcia. 466
Gallorum origo. 141. antiquorum & hodiernorum mores. 116
Gallovidia. 147
Galloway prom. 146, 147
Gallula Rom. 113
Gallus fl. 467
Gallus & Volluſianus interfecti. 251
Vaſcus de Gama. 543
gamala. 487
gamaltica regio. *ibid.*
gammalamma. 445
gamelgarda. 228
gamron. 458
ganda fl. 224
gandavum vulgo Gent, ubi Carolus V. & Ferdinandus nati. 124
gandersheimium. 224
ganſila. 539
gangaridæ. 431
gange ſ. Ganges urbs & fl. 431
ganges fl. ejus ortus. 431. & magnitudo. 165. exundat. 518
gangeticus oceanus. 29
gangeticus ſinus. 431, 439
ganima inſ. 562
ganibara fl. 561
Ganſefuſſer Wein. 184
gaoga, regnum, deſertum. 519, 536
garama urbs & fl. 523, 538
garamæi. 453
garamantes. 511, 523
garara. 481
Lago de Garda. 283
Lago di Garde. 270
Gardeleben. 199
gardius pons. 112
gareldare ſ. Tripolitana provincia. 532
gardus fl. 112
garetum. 534
garganus mons. 272
gargarauſene. 465
gargarus mons. 471
gargauritis. 465
garigliano fl. 254, 271
gariſcus. 350
garizim mons. 487
garnlàne. 401
garmus fl. 523
garneſai. 146
garomantes. 523
garomne Floridæ fl. 553
garray. 67
garumna la garonne fl. 101
Gartz. 200
garvolinia. 400
garzia fl. 284
gaſabela. 540
gatao inſ. 562
gatopedos. 355
gath Gol. patria. 482
gavana opp. 562
gaugamelæ. 454
gavium. 486
gauricus Aſtrologus. 280
gaurus mons. 272
gauzanitis regio. 497
gaza ſ. Gazera, unde appellata. 481. ab Alexandro M. vaſtata. *ibid.* conſtantia dicta. *ibid.*
Theodori Gazæ patria. 350
gehenna mons. 101, 102
gebhardus Truchſeſius Epiſcopatu Colonienſi ejectus. 173
gebole. 367
gedanum. 404
gedroſiæ populi, regiones, urbes, fines. 448
geelmuden. 135
geerflietum ſ. Gierfliet. 101, 112.
gertrudis mons ſ. Geer-truyden-Berg. 131
geichon fl. 422
geiler ſ. Algier. 533
gela fl. 305
geldria op. Hollandorum in India. 437
geldra ſ. Gelder. 133
geldrenſis Ducatus pars. 99
geldriæ Ducatus ejuſque fines. 123, 133
geli. 454
gellia Agrigentinorum ditiſſimus. 304
gelmyden. 135
gelnhuſa. 211
geloni. 378
gelre opp. 100
gemblacum. 128
gemblours. 94, 127
gemen. 540
gemma fl. 437
gemini fl. *ibid.*
gemmæ Friſii patria. 135
gemunda Auſtriæ, ubi Salmæ 192
gemunde. 96
genadium. 317
gend. ſ. Gent. 124
genech. 465
genehoa. 537
genezareth ſ. Geneſar regio. 488
genezareth lacus. 485
geneva. 116, 120
gennabum. 92
gennep. 209
gennes. 136
Genſefuſſer Wein. 184
genſericus Vandalorum Rex in Africa, Romam cepit. 275
geneva, ubi docuêre Calvinus, Beza, Helvetiis fœderata. 115, 120
genezareth ſtagnum. 485
Genferſee. 120
genua ſ. Genova janua. 239, 286. ſuperba. 283, 311. deſcriptio. 286
genuenſes in Corſica. 310
in Sicilia. 309
eorum mores. 286, 287
genuenſis ager. 276, 277, 282, 286. ejus op. 286. fertilitas. 286
Genuenſes Reip. ditiones. 277
Geographia quid? 1
Geographia Hydrographica. 46. Quid in ea obſervandum. *ibid.*
Geographia duplex. 3
Geographia mathematica quid? *ibid.* hujus objectum, materiale & formale, fines, partes. *ibid.*
Geographia hiſtorica quid? 3 eſt practica. *ibid.* materia ejus circa quam, partes variæ. *ibid.*
Geographiæ hiſtoricæ ſcripta extant vel antiqua vel recentia. *ibid.*
Geographia vetus, nova *ibid.*
Geographicæ menſuræ. 26
tabulæ ſ. chartæ. 59
Geometricus paſſus. 26
S. George. 136
Georgenburg. 406
Georgi. 378
Georgiæ pars orientalis. 459
occidentalis. 460
Georgiani, eorum religio. 461
S. Georgii fl. 544
S. Georgii mons. 196
Georgii inſ. 547
Georgii Nazianzeni patria. 466
Georgii Nyſſenii patria. *ibid.*
Georgii Neocæſarienſis patria. 465
Georgius Spilberg. 41, 560
Gepidia. 379
Gera fl. 212
Gera Miſniæ. 220
Geraſa. 495
Gerbrandi patria. 130
Geremen. 331, 360
Gerenroda. 223
Gerenia. 334
Gereſtus prom. 356
Gerenti op. & fl. Siciliæ 304
Gergeſæi. 480. eorum porci 495
Gergithium op. 37
Gerion. 264
Geron. *ibid.*
Germania vetus. 151. ſoli natura, limites ſecundum Plinium & cæſarem. 151, 152 magnitudo. 153. diviſio. *ibid.* & populi. *ibid.* fluvii. 162. ſylvæ. 164. montes. *ibid.* Academiæ. 225 vetuſtiſſime termini. 153 quota pars Imperio Romano fuerit ſubjecta. 166 regna. 167
Ger-

Germania ſuperior, inferior 168. ejus termini, felicitas & provinciæ. 169
Germaniæ Superioris provincia 168. nomen novum. 152
Germaniæ in decem circulos diviſio. 168
Germanorum genera. 159
Germani qui primum appellati 95. triumphati magis, quam victi 166. imperium Romanum ad ſe trahunt. 167
Germani Reges Neapolitani. 295
S. Germani op. 257
Germanici Imperii provinciæ citra Rhenum in Gallico ſolo. 169
Germanicia Neſtorii patria. 494
Germanicum milliare. 26
Germanicus oceanus. 30
Germanorum veteres Duces, Reges. 167. ſeq.
Germanorum nomen & nationes 151. origo, 164. Deus 165. ſedes, migrationes, 165. priſcorum habitationes & mores. 160
Germian. 468
Gerniageroda. 223
Gernoa inſ. 227
Gerra op. Arabiæ. 151. 503
Gerriſzheim. 209
Gersdorf. 224
Gertruden Berg. 101. 131
Gerunda. 75
Gas Geſanche. 196
Geſſoriacus portus. 94
Geſſur urbs, quo Abſalom fugit. 495
Getritia. 235
Getæ, Daciæ incolæ. 374, 378
Getara. 461
Geth Goliathi patria. 482
Getutz, olim Hieroſolyma. 483
Ghadalup. 101
Ghnich. 463
Gheletto. 491
Ghnte Gibello. 306
Ghellum. 285
Gibraltar fretum. 38, 81
Giby. 227
Gilaſierwar. 382
Gierazo op. 268
Giſera fl. 194
Gieſſen Acad. 211
Ghornium, op. cum arce. 205
gigantes ſ. Enakim. 482
gigantes Americani. 561
gigantes in Sicilia. 306
gigantum inſulæ 560. montes 194. terra. 495
gigiari. 335
Gilgenburg. 406
gilolo. 443
S. Giovanni di Cherſo vicus. 243
gipetini. 469
girmaſti. 471
girnego. 147
girona ſ. Gerunda. 75
githeum ſ. Gytteum navale. 335
glacenſis Comitatus ſ. Glatz. 196
glaciale fretum. 38
glamorgania, 143
glan fl. 191
glanis ſ. Clanis fl. 271
glaritz, Glariis ſ. Glarona. 119
glarynenſes. 117
glasquo ſ. Glaſco. 147, 148
glatow. 194
Glatz. 196
Gleichen arx & Comit. 212
gliniani, 298
globi Prima diviſio. 12
ſecunda. 15
tertia in longit, & Latitud. 20
globi examen 46. ejus partes. 4, 20
Globum ad ſitum mundi collocare. 46
globum terreſtrem ritè ſuſpendere. 53
globum cœleſtem ad ſitum cœli componere, 56
globus terræ quid?. 2, 4
gloceſtria. 139, 146
glogau. 196. Ducatus. *ibid.*
groſs Glogauw. *ibid.*
glucksburgum. 228
gluckſtadium. 203
glycerium Theſpienſium ſcortum. 340
gnæſna ſ. Gnieſen 393. Epiſcopatus. 407
gnalata Reg. 536
gnezno. 392
gneovum. 406
gnidius 37. Gnienna. 112
gnoſſus ſ. Gnoſſos. 365
goa ſ. Goga urbs & inſ. 436
goa inſ. in regno Decan. *ibid.*
goadel. 448
S. Goari op. 210
Gobæum prom. 87
Gobinan. 449
goch op. 100
goch ad Neerſam. 209
gochgelren. 100
godani. 154
godesberg. 211
goelkonde. 435
Gœrea vulgo Gœree. 132
Gœttingenſis provincia. 223
Gœttinga Joh. Caſſelii patria. 224
Gog. 419, 425
la Gogna. 245, 283
Gogni. 465
Goiame. 540
Golberſunda. 229
Goldingen. 402
Goleſme. 552
Goletta fortalitium. 522
Golfo de Lepanto, 331. de Engia, de Napoli, de Colochina, de Coron, de Larcadia. 331
Golfo de Carnaro. 271
Golfo de Coron, 331
Golfo di S. Eufemia. 267
Golfo de Squillace. 299
Golfo di Trieſte. 278
Golfo di Quernero *ibid.*
Golgatha mons. 484
Goliathi patria. 482
Golnaw. 200
Golubia. 404
Gombs. 120
Gomer, à quo Comari. 416
Gomera. 546
Gomers vicus. 120
Gomphi. 344
Gonat. 317
Gondieni. 454
Gonno. 344
Gonzagarum familia. 284
Ludovici Gonzagæ ortus. *ibid.*
Goplus lacus, ubi Arx in qua Popielius Rex à muribus corroſus. 393
Goracinenſis Palatinatus. 280
Goramæi, 453
Gorame. 540
Gordyæi pop. 462
Gordyus mons, in quo Arca Noæ. *ibid.*
Gordiene. *ibid.*
Gordieni. *ibid.*
Gorditanum prom. 310
Gorditum op. Midæ regia. 469
Gordium. 469
Gorez. 199
Gorfinium. 259
Gorgades inſulæ. 546
Gorgus fl. 453
Gorgiæ Sophiſtæ patria. 305
Gorichomium op. 101, 162
Gorigon. 101
Goricia. 190
Goricienſis Palatinatus. 280
Gorisſaw vicus in Helvet. nulli Cantoni ſubditus, 116
Goricia Comit. 191
Gorliz. 197, 199
Gortyna. 465
Goſa fl. 225
Geſewaer. 228
Goslaria. 225
Goſtinia. 401
Goſtinum 393
Gotha arx. 212
Gothalonia. 75
Gothardus Ketler. 403
S. Gothardi fanum. 191
S. Gothardi mons. 270
Gothenburg. 235
Gothia ſ. Gottland inſ. 156
Gothia Auſtralis. 235
Gothia ſ. Gottland Suediæ. 238
Gothi Daciæ incolæ. 379
Gothi in Græcia. 359
in Gallia. 103
in Hiſpania. 72
in Boſnia. 322
in Italia. 274
in Pannonia. 315
in Sclavonia. 322
Gothini eorumque ſedes. 158
Gothones ſ. Guthones & Gothi, eorumque ſedes. 154, 156
Gothorum migratio. 165
Gothorum regnum in Gallia. 103
Gothorum Rex ultimus Rodericus. 78
Gotlandia ſ. Gutland inſ. 230, 235
Gottorp. 203
Goude. 131
Goura. 439
Graan. 319
Grabow. 154
Gracchus Tiberius. 68
S. Gracchus Sardiniam domuit. 311
Gradiſcia. 279
Gradiskia. 322
Gradus. 20. longitudinis, latitudinis. 20, 21
Græa urbs. 341
Græca Eccleſia, ejus nationes & patriarchæ. 363
Græcia magna. 237, 269
Græcia ejus fortuna. 327 nomina, fines, magnitudo, partes *ibid.* diviſio. 328 Aſiatica. *ibid.* Magna 274, 328. Parva. 363. Maritima. 353
Græcia propriè dicta. 328 ejus limites. 337. partes. 338

338. op. *ibid.* ſeq. Subacta a Philippo & Romanis: vaſtata à Gothis, Hunnis: oppreſſa à Turcis, 359
Græciæ flumina 351. 353. montes. *ibid.* inſulæ 355. incolæ *ibid.* 359, & ſeqq.
Græciæ Nova deſcriptio *ibid.* ejus magnitudo, & natura ſoli. 362
Græcorum antiquorum & recentiorum mores. *ibid.*
Græcorum coloniæ in Italia. 274
in Hiſpania. 72
in Sicilia. 307
in Aſia. 366
Græcorum origines. 327
Græcorum religio. *ibid.*
Græcorum Patriarchæ ſedes. 515
Græco gallia. 466
Græcus Rex. 327
Græcia ſ. Gratz. 191
Grafinianum. 285
Grajæ Alpes. 271
Grammatei lemma. 167
Grampius mons. 147
Granata regnum & urbs. 66, 77
Unde nomen habeat? *ibid.*
Nova Granata 553, ejusque ſitus & incolæ. 554
le Gr. Conſeil du france. 107
Granata urbs Hiſpaniæ novæ. 66, 73, 77
Regnum. 454, 556
Granaicum promentorium. 311
Gran Canaria. 546
Rio Grande 552, 558
Granicus fl. ejusque ortus 470
Gransbain mons. 147
Granua fl. 317
Granvicus hordei. 388
Granum menſuræ pars. 26
Grantzow. 199
Gratianus Imperator occiſus. 114
Gratianopolitanum Parlamentum. 107
Gratioſa inſ. 547
Gratz. 191
Graven Hagen. 130
Graben-Werth Inſ. 134
Gravinianum. 285
Granvicus ſinus. 153, 388
Graviſcæ. 249
Die Graupuntur ſ. Griſones. 281
Gray op. 97
Gregorianum calendarium. 45
gregorii Neocæſarienſis patria. 465
gregorii Nyſſeni patria. 466
gregorii VII. patria. 286
Greiffenberg. 201
Greitz. 220
grenoble, 107
grevelinga. 125
Griechsweiſſenburg. 315
Capo Griego, 367
Greiffenhagen. 201
Grimbergen. 128
grimma. 201, 220
Grimmenſtein Arx. 212
grimſtad. 227
grinwich. 145
gripeswolde 154, 201. Academia. 226
griſones, 120, 276. eorum urbes. 281
grixopolis. 350
grodecia. 398, 399
grodna ad Chronum. 396
grodnow. 389
Grœland. 44. 233
grœnſunda. 230
grolla. 134
grolle opp. 156
gronia ſ. Grœnland 233
groninga Rudolphi Agricolæ patria, 136. Academia *ibid.*
groningenſe dominium Groninger Land / ejusque fines. 136
groſſea. 375
Groſſe Haff. 163/201
Groſsglogau. 195
Groſſen. 391/200
groſſen haina. 220
groſſeto. 287
groſſeto Cerveteri. 248
Groſſe Werther. 163
grotholm. 227
grotkau. 196
grubenhagen arx. 224
grubenhagenſis Principatus ejusque limites & op. 223
grudentia. 405
grumberga. 128
grumentum. 267
grumingen in Halberſtadienſi territorio. 225
gruſtina. 421
grysholm inſ. 227
gaudalajara. 555
guadalquivir. 69
guadiana. *ibid.*
guadilbarbar. 521, 524
gualata regnum. 537
gualdalviar fl. 77
guadalup. 101
guanaham inſ. 562
guangara. 538
guarda lacus. 528
guardafui. 510
guardamar. 77
guardiſtallum ſ. Guaſtalla conciliis nobile. 284
guaſco de Gama Indiam detexit. 433, 440
guaſcogne, 90, 106
guaſtum Amonium. 299
guaſtecan regio. 553
guaſto de Anione. 262
guatumala opp. 556. regio ejusque ſitus. *ibid.*
guben. 197
gubernium Caſtellum. 284
guda. 131
Gudensberg. 211
guelphum caſtrum. 285
guequerren. 539
guenga. 438
gugana regio. 557
gugerni quaſi Gugelri 99, 157
guiana regio. 557
guido Gallus Cypri Rex. 507
guidonis Muſici patria. *ibid.*
guienne. 107, 112
guilhelmus Auſtriacus occiſus. 130
guilhelmus Bonus 295
Guilhelmus Fabricus Hildanus 98
guilhelmus Malus. 295
guilhelmus Occam. 145
guilhelmus Beukelens ſ. Beukeldus. 125
guinea Aurea. 136, 537
guinea Nova, 444
guinguanda. 92
guipiſcoa 68, 81
guiſtius Dux Lotharingiæ occiſus. 109
gundericus Vandalorum dux. 72
gundebaldus Burgundiæ Rex. 104
gundebaldus. *ibid.*
guntzia ſ. Guntzberg. 161
gurziſtan. 460
guſa ſ. ter Goes. 129
guſaratta ſ. Guzaratta. 435
Nunus Gusmannus. 555
guſtrovia. 202
guſtrovienſis Ducatus. *ibid.*
guttaratenſium milliare. 27
gutæ ſ. Guti. 156
gutland. *ibid.*
guthia ſ. Gütland. 235
Gutſchkow Comitatus. 201
guttalus fl. 163
gutthones ſ. Gutones, Gothones & Gytthones. 154
guzarate regio 435
guzola prov. 535
S. Gwer. 210
gy.rus inſ. 358
gyen op. 92
gymnoſophiſtæ. 431
gyngiſch. 317
gyrtone. 348
gyttheum ſ. Githeum navale. 335

H.

HAacaſtrum. 112
Habasſiniæ gradus. 541
Haczag op. & regio Transſilvaniæ, quam incolunt Valachii. 382
Hadelæ terra ſ. Hadelerland. 216
Haderſchlebe op. 203
Haderſlebia. 228
Hadria. 242
Hadriani Junii patria. 131
Hadriani Baſilica. 112
Hadriani murus in Anglia. 141
Hadriani villa. 254
Hadrianopolis. 372
Hadrianus VI. Ultrajectinus. 132
Hadriaticum mare. 247
Hadriaticus Sinus. 35, 23
Hædui. 9
Hæmus mons. 37
Hænoniæ portio. 95
Haerlem. 131
Friſche Haff. 163
Groſſe Haff *ibid*
Hafnia 229. Academ. *ibid.*
Haga Comitis. 130
Hagenoa 177
Hagenſchou. 230
Hagiſtan. 45
Hairich mons. 16
Hainan inſ. 42
Hair deſertum. 527, 53
Haitus Quisqueia 56
Hala Suevorum. 18
Hala in Teriolis. 18
Halar op. 23
Halberſtadium 225. Epiſcopatus & op. *ibid*
Haldensleben. 221
Halecum captura 148. Conditura. 14
Halemberg. 206
Hales fl. 26
Hales ſ. Aaly impoſtor. 45
Haliacmon ſ. 353. Aliacmon fl, *ibid.*
Hali

Halicia ſ. Halycx. 397
Halicarnaſſus Herodoti & Dionyſiorum patria. 475
Halla Saxonum ad Salam Salinis dives. 222
Halland. ejus limites & op. 228
Halmſte. 228
Halmydeſſus ſ. Salmydeſſus. 369
Halonefus inſ. 356
Halſterbroa. 227
Haltern. 207
Halys fl. ejus ortus. 467, 472
Halyxc. 398
Halyzea fl, *ibid.*
Ham Tartarorum Princeps. 385, ſeq.
Hamaxobii. 378
Hamburgium. 199. 203
Hamela. 224
Hamerhuſium arx. 230
Hamilton. 147
Hammaria major & minor. 232
Hammona op. 208
Hammon urbs. 519
Hammonis Jovis templum *ib.*
Hamptoncourt. 145
Hanfleur. 101
Hanherret tractus. 227
Hannibal ad Brutios compulſus 267. ejus victoria ad Ticinum. 270
Han. 385
Hannonia op. Comitatus 125 ejus fines. 126
Hannover 224, 225
Hanovia Comitatus. 211
Hansburg. 228
Hanſem provinc. 460
Hansholm. 227
Hapſalia. 236
Hapſeel. 401
Haran & Charan op. 497
Harburg opid & caſtrum. 205
Hardec Arrabonem munitiſſimum regn. Hung. propugnaculum nulla neceſſitate cogente Turcis tradidit. 318
Harderwicum. 133
Hardforſchiere. 139
Harlemum ſ. Harlem. 131
Harlinga. 135
Harmaſtim. 461
Harria 236. ejus op. 402
Conſtantini Harmenopoli patria. 350
Hartem. 134
Hartiana ſylva. 164
Hartingau. 224
Der Hartz. 164
Hartz koping. 203
Harudes. 156. eorum ſedes 157. in Bohæmiam transgreſſi. 158
Harwich portus. 145
haſa fl. 206
hasbaniæ comitatus. 172
haſdrubal. 271
haſcora. 535
haſelbachius Theologus prolixus. 191
haſelina inſ. 227
hasfelt. 135
hasfelt. *ibid.*
haſſi. 100
haſſia, ejus limites, diviſio & op. 209, 210
hattem. 134
havana portus Americæ. 563
havela inſ. 199. fluvius. 163, 199
havelberga. *ibid.*
Das Haupt. 163
havre de Grace. 101
haute animal. 558
hayrich mons. 164
hea prov. 535
hebrus fl. 368. 370
hebrides inſ. 148
hebuſæ ſ. Ebuſæ inſ. *ibid*
hecatæ ſtatua. 475
hecatompedum. 330
hecatompylæ ſ. Thebæ. 514
hecatompylus. 451
hecla mons. 233
hedicenſis Maſa ſ. de Hedickſe Maſe. 101
hedickhuyſen vicus. *ibid*
hedmarck. 232
hedui. 93, 103
hegeſias, eloquentiâ celebris. 520
hegria Mahumedanorum. 505
heide op. 203
heidelberga 184. Academia. 226 & Bibliotheca nobilis. 184
hailbrunna op. 181
Heigenbeil. 405
heilsberga. 404
heimburg arx. 224
heirich ſ. Heinricha terra. 210
helenæ inſ. 546
S. Helenæ inſ. *ibid.*
heli, Velia, ſ. Elia. 266
heliacus ortus & occaſus. 57
heliacum ortum & occaſum invenire. *ibid.*
helice op. 332
helicon lucus. 341
helicon mons. 340
heliopolis. 514
hellas, ejus limites, partes & urbes. 337, 344
hellas duplex. 337
hellas proprie dicta. 327
hellen Rex, unde Hellas & Helenes. 327, 344
Helle. 36
Hellenes. 344
Helleſpontus 36, & ſeqq. 470
helleſpontiacus Priapus. 36
helleſpontiaca Sibylla. 37
helmet. 401
helmſtade 223, 225. Academia. 226
helos. 334
helſingia. 235
helſingoburgum. 228
helvetia Germaniæ olim ſubdita, nunc libera Reſp. 117, 152
Helvetii 117. eorum ſedes, fines, *ibid.* in quatuor pagos diviſio 98. 117. Helvet. Rheguſia ſ. Vallis Rheni Reinthal. *ibid.* Religio 119. lacus, flumina, virtus, 117, 118. fœdus 117. civitas & pagi, *ibid.* fœderati, *ibid.* jurisdictiones. 267, 277
helvetiorum pagi, curita dicti. 117, 118. Comitatus Ib. Provinciæ liberæ, Die Freyen Aemter. *ibid.*
helvetiorum ſtipendiarii. 276 281. eorum op. & ſedes. 277
helvii. 89
helviorum Alba. *ibid.*
heneti in Paphlagonia, unde Veneti. 273. 466
henſtberg in Pannonia mons. 314
henichiorum gens, ejusque ſedes. 465
heniochi. 418
henneberga Comitatus. 220
henrichia Terra. 210
Henricus III. Imperator. 104
Henricus II. Sanctus. 295
Henricus II. Angeliæ Rex, primus Hyberniæ dominus. 150
Henricus VI. Regni Neapolitani hæres. 295
Henricus IV. Caſtaliæ Rex. 73
Henricus Lotharingiæ comes. *ibid.*
Henricus magno Rex Portugalliæ. 74
heordæ. 351
hephæſtiades inſ. 305
heraclea. 266. 468
heraclea Thraciæ. 368
heraclea ſ. Perinthus, 370
heraclea ad Pontum. *ibid.*
heraclea Sintica. 351
heraclea op. *ibid.*
heracliti Philoſophi patria. 475
herat urbs. *ibid.*
herbanum. 250
herbipolis. 182
herbipolitanus Epiſcopatus. 182
herborna. 211
hercinia ſilva. 164
hercinium jugum. 164
herculaneum. 262
hercules Liburnus. 249
herculeum fretum. 33, 38
herculis fanum. 84, 290
herculis portus. 288
herculis Columna. 527
herculis coloſſus Lyſippi opus. 265
herculis Monæci portus. 239
herefort in Britannia. 134
Herenthalſz. 127
herfordia ſ. Herfortum in Weſtfalia. 208
heri urbs. 457
herith. 503
herizholm. 228
herleſo. 229
herleſsholm. *ibid.*
hermæa inſ. 310. promontorium. 522
Franciſcus Hermandez. 556
hermannus Conringius. 224
hermanopolis Hermenſtadt. 381
hermanſtein. 175
hermenium. 345
hermione op. 337
hermiones. 153. 158. 95.
Herwohner. 159
eorum ſedes & populi. 158
hermogenis patria. 479
hermon mons. 488
hermunduri, eorum ſedes. 158. ſeq.
hemus fluvius Lydiæ. 471
henrici 239, 254. eorum op. & fines. 255
herodes Antipas. 114
herodes Archelaus. *ibid.* ejus exilium. 88
herodis Agrippæ interitus. 488
herodis lacus. 281
herodis palatium. 484
herodoti patria. 475
heroſtratus. 474
Die Herrligkeit Utrecht. 123
herfort. 146
hertfordia. *ibid.*
Hertzogenboſch. 127
Hertsberg in Grubenhagen. 224
Hertzberh mons Pannoniæ. 314
Hertzberg Saxoniæ. 222
hertzholm inſ. 227
heruli in Italia. 275
heſdinum op. 126
Til. Heshuſius. 224

Heſiodi

INDEX.

Heſiodi patria. 340
Heſperia. 65, 237
Heſperides inſ. 564
Heſperidum horti. 527, 532
Heſperius Oceanus. 30
Heſſem arx. 224
Heteroſcii. 14, 49
Hetlandia inſ. 233
Hetruria, ejus fines & opp. 247. felicitas. 287. ejus ducatus antiquus & novus *ib.*
Hetthæi. 489
Hettershemum caſtrum. 179
Hewath. fl. 317
Hevæi. 480
Hexagon Pſyllus. 521
Hexamilium. 368
Hexapolitanus ager. 197
Hey fl. 172
Heyde. 203
Hiarnoa inſ. 227
Hibernia. 149. ejus natura ſoli, incolæ. 149, 150. magnitudo. 149. diviſio, Nomen. *ibid.*
Hibernia duplex. 139
Hiberniæ comitatus & op. 150
Dominus primus. 150
Hiberniæ Pro-Rex Cuſtos. *ibid.*
Hibernorum mores, militia. 149
Hiberni Solis occaſus. 22
Hibernus oriens. *ibid.*
Hibernus occidens ſ. brumalis. *ibid.*
Hibernicus Oceanus. 30
Hiera inſ. 305
Hierapolis. 473, 496
Hierichus ſ. palmarum urbs. 482
Hierichuntina roſa, Balſamus. 485
Hiero Syracuſanus. 303
S. Hieronymi patria. 315
cellula, 482
Hieroſolyma, olim Solyma & Salem. 481, 482
Hieroſolymitanus Patriarcha 372
Hilarius Epiſcopus. 111
Hildanus Fabricius. 99
Hildesheim unde nomen? 221
Hildesheim. 225. Epiſcopatus. *ibid.*
Hillermond mons. 180
Hilleviones. 155
Himera urbs & fl. 304, 308
Himera Fluvius. 305
Himerenſes thermæ. *ibid.*
Himilconis navigatio. 41
Himmelport op. 206
Himmelrieck in Mindenſi dit. 207
Hindelopa. 135
Hinterpommern. 200
Hinggagel Arx. 230
hintzig fl. 177
hipparchus Philoſophus. 350
hiorring. 227
hippadis pelagus. 30
hippeni. 495
hippias ſ. Hippius fl. ejuſque ortus. 467
hippicus, turris. 484
hippo Regius, ejus Epiſcopus S. Auguſtinus. 524
hippodion ſ. Hippene. 495
hippo di Arrhytos. 524
hippocratis patria. 359
hippocrene mons. 341
hippodamia virgo. 331
hippon urbs. 482
hipponax Poëta. 475
hipponium. 268
hippophagi. 452
hippos ſ. Hippene. 495
hiquey. 562
hiramus Rex Tyri. 484
hirpini. 239, 260
hirpinium. 260
hirri. 159
Hirsberg. 196
hirſchbergenſes thermæ. *ibid.*
hirſchfeldia op. abbatia. 211
hiſpalis ſeu Sevilia. 70, 78
hiſpania. 63. unde dicta. 64
hiſpania, ejus termini, longitudo & latitudo, 63. veteris diviſio. 66. citerior & ulterior. 68. fluvii. 69. urbes. 69, 70, 75
hiſpaniæ tria memorabilia 66. plura regna. 67, 68. Arces regiæ. 75. Inſulæ. 82. ſeq.
hiſpaniæ urbes 75. ſeq. portus, Academiæ. 81. incolæ. 71. recentior diviſio. *ibid.* primi incolæ. *ibid.* varii domini. 72. commoda & dotes. 63. In commoda. 64. unde dicta. *ibid.*
hiſpanorum linguæ, 82. mores. 82
hiſpanorum proverbium. 78
Religio. 82
Lingua. *ibid.*
Forma. *ibid.*
hiſpaniæ Rex Catholicus. 107
hiſpania, ejus dominia in Hetruria. 289. in Italia. 276
regni diviſio. 71
Nova Hiſpania. 554. ejus naturà ſoli, regiones. 557
hiſpanicarum urbium epitheta. 75
hiſpaniola inſ. 563
hiſpellum, S. Iſpelle. 252, 253
hiſtonium. 260
hiſtri. 239
hiſtria Marchionatus. 276
ejus op, 278
hiſtria, ejus limites & op. 244
caput. 279
hiurea, ſeu Jurea. 282
Hoai fl. 427
hobordene. 462
hochberga. 179
Hochſtraten Comitatus. 128
hoden reg. 537
hœchſtum. 175
Hoenſtein Pruſſiæ. 406
hœxter. 207
hoff. ſ. Curiæ in Voigtlandia. 183, 220
hohemaut. 194
Hohnſtein Comitatus. 170, 214
hoierus Epiſcopus. 207
hojum ſ. Huy op. 173
holacenſis Comit. 183
holla. 228
hollandia Comit, 123. ejus diviſio & limites. 129
hollandia Nova. 564
hollandia op. Pruſſiæ. 406
holſatia propriè dicta. 198, 203. ejus limites, partes & urbes. *ibid.*
holtzmunda. 203
Homburg in Blanckenburg. 224
Homburg in Heſſen. 211
Homburg an der Hohe. *ibid.*
homeri patria. 474
homerus Sepultus. 358 iter ad Ægyptios. 516. ſepulchrum. 358
honeſus fl. 136
honfleur op. 101
honſingo. 136
honca fl. 206
honteburg. 207
hoorn 133
Jooch. Hopperi patria. 135
horæ æquales. 52. inæquales. *ibid.*
horam alterius loci invenire. 51
horam ab ortu ſolis cognoſcere. *ibid.*
horam ab occaſu ſolis cognoſcere. *ibid.*
horam diei invenire. 53
horam noſtram ex Italica cognoſcere. 51. ex Norembergenſi. *ibid.*
horaria leuca. 26. 27
horarius circulus. 45
horarum inæqualium quantitatem invenire. 52
horatii patria. 265
hordæ Tattarorum. 419
horizon quid? 6. quotuplex. *ibid.*
mutabilis. 7
obliquus. *ibid.*
parallelus. *ibid.*
rationalis. 6
rectus. 7
ſenſibilis. 6
horizontis limbi. 44
poli. 8
officia, 8
horizon aſtronomicus & ſenſibilis. 6
hormiæ. 258
horminius mons. 467
hormitz fl. 497
horn op. 157
horna ſ. Horn. 131
hornach fl. 317
Hornbach. 174
Hornburg. 225
Conrad. Hornejus. 224
horſene. 463
horſins op. 227
hortanum. 250
horti op. 290. Horti Epicuri. 29, 293
hortus Galliæ. 109
Hoſenbandes Ritter. 145
hoſpodar Valachiæ Princeps. 383
hoſtia Sacra á Judæo cultro percuſſa. 103
houſtaqua. 553
howyn. 147
hoya. 208
hoyenſis Comit. ejuſque limites, diviſio. *ibid.*
huanum. 426
S. Hubes. 80
hudſonii mare. 33. navigatio. 41
huena inſ. ſ. Ween. 220
hueſca ſ. Oſca. 76
hueſden op. 101
hugo Berthæ filius. 105
hull portus. 145
hulſta, Corn. Janſenii patria 125
hulſtum. 136
hultonia. 150
humago op. 279
humatia fl. 283
humber fl. 140
humbertus Delphinatus Princeps ultimus. 105
humos prom. 551
hunda fl. 206
hundeburg. 207
Hundesfeld. 196

Hun-

Hundingdonia. 146
Huneſus fl. 136
Hungar in Dacia. 380
Hungaria Superior, inferior. 316
Hungariæ regnum, ejus limites. 315 figura, magnitudo, diviſio & opida 316. & ſeqq.
Hungariæ Archiepiſcopatus. 320. Comitatus 316. cœli & ſoli natura, 321
Hungarorum nomen unde ortum. 315
Hungarorum mores 321
Hungenſis Comitatus. 211
Hunnes Ruck. 184
Hunni in Dacia. 380
in Græcia. 359
in Pannonia. 315
in Italia. 275
Joh. Hunniades Mahumidanos profligavit. 315
Hunſingo. 136
Huſem. 203
Huſiatinum. 399
Hurter op. 157
Huy op. & arx. 96, 173
Huyſem. 228
Hydaspis. 432
Hydra in Lerna palude. 336
Hydrographia quid? 23
Hydrographia eſt duplex 23, 59
ejus materia & objectum. *ibid.*
Hydrunti op. 299
Hydruntum n. Otranto. 297
Hydruntum ſ. Hydrus. 267
Hydruntinus ager, 276. ejus opida. 297
Hylas fl. 467
Hylius fl. 469
Hymettus mons, ejusque mella. 354, *ibid.*
Hynd. 431
Hypaſis fl. *ibid.*
Hypata. 344
Hyperborei. 390
Hyperboreus Oceanus. 29
Hyperides. 342
Hypſa fl. 304, 205
Hypſalti. 368
Hyrcana urbs. 450
Hyrcania regio, ejus populi urbes & limites. *ibid.*
Hyrcani. 444. 452
Hyrcanum mare. 32
Hyria inſ. 356
Hyſiæ op. 337
Hyud fl. ſ. Indus. 429

I.

JAbeluncha. 196
Jaboc torrens. 495
Jaca op. 76
Jacatra 444
Jaco. 345
S. Jacob op. Cubæ. 562
D. Jacobi à vallibuus civitas.
S. Jacobi op. 560
S. Jacobi inſ. ad Africam. 546
S. Jacobi inſ. ſ. Jamaicæ, ejusque magnitudo, 562
Jacobitæ. 540
Jacobus Rex Arragoniæ. 73
Jacobus Apoſtolus præceps datus, 483
Jacobus le Maire. 40
Jacobus Serranus. *ibid.*
Jacobus Syrus. 540
Jadera 324. Archiepiſcopatus 325. Comitatus. 326
Jadog. 524
Jadous Juba. *ibid.*
Jaëlovecia. 399
Jagello Lituanorum Magnus Dux in Regem Poloniæ electus. 395, 396
Jagerndorff. 196. Ducatus. *ibid.*
S. Jago ſ. Compoſtella. 79
Jaitza ſ. Jaytz. 322
Jalyſus. 508
Jamaica inſ. 549, 562
Jamblichi Philoſophi patria. 496
Jamboli. 361, *ibid.*
Jameſius. 40
Jamby Sumatræ regnum. 443
James ſinus. 4
Jamnia. 484
Caſtro d'Janni. 308
Jangoma. 440
Jani Duſæ filii patria. 139
Jani Rutgerſii patria. 129
Janierus fl. 562
Janitzari. 470
Joannia. 330
Janovia. 399
Janſenii patria, 125
Janua op. 239
Janna. 361
Japan inſ. ejusque magnitudo & Reges. 428
Japanenſes Chriſtianorum hoſtes infenſisſimi. *ibid.*
Japethi conjux. 413
Japhetus Noachi ſ. Europam prius invenit. 43
Japydes. 324
Japygia, ejusque partes. 263
Jampygium prom. 297
Japygum promontoria tria. 268
Japyx op. 324
la Jaretta fl. 305
Jarkem. 421
Jarmout. 145
Jaromieſs. 194
Jaroslavia. 398
jaroslaw op. & Ducatus. 409
jaroſovia. 399
jarſai inſ. 146
jaſonis navigatio 461. ejus Comes Armenius ſ. Armius. 463
jaſonius mons. 455
jatrus ſ. Jetrus fl. 374
java Major. 443
java Minor. *ibid.*
javarinum ſ. Jaurinum. 318
jaur. 196. Ducatus. 196
jaxartes. 417
jaxtus fl. 182
jazyges. 314
jazyges Eneocadlæ. 378
Mœotæ. *ibid.*
iberi 71. in Sicilia. 307
iberi non venerunt ex Aſia. 71
iberia Aſiæ, ejus opida & fines. 416, 461
ibericum mare. 36
ibernia inſ. 137
iberius fl. 69
ibidæ. 503
ibyci Poëtæ patria, 303
Iburg. 207
icaria inſ. 358
icarium mare. 36
ichnuſa. 310
icius portus. 94
iconium. 465
ida mons Myſiæ: 470. 471
idæus ſ. Ida mons, ubi Jupiter nutritus. 365
idæus ſinus. 471
ideonni regnum. 88, 240
ideonni. 240
idomena. 348
Idſtein caſtr. 97
Idumæa ſ. Edom, ejus fines, urbes, diviſio, opida. 481
idumæa Inferior. *ibid.*
idumæa Superior, ejusque ſitus. *ibid.*
idumæi à Judæis ſubacti. *ibid*
S. Jean de Morienne. 116
jebuſæi. 481
jebuſæorum urbs in monte Sion. 483
jedlinskio. 395
jekel fl. 172
jena, Academia. 212, 226
jeniza. 348
jerace. 268
jericho, 485
jerna. 149
jerom. 420
jervia Livoniæ. 236. 402
opida. 402
jeſi fl. ſ. Æſis. 246, 251, 291
jeſupolis. 399
jetaborg. 231
jetrus fl. 374
jetze fl.. 205
Jever 206. Jeverland. 205
ifela. 173
iſia arx. 113
igibium ſ. Igubium. 292
igla fl. 195
iglau. *ibid.*
igliaco. 252
ignatius Lojola. 75
ignis, qui augetur aqua, extinguitur oleo. 126
ignis Sphæra. 2
ignivomus mons. 556
iguvium. 251
ihor. 441
ila inſ. 148
ilandz. 281
ilargus fl. 179
ilborgo S. Sepolchro. 287
ilcuſſia, ubi fodinæ. 394
ilera fl. 179
ilerda op. 70, 75
ilfelda cœnobium. 212
ilia ſ. Iglia. 442
ilium ſ. Troja. 470
ilienſes. 310
illerda ſ. Lerida. 70
illiberis. 89
illicitanus Sinus. 70
illyricum captum. 326
illyricum ſ. Illyris, ejus fines. 323. magnitudo *ibid.* Duplex. *ibid.* diviſio & urbes. 324.
Cultores. à Romanis domita 325. Domini *ibid.* 326
Regio ipſa. *ibid.*
illyricum mare. 35
ilma fl. 212.
ilmene fl. 448
ilſenburgenſis Comit. 211
ilſta. 135
ilza. 395
ilmaica inſ. 551
imaus mons. 417
imbrus inſ. 356
imola. 246
imperialis fl. 286
imperium Romanum. 200
ina fl. 163
inn fl. *ibid.*
inachus fl. 336, 353
incolæ Zonæ frigidæ. 13
torridæ. *ibid.*
incolæ Zonarum temperatarum. 14
inder. 431
indi à Rege Suevorum dono dati. 41
india urbs. 441
india vetus unde dicta, ejus limites, magnitudo. 429 diviſio 430. populi *ibid.* urbes

hes. 431. fluvii. *ibid.* Gens 432. ſerpentes ingentes 433 eam primus ingreſſus Liber; deinde Perſæ, Alexander, Portugallenſes. 432. in ea monſtroſum hominum genus. *ibid.*
India Nova, quando & à quo detecta; à quibus navigata. 433. ejus fines, coloniæ, felicitas, navigatio. *ibid.* in ea variæ nationes & Chriſtiani. 434. diviſio. *ibid.* in Septentrionalem, Occidentalem ſ. Minorem, & Orientalem ſ. Majorem. 74. 434
India Intra Gangem ejuſque limites. 430
India extra Gangem, ejuſque limites. *ibid.*
India Septentrionalis, à Tartaris occupata, eam tenent Mogores ſ. Mogules, ejus urbes. 442
India duplex. 433
Indicatio Regionum, inſularum, Sylvarum, montium &c in Globo. 38
India occidentalis. 549
Indicarum rerum ſcriptores. 432
Indorum origo. *ibid.* milliaria. 26. converſio. 443
Indicum mare. 429. ejus inſulæ. 443
Indicus Oceanus. 29
Indigetis Dei ſ. patris templum. 255
Indion urbs. 450
Indus fl. unde dictus, ejuſque ortus, magnitudo & oſtia, 429 exundat. 518
Indoſtan. 434
Inebechti ſ. Lepante. 360
Inferum mare. 34, 247
Infortunatæ inſulæ. 562
Ingævones pop. 153, 154. qs. Ingwohner. 159
Ingelhaim. 176
Ingine regio. 497
Ingolſtadium. 188. Academ. 226
Ingria à Suevis occupata. 408
Inn. ſ. Oenus fl. 163
Innerſta. 223
Inopus fl. 357
Inſpruck. 189
Inſubres, eorumque opida, fines. 244
Inſula. 42
Inſula i. e. Apollonia. 369
Inſula fluctuans. 147
Inſula Syracuſarum pars. 303
Inſulæ pictæ. 59
Inſulæ tres magnæ. 42
intendentes quatuor Superintendenti Galliæ adjuncti ſt. 107
interamna Lirinas ſ. l'Iſola. 257
interamnia. 292
interamnia in Aprutiis. 299
interamnia Pannoniæ. 314
interamnium. 252, 259
internum mare. 32
inveniendorum Antipodum & Antœcorum ratio. 14 ſeq.
inveniendorum Periœcorum ratio. 14
inveniendorum Parallelorum & Climatum ratio. 16
invenire loca, quæ eandem habent latitudinem. 48
inumbres. 13
joachimica vallis in Marchia. 194
joannina op. 330
Jochims Thal ubi fodinæ. 194, 216
johan. Gerbrandi patria. 130
johan à Leida fanaticus. *ibid.*
johanna I. II. 295
johannes Albertanus Navarræ Rex excommunicatus. 76
S. Johannes. 475
johannis Boccatii patria. 287
joh. Baptiſtæ interitus. 114, 486. ejus reliquiæ. 515
johann. Brigantinus Dux, Rex Portugalliæ. 74
johannes Galliæ Rex captus. 111
johannis Sleidani patria. 175
Johansburg. 406
joh. Waldo. 114
joktan Indorum parens. 432
jol. ſ. Julia Cæſarea. 526
jolaus, à quo Jolaënſes & Ilienſes. 310
jolcus, Jaſonis patria. 345
jona inſ. 148
jonia, ejus urbes & limites. 474
jonium mare. 34
joppe ſ. Jaffa antiquiſſima urbs 484. ſeq. 504, 505
joquazia regio. 553
jor & Dan fontes Jordanis. 485
jordanis fl. ejuſque fontes. *ibid.* ortus. 491
jordholmia. 227
jori pop. 351
jornandi fab. de Gothorum origine. 156
jororum regio, op. 351
joroſovia. 399
jorum. 351
joſaphat vallis. 484
joſeph. 500, 501
jos inſ. in qua funeratus Homerus. 358
jovis Anxuris templum. 256
jovis Caſii delubrum. 502
jovis Coloſſus Tarenti. 265
jovis Dodonæi templum 330
jovis Hammonis templum. 520
jovis Olympii templum. 352
jovis ſepulchrum. 365
P. Jovii patria. 283
ipſala. 367
ipſia. 192
iran. 457
irenæus Epiſcopus Lugdunenſis. 114
iria. 239
iris fl. ejuſque ortus, 465
irtiſche fl. 220
irvan. 468
iſa fl. 205
iſabella inſ. 564
iſæi Oratoris patria. 356
iſala fl. 156. 162, 209
iſala de Albengo. 286
iſala del Compare. 356
iſara fl. 88, 102
iſaris fl. 102
iſatichæ. 448
iſaura urbs. 466
iſauria regio. *ibid.*
iſauropolis. *ibid.*
isbello. 252
iſcia inſ. 266
iſelerus fl. 261
iſcodar. 361
iſelort. 162
iſenacum. 212
iſenburgenſis Comitatus. 210
iſeo op. 270
Lago d'Iſeo. *ibid.*
iſernia. 260
iſidori patria. 78
iſiniſca. 163
iſland inſ. 232. ſeq.
iſlas de las Velas ſ. Velorum inſulæ. 446
L'iſle, Germ. Ryſſel ſ. ter Iſſel. 125
iſlebia B. Lutheri patria. 213
iſmaël Sophorum Rex. 456
iſmaëlitæ. 503
iſmarus mons. 370
iſmenius Apollo. 341
iſmenus fl. 341, 353
iſmir ſ. Smyrna, ubi Sepulchrum Homeri. 474
iſnich. 468
iſocrates. 342
L'iſola. 257
iſala del Compare. 356
iſpahan. 458
iſpello. 252
iſraëliticæ gentis magnitudo 481
iſſicus ſinus. 37, 479
iſſus. *ibid.*
iſtævones eorumque nationes 153, 156. qs. Weſtwohner. 159
iſter fl. ejus & ortus & oſtia. 373
iſterreich, 279
iſthmi à Peloponneſo magnitudo. 331
iſthmici ludi. 336
iſthmia certamina. *ibid.*
iſthmum perfodere multi conati. 331
iſthmus. 42
iſtigias. 458
Capo d'Iſtria. 243, 279
iſtria. 278. ejus mons herbis medicatis & marmore dives. 279
iſtrici. 378
iſtropolis. 375
italia unde nomen? 237, 252
italia, ejuſque dignitas. 236 varia nomina, fines, magnitudo. figura, 237, 238. diviſio. 238, 275. montes. 271 Archiepiſcopatus. 301 Epiſcopatus. *ibid.* Academiæ Illuſtres. *ibid.* Varii incolæ. 273. urbium clariſſimarum Epitheta. 301
italiæ Epiſcopi. *ibid.*
italiæ cornua duo. 269. fluvii, *ibid.* frons. 269
italiæ ſtatus triplices. 276
italiæ pars Græcia magna. 269
italiæ noviſſima diviſio in provincias & dominia. 275, 276
Dominia Italiæ. 276
italiæ patriarchatus. 300, 301
italicarum urbium epitheta. 301
italicam horam inveſtigare. 52
italicam horam invenire. *ib.*
italus Rex. 252
ithaca. 356
ithaceſiæ inſulæ. 268
ithomes mons & op. 334
itius. 94
itzehoa. 203
S. Ivan. 462
Rio S. Ivan. 528
ivana. 426
ivanogrodum. 236
jube. 524
jubileum caſtrum. 255
jucatan. 556. ejus ſitus. *ibid.*

Judas Maccabæus. 483
Judæa, ejus urbes, fines, & ſeq. 482
Judæa ulterior. *ibid.*
Judæorum Dies. 10
Judæus arenà baptizatus. 482
Judaicum mare. 37
Judenburg. 190
Judland. 227, ſeq.
Iven fl. 427
Iverna. 149
Jughora. 410
Jugum Hercinium. 164
Juhones. 156. eorum ſedes. 157
Juhri op. 410
Julia Auguſta col. 75
Julia Auguſta Gaditana. 84
ulia Cæſarea, antea Jol. 526
ulia alba. 379
Campeſtris. 526
Conſtantia. *ibid.*
Nova. 299
Paterna. 112
aliæ Agrippinæ coloniæ. 99
uliæ Alpes. 272
uliacenſis Ducatus. 99, 116, 173. maxima pars, 100 limites. 173
uliacenſes. 152
alias Galilææ. 488
uliacenſium Dux poſtremus 173
uliacum. *ibid.*
uliani Apoſtatæ perſecutio cruenta. 114
ulianum Calendarium. 45
ulias. 488
ulinum. 201
uliobona. 95, 161
uliobriga. ſ. Val de Vicæ. 68
Juliobriga in Cantabris, nunc Val de Viece. 68, 69
uliobriga nunc Logronne. 79
uliomagus. 92, 109
Julis urbs in Cea, Bacchylidis, Eraſiſtrati, Simonidum duorum patria. 358
Julium Carnicum. 243
Julius Agricola. 141
Julius Cæſar. 84. paludes exſiccavit Pomptinas. 256 Pannoniam ingreſſus. 315
Jung Buntzel. 194
Junii Hadriani patria. 131
Juniperus Eliæ. 482
Univladis lavienſis Palatinatus territoria. 394
Junna. 460
Juno Argiva. 336
Juno inſula. 21
Junonis Laciniæ templum. 268
junonis Faliſcæ lucus & fanum. 249
junonis Soſpitæ templum & lucus. 254
ivolatta regnum.
jura mons. 97, 102
juravia op. 196
jurea, ſ. Hiurea. 241. 282
jurgano. 379
Cap. de S. Juſtini. 139
juſtini Martyris patria. 487
juſtiniana Nova. 367
juſtiniana ſecunda. 374
juſtinopolis Pauli Vergeri patria. 279, 507
JuterBock. 222
jutæ. 228
jutia ſ. jutland. 227. ejus limites, & diviſio in ſeptentrionalem & Auſtralem. *ibid.*
juvavium. 161

K.

KAffa. 384
Kalenberg. 205
Kaldehart. 206
Kaiſers Land. 206
Kalenberg Pannoniæ mons. 314
Kaliſz. 393
Kalla Chami Tattarorum regia. 385
Kallenburgium. 229
Kamienyecz. 399
Kamitz. 197
Kamron. 458
Kan Tattarorum Princeps. 385
Kandale. 145
Karabach prov. 457
Karakithay. 419
Karelsbad. 194
Karga-pole. 410
Karnero. 324
Kaſchan. 458
Kaſſaw. 317
Katz Arx. 210
Katzbach fl. 196
Katzen Elnbogen. 210
Comitatus. 211
Cuntz von Kauffungen. 220
Kaurſchimerkreiſz. 194
Kaurzim. *ibid.*
Kawno ſ. Kauwen & Couna. 397
Kazimiria. 393
Kcina. *ibid.*
Kebcval. 141
Keiſersberg. 177
Keiſerslautern. 184
Keiſerswerda. 209
Kelſo. 147
Kemburg. 222
Keplerus Aſtrologus. 192
Kempten. 161
Kent regio. 146
Kermend. 191
Kernten. 190
kerpent opp. 99
keſel fl. 94, 421
Keſſel / ſ. Caſtellum Menapiorum. 133
Ketler primus Curlandiæ Dux. 402
kexholm. 236
Keydingerland. 206
khesimur regio Perſiæ. 448
kiang fl. 428
kitholmia inſ. 227
Kiel 203. ejus nundinæ, der Umſchlag & Academia. *ibid.*
kielcii. 395
kilan. 457
kilia. 375
kiloa ſ. Quiloa urbs & fl. 544
kimper Corantin. 92
kinderus fl. 135
Kingſton. 145
kiovia, Kijow. 375, 397
kiovia Palatinatus. 397
Kirchhain. 211
kiritz. 199
kirkwal. 148
kirman. 448, 457
kitaja. 29
kitaigrodum. 399
kitay regnum. 424
kiugſton regia. 145
Klagenfurt. 190
Klauſenburg. 379
Kleine Seite. 194
Klettenburg. 212
knipper dœlling Anabaptiſta 207
kocharus fl. 179
kochel fl. 382
Kockenhauſen. 402
Koesfeld. 207
kokenhauſen. 389
Kolin in Bohemia. 194
Koll prom. 228
koloza. 321
komarna in Ruſſia. 398
komarno in Hungaria. 318
koniecpolſciorum ſedes. 378
Konig Gratzer Krey. 194
Konigin Gratz. 194
Konigsberg Boruſſiæ. 404, 406
Konigsfeld. 97
Konigshofen. 182
Konigs Lutter. 224
Konigſtein caſtrum. 226
konitz. 407
köpinga arx. 230
kopranitz. 321, 322
koraſan ſ. Coraſan. 449
korn-Neuburg. 192
Koſtrijn. 200
kowinow. 389
Krabaten. 190
Krain. 190
Krainburg. 190
krakow. 394
kralowihradetz. 194
Krampenwerth inſ. 173
krapack. 399
Krembs. 191
kremnitz. 317
krempa. 203
Kremſier. 195
krym op. 385
krymska. *ibid.*
krzemienec. 400
kylpe fl. 271
kur fl. 459. ſeq. 460
kutnahora. 194
Kuſt von Benin. 538
Kuttenberg. 194
kyntail. 147

L.

LAbachus fl. 190
Labatta. 497
Labbana. *ibid.*
Labeatis lacus. 325
Laberus. 150
Labia op. 406
Laboratoris Terra. 552
Laborinus ager. 276, 296
Labyrinthus in Ægypto. 512 515. Græcia. 365. Porſennæ. 247
Lacedæmon ſ. Sparta. 332, 335
Laciniæ Junonis templum. 268
Lacinum promont. 269
Laconica. 335
Laconicus ſinus. 331, 335
Lactantius. 524
Lactarius mons. 264
Lacus. 26
Lacus Lemanus. 99, Mæoticus. 37, 44
Ladislaus. 295

Ladog. 524
Lævi, eorum fines & oppida. 244
Lævinus ſ. Livia fl. *ibid.*
Lævinus Conſul cum Pyrrho pugnat. 266
L'Eſcaul ſ. Scaldis. 101
Lago de Camo. 270
Lago de Iſalo. *ibid.*
Lago di Gardæ. *ibid.*
Lago Maggiore. 241, 278
Laholm op. 228
Lahor. 442
Lahra. 212
Laino fl. 266
Lais op. Livoniæ. 401
Lais ſ. Laiſa, vel Leſem in Cœleſyria. 495
Lalandia inſ. 230
Laletæ. 368
Lambrus fl. 244
Lamentario. 253
Lametia ſ. Lametus op. 267
Lametinus ſinus. *ibid.*
Lamon fl. 208
Lampæ op. 264
Lampetia. 267
Lampſacus Themiſtocli donata. 368, 471
Lamus fl. 478
Lancaſtria. 145
Lancaſter. *ibid.*
Landa. 444
Landau. 177, 208
Lando ſ. Landolphus Epiſcopus 263
Landsberg. 199
Landshut. 188
Lands kron. 228
Land-Wurſten. 206
Lanfrancus Epiſcopus. 145
Langehorn vicus. 228
Langelandia inſ. 230
Langenſtein. 224
Langinia Hiberniæ provincia 150
Lango inſ. 359
Langor. 442
Langres. 97, 107
Languedoc. 103, 106
Laniena Pariſienſis. 108
Lanii. 194
Laniza fl. 370
Lanryck. 147
Lantchidol mare. 33, 564
Lanus fl. 210
Lanuvium n. Patricia 254
Lanxona. 298
Lanzano. 260
Lanzarotta inſ. 546
Laodicea. 473
Laodicea ad Libanum. 493
496
Laon. 107
Laorzalos. 379
Lapides ſ. milliaria. 26
lapis Neptuni. 115
lapithia regio. 506
lapithus urbs. *ibid.*
lappia ſ. Lappenland. 236
lappiones ſ. Lappii & Lappen 156, 236
lappones. *ibid.*
lapus ſ. Lapeſſus fl. 317
lar fl. 502
laraca. 491
F. di Larach. 526
laracha ſ. Lariſſæ. 534
laranda. 465
Golfo de Larcadia. 331
lariſſa penſilis. 346
Theſſaliæ. 345
larius lacus. 270
larix arbor. 120
larizzo. 345
larta. 362
Golfo de Larta. 330
laſcum. 393
laſfe op. 211
latini. 239. antea Aborigines. 253, 273. eorum ſedes & urbes. 253. ſeq.
latiszovia. 398
latitudinem inter ortum & occaſum invenire. 54
latitudines & Longitudines invenire locorum. 48, 57
Stellarum. 54, 57 ſeq.
latitudinis & Longitudinis Circuli. 45
latitudinis & Longitudinis gradus. 55
latitudinis ſcala. 59 ſeq.
latitudo quid? 21
latitudo & longitudo Terræ. 20
latium. 237, 253. Veteris & Novi fines. 253. 254
latmus mons. 472
latronum ſeu Furum inſ. 446
lavanda fl. 190
Laubach. 190
laubacenſis Comit. 211
lauda ſ. Lodi. 284
laudenſis ager. 276
laudichia. 473
laudonia. 147
laudonirus. 553
lavellum. 298
lauenburgicus Ducatus. 202
lauenburgum. 198, 202
lauenburgum in Blanckenburg. 224
lauenburgum Caſſubiæ. 407
Lauen Stein / ubi ſalinæ. 224
laviana. 463
lavinium. 255. ubi fanum S. Petronellæ. *ibid.*
laun. 194
Terra di Lavoro. 261
lauræ monumentum. 116
lauretum ſ. Loreto. 291
S. Laurentii caſtrum. 327
laurentium n. Paterno. 255
laurentii inſ. 545. fanum 279. Arx 326. monaſterium. 78
lauriacum. 161
laus fl. 266, 353
laus Pompeja ſ. Lodi. 245
lausduna pagus. 130
lauſanna. 120
lauterberg. 224
Lauterecck. 174
lazari Archipelagus. 29
lazarus Bethanienſis, 113
le Four promonc. 87
leal. 401
leaotunus. 226
lebadia. 340
lebedus. 474
lebidan. 532
lebrixa ſ. Nebriſſa. 78
lecca ſ. Leche fl. 133, 162, 179
lechæum navale. 332
lechus Poloniæ gentis conditor. 395
lectorum regio. 269
lectrum Laconiæ. 360
leucopetra prom. 269
leer. 206
legia fl. 173
legio ſ. Leon urbs. 80. regnum 68, 73, 80
leiceſtria. 145
Joh. Leidenſis Anabaptiſta. 130
Leyden ſ. Lugdunum. *ibid.*
leimbach. 223
leina fl. *ibid.*
leiſnitz. 220
leithe fl. 318
Leitmeritz. 194
lelgovia provincia. 147
lelovia. 394
le Maire fretum. 37
lemanus lacus. 99
lemba. 542
lemburg. 398
lenczna. 394
lemgovia. 208
lemnus inſ. 356. Philoſtrati patria. *ibid.*
lemovices vel lemovici. 91
lemovicum vulgo Limoges. 91, 111
lemovii. 154
lempta deſertum. 527, 536
lemviga. 227
lencicia. 393
lenkis. 369
lengueſter. 150
Lentzen. 199
S. Leo ſ. S. Leonis fanum. 291
leodiacenſis Epiſcopatus. 116
leodicenſis provincia. 172
ejus Epiſcopatus. 116, 172
& limites. 225
leodicum à Carolo Burgundo captum. 124, 173
leon urbs. 556
Monte Leone. 268
leonis X. patria. 287
leonis rupes prom. 537
Flume di S. Leonardo. 305
leontici patria. *ibid.*
leontini. *ibid.*
leontium Gorgiæ Sophiſtæ patria. *ibid.*
leontopolis. 51[?]
leopoldus Auſtriacus. 117
leopolis. 39[?]
leopolitanus Epiſcopatus. 40[?]
leotenſis Comitatus. 175 ſeu Liewarden. 17[?]
leovardum. 135
lepante ſ. Naupactus. 339
36[?]
Golfo de Lepanto. 331, 36[?]
Forum Lepidi. 24[?]
lepin. 40[?]
lepontii, 239. eorum limites. 241
leprion op. 33[?]
lepti. 49[?]
leptis Magna. 522. quæ & Neapolis, nunc Lebida ſ Lepede. 521. Parva. 521
522, 531
leiria. 35[?]
lerice. 38[?]
lerida. 7[?]
lerna palus. 33[?]
lesbii cantores. 35[?]
lesbus. *ibid.*
leſſoa inſ. 22[?]
leſtrigones. 30[?]
leta ſ. Letta. 34[?]
letrunonum. 15[?]
letta. 402. ejus op. *ibid.*
letza fl. 19[?]
levaci. 9[?]
levante, der Oſtwind. 2[?]
levartonia. 39[?]
leubus cœnob. 19[?]
leuca. 26. Arabum. 27. Hiſpanorum. 2[?]
leucadia inſ. 331
leuca horaria. 2[?]
leucas. 331
leuceſter ſ. Leiceſter. 145
leuch. 12[?]
leuchtenbergicus Landgraviatus. 187
leuci. 97
leuconotus ventus. 24
leuco Syri. 463
leucopetra prom. 238, 269
Leuctra

I N D E X.

Leuctra Epaminondæ victoria nobilis. 341
Leuctrum. 336
Leuenburg Ruſſiæ. 398
Leuenforde. 208
Leviſſa inſ. 148
Leuta fl. 318
Leuterberg. 212
Leutmeritz 194. ejus Kreiſz. *ibid.*
Leutſch. 317
Leutzi. 97
Lewenburg. 398
Levoni op. 402
Leyningen Comitatus. 174
Lexobii. 92
Lezzo 265, 297
Li menſura loci. 27
Liam ſ. Iliam. 442
Lianæ ſ. Lianes. 81
Libani Campus. 490
Libanus mons. *ibid.* ejus magnitudo, multorum fluminum parens. 491
Libecii. 244
Libenauw. 208
Liber pater Indiam primus ingreſſus 196. ejus certamen. 261
Libici, eorum fines & oppida. 244
Libnenſe territorium. 400
Libonotus ventus. 24
Liburnicus ſinus. 324
Liburni. 249
Liburnia 324. hodierna *ibid.* à Romanis domita. *ibid.*
Liburniæ oppida. 324
Liburnicæ naves. 249
Liburnicum mare. 35
Liburnus portus, ſ. Livorno. 249, 288
Libya ſ. Africa. 510
Libya Exterior. n. Elfocat deſertum, 519. Interior, ejusque fines. 528
Libyæ deſerta. 523
Libyægyptii. 511, 512
Libyarchæ. *ibid.*
Libica Ægyptus. *ibid*
Libycum mare. 37
Libii Phœnices. 522
Libyſſa. 468
Licca. 406
Lichas. 26
Lichenſis Comitatus. 211
Lichus fl. 163
Forum Licinii. 245
Licinii promontoria. 268
Licinius, Auguſti Procurator. 114
Lizifis. 379
Lida op. 396
Lidda ſ. Lydda. 485
Liebmul. 406
Lieffland. 401
liege op. 173
Lier. 127
Lieuwarden. 135
ligeris ſ. la Loire fl. 101
lignitz. 196
ligures. 238
ligures Apuani. 261
ligures Italiæ incolæ. 273, 230
liguria, ejus fines & oppida. 239
liguria ſ. Inſula Corſica. *ibid.*
liguſticus ſinus. 35
lilæa. 343
lilium ſignum in Compaſſo. 46
lilybæum op. 302
lilybæum prom. *ibid.*
lim fl. 314. 323
lima peruviæ op. 559
limago fl. 98
limbi Horizontis. 44
limburg Bohemiæ. 194
limburgienſis Ducatus 126, ejus limites *ibid.* & Limburgium urbs. 123. 126
limiſſo. 506
limnæ. 336
limoges. 91
limonum. *ibid.*
limoſin *ibid.* 106
limovices. 91
limyra. 477
limyrus fl. *ibid.*
lincium ſ. Lintz Auſtriæ, ubi Keplerus Aſtrologus. 191
lincolnia. 145
lincolnſchire. 139
lincopia. 235
lindavia. 180
lindus ſ. Lindo, Cleobuli patria. 508
linea. 8
linia media. *ibid.*
lineam meridianam invenire. 46
linga fl. 129
lingen op. 208
lingen Comit. & op. *ibid.*
lingones. 97
linguadocia. 112
linguadocum. 89
lingua Cantabrica. 81
lini patria. 341
linzium in Colonienſi diœceſi. 173
Port Lion ſ. Portus Leonis. 360
lionnois. 107
Mont de Lions. 552
lipara inſ. 305
liparæorum inſ. *ibid.*
lipovecia. 394
Lippe fl. 163/317
lippe Comitatus. 208
lippa ſ. Lipſtadt. *ibid.*
lipſia 196. Academia. 226
liquentia ſ. Liquenzæ fl. 279
lira. 127
liris. 254, 271. Novi Latii terminus. 254
liſa fl. 125
lisbona ſ. Lisboa & Olyſipo, & Ulyſſippo. 80
liſieux. 92
liſſus op. 324, 325
liternum 261, ubi Scipionis ſepulchrum & villa. *ibid.*
liternus fl. *ibid.*
litomierzitze. 194
Litomiſſel. 194
lidda 485. ubi Æneas paralyticus ſanatus. *ibid.*
lituania, ejus magnitudo, Palatinatus & urbes. 391, 544
litus aureum. 544
livadia. 360
livenſe territorium. 400
livia fl. Lævinus. 244
livii forum. 291
Titi Livii patria, cineres. 280
livonia, ejus fines, magnitudo, 391. 395, 401. diviſio, territoria, opida. 396. 401, 402. à Polonis ad Suecos translata. *ibid.*
livones Germani. 388
livonicus ſinus. 31
livorno ſ. Ligorno. 249
lixus fl. n. Laſſus, alias F. di Larach. 526
lizifis. 379
loanda inſ. 136, 543
loanghi regio. 554
lobrogatus ſ. Rubricatus fl. 75
locanum. 281
lochem. 134
locorum ſitum invenire. 48
locorum menſura 25. & ſeqq. pictura. 59
locorum diſtantiam invenire. 48, 54
locrenſes coloniæ in Sic. 310
locreuſis ſinus. 269
locri Epicnemidii 137. eorum oppida. 343
locri Epizephyrii, 268. peſtilentia & terræ motu nunquam infeſtati. 268
locri Ozoli 338. eorum oppida. 339
lode in Sardinia. 310
lodi ſ. Lauda 240. à Mediolanenſibus everſa. 284
lœbnicum. 406
lœgria 143, 145. Inferior, ejusque provinciæ. 145
lœgria Superior, ejusque fines. 145
lœven. 94
lofanto. 263, 271
lojola Ignatius. 75, 76
logronno ſ. Juliobriga 79
loire fl. Floridæ. 553
la Loire ſ. Ligeris fl. 101
P. Lombardi patria. 283
lombardia qſ. Longobardia. 282
lombardiæ Ciſpadanæ & Transpadanæ diviſio. 283
lombardiæ Ciſpada næ Ducatus. 285
lombardiæ Transpadanæ Ducatus. 282
lombardiæ ditiones in Italia. 275, 276
lomont Lacus. 147
lomza. 400
lomzenſe territorium. *ibid.*
londen Dithmarſiæ. 228
londinium ſ. Londen in Anglia. 144. Academia. & ſeq. 145. ſeq.
londobris inſ. 84
longi muri. 370
longinia. 150
porto Longione. 288
longitudinem & latitudinem invenire locorum. 48, 53. ſeq. ſtellarum. 57
longitudinis & Latitudinis gradus. 54, 56. ſcala. 59 differentia. 56
longitudinis gradus in milliaria converſi *ibid.*
longitudo quid? 19, 20
longitudo & latitudo Terræ. 20
longobardia. 275
longobardi. 154. in Italia. 275. Pannonia. 315
longobardorum migratio. 165 eorumRex ultimus Deſiderius. 275
longonis portus. 288
longronno. 79
longuedocum. 90
lop. deſertum 421
loppi ſ. Lappen. 236
lopſica. 324
lopur. *ibid*
loquuhabria. 147
Lozck. 161
Loreto. 291
lorienſis Comitatus. 183
lotharii II. monumentum. 224
lotharingia. 97, 116, 152. ejus pars. 97

Lo-

INDEX.

Marienberg Arx. 182
Marienwerder op. 406
Mariamne turris. 484
Mariandyni. 467
Maribous Cœnobium. 230
Maricai. 450
Maridunum. 143
Mariſa fl. 370
Maris mediterranei memorabilia. 33
Mariſus ſ. Mariſch fl. qui & Rabon, ejuſque ortus. 379
Maritimæ Alpes. 271
Marius vicit Cimbros. 166
mors. 253
le Marle fl. 101
Marmarica. 512
Marocayo lacus. 559
Marocco reg. 526
Punti de Maromo. 311
Maronea. 367
Maros. 379
Marpurg in Stiria. 191
Marpurgum Haſſiæ, Academia. 210, 226
Marrechia, ſ. Ariminus fl. 250
Marrhaſium. 452
Marri Comitatus. 277
Marrubium n. Morrea. 260
Marrucini. 239, 273. eorum oppida. 259. fines. 264
Marrum ſ. Marro. 286
Marſaci. 121, 156, 157
Marſalla op. 304, 308
Marſatti. 157
Marſeille op. 89, 113
Marſi. 156, 239. eorum ſedes oppida, fines, & lingua. 260
Marſicum vetus, op. 298
Marſigni eorumque ſedes. 158, 159
Marſilii Ficini patria. 287
Marſyas fl. Phrygiæ. 469
Marſyas Syriæ. *ibid.*
Martaban. 440
S. Martha. 557
Martialis patria. 69
Martiana ſylva. 164
Martinach ſ. Mariniacum. 120
Corn. Martini. 224
Martinus Chemnitius. 223
Martinus Forbuſcher. 40
Martinino inſ. 562
Martiniquo. 563
Martius Narbo. 89
Marudo. 444
Marum fl. 163
Marundæ. 454
Marus fl ſ. Morus. 195
Maryſius fl. 317
Maſandaran prov. 457
Maſcon op. 97, 110
Maſe. 100
d'oude Maſe. 101
Maſieres. 96
maſius mons. 462, 497
maſirienſis ager. 97
maſoviæ Ducatus, ejus diviſio, & Palatinatus. 400
maſſa op. 248, 290, 296
maſſæſyliorum gens. 526
maſſagetæ. 416. à Magog orti ſunt. 416. ab his Cyrus victus. 416, 417
maſſicus mons. 272
maſſilia. 89, 113
maſterland, ſ. Marſtrand. 232
maſtuſia prom. 367
maſulipata. 438
mataran regn. 443
martarea. 515
mater CCCLXIV. infantium. 130
materea hortus. 531
mathildis donatio. 290
matilica. 251
matiſcona, ſ Maſcon. 110
matra ſ. Mataram, 443
matrinus fl. 159
matrona vulgo le marne fl. 96, 101
Joh. Matheſius. 219
mattiaci. 156. eorum ſedes. 157
mattium op. *ibid.*
mauriciburgium. 222
mauri ſ. Mauriſii. 525. in Hiſpania. 72. iidem ex ea ejecti. 73
mauritania. 511. 525. ejus fines, fluvii, diviſio. 525. Cæſarienſis. 524. Tingitana. 526
mauritanicum mare. 37
mauritii caſtellum in Machian inſ. 445
S. Mauritii fanum, ſ. S. Mauritz. 120
Mauritii ſinus. 545, 564
S. Maura inſ. 331
maurocanum regn. 532, 535
maurocum ſ. Maroc. *ibid.*
maurocitanum regnum. 525. ejus ſitus & urbes. 535
Der Mauſethurn. 175
mauſolus ſ. Indus fl. 431
maxeræ. 450
maximi Philoſophi patria. 490
maximiliani I. locus natalis. 192. idem captus. 400
maxonenſe territorium. 535
maza ſ. Mazaeha. 465
mazaquibir. 533
mazaræ vallis urbes & limites. 307, 308
meandrus mons, 429
meatæ. 139
mecha Mahometis natalibus notum. 505
mechlinia ſ. Mecheln. 128
mechoacan op. & regio. 555
ejus colonia & ſitus. *ibid.*
mechoacanæ radices. 555
mecklenburgienſis Ducatus, ejus limites & urbes. 198, 202
mecone. 352
mecriti Tattari, eorumque ſedes. 421
mectum. 397
medano op. 553
medar regn. 539
medava ſ. Medaba. 502
Medebach. 157
medi in Thracia. 368
media, ejus populi, urbes, fluvii, montes & fines. 454
media Atropatia. 457. Major *ibid.*
medorum imperium in Aſia. 456
medicæorum familia. 288
mediefus. 382
medina del campo. 80
medina Talnabi, ubi Mahomedis ſepulchrum. 505
mediolanum ſ. Meyland/ 91, 92, 245, 283. magnum *ibid.*
mediolanum in Gallia. 74
mediolanenſis Ducatus. 276. 283. ſub Hiſpano. *ib.* fertilitas. 284
mediolanenſium Dux Galeatius Sfortia. 120
mediolanenſium mores. 284
mediomatrices. 97
mediterraneum mare. 28, 31
medoacus fl. 280
medra Nigritarum regio. 537, 538
meduana fl. 110
medwiſch. 382
Meeſters von Polit. 128
megalopolis Polybii patria. 335
megara ſ. Megaris, Theognidis, Euclidis & Stilponis patria. 341. ejus limites & oppida. *ibid.*
megarenſis arx. *ibid.*
megarenſes Lachrymæ. 342
megarenſes Philoſophi. *ibid.*
megaricus riſus. *ibid.*
megen op. 101, 128
megies 382
megores ſ. Mægores. 452
megra. 361
megrada ſ, Magrada ſ. Magiordech fl. 52
megrina. 41
Meienfeld. 28
Les Meiſtres des Compte Gall. 1c
meiveland inſ. 49
melampus ad Ægyptios pro fectus. 51
Phil. Melanchthon. 2
melas fl. 341, 353, 370. ejus ortus. 46
melka. 1c
meldorp. 2c
melerus ſinus. 2
melſes fl. 266. 2
melfi 296, 2c
melfis. 2c
meliapor. 4
melibocus vulgo D Blocksberg. 16
meliboea, ubi Philoctete
melilla. 3
melinde. 5
melita ſ. Melitena in Adri tico mari. 46
melitæi catelli. 2
melitene ſ. Melita. 453, 4
melle. 2
melli. 5
melnick. 1
melos inſ. 35
melphitanus Archiep. 3
melſa inſ. 2
memel fl. 3
memel arx. 4
memela fl. & caſtellum. *ibi*
memmel op. 4
memminga. 18
memnonis ſepulchrum, 4
memphis hodie Meſer. 51
menan fl. 4
menander. 3
menapii. 94, 1
menapiorum caſt. 94, 1
menavia inſ. 1
mendeſium oſtium Nili. 5
Petrus Mendozza. 5
menevia. 14
mengeringhauſen. 2
mengrelia. 4
menſium diviſio.
menſura locorum. 25. & ſe
menſuræ Geographicæ.
menteſeli, 4
mentz. 99, 1
menzo fl. 2
menuthias inſ. 5
meppel. 1
meppen op. 206, 2c
mercator. 4
mercurii prom. 52
merenku. 45
Mergentheim. 18
merida. 7

Me

Meridianam lineam invenire. 47
Meridiani ſecundarii. 59
Meridiani. 45
Meridiani globorum varii. 10
Meridiani diſtantia, 20. menſuræ variæ. 25
Meridianus colurus. 5
Meridianus 10. ejus officia. 10. & 11
Meridies. 22
Meridionalis Polus. 5
Merionithia. 134
Merriſh Gebirg. 195
Meroë inſ. Ægypti. 517
Meroë ſ. Guequerren inſ. ibid.
Merſeburgium. 220
Mervæ fl. 101
Pauli Merulæ patria. 129
Meſabatæ. 452
Meſammones. 522
Meſchech, unde Moſchi. 416
Meſched. 457
Meſembria. 370
Meſene. 499
Meſer. 514
Meſes. 24
Meſgana op. 533
Meſogys mons. 471
Meſopotamia 480, ejus fines, magnitudo, regiones, urbes, montes, fluvii. 497
Meſſa. 535
Meſſana ſ. Zancle n. Meſſina, Ibyci poëtæ patria, cujus cives Mamertini 303. Ubi Conſtantini Laſcaris bibliotheca & Epiſtola B. virginis. 308
Meſſæ. 370
Meſſapia, Meſſapii. 263, 297
Meſſene urbs ubi Ariſtomenis patria. 331, 333, 334
Meſſenia regio Peloponneſi. 331
Meſſeniacus ſinus. ibid. 334
Meſſina. 303, 307
Meſſis aurea Delphis dicata. 266
Metacompſus op. 512
Methone. 345
Metanaſtæ. 388
Metapan prom. 362
Metapontum, ubi Pythagoras mortuus. 266
Metaurus n. Metro fl. 251
Haſdrubalis interitu inſignitus. 271
Metellino inſ. 357
Metellus domuit Cretam. 365
Metellus Balearicus. 83
Metenſe parlam. 104, 107
metenſe regnum. 104
methene op. 334, 345
Metis ſ. Metz. 97, 106, 174
mevania, 251. ubi Androginus natus. ibid.
mevaniæ inſulæ. 148
meuonum. 150
meur fl. 316
La Meuſe. 101
mexicana regio. 555 ejus op. & ſitus. ibid.
mexicanus ſinus. 32
Mexico urbs. 550, 555
Meydeburg. 221
meyland. 244
Der Meyn. 163
meynum. 150
mezentius Ceretanorum Rex. 248
mezuna op. novum. 526
miaci. 429
micale Ægypti, 515
S. Michaël op. 97
S. Michaël inſ. 21, 547
S. Michaël op. Galatiæ Nova. 555
S. Michaëlis Archangeli op. 412
S. Michaëlis cœnobium Luneburgi. 205
michalovienſe territorium. 404
Cap. de S. Michel. 97
middelfordum ſ. Middelfar. 230
middelmarch. 154
middelſex. 146
middelpadia. 235
middelburgium. 128
midleſexia. 139
miechovia. 394
mielnicenſe territorium. 400
miedireczum. ibid.
mies. 194
migliar fl. 76
migrationes gentium diſtinctæ. 103
S. Miguel. 559
milazzo op. & prom. 305
miletus n. Melaſſo, Cadmi oratoris, Thaletis aſtrologi, Timothei muſici, Anaximandri phyſici patria. 473, & ſeq.
milevum ſ. Milevis. 524
miliabza fl. 322
milliare, 25, 26. Indorum. ibid. Romanum 25. Turcicum, 26. magnum. ibid.
milliarum ſcala. 59
milly opp. Campania. 93
milo Crotoniata. 268
miltiades. 342
mimas mons & prom. 471
mina caſtr. Guineæ. 537
S. Georg de Mina. 136
minæi. 503
mincius fl. 270
mindanao. 445
minden. 157, 207
mindenſis Epiſcopatus 107 ejus limites & op. ibid. 225
minervæ caſtr. 265, 342. prom. 294
minius fl. vel Minio. 69
minois inſ. 365
minorca inſ. vid Majorca. 83
minoris Inſ. Ambitus. ibid.
minorica urbs. ibid.
minos Cretenſis. 364
minutum quid? 21
minutum primum & ſecundum. 21
mirandula op. 283, 286
agri Mirandulani fertilitas. ibid.
mirandulanorum mores. ibid.
mirandulanus Comes, ejusque dominium. ibid.
miſa fl. Bohemiæ. 192
miſazibozia. 399
miſcum op. Pol. 400
miſdia regio. 452
miſena ſ. Miſna op. 216
miſenatium. 250
miſenum prom. ſ. Capo Miſeo. 262
monte Miſeno. ibid.
miſenus portus. ibid.
miſithra ſ. Sparta. 336
miſco fl. 264
miſnia Marchionatus 214, 216, ejus limites, fl. & op. ibid.
miſtovia. 394
miſus fl. 247
mithres Rex Ægypti. 515
mithridates Rex Ponti. 462 ejus locus natalis, regia & ſepulchrum. 467
mitovia. 402
Petrus à Mittelburg. 128
Mittelfahrſund 38. 227
Mittelfahrt fretum 230
Mittelfahrt Opp. 38
Mittelmarch. 154
mitylene. 357
miũs. 368
mlavenſe territorium. 400
mobile primum. 2
mocbenium. 281
moccadelli. 469
modena. 246, 285
modica. 305
modicca. 245
modici n. Monza. ibid.
modin Maccabæorum patria. 482
modon op. olim Methone. 334 360
mœna inſ. 229
mœnus fl. 162, 163, 182
mœonia Lydiæ pars. 471
mœris lacus Ægypti. 518
moers. 133
mœrſia. 209
mœſia, ejus fines, diviſio, Com. 373 Incolæ, 375. flumina ibid. urbes 374. ſeqq. Romanis, Serviis Subdita, 376. duplex facta Ib. ibid.
mœſia Cereris Horreum. 373
mœſia à Craſſo domita 376. occupata à Serviis & Bulgaris, oppreſſa à Turcis. ibid.
mœſiæ Superioris op. 373
mœſiæ Inferioris op. 374
mœſorum mores. 376
mogores ſ. Mogules Indiæ ſeptentrionalis, Reges, eorum opes & ſeqq. 425. 442
mogulis imperium indicum ibid. unde ortum. 425. ibid.
moguntia ſ. Mentz. 175
moguntiacum vel Maguntiacum ad Rhenum, n. Mentz. 99, 175
moguntiacum Italiæ. 245
moguntina Diœceſis. 170, 175
moguntinus Archiepiſcopus. 225 ejuſque partes. 171. 175
mohaz. 321
mokan regio. 460
mola op. 258
mola turis. 299
molconſiglio. 324
moldau. 163
Moldauer Kreiſz. 194
moldavia quando appellata. 382
moldavia major & minor. ibid.
moldavia Wallachiæ pars. ibid. ejus natura ſoli. ibid.
moldavorum mores. 383
molgomſai tattari. 421
molheim 177, 206
molinium, vulgo Molins. 110
moloſſi. 329
molſhemium. 206
moltau. 442
moluccæ inſ. 136, 443, 445
mombaza. 544
mona n. Man inſ. 146
monaco. 281
monœci Herculis portus. 239
monachium vulgo Monaco Italiæ. 283

Mo-

Monachii principatus. 277
Monacum ſ. München. 187
Monapia ſ. Menavia & Mon. inſ. 146
Monaſterium ſ. Münſter. 207
Monaſterienſis Epiſcopatus, ejus limites & urbes. 207, 225
Monaſterium Laurentii. 78
Monaſterium ſ. Münſter Eyfel. 173
Monaſterium ſ. Crucis. 392
Moncaſtro. 382, 383
Mond. 133
Monçon ſ. Monſonium. 76
Monembaſia. 360
Monemugus. 543
Möneſland. 229
Mongul regio. 419
Monjou. 96
Monomotapa regnum & urbs, ejus limites & magnitudo. 539, 543
Mononia. 150
Monopana fl. 552
Monopolis. 298, 299
Mons, vulgo Montes op. 126
Mons Aureus. 314
Mons Grampius. 147
Mons altus. 297. Sanct. Adriani. 65. D. Andreæ. 224. S. Angeli. 298. Arato Pilati. 119
Monſerrato. 75
Mons Falconis. 293
Mons farinam habens. 75
Mons Leonis. 297
Mons Peloſius. 298
Mons Peſſulanus vulgo Montpellier. 112
Mons Pilati. 119
Mons Sacer. 355
Mons Semiramidis. 446
Mons Regalis. 282
Monſonium ſ. Monçon. 76
Mons Pelgardus. 178
Monſterberg Ducatus. 196
Monſterſonda. 228
Monſtier. 88
Montaldo in pedemontio. 277
Montana. 279
Montbeliard Comitatus. 178, 272
Montealcino. 287
Monte di S. Angelo. 272
Monte Barbaro. *ibid.*
Monte Caſino. 257
Monte di Capua. 272
Monte Falcone. 280
Monte fiaſcone. 290
Monto Gibello. 306
Montegny op. 96
Monte Leone. 268
Monte Ritondo. 253
monte di Somma. 272
monte di Trapani. 306
monte Pulciano. 287
monte Sarrato. 75
montenſis Ducatus, ejus limites & op. 209
monterano terræ motu periit 297
montes. 46
montes, vulgo mons op. 126
montes Diaboli. 361
montes Epiri. 353
montes Lunæ. 517
montes in Gallia præcipui. 102
montes Pyrænei. 65
montfelbre Comit. 291
montfortium. 133
montgomeria. 143
monti di Auro Iſtriæ. 279
montiregalenſis Archiepiſcopatus. 309
montis Draconis caſtell. 272
montis Ferrati Ducatus. 276
montpellier. 112
monumethia. 143
monza. 245
mopſopia ſ. Attila. 342
mopſopila ſ. Pamphilia. 477
mora fl. 195, 196
morachua op. 399
moracz. 317
moravia. 168, 192, 195. ejus limites. *ibid.*
moravia Scotiæ, ſ. Muray. 147
moraze. 317
morbenium. 281
mordwa. 410
morea. 331, 360
moria mons. 483. in quo templum Hieroſolymitanum exſtructum fuit. *ibid.*
morimene. 463
morini. 94
morlacha. 326
morung. 406
morrea ſ. Morrubium. 260
morſpurg. 97
morſungia op. 227
morſus fl. 220
mortaria lacus. 283
mortavalus. 270
mortuum mare. 29
morvedre fl. 76
morviedro. 70
morus ſ. Marus fl. 195
Thomas Morus. 145
moſa fl. 96. ejus oſtium. 100
moſa vulgo die Maſe. *ibid.*
moſæus fl. 453
moſaysko. 408
moſchi à Meſcheo. 416
moſchorum ſedes. *ibid.*
moſchius fl. 374
moſchici montes. 462
moſcona. 248
moſcovia. 397, 407. ejus urbes, fines, magnitudo, Ducatus, Principatus & Provinciæ. 408. & ſeq. *ibid.*
moſcoviæ origo ultima. 407 proxima. 408
moſcovitarum Dux Czar. 411 Johannes. 407
moſcovitarum Patriarcha, Epiſcopi, mores, religio. 411
moskowa urbs. 408
moſella fl. 97, 162
mosqua fl. 407, 410
moſſelen. 132
moſtagan op. 526
moſul, olim Ninive. 457
motis inſ. 445
motyca. 305
mounſter. 150
mours Comitatus. 209
mourſia, Murſia. *ibid.*
moxiani. 469
moxos regio. 557
mozambique. 544
mſeneck. 408
muchavecius fl. 396
muhamedes moritur. 74
mula inſ. 148
mulberga, Johannis Friderici Electoris clade nobilis. 220
mulda fl. 221
muldavia ſ. Multavia, die Moldau fl. 163
Moldaw kreiſz. 194
The Mule prom. 146
muleaſter Tunetorum Rex reſtitutus. 533
Muhlenbach. 379
Mulhauſen. 212
mulheim ad Rhenum. 209
mulhuſia Suntgoviæ. 177
mulhuſium in Alſatia. 120
mulinium ſ. Molins. 111
multavia fl. 163
mulucha fl. 525
muluya ol. Malva. *ibid.*
mumiæ Ægypticæ. 512
L. Mummius delevit Corinthum. 332
Mumpelgard ſ. Montbeliard. 178
munchen ſ. Iſiniſca. 161
munda op. Hiſpaniæ. 77
munda ad Werram. 224
mundi cardines. 59. partes & regiones. 22, 23. polus. 56
mundi polum oſtendere. *ibid.*
munimentum Schenckii, i. e. Schencken-Schans 87. 100. 134.
Munſterberg ſ. Monſterberg / Sileſiæ Ducatus. 196
Munſtereyfel. 96. 173
Munſter in valle S. Gregorii. 177
munychia collis. 342
mura fl. 316
muray ſ. Muravia. 147
murcia. 68, 73, 77
murgum op. 373
murgim op. Hiſp. 66
muri longi. 370
muri pons. 191
murus in Anglia. 141
murta fl. 97
murtha fl. 174
muſarnæi. 448
muſcovia Chriſtiana. 408. ejus fertilitas. 408, 411
musdorani. 450
muſici primi Cretenſes. 364
muſirra 360
muske ſ. Mahlſtrand vortex. 232
mutina ſ. Modina. 246. 285
mutinenſis Ducatus opida, ditiones. 278. & felicitas. 285
mutinenſium mores *ibid.*
muza port. & empor. 503
mycale mons & prom. 472
mycaleſſus. 341
mycenæ. 336. ſeq.
myconus ſ. Mycone inſ. 358
mygdones. 349
mygdonia, ejus opida. 346, 349
mygdonia op. Thraciæ. 368
myle. 305
myndus n. Menteſe. 473
myndyrides Sybarita. 267
myrina in Æolide. 473
myrlea. 468
myrmidones. 344
myrtilio Oenomai Auriga. 36
myrthon inſ. *ibid.*
myrtoum mare. *ibid.*
myſia & Mœſia. 373
myſia Major, ejus populi, montes, fluvii, urbes. 468, 469. Minor, 470. ejus flumina & urbes. *ibid.*
myſo Macedones. 469, 470
mytilene. 357
myuns. 471
myuſus. 368

N.

Nabathæ urbs. 500
Nabathæi. *ibid.*
Nabe fl. 163, 220
Nacum. 393
Nadir vulgo Nathir. 7

Nadacia provinciæ Pruſſiæ. 406
Nagajienſes Tattari. 420
Nagorm. 410
Nagot fl. 165
Nagund fl. 436
Naha fluv. 175
Nahuay piſcis. 233
Namurcenſis Comitatus. 95, 126
Namurcenſis provinciæ limites. *ibid.*
Namurcum op, 96, 126
Nanking provinc. 426
Nannetes. 92
Nanguin urbs. 426
Nansberg mons. 189
Nanſium ſ. Nanſi. 97, 174
Nantes. 109
Nantuates. 120
Golfe de Napoli. 331
Napoli di Romania, ſ. Nauplia. 336, 360
Nar ſ. Nera fl. 250, 271. ejusque ortus. *ibid.*
Narbo ſ. Narbonne. 89, 112
Narbonenſis Gallia ſ. Narbonenſis provincia. 87, 88, 239 à Romanis ſubjugata. 123, 110 ejus diviſio. 87, 103. limites & felicitas. 87
Narbonne. 107, 112
Nardo. 265, 297
Narenta ſ. Narona. 325
Nariſci, eorumque ſedes. 158
Narni. 252
Narnia. 252, 292. ubi pons Auguſti præaltus. 252
Naro fl. ſ. Nara. 323
Narona. 325
Narſinga regio. 426. ejus ſitus, magnitudo, urbes & incolæ. 435
Narſinga urbs. *ibid.*
Narva. 236. Ruſſorum. *ibid.*
Narva fl. 236, 389
Naſamones. 520
Naſcoa op. 230
Naſium ſ. Nanſi. 97
Naſſaw fortalitium in Timor ſ. Mortir. 446
Naſſovia caſtellum in Banda. *ibid.*
Naſſovicus Comitatus. 211
Naſſovicum prom. 564
Natangia, provincia Pruſſiæ. 406
Natolia, ejuſque provinciæ. 464
Nava fl. 97, 163. 401
Navarin, ol. Pylus Meſſeniorum. 360
Navarra. 68, 70
Navarræ regnum. 73
Capo dello Nave. 268
Naverniæ vallis. 147
navigandi ars. 60
navigatio ad Sinas & Philippinas. 40
Caji Cæſaris. *ibid.*
Columbi. *ibid.*
Navigatio duplex. 39
Eudoxi. 41
Hannonis. *ibid.* Himilconis. *ibid.*
Navigatio in Indiam. 40
Occidentalis. 39
Orientalis. *ibid.*
Ophiriana. 40
Oceani. 39
Magellani. 38
Meridionalis. 39
Septentrionalis Oceani. *ib.*
Veſputii. 40
navis Victoria. *ibid.*
naulibis. 449
naulochos. 474
naulum op. 286
naumburgium, Naumburg. 217
naupactus, victoria Chriſtianorum clara. 339, 360
nauplia. 336
nauportum. 315
nauſa fl. 80
nautica pictura. 59
nautica pyxis. 22, 60
naxius. 375
naxus inſ. & op. 358
nazareth. 488
nazianzum. 466
Mich. Neander Abbas & Rector. 212
neapolis ſ. Neapoli. 262, 296 ubi Virgilii monumentum, 262. nobilis. 303
neapolis & Siciliæ Rex primus. 294
neapolis Syracuſarum pars. 303
neapolis in Africa minore. 522
neapolis Samariæ. 487
neapolis Thraciæ. 368, 370
neapolitanorum mores. 300
neapolitanorum regnum, ejus fines & magnitudo, Domini, 294. diviſio. 295. urbes. 296 & ſeq. op. munita. 299. cum Sicilia copulavit Ferdinandus Catholicus. 295
neapolitanum regnum. 276 ejus ſoli fertilitas & natura 299
neapolitanus ſinus. 262
nebbio. 312
nebriſſa ſ. Lebrixa. 78
Necker fl. 163
neeti vallis, ejus limites & urbes. 307
neetum. 305, 307, 308
neglia fl. 410
negopata. 437
negroponte. 356
negumbo. 446
nehel-eſchol. 482
Neideburg. 406
Neindorff. 224
Neiſſe. 196. Ducatus, Neiſſiſche Gebirge. 195
nela fl. 127
neleus ſ. Neleia Neſtoris patria. 334
nelſen portus. 41
nemauſus ſ. Niſmes. 89. 112
nemea fl. 332. & opidum. *ib.* ubi ludi. 336
nemetacum. 95
nemetum Auguſta. 91
nemetes, 99
nemours. 107
nentidava. 379
neoburgenſis lacus. 117
neoburgum Daniæ 229
neocaſtro. 362
neocæſarea. 465
Gregorii Neocæſarienſis patria. 465
neportus ſ. Nieuport. 125. victoria Mauritii nobilis. *ibid.*
nepe. 250
nepete. 249
neptuni lapis. 116
neptuni Templum. 335
neptunius fons mortiferus. 256
nera fl. 271
nerium promontorium. 80
nericia. 235
nerigon. 155. 231
neringa inſ. 404
neretius Ulyſſes. 356
neriton mons. *ibid.*
neritum. 265, 297
nerſa fl. 209
nerva. 401
nervii. 95
neſactium. 244
neſſa fl. & lacus. 147
neſſum op. Scotiæ. *ibid.*
neſſus op. Mœſiæ. 374
neſſus ſ. Neſtus fl. 368, 370
neſtoris patria. 374
neſtweda. 229
neuburg. 187
neu Brandenburg. 202
neucaſtel. 145
Neuen Kloſter. 202
Neuhauſel. 318
neuri. 378
Neuſchloſz. 401
neuſol. 317
Neuſtad op. 203, 211
Neuſtad an der Hart. 184
neys op. 173
nex op. 230
nialeuki. 410
nibe. 227
nicariæ inſ. 358
nicæa, op. & portus n. Nizza 239, 282
nicæa Concilio Oecumenico clara. 468
nicaragua. 556. op. & lacus 557
nicaſtro. 297
nicephorium. 497
nicephorius fl. 462
nicetes Sophiſta. 474
nikkelſtad 196
nichor ſ. Nichea. 468
nicoboli. 375
nickiobing. 227
nicolai Clenardi patria. 127
S. Nicolai inſ. 279
S. Nicolai opp. 411
de S. Nicola inſ. 546
S. Nicolai prom. 331
nicolai Leontii patria, 130
nicolaus de Lyra. 145
nicolaus Villegagnon. 561
C. S. nicolo. 331
nicomedia. 468
nicöpen Suediæ. 236
nicopia. 229
nicopolis, ubi Bibliorum Græca verſio inventa. 330
nicopolis Armeniæ. 463
nicopolis, ol. Emmaus. 485
nicopolis Bulgariæ, clade nota. 376
nicopolis Ciliciæ. 479
nicopolis Mœſiæ. 374
nicor. 468
nicoſia in Cypro. 507
nicrus fl. 162, 163, 179
nidda Comit. 210
nidda fl *ibid.*
nider fl. 232
niding ſcopulus. 227
nidroſia Præfectura. 232
Niedeburg. 406
Niederland. 121
Niedheimbach / Niederheimbach. 99
Niehuſz Paderbornenſe. 207
Nikoping. 203
niemen fl. 389, 402
Niemunſter. 203
Nienburg op. 208
Nieper fl. 389
nieſara op, 465
nieſter fl. 389

Nieu-

Nieucaſtell portus in Anglia. 145
Niger lacus & fl. 460. exundat 518, 528
Nigrais promontorium. 440
Nigritæ. 529. eorum regio. 530, 537. regna & urbes. *ibid.*
Nigrum mare. 36
Nikiobing op. 203
Nikoping Falſtriæ. 230
Nilœſia op. 235
Niloſcopii. 515
Nilus fl. ejus ortus, exundatio, natura, palus. 517 oſtia. 518
Nimidia. 525
Nimmegen ſ. Noviomagus. 134
Nidive n Moſul. 453
Niphates mons. 497
Nipſa fl. 227
Didacus Niqueſa. 558
Niſabur. 457
Niſæa portus. 342
Niſæi. 450
Niſibus. 497. Antiochia etiam dicta, it. Mygdonia. *ib.*
Niſmes. 89, 112
Niſſus Sileſius. 163
Niſſus Luſatus fl. *ibid.*
Niſſa, Nyſa ſ. Nyſſa, n. Niſi, 354. 466. Gregorii Nyſſeni patria. *ibid.*
Niſſenſis Ducatus ſ. Epiſcop. 196
Niſſy Nowogorod. 408
Nitra fl. 318
Nitria. 317
Niuche. 422
Nivelle. 95
Niulhan. 422
Nivoo inſ. 429
Nivers op. 101
Niuwe Maſa. *ibid.*
No ſ. Alexandria Ægypti. 513
Nocera. 252, 263
Nocera pagana. 298
Nocera Brutiorum. 267
Noctium & dierum quantitatem cognoſcere. 49
Noctem longiſſimam invenire *ibid.*
Nohaigenſes Tattari, eorum ſedes. 420. & ſeq.
Nola op. 263. 296
Nomades. 378. in Arabia deſerta. 502. iu Numidia. 524
Nombre de Dios ſ. Nomen Dei op. 558
Nomentum. 253
Nomi Ægypti regiones. 513
Nona. 524, 326
Nonibazaaria. 376
Nonium prom. 510
Nonius. 46
nonſuch regia. 145
Oliver à Noord. 45. 560
nonus panopolitanus. 513
noortkyn prom. 156, 560
norax Mercurii filius. 310
norba. 256
norcia. 161, 253, 293
Nordburg. 203. 228
nord-bevelandia. 125
norden op. 206
nordhauſen. 212
nordheim. 224
nordhorleen. 232
Nord Jutland. 227
Nordlingen / clade memorabilis. 180
Nord-Oſten Wind / ſ. Cæcias. 56
Nordſtrandt inſ. 203
nordvior de. 232
Nord-Wind. 23
Nord-Weſt Wind / Caurus ſ. Corus. 23, 56
noreia urbs. 243
noreia Tauriſcorum. *ibid.*
noribergenſem horam invenire. 51
noricæ Alpes 272
noricæ provinciæ Suediæ, 235
norici trans Alpes. 160, 161 243. eorum ſedes. nomen *ib.*
noricum, ejuſque limites. 152, 161
norige ſ. Norge. 155, 230
norimberga ſ. Nurnberg. 186
norma. 257
normandia. 106, 107
nornburg. 225
noveſium ſ. Neyß. 173
novogrod Serviæ. 376
nortfolcia. 145
nortfolck. 139
nortgavia ſ. Nortgau. 185
northamptonia. 146
northeim. 224
Northumberland. 139
northumbria. 145
nortkun. 153, 156
Nord-Oſten Wind / Cæcias. 56
Nord-weſt. *ibid.*
nortwykvicus. 162
norvagia ſ. Norwegen ſ. Norrige, ejus limites & op. 228, 231. ejus regnum. 168 Germaniæ pars. 152
norumbega urbs novæ Franciæ. 552
noruſſi montes. 423
norvegii. 155
norwegia nova. 231
noſius fl. 241
Noſſen Stadt. 379
Noſberland. 382
noteſſius fl. 389
noter fl. 199
notinghamia. 145
notius polus. 4, 5
notius Oceanus. 28
notium mare. 35
noto op. 305
notus. 23
nova Francia. 551, 552
Belgia Nova. 551
Anglia Nova. *ibid.*
Nova Andaluſia. 557
Hiſpania. 554
Hollandia. 564
Granata. 554
Galitia. 555
Guinea reg. 564
Quara. 540
Zelandia inſ. 564
Zemla. 417
novantum promont. 147
novaria. 283. op. & fl. Petri Lombardi & Comeſtoris patria. *ibid.*
novarienſis ager. 276
navagora. 394
novaria ſ. Novara. 244
novem populana. 90
noveſium. 173
noviomagus ſ. Nieumegen. 99 ſ. Nieumegen. 134 Noviburgium ſ. Naumburg 217
novigrad Liburniæ. 324
novigrad Macedoniæ. 351
noviodunum. 92
noviodum Mœſiæ. 375
noviomagus in Normandia. 92, 93, 99
novo Comum, Pauli Jovii patria. 245
novogardia ſ. Nowigrod. 397
novogardia mag. 409. & ſeq.
novograd. 376
novogeod, Severienſis Ducatus. 409
novomont. 375
novopolia. 394
novotargum. *ibid.*
nowogrodia inferior. 408
noyon. 96, 107
nubia. 529, 539
nubiorum gens. 529
nuceria Camelaria 251, 263
nuceria ſ. Nucera cogn. Alfaterna. *ibid.*
Villa Nueva op. Hiſpaniolæ. 562
nuithones. 154
numantia. 67, 70
numburg in Bohæmia. 194
numerus aureus. 45. Climatum. 17. & ſeqq.
numicus fl. ejuſque fons. 255
numidæ. 524
numidia. 511, 523. ejus urbes 524
numidia duplex. *ibid.*
numidicum mare. 37
numidicus ſinus. *ibid.*
nurenſe territorium. 408
nurſia ſ. Norcia. 253. Veſpaſiani, Sertorii & Benedicti patria. 253
nuys. 93
Nyborg Daniæ, prælia nobilis. 229
nymphæum promont. 349
Nyenhuiß. 206
nyeſter. 391
niphates mons. 462
nyſa Cœleſyriæ. 495
nyſa Indiæ Veteris urbs & mons, 431
nyſſa op. 374
nyſſa reg. 466
nywar. 318

O.

Obares, 451
Obdora. 410
Ober Burgund. 116
Oberheim. 177
Ober Pfaltz. 185
Oberlaubach. 315
Obii montes ſ. Obia juga. 417
Obii ſ. Riphæi. 390
Obium prom. ſ. Capo de Obii 417
Obius fl. 44. 407, 417
Obliquam ſolis aſcenſionem & deſcenſionem invenire 50
Obliqui circuli. 5
Obliquam facere ſphæram. 53
Obliquam ſtellæ aſcenſionem invenire. 50
Obrovazo. 324
Oca op. 532
Occam fl. 591
Guilielmus Occam. 144
Occaſum Coſmicum & Acronychum invenire. 57
Occaſum & ortum oſtendere Æquinoctialem. 56
Occaſum & ortum ſtellarum invenire ſecundum Poëtas. 57, 58
Occaſus. 22 Acronychus, Coſmicus. Heliacus. 57
Occidens Hibernus ſ. Brumalis. 22

Occi-

Occiduus Oceanus. 28
Oceanus Atlanticus 30, 39
Oceanus Æthiopicus. 30
Oceanus Indicus. 29. ſeqq. Gallicus, Cantabricus, Aquitanicus. 30. ſeqq. Britannicus, Hibernicus Caledonius, Germanicus. 38
Oceanus, ejuſque partes, varia nomina. 28. & ſeq. vid. mare.
Oceani in partes, ſinus & freta diviſio. 28
Oceani Belgici clavis. 128
Oceani navigatio. 39
Oceani ſinus. 31
Ocelis. 503
Ocka. 389
Ochſenfurtum ad Mœnum 182
Ocrage. 418
Ocriculi. 252
Ocrida. 361
Octodurus. 121
Odenpoa. 402. ejus opida *ibid.*
Odenwald. 164. 210
Oder fl. 163. 199
Oder opidul. 164
Oderberg. 196. 199
Oderzo. 243
Odia urbs. 441
Odocaſtrum. 408
Odoacer Italiam occupat. 275 victus. 250
Odojum ſ. Odo caſtrum. 408
Odomantæ. 368
Odowal op. 232
Odryſæ. 368
Odyſſus ſ. Odeſſus. 375
Oecumenica ſynodus. 467
Oedenpoa. 236
Oetmarſen. 135
Oelandia inſ. 235
Oenone. 357
Oenones mons. 47
Oenotria. 237
Oenotrides inſulæ. 266
Oenotrii. 254. in Italiam veniunt Duce Oenotro. 274
Oenus fl. 187
Oreſund. 38
Die Oerter in Helvetiâ. 119
Oeſcus op. & fl. 375
Oeſalia. 236, 402
Oeſta fl. 206
Oeſyme & Oſima. 368
Oeta mons 354
Oetinga Comitatus & op. 180
Oſando fl. 298
Oetmarſen. 135. 180
Offæ foſſa, nunc Clandoffa. 142
offæ Merciorum Rex. *ibid.*
Ofen. 319. 320
offenbachium op. 211
officia Æquatoris 8. Circulorum Polarium, 12. Colurorum, 10. Horizontis 8. Meridiani 10. Tropicorum, 11. Zodiaci. 9
oglio fl. 270. ejus ortus. 270
ogus Rex in Baſan. 495
ogygia. 340
Ohnſpach. 183
oiſe fl. 95
okera. 223
olabi. 540
olevia ſ. Olaw. 196
olbia. 310
olbianus portus. *ibid.*
olchinum. 325
oldampt. 136
Oldenburg/ Comitatus. 208
Oldenburg op. *ibid.*
oldendorpium prælio notum. 224
oldendorp Weſtph. 206
oldesloa. 203
oldezeel. 135
Adamus Olearius. 228
olenia capella. 338
olenus. 332, 338
oleſcum Pruſſiæ 406. Voliniæ. 400
olgaſis ſ. Olyſſa mons. 467
olibria ſ. Olybria. 368
olika. 400
olina fl. 109
oliva cœnobium, pace compoſita nobile. 405
oliveti mons. 484
olivier Cromwel protector. 142
olivier de Noort. 40, 560
ollius fl. 241. 270
ollo de Boy. 543
olmitz. 195
olne fl. 109
olorus. 351
olſna ſ. Olſe Ducatus. 196
olſnitz. 220
olſtinia. 394
olt. fl. 379
olympeni. 469
olympia 333 ſ. Piſa ad Alpheum fl. *ibid.*
olympias. 27
olympica certamina ſ. ludi. 333, 336
olympii Jovis ſtatua aurea. 333. templum. *ibid.*
olympus, mons Græciæ. 355
olympus mons in Myſia. 470
olympus mons Cypriæ. 506
olut. 422
olynthus Calliſthenis Philoſophi patria à Mardonio expugnata, à Philippo everſa. 349, 369
olyſſa mons ſ. Olgaſis. 467
olyſippo ſ. Lisbona. 67, 80
om fl. 503
omago op. 279
omanum. 503
Omar Mahumedis ſectator. 456
S. Omar op. 126
omelburg ſ. Amelburg. 211
omira fl. 498
omlandia, ejusque partes. 136
omnium Sanctorum portus. 561
on ſ. Heliopolis. 515
onæum. 325
oneovum. 404
onialia, n. Oneglia. 286
onobala fl. 305
onolſpachium 183. Marchionatus caput. *ibid.* 220
oenomaus Rex victus. 331
onor. 437
ontiar ſ. Unda fl. 75
Ooſtburg. 124
Ooſt-Frieſzland. 206
Ooſt Zee. 160
opatovia. 395
opatoveciæ. 394
ophir ſ. India. 40. 432
ophiriana navigatio. 40
ophiuſa inſ. 83
ophiuſa ſ. Rhodus. 507
opici ſ. Oſci Italiæ incolæ. 258. 273
opitergium. 243
opolia. 394
opoton. 495
oppavia op. 196
oppavienſis Ducatus, ubi Oppavia op. 196
Oppelen *ibid.* Ducatus. *ibid.*
oppenheim. 175
oppidum novum. 526
opryzna curia ad Moskuam urbem. 410
opslo. 232
opus. 343
opuntius ſinus. *ibid.*
ora fl. 324
orachum ad Drinum. 376
oran. 533
orange. 89
orbaliſſine. 563
orbe op. 98
orbeli op. 350
orbelia. *ibid.*
orbelus mons. 370
orbilii patria. 298
orbiſine. 463
orbis Terrarum circumferentia, 20. ejus diviſio 42. circumnavigatio 39. & ſeq.
orbitello. 276
orbitellum. 288
orbs op. 98
orcades ſ. Orknay inſ. 143
orcas promontorium. 138
orchomenum. 340, 361
orchies. 95
orczakow. 399
ordeſſus. 396
Ordingen op. 99
ordinis Garterii Equites, Ritter des Hoſenbandes. 145
ordo Cruciferorum Teutonicus. 404
ordo S. Michaëlis. 107
ordo Spiritus S. *ibid.*
ordovices. 139
orebora. 235
orelliana fl. 557
orenoque fl. 558
orenoqueponi regn. *ibid.*
orenſe. 80
oreſta. 369
oreſtis regio. 348
oreſtis oſſa inventa. 335
Oreſund. 38. 228
oretani. 68
orgies.
orgus fl. 247
orgya, menſuræ genus. 26
oricum. 330
oriens Brumalis ſ. Hybernus. 22
oriens Æſtivus, Æquinoctialis. 22
origenes, 513. ejus Hexapla. 330
orilovia. 40[illegible]
oriſtan. 563
oriſtana ſ. Oriſtagni. 311
orivetanus ager. 277
orixa regio 438. Orixa vel Oriſſa urbs. *ibid.*
orixa ſ. Oriſſa op. *ibid.*
orixæ regnum, ejus ſitus & limites. *ibid.*
orla fl. 212
orlamunda. *ibid.*
orleans. 92, 107, 110
orliza fl. 194
orminius mons. 467
ormuz regn. & op. 448, 455 ſeq.

Orne fl. 109
Orneæ. 337
Orneta. 404
Ornithias. 24
Oroates fl. 453
Orobii, eorum oppida & fines. 244
Orondici. 466
Orontes mons. 431, 455, 491
Oropus & oropum. 341
Oroſii patria. 70
Oroſpeda Mons. 67. 69
Orpheus, ubi ad Inferos deſcendit. 348
Orſiti 450. Orſy. 136
Ortelsburg. 406
Orti. 205
Ortona op. 260. Portus. 299
Ortopula ſ. Ortopola. 324
Ortoſiæ. 491
Ortoſpona. 449
Ortruſium. 212
Orthomenius locus. 341
Ortum & occaſum Æquinoctialem oſtendere. 56
Ortum & occaſum ſiderum oſtendere. 53
Ortum & occaſum ſtellarum invenire ſecundum poëtas. 57, 58
Ortum & occaſum Acronychum invenire. 57
Ortum & occaſum Heliacum invenire *ibid.*
Ortum ſolis Æſtivum ſolſtitialem oſtendere. 56
Ortum & occaſum ſolis invenire. 49
Ortum ſolſtitialem Brumalem oſtendere. 56
Ortus Æſtivus 22. Acronychus, Coſmicus & Heliacus. 57
Ortus & occaſus horam explorare. 49
Ortygia inſ. 308
Oruba inſ. 562
Orvietum. 250. 290
Orvietani agri felicitas. 293
Orvietanorum mores. *ibid.*
Orum arx. 227
Oruntbuy. *ibid.*
Oſca ſ. Hueſca. 76
Oſcela. 241
Oſcharus fl. 110
Oſcherſchleben. 224
Oſci. 258. 273
Oſenbrugge ſ. Oſnabrugga. 207
Oſi eorumque ſedes. 158
Oſiſmii, eorumque ſedes. 92
Oſma. 79
Oſmanes ſ. Ottomannus, Turcici Imperii conditor. 504
Oſmiana. 396
Oſimo. 259
oſnaburgienſis Epiſcopatus. 207, 225
oſſa op. 350
oſſa mons. 355
oſſenbruga. 207
oſſuna Acad. 78
oſtama. 503
oſtenda 125. ejus obſidio diuturna, *ibid.*
Oſterburg. 199
oſtergoa. 135
oſterholmum. 228
Oſterrode Pruſſiæ. 406
oſterroda. 224
Oſterwick, *ibid.*
Oſtholm. 227
oſtia, 255, 292. ab Anco Martio condita. 295
oſtidamnii. 139
oſtra op. 158
oſtracina urbs, 502
oſtium ſ. Oſmundi. 133
oſtrogium. 400
oſtrogothia ſ. Oſter-Goht Land ejusque opp. 235
Oſt See. 160
Oſtwind / Subſolanus. 23. 56
oswieczyin. 158
otby. 228
otheſundæ fretum. 227
othrys. 334
othrys mons. 354
otranto. 265, 297
otricoli. 252
Otterndorff. 206
ottersberga. *ibid.*
otto Flandriæ Comes. 105
otto, Flandriæ Comes, partem Franciæ occupavit. 104
ottonia ſ. Otten See. 229
Ottonis ſilva ſ. Odenwald. 164, 210
d'Oude Maſe. 101
Over Polen. 401
over Flachee. 132
oves in Anglia. 137
oves onera portantes. 559
ovidii patria 259, 263
lacus. 375
Oviedum ſ. Ovietum op. 81
Over Iſſel. 123
ovilia op. 161
owar. 318
oxartes fl. 421
oxford. 145
oxiana Alexandrina. 418
oxiſtagæ. *ibid.*
oxitani. *ibid.*
oxonienſis Academiæ conditor. 145
oxonium ſ. Oxford. *ibid.* 146
oxus Palus 421. lacus fluvius. 418
ozolis. 339
ozolæa. *ibid.*

P.

PAbianice op. 393
Pachinum prom. 302
Pacificum mare. 31
Pactia inſ. i. e. Paros. 358
Pactolus fl. auriferis arenis clarus; ejusque ortus. 471
Pactya, ubi novus murus Xenophontis. 368
Paderborna. 207
Paderbornenſis Epiſcopatus. *ibid.* ejus limites & urbes. 225
Padinum op. 404
Padras ſ. Patras. 360
Padoua ſ. Patavium Italiæ. 242
Paduanum territorium. 277
Padus fl. 269. ejus origo & flumina, quæ recipit, & oſtia. 269. 290
Pæmani. 96, 151
Pæones. 315
Pæſtum ſ. Pæſto. 266
Pagaſea ſ. Pagaſæ. 346
Pagaſæus ſinus. *ibid.*
Paguan. 557
Xantis Pagnini patria. 288
Pais de Cauls. 95
Palæpolis op. 262
Palæobyblus. 490
Palæſtina, ejus fines, diviſio & incolæ. 479. 480
Palæſtinæ proprie dictæ fines 482
Palæſtina in 12. tribus diviſa, 481, 488
Palæſtinum mare. 37
Palætyrus ſ. Tyrus antiqua. 490
Palatinatus Rheni 97. 185 Inferior ſ. Electoralis, ejusque limites, 184. Superior. 185
Palatinatus Rusſiæ. 399
Majoris Poloniæ. 392
Minoris. *ibid.*
Maſoviæ. 399
Rheni. 171, 178
Palatio op. 473
Palatium Herodis. 483
Cæſaris. *ibid.*
Agrippæ. 483
Salomonis. *ibid.*
paleacate. 437
palentia. 81
palermo. 304
paleſoli. 470
palga op. 406
palinurum prom. 266
palladia. 89
pallantia, 68. 70
pallene. 349
palenſis Iſthmus. *ibid.*
palma in Majorca inſ. 83
palma fori Julii. 280
palmæ di ſole. 310
de la Palma ſ. Palmarum inſ. 546
palmarum urbs ſ. Hierichus. 483
palmoſſa inſ. 359
palmus, menſura pars. 26
palmyra ſ. Adrianopolis. 494, 496
palmyrene regio. 494
palo. 249
paloda. 379
Cabo de Palos. 77
palotta. 320
palus. 28
palus Mœotica. 36
palus Sarmatiæ. *ibid.*
paludes Cimmeriæ. *ibid.*
paludes Chelonides. 538
paludes Reatinæ. 253
pames. 94
pamiſus fl. qui & Paniſus. 334, 352
pamphylia, ejus fines, regiones, montes & urbes. 464, 477
pamphilium mare. 31, 37
pamploſa in America. 558
panama Iſthm. 557
panama op. 553
panarus fl. 290
pandalla. 375
pandoſia fl. & op. 268, 274 329, 352
paneas regio. 495
pangæus mons. 370
pango. 542
panience Podeciorum arx, 399
pannonia, ejus limites, partes, diviſio 313, 313 urbes, *ibid.* incolæ *ibid.* nominis origo. 313
pannoniæ Superioris pars. 152
Inferior ſ. ſecunda Conſularis, ejusque partes. 314
Superior ſ. Conſularis prima, ejusque partes. *ibid.*
Valeria, Interamnia, Riparen-

pareſis 315. à Tiberio perdomita. 316
annonicæ Alpes. 272, 313
onnus Panopolitanus. 513
inormus Epiri. 330
normus Siciliæ. 304. 307. 308
nticapæum op. 384
anuco op. 555
inyaſus fl. 353
inyſus fl. 334, 352, 370
ioia. 297
ipenheim op. cum Comitatu. 180
iphia regio. 506
iphlagonia. 466
iphlagones in Galatia. *ibid.*
iphos urbs Cypri. 506
iphnutius Epiſc. 513
ipia ſ. Pavia. 283
ippa. 320
aquin. 426
araceiſi tumulus. 188
aradene regio. 448
aradiſus ubi ſitus fuerit. 500
ardiſus ad Libanum. 493
aradiſus Sacerdotum. 173
aræcopolis. 351
aræta uti cene. 451
aragba. 558
aragoya. 446
araguate. 561
arallelam ſphæram conſtituere. 47
aralleli 15. 16. 45. eorum tria genera 16. eosdem invenire. *ibid.*
arallelus Horizontis. 7
araſanga. 26
aratauticene. 451
araxis, ejuſque oppida. 349
arda fl. 216
ardo, hortus regius ad Madritum. 79
arentium, ſ. Parenzo. 244, 278, 279
arepaphitis. 448
ares Franciæ. 107
aria regio. 558
ariedrus mons. 462
arime lacus. 558
arietæ. 449
ariſene. 448
ariſii. 93. 124. eorum regnum, *ibid.* urbs. 108 Academia, ejuſque Doctores, Parlamentum. 107
Pariſienſis laniena. 108
Pariſii in Anglia. 140
Pariſiorum Rex. 104
Parium. 471
Parlamenta in Gallia. 107
Parma. 246, 283, 285
Parmenſis Ducatus, 277. ejus opida & felicitas 285
Ducis ditiones. 277
Parmenſium mores. 285
parnaſſus mons & op. 354, 360
parni. 340, 450
parnovia. 236. 401
paropamiſis regio. 417, 449
parapamiſus mons, ex quo Indus oritur, 417, 432
paros inſ. 358
parphar. 494
parſagada. 452
parſii. 449
parſis op. 448
parſiræ. *ibid.*
parthenium mare. 37
parthenius fl in Arcadia & in Samo, ejuſque ortus. 467
parthenopolis ſ. Neapolis. 262
parthia 441, 448. ejuſque urbes. 451. limites. *ibid.*
parthorum mores, 450, eorum in Aſia regnum. 456
parthiene. 451
partus CCCLXIV. infantium. 130
pas opp, 95
paſagarda. 452
paſargadæ. 448
paſcuar. 555
paſewalk. 201
paſitigris. 453. 498
paſſaria fl. 405
Capo Paſſaro. 302
paſſau. 161. 188
paſqua de Flores. 553
paſſus ſimplex & Geometricus. 26
paſto. 558
paſtos op. 370
patagonum gens. 560
patagones aliter cognit. 556
patanchan. *ibid.*
patane urbs. 441
patanay op, ſ. Patane. *ibid.*
patara olim Arſinoë. 477
patavium ſ. Pauſſau. 188
patavium ſ. Petovium, Pettaw ad Dravum. 314
patavium ſ. Padua Academia, 280. Titi Livii patria, 242. doctum. 302
paterno. 255
pathmiticum oſtium Nili. 518
patiſſus, qui & Tibiſcus. 316, 380
patmus inſ. 359
patræ. 332
patriarcha Aquilejenſis. 300
Moſcovitarum. 411
patriarchæ Eccleſiæ Græcanicæ. 272
patricias. 255
patrimonium D. Petri. 277, 293. ejus felicitas. 293
patris Indigetis templum. 255
patruiſſa. 379
pau, 107
pavia. 244
D. Pauli Comitatus. 126
pavoaſan. 136
pavoſa urbs. 546
pavoſa Caſtellum. *ibid*
pauperes de Lugduno. 114
pauſanias ſcriptor. 465
pecquencourt. 95
pecutia. 398
pedemontium 177. ejus opida & Dominus. 281
pedena urbs. 279
pedians ſ. Pediæus fl. 506
pedunculus. 44
pega fl. 208
pegaſæ. 346
pegian. 463
pegneſus fl. 186
pegu op. & regn. ejuſque fines. 439, 440
pehitz Val. 141
peim op. 422
peina op. 225
peine fl. 200
peipus fl. 409
peizium. 199
pelagenes, eorumque op. 351
pelagonia. *ibid.*
pelagus Hippadis. 29
pelasgi. 344
pelasgia, ejus limites & opida. *ibid.*
pelasgicum. *ibid.*
peligni, 239. eorum opida & fines. 259
pelius mons. 112. 355
pella in Cœleſyria. 495
pella in Macedonia. 348
pelopidæ patria. 341
peloponneſus, 328, 329. ejus fines, partes & opida. 331. & ſeq. flumina 352 montes 353. unde dicta? 331
pelops Rex. *ibid.*
pelorum prom. 302, 307
peluſium op. Ægypti. 490 531
peluſiacum oſtium Nili. 518
pemba. 542. 543
penbrochia. 143
penderach. 468
peneſtia regio. 325
peneus fl. 333. 346, 352
peninſula. 42
peniſcola Benedicti XIII. refugium. 77
penninæ Alpes. 272
pennina vallis. 120
pentapolitana provincia. 519
pentheſilea. *ibid.*
penus Theſſaliæ fl. 346
peones. 351
pera op. 372
peræa, Judææ pars. 485
perdiccas Rex Macedoniæ. 348
perga ſ. Perge, Pirgi. 478
perga olim Torone. 362
pergæa Diana. 478
pergamus, ubi bibliotheca. 470
pericles. 342
perigort. 91. 106. 107
perigueux. 91
perimula. 441
perimulicus ſinus. *ibid.*
perinthus ſ. Heraclea. 368
periœci 14. 49. eorum inveniendorum ratio. *ibid.*
periſcii. 13. 49
Perleberg. 199
permavelick op. 410
permens ſ. Permia. *ibid.*
permeſſus. 354
pernambuco op.
peronne. 95
peronticum. 369
perſanta fl, 201
perſæ Indiam ingreſſi. 432
perſarum ſ. perſiæ regnum, ejus fines, magnitudo, regiones & opida. 447, 457
perſeus Rex 349. ejus fuga. *ib.*
perſica menſa. 452
perſicum mare. 30
perſicus ſinus 32. ejus fretum. 38
perſepolis. 452
perſis, *ibid.* ejus populi, regiones, urbes & limites. 414
perthia. 147
pertica. 26
peru ſ. Peruvia provincia, 557 ejus fines, magnitudo, diviſio, opida, & figura. 558, 559
Maritima & Montana. 560
peruſia ſ. Perugia 247. 248. 290 ejus calamitas. 248
peruſini agri felicitas. 293
peruſinorum mores. *ibid.*
peruſinus lacus, clade Romanorum nobilis, 247
peruvia Transmontana. 559
peruviana America. 556
peruvianorum potus ac panis. 559
peruvianorum religio. 556
peruvianum aurum & argentum. 557
pes, 26, Rhinlandicus. *ibid.*
peſaro ſ. Piſaurum. 251
peſcara fl. 258 271
peſcaro op. & fl, 299
peſcha. 324
peſchera. 362
peſchiera, 285
peſcia. 287

Peſo-

Peſolavium. 281
Peſſinus. 467
Peſtremo op. 361
Peſto. 266
Peſtum. 319, 320
Petelia. 268
Petellini colles. 267
PetersDorff. 379
Petershagen. 207
Petolo vicus ad Mantuam. 245
Petovium vel patavium ſ. pettars in Stiria. 314
Petra petrææ Arabiæ op. 502
Petra urbs. 502
Petra ſ. Petra Deſerti. *ibid.*
Petra Piloſa. 279
Petrarchæ ædes & ſepulchrum. 242
Petri Apoſtoli ſedes. 493
S. Petri inſ. 564
Petri foreſti patria. 131
Petri patrimonium. 277
Petri mansfeldii palatium. 126
Petricorii. 91
Petricovia. 393
Petrodava. 379
Petrogori, & Petragorici. 91
Petrogoricum. *ibid.*
Petronellæ fanum. 255
Petrus à middelburgo. 128
Petrus Caprali. 561
Petrus Arragoniæ Rex Siciliam invadit. 295
Petrus Ario Vicarius Darien. 558
Petrus Ferdinandus Quiver. 40. 564
Pettou. 191
Petum ſ. Tabacum. 561
Petzora. 44, 410
Peuce inſ. 150
Peucetia. 263, 298
Peuceſtæ. 374
Peucini. 152, 159. à Peuce quadam inſ. 159
Peucini Germani. *ibid.* eorum ſedes. *ibid.*
Peybas lacus. 401
PfaffenMutze / propugnaculum, 173
PfefferBad. 281
Pfirt. 97, 177
Pforzheim / Capnionis patria. 185
Pfreimbt. 187
Pfurt. 97
Phædonis patria. 333
Phæſtus Cretæ. 365
Phæſtus Theſſaliæ. 344
Phaëtontis fl. 269
Phalacrinæ vicus. 251
Phalangium, animal in Creta. 366
phalerus navale. 342
pharia inſ. 327
pharium mare. 37
pharaonum regia. 515
pharphar fl.. 495
pharſalici campi. 344, 345
pharſalum op. ſ. Pharſalus 344
pharus ſ. Pharo inſ. 80. turris. 515
phaſelis op. 478
phaſelus turris. 284
phaſelus, navigii genus. 478
phaſelitarum ſacrificium. *ib.*
phaſianum mare. 36
phaſianus unde dictus. 461
phaſis fl. ejuſque ortus. *ibid.*
phaſis op. *ibid.*
phazzeth. *ibid.*
pheræ in Theſſalia Alandri ſedes. 345
pheræ op. in Peloponneſo. 334
pherecydis Philoſophi patria 358
pherezæi. 480
phila inſ. 521
philadelphia. 472
philippi urbs. 349
philippus Auſtriacus. 79
philadelphia Animana & Aſtarte in Cœleſyria. 495
Pt. Philadelphi bibliotheca 513
philemon. 303
philiba. 372
philippeville. 560
philippi Imperatoris patria. 502
philippi Theſſalici. 346
philippi Thraciæ. 370
philippi in Macedonia. 350
philippici campi. 344
philippicus nummus. 350
philippus Macedoniæ Rex. 348. an fuerit Græc. domitor. 366
philippus II. 73. & IV. *ibid.*
philippinæ inſulæ. 74, 414, 445
philippopolis Thraciæ. 369, 372, 502
Philipsburg. 176
philiſtæorum opida. 481, 482
philiſtion immoderato riſu exſpiravit. 468
philo Judæus. 513
philoctetæ patria. 345
philonides curſor. 333
philoſtrati patria. 356
phinopolis. 369
phiſtone. 379
phlegra. 349
phocæa. 473
phocis. 339. ejus limites & oppida. *ibid.* montes. 354
phænicæ, ejus fines, & oppida, & ſeq. 480, 489
phœnices in Hiſpania. 72. in Sicilia. 307
phœnicias. 25
phœnicium mare. 36
phœniuſa inſ. 305
phœnicum coloniæ. 530
phœnix mons. 472. avis. 503
philica. 339
pholoe. 353
phrateria. 379
phrygia major, ejus populi, montes, fluvii, urbes. 469. minor ſ. Troas, ejuſque urbes & fluvii. *ibid.*
phryges, clari, Æſopus, Epictetus & Simplicius. *ibid.*
phryges in Galatia. 466
phrygum mores. 469
phrygium Macedonum op. *ib.*
phrygius fl. *ibid.*
phthia, 345. Achillis patria. *ibid.*
phthiothæ. 344
phthiotis regio, ejuſque op. 345
phuona. 515
phylace. 349
phylarchæ Arabum. 502
phyſcæ. 349
piacenza. 246. Academia. 285
piaſtlan fl. 554
pibeſeth. 514
picardie. 95, 106
picentes. 239. eorum op. & fines, 258, 273. mores. 293
picentini. 239. eorumque fines. 263
picenum. 258. duplex. *ibid.*
picighito. 283
pici Miranduli patria. 287
pico mons & inſ. 21, 446, 546
picora regio Americæ. 557
pictavium vulgo Poictiers, 110, 124
picti. 141
pictones. 91
pictura Geographica. 59, Hydrographica. *ibid.* Neceſſaria. *ibid.* Non neceſſaria. *ibid.*
pielſnitz fl. 194
pienza. 287
piephigi. 379
pieria mons & regio. 348
pierides. *ibid.*
pierre Neiton. 115
pierr port. 98, 102
pietas Julia op. 279
pietcaorium mare. 235
pietzora op. 410
pilaſtrina. 254, 292
pilati mons. 119
pilcia. 394
S. Pilippo d'Agirone. 305
pillavia portus Pruſſiæ. 406
pilſen. 194
pilſna. 395
Pilsner Kreiſz. 194
pilus Meſſeniorum, Neſtoris patria. 334
pinarolium ſeu Pignerol. 282
pindari patria. 341
pindus mons. 329, op. 338, 353
pingus fl. 374
pinifer mons, quatuor emittens flumina der Fichtelberg. 220
pinna ſ. Penna op. 259, 299
Pinnenberg. 203
pinſcenſis regio. 396
pinſcum. *ibid.*
pinum Daniæ op. 379
piombino. 276
piorum campi. 303
pipertinæ thermæ. 281
piperno. 257
pipinus Franciæ Rex. 275
pirna. 220
pirnaza. 334
piræus portus. 343
piſa ſ. Olympia. 333
piſæ peloponneſi. 352
piſæ ſ. Piſa Ital. 249, 287, 289
piſana ditio. 277
piſanæ aquæ. 249
piſanorum mores. 289
piſani in Corſica. 310. in Sicilia. 311
piſanus ſinus & portus, 249
piſaurum ſ. peſaro. 251
piſarus fl. *ibid.*
piſcina. 28
piſcina Siloah. 448
piſcina probatica. *ibid.*
piſciotta. 266
piſek. 194
piſidæ antea Solymi. 477
piſidia. *ibid.* ejus pars. 467
piſidiæ Seleucia. 477
piſinum vetus & novum. 279
piſma. 305
la piſma fons. *ibid.*
piſon ſ. Piſchon fl. 431
piſren. 361
piſtoria. 250, 287, 289
piſurga fl. 79
pitſchen. 196
pityuſæ inſulæ. 83
placentia in Hiſp. 81
placentia ſ. Placenza in Italia 246. 285
placentinorum mores. *ibid.*
plagæ. 13
planetæ. 2
planities, Peruviæ regio. 559
plaſſenburg Arx. 183, 228
Rio de la Plata. 557
platenſis Archiep. 554
platææ. 340
platæenſis ager. 340, 341
plato. 342
platonica Atlas. 559

auen. 220
atenſe Tribunal. 557
ata regio. 558
auenſes Barones, qui & Reuſii. 220
avis fl. 272
aviza. 360
auti patria. 251
eiſſa fl. 216
emoſii. 95
ena fl. 322
Pleiſſenburg. 216
leskow op. & Ducatus. 409 411
eymouth. 145. 149
eysz. 314
iniana villa. 245
linius Junior. *ibid.*
inii interitus. 272
ocenſis Palatinatus 400
œna. 203
ombinum, 248, 249. ſ. Piobinum. 288
obinum prom. 249
otinopolis. 369
otzko Maſſoviæ op. 393
utarchi patria. 340
utonis ſpelunca. 305
o fl. 269
odberder Kreiſz. 194
odlaſſia ſ. Podlachiæ Palatinatus. 400
dium. 89
docum. 398
odolia, ejus fines & territoria, ſolique naturæ, oppida, Palatinatus 398
odoloneſia. 394
odogorze. 398
œcile porticus. 342
ediculi. 263
el. 202
emani. 96. Pœna fl. 200
eni ſ. Phœnices. 522
œticos ortus & occaſus invenire. 58
gotanum Tribunal, 557
ggium op. 289
ictiers. 91. 111
ictou. 91, 106
la op. 324
lanicus Sinus. 324
lares circuli. 59. eorum officia. 13
laris terra. 44
laris ſtella. 56
leſinus ager. 277
licaſtro. 266
licore. *ibid.*
lignao ſ. Polinianum. 298
limba. 441
limbothea. 442
linianum. 298

pollentia (83.) ſ. potentia. 240
pollina 347
poloniæ regnum 168, 191. ejus ſoli natura 395. Archiepiſcopatus, Epiſcopatus & Academiæ. 407
poloniæ propriè dictæ nomen, diviſio. 392
poloniæ minoris fines & ſatrapiæ, 394. ejus fodinæ metallorum, aliorumque foſſilium, *ibid.* opida majoris fines & ſatrapiæ. 393
poloniæ veteris 398 hodiernæ fines, magnitudo & diviſio. 391
poloniæ Regni provinciæ. *ibid.*
polonicæ gentis conditor Lechus. 393
polonici regni ortus. 392
polonorum mores. 395
polonorum Rex I. Boleslaus. *ibid.*
polota fl. 396
poletzkum. 389, 393
peltumbria ſ. Poltiobria. 367
polus mundi, 56. Arcticus & Antarcticus, 48. Aquilonaris, Auſtralis, Borealis, Meridionalis, Notius, Septentrionalis. 4, 5.
poli. 5, Horizontis. *ibid.* 8. Zodiaci. 5
poli elevationem invenire. 48
poli elevationem æquare latitudini locorum, *ibid.*
polska. 391
polum mundi oſtendere. 56
polum rite elevare. 48
polyæni ſtratagematum auctoris patria. 472
polybii patria. 334
polycarpus. 474
polydamæ patria. 345
pomeraniæ Ducatus, ejus limites & partes. 198, 200
pomerania Anterior & Citerior. 200
pomerellia. 154, 200, 403. 404
pomeſania provincia. 406
pometia. 256
pomona inſ. 148
pompeji Magni tumulus. 502. tropæa, 76, victoriæ.
pompeji op. 262
pompejanum Ciceronis villa. 262
pompejopolis in Cilicia. 478
pompejopolis in Hiſpania. 68. 76

pompelona ſ. Pompelon. 67. 76
pomptinæ paludes exſiccatæ. 256
pomptina. *ibid.*
pomtinus ager, in quo XXIII urbes. *ibid.*
poneropolis. 369
pons Caſalinus. 263
pons curvus. 257
pons Gardius. 112
pons ſanguinarius, 252
pons Sturæ, ad quem Ludovicus Sfortia victus in hoſtium venit poteſtatem. 284
pons Trajani. 375
pont à Selane. 94
pont de Remy. *ibid.*
pontamuſſum Acad. 174
ponte confino. 252
pontia inſ. 266
pontico. 384
ponticum mare. 30
pontificis Rom. ditiones in Italia. 276
Johan. Pontius. 553
ponto Grovo. 257
pontremulum. 286
pontus & Bithynia, earum fines, fluvii, regiones, populi, urbes. 476
pontus Euxinus 36. ejus mater. *ibid.*
ponti ambitus, *ibid.*
Curita dictus *ibid.* Vocatur etiam Axenus. *ibid.*
Ad Pontum oppida Thraciæ 369
popayanæ regio. 558
popielius Rex Poloniæ à muribus corroſus. 394
popocampeche mons. 555
popolo ſ. Populium. 299
popul. 462
populonia ejusque navale. 249
populonium promont. *ibid.*
porco op. 559
porphyrii Philoſophi patria. 490
proſenna Labyrinthus. 247
portæ, cœnobium & ſchola. 217
porta ſpecioſa. 483
port lion ſ. Portus leonis. 361
portæ Caucaſiæ. 461
porto Belo. 557
porto Baratto. 249
porto farina. 522
porto fino. 286
porto Hercule. 276
porto el Grajo peninſula. 77
porto Maggione. 308

porto de la plata. 562
porto Picciolo. 308
porta port. 80
porto Famin. 560
porto del refugio. 552
porto Longone. 288
protovejo. 559
porto Securi. 557
porto reale Paradiſo. 552
portugallia unde dicta? 80
portugalliæ regni initium 80. ejus portus *ibid.* Rex primus & poſtremus. *ibid.*
portugallenſes Americam ingrediuntur. 561
Portus Ericis 249. Herculis. *ibid.*
Hiſpaniæ 81. Itius. 94
Liburnus. 248
portus Longonis ſ. Porto Longone. 288
portus Geſſoriacus. 94
portus mulierum. 448
portus magnus. 80
portus novus. 250
portus omnium Sanctorum. 561
portus Trajani. 249
portus ad Damiatam recluſus. 531
portus Menelai. 520
portus Tarracinenſis. 256
poſata, 310
poſega. 322
poſnania ſ. Poſen. 392
poſnanienſis Palatinatus, oppida. 392
poſidonia. 266, 315
poſidonium promont. 266
poſitionis ſitus. 59
poſitionis ſemicirculus. 54
poſinum ſ. Preſzburg. 318
poſoania. 392
Il fiume della Poſta. 257
potano. 553
potentia ſ. Potenza. 267. 298
potidæa. 339
potiwolo. 409
potoſi. 559
potſtain, 199
pozzuolo ſ. Puteoli, 296
prachatiz. 194
Prachenſcher Kreiſz. *ibid.*
prado hortus. 78, 77
præcopenſis Tartaria 384
præmiſlia. 397
præneſte 254, 292. n. Paleſtrina 254. 292. Academ. 225
praga. 194 Academia. 226
pragæ defeneſtratio. *ibid.*

Pra-

Pragenſis Archiepiſcopatus. 225. triplex. 195
Pragmatica ſanctio. 117
Praſias lacus. 368
Pratum op. 287, 289, 305
Præmentenſis. 393
Pregelus fl. 406
Prendaveſii. 379
Prenzlow. 199
Preßburg. 318. 320
Presbyter ſ. pretioſus Joannes & prete Gianni. 424. 539
Preſpa. 351
Preſter Chan. 541
Preſtoa. 229
Priante. 366
Priapus Helleſpontiacus. 37
Pribuſium ſ. Przibus. 197
Priegnitz. 199
Priegnizana Marchia. *ibid.*
Priene, Biantis patria. 473
Prilis locus. 248
Primum mobile. 3
Principes Numidiæ Scheichii. 511
Principis inſ. 546
Pribetius fl. 389
Pripecius fl. 397
Priqueraſcum. 246
Privernum. 257
Pritzwald. 199
Probus Imperator Almum & Aureum montes vineis conſevit. 315
Proclus philoſophus. 477
Prometheus ubi vinctus. 461
Promontorium quid? 42
Promontorium Bonæ Spei. 543
Promontorium Sacrum. 80
Promontorium Naſſovicum. 564
Promontorium Ericum. 561
Promontorium Terræ Auſtralis. 564
Promontorium Viride. 537
Prophthaſia. 449
Prophyrion. 23
Propontis. 36
Propylæa arx. 342
Proſerliminitæ. 466
Proſerpinæ pratum. 305
Proſovia. 391
Protagoræ patria. 368
Provence. 106, 107
Provincia. 104, 105. ejus diviſio. 119. à Franciæ Regibus recuperata. 105
Provinciæ Belgicæ. 122. ſub Hiſpano. 123. Liberæ & Fœderatæ. *ibid.*
Provins op. Campaniæ. 93
Proviſia. 143
Pruck an der Muhr. 191
Pruſa. 504
pruſias in Bithynia, Dionis Chryſoſtomi patria. 468
pruſias Rex. *ibid.*
pruſſia ſ. Boruſſia, ejus fines, magnitudo. 403. diviſio, urbes. *ibid.* & ſeq. Ducalis, ejus opida & territoria. 406 Regalis, ejus opida & ſatrapiæ. 404
pruſſii Germani. 152
prutus fl. 389
przekop. 384, 387
przemysl. 398
pſephinia turris. 484
pſiloritus mons. 365
pſittacorum regio. 464
pſala fl. 408
pſylli. 521
ptolomæus Cypri Rex poſtremus. 507
Claudius Ptolemæus. 513
ptolemæus Philadelphus. 495
ptolemais ante Ace. 490
ptolemais, antea Barce; hodie Tolometta. 520, 532
pu menſura loci. 27
pudnopolis. 503
Terra de li Pulci. 304
puleſanga fl. 424
pulſnitz fl. 193
pultovia. 400
puna inſ. 560
punco radix. 436
Ad Punta de Galle propugnaculum. 446
punto di Braſil. 547
punta di Marono. 311
puſchlau ſ. Puſtlap. 281
puthus. 201
puteoli ſ. Puzzuolo. 262, 296
puteolanum Ciceronis villa. 261
puteolanus ſinus *ibid.*
puteus. 28
le Puy en vellay 89
puzuolo. 261
pydaras fl. 370
pydna. 349
pygmæi. 503. eorum regio & cum gruibus certamina. *ibid.*
pygmæorum fabuloſa natio. 500, 503
pylus Meſſeniorum. 334, 360
pylus Eliaca. 352
pyræus portus. 342
pyramides Ægypti. 512, 514, 531
pyramus fl. ejuſque ortus. 478, 479
pyrenæi montes. 65
pyrrhus. 336
pyritz. 201
pyrmond op. ubi acidulæ, Comitatus. 208
pyrogereri. 368
pyſdra. 393
pytane Arceſilæ patria. 470
pythæum. 345
pythia. 339, 340
pythagoras. 266. ejus philoſophia. 265, 516
pyxis nautica ſ. Compaſſus. 21, 44, 46, 48. ejus uſus inventus. 297
pyxirates. 498
pyxus op. & fl. 266
pzermyl. 397

Q.

Quackelborn. 207
Quadi, eorum ſedes. 158. migratio. 158, 165
Quadrans Altitudinis. 45
Quæmoy inſ. 427
Quantitatem dierum & noctium cognoſcere. 50
Quancii. 426, 427
Quangſi. 426
Quantitatem horarum inæqualium invenire. 51 ſeq.
Quanging. 42
Quanſi. 426
Quanctung. *ibid.*
Quanchen. *ibid.*
Quanping. *ibid.*
Quarentain. 92
Quarnero. 324
Quarra nova. 540
Quars op. 496
Quarta Germaniæ ditio. 116
Queda. 441
Quedlinburgum. 223
Quedlinburgenſis Epiſcop. 169
Quedlinburgum novum. 224
Queicheu. 426
Queis fl. 196
Queilin. 426
Quercy. 91, 106
Querfort op. 223
Golfo di Quernero. 278
Quiancii. 427
Petrus Ferdinandus de Quier 40
Quierſum prom. 61
Quicheu. 426
Quiloa urbs & op. 544
Quinque Eccleſiæ. 319
quinta Germ. ditio. 116
Quintilii Vari clades. 157
S. Quintinum. 79
Quinzai ſ. Quinſai urbs ingens. 427
Quiola fl. 544
Quipea olim Clupea. 522
Quirites unde dicti. 253
Quiſcon. 474
Haitus Quiſqueia. 562
Quito. 557
Quitenſe Tribunal. 556
Quivira regnum. *ibid.*
Quunſter. 150

R.

Rabath ſ. Rabba, Ogi Regia. 493
Raab fl. 191
Rabe op. 318
Franciſc. Rabelæus. 112
Rabus. 318
Rackelsburg. 191
Racovia. 395
Rackonicker Kreiſz. 194
Radagaiſus Gothorum Princeps cæſus. 274
Raderus. 529
Radnoria. 143
Radnovia. 140
Radomiſcenſe territorium. 393
Radomia. 395
Radomienſis Caſtellanus. *ib.*
Rages. 497
Ragiana. 454
Ragneta. 406
Raguſa hodierna. 325, 326
Raguſi Vechia. 324
Raguſinorum mores. 327
Rackelſpurg. 191
Raigrod. 403
Rakonick, ejuſque circulus. 194
Gualter Ralegh eques. 558
Ramana. 438
Ramirus primus Arragoniæ Rex. 73
Ramſoa inſ. 227
Henricus Ranzovius ſcribit de Regibus Scotiæ. 142
Petrus Ramus. 108
Rana Seriphia. 358
Randatium opp. 307
Randerſen. 227
Rapalum. 284
Raphaëlis Volaterrani patria 291
Raphana. 495
Raphia op. 482
Rappun. 154
Rapſii. 452
Rapola. 298
Rapoltz Kirchenſ. Comit. 169
Rasbuti. 435
Raſci populi ſ. Ratzen. 322
Raſcia, ejuſque felicitas. 376
Raſchitt ſ. Roſetta. 531

Raſen

Raſen ſ. Rages, ubi Tobiæ debitor. 497
Raſis patria. 78
Ratacenſii. 379
Ratenaw. 199
Ratiboda fl.* 224
Ratiborn. 196. ducatus. *ibid.*
Rationalæus Ducatus. 277
Rationalis Horizon 6
Ratio inveniendorum Antœcorum, Periœcorum & Antipodum. 14, 15. Parallelorum & Climatum. 16
Ratisbonenſis Epiſcopatus. 188
Ratisbona. 188
Rattenby. 230
Ratzenburg. 198, 202. Epiſcopatus. 188. Ducatus. 198, 202
Rava arx. 393
Rave fl. 442
Raven. 120
Ravennatium mores. 293
Ravenna ſedes Exarchatus. 275
Ravenna fl. 246, 250, 251, 291
Ravenna antiqua. 302
Thomas Ravennas à patria ſic dictus. 251
Ravenna cum portu & claſſe, expugnata. 275
Ravensburg arx. 188, 304
Ravennates robuſti. 293
Ravensburg Comitatus. 208
Ravenſpergenſ. Epiſcopatus. 189
Ravenſis Palatinatus ejuſque op. 393
Raveſio. 89
Rauraci. 98
Rauwolfius de Arabiæ ſitu. 499
Rayalbutum, 307
Razivillorum Ducum arces, palatium & Gymnaſium. 396
Raziacenſis Caſtellanus. 402
Porto Reale Paradiſo. 552
Reate. 253, 293
Reatine Paludes. 253
Reblatha ſ. Rebla. 403
Recem & Receme. 502
Rechniciana Curia. 220
Rectam ſphæram conſtituere 47
Rectam & obliquam ſolis aſcenſionem invenire. 50
Recti circuli. 5
Rectus Horizon. 7
Redon & Redones. 92
Rees. 209
Reformatæ religionis auctor quis 117 ſeq.
Porto del Refugio. 552
rega fl. 154. Pomeraniæ. 200, 201
regen fl. 154, 161
Regenſpurg. 161, 188
regenwolda. 154, 201
reggio. 246, 267, 285
regia Antæi. 527
regia Luttera. 224
reginum ſ. Regina caſtra nunc Regenſpurg. 161
regina Sabæ. 501
reginus fl. 162
regiones ſ. Cardines 2. mundi. 22
regio cuniculoſa. 65
regionis amplitudinem invenire. 60
regium. 297
regium Bojorum. 246
regium Lepidi. 246, 285
regius mons Pruſſiæ Academia. 405
regum Scoticorum familia. 147
Attilius Regulus occidit ſerpentem. 521. captus. 522
regnum Burgundiæ ſ. Arelatenſe. 103, 107. Francorum. 104
regnum Legionis & Caſtiliæ. 75
Navarræ. *ibid.*
Arragoniæ. *ibid.*
Toletum. *ibid.*
regnum Neapolitanum. 74, 296
regnum Portugalliæ. 71
regnum Voletarum. 70
regnum Subſuſcorum. 511
regna Inſulana. *ibid.*
Reichenſtein. 196
Reichsbaden. 120
reims ſ. Rhemi. 96, 107, 110
remi. 110
reinberga. 136, 173
reineccenſis Comitatus. 183
reinfelden op. 119
Reinſtein Arx. 224, 229 Comit. 170
Reinfall. 279
reitdiep. 136
rekenitz fl. 201
relanzon fl. 79
S. Rembertus Epiſcopus. 207
renatus Gallus regno pulſus. 295
renes. 107, 109
Renneberg. 207
rensburgum. 203, 227
reno amn. 270
reppen. 199
reſania. 411
reſiſtum. 368
reſovia. 398
reſpubl. Veneta inter regias habetur. 278
reſpubl. Rhæticæ tres. *ibid.*
reſpubl. Genuenſis. 282 ſeq.
reſpubl. liberæ in Italia. 276
reſſana. 374
reſſet. 94
rethymum. ſ. Retimo. 366
retſchin ſ. Ratſchin. 194
retiaria Mœſorum. 374
revalia. 236, 401, 402
reuchlini patria. 185
reuſii Barones Plauenſes. 220
reutlinga. 181
rex Bojohæmiæ pocillator Imp. Rom. 171
rex Portugalliæ primus alphonſus. 73
rezan, ſ. Reſan Ducatus. 408
los Reyes. 557
rha fl. 388, 416, 417
rhabarbarum. 422
rhabon ſ. Mariſus fl. 379
rhages. 455
rhamnæ. 448
rhamnus pagus. 342
rhamnuſia Nemeſis. 343
rhæti. 120. 160. 239. eorumque fines & op. 241, 281
rhætia. 61
rhæticus mons. 164
rhætica Europa. 62
rhætorum ſedes. 158
rhætorum partes, urbes. 276 juriſdictiones. *ibid.*
rhætus dux. 241
rhæticæ Alpes. 272
rhæguſia, Rheinthal. 116
rhegium. 238. 267
Rheinberg. 172
rheinfelden. 119
Rheinfelſen Arx. 210
rhemi. 96, 152
rhena op. 133
rhenanus Calamus. 270
rhenanus Circulus ſuperior. 169. Inferior ſ. Electoralis. *ibid.*
rheni Inſula. 246
rhenia inſ. 264
rhenus fl. 97. 117. 162. ejus alveus. 162. fontes, cornua, 100. oſtium obſtructum. *ibid.*
rhenus prior & poſterior. 162
rhenus medius. *ibid.*
rhenus fl. Bononienſis ſ. Rheno. 270
rhetonenſe Parlamentum. 108
rheveſio. 80
rhinlandicus pes. 26
rhinocerus animal. 439
rhinocoroura. 482
riſine. 325
rhiſo fl. *ibid.*

rhium promontorium. 332
rhizinium. 325
rhizonicus ſinus. *ibid.*
rhodanus ſ. Roden Germ. Gal. le Roſne fl. 97, 161. 117
rhodam nunc Roſas. 71
rhodes. 89
rhodiginus ager. 277
rhodium mare. 37
rhodius Apollonius. 508
rhodope mons. 370
rhodum op. 282
rhodus abroſarum frequentia 507, 508
rhodus inſ. ejus magnitudo & urbes. 359, 460, 474, 507
rhodiæ leges. 508
rhodi Equites. 306. 508
rhogomanes fl. 452
rhombus quid? Linea Nautica. 46
rhombus fl. 370
rhora. 322
rudiæ Ennii patria. 265
rhuſpina. 522
rhudianæ. 448
rhyndacus fl. 470
rhytimna nunc Retimo. 366
riang. yven. 426
ribadeo. 74
Johan Ribaldus. 468
ribenzal. 194
ribiera grande. 546
ribnitz fl. 202
ributo. 534
richmont regia. 145
Ridberg op. & Comitatus. 194, 208
rien fl. 199
der Rieſen-Berg. 163. 164. 194
rieti. 253, 293
riga. 402
rigelius Cardinalis ad augendum regn. Gallic. tribus clavibus indigere dixit. 210. 211
rigelius comparavit has tres claves Regi Gall. 179
rigenſis Archiepiſcopatus. 407
der Rigiſch-Boden fl. 389
rimini. 291
rimino. 250
rincopia. 227
ringen. 401
ringoja tractus. 176, 210
ringſtadium ſ. Ringſtede. 229
rintela Academia. 208, 226
rio di Caps. 521
riogrande fl. 552, 658
rio des Ama- 559

Rio

Rio de las Amazones. 416
Rio de S. Ivan. 528
Rio de jennero. 558
Rio de la plata. 557, 561
Rio de ſenega. 528
Ripa fl. & op. 227
Riparenſis Pannonia. 314
Ripemont op. 96
Ripen. 203
Ripenſis Dacia. 379
Ripenſis Epiſcopatus. 227
Riphæi ſ. Riphaces montes. 389, 390, 416
Ripinenſe territorium. 400
Riſano fl. 243, 278
Rieſenburg. 406
Rieſen Gebirg. 163, 194
Ritter des Hoſenbandes. 145
Riſiſtum. 368
Monte Ritondo. 253
Ritzenbuttel Arx. 206
Rivarius lacus. 117
Rivus. 28
Rizinum ſ. Riſene. 325
Rizonicus ſinus. *ibid.*
Cappo Rizzuto. 268
Roan. 95
Roan n. Rotomagus. *ibid.*
Robera fl. 163
Robertus de Hues. 46
Robertus Apuliæ & Calabriæ Dux primus. 294
Robertus Neapolitanus Rex. 294
Capo de Rocca. 31
Rochefort. 96
Rochellæ ſ. Rupillæ. 111
Rochliz. 220
Rocida vallis (Roncevalles.) 65
Rodericus Gothorum Rex ultimus. 78
Rodes ſ. Ruteni. 89. ſ. Rutona. *ibid.*
Rhodiginus ager. 277
Rodua op. ubi aurifodinæ. 382
Roem inſ. 203
Rœmsdahl. 232
Roerort opp. 206
Rogerius Neapolis & Siciliæ Rex primus. 294
Rogerius Roberti antea Tancredus dictus, nepos. 307
Rogoſnenſis Archiepiſcopatus Palatinatus poſnanienſis ſenator. 393
Rogozna. 404
Roha. 498
Rohandrii inſ. Madagaſcar reguli. 545
Rolandus. 71
Roma. 238, 254, 292
Roma Gallica. 110
roma Nova. 368, 372. ſancta 306. capta. 299
romania prov. Peloponneſi ſ. Moreæ. 360
romania minor. *ibid.*
romania ſ. romaniola. 372, 276
romania vocatur Rumelia. 372
romani in Corſica. 311. in Hiſpania. 72. ſubegerunt Græciam. 359. incolarum mores. 293
rom. pontificis ditio. 276, 277
romania. 276
romaniolæ incolæ robuſti. 293
romaniola n. Romagna, ejus fines & op. 277, 290. incolarum mores. 293
romanis paruit Britannia. 141
romanorum mores. 293. potentia. 274. provincia Sicilia. 307
romandiolæ felicitas, 293
romanus ager. 276, 291. ejusque op. 292. natura. *ibid.* incolarum mores. *ibid.* fertilitas. 293
romanus pes den Roomſchen Voet. 134
romanum Imperium. 166
romanum milliare. 26
Jonas Romus. 231
romulium op. 379
romulus Romæ conditor. 270
ronco. 250
ronciolionæus Ducatus. 277
roni. 466
roobuy. 230
roovort. 136
roplutæ. 449
rora fl. 99
roſa, planum rotundum in pyxide Nautica. 46
Roſenbach fl. 187
Roſenberg. 406
roſa fl. 232
roſetta ſ. Raſchit. 531
roſcii Amerini patria. 252
roſcii pater Ameriæ civis. 252
roſetti. 515
roſetum. 297
roſiene. 403
roſiene op. 402
roſoſia. 396
roſpirenſis Caſtellanus. 393
roſſanenſis ſinus. 297
roſſanum. *ibid.*
roſſena. 285
roſſenenſis Comitat. 277
Rosheim. 177
roſſia. 147
roſtochium. 202. Academia 226
roſtra rom. 256
roſtow. 410
rotenburg ad Fuldam. 211
rotenburgum ad Nicarum. 80
rotenburgum Verdenſe. 206
rotenburg ad Tubarim. 181, 183
roterodamum. 130
rotenweila. 120
rothericus Connathiæ Rex. 150
rotomagus. 95, 108
rotomagenſis Conventus. 109
rotſchildia. 229
rottenbuy. 228
rottwyla. 180
rotunda Turris. 283
rotunditas Terræ. 43
rouan. 107, 108
rovergne. 107
rovinum ſ. Rovigno Iſtriæ. 279
l'appanage Royal. 109
roxolani. 378
roxolania. 397
rozana. 400
rubeas prom. vulgo Nort. 30, 31
rubeſovia. 400
rubenitz ſ. Ribnitz. 202
ruben tribus. 488
Rubenzahl / ſpectrum. 194
rubi. 264
rubico fl. 251
rubo fl. 389
rubricatus ſ. Lobogratus fl. 75
rubrum mare vulgo mare roſſo. 30, 32
Rudelſtad. 212
rudiæ. 265
rudköping. 230
rudolphi Agricolæ patria. 136
rudolphus Burgundiæ Comes Regem ſe appellari juſſit. 105
rudolphus Cæſar Creatus ex familia Schwartzburg. 210
rue 94
rufacum. 177
rufo. 298
Curtius Rufus argenti venas apperuit in Mattiacis. 159
rufini patria. 243
rugen inſ. 154. Principatus. 200, 201
rugenwalda. 199
rugia inſ. 154
rugii. 154, 165
rugiorum migrationes. 165
ruhma fl. 225
ruhra fl. 202, 204, 208
rumelia. 360. ejus magnitudo. 372
runda la veja. 77
rupellæ ſ. Rochelle. 111. mœnibus nudata. *ibid.*
rupinenſis Comitatus. 199
rupinum Novum & Vetus. *ibid.*
rura fl. 173, 206
ruremunda. 133
Ruſz mons. 98
ruſa fl. 119
ruſazus. 526
ruſcianum ſ. Roſſiano. 268
ruſcicada. 524
ruſcino. 89
ruſcinonenſis Com. 74
ruſconia. 526
ruſcurium olim Ruſoccoræ. *ibid.*
ruſellæ. 248
ruſtaci. 389
ruſſorum Epiſcop. ſedes 400
ruſio. 370
Ruſſelſhain. 210
ruſſia Alba ſ. Major. 397, 407 ejus fines, magnitudo, Ducatus, principatus & provinciæ urbes. 408. & ſeq.
ruſſia rubra Roxolania dicta 398
ruſſia Nigra ſ. rubra & Minor. 391, 397, 407. ejus limites, magnitudo, palatinatus, Duces. 398. & ſeq. ejus op. territoria, caſtella 398, 399.
ruſſia unde dicta. 407
ruſſia Poloniæ ſubacta, ejus limites, palatinatus & territoria à Polonis ſubacta. 397, 398
ruſſi ſ. Rutheni à Roxolanis orti. *ibid.*
ruſſici monachi S. Baſilii. 408
ruſſi Græcam Eccleſiam ſequuntur. *ibid.*
ruſſiæ fertilitas. *ibid.*
ruſſorum Duces. 398. Johannes. 407
ruſſorum ædificia. 410
ruſſorum Narva. 236
ruſzowa Ducatus. 408
rutana ſ. Rhodes Ruteni. 89, 90
rutenenſis ager. 107
ruth fœminæ patria. 502
rutheni comites. 105, 108, 170
rutlandia. 145
rutaba fl. 286
rutubæ promontorium. 156
rutuli. 255. eorum fines. *ibid.*

Ruut-

Ruutfiell. 231
Ruvo. 264. 298
Ryaa. 227
Ryſſel. 95. 125
Ryſſen. 135
Jani Rutgerſii patria. 129

S.

Saba urbs. 503
Saba regnum, ibid
Sabæi. ibid.
Sabara. 535
Sabaria fl. 315
Sabatia vada. 240
Sabatha. 503
Sabatinus lacus. 290
Sabatus fl. 260
Sabaudi ditiones in Italia. 277
Sabaudia. 104, 105, 107
Sabaudia ex Boroaldica familia adhuc ſuos Duces habet. ibid.
Sabaudiæ Dux Helvetiis fœderatus. 115
Sabaudici Ducis ſedes. 281
Sabaudiæ Dux Pedemontii dominus ejus op. ibid. 285
Sabaudiam Beroldus Saxoniæ Dux invaſit 104
Sabaudiæ comitatum Sigismundus Imp. in ducatum mutavit. 115
Sabaudorum mores. 282
Sabbathius fl. 489
Sabe. 503
Sabbatus fl. 298
Sabelli. 260
Sabini, 239. 253. eorumque limites & op. ibid. Opicorum progenies, multarum in Italia gentium parentes, 273. eorum mores. 293
il Vecovio di Sabina. 253
Sabini agri felicitas. 293
Sabinus ager. 277
Sabiocello. 325
Sabionetta. 284
Sabis fl. 95
Sableſtan. 449, 457
Sabou, 537
Sabrina fl. 143
Sabtecha. 451
Sachſenlauenburg. 202
Sacania. 335
Sacarum regio. 416
Sacarum gens. 417
Sacaſene. 415. 462
Sacæ i. e. Scythæ, corum fines. 415
Sacarum nomen non unum. ibid.
Saccania. 360
Sacer mons. 355
Sacra Eleuſinia. 342
Sacra ſolis in Arabia. 496
Sacrum promontorium Hiſpaniæ, 80. Corſicæ. 311
Sadonck ſ. Sadonick. 444
Sæpinum. 260
ſæſa fl. 224. 226
ſagan, 196. Ducatus. 197
ſagatai Tattari. 421
ſagartii. 454
ſageſtan. 457
ſagone l. Saone. 114
ſagrianica. 454
ſagrus fl. 268
ſaguntus ſ. Saguntum. 70
ſaguntina fames. 70
ſahid. 512
ſahin. ibid.
ſainctes ſ. Saintes. 91, 111
ſainctonge. 91, 106
ſais n. Sahid. 514
ſal diverſorum colorum. 75
de Sal, inſ. 546
Sala fl. 163. 164
Sala op. 182. 212. & fl. regni Feſſani. 534
ſalamantica. 81
ſalmenſis Comitatus. 169
ſalamina regio Cypria. 506
ſalamis in Cypra etiam Conſtantia dicta. 506. 474
ſalamis inſ. 357. ubi Telamonis ſedes. ibid.
ſalaminius ſinus. 331
ſalemis op. 307
ſalomonis palatia. 483
ſalandt. 134
ſalanus Circulus. 215
ſalapia. 264
ſalapii palus. ibid.
ſalaſſi 239. eorumque fines. 240. 241
ſalaſſi caſei. 282
ſalataræ. 449
ſaldæ n. Bugia. 526
ſaldenſii. 379
ſalduba. 76
ſalea. 533
ſaleſeldiæ. 212
ſalfendenſis Epiſcopatus. 170
ſalem ſ. Solyman. 482
ſalentini. 239. 263, 264
ſalentinum promontorium. 269, 296, 297
ſalernum ſ. Salerno. 263. 296
ſalernitanus Archiepiſcopat. 300
ſaleſo. 478
Salfeld. 406
ſalyes Galliæ. 89. 114. 120
ſalinæ Vollaterranæ. 248
ſalina portus. 361
ſalinus fl. 259
ſalis inſ. 546
ſalisburgienſis Archiepiſcopatus. 185. 225
ſalisburgum ſeu Saltzburg. 185. 188
ſallingia inſ. 227
Conradus Saliquus Cæſar. 294
ſalmaſius. 244
ſalmona. 299
ſalmydeſſus. 369
ſalo. 324
C. Salomoni. 365
ſalomonis inſ. 545
ſalona, Martia Julia. 324
ſalona vicus. 360
ſalonichi 362. ſ. Theſſalonica, 350 ubi exulavit Cicero, Paulus docuit, Theodoſius promiſcue ſævit, Euſtachi & Gazæ, aliorumque clarorum virorum patria. 350
Saloninus, qui natus ſtatim riſit. 324
ſalopia. 145
ſalpe. 264
ſalſa fl. 305
ſalſes. 65
ſalſulæ fontes vulgo ſalſas. ibid.
ſalſus fl. 266
ſaltuba. 76
ſaltus Claudini. 260
ſaltza. 187
ſaltzburg. 161, 185. 188
Civitas ſ. Salvatoris. 542
ſalvianus presbyter Maſſilienſis. 113
ſalutaris phrygia. 468, ſeq.
ſalutium ſ. Saluzzo. 282
ſaluſtii patria. 253
ſalyes 103. ibid. victi. 114. 120
ſalza fl. 188
ſalza op. 187
ſalzhemmendorff. 190
ſamahania. 422
ſamandrachi. 357
S. Amand. 95
ſamera fl. la Somme. ibid.
ſamarcanda. 421
ſamaria op. 487
ſamariæ origo. ibid.
ſamaria Provincia, ejus op. & ſitus. ibid.
ſamarobrigæ, 95
ſambas. 444
ſambatæ 453
ſambia Provincia Pruſſiæ. 406
ſamhoria. 398
ſambra fl. 126
ſamius Semo Sabinorum rex. 252
ſamius Mandrocles. 37
ſamii literati. 442
Sammachi ſ. Schammachia 454. 456
ſamen. 541
ſamnites 239, eorum op. & fines. 260, 303
ſamnium op. 260
ſamæſa inſ. 227
ſamochonitis lacus. 485
ſamojitia. 421
ſamogitiæ Ducatus, ejuſque ſitus. 402
ſamoiedi. 421
ſamonium promont. 365
ſamora ſ. Camora op. 67, 80
ſamory Rex in Calicut. 438
ſamos ſ. Same ſ. Cephalenia. 355
ſamoſata Luciani Athæi & Pauli Samoſateni patria. 494
Paulus Samoſatenus. ibid.
ſamothrace inſ. 356
ſamſon. 481
ſamſæ inſ. 227
ſamus inſ. Chœrili patria. 359
ſamydace urbs. 448
ſamydaces fl. ibid.
ſana fl. 98
ſancii. 426
S. Filippo. 305
S. Eufemia. 267
S. Jacobi. 560
ſancta Sanctorum. 483
S. Stephani equitum ſedes. 288
ſanctio pragmatica. 117
S. Leo. 291
Portus omnium Sanctorum. 561
Henricus Sanctus. 294
S. Viti oppidum. 190
ſancto ſeverinenſis Archiepiſcopatus. 300
ſanctum Naſum, Saxus, 232
ſandaliotis, 310
ſandan vir. 479
ſandaracurgius mons. 467
ſandecenſe territorium. 394
ſandecia. ibid.
ſandus ſ. Indus fl. 431
ſandwich portus. 145
ſandvicum arx. 230

I N D E X.

Sanega. 534
Sanga. 442
Sangarius fl. ſ. Sangari ſ. Saccari, ejusque ortus. 467, 469
Sangiæ vicus. 467
Saniaci ſ. Sangiac ſ. Sazas, provinciarum præſides in Turcia. 363
Sanighaiton inſ. 429
Sanſibar. 542
Santa Maria di Grotta, 254
Santa Maria di Tindari. 305
Santanderum. 80
Santen. 209
Santocenſis Archiepiſcopatus. 393
Santones. 91
Santzburg. 232
Saocaros fl. 497
Saone l. Sagone fl. 101. 114
Saone unde nomen? *ibid.*
Sapis fl. 251
Sapœi. 368
Saphar, unde Sappharini equi. 503
Sarabacus ſinus. 441
Sarabat fl. 471
Saraca op. 270
Saraca regio. 503
Saraceni unde dicti *ibid.* invadunt Cretam. 366. Hiſpaniam, 72. Corſicam, 311. regnum Neapolitanum, 294. Siciliam. 307
Saragrodum. 399
Saraguſa ſ. Syracuſa. 303. ſeqq.
Saraugannenſis Comitatus. 118
Saragoça. 70, 76
Saravus fl. 102
Sarpedonia. 374
Sarpedonium littus. *ibid.*
Sarbrucken Comitatus. 174
Sarca. 241, 270
Sarch. 453, 454
Sarc. 456
Sarcum ſ. Troas. 468, 469
Sarda Inſ. 324
Sardes, Crœſi regia, Polyeni ſtratagematum autoris & Eunapii patria. 472
Sardicenſes patres. 156
Sardi crudeles ac vino dediti. 311
Sardi venales. *ibid.*
Sardinia Inſ. 249
Sardinia ſub Hiſpano, 276 309, ejus natura, Nomina, magnitudo *ibid.* felicitas, urbes, cultores. 310
Sarpis Caglier. *ibid.*
Sardonia herba. *ibid.*
Sardonicus riſus. *ibid.*
Sardoum mare. 34
De Sardo Herculis filio fabula. 310
Saræ pontanus Comitatus. 169
Sarepta ſ. Tarvat. 490
Sargaſſo. 537
Sargetia fl. ubi Decebali theſaurus. 380
Sarwitz fl. 319
Sarmatarum ortus 387, denominatio. 388, 389
ſarmatæ Daciæ incolæ. 387
ſarmatæ ſ. Sauromatæ. *ibid.* 388
ſarmatæ vagi. 387. 388
ſarmatia Aſiatica, ejus fines, populi. 415
ſarmatia Europæa, ejus limites, 388. magnitudo, partes, populi *ibid.* incolæ, flumina, 389. montes. *ib.*
ſarmaticæ gentis origo, 387. ſeqq.
ſarmatiæ palus. 36. 37
ſarmaticum mare. 29, 36
ſarmonetta. 257
ſarnus amn. 263
ſarogrodum. 399
ſaron mons. 490
ſaronicum mare. 331, 332
ſaronicus ſinus. *ibid.*
ſarpedon prom. 478
ſarpedonia. 374
Sarphat, ſ. Sarepta. 491
ſarracca op. 241
ſarra, 527. deſertum, ejusque magnitudo. 528, 536
ſarrha fl. 174
ſarrope. 553
ſarſa Parilla herbæ genus. 560
ſarſina, 251. Plauti patria, 291
ſarunetes pop. 241
ſarus fl. 478
ſaſcoping op. 230
ſaſaris. 311
ſaſſones. 416
ſatagan. 439
ſatala. 463
ſatalia. 478, ſeq.
ſatanovia. 399
ſatetz, vulgo Satz. 194
ſatura palus. 256
ſaturnus planeta. 2
ſaturia. 594
ſaturnia. 237. 250. 252
ſatza, & Satzer Kreiſz. 194
ſatyrum cepit Sylla. 347
ſavadii. 450
ſavanarolæ patria. 287
ſavatopoli. 461
ſavar fl. 139
ſavilianum. 282
Golfo di Savolas. 441
ſavonia. 286, 287
ſauromaticæ Amazones 416 earum ſedes. *ibid.*
ſauromatæ ſ. Sarmatæ. 387
ſavona. 240. 286
ſavuolhenſium Horda, Tartarorum diſtinctio. 385
ſauſtia. 465
ſavus ſ. Saus fl. 190. 314. 322
ſavoye. 107
ſaxones. 155
ſaxones Daciæ incolæ. 380
ſaxones in Anglia. 142
ſaxoniæ Ducatus, ejus diviſio, limites, opida flumina. 214
Inferioris fines. 221
Superioris fines. *ibid.*
ſaxulii. 278
ſazulum ſeu Saſſuvolo. 285
ſaxonicus circulus Inferior. 170
ſaxonicus circulus Superior. *ibid.*
ſaxoniæ Thebæ. 230
ſaxonum Regnum. 168
ſaz. 194
Satzer Kreiſz. *ibid.*
Mutius Scævola. 247
ſcafati. 262
ſcaga promontorium. 227
ſcala Longitudinis. 59
Latitudinis. *ibid.*
ſcala milliarium. *ibid.*
ſcala Tyriorum mons, 490
ſcaldia vulgo het Land van Schouwen. 128
ſcaldis. 95. 101. 152
ſckalholt. 231
ſcaligerianum Calendarium. 45
ſcaligerorum monumenta. 281
ſcamandrus fl. 460. ejuſque ortus. *ibid.*
ſcamandrius campus. 469
ſcampis. 351
ſcandelia. 225
ſcandava. 379
ſcanderbegus, ejuſque arces patria. 361
ſcanderburg Arx. 229
ſcanderia ſ. Alexandria Ægypti. 513
ſcanderia Hungariæ ubs. 325
ſcandia ſ. Scandinavia, 155 228
ſcandii ſ. Scanii. 155
ſcanen. 228. ejus limites & oppida. *ibid.*
ſcapteſila. 370
ſcara. 235
ſcarabantia ſ. Scarbing. 315
ſcarda inſ. 324
ſcardona. 324. 326
ſcardus mons. 438
ſcarpa fl. 95
ſcarpanto. 359
ſcatebra fl. 257
ſcenitæ. 502
ſceri. 159
ſcetlandia. 233
ſchadkovienſe Territorium. 393
Schaffhauſen. 119
ſchagen prom. 227
ſchah titulus regius in Regno Soph. 457
ſchah Thamas ejuſdem regni princ. *ibid.*
ſchah Muhammed Codabenda. *ibid.*
ſchah Abas. *ibid.*
ſchah Sephi. *ibid.*
ſcham ſ. Siam, i. e. Damaſcus. 458, 480
ſchamach i. e. Syria. 480
ſchamachia. 454, 458
ſchampoa. 440
ſchamre ſ. Syria. 460
ſchœni menſuræ genus. 26
ſchœninga. 224
ſcandava. 379
Schauenburg. 208
ſchauenburgenſis Comitatus. 170. 208. 223
Wilh. Cornel. Schouten. 560
ſchedia. 515
ſcepuſienſis Comitatus. 394
Chriſt. Scheiblerus. 205
Die Schelde. 101
ſchaichii, ſic vocantur principes Numidiæ. 511
ſchellingen. 132
ſchelſæra 229
ſchemus Noachi fil. primo invenit Aſiam. 43
ſchemus Noachi filius ſedem quærit in Aſia. *ibid.*
ſchemnitz. 318
ſchenckii monumentum.
Schenckenſchantz. 87. 134
ſcheppenſtedt. 224
Schetland. 148
ſcheve. 227
ſciambecenſes Tattari. 424 eorum ſedes. *ibid.*
Schieſelbein. 199
Schleßburg. 379
Schleswyck. 203. 204

Schm.

Schin I. ſchon. 232
Schich-Sefi Perſicæ ſectæ auctor. 458
Schiras ſ. Siras. 452. 458
Schires. 144
Schire Comitatus. *ibid.*
Schirwan. 454. 457
Schieſzburg. 382
Schlaner kreyſz. 194
Schlangendorp. 229
Schlanſtet. 224
Schleſingen. 195
Schletſtad. 177
Schluſſa. 136
Schmiedenberg. 222
Schnee Gebirg. 219
Schneeberg / Pannoniæ mons. 314
Schnebergenſis Comitatus nullus extitit. 219, ſeq.
Schœnus Ægyptiorum. 26
Schönburg dynaſtiæ. 215
Schonus navale. 332
Schonen, ejus limites & oppida. 228
Schöninga arx. 224
Schonkloſter. 229
Schorndorff. 181
Het land van Schouwen. 218
Schreckenberg. 218
Schrewsbury. 145
Schrickfinni. 236. 155
Schrofano. 248
Schulteberg. 207
Schurgaſtum. 160
Schut inſ. Danubii. 318
Schutendip. 136
Schwaben. 160, 179
Schwalbachia acidulis clara. 210
Schwanenfeld. 219
Schwartzburgenſis Comit. 212
Schwarzenburgicus Comes Jaurinum recuperat. 318
Schwartzwald. 164
Schwienæ oſtium. 200
Schweinitz / 196. Ducatus. *ibid.*
die Schwine fl. 163. 200
Schwinenburg. 229
Schwinfurtum 183. Conradi Celtæ patria. *ibid.*
Sciathericum Horizontale deſcribere, 58
Schiburgium ſeu Schiſzburg. 381
Sciermonicoga inſ. 135
Sciglio. 267
Scio ſ. Ghius inſ. 357
Scipionis caſtitas 77 tumulus & villa. 261
ſcipio Aſiaticus. 473
ſciro ſ. Scyrius inſ. 356
ſckabholt op. 234
ſclaga. 201
ſclagels. 229
ſclavi ſ. Sclavonii. 165. 322
ſclavoniæ unde nomen. 221
ſclavonia Pruſſiæ. 406
ſclavonia, 314. ejus limites & magnitudo, 321. opida 322. fertilitas. *ibid.*
ſclavonia duplex. 321
ſclavoniorum mores. 322
ſclesburg. 379
ſcleſvicenſis Ducatus. 228
ſcleſvicum ad Scliam. *ibid.*
ſclia fl. *ibid.*
ſclochow. 406
ſcora. 234
ſcodra. 325
ſcodrus mons. 323, 373
ſcombraria inſ. 77
ſcomius mons. 353, 370
ſcopia. 374
ſcordi. 450
ſcordiſci 368. & non Scondiſci.
ſcordiſcus mons. 463
ſcotia ſeptentr. & merid. 147
ſcoti, eorum mores. *ibid.* 148
ſcotia 137. ejus magnitudo, 146. provinciæ, 147. cœli ſolique natura 137. 147. ejus forma & Romanis invicta 141. ſitus, Inſulæ. 148
Scotiæ Reges 142. Archiepiſcopi, Academiæ, inſulæ. 148
ſcotiæ Reges vetuſti. 148
eorum familia. *ibid.*
ſcotica memorabilia. *ibid.*
ſcotiæ Regum fatum. *ibid.*
ſcotorum mores & lingua. 147
ſcotuſſa ſ. Scotuſa. 345. 350
ſchrickfinni ſ. Scritfenni. 236
ſcritofinni ſ. Scritfinen. 155
ſcrofano. 248
ſcrupulus. 20
ſcupi ſ. Scuppi. 374
ſcutari. 325, 327
ſcutari in Ponto. 468
ſcutenes. 232
ſcydra. 348
ſcylacium. 267, 268
ſcylax. 306
ſcyllicus ſinus. 32, 267, 269
ſcylla ſcopulus. 267. 302
ſcyllæum op. 267. promont. 337
ſcyri ſ. Sceti. 159
ſcyron. 25, 26
ſcyrus inſ. 356
ſcythæ in Pannonia. 315
ſcythæ in Mæſia. 374
ſcythæ cur ita dicti? 377
illorum origo. *ibid.*
ſcythia Aſiæ, ejus fines, magnitudo, & diviſio 377, 415. intra & extrà Imaum montem, *ibid.* ejusque populi, fluvii, 417. mons. *ibid.*
ſcythia vetuſtiſſima, media, hodierna. 377
ſcythia Minor, Thracenſis, Pontica. 374
ſcythia Europæa, ejus limites, populi. 377, & ſeq.
ſcythotauri. 376
ſcythica ſtagna. 38
ſcythicus Oceanus, ſeu mare. 29, 38
ſcythopolis. 495
ſcziachmet Tattarorum Princeps. 421
ſdille. 357
ſebaldus à Werd. 40
ſebaſtia ſ. Sebaſte. 465
ſebaſtiani Portugalli Regis interitus. 534
S. Sebaſtiani Fanum. 80
ſebaſtiani fl. 555
Sebaſtianus de Cano. 40
ſebaſtianus Rex portugalliæ poſtremus. 74
ſebaſtopolis. 461
ſebenicum, olim Sicum. 324 326
ſebenniticum oſtium Nili. 518
ſebeskeres fl. 317
ſebethus amn. 262
ſebinus ſ. Sevinus lacus. 270
ſebo ſ. Sevo op. 270
ſeby. 227
ſebyus mons. 419
Sechsſtadte. 197
ſecius fl. 286
ſecota regio. 552
ſedes Cardinalium ſex. 300
ſedunenſis ditio. 98 Epiſcopus. 120
ſeduni. *ibid.*
ſedunum op. *ibid.*
ſeduſi. 156. 158. eorum ſedes, 157. in Bohæmum transgreſſi. 158
Seehauſen. 199
ſeelandia Daniæ. 229
Georgius Seefeld. 229
ſege ſ. Semar fl. 240
ſegenberga. 203
ſegedinum ſeu Segedunum. 317
ſegelmete. 511
ſegehuſen. 240
ſegerippe. 557
ſegeſta. 314
ſegeſtica inſ. 332
ſegeswar Transſilvaniæ. 382
ſegna. 326. 382
ſegni. 95, 151, 257
ſegobriga, Segerbe. 67
ſegolauni ſ. Segovellauni. 88
ſegontiaci. 139
ſegorbe. 69
ſegore fl. ſ. Segre. 70
ſegovia, laborioſa dicta. 79
ſegovia Hiſpaniæ Novæ. 556
ſegura fl. 77
ſeguſiani. 93
ſeguſianorum Forum. *ibid.*
ſeguſium ſ. Seguſio. 240. à Barbaroſſa exciſum. 271, 282
La Seine fluv. 101, 223
ſeine Floridæ fl. 553
ſela arx. 502
ſelandia caſtr. in Sina. 429
ſelecia. 394
ſelenus op. 479
ſelesnikol vocant Tattari polum arcticum. 386
Selesburg. 379
ſeleſtadium ſ. Schletſtad. 117
ſeleucia ſ. Antiochene. 493
ſeleucia Margiana. 450
ſeleucia parthorum. 497
ſeleucia Pieria. 493
ſeleucia Piſidiæ. 478
ſeleucis, quæ & Tetrapolis regio. 493
ſelinuntum ſ. Selinus. 304
ſelletæ. 368
ſelovia. 199
Selsburg. 228
ſelva d'Algieri. 255
ſelymbria ſ. Selybria. 368
ſelymus Cyprum occupavit 507
Seltz lacus. 182
ſem fl. 409
ſemana ſilva. 164
ſemar fl. 240
ſemender. 376
ſemeron mons. 487
ſemicirculus poſitionis. 45
ſemigallia, 402
ſemiramidis aræ 417
ſemiramidis mons. 448
ſemiramidis patria. 484
ſemith. 7
ſemkan in Choraſan. 457
Semnones, eorumque ſedes. 154. 159
ſempronii forum. 291
ſena Gallica ſ. Sinigaglia. 246 250, 287. 289
ſenæ, 250 n. Sinea. 287. 288, 289
ſennaar ſ. Sinear. 499
ſendenhor ſt. 207
ſenderovia. 376

Sen-

Sendomiria. 395
Sendomirienſis Palatinatus territoria, ſenatores, & op. *ibid.*
Senecarum patria. 78
Rio de Senega. 528
Senega regnum. 537
Seneka ſ. Schneeck Joachim. Hopperi patria. 135
Senenſis Ditio. 277
Senenſium mores. 289
Senenſis Archiepiſcopatus. 300
Senia. 324, 326
Senir ſ. Hermon. 488
Senkan in Erak ſeu Parthia. 458
Senlis. 96
Senogallia. 246, 291
Senones. 93. eorum opida & ſedes. 246
Senones Galli. 250
Sens. 93
Senſibilis Horizon. 6
Sentica. 80
Sentinum. 251
Serviæ regnum. 375
Sepias prom. 345
Sepinum, Sæpinum & Sepino, 260
S. Sepolchro. 287
Septa. 534
Septem caſtrenſis regio. 381
Septempeda. 259
Septem ſaltus. 135
Septem ſedes. 381
Septemviri quando conſtituti. 171
Septentrio plaga. 22
Septentrio ventus. 23, 24
Septentrionale mare. 28
Septentrionalis Circulus. 7
Septentrionalia climata. 16
Septentrionalis Oceani navigatio. 39, 41
Septentrionalis polus. 5
Septimii Severi murus in Anglia. 141
Sepulchrum Anchiſæ. 304
Sepulveda. 67
Sequana la Seine fl. 101, 152
Sequani. 97
Sequanorum fines, 97 152
Sera urbs. 418. 257
Seraglio & Seraile. 372
Serapica bibliotheca. 531
Serapidis templum. 513
Serchio fl. 288
Seres. 418. lanificio nobiles. 423
Serezzana. 286
Sergius Galba. 121
Seri fl. 423
Serica ſ. Catajæ regnum, ejus limites. 415, 417, 418
Sericus Oceanus. 29
Serifus Ægyptiorum Rex. 530
Serinius Comes. 87
ſerinwar. *ibid.*
Seriphus. 358. Seriphia rana 358
ſermona ſ. Surmona. 259
ſeroicza. 400
ſerpentes Ingentes in India. 433
Jacobus Serranus. 40
ſertorii patria. 293
ſervan ſ. Schirwan. 458
ſerveſta. 223, 376
ſervii in Mœſia. 375, 376
ſervilius cum exercitu. 264
ſervia, ejus caput, natura ſoli. 373, incolarum mores. 376
ſeſamum. 467
ſeſſa. 263
ſeſſices ſ. Seſſa. 270
ſeſtus. 367, 372
ſet fl. 497
ſetia. 257
ſetimires Sclavoniæ Rex. 322
ſetines ſ. Athenæ. 342, 361
ſetinum vinum. 257
ſetubal Olyſſipo port. 80, 81
ſevenbergen. 127
Sevenwalden. 135
ſeverienſis Ducatus. 394, 409
ſeveria. 394
S. ſeverino. 259. 297
ſeverinum. 379
ſeverus Imperator periit. 252
ſevilia, 70, 78
ſevilla Jamaicum op. 563
ſevo mons. 231
ſeuruſſel. 192
ſeva. 511
ſeverski. 409
ſext Pompejus. 305
ſeyſadin. 459
ſezza. 257
Sf. chiotæ. 365
Lud. Sfortia captus. 283, 284
SfortiaGaleatius. 120
Shat. 542
ſialandia inſ. ejus opida. 228
ſiam, Damaſcus & Syria. 439, 440
ſiam urbs, regnum. *ibid.* ejus magnitudo. *ibid,*
ſiangjang. 426
ſiara. 558
ſibiria prov. 410
ſibylla Cumana. 262. Helleſpontiaca. 36
ſibyllini libri. 337
ſicaidares. 456
ſicambri, eorum ſedes. 156
ſicambri. 160, 156
ſicania inſ. 274, 302
ſicanus Iberorum dux. 307
ſicanus Rex. 302
ſicca. 524
ſicca Veneria Arnobii patria. 524
ſicilia cis Pharum, & trans Pharum. 295
ſicilia duplex. *ibid.*
ſicilia unde appellata. 302 ejus nomina, dicta magna Græcia. 274. promontorium, magnitudo. 203. urbes 303. & ſeq. fluvii. 305. montes. 306. incolæ. *ibid.* Domini. 294, 307. nova deſcriptio. 307. & ſeq. diviſio. 294. 306 Archiepiſcopatus. 309. & Academiæ. *ibid.* ſub Hiſpano. 276. ejus felicitas & natura ſoli. 308
ſicilia unde? 302
ſiciliarum geminarum Rex primus. 494 ſeq.
ſiciliæ umbilicus. 305
ſiciliæ & Neapolis regna copulavit Ferdinandus Catholicus. 295
ſichar ſ. Sichem. 487
ſichem ſ. Neapolis. *ibid.*
ſichemitæ nominis ſui auctorem repudiant. *ibid.*
ſicilienſis Melita. 309
ſick. 208
ſicoris fl. 69
ſiculæ gentes & linguæ. 307
ſiculæ Veſperæ. *ibid.*
ſiculi. 252. à quibus Sicilia dicta. 273
ſiculi ex Italia, 307. eorum mores. 308
ſiculum mare. 35, 37
ſiculum fretum. 35
Diodori Siculi patria. 305
ſicum. 324
ſicyon Arati patria. 332
ſicyonia 331
ſicyonii calcei. 332
ſide ſ. Syda. 477
ſidera quibus oriantur & occidant, oſtendere. 47
ſiderocapſa. 348
ſiderum ortum & occaſum oſtendere. 47
Teanum Sidicinum. 263
ſidices. 454
ſidicini populi. 263
ſidon. 491
ſidonius Principatus. 414
Siebenburgen / unde dicta, ejuſque op. 381
das Siebengebirge. 164
Sieben Stule. 381
ſieburgum. 208, 209
Siedenburg. 208
ſiedmogrodska Ziemia. 381
ſiega fl. 208, 209
ſigan. 427
ſigambri. 110
ſipercenſis Caſtellanus. 409
ſierra Leona, promontorium 537
ſierras. 557, 559
ſigeberdus Eaſtanglorum Rex 154
Sigebertus Corbejenſis. 207
ſigeſtan. 449, 457
ſigetum, ad quod Soleimannus obiit. 319
Sigeum op. & promont. 470
ſiginni. 379
ſigismundus Auſtriacus Helvetiis fœderatus. 120
ſigna Zodiaci. 9
ſignia. 257
ſigninum vinum. *ibid.*
Signifer. 9, 58
ſignum Arietis. 46
ſihor fl. 482
Sick. 208
ſilarus amnis. 263. 271
ſilarus ſive Silaro amnis. 263, 271
Silberberg. 196
ſileſia. 192. ejus fines & diviſio. 195
ſilia fl. 227
ſilis fl. 471
ſiloa piſcina & turris. 483
ſilt inſ. 227
ſilvabella op. 284
ſilva ſ. Silvæ. 80
ſilvanectes. 96
Æneæ Sylvii & Alexandri VII. & Catharinæ Senenſis patria. 289
ſilures ſ. Silires. 139
ſilys fl. 417
ſimach op. 315
ſimeon tribus Iſraël. 481, 489
ſimmera. 184
ſimois fl. 469. ejuſque ortus 469 ſeq.
ſimonides artis mnemonicæ inventor. 346, 358
ſimonidum duorum patria. 358, 359
Simonshafen. 101
ſimplicius Philoſophus Phryx 470
ſimylla promont. 430
ſin fl. 127
ſina & China, ejus limites & magnitudo. 425. in complures regiones diviſio. 426 urbes, fl. provinciæ. 427 Inſ. 428
ſinnarum milliaria. 26
Ad Sinas & Philippinas navigatio. 39
ſincapura. 441
ſindacui Caſtrum. 424
ſindæ inſ. 445
ſindifu urbs. 426
ſinear ſ. Sennaar terra. 499
ſinenſis Oceanus. 28

Sinenſium ſcriptura, artes, ſermo. 427, 428
Singan fl. 427
Singaras mons, n. Sima. 497
Singiaccus Turcis præfectus. 361
Singincus militare ſignum Singiaccis proprium. *ibid.*
Singidunum ſeu Senderovia. 376
Singiticus ſinus. 349
Singulis fl. 70
Singus l. Singa. 349
Sinigaglia. 246, 251
Siniſcola. 310
Sinope Mithridatis locus natalis, reg. & ſepulchrum; Diogenis Synici patria. 466
Sinſii. 379
Sintci, eorumque op. 351
Heraclea Sintica. *ibid.*
Sinthus ſ. Indus fl. 431
Sintien. 426
Sinueſſa. 271, 272
Sinueſſanæ aquæ ſalutiferæ. 272
Sinus Urias. 264
Sinus Velinus. 266
Sinus Cajetanus. 158
Sinus inſigniores. 31. & ſeq.
Sinus Numidicus. 37
Sinus quid? 31. Adriaticus. 35. Arabicus. 32. Archipelagus. 35. Codanus. 31 Corinthiacus. 35. Hyrcanus. 32. Mexicanus. *ibid.* Gallicus. 34. Perſicus. 32 Caspius. *ibid.* Sinus Californiæ, de Nanquan ad Cambajam Mexicanus, Gangeticus, inter Malaccam & Cambojam. 32. Sinus Ruſſicus. 33. Sinus ad Terram Antonii. 33. Virginis. 37. Livonicus. 31
Sinus Sucronenſis, Illicitanus. 76
Sion Gall. ſ. Sitten. 120 filia. 483. Sion mons, ubi Jebuſæorum urbs. 483
Siphnus inſ. 358
Sipuntum. ſ. Siponto. 264, 298
Sipontinus Archiepiſcopatus 301
Sipylus mons, op. Lydiæ. 471
Siradia. 393
Siradienſis Comitatus, op. & territoria. *ibid.*
Siras ſ. Schiras. 458
Sirbii. 377
Siricze. 129
Siris, fluvius & oppidum. 266
Sirmium, Decii patria. 515
ſirponis palus. 480
ſiſcia ſ. Siſeck. 314
ſiſecum ſ. Sigeſta. 314, 190
ſiſſopolis. 369
ſiſton. 457
ſitacene. 453
ſitarum regn. in Norwegia 168
ſitiſis. 525
ſitones. 155, 232, 168
ſitonum regnum. 168
ſitrocapſa. 361
Sittaw. 197
Sitten. 120
ſittia. 365
ſitum loci invenire. 48
Sitzeſtan. 457
ſitum poſitionis invenire. 76
ſivius ſ. Hermon. 488
ſitus ſ. Angulus poſitionis quid. 48
ſivilla Jamaicæ inſ. 563
ſivillia ſ. Hiſpelis. 70, 78
Skalholt op. 233
Skarsfiel. 231. Skorodom. 404
Skompe. 400
Skye inſ. 148
Shires Anglis Comitatus. 143
ſlagels. 229
ſlan. 194
Slaner Kreiſz. 194
ſlangendorpium. 229
ſlaucovia, ubi fodinæ. 394
ſlavi, eorum migratio. 165
ſlavi ſ. Slavonii in Boſnia. 321, 322
ſlavonia. 406
ſleida Johannis Sleidani patria. 175
ſleiza. 221
ſleswicum ad Sliam. 203, 227
ſleswicenſis Ducatus. 198, 203, 227. ejus limites & urbes. 227, 228
ſlochow. 410
ſloboda. 410
ſlonnenſis Caſtellanus. 400
ſlota fl. 135
ſluchovienſe Territorium. 403
ſlupcia. 393
ſluſa op. 125, 136
ſluyſa ſ. Sluys. 125
ſmalandia. 235
ſmalkaldia. 211
ſmaragdorum copia in peruvia. 559
ſmolensko op. Ducatus. 409, 411
ſmyrna ſ. Ismir. 474
ſmyrneus ſinus. *ibid.*
ſmyrnæi mores. *ibid.*
ſnoca op. 135
ſneck. *ibid.*
ſnelandia. 233
ſneatinum. 398
ſobidæ. 451
ſochaciovienſis Caſtelianus. 393
ſocalia. 400
ſocrates. 342
ſoducene. 462
ſœſa fl. 206, 224
ſœſt ſ. Suſatum. 206
ſogdiana, ejus fines. 418
ſoggi Regulus. 542
ſoiſſons. 96
ſociale oppidum. 259
ſoghne. 232
ſol planeta. 3
ſolimannus obiit ad Sigetum. 319
ſolanus & Subſolanus ventus. 24
ſoldavia Pruſ. 406
Soldin. 199
Soldquell. 199
ſolecia. 395
ſolem invenire verticalem. 50, 53
ſoli ſ. Solæ à Solone condita, Chryſippi patria. 467
ſolifuga, Siciliæ animal perniciosum. 310
ſolis altitudinem invenire. 56
ſolis locum indagare. 49
ſolis locum in Ecliptica invenire. *ibid.*
ſolis aſcenſionem invenire. 50
ſolis aſcenſionem rectam & obliquam invenire. *ibid.*
ſolis Coloſſos. 508
ſolis fons in Ægypto. 519 in Libya. *ibid.*
ſolis vel ſtellæ altitudo. 56
ſolis occaſus hybernus. 22
ſolis ortum & occaſum invenire. 49
ſolis templum in Ægypto. 515
ſolis vel ſtellæ declinationem invenire. 56
ſolis vel ſtellæ diſtantiam à zenith inveſtigare. 57
ſollingen. 209
ſollingenſis ſilva. 224
ſolnock. 317
ſolodorum. 117
ſolœ. 479
ſolon. 342
ſoloturn. 119
ſolsbacenſis regio. 187
ſolmensis comitatus. 169. 211
ſolſtitia quatuor. 12
ſolſtitiales. 10
ſolſtitiorum colurus. *ibid.*
ſoluntum ſ. Solus, nunc Solante. 304
ſolyma ſ. ſalem, i. e. Hieroſolyma. 482
ſolymi ſ. Piſidæ. 477
ſomerdick. 132
ſomerſetus. 146
Monte di Somma. 272
ſommerfeld. 199
ſommerſed. 146
ſomona ſ. Somme fl. 101
ſoncium à Friderico I. everſum. 284
Sonderburg. 203
Sondershauſen. 212
ſongo. 542
Southampton. 146
ſontius fl. 190
ſoone fl. 116
ſophene. 462
ſophia op. Bulgariæ. 376
ſophiæ Templum. 368
ſophocles. 342
ſophorum imperium in Aſia. 447
ſophronium. 534
ſophus ſ. Sophy ad Halim genus referens. 457
ſora, Daniæ Academia equeſtris, 229, 257
ſorabi. 376
ſora Sileſiæ. 196
ſora Italiæ opp. 257
ſoree torrens. 480. 482
ſoria i. e. Syria. 480
ſornanum ſ. Siam. 426
ſorna fl. 177
ſorrento. 262
Lucus Junonis Soſpitæ. 254
ſoſſavia. 406
ſoſthenes. 344
ſoſtratus Gnidius. 515
Ferdinandus Sottus. 553
di Sottovento. 556
ſouthampton. 144, 146
ſouthamptonia. 146
ſoutſex. *ibid.*
ſozotæ. 448
ſpaa. 96
ſpaa vicus. 96
Capa Spada. 365
ſpachioti ſ. Sfachie montes. 365
ſpalatum ſ. Spalatro. 324, 327
ſpandaw. 199, 200
ſpangenberg. 211
ſpanheimenſis Palatinus. 169
ſpanheimius. 184
ſparta. 336
ſpartacus fugatus. 267
Capo Spartivento. 294
ſpartaria. 77
ſpates. 344
ſpecus Corycius. 479. Specus Typhoneus. *ibid.*
ſpeir. 99. 176
ſperchius fl. 353
ſpetia. 286
ſphacteria ſeu Sfagia inſ. 334

Sphæra

Sphæra aëris, 2. cœli. *ibid.* ignis. *ibid.*
Sphæram facere obliquam. 47
Sphæram conſtituere parallelam. *ibid.* rectam. *ibid.*
Spimirienſis Caſtellanus. 393
Georgius Spielberg. 449
Spiegelberg Comit. 208
Spina Ducis Mutinenſis. 285
Spina longa. 366
Spira. 169, 176
Spirenſis Epiſc. 169, 225
Spiræum promont. 336
S. Spiritus fl. 543
Spirito ſ. Inſula. 545
S. Spiritus op. & colon. 553
Spiritus ſ. ordo. 107
Spithama. 26
Spitsbergen. 233
Spoletanus Ducatus, op. & fines. 277. 292
Spoleti. 252
Spoletium, ubi ex muliere vir factus. 251
Spoletum. 202
Spoletani Ducatus fertilitas 293
Spoletanorum mores. *ibid.*
Sponheim ſ. Spanheimium. 184
Sponheimenſ. Palatin. *ibid.*
Sporades inſ. 358
Sponſa Venetiarum. 284
Sponſa ſolis i. e. Rhodus. 507
Spreva fl. 163, 199
Spurius poſthumius circumventus.
Spyne. 147
Squillacæ. 297
Squillaci. 268
Stabæi. 452
Stabulum equorum in Dreſda 218
Stade. 206
Johan à Staden 561
Stadthagen. 206, 218
Stadtbergo. 206
Stadium. 25, 26. Græcorum *ibid.*
Stafanger. 232
Staffordia. 145
Stagira Ariſtotelis & Hipparchi patria. 350
Stagnum quid ſit. 28
Stagna Scytica. 29
Stagnone. 480
Stagnum. 36
Stain ad Rhenum. 119
Stalimene inſ. 356
Stambol. 369
Staniſlavovia. 400
Standartum quid? 138
Standia urbs. 475
Stantz. 119
Stapela. 405
ſtarachino. 351
ſtargard. 197. 201
ſtargatdia Pruſſiæ. 199, 404
ſtarigrad. 324
ſtasfurt ad Bodam. 220
ſtaſicrates Architectus. 355
ſtaticlorum aquæ 284
Statiellæ aquæ. 240
Achilles Statius. 262, 513
ſtato del la Chieſa. 277
ſtatus imperantes IV. 64
ſtatus Eccleſiaſticus in Italia 290
ſtaverna. 135
ſteenvyck. *ibid.*
ſteigenberg. 208
ſteira. 191
ſteirmarck 190
ſtega op. 229
ſtella fl. 289
ſtella polaris. 56
ſtellæ cur dicantur erraticæ. 2 cur fixæ. 4
ſtellæ latitudinem & longitudinem invenire. 57
ſtellæ locum invenire. 77
ſtellæ obliquam aſcenſionem & deſcenſionem invenire. 50
ſtellarum altitudinem invenire. 56
ſtellas nunquam occidentes oſtendere. *ibid.*
ſtellas nunquam orientes oſtendere. *ibid.*
ſtemenſis Archiepiſcopus. 393
ſtendalia. 199
ſtenenſe territorium. 400
ſteon. 220
ſtephanopolis. 382
S. Stephani equitum ſedes. 288
ſtepenow. 194
ſterlingium. 139, 147
ſtœra fl. 203
ſternbergica ditio. 199
ſtenwyck. 135
ſtenzicenſe territorium. 395
ſterlinium op. 139
ſteenbergenſis ager. 199
ſterquilinium littus. 303
ſtetin. 154. Ducatus. 200, 201
ſtevinus Mathematicus. 21
ſtiamiza. 344
ſtikhuſen arx. 206
ſtilianæ aquæ. 248
ſtilico. 274
Capo ſtillari. 471
ſtilpo. 342
Stinchenburg. 202
ſtiria. 189. ejus limites & diviſio. 190, 314
ſtirus fl. 397
ſtiria Marchia fuit poſtea Ducatus. 190
Caſtilio Stiverorum vulgo Caſtiglione della Stivere. 283
ſtoa porticus. 342
ſtobi. 351
ſtoicorum Philoſ. nomen. 342
Stockholm. 235
ſtonera fl. 203
ſtolpen Marchiæ. 199
ſtolpe Pomeran. 154. 200, 201
ſtolpena Miſni. 220
ſtolberg arx & Comitatus. 170. 212
ſtora. 524
ſtorkow. 199
ſtormaria. 203
ſtormariæ opid. *ibid.* 226
ſtovenſes. 351
ſtradanno. 406
ſtrahdee. 147
ſtradamova. 286
ſtralen arx. 133
ſtrale inſ. 201
ſtraleſunda. *ibid.*
ſtramulipa. 361
ſtrantfriſii. 228
Strand inſ. *ibid.*
Straſzburg. 99. 178
Straſſe fretum. 33
Straets-Vaerder. 33
ſtrathnavernia. 147
ſtrato. 331, 455
ſtratonicæ. 473
ſtratonis turris, eadem Cæſarea Stratonis & Paleſtinæ. 488
ſtratonis turris Hieroſolymis 483
ſtratos. 331
Caſtaldo Stravico. 375
ſtraubing. 188
ſtreſſius. 393
ſtregneſia op. 235
een Streeck. 46
ſtreletzka 410
ſtretto de Sunda. 444
ſtridon D. Hieronymi patria. 315
Striege. 196
ſtrigonium. 319
ſtrigonienſis Archiepiſcopatus. 321
ſtrigovia, ſ. Striege. 196
ſtrivilingia. 147
ſtrongyle inſula. 305
ſtruga. 351
ſtrymon. 353. 367. 368
ſtrymonicus ſinus. 350, 353
ſtubbeköping ad Grœnſundam. 230
Stuellweiſſenburg 319
ſturæ pons. 284
ſturleſonius. 230
Jacob Sturmius. 177
ſtudgardia. 181
ſtuellweiſſenburg. 319
ſtymphalus op. 334. lacus & mons. 335. 353
ſtuma. 404, 405
ſtumsdorff. 405
ſuana. 250
ſuandicum arx. 230
ſuaningius. 226
ſuaquen. 539
ſuardones. 154
ſuas ſ. Suvas. 465
ſuancke. 230
ſubſuſcorum Regna. 511
ſubſolanus, der Oſtwind 23
ſubilaqueum n. Sultaca. 295
ſubus fl. 534
ſubveſperus ventus. 24
ſucadano op. & fl. 444
ſucci. 379
ſuccinum in Pruſſiâ colligitur 406
ſuccorum clauſtra. 379
ſuccronenſis ſinus. 76
ſuccuir op. Rhabarbari copia 423
ſucevir. *ibid.*
ſuchaida. 524
ſuchnen. 423
ſuda. 366
Suder Judland. 227
ſudermannia. 235
ſuditi montes. 164
Sud-Weſten-Wind / Africus. Sud-Oſt. 22 ſeqq.
ſudovia provincia. 406
ſueaod & Sueod Sueonum patria. 234
ſuecius Oceanus. 31
ſueconi. 95
ſuecia nova. 551
ſueones. 156
ſuedi ſ. Sueden. *ibid.*
ſuedia Germaniæ regio. 152 ejus limites, 228. partes & op. 234. regnum. 186
ſuen. 234
ſuenoburgum. 229
ſueonum regnum. 168, 235
ſueſſa Aurunca. 256, 262
ſueſſa Pometia. 256
ſueſſionum regnum. 104
ſuevus fl. 159, 163
ſuevia. 178
ſueſſiones. 95, 96
ſues. 512
ſueſſionum Rex. 104
ſuet. 199

Suevi in Gallia. 104
Suevi. 158. Germani. 295
Reges Neapolitani. *ibid.*
in Sicilia. 307
Suevia. 179
Suevi Hiſpanias occuparunt. 275
Suevia antiqua, 159. ejus limites. 179
Suevicus circulus. 169
Suevicum mare. 155, 389
Suevus fl. 160
Suf Gemar. 524
Suffolck. 139
Sugdiana. 422
Suffolcia. 145
Suinum. 259
Suiones ſ. Sueones. 156, 235
Sulci. 310
Suldal. 410
Suliaca. 255
Sulla cepit Satyrum. 347
Sulmo. 257, 259. Ovidii patria. 257, 299. nunc Sulmona Sulmo gelidus. *ibid.*
Sulthania. 462. ejus conditor. *ibid.*
Sultzbach. 187
Sulveius. 143
Sultzthal. 241
Summachi. 454
Sumatra, ejuſque magnitudo & regn. 414, 443
Sund. 38. 228
Sundani. 226
Sunda. 542
Sunderburgum. 203, 228
Sundhorleen. 232
Sundmerleen. *ibid.*
Sundrium. 281
Sunfiorde. 232
Sunium prom. 342. 361
Sunnenberg. 199
Sunigovia. 177
Superintendens Gall. fiſco præeſt. 107
Superior Germania, ejus provinciæ. 172
Supernas. 24
Superum mare. 43, 239
Sur fl. 422
Sur ſ. Zor Tyrus. 490
Sur Saone op. 110
Suratta. 435, 442
Surrey. 139. 146
Suriſtan olim Syria. 480
Surrantini colles. 262
Surrentinus Archiepiſcopus. 300
Surrentum n. Sorrento. 262, 296
Surrentini colles. 262
Surria. 146
Surmona ſ. Sermona. 259
Sus Bœotica. 342
Sus Numidiæ fl. exundat. 518
Suſa in Maurocano regno. 535
ſuſa Italiæ. 240
ſuſa urbs in Perſia. 453
ſuſa Cottiæ. 271
ſuſaon Barbariæ Principatus. 532
ſuſatum ſ. Sœſt. 208
ſusdal. 410, 411
ſuſiana. 453. ejus populi, regiones fluvii, urbes, limimites, 453. unde dicta. *ibid.*
ſutſania Comit. 122
ſuſo fl. 110
ſutherlandia. 147
ſuthſexia. 146
ſutri. 250
ſutrium. *ibid.*
ſuvas ſ. Suas. 465
ſuzæi. 452
ſuzi. 505
ſwarta fl. 195
ſwentina fl. 203
Schwartzwald. 195
ſchwarzenbergenſ. Archiep. 169
Schweinitz. 196
ſwerinenſis Ducatus. 202
ſwerinum. *ibid.*
ſwira op. & Ducatus. 409
ſchwinfurtum. 183
ſwitz vicus. 118
ſwitzeri. *ibid.*
ſwolle. 135
ſyaletæ. 368
ſybaris op. 265, 266, 271
ſyaaris fl. 271
ſybaritarum luxus. 267
ſybaritica menſa. *ibid.*
ſyder. 120
Sudoſten-Wind Vulturnum. 24
ſydri. 449
Sudweſten-Wind Africus. 24
ſydlovecia. 395
ſydlovia. *ibid.*
ſyene, hodiè Asna. 514
ſylla capit Satyrum. 347
ſylt. inſ. 203
ſylva Ducis. 127, 136
ſylva Chaonia. 330
ſylva Caledonia. 139
ſylva Hercinia. 164
ſylva Cæſia. *ibid.*
ſylva Semana. *ibid.*
ſylva Ottoque. *ibid.*
ſylva Gabreta. *ibid.*
ſylva Luna. *ibid.*
ſylva Martiana ſ. Hartiana. *ibid.*
ſylva Calydonia. 138, 139
ſylvarum ratio. 46
Syltzthal. 241
ſylveſtris Circulus. 215
ſymæthus fl. 305
ſymbolus mons. 367
ſynnada urbs, marmore clara. 469 ſeq.
ſynnadicum mamor. *ibid.*
ſyneſius Epiſcopus. 520
ſynœci. 59
ſynodus œcum. IV. 407
ſynthus n. Eno. 367
ſyphax Rex. 260
ſyphacis domus. 524
ſyracene. 462
ſyracuſe. 303. ejus portus. 294. 307. partes. 203
ſyren ſ. mulier marina. 130. 131
ſyria antiqua, ejus fines, magnitudo, diviſio. 480
ſyriacus Chriſtian. Principat. 494
ſyria Cava. 480, 595
ſyria quadruplex. 480
ſyriæ variæ appellationes. *ibid.*
ſyrium mare. 37
ſyromedia. 454
ſyrophœnicia, ejus limites, & urbes. 490
ſyrtes quid? 521, 522
ſyrtin majorem & minorem. 37
ſyrus inſ. Pherecydis Philoſophi patria. 358
ſyſtemata mundana. 3
ſziachmeth. 420

T.

TA fl. 427
Tabachſan 465
Tabacum. 561
Tabernæ Alſariæ. 177
Tabernæ Montanæ. 174
Tabia ſ. Taggia. 286
Tabiene. 451
Tabin promont. 377, 413
Tabor. 194
Tabrachæ ſ. Tabrac. 524
Tabris. 454, 457
Taprobana. 42
Tabuda fl. 101
Tabula Climatum. 18
Tabula continens gradus longitudinis in milliaria converſos. 55
Tabula exhibens horas æquales in ſcrupulos reſolutas. 52
Tabulæ Alphonſinæ. 77
Tabulæ Geographicæ earumque uſus. 59 & ſeq.
Tabulæ legis. 428
Tacape urbs. 338, 339, 521
Tacatua. 524
Tacchaw. 193
C. Taciti Annales reperti 207
Tacola n. Tavay. 440
Tænarum prom. & op. 335
Taffileta Imperium. 535
Tagaliſtan. 417
Tagaſſa. 535
Taggia. 286
Tagia. 534, 535
Tagus fl. 67, 69
Tahona. 458
Taja fl. 69
Tajamento, ol. Tilavemptus fl. 272
Taiſlius. 393
Tainſu regnum. 423
Taiphali. 379
Thaletis Aſtrologi patria. 473
Taliacotium caſtrum. 299
Talometta. 519
Tamai. 458
Tamaracum Braſilianorum Deus. 561
Tamariha. 559
Tamari fl. fontes. 259
Tambopola. 561
Tambyzi. 450
Tamerlani ſepulchrum. 421
Tameſis ſ. Tams fl. 145
Tanacerin. 441
Tanagra. 341, 360
Tanais fl. 37, 378, 407
Tanais Europæ terminus. 36
Tanaita. 378
Tanarus fl. 270
Tancredus, Normannus. Siciliæ Rex. 294, 307
Tanger ſ. Tingis. 534
Tanger fl. 199
Tangermunda. *ibid.*
Tangut regnum. 419. 423
Tanicum oſtium Nili. 518
Tanqueroda arx. 223
Tantalum op. 474
Tanyn. 419, 422
Taoce. 452
Taormia. 303
Tapæ. 379
Taphræ, Taphra ſ. Taphrura, n. Afacus. 522
Taphris ſ. Vacces. 532
Taphros ſ. Taphræ. 384
Taprobana inſ. 443
Tapuri. 450, 454
Taradante. 535
Tarantaſia. 88
Tarbart. 147
Tarbe. 90
Tarbelli. *ibid.*
Tarbellæ aquæ. *ibid.*
Tarduli. 66
Tarenti in Calabria. 299
Tarentum. 263, 269, 297
Tarentinorum luxuria. 265
Tarentinus ſinus. *ibid.*
Tarentinus Archiepiſcopatus. 301

Targa

I N D E X.

Targa regnum. 527, 536
Targowisko. 383
Tariana. 453
Tarichea. 488
Tarisko. 383
Tarnacum oppidulum. 111
Tarnopolia. 399
Taropietz. 408
Taroza fl. 317
Tarquinii. 248
Tarquinius Priſcus. *ibid.*
Tarracina. 256, 292
Tarraco ſ. Tarrago. 67. 78, 75
Tarragona. 70, 75
Terraconenſis provincia. 66
ejus regiones. 67
Tarſatica. 324
Tarſus D. Pauli, Hermogenis & Athenodori patria. 479
Tartach regnum Arabiæ. 503
Tarvidium promont. 138
Tarviſiana Marchia, 276. 280
ejus opida. 280
Tarviſianum territorium. 277
Tarviſium ſ. Treviſo. 243 280
Tarus fl. 285
Taskent urbs. 421
Tasſinga inſ. 229
Tatacene. 449
Tatianus Asſyrius. 454
Tatianus. 454
Tatonteac prov. 32
Tatar fl. unde Tattari 419
Tatari, eorum Hordæ. *ibid.* Aſtracanenſes, Caſanenſes 421. Czerkaſſi. 416. Nohaigenſes, 421. eorum ſedes, 420. Zagatai, eorumque fines, *ibid.* Savolhenſes, 421. eorum Principes, 385. regnum, 384. Regum ſepultura, 420. eorum mores. 385
Tataria unde dicta, ejus magnitudo & diviſio, 383, 384 limites, 418, 419. Vetus. 418. ejus fines, *ibid.* Major Minor, 383, 384. ejus fines, 383. incolæ, opida, diviſio, 348. Præcopenſis, Cremea. *ibid.*
Tattaria deſerta, ejus limites, partes & populi. 419, 420. ſoli natura. 385
Tataricæ origines. 384
Tau ſ. Niqua vermiculus. 559
Taulantii. 347
Taunus mons vulgo der Hayrich. 164
Taurasium. 261
Tauraſinus ager. *ibid.*
Tauraſini campi. *ibid.*
Tauri à Thubal 416
Tauri ſ. Taurici. 239. 378
Taurica Cherſoneſus. 384. ejus fines, opida, incolæ, diviſio. *ibid.*
tauricum mare. 36
Taurini. 239. 240. 273
Taurinenſis Archiepiſcopatus. 300
Tauris regia. 454. 458
Tauriſci. 379
Tauromenium ſeu Taormena. 303. 308
Taurominius fl. 305
Tauroſcythæ. 378
Taurunum. 315. 373
Taurus mons. 477
Tavaſci. 556
Tavira ſ. Tavilla op. 80
Tavay. ol. Tacola. 440
taus. 194
tawartzin op. 318
taxandri. 94
taxandria. *ibid.*
taxiana, trilinguis. 113
taygetus. 354
tayen op. & fl. 147
teanum Apulum. 264
teanum Sidicinum ſ. Tiano. 263
teate n. Tiati. 259
tebal regia. 145
teber. 423
tecklenburg Comitatus. 208
tectoſagæ in Galatia. 466
tectoſages Volcæ. 89
tedanius fl. 324
tedele. 535
tegas Gottorum Rex. 275
tegazza. 536
tega ſ. Tegæa, 335
teglio. 241
teja fl. 195
teiſſa fl. 145
teiſſe ſ. Patiſſus. 316
Tecklenburg. 208
telamon ſ. Telamone, op. 249 portus & promont. 249, 288
Ajacis & Teucri pater. 357
telamone. 249. 276
telmeſſus. 477
telchinis ſ. Rhodus. 507
telephus Latinus. 273
teleſia ſ. Teleſe. 260
pont. Teleſinus. 254
Telium ſ. Tell. 241
tellig. 207
tellina Vallis. 241, 281
Wilh. Tell. Urienſis. 117
Telluris in Inſulas, Peninſulas & Iſtmos diviſio. 46
telmeſſus ſ. Telmiſos. 477
telogrammum, 439
telus inſ. 358
temenites mons. 374
temeſana. 534
temeſanum vinum. 267
temeſæum æs. *ibid.*
temeſia ſ. Temeswar. 316. 379 Comitatus. *ibid.*
temeſius fl. *ibid.* 477
temeswar. 379
temian. 537
temirzar. 420
tempe Theſſalica. 346
temperatæ Zonæ 14. incolæ. 13
templi Hieroſolymitani deſcriptio. 483
templum Veneris. 304
temſa ſ. Tempſa. 267
temporalis hora. 52
tempus vel diem ex cognitâ ortus vel occaſus alicujus ſtellæ ſpecie invenire. 58
tencinum. 394
teneriffa. 21
tencteri, 156, eorum ſedes. 157
tenda op. 282
tenduc regnum. 423
tenduc provincia *ibid.* ejus Rex Uneanus Chriſtianus. 423
tenes op. & prom. 533
tentyris. 514
tenus inſ. 358
teos, Anacreontis & Erinnæ patria. 474
tepheletum. 533
ter fl. 75
teramo. 259
terani ſ. Terni. 252. 292
teranum. 298
therapne, i. e. Corſica. 311
tera fl. 81
tercera inſ. 557
teredon vicus 500
terei nefandum crimen. 392
terenti Villa. 257
tergeſte ſ. Tergeſtum, n. Trieſte. 243. 278, 279
tergeſtinus ſinus ſ. Golfo di Trieſte. 278
terias fl. 305
terina. 267
terinæus ſinus. *ibid.*
terioli. 189
termeſſus. 478
termini fl. 305. op. 308
terminus inter Europam Aſiamque. 43, 44
ternate. 445
terpilus. 349
terra unde dicta. 42
terra 1. ejus diviſio. 24. ambitus. 20. 301 diameter, 20. globus, 2. longitudo, latitudo. 20. magnitudo. 21 rotunditas, 42. circumnavigatio. 40. 41
terra auſtralis ſ. incognita. *ibid.*
terra continens, *ibid.* polaris 38. ſeptentrionalis. 44
terra Antonii à Diemen. 33, 34
terra de Anazza. 264
terræ auſtralis prom. 564
terra Chanaan. 480
terra de Baccalaos. 552
terra Hadelæ. 206
terra di Lavoro. 261
terra del Fuego. 38, 564
terra Laboratoris. 552
terra Lucovienſis. 394
terra de Otranto. 397
Fiume di Terra nova. 305
terra nova 307. ſ. Terra neuf. 51
terra de Natal. 543
terra de li Pulci. 304
terra S. Spiritus. 558
terracinenſes, aquæ calidæ. 256
terra Vechia. 212
terſatz. 324
tertona. 283
tertulliani patria. 522
tervanna ſ. Terwanne. 94, 126
tervingii. 379
terzota. 534
Teſchen. 196
teſchinenſis Ducatus. *ibid.*
teſcuro op. 555
teſino ſ. Ticinus fl. 270
tetrapolis regio. 493
tetrarchiæ XVII. in Cœleſyria. 494
tetuan. 535
teverone fl. 253, 271, 292
teucheira ſ. Trochara. 510
teutas ſ. Mercurius. 165
Teuffelsgrund. 163
teuthrania. 466
teutiſci, vulgo die Teutſche/ unde dicti. 151. 155
teutonici. 151, ſeq.
teutoburgium. 208
teuto num fuerit verus Deus? 165
teutoni. 155. 166
texel. 132
thabor. 194
thabriſtan. 457
thamar fl. 419
thanis Pharaonum regia. 515
thapſacum ſ. tapſecus. 455 496
thapſus. 522
thata. 320
theate ſ. Thieti. 298
thaler. 194
theatinus Archiepiſcopatus.
theatrum Dionyſiacum. 343
Thebæ Ægyptiæ, 341. Bœotiæ, *ibid.* 345. ab Alexandro deletæ, à Caſſandro reſtauratæ, 341. Hecatompylæ n. Theves, 514. Lucaniæ, 341. Phthioticæ, 346. Theſſalicæ, 345
thebanus ager. 34
thebais. 512

Thebani

I N D E X.

Thebani Iſmenii. 341
Thebanorum lex de infantibus. *ibid.*
Thebet ſ. Tibet tattarorum prov. 422
Theba Saxonicæ. 222
Thematia mons. 334
Themidis oraculum. 341
Themiſcyrene. 465
Themiſtitan. 555
Themnas. 482
Themiſtocles, 342. legatus ad Andrios.
Theiles of Orknay inſ. 148
Theocritus Syracuſanus. 303
Theodoretus hiſtoriæ Eccleſiaſticæ autor. 454
Theodoricus Gothorum Rex. 275
Theodorus Gaza. 350
Theodoſia. 384
Theodoſii patria. 350
Theognidis patria. 342
Theon. 513
Theonis villa. 126
Theophraſti Paracelſi tumulus. 188
Thera inſ. 520
Theramum. 299
Therapnæ, 365
Theraſia. 305
Therma ſ. Theſſalonica. 350
Therma Gallatiæ. 467
Thermaicus ſinus. 350
Thermæ Carolinæ. 187
Thermæ Himerenſes. 304
Thermæ Hirſchbergenſes. 196
Thermæ piperinæ. 281
Thermus fl. 473
Theamodon ſ. Thermodoon fl. & mons. 416, 465
Thermopylæ. 354
Teratrophium. 283
Theſeus 342. ejus ſepulchrum. 356
Theſpiæ. 340. 354
Theſprotis ſ. Theſprotia. 330
Theſſalia 328, 344. ejus varia nomina, *ibid.* opida, *ibid.* fines, *ibid.* flumina, 353. montes, 355. equites & venena. 346
theſſalonica 350 362 Fuſtathii Harmenopoli, Cydonii, Gazæ, & *H*ipparchi patria. 350
Theſtius fl. 353
Thetidis nuptiæ. 355
Theut. 151. 165
Teutiſci unde dicta eorum lingua & ſedes. *ibid.*
die Teutſche. *ibid.*
Thieti. 298
Thires. 367
Thirus. *ibid.*
Thinnias promont. 369
thocarorum gens. 450
thogarma, à quo Turcæ. 416
thomæbamba. 559
D. Thomæ inſ. 136, 545
Thomas Aquinas. 257
D. Thomas Apoſt. in India. 433. ejus ſepulchrum, opidum, 437. templum. *ibid.*
Thomas Candiſch. 40
Thomas Morus. 145
Thomas Ravennas. 250
Thomas Volſejus Cardinalis. 145
Thoringer Wald. 194
thoſpia. 462
thoſpites. *ibid.*
thoſpites lacus. *ibid.* 498
thracia, ejus natura ſoli, nomen, limites, magnitudo 367. diviſio, populi, 368. urbes 168, 369. Incolæ eorum mores, a Romanis domita, à Turcis ſubacta, 371. Macedonibus, Romanis, Turcis ſubjecta. 372
thraciæ opida ad Pontum. 369
thracicus Boſporus. 36
thraſcias. 24
thraſybulus. 342
thraſimeus lacus. 247
thrax Martis filius. 367
thronium op. 343, 354
theſſalorum ſtudia & mores. 346
thutrania. ſ. Teutrania. 466
thubal, unde Tauri. 416
thucydides. 342
thule n. Island inſ. 148. 232. 233
Thum in Eſchenthal. 241
thur fl. 117
thuria. 334
Thuringheim. 177
thuringia Landgraviatus, ejus limites & opida. 212
thuringi 158
thurii ſ. Thurium. 266
Thuröe inſ. 226
thuſſagetæ. 378
thya tractus. 227
thyatira, n. Tire. 472
thydsholm. 227
thymiaterium. 534
thyni. 368
thynici. *ibid.*
thyrholmia. 227
thyſdrus. 522
thyſted op. 227
tiagna. 465
tiago inſ. 546
tiberias op. 485, 488
tiberiadis lacus ſ. marc. *ibid.*
tiberis fl. 247, 250, 270
tiberina oſtia. 238
tiberinum. 251
tiberius domitor Pannoniæ. 315
tiberius Gracchus. 67
tibiſcus ſ. Patiſſus fl. 217. 380
tibiſcum op. 379
tibur, n. Tivoli. 254, 292
tiburtina villi. 254
ticinenſis ager. 276
ticinum. 244, 270
ticinus ſ. Teſino fl. 117. 270. & Anticinus fl. 283
tidor. 445
tiel. 134
tienen. 127
tieti. 259
tifata mons. 272
tifernum Metaurenſe. 253
tifernum Tiberinum. 251
tiferni fl. fons. 260
tiflis. 460
tigil ſ. Tigris fl. ejus fontes. 498, 461
tigrai. 559
tigranocerta. 462. ſ. Tigranopolis & Tigranopetra. *ibid.*
tigris, n. Tigil fl. ejusque fontes. 498. 461. 462
tigurini. 98. 119
tigurinus lacus. 117
tigurinus pagus. 98. 119
tigurinorum fines. 98
tigurum opp. *ibid.*
tigurum. 119
tilavemptus fl. 243, 272
tilemannus Heshuſius. 224
tile marchia. 232
tilſa. 406
timacus fl. 314, 323
timachus fl. 374
timana. 558
timavis amnis & lacus. 243
timogetia. 375
timonitis. 467
timor ſ. Motir inſ. 445 ſeq.
timothei Muſici patria. 473
timurleni. 422
tinaſſa. 533
tinda. 365
S. Maria di Tindari. 305
Golfo di Tineſe 480
tingi n. Tanger. 526
tingitana provincia, ejus opida & limites. 526
tingitana Mauritania. 525
tinia fl. 252
tinna fl. 293
tinos. 356
tipaſa. 526
tiranum ſ. Tiran. 281
Andr. Tiraquellus. 108
tiraſſienſis Ducatus. 95
tireſia Alphonſi VI. filia notha. 73
tiricara lacus. 560
tirolis Comitatus. 185, 276
tirut. 539
tiryns. 337
tiſariæ. 465
tiſernum. 558
titius fl. 324
tituan. 534
titus Cretæ Epiſcopus. 366
titut op. 379
tivoli, ubi hortus Ateſtini. 292
tmolus, n. Tomalice mons. 471
toace urbs. 452
toacene prov. *ibid.*
tobol. 410
tocato. 465
tocayma. 558
tockey. 317
tocquerati. 156
todi. 252. 292
todos los Sanctos ſive portus. 561
toledo. 68
toleranum regnum. 73
toletum. 68. 78, 79
toliſtobogii. 466
tolkomith. 404
tollenſa lacus. 202
tollentinum. 259
tolmetium op. 243
tolmium regnum. 556
toloſa op. vulgo Tolouſe. 81, 89, 103, 112
toloſanus Comitatus. 107
toloſanum parlamentum. 107
toloſanum aurum. 112
tolouſe. 107
Tolsberg. 401
tomæus mons. 334
tombutu regnum. 528, 537
tombutum. 526. 528. 537. 538
tomeſuar. 375
tomi, Ovidii exilio nobiles. *ibid.*
tonagra ſ. Tanger fl. 534
tondarium majus & minus. 228
tondern. 203, 228
toninga. *ibid.*
tongern. 96
tons inſ. 227
tonsberga. 232
topinus fl. 292
topiris ſ. toprus. 370
topographia quid? 2
torelia ſ. toreglia. 286
torga. 219
tornacum Gallis tournay. 125
torneus ſ. toronaicus Sinus. 349
tornia Botniæ op. 236
toronæ. 349. 362

Toronæ

Torræ regnum. 543
Torre d'Anazzo. 264
Torre di Camarina. 303
Torre di Græco. 262
Torre Loppa. 267
Torre di mare, ſpecula ad Metapontum. 263
Torre di pulici. 304
Torre di Patria. 261
Torrens. 28
Torrida zona quid? ejusque incolæ. 13
Tortona. 240. à Friderico Ænobarbo everſa. 283
Tortonenſis ager. 276
Tortoſa in Catalonia. 75, 81
Tortoſa in Phœnicia. 491
Torunium. 404. 405
Toſa fl. 241
Toſarene. 462
Totacene. 450
Totene. 462
Toul. 97. 106. 174
la Tour de Rouſillon. 89
Touraine. 92. 109
Tournay. 125
Tours. 92. 109
Toxandri. 94
Toxa. 369
Trabuco. 512
Trachonitis. 495
Traënta fl. 268
Traga fl. 199
Tragonara. 264
Tragurium. 324
Tragelaphus. 461
Trajani pons in Danubio ad Senderoviam. 375
Trajana Portus. 249
Trajanopolis. 369. 372, 470
Trajanopolis Myſiæ maj. 470
Trajectenſis provincia 123. Unde Nomen. 132
Trajectum op. *ibid.*
Tramontona i. e. Boreas. 23
Trankera arx. 230
Tranienſis Archiepiſcopus. 301
Tranium ſ. Trâni op. 298
Tranſalpina Gallia. 86
Tranſilvania, quando appellata, 378. ejus ſitus, fines & opida, incolæ. 380. 381 principatus. *ibid.*
Tranſiſalania, ejus fines, partes, urbes. 122. 134
Tranſmontana Peruvia. 559
Trapani. 304. 308
Monte di Trapani 306
Trapezus n. Trabiſonda. 465 505
Traſſinga. 230
Trava fl. 163. 202
Travancor. 438
Travemünde. 203
Trautenaw. 94
Traw. 324
Trebela fl. 200
Trebellia fl. 201
trebia fl. clade Romanorum nobilis. 246, 270
Trebeta Rex. 99
trebiſonda. 465. 505
trebocei. 99
trecaſſium urbs. 93
trecæ. 93. 110
treconium. 92
tremboula. 399
trembulienſe territorium. 398
tremiſenum regnum. 524, 532. 533
tremiſena ſ. Tremiſen op. dominii Turcici terminus. 532
tremonia. 170, 207
trento. 189. 201, 298
treptow. 201
trœcen. 336
tres Tabernæ. 252
trerus fl. 271
treverenſis Diœceſis, ejus limites. 174
treveris ſ. Trier. 96, 175
treverenſis Elector. 171
treverenſis Archiepiſcopatus 171. 174
treverenſis ſ. Trevirîcus Epiſcopatus. 116, 225
treves. 96, 175
treviri, 96, 152. clariſſimi. 100
treviſo. 280
triballi. 374
tribeſe. 201
tribicelli. 466
tribunal Salomonis. 483
tricala. 361
tricaricum. 298
tricaſſii ſ. Tricaſes, 93
tricaſſium. 110
tricea ſ. trica. 344
tricornium. 374, 376
tridentinæ Alpes. 272
tridentinus Epiſcopatus. 196, 189
tridentum ſ. trento & trien. 189, 241
Trier. 96, 175
trieſte. 243
trieterica. 354
trigemahon. 539
triglypten. 440
triguier. 92
trimenothuritæ. 470
trimontium. 369
trinacria. 302
S. trinidad inſ. 562
trinobantes. 139
trioneis ſtellæ. 5
triphyliaca. 334
tripoli fl. in Galatia. 466
tripolis Cariæ. 473
Syriæ. 504, 532
tripolis nova ſ. Barbariæ. 533
tripolis in Phœnicia, ejusque conditores. 491
tripolitana Prov. 532
triquetra Sicilia. 302
triſtolus. 351
tritheimius Abbas. 184
triton fl. 521
tritonis palus. *ibid.*
triumviratus peninſ. 246
trivoli. 254
troas ſ. Phrygia Minor, ejus urbes & flumina. 469
troas Alexandri ſ. Alexandria. 469, 470
troce op. 396
trochara. 519
trocenſis Palatinatus op. & Senatores. 396
trœmi. 466
trogloditæ. 374, 378. Arabum pars, unde dicti, eorumque mores. 511, 523
troglodytica, ejus gentes, regna & limites. 523, 529
troja Apuliæ. 264, 298
troja ſ. Ilium. 470
Herlef trolle. 229
trombas. 543
trompeite ſ. trompette caſtrum. 112
tropæa Æmiliani. 88
tropæa op. 297
tropæa Pompeji. 76
trophonii antrum. 298, 360
tropici. 11. eorum officia. 12
Tropicus Cancri. 11. Capricorni. *ibid.*
troppa & Troppavienſis Ducatus. 196
troppe. *ibid.*
Vai Troppia. 209
troyes. 93. 110
truentinum Caſtrum. 259
truentus vulgo Tronto fl. 259, 298
trugillo. 559
trumplini ſ. Triumplini. 241
trunſolen. 231
tryphon. 590
tubal non venit in Hiſp. 71
tubaris fl. 162, 182
tubantes. 156, 157
tuberonis inſ. 464
tubinga Academia 226. collegio nobilis. 181
tubuſubtus. 526
tucca. *ibid.*
tuder. 252, 292
tueda fl. 143
tudi S. Martini patria. 292. 293
tueria. 411
tugeni. 298
tugenus pagus. 98, 117
tugium op. 98. Tugii. 118
tuia opp. 44
tuito l. Tuiſco Germanorum Deus. 165
tulla. 408
tullium ſ. Toul. 97, 174
tumbes. 522
tumen op. 420
tumenſes Tatari, eorum ſedes. 420
tunnes. 522
tunetanum regnum, ejus opida & diviſio. 521, 522, 532
tunetum ſ. Tuniſa, n. Tuniſi olim tunes. 533. 534
tungreſſis Epiſcopatus. 172
tungri. 95, 99. 151
tungria. 104
tunis ſ. Tunet. 522
tuppin Ambaucii, Icini, Imbæ. 561
turcæ Boſniæ. 322. Bulgariæ & Serviæ domini. 376
turcia op. 298
turcium Imperium, ejusque ortus & ſedes in Aſia & in Europa, 416. præcipuæ urbes. 503, 504
turcæ ſ. Turci, eorum origo, ſedes, 416. tenent Græciam. 359, 419 ſeqq.
turcici Imperii regiones in Aſia. 456
turcicum milliare. 27
turckeſtan, 419. ejus fines & oppida. 420. ſeq.
turckzueſt. 379
turcheimium. 169
turcoman. 458
turcomannia. 462
turdetania unde dicta? 66
turduli. *ibid.*
turdulorum mores. *ibid.*
turanus fl. 259
turigo opp. 98
turingheim. 177
turino 240. Academia. 282
turium Mœſiæ. 374
turkzueſt. 379
turones. 92, 109
turonum ſ. Tours. 109
turquovienſis Comitatus 117
turris marina. 298
turris rotunda. 283
turris S. Vincentii. 246
turris Stratonis, ſ. Cæſarea Stratonis ſeu Cæſarea Palæſtina

læſtina. 488. Diomedis. 368
Turuntus fl. 390
Tuſca fl. n. Guadilbarbar. 521
Tuſcanella. 290
Tuſcia duplex. 287
Tuſcia. 276, 277, 287
Tuſci, 239, 247. Italiæ incolæ. 273. à Gallis ejecti. 274. eorum cultores. 311. op. *ibid.*
Tuſciæ Ducatus op 286, 287
Tuſciæ oppida ſub Hiſpano. 276
Tuſciæ Magni Ducis ditiones 277, 287
Tuſculana ſedes Epiſcopalis. 301
Tuſculanum Ciceronis. 254
Tuſculum n. Fraſcati. 254, 292
Tuſcum mare. 247
Twente. 134
Equus Tuticus. 260
Twer op. & Ducatus. 408
Tuy. 72
Tyana ſ. Tianæ & Tiagna. 465
Apollonii Thyanæi patria. *ibid.*
Tychonicum Syſtema. 3
Tycha Syracuſarum pars. 303
Tyde Caſt. 72
Tydsholm inſ. 227
Tykoczin. 400
Tyndaris ſ. Tyndarium. 305
Typhonis cubile. 479
Typhonous ſpecus. *ibid.*
Typographica ars, antiquitus inventa. 423
Tyragetæ. 378
Tyranni maris. 138
Tyrholmia. 227
Tyriſſa. 348, 361
Tyrna. 318, 320
Tyrolis Comit. ejus limites. 189
Tyrrheni. 247
Tyrrhenia. 237
Tyrrhenum mare. 247
Tyria purpura. 490
Tyrus, Porphyrii, Maximi Philoſ. & Ulpiani patria. 490
Tyrii re navali præſtantes. *ibid.*
Tyriorum ſcala. *ibid.*
Tyrus Antiqua. *ibid.*
Tyſſa fl. 317
Tzacones. 363
Tzaconia. 360
Tzargorod. 410
Tzilminar. 452
Tziſirick. 457
Tzudnow. 399

V.

VAcia. 158
Vaccæi. 68
Vaccæorum mores. *ibid.*
Vacces ſ. Taphris. 532
Vacina fiume. 248
Vacipala. 539
Vada volaterrana. 243
Vada Sabatia. 240, 271
Vadaſſi. 454
Vadicaſſes. 93
Vadoſa æſtuaria, **de Waten.** 136
Vadro fl. 491
Vagus. 319
Vahalis fl. 100, 162
Vaiſon. 89
Vajelitia. 330
Val Camonica. 241
Val di Non. *ibid.*
Val de Sol. *ibid.*
Val Troppia. *ibid.*
Vallachia quando appellata. 381. ejus partes & opp. à Turcis ſubacta. 382. ſeqq. ſoli natura, diviſio. *ibid.*
Valachorum mores. *ibid.*
Valachus tributum dat imperatori Turcico. *ibid.*
Valentia. 68, 73. Latitudo. 76 Duos habet ſinus, quatuor portus. *ibid.* quinque fluvios principes regnum. 80 & urbs. 76, 78
Valentia Formoſa. *ibid.*
Valentia Galliæ. 88
Valentia, i. e. Roma. 254
Valentianæ ſ. Valenchienes. 126
Valentinianus III. interemtus. 275
Valerian. Varia ſ. Vico Varo. 255
Valeria Pannoniæ. 314
Valkenborg. 228
Valleſia Superior. 120. Inferior. 120, 241
Valeſii. 120
Vallia meridionalis, ſeptentrionalis. 41
Vallia dolit ſ. Valdoletum. 79
itemque in Hiſpania Nova. 553
Vallis Joachimica. 199, 219
Vallis Joſaphat. 484
Vallis Demona, Mazaræ, Neeti, earumque limites & urbes. 307
Vallis Tiaboli. 163
Vallis Pennina. 120
Vallis Rocida. 66
Vallis Tellina. 217, 241, 282
Vaiois. 107
Vallona. 347. 361
Valſterboem. 228
Vandalen Hupſz. 78
Vandali. 154. quaſi **Wandeler.** 154. eorum nationes. *ibid.*
Vandali in Gallia. 104. & in Germania. 155. in Pannonia. 316
Vandali in Italia. 274. in Hiſpania. 72. in Sicilia. 307
Vandalia. 78
Vandalorum dom. 78. migratio. 165
Vanduli. 154
vangiones. 99. 175
vangue. 539
vannes. 92
vannia. 241
varadinum. 317
varboſania. 322
varca. 400
varduli. 68
varella. 440
varheli. 379
varia inſ. 255
varini. 154, 450
Mar Varmejo. 554
varna, 375. clade Chriſtianorum nobilis, 375
varni in Bactris. 450
varſavia. 401
varſovienſis Palatinatus. 400
varta fl. 389, 393
vartha fl. 163
varus fl. 239
vaſates 90
vaſcus de Gama. 40. primus circum navigavit terram.
vaſcus de Gama Indiam detexit. 40, 434
vaſcones in Gallia. 90
vaſcones. 67
vaſconia, ejus limites. 90
vaſio n. Vaiſo, 89
vaſonna 92
vaſcus Nunnius de Valboa. 38
vaſtena ſ. Vadſtena. 235
uberlinga, 180
ubii. 99, 156, 157. in Galliam traducti, à Cattis pulſi. 99 eorum ſedes. 157. opidum 99, 100. Ara. *ibid.*
uccarana Marchiæ. 199
uchan menſura loci. 27
uckermunda. 199
Ucker-See. 199
udene. 243, 279

Udenheim. 176
vechta fl. 199
il Vecovio di Sabina. 253
vectis inſ. 146
vedinum. 243, 279
veera ſ. Ter Veer. 128
veſuvius mons. 272
veji. 248
S Veit. 190
Islas de las Velas. 446, 537
velavia, vulgo de Veluwe. 133
veldiin. 242
velenas. 495
velia ſ. Helia & Eliæ. 266
velinus lacus. 253
velinus ſinus. 266
veliſca. 394
velitræ. 256
vellay. 89
vellin. 401
vellinum. 236
vellocaſſi. 95
velorum inſ. 537
velunia. 393
venafrum n. Venafri. 263
venaſca. 76
venecuola regnum. 558
veneda, 402
venedi. 165
venedi Sarmatæ. 388
venedorum Ducatus. 201
venedicus ſinus. 188, 402
venedocia. 143
veneris portus. 286
veneris templum. 304
veneria. 524
venetæ Reipubl. Turcis ſubeſt. 326
venetarum mores. 280
veneti in Gallia. 92
veneti. 239. eorum origo. 242, 466. fines & opida. 174. 242
veneti & Vinidi. 273
venetiæ urbs. 280. opulenta vulgo venetia la ricca. 301 ejus deſcriptio. 280
venetorum ditiones in Italia. 277. in Lombardia. 284
venetorum migratio. 165 Marchia. 189
venetus Ducatus. 277
venetus Archiepiſcopatus. 301
vengrovia. 400
venlona ſ. Venloa. 133, 173
vennones pop. 241
venſilia. 227
venſonna.
venſyſſel, opidum. 277
venti quod? 23, 24
venti cardinales. 23
le Venty. 95
venucuola ſ. Venccuela. 558

Ve-

venus Zeuxis Crotone. 269
venuſia ſ. Venoſa. Horatii patria. 264, 298
venuſta vallis. 281
venzo op. 343
vepro fl. 397
vera vel Bera urbs. 77, 128
veragri. 120
verbanus Lacus. 270
vercellæ. 244, 282
vercellenſes campi, in quibus Cimbri victi. 244
Capo Verde. 510. 537
Islas de C. Verde. *ibid.*
verden. 206
verdenſis Ducatus, ejuſque limites. *ibid.*
Verdenſis Epiſcop. 207, 225
Verdun. 174
Pauli Vergerii patria. 279
Veria. 348, 362
Verina fl. 322
Verma regio. 440
Vermeum. 80
Vernevil. 95
Verodunum. 174
Veroli. 256
Veromandui. 96
Veromandois. *ibid.*
Verona. 241. Catulli patria. *ibid.*
Verona. 281. ubi Scaligerorum monumenta. *ibid.*
Veronenſe Territorium. 277
Verſacili. 477
Verſacum op. *ibid.*
Verticalis circulus. 47
Verticalem invenire ſolem. 50
Verticalem ſolem oſtendere. 53
Vervin. 95
Verulæ ſ. Veruli. 255
Veſa fl. 173
Veſalia. 136, 209
Veſegus mons. 98
Veſonna. 91
Veſontia vulgo Beſancon. 116
Veſontio. 97, 116
Veſpaſiani patria. 253
Veſpaſiorum patria, prædium & monumentum. *ibid.*
Veſperæ Siculæ. 307
Veſperinum ſ. Veſperin. 319
Veſpertinum mare. 30
Veſputii Americi navigatio. 40
Veſtigrad Scanderbegi. 361
Veſtini. 239. eorum opida & fines. 259
Veſuli lacus. 269
Veſulus mons, ex quo Padus oritur. *ibid.*
Veſuvius mons. 272
Veſa fl. 171
Vetii. 247
Vetulonii. 248
T. Veturius Calvinus. 260
Vetus Civitas. 290
ufelen. 208
ugentum. 297
ugri ſ. Ungari. 316
Viadrus fl. 160, 163
Vianen Baronatus. 132
Viasdovia. 400
Viberi. 120
Vibiſci. 91
Vibon ſ. Vibona Valentia. 268
Viburgium, Epiſcopatus. 227
Viburgum Finniæ. 236
Vicentia ſ. Vicenza. 281
Viceentinum territorium. 277
Vico Varo. 255
Viciola fl. 259
Victoria navis. 40
victoria Caſtellum in Amboina inſ. 446
victoria urbs, ejuſque ſitus. *ibid.*
vicumviæ ſ. Vicumniæ caſtel. 246
vicus Equenſis op. 296
vidana fl. 109
vidavia. 393
vidino. 374
vidna. 376
vidoſo ſ. Vidorſo. 81
vidrus Vecht fl. 135
vidua Zebuſienſis. 319
vidunum. 92
val de Viece. 68
Das Viehland. 206
vielunenſis terra. 393
vienna. 88, 191
Academia. 226, 315
vierraden. 199
Vierwald Stadt See. 117
vigenna fl. vulgo la Vienne. 110
vigewones. 145
vigewanes ager. 276
vigia. 324
vikeelandia. 402
villa Franca portus. 282
villa Ciceronis. 254
villa de la plata. 559
villa Manta. 79
villa nova de porta nova. *ibid.*
villach. 190
villæ plinianæ. 251
villaine op. 109
vilna fl. 396
vilnenſis Palatinatus. *ibid.*
ejus opida. *ibid.*
vilſa fl. 187
viminatium op. & inſ. 374. 376
vinaria, Weimar. 212
vincentiana. 558
S. Vincent. 511
vincentia n. Vincenza. 242
vindana portus. 92, 109
vindelici unde dicti? 161
vindaſcinus comitatus. 277
vindelicia. 152, 160
vindelicorum ſedes. 161
vindili. 153, 154. Origo. *ibid.*
vindobona. 161. 315
vindoniana. 161, 191, 315
vinerus port. 76
vinetta urbs abſorpta. 201
vinidorum Marchia. 189, 190, 314
vinidorum migratio. 165
vinnicza, 399
vintimiglia. 286
vintimilia. 239
vipæum. 279
vipſanius Agrippa. 99
viracocia. 560
virgi ſ. Vera. 77
virgilii patria. 245. monumentum. 262
virgilius Tarenti mortuus. *ibid.*
virginia. 551, unde dicta, quando detecta, ejuſque fluvii & regiones. 552
B Virginis epiſtola. 308
virginis ſinus. 37
virgitanus ſinus. 77
viria. 401. ejus opida. *ibid.*
viride caput, 136. ſeu promontorium n. Capo Verde. 537
virides inſulæ. 564
virlandia. 401
virodunum. 174
viroveſca. 76
viſapor. 436
visbuy. 230
viſcovia. 400
viſegradenſis Palatinatus. *ibid.*
viſlicia. 394
viſloca fl. 397
visma. 409
vismaria Wiſzmar. 202
visnenſis Palatinatus. 400
visniovecia. *ibid.*
De bona Viſta inſ. 546
viſtre fl. 112
viſtula fl. 163, 403, 405. ejus oſtium. 136
viſurgis fl. 163, 206, 223
vitellicum. 175
viterbium ſ. Viterbo. 250, 290
Annii patria. *ibid.*
viterbienſium mores. 293
S. Viti. 190
vitodurum. 119
vittoria. 81
vivis Ludovici patria. 75
ukera fl. 200
ukerana Marchia. 199
ukermünda. *ibid.*
ukerſee. *ibid.*
uoraina. 399
uladiccæ Moſcovitarum Epiſcopi. 411
uladiſlaum. 158
uladiſlavia. 323
ulagrada. 351
ulai fl. 453
ulcinium. 325
vlieland. 132
vliſſinga. 128
ulma. 179
ulodamirus Ruſſorum Dux. 398
ulodava. 397
ulodavia. 400
vlodomir Ruſſorum princeps religionem amplexus Chriſtianam. 398
vlodomiria op. & Ducatus. 408
ulodava. 396
vlothovia. 208
ulpia Trajana. 379
ulpiani JCti patria. 490
ulpianum. 374
ultimæ Alpes. 272
ultonia. 150
ultrajectenſis provincia, ejus limites & urbes. 132
ultrajectum, ſ. Utrecht Hadriani ſexti patria. 132
uluchan Tattarorum Imperator. 420
ulymenes. 228
ulyſſes. 67. Neritius dictus. 356. ejus ſpecula. 268
ulyſippo. 67, 80
ulzena. 205
umber fl. 140
umbilicus Italiæ. 253
umbilicus Siciliæ. 305
umbri. 239. 250. 273
umbria antiquior. 247. ejus fines & op. *ibid.*
umbria. 288
umbro fl. 250
Umſchlag. 203
una fl. 314. 322
uncanus Rex in Tenduc. 424
unciæ menſuræ pars. 26
unda ſ. Ontior fl. 75
Unterwald. 119
unelli. 92
ungento. 297
ungregio. 421
Ungariſch Altenburg. 318
Ungariſch Gebirg. 196

unna op. 208
unſtruta fl. 212
Unterlaubach. 315
Voborg. 229
vocontii. 88
vocontiorum forum. 89
voghera. 239
voigtberg. 220
voigtlandia. 183, 220
voigtlandia per Dominos diviſa. *ibid.*
voinia. 396
volaterra. 248, 289. Raphaëlis patria. *ibid.*
volaterranæ aquæ. 248. ſalina. *ibid.*
volboria. 393
volcæ Tecto ſages. 190
volcæ Arecomicæ. *ibid.*
Volck Marck. 190
volgo fl. 389, 416, 417
volhyniæ Palatinatus. 397
volinia, ejus ſitus, opida, partes, & Palatinatus. 399. 400
vollenhofen. 135
Golfo de Volo. 345
vologda. 411
volci. 239, 247. eorum opida, lingua & fines. 247, 254
volſinii. 247
volſinium. 290
volterra. 248, 287
voltumnæ fanum. 250
voluſinianus interfectus. 253
volubilis. 526
vomano fl. 259
vonchocia. 395
vorcomum op. 100
vordonia. 336
voreſt. 26
voorn. inſ. 132. 134
vormitomagum. 99
Vorganium. 92
Vorotin ſ. Worotin op. & Ducatus. 409
Vor Pommern. 200
S Voſagus. 102
Voſega ſilva. *ibid.*
Voſegus mons. 97, 102
Voturi. 466
Uplandiæ. 235
Upſalia, qs. Up dem Saal. 235. 236
Uram regio. 557
Uraniburgium. 226
Uratiſlaus. 193
Uratiſlavia. *ibid.*
Uratiſlavienſis Epiſc. 225
Urba op. 98
Urba fl. *ibid.*
Urbes in Globo pictæ. 59
Urbetana ſ. Urbibentum. 289
Urbibentum. 290
Urbigenus pagus. 98, 117
Urbigeni. 98
Urbinas Ducatus. 277. ejuſque urbes. 291. ſoli natura. 293
Urbinatis Ducis ditio. 278
Urbinatium mores. 293
Urbinum. 251. Raphaëlis pictoris patria. 291
Urbi vetanorum mores. 293
Urchoa. ſ. Ur Chaldæorum. 499, 500
Urck. 132
Uri. 119
Uria op. 264
Urinator peſcecola. 302
Urias ſinus. 264
Urſa fluvius nunc Rus. 98. ſeqq.
Urſa mons. *ibid.*
Urſin pag. 98
urſinorum familia. 290
urtha fl. 172
urzendovia. 394
uſa fl. 145
uſchovia. 393
uſchub. 374
uſchus ſ. Oſcharus fl. 110
uſcudama. 369
uſedom. 154. Ducatus. 201
uſipii. 156. eorum ſedes. 157
uſlaria. 224
uſtede. 228
uſtinga. 410, 411
uta fl. 173
utens fl. 250
uthina. 522, 553
utica. 490, 522
utidavæ. 379
utina Floridæ. 553
utuarhel. 379
vulcaniæ inſ. 305, 306
vulſini. 247
vultejorum patria. 211
vulturnus ventus. 24
vulturnus fl. vulgo Vulturno 263. 271
uxentum. 297

W.

WAchtendonck. 133
Wagening. 134
Wagria. 203
Wagriæ opida. *ibid.*
Waiwoda Valachiæ. 383
Wallachi minor ſ. Tranſalpina 381
Walachria ſ. Walcheren. 128
Waldek op. 208. Comitatus *ibid.* ejus limites & opida *ibid.*
Walders. 232
Waldo à quo Waldenſes. 114
Waldenſes Pauperes de Lugduno dicti. *ibid.*
Wale. 162
Wallenſtater See. 117
Walfiſch / munimentum. 202
Walkenburgenſis Principatus 215
Walkenried / cœnobium. 224
die Wallen / Waller / Wanderer. 87
Wallenſteinius interemtus. 194
Wallia ſ. Waalles. 142, 143 ejus loci natura, Princeps, ſubacta, Lingua. *ibid.*
Wallia Meridionalis & Septentrionalis, ſ. Borealis. 143. Auſtralis. *ibid.*
die Walliſer. 120
Walliſer Land. 241
Walgrade. 205
Walpo Caſtellum. 319
Wandalier. 153
Wanfriede. 211
Wangrow. 391
Wangen. 99
Warboſania. 322
Warburgum. ſ. Waerbergen op. 207. 228
Warda. 227, 231
Wardeyen. 317
Wardeyn. 379
Wardhuſia præfect. 231
Wardinum ſeu Wardeni. 382
Warendorp 207
Warmelandia. 235
Warmia 406
Warmſee. 80
Warmienſis Diœceſis. 404
Warne op. 154
Warnow. 202
Warſzawia. 401
Warta inſ. 231
Wartburg arx. 212
wartha fl. 199
wartzlau. 195
warwicum. 145
the Washes. *ibid.*
watenford. 150
waterland. 129
de Waten. 136
wayhmouth prom. 143
ween inſ. 229
Groſſe wehrter. 163
weda. 220
weiden. 243, 279
weidhofen. 192
weigatz fretum. 36
weiburgenſis Comitatus. 211
weimar. 211
weiſſelmunda. 205
weiſſenburg. 177
weiſſenburg. 382. 401
weiſſenfels. 218
weiſſenſtein. 401
weiſteritz. 196
weixel fl. 163
wela. 227
welikarzeka. 399
weliki Nowogored op. & Ducatus. 409
weliki Hameny poyas. 399
welles op. 139, 146
wels op. 161
welſenach. 199
welſeris. 564
wemapemeock. 552
wemma fl. 206, 231
wenden. 154. 402
wenden Ducatus. 201
wenden Livoniæ op. 388
wenden op. *ibid.*
wenſeyſſel op. 229
werbena. 199
werber Schantz. 199
werdena Abbatia. 208
werder. 208
werma fl. 173
wernebeck. 401
werningeroda. 224
wernitius fl. 180
werra fl. 163, 210
wertha fl. 212
der Groſſe werther. 163
weſa fl. 126
weſel. 136, 209
weſer. 163
weſlingsbuhren. 203
weſtcheſtria. 145
weſtende pagus. 125
weſtergoja. 135
weſterich. 97
weſterwick cœnobium. 227

Weſter-

Weſterwald. 211
Weſterwold. 136
Weſtfrieſland. 135. ejus fines, diviſio. *ibid.*
Weſtmannia, 235
Weſtmorlandia. 145
Weſtfalia, ejus limites & urbes. 206
Weſtfaliæ Ducatus. *ibid.*
Weſtfalia Epiſcopatus. 206
Comitatus. 208
Weſtfalicus Circulus. 169
Weſt quartier. 136
Weetkal op. 410
Weſtraſiæ pars inferior. 98. 145. 174
weſtraſzberg. 98. 145. ſeq.
Weſtrogothia. 235
weſtwind Zephyrus. 23
Wetter fl. 211
Wettera op. *ibid.*
Wetteravia ejuſque limites ditiones & op. *ibid.*
Wexo op. 235
Wetzflaria. 211
Wiatka. 410
Wichia vulgo Wyck. 232
Wickle Duerſtede. 100
wichwoner. 154
wien. 161. 191
Wierringia. 132
Wiflisburg. 98
Wineta. 201
Wigth inſ. 146
Wigornia. 145
Wihatshium. 190
Wikkia. 401. ejus oppida. *ibid.*
Wikiri. 564
Wilde. 396
Wildonia.
Wildungen. 208
wilhelms ſterck pagus. 125
Wilhelmus Tell Vrienſis. 117
Wilitz fl. 190
Willin ſ. Bellin. 199
Wilſter. 203
Wilthon. 146
Winez. 379
Windau. 388
Windiſchmarck. 190
Windſor. 145. 146
Winduchindus ſ. Windochindus Corbejenſis. 207
Wineta urbs abſorpta. 201
Winsheimium. 183
winſena ad Luham op. & arx. 205
Das winsgaw. 281
winterberg. 206
winterthur. 119
wippera fl. 200. 209
wipra op. 223
wirchatoria op. 410
wirland. 401
wisbaden thermis celebris. 210
wisbuy. 230
wismaria. 202
wiſp. 120
witgenſteina arx & Comit. 211
withaal regia. 144
withlich ſ. Vitellicum. 175
witmunde. 206
witſtockium. 199
witteberga op. 222
Academia. 226
wlodimirz. 400
woburgum. 230
wolavia. 197
wolavienſis Diœceſis. *ibid.*
wolchow fl. 390
wolffenbuttelum ab Egberto Marchione ſtructum. 215
wolfenbuttel. 225
wolferbytanus principatus, ejus limites & op. *ibid.*
wolfſtein arx. 199
wolga fl. 407
wolgaſt. 154. Ducatus. 201
wolin. 399
wollin inſ. 200. 201
wolliniſche werder. 201
wollinum op. *ibid.*
wolmer. 402
wolmerſtade. 222
wolochy. 382
wolodimir. 408
wologda. 410
woloska Zemla 382
wolska. 410
wolſtad pagus. 196
worceſterſchire. 145
worceſter. *ibid.*
worda op. 100
workum. 135
wormatia ſ. Worms. 99. 175
wormſea. 402
wormitmagen ſ. wormitzmagen. 99
wormith ſ. Vomatia. *ibid.*
worotin Ducatus & opp. 409
worſia inſ. 227
wortha fl. 127
wratiſlavia Ducatus 196
wſchovienſe Territorium. 392
wratzlaw. 196
wuceziderna. 374
wurſtenland. 206
wurtenbergenſis Ducatus, ejuſque limites. 180
wurtemberga arx. *ibid.*
wurtzburg. 101
wurtzen. 220
wuſterhauſen. 199
wuziterno. 374
wyck. 232
wymar ſ. Neuhäuſel. 318
wynoxbergen. 126
wyzagna. 381. 382

X.

Xabia portus. 76
Xantes.
Xantis pagnini patria. 288
Xaliſco. 555
Xamo deſertum. 422
Xantippus Lacedæmonius. 522
Xanthus. 477
Xanthum. 426
Xantung. *ibid.*
Xaintonge. 107
Xanſi. 426
Xaoking. *ibid*
Xaragua. 559
Xarama fl. 79
Xaraqua. 559
Xenophon. 342
Xiamſii. 426
Xenſi. *ibid.*
Xenocratis Lyceum. 342
Xeres de la frontera. 76
Xerxes. 36
Franciſcus Ximenius Archiep. Tolet. 82
Xoa. 540
Xuntien. 426
Xucar fl. 67
Xuthus Theſſaliæ regis filius. 328
Xyſtus. 484

Y.

Yancheu. 426
Yarmouth. 145
Ygnos. 367
Yorck. 144. 145
Yorckſchir. 139
Ypere ſ. Ypern. 125
Yrlant. 148. 149
Yiendick. 125
Yrwen. 147
Yverdon. 98
Ycatan. 556
Yvica inſ. 73. 83
Yupi. 422
Yure fl. 144

Z.

Zabern in Elſas. 177
Zabulon. 481
Zacharias Pater Joh. 483
Zack. 196
Zaconia. 355
Zacrocimenſis palatinatus. 400
Zacynthus, ubi Ciceronis Epitaphium. 356
Zagataja. 419
Zagatai Tatari, eorumque fines. 419. 422
Zagabria. 322
Zagrus mons. 455
Zagywa fl. 317
Zahaſpa. 422
Zinchan Tattarorum princeps 420
Zaire lacus. 517
Zaire fl. & lacus. 542
Zairus Congi fl. exundat. 518
Zakelus fl. 197
Zaleucus Locrenſis. 268
Zambaas. 544

Zama

INDEX.

Zama. 524
Zames ſeu Ziamas mons. 503
Zamolxis. 380
Zamora. 524
Zamoſcium Academia. 400
Zancle. 303
Zanchius. 350
Zanfara. 538
Zanhaga deſertum. 527, 536
Zangebara. 543
Zangibar, Zanzibar ſ. Sunſibar, ejuſque partes. 543, 544, 547
Zante 356
Zanzibar inſ. 544
Zapavortene. 454
Zapprinum op. 315
Zara. 326, 536
Zaravechia. 324, 326
Zariaſpæ. 450
Zarmiſogethuſa. 379
Zarobara. *ibid.*
Zarnovienſis palatinatus. 395
Zaſlavia. 400
Zatmar. 317, 379, 382
Zatorienſis Ducatus. 395
Zavicholtenſis palatinatus. *ibid.*
Zavolhenſes Tatari. 419. eorumque Principes, à quibus Turcæ. 420
Zavorenſe Territorium. 400
Zazuara. 379, 380. ſeq.
Zazſebes. 379. 381
Zazyntho inſ. 356
Zboravia. 398, 400
Zebuſienſis vidua. 319
Zechlin. 199
zeſala regn. 544
zegna ſ. Zeng. 324
Zeila, urbs in Ajan. 545
Zeilon inſ. 446
zeitz. 219
zeken. 458
zelandia Comit. 128 ejus limites. *ibid.* Nova. 564
zelis ſeu Zilia n. Arcilas. 526
zelitica. 465
zell Luniburgica. 205
zellerfeldia. 224
zembla Nova. 417, 564
zembre lacus. 517
zeng. 326
zendrew. 376
zenith. 7
zenith inveſtigare. 56
zenobia Palmyronorum regina. 496. ejuſdem poſſeſſio. 254
zenonis Dialectici patria. 473
zentica ſ. Sentica. 80
zeeland inſ. 155
zephyrium promontorium. 269
zephyrus der weſtwind. 23
zerbſt. 223, 377
zerbick. 377
zet. 540
zeugma ad Euphratem. 496
zeugma. 379
zeuxis venus Crotone. 268
zibit. 503
zibith provincia. 505
ziden. *ibid.*
ziegenheim Comitatus. 210
ziegenheim caſtrum. 211
zielenzig. 199
zierenberg. 211
zilia ſ. Zelis. 526
zillingen. 224
zimbaos. 544
zincovia. 399
zinſich. 200
zitomiria. 399
ziton. 345
zirickcea. 129
zirſerland. 316
ziskæ ſepulchrum. 194
ziza, ubi mirum prodigium. 515
zloczovia. 398
znaim. 195
zocotora. 545
zodiacus quid. 8
zodiaci poli. 5. ejus axis. *ibid.*
zodiacus. 8, 9, 45. ejus ſigna & officia. 9
zodiaci derivatio. 9. diſtinctio. 45. ejus convenientia cum Ecliptica. 45
zœni. 339
zolkvir. 398
zollern caſtrum. 180.
zolnock. 317
zoma. 136
zonæ. 12, 13. earum numerus. 13. Latitudo. 49
zona torrida. 13. frigida. 13, 14
zonæ torridæ incolæ. 13
zonaræ monumentum. 355
zonarum frigidarum incolæ. 13
zonarum temperatarum incolæ. 14, 15
zor ſ. Tyrus. 490
zoram ſ. Ceiram. 444
zoroaſter. 451
zuanecia. 399
zucria. 362
zuenziga deſertum. 536
zug. 98, 119
zuglio. 243
zurich ſ. Zurck. 98. 119
zutobara. 379
zuthi. 448
Zurphania ſ. Zutphen op. & comitatus. 123, 134
Zuyder Zee. 132, 135
Zuyt Beverland. 128
Zweybzucken Ducat. 174
Zwika. 219
Zwinga fl. 206
Zwitta. 195
Zygiani. 467
Zygnia op. 227

FINIS.